
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

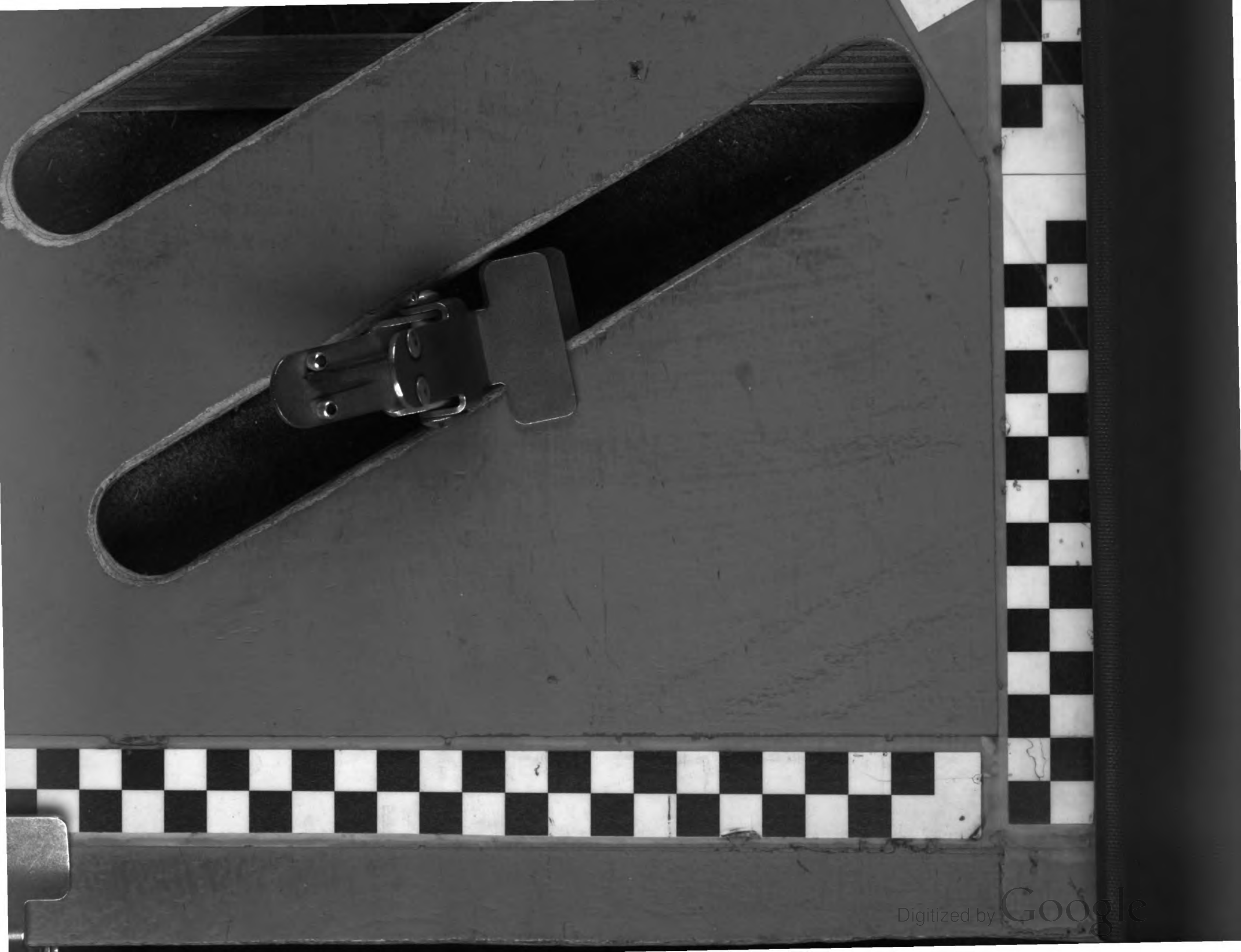
Google™ books

<https://books.google.com>

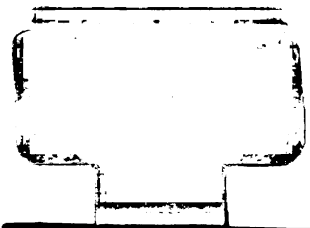
66

A
TELUGU-ENGLISH DICTIONARY

BY THE LATE
CHARLES PHILIP BROWN, H. E. I. C. S.

NEW EDITION, THOROUGHLY REVISED AND BROUGHT UP TO DATE

FOR THE USE OF
SCHOLARS AND STUDENTS.

BY
M. VENKATA RATNAM, B.A.,
CHIEF EDITOR,
W. H. CAMPBELL, M.A., B.D.,
LONDON MISSION, GOOTY.
AND
RAO BAHADUR K. VEERESALINGAM PANTULU GARU,
TELUGU PANDIT, PRESIDENCY COLLEGE, MADRAS.

SECOND EDITION.

MADRAS :
PRINTED AND PUBLISHED BY THE
SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE,
18, CHURCH ROAD, VEPERY.

1903.
[All Rights Reserved.]

PREFACE.

THIS is a NEW EDITION of the late C. P. BROWN'S well-known Telugu-English Dictionary, thoroughly revised and brought up to date. The chief features of the work are as follows :—

(1) All the latest and best sources of information have been utilised in preparation, especially as regards the Scientific Terms. Various Government publications such as the Fauna of British India edited by DR. BLANFORD, DR. WATT'S Dictionary of the Economic Products of India, and the Madras Manual of Administration, have been duly laid under contribution.

(2) All words used in Telugu, both literary and colloquial, from whatever language they may have come, are given in the body of the work, so as to render the use of any other book of reference superfluous.

(3) All the words are given in Romanized spelling, so that the work may be utilised by scholars outside India for philological studies.

(4) Cognate and compound words are grouped together under a head-word so as to afford a greater facility for the study of the Telugu language, and are printed in bold type.

(5) Wherever possible, the derivations of words are given, and similar forms in other languages are indicated. Many words given as native in Telugu Dictionaries are traced to a foreign origin.

(6) Many quotations from the Telugu classics which seemed unnecessary have been left out and several new ones have been added.

In addition to the works named above, the Editors have freely made use of Mr. Brown's own MS. notes kindly lent to the S. P. C. K. by the authorities of the India Office Library. Sitārāmachārlu's Telugu Dictionary published by the Madras School Book and Vernacular Literature Society has also been very largely made use of in preparing this edition. Quotations made from it are indicated by the references given in Telugu characters. The Editors are also indebted to several friends for valuable assistance readily rendered.

26th August, 1903,
MADRAS.

THE EDITORS.

Digitized by

INTRODUCTION.

TELUGU, which is one of the South Indian Vernaculars, belongs to the Dravidian group of languages. A semi-circle drawn with Rajahmundry as centre and the distance between it and Madras as radius, covers, roughly speaking, the greater portion of the country in which it is spoken by about 25 millions of people. It is spoken and written in its purity along the coast strip between Nellore and Vizagapatam and in the four districts of the Madras Presidency included within those limits. Beyond this area it contains an admixture of Tamil in the south, of Kanarese in the west, of Mahrati in the west and north-west, and of Uriya in the north.

Telugu is closely allied to Tamil, Kanarese and Malayalam, words of Dravidian origin occurring in all these languages without any great difference of form. The original Dravidian speech seems to have split up into these languages about the time when the modern Teutonic languages such as English, Dutch and German were formed out of their parent tongue. Tamil is probably nearer to the original tongue than any other member of the group, and as it has preserved the older forms of the Dravidian roots a knowledge of it is essential to the proper study of the South Indian languages.

It is doubtful if any of the Dravidian races had a knowledge of the art of writing prior to the Aryan invasion, and certainly none of them can boast of a literature older than the 8th or 9th century A. D. In Telugu there is no work extant older than the translation of the Sanskrit Mahā Bhārata, which is supposed to have been made in the 11th century A. D., but bears traces of having been expanded in subsequent times. The style of this translation, which is quite modern, is accepted as a standard of classical Telugu. As the perfect style of the book could not have been developed all at once, it is hardly possible to avoid the conclusion that there must have been not a few earlier and less polished works which have since perished. There is indeed a tradition that when Vaishnavism supplanted Saivism in the country, all the older literature was destroyed.

In the formation of modern Telugu, four strata are distinctly visible. The lowest of these consists of the pure Telugu element. This is of the deepest interest to the student of language at present, as it has as yet been but little worked by scholars. A careful study of the Telugu words reveals to us much of the life and thought of the ancient Dravidians before the Aryan invasion. It shows that the people who spoke the Telugu tongue lived a very simple life, and that, although not ignorant of agriculture and some of the simple industrial arts, they were still only semi-civilized and probably spent much of their time roaming in the forests with which a great part of South India was covered. They lived in communities and had a fairly complicated social system with degrees of relationship carefully recognised and distinguished by significant names. Their religion seems to have been one of a very primitive type. It consisted of a worship of the powers of nature, most of which were regarded

alignant in character. Among these deities the powers that presided over the boundaries had special prominence assigned to them, as is seen by the names Anku (అంకు), Ankamma (అంకమ్మ), Ellamma (ఎల్లమ్మ), Pōlēramma (పోలెరమ్మ). The word for 'temple' (కోయల or కోవెల, Tamil kō-yil) probably points to the worship of the monkey (కో or కోట). All the higher religious ideas of the people seem to have been derived from Aryan sources, and it is hardly possible to describe any religious ideas or ceremonies without employing Sanskrit terms. Even the ordinary word for God (దేవుడు) is of Sanskrit origin.

The etymology of Telugu words is full of suggestive meaning. The words for father (తండ్రి) and mother (తల్లి) are undoubtedly connected with the root *Ta* (త) to bring (cf. తెచ్చు), and literally mean 'He who brings' or 'She who brings' respectively. There is thus a very close resemblance, in meaning at least, to the Aryan term *Pitri*, father, which comes from the root *Pā* to support or nourish. The Telugu word for son-in-law (అల్లుడు) signifies 'one who weaves' (i. e., relationships between two families). The word for the hand (చేయ్య) comes from చేయు to do and means 'that which does' (i. e., works), and the word for the right hand (కుడిచేయ్య) means 'the food (కుడు)-eating hand,' while the left hand (ఎడమచేయ్య) is the 'distant hand.' The word for house (ఇల్లు) probably shows a connection between the Babylonians and the Dravidians at a very early date. Indeed the Dravidians who were probably allied to the Babylonians and had trade connections with them, seem to have spread at one time all over Southern Asia, and the Aryan immigrants appear but to have followed them along their ancient trade-routes into India.

The second element in Telugu is that which has come from Sanskrit. The Aryans have been the great civilisers of the world, and the Indo-Aryans have done for the races that inhabit India what the Greeks and Romans did for the peoples of Europe. It was they who taught the higher arts of life to the South Indian peoples and laid the foundation of the Dravidian literatures. In Telugu the whole of the literature has been their creation, while their Sanskrit speech has influenced the Telugu language as much as, if not more than, Latin has influenced English. All general and abstract terms, and, as has been stated above, even the word for God, are of Sanskrit origin, and now, although some writers have, by employing obscure and obsolete terms, succeeded in writing poems in pure unadmixed Telugu, it is in reality hardly possible to write a sentence of ordinary Telugu, without using a Sanskrit word in it. While Sanskrit has thus influenced the Telugu language, it is certain that many Dravidian words have found their way into it and have been naturalised by it. A complete list of such words is given in Kittel's Kanarese English Dictionary. In the present work all Telugu words that appear to have been borrowed by Sanskrit have been duly noticed. The attention of scholars has also to be invited to the historical connection between the Indo-Aryans and the Semitic races which words like Ambarisha (Assyrian 'Ambarice'), Asura (lit. 'Assyrian'), Brahma (Heb. 'Abraham'), &c., to suggest.

INTRODUCTION.

The third element in Telugu is that which has come from, or at through, Hindustani. Under the term Hindustani we have included all Persian and Arabic words which have come into use in Telugu. Hindustani must have begun to find their way into the language in the days of Alla-ud and they can be traced in the literature ever since the times of Krishna R. of Vijayanagar fame, the Macenas of the Telugu country. In the first edition of this work, a great many Hindustani words were given [Vide Brown's Dictionary of mixed Dialects, which was given as an Appendix], but most of these have either gone or are gradually going out of use, their place being taken by English words, especially in the language of the Law courts and of public business.

The fourth element is the English one. With the introduction of new ideas consequent upon the British occupation of the country, ready made English words which express these ideas have naturally come into use. At present the influx of such words is very great. In the towns in particular, many people have begun to talk a kind of mongrel Telugu, using English words in their Telugu sentences, even where this is altogether unnecessary. It is impossible to say at present what words will be a permanent gain to the language, but it seems certain that a large number of words such as Road (రోడ్డు), Hospital (ఆసుపత్రి), Mile (మైలు), Ruler (రూల్స్), Quinine (క్విన్), Rubber (రబ్బరు), Pencil (పెన్సిలు), Station (స్టేషన్), Fiddle (ఫీడ్లు), &c., for which there are no equivalents in the vernacular, will retain their place in the common speech of the people.

REFERENCES TO ENGLISH WORKS.

- Ainslie's *Materia Medica*.
- Blanford's *Fauna of British India* (quoted as F.B.I.)
- Burnell's *South Indian Palaeography*.
- Caldwell's *Comparative Grammar of the Dravidian Languages* (2nd Edition.)
- Cunningham's *Inscriptions of Asoka*.
- Gundert's *Malayalam Dictionary*.
- Jerdon's *Natural History*.
- Kittel's *Kannada English Dictionary*.
- Poxburgh's *Flora Indica*.
- Russell's *Indian Snakes*.
- Taylor's *Alphabet*.
- Watt's *Dictionary of Economic Products of India* (quoted as E.P.)
- Wilson's *Sanskrit and English Dictionary* (quoted as W.)

ABBREVIATIONS.

- A or Amuk—Amukta mālyada.
- ABA.—Andhra Bhāshānavamu.
- Anir or Anirudh—Aniruddha Charitra.
- Anuk—an onomatopœic word.
- Appa Kavi—Appa Kāviyam.
- B. or Bhāg.—Bhāgavatamu.
- Balarām—Balarāma Charitra.
- BD.—Bhāgavatam Dasama Skandhamu.
- Bhar.—Mahā Bhārata.
- Bhāsc.—Bhāskara Śatakamu.
- Bmj.—Bhānumad Vijayamu.
- Bobbili—Bobbili Charitramu.
- BP.—Basava Purānamu (Padya Kāvya.)
- Charitra—Panditārādhyā Charitra.
- Dab—Abhimanyu Dvipada.
- DB.—Dvipada Basava Purānamu.
- DR.—Dvipada Rāmāyanamu.
- Drav.—Dravidian.
- Eng.—English.
- G.—Vikramārka Charitra by Gōpura.
- Gk.—Greek.
- [H.]—Hindustani.
- H.—Hamsa Vimsati.
- Hari.—Harivamsamu.
- HD.—The Dvipada version of the Tale of Harischandra.
- Heb.—Hebrew.
- Ilā Dēviyam.
- Jaim.—Jaimini Bhārata.
- Kanarese.
- KP.—Kalā Purnōdayan.
- KUR.—Uttara Rāmāyat.
- kanti Pāparāzu.
- L.—Prabhu Linga Īlā Ch.
- Lat.—Latin.
- M.—Mahā Bhārata.
- Mand. or Mandhat.—Mandhatra.
- N.—Dasāvātāra Charitra by Nāga.
- Naish.—Naishadhamu.
- ND.—Nāla Dvipada.
- P.—Pancha Tantram, by Venk.
- R zu.
- Paidim.—Chandragada Charitra.
- Parij.—Pārijātāpaharanamu.
- R.—Rāmābhūdayan.
- Sar. D.—Sārangadhara Charitra (Dvipada).
- Skt.—Sanskrit.
- Suca.—Suca Saptati.
- Swa.—Swārōchisha Manu Charitramu.
- T.—Tārāsāsānkamu.
- Tam.—Tamil.
- Tel.—Telugu.
- UH.—Uttara Harischandra.
- UR.—Uttara Rāmāyanamu.
- Vaij. or Vaija.—Vaijayanti Vilāsamu.
- Vasu.—Vasu Charitramu.
- Ved. Ras.—Vēdānta Rasayanamu.
- Vēma.—Vēmana Satakamu.
- Vijaya.—Vijaya Vilāsamu.
- VP.—Vishnu Purānamu.
- Yayati—Yayati Charitramu.

The Telugu abbreviations used are sufficient to suggest the books and the Grammatical abbreviations being explanatory.

on how to consult this Dictionary:—

Derivatives if not found in their proper Alphabetical place are to be looked for either under their primitives or cognate forms. Compound words will be found under one or other of the elements which compose them.

BROWN'S
TELUGU - ENGLISH
DICTIONARY.

అ ౩

అ a. 1. The first letter of the Telugu alphabet as of many others. Hence the phrase అ అలు formed like the word 'alphabet' from the first two letters in the series, means the whole of the Tel. alphabet. See ఓనమాలు and వర్ణమాల. అకారము is the letter or sound of a, the term కారము being added to each letter in naming it. అకారాదిగా beginning with the letter అ *seriatim*, i.e., in alphabetical order.

The letter అ has the same shape as the Eng. 'A' reversed, but is quite rounded off, and represents like its Semitic prototype "the horns of an ox" (Taylor.)

The stroke called తలకట్టు *tala-kattu* and placed over many consonants is popularly, though by mistake as pointed out by Burnell, taken to be the secondary-form of అ.

The letter అ has the same sound as the Eng. a in 'around,' 'delta,' 'Victoria.' It is the 'low-back-wide vowel formed by the jaws, pharynx and lips wide open' and is supposed to be inherent in consonants—e.g., in బ, ల, జ, ఙ.

అ ౩

అ a. 2. [Drav.] The base of the demonstrative pronoun అతడు, వాడు, అది.

అ a. 3. [Tel.] The termination of many pure Tel. words in the fem. and neut. genders, e.g., అమ్మ, అక్క, అత్త, అప్ప, అవ్వ, దండ, కర్త, నేల, వల, ఓడ. But of a few masculines only; e.g., తాత, మామ, అన్న, బావ, దొర.

అ a. 4. [Tel.] A vocative suffix. తమ్మడ = తమ్మడు + అ = O (younger) brother! వనమ = వనమా. Usually the lengthened form is used, as రామా.

అ a. 5. [Tel.] An interrogative suffix. వా మాటను వినవ, will you not listen to me? "నీ శోక్యయెద్ది చెవును." స్వ. i. 62.

అ a. 6. [Tel.] A suffix meaning 'Only this and no other.'

"దీనిం దెనుగున పాటించి రచింప నీవ ప్రాధు డవరయన్." రాఘ. i. 12.

అ a. 7. [Tel.] A suffix meaning 'By oneself without the help of another'. స్వ. మను నీవ యెరుగుదువు. Or, without a rival, e.g.,

అతడు క్షయించుచేసి యెప్పుకొ నీక రామయే-
మం దెనుమనియెడి. హాహాయుః." భాగ. vii. 19.

అ. 8. [Tel.] A suffix meaning 'Not at all,' 'not in the least.'

"కులుపాడి నడవ దలపడ." భార. ఉచ్ఛ్వా. iii.

అ. 9. [Tel.] A suffix denoting 'absence of interval' తోన=తోడనే = directly afterwards.

అ. 10 [Skt. from వ the n sound being elided.] A negative prefix becoming AN before vowels and corresponding to the privatives d, an (Gk.), in (Lat.), and un (Eng.) Thus క్రమము regularity, అక్రమము irregularity; అదరణ kindness, అనాదరణ unkindness.

అ అలు The Telugu Alphabet. See అ. 1.

అంక anka. [Tel. ✓ అంక = to move in a curve.] Another form of అంక (q. v.)

అంకకాడు anka-kāḍu. [Tel. Kan. అంక కాఱ.] n. One who is distinguished by a sign, సురుతుకలవాడు. The leader. One who excites quarrels. కలవాప్రియుడు.

"అమరుడు కలవామున కంకకాడు కాలు ప్రస్వ." ఆముక్త. v. 84.

అంకణము ankanamu. [Tel. related to అంక and అడుగు, the foot; borrowed by Skt. from Dravidian languages. Cf. Kittel and Gundert.] n. The act of branding or marking. Intercolumniation. Apartment. The space between any two beams, or pillars. రెండు దూలముల, లేక, స్తంభముల నడిమి ప్రదేశము. నలువదిరుపువోట; తొట్టికట్ట. అంకణమునకు రూపాయి బాడిగ the rent of each apartment is one rupee. మీదెన్ని అంకణముల యిట్లు how many apartments are there in your house? how big is it?

అంకపాళి anka-pāli. [Tel. Kan. & Skt.] n. An embrace. The lap, hip or haunch. ఆలింగనము. అంకప్రదేశము, తోడ.

"అంకపాళి నట్లుకూలించలము." మమ. i. 12; and vii. 100.

అంకపాంకములు or అంకపాంకాలు anka-pankamulu. [Tel.] n. Fierceness, fury, violence. Enmity, opposition, విరోధము.

బిడ్డకు జ్వరము అంకపాంకములుగా వచ్చినది the child was attacked with a violent fever. [Other forms are అంకాపాంకములు and అంకాపాంకాలు.]

అంకము ankamu. [Tel. Drav. word borrowed by Skt. ✓ అంక = to move in a curve.] n. A mark, spot, badge. బిరుదాంకము=బిరుదు గురుతు.

"అంకపురాంక." పమ. ii. 11.

The launch or part above the hip. A chapter or section. An act in a play. Proximity. A numerical figure, a cipher. A military show, a sham fight. వింతపోరు, చిత్రయుద్ధము.

"అంకగతుడైన దైత్యుని వాక్రహమున." భాగ.

A fault, a sin. Objection, cavil ఆక్షేపము.

"అంకమునేయవచ్చునలయ్యలమున్ను గ ప్రస్తుతించెదన్." మైరా. i.

అంకతలము or అంకతీతి the lap, the part on which an infant sits, as on the lap.

"ననునీయంకతలంబునన్ని దుర నూనంజేయగా నేడెదన్." విక్ర. iii. 94.

అంకుడు n. He who is marked or distinguished సురుతుగలవాడు. వృగాంకుడు the moon.

అంకమ్మ ankamma. [Tel. n. అంక + అమ్మ.] A village goddess, usually worshipped by the Panchamas. అంకచండాలము a filthy mass.

అంకవంక anka-vanka. [Tel.] n. Softness, pliability, submissiveness. ఆపె అంకవంక లకు రాదు she is stubborn.

అంకవన్నె anka-ranne. [Tel.] n. A stirrup, or the strap that supports it అంగుపడి; "ఇలబాదజ్వయి రాయ నల్కొ సగు నెండేబా రువో నంకవన్నెలరెండె." ఆముక్త. ii. 29.

అంకవిద్య anka-vidya. [Skt.] n. Arithmetic. గణితము.

అంకారము ankāramu [Skt.] n. A diminution in music.

అంకారీండు ankārīntu. [Hind. hankar-na.] v. i. To set sail. ఓడచాపల్లెటోపు.

అంకాలు, చిట్టి అంకాలు, అంకులు. n. Name of a tree. నందిపుక్షము, పాలవెట్టు Cedrela Tuna, or, Mimusops Hexandra.

అంకాలమ్మ ankālamma. [Tel.] n. A village goddess. ఒక గ్రామదేవత. Same as అంకమ్మ.

అంకింపు ankintu. [Tel.] v. t. & i. 1. To raise, take up, lift up. భుజములంకించు shrug the shoulders. 2. To move about, to brandish, ఆడించు, జేలిపించు.

"కరవాలంబంకించి యంగుగుభుజాంతంబు బిట్టు ప్రేసి." ద్వి. రా.

3. To turn to one side త్రిప్ప.

"నెమ్మెగముడ్డమంకించి." నిర్వ. ఉ: రా. viii.

4. To hold, పట్టుకొను.

"మారతసుతుండు ఘనగాదాపండ మంకించి కట లటయును." శై. భా. ii. 47.

5. To adopt, take or receive. అనలంబించు.

"ధర్మమేజయమునునూట అనుగదాయని కొంతెర్తై ర్యమంకించి." సారం. 278.

6. To look bright ఉల్లసిల్లు.

"పంకజభవాండనుండపంబు సంకుచేసినపాంకం బుననంకించుచు." వసు. iv. 23.

7. To extol, applaud పొగడు.

"సముచితభాషణంబుల నంకించుచున్న." భాగ. viii. 134.

అంకితము ankitamu. [Skt.] a. Marked, spotted. Counted, numbered. అంకితము n. A dedication. కృతి. ఆ గ్రంథమును రాజు నకు అంకితముచేసినాడు he dedicated that book to the king.

అంకితీలు ankitīlu. [Tel.] n. Trappings, ornaments of a saddle. See పట్టాభిరామాయణము.

అంకియ ankiya. [Tel.] n. Another form of అంకె.

అంకియము ankiyamu. [Tel.] n. Same as అంకెము.

అంకిలి ankili. [Tel.] n. An obstacle; impediment. Grief, sorrow.

"శోకోపశమనంబుల్లెన వననంబుల చెప్పి మంకి తిచ్చె." భా. కాం. i. 288.

అంకిలిపడు ankili-padu. v. i. To obstruct, to come in the way. అడ్డపడు. అంకిలి వెట్టు v. t. To prevent.

అంకిళ్లు or అంకులు ankilla. [Tel. from అంకిలి + క్షేప్త] n. plu. The joints of the cheek bones; the maxillary joints. అతనికి అంకిళ్లు పడిపోయినవి he has lock-jaw.

అంకు anku. [Tel.] n. A village goddess. Same as అంకమ్మ.

అంకుటము ankuṭamu. [Skt.] n. The crooked iron-bar used to open the gate of a pagoda, కుంచెకోల.

అంకుడుచెట్టు ankudu-chettu. [Skt.] n. A species of Nerium Antidysentericum. Also called చిట్టిఅంకుడు and కొండజెముడు.

అంకురము ankuramu. [Skt.] n. A germ, a sprout, a bud. మొలక. నఖాంకురములు nail-marks, ప్రేమాంకురము the germ of love. వంశాంకురము నిలిచేలాగు దత్తుచేసికొనెను he adopted a son to preserve the stem of his family. ఆయనకు అంకురములేనందున as he left no heir.

అంకురించు ankurintu. [Skt.] v. n. To sprout, break forth, emanate, rise as a thought. పెదవిమీదలేనగవంకురింప with a smile on the lips.

అంకురితము ankuritamu. [Skt.] a. Sprouted, emanated, arisen. మొలిచిన, ఉద్భవించిన, "అంకురిత్యితము." ఆముక్త. iv. 35.

అంకుశము ankuṣamu, [Skt.] n. An elephant goad, an elephant driver's hook. Also, a check, a bar, a poser, a ruling case or argument. అంకుశమున నిలిపినాడు he made them stop short. ఇది జ్వరాంకుశము this is a specific against fever, that which arrests the disease. కవిగజాంకుశము (title of a book) a code to guide the poets. అంకుశమునకురాని ungovernable, headstrong, untractable, indocile.

అంకుసంకులు anku-sankulu. [Tel.] n.

అంకె anke. [Tel.] n. A numerical figure అంకము. Opportunity, time. One pack, half a bullock load. A form of అంక. Bringing the yoke under the neck, as by a troublesome bullock. ఎద్దులు అంకే చేసికొన్నవి the bullocks turned restive, bringing the yoke under the neck. A command, authority, control, restraint, check. **అంకేగొను** v. i. To cover oneself with కప్పుకొను. **అంకేవేయు** v. t. To obstruct అడ్డగించు. అంకకురాని (భాస్క. 2.) ungovernable. అంకకురావు, అనగా అక్కరకురావు they will not be of any use. **అంకేవేసికొను** or **అంకవేసికొను** v. n. To be restive, as a bullock in the yoke. ఎద్దుకాడికెదురు తిరుగుట. వాడు తేవతేవకు అంకవేసికొనును. he turns restive every now and then. **అంకేము ankemu.** [Tel.] n. A stirrup రికాయ. One pack or pannier, being half a bullock load. **అంకోలము** or **అంకోడము ankolamu.** [Skt.] n. The plant called *Atangium Lamurckii*. (Watts) ఊడుగుచ్చెట్టు. **అంక్యము ankyamu.** [Skt.] a. Fit to be marked or counted. n. A small oblong drum. కంక్కాయలనండే మద్దెల. **అంగ anyā.** [Tel.] n. A stride of about three feet. అంగవేయు to stride. అంగకొల measurement ascertained by striding about. **అంగకము anyakamu.** [Skt.] n. The body. A limb. A bodice or jacket. రవిక, చొక్కా. కాంచనాంకిము a brocade bodice. **అంగజి anyaja.** [Skt.] n. Daughter. **అంగజుడు anyajudu.** [Skt.] n. A son. Cupid ముగ్ధుడు. **అంగజాల angazala.** [Tel.] n. Sentinel, పారావాడు. "అంగజాలు కాదనంగ జాల చలయ్య మీర." సారం. (పద్య) 2. 208.

అంగజాలవాడు angazala vāḍu. [Tel.] A village drudge, one who is at every man's bidding. **అంగడి angadi.** [Drav.] (Gen. అంకటి Loc. అంకలు, plu. అంకట్ల) n. A shop. అంగడిపెట్టు to open a shop. అంగళ్లవాడ a range of shops. అంకలు పోకాచ్చు selling in the shop. అంకడిపిడి a market place. ఆ సంతిని అంకడిలో పెట్టినాడు he revealed or exposed the matter. **అంగణము anganamu.** [Skt.] n. A court or yard. An area, a plain. మంగలి. **అంగవ angava.** [Tel.] n. Hunger. Misfortune, trouble, calamity. Mental agony or anxiety. Anger. "అంకటి లేక నిన్ననాహంబును నంకటిలంబు చేచ్చి." రామ. v. 319. **అంగవట్టుము anga-dattamu.** [Tel.] n. A petticoat గానరా, పావడ. **అంగదము angadamu.** [Skt. from అంకము.] n. A bracelet worn upon the upper arm. కేయూరము, బాహుపురి. **అంగదేశము angadesamu.** [Skt.] n. An ancient name for the country near the junction of the river Sarayu with the Ganges. **అంగన anyana.** [Skt. from అంకము] n. A woman. పుణ్యాంకన a noble dame. **అంగవ్యాసము anga-nyasamu.** [Skt.] n. Touching various parts of the body as a religious ceremony. **అంగ ప్రదక్షిణము anga-pradakshinamu.** [Skt.] n. Rolling the body like a log to the right for a distance or round a temple, as a religious vow or penance. ప్రార్థన చేసికొనువాడు గడిమెదిలగునాటికి ప్రదక్షిణముగా దొరలట. **అంగభవుడు anga-bhavudu.** [Skt.] n. Cupid. ముగ్ధుడు. **అంగమచ్చేము anga-mattsamu.** [Tel.] n. Mark, trace, sign, track. "మార్గంబును ద్రక్ష్యసి యంగమచ్చములు గర్జి ని." రామ. v. 261.

అంగమర్దనము anga-mardanamu. [Skt.] n. Rubbing or squeezing the body. Sham-pooing. **అంగమర్దదు anga-mardadu.** [Skt.] n. One who shampoos the body or legs. **అంగము angamu.** [Skt.] n. The body, a limb, member, part, division or branch. **అంగపంచకము**=ఉపాయము, సహాయము, జీవకాలభిక్షణము, ఆపదకు ప్రశ్నక్రియ, కార్యసిద్ధి. అస్మత్కాండము beings having wondrous forms. **అష్టాంగములు**=the eight forms or stages of meditation, i.e., యము, నియము, ప్రాణాయామము, ప్రశ్నాహారము, ధ్యానము, భారణ, మననము, సమాధి. **చతురంగములు** the four divisions of an army, i.e., రథములు, ఏనుగులు, గుర్రములు, బంటులు. **వంశాంగము** the Indian calendar giving particulars of each day, as తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము. **రాజ్యాంగములు** the various departments of Government. **షడంగములు** or **వేదాంగములు** the six sciences dependent on the Vedas. i.e., షత్రు, కల్పము, వ్యాకరణము, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, ఛందస్సు. **సప్తాంగములు**= the seven constituents of a Government. స్వామి, అమాత్యుడు, సుప్రభు, కోశము, రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము. **సాష్టాంగ ప్రణామము** prostrate homage, touching the ground with eight members of the body, i. e., eyes or chest and forehead, hands, knees and feet. **అంగమొల anga-mola.** [Tel.] n. Nakedness. దినమొల, అంగమొలతో ఉన్న naked. **అంగరంగవైభవము angaranga-vaibhavam.** [Skt.] n. Enjoyment of riches, pomp, luxury సమస్తభోగములు. రండు అంకంక వైభవములతో వేంచేయుచున్నాడు he comes with all pomp. **అంగరకా angarakā.** [Hind.] A jacket చొక్కాయి.

అంగరక్ష anga-raksha. [Skt.] n. A charm for self preservation. **అంగరక్షములు** [Skt.] n. plu. Guards, attendants. **అంగరక్షణి** a body protector, a coat of mail. **అంగరాగము anga-rāgamu.** [Skt.] n. Smearing the body. Anointing. A cosmetic. చండనాది లేపనము. "పాలపు లేని యంగరాగంబుతో." ఉ. రామ. 4. 297. **అంగరూహము angarāhamu.** [Skt.] n. Hair; down, wool, fleece. **అంగరేఖ anga-rēku.** [H.] n. Jacket, చొక్కా. Same as అంకరకా. **అంగరొల్లెలు angarollēlu.** [Tel.] n. plu. A kind of cakes. **అంగలార్చు angalarču.** [Tel.] v. n. To cry or lament. To grieve or sorrow. **అంగలార్చు** n. Grief, sorrow. **అంగవస్త్రము angavastramu.** [Skt. from అంకము.] n. s. A man's upper vest, a garment. **అంగవించు angavintu.** [Tel.] n. To excel; to delight. ఉచ్చహించు. **అంగస్పర్శ anga-sparśa.** [Skt.] n. Touching the body. **అంగహీనము anga-hinamu.** [Skt.] a. Mutilated, maimed. అంగహీనుడు [Skt.] n. He who is maimed or lame. **అంగారకము** or **అంగారము angarakamu.** [Skt. Cf. Lat. ignis.] n. Fire. Charcoal A live coal. **అంగారక వారము** [Skt.] n. Tuesday, "the day of Mars." మంగళ వారము. **అంగారకుడు** [Skt.] n. The planet Mars. కుజుడు. **అంగారవొల్లెలు angara-dollēlu.** [Skt. + Tel.] n. Fried wheat cakes. Same as అంకరొల్లెలు. **అంగారవల్లి angara-valli.** [Skt.] n. A species of Karanja. (*Galadupa arborea*.) Another plant (*Urtica verticillata*. Rox.) చిరుతేప, నిన్ననన్నె పువ్వులుగల కానుగుభేదము.

అంగారకకటి *angara-kakati*. [Skt.] n. A stove, a small portable fire pan. కుంపటి

అంగి *angi*. [Skt.] n. Lit. Having a body. లతాంఠి, a woman having a body as beautiful and tender as a creeper.

అంగిక or అంగిక *angika*. [Skt. & H.] A bodice. వెనుక చుడివేసే రవిక.

అంగిలి *angili*. [Tel.] n. The palate of the mouth. (Gen. అంగిలి. Ablative అంగిలు.) అంగిలిలో వేసికొన్నాడు he swallowed it up.

అంగిటిముల్లు [Tel.] n. The quinsy, inflammation of the trachea : a sore palate.

అంగి *angi*. [Skt. & H.] n. A cuirass or quilted jacket worn as armour. More commonly, a long gown. A long jacket.

అంగీకరించు *angikarintsu*. [Skt.] v. a. To consent, agree, admit, approve, receive, accept. అంగీకారము [Skt.] n. Consent, admission, acceptance, approval, approbation. అర్థాంగీకారము half consent, doubtful admission ; being half in earnest. అంగీకృతము [Skt.] a. Agreed on, accepted, admitted. ఒప్పుకోబడిన.

అంగు *angu*. [Tel.] n. Beauty, agreeableness. అందము, ఒప్పిదము. అంగు *adj.* Agreeable, pleasant, handsome. అందమైన, ఒప్పిదమైన. అంగుగా *anguga*. *adv.* Agreeably. అంగుగానుండే clean limbed, well proportioned. Also helpful, useful, convenient.

అంగుటము *angutam*. [from Skt. అంగుష్ఠము] n. The thumb, the great toe. బొటన క్రేలు.

అంగుడుతుడుపి *angudu-tudupi*. [Tel.] n. A backbiter, incendiary. ఇక్కడిమాట అక్కడ అక్కడి మాట యిక్కడ చెప్పేవాడు, రెంటూలూ మాటి.

అంగుళము *angulam*. [Skt.] n. The thumb (not used in Telugu). An inch. అంగుళి *anguli*. [Skt.] n. A finger, or toe.

వలు. అంగుళిత్రము or అంగుళిత్రాణము *angulitram*. [Skt.] n. A guard of leather or iron worn by archers on the thumb.

అంగుళిమానము [Skt.] n. A measure with the fingers or arms ; such as a span, a cubit, &c. అంగుళియకము [Skt.] n. A finger ring. ఉంగురుము.

అంగుస్తాను *angustanu*. [H.] A thimble. తొడుపు or తొడుగు.

అంగుష్ఠము *angushthamu*. [Skt.] n. The thumb: the great toe. బొటన క్రేలు. అంగుష్ఠమాత్రము [Skt.] As big as a thumb.

అంగూరు *anguru*. [H.] n. A grape or grapes, ద్రాక్షపండ్లు.

అంఘ్రి *anghri*. [Skt.] n. The foot. పాదము. అంఘ్రివనము n. A tree. చెట్టు. అంఘ్రివర్షిణి n. A plant. (*Hedysarum lagopodoides*.) కొలపాన్న. మయ్యకుపాన్న.

అంచత్ *anchat*. [Skt. Used only in compounds.] a. Worshipping, revering, admiring. Adorning. Going.

అంచలము *anchalamu*. [Skt.] n. Selvage, skirt, border.

అంచితము *anchitamu*. [Skt.] a. Worshipped, revered. అంచితముగా *adv.* Worshipfully, admirably.

అంచియ *anchiya*. [Tel.] n. Another form of అంచె.

అంచె *anche*. [Tel. & Kan.] n. The post, a relay of horses or palankeen bearers. శపాలు, టపా. A row of things. అంచెలం చెలందు *at* every station. మను. iv. 87. అంచెలకట్టు v. n. To be at one's post : to wait as post runners one after another. "అంచెలకట్టి కాలి తొడువైచననీవుగదవు." వామ. v. 72. See also అంచె.

అంచె *antsa*. [Tel. & Kan.] Also అంచె. The post or mail for letters. అంచలచలగా పోయినారు they proceeded by relays. అంచలకరాలమీద పోయిరి they rode post.

అంచె *antsa*. [Vikriti of హంప.] n. A swan. అంచయన a woman that walks as gracefully as a swan. అంచరవునా Brahma who rides on a swan.

అంచె *antsa*. [from అంచె] affix. Near, with, by. వద్ద.

అంచెన or అంచెనా *antsanu*. [Tel.] n. An estimate, a valuation, an appraisal. తుకము; చేతుకోతుకమునపు పంట ఆకలింపుచేయడము. అంచనాచూచు or చేయు to estimate crops, &c. అంచనాదారుడు an appraiser, an officer who estimates the quantity of corn in a field, or of the salt in a heap. నిలుపు అంచనా, an estimate of the produce of a field before it is cut. కుప్ప అంచనా an estimate of the produce of a field after it is cut and heaped. అంచనాజోలితా an account of the estimated quantity of each ryot's produce.

అంచపదము *antsa-padamu*. [From Skt. Not in use.] హంపపాదము or హంపపాదిన. (lit. a swan's foot.) The mark A used for "caret."

అంచె *antsu*. [Tel.] n. Selvage, skirt, border. ఏటి అంచున on the edge of the river. గిన్నెయొక్క అంచుదాకా brimful. ఆ ఆకి అంచున hard by the town.

అంచె *antsu*. v. a. To send. To command.

అంచె *antsu*. [Tel.] pres. part. of అను to say, think. Saying, calling, considering, thinking.

అంజన *anjana*. [Skt.] n. The mother of Hanuman. అంజనేయుడు Hanuman

అంజనము *anjnamu*. [Skt.] n. Lampblack, collyrium, eyesalve, the magic ointment used for the purpose of discovering anything that is concealed. కాటుక. అంజనకారు a conjurer, he who finds that which is concealed by putting this ointment on his hand or on his eyelashes. అంజనువేసి చూచు to search for hidden things.

అంజనరాయి *anjana-rayi*. [Skt. అంజను + Tel. రాయి] n. Antimony or black antimony. (Watts.)

అంజలి *anjali*. [Skt.] n. The hands joined, palm upwards; అంజలిచేసినాడు he offered a salute with the hands joined, palms upwards. కృతాంజలరై with the hands joined as in prayer. ప్రాంజలియై presenting his joined hands.

అంజిక *anjika*. [Tel.] n. Fear, apprehension. "అంజనేయుడ భిక్షుకాకృతి నిటకుంజిక మాచందము యనచిత్తిన." రామా. కిష్కిం.

అంజూరు *anjuru*. [H.] n. A fresh or dried fig. సీమ అంజూరు, సీమ మేడిపండు.

అంజె *anza*. [Tel.] u. The foot ; a footstep ; the mark or measure of a foot. A stride. "అట రెండుమాడుం జెలరునుప్పడకాళ్ల బంక జాక్షికి దొట్టుపాటుగదిర." మను. iii.

అంజలిగుంజలి *anzaligunzali*. [Tel.] a. Creating confusion ; destroying ; causing pain భిన్నాభిన్నముచేసిన, గానినొందిన.

"తొండంబుచేపట్టి త్రోచిరాదిగిచి, యంజలి నుంజలియాల్చి మైవెంచి, భంజంపుచును." భాగ. iv. 194.

అంజాయింతు *anzayintsu*. [Tel.] v. i. To hesitate, to doubt.

అంటు *anta*. Contraction for అనుట they say. Also, to say అనుట.

అంటు *anta*. [Tel.] n. A crowd. A platter formed of leaves stitched together విస్తరి. ఒక అంటుపొడుచుకొనిరా stitch the leaves as a platter. అంటుగట్టు *antagattu*. [From అంటు to touch] v. a. To join together, to unite, to tie together చేర్చుకట్టు. దీనితో అంటుగట్టినవస్తువులు the items joined with this. అంటులుగట్టు v. To assemble in mobs. నుంపులకూడు, జరిచేరు.

"అంటులుగట్టి చెల్లెలకు నాంధ్రును కిడ్డలు కూరికొడు." ఆయుక్త. iii.

అంటున్నా antailla [Tel.] v. i. To come near, to approach. చేసెను.

“అరదంబులరదంబులతో నంటిసేదకుచుచు.”

ఉ. హరి. iv.

అంటూకు antaku [Tel.] n. A plantain leaf. అంటూకు. అంటిచెట్టు n. A plantain tree.

అంటి anti, **అంటి anaṭi**. See అంటి.

అంటించు antinsu [Tel.] v. a. To paste, stick, glue, cause to adhere. To unite, join. To light or set on fire. కాలిననున్న కాలిననున్న అంటుడు burnt earth will not adhere to moist, i.e. we shall never be friends. వాణ్ని తేలు అంటించినది a scorpion stung him. వానికి మంచిచెప్పలు అంటించినారు they gave him a good thrashing. ఆ సమయములో ఒక మాటను అంటించినాడు he put in a word at that moment.

అంటిన or **అంటినా antisa** [Tel.] n. The Bur plant. A kind of grass that sticks to the cloth. Connection. సంబంధము. వానికిని వాడికిని కొంచెము అంటినా ఉన్నట్లు ఉన్నది she has something to do with him.

అంటు antu [Tel.] v. t. To touch. అంటించు to cause to touch. అంటిన్నట్టుగా ఉండే close at hand. ఆ ఊరిలో అంటిన్నట్టుగా ఉండే ఒకపల్లె a hamlet close by the town. వానికి అదరింటినది fear seized him. తెల్ల అంటుకీన convolvulus dentatus.

అంటు antu [Tel.] v. n. To touch, to handle, cleave, stick, adhere. తల అంటుట to anoint the head. వెండ్రుకలను మొదలంట కత్తిరించెను he cropped the head close. చెవులను మొదలంటకోయు cutting off the ears at the roots. వాని రోగము వానికి అంటినది her disease has infected him. ఆ రోగము అంటుకుదా is that disease contagious? ఈ పాపము నిన్ను అంటకపోదు you will certainly be punished for this sin. నీ మాటలు వానిమనసున అంటలేదు your words did not touch him. కుప్పకపుకనుకు మన్ను

ఒంట అంటు earth does not adhere to the earthworm.

అంటు antu [Tel.] n. Uncleaness, defilement by touch, impurity, such as is caused by the death of a relative, or by touching a lower caste man. Relationship. అంటుది an unclean woman. అంటునడ్డాడు he was polluted, he became unclean. అంటుగా ఉండేయిల్లు a house ceremonially polluted. మాకు రేపు అంటు (లేక, మైల) వదలను tomorrow we shall be free from [ceremonial] impurity. వానికినిమాకును మరేమీ అంటునంటులేదు I have no connection with him, I have nothing to do with him.

అంటు, అంటులు or అంటులు antulu [Tel.] n. A graft, a grafted branch. అంటుచూనిచి చెట్టు a graft mango tree.

అంటుకాదు antu kadu [Tel.] n. A gallant. పట్టకాదు.

అంటుకోను antu komu [Tel.] v. n. To cleave, adhere to, stick, stick as paste. To catch fire. వాడు వాన్ని అంటుకొని పోయినాడు he carried her away, he has run away with her. ఆ యిల్లు అంటుకొన్నది the house has caught fire. వాడు నా పుస్తకమును అంటుకొనిపోయినాడు he stole my book. ఊపిరిమాత్రము అంటుకొని యున్నది his breath just remains in him. వానికడుపు వెన్నతో అంటుకొనిపోయినది his belly sticks to his back-bone, i.e., he is emaciated.

అంటుకోదు antu-zōdu [Tel.] n. A pair of earrings. అంటుపోగులజేరే.

అంటుపేను antu penu [Tel.] n. A small louse.

అంటుపోగులు antu-pōgulu [Tel.] n.s. plu. close-fitting earrings, small earrings.

అంటుమెడ antu-meda [Tel.] n. A short neck. ఇరుకుమెడ, పొట్టిమెడ.

అంటురాసు antu-rāsi [Tel.] n. in a magnetic stone. సూర్యునిరాసు.

“ ద్వి. ఇనుముంటురాతికి నెగనినభంగి, ననయం బునామదిహరించూచ్చకదలు.” భాగ. vii.

అంటే antē. Contraction of అనినట్లయితే if you say. వద్దంటే don't, I say! పోయినాడంటే I tell you, he is gone. అదేమంటే if you ask what it is. ఎంత అంటే అంతయిస్తానంటాడు whatever you ask he says he will give. ఆయన అంటే నీవు బదులు అంటావా if he speak why should you answer him? వాని నన్ను నీవంటే నీవంటాడు if I say thou to him, he says thou to me; he scorns me.

అంట్రీంత antrintu [Tel.] n. Bur-grass.

అంటలు antlu [Tel.] n. plu. Cooking utensils that are not washed clean. ఆ రెపెలలో ఇంకా అంటలుపోలేదు the pot is not yet cleaned (from the stickings, i.e.,) from the fragments of boiled rice. నేను యింకా అంటలు తోమలేదు I have not yet cleaned the cooking utensils.

అండ anta [Tel.] n. Nearness; assistance, protection, patronage. ఆనరా, ఆశ్రయము. **అండగోడ** a buttress, a sloping wall, built to support another. ఆయన అండ చేరి ఉన్నాను I am under his protection. ఆయనను అండచేసికొనియున్నాను I look upon him as my supporter, I hold to him.

అండకోశము anta-kōsamu [Skt.] n. The scrotum.

అండగొట్టు anda-gottu [Tel.] v. i. To delay. అలస్యముచేయు.

అండగొను anda-gonu [Tel.] v. t. To seek support in. ఆశ్రయించు.

“ ఈతని నొకభంగి నండగొని తప్పదుక జాప్యము.” Bhar. Ud. iv.

అండజము antajamu [Skt.] n. An oviparous creature: lit. “born of an egg,” whether a serpent, fish, or bird.

అండబాల్లనాడు anta-bāllanādu [Tel. Nellore.] n. A sub-renter. లోపాయకారి, లోపాలివాడు.

అండము antamu [Skt.] n. An egg. A testicle. The world. The Universe. సుష్టి, సృష్టయము, ప్రపంచము. **అండాశర్వణము** castration. **అండాకారముగా** having the shape of an egg, elliptical. **అండాశక్తి** an ellipsis. **అండవాయువు anda-vāyuvu** [Skt.] n. The disease orchitis (swelled testicle.) బుడ్డ. **అండవృద్ధి anta-vridhi** [Skt.] n. The enlargement of the scrotum, hydrocele.

అండా antā [Hind.] n. A large metal vessel.

అండి anti [Tel.] Sir, O sir, O ye! ఏమండి what, sir! ంకండి please do not come. అట్లు చెప్పకండి please do not say so.

అండెము andemu [Tel.] n. One fannier or pack: half a bullock load. కంట్లములో సెకభాగము, బరువులో సగము. అంకము.

అండు antu [Tel.] v. contraction of అంటురు they will say.

అంత anta [Tel.] n. Whole; adj. So much. adv. Then, afterwards. నీవెంత అడిగితే అంత యిస్తాను I will give you as much as you ask. **అంతకంటె** than that. **అంతకంత** as much again. అంతకంతకు by degrees; more and more. అంతకుముందు before that. అంతమంది so many men. **అంతమందిలో** among so many persons. **అంతమట్టుకు** so far, thus far. అంతమాత్రము only so much అంతసేపు so long. **అంతలో** in the mean time. **మూడంతలు** three times as much. అక్కడికి పోయినంతలో on his going there. వాడు తనంతనే వచ్చినాడు he came of his own accord. **అంత వాడు లేడు** there never was such a man. రాజంతవాడవు thou art equal to the king. నాయంతవాడ my equal, one like me, one as tall as I am. అంతే అవును. that probably is the case. నిద్ర తలచినంతలో when he rose from sleep. **అంతసేపటికి** as soon as he awoke. నేను తెలిసికొన్నంత అంతసేపటికి as much as I know. అంతసేపటికి

అంతగా antaga. [Tel.] adv. Much, very, urgently, earnestly. అగత్యముగా, అక్కరగా, అంతగా కావలెనంటే యిస్తాను if he wants it much I will give it. ఈ పండ్లు అంతగా లేవు this fruit is not found abundantly.

అంతఃకరణము antah-karanamu. [Skt.] n. The mind, the heart. మనస్సు. అంతఃకరణ చతుష్టయము the four inward senses. మానస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము.

అంతఃకోణము antah-kōnamu. [Skt.] n. The inner corner or angle.

అంతఃకోపము antah-kōpamu. [Skt.] n. Inward wrath.

అంతఃపరిధానము antah-paridhānamu. [Skt.] n. The innermost garment.

అంతఃపురము antah-puramu. [Skt.] n. Seraglio: apartments for women; the inner chamber.

అంతఃప్రకృతి antah-prakriti. [Skt.] n. The inner nature of a man.

అంతకము antakamu. [Skt.] n. The total, whole, aggregate. మొత్తము. అంతకము చేయు to sum up.

అంతకుడు antakuḍu. [Skt.] n. A name of Yama, the god of death. యమకుడు, మృత్యువు. నరాంతకుడు a homicide. నేస్తంఠకము a remedy against phlegm. In compounds like this అంతకము denotes "anti," as a remedy against.

అంతకురాలు antakurālu. [Skt.] n. A fiend, or murderess, a she devil. ఘోరుకురాలు.

అంతటా antata. [Tel.] adv. Afterwards, and then, in the meantime. Everywhere. వారు చేరినంతట on their arrival. నాలుగుగడియల దూరము పరుగెత్తి అంతట నిలిచినాడు he ran four miles and then stopped. ఎవరి అంతట నారు పోయిరి every one took his own way. అంతటా పోవడం అంతట పోవడం besides that.

అంతటా పోవడం అంతట పోవడం besides that.

అంతటినుంచి from that time thence forward. అంతటికి on the whole. అంతటికి రమ్ము నన్నియున్నాను I depend entirely upon you for everything. అంతట్లో పారి పోయినాడు meanwhile he ran away. అంతటితో తృప్తిపొందినాడా was he satisfied with this? దాన్ని తాకితే వానిపని అంతటితో సరి if he touches it, it will be all over with him. ఈ పండ్లు అంతటా లేవు this fruit is not found everywhere.

అంతము antamu. [Skt.] n. End, termination, death, destruction.

అంతరంగము anta-rangamu. [Skt.] n. The mind, the heart. కఠినాంతరంగుడు a hard hearted man. సంతోషాంతరంగుడు one whose heart is pleased. The middle, midst. Secrecy, privacy. అంతరంగపుమాట a secret. "కలాణావేది కాంతరంగంబున నున్నయెడ." N. 9. 126.

అంతరంగుడు anta-rangudu. [Skt.] n. An intimate, a confidant. మిక్కిలి అప్రకుడు.

అంతరతామర antara-tāmara. [Tel.] n. A water plant, without any root to the ground, swimming upon the surface of the lakes, &c. Pistia stratiotes. Menyanthes cristata (Roxb). అకాశతామర. అంతరతామర also means the itch. గడ్డి.

అంతరపల్లటీ antara-pallatī. [Tel.] n. The pigeon called Tumbler.

అంతరము antaramu. [Skt.] n. Interval, intermediate space. Period, term. Difference, disparity. Rank. వాని అంతరమేమి నీ అంతరమేమి consider his rank and yours. అంతరమనందు in the midst. కాలాంతరమందు at another time. గ్రంథాంతరమందు in another book. ప్రత్యేకరీతియను another copy. పాఠాంతరము another reading. వనాంతరమునందు in the forest. స్థలాంతరమందు in another place; elsewhere. భాషాంతరము a translation into

another language. అతని ముఖాంతరముగా through him. దేశాంతరముపోయినాడు he is gone to another country, he is in foreign parts. మతాంతరము another opinion or religion. కర్పాంతరము the funeral ceremonies.

అంతరాంతరము anta-rantaramu. [Skt.] n. Difference, distinction of rank. తారతమ్యము.

అంతరాత్మ antaratma. [Skt.] n. The Supreme Spirit. The heart or mind. దేవుడు, మనస్సు.

"అంతరాత్మవిడుడు." A. 4. 329. "కాంతరాంతరాత్మదోషగడె." A. 4. 253.

అంతరాయము anta-rayamu. [Skt.] n. Obstacle, impediment. విఘ్నము.

అంతరాళము antarālamu. [Skt.] n. The middle space; interval between the earth and sky.

అంతరాళికము anta-rālikamu. [Skt.] n. The apartment in a pagoda, next to the shrine. గర్భగృహమునకును ముఖమంటపమునకును నడిమిచోట.

అంతరించు antarintsu. [Skt.] v. n. To pass over, to cross.

"బహుదేశము లంతరించుచున్." J. Bhar. v. To perish, die. చచ్చు, నశించు.

"అట్లయైన సర్వును దుడియించు నశుచియైన గర్భమంతరించు," Vish. 2. 366.

"సుతశోకవిపద్యశ నంతరించినఁ." R. 5. 74.

అంతరించ్చియుము antarindriyamu. [Skt.] n. Internal organ, such as మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము, చిత్తము.

అంతరిక్షము anta-rikshamu. [Skt.] n. The sky, atmosphere. Lit. What is seen in the middle, i. e., the space between the earth and the sky.

అంతరీయము anta-riyamu. [Skt.] n. A lower garment. కట్టు బట్ట.

అంతరువు antaruḅu. [Skt.] n. Interval. Difference. తారతమ్యము. A secret place. మరుగుచోటు.

"పెద్దపిన్నయంతరువు లెంది." విజ. 1. అ.

క|| "అరుగునెడ నంతరువున నగవిపాన్ముపయి నొరగి యానల భాణి, శ్వేతికును నీనలనొకయం, తెరువున జిత్రాంగి చెలలు దానండంగన్." సా. 3. అ.

అంతరువుపడ్డ antaruḅupadda. [Tel.] a. Suspended, intermitted.

అంతర్గతము antargatamu. [Skt.] adj. Intermediate, internal, inner, hidden. లోపలి, లోని. ముచుచిన. అంతర్గతజ్వరము internal fever, slow fever.

అంతర్గర్భితము antargarbhitamū. [Skt.] adj. Internal, concealed.

అంతర్ధానము antardhānamu. [Skt.] n. Disappearance, concealment, vanishing. అతడు అంతర్ధానమయ్యెను he disappeared.

అంతర్ధి antardhi. [Skt.] n. Disappearance, a covering, a screen. అంతర్ధివోందు to disappear, to vanish.

అంతర్ధ్యానము ant-ardhyānamu. [Skt.] n. Inward meditation.

అంతర్భూతము antarbhūtamū. [Tel.] adj. Included in, internal, inner. చేరిన, అంతర్గతమైన.

అంతర్మనస్కుడు antarmanaskuḍu. [Skt.] n. He who is sad, or perplexed. న్యాకులనిస్కుడు.

అంతర్ముఖుడు antarmukhuḍu. [Skt.] n. He who has an inner eye, (that is) wise though seeming dull. నిపురుగప్పిన నిప్పువలె నుండేనాడు.

అంతర్యాగము antaryāgamu. [Skt.] n. Mental adoration. మానసికపూజ.

అంతర్వాసు antaryāmi. [Skt.] n. (Lit. The indweller.) The soul. The Supreme Spirit. లోపల వసించేవాడు, జీవాత్మ, పరమాత్మ. అంతర్వామిత్వము antaryāmitvam. [Skt.] n. Indwelling. Abiding. (vide శంకరవిజయము.)

అంతర్లంబము antar-lambamu. [Skt.] n. Acute-angled triangle.

అంతర్లాపి antarlāpi. [Skt.] n. A kind of puzzle, riddle or question which contains the solution or answer in itself, విడికధవలె ఆరికరింపమైన ప్రశ్నలు ఉత్తరములుగా నుండేటివి. e. g.

క॥ "శ్రీకాంతుని దివ మెన్నడు రాకొమరుని కర్ణి ప్రియము రథతిథియొం డేకాలదినన్నములుండును ఏకాదశినాడు సప్తమేడగడియల్."

గ్న "కాశంభుకాంతాకిముచంద్రకాంతం, కాంతాముఖంకింకురులేభుజంగః, కశ్యపతికావిమమాసమస్యా, గౌరీముఖంచుంబలివాసుదేవః."

అంతర్వంశికుడు antarvamsikudu. [Skt.] n. The superintendent of a harem.

అంతర్వత్ని antarvatni. [Skt.] n. A pregnant woman.

అంతర్వాణి antarvāni. [Skt.] n. He who is skilled in science.

అంతర్వాహిని antarvāhini. [Skt.] n. A concealed river, which runs under ground. నది యిక్కడ అంతర్వాహిని అయినది here the river is lost in the earth.

అంతర్హితుడు antarhithudu. [Skt.] n. He who has disappeared, or vanished. అంతర్హితము adj. Concealed, covered, hidden.

అంతరాలంతలవాడు antalapantalavādu. [Tel.] n. A distant relation పరంపరాసంబంధి, దగ్గరిమట్టాలవానివారు.

అంతర్వస్తు antarasthu. [Tel.] adj. and adv. All, the whole యానర్తు. Till then. అంతరంకు అంతర్వస్తువారు All. అంతరు.

గీ॥ పుట్టిమంట వెన్న ప్రాశ్నగఁజెట్టిరి కడగికడగియొక్క గనవచ్చె నంతరట్టు మ్రొంగె. వారి. పూ. 5. ఆ.

"ధాత్రీపరులదోడు తెచ్చితివలువుర; జచ్చిరంత నట్టువారును." భార, శల్య. 2. ఆ.

అంతశయ్య antasayya. [Skt.] n. The last bed or the bed of death; death; the burying or burning ground.

అంతశ్యత్రువు antasātruvu. [Skt.] n. Inward foe. "ఇంద్రియోల్లంఘనం గలిచి, అంత శ్యత్రుకులమైన కామాదివర్ణంబు." M. XIII. 3. 277.

అంతస్తు antastu. [Tel.] n. A secret place, a hiding place, a corner. A square compartment. తొట్టికట్టు A storey, or range, one above another, as the decks of a ship. రెండు అంతస్తుల యిట్లు a two storeyed house.

"ఎరుగవలసిన యంతస్తులెట్లనావె." పద. 4. ఆ.

"అంతఃపురమునాసి యల్లననినలి యంతస్తునకు వచ్చునంతటిలోన." విష్ణు. ఉ. 4. ఆ.

అంతస్థ antastha. [Skt.] n. Money given secretly; a bribe. రంధనవానికి తెలియకుండా యిచ్చే లంచము.

అంతస్థలు antasthalu. [Skt.] n. A name given in grammar to the four consonants y, r, l, v, య, ర, ల, వ. which are considered by the Sanskrit Grammarians to be semi-vowels, and "to be intermediate between vowels and consonants, or because they stand between the consonants and the sibilants in the alphabet." Wms. అంతస్థములైనను in anat. the malleus of the ear.

అంతస్సు antassu. [Tel.] n. The heart. మఱుస్సు. అంతస్సుధి Purity of heart.

అంతా antā. [Tel. Colloquial for అంతయును] adj. All, whole (always used after the noun,) as అంతా all the town. adv. Completely, wholly, altogether. బొత్తగా; n. యానర్తు, సమస్తము. అంతా ఆయనకు తెలుసును he knows everything.

అంతాపసాయి antāpasāyi. [Tel.] n. A barber; a low caste wretch. మంగలవాడు, నీచుడు, నూలవాడు.

అంతిక antika. [Skt.] n. A fire-place, hearth. పొయ్యి. "చెరుకుముత్తయియల్ చిటిలించి తద్రసంబనిశమువండువంతికతలాంతికమాన్దము చేయునప్పుడె." D. A. 1. 79.

అంతికము antikāmu. [Skt.] n. Nearness, closeness. సమీపము.

అంతికలు antikalū. [Tel.] n. A (tatty) screen made of grass, (usually of cuscus.) వెట్టివేళ్లనావలె అల్లె కనువురెడిక, [ఇట్లు కట్టి గుడిపెకువైన కప్పగా గాని భాస్కరాశికి లేక ఉప్పుకొతారులకువైన గాని వేస్తే ఉండుదు.]

అంతిపురము antipuramu. [from Skt. అంతఃపురము] n. The seraglio. రాణివాసము.

అంతిమ antima. [Skt.] adj. Last, final. కడవటి. A. 4. 338.

అంతు antu. [Tel.] n. End. చివర.

అంతు antu. [Tel.] n. The whole, total. మొత్తము, అంతము. అంతు ఏమైనది, అంతు ఎంత what is the total?

అంతేవాసి antēvāsi. [Skt.] n. A pupil. శిష్యుడు. One who is near. అంతేవాసిత్వము n. Pupilage. శిష్యత్వము, విద్యాభ్యర్థనము.

అంత్యము antyamū. [Skt.] adj. Final, last, ultimate, concluding. కడవటి. అంత్యరియము rhyne, the last syllables corresponding. అంత్యవశే the last con-

dition, i. e., death. అంత్యవశము the last member of an arithmetical series. అంత్యమూలము in arith: the last or greatest root in the square. అంత్యకాలము last time, the time of one's end. అంత్యకులుడు or అంత్యబాడు n. A pariah. మాలవాడు.

అంత్యేష్టి antyēṣhti. [Skt.] n. Funeral rites.

అంత్రము antramū. [Skt.] n. An entrail, a gut. కేగు. అంత్రస్ఫులి inguinal hernia, rupture. అంత్రనూలిక a garland of guts, a necklace of sausages.

అందంద andanda. [Tel.] adv. Here and there. More and more. "అనలరనందం సాష్టాంగమేరి." Vish. 1, 173.

అందకత్తె andakatte. [Tel. from అందము.] n. A beauty, a lovely girl. సౌందర్యశి. అందగాడు andagadu. n. A handsome fellow. సౌందర్యనంతుడు.

అందగించు andaginsu. [Tel.] v. a. To dress, trim, adorn. అలంకరించు "అన్నకందగింప" Ila. 1. 127. "అలబడకీల్లంబు నందగించి." ib. 3. 68.

అందగించు andaginsu. [Tel.] v. n. To be adorned, to be pretty, to look well. సొగసుగానుండు. ఈ రత్నము ఇక్కడ అందగించలేదు this gem does not look well here.

అందగింపు andagimpu. [Tel.] n. Adorning, ornamenting, beauty. సొగసు.

అందమకులుగా andadukuluga. [Tel. అడుకు+అడుకు] adv. About enough, చాలీచాలక. అందమకులుగానుండే not sufficient. ఆ చీర ఆమెకు అందమకులుగానున్నది that cloth is not long enough for her.

అందనుక andanuka. [From అంత and దనుక] adv. Until then, up to that time, as far as that place, thus long, thus far. అంతవఱకుంక. అందాక.

అందము andamu. [Tel.] n. Beauty. సౌందర్యము. Manner. నాణ్యంబుల or అన్ని అందాల in every way. Carr. 1248. అందపడు andapaḍu. [Tel.] v. to become beautiful, handsome. అందపరచు to cause to be beautiful, to adorn.

అందరు andaru. [From అంత+వారు] indef. pro. All. plu. gen. అందర or అందరియొక్క of all.

అందలము andalamu. [Tel.] n. s. A palanquin. N. 7. 40. A. 4. 6. అందోళిక. ప్రక్కలందు మరుగులేని పల్లకీ.

అందహాసము andahnamu. [Tel.] n. adj. Ugly, deformed. వికారమైన.

అందాక andaka. [Tel. from అంత+క.] adv. Thus far, so far, so long, till then. అదివరకు.

అందాజ్ఞ andaju. [H.] Estimate, valuation, కుకము.

అందాయత్తుగానుండే, or అంతాయత్తైశ్శ an'atayattu-gānunūle. [Corrupted from అందముగా] adj. Neat, pretty, handsome. సౌంభుగానుండే. ఈ బండి అందాయత్తుగానున్నది this carriage is neat.

అందిక andika [Tel.] n. Nearness, proximity. సమీపము.

అందిపొందినవారు andipondinavaru. [Tel.] n. plu. Distant relations. దూరపుచుట్టాలు.

అందిరు See అందే.

అందు andu. (a defective pronoun.) There, in that place. అక్కడ. అందుకు or అందులకు thereof, thereto, for that. అందులో therein. అందున or అందుచేత thereby, by that. అందునిమిత్తము therefore. అందుమీదట adj. thereafter. అటుతర్వాత. వాడు వచ్చి చేరినందుమీదట after his arrival. అందులకు (an affix) thereto, for that. వ్రాయగలండులకు ad scribendum, to write. అందువల్ల (an

affix) thereby. పోయినందువల్ల యేమి ప్రయోజనము what is the use of going? ఆయన రాగలండులకు for his coming. నేను వచ్చేటందుకు అయిదు దినములు పట్టును it will take five days for me to come. అట్లా ఉన్నందుకు for its being so. వాడు అట్లా చేసినందుచేత as he has done so. వాడు అట్లా చేసేటందుచేత by his doing so. అందులకు ఒక ప్రతివ్రాసినాడు he wrote a copy of it. "ఇందు గలదందు లేదని సందేహమువలదు" there is no doubt he is every where. ఇందు అందు both here and there; here and hereafter: in this life and the next. అంద in the same place వానియందే; అందలి=అక్కడ ఉండే.

అందు (The locative affix) in, within, on, upon. లో, మీద, నీయందు నమ్మికయుంచి relying upon thee.

అందు andu. [Tel.] v. n. To be within reach; (with the Dative) to reach at. అది చేరికందును it is within the reach of the hand. అది చేరికందిదు it is not within my reach. తమ బాబు నాకు అందలేదు I have not received your letter. అది నాకందదు I cannot reach it. అందచేయు to cause to be delivered.

అందు andu. [Tel.] v. a. To reach, get at. To obtain or gain. To suffer or meet with (joy, grief, death, &c.) చెయ్యి చాచి పుచ్చుకొను, పొందు. అరుదందు feel surprise. భయమందు to be afraid. జన్మమందు to be born. వియ్యమందు to intermarry. అందిచూచు to peep, to look over a wall, &c. దుఃఖమందు to be sorry. కృతి అందినవాడు he to whom it is dedicated కంపమందు to be afraid. మిన్నందిన sky-high, reaching to the clouds. అందిపొందినవారు distant kinsfolk. అందించు [causal of అందు to reach.] v. t. To give, hand over, to enable to get.

అందుకొను andukonu. [Tel.] v. a. To reach at, to get at, take with the hand. చెయ్యి చాచి పుచ్చుకొను.

అందుకోలు andukolu. [Tel.] n. Nearness, proximity. చేరువ, సామీప్యము. అందుభక్తులముక్తి ప్రోచునందుకోలననందమా బిందుమాధవదేవునిక. G. 6. 110.

అందుగు or అందుగుచ్చెట్టు andugu. [Tel.] n. The clearing nut plant (Strychnopotatorum). చిల్లినంజెచ్చెట్టు.

అందుపాటు andupātu. [Tel.] n. Nearness. adj. Near, close. సమీపమైన. అందుపాటు గ్రామము a neighbouring town.

అందుబడి andubāḍi. [Tel.] n. Nearness. Getting, obtaining. ప్రాప్తము. వాడికి ఆ రూకలు యింకా అందుబడి కాలేదు he has not yet got the money. అది అందుబడి అయిన తరువాత after it was received or came to hand.

అందువు anduvu. [Skt.] n. A fetter or chain; an ornament for a woman's foot. ఏనుగు సంకిరి, అంజె.

అందే ande. [Tel.] n. A foot trinket of silver, filled with small pebbles in order to sound and worn by women on their ankles. నూపురము. అందబండలేని adj. Free from any trouble or annoyance. ఏ చిక్కన్ను లేని, జంజాటములేని.

అందేషా andēshā. [H.] n. Doubt, guess, conjecture.

అంధకారము andhakaramu. [Skt.] n. Darkness. చీకటి.

అంధకుడు andhakudu. [Skt.] n. A blind man. నుడ్డివాడు.

అంధకురాలు andhakurālu. [Skt.] n. A blind woman. నుడ్డిది.

అంధకూపము andha-kūpamu. [Skt.] n. పాడుమయ్య a well in disuse, or disrepair.

అంధతమస్పము andha-tamasamu. [Skt.] n. Thick darkness. కటిక చీకటి, చిక్క చీకటి.

అంధము andhamu [Skt.] n. చీకటి.

అంధము andhamu. [Skt.] adj. Blind. నుడ్డి.

అంధస్సు andhassu. [Skt.] n. Food, boiled rice. అన్నము. అమృతాంధసులు. nectar-eaters, immortals.

అంధుడు andhuḍu. [Skt.] n. A blind man. నుడ్డివాడు. మదాంధుడు One who is blinded by passion or pride.

అంధువు andhuvu [Skt.] n. A well, బావి.

అంధ్రము or అంధ్రమా andhramu. [Skt.] n. A Sanscrit name for the Telugu language. తెలుగు. అంధ్రదేశము the Telugu country తెలుగుదేశము. "అంధ్రమధువధునని." A. pref. 12. "అంధ్రబలబాహుడట్టులని యాతిచ్చె." ib. pref. 14.

అంధ్రుడు andhruḍu. [Skt.] n. This word in ancient times meant a hunter, who lives by killing game. See the Laws of Manu X. 36. వ్యాధుడు, వ్యగ్రధాశివి, కిరాతుడు.

అంప ampa [Genitive singular of అమ్ము an arrow] బాణము. See. అంపకోల.

అంపకము or అంపకాలు ampakamu. [Tel.] n. Permission to go; dismissal. An entertainment given to a friend on the occasion of his departure. పంపించడము, సెలవు. విందుచేసి సాగనంపడము, బహుమానవిచ్చినంపడము. అంపకము చేయు to dismiss, send away. అల్లనికి అంపకము చేసి పంపిరి they gave the son-in-law the entertainment preparatory to his departure and sent him away.

"ప్రస్తాసభకేనుబోయి కొంత, కాలముందుండి యజుడంపకంబునేయ, మానవసంబునుకువచ్చి."

H. 4. 7.

అంపకాడు ampakaḍu. [Tel. from అమ్ము] n. One who carries an arrow. చిల్ల చేత బట్టినవాడు, ధానుప్పుడు. A true marks-

man, a skilful archer. గుంఠపుక అమ్మ వేయ వాడు, కృతహస్తుడు.

“హదనువచ్చు దాకనపరాధి ప్రైరోప ముగిహదనుగన్న నడవలయు లక్ష్యసిద్ధి వాకలావుశరమూని కాడవిడువనంపకాడుపోలే.”

Amuk. iv.

అంపకోల ampa-kōla. [Tel.] n. An arrow. బాణము. “వీలగరులయంప కోలలు నెలవిల్లు గాను కిచ్చి.” Swa. 4. 13.

అంపగరి ampa-gari. [Tel.] n. The feather of an arrow. బాణముయొక్క గరి.

అంపర ampara. [Tel. అమ్పా+పర] n. plu. Arrows. అమ్మలు, శరసమూహము. అంపరచిచ్చు అంగా, బాణాగ్ని.

అంపాచారము ampa-chāramu. [Tel.] n. Stream. జలప్రవాహము.

“సంపాదిత శంపావలి బెంపారిన మేఘచయము పృథివియునభయం గంపింపగ బెట్టురుమచ సంపాచారంపు వానలప్పుడుకుకెన్.”

వి. పు. 7. ఆ.

అంపు ampu. [Tel.] v. a. To send, forward, despatch. పంపు. సాగనంపు to accompany a friend a little way so as to set him on his journey. పిలవనంపు to send for one. అంపింపు. same as అంపు or పంపు to send. అంపుదోడు ampu-dōdu. n. A companion in a journey. దాకి సహాయముగా వచ్చేమనిషి. వాడు అంపుదోళ్లకు దీక్షకాన్యులకు తిరుగురున్నాడు he employs himself as a companion and as a nurse.

అంపెలు ampelu. [Tel.] n. Rags, tatters. వేలికలు, చింపిగుళ్లు. అంపెలు గట్టి చేత మెకయప్పింపుము. G. X. 72.

అంబ amba [Skt.] n. Mother; a name of Durga. తల్లి, పార్వతి. అంబారత్రయము = భానాంబ, శ్రీమరాంబ, మాకాంబ.

అంబకము ambakamu. [Skt] n. An eye. An arrow. కన్ను, బాణము. Swa. 3. 5. R. 5. 60.

అంబకళము amba-kalamu. [Tel] n. Porridge. అంబలి. “చెన్నయ్యయింట బలియంబకళము చెయిదియ్యకనుజుల్లి.” B.D. 3. 750.

అంబడితేకి ambaḍi-tēki. [Tel.] n. The torpedo fish. See. తెంకి.

అంబరము ambaramu. [Skt.] n. The sky. Cloth woven of cotton. Clothing, apparel. Amberggris. అకాశము, వననము, వస్త్రము, పరిమళద్రవ్యము. See అంబరు. అంబరమణి the gem of heaven, i. e., the sun. అంబరచరుడు one who dwells in the sky. అంబరాంబరుడు n. Sky-cinctured, that is, (dik-ambara) “naked,” an epithet of Siva. శివుడు.

అంబరసా ambarasā. [M.] n. Expressed juice of ripe mangoes. మామిడిపండ్లరసము.

అంబరీషము ambarishamu. [Tel.] n. A fire pot, a portable stove. వేపుడుచట్టి అంబరీషుడు. Name of a king, the Assyrian Ambarice.

అంబరు ambaru. [Tel.] n. Amber. Amberggris. “వరిమళద్రవ్యముల చారుశ్రీగంధ మగరుకేసరికదంబ మంబరుపునుగుజవాది.” Hamsa. 5. 162. See అంబరము.

అంబలి ambali. [Tel; plu. అంబలులు, అంబలులు or అంబళ్లు. Gen. అంబటి] n. Porridge. పిండి నూకలువేసి జోపగాకాచింది. చింతంబలి paste made of pounded tamarind seeds. అంబటి కుండ a porridge-pot. అంబటిప్రాద్దు break-fast time : about noon.

“పలంచనియంబరుల్ చెలకుపాలెడనీళ్లు... వడపించెలు నీరుచల్లయున్ వెలయగ బెట్టు వేసవిజంబనచర్చమున్ను గాన్.”

Amuk. i. 41.

అంబలికోకిగాడు or కోకిగాడు ambali-zōrigāḷu. [Tel.] n. The rufous-tailed finch lark [F. B. I.]

అంబాణపుకాయ ambāṇapu-kāya. [Tel.] n. A tree, Averrhoa Curambola; commonly called Kamrak or Bilimbi. A green sour fruit with five sides.

అంబారపిణుణ్ణి or పిడుదు ambārapinūṇi. [Tel.] n. A tick which infests animals. పశువులను పట్టే పురుగు.

అంబారము ambāramu. [H.] A heap of grain. ధాన్యరాశి. Also, the government share in a crop. (Vizag) అంబారముపోయు to heap up grain. అంబారములుగా పడియుండు to lie in heaps. ఉభయరాశి అంబారము a heap of grain containing both the shares due to government and to the landholder.

అంబారి or అంభారి ambāri. [H.] A howdah; the seat or throne on an elephant's back చాచా.

అంబాళము or అంబాళవృక్షము ambāḷamu. [Tel.] The hog-plum (Spondias mangifera), the fruit resembling the mango. నోరు అంబాళపుండు చెయ్యి బలమున్నట్లు. your mouth is like a sweet plum and your hand is like a thornbush. (Carr).

అంబిక ambika. [Skt.] n. A name of Parvati, wife of Siva. పార్వతి. Also, తల్లి, గృహిణి అని తల్లి.

అంబు or అమ్ము ambu. [Skt.] n. An arrow, a dart. బాణము. అంబువేసినట్లు adv. exactly; hitting the mark precisely: straight as an arrow. అంబులపాది ambula-pōdi. [Tel.] n. A quiver of arrows. కూడికము.

అంబుజము ambujamu. [Skt.] Lit. water-horn. See under అంబువు.

అంబువాసీని ambu-rāsini. [Skt.] n. The trumpet-flower, Bignonia suaveolens.

అంబువాహిని ambu-rāhini. [Skt. Lit. a water-carrier.] A piece of palmyra trunk hollowed out and placed at the well to carry to the fields the water poured into it.

అంబువు ambuvu. [Skt.] n. Water. కిక్కు. అంబుజము or అంబురువూము

అంబుజోదముడు an epithet of Vishnu. అంబుజు, లోచన or అంబుజాక్షి a lotus-eyed woman. అంబుడు a cloud. అంబుధి the sea. అంబురాశి the ocean.

అంబేప ambedā. [Tel.] n. A simpleton. మెత్తనివాడు. “వేగులుపల్కినన్నుడు వేయగజాచెడ విం గుంతయంబేరలులేరు.” పద్మ. iii. 57.

అంభస్సు ambhassu. [Skt.] n. Water. ఉచకము, నీళ్లు. అంభశ్శ్రీము aquatic, moving in water. అంభోయానసాత్రము శి boat. Bhag. i.

అంభారము or అంభారపము ambhāramu. [Skt.] n. The lowing of oxen.

అంభోజము or అంభోరుహము ambhōjamu. [Skt.] n. A lotus. తామరపువ్వు

అంభోవము or అంభోధరము ambhōḍamu. [Skt.] n. A cloud. మేఘము.

అంభోధి. అంభోధి or అంభోరాశి ambhōdhi. [Skt.] n. The sea. సముద్రము.

అంశకుడు amśakulu. [Skt.] n. He who partakes of the nature. పాటికావు.

అంశము amśamu. [Skt.] n. A share, part, portion, a fraction; the denominator of one; a degree of latitude or longitude (Geog.); a subject. భాగము, విషయము. దేవుని యంశమున పుట్టినవాడు he who is born from a portion of the deity, he who is of divine origin; అంశపురుషుడు a fortunate man, a man of talent or parts. వర్ణనాంశము a descriptive part or passage in a poem. ఈ అంశము నాకు తెలుసును I am acquainted with this subject. ఈ అంశములో in this respect. వాడు అన్ని అంశముల తెలిసి నవాడు he knows every thing. అంశనిక్రము a table consulted by astrologers in casting nativities, an astrological diagram for ascertaining the degree of the sun in any sign. డిశాంశము the tenth part; అంశసంపరణ = reduction of fractions; అంశనియము or అంశ్యము = that which is divisible.

అంశకము *amsukamu*. [Skt.] n. Cloth, a robe. వస్త్రము, వైకాంఠము.

అంశపు *amsuvu*. [Skt.] n. A ray of light, a beam. కిరణము. అంశకాలము *amsujalamu*. [Skt.] n. A collection of rays.

అంశమాల *amsu-mala*. [Skt.] n. A garland of the rays of light, a halo.

అంశమాలి *amsu-mali*. [Skt.] n. He who is girded with rays. An epithet of the sun. సూర్యుడు. అంశమంతుడు *amsuman-tudu*. [Skt.] n. The sun or moon.

సూర్యుడు. A rich man.

అంశగుడ్డ *amsa-gudda*. [Tel.] n. Polishing cloth (used by carpenters.) కొయ్యకు మెరుగుచేయుటకు వాడే గుడ్డ.

అంశము *amsamu*. [Skt.] n. A shoulder, భుజికింపు. అంశకూటము, a bull's hump.

అంశపాదికట్టె a small forked prop which supports the woodwork on which a roof is laid. A small forked stake used at intervals to relieve the shoulders of those who bear a car, &c., in procession.

అంశఫలకము, the upper part of the spine.

అంశలము *amsalamu*. [Skt.] adj. Robust, lusty. బలిసిన. అంశలము *amsaludu*. n. He who is robust or lusty. బలిసినవాడు.

అంశాస్సు *anhassu*. [Skt. √anh=to press together. Gk. ἄγχω.] n. Anxiety, trouble. Sin, guilt. పాపము.

అశంకితము *a-kampitam*. [Skt.] adj. Unshaken, firm. అశంకితభవము great speed.

అశంప్యము *a-kampyam*. [Skt.] That cannot be shaken.

అకట, అకట *akata*. [Tel.] interj. Alas! O! what a pity! ఆయ్యా.

అకటవికటము *akata-rikatamu*. [Tel.] adj. Adverse, contrary, awkward, inverted, contrariwise. తారుమార్చిన, విరుద్ధమైన, ప్రతికూలమైన. అకటవికటమైన మాట an incoherent speech, a prevarication,

అకటవికటమైన మాటలు to shuffle, prevaricate. అకటవికటమైన పని an awkward, confused or troublesome affair.

అకటవికటము n. Opposition, contrariety, awkwardness. విరుద్ధము, ప్రతికూలము. ఎందుకు అకటవికటము చేస్తున్నావు why do you give trouble?

అకము *akamu*. [Skt. from అ = not & క = happiness.] n. Ache, pain, affliction. Sin. దుఃఖము, పాపము. నాకము = న + అకము = heaven, the sinless place.

అకరం *akaram*. [H.] Service Inam land. అకరికుడు a collector of customs. సుంకరి.

అకరు or అకరువు *akar*. [Tel.] n. The stamens of a lotus. తామరదుర్బలలోననువాని చుట్టునందునది; కింజల్కము.

“అకాశమండలంబను నల్లగలువకు నకరువాదుర్బలలోలార్కమాత్రి” కాశీ. i.

అకర్మక క్రియ *a-karmaka-kriya*. [Skt.] n. An intransitive verb.

అకర్మము *a-karmamu*. [Skt.] n. Absence of work; improper work; crime, sin.

అకలుషము *a-kalushamu*. [Skt.] adj. Stainless, sinless, unspotted.

అకల్పితము *a-kalpitam*. [Skt.] adj. Not manufactured. Natural, simple, not artificial, not contrived. సహజమైన, చేయబడని.

అకలంకము *a-kalankamu*. [Skt.] adj. Stainless, spotless, faultless, blameless. నిష్కళంకమైన, నిర్దలమైన, దోషరహితమైన. అకలంకము a spotless man.

అకస్మాత్తుగా *akasmattu-ga*. [Skt.] adv. By chance, suddenly, unexpectedly. హఠాత్తుగా, without a why or wherefore.

అకస్వార్తి *akasvarti*. [H.] Spite, malice, ill-will. కసి, అసహ్యము.

అకాంక్షితము *a-kanakshitam*. [Skt.] adj. Undesired.

అకారము *akaramu*. [Skt.] n. The letter అ.

అకారణము *a-karanamu*. [Skt.] adj. Groundless, causeless. నిర్దేశకమైన. అకారణముగా without a reason. అకారణోత్పన్నము produced spontaneously. అకారణ్ (H. incorrect form of అకారణముగా) without cause నిర్దేశకముగా, ఉరక.

అకార్యము *a-karyamu*. [Skt.] n. An evil deed. కార్యకార్యము right and wrong, just and unjust.

అకాలము *a-kalamu*. [Skt.] n. Untimeliness. unseasonableness. adj. Untimely, unseasonable. అసమయమైన. అకాలమృత్యువు an untimely death. అకాలకుసుమము a flower blossoming out of season.

అకించనము *a-kinchanamu*. [Skt.] adj. Penniless, poor, indigent. దరిద్రుడైన.

అకించనము *a-kinchanudu*. n. A penniless wretch, a poor man. దరిద్రుడు, నిరుపేద.

అకింబిషము *a-kilbishamu*. [Skt.] adj. Sinless, faultless. నిర్దోషమైన.

అకికత్ *akikat*. [H.] Account, narration, explanation, affairs, events. సంకతి.

అకుంతితము *a-kunthitamu*. [Skt.] adj. Not blunted. Fresh, vigorous. Uncurved, unbent. Not checked, not hindered. నిరాటంకమైన.

అకూపారము *a-kuparamu*. [Skt.] n. The sea or ocean. సముద్రము.

అకృతాస్త్రము *a-kritastrudu*. [Skt.] n. One unpractised in arms.

అకృత్యము *a-kriyam*. [Skt.] n. That which should not be done. A sinful act.

అకో! or అకో! *ako*. [Tel.] interj. Either, or whether; I wonder, I imagine, Query, ఏమి? “వృత్యువు, వాణికువోట లేచి.” Swa. iv. 145.

అక్క *akka*. [Tel. a Dravidian word borrowed by Sanskrit, where it is used in the sense of mother. cf. Lat. *acca*] n. An elder sister. అక్కచెల్లెట్లు elder and younger

sisters. పెద్దక్క the eldest sister. Any woman older than oneself is usually styled అక్క elder sister, or, అమ్మ mother, madam: and any man older than oneself is usually styled అన్న elder brother, or, అయ్య father, sir. వంటలక్క a cook or kitchen maid. See అక్కలవాడ.

అక్కడేము *akkazamu*. [from Skt.] n. Wonder, surprise, astonishment. ఆశ్చర్యము.

అక్కజనము v. i. To wonder, to be surprised at.

అక్కజోడు *akkazulu*. [from Skt.] n. A wonderful man. Fem: gender, అక్కజారాల.

అక్కట. See అకట.

అక్కటికము *akkatikamu*. [Tel.] n. Favour, mercy, pity. కారుణ్యము. దయ. కనికరము.

“ఉల్లమునందు నక్కటిక మూనుట మిగులమందుఁ గంటిమం చల్లనమేలవాడునచలార్తజమాటకు Manu. i. 2.

అక్కడ *akkada*. [Tel. from అ + కడ = that place.] adv. There. అక్కడముందు. అక్కడి of that place. అక్కడక్కడ here and there. అక్కడికిన్నీ సమ్మతించనందున as he would not even yet consent.

అక్కర *akkara*. [Tel.] n. Necessity, occasion, want, need, desire. అవసరము. అక్కరతీర్చు to relieve from want. అది నా కక్కరలేదు I do not want it. దీనితో నీకేమి అక్కర what have you to do with this? నీవక్కడికి రావలసిన అక్కరయేమి what business had you to come there? అక్కరకొద్దీ మాట్లాడుట to speak as necessity demands. అది అక్కరకరారుదు it will be of no use. వాడికి ఆ పని అక్కరవట్టలేదు he does not care for it. అక్కరకాదు one who is in need. అక్కరగలవాడు; అక్కరగండడు one who has an interest in an affair. శ్రద్ధగలవాడు; అక్కరపడు, అక్కరగొను to feel an

interest in a thing. అక్షరకలిగియుండు; అక్షరపాటు a state of necessity. అక్షర పడుట.

అక్షరము for అక్షరము akkaramu. [Skt.] n. A letter of the alphabet. వర్ణము.

అక్షలకర akkalakara. [Tel.] n. A medicinal root. *Anacyclus Pyrethrum*, or, the pel-litory of Spain. జ్వరదోషాదివచనద్రవ్యము.

అక్షలవాడ akkala-rada. [Tel.] n. A street in which cook maids live. పంటచేసే ఆం గులు ఉండేవిధి. "అక్షలవాడలరకూళ్లు మెక్కి..." A. vi. 92.

అక్షలి akkali. [Tel.] n. A wave. అల, తుంగము.

"కడలిమొగయుక్కలిందగులు పడినకొగునుంబోరె." కాశీ. 2. ఆ.

అక్షలిండు akhalintu. [Tel.] v. n. To twist, to contract, used of the muscles of the belly, a condition due to want of food. కడుపు వెన్నున అంటుకొని పోవునట్లుగా సగ్గించు. "అక్షలించినపొట్టునుక్కలించి." Siva. I. 15.

అక్షసము akkasamu. [Tel.] n. Sorrow.

"నీ, వెక్కడనుండి వచ్చితిని యేటికి నున్నునుమంటిసికు నీ, యక్కడ మేలవచ్చెను." కశా. 3. ఆ.

అక్షసరి akkasari. [H.] adj. Neighbouring, near. సమీపములానుండే. అక్షసరి ఊరు a neighbouring village.

అక్షసు akkasu. [H.] n. Spite, malice, anger, opposition. కసి, చలము, అగ్రహము, కోపము. అక్షసుకాడు or అక్షసీ an angry man.

అక్కి akki. [Tel.] n. A skin disease, eczema. బిడ్డలకు లేచే ఒక గడ్డి.

అక్కిబిత్తి-దండ akki-bithi-danda. [Tel.] n. A kind of game. ఆటభేదము. హంస. 3. ఆ.

అక్కిలి akkili. [Tel.] a variant form of అక్షలి n. Confusion. కలత. అక్కిలిపడు to be confused. "అక్కిలిపడి చెప్పరల్ల మోక్షుమను." Bhag. vii.

అక్కు akku. [Tel.] n. The breast or chest. రొమ్ము. ఆక్కున చేర్చి embracing. వాని ఆక్కులు చెక్కులు ఎండినవి (lit: his breast and cheeks are dried up.) he is emaciated. ఆక్కుపక్షి a starveling, a wretch, a fool. ఆక్కుగోర్రు a spear piercing the heart. "అవనీశులకు నెల్ల నక్కుగోర్రును." BD. 4. 1858.

అక్కుళ్లు akkullu. [Tel.] n. A sort of grain called ఆట్రుగడలు.

అక్కుశాయి akku-sayi. అక్కుషాయి, అక్కుయి or అక్కుయి. [H.] n. Commission granted to the seller of goods, or to the broker. తెరుగు.

అక్కుచెట్టు akke-chettu. [Tel.] n. A tree, the *Ficus Racemosa*.

అక్రమము a-kramamu. [Skt.] n. Want of order. Irregularity. Wickedness, crime. క్రమభంగము, దుర్మార్గము, నేరము, దుష్కార్యము.

అక్రమము adj. Irregular, disorderly, wicked, unjust. క్రమభంగమైన, దుష్ట, దుర్మార్గమైన, అన్యాయమైన. నన్ను గురించి అక్రమముగా మాట్లాడినాడు he railed at me. ఆ రూకలను అక్రమముగా వ్రయముచేసినాడు he wasted the money.

అక్రోటుకాయ, నాలు అక్రోటుకాయ akrotu-kaya. [Skt.] n. *Aleurites moluccana*, the Belgium or Indian walnut; the candle-nut (Watts.)

అక్రోధనుడు a-krōdhanudu. [Skt.] n. One who is free from anger.

అక్లేశము a-klēsamu. [Skt.] n. Freedom from sorrow or trouble.

అక్షచరణుడు aksha-charanudu. [Skt.] lit. eyedfoot; who has an eye in his foot. An epithet of the sage Gautama. గౌతముడు. A follower of the Nyaya Philosophy.

అక్షత akshata. [Skt.] adj. Not broken, uninjured. అక్షతయోని a virgin.

అక్షతలు akshatalu. [Skt.] vulgarly అక్షింతలు n. plu. (lit. unbroken grains.) Grains of raw rice, made yellow with saffron.

The red mark worn by some Hindus on the forehead formed of saffron and slaked lime. పసుపురాచిన బియ్యము, కేలాలు. నొసటను పెట్టుకొనడమునకై పసుపు సున్నము కలిపిన బొట్టు.

అక్షమాల aksha-mala. [Skt.] n. A rosary, especially of the seeds of the *Eleocarpus*. జపమాల.

అక్షము akshamu. [Skt.] n. A die to play with; dice; an axle. సౌఖ్యాలపాచిక, ఇరుగు. Terrestrial latitude. అక్షక్షణము=The hypotenuse, especially of the triangle formed with the gnomon of a dial and its shadow; in astronomy, the argument of the latitude. అక్షగ్రము, the end of an axle. అక్షగ్రకము, a lynch-pin; the pin which fastens the yoke to the pole.

గుర్రాక్ష, the seed of *Eleocarpus Ganitrus*, or of Beleric Myrobalan, which is used as a die. అక్షపవనము, a dice-board అక్షతెప్పము science of dice. అక్షవిద్య aksha-vidya. [Tel.] n. Gambling, dice-play. పాచికల ఆట. అక్షధూర్తుడు aksha-dhūrtudu. [Skt.] n. A game master, a gambler. బాదరి.

అక్షము akshamu. [Skt.] The eye. హిరణ్య క్షుడు the golden eyed one.

అక్షపాదుడు aksha-padudu. [Skt.] n. See అక్షచరణుడు.

అక్షభాగము aksha-bhāgamu. [Skt.] n. A degree of latitude.

అక్షయ akshaya. [Skt.] adj. Durable, permanent imperishable. నాశనరహితమైన. అక్షయలోకము, the undecaying world, heaven.

అక్షయపాత్రము akshaya-pātramu. [Skt.] n. (lit. the inexhaustible vessel.) A cup for receiving alms, a beggar's dish. బిచ్చమెత్తుకొనే పాత్ర. Alms given to a brahmin beggar.

అక్షరము aksharamu. [Skt. lit. Eternal, imperishable.] n. A letter, a single syllable, a character of the alphabet.

writing. A single syllable, whether of one letter or more. Thus the word సంస్కృతం *Sam-skru-tam* is termed a word of three letters. ఏకాక్షరము a monosyllable.

సంయుక్తాక్షరము two or more letters united in one syllable, as శ్రీ wherein four letters are united. త్రిక్షరము *try-ak-shari*; the sacred or mystic syllable (ఓం AUM, or O'M a name of the Deity) that contains three letters. అక్షరజ్ఞుడు a man of letters.

అక్షరాభ్యాసము beginning to learn the alphabet or the first principles of a language; మంత్రాక్షరము a cypher or syllable used in magic. ఇది అయిన అక్షరము కాదు this is not his handwriting. నీవద్ద

అప్పుగా తీసుకొన్న రూ. 300 అక్షరాల మన్నన రూ.పాయాలు i.e., "Rs. 300 (three hundred Rupees)." here *the same sum* is denoted in writing as well as in figures. వాడు నిరక్షర కుటీ he is an illiterate man. వానికి నోట్లో అక్షరాలు రేచియున్నవి his mouth is inflamed. అక్షరవిన్యాసము, the array of letters, writing.

అక్షసరము or అక్షసూత్రము aksha-saramu. [Skt.] n. A rosary or string of beads to repeat prayers over. జపమాలిక. "అక్ష

సూత్రము త్రిప్పనంగురితె." T. 4. 223. "అక్షసరంబా ద్రాణాంకుకముక్షయకర పాత్రము మర నరెడప్పరిలోభిక్షాండేహి యటంచును." H. 4. 211.

అక్షాంశము akshāṁṣamu. [Skt.] n. A degree of latitude.

అక్షి akshi. [Skt.] n. An eye. కన్ను. మది రాక్షి a woman: (lit.) she who is tipsy eyed. అక్షిరార, the pupil of the eye. అక్షి పక్షము, the eye-lash, రప్పు వెండ్డుకలు. అక్షి పటలము a coat of the eye. అక్షి భ్రువము= the eyebrow, అక్షిగోళము akshi-gōlamu. [Skt.] n. The eyeball.

అక్షింతలు Corruption of అక్షరాలు. q. v.

అక్షిగుడుడు akshi-gududu. [Skt.] n. He who is hateful, hated, disliked. ద్వేషించు గనవాడు.

అక్షిణము a-kshinamu. [Skt.] adj. Lasting, permanent. నిరంతరమైన. Vasu. I. 7.

అక్షుద్రము a-kshudramu. [Skt.] adj. Not small పెద్దదైన. "అక్షుద్రతతోర్మి గ్రంథి." R. 5. 253.

అక్షిడము akshō.lamu. [Skt.] n. A walnut. Pistacio nut (?) or the nut of Aleurites triloba.

అక్షిభము a-kshōbhāmu. [Skt.] adj. Un-agitated. n. Imperturbability.

అక్షిహిని akshauhini. [Skt. The anikini (అనీకిని) consists of 27 vahinis (వాహినులు) and 27 being the cube aksha (అక్ష) of 3, it is probable that akshauhini is a compound of aksha and vahini. Wris.] n. A host, a complete army, ౨౭౦౦౦ గజములు, ౨౭౦౦౦ రథములు, ౬౬౬౦౦ గుర్రములు, ౧౦౮౩౦౦ ధీమతులు వైద్యము.

అఖండము a-khandamu. [Skt.] adj. Whole, entire; abounding; imperishable. సకలమైన, విస్తారమైన. అఖండానందము eternal bliss. అఖండైశ్వర్యము abounding wealth. అఖండకావేరి the main stream of the Cavery. అఖండము n. A permanent lamp in a temple. నిరంతరము మండే దీపము. అఖండిత adj. Unbroken, undivided. Untorn, undisturbed, uninterrupted, unrefuted, continuous, imperishable. ఖండింపబడని, అశక్యమైన. అఖండితలక్ష్మి, imperishable riches.

అఖండుకము akhandukamu. [Skt.] n. A short cocconut tree. చెన్నం.

అఖివాసి akha-tivāsi. [Mahr. from akha = whole, and తివాసి carpet.] A large carpet. H. 5. 394. పెద్ద రత్నకంబళి.

అఖర్వము a-kharvamu. [Skt.] adj. Much, vast, great. విస్తారమైన.

అఖాతము a-khatamu. [Skt.] adj. Not dug (by man), very deep. n. A Bay (Geog.)

అఖిలము a-khilamu. [Skt.] adj. All, whole, entire. సమస్తమైన.

అఖ్యాతి a-khyati. [Skt.] n. Bad repute. Ill fame.

అగంద్రపాకు agandrapaku. [Tel.] n. A plant called Ammania Vesicatoria. (Ainslie. 2. 92.) Rox. 1. 426.

అగచరము or అగచరుడు agacharamu. [Skt.] n. The hill-ranger, i.e., a monkey. కోతి.

అగచాట్లు agatsātlu. [Tel. from అగ్గు + చాలులు] n. Evils, afflictions, troubles. కడగండ్లు, తిప్పలు. అగచాట్లుపడుచున్నాడు he suffers great distress. నన్ను అగచాట్లు పెట్టినాడు he brought me into trouble.

అగచాట్లపాతు agatsātlapōtu. [Tel.] n. A wretch, a villain. దుష్టుడుగా తిగేవాడు. "చిక్కలిల్లు మైనపులేట్ల చిక్కముట్ల జమిదాకు చిల్లలు తాళ్లపాములకట యగచాట్లపాతలై యాడుకొంటి." H. iii. 192. అగచాట్లమారి agatsātlamāri. [Tel.] He who has suffered, a martyr, a sufferer. one who is thoroughly practised. నానాకడగండ్లుపడి తిరినవాడు, ఆరి తిరినవాడు.

అగజాత agajāta. [Skt.] n. An epithet of Parvati, wife of Siva. పార్వతి.

అగడు or అగుడు agadu. [Tel.] n. Ill fame, bad name, clamour, disturbance. నింద, అపవాదము, రచ్చ, రట్టు, అల్లరి. దాన్ని అగుడుపెట్టకు you must not blab of this. "అగుడుసేయటంచు నాన పెట్టినగాని." N. 7. 154. అగుడుపడు v. To be blamed; to be confused. నిందపడు, తొలుపుపడు.

అగుడువలదనుచు పెట్టెద మగునెవ్వగ నగుడుపడుచు నాడుపడుచులే పగవారికి నిలదననా పగవారికి నేలయొసగ పుచ్చజడనుచుట. Vasu. vi.

అగడ్త agadta. [Tel.] n. A moat, ditch, trench. పడక, కందికము. గచ్చికాయలకు తెచ్చిన గుర్రము అగడ్త దాలునా? (Prov.)

అగణితము a-ganitamū [Skt.] adj. Inestimable, countless, innumerable, endless, great. అపరిమితమైన, మహాత్వైన, విస్తారమైన.

"అగణితాలంకారయగు చంద్రముభిని." Sar. D. 17. "అగణితము మానభంగముహహా తెలిసెన్." H. 1. 140. "అగణితోర్మి." N. 6. 74.

అగణ్యము a-ganyamu. [Skt.] adj. Incalculable, indescribable, vast. n. carelessness, disregard.

అగరా agarā. [Uriya] An advance of money. బయనా.

అగత్యము agatyamu. [Tel.] n. Necessity, need. అవశ్యకత. అగత్యము adj. Urgent, important, needful. అవశ్యమైన, అగత్యములేని unnecessary. అగత్యమైనపని an urgent affair. ఆ మాటనుగురించి నీకేమి అగత్యము what is that to you? అగత్యముగా adv. Urgently, assuredly, positively, by all means. అవశ్యముగా. అగత్యముగా రా you must certainly come.

అగదంకారుడు agadankarūdu. [Skt.] n. A physician. వైద్యుడు.

అగప or అబక agapa. [Tel] n. A ladle, a scoop made of a cocconut shell. తెంకాయచిప్పగరె. A. 1. 39.

అగపడు or అగుపడు agapadu [Tel. from అగ్గు + పడు.] v. n. To appear, seem. To be found, or perceived. To be seized or apprehended. కంటబడు, దొరుకు, చిక్కనానికీ కండ్లు అగుపడవు he cannot see, he is blind. ఉన్నది ఒకటి అగుపడేది ఒకటి it is one thing and appears another. నేను చెప్పినది వాడికి అగుపడలేదు he did not understand what I said. అగుపరచు or అగుపరచు. v. n. To show, point out.

అగమము agamamu. [Skt.] n. A tree. A mountain. వృక్షము, పర్వతము.

అగము agamu. [Skt. అ not, గ = move or walk.] n. A hill, mountain; a tree.

అగమ్యము a-gamyamu [Skt.] adj. Inaccessible, impenetrable, impassable. పోవక కష్టముకానిది. అగమ్యగమనము. (vulgarily అగమ్యాగమనము) incest, prostitution. వ్యభి

చారము. అగమ్యగోచరమైన inexplicable. అగమ్యత agamyata. [Skt.] n. Inaccessibility: impossibility. పొందకకష్టముకానిది. A. 2. 29.

అగరు agaru. [Skt.] n. A kind of sweet scented wood; a superior kind of sandal. విశేషమైన పరిమళముగలిగి యెర్రదాగుగానుండే గంధపుచెక్క. Agallochum, Amyris Calambac, Aquilaria, Aloe-wood or Eagle-wood. (Watts). కృష్ణాగరు or కాలాగరు the black species.

అగరుశాంతి agaru-santhi. [Skt.] The plant Cissampelos hexandra.

అగర్భిము a-garhitamu. [Skt.] Undespised, unapproached, blameless.

అగలు agalu. [Tel.] v. n. To break or go to pieces, be broken, burst. పగులు, విచ్చు, బద్దలగు. "ప్రాణంబులువిడిచె కంఠుప్రాణులు గలెన్." B. X. 1465.

అగలుము or అగల్పు agalutsu. [Tel. causative of అగలు.] v. a. To cause to break, burst. పగులగొట్టు, బద్దలుచేయు. "కేలగలిచిపట్టి" P. 4. 374. టీ॥ చెయ్యి లిగబట్టి. "మోమాటలరు తమలతావులగలిచు" ib. 4. 132. టీ॥ పోగొట్టు.

అగలుసత్తు agalu-sattu. [Tel.] n. A perfume. వాసనాద్రవ్యవిశేషము Swa. 1: 26.

అగవాళ్లు agavallu. [Tel. అగ్గు + వారులు] n. Light shoes; slippers.

అగవుతగవులు agaru-tagarulu. [Tel.] n. Wedding gifts. పెండ్లిలో అల్లనికి కూతురికి యిచ్చే నస్త్రభూషణాదులు. "అల్లుడని యాడుట్టినది యగవుతగవులంపకము శుభశోభనముని." N.9.97.

అగసాలి or అగసాలెవాడు agasāli. [Tel.] n. A goldsmith. కంసాలెవాడు.

అగస్టుడు agastyudu. [Skt.] n. Name of a certain sage. కుంభసంధ్యధుడు. అగస్టుకామము the leaves of a leguminous tree which are dressed and eaten, అవిసెచెట్టు; అగస్టునక్షత్రము the star Cancpus. అగస్టుచామము

the course of Canopus. అగస్త్యశ్రోత lit: the rise of Canopus. అగస్త్యశ్రోత (lit: the brother of Agastya.) a new-comer, who tries to make out that he is a great personage.

అగాడీ agadī [H.] adv. Before, in front, for ward, further on, ముందర. n. The ropes with which a horse's forefeet are tied. గుర్రముయొక్క పెడకుగాని లేక ముందరి కాళ్లకుగాని కట్టి తాడు. ఆ గుర్రము అగాడిపించా డీలను తెంచుకొని పారిపోయినది the horse broke its head ropes and heel ropes and ran away.

అగాడు agadu. [H.] n. Discharge, explosion. వేటులేవడము. కుపాకిని అగాడు చేయు to discharge a gun. ఒక అగాడు one volley, or, one shot.

తరియను బోహకారకుడు దగ్గర బిళ్ళిమలైల శృంగముం గురిగొని వేలుపుండరువు గొప్ప పిరిగిని జాయమందులో గొరలేడువిన్ను మానికపుగుండు ఘటించెయగాదు చేసికా డుచుగర్జిస్తు క్రాంతిబాగలనంక బంబునబుచ్చెచీకటూర్. రసి. 4. ఆ.

అగాధము a-gadhāmu. [Skt.] n. A hole, a chasm. రంధ్రము. adj. Unfathomable, very deep, bottomless, abstruse, obscure. అశలస్పర్శమైన, అయోమయమైన. అగాధజలము very deep water.

అగారము agaramu [Skt.] n. A house, a dwelling. ఇల్లు.

అగావు agāvu. [H.]. An advance of money, earnest money. బహునా, కుడవ.

అగిసె or అగిశ or అవిసె చెట్టు agise. [Tel.] n. Common flax, or lint. Linum usitatissimum; also, a leguminous tree, (Coronilla grandiflora or Eschynomene grandiflora, planted as a support for the betel vine.) అడివి అవిసె Kauchinia parviflora. అగిసె కూర its leaves which are dressed and eaten. ఉను, అనగా, నూనెతోనే అవికవిట్టులు.

అవిసెనూనె linseed oil. సీను అవిసె broad leaved Cassia. (Ainslie.) నల్ల అవిసె black flax. See అవిసె.

అగు agu. [Tel.] (commonly written అవు), v. To be, to become, to prove to be. The present p|| is అగును, or అవుచు as అగుచు న్నాడు or అవుతున్నాడు he is becoming. మిక్కిలి సిరి అగును. much fortune will result. The past p|| is అయి as కొంక అయి turned a rogue, become a thief. The root in A of అగు is కా as అట్లా కారాదు it cannot happen so. Aorist p|| అగు, అగునట్టి, అయ్యె, అయ్యెడి as క్రూరుడగు cruel. కాలివా హాసశక వందలులు గరజల అగునట్టి క్రోధి సంవత్సర కార్తీకశుద్ధ ౫ శనివారము Saturday the 5th of the bright fortnight of the month Kārtika in the year Krōdhi "which is" the year 1466 (of the Salivahana era.) ఇది కొంక తనము అయ్యెపనిగనుక as this is a matter in which a man might prove a rogue. Past Rel. p|| అయిన as నాది అయిన గుర్రము a horse of mine. The imperatives are కమ్మ plu. కండి. Causal forms కాజేయు or కావించు. Negative aorist కాదు, &c. అగుర=అగును+ర=అవును. It is so.

1. To be, to become, as కాకి కోకిలయగునె can a crow become a cuckoo? వాడు ఏమయినాడు what has become of him? దొంగ అయినాడు he proved to be a thief. వాడు నేరస్థుడైనాడు he was found guilty. ఆ పని అవును కాకపోవును that undertaking may or may not be accomplished. వానికి ఆకలి అవుతున్నది he is hungry. ఇట్లు రాత్రియగుట as it was now night. బాలడగుట as he is but a child.

2. To be made, to be finished, to be spent or expended, to elapse, as పని శీఘ్రముగా కావలెను the work must be done soon. వివాహముగును marry her. ఆ పెండ్లి అయినది the marriage took place. భోజనముయిది dinner is over. రాజ

దృశ్యమయినది I got a sight of the king. అయినదాన్ని చూపు shew what has been done. ఆ పని అయినది the work is over, it is done. కానవచ్చినది it is nearly done. రూకల అయి పోయినవి the money is expended. సంవత్సరము అయినది a year has passed. నెల అవుతున్నది it is about a month since. అవుచున్నా do you understand it? నాకు నామము కాలేదు I do not understand it. భానమయినది I understand it. స్నానము కాలించు to bathe, or to cause to bathe. తీర్పు కాలేదు no decision has been given. ముచ్చికి తెచ్చుట మగతంబున నె is it a manly thing to steal?

3. To be proper or fit, to be agreeable, as ఇచ్చట నుండవలసే మనకు is it fit for us to remain here? కాని పని an improper or unbecoming act. అట్లా చేయవలెనా is it right to do so? పనిల కాలి పాలు ఆ రాత్రికి అవును milk boiled the same day is fit for use that night. అట్లాకీ నాకు కాండన as we are not on good terms. అయినవాండ్లున్ను కానివాండ్లున్ను friends and enemies.

4. To grow, as ఈ వోలలో ఏమి అవుచివి what is grown in this garden? ఇక్కడ పరి కాదు rice does not grow here.

5. (Governing a dative) To stand in relation, as వాడు నీలేవుతాడు how is he related to you? నాకు కావలసినవారు my relations. వానికి మేము ఏమీకాదు we are in no way related to him.

6. Added to some nouns it gives them a verbal significance, as వారు ఎప్పుడు ప్రయాణమవుతారు when will they start or set out? విభాగాలు అయి వేరింటి కాపురము చేస్తున్నారు they separated and live apart.

అగు agu. [Tel.] adj. అయిన which is.

అగుడు agudu. [Tel. subjunctive of అగు.] అయ్యెటలన్నట్టికి. "అయ్యెటలె కిల్లెలయగుడు, నుడె"

కింజని." A. v. 166. as it was excessive. Also (Optative.) May it be so.

అగుపడు agu-padu. [Tel.] v. n. See అగుపడు.

అగువరము agu-paratsu. [Tel.] See under అగుపడు.

అగురువు a-gururu. [Skt.] adj. Light, not heavy, small. చుక్కని, తేలికైన, చిన్న.

అగులు agulu. [Tel.] Same as పగులు. "గగనముల" so that the sky rent, cf. "a shout that tore Hell's concave." Milton. P. L. i. 541.

అగోచరము a-gōcharamu. [Skt.] adj. Not visible to the eye. Inconceivable, imperceptible. క్రావ్యము కాని, అగుపడని.

అగౌరవము a-gauravamu. [Skt.] n. Disregard, contempt. వానిని అగౌరవము చేసి నాడు he did not show them respect.

అగ్గపడు agga-padu. [Tel.] v. n. To bow, yield, to become subject. వలెపను. See అగ్గులు.

అగ్గము aggamu. [Tel.] n. That which is seen; object, victim. మరణము, హత్యము. "అయ్యోగమునాఁడె కింజలుగాక." M. X. i. 207.

అగ్గలము aggalamu [Tel.] adj. Excessive, vehement, intolerable. పెండు. "కూర్మ నిరణమగ్గలమయ్యెన్." Swa. vi. 105. అగ్గలముగ adv. Excessively, vehemently, cruelly. దుస్వహముగా. "వానికి చెప్పవను నెన్నకున్నెగ్గలముగ నిన్దండును." H. iii. 140.

అగ్గలింపు aggalintu [Tel. from అగ్గలము.] v. n. To increase, to grow. ఎక్కువగు. "మచ్చుటలగ్గలింప." Vish. vii. 375.

అగ్గలిక aggalika. [Tel. from అగ్గలింపు.] n. Greatness, power, prowess, pleasure. Wantonness, sportfulness, dalliance. "వడమలంబాటించిన ఘోటకయి వెగ్గెలంబున మొగ్గియు నగ్గలిక నెడక." Swa. iv. 161.

అగ్గి aggi. Tadbhava form of Skt. agni] n. Fire. అగ్ని, నిమ్మి. వానిముఖమునకు అగ్గితాకినది he looks flushed or red in the face.

అగ్గింతు aggintu. [Tel.] v. a. To praise. commend, applaud. అగ్గింపు aggimpu. n. Praise, eulogy.

అగ్గు aggu. [Tel.] v. n. To be contained. అమరులు. "మొనలుపైపైలకగ్గిన కుండవ్యయము ౧౧." Lavanya 35.

అగ్గువ agguva. [Tel.] n. Cheapness. చవక. అగ్గువగా కొను or రీయు to buy cheap.

అగ్ని agni. [Skt. Lat. ignis.] n. Fire. జ్వరాన్ని the gastric juice, the digestive power. అగ్నియముల the south-east point. అగ్నిహోమము a sacrifice to the god of fire. అగ్నిపురము the pudendum muliebri. శోకాగ్ని mental anguish. చింతాగ్ని corroding care. అగ్నివైద్యము the use of a cautery. అగ్నిగుండము a fire-pit. అగ్నింధనము kindling or feeding the fire. అగ్నికణము a spark of fire. అగ్నికార్యము kindling or feeding the sacrificial fire with oblations of liquid butter. అగ్నికాష్ఠము Agallochum అగ్రుంధపు చెక్క. అగ్నిక్రియ funeral rites or other religious acts performed by means of fire. అగ్నిజిహ్వ a tongue or flame of fire. అగ్నిజ్వాల n flame of fire. త్రేతాగ్నులు the three sacred fires called గాంధర్వము, అహనీయము and దాక్షిణ్యము. అగ్నినక్షత్రము the Pleiades. అగ్నిపరీక్ష ordeal by fire. అగ్నిపర్యవృత్తము a volcano. అగ్నిప్రవేశము entering the fire, self-immolation by means of fire. అగ్నిబాణము an arrow of fire, a rocket. అగ్నిమంధనము production of fire by friction. అగ్నిమయము fiery. అగ్నిమాండ్యము indigestion, dyspepsia. అగ్నిరాశి a heap of fire. అగ్నిస్వర్ణము the colour of fire. అగ్నిస్థానము the consecration of fire, the performance of any rite by means of fire. అగ్నిసాక్షికముగా in the presence of fire as witness. అగ్నిస్తోత్రము fire thrown as a rocket. అగ్నియుత్సాహము a fiery portent, meteor.

అగ్నిమండలము a large caterpillar that destroys crops and whose touch is supposed to occasion inflammation. అగ్నిమాత n. The plant called Ceylon leadwort. Plumbago Zelanica. చిత్రమాలము. అగ్నివేంకటాము ammannia baccifera or blistering Ammannia (Watts) అగ్నిశిఖ. a flame of fire. Also a plant (Gloriosa superba) తిగిలెక్కెట్టు, కుంకుమపువ్వుకెట్టు the Safflower plant. అగ్నిహోత్రము fire. అగ్నిహోత్రుడు the god of fire. అగ్నిహోత్రాలు కాల్యమన్నాడు or చేయుచున్నాడు colloquial for "he is smoking."

అగ్రము agramu: [Skt] n. End, point, tip, front, fore-part, top, peak, summit. adj. First, preliminary, chief, principal. అగ్రజ్య (in astron.) the sine of the amplitude. అగ్రభాగము (astron.) degree of amplitude. అగ్రసారము a compendious method of counting immense numbers. అగ్రంశువు the end of a ray of light, the focal point. జిహ్వగ్రము the tip of the tongue. Similarly వాసికాగ్రము, నభాగ్రము, &c. అగ్రగణ్యము adj. Estimable, conspicuous. శ్రేష్ఠమైన, అగ్రగణ్యుడు n. A chief, a leader. మొదటి వెంచబడినవాడు. అగ్రజంఘము the forepart of the thigh. అగ్రజన్మడు n. A brahmin. Elder brother. అగ్రజుడు n. An elder brother. అగ్రణి n. A leader.

అగ్రహారము agra-haramu. [Skt.] n. A street or village inhabited by brahmins. A village of which the old and hereditary cultivators are brahmins. A village granted to brahmins by government for charitable or religious purposes; either rent free, or at a favourable assessment. The conditions on which these villages are held are specified thus, సర్వాగ్రహారము a village free from all tax. ప్రోత్రియగ్రహారము a village granted at a certain

fixed assessment. శోడి అగ్రహారము, or, ఓల్లకా అగ్రహారము or కట్టుబడి అగ్రహారము a village granted at a rent which fluctuates with the produce. అగ్రహారముడు a brahmin belonging to such a village. అగ్రహారముభవింపేవాడు he who enjoys a village free from tax.

అగ్రమ్యము a-gramyamu. [Skt.] adj. Not vulgar. పాపశోకముకాని.

అగ్రగ్రహ్యము a-grahyamu. [Skt.] Unfit to be accepted, deserving to be rejected.

అగ్రము agrimamu. [Skt.] adj. Chief, principal, best, first. అగ్రముడు n. A chief, a leader.

అగ్రేదిధిపువు agrè-didhishuvu. [Skt.] n. A woman's first husband.

అగ్రేసరుడు agrèsarudu. [Skt. from అగ్రము.] n. A leader, chief. మొగడు, పేటి.

అఘము aghamu. [Skt] n. Sin, guilt. అఘమర్షణము aghamarshanamu. n. An expiatory prayer. సర్వపాపములను పోగొట్టే మంత్రము.

అఘటనము or అఘటితము a-ghatanamu. [Skt.] adj. Impossible, impracticable. దుర్ఘటమైన. Vasu. iv. 77.

అఘోరము a-ghoramu. [Skt.] adj. Terrible, dreadful. అఘోరమైన యుద్ధము a fierce battle. అఘోరప్రమాణము a terrible oath.

అఘోరించు aghorintsu. [Skt. from above] v.n. To be in grief: to lament, be horrified.

అచ్చెట or అచ్చట atsta. [Tel. fr. అ+శోటు.] adv. There, in that place; అక్కడ.

అచరము a-churamu. [Skt. lit. not moving.] adj. Immoveable. స్థావి మైన.

అచల a-chala. [Skt. lit. not shaking.] n. The earth, as being stable. భూమి. అచలము n. A mountain, a hill. అచలుడు n. He who is firm.

అచింత్యము a-chintyamu. [Skt.] adj. Incomprehensible, not to be thought of. అచ్చమేయమైన, విచారంప శక్తికముకాని.

అచిత్తు a-chittu. [Skt.] n. That which has no life or understanding. Matter, as opposed to mind. చిదచిద్ భేదము knowledge of the distinction between matter and mind.

అచిరము a-chiramu. [Skt.] adj. Momentary. అస్థిరమైన.

అచుంబితము a-chambitam. [Skt.] adj. Lit: Not kissed; untouched; unattainable. "అచుంబితభావము." T. ii. 60. ఇది అచుంబితమైన విషయము this is an unattainable subject.

అచేతనము a-chètanamu. [Skt. lit. life-less]. adj. Devoid of life. Inanimate, insensible.

అచ్చె attsa [Tel.] adj. Pure, real, unmixed. అచ్చె తెనుగు Telugu without foreign words. అచ్చునండ్ల పేరు a necklace of pure beads.

అచ్చెట atstata [Tel.] adv. There, in that place. See అచేట.

అచ్చెనగండ్లు, అచ్చనగారులు or అచ్చెన గుండ్లు atstana-gandlu. [Tel. singular అచ్చెనకండ్లు;] n. Chuck-stones. Pebbles which are tossed up, and caught on the back of the hand, in a game played by girls. "మడుగువెన్నెల గాదు మత్యాలదిన్నెవై వైడియచ్చనగండ్లు పాచి వైచి." Yayati. iii. 149. అచ్చనలాడు or అచ్చన గాయలాడు to toss up balls and catch them on the back of the hand. "హెచ్చి శోకము మదిలో నచ్చ నలాడంగనియు నచ్చనిరోడఱ." Jai. Bhar. i. 62.

అచ్చెముగా atstamu-ga. [Tel.] adv. Purely, without any mixture. నిర్మలముగా.

అచ్చెర atstara. [Tudhava form of Skt. అచ్చర.] n. A fairy, a courtesan of heaven. అచ్చరస్త్రీ.

అచ్చెరము attsarumu. [Tam.] Earnest money. సంకేతపు.

అచ్చెలి or అచ్చెలి attsali. (K) One who lives a single life, an unmarried person. ఒంటిమనిషి, ఏకాంగిగా నుండేవాడు, సంసారపు ఓకులాటలేనివాడు. అచ్చెలిగానుండు or అచ్చెలిగానుండు to be alone, to be quiet, free from perturbation. "చారుశిలాముఖ్యజలజ లోచనల, చేకాబంధుల చెలలనీక్షణమె, పగ లకుకొరక బహుద్వంద్యు, మగుకోహోమహర్ష యాశ్రమస్థలని, జేంచి మనము నిశ్చింతనేతెంచి, యూర్ధ్వబలయక్షచచ్చెలిగాగ, అనికిసన్నధులమై యుండమనల." Pativratiya. 35.

అచ్చి uchi. [Tel.] n. An Acheen or Pegu pony.

అచ్చిఉండు acchi-undu [Tel.] v. i. To be indebted to. వాడికి అది అచ్చిఉండి యచ్చి నావ it was my bad luck and I had to give it to him. See. అచ్చె.

అచ్చిక or అచ్చికము acchika. [Tel.] n. Deficiency, want, defect. Clearness, cleanliness. కొదవ, అచ్చము, ప్రసన్నము, తేనెది. "నీకొకండులకు నచ్చిక తేక మెలంగ." H. i. 93. "పల్వలంబులు తేలవచ్చికమచ్చిక చెలలకండిచ్చి నచ్చికమరేక." B. viii. 46.

అచ్చికబుచ్చిక or అచ్చికబుచ్చికము acchika-buchika. [Tel.] n. Familiarity, affability. కలపుగోలతనము. "సాంబలగు నన్యాహం బలు తెచ్చియిచ్చుచు నచ్చికబుచ్చికలడంబ గొంత కాలంబు గడపి." P. ii. 69. "అచ్చుగాదీర్చు మీయప్పనికొన్ని యచ్చికబుచ్చికలాడిపత్రములు గెంటకయచ్చి." H. D. ii. 630.

అచ్చిమట్టము acchi-mattamu. [అచ్చి from Acheen; మట్టము is Tel.] An Acheen, or Pegu pony. మైగోగుర్రము.

అచ్చినప్పు acchi-vattsu. [Tel.] v. n. To be cheap. To prosper, be advantageous. మేలగు, కలిసేవచ్చు. వానికి గుర్రములు అచ్చిరావు he has no luck in horse flesh. ఆ యిట్లు

నాకు అచ్చినచ్చింది. we got the house cheap, or we have prospered in that house. See. అచ్చిఉండు.

అచ్చు acchu. [Skt.] n. A vowel. స్వరము, జీవాక్షరము.

అచ్చు attsu. [Tel.] n. A stamp, a form for printing or for any other impression, a type, a printing press. An axle-tree. A mould. The handle of a handmill, A weaver's reed or stay. An image, or picture. ప్రతిరూపమును కల్పించేటిది, ఇరుసు వాను, ఈ గటి పడి, చుట్ట నేసేటండుకు సాధనమై నది, ప్రతిబింబము. పోత అచ్చు the mould wherein clay or metal is cast. ఇటికే అచ్చు the box or mould used in making bricks. అచ్చుక్షరములు printed letters. అచ్చువేయు to print. ఇంకా అచ్చువేయని unprinted, unpublished. అచ్చువేసేవాడు a printer. అక్షరాల అచ్చులు types of letters. తెల్లపు అచ్చు a square mould into which boiled treacle is poured, and thus formed into cakes. అచ్చుతెల్లము a lump of jaggery, అచ్చోచ్చు to seal, impress with a mark, to print అచ్చుకూటము. (a Madras word,) A printing press office మ ద్రాశాల. అచ్చుచుట్ట the frame on which a weaver's reed is fixed. అచ్చువేసేయర్థు a "brahminy" bull that is marked or stamped and is allowed to wander at large, as consecrated to the deity. అచ్చుకట్టు or అచ్చుకట్టువేయు v. a. To prepare land for wet cultivation by throwing up banks to divide it into plots, partitions or beds. వాళ్లగా వేసినది. అచ్చుకట్టించినమడి or అచ్చు కట్టు పొలము a field which is divided into beds for wet cultivation. అచ్చులుపోయు to find yarn on the frame for weaving.

(Cuddapa.) అచ్చుగా attsu-gā. [Tel.] adv. Precisely, exactly, clearly, evidently. "శిచ్చుకపై ప్రస్తావనము నచ్చుగ వాడినవిరాస." T. iv. 22.

అచ్చు attsa. [Tel.] v. n. To be indebted, suffer loss. ఋణపడు, దంపణపెట్టు. నీకు నే నచ్చియున్నానా am I indebted to you? వానికి పదిరూపాయలు అచ్చినాను I lost ten rupees by that business. See. అచ్చిఉండు.

అచ్చుకొను attsu-konnu. [Tel.] v. n. To pay, pay wrongfully, liquidate. దండ గ పెట్టు. వాడు దినాణమునకు పది రూపాయలు అచ్చుకొన్నాడు he paid ten Rupees to government. ఆ నేలకుగాను నలభైరూపాయలు అచ్చుకొనియున్నాను I have suffered, on account of that land, a loss of forty rupees. మేము అచ్చుకొనవారము we will make it good.

అచ్చువల or అచ్చువారు attsu-dala. [Tel.] n. Debt. ఋణముతగులట. వానికి ఆవులు అచ్చువలతరు (lit: the cattle do not owe him anything) he has no luck in cattle.

అచ్చువడు attsu-padu. [Tel.] v. n. To be apparent, evident or plain, to be precise or exact. విశదముగు, స్పష్టముగు, సరిగా ఉండు. "సామ్యమృషదం శేయుటకు వైయల గ్రంథనంబు పేరక ప్రాచ్యున నీచ్చు." A. iv. 187.

అచ్చెరువు accheravu. [Tadbhava form of Skt. ఆశ్చర్యం.] n. Astonishment. అచ్చెరువకు, అచ్చెరువొందు to be astonished. అచ్చెరు పాటు or అచ్చెరువుపాటు. n. astonishment.

అచ్చుతము acchyutamu. [Skt.] adj. Imperishable. అచ్చుతుడు acchyutudu [Skt.] n. The eternal one. Vishnu.

అచ్చతే uchchata. [Skt.] n. Clearness. స్వచ్ఛత, తేట.

అచ్చము achchamu. [Skt.] adj. Clear, transparent. అచ్చముగా adv. Purely, clearly, plainly. అచ్చచ్చము achchā-chchamu. [Skt.] adj. Perfectly pure. అతినిర్మలమైన. A. vi. 140.

అచ్చళ్లము achcha-bhallamu. [Skt.] n. A bear. ఎలుగుగొడ్డు. A. iv. 287.

అజ్జ aja. See. అజ్జ.

అజ్జ aja. [Skt.] n. A she-goat. అడుమేక.

అజంతము ajantamu. [Skt. అన్ + అంతము] A word which ends with a vowel.

అజగరము aja-garamu. [Skt.] n. The rock snake, the Bou constrictor. కొండచిలువ.

అజగవము aja-gavamu. [Skt.] n. The epithet of the bow of Siva. శివుని విల్లు.

అజమాంషి aja-māyishi. [H.] See. అజ్జయిషి.

అజము ajamu. [Skt.] n. A goat. మొగమేక, మేకపోతు.

అజమోద aja-mōda. [Skt.] n. The seed of Bishop's weed. Sison Ammi. ఓము. Common Carroway, the species called Ajwaen (Lingusticum Ajwaen), and especially a species of Parsley, Apium Involucratum.

అజశృంగి aja-sringi. [Skt.] n. The shrub called Odina Wodier used as a remedy for sore eyes. జుట్టుచెట్టు.

అజస్తము ajasramu. [Skt. √ jas = to injure.] adv. Constantly, always. ఎల్లప్పుడు న్ను, నిత్యమున్ను.

అజ్జ aja. [H.] Amount. The whole, grand total. Also, the gross produce of a land including both the ryot's and government shares. [Vizag.]

అజాండము aj-andamu. [Skt. అజ + అండము.] n. Lit. Brahma's egg. The universe. ప్రస్తోండము. [See. అజ్జకు]

అజాగ్రత or అజాగ్రతే. a-jāgrata. [Skt.] n. Carelessness, heedlessness. అజాగ్రతగా carelessly.

అజాజివి *aja-jivi*. [Tel.] n. A goat-head. కురుమనాడు.

అజాతశత్రువు *a-jata-satruvu*. [Skt.] n. He who has no enemy; an inoffensive man. An epithet of Dharmaraja, the eldest of the Pandavas.

అజితము *a-jitam*. [Skt.] adj. Unconquered, invincible. అజితేంద్రియులు those whose lusts are unsubdued.

అజినము *ajinamu*. [Skt.] n. Skin చర్మము. కృష్ణాజినము an antelope's skin.

అజినము *ajiram*. [Skt.] n. A court or yard. మంగిలి.

అజీర్ణము or **అజీర్ణి** *ajirnamu*. [Skt.] n. Indigestion.

అజ్ఞాపంపే *a-zukanpa*. [Tel.] v. i. To under-rate or value unfairly, to embezzle. ఠుకము తక్కువగావేసి దొంగిలించు [Guntur.]

అజ్ఞాకు *ajulu*. [Skt.] n. Lit. not born; the self-existing one. An epithet of Vishnu, Brahma, or Cupid.

అజీయము *a-jeyamu*. [Skt.] adj. Invincible, impregnable. జయింపగూడని.

అజ్ఞే *azza*. [Tel.] n. Foot. Opportunity. "మాపజ్ఞనుజీరి యజ్ఞనిధికి యున్నప్పుడు విద్య నేర్చి నాకా." T. ii. 48. **అజ్ఞగా** adv. Cleverly, neatly, ingeniously. నేర్పుగా. "అజ్ఞగాతిలకం బువాణింపినదుట." Venkatacal. page. 37.

అజ్ఞము *azzamu*. [Skt.] n. A division of the Veda. అనవాకము.

అజ్ఞరే or **అజ్ఞరే** *azzarē*. [Tel.] interj. Well done! కాబాను.

అజ్ఞేవలు *azzu-valu*. [Tel.] n. A fowl. కోడి. "అటాఅడంచినవేవేరగు మంచును వెన్నలరేసి కేర్పడం

పాటిననం గూరితడ
సాగెరుటారి పుటజ్ఞేవలముల్." అన్నే. ఆ. కాం.

అజ్ఞాయించు *azzayinisu*. [H.] v. n. To doubt, hesitate. సందేహించు.

అజ్ఞాత *a-gnyata*. [Skt.] n. Ignorance. తెలివితేమి. **అజ్ఞాతవాసము** *agnyata-vasamu*. [Skt.] n. Living incognito. తానెఱివేడని తెలియకుండా ఉండడము. ఆ రాజు అక్కడ అజ్ఞాతవాసము చేసినాడు the king lived there incognito. సాండవుల అజ్ఞాతవాసము the life led by the Pandavas in retirement.

అజ్ఞానము *a-gnyanam*. [Skt.] n. Ignorance, అవివేకము, మూఢత్వము. అజ్ఞానబంధములు the fetters of ignorance. **అజ్ఞాని** *a-gnyani*. [Skt.] n. An ignorant person, a person without knowledge. "అచార మెరుగని అజ్ఞాని నేను."

అజ్ఞాదు *agnyudu*. [Skt.] n. An ignorant person, one without knowledge.

అజ్ఞాయుషి *ajmāyishi*. [H.] Trial, proof, examination, experience. పరిశోధన.

అటా *ata*. [Tel.] adv. There. Then. Afterwards. అటకు పో go there. అటమున్ను previously, before that.

అటా *ata*. [Tel.] or **అటు** (contraction of అంటున్నారు they say) It is said, they say. నాడు వచ్చేనట they say he is come. రావటే for రావటే, i.e., రానంటావా యేమే what, will you not come? కోపమటే, i.e., కోపమయేమే what, are you angry? బాలండటే నాడు what! do you call him a child? అటరా is a contraction for అంటావురా dost thou say so?

అటక or **అటక** *ataka*. [Tel.] n. A loft under the roof of a house.

అటకమామిడి or **అటికమామిడి** *ataka-mamidi*. [Tel.] n. The spreading hogweed, *Boerhaavia diffusa* (Watts). గలిజీరువర్ణక. Ainslie 2. 205.

అటకలి *atakali*. [Tel.] n. A stuff used to rub upon the head to clean the hair. ఒడలు తోముకొనే పిండి. Plu. అటకండ్లు.

అటకాయించు *atakayinisu*. [H.] To prevent, stop, hinder, check. **అటకావు** [H.] Prevention, hindrance.

అటలాళము *ata-talamu*. [Tel.] n. Quick time in music.

అటనము *atanamu*. [Skt.] n. The act of wandering about. దేశాటనము travel in foreign parts.

అటని *atani*. [Skt.] The notched extremity of a bow. వింటికొవ్వ.

అటమట or **అటమటము** *atamata*. [Tel.] n. Trickery, guile, fraud. Sorrow, untruthfulness. "అటమట బీదగాయ నుద్దులదెడ వారా." T. iii. 102. "అటమటమున విద్యనొ నుటయుం గాక నటనటల నునువుతో నాయెని" Swa. v. 19. **అటమటకాడు**, **అటమటీడు** a cheat. **అటమటించు** *atamatinsu*. [Tel.] v. a. and v. n. To deceive, cajole, obtain by fraud. To be troubled మాయచేసి అపహరించు.

"తప్పుడపని నిన్నే గతి
నప్పుంగా మచ్చునిట్లు నాకొనకక
త్తువుటమఱించుకొంటివి." Vish. vi. 307.

అటపి *atavi*. [Skt. అడవి] n. A forest. అడవి.

అటిక *atika*. [Tel.] n. A small earthen pot with a large mouth. చిన్నకుండ.

అటు *atu*. [Tel.] adv. That. అటుతర్వాతి after that. అటుపూర్వము before that. అటుమొన్న the day before that preceding yesterday. ఏటికి అటుపక్క on the other side of the river. అటుపోక యెటుపోయెనూ he did not go there, but is gone I know not whither. తుంగంటునిటు

బడి సారిపోయి the horse ran this way and that way and escaped. **అటు** *atu*. [Tel.] adv. So, thus, in that way or manner. అట్లు, అదేతగా. **అటువలెనే** adv. In like manner. అదేతగా. **అటుగాన** adv. Wherefore, therefore: so then: if so.

అటుక *atuka*. [Tel.] n. A loft in a house, under the roof.

అటుకులు *atukulu*. [Tel.] n. Rice wetted, parched and flattened.

అటులు *atulu*. [Tel.] adv. Thus, so that, according to. అట్లు. "సంజీవేన కర్మలము తేటయ్యింతు లాతని." T. ii 64. **అటువలె** *atulaina*. [Tel.] adv. If so. అట్లానలే.

అటువంటి *atu-ranti*. [Tel.] adj. Like that, such. అలాంటి, అట్టి.

అటే or **అటా** *atē* [Tel.] Contraction of అటవే or అటవై (intensive of అట) My good woman! అతను పోయినాడటే is he gone, ma'am? ఇంకా కాలేజలో is it not finished, ma'am?

అట్టా *atta*. [Tel.] n. The sole of a shoe or slipper; hide; leather. Card, pasteboard. A headless trunk. A part or division. చర్మము, మొండెము, భాగము. ఒంటట్టా చెప్పలు shoes with a single leather for a sole. చెమట్టా a piece of leather put inside a shoe. అట్టాపాట్టగా నుండేనాడు a stout pot-bellied man. అట్టాపాట్టిన ప్రాతమెట్టలు. A. vi. 103. "అట్టాంనునందునిమియతం దయ్యట్టముదలయును ధన శీతలగతయచేసె." M. VII. v. 398. "ఆ రాజులలో పునర్పర వైరము బుట్టించిన ఆ దండు చెండ్లట్టలై." G. vi. 92.

అట్టాచెమ్మ *atta-chemma* [Tel. Here అట్టా is from Skt. అట్ట.] n. A certain game played with four shells. నాలుగు గవ్వలు వేసి ఆడే దచ్చి బాటవంటి ఒక ఆట.

అట్టాడి attadi. [Tel.] n. A chamber built over the gate of a fort. కోటవాకిటిమీది యట్ట. See అట్టము. "అక్కజంబుగ గాలి యట్టగ్గూరె." DRY. 1518.

అట్టము attamu. [Skt.] n. A gazebo, or top room: a fortified place in front of a building. A palace. An upper roomed dwelling: an upstairs house.

అట్టహాసము attahashamu. [Skt.] n. Violent, phrenzied laughter. Vehement action, exceeding effort or exertion. Toil, pains, laborious efforts. Pomp. "అట్టహాసం బహు నడచెడు తెరగూరు." N. ix. 31. నా కూతురిని పండిలేనేగాని కూడదని అట్టహాసము చేస్తాడు he protests violently that his daughter shall go with him. రాజు బహు అట్టహాసముతో బయలుదేరినాడు the king set out with great pomp. అట్టహాసకాడు n. A pompous or ostentatious man.

అట్టాని attani. n. [Tel.] A stone seat or low wall, built for carriers to place their loads on when resting.

అట్టాయెనా (from అట్టు so; and ఆయెను it happened.) If it be so. ఇట్టివట్టాయెనా if you were to give it.

అట్టాలకము attalakamu. n. [Tel.] A room on the top of the house. A house or chamber built over the gate of a fort, an upstairs house. A palace.

అట్టి atti. adj. pron. Such, like that అటువంటి. Such a man అట్టివాడు. అట్టిట్లు n. (lit. that way and this way.) Confusion.

అయివట్టుకు వాడు ఈ ఊరిని అట్టిట్లుచేసి న్నేనాడు he ruined this place. అట్టిట్లుగా adv. In a confused state. వానికి ఇప్పుడు అట్టిట్లుగానున్నది he is in a very critical state. అట్టిద it is such or is it such? అటువంటిదే.

అట్టిడు attidu. [Tel. from అట్టి+వాడు] n. Just such man. అటువంటివాడు. "నేనట్టిడ ననుకొనువు." M. XII. vi, 284.

అట్టియి attiya. [Tel.] n. Crowd, multitude. గుంపు, సమూహము.

"అట్టియెడ చెలిమికట్టియి అట్టియలగలరాడి చేడియంగనియనిరి." నీలా. 2. ఆ.

అట్టు attu. [Tel.] n. A cake roasted or baked (on an iron plate.) పెనముమీద కార్చినది. ఇందునగురించి ఉరంతా అట్టుడికి నట్టు ఉడుకుచున్నది the whole town is in a stir about this. (Homer, Odys. xx. 10.) The whole town rings with the news. అట్టుకట్టు attukattu. v. n. To be formed, as a cake. అట్టువల నేర్పడుట.

అట్టుపుట్టానవారు attuputtanavaru. n. An exact description. యానెత్తు వివరము. అట్టల దే atlatude. [Tel.] n. Cake-day, a feast that falls on the new moon in the month of Aswija when women offer buns in payment of vows. Plural అట్టు.

అట్టు or అట్టుగా attu. [Tel.] adv. (A particle) So that, as, according to. అతడు వచ్చేటట్లు వ్రాయుము write a letter so that he may come. మీకు చెప్పినట్లుగా చేస్తేని I did as you bid me. ఆయన చెప్పినట్లు according to his order. వాడు ఇంకా అనిలకు పోవునట్లు అనునట్లుగాడు he seemed as though he would go further. నేను చెప్పినట్లు చేసినాడు he did as I said. వారు సాగిపోయినట్లుగా చెప్పెను he said that they had passed on. అట్టుగా or అట్టుగాక attugaka. adv. Without being so. అట్టుల attula. adv. As soon as, soon after. వెంటనే. "చెట్టు దిగి వచ్చినట్లుల." H. ii. 47. Just as. అట్ట కారము. అట్టే (for అట్టాన) attē. [Tel.] adv. Thus. So. In the same manner, as it was. అట్టే ఉండవీ leave it as it is. నొప్పి అట్టే ఉన్నది the pain is in the same state. అట్టే పోయినాడు he went off straightway; అట్టే మాట్లాడుతూఉండినాడు he was talking straight on. ఆ గుర్రములకట్టే ఉన్నవి the horses are as they were: they are untouched.

అట్టుక attuka [Tel.] n. A loft under the roof of a house, like a shelf. సామానులు ఉంచుటకై ఉండేటిది. "పథికుండుండు నట్టు కపై." S. iii. 179. A garret. Same as అటక.

అట్టువ attuva. [Tel.] n. Same as అటక and అట్టుక. "మరియొక్కని నట్టువమీద దాచి." G. xi. 44.

అట్టె See on అట్టే under అట్టు The final long vowel ē is sometimes shortened in metre.

అట్టెడ atteda. [Tel.] n. A sieve. కూర్పూరపె ట్టెరధాన్యమును జల్లించే ఒక విధమైన జడెడ. A bridge. A part of a fort.

"అట్టెళ్లపైవారు, అట్టెల్లపైవారు, కోటకొమ్మలకును జేసిననున్నవారు." Pal. 461.

అట్టము athama. [Corrupted from Skt. అష్టకము.] A division of the Veda Ashtaka.

అట్టుము atnamu. [Tel. Plu. అట్టులు.] n. A tower. బురుజు. See. అట్టెడ.

అట్టు attu. [Tel.] (adv.) So, as, according to.

అట్టు atla. [Tel.] adv. Like, as. వాడు చెప్పినట్లు as he said. ఎప్పుటియట్లు as usual.

శత్రువులట్లు like enemies. తనయట్లు పంపినారును people like himself. అట్టా atla. [Tel.] adv. So, thus. అట్టా చెప్పినాడు he said so.

అట్టా ఉన్నది it is so. అట్టా పో go there. ఇట్టా రా come here. అట్టాగంటి, attaganti. [Tel.] adj. Such. అలాగంటి, అలాటి.

అట్టాగా or అలాగా. Is it so? అట్టాగు attagu. [Tel. from అట్టు+లాగు.] adv. Thus, so. అట్టానే just so, yes, very well, అలాగు.

అట్టాటి attati. [Tel.] adj. Such, like this, like that అలాగంటి. అట్టేని if so.

అత్తావణిబంట్లారు athhavanibantraru. [H.] A revenue peon.

అత్తావడ athhava. [H.] A week, వారము.

అత్తావడతెక్క - a weekly account. Digitized by Google

అడ ada. [Tel.] n. A lump, clot, mass (as of dates, sugar, hair, &c.) ముగ్గ. చిరసం దడలు lumps of tamarind. అడకట్టు or అడగొస to become clotted. ముగ్గకట్టుకొను.

తల అడలుకట్టిన the hair became matted, all the tresses are matted together. అడచేయు ada-chiyu. [Tel.] v. To knead and make into lump.

అడంగు adangu. [Tel.] n. Home. The original or starting place. ఉత్పత్తిస్థానము. అడంగు వెల cost price, prime cost. వట్టివెల, అడలు కరీడు, అయిన వెల.

అడకత్తి or అడకత్తు or అడకొత్తు adakatti. [Tel. from అడ్డ+కత్తి. lit. cross knife.] n. Nippers for cutting betel-nut.

అడకము adakamu. [Tel.] a. Included in. Which is contained in. లోపల నణగిసి, అంతర్భూతము.

"నానామకేంద్ర బృందము మాయరల్ల హరిమాయలోపల నడకముల్."

అడ్డు. పూ. 1 ఆ.

అడకింను adakintu. [Tel.] v. t. To laugh at. To scorn. To blame. అపహసించు.

చు "పరికినట్లుయిచ్చు దియె పత్రికలోనడకించెనోననుక."

ప్ర. భా. 3 ఆ.

నీ "అకట నీవు నన్ను నడకిందిపోజూచె దేనుమోసపోను." భా. 6 ఆ.

అడగువ or అడగువ adakuva. [Tel.] n. Submission, obedience, politeness, humility. ఓనయము.

అడగారు adagaru. [Tel.] v. i. Same as అడగు.

అడగింను adagintu. [Tel.] v. a. To keep under, quell, depress, restrain, crush.

అణచు, పోగొట్టు. కూపడగించు to slay, ruin, destroy. చంపు. "అణచిందముల జొక్కులడగించు జిగిపొయ్యనాయలింబు కన్నునోయిరోడ." A. i. 13.

అడగు or అడవగు *adagu*. [Tel.] v. n. To sink, be depressed, humbled, abated. To be concealed. అణచు, నశించు, మట్టుపడు, వాగు. "క్షితివలకృష్టిబుట్టి యడగగా క్షితియందు నెసిత్ర." A. iv. 30. "పారుపుడరువుల నీడల నడంగి." Swa. iii. 45.

అడగోలుకొను *ada-golu-konu*. [Tel. అడ+కొలు+కొను.] v. t. To rob.

ఇల్లడసాము నడగోలుకొని త్రోవనతనిగతికి. భో. 6 అ.

అడవపడు or అడివపడు *adachipadu*. [Tel.] v. n. To be rash or precipitate. To bounce. ఆశ్రపడు, మిట్టిపడు. "రైవోవహారంబు రైవ కార్యంబులు సిద్ధింబొందునె యడవపడవలదు విచారించుకొండముటయు." M. X. ii. 43.

అడచు or అడంచు *adatsu*. [Tel.] (causative of అడగు.) v. To depress, humble, abate, quench. To ruin, destroy, kill, అణచు, పగించు, కొట్టు, నరుకు.

అడజేడి *adazadi*. [Tel.] n. grief. అలశేడి. దుఃఖము. అడజేడిపెట్టు v. t. To grieve దుఃఖపరచు.

చి|| నన్నెడజేడిపెట్టుమాట యిటులాడగ నూడునె యాయకార్యముల్ విడువులతాంగి. మార్క. i. అ.

అడతి *adati*. [Hindi అడత్తి.] n. Agency, commission, business done by an agent, consignment; అడతిదారుడు A broker, తరగతి; agent.

అడవడి *adadadi*. [Tel.] n. Reign, rule. వీలడము, ప్రభుత్వము. ఆయన ఆ దేశమును అడవడిచేయుచుండెను he ruled the country. అడవడి or అడావడి ravage, riot. అల్లరి, దడవిడలు, దాడు. అడవడి చేయు to ravage. See అడావడి.

అడవకత్తె or అడవకత్తియ *adapa-katte*. [Tel. from అడవము.] n. A woman in waiting, who carries her mistress's betel

nut pouch and serves it out. తాంబూలము మడిచియచ్చే బోనకత్తె. "అడవకత్తియ యచ్చు బీదెంబునైనా" Satyabha. iii. 143. అడవకాడు masculine of అడవకత్తి.

అడవట్టె *adapatte*. [Tel.] n. A board used for smoothing a ploughed field after the grain is sown: in effect corresponding with a roller. పొలములో విత్తనము విత్తి మట్టె పల్లము లేకుండా సరిదడమునకై యొడవకట్టి తోలే చును, దిండు.

అడవతడవ, or అడపాతడపా *adapa-tadapa*. [Tel.] adv. Now and then, occasionally. అప్పుడప్పుడు.

అడవము *adapamu*. [Tel.] n. A pouch for betel-nut; a barber's case for razors. పక్కలాకుల గుంచి, మంగలవానిపాది.

అడవర *adapara*. [Tel.] n. A lump, a clod. ముద్ద, అట్టు. అడవరగట్టు to become a lump.

అడవు *adapu*. [Tel.] v. To be held or contained. పట్టు. "వెడదలగాగ విషయము ప్రవేశ తటంబులనొక్కొక్కలనోర్చడపక వీపుచిప్ప తెగయంబడి" Mandhat. vi. 151.

అడవు or అడంపు *adapu*. [Tel.] v. a. To depress, humble, abate, quench, ruin, destroy, smite. అణచు, నశించేయు, చంపు. "అడవునా దైత్యుని." Swa. iv. 132.

అడపాడ or అడాపాడ *ada-poda*. [Tel.] n. Signs, traces. బాడ, ఆచూకీ.

అడబాల *adabala*. [Tel.] n. A cook. పంట వాడు, పంటలక్క.

ద్వి. అడబాలకొనిపోయి యమ్మినుంటింది కడుపులో నొకబాలుగనివెలగంది. Bhag X.

అడమానము *adamnamu*. [Tam.] A mortgage. కుదువ, తాకట్టు (not used in pure Tel. Districts.)

అడరించు *adarintsu*. [Tel.] v. To do, make, perform; to discharge a missile weapon, to shoot an arrow. చేయు, చేయ.

Also, to cause to fear. "భూప్రదక్షిణ మడ రింపబోయి యచ్చుచోమ హుడుపడంపడి." Vijaya Vil. ii. 173.

అడరు *adaru*. [Tel.] n. Grief, sorrow. fear విచారము. అడ కొండు to be afraid.

అడరు *adaru*. [Tel.] v. n. To arise, to issue, to come. To arise, as fear. To be fit or proper: to shine. పుట్టు, కలుగు, జనించు, వచ్చు; భయపడు; బహు, ఆశయించు, పెండ్లు, ప్రకాశించు, వ్యాపించు. "అడరునవిన భానుకిరణా నలమంటి." Swa. iii. 83. "ఇంపడద్రోవు గడప్ప." H. i. 89.

అడరుకు *adarutsu*. [Tel.] Same as అడరు. Another form is అడరు.

అడరు దెంతు *adaru-dentsu*. [Tel.] Same as అడరు.

అడలించు *adalintsu*. [Tel.] v. a. To frighten, bully. To do, make, perform. అడ లించు, గడ్డించు. చేయు. "బండురెండుగా వారడలింతురేటి నెరవాదితలంబడి." P. iii. 205.

అడలు *adalu*. [Tel.] n. Grief, sorrow, misery, fear, terror. అంగడ, కెరె, విపత్తు. "మనంబునం బొడమియుండువడలు అప్పడు తెలం పునంబారణ." Swa. vi. 11.

అడలు *adalu*. [Tel.] adj. Grieving, fearing. వ్యాకులపడే, భయపడే. "అడలు రతిమణిచం దంబున." Swa. iii. 13.

అడలు *adalu*. [Tel.] v. n. To grieve, be in sorrow, be afraid. దుఃఖపడు, చింతించు, భయపడు, వ్యాకులపడు, బిగ్గిరిగా కోపనము చేయు. "నను నిముషంబుగాకయన్ను యూరెల్ల నరయు ముష్టనకు దెంతడలు నొక్కొ." Swa. ii. 18.

అడలుకొను *adalu-konu*. [Tel.] v. i. To grieve, to be grieved. అడలు, కోకించు.

అడలుకు *adalutsu*. [Tel.] v. a. To daunt. భయపెట్టు.

అడవ *adava*. [Tel.] adj. Old, damaged. పాతదైన, బహుదిసాలదైన. అడవనరుసులు old damaged goods. అడవ అప్పు a bad debt.

అడవి *adavi*. [Tel. from Skt. అటవి.] n. A forest, wilderness. కాననము. adj.

Wild, of the forest, or desert. మరణంబంధమైన. (All wild species of plants or animals are distinguished by prefixing అడవి to their names. e. g., అడవికంబ, అడవికాకర, అడవికోడి, అడవిచెరుకు, అడవిపంది, అడవిమామిడి, అడవిమేక, &c.) అడవి అవినె *adavi-avise* [Tel.] n. A tree, the *Banhinia parviflora*. అడవి అమునపుచ్చెట్టు *adavi-amudapu-chettu*. [Tel.] n. A shrub, the *Jatropha curcas*. కొండాముడిపుచ్చెట్టు. అడవి కుక్క *adavi-kukka*. [Tel.] n. The wild dog. అడవికోడి *adavi-kodi*. [Tel.] n. The jungle fowl. అడవిచిక్కుడు *adavi-chikkudu*. [Tel.] n. A kind of beans which grow wild. *Dolichos tetraspermus*. అడవినె

గ్లిమూర *adavi-nellikura-chettu*. [Tel.] n. A shrub, *croton repandum*. అడవిబీర *adavi-bira*. [Tel.] n. A plant, a sort of Ghosha with white flowers. అడవిముల్లె *adavi-mulle*. [Tel.] n. *Jasminum angustifolium*. అడవిమునగ *adavi-munaga*. [Tel.] n. A plant, *Hedysarum sennoides*. అడవి మొల్ల *adavi-molla*. [Tel.] n. A sort of jasmine (*Jasminum auriculatum*.) Globe amaranth.

అడసట్టా *adu-satta*. [Kan.] n. Guess, conjecture. Valuation. An appraiser. అడసట్టాలక్క. A rough estimate.

అడసాల *ada-sala*. [Tel.] n. A cook house a cook room, kitchen. పంటయిల్లు.

అడాంచు *adayintsu*. [Tel.] v.n. To stop, seize, arrest. నిలుపు, పట్టుకొను.

అడావడి or అడావుడి *adavadi*. (properly హరాహరి) [Tel.] n. Confusion, uproar, fright, అల్లర, దడబిడలు. Same as అడబడి.

అడి *adi*. [Tel.] adj. Great, excessive; vain, useless. అడిబీరపు *adi-birapu*. [Tel.] adj. Excessively proud. "పడముడి భజద్విక్ర మంబు వారలమనమె, పుడువిన మొకర్ణుని వినమె యడిబీరపురులవ గలుచునటె సాండవులక." M. VII. iv. 171.

అడిగము adigamu. [Tel.] n. A load. ఎడ్ల మోదకనే కట్టుములలో భేదము. H. v. iii.

అడిగర్రి adi-garra. [Tel. from అడుగు+కర్రి.] n. A sandal, a shoe. పాదుక. "పాద గ్రంథులకల్ల నడిగర్రిననిన." L. viii. 57.

అడిగెండ్లు మలిగెండ్లు adigendlu-maligendlu. [Tel.] n. Little stones and dirt. రావి, రప్పు, నూక, నుచ్చు. "నేసిమలచి అడిగెండ్లు మలి గెండ్లు తివ్వెమి దెడు కటిక జేవలెల్ల." Vema. iii. 34.

అడిగొట్టు adi-gottu. [Tel.] n. A mean fellow, a sly man.

అడిచిపాడు adichi-padu. [Tel.] n. To be in a hurry, to be impatient. త్వరపడు. మిడిసిపడు. "దైవోపహారంబులగు కార్యంబులు సిద్ధింబొందు నె యడిచిపడవలదు." M. X. ii. 43. "తదవోద్యక ప్రయమోద్యక కడు నేగి మడచిపడిన కార్యంబుననే." Sumati. 27.

అడిచిపాటు adichi-patu. [Tel.] n. Haste, hurry. త్వర, అతిత్వర.

అడితి aditi. [Hindi.] n. Premium, commission. తరుగు. same as అడతి. (q. v).

అడిత్రాగుడు adi-tragudu. [Tel. from అడుగు+త్రాగుడు lit. "ask and drink"] n. Famine.

"అడిత్రాగుడనకింబుటి కడిదిక నేమాంస మైన గ్రక్కనగొనింఁ, దెడనెనుక."

పంచ. నా. I ఆ.

అడివము adidamu. [Tel.] n. A sword. కత్తి. ఖడ్గము. "అడివముపులిపించి మెడమోదవైచిన." N. iv. 204. అడివపు మెకము (Lit. the sword animal.) The rhinoceros.

అడిమె adime. [Tam.] n. A bond-man; a slave; slavery. వాసుడు, వాస్తవము.

అడియడు adiyadu. [Tel. from అడుగు+అడు. Lit. foot servant.] n. A Servant. పాదనేవడుడు.

సీ. "చండంబుదిప్పి తోడ్పండఁజ్ఱో పార్త కడియండ బాతరూపాంబురుకు."

రుక్మాం. I ఆ.

అడియన్ adiyau. [Tam. A Vaishnavaitic word.] A slave, a servant. వాసుడు, అడియే I am (your) slave.

అడియరి adiyari. [Tel. అడుగు + అరి.] n. Servant. A Miser. లోభి.

"అటమటినితోడ నడియరితోడను వెలకు నెత్తమాడ వెల్లెగూడు"

ఉ. వారి. iii.

అడియరితనము service, slavery:

"ఇంకనడియరితనమున నప్పాండవుల నాశ్రయింపగిజాలనే నెక్కడైన"

భార. సౌప్తిక: i. 7.

అడియాలము adi-yalamu. [Tel. అడుగు+అలము. అలము, place.] n. A sign, mark, token. గురుతు, చిహ్నము. అడియాలముపట్టు to recognise. గురుతుపట్టు. "విరుదులతోడి, గొడుగులు నడియాలంబులతోడి, సిడంబులు వైపించుకొని." M. IV. v. 224.

అడియాస adiyasa. [Tel.] n. Empty fancy or hope, vain desire. అందని కోరిక. వట్టి ఆశ, నురాశ. "ఆ వైడిమ్మగి మేడ అడియాసరేడ." HD. i. 1023.

అడియొట్టులు adi-yottulu. [Tel.] n. Sandals. పాదుకలు.

"జన్నిడింబులుచిక్క జడలను బెట్టిమడియొట్టునుంచి"

భాగ. 5 స్కం.

అడివి adivi. [Tel.] n. See అడవి.

అడిసాటా adi-sata. [Hindi. అడితి+సాటా.] n. Commission, agency. తరుగుజేము.

అడుకు aduku. [Tam.] n. A pile or heap. కొంతి. Also అటుకులు. (q. v.)

అడుగు adugu. [Tel.] n. The foot, the footstep, a pace, step, the bottom, basis. A foot in length containing twelve

inches. A line of verse. Thus four "feet" make one stanza, or quatrain. చెట్టు అడుగు the foot of a tree. అడుగురాయి a stone at the bottom కొండ అడుగునందే ఉరు a village at the foot of a mountain. ఆ కథను అడుగునుంచి చెప్పు tell the story from the beginning. కుండ అడుగు the bottom of a pot. అడుగుంటకోయ to cut off by the root. అడుగుతో వెళ్లగించు to eradicate, to root out. అడుగారపోవు to be utterly ruined. నా మాటకు అడుగుదాటకు do not transgress my command. వాని అడుగుల బాడ పట్టుకొని పోయినారు they traced his footsteps and followed him. అడుగుడుగున or అడుగుడుగునకు step by step, now and then, often. అన్నము అడుగుంటినది the rice has burnt at the bottom of the pot.

అడుగు adugu. [Tel.] v. To ask, question, beg, solicit, demand. ఇప్పును, ప్రశ్న చేయు. వారు మా పడుచును అడిగినారు they asked my daughter in marriage.

అడుగు or అడుగుగోప adugu. [Tel.] v. To beg. To entreat. వేడుకొను, పరిమాలు కొను. అడుగుకొని తిను v. n. To live by alms. తివ్వెమెత్తుకొని జీవించు.

అడుము adutsu. [Tel.] v. n. To close, to shut. మూసివేయు. అందులో నాలుగు వాకళ్లు అడిచియున్నవి four of the gates are closed, ఆ గుడ్డలను ఈ పెట్టెలో అడుచు (here అడుచు is for అంచు) cram the clothes into the box. Also, v. a. To beat, strike, thrash. To destroy. కొట్టు, వశించుచేయు. "ఎప్పురిరి యగ శిలతో నడిచిన." P. i. 729. అడుచు

కొప్ప adutsukonu. v. To contract, choke, be stopped. ఆ కావలలో ఇసుక అడుచు కొన్నది the channel is choked with sand. వాని రొప్పుడుచుకొన్నది he has a contraction of the chest. గొంతు అడుచుకొన్నది, మాట్లాడకూడలేదు his throat is hoarse, he cannot speak.

అడుపు adupu. [Tel.] n. A stroke, blow. బెబ్బు.

అడుసు adusu. [Tel.] n. Mire, mud, clay. బుడ. ఆ వ్యవహారము అడుసులో నాటిని స్థంభి ములె వన్నది the matter is unsettled. (lit. like a post in a quagmire.)

అడ్డ adda. [Tel.] n. A dry measure equal to two manicas. రెండు మానికెలకొలది. సగము కుంచేము.

అడ్డంకి addanki. [Tel.] n. Hindrance, obstruction. అటంకము.

అడ్డగించు addagintu. [Tel.] v. a. To stop, hinder, obstruct. అటంకముచేయు. అడ్డగింపు. n. Obstacle.

అడ్డనము addanamu. [Skt.] n. A shield, buckler. డాలు.

అడ్డపట్టుబాల addapattu-bala. [Tel.] n. A child in arms; an infant. కిశువు. "అడ్డపట్టు బాలుడట వేయొయ్య." Sar. D. 369.

అడ్డమాడు adda-madu. [Tel.] v. n. To contradict. విరుద్ధముగా చెప్పు.

అడ్డము or అడ్డమైన addamu. [Tel.] adj. Cross. నన్ను అడ్డమైనమాటలు అడినాడు he reviled me. అడ్డమైనకూర్లు any food that comes to the hand. నాకు అడ్డమైనవి పెట్టుతున్నాడు

he employs me in anything that comes to hand. వాడు అడ్డవోవలు తొక్కుచున్నాడు he goes the wrong way to work. అడ్డకట్టు adda-katta. [Tel.] n. A dam or bank, an embankment. నేతువు, చేలకు నీళ్లు నిలిచేటందుకు కట్టిన గట్టు. అడ్డకత్తి adda-katti. A broad sword. పట్టినము. అడ్డకమ్మ

adda-kammi. A cross piece, the cross selvage in cloth. అడ్డకర్రి adda-karra. A cross-piece of timber: an obstacle: a bar. విఘాతము. నా పనికి అడ్డకర్రిలు వేయుచున్నాడు he throws difficulties in my way. See అడ్డము. అడ్డగోడ addagoda a cross-wall. అడ్డచాపు adda-chapu. A cross beam. అడ్డవాసము. అడ్డతల adda-tala. A narrow projecting head: having a narrow

fore head. నిడుపు తల. అడ్డమాలము

adda-dilamu. A cross beam. **అద్దవల** *adda-dova.* A crossway. **అద్దవల్ల** *adda-palaka.* A cross plank. **అద్దవల్లు** *adda-palle.* A thick board drawn by two oxen used for smoothing a ploughed field after the grain is sown. మడిసముచేసే మాను. **అద్దవడు** *adda-padu.* [Tel.] v. n. To interpose, to help; to obstruct, impede. విఘాతమున, వారించు. నా పనికి అద్ద పడ్డాడు he threw obstacles in my way. భార్యను కొట్టడో తే కొడుకు అడ్డపడినాడు as he was going to strike his wife his son interposed. నేనడ్డపడకపోతే చాండ్లు చక్కరు had I not interposed they would have died. **అద్దపాటు** *adda-patu.* [Tel.] n. Obstacle, hindrance, obstruction. అడ్డి, విఘ్నము. **అద్దపాస** *adda-basa.* n. A nose jewel. బులాకి. **అద్దబొట్టు** *adda-bottu.* A cross mark worn by the Hindus on their fore-head. **అద్దమాను** *adda-manu.* A cross bar. వాడు అడ్డవాల్లు వేస్తున్నాడు he throws impediments in the way.

అడ్డము *addumu.* [Tel.] n. Obstacle, hindrance, A screen. అభ్యంతరము, అటంకము, చాటు. A pledge తాకట్టు నీ మాటకు అడ్డము లేదు no one will resist you. వాండ్లకు మాకు గోడ అడ్డముగా ఉండినది there was a wall between them and us. ఒక నగను అడ్డముపెట్టి యిరువైరుపాములు తెచ్చినాడు he pawned a jewel and got twenty rupees. నా పనికి అడ్డమువచ్చినాడు he opposed my endeavours. మొగుణ్ణి అడ్డముపెట్టుకొని తానే అన్ని పనులు చూచుకొనిపోయినది she used her husband as a screen and carried on the business. వాడు తండ్రికి అడ్డమాడుతాడు he opposes or contradicts his father. తిరుపతికి పోయేలోగా మూడేళ్లు అడ్డమువస్తవి there are three rivers to cross on the way to Tirupati. ఏదో ఒకటివచ్చి అడ్డమువడినది something has got in the way. వానికి అడ్డము తగిలినారు they interrupted him. కొంతవూరము దోవనే పోయి అవతల అడ్డము తిరిగినాడు or అడ్డము తో

క్రినాడు he went along some way and then cut across. “కర్కాశములు దృష్ట్యులకడ్డమి దుచు.” BD. iv. 1533. **అడ్డముగా** *addamuga.* [Tel.] adv. Crosswise, across, transversely. చెట్టు కండ్లకు అడ్డముగానున్నది the tree intercepts the view, నేను అడ్డముగా నిలిచిన I stood in his way.

అడ్డనరము or అడ్డనరపు చెట్టు *adda-saramu.* [Tadhbhava from అటరూప.] n. A medicinal shrub. *Adhatoda Vasioa* (E. P.)

అడ్డసారెలు or అడ్డసారెలు *adda-sarelu.* [Tel.] n. plu. Dice. సాగటాల పాచికలు. “ఇచ్చుడిచట పాసను నేయవి, మత్స్యయకములడ్డసారె” M. VII. i. 337. “శకునిచేత యడ్డసారెలు గావుగాండీ విముక్త బహుపటిష్ఠ బాహుమూర్తి” ib. VII. v. 29.

అడ్డాదిడ్డి *adda-diddi.* [Tel.] adj. Froward, perverse. అక్రమమైన. నన్ను అడ్డాదిడ్డిపనులకు పంపుతాడు he employs me on idle jobs. అడ్డాదిడ్డిమాటలు ఆడబోకు do not speak perversely.

అడ్డి *addi.* [Tel.] n. Delay, hindrance, obstacle, అటంకము. **అడ్డివడు** to come in the way. **అడ్డినేరము** the crime of unlawful interference.

అడ్డిగలు *addigalu.* [Tel.] n. A jewel worn by women about the neck.

అడ్డు *addu.* [Tel.] v. To impede, obstruct. An obstacle. A screen. any thing that affords concealment. చాటు. అడ్డుగర్త a cross bar; an obstacle. “నీ యడ్డుగర్తమాటల, కీయడబనియేమి” రుక్మాం: v.

అడ్డుగ *adduga.* [Tel.] n. A two anna piece. వేడ.

అడ్డుగోను *addu-gonu.* [Tel.] v. To come in the way, to interpose. “అడ్డుగొనిపోకు దొరకు ప్రవాస్తుడనియె.” ఆప్యే. యుద్ధకాండ.

అణక *anaka.* [Tel.] n. The act of bringing the yoke under the neck. **అణకలు** వేసి కొను v. n. To go wrong, turn restive, as a bullock which turns the wrong way in

the yoke. ఎడ్డుగాని గుర్రముగాని నొక కదురు తిరుగు. “వెగడొందివితేనొకలగడ్డియట్టి వాచాంబు లణకలువైవికొనియె.” విక్ర. iv. 51. తిన్నగా జరిగినయక మాటిమాటికి అణకలు వేసి కొంటాడు instead of going on smoothly he now and then turns restive.

అణకువ *anakuru.* [Tel.] n. Modesty, politeness, humility, submission అడకువ.

అణగించు *anagintu.* [Tel. Causative of అణగు.] v. a. To keep under, quell, repress. అణచు, పోగొట్టు.

అణగు *anagu.* [Tel.] v. n. To be suppressed, humbled, abated, quelled or calmed. To be ruined; to be concealed. మట్టుపడు, కాంతించు, నశించు, చాగు. **అణగగొట్టు** *anga-gottu.* [Tel.] v. a. To beat down, suppress, crush. Subdue, keep under, control. కుంగగొట్టు, క్షీణింపచేయు. **అణచు** or **అణచు** *anatsu.* [Tel.] v. a. To depress, humble, abate, quench. To ruin, destroy. క్రిందికి అడుము, శాంతిపొందించు, నశింపచేయు.

అణగారు *ana-garu.* [Tel. from అణగు.] v. n. To be extinguished, to be quelled, to subside. చల్లారు, అణచు, నశించు.

అణచడము *anatsadamu.* [Tel.] n. Compression. అడుచడము.

అణా *ana.* [Tel.] An anna, the sixteenth part of a Rupee.

అణిము *anima.* [Skt.] n. A mote. One of the supernatural faculties, extreme minuteness, invisibility, the subtle and invisible state assumable by a deity. అణిత్వము.

అణిముడు *anyidu.* [Skt.] n. One who is very small like an atom. అణిముక్కవైన వాడు. “అణుసమాహులు అకును నడియునిమ్ము.” A. vi. 148.

అణుకుడు *anukudu.* [Skt.] n. A low man. అల్పుడు. A skilful man. నేర్పరు.

అణుతో *anuzu.* [Tel.] n. A kind of hawk. డేక. “ఉడుచిదియెగువన్య నొక్కయణుణు.” Swa. iv. 84.

అణువు *anuvu.* [Skt.] n. An atom. శశము Name of a grain, *Panicum Miliaceum.* నల్లనరి. **అణుత్వము** *anutramu.* [Skt.] Atomic nature, minuteness. **అణుమాత్రము** *anumatramu.* [Skt.] As small as an atom. **అణుజాలము** *anu-jalamu.* [Skt.] A collection or multitude of atoms. **అణుమధ్య** a slender waisted girl. **అణువృహి** *anurrihi.* [Skt.] Name of a fine sort of rice. **అణ్వంతము** *anvantamu.* [Skt.] A hair splitting question.

అణ్యము or **అన్నము** *anyamu.* [Tel.] adv. (Sea term) Aft, that is, behind. వెనుక.

అణ్యము *anyamu.* [Tel. An onomatopoeic word.] n. అనుకరణపదము. అణ్యము పుణ్యము ఎరుగను I know neither good nor bad about it.

అతకరించు *atakarintu.* [Skt.] v. a. To excel, surpass, transgress. మించు, అతక యించు, అతిక్రమించు. “ఇందువదనల మందిగమన స్వభావంబు నతకరించు కరుకరయంబునకు ప్రతి కూలంబగును.” KP. vi. 246.

అతడు or **అతను** *atadu.* [Tel.] pron. He, that man. అయన. అతనికతనే of himself. **అతగాడు** *atagadu.* [vulgar Tel.] pron. He, that fellow.

అతగుడు *atagudu.* [Tel.] n. A miserable creature, a poor wretch. బలహీనుడు, దీనుడు. “అతనులచే ద్రుపదుడు బలహీనుడైపట్టు బడనంత హీనుడె.” M. vi. 7.

అతసుడు *atanudu.* [Skt.] n. The “bodiless,” or incorporeal god, i. e., Cupid.

అతర్కణము *a-tarkanamu.* [Skt.] n. Transgression, wickedness. అతిక్రమము, దుర్మార్గము. [colloq.]

అతర్క్యము *a-tarkyamu.* [Skt.] adj. Incomprehensible, unsearchable. ఊహింపగూడని. “అనాధానోపేతి వతర్క్యవైకృతం.” Lalito. vii. 27.

అతలము atalamu. [Skt.] n. One of the fabled subterraneous regions, supposed to be immediately below the earth. భూలోకము కిందిలోకము. **అతలకుతలము** n. Disorder, confusion, disturbance. అల్లరి, గరిబిలి, తారుమారు. **అతలకుతలమవు** v. n. To be routed, scattered, dispersed. గరిబిలియగు, తారుమారుగు, చెదిరిపోవు. **అతలకుతలముచేయు** to make a bustle or great noise, to cause a tumult or confusion. **అతలకుతలముగా** adv. In confusion. అల్లరిగా.

అతలపు atalashu. [H.] Satin, formerly called in Europe "Atlas" or Damask. అతలపుకర్త satin wood, or a sort of timber resembling mahogany.

అతసి atasi. [Skt.] n. Common flax: *Linum Usitatissimum*; also, a leguminous tree, the leaves of which are dressed and eaten. (*Coronilla grandiflora*.) అతిసెచ్చెట్టు.

అతి ati. [Skt. prefix.] Over, beyond, exceeding, very much; extreme, vast. అధికమైన. A rhyme says అతిదానాధికతకట్టె, అతిలోభాత్మయోధాధాస, అతికామాధ్యక్షస్త్రిమ, అతిసస్వత్సన్ధయేత్. ఎందుకును అతి కారారు excess is always hurtful.

అతికారుము ati-kayamu. [Skt.] n. A gigantic body అతికారుడు a giant. మహాకారుడు.

అతికిండు atikintu. [Tel.] v. To solder, cement, join, unite. అంటించు.

అతిక్రమము or అతిక్రమణము atikramamu. [Skt.] n. Transgression, wickedness. దుర్బద్ధము. అతిక్రమముచేయు to transgress, to offend. **అతిక్రమించు atikramintu.** [Tel.] v. To transgress, trespass, pass over, pass. ఉల్లంఘనముచేయు, గడుచు.

అతిచారము ati-charamu. [Skt.] Accelerated motion, especially of planets.

అతిదివిలిలము ati-timilingilamu [Skt.] n. The craken or biggest of fish. మహాత్తరమైన చేప.

అతిథి atithi. [Skt. a=not, and tidhi=day; hence lit. one who comes unexpectedly;] n. A guest, a stranger. మనస్సు మోగుతుడు. అతిథిధర్మము title to hospitality. అతిథిపూజ or అతిథిసత్కారము welcoming a guest, showing respect to a guest by ministering to his wants. అతిథిసేవ attention paid to a guest, hospitality.

అతివేళము ati-dēsamu. [Skt. Lit. making over.] n. Extended application, inference, analogy, substitution.

అతిమధురము ati-madhuramu. [Skt.] adj. Very delicious; delightful. నిండా రుచిగల, రమ్యమైన. **అతిమధురము** n. Liquorice, *Glycyrrhiza glabra* or the root of the Abrus precatorius which is used instead.

అతిమాత్ర ati-matra. [Skt.] n. A "pill too much," i. e., excess in medicine. అధికమైన మందు. వాడు యిప్పుడు నిండా అతిమాత్రగా నున్నాడు he has now gone wild. **అతిమాత్రము atimatramu.** [Skt.] adj. Exceeding; immoderate; excessive. మిక్కిలి, మిక్కుటమైన.

అతిముక్తము ati-muktamu. [Skt.] n. A creeping plant, *Gaertnera racemosa*. పువ్వులగురివింద.

అతిరథుడు ati-rathudu. [Skt.] n. A charioteer or warrior in a car. తేవమీదనుండి అనేకులతో యుద్ధముచేయుచుండు గట్టివాడు.

అతిరసము ati-rasamu. [Skt.] n. A sweet cake made of rice meal and sugar fried in ghee. పాకముపట్టిన బెల్లము పిండికలిపి నేటిలో పక్వముచేసిన భక్ష్యవిశేషము, అతిసెలు.

అతిరిక్తము ati-riktamu. [Skt.] adj. Superabounding, excessive. Other, different. అత్యంతమైన, సమధికమైన, హెచ్చు అయిన, ఇతరమైన. అతిరిక్తగృహము the other house.

అతిరేకము ati-rēkanu. [Skt.] n. Excess అధిక్యము. మోహాతిరేకము strong lust.

అతివ ativa. [Tel. from అతి+వాలు lit. one that has a big mouth.] n. A woman. అడుది.

అతివస ati-rasa [Skt. వస from విసజ] *Aconitum heterophyllum* or the great sweet-flag. (E.P.)

అతివాసము ati-vāsamu. [Skt.] The fast observed on the day preceding the ceremony in which oblations are presented to the manes of departed ancestors. శ్రాధమునకు ముందు ఒక్కసాస్త్రాధు ఉండేదికము.

అతివృష్టి ati-vrishti. [Skt.] n. Excess of rain. అధికవాస.

అతివేలము ati-vēlamu. [Skt.] adj. Much, excessive. మిక్కుటమైన.

అతిశయము ati-śayamu. [Skt.] adj. Much, excessive. (In Telugu) Marvellous, wonderful, uncommon. అత్యంతమైన, చోడ్యమైన. **అతిశయము** n. Excellence, pre-eminence, pride. ఎక్కువ. ఇదియేమి అతిశయము what great matter is this. **అతిశయపడు** v. To be proud of. గర్వించు. **అతిశయించు** or **అతిశయిల్లు** v. To overmatch, surpass. To increase, become augmented. మించు, ఎక్కువ అగు. **అతిశయోక్తి** exaggeration, hyperbole.

అతిసంచయము ati-sanchayamu. [Skt.] n. Excessive accumulation of wealth. అతిసంచయేచ్ఛ a desire to hoard money too much.

అతిసారము ati-sāramu. [Skt.] n. Diarrhæa or dysentery. సానము. వాతాతిసారము a flatulent disease of this kind by which the belly is swollen. విర్రాతిసారము bilious vomiting and purging. అతిసారము కనుపించు to have diarrhæa.

అతీంద్రియము atimindriyamu. [Skt.] adj. Imperceptible to the senses. అప్రత్యక్షమైన.

అతీతము atitama. [Skt.] adj. Past, elapsed. గతమైన. కాలాతీతమైనది the time is gone by. లోకాతీతమైన extraordinary, wonderful. **అతీతుడు** n. He who has passed or gone over. గడిచిపోవాడు. Thus నేనాతీతుడు he who has perused the Vedas.

అతుకు atuku. [Tel.] n. Junction, union patch. జేరిపోచినది. అతుకులబ్రతుకు living in another man's house. **అతుకు** v. n. To join. To agree with, to be fit. అంటుకొను. **అతుకు రేక అతికించు**, v. t. To solder, cement, join, unite to. అంటించు, చేర్చు, జరిపించు. **అతుకుబడి** fixing; posting; the engagement to cultivate taken from the ryot at the commencement of the Revenue year; leasing. **అతుకుబడిచేయు** to rent out. **అతుకుబాటు** giving or letting out on rent.

అతులము or అతులితము a-tulamu. [Skt.] adj. Unequaled, unparalleled, matchless. అసమానమైన. **అతులితుడు a-tulitudu.** [Skt.] n. He who is matchless. అసమానుడు.

అతుష్టి a-tushti. [Skt.] Discontent.

అత్పత్తి a-tripti. [Skt.] Dissatisfaction,

అత్పత్తుడు a-triptudu. [Skt.] One who is not satisfied.

అత్త atta. [Tel. borrowed by Skt. in dramas.] n. Father's sister, mother-in-law, maternal uncle's wife. అత్తమామలు mother-in-law and father-in-law.

అత్తవత్తి attapatti. [Tel.] n. The sensitive plant. సిగ్గాకు.

అత్తమిల్లు attamilla. [Skt. from. అస్తమించు.] v. n. To sit down, lie down; to lean against. ఒరుగు, కూర్చుండు, పరుండు. "పసుపు టాకుల గుత్తుల నత్తమిల్లు నెత్తావుల మొత్తంబులు తాలవ్వంతయై." S. iii. 436. "విదురుండు మణిపీఠంబున గృహ్యునివెన్ను దానాదీయోన్నతపీఠంబున నత్తమిల్లియుండె." M. V. iii. 253.

అత్తము attamu. [Tel.] n. A cluster or part of a bunch of plantains. అరిటివండ్ల గుత్తి.

అత్తరము attaramu. [Tel.] n. Haste. త్వర. R. viii. Another form of ఆత్మము.

అత్తరు attaru. [H.] Attar, or oil of roses. Perfume, Essence. కుగంధశైలము.

“అత్తరుగబ్బును నలనేవరిపు
మైత్తనిరాయియు మేదినిగలనె!”

అత్తలము or అత్తలము attalamu. [Tel.] n. A short spear, a lance with a three sided point. ఈటె, నేపా. “నేటికాళ్ళంబు మెలంపుచువింటను, వంట్లకొల నడిదంబున నత్తలంబున నేసియు ప్రేసియునడిచియుం బాడిచియు.” Swa. iv. 167.

అత్తి atti. [Tel.] n. The glomerous fig tree, *figus glomerata* or country figtree, *figus racemosa*. మేడిచెట్టు. అత్తికాయ. its fruit. అత్తికల్లు the juice that flows from its root: This tree has no apparent blossoms: hence అత్తిమానుపూచినట్లు denotes “about as likely as milk from a stone.”

అత్తు or హత్తు or అత్తుకొను attu. [Tel.] v. n. To be attached or joined. కూడుకొను. Also to happen. కలుగు. “అత్తిను కున్నప్పివలెన్, విత్తులకుం బాడమిసట్టి విత్తులపోలెన్.” పంచ. వా. 1 ఆ.

అత్తెము attenu. [Tel. from Skt. హస్తము] n. A hawk's jesses. దేగకాలిగొట్లు చేతికి తగలకుండా కట్టుకొనే చర్మము, హస్తకవచము. “తనతోరపునల్లని దీర్ఘభానుపై హాలహంబె పోరవిడియత్తెమునందల యెత్తిచూచుబల్ సాకువ ముఖ వడింబనుకళంబుముఖ వడిచెకె మహూర్ధతిగా.” Swa. iv. 82.

అత్తెసరు attesaru. [Tel. అత్తు+ఎసరు] n. Rice which has been boiled without having the water poured off.

అత్యంతము aty-antamu. [Skt.] adj. Excessive, very much. మిక్కిలి విశేషమైన. అత్యంత విషయపు-ర్వకముగా with profound respect.

అత్యంతముకనుమరము very delicate. అత్యంత భావము entire non-existence.

అత్యయము atyayamu. [Skt.] n. Distress, transgression. అతిక్రమము, దోషము. చేటు. Death, end. “చావు. వర్షాదివార్యయము.” A. iv. 206.

అత్యాశ atyāśa. [Skt. అతి+ఆశ.] n. Covetousness.

అత్యుక్తి atyukti. [Skt. అతి+ఉక్తి:] n. Hyperbole.

అథవా athava. [Skt.] adv. Or, or else. లేకుంటే, అట్లు కాకుంటే.

అదంత్రము or అదంతరము adantramu. [Corrupted from Skt. అతంత్రము] n. Instability, weakness. Dependence, helplessness. అస్థిరత, అస్వస్థతంత్రము.

అదక adaka. [Tel.] n. An old shoe. తీర్థపాదరథు.

అదటు adatu. [Tel.] n. Pride, presumption, arrogance. గర్వము, పొగరు. “అదయతపోనీక పాదివియదటానించెకా.” DRY. ii. 1016

అదనబదన adanu-badana. [Tel.] adv. Safely, without being hurt. Economically. చెక్కచెదకుండా, పోణిమిగా. “అంబునిధితి రమన కులాయంబమర్షికొని కలంకుచు టిట్టిలి స్రుద్దుపెట్టి పాదిగ నేమనపాటు లేకదనబదనకలవ బడకుండ నొండొంటి గలపికొనుచు.” P. i. 616. “అదనబదన నేగూర్చి మాయన్నదీర్చిపొమ్మ నీవన్న.” Sankara H. iv. 37.

అదనము adanamu. [Tel.] n. Plenty, abundance. అధికము. అదనము adj. Exceeding, much, superior, great, excessive. అధికమైన.

అదను adanu. [Tel.] n. An opportunity, season, critical point of time. సమయము. “చెరువనదనుచూచి.” A. iv. 292.

అదభ్రము adabhramu. [Skt.] adj. Much, many. విస్తారమైన, మెండు.

అదమాయింను adamayintsu. [Tel.] To reprimand, to admonish. గద్దించు.

అదయతే a-dayata. [Skt.] n. Unkindness.

అదయుడు a-dayudu. [Skt.] n. A cruel man, a merciless man. నిర్ణయాత్మకుడు, క్రూరుడు.

అదరు or అదురు adaru. [Tel.] v. n. To tremble, shake, quake, shiver. To dread. కంపించు, భయపడు. భూమి అదురుచున్నది the earth trembles. దాన్ని చూడగానే వాని గుండెలు అదింబి his heart quivered to see this. కుడికన్ను అదురుచున్నది my right eye tingles. వాడు నట్టి అదురుగుండె he is a coward. **అదరు or అదురు** n. Concussion, shaking, tremour, trembling, fear, కంపనము, చలనము, కొట్టుకొనడము, భయము. భూమి అదురు a tremour or convulsion of the earth. వానికి తండ్రివద్ద కొంచెము అదురు ఉండవలెను he ought to fear his father. **అదరుగడ or అదురుగడ adarugada.** [Tel.] n. Daunting, fright, టెరురు. **అదరివడు or అదిరివడు adari-padu.** [Tel.] v. n. To caper about, to curvet. ఉరికివడు. to be arrogant. **అదరిపాటు** n. Pride. **అదుపాటు** adv. Suddenly, unexpectedly. ఏమరిపాటున. “అదంపాటున వారాణియుదులు చూచి.” N. i. 126.

అదలింను or అదల్పు adalintsu. [Tel.] v. To frighten, menace, rebuke, reprove. టెదిరించు, గద్దించు. “అల్లకుల్ తనదూడందలింప నున్నునివలుడ కొమ్మలగుప్తు.” N. x. 37. **అదలుపు or అదల్పు** n. Menace, threatening. టెదిరింపు, గద్దించు.

అదవ or అదువ adava. [Tel.] n. Rent. అద్దె. అదవయిల్లు a house that is hired. వాడు అదవనేద్యము చేస్తున్నాడు he cultivates a rented field.

అదవద adavada. [Tel.] n. Confusion, grief; alliteration. కలత, దుఃఖము, వ్యాకులము. “ ఎందు నున్నను తెత్తనియ్యిందువదన నదనననుకూడువద

వదనవలియధిప.” R. v. 276. **అదవదవడు** v. n. To be in grief, be sorrowful, be troubled. కొంచలమందు, విచారపడు, వ్యాకులపడు. “వదవదరాఘన నిలనిల, మదవదవదలు దుదకరధాధిపనీకుకా.” R. iv. 15.

అదానేయు same as అదాపరుడు.

అదాటుగా or అదాటున adatu-ga. [Tel.] adv. Suddenly, unexpectedly. అకస్మాత్తుగా.

అదాపరుడు or అదానేయు ada-parutsu. [H.] v. t. To perform, pay, discharge. ఆచరించు, తీర్చు, చెల్లించు.

అదాలతు adalatu. [H.] Justice, equity. A court of justice. న్యాయము, న్యాయసభ.

అదావత్ adavat. [H.] Enmity, hatred, spite. కార్యవ్యము, చలము.

అది adi. [Tel.] Pron. She, it, that. (Genitive దాని, accusative దానిని, Dative దానికి.) అది మొదలు, or అది మొదలుగా from that time, ever since. అదివరకు until then, then, as far as that. **అదిగో or అదుగో** there! look! lo! behold! to be sure! **అదిగాక** adv. Besides which. **అదిగాన** adv. Therefore.

అదీనుడు a-dinudu. [Skt.] One who is not poor in spirit.

అదుగో See under అది.

అదుము adumu. [Tel.] v. a. To press, squeeze. అణచు. దానిని అదిమి పట్టుకో press it and hold it firmly. **అదమడము** n. Compression. **అదుముడు** n. Squeezing, pressing down. ఒత్తిడము.

అదురు aduru. [Tel.] v. and n. See అదరు.

అదురువేటు aduru-veetu. [Tel.] n. A large gun-rocket, fired in processions. పెట్టదిమ్మె.

అదువ aduva. [Tel.] adj. Unstable, shifting. అస్థిరము.

అదృశ్యత a-drishyata. [Skt.] n. Invisibility. అగుపడదు.

he disappeared or vanished. అద్రిశ్యము a-drisyamu. [Skt.] adj. Invisible. అనుపదని. అద్రిశ్యుడు a-drisyudu. [Skt.] n. One who has disappeared or vanished.

అద్రిష్టము a-drishtanu. [Skt.] n. Fortune, luck, chance, fate. భాగ్యము. దురదృష్టము bad luck. అద్రిష్టవంతుడు or అద్రిష్టశాలి or అద్రిష్టపురుషుడు a fortunate man. అద్రిష్టహీనుడు an unfortunate man. అద్రిష్టఫలము the consequence of (one's) good luck.

అదేవుడు a-dēvudu. [Skt.] One who is not a god; a godless man. నిరీశ్వరుడు.

అద్ద addu. [from Skt. అద్ధ] adj. Half. సగము. అద్దగోడ. a wall that serves as a screen.

అద్దరూపాయి a half rupee. అద్దమణుగు a half maund. అద్దపావులా a two anna piece.

అద్దమరేయి addamu-rēyi. n. Midnight. అద్దరాత్రము, నీకథి. "అద్ద మరేయిద్దాసరి." A. vi. 10. In revenue phrase, అద్ద means an incomplete heap. Also, a stamp or seal. పట్టిముద్ర. అద్దలవాడు he who stamps or marks the salt heaps. A marker or stamper. Also, a salt manufacturer. ముద్రమనిషి, ఉప్పుచేసేవాడు. అద్ద n. A dry measure, half of a "sola."

A small heap of straw not yet thrashed. అద్దసోల, సూర్యకుండా చేసిన చిన్నకుప్ప.

అద్దకము addakamu. [Tel. from అద్దు.] n. Chintz-printing; dyeing with colour. రాతనన్నె. అద్దకపుట్టు a dyed cloth. వాని అద్దకము మంచిదికాదు his dyeing is not good.

అద్దము addamu. [Tel.] n. A mirror, a pane of glass, అద్దాలు or కంటిఅద్దాలు spectacles. అద్దాలరంపు a glass door. అద్దాలరిక a spangled jacket. అద్దపుమాసిలి the fee for the looking glass, a certain allowance of grain granted to the village barber as remuneration for his services.

అద్దింను addintsu. [Tel. casual form of అద్దు.] To get dipped or stained, to have a cloth dyed, &c. అద్దేట్టుచేయు. మైనములో అద్దిం చినగుడ్డ or మైనపుగుడ్డ wax cloth.

అద్దికము addikamu. [Tel.] n. Protection, custody. కావలి, రక్షణము.

"వాటివాటిలోనింతకాటోటుచేసి, యటమటించక యుండఁజేయద్దికముగ, నేవదిరుగాడువిశ్వాసులెపుడుమాకు బాగిలంబులునుమ్ముమాసామికాన," నా. i.

అద్దికే [Tel. from అద్ద rent.] Mortgage. తాకట్టు. అద్దికభూమి mortgaged land. (Cud-dapa).

అద్దిర or అదిర addira. [Tel. అది+రి] Interj. What a wonder! Wonderful! అద్దిరపాటున addirapatuna. adv. Suddenly, unexpectedly. అవాటున. "అనితలపోయువాని చాలు పద్దిరపాటునజూచి పిన్నయంబనుపనాశిలొట్టిన." S. iii. 543. అద్దిరయ్య interj. Bravo! excellent! కాబాసు. "చెప్పక చెప్పెడు నద్దిరయ్యమా కరుగబడంబెమిమహిమ." Swa. i. 35.

అద్దు addu. [Tel.] v. a. To press gently. To dip, to print with colours. ముంచు.

"ఇద్దంబుగా నాఅద్దులు నిటన్దులు మాకింకన న్యధారెడు." BD. v. 319. సిర అద్దుము blot the ink. కండ్లను అద్దుకొనుము press it to the eyes as a mark of respect.

అద్దుమాడ్డు n. Sport, play. బిడ్డయొక్క చేష్టలు. ఆ బిడ్డయొక్క అద్దుముడ్డు చూడక చచ్చినాడు he died without seeing the child play.

అద్దె adde. [Tel.] n. Rent, hire. బాడుగ.

అద్దెకు కాపురమందు to dwell in a house for rent. అద్దెకు తీసికొను to hire. అద్దెకు ఇచ్చు to let out. అద్దెపత్రీ a written agreement to pay rent, a rent bill. అద్దెయిల్లు a rented house.

అద్భుతము adbhatamu Skt. n. Marvel, wonder. విస్మయము. అద్భుతము adj. Amazing, surprising. ఆస్మయకారిమైన. అద్భుత క్రియ a wonderful deed, miracle.

అద్రివము a-dricamu. [Skt.] Not liquid.

అద్రి adri. [Skt.] n. A mountain. పర్వతము.

అద్రికాకము n. A hill crow, కొండకాకి. అద్రిజ

or అద్రితనయ=Parvati అద్రిరాజము n.

The king of mountains, i. e., the Himalayas. హిమవత్పర్వతము.

అద్రి for అదురు.

అద్వంద్యుడు a-dvandvudu. [Skt.] n. A philosopher, i. e., he who despises the pairs of opposites, such as heat and cold, good and evil, pleasure and pain, &c. నిస్సంకుడు. "అందుడుకొ విషయస్థ స్థానద నంబద్వంద్యుడ శ్రాంతయోగాంధూబద్ధి మధుద్వి షద్విరరుడ స్వర్ణాభిధానుడు." A. i. 77."

అద్వితీయము a-dvitiyamu. [Skt.] adj. Unparalleled, unequalled. అసమానమైన.

అద్వైతము a-dvaitamu. [Skt.] n. Non-duality. The doctrine of the identity of the human soul with the divine essence of the Deity and the universe. జీవేశ్వరు లకు అభేదిమను చెప్పేవారము. అద్వైతీ n. One that maintains the Advaita doctrine.

అధఃకరించు adhah-karintsu. [Skt.] v. a. To treat with disrespect. తక్కువపరుచు; క్రిందు పరుచు. అధఃకారము n. The act of looking down on one. హిసపరచడము. అధఃకారి adhahkari. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

అధఃకారి అధఃకారి. [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువపరచేవాడు.

the body, the foot. అధమత్వము n. Inferiority, vileness. నీచత్వము. అధమాధ మము adj. The basest, the worst, the lowest of the low. అతినీచమైన. అధమాధ ముడు n. He who is the meanest of the mean, or basest of the base. మిక్కిలి నీచుడు. అధమాడు adhamadu. n. A low fellow. నీచుడు.

అధమర్ణుడు adhamarnudu. [Skt.] n. A debtor. అప్పుపడ్డవాడు. ఉత్తమర్ణుడు a creditor. అప్పిచ్చువాడు (from బుణము a debt.)

అధరము adharamu. [Skt.] n. Lip. పెదవి.

The underlip. క్రిందిపెదవి. అధరమువు the honey of the lip. అధరము adj. Low, inferior, vile. దిసుడైన, నీచమైన. Lower.

"ప్రత త్కర్మస్థానిభాగశితయుగళి భాస్వత్స్నింభ సంస్థిత." Amuk. i. 6.

అధర్మము a-dharmamu. [Skt.] n. Injustice, unrighteousness, every thing unscriptural or contrary to principles. అనాధి యము, అనాచారము. అధర్మపరులు wicked persons.

అధర్వణకారిక adharcana-karika. [Skt.] n. The name of a certain grammatical treatise written in Sanscrit, regarding Telugu, of which only some fragments remain.

అధర్వవేదము The Atharva-Vēda.

అధవా adhava. [Skt.] adv. Or, otherwise. అట్లాకాకుంటే. Same as అధవా.

అధారికుడు a-dharmikuḍu. [Skt.] n. One who does not generally give alms.

అధికము adhikamu. [Skt.] n. Superiority, greatness. బిస్తారము, ఎచ్చు, ఎక్కువ. అందు లో ఏమి అధికము what superiority has it? నేను అధికాని కాశపడలేదు I am not greedy. అధికము adj. Great, much, excessive, ఎక్కువైన, శ్రేష్ఠమైన, మిక్కిలివైన. అధి కముచేయు, అధికపరుచు to increase,

augment. ఎచ్చుచేయు. **అధిక ప్రసంగము** n. Meddling, officious interposition, impertinence, తనదికానితోలి. అధిక ప్రసంగముగా officiously, impertinently. **అధిక ప్రసంగి** n. An impertinent fellow. **అధిక మాసము** n. An intercalary month, i. e., an extra month inserted in particular years (like leap years;) the intercalary month precedes the month that bears the same name. ఒక సంవత్సరములోనే రెట్టింపు గావచ్చే నెల. **అధికుడు** *adhikudu*. [Skt.] n. Superior. ఎచ్చుగానుండేవాడు, దొడ్డవాడు.

అధికరణము *adhi-karanamu*. [Skt.] n. Support. ఆధారము. In metaphysics, a substratum, a category; in grammar, government, the dependence of words in a sentence, which agree together. **అధిక రింను** *adhikarintu*. [Skt.] v. a. and v. n. To excel, surmount, increase. పాడుగను, ఎచ్చు, అతియించు. ఆ పాప మధికరించుచున్నది that vice is on the increase. **అధికరించు** v. a. (colloq.) To study, acquire a science. చదువు.

అధికారము *adhi-karamu*. [Skt.] n. Authority, government, power, dominion. దొరితనము, శాస్త్రిత్వం, అధికారముచ్చు to invest with power, authorize, empower. అధికారముచేయు to exercise authority. అధికారమ్యతుడు he who has fallen from office or power. **అధికారస్థుడు** n. One in power or authority. **అధికారి** n. A governor, a ruler, one in power or authority. The master of a science, he who has the command of it. కొరి, ఏలే వాడు, పరిపాలకుడు. ఈ సొత్తుకు అధికారి యెవడు who is the owner of this property? వాడు పూర్ణాధికారి he has full powers. అధికారతో విరోధము కారాదు it is not proper to be on bad terms with one who is in authority.

అధి క్షేపించు *adhi-kshēpintu*. [Skt.] v. t. To blame, to frighten, to threaten. **అధిక్షేపము** n. Act of blaming or finding fault with.

అధిగతము *adhi-gatamu*. [Skt.] adj. Known, found, acquired, obtained, gone through or over, perused, read, studied. అవగతమైన, ప్రాప్తమైన, చదవబడిన.

అధిగమించు *adhi-gamintu*. [Skt.] v. a. To obtain, attain, assume, to perceive, go through, go over. పొందు, గ్రహించు, చొరబడు, చదువు. "అల్లకాకని మనిచేమమధిక మించె." R. v. 259. "అవలంబంబునందుండి యచ్చుకుం డభిలభూతంబుల సధికమించి, భువన ప్రపంచంబు పుట్టింపమదిగోం." Padma. vi. 20.

అధిగమము *adhi-gamamu*. [Skt.] Attainment, acquisition.

అధిజ్యము *adhijyamu*. [Skt.] adj. Strung, as a bow. ఎక్కపెట్టబడ్డ, అల్లెల.

అధిత్యక *adhityaka*. [Skt.] n. Uplands. Heights. పర్వతార్ధస్థామి.

అధివేవత *adhi-dēvata*. [Skt.] A presiding or tutelary deity.

అధిపతి *adhi-pati*. [Skt.] n. A ruler, lord, master, owner. ఏలేవాడు, ప్రభువు.

అధిపుడు *adhipudu*. [Skt.] n. Lord, ruler, master. ఏలిక.

అధిరథుడు *adhi-rathudu*. [Skt.] A charioteer. One who is mounted on a car.

అధిరాజు *adhi-rajū*. [Skt.] An over-lord. రాజాధిరాజు King of kings.

అధిరోహించు *adhi-rōhintu*. [Skt.] v. i. To-mount up, to ascend, go up as a ladder. **అధిరోహణము** same as ఆరోహణము. **అధిరోహిణి** *adhi-rōhini*. [Skt.] n. A ladder. నిచ్చెన.

అధివసించు *adhi-vasintu*. [Skt.] v. n. To dwell. కాపురము ఉండు. **అధివాసము** n. An abode. ఉనికిపట్టు.

అధిష్ఠించు *adhi-sthīntu*. [Skt.] v. n. To reside, be in. ఆశ్రయించి ఉండు, అవహించి ఉండు. **అధిష్ఠానము** *adhi-sthānamu*. [Skt.] n. Abode, residence, residing in. The place of abode. ఆశ్రయించి ఉండడము, ఉనికిపట్టు. **అధిష్ఠాన దేవత** n. a tutelary or guardian deity, a presiding deity. విద్యాధిష్ఠాన దేవత n. the patron of learning. **అధిష్ఠాత** n. One who takes up a residence.

అధీతము *adhītamū*. [Skt.] adj. Studied. చదివిన. **అధీతి** or **అధీతుడు** n. He who has read or studied the Vedas. వేదములను చదివినవాడు. **అనధీతుడు** n. He who is unlearned in or ignorant of the Vedas.

అధీనము *adhīnamū*. [Skt.] adj. Dependent on, subject to, subservient. పరాధీనమైన, విధేయమైన. **అధీనత** *adhīnata*. [Skt.] Subjection, dependence. **అధీనము** n. Possession, power, charge, control, authority. స్వాధీనము, అధికారము. అది నా అధీనములో లేదు it is not in my possession. నా అధీనములోనుండేవారు those who are under my control. దాన్ని నీ అధీనము చేపి నాను I have committed it to you.

అధీరత *adhīrata*. [Skt.] Absence of self command, cowardice. **అధీరము** adj. Cowardly, confused. భయపడే, చంచలమైన.

అధీశ్వరుడు *adhīśvarudu*. [Skt.] A supreme lord.

అధునాతన *adhunātana* [Skt.] Of the present time. అధునాతకవులు Living or contemporary poets.

అధ్యతి *adhriti*. [Skt.] Want of firmness.

అధైర్యము *adhairyamū*. [Skt.] n. Absence of courage. Cowardice. ఓణితనము. **అధైర్యపడు** to be afraid.

అధోక్షుడు *adhōkshudu*. [Skt.] n. A name of Vishnu.

అధోగతి *adhō-gati* [Skt.] n. A low state. Perdition, utter destruction. తక్కువస్థితి, నాశనము. **అధోగతుడు** a ruined man. తక్కువస్థితిని పొందినవాడు.

అధోవృత్తి [Skt.] a downward look; a down cast look.

అధోభాగము [Skt.] n. The lower side.

అధోముఖము *adhō-mukhamū*. [Skt.] n. The face turned downwards: a downcast countenance. కిందికి వెంచుకొనియుండే మొగము. **అధోముఖముగా** adv. With the face turned downwards, with a downcast countenance; headlong. తలవంచుకొని, తలక్రిందుగా. దివటీని అధోముఖముగా పట్టి నాడు he held the torch with the flame downwards. **అధోముఖుడు** [Skt.] v. He who is downcast, ashamed or crestfallen. అతిమ అధోముఖుడై ఉండెను he hung his head.

అధోలోకము [Skt.] n. The lower or nether world. పాతాళలోకము.

అధ్యక్షుడు *adhyaśhudu*. [Skt.] n. A superintendent, an overseer. A bishop పైపాపాలించేయువాడు, అధికారి. **అధ్యక్షత** *adhyaśhata*. [Skt.] n. Superintendence, sway అధికారము.

అధ్యయనము *adhyañanamū*. [Skt.] n. Study, reading, especially of the sacred books. గురువుభానుపూర్వశ్రవణము, పఠనము. The word అధ్యయనము is commonly used for the study of the Vedas or for the Veda itself thus: ఆ చిన్నవాడు నాలుగేండ్లనుండి అధ్యయనము చేయుచున్నాడు the boy has been studying the Veda for four years. నాకు అధ్యయనము రాదు I have not studied the Vedas.

అధ్యవసారుము *adhyaśvāryamū*. [Skt.] n. Perseverance, devotedness. ఉత్సాహము, ప్రయత్నము, పట్టు, పూనిక, శ్రద్ధ. In rhetoric, concise and forcible language.

అధ్యాత్మము *adhyaत्मamū*. [Skt.] n. The soul; individuated spirit or that which belongs to, and presides over the body.

The supreme spirit. శివాత్మ, పరమాత్మ. Also, Knowledge. జ్ఞానము. అధ్యాత్మ్యే adj. Spiritual, belonging to spirit, inherent. అత్మసంబంధమైన. అధ్యాత్మజ్ఞానము knowledge of the Supreme spirit. అధ్యాత్మనిఘానము Ramayana explained as an allegory relating to the Supreme spirit. అధ్యాత్మికము or అధ్యాత్మికము adj. relating to the soul, spiritual.

అధ్యాపనము adhyapanamu. [Skt.] n. Instruction in sacred knowledge, అధ్యాపకుడు adhyapakudu. [Skt.] n. A teacher, one who instructs in the sacred books. వేదములను నేర్పినాడు.

అధ్యాయము adhyayamu. [Skt.] n. A chapter, a section. ప్రకరణము. Reading. "సహాధ్యాయుడు" fellow student. Bhar. Adi. i. 25.

అధ్యాహారము adyaharamu. [Skt.] n. Adding a word or words to complete a sentence, supplying an ellipsis. లోపముగా నుండేనోట ఒకటి రెండు మాటలను తెచ్చుకోవడము. అధ్యాహృతము adyahritamu. [Skt.] Supplied as an elliptical word.

అధ్యము adhramu. [Skt.] n. Road, way, path, మార్గము. అధ్యగుడు n. A traveller. దారిని నడిచేవాడు, బాటసారి. అధ్యగభోగ్యము "The Traveller's Tree." The Spondias Mangifera. అధ్యగామి a traveller. అధ్యాధిపుడు protector of travellers, a police officer on the public roads. అధ్యరథము a travelling car. అధ్యవతి in astron. lord of the orbits, i. e., of the Zodiac.

అధ్వరము adhvaramu. [Skt.] n. A sacrifice. యజ్ఞము. "అధ్వరవైకల్య ము యుచుండు బ్రహ్మరాక్షసకోటి." భాస్కర: రామా: బాల. 99.

అధ్వర్యుడు n. A Bramin versed in the Yajur Veda; యజుర్వేదవేత్త; the officiating priest at a sacrifice whose duty it is to measure the ground, build the altar, prepare the sacrificial vessels, fetch

wood and water, light the fire, bring and immolate the animal. For a description of the sacrifice, vide భాస్కర: రామా: బాల. 114. అధ్వర్యవేదము=యజుర్వేదము.

అధ్వనము adhvanamu. [Skt.] n. Desolation, waste, ruin. పాడు. ఆ రుకలను అధ్వనముగా వేసినాడు he wasted the money. అధ్వనముచేయు to ruin, lay waste. అధ్వనమును to turn to nothing, to become waste. అధ్వనమైనచోటు a waste place. అధ్వనమైన పుస్తకము a bad book, a perplexing book. అరవము అధ్వనము Tamil is a perplexing language. అధ్వనపు అడవి a pathless forest. అధ్వనపుబయలు an open waste. అధ్వనపువ్వరము a wasting fever. అధ్వనపువాన a troublesome shower; annoying rain

అఱ an. [Tel.] (Aorist p|| of అను to say) Saying. అనే. "బలియఱదనుజారుడు" N. il. 501. "కృపయాభోక్తవ్యమఱపల్కులఱ" A. i. 43.

అన ana. [Tel.] n. A hank, or dam. అడ్డకట్ట. ఆకట్ట. Also, a pliable tender twig :

క|| "అనలుంగొనలుంబారు" మనయననాకోచ్చితగమగుమగులఱ." K. P. vi. 126.

అనలుంగొనలుంబారు or అనలుకొనలుగా ఉండు to bloom, flourish. తాముదంపలై పెరుగు, కోమలముగా పెరుగు.

అనంగికారము an-angikaramu. [Skt.] n. Disapprobation, disagreement. అనప్తుతి.

అనంగుడు an-angudu. [Skt.] n. The incorporeal one, an epithet of Cupid. మున్నగుడు. అనంగశేఖ a love letter.

అనంటి ananti. [Tel. pl. అనంటుల] n. A plantain tree. అంటి or అంటిచెట్టు.

అనంతము an-antamu. [Skt.] adj. Endless, eternal అంతము లేని. అనంతము n. The sky.

అకాశము. అనంతత endlessness; infinitude. అనంతరాశి ananta-rāsi. [Skt.] An infinite quantity. అనంతవిజయము n. The name of the conch or shell of Dharmaraja. అనంతవ్రతము ananta-vratamu. [Skt.] A vow or festival observed in honor of Ananta. (Vishnu.) అనంతశక్తి ananta-sakti. [Skt.] n. Omnipotence, boundless strength or power. అనంతుడు an-antudu. [Skt.] n. The infinite being, an epithet of Vishnu. A name of the great dragon, the king of serpents విష్ణువు, అనిశేషుడు.

అనంతశయము ananta-sayamudu. [Skt.] n. An epithet of Vishnu, (lit.) the god whose couch is the king of serpents. విష్ణువు. అనంత్యము an-antyanu. [Skt.] adv. Eternally for ever and ever.

అనంతరము an-antaramu. [Skt. lit. without interval.] adj. Next, immediately following; in the next place. అనంతరి. స్వయంధానము లేని. అనంతరము adv. Afterwards, after. తరువాత.

అనంతరాయము an-antarayamu. [Skt.] adv. Without a break in the middle.

అనకట్ట or అనగట్టు ana-katta. [Tel.] n. A bank, or dam. Anicut. కట్ట.

అనగత్యము an-agatyamu. [Skt.] adj. Not wanted, unnecessary. See అనవశ్యము.

అనగు anagu. [Tel.] v. n. To unite with; to obey. అనగి వెనగియుండు anagi-penagi-yuudu. v. n. To be familiar, easy, affable. కలియగలుగుగానుండు. "అట్టిజగజంతకే గాని యనగి వెనియుండుడు వెనీవు నుభోంట్ల యొక్కే." N. ix. 393.

అనఘము an-aghamu. [Skt.] n. Sinlessness. పాపము లేని. అనఘుడు an-aghudu. [Skt.] n. He who is sinless. పాపము లేని వాడు. నిష్కోపి.

అనటి or అనంటి anati. [Tel.] n. A plantain tree. అంటిచెట్టు. II. iv. 180.

అనద్వహము ana-drāhamu. [Skt.] Ox, వ్యుపాధిము.

అనతి an-ati. [Skt. neg. అక+అతి prefix] adj. Not much, not excessive. మట్టుగా నుండే, కొద్దిపాటిగానుండే. అనతిదూరము not very distant, near.

అనద anada. [from Skt. అనాధ] n. She who is without a master or protector, without a husband. A rake or worthless fellow. అల్లుడు. adj. Destitute, wretched, abject. దిక్కులేనిది, మొగుడులేనిది.

అనధికారము an-adhikaramu. [Skt.] Absence of authority. అనధికారచర్య meddlingness, officiousness.

అనన్యము an-anyamu. [Skt.] adj. One, sole, without any other, same, identical. ఏకమైన, అనితరమైన, అదే. అనన్యవిషయము exclusively applicable. అనన్యగతిగుడు n. He who has only one refuge or asylum. వేరేగతిలేనివాడు. అనన్యావృత్తము n. adj. Not seen elsewhere. Unparalleled, prodigious, strange. అసమానమైన, వింతైన.

అనన్యము an-anrayamu. [Skt.] n. Inconsistency, unconnectedness, incongruity. ఇవడము, అసాంగత్యము, పాసగని, విరుద్ధము. adj. Unconnected, irrelevant. అసంబంధమైన, అసంబంధమైన, పాసగని, ఇవడని.

అనపకారము an-apakaramu. [Skt.] n. Harmlessness.

అనపచ్చెట్టు anapa-chettu. [Tel.] A leguminous plant (Dolichos tetraspermus.) అనుముచెట్టు. అనపకాయ A legume, a pod, a kind of pulse (phascolus radiatus.)

అనపత్యుడు an-apatyudu. [Skt.] n. He who has no issue. A childless man.

అనపరాధి an-aparadhi. [Skt.] n. A guiltless man, an innocent man. అపరాధిత్యము guiltlessness, innocence.

అనపాదుము an-apadumu. [Skt.] adj. Harmless.

అనపేక్ష *an-apeksha*. [Skt.] Absence of desire. అనపేక్షణీయము not to be desired.

అనపా *anapha*. [Skt. = Gr. *αναφα*.] A particular configuration of the planets.

అనభ్యాసము *an-abhyasamu*. [Skt.] n. Want of practice or skill.

అనయము *anayamu*. [Skt.] n. Ill-luck, bad fortune; calamity. Vice, transgression. నీతికానిది, అశుభము, వ్యసనము, విపత్తి.

అనయము *anayamu*. [Tel.] adv. Always, eternally; continually. నిరంతరము, సతతము. Much, greatly. ఆత్యంతము, ఆవశ్యము, మరియు.

అనరులు *anarulu*. [Tel.] n. plu. The vitals, the parts essential to life. అమువుపట్టాలు, ముఖ్యభాగములు.

అనర్గళము *an-argalamu*. [Skt.] n. adj. Resistless, unimpeded, free, unrestrained. నిరంకుశమైన, అడ్డములేని.

అనర్ఘ్యము or **అనర్ఘము** *an-arghyam u*. [Skt.] adj. Costly, invaluable. వెలలేని.

అనర్థము *an-arthamu*. [Skt.] n. Hurt, damage; evil; a prediction of bad luck. కీడు, దుర్దశ. ఇందువల్ల యేమి అనర్థమునచ్చెను what harm has come by this? అనర్థకాలము an evil time.

అనర్హము *an-arhamu*. [Skt.] adj. Unfit, unworthy. తగని, అయోగ్యమైన. **అనర్హుడు** *an-arhudu*. [Skt.] n. An unworthy man.

అనలము *analamu*. [Skt.] n. Fire. విపత్తి.

అనలుడు *analudu*. [Skt.] n. The god of fire. Vulean అగ్ని దేవత.

అనల్పము *an-alpamu*. [Skt.] n. Not little, much. అల్పభాషణము very noisy.

అనవటిల్లు *anavatillu* [Tel.] v. t. To settle, dry and cool a little so as to be fit for eating, as boiled rice. ఉప్పుటిల్లు అన్నము ఉడికి చల్లారు.

అనవద్యము *an-avadyamu*. [Skt.] adj. Blameless, faultless, spotless, irreproachable. నింద్యముకాని, దోషమహితమైన.

అనవధానము *an-avadhanamu*. [Skt.] n. Inattention.

అనవరతము *anavaratamu*. [Skt.] adj. Incessant, perpetual, constant. నిరంతరమైన, ఎడతెగని.

అనవసరము *an-avasaramu*. [Skt.] adj. Unnecessary (Madras usage.)

అనవశ్యము *an-avasyamu*. [Skt.] adj. Unnecessary.

అనవుడు, నావుడు or **నావ** *anavudu*. [Tel.] adv. On saying this అనగా, అనేటప్పటికి. "స్వప్నము వివాహమగుమువుడు." Siva. vi. 23.

అనశ్వరము *a-nasvaramu*. [Skt.] n. adj. Eternal, imperishable. నిత్యమైన.

అనశ్రు, *an-asru*. [Skt.] adj. Tearless.

అనసూయ *an-asuya*. [Skt.] n. Absence of spite, ill-will or envy.

అనహంకారము *an-ahankaramu*. [Skt.] n. Absence of egotism or self-conceit; absence of pride.

అనాకారము *an-akaramu*. [Skt.] adj. Deformed, ugly. వికారమైన, కురూపియైన. **అనాకారము** n. Deformity, ugliness. వికారము, కురూపము. **అనాకారి** n. An ugly person. కురూపి.

అనాకాలము *an-akalamu*. [Skt.] Unseasonable time. Bad time.

అనాగతము *an-agatamu*. [Skt.] adj. Not come. not arrived, future. భవిష్యత్తు అయిన.

అనాగతము n. The future. భవిష్యత్తు. **అనాగతము** చెప్పట to foretell. **అనాగతవేది** n. A prophet; one who "knows that which has not happened." సంభవించు భోవువాన్ని యెఱిగినవాడు.

అనాచారము *an-acharamu*. [Skt.] n. Improper conduct, Impurity. దుర్మర్యాద, అశుభము.

అశుచి. అనాచరణము *an-acharanamu*. [Skt.] n. Non-observance.

అనాథ *a-natha*. [Skt.] adj. Without a master or protector, forlorn, unprotected, without a husband. చిక్కలేని, దిక్కులేని, మొగుడులేని. **అనాథ** *a-nadha*. n. A destitute, a poor helpless wretch. నిరాధిపతుడగు నుండేవాడు, దిక్కుమాలినవాడు.

అనాదరము or **అనాచరణ** *an-adaramu*. [Skt.] n. Disrespect, disregard, contempt. అసాధారణము, అలక్ష్యము. అనాదరణచేయు disregard, to look with indifference, to despise.

అనాది *an-adi*. [Skt.] adj. Without beginning, eternal. ఆంభములేని, నిత్యమైన. **అనాదిభూమి** immemorial waste, i. e., land that never has been brought under the plough. **అనాదీయుడు** [Skt.] adj. Immemorial, aboriginal, of unknown origin. పూర్వకేళు. **అనాద్యము** adj. Without origin, of unknown origin, everlasting. నిరంతరమైన, ఎన్నటికిని ఉండే. **అనాద్యంతము** without beginning and end.

అనామధేయుడు *a-namadhēyudu*. [Skt.] n. A nameless fellow, an insignificant fellow, a mere cipher. A mere nobody, one of no repute, ఉబుపేరు లేనివాడు, అప్రసిద్ధుడు.

అనామరుము *an-amayamu*. [Skt.] Free from sickness.

అనామిక *a-nāmika*. [Skt. lit. the nameless finger] n. The ringfinger, the one next to the little finger. ఉండరపువేలు, చిటికినవేలికి ఇవరివేలు.

అనాయకము *a-nāyakamu*. [Skt.] adj. n. Being without a leader. Used for అరాజకము. Anarchy, misrule, confusion. **అనాయకుడు** n. He who is forlorn or helpless. దిక్కుమాలినవాడు, నాడుకులేనివాడు.

అనాయాసము *an-ayasamu*. [Skt.] adv. Without pains or effort, easily, readily. సులభముగా.

అనారంభము *an-arambhamu*. [Skt.] Absence of commencement. అనారంభ్యము not fit to be commenced.

అనారతము *anaratamu*. [Skt.] adj. Continual, frequent, eternal. నిరంతరమైన, ఎడతెగని. **అనారతము** adv. Always. ఎల్లప్పుడు. Same as అనంతము.

అనారాధ్యుడు *an-arādhyudu*. [Skt.] adj. n. Unhonoured. He who is not worshipped. పూజ్యుడుకానివాడు.

అనారోగ్యము *an-arōgyamu*. [Skt.] n. Sickness, unhealthiness.

అనార్యుడు *an-aryudu*. [Skt.] n. A non-Aryan.

అనాలోచితము *an-alōchitamu*. [Skt.] adj. Unconsidered, imprudent.

అనాచలము *anacilamu*. [Skt.] adj. Clear, clean, pure. నిల్లలమైన. Vasu. iii. 153.

అనావృష్టి *an-avṛṣṭi*. [Skt.] n. Drought, a failure of rain. వానలేమి, పొచ్చు.

అనాశ్రయము *an-āśrayamu*. [Skt.] Defencelessness. అనాశ్రయితుడు having none to depend upon oneself.

అనాస *anāsa*. [Tel.] n. *Ananas sativa* or the Pine Apple, Or, *Bromelia sativa*.

అనాసికము *a-nāsikamu*. [Skt.] adj. Noseless.

అనాహారము *an-aharamu*. [Skt.] n. Absence of food, abstinence. అనాహార్యము adj. not fit to be eaten.

అనాహతుడు *an-ahātudu*. [Skt.] n. One who is not called or invited.

అని *ani*. [Tel.] n. War, battle. యుద్ధము.

అని *ani*. [Tel.] (Past pl of అను to say) Having said. This is translated by the word "That" or "so" or the infinitive

mood is used, as వారు అక్కడ ఉండినారని అన్నాడు he told me that they were there. అవతల వెళ్లరాదని తిరిగి వస్తేమి we did not think it right to go on and returned; we thought we must not go further; so we came back. వన్ను పొచ్చని చెప్పెను he told me to go. తన సొచ్చని యెంచి considering it his own. దాన్ని నాకని కొన్నాడు he bought it for me. కావలెనని అక్కడికి పోయి నాడు he went there on purpose. పండ్లను పటపటమని కొరికినాడు he gnashed his teeth. ఘుమ్మని fragrantly. తరుక్కని brilliantly. గడగడమని మాట్లాడినాడు he spoke rapidly. ఈగలు బావుని ముసురు కొన్నవి the flies covered it buzzingly. నివు ఈ కాలవ కప్పుకొంటే గుమ్మని ఉండును if you wear this shawl it feels warm: or, you will feel warm.

అనిదితము *a-ninditam.* [Skt.] adj. Unblamed. **అనిద్యము** *a-nidyamu.* [Skt.] adj. Unblameable, faultless.

అనిత్యము *a-nityamu.* [Skt.] adj. Temporary, not permanent. అస్థిరమైన. **అనిత్య త్వము** state of not being permanent; transient character of a thing.

అనిదంభూర్వము *anidambhūvam.* [Skt.] adj. Novel, unprecedented, unheard of. పూర్వముండు లేనటువంటి, చోద్యమైన, ఎన్నడు నువినని కనని. "అనిదంభూర్వ పరాక్రమధనుడు." P. i. 113.

అనిపింతు *anipintu.* [Tel. causative of అను.] v. n. To cause one to say. జ్వరములో ఉంటే నీళ్లు తావలెననిపించును in a fever one is inclined to drink constantly. ఇంత చల్లగాలి కొట్టితే ఎండకాలమనిపించదు while this cool breeze blows it does not seem to be summer (lit.) the heat is not felt. యోగ్యుడనిపించుకొన్నాడు he was considered a good man.

అనిమిత్తము *a-nimitam.* [Skt.] n. Having no adequate cause, groundless.

అనిమిషము *a-nimishamu.* [Skt.] n. Winklessness. **అనిమిషత్వము** n. Divinity, apotheosis. దేవత్వము. **అనిమిషుడు** or **అనిమిషుడు** n. A god. దేవత. అనిమిషుని " ruler of the gods " (a title of Indra or Jupiter.)

అనియుక్తము *a-niyuktamu.* [Skt.] adj. Not appointed.

అనిరుద్ధుడు *aniruddhu.* [Skt.] n. The son of Cupid and Usha. ముక్తకునికని ఉపకుమ పుట్టినవాడు. కృష్ణుని మనుమడును.

అనిర్జితము *a-nirjitamu.* [Skt.] adj. Unvanquished.

అనిర్దిష్టము *a-nirdishtamu.* [Skt.] adj. Indefinite, unexplained, undefined. నిర్దేశించబడని, వివరింపబడని.

అనిర్మలము *a-nirmalam.* [Skt.] n. Not pure, dirty.

అనిలము *anilamu.* [Skt.] n. Wind, breeze. వాయువు, గాలి. అనిలవ్రక్కతి the nature of wind or air. **అనిలుడు** *aniludu.* [Skt.] n. The god of air. వాయుదేవుడు. **అనిలులు** *anilulu.* n. plu. Subordinate deities: forty-nine of these form one class, the Anilas or winds. ఏకోనవనాశి ద్వాయా గణము, అష్టవసుధేదిము.

అనివారితము *a-nivaritam.* [Skt.] adj. Unchecked, unforbidden, unimpeded. అడ్డము లేని, అటంకములేని. **అనివార్యము** *a-nivar-yamu.* [Skt.] adj. Unavoidable. అపహరణమైన, పోగొట్టకూడని.

అనిశము *anisamu.* [Skt.] adv. Incessantly, constantly. ఎల్లప్పుడును.

అనిశ్చయము or **అనిశ్చితము** *a-nishchayamu.* [Skt.] adj. Uncertain. అస్థిరమైన, సందిగ్ధమైన.

అనిష్టము *an-ishnam.* [Skt.] adj. Unwished, undesirable. Bad, unlucky. అనష్టమైన, దౌర్భాగ్యమైన. **అనిష్టము** n. Mischief, ruin,

misery, చెరువు. అనిష్టమును నేనాపాశ్రుడను am I to be subjected to that misery? అనిష్టమును పాశ్రుడుగా నుండేవాడు one who deserves to be ruined. **అనిష్టసూచకము** foreboding evil.

అనీం [from అనీ H.] n. The point or edge. మొన. The bows or front of a ship. ఓడ ముఖముయొక్క చెంపల.

అనీకము *anikamu.* [Skt.] n. Battle. యుద్ధము. Army. సేన.

అనీకిని *anikini.* [Skt.] n. An army, three Chamus or 1/3th of an అక్షికోశి. host. సేన, దండు.

అనీతి *a-niti.* [Skt.] n. Immorality.

అనీప్సితము *an-ipsitam.* [Skt.] adj. Not desired.

అను *anu.* [Tel.] A prefix like the Latin con, or sub, or re as కోటానుకోట్లు lacs upon lacs.

అను *anu.* [Tel.] v. n. To say, to think, to suppose. చెప్ప, తెలుసు, ఎంచు. (Past p. || అని. Relative p. || అనిన or అన్న, Aor. p. అనే, అనెడి, అనెడు, అనేటి. Neg. p. అనని.) అట్లా అంటాడు so he says. కావలెనే మును a desire to have it. తరుక్కమును to shine or glitter. చేతితో ఇట్లా అన్నాడు he did so with his hand. **అనుటయు** on his saying so. **అనగా** may be translated "or;" thus అచలమునగా కొండ Achalam or hill; Achalam which means a hill. **అనుడు** adv. On (his) saying this. అనగా, అనేటప్పటికి, అనవుడు. **అనుకొను** *anu-konu.* [Tel.] v. n. To say, suppose, think, (middle voice of అను to say or think.) నేను ఇది యిస్తాననుకొన్నాడు he thought that I would give him this. **అనుంగు** See అనున.

అనుకంప *anu-kampa.* [Skt.] n. Tenderness, compassion, pity. దయ.

అనుకరింపు *anu-karintu.* v. a. To imitate. ఒకనిని లేక ఒకదానిని చూచి ఆ ప్రకారముగా చేయు. **అనుకరణము** *anu-karanamu.* [Skt.] n. Imitation. ఒకనిని లేక ఒకదానిని చూచి అదే ప్రకారముగా చేయుము; చటచట, పటపట, చదచద, గడగడ, -యట్టివి అనుకరణశబ్దములు these words are onomatopoeic words, imitatives. **అనుకారము** *anu-karamu.* [Skt.] n. Imitation. Resemblance. పోలిక. **అనుకారి** *anu-kari.* adj. Imitative. తదవ్యక్తగాచేసే, ఒకడు చేసేటట్లుగాచేసే.

అనుకర్షము *anu-karshamu.* [Skt.] n. A piece of wood at the end of a cart pole, to which the yoke is fixed. Invoking, summoning by incantation. సెగకొంది కోడిపీట. అకర్షణము.

అనుకు or **అనుకంపకు** *anuku.* [Tel.] adj. Neither thick nor thin. అంత గట్టిగాను అంత పలచనగాను కాని. **అన్నుకుకగు** adv. to become neither thick nor thin. కొంచెము పలచగా. ఇంత అనుకుగానుండడమే? బాగా కలుపు why is this so thin? mix it to a proper consistency.

"నూనెయు స్పృశకుగు నుచి కలిపిడియు." P. i. 108.

అనుకూలము *anu-kalamu.* [Skt.] adj. Favourable, friendly, assisting, salubrious. హితమైన, సహాయమైన, ఆరోగ్యమైన, శ్రేయస్కరమైన. **అనుకూలమైనగాలి** a favourable wind. వాని శరీరమునకు అనుకూలమైనస్థలము the place which agrees with him. అనుకూలమైనమాట a friendly word. **అనుకూలశత్రువు** a friendly enemy అనుకూల కాలము a suitable time. **అనుకూలము** or **అనుకూలత** n. Favour, goodness, kindness, aid. సహాయము, మేలు, దయ. ద్రవ్యానుకూలము means, resource. దైవానుకూలము by the grace of God. **అనుకూలించు**, **అనుకూలపడు** or **అనుకూల**

మగు *anukulintsu*. [Skt.] v. n. To be of use ఒదవు. To have effect, to have a good result. సఫలముగ; ఒపగుడు. అనుకూలము కారేదు it failed, it had not the desired effect. నాకు ఇంకా రూకలు అనుకూలపడ లేదు I have not yet obtained the money ఈ పని నీకు అనుకూలమును you will succeed in this business. **అనుకూలము చేయు** or **అనుకూలవరకు** *anukulamucheyu*. v. a. To shew favour, to bring a thing about, to countenance. సహాయము చేయు, సల వేర్పు. కార్యమును అనుకూలము చేసికొన్నార they brought it about, brought it to a conclusion. **అనుకూలుడు** *anukuluudu*. n. A friend, ally, patron. హితుడు, సహాయుడు, ఉపకారి. నాడు నాకు అనుకూలుడు he is well disposed towards me.

అనుకృతి *anu-kriti*. [Skt.] n. Imitation, ఆనుకరిణము. "తదనంతరకలితలీలానుకృతుల వర్ణనమునంజె." A. ౪. 38.

అనుక్రమము *anu-kramamu*. [Skt.] n. Series, succession, method, order. వరుస. **అనుక్రమణిక** *anu-kramanika*. [Skt.] n. An index, table of contents. సూచీపత్రము, భూమిక, విషయసూచిక.

అనుక్రోశము *anu-krosamu*. [Skt.] n. Pity. దయ.

అనుగతము *anu-gatamu*. [Skt.] adj. Followed, united to. Determined, defined. పొందబడిన, ఆధీనమైన, వెంటబడిన, నియతమైన. T. iv. 147. **అనుగతి** *anu-gati*. [Skt.] n. Going after, following. వెంటబడించి పోవడము. "నకానుగతి." A. ii. 28.

అనుగమించు *anu-gamintsu*. [Skt.] v. a. To accompany or follow. వెంటబడించు. **అనుగమనము** *anu-gamanamu*. n. Going after, following. కూడాపోవడము, నహగమనము.

అనుగు or **అనుగు** *anugu*. [Tel.] adj. Beloved, dear, desired. ప్రీయమైన. "అనుగు

శిష్యుడై." A. iv. 233. "అనుగుచెలికాడు." ib. 542. **అనుగు** n. A friend. స్నేహితుడు, స్నేహితురాలు. **అనుగుసహచరులు** *anugu-tanamu*. n. Friendship. స్నేహభావము, మిత్రత్వము. "నన్ను గడవంజలకేసె నితండువచ్చి యిట్లనుగు తనంబుజూపెనే యటంచుతడు క్షుకతకలస్త్రులకా." Raghava Pandav. iii. 110. **అనుగుకత్తె** a female companion. చెలికత్తె.

అనుగుణము *anu-gunamu*. [Skt.] adj. Fit, proper, suited to. తగిన, అర్హమైన. **అనుగుణ్యము** *anu-gunyamu*. adj. According to, suitable to. తగిన, అర్హమైన. **అనుగుణ్యముగా** adv. Accordingly, fitly, suitably. తగినట్లుగా. **అనుగుణ్యముగా** according to orders.

అనుగ్రహము *anu-grahamu*. [Skt.] n. Mercy, favour, grace, కృప, దయ, ఏలుకొనుట. అనుగ్రహముపొందు to gain favour. మాయుండు అనుగ్రహముంచవలెను have mercy upon us, favour us. **అనుగ్రహించు** v. a. To favour, shew kindness, help, bless. To grant, bestow. దయచేయు, సహాయముచేయు, మా యింటిదాకా అనుగ్రహిస్తున్నారా will you favour me with a call?

అనుచరుడు *anu-charudu*. [Skt.] n. A follower, an attendant, సహాయుడు, తోడు, వెంటనుండువాడు.

అనుచితము *an-uchitamu*. [Skt.] adj. Unfit, unseemly, unsuitable. తగని, అనర్హమైన, అయత్నమైన.

అనుచు *anutsu*. [Tel.] v. a. To send, dismiss. పంపు. "నిజపురింబునకనిచెందిన రాక్షు." Swa. v. 132. Also, to command, to order.

అనుజన్మడు *anu-janmudu*. [Skt.] n. A younger brother.

అనుజాత *anu-jata*. [Skt. lit. Born together with.] n. A younger sister.

అనుజీవి *anu-jivi*. [Skt.] n. A dependant, or hanger on. నేవకుడు.

అనుజాడు *anujudu*. [Skt.] n. Younger brother. తమ్ముడు.

అనుజ్ఞ *anujnya*. [Skt.] n. Command. Permission, order, leave. ఉత్తరువు, శిక్ష. **అనుజ్ఞారుడు** *anu-gnyatudu*. [Skt.] n. One who has been commanded to do a thing, one who has obtained permission to do a thing.

అనుజ్యేష్ఠుడు *anu-jyeshthudu*. [Skt.] n. The next eldest son.

అనుతాపము *anu-tapamu*. [Skt.] n. Regret, sorrow. పశ్చాత్తాపము. **అనుతాపవడు** or **అనుతాపమునుపొందు** to regret.

అనుత్తమము *an-uttamamu*. [Skt.] adj. Most excellent, very superior. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన.

అనుత్తరము *an-uttaramu*. [Skt.] adj. Not north. ఉత్తర దేశముకానిది. Unanswerable మారుమాటలేనిది.

అనుత్పత్తి *an-utpatti*. [Skt.] Non-production; non-birth.

అనుత్పన్నము *an-utpannamu*. [Skt.] adj. Unborn, unproduced.

అనువృత్తము *an-udattamu*. [Skt. from ఉదాత్తము.] n. Unaccented syllable. తల్లస్వరము. (ఇది వేదమునునుంచినమాట.) See స్వరము.

అనుదినము *anu-dinamu*. [Skt.] adv. Daily. ప్రతిదినము, నానాడు.

అనుద్యోగము *an-udhyogamu*. [Skt.] n. Want of exertion, inactivity.

అనునయము *anu-nayamu*. [Skt.] n. Conciliation, consoling, entreaty, begging. సాంధ్యము, ఓదార్పుచేయు. అడుగుకోవడము, మంచిమాటలాడడము, కోరుట. **అనునయించు**

anu-nayintsu. [Skt.] v. a. To conciliate, console; to entreat, beg. ఓదార్పు, అడుగుకొను, మంచిమాటలాడు.

అనునాసిక *anu-nasika*. [Skt.] n. Uttered through the nose. In gram. the letter n.

అనుపకారి *an-upakari*. [Skt.] n. A disobliging person.

అనుపదిష్టుడు *an-upadishitudu*. [Skt.] n One who is uninstructed.

అనుపఠితుడు *an-upanitudu* [Skt.] n A person who has not undergone the rite of ఉపనయనము.

అనుపపత్తి *un-upapatti*. [Skt.] n. Inconvenience, want of the means. అసంబద్ధము. కలిమిలేదు. ఉపాపత్తినుపపత్తులు మామనోపద్ధావుతామి? అనుపపత్తికాలము a season of trial or anxiety, hard times.

అనుపమము *an-upamamu*. [Skt.] adj. Incomparable, unrivalled, unparalleled. అసదృశమైన, ఈడుకాని. **అనుపమితము** uncompaired, that cannot be compared, matchless.

అనుపన్నుక్తము *un-upayuktamu*. [Skt.] adj. Useless. unnecessary, unserviceable. కొరగాని, పనికిమాలిన.

అనుపయోగము *un-upayogamu*. [Skt.] n. Unserviceableness, uselessness.

అనుపలక్షితము *an-upalakshitamu*. [Skt.] adj. Unseen, unobserved, unnoticed.

అనుపల్లవి *anu-pallavi*. [Skt.] n. The response in a chorus.

అనుపానము *anu-panamu*. [Skt.] n. A vehicle in medicine, anything taken with medicine to make it less nauseous. మందుకోకుండా తీసుకొనే మధురమైన వస్తువు. "తిద్దననాపకంబు ప్రియానుపాన సహితంజె." Anir. ii. 108. యీ మందుకు పాలను అనుపానము చేసి పుచ్చుకో you must take

milk as a vehicle to this medicine, you must take this medicine in milk.

అనుపు anupu. [Tel.] n. Toll, customs; ambuscade, ambush. సుంకము. పొంచియుండుచోటు. "తెరవలిటునీరు పోయవందిలియుజేరి, యనలగిలగాక పిచ్చుకుంటైయనంను, డనువుగొన జొచ్చె కల్లగుట్టవడ." A. ii. 69. టీ॥ సుంకము పుచ్చుకోనువకమించెను. అనుపు v. a. To send, dismiss. పంపించు. "నన్నునుపుగాధల చేర నెప్రాద్దు ద్రోయక" H. i. 42.

అనుప్రయోగము anu-prayōgamu. [Skt.] n. Additional use.

అనుప్రాసము anu-prāsamu. [Skt.] n. Alliteration, repetition of similar letters, syllables and words. తుల్యవర్ణవిన్యాసము, వర్ణసామ్యమును ప్రాసవిధి. వర్ణాన్వితరస ప్రాస పదీపాదీవిధియతే.

అనుబంధము anu-bandhamu. [Skt.] n. Connection, affinity, alliance. చుట్టరికము. అనుబంధక్రియ a defective or auxiliary verb-ప్రకృతి ప్రత్యయములచేత చెడెడి అక్షరము. In Arith. the junction of fractions. Also appendix, "that which is added" (to the main part of a book.) అనుబంధి or అనుబంధుడు n. One who acts in accordance with the wishes of the elders among his relations. A relation, దేహసంబంధముగలవాడు. అనుబంధించు anu-bandhintu. v. n. To join, connect, unite. సంబంధించు.

అనుబింబించు anu-bimbhitsu. [Skt.] v. n. To reflect or throw back an image. ప్రతిఫలించు.

అనుభవము anu-bhavamu. [Skt.] n. Experience, suffering, enjoyment. Knowledge obtained by observation and experiment. వాడుకపడడము, పరీక్ష. సుఖానందము the enjoyment of pleasure. దుఃఖానందము suffering distress or grief. నరకానందము the sufferings of hell, falling into hell. వాడు చేసెడి వాడికి అనుభవమునకు వెచ్చినది he has come in for the fruits of his actions.

అనుభవవేద్యము that can be known by experience. అనుభవసిద్ధము that is confirmed by experience. అనుభవవారుడు or అనుభవీకుడు he who enjoys, he who is experienced. అనుభవించేవాడు, అనుభవముగలవాడు. అనుభవవరుడు or అనుభవి or అనుభవశాలి. n. A man of experience. వాడుకపడ్డవాడు, అనుభవించు v. a. To experience, enjoy, suffer, share in, to have, hold, possess, partake of, undergo. పడు, పాపఫలమునుభవించు to suffer the fruit of sin. పుణ్యఫలమునుభవించు to enjoy the reward of virtue. చేసినది అనుభవించకుంటే తీరునా can you avoid suffering the consequences of your acts?

అనుభావము anu-bhavamu. [Skt.] n. Majesty, dignity, magnanimity. A positive conclusion, decision, firm opinion. Indication of passion or emotion by word or gesture. ప్రభావము, నిశ్చయము, భావబోధక ముఖింకా సాన. అనుభావ్యము anu-bhavyamu. [Skt.] adj. that which may be enjoyed. అనుభవించదగినది.

అనుభోగము anu-bhō-gamu. [Skt.] n. Enjoyment, experience. అనుభోగి n. A man of pleasure. మంచిభోగమునుభవించేవాడు.

అనుమంత్రణము anu-mantranamu. [Skt.] n. Consecration by prayers. అనుమంత్రణముం త్రయ formula or prayer used in consecrating.

అనుమదు anumadu. [Skt.] n. Hanuman. హనుమంతుడు.

అనుమతము anumatamu. [Skt.] adj. Allowed, permitted, consented to. నెలవిన్యబడ్డ, సమ్మతించబడిన.

అనుమతి anumati. [Skt.] n. Agreement, consent, permission, leave. The fourteenth day of the moon's age, on which she rises one digit less than full. నవ్వాది, అనుభవ. నూత్నమునకు భాషాన్వయము, నెలవద్ద యుక్తిపూర్ణము.

రంధ్రీ అనుమతిని కొమారుడు రంగయ్యవ్రాలు assigned by Rangayya with the consent of his father అనుమతించు v. n. To consent.

అనుమరణము anu-maranamu. [Skt.] n. Death that follows another's death, as in Suttee.

అనుమానము anu-mānamu. [Skt.] n. Surmise, conjecture, suspicion, doubt. In logic, inference. సందేహము, యుక్తిచేత నిర్ణయించడము. వానిమీద అనుమానము తోచినది, వాని మీద అనుమానమున్నది I suspect him. అనుమానఖండము Induction (logic.) అనుమానించు or అనుమానపడు anu-mānitsu. [Skt.] v. n. To doubt, hesitate, suspect. సందేహపడు.

అనుము or అనువచ్చెట్టు anumu. [Tel.] n. A leguminous plant, Dolichos catjang (the cultivated species.) అనువకాయ a legume, a pod, a sort of pulse (phaseolus radiatus.) అనుములు n. plu. The seeds of అనువచ్చెట్టు.

అనుము anumu. [Tel.] n. Fitness. Beauty లక్షణము.

"అన్నానేనిన్నేలిన యప్పుదియగానుబుడమినుముడలిర్చినక్రిష్టను యయాతియుడిగవు గొప్పన్." య. v.

అనుమీయము anu-mēyamu. [Skt.] adj. Inferable. ఉహించదగినది. See అనుమానము.

అనుమోదము anu-mōdamu. [Skt.] n. Pleasure, delight. ఆనందము, ఉల్లాసము. అనుమోదించు v. n. To consent, agree, approve, to be pleased with. లక్షణము, సంతోషించు.

అనుయోగము anu-yōgamu. [Skt.] n. A question, examination. అడుగుట, ప్రశ్నము. a rejoinder in argument.

అనురక్తి or అనురాగము anu-rakti. [Skt.] n. Love, attachment, desire. ప్రీతి. అను

రక్తము anu-raktamu. [Skt.] adj. Attached, fond, enamoured. ప్రీతిగల. అనురక్తుడు n. He who loves, he who is fond of. అనురక్తుడు, ప్రీతిగలవాడు.

అనురూపము anu-rūpamu. [Skt.] adj. Like, resembling, fit, suitable, corresponding with. సమానమైన, తగిన.

అనులాపము anu-lāpamu. [Skt.] n. Repetition. అడిసనూటే అడడము, పునరుక్తి. అనులాపించు v. a. To repeat the same words. చెప్పినమాటలనే మళ్ళీ చెప్పట.

అనులేపనము anu-lēpanamu. [Skt.] n. Smearing; daubing the body with unguents. పూత, గంధాకులయొక్క మైపూత.

అనులోమము anu-lōmamu. [Skt. lit. With the hair or grain.] adj. Regular, successive. యథాక్రమము, ఆలోచనాక్రమము గలది.

అనువదింపు anu-vadintu. [Skt.] v. a. To re-echo, or repeat. ఒకరు చెప్పినదానినే చెప్ప.

అనువరి anuvāri. [Tel. from అనువు+అరి] See అనువు.

అనువర్తించు anu-vartintu. [Skt.] v. a. To attend on, serve, follow, court one's favour. అనుసరించినడము. అనువర్తనము n. Serving or following another.

అనువాకము anu-vākamu. [Skt.] n. A chapter of the Veda. An explanatory text or sentence from the Veda. వేదభాగము.

అనువాదము anu-vādamu. [Skt.] n. Tautology, repetition. Abuse. పునరుక్తి, చెప్పినదాన్ని మళ్ళీ చెప్పడము, కుత్సితార్థవాక్యము.

అనువు anuvu. [Tel.] n. Convenience, fitness, propriety, suitability. రెప్ప, యోగ్యము, అనుకూలము. "మీకుగాక జలసంచారంబనువగునే ముప్పబోలిన వచరులకు." P. iv. 59. "అనువోదిన్యంభునిచ్చె" T. i. 50. అనువుగానివేళ in an inconvenient hour. అనువరి n. A man of tact, ఉపామూలి, యుక్తిపరుడు.

అనువు adj. Proper, right, fit, suitable.

convenient. ఉచితమైన, యుక్తమైన, యోగ్యమైన. **అనువుగా** adv. Conveniently, suitably, fitly, with propriety. **అనువుచేయు** v. t. To make ready or fit. సిద్ధపరుచు. **అనువుపడు** v. n. To be suitable or agreeable, or convenient. అనుకూలపడు. **అనువైంద** or **అనువైందగ** adv. Duly, well. ఒప్పుగా. "ఈ కథ వినియొకననుచొందలెల్ల విహగోత్తంసా." H. i. 233.

అనుకాసనము *anu-kasanamu.* [Skt.] n. A command, order. ఆజ్ఞ, విధి.

అనుశ్రుతము *anu-shrutamu.* [Skt.] adj. In accordance with what is heard or the traditional teaching. Perpetual, continual. నిరంతరమైన. **అనుశ్రుతముగా** adv. Traditionally. Perpetually, continually. నిరంతరముగా.

అనుషంగము *anu-shangamu.* [Skt.] n. Attachment, love. చేరిక, సంబంధము, దయ.

అనుష్ఠానము *anushtanamu.* [Skt.] n. An observance, practice. ఆచారము, నడవడి. **అనుష్ఠానక్రమము** the order of observing the religious ceremonies. **అనుష్ఠించు** v. a. To make, do, observe, celebrate. చేయు, ఆచరించు. **అనుష్ఠితము** *anushtitam.* [Skt.] adj. Observed, practised (as a religious observance).

అనుష్ఠుడు *an-ushnudu.* [Skt. Lit. a man without heat.] n. A man without energy. An idle fellow.

అనుసంధానము *anu-sandhanamu.* [Skt.] n. Reciting, repeating. జేపునివిషయమైన గ్రంథములను చదవడము. **అనుసంధించు** v. a. To unite. To recite, repeat.

అనుసరించు *anu-sarintu.* [Skt.] v. a. To follow, attend on, hold to serve, court one's favour. అనుచుండ. న్యాయమును అనుసరించక disregarding justice. **అనుసరణము** or **అనుసారము** *anu-saranamu.* [Skt.] n. Following, going after. Serving or attend-

ing on another. వెంబడించడము, అనువర్తించడము. **అనుసారముగా** adv. According to. ప్రకారముగా, అనుగుణ్యముగా. **అనుసారణి** *anu-sarani.* [Skt.] n. Name of the second-string of a lute. రెండోరంధి. **అనుసారి** n. A follower, a hanger on.

అనుసు *anusu.* [Tel.] n. A metal ring on the end of a stick, a rice pounder, &c. పొన్ను, కడియము.

"తరుకుబుల్లిడియనును లైత్యంపుకట్టె బట్టి నేనాధిపతి బరాబరులునేయ." చంద్రా, i.

అనుస్మరణము *anu-smaranamu.* [Skt.] n. Calling to mind, thinking on కలంచడము.

అనుస్వారము *anu-svaramu.* [Skt.] n. The name of the letter (o) the nasal character. సున్న, బిందువు.

అనుకము *anukamu.* [Skt.] n. Race, family; peculiarity of race, character. అన్వయము, కీలము.

అనుచానము *anuchanamu.* [Skt.] adj. Well-behaved. సవిషయమైన. **అనుచానుడు** *anuchanudu.* [Skt.] n. A bramin versed in the Vedas. పాంక్షవేదవిచక్షణుడు.

అనునము *an-inamu.* [Skt.] adj. Whole. entire. యావత్తు, అంతయు, వెలితిలేని.

అనువము *anupamu.* [Skt.] adj. Wet, watery, inundated. జలయంకమైన, జలమయమైన. **అనువము** n. A feu or marsh. చిత్తడినేల. **అనువవేశము** a marshy country.

అనురుడు *an-irudu.* [Skt.] n. The chariot-ter of the sun. సూర్యసారథి, ఆరుణుడు.

అనుర్జితము *an-urjitamu.* [Skt.] adj. Not strong. Not permanent. ఆస్థిరమైన.

అన్యతము *an-ritamu.* [Skt.] n. A falsehood, a lie. అబద్ధము. అన్యతవాది a liar.

అనే, అనేడి, అనేటి *anē.* (the indefinite pl^h of అను to say) Called, named, termed. కడప అనే ఊరు the town of Cuddapa.

అనేక *an-eka.* [Skt. lit. not one] adj. Several, many. బహు, పెక్కు. **అనేకత్వము** *an-ekatvam.* [Skt.] n. Abundance, బహుత్వము. **అనేకపము** n. The elephant. ఏనుగు. అనేకాక్షరము a polysyllable. **అనేకమంది** or **అనేకులు** n. plu. Many persons. కానామంది.

అనోకహము *anō-kahamu.* [Skt.] n. A tree. వృక్షము.

అన్యమకగు or **అనుకమగుగా**, [అనుకు+అనుకుగా.] See. అనుకు.

అన్న for **అనిన** (the past relative pl^h of అను to say.) Called, said, termed. రామడన్నవాడు a man called Ramudu. వాడు యీ మాట అన్నప్పుడు when he said this. ఈ లెక్కపుట్టినదిన్ను తేదిన on the date on which this account is said to have been written. నీవన్నదానిని వారు అన్నదానిని యేమి భేదము what difference is there between your statement and theirs? ఏమన్నా సరే no matter what they said.

అన్న *anna.* [Tel.] n. An elder brother. Voc. sing. అన్నా. plu. అన్నలారా. పెద్దన్న the eldest of the elder brothers. చిన్నన్న the younger of the elder brothers. అన్నబిడ్డలు brothers (both elder and younger.) నీవు నానికీ అన్నవే you are even worse than he is. ఇవి శేండ్లన్నలు, అనగా యివి శేండ్లను మించినవి these surpass stags in speed. అన్నా or అన్నన్న an interjection of grief of admiration, e. g., "కారుకమ్మలన్నన్నకురుల్"

అన్నపూర్ణచెంబు *anna-purna-chembu.* [Skt+Tel.] n. A sort of bowl. ఒక చెంబు, అన్నపూర్ణ being the name of a goddess, a form of Durga.

అన్నప్రాసనము *anna-prasanamu.* [Skt.] n. The ceremony of giving an infant solid food for the first time. చంటిబిడ్డకు మొట్టమొదట అన్నము పెట్టే సుధప్రయోజనము.

అన్నభేది *anna-bhēdi.* [Tel+ Skt.] n. Green vitriol, sulphate of iron.

అన్నము *annamu.* [Tel.] n. Boiled rice, meat, food. ఓడనము, కూడు, పళ్లము. **అన్నవస్త్రములు** food and raiment. అన్నదానము the giving of food. **అన్నరసము** essence of food, chyle. అన్నవికారము disorder of the stomach from indigestion. అన్నశేషము leavings of food.

అన్ని *anni.* [Tel.] (Plu. adj. pron.) So many, all. సమస్తము. అన్నినాళ్లు so many days. **అన్ని** *anni.* [Tel.] n. All. (Loc. అన్నిట or అన్నిటిలో in all, in all things. Dative అన్నిటికి to all, on the whole.) వాడు అన్నిటా సమస్థుడు he is clever in every thing. అన్నిటికి నేను ఉన్నాను I will be answerable for all. అన్నిటికి తమ్మునే నమ్మి యున్నాను you are my all in all. అన్నిటికి అన్ని చెప్పుచున్నాడు he gives an excuse for every thing.

అన్న *annu.* [Tel.] n. A woman. స్త్రీ, ఆడుది. నేలపుటన్ను a fairy. "కారుమెరుగుచెన్నుగా దేని యీ యన్ను మోహాక్షయమును మొనఱు పెట్టు." N. ii. 379. "అంబుజాక్షుని మోహంతుటన్నువోడు." T. i. 45. **అన్న** or **అన్నవు** *annu.* [Tel.] n. Phrenzy, madness, wildness, intoxication. మదము, మత్తు, పాతవశ్యము, ఒళ్లెరుగము.

ఉ. "కన్నులనిద్రతేరిగ నకంపితుడైయతి డెంత చేసినన్, చెన్ను వెరుగు కొక్కమొగి దత్తపివైవ్యవయంబు బోరతే రన్నున మింగజొచ్చె." భార. ఆర. vii.

అన్నకొను *annu-konu.* [Tel.] v. n. To be intoxicated, be inebriated. మత్తిలుట. "మేరమీరంగదిన్న యెరులన్నుకొని" Swa. iv. 30.

అన్ను వస్తు annu-pannu. [Tel.] n. Taxes, &c., the word అన్ను is a mere anak, మున్ను మొదలైనవి. BD. iv. 1959.

అన్ను వ annuva. [Tel.] adj. Slender, little, small. అల్పము, నూత్నము. "ఇన్నుగమునందు గాండిమున్నుదియదిగాని మద్దుతోత్రేకవిలా సోన్నుతిలోవృత్త పెద్దయునమ్మి వరివిండ్లుకురుచల క్యంతంబు." M. IV. iv. 100. "అనానబా చులు అన్నువడుదును." ND. p. 31.

అన్నెము annemu [Tadbhav of Skt. అన్యము] adj. Another, other, different. అన్యము. అన్నెము n. Other thing. వేరొకటి, ఇతర మైనది. "మున్నొకనాడు నంగనలముద్దులగుద్దు తెరుంగనెట్టివో నెన్నెమిశల." T. ii. 112. Also, corruption of అన్యాయము injustice. అన్నె కాడు an unjust man. అన్యాయకారి; అన్నె కారి unjust woman. అన్యాయకారిణి.

అన్యత్ర anyatra. [Skt.] adv. In another place, elsewhere. మఱియొకచోట.

అన్యథా anyatha. [Skt.] adv. Otherwise, in a different manner. మఱియొకవిధముగా. దాన్ని అన్యథాచేసినాడు he did it otherwise.

అన్యథాకరించు anyatha-karin(su). [Skt.] To separate. వేరుచేయు.

"గురులలోనను మనురువు కల్గియున్నట్టి కల్గిననును విధాకర్మకరియు నన్యథాకరించ నలవియె యనిన." భౌ. ఆది. vii.

అన్యము anyamu. [Skt.] adj. Another, other, different, strange, foreign. ఇతర మైన, వేరే, మఱియొక. అన్యదేశము a foreign country. అన్యదేశస్థులు foreigners. అన్యముడు anyudu. [Skt.] n. A stranger. పరుడు, ఇతరుడు. అన్యోన్యము adj. Mutual, reciprocal. పరస్పరమైన. అన్యోన్యము n. Friendship, amity, intimacy, mutual attachment, or

affection. స్నేహము, విచారము. అన్యోన్యముగా adv. On good terms, amicably, in a friendly manner, affectionately. స్నేహముగా, విచారముగా.

అన్యాయదేశము anyaya-deshamu. [Skt.] n. Indirect reference; innuendo. ఒకటిని నెవము పెట్టుకొని చెప్పడము. అన్యాయదేశముగా by innuendo.

అన్యాయము a-nyayamu. [Skt.] n. Injustice, wrong. అనీతి, అధర్మము. అన్యాయార్జితధనము ill gotten wealth. ఇకేమి అన్యాయము what a shame this is! అన్యాయము adj. Unjust, wrong. నీతిరేపి, అధర్మమైన. అన్యాయముగా adv. Unjustly, wrongfully. అధర్మముగా, నీతిరేకుండా. అన్యాయస్థుడు n. An unjust man, a sinner. దుర్నీతుడు.

అన్వయము anvayamu. [Skt.] n. Race, lineage. In grammar, the government of words in a sentence. Syntax. వంశము. పదములయొక్క పుస్తకాంశయోగ్యత, ఇమిడిక. ఈ శ్లోకమునకు అన్వయము తెలియలేదు I do not perceive the syntax of this verse. దూరాన్వయము a far-fetched allusion. కురువాన్వయము one of the Kuru race. అన్వయజ్ఞుడు a genealogist. అన్వయవాగ్మిస్త్రీ (in Logic,) an affirmative argument అన్వయించు v. a. To arrange words in their natural order, explain the syntax. పదముల సంబంధమును చెప్ప, పొందికపరుచు.

అన్వర్థము an-v-arthamu. [Skt.] adj. Descriptive, expressing the properties or attributes. సార్థకమైన. అన్వర్థనామము a name which suits one's character. అన్వర్థసంజ్ఞ a significant term, a term whose meaning is intelligible in itself.

అన్వయాయము anvarayamu. [Skt.] n. Lineage, descent, race, family. వంశము.

అన్వితము anvitam. [Skt.] adj. Connected, కలుకొన్న, చేరి, విచితమైన. ఈ వాక్యము

అనన్వితముగానున్నది this is a broken phrase.

అన్వతుడు n. He who possesses a thing. సకలగుణాన్వితుడు he who is possessed of all virtues.

అన్వేషణము an-rikshanamu. [Skt.] n. Seeing, research. చూడడము, వెదకడము.

అన్వేషణము anvēshanamu. [Skt.] n. Search, research, enquiry. వెదకడము.

అన్వేషించు v. t. to look for, to search for. వెదకు. అన్వేషితము adj. Searched, sought.

అప apa. [Skt.] prefix. Away from, ill, evil. చెడు. అపకీర్తి a bad name, ill-fame.

అపండితుడు a-panditudu. [Skt.] An unlearned man.

అపకారము apakaramu. [Skt.] n. Injury, harm. చెరుపు, కీడు. అపకారుచేయు to do one an ill turn or injury. అపకారి n. an ill-doer.

అపకీర్తి apa-kirti. [Skt.] n. Ill-fame. Infamy, an ill-name. చెడ్డపేరు, దుష్కీర్తి, చూరు. వారికి అపకీర్తి వచ్చినది they were disgraced.

అపకృతి apa-kriti. [Skt.] n. Same as అపకారము. అపకృతుడు one to whom an ill turn has been done.

అపక్రమము apa-kramamu. [Skt.] n. Rout, defeat, flight, retreat. పూయనము. అపక్రమించు to run away from a battle.

అపక్వము a-pakvam. [Skt.] adj. Unripe, raw, immature, green. పండని.

అపఖ్యాతి apa-khyāti. [Skt.] n. An ill name, evil report, disgrace. అపకీర్తి.

అపగతము apa-gatamu. [Skt.] adj. Gone, departed, deceased, dead. మృతము, గతము, అపగతప్రాణులైన deprived of life.

అపచయము apa-chayamu. [Skt.] n. Loss, detriment. The act of plucking flowers. హని, అపహానము, పువ్వుల కోయడము. పువ్వు త్రొగింపడము, దూకిరింపము, పొగొట్టడము.

అపయము (Swa. iv. 116.) gathering flowers.

అపచారము apa-charamu. [Skt.] n. An insult, an affront, incivility, fault. పూజ్యుల యెడల చేసిన నేరము.

అపజయము apa-jayamu. [Skt.] n. Failure, defeat. ఓటమి.

అపత్నీకుడు a-patnikudu. [Skt. from పత్ని] n. A widower. పెండ్లాములేనివాడు.

అపత్యము apatyamu. [Skt.] n. A child (male or female) offspring. సంతానము, బిడ్డ. అపత్యప్రత్యయము a patronymical affix. అపత్యార్థశబ్దము a patronymic.

అపత్రప apa-trapa. [Skt.] n. Shame caused by others. పరులవలన గలిగిన సిగ్గు.

అపథ్యము a-pathyamu. [Skt.] n. An error in diet, a deviation from పథ్యము or prescribed regimen. మైన్యదుకారాదన్న దాన్ని తినడము.

అపవార్థము a-padārthamu. [Skt.] n. Non-entity. Nothing. హాన్యత. వాడు పట్టి అపవార్థము he is a mere nothing, he is a cipher.

అపదిశము apa-disamu. [Skt.] n. A half point or quarter point or "airt" of the compass; intermediate space. విడికొక్కొకము, విడికొక్కొకముల, అయిముల.

అపదూరు apa-dūru. [Skt.] n. Calumny, infamy, undeserved blame. అపనాదము.

అపదూరుపడు v. n. To be calumniated, defamed. అపకీర్తినిపొందు. అపదూరు చెప్పు v. a. To slander, spread an ill report of one. ఒకరిమీద తప్పువాటలుచెప్ప.

అపదేశము apa-dēsamu. [Skt.] n. Pretext, pretence. వాగ్బహు, సాకు.

అపనమ్మిక or అపనమ్మకము apt-nammika. [Skt. అప + Tel. నమ్మిక] n. Incredulity, unbelief, mistrust, diffidence.

అపనయము apa-nayamu. [Skt.] n. Taking away, withdrawing, removing, destroying. త్రొగింపడము, దూకిరింపము, పొగొట్టడము.

అపనయించు *apanayintsu.* [Skt.] v. a. To remove, do away with, dissipate. పా గొట్టు. "ఎన్ని బాధల బెట్టిన నన్ని బాధల మ్యుక్త్యుతి చేసి నేయవయించి." N. iv. 247.

అపనింద *apa-ninda.* [Skt.] n. Undeserved blame, reproach, detraction, slander, false accusation. అపవాదము.

అప నెవము *apa-nepamu.* [Skt.] n. False or unjust accusation. అపచార. "అటుబోయినం తలో నప నెవమాను." Sar. D. 106.

అప నేయము *apa-nēyamu.* [Skt.] adj. That which is to be taken away, that which is to be removed. తీసివేయకగ్గది. "ఈయరణకం బులు చెందును నీచేత నప నేయంబుగాకుండవల యును." Vish. vi. 74.

అపనోదము *apa-nōdamu.* [Skt.] n. Removing, taking away. తొలగించుట. Vasu. ii. 57.

అపపాడి *apa-pādi.* [Skt. అప + Tel. పాడి.] n. Injustice. అన్యాయము.

అపప్రయోగము *apa-prayōgamu.* [Skt.] n. Misapplication of a word. దుప్ప్రయోగము.

అపభ్రంశము *apa-bhramśamu* [Skt.] n. Common vulgar talk; a low term. ప్రామ్యభాష, అపభ్రష్టము.

అపమృత్యువు *apa-mrityuvu.* [Skt.] n. Sudden death, violent death, untimely death. అకస్మికమరణము. తటాలున కలిగినచావు.

అపయశము *apa-yaśamu.* [Skt.] n. Ill-fame, infamy. అపకీర్తి.

అపరంజి *aparānji.* [Skt.] n. Fine refined gold. కుండనము, పదివన్నె బంగారు, ఉదిరి.

అపరము *a-paramu.* [Skt.] adj. Other, another, latter. అన్యును, ఉత్తరము. **అపరశ్రీ**

రులు n. Obsequies, funeral rites; దినవారాలు, కర్తవ్యము. **అపరధాన్యములు** or **అపరాలు** or **అపర దినుసులు** other kinds of grain, miscellaneous grains, all sorts of grain in pods, such as beans, &c.

కాయధాన్యములు. One verse says. "ఉత్తరే

పూర్వసస్యాని అపరసస్యానిరేవతా." **అపర**

నామము n. A second name. రెండో పేరు. **అపరభాగము** n. The hind part, వెనుకటిభాగము. **అపరమంత్రములు** n.

Funeral prayers. **అపరాత్రి** midnight, the latter half of the night. **అపరాలోకము**

another world. **అపరవారధి** the western ocean. వాడు పూర్వపరములు చేయించగలడు

he is qualified as priest to solemnize both the marriage and funeral rites. **అపరా**

న్నము or **అపరాహ్ణము** [Skt. అపర + అహ్నము.] n. The afternoon. రెండురూము

అకుమిడికాలము.

అపరాజితము *a-parajitam.* [Skt.] adj. Not conquered. జయించబడని. Bhār; I. i. 3.

అపరాత్రి *apa-rātri.* [Skt. అప+Tel. రాత్రి.] n. The dead of night. Mid-night. నిశీధి, అర్ధరాత్రము.

అపరాధము *apa-rādhamu.* [Skt.] n. A fault, sin, guilt, (commonly) a fine, punishment, penalty. శిక్షార్హమైనకర్తము, పాపము, నేరము, (వాడుకగా) నేరమునకై వుచ్చ

కొనే రూకలు. అపరాధమును మన్నించు or కావు to pardon, overlook. అపరాధముచేయు

చేసికొను to beg pardon, అపరాధముచేయు to inflict a fine. అపరాధముతీయు to take a fine. **అపరాధి** n. An offender, delinquent. నేరముచేసినవాడు. **అపరాధ్యము** adj. Criminal, guilty, erring, faulty. అపరాధి యైన, పాపియైన.

అపరిమితము *a-parimitamu.* [Skt.] adj. Boundless, infinite, immense. ఎరకులేని, విస్తారమైన.

అపరివార్యము *a-pari-hāryamu.* [Skt.] adj. Indefeasible, unavoidable. పోగొట్టకూడని. అపరివార్యమైన జేపాసంబంధము relations that cannot be neglected.

అపరూపము *apa-rūpamu.* [Skt.] adj. Ugly, deformed. Rare, scarce, uncommon. వికృతాకారము, వికారము, (వాడుకగా) వింతైన, అరుదైన.

అపరోక్షము *a-parōkshamu.* [Skt.] n. Presence. సమక్షము. **అపరోక్షజ్ఞుడు** n. A prophet; one who knows the past and the future. భూతభవిష్యత్తులను ఎరిగినవాడు.

అపర్ణ *aparṇa.* [Skt.] n. An epithet of Parvati. పార్వతీదేవి.

అపలపించు or **అపలాపముచేయు** *apa-lapintsu.* [Skt.] v. a. To deny, conceal. ఉండగా లేదను, ఎరిగియుండగా ఎరుగనను, మరుగుచేయు. **అపలాపము** *apa-lāpamu.* [Skt.] n. Denial, concealment of knowledge, evasion. ఉండగా లేదనుడము, ఎరిగియుండగా ఎరుగననుడము.

అపవర్గము *apa-vargamu.* [Skt.] n. Detachment from matter, final beatitude. మోక్షము. భోగాపవర్గములు the present enjoyment and the final bliss.

అపవాదము *apa-vādamu.* [Skt.] n. Calumny, reproach, slander. నింద, అపభ్రాశ్రి.

అపవిత్రము *a-pavitramu.* [Skt.] adj. Impure; unclean. అపరిశుద్ధమైన.

అపశకునము *apa-sakunumu.* [Skt.] n. A bad omen.

అపశబ్దము *apa-sabdamu.* [Skt.] n. An ungrammatical word. వ్యాకరణవిరుద్ధమైన పదము.

అపసత్యము *apa-satyamu.* [Skt.] n. Perjury. అప్రమాణము.

అపసవ్యము *apa-savyamu.* [Skt.] adj. Contrary, opposite to, on the wrong side ప్రతికూలమైన, దక్షిణమైన, అగాఁకుడిదైన. అపసవ్యలిపి letters written the wrong way as in a seal. **అపసవ్యము** n Putting the braminal thread the wrong way: that is, on the right shoulder and letting it fall on the left side instead of lying on the left shoulder. జంబెనును కుడిభుజము మీదనుంచి యెడమభుజముకు కిందినట్లుగా వేసుకోవడము.

అపసాక్షి *apa-sākshi* [Skt.] n. (Not a good phrase) A false witness. తప్పుసాక్షి.

అపసాక్ష్యము false evidence. తప్పుసాక్ష్యము.

అపస్మారము or **అపస్మారకము** *apa-smāramu.* [Skt.] adj. Nasty, filthy, nauseous, dirty. అసహ్యమైన, రోతైన. **అపస్మారము** n. Forgetfulness. A confused feeling: violent passion, approaching to madness. Nastiness; Epilepsy, కాకిసోమాల, తెరుపు

మాపుమాటలు, (రోజువాడుకలో) రోత, అసహ్యము. **అపస్మారకుడు** n. A nasty or dirty fellow. రోతమనిషి. **అపస్మారి** n. An epileptic (vulgarly) he who is nasty or filthy. కాకిసోమాల గలవాడు, రోతమనిషి.

అపస్వరము *apa-svaramu.* [Skt.] n. Mispronunciation: a false note or discord in music. తప్పు ఉచ్చారణ, సంగీతములో తప్పు స్వరము. **అపస్వరము** adj. Inharmonious, discordant. ప్రాప్ర్యముకాని, సుస్వరముకాని.

అపహతము *apa-hatamu.* [Skt.] adj. Destroyed, killed.

అపహము *apahamu.* [Skt.] adj. Doing away, with, healing, averting. పోగొట్టే కల్పనాపహము doing away with sin or impurity.

అపహరించు *apa-harintsu.* [Skt.] v. a. To pillage, plunder, take by violence or deceit, usurp. ముచ్చిలించు, అన్యాయముగా ఎత్తుకొనిపోవు. **అపహరణము** *apaharanamu.* [Skt.] n. Plundering, purloining, carrying off, stealing. చోర్యము. ముచ్చిలించడము, అన్యాయముగా ఎత్తుకొనిపోవడము. **అపహర్త** n. One who carries away by force or violence, a thief, rogue. **అపహారము** *apaharamu.* [Skt.] n. Pillage, plunder, taking by violence. దోచుకోవడము. స్వస్వాస్వపహారము robbing of every thing. దిచ్చాపహారము taking back a gift. **అపహృతము** adj. that which is robbed or stolen.

అపహసించు *apa-hasintsu.* [Skt.] v. a. To laugh convulsively, to laugh outright

To laugh at, deride. శరీరము, ఎకసక్కాము చేయు, పెక్కిరించు. అపహాసము or అపహాస్యము *apahāsyamu*. [Skt.] n. Laughter, ridicule, jest. ఎకసక్కాము, పెక్కిరింపు.

అపాంగము *apāṅgamu*. [Skt.] n. The outer corner of the eye. కడకన్ను.

అపాంపతి *apāṁ-pati*. [Skt.] n. The father of waters, the sea or ocean. సముద్రము.

అపాంక్ష్యుడు *a-pāṅkṣyudu*. [Skt.] n. An unfashionable man, one with whom others will not eat. పక్షిలోనుండడమునకు అర్హుడు కానివాడు.

అపాటవము *a-pāṭavamu*. [Skt.] n. Weakness, infirmity, illness, అశక్తి. వానికి ఒళ్లు అపాటవముగానున్నది he is unwell.

అపాత్రము *a-pātram*. [Skt.] adj. Unworthy, undeserving, unfit. తగని, అయోగ్యమైన, అర్హముకాని. అపాత్రుడు n. He who is unworthy or undeserving. అయోగ్యుడు, అనర్హుడు. నేను ఆయన దయకు అపాత్రుడనైనాను I forfeited his favour. I incurred his displeasure.

అపానము *apānamu*. [Skt.] n. The Anus. నడము, ముడ్డి. అపానవాయువు n. *ventris crepitus*. పిత్తు, ముడ్డిగాలి.

అపాపార్గము Same as ఉత్తరేణి. (q. v.)

అపాయము *apāyamu*. [Skt.] n. Peril, danger, mischief. హాని, చెరుపు, చేటు. ప్రాణానికివచ్చిన అపాయము the peril of life, mortal peril.

అపారము *a-pāramu*. [Skt.] adj. Shoreless, boundless, infinite, excessive, abundant. అమితమైన, విస్తారమైన. అపారపారము the shoreless waters, the ocean. అపారముగా adv. Profusely, abundantly. విస్తారముగా.

అపార్థము *apartham*. [Skt.] n. Misinterpretation, తప్పు అర్థము. అపార్థముచేయు or అపార్థము చేయు to misinterpret or misconstrue.

అపిధానము *api-dhanamu*. [Skt.] n. A covering, screen, concealment. అపార్థదనము, తిరోధానము, కురుగు.

అపుడు *apudu*. [Tel.] adv. Then. See అప్పుడు.

అపుణ్యము *a-punyamu*. [Skt.] adj. Wicked. bad. దుష్టమైన. అపుణ్యజనులు the wicked.

అపుత్రుడు or అపుత్రవంతుడు *a-putrudu*. [Skt.] n. He who is sonless. కుమారులు లేనివాడు.

అపునర్భవము *a-punarbhavamu*. [Skt.] n. Freedom from re-birth, final beatitude, eternal bliss. మోక్షము.

అపురూపము *apu-rūpamu*. [Skt.] adj. Rare, seldom, uncommon, unusual. అరుదైన, వింతైన, అపూర్వము. KP. vi. 232.

అపూపము *apūpamu*. [Skt.] n. A cake. భక్ష్యము.

అపూర్వము *a-pūrvamu*. [Skt.] adj. Novel, uncommon, extraordinary. వింతైన, చోద్యమైన.

“ఏయదిహృద్యమపూర్వం చేయది.” Bhar: I. i. 29.

అపేక్ష *apeksha*. [Skt.] n. Expectation, hope, wish, desire. ఆశ. తదపేక్షయా than that, with reference to that. ఆశ్వాపేక్ష యాగజము బలవత్తరము as regards the horse the elephant is strong, i. e., the elephant is stronger than the horse.

అపేక్షింను *apekshintsu*. v. a. To covet, long for, wish for. ఆశపడు, కోరు. అపేక్షశీయము or అపేక్ష్యము *apekshantyamu* [Skt.] adj. Desirable.

అపాహము *apohamu*. [Skt.] n. An unwarranted inference Inferring the existence of what does not really exist any where లేనిది ఉపాించుట. Ascertaining by investigation, decision. నిర్ణయము, నిష్పత్తి. It commonly means a lie, a false-

hood, a false charge. అబద్ధము, కల్ల, తప్పు ఫిర్యాదు. నామీద అపోహము చెప్పినాడు he laid the blame upon me falsely.

అప్ట *apṭu*. [Tel.] adv. (అప్పుడు is occasionally thus spelt to suit the metre.) Then, when, at that time.

అప్త *appa*. [Tel. cognate with Heb. Abba, father.] n. Papa, a father. An elder sister. తండ్రి, అక్క. (This word is frequently added to the proper names of men; as a term of common respect; thus రంగప్ప, రామప్ప.)

అప్తగింను *appagintsu*. [Tel.] v. a. To entrust, commit, deliver to the charge of another, give over, to put into another's possession. ఒప్పగించు, పదిలముగా నుంచుమని నశముచేయు. అప్తగింత n. Delivery, consignment. ఒప్పగించి. ఆ యింటిని నాకు అప్పగించి పెట్టినాడు he made the house over to me.

అప్తచ్చి *appachchi*. [Tel.] n. A cake. అపూపము.

అప్తతుము *appatamu*. [Tel.] adj. Pure, unmixed. స్వచ్ఛమైన.

అప్తటి *appati*. [Tel.] Again. మఱ.

“అట్లకా, కనియలభిమునాధునకు నప్పటియుం బ్రణమిల్లి వేడుకకొ.” రుక్మాం. i.

అప్తడము *appadamu*. [Tel.] n. A sort of thin cake which is fried. భక్ష్యముశేషము.

అప్తతి *ap-pati*. [Skt. అ + పతి.] n. Lord of waters, a title of the Indian Neptune. మరణాడు.

అప్తన *appana*. [Tel. from అప్పగించు] n. Consent, order, command. అనుమతి, ఆజ్ఞ.

అప్తనము *appanam*. [from Skt. అర్పణము.] n. Offering. అన్నము, కానుక. Tribute, tax. భాగభేదము, పన్ను. “రాజనీచేత శేయించు రాజనూయ, మన్నుడనుటలు నిశ్చయమగులు.”

T. v. 167. అప్తన చేయు to offer, to give over the charge of, to hand over. ఒప్పగించు.

“పుత్రులకును ఈ రాజ్య మెల్లనప్పనచేసి.” భాగ. v.

అప్తము *appamu*. [Tel.] n. A kind of sweet cake. అపూపవి శేషము.

అప్తశించు *appalintsu*. [Tel.] v. a. To tap, touch, slap, strike gently with the open hand. To embrace, To smear, apply. తేల్చు, నరచు, అంటు, యెత్తు, అలిగినముచేసి కొను, చరుచు. “చప్పుడెనగతోక నప్పశించి.” A iii. 27. “దేహమునకుంకుమరసంబప్పశించి.” P. iv. 419. To try. యత్నించు. To cover. కప్పు. “తేనెపువ్వులక రెప్పులనప్పశించుచున్.” Swa. v. To take. గ్రహించు. “పండులనప్పశించగా” వై. 6 ఆ. To wipe as tears అడ్డు, శుడుచు. To touch. స్పృశించు. అప్తశించె *appalinta*. [Tel.] n. Striking gently with the hand. చరచుట.

అప్తసము *appasamu*. [Tel.] n. The cut at which water is let into a field. మడవ. అప్తసము. adv. Always.

“ననింకపామువంటిదని బెల్లయ్యది యలివేటికేటికప్పుసము” శుక. i.

అప్పు *appu*. [Tel.] n. Loan, debt. బుణము. అప్పువుచ్చుకొను to borrow. అప్పులుచ్చు to lend. అప్పుపడు to fall in debt. అప్పుసప్పులు debts: here the word సప్పులు is an anak. అప్పులకాపు a man in debt; a debtor. అప్పువుచ్చుకొన్నవాడు. అప్పులవాడు n. A creditor, lender. ఉత్తమర్గుడు, అప్పుయిచ్చినవాడు.

అప్పు *appu*. [Skt.] n. Water. నీళ్లు. plu. అప్పులు Vasu i. Preface 56. “ధామయపాంసులత మాపరాకుండ దనకూర్చి నప్పుననెయింకె.” Vaa. i. “అప్పుల వాటిచేతయుచ్చుకొని కార్యంజన సుఖ్యులు యుచ్చుకొనలే దాననియకా నప్పటికే మగా నప్పటికే కన్నగా.” A. iv. 198.

అప్పుడు appudu. [Tel. from అ + పాడు] adv. Then, at that time (This is also used as a defective noun.) Dative అప్పటికి at that time, అప్పట్లో (locative) at that time. అప్పటినుంచి since that time. అట్లా చెప్పేటప్పుటికి when he said so. మరొకప్పుడు at another time. In compounds it means 'When', as వాడు వచ్చినప్పుడు when he came. ఒకప్పుడు వచ్చాడు ఒకప్పుడు రాకపోయెను he sometimes came and sometimes stayed away. అప్పుడే (emphatic form) just then, already. అప్పుడే పుట్టింది a child just born. అప్పుడప్పుడు now and then. అప్పటిరాజులు the rulers of those days, the then princes.

అప్రకాశముగా a-prakāsamu-gā. [Skt.] adv. in secret.

అప్రతికారము a-pratikāramu. [Skt.] n. Ingratitude. కృతఘ్నత. "క్రాధంబప్రతికారమైవృద్ధుడునుం గుండింపవత్సంత చింతాధూతాశ్చ క్షయే." M. IV. ii. 281.

అప్రతిష్ఠంబుడు a-prati-dvandrudu. [Skt.] n. He who is incomparable or matchless in battle. అనూప దైవవాడు.

అప్రతిష్ఠా a-pratishtha. [Skt.] n. Bad reputation, disgrace. అపకీర్తి, అపవాదము.

అప్రతిహతము a-pratihatu. [Skt.] adj. Irresistible. అనివార్యమైన, అడ్డంపగూడని. అప్రతిహతశోభుడు he who is irresistible in wrath.

అప్రత్యక్షము a-pratyakshamu. [Skt.] adj. Imperceptible, invisible. అలోచరమైన, అగుచుచు.

అప్రదక్షిణము a-pradakshinamu. [Skt.] n. Walking round (a corpse, &c.) presenting the left hand towards it. ఎడమచేయిరట్టుగా చుట్టును తిరగడము.

అప్రధానము a-pradhanamu. [Skt.] n. Unimportant, secondary. అప్రధాన్యము a-prādhanyamu. [Skt.] n. Inferiority.

అప్రమాణము a-pramanamu. [Skt.] n. Perjury, a false oath. అసత్యము, తప్పు ప్రమాణము. అప్రమాణికుడు one who forswears himself. A rogue; a liar.

అప్రమేయము a-pramēyamu. [Skt.] adj. Incomprehensible; inconceivable; beyond human understanding. అలోచరమైన, అగుచుచు, మితిమీరినది. అప్రమేయుడు n. God, the incomprehensible one. దేవుడు.

అప్రయత్నము a-prayatnamu. [Skt.] n. Absence of effort, indifference.

అప్రయోజకము a-prayōjakamu. [Skt.] adj. Unserviceable, fruitless, useless. ఉపయోగముకాని, పనికిరాని. అప్రయోజకుడు n. A useless man. పనికిమాలినవాడు.

అప్రశస్తము a-prasastamu. [Skt.] adj. Not excellent, worthless, contemptible, not public, secret, hidden. అప్రశస్థమైన, రహస్యమైన, ఎవరు నెరుగని.

అప్రసిద్ధము a-prasiddhamu. [Skt.] adj. Not known to the world, not public, secret, hidden. అప్రశస్తమైన, రహస్యమైన, ఎవరు నెరుగని. అప్రసిద్ధి n. Infamy, అపకీర్తి. Obscurity.

అప్రాప్తవ్యవహారుడు a-prāpta-vyavahāradu. [Skt.] n. A minor in law; one who is under age. వ్యవహారవిదేశునివాడు.

అప్రాప్యము a-prāpyamu. [Skt.] adj. That which is unattainable. పొందకల్యముకానిది.

అప్రామాణికుడు. See అప్రమాణము.

అప్రాశ్యుడు a-prāsyudu. [Skt.] n. An outcaste, he who is not fit to eat with others. అపాశ్చేయుడు, శ్రుష్టుడు.

అప్రియము a-priyamu. [Skt.] n. Disagreeableness. Enmity, hatred. ద్వేషము.

అపసరస or అపసరస్త్రీ apsarasā. [Skt.] n. Heavenly nymph: a celestial courtesan. స్వర్గేశ్వర్య, రంభమొందినవారు.

అబంధర a-banlara. [Tel.] n. Disorder, confusion, irregularity. తారుమారు, రహస్యాసము.

అబంధరగానుండే adj. Disorderly, confused, irregular. కలవరముగానుండే.

అబక abaka. [Tel.] n. A ladle, a spoon made of a cocconut shell. తెంకాయచిప్ప గలది.

అబలుచేప abalu-chēpa. [Tel.] n. A fish, a species of Balistes (Russell, Fishes, plate 21.)

అబద్ధము a-baddhamu. [Skt.] adj. False, untrue, erroneous, wrong. అన్యతమైన. నేను చెప్పినవంట అబద్ధము what I said was wrong, or not true. అబద్ధము n. A lie. a falsehood. అన్యతము, తప్పు. అబద్ధికుడు n. A liar. అసృతవాడు.

అబల a-bala. [Skt. lit. the weak one.] n. A woman. అడుది.

అబాధితము a-bādhitamu. [Skt.] adj. Unobjectionable. నిరాక్షేపమైన. ఇది అబాధితముగానున్నది it is not open to objection.

అబిసీలు abisilu. [Tel.] n. To go for an airing, or for a walk. పికారు, వాహ్యం.

అబ్బము abjamu. [Skt. అబ+జ lit. waterborn] n. A lotus. A conch. వద్దిము, శంఖము. అబ్బరేఖ name of a particular form of the lines in the hand. అబ్బజుడు or అబ్బభవుడు abjajudu. [Skt.] Brahma (being born from the lotus.) అబ్బనయన abjanayana. [Skt.] The lotus-eyed (one.) అబ్బబాంధవుడు n. The sun. సూర్యుడు. అబ్బారి or అబ్బుడు. n. The moon. చంద్రుడు.

అబ్బము abdamu. [Skt.] n. A year. A cloud. సంవత్సరము, మేఘము. అబ్బభతము or శతాబ్దము a century; అబ్బసహస్రము a thousand years.

అబ్ధి abdhi. [Skt. అబ్ + ధి] n. The sea. సముద్రము. అబ్ధిజ Lakshmi, having been produced at the churning of the sea of milk. అబ్ధియగ్ని submarine fire. అబ్ధిపల్లము n. Coral. వకడము.

అబ్బ abba. [Heb. Abba. Aryau Pa.] u. A father. తండ్రి. నాయుబ్బతోడుగా I swear by

my father. ఏడు వాని అబ్బు this man is ten times worse than he is. నీయుబ్బతో పోయి చెప్పు go and tell your granny. అబ్బ, అబ్బా or అబ్బుబ్బా! An interjection of grief or admiration a common exclamation. అయ్యా!

అబ్బకాడు abba-kadu. [Tel.] n. An ignorant fellow.

అబ్బరము abbaramu. [Tel.] adj. and adv. To a surprising degree. n. A wonder, a marvel. అశ్చర్యము.

అబ్బాయి abbaṭu. [Tel.] n. Closeness, enmity as in a crowded room. జనసమర్థము నలన గలిగిండుకాక Swa. v.

అబ్బాయి abbaṭi. [Tel.] n. My lad! అబ్బి, కుర్రవాడు.

అబ్బాలాడు abbalādu. [Tel. అబ్బాయి+అడు] v. n. To grope. దేవులాడు. To get flurried. తడబడు.

అబ్బి or అబ్బిగాడు abbi. [Tel.] u. My lad! అబ్బాయి, కుర్రవాడు.

అబ్బు abbu. [Tel.] v. n. To come into one's enjoyment, possession, or reach; be obtained or gained. చిక్క, దొరుకు, లభించు. ప్రాప్తించు. ఇది నీనికి అట్టేసాముకాదు the luck is too good to last; that is, he is not worthy of such good fortune, and it will not stick by him. దీన్ని వానికి అబ్బు నియ్యరు they will prevent his getting it.

అబ్బురము abburamu. [Tel.] n. Surprise, amazement, astonishment. అశ్చర్యము. "అబురూసు లబ్బురయిగా గ్రాసిపోగె." N. iii. 211. అబ్బురపడు to be surprised. అబ్బురపాలు abburapātu. [Tel.] n. Surprise, amazement. అశ్చర్యము.

అబ్బెంబ abbenḍu. [Tel.] n. A kind of plant. పుక్కిలికేము. "అబ్బెంబలమా కబ్బెంబలకెరి." య 4 ఆ.

అబ్బెసము abbesamu. [Tadbhava form of Skt. అభ్యాసము] n. Practice. అలవాటు.

అబ్రమా abramu. [Another form of అబ్రు రమ] adj. Wonderful, amazing. అద్భుతమైన. n. Wonder, marvel. అద్భుతము. T. ii. 77. "కువలయాకుల కింపానరంచుట ప్రశు." N. 1. 167. అబ్రురవడు v. n. To wonder. ఆశ్చర్యపడు.

అబ్రమ్యణ్యమా a-brahmānyama. [Tel.] n. A deed improper to be done by a Brahmin; an unbrahminical or sacrilegious act; an exclamation meaning 'to the rescue! a heinous sin is about to be committed!' Crying for quarter. మొదటి, అనభ్యస్తాక్షి, చంపనద్దనేమాట. "ఈవృక్షవాలంబు లో భామా యేదపమానంబును విధిక ప్రవృత్త్యాముం బ్రేమచుకా." Swa. iii. 137. "బలభీష్మఖులు సాహసాహిమియ బ్రవృత్త్యాముం బ్రేమకా." N. ii. 490.

అబ్రాశి ab-rāsi. [Skt.] అక+రాశి n. Ocean, as being the heap of waters. సముద్రము. "దుభాత్రాశింబడి." A. vi. 158.

అబ్రాహ్మణుడు a-brahmanudu. [Skt.] A non-Brahmin.

అబ్లింగమా ab-lingama. [Skt. అవ్ = water]. n. The watery principle Hydrogen.

అబ్లోసు ablōsu. [?] n. Ablōs, The wake of a ship. ఓడపోవునపుడు వెనుక నీర్లలో తెలిసేజోడ.

అబ్వాసు abvāsu. [H.] n. (Lit. Doors, chapters.) Miscellaneous revenue accounts. "The usual heads in Revenue accounts are Mal and Abwab. The Mal or Regular revenue is collected on land and customs, including taxes on liquors, &c The Abwab, or Miscellaneous includes the difference of exchange (often considerable) between that of the market and the fixed rate at which the revenue of the district is paid, casual aid or support of the Government officers, fees to the shroff, and contributions to various feasts." Malcolm, vol. ii. p. 48.

అభంగురమా a-bhanguramu. [Skt.] adj. Imperishable, eternal. నిరంతరమైన. "అ

భంగుర స్యాదురసావలంబులగు ఫలంబులుం." R. ii. 94.

అభమాశుభమా abhamu-subhamu. [Skt. శుభము] n. (Conversational) Evil and good, right and wrong. ఆ పిల్లకాదు అభమాశుభమా ఎరగకముందు before that boy was old enough to know good from evil.

అభయమా a-bhayamu. [Skt. lit. fearless-ness.] n. An assurance of security; warrant of safety, a promise of shelter, impunity or protection. భయములేడనడము, నీకు భయములేదు నేను ఉన్నాననడము, భరణసా. ఆయన నాకు అభయమిచ్చియున్నాడు he told me not to be afraid. అభయహస్తము the hand of protection.

అభవుడు a-bhavadu. [Skt. lit. the unborn one]. n. God, దేవుడు.

అభాండమా a-bhādamu. [Origin not known.] n. False or unjust accusation, slander. లేనిపోని నేరము, అపవాదము. అభాండప వ్యాజ్యము a false complaint.

అభాగ్యమా a-bhāgyamu. [Skt.] adj. Unfortunate, luckless, wretched. దౌర్భాగ్యమైన, దుర్లభమైన.

అభావమా a-bhāvam. [Skt.] n. Non-existence, nonentity, want. లేమి. అభావము adj. Non-existent. లేని.

అభిక్రమమా abhi-kramamu. [Skt.] n. Expedition. శత్రువులపై దండెత్తి పోవుట.

అభిఖ్యి abhikhyā. [Skt.] n. Name, title; splendour, glory; fame. పేరు, శోభి, కీర్తి.

అభిగమనమా abhi-gamanamu. [Skt.] n. Motion towards, a going to. ఎదురుగా పోవడము.

అభిఘరించు abhi-gharintsu. [Skt.] v. a. To put a few drops of clarified butter upon rice before eating or before the rice is put into the sacrificial fire to purify the food. నేనుకుక్కచేయడము, భోజనమునకు ముందుగాగాని ఆహారించేయడమునకు ముందుగాగాని అన్నములో నేలమిక్కిచేయడము.

అభిఘారమా abhi-ghāramu. [Skt.] n. Ghee or clarified butter. నెలబొట్టు, usually putting a few drops of clarified butter upon rice prior to eating: or putting it in the sacrificial fire to purify the rice.

అభిఘాతమా abhi-ghātamu. [Skt.] n. Striking together, collision. తగులడము, రాకుడు, దెబ్బ, కొట్టుకోవడము, అడవిడము. అభిఘాతజ్వరము fever caused by exhaustion.

అభిచరించు abhi-charintsu. [Skt.] v. n. To roam, stroll. నవనంచు, తిరుగు. అభిచరుడు n. A servant, an attendant. దాసుడు, భృత్యుడు. A companion. సహాయుడు, లోడు. అభిచారమా n. An incantation to injure or destroy, a magical ceremony to procure the death of an enemy. హింసాకర్త, హింసార్థమైన హోమకర్తము.

అభిజనమా abhi-janamu. [Skt.] n. The birth-place Caste, A caste-mark as a title. Fame. పుట్టుచోటు, కులము, కులాగతమయిన తెక్కములోనగు బిరుదు, పాగడ్డ. అభిజనుడు n. A man of high birth. కులశ్రేష్ఠుడు. అభిజనమవమా pride of ancestry.

అభిజాతమా abhi-jātamu. [Skt.] adj. Born, produced. అభిజాతుడు a high caste man, a man of a high family. మంచులమున బుట్టినవాడు.

అభిజిత్తు, అభిజిత్తువేళ or అభిజిల్లగ్నమా abhi-jittu. [Skt.] n. The Zenith, midday, the 24 minutes immediately preceding and the 24 following midday. వగటిలో ఎనిమిదో ముహూర్తము.

అభిజ్ఞానమా abhi-ghānamu. [Skt.] n. A mark, a sign. చిహ్నము. Intelligence, cleverness. అభిజ్ఞుడు n. A learned man, he who is skilled or conversant; a genius. ప్రవీణుడు, నిపుణుడు, అట్టివాడు, తెలిసినవాడు. అభిజ్ఞురాలు n. A genius, an apt or sensible woman. ప్రవీణురాలు, అట్టిది.

అభిధా abhidha. [Skt.] n. A figure of speech. 2.8 శబ్దవృత్తి. సంకీర్ణములగు పదవిచారముల సంబంధము.

అభిధానమా or అభిధేయమా abhi-dhānamu. [Skt.] n. A name, an appellation, a title. నామము, పేరు. అభిధాయకమా adj. Designated. పేరుగానుండే ఈ శబ్దములు ప్రథమవి క్షిప్రభాయకములుగావున as these words express the nominative

అభినందించు abhi-nandinīsu. [Skt.] v. n. To be delighted, rejoice. ఆనందించు. n. అభినందనమా joy.

అభినయించు abhi-nayintsu. [Skt.] v. n. To express emotions by looks, gestures, &c., as actresses do. కండ్లు వేళ్లు మొదలైన వాటిని తప్ప మనోభావమును తెలియచేయు. అంగన్యాసాదులచే అభ్యమును సూచించు. అభినయమా abhi-nayommu. [Skt.] n. Action and posture expressive of sentiment, especially the gestures and movements of dramatic representation. వేళ్లు మొదలైనవాటిచేత మనకాగ్రమును తెలియచేయడము.

అభినవమా abhi-navamu. [Skt.] adj. New, modern నూతనమైన, కొత్త. అభినవకాలిదాసుడు "The modern Kalidāsa." This is equivalent to "The Milton of our days" or, "a Byron, a Moore;" merely denoting an excellent poet.

అభిని abhini. [H.] n. Opium. నల్లమందు. అభినిపాలు milk opium, which is sold in leather bags like bladders.

అభినివేళమా abhi-nivesamu. [Skt.] n. Ardour, zeal, enthusiasm, earnestness. పట్టు, శ్రద్ధ, చొరవ.

అభినతించు abhi-natintsu. [Skt.] v. a. To praise, applaud, extol. స్తుతించు, కొనియాడు. అభినతమా adj. Laudated, celebrated, praised. స్తోత్రముచేయబడ్డ. అభినతి n. Praise. స్తుతి

అభివ్యాసమా abhivyāsamu. [Skt.] n. A fit. A morbid state of the three humours.

అంతర్జాతీయ బహిష్కరణలుగల సన్నిపాతవిశేషము, వాతవైత్య శ్లేషికోపాలు ప్రకాశించి మూడున్ను సరి అయి చేష్టలుమాటలు క్రమముతప్పి అవశ్యము చించే సన్నిపాతము.

అభిపాతము *abhi-patamu.* [Skt.] n. Falling. పడడము. Vasu. iv. 12.

అభిప్రాయము *abhi-prayamu.* [Skt.] n. Opinion, sentiment, notion, idea, thought, design, meaning, signification, import. తలపు, తాత్పర్యము. **అభిప్రేతము** adj. Intended, designed, aimed at. సప్తతమైన.

అభిభవము *abhi-bhavamu.* [Skt.] n. Insult, dishonour, disgrace. అవమానము, తిరస్కారము. **అభిభవించు** v. To insult. తిరస్కరించు.

అభిభూతము adj. Defeated, humbled, subdued. తిరస్కరింపబడిన, పరాభూతమైన, గర్వభంగము చేయుబట్టె అనబడడం. R. i. 79.

అభిమంత్రించు *abhi-mantrintsu.* [Skt.] v. a. To call on, address, conjure, raise by spells, invoke. To consecrate by a formula. పలుచు, ఆధ్వర్యముచేయు, మంత్రాదులచేత సంస్కరించు. **అభిమంత్రితము** adj. Devoted, consecrated, a certain formula having been pronounced over it. మంత్రించబడ్డ.

అభిమంత్రిణము *abhi-mantranamu.* n. Calling to, addressing, inviting, a consecration, benediction by religious formula. ఆధ్వర్యము, పిలువడము, సంస్కారము.

అభిమతము *abhi-matamu.* [Skt.] n. Desire, wish, inclination, consent, approbation. ఇచ్చు, సమ్మతము. **అభిమతము** adj. Wished, approved, acceptable. సమ్మతమైన, ఈజ్జితమైన.

అభిమానము *abhi-manamu.* [Skt.] n. Pride, self-esteem, haughtiness Patronage, protection. Affection, regard, care, love, favour. గర్వము, సంతకార, విశ్వాసము. **వేశాభిమానము** love of one's own country, patriotism. వాడు దేశాభిమానము కలవాడు he pays great attention to his own

ease, he is luxurious. **అభిమానపుత్రుడు** one who passes for one's son, or is looked upon as a son, or, supposed to be his child. **అభిమానపుత్రత్వము** an understood or attributed sonship. తమ అభిమానము కావలసినది I beg your patronage. వాయుడు నిండా అభిమానముగా జరిగించినాడు he has treated me honourably. ఒకనిమీద అభిమానము ఉంచు to be partial to a person. **అభిమానము** లేనివాడు one without affection; unkind. **అభిమాని** n. He who loves. విశ్వాసముగలవాడు. మతాభిమాని a bigot. కులాభిమాని one who stands up for his caste. దేశాభిమాని the advocate for his country, he who loves his country, a patriot. **అభిమానించు** v. a. To honor, favour, protect, patronise, regard with kindness. గొప్పచేయు, గౌరవించు.

అభిముఖము *abhi-mukhamu.* [Skt.] adj. Fronting, facing, having the face towards. (fig.) Propitious, favourable. Allayed or subdued as disease or anger. సమ్మఖమైన. సూర్యాభిముఖముగా facing the sun. వాకు అభిముఖముగా తిరుగు turn your face to me. **అభిముఖమగు** v. n. To face, turn towards, ఎదురుముఖముగా తిరుగు, దోచుకున్నప్పుడు, శాంతపడు. జ్వరము అభిముఖమైనప్పుడు when the fever was on the turn. **అభిముఖుడు** n. He who faces. సమ్మఖుడు. వాకు అభిముఖుడై turning towards us. పర్వతాభిముఖుడై పర్వతము he turned his face towards the mountain and said. BD. iii. 1855.

అభియాతి *abhi-yati.* [Skt.] n. A foe, an enemy. శత్రువు. R. v. 128.

అభియోగము *abhi-yogamu.* [Skt.] n. Application, strong effort; challenging to fight. **అభియోగపత్రము** a complaint made in writing, a plaint. **అభియోగి** *abhi-yogi:* [Skt.] n. A plaintiff, an enemy.

అభిరక్షితము *abhi-rakshitamu.* [Skt.] adj. Protected, guarded.

అభిరతి *abhi-rati.* [Skt.] n. Attachment, love. ప్రీతి.

అభిరామము *abhi-ramamu.* [Skt.] adj. Beautiful, engaging, agreeable. మనోహరమైన, రమ్యమైన.

అభిరుచి *abhi-ruchi.* [Skt.] n. Wish, desire, taste, relish, inclination. కోరిక, ఆశ, అశ్రావ్యసక్తి.

అభిరుచిరము *abhi-ruchiram.* [Skt.] adj. Very pretty.

అభిరుపము *abhi-rupamu.* adj. Learned, pleasing, handsome. చదువుకొన్న, మనోజ్ఞమైన.

అభిలషించు *abhi-lashintsu.* [Skt.] v. a. To desire, wish. కోరు. **అభిలష** n. Desire, wish, inclination. ఇచ్చు, కోరిక, ఆశ. అభిలషకులవాడై being inclined. వానికి అభిలషలే నందున as he was disinclined. **అభిలషి** n. He who loves. కోరికగలవాడు, ఇచ్చునలవాడు. ధర్మాభిలషి he who loves justice.

అభివందనము *abhi-randanamu.* [Skt.] n. Salutation, prostration. కనుస్కారము, వందనము, మ్రొక్కుట. **అభివాదనము** *abhi-advanamu.* [Skt.] n. Salutation, prostration, reverence. ప్రణామము, నమస్కారము. గోత్రనామములచెప్పి పాదములు తాకుట మ్రొక్కుట. అభివాదకుడు one who salutes by falling at one's feet.

అభివృద్ధి *abhi-viddhi.* [Skt.] n. Increase, improvement, progress, augmentation. పెంపు. మతాభివృద్ధి, కులాభివృద్ధి increase of a family. **అభివృద్ధిచేయు** v. a. To increase, swell, improve, augment పెంచు, అధికముచేయు. **అభివృద్ధియగు** v. n. To increase, prosper. అత్యుపసం, పెరుగు.

అభివ్యక్తి *abhi-vyakti.* [Skt.] n. Revelation, declaration, expression, making evident. Reflection. ప్రకాశము, ప్రకాశించుట. "నిజమంతి రాక్షసమునకు నభివ్యక్తి." Vasu. i. 1.

అభిశస్తము *abhi-sastamu.* [Skt.] adj. Calumniated, falsely accused. నిందచూపబడిన. **అభిశస్తకుడు** n. He who was calumniated, or falsely accused. నిందచూపబడిన వాడు.

అభిషంగము *abhi-shangamu.* [Skt.] n. A defeat, overthrow, calumny, false accusation. పరాభవము, మిథ్యానివాదము, అవమానము, బిట్టు.

అభిషేకము *abhi-shikamu.* [Skt.] n. Installation by anointing, initiation, royal unction, bathing, anointing, inauguration. స్నానము, మునుక, పట్టుముకట్టడము. దేవునికి అభిషేకము అయినతరువాత after the idol was bathed. తైలాభిషేకము anointing with oil. చూర్ణాభిషేకము a particular rite of pouring turmeric powder over the head of an idol on the sixth day of the annual feast called బ్రహ్మోత్సవము. పట్టాభిషేకము coronation of a king. పట్టాభిషేకముచేయు to crown a king. రాజు ఆ కినికి పట్టాభిషేకముచేసినాడు the prince showered bounties upon the poet. అన్నాభిషేకము చేయు to pour boiled rice over an image. **అభిషేకించు** v. t. To bathe, anoint. కలు అంటు, మునిగించు. **అభిషేకము** *abhi-shikamu.* [Skt.] adj. Installed by anointing, bathed, anointed. పట్టుముకట్టబడిన, స్నానముచేయించబడిన. **అభిషేకకుడు** n. He who is inaugurated or installed, he who is bathed or anointed. మంత్రాభిషేకము, పట్టుముకట్టబడినవాడు, స్నానము. **అభిషేచనము** *abhi-shēchanamu.* [Skt.] n. Sprinkling, inauguration.

అభిసంచారము *abhi-sancharamu.* [Skt.] n. A wandering about.

అభిసంధానము *abhi-sandhanamu.* [Skt.] n. Cheating.

అభిసంయోగము *abhi-sanyogamu.* [Skt.] n. Close contact.

అభిసరించు *abhi-sarintsu*. [Skt.] v. t. To go after, or follow one another, as lovers, to a particular place previously determined upon. ప్రియులొకరినొకరి నుద్దేశించి పోవు. "రేయనిజనాధుల నభిసరించిపోయి" కవచ. 4 అ. **అభిసారిక** *abhi-sarika*. [Skt.] n. She who keeps or makes an assignation. నాయకునినికొరి సంతకేర్పాటునకు పోవు నది. A v. 124.

అభిహారము *abhi-haramu*. [Skt.] n. Robbing; taking up arms against.

అభిహితము *abhi-hitamu*. [Skt.] adj. Said, spoken, declared.

అభిప్సితము *abhispitam*. [Skt.] adj. Desired, wished for. కోరిక. **అభిప్సితము** n. Desire, love. వాంఛ, ఇచ్ఛ, కోరిక.

అభిరువు *a-bhiruru*. [Skt.] n. The undaunted one. Name of a plant, *Asparagus Racemosus*. పిల్లపీచరచ్చెట్టు.

అభిరువు *abhishuru*. [Skt.] n. A ray of light. కిరణము.

అభిష్టము *abhishtamu*. [Skt.] adj. Wished, desired, beloved. ప్రియమైన, కోరిబడిన.

అభిష్టము n. Wish, desire, inclination. ఇచ్ఛము, కోరిక, కోరిబడినది.

అభూతము *a-bhutam*. [Skt.] adj. Non-existent. లేని, అవిద్యమానమైన. అభూతకల్పము. a novel invention.

అభేదము *a-bhedamu*. [Skt.] adj. Identical, similar, alike. అదే. ఎబయోరభేదము "V and B are alike;" that is, many words use either letter at pleasure: లడయోరభేదము, i. e., L and D are alike: thus we may write వాలికేరము *nalikeramu*, or వాడికేరము *nalikeramu*. **అభేదము** n. Identity, similarity. భేదములేని, ఐక్యత. **అభేద్యము** adj. Solid, indivisible, impenetrable. దృఢమైన, భేదింపజక్యముకాని.

అభ్యంగము, **అభ్యంగనము** or **అభ్యంజనము** *abhyangamu*. [Skt.] n. Rubbing the body with an unctuous substance. Anointing, oiling. తలంటు. అభ్యంజనముచేసి కొనుట anoint one's self. అభ్యంజననాన్నము an oil bath.

అభ్యంతరము *abhyantaramu*. [Skt.] n. Obstacle, delay, hindrance, impediment. A central place, an included place, an interval. మధ్యము, అంతరము, విఘ్నము. **అభ్యంతరముచేయు** v. a. To hinder. విఘ్నముచేయు.

అభ్యమజ్జ *abhy-amajja*. [Skt.] n. Permission, leave. వెలపు, ఉద్దేశపు.

అభ్యర్చన *abhy-archana*. [Skt.] n. Worship, reverence. పూజ. **అభ్యర్చించు** *abhyarchintsu*. v. t. To worship. **అభ్యర్చితుడు** one who is worshipped.

అభ్యర్ణము *abhyarnamu*. [Skt.] adj. Contiguous, near, close. సమీపమైన.

అభ్యర్థించు *abhyarthintsu*. [Skt.] v. t. To desire, to pray, to beg. **అభ్యర్థితుడు** who is prayed to, one who is solicited.

అభ్యవహారము *abhy-araharamu*. [Skt.] n. Eating, food. భక్షణము, ఆహారము.

అభ్యసించు *abhyasintsu*. [Skt.] v. a. To exercise, practise, learn, study. అలవాటుచేయు, వాడుకచేయు, నేర్పుకొను. అభ్యసించజేయు to cause to practise or learn **అభ్యసితము** *abhyasitam*. [Skt.] adj. Practised, exercised, skilled. Learned, expert.

అలవాటుపడిన, చెయ్యితగిన, పనుపడిన, నేర్పుకొబడిన. **అభ్యసనీయుడు** *abhyasaniyamu*. n. That can be practised or learned.

అభ్యాసము *abhyasamu*. n. Practice, exercise, study, use. వాడుక, అలవాటు. అక్షరాభ్యాసము learning the alphabet. అభ్యాసం మానువిద్య practice makes perfect.

అభ్యాగతుడు *abhy-गतudu*. [Skt.] n. A guest, a visitor, one who drops in at dinner. అతిథి. అభ్యాగతపూజ or అభ్యాగతసేవ courteous reception of a guest. Welcome given to a guest.

అభ్యుత్థానము *abhy-uthhanamu*. [Skt.] n. Rising, rising to welcome a person. లేవడము, ఎదురుకొనిలేయుట, లేచి మర్యాదచేయుడము, గౌరవము.

అభ్యుదయము *abhy-udayamu*. [Skt.] n. Welfare, happiness, prosperity. మంగళము, శుభము. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా so that his prosperity may ever increase.

అభ్యుదితుడు *abhy-uditulu*. [Skt.] n. A man asleep at sunrise. సూర్యోదయకాలమందు నిద్రపోవువాడు.

అభ్రకము *abhrakamu*. [Skt.] n. Talc, Mica. భూమిలోనుండు అద్దపు పెంకులవంటి వస్తువు. కాకిబంగారము.

అభ్రము *abhramu*. [Skt.] n. The sky, a cloud. ఆకాశము, మేఘము. అభ్రంకషము heaven-kissing, sky-touching. **అభ్రంగము** *abhragamu*. [Skt.] n. A sky-rover, i.e., a bird. పక్షి. అభ్రంగుని the eagle as being the king of birds. గరుడుడు. **అభ్రమణి** *abhra-mani*. [Skt.] n. The gem of the sky, i.e., the sun. సూర్యుడు.

అమ *ama*. [Tel.] n. Mother. తల్లి. Another form of అమ్మ.

అమంగళము *a-mangalamu*. [Skt.] adj. Unhappy, unpropitious, abominable. అశుభమైన, చెడ్డ.

అమంజీ, or **అమింజీ** *amanji*. [Tam.] n. Unpaid labour, work done by people who are impressed for service. Drudgery. పెట్టిపని.

అమందము *a-mandamu* [Skt.] adj. Not slow, violent, not little, great, extreme. అమందస్వగ్ధ deep grief. అమందసౌభాగ్యము great wealth.

అమందముగ *a-mandamamu-ga*. [Skt.] adv. Abundantly, greatly, plentifully. విస్తారముగా. "మందారమహిమము మందారమననిచ్చు కనకాంబరంబులు కలులగట్టి." N. ii. 425.

అమడలు or **అమడబిడ్డలు** *amadalu*. [Tel.] n. Twins. కవలలు. అమడయిండ్లు similar chambers, twin rooms. అమడకాయ a twin fruit, two fruits grown into one.

అమరకము or **అమరము** *amarakamu*. [Tel.] n. A feudal tenure, i.e., land given to a chieftain on the condition that he shall supply the king with certain troops when required. Land. అగత్యమైనప్పుడు కొంత దండును తీసికొని రాజునినడనే నిబంధనమీద చిన్న రాజులకు విడువబడ్డ సీమ, బేడిగలేకుండా యిన్నిబట్టె గ్రామధూమలు మొదలైనవి. Krishna Raya Vij. ii. 68. "ఎను బదినాల్లయ్యలకు నెన్నగకన్నడ రాజ్యమందులో ననువుగ బేదదాయ వెనుధామరదాయమలెన్న నేల, నిలచినచో హాలకు గణపచెప్పెద వెయ్యిబేరారు రాలకిం పొనరగల య్యవంతున, మహోన్నతి నిగ్దిది నాల్లవేలకు. ఇరువదినాలుగులయ్యల, కలికా వెయ్యింటిలక్క గలనూరుకులలో, మెరయగ ద్వాదశలయ్యల, మహోన్నతమునుచ్చు వెనుధాభిళా. భటులు వేయింటికన్న నిగ్దియనాల్లవేలుగా లయ్యర్వదివేల ప్రజలు బెల్లనల్లదిలయ్యల తరిమఘముమ రమేలేడి దొరలక్రమమెనుచ్చి" గండికోట

సీమ అమరానికి పాలించియుండగాను he held the Gandikota lands on feudal tenure. స్వామినారికి అమరముగా యిచ్చినవనము a grove granted in free gift to the god. **అమరనారకుడు** he who enjoys a feudal tenure. **అమరనారకులకము** the lordship of a feudal tenure.

అమరశిలాగంధకము *amara-sila-gandhakamu*. [Skt.] n. Sulphur or brimstone.

అమరాపగ *amar-apaga*. [Skt.] n. The Ganges of heaven. ఆకాశగంక. M. I. v. 5.

అమరు *amaru*. [Tel.] v. n. To be fit or proper, be agreeable, be prepared. ఒప్పు, తగు, తగియుండు. వానికి అన్నము చక్కగా అమరేడు

the dinner was not such as befitted him. వానికి అన్ని అవరియన్నది he has every thing right with him, he wants nothing. "అవరడు నీచాత్తువుధా." P. ii. 49.

అమర్షు or **అమరుడు** or **అమరించు** *amarṣu*. [Tel.] v. a. To prepare, make ready. To engage. To provide, supply, furnish. సిద్ధముచేయు, జాగ్రతచేయు. ప్రయాణమునకు కావలసినదాన్ని అమర్చినాడు he prepared every thing for the journey. "సామ్రులుమీన వేడుకకా వెలయనమర్చి." H. i. 230. "అధమ వృత్తికధికునమరించువరి తిట్టుగుడుచుగాడె." P. i. 177. **అమరిక** *amarika*. n. Neatness. ఆంధ్రము. Tranquility, quietness, mildness. శాంతము, నెమ్మది. ఆమరికగలవాడు he who has presence of mind.

అమరుడు *a-marudu*. [Skt.] n. An immortal, a god. నిర్ణరడు. అమరావతి the Immortal city. Name of Indra's abode. **అమర్షుడు** *a-marṣudu*. [Skt.] n. An immortal, a deity, a god. నిర్ణరడు.

అమర్యాద *a-maryāda*. [Skt.] n. Incivility, disrespect; dishonour. అగౌరవము.

అమర్షము *amarṣamu*. [Skt.] n. Rage; wrath. కోపము.

అమలము or **అమలినము** *a-malamu*. [Skt.] adj. Stainless, pure, clean. నిర్జలమైన, పుణ్యమైన, నిష్కల్మషమైన. **అమలినుడు** *a-malinudu*. [Skt.] n. He who is holy, sinless, pure. The Deity. దేవుడు.

అమలు *amalu*. [H.] Authority, reign, sway, government. An office or post, a public charge. Execution, fulfilment, the period of one ruler's government. విలబడి, కొలతనము, హయాము. ఆతని అమలులో in his reign or sway. ఆ కర్ణాక్షరుగారి అమలులో in that Collector's days. ఆ తీర్పు అమలులోకి తేబడిన తరువార after the decision was executed. వానిమీద అమలుచేసినారు they took steps against him, they put in force against him. **అమర్షుడు** =

an Amildar, i.e., one who exercises authority. One who puts government orders into force. A Tahsildar or revenue officer in charge of a Taluq.

అమవస *amavasa*. [from Skt. అమావాస్య] n. The new moon.

అమాంతము *amāntamu*. [H.] adv. Unexpectedly, all at once. Totally, wholly. లటుక్కూ, యావత్తున్ను. ఆ రాళ్లను అమాంతము గా ఎత్తినాడు he raised the rocks bodily. **అమాంతగాడు** [H.] n. An interloper, నడికొల్లగాడు. also, a petty dealer. చిల్లరచే గాడు. **అమాంతవర్తకము**. Interloping. tricks in trade. చేరుమలో నడుమనచ్చి కొట్టు కొనిపోవడము. **అమాంతవర్తకుడు**. An interloper in trade. నడికొల్లగాడైన వర్తకుడు.

అమాంసుడు *a-māmsudu*. [Skt.] n. He who is feeble or thin. దుర్బలుడు.

అమాత్యుడు *a-mātyudu*. [Skt.] n. A king's minister. మంత్రి.

అమాదినుసు *amādinusu*. [H.] n. Goods, market wares, as grain or vegetables.

అమానతు *amanātu*. [H.] Deposit, charge, anything given in trust.

అమానీ *amanī*. [H.] Land in charge of a revenue collector on the part of the government, as distinguished from that which is farmed out. అమానీగ్రామములు villages under the immediate care of a collector. ఆమరా అమానీ అయినతరువార after the land was taken into the collector's own charge. ఆ శ్రోత్రియమున అమానీదాఖలు చేసుకొన్నతరువార after the land held on private tenure was taxed. అమానీధూమలు Crown lands, lands that are in the hands of a collector on behalf of Government. అమానీబాతీబాలు sundry farms under a Collector's management. పన్ను రేకుండా పేడిపాలు ఇచ్చేధూమి.

అమానువస్తు *amanu-dastu*. [H] n. A pestle and mortar for pounding betelnut. పక్కాకు కొట్టే కోలు కోకలి.

అమానుషము *a-mānushamu*. [Skt.] adj. Beyond the power of man. Supernatural. Inhuman, below human nature. మనిషికి అలవిగాని.

అమారు, **అమారుతాడు** [Port. *umarra*.] A cable. హెకు, ఓడలంకర హెకు.

అమావాస్య or **అమాస** *amāvāsya*. [Skt.] n. The last day of the lunar month on which the moon is invisible. చిన్నము.

అమిడి Same as అమంజి (q. v.)

అమితము *a-mitamū*. [Skt.] adj. Interminable, unlimited, immense. Vast, prodigious, immoderate, 'exorbitant. విస్తారమైన.

అమినా *aminā*. [H.] n. Ameen, a petty revenue officer.

అముద్రితము *a-mudritamu*. [Skt.] adj. Not sealed up, not stamped. ముద్ర వేయబడినది.

అమూల్యము *a-mūlyamu*. [Skt.] adj. Priceless, invaluable. అపార్యమైన, విలబలేని.

అమృతము *a-mritamu*. [Skt.] n. Nectar, ambrosia. Water, milk, clarified butter, the residue of a sacrifice. Final emancipation from matter and absorption in the Deity. సుధ, ఉదకము, దుग्ధము, ఘృతము, యజ్ఞశేష ద్రవ్యము, మోక్షము, (వాడుకి గా) మజ్జెగ. **పంచామృతములు** the five nectars, namely, water, milk, curds, ghee and honey. అమృతమునకు అంటులేదు nothing can defile buttermilk. వానిది అమృతహస్తము. he has a healing hand. వానిది అమృతహస్తా - his tongue is inspired. **అమృతముహూర్తము** n. An auspicious hour. శుభముహూర్తము.

అమృతాంధనుడు n. One whose food is ambrosia, a god. కేవలం. **అమృతాంశువు** n. That which gives forth soft beams of light, i. e., the Moon. చంద్రుడు.

అమేధ్యము *amēthyamu*. [Skt.] adj. Filthy, foul. అపరిశుద్ధమైన. **అమేధ్యము** n. Nastiness, excrement. అపవిత్రత, పురిషము.

అమేయము *amēyamū*. [Skt.] adj. Immeasurable, immense, vast. అపరిమితమైన.

అమోఘము *a-mōghamu*. [Skt.] adj. Fruitful, not vain, unerring, efficacious. సఫలమైన, నిరర్థకముకాని. వానికి అహోఘునిద్రవచ్చినది he fell into a deep sleep. అహోఘునికముడు a man of unerring valor.

అమ్మ *amma*. [Tel. cf. Aryan root 'Ma.'] n. Mother. తల్లి. Madam. అమ్మక్కచెల్లె, అమ్మచెల్లె alas! ah! oh! **అమ్మణ్ణి**, **అమ్మనన్ణి** or **అమ్మా** or **అమ్మల్లి** interj. My dear, my love. **అమ్మవారు** *amma-vāru*. [Tel.] n. A Brahmin woman. A village goddess. The small pox. బ్రాహ్మణస్త్రీ, పోలేరు, వగూచికము. ఆ సత్రములోవుండే అమ్మవారిని పిలువు call the Brahmin woman who is in the lodge. అమ్మవాంకి పాంకలి కెళ్ళినారు they offered a sacrifice to the village goddess. వానికి అమ్మవారు పోసినది he has got the small pox. అమ్మవారిచుక్కలంబు చుక్కలంబు pock marks. అమ్మవారి చుక్కలంబుల or అమ్మచుక్కలంబుల pitted with the small pox. అమ్మవారు పోయించు to inoculate. అమ్మవారిధూము an outbreak of cholera. **అమ్మాయి** *ammāyi*. [Tel.] n. A little girl. పడుచు. **అమ్మి** or **అమ్మాళి** n. Missy, my dear, my love.

అమ్మకము See అమ్మ.
అమ్మనబోంట్లు *ammaṇa-bōṅṅlu*. [Tel.] n. plu. Cunning jades. కొంకతొత్తులు. "బంకతల్లి రంకతల్లి పుట్టి కృ-సలు, రామ్మనకుంపట్లు కోక ప్రాముట్ల, బ్రమ్మెతకత్తెలు నమ్మనబోంట్లు." Charitra p. 160 line 7.

అమ్మనలు or **అమ్మనములు** *ammaṇalu*. [Tel.] n. A game wherein a number of balls are thrown into the air, one being caught in the hand descending whilst others are rising;

అంశుల గుండ్లను ఎగరవేసి అడే అట. "నజ నజరేకులు గుజ్జనగుట్లను బొమ్మల పెండ్లిండ్లు నన్ను నములు." N. ix. 101.

అమ్మ ammu. [Tel.] n. An arrow; a dart. బాణము. బిల్లములు a bow and arrows. అమ్మవేలు the distance an arrow flies. బాణము పోయి పడునంతదూరము.

అమ్మ ammu [Tel.] v. a. To sell. విక్రయించు. అమ్మించు (causal of అమ్మ v. n. To sell.) To have a thing sold, get it disposed of. విక్రయంపజేయు. అమ్మకము ammakamu. [Tel.] n. Sale, selling, vending. విక్రయము. అమ్మడు ammudu. adj. and n. Saleable, that which is to be sold. విక్రయంపదగిన దిగానండే. అమ్మడునరకులు goods which are to be sold. అవి యింకా అమ్మడుపోలేదు they are not yet sold. అమ్మడుపోవు v. i. To be sold. వెలకుపోవు.

అమ్మాయి amrayi. [H.] A garden or grove of mango trees. మామిడితోపు. Also, a tope or garden. తోపు, తోట.

అమ్మము amlamu. [Skt.] adj. Acid, sour. పుల్లని. అమ్మము n. Acidity. పులస. అమ్మిక antika. n. A tamarind tree. చింతపెట్టు. అమ్మవర్గము amlu-varyamu. [Skt.] A class of trees with acid leaves or fruits, such as the lime, orange, pomegranate, tamarind, &c.

అమ్మనము a-mlanam. [Skt.] n. Unfading. వాడని.

అయత్నము a-yatnamu. [Skt.] adj. Unintentional, unpremeditated, done without effort. అనుభవమైన. n. Absence of intention or attempt.

అయనము ayanamu. [Skt.] n. Road, path. Half a year. Motion, course. మార్గము, అర్ధవర్షము, మార్గముని ఏడేడొక్కటి. ఉత్తరాయనము or ఉత్తరాయణము the sun's course for six months in the northern constellations of the zodiac. దక్షిణ

యనము the sun's course for six months in the southern constellations of the zodiac. అయనకాలము the interval between the equinoxes. అయనభాగము the arc between the vernal equinoctial point and the beginning of the fixed zodiac or first point in Aries. అయనవలనము deviation of the ecliptic. అయనస్పృశ్యము the ecliptic.

అయము ayabu. [H.] n. Fault, defect, infamy. లోపము, దోషము.

అయము ayamu. [Skt.] n. Good fortune: a tax. శుభావహకర్తము; పన్ను.

అయశము a-yasamu. [Skt.] n. Dishonour, disgrace. అపకీర్తి. అయశస్కరము ayasakaramu. adj. Disgraceful. అపకీర్తియైన.

అయస్కాంతము ayas-kantamu. [Skt.] n. The load-stone, a magnet. సూదంటురాయి. అయస్కారుడు ayaskaruudu. n. A blacksmith, one who works in iron. కమ్మరి. అయస్సు ayassu. n. Iron. ఇనుము.

అయాచితము a-yachitam. [Skt.] adj. Unasked, unsolicited. అడగని.

అయి (past p. of అను to become.) Having become, turned into. మాను అయి నిలిచినాడు he stood like a post., i. e., he was transfixed with surprise &c. దొంగ అయి తిరుగుతున్నాడు he has turned thief. పోకిరి అయిపోయినాడు he has become a wicked fellow. అయిన (past rel. p. of అను to become.) Accomplished, becoming, agreeable. suitable. అయినపని a work that is accomplished, a becoming art. అయినపెండ్లాయి a good wife. అయినమందు a suitable medicine. అయినమనిషి a useful or proper man. అయినవాండ్లు friends, relations. See కాని. అయిన is also used to change nouns into adjectives as పోయినపట్టె, అప్పర్యమైన కార్యము a wonderful deed. For other uses, see under వా.

అయిను ayinu. [H.] Essence, the very thing itself.

అయివజ్జో or అయివేజా ayivazu. [H.] Anything substituted for another.

అయ్యకము a-yuktamu. [Skt.] adj. Improper, inconsistent, unfit, bad. తగని.

అయితము ayutam. [Skt.] adj. Ten thousand. Many. పదివేలు, అనేకము.

అయోగ్యము a-yogyamu. [Skt.] adj. Unfit, unbecoming, unworthy, shameful. తగని, బాగుకాని. అయోగ్యత ayogyata. n. Unworthiness, unbecomingness. తగవి, అనర్హత. అయోగ్యుడు ayogyudu. n. An unworthy man. అనర్హుడు.

అయోనిజా ayonija. [Skt.] n. She who is of a miraculous birth, not born in the womb. మనిషికడుపులో పుట్టినది. అయోనిజుడు or అయోనిసంభవుడు a-yonijudu. n. A man born in a supernatural manner, not born in the womb. మనిషికడుపున పుట్టినవాడు.

అయోమయము ayō-mayamu. [Skt.] adj. Made of iron; abstruse, hard, difficult. ఇనుముతోచేసిన, కఠినమైన. నేను ఈ అయోమయములో పడియున్నాను. I am now in these difficulties.

అయ్యి ayya. [Tel.] n. Father. తండ్రి. Sir. ఏమయ్య what, Sir. ముసలయ్య an old gentleman. మీ అయ్యలు your fathers: (this word includes the brothers of a father.) బావయ్య a Bramin. అయ్య! O Sir! అయ్యో or అయ్యయో or అయ్యయ్యో interj. Alas! Alas! సంతాపార్థకములు. అయ్యవారు n. A teacher. ఉపాధ్యాయులు. అయ్యరే or అయ్యారే interj. Oh, O thou! హాహ. అయ్యల interj. Sir, father.

అయ్యి or అయ్యిస ayyu [Tel. from అయి + యు conj. (from అను) Although. అయ్యిసటికిన్ని. నిర్బలడయ్యి though he be pure.

అయ్యడిని or అయ్యెడు ayyedini. [Tel. from అను] It will be, or it will become. వేగంబే నీకు నిరోగమయ్యెడిని You will soon be well. ప్రసన్నుడయ్యెడును he will become visible.

అర ara. [Tel.] n. A room or chamber, గది. అరలపెట్టె a box with partitions. Hesitation, doubt. జంకు, "నాయంతవానిగా నగరి లోపలికి, నరలేకరానిచ్చి నందుకుమేలు." Sar. D. 502.

అర ara. [Skt. from అర్ధ] adj. Half అర్ధము, సగము. రెండున్నర two and a half. అరకాని arakani. n. The 128th fraction of a rupee Half a pice. అరపది arapadi. n. (half ten) A phrase for five. అయిదు. అరకన్ను a side glance. అరకాలు the sole of the foot. అరగూడు aragudu. A niche in a wall. గోడలోనిగూడు. అరమాపు a glance. అరమెయ్యి the palm of the hand. కరతలము. అరమాక్కాయి a waistcoat, a half jacket. అరమాము the profile నన్ను అరకంట మచినాడు he took no notice of me, he neglected me. Also, deficiency. కొరత; difference. భేదము; deception. ఎంచన; evil. కీడు; rag. చింపిగుడ్డ. అరచాపు lit. half-death, swoon. "అతండు నీ మరందికి నరచావొనర్చు." Bhara. Drona. v.

అర ara. n. Half, a moiety. అర్ధము.

అరక araka. [Tel.] n. A plough with bullocks complete. సర్వావయవములగుల నాటికి ఎట్లను పూనినది. అరకలుకట్టు to harness a team. అరకలువిప్పు to unyoke the cattle. ఒకయొద్దు చనిపోయినది, అరకసాగక తొందరగానున్నది I cannot carry on my ploughing well as one of my bullocks is dead. అరకట్టరక a plough with a pair of bullocks. విడివికట్టరక a plough with a change of bullocks. అరకాడు ara-kadu. (from అరక + కాడు) n. A cultivator, a ryot.

అరక, అరకడ, అరకడ or అరకటము అరక. [Tel.] n. The hip. కొండ. నిరం

బహుశ్యము. అది విష్ణువ అరకటబెట్టుకొని వచ్చి నది she came with a child on the hip. "జనకుడర్కడబెట్టుకొని యొక్కనాడు, చనిన కోమలిరమున బాలునుని" BD. vi. 277. మునిపుక్రూ అరకడనిడి ప్రాజ్ఞుభుడై. M. V. iii. 307. "మునికొమరునిదమూవువైనుని యరకటంబునకాంత ననువుగానుని" HD. i. 1752.

అరకము or **అనుమన** arakamu. [Tel.] n. Indigestion. అక్షి. అన్నాదులు అరకపోవడము.

అరకార or **అరగార** arakora. [Tel.] Stick-ing. అనుమానము, సందేహము. 'కరకతభక్తుల కరకారకే రరచిబ్రతుకు పొమ్మవేయున నేల." BD. v. 327. "శానుకాబలియు" మనమున నరకారయరుక." Barij. v. 74.

అరగలి aragali. [Tel. from అర+కలిమి] n. Hesitation, doubt. సందేహము, అనుమానము.

అరగలిగొను aragaligonu. [Tel.] v. n. To hesitate, doubt. సందేహించు, అనుమానించు. "బావవేడివజాలుబసవయ్యయిప్పు, దావస్త్రమొస గడునరకలిగొనడు." BD. iii. 93.

అరగు aragu. See అరుగు.

అరగుండెపము ara-gunde-tanumu. [Tel.] n. Courage, spirit. గుండె, ధైర్యము. "అద్దిర భక్తునియరగుండెతనము." BD. v. 207.

అరగొడ్డెము ara-goddenu. [Tel.] n. Violence, quarrel. జగడము, దుండగము, అకార్యము.

"ఎరిగియెరిగినీమందట నరగొడ్డెముచేసిపోయి." ఉ.హరి. iv.

అరగార See అరకార.

అరమ See అరుమ.

అరటి, **అరంటి** or **అరిటి** arati. [Tel.] n. A plantain tree. అరిటికాయలు green plantains. అంటుకులు plantain leaves.

అరడ arada. [Tel.] n. A kind of boat. ఒకవిధమైన తెప్ప. "ఈదుకొయ్యలు తెప్పలు నీడు

కాయలడలిగోళ్లు పడవలు తరులుపుట్టు, చేపడ వలోడలాదిగాజెలగుండ్రే, యంబుతెరింబులుకున్నెల్ల నధిపుడరడం." Hansa. iv. 219.

అరడా arada. [Tel.] n. The brass or gold mouth of a scabbard. A particular kind of neck jewel. Also, the lion's heads at the ends of the pole of a Hindu marriage palankeen. కర్నాటకపుల్లీ బొంగుకొనకువేసే సింహాలూటములు.

అరణము aranamu. [Skt.] n. A present given by a father-in-law to his son-in-law or by a father to his daughter, at the nuptials. పెండ్లికొడుకునకు మాములు ఇచ్చే వస్తునామగ్ని. పెండ్లికూతురికి తండ్రియిచ్చేదిన్ని. "అల్లునికిరైవకుడొసంగెయరణమవుడు." Bala-rama. vi. 157.

అరణి arani. [Skt.] n. A piece of dry wood to produce fire by friction at sacrifices. మంధనముచేత అగ్నిని పుట్టించేకాస్తము.

అరణ్యము aranyamu. [Skt.] n. A forest; a wilderness, thicket. అడవి. అరణ్యసభ a forest court. అరణ్యాధిపతి king of a forest. అరణ్యశునకము the wild dog or the wolf; అరణ్యాని great forest, పేడవి, పెద్ద అడవి.

అరత్ని aratni. [Skt.] n. A cubit, distance from the elbow to the extremity of the little finger. బిష్టుతకనిస్థాంతులి ముక్తికపాస్తము, మోచేలిమంచి చిటికెనక్రేలుదాక. The elbow. మోచెయ్యి.

అరదండ ara-danda. [Tel.] n. Hand cutl's that slide on a bar of iron. అడ్డముగా నొక యినుపకన్నువేసిన చేరిసంకెల.

అరదము aradamu. [from Skt. రథము] n. A car; a chariot. రథము, శేరు.

అరవెవులు ara-devulu. [Tel.] n. Con-sumption, phthisis. శ్మయరోగము. "అవ్వహా క్షుగ్నిపింబియర దెవులుంగొనుమని శపించినయోగ్య వధినాధుండు నానాటికింగ్యకుండయ్యె." M. IX. ii. 166.

అరదేశిపర వేడి aradesi-paradesi. [Skt.] n. A mendicant, a pilgrim. తిరపెగాడు, యాత్రకు పోయేవాడు.

అరవ arava. [Tel.] n. A temporary scaffold in a field. మంచె. "క్రచ్చరసీసంగగావినక్కలకు, నిచ్చినయట్లయ్యెడితక్కి, మంఠేలవేయును నెరయ బండించి, యరపడినయట్టు లయ్యె నుత్సవ." BD. vii. 619.

అరపు arapu [Tel.] n. Blame, censure. (Vizag).

అరమర or **అరమరిక** aramara. [Tel.] n. Hesitation, doubt. సందేహము, సంశయము. "చిరచివిన్నరమరలేక కాకరాజుమన్నించుగదా." P. iii. 167. Difference. భేదము.

అరము aramu. [Skt.] adj. Swift; speedy. వడిగల, వేగమైన. **అరము** n. The spoke or radius of a wheel, the edge of a weapon: a corner or angle. ఆయుధభార, చక్రపు అంచు. కోణము. "అరపంచక సంయు క్తాస్పృశికా కాలకాలిని." Anand. T. xii. 27. "సహస్రారచక్రము." N. vi. 69. A discus or circular missile weapon.

అరమోడ్చు ara-mōdtsu. [Tel.] v. a. To half close. సగముమూయు. **అరమోడ్చు** adj. Half closed. సగముమూసికొన్న. "అరమోడ్చుకనుగోయి రసపారవశ్యవిభ్రముదెలుప." T. iv 79.

అరమోము ara-mōmu. [Tel.] n. The side face. **అరమోముచేయు** v. n. To turn away the face. disregard. ముఖముతిప్పుకొను.

అరయు arayu. [Tel.] v. a. To search, examine, see, observe, know, understand. వెదకు, విచారించు, విమర్శించు, పఠించు, చూచు, ఎరుగు, తెలిసికొను. "తిగువారి నరియంగి బంపు." BD. v. 168. **అరయువ్**, **అరయుగ**, or **అరయుంగ** adv. On examining, or searching for. విచారించగా. **అరయుండు** (causal of అరయు) To cause to search, to have a search made. తెలికించు. "పలుకులు వేయు నేమిటికిపాధిపుడార్త భుజాభ్యుతమారలమున

బుట్టుకీడు బహుధాయరయించియడంచి." A. iv. 296. **అరయిక** arayika. [Tel.] n. Examination, search. విచారణ, అరయుట.

అరరము or **అరరి** araramu. [Skt.] n. A door. తలుపు. **అరళము** for **అరరము** n. A door. "భాళంబులు, మహాత్మాకుండై బిడ్డనికెనడ్డంబుగాకేలాడివడిన అరళంబులు విరళం బులైన." Bhāga. X. iii. 42.

అరవడి aravadi [Tel.] n. A bruise made by attrition. రాపిడిచేత అయినగాయము, ఉరి తగిలి గొంతుకింద నల్లగా అంబడిగానున్నది గమక, as there was a black mark of a bruise caused by the attrition of a noose.

అరవము aravamu. [prob. Skt. అ+రవము without sound, i. e., having no aspirates. See Caldwell] n. Tamil. ద్రావిడము. అరవలు Tamilians, Tamil people. నీకు అరవము వచ్చునా do you know Tamil?

అరవరలు aravaralu. [Tel.] n. plu. Bits, fragments. తునకలు, ఖండములు. చిరుతము. కుప్పనకలు. "కావించు దక్షయోగమున శివుని ముచిననయ్యెట్లు మరమరైపోవె." M. XIII. v. 393. **అరవరచేయు** to divide into small pieces, to destroy.

అరవాయి ara-vāyi. [Tel.] n. Hesitation, timorousness. వెనుకడియడము. అభైర్యము. **అరవాయిగొను** v. n. To draw back, retract, retire, retreat. వెనుకడియడము, అభైర్య పడు, సంకోచించు. "అట్టియోధలు బోరననాయిగొందురె." M. V. i. 263.

అరవిందము aravindamu. [Skt.] n. A lotus. *Nelumbium Speciosum* or *Nymphaea Nelumbo*. పద్మము, తావర.

అరవిరి ara-viri. [Tel.] adj. Half blown, half opened, as a flower, &c. సగము వికసించిన, అరవికంట (BD i. 221.) with a half opened eye.

అరవిసము ara-visamu. [Tel.] n. The half of half an anna: the thirty-second part of unity. వీసములో సగము, ఒకటిలో ముప్పదిరెండోభాగము.

అరవుడు *aravudu*. [Tel.] n. Bit, fragment, rag. కునక, చింపి, పాడి, కూలు. "కురువెంట్రుకల కోరకొప్పిడి, కాచి యరవుడు తలనిట్లుంటునుజాటి" HD. ii. 1376. "మైమురువుట్లగణేసి లీలనంగమరెల్లక బియ్యుగణేయ." M. VI. ii. 319.

అరవై *aravai*. [Tel. from అరు+పది] adj. Sixty. అరుపదులు. అరవైమంది sixty people.

అరసంజే *ara-sanja*. [Tel.] n. The evening twilight. అర్ధాస్తమానము.

అరసికుడు *a-rasikudu*. [Tel.] n. One devoid of taste for art.

అరాజకము *a-rajakamu*. [Skt. lit, kinglessness.] n. Anarchy, misrule, confusion. రాజ రాజపాపము.

అరాతి *arati*. [Skt.] n. An enemy. శత్రువు.

అరాళము *aralamu*. [Skt.] adj. Bent, curved, crooked. కుటిలమైన, వంకరయైన. "అరాళంబులైన కుంతలశాలంబులును." R.v.297.

అరి *ari*. [Tel.] Affix denoting possession. నేర్పు skill, నేర్పరి skillful. సిగ్గు shame, సిగ్గరి timid. **అరి** *ari*. [Tel.] n. A bowstring. Tax, tribute. చింటినారి, ప్రజలవద్ద రాజులు మర్యాదకు వుచ్చుకొనేపాలు. **అరివెట్టు** to pay revenue. **అరినోరులు** the share both of the government and of the inhabitants, i. e., the total produce. **పుల్లరి** tax on grazing lands. "అరులుమిగుల గొనిరాజులు, నరులకు నెంతయును భయమొనర్తురు." M. III. v. 302.

అరి *ari*. [Skt.] A foe, an antagonist. A wheel. The missile weapon of Vishnu. శత్రువు, చక్రము, సుదర్శనము. **అరివడ్డర్లములు** the six classes of foes, i. e., the six sinful lusts, which are కామము lust, క్రోధము anger, లోభము avarice, మోహము longing desire, మదము pride and మాత్సర్యము envy. మురారి the foe of Mura, an epithet of

Krishna. చురారి the foe of Bala, an epithet of Indra. **అరించుముడు** n. A conqueror or slayer of foes. శత్రునాశకుడు.

అరికట్టు *arikattu*. [Tel.] v. a. To check, stop, hinder. అడ్డగించు. "కాసరువక నవుకొన గోట కొప్పుడువు సొంటినరికట్టినిలమును నొట్టు బెట్టు." T. ii. 98.

అరికాలు for **అరికాలు** See under అరి. అరికాలిముంట నెత్తికగనినది he was filled with fury.

అరిగ or **అరిగె** *ariga*. [Tel.] n. A large disk, like a shield, held in processions as a royal ensign. దాలువలె బ్రహ్మాండముగా నుండేటిది, దీన్ని రాజులయెదుట పట్టుకొనెనరు. "నేరులకలముల తెరగునదిరుగగా గరులుమైనాకా దిగిరులత్రోల, నరిగెలిగ్గలుకమలూకృతి మెరయగా నడిదంబులును మిలననుకరింప." G. i. 22.

అరిగాపు *ari-gapu*. [Tel. అరి+కాపు.] n. Tributary. కప్పము కట్టేవాడు. "నైకపాపం ద్రాది వసుధేశులెవ్వని కడిమిసాంపున నరిగాపు లై." M. VIII. i. 20.

అరిగొను *ari-gonu*. [Tel.] v. a. To check, stop, oppose. అడ్డమరిగులు. "అలకు బెట్టు లియరిగొన్నయట్లు." Pal. 108.

అరిగోలు *ari-golu*. [Tel.] n. A basket boat lined with leather. పుట్టి. "అరిగోలు బట్టుక అవగదాలు." L. xii. 118. "అది చంద్రమండలంబకాదు చదలేట కేలందంతపురిగోలు గాని." P. iv. 251.

అరిజే *ariza*. [Tel.] n. A sort of fish. ఒకవిధమైన చేప. Buch. Mys. iii. 344.

అరిటిచేప *ariti-chēpa*. [Tel.] n. A fish like a whiting (నోరింగి). The tucks at the waist in front of a petticoat.

అరినె or **అరినె** *arina*. [Tel.] A trough made of a palm tree hollowed like a canoe. చోనె, చోనె.

అరితి *ariti*. [Tel.] n. Love, attachment. **అరితి** Gen. of అర్రు. Of the neck.

అరిత్రము *aritramu*. [Skt.] n. An oar; a rudder, a helm. ఒడవపై బెట్టు, చుక్కాని.

అరిదళము *ari-dalamu*. [Skt. from హరితాళము] n. Yellow orpiment, yellow sulphuret of arsenic. హరిదళము.

అరిది *aridi*. [Tel.] adj. Rare, seldom. అచూరువమైన, అశక్యమైన. "అమృత భీష్మ దేవిని నట్లెరుగగనీకరిదిశుపాల." భార: సభా: ii. "అరిదిబంగారమైయలరునీమైజిని." Ila. iv. 64.

అరిది n. Wonder, surprise, astonishment. అబ్బురము, ఆశ్చర్యము. "ఎల్లతాపంబులు డిగించుటేమియందె." N. ii. 330.

అరిపడు *ari-padu*. [Tel.] v. n. To intervene.

అరిపోయు *ari-pōyu*. [Tel.] v. a. To set the arrow on the bow. బాణముసంధించు. "ధన్వంబునకా బ్రహ్మాస్త్రంబిపోసివేసి." N. viii. 208. See. అరి.

అరిమి *arimi*. [Tel.] n. A disease to which children are subject, tonsillitis. చిడ్డలగొంతు నకువచ్చే ఒక రోగము. "ఏలవలకవు చెప్పవేయన్ననీకు, నరిమియో కోవయోయంగిటి ముగ్ధో." Bhallana iii. 726.

అరిమూరి *ari-muri*. [Tel.] adv. Much, exceedingly, greatly. Quickly, hastily. One after another, repeatedly. అర్థంతము, మిక్కిలి, త్వరగా, శీఘ్రముగా, ఒకటివెంట ఒకటి, మాటిమాటికి, ముందు వెనుక. "పారువం బరిమూరిగ్రాల పింగళకుడన్నగరాజాచరించునచ్చటకా." P. i. 107. **అరిమూరితనము** *ari-muritanamu*. n. Haste, hurry. అత్తము, అరిమూరిని in haste. అత్తవడి "మరికవాళివును మకునంకంబు, అరిమూరితనమిప్పుడదియేలననుచు." BD. iv. 1747. **అరిమూరిపడు** *ari-muri-padu*. v. i. To hasten. సంక్రమించు.

అరిమెనకుండలు *arimena-kundalu*. [Tel.] n. plu. Painted vases used at weddings. పెండ్లిలోపెట్టే బచ్చెనకుండలు, పెండ్లికుండలు.

అరిమేదము *ari-mēdamu* [Skt.] n. The fetid Mimosa tree. కంపుకుమ్మ.

అరినాణము *arinānamu*. [Skt. హరినాణము] n. A kind of copper dish. భోగిటి, గిన్నె.

అరిష్టము *arishṭamu*. [Skt.] n. Misfortune, calamity. అశుభము, ఉపద్రవము. అష్టనివారణము removal of calamity.

అరిసె *arise*. [Tel.] n. A sweet rice cake fried in ghee. అరిరసము.

అరు Same as అర్రు. (q. v.) **అరులెవులు** *aru-terulu*. n. Consumption. క్షయరోగము.

అరుత or **అరుతక** Loc. of అర్రు. On the neck. కంఠమునందు. "అరుతరింగముం దదరినచూడు." Vema. 1777. **అరుత** or **అర్త** *aruta*. [Tel.] adv. Near, close by. సమీపముందు. రాముడు విశ్వమిత్రునరుత నేగను Rama went close to Viswamitra. "స్వగోధములయర్తనరుకుచు మనలక దూడయమ్మందెరంబరత." BD. viii. 515.

అరు *aru*. [Tel.] v. n. To be lost, be ruined or destroyed, be broken. తగ్గు, నశించు, ఛేదమగు, తెగు, లేకపోవు. "శ్రమవర్త." R. iii. 41. "అరిక బాలుండెక్కడ బండియొక్కడ నభోభాగంబువైయెంకా కాలండన్ను టయొక్క దాపడుచున్." BD. vii. 11.

అరుతువము *aruntudamu*. [Skt.] adj. Sharp, corrosive. మర్మమును తాకునది. అరుతుడుడు, అనగా మర్మసీదకుడు.

అరుంధతి *arundhati*. [Skt.] n. The wife of the sage Vasishtha, celebrated for her virtue. నసిష్ఠునిభార్య. A star in the Pleiades. At marriage ceremonies అరుంధతి is invoked by the bridegroom as a pattern of conjugal excellence and the star in the Pleiades which represents the wife of Vasishtha is pointed out to the bridal pair.

అరుకువ *arukura*. [Tel.] n. Indigestion.

అరుగు or అరగు arugu. [Tel.] n. A terrace, a raised flat terrace, a raised seat, a pial. వేదిక, తిన్నె.

అరుగు arugu. [Tel.] v. n. To go, pass, proceed, walk. To digest as food. To be worn away by being used or rubbed; waste away. వెళ్లు, తీర్లముగు, క్షీణించు, క్షయించు.

అరగతీము araga-tiyu. v. a. To rub off.

అరుగుడు arugudu. n. The act of wearing away; attrition. శిథిలము.

అరుగు వెంచు or అరు వెంచు arugu-dentsu. [Tel.] v. n. To come. వచ్చు. To go. పోవు.

అరుగేడు arugedu. v. n. To come. వచ్చు. To go. పోవు. "పరుగేడు వచ్చును" భార్యను మేతులవహసంపదలించియురుగుదెంచె.

M. iii. 5. 455. అరుగేడు he will not come. "అయ్యమరులు దివినుండి నేలకరు దేనేలా."

B. iii. 22. అరుగుపడు arugu-padu. v. i. To wear away. క్షయించు, నశించు, హీనమగు.

అరుచి a-ruchi. [Skt.] n. Tastelessness. Disgust. రుచిలేదు.

అరుచి or అరుచు arutsu. [Tel.] v. n. To cry, shout, bawl. బొబ్బలు పెట్టు, కూయు, మొర పెట్టు, ఏడు. అరువు or అరువు arupu. [Tel. from అరుచు.] n. A great or loud noise, clamour, cry. కూత, కేక.

అరుజు aruzu. [Tel.] n. A kind of fish. మత్స్యభేదము. One kind is కల్లరజు. H. iv. 225. And another పుల్లరజు. H. iv. 226.

అరుణము arunamu. [Skt.] adj. Red. ఎర్రని.

అరుణత or అరుణీమ. n. Pink, dark red. ఎరుపు. ఇంచుకయెరుపు, కపిలవర్ణము, సుధార్థి రాగము.

అరుణుడు arunudu. n. Sun. The charioteer of the sun. సూర్యుడు, సూర్యసారథి.

అరుణోదయము arunodayamu. n. The dawn of the day. వేకువజాము.

అరుదు arudu. [Tel.] n. Surprise, wonder, marvel, rarity. వింత, అద్భుతము, ఆశ్చర్యము, అపురూపము.

అరుదు అరుదు. "అరుదామెభవవృత్తముల్." N. ii. 33. "వేగి తెలుపందగు నీయరు దెల్లవారి కిక్." P. ii. 222. "ఒకగుణమున్నచోట మరె యొక్కగుణంబరుదెన్ని చూడగా." N. ii. 311.

అరుదు adj. Rare; scarce; uncommon. Dear. Excellent. అపురూపమైన. అరుదుగా arudu-ga. adv. Rarely, scarcely, seldom.

అరుదండు arudandu. v. n. To be surprised, be astonished, to wonder. ఆశ్చర్యపడు. అరువార or అరువార arudara. adv. Duly, well. బహు.

"మారరువారం శిష్యుడనిన." P. iv. 347.

అరువు See అరుచు.

అరువు or అరుపు arupu. [Tel.] v. n. To remain or be left, to be saved, to be within one's power. దక్క. అరపరాని

అరువు అరువు. "అరపరాని అరువు అరువు." అరపరానికడి a morsel too big to swallow. వాడు అరప

రానికడిగానున్నాడు, అనగా, వాడు గుప్పడికాయంత మత్స్యముగానున్నాడు he is unwieldy.

అరువుకొను arupu-konu. [Tel.] v. a. To digest; to enjoy the possession of. తీర్లముచేసికొను, దక్కించుకొను. వారసాస్తును

అన్యాయముగా అపహరించినాడుగాని దానిని వాడు అరువుకోలేడు he has got the wealth wrongfully and will not be able to enjoy it.

అరుము or అరుమా arumu. [Tel.] v. a. To browbeat, to bully, to attack. గద్దించు, గడ

మాయించు, ఎదిరించు, ఆక్రమించు. "కయ్యమెల్లను దనమీడలేట్టుకొని లావును మీముజూపబూ

నియేవునవరిమెక భవద్విశిఖపుంజములకె దెగటార్చుమారెనికె." M. VIII. i. 69. "అరిమర

మాకుమారుడవుడగ్రతలంబునవచ్చినిల్చి." Vasu. iii. 240.

అరులు or అర్లు arulu. [Tel.] n. Tenderness, affection, fondness. వాత్సల్యము. అరులు మ

రులు arulu-marulu. n. Dotage, childishness of old age. ముదిమిచేత తెలివిరక్తియుండడము.

అరువది or అరువై aru-vadi. [Tel. అరు+పది] adj. Sixty. అరువదులు. అరువదిగడియలు

the 24 hours, that is, day and night. అరువండు aruvandu. [Tel.] n. Sixty persons. అరువైమంది.

అరువము aruvamu. [Tel.] n. Eagerness, fondness. ఆశ. "వనరువనాభురాకకరువంబునగోరి." Vish. vi. 266.

అరువు aruvu. [Tel.] n. A loan in grains. ధాన్యాదుల అప్పు. అరువుకాపు a tenant. అర్జు కాపు. అరువు. [cf. Tamil అ-వి] n. Good sense; judgment; the reasoning faculty.

తెలివి. వానికి అరువుచెడినది he has lost his wits. అరువుతిక్క aruvu-tikka. [Tel.] n. A disease among cattle in which the belly is swollen in consequence of eating green fodder. ఉంగిడిరోగము, అనగాపశువులకు వచ్చే ఒక వ్యాధి.

అరువుల్లు aruvullu. [Tel.] n. plu. Fragments, shivers. పొట్లు. తూట్లు. "మైమురువులరువుల్లుసేయుచు." M. VII. iv. 165.

అరుసము arusamu. [from Skt. హర్షము] n. Joy, gladness. హర్షము. ఉ. రా. ii.

అరుసు arusu. [Kan.] n. A king. రాజు. "అపందలసాల్వకొనముసునకనయే." Appakavi. iii. 233.

అరోచికము arōchikamu. [Corrupted from Skt. అరుచి] n. Disgust, dislike, want of appetite. అన్నముగిట్టకపోవడము. దానికి అరోచికముపుట్టినది she lost her appetite.

అర్కము or అర్కవృక్షము same as శిశ్లేడు చెట్టు. (q. v.) అర్కక్షీరము the acrid milk of this plant.

అర్కము or అర్కము arkamu. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు. అర్కేందుసంగమము the conjunction of the sun and moon. అనంత్రార్కముగా as long as the sun and moon last.

అర్కలి arkali. [Tel.] n. The hip. కొండి. (Loc. అర్కట) On the hip or side. "జనకుడర్కట బెట్టుకొని యొక్కనాడు." BD. vi. 228.

అర్కారా See హర్కారా.

అర్గళము argalamu. [Skt.] n. A round wooden bar or bolt for a door. గడియమాను (Metaphorically) an impediment, hindrance, restraint. విఘ్నము, అభ్యంతరము. అన

ర్గళముగా irresistibly. వాని అధికారము అనర్గళముగా జరుగుచున్నది his authority is unrestricted.

అర్ఘము arghamu. [Skt.] n. Price. Adoration, worship, respect. మూల్యము, వెల, పూజ. అర్ఘ్యలాభము the cheapness or dear-

ness of commodities. అర్ఘ్యము arghyamu. n. A respectful oblation to gods or to venerable men, of rice, darbha-grass, flowers, &c., with water, or of water only. పూజార్థార్ఘ్యలాభికము. అర్ఘ్యపాత్ర a vessel for this. అర్ఘ్యపాద్యము the same with the addition of water for the feet, &c అర్ఘ్యఫలములు the 8 kinds of offerings, viz., వెలుగు, తేనె, నెయ్యి, అక్షరలు, గోళక, నువ్వులు, దబ్బ, పువ్వులు. అర్ఘ్యము adj. Venerable, deserving worship. పూజులెరిగి, యోగ్యమైన.

అర్చ, అర్చన or అర్చనము archa. [Skt.] n. Worship, adoration. సమర్పణ, పూజ. This is of 8 kinds: ముగ్ధ, సుగంధము, అక్షరలు, పుష్పము, ధూపము, దీపము, ఉపహారము, శౌంబాలము. అర్చకత్వము archaka-tvamu. [Skt.] n. The office of an officiating priest. సంహితము, పూజచేయుట. అర్చకుడు archakudu. n. An officiating priest. పూజచేయువాడు, సంహితవాడు. అర్చించు archintu v. a. To worship, adore, offer, as flowers. పూజించు. అర్చితుడు n. One who is worshipped.

అర్చి or అర్చిస్తు archi [Skt.] n. Flame, light, radiance, splendour, refulgence. మంట, వెలుగు, దీప్తి, తేజస్సు.

అర్జి arji. [H.] A petition, a letter. అర్జీదారుడు petitioner. అర్జీదాస్తు a written petition.

అర్జునము arjunamu. [Skt.] adj. White. తెల్లని. అర్జునుడు one of the five Pandavas.

అర్జు arzu. [H.] n. Price, value. అర్జునము ధర price current, market price.

అర్థ arsu. [H.] n. Breadth. The measurement of a heap of grain from the bottom to the top. అర్థచట్టు to search, examine.

అర్థము arnamu. [Skt.] n. Water. నీళ్లు.

అర్థవము arnavamu. n. The sea or ocean. సముద్రము.

అర్థ for అరుత (q. v.)

అర్తి arti. [Skt.] n. Sorrow. దుఃఖము.

అర్థన arthana. [Skt.] n. Asking, begging. యాచన, వేడుకొనుట.

అర్థము arthamu. [Skt.] n. Meaning, signification. Thing, stuff. Money, wealth. అభిప్రాయము, వస్తువు. ధనము. ఇదియేమి అర్థమిస్తున్నది what is the meaning of this word? నీకు అర్థమైనదా do you understand this? అర్థము (an affix) For, on account of. నిమిత్తము. ఆ కార్యార్థమై వచ్చినాను I came on account of that affair. ఆ నిమిత్తముగా for that reason. అర్థాంతరము another sense or meaning. అర్థార్థసంబంధము artha-arthasambandhamu. n. Pecuniary ties. రూకలతో చేసిన బాధ్యత. వారికి మాకు అర్థార్థసంబంధములేకుండా తీరిపోయినది there are no pecuniary ties between us. ఇంతవంటి నీకు నాకు అర్థార్థసంబంధములేకుండా తీరిపోయినది henceforth your property and mine are separated. అర్థవంతుడు arthavantu. n. A rich man. రూకలగులవాడు. అర్థశాస్త్రము artha-sastramu. n. Political economy; the science of wealth or property. రూకలపోషణనిగురించిన శాస్త్రము. అర్థపుష్టి accumulation or increase of wealth; అర్థసంపాదము acquisition of wealth. అర్థవ్యయము expenditure of wealth. అర్థాధికారి a treasurer; అర్థాధికారము the office of treasurer. అర్థాంతరన్యాసము antithesis. అర్థోపమ a metaphor. అర్థహీనుడు artha-himudu. n. A penniless fellow, a poor man. వైకములేనివాడు, దుడ్డులేనివాడు, బిడ్డుడు. అర్థాపత్తి artha-patti

n. (in logic) Inference of a cause or motive from an effect. కార్యమునుపట్టి కారణమును ఊహించడము. అర్థి arthi. [Skt.] n. One who asks, a beggar, (Vulgarly,) eagerness, zeal. యాచకుడు, (వాడుకలో) ఆశ, కోరిక, అన్నార్థి or ఆశనార్థి a beggar of food. "అలయకచదివినవర్ణి తోవినె." BD. v. 1458., i. e., with eagerness. అర్థించు arthintsu. v. a. To ask, beg, entreat. కోరు, అడుగు, బతిమాలుకొను. అర్థితము arthitamu. [Skt.] adj. That which is asked. కోరబడినది, వేడబడినది. అర్థిత్వము arthitvanu. n. Beggary. యాచన. అర్థేశుడు artheshudu. [Skt.] The god of wealth. కుతేరుడు.

అర్థము arthamu. [Skt.] adj. Half; a moiety. సగము. అర్థచంద్రుడు or అర్థేందువు the crescent moon, a half moon. అర్థవారీశ్వరుడు the god Siva, in his form of half man and half woman. అర్ధరాత్రి midnight. అర్థాంశికారము half permission, doubtful consent. అర్థాక్షరము a half letter. (that is) a letter incompletely sounded, as k in పృథక్ prithak. అర్ధదృష్టి purblindness. అర్ధగోళము a hemisphere. అర్ధాధుడు a warrior who fights on a car along with another. అర్ధరాత్రాధిపసము the equinox. అర్ధవ్యాసము half a circle. అర్థాశనము half a meal. అర్థోరుకము arthorukanu. n. A short petticoat. వేశ్యలు సగముతోడలవాకా తోడుగుకొనే చల్లడము, లాగు.

అర్పణము arpanamu. [Skt.] n. An offering, dedication, delivering up. Placing. ప్రదానము, ఉంచడము. అంకురార్పణము the offering of buds to a god. అర్పించు arpintsu. v. a. To offer, dedicate. ఇచ్చు. తనసొమ్మునంతా పరులకు అప్పించి కూర్చున్నాడు he gave up all his goods and became a beggar. అర్పితము arpitamu. [Skt.] adj. Offered, dedicated. ఇవ్వబడ్డ. కంఠాద్వితభ్రూహణము an ornament placed on the neck. ఆ గ్రామము సముద్రాన్ని తము అయినది the village became the prey

of the sea. తన తండ్రికి అర్పణముగా కొంత భూమిని దానముచేసినాడు he gave some land as a gift in memory of his father.

అర్బుదము arbudamu. [Skt.] (a numeral adj.) One thousand millions. నూరుకోట్లు.

అర్భుకుడు arbhukulu. [Skt.] n. An infant, a child. శిశువు, బాలడు.

అర్మిలి armili. [Tel.] n. Fondness, affection. ప్రేమ. వాత్సల్యము. "అర్మిలిపెంపుతో నెలరమనంబుతో." M. XV. ii. 162.

అర్యముడు aryamudu. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు. అర్యమకులము the solar race.

అర్త arru. [Tel.] n. A division, a partition. A room or chamber. పెట్టెలో యేర్పరచిన ఒకభాగము, అర, గది.

అర్తము arramu. [Tel.] n. A bundle of thorns. ముండ్లమోపు.

అర్తకలి arrakali. [Tel. అర్త+అకలి] n. Excessive hunger, torment, fatigue. కడగండ్లు. "అకలికాదో, భక్షికోలేకువలవాడగానా, తినవేలకృపణ, సాకగడేన్ని పుడరాకలి బెట్టక పలాశనాస్త్రుడనై." Kalahasti. iii. 109.

అర్తాడు arradu. [Tel. అర్త+అడు] v. n. To hesitate, waver, roam about, wander about in distress. తడబడు, అల్లాడు, దేవులాడు. "ఒలువనితిలకు నొలిచితిలలీనరాడు పనుమతీసురభార్య తిలకమునందు." P. ii. 4. "పరువంబుగాగజోప్పడని మమిడి లేనే లాననాసాన వరాడునవియు." Pariz. iii. 97.

అర్తావు aravu. [Tel.] n. A wild cow. అడవి ఆవు. M. IV. i. 95.

అర్తు arru. [Tel.] n. The neck. కంఠము, పశుజాతి మెడపంపు, కుతిక, ఆవడ, హాని. A sore on a bullock's neck occasioned by ploughing. ఆ యెద్దుమొక్క అర్తు కొట్టుకొనిపోయినది the bullock's neck is hurt (by the yoke.) "అందినిఫలముల కర్తృచాపగ నేల." Kalahasti.

అర్తు arru. [Tel.] n. A tree, the Bauhinia Parviflora, Roxb ii. 323.

అర్త్రేము or అర్త్రీయుము arremu. [Tel.] n. Indigestion. అజీర్తి, అరగకపోవడము.

అర్తు పెట్టు for అర్తు పెట్టు arlu-pettu. [Tel.] v. a. To set a branch for a creeper to spread over. పాకుడుపెట్టా.

అర్తము arvanu [Skt.] n. A horse. గుర్రము. అర్తారోహణము mounting on horseback.

అర్తాచీనము arvachinamu. [Skt.] adj. Reverse, contrary. Recent, modern. క్రిందనుండునది, విపర్యయము.

అర్తణ arhana. [Skt.] n. Worship, duty. సహస్య, అర్చ, పూజ.

అర్తహత arhata. [Skt.] n. Worthiness, fitness. యోగ్యత. అర్తహతము arhamu. adj. Worthy, proper, fit, liable, acceptable. తగిన. అర్తుడు arhudu. n. He who is worthy. యోగ్యుడు. శిక్షార్హులు those who merit punishment.

అల or అల్ల ala. [Tel.] adv. There. That. అక్కడ, ఆ. "అలపన్నిద్దరు సూరులందును సముద్రస్థలగావున్న వెళ్లలపుండాసముమాన్నానా." A. pref. xi. "కల్లిపుత్తూరిలో నల్లకప్పుడికొడుకులకులసీసుగంధమాల్వయ." A. ii. 101.

అల ala. [Tel.] n. A wave, surge, billow, ripple. తుంకము.

అలంకరించు alankarintsu. [Skt.] v. a. To adorn, embellish. సింగారించు. అలంకరణము alankaranamu. [Skt.] Act of adorning; decoration. అలంకారము alankaramu. n. Ornament, adornment. A jewel. In Rhetoric, a rhetorical figure. భూషణము, శృంగారము. అలంకారశాస్త్రము Rhetoric. వాడు వట్టి అలంకారవిద్యార్థి he is a sham student, he has merely a veneer of scholarship. అలంకార హీనమైన unadorned. అలంకృతము alankritamu. adj. Adorned, ornamented, embellished. శృం

గారింపబడిన. అలంకృతుడు *alankritudu*. n. He who is adorned.

అలంకమా *alangamu*. [H.] n. The wall of a fortified place, a rampart, a bulwark. వస్త్రము, కోటగోడ వైభాగము. "కోటలమీదిజాట్లు జని గొప్పయలంగవుటిండ్లు చూడియవ్వటికి నెల్ల" D. R. vi. 244. "బంగారపుకోటలకుదంగలుగు మానికపు శృంగములకెక్కచు నలంగములవైకి చంకుననుదాటుచు." N. vii. 167.

అలంఘనీయమా *a-langhantiyamu*. [Skt. from అంఘించు to leap]. adj. Impassable, not to be crossed. దాటరాదని. అలంఘ్యమా *a-langhyamu*. adj. Impassable, not to be crossed. దాటరాదని. అలంఘ్యత *a-langhyata*. n. Difficulty of access, inaccessibility. ఆసాధ్యత.

అలంత See అలత.

అలంతి or అలంతులు See అలతి.

అలంతు See అలదు.

అలందురు *alanduru*. [Tel.] n. Grief, sorrow, affliction. భేదము, దుఃఖము. "కండ ర్మునదర్పంబున నలందురుపాండుడుననినన వ్వెలంది పెండియునిట్లనియె." M. IV. ii. 72. "మేరుక ల్పలక గొడుకులనేపురంజనుడు గొన్ననలంచురు బాడనేర్చునే." M. XII. i. 210. అలంతురు v. n. To grieve, to sorrow. దుఃఖపడు. "నిలు కడయును, లేమిత్తాల్కొనగలేక యలందురతువు నిండ్రియములుమనము ధృతియు, తనవశంబుగాక తల్లడపడి." M. IV. ii. 318

అలక *alaka*. [Tel. from అలగు] n. Displeasure, anger. కోపము. అలక [Skt.] n. Kubera's capital. కుశేరునిపట్టణము. అలకాధిపతి Kubera.

అలకన *alakana*. [Tel.] n. Ease, lightness, చులకన, తేలిక. అలకనగా adv. Lightly, easily. తేలికగా. దానిని అలాగ్గా (corrupted from అలకనగా) ఎత్తినాడు he lifted it with ease.

అలకలు *alakalu*. [Tel.] n. plu. Ringlets, curls. మంగురులు.

అలకాలు, అలకాలు, *alakalu*. [Tel.] n. Brass handles of drawers, &c.

అలకి *alaki*. n. A small vessel. కుండ, కలశము. "యాగనిలయంబు కలవయంకలశములును నలకులుగాగులునాదిగాగల భాండములను." M. XIV. iii. 175.

అలకిహిసాబు *alaki-hisabu*. [H.] According to account.

అలక్తమా *alaktamu* [Skt.] n. Liquefied lac. It was used by women as an ornament to dye their feet red. లాక్, లక్ష్మక.

అలక్ష్యమా *a-lakshyamu*. [Skt.] n. Indifference. Disregard. అగౌరవము, తిరస్కారము.

అలక్ష్యమా చేయు or అలక్ష్య పెట్టు v. a. To neglect, disregard. తిరస్కరించు, అగౌరవము చేయు.

అలగా *alaga*. [H.] adj. Separate, unconnected. ప్రత్యేకమైన, అలగాఘామి pasture-land, waste land kept for grazing. అలగా పుల్లి grazing tax levied on cattle not belonging to the village. అలగా ఆసామి a private individual, one not concerned, not a regular cultivator.

అలగు for--లు--which see.

అలఘు *a-laghu*. [Skt.] adj. Not light. Heavy, large, big. భారమైన. అలఘువు *a-laghucu*. n. A long vowel; a sound equal to two mātras or simple sounds. గురువు, గురువృత్తము. అలఘుడు *a-laghuudu*. n. A man of weight. A respectable man. కొడ్లవాడు, గొప్పవాడు.

అలచేంద *alatsanda*. [Tel.] n. A leguminous plant. *Dolichos Catiang*. అలచేందలు n. The pulse got from this plant.

అలమే or అలంమే *alatsu*. [Tel. Causative of అలయు to be tired.] v. a. To tease, harass. బాధపెట్టు.

అలజడి *alazadi*. [Tel.] n. Trouble, misfortune. ఆవడ. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము, నష్టోదాఘాతమైన విచారము. "అ

జేదినయ్యటకు మూలమనియ్యుడియె." భా. అ. vii "స్వపతికి లే వలజల్లభయభోకణిల యందుకా." M. XII. ii. 352. అలజడిదరి *alazadi-dari*. [Tel.] n. A kind of bird. పక్షివిశేషము. H. iii. 269

అలత or అలంత *alata*. [Tel. from అలయు] n. Fatigue, exhaustion, weariness. బడలిక.

అలతి or అలంతి *alati*. [Tel.] adj. Little, small. స్వల్పమైన, చిన్న, నూత్నమైన, అలతిన గవు, అనగా చిరువచ్చు. "బలువు చూపిన తేము యలతినడుము." N. vii. 18. అలతి or అలంతి n. A trifle, a small thing అల్పము, స్వల్పము. "అలతులతోవు తప్పె, యిదియైనను." TUR. vi. 20. అలతులు or అలంతులు n. plu. Low wretches, mean men. అల్పులు. "అలతులైనవారకంటె నతిపెద్దలకును బాలపెద్దయగుదయారకులొలుతుకా." M. XII. ii. 26.

అలదు or అలందు *aladu*. [Tel.] v. a. To smear, daub, to apply perfumes, &c. పూయు. R. iv. 106.

అలపు *alapu*. [Tel. from అలయు] n. Fatigue, lassitude. బడలిక. Tara. iii. 9.

అలపు *alapu*. [Tel.] a. To cause to be fatigued, to harass or trouble. అలయునట్లు చేయు, బాధించు, తొందరపెట్టు. "ననచరుడైనన్ను లపగజనుడేకోపుననుచు." BRS. 325.

అలబలమా *ala-balamu*. [Tel.] n. An outcry, a noise. కలకలధ్వని, వ్యాకులము, సద్దు, చప్పడు, రొద, గొల్లు. "విభునితన వెన్నెనుండుక వింసినారులేరుగా యంచునడనంబు పారజూచి యలబలము లేని నిజమందిరాంగణమున. T. iii. 128.

అలభ్యమా *a-labhyamu*. [Skt. from లభించు] adj. Unobtained; unobtainable; unattainable. Unexpected, casual. పొందబడని, ఆకస్మికమైన. అలభ్యయోగము unexpected good fortune. ఇది అలభ్యయోగముగా ప్రాప్తయ్యాయెను this happened unexpectedly.

అలమట *alamata*. [Tel.] n. Grief, sorrow, affliction. విచారము, దుఃఖము. "కలకాలము లేడలమటకలకాలము లేదునుఖము." P. ii. 26.

అలమటించు *ala-matintu*. v. n. To grieve, sorrow, to sink under affliction. వ్యాకులపడు. "అనురుసుంచుమోహనంచు, విధివెంచునశ్రులునించులో నలమటించు." భట్టాచార్య.

అలమరీంచు or అలమరు *alamarintu* [Tel.] v. n. To be wearied or exhausted. ఆయాసపడు to grieve చింతపడు "ష్టనంబట్టు మర మే నవశంబగుటయొ ద్విజించెనుపుల" P. i. 137.

అలము *alamu*. [Tel.] n. Weeds that grow in fields of dry grain. జొన్నముదలైన మెరికవేలలో మెరిచినకడ్డి. ఆకు అలములు leaves and weeds.

అలము *alamu*. [Tel.] v. n. To spread or extend. To happen or occur. To spring, to proceed from. వ్యాపించు, కలుగు, పుట్టు. "పులకలతివగాత్రమునలముకా." A. vi. 189.

"చీకటులలమెదిశల." N. vii. 205. "అనువొందగ గాంచి భక్తి నలమిన మదితోకా." H. i. 196. అలము *alamu*. [Tel.] v. a. To seize, lay hold, handle. To put, place, to wash. పట్టు, ఉంచు, కడుగు. "లక్కనీట ముచ్చలమినది." A. v. 34. అలముతోను same as అలము.

అలయు *alayu*. [Tel.] v. n. To be fatigued or harassed. బడలు, గానిపడు. "అలయక చదివిననర్థివినన." BD. v. 1458. To delay. ఆలస్యము చేయు.

క|| "కనుగొనినాతలచిన పని యనువుపరచిమరచియైన నలయకవేగంబునవట్టు" ఉ. వా. ii.

అలయించు *alayintu*. [Tel.] v. a. To trouble, harass, weary, fatigue. శ్రమపెట్టు, బడలించు. "అందరికి నన్నిరూపులై యతు

లగకుల రకులవలయించె." N. ix. 422. "నీతన లయించి వచ్చి నాచేతవారిని మాయలేడన్ని కాచరు మరుగునాచ్చి." B. vi. 30. అలయిక, అలత, అలవు alayika. [Tel.] n. Fatigue, harassment, weariness. బడలిక, గాసి.

అలరు alaru. [Tel.] v. n. To shine, glitter, be splendid. To rejoice, or be pleased.

ప్రకాశించు, సంతోషించు, ఒప్పు. "సురాగురు లకు కాలవిదిత్ర మైయలరెగాక." N. ii. 208.

అలరు alaru. [Tel.] n. A flower, blossom. శుభ్ర, Joy. సంతోషము. అలరును or అల రించు alarutsu. [Tel.] v. a. To please, gratify. సంతోషపెట్టు. అలరుబోడి or అల రుబోడి alarubodi. [Tel.] n. A woman.

స్త్రీ. అలరుబిల్లుడు alaru-viltudu. [Tel.] n.

He who has a bow of flowers, Cupid. మృగ్య గుడు. అలరారు alararu. [Tel. అలరు+అ

రు] v. n. To shine, glitter. To rejoice, or be pleased. ప్రకాశించు, ఉల్లసించు. "మానసం బలరక." N. i. 35.

అలర్కము or అలర్కవత్తము alarkamu. [Skt.] n. A shrub, the three-lobed nightshade. Solanum trilobatum. ముండ్లముస్తై, ముగ్గయచ్చిరచ్చెట్టు, తెల్లజిల్లేడు.

అలవ alava. [Tel.] n. A fence woven with twigs, a hedge, an inclosure. మండలతో అల్లిన ఆవరణము.

అలవడు ala-valu. [Tel.] v. n. To be accustomed, be practised in. To be mastered, ఆభ్యాసమున, పరిచయమున, సాధ్యమున.

"అస్త్రాకపర్యంతంబు గలయవివరించి మాచి తినలవడిది నీవెలెలుపు హంసలిదౌజ. H. ii.

67. "వీనియందలవడగల్గి జలహుతులకుంబ్రి య మెవిధంబున." Swa. vi. 74. అలవ

రించు or అలవరచు ala-varintsu. v. a. To make, celebrate. To put on. చేయు, ధరించు, పెట్టు. "వేదోక్తపద్ధతివెలయం గూగం బులవరించిన సోమయాజులకును." N. iv. 106.

"హరిచందనము పూరలందంబుగా మేనలవరించి." N. ii. 425. అలవరచు, అలవచ్చు or అ

లవరించు v. a. To habituate, accustom,

exercise, teach. వాడుకచేయు, ఆభ్యాసపరు చు, పనుపరుచు, నేర్పు. అలవాటు ala-vātu. n. Use, habit, custom, practice. వాడుక, ఆభ్యాసము. అలవాటుగానండే adj. Customary, usual. వాడుకైన.

అలవి alavi. [Tel.] n. Possibility, practicality, power, ability. శక్యము, కొలది. అది చెప్పనలవికాది it is indescribable. అలవు

alavu. [Tel.] n. Power, ability. శక్తి, పరాక్రమము, బలిమి. "తలకడచినడచ్చిద్రోవని యలవుబలంబును సహింపక." M. VI. ii. 354.

Difficulty. కష్టము, శ్రమము. అలవ్రాక ala-vōka. [Tel.] n. Sport, amusement, playfulness. లీల, వేడుక, విలాసము, ఆటలు, అలవ్రాకగా ala-vōka-ga. [Tel.] adv. Carelessly. అలక్ష్యముగా, అసజ్డగా.

"అలవ్రాకగావచ్చి యప్పటప్పటికి సమేలంపుమా

టలమేలమాడు." Vish. vi. 19.

అలసటు alasata. [Tel. from అలయు q. v.] n. Exhaustion, weariness. అయాసము, అలపు. అలసత alasata. [Skt.] n. Inactivity, laziness, idleness. జడత్యము, మాంద్యము. Delay. అలస్యము. అలసము alasamu. [Skt.] adj. Idle, slothful, indolent. మంద మైన, జడమైన. అలసుడు alasudu. n. He who is idle or indolent. మందుడు, జడు

డు. అలసురాలు alasuralu. n. A lazy woman, a dawdle. మందురాలు.

అలాతము alatumu. [Skt.] n. A fire-brand. Charcoal. కొరివి, అంగారము, బొగ్గు.

అలావా, అలాహీవా alada. [H.] Separate, apart, distinct. ప్రత్యేకమైన, వేరే.

అలాబువు alabuvu. [Skt.] n. The long gourd. Cucurbita lagenaris. ఆనవతీగ.

అలామతుకర్ర alamatu-karra. [H. అలామ త్ a mark] n. A buoy for anchors. బో యాకట్టె.

అలి or అళి ali. [Skt.] n. A large black bee. A scorpion. ఆళిని the female scorpion. కు మైన. తేలు.

అలిందము or అలిందము alindamu. [Skt.] n. The terrace before a native house ఇంటిచోపా, తలవాకిటికిన్నె, తానానరము. Also a small room in the front part of a house, or a room near the passage that leads into a house. తలవాకిటిప్రక్కనుండు ఒక చిన్న గది; లేక, నడవగది.

అలికము or అళికము alikamu. [Skt.] n. The forehead. లూటము.

అలికిడి or అలుకుడు alikidi. [Tel.] n. Noise, sound. ధ్వని, చప్పుడు. వారి మాటల అలికిడి వల్ల మేలకొన్నాను I was awakened by the sound of their talking.

అలిపిరి alipiri. [Tel.] n. A lean man. బక్కవాడు. అలిపిరిది n. A lean woman.

అలియు Same as అలయు. (q. v.)

అలివేణి ali-veni. [Skt.] n. A woman, (lit. a bee-tressed nymph.) స్త్రీ.

అళికత or అళికము alikata. [Skt.] n. A falsehood, falseness. అబద్ధము, మిథ్య, అళిక ధైర్యము. Feigned courage. Vasu. iii. 103.

అలుక or అలుకువ or అల్లు aluka. [Tel. from అలుగు] n. Anger. కోపము. "అలుకచే నుండబుగ్గలవలిచిదిట్టి" H. iii. 180.

అలుకు or అళుకు or అల్లు aluku. [Tel.] n. Fear; terror; dread. భయము. అళుకు aluku. v. n. To be afraid, to fear, to scruple, hesitate. జంకు, వెనుకడియు. అళు కర alukari. [Tel.] n. A coward, a man of no courage. భయకలుడు.

అలుకు aluku. [Tel.] v. a. To smear the floor of a house or a mud wall, &c., with cowdung, &c. వేడవేసి శుద్ధిచేయు. (అలుకుచుట్టె a besom dipped in cowdung and water used in smearing a floor.) Also, to sow seed in a field prepared for the purpose (Vizag.) అలికించు alikintsu. (causal of అలుకు.) To have the floor smeared with cowdung, &c.

అలుగు alugu. [Tel.] n. A sluice to carry off water from a pond that overflows. The tip of an arrow, the blade of a sword. పరోపాహము, చెరువునకు నీరక్కమైనపుడు అది పోవుట కేర్పరిచినదాటి; బాణముయొక్క కొనకు వేసే యనుపముక్క, కట్టిపడికిపైని ఉక్కుతునుక. "కజ్జలాన్నిత ధూమాసిరేఖవై యలుగుగావిజ్ఞాన దీపాంకురాకృతి." A. pref. 7.

అలుగు alugu. [Tel.] v. n. To be angry or annoyed. కోపించు. అలిగించు (causal of అలుగు.) To irritate, annoy. కోపమువచ్చేటట్టుచేయు. See అలుక.

అలుగులము alugulamu. [Tel.] n. Pain, suffering. బాధ. అలుగులవడు alugula-padu. [Tel. అలుగులము+పడు.] v. n. To be crushed. నలుగుడుపడు. To suffer. బాధ పడు.

అలుమ alutsu. [Tel.] n. A dull or stupid man. మందుడు. భార. విరా. iii.

అలుపము alupamu. [Skt. అల్పము.] adj. Small, little, trifling. అల్పమైన, అలుపాలక (=అల్ప కార్యములచేత) భార 'ఉద్యోగ' iii.

అలుపు or అలవు alupu [Tel. from అలయు.] n. Fatigue, exhaustion, weariness. బడలిక, అయాసము. T. iii. 9.

అలువు aluvu. [Tel.] Same as అలుగు to be angry. (q. v.)

అలేఖము a-lēkhamu. [Skt.] n. A blank book. వ్రాయనిపుస్తకము.

అలోభము a-lōbhamu. [Skt.] Absence of cupidity.

అల్కు alku. [Tel.] n. Fear, terror, dread. భయము, అధైర్యము. See అలుకు.

అల్కి or అల్కి alki. [H.] adj. Light, base. తేలికైన, నీనమైన. అల్కిగడ్డ inferior cloth.

అల్లడి aljadi. [H.] n. Confusion. అల్లడి. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము, విచారము. "తా వనించువోట తగ్గెల్ల దాయనా." Vema. i. 64. Same as అల్లడి.

అలుకుడు see అలికిడి.

అల్పము alpamu. [Skt.] adj. Trifling, mean, slight, small, little, petty. స్వల్పమైన, నీచమైన, చిన్న. అల్పకార్యము a small matter. అల్పజ్ఞుడు one that knows little, an ignorant man. అల్పదృష్టి short-sightedness, narrow-mindedness. అల్పప్రాణి a weak creature. అల్పబుద్ధి little-mindedness. అల్పవయస్కుడు one who is tender in age, a mere youth. అల్పావయసము Urine. అల్పాయుస్సు Tender age. అల్పాయుస్సుడు A short lived man. అల్పారంభము A small beginning. అల్పాహారము A light meal. అల్పాడు n. A mean wretch. నీచుడు, క్షుద్రుడు.

అల్పార or అలమారు almara. [H.] n. A wardrobe, almirah. అల్పారాగోసేరు a well with steps down into it.

అల్ల alla. [Tel.] adj. pron. That. అల్లది. that thing. అల్లనాడు that man. అల్లంపన adj. Then, in the mean time. అంతటిలో. "అల్లమపట్టె మల్లంతవైవి" L. XIX. 184. అల్లనిగో or అల్లమగో interj. Lo! behold! Look there!

అల్లకల్లోలము alla-kallōlamu. n. [Tel.] Confusion, disorder. తారుమారు, కలవరము.

అల్లటపెట్టు allata-pettu. [Tel. అల్లటము+పెట్టు] v. a. To annoy, harass. "అల్లనమాడేడులయ్య నన్నింట యల్లటపెట్టెదోయయ్య నే నెరుగ." Bhallā. 1. 455. అల్లటము allatamu. [Tel.] n. Annoyance. అల్లటము.

అల్లన allana. [Tel.] n. Slowness. మెల్లన, తిన్నన. అల్లన allana. [Tel.] adv. Gently, softly. తిన్నగా, మెల్లగా. "తనయాశ్రమమున కల్లనచచ్చి" N. i. 170.

అల్లనల్లన or అల్లల్లన allan-allana. [Tel.] adv. Very gently. మిక్కిలి మెల్లగా "అల్లనల్లన బాగురేకా." A. iv. 38. అల్లని adj. Slow. అల్లనినపు gentle laughter, smile.

అల్లము allamu. [Tel.] n Green ginger, as distinguished from కొంజి dry ginger.

అల్లరి allari. [Tel] n. Tumult, commotion, noise, confusion, quarrel, riot. గర్రర, రచ్చ. అల్లరిమనిసి a noisy or troublesome man. అల్లరిచేయు v. a. To trouble, disturb, discompose. గర్రరచేయు, తారుమారుచేయు.

అల్లాడు or అల్లలాడు. alladu. [Tel. అల్ల+అడు] v. n. To shake, move, wave, toss about, to wander about, to be in distress. అడు, గాలికి కొట్టుకొను, తిరుగు, సంచరించు, కడగంజుటడు. "ధరాచక్రమల్లాడె." N. iv. 288. ధ్వజపటము గాలికి అల్లాడుచున్నది the flag flutters in the wind. కూటికి అల్లాడుతాడు he is in want of bread. కొలువుకు అల్లాడుతాడు he is in trouble for want of employment.

అల్లాటము allatamu. [Tel.] n. A to-and-fro movement, wandering about. అల్లారుము or అల్లారుపు allarutsu. [Tel] v. a. To shake, move, vibrate, agitate, wag, wave. అడించు, విసురు. "ఘనవాలమల్లారు." N. i. 144. అల్లారుముద్దు allaru-muddu. [Tel. అల్ల+అరు+ముద్దు.] Prettiness, agreeableness, sweetness. జనసమ్మతి, అతిప్రేమాస్పదము. అల్లారుముద్దుగా ad. Prettily, agreeably, sweetly, pleasantly. జనసమ్మతిగా, అందరికి సంతోషముగా, మచ్చటగా. "పదుచదనమున వేడుకపడుచునాడు మద్దరాండ్రకు నల్లారు ముద్దుగాను." N. ix. 102.

అల్లి alli. [Tel.] n. The water plant called *Nymphaea alba*. అల్లికాడ its peduncle or flower stalk. అల్లిపువ్వు the flower of this water plant. ఉత్పలభేదము. ఆకాశపు అల్లి *Menyanthes cristata*, a water plant. ఎర్ర అల్లి *Nymphaea Lotus*, a variety. with a red flower. Rox. ii. 260, says, "అల్లి is *Memecylon Edule*: a wild shrub, like broom, with beautiful fragrant flowers in bunches." దాని ఒట్టు అల్లికాడవలెనున్నది her body is like the stem of a water lily, she is very chilly. అల్లిరాగులు the fruit of the blue lotus.

అల్లింను allintsu. [Tel.] (causal of అల్లు) To get it plaited or braided. అల్లెటట్టు చేయు. See అల్లు. అల్లిక allika. [Tel. from

అల్లు] n. A twist, a plait, a braid, a netting.

అల్లిచెట్టు alli-chettu. [Tel.] n. A kind of wild shrub, with beautiful and fragrant lilac flowers in bunches. ఒక అడవిచెట్టు.

అల్లికర్ర the wood of this plant. **అల్లి వియ్యము** the seed of this plant.

అల్లితెచ్చుర or అల్లితెచ్చుర alli-tennara. [Tel.] n. A cool breeze. చల్లనిగాలి.

అల్లిబిల్లి alli-billi. [Tel.] n. Twisting, twining. పెనుకువ. "మాపుర కోవులున్నట్టిబిల్లిగాను కాం తారంబునకా." Swa. ii. 25.

అల్లిసకర్ర allisa-karra. [H.] n. An oar. పడవతెడ్డు, తెడ్డు. (The boatmen usually cry అయిలేస *ayilēsa* and అయిలేసబడియేలు when rowing) అల్లిసకర్రలుచేయు or కొలలు చేయు to row a boat with oars.

అల్లు allu. [Tel.] v. a. To plait, braid, weave, wattle rods or twigs, &c., together. గంపల్లు to weave baskets. చాపల్లుతాడు he plaits mats. పద్యముల్లు to compose verses. అబద్ధాల్లు to fabricate lies. ఏగలు చెట్టుమీదికి అల్లినవి the creepers have crept over the tree. కనవు అల్లినభూమి land overgrown with grass, n. అల్లిక (q. v.)

అల్లుడు alludu. [Tel. from అల్లు lit. one who plaits, i. e., who is the means by which the family circle is enlarged.] n. A son-in-law. బామర. మేనల్లుడు the son of a man's sister, or of a woman's brother. అల్లుడుతోమాట్లు n. plu. Foster brothers or vassals, who feed at the baron's table and form his body-guard. దారతోదారగా భోజనముచేసి అరినికి అంగరక్షకులుగా నుండేవారు. అల్లువాడు n. A son-in-law. అల్లుడు, బామర. "అల్లువాని మృతికి నాగ్రిజింపించును, తనయుమృతికి దానే తలచుచుండు, పుణ్యపునుపు మృతికి భూలోకజనులకు నువ్వ క్రుంగినట్టులుండు." Vema. 1288.

అల్లుబచ్చెలి allu-battsali. [Tel.] n. A plant, called *Basella alba*. తిగాచప్పలి.

అల్లె alle. [Tel.] n. A bow-string. మాట్ల, నారి. అల్లె (a vulgar error for వరి) Like; as బంట్లకులల్లె వచ్చిరి they came like Police officers.

అల్లెదమ్ము alle-dammu. [] n. A sort of fish. మత్స్యవిశేషము. "అల్లెదమ్ముప్పు చేపయు గొల్లదొండు." Hamsa. iv. 226.

అల్లెము allemu. [Skt.] n. The being a son-in-law. బామరృత్యము. Commonly the invitation given to a son-in-law immediately after the marriage. [Connected with అల్లుడు.]

అల్లొనేరేడు allo-nēreḍu. [Tel.] n. A kind of *Myrtus Cyminum* (Roxb.) its fruit being like a black cherry. See నేరేడు or నేరేడు. అల్లొనేరేట్లు allo-nēreḷlu. [Tel.] n. Salutations. నలివిశేషములు, దండములు. "మధురూపురిలో మహిములచెందిన, బాలకృష్ణునకు ప్రాణాచారము, మాయాస్థలిలో మధునూడనునకు నిరంతరంబల్లొనేరేట్లనుకొని." Hamsa. iv. 271. అల్లొనేరేడుపాటలు songs sung by women with a chorus అల్లొనేరేట్లలో. "ఇంతి యల్లొనేరేట్లు గౌరీకల్యాణములంచు." పాంచా. iv.

ఎల్ల శుభంబులఁజేకొన జెల్లుట యావనమునంద చిక్కిన మఱిపాటిల్లునె వెన్నెలదినముల నల్లొనేరేట్లుగాక యావలగలవే. రామా. సుంద: కాం.

అవ avā. [Tel.] Same as అవ్వ (q. v.) Also, a Skt. prefix, meaning Bad.

అవకరము avā-karamu. [Skt.] n. Dust, or sweepings. ఉడ్డియించినకుప్ప.

అవకాశము avā-kasamu. [Skt.] n. Leisure, opportunity. opening, interval, space, intermission, rest. సమయము, అంతరము, ఎడము, విడుపు, తెలిపి.

అవకీర్ణము avākīrnamu. [Skt.] adj. Scattered, strewn. చల్లబడిన.

అవకుంతము avā-kunthanamu. [Skt.] n. Veil. a cover. ముసుకు. అవకుంతరము

avakunthitam. adj. Veiled, covered. మునుంగిడబడిన.

అవశ్యమా a-vaktavyamu. [Skt.] Not fit to be said or uttered; improper.

అవక్రమా a-vakramu. [Skt.] Not crooked, straight.

అవక్షేపమా ava-kshēpamu. [Skt.] n. The act of discarding a thing after finding fault with it. తప్ప మాపివిసర్జించడము. Sarcasm, irony. సోట్లంతనము, ఆయములెత్తి అడడము, పాడుపుడుమాటలు. అవక్షేప్తమా adj. Discarded as faulty, sarcastic, ironical, having an insinuation. తప్పమోపి విసర్జించబడినది, సోట్లంతనమైన.

అవగడమా ava-gadamu. [Skt.] n. Peril, danger, evil, mischief. అపాయము, చెరుపు. అగడము, అకార్యము. "మాసమువచ్చుటయరుజే యీసుసత్యధర్మ భాషించితిస్సుగాల శ్రీసరులు సై కురేవిన మాసమయమునుమ్మ దొరలకవగడమర య." P. iii. 368.

అవగణితమా ava-ganitamu. [Skt.] adj. Disregarded. అవమానింపబడిన.

అవగతమా ava-gatamu. [Skt.] adj. Known, understood. తెలియబడినది, పొందబడినది.

అవగాహమా or అవగాహనమా avagahamu. [Skt.] n. Immersion: bathing: comprehension. మఱగడము, తెలియడము, అకలిం. అది నాకు అవగాహనుకాలేదు I do not comprehend it. అది నీకు అవగాహనమైనదా have you understood it? దాన్ని నేను అవగాహనముచేసికొన్నాను I have understood it.

అవగుణమా ava-guṇamu. [Skt.] n. An evil disposition, a bad temper, a defect. దుస్థుణము, దోషము.

అవగ్రహమా avagrahamu. [Skt.] n. Drought, famine. Obstacle, impediment. వర్షత్రయిబంధము, కరువు, వాపు, ప్రతిబంధము.

అవఘటమా avaghalamu. [Skt.] adj. Difficult, impossible. హెచ్చైన, సరికంటము, అసాధ్యము. "సగుణనిర్గుణ యోగగంపిస్తయనకు

నల్లమస్వామికినెఱుగించెడి." L. ii. 206. అవఘటమా avaghalintsu. [Skt.] v. a. To excel or surpass. To neglect, disregard. మించు, అరిశయించు, తిరస్కరించు. "అర్థచంద్రునితేట నెఱుగించులలాటపట్టి దీర్చినగంక మట్టితోడ" Swa. iii. 92.

అవచోటమాగా avatātānuga. [Tel.] adv. Unexpectedly, unawares. అకస్మికముగా, హఠాత్తుగా.

"ఖలుడగుకంకునిపంపున నరిగి శృణావర్తడవనికనాటముగా సురకయవలెయైవినవిన నరుదుదనమునరివిసరిహలగొనిపోయె." B. X. § 7.

అవజ్ఞా avajña. [Skt.] n. Disregard, contempt. అనాదరము, తిరస్కారము. అవజ్ఞత avajñata. [Skt.] n. Ignorance, stupidity, folly. అజ్ఞత, తెలివితేమి. అవజ్ఞుడు n. An idiot, a fool. అజ్ఞుడు, తెలివితేనివాడు.

అవతుమా avatamu. [Skt.] n. A hole in the ground, a cavity, a pit, a well. గొయ్యి, బొక్క, మయ్య అవతువు avatuvu. [Skt.] n. The back of the neck. వెడతల, అనగా, మెడ వెనుకటిభాగము. ముచ్చిలిగుంట. "ఉన్నమి తానిటు విలంబియ్యెంబుల శేరెంబులువాగో యన." Vasu. iv. 39. "అవతుకచంబువారి." A vi. 23. టీ" పెడె తలనుమాత్రమే వెంట్టుకలు గలవారిని.

అవతంసమా avatamsamu. [Skt.] n. A flower put on the ear for ornament; a crest, a ring worn at the tip of the ear. కణ్ణభూషణము, సిగబంతి, కికోభూషణము. స్త్రీపురుషులు చెవికొననుంచే వుప్పుపల్లవాదులు, శోభరము, శిఖయందుకట్టిన పూలదండ. అవతంసితమా adj. Worn on the ear for ornament. చెవికొనను ఉంచుకోబడిన.

అవతరించు avatārintsu. [Skt.] v. n. To come down, to get down into. దిగు. To be born. పుట్టు. To appear, to put on a form, to become incarnate. అవతారమెత్తు. విష్ణువు మర్త్యముగా అవతరించెను Vishnu appeared as a fish. కృష్ణుడుగా అవతరించెను he was

born as Krishna, or he appeared as Krishna or he put on the form of Krishna. అవతారమా avatāramu. [Skt.] n. Incarnation, metamorphosis. The descent of a deity from heaven in a particular shape, the appearance of any deity upon earth, origin. దేవుడు రూపాంతరమున ఎత్తడము. విష్ణువు ఎత్తిన దశావతారములు the ten incarnations of Vishnu. రామావతారమెత్తి నప్పుడు when he appeared on earth as Rama వాడు గర్వావతారము he is pride incarnate, అది క్షమావతారము she is the genius of famine. (Shakesp. 2. Hen. IV. act 3.) "famine in the abstract, famine embodied, or personified." అవతారపు రుషుడు avatāra-purushudu. n. A god-man, a divine being in human form. మనశ్శుడు.

అవతల, అవల or అవల avatala. [Tel. అవల+తల = అవలిచోటు] adv. Afterwards, beyond, on the other side, further. తరువార, ఆరట్లు, ఆపైన. "అవల నాపొట్టునూరు రవులుకొనియె." A. i. pref. 43. అవతలి or అవలి adj. Next, following. తరువారి. అవతలిసోమవారము Monday after next. అవతలివైసములు further particulars. అవతలివారు those who are on the other side. అవతలితట్టు on the other side. అవతలిగతియేమి? what happened afterwards? అవతలపు adv. Further off, to the other side. ఆరట్టుకు.

అవతారమా See అవతరించు.

అవతారిక avatārika. [Skt.] n. A preface. పీఠిక.

అవతీర్ణమా avatirṇamu. [Skt.] adj. That into which one descends, as a well or tank. That which is crossed as a river.

అవదంశమా avadamsamu. [Skt.] n. A pickle, a preserved fruit. ఉరుగాయ.

అవదగాతి avadagāki. [Tel.] n. An abominable wretch. ఎలాకాకి. "దానియెదురుపోయి దక్కెనగతి నవునువ్వటిల్లవదననీరజమున, మాన్చి

చెట్టబట్టుకొని తెచ్చెలోపలి, కనదగాకినారియ్యె లారి. P. i. 592.

అవదాతమా avadātamu. [Tel.] n. Whiteness. తెలుపు. adj. White. తెల్లని.

అవదూరు avadūru. [Tel.] n. (a bad phrase) Calumny, defamation. అపదూరు, నింద, అపవాదము.

అవద్యమా avadyamu. [Skt.] adj. Mean, low, servile, inferior. నిక్కుప్తమైన. అవద్యమా avadyamu. [Skt.] n. Ruin, harm, loss. చెరుపు. దీనికి అవద్యములేదు this has lost nothing.

అవధరించు avadhārintsu. [Skt.] v. a. To favour with one's attention. To lend an ear, listen. To wear, put on. ఎవ్వరికవడు, విను, ఆలకించు, పెట్టుకొను. "నవపింఛమయభూషలవధరించినటింను." Swa. iii. 25. "దుర్వసువంశంబునంబుట్టిననీకిట్టికోధనంబులే మచ్చురింబులవధరింపుము." A pref. 21. అవధాను (the second person singular of the imperative of the verb. అవధరించు.) Oh Listen! O give ear! వినుము, ఆలకించుము, చిత్తగింపుము. "కు పేర శంకరుల్ సరసనుగొల్పవైక్యూర్కూరిడ స్వామిపరాకవధారుడేవ హెచ్చుకెయిలంచుకంచు కులు." N. i. 177.

అవధానమా avadhānamu. [Skt.] n. Attention, care, regard. మనూయోగము, ఎచ్చరిక. అవధాని or అవధానుడు n. He who is attentive or careful. He who is skilled in the Vedas. ఎచ్చరికగలవాడు, బాగుతగలవాడు, వేదము బాగుగావచ్చినవాడు. అష్టావధాని a versatile man; one who can attend to eight matters simultaneously. శతావధాని n. One who can attend to a hundred things at one and the same time.

అవధారణమా avadhāranamu. [Skt.] n. Certainty, determination, resolution. Emphasis. నిశ్చయము. అవధారు See అవధరించు.

అవధి avadhī. [Skt.] n. Boundary, period, time, conclusion, end. (Colloq.) Strait, calamity, misfortune. పొలిమేరి, కాలము అననానము, అపద. కిరీటతనానధి as long as

one lives. వానికి ఒక అవధివచ్చినది a misfortune happened to him. అవధి క్రయపత్రము a mortgage bond with the penalty of forfeiting the mortgage after a limited time. అవధివేసినవాడు *ava-dhiritam*. [Skt.] adj. Disregarded, scorned, despised. అవమానించబడిన, తిరస్కరించబడిన. అవధూతము adj. Removed, tossed aside, cast away, thrown. తోసివేయబడిన. అవధూతుడు *ava-dhūtu*. [Skt.] n. A naked mendicant. One who has renounced all worldly feeling and obligation. దిగంబరుడుగా తిరిగి సన్యాసి.

అవధ్యము *a-vadyam*. [Skt. వధ్ = to kill] adj. Not meriting death, innocent. చంపరాని, చంపదగని. అవధ్యుడు n. One who is not deserving of death. చంపనవర్హుడు.

అవనతము *avanatam*. [Skt.] adj. Bowed, bent. వంగిన.

అవనము *avanam*. [Skt.] n. Preservation, protection, rescue. రక్షణము. “గజప్రాణావసార్యాహి” one who hastens to save the life of the elephant.

అవని *avani*. [Skt.] n. The earth. భూమి. అవనివరుడు or అవనితరేంద్రుడు a king. అవనివరుడు a Brahmin.

అవపథ్యము *ava-pathyam*. [Skt.] n. Violation of prescribed regimen. Error in diet. అవధ్యము.

అవపాతము *ava-patam*. [Skt.] n. A pit concealed under leaves and earth to catch elephants. ఏనుగుల మొదలైన వృక్షములను పట్టుకొనుటకై త్రవ్వి విడక క్రలను కంపలను పుచి వాటివైన కొద్దిగా మన్నువేయబడిన గొయ్యి, ఓడము.

అవభృతము *ava-bhritham*. [Skt.] n. Ablution after a sacrifice, a purification made at the termination of a sacrifice or any auspicious ceremony. యజ్ఞాంతర్వానము.

అవమతి *ava-mati*. [Skt.] n. Disgrace, disregard. అవమానము. అవమతము adj. Despised, disregarded. అవమానితము.

అవమర్దనము *ava-mardanam*. [Skt.] n. Beating as a drum. వాయించడము. “మర్దలముఖావమర్దనకుంఘ్రంకులయు.” A iv. 42.

అవమర్యాద *ava-maryāda*. [Skt.] n. Incivility, unpoliteness. అగౌరవము, అమర్యాద.

అవమానించు *ava-mānintsu*. [Skt.] v. a. To dishonor, to disgrace. అగౌరవముచేయు. అవమానము *ava-mānam*. [Skt.] n. Disgrace, dishonour, disrespect. అమర్యాద.

వానికి అవమానము అయినది or వాడు అవమానపడినాడు he was disgraced or treated with disrespect. అవమానితము adj. Despised, disrespected. పరిభూతమైన. అవమానితుడు *ava-mānitudu*. [Skt.] n. He who is disgraced or treated with disrespect. పరిభూతుడు.

అవయవము *ava-yavam*. [Skt.] n. A limb, a member. అంగము. అవయవి *ava-yavi*. n. An organism; that which has limbs.

అవయోగము *ava-yogam*. [Skt.] n. A bad sign, an inauspicious omen. అవలక్షణము.

అవరజుడు *avarajudu*. [Skt.] n. A younger brother. తమ్ముడు, అనుజుడు.

అవరోధము *ava-rōdham*. [Skt.] n. Obstacle, hindrance. A seraglio. అడ్డి, అడ్డగించు. అంతస్తురము. అవరోధించు *ava-rōdhintsu*. [Skt.] v. t. To obstruct, to hinder. అడ్డగించు.

అవరోహము *ava-rōham*. [Skt.] n. Descending దిగడము. The root that grows from the branches of trees like the Banyan tree. ఊడ.

అవల Same as అవల (q. v.)

అవలంబించు *avalambintsu*. [Skt.] v. a. To take hold of any thing; depend on any person or thing. చేపట్టు, ఆశ్రయించు. ఆమతమును అవలంబించినవారు Converts, those who embraced that creed. ధైర్యము నవలంబించి picking up courage. ఆయనమూల నవలంబించినవారు they embraced his opinion, or sided with him. అవలంబము or అవలంబనము *avalambam* n. Taking hold of

any thing, hanging on or from. Adoption, or profession of certain views. గతి, ఆశ్రయము. మతావలంబనము the adoption of a religion. అవలంబితము adj. That which is adopted, as one's own.

అవలక్షణము *ava-lakshanam*. [Skt.] n. Evil omen, an inauspicious sign. అవయోగము, చెడులక్షణము. అవలక్షణము adj. Deformed, inauspicious. వికారమైన.

అవలగ్నము *ava-lagnam*. [Skt.] n. The waist. నడుము.

అవలీల *ava-līla* [Skt.] n. Ease, facility. సులభము, చులకన. అవలీలమైన adj. Easy, facile, ready. సులభమైన. అవలీలగా *ava-līla-gā*. [Skt.] adv. Easily, as play. సులభముగా, చులకనగా.

అవలుంఠనము *ava-lunthanam*. [Skt.] n. Rolling on the ground. పారలడము. అవలుంఠితము adj. Rolled on the ground. పారలిన, నేలమీద దొంగిలిన.

అవలేపము *ava-lēpam*. [Skt.] n. Pride. గర్వము.

అవలేహనము *ava-lēhanam*. [Skt.] n. Licking with the tongue. నాకడము.

అవలోకించు *ava-lōkintsu*. [Skt. Root connected with the English word Look.] v. n. To look at. చూచు, విడిచు. అవలోకనము n. Sight, seeing. చూడడము. పురావలోకనము re-perusal. సింహావలోకనము retrospection. సింహావలోకనపద్యము a verse in which every line looks back to the beginning. వాని ముఖావలోకనము చేయరాదు one should not look at his face. అవలోకితము adj. That which is seen. చూడబడినది.

అవశ *a-vasa*. [Skt.] n. She who is out of her senses. స్వారకములేనిది. “అవశచందానలైవాలునవ్యధూటి.” Swa. vi. 41. అవశము *a-vasam*. [Skt.] adj. Unsubjected, unrestrained, independent. అస్వాధీనమైన. “మేనవశంబగులుయ్యుత్పజించెనసువుల.” P. i. 137. అవశముగా not in one's power.

అవశకునము *ava-sakunam*. [Skt.] n. An evil omen, a bad sign. దుష్టలక్షణము, దుశ్శుకునము.

అవశాత్ or అవశాత్తుగా *a-vasat*. [Skt.] adv. Suddenly, unawares, providentially, abruptly. అకస్మికముగా, హఠాత్తుగా.

అవశిష్టము *ava-sishtam*. [Skt. from శేషము] adj. Left, rest, remainder. శేషము, మిగిలినది. వాణ్ని ప్రాణావశిష్టముగా విడిచిపెట్టిరి they left him half dead.

అవశ్యము *a-asyam*. [Skt.] adj. Necessary, indispensable, urgent, requisite. నిశ్చితమైన, నిశ్చయమైన. అవశ్యముగా adv. Necessarily, positively. అవశ్యముగా. నిశ్చయముగా.

అవస్థంభము *ava-shtambham*. [Skt.] n. Support, stay, a post or pillar. ఆధారము, పట్టు, కంబము. నాకు మంచి అవస్థంభములేదు I have no defender, I have no patron. తమ అవస్థంభము ఉండగా వానికేమి తక్కువ as long as he has your support what need he care?

అవసది *ava-sadi*. [Tel. with Skt. prefix] n. అవనాదము.

అవసత్ *a-vasat*. [Skt.] adj. Indwelling. నివసించియుండే. “అలనాజనావాంకవలనావసద సంఘ.” Vasu. i. 141.

అవసథము *ava-satham*. [Skt.] n. A house, habitation. ఇల్లు.

అవసరము *avasaram*. [Skt.] n. Occasion, opportunity. కేళి, సమయము, కారోచితముయము. ఇది మూడో అవసరము this is the third time. “చేవచ్చు నయ్యవసరంబున.” T. iii. 39. అవసరము also means food offered as a meal to a god, or a kind of mantram said on the occasion. శ్రీధాంకములో అరువై అవసరములు ఆరగింపుచేయుదురు they make an offering of sixty meals. Also necessity, urgency, hurry, flurry. అగత్యము, ఆశురము. అవసరమైనప్పుడు నిన్ను పిలిపించుకొంటాను I will send for you when necessary. అవసరము చేస్తే పని చెడిపోవును if you hurry the

business will be spoiled. అది నాకు అవసరములేదు I have no occasion for this. అవసరము adj. Necessary, urgent, hurried, hasty. అగత్యమైన, అతరమైన. అవసరమైనపని urgent business. అవసరపడు *avasara-patu*. v. n. To hurry, to haste. త్వరపడు. అవసరముగా adv. Urgently, in haste. అగత్యముగా, అతరముగా. అవసరించు *avasarinisu*. [Skt.] v. a. To hurry, make haste. త్వరచేయు.

అవసానము *ava-sanamu*. [Skt.] n. End, conclusion, termination, death. Limit. కడ, విరాము, సమాప్తి, కేవలము, మృత్యువు, అవసానకాలము the time of death. అవసన్నము *ava-sannamu*. [Skt.] adj. That which has reached its end, that which is destroyed. కడముట్టివడి, నశించినది.

అవసాయము *ava-sayamu*. [Skt.] n. Certainty, termination, remainder. నిశ్చయము, ముగింపు, కేవలము.

అవస్థ *avastha*. [Skt.] n. State, condition, situation: trouble, difficulty, strait. దశ, సంకటము. వాడు నిండా దురవస్థలోనున్నాడు he is in a wretched state. అవస్థాశ్రయము, ఆకా బాగ్నస్వప్నములు the three states: viz., waking, sleeping and dreaming. అవస్థాచతుష్టయము, ఆకా బాల్యావస్థ the period of childhood. యౌవనావస్థ the period of youth. వాగ్దావస్థ old age. మరణావస్థ the agony of death.

అవహేళనము *ava-helanamu*. [Skt.] n. Contempt, disrespect, disregard. తిరస్కారము, అవమానము.

అవాంతరము *avantaramu*. [Skt.] adj. Included, subordinate. అంతర్భాగమైన, లోని, కింది. అవాంతరదశ a minor distinction: a species, a subdivision of a general term. అవాంతరస్లోకము a spurious verse: an interpolation. అవాంతరకథ an episode. అవాంతరముగా unexpectedly.

అవాచ్యము *a-cachyamu*. [Skt.] adj. Unutterable, not fit to be uttered, obscene.

అవరాని, ఆడరాని, ఉచ్చరించగూడని, బండ్లైన, బూతు అయిన.

అవాజ్ *avazā*. [H.] n. Report, public talk. పుకారా, వదంతి.

అవాప్తము *a-vāptamu*. [Skt.] adj. Obtained. పొందబడిన. అవాప్తి *avāpti* n. Obtaining, attaining. పొందడము.

అవారణము *a-vaṛanamu*. [Skt.] adj. Unrestrained, resistless. అనర్గళమైన, అడ్డంకిలేని, యధేచ్ఛమైన. "ఏరెధరనవారణమహిమః." A. i. pref. 38. అవారణ or అవారణము n. Resistlessness, want of restraint. అడ్డంకిలేని. అవారణ or అవారణగా adv. Irrepressibly. అనర్గళముగా, యధేచ్ఛగా.

అవారి *avārī*. [Tel.] adj. Abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన. అవారిగ adv. Abundantly, excessively. విస్తారముగా, మెండుగా. "అవారిగ తియ్యని మేడివండ్లుగొంచు." P. iv. 37.

అవారితము or అవార్యము *a-vaṛitamū*. [Skt.] adj. Inevitable, irresistible. దుర్వారమైన, అప్రతిహతమైన, అడ్డంకించగూడని.

అవి *avi*. [Tel.] pron. Those, (things.) అవి యెవరివి whose things are they?

అవికలము *a-vikalamu*. [Skt.] adj. Entire, perfect, unimpaired. సంపూర్ణమైన, సమగ్రమైన, తాదామారుకాని.

అవిచ్ఛిన్నముగా *a-ricchittu-gā*. [Skt.] adv. Undisturbedly, uninterruptedly. నిరాటంకముగా. అవిచ్ఛిన్నము adj. Uninterrupted, unintermitting. ఎడతెగని, నిరంతరమైన. అవిచ్ఛిన్నముగా adv. Uninterruptedly. ఎడతెగక, నిరంతరముగా.

అవిటి *aviti*. [Tel.] n. He who is maimed, crippled or deformed. A blind man. అంకహీనుడు, వికలాంకుడు, గుడ్డి, పిచ్చుగుంటు.

అవిద్య *a-vidya*. [Skt.] n. Want of knowledge, ignorance. అజ్ఞానము.

అవిధి *avidhi*. [Skt.] n. Misfortune, calamity, trouble, distress. తొండ, సంకటము.

అవిధితుడు *a-ri-nitudu*. [Skt.] n. A wicked man. దుస్తుడు, విషయము, లేక, నీతిలేనివాడు.

అవిభక్తము *a-vibhaktamu*. [Skt.] adj. Undivided, unpartitioned, unseparated, joint. పంచుకొనబడని. అవిభక్తులు *a-vibhaktulu*. n. plu. Those who live together without dividing their inheritance, those who live as one family. భాగాలు తీరనివారు, పాళ్లు పంచుకొననివారు. మీర విభక్తులా అవిభక్తులా do you live apart from your brothers or not?

అవిముక్తము *a-vi-muktamu*. [Skt.] adj. Unloosed, not delivered. విమోచనముకాని.

అవియు *aviyu*. [Tel.] v. n. To break, burst, be destroyed. బద్దలగు, పగులు. వానిగుడ్డవినినవి his eyeballs are destroyed. అవియుండు *aviyintsu*. v. a. To break. బద్దలుచేయు.

అవిరతము *a-viratamu*. [Skt.] adj. Continual, incessant. సంతతమైన, నిరంతరమైన.

అవిరళము *a-viralamu*. [Skt.] adj. Thick, close, dense. నివిడమైన, దట్టమైన.

అవిరి *aviri*. n. [Tel.] The indigo plant (*Indigofera tinctoria*.) A certain disease that attacks the pupil of the eye. నీలిచెట్టు, కంటికితగిలే ఒక రోగము.

అవిలంబనము *a-rilambanamū*. [Skt.] n. Rapidity, swiftness. త్వర, కేవలము. అవిలంబితము *a-rilambitamū*. [Skt.] adj. Rapid, swift. త్వరమైన, వడిగల.

అవివాదము *a-vidadamū*. [Skt.] adj. Undisputed, unquestioned. తగవులేని.

అవివేకము *a-irivēkamū*. [Skt.] n. Want of sense or judgment, absence of discrimination, ignorance, imprudence, blindness of heart, folly. తెలివితేలి. అవివేకము adj. Undiscriminating, foolish, blundering. తెలివితేలి. అవివేకి *a-irivēki*. n. A fool, a blockhead. తెలివితేలివాడు.

అవిశ్వసనీయుము *a-visvasanīyamū*. [Skt.] adj. Untrustworthy, dishonest. నమ్మదగని.

అవిసిచెట్టు or అవిసచెట్టు *arisi-chettu*. [Tel.] n. Common flax, *Linum usitatissimum*, also a certain leguminous plant. అరిసి. సీమ అవిసె *Cassia alata* (Watts.)

అవు *avu*. [Tel.] Another form of అవ (q.v.) నీన్యాధికి యిది అవును this will be good for your disease.

అవుడు or అవుడు *avudu*. [Tel.] n. The under lip. అడుగుపెడవి. అవుడుగఱచు to bite the under lip from anger. కోపముచేత అధోష్ఠమును కొరుకుకొను.

అవుతు *avutu*. [H.] n. A waterspout in which the stream descends; if the stream ascends, it is called హీరుసుడి. అవుతు భానా *avutu-khana*. [H.] n. A reservoir, a cistern, pond, bath. తొట్టి, గుంట, స్నానవాటిక.

అవును or అవును *avu* It is so, yes. 3rd pers. sing. indefinite of అవు v. n. To become.

అవునుగడ్డి See under ఎట్టివేము.

అవేలము *a-velamu*. [Skt.] n. Boundlessness, unlimitedness. మేలేము, మితిలేము. "విస్తయంబవేలముగాక." Swa. iv. 28.

అవ్యక్తము *a-vyaktamu*. [Skt.] adj. Indistinct, invisible, imperceptible. అస్పష్టమైన, అనుభవని. అవ్యక్తగణితము n. Algebra. రీజుణితము. అవ్యక్తవాణి an unknown quantity in algebra. అవ్యక్తరాము n. Dark red; the colour of the dawn. కొంచెము ఎరుపు, అరుణము.

అవ్యక్తుడు *a-vyaktudu*. [Skt.] n. A blockhead, one who is ignorant or stupid. మూఢుడు, మాఢుడు, అవ్యక్తులు the ignorant. అవ్యక్తురాలు *avyaktu-rā'u*. n. An ignorant woman. మూఢురాలు, మాఢురాలు

అవ్యధ *a-vyadha*. [Skt.] n. Freedom from sorrow. దుఃఖములేము.

అవ్యయుమా a-vyayamu. [Skt.] adj. Imperishable, immutable, eternal. నాశరహితమైన, నిత్యమైన. n. An indeclinable word, a particle. విభక్తివచనాదులు లేనిశబ్దము. అవ్యయుడు a-vyayudu. n. He who is imperishable, i.e., God. నాశరహితుడు, నిత్యుడు, కేవుడు.

అవ్యవధానము a-vyavadhanamu. [Skt.] n. Absence of interval. వ్యవధానములేదు. అవ్యవధానముగా adv. Immediately. వెంటనే, తోడుతోనే.

అవ్యవహితము a-vyavahitamu. [Skt.] adj. Close, near, adjoining. సమీపమైన.

అవ్యాజము a-ryajamu. [Skt.] adj. Not cunning, honest. కపటములేదు. Causeless. నిర్భయమైన. అవ్యాజకరు free grace.

అవ్యాపకము a-vyapakamu. [Skt.] adj. (In Logic.) Not spreading over the whole, not covering the whole. అవ్యాపకత్వము n. Non-comprehensiveness or generalisation. అవ్యాప్తము that which is not pervaded with, అవ్యాప్తి inadequate extent (of a definition) అవ్యాప్యము not covering the whole ground, not extending over the whole matter. అవ్యాప్యవృత్తి a category of limited application, a partial inference.

అవ్వ avva. [Tel.] n. A grandmother, a mother: any old or respectable woman. జననజనకులతల్లి, తల్లి, పూజ్యురాలు. అవ్వపండు avva-pandu. n. A certain scarlet fruit called in Tamil శెలగిప్పిట్టం శాశివండు. It is boiled in oil to anoint the head. అవ్వో interj. O madam!

అవ్వల్ avval. [H.] adj. First. మొదటి. అవ్వల్ రకము best quality (of goods.)

అవ్వల avvala. [Tel. అ+ల lit. that side.] adv. Afterwards, after, beyond, on the other side further. తరువాత, అతర్వాత, ఆపైన. అవ్వలవ్వలి further and further.

అవ్వాయికువ్వలు or అవాయికువ్వలు avvayi-tsurvalu. [H. hawai] n. plu. Rockets, sky rockets. ఆకాశబాణములు.

అవ్వారి avvāri. [Tel. another form of అవారి] adj. Abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన. అవ్వారిగ, అవారిగ, adv. Abundantly, excessively. విస్తారముగా.

అశక్తము, అశక్తత or అశక్తి asaktamu. [Skt.] n. Weakness, inability, illness. దుస్థిలము, అసమర్థత, వ్యాధి. నేను అశక్తముగానున్నప్పుడు when I was ill. అశక్తుడు a-saktudu. n. An invalid, a patient, a sick man. రోగి. అశక్తులు invalids, patients.

అశక్యము a-sakyamu. [Skt.] adj. Impossible. అసాధ్యము. అశక్యుడు a-sakyudu. n. He who is invincible. అసాధ్యుడు.

అశనము aśanamu. [Skt.] n. Food, boiled rice, subsistence. అన్నము. భోజనము. ఆశనానికీలేనవాడై being without bread to eat. మాంసాశనుడు he who eats flesh. అశనాతుడు n. He who is hungry. ఊధితుడు, ఆకలిగొన్నవాడు.

అశని aśani. [Skt.] n. A thunderbolt. వజ్రయుధము, పిడుగు.

అశరీరవాణి a-sarira-vāni. [Skt.] The speech of an invisible being, a voice from heaven. ఆకాశవాక్యము. అశరీరి a-sariri. n. A spirit, an incorporeal being. కేహము లేనివాడు. "తనకునబ్బాలుచే చావుగలదని యశరీరచేదని" (Vish. viii. 78.) being warned by a voice from heaven that this child should cause his death.

అశశ్వతము a-śśvatamu. [Skt.] adj. Not permanent, temporary. అస్థిరమైన.

అశాస్త్రీయుమా a-śāstriyamu. [Skt.] Opposed to the Śāstras. శాస్త్రసమ్యక్తముకాని.

అశీతి aśīti. [Skt.] (a numeral adj.) Eighty. ఎనుబది. అశీతిభాగము the eightieth part. అశీతికుడు an octogenarian.

అశుచి a-śuchi. [Skt.] n. Uncleaness. అపకృత. అశుచి adj. Unclean. అపకృతమైన.

అశుద్ధము or అశుద్ధత a-śuddhamu. [Skt.] n. Impurity, uncleaness. పారిశుద్ధ్యము లేదు (Colloq.) the human excrement. అమేధ్యము. అశుద్ధము adj. Unclean, impure. అశుచియైన.

అశుభము a-śubhamu. [Skt.] n. Inauspiciousness. అమంగళము. శుభాశుభములు good and evil. వారిని శుభాశుభములకు పిలువడములేదు they never invite them on any occasion either of joy or sorrow.

అశేషము a-śēshamu. [Skt.] adj. Without a remainder, whole, all, entire. యావత్తు, అంత. అశేషము n. The whole, all the people. యావత్తుమంది. ఉరశేషమును పిలిచినారు they invited the whole village.

అశోకము aśōkamu. [Skt.] n. The Jonesia Asoca, or, the Ucaria longifolia. వంజశము. అశోకము adj. Free from sorrow. దుఃఖములేదు.

అశౌచము a-śauchamu. [Skt.] n. Uncleaness, impurity, defilement. Same as అశుచి.

అశ్మము aśmamu. [Skt.] n. A stone, a rock. అశ్మి n. The disease called stone in the bladder. మూత్రకృచ్ఛము, నిరుకట్టు రోగము. అశ్మసారము n. Iron. ఇనుము. Metal. లోహము.

అశ్రద్ధ a-śradha. [Skt.] n. Neglect, inattention. ఉపేక్ష.

అశ్రాంతము a-śrāntamu. [Skt.] adj. Eternal, continual. నిరంతరమైన, ఎలాగైనా, ఎల్లప్పుడును ఉండే.

అశ్రీ, aśri. [Skt.] n. The edge of a sword. అస్త్రాదుల అగ్రభాగము, అయుధభార, అంచు.

అశ్రువు, or అశ్రుము aśruvu. [Skt.] n. A tear. కన్నీటి.

అశ్రీలము a-ślilamu. [Skt.] n. Rustic language. పామరశబ్దము, అసభ్యమైనమాట.

అశ్వగంధ aśva-gandha. [Skt.] n. A certain medical plant (Physalis flexuosa) పెన్నెరు చెట్టు.

అశ్వత్థము aśvatthamu. [Skt.] n. The holy fig tree (Ficus Religiosa.) పిప్పలము, రాచిచెట్టు. అశ్వత్థమునుంచి వెంపలిచెట్టువృక్షంతుము from the cedar to the hyssop. అశ్వత్థపత్రాకారమైన heart-shaped, shaped like a fig leaf. అశ్వత్థాము. a certain hero, the son of Drona.

అశ్వము aśvamu. [Skt.] n. A horse. గుర్రము. అశ్వగతి the pace of a horse. అశ్వదూత a messenger who rides on horseback. అశ్వపాది horsefooted. అశ్వమేధము the sacrifice of a horse, performed anciently by Hindu rajahs. అశ్వరథము a carriage drawn by horses. గుర్రపుబండి, గుర్రాలబండి. అశ్వవైద్యుడు a veterinary surgeon. అశ్వశాల a stable. అశ్వశాస్త్రము veterinary science. అశ్వశిక్ష the training of horses. అశ్వశిక్షకుడు a rough-rider, a horse-breaker. అశ్వారూఢుడు or అశ్వారోహుడు one who is mounted on horseback. రపుడు.

అశ్వినీ aśvini. [Skt.] n. The first lunar mansion. మొదటి నక్షత్రము. The twins in the zodiac; the head of the Aries or the 1st of the 28 Nakshatras or lunar mansions.

అష aśha. [Tel. for అట] v. They say, it is said: అష నెల్లినాడను they say he is gone. (This and the following forms are used chiefly by Vaidiki women among the Brahmins.) అషు aśhu. [Tel. for అట్లు] adv. Thus, so. అషయలే If so. అషుంటు adv. Further or farther. అవతల. అషువంటి for అటువంటి adj. Such. అషే for అతే a phrase used in questioning a woman: thus, వాడితో చెప్పినావాషే did you tell him? (a word addressed to the wife, &c.)

అష్ట ashta. [Skt. of. Eng. "Eight," Lat. Octo.] adj. Eight.—అష్టకష్టములు The eight unpleasant circumstances liable to occur in the course of life. [Viz. దేశాంతర గమనము foreign travel, భార్యావియోగము separation from one's wife, కష్టకాలములో ప్రయ బంధుదర్శనము friends and relations arriving in the time of trouble, ఎంజిలిసిడము eating the leavings of others, తన శత్రువులతో స్నేహముచేయుటము courting one's enemies, పరాస్నమునకు కాచియుండడము looking for food from strangers, సభలో ఆప్రతిష్ఠవచ్చుట being ignorant in an assembly of wise men, దరిద్ర మనుభవించడము suffering poverty.] అష్టకోణి an octagon, అష్టదిక్కుల the eight points of the compass.—అష్టదిక్పాలములు the regents of the eight points of the compass, viz. Indra of the East, Agni of the South-east, Yama of the South, Nairriti of the South-west, Varuna of the West, Marut of the North-west, Kubera of the North, and Işana of the South-east.—అష్టదిగ్గజములు the elephants supporting the eight corners of the earth.—అష్టవాగములు the eight serpents supporting the eight angles or points of the world. Their names are as follow:—వాసుకి, అనంతుడు, రత్నకుడు, శంఖపాలుడు, కులికుడు, పద్మకు, మహాపద్మకు, కాశ్యపకుడు. అష్టపములు a certain set of songs of eight lines in length.—అష్టపాత్రములు the eight vessels used in a sacrifice.—అష్టభాగ్యములు the eight requisites to the regal state; as రాజ్యము territory, భండారము wealth, సైన్యము an army, ఏనుగులు elephants, గుర్రములు horses, ఛత్రము an umbrella, చామరము a fly fan or whisk, ఆంధోలిక a pulanquin.—అష్టభోగములు the eight sources of pleasure, viz., ఇల్లు house, పరుపు bed, వస్త్రము raiment, ఆభరణము jewels, స్త్రీలు women, పుష్పము flowers, గంధము perfume, తొంబాలము areca nuts and betel-leaves.—అష్టమదములు eight kinds

of pride, viz., అన్నమదము luxury in food, అగ్నమదము pride of wealth, స్త్రీమదము pride of lust, విద్యామదము pride of learning, కులమదము pride of rank and family, రూపమదము pride of beauty, ఉద్యోగమదము pride of station, యౌవనమదము pride of youth.—అష్టస్వామ్యములు the eight respects in which an absolute conveyance is made, viz., విక్రయ, దాన, వినిమయ, జల, తరు, పాపాణ, నిధి, నిక్షేపములు.—అష్టాంగములు See under అంగము. సాష్టాంగదండము prostration in worship. — అష్టాపదము an eight legged dragon: a spider. అష్టాపదానము See under అపదానము. అష్టైశ్వర్యములు complete comfort, every blessing, also eight attributes, viz., అణిమ, మహిమ, గరిమ, లభిమ, ప్రాప్తి, ప్రాకామ్యము, ఈశ్వర్యము, వశిశ్వర్యము.

అష్టమము ashtamamu. [Skt.] adj. The eighth. అష్టమి ashtami. n. The eighth day after the new or full moon, the eighth phase of the moon. ఎనిమిదవ తిథి. అష్టాదశము ashta-dashamu. adj. Eighteen. పదునెనిమిదవది.

అసంకల్పితము a-sankalpitamu. [Skt.] adj. Not thought on, not purposed, not intended. అప్రతిజ్ఞారము.

అసంఖ్యాయము a-sankhyeyamu. [Skt.] adj. Innumerable. లక్ష్యలేని.

అసంగతము a-sangatamu. [Skt.] adj. Incoherent, incongruous, improbable, inconsistent. అసమంజసమైన, పాసగని. అసంగతము n. Incoherency, incongruity. పాసగమి.

అసంతృప్తి a-santushiti. [Skt.] Discontent. తృప్తిలేమి.

అసందర్భము a-sandarbhamu. [Skt.] n. Incongruity, inconvenience, unseasonableness. అసంగతము, అసమయము. అతడు లేనందున అట్లు చేయడాను అసందర్భమైనది his absence

prevented my doing so. అసంవర్ధము adj. Unconnected, inconvenient, unseasonable. అసమయమైన.

అసంపూర్తి a-samparti. [Skt.] adj. Incomplete. అసమగ్రము.

అసంబంధము a-sambaudhamu. [Skt.] adj. Unconnected, incongruous. అసంగతమైన.

అసంభవము a-sambhavamu. [Skt.] adj. Improbable, unlikely, non-existent. సంభవించునదికాని, కలుగని.

అసద్ద a-sadda. [Derived from Skt. అశ్రద్ధ] n. Carelessness, negligence. Disdain, scorn, contempt. అలక్ష్యము, ఉపేక్ష, అశ్రద్ధ.

అసత్, అసత్తు or అసత్తేన a-sat. [Skt.] adj. Bad, vile. చెడ్డదన.

అసతి a-sati. [Skt.] n. A faithless wife. కులబ, రంకులాడి, రంకుటూలు.

అసత్యము a-satyamu. [Skt.] n. Perjury, falsehood. బాంకు, అబద్ధము.

అసమ a-sadu. [Tel.] n. Slenderness, smallness, minuteness. A wretch, a vagabond. నూత్నము, అల్పము. కొంచెము; అల్పుడు. "అతి నిత్యములవాల్లేజాలననదురే." M. V. i. 263.

అసమ adj. Small, slender, minute. నూత్నమైన, కృశమైన, సన్నని, కొంచెమైన, అల్పమైన. "నీసముడగుగాని యసదుగా తలంపగరాదు." M. IX. i. 100.

అసంపూర్ణము a-samprusamu. [Skt.] adj. Incomparable. అసమానమైన, సాటిలేని.

అసభ్యము a-subhyamu. [Skt. from సభ] adj. Unfit for an assembly. Vulgar, low, base. సభకు యోగ్యముకాని, ఊర్రమైన, నీచమైన.

అసభ్యుడు asubhyudu n. An unmannerly man, a wretch. క్షుద్రుడు.

అసమంజసము a-samanjasamu. [Skt.] adj. Bad, inconsistent. బాసకాని, అసంగతమైన, అసమయమైన.

అసమగ్రము a-samagramu. [Skt.] adj. Incomplete. అసంపూర్ణము.

అసమము a-samamu. [Skt.] adj. Unequal, unequal either in surface or number, uneven, unrivalled: సముకాని, అసదృశమైన, విషమమైన. అసమనేత్రుడు asamanētrudu n. An epithet of Siva, the god who has an extra eye. శివుడు. అసమశరడు asama-sarudu n. An epithet of Cupid. మన్మథుడు.

అసమయము a-samayanu. [Skt.] n. An inconvenient, unfit or unfavourable time. అకాలము. అసమయము adj. Unseasonable. అకాలమైన.

అసమర్థము a-samarthamu. [Skt.] adj. Unable, incompetent. అశక్తమైన. అసమర్థుడు a-samarthudu. n. He who is unable or incompetent. అశక్తుడు, చేతకానివాడు.

అసమాధానము a-samadhanamu. [Skt.] n. Dissent, dislike, aversion, discontent. అసమ్మతి. అసమాధానము adj. Discontented.

అసమానము a-samānamu. [Skt.] adj. Unequal, different. సముకాని.

అసమిత్త్యకారి a-sam-ikshya-kari. [Skt.] n. He who acts inconsiderately. చక్కగా ఆలోచింపక పనిచేయువాడు. అసమిత్త్యకారిత్వము n. Acting inconsiderately.

అసము asamu. [Tadbhava form of Skt. యశము] n. Fame, reputation, renown, power, influence, authority, opportunity. కీర్తి, ఉద్రేకము, యశము, అధికారము, బలము, సందు, ఎడము. "కులగిరిమైనుండి కుంభిని విారిక సమున ముకు సింహంబుచందిమున." H. D. ii. 2069. తనపనివార్యము అసము ఇచ్చియున్నాడు he has given all his authority to his servants, he has given up the reins to them. మొగుడు అసమిచ్చినందున అది యింత శ్రుద్ధుమన్నది she is so conceited as her husband has given the management of things into her hands.

అసరవేయు asara-rēyu. [Tel.] v. n. To delay. అలస్యముచేయు.

అసరు asaru. [Tel.] n. The juice of leaves. ఆకుపసు. భార. శిల్ప. ii.

అసలారు *asalaru*. [Tel.] v. n. To increase. అరిశయిల్లు. అసలార *adv.* Duly, agreeably, well. ఒప్పుగా. "బసవనిర్ణీపాభాగ్య మహత్వమసలారవి." BD. v. 850.

అసలు *asalu*. [Tel.] n. Mud, mire. బరద. plu. అసళ్లు. "అడుగున బండివీలియనలై." A. i. 21. "అవనిరేణువులనీరసలుగాక." P. i. 238.

అసలు *asalu*. [H.] adj. Original, principal, excellent, real, genuine, legitimate. మొదటిదైన, ముఖ్యమైన, స్వచ్ఛమైన, సంకరముకాని. అసలువావా the original complaint. అసలువాది the original complainant. అసలుచేరి the original rents or account. అసలు n. The principal, as opposed to the interest మాలభవము. Plu. అసళ్లు originala. అసళ్లు ఉంచుకొని నకళ్లు ఇచ్చినాడు he retained the originals and gave the copies. Also, origin, stock in trade.

అసహాయత *a-sahayata*. [Skt.] n. Loneliness, solitude, the life of a hermit. ఒంటి. అసహాయశూరుడు *a-sahaya-suru* n. He who fights single-handed. అసహాయుడు *a-sahayudu*. n. He who is friendless, he who is single-handed. ఒంటిగాడు, రండ్లోమనిషి సహాయము లేనివాడు.

అసహిష్ణుడు *a-sahishnu*. [Skt.] n. He who is impatient. తాళలేనివాడు. అసహిష్ణుత్వ n. Impatience. ఓర్వలేమి, తాళలేమి. అసహిష్ణులై *adj.* Impatient, unenduring. ఓర్వలేని, తాళలేని.

అసహ్యము *a-sahyamu*. [Skt.] adj. Intolerable, unbearable, hateful, loathsome. తాళనూడని, సహించనూడని, చీదరైన. అసహ్యము n. Loathsomeness, disgust. చీదర, తాళనూడము. అసహ్యపడు or అసహ్యించు v. n. To have a dislike for, to be disgusted with. తాళపడు.

అసాక్షికము *a-sakshikamu*. [Skt.] adj. Unattested, unwitnessed. సాక్షిలేని.

అసాదు *a-sadu*. [Skt.] adj. Good, well. మంచిది, బలీ.

బుధుడ, సాదసకాత్రపులెల్లన, సాదసజగజ్జెట్టాడంపాదసనేయక. రామా. 3 అ.

అసాధారణము *a-sādharanamu*. [Skt.] adj. Not common, special, specific. ఏకేషమైన.

అసాధువు *a-sadhuvu*. [Skt.] adj. Not mild, not in conformity with the rule. Wicked, bad. సాధువుకాని, చెడ్డ, దుష్ట.

అసాధ్యము *a-sādhyamu*. [Skt.] adj. Impossible. సాధ్యముకాని. అసాధ్యత *a-sādhyata*, n. Impossibility. చెల్లగాదు.

అసి *asi*. [Skt.] n. A sword. ఖడ్గము. adj. Slight. అల్పమై అసనీగారుము *asi-gayamu*. n. A slight or superficial wound, a slight graze or wound. స్వల్పగాయము. అసిధారా వ్రతము *asi-dhara- vratamu* a vow to stand on the edge of a sword; (figuratively) being engaged in any hopelessly difficult task. అసిధేను or అసిధేమక or అసివ్రత్రీ *asidhēnu*. n. A knife. ఘోక, నూకత్తి. "సంబద్ధాసిధేమక." Parij. ii. 118. అసివ్రత్రము *asi-patramu* [Skt.] n. The blade of a sword. కత్తియొక్క అలుగు or the sheath. కత్తి బర. అసిబోవు *asi-bōvu*. v. n. To glance off, to miss. రవంత తరిలి రప్పిపోవు. "బరబర ద్రిపి వైచినశూలమసిబోవ." N. iv. 115.

"అసిబోవు లెట్లునాయసిబోవు మెకముల జంచునాచేయమ్ముచిలుకుటమ్ము." రామా. 2 అ.

అసిమి *asimi*. [Tel.] n. A bag placed on the back of a bullock to carry things. ఎద్దు మోకాటియు గో నెవరె కుట్టిన సంచి. అసిమి గొల్లెన *asimi-gollena*. [Tel.] n. A kind of small tent. ఇరుప్రక్కలను వంపుగా కాలవరె నేర్పరిచిన చిన్నచదారము. "మనువుగా నేగియసి మిగొల్లెనలువన్ని" కళా viii.

అసియాడు *asi-yadu*. [Tel.] v. n. To tremble, dance, move, dangle; to hang as a pendulum. చలించు, మోకు, త్రోలాడు. "మొక్కన నసియాడు మురురూపమరూడు."

N. ii. 82. అసివారు *asi-varu*. [Tel. అసి+వారు] n. A gentle walk, a stroll. విహారము "ఎవ్వడువలువలేకక్కయిష్టాదశిద్దిపాలి నసివారుదిగిరిల." కాలీ. iv.

అసిలేరు *asileru*. [Tel.] n. A vulgar name for అశ్లేష the ninth lunar mansion.

అసుఖము *a-sukhamu*. [Skt.] Want of happiness, misery. సుఖములేమి.

అసున్నతి *a-sunnati*. [Skt. అ not, + Arabic సున్నతి circumcision] n. Uncircumcision. [Used in Pritchett's Telugu Gospels, 1819]. అసున్నతీయలు the uncircumcised.

అసుర or అసురుడు *asura*. [Skt. lit. "Assyrian".] n. A demon, giant. రాక్షసుడు. The Asuras were such as Ravana and Bana, who were adorers of Siva. అసురకృత్యము a horrible deed. అసురధ్రువము *asura-dhruvamu* n. The south pole. దక్షిణధ్రువము. అసురసంధ్య *asura-sandhya* n. The dusk, the evening. సాయంకాలము. (In the Vedas and in the cuneiform inscriptions, the word అసుర is used in the sense of (1) a nobleman, (2) a powerful being, (3) a god. In later Skt. literature, it is always used in an evil sense.)

అసురుసురు or అసులుసులు *asurusuru*. [Tel.] n. (lit. sighing and sobbing.) Exhaustion, waste of strength. మిక్కిలి అలుపు.

అసువు *asuvu*. [Skt.] n. Life, breath. ఉసురు, ప్రాణము.

అసూయ *a-sūya*. [Skt.] n. Envy, malignity, intolerance. ఓర్వలేమి.

అసూర్యంశత్య *a-sūryam-pasya*. [Skt. lit. she who never beholds the sun.] n. A woman who dwells in a harem. రాణి వాసముగా నుండేస్త్రీ.

అస్మక్కు *a-sriku*. [Skt.] n. Blood. రక్తము, నెత్తురు.

అస్థిరీతము *a-skhalitam*. [Skt.] adj. Firm, unshaken; chaste. చలించని. అస్థిరీతవ్రతము.

చారి a youth who has not known a woman.

అస్తమయము or అస్తమానము *astamayamu*. [Skt.] n. Sunset, evening. ప్రార్థుక్రంకడము. ఇసుక కప్పుకొని లోకమంతా అస్తమానమైనట్లున్నది clouds of sand obscured the face of nature. అస్తమించు *astamitsu*. v. n. To set, to draw towards evening. ప్రార్థుక్రంకె. మబ్బుకప్పుకొని లోకము అస్తమించినట్లున్నది the world is enveloped in shade. అస్తమితము *astamitam*. adj. Set, as the sun. క్రంకిన. అస్తమా *astamu*. [Skt.] adj. Set, cast, thrown, disappeared, lost, gone. క్రంకిన, పోయిన, మరుగైపోయిన. అస్తబలుడు he who is exhausted. అస్తము n. An imaginary mountain in the west behind which the sun is believed to set. అస్తాలము, అస్తాత్రి *astachalamu*. n. The western mountain. అస్తమయపుత్రము.

అస్తరు *astaru*. [H.] n. The lining of a garment, a patch. అస్తరువేసిక్కుట్టు to line (a coat, &c).

అస్తివాస్తీ *asti-nasti*. [Skt.] adj. Doubtful, partly true and partly false. సంశయస్పదమైన.

అస్తిభారము or అస్తిభారము *asti-bharamu*. [Skt. for హస్తీభారము] n. A foundation. అడుగునమ్ము, పునాది.

అస్తు *astu*. [Skt.] v. Be it so. తేహాస్తు may it be so, amen.

అస్తోకము *a-stokamu*. [Skt.] adj. Not a little, not trifling, great. బృహత్తైః, అల్పముకాని. అస్తోకత్వము *astokatvam*. n. Greatness.

అస్త్రము *astramu*. [Skt.] n. A weapon, a sword, a missile. అయుధము, బాణము, కత్తి కటాక మొదలైనవి. అగ్నేయస్త్రము a fiery weapon, a weapon having the power of fire. నాగాస్త్రము a serpent weapon, having a serpent's power. అస్త్రకారుడు a maker of weapons. అస్త్రవిద్య military science.

అస్త్రస్పృష్టి a shower of arrows. అస్త్రశిక్ష military exercise. అస్త్రాగారము an arsenal, an armoury. అస్త్రీ astri. n. A Bowman. నిలకాడు. అస్త్రజీవి astrajivi. n. A soldier. బంటు, సైనికుడు.

అస్థి asthi. [Skt.] n. A bone. ఎముక. అస్థిగతము in the bones, అస్థిగతజ్వరము or అస్థిజ్వరము slow fever, an internal fever. అస్థినిక్షేపము the rite of depositing the bones of the dead at a holy place. అస్థివంజరము a skeleton, lit. a cage of bones. అస్థిభంగము fracture of the bones. అస్థిసంచయనము collecting the bones after the burning of a corpse. అస్థిసారము marrow.

అస్థిరము a-sthiramu. [Skt.] adj. Transient, perishable, unstable. అశాశ్వతము. అస్థిరత a-sthirata. n. Unsteadiness, instability. చాంచల్యము, నిలకడలేమి.

అస్పష్టము a-spashṭamu. [Skt.] adj. Not clear, indistinct. విశదముకాని.

అస్పృశ్యము a-spriṣyamu. [Skt.] adj. Not to be touched, intangible. తాకనూడని.

అస్పృటము a-sphutam. [Skt.] n. Indistinct. స్పష్టముకాని.

అస్మత్, అస్మదీయము asmat. [Skt.] (pron.) Mine, my. నా, నాది. అస్మదాగమనము my arrival. అస్మదామలికు to me and others.

అస్రము asramu. [Skt.] n. Blood. A tear. రక్తము. కన్నీళ్లు. అస్రశుకు a blood-drinker, a fiend. అస్రమాతృక chyle, chyme.

అస్వకీయము a-svakiyam. [Skt.] adj. Not one's own, belonging to another. తనది కాని. అస్వకీయధనము another's property.

అస్వచ్ఛము a-svachhamu. [Skt.] adj. Not clear, indistinct. అస్పష్టమైన.

అస్వతంత్రము a-svatantramu. [Skt.] adj. Not free, dependent. పరాధీనమైన. అస్వతంత్రుడు asvatantrodu. n. A dependant,

one who is not a free agent, not his own master. పరాధీనుడు.

అస్వప్నులు a-svapnulu. [Skt.] n. The sleepless, i. e., the gods. దేవతలు.

అస్వరుడు a-svarudu. [Skt.] n. One who has a harsh voice. చెవికింపుకాని స్వరము కలవాడు.

అస్వాదు a-svadu. [Skt.] n. Tasteless, insipid. రుచిలేని.

అస్వాధీనము a-svadhīnamu. [Skt.] adj. Dependent, not free. అస్వతంత్రమైన. ఆ సాత్రు వానికి అస్వాధీనముగా నుండినది the property was not in his power.

అహము ahamu. [Skt. cf. Lat. ego. Eng. I.] pron. I, myself. నేను. (Met.) Arrogance, presumption. అహంకారము. వానికి నిండా అహమున్నది he is very proud. అహంకరించు ahan-karintsu. v. n. To be arrogant or over-hearing. గర్వించు. అహంకారము, అహంకృతి or అహంకీర్తి అhankaramu. n. Egotism, conceit, arrogance. గర్వము. అహంపూర్విక ahampurvika. n. Emulation. నేనంటే నేననిపైబడడము. అహంభావము ahambhāvam. n. Egotism, pride. గర్వము. అహమహమిక ahamahamika. n. ("Saying, I, I.") Conceit, emulation, vaunting, bragging. ఘర్షణరాహంకారము. అహమించు ahamintsu. v. n. To be conceited. గర్వించు.

అహము ahamu. [Skt.] n. Day. అహస్సు, దినము. పుణ్యాహము holy day. అహస్తిశలు day and night, continually. అహారహము aharahamu. adv. Daily. ప్రతిదినమున్ను, దినదినము. అహస్తిశములు or అహారాత్రములు day and night. అహర్ముఖము ahar-mukhamu. n. Morning. ప్రాతఃకాలము. అహర్వతి, అహస్వతి or అహర్పతుడు aharpati. n. The lord of day, the sun.

అహరేశారులు a-hale-karulu. [H.] n. Public servants, men of business.

అహవాలu ahavala. [H.] n. The actual state of things, particulars, circumstances.

అహామంబ్రోరులు ahasham-bantrōluru. [H.] Police peons.

అహహ or అహహా aha. [Tel.] interj. Ah! aha! implying surprise, fatigue, pain, pleasure. అన్యుతము, భేదము, సంతోషము—ఈ అర్థములందు చెప్పేమాట.

అహార్యము a-haryamu. [Skt.] n. A mountain, a hill. పర్వతము.

అహి ahi. [Skt.] n. A snake or serpent. సర్పము, పాము. అహితుండికుడు ahi-tundikudu. n. A snake catcher. పాములవాడు.

అహిపతి ahi-pati. n. The lord of snakes. ఆదిశేషుడు. అహిభుక్కు ahi-bhukku. [Skt. lit. the serpent-eater.] n. The Eagle. The peacock. గురుక్షేత్రుడు, నెవలి. అహిభయము ahi-bhayamu. [Skt.] n. Apprehension of treachery, fear from one's own party being like the fear of a lurking snake. రాజులకు స్వపక్షమువల్ల కలిగే భయము. N. ii. 114; A. ii. 48; A. iv. 295. రాజులకు స్వపక్షమువారెవరినగా, 1. army దండు, 2. friends మిత్రులు, 3. courtiers ఆశ్రీతులు, 4. relations సలబంధులు, 5. acquaintance కార్యసముద్యమలు, 6. attendants or people శృతులు, 7. personal servants ఉపచారముచేయువారు.

అహింస a-himsa. [Skt.] n. Harmlessness. అహింసాపరమాధ్యక్షం harmlessness is the highest virtue. అహితము a-hitamu. [Skt.] n. Unfriendliness, enmity. వైరము. అహితము adj. Unfriendly, inimical. విరోధమైన, శత్రుత్వమైన. అహితుడు a-hitudu. n. An enemy, a rival. శత్రువు.

అహేతుకముగా a-hētukamu-gā. [Skt.] adv. Causelessly. నిష్కారణముగా.

అహో ahō. [Skt.] interj. Ah! Oh! (expressing compassion, regret, praise, weariness or surprise.)

అహోహో అహో-āhō. [Skt.] interj. Ah! Oh! (expressing compassion, regret, praise, weariness or surprise.)

అంధ్రు andru. [Tel.] plural of అంధ్రు. n. Wives, women.

అహోరాత్రము ahō-rātram. [Skt.] n. A day and night. A whole day. రాత్రయను పొలును. adv. Continually.

అ ా

అ The broad vowel A, as in arm, father. [The Secondary form of this letter is ā which is a modified form of the upright stroke | used to denote the long sound of a in Sanskrit.]

[The ingenuity of the inventors of the Indian Alphabets is shown by the way in which they formed the long vowels out of the short ones by giving a slightly different turn to their forms. See Taylor.]

2. The demonstrative sign, as అ పని that act, ఆ కథలు those stories, ఆ వెనుక after that, ఆ తెల్లవారి next morning. ఆ ఆ (or ఆయా) యింట్లో in the various houses.

3. As a contraction ఆ stands for ఆశ్వాసము chapter; also for a certain verse ఆలవెలది of a certain metre.

4. As a Sanskrit prefix it means Upto, Until, As far as; as ఆనంత్రాహము or ఆనంద్ర తారకము as long as the moon and the sun or stars last. ఆనావపు to the knee. ఆపాదమునకము from head to foot. ఆపాల గోపాలు up to or including the children and the shepherds. ఆసముద్రము as far as the sea. See ఆకంఠము and ఆచందాలము.

5. A Telugu affix denoting question, or surprise as అదిదా (is it) he?

6. An interjection ఆ, or ఆ ఆ, or అహ. Yes, Aye: or Ah! A. iv. 5.

అంక్షు anksha. [Skt.] n. Custody, surveillance. (Vizag.) కావలి, పారా.

అంగికము angikamu [Skt. from అంగము.] n. Gesture, action. కనబాపులు నెగరేతలులు.

అంగిరసుడు angirasudu. [Skt.] n. Brihaspati. బృహస్పతి, వేల్పుబొడ్డె.

అంధ్రు andru. [Tel.] plural of అంధ్రు. n. Wives, women.

అంతర్యమా antaryamu. [Skt.] n. Heart, mind. అభిప్రాయము, కుట్ర. ఇది అంతర్యానికి లేవలె please to consider this.

అంత్రమా antramu. [Skt.] n. A bowel. పేగు.

అందోళింపు andolintsu. [Skt.] v. n. To swing. కూగు. అందోళనము andolanamu. n. Swinging, trembling, oscillation. కూగడము. అందోళము or అందోళిత andolamu. n. A palankeen. అందలము, చుట్టి. అందోళితము andolitamu. adj. Moved, swung, agitated. కూచబడిన.

అంధ్యమా andhyamu. [Skt.] n. Blindness. Opposition, obstruction, hindrance. గుడ్డితనము, అడ్డీ, అటంకము.

అంధ్రమా andhramu. n. [Skt.] The Sanskrit name for Telugu. అంధ్రరాజ్యము the Telugu country. అంధ్రులు the Telugu people, Telugus.

అక aka. [Tel. from అకు to stop.] n. A check, an order, a command. Custody. అడ్డంపు, అడ్డ, చెర. "కిరువించిచ్చివుచ్చుకొన వోటులవలలాకకులోనగాకప్పటిక." Swa. iii. 163. అకట్టు (అక+కట్టు) akattu. v. i. To prevent, hinder, check. నిరోధించు. అకపడు aka-padu. v. i. To intervene, to interpose. అడ్డిపడు. రాచు: కిష్కిం: అక పెట్టు aka-pettu. v. t. To prevent.

అకంఠమా akanthamu. [Skt.] adv. Full, up to the neck. గొంతుమట్టుకు. H. i. 186. అకంఠులైగా భక్షించినాడు he ate to the full.

అకంపింపు a-kampintsu. [Skt.] v. n. To tremble, shake. మిక్కిలి కంపించు, వణకు. అకంపితము a-kampitamau. adj. Well shaken. చక్కగా కదిరింపబడినది.

అకతాయు akataya. [Tel.] n. A rascal, a rogue, a wretch. A naughty boy. కుంట అకతాయతము rascality or naughtiness. కుంటురితనము.

అకత్రాడు aka-tradu. [Tel.] n. The string used to tie the churning rod to a post. కన్యమును తగిలించుటకై తిరకంబునునందు కట్టెడు త్రాడు.

అకరము akaramu. [Skt.] n. A mine: foundation: basis, authority. గని, అస్థిభారము, ఆధారము, సాధకము. Also, a crowd, multitude. సమాహము. అకరము akaramu. [Tel.] n. Anger. అగ్రహము.

" ఏకమై తెంచినట్లడ దాకిన గడువల్లభులై తిరకంబున మూకలు వియగనల్లను దాకరమున నేపెను గుడయిరిభూమిన్." భార: ఆది. viii.

అకర్షింపు akarnintsu. [Tel.] v. a. To listen, attend to. విను. అకర్షణము -karnunamu. n. Hearing. వినుట.

అకర్షణము akarshamu. [Skt.] n. Pulling, hauling: attracting, drawing. ఈడ్చడము. అకర్షణము a-karshalamu n. That which attracts, a magnet. అకర్షణము akarshanamu n. The act of drawing, or attracting. అకర్షణ మంత్రము a magic spell that has power to draw or attract, putting an enemy in our power. అకర్షణశక్తి n. The power of attraction. భూమ్యాకర్షణశక్తి terrestrial attraction or gravity. అకర్షింపు akarshintsu. To attract. అకర్షితము a-karshitamu. adj. That which is attracted. అకర్షింపబడినది.

అకలనము akalunamu. [Skt.] Wish, desire: counting, reckoning. ఇచ్చు, కోరిక, అభిలాష, ఎన్నిక, లెక్కము. Vasu. pref. 1.

అకలి akali. [Tel.] n. Hunger, appetite. Eagerness. ఈత్రు. G: అకటి; or అకటి D. అకటికి; L. అకట. అకలిగొన్నాడు he had an appetite, he was hungry. అకలియెత్తు, or వెట్టు To be hungry. అకలితీర్చు To appease or satisfy hunger. వానికి అకలి కాలేనా is he not hungry? See అకొను.

అకల్పము a-kalpamu. [Skt.] n. Ornament, decoration. అలంకారము.

అకళింపు akalintsu. [Tel.] v. t. To understand. గ్రహించు. అకళిత or అకళింపు akalinta. [Skt.] n. Intelligence; comprehension. అవగాహనము. అది నాకు అకళింపుకాలేదు I do not comprehend it.

అకశము a-kasamu. [Skt. ఆకాశము] n. The sky: heaven.

అకస్మికము or అకస్మికముగా a-kasmikamu. [Skt.] adv. n. Suddenly. అకస్మాత్తుగా.

అకాంక్షి a-kanksha. [Skt.] n. Wish, desire. (In gram.) the government or concord of words in a sentence. ఈ స్లోకమునకు అకాంక్షి చెప్పి regarding this verse state who is meant, what did he do, where, why, to whom, &c. అకాంక్షింపు akan-kshintsu. v. a. To wish, long for.

అకాండీకము a-kandikamu. [Skt.] n. Unseasonable, unusual at that season. Vasu. v. 3.

అకాకర a-kakaru. [Tel. అకు+కాకర] n. The wild species of Momordica Dioica. అడవికాకర.

అకారము akaramu. [Skt.] n. Shape, form. అకారపూజ్యుడు A fop, a beau. అకారవంతుడు or అకారి a handsome man.

అకారితము a-karitamu. [Skt.] n. Called, summoned. పిలువబడిన. Parij. iii. 81.

అకాశము akasamu. [Skt. another form of అవకాశము emptiness, empty space, or interval.] n. Ether, sky, atmosphere. అకాశగంధ the river of heaven. అకాశగరుడగడ్డ a plant which like the misletoe grows on a tree. Ainslie, 3. 158. Bryonia Epigea, air-living-Bryony. అకాశవల్లి akasa-valli. n. Cassytha filiformis (Watts.) అకాశపంచాంగము akasa-panchangamu. n. A fool's chronicle, a pack of nonsense. అకాశబాణము akasa-banamu. n. A sky rocket. అకాశరామన్న akasa-ramanna. Jack Robinson, nobody. అకాశవాణి a-kasa-vani. adj. "Sky-speaking," as the voice of an angel or invisible being.

అకీర్ణము a-kirnamu. [Skt.] adj. Sprinkled, scattered. Also dishevelled, loose, as locks.

అకు aku. [Tel.] n. A leaf of any sort. A petal. పత్రము, చీకము. A betel, or palmyra leaf; also the leaf on which the Hindus eat their food. చిస్తరాకు. An ear-ring. చెవికప్పు. Young rice (paddy) not yet transplanted. Any herb: young sprouts of corn. A flake as అకు ఉప్పు a flake of salt. Any filament. The radius or spoke of a wheel. The shutter of a blind. అకులరలుపు a venetian door. Also, a chit, note or short letter. చీటి; a loan bond. ఇచ్చివుచ్చుకోలు పత్రము. This word prefixed to others generally denotes green; as అకులేలు a green scorpion, and అకుమిడత a green cricket. అడంగులకంటె మగవారు ఏదాకులు ఎక్కువ చదివినారు men have read seven pages further than women; that is, men are tenfold worse than women; or, are their masters in wickedness. నీ పేరు అకుసపోకన అంటుకుండా చెప్పరాను I shall mention (or use) your name with great caution. అకు అలము aku-alamu. n. Greens, herbs, vegetables. (The word అలము here has no definite sense.) అకుమూరలు or మూరలు aku-kuralu. n. Potherbs, garden stuff. అకు చాటున aku-tsatana. adj. In ambush, hidden, veiled, screened. అకుదిరుతపులి aku-chiruta-puli. n. A small species of leopard. అకుచిలక aku-chilaka. n. A butterfly, or a green parrot. అకుజెముడు aku-jemudu. n. The oleander-leaved spurge. Euphorbia Nerifolia. (See జెముడు.) అకుటిల్లు aku-tillu. n. A booth or hut of leaves, an arbor of leaves. అకుటింట in a booth. అకుతీగ the vine that produces the tamala (or betel) leaf. అకు తోట a betel garden: a garden in which plants are reared. అకుపచ్చు aku-putta. n. The colour called sap green. అకుపత్రి చెట్టు aku-pattri-chettu. n. The clove tree Cassia lignea. అకుపీకలు a certain game. (H. iii. 190). అకుపుసుగు aku-purugu. n.

A green caterpillar. **అకుపోత** *aku-pōta*. n. Transplantation of a green crop. **అకుపోయ** *aku-pōyu*. v. a. To transplant corn. To set the sprouts. **అకుమడి** *akumadi*. n. A field sown, but the sprouts of which are to be transplanted. (also, called నారుమడి.) **అకుమడుపు** *aku-madupu*. n. A roll of betel leaf. A mode of measurement. **అకు మొలకాకు** The self planting herb. **అకురాయి** *aku-rayi*. n. A file (i.e., a filament రాయు to rub off.) Also the name of a bird, the cuckoo (F. B. I.) **అకుపాశురాయి** or **ముల్లపాశురాయి** (from ముల్లు a thorn) a rasp. **కత్తి అకురాయి** a sharp thin file for cutting combs. **కప్పు అకురాయి** a very small file. **పట్టు అకురాయి** a three sided file.

అకుంచనము *a-kunchanamu*. [Skt.] n. Contracting, drawing up, shrinking. Elasticity. మడుచుట.

అకుజెల్ల *aku-jella*. [Tel.] n. A kind of fish.

అకులము *a-kulam*. [Skt.] adj. Troubled, distressed, confounded. **అకులవడు** *akulapadu*. v. i. To be troubled or confounded. కంకపడు, చెడరు. **అకులపాటు** *akula-pātu*. n. Agitation అకులపడటం.

అకుసన్నములు *aku-sannamulu*. [Tel.] n. A sort of fine rice.

అకుతము or **అకుతి** *a-kūtamu*. [Skt.] n. Meaning, intention, wish, desire Expression, mien, demeanour. The thought of the heart, manifested by the acts: expression of features. అభిప్రాయము, తలంపు.

అకృతి *akriti*. [Skt.] n. Form, shape, figure, mien. ఆకారము.

అకృష్టి *akrishti*. [Skt.] n. Attraction. ఆకర్షణము.

ఆకె *ake*. [Tel. ఆ+అక] pron. She, that woman. ఆదిడ.

అకోత్తు *akottu*. [Tel. అకు+2.త్తు] n. Nippers or clippers to cut betel nut with. అడకొత్తు.

అకోను *a-kōnu*. [Tel. అక+కొను] v. n. To be hungry, to have an appetite. See ఆకలి.

అక్రందనము or **అక్రందము** *a-krandanamu*. [Skt.] n. Weeping, lamentation. **అక్రందించు** *akrandintsu* v. n. To lament. ఏడ్చు.

అక్రమించు *a-kramintsu*. [Skt.] v. a. To appropriate wrongfully, to encroach on, usurp. **అక్రమణము** *a-kramanamu*. [Skt.] n. Surrounding, occupying, usurpation, filling (as smoke.) **అక్రాంతము** *a-krāntamu*. adj. Appropriated, seized. అక్రమించబడినది. రాజాక్రాంతము seized by the king. **అక్రాంతి** *a-krānti*. n. Filling, pervading, spreading through. (T. iv. 159.) వ్యాపకము.

అక్రోశము *akrōśamu*. [Skt.] n. Anger, dissatisfaction, malice. Curse, imprecation. తిట్లు. **అక్రోశించు** *akrōśintsu*. v. n. To grieve, to be displeased, to be malicious. To curse or abuse. తిట్టు.

అక్షేపము, **అక్షేపణ** *akshēpamu*. [Skt.] n. Censure, blame, reproach, criticism, scruple, objection, a question. **అక్షేపించు** *akshēpintsu*. v. t. To criticise, to object, to question. **అక్షేపకుడు** *akshēpakudu*. n. One who criticises or objects. అక్షేపించువాడు. **అక్షేప్తుడు** *akshiptudu*. n. One who is blamed or censured. నిరాక్షేపముగా above all question, blame or reproach, unquestionably. దురాక్షేపణ a groundless cavil.

అఖరు *akharu*. [H.] adj. Last, final. కడపటి. n. End, termination. తుడ, అంతము. **అఖరున**, **అఖరుకు** adv. Finally, lastly. నెల అఖరుకు at the end of the month. అఖరయినది it is finished or expended.

అఖరువు *akhuru*. [Skt.] n. A rat. ఎంక. a bandicoot. పందికొక్క.

అఖేటము *akhētamu*. [Skt.] n. Hunting; the chase. వేట.

అఖ్యా *akhya*. [Skt.] n. A name, or appellation. పేరు. **అఖ్యాత** *akhyaṭa*. n. The speaker. చెప్పేదనాడు. **అఖ్యాతము** *akhyaṭamu*.

adj. Said, spoken, rehearsed. **అఖ్యాతము** *akhyanamu*. n. Telling. చెప్పట. An episode of a book, a tale or fable, an ancient story. **అఖ్యాయము** *akhyaṃyamu*. adj. Fit to be said or rehearsed.

అగంతుకము *agantukamu*. [Skt.] adj. Unexpected (as a guest dropping in.) **అగంతుకుడు** or **అగంతువు** *agantukudu*. n. A guest, a stranger, one who drops in. పుడక, అతిథి.

అగడము *agadamu*. [Tel.] n. Sport, jesting, fun, wantonness. **అగడకాడు** or **అగడీడు** *agadakadu*. n. A scoffer, one who teases. **అగడముచేయు** *agadamu-chēyu*. To tease, sport with. అడకప్పుడు (P. i. 520.) a troublesome master, a wanton ruler, a tyrant.

అగడపలు *agadapalu*. [Tel.] n. A range of clouds. మెగిలదొంతి, మబ్బులన్నపు దొంతరలు.

అగతము *agatamu*. [Skt.] adj. That which is come. Gained, realized, obtained, gotten. వచ్చిన, పొందబడిన.

అగమనము *agamanamu*. [Skt.] n. Arrival. వచ్చుట, రాక. **అగమము** *agamamu*. n. Arrival, approach; a treatise on వేదాంతము or divinity describing religious rites. A grammatical augment or letter inserted in any part of the radical word or affix as ఇంచుకాగమము "the causal affix *intsu*" as in the word ప్రాయంచు. న్నాగమము the coming of the rains, the rainy season.

అగాడి *agadi*. [Tel.] n. An inferior sort of grain.

అగాత్యము or **అగాయత్యము** *a-gatyamu*. [Tel.] n. Outrageous behaviour, obstinacy, desperation, baseness, villainy. Pretence of agony or injury: threatening to commit suicide.

అగామి *agami*. [Skt.] adj. Future.

అగు *agu*. [Tel.] v. n. To stop, to stay.

abstain, refrain. To bear (as a cord does a weight.) To be confined, set aside, or reserved. అయింటను అగుచున్ను దేవకి (B. X. 75.) Devaki who was kept in restraint. తల్లినిండులలేని బాలరు అగు నీవు డిక్కు thou art the refuge of the helpless. పకువులకు అగునీడు land set aside or reserved for pasture. ఇది లేనిది నాకు అగుదు I cannot get on without this. నా నోటిలో ఆ మాట అగుదు I cannot keep that word a secret. **అగు**, **అగించు**, **అను**, **అపు** the causal of అగు: *agu*. [Tel.] v. t. To stop, check, hinder. To keep, tend. To look to, superintend, guard, protect, preserve. To fold or gather as a flock. నోరాచి మాట్లాడిరి they spoke cautiously. చెయ్యి అచక (T. v. 22.) without intermission. నిద్ర అచుట to refrain from sleep, keep away drowsiness. రాత్రిళ్లు ఇక్కడ మందలు అచుకొనియుండేవారు they used to keep cattle here at nights.

అగుబ్బిట్ల or **అగుబ్బికోప** *agubbatillu*. [Tel.] n. To increase. అతిశయించు, వృద్ధి పొందు. to be overjoyed. Swa. ii. See. ఉబ్బిట్లు. **అగుబ్బు** *agubbu*. [Tel.] n. Greatness, vastness. అనుభూతులై వినకూర with a waxing and still swelling shriek. **అగుబ్బుగా** *agubbu-gā* adv. All at once, heavily, in a thick shower, bitterly (weeping) భారము.

అగ్నేయము *agnēyam*. [Skt.] n. The south east point, of which Agni is regent. **అగ్నేయాస్త్రము** *agnē-yāstramu*. n. A fiery weapon: a rocket or grenade.

అగ్రనాము *agrahamu*. [Skt.] n. Anger. displeasure, rage, wrath. **అగ్రహించు** *agrahintsu*. [Skt.] v. n. To be angry, or enraged. కోపించు.

అఘాతము *a-ghatamu*. [Skt.] n. Striking, a blow. కొట్టుట.

అఘూర్ణిత *a-ghūrṇita*. [Skt.] adj. Rolling (the eyes.) R. vii. 211.

అఘోషించు *a-ghōshintsu*. [Skt.] v. n. To roar, yell. Jaimini Bhar: VI. 220.

అక్షరము aghranamu. [Skt.] n. Smelling. The sense of smell. అక్షరము a-ghranintsu. v. a. To smell. వాసచూచు, ముక్కలో పీల్చు.

అచందలము a-chandalamu. [Skt.] adj. High and low, including every rank "down to the pariahs."

అచంద్రతారకము, అచంద్రము a-chandra-tarakamu. [Skt.] adv. For ever, as long as the moon and stars or sun endure.

అచమనము achamanamu. [Skt.] n. Sipping water three times before religious ceremonies or meals, or after meals, or after relieving oneself, repeating at the same time the 24 principal names of Vishnu వాచుట. అచమించు achamintsu. v. a. To sip (water) వాచు. అచాంతము achantamu. n. Tasted, sipped.

అచరించు acharintsu. [Skt.] v. a. To practise, to observe, to be used to, to do habitually. To put in practice (the precepts of religion), to perform (bathing, &c.) To celebrate (a religious festival.) అచరణము acharanamu. n. Doing, performing. ఆచారము, నడత. ఆచారము acharamu. n. Practice, custom. Rule, fashion, mode, a course of conduct, institute or observance, Religious observance. మతాచారముచొప్పున according to the principles of the creed. ఆచారి achari. n. A caste title borne by the Vaishnavite Brahmins, the men of the blacksmith and goldsmith castes. సదాచారి a man of good principles. ఆచార్యత్వము acharyatvam. n. The office of a priest. ఆచార్యుడు acharyadu. n. A teacher. A priest: a spiritual guide or preceptor: one who invests the student with the sacrificial thread and instructs him in the mysteries of the religion.

అను See అను.

అనుకీ atuki. [Tel. అ+చూడ్కి.] Trace, sign. జోడి.

అచ్చాదనము achhadanamu. [Skt.] n. Lid, cover: clothes, covering, cloak. అచ్చాదితము achhaditumu. adj. Hidden, concealed.

అజవంజము aju-vanjaramu. [Skt.] n. The world, earthly ties. A family. సంసారము. "అజవంజవృక్షమాతీతమాన్యైః" (Chenn. iv. 132.) He who is freed from earthly ties. అజవంజమానమార్గము worldly defilement.

అజానువాహము a-janu-bahudu. [Skt.] n. Longinus: one whose arms reach to his knees.

అజానేయము ajaneyamu. [Skt.] n. One of the best breeds among horses.

అజి aji. [Skt.] n. War, battle. యుద్ధము.

అజుబాజు aju-bazu. [H.] adv. Around, about, in the vicinity. చుట్టూను, ఆ ప్రాంతములందు.

అజ్ఞా agnya. [Skt.] n. Command, order, sanction, leave, permission. ఆజ్ఞ చేయు to command. ఆజ్ఞానుసారముగా according to order. అజ్ఞాపనము agnyapanamu n. Command, order. T. ii. 2. BD. vi. 120. అజ్ఞాపించు agnyapintsu. v. t. To command, order. అజ్ఞాతుడు agnyatudu. n. He who is ordered. అజ్ఞాపితము agnyapitamu. adj. That which is ordered.

అజ్ఞేయిషి or అజమాయిషి az-mayishi. [H.] n. Trial, proving. పరీక్ష, సరిచూడడము. అజ్ఞయిషి చేయు to test, to try.

అజ్యము ajyamu. [Skt.] n. Ghee, clarified butter. నెయ్యి.

అట ata. [Tel. from అడు] Play, sport, a game: a dance, acting or stage performance. Jest, joke, gambling. అటకల్లె, అటరీ or అటది ata-kalle. [Tel.] n. An actress or public dancer. అటకాడు ata-kadu. n. An actor or dancer. Also a gambler. అటగొర్రు ata-gorru. n. A rake used in husbandry. అటడిగ్గియు A swimming bath. అటతోట ata-tota.

a park. ఉద్యానము. అటవట్టు ata-pattu. n. An abode, residence, scene, place. అటపాక A playhouse, a theatre. అటవిడుపు ata-vidupu. n. A school holiday or play day. అటవెలది ata-veladi. n. A species of metre అటాడు atadu. (అట+అడు) v. a. To play a play, to dance a dance, to act.

అటంకము atankamu. [Tel.] n. Obstacle, prevention, hindrance, resistance, difficulty. అటంకపము atanku-parutsu. v. t. To object, prevent.

అటి Same as అడేలు.

అటు atu. [Tel.] v. n. To suffice: to last, to be enough దాన్ని పోడిమిగా నాడేతే యింకా నెలదినములకు అటివచ్చును with caution it may suffice for a month. అది అటు or అటి రాదు it is not enough. కట్టెలు ఒకమాటుగా తీసికొంటే అటిస్తుంది, చిల్లిచిల్లగా తీసికొంటే అటిరావు if you buy your firewood in the lump it will last; if you buy only a little at a time it will not. అటు n. Striking. కొట్టుట. Shooting, or rheumatic pain: పోటు (M. VIII. i. 218) throbbing. నాకు అటుపోటుగానున్నది I am in great pain. ఆ భుజిలో అటుపోటు ఎత్తిచెవి the boil throbbled much.

అటూపము atopamu. [Skt.] n. Hastiness: excess, pride. సంకల్పము, కేరికాటు, రథసము, అడంబరము, ఔధ్వస్యము, హందర.

అట్రగడలు atra-gadalu. [Tel.] n. A sort of grain. అక్కగడ్లు.

అడ ada. [Tel. corrupted from అడు] adj. Female. అడనుపు a mob of women. అడకండ్లవానన I am a timid woman అడకుసురు a woman. అడతనము ada-tanamu. n. Womanishness, weakness. అడదీ adadi A woman; plural అడవాండ్లు or అడవాండు. అడపడుము ada-palutsu. A girl, a young woman. అడపాప ada-papa. Girl. A lady in waiting, a handmaid. అడమనిషి aa-manishi. A woman.

అడ adv. There, in that place. అక్కడ. అడాడ adala. Here and there. L. ii. 175. Pa. dim. iv. 294.

అడంగి or అణంగి adangi. [Tel.] n. A female. (Usually in the plural alone) అడంకలు, or అణంకలు women. అడంగిమాటలు language fit for a woman. అడంగిలేకి a girlish fop.

అడంబరము adambaramu. [Skt.] n. Pomp, grandeur. Vain display: abortive arrogance. The onset of battle: the charge; the sound of trumpets. యుద్ధవాద్యధ్వని. మేఘాహంకరము the display of clouds. ఆ యింట్లో ఏమో అడంబరముగానున్నది there is some stir in that house.

అడాలు adalu. [Tel.] n. A herb like cress. (Ainslie 2. 12.)

అడి adi. [Tel.] n. An affix (derived from అడు) implying 'doer' or 'performer,' as మాయలు tricks, మాయలాడి a rogue: ముద్దులు fondness, ముద్దులాడి a fond girl: కులుకులు graces, కులుకులాడి a lovely woman: టక్కలు pranks, టక్కలాడి a cheat.

అడించు adintsu. [Tel. causative of అడు] v. a. To cause to move or play, to amuse.

అడిక adika. [Tel.] n. Rumour, talk, scandal, infamy. రచ్చ, నిండ, రట్టు. అడికపడు adika-padu. v. n. To be blamed. అడికోలు adi-kolu. [Tel.] n. Scandal. నిండ, అడిపోసికొనుట. అడికోళ్లు adikollu. Revilings, abusive words. H. v. 304. P. ii 38.

అడితప్పు adi-tappu. [Tel.] v. n. To break one's word. అడితప్పనివాడు one who keeps his word. A man of his word.

అడిపోసికోడు adi-posikonu. [Tel.] v. n. To scandalize, vilify. నిందించు.

అడు atu. [Tel.] v. n. 1. To play, dance, work, act, do, move, ply. కాళ్లు అడకనిరచె he stood stock-still, his feet did not stir. 2. To shake, totter, wag. 3. To beat, as the pulse. ధాతువు అడుచున్నది the pulse beats.

4. To speak, say. ఇట్లు కొందరు అడగా while some spoke thus. అడినది ఒకటి చేసినది ఒకటి he said one thing and did another. పోనాడు to cry Avaunt! మున్నాడు to advance or come forward. అడేరు నోట్లో అడుచున్నది I have the name at the tip of my tongue.

అడు adu. [Tel.] v. a. 1. To play, ply, work, move. 2. To use, do, practise, perform. 3. To speak (a language.) తెలుగు మాటలాడుతాడా? does he speak Telugu? నిజమాడు to speak the truth. 4. To say. ఎవ్వరు ఏమి అడినా let folks say what they will. 5. To promise. 6. To act a character, personify, represent, personate. 7. To assume, or put on (a manner) జాతనంబులాడకొడగ he began to assume an arch manner. 8. To place, put, set. 9. To sound or play on (an instrument) జలకమాడు to bathe; ముద్దులాడు to kiss. మాట్లాడు to speak. బొంతులాడు to tell lies. ఆట్లాడు to play. తక్కులాడు to use the wings, to fly. కొట్లాడు to fight. కేలాడు to hunt. పోట్లాడు struggle, to fight. సివములాడిన possessed by devils. ఇట్టలాడు to pull. ఈడులాడు to swim. డడమాడు or డడములాడు to crack jokes. Other senses will be found under various nouns and verbs. వాడు అడినది అట వాడినది వాట all he says is law, all he chooses to do is right (a taunting proverb) 10. It is also added to the Infinitive in A, or AN, thus విడు. v. n. To separate. విడనాడు to cast off.

అడు adu. [Tel.] adj. Female. ఇవి అడుమాటలు these are a woman's words. అడువేంకము adusandamu. The female shape, feminine disguise. B. viii. 445. అడుమొర A woman's shriek. R. v. 207. అడుకొడు adu-kodu [Tel.] A female companion. అడువి aduvi. A woman. అడుబిడ్డ adu-bidda. A little girl. The sister of a woman's husband. అడుమాండ adu-munda. An abusive word for a woman: equivalent to slut, jade, wretch. అడువీడు woman's town, a place without brave men. See ఆడ adj.

అడుకోను adu-konu. [Tel.] v. n. To play, to ply about, sport. To say. v. t. To blame. నిందించు.

అడేలు adelu. [Skt.] n. A night hawk (HD. ii. 2887.) అడేలువలె కదలకుండా ఉన్నావు you are as sluggish as a night hawk. శరారి, or రామశారిక Tardus. Ginginianus. A species of thrush. The buzzard; gerfalcon See Jerdon's Catal. No. 21.

అధకము adhakamu. [Skt.] n. A measure of capacity called మాసు.

అధకి adhaki. [Skt.] n. The grain called pigeon pea, Cytisus cudjan. అడవికందులు, పెద్దకందులు. Rox. iii. 325.

అధ్యము adhyamu. [Skt.] adj. That which has or possesses. Xv. Thus. సంపదాధ్య possessed of wealth. అమృతాధ్యకమండలము a cup holding nectar. అధ్యుడు adhyudu. n. Owner, possessor. సంపన్నుడు.

అణంగులు See. అడంగి.

అణి ani. [Tel.] adj. Spherical, round (a term applied to pearls.) అణిముత్యము a rounded or faultless pearl. See on కట్టాణి. అణి n. A nail or pin. అణికాడు ani-kadu. n. A confidant, or confidential friend. మర్త్యాడు. అణిపోటు ani-potu. n. A stab in the vitals, a deep wound. చావు బెబ్బ.

అతంకము atankamu. [Skt.] n. Obstacle, pain, fear, apprehension. Disease. అటంకము, బాధ, భయము. రోగము.

అతగాడు ata-gadu. [Tel. అతడు+కాడు.] n. He, that man. అతడు.

అతడు atadu. [Tel. అ+(త)+డు] another form of అతడు. (ఇక్కడ తనర్థము అగమము.)

అతతము atatamu. [Skt.] adj. Extended, great, large. అతతస్థితి with extreme affection or fidelity.

అతతాయి ata-tayi. [Skt.] n. A villain, one who attempts to kill. చంపమర్త్యమించు వాడు.

అతపము atapamu. [Skt.] n. Sunshine. ఎండ. అతపత్రము or అతపవారణము ata-patramu. n. An umbrella. గొడుగు.

అతరము ataramu. [Skt.] n. Freight, fare. కేపు, ఓడకిచ్చెడి కూలి.

అతల atala. [Tel. అ+తల=(beyond) that + place.] n. Further on, away. అంతః.

అతిథ్యము atithyamu. [Skt. from అతిథి] n. Entertainment, hospitality, food given to a wayfarer. అతిథిసత్కారము. అతిథ్యము adj. Hospitable, proper for a guest. అతిథికి యోగ్యమైనది.

అతిథేయుము same as అతిథ్యము. n.

అతిథ్యుడు an unexpected guest. అతిథి, విందు.

అ, with తు The pubes. కాలి వెంట్రుక, శవ్వము.

అతురత or అతురము aturata. [Skt.] n. Hurry, eagerness, affection. అతురచిత్తమై being afflicted. Xర్వాతురము famishing hunger. క్షుధాతురుడై famishing with hunger. కామాతురుడై eager with lust. అతురపడు atura-padu. v. n. To hurry or haste. అతురుడు aturudu. n. He who is eager.

అతోద్యము a-todyamu. [Skt.] n. A musical instrument. వాదియము.

అత్తము attamu. [Skt.] adj. That which is got or stolen. పొందబడిన, అపహరింపబడిన.

అత్మ atma. [Skt.] n. The soul, the living principle. జీవుడు. Self, the individual, a person. The body శరీరము. Nature. స్వభావము. Mind, intellect, reason, understanding. బుద్ధి, మనస్సు. పుణ్యాత్ముడు a pious minded man. పాపాత్ముడు a bad hearted man. God, spirit. అత్త. adj. Own; peculiar. అత్తకము atmakamu. adj. Consisting of: as స్థావరజంగమాత్మకమైన consisting of real and personal goods. అత్తకార్యములు private affairs, one's own business. అత్తజ్జ or అత్తపనరు atma-ja. n. One's own daughter. అత్తకుడు atmakudu. [Skt.] adj.

Formed of. అమృతాత్ముడు one who has a sweet nature. అత్తగతమున atama-gatamu-na. adj. Mentally, in the heart. అత్తఘాతమును atma-ghatakudu. n. A suicide or self murderer. అత్తజ్జుడు atmajjudu. n. A son, as springing from oneself. అత్తజ్జుడు atmagnyudu. n. A sage, who knows God and his own heart. అత్తనేపదము atma-ne-padamu. n. The grammatical name for the middle voice in కొను; as వ్రాసికొను. అత్తవంశన atma-vanchana. n. Self delusion. అత్తస్తుతి atma-stuti. n. Self applause. అత్తార్థము atmarthamu. adv. For oneself. అత్తీయుము atmiyamu. adj. One's own. తనది.

అత్తము atramu. [corrupted from Skt. అతురము] n. Haste. త్వర. అత్తగాడు atra-gadu n. A hasty person. త్వరపడువాడు.

అత ada. [Tel.] n. Sorrow, grief. దుఃఖము, విచారము. అదమరతి ada-marachi. adv. Soundly, well, casually. చోయిగా, నిర్వాసి కులముగా, నిశ్చింతగా, నోరుపోలి. M. X. i. 53. A. iv. 229 "అనియాదముచివలకగ." R. vii. 46.

అడట adata. [Tel.] n. Fulness, satiety, love. త్రేముము, కృత్తి, తనివి. అడటపోయిన. full, satisfied. అడటపోక. without satiating his appetite.

అదరము or అదరణ adaramu. [Skt.] n. Respect, reverence, kindness. మన్నన. అదరించు or అదరణచేయు adarintu. v. t. To be gracious, to relieve, cure. అదరణీయుము adarantiyamu. adj. Worthy of respect. సాదరముగా (స+అదరముగా) with kindness, graciously. అద్రుతము adrutamu. [Skt.] adj. Respected. అద్రుతి adrutu. n. Respect, inclination.

అదరబాదరగా adara-badara-ga. [Tel.] adj. Precipitately, confusedly. అతిత్వరగా, తొందరగా, అనానముగా.

అధరించు *adarintsu*. [Skt.] v. a. To treat kindly, soothe, comfort, honour, welcome. ఆదరము (q. v.)

అధరవు *adaravu*. [from Skt. ఆధారము] n. A prop, or support. Protection, aid, refuge, subsistence. కడుపులో ఆదరవులేక యుండే with empty stomach.

అధర్యము *adarayamu*. [Skt.] n. A looking glass or mirror.

అదా *ada*. [H from Skt. ఆదాయము] n. Profit, gain, advantage. ఆదాయము, ఆదా చేయు or ఆదాపరుడు *ada-cheyu*. v. a. To realise or collect the value.

అదానము *adanamu*. [Skt.] v. n. Taking, acceptance, receipt.

అదాయము *adayamu*. [Skt.] n. Profit, gain, income, emolument, moiety. లాభము, ధనము, వచ్చుబడి, రాబడి.

అది *adi*. [Skt.] n. The beginning. మొదలు. Also, an aim గది. అదిని at the beginning, at first. అదిమని an ancient prophet.

అదిశేషువు *adi-seshuvu*. [Skt.] n. The old dragon, who is worshipped as the supporter of the earth. అది, అదిగాడి *adi*.

n. Etcetera. వాని గృహములు his house, &c., మన్వాదులు Manu and others. ఉత్తరాదిమంది వచ్చినారు they came from the north. ఉత్తరాదివాండ్లు people of the north. దక్షిణాది సరుకులు goods imported from the south. అదికము *adikamu*.

n. Etcetera. అన్నాదికములు food, &c. అదికొను *adi-konu*. v. i. To have one's eye on కన్నువేయు అన్నవేధమునకాదికొను వెబ్బలియుంబోలే" భాగ: నిరాల. v. అదియంతములు (అది+అంతము) first and last. అదియంతములు He who is without origin and end. God.

అదితాళము *adi-talamu*. [Skt.] n. One of the modes by which musical time is measured. ఎనిమిది అక్షరములకాలము.

అదిత్యుడు *adityudu*. [Skt.] n. A name of the Sun. అదిత్యవారము or అదివారము

aditya-varamu. [Skt.] n. Sunday. The 12 adityas are Indra, Dhata, Parjanya, Twashta, Pūsha, Aryaman, Bhaga, Vivasvat, Vishnu, Amsumat, Varuna, and Mitra.

అదిమము *adimamu*. [Skt.] adj. First, original, primeval. అదిమముగాము a primary claim.

అదుకొను *adu-konu*. [Tel.] v. a. To aid, assist, support, treat kindly. ఆదరించు.

అదుర్గా *adurda*. [Tel.] n. Alarm, distress, trouble. భయము, తొందర. అదుర్గాపడు *adurda-padu*. v. i. To be troubled about. తనతనాపడు.

అదేశము *adesamu*. [Skt.] n. Instruction. Grammatical permutation, a substitute. ఆదేశనకారము the letter N inserted in the place of another letter. అదేశించు *adesintsu*. v. t. To teach, instruct. అదేశ్యుడు *adēshta*. n. A teacher, one who gives orders.

అదోకగా *adoka-ga*. [Tel. అవు+అోక] adv. Like a cow's tail. Slanting, in a slanting form, taperingly; conical, pyramidal. A. iii. 30. నక్షత్రము అదోకపాలుగా పడుచున్నది the shooting star passes in a slanting direction.

అద్యము *adyamu*. [Skt.] adj. Prime, first, initial.

అధానము *adhanamu*. [Skt.] n. The act of keeping, covering or putting on. ఉంచుట, కప్పట, ధరించుట. A ceremony performed with fire. గంభూధాము the nuptials.

అధారము *adharamu*. [Skt.] n. Support, prop, stay. ఆ చేతికి ఈ బావో అధారము this well is the sole support of that field; that land depends wholly on this well. జలాధారము లేని భూమి land that has no water convenience.

అధి *adhi*. [Skt.] n. Sorrow, వ్యవసము; anxiety. మనోవ్యధ; pledge, pawn. కుడువ. Also, a residence. ఉనికిపట్టు.

అధికము *adhikamu*. [Skt. from అధికము] n. Greatness. Increase, accumulation, excess, superiority. గొప్పకొను.

అధి దైవికము *adhi-dairikanu*. [Skt. from దేవ] adj. Superhuman, supernatural. దైవమువల్ల గలిగినది. అధి దైవిక లాపములు sufferings due to supernatural causes.

అధిపత్యము *adhi-patyamu*. [Skt.] Government, dominion. కొరతనము.

అధిభౌతికము *adhi-bhantikamu*. [Skt.] adj. Natural, or caused by the operation of the natural elements. పృథివ్యాదిభౌతికములవలన గలిగినది.

అధిన్యము *adhinyamu*. [Skt.] n. Possession, trust, charge, control. అధి:త్వము.

అధునికము *adhunikanu*. [Skt.] adj. Modern, not ancient, recent. ఇప్పటిది, క్రీ. శ్రీ. అధునికులు *adhuniku*. n. The moderns. నవీనులు.

అధేయము *adhēyamu*. [Skt.] adj. Placed, deposited, kept. ఉంచబడినది.

అధోరణుడు *adhōranudu*. [Skt.] n. An elephant driver. మావటివారు.

అధ్యాత్మికము *adhy-atnikamu*. [Skt.] adj. Spiritual. అత్తనల్ల గలిగినది. అధ్యాత్మిక లాపములు sufferings self caused.

అన *ana*. [corrupted from the Lat. Anno.] In the year, as అన ౧౮౩౪ in the year 1834 or A. D. 1834; used in correspondence, and only regarding the Christian era.

అన *ana*. [from Skt. ఆజ్ఞ] n. Command or order. ఆజ్ఞ. n. Oath, adjuration. తోడు అని ఒట్టుపెట్టుకొనుట. Protestation. అన పూర్వకముగా faithfully, according to oath. అంతుకడకండ్లు అప్పు మొప్పు oaths are nonsense and a debt is a plague. నీయాన I swear by thee. నాయాన I swear by myself (as in English upon my word, upon my honor.)

అనందము *anandamu*. [Skt.] n. Happiness, bliss, delight. అనందబాష్పములు tears of joy. అనందించు *anandintsu*. v. i. To be glad, to rejoice..

అనక *anaka*. [Tel. colloquial for అలుకెనక.] adv. Hereafter, afterwards.

అనకట్ట *ana-katta*. [Tel.] n. Anicut. A dam or embankment across a river to raise its level artificially.

అనకము *anakamu*. [Skt.] n. A large kettle drum, a tabor. తప్పెట, ధే.

అనగోలుపోవు *ana-gōlu-pōvu*. [Tel.] v. n. To fade, perish. వాసిపోవు.

అనతము or అనతము *anatamu*. [Skt.] adj. Bent, humbled. ఎరిగిన, ఎంచబడినది.

అనతి *anati*. [Tel.] n. An order, permission, leave. వెలపు. అనతిచ్చు (అనతి+ఇచ్చు) v. a. To say, tell or relate, command, desire, instruct. వెలపిచ్చు.

అనధము *a-nadhāmu*. [Skt.] n. A drum.

అననము *ananamu*. [Skt.] n. The face, mouth. ముఖము, నోరు.

అననకాయ *anapa-kāya*. [Tel.] n. A long gourd (*cucurbita lagenaris*). The bottle gourd. పొరకాయ.

అనమితము *anamitamu*. [Skt.] adj. Bowed, weighed down, bent. ఎంపబడినది.

అనయించు *anayintsu*. [Skt.] v. t. To bring. తెచ్చు. అనయము *anayamu*. n. Bringing. తేనెడుము.

అనవాతిపాలము *anavati-polamu*. [Tel.] n. Disputed land: a field the boundary line of which is questioned. కంకనాపాలము.

అనవలు *anavalu*. [Tel. అన+పాలు.] n. Porridge, rice and milk boiled. కాగిన పాలు, ఇతరకాచిన పాలు. అనవలు [Tel.] n. Token, keepsake: a mark in lieu of signature: sign. Presumptive proof, a token or credentials. ఉంగరమానవాలానగ he gave a ring as credentials. అనవలుపట్టు *anavalu-pattu*. v. t. To identify, recognize. గురుతుపట్టు.

అవాయము *avayamu*. [Skt.] n. A net. వెల. అనిం, అనిక Seo అను.

అను ānu. [Tel.] v. n. To rest on, to touch, be contiguous to. వానికి దృష్టి అనుడు he cannot see out of his eyes.

అను ānu. [Tel.] v. a. To press on, put on. ఆచు, గుండు. To drink. శేండ్లు మద్యము లానును the bees drink honey. పాలిండ్ల కొవిమూని putting poison on her nipples. చేతులచెవు లాని putting his hands to his ears. అనిండు āninsu. v. a. To cause to rest on. అనిక ānika. n. A support, strength. అనుకర్త ānu-karra. n. A prop. ఆనుకొలు ānu-kouu. v. a. To lean against or on. To border on, be contiguous to. అదివిని అనుకొన్న చేతులు lands bordering on the forest. ఓడను అనుకొన్న పడవలు the boats that were alongside the ship. అను దుబిళ్ల ānudu-billa. n. A cushion to lean on, a semicircular cushion or pillow. ఒరుగుదిండు.

అనుకూల్యము ānukūlyamu. [Skt.] n. Convenience, suitability. అనుకూలముగా నుండుట.

అనుగము or అనుగులీగె ānugamu. [Tel.] n. The creeper of the long bottle gourd, cucurbita lagenaris.

అనుగుణ్యము ānu-guṇyamu. [Skt.] n. Fitness, suitability. The state of being in accordance with anything. అనుగుణముగా నుండుట.

అనుపూర్వీగా or అనుపూర్వకముగా ānu-pūrvī-gā. [Skt.] adv. Invariably. Regularly, in order.

అనేక ānela. [Skt.] n. One who brings. తెచ్చువాడు. అనేకము āneyamu. adj. That which deserved to be brought. తెచ్చినది.

అన్యక్షి ān-ekshaki. [Skt.] n. Logical philosophy, metaphysics. వైశేషికాది తర్కవిజ్య.

అపగ āpaga. [Skt.] n. A river, a stream.

అపణము āpanamu. [Skt.] n. A market. అంకడి. అపణికుడు āpanikudu. n. A dealer or shopkeeper. వైకుంఠం.

అపత్తు or అపద āpattu. [Skt.] n. Calamity, misfortune, adversity. అపత్నము āpan-nānu. Unfortunate, hapless. అపత్నము āpanmudu. n. One who is afflicted or distressed. అపదను చెందినవాడు.

అపము āpamu. [Tam.] n. Hopper or Oppas, a kind of rice cake. అప్పుము.

అపసోపాలుపడు āpa-sōpālu-padu. [Tel.] v. n. To be dejected, or grieve, be low-spirited.

అపాతము āpatamu. [Skt.] n. Falling. పడుట.

అపాదముత్తముగా āpada-mastakamu-gā. [Skt.] n. From head to foot. నిలువెల్ల.

అపాదిల్లు āpadilla. [Skt.] n. To happen, to arise. కలగు, పుట్టు. అపాదనము āpada-nāmu n. Happening. కలగుట.

అపు āpu. [Tel. Causative of ఆగు] v. a. To hold back, restrain, check, stop. ఆపు చేయు, ఆగించు. ఆపు or ఆపువల āpu. n.

A stoppage. ఆపుట. Support. ఆసరా, సహాయము. ఆపుచేయు āpu-chēyu. v. t. To check, stop, stay, suspend. నిలుపువల చేయు.

అపె āpe. [Tel. అ+అప్ప] pron. She, that woman, a woman. ఇంటిఅపె the housewife, the lady of the house.

అపేక్ష Same as అపేక్ష.

అపోవు āpōvu. [Tel. from ఆ a contraction of ఆకలి hunger and పోవు to go or ఆడట+పోవు] v. n. To be satisfied. తృప్తికొందు.

అపోశనము āpōsanamu. [Skt.] n. The sipping of water from the palm of the hand as a religious ceremony before or after meals, &c.

అప్తము aptamu. [Skt.] adj. Obtained, gained, intimate, dear, confidential, trusted, attached. అప్తముగా confidentially, in a friendly manner, candidly. అప్తజనము, అప్తజనులు own people, or relations. అప్తి apti. n. Gain, profit. Joining, attachment. అప్తుడు aptudu. n. A friend.

అప్యాయనము or అప్యాయము ā-pyat-yānamu. [Skt.] n. Refreshment, comfort, reconciliation. తృప్తి.

అప్లవము ā-plavamu. [Skt.] n. Bathing, plunging. స్నానము, మునుక.

అబాదు ābādu. [H.] adj. Cultivated, prosperous. n. A town. పట్టణము. అబాదుపరుచు or అబాదుచేయు to cultivate; also, to make a place habitable. అబాదుచేసెను he made the village a great town.

అబాలగోపాలముగా ā-bāla-gōpālamu-gā. [Skt.] adv. Both small and great, one and all. అబాలపండితసహాయము equally useful to the learned and the simple.

అబాలు ābālu. [H.] n. Transplantation.

అబిడ, అబిడె ā-bidu. [Tel. అ+బిడ్డ] Pron. She, that woman. ముసలాబిడ the old woman.

అబుకారి Same as అబ్కారి.

అబోతు ā-bōtu. [Tel. అవు+పోతు.] n. A bull. అబోతును విడుచుట to release a bull at a man's funeral (this being a prescribed rite.) అబోతుకొతు one who rides on an ox, Siva.

అబ్కారి, అబుకారి, or అబ్కారి ābkāri. [H.] n. Abkari, tax on spirituous liquors. కల్ల సారాయిలపైద వేసే పన్ను.

అబ్దికము ābdikamu. [Skt.] n. Anniversary of a death, annual ceremonies.

అభరణము ābharanamu. [Skt.] n. Ornament, decoration, jewels. అభరణుడు n. He who wears jewels.

అభాషణము ābhāshanamu. [Skt.] n. Addressing, speaking; a speech, harangue, oration.

అభాసము, అభాసు ābhāsamu. [Skt.] n. Fallacy, corruption. అభాసముచేయు to injure, to spoil. అభాసాంధ్రము a coarse low dialect of Telugu.

అభిజాత్యము ābhi-jātyamu. [Skt.] n. Lineage, descent.

అభిముఖ్యుడైన ābhi-mukhyudaina. [Skt.] adj. Meeting, fronting.

అభిరుడు ā-bhirudu. [Skt.] n. A herdsman. అభిరపల్లి ābhira-palli. n. A hamlet, a village of herdsmen. అభిరి ābhiri. n. A woman of the herdsmen's caste.

అభిలము or అభిలత ābhilamu. [Skt.] n. Fear, terror. భయము. అభిలనేత్రుడు the fierce-eyed one.

అభోగము ā-bhōgamu. [Skt.] n. Completion. Fullness, plumpness. పుష్కలత్వ.

అమంత్రింపు ā-mantrintsu. [Skt.] v. n. To call. అమంత్రణము ā-mantranāmu. n. Calling. పిలుపు. Adieu; farewell. ఏడుకోలు.

అమడ āmadu. [Tel.] n. A measure of distance equal to four coss: that is, either 8 or 10 miles. అడుగు అమడగానుండినది every step was as wearying as a mile.

అమతింపు āmatintsu. [Skt.] v. a. To invite. పిలుచు. అమతింపు an invitation to a wedding.

అమతిల్లు āmatilla. v. i. To arise. పుట్టు.

అమవసు āmalānu. [H.] n. Income, revenue.

అమని āmani. [Tel.] n. Alarm, fright, annoyance. Also, season, time, harvest time. Plenty. వసంతమునుపు, వచ్చుద్ది అన్నం బానునిగానిదుము give them plenty to eat. వేరూను a long time. అమని చెలికాడు Cupid. మున్నగుడు.

అమము āmamu. [Skt.] adj. Raw, unripe, undressed. వచ్చి, పండని, పండబడని. అమ శ్రాద్ధము n. A funeral rite celebrated by giving unboiled rice, &c., to Brahmins. అమము n. Mucus, had secretions of the bowels. అమకట్టు a collection of mucus. అమచలనము dysentery.

అమయము āmayamu. [Skt.] n. Sickness, disease. రోగము.

అమలకము āmalakamu. [Skt.] n. A tree, Emblic myrobalan. ఉసికి చెట్టు. వానికి అది

కళ్ళలామలకముగానున్నది he has it at his fingers' ends.

అనువద ana-rada. [Tel.] n. A cake made of pulse (termed phaseolus radiatus) soaked in curds.

అమిక or హామిక amika [Skt. అహమహిక] n. Egotism, boasting. Presumption, boldness, vigour. అహంకారము, గర్వము. అమిక శాస్త్ర amikajatra. n. Satiety.

అమిషము amishamu. [Skt.] n. Flesh, meat. Enjoyment. భోగము.

అమిషము or హామిషము amishamu. [H.] n. Means, property, worth, resources, gross produce. అయిషణ్. ఆ గ్రామమునకు పోయి అమిషముచూచుకొని వచ్చినాడు he went to the village and examined what its resources were. "తనహామిషము అచ్చి ఆ పలువలో కొంత దానివేసి" Pritchett's Acts v. 1.

అమిషు aminu. [H.] n. An ameen, a petty revenue officer.

అము amu. [Tel.] n. Fatness, lust, desire. చురుము. అము or అముకవియు amu. v. a. To cover, spread over. చుదాళించు, ఎంకె. కళ్ళలానునముఖము a face bright with radiance. అముకొను amu-kou. v. n. To increase. పెంచుట, వైకాను.

అముక్తము a-muktamu. [Skt.] n. That which is worn or put on as a cloth or armour. కట్టబడన, తోడుకబడన.

అముదము amudamu. [Tel.] n. Castor oil. అముదములు castor oil seeds. అముదపు చెట్టు amudapu-chettu. n. The castor oil tree, palma christi, or, ricinus communis. పెద్దాముదము a species of castor oil used for lamps. చిట్టి అముదము a more gentle purging oil used for infants. కొండ అముదము, or అడవి అముదము or నేపాళము a plant, Baliospermum montanum (Watts.)

అముష్మికము amushmikamu. [Skt.] adj. That which is mental, spiritual, or heavenly; as distinguished from అయిహికము that which is material or earthly. అముష్మిక సుఖములు spiritual delights.

అమూలము a-mulam. [Skt.] adv. Radically, to the root. అమూలము adj. Entire, root and branch. అమూలాగ్రముగా (lit. from the root to the top.) Through and through, completely. అమూలాగ్రముగా పనిచేసెడిది it is ruined root and branch.

అమె ame. [Tel. అ+అచ్చ] pron. She.

అమెత or అమెత ametu. [Tel.] n. Invitation, banquet, feast. అమెతచేయు. to feed on: make a meal. Vasu. iii. 152. అమెత పెట్టు to give a dinner. విందుచేయు "మేటి కుమ్రెలకామెతలు పెట్టు." రిసి. iv.

అమెన్ amen. [Heb.] n. తథాస్తు. అట్లు అగు గాక (ఇది బైబిలులో వచ్చేమాట.)

అమోదింసు a-mōdintsu. [Skt.] v. n. To be glad; to agree, concur with, assent, consent. సంతోషించు, సమ్మతించు. అమోదము amōdamu. n. Sweetness, delight, joy. సంతోషము, సమ్మతము.

అమ్నాయము amnayanu. [Skt.] n. The Veda or Scripture.

అమ్రము amramu. [Skt.] n. The mango tree. మామిడిచెట్టు.

అమ్రేడింసు amrēdintsu. [Skt.] v. t. To reiterate. Parij. v. 92. అమ్రేడితము amrēditamu. adj. n. Reiterated; that which is repeated, that which is said twice. In gram. the second form of the repeated word. ద్విపుక్తముయొక్క మరొకవము.

అమ్మము amlamu. [Skt.] n. The tamarind tree or fruit. సొన్న. పులుకు.

అయకము ayakamu. [Tel.] n. Mortgage. శాకట్టు, కురువ.

అయకాడు aya-kadu. [Tel.] n. A bailiff or village officer. ఊరి ఉద్యోగిగ్రామము.

అయతనము aya-tanamu. [Skt.] n. Place, home, temple. ఇల్లు, గుడి.

అయతము ayatamu. [Skt.] adj. Long, fit, proper. నిడువైన, పొడువైన, తగిన.

అయతి ayati. [Skt.] n. Tallness, length. The future కాలకాలము. The space of four months కండాము, కారు, మాసచతుష్టయము. Income. వచ్చుబడి. అయతికాడు ayati-kadu. A tall man; a man of rank; a powerful man, one who acquires wealth. ధనార్జనముచేయువాడు.

అయత్తము ayattamu. [Skt.] n. Readiness, preparation. అయత్తము adj. Ready. Inclined for; submitting to. అధిగమైన. సాహాయ్యము given up to one's lusts. అయత్తపడు ayatta-padu. v. n. To be ready, to be prepared. అయత్తి ayatti. n. Subjection. లోకున. Friendship. స్నేహము. Boundary. ఎల్ల. Day. దినము.

అయన ayana. [Tel. అ+అన్న] pron. He, ఇంటిఅయన the master of the house.

అయనరము aya-paratsu. [Tel.] v. a. To cultivate, bring under the plough. సాగు బడిచేయు.

అయిల్లు ayap-illu. [Tel.] n. Closet or inner chamber.

అయము ayamu. [Tel. and Skt.] n. A vital part of the body. జీవస్థానము particulars, details. Receipt, gain, profit. వచ్చుబడి. అగాయము. Toll, tax, customs, income. సుంకము. Rate, standard, fixed number. అయకట్టు aya-kattu. అయము+కట్టు అయము, తేక, ఆదాయముయొక్క నిర్ణయము, ప్రమాణము. A yard, an enclosure. Quantity, extent of land, an account specifying the varieties of kinds of soil in a certain field. అయింటి అయకట్టుకులోగా within the compound of the house. అయమునకు వెచ్చముధికమైన if the expense is greater than the income. అయంపాటిగాయం or అయంపట్టుగాయం a mortal wound. అయములపోక to the quick.

అయల్లకము ayallakamu. [Skt.] n. Longing desire. Loving regret. కామచింత, కామశురుము, విరహము, ఎడబాపు.

అయవారము aya-carumu. [from Skt. యారావరము] n. Alms. ధాన్యయాచన.

అయసము aya-samu. [Skt.] n. Iron. adj. Made of Iron, metallic. అయసపట్టిక aya-sa-pattika. n. An iron plate or lid placed over a lamp to collect the soot.

అయా aya. [Tel.] అ+అ That and that: those and those; several, various అయా aya. [H. or Tam.] n. A waiting woman, a maidservant, an ayah. పనికి శ్రే, దాసిది.

అయాసము ayasamu. [Skt.] n. Fatigue, trouble, uneasiness, vexation. శ్రమము. అయాసకరము ayasa-karamu. adj. Vexatious or troublesome. అయాసపడు v. i. To toil, be wearied. శ్రమపడు, to grieve. అయాస పెట్టు v. a. To trouble, to plague, vex, harass.

అయిటుమాది ayitu-dadi. n. [Tel.] Silk colton. బూరుగుదూది. A. vi. 75.

అయితము or అయిత్తము ayitam. [Tel.] adj. Ready, prepared. n. Preparation. సన్నాహము. అయితపడు, అయితముచేయు or అయిత పెట్టు ayita-padu v. a. To prepare, trim.

అయిత్తము, or అయిత్తు ayattamu. [Tel.] n. Convenience, readiness. అయిత్తు adj. Ready, prepared, convenient. నాకు రానాయితకాదు I cannot come.

అయుధము ayudhamu. [Skt.] n. A weapon, an instrument, a tool. అయుధవిద్య ayudha-vidya. n. The science of arms. అయుధశాల ayudha-shala. n. An arsenal. అయుధస్థుడు ayudhasthudu. n. An armed man. అయుధోపజీవి one who lives by his sword, a hired soldier.

అయుర్వేదము ayur-vedamu. [Skt.] n. The science of life. Hygiene or medicine. ఆరోగ్యశాస్త్రము తేక వైద్యశాస్త్రము.

అయువు ayuvu. [Skt.] n. Age, life, duration of life. అయువులిది వచ్చినచావు a natural death, death from old age. అయుర్దాయము

period of life. అయుస్సు. అయుష్కరము *ayush-karamu*. adj. Life-lengthening. ఇది నీకు అయుష్కరము this will lengthen your days. అయుష్కర్తము *ayush-karmamu*. n. A polite term for shaving, ఔరము, as the "renewing of one's age." అయుష్మంతుడు *ayushmantudu*. adj. Long lived. n. One who can live a long life. అయుష్మము or అయుస్సు *ayushyamu*. n. Life.

అసూగము *a-yōgamu*. [Skt.] n. Intelligence. తెలివి. Work. వ్యాపారము.

అసూధనము *a-yōdhanamu*. [Skt.] n. War, battle యుద్ధము.

అర *ara*. [Tel.] n. A shoemaker's awl. మానిగవానిమాది. అర adv. (lit. so as to fill) Much; fully. (From అరు.) It is often added to a noun; as చెవులార వింటిని I heard it distinctly: కండ్లార చూసిని I saw him plainly with my own eyes. కడుపార భోజనముచేసినాను I ate to the full. అర *ara*. [Tel.] A vocative plural suffix as అన్నలార. O brothers!

అరంగపువక్క *arangapu-vakka*. [Tel.] n. Areca nut of a certain superior quality.

అరండకము *arandakamu*. [Skt.] n. The art of writing in cypher.

అరంభము *arambhamu*. [Skt.] n. A beginning, the commencement. మొదలు. అరంభించు *arambhintu*. v. t. To begin, to commence. మొదలుపెట్టు.

అరకాటి *arakati*. [Tel.] n. A boatman, a sailor. ఓడదేవువాడు, నావికుడు.

అరకూటము *ara-kūlamu*. [Skt.] n. Steel or brass. ఉక్క, ఇత్తిడి. అరకూటచ్చాయ the hue of steel or brass.

అరకూడు *ara-kūdu*. [Tel.] n. A chance dinner. పూటకు ఒకచోటు తినడము. A. vi. 92.

అరకుడు *a-rakshudu*. [Skt.] n. A watchman. రోలివాడు.

అరగించు *aragintu*. [Tel.] v. a. To partake of food or drink. భుజించు, త్రాగు. అరగింపు or అరగింత *aragimpu*. n. Eating; food, భుక్తి. అరగించుచేయు v. To eat, or, cause to eat.

అరజేము *arazamu*. [Tel.] adj. Elegant, pretty, bland, fine. ఇంపైస. n. Prettiness, grace, elegance. ఇంపు, సాగుము. అరజంబుగా *arajambu-gā*. adv. Elegantly, gracefully.

అరటము *aratamu* [Tel.] n. Distress, grief. వంత, భేదము, పరాపము. అరటింపు or అరటవడు *aratintu*. [Tel.] v. n. To grieve. పరితాపపడు, పరికించు. అరటపెట్టు *arata-pettu*. v. a. To distress, to grieve. అయాసపెట్టు, పరికింపచేయు.

అరట్టము *arattamu*. [Skt.] n. Herat in Khorasan, whence horses were brought.

అరడము *aradamu*. [Tel.] n. Effort. పూనిక. Pleasure. ఉత్సాహము.

అరడి *aradi*. [Tel.] n. Scandal, disgrace, censure. నింద. అరడి adj. Vain, useless-వ్యర్థము. అరడిపడు *aradi-padu*. v. n. To incur censure, to be blamed. నిందింపబడు.

అరడిపెట్టు *aradi-pettu*. v. a. To scorn, slight. To grieve, afflict. అరడిపోవు *aradi-pōvu*. v. n. To be the sport of scandal, to be slandered. To grieve.

ఉ|| "మొల్లనుగంధినామః సు
మోహమునారడిబెట్టినివు న
న్నొల్లకపడనాడెద మయో
తగనా." V. P. ii. 240.

అరతి *arati*. [Tel.] n. An oblation or wave offering, an offering of lights or of water, turmeric and chunam waved over a deity or over any individual to take off the supposed ill effects of the evil looks. హారతి or మంగళహారతి. (This ceremony answers to lustration or sprinkling with holy water.)

అరనాళకము *aranalakamu*. [Skt.] n. Water in which rice has been washed, or,

kept till it ferments. Sour gruel made by the fermentation of boiled rice. కడుగు, కలి.

అరబము *arabamu*. [Tel.] n. Vegetation, crops, fruit of the earth in general, పైరు. "అకిడునా, వానల్కల్లకమానెనారబములెండం జొచ్చె." V. P. ii. 113. Cultivation, tillage. సాగుబడి; కాదారబము dry cultivation; నీరారబము wet cultivation.

అరబ్బము *arabhamu*. [Skt.] adj. That which is begun. ఆరంభింపబడినది.

అరభటి *ara-bhati*. [Skt.] n. Valour, manhood. బంటుతనము, ప్రాధిమ. R. i. 108. A grand style in Tel. or Skt. Composition. ఒక కావ్యస్ఫుటి.

అరభి *arabhi*. [Skt.] n. A certain tune in music.

అరము *aramu*. [Skt.] n. One side or angle of a polygon. ద్వాదశకారము a twelve sided body. సాష్టాక eight sided.

అరయు *arayu*. [Tel. another form of అరయు.] v. a. To inquire, look to, search for. విచారించు.

అరము *aravamu*. [Skt.] n. Sound, noise. మ్రోతి.

అరాటము *aratamu*. [Skt.] n. Distress, grief. పరితాపము. అరాటపెట్టు or అరాటింపు *aratintu*. v. a. To distress, grieve.

అరాత్రికము Same as హారతి. (q. v.)

అరాధించు *aradhintu*. [Skt. lit. సంహారమువచుచు.] v. a. To worship, to pray, to adore. మ్రోక్క. అరాధకుడు *a-radhakudu*. n. Worshipper. అరాధనము *aradhanamu*. n. Worship, prayer. అరాధితము *aradhitamu*. adj. That which is worshipped. అరాధనీయుడు or అరాధ్యము *a-radhaniyamu*. adj. Worthy of reverence. అరాధ్యుడు *aradhudu*. n. His reverence, the venerable, a title given to those Bramins who are of the lingayat caste.

అరాముము *aramamu*. [Skt.] n. A grove, a garden. తోట.

అరావము *aravamu*. [Skt.] n. Sound, voice. భ్వని, మ్రోతి.

అరిండా *arinda*. [H.] n. A broker, an agent, or merchant on behalf of others. అడవివాడు.

అరితీరు *ari-tiru*. [Tel.] v. n. To be perfect, qualified, complete, accomplished or well versed in. అరితీరవాడు he who is well versed or thoroughly practised. అరితీర కూర్చున్నప్పుడు when he was sitting at his ease.

అరిపువ్వుచెట్టు *ari-puvvu-chettu*. [Tel.] n. A tree (*Cristea tomentosa*). ధాకి.

అరివేరము *ari-veramu*. [from Skt. వైరము.] n. Quarrelsomeness, fretfulness, peevishness, fretting. కలహమునకు త్వరపడి తిరుగుట. అరివేరపుతపసి the great mischief maker, i. e., Nārada.

అరు *aru*. [Tel.] n. A line of hair, extending from the navel up towards the breast. రోమావలి. సూగారు.

అరు *aru* [Tel.] Numeral adj. Six. అరుగురు, అరువురు Six men. అరునాకటి or అరుకటి "six and one" which, for euphony, is commonly used for ఏడు seven, because ఏడు means also to cry.

అరు *aru*. [Tel.] v. n. To teem with, be full of. నిండు; to be or have. సొంపారిన beautiful. ఇంపారిన delightful. నిందారుగా నున్నది it is full. అలరారు blooming. చెన్నారిన lovely. హల్వారిన charming (compare the affix అరి as నేర్పరి, సొంపరి, &c.) గోజారు to trouble. సొంపారు to bloom, to be pretty. In such phrases as నూరారు, వెయ్యారు the word అరు is not the numeral six, but is a form of అరు to be full; so వెయ్యారు means full a thousand and నూరారు full a hundred. నూరారుముద్దులు a full hundred kisses. చేతులారం శివుని పూజింపడేని if he sacrifice not to

with his own hands. చేతుల రూకలు చెల్లినది I paid the money with my own hands. పని అరుమాడు అయినది the work is all in confusion, at sixes and sevens.

అరు or అరిపోవు aru. [Tel.] v. n. To dry, be dried up. To be quenched, or extinguished. To be cooled, to cool. To be appeased, allayed, mollified. To heal or be cured, as a wound. To be blunted. చేతికి అరు the hand is yet wet: i. e., I have this moment finished the work. అరుచు or అరపోయు to put to dry. అరవేయు or అరపెట్టు to dry or cause to dry by exposure to the sun or air. అరిని without intermission, unceasing.

అరుకలు, అరుగలు, అరిశలు, అరిగలు or అర్లు arukalu. [Tel.] n. A sort of inferior grain. A species of grain, called *paspalum frumentaceum*. అర్లు is similar but oblong in shape.

అరుచు, అరుచు or అర్చు arusu. [Tel.] v. To cry, exclaim, roar. To cause to dry. To move. రప్పలార్చు to wink.

అరుదొండ aru-donda. [Tel.] n. The plant termed *capparis horrida*.

అరుద్రపురుగు or అర్ద్రపురుగు arudrapurugu. [Tel.] n. An insect of a bright red colour belonging to the Mite family. Its body resembles silk; so it is also called పట్టుపురుగు or చంపమామపురుగు.

అరుపు or అర్పు arupu. [Tel.] n. (in painting) the ground which sets off a colour. (Commonly) a cry. కూక, ఏడుపు.

అరుపోరు aru-pōru. [Tel.] n. Squabble, (here అరు is a mere echo.)

అరుమాడు See ఆరు (six).

అరులు అనగా అరిగడుబ్బలు. A. iv. 130. See అరుగలు.

అరుధము arūdhamu. [Skt.] adj. Ascended, mounted. పంచరూఢపత్రము a bond signed by five persons, viz., the creditor, debtor, writer, and two witnesses.

అరె āre [Tel.] n. An awl used by cobblers అరెలు or అరెబొట్టెలు A cock's spurs అరెలు or అరెవట్లు arelu. [Tel.] n. A kind of fine rice.

అరెకుడు arekudu. [Tel.] n. Watchman. తూరి. అరెకోల are-kōla. [Tel.] v. An elephant goad. ఏనుగును దెరించే యీటె, అంకురము.

అరె చెట్టు are-chettu. [Tel.] n. A tree (*Bauhinia Spicata*) with large leaves and a fruit like cranberries. పెద్ద అరెచెట్టు *Bauhinia purpurea*. తెల్ల అరెచెట్టు *Bauhinia racemosa*. శ్వేతకాంచనము. కాందిని అరెచెట్టు. *Bauhinia tomentosa*. అడ్డచెట్టు *Bauhinia Vahlia*. నీరు ఇప్పుచెట్టు *Bauhinia retusa*. (Watts.) అరెకూర Vegetables or curry made of the leaves of the అరెచెట్టు.

అరెబొట్టె āre-bottle. [Tel.] n. The sharp claw that is on the back of a cock's leg. శోడి కాలివేటికి వెనుకల్వెట్టు మూడినది మిక్కిలి వాడిగానుండే ఒంటిగోరు.

అరెము aremu. [Mahr.] n. The name for Mahratta. అరెకాపులు a certain class of farmers. అరెలిసి Mahratta writing అరెరె క్కులు accounts written in Mahratta. అరెము or అరెభాష The Mahratta language.

“అరె బిసాళసి గుజరాతియా రమ చ్చు తెనుగుకన్య జమెదలుగా బెడిసివ్రాయు దానిని పట్టిగాడు.” య. i.

అరెము aremu. [from Skt. అరము.] n. Garden, park. తోట.

అరోగిణము arōginamu. [Skt. అరోగిం.] n. Eating, the act of taking refreshment. అరోగిణమొచ్చు to eat. Swa. ii.

అరోగ్యము arōgyamu. [Skt.] n. Health. Freedom from disease. రోగములేవి.

అరోపించు arōpintsu. [Skt.] v. t. To impute. తేనిదిమాపు. Imputing. అరోపణము. గణా రోపణము attributing any quality. ఇది నీ మీద అరోపించబడినది this is attributed to you. అరోపితము arōpitamu. adj. That which is imputed.

అరోహణము arōhanamu. [Skt.] n. Ascent, a staircase. Elevating, raising. ధ్వజారోహణము a certain rite at the beginning of a feast when the “flag is raised.” అరోహణము arōhomu, n. Length, ascent, rising, creeping up. The buttocks. పిరుదులు, నిరంబము. “అరోహణం ముననడుగులు తడవడ.” B. VIII. 450. స్వరారోహణము rising notes, swell in music. అరోహించు arōhintsu. v. n. To mount upon. అరోహకుడు or అరోహకుడు a rider. గుర్రపుకాకు.

అర్చు or అరచు arsa. [Tel.] v. n. To cry aloud, shout, roar. కూయు, కేక వేయు. అర్చు or అరుచు v. a. To dry up, to quench, extinguish, to cool, dry, appease, allay, to heal or cure, destroy, to dry in the sun, to expose to heat, to cause to dry; to move to and fro. అడించు. to move the eyelid. పోకాచ్చు to ruin, destroy. విక్రయమార్చు to sell. BD. v. 526.

అర్జనము See under అర్జించు.

అర్జవము arjavamu. [Skt.] n. Straightness. ఋజుభావము, చక్కన.

అర్జించు arjintsu. [Skt.] v. a. To acquire or accumulate, to gain, make money. గడించు, సంపాదించు. అర్జన or అర్జనము arjana. n. Acquisition, gain, accumulation. గడన, ద్రవ్యార్జనం the acquisition of wealth. అర్జకుడు arjakudu. n. He who acquires or procures. గడించువాడు. అర్జితము arjitamu. adj. Acquired, gained. కష్టజ్ఞతమైన earned by toil.

అర్తి arti. [Skt.] n. Distress, pain, affliction. దుఃఖము. అర్తుడు artudu n. A sorrowful or afflicted man. అర్తరక్షకుడు a reliever of the distressed. అర్తకారి he who bewails or laments. P. vi. 84. మదనార్తుడై amorous.

అర్తము artramu. [Skt.] adj. Wet, damp, moist, imbued, steeped. తడిసిన. See

అనుచ్రువును. దయా క్షణకృష్టి with eyes moist with love or full of love. అర్ద్రకము ardrakamu. n. Undried ginger. అల్లము.

అర్చు arpu. [Tel. from అరుచు] n. A cry. అర్చులునినడ uttering cries.

అర్భటము or అర్భాటము or అర్భటి arbhatamu. [Skt.] n. Cry, roar, yell, uproar. అర్భటించు arbhatintsu. v. n. To cry, roar.

అర్ష్య arya. [Skt. ~ ar=to plough.] n. The Skt. form of Tel. అయ్య అర్ష్యపుత్రుడు arya-putrudu. n. (In dramas) Husband. అర్ష్యవర్తము arya-varthamu. The land of the Aryans, a name applied to northern India, between the Himalayas and the Dekkan. అర్ష్యుడు arsyudu. n. An Aryan; a good or respectable man, one worthy of reverence.

అర్షేరము arsheramu. [Tel. another form of అరశేము.] n. Quarrel, enmity. కలహము, కేవలము.

అర్షము arshamu. [Skt. from ఋషి] adj. Relating to, belonging to or derived from a Rishi. ఋషిసంబంధమైన. Spiritual, prophetic; inspired or revealed by means of a Rishi. Archaic. పురాతనము. n. A form of marriage in which a girl is freely given away in accordance with the Sastras, her parents receiving a cow and an ox in return. ధర్మార్థము వరునినుండి అవున ఎద్దను పుచ్చుకొని కన్యనిచ్చి శాస్త్రానుసారముగా చేయు పెండ్లి.

అలంకీ alanki. [Tel.] n. A palankeen which is like a chair. కూచీనంటి పల్లకి. అలంకీగుడి or అలంకలు alanki-gudi. n. A boisterous game among boys. Vish. vii. 211.

అలంబము alambamu. [Skt.] n. An asylum, prop, receptacle, support. Adj. Hanging from, depending on. అనలంబము. అలంబితము alambitamu. [Skt.] adj. Pendent, suspended.

అలంభము *alambhamu*. [Skt.] n. Slaughter, killing. చంపడము.

అలకారి or **అలకాపు** *ala-kapari*. [Tel. అల=అవుల] A herdsman. ఆవులను కాచువాడు.

అలకించు *alakisintu*. [Tel.] v. i. To listen, hear, attend to. విను.

అలకించు *alakshintu*. [Skt.] v. i. To see, find out. చూచు, కనుగొను.

అలచిప్ప *ala-chippa*. [Tel.] n. A cockleshell.

అలతి *alati*. [from Skt. అలప్తి] n. Buzzing, singing mournfully. రాగాలాపము.

“అలలాలిసేయగదా దాగురి
తలు హఃహఃదాచుదురు తద్వన
విధులయందు గోపికలో.”

పాఠి: పూ. viii.

అలనపాలనము *alana-palanamu*. [Skt.] n. Care and caution. .See పాలనము. (The word అలన is an anuk.)

అలపదములు *ala-padamulu*. [Tel.] n. Bucolics, madrigals. (Sukas ii. 190.)

అలపించు *alapintu*. [from Skt. అలాపించు.] v. i. To sing.

అలపాయి *ala-poyyi* [Tel.] n. A furnace with a great boiler or kettle.

అలపాటు *ala-pōtu*. [Tel. అల=అవుల] A bull. ఆడోడు.

అలము *alamu*. [Tel.] n. War, battle. Plague, trouble, oppression; హాస, జగడము. Disregard, scorn, despite. అలక్ష్యము, నిర్లక్ష్యము. “అనివలకు నమ్మరాళ్లలోలయన పలుకులాలం బునేసి చక్కనాకి యిట్లనియె.” Swa. vi. 72.

అలయుము *alayamu*. [Skt. cognate with అలు q. v.; borrowed by Skt. from Dra. languages.] n. An abode, home, dwelling; a temple, as being the dwelling of the god. కష్టాలయము the home (or place) of misery. దేవాలయము a temple.

అలతి *alati*. [Tel.] adj. & n. Unprotected, destitute. అనాథ, నాధుడులేనిది. An ill tempered man, a bad man. దుస్వభుడు.

అలరేడు *alu-rēdu*. [Tel.] n. The ox. వృషభము, బననడు.

అలవ or **అలువ** *alava*. [Tel.] n. An armadillo, a scaly anteater. See అలం.

అలవట్టుము *ala-rattamu*. [Tel.] n. A banner or large fan, like a sun or like a fig leaf, carried in processions.

అలవాలము *ala-vālamu*. [Skt.] n. A garden-bed; a basin for water round the trunk of a tree. పాడు. మాధుర్యాలవాలము a paradise of delights, a sea of sweets.

అలస్యము *alasyamu*. [Skt.] n. Delay. heedlessness; sloth, idleness. జాగు, సోమరి తనము. **అలస్యముచేయు** or **అలసించు** *alasyamu-chēyu*. v. n. To delay, to idle or trifle time away.

అలాగు *a-lagu*. [Tel. అ+లాగు] n. That way.

అలా *ala*. [Tel. అ+లాగు] adv. So, thus (contracted from అలాగున). **అలాగంటి** *a-laganti*. [Tel. అ+లాగు] adj. Such. **అలాగు**. **అలాగున**, **అలాగే**, *alagu*. adv. Thus; so, in that manner. **అలాటి** *alati*. adj. Such: like that.

అలాతము *alātamū*. [Tel.] n. A torch. Swa. ii. 138. కొంబి.

అలానము *alanamu* [Skt.] n. The post to which an elephant is tied. A fetter. (R. iv. 51. A. ii. 34.) Also, a rope. **అలాపము**, **అలాపన** *a-lāpamu*. [Skt.] n. Talking, lamentation. మాట. Recitation; the prelude in music; tuning the voice or pitching the note. రాగాలాపము. **అలాపించు** *a-lāpintu*. v. n. To talk, to grieve. To tune the voice. రాగమును తిన్నగా ఈడ్చు.

అలాయము *a-layamu*. [Tel.] n. Readiness, intention, preparedness. **అలాయము** adj. Fit. **పాత్రము**. Ready, prepared, resolved, determined. **అలాయముగు** *alayam-ugu*. v. n. To be ready or prepared.

అలావర్తము Same as అలవట్టుము (q. v.)

అలి or **అలి** *ali*. [Skt.] n. A line, row, or range, a bank or ridge. A woman's female friend or gossip. చెరికత్తె. **అలి** [Tel.] n. Ridicule, satire. adj. Inferior. హీనమైన.

అలిగొను *ali-gonu*. [Tel.] To ridicule. **అవహసించు**. To disrespect or disgrace. హీనపరుచు. రామా. ఆ; నిర్వ. v. భార. శిల్ప. ii.

అలింగనము *alinganamū*. [Skt.] n. An embrace; **అలింగనముచేయు** *alinganamū-chēyu*. v. t. To embrace. కాసిరించు.

అలింగ్యము *alingyamū*. A sort of drum made like a cow's head.

అలింతు *alintu*. [Tel.] v. a. To listen to, give ear to. అలకించు.

అలివిప్ప See అలవిప్ప.

అలిధము *a-lidhamū*. [Skt.] adj. Stretching, striding. (See ప్రత్యా లి ధ ము) n. The archer's attitude in drawing the bow when he puts the right foot forward.

అలు *alu*. [Tel.] n. A woman, a wife. (Genitive అలి. Pl. అండ్లు.) అనుమగడు man and wife, a married pair. అలివంకవారు a wife's kinsfolk. అలివైదోడు a wife's brother or sister. ఇల్లాల the housewife.

అలు *alu*. (from అవు a cow.) n. plu. Cows, kine. ఆవులు.

అలుక *aluka*. [Skt.] n. A small vessel. నిండిచెంబు.

అలుకము *alukamu*. [Skt.] n. An esculent root (*arum campanulatum*) the sweet potats, (*cucurbita lagenaris*) చేమగడ్డ, నెమకుగడ్డ.

అలుగ or **అలువ** *aluga*. [Tel.] n. A scaly anteater, an armadillo. శఫసృగము. Same as అలవ.

అలుగడ్డ *alu-galdu*. [H.] n. Potato. ఉరల గడ్డ, బంగాళాదుంప.

అలెగాండ్లు *ale-gandlu*. [Tel.] n. Servants. పాలెగాండ్లచేతికింది కొలువుగాండ్లు.

అలెపాయి or **అలెకపాయి** *ale-poyyi*. [Tel.] n. A fire place, whereon three or four

pots are fixed in the earth together, with a fire in the centre. Same as అలపాయి.

అలెఖనము *a-lekhanamū*. [Skt.] n. Writing, painting. చిత్రరచనప్రాయము. **అలెఖ్యము** *a-lekhyamū*. [Skt.] n. Writing, Painting. వ్రాత, చిత్రరచన. See లిఖించు.

అలోకనము or **అలోకము** *a-lōkanamū*. [Skt.] n. Sight, view; sun's heat, light-మాపు, ఎండ, వెలుగు. **అలోకించు** *alōkintu*. v. a. To see, view or look at. చూచు.

అలోచన *a-lōchana*. [Skt.] n. Thought, looking at, or examining. Consultation, consideration, reflection, counsel, policy, deliberation, plan, intent, purpose, motive, imagination, supposition, advice, view, intention. **అలోచనకుతెచ్చు** to weigh, consider, view, regard. **అలోచించు** *alōchintu*. v. a. To think, view, consider, consult, deliberate, suppose or reflect.

అలోడనము *alōdanamū*. [Skt.] n. Churning, a thorough enquiry, rinsing, investigation, sifting, research. కలిచువట్టుట.

అలోడించు *alōdintu*. v. a. To churn: investigate. కలిచువట్టు.

అలోన *alōna*. [Tel.] adv. Meanwhile.

అలోలము *a-lōlamū*. [Skt.] adj. Agitated, shaken, fluctuating, tremulous, quivering. **అలోలుడై** eager, desirous. అనక్షిల. A. vi. 132.

అల్లగొస *alla-kōsa*. [Tel.] n. A species of crow.

అల్లు *allu*. [Tel.] n. A species of grain. అంకలు నిన్నుచున్న నేదాళ్లు a proverb for 'one who has grown up under one's eyes.'

అల్యారు *alvāru*. [Drav.] n. A Vaishnava name for a saint. The Alwars or saints were twelve in number and are considered to have been incarnations of the attendants, arms, or insignia of Vishnu: each of them wrote a portion of the "Dravida Prabandham," or "Tamil Veda" held in greater veneration than the original Sanskrit Veda, of which it is, in fact, an ancient

translation (Ellis.) The పరమయోగినిల సమ is a history of these personages. A hawk is sometimes called కరుదార్యుర.

అవ avā. [Tel.] n. A flat or marsh glebe, low ground. A lake. Mustard seed. Recollection. అవపారు avā-pāru. [Tel.] v. i. To come to recollection. జ్ఞప్తికివచ్చు. అది వాకు అవపారదు I do not recollect it. అనారోగినికొకడటమట్టి they were sick at heart. V. P. ii. 58. అవకారు avā-kāru. n. Mango pickle made with mustard seed and oil. తెల్లఅవాలు Brassica alba, or, the white mustard. నల్లఅవాలు Brassica dichotoma. అవాలు Brassica nigra, the black or true mustard (Watts.) అవంత avanta. [అవ+అంత] n. A very little, a mere grain: as much as a mustard seed. రసంత.

అవ యము avayamu. [Tel.] n. A brazen kettle drum. రంబ. R. ii. 88. A. iv. 36. H.iii. 38.

అవటము avatamu. [Tel.] n. Manner, good style, mode. నూరికట్టకడవ అవటమున in peril, like a pitcher on the brink of a well. అవటమునకశయ్యుదీర్చి (G. v. 60.) Arranging his bed properly. "నేటిరొవలములాయెనే మి" Velag. iii. 95. అవటింతు avatintsu. To take, live upon. వాడు గాలి అవటించి బ్రతికెను. P. iv. 53. He lived upon mere air: he starved. To help (one to food or to drink.) To serve up a meal. See Vasu. iii. 152. అవటిల్లు avatillu. v. n. To be confused. కలగు. కలతనొందు.

అవడ or ఏరావడ avada. [Tel.] n. A sort of cucumber. అవడదీర a bitter cucumber. చేదుదీర.

అవడి or హాకివడి avāḍi. [Tel.] n. Danger, harm, peril. ఉపద్రవము, హాని.

అవము avamu. [Tel.] n. A potter's kiln. కాళ్ల అవము a "kiln on legs," i.e., one built with interstices through which fuel is supplied. పందిటియావము 'a shed kiln,' one built solid on a layer of fuel, pots or tiles. Vish ii. 58.

అవరణము avaranamu. [Skt.] n. A precinct, premises, enclosure, compound; space

enclosed round a house or garden. అవరించు or అవరించుకోసము avarintsu. v. t. To surround, hem in. To cover all over as a creeping plant or grass does. చుట్టుకొను.

అవర్ణా avarṇā. [H.] A journal; a diary. దివసపీఠ; a cash book; the distribution of items of account under appropriate heads.

అవర్తము avartamu. [Skt.] n. A whirlpool; also (metaphorically) a curl of hair. అవర్తనము or అవర్తము avartanamu. n. Repetition of a lesson, doing again. పాఠముయొక్క పల్లె.

అవర్తి avarti. [Skt.] Corrupted from అవర్తి. (q. v.)

అవల avala. [Tel. అ+వల lit. that side.] adv. Beyond. (See అవల.) ఎనిమిదియేడ్లకు అవలనో యావలనో eight years ago more or less. అవలయావల both before and after. అవలికి అవల further and further.

అవలి or అవలి avali. [Skt.] n. Range, row, line, assembly. శిరోజావలి tresses.

అవలింతు avalintsu. [Tel.] v. n. To yawn, to gape. అవలింత avalinta. n. Yawning.

అవశ్యకము avashyakamu. [Skt.] n. Necessity, need. అక్కర. అవశ్యకమైనపని an inevitable act.

అవహము avahamu. [Skt.] adj. That which produces. కలిగించునది. భయాహము producing or causing fear. అవహించు or అవహిల్లు avahintsu. v. n. To arise in the mind, as joy or any passion. To enter as a spirit into the body, the spirit of a deity to possess an idol. వానిని పిశాచము అవహించినది a devil seized him.

అవాలము or అవాపము avalamu. [Skt.] n. A basin for water round the foot of a tree. పాడు. అవాలము.

అవాలు avālu. [Tel.] n. Mustard seed. See under అవ.

అవాసము avasamu. [Skt.] n. A house. పురుగులకు రత్నకండ్లి అవాసమును Woollens harbour insects.

అవాహనము avahanamu. [Skt.] n. Calling, attraction (as opposed to విషాదము repulsion.) The invocation (of the deity or evil spirits by mystical words, the bringing down the spirit of a god into an image).

అవి avi. [Tel.] n. Steam, vapour. అవి. Heat. తాపము. M. v. iii. 39. To breathe into a handkerchief and put it to the eye to relieve pain. అవింతు avintsu. v. t. To cook in steam. అవిపట్టు avi-pattu. v. t. To inhale steam or to pass steam over.

అవిడ or అవిడె avida. [Tel. అ+విడ్డ] pron. She, that woman: as opposed ఈవిడ.

అవిరి aviri. [Tel.] n. Steam, vapour, exhalation, the heat of the breath. అవిరిల్లు avirillu. v. n. To sweat, to steam, to moisten. చెమర్చు.

అవిర్భవించు avirbhavintsu. [Skt.] v. i. To be produced, generated or born. పుట్టు. అవిర్భవము or అవిర్భావము avirbhavamu. n. Birth, origin. అవిర్భూతము avirbhūtamu. adj. Produced. పుట్టిన.

అవిలము avilamu. [Skt.] adj. Agitated, turbid. కలతనొందినది. మోహములును eager with desire. కోపావిలుడు agitated with anger.

అవిలి avili. [Tel.] n. A still, used by chemists.

అవిష్కృతము avishkritamu. [Skt.] adj. Evident, manifest, undisguised.

అవు avu. [Tel.] n. A cow. Plu. ఆవులు or అలు. Cows, kine.

అవురాకులు avurakulu. [Tel.] n. Bul-rushes. Swa. iv. 92.

అవురుమమ అవురు-m-annu. [Tel.] v. n. To weep; literally, to cry 'Alas;' అవురుమమ యేదై she wept bitterly.

అవురించు avulintsu. See. అవరించు.

అవృతము avritamu. [Skt.] adj. Enclosed, surrounded.

అవృత్తి avritti. [Skt.] n. A time, see అవృ. ఒక అవృ once. రెండవ అవృ. twice.

అవేగము a-vegamu. [Skt.] n. Haste, hurry, anger. తొట్టుపాలు

అవేదనము a-vēdanamu. [Skt.] n. Making known. తెలుపుట. అవేదించు avēdintsu. v. t. To make known. తెలియజేయు. A. iii. 60. అవేదితము avēditamu. adj. Made known, communicated. తెలియజేయబడిన.

అవేశము avēsamu. [Skt.] n. Possession. Inspiration (by the deity), possession (by evil spirits), fury, demoniac frenzy. అరినికి అవేశము వచ్చినది he is possessed. అవేశనము avēsanamu. n. A manufactory or workshop పట్టుడ. అవేశించు avēsintsu. v. a. To enter in, to possess (as a demon does.) ప్రవేశించు, చొచ్చు. అవేష్టకము avēṣṭakamu. n. A hedge, fence or enclosure. ముట్లకంచె.

అశ asa. [Skt.] n. Love, attachment, desire, wish, hope, passion, inclination, curiosity, avarice. అశాహశము or అశాబంధము the chain of our lusts, fleshly ties. అశకొలుపు asa-kolupu. v. t. To cause to desire, to allure, tempt, incite, encourage, to hold out prospects. అశపడు asa-padu. To desire, covet, long for. అశాహశకుడు aśa-pātakudu. n. A covetous man. అశపెట్టు asa-pettu. To raise hopes or expectations, give hopes, tantalize. అశాబంధము aśa-bandhamu. n. The bond of love or desire.

అశ āśa. [Skt.] n. Quarter, region, point of the heavens. దిక్కు.

అశయము aśayamu. [Skt.] n. Meaning, intention, mind. అభిప్రాయము.

అశాసించు āśasintsu. [Skt.] v. a. To bless. ఆశీర్వాదించు.

అశి āśi. [Skt.] n. A serpent's fang. పాము యొక్క కోర.

అశించు āsintsu. [Skt. from ఆశ] n. To love, wish for, covet. ఆశేషించు.

అశ్రిరచనము, అశ్రిరాధనము *asir-vachanamu.* [Skt.] n. A blessing or benediction.
అశ్రిరదించు *asirvadintsu.* v. a. To bless, give a benediction. **అశ్రిస్సు** *asissu.* n. A blessing.
అశ్రివిషము *asir-vishamu.* [Skt.] n. 'Venom fanged', i. e., a serpent. పాము.
అశ్రిగము *asugamu.* [Skt.] n. Wind, an arrow. గాలి, బాణము.
అశ్రివ *asuvu.* [Skt.] n. Speed. **అశ్రికవిత్వము** or **అశ్రిధారాకవిత్వము** *asu-kavitvam.* n. Extempore poetry. అశ్రికవిత్వమునెప్పుడు to improvise verses.
అశ్రిచము *a-sauchamu.* [Skt. అశ్రిచ] n. Pollution. అశ్రిచ. Mourning on the death of a relative; or imaginary pollution proceeding from the birth of a child; మయిల, సూతకము, (లేక) పురుడు. The former is commonly termed పురాశాచము the latter శాశాచము. Hence అశ్రిచముపట్టు to go into mourning.
అశ్రిర్యము *ascharyamu.* [Skt.] n. Wonder, admiration. **అశ్రిర్యము** adj. Miraculous, marvellous. **అశ్రిర్యపడు** *ascharya-padu.* v. n. To wonder, be surprised.
అశ్రిమము *asramamu.* [Skt.] n. Abode, cell, hermitage, retreat (equivalent to a Living, rectory or see). State, stage, period or time of life from a religious point of view. There are four such stages, viz., 1. బ్రహ్మచర్యము bachelorhood or studentship. 2. గృహస్థ్యము householdership or being head of a family. 3. వానప్రస్థ్యము being an anchorite. 4. సన్న్యాసము being a recluse. అశ్రిమము the duties peculiar to each stage of life. **అశ్రిమస్వీకారము** *asrama-svikaramu.* n. Embracing the ascetic condition: bidding farewell to the world.
అశ్రియము *asrayamu.* [Skt.] n. Support, asylum, refuge, retreat, place of safety, protection, patronage, countenance. అండ, బలవంతు నాశ్రియించుట, ఇల్లు. **అశ్రియాశుడు** *asray-asulu.* n. The god of

fire, because he eats or destroys one's abode. **అశ్రియించు** *asray-intsu.* n. To take refuge, to depend upon or have recourse to, to court, to follow. అనుసరించు, అండగొను. ఈ ప్రతిభేదమును అశ్రియించినాడు he adopted this reading. **అశ్రితము** *asritamu.* adj. Dependent on. **అశ్రితుడు** *asritudu.* n. One who is looked up to for help. అశ్రియించవలసినవాడు.
అశ్రిష, అశ్రిషానక్షత్రము *a-slesha.* [Skt.] n. The ninth lunar mansion, containing five stars.
అశ్రిషము *a-sleshamu.* [Skt.] n. An embrace. **అశ్రిషించు** *asleshintsu.* v. a. To embrace; to clasp. కృపిరించు. **అశ్రిష్టము** *a-slisthamu.* adj. Embraced.
అశ్రియుజము or **అశ్రియము** *asvayujamu.* [Skt.] n. The name of the seventh month.
అశ్రియము or **అశ్రియము** *asvasamu.* [Skt. lit. taking breath or rest.] n. A chapter or section; a canto. Consolation. **అశ్రియించు** *asvasintsu.* v. n. To console, to comfort. **అశ్రియము** *asvinamu.* [Skt.] n. A day's journey for a horse.
అశ్రిధము *ashadhhamu.* [Skt.] n. The name of a month, June—July. The name of a tree called హెరుగు A. iv. 142. **అశ్రిధభూతి** *ashadha-bhuti.* [Skt. from అశ్రిధ = హెరుగుకొల.] n. A cheat, a swindler. P. i. 224.
అస *asa.* Same as అశ్రి. (q. v.)
 "అసకుమే లేను కనకాద్రి
 సమాధానంబుకొచ్చినాక
 కాసును వెంటరాదు, కనికానక
 చేసిన పుణ్యసాముల్
 నీసరపోవు."
అసచేయు or **అసపడు** or **అసించు** *asacheyu.* [Tel.] v. i. To desire. అశించు.
అసకప్పిరగాడు or **అసకప్పిరగాడు** *asakappira-gadu.* [Tel.] n. The goatsucker or night-jar, caprimulgus. F. B. J. Vol. iii. 182. et. seq. గుండుములుపుగాడు.

అసక్తి *a-sakti.* [Skt.] n. Love, attachment, inclination, longing, whim. అస. Diligence. **అసక్తము** *a-saktamu.* adj. Inclined to, devoted to one object, diligent. active, addicted to. **అసక్తుడు** *a-saktudu.* n. An aspirant, devotee, lover. A man of diligence. అసక్తికలవాడు.
అసనము *a-sanamu.* [Skt.] n. A seat: a posture or mode of sitting and kneeling, as శుద్ధాసనము.
అసారా or **అసా** or **అసాప** *asara.* [H. from Skt. అశ్రియము]. n. Shelter, support, protection, patronage. ప్రాపు, అవసరపు, అధారము. ఆ ఊరి నీళ్ల అసారలేదు the village has no resources for watering the lands.
అసన్నము *a-sannamu.* [Skt.] adj. At hand, near, proximate, ready, prepared. వాడైన. అసన్న ప్రసవార్థమునతి on the point of bringing forth, about to be confined.
అసవము *asavamu.* [Skt.] n. Toddy, palm-wine. కల్లు, సారాయి. (a generic term for all spirituous liquors.)
అసాదించు *asadintsu.* [Skt.] v. i. To obtain. సాందు, ప్రాపించు.
అసామీ *asami.* [H.] n. An individual. అసామివారీగా with each individual in order.
అసాయము *asayamu.* [H.] adv. The live long day, all day long, till evening.
అసారము *asaramu.* [Skt.] n. A hard shower. వడినాన, వడిగలనాన. Vasu. iv. 13.
అసీనము *asinamu.* [Skt.] adj. Sitting, seated. **అసీనుడు** *asinudu.* n. He who is seated. అసీనులైన they who are seated.
అసు [Eng. ace.] n. The ace in the game of cards. కాగితాల అలలో ఒంటిచుక్కల కాగితము.
అసు *asu.* [Tel.] n. Three or five sticks in a line, fixed in the ground, on which thread is so wound as to form the figure of 8: (used in preparing the web for the loom.)

అసుకోవి *asu-kōri.* [Tel.] n. A stick through which the thread thus placed is passed. **అసుపోయు** *asu-pōyu.* v. i. To pass this thread through the అసుకోవి: (in so placing it they run backwards and forwards, and hence) అసుపోసికట్టు denotes, backwards and forwards: this way and that way. పడుగువారము తప్పినట్లు. **అసుమాను** *asu-manu.* n. A frame work used to adjust the thread. నూలుపోగు పాతింతులకు నాడేచట్టుము.
అసురము *a-suramu.* [Skt. from అసుర.] n. The Asura's fashion: the custom of the Asuras, such as rapine, murder, and violence. అసురవివాహము. The marriage custom of the Asuras, by which the bride was purchased. **అసురి** *asuri.* n. A female Asura.
అసె *ase.* [Tel.] n. Cutaneous and herpetic eruptions. దద్దురుకోగము, 2. క్లంతా దద్దురులు నచ్చుకోగము.
అసేకము *asekamu.* [Skt.] n. Sprinkling water. స్పృశ్యవల్లుట.
అసేధము *asedhamu.* [Skt.] n. Check, restraint. అడ్డగింపు. Arrest: legal restraint; limitation of four kinds, viz.: కాలాసేధము limitation of time, స్థానాసేధము confinement to a place, ప్రవాసాసేధము prohibition against removal or departure, కర్తృసేధము restriction from employment.
అసోదా *asōda.* [H.] n. Rest, refreshment.
అస్తరణము *astaranamu.* [Skt.] n. A covering, a seat on an elephant. దర్బాస్తరణము a seat or bed of sacred grass.
అస్తి *asti.* [Skt.] n. Property, effects, wealth, capital, riches, estate. **అస్తికాడు** *asti-kadu.* n. A rich person. **అస్తికాపు** *asti-kapu.* n. A substantial farmer. అస్తిపాస్తి goods and chattels, స్థిరాస్తి immovable property, చరాస్తి movable property. **అస్తిమంతుడు** *asti-mantudu.* n. A man of property: a rich man.

అస్తికుడు astikudu. [Skt. from అస్తి to be] n. A believer in a god, one who acknowledges the existence of God, in opposition to నాస్తికుడు an atheist. అస్తిక్యము astikyamu. n. Belief in the existence of God. Theism. ఈశ్వరుడు కలవనడము.

అస్థి astha. [Skt.] n. Bent or inclination, Wish, desire, fondness. Effort, diligence. ప్రయత్నము. Studiousness. శ్రద్ధ, ఆశ, ఆస్తి.

అస్థానము a-sthanamu. [Skt.] n. Court, hall: సభ, రాజసభ.

అస్పదము aspadamu. [Skt.] n. Place, room, situation: basis, ground for a supposition. సంశయస్పదమైన doubtful. వ్యాజ్యస్పదమైన disputed.

అస్ఫాలనము a-sphalanamu. [Skt.] n. The flapping of an elephant's ears. అస్ఫాలితము asphalitam. adj. Flapped.

అస్ఫోటనము a-sphotanamu. [Skt.] n. Expanding, blowing. అస్ఫోటించు aspho-tintsu. v. t. To give a slap to. చడచు. To butt. పాడుచు. To split. చీల్చు. (రామా: యుద్ధ)

అస్యము asyamu. [Skt.] n. The face, the mouth. ముఖము, నోరు.

అస్వాదనము a-svadanamu. [Skt.] n. Feasting, eating, enjoying. తినడము, ఆన భవించడము. అస్వాదించు asvadintsu. v. a. To taste, eat. రుచిచూచు, తిన.

అహా! aha. [Tel.] Interj. denoting surprise, Ah!

అహాకము ahakamu. [Tel. for ఆయకము.] n. Pledge. కుదువ. Harischandra ii. [Skt.] n. A disease that affects the nose. మక్కనకు కలుగు ఒక రోగము.

అహతము a-hatamu. [Skt.] adj. Beaten. కొట్టబడిన.

అహారిణి అharintsu. [Skt.] v. t. To rob. అహారిణి; to attract. ఆకర్షించు. To eat as food. ఆరించు. అహార్త ahartu. n. One who eats. అహరించువాడు.

అహవనము ahavanamu. [Skt.] n. A sacrifice. యజ్ఞము. అహవనీయము ahavanyamu. n. One of the three consecrated fires in the grand Hindu sacrifice. It is lighted from the house-holder's perpetual fire; and is prepared for receiving oblations.

అహవము ahavam. [Skt.] n. War, battle. యుద్ధము.

అహా! aha. [Tel.] Interj. Ah! Aha!

అహారము aharamu. [Skt.] n. Food, nourishment. ఆహారముల viands, foods. అహారి అhari. The eater: one who feeds on. అహారిణి అharintsu. v. t. To eat, partake of food. ఆరించు. అహార్యము aharyamu. adj. That which is to be understood or supplied in an ellipsis. తెచ్చుకొనదగినది.

అహికము ahikamu. [Skt.] n. An intermittent fever. విడిచివిడిచివచ్చు జ్వరము.

అహుతి a-huti. [Skt.] n. Offering, oblation. What is offered by means of fire.

అహో! ahó. [Tel.] Oh! A. vi. 5. అహోహుపుషిక అho-purushika. [Skt.] n. Boasting, vaunting.

అహ్నిక క్రియలు ahniku-kriyalu. [Skt. from అహస్య] n. Rites or religious duties, to be done in the day time: పగలు చేయదగిన క్రియలు.

అహ్లాదము ahladamu. [Skt.] n. Delight, pleasure. సంతోషము.

అహ్వ or అహ్వయము aha. [Skt.] n. Name, title. పేరు.

అహ్వనము ahvanamu. [Skt.] n. A summons: calling. పిలుపు.

ఇ

ఇ The vowel I as in 'ill.' The initial form ఇ is usually changed into యి especially when there is no sandhi, thus: ఇల్లు illu, a house, is written యిల్లు yillu.

ఇంక inka. [Tel.] adv. More, yet more, still yet. As yet, till now, hitherto, hereafter, presently. Henceforth. ఇంక రా come along, come further. ఇంక చూడు look further! ఇంకా Same as ఇంక.

ఇంకి inki. [Eng. ink]. n. Ink. వసి, సిరా.

ఇంకు inku. [Tel. a form of ఇనుకు.] v. n. To dry up, sink as water. ఇనుకు. ఇంకుడు inkuđu. n. Drying up. ఇంకుట. adj. Dried up. ఇంకన.

ఇంగము ingamu. [Skt] n. Hint, sign, indication of sentiment by gesture. అభిప్రాయము.

ఇంగలము or ఇంగాలము ingalamu. [Prakrit from Skt. అంగాల] n. A coal, charcoal. బొగ్గు.

ఇంగితము ingitamu. [Skt.] n. Hint, sign, gesture, symptom. Intention, purpose, inclination. ఆకారజ్ఞుడైన చతురాస్త్రియంతి పరేరితం, గర్భస్థం కేరికీపుష్ప మామోదదేనైవ పల్కువా. From the countenance the wise discover the disposition as bees discover the unblown lily by its scent. ఇంగితజ్ఞుడు penetrating, skilful in reading a man's character, one who sees the heart. పరేరితము knowledge of another's intention.

ఇంగిలము Same as ఇంగలము.

ఇంగిలాయి ingilayi [Tel.] n. A sort of fish, the thorny eel, (platystachys anguillaris.) నుడ్డియింగిలాయి the fish called scaurus viridis.

ఇంగిలికము or ఇంగిలికము ingilikamu. [from Skt. హింశరము] n. Vermilion, brick-colour. A medicinal drug, levigated cinnabar. (Ainslie.)

ఇంగుది ingudi. [Tel.] n. The plant called Terminalia Calappa. గార చెట్టు, తాపసతరువు.

ఇంగువ inguva. [Tel.] n. Asafetida.

ఇంచిమంచి inchi-manchu. [Tel.] n. Sweets. ఇంటికి రుచిగానుండుటకై తినే చిరితిండి. "ఈ-కు ననుకూలమును నొక్కదానితోడ, మాలిమియెనర్చి కొని యించిమంచిపెట్టి" కుక: iii. 260.

ఇంఝు intsu. [Tel. Skt. ఇంఝు seems to be derived from this word.] n. Sugar-cane. adj. Sweet, pleasant. ఇంఝెన, మనోజ్ఞమైన. ఇంఝుపాలకడలి intsu-pala-kadali. n. The sea of sugar. ఇంఝుసముద్రము. ఇంఝు బోడి or బోడి intsu-bodi. n. A beauty, a lady. ఇంఝుమాను intsu-manu. n. The sugar-cane. ఇంఝువీల్లుడు intsu-villudu. n. The Indian Cupid whose 'bow is made of the sugar-cane.'

ఇంఝు intsu. [Tel.] v. a. To increase. పాచ్చు. P. i. 198. Dasav. ix. 47. Parij. ii. 6. To wish. కోరు.

ఇంఝు intsu. [Tel.] adj. Small. ఇంఝుమించగా less or more.

ఇంఝుక intsuaka. [Tel.] adj. A little, even the least, petty. కొంచెము.

ఇంఝేను or ఇంఝేనగడ్డ injeru. [Tel.] n. A certain root. ఒకవిధమైన కంఠ.

ఇంటు inta. [Tel. from ఇల్లు. (q. v.) reckoning or counting being made by means of squares.] affix. By, at the rate of. నాలుగింట గుణించుట to reckon or multiply by four. ఇంటికి intiki. At the rate of. అయిదింటికి at five; by five, five at once. ఒకటింటికి పదిరూకలు ఇచ్చిని I gave ten rupees for each. గజముకటింటికి ఎంత how much is it per yard. నలుశ్చెయింటికి వచ్చిరి about forty men came. నూరింటికి one hundred in number.

ఇంటరము intaramu. [Tel.] n. Narrowness. Difficulty. ఇరుకు, సంతటము. (భౌ. ఉద్యో. iv.)

ఇంటి intí. [Tel. from ఇల్లు] adj. Of the house ఇంటియొక్క. ఇంటికాపు intí-kapu. n. A householder, a married man. గృహస్థుడు. ఇంటిపట్టు intí-pattu. n. The place near the house. The state of being a householder or married man. గృహస్థస్థము. ఇంటిపాప intí-papu. n. A slave girl. నెలకుకొన్న దాసి. ఇంటిపేరు intí-pèru. n. The family or house name.

ఇంటియాపడు or ఇంటిఆరున *inti-yatadu.* n. The husband. పెనుమిటి. ఇంటిల్లిపాది *intilli-padi.* [ఇల్లు + ఎల్ల + (ప) + ఆది] n. All the family. కుటుంబసూచించును. See ఇల్లు.

ఇంట్రామా *intramu.* [Tel.] Same as ఇంట్రామా. ఇంట్రాపాదు *intra-padu.* v. i. To be in difficulties, to suffer. సంకటపడు.

ఇండు *indu.* [Tel.] v. plural imperative of ఇచ్చు. Give ye : ఇచ్చుడు or ఇచ్చుండి.

ఇండే *inde.* [Tel.] n. A crack, a split. చీలిక. ఇండేపాటు split, cracked. ఇండేపాటు to split. చీలు.

ఇంత *inta.* [Tel. ఇ+అంత] adj. This much, so large as this. ఇంతపట్టుకు thus far; as yet. ఇంతకు and beside all this. ఇంతలో meanwhile. ఇంతకుమున్ను, ఇంతకుపూర్వము heretofore. ఇకయింత this much more. ఇంతదాక all this while, thus far. ఇంతచెడ్డ so bad. ఇంతపాడుకు so long. ఇంతలు కన్నులు eyes so large. ఇంతలేసి పనులు such great works. నాలుగింతలు four times as much. ఇంత అంతాకాదు it is vastly great, lit. it is not so much nor so much. నాకు పట్టే ప్రయాసము ఇంతంతకాదు the trouble he is in is beyond telling. ఇంతంత దొంగకాదు he is no common rogue.

ఇంతట *intata.* adv. With this. ఇంతటి *intati.* within this time. ఇంతటి such. ఇంతవట్టు *inta-vattu.* All this. ఇది అంతయను. ఇంతమాత్రము. ఇంతయ, or ఇంతె only this much; that's all ఇంతమాత్రమే, ఇంతయెగాని and notwithstanding all. ఇంతకాకుండా and besides all this.

ఇంతి *inti.* [Tel.] n. Woman. స్త్రీ.

ఇంద or ఇందమా *inda.* [Tel.] Lo here! take it, here it is, come and take. ఇదిగో తీసి కొనుము. ఇందండి here it is! take it, sir. రామా. iv.

ఇందరు *indaru.* [Tel. ఇంత+వారు] pron. So many persons.

ఇందాక or ఇందాకక *indaka.* [Tel. ఇంత+దనుక] adv. Thus far, hitherto, just now

(past time), already, up to this place, up to this time, until now, so long. ఇంతవఱకు. ఇందాక ఉండునా will it be thus far? ఇందాకటి ప్రశ్న the preceding question. ఇందాకటివాడు the man that was here just now.

ఇంది, ఇందిర *indi.* [Skt.] n. Lakshmi. లక్ష్మీ.

ఇందిరిరమా *ind-indiram.* [Skt.] n. A large kind of bee. కుమ్మెది.

ఇందివరమా *indicaramu.* [Skt.] n. The blue lotus.

ఇందు *indu.* [Tel.] v. n. To stay, remain, dwell. To be contained in. ఇందుడు, అడెను.

ఇండు [Tel.] (pron.) This place. ఈచోటు. (See అందు) ఇందుకు for this ఇందులకు. hither ఇచ్చొటికి; for this దీనికి. ఇందు in this, herein. ఇందువల్ల by this. ఇందుకింద under this. ఇందుమీద upon this. ఇందు తెచ్చు bring it hither. ఇందునందులేదు he is neither here nor there.

ఇందు or ఇందుపు *indu.* [Tel.] The clearing nut. చిల్లగింజ.

ఇందుడు *indudu.* [Skt.] n. The moon. చంద్రుడు, కేదమాను ఇందువారమా *induvaramu.* Monday. సోమవారము.

ఇందుప్పు *ind-uppu.* [Tel. ఇందు (the Indus) +ఉప్ప] n. Rock-salt. వైంధవలసాము.

ఇంద్ర *indra.* [Skt.] n. The god Indra.

ఇంద్రకీలమా *indrakilamu.* n. A certain mountain మండలికి. ఇంద్రగోపమా *indragopamu.* n. A cochineal insect, a red insect belonging to the mite family. చందమామపురుగు; same as ఆరుద్రపురుగు.

(q. v.) ఇంద్రజాలమా *indra-jalamu.* n. Juggling, conjuring. ఇంద్రజాలవిద్య sleight of hand. కనుకట్టువిద్య. ఇంద్రజాలికుడు *indra-jali-kudu.* n. A conjurer or juggler.

ఇంద్రజిత్తు *indra-jittu.* n. Name of the son of Ravana. ఇంద్రధనుస్సు *indradhanussu.* "The bow of Indra." The rainbow. ఇంద్రనీలమా or ఇంద్రనీల *indra-nilamu.* n. A sapphire. నీలపాణి, నల్ల

నాయి. Vasu. iv. 129. ఇంద్రలోకమా *indra-lokamu.* n. The heaven of Indra. Fairyland. ఇంద్రాణి *indrāni.* n. Name of the wife of Indra. A sort of bracelet. ఇంద్రాయుధమా *indr-ayudhamu.* n. The rainbow, a thunderbolt as the weapon of Indra. ఇంద్రాణి *indr-āri.* (Indra-āri) The foe of Indra. A giant. అసురడు. ఇంద్రావరజుడు *indra-carajudu.* Vishnu.

ఇంద్రియమా *indriyamu.* [Skt.] n. An organ of sense. జ్ఞానేంద్రియములు organs of perception, కర్మేంద్రియములు organs of action, and అంతరింద్రియములు the internal organs, the first includes the eye, ear, nose, tongue, and skin; the second, the organ of speech, or larynx, hand, foot, and the organs of generation. the last are మనసు the mind or organ of thought; బుద్ధి the organ of apprehension, అహంకారము the organ of self-knowledge or consciousness, and చిత్తము the heart or organ of feeling. ఇంద్రియవృత్తి the natural propensities. పంచేంద్రియములు the five organs of sense. పంచేంద్రియబద్ధుడు the sensual man, one who is a slave to his lusts.

ఇంద్రుడు *indrudu.* [Skt.] n. Indra, the god of the sky corresponding to the Roman Jupiter armed with thunderbolts and noted for his amours. In composition the word denotes excellence. గజేంద్రము or గజేంద్రుడు a noble elephant.

ఇంద్రసమా *indhanamu.* [Skt.] n. Fuel, fire-wood. చిరుగు, వెంటచెఱుకు.

ఇంపు or ఇంబు *impu.* [Tel.] n. Fulness, satisfaction, ease. Fondness, liking. 'కండ్ల కింపైతే కడుపుకెంపు' that which pleases the eye pleases the appetite. ఇంపైన pleasing, comfortable. ఇంపితమా *impitamu.* [ఇంపు +ఇతి] adj. Pleasant. ఇంపైన. ఇంపుగా or ఇంపెలూర Finely, sweetly, nobly. Suitably, pleasantly. ఇంపాలము *impolagu.* [ఇంపు+పాలము] v. n. To suit, to be pleasing.

ఇక or ఇంక or ఇకమీవట or ఇగ *ika.* [Tel.] adv. Yet, still, further, hereafter, henceforth, then, next, in future, presently, soon. ఇకయెందుకు why now? ఇకవెళ్లు now you had better go.

ఇక్క *ikka.* [Tel.] n. Place, home, dwelling. "చక్కడవాలయిక్క" (T. iv. 85.) she was the very home of the graces. ఒక్క యిక్క in one direction. మోవిక్క the lip. అధర మండలము.

ఇక్కట్లు *ikkattu.* [Tel. ఇరుకు+కట్టు] n. Difficulty, intricacy. సంకటము.

ఇక్కడ *ik-kada.* [Tel. ఈ+కడ] adv. Here : in this place.

ఇక్కమా *ikkamu.* [Tel. another form of ఇరుకుటము] n. A narrow place. ఇరుకుచోటు.

ఇక్కరించు *ikkarintsu.* [Tel.] v. n. To blink, look hard at.

ఇక్కపాటు *ikku-pātu.* [Tel. ఇక్క=ఇరుకు.] n. Difficulty. ఇక్కట్లు.

ఇక్కవ *ikkava.* [Tel.] n. A place : చోటు. a secret : a secret part. శివస్థానము. Trace. జ్ఞాన. Machination, internal agency. R. ii. 102.

ఇక్తియా *iktiyaru.* [H.] n. Will, pleasure, choice, liberty. స్వతంత్రత, యశ్చచ్చు.

ఇక్షువు *ikshuvu.* [Skt. prob. der. from Tel. ఇంబు. q. v.] n. Sugarcane. చెరుకు. ఇక్షు ఖండమా *ikshu-khandamu.* n. A bit of sugarcane. ఇక్షువండమా *ikshu-dandamu.* n. A stalk or stem of sugarcane. ఇక్షువనమా *ikshu-vanamu.* n. A sugarcane plantation. ఇక్షుధనువుడు or ఇక్షుధనురాస *ikshu-dhanuvudu.* n. Cupid, the god of love (whose bow is made of the sugarcane).

ఇగమా or ఇవమా *igamu.* [from Skt. హిమము] n. Moisture, dew, frost. కరము.

ఇగిరిక *igirika.* [Tel. from ఇరుకు] n. Boiled rice from which the water is not drawn off but evaporated so that no gruel is formed. ఆత్మేషుము, అత్తెషును.

ఇగిలింసు *igilintsu*. [Tel.] v. n. To grin.
ఇగిలింత or **ఇగిలింపు** *igilinta*. n. A grin.
 పండ్లను కరికి బెట్టుట.
ఇగురు *iguru*. [Tel.] v. n. To evaporate.
 ఇంకు. ఇంకర బెట్టు to cause to dry up by boiling. To dry up.
ఇగురు *iguru*. [Tel.] n. A sprout or young leaf : the red gums of the mouth. చిగురు.
ఇగురుకూర *iguru-kuru*. n. A kind of curry.
ఇగురుబోడి *iguru-bodi*. n. A blooming girl.
ఇగురుత్తు *iguru-ottu*. v. n. To bud or blossom, to bloom. చిగురించు. "ఈ పువ్వులూర్జిత" with a burst of displeasure.
ఇగురుపు or **ఇగురుము** or **ఇగురించు** *iguru*. [Tel. from ఇగురు (q. v.)] v. a. To dry up, decrease, do away with. నశింపజేయు. "ఈ దహనజ్వర మిగురించుచుండెను" B.D. vi. 351. To sprout, shoot, bud. చిగురించు.
ఇగ్గ *igga*. Same as ఇగుగ్గ.
ఇగ్గాముగ్గి *igga-muggi*. [Tel.] n. Hauling about, struggle, violence.
ఇగ్గు *iggu*. [Tel.] v. a. To pull, haul, drag, jerk, struggle. Subh. ii. 30. To incline to a side or backwards. ఒరుగు, వెనుకకు ఒరుగు.
ఇగ్గులాడు *iggu-ladu*. v. To pull, to jerk, to struggle.
ఇగ్గులాట *iggu-lata*. n. Struggling, jerking, pulling backwards. వెనుకకు ద్రవ్వట.
ఇచేట *itsata*. [Tel. ఈ+చోటు] adv. Here.
ఇచటి *itsati*. adj. Belonging to this place. (Same as ఇచ్చట or ఇక్కడ.)
ఇచ్చే *ittsa*. [Tadbh. from Skt. ఇచ్చ] n. Inclination, fancy, love.
ఇచ్చేకమా *ittsakamu*. n. Cajolery, wheedling, trickery. ఇచ్చు కాలవారి a rogue, a flatterer.
ఇచ్చేగుడు *ittsakudu*. n. Flatterer. (A. iv. 48.)
ఇచ్చేగింపు *ittsagintsu*. v. a. To like, fancy.
ఇచ్చేట *itsata*. [Tel. ఈ+చోటు] adv. Here, in this place. Same as ఇచట.

ఇచ్చిపుచ్చుకోలు *ichchi-puttsu-kolu*. [Tel.] n. giving and taking. Traffic, affinity, inatrimonial relationship.
ఇచ్చు *ittsu*. [Tel. from ఇచ్చు] v. t. To give, to permit, let, allow. చేయనిచ్చిరి they let (him) do so. పోనిచ్చిరి they let (him) go. పోనీ or పోనిచ్చు let it pass. చూడనీ or చూడనిచ్చు let me see it. రానీ, or రానిచ్చు let it, or them, &c., come నన్ను రానిచ్చినారుకారు they did not let me come. కానీ or కానిచ్చు let it be so, be it so. మఱయొక అర్థమున్నది it gives another meaning. మనసిచ్చు to give the heart, consent, listen. ఇయ్యనా or ఇచ్చనా shall I give? **ఇచ్చించు** *ippintsu*. v. a. (The causal of ఇచ్చు) to cause to deliver bestow or grant.
ఇచ్చో, **ఇచ్చోట** Same as ఇచేట.
ఇచ్చ *ichcha*. [Skt.] n. Love, wish. స్వేచ్ఛ *svēchcha*. [Skt. స్వ+ఇచ్చ] n. One's own inclination, independence. స్వతంత్రత.
ఇజమా, ఇజాలు *ijamu*. [corrupted from Skt. బీజము] n. The testicles. వృషణములు.
ఇజారా *izara*. [H.] n. Farming, renting, a farming of the revenue customs, contract, monopoly. గుర్ర. **ఇజారాదారుడు** *izara-darudu*. Farmer, renter, contractor.
ఇజారు *izaru*. [H.] n. Trousers. లాగు.
ఇజుకు *izuku*. [Tel.] n. Puzzle, dilemma, distress. సంకటము, శ్రమము.
ఇజుడు *ijyudu*. [Skt.] n. The planet Jupiter. బృహస్పతి.
ఇట *ita*. [Tel.] adv. Here, in this place. ఇటకురా come hither. ఇటకుముందు heretofore, already. ఇటనుండి from this ఇది మొదలకొని.
ఇటిక or **ఇటికె** or **ఇటుక** *itika*. [Tel.] n. Brick. ఇటికెలకోయు or ఇటుకచేయు to make bricks. వెయ్యియిటుక కాల్చిరి they burnt 1000 bricks.

ఇటివల *ittala*. [Tel. ఇటు+కాల] adv. Since, that time, lately, recently, latterly. ఇటివల నుండిపోయినరాజు the late king. ఇటివలి (in the inflexion) subsequent, as ఇటివలిపనులు the latter operations. ఇటివలి వివరములు subsequent particulars.
ఇటు *itu*. [Tel. lit. this way.] adv. Thus; ఇటుకిరము heretofore. **ఇటువంటి** *ituvanti*. [Tel. వంటి=వంటివలనందు] Such ఇట్టి. ఇటువంటివనికి to such an affair. See అటువంటి. **ఇటువలె** *ituvale*. Similarly. ఇట్లు.
ఇటుక See ఇటిక.
ఇట్లు *ittattu*. [Tel. ఇట్టు+అట్టు] adv. This way and that. Fie! O fie! T. iv. 159. Alas! ఇట్లుపడు (A. iv. 87.) to be surprised or shocked.
ఇట్లము *ittalamu*. [Tel.] adj. Vast, huge, great, abundant. గొప్ప, తరచు, అధికము, విస్తారము. **ఇట్లముగా** or **ఇట్లముగాన** *ittulam-uga*. Vastly, greatly. "అట్టిదియేలపుట్టునమరాధిన నీవుజన్మ భుజింపవై యిట్లమైన తేజమునహించి సుఖంబుననుండు." M. III. v. 241.
ఇట్టి *itti*. [Tel.] adj. This, like this : such as this. ఇటువంటి.
ఇట్టిక Same as ఇటిక.
ఇట్టిడు *ittidu*. [Tel. ఇట్టి+డు] n. Such a man. ఇటువంటివాడు. **ఇట్టిది** *ittidi*. This, this sort of. **ఇట్టు** *ittu*. n. This way, adv. Thus. ఇట్లు. **ఇట్టే** *itte*. adj. Thus, at once. **ఇట్లు** or **ఇట్లు** **ఇట్లా**, **ఇట్లాగు**, **ఇట్లా**. Thus, in this way. ఇట్లారా come here. **ఇట్లాటి** or **ఈలాటి** *ittati*. Such. ఇట్లాటి యిండ్లలో in such houses. **ఇట్లు** or **ఇట్లులు** *ittlu*. adv. Thus, so, in this way.
ఇడ *ida*. [Skt.] n. Ground. నేల.
ఇడఫలము *ida-phalamu*. [Skt.] n. The musk orange : a species of citron.

ఇడి or **ఇడినుడుములు** *idi*. [Tel.] n. A sort of wheat cake. ఒకసారి అవింతుండుడు ఒక సారి ఎవటనువంటిని పిండిని పన్నుగా ఒక అచ్చులో పెట్టి పిండిని భక్ష్యవిశేషము. నేవియాల. "బుడుకులు నడుకులు నిడియు జరిమిడియును." కాశీ. vii.
ఇడియు or **ఇడిసిపోవు** *idiyu*. [Tel. విడు] v. n. Split, crack, fall to pieces. చీలు, బద్దలగు. To fall in, as a well. ఇడిసిపోవు a ruined well. **ఇడియుగొట్టు** *idiya-gottu*. To demolish.
ఇడు *idu*. [Tel.] v. a. To give, offer, place, put, lay. To set, plant. మట్టి. (A. iv. 265.) he planted thorns. కుయ్యడగా uttering a cry. గొడుగుకు hold an umbrella అడ్డుడు to interpose, place between. పూజిడు to offer worship : to worship. తాకట్టిడు to pawn. శబ్దమిడు to sound. గంతురుడు to leap
ఇడుగడ *idu-gada*. [Tel.] n. Envy. అనూయ. Difficulty. కష్టము.
ఇడుపు *idupu*. [Tel. from ఇడియు] n. A breach or crack, a hole. Parij. ii. 44.
ఇడుము *idumu*. [Tel.] n. Trouble, evil, misfortune, hardship అపద, దుఃఖము. ఇడుము పాలు to suffer trouble. ఇడుములపడుట. ఇడుములపెట్టు to torment, grieve, plague.
ఇడ్డన *iddana*. [Tel.] n. A sort of cake నానెకుడుము. H. i. 117.
ఇతఃపరము *itah-paramu*. [Skt.] adv. Henceforth. ఇకపాక.
ఇతకరి *ita-kari*. [from Skt. హితకారి] adj. Agreeable. హితమైన.
ఇతడు *itadu*. [Tel.] n. He, this man.
ఇతము *itamu*. [from Skt. హితము] adj. Agreeable. హితమైన.
ఇతరము *itaramu*. [Skt.] n. Another thing.
ఇతరము adj. Other, different. ఇది అన్యాయమే యితరముకారు this is injustice and nothing else. **ఇతరుడు** *itarudu*. n. Another man. అన్యకుడు.

ఇతవు itaru. (from Skt. హితము) n. Liking, agreeableness. ఇష్టము. ఇతపతి hitav-ari. n. One who says what is agreeable or good. హితము చెప్పవారు. ఇతవుడు itarudu. n. A friend. హితుడు.

ఇతి iti. [Skt.] A particle meaning 'This.' It shows like the Telugu 'అని' that the preceding words are a quotation, statement or reflection, and takes the place of inverted commas in English. ఇత్యాది ityadi. [ఇతి+అది] And so forth, etcetera. ఇత్యాదులైన వున్నకములు = and other books. ఇత్యాదికములైన = and the like.

ఇతిహాసము iti-hasamu. [Skt.] n. Ancient story, legend. History: traditional accounts of former events: heroic history, such as the Mahābhārata and the Rāmāyana. పురాణపుకథ.

ఇత్తడి ittadi. [Tel.] n. Brass. పిత్తలి.

ఇత్తము itlamu. [Tel. from ఇచ్చు.] v. imper. Let us give. ఇచ్చెదము.

ఇత్తిగ ittiga. [Tel.] n. A throw at dice in which a pair of threes comes up. పట్టము.

ఇత్తరుడు itrarudu [Skt.] n. A poor man. దొడ్డుడు. A low man. నీచుడు. A wicked man. క్రూరకర్తుడు. A wayfarer. బాటసారి.

ఇది idi. [Tel.] pron. She, it, this. The 6th case is దీని and the acc. దీనిని as దీని నెఱిఁపు declare this. The abl. is దీని or దీనిచేత "hereby." plu. ఇవి నాకు చాలా ఇది గానున్నది I am very much out of sorts. ఆ నడకబహుయిదిగా నున్నది that conduct is not the thing, is so and so. ఇదిగో, or ఇదుగో idiyō [ఇది+ఁగోపు lit. take this] interj. Look! do you see! behold! here it is! ఇదుగో యిస్తాను అదుగో యిస్తున్నానని అంటారు he puts me off with empty promises—Lit. Here I will give it, there I will give it, says he. ఇదుగో వస్తానని చెప్పెను or ఇదుగో వచ్చెదననెను he promised to return presently. ఇదే Same as ఇదిగో.

ఇద్దరి id-dari. [Tel. ఈ+డఱి] n. This side, bank, or, shore. See దరి and అడ్డరి.

ఇద్దరు iddaru. [Tel. ఇరు+వారు] adj. or pron. Two persons, both persons. A negative verb requires this is to be translated neither: as ఇద్దరినిన్ని రాలియ్యనట్లు let neither of them come in.

ఇద్ది Same as ఇది.

ఇద్దుము id-dumu. [Tel. ఇరు+కూము] n. The measure called two కూములు. Marked thus in accounts ల ౨.

ఇద్దుగ id-duga. [Tel. ఇరు+దుగ] n. A throw of dice in which a pair of twos comes up.

ఇద్దుమా iddhamu. [Skt.] adj. Glowing, shining, pure. ప్రకాశము, శుభ్రము. ఇద్దుచరితుడు iddha-charitudu. A man of glorious deeds. ఇద్దురూపి iddha-rūpi. One of glorious form.

ఇద్దుమా idhmanu. [Skt.] n. Fuel. చిరును, సంబంధము.

ఇనుప inapa. [Tel. for ఇనుప] Made of iron. See ఇనుము.

ఇనాము or ఈనాము ināmu. [H.] Inam; a present or gift; land granted by the Government rent free for ever or subject to a small quit rent. A present by Government: మాన్యము, బహుమానము. ఇనాము దారుడు a holder of an inam. నెత్తురుకట్టు ఇనాము land granted to such as had shed blood in battle. కడియనాము an old bequest. కడియనాము a grant of land to a torchbearer. ఇనాయతుచేయు to grant.

ఇను inu. [Tel.] adj. Two. ఇనుమారు inu-māru. Twice. రెండుసారులు. ఇనుమిక్కిలి inu-mikkili. Still more or very much. అత్యధికము. See ఇనుమడి. ఇన్నూరు.

ఇనుక inuka. [Tel.] n. Broken rice mixed with husk. ఉసుకకలిపిన నూకలు.

ఇనుకు inuku. Same as ఇను. (q. v.)

ఇనుడు inudu. [Skt.] n. A name of the god Surya. ఇనుసుతుడు ina sutudu. n. The son of Surya. viz., Yama.

ఇనుమడి inu-madi. [Tel. ఇను+మడుగు] adj. Double, twofold. రెట్టి, ద్విగుణము. ఇనుమడించు inumadintu [Tel.] v. a. To double or redouble. రెట్టించు.

ఇనుమద్ది inu-maddi. [Tel. ఇనుము+మద్ది] n. The Sal tree (Shorea robusta) సాలము. Iron wood. నల్లమద్ది. See మద్ది.

ఇనుము inumu. [Tel.] n. Iron. ఇనుప made of iron. ఇనుపగొలుసు an iron chain. ఇనుపకచ్చు an iron girdle, i.e., continence, chastity.

ఇన్ని inni. [Tel. from ఇంత] neuter adj. So many, thus many. ఒకయిన్ని a very few ఇన్నిటికి for all this. ఇన్నో innō. adj. Of such and such a number.

ఇన్నూరు innūru. [Tel. ఇను+నూరు or ఇరు+నూరు] n. Two hundred. రెండువందలు.

ఇపుడు or ఇత్తు ipudu. See ఇప్పుడు.

ఇప్పి ippa. [Tel.] n. Bassia latifolia or, the Butter Tree or Mahua Tree. పిప్పి ఇప్పి చెట్టు Bassia longifolia, the Mowa or Mahua Tree of South India. పీచు ఇప్పిచెట్టు Achras Sapota, the Sapodilla Plum of the West Indies. The Bully or Neeberrerry Tree (Watts.) ఇప్పిపిండి the flour made from the seeds. ఇప్పిపూరాజనాలు a fragrant sort of rice. ఇప్పిసారాయి strong spirit obtained from the ఇప్పిచెట్టు.

ఇప్పుడు ippudu. [Tel. ఈ+పాడు] n. Now, this time. ఇప్పటి of this time. ఇప్పటివని the present business. ఇప్పటివాండ్లు the people of these days. ఇప్పుడే వచ్చినారు he is just come.

ఇబ్బంది ibbandi. [Tel. ఇను+బంది] n. Strait, inconvenience, ambiguity. నిర్బంధము. తీర్థానికి ఇబ్బందిగానున్నది water is deficient or scarce. ఇబ్బందిగానుండే irksome. ఇబ్బంది పని a troublesome affair. ఇబ్బందికాదు

a troublesome fellow. Also, a mongrel tiger supposed to be begotten by a tiger on a leopard. ఇబ్బందిగుర్రము a horse of doubtful breed.

ఇబ్బట్టు ibbattu. [Tel.] n. Scarcity, dearthness. కాలము ఇబ్బట్టుగానున్నది the times are hard.

ఇబ్బడ or ఇబ్బడ ibbada. [Tel.] n. A certain tree. (Hansa. iv. 18.)

ఇబ్బడి ibbadi. [Tel. ఇను+బడి, or ఇను+మడి.] adj. Twice as much. ఇబ్బడించు ibbadintu. Same as ఇనుమడించు.

ఇబ్బము ibhamu. [Skt. cf. elephant. Gr. elephas.] An elephant. ఇబ్బయాన ibhayana. n. A graceful woman, i.e., a woman with an elephant's easy and luxurious rolling gait. ఇబ్బి ibhi. n. A she-elephant. ఇబ్బయ్యుడు ibhyudu. A ruler, rich man. (A. ii. 125.)

ఇముడు imudu. [Tel.] v. n. To be contained in, to remain, to stay. ఔషధము ఆతనికి ఇముడకపోయినది the medicine did not stay on his stomach. ఈ సమాచారము నానిలో ఇమిడి ఉండదు he will not be able to conceal this news. ఇముడుకోవ imudu-kōvu. v. n. To be held or contained, ఇముడ్చుకొను. ఇముడ్చు or ఇముడుచు imudtu. v. a. To contain, hold, include, retrench, contract, abbreviate. ఇముడకేయు. ఇమిడిక imidika. n. Brevity, compactness. అసారీయుండుట, చేయుండుట.

ఇమ్మడి immadi. [Tel. ఇను+మడి] Double. See ఇనుమడి. ఇమ్మడించు Same as ఇనుమడించు.

ఇమ్ము immu. [Tel. imperative of ఇచ్చు] v. t. Give (thou.) See ఇచ్చు. ఇమ్ము n. A place, a home. Opportunity, convenience. State, plight. Beauty. ఇంపు. Expediency ఉపాయము, happiness, ease కుళము. ఇమ్మలేని inconvenient, pinched. ఇమ్మలను well, suitably బాగుగా. ఇమ్ము adj: Convenient, suitable, opportune, fitting. అనుకూలము, యొక్కము. whole, entire, అమాలుము.

Pleasant, fine. -మనోజ్ఞము. Plain, evident. సుప్తము. ఇమ్మయి immeyi. adv. Thus. (See మెయి.) ఇమ్ముకోను immu-konu. v. i. To dwell, to live. వసించు. ఇమ్ముతప్ప immu tappu. n. Difficulty. ఇక్కట్లు, సంతటము.

ఇయ్యి iyya. [Tel. from ఇచ్చు.] v. t. Giving. ఇయ్యకోను iyya-konu. v. n. To consent. ఇయ్యకోలుపు iyya-kolupu. v. a. To persuade. ఇయ్యకోలు iyya-kolu. n. Consent. సన్నతి, అంగీకారము. ఇయ్యజేయ iyya-jeyu. v. i. To consent. అంగీకరించు, సన్నతించు.

ఇయ్యది iyy-adi. [Tel. ఈ+అది] pron. This one, this. ఈయది, ఇది.

ఇరుకటము or ఇరుకాటము or ఇరుకటము or ఇరుకాటము irukatamu. [Tel. from ఇరుకు] n. A strait, difficulty, narrowness.

ఇరుమ్మదము irammadamu. [Skt.] n. Lightning. మెరుము.

ఇరలవాండ్లు irala-vandlu. [Tel.] n. Name of a jungle tribe.

ఇరవు or ఇరువు iravu. [Tel.] n. Place స్థానము. ఇరవారు ira-varu. [Tel. ఇరవు+అరు] or ఇరవుకోను iravu-konu. v. i. To become settled or fixed. స్థిరపడు, నెలకొను.

ఇరవు iravu. [Tel.] adj. Firm, fixed. స్థిరమైన. Fitting, suitable. తగిన. ఇరవైండు or ఇరవుపడు irav-ondlu. (ఇరవు+ఐండు) v. n. To become firm, to be fixed. నెలకొను, స్థిరపడు.

ఇరస or ఇరుస irasa. [Tel.] n. A grain measure being half a కూము the Indian bushel. రెండుకుంచాలు, అరకూము.

ఇరారు ir-aru. [Tel. ఇరు+అరు.] Twice six, twelve. Another form is ఈరారు.

ఇరి iri. [from ఇరియ q. v.] adj. Small, little. సూక్ష్మము, అణుత్వము. D. A. ii. 42. Squeezed. ఇరిపినది.

ఇరికి iriki. [Tel.] n. A game played by children. ఒకవిధమైన ఆట.

ఇరియు iriyu. [Tel.] v. n. To be squeezed, crushed, powdered. To be jammed as a door. నలుగు. To be thin or narrow. సన్న గిలు. ఇరికొను thin waist. ఇరిగుబ్బలు hard or firm breasts. A. v. 109. ఇరియం బట్టు to seize, to hold fast. కట్టికొను పట్టు కొను. To be broken, to be smashed. చిన్నా చిన్నునుగు, నున్ననుసులుచేయబడు.

ఇరివిలి irivili. [Tel.] n. A hole made with a drill or ఛోగర.

ఇరు iru. [Tel. cognate with రెండు.] adj. Two, both. ఇరుకెలములు or ఇరుగడ both sides. ఇరుగోరు both shares, the whole, the gross crop. ఇరుచేక్కి both sides. ఇరుచాళ్లదుక్కి a second ploughing. ఇరు తిగ or ఇర్తి: six at dice: ఇరుకూము or ఇర్దుము two bushels. See కూము. ఇరుచె సల on both sides. ఇరువారుగు twice four. ఇరువది or ఇరువై or ఇరవై twice ten. ఇరు వంకల on both sides, from side to side. ఇరువురు or ఇరుగురు both persons.

ఇరుకు iruku. [Tel.] n. A strait, difficulty, distress, narrowness. Closeness, contact. adj. Narrow, tight, squeezing. ఇరుకు v. n. To be squeezed, stuck in. ఇరు కటము or ఇరుకాటము irukatamu. n. A narrow place. ఇరుకుచోటు. ఇరుకుమాను irukumu manu. n. Posts set in a gate-way (i. e., పంజలకర్త) to exclude cattle but admit men; a turnpike. ఇరుకించు or ఇరికించుకోను irikintsu. v. a. To insert, poke in, stick in. ఇరికికోను or ఇరు కోను iriki-konu. v. n. To get in; stick, be caught, be inserted, be entangled.

ఇరుగు irugu. [Tel. cf. Tam. ఇరు to be] n. Nearness; the neighbourhood. adj. Neighbouring, near, adjoining. ఇరుగుచు రుగు neighbourhood, neighbouring, adjoining, on both sides, hither and thither.

ఇరుగుడుచెట్టు irugudu-chettu. [Tel.] n. A tree called Dalbergia Sisu. శింకుప. Rox. iii. 223.

ఇరుము irumu, [Tel.] n. A covert, hiding place. మరుగు. ఇరుముకోను irumu-konu. v. i. To hide, to be hidden. మరుగుపడు.

ఇరులు irulu. [Tel.] n. Shades, shadows, darkness. చీకటి, చీకట్లు. ఇరులుకోను irulu-konu. v. n. To become dark or obscure చీకటిపడు. ఇరులగొంగ irulugonya. n. The destroyer of darkness. i. e., the Sun.

ఇరువ iruva. [Tel.] n. A sort of fish resembling a wedge in shape. Platycephalus. Rox. No. 46. 47.

ఇరువాయికట్టు iru-rayi-kattu. [Tel. వాయి mouth.] n. Double palsy: a disease in which the excretions are stopped.

ఇరువు iruvu. [Tel. same as ఇరుగు. q. v.] n. A neighbouring house, neighbourhood, place. పక్కయిల్లు. adj. Neighbouring. పక్కనండే.

ఇరువుడు Same as ఇరుగుడు (q. v.)

ఇరువురు or ఇరువురు See under ఇరు.

ఇరువై or ఇరువది. iruvai. [Tel. ఇరు+పది] n. Twenty. ఇరువైమంది twenty persons. "ఇరు వైనాలుగుమాళ్లమే" కాశి. i.

ఇరుస Same as ఇరస (q. v.)

ఇరుసాలు or ఇరుసాలు iru-salu. [H.] n. Sending, a remittance of money sent with a guard. The government money so sent. ఇరుసాలుచేయు to remit gold or silver. ఇరుసాలువామా an invoice of the sums sent and of the coins in which the payment is made.

ఇరుసు irusu. [Tel.] n. An axle. The cross beam in the middle of a picota. ఏతవుమ్రాని నడుమనుండు అడ్డుకొయ్య.

ఇర్లు iru. [Tel.] n. Side. ప్రక్క, పార్శ్వము. Same as ఇర్లు (q. v.)

ఇర్లి irri. [Tel.] n. The male of the Indian antelope, a black buck. A. Bennettii, of Sykes, Elliot. ఇర్లింక (for ఇర్లింక). A male antelope. మగరేడి. ఇర్లింకమాపులు

wild glances like those of the antelope. "ఈక్షింపగా నేర్చు నిర్లింకమాపులు, మోవిగు రుగనేర్చు మొలకనవ్వు" Mutid. iii. 248.

ఇర్లింకులు irrikulu. [ఇంకులు+ఇంకులు] Drying up altogether. మిక్కిలియింకుటలు. Stares, wild looks. Mand. iii. 248. ఇర్లింకులైన wild, stern, severe, wasting, harsh. ఇర్లిగోర జేము irri-gorazamu. n. Musk. కస్తూరి. (Swa. iv.)

ఇర్లియ irriya. [Tel.] n. Side. ప్రక్క, పార్శ్వము. Same as ఇర్లు.

ఇల ila. [Tel.] n. The earth. నేల.

ఇలకరుమ or ఈలకరుమ ila-karutsu. [Tel.] v. i. and t. To be set, jammed, stuck. వానికి తల యిలకరుమకొనిపోయినది his head is jammed or sunk between his shoulders. "ప్రారము ఇలకరుమకొన్ను" P. iii. 196. hard to kill: having stubborn life. అతనికి పండ్లు ఇలకరించినది his jaws were set, he gnashed his teeth. A. v. 13.

ఇలకోడి ila-kodi. [Tel.] n. The grey cricket, or cicada. ఈలపురుగు.

ఇలవరము, ఇలారము Same as ఇలవరము. (q. v.)

ఇలాకా ilaka. [H.] n. Interference. Relation, jurisdiction, connection by business, charge, possession. సంబంధము, అధికారము లోచేరిన ప్రదేశము, స్వాధీనము. మా యిలా కాదారులు, మా యిలాకావాళ్లు those who belong to me, my people. adj. Belonging to.

ఇలాయి ilayi. [Tel.] n. A torch. ఐటి. "తగ నూర్యప్రభలాయిలాయులును చంద్రిశోకు లున్." వాంస. iii.

ఇలి ili. [Tel.] n. Food. ఈగు ఇలి పాముకు బలిదొరకడు or వానియింట్లో యిలిభిక్షము బలిభి క్షముపుట్టడు in his house a fly cannot find a dinner.

ఇలింక or ఇలిపెంక ilinda. [Tel.] A kind of tree. జేదురు, ఇంద్రనల్లి.

ఇలికము ilikamu. [Borrowed by Skt. from Drav. languages.] n. Rat. ఎంక. ఇలిపా

మాణము, ఇలిపామాణము *ili-pashanamu*. [Tel.] Ratsbane: corrosive sublimate or perchloride of mercury.

ఇలు *ilu*. (See ఇల్లు.) ఇలుమ్మట్టు *ilu-tsuttu*. [Tel. from మట్టు] n. Lustration, walking round a house to keep away demons. ఇలురేడు *ilu-redu*. n. The master of the house. ఇలువడి *iluvadi*. n. Respectable birth. కుటీరత. Good conduct. మంచినడత. భార. కాంతి. iii. "ఇలువడినున్న చేసి." భాగ. 10 స్కం. ఇలువరూప *ilu-varusa*. Family, race, consanguinity. పంచాక్షరము. ఇలువరుసగా at each house, from house to house. ఇలువేలుపు or ఇలువేల్పు *ilu-relupu*. A patron saint or god. The household god కులదేవత.

ఇలుకు *iluku*. [Tel.] n. Cramp, sprain, strain. నరము బెంబుక. ఇలుకుపట్టిన Sprained, cramped. బెణికిన.

ఇలుగు or ఈలుగు *ilugu*. [Tel.] To die, expire. చచ్చు.

ఇలువరమా or ఇలువారమా *ilu-varamu*. [Tel.] n. A hut built without walls. గోడలులేని యెత్తుకునడినె. A portable hut. గోడలులేక అంతా పూరితో కట్టబడిన గుడిసె. See ఇలవరము or ఇలవరము.

ఇల్ల *illa*. [Drav. the basis of such words as రేడు, రేక, &c.] A Kanarese word for రేడు, వాస్తి. Kuchelo. ii. 118. R. i. 45.

ఇల్లంబ్రము See ఇల్లంబు.

ఇల్లంబు *illatamu*. [Tel. from ఇల్లు.] n. Residence in the house of one's wife's father. ఇల్లంబులుకు one who has become a member of his father-in-law's household. ఇల్లంబు పెట్టి they kept their son-in-law in their family. ఇల్లంబుకాడు the son-in-law thus kept in their family.

ఇల్లడ *illadu*. [from ఇల్లు] n. Dwelling. కాఫుండు; committing, entrusting. అప్ప గింత. "ఇల్లడగాచేసి." A. v. 142. Keeping in one's house. నన్ను యిల్లడచేసినాడు he made me dwell with him.

చ. "నన్నె దనమ్ము దేనియి, బ్లడయిదుభీమునట్లను నలంపున్ బలాధ్యులనావశంబునకా." భార: సభా. i. 163.

ఇల్లము *illamu*. [Tel. ఇరు+పలము] n. Two palams' weight. రెండుపలములు. "ఇల్లమునం గను నెసగుద్దివరి." ఆం. భా: ద్వి: వై.

ఇల్లరి *illari*. [Tel. ఇల్లు+అరి] n. A house tax or hearth tax, quit rent. ఇంటిపన్ను.

ఇల్లరికమా or ఇల్లంట్రికమా Same as ఇల్లంబు (q. v.)

ఇల్లవ *illava* [Tel.] n. A sort of fish

ఇల్లమ్మి *illa-malli*. [Tel.] n. A talebearer. కొండకాడు. ఇల్లమ్మిత్తనము *illamallitannamu*. [Tel.] n. Scandal, tattle. ఇల్లమ్మి నుద్దులు *illamalli-suddulu*. n. Tattle, backbiting, scandal.

ఇల్లాయము Same as ఇల్లం.

ఇల్లలు *illalu*. [Tel. ఇల్లు + అలు.] n. A housewife. A wife, an honest woman.

ఇల్లి *illi*. [Tel.] n. Fast, fasting. ఉపవసము.

ఇల్లింప See ఇలింప.

ఇల్లిగ్గులు *illiggulu*. [Tel. ఇల్లు+ఇల్లు] n. Dispiritedness. అపూర్వము, హృదయము కుంగిపోవుట.

"లాల్లియగునగిల త్రిక్కువ నిల్లిగ్గులుగానవచ్చు హృదయములోకా, మల్లముడియగు మంచుడు మెల్లనగుర్చుండెదాల్చి మినుమినుకనగకా." ఉ. పాఠ. v.

ఇల్లిముక్కు *illi-mukku*. [Tel.] n. A nose that bleeds. వాని యిల్లిముక్కు పగిలి నెత్తురు కారెడి he was bleeding at the nose.

ఇల్లు or ఇలు *illu*. [Tel. The primitive form is ఇల్ which means 'a house.' ఆలయము (q. v.) borrowed by Skt. from Drav. means (1) house and (2) 'God's abode' or house. cf. కొయిల or కొవెల. In the Chaldee word 'Babylon'

(= bab-ilu), the latter part 'ilu' means 'God' by a transition of ideas.] n. A house, a chamber, room. Home, place, caste, family. A place or space in a table of accounts. A square at draughts or chess. (Genit. ఇంటి Dat. ఇంటికి. Loc. ఇంటిలో or ఇంట. Plural ఇండ్లు or ఇళ్లు.) మీరు ఏయిండ్లవారు who are you? of what family are you. "మనయింటి చేటు చూచితే." నిర్వ. ix. ఇంటిగుట్టు a family secret. ఇంటికిమారమైన ceremonially unclean, i.e., ఋతుమతి యైన. In poems మరునిల్లు is the భగము. ఇల్లునింపడము setting up a house, housewarming పూజనరల నూతన గృహప్రవేశము.

ఇల్లెము *illemu*. [Tel.] n. A kind of fish. H. iv. 225.

ఇల్లడి *ilvadi*. [Tel. another form of ఇలు వడి] ఇంటివరస, ఇంటివర్తన. respectability, decency. "రాసుతులకెక్కడి యిల్లడి యంచ దుర్జనస్తోమమునిండచేయ." Padma. IX. 9. What do princes care for their respectability? See under ఇలు.

ఇవక *ivaka*. [Tel.] n. Wetness, damp, a puddle. తీరము.

ఇవతల *ivatula*. [Tel.] adv. Hither, on this side, hereafter, next. ఇవతలి of this side, as ఇవతలివారు those who are on this side. ఇవతలికి to this side: this way.

ఇవతలించు or ఇవతలించు *ivataltintu*. [Tel.] v. n. To become cool, to be chill or cool. చల్లపడు, చల్లగానుండు. ఇవతలించు *ivataltimpu*. n. Coldness, chilliness. చలువకలుగుట.

ఇవము *ivamu*. (from Skt. హివము) n. Cold frost, dew. మంచు. ఇవముకొను *ivamukonu*. v. n. To become wet. తడియు. ఇవముమీచరి or ఇవమునూడు *ivamumepari*. n. The devourer of the damp. The sun. నూరుద్దుడు.

ఇవల *ivala*. [Tel.] another form of ఇవతల.

ఇవి *ivi*. [Tel.] pron. These things.

ఇవిరించు *ivirintu*. [Tel. from ఇవరు.] v. t. To cause to sprout. చిరించు.

ఇవును *ivaku*. [Tel. same as ఇవరు.] n. Wet, puddle, damp.

ఇవురు *ivuru*. [Tel.] n. A sprout. చిగురు. ఇవురు v. n. To sprout or shoot. చిగురుట్టు. To dry up. ఇంకు. ఇవురుచు or ఇవురుచ్చు *ivurutsu*. v. t. To cause to dry up.

ఇవ్వల *ivala*. [Tel. ఈ+వల] Hither, this side. ఈవల.

ఇవణము *ishanamu*. [Skt.] n. Desire. ఇచ్చు, క్రోధము love of money. పుత్రేషణము love of offspring. దారాపణము desire or love towards a wife.

ఇషిరాసి *ishi-rasi*. [Skt.] n. The rusty soapnut tree: a large timber tree the wood of which is straight, strong and durable. *Sapindus Rubiginosa*. (Ainslie.)

ఇషిక *ishika*. [Skt.] n. A blade of grass, a reed, a painter's brush.

ఇషువు *ishuru*. [Skt.] An arrow. ఇముధి. a quiver. అమ్మలపాది.

ఇష్టక *ishtaka*. [Skt derived from ఇటుక.] n. A brick. ఇటుక రాలు.

ఇష్టమా *ishtamu*. [Skt.] n. Wish, inclination, liking, pleasure, choice. ఇష్టమా. adj. Desired, dear, beloved. ఇష్టమయినదాకా as long as one liked. ఇష్టదేవత *ishtadēvata*. A patron saint or tutelary god. ఇష్టపడు *ishtapadu*. v. n. To wish. To consent. ఇష్టాగోష్ఠిగా *ishtā-gōṣṭhi-ga*. adv. Agreeably, comfortably. ఇష్టాలాపమా *ishtā-lāpamu*. n. Pleasant conversation. ఇష్టి *ishti*. n. Wish, inclination. A sacrifice, rite, ceremony. కోరిక, యజ్ఞము. ఇష్టించు *ishtintu*. v. a. To desire, wish for. BD. iv. 1051. ఇష్టుడు *ishtudu*. n. A friend.

ఇష్టాసమా *ishvasamu*. [Skt.] n. A bow. చిల్లు.

ఇష్టక Same as ఇటుక.

ఇసడిలు *isadilu*. [Tel.] v. i. To be tired or disgusted, to dislike. విసుగు.

ఇసిరించు *isiritulu*. [Tel.] n. Movement. చలనము.

క॥ “భూపాలమెరుగుబోడుల
చూపులకుండా యునీడు సాబగట్లగుటక,
మీపిన్నది యిదిరింతల
చూపులవనింట్ల వెరచుచున్నవజాచుక.”

వై. viii.

ఇసిరింతుపారు isirintalu-paru. [Tel.] v. i.
To move about. చరించు, అడరు.

ఇసి isī. [Tel.] interj. Fie! alas! pooh! pah!

ఇసు isu. [Tel.] n. Child, infant, pupil.
R. iv. 6.

ఇసుక or ఇసక isuku. [Tel.] n. Sand. బం
గారు ఇసుక gold dust. ఇసుకపాతల a sand
pit, confusion, a puzzle. ఇసుకచాసరి
సూర isuka-dāsari-kūra. n. A certain
herb. ఇసుకదిన్నె or ఇసుకదిన్నె isuka-
dinne. n. A sand bank. See తిన్నె.
ఇసుకచాండు or ఇసుకచాండు isuka-don-
du. n. The fish called white caboose,
or river whiting, dragonet: (it is some-
what cylindrical, with a thick tail.)
ఇసుకపర్ర isuka-parra. A sandy waste.
ఇసుకబేలు isukabēlu. A creeping plant, of
great beauty. ఇసుకమాను isuka-mānu. A
tree (Tapia cratoeva or capparis trifoliata)
ఉరిమడిచెట్టు, నూరణప్పిత్తియ.

ఇసుమా isumu. [Tel.] v. Sand. ఇసుక.
ఇసులు or ఇసుమంత isulu. adv. A very
little, an atom, a particle.

ఇసుల్లు or ఉసుల్లు isullu. [Tel.] n. Winged
ants (termites.) రక్కచీమలు.

ఇస్తిమిరారి or ఇస్తింరారి istimirari. [H.]
adj. Perpetual, in perpetuity, continual.
కాశ్యపమైన.

ఇస్తిరి istiri. [H.] n. Ironing of clothes. బట్టలు
మెరుగుగొనియించుటలకై చిన్న ఇనుపపెట్టెలో
నిట్టలువేసి రాచడము.

ఇస్తిహారు istiharu. [H.] n. Proclama-
tion. చాటింపడము. ఇస్తిహారునామా a written
proclamation. ప్రకటనపత్రిక.

ఇస్తువ or ఇస్తువు istuva. [Tel. for అస్తి] n.
An estate. సొత్తు.

ఇస్పేటు ispētu. [Eng.] n. The spade in
playing cards. ఇస్పేటుకాకరాలు playing
cards.

ఇస్సీ or ఇస్సీరో issī. [Tel.] interj. Fie!
alas! pooh!

ఇహమా or ఇహమాశకమా ihamu. [Skt.] adv.
Here. Here below. The present world or
life; opposed to వరము the future state.
ఇహపరాదులకు వెరక having no fear of god
or man.

ఇహిహి ihihī. [Tel.] Ha ha ha! (in laugh-
ter or derison) R. v. 144.

ఈ i

ఈ The vowel i as in machine, or ee, in
seen, or ea as in mean, or ie, or mien.

ఈ i. [Tel.] adj. This, these, as ఈ చోటున
in this place. ఈ కాపులు these farmers.

ఈ i. [Tel. from ఇచ్చు to give.] ఇయ్యవాలను,
or ఈజాలను I cannot give. Also the
imperative of the same verb. ఈ or ఇచ్చు
Give (thou.) ఈక without giving ఇవ్వక.
ఈకుంటినేని if I fail to give it. ఈకు
(for ఇవ్వకము from ఇచ్చు.) do not give.
ఈదు idu. [Tel. from ఇచ్చు] v. He will
not give.

ఈంద్ర indra. [Tel.] n. The toddy-drawer
caste. ఈంద్రనాడు a toddy-man. ఈంద్రది
a woman of the same caste.

ఈంద్రమా indramu. [Tel.] n. Trouble,
pest. పీడనము. “ఎన్నడు ననుభవ్యమనుచునీం
ద్రమునేయక.” భాగ. viii. ఈంద్రించు
indrintsu. v. t. To trouble. పీడించు, తొంద
రపెట్టు.

ఈక Same as ఈక. (q. v.)

ఈకు ihu. [Tel.] v. n. To be imbibed:
to soak in. ఇంకు. To drop off, as feathers.

ఈకువ ikuva. n. Dampness, wetness. రడి.

ఈకె or ఈక the. [Tel.] n. A feather. రక్షి
రక్క.

ఈకె the. [Tel. ఈ+అక్క] pron. She, this
woman. See ఈకె.

ఈకోస Same as ఇయ్యకోస. (q. v.) ఈకోలు
Same as ఇయ్యకోలు. See under ఇచ్చు.

ఈక్షణము ikshanamu. [Skt.] n. Eye,
look. కన్ను, చూపు. ఈక్షించు ikshintsu.
v. t. To see, to look.

ఈగ igā. [Tel. Tam. ఈ] n. A fly. పోతుటిక.
(from పోతు male and ట inserted) a male
fly. చ॥ “నృపాలకులు... నిర్లహమొప్పుక
పోతుటికయుక బొలయగనియ్యరంతిపురి.” T.
iv 17. Princes would, if possible, keep out
even male flies from their seraglio. ఈగ
పులి iga-puli. n. A spider: literally a fly-
tiger.

ఈగడ i-gada. [Tel. from ఈగు.] n. Trace
శాడ, పోబడి.

ఈగి See ఈవి.

ఈగు igu. [Tel. another form of గు] v. a.
To enter, penetrate. “నాభిసారంక
మిగి” Vasu ii. 91. To give, bestow.
సీ॥ “సానీయమునన ద్ద్యపాద్యమిగి” Naish iv.
11. To get rid of. To do away with.
పోగొట్టు, తొలగించు, నివృత్తించు. “ముగ్రతయం
మనీగి” A. iv. 341. ఈగు v. n. To fail,
lose: submit, (compare. ఓగు) To perish.
ఓడు, డప్పిపోవు, చచ్చు. To be crushed.
ఒత్తుకునుడిపోవు. “ఈగనరాకటిచే” Hari
Vams. i. 23. They perish with hunger.

ఈచు itsu. [Tel.] v. n. To shrivel, wither,
dry up. ఈచ itsa. adj. Lank, withered,
misshapen. ఈచపడు or ఈచపోవు itsa-
padu. To fall away, become lean. ఈచక
పోయిన lean, withered, flabby. కుప్పిం
చిపోయిన.

ఈటు itu. [Tel.] adj. Useless, empty. వ్యర్థ
ము, కూన్యము. ఈటుపోవు to become
useless or empty.

ఈటె ite. [Tel.] n. A dart, a spear. ఈటె
కాడు a spearman.

ఈటెరు itēru. [Tel.] v. n. To cool as food.

ఈడ ida. [Tel. ఈ+కడ] adv. Here. ఇక్కడ.

ఈడబోవు ida-bōvu. [Tel.] v. i. To retreat,
retire. తగ్గు, వెనుకదీయు.

ఈడాదు idadu. [Tel. ఈడు+అడు] v. t. To
oppose చూక్కోసు.

ఈడి idi. [Tel.] adj. Small. ఈడియంత a
small cup, a milking pail. పాలుపీతికేకుండ.

ఈడిగనాడు or ఈడిగెనాడు idiga rādu.
[Tel.] n. A toddy-man, or toddy drawer.

ఈడిగిలు or ఈడిగిలబడు idigilu. [Tel.] v.
n. To halt, be weary, to hang back, linger,
be reluctant to move. To sit down
immovably through fear, etc., refusing
to stir.

ఈడితము iditamū. [Skt.] adj. Lauded,
praised, commended. పొగడబడినది.

ఈడిపించు or ఈడ్చించు idipintsu. [Tel.]
v. To cause to draw. See ఈడుచు. To
drawl, prolong.

ఈడిబిండాడు idibandādu. [Tel.] To ruin,
crash; destroy. చిన్నపుచ్చు. L. ii 295.

ఈడు idu [Tel.] As an affix answering
to కలవాడు one who has. కుప్పకడు
or కున్నరి a potter. సారీడు or సారెవాడు
a weaver. కన్నడిడు a native of th
Kanarese country. త్రావిడిడు a Tam:
man.

ఈడు idu. [Tel.] n. 1. Age, time of life.
ప్రాణము. ఈడైన equal. రెండేళ్ల యీడుగల
two years old. ఈడుచాలిన or ఈడుచచ్చిన
full grown, adult. ఈడుచాలని or ఈడుచాలని
not full grown, minor. ఈడుమీరిన too
old. 2. Resemblance, similarity, propor-
tion. A match, a rival. సమానము. ఈడు
పడు idu-padu. v. i. To become equal.
సమానము. ఈడువరము idu-paratsū. v. a.
To equalize, to compare.

ఈడు idu. [Tel.] v. i. To stretch, to slip,
to vanish, to disappear. సాగు, శావం. v. t.
To pull, to draw milk లాగు, పిడుకు.

“శ్రద్ధగలిగిలోక సంస్కరణసంగంబు
నీడవిడిచియెవ్వ డీయుపాయ
ములభజించువాడు మాకులక్ష్యపతి
యగు సెకింత సందియంబునలడు.”
భా. ఆస్. i.

“ గోవులకుంశ్రవుల విడువకయు
విడిచివిడిచి యాడకయు
ఈడియ్యాడియ్యాడిన పాలుకావకయు.”
భాగ: 10 స్కం.

ఈడుపు or **ఈడ్పు** *idupu*. [Tel.] n. Pulling, dragging, impetus, hard breathing. A stitch in the side, the contraction of a limb. నీళ్లు నిండా యీడ్పుగానున్నవి the water runs here with a great draught. **ఈడుపు** or **పాదికట్టు** the sill, the side post of a door.

ఈడుముంత Same as ఈడిముంత. See ఈడి.

ఈడె *ide*. [Tel.] n. The name of a certain tree. ఈడెచెట్టు. A core or inner division of an orange, &c. **ఈడె** or **ఇడవల** *ideli*. n. Rushes, bulrushes. The cuscuss roots. వట్టివేళ్లు.

ఈడేరు *ideru*. [Tel. ఈడు+వరు] v. n. To be effected, completed, fulfilled, attained. పెరవరు. To come to maturity. ఈడేరిన. ripe, mature. ఈడేర్చు *idertsu*. v. a. To effect, complete, fulfil, accomplish. ఈకష్టమిడేర్చితివా if you will only get through this distress.

ఈడ్యము *idyamu*. [Skt.] adj. Noteworthy, glorious, noble. పాకడదగిన.

ఈడ్గిలబడు *idgila-badu*. [Tel.] n. To be supine, on the back. Same as ఈడిగిలబడు. (q. v.)

ఈడ్చు or **ఈడుచు** *idtsu*. [Tel. causative of ఈడు] v. a. To pull, haul, drag. కండ్లు లోపలికి యీడ్చుకొనిపోయినవి his eyes are sunken.

ఈర or **ఈరచెట్టు** *iru*. [Tel.] n. The wild date tree. ఈరకల్లు date toddy, date wine. ఈరపండ్లు wild dates. ఈరచెట్టు date fibres. ఈరచెట్టె పెట్టె a wicker box. ఈవాడి *idadi*. (ఈర+వాడి) the marshy date tree, *Phoenix* or *Elatea paludosa*. హింతాలము, నిగతాటిచెట్టు. చిట్టికచెట్టు the dwarf date tree. పేరికచెట్టు the common or tall date tree. See also under ఈరు.

ఈరండు, **ఈరడు**, **ఈరగాడు**, **ఈరను**. Same as ఇరడు.

ఈరి *iti*. [Skt.] n. Plague, pest, nuisance, evil. ఈరిబాధలు the (six) plagues, viz., excessive rain అరివృష్టి, drought or failure of rains అనావృష్టి, rats ఎలకలు, parrots చిలకలు, locusts మిడతలు, neighbouring kings చేరువరాజులు.

ఈడ *ida*. [Tel.] n. Wind, cold wind. ఈడ గాలి or ఈడదగాలి or ఈడదరగాలి a strong, cold wind; a storm. పెద్దదలిగాలి. ఈడర *idara*. adj. Stormy, violent.

ఈడలు *idalu*. [Tel.] n. plu. The sides of a pit in salt works.

ఈవాడి. See under ఈర.

ఈడు *idu*. A kind of tree, కలబంద.

ఈడు *idu*. [Tel.] v. n. To swim. ఈత *ita*. n. Swimming. ఈతకాడు a swimmer. ఈతకాయ a swimming gourd, a float. ఈతకొట్టు or ఈతలాడు or ఈడులాడు to swim or float. వ్రేలాడు. దారిద్ర్యమనే సముద్రమునందు యీడులాడుచున్నాను. I am struggling in the sea of poverty.

ఈడురు Same as ఈడర. See ఈడ.

ఈవృశము *i-drisamu*. [Skt.] adj. Such-like, similar.

ఈన Same as ఈనె. ఈనపుడక or ఈన పుల్ల *ina-pudaka*. [Tel.] n. The long grass of which brooms are made.

ఈనిక *inika*. [Tel. from ఈను] n. Bearing, calving, foaling. ఈనుట. yeaning, bringing forth young (only applied to brute creatures.) ఈనికయావు *inika-yavu*. n. A cow about to calve.

ఈను *inu*. [Tel.] v. a. To give produce (as fields of grain.) To yeon or bear (young.) To give forth, emit (sound, or splendour.) ఈనగావి వ్యక్తపాలుచేసినట్టు all one's care is thrown away. మెరుగునీన emitting radiance. నేలయినినవిధమున as though the earth calved.

ఈనె *ine*. [Tel.] The stem or centric fibre in a leaf or feather. వేపయానెలు withes or twigs of the margosa tree. ఈనెగాజులు *ine-gajulu*. A game played by girls.

ఈసి *ipi*. [Tel.] n. The dung of flies which is supposed to turn into nits. A nit. ఈసికట్టు a lump or mass of nits. ఈసి పెట్టిన fly blown.

ఈసె *ipe*. [Tel. ఈ+అప్ప] pron. This woman, she. See ఆసె.

ఈప్ప *ipsa*. [Skt.] n. Will, desire, volition. ఇచ్చు, కోరిక. ఈప్పితము *ipsitamu*. adj. Desired, hoped.

ఈబిరి or **ఈబిరి** *ibari*. [Tel.] adj. Useless, unprofitable. ఈబిరిగొట్టు a ninny, a noodle. నిచ్చయోజుడు.

ఈబిడ or **ఈబిడె** *ibida*. [Tel. ఈ+బిడ్డ] pron. She, this woman.

ఈమిరి *imiri*. [Tel.] n. Wet, moisture. తడి.

ఈమె *ime*. [Tel. ఈ+అమ్మ] pron. She, this woman.

ఈయన *iyana*. [Tel. ఈ+అన్న] pron. He, this person.

ఈర *ira*. [Tel.] n. The inner flesh, the core of the heart. A spindle or shank for winding thread. ఈరె.

ఈరకాడు (*Vizūg.*) Same as వియ్యంకుడు. (q. v.) ఈరకత్తె Same as వియ్యపురాలు. (q. v.)

ఈరతార *ira-tara*. [Tel.] n. Disorder. తారమార. Adj. Disordered, confused. తారమారైన. Here and there, this way and that. ఈర్రనూడనిది, ఈగరనాది. పాచ్చుతల్లలు, ఈరతారలు more or less : some.

“ అవుడున మైటకొలల నంకుశముల
జేయకొలలదీటుల నీర తారయదలపుల
వాహనంబులు చెదరివరచె.”

ఈరమి or **ఈరము** *irami*. [Tel.] n. A bush, c'ump, bower. పొద, పొదకల్లు. ఆ యీ రమమయంకన behind the bush. ఈరమి

or **ఈరము** *irami*. adj. Thick. తరువైన, దట్టమైన, సాంద్రమైన.

ఈరలు Same as ఇరలు.

ఈరలు *iralu*. [Tel.] You, yourselves. See ఈరు.

ఈరస or **ఈరసము** *irasa*. [from Skt. ఈర్ష్య] n. Spite, malice, anger. ఈర్ష్య, కోపము, కోపము. ఈరసిండు *irasintsu*. v. i. To be angry, to get angry. కోపపడు; to hate. క్వేషించు.

ఈరారు *iraru*. [Tel. ఈరు+అరు] n. Twice six, twelve.

ఈరిక *irika*. [Tel. A sprout, shoot. మొలక. ఈరికలకొను to sprout, to arise (as love).

ఈరితము *iritamu*. [Skt.] adj. Thrown out. ప్రోయబడినది. Uttered, said, told.

ఈరు for ఇయ్యరు. [Tel. from ఇచ్చు.] They do not give. See ఇచ్చు.

ఈరు *iru*. [Tel.] n. A nit. ఈసి. ఈరు adj. Low, mean అల్పము, హీనము. Slight, gentle. ఈరెలగు a low note, a gentle voice. హీనస్వరము. ఈరండ gentle warmth. ఈరుపెన or ఈర్రైన *irupena*. n. A comb for extracting nits or lice.

ఈరు *iru*. [Tel.] pron. for మీరు You.

ఈరును or **ఈర్చు** *irutsu*. [Tel.] v. t. To remove nits from the hair with a comb.

ఈరువారు *iruvāru*. [Tel. ఈరు+వారు.] Same as అసివారు. See under అసియాడు.

ఈరువు *iruvu*. [Tel.] n. Flesh, meat. ఎరచి, మాంసము.

ఈరె *ire*. [Tel.] n. Thread. పంకెనుచుట్టిసిన నూలు.

ఈరెడు *iredu*. [Tel.] n. Fourteen. A hurdle on which a corpse, &c, may be dragged.

ఈర్చు See ఈరును.

ఈర్రైన See under ఈరు.

ఈర్తము *irmanu*. [Skt.] n. A sore, a wound. పుండు.

శ్రీశ్యా irshya. [Skt.] n. Spite, envy, ill will, malice, intolerance. ఓర్వశనితనము.

శ్రీశ్యాలువు irshyaluvu. n. An envious man. An intolerant person. ఉడుకుపోతు.

ఈల ila. [Tel.] n. Whistling. ఈలకరము ilakarutsu. v. n. To retain life, to set, or gnash the teeth. ఇలకరము. పండ్లు గట్టిగా కరుచుకొను. ఈలగద్ద ila-gadda. A vulture; a kind of hawk; a miser లాభి. ఈలవేయు ila-veyu. v. n. To whistle. ఈలపురుగు or ఈలకోడి ila-purugu. n. Moth. చిప్పట.

ఈలా, ఈలాగు, ఈలాగున ఇలా. [Tel.] adv. Thus, so, in this manner. ఈలాటి, ఇలాటి. Such as this.

ఈలాగు ilugu. [Tel. from నీలుగు.] v. n. To die, perish. చచ్చు, మరణించు.

ఈలువు iluvu. [Tel.] n. Respectability, honour: character, faithfulness to a husband. పాతివ్రత్యము. Modesty. మానము, అభిమానము. Vasu. iii. 106. "ఈలువు టాండ్లు." (A. v. 74.) honourable women. Also, courage. ధైర్యము.

ఈవల wala. [Tel.] n. This side. ఈవలకు adv. Since. ఇటుపిమ్మట. ఈవలల on this side and on that.

ఈవి or ఈగి vi. [Tel. from ఇచ్చు] n. Giving, liberality, a gift. ఈవికాదు or ఈగికాదు or ఈవరి iqi-kadu. n. A liberal man. ఈవిమాను or ఈగిమాను vi-mānu. n. A fabulous tree which gives everything one desires. కల్పవృక్షము.

ఈవడె Same as ఈవిడె.

ఈవు ivu. [Tel.] pron. Thou. See నీవు. The initial N. is here dropped.

ఈవు ivu. [Tel. for ఇచ్చువు from ఇచ్చు] thou dost not give. A. iv. 125. ఈవుతే or ఈవుతేవ్ ivuta. May he bestow!

ఈశానము isanamu. [Skt.] n. Light, brightness. వెలుగు, ప్రకాశము. ఈశానుడు

isānuḍu. n. Siva. ఈశానముల isānyamūla. n. The north-east.

ఈశిత isita. [Skt.] n. Master, owner. ప్రభువు.

ఈశుడు isudu. [Skt.] n. A king, a master. Siva. రాజు, శివుడు.

ఈశ్వరవేరు isvara-vēru. [Skt.] n. The Indian birthwort (Aristolochia Indica) (Watts.)

ఈశ్వరి isvari. n. The goddess Parvati, wife of Siva. ఈశ్వరీ or ఈశ్వరీశ్చెట్టు wormwood. నాకడమని. H. iv. 12. ఈశ్వరుడు isvarudu. n. Lord, king, the supreme ruler of the universe: GOD A name of Siva, especially in a compound, when the image meant is a linga, as Viev-esvara, Rameswara, &c.

ఈషణము ishanamu. [Skt.] n. Love, desire. ఈషణత్రయము ishana-trayamu. n. The three strongest affections of mankind, viz., దాశమణము, విశ్రేష్ఠణము, పుత్రేష్ఠణము, love of one's wife, wealth, and child.

ఈషత్తు ishattu. [Skt.] adj. Slight, small, little, trifling. ఈషత్తేడము a slight difference. ఈషత్ ishāt. (used only in Skt. compounds) adv. Lightly, slightly, a little.

ఈషిక ishika. [Skt.] n. A reed for writing, a painter's bush, a pencil. The eyeball of an elephant.

ఈస or ఈసకర్ర isa. [Tel.] n. The wooden cross beam of an anchor. లంఘనమొడల అడ్డముగాకట్టే కర్ర.

ఈసడమ isadamu. [Tel.] n. Blame. అపవాదము. ఈసడించు isadintsu. v. a. & n. To hate, abhor, or dislike. To be angry with, to find fault with. కోతపడు, కోపించు, నిందించు. నూలిపూలనీసడింప outblushing the roses. ఈసడింపు isadimpu. n. Dislike, hatred. T. iv. 33.

ఈసపిట్ట isā-pitta. [Tel.] n. The porcupine fish (Diodon hystrix). It is nearly globular and is covered with prickles.

ఈసపోవు, ఈసరపోవు isa-pōvu. [Tel.] v. n. To pine, shrink. శుష్కించు. ఈసరపోనీక without omitting anything. రవంతైనా విడువక. "వనితల నూరార్చి వారలచ్చటికికా జనిమరలివచ్చినవిధంబీసరపోనీక పూసగుచ్చిన తెలంగాననెరింగి." HK. ii. 185.

ఈసు isu. [from Skt. ఈష్ట] n. Envy. Dislike, disgust, anger. ఈష్ట్య. "శూలంబు రాఘవునిద బ్రయోగించిననరండును నడుమన దానిదునియుల సేసిన నీనునంబెరిగి నురవైరి." భా. ఆ: vii. ఈసుకాదు isukadu. n. an envious man. ఈష్ట్యులువు.

ఈనా tha. [Skt.] n. Wish, desire, inclination.

ఈహీ thi. [Tel.] interj. Fie! ఇసీ.

ఉ U

ఉ u. [Tel. In common writing the vowel ఉ is shaped like అ. Compare with this the Kanarese ಉ and the Skt. उ and Eng. U and W, all having the same origin.] The vowel U, as sounded in put, as in oo foot. Many Telugu words use A or U at pleasure: particularly in the second syllable, thus: వాలగ or వాలగ, వలయ or వయయ, కరగు or కరుగు, వస or వసయ, అటక or అటుక, తరసు or తరుసు, పలకరించు or పలకరించు. If one of these forms does not occur we must look for the word with the other spelling.

ఉ. In poetry denotes a stanza in the metre named ఉత్పలమాల. The character ఉ. in common business is used as a contraction for ఉత్తరము an answer, as ప్ర. means a question.

ఉంకించు unkinsu. [Tel.] v. n. To try, to attempt. ప్రయత్నించు. "ఉరుతుకొకకై మై యుంకించియొగవె" "కవకాంకి తనుజేర చెనకంక నుంకించి." T. ii. 101. To start, as in surprise. ఉరికిపడు.

ఉంకు unku. [Tel.] v. i. To fly. ఎగురు. ఉంకు n. Consent. సమ్మతి.

ఉంకులుంగరము unku-t-ungaramu. [Tel. from ఉంకున+ఉంగరము.] A wedding ring. H. iv. 201. వధూవరులు పెండ్లిచేసికొనుట కిట్టవడి ఒండొరుల కిచ్చుకొనే ఉంకురము.

ఉంకువ unkuva. [Tel.] n. A pledge; money given to the parents of a bride "originally as a purchase price." అల్లుడు కన్యకొకకై మామకిచ్చు ప్రవ్యయము, శుల్కము.

ఉంగ Same as ఉన్య. q. v.

ఉంగరము or ఉంగ్రము ungaramu. [Tel.] n. A ring, a finger ring. ఉంగరపువేలు the ring finger, or fourth finger. అనామిక.

ఉంగిడి ungidī. [Tel.] n. A disease amongst cattle arising from their grazing on the sprouts of జొన్నలు, నావచేను and అమక పాకులు, as in England they are injured by eating clover.

ఉంగుటము ungutamu. [from Skt. అంగుష్ఠము] n. The thumb. బొటనవ్రేలు.

ఉంచు untsu. [Tel. Causal of ఉండు] v. t. To place, put, set, lay, let be, keep, deposit, preserve, reserve. ఈ మాటల అట్టే ఉంచు leave off these assertions. మదిలోనుంచు to bear in mind. తమరు దము ఉంచవలసింది you must not forget me: ఉంచుకోవ untsu-kōnu. To keep for himself. To keep a mistress. To entertain in service.

ఉంఛము unchchamu. [Skt.] n. Gleanings. To live by gleanings corn in the fields, ధాన్యమేరుకొని బ్రతుకుట. Extreme poverty తక్కి బ్రతుకు. ఉంఛవృత్తి unchha-vritti. Living on alms. వేడబ్రతుకు.

ఉంటు unta. [Tel.] n. Contraction of ఉండులు q. v. చెప్పరాకుంటు being unable to tell. Also, a ball. ఉండ. ఉంటుగాలము a fish hook to which a ball of lead is tied. సీసపుగుండుకట్టిన గాలము.

ఉండ unda. [Tel.] n. A lump, a ball, a pellet, a pill or bolus. adj. Round. గుండ్రని. ఉండకోవి unda-kōvi. n. A rod, a staff. చేతికర్ర. ఉండచిట్లువేయు unda-chiṭlu-veyu.

v. n. To ballot. ఉండనూలు undanulu. n. A ball of thread. See ఉండ్రాయి. ఉండపిల్లు unda-villu. n. A pellet-bow.

ఉండమి undami. [Tel. negative noun from ఉండు.] n. Absence: non-existence. లేని, ఉండకపోవుట.

ఉండి undi. [Tel. from ఉండు] Past pl of ఉండు. (An affix) by, through or from మొదలకొని. బహుకాలమునుండి from a long time. n. A poor's box. ఉండి or హుండి. (q. v.)

ఉండు undu. [Tel.] v. n. To be, exist, live. 2. To reside, dwell. 3. To remain, stop, stay. 4. To last, endure, continue. 5. To keep still, stay quiet; 6. To wait. To stand over, remain as a surplus. ఉండిపోవు, శేషించు. 7. To have. నాకు భార్య ఉండగా as I have a wife. "కనకము ఉన్నవాడు" he who possesses gold.—8. To keep a feast. విజయదశమి ఉండినారు they kept the Vijaya Dasami feast. ఉన్న మాటయిది this is the fact. ఉన్నరూపు the true form, the reality. నేను అక్కడ పది దినముంటిని I remained there ten days, వాడు (ఇంట్లో) ఉన్నాడా is he at home? మీ తండ్రి బాగా ఉన్నాడా is your father well? ఉన్నట్టుండి suddenly, just as they were. ఉన్నారు they are; శేపుదాక ఉంటారా will they remain till to-morrow? అక్కడ ఉన్నారా are they there?

ఉండ్ర or ఉండ్రప undra. [Tel.] n. The white Mimosa tree. తెల్లచండ్ర.

ఉండ్రకంప undra-kampa. [Tel.] n. A bush with thorns.

ఉండ్రము undramu. [Tel.] n. A ball. adj. Round. plu. ఉండ్రములు same as ఉండ్రాల్లు. See ఉండ్రాయి.

ఉండ్రాయి undrayi. [Tel. ఉండ+రాయి] n. A ball of rice flour boiled in steam. ఉప్పినబిండిని ఉండలుగాచేసి వండినభక్ష్యము. ఉండ్రములు, ఉండ్రాలు, ఉండ్రాల్లు undrayllu. n. Cakes offered to the gods and particularly to Ganesa. ఉండ్రాల్లపండుగ

or ఉండ్రాల్లకడై a feast kept by women who pay their vows by such offerings.

ఉంపడము umpadamu. [Tel. from ఉంచు] n. Keeping. వాని ఉంపడములోనున్న బోగముది the dancing woman kept by him. ఉంపుడు umpudu. adj. Kept.

ఉంబ umba. [Tel. an imitative word.] n. The lowing of oxen.

ఉంబలే మా, ఉంబలి or ఉంబలిక umbalamu. [Tel.] adj. Free from taxation. ఈనామైన, పన్ను లేని. ఉంబలే గ్రామము a village free of rent. బాగీరు గ్రామము.

ఉంభనము umbhanamu. [Skt.] n. Sinking, depressing. A. ii. 75. ముంచడము. Filling. నించుట. ఉంభితే మా umbhitamu. adj. Filled. నింపబడిన.

ఉక్క ukka. [Tel. from ఉడుకు.] n. Heat, closeness. ఉప్పు.

ఉక్కడగు See under ఉక్క.

ఉక్కడము ukkadamu. [Tel. from ఉడకడము] adj. Much, great. గొప్ప. ఉక్కడీడు ukkadidu. n. A brave man. బంటు, శూరుడు.

ఉక్కణము ukkanamu. [Tel.] n. A watch, guard. కావలి, రక్షణము.

ఉక్కరి and ఉక్కరు See under ఉక్క.

ఉక్కలుడు ukkaludu. [Tel.] adj. Eager, earnest. దురంధరుడు, ఆసక్తిగలవాడు.

ఉక్కలే మా ukkalamu. [Tel.] n. The vanguard, pickets round a camp. A principal or royal road near a city. పట్టణసమీప రాజమార్గము.

ఉక్కిరిబిక్కిరి ukkiri-bikkiri. [Tel.] adj. Close, suffocating, oppressive. ఉపిరి రుగని.

ఉక్కివము ukkivamu. [Tel.] n. Baseness, vileness, cunning, cruelty. కపటము, కుల్పితము. adj. Vile, base. క్షుద్ర. ఉక్కివుడు ukkivuudu. n. A cunning man, a wretch కపటముగలవాడు.

ఉక్కిస or ఉక్కిసము ukkisa. [Tel.] n. Asthma, gasping for breath. ఉబ్బసము, ఎక ఉపిరి, కాసము. Dry cough. పొడిచిక్క.

ఉక్కిడు ukkidu. [Tel. ఉక్కు+ఈడు] n. A stubborn man. మూఢుడు.

ఉక్కు ukku. [Tel.] v. i. To die, to be crushed. చచ్చు, నలగు.

ఉక్కు ukku. [Tel.] n. Steel. Strength, courage, pride, vigour, potency. అయి స్థిరము, బలము, శ్రద్ధము. Steadiness. స్థిరము. తెలక ఉక్కు A very tough sort of steel. R. v. 197. ఉక్కు తీగె ukku-tige.

n. Steel wire. ఉక్కుతునక or ఉక్కుముక్క ukku-tunaka. n. A bit of steel, a brave, sharp or active man. ఉక్కుముఖి ukku-mukhi. n. The crimson crested barbet, or coppersmith bird, Xantholaema haemastoccephala. (F.B.I.)

ఉక్కునున్నము ukku-sunnamu. n. Ashes of calcined iron, scoriae, calx. ఉక్కడ గించు or ఉక్కడము ukkadagintsu. v. a. To crush one's pride, to humble: to dishearten. ఉక్కడగు ukkadagu. (ఉక్కు+అడగు) v. To sink or faint. To be disheartened. ఉక్కరి ukk-ari. (ఉక్కు+అరి) A man, a hero. శూరుడు, ధీరుడు. ఉక్కరు ukk-aru. (ఉక్కు+అరు) v. n. To ebb (as strength), to be exhausted, to faint. To lose one's vigour. ఉక్కుచెడ. To die. చచ్చు. ఉక్కరి having lost vigor. సామర్థ్యము లేకపోయి.

ఉక్కుమడగు ukku-madagu. v. i. To lose vigor. To die. ఉక్కుమడచు to kill.

ఉక్కుడ ukkoda [Tel.] n. An oblong ball of thread for a spindle.

ఉక్కుర ukkera. [Tel.] n. A maccaroon, or sugar cake.

ఉక్తము uktamu. [Skt.] adj. Spoken, said, uttered. ఉక్తి ukti. n. Speech, speaking, a word, an expression.

ఉక్షుమా ukshamu. [Skt.] n. An ox. ఎడ్డు.

ఉగము ugamu. [Tel.] n. Life. ఆయువు. Rāgha. i.

ఉగాది ugadi. [Skt. యుగాది] n. The Telugu New Year's day. చాంద్రాయణ సంవత్సరాది.

ఉగ్గ ugga. [Tel.] adj. Tight, fast. ఉగ్గపట్టు ugga-pattu. v. n. To determine. నిశ్చయించు. Kalah. iii. 122. ఉగ్గపోసికొను ugga-pōsikonu. v. a. To resolve. నిశ్చయించుకొను.

ఉగ్గడించు uggaḍintsu. [Tel.] v. a. To sound. ప్రాగు, శబ్దించు. To use, to utter (language or expression.) To remember, bring to mind. To mention, speak of.. వచించు To calculate in the head without writing. To utter notes: to trill or harmonize. M. XII. vi. 368. T. iii. 332. ఉగ్గడింపు or ఉగ్గలింపు uggaḍimpu. n. Eloquence, voice, argument. ఉగ్గడుపు uggaḍuvu. adj. Much, great. విక్కిరి, అధికము.

ఉగ్గము uggamu. [Tel.] n. A cord or suspender attached to any thing for the purpose of carrying it about. చేరిపో పట్టుకొనిపోవుటకు వీలగుపట్టుగా చెంబులు మొదలగునానికి కట్టే తాడు.

ఉగ్గలించు Same as ఉగ్గడించు.

ఉగ్గడు uggaḍu. [Tel.] n. To tread to pieces, destroy. పాడుచేయు.

ఉగ్గించు ugginṭsu. [Tel.] v. a. To weave closely so as to be without any interstices between the threads either of the woof or warp. Also, to flatter. ఘాషించు.

ఉగ్గు uggu. [Tel.] n. A mixture of castor oil and breastmilk given to infants. A wrinkle or plait in cloth. మడత. Confusion. ఉగ్గుపడు uggu-padu. v. i. To form into a fold. మడతపడు. ఉగ్గులుపారు uggu-lu-pāru. v. n. To run into a knot in spinning or twisting, to be entangled, to run into wrinkles. మెలిపడు. To be confused or confounded.

ఉగ్గుడు ugguḍu. [Tel.] n. Distance. Respect. మేర. మర్యాద.

ఉగ్గులి uguali. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ.

ఉగ్రము ugramu. [Skt.] adj. Fearful. Angry, wrathful, fierce, furious, violent, cruel.

ఉగ్రము or ఉగ్రత n. Fierceness.

ఉగ్రము ugr-akshaya. n. The 'Fierce-eyed,' an epithet of the god Siva. ఉగ్రుడు ugrudu. n. A fearful or fierce man. భయంకరుడు.

ఉగ్రాణము ugranamu. [Tel.] n. A store house: a pantry, a treasury. ఉగ్రాణపు వాడు, ఉగ్రాణి, ఉగ్రాణికుడు a steward, a butler, a storekeeper, a treasurer.

ఉచితము uchitamu. [Skt.] adj. Proper, agreeable. Free, gratis, for charity. ఉచితముగా uchitamu-ga. adv. Freely, as a gift, of one's own pleasure, without money or price.

ఉచ్చండము uchchandamu. [Skt.] adj. Quick, hasty, sudden in temper. ఉచ్చండుడు=త్వరపడేవాడు.

ఉచ్చము uchchamu. [Skt.] adj. Vertical, high, tall. ఉన్నతము. పాడపు. ఉచ్చము n. The zenith, the meridian, the vertical point in the sky.

ఉచ్చయము uchchayamu. [Skt.] n. A crowd. A knot formed of a woman's cloth in front. పొకముడి. అడుదానికొకకట్టుముడి.

ఉచ్చరించు uchcharintsu. [Skt.] v. a. To pronounce, articulate, recite, say. చెప్ప. ఉచ్చారణ or ఉచ్చారణము uchcharana n. Pronunciation, utterance, recitation.

ఉచ్చాటనము uchchatanamu. [Skt.] n. Routing, driving away. ఉచ్చాటనము చేయు uchchatanamu-cheyu. v. To exorcise, drive out (evil spirits.)

ఉచ్చావచము uchcha-vachamu. [Skt.] adj. Diverse: not of one sort, in all sorts of ways. బహువ్రకారములుగలది, అన్నివిధాలను.

ఉచ్చావచముగా uchcha-vachamu-ga. adv. Up and down, high and low. నన్ను ఉచ్చావచముగా తిట్టినాడు he called me all sorts of names.

ఉచ్చి uchchi. [Tel.] n. The crown or top of the head. మాడ, బ్రహ్మచంద్రము. దానికి ఉచ్చి తాకినది she is suffering from the evil (imagined to be) caused by letting the nipple touch the top of her child's head.

ఉచ్చింత or ఉచ్చిత uchchinta. [Tel.] n. The gigantic swallowwort: a large kind of calotropis. HK. iii. 70. అలర్కాకము. Box, i. 571.

ఉచ్చిచ్చిరె or ఉచ్చిరే uchchichchire. [Tel.] Hey! hiss! a word used in setting a dog on to fight. BD. vii. 55.

ఉచ్చైశ్రవము uchchaisravamu. n. Name of the horse of Indra.

ఉచుకరించు utsu-karintsu. [Tel.] v. i. To cry shame (అనాదమతో) ఉచుక్కమను. ఉచుక్క utsukku. n. An onomatopoeic word imitating the sound ఉచుక్.

ఉచ్చు uttsa. [Tel.] n. Urine. కాలమడి, మూత్రము. ఉచ్చపోయు uttsa-poyu. v. n. To make water. ఉచ్చబుడ్ల uttsa-budda. The bladder. నిరుత్తి.

ఉచ్చేమల్లి uttsa-malli. [Tel.] n. A naked or low woman. A jade, a slut.

ఉచ్చే uttsu. [Tel.] n. A slip-knot, a noose, a halter. ఉరి.

ఉచ్చు uttsu. [Tel.] v. n. To rush. దూరు. v. i. To go, to enter. To send. To drive away. "దురుచ్చే" he cried avaunt.

ఉచ్చిష్టము uchchishtamu. [Skt.] adj. & n. Spittle, the leavings or fragments of the table. ఎంఠి. మధుచ్చిష్టము a bee's leavings, i. e., wax.

ఉచ్ఛూనము uchchūnamu [Skt.] adj. Swollen, turgid, close. దట్టము.

ఉచ్చృంభలము uch-chhrunkhalamu. [Skt.] adj. Self-willed, perverse, unrestrained. అడ్డములేని.

ఉచ్చయము or ఉచ్చాయము uch-chrayamu. [Skt.] n. Height, the highest point: exaltation. అత్యుచ్చాయ పతన హేతు. Great exaltation leads to downfall.

ఉచ్చవసితము uchchvasitamu. [Skt.] n. Breathing, Dasav. VII. 91. ఉచ్చావసము uchchvasamumu. n. Breath, a breathing

sigh. ఎకఉపిరి. ఉచ్చావసాధము uchchhvasa-nirōdamu, n. A stoppage of the breath from stitch or other bodily pain. ఉపిరికట్టు.

ఉజ్జయిని ujjayini. [Tel.] n. Ujjain or Oojein in Malwa.

ఉజ్జి ujji. [Tel.] n. A match, a rival. ఉడ్డి.

ఉజ్జీవము ujjivanamu. [Skt. ఉత్ + జీవము] n. Animating, inspiring with life. Revival. జీవనము, బ్రతుకు. ఉజ్జీవించు ujjivintsu. v. a. To live. జీవించు.

ఉజ్జింభితము ujjimbhitamu. [Skt.] adj. Bursting forth, betrayed, manifested, as any passion.

ఉజ్జలము ujjalamu. [Skt.] adj. Radiant, splendid. వెలుగునది.

ఉజ్జాడ uzada. [H.] adj. Depopulated, waste, deserted. పాడైన. ఆ గ్రామము ఉజ్జాడైనది the village was depopulated.

ఉజ్జేరుబొడ uzia-bōda. [H.] n. Starboard. కుడిపక్క. (a sea phrase).

ఉజ్జే uzza. [Tel.] n. A guess, estimate. ఉహ. ఉజ్జేగోపు uzza-gonu. v. t. To guess. ఉహించు.

ఉజ్జగించు uzza-gintsu. [Tel.] v. a. To cease from, lay aside, leave, abandon, desist from. విడిచిపెట్టు. "అగ్నియు నుజ్జగించి సమ్మదమున నన్ను గొల్వము." ఉజ్జేగిల్లు uzza-gillu. v. i. To avoid. to pass. గతించు, తొలగు, పోవు.

ఉజ్జనము uzjanamu. [Tel.] n. The act of giving up, abandonment. విడుపు. ఉజ్జన చేయు uzjana-cheyu. v. t. To give up. విడుచు.

ఉజ్జాయించు uzzayintsu. [Tel. from ఉజ్జే.] v. i. To guess. ఉహించు. ఉజ్జోయింపు uzzayimpu. n. Conjecture, guess, estimate.

ఉజ్జోవకట్లు uzjava-kallu. [Tel.] n. Pumice stone. A stone thrown up by a volcano.

ఉజ్జిత ujjhita. [Skt.] adj. Left, abandoned.

ఉటంకము utankamu. [Tel.] n. Summing up, a summary. టాకీ, సంగ్రహము. ఉటంకే utanki. adj. Clever, active, ready, nimble, brief. ఉటంకించు utankintsu. v. a. To note, make a note or abstract of; to note down as a memorandum. To state, cite. To sum up or abstract. ఉటంకే తనము utanki-tanamu. n. Vivacity, briskness.

ఉటజము utajamu. [Skt.] n. A hermitage: a cell formed of leaves. పళ్లకాల, అకుటిల్లు, ఇల్లు.

ఉట్టి utti. [Tel. plu. ఉట్ల.] n. A fibrous network sling, in which pots, &c., are suspended from the beams of the house. కలిమిపోయిన వెనుక నట్టికనుగొనవేల why long for little things after losing the greater? ఉట్లాడిపడి వచ్చినది it came down by the run, it fell down flat. చింతపండుమొక్క-ఉట్లు the fibres inside a ripe tamarind.

ఉట్టిచీల utti-chila. [Tel.] n. A rivet. రెండు కొనలందును తలగల చీల.

ఉట్టిపడు utti-padu. [Tel.] v. n. To start forth. To be manifested, as a passion. ఉన్నట్టుండి కలగు, అతలయించు.

ఉట్టు uttu. [Tel.] n. Salt land; land fit for the manufacture of salt. ఉప్పుపట్టి, ఉప్పు సర్. ఉట్టు uttu. [for పుట్టు] v. n. To be born. To flow. కారు, ప్రసవించు.

ఉట్టవడియము utra vadiyamu. [Tel.] n. A rich dish, a kind of pilao of rice and spices. వానిసాప్పు ఉట్టవడియముగా నోట్లోవేసికొన్నాడు he took that man's property as quietly as he would have eaten his dinner.

ఉట్టతనై or ఉట్టవండుగ A feast. See ఉట్టి and తనై.

ఉట్టబొడ్డి or బొడ్డి utla-bōddi. [Tel.] n. A certain plant.

ఉత్తరీ *utthari*. [Mahr.] adj. Great, high. గొప్ప, ఎత్తైన, ఉన్నతము.

ఉత్తరీ or హుతా హుతి *uttha-huthi*. [H.] n. Hastiness. అతిస్వర. ఉత్తరీపయ నము a forced march. ఉత్తరీగా వచ్చిచేరి they arrived in a great hurry.

ఉత్తర same as ఉత్తర.

ఉత్తవ *utava*. [Tel.] n. A sort of fish, *Gerres mentosus*, a species of Zues. Russel, plate 67.

ఉత్తయించు *utayintsu*. [H.] v. i. To run away.

ఉత్తీలించు, ఉత్తీలు See under ఉత్తకు.

ఉత్తీగము Same as ఉత్తీగము. q. v.

ఉత్తీహిచ్చు or ఉత్తీహిచ్చు Same as ఉత్తకు.

ఉత్తకాడు *udu-kadu*. [Tel.] v. t. To plague, tease, chaff. ఉత్తీలించు.

ఉత్తకు *uduku*. [Tel.] v n. To boil, to bubble with heat, to seethe. To be hot, feverish from heat, to boil with rage. ఉత్తకు *uduku*. n. Boiling, ebullition, bubbling, heat. తాపము. ఉత్తకు *uduku* adj. Hot. ఉత్తకుబొత్తు *uduku-bottu*. [Tel. ఉత్తకు+పొత్తు] n. An envious wretch ఓర్వ లేనివాడు, కార్యారంభం. ఉత్తీలించు *utikintsu*. v. t. To cause to boil, to debase, disgrace. To displease, offend, annoy. నొప్పించు, బాధించు.

“రిత్యయపచారములనే నుత్తయించుచున్నవారయ నుత్తీలించితిమి ర్విత్తుల నాదుకుతులక.”

M. V. ii. 81.

ఉత్తీలించు *utikilintsu*. v. t. To irritate, to make one's blood boil. To distress or hurt one's feelings, to annoy. ఉత్తీలు *utikilu*. v. n. To feel sore or hurt, to be annoyed. ఉత్తీలునట్లుచేయు.

ఉత్తకువ See under ఉత్తకు.

ఉత్తగర *udugara*. [Tel.] n. A gift, a present, any present given to a bride or bridegroom during the celebration of their marriage. A. vi. 190.—కట్టుము,

కానుక. “గంధర్వలకుడుగరం దయనొసగు” N. ii. 126.

“కలబాంధవులొసగిరవుడు కాంచనభూపలు చీరలువరపరికించాలికినుడుగరలముదము పొదలగనంతక.” Swa. v. 120.

ఉత్తగు *udugu*. [Tel.] v. n. To fall away, grow thin, lean or emaciated, decrease, to be cast off, to be removed as a stone or chain: to be exhausted. To pause, halt, stop. To cease, abate, leave, quit, or relinquish anger. To cease or depart as desire. To be shaken (as a resolution.) M. II. ii. 126. కానుపు ఉత్తీలించి breeding has ceased. ఉత్తగక ceaselessly, incessantly, without intermission. ఎకతెగక.

ఉత్తకువ *udukuva*. [Tel. ఉత్తకు+కువ] n. Cessation. Rest. ఉత్తకు, ఉత్తకువనము. ఉత్తీ గించు *udigintsu*. [Tel. causative of ఉత్తకు] v. a. To weaken, to lower or starve. To loosen. To turn out, cause to leave, &c., to check, stop, bridle. To remove, do away with. పొగొట్టు.

ఉత్తత or ఉత్తత *uduta*. [Tel.] n. A squirrel. ఉత్తతభక్తి the squirrel's devotion. Kuchelo. i. 130 (When Rāma was building his bridge between Ceylon and the mainland, the squirrel came to lend his little aid: Rama in approbation stroked the squirrel down the back, which accounts for the white marks seen upon it.)

ఉత్తపకుక్క *udupa-kukka*. [Tel. ఉత్తము+కుక్క] n. A hound that hunts after iguanas. Swa. iv. 78.

ఉత్తపము *udupamu*. [Skt.] n. A float or raft. తెప్ప.

ఉత్తపు *udupu*. [Tel.] n. A suit of clothes; a dress.

ఉత్తపు *udupu*. [Tel. causative of ఉత్తకు] v. a. To efface, to turn out, to do away with, to wipe away, remove. To leave, to stop or cease. ఉత్తగతీయు, ఉత్తీలించు.

ఉత్తపుష్పము *udu-pushpamu*. [Skt.] n. The scentless china rose. *Hibiscus Sinensis*. అశోకము, దాననము.

ఉత్తము *udumu*. [Tel.] n. The iguana గోధ; గోధిక. ఉత్తపిల్ల the young iguana. ఉత్తముపోయినా చెయ్యి వదిలించుకొని రావలెను. if you catch an iguana, you are lucky if you get your hand off it.

ఉత్తపు another form of ఉత్తకు. (q. v.)

ఉత్తపు *uduvu*. [Skt.] n. A lunar mansion, a star. నక్షత్రము. ఉత్తపతి or ఉత్తపుడు *udu-pati* n. The lord of the stars, i. e., the moon. చంద్రుడు. ఉత్తగణము *utuganamu*. n. A constellation. ఉత్తపిథి. The heavens. ఉత్తపతి *ulu-tati*. n. The constellations. ఉత్తపిథి *utradhipidu*. n. The moon, as prince of the stars.

ఉత్తసర *udu-sara*. [Tel.] n. A kind of plant. నాయసి.

ఉత్త or ఉత్త *udda*. [Tel.] n. Four, a parcel or pack of four, నాలుగు; an assemblage or collection, a heap or pile. రాశి. ఉత్త చేయు *udda-chēyu*. v. a. To collect in a heap or crowd.

ఉత్తడించు *uddadintsu*. [Tel. causative of ఉత్తడు] v. t. To palter, play backwards and forwards. Satyab. i. 114. ఉత్తడు *uddadu*. v. i. To be confounded, to be confused. కలతనొందు.

ఉత్తనీనము *uddinamu*. [Skt.] n. Flying, soaring. ఎగురుట.

ఉత్తకుడుము *uddu-kudutsu* [Tel.] v. n. To be out of breath, to be suffocated. To be at one's wits' end. ఉత్తకు తిప్పకొనలేక బాధపడు. స్నానమును నీళ్లవలెకి ప్రాణములు ఉత్తకుడిచినవి the coldness of the water took away my breath. పిల్ల పాలుబ్రతుడిచి నది the infant was choked with milk.

ఉత్తజు *unuju*. [Tel.] n. A kind of fish.

ఉత్తక *utaka*. [Tel.] n. The pivot under a door. ఉత్తకయ్యెత్తు to lift a door off its hinges. See ఉత్తరాసి.

ఉత్తకు *utuku*. [Tel.] v. a. To wash, as cloth. ఉసుగు. To thrash. ఉత్తకదానుచేయు to send

clothes to be washed. ఉత్తీలించు *utikintsu*. (Causal of ఉత్తకు.) v. To get washed.

ఉత్తకంఠ *ut-kantha*. [Skt.] n. Great eagerness. తపతప, వేగింపాటు.

ఉత్తటము *utkatamu*. [Skt.] adj. Abundant, excessive. అధికమైన.

ఉత్తరము *utkaramu*. [Skt.] n. A mass or heap. సమాహము, రాశి. మానవోత్కరములు crowds of men.

ఉత్తర్షము *utkarshamu*. [Skt.] n. Excellence, superiority. శ్రేష్ఠత, మేలు.

ఉత్తలము *utkalamu*. [Skt.] n. The country of Orissa.

ఉత్తలిక *ut-kalika*. [Skt.] n. Desire, longing. కోరిక, ఉత్కంఠ. ఉత్తలుడు *utkaludu*. n. An eager or clever man యుత్కంఠుడు, నిర్వాహకుడు.

ఉత్తలితము *ut-kalitamu*. [Skt.] n. Geometric progression. సంకలితము arithmetical progression.

ఉత్తరము *ut-karamu*. [Skt.] n. Winning ధాన్యమును తూర్పుకుట.

ఉత్తకృష్ణము *ut-krishnamu*. [Skt.] adj. Superior, great, fine, grand. గొప్ప, శ్రేష్ఠము. ఉత్కృష్టమనా good fortune, high station. గొప్పదన. ఉత్కృష్టమైన బాధ. terrible suffering.

ఉత్కంచము *utkōchamu*. [Skt.] n. A bribe. లంచము.

ఉత్తమణము *ut-kramanamu*. [Skt.] n. Going up; setting out. చూడకపోవుట. ప్రాణోత్థమావశలో at the moment the soul leaves the body.

ఉత్తశము *ut-krōsamu*. [Skt.] n. The ospray, or sea eagle.

ఉత్తీవ్రము *ut-kshiptamu*. adj. That which is thrown up. ఎగజెప్పబడిన. ఉత్తీవ్రము *ut-kshēpamu*. n. Throwing up in fragments. ఎగజెప్పట

ఉత్త utta. [Tel.] adj. Empty, mere, bare, plain, actual, just, simple; idle, naked, vain, useless, in jest, not serious, not in earnest, false. ఉత్తవ్వకు on common occasions, in general. ఉత్తకొంగవి actual theft. ఉత్తగుర్రము a horse without a rider. ఉత్తవారు persons not involved or concerned in a matter. ఇచ్చినప్పుడు ఉంటివా ఉత్తవ్వకు ఉంటివా were you present when he gave it, or at some other time ?

ఉత్తండములు, ఉత్తండాలు uttandamulu. [Tel.] n. plu. A sort of gold necklace, worn by women.

ఉత్తంభితము ut-tambhitamu. [Skt.] adj. Planted, set. పారుకొన్న, నిలువబడిన. Lengthened. పొడిసింపబడిన. Vasu. vi. 137.

ఉత్తంసము uttamsamu. [Skt.] n. An earring : a tire or tiara. పుగవ్వు, సిగబంతి. ఉత్తం సితము uttamsitam. adj. Set or worn as a crown. ఉత్తంసము uttamsudu. n. The chief or noblest man.

ఉత్తప్తము ut-taptamu. [Skt. ఉత్ + తప్తము] adj. Dried. n. Dried flesh.

ఉత్తమ ut-tama. [Skt.] n. An excellent good woman.

ఉత్తమము ut-tamamu. [Skt.] adj. Excellent. best, virtuous, chief, principal, first. ఉత్తమపురుషము (in gram. lit. ఉత్తమ=last), the first person. ఉత్తమస్థుడు ut-tamarnudu. [Skt. ఉత్తమ + ఋణము] n. A creditor. అప్పిచ్చినవాడు. ఉత్తమాంగము ut-tam-angamu. [Skt అంగము] n. The principal member, i. e., the head. ఉత్తమముడు ut-tamudu. A most excellent man. ఉత్తమోత్తమము ut-tamot-tamamu [Skt. ఉత్తమ + ఉత్తమ] adj. Superlative, best, excellent.

ఉత్తర ut-tara. [Skt.] n. The 12th lunar mansion. The daughter of the King of Virāta. ఉత్తరాభాత్ర the 26th mansion.

ఉత్తరంగము uttar-angamu. [Skt.] n. An arch over the door frame. గడపమీది కది.

ఉత్తరక్రియ uttara-kriya. [Skt.] n. A funeral rite, obsequies. చచ్చిపోయినవారికి చేసేది అపరక్రియలు.

ఉత్తరణము ut-taranamu. [Skt.] n. Passing, crossing. చాటుట.

ఉత్తరము utt-aramu. [Skt.] n. An answer, a reply. A letter or epistle. The north. A command. ఉత్తర ప్రశ్నోత్తరములు letter and reply, correspondence. ప్రశ్నోత్తరములు question and answer. ఉత్తరఖండము the northern division of the country. ఉత్తరాది ut-taradi. n. The north, northern. ఉత్తరాదిదేశము the north country. ఉత్తరాయణము uttarayanamu. [from ఉత్తర the north and అయనము going.] n. The sun's progress to the north of the equator, the period of the year during which the sun is north of the equator, the summer solstice.

ఉత్తరము uttaramu. [Skt.] adj. Secondary, subsequent, following after. మీదిది. ఉత్తరభాగము the sequel or supplement. ఉత్తర రామాయణము the sequel to the Rāmāyana. ఉత్తరసాధనము a further means. ఉత్తరసాక్షి a subscribing witness. సాక్షులగుటకుసాక్షి. ఉత్తరపక్షము the party who support the affirmative. Also, the affirmative proposition సిద్ధాంతము, the party in opposition being called ప్రతిపక్షము; the hypothesis or affirmative proposition, the second part or deduction from an argument. ఉత్తరాధము the second half of an argument being the demonstration or exemplification of the పూర్వార్థము or assertion first made. ఉత్తరోత్తర adv. Ever after, at any future time, hereafter, in course of time, gradually.

ఉత్తరవాదము uttara-vadamu. [Skt.] n. Responsibility, security. ఉత్తరవాదముచేయు to hold one responsible. ఉత్తరవాది uttara-vadi. n. One who is responsible or answerable. A respondent or defendant, a security. ఉత్తరసభ uttara-sabha. n. An ulterior or superior court.

ఉత్తరాషాఢ uttarashadha. [Skt.] n. The 21st of the lunar mansions.

ఉత్తరాసంగము uttarasangamu. [Skt.] n. A cloak: an upper or outer garment. ఉత్తరీయము.

ఉత్తరాసి uttarasi. [Tel.] n. A hole in the lintel and sill or below the doorway, in which are inserted the pivots upon which the door turns. తలుపుతిరిగే కూసము.

ఉత్తరింపు uttarintu. [Tel.] v. a. To cross or pass over. To amputate: to divide cloth into separate pieces, to refund, repay, restore. ఉత్తారకుడు uttarakudu. n. One who helps one to cross. A saviour, a deliverer. చాటింపవాడు, రక్షకుడు.

ఉత్తరిగ uttariya. [Tel.] n. A kind of necklace. ఒకవిధమైన సరము.

“అందంపుటుత్తరిగలు అలరువిరుగజ్జయలు.” H. v. 404.

ఉత్తరీయము uttariyamu. [Skt.] n. A cloak, an upper garment. పై బట్ట.

ఉత్తరుడు uttarudu. [Skt.] n. Name of the son of Virāta (See Bhārata). ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు vain bragging like that of ఉత్తరుడు. ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు పలుకువాడు he is a mere braggart.

ఉత్తరువు uttaruvu. [Skt.] n. An answer, a reply, an order, a command, permission, leave. ఉత్తరువు చెప్పి uttaruvu-cheppu. v. n. To answer or reply. ఉత్తరువుచేయు uttaruvu-cheyu. v. t. To order. ఉత్తరువు తీసుకొను to take leave. ఉత్తరువిచ్చు uttaravittu. v. t. To dismiss, give leave, direct.

ఉత్తరేణు or ఉత్తరేణి or ఉత్తరేణు uttarēnu. [Tel.] n. The plant termed achyranthes aspera or, the Prickly Chaff-flower (E.P.) ఉత్తరేణిముల్లు a bur that sticks to the clothes.

ఉత్తలము uttalumu. [Tel.] n. Fear, dread, terror, distress, agitation, trouble. భయము, సిగులు, వెరపు, అభయము. Haste. త్వర. “మంత్రాధిపతు నుత్తలందిడునల్లెలము” Swa. iv. 158. ఉత్తలపడు or ఉత్తలమొందు uttala-padu. v. i. To be in trouble or agitated. ఉత్తలపాలు uttala-patu. n. Disquiet, distress.

ఉత్తానము uttanamu. [Skt.] adj. Not deep. Turned on one's back, lying supinely, reclining. లోతులేని, వెలికిలీలైన. ఉత్తానశయుడు n. One who lies on one's back.

ఉత్తాలము uttalamu. [Skt.] adj. Long: formidable. ఉత్తాలవారు he of the formidable sword. ఉత్తాలపడు to hurry, to be precipitate. తొలుపాలుకొను.

ఉత్తి utti. [Tel.] n. An equal. A substitute. ఈడు, ప్రతినిధి. (Jai. Bhār. i.)

ఉత్తిన్నము uttinnamu. [Skt.] adj. That which is crossed over. చాటుబడిన.

ఉత్తుంగము uttungamu. [Skt.] High, tall: big, projecting. పొడుకైన.

ఉత్తుడు uttudu. [Skt. యుక్తుడు.] adj. A fit person. తగినవాడు. భార. అను. ii.

ఉత్థానము utthanamu. [Skt.] n. Rising: effort: an army, war. ఉత్థానము utthapanamu. n. Rising: erection. శేపుట. ఉత్థానములేని impotent. మృత్యోత్థానము resurrection. పునరుత్థానము resurrection.

ఉత్పతనము ut-patanamu. [Skt.] n. Flying, soaring. Birth, production. ఎగురుట, పుట్టుక.

ఉత్పత్తి utpatti. [Skt.] n. Birth, creation, production, origin. పుట్టుక. ఉత్పత్తిచేయు utpatti-cheyu. To produce, create, fabricate. ఉత్పత్తియగు utpattiyagu. v. n. To be born, created, formed, framed.

ఉత్పన్నము utpannamu. [Skt.] adj. Born. పుట్టిన.

ఉత్పలము utpalamu. [Skt.] n. A water-lily, a blue lotus. కలవ. ఉత్పలమాల utpala-mala. The name of a particular metre in verse.

ఉత్పాటనము ut-patanamu. [Skt.] n. Rooting out, eradication. పెరికినేయట. ఉత్పాటించు utpatintsu. v. a. To root out or eradicate. పెరికినేయ. ఉత్పాటితము utpatitam. adj. Eradicated, rooted up.

ఉత్పాతము ut-patamu. [Skt.] n. A prodigy, a preternatural phenomenon such as an earthquake, a comet, or an abnormal birth. ఉత్పాతపిండము a wonderful genius. త్రివిధోత్పాతములు marvels or signs in air, earth, and heaven. A iv. 300.

ఉత్పాదించు or ఉత్పాదిల్లు utpadintsu. [Skt.] v. n. To be born, to rise, to spring from a source. కలవ, పుట్టు. ఉత్పాదితము utpaditam. adj. Produced, effected, generated, begotten. కలిగింపబడిన.

ఉత్పాసము ut-prasamu. [Skt.] n. Satirical speech. పంపాసపుమాట.

ఉత్ప్రేక్ష ut-prékshu. [Skt.] n. Hyperbole, rhetorical sublimity, high flown language, Poetical ecstasy. Apostrophe. ఉత్ప్రేక్షించు ut-prékshintsu. v. i. and t. To apostrophise, or describe hyperbolically.

ఉత్ఫుల్లము ut-phullamu. [Skt.] adj. Expanded, or blown as a flower. వికసించిన.

ఉత్రాసి utra. [Tel.] n. The upper hinge of door, a pivot on which the door turns. Same as ఉత్తరాసి. The lower hinge is called ఉత్తక utaka. ఉత్తకయెత్తి వోచుకొన to enter the house as a thief does by lifting the door out of its socket.

ఉత్సంగము ut-sangamu. [Skt.] n. The lap, the front of the thigh. Association, union. ఒడి, లోడ, కూడిక.

ఉత్సన్నము ut-sannamu. [Skt.] adj. Rooted up, destroyed, decayed, ruined. చెల్లగింపబడిన.

ఉత్సర్గము or ఉత్సర్జనము ut-sargamu. [Skt.] n. Yielding, relinquishment, quitting. విడుపు. Common. సామాన్యము.

ఉత్సవము ut-savam. [Skt.] n. A feast, festivity, merriment. నేత్రోత్సవము a feast for the eyes.

ఉత్సహించు or ఉత్సాహించు ut-sahintsu. [Skt.] v. i. To attempt. యత్నించు. To triumph, to rejoice. సంతోషించు. ఉత్సాహము ut-sahamu. n. Perseverance. Alacrity. Glee, eagerness, mettle, spirit, jollity, bloom of beauty. ఉత్సాహపురుషుడు a man of mettle. ఉత్సాహసంపన్నుడు sanguine, straight forward, mettlesome.

ఉత్సుకము ut-sukamu. [Skt.] adj. Strenuous, zealously active, earnest, zealous. ఉత్సాహముకల.

ఉత్సృజ్యము ut-srishyam. [Skt.] adj. Abandoned, left. విడువబడిన.

ఉత్సేకము ut-sékamu. [Skt.] n. Increase; pride; sprinkling water. అతిశయము, అర్జము, ప్రోక్షణము. ఉత్సేకించు ut-sékintsu. v. i. To be full, to increase. ఆతిశయించు.

ఉత్సేధము ut-sédhamu. [Skt.] n. Height, elevation, loftiness. పొడవు, ఎత్తు.

ఉదంచనము udanchanamu. [Skt.] n. An earthen cover for a pot. మాకుడు.

ఉదంచితము udanchitam. [Skt.] adj. Thrown up, tossed. Worshipped, honoured. Fine, grand, splendid. విభృంభించిన.

ఉదంతము udantamu. [Skt.] n. A message. Tidings, intelligence. పుత్రాంతము, సమాచారము.

ఉదక్ udak. [Skt.] n. North. ఉత్తరదిక్కు. adj. Northern. ఉత్తరపు.

ఉదకము udakamu. [Skt.] n. Water. నీళ్లు.

ఉదగ్రము ud-agramu. [Skt.] n. High. Fearful. పొడవైన, భయంకరమైన.

ఉదధి uda-dhi. [Skt. ఉద water+ధి place.] The sea. సముద్రము. ఉదపానము udapanamu. n. A well. నయ్యి.

ఉదయము udayamu. [Skt.] n. Birth. పుట్టుక. The rising of the sun or other heavenly bodies, the morning. ఉదయాన in the morning. ఉదయాత్రి udayatiri. n. The eastern mountain behind which the sun is supposed to be born. ఉదయరాగము Morning carol. A particular sort of red silk. ఉదయించు udayintsu. v. a. To be born. To rise. To begin or originate, as a quarrel or an opinion. To arise or become celebrated. కుటిలబుద్ధి ఉదయించి crooked thoughts having arisen in the mind.

ఉదరము udaramu. [Skt.] n. The belly, the centre; లంబోపముడు the corpulent being, a title of Gaṇeśa. ఉదపాపముడు a glutton, one who cares chiefly to fill his belly. ఉదరపోషణము udara-pōshanamu. n. Nourishing the belly, livelihood.

ఉదరు udaru. [Tel.] v. i. To be afraid, to be alarmed. ఉదరిపడు udari-padu. v. n. To start or be alarmed. అడంపడు, ఉలికిపడు. ఉదరిపాలు udari-pātu. n. Startling. ఉలికిపడుట.

ఉదర్కము udarkamu. [Skt.] n. Future or remote consequence, భవిష్యత్ ఫలము; future time. రాగలకాలము.

ఉదస్తుడు udstudu. [Skt.] adj. He who is expelled, humbled or shamed; an exile; నిరాకరింపబడినవాడు; తొలగింపబడినవాడు.

ఉదాత్తము udattamu. [Skt.] n. A sort of quaver used in reading the Veda. ఉదాత్తము udattamu. adj. Generous, liberal, noble, glorious. Exceeding, great, vast. గొప్ప. ఉదాత్తుడు udattudu. n. A noble man, a liberal man. గొప్పవాడు, దయకలవాడు.

ఉదానము udanam. [Skt.] n. Air that rises in the throat. కంఠమందలి గాలి.

ఉదారుడు udaru. [Skt.] n. A liberal or splendid man, a generous man ఇచ్చువాడు, గొప్పవాడు.

ఉదాసీనము udāsinamu. [Skt.] n. Bullying, rejection, disregard. ఉదాసీనపుమాటలు, abusive language. దుర్బుషలు. ఉదాసీనుడు udāsinudu. n. A stranger. One who is indifferent or unconcerned. నిశ్చింత భావముకలవాడు. వాడు దానిలో కలియక ఉదాసీనుడుగాండెను he was an unconcerned spectator.

ఉదాహరణము udāharānamu. [Skt.] n. An example, instance, or illustration of any rule or precept. ఉదాహరించు udāharintsu. v. a. To instance, mention. చెప్ప, దృష్టాంతముగా చెప్ప.

ఉదితము uditamu. [Skt.] adj. Spoken, said. Risen, produced. చెప్పబడిన, పుట్టిన.

ఉదియ udiya. [Tel. another form of ఉద్దియ] n. An attempt. యత్నము. గామా. ఆ: ii. ఉదియగొను udiya-gonu. v. t. To try. యత్నించు.

ఉదిరి udiri. [Tel.] adj. Fine, pure. Refined. తప్పము, ఉదిరిబంగారు fine gold అచంజ. R. vii. 184. ఉదిరి నెత్తిపులు lilies. ఉదిరికొలుక in a sweet embrace. ఉదిరిగొను udirigonu. v. i. To be hot, to melt. తపించు.

ఉదిల udila. [Tel.] n. Trouble, grief, regret. పరతాపము. Discouragement, timidity, cowardice. పిరికితము, అస్తైర్యము. ఉదిలకొను udila-konu. v. i. To be afraid. భయపడు; to lose heart, to grieve, to regret పరితపించు.

“ ఏనరుడుమానసముద్ధతి, నూననుచిరపృత్తిమండియుదిలగొనక.”

M. XII. iii. 166.

ఉదీచి udichi. [Skt.] n. The north. ఉదీచనము or ఉదీచ్యము udichtnamu. adj. Northern.

ఉదీర్ణము udīrnamu. [Skt.] adj. Generous, noble, great. ఉదారము, గొప్ప.

ఉదుంబరము udumbaramu. [Skt.] The glomerous fig tree, ficus racemosa. మడిచెట్టు.

ఉదుకు Same as ఉకుకు. (q. v.)

ఉదుటు or **ఉదుటురనము** *udutu*. [Tel.] n. Bigness, vigour, weight. ఉద్ధతి. adj. Big, vigorous, fine. ఉద్ధరము.

ఉదురు *uduru*. [Tel.] adj. Insolent. ఉదురు ఎదురు a fool. దుర్బిసకుడు.

ఉద్ధతి *ud-gati*. [Skt.] n. Birth, production. పుట్టక. "జగద్ధరికినిలీజము" అను. iii.

ఉద్ధమము *ud-gamamu*. [Skt.] n. Birth, production, flight. పుట్టక, ఎగవు. ఉద్ధమింతు *udgamintsu*. v. i. To fly. ఎగయు.

ఉద్ధాధము *ud-gadhamu*. [Skt.] adj. Much, excessive, deep. అధికము.

ఉద్ధాత *ud-gata*. [Skt.] n. One who directs the Sama Veda ceremonies in a sacrifice. యజ్ఞుండు సానువేదమును నడపువాడు.

ఉద్ధారము *ud-garamu*. [Skt.] n. Vomiting, belching, emitting, exuding, gushing. కక్కూల, తేపు. A. ii. 92. B. vi. 24. ఉద్ధారింతు *udgarintsu*. v. a. To vomit, to belch, emit. కక్కూ, తేపు.

ఉద్ధాటనము *ud-ghatanamu*. [Skt.] n. Breaking. ఛేదించుట. ఉద్ధాటించు *udghatintsu*. n. To break, open. ఛేదించు.

ఉద్ధాతము *ud-ghatamu*. [Skt.] n. Beginning. Striking. ఆరంభము, బిచ్చ.

ఉద్ధోషము *ud-ghoshamu*. [Skt.] n. Cry. మొర. ఉద్ధోషించు *ud-ghoshintsu*. v. i. To cry. మొరపెట్టు.

ఉద్ధ *udda*. [Tel.] adj. and adv. Much, very. మిక్కిలి. High or long. ఎత్తైన, పొడవైన.

ఉద్ధండము or **ఉద్ధండత** *uddandamu*. [Skt.] n. Violence, fierceness, as of heat. ఎక్కువయినది. ఉద్ధండముగా fiercely, hotly.

ఉద్ధము *uddamu*. [Tel.] n. Height, length.

ఉద్ధములు or **ఉద్ధములు** *uddamulu*. n. Shoes, slippers. పాదరక్షలు.

"పాదములు కిర్రు కిర్రని వలకుమండ కుచ్చుటుద్దాలు చేపట్టుకొలయువర."

H. iii. 121.

ఉద్ధరి *uddari*. [Tel. ఉద్ద+ఱి] n. A steep bank: నదిలో దిగుటకు యక్కముకాని దివి. ఉద్ధరువు *uddaravu*. (ఉద్ద+అరువు.) n. Mortgage of a crop not yet raised.

ఉద్ధవడి or **ఉద్ధవిడి** *uddaradi*. ఉద్ద+వడి] n. Rapidity, great celerity. Violence, haste. P. i. 134.

ఉద్ధాముడు *uddamuḍu*. [Skt.] n. An irresistible man. నిరంకుశమైన క్రోధితువాడు. An independent man. స్వతంత్రుడు.

ఉద్ధారి *uddari*. [H.] n. A superintendent. వివారణకర్త. (Vizāg.)

ఉద్ధాలు See under ఉద్ధము.

ఉద్ధి *uddi*. [Tel.] n. A match, an equal, a rival. Rivalry, equality. A bank or dam with a channel on it, into which water is pumped to be conveyed to higher lands. The name of a certain tree. *Bignonia spalhacea*. Rox. iii. 103. జత, సమానము. ఉద్ధిమావు to rival. ఉద్ధలు equals సమానులు. ఉద్ధలుద్ధలుగా పోరాడి fighting hand to hand. ఉద్ధి *uddi*. adj. Paired, couple, side by side. ఉద్ధింతు *uddintsu*. v. a. To pair, match, couple. జతపరుచు, పాలు. ఉద్ధికాడు *uddikadu*. n. A match, an equal. A friend వెతకాడు, చెలికాడు.

ఉద్ధియ *uddiya*. [Tel.] n. A trial, attempt. యత్నము. ఉద్ధియచేయు to try. యత్నించు.

ఉద్ధిష్టము *ud-dishṭamu*. [Skt.] adj. Designed, mentioned. ఉద్ధిశించబడినది.

ఉద్ధీడు Same as ఉద్ధికాడు. See under ఉద్ధి.

ఉద్ధిపకము *uddipakamu*. [Skt.] adj. Inflaming, lighting. వెలిగించుచుది.

ఉద్ధిపనము *ud-dipanamu*. [Skt.] n. Burning. వెలుగుట.

ఉద్ధులు *uddulu*. [Tel.] n. The grain called black gram. మనుములు.

ఉద్ధేశము *ud-deshamu*. [Skt.] n. Intent, design. గది. ఉద్ధేశించు *ud-deshintsu*. v. i. To intend, design. ఉద్ధేశ్యము *ud-deshyamu*. adj. That which is intended.

ఉద్ధతి *ud-dhati*. [Skt.] n. Rudeness, arrogance. కర్వము. ఉద్ధతుడు *ud-dhatudu*. n. An insolent man.

ఉద్ధరణి *ud-dharani*. [Skt.] n. A little spoon used in worship.

ఉద్ధరించు *ud-dharintsu*. [Skt.] v. a. To raise, lift, set up, support, up-hold, re-establish, restore, rescue, deliver, preserve, protect. వైకర్త్య, కాపాడు. వేదములనుద్ధరించు to restore the Vedas. సంసారమునుద్ధరించు to support the family. "నగరగరిసిన గ్రామమునుద్ధరించినాడు" he saved the village which had been sequestered.

ఉద్ధవము *ud-dhavamu*. [Skt.] n. A festival, a holiday పండుగ.

ఉద్ధారణము or **ఉద్ధారణ** or **ఉద్ధారము** *ud-dharanamu*. [Skt.] n. Lifting up. Protection. Sustaining. Rescuing, delivering, releasing, restoring. మతోద్ధారణచేయు to re-establish a religion. ఉద్ధారాంశము a share granted to the man who re-establishes something that has fallen into decay. పోయినవానిని మళ్ళి సాధించినవానికిచ్చే విశేషభాగము. ఉద్ధారముచేయు to sustain: support. ఉద్ధారకుడు *ud-dharakudu*. n. He who sustains or nourishes, a saviour, a redeemer రక్షకుడు.

ఉద్ధరము *ud-dhuramu*. [Skt.] adj. Weighty, firm. బరువైన, నిలకడైన.

ఉద్ధూతము *ud-dhutam*. [Skt.] adj. Driven up, shaken off, scattered, removed. మారి కారగొట్టబడిన, పొగొట్టబడిన.

ఉద్ధ్రతము *ud-dhritamu*. [Skt.] adj. Raised, drawn up. వైకల్పబడిన, చేదబడిన.

ఉద్ధుద్ధము *ud-buddhamu*. [Skt.] adj. Awakened, excited, reminded తలపుచు కచ్చిన, తెలుపబడిన, లేపబడిన, ఉనికొలుపబడిన, జ్ఞాపకముచేయబడిన. ఉద్ధోధకము *ud-bodhakamu*. n. Hinting, suggesting. Association, connection of ideas: exemplified thus: పాపిహాపిపకన్యాయము the sight of this elephant reminds one of him who

rode it. ఉద్ధోధకుడు *ud-bodhakudu*. n. One who reminds. తలపుచు కచ్చువాడు.

ఉద్ధటము *ud-bhatamu*. [Skt.] adj. Great, exceeding. పెచ్చు అయిన.

ఉద్ధవము *ud-bhavamu*. [Skt.] n. Birth, production, emanation. పుట్టుక. ఉద్ధవింతు or ఉద్ధవిష్ణు *ud-bharintsu*. v. i. To be born or produced. పుట్టు.

ఉద్ధాసితము *ud-bhasitam*. [Skt.] adj. Splendid, glorious. ప్రకాశము.

ఉద్ధిజము, **ఉద్ధిజ్య**, **ఉద్ధిజము** *ud-bhijjama*. [Skt.] n. Sprouting, germinating, shooting. A. v. 114. భూమిని శ్రేణించుకొని పుట్టునది. ఉద్ధేదము *ud-bhedamu* adj. Breaking or bursting through, as a shoot through the ground. పుట్టిన.

ఉద్ధయము *udyamamu*. [Skt.] n. An attempt. యత్నము. ఉద్ధయించు *udyamintsu*. v. i. To attempt.

ఉద్ధానము *udyanam*. [Skt.] n. A royal garden, or park.

ఉద్ధాపనము *udyapanamu*. [Skt.] n. Sending out. వెడలించుట.

ఉద్ధ్యక్తము *ud-yuktamu*. [Skt.] adj. Attempted. Zealous, resolved, determined. ఉద్ధ్యక్తుడు He who is ready or prepared. యత్నించువాడు, సిద్ధముగానున్నవాడు. అక్కడికి పోవలెనని ఉద్ధ్యక్తుడై being about to go. బాలువ్రాయుటకు ఉద్ధ్యక్తుడనై when I was going to write the letter క్రూరమైన పనికి ఉద్ధ్యక్తుడై ready to do a cruel deed.

ఉద్ధ్యోగము *udyogamu* [Skt.] n. An attempt, endeavour, undertaking; enterprise, exertion; activity యత్నము. a profession, employment, occupation, calling, mission, office, or situation; ఉద్ధ్యోగముచేయు to exercise an office. ఉద్ధ్యోగస్థుడు or ఉద్ధ్యోగి *udyogasthudu*. n. An officer, a functionary. ఉద్ధ్యోగించు *udyogintsu*. v. t. To undertake, set to do, to turn

one's mind to : to apply oneself to ఉత్తింను.

ఉత్తరేకమా udrekamu. [Skt.] n. Increase, excess. అతిశయము. ఉత్తరేకింను udrekintsu. v. i. To increase. అతిశయించు. ఉత్తరైక్తమా udrikatamu. adj. Distinct : increased.

ఉద్వర్తనమా ud-vartanamam. [Skt.] n. Any unguent applied to the body before bathing. నలుగురికి. B. iii. 1002.

ఉద్వాసనమా ud-vasanamam. [Skt.] n. Expulsion, exile. ఉద్వాసించు or ఉద్వాసనముచేయు udvasintsu. v. a. To expel. అన్ని ఉద్వాసనముచేయుట to banish the regent of fire out of flame. M. XV. ii. 192.

ఉద్వాహమా ud-vahamam. [Skt.] n. Marriage. పెండ్లి.

ఉద్విగ్నమా ud-vignanam. [Skt.] adj. Disturbed, discomposed, disquieted, affected with fear or sorrow. అకుంతిమైన, కలహము గానుండు.

ఉద్వృత్తమా ud-vrittamam. [Skt.] adj. Potent, irresistible, ill behaved, proud గర్వించిన. ఉద్వృత్తి ud-vritti. Might ; misbehaviour. గర్వము.

ఉద్వేగమా ud-vegamam. [Skt.] n. Anxiety. agitation. వెరపు.

ఉద్వేలమా ud-velamam. [Skt.] n. Excess, vastness. అధికము. ఉద్వేలమా adj. Extreme, vast, prodigious. ఉద్వేలతరమైన very vast. R. iv. 116.

ఉద్రమా udramam. [Skt.] n. An otter. నీరు పిల్లి.

ఉనికి or ఉన్ని uniki. [Tel. from ఉండు] n. Being, existence. Stay, dwelling, home, place, residence, state, condition. ఉండుట, స్థితి, స్థానము. మాటాడకునికి remaining silent.

ఉనిశ్చ గాకునికి his not being friendly. ఉనికి పట్టు uniki-pattu. n. Home, dwelling, abode. ఉనునువ same as ఉనికి.

ఉసుము Same as ఉంను.

ఉన్నతమా un-natamam. [Skt.] adj. Tall, high, lofty. ఉన్నతి un-nati. n. Tallness, height. Increase, advancement, prosperity, rising, ascending. పాదపు, అతి శయము, ఔన్నత్యము.

ఉన్నమితమా un-namitamam. [Skt.] adj. Raised, high, exalted. వైకృతబడిన.

ఉన్ని unni. [Tel.] n. Wool. గొర్రెబొచ్చు. ఉన్నె for ఉండునా is it likely to be so?

ఉన్నత్తమా un-mattamam [Skt.] adj. Mad, foolish, tipsy. వెర్రెత్తిన. ఉన్నత్తుడు un-mattudu. n. A madman, a fool. మిక్కిలి మఠించినాడు. ఉన్నదుడు un-madudu. adj. Proud, spirited. ఉన్నాదము unmadamam. n. Madness, folly. వెర్రి.

ఉన్నాథమా un-mathamam. [Skt.] n. A trap, a snare. బోస, గాలము.

ఉన్నీలనమా un-milanamam. [Skt.] n. Opening, expanding. వికసించుట, తెరచుట. ఉన్నీలితమా un-militamam. adj. Opened, blooming, blown as a flower, opening. వికసించిన.

ఉన్నభుమా un-mukhamam. [Skt.] adj. Looking up, facing, fronting. మారుచూచునది. ఉన్నభుత్వమా un-mukhatvamam. n. Tendency, inclination. మనోస్పృహత్వము an amorous feeling.

ఉన్నూలమా un-mulamam. [Skt.] adj. Radical. or from the root వేరు తెగిన. ఉన్నూలముగా radically, by the roots. ఉన్నూలింను un-mulintsu. v. t. To root up, eradicate, destroy. పెల్లించు. ఉన్నూలితమా unmulitamam. adj. Eradicated, pulled up by the roots. వేరుతో పెల్లించబడిన.

ఉన్నేషమా un-meshamam. [Skt.] n. Opening blowing as a flower. వికాసము. నవనవోన్నేషముగా with increasing delight.

ఉన్నకంఠమా upa-kanthamam. [Skt.] n. Contiguity, nearness. adj. Near, proximate. దాసైన.

ఉన్నకథ upa-katha. [Skt.] n. An episode.

ఉపకరణమా upa-karanamam. [Skt.] n. An instrument, implement, apparatus, an appendage. సాధనము. ఉపకరింను upa-karintsu. v. a. To be of use, benefit, do good to. ఉపకారమా upa-karamam. n. Beneficence, kindness, obligation, aid, help. మేలు ఉపకారి upa-kari. adj. Beneficent, kind, charitable, obliging, assisting. n. One who does good. ఉపకారిక upa-karika. n. The temporary abode of a king. రాజయొక్క విడిదియిల్లు, ఉప్పరిక. ఉపకృతి upa-kriti. n. Aid, assistance, kindness. మేలు.

ఉపక్రమమా upa-kramamam. [Skt.] n. Beginning or commencement. A skilful plan. ఉపాయ మెరి ప్రారంభించుట. ఉపక్రమించు upa-kramintsu. v. a. To begin, to proceed to do, commence. ఆరంభించు.

ఉపక్రోశమా upa-kroshamam. [Skt.] n. Censure, blame. నింద.

ఉపగూహనమా upa-guhanamam. [Skt.] n. An embrace. అరింకనము.

ఉపగ్రహమా upa-grahamam. [Skt.] n. A satellite.

ఉపఘ్నమా upa-ghnamam. [Skt.] n. A prop : a trellis for creepers to grow over. సమీపాశ్రయము, ప్రాకు.

ఉపచయమా upa-chayamam. [Skt.] n. Increase, heap, excess. వృద్ధి.

ఉపచరింను upa-charintsu. [Skt.] v. a. To serve, befriend. To help (at table), to tend, wait upon. సేవించు, సహించు. ఉపచారమా upa-charamam. n. Service or waiting upon. Kindness, good offices, attendance ఉడిగము. ఉపచారమైన upa-charamaina. adj. Civil, polite.

ఉపబాతి upa-jati. [Skt.] n. A sub-class. బాలిలో చేరిన భాగము.

ఉపజీవి upa-jivi. [Skt.] n. A dependent. ఒకరిననుసరించి జీవించువాడు, ఆశ్రయము. తప్పా దప్పనోపజీవి his humble servant.

ఉపలాపమా upa-lapamam. [Skt.] n. Grief, weariness ; disease, trouble. సంతాపము, రోగము, తొందర.

ఉపత్యక్త upa-tyaka. [Skt.] n. Low land. The foot of a hill. కొండబట్టికి నేల.

ఉపద upada. [Skt.] n. A present or gift. కానుక.

ఉపదంశమా upa-damsamam. [Skt.] n. A relish, a pickle or condiment. ఉరుగాయ. A painful venereal disease కాయకరోగము.

ఉపదేశమా upa-deshamam. [Skt.] n. Teaching, instruction, guidance, practical observations. హితచరణము. Initiation, confirmation in the creed : ఉపదేశించు upa-deshintsu. v. a. To teach, guide, initiate, prompt. ఉపదేశకుడు or ఉపదేశ్య upa-deshakudu. n. A teacher. ఉపదేశించువాడు.

ఉపద్రవమా upa-dravamam. [Skt.] n. Trouble, annoyance, plague, affliction. Danger, injury, harm. అపాయము. ఉపద్రవపుని a dangerous business.

ఉపధ upadha. [Skt.] n. (In gram.) the penultimate letter. కడపటి అక్షరమునకు మించి ఆక్షరము.

ఉపధానమా upa-dhanamam. [Skt.] n. A pillow or cushion. తలకడ.

ఉపనయనమా upa-nayanamam. [Skt.] n. Investiture with the sacred thread. The initiation rite in the twice-born castes among the Hindus. ఎడుగు.

ఉపనిధి upa-nidhi. [Skt.] n. A secret board. మిక్కిలి రహస్యముగా దాచిన సామ్యము.

ఉపనిషత్తు upa-nishattu. [Skt.] n. An Upanishad, a philosophical disquisition attached to the Vedas.

ఉపనితుడు upa-nitudu. [Skt.] n. One initiated into the twice born castes. ఎడువైన వాడు. See ఉపనయనము.

ఉపస్మరింను upan-smintsu. [Skt.] v. a. To keep. ఉంను. To detail, inculcate, amplify.

ఉపన్యాసము upa-nyasa-samu. n. Dwelling on a subject; an exposition, a lecture.

ఉపపట్టణము upa-pattanam. [Skt.] n. A suburb.

ఉపపతి upa-pati. [Skt.] n. One who keeps a woman. విడుడు, రంకుమగడు.

ఉపపత్తి upa-patti. [Skt.] n. Convenience, aid, wealth, acquisition, gain. క్రమోపపత్తి a fund.

ఉపపదము upa-padamu. [Skt.] n. An affix in grammar.

ఉపపన్నుడు upa-pannu. [Skt.] n. An opulent man. ఉపపత్తికలవాడు.

ఉపపురాణము upa-purāṇamu. [Skt.] n. A minor Purāṇa. See పురాణము.

ఉపప్లవము upa-plavam. [Skt.] n. A calamity. ఉపద్రవము, ఉత్పాతము, చంద్రాదిగ్రహణము, రాహువు.

ఉపబర్హము upa-barhamu. [Skt.] n. A pillow. తలగడ.

ఉపబలము upa-balamu. [Skt.] n. Aid, assistance. సహాయము. ఉపబలమైన conducive to.

ఉపబృంహణము upa-bṛimhanamu. [Skt.] n. Increase, prosperity. చక్కగా పెరుగుట, పుష్టి.

ఉపభోగము upa-bhōgamu. [Skt.] n. Enjoyment, use. ఆనుభవము.

ఉపమ upama. [Skt.] n. A resemblance, a simile. Also, skill నేర్పు. ఉపమరి upamari. adj. Clever, ready at expedients.

ఉపమానము upamanamu. n. A comparison, simile. The object to which a thing is compared. ఉపమించు upa-mintsu. v. a. To compare. పోల్చు.

ఉపమేయము upa-meyamu. n. The object which is compared to another. The antitype or thing meant in a parable or comparison. ఇక్కడ ఇది ఉపమానము, దీనినిపట్టి ఉపమేయమును గ్రహించవలసినది here we must understand the thing meant from the figure the poet uses.

ఉపవనము upa-vanam. [Skt.] n. A park or demesne, a garden or grove. ఆరమును, గోట.

ఉపయుక్తము upa-yuktamu. [Skt.] adj. Convenient, fit, disposable, serviceable. ఉపయోగమయిన. ఉపయోగము upa-yogamu. n. Use, advantage, benefit.

ఉపయోగము upa-yogamu. n. Use, advantage, benefit. చనికి వచ్చుట. ఆ రూపము ఉపయోగమునకు రావు that money won't pass. ఉపయోగించు upa-yogintsu. v. a. To benefit, avail. To be useful or applicable, as an argument. అది ఉపయోగించదు it is of no use, of no avail.

ఉపరతి See రతి.

ఉపరి upari. [Skt. cognate with Eng. Up.] adj. Over, above. ఉపరిరయితు upari-rayitu. [H.] n. A tenant at will. పాఠశాల.

ఉపలక్షణము upa-lakshanamu. [Skt.] n. Implying something that has not been expressed; implying something in addition or any analogous object where only one is specified; using a term in a generic sense; metaphorical or elliptical expression; synecdoche of a part for the whole.

ఉపలక్షించు upa-lakshintsu. v. t. To survey, to observe. చూచు.

ఉపలబ్ధి upa-labdhī. [Skt.] n. Acquirement, gain, knowledge. పొందుట, తెలివి.

ఉపలము upalamu. [Skt.] n. A stone, a jewel, a rock. ఝోపలము a hailstone. భూతలసహపలము a rock even with the surface of the ground.

ఉపలాలనము upa-lalanamu. [Skt.] n. Lulling, coaxing. బుజ్జేగము. ఉపలాలించు upa-lalintsu. v. To lull (a child, &c.) to sleep, to coax. బుజ్జేగించు. ఉపలాలితము upa-lalitamu. adj. Coaxed, lulled. బుజ్జేగింపబడిన.

ఉపలేపనము upa-lepanamu. [Skt.] n. Smearing, plastering. అలుకుట.

ఉపవనము upa-vanam. [Skt.] n. A park or demesne, a garden or grove. ఆరమును, గోట.

ఉపవనము upa-vanam. [Skt.] n. A park or demesne, a garden or grove. ఆరమును, గోట.

ఉపవనము upa-vanam. [Skt.] n. A park or demesne, a garden or grove. ఆరమును, గోట.

ఉపవాసము upa-vasamu. [Skt.] n. Fasting, a fast. వస్తు. ఉపవాసము చేయు to go without food, to fast.

ఉపవాహ్యము upa-vāhyamu. [Skt.] n. A king's elephant. రాజయొక్క సవారీయేనుగు.

ఉపవిష్టము upa-viṣṭamu. [Skt.] adj. Seated, sitting. సుఖోపవిష్టులై seated at their ease.

ఉపవీతము upa-vitam. [Skt.] n. The Brahminical thread. శంకెము.

ఉపశమనము or ఉపశమము upa-samanamu. [Skt.] n. Tranquillity, calmness, patience, alleviation, relief, abatement. ఓర్పు. ఉపశమించు or ఉపశమిల్లు upa-samintsu. v. n. To be calmed or pacified, to be alleviated, to be abated or assuaged.

ఉపశాంతి upa-śanti. n. Calmness, quiet, serenity. అగుట, ఓర్పు.

ఉపశ్రుతి upa-śruti. [Skt.] n. A good or bad omen gathered from overhearing a conversation.

ఉపశ్లోకించు upa-ślokintsu. [Skt.] v. t. To applaud. స్తోత్రముచేయు.

ఉపసంహరించు upa-samharintsu. [Skt.] v. t. To clear away, get rid of. To kill. To recall. సంహరించు, మరలించు. ఉపసంహరించు upa-samhāramu. n. Recalling, annulling, concluding: averting a spell, recalling an enchanted arrow to prevent its taking effect, refutation. తొలగించుట, మరలించుట, ఖండించుట.

ఉపసదనము upa-sadanamu. [Skt.] n. A neighbouring abode: the neighbourhood.

ఉపసర్గ upa-sarga. [Skt.] n. A grammatical particle, a prefix or preposition. ఉపసర్గము upa-sargamu. n. A portent such as an eclipse, &c. ఉత్పాతము. "ఉపసర్గాధికమీన పృష్టి పలువాయువ్యాజ నానాసరీసృప దుబ్బిత జలాగ్ని రుష్టివిమ దాక్షిపాది దోషంబులందు." V. P. vi. 349.

ఉపసర్పణము upa-sarpanamu. [Skt.] n. Courting, fawning. ఆశ్రయించుట. ఉపసర్పించు upa-sarpintsu v. a. To court, sue. ఆశ్రయించు.

ఉపస్థానము upa-sthanamu. [Skt.] n. Service. సేవ. ఉపస్థితము upa-sthitamu. adj. Near, that is near. Contiguous. చేసె. ఉపస్థితి upa-sthiti. n. Nearness.

ఉపస్పర్శము upa-sparśamu. [Skt.] n. Touching, contact. Also ఆచమనము. (q. v.)

ఉపహతము upa-hatamu. [Skt.] adj. Struck (by lightning, &c.) hurt, injured, destroyed. కొట్టబడిన. ఉపహతి upa-hati. n. A blow, calamity, trouble, ruin. ఉపద్రవము, నాశము. ఆపద. దైవోపహతిచేత by the finger of God.

ఉపహారము upa-hāramu [Skt.] n. A complimentary present. కానుక.

ఉపాంగము upāṅgamu. [Skt.] n. In the accompaniment, as the drone. సరిపోనెడి తిట్టి.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాంతము upāntamu. [Skt.] n. Nearness. గ్రామసాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరోపాంతదేశమునందు in the land near the lake.

పోషకుడు. Cause or means. వ్యాజయ. An attribute or characteristic. విశేషణము. ఉపసాధి means of subsistence.

ఉపాధ్యాయుడు upa-dhyayudu. [Skt.] n. A tutor, instructor చదువుచేప్పవారు. A preceptor in religion. One who teaches the Veda. వేదమును చదివించువారు. ఉపాధ్యాయ upadhyaya. n. A female teacher. ఉపాధ్యాయుని upa-dhyayani. n. A teacher's wife. ఉపాధ్యాయి upadhyayi. n. A female teacher or a teacher's wife. ఉపాధ్యాయవృత్తి upa-dhyayatvanu. n. A teacher's profession. The teaching profession.

ఉపాహమము upa-nahamu. [Skt.] n. A shoe. M. XIII. iii. 274.

ఉపాయనము upayanamu. [Skt.] n. A complimentary gift. కానుక. A iv. 37.

ఉపాయము upayamu. [Skt.] n. A contrivance, expedient, means, method, agency. కల్పన. ఉపాయముకల్పించు to contrive. చతురుపాయములు or ఉపాయచతుష్టయము, the four devices, i. e., సామము using gentle or pacific means, దానము giving presents or bribing, భేదము sowing dissensions among the enemy or dividing his force or strength, దండము punishment. ఉపాయముగా upayamu-ga. adv. Cleverly, artfully. ఉపాయశాలి upayu-sali. n. A clever man, a man of tact, a man of many devices.

ఉపాలంభము upalambhamu. [Skt.] n. A taunt, irony, innuendo చూడరా. ఉపాలంభించు upalambhintsu. v. To taunt చూపించు.

ఉపాసన upasana. [Skt.] n. Service, worship. సేవ, ఆరాధనము. ఉపాసించు upasintsu. v. t. To wait on, worship. ఉపాసకుడు upasakudu. n. A worshipper, a devotee. ఆరాధకుడు. ఉపాస్తి upasti. n. Service, worship. ఉపాసన. V. P. iv. 113. ఉపాసించుడు upasitudu. n. One who is worshipped సేవితుడు.

ఉపాస్యుడు upasyudu. n. One who is fit to be worshipped సేవ్యుడు.

ఉపాసము Same as ఉపాసము.

ఉపేంద్రుడు upendrudu. [Skt.] n. A name of the god Vishnu.

ఉపేక్ష upēksha. [Skt.] n. Indifference, heedlessness, contempt, disregard అశ్రద్ధ, అలక్ష్యము. ఉపేక్షించు upēkshintsu. v. a. To disregard, to contemn. అలక్ష్యముచేయు. ఉపేక్షకుడు upēkshakudu. n. One who disregards or treats another with contempt. ఉపేక్షించువారు ఉపేక్షితుడు upēkshitudu. n. One who is disregarded. ఉపేక్షించబడినవారు.

ఉపాదకి upōdaki. [Skt.] n. A kind of spinach. Basella alba or Basella cordifera. బచ్చెలి.

ఉపాధ్ధాతము upōdghatamu. [Skt.] n. Preface, introduction. A commencement. పీఠిక.

ఉపాషణము or ఉపాష్యము upōshanamu. [Skt.] n. Fasting, starving వస్త్ర.

ఉప్ప Same as ఉప్పన. (q. v.)

ఉప్పత uppatu. [Tel.] n. Betraying; divulging a secret; dilating on any man's extraordinary prosperity, qualifications or beauty of any person. రిద్ది, రిట్టు, రివ్వ, ఒకని మేలుకొల్పలేక అడిపాసికొనట. అది నిండా ఉప్పతగానుచ్చది it is the common talk of the town. ఉప్పతకారాదు to be the talk of the town is unlucky. ఉప్పతించు uppatintsu. v. a. To abuse through envy. ఒకనికొక అడిపాసికొన.

ఉప్పతిలు or ఉప్పతిల్లు uppatilu. [Tel.] v. n. To be born, produced, made. ఉచ్చించు, పుట్టు. "కడకన్నులనిప్పుకలప్పతిల్లు." N. ii. 29. "కన్నులలోక బాష్పధారతతులుప్పతిల్లుగా." P. ii. 74.

ఉప్పత్తులు uppattulu. [Tel.] n. Shares, portions. బియ్యము ఉప్పత్తులుచేసినారు they shared the grain.

ఉప్పన or ఉప్ప or ఉప్పవనము uppana. [Tel. from ఉప్పన] n. Saltiness.

ఉప్పనబట్టెలు uppana-battelu. [Tel.] n. A sort of game. ఉ. హరి. v.

ఉప్పని uppani. [Tel.] adj. Saltish, brackish. ఉప్పనిమాట చప్పనిమాటచెప్పి by fair means or foul.

ఉప్పర or ఉప్ప uppara. [Tel.] n. The name of the mining caste who are tank diggers and makers of wells, &c. ఉప్పరవాడు a man of this caste. ఉప్పరది a female of that caste.

ఉప్పరము upparamu. [Tel.] n. The sky or atmosphere. ఉప్పరవీధి the path through the sky.

ఉప్పరించు Same as ఉప్పరించు. (q. v.)

ఉప్పరిగ uppariga. [Tel.] n. The upper story of a house. మేడ.

ఉప్పలవాయి uppalavayi. [Tel.] n. The space of flesh between the thumb and the forefinger. బొటనవ్రేలికిని మట్టనవ్రేలికిని నడుమనుండు మేర.

ఉప్పలము uppalamu. [Tel. from ఉప్పన] n. A salt marsh. The soil where salt is manufactured. ఉప్పకవువండ్లు salt manufacturers.

ఉప్పలి uppali. [Tel.] n. Harm, evil, danger. కీడు, ఆపద.

ఉప్పలించు or ఉప్పలించు or ఉప్పరించు uppalintsu. [Tel.] v. t. To beat. కొట్టు, తాడించు.

ఉప్పి, ఉప్పిచెట్టు uppi. [Tel.] n. A thorny medicinal styptic shrub with a ligneous hollow fruit or gall as large as a nutmeg. Volkameria Capparis Sepia. Ainslie. 2. 369. Monetia Barleriodes. Rox. 3. 765. చూక్కోక ఫలవృక్షము. అంతికోట. తెల్ల ఉప్పిచెట్టు Azina tetracantha. కుండలి. నల్ల ఉప్పిచెట్టు Capparis sepiaria (Watts.)

ఉప్పిడి uppidi. [Tel. from ఉప్పన+ఇడి] adj. Saltless, unsalted. ఉప్పరని. ఉప్పిడిచప్పిడి వాటలు nonsense. ఉప్పిడిచప్పిడి good or bad. ఉప్పిడిచప్పిడిరేసికూడు dry bread: lit. a mess without any flavour.

ఉప్పిరింత uppirinta. [Tel.] n. A certain plant. కొక్కొత్త తి. Cilastrus paniculata. The Oleum Nigrum plant.

ఉప్పి uppu. [Tel.] v. t. To cook or boil. To steam or scald grain. ఉడక తెట్టు, అవిపోక ఉడక తెట్టు. ఉప్పిపిండి flour boiled in steam. ఉప్పడు uppudu. adj. Malted. ఉప్పడు బియ్యము malted rice. ఉప్పడుపసుపు kiln dried turmeric.

ఉప్పి uppu. [Tel.] n. Salt. పెట్టుప్పు saltpetre. రాతి ఉప్ప rock salt. వెదురు ఉప్ప a sort of gum (tabasheer. Ainslie 1. 420) found in the hollows of the bamboo. కప్పరంబు పెట్టి ఉప్పకొనట. (A. vi. 75.) To give camphor for salt, that is, what is valuable for what is worthless. ఉప్పకండ uppu-kanda. n. Dried flesh, salt meat. ఉప్పకాయ uppu-kaya. n. Salted fruit, pickle. ఉప్ప కావడమిచ్చు to foment with heated salt. ఉప్పకల్లు or ఉప్పరాయి a grain of salt.

ఉప్పచేప uppu-chēpa. n. Salted fish. ఉప్పతేరు uppu-t-ēru. n. A salt stream. ఉప్పపర్ర uppu-parra. n. Salt marsh. పర్ర ఉప్ప salt which effloresces on marshy places. బూడిత ఉప్ప. ఉప్పముడి uppu-madi. n. A salt pan, salt-bed. ఉప్ప మిడత uppu-midata. n. A kind of large black cricket. ఉప్పరేవు uppu-rēvu. n. A place where salt is manufactured: ఉప్పరీయు uppu-riyu. v. i. To moulder.

ఉప్పరిసిపోయిన moulderling, dilapidated. ఉప్పరిసిన ఇల్లు a house that sweats salt or that is going to decay. ఉప్పసముద్రము uppu-samudramu. n. The ocean or salt sea.

ఉప్పెన uppena. [Tel.] n. The swell of the sea, an inundation.

ఉప్పెంగు uppongu. [Tel. ఉప్పి+పాంగు] v. n. To swell, burst forth, overflow, to be transported with joy. మిక్కిలి సంతోషించు.

ఉబుటము uba-lattamu. [Tel.] n. Inclination, fancy, thought. అభిలాషము, వేడక. Kindly feeling. జోలి.

ఉపిర వెళ్లు ubira-chettu. [Tel.] n. A certain weed that grows on old walls. *Streptium Asperum*. Rox. iii. 90.

ఉబుకు ubuku. [Tel.] n. Heaving, swelling. పాండు. ఉబుకు v. n. To swell, jut, bulge, be projected, to heave or rise. పాండు.

ఉబుసు ubusu. [Tel.] n. Rest, repose, unemployed time. పనిలేనికాలము. News, intelligence. వృత్తాంతము, సమాచారము. ఉబుసు పుప్పు ubusu-puttu v. To while away the time, to loiter, to idle, to trifle.

ఉబ్బు ubba. [Tel.] n. Warmth, oppressive closeness of weather, excessive heat. ఉక్క ఉబ్బువేయు to be close. ఈవేళ చాలా ఉబ్బువేయుచున్నది it is very close to-day.

ఉబ్బకము ubbakamu. [Tel. from ఉబ్బ] n. Increase. హెచ్చు.

ఉబ్బలిట్లు ubbatillu. [Tel.] v. t. To swell. పాండు, ఉబ్బు.

ఉబ్బనీరు Same as ఉబ్బనీరు. A. iv. 115.

ఉబ్బరము ubbaramu. [Tel. from ఉబ్బ] n. Swelling, inflation. Swelling of the belly due to wind. ఉబ్బరించు ubbarintsu. v. n. and v. a. To swell, to inflate, to be bloated. ఉబ్బరింపు ubbarimpu. n. Swelling (of the belly). ఉబ్బరపోవు to be stunned. నివ్వరదు, చేష్టలుడిగి యేమిలోచక అట్టెనిలుచు.

ఉబ్బలపడు ubbala-padu. [Tel.] v. n. and t. To be fumigated with mercury. ఉబ్బువేయబడు. "రసధూమపథిలగాత్రనిద్రములత్రాకనబ్బలపడి మూర్ఖులగుండువారు." P. iv. 724.

ఉబ్బలి ubbali. [Tel.] n. Mire, deep mud, a quagmire బరడ. కొంగ ఉబ్బలి a bog.

ఉబ్బసము ubbasamu. [Tel.] n. Asthma. ఉర్ధ్వశ్వాసరోగము. చాల ఉబ్బసము chincough.

ఉబ్బు ubbu. [Tel.] n. Swelling ఉబ్బుడము. సంతోషము. Haughtiness. ఉబ్బు v. n. To swell, be puffed up, to be delighted. ఉబ్బిన swollen or proud. నవ్వి కడుపు ఉబ్బినది he burst with laughter. "ఉబ్బి

చెలరేగి ననుదేవుడుకృపించె." (B. X.) he was overjoyed. అది నాకు దొరికినదని వానికి కడుపు ఉబ్బుచున్నది he is vexed at my obtaining this. కడుపుబ్బు suppression of urine, envy, spite. ఉబ్బున haughtily, fiercely. ఉబ్బించు ubbintsu. v. t. To inflate, to puff up with joy, to flatter. ఉబ్బురోగము ubbu-rōgamu. n. Dropsy.

ఉభయము ubhayamu. [Skt.] adj. and pron. Both. ఉభయకావేరి the two branches of the Cauvery. ఉభయపార్శ్వములు both sides.

ఉభయము n. Giving money for the celebration of a feast in a temple. ఉత్సవము జరిగించుటకై సాచ్చిచ్చుట. నేడు ఉభయమెవరిది who gives money for the celebration of the feast to-day? నేడు ఆతని ఉభయము to day it is his turn to perform the ceremony in the temple. ఉభయ కాదు ubhaya-kādu. n. The donor, or he who bestows money for the celebration of a particular feast in a temple

ఒకనాటి ఉత్సవము జరిగించేవాడు. ఉభయత్ర or ఉభయత్రా ubhayatra. adv. On both sides. ఉభయరాశి ubhaya-rāsi. n. Both shares: the gross total. A heap of grain containing both the Government and the farmer's share. ఉభయవాదులు ubhaya-vadulu. n. Both parties, plaintiff and defendant. ఉభయము ubhayulu. n. Both parties, both of them.

ఉమ uma. [Skt.] n. Pārvati the wife of Siva.

ఉమక umaka. [Tel.] n. Chaff. ఈక. ఉమక చెరుగుట to winnow paddy after it is beaten.

ఉమాదము Same as ఉన్నదము.

ఉమియు umiyu. [Tel.] v. a. To spit, to spit out.

ఉమక Same as ఉమక.

ఉమిడు or ఉమిణి umedu. [H.] n. Hope. ఆశ, కోరిక. ఉమెడుచేయు to live in hope, to be a hanger on, as an expectant. ఉమిడువారి umedu-vāri. n. Expectancy, waiting for an employment. Volunteer-

ing for employment. ఆసెంబుకొనియుండడము, ఉద్యోగముకై కనిపెట్టుకొని యుండడము. ఉమిడువారు umēdu-vāru. n. A candidate for employment, a volunteer, an apprentice.

ఉమ్మ umma. [Tel.] n. Heat, warmth, closeness. కాక, ఉక్క, ఉబ్బు. ఉమ్మగిల్లు ummagillu. v. i. To be hot and close as a closed room. ఉక్కగానుండు. "లోనను మ్మగిల్లుబ్బువలవి కమ్మతావులకల" (Swa. iv. 92.) To be distressed or half suffocated with closeness.

ఉమ్మడి ummadi. [Tel.] n. Partnership, fellowship. ఉమ్మడిగానుండే common to both: held in common. ఒక్క ఉమ్మడిని at once, in one rush, all at once. ఒక్క సారిగా. ఆ సరుకును ఉమ్మడిని కొన్నాను. I bought it wholesale.

ఉమ్మదము ummadamu. [Tel.] n. Closeness. ఉమ్మ.

ఉమ్మనీరు umma-niru. [Tel.] n. The waters that precede childbirth. ఉబ్బనీరు, ప్రసవ జలము. A. iv. 115.

ఉమ్మలము ummalamu. [Tel.] n. Grief, care. దుఃఖము. M. XII. iv. 382. M. V. ii. 84.

ఉమ్మలి ummali. [Tel.] n. Mud, mire. బుడ, రోంపి.

"కనకపుచ్చులలోటల సుగంధఫలములురాలవాటిపై పనసలుపండిత్రెల్లిపడు పాలునరొంపులగట్టివాటిమీద నరసదానిపోలి రసధారలునించగ నైవయుమ్మలిం జనువడిపాంధులందుబడ సారహాసింతుకాలిపాలికల్." H. v. 107.

"కరులుమ్మలిలోజక్కిన కరులెత్తగజోలియుండు గాజేపుడమిన్." P. ii. 172.

ఉమ్మలము or ఉమ్మగింను ummalintsu. [Tel. from ఉమ్మలము] v. n. To grieve, to

cry. దుఃఖించు, కోరించు. ఉమ్మలింత, ఉమ్మలిక ummalinta. n. Heat, warmth, closeness, grief, uneasiness, agitation. ఉమ్మలు, స్వస నము.

"మదీయంబులను స్థలీవిరేబలు భవదీనింబులుమ్మలికయిం తయేటికనుట యును." Swa. vi. 14.

ఉమ్మలికాదు ummali-kādu. n. A ruler. అధికారి. "శ్రీమదయ్యగారతరామరాచక్రము ల గ్గులుమ్మలివోలెపుంజేవుడు కనీసకావసుధనీమకు నుమ్మలికాడు." P. i. 379.

ఉమ్మదము Same as ఉమ్మదము

ఉమ్మాయముమ్మలము ummāya-muttenu. [Tel.] n. A sort of artificial pearl. క్షుద్రముత్తము.

ఉమ్మి ummi. [Tel.] n. Spittle. ఉమ్మివేయు umm-vēyu. v. t. To spit out. ఉమియు.

ఉమ్మెత్త or ఉమ్మెత్త ummetta. [Tel.] n. The thorn apple (*Datura*) or Indian night shade; దుమ్మెత్తము. Ainslie. i. 442. తెల్ల ఉమ్మెత్త *Datura metel*. నల్ల ఉమ్మెత్త *Datura fastuosa*. ఉమ్మెత్తపుమ్మిగిమ్మె a cup shaped like the flower of this plant. ఉమ్మెత్త పురుగు a clamorous cricket that lives on this plant.

ఉమ్మెల or ఉమ్మెల umyala. [Tel.] n. A swing. ఉమ్మెలలోట్టి ఉమ్మెల మంచము a cradle, a swinging bed. ఉమ్మెల లోజంపాలో (Dasav. ix. 243.) Lullabies. ఉమ్మెలదిట్ట umyala-jitta. The wagtail ఉమ్మెలపులుగు. See బిట్ట, సారసపక్షి.

ఉరక Same as ఉరక. (q. v.)

ఉరగము uragamu. [Skt. ఉరము+గ=గం.] A snake. పాము.

ఉరడించు or ఉరడించు Same as ఉరవడించు. See under ఉరవడి.

ఉరణము uranamu. [Skt.] n. A ram. పొట్టేలు.

ఉర్రుము Same as ఉర్రుము.

ఉరమరిక uramarika. [Tel.] adv. About
చూరమి.

ఉరము uramu. [Skt.] n. The breast,
bosom. రొమ్మ. విష్ణులరము a broad breast.

ఉరసిలుడు or ఉరసుడు urasiludu. n.
One who has a broad chest. విశాలమైన
రొమ్మగలవాడు. ఉరస్త్రాణము was-tanamu.
n. Armour for the breast. రొమ్మకవచము.

ఉరశీకృతము wari-kritamu. [Skt.] adj.
Granted, agreed. అంగీకరింపబడిన. అర్ధోరశీ
కృతము half allowed, not fully ceded.
అర్ధాంగీకృతము.

ఉరలు uralu. [Tel. cf. రోలు. Drav.
ఉర= a roller.] v. a. To roll down.
రాలు, దొడ్లు. To flow down. కాదు. ఉరలకొ
ను or ఉర్లుకొను Same as ఉరలు. ఉరల
uralan. adv. Off, over, violently. ఉరల

ఉర్రము uraladrötsu. To roll down, to
send bounding. ఉరలబడు or ఉర్లబడు
uralabaðu. To roll over. దొడ్లు. ఉరల
బారు urala-baru. v. i. To move చలింపు.

ఉరళింపు uralintsu. [Tel.] v. i. To shine.
ప్రకాశించు, వెలుగు.

ఉరవడి ura-vadi [Tel. ఉరవు+వడి] n.
Swiftness. అతివేగము. ఉరవడింపు ura-
vadintsu. v. i. To be quick, to hasten.
వేగింపడు.

ఉరవు uravu. [Tel.] n. Beauty, abundance.
సౌందర్యము, విస్తారము. adj. Great, large.
అధికమైన. "ఉర్రమయోగము గొనుట యురవో
ధరగొనుటరవో." A. iii. 65.

ఉరస్యుడు urasyudu. [Skt.] n. A legiti-
mate son. ధర్మపత్నియందు తనకు పుట్టిన కొడుకు.
See ఔరస.

ఉరి uri. [Tel.] n. A noose or slipping knot :
a snare. ఉచ్చు. కాలికి a snare for the
feet. ఉరికొల uri-kola. n. A rod attached
to a noose. ఉరితాడు uri-taðu. n. A
halter, a tether, a rope to tie a cow's
legs when it is being milked. ఉరితీరము
or ఉరితీయు uri-tiyu. v. t. To hang :

strangle. ఉరిపోసికొను uri-pōsi-kōnu.
v. i. To hang one self. ఉరియాడు uri-
yāðu. To move, tremble, fear. చలింపు,
భయపడు. M. ix. ii. 105. ఉరియాలు moving
to and fro. చలించుట, ఉరులాడుట.

ఉరిసీంపు See ఉరుకు.

ఉరిడె uride. [Tel.] n. A beetle కుమ్మరపురుగు.
రుక్మి. iv.

ఉరిది uridi. [Tel.] adj. Steady. Rapid.
వడిగల. దృఢము, స్థిరము. adv. Quickly.
వడిగా.

"కడలనినీటికిమీసము
రెదురెక్కునెయ్యదిబాగు నీటికిబోరెకె,
పడవినిరుదొంగ్యలబొంబడు
సోదొంగ్యలనకానితాత్పకముగ్యా."
N. ix. 190.

ఉరియ uriya. [Tel.] adj. Strong, steady.
నిట్టరసముగల. M. XII. ii. 367.

ఉరియు uriyu. [Tel.] v. a. To sweat or
leak. ఉప్పురికినోడ a wall out of which
salt oozes. ఇల్లు ఉరుస్తున్నది the house leaks.
ఈ ఉరు ఉప్పురికినోడు as the land of that
village turned saltish. Also, to move
చలింపు. To turn grey, as hair నెరయు.
To ripen పకకొనుట. To pine away పరితపిం
చు. ఉరుపు urupu. n. Leaking, soaking
through. ఉరియుట.

ఉరు uru. [Skt. & Tel.] adj. Great, large,
valuable. గొప్ప, శ్రేష్ఠమైన. [Tel.] v. i.
To be fit, to suit. In A. vi. 32 is rendered
బప్పు. ఉరుక, బప్పును. బప్పు. v. t. To mind.
లక్ష్యపెట్టు. "ఉరుకునురేండ్లునైన" భార: ఆది.
vi. ఉరుతరము uru-taramu. More, larger.

ఉరుకు uruku. [Tel.] v. i. To run; fly,
start. To run out or project. To trans-
gress. ఉరుకుడుకప్పు the flying frog. ఉరుకు
బొడ్డు a projecting navel.

ఉరుకొట్టు uru-kottu. [Tel. ఉరు+కొట్టు]
v. i. To cry like a monkey when angry.
కొరముతోనన్న కొరివెర నువ్వువను.

ఉరుజె uruza. [Tel.] n. A sort of fish
(Sparus.) The gilthead. సాలము.

ఉరుజ్జె uruzu. [Tel.] n. A sluice or water
channel.

ఉరుత uruta. [Tel.] n. A squirrel. ఉరుత.

ఉరుపు. See under ఉరియు.

ఉరుము urumu. [Tel.] n. A kind of musical
instrument made of leather A. iv. 38.

ఉరుమండి uru-manji. [Tel. హుర్తంజ] n. The
yellow water in a pearl. ముత్యపుపసుపునీరు,
పాణి.

ఉరుము urumu. [Tel.] v. n. To thunder.
ఉరుముచాచె he looked daggers. ఉరుము
n. Thunder. A sort of drum. To cry
avaunt. వీరహుంకారము. ఉరుముపోయింపు
to celebrate a feast in honor of a rustic
deity when a village is to be founded.
జోరల చేయు.

ఉరుముడు urumudu. [Tel.] n. A certain
forest tree, with delicate blossoms and a
fruit as large as a lemon. Cassia
marginata (Watts.)

ఉరువడి uruvadi. [Tel.] n. Violence, impet-
uosity, speed, haste. ఉరువడి. ఉరువ
డింపు uru vadintsu. v. n. & a. To be
energetic, to bully, to roar or thunder in
talking. To flourish, shine forth, display.
To gain, win, conquer. విజృంభించు, నెలచు.

"ప్రజకురాగమైనపంపాలనశాంతియు
సంగంబునన్
విజవిభితమైయురువడించుట
యున్నుపగర్మమల్."
Appakavi. ii. 483.

ఉరువడు uru-vadu. [Tel.] v. i. To be
fulfilled. నెరవేరు.

ఉరువిడి uru-vidi. [Tel.] n. A collection of
things. వస్తుసమూహము. విక్ర. ii.

ఉరువు or ఉరువు uruvu. [Tel.] v. t. To
get rid of. పరిహరించు. n. Form, shape.
రూపు. ఉరువు adj. Great, big, large.
గొప్ప. v. t. To flay. రోలు దోచుట.

Also, same as ఉరుకొట్టు. లెంకాయ ఉరువుగా
నుండే as large as a cocoanut. ఆ పని యింకా
ఉరువు ఏర్పడలేదు that work is as yet in
embryo.

ఉరోజము urijamu. [Skt. from ఉరము+జ]
n. Breast. కవచము.

ఉర్రాడు urr-ādu. [Tel.] v. i. To hang
loose, to dangle.

ఉర్రు, or ఉర్రట్టు or ఉర్రూతలు (anuk.)
urru. [Tel.] n. The cry of a monkey in
anger. కోరియొక్క వికృతస్వవి. Also, violent
movement. ఉర్రట్టులాగు or ఉర్రట్టుగాగు
or ఉర్రూతలాగు. urratul-āgu. [ఉరు+
ఉగు] v. i. To totter. మిక్కిలి ఉగు. To
move చలింపు.

ఉర్రుకట్టు urru-kattu. [Tel.] v. t. To tie up
a cow's legs while milking. పాలిడుకు
నపుడు అవుకాళ్లను కట్టు.

ఉర్రుత్రాట్లు or ఉరుత్రాట్లు. See ఉరిత్రాట్లు
and under ఉరి.

ఉర్రగడ్డ urla-gadda. [Tel.] n. A potato. Lit.
the crumbling root : so called because it
is farinaceous.

ఉర్లు. Same as ఉరలు.

ఉర్రర urrara. [Skt.] n. The earth, fruit-
ful soil. నేల. ఉర్వి urvi. n. The earth.

భూమి. ఉర్విశుడు urv-isudu. (ఉర్వి+శుడు)
n. A king, a ruler.

ఉలక. ఉలకన ulaka. [Tel.] n. Lightness.
శేలిక, చులకన.

ఉలచే ulatsa. [Tel.] n. An excellent sort
of fish, called Hilsa in Hindustani. A.
ii. 62.

ఉలవము ulapanu. [Skt.] n. A creeper, a
trellis. తీగ.

ఉలవ ulava. [Tel.] n. A kind of
pulse, horse gram, Glycine tomentosa :
Linn. Dolichos beslor. Buch. Rox. iii. 313.
అడవి ఉలవలు Glycinea Suaveolens.
(Rottler.)

ఉలవరము or ఉల్లరము or ఉల్లారము. ulavaramu. [Tel.] n. A drain. Land enriched by drains. The smart caused by the sting of a nettle. ఉలవరించు ulavarintsu. v. n. To be enriched or fattened as land by manure. ఉలవరించిన rich.

ఉలస Same as ఉలవ.

ఉలి uli. [Tel.] n. A chisel. adj. (another form of సలి) Little, అల్పము.

ఉలింక చెట్టు ulinda-chettu. [Tel.] n. A sort of tree.

ఉలికిపడు uliki-padu. [Tel.] v. n. To start, shake. చూతుగాగలిగిన భయముచేత కంపించు. To be afraid. భయపడు. ఉలికిపాటు uliki-pātu. n. A start, tremor, shudder.

ఉలిపి ulipi. [Tel.] adj. Brittle (as glass): touchy, easily irritated, low, mean, wicked. దుర్మార్గమైన. ఉలిపి, ఉలిపికట్టె or ఉలిపిగొట్టు ulipi. n. A touchy person, an irritable person. తులన. ఉలిపికెవులు itchiness, soreness, irritability.

ఉలిమిడి or ఉలిమిరి ulimidi. [Tel.] n. The tree named Cratava Tapia : or, Diospyros Cordifolia (Rox. 2. 538.) or Capparis trifoliata.

ఉలిము or ఉలివాడు uliyu. [Tel.] v. n. To move. చలించు. To sound, resound. మ్రోయు, ధ్వనించు. A. i. 84. ఉలివు ulivu. n. Sound, voice. ధ్వని, చప్పుడు. Movement. చలనము.

ఉలుకు uluku. [Tel.] v. n. To start, quiver. (See the causal ఉలుచు) మధులుకు కన్నులు eyes quivering with prettiness. "కలికి తనదుమలికిమలికొక" she wagged her waist at him in derision. ఉలుకు n. Timidity, fright. జడుపు.

ఉలుచే Same as ఉలస.

ఉలుచు ulutsu. [Tel. causal of ఉలుకు.] v. a. To brandish, wave, whisk, shake వాలంబునులిచె brandished the tail. Also, to pull off. ఉడదీయు. "సక్కవులక్రమపు దుల్లు వసంతవేళ." జై. i.

ఉలువ or ఉలుపా ulupa. [Tel.] n. A gift, present. కానుక.

ఉలువడు or ఉలుపి ulupadu. [Tel.] n. కోభి కలవాడు. See కోభి.

ఉలుపు ulupu. Same as ఉలుచు to pull off.

ఉలుము ulumu. [Tel.] n. Leprosy. కుష్ఠము.

ఉలుకము ulukamu. [Skt. cognate with Eng. owl] n. An owl. గడ్డగులు.

ఉలుఖలము ulū-khalamu. [Skt.] n. A mortar. కోలు. Vasu. iv. 25.

ఉల్క ulka. [Skt.] n. A firebrand, embers. మంటలేని కట్టెనివ్వ, భస్మము. Also, a meteor or an aerolite.

ఉల్కా ulā. [H.] adj. Reverse, the wrong side, opposite, contrary, turned back లోతట్టు, అడుగుతట్టు. ఆ కాలవను ఉల్కాగా కప్పు కొన్నాడు he wore the shawl the wrong side up.

ఉల్కాణము ulbanamu. [Skt.] n. Excess, increase. అతిశయము. ప్రత్యోన్వల్యణము excess of bile. ఉల్కాణము ulbanamu. adj. Apparent, evident. Gushing, overflowing. పొంగిన, స్పృష్టమైన. రసోల్బణముగా with overflowing affection.

ఉల్కము ulmukamu. [Skt.] n. A firebrand కొరివి.

ఉల్లంకి ullanki. [Tel.] n. A bird of the plover family; a plover, sandpiper, stint.

ఉల్లంగి ullangi. [Tel.] n. A sort of tree. H. iv. 13.

ఉల్లంఘనము ul-langhanamu. [Skt.] n. Disregard, disgrace, contempt. అతిక్రమించుట. ఉల్లంఘించు ul-langhintsu. v. a. To disregard, to pass over, transgress, refuse, decline, disgrace, browbeat. అతిక్రమించు, తుటించు. ఆజ్ఞనుల్లంఘించు to disregard an order.

ఉల్లంచేపే ullam-chēpa. [Tel.] n. Name of a large fish that is very delicious but full of bones.

ఉల్లకి ullaki. [Tel.] n. A sling or hammock of cloth or cradle hanging down from a pole carried on two men's shoulders. ఉల్లకిలోవేసి తెచ్చినారు they slung him in a hammock and brought him.

ఉల్లట ullaṭa. [Tel.] n. A hammock. ఉల్లడ. శవమును ఉల్లటకట్టి తీసికొనిపోయినారు they slung the corpse in a sheet on a pole and carried it away.

ఉల్లడ or ఉల్లడము ullada. [Tel.] n. An awning or canopy. చాందిని, ఉల్లాభము, మేలుకట్టు.

ఉల్లడి ulladi. [Tel.] n. Confusion, trouble, disturbance. BD. v. 1025.

ఉల్లము ullamu. [Tel.] n. The heart. హృదయము. ఉల్లరము ullaramu. [Tel. from ఉల్లము+అరు] adj. What is painful to the heart or feelings. మనస్సునకు సహించ గూడనిది.

ఉల్లల ullala. [Tel.] n. A bubbling noise, ebullition. ఉడుగులుండు ధ్వన్యనుకరణము.

ఉల్లలము ullalamu. [Skt.] n. Movement. చలనము, కదలిక. ఉల్లలితము ullalitam. adj. Moved. కదలిన.

ఉల్లసము ullasamu. [Skt.] n. Sport, satire, fun, frolic. సంతోషము, ఉపాలంభము. ఎత్తి పాడుపుమాలు. M. XII. iv. 388. ఉల్లసమాడు ullasam-āḍu. v. i. To sport with, to joke. పరిహసించు, ఎత్తిపాడుచు, ఎకతాలి చేయు. ఉల్లసించు or ఉల్లసెల్లు ullasintsu. v. i. To exult, rejoice.

ఉల్లకు ullaku. [Tel. ఉలి+అకు] n. A ticket or invoice left with goods or grain, specifying the quantity and the owner of the goods. చీటి.

ఉల్లకుచేప ullaku-chēpa. [Tel.] n. The bony hilsa or sable fish.

ఉల్లాభము ullābhamu. [Skt.] n. A canopy borne over marriage offerings or over the bride and bridegroom as they go in procession. చాందిని, మేలుకట్టు, ఉల్లడ.

ఉల్లముపిట్ట ullāmapitta. [Tel.] n. A snipe. ఉల్లారు ullāru. [Tel.] n. A saddle-cloth : a particoloured cushion. నష్టా. Fringes. బాలరులు. "మూలకొకటియు తేనకొకటియుంగా నట్టి నడొల్లలుల్లారుల్లసిల్లంబల్లించిన పల్లంబులవై." A. iv. 36.

ఉల్లాసము ullāsamu. [Skt.] n. Joy, delight, amusement. సంతోషము. ఉల్లాసపురుషుడు ullāsa-purushudu. A luxurious man or man of pleasure. A prodigal. ఉల్లాసి ullāsi. A cheerful man. ఉల్లసించువాడు. "సమిదుల్లాసిభవంజయుండు." T. iv. 136.

ఉల్లి ulli. [Tel.] n. The onion. నీరుల్లి the onion. ఎర్రగడ్డ. వెల్లల్లి garlic, తెల్లగడ్డ. ఉల్లిపాయ or ఉల్లిగడ్డ ulli-pāya. n. An onion.

ఉల్లింకారు ullin-kāya. [Tel.] n. A species of plover.

ఉల్లిపాపాణము ulli-pāṣānamu. [Skt.] n. Corrosive sublimate. సావరము.

ఉల్లె ulle. [Tel.] n. The crust at the bottom of pies or tarts.

ఉల్లేఖము ul-lēkhamu. [Skt.] n. Uttering, mention, rehearsing. ఉచ్చారణము. A rhetorical trope.

ఉల్లలము ullōlamu. [Skt.] n. A surge, a large billow, or wave. పెద్ద అల.

ఉల్లరము ulvaramu. [Tel.] n. Rubbish. sweepings, &c., used for manure (Vizāg.)

ఉల్లకి or ఉల్లకి ulakki. [Tel.] n. A lie, a joke, a pretence. వట్టిది. Vasu. iii. 163.

ఉలివ ulida. [Skt.] n. Woman. ఆడుది, స్త్రీ.

ఉవ్వ uvva. [Tel.] n. A certain tree. Dillenia speciosa. Rox. ii. 650.

ఉవ్వన uvvana. [Tel.] adv. Unexpectedly, all at once. తటాకము, గుబాటుగా, కొల్లగా. Rukmāngada. iii. 140.

ఉవ్వపిట్ట uvva-pitta. [Tel.] n. A sort of bird, a wagtail. గోల్లెటిక.

ఉష్టలపోటి uvvala-pōti. [Tel.] n. A certain game among children. "చిడుగుడుష్టలపోటి చెందుగట్టివోటి యల్లియుప్పనబట్టెలప్పురాలు." రా. iii.

ఉష్టాయి uvvayi. [Tel.] n. Cheerfulness, joy. ఒకాసము.

ఉష్టాారు or ఉష్టాారును uvvill-uru. [Tel.] v. n. To water, as the mouth. To be eager. త్వరపడు, మిక్కిలి ఆశపట్టు. To hasten త్వరపడు. ఉష్టాారుర్పు or ఉష్టాారుర చేయు uvvillurisu. v. a. To tempt, to stir or excite the appetite. ఆహింపజేయు, పురికొలుపు.

ఉష్ట uvvu. [Tel.] n. Attempt, exertion, effort. పూనిక. ఉష్టెత్తు uvv-ettu. adj.

All. యాశక్తి. "ఒక్కమాత్రలాన నుష్టెత్తు గొనరా" M. v. 30. ఉష్టెత్తుగా uvvettu-gā.

Quite easily. All at once. మిక్కిలి చులకనగా, ఏకకాలముందు. Completely. నిశ్చేషముగా. From the bottom ఆడుగుతో.

"మైమత్తిరి మిమైయంగక సమస్తప్రకరంబువచ్చియుష్టెత్తుగనూరెపో పనుకురెయ్యెడలక జయమందినేర్తురే."

Chenna BP. v. 65.

ఉష్టమదు usamanudu. [Skt.] n. The name of the planet Sukra or Venus.

ఉష్టరము ushramu. [Skt.] n. A sort of fragrant root, *Audropogon muricatus* usually termed ఉష్టినేష cuss-cuss.

ఉష్టర్పుగుడు ushar-budhaga. [Skt.] n. He who awakes with the dawn. An epithet of the god of fire. Vulcan. అగ్ని.

ఉష్టస్సు ushassu. [Skt.] n. Dawn, day-break. తెల్లనాటలకుముందు నాలుగుగడియలకాలము.

ఉష్టము ushramu. [Skt.] n. A camel క్రమేలకము, ఒంటె.

ఉష్టము ushramu. [Skt.] n. Sunshine, warmth; heat; fever, feverishness. ఉష్టము adj. Hot. ఉష్టరేఖి the sun. ఉష్టించు

ushmintsu. v. n. To be hot. ఉష్టిమము ushmishama. n. A turban, a diadem. కిరీటము, పాగా.

ఉసి usi. [Tel.] n. A hiss, hissing. ఉసి

కోను usi-konu. v. i. To give the chase as a dog does కుక్కకవియు.

ఉసికోల్పు usi kolpu. v. a. To hiss a dog or. To excite or stir up anger. ఉసిపోనిన అక్షరములు a quaver or superfluous syllables, used in singing. ఉసి n. Dust, powder, నసి. ఆలసి oaths are nonsense.

ఉసిరి or ఉసిరిక usiri. [Tel.] n. A tree with acid fruit used for pickles. *Phyllanthus Emblica*; *Emblie myrobalan*. Various species are named in Rox. III. 654-673.

ఉసుక usuka. [Tel.] n. Sand ఇసుక. ఉసుకనలముగాగనుడికింపజచ్చు. హరిశ్చ. ii.

ఉసుము usumu. [Tel.] v. a. To scour or wash. పులుము, ఉడుకు, కుడుచు.

ఉసురు usuru. [Tel.] n. Breath, life; strength, vigour, grief; a sigh, affliction, plague, hardship, evil result; retribution or result. వాని ఉసురు నీకు తగులను his trouble will come upon you. ఆడవాని ఉసురు తగలకపోచు the sigh of a woman will not fail to bring trouble (to him who caused her grief). వారి ఉసురు లాకి వాడు చెడిపోవును their sorrows shall be visited on his head.

ఉసురుపోసికోను or ఉసురుపుచ్చుకోను usuru-pōsi-konu. v. a. To cause sighs. To afflict. నా ఉసురు ఏల పోసుకొంటావు why do you torment me thus? ఇది చేసినందుక ప్రజలయొక్క ఉసురు పోసుకొనెను this called down the curses of the people. ఉసురుతోకూడా alive.

ఉసులు usalu. [Tel.] n. Ease, facility; convenience అనుకూలము. సౌఖ్యము. వాని శరీరము కొంచెము ఉసులుగానున్నది he is rather better in health. వానికి ఉసులుకారేడు it was not convenient or easy for him. ఉసులుయి tolerably good, easy, light ఉసులుచేయు to facilitate.

ఉసుల్లు usullu. [Tel.] n. Winged white ants. ఇసుల్లు.

ఉసురను Same as ఉసురను.

ఉస్తై aste. [Tel.] n. The gigantic swallow wort. The fruit is called ఉస్తైకాడు ఉస్తైవరుగు is the fruit dried and preserved.

ఉస్సు ussu. [Tel.] n. Ah! alas! "ఉస్సును నూర్చుచోయనుకా." P. i. 246. ఉస్సుని కూర్చున్నాడు he sighed and sat down.

ఉస్సురను ussur-anu. v. n. To sigh, (from ఉస్సు alas! and అను to say; the R being inserted to save elision.) మిక్కిలి విసుకు. ఉస్సురసెలము ussur-anipōtsu. (causal of ఉస్సురను.) v. a. To grieve, to make one sigh.

ఉసుకుసు uhuhu. [Tel.] n. Shivering from excessive cold. (Imitative of the noise then made.)

ఒహుతోపేలంబై యుసుహూయనినడక లోకముగ్గినాథా. భా. x.

ఉష్టా uhhu. [Tel.] n. The sound produced when a fire is kindled by blowing on it. నిప్పుదోయదు కలగుష్టాని. "ఉష్టాని హూమాగ్నినచ నిల్లదగాని విహుష్ట రాష్ట్రోవెచ్చనర్చు." పాండు. iii.

ఉ ఊ

ఉ ఊ. The long vowel Ū or oo, as in flute or shoot.

ఉక ఉka. [Tel.] n. The husk of paddy. ఉకుక. Also (noun from ఉకు) Swinging ఉకుట. ఉకనబొట్టు ukana-bōdḍu. n. A certain plant used in fevers. ఉకబంతి ఉka-banti. n. The flower called Bachelor's button. పోకబంతి.

ఉకర ఉkara. [Tel.] n. To say ఉ ఉ while listening to what another says. ఉకొట్టుట. ఉకరగొట్టు ఉkara-gottu. v. i. To crow or make indistinct sounds, as an infant. G. iii 46. BD. v. 967.

ఉకింసు or ఉకు ukitsu [Tel.] v. n. To shake, agitate or move; to endeavour or make an effort. పూను; to rattle the dice. ఉకు or ఉకువ ఉku. n. Effort, exertion. పూనిక, ప్రయత్నము. "ఒక్కాకునండల" (R. v. 6.) moving at a single effort. ఒక్క ఉకువగా at once, all at once. ఒక్కసారిగా. ఉకువగు ఉkuragu. (ఉకువ+అగు) v. n. To try, to undertake. పూను.

ఉకోట్టు or ఉకోను ఉ-kottu. [Tel.] v. n. To hum or make an indistinct sound, resembling ఉ, ఉ, denoting that one is listening to what another is saying.

ఉకు or ఉకులాడు or ఉగాడు ఉgu. [Tel.] v. n. To be agitated or shaken, to swing, to wag, roll. ఉకింసు ఉgitsu (causal of ఉకు) v. a. To shake, to move, to swing or rock. ఉకులాట ఉgul-ata. (ఉకులు+అట.) n. Swinging: tottering. ఉకు ఉtsu. [Tel. causal of ఉకు] v. a. To swing, cause to swing, to wag or shake, rock, nod. ఉకుజేయు. చెయ్యి ఉకు to shake or wave (the hand in forbidding) or to say no, to forbid by the hand.

ఉకే ఉtsa. [Tel.] n. The soft core of the plantain or similar tree. బొంబె. A thorn-bush ముడ్డదుబ్బు. ఉకేకోతగా గొంతుకోసివేసినాడు he cut the throat without any trouble. ఉక ఉtsa. adj. Withered. ఉకకాలు a withered leg. ఉకచెయ్యి a withered hand. ఉకపట్టు to grow big enough for the core in a plant to form. ఉకపోవు to become lean. కృశించు. ఉకవియ్యము ఉtsa-biygamu. n. Grain not quite ripe. పాగుగా మదరినొత్తొలు మొదలైనవి, ఉకముట్టు ఉtsa-muttu. adv. To the core, entirely, wholly.

"ఉల్లమంతగడంచి యూచేముట్టుగను కల్లలాడించిన గలదెప్పిదము."

H. D. i. 252.

ఉకే ఉtsu. [Tel.] v. n. To wither. వెంట్రుకలు ఉకిపోవుచున్నది his hair is falling off. ఉకే causative of ఉకు. (q. v.)

తేలు *eta*. [Tel. from తేరు] n. Juice, sap. A fountain, a spring as of water. Marrow. ఎముకతేలు. Pickling liquor. Strength. బలము, చేప. **తేలుకల్లు** *eta-kallu*. n. A grain like అల్లు. **తేలుగుండు** *eta-gundu*. n. The stone to which a weaver fastens the cross sticks on which he stretches his web. **తేలునీరు** *eta-ntru*. n. A gushing spring. **తేలుపుట్టు** *eta-puttu*. v. n. To spring (as water.) **తేలుబుద్ధిచెక్క** *eta-buddi-chekka*. n. Wood that is strong and durable for building purposes. **తేలుయెత్తు** *eta-yettu*. v. n. To be damp. **తేలుయెత్తిన** damp, moist. ఆ చెట్లు తేలుయెత్తిపోయినవి these trees have been injured by excessive moisture. **తేలుయెత్తినయిల్లు** a damp house. **తేలుగల** heavy, abounding in springs. సత్తువగల, బరువైన. **తేలుగలకర్ర** a heavy piece of wood. **తేలుడు** *etadu*. (తేలు + ఆడు) v. n. To shake, totter, waver, be agitated. చలించు, సంక్రమించు. **తేలుడించు**. (Vasu. iv. 159.) to shake కదల్చు, ఆడించు, అల్లలాడించు.

తేటించు *etintsu*. [Tel.] v. t. To deceive వంచించు.

తేటు *etu*. [Tel.] v. t. To thrust through. పాడుచు.

“పులిపులిగాగ బెబ్బరిపించు నొకనాడు చెదరగా నూటెనాచేయింపె.” రామా. ii.

తేటు *etu*. [Tel.] n. Moisture. చెప్ప. తేటుకార్చు to wet.

తేడ *eda*. [Tel.] n. A root growing down from the branches of the banyan and similar trees. **తేడలపాణినెట్టు** a tree that has such suckers or roots.

తేడలిపాడు *edani-padu*. [Tel. తేడు+అని+పాడు] v. t. To cry తేడు while running away. To run away. To be put to flight; to be routed. సిగ్గాడనిపాడెక her modesty left her. P. iv. 433. వ్యాపాహమాడనిపాడెక that fascination is now over.

“ఒకనాడురాత్రి పడుపడు కకుశెప్పకయిల్లువెడలి గాధరరతమా నికరమరతనతోడుగ నొకరుడుపేరడవిత్రోవ నూడనిపాడెక.” పాండు. iii.

తేడికూర *edi-kura*. [Tel.] n. A kind of herb. ఒకవిధమైన కూరక.

తేడిగము *edigamu*. [Tel.] n. Service. Drudgery, task. కొలువు. తేడిగపువడి menial duties. **తేడిగపుది** *edigapudi*. n. A maid servant. **తేడిగపువాడు** or **తేడిగిడు** *edigapu-vadu*. n. A manservant, a menial.

తేడిత *edita*. [Tel.] n. A staff used as a prop by a weaver for his warp. సారెవాడు పడుగుచేయుచుడు అది వాలకుండ కింద తేడగా నిలుపుకొయ్యె.

తేడు *edu*. [Tel.] v. n. To part, drop out, slip out. జారు, రాల. To give way, fail: to be unfastened, loosened, separated. వదులగు. To flee, run away. పారిపోవు. తండ్రినొట్టోతేడిపడ్డాడు he is the very image of his father. **తేడగొట్టు** to take out, root up, remove. **తేడదీయు** to pull out, to take off (skin or clothes), to unloose. **తేడదీసు** to root out. **తేడలగు** to pull out, to draw out.

తేడుకొను *edu-konu*. [Tel.] v. n. To become moist, as earth. A. v. 144. To pierce. గుచ్చుకొను.

తేడుగు *edugu*. [Tel.] n. The plant named *Alangium Lamarckii*. (E. P.) అంకోలము.

తేడుచు *edutsu*. [Tel.] v. a. To sweep. To slacken, loosen, divest, open, sever, separate. **తేడకీయు** To wrest, take by force. To transplant. నారునాటు. To root out, to eradicate. **తేడుపు** చేయించిన పొలము a field in which rice plants have been set (by transplanting.) తలలాడెచ్చె he smote off their heads. R. v. 275. **తేడుపు** *edupu*. n. Sweeping: తేడ్చడము. transplanting. నారునాటు. తేడుపుపొలము land in which shoots are transplanted.

తేడు Same as తేడుచు.

తేడెము *edemu*. [Tel.] n. A fortified place with a few bastions. కడి, చిన్నకొండ. Also, తేడిగము. (q. v.)

తేడ *edha*. [Skt.] adj. Married. పెండ్లాడింది. n. A wife. పెండ్లము. A married woman వివాహిత.

తేత *eta*. [Tel.] n. A support, a prop. A fishing hook, a basket snare to catch fish. A coop to keep animals in. A pannier. కేలారతేసి giving the hand as a support. అజుల యూతనొని leaning against the plantain trees. **తేతకమ్మిట్టుపట్టినాడు** he held the cudgel at my face as close as possible. **తేతగానిలిచి** he stood as a support. **తేతకొను** *eta-konu*. v. n. To support oneself, to rest, lean on. **తేతకొల** *eta-kola*. n. A staff to lean on. **తేతము** *etamu*. n. Grasp, strength. పట్టు, బలము. ఈ మాట తేతము చేసినాడు he relied on this statement. **తేతముగా** పుచ్చుకొనెను he took it for granted. తన వ్యాజ్యమునకు తేతము అయిన మాట a circumstance that was in his favour. **తేతముచేయు** to state or declare, to strengthen. బలపరచు.

తేడ *eda*. [Tel.] n. A swelling, tumour. వాపు కడుపుద. Malice, spite, envy. ఈర్ష్య. **తేడకడుపు** *eda-kadupu*. n. A pot belly. **తేడ** or **తేడర** *eda*. n. A kind of grass. Tares. H. v. 53. ఒక అల్పధాన్యము. “తేడబలియ వైరొదగబడ్డట్లు.” L. xiii. 394. **తేడర** *udara*. n. Smoke. **తేడరగొట్టు** or **తేడరవెట్టు** *udara-gottu*. v. a. To smoke an animal out of its hole, or to ripen fruit by passing hot smoke.

తేడా *uda*. [H.] n. Dark colour, purple or brown.

తేడిము *udibamu*. [Tel.] n. Produce, income. ఫలము, ఆదాయము.

తేడు *udu*. [Tel.] v. n. To blow with the breath or with bellows. To swell వాచు. To press అదుము, నొక్క. To play on a flute. To purify or refine metal with the

blowpipe. To place, ఉంచు. To be swollen. To arise as a thought or feeling. To catch fish. చేపలను తేటతో పట్టుకొను. **తేడు** *udu*. n. A snare for fish made of basket work. Clay, mud బుడ. A swelling వాపు. **తేడు** *udu*. [H.] n. Frankincense, benzoin. సాంబ్రాణి. తేడువల్లి a pastille. సాంబ్రాణివల్లి. తేడించు to cause to blow. తేడివెండి or తేడువెండి silver refined with the blow-pipe **తేడుగొట్టుము** *udu-gottamu*. n. A blow-pipe. **తేడుక్రోవి** or **తేడువావ్యము** *udu-kravi*. n. A wind instrument.

తేడము or **తేడమ్ము** *udhamu*. [Skt.] n. An udder. పారుగు.

తేడము *unamu*. [Skt.] n. Loss, disgrace, injury, defect. లోపము. adj. Less, defective. తక్కువైన, లోపముగల. ఏకాదశిని నెనైతెన. **తేడిక** *unika*. [Tel.] n. Resting, support, steadiness. ఆనుట, బిలుపు. **తేడు** *unu*. v. a. To have, take, bear, వహించు, ధరించు. To soften as leather. మెత్తపరచు. v. n. To lean against, to rest on. ఆను. “అయిన నెచ్చెలిపై మది, నూనినెయ్య మనకేసి” మర్క. ii.

తేవ *upa*. [Tel.] n. An underwood in a forest. అడవిలోని చెట్లగుంపు.

తేపిరి *apiri*. [Tel.] n. Breath, respiration. తేపించుచుడు to breathe. తేపిరిపట్టు to hold in the breath. వానికి తేపిరి వచ్చింది he has revived. నీకు తేపిరి తిరుగుచున్నరా can you draw your breath? తేపిరితిరుగక being suffocated. తేపిరిపోయిన dead. **తేపిరిగుట్టు** *apiri-kuttu*. n. A stitch in the side. తేపిరి తీయరాకుండునట్లు శాధించే ఒకవిధమైన వ్యాధి

తేపు *upu* [Tel. from తేగు and తేపు.] v. t. To cause to swing తేగజేయు. n. Swinging. A push, one oscillation in swinging. తేపుట.

తేబ *aba*. [Tel.] n. A eunuch. కవుండు. A corpulent man. బొండు.

ఊరి ubi. [Tel.] n. A slough, or bog, mire. బరద.

ఊరుల ūyala. [Tel.] n. A swing. See ఉయ్యల.

ఊయు ūyu. [Tel.] v. n. To whistle. ఎద్దుల నూసినారు. They whistled the bullocks on.

ఊర See under ఊరు. n.

ఊరక or ఊరికే ūraka. [Tel.] adv. Without. For nothing. Silently, merely, idly, in vain. Without cause, of itself, spontaneously, voluntarily, causelessly. Without employment; unoccupied, empty, vacant. ఇల్లు ఊరికే ఉన్నది the house is vacant. ఊరికే పోనిచ్చు to let a thing go free. ఊరికే వచ్చు without any special purpose. ఊరికుండు to submit, be still; to be passive or silent. చు... " ఒప్పుతే, పురయ్యరస్థాని లూహాచారి యంగలరేఖ కపాతకోత్తముల్, నొంకినగాక యూరకకృతుల్ రవియించుమటన్న శక్యమే." (అల్లసాని పెద్దన్న) i.e., how can a poet compose verse without these conveniences?

ఊరగాయ See under ఊరు. v.

ఊరట ūraṭa. [Tel.] n. Comforting. ఊరి డించుట. Rest. విరామము. Ease, freedom, leisure. Aid, help. సహాయము. ఊరటపడు ūraṭa-paḍu. v. n. To be consoled. ఊరట పరచు ūraṭa-paraṭsu. v. a. To console. ఊరి రడించు ūradintsu. v. a. To comfort, console, ఉపశమించు. ఊరిడిల్లు or ఊరు ఊరిడిల్లు. v. n. To be calmed, appeased, comforted, consoled. కాంతినాచు. ఊరి డబల్లె he spoke consolingly.

ఊరవ్యడు ūravayudu. [Skt.] n. A man of the Vaisya caste. శోమటి.

ఊరార్పు ūrartsu. [Tel. ఊరుపు+ఆర్పు] v. t. To console, cheer, comfort. ఓహర్పు, ఊరి డించు.

ఊరించు ūrintsu. [Tel.] v. a. To excite appetite, tempt, tantalize. To make one's mouth water. ఊరునట్లుచేయు.

ఊరికే See ఊరక.

ఊరికరించు ūri-karintsu. [Skt.] v. t. To consent, to accept. అంగీకరించు. ఊరికృతము ūrikritamu. adj. Accepted. అంగీకరింపబడిన.

ఊరు ūru. [Tel. In Chaldee Ur=town. cf. "Ur of the Chaldees." Genit. ఊరి, abl. ఊరి or ఊరిలో, ఊరిలో. Plu. ఊరులు, ఊర్లు, ఊర్లు.] n. A village, a town. నేను ఊరికి పోయియుండగా when I was absent from home. ఊరి ūra. (=ఊరియొక్క) adj. Rustic, common, village, belonging to the town or place. Rural, country. ఊరిలో abl. At home, in the village. ఊరియందు. ఊరినన్నరు they are at home. ఊరికవి ūra-kavi. n. A rustic bard; a country poet. ఊరికంద ūra-kanda n. The root of the plant named Tacca Pinnatifida. Rox. Vol. 2. p. 172. ఊరిజోగి ūra-zogi. n. A wandering beggar. చిచ్చుపుసన్నాసి ఊరినుయ్యి ūra-nuyyi. n. The common well; the town well. ఊరిపంది ūra-pandi. n. A village pig. ఊరిపిచ్చిక ūra-pichchika. n. The village sparrow: that is, the house sparrow. ఊరిపిల్లి ūra-pilli. n. A domestic cat. ఊరివిందు ūra-vindu. n. A feast given to all the town on the occasion of a wedding.

ఊరు ūru. [Tel.] v. n. To be full, steeped or soaked. To be puffed or fat. To increase or grow great. To exude, leak out, ooze, or spring as water. To overflow as feelings. To sink as ink into paper. To take effect as a medicine. మోహముట the mouth watering. ఊరిబెట్టిన చెక్కె timber left to steep or steam so as to be seasoned. తేలూరిగా full of light. ఊరుగాయ or ఊరిగాయ ūru-gāya. n. A pickled fruit, a pickle. ఊరుబండి ūru-bindī. n. A paste or chutney (used as sauce.) of fried grain and chillies. మోహములార with overflowing love.

ఊరుకోసు ūra-kōsu. [Tel.] v. n. To be still, or quiet. ఊరికొండు.

ఊరును ūrutsu. [Tel.] v. n. To sigh, sob. ఊరివిచును.

ఊరుజుడు ūru-judu. [Skt. from ఊరుపు a thigh and జ=born] n. A man of the Vaisya caste. శోమటి.

ఊరుపు or ఊర్పు ūrupu. [Tel.] n. Breath. sighing, శ్వాసము. A sort of stew or curry, నిట్టూరుపు a deep sigh.

ఊరువు ūruvu. [Skt.] n. The thigh శోడ.

ఊరేగు ūr-egu. [Tel. ఊరు+ఏగు] v. n. To go (in parade or procession) through a village or town. ఊరేగించు ūr-egintsu. v. a. To parade, to carry through the town. ఊరేగింపు ūr-egimpu. n. A procession.

ఊర్పు ūrtsu. Same as ఊరును.

ఊర్జము ūrjamu. [Skt.] n. Bodily strength, perseverance. బలము, పునః. ఊర్జస్వలుడు ūrja-svaludu. n. A strong man. బలాధ్యుడు.

ఊర్జితము ūrjitamu. adj. Stable, firm. ఖట్టిగానున్న. ఊర్జితమైన or ఊర్జితపడ్డ stable, confirmed: in force, as a law. ఊర్జితపరచు to confirm, to make stable, to fix. దృఢపరచు. ఊర్జితముగా firmly. ఖట్టిగా.

ఊర్ణము ūrnamu. [Skt.] n. Wool, felt, &c. ఉన్ని, నూలు. ఊర్ణనాభము a spider. సారె పురుగు.

ఊర్ధ్వము ūrdhvamu. [Skt.] adj. Above, upper, high. ఊర్ధ్వశాసూరై with his arms raised. ఊర్ధ్వశత్రుడు a Rishi or Sage. ఊర్ధ్వలోకము ūrdhva-lōkamu. n. The world above. Heaven.

ఊర్షు ūrpu. [Tel.] Same as ఊరుపు (q. v.) ఊర్షుపు (ఊర్షు+పు) to breathe. ఉపశమించు. ఊర్షుక (ఊర్షు+పోక) a pastime ఊరును పోక. ఊర్షుచ్చు (ఊర్షు + పుచ్చు) to cause the breath to go out.

ఊర్మి ūrmi. [Skt.] n. A wave. అల; the fold of a cloth వస్త్రపురుడు. Pain నొప్పి. మహారాలు the six kinds of pain, viz., hunger, thirst, grief, passion, old age and death. తుష్, తృష్ణ, శోక, మోహ, జరా. మరణములు. ఊర్మిక ūrmika. n. A wave, a pluit or fold, a finger ring.

ఊర్మి. ūrmila. [Skt.] n. A woman that has separated from her husband మనసి నెడ బాసిన స్త్రీ.

ఊల or ఊళ్ల ūla. [Tel.] n. A whistle. The howling of a fox నక్కకుర. ఊలమెకము the fox. ఊలవేయు to whistle.

ఊలమాల ūlamala. [Tel.] n. Pain, anxiety తపాతప. ఊలమాలకుడు to suffer pain or anxiety. తపాతపాపడు.

ఊలు ūlu. [Tel. for కులు] v. n. To fall. పడు. "ఉసిరికమానిమిద పిడుగులిన కాలులుదల్లునా కృత్రికా." Hurling a thunderbolt to crush a fly.

ఊపు Same as ఊరు. ఊవాడు Same as ఊగాడు.

ఊషణము ūshanamu. [Skt.] n. The stimulant called త్రికటు, viz., శొంఠి, పిప్పిలి, or మిర్చాలు ginger, pepper, or long pepper.

ఊషము ūshamu. [Skt.] n. Fuller's earth. శేవుడు. ఊషరము or ఊషరము. ūsharamu. n. Salt soil.

ఊష్మము ūshnamu. [Skt.] n. Heat; sunshine ఉష్ణ, వేసరి. In Gram: the letters శ, ష, స and హ. ఊష్ణాశము the hot season. ఊష్మలము ūshmalamu. adj. Heat, hot.

ఊషరము ūsaramu. [Tel.] n. Salt soil. ఊషరము adj. Lean: fallen away by disease. ఊషరబిల్లి a lean cat.

"ఉట్టిమీదనక్క యూసరబిల్లిలు పట్టెడేసివెన్న బొక్కనటన్న." వీరశైవీస్తవం. p. 33.

ఊసరవెల్లి ūsara-velli. [Tel.] n. A chameleon. ఊసరిల్లు ūsarillu. v. i. To become lean or dry. చిక్క, కుప్పించు.

ఊసు ūsu. [Tel.] n. Speech. ఉబుసు. ఊసు లాడు to chit-chat.

ఊహ or ఊహము ūha. [Skt.] n. Thought, reasoning, a guess, supposition, idea, contrivance. Probability, prospect. ఊహమీద

on a guess, probably. **ఉహితము** *uhachiyu*. v. n. To think, form an opinion. **ఉహాహాలు** *uhahāhālu*. n. Thoughts and imaginations. (హాహ is anuk). **ఉహించు** *uhintsu*. v.n. To think, reason, guess, contrive, consider, reflect on. **బుద్ధిహించుకొనుకొ** think within yourself **అట్లు ఉహించుకొను** men think so.

ఋ ఱి

ఋ The vowel Ri or Ru like ri in *trick* or ru in *fruit*; sometimes wrongly written ర. These vowels ఋ and ఋ in Prosody rhyme to ఇ and ఈ, never to ఉ, ఊ and ఓ.

ఋక్కు *rikku*. [Skt.] n. The name of one of the Vedas. A Vedic sloka. **ఋక్కు** a supplementary hymn or Rik appended to the Veda.

ఋక్షమా *rikshamu*. [Skt.] n. A bear. ఎలగుగొడ్డు.

ఋజువు *rijuvu*. [Skt.] adj. Straight. తన్నని, బుజువార్జము rectitude, honesty.

ఋణమా *rinamu*. [Skt.] n. Debt, obligation. A claim, a title or lien. ఇంతకున్ను ఇక్కడి నీళ్లబూనిండు ఎన్నిరోజులు ప్రాప్తి ఉన్నదో besides I know not how much longer it is my fate to dwell here. **ఋణపడు** *rina-padu*. v. n. To get into debt. **ఋణమాచేయు** *rinamu-cheyu*. v. a. To contract a debt, to borrow. **ఋణమాతీర్చు** *rinamutirtsu*. To discharge a debt. **ఋణాత్మము** the three kinds of obligation, viz., దేవబుణము, ఋషిబుణము and పితృబుణము. **ఋణవిముక్తుడు** *rina-vimuktudu*. n. One who is free from debt. **ఋణి** or **ఋణికుడు** *rinasthudu*. n. A debtor. **ఋణార్థమా** *rinarnamu*. n. A debt contracted to pay off another debt. అప్పుతీర్చుటకై చేసిన అప్పు.

ఋతమా *ritamu*. [Skt.] adj. True, real. సత్యమైన. n. Truth, reality సత్యము. అసత్యము. falsehood, or a lie అసత్యము.

ఋతువు *rituvu*. [Skt.] n. A season. The Hindu year is divided into six seasons, each lasting two months, viz., వసంతము the spring, శ్రీష్టము summer, వర్షము the rainy season, శరత్తు autumn, హేమంతము the dewy season and శివరము the cold season.

ఋతుకాలమా *ritu-kalamu*. n. The menstruous period. A. ii. 22. **ఋతుమతి** *ritu-mati*. n. A menstruous woman. మట్టుది. **ఋతుస్నాత** *ritu-snata*. n. A woman who has bathed after menstruation. **ఋతుస్నానమా** *ritu-snanamu*. n. Bathing after purification.

ఋత్విక్కు, **ఋత్విక్కుడు** *ritvikku*. [Skt.] n. A priest appointed to perform particular rites at a sacrifice. There are 16 orders of Vedic priests, of whom only three (viz : ఉద్గార, హోత, అధ్వర్యుడు.) are mentioned in Telugu works.

ఋద్ధి *riddhi*. [Skt.] n. Abundance, సమృద్ధి.

ఋభువు *ribhuvu*. [Skt.] n. A deity వేలు. Vasu. v. 3. **ఋభుక్షుడు** *ribhukshudu*. n. Indra.

ఋశ్యమా *risyamu*. [Skt.] n. The white footed antelope. **ఋశ్య** వర్ణాశ్యములు horses having the color of this antelope. Dun horses. **ఋశ్యశృంగుడు** (lit. one who bears the horn of an antelope.) n. Name of a Rishi or saint.

ఋషభమా *rishabhamu*. [Skt.] n. A bull. adj. Excellent (in certain Samāsams or compounds.)

ఋషి *rishi*. [Skt.] n. A prophet or saint, gifted with supernatural powers. A sage. The author of a spell or prayer. cf. ముని and యోగి. **సప్తర్షులు** means (1) the "seven sages," viz., మరీచి, అత్రి, అంగిరసుడు, పులస్త్యుడు, పులహాడు, క్రతువు, వసిష్ఠుడు; (or) కశ్యపుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు, జమదగ్ని, వసిష్ఠుడు; (2) the constellation of the Great Bear. A proverb says **ఋషిమూలము** సదీమూలము the origin of a sage is as obscure as that of a river.

ఋ ఱి

ఋ Ri, and **ఱి** Li. No word admitted into Telugu begins with these Sanscrit letters.

ఎ థి

ఎ The vowel e short; as in *them, set, or well*.

ఎ [Tel.] An interrogative affix. "ముఖూరు డున్నాడె" భా. i.

ఎ e A negative affix. "నీవంత యెక్కవె, నీరు తక్కువె"—కారు అనుట.

ఎ e A feminine affix ఏమె O woman!

ఎ e An affix denoting "Only that and no other." అరెయిది—అదిమాత్రమే.

ఎ e An affix meaning "Look!" "behold!" "వారుడెచిక్కె" భా. అర. v. "నీడె కృష్ణుడు" వా. ఉ. ii.

ఎ e An affix denoting "By oneself," 'un-asked,' &c., తనంతట. "ఎవరునుడుగలేదు. వాడె వచ్చిపోయెను."

ఎ e As a prefix the long ē is contracted into the short e, while the next consonant is doubled; thus ఏ *what*, and కడ *place*, becomes ఎక్కడ.

ఎంగిలి *engili*. [Tel. gen. ఎంగిలి plu. ఎంగిళ్లు] n. Spittle. Defiled food, leavings. adj. Defiled, nasty. ఎంగిలి అన్నము leavings. ఎంగిలిమాటలు foul language, nonsense. ఎంగిలి అకు a leaf on which another has eaten his food.

ఎంగెస *engesa*. [Tel.] n. A forest tree. *Pterocarpus marsupium*, (Rox. Ainslie. ii. 264.) the wood of which is of a yellowish orange colour, durable and light. The gum is called dragon's blood.

ఎంతు *entsu*. [Tel.] v. a. To count, reckon, think: to be of opinion, consider, judge: to regard, care for: to believe, imagine: to select or choose. నేను ఎంచినది ఒకటి అయినది ఒకటి I anticipated a result very different from that which has happened. **ఎంచుకొను** Same as ఎంచు.

ఎండ *enda*. [Tel.] n. Heat, sunshine, glare, radiance, ఎండయెక్కినది the sun is high. చిరుఎండ the soft heat of the morning or evening; రేయెండ moonshine. వాడు వచ్చినప్పుడు నిండా యెండయెక్కినది it was late in the day when he arrived. ఎండకానునప్పుడు when it is hot. నీకు ఎండ తగిలినది, or, నీ ముఖమునకు ఎండతగిలినది you look hot or fatigued, ఎండకన్నెరుగనివాడు one whose "eye knows not the sun-beam," i. e., who lives in the shade. **ఎండకాలమా** *enda-kalamu*. n. The hot weather. **ఎండగట్టు** *enda-gattu*. v. t. To tie up (as a cloth) in the sun to dry. అరగట్టు. **ఎండగాలి** *enda-gali*. n. A burning wind. **ఎండగొట్టు** *enda-gottu*. v. i. To dry up or wither ఎండిపోవు. **ఎండబెట్టు** *enda-debba*. n. A stroke of the sun. **ఎండదొర** or **ఎండరేడు** *enda-dora*. n. The sun. **ఎండపొద్దు** *enda-poddu*. n. Noon. **ఎండమావి** *enda-mavi*. n. The mirage వ్యుత్కృష్ట. **ఎండబెట్టు** *enda-bettu*. v. t. To put out to dry. ఎదురెండ the sun against the face.

ఎండు *endu*. [Tel.] v. n. To dry up, to become dry, to become lean or withered. తడి అరు, నీళ్లు ఇంకు, తపించు, కుప్పించు. ఎండి పోయిన దిద్దెలు. **ఎండు** *endu*. adj. Dry, dried, shrivelling. ఎండుతెవులు a wasting disease.

ఎండుగులు *endugulu*. [Tel.] n. Grain put out to dry in sunshine. ఎండబోసినధాన్యము. **ఎండుగుతుట్టు** *endugu-tattu*. n. A basket for clothes or grain: a drying basket. **ఎండువులు** same as ఎండుగులు.

ఎండ్రకాయ or **ఎండ్రీ** or **ఎండ్రీక** *endrakaya*. [Tel.] n. A crab. కర్కటకము. **ఎండ్రీరాశి** *endri-rasi*. n. The sign of the Crab

ఎంత *enta*. [Tel. ఏ+అంత] adj. How much. ఇది యెంతపాడును how long is this? ఎంత అన్యాయము what injustice! ఈ బంగారమెంత ఉన్నది what is the price (or weight) of this gold? అది యెంతపని what great matter is that? ఎంతమాత్రము how much?

ఎంతలో within what price? ఎంతమాత్రము కాదు by no means. అట్లు అనడానకు నేనెంతవాణ్ణి who am I that I should say so? నీవెంత అయ్యుంటా? what comparison is there between you and him? నేనెంతచెప్పినా notwithstanding all I could say. ఎంత చెల్లించితే అంత మంచిది the more you pay the better అప్పుడు ఎంత రాత్రియైయుండెను what time of night was it then? ఎంతసేపటికి వచ్చినాడు how long after did he come? ఎంతకు అమ్మినాడు for how much did he sell it? ఎంతమాత్రము కూడనివని a thing quite out of the question. నీవెంత నేనెంత అని పోల్చాడివారు they scorned or insulted one another. ఎంతటి వారు what sort of persons? ఎంతమంది యు is sometimes added as an intensive. ఎంతయు రయంబున with very great speed ఎంతేమి entēni. adv. Ever so much, how much soever. ఎంతైనను. ఎంతైన how vast, how great, ever so great. ఎంతో much. ఎంతోసంతోషముతో with great joy.

ఎందరూ endaru. [Tel. ఎంత+వారు] adj. How many (persons.) ఎందరేని many, అనేకులు.

ఎంతాక or ఎంతసక endaka. [Tel. ఎంత+దనుక] adv. How far? how long? ఎంతదనుక.

ఎందు endu. [Tel.] adv. Where? ఎందో somewhere. ఎందునుంచి regarding what or which. ఎందున్ను everywhere. ఎందు పోయినాడు where is he gone? ఎందుమీద whereupon. ఎందులకు in what respects. ఎందులో wherein ఎంచేని somewhere or other, anywhere. ఎందుండి whence. ఎందుకు or ఎందులకు why? for what? wherefore? అది నాకెందుకు what is that to me, ఎందుచేత whereby. ఎందుచేతనంటే because. ఎందున where. ఎందునిమిట్టము wherefore, why. ఎందునుంచి, ఎందునుండి whence. ఎందైన wheresoever, anywhere.

ఎంబన్ను embanna. [Tel. ఎంబె+అన్ను] n. An idiot, a good-for-nothing fellow. చేతకానివాడు.

ఎక్కదొట్టు eka-dottu. [Tel.] v. t. To excel, increase. అతిశయించు, తిరస్కరించు. A. v. 2.

ఎక్కరా ekkara. [Tel.] n. A court yard, a cock pit; a place in front of a house where an elephant is tied up. ఏనుగును కట్టు మొగసాల. (మను i. Intro: 48.). Also the English word Acre.

ఎక్కరారు ekkararu. [H.] n. Confession. ఎక్కరారుచు to confess.

ఎక్కసకెము or ఎక్కసక్కెము ekasakemu. [Tel.] n. A prank, trick. వంచన. Mockery పరిహాసము. "చక్కారవింటివానియెక్కసక్కెములన్నియుచూపు" indulging in all sorts of amorous pranks.

ఎక్కిమీడు ekimidu. [Tel.] n. A ruler, general, lord, owner. అధిపతి, రాజు.

ఎక్కటి ekkati. [Tel.] adj. Single ఒక్కటి, single-handed అసహాయమైన. Noble, great, superior. గొప్ప n. A hero, a warrior. Cruelty, harshness. ఎక్కటిడు ekkatidu. n. A hero who is without any assistants. అసహాయుడైనబంటు.

ఎక్కడ ekkada. [Tel. ఏ+కడ] adv. Where? ఇది యొక్కడ అది యొక్కడ where is this and where is that, i.e., what comparison is there between this and that? వాడు నీకొక్కడ అచ్చియున్నాడు how is he in debt to you? i. e., what do you mean by pretending he is indebted to you? ఎక్కడి విప్రుడు a pretty sort of a Brahmin! ఇది యొక్కడి సంకలము who ever saw such a business! ఎక్కడనుండి whence. ఎక్కడనో I know not where, somewhere or other. ఎక్కడనైనా anywhere, somewhere or other. ఎక్కడను everywhere. ఎక్కడను లేదు No where. నీవెక్కడినాడువు of what town are you? ఇది యొక్కడిది whence is this? what nonsense this is ఎక్కడి మగడెక్కడి బ్రతుకు what care I for my husband or

for life? ఈ పువ్వులు నీకు ఎక్కడివి where did you get these flowers? వాడు ఎక్కడి బుధుడు what sort of a sage is he! నీవెక్కడ తపమెక్కడ what have you to do with penance? ఎక్కడకు whither, to what place. ఎక్కడెక్కడ wherever. ఎక్కడివారు ఆక్కడికి వెళ్లి everybody went home, i.e., all fled.

ఎక్కము ekkamu. [Tel.] n. A bank or path between fields. గనిమ. In arithmetic, a unit, the place of units. ఎక్కములు n. The multiplication-table.

ఎక్కలమ్మ ekkalamma. [Tel.] n. The name of a village goddess.

ఎక్కలి ekkali. [Tel.] n. Sand washed down by a river. ప్రవాహముతో కొట్టుకొనివచ్చిన యసుక.

ఎక్కసక్కెము ekkasakkemu. [Tel.] n. Scorn, derision. ఎక్కసక్కెము. చికలపుమాట. Swa. ii. 39.

ఎక్కాడు ekkadu. [Tel.] v. t. To incite, encourage, to egg on. పుంకొలుపు.

ఎక్కాలు ekkalu. [Tel.] n. The multiplication-table. ఎక్కములు.

ఎక్కించు ekkintsu. [Tel. from ఎక్క] v. a. To raise. To mount. To enter, file or insert: to help up, to place.

ఎక్కిడు ekkidu. [Tel. ఎక్క+ఇడు] v.t. To bend or string a bow. Bhāsc § 104.

ఎక్కిరించు ekkirintsu. [Tel.] v. a. To make faces at, to mock, to gibe at వెక్కరించు. ఎక్కిరింపబోయి వెలికిలబడెను he went to gibe but met with a fall. ఎక్కిరింత ekkirinta. n. Mockery, making faces. A vehicle. వాహనము. ఎక్కిరింతయెడ్డు a saddle bullock. ఎక్కిరింతపక్కె the eagle on which Vishnu rides. A. vi. 183. R. i. 145.

ఎక్కిలి ekkili. [Tel.] n. The hiccup హిక్కె (plu: ఎక్కిళ్లు.) BD. i. 389.

ఎక్కు ekku. [Tel.] v. a. & n. To rise, increase, swell. To appear (by its effects as wine,

water, poison, or medicine.) To affect the mind. To prevail as a report; to come to notice వానితలకు మదము ఎక్కినది he is beside himself with pride or lust. వానికి మత్తెక్కినది he is intoxicated. వడ్డియొక్కినది interest has accrued. ఎక్కినవడ్డి the interest that accrued. వానిదప్పగుములు నీకు ఎక్కినవి you have caught his bad habits, or, followed his example. వాడెక్కెక్కె to become the theme or topic of discourse. వన్నెక్కెక్కెనాడు he became celebrated, rose to distinction. వానికెక్కిన celebrated, honoured. ఎన్నికెక్కినవాడు one who has risen to reputation. పదిగంటలపాడు ఎక్కిన వేళ when it was ten o'clock, lit. when the sun had mounted (to) ten hours. ఆపనికి ఎవరూ ఎక్కలేదు no one came forward, or volunteered for the business. అతనిమాట యొక్కదు his word will not do, or avail. తలకు నీళ్లెక్కి జెలుబుగానున్నది the water has got into the head and I have a cold. To mount on, get upon. మంచమెక్కె to take to one's bed. ఎక్కుకొను ekkukonu. v. a. To mount on ఆరోహించు.

ఎక్కు ekku. [Tel.] n. A bowstring. వింటిసాగ. Also, encouragement, incitement, goading on ప్రేరేపణ. ఎక్కుదించినాడు he unbraced or unbent the bow.

ఎక్కుడించు (ఎక్క (n) + దించు) ekku-dintsu. [Tel.] v. To unbrace a bow.

ఎక్కుడించు ekku-dintsu. [Tel. ఎక్కడు+ఇంచు] v. t. To increase హెచ్చించు. ఎక్కుడు ekkudu. [Tel. from ఎక్క] n. Ascent, greatness. ఎక్కుట, అతిశయము. A bow-stringవింటిసాగ. ఎక్కుడు ekkudu. adj. High, great, mighty. అధికము. ఎక్కుడుతపము ekkudu-tanamu. Superiority. అధిక్యము. P. i. 634.

ఎక్కుపెట్టు or ఎక్కుడుపెట్టు ekku-pettu. [Tel.] v. n. To brace a bow.

ఎక్కులు పెట్టా *ekkulupu-petta*. [Tel.] v. a. To stir up, to provoke, excite, tempt. పురికొలుపు.

ఎక్కువ *ekkuva*. [Tel.] n. Excess, greatness, eminence. Particularity, peculiarity. అధికము, విశేషము. అతనిదగ్గర పుస్తకాలు ఎక్కువగా లేవు he has not many books.

ఎక్కువ *ekkuva*. adj. Great, peculiar, remarkable, singular. అధికము. ఎక్కువపాత దికారు it is not very old. ఎక్కువత్రమకారు it is no great trouble. ఎక్కువతక్కువ *ekkuva-takkuva*. n. More or less, unevenness, irregularity, ups and downs.

శంకెను ఎక్కువరిక్కువగా నూరురూపాయలు about 100 Rupees. చూడ నేరైనా యొక్కవ తక్కువ ఉంటే తమరు తమింపవలెన please to excuse all errors.

ఎక్కువలు *ekkuvalu*. [Tel.] n. News, novelities, singularities. విశేషములు.

ఎక్కులుపు *ek.kolupu*. [Tel.] v. a. To excite, stir up. పురికొలుపు.

ఎగ *ega*. [Tel. from ఎగయు] adv. Up, upward. ఎగగొట్టు *ega-gottu*. v. a. To throw up, rob, to run away with. ఎగరజేయు, అపహరించు. ఎగగొట్టులు *ega-grolu*. v. t. To suck up slyly. ఎగజొల్లు *ega-zallu*. v. t. To scatter upward. పైకిచల్లు. ఎగజేపు *ega-jepu*. v. a. To keep in (the milk) or restrain it from flowing (as a cow does unless the calf is with her. ఎగవన్ను *ega-dannu*. v. t. To kick up. ఎగవీయు *ega-dtyu*. v. a. To lift or pull up. To raise. ఎగడుపు *ega-duvvu*. v. t. To comb upwards. చూడక దువ్వు. ఎగవోయు *ega-doyu*. v. t. To lift up, push up. ఎగనూడు *ega-n-udu*. v. t. To blow upwards, to disregard. పైకి ఉడు, అరస్కరించు. ఎగనెత్తు *ega-n-ettu*. v. t. To lift up. పైకెత్తు. ఎగబట్టు *ega-battu*. v. t. To hold up. ఎత్తిపట్టు. ఎగబిట్టు *ega-bittu*. v. t. To snort aloud. ఎగబిట్టిరి *ega-apiri*. n. A gasp. ఎగబోత *ega-bota*. n. Spreading upwards, giving

bad advice, rumination, a brown study, discontent. ఎగుము వ్యాపించుట, దుర్బోధన చేయుట. వాని చెప్పట యెగువోత దిగువోతగా నున్నది he was in a sweat from head to foot. ఎగువోయు *ega-boyu*. v. t. To give bad advice. దుర్బోధన చేయు to hint. నూచించు. ఎగుబ్రాకు *ega-braku*. v. i. To creep up, crawl up. చూడక ప్రాకు. ఎగువోతో *ega-rozu*. v. i. To breathe hard. ఎగువోపు *ega-roppu*. n. Breathing hard. ఎగువిడుచు *ega-vidutsu*. v. t. To let alone. ఉదాహరించు. ఎగువేయు *ega-veyu*. v. t. To embezzle, misappropriate. అపహరించు.

ఎగుతాళి *ega-tali*. [Tel.] n. Joke, derision, hoax. శాటి, పరిహాసము. ఎగుతాళిచేయు to deride, mock, to gibe, to crack jokes at పరిహాసము చేయు.

ఎగుపు *egapu*. [Tel.] n. Pride, wrath. గర్వము, మండిపడుట.

ఎగుయు *egayu*. [Tel.] v. n. To rise, to spring up. To fly or bound. ఎగురు, పైకిలేచు. నా కళ్ళలోను చేతులలోను మంటలెగిసినవి my hands and feet are burning. ఎగునీపడు To attack, to be proud, to be arrogant, to fly into a passion. ఎగిరిపడు, గర్వించు, మండిపడు. నేను ఈమట చెప్పినప్పుడు ఎగిరి పడ్డాడు he flew into a passion. ఎగునీ పాటు *egasi-patu*. n. Arrogance, pride, ఎగునీపడుట, గర్వించుట, మండిపడుట. ఎగునీ పు to fly up or away, to fly off. ఎగువు *eguvu*. n. Flying, flight ఎగురులు.

ఎగుసన *egasana*. [Tel.] adv. Up, upwards. ఎగువన. ఎగుసనదోయు to push up, lift up : to trim the wick of a lamp పైకితోయు.

ఎగుదిగా or ఎగుదిగ *ega-diga*. [Tel.] adv. Up and down, backwards and forwards, from head to foot. ఎగువదిగువలుగా. వాడు నూనెను ఒళ్లంతా యెగుదిగా రానుకొన్నాడు he anointed himself from head to foot.

ఎగు *egu*. [Tel. for ఎగువ or ఎగురు] adj. High ఎత్తైన. ఎగుబుజములు high or strong shoulders. ఎగుబోద a new fledged bird

తెక్కలువచ్చి యెగురుల పక్షిపిల్ల. ఎగుచు *egutsu*. v. a. To run after, to chase తరుము. ఎగుడు *egudu*. adj. Up ఉన్నతము. ఎగుడుదిగుడు *egudu-digudu*. Up and down, backwards and forwards. ఈ రోవ ఎగుడుదిగుడుగానున్నది this road is uneven. ఎగుడుదిగుడు కేల uneven ground. ఎగుడుదిగుడుమాటలు incoherent words. అసంగతమైనమాటలు. వాడు చెప్పిది యేమో యెగుడు దిగుడుగానున్నది he shuffled, or spoke incoherently.

ఎగువల *egudala*. [Tel.] n. The upper portion, increase. చురుకొగము, పుష్టి.

ఎగుమతి *egumati*. [Tel.] n. Shipment, lading, putting goods on board ship, export. ఎగుమతిచేయు *egumati-cheyu*. v. t. To ship or export goods. ఎగుమతిదిగుమతి *egumati-digumati*. n. Export and import. Shipping and unshipping.

ఎగురు *eguru*. [Tel.] v. n. To fly. ఎగయు. ఎగరగొట్టు *egara-gottu*. v. a. To toss up. నామాటను ఎగరగొట్టినాడు he scorned what I said. ఎగురులాడు *egurul-adu*. v. n. To cut capers, to leap or make bounds. గంతులుజేయు.

ఎగువ *eguva*. [Tel.] n. The top, the upper part. Uppishness అధికము. క. "ఈవా ముగవారికినిటు మగువయం దెగువచూపా" రామా. v. adj. Up, high ఉన్నతము. See ఎగు.

ఎగ్గతము *eggatamu*. [Tel.] n. A lonely or solitary place ఏకాంతస్థలము.

ఎగ్గడు See ఎగ్గు.

ఎగ్గించు *eggintsu*. [Tel.] v. a. To slight. అనాదరించు. To wrong, injure. ఎగ్గులాడు, ఎగ్గుచేయు.

ఎగ్గు *eggu*. [Tel.] n. Harm, injury. కీడు, అపవాదము. Shame, disgrace. అనాదరము. దూషణము. Abuse or evil word కీడుమాట. Fault, sin అపరాధము, దోషము. Loss or evil కీడు, నష్టము. ఎగ్గులాడు, ఎగులుపట్టు. *eggul-adu*. v. t. To find fault, to dis-

grace. నిందించు. ఎగ్గుయి to meet with ill success, to be baffled. క. "దగ్గరకొండెము చెప్పెడు ప్రెగ్గడపలుకులకురాజు ప్రియుడై మఱి తా నెగ్గు ప్రజాచరించుట బొగ్గులకై కల్పితము పొడుచుటనుమతి." సుమతిశతకము.

ఎగ్గురుతు or ఎగ్గురుత్తు *eggurutu*. [Tel. ఎగురుతు] n. An abstract, a memorandum. ఎగ్గురుతులెక్క *an abstract of an account.*

ఎగ్గొగిల *eggogila*. [Tel.] n. The plant called Cowach, *mucuna prurius* కపికచున్నా.

ఎచ్చిరిల్లు or ఎచ్చిరు *echchirillu*. [Tel.] v. n. To thrive, succeed. R. v. 260.

ఎచ్చెట *etsata*. [Tel. ఏ+చో+టు] adv. Where ఎక్కడ.

ఎచ్చేరించు or ఎచ్చేరికించు *ettsarintsu*. [Tel.] v. a. To warn, challenge, hail, call to. To hint, allude to, advert to. To invoke. remind, or implore. To rally troops. ఎచ్చరికచేయు. ఎచ్చేరిక or ఎచ్చేరము or ఎచ్చేరిత *ettsarika*. n. Hint, caution, warning, challenge, reminder. నూచన. ఎచ్చరికచేయు to caution or warn. ఎచ్చరికకప్పు to be off one's guard. ఎచ్చరికచకు to be on the alert, to be forewarned.

ఎత్తు or హెచ్చు *ettsu*. [Tel.] n. & adj. Much. అధికము; అధికమైన. ఎత్తుతగ్గులుగా *ettsu-taggulu-ga*. adv. Insolently. నమ్మి ఎచ్చుతగ్గులుగా మాట్లాడినాడు he spoke to me scornfully.

ఎత్తోట్టు or ఎత్తోట్టు *ettsotu*. [Tel. ఏ+చో+టు] adv. Where.

ఎటు *eta*. [Tel. for ఎత్తేట] adv. Where. ఎటుకేని somewhere or other. ఎటు *etu*. adv. How. ఎట్లు. ఎటువోచక not knowing what to think. ఎటుగా where. ఎటులు or ఎట్లు *etu*. adv. How. ఎటువంటి *etu-vanti*. Like what, of what sort. ఎట్టి నీవు ఇది చేయదుము ఎటువంటిది what is the meaning of your doing this? ఎటువలె *etu-vale*. Like what? ఎట్లు.

అట్టేరి etta-k-ēri. [Tel.] adv. Hard, scarcely, with much difficulty అతివ్రయా సమతా. **అట్టేలకు etta-kēla-ku.** adv. With much difficulty అట్టేరి. Shortly after, soon after, after a while. కుడకు, చాలాసేపటికి, కొంతసేపటికి, అటుతర్వాత. **అట్టలు ettaḷa.** (అట్టు + అటు+అ) adv. Anyhow అట్టయిన.

అట్టలాగు etta-pōgu. [Tel. అట్ట for ఎడులు, లోగు multitude] n. An army దండు.

అట్టయెదురు etta-eduru. [Tel. ఎదురు+ ఎదురు] adv. Exactly in front మిక్కిలి యెదురుగా.

అట్టి etti. [Tel.] adj. What like, what kind, however (much or great) ఎటువంటి. ఎట్టిది of what kind is it? **ఎట్టిడు etti-ḍu.** [Tel. ఎట్టి+నాడు] What kind of man ఎటువంటి నాడు. plu. ఎట్టిగు.

అట్టు ettu. [Tel.] adv. How ఏవిధము? **అట్టులు** or **అట్టు ettulū.** adv. What like, of what sort ఏవ్రకారము. **అట్టా** Same as అట్టు. **అట్టాగు etlayu.** (అట్టు and లాగు.) adv. How. **అట్టాగైనా** or **అట్టానైవ etlayaina.** adv. In some way or other.

అట్టు etlu. See under ఎటు and అట్టు.

ఎడ eda. [Tel.] n. Place, space, చోటు; Interval, medium, distance. చోటు, అవకాశము, దూరము. An interval of time కడుపు. Breach or obstacle విఘ్నము. Business వ్యవహారము. Peace. సంధి. **ఎడగల** further off. నూరుబాటలు యెడగా 100 fathoms off. తనకు బలములేనియెడ while or if he is powerless. రానియెడ on his not coming. ఊరుచేరినయెడ on his arrival at the village. **ఎడ eda.** adj. Tender, young, లేక. Middle నడుమ. **ఎడనూడ** a weaned (i. e., separated) calf. **బోడియెడ** a chicken. **ఎడబిడ్డ** the last but one child. **తొంటియెడ** in the former place. **ఎడపోవునాడు** a go-between. BD. iii. 737. **ఎడలేకున్న** continuous, without interval or break. **ఎడన** or **ఎడల** regarding, concern-

ing, of, about. నాయెడ towards me. గురునియెడ towards the teacher. ఇడియెడ on giving, కానియెడ if it is not so. మీయెడ నాయెడ towards you and me. ఇట్లప్పుడంటు చేరునెడ on arrival at the town. **ఎడగాపెట్టు** to set aside, reserve. **ఎడకట్టు eda-kattu.** v. n. To find a place for itself. To gather or form asa boil అరినపుడు మలచీముపట్టు, చేర్చు. **ఎడకత్తె eda-katte.** n. A hawd. **ఎడకాడు eda-kādu.** n. A go-between, a pimp. **ఎడకారు eda-kāru.** n. An untimely crop, a crop produced out of season" before the rains. వ్యర్థయ్యకృషి. **ఎడకారుగా** పుట్టిన forced, grown out of season, succedaneous.

ఎడగిల్లు or **ఎడగిలియుండు eda-gillu.** [Tel.] v. n. To stand out of the way, stand aside, get out of the way ఒత్తిగిల్లు. **ఎడకేయు eda-jēyu.** v. n. To do away with, abolish. **ఎడతాకు eda-taku.** v. t. To meet, to unite. **ఎడతీయు eda-tīyu.** v. a. To remove or abstract. తొలగించు. **ఎడతెగు eda-tegu.** v. n. To break off, separate. **ఎడతెగకుండ** incessantly, without interval. **ఎడతెరపి eda-terapi.** n. Interval వ్యవధానము.

ఎడద edada. [Tel.] n. The heart, the breast. ఎడ, హృదయము.

ఎడదప్పు eda-davvu. [Tel.] n. A great distance అతిదూరము.

ఎడనీరు or **ఎడనీళ్లు eda-nīru.** [Tel.] n. The water of a tender cocoanut. See ఎడ adj.

ఎడనెడ edan-eda. [Tel.] adv. Here and there అచ్చలుచ్చలు. now and then అప్పుడప్పుడు.

ఎడనడు eda-padu. [Tel.] v. i. To break off, to separate. ఎడతెగు; to be pledged for పూటనడు. **ఎడనడుకునిక** dissent, refusal, division. BD. i. 389.

ఎడపడప edapa-dadapa. [Tel.] adv. Now and then అప్పుడప్పుడు.

ఎడపు edapu. [Tel.] v. a. To separate, disunite, break. To shiver or smash. **ఎడముజేయు.** **ఎడపక edapaka.** adv. Continually, without break.

ఎడపెట్టు eda-pettu. [Tel.] v. t. To remove out of the way తొలగించు. To keep aside for further use, as rice మారునడ్డించుకొనుటకు అన్నమున వేరుగానంచు.

ఎడపోవు eda-pōvu. [Tel.] v. n. To go between: to pimp. శాశ్వముచేయు. BD. v. 1480.

ఎడబాను eda-bānu. [Tel.] v. n. To give up, to stand aloof, to be separated from, be cut off, to abstain. కూటికి నెడబాని abstaining from food. నీళ్లెడబానిన చేప a fish out of water. **ఎడబాటు eda-bātu.** n. Separation వియోగము. **ఎడబాపు eda-bāpu.** v. a. To cut off, or discontinue.

ఎడమ edama. [Tel. (lit.) Distant; from ఎడమ distance దూరము] adj. The left. ఎడమచెయ్యి the (distant or) left hand. ఎడమకాలు the left leg.

ఎడమడుగు or **ఎడమడుపు eda-madugu.** [Tel.] n. Delay. ఆలస్యము. Difference. వ్యత్యాసము. adj. Different వ్యత్యస్తము.

ఎడము edamu. [Tel.] n. Place, spot, room. చోటు. An interval, occasion, opportunity, leisure, opening. అవకాశము. **ఎడముచ్చు** to give an opportunity.

ఎడయు edayu. [Tel.] v. n. To stand aside. To separate. తొలగు, ఎడబాయు. **ఎడయిక edayika.** n. Separation ఎడబాటు, వియోగము.

ఎడయెడముగా eda-y-edamu-ga. [Tel.] adv. Separately, at intervals దూరదూరముగా.

ఎడరు edaru. [Tel.] v. i. To break భగ్గువగు. n. Interval, సందు. An opportunity సమయము. A misfortune అపద.

ఎడల edala. [Tel. plu: of ఎడ, the final A being the Locative sign.] prep. Towards, regarding, touching, in the matter of. In the event of, in case, if.

అట్లు చేసినయెడల in doing so or if it is done so. నాకు నన్ను చూచినయెడల if he saw me. నాయెడల regarding me. ఆయెడల on that occasion, or if so.

ఎడలింను or **ఎడలును edalintsu.** [Tel.] v. a. To separate, or unravel. To do away with. To remove, clear, loosen. To drive away వెడలింను, వదిలింను. **ఎడలు edalu.** v. n. To go, depart. వెడలు. To break వికలమగు, విచ్చిన్నమగు. To be thrown away విసర్జించు.

ఎడనాడు eda-vādu. [Tel.] n. The last one కడపటినాడు. A stranger అన్యకు.

ఎడపు edavu. [Tel.] adj. Distant, remote. దూరము. A. vi. 20.

ఎడసాల eda-sāla. [Tel.] n. A separate room, an antechamber. విడిగానున్నశాల.

ఎడటము edāṭamu. [Tel.] n. Sport, play, ఆట. Matter or subject, విషయము. Sar. Pad. ii. 9.

ఎడారి edari. [Tel.] n. A wilderness, a lonely spot. A desert వెట్లుచేములలేని పెద్ద నిర్జలభూమి. ఎడారివోవ a lonely path, a bye road.

ఎడి another form of ఎడు affix. (q. v.)

ఎడు edu. [Tel.] An affix denoting quantity (like full in a cup-ful, a bagful) పంచునాళ్లకము. మూరెడు a cubit, as much as a cubit. బాచెడు an ell-long. బుడ్డెడు a bottleful. To this word the affix ఏసి is sometimes added: గంపెజేసి by basketfuls, a basketful at a time. **ఎడు** or **ఎడి** an affix applied to participles, does not alter the sense, as పోవు or పోయెడు going.

ఎడ్ల Same as ఎడవ. ఎడ్లవగుచు much sorrowing BD. iv. 570.

ఎడ్లము etḷani. [Tel.] n. Folly, stupidity, అవివేకము. Evil, calamity. అపద. ఉ॥ "ఎడ్లముచున్నట్టికి నెవ్వరిు వేరరు లోకులేమియున్, నెడ్లలచేయనొల్లరు" VP. v. 102.

అడ్డమా eddamu. [Tel.] n. An obstacle ; op-
position అడ్డంకి, నిరోధము.

అడ్డె edde. [Tel.] adj. Ignorant మాధమైన. ఎడ్డె
వాడు or ఎడ్డెడు a boor, a fool. Vēma. ii.
68. ఎడ్డెతనమా edde-tanamu. n. Boorish-
ness.

అడ్డెన eddena. [Tel.] n. A table or high seat
on which the dinner service is kept
భోజనపాత్రముల నుంచుకొనే ఎడ్డెనపీఠము.

అడ్డు ellu. [Tel. Contracted from ఎడ్డులు]
n. Oxen, cattle దుక్కియెడ్డు plough oxen.

ఎతడు etadu. [Tel.] pron. Who. ఎవడు.

ఎత్తనగోల ettana-gōla. [Tel.] n. A rod
used as a lever to lift up bags of rice, &c.,
in order to place them on the backs of
bullocks గోనలెత్తి యెత్తనగోలులకు సాధన
మైన కర్త. A staff used to support anything
ఉపరిగా నానించిన కోల.

ఎత్తనగోలు ettana-gōlu. [Tel.] n. Beginning
ముఠలు, ప్రారంభము.

ఎత్తరమా or ఎత్తరపు ettaramu. [Tel.] adj.
High ఉన్నతము, ఎత్తు. ఎత్తరపుత్తరలు
ettara-kattaralu. n. Fragments, bits, shi-
vers. నానికత్తరపుత్తరలుగానున్నది he is silly,
or in his dotage.

ఎత్తి ettili. [Tel.] n. A means, instrument,
tool కొరముట్టు, సాధనము.

ఎత్తు ettu. [Tel.] v. n. To rise పుట్టు. To
occur, come about కలుగు. To start బయలు
దేరు. To come on (as a disease.) వానికి
అతివారము ఎత్తివది dysentery came on.
వానికి వెత్తియెత్తివది madness came on
him; he became mad. నాకు ఆకలియెత్తివది
I am hungry. గాలియెత్తివది the wind
arose. నేను వాంతియెత్తివది I vomited.

ఎత్తింను ettintsu. [Causal of ఎత్తు] v. t.
To lift. To cause to raise, erect, or build.
ఎత్తికొను or ఎత్తుకొను etti-kōnu. v. i. To
bear, to carry హోంచు. To attempt
యత్నించు, v. t. To rob అపహరించు.

ఎత్తికోలు etti-kōlu. n. An endeavour, a
beginning; striving, effort, intention,
purpose. ఆరంభము, ప్రయత్నము, సంకల్పము.
ఎత్తిపాడుము etti-podutsu. v. t. To taunt,
jeer, reproach నిందించు. ఎత్తిపాడువుమాట
a taunt, a reproach. నింద. ఎత్తిలి ettili.
adv. Hard. గట్టిగా. ఎత్తివేయు etti-vēyu.
v. t. To throw away, to strike out.
కొట్టివేయు, తిసివేయు; to slight, to despise
అలక్ష్యముచేయు.

ఎత్తు ettu. [Tel.] v. a. To take up, raise,
lift up పైకెత్తు. To take, to remove. తిసికొను.
To assume or take on oneself, to obtain or
acquire (a name.) హోించు, పొందు. మంచి
పేరెత్తు to acquire reputation. To cite,
quote, mention, adduce, introduce a
subject ప్రస్తావించు. మాటయెత్తు. To men-
tion by name, advert to, allude to. To
erect (a door or pillar.) To undertake. To
raise or levy (an army.) అరిదు జయమెత్తెను
he assumed a mortal body, he was born.
ఎత్తివ్రాయు to copy out or extract from a
book. గొంతుకొచ్చుచువు to read aloud. భిక్షు మెత్తు
to take or receive alms. తరుకురెత్తు to
assume lustre or become bright. నోరెత్తు
to open the mouth, to speak నేను నోరెత్తలేదు
I did not open my lips. గుప్పెత్తునాడు
he undertook the contract. దండెత్తు he
raised troops. తూము ఎత్తించు to open a
sluice. అలగెత్తు to open an అలగు (q. v.)
లంగరు ఎత్తు to weigh anchor. పరుగెత్తు to
take a run, to run. ఎత్తుకొనివచ్చు to fetch,
to bring away. పిల్లను ఎత్తుకొను to take up
a child. ఎత్తుకొనిపోవు to carry away or
remove, to steal. తిలవెమెత్తు to take alms,
to beg. విరులెత్తు to sprout, to send forth
shoots.

ఎత్తు ettu. [Tel.] n. 1. Height. ఉన్నతము.
2. Weight: బరువు, తూనిక. The weight
of a quarter of a maund, i.e., two viss,
or, six pounds and a quarter రెండువింశతి
కొలది. (A. v. 96.) A wreath of flowers.
పువ్వులెత్తు, పుష్పనరము. A move at chess

చదవించువు ఎత్తు; hence (metaphorically) a
contrivance, a trick, ఉపాయము; an
effort. ప్రయత్నము. ఎత్తులమారి a clever
man. ఎత్తుకట్టు or ఎత్తుచూచు to weigh, to
try. ఎత్తుకు ఎత్తు a Roland for an Oliver, one
device against another. ఎత్తు ettu. adj.
High, heavy. ఎత్తుపయము a sudden
journey.

ఎత్తుకోయ్య ettu-koyya. [Tel.] n. The ful-
crum or rest of a lever.

ఎత్తుగడ ettu-ga-la. [Tel.] n. An endeavour,
project. A contrivance. A manoeuvre,
device, trick. యత్నము, ఉపాయము. ఎత్తు
గడచేయు to endeavour.

ఎత్తుగడ్డలు ettu-gaddalu. [Tel.] n. The mov-
able earthen checks of a fire place. ఎత్తు
దుపాయిగడ్డలు.

ఎత్తుగున్న ettu-gunna. [Tel.] n. A young
elephant లేత యేనుగుపిల్ల.

ఎత్తుపడు ettu-padu. [Tel. from ఎత్తు] v. n.
To perish, to be abolished or done away
with, to fail చెడు. To grow feeble.
లేనలేకపోవు. ఎత్తుపడిన bedridden, feeble,
helpless. ఎత్తుపడ్డగుర్రము a horse that is
worn out. ఎత్తుపట్టు ettu-pattu. v. To
raise, to support, to prop up. To
urge, stir up, incite. H. i. 128. ఎత్తుపోవు
Same as ఎత్తుపడు.

ఎత్తుబరికాడు or ఎత్తుబరికాడు ettu-buri-kadu.
[Tel.] n. A thief, a rogue దొంగ, చోరుడు.

ఎత్తుభారము ettu-bharamu. [Tel.] n.
Plague, harassment, responsibility,
business. Ruin. పాడు.

ఎత్తువచ్చు ettu-vattu. [Tel.] v. i. To coun-
terpoise, to be equal to సరిపోలు. ఎత్తువేయు
ettu-vēyu. v. t. To weigh. తూను.

ఎత్తెల ettele. [Tel. ఎత్తు+ల] n. A snare for
fish (or for birds) చేపలకు పట్టెల (భార.
కాం. iii.)

ఎద eda. [Tel.] n. The heart. Fear. Growth.
ఎదను పెట్టు to keep or cherish in the

bosom. ఎదపడు eda-padu. v. i. To be
alarmed. భయపడు. ఎదాన (for ఎదను)
చేసికొను to purloin, to abstract or mis-
apply. ఎదాయుదలు dispersed, scattered.

ఎదాపు edāpu. [Tel. ఎద+పు] n. A cow in
heat అపోతుచే వీలుగానున్న ఆవు. ఎదబుకువు.
A cow ready for the bull. ఎద అయివది
it is in heat.

ఎది Same as ఏది.

ఎదిరించు ediri-rintsu. [Tel. from ఎదురు]
v. t. To face, front, resist, encounter.
ఎదుగు-తెనుగు.

ఎదుగు edugu. [Tel.] v. n. To grow పెరుగు.
To overtake. వారి నెదిరి లేకపోయెను. (Cudda)
pu) he was unable to overtake them.

ఎదురు eduru. [Tel.] v. n. To advance.
ఎదుగు. ఎదురుచూ Same as ఎదిరించు.
(q. v.)

ఎదురు eduru. [Tel.] n. The front. An
opponent ప్రతినిధి. adj. ఎదురు opposite,
other, అన్యమైన. ఎదురాడు edur-ādu.
(ఎదురు+అడు) v. i. To speak against, to
oppose. చూరాడు. ఎదురీడు to swim against,
to resist. ఎదురుకట్టుల or ఎదురుకట్టు
eduru-kattula. adv. In front ఎదుట.

ఎదురుసుచ్చిక eduru-kuttuka. n. The lock
jaw. ఎదురుకొను or ఎదుర్కొను eduru-
konu. v. n. & a. To go forward to meet.

To act against, to disobey. ఎదురగు, ఎది
రించు. ఎదురుకోలు or ఎదుర్కోలు edur-
kōlu. n. The mutual advances of the
relations of the bride and bridegroom
during the marriage. Going forward to
welcome a guest. ఎదురుగడ eduru-gada.

n. A joint bond, a reciprocal or mutual
agreement. ఎదురు ప్రాసిన ఒడిబడికలోనగు
నవి. ఎదురుగడగా ప్రాయము to write off (a
sum as balance.) ఎదురుగాలి eduru-
gāli. n. A head-wind, a contrary wind.

ఎదురుచూచు eduru-tsūtsu. v. n. To
look forward, expect ప్రతీక్షించు. ఎదు
రుపడు eduru-padu. v. To come for-
ward to meet. ఎదురుగావచ్చు. To be met.

వారు నాకు ఎదురవడివారు I met them.
ఎదురుపాలుకు eduru-paluku. v. n. To object, gainsay. **ఎదురుకొమ్ము** eduru-rommu. n. The chest or breast. **కొమ్ము** నడిమిభాగము. **ఎదురునడ్డి** cross interest. **ఎదురువ్యాజ్యము** eduru-vyajyamu. n. A cross suit. **ఎదురేగు** edur-egu. v. i. To go in the opposite direction to meet. **ఎదురుగాపోవు**. **ఎదురొత్తు** edur-ottu. n. A return push, shove for shove. **మాదొత్తు**. **ఎదురుకొరము** shaving against the grain, or, the wrong way.

ఎద్దడి eddaḍi. [Tel.] n. Lack, want, scarcity శబ్దము. adj. Poor దరిద్రమైన. **కూనగ్రమైన**. **ఎద్దడినీల** a place where there is no water నిల్వలభ్యము.

ఎద్దమా eddamu. [Tel.] n. A striped border. **ఎద్దపు తీర** eddapu-chira. n. A petticoat with a striped border.

ఎద్ది eddi. Another form of ఏది.

ఎద్దు eddu. [Tel.] n. A bullock, an ox; (plural ఎద్దులు, ఎద్దులు.) **ఎద్దునాలుక** Ox-tongue. a kind of plant, *Phlomis* or *Bremma esculenta* or *Elephantopus scaber*. దొప్పకము. **ఎద్దుపట్టు** eddu-pattu. v. a. To geld an ox **ఎద్దునకు** పిచ్చేలుతీయు. **ఎద్దుబలుపు** eddu-balupu. n. A bullock load. **ఎద్దుమాట్టె** eddu-mutte. (from ముట్టె a nozzle) a sort of root. **ఎద్దులవాడు** or **ఎద్దువాడు** eddula-vaḍu. n. A bullock driver. **ఎద్దుతేలు** (R. ii. 29.) n. The use of a bullock as a screen for the huntsman, like a stalking horse.

ఎద్దును edruṅṅu. Another form of ఎదురుచు or ఎదిరించు. (q. v.)

ఎన ena. [Tel.] n. Equality. సమత్వము. adj. Equal సమానము. **ఎనలేని** matchless. **వెండి కెనలు** నేరు the silvery stream.

ఎనబది, **ఎనశై** ena-badi. [Tel. ఎనుబది] n. Eighty.

ఎనమండుగురు or **ఎనమండు** enamanduguru. [Tel. from ఎనిమిది.] n. Eight persons. **ఎనిమిదిమంది**.

ఎనమండుము ena-man-dumu. [Tel. ఎనిమిది+తూము.] n. The measure of eight tooms.

ఎనమన్నూరు ena-man-nūru. [Tel. ఎనిమిది+నూరు] n. Eight hundred.

ఎనయు enayu. [Tel.] v. n. & a. To seem, to resemble. **పోలు**, **సరిపోలు**. To mingle, coalesce, unite. To accord. To associate, To participate in, enjoy, or suffer (as death.) **పొంకు**. **ఎనయుమి** ena-yami. n. Discord. **ఎనయించు** ena-yintu. v. a. To mix or mingle, join, unite. **ఎనయిక** enayika. n. Mingling, mixture, fitness. **పొందిక**, **సామ్యము**.

ఎనిక enika. [Tel. another form of ఎన్నిక] n. Counting కెనము. A yarn of 3 or 4 threads united.

ఎనిమిది or **ఎన్నిది**. enimidi. [Tel. ఇను+పది=ఎనిమిది lit. two less than ten] n. Eight. **ఎనిమిదిదినములు** 'Eight days' is used for 'a week.' **నేటికి ఎనిమిదోనాడు** this day week. **ఎనిమిదిదినాలనుండి లంకణముగానున్నాడు** he has been ill this week.

ఎనియు eniyu. [Tel.] v. i. To meet కలుగుకొను.

ఎను or **ఎనుప** enu. [Tel. from ఎనుము] adj. Of the buffalo. **ఎనుపపాలు** buffalo's milk బర్రెపాలు, నేరెపాలు. See ఎనుము.

ఎనుచు or **ఎనుపు** enuṅṅu. [Tel.] v. a. To mix, mingle, stir up. To think ఎంచు. To nip, pluck, twitch off చిరుపు.

ఎనుపుడు enupudu. [Tel.] n. Mixing, mingling, stirring up, nipping, gathering, plucking. ఎనుచులు.

ఎనుబది enu-badi. [Tel.] pron. Eighty. ఎనశై.

ఎనుము or **ఎనువెంటి** enumu. [Tel.] n. A she buffalo. బర్రె, నేరె. **ఎనుపోతు** enu-pōtu. A he buffalo.

ఎన్నడు en-nadu. [Tel. ఏ+నాడు] adv. When, what day. Ever, always. **ఎన్నడను** for ever, always. **ఎన్నడో** some time or other. I know not when. **ఎన్నటికిని** con-

stantly, ever. **ఎన్నటికైనా** ever, at any time. **ఎన్నాళ్లు** how many days, how long.

ఎన్ని enni. [Tel. from ఎంత] adj. How many. **ఎన్నినీళ్లు** how much water. **ఎన్నికెన్ని** అడి నను whatever any body says. **ఎన్నియేని** many **అనేకము**. **ఎన్నిట** in how many (things.)

ఎన్నిక ennika. [Tel. from ఎన్ను to count.] n. Reckoning; thought, calculation, esteem, estimation, idea, hope. **కెనము**, **తలంపు**. **ఎన్నికకడుపులు** cattle of value. **ఎన్నికచేయు** or **ఎన్నికపెట్టు** to count or reckon; to rate. **ఎంచు**, **రెక్క**-పెట్టు, **గణించు**. **ఎన్నికముని** a person of distinction. **ఎన్నికమాటలు** weighty words.

ఎన్ను ennu. [Tel. for వెన్ను] n. An ear of oorn కంకి.

ఎన్ను ennu. [Tel.] v. a. To count, reckon; think, esteem, believe. To care for, regard. To narrate ఎంచు, గణించు. **ఎన్నువ** ennuva. n. Reckoning ఎన్నిక. A song of mourning in which the virtues of the deceased person are extolled. **అడువారు** పిచ్చినపుడు పాడే చచ్చినవార చారిత్రము.

ఎన్నవి Same as ఎనుబది.

ఎపుడు or **ఎప్పు** Same as ఎప్పుడు.

ఎప్పుడు ep-pudu. [Tel. ఏ+పాడు] adv. When. ఏకాలము; **ఎప్పుటి** of what time. **ఎప్పుటికి** at what time, at any time, for ever. **ఎప్పుటికిని** ever, at all times, always. **ఎప్పుటికైనా** at any time. **ఎప్పుటివర** as usual. **ఎప్పుటివని** the usual employment. **ఎప్పుడెప్పుడని** కాచుకొనియుండినాడు he waited impatiently. **ఎప్పుడో** some time or other, I know not when.

ఎబ్బె ebbe. [Tel.] interj. Pish! foh! fye! **కోతను** తెలుపువారు. **ఎబ్బెట్టు** eb-bettu. n. Dislike అసహ్యము, అభ్యంతరము. **ఎబ్బెరాశి** ebbe-rasi. [Tel.] n. A slovenly man, a slut, a slattern. **కోతకలవాడు**, **కోతకలది**. **ఎబ్బెరికము** or **ఎబ్బెతనము** ebberikanu.

n. Nastiness, disgust, loathsomeness. **కోత**, **అసహ్యము**.

ఎబ్బెర, **ఎబ్బెరిత** or **ఎబ్బెరింత** ebbera. [Tel.] n. The bird called the grey hornbill. *Buceros Guginianus*, Jerdon No. 198. *Lophoceros birostris* F. B. I. **మాడు** ముక్కలపిట్ట.

ఎమిడికపాములు or **ఎమిడికలు** emidika-pamulu. [Tel.] n. Worms in the bowels. ఏటికపాము.

ఎముక or **ఎమ్ము** or **ఎమ్ముక**. emuka. [Tel.] n. A bone. A difficulty, a puzzle. **మారునియెముకలు** Coral. **ఎముకలవరుగు** or **ఎముకలవర్రు** skin and bone, a starved object. **ఎముకలేనిచెయ్యి** a liberal heart, (lit. a hand without a bone in it.) **ఎమ్ముతు** em-mūta. [ఎమ్ము+తు] n. Marrow మూలక.

ఎముకు emuku. [Tel.] v. a. To search. వెదకు.

ఎమ్ము or **ఎమ్ముక** emmu. See ఎముక.

ఎమ్మె emme. [Tel.] n. Loveliness, charm, desire, sport, dalliance. **విలాసము**, **మనో** వరత్వము. **ఎమ్మెకాడు** a beau, **విలాసవంతుడు**. **ఎమ్మెలాడి** a beautiful woman **విలాసిని**.

ఎమ్మెయి em-meyi. [Tel. ఏ+మెయి] adv. How? in what way.

ఎయిచు eyidu. [Tel.] v. t. To follow, to go after వెంబడించు, **కూడాపోవు**. To attain పొందు.

ఎయ్యది eyyadi. [Tel. ఏ+అది] pron. Which ఏది.

ఎర era. [Tel.] n. Food. A bait: an incentive. An earthworm, because used as a bait. **వానపాము**. A sacrifice of flesh. బలి. (M. IX. ii. 120). Sorrow, sadness **నగనము** ఆ శబ్దముగొమ్ముక్క యెర కనుగొన్నాడు he discovered the recondite sense. **ఎరకొను** eru-kōnu. To take a bait. To devour. To get angry కోపించు.

అర era. [Tel.] adj. Red ఎర్రని. **అరకండు** era-kanlu. n. An infant తరిల్లి, శిశువు. ఎరమంటలు redness, red flames.

అరక eraka. [Tel.] n. Wing రక్క. A rib. పశ్చిమముక. Shoulder భుజము.

అరగలి eragali. [Tel.] n. Wildfire. కాల్చిచ్చు, దావాగ్ని.

అరగు eragu. [Tel.] v. i. To descend దిగు. To salute, to make a bow to, to bow down to, to prostrate oneself నమస్కరించు, మ్రొక్కు. **అరగుడు** eragudu. n. Salutation నమస్కారము.

అరతి erachi. [Tel.] n. Flesh, meat, మాంసము. **అరతిండి** erachi-tindi. n. One who eats flesh. An Asura ఆసురుడు.

అరపకము era-parikamu. [Tel.] n. Dislike, reluctance. కోక.

అరవలి Same as ఎరలి. (q. v.)

అరపు Same as ఎరుపు. (q. v.)

అరసంజే era-sanza. [Tel. ఎ=ఎర్ర] n. The dawn or the sunset time. ప్రాతస్సంధ్య, సాయంసంధ్య.

అరకే Same as ఎరుక. (q. v.)

అరిగించు or అరుగించు erigintsu. [Tel. causal of ఎరుగు.] v. t. To make known, declare, notify, proclaim, explain, reveal. తెలియ జేయు.

అరియు eriyu. [Tel.] v. n. To burn; to pine, to sorrow. కాలు, మందు, బాధపడు, పరితపించు. **అరియించు** eriyintsu. v. a. To cause to burn. To inflame, afflict, hurt.

అరుక eruka. [Tel. from ఎరుగు] n. Knowledge, understanding. తెలివి, జ్ఞానము; acquaintance పరిచయము; notice, information, report, intimation. Fortune-telling సోద, హోసనము. ఎరుక చెప్పు to tell fortunes. ఎరుక చేయు to make known, to give notice, inform, intimate, signify. తెలియజేయు. ఎరుకపడు to be plain or

evident స్పష్టమగు. ఎరుకమాలిన senseless, foolish, brutish తెలివితేని. **అరుకుమ** erukuva. n. Knowledge ఎరుక, తెలివి.

అరుకు eruku. [Tel.] n. A hillman, a wild man కొరతుడు. A hunter వ్యాధుడు. ఎరుకుల రేడు a highland chief. ఎరుకుల వాడు a gypsy. ఎరుకలది, ఎరుకత or ఎరుకలసాని a woman of this tribe: a witch, a gypsy, wench దైవజ్ఞ.

అరుగించు erugintsu. See ఎరిగించు.

అరుగు erugu. [Tel.] v. a. To know, be aware of, to understand. తెలిసికొను, గ్రహించు. వాడు దానిని ఎరిగి చేసినాడు he did it on purpose or intentionally, or ఎరుగకచేసిరి they did it unintentionally ఉపకారము ఎరిగినవారై being grateful, feeling one's kindness. మారు ఎరిగియుండవలసింది I call upon you to be witness or to observe this. సత్తువయ్యరి లంకణముకట్టవలసి నది let the patient be kept fasting in proportion to his strength. ఎరుగని ignorant, innocent. దేహమెరుగక being stupified, or insensible. ఎరుగవా don't you know? ఎరుగను I do not know. మేము కుడిచేయ్యి ఎడమచేయ్యి యెరుగనివారమై as we are such simple people that we do not know our right hand from our left మేనుబిడ్డయెరుగకమునుపే when I was an infant, before I knew anything. ఎరిగితెచ్చుట గాని యెరుగక కాదు I was well aware of what I was bringing: I did not bring it unknowingly. పాలుయెరుగని భాగ్యము fortune that knows no decline. **అరుగిమి** erugami. n. Ignorance తెలియదు.

ఎరుపు erupu. [Tel.] n. Redness, red. ఎర్ర దనము.

ఎరువు eruvu. [Tel. from ఎరుకు lit. Dried in the sun.] n. Manure వైరుకై చేర్చిపెట్టిన పేడ. **ఎరువాటు** eru-vatu. n. Manuring (a field, &c.) ఎరువుకట్టట.

ఎరువు eruvu. [Tel.] n. Lending, loan. బదులు. ఎరువు ఇచ్చు to lend. ఎరువు తీసికొను to borrow.

అరుసు erusu. [Tel.] n. Jealousy, envy కుర్వ్య.

ఎర్ర erra. [Tel.] n. An earthworm. Any bait used in fishing. ఎర. గాలమునకు ఎర్ర చచ్చినట్లే లొంగియుండినాడు he was as submissive as a worm in the hook.

ఎర్ర, ఎర్రన erra. [Tel.] n. Redness ఎర్ర దనము, ఎరుపు. ఎర్ర or ఎర్రని adj. Red, scarlet, crimson. ఎర్రనివాండ్లు people of fair complexion. కన్ను తెర్రచేసి పరికినాడు he spoke with eyes inflamed with fury. ఎర్రనియేగాని నావద్దలేదు I have not even a copper with me. **ఎర్రకాళ్లబిడ్డి** erra-kallajitta. n. A small bird, *Pyctorhis sinensis*, the Yellow-eyed babbler (F. B. I.) **ఎర్రకాళ్లకొంగ** erra-kalla-konga. n. The painted stork or pelican, ibis, *Pseudotantalus leucocephalus* (F. B. I.) **ఎర్రకోడి** erra-kodi. The common spur-fowl. The painted sort is చిములకోడి.

Jerdon. No. 74. **ఎర్రగడ్డ** erra-gadda. An onion, the red garlic. **ఎర్రగొల్లలు** erra-gollalu. The name of a certain tribe.

ఎర్రగొగిల erra-gogila. [Tel.] n. A large red spider. **ఎర్రచీమ** erra-chima. A red ant. **ఎర్రచేమంతి** erra-chemanti. Red chrysanthemum. **ఎర్రన** errana. n. Redness ఎరుపు. **ఎర్రపోతమ్మ** erra-potamma. n. The name of one of the village goddesses, supposed to cure diseases among cattle. **ఎర్రబారు** or **ఎర్రవారు** erra-baru. v. i. To become red. **ఎర్రనగు** ఎర్ర మన్ను erra-mannu. n. Red earth. **ఎర్రమంటి గువ్వ** erra-manti-gurva. n. The rufous-tailed finch lark. *Ammonanus phoenicea* (F.B.I.) **ఎర్రమల్లె** erra-malle. Red jasmine.

ఎర్రమీను erra-minu. Red fish. **ఎర్రవేలుపు** erra-velupu. The red god, i.e., fire. అగ్ని.

ఎల ela. [Tel.] n. A witness సాక్షి. adj. Young, tender, delicate. లేత; slight క్షుల్లము, ఎలదీనబోడి. A young sprig; a maiden

ఎలనవు a smile. adv. Slightly. స్వల్పముగా. ఎలనగుచుక slightly laughing, smiling. ఎలనీరు the water of a tender coconut. ఎలప్రాయము tender age, youth. యౌవనము. A. v. 153.

ఎలక Same as ఎలక.

ఎలకోడి ela-kodi. [Tel.] n. The hoopoe, *Upupa indica* (F.B.I.) గొల్లభామ.

ఎలగోలు ela-golu. [Tel.] n. Uproar, confusion కలకలము. Marching in front ముందు నడచుట. The van or front of an army. The chosen troops. దండుకుముందు పోయే బలము. A. iv. 95. 169. Parij. ii. 62; iii. 98. T. iv. 104; v. 22. ఎలగోల్ పగడము the shock of battle. ఎలగోల్ జల్లు. (A. iv. 127.) a rushing gust of rain, a smart shower. మొదట పలుపలుమని నచ్చువాన. Adj. First మొదటి.

ఎలదోట ela-dotu. [Tel.] n. A park, a garden ఆరామము.

ఎలనాగ ela-nagu. [Tel.] n. A nymph, damsel, maid. ఇంతి. Vish. vi. 221.

ఎలమి elami. [Tel.] n. Pleasure. Satisfaction. సంతోషము, తృప్తి. ఎలమిని pleasantly. **ఎలమికాడు** elami-kadu. n. A cheerful or jolly man. చిలాసవంతుడు.

ఎలము elayu. [Tel.] v. n. To go near. చేరు. To enter ప్రవేశించు. To have కలగు. To be eager for ఆసక్తిపడు. To enjoy. పొందు.

ఎలరు elaru. [Tel.] n. Joy సంతోషము. **ఎలరారు** elar-aru. v. i. To rejoice ఒప్పు. **ఎలరును**, **ఎలరుపు** elarutsu. To arise or appear: to be produced or manifested. ఆపకయించు, పొందు. To rejoice సంతోషించు. **ఎలరుపు** or **ఎలరుపు** elarupu. n. Joy సంతోషము.

ఎలిక elika. Same as ఎలక. (q. v.)

ఎలిసె elise. [Tel.] n. A ledge or board placed as a shelf under a roof. అటక, కెరెసె.

ఎలుక or **ఎలిక** eluka. [Tel.] n. A rat. ఎలక. చెవి ఆకు a herb like mint eaten in a time

of scarcity. Various fish of the species Balista are called by this name. చూరలక a mouse. కంఠలక a musk-rat కేంకే. ఎలికపాములు worms in the bowels. ఎలిక పాములు ratsbane.

లుగు or లుగు elugu. [Tel.] n. A voice, cry, note, sound. కంఠస్వరము, కూత. ఎలుగొడుగు she raised her voice and wept. ఎలుగించు elugintsu. v. n. To cry. కూయు. Vasu. ii. 28. లుగు or లుగుగొడ్డు or లుగుబంటి or లుగు మంటి elugu. n. A bear. లుగులు bears.

ల్ల for లెల్ల ella. [Tel.] n. White-washing as a house. ఇంటికి ల్లకొట్టించు to white-wash a house. adj. White లెల్లిన. ల్లగిన ell-agise. n. White flax.

ల్ల ella. [Tel.] adj. All సమస్తము. This adjective is generally used after the noun as అక్కరపడినప్పుడెల్ల whenever requisite, lit. at all times when wanted. కాని నిజ చరచునైనట్లెల్ల అతనిచని he must prove every word of it. వాడు అడిగినట్లెల్ల యిది this was all he asked. రెండుగడియలకొద్దా వస్తాడు he will come in about two hours. అడిగినప్పుడెల్ల whenever (I) asked. ల్ల వస్తుడు ellappudu. (ఎల్ల+అప్పుడు) adv. Always, frequently. ఎల్లవాడు every man ప్రతిమనుష్యుడు. ల్లరు or ల్లవారు ellaru. n. All persons, all men.

ల్ల ella. [Tel.] n. Limit, boundary. ఎల్లరాయి boundary-stone.

ల్లమ్మ ellamma. [Tel.] n. Ellamma, a Dravidian goddess.

ల్లము ellamu [Tel. from ఏడు+పలము] n. Seven polams ఏడుపలములు.

ల్లాపి ellapi. [Tel. ఎల్ల+అపి] n. One who robs people within a certain tract of country. ఒక యెల్లయందుండి దోచుకొనేవాడు. A rogue, a swindler. కాం. ఎల్లాపిత్తనము ellapi-tannamu. n. Cunning, guile, roguery, swindling. ఎల్లాపిత్తె ellapi-katte. n. A female swindler.

ల్లి elli. [Tel.] n. To-morrow. The next day. Also, an umbrella గొడుగు, M. XII. iv. 381.

ల్లికము ellidamu. [Tel.] n. Strangeness, oddity. Strange behaviour, scorn. చులకన తనము. ఎల్లికమైరి they were treated strangely. Manu. ii. 45. ఎల్లికడు ellidudu. n. A despicable or low man చులకనివాడు.

ల్లుండి ellundi. [Tel. ఎల్లి+ఉండి] n. The day after to-morrow. తనపట్టులుంటు either to-morrow or the day after.

వడు or వచ్చడు or ఎవ్వడు evadu. [Tel. ఏ+వాడు] Pron. Who. Plural ఎవరు, ఎవ్వరు. Who. ఇట్లా యెవ్వరున్నా చేయరు nobody does so. ఎవడేనియు whosoever ఎవడైనా any one. ఎవ్వరి సొమ్ము వారికి ఇమ్ము give each his own money. ఎవ్వరితరము వారికి మట్టి ఉన్నది all of them have received their wages. ఎవూరేరు nobody is there.

వతె evate. [Tel. fem. sing. of ఎవడు] pron. Who, which woman.

వరు varu. [Tel.] plural of ఎవడు. (q. v.)

వవి or వచ్చి Same as వవి.

వచ్చడు See ఎవడు.

వచ్చి Same as వవి. (q. v.)

ఎస esa. [Tel.] n. Greatness. అధికతము. adj. Very much అత్యంతము.

ఎసకము esakamu. [Tel. from ఎసగు] n. Delight, joy. ఉత్సాహము, ఉల్లాసము. Way, manner విధము.

ఎసకొను esa-konu. [Tel.] v. i. To be excited పురికొను. ఎసకొల్పు or ఎసవెట్టు esa-kolpu. v. a. To stir up, excite, tempt. ప్రేరేపణచేయు, పురికొలుపు.

ఎసగు esagu. [Tel.] v. a. To be or happen. To arise, appear, or be felt, as a passion. To increase. తనరు, అతిశయించు. కోపమెసగు angrily. హస్తమెసగు joyfully. శ్రేణి మెసగు prosperously. సంతమెసగు cheerfully. మరులెసగు amorously. కంఠకావ్యా

మెసగు (her) bracelets ringing aloud. హాలు మెసగు beautifully హాలుపారు.

ఎసరు esaru. [Tel.] v. i. To increase. హారు, అతిక్రమించు. n. Water boiled for the purpose of cooking food వంటనై సగతై నీరు. (infl. ఎసటి, loc. ఎసటు) ఎసటిపోరలు esati-potalu. n. Rice ready to be cooked. ఎసరు నేయదగిన బియ్యము. ఎసరేగు esa-rēgu. v. i. To increase, to be full విజృంభించు

ఎసల esala. [Tel.] n. A flat earthen vessel.

ఎసలూరు esa-laru. [Tel. ఎసలు+అరు] v. n. To be full: to teem: to appear. నిండి యుండు, ఒప్పు. "చిత్తమునకింపెసలూ" M. XII. vi. 581. "మట్టిమట్టులము నొప్పెసలూరను" V. P. i. 137.

ఎసలిక esalika. [Tel.] n. Leisure. నీరక, ఆనకాశము.

ఎసలు esalu. [Tel.] n. Sand. బంగారముల gold dust or sand of gold. (Swa. ii. 40.) Also, a melee దొప్పయ్యుటము.

ఎసవు—another form of ఎసరు. (q. v.)

వె

వె. The long vowel E. as a in fare.

వె The pronoun or sign of question; interrogative adjective. Which, what. Thus ఏ చెట్టు which tree? ఏ పిల్లలు what children? or, if అయినా is affixed to the word with which it is used, it is translated any: as ఏ చెట్టుయినా, ఏ పిల్లలయినా any tree, any children.

వె. An affix denoting emphasis: thus, నేనే I myself. నాడే that very man. మేమే we ourselves. This is sometimes doubled. Thus అతడేనే he himself.

వె. An affix denoting 'only': by oneself, without others' help. నేనే పోతిని I alone went. నానియింటికి మాయింటికి ఒకనోడే అడ్డము there is only a wall between his house and mine. ఆ దెప్పి ను నేనే చేసింది I did that sum myself.

ఏ. An affix denoting denial or negation. అది నీకు తగునే does it befit you? no.

ఏ. An affix denoting that a female is addressed ఏమే. O woman!

ఏ. An affix having a demonstrative force. అతడే నాయున్న, there! that man is my brother.

ఏండ్లు endlu. [Tel. plural of ఏడు.] n. Years.

ఏండ్లు పూండ్లు endlu-pāndlu. Many years. "ఏండ్లను పూండ్లను బట్టు." Swa. i. 35.

ఏకగుడు eka-gudu [Skt.] n. An unassisted man. అసహాయుడు.

ఏకచరము eka-charamu. [Skt.] n. The "solitary animal," a name for the rhinoceros or the wild hog. Manu. iv. 52. అచవివంది, లేక, ఖడ్గముగము.

ఏకట eka-ta. [Tel.] n. Prospect, hope. అశేతు, మిక్కిలి అశేతు.

ఏకతము ekatamu. [from Skt.] n. Solitude. A place fit for consultation అలోచనకు తగిన చోటు. Consultation అలోచన. ఏకతమాడిరి they talked in secret. Swa. v. 119. Bilh. iii. 65 ఏకతమైన lonely, uninhabited.

ఏకతాళము eka-tālamu. [Skt.] n. Harmony. నాలుగుక్షరములకాలము, ఏకతాళముకలిగి harmoniously, keeping time together.

ఏకత్వము ekatvam. [Skt.] n. Oneness, singleness, unity, identity.

ఏకవంతుడు eka-dantudu. [Skt.] The single-tusked one, i.e., Gaṇēśa. వినాయకుడు.

ఏకదృష్టి eka-drishti. [Skt.] n. One that has only one eye. ఒక్కచూపుగలది. A crow కాకి.

ఏకదేశము eka-dēśamu. [Skt.] n. A part, భాగము. ఏకదేశమునైన of one and the same country. ఏకదేశులు men of the same place, fellow-country-men. ఏకదేశముగా నాట్లాపి to revile, to talk lightly of

పకన *ekana*. [Tel.] n. Border అంచు. "బద్ధ కంచము పకనమంచును."

పకపది *eka-padi*. [Skt.] A narrow path, a way మార్గము, దోవ.

పకము *ekamu*. [Skt.] pron. One. adj. Sole, single, only, general, universal, uniform, combined, matchless, unequalled, chief. Joined, combined. **పకదీక్షగా** unintermittingly, incessantly. **పకముగా** all at once, unitedly. **పకతిరగడము** ceaseless roaming. **అతడు పకతీని ఉండే మనిషి** he is a regular or steady person. **రాత్రి యేకముగా మెరిసింది** it lightened incessantly all night. **పకముచేయు** *ekamu-cheyu* v. a. To make one, unite, gather together. **పకకాలంబన** at one time, simultaneously. **పకకాలినుడు** *eka-kalinudu*. n. A contemporary. **వారు న్ను పీరున్ము** **పకకాలినలైనందున** as these men were contemporaries : **పకకుండులుడు** *ekakundalu lu*. [lit. Having one earring] n. An epithet of Kubera. **పకగర్భజనితులు** *eka-garbhajantulu*. adj. Uterine, of the full blood. **అతడున్ను నేనున్ను** **పకగర్భజనితులమునక** as he and I are sons of the same parents or uterine brothers. **పకగ్రీవము** *eka-grivamu*. adj. Unanimous, joint. **పకగ్రీవముగా** unanimously, jointly. **పకచక్రధిపతి**, or **పకచక్రధిపతి** *eka-chakradhipati*. n. A sole ruler, an absolute monarch. **పకచింత** one sole or engrossing thought or pursuit. **పకజన్మగా** *ekanjishtha-ga*. adv. With a single eye or intent, resolutely, faithfully, thoroughly, downright. **పకపత్నివ్రతుడు** *eka-patnivrathudu*. n. A monogamist, a man with one wife. **పకభోగగ్రామము** *eka-bhogagramamu*. n. A village held by one owner, or tenant. **పకమనస్కులై** *eka-manaskulai*. adv. With fixed attention, with a single heart. **అందరు పకమై నామీద పడ్డారు** they fell upon me in a body. **పకవర్ణముగానున్నది** it is all of one sort or colour. **భువనైకమంది** an unrivalled beauty. **పకశిలానగరము** *eka-silana-nagaramu*. n. (lit. One stone-town.) A

town built near a single rock or hill. The Skt. translation of బరంగల్లు Warungul a town in the Nizam's Territories. **పకాధిష్ఠితుడు** *eka-dishthitamu*. adj. In one hand : in one person's sole power. M. I. ii. 200.

పకరా or **పకరా** or **పకరము** *ekara*. [Eng. acre.] n. An acre.

పకరి *ekari*. [Tel.] n. A particular class of gypsies, or aboriginal people. కిరాతధేదము.

పకరు or **పకారు** *ekaru*. [Tel.] v. i. To swell. **వచ్చిపోవు**.

పకలము or **పకలిడు** *ekalamu*. [Tel.] n. A wild hog. అడివిపంది. See Kaliab. Mah. iii. 69. regarding pork chops, and Paidim. ii. 67 describing a herd of swine. Also G. viii. 12. 21. Parij. iii. 31. Suca. i. 186, &c.

పకవచనము *eka-vachanamu*. [Skt.] n. The singular number.

పకస్థులు *eka-sthulu*. [Skt.] adj. Leagued, united.

పకాంగి *ekangi*. [Skt. ఏక+అంగి] n. A recluse, a solitary. ఒంటివాడు. **వాలందరున్ను చచ్చి పీడు పకాంగిగా నిలిచినాడు** he alone survived. **పకాంగిలోకరక్షకం** అని ఒంటివాడుగానున్నాడు he is alone, the last of his race.

పకాండము *ekandamu*. [Tel.] adj. Solid, made of one piece of wood. అఖండము.

పకాంతము *ekantamu*. [Skt.] n. Solitude, secrecy. **పకాంతముగా** secretly. **నన్ను పకాంతముగా పిలిచెను** he called me aside, or in secret. **పకాంతభక్తి** unostentatious or unwitnessed piety. **పకాంతమైమాట** a secret.

పకాశి *ekali*. [Skt.] adj. A solitary man, a lonely man. ఏకకుడు. **పకాశిత్వము** *ekakitramu*. n. Loneliness.

పకాగ్రుడు *ekagrudu*. [Skt. ఏక+అగ్రుడు] adj. Attentive, intent. ఒక్కదానియందే మనస్సును నిలిపినవాడు. **పకాగ్రచిత్తుడు** having his heart bent on some one thing.

పకాదశము *eka-dashamu*. [Skt.] a d j. Eleventh పదునొకండవది. **పకాదశి** *ekadashi*. n. The eleventh day of each lunar fortnight : **కొలియేకాదశి** another name for అమావస్యయేకాదశి which is an annual fast. **వైకుంఠయేకాదశి** a fast held about the 20th of December.

పకారు *ekaru*. [Tel.] v. i. To whimper, whine, fawn, long for. To languish, pine away. **కృశించు, ఉడుగు. వాలకు ఏకారం ఉండే** a child that is pining for milk "వెలల నేకారుమదినిల్లువిలులకాచి." H. ii. 112.

పకావళి *ekavali*. [Skt.] n. A sort of necklace consisting of one string of pearls or beads. ఒంటిపెలవళిము. Swa. v. 125.

పకాహము *ekahamu*. [Skt.] n. A certain funeral rite held by Brahmins on the eleventh day after a man's death.

పకాక్షరము *ekaksharamu*. [Skt. ఏక+అక్షరము] n. A monosyllable.

పకీకరణము *eki-karintu*. [Skt.] v. n. To unite, become one. L. XIX. 316.

పకీభవించు *eki-bharintu*. [Skt.] v. n. To coalesce, unite, harmonise, accord. ఒక్కటియగు. **పకీభవించి** or **పకీభావముగా** unitedly, jointly. **పకీభావము** *eki-bhavamu*. n. Coalescence, uniting, union. ఒక్కటియగుట, ఐక్యము.

పకు *eku*. [Tel.] v. a. To beat కొట్టు. To pick, beat, or clean cotton. **ఏకీకరించు** cleaned cotton. To slander, defame. **దూరు, నిందించు. వాణ్ని యేకీకరించు** they defamed him. **పకించు** *ekintu*. [the causal of పకు] v. t. To cause to pick or clean cotton. **అతని చేత దూరిన యేకించినారు** they made him clean the cotton. **పకు** n. A flock of cotton or wool. **పకులువదుకు** to spin cotton. **పకుడు** *ekudu*. n. Cleaning cotton. **దూరిన యేకడము.**

పకే *eke*. [Tel. ఏ+అక్క] pron. Who? (fem.) ఏస్త్రీ. See ఆక she.

పకోత్తరము *ekottaramu*. [Skt. ఏక+ఉత్తరము] adj. More by one, increased by an unit. "అకాకాదిభూతంబు రేకొట్టె నుంబులైయెండు" Padma Puran. VI. 15. the five elements, ether, wind, fire, water, and earth have each one attribute (or quality) more than the one next named. Earth has five qualities as weight, taste, extension, &c., water has only four, fire has only three, &c. Thus each class is more by one than the next. **పకోత్తరవృద్ధి** the addition of one : increase by one unit : one more. **పకోత్తరకతము** one hundred and one.

పకోదర *ekodara*. [Skt. ఏక+ఉదర] adj. Of the same womb. **పకోదరస్వామి** as brothers and sisters. Affectionately. **పకోదరులు** *ekodarulu*. n. Uterine brothers or sisters.

పకోద్దిష్టము *ekoddishtamu*. [Skt. ఏక+ఉద్దిష్టము] adj. In memory of a person. **ఒకడుగ్నే శింపబడినవాడుగా** అది. A certain funeral rite ఒక ప్రాధము.

పగలి or **పగిలి** *egali* [Tel.] n. That which fertilises or enriches land **నీలిచైరు నిండా యేగలి** indigo enriches the land (Cuddapa)

పగాని (or **యాగాని**) *egani*. [Tel.] A half-penny, called two pies or 6th part of an anna. **దుగాని** Thus noted in accounts ౯౭.

పగు *egu*. [Tel.] v. n. To go, resort, repair. **పోవు. పగించు** *egintu*. To send, to make one go. **ఊరేగించు** To carry (a god, a married couple, &c.) in procession through the town. **పగువెంచు** *egu-dentsu*. [Tel. పగు+వెంచు] v. i. To go, proceed, repair, resort.పోవు. Also, to come వచ్చు. **పగుపెండ్లి** *egu-pendli*. n. A procession in which the bride and the bridegroom are carried through the streets of a town at the end of a wedding పెండ్లికడపలు పధూవరలను ఊరేగించునట్టివేడుక.

పగురు or **పవురు** *eguru*. [Tel. from పగు five.] n. Five men అయిదుగురు.

ఏను *egusa*. [Tel. ఏను+కుంఁచే] n. Five Kunchanis, i.e., ten measures. అయిదుకుంఁచే మలు.

ఏవే or ఏవ *ēva*. [Tel. vulgarly వ్యాస] adj. Wild, rude, vulgar, savage, ప్రామ్యము. Crooked or distorted వక్రము. అక్కడిమాట అక్కడయేన, ఇక్కడిమాట అక్కడయేన our language sounds rude to you, and your's sounds rude to us.

ఏమ *ēsu*. [Tel.] v. n. To increase, exceed. పెరుగు, అతిశయించు, అధికమగు. ఏవినభీతి excessive terror. ప్రబలమైనభీతి, అధికమైన భయము. ఏవినచీకట్లు extreme darkness. A. v. 127; v. 56. ఏమే or ఏపు *ēsu*. v. a. To heat, burn. To vex, torment, grieve, plague, take vengeance on. బాధించు.

ఏట *ēta*. [Tel.] adv. Annually, per annum (the abl. of ఏడు a year). రెండవయేట in the second year.

ఏట *ēta*. [Tel. for వేట] n. A ram, a he-goat.

ఏట or ఏటము *ēta*. [Tel.] n. Side పక్షము. "ధర్మంఁటేముగా" on the side of justice, in behalf of justice. adj. Much, great. అతి శయమైన. ఏటంపుసంపద great wealth. అతిశయమైన ధనము. (BD. iv. 699-)

ఏటవారు *ēta-vālu*. [Tel. from ఏటి of a stream+వారు.] n. Slant, slope. వంపు. "ఏటవారువడి అనగా వంపుగా వారి." A. IV. 98. 127. 130.

ఏటి *ēti*. [Tel.] adj. The inflected form of ఏరు a river and of ఏడు a year. ఏటిబట్టె a canal cut from a river (Vizāg.)

ఏటిక పాములు *ētika-pāmulu*. [Tel.] n. Worms in the bowels.

ఏటికి *ētiki*. [Tel. for ఏమటికి] adv. Why? wherefore? ఎందుకు. అది నాకు నేటికి what's that to me? Swa. iii. 6.

ఏటికొలు *ēti-kōlu*. [Tel.] n. Salutation, prostration నమస్కారము.

ఏటిరింత *ētrinta*. Same as ఏత్రింత. (q. v.)

ఏటిరేడు *ēti-rēdu*. [Tel. ఏటి from ఏరు a stream]. n. The lord of rivers. The Ocean సరస్వతి, సముద్రుడు.

ఏటు, i.e., వేటు *ētu*. [Tel.] n. A blow. బిచ్చ. బారు ఏటు తగిలినది the blow grazed (his head.)

ఏటేట *ēt-ēta*. [Tel.] adv. Annually, year by year.

ఏత్రింత *ētrinta*. [Tel.] n. The bird called a king-crow: or drongo, *Dicrurus ater* (F. B. I.) పసులపోలిగాడు, భారద్వాజము, కాటుకపిట్ట " ఏనుగుకు ఏత్రింతరాయభారము " (Prov.) much aid can the king-crow give to the elephant!

ఏత్రింత *ētrinta*. [Tel.] n. A certain plant. Rox. iii. 403.

ఏడ *ēda*. [Tel.] adv. Where ఎక్కడ.

ఏడక *ēdaka*. [Skt.] n. A ram.

ఏడము *ēdamu*. [Skt.] adj. Deaf. ఏడముకము Deaf and dumb. ఏడముకాడు *ēda-mukudu*. n. A deaf mute. చెబితమాగ. A cheat మోసకాడు.

ఏడకులయరటిచెట్టు *ēd-akula-y-arati-chet-tu*. [Tel.] n. The seven leaved plantain tree; *Alstonia scholaris*, commonly known as *Ditu Bark*. (Watts.)

ఏడగోడము *ēdagōdamu*. [Tel.] n. Contradiction, confusion. విరుద్ధము. ఏడగోడముగా in confusion, contrariwise.

ఏడటలాడించు *ēd-āṭal-ādintsu*. [Tel.] v. t. To annoy, to torment. మిక్కిలి శ్రమపరుచు, స్వప్నాననములను కలగజేయు.

ఏడది *ēd-adi*. [Tel. ఏడు+ Skt. ఆది] n. A year, సంవత్సరము, ఏడు.

ఏడి *ēdi*. [Tel.] adv. Where is (he.) ఏడి నీ రమ్మడు where is your brother? వాడేడి where is he?

ఏడిక *ēdika*. [Tel. cf. Tam ఆడు.] n. A ram పాట్టేలు.

ఏడికొల *ēdi-kōla*. [Tel.] n. The pole or shaft of a plough. నాగటికొయ్య.

ఏడు *ēdu*. [Drav.; Turkish *yedi*.] n. Seven. ఆరుమొకటి. ఏడనిమిది seven or eight. వాడు నీకంటే ఏడారులు ఎగచదివినవాడు he is ten times worse than you. Lit. he has read seven leaves further than you (in roguery.) ఏడుగురు seven persons. ఏడుమంది. ఏడు *ēdu*. [Tel.] n. A year. (plu. ఏండ్లు or ఏడులు or ఏళ్లు) ఏండ్లన్నము [ఏడు+అర్ధము] a year and a half. ఏండ్లు పూండ్లు many years. ఏడు *ēdu*. [Tel.] pron. Who? ఎవడు.

ఏడుగడ or ఏడ్లడ *ēduḡaḍa*. [Tel. ఏడు+కడ (lit.) the place where your ఏడుపు complaint is listened to or కడ means end. So ఏడుకడ means the end of sorrow, that is, refuge.] n. Quarter, patronage, refuge. రక్షకము. Protector, patron. రక్షకుడు, దిక్కు "మనస్థప్రేంతకొటికేడుగడ."

ఏడును or ఏడుపు *ēduṭṣu*. [Tel.] v. n. To weep. To complain. ముక్కుతో ఏడ్చి సమ్మతించి వాడు he submitted with a bad grace. ఏడిపించు *ēdi-p-intsu*. n. To make one cry or weep.

ఏడుడి *ēduḍi*. [Tel. ఏడు+ఉడి] n. The rite performed on the next anniversary of a death. సంవత్సరీకము, అర్ధీకము.

ఏడుడు *ēduḍu*. [Skt.] n. A deaf man. చెబితీ వాడు.

ఏడుపు or ఏడుపు *ēdupu*. [Tel. from ఏడు] n. Weeping, complaint, grievance. Longing, strong desire, or bent of mind. నీయేడుపు నీవు చెప్పు tell your tale yourself. ఎవడి యేడుపు వాడు ఏడుస్తాడు every man knows his own troubles. ఇది వాటికి ఒకటే యేడుపు this is what they have set their hearts on.

ఏడైర *ēḍera*. [Tel.] n. Fury, anger, perseverance. అతిశయము, సామర్థ్యము, శక్తి, ఘరా

ఏత్త *ēttera*. [Tel.] n. Fury, anger, perseverance. అతిశయము, సామర్థ్యము, శక్తి, ఘరా

క్రమము. adv. Much మిక్కిలి; at once, quickly క్షణముగా

"అన్యహీను పెన్నురిముననాటే నారధకుడొక్కసముజ్జ్వల బాణమేడైన్." M. IX. i. 210.

ఏడ్డుము *ēd-dumu*. [Tel. ఏడు+కూము] n. The quantity of grain, &c., containing seven bushels or కూములు which is ciphered thus ఖం.౨.

ఏణము or ఏణి *ēnamu*. [Skt.] n. A gazelle or black antelope. పెద్దికన్నులుగల నల్లయ్యిర్తి. ఏణనయన *ēna-nayana*. adj. Stag-eyed, dark-eyed. ఏణాంకుడు *ēn-ankudu*. n. The Moon, because his ensign is an antelope. శశాంకుడు. ఏణాక్షి *ēn-akshi*. adj. Stag-eyed, gazelle-eyed, having beautiful eyes.

ఏతడు *ētaḍu*. [Tel. ఏ+అతడు] Same as ఎవడు.

ఏతల్ *ētal*. [Skt.] pron. adj. This. ఏతన్ని మిత్తము hence, for this.

ఏతము *ētamu*. [Tel.] n. A waterlift made on the principle of the sea-saw. ఏతమెత్తు విరోధము a vast difference.

ఏతరి *ētari*. [Tel.] n. A vile man, a wretch, a miscreant. దుర్నయవరుడు, దుర్జనుడు గుండగొయ్య. A ii. 47. Swa. vi. 52. ఏతరితనము *ētari-tanamu*. n. Vileness, wickedness.

ఏతాము *ētamu*. Same as ఏతము. (q. v.)

ఏతు *ētu* [Tel.] n. Pride గర్వము, ఉధృతి.

ఏతులవాడు *ētula-vāḍu*. [Tel.] n. A man of the caste who weave mats. చాపలల్లు బారివాడు. ఏతులకొమ్మ (అము iv.) A woman of that caste. చాపలల్లునది.

ఏతెంచు *ētentsu*. [Tel. for ఏనుంచు] v. n. To come, go. వచ్చు, పోవు. ఏతేరన్ *ēteran*. Having come.

ఏత్తము *ēttamu*. [Skt.] n. The name of the vowel ē long.

పక or పకపెట్టు *eda*. [Tel.] n. A certain creeper. ఏదాడంటే కోదాడంటాడు (proverb) If I say white he says black.

పకర *edara*. [Tel.] n. Personal property, that is, property that is distinct from what belongs to the family as a whole. కుటుంబముతోచేసి స్వతంత్రపు సామగ్రి. వాడు కొంత యేద కలిగియున్నాడు he has money of his own which does not belong to the family. వానికాయారిలో ఏద కపతము కలదు he has his own cultivation in the village apart from what his family has.

ఏది *edi*. [Tel. ఏ+అది] pron. Which (fem. and neut. singular.) ఏదయినా any. ఏదికాని not any. ఏదికానిప్రాయము middle age, neither childhood nor youth; ఏదన్ని లేదు there is nothing.

ఏదు *edu*. [Tel.] v. n. To go, depart, cease, perish; be lost, leave, abandon. ఏడుచు, నశించు. దిక్కేదిసి friendless, helpless. భయ మేదిసి fearless. చెలువేదిసి having lost its bloom. సంశయమేదిసి not entertaining a doubt. సందేహముకాని.

ఏదు *edu*. [Tel.] v. t. To cherish, protect, bring up, nurse. పోషించు, పెంచు. "రఘుకు కూరు నెదిసి దాచులో" రామా. iii.

ఏదు or ఏదుపంది *edu*. [Tel.] n. A porcupine. ముండ్లపంది. One species is called కోడియేదు but in the south it is called ఒంటికికాడు. HD. i. 512. ఏదుపెరికినట్లు or ఏదుపంది ముండ్లుతీసినట్లు like pulling out the porcupines' quills. ఏదువాసన a disgusting smell like that of a porcupine. cf. "It stinks like a badger." ఏదుకర్రలవంకలు (H. iv. 159) a sort of grain. ఏదుగడ్డి *edugaddi*. n. *Andropogon contortus*, or the Spear grass. (Watts.) ఏదువేటు *edu-vela*. n. A kind of chase. వేటలో నొకభేదము.

ఏదుమా *e-lumu*. [Tel. ఏను+తూము] n. Five bushels అయిదుతూములు.

ఏధ *e-dha*. [Skt.] n. Increase of wealth and of other things. Fulness, full growth. అధిక

పుద్ది. సంపూర్ణపుద్ది. A iv. 20. ఏధము or ఏధమా *e-dhassu*. n. Fuel. ఇంటచెరకు. ఏధితమా *edhitamu*. adj. Improved, grown. అభివృద్ధి చేయబడిన.

ఏనమా or ఏనము *e-namu*. [Skt.] n. Sin, fault. పాపము ఏనపట్టాము. (Chenna. v. 72.) The city of Destruction.

ఏనాడమా *enddamu*. [Tel.] n. Seashore సముద్రతీరము.

ఏనాది or యనాది *e-nadi*. [Tel.] adj. Savage, belonging to a certain tribe. ఏనాదివారు the people of a certain hill tribe; the Yanadis. ఏనాదిమాటలు the hill dialect.

ఏనాళ్లు or ఏనాళ్లు *e-nallu*. [Tel. ఏను+నాళ్లు] n. Five days. Presents sent to each other by the bride's and the bridegroom's parents after the wedding పెండ్లి యయిన తరువాత విద్యుంకులొకొకరు పంపే సారె.

ఏని *eni*. [Tel.] An affix denoting question or doubt. If, though, suppose, వాడు పామును పట్టేనేని if he catches the snake. నీవు నన్ను నమ్మనేని if you will not believe me. వచ్చేనేని suppose he came, if he comes, should he come. పుట్టినేని వారు నిట్టి రేని what though they are born or die.

ఏనిక or ఏనిగ or ఏనిగె *e-nika*. [Tel.] n. An elephant. ఏనికతిండి or ఏనుగుగొంగ *enikatindi*. n. One that eats or robs the elephant, i. e., the lion సింహము. ఏనికదోమ *enika-doma*. n. A mosquito that has a long proboscis తొండపుదోమ.

ఏను *enu*. [Tel.] n. Five. ఏబలము (ఏను+పలము) five palams.

ఏను *enu*. [Tel. from నేను] pron I. నేను. (The initial N. is thus dropped in the nominative.)

ఏనుగ or ఏనుగు *enuga*. [Tel. Tamil ఆన్టె. (Here గ is added as an aid in pronunciation.)] n. An elephant. ఏనుగుతోమ్ములు

enugu-kommulu. n. Elephants' tusks; also, a kind of rice. ఏనుగుడుగులు *enugadugulu*. n. A kind of parti-colored cloth. చిత్రస్వర్ణ వస్త్రవిశేషము. In compounds ఏనుగు means Big పెద్ద. ఏనుగుకలబంద the large species of కలబంద (q. v) ఏనుగుకాలు *enugu-kalu*. n. A big leg like that of an elephant. Elephantiasis. ఏనుగుగొంగ *enugu-gonga*. See under ఏనిక. ఏనుగజేలగ *enuga-jelaga*. n. A horse leech. ఏనుగపల్లె *enuga-palleri*. n. The thorny weed called *Petalium murex*. Ainslie. ii. 15. ఏనుగువీర *enugu-bira*. n. A large kind of వీర or cucumber (q. v.) ఏనుమద్ది *enumaddi*. n. A certain herb;—called ఆశ్వకుటి. See మద్ది. ఏనుగుమాముస్వామి the elephant-faced god, i. e., Vinayaka విఘ్నేశ్వరుడు. ఏనుగుస్వరము *enugu-svaramu*. n. One of the seven notes in music స్వరస్వరములలో నొకటి, నివాదము.

ఏనురు *e-nuru*. [Tel. ఏను+నూరు] pron. Five hundred. అయిదునూరులు.

ఏపరుంపు *epa-rintsu*. [Tel.] v. t. To cause sorrow దుఃఖమును; to pain బాధించు, శ్రమపెట్టు.

ఏపారు *e-paru*. [Tel. ఏపు+అరు] v. n. To increase, to be proud అతిశయించు, గర్వింపు. "నేడీకొండాలుపు తెల్లముక్కెరుగ కిట్లేపారభ క్షించెకా." P. ii. 21. To bloom, flourish. విజృంభించు. See ఏపు.

ఏపి *epi*. [Tel.] n. A fierce hound. P. i. 121. Velag. ii. 227.

ఏపు *epu*. [Tel.] n. Increase, excess. Pride, arrogance, presumption అధికము, పుద్ధి, గర్వము, విలాసము. Pain బాధ. Bloom, spirit, mettle, ardour, మదము, పెంపు, అతిశయము, జౌధ్యశక్తి. వానయేపు excess of rain. M. XII. iii. 295. ఏపున nobly, in excess, in abundance. ఏపురేను to be ardent, మదముమించు. P. iv. 255.

ఏపె *epe*. [Tel. ఏ+అప్ప] pron. Which (lady.)

ఏపె *epe*. [Tel.] n. A tree like mahogany, the Sal tree (*Shorea Robusta*) సాలపుత్తము.

ఏబది or యాభై *ebadi*. [Tel. ఏను+పది] pron. Fifty.

ఏబలమా—See under ఏను.

ఏబిడ *e-bida*. [Tel. ఏ+బిడ్డ] n. Which (lady.) ఏను.

ఏభ్యమా *e-bhyamu*. [Corrupted from ఏభ్యేము] adj. Nasty. ఏభ్యడడు to be disgusted. ఏభ్యరాసి or ఏభ్య్రాసి A pack of nastiness. A nasty fellow.

ఏమరు or ఏమరిల్లు *emaru*. [Tel.] v. n. To be off one's guard. To blunder, be deceived. To fall into a trap, or overlook a fact ప్రమాదపడు. ఏమరించు *emarintsu*. v. t. To make one forget himself. To ensnare, delude, entrap, as in an ambush. మోసపుచ్చు. ఏమరిక or ఏమరుపాలు *emarika*. n. Oversight, heedlessness, inadvertence, ఏమరుపాలును inadvertently, suddenly, అకస్మాత్తుగా. ఏమరుపు or ఏమారుపు. *emarutsu*. v. t. To trick, delude. ఏమరుశేయు.

ఏమి or ఏమి *emi*. [Tel.] pron. What. వాడగ్గిర యేమిన్ని లేదు I have nothing with me. వాడు ఏమయినాడు what has become of him? ఇంక చేయవలసినది మరి యేమిలేదు nothing further remains to be done. ఏమైనా ఉండును there may be something. నేనిక్కడ ఉండడమువల్ల ఫలమేమి what is the good of my staying here? సాము ఏమిన్నిపోలేదు nothing has been lost. ఏమికలెంబు (i. e. ఎందునిమిటము) for what reason. వాడేమి నేనేమి అంతా ఒక్కటే either he or I, there is no difference. వచ్చినాడా యేమి has he come? నా తండ్రియేమి నేనేమి both my father and I, my father as well as I. ఎవ్వరైన నేమి no matter who it is. అదియేమి యిదియేమి either this or that. ఆయిల్లు మీకు చాలకయేమి what do you mean by saying the house is too small for you? వాడు రాకయేమి why should he not come? surely, he will? ఏమివచ్చినావు what have you come for? కుక్క యేమి మొరుగుచున్నది how the dog barks! వాడు ఏమిన్ని యేడవ లేదు he did not weep at all. ఏమిటి

emisi. pron. & adj. What, of which, what kind of. అదేమిటి what's that? ఏమిటో I don't know what that is వాడు ఏమిటివాడు of what caste is he? ఏమిటికి wherefore, for what reason. ఏమిటికో I know not why. ఏమిన్ని anything whatever. ఏమిన్ని యివ్వడు he will give nothing. ఏమొ or ఏమో *emo.* (ఏమి with *o* added for doubt.) I know not what. రాలేదేమో perhaps they did not come.

ఏము emu. [Tel. for మేము the initial m being dropt.] pron. We.

ఏమి eme. [Tel. ఏ+అమ+ఎ] pron. (1) Which woman? who? ఏపూజ్యురాలు (See ఏపె.) (2) Woman, a word used in calling a female servant or a wife.

ఏము eyu. [Tel. another form of వేము the initial Y being dropped] v. t. To throw, వేయు, కొట్టు.

ఏర or ఏరా era. [Tel. for ఏమిరా] interj. O thou! (a word used in calling an inferior.)

ఏరండము erandamu. [Skt.] n. The castor oil plant (proverbially weak or pithless "నిరర్థపాదివేగ్రామే ఏరండోపిద్రుమాయతే" (proverb) in a barren spot any shrub is called a tree.

ఏరవంగ era-vanga. [Tel. probably ఏటివంగ] n. A certain medicinal plant called *Solanum Spectosum.* In Sanskrit శ్రంధి లా. See వంగకాయ.

ఏరా See ఏర interj.

ఏరాది eradi. [Tel. ఎరవు+అది.] n. Offspring (applied to horses), breed ఒకదానిసంతతి యగు గుర్రము.

ఏరాలు eralu. [Tel. ఎరవు+అలు:] n. A sister-in-law కోడికోడలు. ఆమె నేను ఏరాండ్లము గనుక as she and I married two brothers. Plural ఏరాండ్లు.

ఏరాళము eralamu. [Tel. another form of వేరాళము] adj. Much, numberless. అధికము, అసంఖ్యము.

ఏరు eru. [Tel.] n. A plough complete with cattle. ఏరుకట్టు to yoke a plough. ఏరుకలప implements of husbandry, ploughing apparatus.

ఏరు eru. [Tel. for ఎవరు] pron. Who. ఏరికి to whom? ఏరి eri. pron. Whose. ఎవరియొక్క (Interrogative.) Where are they? (m. or f. not n.) వారెరి Where are they?

ఏరు eru. [Tel. Tamil అరు] n. A river. నది. (Genitive ఏటి; plural ఏర్లు) ఏటికిపోవు to go to the river to answer the calls of nature. ఏర్లు కలిసిపోయినది it is completely ruined or shipwrecked. Lit. it is swept away by the river.

ఏరు eru. [Tel.] n. Headache, pain తలనొప్పి, బాధ.

ఏరు eru. [Tel.] v. t. To glean or pick up one after another ఎరుటనుండువస్తువుల సెకటాకటిగా ఎత్తు. To attain age as in ఈజేరు. ఏరించు *erintsu.* v. t. To cause to pick up one after another. ఏరుట్టుచేయు. ఏరుకొను *eru-kouu.* v. i. To pick up. ఏరుపిడక *erupidaka.* n. A cowdung cake that is picked up and is not mixed with bran, &c., for fuel.

ఏరుము, ఏరుపు erutsu. [Tel.] v. i. To ache (as the head) తలనొచ్చు. v. t. To ignite, set on fire. ఒకొంచు. To train, set in order ఏరువచు, చక్కబరచు. See ఏరు n. and v.

ఏరునేల eru-nela. [Tel.] n. Land as much as can be ploughed in a day ఒక్కనాటిలో దున్నగలభూమి.

ఏరుమద్ది eru-maddi. [Tel.] n. A tree called అల్లవము. See మద్ది.

ఏరుమల్లె erumalle. [Tel.] n. A species of Jasmine మల్లె. See మల్లె.

ఏరువ eruva. [Tel.] n. A ship's keel. ఓడవెన్నువలక. A country దేశము.

ఏరువాక eru-vaka. [Tel.] n. The commencement of cultivation. The sowing season. Seed-time దుక్కియొక్క ప్రారంభము. ఏరువా

కసాగించు To celebrate a feast at that season.

ఏర్పు erpsu. See. ఏరుచే.

ఏర్పడు erpadu. [Tel.] v. n. To fix, settle, to assume a shape. To be settled or determined. To seem, appear, come to light, to look. To happen. To be declared, to be or become. To be selected, distinguished, separated, arranged, appointed. రూపను, తేటపడు, బయలుపడు, నిర్ణయింపబడు.

కర్తలై యేర్పడినారు they appeared as, or, turned out to be the heirs. *ఏర్పరచు* or *ఏర్పరించు erparatsu.* v. a. (causal of ఏర్పడు) To form, adjust. To choose, select. To distinguish. To separate, divide, To set forth, define, declare. To arrange, to settle. *ఏర్పడుకట్టు చేయు. ఏర్పాటు er-patu.* n. An arrangement, settlement, rule. Fixing, disposal, decision, management. Selection, choice, agreement. నిర్ణయము, నియమము, వివరణము. ఏర్పాటుచేయు to select, arrange, to effect an arrangement. To project or scheme.

ఏర్పు erpu. [Tel. from ఏర్పు] n. Ardour, burning, hotness. మంట.

ఏలు ela. [Tel.] n. The cardamom tree. ఏలకి చెట్టు.

ఏల or ఏలా ela [Tel.] interrogative adv. Why, how, wherefore, to what end, for what reason. వేయేల (వేయి+వేల) why say a thousand words?

ఏలు ela. [Tel.] n. A hurrah, or hoop. A carol or catch used by rowers of boats. కృంగుచు పాట.

“ఏటికట్టునుడిసెవేతం
ఏరువస్తే కూడాపోదాం
ఓ, ఓ, గొల్లభామా!”

(The books named గరుడాచలము, ఆటభాగవతము, పారిజాతము. &c., contain many specimens of these carols.) Also, a chorus of applause. ఏలుపాటలు a kind of play, a game played by children గాలిచేయించు. See P. ii. 132.

ఏలు ela. [Tel.] n. Name of a stream in the Godavery District ఏలేరు.

ఏలకి elaki. [Tel.] n. The cardamom tree. *ఏలకికాయలు elaki-kayalu.* n. Cardamoms in the husk. *ఏలకులు elakulu.* Cardamoms. పెద్ద ఏలకికాయ or అడవి ఏలకికాయ *Amonum subulatum* or the Greater Cardamom. *ఏలకులు* (the seeds). *Amonum Xanthioides* (Watts.)

ఏలవచము or ఏలపాట elu-padamu. [Tel.] n. A carol or ballad. See ఏలు.

ఏలము elamu. [Tel.] n. Auction. ఏలమువేయు or ఏలముపాడు to sell by auction, to auction.

ఏలా ela. See ఏలు.

ఏలము or ఏలాంచేప elamu. [Tel.] n. The saw-fish. A shark.

ఏలావారుకము ela-valukamu. [Skt.] n. A kind of plant నూగుకోప.

ఏలి eli. [Tel.] adj. Cunning, false కృత్రము. “ఏలిమాట” భార. ఉచ్ఛ్వా. iii. “ఏలి సింగము” చంద్రా. ii.

ఏలిక elika. [Tel. from ఏలు] n. A ruler, a prince, a king. రాజు, ప్రభువు. *ఏలికసాని elika-sani.* n. A queen, a lady. రాణి, వారసాని.

ఏలిచేప eli-chēpa. [Tel.] n. The saw-fish. ఏలము or ఏలాంచేప. Russel No. 13.

ఏలికము Same as ఏలికము. (q. v.)

ఏలిసె elise. [Tel.] n. The common quail. కొక్కెరయేలిసె the large quail.

ఏలు elu. [Tel.] v. i. & t. To rule, govern, manage. To enjoy, to master. To possess or take. వదలకొనించు, పాలించు.

ఏలించు elintsu. v. t. To cause one to rule. నిన్ను మాచెల్లె యేలించును I will make you ruler of Macherla. *ఏలిసనాడు elina-radu.* n. A ruler, lord, your honor. ఏలిక, రాజు, పార్లమెంట్ ఏలుకోటి *elu-kōti.* n.

The people, subjects. Host, assembly. ప్రజాసభ. పరిపాలనాసభ. ఏలుబడి *elu-badi*. n. Government, reign. ఏలేవారు or ఏలువారు *elu-raru*. n. The fulera. ఏలుకావడము.

ఏలై *elae*. [Tel.] n. A kind of snipe.

ఏవ or ఏవము *eva*. [Tel.] n. Loathsomeness, disgust, hatefulnes, ugliness. కోతి, అసవ్యము. R. iv. 123. ఏవకాడు *eva-kadu*. n. One who feels disgusted with a thing కోతలవాడు. An envious man ఓర్వలేనితనముగలవాడు. ఏవించు or ఏవనకు *eva-gintu*. v. n. To hate, dislike. To be vexed or disgusted అసవ్యపడు. v. a. To blame, abuse, vilify, accuse నిందించు. To abandon, to desert విడచు.

ఏవారు *evadu*. [Tel. ఏవారు] pron. Who, what man. ఎవడు, ఏ పురుషుడు.

ఏవి *evi*. [Tel. pl. of ఏ] pron. Which? ఏక్కోవి where is the water?

ఏవ్వరు *evvuru*. [Tel.] pron. Five persons ఏవరు.

ఏవే *evi*. [Tel.] A particle of emphasis as నేనేనే I myself.

ఏషాని *eshani*. [Skt.] n. A probe పుటికంటి తూట్టిచే కలక.

ఏష్యము *eshyamu*. [Skt.] n. The future, what is yet to happen. భాగవతి. Foretoken, foreboding. జరుగబోవుది; జరుగబోవువానికి గురుతు.

"అన్యోన్యోరుహంబుకు విర్యాగా జానయించుదు యిట్టి యేష్యములు మరీచుడికొద్దోధం బు నెరింగియుండు." A. vi. 85.

ఏష *eva*. [Tel. often pronounced యావ or వ్యావ] adj. Wild. Crooked, wrong. వ్యభిచారు. పంకం. ఏషవారు a solecism or blunder.

ఏషు *evuru*. [Tel.] v. i. To exceed, to be in excess మించు. ఏషులేగు *evuru-egu*. v. i. To excel, to be proud నిర్బంధించు, అతి కయించు.

ఏసి *esi*. [Tel.] An affix. At the rate of, at. వడికి at the rate of ten. ఇంతలేసి కప్పులు eyes so large. Also, for లేసి (the initial V being dropped): thus, పెడలేసి for పెద్దలేసి.

ఏవ్యము *evyamu*. [Skt.] adj. Abominable.

వి

వి The vowel AI as the i in pride. The shape వి is used as an initial in the dictionary and in poetry, but elsewhere the Telugus use a secondary form అవి "AYI" instead. The secondary form అవి *ayi* is used in poetry as a dissyllable, whenever the metre requires two short syllables for AI, which is one long. The Y in అవి is not pronounced. Thus అవిడు is not pronounced *ayidu*, but *ai-đu*. In Telugu words there is this liberty of spelling; but the longer form *ayi* ought never to be used in words of Sanscrit origin.

వి or అవి *vi*. [Tel.] past. part. of అవి. See అవి. మానై విడిచెను be stood stock still, lit. he became a tree and stood. వచ్చేవాడనైయుంటిని I was about to come.

విచిత్రకారిణుడు *vidhira-karidudu*. [from Skt. విచిత్రకారిణుః] n. A magician, a juggler, a conjurer.

వికంఠ్యముగా *vikanthamu-ga*. [Skt.] adv. With one voice, unanimously ఏకకంఠముతో.

వికమత్యము *vikamatyamu*. [Skt.] n. Unanimity, agreement, harmony ఏకమత్యము.

విక్యము *vikyamu*. [Skt. From ఏకము] n. Union, oneness, coalescence, unitedness ఏకభావము.

విలము. విలేరుము *vilamu*. [Skt. from ఏలుము] adj. Pertaining to the skin of a deer. (ఏలుము=ఇల్లు, ఏలే=లేడి.)

విలి or అయిలి *vilu*. [Tel.] adj. Able, possible వల్లయు, కల్గియు. అది వాని అయిల్లలేదు it was not possible for him.

విలిహాసకుడు *vilihāsakudu*. [Skt. from విలిహాసము] n. A story-teller, one who knows stories విలిహాసము తెలిసినవాడు.

విలిహ్యము *vilihyamu*. [Skt.] n. Traditional teaching వాఙ్మత్యముచేసగు ఉపదేశము.

విలిహ్యము, *vilihyamu*. [Skt.] n. Tradition.

విలే *vilu*. [Tel. wrongly used for అయిలే the conditional aorist of అవి] conj. If; should it be so, suppose it were so. But, As for, indeed. అది వాకైలే తెలియదు I for my part do not know, lit. to me indeed it is unknown. చేను అయిలే యిచ్చెనుగాని యిల్లు ఇచ్చలేదు he gave the field indeed but not the house. వాడయితే రాలేదు as for him, he did not come. పూర్వములే విన్నాను I heard so indeed formerly. వాడయితే తప్పచేసినాడుగాని so far as he is concerned he is wrong.

విదు *vidu*. [Tel. for అయిదు] adj. Five. విదులు for అయిదుగురు five persons అయిదుమంది. అయిదుపదచేయు to salute, to bow to. మమస్కరించు. To be defeated, to lose ఓడిపోవు (ఓడిపోవువారు చేతులుకూర్చు ముక్కుదురు నవక దినికి ఓడిపోవుట అని అర్థము వచ్చింది.) "మస్తిక భుజాక్తి నైదుపదిచేయు దత్తినె అక్క" అము. ii. To throw into confusion, leave a thing at sixes and sevens. ముందరిదిగు వెనుక వెట్టు.

విదువ *viduva*. [Tel. అయిదువ=అయిదు+వన్నె అవికంది] n. A matron, a housewife, a good woman, a woman whose husband is alive. మాంగల్యముగల స్త్రీ. (వన్నెయనగా ఇక్కడ ముంగలియొక్క అలంకారము. అయిదు వన్నె లేవనగా, మంగళసూత్రము, పసుపు, కుంకుమము, నాణాయి, చెన్నావు.) See ముత్తైదువ.

విదువరపము or అయిదురపము *viduvatanamu*. n. Wedlock, the state of being a wife. విదువరాలు or అయిదువరాలు Same as విదువ or అయిదువ.

విద్రాకులు *vidrayalu*. [Tel. for అయిదు చాయలు] n. The "five anvils;" i. e., the five trades, viz., those of a carpenter, a blacksmith, a goldsmith, a brassmith, and a stonemason.

వివ *viva*. [Tel. for అయి. relative p. of అవి] p. p. I. Being, existing. One who or which is or has become. యజమానుడైన రామయ్య Ramaya who was (his) master. Becoming, suitable, fit; అయినగుములు proper principles. అయిన దినము a fit day. అయిన వడ్డీ the interest that accumulated. నాకయిన మనిషి my friend. As a conjunction it is thus used వివ or అయినా or అయినను but though it were so, yet, వాడయినా నీడయినా be it that man or this, either one or the other. It is added to interrogatives as ఎక్కడ, &c., and it gives a strong emphasis as ఎక్కడనైనా where-soever. ఎవ్వడయినా whosoever. ఎప్పుడయినా whenever. రెండుకోసులునా అతి least two miles. ఎవ్వడైననేమి never mind who it was. It turns nouns into adjectives as సొగసైన pretty, having elegance. Elsewhere it is translated who is (and is added to adjective nouns, thus) కవి అయిన భిమున the poet Bhimana. విద్యానుడుడైన కవి a poet who is a man of learning. Thus also in the plural ధనికుడైన వర్తకులు merchants who are rich. వివన or వివస్పటికన్ని although, but. అందుకు అయిన క్రయము the price of that. నాకైనను even to me మేనల్లుడైన అంతకరణవల్ల through the affection arising from his being a nephew. వివట్టుయితే See విలే. విది అయిట్టుయితే should it be yours. వివస్పటికన్ని conj. When it is so, even then, nevertheless, still, yet.

విలిల్లు *vilillu*. [Tel. for అయిల్లు] n. The inner or middle house విలిల్లు, అంతర్భువము.

విపు *vipu*. [Tel. for అయిపు] n. A flaw, a defect, harm, detriment, damage. తప్ప, దోషము.

విషాపు ai-pōvu. [Tel. for ఆయిపోవు] v. t. To be done, finished, exhausted.

విమూల ai-mūla. [Tel. for ఆయిమూల] adj. Oblique, diagonal. Oblong and crooked. Rhomboidal. మూలవాటు. ఆ యిల్ల ఆయిమూలగానున్నది that house is crooked, not straight; ఆ యిల్ల ఆయిమూలనున్నది that house is in a corner.

విర aira [Tel. for ఆయిర.] n. Dimness of sight మసకకమ్మట.

విరగొను aira-konu. [Tel. for ఆయిగొను.] v. i. To be set right, చక్కబడు. To heal, to become better మాను.

క. "భీషణ మమన నాయు శ్శేష విశేషమున స్త్రులి చివుకకయిన్న్వ నీవద్రు జలేక మహా హోషస్సుపంబునకు నైరకానికార వచ్చెన్. P. i. 106.

విరాజులు ai-rājulu. [Tel.] n. A slang word for mice; as donkey for an ass.

విరావణము or విరావతము airāvanamu. [Skt.] n. The name of the elephant on which Indra rides విరావతి airāvati, n. The bolt of Indra. Lightning: forked lightning మెరుపు, కోలమెరుపు, విద్యుత్.

విరేణి airēni. [Tel. for ఆయిరేని] n. Painted vases used at weddings. అంబేణి or అరిమె నకుండలు. బచ్చెనపనిచేసిన పెండ్లికుండలు.

విలబిలుడు aila-biludu. [Skt.] n. Kubēra. కుశుడు.

విలారము ailaramu. [Tel. for ఆయిలారము.] n. A root used as a medicine in dropsies.

వివచ్చు ai-vattsu. [Tel.] v. i. To be agreeable, or profitable. To prosper. To agree with one's health. అచ్చినచ్చు.

విశ్వర్షము aiśvaryaṃ. [Skt. from ఈశ్వర] n. Riches, wealth, prosperity. కలిమి, సంపద. అష్టైశ్వర్షములు the eight super-natural perfections or attributes of the deity as summed up in this verse. అణి

మామహిమావైని గణిమాలఖిమాతథా । ప్రాప్తిః ప్రాకామ్యమిశత్యం నశిత్యంచాప్యభూతయః.

That which is 1, fine as an atom, 2, of prodigious vastness, 3, of great weight, 4, light as ether, 5, omnipotent, 6, free, 7, supreme, and, 8, under control. విశ్వర్ష వంతుడు aiśvarya-vantudu. adj. An opulent or prosperous man.

విహికమా aihikamu. [Skt. from ఇహము.] adj. Pertaining to the present world or this life, temporal. The condition of being here on earth.

ఓ 0

ఓ The short vowel O, as in polite, indigo.

ఓ or ఓ An allix of doubt: as నీకో వాటకో either to thee or to them.

ఓంకె onke. [Tel.] n. A hook or peg. చిలక కొయ్య.

ఓండిలి onjili. [Tel.] n. Sorrow దుఃఖము. Calamity, misfortune. అపద, బంధిలి. adj. Sorrowful దుఃఖముకల.

ఓంటరము ontaramu. [Tel.] n. Enmity, opposition విరోధము.

ఓంటరి ontari. [Tel. ఒంటి+అరి.] adj. Alone, single ఏకాకి. ఓంటరి n. One fights alone. ఆననాయుడైన బంటు, ఏకభటుడు.

ఓంటరికత్తె ontari-katte. n. A lonely woman. A single woman. ఓంటరికమా ontarikamu. n. Solitude, loneliness, privacy. ఓంటరికాడు ontari-kadu. n. A solitary person or animal. ఏకాకి. One who fights alone అననాయుడైనబంటు. A hog or a rhinoceros. అడవిపంది, లేక, ఖడ్గము గము. ఓంటరిపాటు ontari-pātu. n. Loneliness, privacy, retirement, solitariness. ఏకాంతము, ఏకాకిత్వము. ఓంటరిడు ontaridu (ఒంటరి+కడు) Same as ఒంటరి (n). ఓంటరాలు ontarulu. n. Foot soldiers, Infantry. కాలిబండ్లు.

ఓంటి onṭi. [Tel.] n. One (of a pair or couple). Privacy. ఏకాకిత్వము. ఒంటికపోవు

to go to pass water. ఓంటి adj. Single, only one. ఒంటిపొర a single fold. ఒంటి కొయ్య a single masted (vessel.) ఒంటిగుంటకు at one o'clock. ఓంటి (genitive of ఒంటలు or ఒళ్లు) adj. Of the body. ఒంటెస్తుగానుండే headstrong, self-willed.

ఓంటింపు outimpu. [Tel.] n. Convenience, aid, help. ఆనుకూల్యము. వానికి రూకలు ఒంటింపు కారెను he had no money at hand. వానికి ఒంటింపు తప్పినది he has no longer the means of doing it.

ఓంటికాడు or ఓంటిగాడు onṭi-kādu. [Tel.] n. A single man, a lonely person. A rhinoceros, or a wild boar. ఏకచరము. "అనురక్తిరేమనూతనాంనాటోప మొంటికాండ్రకు బెంపులూసగు నెచట." హాశ్యంధ్ర, నల ii.

ఓంటిపాటు onṭi-pātu. Same as ఒంటరిపాటు.

ఓంటియు Same as ఒంటె. (q. v.)

ఓంటు onṭu. [Tel.] n. A share, division. A village community గ్రామ సమాహము. A unit in numeration. సారసి ఒంటు the place or square in which a counter stands in a game at draughts. ఓంటు or ఓంటుబొవిలి. n. A sort of ear-ring worn by men. పురుషులకర్ణస్థాపకము. ఓంటు v. i. To agree with one's health, to be wholesome or salubrious. ఇసుడు, అనుకూలిండు. To touch, to go near, to approach చేరు. ఆ దేశానికిన్ని ఈ దేశమునకున్న ఒంటక ఆశక్తముగానున్నది or ఆక్కడి నీళ్లకును ఇక్కడి నీళ్లకును ఒంటివందున వానికి ఒళ్లు కురురులేరు his health suffered from change of water, (change of air.) See on నీళ్లు. ఓంటుకొను onṭu-konu. v. i. To touch, go near. తాకు, చేరు.

ఓంటు onṭ. [Tel.] n. A camel. ఒంటె కొడి an ostrich. ఓంటుపులి onṭ-puli. n. The camelopard.

ఓంటులై ont-olle. [Tel. ఒంటి+ఒల్లె.] n. A thin petticoat. A. ii. 73.

ఓంటు onṭu. [Tel.] n. plu. Ear-rings, పురుషులకర్ణస్థాపకము. " ముత్యపు బొంట్లనియ్యి."

(T. v. 7.) pearl ear-rings dangling about. Figures, numerical signs. ఒకట్లు. అంకలు. See ఒంటు. n.

ఓండ onḍa. [Tel.] n. Ill, evil. A whitlow, a sore nail. ఓండరిమిండరిమాటలు onḍari-māḍari-māṭalu. n. Nonsense, idle talk.

ఓండు onḍu. [Tel.] n. Sediment, deposit; mud left on land by a flood. గోదావరి ఒండుపెట్టినది. ఒండుమున్ను alluvial soil or loam used as manure.

ఓండు onḍu. [Tel.] n. One ఏకము. An individual. ఒకడు. Another. అన్యము. ఒండేమి తెలియక not knowing a single thing. ఒండన నేల why should you say anything? ఓండే or ఓండేసి onḍe. (ఒండే+ఏసి) if it is not so, అట్లు కానియెడల. ఓండెడ onḍ-eḍa. adv. Elsewhere. ఓండొండ onḍ-onḍa. (ఒండు + ఒండు+అ) adv. One by one, continuously. Gradually. క్రమక్రమముగా. ఒండొండెపారుచు flowing on continuously ఓండొంటికి onḍ-onṭi-ki. To one another. ఒకవాని కొకటి. ఓండొరాలు onḍ-orulu. (ఒండు+ఒరుడు) n. Each other. ఒకంకొకరు.

ఓందించు for పొందించు. See పొండు. ఓందిక onḍika. [Tel.] n. Convenience ఒడ్దిక, ఆనుకూల్యము.

ఓందిలి onḍiliti. [Tel.] n. Sorrow దుఃఖము. Evil, calamity. అపద. Epidemic disease, murder or cattle disease. ఒంజలి. Inconvenience. అనంద్విషము. అవ్వడు ఒందిలిచేత పంపనేలేదు accident prevented (my) sending it.

ఓండు onḍu. [Tel. from పొండు, the initial ప being dropped.] v. i. To obtain, possess, have పొండు, కలుగు. తెలివినొంది recovering the senses. నలవొంద beautifuly.

ఓంపు ompu. [Tel.] n. Crookedness, curve, twist. వంపు. A knee of timber. The worm of a still. A small kettle used instead of a still.

ఓంక onka. [Tel. Not derived from Skt as other words denot

show, but cognate with it] adj. A, an, one: ఒక్క. ఒక కొందరు a few or some few. కొండొక some, some little, as కొండొకనేపు a little time. ఒకరిగా after a manner. ఒక పనివిధము about a certain affair. Adding the intensive ఏ it gives the sense of *only*: thus ఒకేయిల్లు, or ఒకయిల్లే only one house. వారు ఒక చెయ్యిగానున్నారు they are hand in hand, leagued together. ఒకనాడును ఒప్పుడు he will never assent. ఇది ఒకలాగున ఉన్నది this is after a fashion, i. e., is odd, such as cannot be defined. నాకు ఒక విధముగానున్నది. I feel very queer, I am out of sorts. ఒకప్పుడు at one time, once. ఒకవేళ at one time, perhaps. ఒకవేళ అట్లా చేసినా if he ever does so, in case he does so. ఒకీంత or ఒకీంత okinta. (ఒక+ఇంత) n. So much: a little, some trifle, ever so little.

ఒకటి okati. [Tel.] n. and adj. One. ఇంనువల్ల ఒకటి వచ్చును from this one thing may result. ఇందులో ఒకటిన్నీ తక్కువలేదు there is not a single thing wanting. ఎవ్వరియింట్లోనైనా ఒకటి it is no matter in whose house (he) is. నేను చెప్పినది ఒకటి వాడు చేసినది ఒకటి I told him one thing and he did another. ఒకటివెనుక ఒకటి one after another. వానరు రండుపక్కలను అడివి ఒకటే గాని రండు నుండితే there is nothing but jungle on both sides, but the way is good. ఒకటిగా okati-ga. adv. Together, unitedly, unanimously, conjointly. ఒకటిచేయు okati-cheyu. v. a. To make one, unite, mix. ఒకటియగు okati-yagu. v. n. To be combined. ఒకటొకటా. On or in one. At one time ఏకకాలమునందు. ఒకటొకటిగా okat-okati-ga. adv. Separately, one by one, one after another. ఒకటొకటా okatō. adj. First. ఒకటొకటా the first witness.

ఒకడు okadu. [Tel.] pron. One man, somebody, anybody. ఒకట్టి ఒకటే ఒకడువచ్చెను I called one man and another came. వాడు ఒకడు ఏడు ఒకడుకాదు that man and

this man are the same, are not separate. ఒకతె okate. pron. One woman, a female.

ఒకరు okaru. [Tel. honorific plural of ఒకడు] pron. folks: somebody, anybody, a person. దీన్నిచూస్తే ఒకరు ఏమందురు what will folks say when they see this? ఇది ఒకరిపనికాదు. అందరికీన్ని కావలసివే! this is not merely one man's affair, it is of importance to every body. ఒకరు ఉండే చోటు the place where one lives, వారు ఒకరు మేముకలము they are one and we are one, i. e., they have no connection with us. ఆ ఊరికిన్ని యీ ఊరికిన్ని కలకాలు ఒకరు the clerks of these two villages are the same persons (lit. are one). ఒకరుపోతే ఒకరువస్తారు one goes and another comes. మేము ఒకటే మే యిది చేస్తేము we alone did this.

ఒకళ్లు okallu. plural of ఒకడు or ఒకరు q. v. ఒకానొక okan-oka. [Tel. ఒక+ఒక] adj. Some one or other, a certain, some ఒకానొకపట్టణములో in some town or other, in a certain town. ఒకానొకచోట here and there.

ఒకో or ఒకో oko. [Tel.] interj. Oh! alas! Perhaps. వాడు వచ్చునాకో will he come?

ఒక్క okka. [Tel. The emphatic form of ఒక cf. Eng. a and one] adj. One. ఒక్కప్పుడిని (ఒక్క+ఉప్పుడిని) all at once, in one rush. ఒక్కపాద్య A "single meal," i. e., a religious fast: restriction to one meal a day. నిన్న ఒక్కపాద్య ఉంటిని I ate but once yesterday. ఒక్కడ (ఒక్క+ఎడ) occasionally, at times.

ఒక్కటి Same as ఒకటి. (q. v.) ఒక్కటేనా all at once: suddenly ఏకముగా, అకస్మాత్తుగా.

ఒక్కతె Same as ఒకతె. See under ఒకడు.

ఒక్కరుడు or ఒక్కరుడు okkarudu. [Tel.] pron. A form of ఒకడు (q. v.)

ఒక్క okki. [Tel. corruption of ఒక్క] adj. Lean, thin, emaciated. వాడు ఒక్కవలె మై పోయానాడు he has become very lean.

అక్క or అక్కర okke. [Tel.] adj. Terrible. ఉగ్రము. n. Terror ఉగ్రభావము.

అక్క or అక్క Same as ఒక or ఒకో.

అగరు agaru. [Tel.] adj. Acrid, astringent, వరు, కటువు. n. Astringency, acridity.

అగరుము or అగర్లు agarutsu. [Tel.] v. i. To gasp, to breathe hard. వరుచు. అగర్లు or అగరుపు agarpu. n. Gasping, difficulty of breathing, panting. అగర్లు మూట agarpu-mūta. n. A certain fee or allowance on grain granted to reapers, &c.

అగి agi. [Tel.] adv. Duly క్రమముగా. మగి.

అగుడు ogudu. [Tel.] n. Husk, straw of the great millet (జొన్న). A dry leaf of the millet జొన్నలోనగువనియొక్క యెండిన ఆకు. ఆ యెద్దు ఒగుడు ఒప్పుకొని తిని దంటు పాల వేసినది the bullock has eaten the dry leaves and left the stalk. ఒగుడుకరుచు to become thin or lean క్షయించు.

అగ్గము aggamu. [Tel.] n. A pit నొయ్యి, అప పాతము.

అగ్గు oggu. [Tel.] v. n. To try, undertake పూనుకొను; to yield, submit, లోబడు; to be ready, to stand in order, to be in trim. విడవడు. To bend, to bow, వగు. v. a. To spread (as a net) పరుచు, ఒడ్డు. To spread చారు. To lend or give an ear or the hand, to apply (the mind), to apply, to present. అగ్గుబల్ల aggu-balla. n. A rest or prop in a lathe.

అచ్చెము och-chemu. [Tel.] n. A defect, a flaw. Fault. An imputation కొరత, న్యూనత, లోపము, అవమానము. disgrace, నింద. ఒచ్చెము లేనికూరిము love without a flaw.

"మచ్చేరముననొకరనుకొన నొచ్చెమునాయందుగలదె."

Radha. i. 50.

అచ్చెల or అచ్చెల్ల ochchela. [Tel. for అచ్చెల్ల] interj. Alas అయ్యో. A. v. 139.

అజ్జె ozza. [Skt. from ఉపాధ్యాయ.] n. A tutor. A priest. ఉపాధ్యాయుడు, పురోహితుడు. యాజుడు. అజ్జెనము or అజ్జెదనము ozzanam. n. Tutorship, tuition ఉపాధ్యాయత్వము. అజ్జెబంతి ozza-banti. n. A model copy set by a teacher మేలబంతి. అజ్జెపాని the wife of a teacher ఉపాధ్యాయనిభార్య.

అటుక్కు otukku. [Tel.] n. A start, a shock (expressive of starting with fear, &c.) నాకు అటుక్కు అనినది I was startled.

అట్టు ottu. [Tel.] n. A total. ఒట్టుకట్టు or చేసికొను to strike a total.

అట్టు ottu. [Tel.] n. An oath శపథము. A penalty, curse, ban, interdiction నిరోధము. నిద్రపట్టితే ఒట్టు a curse on me if I slept! ఆ దాచావు, నేను పోకపోతే ఒట్టు shew me the way and it shall be my fault if I do not go. See అన. అట్టుపెట్టు కొను ottu-pettu-komu. v. i. To take an oath. అట్టుపెట్టు ottu-pettu. v. t. To adjure, to impose a vow or solemn promise. T. ii. 98. To ban or forbid by a curse. ఒట్టువిడుచు to remove an oath or interdiction. అనవిడుచు.

అట్టు ottu. [Tel.] v. n. To become, to arise కలగు. v. a. To place ఉంచు; to set (fire) to, రగుల్చు. "చివ్వాట్టిని." (M. x. ii. 140.) They set fire (to the house.)

అడబడిక or అడబడిక odam-badika. [Tel.] n. An agreement, engagement, compact, treaty, covenant, consent, assent సమ్మతి; నిబంధన పత్రిక; సమ్మతించి వ్రాయించినవ్రాత. అడబడు odam-badu. v. t. To agree, engage, consent. To comply with, to concede సమ్మతించు. అడబరుచు odam-barutsu. v. t. To persuade, convince. అడబాటు Same as అడబడిక.

అడప or అడప్ప odapa. [Tel.] n. A delicate kind of fish with a flat head.

అడపి odapi. [Tel.] n. A hole, a breach or gap. రంధ్రము, గండి. Same as అడపి. (q. v.)

అడబడు Same as అడబడిక.

ఒకబరుడు Same as ఒకంబరుడు.

ఒకబాటు Same as ఒకంబడిక.

ఒకము Same as ఒకడు. (q. v.)

ఒకమి or ఒకమె odami. [Tel.] n. Wealth, riches. ధనము.

ఒకయుడు or ఒకయుడు odayadu. [Tel.] n. A king, lord, ruler, master, owner, husband. ప్రభువు, మగడు. ఒకయురాలు wife of a master, యజమానరాలు, స్వామిని. •

ఒకలు or ఒడ్లు odalu. [Tel.] n. The body, the person మేను, శరీరము. plu. ఒడల్లు. L. viii. 50. ఒకలి odali. Of the body. See ఒడ్లు ఒడలిచూపాడయడు an epithet of Indra (అచ్చ: రామా: కిష్కిం.) ఒడలిమరువు odali-maruvu. n. Armour, as a "covering for the body."

ఒడి odí. [Tel.] n. The lap, the loins: తొడ వైభాగము. A pocket or pouch formed by a fold in a person's vest. Also, same as ఒడువు. (q. v.). పశుయోని. ఒడిలోపోయు to put in one's pocket, to devour. ఒడ్లో or ఒడిలో కూర్చుండు to sit in the lap. అవుకు ఒడిబారి నది నేడో లేపో దూడవేయును the cow is on the point of calving. ఒడికట్టు odi-kattu. n. A girdle, as part of female dress. ఒడ్డా గము. చెంగాని ఒడికట్టు a red petticoat or girdle. ఒడికట్టు odi-kattu. v. t. To bind up the apron, &c., as a pocket. To be ready or eager to do a thing యత్నించు. వాడు పాపానికి ఒడికట్టెను he set himself to commit crime.

ఒడికము odikamu. [Tel.] n. Propriety, fitness. Prettiness, beauty, elegance మనోజ్ఞము, యుక్తము. A vow, or imprecation. శపథము, చంఠము. An expedient. ఉపాయము.

ఒడికారము odi-karamu. [Tel.] n. Excess. ఉక్రేకము.

ఒడివారు odí-damara. [Tel.] A tree also called అతిరవా.

ఒడివారము odi-daranu. [Tel.] n. A string worn round the waist by women ధ్రువ మెలనూలు.

ఒడిపి odipi. [Tel.] n. A breach, opening, orifice గండి, బొంద. చెరువు ఒడిపికట్టించినందుకు ఈ చేనిని మడియిచ్చినాము we have granted this field on a favourable lease for repairing the breach in the tank.

ఒడిపిలి, ఒడిపిళ్లు odipili. [Tel.] n. Some kind of food. BD. iii. 1319.

ఒడిబ్రాలు odi-bralu. [Tel.] n. Rice poured into the skirt or lap of a bride at a wedding, &c. See ప్రాలు.

ఒడియు odiyu. [Tel.] v. n. To run. To drip, drop, trickle. రూకలు ఒడిసిపోయినవి the money is all run out or expended.

ఒడియు odiyu. v. a. To snatch, seize or catch. కొంచెము పైకెగిరిపట్టుకొను. To take. To pull లాగు. ఒడిసిచేపట్టుకొనిరాధనురడించి he caught Rādhā by the hand and pacified her. చెవి ఒడియు to pull one's ears.

ఒడిసెగడ్డ odise-gadda. [Tel.] n. A hubu.

ఒడిసెల odisela. [Tel.] n. A sling రాళ్లు విసిరి వేయుటకు వాడుచే ఒకవిధమైన తాడు. ఒడిసెల కాడు a slinger.

ఒడుము odutsu. [Tel.] v. a. To pierce, to stab, to gore. To attack. పాడుచు. To seize, snatch. To defeat. To overthrow. ఒడించు.

ఒడుముడుగు or ఒడునాడుగు odu-duduku. [Tel.] n. Unevenness, hardness, difficulty, సమముకాదు, సకటము. ఒడుదుడుకు జరిగించు to drive an iniquitous bargain. ఆ రాలు ఒడుదుడుకుగానున్నది that rock seems likely to topple down. ఆ స్థలము ఒడుదుడుకునందున కుండ పడిపోయినది as the ground was uneven, the pot toppled over.

ఒడుపు odupu. [Tel.] n. Catching, seizing. "ఒడుపుచేప్పినయట్టి యురగంబుసారె" (HD. i. 372.) like a snake that has missed seizing what it aimed at. An attempt పూనిక. A trick ఉపాయము. Profit, gain, లాభము. ఒడుపువేయు to use an expedient, to try, to take by trickery, to snatch away, to rob. ఎత్తుకొనిపోవజూచు.

ఒడ్డగ oddaga. [Tel.] n. A weapon formed of two antelope's horns fixed one in each end of an ivory handle so as to form a short spear pointed at each end. ఇక్రికొమ్ములు రెండు జతపవచి యేర్పరిచిన ఆయుధవిశేషము.

ఒడ్డగిలు or ఒడ్డగిల్లు oddagilu. [Tel.] v. i. To incline, lean on one side. ఒరుగు. To increase, to flow in excess అతియించు, ఉప్పొంగు. ఒడ్డగెడవు odda-gedavu. v. i. To turn upside down. "గిల్ల కడసెపాయము లొడ్డ గెడవయ్యెరభములు." M. VI. ii. 178. తలక్రిందయిండు.

ఒడ్డనము oddanamu. [Tel. from ఒడ్డు] n. A military evolution, an arrangement of troops, a line of battle. పూహము. A wager, anything staked at a game of chance పంచెము. A standard or flag కేదెము.

ఒడ్డాణము oddānamu. [Tel.] n. A cestus, or belt of gold or silver worn by women over their dresses.

ఒడ్డారము oddaramu. [Tel.] n. Obstinacy, jealousy, dislike ద్వేషము. Opposition ప్రతిఘటించుట, మరొడ్డట. ఒడ్డారమైన obstinate. ఒడ్డారించు oddarintsu. v. t. To dislike. To oppose, combat ప్రతిఘటించు.

ఒడ్డిమి oddimi. [Tel. from ఒడ్డు] n. A wager, a stake in a game of chance. పంచెము, ఒడ్డు.

ఒడ్డిలు oddilu. [Tel.] n. Pigeons called Tumblers. ఒడ్డిలుపారావతములు. UR. iv. 254.

ఒడ్డు oddu. [Tel.] v. a. To place, put, lay, heap up. To fix, set, cast. To rival. To wager పంచెము. To spread (a net), &c. నాచు, పోచు. To oppose అడ్డగించు. To lend an ear to, to listen. చెవియొడ్డు; leap across చాలు. నెమళ్లుపురులాడ్డి the peacocks having spread their tails.

ఒడ్డు oddu. [Tel.] n. A bank or shore. చి. The original number; whether multiplicand or dividend. The disposition of an

army in a battle field పూహము. A stake in gambling. పంచెము. ఒడ్డిమి An attempt పూనిక. An obstacle. అడ్డపాటు. ఒడ్డువేసి కొనియుండు to be in wait or ambush. ఒడ్డు విరి దానిమీద పడ్డారు they fell upon him tooth and nail. ఒడ్డుచూపు to place one's troops. నీ ఒడ్డు విరుగుగాక may thy greatness perish. ఒడ్డు or ఒడ్డన oddu. adj. Large, great, stout, big. ఒడ్డుగుడ్డు large balls, boulders, or, fragments of rocks hurled from a hill. ఒడ్డోలగము old-ōlagamu. (ఒడ్డు+ఒలగము) n. A great assembly. ఒడ్డుమెరక high and low, ups and downs: unevenness.

ఒడ్డె oddle. [Tel.] n. Drudgery: mean toil. As a proper name ఒడ్డెచేశము, or ఒడ్డెచేశము Orissa. ఒడ్డెవాండ్లు tank diggers, navvies.

ఒడ్డెము Same as ఒచ్చెము. (q. v.)

ఒడ్డారకము odd-orakamu. [Tel. ఒడ్డు+ఒరకము] adj. High and low, up and down, steep. ఎగుడుదిగుడైన, మిక్కిలి ఎత్తైన.

ఒడ్డోలగము oddōlagamu. See ఒడ్డు adj.

ఒత్తూరము ott-aksharamu. [Tel.] n. An aspirated letter, like ఘ, ఞ.

ఒత్తిల్లు Same as ఒత్తెలు. (q. v.)

ఒత్తడము ottadamu. [Tel. from ఒత్తు] n. Pressing. Pressure ఒత్తుట. adj. Thick, dense తరుచైన.

ఒత్తడి or ఒత్తిడి ottadi. [Tel.] n. Pressure, trouble, pain పన్నడము, రాపిడి, బాధ.

ఒత్తరము ottaramu. n. Raging, excessive, increase మన్నరము, ఉక్రేకము. ఒత్తరించు ottarintsu. [Tel.] v. t. To excel మించు. To occupy ఆక్రమించు.

ఒత్తిలు or ఒత్తిగిల్లు ottigilu. [Tel.] v. t. To lie on one's side, to budge, step aside, stand back, get out of the way. To stick to అంటుకొను. ఉదరము వీపుతో నొడ్డినట్టి a starveling with his belly shrunk to his back.

ఊర్లి ottili. adv. Hard గట్టిగా. Steadily, with perseverance ఊర్లుగా. ఊర్లిలు or ఊర్లిల్లు ottilu. v. i. To give way, go aside.

ఊర్లు ottu. [Tel.] n. Thickness, closeness of texture. తరచుడను. Aspiration of a letter. Pressure అరుముడు. A mattress మెత్త. A kind of ring worn by children ఊర్లులచేతులకువేయు ఒకవిధమైన బంగారునక. ఊర్లులు gold bracelets for children. ఊర్లు పడు to be pressed or squeezed అరుముడు పడు. ఊర్లు adj. Thick తరచైన.

ఊర్లు ottu. [Tel.] v. n. To give way, yield, retire, recede. To be pierced or poked పొడుచుకొను. To lean on one side ఒరుగు. To become heavy ఘనము. ఊర్లు ottu. v. a. To press, or squeeze. అరుము, పిసుకు. To dry or wipe, to wipe off (sweat), to blot. తుడుచు. To cut or break with teeth or nippers. పోకొత్తు. To thrust away, renounce, cast off వ్రోయు. To aspirate a letter. ఆ అక్షరమున బాగా ఊర్లు you must aspirate that letter. To blow as a conch శూరు. To oppress, బలక్కోను.

ఊర్లుకాదు ottu-kadu. [Tel.] n. A drone player. శుభిపోయానాడు. M. IV. v. 85.

ఊర్లు ottulu. [Tel.] n. A thrust, violence. Crowding, squeezing. అరుముడు, పీడనము. A pad used as a rest, on which to place the paper on which one is writing.

ఊర్లు ott-oravu. [Tel. ఊర్లు+ఊర్లు] n. Great pressure మిక్కిలి అరుముడు. Teasing, vexation సంపీడనము.

ఊర్లు odaru. [Tel.] v. i. To excel, increase, to be proud, to rejoice, విజృంభించు, సంభ్రమించు. v. t. To blame నిందించు. ఊర్లు or ఊర్లు odarutsu. v. t. To detach. separate ఊడదీయు.

ఊర్లు odalu. [Tel. another form of పొడలు.] v. i. To flourish, prosper వృద్ధి.

ఊర్లు odavu. [Tel.] v. n. To arise పుట్టు, కలుగు. To serve, be of use. ఉపయోగించు, ఉపయుక్తును. To pervade. వ్యాపించు. M. IV. ii. 348. ఊర్లుబడి odavu-badi. n. Use ఉపయోగము.

ఊర్లు odikilu. [Tel.] v. n. To lie on one side. to incline to one side. To move aside. పక్కకొరగు, ఊర్లు.

ఊర్లు odugu. [Tel.] v. n. To make room, to move so as to accommodate తొలగు. To come to hand, to be got or obtained. గొరకు. To become plentiful సమృద్ధును. To be of use or convenient. To assist, be at hand or ready. ఈ బియ్యము వండితే అన్నము ఒరుగుకావడములేదు on boiling this rice, it does not swell to the proper quantity. ఈ బట్టచరికి ఒడుగుడు this cloth is of no use against cold. కొంచెము ఒరుగుము, అయినను కూర్చుండనిప్పు move a little and let him sit down. ఒదిగి ఒదిగి ఉన్నారు they yielded. నాకు ఇప్పట్లో రూకలు ఒడుగులేదు I have not yet obtained the money.

ఊర్లు odugu. [Tel.] n. Plenty సమృద్ధి. అన్నము ఒరుగునైనది the rice is become plentiful. ఊర్లుపడు Same as ఒరుగు, to move aside ఊర్లుపాలు odugu-patu. n. Moving aside తొలగు. ఊర్లుబడి odugu-badi. n. Plenty సమృద్ధి.

ఊర్లు oduvu. [Tel.] v. i. To cover, to spread క్రమ్ము. To become plentiful ఒరుగు. n. Plenty సమృద్ధి, ఒరుగు.

ఊర్లు odda [Tel.] n. Nearness. చావు, సమీపము, వడ్డ. ఇంటియొద్ద ఉన్నాడు he is at home. నామొద్దలేదు I have not got it by me. ఒద్ది near, నామొద్దికి వచ్చితి they came to me: తనమొద్దిచెలలు her playmates that were near her.

ఊర్లు oddi. [Tel.] n. A kind of a large tree, Odina Pinnata.

ఊర్లు oddika. [Tel.] n. Concord, union, friendship అనుకూల్యము. The weights in a pair of scales, a counterpoise ఒక వస్తువునకు

సంయుక్తుగానుంచి తూచేంట్లు ముడల్పి. ప్రసాదము.

ఊర్లు odde. [Tel.] n. Plenty, abundance సమృద్ధి.

ఊర్లు ona-gudu. [Tel.] v. n. To be obtained; to succeed or attain. To be, happen, chance. To prosper. చేకూరు, సిద్ధించు. ఇదినికి ఆమె ఒనగూడినది she is well suited to him. ఊర్లుగార్లు ona-gurtsu. v. n. To effect, attain to, accomplish. To bestow, grant, accede to. సిద్ధించునట్లుచేయు.

ఊర్లు onaru. [Tel.] v. i. To happen, chance, be. To become, suit, or agree. To be pretty, proper or agreeable. To appertain or belong to, to be attached to. కలుగు, పొసగు, సరిపడు, ఒప్పు. ఊర్లు n. Convenience, facility, ఏలు, వాలుము, పొందిక. Elegance, gracefulness ఇంపు. ఆ రుద్దములో ఒనులుచూచి అగ్గరెక్కినారు they spied out the convenient places in that fort or hill and then escalated it. ఊర్లుగా onaru-ga. adv. Elegantly, becomingly, fitly. ఊర్లు జేయు onaru-jeyu. v. a. To grace or adorn. To fit or accommodate. పొసగజేయు. ఊర్లుపడు onaru-padu. v. i. To agree with పొందుపడు. ఊర్లుంను or ఊర్లుంను or ఊర్లుంను onarintsu. v. t. To make, forn, do, effect, perform. చేయు. To celebrate (as a sacrifice.) To compose or frame, to write (a book). బాగొనెంను to do good, or benefit. ఎగ్గనెంను to do harm, to injure. నాచ మొనప్ప uttering a sound. ఊడి గులు లొనరించి having served. యొక్కములుగ నొనర్చువు thou shalt render them acceptable. యొద్ద మొనర్చు to wage war. నగుబా లొనరించును it will make them laugh.

ఊర్లు onu-velu-konu. [Tel.] v. i. To lie in wait పొంచువేయు, కాచుకొనియుండు.

ఊర్లు oppantamu. [Tel. from ఒప్పు] n. A contract, undertaking, assignment. A debt payable in kind: a bargain. ఏర్పాటు. ఊర్లుంనుచేయు oppandamu-

chequ. v. n. To stipulate, to contract. ఊర్లుంను oppu-gintsu. v. n. To give up charge: to deliver over. అప్పగించు. ఊర్లుంనుచుకోను oppu-gintsu-konu. v. a. To take charge of. To hear a pupil his lesson. వశముచేకొను. ఊర్లుంను oppu-ginta. n. Handing over charge of, delivery of charge అప్పగించు. ఊర్లుంను oppu-cheppu. v. t. To assign, to put in charge, to deliver over to, to make over.

ఊర్లు oppanamu. [from Skt. అర్పణము] n. An offering. అర్పణము, అప్పణము. ఊర్లుంను oppan-chequ. To offer అప్పణము, అర్పణము.

ఊర్లు oppandi. [Tel. negative verbal noun of ఒప్పు] n. Want of agreement, disagreement, ఒప్పుకొనకపోవుట. Inelegance. harm, fault, impropriety, కీడు, తప్ప.

ఊర్లు oppanamu. [Tel.] n. A drain, a gutter. తూము, జలదారు.

ఊర్లు opparikintsu. [Tel.] v. t. To slight, disregard. ఉపేక్షించు, ఎదిరించు. ఊర్లుంను opparikamu. n. Disregard ఉపేక్ష.

ఊర్లు opparu. [Tel. ఒప్పు+అర్లు] v. n. To have, to possess. To look, seem, be perceived. To be. To vie with, rival or look like, emulate. ఒప్పు.

ఊర్లు oppintsu. [Tel. from ఒప్పు] v. a. To cause to consent: to prevail on. To assign or make over, commit, entrust నాస్థింపచుచు, నశముచేయు, ఒప్పగించు.

ఊర్లు oppidamu. [Tel. from ఒప్పు] n. Grace, agreeableness. Consent. agreement, compliance అందిము, సమ్మతి, మనోజ్ఞము. ఒప్పువలెనైన graceful, agreeable.

ఊర్లు oppu. [Tel.] n. Fitness, propriety, right, agreeableness. తప్పకామి. Elegance, beauty, charm, grace, అందము. Consent సమ్మతి. ఊర్లుంను oppayina. adj. Due, right, fit. Becoming; agreeable, handsome; beautiful.

ఒప్పు oppu. [Tel.] v. n. and t. To be fit or proper, to be agreeable తన, ఒప్పించును. అది నీకు ఒప్పునా does such conduct become you? To consent or agree. To confess, own, acknowledge స్వపఠించు. అనుగ్రహంబొప్పుగా graciously. ఒప్పుచెప్పిరి they delivered over charge.

ఒప్పుకొను oppu-konu. [Tel.] v. a. To confess, own, acknowledge. To agree, consent, abide by, comply with, accept. ఒప్పుకొలు Consent ఒప్పుకొనుట. ఒప్పుగా oppu-ga. adv. Duly, well. ఒప్పులాడి oppul-adi. (ఒప్పులు+అడి) n. A graceful or beautiful woman. చక్కదనముగల ఆడుది. ఒప్పెసలార opp-esa-lara. adv. Charmingly.

ఒట్టిట్లు obbatlu. [Tel. ఒప్పు+అట్లు] n. A kind of sweet cakes. పోలిం.

ఒట్టిడి obbidi. [Tel.] n. Trimness, propriety, thrashing of corn. adj. Trim or clean, as grain; right and tight. చక్కతెట్టడము, నుచ్చడము. Ruin నాశము. పని ఒట్టిడి అయినది the matter is now finished గరిగినానున్నది. ఎట్లన్ని ఒట్టిడియైనవి the paddy is all spoiled or ruined.

ఒప్పుచ్చు or ఒప్పుచ్చు ommattsu. [Tel.] n. The bezel of a ring, &c., the part of any jewel that holds the stone.

ఒప్పుక ommika. [Tel. from ఒప్పు] n. Suitability, fitness. ఇమడిక, పానికి. ఒప్పువచ్చు ommivattsu. v. n. To prosper, to thrive అచ్చినచ్చు. పశువులు ఇనికి ఒప్పురాలేదు he had no good luck in cattle; his cattle did not turn out well. అతనికి తీడి ఒప్పు అంటుంది the ji/i milk agrees well with him.

ఒప్పు ommu. [Tel.] v. n. To agree or suit, సరిపడు. To thrive. వ్యాధి. ఈ భూమి నాకు ఒప్పులేదు this climate does not agree with me. ఒప్పు అంటే salubrious. ఒప్పు ommu. n. Bigness, plumpness స్థౌల్యము, బలుపు.

ఒప్పు ommu. adj. Big, plump. ఒప్పైస్తు to become big, or plump. To swell. "ఒప్పుగానించెబలుజనిమ్మవండ్లు." T. iii. 57.

ఒయ్య or ఒయ్యన oyya. [Tel.] adv. With gentleness, softly, sweetly. "సెములొయ్య వంచి." Mand. ii. 3. ఒయ్యకొయ్య gently.

ఒయ్యారము or ఒయ్యారము oyyaramu. [Tel.] n. Bloom, grace, shapeliness, the pride of beauty. సౌందర్యవర్ణము. ఒయ్యారపుమాటలు pretty language, bragging. పయస్సుతప్పినా ఒయ్యారముతప్పదు old as he is he has still a sweet tooth in his head. ఒయ్యారకాదు oyyara-kadu. n. A top, a beau. ఒయ్యారి oyyari. adj. Blooming, graceful, shapely, pretty. ఒయ్యారిపిక్కలు pretty legs. ఒయ్యారి or ఒయ్యారకత్తె oyyari. n. A beauty, a graceful woman. A coquette.

ఒర ora. [Tel.] n. Touch, rubbing. Trial of metal by touch. Likeness పోలిక. A case, sheath, scabbard. తలగడ ఒర a pillow case. A ring of clay, thus ఒరలయ్య a well built with rings of baked earth. See ఒరగొను & ఒర పెట్టు.

ఒరకటము or ఒరకము or ఒరకాటము orakatumu. [Tel.] n. Steepness, inequality. Depth, difficulty. వల్లము, సంకటము. ఒరకటపు నేల an uneven spot. ఒరకటపు త్రోవ an uneven road.

ఒరకట్టు ora-kattu. [Tel.] n. Cloth tied in many folds చుట్టగా చుట్టికట్టిన ఎత్తపుకట్టు.

ఒరకడుగు ora-kadugu. [Tel.] n. The water in which rice has been washed a second time.

ఒరగడ్డము ora-gaddamu. [Tel. ఒరవ+గడ్డ] n. Difficulty, trouble సంకటము. ఇది. Uneven విసుము.

ఒరగల్లు ora-gallu. [Tel.] n. A touchstone. బంగారును ఒర పెట్టురాయి.

ఒరగాలు ora-galu. [Tel. ఒరగు+కాలు] n. A bent or crooked leg ఒరిగకాలు.

ఒరగు or ఒరుగు oragu. [Tel.] v. n. To lean, bend, bow down, slant, be inclined, recline or lie down, to be weighed down, as scales. ఎగు, చాలు. ఒరగి crouching,

hiding. పడన ఒకనను the boat leant on one side. ఒరిగి పడినాడు he tumbled down. మిన్నొరిగింట్లు crashingly, suddenly, as though the skies were falling, ఆ లెక్కను నామీద నొరగదోసినాడు he got that debt charged against me. ఒరగు n. Crookedness వంపు. ఒరగు, ఒరగుదిండు, ఒరగుడుదిండు, or ఒరగుబిళ్ల a cushion or large pillow to lean against. adj. Crooked వంపైన. ఒరగు పోపు or ఒరగుబడు Same as ఒరగు. q. v.

ఒరగొడ్డము or ఒరగొడ్డియము ora-godde-mu. [Tel.] n. A painful word, a malicious word that pricks the heart పునస్సును నొప్పించే వంకరమాట.

ఒరగొను ora-gonu. [Tel.] v. t. To try (gold) by the touchstone ఒర పెట్టు.

ఒరచాలుదుక్కి ora-tsalu-dukki. [Tel.] n. A single ploughing ఒకమాడు దున్నినపాలము, చాలు తేలికగాపాని దుక్కి.

ఒరచు Same as ఒరుచు. (q. v.)

ఒరటు oratu. [Tel.] adj. Wicked దుప్పలుడు.

ఒరపడుపు ora-padunu. [Tel.] n. A mere moistening, a slight wetting కొంచెపురది.

ఒరపరి ora-pari. [Tel. ఒరపు+అరి] n. A fine looking man. సుందరపురుషుడు, సౌందర్యవంతుడు.

ఒరపిడి ora-pidi. [Tel. ఒరపు + ఇడి] n. Pressure, friction రాయిడి, రాపిడి. An unworthy man అయోగ్యుడు.

ఒరపు, ఒరుపు orapu. [Tel.] n. Touch, contact, rubbing. Tightness. ఒరయిక, కర్షణము. An expedient ఉపాయము. Fineness, nobleness. విలాసాతిరేకము, సౌందర్యము, యోగ్యత. Fault, transgression. An evil effect, mischief తంటా, తోషము. Trouble, anxiety తాపము. ఒరపు adj. Steady, firm, fine, noble, beautiful స్థిరము, సుందరమైన, గొప్ప, యోగ్యము. Light. ఒరపునుక్కి light ploughing, as opposed to రొంపిరుక్కి wet ploughing. ఒరపులాడి a beautiful woman.

ఒరపెంకు ora-penku. [Tel.] n. A ring of baked earth used in building a well, a tier, నూరిఒర.

ఒరపెట్టు ora-pettu. [Tel.] v. t. To test gold by the touchstone ఒరగొను.

ఒరబొమ్మ ora-bomma. [Tel.] n. A puppet or doll.

ఒరము oramu. [Tel.] v. i. To become hot వేడెక్కు.

"అక్కడ మలుకరములెకా జరిగినా మెనవన్ రవియుమెకె." A. iv. 212.

ఒరయు or ఒరియు orayu. [Tel.] v. n. To rub together, be in contact. To touch or graze, as a bullet. To be bruised. To struggle or compete with. విద్యతో నొరయు to become familiar with (learning.) అంకరము నేలను ఒరిగొనిపోయినది the ring has grown into the finger. గుండు ఒరిగిపోయినది the ball grazed (my hand.) నేను పడినందున నా మోకాలు ఒరిగొనిపోయినది I fell and my knee was bruised. ఒరయు v. a. To rub రాచు, to try on the touchstone ఒర పెట్టు. To test or to examine పరీక్షించు. To consider or enquire into విచారించు. To search for వెదకు. ఒరయిక ora-ika. n. Rubbing, contact రాపిడి.

ఒరలు oralu. [Tel.] v. n. To lament, wail, cry, whimper విలపించు. To sound మ్రోగు.

ఒరవ orava. [Tel.] adj. Crooked, sloping. వంకరైన. Different వ్యత్యస్తము.

క|| "అరపారడు కురుచచేరులు నారవ శరీరంబు."

భార. ఆర. ii.

ఒరవడి ora-vadi. [Tel.] n. The Copy set by a teacher మేలుబంతి.

ఒరవబడు orava-badu. [Tel. from ఒరగు or ఒరుగు.] v. i. To be tilted to a side, to lie on one side ఒరగుబడు. ఒరవు Same as ఒరగు. (q. v.)

ఒరి ori. [Tel.] n. Plunder, spoil దోపిడి. A. vi. 110.

అరిగ origa. [Tel.] n. A salutation మ్రొక్కు, నమస్కృతి.

అరిజే oriza. [Tel.] n. A chain tied round the neck of an elephant ఏనుగు మెడగొలుగు. The girth of an elephant made of iron or leather. కత్తి.

అరిబీజము or అరిబీజము ori-bijamu. [Tel.] n. A swelled testicle, orchitis. ఒక్కవైపు బీజము వాచిన రోగము. Also, Hydrocele.

అరిమ or అరిమిక orima. [Tel.] n. Friendship, patience ఒడ్దిక. Unanimity ఏకమత్యము.

అరిము Same as అరము.

అరుగు Same as అరగు.

అరుము orutsu. [Tel. from అరియు.] v. a. To rub, to try metal by the touchstone. అరుముబద్ద or అరుముబద్ద orutsu-badda. [Tel. From అరియు to be indented.] n. A carpenter's plane, a carpenter's tool to draw parallels with. పలకలోనగునవి నునుపు పు చెడు వడ్లవాని కొరముట్టు.

అరుదు orudu. [Tel.] n. One ఒకడు. Another: a neighbour or other person, a stranger, అన్యడు. ఒరులు others.

అరుదల oru-dala. [Tel.] n. A hole ఎలక బొక్క. P. ii. 117. Solitude ఏకాంతము. Talebearing, backbiting ఘోషించెప్పట, కొండెములు చెప్పట. కొండెకానితనము. Miserliness వైకున్యము. అరుదల కాదు orudala-kadu. n. A wretch : a miser పిశు నడు. A. iv. 167. A talebearer. A back-biter, a slanderer, a tell-tale, కొండెకాదు.

“ మొదలన యొరుదలకానిం జెడరంగానాడకాత్త జింఠిపుపదిం బదిగముపయేని మఱివిదు మదముమ్మగ జేయకుండు మొక్కమతమునన్.” A. iv. 267.

అరుము orumu. [Tel.] v. i. To unite కలియు.

అర్ర orra. [Tel.] adj. Hot కారము. Bitter కలుపు. అర్ర or అర్రన n. Heat, pungency కారము.

“ తక్కియులవక్రవిజయల నోప్ప సుర్రవై వెలువడ.” A. v. 112.

అర్రు orru. [Tel.] adj. Large, great పెద్ద, గొప్ప.

అర్రె or అర్రెయు orre. [Tel.] n. A crack. బీటిక. A rick of corn చిన్నకుప్ప. A low fellow, a black-guard పండు. A bay or inlet. A wild or untamed cow. సాగువు కాని ఆవు. adj. Crooked వక్రము. అర్రకూరలు filthy language.

అలయు olayu. [Tel.] v. n. To appear, seem, or come to light, enter ప్రవేశించు, To take place, to be or happen కలుగు. To spread వ్యాపించు, పాలయు, పొందు, ఒప్ప. చిరునవ్వులొలయ కా a smile appeared on her lips. పెంపొలయకి no increase took place. అలయు v. a. To surround, to envelop, to meet చుట్టుకొను, కదియు.

అలవు olavu. [Tel.] n. Secret intelligence మర్దుము, రహస్యము. The neck of a stringed instrument వీణాదండము. అలవుగానుండే underhand లోకువైన. అలవుగానుండేవాడు an accomplice, a traitor. వారు వానికి అలవు గానుండినారు they were leagued with him.

అలి oli. [Tel.] n. Robbery దోపిడి, అపహరణము. అలివడు to be robbed దోచుకుపోవు. అలివుచ్చుకొను To betray, shew. బయట పడెట్టుచేయు. To lose, let go పోగొట్టు.

అలికి oliki. [Tel.] n. A funeral pile ఒలికి మట్ట the cemetery or burying ground, కాదు, ఒల్లకాదు, కృకానము.

అలిదామర oli-damara. [Tel. అలి+తామర.] n. A certain plant.

అలిపించు oli-pintsu. [Tel. The causal of ఒలుచు.] v. t. To cause to peel off ఒలుచు నట్టుచేయు.

అలియు oliyu. [Tel.] v. n. To bruise, to abrade or rub off the skin తోలుదోగు.

అలియించు oli-yintsu. v. t. To kill (See పాలియించు), చంపు. BD. iv. 400.

అలుకు oluku. [Tel.] v. n. To spill, చిందు; overflow, to be shed (as tears) or spilt; to flow కారు; To be dropped, పాల లో నెయ్యి ఒలికినట్లు as ghee gushes forth from milk, i. e., luck upon luck. v. a. To sprinkle చల్లు; to pour పోయు.

అలుము olutsu. [Tel.] v. a. To peel, shell, flay. To pare off, tear off. తోలుదప్పు. ఒలిచినపప్పు grain cleaned from the husk. ఒలవనిపప్పు grain in the husk. పండు ఒలిచి ఆచేత పెట్టివట్టు చెప్పినాడు he said (it) as plainly as a fruit is peeled from its skin and placed in the hand; he gave a graphic description. To rob. అపహరించు See ఒలి.

అలుపు olupu. [Tel.] n. Peeling, removing the skin, rind, coat or shell. ఒలుచుట. అలుపువప్పు olupu-pappu. n. Grain freed from the husk.

అలె ole. Same as అలై. (q. v.) See A. vi. 100.

అల్ల olla. [Tel.] adj. Slow, straight అల్లన, తిన్నన.

అల్లకాదు olla-kadu. [Tel. for అల్లకాడు] n. 'The abominable place,' i. e., the cemetery or place where bodies are burnt. A cremation ground. అల్లకాటిమాటలు objectionable language, graveyard jokes.

అల్లగిల్లు olla-gillu. [Tel.] v. i. To be neglected అదరింపబడనిదగు.

అల్లన ollana. [Tel.] adv. Gently, softly.

అల్లబాటు olla-batu. [Tel. అల్లమి+పాటు] Same as అల్లమి. (q. v.)

అల్లబోక olla-boka. [Tel. అల్లమి+పోక] n. Disregard అసాదరిము.

అల్లబోవు olla-bovu. [Tel.] v. n. To faint, మూర్ఛిల్లు. To turn pale వాడు, అదరింపబడని దగు, చిన్నబోవు, తెలతెలబోవు. M. IX. i. 222.

అల్లమి ollami. [Tel. negative noun of అల్లు to love.] n. Hatred, dislike. Refusal, grudge, unwillingness. Dissent, disapproval. Intolerance. కుడు ప నొల్ల మి disinclination to eat.

అల్లియు Same as అల్లె.

అల్లు ollu. [Tel.] v. a. and n. To be willing, choose, fancy, wish. To love, like, long for. అల్లున I hate, detest, dislike, I will not, I do not choose. ఇంక ఆడనొల్లున I do not choose to play any more. ఎంచనొల్లున I won't think of it.

అల్లు ollu. [Tel. another form of అడలు] n. The body, person, figure. నీ అల్లు ఎట్లా ఉన్నది how do you do? how are you? వానికి అల్లు తిరుగుచున్నది he is giddy. వానికి అల్లు కుదురుగానుండలేదు he is unwell. వానికి అల్లు తెలియలేదు he is out of his senses. అల్లువంచి ఈ పని చేయవలసింది you must bend your back to this work. అంటి of the body; అంటికి to the body; అంటు on the body. నీ అంటికావమాతును I will crush your pride. వాడికి అన్నము అంటపట్టివది he digested the food. అల్లుపెట్టు or అల్లుపట్టు to become plump బలియు. మంత్రిసానియే దుట అల్లు దాచుతావా will you conceal your form in the midwife's presence, i.e., will you conceal the truth from your lawyer?

అల్లె olle. [Tel.] n. An upper cloth అంక వస్త్రము, అలె. వస్త్రయొల్లె colored cloth.

అల్లెంక ollenka. [Tel.] n. A prickly globular fish with poisonous flesh. Tetradon Hispidus.

అల్లెతాడు olle-tadu. [Tel.] n. A noose flung at an animal to catch it.

అల్లెనాటు olle-ratu. [Tel.] n. A scarf, the upper garment gracefully arranged round the neck. The wearing of an upper cloth. వై బట్టను కుచ్చెట్లు పెట్టి మెడమట్టి వచ్చుట్టుగా భుజములమీద వేసికొనుట.

అల్లె olo. [Tel.] A contraction for అడిలో. See అడి.

అప్పు ovvu. [Tel.] v. i. To agree with, అట్లు సరిపడు. To assent, consent. అప్పుబి orrami. n. Refusal. అప్పుమి. అప్పునివాడు those who hate, or disagree అట్టినవాడు. అప్పు orru. n. A sheaf of corn.

అనం or అనం osagu. [Tel.] v. a. To give. ముద్దానం to give a kiss. ముద్దులాసం నీమొగము your beautiful face. అనం n. A gift ఈవి, త్యాగము.

అనపరి osa-pari. [Tel.] adj. Agreeable, pretty, lovely, nice, sweet. అనపరి n. A fine-looking man సుందరం. అనపరితనము osa-paritanamu. n. Agreeableness, prettiness, sweetness. సౌందర్యము.

అనపు Same as అనం. (q. v.)

అనానా Same as అనా. (q. v.)

అ

అ The long vowel O.

అ. An affix, denoting question, guess or doubt, &c., as అనో వానికో to you or to him. బిడ్డయో పాపయో either child or baby. అట్లు తలచినాలో possibly they thought so. ఎక్కడనో somewhere or other. వాడు వచ్చేనో in case he should come.

అ. [Tel.] Added to cardinal numbers it forms ordinals మూడు three; మూడో third; this is contracted for మూడవ.

అ. [Tel.] The vocative sign O. అ తమ్ముడా.

అం or అంకారము am. [Skt.] The sacred syllable అం. O'M. Om. or A U M being the trilateral name of the Hindu Trinity. ప్రాణము. అన్నమశ్శివాయ or అం నమశ్శివాయ సిద్ధం. O Siva! I bow to thee for success.

అండ్రం andra. [Tel.] n. The bay of an ass. గాడిద కుర్ర. అండ్రం or అండ్రంపెట్టు to bay an ass.

అకచ్చెట్టు aka-chettu. [Tel.] n. A small tree called Carissa Carondas, bearing an acid fruit. పుల్లకలివె.

అకము or అకమ్ము akamu. [Skt.] n. A house or dwelling place. ఇల్లు, స్థానము.

అకరం akara. [Tel.] n. Retching to vomit. Great dislike అకరం. అకరం అకరింతు. v.n.

To retch in vomiting, to hale అకరం. అకరింతం akarinta. n. Retching to vomit: అకరించుట.

అకమ్ము Same as అకము. (q. v.)

అకరి, అకరించు, అకరింతం Same as అకర, అకరించు, అకరింత, respectively.

అకుం oku. [H.] n. A telescope దుర్బీణ, దుర్బిణి. అకుం చేసిమాడు look with a spy-glass.

అగత్యము agatyamu. [Tel.] n. Bad taste, impropriety. A bad omen అమంగళము.

అగితము agitamu. [from Skt. యోగ్యము.] adj. Fit, proper, worthy యోగ్యము.

అగిరము agiramu. [Tel.] n. Food, boiled rice అన్నము.

అగుం agu. [Tel.] n. Evil, harm, wickedness. కీడు. అగుం n. A fool, a weak creature. ఒంట్లో పనిలేనివాడు. A wicked man దుర్మార్గుడు. "అగునోగుమెచ్చు." అది బాగు అగుం నగుకు తెలియును whether it is good or bad will be known by and bye.

అఘము aghamu. [Skt.] n. A crowd, flock or multitude సమాహము. A flood ప్రవాహము.

అచెల or అచెల్లం achela. [Tel.] Interj. Alas. అయ్యో.

అచి అచి. [Tel.] n. Order క్రమము. Way, manner విధము. Nature స్వభావము. A command ఆజ్ఞ. Vigor, zeal, joy ఉత్సాహము, ఎచ్చరిక. Fear భయము. Thought, idea, intent. Counsel, wisdom, good sense యోచన. In arithmetic, an uneven or odd number. A row, or range. సరస. A teacher ఉపాధ్యాయుడు. (another form of అచ్చె) "సింఠం బాకటితో నహంతు ముంఠం కేటాటు మెనుండిమా. తంకమ్మార్జునయాధిపతి నమ దక్షిణోధమైవచ్చుమా. జెంకాంతారనివాసఖిన్న మతిస్పచ్చేన వైశిష్యేణ. గుంటీసుతనగ్యముం దుంపము నేనానిరామాకృతిశా." M. Virata. 93. Like a lion bursting forth in rage. "అచి నాచిల్లాడనోనీకు" L. vii. 7. "అచి

నూముడే యానోకే" Vemana. అచిపడు oza-padu. v. i. To be settled, to be set right క్రమపడు. అచిబంటి or అచిబంటి oza-banti. n. The way shown by the teacher ఉపాధ్యాయుడు చూపించుట. A copy set by him నేలుబంటి.

అజము or అజమ్ము ajamu. [Skt.] n. Strength, might, renown, light, brilliancy. బిరి, పటిల, ప్రేమ, నేజమ్ము

అజో అజు. [Tel. for అజ్జే] n. A tutor or master. ఉపాధ్యాయుడు. A goldsmith అచి పాతనాడు.

అటం ata. [Tel.] n. Fear, అటం. Hesitation సంకోచము. అటము or అటము atami. n. Fear భయము. Failure, loss, defeat, భంగము, అనభయము. అటం అటం gain and loss.

"భూమిభృష్ణభనోటమైః
యశంబులైః పాకు గాకుండునే."
A. i. 95.

అటారి atari. [Tel.] n. Ruin, defeat, the loser at a game. అటారు or అటారు ataru. [Tel. From అటం and పాకు.] v. n. To be ruined or wrecked: అటారు cracked, broken or gone to pieces. అట్లయి.

అటి అటి. [Tel. from అడు crack] adj. Cracked అటికుండ a cracked pitcher అటి అటిబాచ్చె it is a mere pack of rubbish.

అటిలిపిరందం అటిలిపిరందం a kind of guitar. కణావాద్యం. A vi. 4. అటిల్లు అటిల్లు. v. i. To hesitate అడు, సంకోచించు. అటిల్లించుట a kind of game.

అటుం atu. [Tel.] adv. Surely; perhaps. "భోజనం వేళనీక కా లూనిక, వంటకంబు తినకుండగ నేర్చుకుంటుభావ్యులు." భావ్యులశాసనం.

అటుం atu. [Tel.] n. Loss, defeat, అనభయము, భంగము. అటుపోవు or అటుపడు atu-patu. v. i. To be defeated. అటుపాటు atu-patu. n. Defeat అడింపబడుట, అడివంతు.

అడుం oda. [Tel.] n. A ship, a boat. The word అడు prefix to the names of some things, &c., answers to foreign or imported

అడుం imported tamarinds. అడుం imported areca. అడుం Pitch. See అడుం.

అడింతుం adintsu. [Tel.] v. n. To defeat. vanquish. అడించు.

అడిక అడిక. [Tel.] n. A stream, a current, a river. ప్రవాహము.

"వేణీకామృతం కలిజిహ్వంబి
నా శ్రుతం నో కిల బ్రహ్మణః"
Swa. iv. 101.

అడిగిల్లు adi-gilla. [Tel.] v. i. To flow ప్రవహించు. To run పరుచు. To flow out కారు.

అడిగించు adi-gintsu. [Tel.] v. a. To empty out, pour out completely.

అడినక్క అడినక్క. [Tel.] n. A short fox. పొట్టినక్క. See అడు.

అడుం odu. [Tel.] v. n. or v. a. To fail, lose, to be defeated or worsted, అనభయపడు. To flow or be lost, as blood, పారు. To shrink, hesitate, fall back భయపడు, సంకోచించు. అడు అడినాడు he lost the game. శీవకాంక్షతోడి shrinking or hesitating to take away life. అడుపడు to be frightened. నత్తు అడుగా ప్రవాహముగా పారు to rush, as a flood. M. Xiii. ii. 451. పాపము చూడనోడి unable to look you in the face. అడుకోడు fly not! flee not.

అడుం odu. [Tel.] n. Defeat, loss, failure, a forfeit, a crack, chink, hole. అచి మెను అచి నానూరు that saucepan is cracked. అడుబిల్లు odu-billa. Pan tiles, such as are used for roofs. T. iv. 202.

అఠ్రుం అఠ్రుం. [Skt.] n. Orissa. The Uriya language. అఠ్రుం అఠ్రుం. A native of Orissa.

అతువు aturu. [Skt.] n. A cat.

అత్తుం atvumu. [Tel.] The name of the vowel O.

అవసము avasamu. [Tel.] n. Food, boiled rice

పీదము odamu. [Tel.] n. A pitfall for catching elephants. ఏనుగులను పట్టే గొయ్యి.

“ఉదవిహగ ప్రజంబునకు నోదముదంతికి మదుచిల్వకున్.”

P. ii. 31.

పీదారుచు or పీదారుపు odarutsu. [Tel.] v. a. To comfort, condole with. ఉరారుపు.

పీదె or పీదియ ole. [Tel.] n. A rick of corn formed of several పసలు or cocks. ఒర్రె. See వామి. పీదెకొంగ or పీదెకొరగు ole-konga. n. The harvest crane. The common crane, grus communis; and the demoiselle crane, anthropoides virgo.

పీదమాలు omamalu. [Tel.] n. The Alphabet, so named, because it commences with the salutation to God “Om Namah.”

పీదకట్టు omi-kattu. [Tel.] n. A narrow pass between hills కొండలనడిమి గొంధివారి.

పీదము opami. [Tel.] the negative verbal noun of పీపు. n. Inability, indolence, laziness. పాలునూరిక.

పీదక opika. [Tel.] n. Strength, endurance, patience, toleration. శక్తి, ఓర్పు, సహనము. పీదకలేని impatient పీదక పెట్టు to exercise patience, to be patient.

పీపు opu. [Tel.] v. t. To bear, endure, tolerate. ఒర్పు. చూపోకు A. v. 78. unable to stand before his face. ఇంతకట్టు వెనుకేను I cannot bear this trouble. పీద రాని opa-rani. adj. Intolerable సహించనూడని. పీదలేని opa-teni. adj. Impatient.

పీపులేని; helpless, కుక్కులేని. ఒపలేనినాకి పీపులేనాకే పీపులేనాకే మిత్రులు those who check the impatient are their best friends. పీపు opu. v. n. To be fit, to suit; to be worthy; to be able; to be possible or practicable. చాలు, తగియుండు. పోనోపునా can he go? పోనోపుండు he cannot go, ఈనూ చాలి unable to give.

పీబుడు obudu. [Tel.] n. One of the gods worshipped by the Chentsus, a jungle tribe.

పీమటి omati. [Tel.] n. Food అన్నము.

పీమనకారులు omana-kayalu. [Tel.] n. Pieces such as tamarind seeds, &c., used in a game called పీమనగుంటలూట. పీమన గుంటలు omana-guntalu. n. A kind of game అచ్చునండ్లు. పీమనపీట a small table which is hollowed out in a number of places, to be used in this game.

పీమము or పీము omamu. [Tel.] n. The seed of bishop's weed, Carum Copticum; వాము. పీము అకు చెట్టు or కర్పూర వల్లి or శోగ చెట్టు Anisochilus carnosus; అజాహెదవాము Carum Roxburghianum (Watts.)

పీము omu. [Tel.] v. a. To preserve, to cherish. కాపాడు, పోషించు.

“ఎపుడు సంధ్యలయందు నిలువెల్లనిక నిన్నో మెదులేళ్లెఱుంఱొలనొక్కొ.” Swa. ii. 18.

పీయారము Same as ఒయ్యారము, (q. v.) పీయారి Same as ఒయ్యారి, (q. v.)

పీయి oyi. [Tel.] pron. Oh! hallo! O thou! పునుపసంబుద్ధి.

పీయరము Same as పీయము.

పీర ora. [Tel.] n. The side, border, edge. అంచు. A whole day and night అహారా త్రయము. ఒక పీరను ఉంటిను we stood on one side. పీరగా sidelong, sideways. తలపోరగాచేసి or పీరగాకలి చేసినది she opened the door a little, or, set it ajar. పీరవోయి becoming crooked వేకవోయి. BD. vi. పీరచూపు ora-tsipu. n. A sidelong glance. పైకుటకొలి మెయూపుమాపు leeringly. పీరంతపాపు oranta-poddu. (పీర+అంత+ప్రాద్దు) the livelong day, all day long, నిరంతరము, ఆసాయము. Also, a little పాపం, ఇసు నుంఱి.

“ఉప్పులేకుండు నోలంకే ప్రాద్దు కేట్టులేనాన సానునే కాట్టు? పానేనానుండుకే ఒక నున్నాడు.” Pal. 316.

పీరగిల్లు oragilla. [Tel.] v. n. To turn aside, to slant. ఒరగు, ఒరగును. పీరగింపు ora-gintsu. v. i. To turn aside, కొమ్మలూ గింపుచు, pointing its horns, or turning them, BD. v. 241.

పీరమ్మలు orattsulu. [Tel. ఒర+అమ్మలు.] n. High-soled shoes ఎత్తుగా అట్టులు చేసినట్టి ఒరట్టుపట్టులు. Also, rough shoes వెంటపట్టులు.

పీరణము oramamu. [Tel. n. A hawk. Manu. iv. 84.

పీరపాక ora-paka. [Tel.] n. A verandah పంచసాలి. A shed built on the side of a house. ఇంటిపంచనకట్టిన వాక.

పీరపాటు ora-patu. [Tel.] n. Leaning against a thing. ఒరగుడు. పీరపోపు orapocu. v. i. To bend, to be slanting వంగు, ఒరగు.

పీరసిల్లు or పీరసిలు ora-sillu. [Tel.] v. n. To move sideways. To move aside తొలగు. To be removed or raised as veil. To withdraw oneself. పీరసించు orasimpu. n. Moving aside ఒరసిల్లులు.

పీరు or పీరి ori. [Tel.] interj. O thou! fellow. తోరో up! పీరి బాకక my lad!

పీరిము orimi. [Tel. from పీర్పు.] n. Patience. ఓర్పు, ఓను.

పీరు oru. [Tel. from హోరు] n. Sound, noise. Red colour applied to the walls of a house on festive occasions. ఇంటిసోరెయిడు గునను మూలలను వేసే ఎర్రనూటిపట్టె. పీరు adj. Large. పీరుగాలి a great or noisy wind మక్కిలి అలముగల గాలి. పీరుతీరము oru-tigu. v. i. To mark red streaks on the walls and corners of a house. గోడలమీదిను మూలలను ఎర్రనూటితో పట్టెలు తీర్పు.

పీరుపు orutsu. [Tel.] v. n. To bear, endure, suffer, tolerate, pardon సహించు, ఓసుంచు. (From పీరు) v. t. To conquer పీడించు.

పీరుపు orupu. n. Endurance, patience, tolerance. పీరుపుతో పు orutsu-konu. v. n. To endure, to be patient. పీరుపరి Same as పీరుపు.

పీరెము oramu. [Tel. n. Food. Rice. అన్నము. Ved. Ras. iii. 57. Nila parin. i. 12. ఒలు rice or పీరెము

పీర్పు Same as పీరుము

పీర్పు or పీరుక oru. [Tel. pron. One (woman). ఒకరి

పీర్పు orpari. [Tel. from పీర్పు+అ.] n. A patient person. పీర్పునూడు. శేక, పీర్పు పీర్పు.

పీర్పుము orrami. [Tel. from పీర్పు] n. Impatience, intolerance, envy. పీర్పులపేరు, కట్టెలు.

పీర్పు orpu. [Tel. from పీర్పు.] n. Patience, endurance.

పీల ole. [Tel.] n. A cry, shout, hurrah! Bathing, playing in water. జలక్రీడ M. vii.iii. 112. పీలగంపము ole-gandanu. n. Saffron that is smeared over the body while bathing పూసెనుపు.

పీలగము olaganu. [Tel.] n. An assembly, a court. కొలపు, కొలపుమాటుము. శేరోల గము, or ఒక్కోలగము a great assembly. పీల గింపు ole-gintsu. v. t. To serve కొలచు, సేపించు.

పీలచెంగులూ ole-chengulanu. [Tel. from పీలు.] n. Defeat, discomfiture అపయము.

పీలపాట ole-patta. [Tel. from పీలు.] n. A song used while bathing or swimming. A boat song.

పీలము olamu. [Tel.] n. A covering, screen, shelter, veil. The body as the covering of the soul చాటు, వాసనలము, మును, రిక్షి. పీలమంది obtaining shelter. “పీలముల వాని పీలమను నూడి” P. iv. 258. పీలమాస గోపం ole-masa-gomu. (పీలము+అం+గోపం) v. n. To hide. To retreat; flee, draw back. నానుకుడు, చాటుకోకు, పలాజ్యుణుడు.

పీలలాడు olal-adu. [Tel. పీలం+అడు.] v. n. To play in water. To bathe. To revel. జలక్రీడచేయు. R. i. 211. పీలలార్పు olal-artsu. n. To cause to play in water.

ఓలాకు olaku. [Tel.] n. Exhaustion, fatigue. M. IV. iii. 125. అలయకి, శ్రమయి. ఓలాకు పడు olaku-padu. v. i. To be fatigued. అలయ, శ్రమపడు.

ఓలాడు ol-ādu. [Tel. ఓల+అడు] v. i. To bathe, to sport in water. ఓలాడు ol-aru. v. n. To float తేలు. ఓలాడు ol-artsu. v. t. To cause to float, to refresh తేలు, నీటిని.

ఓలి oli. [Tel.] n. A dowry, marriage portion, money paid by a bridegroom to the parents of a bride. ఉంపవ. A line, a row. ముస. Plu. ఓలలు.

ఓలిమి olimi. [Tel.] n. A hiding place ముసునూలు, ఓలయ.

ఓవరి ōvari. [Tel.] n. An antechamber లోపలిది, తోట్టికట్టు. A pavilion, a hall మంటపము, చంద్రశాల. పువ్వుకోసములు arbours, summer-houses. "పచ్చనియోనులు" (R. v. 32.) green pavilions.

ఓవు ōvu. [Tel.] v. n. To lit, to be agreeable సరపడు, ఒప్పు.

ఓషధి ōshadhi. [Skt.] n. An annual plant or herb, one that dies immediately after it seeds. ఫలించిన తొడనే సంవత్సరము. A medicinal plant మందుపెట్టు. ఓషధీశుడు ōshadhī-śūdu. n. The lord of plants, i. e., the moon.

ఓష్ఠము ōshthamu. [Skt.] n. The lip పెదవి, అస్తము. ఓష్ఠామృతము ōshthā-mṛitam. n. The nectar of the lips.

ఓసరు or ఓసరిల్లు ōsaru. [Tel.] v. t. To step aside, to get out of the way, to evade. తొలగ. To be tired అలయ. "ఓసరితగి వేసరితొసరిత నాసరినంపు." A. iv. 52. ఓసరించు ōsarintsu. v. n. & t. To turn aside, remove, put aside. To fail, to push aside, move aside తప్పించు. ఓసరిలసంచు ōsarila-antsu. v. t. To lay aside ఒక పక్కనాంచు. ఓసరించు ōsarinta. n. Moving aside ఒక పక్కన.

ఓసరి. [Tel.] interj. Woman! Wife!

ఓహాము ōhatamu. [Tel.] n. Withdrawal, retreat నెవకతీయట. ఓహాటించు or ఓహాటిల్లు ōhātintsu. v. t. To retire, retreat, fall back నెవకతీయ, to give way తొలగు; to be worsted ఓహి, యుద్ధసంభ్రాముడను.

"పండ్లియిలుండు సంత్రానంబులు రామునికోహాటించినరాజయ ద్రోగంబుసయినంగాలక." Bry. 941.

ఓహరిసాహరి ōhari-sahari. [Tel.] adv. Pell-mell, in a rout, backwards and forwards. నెవకతుముండకి, అటమటముగా పెరిగి. తండోప తండము.

"సాగి ములంబులుంబులికిని యోసారిసాహరి పెనుమండ"

M. VII. iii. 148.

ఓహూ. ఓహూలు ōhō. [Tel.] interj. Hollow! ho! What! ఏమీ. Well done! భరి. ఓహూహూ ōhōhō. Oh, alas! ఓహూరె or ఓహూరే ōhōre. interj. Well done! భరి.

ఔ au

ఔ AU, the last vowel, compounded of a and u, and pronounced like ou in out or ow in how, cow, now.

ఔ au. [Tel. contracted from అవు or అను] v. n. Contraction of ఔను or అవును yes. adj. That is, అయిన. "అంబయారితి" T. v. 105.

ఔకాపు ōkapu. [Tel.] n. Living in a rented house అద్దె కాపురము (properly written అవుకాపు.)

ఔకు ōku. [Tel. properly written అవుకు.] n. A fen, morass, bog. అవుకునాటి. A. iv. 162.

ఔశుకము ōkshakamu. [from Skt. ఉశుకము.] n. A herd of oxen ఎద్దులనూనాము.

ఔగదే au-gadē. [Tel. అవును+కదే] interj. Surely! ఔగా. (Properly written అవుగదే.)

ఔగాక au-gaka. [Tel.] "So be it." Still అయినా, అట్లే కాని. (Properly written అవగాక.)

ఔగాములు au-gamulu. [Tel. అవును+కములు the 'being and not being.' n. The hitting or missing, the happening or failing. Prosperity and adversity కలిమి తీయలు. Propriety and impropriety యుక్తయ్యక నిలు. Good and bad. కేలకీర్ణు. (Properly written అవుగాములు.)

ఔగు āgu. [Tel. properly written అవుగు.] n. A kind of cake భక్ష్యవశేషము.

ఔచిత్యము ōchityamu. [Skt. from ఉచితము.] n. Fitness, suitability, propriety. యోగ్యత. ఔచిత్యమెరి మాట్లాడనాడు he spoke appropriately. అనాచిత్య ప్రసంగాలు an inappropriate remark.

ఔజు āzu. [Tel. also written అవుజు.] n. A servant పనివాడు.

ఔట See అవు to be or become.

ఔటుగుండు ōtu-gundu. [Tel. properly written అవుటు.] n. A bomb shell. చట్టి పొంగినండు.

ఔడు ādu. [Tel. properly written అవుడు.] n. A lip, పెదవి. ఔడుకోట్టు or ఔడుకరము ādu-kottu. v. a. To bite the lips or gnash the teeth through rage.

ఔత్కంఠ్యము ōut-kanthyamu. [Skt. from ఉత్కంఠము.] n. Cupidity, engerness. ఉత్కంఠ, తపాచపా.

ఔత్సుక్యము ōutsukyamu. [Skt. from ఉత్సుకము] n. Anxiety, agitation, passion, emotion. Earnestness. ఉత్సుకత్వము.

ఔవరికుడు ādarikudu. [Skt. from ఉవారిము.] n. A gluttonous or voracious man. లంపురువాడు.

ఔవరులు ādarulu. [Tel. properly written అవువరులు.] n. Plu. Rivulets.

"త్రాన్వండుకొదిలివది యానినకొనెడి." Swa. iii. 38.

ఔవల ādala. [Tel. properly written అవువల.] n. The crown of the head తలకంఠ. The head తల.

ఔవార్యము ādarayamu. [Skt. from ఉవారిము.] n. Bounty, liberality. ఉవారి: స్వా.

ఔడు Same as ఔజు. (q. v.)

ఔదుంబరము ādumbaramu. [Skt.] n. Copper తా. &.

ఔద్దాలకము āddalakamu. [Skt.] n. The honey in a honey comb పట్టిలో పట్టి: తేనె.

ఔద్ధత్యము āddhatyamu. [Skt. from ఉద్ధత.] n. Rudeness, roughness. ఏపు, అతిశయము, గర్వము.

ఔప or అవున or అగున [Tel. from అను to be or become.] v. It may be, it probably is, yes; very well, well done! So be it! ఇది నీవు అవునా will this agree with you? మీరు అట్లా చెప్పవచ్చునే is it proper for you to say so? అది నాచేత నచ్చను I can do it. అవునాకా? yes or no? అవునవున yes, yes; అది అవునా is it right? అవున కా దనక చేసె he did it without saying a word.

ఔపనిషదా ōpanishada. [Skt. from ఉపనిషత్తు.] adj. Belonging to the Upanishads. Scriptural, theological. ఔపనిషదుడు ōpanishadudu. n. One who knows the Upanishads.

ఔపవిభక్తికము āupi-ribhaktikamu. [Skt. from ఉపవిభక్తి.] n. A noun used in an irregular form.

ఔపాధికము āpadhikamu. [Skt. from ఉపాధి.] adj. Temporary, not permanent. That which arises from circumstances. ఔపాధికశక్తి official authority: the power that circumstance or situation gives: ఔపాధికశరీరము a bodily form assumed for a while, as in an incarnation.

ఔపాసనము āpasanamu. [Skt. from ఉపాసము.] n. The worship of fire enjoined on a married Brahmin every morning గృహస్థులకు ప్రాస్తావనకు ప్రాస్తావనమున చేయవలసిన అగ్ని యుపాసన. In a comic sense, smoking tobacco.

ఔర or ఔరా āra. [Tel. properly written అవుర.] interj. Yea, verily, ah yes, oh indeed, a battle shout.

భారడి auradi. [Tel. properly written అవు రడి.] n. Scorn, despite, slight. Rādha. iii. 72.

భారసుడు or భారసపుత్రుడు aurasudu. [Skt.] n. A son of full blood. భర్తపత్ని యందు పుట్టిన కొడుకు.

భారు auru. [Tel. properly written అవురు.] n. Rushes, bulrush. A fragrant grass, Andropogon muricatum. ఓరణము, అవురుగడ్డి. Also called విడవలి. అవురు మాటలు a lever for raising weights. A. iv. 162; vi. 13.

భౌకార aur-aura. [Tel. properly written అవురవుర.] interj. Oh oh! yes, yes indeed!

భౌర్వము aurvanu. [Skt.] n. Devouring flame, fire that will burn under water, unquenchable fire బడబాన్ని. "మహాభౌర్వకీల ము." Vasu. iv. 23.

భౌల Same as ఆవుల or అవల. (q. v.)

భౌలు Same as అగులు or అవులు. (q. v.)

భౌలెమ్ము or భౌలే au-lemmu. [Tel. properly written అవులెమ్ము] interj. Yes yes! never mind.

భౌషధము aushadhnam. [Skt. from ఓషధి.] n. Medicine. మందు.

భౌష్టకము aushtrakamu. [Skt. from ఉష్ట్రము.] n. A herd of camels. ఉష్ట్రములగుంపు.

భౌసు or అవుసు Same as మాసు. (q. v.)

భౌసుకాడు ausu-kādu. n. An impassioned lover, a beau. నీటుకాడు, బృంగారి.

○ sunna

○ The Sunna, anuswaram, or circle used for ఱ, న, మ: as అండుము andamu, an egg: సంతానము santānamu. offspring: కంబు kambu, a shell. The half nasal "r" or semi-circle is not used in modern Telugu, though some Pundits have made many efforts to introduce it.

8 visarga

○ The H, as in the words దుఃఖము dukhamu, స్వతః swatah, or, swataha. It is

denominated విసర్గ Visarga and pronounced Aha and is used only in Sanskrit words.

క ka

క, The letter K.

కంకటము kankatamu. [Skt.] n. A cuirass, armour, కవచము, బొందలము.

కంకటి kankati. [Tel.] n. A couch or bedstead. మంచము. కంకటిరజ్జు ticken or bedcord used as a noose. See నలక.

కంకణము kankānamu. [Skt.] n. A bracelet or anklet. మత్స్యము మొదలైనవారి నరము. A consecrated thread bound on the wrist at the commencement of a marriage, &c: చేతికి కట్టుకొను తోరము. The trellice or running flowered pattern cut in marble round the walls of a temple. కంకణము నంటి దూడ a thriving calf. బద్ధకంకణుడై bound to execute an act. ఆ పనికి కంకణము కట్టుకొన్నాడు he undertook that work or is wedded to it. భర్తమునకు కంకణము కట్టుకొని యున్నాడు he is bent on doing justice. కంకణాలయాలె a spear girded with rings of silver or other metal. కంకణగ్రాహణము kankana-grahanam. n. An annular eclipse.

కంకణము or కంకణాలు kankānamu. [Tel.] n. A kind of water fowl జలపక్షి. An ibis. తాటికంకణము the glossy ibis, Plegadis falcinellus. తెల్లకంకణము the white ibis, Ibis melanocephala. నల్లకంకణము the black ibis, Inocotis papillosus. (F. B. L.)

కంకతము or కంకతిక kankatamu. [Skt.] n. A comb. దువ్వెన.

కంకము kankamu. [Skt.] n. An eagle. కాళు లుగు. కంకపత్రము kanka-patramu. n. An arrow. (Lit: eaglewinged.)

కంకర kankara. [H.] n. Gravel. జెల్లి. adj. Hard పరుము. కంకర గాడిద a mule. కంకర గాడిద, అక్కరము. కంకరల a blockhead.

కంకాలము kankālamu. [Skt.] n. A skeleton, అస్థిపంజరము, ఎముకలగుండు. A breastbone డొక్క.

కంకే lanki. [Tel.] n. An ear or head of corn: a stem of corn. వెన్ను. కంకే వెడలని బొండు a blasted ear, one that does not sprout.

కంకీవాయువురోగము kanki-rāyuru-rōgamu. [Tel.] n. The croup.

కంకు or కంకులు వెట్టు kanku. [Tel.] v. a. To scold: to abuse. గద్దించు, ట్టు.

కంకుడు kankudu. [Tel.] n. One who pretends to be a Brahmin. కపట బ్రాహ్మణుడు. A savage who lives on eagles రావులుగులను చంపి తిను బోయనాడు. Yama, the regent of death. యముడు. Yudhishthira యుగస్థిమిడు.

కంగటి Same as కంకటి. (q. v.) కంగటి కాళ్లు kangati-kallu. [Tel.] adj. Bowlegged.

కంగాణము kangānamu. [Tam.] n. A watch, a guard. కావలి.

కంగారి kangari. [Tel.] adj. Disorderly or filthy. చీడగామండీ. కంగారు or కంగిస kangaru. n. Battle యుద్ధము.

కంగాళి kangāli. [H.] adj. Wretched, miserable దిక్కుమాలిన, కంకాలి మంచము a wretched bed. కంకాలిబల్లెయి paltry batta, a wretched pittance.

కంగు kangu. [Tel.] n. A gold armband of a wavy shape. బంగారుపోసుతో నంకగానేర్చి చిన కమ్ము. A shrill sound as of a bell when struck. కంగున kanguna. adv. Aloud, resoundingly as a bell. కంగుమచు kangum-ānu. v. n. To sound, echo as a bell.

కంగువు kanguvu. [Skt.] n. The grain termed Panicum Italicum, కొర్రలు.

కంగేలి or కంగేళి kangēli. [Tel.] n. A large pyramidal tree, Jonesia asoka. అశోకము.

కంగోరి kangōri. [H.] n. An arch or dome. The moulding in brick-work.

కంగోరు kangōru. [Tel.] n. A long waistband. నిడుపుకాసి.

కంచి kanchi. [Tel.] n. Coujiveram కాంచి పువ్వు. adv. Large పెద్ద. కంచిమేక kanchi-mēka. n. A goat which has a large udder పెద్ద పాడుగుగుల ఒక బాతిమేక.

కంచెయి Same as కంచె. (q. v.)

కంచుకము kanchukamu. [Skt.] n. A woman's waistcoat or jacket. A man's jacket, a piece of armour, a snake's skin. రబిక, కుబురము, పాముయొక్క గుబురము, కవచము. కంచుకీ kanchuki. n. A serpent. An attendant or guard over the women's apartments, an eunuch. పాము. అంజిబుల్లిపు కావలివాడు. Parij. ii. 44. R. i 207. ii. 18. కంచుకీత kanchu-kita. adj. Armed, in armour విస్మయకంచుకీతమునమ్ముడై blinded by lust.

కంచుకీక Same as కంచుకము.

కంచె kanche. [Tel.] n. A hedge, pasture land బడుగు సేల. కంచెతోట kanche-kōta. n. The outer hedge or fence round a fort. కంచెనాట. To plant a hedge.

కంచెల kanchela. [Tel.] n. A woman's jacket. Swa. v. 74.

కంచెము kantsamu. [Tel.] n. A metal plate or dish. కంచెకంచెము a dish made of bell metal. మా కంచెములో రాయి వేసినాడు he threw a stone into our plate, i. e., took away our bread, he disturbed us. మంచెకంచెము a dish which has a rim. అకంచెము a dish which has none.

కంచేరము kantsaramu. [Tel.] n. A kind of carriage. ఒకబిడ్డపైన బండి, గాడి. కంచేరగాడికె kantsara-gādikē. కంచేము + గాడికె n. A mule.

కంచేరవాడు or కంచరి kantsara-ādu. [Tel.] n. A brazier, a coppersmith. కంచేరప చేయువాడు. కంచరిది a woman of that caste.

కంచేరిపురుగు kantsari-purugu. n. A kind of beetle called the deathwatch.

కంచు kantsu. n. Bell metal. కంచు కుంబ a bowl or vessel of bell metal. కంచు

వాద్యము a cymbal made of bell metal. కంఠినినట్లు as bright or dazzling as the glitter of polished metal. Sunbright. ఆమె కంఠినినట్లు పలికె she spoke shrilly or with a voice as clear as a bell.

కంఠకంటు kantsu-kantu. [Tel.] n. A frying pan. బాణలి. కంఠమింఠు kantsu-mintsu. n. A sort of toe-ring. adj. Invisible, out of sight అగోచరము. In some places it is the name of a hawk. కంఠమింఠుగా kantsu-mintsu-ga. adv. Rapidly, like a flash. కింఠమింఠులై, వెల్లారుచెదలై. R. v. 303.

కంజము kanjamu. [Skt.] n. Any aquatic product. A lotus. శామర. కంజముఖి bright faced, a fair girl. కంజబు kanjaja. n. Born from the lotus, a title of Brahma. కంజాతము kanjattamu. n. A lotus. కంజుడు Brahma.

కంజే Same as కాజే. (q. v.)

కంటు kanta. [Tel. from కను] n. Seeing. కనుట.

కంటకము kantakamu. [Skt.] n. A thorn, a prickle. A pest, plague, evil, inconvenience, besetting sin, stumbling block ముల్లు, విరుద్ధమైనది, రోమాంచము. కంటక ఫలము kantaka-phalanu. n. The Jack tree పనస. కంటకవృత్తి kantaka-vritti. n. Pestering, plaguing, hatefulness. కంటకుడు kantakudu. n. A plague, a tormentor, a tyrant. కుండ్రశత్రువు. ధర్మకంటకుడు he who hates virtue. ధర్మశై.

కంటింఠు or కంటింట్లు kanta-gintsu. [Tel.] v. n. or v. a. To feel or cause pain సెచ్చే. To oppose, to thwart విరోధించు. To hate, be intolerant, or outrageous. To rave or storm.

కంటలము Same as కంట్లము. (q. v.)

కంటసము kanta-samu. [Tel.] n. A disagreeable word or words said in opposition. విరోధోక్తి.

కంటసరి kanta-sari [Tel.] n. A necklace of gold beads.

కంటాణి kantani. [Tel.] n. An awl.

కంటి kanti. [Tel. from కన్ను] n. One who has an eye. ముక్కంటి one who has three eyes. జుడగంటి or కలహకంటి one who has an eye for quarrels, i. e., a quarrelsome woman.

కంటిచేప or కణ్ఠిచేప kanti-chēpa. [Tel.] n. A kind of fish, a species of sparus with a prickly head and large eyes. Russel, plate 104.

కంటు kantu. [Tel.] n. The head or top of a pillar. Antipathy, hatred, grudge, unkindness. పన, విరోధము. కంటుపెట్టు to hate.

కంటె or కంటియ కante. [Tel.] n. A carcanet, or gold collar worn by women.

కంటె or కన్న కante. [Tel.] conj. Than. దానికంటె ఇది మంచిది this is better than that. వానికంటె వేరేమనిషి a different man from him. అల్లకంటె వేరు different from spirit.

కంట్లము kantlamu. [Tel.] n. A pack-saddle చిల్లరసరికలంచి యెట్లమీద వేసే సంఘటణ. A pannier or bag made to hold a pack. A saddle-bag. కంట్లపుయ్యెద్ద a pack-bullock.

కంఠము kanthamu. [Skt.] n. The throat. కుత్తుక. Sound కుత్తుకధ్వని. Nearness, proximity, సమీపము. గ్రామకంఠము the village common. కంఠమాలము kantha-dūlamu. n. The beam forming the ridge of a pent roof. కంఠపాఠము kantha-pāthamu. n. A lesson learned by rote. వానికి కంఠపాఠ మయిన షడ్యములు verses which he had by heart. కంఠమాల kantha-māla. n. A swelling of the glands of the throat. కంఠసరి kantha-sari. n. A sort of necklace. కంఠసూత్రము kantha-sūtram. n. The marriage thread worn by Hindu wives round the throat. మంశకసూత్రము. దానికి కంఠసూత్రము కట్టినాడు he wedded her. కంఠస్నానము kantha-snānamu. n. Bathing all but the head, i. e., neck-deep.

కంఠి kanthi. A necklace. కంఠ. కంఠీర వము kanthi-ravamu. n. A lion. కంఠోక్తిగా kanthōkti-ga. adv. Specifically, definitively.

కండ kanda. [Tel.] n. A lump or piece of flesh or pulp. కండకొవ్వక కన్ను కాన కున్నాడు he cannot see out of his eyes for pride. "కండకన్నులు." (A. vi. 23.) Eyes that are swollen. దుర్జ్ఞానము పెరిగిన శేత్రము లు. కండచే క్షేర kanda-tsakkerā. n. Sugar-candy. కండమొక్క kanda-tsukka. n. The liver కార్జెము. కండపట్టు kanda-pattu. v. n. To grow fat, gather flesh.

కండీగచేప kandī-ga-chēpa. [Tel.] n. A kind of fish, a species of Clupea, Russell No. 203.

కండుబయిచేప kandu-bayi-chēpa. [Tel.] n. The sepia or cuttle fish, from which is obtained the కండుబయిపలక the bone from which pounce is made.

కండునా kandunā. [Tel.] n. An upper garment. అంజపత్తము. A cross beam or rafter in a roof. అడ్డకూలము.

కండువు or కండుతి or కండుయ kanduvu. [Skt.] n. Itching, itch దుడ, తీట.

కండె kande. [Tel.] n. A head or ear of millet or maize. జొన్న కంకి. A ball or roll of thread on a straw, which is put into the shuttle నూలుమట్ట. A shoulder whose muscles are stiffened by gymnastics సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజములు. (another form in this sense is కండెము.) కండెచేప a fish. A. v. 42. కండెనోటి a skein of thread.

కండ్లు kandlu. [Tel.] n. The plural of కన్ను an eye: and of కండ్ల a stone: బడికండ్లు carriage wheels. కండ్లనంతకట్టు to blind-fold. కండ్లపకు to appear, come in view.

కంఠ kanta. [Tel.] n. A hole, cleft, gap, aperture, fissure, chink. A passage, alley, way. పల్లకంఠ a small lane.

కంటి kanti. [Tel.] n. A wen or swelling, a hump, a tumour.

కంతుడు kantudu. [Skt.] n. A name of Cupid మృగగుడు.

కంఠ kantha. [Skt.] n. A rug, a patchwork quilt. చింతిగుడ్డ, బొంఠ.

కండ kanda. [Skt.] n. A bulbous esulent root; Amorphophallus campanulatus (Watts). మంచికండ a species of vegetable grown for food కనరులేనికండ. See Rox. iii. 314, 325, 508, 509.

కండకము kandakamu. [Tel.] n. A ditch, trench. అగడ్త, పొక.

కండనగారు kandana-gāya. [Tel.] n. The heart. గుండె, హృదయము. అము. iv.

కండపట్టెలు kanda-pattelu. [Tel.] n. Cross pieces of wood at the back of a door.

కండము kandamu. [Tel.] n. A certain metre in prosody. Also, the neck of animals. స్కంధము, పశుబాతి మూపు.

కండరము kandaramu. [Skt.] n. A cave. గుహ. Vasu. v. 54.

కండర్పుడు kandarpudu. [Skt.] n. Cupid. మృగుడు. కండ్లనుండినము అనగా యోని.

కండళము or కండళికము kandalamu. [Tel.] n. A quilt or rug used as a saddle. ఎద్దుమీదవేసే గంఠ. కండళము [Skt.] n. A germ or shoot, a sprout. కొత్తములక. కండళింఠు kandalintsu. v. n. To sprout, germinate, shoot. అంకురించు; to appear or gleam, as a smile. కండళిక kandalika. n. Appearance, birth, rising. "రాగరసకండళికా." (T. ii. 172) as affectionate feelings broke forth.

కంఠాచారము kandāchāramu. [H and K.] n. The native militia కట్టుబడివాండ్లు. adj. Military చండుసంబంధమైన.

కంఠారుము kandāyamu. [K.] n. Tribute, tax. కంఠారుము [Skt.] n. An astrological period of four months.

కంది kandi. [Tel.] n. The grain called red gram కుంజ. Cajanus indicus, Pigeon Pea; No-eye (small form) or Congo-pea (large

form) ; Dal or Cadjan Pea. *Cytisus cadjan* (Watts.) కందివృక్ష, See పచ్చ. కందిపుల్లులు the stalks of the plant used as fuel. ఆమెకాంతునాది కందివిత్తు she is like an old pigeon pea, i. e., she is as sharp as a needle. కందికంప thatch or straw of this plant. కందిమిడత kandi-midata. n. A locust.

కందిగిగ or కందిగిగి kandi-giga. n. A hornet.

కండు kandu. [Tel.] n. Blackness, discoloration, as by scorching : a dark shade as in the face of the moon నలుపు. Evil, harm. కీడు. Pain తాపము. "ఇత్రైఁగుఁగుఁగు కంఠైన్వోల్పు" M. IV. iv. 60. An infant బిడ్డ. *alj.* Blackish, dark, impure (as silver) కండువెండి base silver. కండు or కండు పారు kandu. v. n. To scorch, be scorched or charred. వరినగును. To redden, or be inflamed. To become black నలుపగు. To be annoyed or grieved తపించు. మనసుకందిన వాడై being vexed, or grieved.

కండుకమా kankukamu. [Skt.] n. A ball to play with చెండు. కండుకమట్టెగని springing up, bounding or elastic like a ball.

కండుడు kandudu. [Skt. for స్కండుడు] n. The god of battle. కుమారస్వామి.

కండుగిగ Same as కందిగిగ. (q. v.)

కండువ kanduva. [Tel.] n. 1. A way, path. 2. A place, locality, quarter ప్రదేశము. 3. A season ఋతువు. 4. Fashion, mode, device, trick, peculiarity. 5. Fiction, fraud, మాచు; archness, a prank, a wrench, or a twist. చమత్కారము, కేసు. 6. Finesse, innuendo, aquibble, నిలకైతి; refinement, prettiness. 7. A token, or mark, trace, track. జోడ, సంకేతస్థలము, ఏకాంతము. వానకండువ the rainy season. ఇరుకండువ on both sides. "మునుతాముచనిన కండువ నెడకును కానలోపలికి." Sar D. vii. 211. "ఇందులింబుమిది కండువచందంబునకురులు నె మ్మెగమున నెరిసియండ." M. IV. ii. 137. "కండువచందమామ." V. P. ii. 51. కండువ adj. Peculiar, odd, queer. Pretty, curious.

Cunning, false, fictitious. కండువమాటలు a quibble : a play upon words. కండువ పువ్వు a fairy lily, not a real one. కండువ రాజులు mere pretenders : mock warriors.

కండువు kanduvu. [Skt.] n. A gridiron పెనుము.

కంఠెన kandena. [Tel.] n. Grease for carriage wheels. కంఠెనబిళ్ల the leather or washer put on an axle tree.

కంఠెర kanderu. [Tel. కన్ను + తెర.] n. An eyelid. కనుకెప్పు.

కంఠోయి kan-doyi. [Tel. కన్ను + ధోయి.] n. A pair of eyes.

కంఠరము kandharamu. [Skt.] n. The throat : a cloud. పెడ, మబ్బు. Vasu. v. 54.

కంఠి kandhi. [Skt.] n. The ocean. కడలి, సముద్రము.

కంప kampa. [Tel.] n. A bush of thorns. ముళ్లమండ. కంపకోట kampa-kōta. n. A stockade. పెరుతుకోగాని పేముతోగాని చేసిన ఆవరణము. కంపగోడ kampa-gōda n. A thorn hedge. కంపటిట్ట kampa-jitta. n. A name given to a number of small birds of the warbler family (sylviaidae) Blyth's Reed-Warbler, *Acrocephalus dumetorum*. ఎర్రకంపటిట్ట the paddy-field Warbler (Jerd) or the Paddy-field Reed-Warbler, *Acrocephalus agricola*. పెద్దకంపటిట్ట the Eastern Orphean Warbler, *Sylvia jerdoni*. చిన్నకంపటిట్ట The Indian Lesser White-throated Warbler, *Sylvia affinis*. అడవికంపటిట్ట or అడవికంపటిట్టచి The Indian Bush-chat, *Pratincola maura*. (F. B. I.)

కంపణము kampanamu. [Tel.] n. A kind of weapon. ఆయుధవికేసుము.

కంపతుడుపు kampa-tudupu. [Tel.] n. A hurdle used as a harrow. రెండు ఎత్తలతో గోశి కంపటిట్టకట్ట.

కంపనము kampanamu. [Skt.] n. Tremor motion. Nodding కదంబు, వెణుకుట. కంపనము

kampanu. n. Trembling, tremor, vibration, agitation. నాకు, భూకంపము an earthquake. వికంపము nodding the head (in approbation or admiration.)

కంపనల్లంబి kampa-nallanchi. [Tel.] n. *Pratincola caprata*, or, The common Pied Bush-Chat. (F. B. I.) అడవికంపటిట్టచి, రేక, అడవికంపటిట్ట *Pratincola maura*, or, The Indian Bush-Chat.

కంపరము kamparamu. [Tel.] n. A bier for bearing corpses పాడె.

కంపించు or కంపిల్లు kampiltsu. [Skt.] v. n. To tremble, shake, be agitated. నాకు. కంపితము kampilamu. adj. Trembling, shaking, మంకల్తన.

కంపిల్లము kampilamu. [Skt.] n. A plant called గోలికూర or కల్లకూర.

కంపు kampu. [Skt.] n. A smell వాసన. A stink దుర్బంధము. In ancient Telugu this denoted any scent, pleasant or not. P. i. 703. A. i. 87. కంపుకోట్టు kampu-kottu. v. n. To smell, to stink. కంపిగుడు or కంపుటిగుడు kampu-irugudu. n. The stinking ఇరుగుడు. See ఇరుగుడు. కంపుతుమ్మ చెట్టు kampu-tumma-chettu. n. The field Mimosa tree. కంపువాగు kampu-nāgu. n. The fetid coluber, a stinking kind of snake. కంపెలుక kampu-eluka. n. The musk rat. మంచె.

కంబడి Same as కంబి. (q. v.)

కంబము kambamu. [from Skt. స్తంభము] n. A pillar or post. The stem of a tree. దివ్యకంబము a candlestick. కంబముచ్చి or కంబమురారుడు kambam-ayya. n. The god Narasimha who manifested himself to హిరణ్యకశిప in a pillar. See ప్రహ్లాదచరిత్ర. కంబవల్లి kamba-valli. n. Worship of a pillar performed on the last day of an ఉపనయన ceremony. కంబబాణములు kamba-bānamulu. n. Fireworks fixed on posts.

కంబురూడు kambaru-tādu. [Tel.] n. Coir, rope. నాకు.

కంబళము or కంబలి kambalamu. [Skt.] n. A rug, a blanket : (usually black :) కంబళమువంటి as black as a blanket. రత్నకంబళము a particoloured rug. కంబళికర్త kambali-karra. n. A variegated yellow timber, like satin wood. కంబళపండు kambali-pāndu. A mulberry. కంబళపురుగు kambali-purugu. n. A hairy caterpillar. వాడు ఒక కంబళపురుగు he is a wretch.

కంబాయి kambāyi. [Tel. from Cambay.] n. A kind of cotton cloth.

కంబాలాట kambāl-āta. [Tel.] n. A kind of game played by girls. నాంకంస్థంభాలాట.

కంబి kambī. [Tel.] n. Wire : A bar.

కంబు kambu. [Tel.] n. The grain named *Holcus spicatus* : called in Hind. Bajra. కంబెలు.

కంబుపు kambupu. [Skt.] n. A large shell or conch, pearly white and marked with three ridges across the inner tube. కంబుకంఠి or కంబుగ్రీవ kambu-kanthi. adj. Fair throated : having a neck as beautiful as a shell.

కంపము kamsamu. [Skt.] n. Bell metal. కంచె.

కంపర or కంపల kamsara. [Tel.] n. Smithery; working in gold : adj. Of the goldsmith caste. కంపలది a woman of that caste. కంపలపని the business of a goldsmith.

కంపారాతి kams-ārati. [Skt.] n. Slayer of Kamsa, an epithet of Krishna.

కంపాలి or కంపాలవాడు kamsāli. [Tel.] n. A goldsmith or silversmith.

కకపాల kaka-pāla. [Tel.] n. A recluse's bug. సన్యాసియొక్క సంచి, కక్షిపాల.

కకపిక or కకచిక or కకాపికలు kaka-pika. [Tel.] n. Tumult, uproar. కకపికలుగా tumultuously. కకపికలుచేయు to brawl, make an uproar. ఆల్ల, గత్తెర.

కకపు or కకపము kakattu. [Skt.] n. A bull's hump. B. vii. 174.

కకుట, కకుపు kakup. [Skt.] n. An airt or quarter of heaven. దిక్కు.

కకుభమా kakubhamu. [Skt.] n. A certain tree మద్దిచెట్టు. (q. v.)

కక్క kakka. [Tel.] n. Pupa; daddy. Also (vulgarly) flesh, meat; also (childishly) betel nut, dirt, a nasty thing.

కక్కపాల Same as కకపాల. (q. v.)

కక్కర, కక్కర kakkara. [Tel.] n. The demoiselle crane, *Anthropoides virgo*, ఒకకాయక. కక్కరకోడి kakkara-kōdi. n. The painted Partridge, *Francolinus pictus*. కక్కర జీమవాయి kakkara-jimuvayi. The spotted Munia, *Uroloncha punctulata*. (F. B. I.)

కక్కరము kakkaramu. [Tel.] adj. Hard, or sharp కరుకు. n. Hardness.

కక్కసము kakkasamu. [Tel. for కక్కశము] n. Rigidity, hardness, harshness, hardship, trouble, సంకటము. బాధ. కఠినము, మనోహము. కక్కసములాడు to be rude or cruel. కక్కసపు గుర్రము a stubborn horse. కక్కసపట్టు to be harsh, to behave cruelly. కక్కసపడు to suffer pain బాధపడు, సంకటపడు. కక్కసెండు kakkasinsu. v. a. To beset, harass: to plague. బాధించు. సంకటపించు. ఆ రూకలకై నన్ను కక్కసించినాడు he harassed me for payment.

కక్కెండు kakkintsu. [Tel.] v. t. To make one vomit. వానివద్ద ఆ రూకలను కక్కించినాను I made him disgorge the money.

కక్కెనచెట్టు kakkisa-chettu. [Tel.] n. A tree called *Posoqueria uliginosa*. Rox. i. 712.

కక్క kakku. [Tel. from కరుకు] n. A notch, roughness: కక్కలు dents, notches: teeth: the rough part of a millstone or of a saw; the toothed part of a file, sickle, or saw. కక్కెచుకక్కలు teeth of a horse's bit. కక్క పెట్టు kakku-pettu. v. t. To set or sharpen a saw, &c. కక్క వేయు kakku-vēyu. v. t. To roughen, or set (a saw or millstone.)

కక్క kakku. [Tel.] v. a. To vomit. కక్క kakku. n. Vomiting: the thing vomited. కక్కడు kakkudu. n. Vomiting.

కక్కచెవులు kaku-tevulu. Bilious vomiting.

కక్కరితి, కక్కరితి kakkuriti. [Tel.] n. Want, defect, a whim, idle desire. లోభము. Hard necessity కష్టము, ఇబ్బంది. చొట్ట కక్కరితై for want of food. కక్కరితగా Absurdly, shamefully, hard beset. కక్కరితకాడు one who is in great want.

కక్కవాయి kaku-vāyi. [Tel. కక్క=కరుకు] n. Whooping cough. కాసరోగవిశేషము.

కక్కరి See కక్కరిత.

కక్కర kakkera. [Tel.] n. A crane. See కక్కర.

కక్కపాల Same as కకపాల. (q. v.)

కక్కము kakshamu. [Skt.] n. An armpit చంకి.

కక్క్య kakshya. [Skt.] n. A belt మొలమాల, చట్టె. The equator of the earth భూమధ్యరేఖ.

కక్కము kaggama. [from కుక్కము] n. A sword.

కక్క kaggu. [Tel.] v. n. To shrink. To be tarnished. వెండికక్కది the silver is tarnished. కక్కించు kaggiintsu. v. a. To cause to be tarnished.

కక్కలు kaggala. [Tel.] n. Sparks. అగ్నికణములు, కక్కలకాడు a fugitive. Also, (from కాడు a place) the anvil as "the place of sparks." కక్కలకాటకలుపుట to ruin, to destroy. Kalah M. ii. 129.

కచము kachamu. [Skt.] n. A hair. వెండుకి.

కచిక్కన kachikkuna. [Tel.] adv. Slapdash, at once.

కచూరము kacharamu. [Skt.] n. A sort of perfume. The plant *Kemperia rotunda*.

కచే or కచేరీ kachēri. [H.] n. An office; cutchery. a place of public business. A public court. A nautch, the ceremony of dancing at a wedding, &c. కొలువుపాటుము. కచేరీచేసినారు they had a party.

కచూరము kachōramu. [Skt.] n. A plant called Zedoary, *Curcuma zedoaria*. పచ్చిరంధి.

కచ్చే kattsu. [Tel.] n. A truss. The tuck of cloth, or modesty piece between the legs. గోచి. కచ్చేడము kattsadamu. n. A tuck or truss. గోచి. A large strong cart. కచ్చిడపు యిడి. ఇనుప కచ్చుడాలు కట్టినాడు he was rigorously chaste. Manu. ii. 82.

కచ్చరము kachcharamu. [Skt.] n. Dirt, foulness. మయిల.

కచ్చా kachchā. [H.] a. Unripe, raw; not good, rough, base. చండని, నీచమైన. కచ్చా సేరు the baser sort of సేరు. కచ్చామనిషి a mean fellow.

కచ్చి kachchi. [Tel.] n. A weaver సాలెవాడు. An interstice where a stick is inserted in a warp. కొయ్యలను పడుగునందు చొప్పించే సందు. కచ్చికోట్టు kachchi-kotta. v. t. To geld. adj. Gelded. కచ్చిచేసిన గుర్రము a gelding.

కచ్చింపు kachchintsu. [Tel.] v. n. To be raged, to be angry. v. a. To move a piece at chess. To tuck up a cloth కచ్చేకిట్టు. కచ్చింపు kachchimpu. n. A move at chess, &c. Also fierceness, emotion. ముప్పురచ్చము.

కచ్చిక kachchika. [Tel.] n. A burnt cake of dried dung, కాలిని పడకితునక.

కచ్చితము kachchitamu. [Tel.] adj. Strict, correct, exact ఎప్పురిప్పునలుతకి నడగానున్న.

కచ్చు kattsu. [Tel.] v. t. To move a piece at chess కచ్చించు. To stick out, project. కచ్చు n. Stench. The washings of rice. Pride చంభము. గర్వము. "A bunch of flowers. పూసత్తి, సోబంతి." కచ్చులాడి kattsu-ladi. n. A jilt, jade, flirt వాంఛకు

కచ్చులు kattsalu. n. Splendour, glittering, lies, tawdry, frivolous excuses. చంభము. కచ్చుకోప kattsu-kōpu. v. a. To adhere, cleave, stick. To desire. ఆశించు. కచ్చువాసాలు kattsu-rāsalu. n. Rafters inserted in a beam.

కచ్చూరము Same as కచూరము and కచూరము.

కచ్చె kachche. [Tel.] n. A quarrel or fight. కచ్చెకుకాలరచ్చు to bestir oneself for fighting. Lit. to paw the ground preparing for the fight.

కచ్చెర kachchera. [Tel.] n. Dirt, that falls from thatch.

కచ్చపము kachchhapamu. [Skt.] n. A tortoise. కచ్చపి kachchhapi. n. A female tortoise. adj. That which is made of tortoise shell, as a lute.

కచ్చము Same as కచ్చే. (q. v.)

కజాయము, కజ్జె, కజ్జెము, కజ్జికాయలు or కజ్జాయము kazzāyamu. [Tel.] n. A sort of sweet cakes. ఒకకభమైన భక్త్యము.

కజ్జలము kajjalamu. [Skt.] n. Lampblack. The black part of a wick. Collyrium or black paint for the eyes. కాటక.

కజ్జా kajja. [H.] n. A quarrel, dispute, altercation. జేగడము. కజ్జాలకొను a quarrelsome person. గిట్టికజ్జాలు తెచ్చుకొను to pick quarrels without a cause.

కజ్జోరము kazzāramu. [Tel.] n. A date tree. ఖజ్జోరము.

కటu or కటకటూ katu. [Tel.] interj. Alas. ఆయ్యో! కటకటుంబడు katukatambadu. v. t. To feel pity జాలించు. To be angry కోపించు. To suffer pain బాధపడు.

కటకటూలు or కటకటూకమ్ములు katukatulu. [Tel.] n. Rails, railings. ఇనుప కమ్ములు మొదలైనవారిని చాచిన అడ్డు

కటకటూనుప katukatam-annu. [Tel.] v. n. To be irritable. కటకటూల్కారము katu-

kataḷāramu. n. Grinding the teeth. A. iii. 25.

కటకము katakamu. [Skt.] n. A town or city. A capital రాజధాని. The town of Cuttack in Orissa. A ring for the wrist or ankle, a bracelet or anklet. శడయము, పాచికటకము. కళ్యాణకటకము the town of Kalyāṇ. The side or ridge of a hill. కొండపడుము, చుట్టరినిరంబలైతెశము.

కటకాముఖము kataka-mukhamu. [Skt.] n. The position of the fingers of the right hand when drawing a bowstring. A. v. 150. Anirud. iii. 62.

కటపటu kata-peta. [Tel.] n. Noise సందడి, ధ్వని. (An onomatopœic word.)

కటము kaṭamu. [Skt.] n. A mat: పాప. The temples of the head. చెక్కిరి. The hip మెల.

కటా kata. [Tel.] Alas!

కటాక్షము kaṭākshamu. [Skt. కట+అక్ష మ.] n. A look; particularly, a glance or side look; a favourable look; (hence) grace, kindness. క్రూరికటాక్షము an angry glance. కటాక్షము kaṭākshamu. interj. You are very good! I thank you! కటాక్షింను kaṭākshintu. v. a. To glance at, to view, to countenance or favour. కటాక్షించవలసినది be pleased to view this with a gracious eye.

కటాకటిగా katakati-ga [Tel.] adv. Hardly, with difficulty. అదికటాకటిగా సరిపోయినది. it was just enough.

కటార్ or కటారు kaṭāri. [Tel.] n. A cross bilted dagger. కటాకారు one who carries a dagger. కటాకత్తె a woman who has a dagger with her.

కటాహము kaṭahamu. [Skt.] n. A large vessel: a boiler కడవ, కప్పెర. ప్రస్తావించు కటాహము the globe of the universe, i. e., space.

కటి kaṭi. [Skt.] n. The hip or haunch. మెల. కటిచక్రము the loins, the hips. మెల. the hip. కటిబద్ధము a pair of

hips. పిరుదులు. T. ii. 23. కటిసూత్రము girdle. మొలతాడు. కటిస్థలము the posteriors.

కటిక or కటికె katika. [Tel.] adj. Mere, quite, entire, total, downright, cruel, unfeeling, horrid. కటికపని butchery. కటి కచీకటి utter or thick darkness. నిన్నంతా నేను కటికపస్తు ఉంటిని all yesterday I was absolutely starving. కటిక్కన or కటిక్కిన katikkana. adv. Sharply, smartly, without making any allowance, కటిక or కటికవాడు kaṭika. n. A butcher. మాంస మచ్చునాడు.

కటిరము kaṭiramu. [Skt.] n. The cavity of the loins, the loins. మెల.

కటుక రోహిణి kaṭuka-rōhini. [Skt.] n. Black hellebore, a purging medicine. Ainslie, ii. 310.

కటుక్కనము kaṭukkanu. [Tel. కటుక్క + అను] v. t. To crackle (as a nut when broken.)

కటుమరలు or కటుమోరలు kaṭu-maralu. [Tel.] n. The cheek bones. చెక్కిల్లవూది భాగములు, పాపపు. కటుమోరలు ఉబ్బుగాలు having high cheek bones.

కటువు kaṭuru. [Skt.] adj. Pungent in taste. కఠము. Hard, unpleasant ఇంపు కాని. R. v. 167. కటూక్తి a hard word.

కటాలవినై kaṭōla-vine. [Tel.] n. A stringed musical instrument like the vīpe. మాల వినై, కప్పెర.

కట్టu katta. [Tel.] interj. Alas! కటకటా, కట్టా.

కట్టu katta. [Tel. from కట్టు] n. A bank or shore; a dam or embankment. A bundle or pack. నీరుకట్ట a certain water snake, thick, black and harmless. కొంటె పాడెకట్ట a reprobate, a foul mouthed wretch. "కట్టలుకట్ట" (BD. v. 132.) In crowds. సంపులుకూడి.

కట్టకడ kaṭṭa-kada. [Tel. కడ+కడ.] adv. At the very end. See కడ.

కట్టడ kaṭṭada. [Tel.] n. Order, rule, custom. నియమము. Arrangement, manner, mode తీరు. కావచకట్టడలు or కట్టళ్లు routine or order of guards. మర్యాద. కట్టడ చేయు kaṭṭada-chēyu. v. n. To ordain, command, enact, to lay down a rule. ఆజ్ఞాపించు.

కట్టడము kaṭṭadamu. [Tel.] n. A building or edifice.

కట్టనము kaṭṭanamu. [Tel.] n. A gift, a present. కానుక. Tying up బంధము.

కట్టా katta. [Tel.] interj. Alas! See కటకటా and కట్ట.

కట్టాణి kaṭṭāṇi. [Tel.] adj. Fine, first class; కట్టాణియినెము a matchless pearl. See అణి. కట్టాణిగుండ్లు kaṭṭāṇi-gundlu. n. A necklace of small gold beads.

కట్టాబి kaṭṭābi. [Tel.] n. Steam, moisture collected on the lid of a kettle. Stifling heat.

కట్టించు kaṭṭintsu. [Tel. from కట్టు] v. a. To cause to tie or build. To get built, to have one bound.

కట్టిక or కట్టికవాడు kaṭṭika. [Tel.] n. A macebearer. వెండిచెయ్యెవాడు.

కట్టిడి kaṭṭidi. [Tel. కట్టు+ఇడి] adj. Cruel, merciless; hard. కట్టిడితనము kaṭṭidi-tanamu n. Cruelty. కట్టిడులు cruel wretches.

కట్టిడు kaṭṭidu. [Tel.] n. A butcher. BD. VII. 915.

కట్టుu kattu. [Tel.] v. n. To cease or stop, gather or form as clouds or a boil, or lump; to be with young (used of animals.) భేది కట్టినది the diarrhoea ceased. మచ్చులుకట్టినవి clouds have gathered. నెత్తురు నెట్లవకట్టినది there was a gush of blood. వానికి చెబ్బుతగిరి నెత్తురుకట్టినది he received a contusion from a blow. గడ్డలుకట్టిన congealed, become hard. తూటుకట్టినది there is a hole formed.

కట్టుu kattu. [Tel.] v. a. To tie, bind. బంధించు. To wear, as clothes. ధరించు. To connect,

affix, attach. To store up, to lay by. కూడ తెట్టు. "క మున్ కట్టిన కర్మఫలంబులు నెట్లకఘోని పకుండ నేర్పరిమనుజుల్" భా. ఆది. v. To build, erect. నిర్మించు. To fascinate, charm, bewitch. To fabricate, compose, or put a story together. కల్పించు. కట్టుకథ a mere fiction or fable. To impute a sin or offence. వానికి రంకుకట్టి they charged her with adultery. తప్పకట్టు to find fault with, to lay blame on నేరముచెప్ప. నడుముకట్టు to gird up the loins or be prepared. కనుకట్టువిద్య jugglery, legerdemain. పోటకు నీర్లుకట్టు to water a garden. గాయముకట్టు to dress a wound. బండికట్టు to get ready a carriage. కత్తికట్టు to put on one's sword or arm oneself. రూకలుకట్టు to pay money. మగ్గుములకు పన్ను కట్టినారు they fixed a tax on looms. నిలవకట్టు to strike a balance. ధంకట్టు to set a price. పద్యము కట్టు to compose a verse. ఒడకు చాపకట్టు to set sail. వాకట్టు strike dumb by spells, &c. ఈ మాటను కట్టివిడిచినారు they fabricated this story or scandal. దోనకట్టు to stop up the road. దోనకట్టి దోచినారు they lay in ambush and plundered the wayfarers. కడుపుకట్టు to restrain the appetite. కట్టని (neg. p.) Unbuilt or unbound. కట్టని కట్టుకొలు a rock fortress not built with hands. కట్టనినూడు (P. i. 545.) a natural nest, not constructed.

కట్టుu kattu. [Tel.] n. A tie, bond, band. A bandage, a knot బంధము, ముడి. A rule, regulation, law. నిబంధనము, నిర్బంధము. A tax or duty. Fascination. వాకట్టు striking dumb. Soil, place ప్రదేశము. ఇసుకకట్టు sandy soil. System, fashion, mode or plot, device. కట్టుగా మాట్లాడు to speak by rule or consistently. A strike. వారు కట్టుకట్టినారు they struck work. Form, shape. Prohibition, restriction, a charm, an enchantment. మతి. A streak. మానుగు మానకట్టు the line of his budding whiskers. The hoop or band of a bucket, the tire of a wheel. The water in which any kind of pulse is boiled except rice. ఉలవకట్టు

boilings of horse gram. Season, weather, part of the year. ఋతువు. శీతకట్టు the cold season. A forged coin. నీసకట్టు రూపాయి a leaden rupee. వెండికట్టు a silvered coin. జాతికట్టు the tie of kindred, the custom of the caste. మంత్రకట్టు fascination, charming by spells. నడికట్టు a waistband or girdle, నీరుకట్టు a stoppage of urine. వలకట్టు a weir in a river, posts to fasten a net to. ఈ యింటిలో మందరికట్టు పెద్దది వెనకటికట్టు చిన్నది the front of this house is larger than the back rooms.

కట్టుక kattuka. [Tel.] n. A miscarriage గర్భస్రావము.

కట్టుకంటుమా Same as కట్టుగుంజే. (q. v.)

కట్టుకమ్మ kattū-kamma. [Tel.] n. A written agreement.

కట్టుకొంగు kattū-kongu. [Tel.] n. That part of a female's garment, which she ties round her waist. కోకచెంక.

కట్టుకొను kattū-konu. [Tel.] v. a. 1. To build, to bind, to wear or put on. దోచిత కట్టుకొన్నాడు he put on his cloth. See కట్టు. 2. To incur (blame or sin) ఇతరపాపము కట్టుకోవలసినదా shall we incur so great a sin? పుణ్యము కట్టుకొను to acquire merit. 3. To marry. దాన్ని కట్టుకొన్నాడు he married her. 4. To conquer. To appropriate, take possession of. వారిదేశమునంతా తాను కట్టుకొన్నాడు he conquered all their territories. చేతులు కట్టుకొనుట to fold the hands respectfully. అప్పులు కట్టుకొన్నాడు he took the debts upon him. సూరుకట్టుకొను to refrain from eating.

కట్టుకొమ్మ kattū-komma. [Tel.] n. An embankment, a dyke. ఆకట్ట.

కట్టుకొర్రు kattū-korra. [Tel.] n. A tying post, the pole of a plough. నానటి మేడి.

కట్టుకోక kattū-kōka. [Tel.] n. Ordinary clothes. నన్ను కట్టుకోకతో తెచ్చినారు they brought me just as I was.

కట్టుగడ kattū-gada. [Tel.] n. A store, that which is stored up. చేర్చి పెట్టిన ధాన్యము మొదలైనవి. కట్టుగడచేయు to lay up in store. కట్టుగడసరుకులు goods in store. కట్టుగడగుడ్డ cloth that is injured by time while unsold.

కట్టుగుంజే kattū-gunza. [Tel.] n. A post to tie cattle to.

కట్టుగొర్రె kattū-gorre. [Tel.] n. A sheep bound for slaughter.

కట్టుదాన kattū-dona. [Tel.] n. A small tank or cistern కోనేరు.

కట్టుపకాసు kattū-pakasu. [Tel.] n. A steady man అచలబడు.

కట్టుపడు kattū-padu. [Tel.] v. i. To be tied, to be bound by. To be subject to బద్ధువను. న్యాయమునకు కట్టుపడి being tied down to justice. కట్టుపాటు kattū-pātu. n. System, regulation, a code, a byelaw. నిబంధనము. కట్టుపాటుచేయు kattū-pātu-chēyu. v. a. To ordain.

కట్టుపోరు kattū-pōtu. [Tel.] n. A wizard or necromancer.

కట్టుబండి kattū-bandi. [Tel.] n. A well equipped carriage. సకల పరికరసహితమైన బండి.

కట్టుబట్టె kattū-batta. [Tel.] n. A garment. కట్టుబట్టెతో విడిచినారు they left him with the skirt on his back. కట్టుబట్టెతో పారివచ్చినాడు he escaped with nothing but the clothes on his back.

కట్టుబడి kattū-badi. [Tel.] n. A settlement: as of permanent revenue. కట్టుబడిబండ్లారు a serf, a settler; a feudal retainer, who is supported by land settled upon him. a village servant. కట్టుబడిపాలము land assigned to a serf in fee. కట్టుబడి మాన్యము the land assigned to such an officer in perpetuity.

కట్టుమట్టు or కట్టుముట్టు or కట్టు మొదలు kattū-mattu. [Tel.] n. A stall in a stable. పశుస్థలమునకట్టుమట్టు. Place of abode. ఉనికి స్థలము. An arrangement ఏర్పాటు.

కట్టుమాను kattū-mānu. [Tel.] n. A float of timber, a raft. తెప్ప.

కట్టువ kattūva. [Tel.] n. A hedge. వెలుగు.

కట్టువర్గము kattū-vargamu. [Tel. from కట్టు.] A wardrobe or set of clothes.

కట్టె kattē. [Tel.] n. A stick or staff, a piece of wood, fire-wood. నీరుకట్టె a harmless water snake. అడ్డకట్టె a fife. నిడుపుకట్టె a flute. చరాచకట్టె a brush made of hog's bristles. కట్టె kattē. adj. Hard, harsh. కట్టెబుద్ధి a dry or hard disposition. వానిది కట్టెబుద్ధి he is lean but sinewy. కట్టెవిరిచి నట్టుగా severely, rigidly. కట్టెవిరుపుమాటలు severe language.

కట్టెచీమ kattē-chima. [Tel.] n. A large black ant.

కట్టెడ kattēda. [Tel.] n. A kind of snake. కట్టెపాము.

కట్టెపండు kattē-pandu. [Tel.] n. Tamarind, with the stone in it.

కట్టెపాపర kattē-pāpara. [Tel.] n. The self planting leaf, indented at the edges and having a seed in each notch.

కట్టుము katnamu. [Tel.] n. A present giving to a ruler, or given by relations to each other at a marriage, &c. A fee, a gift. కట్టుము చదివించుట to proclaim the amount of contributions.

కట్టయము katyamu. [Tel.] n. A title or name of honour. కట్టయపువాడు a herald or crier. కట్టయముచెప్ప to proclaim a title.

కట్టాయి katrayi. [Tel.] n. A flagged floor, a floor laid or paved with stone. A. ii. 54. A stall, stable.

కట్ట kattā. [Tel.] Affix. At (denoting either place or season). తెల్లనాడకట్ట in the morning. ఎదురుకట్ట in front.

కట్టగుదిరు kattā-gudiya. [Tel.] n. A club with bands or rings round it. An iron shod, cudgel. ముసుండి.

కట్టతీగె kattā-ttē. [Tel.] n. A plant called Cissampelos Hexandria. దాసరతీగె.

కట్టదండ kattā-danda. [Tel.] n. A necklace of alternate rows of black and gold beads.

కట్టపురుగు or కట్టపాము kattā-purugu. [Tel.] n. A viper or venomous snake barred with black stripes, Russell's viper. (Russell plate xxxv.) Cobra Manilla.

కట్టబల్ల kattā-balla. [Tel.] n. A camp table or stool.

కట్టమారి kattā-māri. [Tel.] adj. A thing that is protected by bars of wood or metal కట్టుకలది.

కట్టసొర్రు kattā-sorra. [Tel.] n. A kind of fish, Galeocerdo rayneri. (F. B. I.)

కట్టి kattī. [Tel.] n. A dooly or litter. మంచ పుడోలి.

కట్టు kattū. [Tel.] n. The plural of కట్టు. కట్టు or కట్టె n. Weights, particularly those used by goldsmiths. బంగారుతూనిక గుండు. Plu. కట్టెలు.

కట్టెగడ్డిచెట్టు kattē-gaddi-chettu. [Tel.] n. A plant, Chrysopogon aciculatus కేకిని. (Watts.)

కతము kathamu. [Skt.] n. Voice. కంఠస్వరము.

కతారము or కతారి kathāramu. [Skt.] n. A cross hafted dagger. కత్తి, దాకు.

కతినము kathinamu. [Skt.] adj. Solid, hard, severe, difficult, cruel, inflexible. వాడు బ్రతకడము కఠినము it is hard for him to survive.

కఠిల్లు kathillu. [Skt.] v. t. To produce a crackling sound as in striking with a whip.

కఠారము kathōramu. [Skt.] adj. Hard, solid, severe, rigid. గట్టి.

కడ kada. [Tel.] n. A place, quarter, or direction. దిక్కు, పార్శ్వము. The end, extremity అంతము. Distance దూరము. Proximity, సమీపము. ఇరుగడ on both sides. కట్టకడ at the very end. కడకు at last చివరకు. వెలిగడ dry ground. చుగడ a

neighbouring field. తలకడ a pillow, being the place of head. చెట్టుకడ at the tree. అసన కడకు వచ్చిరి they came to him. కడ adj. Last. అంత్యము. కడసారి the last time. కడ (affix) By, near, at. In the hands or possession of. అది నాకడనున్నది I have it by me. వాని పాపాలకడ పడినారు they fell down at his feet మావాండ్లకడ ఆ మర్యాద కద్దు it is the custom with us, or among us. ఘోషపాడుకడ at sunset. పెంచుకడ early. శేషకడ in the morning. కడనుపోవు or కడగాపోవు kadaku-pōvu. To be menstruous. కడకన్ను kada-kannu. n. The corner of the eye. క్రేగన్ను. కటాక్షము. కడకంటుమాను kadakanta-tsūtsu. v. n. To glance, view sidelong, to look askance. కడకొరవి kada-koravi. n. A fire brand not quite burnt up కా లగా మిగిలిన కట్టె. కడగా kada-gā. adv. Aside, away. కడలేని kada-lēni. adj. Endless. కడవాడు kada-vādu. n. A stranger అన్యకు. The last male child కనిపిండు. కడసారి kada-sari. adj. & adv. Last, the last time.

కడ kada. [Tel.] An affix. (Added to the roots of some verbs it forms nouns or adjectives;) రాకడ arrival, coming. పోకడ going. శేయుడ settlement. మనుగడ (from మను to live) lifetime.

కడక or కడంక kadaka. [Tel. from కడ ౧. v.] n. An attempt; courage, determination యత్నము, ధైర్యము. ఉద్రేకము, పూనిక.

కడకట్టు kada-kattu. v. n. To scheme, to undertake యత్నించు.

కడగండ్లు kada-gandlu. [Tel. కడ+కండ్లు.] n. Plagues, calamities, evils, dangers, afflictions, miseries, scrapes, troubles. కష్టములు. తొందరలు. శ్రమలు. నానాకడగండ్లుపడ్డారు they were exhausted or knocked up. నానాకడగండ్లు పెట్టినారు they handled him roughly. కడగండ్లమారి a troublesome fellow కష్టకీలకు.

కడగట్టు kada-gattu. [Tel.] v. t. To fix, to settle, to determine నిర్ణయించు, ఏర్పాటుచేయు. కడగట్టురేఖలు kada-gattu-rēkhalu. n. Outlines in drawing, boundaries.

కడగు or కడగుడు kada-gu. [Tel.] v. n. To venture, dare. To strive or begin యత్నించు.

కడగొట్టు kada-gottu. [Tel.] adj. The youngest, the last కడవతి. కడగొట్టబడ్డ the last child born; the youngest of a house. v. i. To die చచ్చు. "గిట్టేన్ పులల్ సింక మల్ కడగొట్టేన్." సా. i.

కడవేసు kada-tsanu. [Tel.] v. i. To die చచ్చు. To perish నశించు. To end, to be finished ముగియు. v. t. To leap across, to cross దాటు. కడవన్ను పసిడి pure gold.

కడచీల kada-chila. [Tel.] n. A litch pin.

కడచు or గడచు kadatsu. [Tel.] v. n. To elapse, pass గతించు. To exceed a limit. కేరమిచ్చు, హెచ్చు. (Metaphorically) to die చచ్చు. To perish నశించు. v. t. To leap across, to cross దాటు. To pass (time), to finish. వాంకి గడవకుండానున్నది they have nothing to live on. నాకు అన్నానికే గడవచు I have nothing to live on. ఇది లేకుండా నాకు గడవచు I cannot get on without this. కడవబడు Same as కడచు.

కడతెగు kada-tegu. [Tel.] v. i. To be finished సమాప్తమగు.

కడలేరు kada-tēru. [Tel.] v. n. To be concluded or finished. తీరు, సమాప్తమగు. To die చచ్చు. నన్ను కడలేనివ్వడు he prevents me from succeeding. కడలేర్చు kada-tērtu. v. a. To relieve or save రక్షించు.

కడవ or గడవ kadapa. [Tel.] n. A threshold. A gateway. (Metaph.) a house.

కడవచెట్టు kadapa-chettu. [Tel.] n. *Baringtonia acutangula*, sometimes called the Indian Oak Tree (Watts.) కడంబము.

కడవటలు kadapata. [Tel.] adv. At the end, at length. at last. తుడవ.

కడవల kada-pala. [Tel.] n. The end. కడవలి kadapali. adj. Last, final, ulterior.

కడపు or గడపు kadapu. [Tel.] v. t. To put off, to send away without giving any thing ఇయ్యకపోవును. To kill చంపు. To drive తోల. To let go వదిలు. కడపు చెయ్యి a rudder. చుక్కాని.

కడమ kadama. [Tel.] n. The rest, remainder. శేషము. A deficit కొరత. Want, defect, deficiency. ఒక షహా కడమ అయ్యి there was one pagoda wanting. కడమపడు kadama-padu. v. i. To be wanting, to be deficient. కొరతపడు. న్యూనమగు.

కడమంత kada-muntu. [Tel.] n. A small pot. చిన్న పుంత.

కడముట్టు kada-mattu. [Tel.] v. i. To be finished, reach the end. సమాప్తమగు, తుడముట్టు, ముగియు. To accrue to, to come to సిద్ధించు, కలగు. కడముట్టించు kada-muttintsu. v. a. To finish.

కడయిల్లు kada-y-illu. [Tel.] n. The last house. The next world, heaven. BD. iv.

కడలి kadali. [Tel.] n. The sea. పాలకడలి the sea of milk. కడలికూతురు Lakshmi. కడలి శేషు the god Varuna. కడలి వెన్న the moon. కడలు kadalu. n. A wave. అల.

కడలుకొను or కడల్కొను kadalu-konu. [Tel.] v. n. To gleam, to flash, flicker, as light. "వెన్నుల కడ్లునుండలకాంతి కడలుకొనగ" B. VIII. 450. The brilliancy of the earrings flashed over her polished cheeks. To increase or spread or extend. వ్యాపించు, కడలాడు. To spread వ్యాపించు.

కడవ kadava. [Tel.] n. A large water pot or earthen vase. పెద్దకుండ.

కడవతీటు kadava-titu. [Tel.] n. A kind of drum నాద్యవేశము, తుడుము.

కడవసము or కడాసము kada-rasamu. [Tel.] n. A dried skin or mat used by ascetics as a bed. కృష్ణాజీను, తోల.

కడి "కడవసములు కొలల క ప్పుడములు కెరలగనంబు" ధార. ఆన. vii.

కడవెట్లు kada-vellu [Tel.] v. n. To be finished, closed, ended. ముగియు. v. t. To cross దాటు. కడవెట్లా kada-vellā. adv. Completely, throughout, everywhere.

కడవెత్తు or కడవర్తు kada-vottu. [Tel.] n. The beam that lies along the top of the wall and sustains the roof.

కడావి kadāvi. [Tel.] adj. Pure, fine, as gold. Bright, glittering. n. అపరిశుద్ధ Pure gold.

కడామిచెట్టు kadāmi-chettu. [Tel.] n. The tree called *Nauclea Cadamba*. బాట్టకడామి the name of a certain species.

కడారము kadāramu. [Skt.] n. Dark tawny colour పింకనల్లము.

కడాసము Same as కడవసము. (౧. v.)

కడి kadī. [Tel.] n. A mouthful, a morsel. కబళము. వేడకడి cowdung. చల్లకడి curds. (plu. కడ్లు.) Smell నాస. కడగొను kadugonu. v. i. To eat in mouthfuls కబళించు.

కడిఖండలు kadī-khandalu. [from Skt. ఖండ ఖండములు.] n. Bits, fragments. కడిఖండంబులుగా piecemeal.

కడిగించు kadī-gintsu. [Tel. from కడుగు.] v. a. To cause to wash.

కడితము or కడితము kadī-tamu. [Kan.] n. A folding account book formed of cloth covered with black paste and polished like a slate. On these leaves accounts are written with soap stone. బలపము.

కడితి kaditi. [Tel.] n. A sambur. కలుజ.

కడిది kadidi. [Tel.] adj. Extreme, great అధికము. Impossible అశక్యము. Difficult కఠినము. n. Danger ఆపద.

కడిమి kadimi. [Tel.] n. Greatness, excess. అశ్రయము, అధిక్యము. Bravery, gallantry. పరాక్రమము. adj. Vast, great, brave. adv. Greatly, much. మిక్కిలి.

కడిమిచెట్టు See కడంబము.

కడిమిడి kadimidi. [Tel.] adj. Grassy పచ్చికగల (నేల).

కడియము *kadiyamu*. [Tel.] n. A bracelet or anklet. కడియపుటట్టు a kind of round ring-like cake చక్కెలము.

కడివేడు *kadi-vedu*. [Tel. from కడవ.] n. A potful.

కడివోవు *kadi-vovu*. [Tel. కడి+పోవు.] v. i. To be spoiled చెడిపోవు. కడివోని excellent, unspoiled. చెడని. P. iv. 225.

కడిచెట్టు *kadise-chettu*. [Tel.] n. A tree called *Chytia Collina*. Rox. iii. 732.

కడు *kadu*. [Tel.] adv. Much, greatly. ఎక్కువ, అత్యంతము.

కడుకోను *kadu-konu*. [Tel.] v. i. To excel అతిశయించు. To rejoice ఉత్సహించు.

కడుగు or కడ్లు *kadugu*. [Tel.] v. a. To wash, lave, cleanse. n. The water in which rice, &c., has been washed వియ్యము కడిగిన నీరు, కుడితి.

కడుమరు or కణుమరు *kadumuru*. [Tel.] n. A wild bee. కందిక.

కడుపు or కడ్డు *kadupu*. [Tel.] n. The belly or stomach. వానికడుపు కాలచున్నది he is very hungry; కడుపుకట్టుకొను to stint oneself, restrain one's appetite. కడుపుమంట heart burning, malice, envy. దీర్చి తేను, ఈర్ష్య. వాని కడుపులోనిమాట the thoughts of his heart. నన్ను కడుపులో పెట్టుకొని పెంచెను he reared me tenderly.

కడుపుతోనుండు to be pregnant or with child. కడుపుదిగినది she had a miscarriage. కడుపుదించు to effect miscarriage, to cause an abortion. పొకడుపు an empty or fasting stomach. పొత్తికడుపు the abdomen. కడుపు చల్లగానుండుట to be happy or blessed. కడుపునొప్పి belly ache, stomach ache. కడుపునొండు. (కడుపు+నొండు) a cattle disease in which the belly is bloated; also, envy దీర్చలేనితనము, ఈర్ష్య.

కడ్డాయము *kaddayamu*. [Tel.] n. Compulsion, force: exaction: forcing people to pay the price set upon articles. బోము, బలాత్కారము. నడ్డగిడ్డాయము, ఉప్పుకడ్డాయము

an order to receive grain or salt at a high price.

కడ్డి *kaddi*. [Tel.] n. A stick, an ingot, bar of metal. A tube or catheter. పుడక. నల్లకడ్డి చీరలు cloths with black edges. కడ్డివేయు to pass a catheter.

కణకు *kanaku*. [Tel.] n. A firebrand. కాచి. Fire ఇంకలము.

కణగు Same as కడగు. కణక Same as కడంక.

కణజ *kanaja*. [Tel.] n. An embankment or dam.

కణజము *kanajamu*. [Tel.] n. A grain cellar.

కణజో or కడజో *kanazu*. [Tel.] n. A portico with a tiled roof. A wasp. కందిక.

కణత or కడత *kanata*. [Tel.] n. The temples of the head, the part of the forehead that moves as the jaw moves.

కణము *kanamu*. [Skt.] n. A particle or atom. ఘర్షణకణము a drop of sweat. అగ్నికణము a spark of fire. అనందబాష్పకణములు tears of joy.

కణయము *kanayamu*. [Tel.] n. A kind of javelin కుంతవిశేషము; a kind of arrow బాణవిశేషము.

కణిక *kanika*. [Tel.] n. A bit, piece or stick. లక్క-కణిక a stick of sealing wax. నల్లకణిక a stick of the *Nalleru* plant. కణికరాయి a hard species of black and white marble.

కణితి *kaniti*. [Tel.] n. A sambur. కణజో. Also, a lump, a bump, a wen. కంటి.

కణిసెము *kanisemu*. [Tel.] n. An ear of corn: ఎన్ను.

కణుజు *kanuju*. [Tel.] n. The deer called Sambur. *Cervus Hippelaphus*.

కణుమరు See కడుమరు.

కత *kata*. [from Skt. కథ.] n. Atale or story.

కతకము Same as చిట్టెంబ. (q. v.)

కతన *katana*. [Tel.] affix. By, through, on account of, for. కారణముచేత. మేరులకతన by means of spies.

కతము *katamu*. [Tel.] n. Cause, manner, reason, కారణము. Token, keep-sake, గురుకు. ఏమికితెబున for what cause. అట్టికతమున for that reason. మేనె నా గతమిచ్చి he gave a token that he would come soon.

కతాయింను *katayintu*. [Mahr.] v. t. To enter in an account. చేర్చు, ఎక్కించు, చాఫలుచేసికొను.

కతిపయ *katipaya*. [Skt.] adj. Some, a few కొన్ని.

కత్తరి *kattari*. [Tel.] adj. Of various colors, piebald. కత్తరి అవు a piebald cow. కత్తరి గుర్రము a piebald horse. కత్తరికలియు to be mixed up in confusion సరికరము.

కత్తరిల్లు. *kattarillu*. [Tel.] v. i. To move, shake చరించు.

కత్తళము *kattalamu*. [Tel.] n. Armour, mail. కత్తళీడు *kattalidu*. (కత్తళము+కాడు) n. One who has put on armour.

కత్తలాలి or కత్తళడు *kattalani*. [Tel.] n. A black horse with white hoofs and tail.

కత్తి *katti*. [Tel.] n. A knife. A sword. తినినకత్తినిరు పిత్తిలియై నిలిచినది she stood as a drawn sword. A measure of land, which differs in various districts. It is considered to be as much as a man can reap in one day. In the Government accounts a "cutty" is rated at 40 acres and 14 సంబంబ (q. v.) This phrase, which means a "sword of land" implies that this quantity of land was assigned to a family which furnished the feudal lord one fighting man. కత్తికట్టేనార *kattikattē-dora*. An officer, a gentleman who wears a sword. కత్తికాసు *kattikāsu*. n. A carpenter's tool for squaring. కత్తిపిట్ట *kattipitta*. The Cuckoo called *Hierococcyx varius*. చిన్నకత్తిపిట్ట The Indian plaintive cuckoo, *Cucumantis passerinus*. (F. B. I.) కత్తిపిట్ట a basket in which a

toddy drawer keeps his knives ఈండ్ల వాని కత్తుల బుట్ట. కత్తిపీట *kattipīṭa*. n. A large knife standing slantwise in a block of wood upon which vegetables are sliced. కత్తిబల్లెము *kattiballemu*. A "sword spear," a scythe-like blade mounted as a spear.

కత్తిరింను *kattirintu*. [Tel.] v. a. To cut or crop with scissors; కత్తిరించుకొను. కత్తిరిల్లు *kattirillu*. v. i. To split, to be split భిన్నము.

కత్తివాటు *kattivāṭu*. [Tel.] n. A cut with a knife.

కత్తివారి అమ్ము *kattivāri-ammu*. [Tel.] n. An arrow shaped like a sword. A semi-circular arrow అర్ధచంద్ర బాణము.

కత్తువ *kattuva*. [Tel.] n. A wooden spade with a triangular blade. A dam across a stream. A darn, mole or bank అనకట్టు.

కత్తె or కత్తిరు *kattu*. [Tel.] An affix. Maid, girl. పనికత్తె a servant girl. చెలికత్తె a play-mate among girls. కత్తెతనము *kattu-tanamu*. n. Girlhood.

కత్తెము *kattemu*. [Tel.] n. An item in an account. అంకెల అడ్డంబి.

కత్తెర *kattera*. [Tel.] n. Scissors. The constellation or sign called కృత్తిక. The period of time when the sun is between the signs భరణి, రోహిణి and కృత్తిక. కత్తెర కాలు *kattera-kalu*. n. The upright cross pieces of wood in a dooly or litter, that connect the bottom with the pole above. కత్తెరగడ్డము *kattera-gaddamu*. n. A cropped beard. కత్తెరగారుము *kattera-gayamu*. n. A certain kind of window నవాకు విశేషము. కత్తెరచీల *kattera-chila*. n. A pin on which a lever acts. మాల అడే చీల. కత్తెరకొంగ *kattera-donga*. n. A cut purse. కత్తెరవావిలు *kattera-bavililu*. n. An ornament of gold and gems worn by women near the top of the car. కత్తెరయెండ *kattera-yenda*. n. Fierce heat. కత్తెరరాయి *kattera-rāyi*. n. Marble; a kind of black stone, which

is sonorous like metal. కత్తెరవాసములు kattera-vasamulu. n. Bamboos arranged against each other like the blades of scissors.

కత్రి katri. [Tel.] n. A part or division of a game called బక్కిరి. ఉ. రా. vi.

కత్రించు Same as కత్రించు.

కథ katha. [Skt.] n. A book containing a legendary tale. ఇంచుకసత్యమైన కల్పిత ప్రబంధము. A story, tale, fable, chronicle: a riddle or puzzle. కథవేయు. v. n. To give a riddle to be solved. కథకుడు kathakudu. n. A chronicler. A story teller కథచెప్పవారు. కథనము kathanamu. n. Telling చెప్పడము. కథించు kathintsu. v. t. To tell, relate, narrate చెప్ప. "కథించునీ కోంకాయలన" హృ. ఉ. v. కథితము kathitamu. adj. Said, that which is said చెప్పబడిన.

కడ kada. [Tel.] n. The barb of an arrow or of a fish hook. కడ Interj. Is it not so; indeed. n. [from Skt. కథ.] ఘట్రాంతము.

కడంబము or కడంబకము kadambamu. [Skt.] n. A mixture. మిశ్రమ. An assembly, a collection గుంపు, సముదాయము. A garland of various flowers, a mixture of divers things, a miscellany. బాణకడంబకము a flight or cloud of arrows. స్పృహలకడంబము an assembly of kings. A certain flowering plant called Nauclea Cadamba. మొగులు కడిమి. ఆవాల. రుద్రాక్షకడంబము Anthocephalus Cadamba (Watts.) కడంబాడి kadamba-podi. n. Pouncet. A fragrant powder compounded of various essences. కడంబించు kadambintsu. v. i. To be mixed మిళితము. To mix మిళితము చేయు.

కడనము kadanamu. [Skt.] n. A battle, combat, encounter. యుద్ధము.

కడన్నము kadannamu. [Skt.] n. Vile food, trash. చెడ్డకూడు.

కడపా kadapa. [H.] n. An agreement, a written bond. ఒడంబడిక, వ్రత్రము. A counter agreement. కడపాబయించు to fabricate a counter lease.

కడపు Same as కడుపు.

కడము kadamu. [H.] n. A footstep, twelve inches. Trotting (as a horse does). కడము తొక్కు to trot (as a horse).

కడరము kadaramu. [Skt.] n. A kind of tree, the Mimosa Catechu. వెలిచంద్ర, అంతరతావర. A saw రంపము.

కడళము or కడలి kadalamu. [Skt.] n. A plantain tree.

కడలు or కడులు kadalu. [Tel.] v. n. To move, stir, move from or removed, to totter or shake, to be displaced or dislocated. To attempt, to try యత్నించు. To set out on a journey. ప్రయాణము. మోకాటి చిప్ప కదిలింది the knee joint is dislocated. n. Movement చలనము. Trial యత్నము. కడలుడు kadaludu. n. A journey ప్రయాణము. కడలించు, కడలుచు or కడల్చు kadalintsu. v. t. To move, stir, shake, jog: to mention కదిలినట్లు చేయు, ప్రస్తావించు. కడలిక kadalika. n. Motion, stirring. చలనము. Trial, attempt. యత్నము.

కడించు Same as కడియించు.

కడియు kadiyu. [Tel.] v. n. To approach, to come near దగ్గరకువచ్చు, సమీపించు. To become equal. సమానము. v. a. To encounter, to meet, join చేరు. కదిసికొంచించిన కార్యనాశనము to begin and then retreat ruins all. కడియించు or కడించు kadiyintsu. v. a. To join, to cause to join or unite కడియజేయు.

కడిర kadira. [Tel.] n. A slender pipe-shaped fish.

కడిలించు Same as కడలించు.

కడిము kadimu. [H.] n. An old servant, an old inhabitant. పాతకాపు. కడిములు the old

and hereditary cultivators of a village మిరాశీకాపులు.

కడుకు kaduku. [Tel.] v. n. To eat. BD. vii. 1888.

కడుకొను kadukonu. [Tel. కడుము+కొను.] v. n. To be proud అతిశయించు.

కడుగు kadugu. [Tel.] v. n. To doubt, fear, hesitate. BD. vii. 58.

కడుపు kadupu. [Tel.] n. A herd of cattle or flock of sheep. సమాహము, మంద. ఎనువకడుపు a herd of buffaloes, పందికడుపు a herd of swine. లేటికడుపు a herd of antelopes. నూబకడుపు a flock of owls. చిలకకడుపు a flock of parrots, తేటికడుపు a swarm of bees.

కడుపు or కడపు kadupu. [Tel.] v. n. To move. To cause to move. కడులునట్లు చేయు.

కడుము kadumu. [Tel.] n. A lump, a swelling, a bump. వాపు, a tumour. గడ్డ. v. a. To encroach upon, to occupy ఆక్రమించు. To push away. To rebuke, check. కడుముకొను to struggle.

కడుము kaduru. [Tel.] n. A spindle, an awl. A sort of fish.

కడుము kaduru. [Tel.] v. n. To extend, spread. విస్తరించు, కలంకు. v. a. To frighten, బెదిరించు. సిగ్గుగదిరెచు చూడ్చి eyes full of shame. "మేననెట్లెట్ల గదిరినదివ్యగంధము." P. iii. 36. In M. Dro. i. 326. కోపముగదరు, అనగా కోపమతిశయించగా In T. iii. 88. 'కడురు' అనగా కలంకు. In Dassav. iv. 250. "ధేతాశముల్ కపాకహముంచు గదురుకొనిన," అనగా బెదిరించి.

కడులు See కడలు.

కడుష్ణము kadushnamu. [Skt. కఠ+ఉష్ణము.] n. Gentle warmth. కొంచెము వేడి. adj. Warm.

కడె Same as గదా. (q. v.) (This is used in speaking to a woman.)

కడ్డు kaddu. [Tel. for కలడు.] It is; it happens usually. It is the case.—See కలంకు.

అట్లా చెప్పడముకడ్డు it is usual to say so. అట్లా ఉండడముకడ్డు it frequently is the case. అమావాస్య రెండుదినములు కడ్డనగా two days before new moon. (Lit. when they said, after two days it will be new moon). It is opposed to లేడు, thus కడ్డులేదనక he neither said yes nor no.

కడ్డుము kaddumu. [Tel.] adj. Thick, dense. డట్టుము.

కడువు kadruva. [Skt.] n. The name of the mythological mother of serpents.

కనకన kanakana. [Tel.] adv. Blazingly, intensely, glowingly. తేజస్సుతో. కనకన లూడు or కనకనము to glow, as a blazing fire. మిక్కిలి ప్రకాశించు.

కనకము kanakamu. [Skt.] n. Gold. "కనకంబునకును సౌగంధ్యము కలిగినట్లు" (L. XIX. 332. "Marvellous as would be fragrance in gold: it is as strange as though gold were fragrant. (The Telugu poets frequently mention this fancy; that, were gold gifted with fragrance, it would be indeed perfect.)

"భూతిగడ్డకల పుట్టించెవాసన, కనకము తనకేమి కల్లజేసె."

వేము.

కనకాంబి kanakāngi. [Skt.] adj. Bright bodied. Golden-hued (woman). కనకాంబరము kanak-ambaramu. n. Gold cloth. The name of a beautiful yellow flower. కనకాభిషేకము kanak-abhishekamu. n. Lavishing wealth. Showering gifts.

కనగర్ర kanagartu. [Tel.] n. A kind of fish, a species of scomber. (Russell, plate 136.)

కనల్ kanal. [Skt.] adj. Bright, shining. Vasu. iv. 23.

కనపరాకు kana-paraku. [Tel.] n. A kind of arrow. గన్నె రాకులవంటి అలుగు. A. vi. 103.

కపము or కపము kanama. [Tel.] n. A gap, opening, breach. A defile, pass. సంచ, కొంచలండు, దోవ. A scar అచ్చువారుకనముగల

వాడు one whose face is pitted with the small pox.

కనమా or కనమాచెట్టు kanamu. [Tel.] n. A tree called Saccharum exaltatum. Rox. i. 245.

కనమాచేప kanamu-chēpa. [Tel.] n. A fish, a species of Cyprinus. Russell, plate 109.

కనరు kanaru. [Tel.] n. Acridity, tartness. Bitterness. కంజకడ్డలోననునానియందలి దురద, నన, ఒకడు. adj. Unpleasant అనిచేసు.

కనలు kanalu. [Tel.] n. Anger. కోపము. A burning sensation. మంట. v. n. To be angry. కోపపడు. To burn, to give pain. మండు.

కనారిలు kanarilu. [Tel.] v. n. To be angry, కోపగించు.

కనాలు kanalu. [Eng.] n. A canal. కాలువ.

కనికరమా kanikaramu. [Tel.] n. Kindness, compassion. దయ. Sorrow దుఃఖము.

క॥ "తనకుందనయులులేమికి, గనికరమందునును."

భల్లా. iii.

కనికరమును to be kind to, or favour.

కనిపించు kanipintu. [Tel.] v. n. To seem, appear, be known, to come on. కడుపునొప్పి కనిపించిపండుకొన్నాడు a pain came on and he lay down. వానికి తలమెప్పికనిపించినది he has a headache. దానికి అమ్మవారు కనిపించినది she has got the small pox.

కనిపుత్రీగ kanipu-tiga. [Tel.] A plant called Roxburghia gloriosoides. Rox. ii. 234.

కనిపెట్టు kani-pettu. [Tel.] v. n. To wait, expect. ఎదురుచూచు. To watch, guard, tend. To find out, discover. మిమ్మును కని పెట్టుకొని ఉండేవారు your dependants.

కనియు kaniyu. [Tel.] v. n. To be overripe మాను. "ఎట్టిదెప్పుడుగనియక బండియుండు." భార. ఆర. vii.

కనిష్ఠ kanishtha. [Skt.] n. A young sister. చెల్లెలు. The little finger చిటికెనవేలు. కని

ష్ఠము the least. కనిష్ఠిక the little finger. కనిష్ఠుడు the youngest brother. కనిష్ఠురాలు the youngest sister.

కనిశిచేప kanisi-chēpa. [Tel.] n. A fish, a species of mullet. Russell, plate 181.

కనివిక kaninika. [Skt.] n. The pupil of the eye. నల్లగుడ్డు.

కనియుసి kaniyasi. [Skt.] n. A younger sister. కనియుడు kaniyudu. n. A very low man మిక్కిలి అల్పుడు. A younger brother తమ్ముడు.

కనిసమా kantsamu. [from Skt. కనిష్ఠ.] adj. Smallest, least. అధమము.

కను kanu. [Tel.] n. The eye. See కన్ను. v. a. To see, perceive, observe. To know or understand. To hear or bring forth (young or fruit). "ననశగన." (A. v. 132.) bearing blossoms. To beget. నలుగురి కన్నతండ్రి one who has four children. To experience, feel, enjoy. ఇందులో మోక్షమును కన్న వారము who among these has been to heaven. విమలతగనిని they acquired holiness. కని (the past p) is used adverbially; clearly, distinctly. ఆ సంగతినికనివ్రాసినాడు he wrote his letter with an eye to this point. కనిచెప్ప to specify clearly in words, to particularize. కనిగానములు the seeing and not perceiving. Oversight. Ila. i. 60.

కనుక, గనుక or గనక kanuka. [Tel.] adv. Therefore, seeing which, so, thereby.

కనుకట్టు or కనికట్టు kanu-kattu. [Tel.] n. Legerdemain చాలవిద్యాని శేషము.

కనుకని kanu-kani. [Tel.] n. Nervousness. సంభ్రమము.

క॥ దినదినమునకు గృహించెను

గనుకనియును ద్రవయునిరెనుకాశతలోలిన్.

కళా. vii.

కనుకను kanu-kanu. [Tel.] v. n. To be alert, to have one's senses about one. కర్షితంత్రి గాక కనుకనియుంటావ్వు. Vēma. i. 45.

కనుకలి kanukali [Tel.] n. Sight చూపు.

కనుకట్టు kanu-kuttu. [Tel.] n. An oppressor. బాధకడు. కనుకట్టువనమా kanukuttu-danamu. n. Envy.

కనుకూలి kanu-kūli. [Tel.] n. Hire paid in kind, i. e., with part of the goods prepared by the workman.

కనుగవ or కన్గవ kanu-garu. [Tel.] n. A pair of eyes. కన్నులజేత.

కనుగీటు kanu-gītu. [Tel.] v. a. To wink. n. A wink. Dasav. iv. 358.

కనుగుచేప kanugu-chēpa. [Tel.] n. A sort of fish.

కనుగుడ్డు kanu-guddu. [Tel.] n. The eyeball.

కనుగుపోతు kanugu-pōtu. [Tel.] n. A tailless peacock.

కనుగొను or కనుగొను kanu-gonu. [Tel.] v. a. To see, observe, find out, discover, perceive. చూచు. To bring forth young. ప్రసవించు.

కనుచేటు kanu-tsātu. [Tel.] n. Being out of sight, privacy. కనుచాలుగానుండి they were in concealment. ఇది అంతా కాస్త కనుచాలుగా నుండవలెను this should be kept somewhat private.

కనుచీకటి kanu-chikaṭi. [Tel.] n. Twilight.

కనుచోయి or కంఠోయి kanudōyi. [Tel.] n. A pair of eyes.

కనుపట్టు kanu-pattu. [Tel.] v. n. To come to light, be perceived. గోచరమగు. To seem, look, appear. R. v. 163.

కనుపడు or కనుబడు kanu-padu. [Tel.] v. n. To fall under the eye, appear, seem, come to light. కనుపరచు or కనబరచు kanu-parutsu. v. n. To shew, exhibit.

కనుపాప kanu-pāpa. [Tel.] n. The pupil of the eye. Lit. the baby (pupillus) that appears in the eye. కంటిలోని ప్రతిమ.

కనుపించు See కనిపించు.

కనుపు kanupu. [Tel.] n. A joint of the fingers, or toes, or of the sugar cane, &c.

Same as గుండ్లు. (q. v.) కనుపులగుండ్లు kanupula-gundlu. n. A sort of bracelet. Suca I. 176.

కనుపుకోట్టు kanupu-kōṭṭu. [Tel.] v. n. To scatter, defeat. చిందనందరచేయు, యచాయ దలుచేయు. తునకలుచేయు. M. VII. i. 174.

కనుపెట్టు kanu-pettu. [Tel.] v. n. Same as కనిపెట్టు.

కనుబంటి kanu-banti. [Tel.] n. A kind of owl. తలగువకీ. అముక్త vi.

కనుబడి kanu-badi. [Tel.] n. Prospect, capability: the productive power of land. Income, fruits, produce. ఉత్పత్తి. కనుబాటు kanu-bātu. n. Sight. దృష్టి. The evil eye దృష్టిదోషము, దిష్టి.

కనుబొమ్మ kanu-bomma. [Tel.] n. The eyebrow.

కనుబ్రామా or కన్బ్రామా kanu-brāma. [Tel.] v. a. To delude. మాయచేయు, వంచించు.

కనుము Same as కనము. (q. v.)

కనుమబ్బు kanu-mabbu. [Tel.] n. Twilight, slight darkness.

కనుమా kanumu. [Tel.] n. The day after a feast, such as the Pongal feast. మకర సంక్రమణమునకు ఆవలి దినము. పండుగమరునాడు. కనుము kanumu. n. A kind of grass. Rox. i. 409. కనుపవిల్లి A cross bow. M. VIII. ii. 284.

కనుమాము or కనుమొరగు kanu-māyu. [Tel.] v. t. To deceive. వంచించు. కనుమాసిగంతలు kanu-misi-gantalu. n. The game called a blind man's buff.

కనురెప్ప kanu-reppa. [Tel.] n. The eyelid. కనురెప్పపాటులో in the twinkling of an eye. కనురెప్పవెంట్లుకలు The eyelashes.

కనువిచ్చు kanu-vittsu. [Tel.] v. n. To open the eyes. To open, as grain when boiled.

కనువిడికి kanu-viniki. [Tel.] n. A snake. పాము, చతుశ్రవము. (ఆం. iii.) (So called because it is supposed to hear through its eyes.)

కనువెచ్చు kanu-vetta. [Tel.] n. Slight heat. నలివెచ్చు.

కనుసన్నా kannu-sanna. [Tel.] n. A sign with the eye: a wink.

కన్గంటు kanganta. [Tel. కంటు+కంటు.] adv. Right in the face, plainly. ప్రత్యక్షముగా.

కన్గవ See కనుగవ.

కన్నా kannā. [Tel.] adj. (Contracted from కనిన who begot). "By birth" (a parent) as distinguished from పెంపుడు "by adoption." కన్నతండ్రి one's own father or natural father; కన్నతల్లి one's own mother; కన్నబిడ్డ a child by birth, not by adoption. కన్న (i. e., కనిన seen, perceived.) adj. Any, miscellaneous, indiscriminately taken, vile. కన్నకూర్లు any food that one could get. కన్నకూలు vile language. కన్నవాడు anybody, without selection. కన్నవారు strangers, anybody. కన్నచోట anywhere. In Paraj. v. 46. కన్నదిగిరిగా in any way or direction, headlong. కాకి కన్నది తింటుంది the crow eats trash.

కన్నా or కన్నా kannā. [Tel.] affix. Than. కంటె. దానికన్న యిది నల్లది this is blacker than that. దానికన్న యిది వేరు this is different from that. నీకన్న దొంగలేదు. there is no greater rogue than you.

కన్నాగాడు kannā-gādu. [Tel. from కన్నము.] n. A house breaker.

కన్నాడ kannāda. [Tel.] n. Disregard, neglect. ఉపేక్ష. కన్నడిమి kannadintsu. v. a. To disregard. ఉపేక్షించు.

కన్నాడము kannādamu. [Tel.] n. The Canara or Carnatic; a name including the Telugu and Canarese countries. Canarese language. కన్నడ అక్షరము the Canarese

character. కల్లాటకము. కన్నడికలకము kannadi-kalasamu. n. The 'blessed light' or holy candle. See ఆరి. కన్నడి or కన్నడిదు kannadi. n. A native of the Canarese country. కల్లాటకేశుడు. Also, a contemner ఉపేక్షించువాడు.

కన్నచోపు kannā-pōvu. [Tel.] v. n. To be pierced through by a robber as a wall. కన్నమువేయబడు.

కన్నము kannāmu. [Tel.] n. A hole made by burglars through a wall. నేలకన్నము a way dug under a wall by thieves. BD. v. 701. కన్నపుకత్తి kannāpu-katti. n. A housebreaker's wrench. A sharpened bar of iron to bore a hole through a wall. కన్నపుముట్టు or కన్నకొల kannāpu-muttu. A crowbar used in digging such a hole; called in thieves' slang, a jemmy, betty, or a rook. కన్నమువెట్టు or కన్నమువేయు kannāmu-pettu. v. n. To commit burglary, to dig through a wall.

కన్నయ్య kannāyya. [Tel.] n. A father by blood (as distinguished from an adopted father). Another meaning is in use. When parents fear an infant may die, they sometimes bore a crevice through the wall and put the babe through it: then they name their son కన్నయ్య "him of the cleft" as received directly from the deity.

కన్నర kannāra. [Tel.] n. Catastrophe, misfortune. ఆపద. Sorrow, grief దుఃఖము. కన్నరి kannāri. n. A sorrowful man దుఃఖితుడు.

కన్నరపు kannārapu. [Tel.] n. Disregard ఉపేక్ష. Vasu. iv.

కన్నవీటి kannāviti. [Tel. కన్ను+అవీటి.] adj. Blind. నుడ్డి, చీకు. n. A blind man. నుడ్డివాడు.

కన్నాకు kannāku. [Tel. కన్ను+అకు.] n. The spoke of a spinning wheel, which, being the last put in, keeps the rest all tight. The outside leaf in a bundle of betal leaves. The finishing bit or corner stone;

that which keeps all the rest right. A noble or excellent person. రక్షకుడు; ముఖ్యుడు, అన్వేషకుడు. M. VI. i. 92.

కన్నాత kannāta. [Tel.] n. A hug or catch in wrestling. T. iii. 121. Ilā. 1. 137. కన్నారాలించు to try a fall in wrestling, (The various words about wrestling, given in ABA. ii. 393 are not explained in any book; and are not understood by wrestlers at the present day.)

కన్నయ Same as కన్న.

కన్నరు kannāru. [Tel. కన్ను + నరు.] n. Tears.

కన్ను or కను kannu. [Tel.] n. The eye. నేత్రము. Sight చూపు. An orifice, small hole or hollow రంధ్రము. The black mark in the middle of the parchment or of a drum. మల్లెముడులనువానిలోమందు నుంట్రిని నల్లగురుకు. A trace జోడ. The bush for box in a carriage wheel బండికన్ను. An arch or a span in a bridge వంతెనదాగ్గము. The eye-like spot in a peacock's train నెనులిపుకన్ను. The mesh of a net వలలోనిరంధ్రము. The eye or joint or knot in a cane or reed నెనులలోననునానిగునుపుకిందిగుంట. దానికన్ను to open the eye. The abl. is కంటు thus కంటుబడు to fall into the eye, to be in view. వానికి కండ్లు అనుచుచు he cannot see కన్నుకనబడినవాడు a blind man. కండ్లు తిరిగి నవి I turned giddy. పెట్టికండ్లుచేయు to look angry. కన్నులెర్రచేసికొను to make one's eyes inflamed with wrath. కప్పుగట్టు kannu-gattu. n. Fascination, deluding. కన్నుకట్టుట to delude, or blind the eyes. కన్నుకట్టువిద్య magic, legerdemain. The art of being invisible. కన్నుగనవ or కన్నుదోయి A pair of eyes. కన్నునీరు or కన్నీరు tears. కన్నుల్రాము (R. 1. 107.) To evade, delude. కన్నుమాసిగంత a blindman's buff. కన్నుమాసి గంతకట్టిట్టు as though blind. కన్ను మొనగు or కనుమొనగు to delude నంచించు. కన్నులారచూచు to see with one's own eyes, view

distinctly. కన్నువేయు to cast an eye on, to long for ఆశించు. కన్నులమును the sugar cane చెరుకు. కన్నులవిలుకాడు. Cupid ముఘడు.

కన్నుతిరికి kannu-tiriki. [Tel.] n. A fish called Trygou kuhlii (F. B. I.).

కన్నె or కన్నెయి kannē. [Tel.] n. A virgin, a young girl, a daughter. Same as కన్య.

కన్నెము or కన్నెముకాయ kannēmu. [Tel.] n. A fowl's gizzard.

కన్నెరికము kannērikamu. [Tel.] n. Maidenhood, virginity. కన్యార్థము. కన్నెకమటయి, కన్నెకమపెట్టు to deflower.

కన్నెలేడి, or కాములేడిమ్మి kannē-lēdi. [Tel.] n. The bird called the Bastard Florikin; or stone-curlew, *Actinopus scolopax*. (F. B. I.) కాలిండువము.

కన్య, కన్యక, కన్యయి or కన్నె kanya. [Skt.] n. A virgin, a maiden. పెండ్లికాని పడుచు. Daughter కూతురు. A maiden, a damsel. అడుది. The sign Virgo. adj. 1. New కొత్త. కన్నె మొదల new or fresh flash of lightning 2. Young or small. కన్నెకయ్యము the onset in a battle యుద్ధారంభము. కన్నెబావి a poor well, one not abounding in water. కన్నె బెబ్బెలోలు the skin of a young tiger. కన్నెపావి a young mango tree. కన్యతనము or కన్యాత్వము kanya-tanamu. n. Maidenhood.

కన్యాకుబ్జము kanya-kubjamu. [Skt.] n. The country called Canouj.

కపటము kapatamu. [Skt.] n. Hypocrisy, insincerity, cunning, artifice, dissimulation. కపటనిద్ర feigned sleep. కపటకర్షణ మైనకట్టభాంతకుడు he who wore the form of a tortoise. కపటస్థుడు or కపటి kapatasthudu. n. A hypocrite కపటించు kapatintsu. v. n. To be hypocritical కపటమెంచు.

కపర్లము kapardamu. [Skt.] n. The braided or matted locks of Siva. శివునిబడడుడి. కపర్ది kapardi. n. A title of Siva.

కపాలము kapalamu. [Skt.] n. The skull శలశుశ్ర. కపాలమోక్షము kapāla-mōkshamu. n. The bursting of the skull : lit. deliverance through the skull. Breaking the skull of a corpse to allow the spirit to escape. కపాలి kapāli. n. The skull-bearing god. Siva.

కపి kapi. [Skt.] n. A monkey. శోతి. కపిగ్వహుడు a title of Arjuna. కపిముష్టిన్యాయము a monkey-like grasp, obstinacy, pertinacity. (This alludes to a mode of catching a monkey, by putting grain into a cocoonut with a hole large enough to admit the monkey's hand : he thrusts it in, and after grasping the grain, his fist is caught in the hole : he obstinately refuses to let the grain go, and thus is secured.)

కపింజలము kapinjalamu. [Skt.] n. The Francoline partridge. Francolinus vulgaris (F.B.I.). P. iii. 96. చిత్రపక్షి, రక్కలయందు చిత్రములుగల వన్నెపక్షి.

కపిత్థము kapiththamu. [Skt.] n. The wood apple. Feronia elephantum (Roxb.) వెలపండు. "గజభుక్తకపిత్థవత్" good in appearance but worthless like a wood apple eaten by an elephant.

కపిలము kapilamu. [Skt.] adj. Dun, dark brown, tawny గోశోబనమువంటి రంగుగల.

కపిలే kapile. [Tel.] n. A water lift consisting of a large leathern bucket which is raised and lowered by a rope passing over a wheel and drawn by bullocks. మోట. కపిలేశోలు to draw water by means of such a water-lift. కపిలేందు the iron ring that forms the lip of the leather bucket in such a well.

కపిలోహము kapi-lōhamu. [Skt. from కపిల+లోహము.] n. The "tawny metal," i. e., brass. ఇత్తడి.

కప్పరము Same as కప్పరము.

కపోటి kapōṭi. [Skt.] n. The elbow. మచెయ్య.

కపోతము kapōṭamu. [Skt.] n. A dove. కప్ప. A pigeon పావురము. కపోతపాలిక kapōtā-pālika. n. A dove-cot, a pigeon house. పావురపుగూడు.

కపోలము kapōlamu [Skt.] n. The cheek, స్వీకపోలకల్పితకథ a story made out of one's own head, an original story.

కప్ప kappā. [Tel.] n. A frog. ఉరుకుకప్ప or చిరికప్ప a chunam frog or flying frog. జోరురుకప్ప the bull frog. తలకప్ప a tadpole. బావకప్ప a frog that in croaking produces a sound like పప్పు పప్పు. కంసాలికప్ప one that produces a sound like tick, tuck. చాకలికప్ప one that produces a sound like ugm, ugm. రాచకప్ప and గోడురుకప్ప are other species. Various species of fish are called కప్పలు. See Russell, plates 19 to 20. కప్పకురుపు kappā-kurupu. n. An abscess in the heel. కప్పచిప్ప kappā-chippa. n. A bivalve shell. నీటిసల్ల.

కప్పడము kappadamu. [Tel.] n. Cloth. కాచి కప్పడము cloth dyed red.

కప్పతాళము kappā-tālamu. [Tel.] n. A padlock. మద్దలీగము.

కప్పము kappamu. [Tel.] n. Tribute. కప్పము కట్ట to pay tribute.

కప్పరము or కప్పరపాలు kapparamu. [Tel.] n. Agitation, emotion. కప్పరపడు kappara-padu. v. n. To be eager, to be agitated, to be nervous over a thing. సంక్రమపడు, తోటుపడు.

"కాశపోయెదమనికప్పరపడనేల." Vēma i. 49.

కప్పరపాలు kappara-pōlu. [Tel.] n. A light cloth woven like bunting.

కప్పలి kappali. [Tel. cf. Tam. కప్పల్.] n. A boat. ఓడ. నావి.

కబ్బి " చెప్పెడిదేమిక నాకచో దప్పరమునువక్కుచీను దిగి వైచినదె న్నై పప్పునదిలకయుండెడి కప్పలివిధమునను దేరు కదలకనిలేచెన్." శుక. ii.

కప్పారు kappāru. [Tel. కప్ప+అరు.] adj. Bright black, glossy.

కప్పి kappi. [Tel.] n. A pulley.

కప్పిరము kappiramu. [Tel.] n. A mottled skin, as in leprosy. HD. iii. 1086.

కప్పిరి kappiri. [Tel.] adj. Dusky. చీకటికప్పిరి గానున్నది there is still some darkness.

కప్పిరిగాడు kappiri-gādu. [Tel.] n. The nightjar or goat-sucker, a bird that flies in the gloaming. There are several species. Caprimulgus asiaticus. C. inaeururus. C. indicus (F. B. I.)

కప్ప kappu. [Tel.] n. A covering, a cover; the outside of anything: the husk of grain. The exterior surface or coat. Thatch, roof. Colour, as being a cover. Darkness. Blackness: also the dark colour applied to the teeth by some natives. ఇంటికప్ప or కైకప్ప the thatch. మేలుకప్ప a cover. adj. Black, dark, deep (as colour) కప్పచామ dark red. కప్ప కుట్టుక పులను a peacock, as its neck is black. కప్ప తెలునది fire. కప్ప పచ్చి sap green. కప్ప రాయి a sapphire నీలము. కప్పమల the "black hill." కాటుకకొండ. కప్పమేనిగాము the planet Saturn. (గాము=శ్రవణము.) కప్ప కంపుపాళ్లు crimson rubies. v. n. To spread, extend, come on, to cover, to settle as clouds or smoke. క్రచ్చు. v. a. To cover, to place as a covering. అచ్చాదించు.

కప్పకోస kappu-kōsu. v. a. and n. To cover oneself with. కన్నులకప్పకొను to greet: or rejoice at the sight of. కప్పడు kuppudu. n. Covering అచ్చాదనము. కప్ప వెంతు kappudentsu Same as కప్ప v. n.

కప్పబల్లి kappu-balla. n. A plank of wood placed above the lintel of a door గానోయి మూచినదనుచున్న తిమ్మబల్లిలకు నడువనుండేవలక.

కప్పరము kapparamu. [from Skt. కప్పారము.] n. Camphor. కప్పరలింది a woman who wears scented clothes.

కప్పెర kappera. [Tel.] n. An earthen dish, trencher or porringer used in begging alms. కిక్కిపాత్రము. A small vessel or jar. బొప్పె, కమండలపు, సానికె. A skull కపాలము.

కప్రము Same as కప్పరము. (q. v.)

కఫము kaphamu. [Skt.] n. Phlegm. తెమడ, శ్లేష్మము. కఫి kaphi. n. A phlegmatic person. కఫశోని.

కబంధము kabandhamu. [Skt.] n. Water. A headless trunk retaining vitality. క్రియాముక్తనిర్మలస్కంకశేఖరము.

కబంధుడు kabandhudu. [Skt.] n. The name of a demon. ఒక రాక్షసుడు. The moon's ascending node కేళుపు.

కబరి kabari. [Skt.] n. A braid or fillet of hair. The top knot in which Hindoo females tie their long hair. కొవ్వ. కబరి భారము a fine head of hair.

కబళము kabalamu. [Skt.] n. A mouthful, a bolus. వానినోరు మాయుడమునకు ఒక కబళము వేసిరి they gave him a sop to make him hold his tongue. కబళించు kabalintsu. v. a. To swallow, devour. To snatch, seize. To pervade (as sparks or flashes do the sky.) మించు, పట్టుకొను, వ్యాపించు.

కబాడము kabadamu. [Tel.] n. A bullock load of firewood. కబాడియెద్దులు bullocks carrying firewood. కబాడపువారు a seller of firewood.

కబారు or కబారుకోడి kabatu. [H.] n. A capon. విస్త్రులుచీసెకోడి.

కబాయి or కబాయి kabāyi. [H.] n. A shirt, an ornamental garment. శృంగారాదు మగా అన్నిటికైనా కేసుకొనే చిన్నచొక్కా. అంగీ.

“నవపువ్వువనము నానామణుల్,
స్రద్ధివపట్టేపట్టాకబాయిబాగునెరవ.”

K. P. v. 232.

కబురు kaburu. [H.] n. A message, news.
సమాచారము, వార్తమాసము.

కబేలా kabēla. [H.] n. A bill of sale, a
grant.

కబోది kabōdi. [Tel.] n. A blind man.
అంధుడు.

కబ్బము kabhamu. [Tel.] n. Poetry. An
original poem. కావ్యము, ప్రబంధము. కబ్బపు
కూరుపతి an author of a poem కావ్యము
రచించువాడు, a poet కవి.

కబ్బి kabbi. [Tel.] n. Trick, craft, secrecy.
(Guntur) కపటము.

కబ్బిలి kabbili. [Tel.] n. A toddy selier.
కల్లమ్మవాడు.

కమండలువు kamanduluvu. [Skt.] n. A bowl
or cruise carried by a Hindu ascetic.
సన్యాసులుంచుకొనే గిన్నెవంటి మంటిపాత్రము.
కమండలి kamandali. A hermit: “he who
carries a cruise.”

కమటము kamatumu. [Tel.] n. A portable
furnace for melting the precious metals.
అగ్నిసాలవాని కుంపటి.

“చ॥ కమటముకట్టెనంచెయొక గిట్టను
గత్తెర సుత్తె చిట్టముల్
గమనియు ప్రాణులయి మెలత్రాసును
బట్టెడ నీరుకారు సా
ను పలుకారు మాస బలనాణె
పరీక్షల మప్పులాదిగా
నమగ్గకాక సమాహ్వయ
దొక్కరడుండు నప్పరికే”
హంస. ii

కమతము kamathamu. [Skt.] n. A tortoise.
కమతి a female tortoise, a small tortoise.

కమతేంద్రుడు kamathēndrudu. n. The
father of tortoises, or king of turtles.

కమతము or కమ్మతము kamatumu. [Tel.] n.
Partnership. అనేకులుచేరియునేర్పము. The

cultivation which an owner carries on
with his own farming stock. Labour,
tillage. కృషి, వ్యవసాయము. కమతకాడు or
కమతీడు or కమతగాడు a labourer, or slave
employed in tillage.

కమనీయుము kamaniyamu. [Skt.] adj.
Charming, graceful, delightful, lovely.
ఇంచిన.

కమనుడు kamanudu. [Skt.] adj. Lustful,
eager. కాముకుడు.

కమరు or కమారు kamaru. [Tel.] v. n. To
singe, be singed or charred. కాల. To
smell badly. కమరుము or కమర్పు kama-
ruttsu. v. a. To singe or char. కాల్య. కమ
రు. adj. Singeing, burning. కమరువాసన
a smell that arises from something
burning as hair. కాలినకంపు.

కమల kamala. [Skt.] n. Lakshmi the god-
dess of prosperity.

కమలము kamalamu. [Skt.] n. The lotus,
Nymphaea nelumbo, water-lily. తామర,
ఎర్రతామర. Also, water నీరు. కమలదళము
the petal of a lotus. కమలదళరూపము a
rose pattern, a flower shape. కమలాకరము
a tank abounding with the lotus. కమలా
కారము heart shaped. కమలాపుడు
kamalāptudu. (from అప్త dear) n. The
sun, because he is dear to the lotus,
which expands as he rises. కమలా
ససడు kamalāsannudu. (from అసన a
seat.) n. The god Bramha, because the
lotus is his throne. కమలాపండు
kamalāpandu. [from Skt. కమలము water
and Tel. పండు. lit. Juicy fruit.] n. The
orange called a loose jacket. కమలిని
kamalini. n. A tank abounding with the
lotus: the lotus itself.

కమలు kamalu. [Tel.] v. n. To blacken, to
be parched, singed or darkened. కండు,
కాలు. కమలించు kamalintsu. v. a. To
parch, scorch, blacken, blast, singe.

కమసాలవాడు Same as కంసాలి.

కమాను kamānu. [H.] n. An arch, a bow.
The spring of a carriage. నిల్లు, విల్లువంపు
కట్టడము. కమానుకర్ర kamānu-karra. n.
The bow of a drill. కమానుబద్ద kamānu-
badda. n. The spring of a watch.
కమాన్ దస్తా kamān-dasta. n. A large bow
for cleaning cotton. కమాను (from Fr.
command) a march or military journey
ఒక కుడిగా సిపాయిలుపోవడము. కమానుపోవు
kamānu-pōvu (used by servants of Euro-
peans) to go on circuit.

కమాయిషు or కమారుషు or కమామిషు
kamāyishu. [H.] n. Business, public
business; affairs, details. Management
of affairs. నిర్వాహకము, స్వనిహా దక్షత.
News. Time of management. అతని కమా
మిషులో in his time, during his manage-
ment. మా కమామిషుమాచేవాడు our agent.

కమి or కమికిలి kami. [Tel.] n. A large hand-
ful. కమికడు as large as the spread hand
fingers will contain.

కమిటి kamiti. [Eng.] n. A committee, a
number of people associated for some
purpose, generally a bad purpose.

కమితము kamitamu. [Skt.] adj. Loved,
beloved. కమనుడు.

కమియు kamiyu. [Tel.] v. n. To meet, to
oppose. కవియు. To be squeezed or re-
duced to powder నలగు. To become over-
ripe మాగు.

కమచు kamutsu. [Tel.] v. t. To take. పట్టు
కొను, స్రహించు. To swallow మింగు.

కమజు kamuzu. [Tel.] n. A partridge,
the grey partridge, Francolinuspondice-
rianus (F. B. I.). కాజు.

కమ్మ kamma. [Tel.] n. A branch, or bough
of any tree of the palm species. మట్ట.
A letter or bond written upon a
palm leaf, a bond or agreement. లేఖ.
A kind of large drop ear-ring worn by
Hindu women. క్రీల కట్టెభూషణము. దుర్బుకమ్మ
a globular ear-ring: పెద్దకమ్మ or బంబు

కమ్మ an ear-ring formed as a cup
which hides the whole ear. కమ్మ or కమ్మ
వారు. n. The name of a class of Telugu
Sudras. కమ్మకత్తి a sort of bill-hook used
by them. కమ్మది a female of that caste.

కమ్మ or కమ్మని kamma. [Tel.] adj. Delicious,
in odour or taste, sweet. కమ్మనిపసిడి fine
gold. కమ్మగా well, in good order, sweetly.
కమ్మగాడ్పు a fragrant breeze or wind.
కమ్మదనము or కమ్మన [Tel. from కమ్మ adj.]
fragrance, deliciousness. మాధుర్యము, సౌ
రభము. కమ్మని fragrant, pleasant. కమ్మనీరు
the nectar or honey of flowers. మక
రందిము. కమ్మనూనె good sesamum oil or
fragrant oil. మంచినూనె. కమ్మపిల్లి the civic
cat పుమగుప్పిల్లి. కమ్మవిల్లుడు or కమ్మవిలుకాడు
the sweet or lovely bowman, an epithet
of the Hindu Cupid.

కమ్మమ్మ kammattsu. [Tel. కమ్మ+అమ్మ] n.
An instrument for drawing out wire.
కంసలివాడుకమ్మిలానేసనిముట్టు.

కమ్మటము Same as కమటము. కమ్మటిడు
kammatidu. [Tel.] A man of the
goldsmith caste.

కమ్మతము Same as కమతము. కమ్మతీడు
Same as కమతకాడు.

కమ్మరము kammaramu. [Tel.] n. Smith's
work, iron work. కమ్మరవాడు, కమ్మరి
or కమ్మరీడు kammaravādu. n. An iron-
smith or blacksmith. ప్రాణికమ్మరవాడు an
itinerant blacksmith.

కమ్మరు or కమరు kammaru. [Tel.] n. A
girdle. మెలనూలు.

కమ్మి kammi. [Tel.] n. A wire, bar, beam.
Border, a fringe, edging. అంచు. A
felloe బండికంటికడకమ్మి, కంబి. ప్రస్తోకమ్మి,
ముక్కకమ్మి, or ముక్కమ్మి a nose ring. కమ్మి
తీసిపోయినది there is a peg loose, i. e., the
plot is discovered. కమ్మినీర a fringed
cloth, or one with a border, edging, or

selvage. కమ్మబండి kammi-bandi. A cart with wheels having spokes and fellows on the wheels, as opposed to చెకనాబండి a cart with solid wheels.

కమ్మరించు or కమ్మిరేయు kammi-rintsu. [H.] v. t. To cover. మాయు. To conceal చాచు.

కమ్మ kammu. [Tel. The sing. imperative of అగు to become.] Be thou : become thou. కృతార్థుడవుకమ్మ may you succeed! సహాయకమ్మమాకు be thou our aid, assist us.

కమ్మ kammu. [Tel.] v. t. To beat out into wire. కమ్మిగా సాగగొట్టు. To overspread or cover మాయు, వ్యాపించు, క్రమ్మ. కమ్మకొను kammu-konu. v. a. To pervade, as smoke; to veil, hide, screen, conceal; to surround. శత్రువులు నాలుగు దిక్కుకమ్మకొనిరి the enemy surrounded him on all sides. నాగొంతుకమ్మినది I became hoarse. పత్తుకమ్మపడ్డాను a stupor came over me and I fell down. వానికి కావలసివంత బలము ఉన్నది గనుక వాడు చేసినపనికి వాణ్ని కమ్మకొన్నారు he had abundance of friends, so they screened him from punishment. కమ్మదల kommu-dala. n. Covering, concealing. తనకృత్రిమును కమ్మదలచేసేకొరకు with a view to conceal his roguery.

కమ్మనీళ్లు kammu-nillu. [Tel.] n. Water with which cloths after bleaching are tinged bluish.

కమ్మిరాకు kammer-aku. [Tel.] n. A strong smelling species of black betel leaf. కారపునల్లతమలపాకు.

కమ్మమా kamramu. [Skt.] adj. Beautiful, desirable. ఇంచైన, ఇచ్చగల.

కయి kayi. [Tel. cf. Tam. కై.] n. The hand. చెయ్యి.

కయివారమా kayi-varamu. [Tel.] n. Praise, worship. ప్రోత్సమ, మ్రొక్కు.

కయ్య kayya. [Tel.] n. A brook, a creek. A bed in a garden or field. మడి. ఉప్పుకయ్య a salt creek.

కయ్యమా or కయ్యాటమా kayyamu. [Tel.] n. A combat, fight, a quarrel. జగడము. కయ్యపుడిండి or కలహశనుడు one who lives by fomenting quarrels. An epithet of Nārada. నాడుడు. కయ్యల క్రచ్చ a quarrelsome fellow. సవతుల కయ్యలుమా brawls between rival wives.

కయ్యర kayyara. [Tel.] n. An inferior sort of pearl. హీనజాతిమత్తము.

కర kara. [Tel.] n. The sea shore; an embankment; a sand bank. తీరము. A stain; dirt; blackness. దాగు, ముక. adj. Black, నల్లని; sharp తీక్షణము; rough, harsh బరుసు. కృష్ణకర a bank or dam on the shore of the Krishna. కరగట్టు kara-gattu. v. n. To be stained or soiled అక్కడ ఉచ్చ కర గట్టినది the place was soiled with urine. కరవాక kara-vāka. n. A backwater, or marsh near the sea.

కరంకమా karankamu. [Skt.] n. A skeleton. లోపల యేమిన్ని లేని బోలుచిప్ప. The breast డొక్క. The head తల. A roll of betel. తాంబూలపుబిడా.

కరంజుమా Same as కానుగునెట్టు. (q. v.)

కరండమా karandamu. [Skt.] n. A casket. కరాటము, బరిణె.

కరంభమా karambhamu. [Skt.] n. A sweet mixture, either of flavours or scents: a mess of food, a pudding or cake. పెరుగుతో తడిపిన పేలపిండి. కరంభతమా karambhitamu. adj. Mixed: pounded.

కరక karaka. [Tel.] n. The yellow myrobalan, Terminalia chebula. Ainslie. i. 237. See కరక్కాయ. కరక karaka. n. Blackness, darkness. adj. Black, dark, ugly. కరకగడ్డము a shabby beard, like a goat's. కరక నేల rich or fruitful black soil.

కరక karaka. [Skt.] n. Hail. A hailstone. పడగల్లు. కరకమా karakamu. A pipkin, or small pot. The cruise of a student or ascetic. గరిగిపడత.

కరకంఠం karak-antsu. [Tel. కరక+అంచు.] n. A border dyed with the juice of the Myrobalan.

కరకంఠుడు kara-kanthudu. [Tel. from కర black.] adj. "Black throated." An epithet of Siva.

కరకంఠచెట్టు kara-kanda-chettu. [Tel.] n. A jungle bush the seed of which is used as medicine.

కరకణి karakani. [Tel.] n. A hunting weapon. వేటాడుటకు ఉపయుక్తమును నొకవిధమైన ఆయుధము. "నొరకలత్తేశములు కరకణిలు." రుక్మాం. iii.

కరకర kara-kara. [Tel.] n. Sharpness. బరయుట. తీక్షణము. A harsh, grating sound. మారుడుకు కరకర ఉచయించినప్పుడు just as the sun was rising. కరకరమని వ్రాసినాడు he wrote so that the scratching of his pen could be heard. కరకరమిలినాడు I could hear him chewing. నాకు కరకరమని అకలియైనది I felt very hungry.

కరకరి karakari. [Tel.] n. Violence, outrage. కేలము, కలత, క్రూరభావము. Anger, dislike ద్వేషము. Pain బాధ. adj. Angry, cruel కఠినుడు. కరకరించు kara-kar-intsu. v. n. To rage, be violent.

కరకస or కరకసా karakasa. [Tel.] n. Ill will, contention, jealousy, spite. A contest regarding boundaries of land. A border feud. కరకసభూమి, కరకసాధము disputed land, debatable ground.

కరకు or కరుకు karaku. [Tel.] n. Sharpness, as of a file or a saw. Roughness, as of a cat's tongue; harshness కార్యము, వాడి. adj. Sharp, rough, harsh. కరుకు టప్పులు sharp arrows. కరకెక్కు karak-ekku. To be rough. వాడికి కరుకెక్కించినారు they made him angry. కరకుముచ్చు

kariku-dummu. n. Sand. ఇసుక. కరుకు పాచా a four-rupee pagoda. కరకుగిలు karaku-gilu. v. n. To become harsh or hard. చిరుసగు.

కరకుట్టు or కరుకుట్టు or కరకుట్టు karakullu. [Tel. from కర a spit and కట్టు to pierce.] n. A rasher of meat; a steak. Kūlahas. iii. 69. 72. కూల్యము.

కరక్కాయ karakkaya. [Tel.] n. The fruit of the కరక (q. v.) వానినోట్లో కరక్కాయపడ్డది he is ruined: వానినోట కరక్కాయకొట్టినాను I have ruined him.

కరగసము karagasamu. [Tel.] n. A saw. రంపము.

కరగు or కరుగు karagu. [Tel.] v. n. To melt. ద్రవించు. To waste away, to be emaciated. కృశించు. To dissolve away. To be cut, as a bank by the stream. To go down or go off, as a boil. "కరగ కరగ పుట్టు కనకమునకు వన్నె." (Vēma.) the oftener gold is melted the finer it becomes. అందుకు వానిమున్ను కరిగినది at this his heart melted. కరగు, కరుగు, కరగించు, or కరిగించు v. a. To melt. కరగు n. Melting కరగుట.

కరగోడ kara-gōda. [Tel.] n. A fence. కొరడి.

కరమ or కరుమ karatsu. [Tel.] v. a. To bite. కాలువేయు. To teach, instruct. To learn. అభ్యసించు, నేర్చుకొను. కరుమకొను karatsu-konu. v. n. To adhere, stick, to catch, as paste. To hold as a hook, lock or button.

కరజము karajamu. [Skt.] Lit. "what grows on the hand." n. A finger nail.

కరటము karatamu. [Skt.] n. A crow. కాకి

కరటి karati. [Skt.] n. An elephant. ఏనుగు. కరటి adj. Stubborn, brutish, villainous. మంకు. A cheat, a deceiver వంచుడు. A bear ఎలుగు. కరటితనము karati-tanamu. n. Villainy. Deceit. మోసము. కరటిముత్తము, కరడు

మావ్యము karati-mutyamu. A bad or inferior pearl.

కరడము or కరడు or కరుడు karadamu. [Tel.] n. A wave. అల. Parij. ii. 59. కరుణ్ణు waves, billow.

కరణము karanamu. [Skt.] n. A village clerk, a writer, an accountant. వాడు కూత కరణముగాని వ్రాతకరణముకాదు he has talents for speaking but not for writing. స్థలకరణము the registrar of a district. కరణము n. Instrument, means. శౌరముట్టు. An organ of sense. ఇంద్రియము. Making or causing, as in ప్రియంకరణము endearing. స్థలంకరణము fattening, శుభ సంకరణము fortunate. కరణచతుష్టయము the mind, intellect, volition and self-consciousness. మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములు. కరణ శ్రయము thought, word and deed. మనస్సు, వాక్కు, కర్మము. త్రికరణశుద్ధిగా completely, absolutely, entirely. కరణీయము karaniyamu. adj. Fit to be performed, worthy to be done చేయదగిన. కరణీకము or కరణీకము karanimamu. Clerkship: the office of a Kuranam or clerk.

కరణి karani. [Tel.] n. Manner, way, mode. విధము.

కరతలము kara-talamu. [Skt.] n. The palm of the hand. కరతలములకముగా as easy as possible. అవలీలగా.

కరత karata. [Tel.] n. A naughty or wicked deed. దుశ్చేష్ట. Childish desires హాశ్చిష్ట. కరతలాడు karatal-adu. (కరతలం+అడు.) n. An evil doer. దుశ్చేష్టుడు.

కరతాళము kara-talamu. [Skt.] n. The small leaved palm tree (as distinguished from శ్రీతాళము.) A musical instrument, a cymbal. Beating time by clapping the hands.

కరత్తి kara-titti. [Skt. కర+ Tel. త్తి.] n. A striped bag or wallet. A round bag. వట్టపునది.

కరవ karada. [Tel.] n. Desire. బుద్ధి, కోరిక.

కరదము karadamu. [Skt.] n. A gift. కానుక.

కరదివ్వ or కరదీపము or కరదీపిక karadivve. [Skt.] n. A hand lamp, a light borne in the hand. A torch దివలీ.

కరదూపము kara-dūpamu. [Tel.] n. Soot. గృహదూపము.

కరపక్క kara-pakka. [Tel.] n. A faded ruby: మాసినకొంపు.

కరపత్రము kara-patramu. [Skt.] n. A saw. రంపము.

కరపు karapu. [Tel. from కరచు.] v. t. To teach "బరిష్టంఘములకు మఠపెములకరపు." B. X. 52. కరపించు or కరిపించు karapintsu. v. a. To make a thing bite; to cause one to teach.

కరపోకరాయి kara-pōka-rāyi. [Tel.] A counterfeit ruby, resembling a cornelian.

కరఫలము kara-phalamu. [Skt.] n. A curry comb. కరారా, సుద్రమునతోపే గోరపము.

కరబట్టావు kara-baṭṭavu. [Tel. from కర and బట్ట and అవు] n. A striped cow.

కరభము karabhamu. [Skt.] n. A young camel. The edge of the hand.

కరమర్దము kara-mardamu. [Skt.] n. Same as కలివెచ్చెట్టు. (q. v.)

కరమల karamala. [Tel.] n. A blacksmith. కచ్చి.

కరము karamu. [Skt.] n. The hand. చెయ్యి. A ray of light కిరణము. An elephant's trunk తొండము. A tribute or tax కప్పుము. కరము adj. Great, much. adv. Much, very. కరవాడిచూపులు very sharp looks. కరవాడిగోరు a very sharp nail. కరచాళి a finger. పేలు. కరస్థము karasthamu. adj. Present, ready to hand. కరదహము a finger nail. గోరు.

కరమూలిశార kara-mūti-sorra. [Tel.] n. Carcharias menisorrh. సికపాత్ర. (F. B. I.)

కరవ karava. [Tel.] n. A sort of parsley.

కరపటుము karavatamu. [Tel.] n. A small cup. చిన్నబరిణె.

కరవాడు or కరవడి kara-rādu. [Tel.] n. Salt fish. ఉప్పుచేప. Dried fish ఎండినచేప.

కరనాయి kara-rāyi. [Tel.] n. A curved iron bar which is put inside a small mouthed metal pot to meet the blow of the hammer outside. కంచరవాడు కుట్టితో పాత్రము లను సాగగొట్టునపుడు వానిలోపల ఒత్తుడుగా నుంచే యును.

కరవాలము or కరవాలు karavālamu. [Skt.] n. A sword. ఖడ్గము.

కరవీరము karaviramu. [Skt.] n. The oleander plant. గన్నేరు.

కరవు karavu. [Tel.] n. Same as కరువు.

కరవేరు kara-rēru. [Tel.] n. The root of the plant, Lavendula carnosu. Heyne.

కరసాన kara-sāna. [Tel.] n. A grindstone.

కరహాటుము karahātamu. [Skt.] n. The fibrous root of a lotus. తామరదుంప.

కరా kara. [Tel.] adj. Sharp. వాకిగల. కరా మూరకత్తి, కరామోరి or కరామోరి kara-tsūra-katti. n. A sword.

కరాటుము karālamu. [Tel.] n. A pill box. A pouncet box for essences. బరిణె.

కరారు karāru. [H.] n. An agreement. కరారుచేయు to enter into an agreement. కరారునామా a written agreement.

కరాళము karālamu. [Skt.] n. The backbone. వెన్నెముక. adj. High, uneven; horrid, terrible, dreadful. ఉన్నతమైన, ఒడ్డుమిట్టయిన; భయముపుట్టించే. కరాళింపు karālintsu. v. n. To cry loud. బొబ్బరించు. To neigh సకలింపు. v. t. To blame నిందించు. To bully, to bluster, or brow-beat.

కరి kari. [Tel.] adj. Black. కరి n. Blackness. The uterus of animals. పశ్వాదుల యోని, కృష్ణస్థానము. An illustration నిదర్శనము. A witness సాక్షి. A limit మేలి.

కరి kari. [Skt. from కరి.] n. An elephant. కరికరక్రీడ karikara-krida. n. Tickling, fingering, handling. నిపునట. కరిణి karini. n. A female elephant. కరిండుడు karindrudu. n. The chief or noblest of elephants.

కరింగోల karingōla. [Tel.] n. A kind of leopard.

కరికరి karikari. [Tel.] n. Anger, passion, చిరుచిరు. కరికరి adv. Rapidly, angrily. కరికరిపెట్టు to plague, harrass. కరికోత kari-kōta. n. Torment, plague.

కరిఖలము kari-khalamu. [Skt.] n. Gambling for pleasure. వేడుకగానాడే జాటము.

కరిణెలు karinelu. [Tel.] n. plu. A particular caste of weavers.

కరిది karidi. [Tel.] n. A kind of musical instrument made of leather. చెర్రివాద్యవిధము.

కరిదూపము kari-dūpamu. [Tel. another form of కరదూపము.] n. Dirt; particularly cobwebs; soot; the blackness produced by wood smoke, as distinct from కాటుక or lampblack.

కరియ kariya. [Tel.] n. Black colour. నల్లరంగు.

కరివె karive. [Tel.] n. The bridge of the Vina the Indian guitar.

కరివెప kari-veda. [Tel.] n. The custom of leaving ploughed land unsown till after rain falls.

కరివేపచెట్టు kari-vepu-chettu. [Tel.] n. A species of వేప (the margosa tree.) కరివేప అకు its leaves. Ainslie ii. 139.

కరివేల్పు kari-vēlpu. [Tel.] n. The dark god. i. e., Krishna కృష్ణుడు.

కరిసనము or కరస్థము karisanamu. [from Skt. కృషి.] n. Agriculture, cultivation, tillage.

కరిసెంపు karisintsu. [from Skt. కృష్ణించు.] v. t. To oppose, to face boldly. To quarrel.

కరిరము kariramu. [Skt.] n. The shoot of a bamboo, Capparis aphylla (Roxb.) వెదురు మొలక, వెలుతురుచెట్టు.

కరిషము karishamu. [Skt.] n. A cake of dried cow-dung. పిడక.

కరుకు karuku. [Tel.] n. Sharpness, harshness, roughness, medicinal drugs burnt to ashes. కరకు. మంచానుమాడ్చి రాచినపాడి.

కరుకు v. n. To rub. రామ్. కరుకువనా a coin worth nearly four rupees, commonly called Behadari, or Three Swamy Pagoda. కరుకునేయి or కక్కునేయి to set a saw or sickle. To burn or calcine medicinal drugs. See కరకు.

కరుకుట్టు Same as కరకుట్టు. (q. v.)

కరుకొల karu-kola. [Tel.] n. A firing iron, for cauterizing.

కరుక్కు karukku. [Tel.] n. A sharp noise like that made in cutting or sawing. నడుకుటయందు కలుగు ధ్వని.

కరుగు karugu. Same as కరగు.

కరుగు karugu. [Tel.] n. An unopened ear of corn. పాపాట్లకర్క.

కరుము Same as కరము.

కరుడు karudu. [Tel.] n. A lump, mass, clot. ముద్ద. A turf. The snuff of a wick. A wave, a ripple. A daily account or day book. దినపాపి. పెంటికరుడు the lesser or female surf, being the one nearest shore. పాకుకరుడు the male surf being the furthest. పిండికరుడు a piece of bread, or dough. కరుడుకట్టు karudu-kattu. To conglomerate or form in lumps.

కరుణ karuna. [Skt.] n. Mercy, grace. కనికరము, కృప. కరుణాన్వితుడు he who is merciful or gracious. కరుణించు karunintsu. v. a. To pity, to have mercy on, to favour. కనికరము.

కరుడు karudu. [Tel.] n. Skill. నేర్పు. కరుడులాడు karuduladu. n. A skilful man. నేర్పరి.

కరుబూజవండు karu-buja-pandu. [H.] n. A melon.

కరుమల or కరుమలవాడు Same as కరమల.

కరువ karuva. [Tel.] n. A hill. కొండ.

కరువలి karuvali. [Tel.] n. Wind, air. గాలి, వాయువు. కరువలిపట్టి Bhima or Hanuman. కరువలికర్క The Star Arcturus, స్వాతీ నక్షత్రము. కరువలివిందు Fire అగ్ని, వాయు సఖుడు.

కరువు karuvu. [Tel.] n. Melting: what is melted. The clay mould for a metal image. A crucible. కరుగు. A lump or clot, as of mud. కరుడు. A. ii. 66. The foetus in the womb. గర్భము. Scarcity, famine. కరవు. కరువు adj. Scarce, as corn in a famine.

కరుసు karusu. [Tel.] n. A harsh word. పరుషాక్షి.

కరేశరము karē-karamu. [Skt.] n. A blow with the fist. పిడికటిపోటు.

కరేణువు karēnuru. [Skt.] n. An elephant. ఏనుగు. A female elephant ఆడేనుగు.

కరేపాకు karēpaku. [Tel.] n. The leaf of the black rēpa tree. కరవేప ఆకు.

కరోటకము karōtakamu. [Skt.] n. A clothes' box. బట్టలపెట్టె.

కరోటి karōti. [Skt.] n. The skull. పుత్తి.

కర్కంధువు karkandhuvu. [Skt.] n. The jujube tree. తేనుచెట్టు, గంగ తేనుచెట్టు, బదరి.

కర్కటము or కర్కటకము karkatamu. [Skt.] n. A crab. ఎండ్రి. The sign Cancer. కర్కటిగర్భమునలె like the crab's factus. For, like the young of the viper the crabs are supposed to be born by rending and killing the mother. •

కర్కము karkamu. [Skt.] n. A vase. కుండ. A mirror అర్జము. A white horse.

కర్కరి karkari. [Skt.] n. The large cucumber. పెద్దవోస. A small water jar with a spout గండిబాస.

కర్కశము karkasamu. [Skt.] adj. Violent, harsh, rough to the feel, rugged. Hard, cruel, unfeeling కనికరములేని, కరుణైన, నాస్తికచే. కర్కశమైనమాటలు harsh words. కర్కశము or కర్కశ or కరకశా n. Roughness, want of smoothness: ruggedness. కరుకు. A feud, an old grudge, particularly between those who dispute about their respective boundaries. కర్కశ పాలము debatable land, ground claimed by both parties.

కర్కారుకము karkarukamu. [Skt.] n. The plant called convolvulus pamiculatus. పున్నచెట్టు.

కర్కొటకము karkōtakamu. [Skt.] adj. Cruel, hard. కర్కొటకుడు karkōtakudu. A snake so named. A cruel wretch.

కర్కౌ karṣu. [H.] n. Expense. Same as ఖర్చు.

కర్కాయలు karza-kāyulu. [Tel.] n. A sort of sweetmeat.

కర్కము karzamu. [from Skt. కార్యము.] n. An act, or deed. A good act, propriety. చేయదగినపని.

కర్కము karmamu. [Skt.] n. The ear. The helm of a ship చుక్కాని. కర్కధారుడు karna-dhārudu. A helmsman or steersman. ఓడనడిపువాడు. కర్కపత్రము or కర్కపూరము karna-patramu. n. A sort of earrings. చెవికప్పు, పూగప్పు. కర్కమంత్రము karna-mantramu. n. A spell or prayer whispered in the ear of a dying man. కర్కలత an earring చెవికప్పు. కర్కాకర్క karna-karni. n. From mouth to mouth, వినికిరింప. (Lit. from ear to ear—a phrase regarding news.)

కర్కాటకము or కర్కాటము karkātakamu. [Skt. from కరి+వాడు, the black soil or country.] n. The Karnāṭaka or Kannada language. The Carnatic dance. A comedy: that division of acting which relates to love tales and emotions of amorous passion. కర్కాటక మేళము Native music, a Hindu band. కర్కాటక రాజాంకభల

Legendary tales, old wives' fables. కర్కాటక కృతులు the ancient kings or aboriginal princes.

కర్కిక karnika. [Skt.] n. A trinket for the ear. చెవికప్పు.

కర్కికారము karni-kāramu. [Skt.] n. A sort of hill Cassia. కొండగోగు.

కర్కేజపుడు karnē-japudu. [Skt.] n. A tell-tale, a whisperer, an eaves-dropper. కొండెబాడు.

కర్త karta. [Skt. from √kri, to make.] n. Maker, author, doer. చేయువాడు. The nominative case in grammar. క్రంభకర్త an author. అట్లు చెప్పరావకు కర్తలమా who are we that we should say this? అగ్ధాంశ కర్త a half owner. విచారకర్త a superintendent, an examiner. ధనముణంబులకు కర్తనయందుగానా a son is the person concerned in our gains and losses. గ్రామకర్త the head of a village. "వెరపెరుం గక స్వచ్ఛందపుట్టినందు నాకొకడు కర్తలేడు." I live according to my own inclinations and have no master. వాని ధనము మలకు కర్త నయినాను I came in for both his goods and debts. కైకర్తకర్త he who presents a sacrifice; ధర్మకర్త the warden of a temple. న్యాయకర్త an officer of justice, a ruler. తన ఆస్తికి నలుగురు ధర్మకర్తలను ఏర్పరచిపోయినాడు he died leaving four guardians or executors of his property. స్పృతికర్త a lawgiver, a legislator. కేత కర్త a mere tenant at will.

కర్తనము kartanamu. [Skt.] n. Cutting, severing. కత్తింపట. కర్తరి kartari. Scissors కత్తెర. కర్తరీముఖము kartari-mukhamu. n. A certain position of the hand in dancing.

కర్తలాణము kartalānamu. [Skt.] n. A black horse having white hoofs and a white tail. కర్తలాని.

కర్తవ్యము kartavyamu. [Skt.] adj. Fit to be done. చేయదగినది.

కర్త karta. [Tel.] An inflected form of కర్త, కర్తన One "plough" of land, i. e., as much as one కర్త, suffices for.

కర్తృకమా kartrukamu. [Skt.] n. Doing, agency, action. కర్తృత్వము kartrutvam. n. Agency: the act or property of an agent. Delegated authority: అతనిమీద కర్తృత్వము ఉంచినారు they made him plenipotentiary, they entrusted the affair to him. అది చేయవలసిన కర్తృత్వము నాయందు ఘడి the right to do this rests with me.

కర్దమము kardamamu. [Skt.] n. Mud, mire. అడుగు.

కర్పటము karpatamu. [Skt.] n. Rags, dirty clothes. Cloth in general. వస్త్రము. చినిగిన వస్త్రము, మాసినవస్త్రము.

కర్పరము karparamu. [Skt.] n. The skull: the cranium. కపాలము, తలచిప్పయొక్క. A vessel కొప్పెర; a weapon శస్త్ర భేదము.

కర్పరీ karpari. [Skt.] n. A kind of collyrium prepared from saffron. మ్రాని పసుపునందు వండిన అంజవళిశము.

కర్పూరము karpūramu. [Skt.] n. Camphor. పచ్చికర్పూరము crude camphor. కపకర్పూరము calomel. కర్పూరనూనె camphor oil. కర్పూర అంటిపండు a fragrant kind of plantain. కర్పూరపంకాయ a kind of small brinjal. కర్పూరబెండ a certain vegetable. కర్పూరవల్లి karpūra-valli. See under ఓముము. కర్పూరశిలాజతు karpūra-silā-jatu. n. A foliated crystallized gypsum, the powder of which, like white alabaster, is used in the preparation of stucco and as a medicine for ulcers. Ainslie. ii. 70.

కర్పూరము karburamu. [Skt.] n. Gold: బంగారు. Variegated colour. చిత్రవర్ణము.

కర్మంది karmandi. [Skt.] n. An ascetic. సన్యాసి.

కర్మ or కర్మము karma. [Skt. ✓ kri=to do.] n. An act or deed: action in general. ఘని. Religious action, such as sacrifice;

ablution. Actions, conduct, a course of procedure. Destiny; fate, that is, the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. Moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c. Funeral rites. The object of a verb in Grammar. వాని కర్మము ఎవ్వరు చేసినారు who performed his funeral rites? An art, as శిల్పకర్మము the art of statuary. Doing: ఇది నీకర్మమే this is all your doing, it is your own fault. Ill hap, misfortune, hard lot: affliction. అయ్యో కర్మమా O dear! oh what a pity! కర్మము or పాపకర్మము a sinful deed. కర్మక్షయము See కర్మము. కర్మశ్రమా karmathamu. [Skt.] n. Ceremonial precision. కర్మశ్రమము karmathudu. n. A formalist, a ritualist: one who is earnest in the performance of the rites of religion. కార్యమును చివరనకు సాధించేవాడు. కర్మణీక్రియ karmāṇī-kriya. n. A transitive verb. అకర్మణీక్రియ an intransitive verb. కర్మరంగము karma-rangamu. n. The five sided sour green plum called *Acerriho* *Curambola*, or అంబోకాపుకాయ. కర్మసాక్షి karma-sākshi. n. A witness of all our acts, viz., the sun. కర్మాంతరము karmāntaramu. n. Funeral rites, obsequies. కర్మారము karmāramu. [Skt.] n. A hambo. పెరుగు. కర్మారుడు karmāruḍu. n. An artisan. కర్మకర్తాడు.

కర్మి karmi. [Skt. from కర్.] n. A doer, an agent, workman, a sinner; a formalist; one bound by the doctrine of works. సారాంధరుడగువంటి కర్మకారుడు he is not a man likely to do this. కర్మము karmudu. n. A doer, an agent. కర్మేంద్రియములు karmēndriyamulu. n. The organs of action. The bodily members, or limbs, considered as the instruments of passion and hence agents of sin.

కర్త karra. [Tel.] n. Wood, a piece of wood. A stick or staff. The stem or stalk of grain; any straight rod whether of wood or not. పాకకర్త or బాలకర్త a sunbeam. ఇనుకకర్త a bar of iron. కర్తవచ్చినికోసికోత reaping while the stalks are green. Blackness నలుపు. A dark stain ముక. See కర. కర్తనుట్టు karrakuttu. n. A piece of flesh fried over a fire. ఇనుపకలకాయదు గ్రుచ్చి కాల్చే మాంస ఖండము.

కర్తముడ karramada. [Tel.] n. A digging instrument. తన్నే ఆయుధము.

కర్తి karri. [Tel.] adj. Dark coloured, dun. శ్యామలవర్ణముగల. n. A name of the hero Arjuna.

కర్తు karvu. [Tel.] n. A plough share. (infi. కర్తి) కర్తిమున the point of a plough share. కర్తిమొలలు the iron clamps which connect the plough with the share. See కర్తి. గొంతులో కర్తు వేసినట్లున్నది I feel a burning pain in my throat. A stain దాగు.

కర్తునుట్టు Same as కర్తునుట్టు. (q. v.)

కర్తనుడు karshakudu. [Skt. కృషి.] n. A cultivator, a farmer.

కర్తనలము n. A plant, *Beleric myrobalan*, *Terminalia belerica*. విభీతకము or తాండ్ర చెట్టు. (q. v.)

కర్తము karshamu. [Skt.] n. A weight of about half an ounce or 16 palams. ఇరువది చిన్న మలయెత్తు. Friction ఒరియవము, రాయడము.

కర్షువు karshuvu. [Skt.] n. A river. నది.

కల kala. [Tel.] adj. (in composition) All, various; actual. కలకాలము at all times. కలకల various herbs. కలకలపు the actual appearance.

కల kala. [Tel.] n. A dream. "కలలో నభావలకామింపగానేల" (Bhall. Pad. ii. 50.) Why waste your soul in dreams on the fair? కలగవ కలా-ganu. v. n. To dream.

కల or గల kala. [Tel.] An affix. The participle of కలను. Possessed of. బుద్ధిగల sensible.

కల kala. [Skt.] adj. Harmonious, sweet in sound as కలవాకలితమేఖల a tinkling girdle. కలధ్వని or కలస్వనము a warbling sound.

కలంకము or కళంకము kalankamu. [Skt.] n. A spot, mark, stain. A blemish. దాగు, చిన్నము, నింద.

కలంకారి kalankāri. [Tel.] n. A colored cloth. వ్రాతపని వస్త్రము.

కలంగు Same as కలను. (q. v.)

కలంపు Same as కలము. (q. v.)

కలంజము kalanjamu. [Skt.] n. A drug made of Indian hemp, bhāng. గంజాయి.

కలంబము kalambamu. [Skt.] n. An arrow. చాణము. Dissension, confusion. గృహకలంబము family feuds, brawls అలకలు.

కలక kalaka. [Tel. from కలను.] n. Turbidity. Trouble, perturbation: foulness: sin: lumbar rheumatism, కంటికిలక the disease called country sore eyes, ophthalmia. కలకనీళ్లు turbid water. కలకపారు kala-ka-pāru. (కలక+పారు.) v. a. To be confused. కలకపడు. కలకపాలు confusion కలత, కలతపడుట.

కలకంఠము kala-kanthamu. [Skt.] n. A sweet voice. మధురధ్వని. The black cuckoo so called from its melodious note. కలకంఠ the sweet-voiced one, i. e., a woman.

కలకండ kalakanda. [Tel.] n. Sugar candy. పటిక చెల్లము.

కలకలము kalakalamu [Skt.] n. Buzz, a confused sound. కలకల kalakala. adv. Aloud. కలకలవత్తుట to laugh heartily. పక్షుల కలకలధ్వని the loud notes of birds.

కలకు kalaku. [Tel. another form of కలను.] n. Battle. యుద్ధము.

కలకువ kalakuru. [Tel.] n. Confusion. కలత.

కలగలపు or కలగల్పు kalagalapu. [Tel.] n. Mixture. మిశ్రమము. Friendship. కలపుకొలకనము. A mix-up or hotch-potch కలను కూర.

కలగుండు kala-gundu. [Tel.] n. A large stone or boulder. M. VI. iii. 65. R. v. 313. Confusion కలత, ఊభ్రమ. కలగుండుకొను or కలగుండుచు to be confused కలగు. కలగుండు పట్టు to confuse కలచు.

కలగు or కలుగు kalagu. [Tel.] v. n. To be troubled, disordered, embarrassed, to grieve, to be in distress or broken down. కండ్లు కలిసినవి or కలిసినవి his eyes are red or inflamed. కలగబడు or కలగబారు to be confused or embarrassed కలగు, సంఘోభించు.

కలగుర కలా-gura. [Tel.] n. Wild herbs in general: forest herbs, a mixture of herbs, hotch-potch పెక్కు దినుసులు కలిసిన కూరను, కలగురగంప a medley, a mass of confusion.

కలగొను kala-gonu. [Tel. కలపు+కొను.] v. n. To be agitated. కలగు. To spread వ్యాపించు.

శ్లో. "పక్షిమృగజాతులెల్లను బ్రమనియిట్లు నట్లు కలగొనిచెడరె." భార. విరా. iv.

కలమ కలాatsu. [Tel. causal of కలగు.] v. a. To trouble, disconcert, disorder. To melt, or agitate with any passion. కలతనొందు నట్లు చేయు. కలత kalata. n. Trouble, perplexity. A dispute, squabble. Indisposition. Turbidity in water. ఊభ్రమ. కలతపడు kalata-padu. v. n. To dispute, squabble, to quarrel.

కల తెరగు kala-teragu. [Tel.] n. Truth. యాభాగ్యము.

కలధాతము kala-dhautamu. [Skt.] n. A precious metal: silver or gold.

కలన or కలనము kalana. [Skt.] n. Making, effecting. చేయడము, కావించడము. "వెలసిన భివవ్యంగారకలనములను." Dasav. ix. 416. "బ్రహ్మవ్యూహాన్ని కలనంతుస్తుశేసి." Swa. i. 17.

కలను kalamu. [Tel.] n. War, battle, combat. యుద్ధము. A place వోటు. A thrashing floor కళ్ళము.

కలవ kalapa. [Tel.] n. The wood used for a house, or for a plough. Wood in general. A pile of wood. కలవపర్చెకము the timber trade. వెదురుకలవ bamboos. ఏరు కలవ things for ploughing. ఇంటికలవ the building materials for a house.

కలపడము kalapadamu. [Tel.] n. Mixing, కలుపుట.

శ్లో. "కలపడంబులు కలయచి వోక్కుంపుగ నురస్తుకీరెలు." శుక. i.

కలపనగంప kalapana-gampa. [Tel.] n. A quarrelsome fellow. కలహకీలుడు. కలపన పిండి (కలపడము+పిండి.) kalapana-pindi. n. Confusion. ఊభ్రమ.

కలపము kalapamu. [Tel.] n. Mixing. కలుపుట. Perfume, scented paste used by women. పరిమళ ప్రస్తావనలను చేర్చు కలిపిన నంబు నము.

కలపు kalapu. [Tel. Causal from కలయు.] v. t. To cause to unite or mix. n. Mixing. కలియుట.

కలబండ్ల kalabanda. [Tel.] n. The aloe-plant. The Barbadoes aloe, the Indian aloe, Aloe vera. రాకాసికలబండ్ల the American Aloe. Agave americana. పెద్దకలబండ్ల or ఎకకతాళి (Bellary) the Bastard Aloe, Agave vivipara. చిన్నకలబండ్ల Aloe littoralis. ఈనెకలబండ్ల Aloe officinalis (Watts). కలబండ్లగుంజా the pulp of the aloe.

కలభము kalabhamu. [Skt.] n. An elephant thirty years old.

కలవ్వు kalama. [Tel.] n. A gap, or breach.

కలమము kalamamu. [Skt.] n. The finest sort of rice. కలమగిట్లము a swelling ear of corn: పదిపాట్లకలుకు: (to which poets compare the calves of the legs) కలమపు పెండుగల (A. i. 85.) sun-dried grain ఎండబోసిన సన్న ధాన్యము.

కలమయపాతు kalamaya-potu. [Tel.] n. A fish of the species Chatodon. Russell, No. 85.

కలము kalamu. [Tel.] n. A ship. M. III. iv. 81. 94. B. X. 6. Also, a measure of capacity containing twelve తూసులు. కలమరి kalam-ari. (కలము+అరి.) n. A sailor, or boatman. M. XII. v. 566. A passenger on a boat. ఓడయెక్కి పోవువాడు.

కలము kalamu. [H. cf. Latin Calamus.] n. A pen.

కలముడు kalamudu. [Skt.] n. A thief. దొంగ.

కలయు or కలయుంగ kalaya. [Tel.] adv. Together: on all sides అంతట. All at once. (See కలియు of which this is the Inf. in A.) మాలో కలయచాచె he attempted to join us.

కలయుంపి kala-yampi. [Tel.] n. Cow dung dissolved in water and sprinkled on the floors of houses. కళ్ళాపు.

కలయుబడు See కలియుబడు.

కలయుక kalayika. [Tel. from కలియు.] n. Meeting, uniting. కలిసిమానుట, సంఘము.

కలయు Same as కలియు. (q. v.)

కలరవము kala-ravamu. [Skt.] n. A sweet note, warbling. Also, a dove. గుప్ప. See కల adj.

కలరూపు kala-rupu. [from Tel. కల existing and Skt. రూపు form.] n. The fact, the very thing, the truth. యాభాగ్యము.

కలవంతుకము kala-vantakamu. [Tel. కలపు+వంతుకము.] n. A hotch potch; a dish containing a number of ingredients. చిత్రాన్నము.

కలవడు kala-vedu. [Tel. కలపు+వడు.] v. i. To mix. కలియు.

కలవరము kalavaramu. [Tel.] n. Confusion, puzzle. కలవరకంప kalavara-kampa. n. A jumble. కలవరపడు or కలవరపాపు kalavara-padu. v. n. To be thrown into confusion. కలవరించు kalavar-intsu. v. n.

To babble. To have the nightmare. To talk in sleep. మైమంచి మాట్లాడు. కలవరించు kalavar-inta. n. Babbling. Talking in sleep. నిద్రలో మాట్లాడుట.

కలవాడు kala-vaadu. [Tel.] n. Lit. 'one who has or possesses.' A rich man ధనవంతుడు. An able man శక్తుడు. A friend ఆప్తుడు.

కలపంకము kalavinkamu. [Skt.] n. A sparrow. ఈ పిచ్చిక, కుంకటిమాగ అనే పిట్ట.

కలశము kalasamu. [Skt.] n. A vase, flagon, or water pot: కుండ. the gilt ornament on the pinnacle of a pagoda or tower. In palmistry, కలశశాఖలు certain lines in the palm of the hand. A. v. 31. కలశమునిలుపు or కలశముపెట్టు or కలశస్థాపనము చేయు the preliminary rite of solemnly placing a vase. కలశపూజ the adoration paid to that vessel, being the principal rite in all religious celebrations. కలశాబ్ధి kalas-abdhi. n. The ocean of milk. కలశాబ్ధి the goddess Lakshmi. కలశీ kalasi. n. A pot. కుండ. కలశీసుకుడు or కలశీసంభవుడు The "Vase-born" An epithet of Agastya, who was born, like Orion, in a pot. A. v. 107.

కలహంస or కలహంసము kala-hamsa. [Skt.] n. A swan with reddish beak, legs and wings ధూమ్రవర్ణములైన మక్కరకాళ్లు రక్కలగల హంస. A king swan రాజహంస. The best of kings రాజశ్రేష్ఠుడు.

కలహము kalahamu. [Skt.] n. A fight, contention, dispute. జగడము, యుద్ధము. కలహకింతరిత kalah-antarita. n. A wife who has been vexed and is appeased పతిని విడనాడి తలువారితో పశ్చాత్తాపనమునిర్వహించిన నాయిక. కలహకేశసుడు kalah-asanudu. n. A quarrelsome being, a makebate; an epithet of Nārada. కలహించు kalahintsu. v. n. To fight, dispute. జగడచూడు.

కలాచి or కళాచి or కళాచికా kalachi. [Skt.] n. A sort of cup or bowl. A small metal box. A spittoon. తప్పవడిగము.

కలాడుడు kal-adudu. [Skt.] n. A goldsmith. అగసాలవాడు.

కలాపకము kalāpakamu. [Skt.] n. A chain that goes round the neck of an elephant. ఏనుగుమెడసంకల.

కలాపన kalāpana. [Tel.] n. Confusion. కలత. హైదరుకలాపన Hyder's invasion or inroad.

కలాపము kalāpamu. [Skt.] n. An ornament. నక. An assemblage. సమాహము. A peacock's tail నెమలిపుం. A quiver అచ్చు లపాది. కృష్ణకలాపము కట్టినాడు he wore the dress or played the character of Krishna. సూక్ష్మ కలాపము the details of a sacrifice or solemn rite. కేశకలాపము ample tresses, fine hair.

కలాపి Same as కలయంపి (q. v.). A peacock నెమలి.

కలాఖానా kalā-khāna. [H.] n. An arrack shop.

కలి kalī. [Tel.] n. Fermented rice water. పులియబెట్టిన కడుగు.

కలి kali. [Skt.] Same as కలియుగము. (q. v.)

కలిక kalika. [Skt.] n. A bud. మొగ్గ.

కలికము kalikamu. [Tel.] n. An eyesalve. శైతన్యవారణార్థము కంటికివేసే మందు.

కలికీ kaliki. [Tel.] n. A lady, a beauty. చక్కని ఆడుది. A charm or grace. adj. Charming, lovely, pretty. మనోహరము.

కలికీతనము kaliki-tanamu. n. Prettiness.

కలికీపిట్ట kaliki-pitta. [Tel.] n. The Darter, or Snakebird, *Plotus Melanogaster*: (F. B. I.)

కలిగించు See కలగు.

కలిగొట్టు kali-gottu. [Tel.] n. The trumpet flower plant, *Bignonia chelonoides*. Ainsl. ii. 272. పాటలపువ్వుపెట్టు.

కలితనము kali-tanamu. [Tel.] n. Ability. సామర్థ్యము, గట్టితనము.

కలితము kali-tamu. [Skt.] adj. Having, bearing, possessed of. కూడుకొనిన, పొందబడిన. గదాకలితుడైన armed with a mace.

కలితి or కల్తి kaliti. [Tel. from కలియు.] n. A mixture. adj. Mixed.

కలిమము kalimamu. [Tel.] n. Flesh, meat. మాంసము.

కలిమి kalimi. [Tel. from కలం.] n. Existence, being, possession. కలగుట. Richness, wealth సంపద. చెలిమికలిమి riches of loving kindness. కలిమిగల rich. కలిమిచెలి the friend of riches, i.e., the goddess of wealth లక్ష్మి. కలిమివండుగ kalimi-danduga. n. A property tax. నేరములేకున్నను ధనవంతునివద్ద రాజా పుచ్చుకొనే ధనము.

కలియ or కలయు kaliyu. [Tel.] v. n. To mix, join, mingle. To collect, assemble. To coalesce. To agree, correspond, match. To be included in, to fall under. To set to work, begin to do. దిక్కులు కలయచూచి looking all round. దృష్టి కలిసినప్పుడు when our eyes met. అతనిభూమిలో కలిసినస్థలము a spot included in his land. ఆ దారి ఇక్కడ కలియుచున్నది that road meets here. సభ కలిసినది, or సభ కలిసిపోయినది the assembly has broken up or adjourned: కలియ గలుపు kaliya-galupu. n. Familiarity, affability. కలియగలపుగానండే familiar, easy, affable. కలియబడు kaliya-badu. v. n. To meddle with. To rush, fall (upon enemies). వాండ్లు మామీద కలియబడ్డారు they rushed upon us. To become entangled. "అయితసరులుకలియబడును." B. viii. 457. కలియబెట్టు kaliya-bettu. v. a. To mix, to stir.

కలియుగము kali-yugamu. [Skt.] n. The Kali age, i. e., modern times beginning from the Deluge. The present or Iron age. ఈ కలియుగమున in these hard times.

కలిచెట్టు kalive-chettu. [Tel.] n. A thorny plant called the Blistering Papaya of Brazil, *Carissa Carandas*, వాకచెట్టు (Watts).

కలు or కల్లు kalu. [Tel.] n. A carriage wheel. బండిచక్రము. Stone రాయి. Toddy కల్లు. కలుకోట & stone fort. కలుగానక

a stone mill. రాలిగానక. కలుగుండ్లు boulders, large stones పెద్దరాళ్లు.

కలుకామగు kalu-kānugu. [Tel.] n. A species of sesamum.

కలుగు kalugu. [Tel.] n. A hole, a pit. బొక్క. A cave గుహ.

కలుగు or కల్లు kalugu. [Tel.] v. n. To live, exist. To be. ఉండు. To happen, occur. To become అగు. To endure ఓపు. To be born పుట్టు. To meet కూడు. ఒక రాజకలదు there was a certain king. అతనికి పిల్లలకలిగి children being born to him. సొమ్ముకలివాడు one who has money. వాకు న్యాయముకలిగినది I got justice. అట్లా అనడముకద్దు (or కలదు) it is usual to say so. పనికలిగి వచ్చిరి they came about some business. వ్రాయగలదు he can write. అట్లా మేము చెల్లించగలవారము కాము we are not liable to pay this money. వీరాదిగాగలరాజులు (RYD. 2060) these and other princes. తెలివినలవాడు a man of sense. యాభైయేండ్లుగలవాడు aged fifty. To be sore. వానికి కండ్లుకలిగినవి he has sore eyes. v. t. To have, to show కలిగియుండు, కనుపరుచు. "కరుణలగునుమ్మ కమలశ్రీ." (భార. ఆది. viii.)

కలుచే kalutsa. [from Skt. కలుషము.] n. A fault, defect. దోషము. Confusion కలత. Anger క్రోధము. కలుచపడు kalutsa-padu. v. i. To be confused. కలతపడు.

కలుజ్జే kaluzu. [Tel.] n. Foulness, dirt, rubbish. A sluice, a flood gate. The rim or stone ledge of a well, a stone facing.

కలుపు kalupu. [Tel. causal of కలియు.] n. A mixture. Weeds. పైరులోని కసపుమొదిలైనవి. Curds పెరుగు. v. a. To mix. To join, unite. To bring together. To receive (into one's family or caste). దాన్ని కులములో కలుపుకొన్నారు they received or admitted her into the caste అతణ్ణి కలుపుకొని యెందరు అయినారు including him how many were there? కలుపుకోలుతనము or కలుపుకోలు kalupu-kolu-tanamu. n. Intimacy, friendship. అభేదము.

కలువ or కలవ kaluva. [Tel.] n. The water lily or lotus. కలువకంటి a lotus-eyed woman, i. e., one that has beautiful eyes. కలువవాయ the enemy of the lotus, i. e., the sun సూర్యుడు. కలువరేడు the regent of the lily, i. e., the moon. కలువవిందు the moon కుముదబొంపుడు.

కలువడము kaluvadamu. [Tel. కలువ+వడము.] n. A pennon or small flag. "రచ్చలుక్రంతలు రాజువార్లంబులు, విపణిదేశంబులువిశదములగ జేసిరి, చందనసిక్త్రోయంబులు కలయంగజిల్లి, కలువడములు రమణీయవిధతోరగాములగిల్లి." B. X. § 53. A garland of lotuses కలువ పూదండ.

కలువము kaluramu. [Tel.] n. An apothecary's mortar in which drugs are rubbed with a pestle ముందునారే రాయి.

కలుషము kalushamu. [Skt.] n. Sin, foulness, impurity. పాపము. adj. Foul, sinful. Turbid, muddy. కలకబారిక. కలుషించు kalushintsu. v. n. To be angry or intemperate, to be agitated కలకబారు.

కలుసుకూర kalusu-kūra. [Tel.] n. A well-cooked curry. అనుకుగాండిన కూర.

కలెక్టరు kalectaru. [Eng.] n. A collector, the chief revenue official in a District.

కల్మము kalkamu. [Skt.] n. Foulness, impurity, sediment. పాపము, వడ్డి. కల్మమాత్ర kalma-mātra. [Tel.] n. Eyesalve. కల్మత్రవ్యములు drugs used in electuaries.

కల్కి kalki. [Skt.] n. The name of the last incarnation of Vishnu. కలిక అవతారము. కల్కి kalki. [Tel.] n. Prettiness. A lady. See కలికీ. కల్కితనము See కలికీతనము.

కల్పతరువు or కల్పవృక్షము kalpa-taruvu. [Skt.] n. The "Wishing tree" in the Hindu Paradise. The cocoanut or palm tree is called కలియుగకల్పవృక్షము.

కల్పన kalpana. [Skt.] n. Fabrication, invention, fiction, machination. కల్పన చేయు or కల్పించు kalpana-cheyu. v. a.

To fabricate, devise, invent, or contrive, to produce, form.

కల్పము kalpamu. [Skt.] n. An age. A religious rule. A code or description of religious rites. A legend or pious tale. Thus; వలక్ష్మీవ్రతకల్పము the legend or book regarding this observance. బ్రహ్మ కల్పము an age of Brahma equal to many millions of years. A series of publications as of a journal; ఆ ప్రథమకల్పము first series, ద్వితీయకల్పము second series, &c. adj. That which is equivalent to or that which is almost the same as. సమానమైనది. A word (like ish, in blackish, whitish) denoting similarity. ద్వీపకల్పము a peninsula. కంకల్పము like a hand. తల్లితల్పము మైన resembling lightning కల్పాంతము kalp-antamu. n. The destruction of the world. The end of time. ప్రళయము. A Brahma's day బ్రహ్మ డినము. కల్పదుడు kalpudu. n. One who is similar to, or equal to. విద్యార్థులకు almost a scholar. అగ్నికల్పదుడు he who is similar (in excellence) to the god of fire. M. XIII. ii. 332.

కల్పించు kalpintsu. [Skt.] v. a. To make. To fabricate, devise. కలిగించు, చేయు, సృజించు, లేనిది ఉన్నట్లుచెప్ప. కల్పితము or కల్పితమైన kalpitamu. adj. Made, formed of. Fraudulent. Fictitious.

కల్పము kalnashamu. [Skt.] n. Sin, taint, dirt. Any impurity, such as pus: foulness. Blackness నలుపు. కల్పము kalnashamu. n. Particoloured, variegated colour. చిత్రనర్ణము.

కల్పము kalpamu. [Skt.] n. The dawn. తేను. (A. v. 110.) Toddy. కల్ల. కల్పపాలుడు kalpa-paludu. n. A toddy-drawer.

కల్ల kalla. [Tel.] n. An untruth, a falsehood, a lie. అబద్ధము. A fault తప్పు. Deception or delusion మోసము. A harsh word పరుష వచనము. The hedge of a garden తోటయొక్క వెలుగు. adj. False అసత్యము. Harsh పరుషము. కల్లతనము kalla-tanamu. n. Bad conduct చెడ్డనడక. Deception నచన.

కల్లము kallattsu. [Tel.] n. A touchstone, or crucible. "ఇచ్చుచో నెరిగి కల్లములనూది యచ్చులనొరగొన యగసాలియతడు." BD. iv. 127.

కల్లము kallamu. [Tel.] n. A couch or bed. పాన్సు. Ila. iii. 135 and 168. A blow on the haunch, in boxing. కొండివేటు.

కల్లరి kall-ari. [Tel. కల్ల+అరి.] n. A liar, deceiver, rogue. A thief or marauder, a wicked man, or criminal. అబద్ధికుడు, మోసకారుడు, దుష్టుడు, తప్పుచేసినవాడు. కల్లరీమేమనాని assuming a false shape. కల్లరికత్తె kalari-katte. n. A jilt, a deceitful girl. కల్లరీడు kallar-idu. n. A liar, a rogue.

కల్లరూణి kall-aruzu. [Tel.] n. A kind of fish. See అరజ. "మిసికల్లరూణి కేలమిన" హంస iv.

కల్లిపాలు or కళ్ళవెళ్ళ పాలు kallipatu. [Tel.] n. Agitation, tribulation, dilemma. Fright, alarm, horror. విభ్రాంతి.

కల్లు kallu. [Tel.] n. Toddy: palmwine: నారికేళపుకల్లు cocconut toddy: తాటికల్లు palmyra toddy: ఈతకల్లు date tree toddy, కొబ్బికల్లు. (R. ii. 95.) the nectar or juice of flowers. కల్లువెంటు kallu-penta. n. A toddy shop, a dram shop. కల్లమ్మేలీలు. కల్లుకుండ a toddy pot.

కల్లు kallu. [Tel.] A stone. Also, a wheel: (because formerly some cart wheels were made of stone.) A spoke of a carriage wheel. మంచుకల్లు a particle of dew. ఉప్పుకల్లు a crystal of salt. సీ|| "భానుకేతాంశువులు బండికండ్లగజేసి" (Kōṭiswara 13.) కల్లుపడు to be stunned స్తంభించు.

"గుండెజెల్లుమనికల్లుపడిమనికల్లుజుపది పల్లవంబులంబ్రెల్లియట్లంటి." స్వా. v.

కల్లెలుక or కల్లెల్లు. kall-eluka. [Tel. కల్ల+లుక.] n. A field mouse. పొలములలోని కలుగులంబుండే ఎలుక. Swa. iv.

కల్లడి kall-ēdi. [Tel. కన్నులరేడి.] n. The bastard florikin or stone-curlew, *Oedieni-nemus scolopax*. (F. B. I.) Jerdon. No. 367. (See Swa. iv.)

కల్లెరు kall-ēru. [Tel. కల్ల+ఋ.] n. A hill-torrent. నెలయేరు.

కల్లలము kal-lōlanu. [Skt.] n. A surge, a billow. పెద్ద అల. గృహకల్లాలము family turmoil, household troubles. కల్లలవతి or కల్లలీలి kallōla-rati. n. An eddying stream: a poetical phrase for a river. R. iii. 39. ఏరు, నది.

కల్ల Same as కలలు.

కల్లము Same as కలము.

కల్లడము See కలవడము.

కల్లారము kal-hāramu. [Skt.] n. A reddish fragrant water lily.

కళ or కల kala. [Skt.] n. A degree, or subdivision. భాగము. That which proceeds by degrees, as effect, virtue, potency, influence, inclination. A ray of light. Look or appearance. A phase of the moon, of which the Hindus reckon sixteen. The degree in which one night's moonlight differs from that of the next. ముప్పది కౌష్ఠలకాలము. చంద్రునిలో పరునారన భాగము In Telugu Grammar, a word that does not end with an N sound. A note, as being a subdivision of music. The nerves or ticklish parts of the body. దీపముయొక్క కళ the brightness of a lamp. అతని ముఖ కళ his air, the effect of his features. బచ్చికళ a look of madness. క్రూరకళ an angry look. నిద్రకళ drowsiness. కళాస్థానములు the nerves. "కళలు చెప్ప గిలకా." (T. ii. 82.) her heart melted: it touched her to the quick. ఈ గాడ్డుకళల నన్నిటిని పీల్చుచున్నది this burning wind exhausts the spirits దేహకళావ్యర్థయము a morbid affection: an injured constitution. దానికళ బహు భాగా ఉన్నది She has a very pretty air. పెద్దదియ్యటప్పటిక కళనచ్చి

నది she is growing very pretty. కళ [Tel.] n. A swoon. మార్చ. A twig రమ్మ.

కళత్రము kalatramu. [Skt.] n. A wife క్షీలక్షీకళత్రుడు he who is wedded to glory and prosperity. విశ్వంభరాకళత్రుడు ruler of the land.

కళ వెళ్ళ kala-pela. [Tel.] n. Violently boiling. కళ వెళ్ళలాడు kala-pelal-ādu. v. n. To boil violently.

కళవళ or కళవళము kala-vaḷa. [Tel.] n. Anxiety, distress, puzzle. కలత. కళవళ పడు kala-vaḷa-padu. v. n. To be agitated or anxious కలతపడు. కళవళపాలు confusion కలత. కళవళించు to be confused. To be in amazement. To be perplexed. To talk nonsense, to babble. కలతపడు, తొలు పడు. Also, to move చలించు.

కళవసము Same as కళాసము. (q. v.)

కళానిధి kalā-nidhi. [Skt.] n. An epithet of the moon. చంద్రుడు.

కళాయి kalayi. [H.] n. A large vessel for manufacturing indigo. నీలిమందుకాచే గుంకము. n. The tin coating given to brass vessels.

కళావంతుడు kalā-vantudu. [Skt.] n. An artist: an actor or dancer. A cunning rogue. కళావతి an actress (P. i. 62. A. iv. 36.) కేశ్య.

కళాసము kalāsamu. [Tel.] n. A skin or hide. చర్మము. ఇరికళాసము an antelope skin కృష్ణాజీనము. కుక్కకళాసము dogs and curs. (Here it is an Anuk.)

కళాసి kalāsi. [H.] n. A boatman. A workman on a boat. A tentman.

కళాసించు kalāsintsu. [Tel.] v. n. To be tired. అలయు.

కళింగ kalinga. [Tel.] n. A lock in a canal; a surplus sluice.

కళింగము kalingamu. [Skt.] n. A proper name denoting the Orissa (ఉత్పల) country.

కలింగభూపతి lord of Kalinga. కలింగులు the Kalingas. కలింగరాష్ట్రపుగడ్డ kalinga-rashtrapu-gadda. n. A plant that produces febrifuge nuts.

కలిక kalika. [Skt.] n. A flame.

కళుకు kaluku. [Tel.] n. Powder. పాడి. Brightness, lustre, brilliancy. కాంతి. adj. Glittering. "కరుకుబంగారుచాయ గాజులల్లన ద్రోయ." T. iv. 81.

కళుక్కుమును kalukku-m-anu. [Tel. anuk.] v. n. To start, to startle దిగులాండు, దిగులు కలుగు. వానికే మనస్సులో కరుక్కుమున్నది he startled, was shocked or confounded.

కళిబరము kalebaramu. [Skt.] n. The body. మేను. A corpse. వీనుగు, శవము.

కళ్యాణము kalyanamu. [Skt.] n. Good fortune, weal, prosperity, marriage. కళ్యాణోత్సవము the high day, or anniversary celebrated at any temple as the god's wedding day. కళ్యాణమంటపము a small chapel attached to a temple where the god is placed when celebrating the different festivals.

కళ్లు kalla. [Tel.] n. Phlegm. తెమవ.

కళ్లము or కళ్లము kallamu. [Tel.] n. A thrashing floor. పంటకళ్లము, ధాన్యమును నూర్చేవోటు.

కళ్లి kulli. [Tam.] n. The plant called milk hedge. Euphorbia Tirukalli. Rox. ii. 470. శైముడు.

కల్లె kalle. [Tel.] n. Thick spittle or phlegm. or శైవ్యముచేత గట్టిపడిన ఉచ్చి, తెమవ.

కల్లెము, కల్లెము or కళ్ళము kallenmu. [Tel.] n. A bridle.

కవ kava. [Tel.] n. Couple, pair. కవలవారు or కవలపిల్లలు twins. కన్నుగవ a pair of eyes. చన్నవ or చన్నుగవ a pair of breasts. కవలు Kusa and Lava the sons of Rama; also Nakula and Sahadeva the Pandava brothers.

కవకవ kava-kava. [Tel.] adv. Aloud. కవకవ నవ్వి laughing aloud. "చెయ్యెనుగ్గినకవకవలు గొలుగు." Dasav. v, 256.

కవచము kavachamu. [Skt.] n. Armour, a cover, a leather cover or case. The coating or sheathing of a boat. మంత్రకవచము an amulet, a prayer or phylactery for the safety of the body.

కవటము kavata. [Tel.] n. A large branch of a tree. పెద్దకొవ్వు. భార: విరా. i.

కవడె kavade. [Tel.] n. A kind of drum. ఒకవిధమైన తప్పెట.

కవణము kavamanu. [Tel.] n. Gram or other grain given as food to horses and other animals. నాణా. "చేరుడుదియ్యాలకివ రంపులేనుగుగములుకడెల." UH. iii. 11.

కవనము kavanamu. [Skt.] n. Poetry. Composition. వానికి కవనశక్తిలేదు he has no talents for poetical composition.

కవను kavanu. [Tel.] n. Grass. కనవు.

కవర or కవరకారు kavara. [Tel.] n. A piece or man, at draughts. పాచిక. కవనాడు kavarl-adu. n. To squabble.

కవలు కవలుకొను or కవలుపోవు kavalu. [Tel.] n. To take up or catch up the recitation of the Veda from another person without making a break. వేదాది పునముందు కొంత సామ్యముచే నొకటి విడబడి మఱయొకటిచచ్చి కలయుట.

గీ|| "పాతమొనరించుతల గోడునుడు గుంజకు గలనుపోకుండయుర్రుడోకలునకంటి." పాండు. ii.

కవటము kavatamu. [Skt.] A door. తలుపు.

కవతు kavatu. [H.] n. Drill, parade. కవతుచేయు to parade, to drill as soldiers.

కవి kavi. [Skt. lit. A maker.] n. A poet. A learned man. కవిత్వముచెప్పవారు, పండితుడు.

కవిత or కవిత్వము kavita. n. A poem, poetry, composition.

కవియు kaviyu. [Tel.] v. n. To join with, be united to. To join in combat, rush upon, fall upon. నీరుగవిసిన నివ్వపోరె like fire under ashes. To spread పర్వ, వ్యాపించు. కవింపు or కవింపు or కవింపు kavintsu. v. t. To cause to rush upon, to chase తరుము, మీదపడు. కవిచేయు or కవియువెంపు Same as కవియు.

కవిరి kaviri. [Tel.] n. The sediment of boiled betel nut which is made up into balls.

కవల kavila. [from Skt. కపిల.] n. Brown color. కపిలవర్ణము.

కవిలె or కవిలెరు karile. [Tel.] n. Palm leaves prepared for writing accounts upon. బండకవిలె local archives; the record book, or register.

కవిత్వరూడు kav-iscarudu. [Skt.] n. A poet; (lit. a prince of bards.)

కవుగిలించు kavu-gil-intsu. [Tel.] v. n. To embrace. కాగిలించు.

కవులు or కౌలు kavulu. [Tel.] n. A written agreement given to the ryot by the landlord regarding the land he takes up to cultivate. మక్తా కవులు an agreement under which land is held at an annual quit-rent for a stipulated period.

కవోష్ణము kavoshnamu. [Skt.] n. Warmth, slight heat. adj. Warm, rather hot. కొంచెము వేడిమైన.

కవ్యము kavyamu. [Skt.] n. The oblation to the spirits (manes) of the deceased. పితృదేవతలకియ్యదగిన అన్నము.

కవ్యడి kavradi. [Tel. కవ+విడి.] n. One who is a bi-dexter, i. e., has equal strength in his two arms. రెండుచేతుల వడిగలవారు, i. e., Arjuna.

కవ్యము kavvamu. [Tel.] n. A churning staff. కవ్యపుకొండ a phrase for Mount Mandara.

కశ kasa. [Skt.] n. A whip, a cord. చుబుకు.

కశేరుకము kasherukamu. [Skt.] n. The backbone. వెన్నెముక.

కశేరువు kasheruvu. [Skt.] n. A kind of grass. Scirpus Kysoor. Rox. i. 230.

కశలము kasmalamu. [Skt.] n. Foulness, nastiness. మాలిన్యము.

కషణము kashanamu. [Skt.] n. Rubbing, a trial. బరయక.

కషాయము kashayamu. [Skt.] n. A decoction. An extract. An infusion prepared by boiling or evaporation. adj. Red brown or yellowish red. కషాయంబరము cloth dyed red. పిచ్చికషాయము sparrow broth. కోడికషాయము chicken broth. కషాయముకాము to make an infusion or decoction.

కష్టము kashṭamu. [Skt.] n. Difficulty, labour, fatigue, hardship. An affliction, plague, pest. adj. Hard, difficult, abominable, unfortunate. వాడు కష్టములోనున్నాడు he is in difficulty. వాడు అక్కడ పదిదినములు ఉండడము కష్టము he will hardly be there ten days. కష్టపడు or కష్టించు to take pains, to labour, toil, exert or bestir himself.

కసటు kasatu. [Tel.] n. Sin. పాపము. Dirt, foulness or foul odour, a bad taste, a nauseating flavour. కసటుపోయిన seasoned, rectified, freed from a nauseating taste.

కసమన kasa-masa. [Tel.] n. Eagerness, greediness. వొట్టుపాటు.

కసరతు kasaratu. [H.] n. Exercise. Gymnastics.

కసరము kasarumu. [Tel.] n. Excess. Ill humour, sharp words, passionate language. కోపము, అసక్తారము, చిరాకు, చీడ. గాలి కసర, a gale, a squall; a storm వానగాలి. కసరలాడి a peevish woman. కసరాదాయము surplus income. adj. Unripe, raw. కసర గాయలు raw fruit.

కసరము or కసరముకొను kasarumu. [Tel.] v. n. To move. చలించు. v. a. To scold, to bully, to speak sharply. కోపించు.

కసవు or కనువు kasavu. [Tel.] n. Grass, sweepings. గడ్డి, ఇంటిలో ఊడ్చిన పెంట. కసవుకుప్ప a midden, a heap of refuse. చీపుతో ఊడ్చిచేర్చిన పెంట. కసవుకొడి A snipe, Ainsl. i. 393. కసవునువ్వ a sort of sparrow.

కసాయి kasayi. [H.] n. A butcher. కటిక వాడు.

కసి kasi. [Tel.] n. Passion, revengeful spite, bitterness, spleen, ill blood, malice. కోపము, పగ. కసితిరగాచేసె he wreaked his anger or passion. Itch దురద. Wish కోరిక. adj. Raw, unripe, unfit for the knife. కసు, పచ్చి, లేత. కసి or కసిడి adj. Petty, small. అల్పము.

కసింద or కసివింద kasinda. [Tel.] n. A species of Cassia or Senna. The Negro Coffeetree, Cassia occidentalis. నూతికసింద, or వైడికంగడు, or తగరచెట్టు, Cassia Sophora (Watts.) A. vi. 12. కొండకసింద the plant called Prickly Scopolia. Ainsl. ii. 200. కాసమర్దము, మిరపకాండ్ర. Rox. i. 617, ii. 342, 346.

కసివిర్తులు kasini-virtulu. [Tel.] n. The wild or Indian Endive, Chicory, or, Succory, Cichorium Intybus. (Watts).

కసిమసగు kasi-masagu. [Tel.] v. a. To cut to pieces, slay, torment. ఖండించు, బాధించు. To be eager, or unruly విజృంభించు, చలించు. To kill చంపు. "సింగముకురంగనమి తింగసిమసంగడు తెరంగనన." R. ii. 11.

కసిమసి kasi-masi. [Tel.] n. Eagerness. తొలుపాలు.

కసిమిరి kasi-miri. [Tel.] n. Itchiness. తీట.

కసివింద Same as కసింద. (q. v.)

కసిసము kastsamu. [Skt.] n. Black, dark. నల్లని. A. iv. 10.

కసు kasu. [Tel.] A particle denoting "A little:" Raw, young, unripe—used only in composition. కసుకందు kasu-kandu. n. A mere child, quite a child. లేతబిడ్డ.

(Parrij. iii. 44.) Blackness. నలుపు. కసుగందు kasu-gandu. v. n. To fade much మిక్కిలి వాడు. n. Fading much మిక్కిలి వాడుట. కసుగాయ unripe fruit. See కసి adj.

కసుబా or కస్పా kasuba. [H.] n. The head station in a district.

కసుమాలము kasu-malamu. [from Skt. కశ్వలము.] n. Rubbish, offal. adj. Vile, wretched, nasty.

కసురు kasuru. [Tel.] n. Tender fruit. లేత కామ.

కసెము or కసెము kasemu. [Tel.] n. A pool of water, a fountain.

కస్పా See కసుబా.

కస్తి kasti. [Tel.] n. Grief. దుఃఖము.

కస్తూరి or కస్తూరి kasturi. [Skt.] n. Musk. The black spot or line on the forehead, formed of musk. కస్తూరితలకము a beauty spot or patch of musk. A familiar name for any dog. (Swa. i.) కస్తూరితమ్మ kasturitamma. A fragrant species of the Babul tree. See తుమ్మ. కస్తూరిపట్టె kasturi-patte. A kind of flower శ్రీరంగకస్తూరిపట్టెల the pink species. కస్తూరిపసుపు kasturipusupu. n. A fragrant kind of turmeric. Turmeric-coloured Zedoary. (Ainslie). కస్తూరిమళ్లచీర a sort of cloth with lines forming squares.

కహకహ kaha-kaha. [Tel.] adv. Hurra, Huzza (the battle shout.) Audibly, with a crash.

కా k̄a

కా or కా k̄a. the adverbial sign కా. Is it not so, to be sure కాదా, కాదా. వాడు వ్నాడు కా he is there, I suppose. వాడు వ్రాసినాడు కా you see he wrote it. ఆయెద్దు అతనివి కావచ్చును perhaps the cattle are his. నగదుగా ఇచ్చినారు they paid it in silver. See గా, and అగు. కాగానే as soon as it is done.

కాంక్ష kanksha. [Skt.] n. Wish, desire. ఇచ్చు, కోరిక. కాంక్షించు kankshintsu. v. a. To wish, desire. ఇచ్చించు. కాంక్షితము kankshitamu. adj. Wished for, desired. కోరబడినది.

కాంచనము kanchanam. [Skt.] n. Gold. కాంచనవల్లి a piece of gold wire. కాంచనాంబరము tissue, gold cloth.

కాంచేర చెట్టు kantsara-chettu. [Tel.] n. A creeper the seeds of which are used for food.

కాంచి kanchi. [Skt.] n. A woman's girdle; ఆడుదాని మెలమాల. Conjevaram. కాంచి పురము.

కాంక్షు kantsu. [Tel. from కను.] v. a. To see, view, look at, behold. To possess, enjoy: to have, obtain, receive, acquire. పొందు. సమృద్ధిగాంచు to receive applause. To bear, produce, bring forth, generate. కుసునిగాంచె she bore a son.

కాండపటము kanda-patamu. [Skt.] n. A screen or curtain. తెర.

కాండము kandamu. [Skt.] n. Water. నీళ్లు. Opportunity సమయము. An arrow బాణము. A stem or stalk ఈనె. A handle. A cluster or clump రుబ్బు. A chapter or section పరిచ్ఛేదము. కర్తకాండము the doctrine of works, the required rites. ఊరు కాండములు the thighs.

కాండ్రముబ్బులు kandra-dubbulu. [Tel.] n. Bulrushes, high grass.

కాండ్రించు kandrintsu. [Tel.] v. n. To hawk in clearing the throat; to retch in vomiting. వాని ముఖము కాండ్రించుకొన్నది his face is inflamed, or slightly swollen. కాండ్రించుకొన్న ముఖము a grim, gaunt face.

కాండ్రు kandru. [Tel.] n. The roar of a tiger. పులివొబ్బు. Swa. iv.

కాంత kanta. [Skt.] n. A fair one; a lovely woman; a lady.

కాంతము kantamu. [Skt.] n. A stone. కాం, as in సూర్యకాంతము and చంద్రకాంతము. అనుష్కాంతము a lode-stone. కాంతము adj. Pleasing, charming, lovely, friendly మనోహరమైన.

కాంతారము kantaramu. [Skt.] n. A wilderness. అడవి. A pathless desert. పోరాని అడవి.

కాంతాలము kantalamu. [Tel.] n. Anger caused by grief. వ్యాకులమువీడవచ్చే కోపము. Irritation as of anger or the grief of anger. Impatience తాలిమలేమి. కాంతాలపడు kantala-padu. v. n. To be impatient. తర్జనపడు.

కాంతి kanti. [Skt.] n. Brilliancy, lustre, hue. చిత్రకాంతలు variegated hues.

కాంతుడు kantudu. [Skt.] n. A lover or sweetheart. Lord, a king, a husband.

కాందిశీకము or కాందిశీకత్వము. kandi-sikamu. [Skt.] n. Flight, running away. Putting to flight. కాందిశీకుడు kandi-sikudu. n. A runaway. భయముచేత పారి పోవువాడు.

కాంబలము kambalamu. [Skt.] adj. Covered with a blanket, as a carriage. కంబళితేత కప్పబడిన (బండి.)

కాంబోది kambōdi. [Tel.] n. A kind of grain. సస్యవిశేషము. V. P. iii.

కాంభోజము kambhōjamu. [Skt.] n. The country of Cambay. A horse imported from that country. కాంభోజ the name of a sweet tune in Indian music.

కాంస్యము kamsyamu. [Skt.] n. Bell metal. కంచు.

కాక kaka. [Tel. imperative of అగు.] v. n. (So) be it. అనుటయునట్లకాకమనె on his saying so, so be it, said he. కాకమేమి why not? నీవు ను ఖము గా నుండువుగాక mayest thou be happy. పోసికోకాక probably they poured; they may have poured. కాక (negative imperfect participle of

అను.) Not being so, disliking. నిట్టక, సరివ
డక. adv. Spitefully, through enmity.
నామీదకాక యిది చేసినాడు he did this
through ill will to me. కాక. (affix.),
Except, besides, unless, but: ఇదికాక and
besides this, further.

కాక kaka. [Tel. from కాక.] n. Heat,
warmth చేడిమి. Anger, harshness, ill will,
unkindness. జ్వరము. Fever జ్వరము.
Gonorrhoea. కాక adj. Hot, warm, angry.
కాకకురుపులు boils caused by heat. కాక
మాటలు hot words.

కాకము kakamu. [Skt.] n. A crow. కాకతాళి
యము kaka-taliyamu. n. Chance, casualty,
accident. " Like the crow and the palm
fruit"—a phrase denoting coincidence
(అవిశిష్టత సంభవము): as a palm fruit
falling just when a crow has alighted:
కాకతాళియమైన sudden, opportune, un-
expected. కాకతాళియవో or కాకతాళియ
వ్యాయముగా suddenly, casually, accident-
ally.

కాకతుండము kaka-tundamu. [Skt.] n. A
kind of trumpet. కాపాళము.

కాకపక్షము kaka-pakshamu. [Skt.] Same as
జ్వరపాలు. (q.v.)

కాకపాల or కాకుపాల kakapala. [Tel.] n.
A plant named *Zizyphus Trinervius*.
Ainslie ii. 69. *Asclepias asthmatica*:
used as a substitute for ipecacuanha. Rox.
ii. 33. వాతనారాయణాకు.

కాకపుష్టము kaka-pushtamu. [Skt.] n. The
Indian cuckoo. జోయిల.

కాకపోవు kaka-pōvu. [Tel.] v. t. To fail.
ఇది కాకపోయినది this failed.

కాకమారి kaka-mari. [Skt.] n. Crows' bane.
The *cocculus indicus*, a strong narcotic
poison (Ainslie.); *Anamirta Cocculus*.
(Watts.)

కాకర kakara. [Tel.] n. The creeping plant
with a gourd-like fruit, *Momordica char-
antia*. పొట్టికాకర *Mom. muricata*. బుడ్డ
కాకర the small leaved heart-pea, *Cardio-*

spermum halicacabum. (Ainslie and
Watts.) మొట్టకాకర *Momordica opercu-
lata*. వెళ్లికాకర. the wild sort. అడవి
కాకర, కొమ్మకాకర, గొడ్డుకాకర are other
species.

కాకరవల్లి kakara-vatti. [Tel.] n. A kind
of fireworks which when burnt throws
out flowers resembling the leaves of the
కాకర creeper.

కాకలము kakalamu. [Skt.] n. Paper. కాకి
రము.

కాకలి kakali. [Skt.] n. A trilling note or
gentle warble. Melody. నూత్నమైన అవ్యక్త
మధురధ్వని.

కాకవెలుగు kaka-velugu. [Tel.] n. The Sun.
నూర్యుడు. Sunshine నూర్యురకె.

కాకాక్షివ్యాయము kakakshi-nyayamu.
[Skt.] n. (In logic.) An argument
(zeugma) that cuts both ways. Lit. after
the manner of a crow's eye. So called
from a crow's peculiar manner of squint-
ing at an object. కాకి చూపువలెనే దైన
సెకపక్క కొరుగుట. This argument is also
called అడ్డనోడమిది పిల్లి a cat on a parti-
tion wall. A Sanskrit phrase used in
illustrating the applicability of one word
in two or more senses. See Colebr, on
Mitakshara, p. 358.

కాకి kaki. [Tel. lit. that which says ka,
ka.] n. A crow. అడవికాకి the jungle
crow or *Corvus macrorhynchus*. మంచి
కాకి or ఉరకాకి the Indian house
crow, *corvus splendens*. (F. B. I.)
This word sometimes denotes deprecia-
tion as కాకి బంగారు false gold, tinsel.
కాకిదొండపండు the wild cherry. దేశకాకి,
or దేశపుకాకి a wandering wretch or
vagrant. సముద్రపుకాకి an osprey. నీరుకాకి
a cormorant. ఇనుపముక్క కాకి the giant
vulture or king of the vultures. మాలకాకి
a raven. బొంతకాకి a raven. కాకిచంపు
చిత్తులు kaki-champu-vittulu. Same as
కాకమారి. (q. v.) కాకిచోవు kaki-tsavu. n.
Apoplexy, sudden death. కాకిదిప్పు kaki-

chippa. n. A bivalve shell. కాకిచెప్పులు
or కాకితీపు or కాకిపోమాల or కాకిపోమ్మ
kaki-chenmalu. n. Fainting, epilepsy.
కాకిబాతు kaki-batu. n. A brown species
of wild duck. కాకిరెక్కలు kaki-rekkalu.
n. The grain called millet. కాకివెదురు
kaki-veduru. n. A reed.

కాకితము Same as కాకిరము.

కాకు kaku. [Tel.] n. Confusion. కలత.
Pain. గాసి. " గాలిరతో వ్యాప్తిగాకుతేసి. "
Vasu. iv. 14. adj. Vain వ్యర్థము, శూన్యము.
కాకుచేయు kaku-chēyu. v. a. To throw
into confusion. To outvie or outshine.
కాకుపడు to be troubled, startled, or in
confusion. T. iv. 153. కాకు పరచు to
throw into confusion. " చీకటికాటుకి పిల్చి
లుకాకుపడక, భాస్కరండు కలకాలకముల్
పీకనినడింప, తారలు వ్యాకులతందాతెగిములగు
టకాభిరకా. " T. iv. 153.

కాకుపు kakuvu. [Skt.] n. A kind of noise
made in grief or fear. శోకభయములచేత
కలుగునట్టి ఒకవిధమైన ధ్వని.

కాకోవరము kakōlaramu. [Skt.] n. Snake,
a serpent.

కాకోలము kakōlamu. [Skt.] n. A raven.
బొంతకాకి, మాలకాకి.

కాగడా kagada. [Tel. కాగు+అడ.] n. A
torch, a lighted wisp. దిబ్బిటి. కుండలో పెట్టిన
కాగడానెత్తి a dark lantern. (This denotes
"Hiding one's lamp under a bushel.")

కాగా kaga. [Tel.] adv. Because, seeing
that. తమరుకాగా ఇది సాసింది this has
been effected through you indeed. The
same as అయ్యేటట్టుగా. కరమాశ్చర్యముగాగ
to their great astonishment. కాగానే
as soon as; therefore. ఆ పెండ్లి కాగానే
as soon as ever the marriage was over.
ఆ సమయములో తమరు చెయ్యి యిచ్చినారు,
కాగానే ప్రాణము దక్కలేది I owe my life to
your aid.

కాగితము. కాగితము or కాగిదము kagitamu.
[H.] n. Paper, a card. ఆటకాగితాల play-
ing-cards. కాగితాలాట a game at cards.

కాగిస kagisa. [Tel.] n. The stickleback
fish. *Gasterosteus aculeatus*.

కాగు kagu. [Tel.] v. n. To be heated
(as the earth with sunshine). To boil,
simmer, to grow hot, to be feverish.
తపించు. To grieve, pine, be in trouble or
sorrow. To be angry జోపపడు. "కన్న
మాహంబున గాగునీకు" To thee who
burnest with maternal love. కాగు n. A
boiler, a kettle, a jar. పెద్దబాన.

కాచము kachamu. [Skt.] n. Glass. గాచ.
P. i. 586. కాచకటకము a bracelet of glass.
A. v. 130.

కాచి hachi. [Tel.] n. A herb with a small
lilac flower and black berries, used
as a medicine for coughs. One kind is
నల్లకాచి the other is ఎర్రకాచి. H. iv. 12.

కాచు katsu. [Tel. from కాగు.] v. n. To be
hot; to shine, as the sun or moon. To
be hot as fever. To wait, dangle in
attendance. నాకు జ్వరముకాచినది I had
the fever on me. కొంచెము జ్వరముకాస్తున్నది
there is a little fever. చలికాచుకొనుట to
bask or sit by the fireside, or to warm
oneself. ఎండకాస్తున్నది there is sunshine.
ఆ చింతచెట్టు కాచుడెమలేదు that tamarind
tree does not bear. To wait for, attend
on నాకొరకు కాచుకొన్నాడు he is waiting
for me. అరివి వద్ద మాడు ఏండ్లు కాచుకొని
యుంటిని I was in attendance on him for
three years. కాచు v. a. To boil; to
heat, to warm. To bear fruit. కాగతేయ.
ఆ ఉపంతా కాచి పడపోసినాడు lit. he has
boiled and strained off the town, i. e., he
has made himself master of the whole
town. తేనెబ్బుకాచు to make tea. చెల్లము
కాచడము sugar making. రాత్రి, అంతా
నా రికి కాచడము కట్టడముతో సరిపోయినది
the whole night was passed in fomenting
and binding up the limbs.

కాట katu. [Tel.] v. a. To guard, keep, watch, tend, protect, take care of. To nourish. To spare, have mercy on, forgive, excuse. రక్షించు, కాపాడు. To keep off. అడచు. పశువులు కాపడము to tend cattle. పశువులు కాచేనాడు a cow herd. రాత్రి అంతా నిద్ర కాచినాడు he kept awake all night. నన్ను కాచే డిక్కులేదు I have nobody who cares for me. నేను అట్లా చేసిస్తే నన్ను కావబోకండి have no mercy on me if I have done so.

కాట katu. [Tel.] n. The extract, or, the medicine called Catechu : the inspissated juice of the చంద్రచైట్టం or ఖదిరము.

కాటోలు kachi-kolu. [Tel.] n. Rescue, saving. రక్షణము.

కాటోలు Same as కాచు v. a. and v. n.

కాటి kaji. [Tel.] n. A kind of tree. (పా. ii.)

కాటి kaji. [H.] n. A judge. న్యాయాధిపతి.

కాటియు ka-jeyu. [Tel.] v. a. To accomplish, to finish, to effect, to make away with. సాధించు, అవసరించు. To spend వ్యయము చేయు.

కాటకము katakamu. [Tel.] n. Scarcity, famine. కరువు.

కాటమరాజు katama-raju. [Tel.] A rustic divinity like Silenus, worshipped by shepherds. See కాట్రేడు.

కాటా kata. [Tel.] n. Scales for large weights.

కాటిపాపడు kati-papadu. [Tel. కాడు+పాపడు.] n. A cowherd. "కాటిపాపడు పసిగాచునుండ." BD. iv. 157.

కాటిపాపలవాడు kati-papala-vadu. [Tel.] n. A juggler, a conjurer. హస్తలాఘవము చేసేవాడు.

కాటిరేడు kati-redu. [Tel. కాడు+రేడు.] n. Lord of the burning ground, i. e., Siva.

కాటు katu. [Tel.] n. A bite, notch, cut, scar. కరుముట, కరిచినగాయము. Being burnt or singed. మాడి అడుగంటుట.

కాటుక katuka. [Tel.] n. Lampblack. Mildew in grain. Eyesalve, or sulphuret of antimony. Collyrium, a paste made of lampblack and oil and applied to the eyes to increase their brilliancy. It is also supposed to assist in conjuring and giving second sight. అంజనము.

కాటుక is lustre or dark brown. లక్ష్మీకాటుకలు a species of grain. మందుకాటుక love powders or eyesalve. ఘోరకాటుక magic powder. కాటుకపరి నూరినాడు he beat it to the consistency of paste. adj. Dark, deep in colour, dark brown, but distinct from black నల్ల. కాటుకపచ్చ dark green. విడిచచ్చ light green. కాటుకకన్నులు bright black eyes. కాటుకపట్టు katuka-pattu. v. n. To become black నలుపు పారు.

కాటుకపిట్ట katuka-pitta. n. A wagtail : see జిట్టంకి and వానజిట్ట. కాటుకరాయి katuka-rayi. n. Sulphuret of antimony. సావీరాంజనము. కాటుకరేకులపాడ or పులి వెంజర katuka-rekula-poda. n. A certain venomous snake.

కాటువెట్టు katu-pettu. [Tel.] v. a. To bite. To notch, cut, open.

కాటుపోవు katu-povu. [Tel.] v. n. To be singed or burnt as milk or food. To be smoked. మాడి అడుగంటుట.

కాటులాడు katul-adu. [Tel. కాటులు+అడు.] v. n. To fall out, to quarrel. కలహించు.

కాటువాసన katu-vasana. [Tel.] n. A smoky singed smell.

కాటేరి katēri. [Tel.] n. A forest goddess whose power lies in sending diarrhoea or cholera, &c.

కాట్రగడ katra-gada. [Tel.] n. A boundary hedge round a town, a stockade or palisade. కంపకోట.

కాట్రేడు kat-redu. [Tel. i. e., కాటిరేడు.] The "king of the cemetery." A certain fiend. కాట్రేణిపూజ the worship of this fiend as described in Kalahas. M. iii. 43.

కాడ kada. [Tel.] n. A stem, stalk, shoot, handle, shaft. తొడిమె. An arrow బాణము. A. iv. 292.

కాడ kada. [Tel. for కాడ] adv. At, near, by. ఇంటికాడ at home, at his house. "తలయంబుకాడిరడవు" A. vi. 94. అనగా తల అంటు కొనేనోటి విలంబము. n. State, condition, rate, thus : వాయిల్లు ఈకాడికి వచ్చినది to such a state is his family reduced. ఈనడ్డ యేకాడికి యిస్తావు at what rate do you sell this cloth?

కాడారంబము kad-arambamu. [Tel.] n. Dry cultivation. See నీరారంబము or మాగాణి.

కాడి kadi. [Tel.] n. A yoke. కాడిగట్టు the ridge between two fields, a boundary or landmark. ఒకరొకరినీలకుండు పార్శ్వకట్ట. (gen. కాటి, loc. కాట. plu. కాండ్లు.) కాడి n. Vinegar. పులియబెట్టిన కడుగునీరు.

కాడు or గాడు kadu. [Tel. for వాడు.] (an affix.) He, that man. పొగుసుకాడు a pretty fellow. మేమగాడు a masker. Added to names, it denotes meanness or low station in life, thus : అబ్బిగాడు, సుబ్బిగాడు, as in English, a fellow named so and so. It is also part of the names of some animals as ఇబ్బందికాడు a leopard. బావురు గాడు a he cat. పగులపోలిగాడు the bird called a drongo or kingcrow.

కాడు kadu. [Tel.] n. A funeral pile; a burying ground, or burning ground, శ్మశానము. కాటికి కాట్లు చాచుకొనియున్నాడు he has one foot in the grave. A forest, a wilderness అడవి. (infl. కాటి.) Ruin నాశము. కాడుచేయు kadu-cheyu. v. t. To ruin, destroy. నాశము చేయు. కాడుపడు or కాడ్డడు kadu-padu. v. n. To be confused. కలరిపడు. To be ruined. To be lost కనబడకపోవు. నష్టమగు. కాడుపరుచు to ruin.

కాడు kadu. [Tel.] v. a. To enter, penetrate, go through, pierce, transfix. నాలు. A. iii. 37. & A. i. 66.

కాణము kaṇamu. [Skt.] adj. One eyed. కాణవరాళుము or కాణవరాళకము a broken shell. A worthless fragment నుడ్డిగవ్వ. Ved. Ras. iii. 58. The one eyed creature, i. e., a crow. కాణము kaṇamu. [Tel.] n. Food, provender, fodder. Grass. గ్రాసము, కనువు. "కొలకేముకవుడు బాటింది నడ్డియు గాణంబుగొలుచును." M. XII. ii. 303.

కాణాచి or కాణయాచి kaṇāchi. [Tel.] n. Inherited right or right of possession మిరాసి. చిరకాలవాసస్థానము. A hereditary right to enjoy a certain office or a piece of land. చిరకాలానుభవముగలది.

కాణాదము kaṇādamu. [Skt.] n. Kanāda's logic. కణాదుని న్యాయశాస్త్రము.

కాణి kani. [Tel.] n. The fraction called కణి : or, one quarter of a sixteenth. A measure of land, about an acre. కాణిమందముకొటి దుఱుము the smallest folly may cause much trouble.

కాణుడు kaṇudu. [Skt.] n. A one-eyed being ఒంటికంటివాడు. See కారము.

కాత or కావుత kaṭa. [Tel. from అను.] An affix in blessing. May it be so! అనుగాక.

కాతరము kaṭaramu. [Skt.] adj. Frightened, perplexed. కాతరుడు kaṭarudu. n. A timid man. భయశీలుడు, అధిరడు.

కాతా kāta. [H.] n. An account. Dealings with a merchant.

కాతాళము kaṭālamu. [Tel.] n. Rashness, hastiness, passion. కోపము. P. iii. 299.

కాత్యాయని kaṭyāyani. [Skt.] n. A name of Pīrvati.

కాడవము n. Same as కలహంస. (q. v.)

కాడంబరి kaḍambari. [Skt.] n. Wine. మద్యము. A certain timber tree. Nauclea kadamba. Name of a Sanskrit Poem.

కాడంబిని kaḍambini. [Skt.] n. A line of clouds. మేఘపంక్తి.

కాదను kadanu. [Tel. కాదు+అను.] v. a. To deny, refuse, reject, forbid to do. To disapprove; to say it is not right. See కాదు.

కాదా kada. [Tel. కాదు+అ.] v. Is it not? Same as కదా.

కాదాచిత్కము kadachitkamu. [Skt. from కాదాచిత్.] n. Scarcity, rareness ఒకానొకప్పుడు కలుగునది. కాదాచిత్కమున unusual, infrequent.

కాదారి or కాదారిమావారి kadari. [Tel.] n. Midnight. అర్ధరాత్రము.

కాదు kadu. [Tel. from అను.] v. It is not (so). It is not possible. It is out of the question. It is opposed to అవును, i. e., yes, అది మంచిదికాదు it is not good. అవునాకాదా yes or no? ఈయొండవేరే వైరుకాదు the crop won't come forward on account of the heat. వారిని పిలిస్తేనేగాని కాదన్నాడు he said nothing could be done unless they were invited. వానికి నాకు కాదు he and I do not agree. ఇది ఒక రాజ్యముకాదు this is a wretched place. కాదే kade. [కాదు+ఎ.] Is it not so? కాదా.

కాద్రవేయుడు kadra-veyudu. [Skt.] n. A serpent: as being "the child of Kadruva."

కాన కాన. [Tel.] adv. Then, therefore. కనుక. n. A forest. అడవి.

కాననము kaanamamu. [Skt.] n. A forest. అడవి.

కానబడు or కానబట్టు kanabadu. [Tel.] v. n. Appear, seem. See కాను.

కాని kani. [Tel.] n. A quarter of an anna.

కాని kani. [Tel.] (neg. part. of అను.) Which cannot be done. కొరగాని useless. చేతకాని unskilled, awkward. అనువుకానివేరే at an inconvenient time. కాని adj. Bad, vile, envious. కానివరము a vile temper. కానికులము a low caste. కానివాడు an enemy. కానివని a vile act.

కాని or కాని kani. [Tel.] (conj. denoting an alternative.) But, either, or, except, unless. And not, nor. Rather. Before.

“వాడయొక్కటియెకాని సకలకుసుమ విసరసంపదచేసొప్పె వసుధయెల్ల విచిరియెకానిధరణిపై వివిధజనులు సంరసములాండవేసె వసంతవేళ.” Sunandā Parinyam, iv. 22.

“అలు మగనిమాట కడ్డంబు వచ్చెనా అలుకాడది వానివ్రాలుకాని.” (Vēma.)

ఇంతేకాని నేనేమెరుగును I know nothing but this. ఇదియేమాకాని I cannot tell what this may be. అదిగాని యిదిగాని either that or this. ఆపని పది దినములకుగానికాదు that work cannot be finished in less than ten days. రేవుగాని రాదు he will not come here before to-morrow. ఉద్యోగము చిక్కననే అపేక్ష ఉంటేగాని నేను అక్కడ ఉండను I would not have remained there had I not hoped to gain employment. ఇది అని చేతగాని మరి యొకనిచేతకాదు he alone can do it, no one else can. ఎల్లవిధముల నిను వధి యించిగాని పురికినరుగముగావున for we will not return without slaying thee. అతడు నన్నునేగాని యీపనికానేరదు unless he comes we cannot effect this. కాని or కాని (for కానిమ్మి) imp. verb denoting assent. Let it be done. Be it so. Never mind. Very well. ఆ పని ముందికాని let that be done first. కానికాని నీ కానామూతు very well, I will crush your pride.

కానికే Same as కానుక. (q. v.)

కానితనము kani-tanamu. [Tel.] n. Enmity. See కాని adj.

కానిపించు or కానించు kanipintu. [Tel.] v. n. To be visible, to appear. ప్రత్యక్షమును, కనబడు. v. t. To show. కనబరుచు.

కానినడు kaninudu. [Skt.] adj. Virgin-born. n. One born to a virgin. కన్యకొడుకు. Vyasa or Karna.

కాను or కానుమట్టిగ kanu. [Tel.] n. Thick buttermilk. నీళ్లుకలియని మట్టిగ.

కాను kanu. [Tel. another form of కను.] v. a. To perceive, to see or enjoy, నీ చప్పుడు కానుబడలేదు I did not recognize your voice. కవికాననిచోటు రవికానదు everything that the sun sees is seen by the poet. కాననే do you not know. చూక్షము కానలేదు he cannot see or enjoy bliss or heaven. See కానిపించు.

కానుక or కానుక kanuka. [Tel. from కాను.] n. An offering or courtesy, made in homage to a superior, or to a god. A gift on which the lord is supposed to cast his "glance."

కానుగు kanugu. [Tel.] n. The tree called Galedupa arborea (Roxb.) తనులవృక్షము. Dalbergia arborea (Ainslie ii. 332.) Galedupa Punga, Heyne. "కాలుకాదు కానుకవేరు" (proverb.)

కానుపు kanupu. [Tel. from కను.] n. Breeding, bearing, bringing forth. ప్రసవము. Seeing మానుట. "అది కలలోనికానుపయి" వారి. ఉ. vii.

కానుట్యము katpatyamu. [from Skt. కనుట్యము.] n. Hypocrisy.

కానుడము kapadamu. [Tel. from కాను.] n. Fomentation.

కానుపము kapathamu. [Skt.] n. A bad way. మత్స్యకపువోవ.

కాపు kapari. [Tel. from కాపు.] n. A keeper. రక్షకుడు. అలగాని or పనులకాపరి a herdsman.

“కాపులేని నొర్రయలవైవడి కంటకచోరకొటిచే, నేపరయున్న దీభువన ఘోశుడు కృష్ణుడులేమి.” భాగ. i.

కాపాడు kapadu. [Tel. from కాపు.] v. a. To guard, watch, keep, to preserve, or protect, patronise. To secure from failure. తనమాట కాపాడుకొనేటందుకు with a view to verify his statement.

కాపిలము kapilamu. [Skt.] n. The philosophy of Kapila. సాంఖ్యకాస్త్రము. "కాపిలయ చాపలంబు." అను. i.

కాపు kapu. [Tel. from కాపు.] n. Keeping, attendance. Protection, guard. రక్షణము. Heat, warmth (This is from కాను.) Productiveness కాయలకాచుట. The crop or fruit. కాపుదీనినచెట్టు a tree that is past bearing. కండ్లకు రెప్పలు కాపుగానున్నవి the eyelids are a protection to the eyes. కాపు ఉంచు to place a guard. కాపు or కాపువాడు n. A tenant. A farmer, a cultivator. A rustic or countryman. A person, an individual, a dweller. మంచు కొండకాపు or హిమాచలవాసి. Siva రుద్రుడు. సాముకాపు a holder or owner of property. పాలికాపు a member or shareholder. మహానాటికాపులు leaguesmen, members of the (Mahanadu) community. కాపుగడ or కాపుడు kapugada. n. Protection. కాచుట, రక్షించుట. కాప కాపా. adj. Appertaining to the farmer caste. కాపమాటలు rustic language. The vocative of కాపు a farmer. ఒకాను, నీవెట్లాకా వచ్చితి విటకు O farmer, how did you come here? B.D. iv. 1963. కాపత కాపాల. n. A country girl, a rustic. The female of కాపు. కాపుతనము kapu-tanamu. n. The rustic condition, the state of farmers. ఈ కాపు తనమును విడిచిపెట్టడము మేలు it would be better to give up the farming business. కాపుది A woman of the farming caste, a female rustic.

కాపురము kapuramu. [Tel.] n. Home, dwelling, abode, residence, lodgings. అక్కడ కాపురముండినారు or కాపురముచేసినారు they lived there, they made their home there. ఆ కాపురమును మాడుచోలు చేసినాడు he has broken up his family. అతడు వేరుగా కాపురముచేస్తాడు he lives separate. కాపురస్థుడు kapurasthudu. n. An inhabitant, a tenant, a native. కాపురస్థురాలు a female inhabitant. కాపురించు Same as కాపురముచేయు.

కాపురుషుడు ka-purushudu. [Skt.] n. A base wretch, a miscreant, an effeminate coward. కుప్పిరపురుషుడు.

కాపీయుడు kapyamu. [Skt. from కపి.] adj. Simian, pertaining to monkeys. n. Monkeyhood; the state of being like a monkey. కపిత్వము. "పలుమరుకాపీయంబున దలపకవలెకదవు." BRK. 243. "భూవుత్రి యునికిదలపకకాపీయముచేసి స్వామి ఘాతుకడ నైకా." BR. Sundra 555.

కాపాతము kapotamu. [Skt.] n. A bevy of doves. కపాతముల సమాహారము. కాపాత వర్ణము kapota-varnamu. n. Dove colour. BD. iii. 520.

కాపాతాంజనము kapot-anjanamu. [Skt.] n. Antimony: particularly considered as a collyrium.

కాపకారము kapyakaramu. [Skt.] n. Hypocritical talk. వ న ను న పా ప ముంచి మాట్లాడుట.

కాబట్టి ka-batti. [Tel. కాన+పట్టి] adv. Therefore, consequently. గ న క, అయి నందున.

కాబు ka-badu. [Tel.] v. n. To become. అగు.

కాబోలు or కాబోలును. ka-bolu. [Tel. కా to be+పోలును it seems.] adv. It may be; surely; perhaps, probably. ఔనేమా.

కామ kama. [Tel.] n. The handle of an axe, hoe, umbrella, &c. దండము, కర్ర. A stalk, staff or shaft కాడ. కూరకాను the stalk of a kind of eatable greens.

కామంగడ్డి kamanchi-gaddi. [Tel.] n. Spice grass, lemon grass or camel's hay. Andropogon Schenanthus. Ainslie. ii. 58.

కామంచెట్టు kamanchi-chettu. [Tel.] n. The fox grape, a kind of nightshade, solanum nigrum.

కామండు kamandu. [H.] n. Owner, master. యజమానుడు.

కామధేనువు kama-dhenuvu. [Skt.] n. The mythological cow of plenty having the face of a woman and the body of a cow and supposed to give whatever one desires.

కామము kamamu. [Skt.] n. Love, lust. Wish, desire, concupiscence. ఇచ్చు. కామకేళి sexual intercourse. కామనుడు kamanudu. n. A lustful man. కామచారి kama-chari. adj. Sensual, selfish; following one's own pleasure. కామగము kagamu. adj. Wish-guided; going at will as an enchanted car. రలచినచోటికిపోయే. కామ రూపి kama-rupi. adj. Protean, plastic, able to assume any shape. The heroes Sugriva and Hanuman and all the Rakshasas were kamarupis, being able to assume various shapes at will. కామాంకుశము kam-ankusamu. n. A stimulant or aphrodisiac. A finger nail గోరు. కామాంధకారము kam-andhakaramu. n. Blindness of lust. కామాతురుడు kam-aturuudu. A lustful man. కామానలము kam-analamu. n. The fire of love.

కామర్లు or కామల or కామాల kamarlu. [Tel.] n. The disease called jaundice. ఉబ్బుకామర్లు dropsy. ఎండుకామర్లు consumption.

కామాకు or గండకామాకు kamaku. [Tel.] n. A sort of Arum.

కామాక్షి kamakshi. [Skt.] n. The goddess of love. కామాక్షిగడ్డి a kind of grass.

కామాటము kamatamu. [Tel.] n. Rough work. హెటుపని. R. viii. కామాటి kamati. n. A labourer, a pioneer. హెటుపనిచేయువాడు. adj. Rustic.

కామి kami. [Skt.] n. A libertine. కామకుడు. కామికానివాడు a man free from passion.

కామి kami. [Tel. neg. noun from అవు.] n. The not being. That which is not or nil. కొరగాములు evil doings, naughty pranks. "ఇంక నెన్నెండు నిట్టి కొరగాములు నేయక బుద్ధిమంతుడవై యుండుమనిన నరండు

అజ్ఞానతపవడమండగుచు నచోటువాసి గంగా ద్వారంబున కరిగియుండు" M. III. vi. "కృష్ణులు చూచిచెప్పితిగాని యది రణంబుపాలిగామి యెరగుడుకా" M. IX. ii. 114.

కామించు kamintsu. [Skt.] v. a. To desire, or long for. To like, delight in, love. కామితము kamitamu. adj. Desired: desirable. కామిని kamini. n. A lustful woman. A woman.

కామిలా kamila. [Skt.] n. Jaundice. See కామర్లు.

కామిలేటిపిట్ట kami-ledi-pitta. [Tel.] n. The bird called a florikin. Sypheotis aurita. (F. B. I.)

కామకము kamukamu. [Skt.] adj. Lustful, desirous. ఇచ్చుగల. కామకుడు kamukudu. n. A lustful man. కాముడు kamudu. n. A name of Cupid: (In compounds) Desirous, thus: కీర్తికాముడు desirous of glory. కామనివండుగ the annual Holi festival.

కామ్యము kamyamu. [Skt.] adj. Desirable, voluntary, optional, as a work of supererogation. కామ్యార్థములు kam-yarthamulu. n. The lower objects of prayer, all that is short of మోక్షము.

కాయ kaya. [Tel. from కామే.] n. 1. A green unripe fruit. అటికాయలు green plantains. 2. A nut, berry, pod, bulb, knob, head. 3. Anything round, as the head (తలకాయ) the bob of a plummet: a boss or round piece. 4. The word is used for a thing or article: as a piece at chess తుంటకాయ a wicked thing or creature. 5. A pimple: a wart. తవ్వడముచేత వాడిచేతులు కాయులకాచినవి his hands are callous or hard with digging: he has a wart on his hand. 7. A bottle. రెండుకాయలను ఒకడే తీసుకొన్నాడు he alone drank two bottles. 8. As an affix it often leaves the sense unaltered: thus తల or తలకాయ the head. పిల్ల or పిల్లకాయ a child. గొంతు or గొంతుకాయ the throat. ప్రప్ర or ప్రప్ర

కాయ a marriage token worn on the neck. మెట్టు or మెట్టికాయ a blow or knock. ఎండ్రకాయ a crab. చెంపకాయ a slap on the cheek. Some fruits are called కాయ even though ripe, thus (from లెంకి shell) లెంకాయ a cocconut. మిరపకాయ a chillie. ఉల్లికాయ an onion. కూరగాయలు or కాయగూరలు vegetables. కాయ ధాన్యములు kayadhanyamulu. n. Pulse: all sorts of grain contained in pods: as పెసలు, కందులు, సెనగలు, &c.,

కాయకన్ను kaya-kammu. [Tel.] n. A wall eye; a blind eye. కాయకాచినకన్ను.

కాయకము or కులకాయకము kayakamu. [Tel.] n. Profession, trade, art. జీవనము. See కాయకము. కాయకము (among the Jangams) signifies a prayer or vow. ప్రార్థన, వ్రతము.

కాయజుడు kayajudu. [Skt.] n. The god of love: as being "born in our bodies." వ్యసనుడు.

కాయమానము kaya-manamu. [Skt.] n. A shed or booth. పందిరి. H. v. 75.

కాయము kayamu. [Skt.] n. The body. అతడు చచ్చిపోవుటికిన్ని బహుధర్మాత్ముడన పేరుపడి యతఃకాయమతోయిప్పుటికిన్ని జీవించుచున్నాడు though he is dead, through his reputation for charity he still lives in his fame. కాయము [Tel.] n. A certain restorative medicine, administered to a woman in childbed. చారెంతలకిచ్చే మందు. H. i. 114. కాయపుష్టి kayapusti. n. Stoutness. కాయసిద్ధి corporeal perfection imagined to be attainable by religious austerities. కాయసిద్ధుడై ఉన్నాడు he bears a charmed life.

కాయము kayamu. [H.] See భాయము.

కాయలము kayalamu. [Tel.] n. A sort of fish.

కాయస్థుడు kayasthudu. [Skt.] n. A man belonging to the writer caste. An accountant. కరణము.

కాయకము kayikamu. [Skt.] n. Daily interest నానాటివడ్డి. కాయకములమాగి

or cheat. adj. Lit. pertaining to the body. కారుణ్యంబున. Slight, not strong, బబ్బు, కారుణ్యపుని not strong work.

కాయు kayu. [Tel.] v. n. To shine as the sun or moon. ఇప్పుడు ఎండకాస్తున్నది there is sunshine now. కన్నెలకాస్తున్నది there is moonlight. కాయు (another form of కాను.) v. a. To tend cattle. To spare or acquit. నేను ఇంతపని చేసి ఉంటే నన్ను కాయ వద్దు if I have done this, spare me not.

కాయువు, కాయ్యు kayuvu. [Tel.] n. Love, wish, desire. అనురాగము.

కార, కారా, కారాగృహము or కారయిల్లు kara. [Skt.] n. A prison. చెర, చెరసాల. B. X. 129.

కారందపము karandavamu. [Skt.] n. A sort of duck. A kind of antelope కన్నెరేడి.

కారకము karakamu. [Skt.] adj. Making, causing. సందేహకారకమైన causing doubt or doubtful. సంతాపకారకమైన grievous. దుఃఖకారకమైన grievous, causing sorrow. కారకహేతువు the efficient or active cause. In Telugu it is used to denote heat. కారకజ్వరము a burning fever. కారకదేహము a hot or fervish temperament. మేహకారకము venereal feverishness. పిత్తకారకము bilious feverishness. కారకములు నాలుగువిధములు stimulants are of four sorts.

కారణము karanamu. [Skt.] n. A cause, source, motive. హేతువు. కారణశరీరము the fleshly or mortal body as opposed to జ్ఞానశరీరము the spiritual body. ఇందుకు కారణధారకమైన దుఃఖము grief which caused this event.

కారము karamu. [Tel.] n. Pungency, hotness of taste : sauce. Salt earth used in bleaching cloth చవుడు. Tinder : being cloth dipped in saltpetre. A caudle for infants. Caustic, lunar caustic. కారము చచ్చినపొగాకు tobacco devoid of flavour. కారముచచ్చినసున్నము lime devoid of heat. కారముగలసున్నము sharp lime. adj. Pun-

gent, hot to the taste. A particle added to a letter in naming it. Thus కకారము the letter K. An affix denoting, making or doing, thus : రుణరూపకారము resounding, making a ringing sound.

కారవి karavi. [Skt.] n. The spice called carraways. H. ii. 249. A kind of anise. సదాప.

కారాకు kar-aku. [Tel.] n. A withered leaf. పండులొక. "గాలిచేకూలిన కారాకులట్లు." DRAn, 176

కారాకూరము kara-kuramu. [Tel.] adj. Confounded, jumbled, overthrown. కలసి, ఎవాయెదలయిన. Kalahas. iii. 103.

కారామణి kara-mani. [Tel.] n. A black species of pulse called అలచందలు or బబ్బు రలు.

కారావు kar-avu. [Tel.] n. A wild cow. కారావులు forest cattle.

కారి kari. [Skt.] adj. That which causes thus : క్షయకారి destructive, that which causes loss. పిత్తకారి bilious. అశోగ్యకారి wholesome. దోషకారి sinful. అన్యాయకారి unjust.

కారింపు karintsu. [Tel.] v. a. To inflict pain, kill or destroy. బాధించు, గాయపరచు, చంపు. "వారిించిమదికరి గారించుననుచు." BD. iv. 282.

కారింజా karinja. [Tel.] n. An artificial fountain.

కారిక karika. [Skt.] n. A rule composed in verse : an explanatory verse. సూత్రాది వివరణార్థోక్తము.

కారికము karikamu. [Tel.] adj. Brown, unbleached, as cloth. చలచేయని (బట్ట).

కారిజము karizamu. [Tel.] n. The liver. Manu. iv. 92.

కారిత karita. [Skt.] n. An exorbitant rate of interest offered by a debtor. అప్పురీసు కొనువారు తన అక్కరకొద్దీ తానేయిచ్చెదననిన విడ్డీ.

కారు కారు kariya. [Tel.] n. Pain, trouble, difficulty. బాధ. కాలియపడు to grieve, suffer pain. To be in trouble. ఇడుముల పడు, బాధపడు. "బాధమడి ధర్మనూనుండు... కారియబడదె." M. IV. v. 250. కారుయి ప్ట్టు to trouble ఇడుములపట్టు, బాధపట్టు. "నరకందెట్టిది కల్పమకరులబుంబుండెట్టిధరి గారియ ప్ట్టు." M. XIII. v. 159.

కారియము kariyamu. [from Skt. కార్యము.] n. An act, work, deed. కార్యము. In M. IV. v. 251. & XIII. v. 152, the metre proves this spelling.)

కారు karu. [Tel.] v. n. To flow, run, trickle, distil, drop through. ప్రవించు. To fall as sparks of fire రాల. BD. vi. 253. కారుచు or కారుచు to cause to flow.

కారు karu. [Tel.] n. A season, time of the year. కాలము. చిన్నకారు childhood, youth. తొలికారు the opening of the year. కారు మెరుపు or తొలికారుమెరుపు or క్రొక్కారు మెరుగు vernal lightning తొలివానకాలపు మెరుపు. నవ కారు Spring. ఈ సంవత్సరములో ముక్కరులన్ను పండినివి the three seasons have yielded crops this year. ఒకకారు కోడిపిల్లలను అమ్మివేసినాను I have sold one brood of chickens. నాలుగు కారులకై a heifer four years old. కారు కాలము, ఫలకాలము harvest time. కారు పంట, a crop that depends on the rain. వర్షకాలముండు నీరాసరానుపండే పుష్పపుపంట. కారునట్లు rice grown in the hot season, ఎండకాలముండు పండే వరి ధాన్యము. కారువాయిధర price current of grain at the time of reaping. A plough-share. పలు కారు or నీరుకారు tongs, a pair of pincers. Darkness, jetty blackness. నలుపు, చీకటి. కారుకమ్మెను darkness came on. A forest అడవి. కారుచిచ్చు wild or forest fire. The plu. కారులు, అనగా వదరులు hard language ; reviling. పరుష వచనము ; vain talk స్వర్గనచనము. కారులు lies అబద్ధములు. A stain కర్చు. Ignorance అజ్ఞానము.

కారు karu. [Tel.] adj. Black or jet black. కారుమొగులు a black cloud. కారుకమ్మలు black wires. కారునవ్వులు the seeds of the black sesamum. Brackish. చవుడు. కారునీళ్లు brackish water. కారునీల saline soil. కారుసముద్రము the salt sea. కారుప్పు bitter salt. కారుఇంకన stale asafœtida. Withered. కారాకులు withered leaves. Astringent వగలైన. కనుగాయబెంచిన కారునాక if you pluck a fruit raw, is it not sour? Wild. కారునెనుము kar-enumu. Bos gaurus. The Gaur. (F. B. I.) కారు దున్న, కారుపాతు a wild he buffalo, or bison. Great, big. కారులెంక, a loud cry. పెద్దబొబ్బలు. కారువాసన a strong smell, a stale smell. కారుకూతులు rude language. కారుమొసలి a wild crocodile or alligator. కారుకోసు or కారుకోసు karu-konu. v. i. To blacken. నల్లబారు. To be noisy సందడించు.

కారుకోల్లి karu-kolli. [Tel.] n. The trumpet flower plant. కలెనొట్టు.

కారుకోడి karu-kodi. [Tel.] n. A jungle fowl. అడవికోడి. రసిక. i. 49.

కారుకోడె karu-kode. [Tel.] n. A bull in its prime.

కారుణ్యము karunyamu. [Skt.] n. Mercy, pity, favour. దయ, కనికరము. కారుణికుడు karunikudu. adj. One who is gracious or kind. కారుణికత్వము karunikatvam. n. Tenderness of heart, mercifulness. M. XIII. v. 21.

కారువు karuvu. [Skt.] n. An artist, artificer. శిల్పి. An agent చేయువాడు.

కారురూ kar-uru. [Tel. కారు+రూ.] n. A hamlet in a jungle. అడవిపల్లె.

కారుము karemu. [Tel.] n. The hollowed trunk of a palm tree shaped like a canoe and balanced like a see-saw to draw up water. మళ్లకు నీళ్లెత్తెడు తాటిదోన.

కారుడ్డెము kar-oddemu. [Tel.] n. A hard word, ridicule. పరుషోక్తి.

కార్కశ్యము karkasyamu. [Skt. from కర్కశ.] n. Hardness, cruelty. కరుకరము.

కార్కాను Same as కారుకాను.

కార్ఖానా karkhāna. [H.] n. A workshop. An arsenal.

కార్ఖిచ్చు Same as కారుచ్చు.

కార్పు See under కారు.

కార్తాంతికుడు kartan-tikudu. [Skt.] n. An astrologer. జ్యోతిషుడు.

కార్తికము kartikamu. [Skt.] n. The eighth Hindu lunar month. October-November.

కార్తికేయుడు karti-kēyudu. [Skt.] n. The god of war. కుమరస్వామి.

కార్తె karte. [Tel.] n. The particular constellation out of the 27, in which the Sun happens to be. ఇరువైయ్యేడుకార్తెలు అనగా అగ్నిని మొదలైన నక్షత్రములలో నూర్చుకు ఉండేదివారి.

కార్పణ్యము karpānyamu. [Skt.] n. Spite, malice, ill-will, pique. కృపాశప్యము, పగ. కార్పణ్యముపహించు to bear malice.

కార్పాసము karpāsamu. [Skt.] n. A cotton cloth.

కార్ముకము karmukamu. [Skt.] n. A bow. విల్లు.

కార్యము karyamu. [Skt.] n. An act, deed, work, doing, business. An affair. An object. An effect, result. Use, good, profit, advantage. పని, ఫలము. అందువల్ల ఏమి కార్యము what is the good of it? The thing to be done or which ought to be. Bhāskara 41. కార్యకార్యము తెలియక not knowing good from bad. కార్యవాది one who looks to the main point opposed to అజ్ఞవాది a brawler. కార్యస్థుడు karyas-thudu. n. A clever man, a man of ability. కార్యస్థానము an office, a place of business.

కార్యద్రుపి a secretary. గౌరవకార్యద్రుపి an honorary secretary.

కాలటక kal-ataka. [Tel. కాలు+అటక.] n. A stick resting in the wall at each end, and serving as a shelf to support pots, &c.

కాలము kalamu. [Skt.] n. Time, occasion, period. Season, weather. The tense of a verb. Death చావు. Blackness నలుపు. భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములు the past, future, and present tenses. కాలముచేయు to die. వర్షకాలము the rainy season. శీత కాలము winter. ఎండకాలము summer. వెన్నెలకాలము the bright fortnight or moonlight weather. చీకటికాలము the dark fortnight. కాలముజరుపు to demur: to put off. మీరు ఎట్లా కాలము జరుపుకొంటున్నారు how do you pass your time, or how do you live? కాలక్రమము at the three times of the day, morning, noon and night, or, the present, past and future. కాలక్రమములందున్న perpetually.

కాలకంఠము kāla-kanṭhamu. n. The black-throat, i. e., a sparrow పిచ్చిక. A peacock నెవలి. A wagtail కాలుకపిట్ట. కాలకంఠుడు or కాలకంఠరుడు kāla-kanṭhudu. An epithet of Siva. కాలకూటుము kāla-kūṭamu. n. Mortal poison: venom. విషభేదము. కాలక్షేపము kāla-kshēpamu. n. Passing or spending time. విద్యాకాలక్షేపము literary pursuits. పట్టికాలక్షేపము mere pastime. గ్రంథకాలక్షేపము reading. కాలక్షేపముచేయు to pass one's time, నీవు ఇప్పుడు ఎట్లా కాలక్షేపముచేస్తున్నావు how do you now live? కాలక్రయము kāla-krayamu. n. The price of the day: the present rate; the current price. కాలఖండము kāla-khaṇḍamu. The liver. కాంజము. కాలచక్రము kāla-chakramu. The circle of time. కాలజ్ఞము kālagnyamu. A cock, as knowing the hour. కాలజ్ఞపత్రి kālagnyapatrī. n. A cock, also, the cuckoo. "కాలజ్ఞపత్రియతం తెట్లు చెలంగుమానకపితృ క్షణసంభోధియై." A. v. 110. కాలజ్ఞానము kāla-gnyānamu. n. Knowledge of time.

Predictive knowledge. Certain histories or legends are written under this name, as the విద్యారణ్యకాలజ్ఞానము, the సర్వజ్ఞకాలజ్ఞానము, the చెన్నులసవకాలజ్ఞానము being the visions or predictions regarding particular saints. కాలజ్ఞుడు kālagnyudu. n. An astrologer జ్యోతిషుడు. కాలధర్మము kāladharmamu. n. The debt of nature. Death మరణము. అకాలమృత్యువు untimely death. కాలప్రవృత్తి kāla-pravṛitti. n. Evacuation. నేడు నాకు కాలప్రవృత్తికాలేరు I had no motion to-day. కాలయాపనము kālayāpanamu. n. Delay, loss of time. కాలవహ్ని kāla-vaṅni. n. The devouring flames destined to burn up the world. A consuming fire, a conflagration. కాలవిళంబము kāla-vilambamu. n. Tardiness, loss of time, delay. కాలసూత్రము kāla-sūtramu. n. A name of a region in the hell of the Hindu Purānas. కాలహారణము kāla-haranamu. n. Delay, loss of time. కాలాంతకుడు kāl-antakuḍu. n. One who brings the end. An epithet of Siva. కాలాంతరము kāl-antarāmu. n. Another time. కాలాంతమందు or కాలాంతలేణ through the lapse of time, at another time. కాలాతీతము kāl-ātītamu. n. Delay, loss of time. కాలాతీతమైంది it is now too late. కాలార్కుడు kāl-arkuḍu. The sun that at the last day shall scorch up the world. కాలావధి kāl-avadhī. n. The end of a year or season. కాలావసానము kāl-avasānamu. n. The end of time, i. e., death. కాలికము kālikamu. adj. Regarding time. యశుకాలికమైన of long standing. ఈశ్వరకాలికమైన temporary, momentary. కాలోచితము kāl-ōchitamū. adj. Seasonable. కాలోచితపుమాటలు such words as suited his purpose.

కాలి కాలి. [Tel.] n. A foot soldier. పదాతి, బంటు. A messenger దూత. (భార. ఉద్యో. i.) A poll tax జనహాసీలు.

కాలవ kalava. n. Another form of కాలము. కాలారుసము kāl-ārasamu. [Skt.] n. Iron.

కాలికంఠము kāli-kanṭsamu. [Tel.] n. A certain boyish game. H. iii. 185.

కాలియ కాలియా. [Tel.] n. A devil. పిశాచము.

కాలు కాలు. [Tel.] n. A leg, a foot, a claw, a talon. మోకాలు the knee. మిగాలు the upper surface of the foot. A pillar. నూరుకార్లముంటపము a portico built on 100 pillars. A quarter or fourth part. ముక్కలు being three legs, or quarters. Bilh. ii. 154. కార్లకడ at the feet. కార్లశిశి a centipede. కంపకాలు a fence: lit. a fence-foot. కాలిజొంక (A. vi. 16.) a foot path. కాలుక్రవు to paw the ground, to be eager for fighting. M. XII. ii. 301. A. v. 87. సన్నద్ధుడగు. నా కొడుకు పెండ్లాన్ని విడదలప నాకార్లకట్టిపోయి నాడు my son died and left a widow and children on my hands. మూడుకార్లముసలి (P. i. 322.) a three legged old woman, because leaning on a staff.

తే|| "మరుకుకృంగార పీఠులెచ్చరచితనదు పేరకొకపేటకట్టి సంప్రీతితోఁ జాలమందిన కాలకంఠాలనొక కలికియూరులు చెలగు వై కాంచిమెరయ." Bilh. ii. 154.

కాలకంబము the side post of a door. కాలి kāli. infl. of కాలు the foot. ఎర్రకాలి కొంక the painted stork, Pseudotantalus leucocephalus. (F. B. I.) కాలివారి or కాలివోవ or కాలిపాట. kāli-dāri. n. A foot path. కాలినడ or కల్పడ walking, going on foot. కల్పడవాడు kālnāḍa-vaḍu. n. A pedestrian, one on foot. కాలిబంటు or కాలిమానిసి kāli-bantu. n. An Infantry man, a foot soldier. పదాతి. కాలిబలిమి or కాలిలము Infantry. కాలివేళ్లు kāli-vēllu. n. The toes.

కాలు కాలు. [Tel.] v. n. To burn, to be consumed. To be baked, scalded, burnt, or boiled. To shine, gleam. కాలదివ్వ a torch కాకడా. కాలియ్యలు a house on fire. వానియ్యలు వానియ్యలు.

lit. May his pride be burnt. కాలి or కల్పు kalutsu. v. a. To burn, roast, scorch; to fire a gun. కాలపు kalupu. n. Burning, setting on fire. Baking, boiling, roasting. కాలపులు burnings. కల్పించు kalpinṭsu. (causal of కల్పు.) To have it burnt.

కాలము kaludu. [Skt.] n. The god of hell. యముడు.

కాలముడి See కల్పిడి.

కాలువ or కాలవ kaluva. [Tel. of Tam. కాలవాయి or వాయికార.] n. A canal, a channel; a stream. కాలవకు పోయి ఉన్నాడు or కాలవల్కుకు పోయినాడు he is gone to the necessary, or to relieve himself.

కాలుష్యము kalushyamu. [Skt.] n. Foulness, dirtiness, turbidness. కలక.

కాలేయము kaleyamu. [Skt.] n. The liver. కాలేజము.

కాలిడి or కాలముడి kalmaḍi. [Tel. From కాల and మడి a bending.] n. Urine. మూత్రము.

కాల్యము kalyamu. [Skt.] n. Dawn, day-break. కేళవ.

కాల్యవీరు or కాల్యవీరులు kalvuru. [Tel.] n. plu. Infantry, foot soldiers. A. iv. 271.

కాలిండి kalanji. [Tel.] n. A spittoon. తన్నుతీసుకు.

కాలిండి kalanji. [Tel.] n. Whisks made of peacock's feathers. Also, a spittoon. L. ii. 23. and 40.

కాలి kalī. [Skt.] n. The goddess Kālī. The Hecate of India. (Sir W. J.) పాల్వతి.

కాలింగుడు kalingudu. [Skt.] n. The name of a serpent which was killed by Krishna.

కాలిండి kalindi. [Skt.] n. A name of the river Jumna. యమున. కాలిండి భేదనుడు kalindi-bhēdanudu. n. Balarāma.

కాలి kalika. [Skt.] n. The goddess Kālī. Blackness నలుపు.

కాలియ కాలియా. [Skt.] n. A musical instrument. వాద్యముకేళము.

కాలి kalī. [H.] a. Empty, vacant. n. A vacancy.

కాల కాల. [Tel.] Inf. in A. of కాలము. to protect. "జనులవనియు గావపుట్టితివి" (B. i. 234.) Thou wast born to save the world. కాలక without sparing.

కాలము kavadamu. [Tel. from అను.] n. Becoming.

కాలడి kavadi. [Tel.] n. A "bangy" or yoke, carried by men; like that used by milk maids in England. (Infl. కాలటి. plu. కాలళ్లు.) కంచికాలడి a yoke borne about by certain Saiva mendicants. కాలడివాడు a carrier. కాలటిటప్పాలు the bangy post. కాలటిబిడ్డ the beam of a yoke. కాలటికొమ్మ the tip or end of the yoke. కాలటిమట్టు the bottom of the net work attached to each end of the yoke. కాలటికట్టు the rope net work forming a lodgment at each end of a yoke. కాలటి చేర్లు the cords forming this, కాలటియట్లు తాళ్లు. కాలడించు kavadintsu. v. t. To carry in such a yoke.

కాలము kavaramu. [Tel.] n. Fat. కొవ్వు, మదము. కండకాలము pride of flesh, arrogance. వయసుకాలము the vigour of youth. కాలి or కాలముడు kavari. A proud insolent man. కుర్చుడు. BD. vi. 174. కాలించు kavarintsu. n. To become fat or proud. కొవ్వు, మదించు.

కాలము kavalamu. [Tel.] n. Sin. పాపము.

కాలి kavali. [Tel.] n. Guard, custody. రక్షణము. చేకూరి an alternative, a thing kept as a stand by; a provision. చెయ్యికావలిగా ముడ్రెంపము a piece of wood kept in reserve. కాలికోడు or కాలివాడు kavali-kadu. n. A sentinel, a watchman.

రక్షకుడు. కాలిబొట్టు a black mark put on the face of children for good luck చిహ్నము రక్షణముచే నల్లనిబొట్టు.

కాలి kava. [Tel.] n. A peculiar pace of the horse. అశ్వముండలంబ.

కాలి kavari. [Skt.] n. An umbrella. గొడుగు.

కాలి kavi. [Tel.] n. and adj. Red, redness. Russet, tan, pink, salmon colour, fawn colour, terra cotta colour, tawny hue. ఎరుపు, కాషాయవస్త్రము. సంజకాలి the red hue of evening. కాలి or కాలిరాయి red ochre. కాలికొక a tawny robe, worn by ascetics, imitating the colour of the raw hide worn by hermits in old days. కాలిగొను to become red ఎర్రనగు. కాలిరాయిలు an ascetic సన్యాసి, కాషాయధారి.

కాలించు kavintsu. [Tel. causal of అను.] v. a. To make, do, compose, invent, perform.—తునకలుకాలించు to break to bits. శిశుకంఠముకాలించి shaking the head. తిర్థయాత్రకాలించె he went on pilgrimage. ప్రశ్నకాలించు to put a question. బాగు కాలించు to trim, to set in order.

కాలి kaviri. [Tel.] n. Black vapour, any thing that appears like smoke. పొగ తగయే పొగవలె ముంచుకొనేటిది. కాలిబొట్టు Same as కాలిబొట్టు.

కాలి kavu. [Tel.] n. Cawing, the sound of crows: a hollow booming sound. A well or pit. పాతం. A black mark on the forehead worn for good luck కాలిబొట్టు.

కాలి kavuta. [Tel.] n. The verbal noun form of అను. "ఇది సిద్ధముకావుటెరిని" భార. ఆది. i.

కాలి or కాలి or కాలి kavuta. [Tel.] imp. v. In poetry, a precative particle derived from అను similar to వలెన or గాక. q. v. Be it so! may it be so! so be it! సంపదలీవుగాత may he bestow wealth on thee! నాకొప్పనెప్పుడు ప్రాచుర్యముగావుతా may he ever support me

by his grace! అతనిసంపద శత్రులజేయగావుతా may his wealth be given to his foes!

కాలి kavuna. [Tel.] adv. Therefore, then, whereupon కాలిటి.

కాలి kavu-patara. [Tel.] n. A deep pit for grain.

కాలి kavēri. [Skt.] n. The river Caveri.

కాలి ka-vēshamu. [Skt.] n. Spite, malice, ill-will.

కాలి ka-vairi. [Skt.] n. A traitor, a betrayer. A. iv. 293. కుత్సితశత్రువు, కాపురువుడు.

కాలి kavayamu. [Skt.] n. Poetry. A piece of composition, whether in verse or ornamental prose.

కాలి kasamu. [Skt.] n. A sort of reed. కల్లు.

కాలి or కాసి kasi. [Skt.] n. Kasi: a name of the city of Benares. కాశీకోక kasi-kōka. n. A strong girdle of narrow cloth. A fine sort of muslin. కాశీబేడ kasi-bēda. n. A certain pendant worn at the neck. కాశీసంకటము kasi-sankatamu. n. Dysentery.

కాలి kasmaryamu. [Skt.] n. The plant named Gmelinia arborea. Roxb. గుమ్మడుచెట్టు.

కాలి kasmitramu. [Skt.] n. Saffron, named Costus speciosus. The paint called కుంకుమము, కాశీరజము, కుంకుమపువ్వు.

కాలి kasmitramu. The land of Cashmere.

కాలి kasyapi. [Skt.] n. The earth. భూమి. కాశ్యపీమరుడు a Brahmin.

కాలి kashayamu. [Skt.] n. Redness: brick red or tawny: a cloth thus dyed, a hermit's dress: కాలివస్త్రము. ఆమె కాషాయముతీసుకొన్నది "she took the veil." కాశకాషాయము redness of the eyes through rage.

కాశ్ఠము kashthamu. [Skt.] n. Wood. (In Telugu this is the usual phrase for the wood used in the funeral pile.) కాశ్ఠము కాశ్ఠి. latent heat. A quarter, region or airt. దిక్కు. A moment, a second. చదువనిది చెప్పిపాట్లకాలము.

కాస See కాసె.

కాసము kasamu. [Skt.] n. Cough. జగ్గ.

కాసమర్దము kasamardamu. [Skt.] n. The plant called Cassia Esculenta. కసింద.

కాసరతీగె kasara-tige. [Tel.] n. A certain thick creeper.

కాసరము kasaramu. [Skt.] n. A buffalo. ఎనుపారు. కాసరి kasari. A she buffalo.

కాసరవడ్లు kasara-vadlu. [Tel.] n. A certain sort of grain. కాలిధాన్యవిశేషము.

కాసా or కాసా kasa. [H.] n. One's own (servant). A personal slave, or hereditary bondman.

కాసారము kasaramu. [Skt.] n. A pond or lake. సరస్సు, కొలను.

కాసినము kasintsu. [Tel.] v. t. To wear as a belt కాసినా ధరించు. "నీ పులితోలుపచ్చడం బుక మొలగాసింది సర్వంకములను భస్మంబు బాసి." G. VIII. 105.

కాసినేక kasi-beda. [Tel.] n. A sort of neck ornament.

కాసిడు kasiidu. [Tel.] n. A mason. రాతి పనివాడు.

కాసిసము kasisamu. [Skt.] n. Green vitriol, sulphate of iron. మయిలకుర్రము.

కాసు kasu. [Tel.] n. A small copper coin, a pie. A coin in general, whether gold, silver or copper, thus బంగారుకాసు a gold coin. మడికాసు a silver coin (lit. a gold coin. మడికాసు a silver coin (lit. white coin. "అది సుధాకరబింబమా కాదు మడికాసువన్నె నేలుపుటమ్మవచ్చి గాని." P. iv. 251, 551. కాసైవారేదు there is not even a farthing. (The కాసు or farthing was called cash by the English, and the coin

called ten cash was about one halfpenny: "twenty cash" being a penny, and eighty cash a fanam.) కాసంతి kasanta. n. A pie's worth కాసంతరేదు not a bit remains.

కాసె, కాస or కాసియు kase. [Tel.] n. The truss of a man's or woman's outer garment, which is passed loosely between the knees and tucked in the waist behind. A girdle దట్టి. హనుమంతకాసె a garb worn by masquers, with a monkey's tail. A truss, or modesty piece. గోచి. A truss, the flap of a garment. ఇనుపకాసెకట్టిన straitlaced, severe in chastity. కాసెలు కొనిరి they girded themselves for battle. కాసెపోయు to tuck up the cloth బట్టను గోచివలె వెనుకకువోపు.

కాసె kase. [Tel.] adj. Appertaining to the stonecutter trade, masonry, or brick-laying. కాసెనాడు or కాసెభట్టు a mason, a stonecutter, a bricklayer. కాసెపని masonry, building. కాసెయిలి a stonecutter's chisel. రాయికోలిచే ఉలి, టంకము.

కాసెకోక kase-koka. [Tel.] n. A man's girdle. లాగుమీద కట్టుకొనేదట్టి.

కాస్తా kasta. [Tel. for కాసంత or కాస్తయిన.] adj. A little. కాస్తమైనము a little wax. కాస్తకూస్త a mere trifle.

కాహళము or కాహళి kahalamu. [Skt.] n. A clarion, bugle horn, or trumpet. కాహళికుడు one who blows the clarion, a trumpeter కాహళినుడువాడు. HD. i. 1012.

కి ki

కి ki. [Tel.] The dative sign, To or for. See note on కు where the various meanings are given.

కిం kim. [Skt.] pron. What. See కిమ్మను. కం అంటే కిమ్మనలేదు. he cannot say Bo to a goose.

కింక kinka. [Tel. from కింకయ.] n. Anger. కింక. కింకవాయువు kinka-vayuvu. n. The croup: convulsions that seize children, or cattle.

కింకరత kinkarata. [Skt.] n. Servility. కింకరుడు kinkarudu. n. A servant or drudge, a slave, a base hireling. పుచారకుడు, దాసుడు. యమకింకరులు the emissaries of death.

కింకికి kinkini. [Skt.] n. A tinkling bell. A small rattle. గజ్జె, చిరుగంట.

కింకిరి kinkiri. [Tel.] n. Anger. కోపము. Nastiness: కోత. కింకిరిచేయు to foul or defile దుష్ట యేరుగుట. "యోగిమమని చీకర మైకిరిచేయు." Navan, 315. కింకిరిపడు kinkiri-padu. v. n. To get angry. కోపగిల్లు. To feel nasty కోతపడు. కింకిరి పాటు kinkiri-pattu. n. Getting angry. కోపపడుట. Feeling disgusted with కోతపడుట. "అతిభవినగూర నేనియు మతికిరికిరి పడకయోలమానగోనక." M. XIII. i. 55.

కింకారీ kingani. [Tel.] n. A useless act. కొరకానిపని. "కింకారీమనుజీమదంగనమాడు." BD. iv. 1104.

కింకిరి kingiri. [Tel.] adj. Trifling. అల్పమైన.

కించ kincha. [Tel.] n. A grudge, ill-will, sorrow, grief. Confusion, disorder. నెంజరి, వ్యాకులము. కించగానుండే confused, disordered.

కించుత్తు kinchittu. [Skt.] n. A very little: a trifle. కింబిల్ బ్బాడు kinchitnyudu n. One of a very limited intellect: an ignorant man; opposite of సర్వజ్ఞుడు.

కించులికము kinchulikamu. [Skt.] n. An earthworm. ఎర్ర.

కించు or క్రించు kintsu. [Tel.] adj. Cruel, spiteful, mean. అబ్బుడు. "పండితాంధ్య పరసుయాభేద్యునా ద్యుక్రించుకొద్దుకొక్కరించి పుంకుచును." Panditaradhya. iv. 959. "అక్రించురక్కిసి మగండుద్దండగిసా ర్వును." R. v. 192.

కింజల్కము kinjalakamu. [Skt.] n. The filament of a lotus. కేసము.

కింజుడు kinjudu. [Skt.] n. A man who fritters away his life. నిర్లక్షజన్మముగలవాడు.

కింపు or క్రింపు kindu. [Tel.] n. The ground. కింద kindu. (a postposition) Below, under. For, concerning. ఆకప్పుకింద పది రూపాయలు వ్రాసినాడు he charged ten rupees for it. అప్పుకింద పుచ్చుకొనెను he took it in payment of the loan. అతని చేతికింద under his power, subordinate to him; తప్పుకిందపడె it proved erroneous; జలునకిందనచ్చే అక్షరము a handwriting partaking of the illegible. కింద kindu. adv. Down. On the ground. కింద ఉండేది what is below. కిందపరుండు to lie down on the ground. కిందికి down. కిందికిపోయారు they went down. కింపట kindu. n. Formerly, ago. నెలకిందట a month ago. కిందటి kindati. adv. Last, former. కిందటిసారి last time; also, the former time. కిందటినెల last month. కిందటిశుక్రవారము last Friday. కింపామద adv. Topsy turvy. కింది kindi. adj. Down. కిందిమాపు a downcast look. కిందిప్రశ్నలో in the following question. కిందిపద్యముడు in the following verse.

కింపచానుడు kim-pachanudu. [Skt.] n. A miser. లోభి, పిసినిగొట్టు.

కింపాకుడు kim-pakudu. [Skt.] n. A wretch. నిర్లక్షుడు, మూఢుడు.

కింపురుషుడు kim-purushudu. [Skt.] n. A "sort of a man." A kind of fairy, described as a eunuch, employed in the Hindu Olympus as a singer, and an attendant on the goddesses; or represented as a man with a bird's head: or as having a form uniting that of a man, a deer and a bird. నిరచ్యుతపక్షిశిరశ్చోక శేదే. మనుస్యముఖమును, పక్షిశిరముగలవాడు. లేక, అశ్వముఖమును నిరశశిరము గలవాడు.

కింపవంతి kim-vadanti. [Skt.] n. Town talk: జనులూడుకొనుమాట.

కీంశుకము kimsukamu. [Skt.] n. The tree called *Butea frondosa*. హారునచెట్టు.

కీకకిక or కీకాకిక kika-kika. [Tel.] adv. Laughingly, aloud. (Anuk.)

కీకి or కీకిడివి kiki. [Skt.] n. The Indian Roller, *Coracias indica* (F. B. I.) erroneously called the blue jay. పాపిట్ట.

కీకిరింపు, కీకురింపు, కీక్కురింపు or కీకురు పెట్టు or కీకురురాడుము kikirintsu. v. a. To wheedle, delude, hide from, cheat. ముండు, నక్కినక్కించేయు, మంచును. కీకురింపు, కీక్కురింపు or కీకురు or కీక్కురు kikurinta n. Deception, cheating. మోసము, ఎంచున.

కీక్కిటికిప్పునము kikkitini-svanamu. [Skt.] n. A chirping sound.

కీక్కిరివిక్కిరిమాటలు kikkiri-bikkiri-mattalu. [Tel.] n. Jabber, babble.

కీక్కిరియు or కీక్కిరియు kikkiriyyu. [Tel.] v. n. To stand close together, as a crowd or as trees. కీక్కిరిసి standing thick, very close together. కీక్కిరిసిన thickset.

కీక్కిసగడ్డి kikkisa-gadai. [Tel.] n. Bur-grass.

కీక్కురుమునక kikkuram-anaka. [Tel.] adv Without opening the lips: silently.

కీక్కుస kikkosa. [Tel.] n. Violent shaking. మక్కిలికవలక.

కీక్కుడి kiggadi. [Tel.] adj. Inferior, bad (as paper). అంచేను.

కీకేకికే kitsu-kitsu. [Tel.] n. Chirruping, or squeaking: కినికినము to chirp. గాన్ని కినికిన పెట్టి: they tickled her. కీక కొట్టు kitsu-kottu. n. To chirp. కేకేకేమను. To tickle చక్కిలికిన పెట్టు. Suca. i. 256.

కీచ్చిడి or కీచ్చేడి kichchili. [Tel.] n. Rice and dhal cooked together in ghee. దివ్యమును పప్పునుగలిపి నేతిలో వండిన అన్నము.

కీచ్చిలిచెట్టు kichchili-chettu. [Tel.] n. The orange tree.

కీటకీట kita-kita. [Tel.] (Anuk) adv. Creakingly. "కీటకీటపండ్లుకొరికి." Swa. v. 19.

కీటకీటన kita-kitana. n. Spite, ill-will or confusion. ఊళ్ళము.

కీటి kiti. [Skt.] n. A hog. పంది, వరాహము.

కీటికీ kitiki. [Tel.] n. A window, a lattice, గవాక్షము; a gangway, a port hole or window in a ship. కీటికీబాళి a kind of earring.

కీటుకు kituku. [Tel.] n. A trick, device, secret, nicety. కపటము, మర్చనము. కీటుకులొ intricacies. చిక్కలలు.

కీట్టు kittu. [Tel.] v. n. To approach, draw near. సమీపించు.

కీణము kimamu. [Skt.] n. A wart, scar, or mole, a corn. Hardness of the hands. చేతిలోకాయ కాము.

కీణకీణలాడు kina-kinal-adu. [Tel.] v. n. To tingle or tinkle.

కీట kita. [Tel.] n. A heap of three handfuls of grain kept in a field as an offering to God. కేటార్యము కొరకు కళ్ళమున మెకతన నుంచిన మూడుదోసిళ్ల ధార్యము.

కీటవార or కీటవార kita-nara. [Tel.] n. Hemp fibre. Oakum. కీట్రానుపము, చాగవార. కీట్రవారబట్టె canvas.

కీటము kitamu. [Tel.] adv. Formerly, before, previously. అంతకేము before that time. ఇంతకేము already, ere this.

కీటవము kitavamu. [Skt.] n. Mischief, malice. కీటవనిత a wicked jade. కీటవ్యవహారము mischief, a base pursuit, i. e., gambling. కీటవార్భముడు kitav-arbhakudu. One who pretends to be a mere child. మామిడిక, కీటవుడు kitavudu. A gambler, a cheat. కాపరి, మోసకారు.

కీటము kitabu. [H.] n. A title.

కీటవార See కీటవార.

కీటలి kittali. [Tel.] n. An orange. కచ్చి.

కీట్రా Same as కీటవార.

కీటి kitti. [Tel.] n. Fire. అగ్ని.

కీడుకు kiduku. [Tel.] v. n. To fret, or be cross on waking from sleep. "మేల్కొన్న తెలుగు మెల్లన కనువిచ్చి, క్రమంబున మును గిడికి నీటి, అప్పుడెందుచు చేతులాడుచును జోచి." B. X. § VI. 14.

"అప్పున్ననీ పుడిగిల్లిలోనురుక నన్నుదంబాదనంబాదనయెడవేని వత్తు నేనునున్నునని లకరినివి యెత్తుకొప్పునుచు బెట్లగునగుకొప్పును గిడుకుచుచిన్ని కంఠంబైకొంఠ గదియించుచుడిబుడికినీడుకచ్చి" H. i. 2241.

కీపియు kinyu. [Tel.] v. n. To be angry. కోపించు. To approach సమీపించు. కీపక or కీప్ప kinuka. n. Anger, rage, heat, inflammation. కనుక కాడు an angry man కోపముగలవాడు. కీపపు kinupu. n. Anger కోపము. కినుపడు, కినుచు or కోవడు to get angry. కోపపడు.

కీన్నర Same as కీన్నెర.

కీన్నరుడు kinnarudu. [Skt.] n. A fairy, a celestial chorister. కీన్నరకంటె fairy-eyed: lovely. Suca. iii. 98. కీన్నరకుడు Kubera or the lord of కీన్నరులు.

కీన్నెర or కీన్నర kinnera. [Tel.] n. A lute. A sort of guitar. కీన్నెరకాయలు the large dried pumpkins that are fixed to the frame of a Hindu lute. కీన్నెరబట్టెచెట్టు the fiddle-bark-tree.

కీఫాయుడు kiphayatu. [H.] n. Benefit, advantage, profit.

కీమిడి or కీమిడికల్లు kimiti. [Tel.] n. A sort of flint used in making glass.

కీముక kimuka. [Skt.] n. The tree *Costus Speciosus*. Rox. i. 58. వెంకటేశ్వరు.

కీముడు kimudu. [Tel.] adj. Petty. అల్పము.

కీన్నము kinnamu. [H.] n. Estimated value, price.

కీన్నునక kinnam-anka. [Tel.] adv. Without hesitation. "Without whats and wherefores." కీన్నునకుండచేసినారు they did it without saying a word.

కీన్నుర kinnura. [Skt. cf. Cimmerian.] n. and adj. Dark hue, a mixed hue, the colours of the rainbow. Variegated, particoloured. చిత్రవర్ణములగుల. కీన్నురుడు. name of a Rakshasa.

కీర్ము, కీర్మువడి or కీర్మువడి kiyu. [Tel. కంఠము] n. The sign 9; ఒక అక్షరముకంటె ముగ్గురు. Also, an innuendo for కీర్ముము.

కీరకీర or కీర్రు kira-kira. [Tel.] n. A creaking sound; a rattling sound. (Anuk.)

కీరణము kiranamu. [Skt.] n. A ray of light. వెలుగు.

కీరాయిడు kirayudu. [Skt.] n. A merchant. కోమలి. Vasu i. 10.

కీరాల or కీరాలక kirala. [Skt.] adj. Savage, barbarian. కీరాలక దేశము the land of savages. కీరాలిని kiralini. Indian Spikenard. W. కీరారుడు kiratudu. n. A barbarian, a savage. బోయవాడు.

కీరాయి kirayi. [H.] n. Rent, hire, fare.

కీకి kiri. [Skt.] n. A hog. వరాహము, పంది.

కీకి kiri. [Tel.] adj. Small, little. కీపాక thin smoke. కీకిపిల్లలెట్లు kiri-pillandlu. Small rings worn on the third toe.

కీకిమెట్లు kiki-mettu. [Tel.] n. Creaking slippers, i. e., leathern sandals. See కీక్కు.

కిరియు kiriyu. [Tel.] v. n. To be tight.

కిరస్తాను kiristanu. [Eng.] adj. Christian.

కిరీటము kirīṭamu. [Skt.] n. A crown.

కిరీటాకృతి kirīṭa-akṛiti. adj. Conical, like a cone. **కిరీటి kirīṭi.** n. A crowned man: an epithet of the hero Arjuna.

కిరీటగాడు kirīṭa-gaḍu. n. The grey shrike, *Laniuslahtora* (F.B.I.). **కిరీటిపచ్చ kirīṭi-patta.** n. The oriental emerald, a greenish variety of sapphire. ముకతము.

కిరుకు kiruku. [Tel.] n. The act of turning anything round త్రప్ప. **కిరుకుపాడుచు kiruku-paḍu.** v. n. To turn. తిరుగు.

కిరుదు kirudu. [Tel.] adj. Inferior. హీనము. కిరుదుల inferior soil.

కిరుపు kirupu. [Tel.] v. a. To twitch, or stretch, as a limb, or the ears, or the eyelids in winking. మైగిరుపు to stretch the body on waking. కిరుపుకొను to wince. కండ్లను కిరుపించుట to wink. M. X. i. 121. A. iv. 222.

కిరుసు or కిరుసుకత్తి kirusu. [Tel.] n. A small double edged sword. రెండుచులుగల చిన్నకత్తి.

కిరు Same as కిరికిరి. కిరుచెప్పు a creaking shoe. **కిరు, కిరున kirru-kirrunu.** adv. Creakingly.

కిరుపురుగు or చింతకిరుపురుగు kirrupurugu. [Tel.] n. A cicada, a noisy insect that lives in trees. **కిరుమాను kirru-manu.** n. A turn-stile, lit. a creaking bar.

కిలకీల kila-kila. [Tel.] n. Din, hubbub, clamour, uproar, as of a marching host. Twittering, as of birds: any confused sound. కిలకీలాడు, కిలకీలాడు to be clamorous కిలకీలబ్ధిని చేయు.

కిలకొట్టు kila-kottu. [Tel.] v. a. To stir, beat, or whip butter milk, so as to clear it. v. n. To sound. త్రాగు, చెలగు.

కిలము or కిలము kilamu. [Tel.] n. Discoloration of brass or copper. Verdigris.

కిలాతము kilāṭamu. [Tel.] n. A horse. గుర్రము.

కిలారము kilāramu. [Tel.] n. A herd of cattle. పశులముడు. **కిలారి kilari.** n. A herdsman. గొల్లవాడు.

కిలారించు or కిలారుచు kilārintsu. [Tel.] v. n. To make a hubbub. కిలకీలబ్ధిని చేయు. To play the bully, to swagger. To hoot, halloo, shout. బొబ్బించు. To laugh in rage. అల్లపాసము చేయు.

కిలాసము kilāsamu. [Skt.] n. A blotch, scab. సోపె, సిద్దెము.

కిలింజకము kilinjakamu. [Skt.] n. A mat, a screen. షోప.

కిలికించితము kili-kinchitamu. [Skt.] n. Amorous agitation. A conflict of feelings: agitation due to contending passions. Hubbub. తల్లపాటు. **కిలికించితవతి kili-kinchita-vati.** n. A heart-broken damsel.

కిబ్బిషము kibbishamu. [Skt.] n. Sin, fault, offence; పాపము, తప్ప; disease. రోగము.

కిల్లల killalu. [Tel.] adv. (anuk) Squeakingly, aloud. కల్లలబొబ్బలు loud screams or howls. కల్లలాడు to squeak or howl.

కిల్లాకు killaku. [Tel. కల్ల+ఆకు.] n. A billet, a memorandum. చీటి. Literally గిల్లిన ఆకు a nipped palmleaf, i e., a leaf indented with marks of the finger nail and sent by a messenger. An unequal number of dents agrees to a proposal, but an even number is a refusal. గిల్లిన పత్రి, ఉల్లాకు.

కివకివ kiva-kiva. [Tel.] n. (anuk.) A giggling, murmuring, echoing. Suca i. 256.

కిశోరము kiśōramu. [Skt.] adj. Young. n. An infant. A colt గుర్రపుష్పిల్ల.

కిసక kisa [Tel.] n. A point. కసకకత్తి. A pointed stick. See కసిక.

కిసకిస kisa-kisa. [Tel.] adj. & adv. (anuk.) Much, aloud (laughing.)

కిసముస kisa-musa. [Tel.] n. Sorrow, pain. స్వగ్న.

కిసరు kisaru. [Tel.] n. Sharpness, tartness. Bad humours in the body: the evil eye: mischief done to infants by the touch of an impure person. అంటుసోకులనల్ల బిడ్డలకు కడిగివేయము. Angriness. కోపబలి కాకము. కనిపించు an angry glance. "కనిపించుడు గంగామహాపురించెడుకరిణి." A. iv. 215. కనరునీరు humours in the body.

కిసలము or కిసలము kisalumu. [Skt.] n. A sprout. చిగురు.

కిసికాల్లుగానడుచు kisi-kallu-ga-ṇaḍu. [Tel.] v. n. To straddle in dancing.

కిస్తి or కిస్తు kisti. [H.] n. Kist. Stated payment, an instalment of rent. కట్టిపెట్టి settlement of instalments of revenue.

కిస్తుముస kistu-musu. [Tel.] n. To growl.

కి ki

కి ki. [Tel.] n. (Contracted from కింది) Lower, under; కిడుపు the abdomen or lower belly. కిడాడ (కింది+తోడ.) n. The inner part of the thigh. కినిడ (కింది+నిడ) n. The under shadow, or darkness under a lamp, &c. A glimmer, or gleam through a crevice. కినిరుగూడు land which has water under it, i. e., where the springs lie close to the surface.

కికలులు kikatulu. [Skt.] n. Savages. "వైకావై తుకకలశానానీ వాణవాణీభవత" A. iv. 33. "ఉగ్రకీకలోన్య" A. iv. 316.

కికసము kikasamu. [Skt.] n. A bone. ఎముక. A. vi. 17.

కికారణ్యము kik-āraṇyamu. [Skt.] n. A dark forest, a wilderness.

కిగంటిముపులు ki-ganti-mupulu. [Tel.] n. Downcast glances.

కిచక kichaka. [Skt.] n. The name of a certain tribe of hill people or savages: the name of a certain tribe of robbers.

కిచకము kichakamu. [Skt.] n. A hollow bamboo. కీచకతండులము (Kalahas. Mah. iii. 48.) the pearls of gum (tabasheer) found inside bamboos. కీచక స్వనము a hollow groaning sound, as that of the wind passing the mouth of a tube.

కిచరబాచర kitsara-bātsara. [Tel.] adv. In confusion, jumbled.

కిముము kitsu-musu. [Tel.] v. n. To squeak.

కిములుత్తి kitsu-burra. n. Leathern bellows. కీచకీచమునపలికే తోలెత్తి. "పక్కెరకీచముని మైక్రలోన్యపుల్లు కీములుత్తికూతలు." Ila. iv. 135.

కిమురాయి kitsu-rāyi. n. A cicada, or cricket. ఇలకోడి. **కిములాడు kitsu-ḍadu.** v. n. To squabble, brawl, contend, squall or scream.

కిటుము or కిటుకము kilamu. [Skt.] n. A worm, an insect. కిటికీములు wretched mortals, human worms. **కిటుముశి or కిటరాజము kita-mani.** n. The fire-fly, the glow-worm. HD. i. 1901.

కిటు kitu. [Tel.] n. A tire, a course, a layer, stratum or range. A line, mark, stroke. గోడ ఒకకిటు పెట్టివాడు he built one layer of the wall.

కిడిసలు kidisalu. [Tel.] n. The sweepings or refuse of grain.

కిడు kidu. [Tel.] n. Evil, harm, misfortune, danger. అశుభము, అపద. Fault తప్ప, రోపము. Sin పాపము. (plu. కిడ్లు) adj. Bad, evil, base, low. అగమము. కిడుబాతులు low castes. Inauspicious అశుభకరము. Wicked దుష్టుము. **కిడుపడు, కిడ్డుడు or కిడ్డుడు kidu-padu.** v. n. To be vanquished, తక్కువపడు. **కిడుపరము or కిడ్డురము kidu-paratsu.** v. a. To vanquish. "చర యోధునిని గిడ్డురచినది." Dub. P. 239. **కిడుమిల్లు kidu-millu.** Both good and bad: both sides of a question.

కీటా *kita*. [Tel.] adj. Inferior. అధమము.

కీటానీల inferior land. కీటాకుంచేములు *kita-kuntasamulu*. n. Short measure; not heaped up and pressed down.

కీటు *kitu*. [Tel.] n. A cocoon bough with the leaves plaited so as to form a mat. మట్టి.

కీవృశము *ki-driṣamu*. [Skt.] adj. What sort of? like what? ఎటువంటిది.

కీనాశుడు *kināśudu*. [Skt.] n. An epithet of Yama, god of death.

కీర or కీర *kira*. [Tel.] n. Herb, vegetable, greens. కీరకాయ a cucumber.

కీరము *kiramu*. [Skt.] n. A parrot. కీరవాణి *kira-vāni*. n. A sweet voiced woman, having the note of a parrot.

కీరతి another form of కీర. (q. v.)

కీర్ణము *kirnamu*. [Skt.] adj. Covered. కప్పబడిన.

కీర్తన *kirtana*. [Skt.] n. A hymn, psalm, anthem. A certain class of metres or tunes. కీర్తనము. *kirtanamu*. n. Praise, encomium. కీర్తనముడు *kirta-niyudu*. adj. Glorious, praiseworthy. కీర్తి or కీర్తి *kirti*.

Fame, glory. యశము. కీర్తించు *kirtintsu* v. a. To praise, laud. పాడు, స్తుతించు.

కీర్తితము *kirtitammu*. adj. Praised, celebrated. పాడుబడినది.

కీలకము or కీలము *kilakamu*. [Skt.] n. A pin, wedge, or bolt, which keeps all fast. వేకు. A master spell: the key to a puzzle or rule. వర్షము. A flame నుట.

కీలతి See under కీలు.

కీలములు *kilasalu*. [Tel.] n. Paddy, some of the ears of which are empty from disease or want of rain.

కీలారము Same as కీలము.

కీలారి Same as కీలారి.

కీలము *kilalamu*. [Skt.] n. Blood. నెట్టెరు Water నీళ్లు.

కీలి *kili*. [Skt.] n. A title of Agni, the god of fire. అగ్ని, నిప్పు.

కీలించు *kilintsu*. [Tel.] v. a. To put on or in (flowers, shoes, &c. to another,) to deck with, insert, set. తలలించు, కట్టు. తలలగీలించె ముచ్చటలుమును she put the pail of toddy on her head. కీలితము *kilitammu*. adj. Bound, tied, knotted.

కీలు *kilu*. [Tel.] n. A joint, a hinge. అడేము. Pitch (or tar.) తారు. The point of a riddle వర్షము. Expedient ఉపాయము. చేతికట్టు the joints of the hand. ఒడకీలు (Vēma. 628.) Rosin and grease melted together to paint ships with. కీలుచాచ a tarpaulin. కీలుగోపురము (Radha. ii. 149.) a castle or chamber that turns on a pivot. కీలు గర్భాక్షయము an automaton eagle. కీలుకాడు an engineer, a mechanic or contriver నూత్రధారి. "కీలుకాడెది లింప గడవిన బావుల కైడి తుంకల న్రజయ" M. VII. iii. 72. కీలుబొమ్మ an automaton, or puppet. కీలుకత్తి a folding knife or hasp-knife. కీలుగోప or కీలుపడు *kilukonu*. v. n. To be united, join, be composed. కూడుకొను, లగులు. To be fixed in నాలు. "కొంపులచెక్కడంపుపని కీలుగోపంబగు పావలెక్కె" Radha. iii. 13. "కీలు పావలెక్కె ములగీల్కొనియున్న నిశాటకోటకె" V. P. ii. 304. కీలుగోలుపు or కీలువరుచు *kilukolupu*. v. a. To fasten, unite, to lay, put. కీలుగంటలు *kilugantu* n. A knot or crest of hair. వెండ్లు కలముడి. కీల్లెడ *kil-zada*. n. A woman's plaited tress of hair.

కీశము *kisamu*. [Skt.] n. A monkey.

కీస *kisa*. [Tel.] adj. Little. కొంచెము; trifling. అల్పము.

కీసర, కీసరత్తి or కీసా *kisara*. [Tel.] n. A purse, a pocket. కేబు. The fourth part of a weight or quantity. H. iv. 194. కీసరమున్యస్థము dishonesty in arbitration. కీసరపాలు a small portion.

కు ku

కు *ku*. [Tel. cf. Turkish and Hindustani: కు and కి.] To, for. The sign of the Dative case, which when following a final ఇ becomes కి as వానికి, వాకి and elsewhere is కు as మాకు, తోటకు.

కు *ku*. [Skt.] n. In composition signifies bad, vile కర్మము. కుయుక్తి a wicked device. కుమతి a bad disposition. కువోర్షము a vile prank. So కుక్కెము, కుజ నుడు. Also కు=the earth.

కుంక *kunka*. [Tel.] n. A virgin widow. బాలవిధవ. A wretch, a slut: రండ.

కుంకటి *kunkati*. [Tel. another form of కుకటి. q. v.] n. A tuft of hair. జుట్టు, పిల్లజుట్టు. adj. Chief. ప్రధానము. కుంకటి మూగ *kunkati-mūga*. n. The fork-tailed shrike కలింజము. కుంకటివేరు *kunkati-veru*. n. The tap root from which the others grow. ప్రధానమైవేరు. కుంకట్లు *kunkattu*. n. plu. Curls or ringlets of hair. ముంగురులు.

కుంకు, కూకు or కుంకు *kunku*. [Tel.] v. n. To sink. ములుకు. To set as the sun అస్తమించు. పొద్దునూకినది or కుంకెనది the sun has set.

కుంకుడుచెట్టు *kunku-lu-chettu*. [Tel.] n. The soap nut tree. *Sapindus detergens* or *Sapindus emarginatus*. కుంకుడుకాయలు *kunkulu-kayalu*. n. Soap nuts. కుంకుడు పురుగు *kunkudu-purugu*. n. The insect called a lady bird. ఒకానొక ఎర్రపురుగు.

కుంకుము *kunkuma*. [Skt.] n. A fragrant cosmetic or rouge, composed of turmeric, alum and lime juice. కూతునికి కుంకుముకు

గాను ఇచ్చిన భూమి land granted to the daughter for pin money. కుంకుము కేసరము *kunkuma-kēsaramu*. n. A certain fragrant cosmetic. కుంకుముపువ్వు *kunkuma-puvvu*. n. Saffron. కుంకుముపూడిట్టు *kunkuma-pū-jitta*. n. The small Minivet. *Pericrocotus peregrinus* (F. B. I.) కుంకుముము *kunkumamu*. n. Saffron. బాఫరా, చెండరము.

కుంగు or కుంగు *kungu*. [Tel.] v. n. To sink, bend, hang down. To give way or yield. To diminish. కుంకులు. వానిపొంగ యింకా కుంకలేదు his freshness is not yet gone. ఈ జ్వరము వానిని కుంకొట్టింది this fever reduced him greatly.

కుంచేము *kuntsamu*. [Tel.] n. A measure of grain, four *manikas* or one quarter of a *toom*. కుంచెడు a measureful.

కుంబిక *kunchika*. [Skt.] n. The key of a lock. కుంచెకొల.

కుంబితము *kunchitammu*. [Skt.] adj. Crooked. వెంకెయైన, వెక్కుము.

కుంబి *kunchini*. [Tel.] n. A painting brush, a brush, or whisk for flies. A carding instrument or teazle for wool.

కుంబి *kunchi*. [Tel.] n. A cap with a flap behind, worn by boys. A whisk to drive away flies with.

కుంచు *kuntsu*. [Tel.] v. a. To diminish, do away with, remove. To sink or depress. కుంకలేము. అనాకుంచు to underrate, undervalue. To stint, pinch.

కుంచె or కుంబిరు *kunche*. [Tel.] n. A brush, a whisk; a carding instrument or teazle for wool, a *chauri* made of peacock's feathers. గడ్డను కర్తె కుంచెగా కట్టినాడు he fastened the cloth as a wisp on the pole. కుంచెకొల *kunche-kōla*. n. The crooked pole used in opening the gate of a pagoda.

కుంజా or కుంజరి *kunjara*. [H.] n. A huckster, a fruiterer. చిల్లర అంగడివాడు, పనారినకాణపువాడు, పండ్లమ్మేవాడు.

కుంజము kunjamu. [Skt.] n. A thicket, a bower, or arbour. పాదశిల్పం. An elephant's cheek ఏనుగుచెక్కిలి. An elephant's tusk ఏనుగుకొమ్మ. కుంజరము kunjaramu. n. An elephant. The best of anything శ్రేష్ఠము.

కవికుంజరుడు a great poet. మానికుంజరములు the noblest of hermits. కుంజరాశనము kunjaraśanamamu. n. Elephant's food. The poplar leaved fig tree, Ficus religiosa. రావిచెట్టు.

కుంటు kuntu. [Tel.] n. A pond. కొలను, చెరువు. A pit, or hole of any kind పల్లము, గంట. A certain square measure of land, ౧/౧౬ of an acre. కుంటుముక్కు kuntu-mukku. n. A sort of fish. H. iv. 224.

కుంటి kunti. [Tel.] adj. Lame, crooked. గాలికుంటు windgalls, rheumatism. కుంటి తనము kunti-tanamu. n. Lameness, a crippled state. కుంటు kuntu. n. Lameness, crookedness. A lame man కుంటు పిచ్చుక, కుంటివాడు. v. n. To limp, to go lame. కుంటుపడు kuntu-padu. v. n. To become lame. కుంటియగు. To fail, or break down as an undertaking. విఫలమగు.

“అపుడువలకు దాగ్రహించి నిజభార్యంజాచి నిర్భాగ్యరా, లపవీక్రంబగుపాండ్వరంబు నవలంబెంటుపైవైచి కుంటు పడంబిటి శ్రాద్ధకర్తమని.”

Jai. iv. 111.

To be diminished తగ్గు. To be cut off తెగు. కుంటుపారు kuntu-paru. v. n. To become weak, బలహీనమగు.

కుంటెండ్లు or కుంటెనకుమ్మలు kunteṅḍlu. [Tel.] n. Large earrings. “కడియాల కుంటెండ్లుగంట లాడ్డాంబు” Chand. R. V. ii. 21.

కుంటెన kuntena. [Tel.] n. Pimping, procuring. కుంటెనకత్తె A bawd, a procuress. తాళ్ళునది. కుంటెనకాడు or కుంటెన or కుంటెనీడు. A pimp, a procurer. తాళ్ళువాడు. కుంటెనబాములు or కుంటెనపాట్లు pimping.

కుంటెనకుమ్మలు See కుంటెండ్లు.

కుంటెనముడి kunteṅḍa-muḍi. [Tel.] n. A knot in the string that passes through a book of palmyra leaves. తాటాకుల పుస్తకము దారమునడుమునండేముడి.

కుంతనము kunthanamu. [Skt.] n. A hindrance, check. Bluntness మొక్క పోవుట.

కుంతము kunthamu. adj. Blunt. Lazy, dull. మొక్క పోయినది, మొద్దు. కుంతితము kunthitamamu. adj. Hindered, checked. Blunted మొక్కపోయిన. కుంతిభూతుడు kunthi-bhātudu. n. One who has been defeated. One who has failed. కుంతుడు kunthudu. n. An ignorant man. మాఢుడు. A lazy man సోమఱు.

కుండ kunda. [Tel.] n. An earthen pot. A pot. కంచుకుండ a bell metal pot. A gilt ball on the crest of a tent, &c. కలశము. A bush in a carriage wheel ఇరుసురికిలించే బండికంటి నడిమిగుచ్చు. కుండగోకరి kunda-gōkari. [కుండగోకు+అఱి.] n. A cook. నంట వాడు. (నల. ద్విపద, 2 భా.) కుండపోగులు Same as కుండలములు. కుండమార్పు kunda-mārṭsu. v. t. To exchange one thing for another. ఒకటినిచ్చి మరొకటిని పుచ్చుకొను.

కుండము kundamu. [Skt.] n. An earthen pot. A pit or pot for receiving and preserving consecrated fire. A fire pit నిప్పులగుండము.

కుండబంతి kunda-banti. [Tel.] n. The game called hockey.

కుండలము kundalamu. [Skt.] n. An earring. చెవిపోగు. కుండలి kundali. n. One who has earrings. పోగులు గలవాడు. A snake or serpent పాము. A mystic phrase for the spinal marrow. A circular dance కుండలకారానృత్యము. (భార. విం. i.) కుండలిస్థానము or కుండలిని or కుండలిశక్తి the pineal gland. సుఖము (Vasu. Pref. 71.) Heyne says, a name of the తెల్ల ఉప్పిడి చెట్టు, కుండలివాడి. కుండలించు kundali-ṅḍu. v. t. To put or mark a cipher round anything సున్నచుట్టు. (చంద్రా. i.) కుండలి కరణము kundali-karaṅgamu. n. To

cancel by drawing a circle round an erroneous line. Giving or making a cipher సున్నచుట్టుట.

cancel by drawing a circle round an erroneous line. Giving or making a cipher సున్నచుట్టుట.

కుండి or కుండిక kundī. [Skt.] n. A student's water pot: a pitcher. కిమండ లువు.

కుండ్రాయిపాట్లు kund-rāgi-pottu. [Tel.] n. A small dried fish. మత్స్యవిశేషము.

కుంతము kuntamu. [Skt.] n. A spear, a lance. ఈటె.

కుంతలము kuntalamu. [Skt.] n. A hair, a curl, a tress, or ringlet. వెండ్రుక. A country, apparently that about Bombay.

కుంతి kunti. [Skt.] n. The name of the mother of the Pāṇḍavas. పాండురాజు పెండ్లాము.

కుండకము kundakamu. [Tel.] n. A hindrance. అడ్డంకం. A defect లోపము. కుండికముగానుండేభూమి waste land కారీ ధలము.

కుండనము kundanamu. [Tel.] n. Solid gold, fine gold. అహంబి.

కుండము kundamu [Skt.] n. The jessamine. Jasminum multiflorum, మొల్లపువ్వుము. కుం బుడవ a maiden with teeth like blossoms.

కుం వా kunda. [H.] n. The butt of a gun.

కుంది or కుందియన or కుం వెన kundī. [Tel.] n. A rim, the ledge round a mortar, to prevent the falling of the rice, &c., when beaten in it. రోటిగుంట చుట్టునుండే రాతి కుదురు.

కుందించు kundinṅḍu. [Tel.] v. a. To grieve, to afflict, to crush. “దెంబముగండించుగాడు.” R. v. 73.

కుందికాళ్లు kundī-kāllu. [Tel.] n. Leap frog or a game at hopping. V. P. vii. 211.

కుండు kundū. [Tel.] v. n. To pine, to sorrow, to be mortified, dejected. To sink under affliction దుఃఖించు, కోరించు,

క్రుం గ. n. Affliction, grief, dejection. దుఃఖము. Defect శూన్యము.

కుండురూకి kunduruki. [Skt.] n. The olibanum tree that produces frankincense. అందుగుచెట్టు.

కుండురూవు or కుండువు kunduruvu. [Skt.] n. A sort of weed that infests corn land. Saccharum spontaneum. కుండురుదీడు a waste place covered with such weeds. Also, the resin of the Boswelliathurifera, gun olibanum or frankincense సూర్యా వెర్లము.

కుండు రెల్లు kundu-rellu. [Tel.] n. A reed of which pens are made.

కుం వెన See కుండి. కుం వెనగిరి or కుం వెనగుడి kundena-giri. [Tel.] n. A certain game played by boys.

కుం వేలు kundelu. [Tel.] n. The black-naped hare, Lepus nigricollis. (F. B. I.) చెవుల పిల్లి, చెవులపోతు, శశము. కుం వేటి కొమ్ము kundēṭi-kommu. n. A hare's horn, i. e., a mere nothing, an absurdity. శూన్యము. కుండేటిఖండము land on which hares are found. శశవనము.

కుంపటి kumpati. [Tel.] n. A chafing dish, a goldsmith's portable furnace. ఇది కుం పట్ల తామర మొలిచినట్లున్నది this is a perfect oasis in the desert. lit. Like a lotus growing in a furnace. A proverb regarding that which is admirable but of basu origin.

కుంపిణి kumpini. [Eng. "Company."] n. The East India Company, or a company of sepoys.

కుం వె కుంపె. [Tel.] n. A tray. తాంబూలపాత్రము.

కుం వెనగు kum-perugu. [Tel. కుండ+పెరుగు.] n. Thin curds, the whey or liquid part of curds. అడుగు పెరుగు.

కుంబ kumba. [Skt.] n. A hedge round a place of sacrifice

కుంబీ kumbī. [H.] n. Bleaching (cloth). చలచేయుదము.

కుంభకమా kumbhakamu. [Skt.] n. Stop- ping the breath. కుంభకము.

కుంభమా kumbhamu. [Skt.] n. A small water jar, vase or pitcher. కుంభ. The sign Aquarius. The frontal globe on the forehead of an elephant. A heap of boiled rice, prepared in the name of a goddess at her festival. కుంభవర్షముకురిసినది the rain poured down in torrents. కుచకుం భములు large breasts. కుంభసంభవుడు or కుంభజాడు kumbha-sambharudu. n. One born in a vase or pitcher, an epithet of Agastya. అగస్త్యుడు. కుంభాభిషేకమా kumbhabhishēkamu. n. Bathing the god in a vessel of water. కుంభి kumbhi. n. An elephant.

కుంభింసు kumbhinsu. [Skt.] v. a. To hold the breath. కుంభింసు.

కుంభిని kumbhini. [Skt.] n. The earth. భూమి.

కుంభినసమా kumbhi-nasamu. [Skt.] n. A serpent.

కుకరుడు ku-karudu. [Skt.] n. One who has a withered hand. ఈవోయి చెయ్యిగలవాడు.

కుకవి ku-kavi. [Skt.] n. A poetaster or bad poet. కుచ్చితకవి.

కుకలమా kukilamu. [Skt.] n. A hill or mount.

కుకుందరమా kukundaramu. [Skt.] n. The cavities of the loins. కటియొక్క వెనుకటిభాగ మందిరిగుంట.

కుక్క kukka. [Tel.] n. A dog. అడకుక్క a bitch. కుక్కపిల్ల a pup, or whelp, a puppy. కుక్క adj. Inferior. కుక్కగొర్రె kukka-gorre. n. The rib-faced deer or barking deer, Cervulus muntjac. (F.B.I.) కుక్కతులసి kukka-tulasi. n. The white basil: (Ainslie. ii. 91.) ocyum album, as distinguished from the proper Tulasi called ocyum sanctum. కుక్కపాల kukka-pala. n. A plant from the fibrous leaves of which bow strings, &c., are made.

Aletris hyacinthoides; Sansevieria zeylanica. (Roxb.) చాచెట్టు. A wild species of the చాచెట్టు, Periploca Tunicata: అచ గంధీ, వలపత్రిక. కుక్కమూల్లు kukka-mullu. n. An eruption like measles, miliary eruption or nettle rash. కుక్కమూలి పిండ్ల kukka-mūti-pinde. A blasted fruit. A proverb says చెట్టుచెడికలానికి కుక్కమూలి పిండెలు పుట్టరావి producing blasted fruit is a mark that the tree will never thrive again. Metaphorically, wild behaviour portends ruin. కుక్కవాచింట kukka-vārinta. n. A plant called the Dog Mustard, Cleome viscosa. చాచెట్టు.

కుక్కి kukki. [Tel.] n. A poor bed. మంచపు కుక్కి, చిన్న మంచము. adj. Deep. లోతైన. కుక్కి పడు to become loose పల్లవగు. కుక్కిపడ్డ loose, slack. కుక్కిపడ్డమంచము a rickety bed.

కుక్కు or కుక్కు kukku. [Tel.] v. a. To stuff, to cram; to crush, to squeeze (lice, &c.) ఇప్పుడు కుక్కివేసులాగుచుంది she is sitting like a crushed louse. ఆ సందులో నుడ్డను కుక్కినాడు he stuffed the cloth into the aperture. వాణ్ని చాచుక్కినారు they beat him to death.

కుక్కుటమా kukkutamu. [Skt.] n. A cock: a fowl in general. కుక్కుటద్వీజుడు the god Kumārasvāmi, who has a cock on his banner. కుక్కుటి a hen. కుక్కురుకో the crowing of a cock. కుక్కురుముక్కరు అనకుండా ఉండినాడు he answered not a word, or he had not a word to say.

కుక్షి kukshi. [Skt.] n. Stomach, కడుపు. Hunger జడము. కుక్షింభరి kukshim-bhari. n. A glutton. పొట్టనింపుకొనువాడు, తిండి పోకు. కుక్షింభరిత్వమా kukshim-bharitvam. n. Gluttony.

కుగ్రామమా ku-grāmanu. [Skt.] n. A hamlet. A petty or paltry village.

కుచందనమా ku-chandanamu. [Skt.] n. The bastard sandalwood tree.

కుచమా kuchamu. [Skt.] n. The breast. కుచాగ్రమా kucha-gramu. n. The nipple. the tip of the breast.

కుచేష్ట ku-chēshṭa. [Skt.] n. A wicked prank.

కుచోద్యమా ku-chōdyamu. [Skt.] n. Derision, jesting. కుచోద్యగాడు a jester, a humorist. కుచోద్యముచేయు to jest or joke. కుచోద్యపుచాల a jest or joke.

కుచ్చేలి kuttsali. [Tel.] n. A species of the herb called the thick leaved sorrel. ఒకవిధమైన పొడిలి.

కుచ్చి kuchchi. [Tel.] n. Cutch. కుచ్చిగుర్రము a horse brought from Cutch.

కుచ్చిరుడు kuchchitudu. [from Skt. కచ్చిత.] n. A rogue. కచ్చిరుడు, కుజుడు.

కుచ్చు kuttsu. [Tel.] n. A tasscl. The ornament at the tip of a woman's queue. కుచ్చుకట్టిన చీర a gown with tassels.

కుచ్చె kuchche. [Tel.] n. A heap, a stack, a pile. ఓడకలకుచ్చె a heap of cow-dung cakes. కుచ్చెలు or కుచ్చెట్టి the folds of the lower cloth which the Hindus tie round their loins.

కుచ్చెతీయు kuchche-tiyu. [Tel.] v. t. To hollow the back of a jewel so as to increase its lustre when set రత్నములకు నానపట్టు. కుచ్చెతీసినకంఠు a ruby hollowed behind.

కుచ్చెల kuchchela. [Tel.] n. A boy's game. K. P. vi. 217.

కుచ్చెల kuchchela. [Tel.] n. (plu. కుచ్చెలులు or కుచ్చెళ్లు.) A rick of corn. A heap of cut corn. కొన్నెలోనునూనికప్ప. A land measure which in the Guntur district is twenty nine acres or (33 1/3) thirty three guntas (see గంట) and three sixteenths. One కుచ్చెల is nearly the same as a కత్తి of land, and is equal to eight గొర్రులు or 400 కంటలు. The land that produces one stack of corn; it varies in various

districts, and the above stated quantity is that fixed in the government rates. కుచ్చెళ్లు చేయు to lay corn in ricks. కుచ్చెళ్లు See కుచ్చె. కుచ్చెలగత or కుచ్చెల బాత a bag of corn.

కుజుడు ku-janudu. [Skt.] n. A bad man. కుచ్చిసపుకపుడు.

కుజుమా kujamu. [Skt.] n. A tree. వృక్షము.

కుజుడు kujudu. [Skt.] n. The regent of the planet Mars. అంకారకుడు. కుజవారము kujavaramu. n. Tuesday, the day of Mars.

కుటుజమా kutajamu. [Skt.] n. A tree called Echites anti-dysenterica. అంకుడుచెట్టు. A. iv. 149. కొడిచె, గిరివల్లక, కొండమల్లె, కొల ముక్క.

కుటువమా kutapamu. [Skt.] n. A garden attached to a house. ఇంటితోట.

కుటుమా kutamu. [Skt.] n. A tree. వృక్షము. A pot నిక్కడవ. A hut నడిచె.

కుటి kuti. [Skt.] n. A hut or cottage. నడిచె. R. ii. 103.

కుటిలమా kutilamu. [Skt.] adj. Crooked, cross, illnated. కటిలకంటల, or కటిలాలక a girl with curly locks. కటిలబద్ధి a crooked disposition, hypocrisy. కుటిలత్వమా kutilatvam. n. Crookedness. కుటిలడు kutiludu. n. A wicked man: a hypocrite.

కుటిరమా kutiramu. [Skt.] n. A small house, a hut, a cottage. నడిచె. కుటుటిర మ a tent. లతాకుటిరము a bower or arbour.

కుటుంబమా kutumbamu. [Skt.] n. A family. A household. Race. వేను చాలా కుటుంబము గలవాడనుగనుక నా I am a man of large family. కుటుంచి or కుటుంచిగుడు kutumbi. n. A householder, the head of a family. కుటుంచినీ kutumbini. n. The mother of a family.

కుట్టడమా kuttadamu. [Tel.] n. The act of stitching. కుట్టడము. Also, stinging. కుట్టడపు

వాడు a tailor. చెవులకుట్టడము piercing the ears for earrings.

“రవికట్టడపు దోరపునిగ్గ జెంటిలు తనలతాద్యునికి నైడండమునగ.” కక. i.

కుట్టనము kuttanam. [Skt.] n. Striking, beating, smiting. ఖంకట్టనము stamping, prancing.

కుట్టని, కుట్టనిక kuttani. [Skt.] n. A bawd, a procuress. కుంటెనకత్తె.

కుట్టనితము kuttamitam. [Skt.] n. Coyness, reluctance. దంఠిడవారులచేత కోప భావమభినయించినను లోపల మిక్కిలి ఆనందము నుపొందునట్టి స్త్రీలయొక్క శృంగారచేష్టవిశేషము.

కుట్టారికె or కుట్టారుగ kuttarike. [Tel. కురుచ+అరుగ.] n. A small species of the grain called అరుగలు. A. iv. 173.

కుట్టము kuttimamu. [Skt.] n. A paved floor. రాతికట్టడపు నేల.

కుట్టు kuttu. [Tel.] v. n. To ache, be sore, to be in pain. వానికి కండ్లుకుట్టినివి he has got sore eyes. Metaphorically, he is envious. కుట్టు. v. a. To prick, bore, pierce: to sting. To sew or stitch. పండ్లు కట్టుకొను to pick the teeth. మడిచికుట్టు to fold and sew, i.e., to hem. చెప్పలు కట్టు to make shoes. చెప్పలుకుట్టేవాడు a cobbler, మాడిగవాడు. కుట్టుకేళ్లు scorpions, villains, కంటకములు, త్సాద్రులు. కుట్టు. n. A stitch, a seam. Sewing, needlework. A stitch in the side కొంచెము కడుపు నొప్పి. A prick, or puncture, piercing. Spite, grudge, pique. కడుపుకుట్టు belly-ache: spite, grudge. కుట్టుసురు the last breath, or gasp. కుట్టుకాడ or కుట్టుపోగు kuttu-kada. n. A wire placed in the ear in preparation for an earring. కుట్టుపోయు kuttu-poyu. v. n. To stitch or sew slightly.

కుట్టుడు kuttudu. [Tel.] n. Stitching. కట్టు దాకు a stitched leaf. నిస్తరి.

కుట్టె kutte. [Tel.] n. The anus. నడస్థానము. కుట్టలము kutmalamu. [Skt.] n. A bud. ప్రకట్టలములు budding breasts.

కుట్ట kutra. [from Skt. కృత్రిము.] n. Fraud, guile, backbiting: a plot or conspiracy కుత్తెనైన అలోచన.

కుట్టపువాడు kutrapu-vadu. [Tel. కుట్టడము +వాడు.] n. A tailor.

కుత్తారము kutharamu. [Skt.] n. An axe. గొడ్డలి.

కుడతా kudata. [H. from Tel. కట్ట.] n. A small jacket. Same as కుడితినీ.

కుడి kudi. [Tel. from కూడు food.] n. Eating. కుడుపు. adj. Right, belonging to the right (dexter.) కుడికన్ను right eye. కుడికాలు right leg. కుడిచెయ్యి right hand. కుడిచక్క right side. కుడినీరు drinkable water, ప్రాచీననిజలము. “కుడినీరుమేడలు.” వసు. iv. కుడివల kudi-dala. n. Subsistence, living, land.

కుడితి kuditi. [Tel. from కూడు.] n. A drink for cattle, made of the washings of rice, &c., left to turn sour. కడుగు.

కుడితినీ kuditini. [H.] n. A small jacket. See కుడతా.

కుడిమివాడు kudimi-vadu. [Tel.] n. A snake catcher; a man who cures the bites of snakes.

కుడుంగము kudungamu. [Skt.] n. A bower, arbour. లతాగృహము, పొదిల్లె.

కుడుక kuduka. [Tel.] n. A scale pan of a balance. తక్కెడిట్టె. “గీ|| అక్కపోతమున్న తక్కెడనుడుక క్రేవెన.” కేప. ii.

కుడుము kudutsu. [Tel.] v. a. To eat. To suck. To suffer or incur (punishment.) To gain. అనుభవించు, ప్రాగు, భుజించు. కుడుపు kudupu. v. a. To feed. To suckle. కుడువజేయు. ఇది నీకు దేవుడు కట్టి కుడుపును God will reward you with evil for this evil. చన్నునడివె on giving the

child the breast. కుడుపు n. Food, eating. భోజనము. Enjoyment అనుభవము. The tongue of a bell.

కుడుము kudumu. [Tel.] n. A bun or cake boiled in steam. మోడకము.

కుడ్డము kudyamu. [Skt. prob. derived from Tel. గోడ.] n. A wall. కుడ్డకారుడు one who builds a wall గోడ పెట్టువాడు.

కుణకము kunakamu. [Skt.] n. The young of an animal. పిల్ల. “పాపాకుణకము” (కా. x. v. i.)

కుణపము kunapamu. [Skt.] n. A corpse.

కుతపము ku-tapamu. [Skt.] n. Slight heat, warmth. కుతపకాలము midday. కుతపుడు the Sun.

కుతర్కము ku-tarkamu. [Skt.] n. False logic: sophistical reasoning.

కుతలము kutalamu. [Skt.] n. The earth, the world. అతలకుతలముగా topsy turvy: upside down.

కుతాపి kutapi. [Tel.] Anuk. to కుంటి, thus: కుంటికాడు, కుతాపికాడు neither lame nor limp.

కుతిక, కుతికె or కుత్తిక kutika. [Tel.] n. The gullet. Tone, voice. వానికి కుతిక కచ్చు నది he is hoarse. కుతికమ్మట్టుకు neck deep. కుతికంటు kutik-antu. [కుతిక+అంటు] n. A necklace worn close round the throat. కుతికలము kutikala-badu v. n. To flop down. చేతకలము. “మనలక యాతనిమడికట్టు బట్టి కుడియవారిచివ కుతికలముడియె.” Pal. 251.

కుతిలీ kutinli. [Tel.] n. A kind of silk. 2క దినుసుపట్టు.

కుతిల kutila. [Tel.] n. Pain. బాధ. కుతిల గుడుము or కుతిలపడు kutila-gudutsu. v. n. To suffer. బాధపడు. To sooth కుతికలు మింగు. “వినువృపాలక యాశ్శ వెంబడి దేవత నగ్గపంచలజేరి కుతిలనడిచి యడిగి వెచ్చిన నీర పాన్నము భుజించి.” N. Haris. iv. 202. కుతిలవెట్టు or కుతిలపడుము kutila-velutud

v. n. To inflict suffering, to afflict. బాధ పెట్టు.

“గీ|| అరాకశ్యం, దోషబాధమైనదురితబాహుశ్యంబు కుతిల పెట్టెభూమియరలమునకు నోవ వెకెనకశ్యపుడు.”

M. XII. ii. 99.

కుతిలపాటు kutila-patu. n. Suffering. కుతిలపడుట.

కుతుక or కుత్తుక Same as కుతిక.

కుతుకము kutukamu. [Skt.] n. Impetuosity, fervour, vehemence. Inclination, curiosity. అనుభవించని కోరికయందలి ఆశ. కుతుకత kutukata. n. Eagerness, impetuosity. “కుతుకతకూటికి కొలుచువారిలకు.” Sar. D. vi 468.

కుతుక or కుతువు kutuh. [Skt.] n. An oil bottle. సిద్ధె. కుతుకగణములు a set of bottles. H. v. 3.

కుతుకాలము kutuhalamu. [Skt.] n. Eagerness, impetuosity, overflow of feelings, ecstacy. కుతుకము.

కుత్తిలము kutkilamu. [Skt.] n. A hill. కొండ. (శ్రీ. vi.)

కుత్త kutta. [Tel.] n. A low word for the posteriors.

కుత్తిక kuttika. [Tel.] n. The throat. గొంతు, కుతిక, కంఠము.

కుత్తు or కుత్తుక kuttu. [Tel.] n. The throat, the gullet.

కుత్స kutsa. [Skt.] n. Reproach, contempt, blame. నింద, చూర. కుత్సించు kutsintsu. v. a. To reproach. చూచు, శోధనము. కుత్సితము kutsitam. adj. Vile, base. కుత్సారుడు kutsitudu. n. A wretch, a contemptible man.

కుభము kuthamu. [Skt.] n. An elephant's housings, or trappings.

కుకవ kudapa. [Tel.] n. A clot (of curds, of blood, &c.)

కువరమా kudaramu. [Skt. cf. Tam. కుఱ.] n. A horse. గుర్రము. See కుఱ. (Tel.)

కువవ or కుడువ kudava. [Tel.] n. Pawn, pledge. తాకట్టు.

కుడింపు or కుడింపుడు kudintsu. [Tel. from కుడియు.] v. a. To shake violently. కడి లించు, కుడియజేయు. T. iii. 121.

కుడికలవడు or కుడికీలు kudikala-padu. [Tel.] v. n. To squat down or flop down. Same as కుడికలవడు. (q. v.)

కుడియు kudiyu. [Tel.] v. n. To tighten, contract, become less. అడగు, తగ్గు, క్రుంగు. కుడియుబట్టు kudiya-battu. v. n. To hold fast. "మేకగుడియబట్టి మెడవన్ను గుడిచిన నాక రేలదీరు నాశగాక." Vēma. 122. See కుడింపు.

కుడిర kudira. [Tel. cf. Tam. కుఱ & Skt. కుడిరము.] n. A horse. గుర్రము. కవిస. i.

కుడిరిక kudirika. [Tel. from కుడురు.] n. Symmetry, settlement, composure. పాం కము, అమరిక, నెప్పది. కుడికగా నుండే మనిషి a handsome or comely man.

కుడిరింపు kudil-intsu. [Tel. from కుడులు.] v. a. To shake violently (as water in a bottle), to agitate. To ram down a cartridge in a gun. To jog, jolt, jostle. కుడిరిక shaking కుడులు.

కుడిలు or కుడిలు kudilu. [Tel. a slang word used at cards.] n. An attempt to make five tricks at cards. వీట్లపేక అటలో ఆయిదు పట్టుపట్టుతానని చేసే ప్రయత్నం.

కుడువ Same as కుడిరింపు.

కుడులుపడు kudula-padu. [Tel. from కుడురు.] v. n. To be settled, or pacified. ఈ గాలి చేత మా ప్రాణము కుడులుపడినది we are refreshed by this breeze.

కుడువ Same as కుడువ. (q. v.)

కుడుపు kudupu. [Tel. from కుడియు or కుడులు.] v. a. To shake. n. Shaking. A man born lame. స్వభావమున కాలలేనివాడు, పంగుపు. (కాశీ. v.)

కుడురు kuduru. [Tel.] v. n. To settle. స్థిర మగు. To recover (from illness) స్వస్థమగు. To be set, arranged, fixed, settled. To be got, obtained, found, come to hand. To fit or suit. అనుకూలమగు. To be introduced into an employ, to enter on it. To become firm, resolute. To succeed, prosper, flourish. కుడిరిక వ్రాత a settled handwriting అంతా బాగా కుడిరినది all is now right or settled. గణములు కుడులేదు the metre is defective. ఆపని వానికి కుడిరినది he obtained that employment. నాకు ఇట్లు కుడులేదు. I cannot obtain lodgings. కుడురు పాటు kuduru-pattu. n. Settlement, arrangement, cure, remedy. కుడురువం or కుడురుపు or కుడిరింపు kudurutsu. (causal of కుడురు.) v. n. To restore, to settle or arrange, to curl, to heal, to pacify, to calm, to fix or place. కుడురు kuduru. n. (G. కుడిటి Loc. కుడుట. Plu. కుడుళ్ల) n. Settlement. Symmetry, gracefulness, beauty. Trimness, orderliness. అమరిక. Health, perfection. A family వంశము. One branch of a family. A garden bed. పాడు. A support or prop ప్రాపు. A ledge, or rim, preventing grain falling out of a mortar. A settle or ring of cord to prevent a pot from rolling over. చనుకుడురు a cancer in the breast. వాడు ఒక కుడిటివాడు he belongs to one branch of the family. ఒక్కొక్కడురైయన్నారు they live as one family. కుడురుకోసు or కుడురువడు kuduru-konu. v. n. To settle, to be settled. కడలకనిలుచు, నెలకొను, స్థిరపడు.

కుడులు kudulu. [Tel.] v. n. To jolt, or shake as a horse does. చలింపు, అడుగు.

కుడువ kuduva. [Tel.] n. A pawn, or mortgage. తాకట్టు. కుడువపెట్టు kuduvapattu. v. n. To pawn or mortgage. కుడువ పడిపించు v. n. To redeem from pawn.

కుడువ Same as కుడువ. (q. v.)

కుడువపెట్టు kuduvapattu. v. n. To pawn or mortgage. కుడువ పడిపించు v. n. To redeem from pawn.

కుడువ Same as కుడువ. (q. v.)

కుద్దాలము kuddalamu. [Skt.] n. A sort of spade. ఒకవిధమైన పాచ.

కుద్దరము ku-dharamu. [Skt. కు=ధూమ.] n. A hill, mountain. కొండ, పర్వతము.

కుడి kuni. [Tel.] n. An angle, a bit of land. లోకని a piece or corner of land.

కునుకు kunuku. [Tel.] v. n. To nod. తూగు. n. Nodding with sleep, dropping asleep. కునికిపాటు or కునుకుపాటు kuniki-pattu. n. Nodding, dropping asleep, drooping, or winking the eyes. Drowsiness. Aunbling.

కున్ను kunna. [Tel. another form of కూన.] n. The young of an animal: a cub: a child: a sapling, suckling, or young tree. కూన, బిడ్డ. కున్నడు a boy. బాలుడు.

కువసము Same as కుప్పసము. (q. v.)

కుపిరము kupitamu. [Skt.] adj. Choleric, angry, enraged. కుపిరుడు kupitudu. n. A passionate man: an angry man.

కుప్ప kuppa. [Tel.] n. A heap or pile, assemblage or collection. కుప్పబండి a scavenger's cart. చక్కదనములకుప్ప an assemblage of charms. కుప్ప తెప్పలుగా abundantly. కుప్ప తెప్పలుగా చనిపోవుచున్నారు they are dying in heaps. కుప్పగురగా or కుప్పగురగా all of a heap, in a heap, abundantly. కుప్పలుగా, కుప్పలుపడి. "వక్త్రో పమానకాండములు వేనకొ నుప్పగురగా నేపువ." M. VIII. ii. 346. కుప్పగుడు or కుప్పతిలు to become a heap, to accumulate into a heap కుప్పగాచేరు. కుప్పకొలుగొనన abundantly, plentifully. "అర్జునవంబులు కుప్పకొలుగొని గర్జించు తెంకరెరింక." HK. iii. 61.

కుప్పము kuppamu. [Tel.] n. A small village or hamlet; a fisherman's village చెంబడి వారిపట్టణం.

కుప్పగురుగింజ kuppata-guri-ginja. [Tel.] n. A certain boyish game. H. iii. 186.

కుప్పసము or కువసము kuppasamu. [Tel.] n. A bodice, coat, or jacket. ఆ చట్ట, నిడు చట్ట, రిజిక. The skin of a snake కుబసము.

కుప్పి kuppi. [Tel.] n. The tree called Acalypha Indica, Anethum Sowa, a kind of anise. Roxb.

కుప్పింపు kuppintsu. [Tel.] v. a. To collect, or bring together. To bring the feet together, or take firm footing when about to jump. To hold the breath. ఈపింపుట్టు కుప్పిగంతు kuppigantu. n. A leap. కుప్పింపు కులుచేయు to leap, to hop about.

కుప్పె kuppe. [Tel.] n. A knob. గుబ్బి. The knot at the root of a tress of false hair. A sort of ornament in masonry. A long-necked bottle మెడనిడుపుగాగల కాచపాత్రము. గాజుకుప్పె a glass bottle. కుప్పెకట్టు ఔషధములు medicine calcined in a bottle. కాశికుప్పె a bottle full of Ganges water.

కుప్పెంటుచెట్టు Same as కుప్పి చెట్టు. (q. v.)

కుప్పెకోల kuppe-kōla. [Tel.] n. A bolt or pointless arrow. "క్రొలుడుమార్కొని యిరువదేసు కుప్పెకోలలనఱచితే నేటులుపడి." M. VII. iii. 276.

కుబుసము kubusamu. [Tel.] n. A snake's cast skin. కూసము. The pivot of a door.

కుపేరామ్మి [Skt.] n. A kind of nut. Same as గచ్చకాయ. (q. v.)

కుపేరుడు kubēruḍu. [Skt.] n. The god of riches, who is regent of the north.

కుబ్జము kubjamu. [Skt.] adj. Hump backed, deformed. మరుగులైన. కుబ్జుటము the dwarf banyan tree. కుబ్బుడు kubjudu. n. A cripple, a hump back.

కుమతి ku-mati. [Skt. కు=కఠ్యుత.] n. An evil mind, a bad heart or temper.

కుమారస్వామి kumara-svāmi. [Skt.] n. A name of Kārtikēya, the god of war. M. III. v. 200.

కుమారి or కుమారిక kumari. [Skt.] n. A girl, a little maid, a daughter. కూతురు, కన్య.

కుమారిలు kumarilu. [Tel.] n. To glow as fire. కుమలు.

"క|| మానవతియ్యిలుమానని మానశ్రోధములచే గుమారలిచింఠా ధీనగతివండమదిలో నూనిన ప్రేమమన నంబుతో దరుడనియెన్." Pariz. i. 87.

కుమారుడు kumarudu. [Skt.] n. A son. A name of కుమారస్వామి. In dramas, the hair apparent to the throne యువరాజు.

కుమార్తె or కుమార్తె కుమార్తె. [Tel. of. Skt. కుమారి.] n. A daughter.

కుముఖమా ku-mukhamu. [Skt. కు=కత్తిర.] n. A pig. చంది.

కుముదమా kumudamu. [Skt.] n. The white water lily. తెల్లకలవ. కుముదబాంధవుడు or కుముదమిత్రుడు an epithet of the moon (as patron of the lotus.) కుముదినీ kumudini. n. A stalk of the white lily.

కుములు kumulu. [Tel.] v. n. To smoulder, burn, consume without flame, glow, pine, waste away with a slow fire of grief or passion. లోలోపల దహించు. "కొడు కున్న చందంబు కుములుచుమాచి." Sar D. 421.

కుమ్మకు kummaku. [H.] n. Support, assistance. సహాయము. Abetment, instigation హేతుబద్ధి.

కుమ్మర kummara. [Tel.] n. The potter's caste. కండలుచేసి తీవించెడువారి. adj. Black. నలుపు. కుమ్మరగువ్వ kummara-guvva. n. A wagtail. కుమ్మరతె or కుమ్మరది kummurata. n. A woman of the potter caste. కుమ్మర పురుగు kummara-purugu. n. A beetle. కుమ్మరసాన, or కుమ్మరసారె kummara-sana. n. A potter's wheel. కుమ్మరసారె మేక్క kummara-sare-tsukka. n. The

name of the constellation called విశాఖా నక్షత్రము. కుమ్మరస్వరూపములు kummara-svarupamulu. n. Pots and pans : articles of pottery. కుమ్మరి or కుమ్మరవాడు kummari. n. A potter. కుమ్మరికొకయెడకొ గుడకొకపెట్టు one blow of a cudgel will ruin a potter's year's work.

కుమ్మరించు kummarintsu. [Tel.] v. a. To pour out, to empty. "కుండలను కుమ్మరించిన టండి రక్తకాండములుకులయించి." T. v. 92.

"ఘమఘమరావులగుమ్మరించ." T. iii. 10.

కుమ్మరిలు kummarilu. v. n. To be poured out, to gush, to flow. కుమ్మరింపు kummarimpu. n. A downpour as of rain.

కుమ్ము kummu. [Tel.] n. Smouldering ashes. పొట్టునిప్పు. దీన్ని కుమ్ములో కక్క push it into the fire. A plague, pest, abomination. ఇదేమికుమ్ము what plague is this?

కుమ్ము kummu. [Tel.] v. a. To butt, pierce, gore. ఆవు నన్ను కుమ్మినది or కమ్మనచ్చినది the cow butted at me. n. A thrust or poke. కుమ్మిడు to give a poke or thrust. కుమ్ముకుడ్డి enigmatical news సంకేతపుత్రాంతము. కుమ్మె kumme. n. A thrust పోటు. A dent నొక్క. పుప్పెలుపోపు to be hurt గాయముగు.

కుంబు or కుంబు కుంబి. [Tel. from కూయు.] n. A cry, yell, vociferation, loud entreaty, or prayer: an exclamation like 'alas'. మర. Protection రక్షణము. కుంబ్యోమొర్రో kuyyō-morrō. interj. Alas! a cry of fright, wailing. కుంబ్యక kuyyaka. adv. Without crying, silently.

కుంబుక్తి ku-yukti. [Skt. కు=కత్తిర.] n. Fraud, an evil device. కత్తిరపుయ్యి.

కురంగమా or కురంగమమా kurangamu. [Skt.] n. An antelope, an animal of the deer kind. హుళిము, జింక. కురంగనయన or కరంజలోచన. n. A gazelle eyed: lady, nymph. కరంజనాభము musk.

కురంగలి or కురగలి kurangali. [Tel.] n. Nearness. సమీపము. కురంగట or కురగట

kurangata. adv. Near, hard by. వడ్ల. "గొంటుతనం బెరుగక కురంగటమున్న యవ్వుచోసురవర కుమారు." Swa. ii. 67.

కురంజి kuranji. [Skt.] n. A sort of tune. కురువంజి. H. v. 142.

కురంజివామా kuranji-vāmu. [H. కురింజి =Khorasani.] Same as కురాసాని ఓమము. (q. v.)

కురంటకమా kurantakamu. [Skt.] n. Yellow amaranth. పచ్చ పెద్దగోరంట, పచ్చ ములు గోరంట. See కురువకము.

కురండమా kurandamu. [Skt.] n. Hydrocele. బుడ్డ, అండప్పిడ్డి.

కురకుర kura-kura. [Tel.] adj. Small. అల్పము.

కురగలి kuragali. [Tel.] n. Nearness. సమీపము. కురగట adj. Near, close, by. "కుర గటకేటగలగాచి కొంపకనలయున్." P. i. 160. కురగటి neighbouring. Same as కురంగలి.

కురచ See కురుచ.

కురమ See కురుమ.

కురరమా kuraramu. [Skt.] n. An osprey: లకుముకిపిట్ట, కృష్ణలో హితచంచురణ కలహంస, పైన్నడవులుగు.

కురవకమా kuravakamu. [Skt.] n. The crimson amaranth. పుట్టికొక్క, వసంత కడిమి, ఎర్రతూలపెద్దగోరంట.

కురాడమా, కురాశమా kuradamu. [Skt.] n. An awning or canopy. మేలుకట్టు, చప్పరము. "చేర్చుకురాశమర గలగు చిల్కకొళ్ళదనర్చి పట్టెచేదీర్చినతూగుసాము." H. iii. 119.

కురాసానికీమమా or కురంజివామా kurasani-ōmamu. [from "Khorasan."] n. Black henbane. Ligusticum ajwaen. నల్లకీమము.

కురింజి kurinja. [Tel.] n. The plant called Asclepias Vomitoria.

కురిండి kurinji. [H.] n. Corundum stone. కురువిందము.

కురిచి kurichi. [H. from Tel. కూరుచుండు.] n. A chair. కుర్చీ.

కురిడి kuridi. [Tel.] n. A dried cocoanut. లోపలిసిరింకినకొబ్బరి.

కురిమిడి kurimidi. [Tel.] n. A bank, dam or embankment. గనిమ, కట్ట.

కురియు kuriyu. [Tel.] v. n. To rain, to fall, as dew. వానకురియుచున్నది it is raining.

కురియు or కురిపించు or కురియించు kurip-intsu. v. a. To shower, to cause to rain. వర్షించు. పువ్వులవానకురిపించి they showered down flowers. నిప్పులు కురిపించు to rain coals, i. e., be wroth.

కురు kuru. [Tel. from కురుచే.] adj. Small, little, short. పొట్టి. కురువెంట్రుకలు short hair. కురువపువ్వులు small sesamum seed. కురుమాపు slightly soiled. కురుమాపుచీర a rumpled or soiled garment.

"పారిపారితనపట్టు పుట్టంబుడిచి కురుమాపుమానిన కొకయున్." Saranga. 204.

కురుకు kuruku. [Tel.] n. A heap, a pile. పోగు, కుప్ప. "చేరాకలిసరిమురింబెంకి నరికి కురు కులుపెట్టిన మృణాళంబులనొప్పు." M. IV. iii. 227. "మ|| విగణాదెక్కరభంబులొక్కమొగి నురింసారెకుండాలమర తరువై వ్రాతెకురంగమా వయన సంఘానంబులింతరై కురుకుర గట్టెభటాం గకంబులు." M. VII. iv. 76.

కురుచ or కురుచ kurutsa. [Tel.] adj. Little, short, stumpy, diminutive, dwarfish. కురుచే n. A sort of war dance : సాధనభేద మైననాట్యము, సామభేదము. కురుచవేల్పు kurutsa-velpu. n. The "stumpy god," Gaṇēsa. కురుచపడు kurutsa-padu. v. n. To become short, to be diminished. తగ్గు. See. కురు.

కురుజు kuruju. [Tel.] n. A hawk. జేగ. Honey మధువు. జోన్ను. A perpendicular post or prop by which a short beam is raised upon larger ones in a pent roof మూలముమీదిగుడ్డ, ఇంటి శిథిలకండ నిలుపుగానం

చిన చిన్నకర్ర. "అలపేరువునువోలి యందంద నందమై కురుజాలు పేరువులో కొమరు మిగుల." N. viii. 228. కురుజాతేనా virgin honey, the sweetest honey, జంటిలేనా "కురుజాతే నయకాది కుసుమరసము" T. iii. 64. కురుజా తెలవాకు a fresh light coloured betel leaf.

కురుత kuruta. [Tel.] n. A fish. Sparus Spinifer. Russell, plate 101.

కురువ, కురుము or కురవము kurupa. [Tel.] n. Long wool. కురువగొర్రె or కురువగొర్రె a sheep with long wool. కురువవాండ్లు, కురువగొల్ల or కురువగొల్ల a caste of shepherds who weave blankets.

కురువంది kuru-pandi. [Tel. కురు=short.] n. The Indian Chevrotain or Mouse Deer, Tragulus neminna. (F. B. I.)

కురుపు kurupu. [Tel.] n. A boil or sore. క్రూము. Raining, showering. మొన్నకురిసి నడకరుపు that was indeed a shower.

కురుమట్టము kuru-mattamu. [Tel. కురు=short.] adj. Short. పాటి. Obedient, humble విషయములు.

"క" మరుగుమనులుకుచుదిరిడె గురుమట్టపుపాటినిదగు కొంతనఱింపెన్." భాగ. viii.

కురుమాడు kuru-mādu. [Tel.] n. The gable end of a house. ఇంటిమాలకప్పు. కురుమాడు దింపు to extend the gable end of a roof.

కురులు kurulu. [Tel.] n. A curl or lock of hair. ముంగురులు=ముందుకురులు. Hair పెం ద్రుకలు.

కురువ kuruva. [Tel. కురు=small.] n. A foot path over a hill. కొండమొదికారిదోవ.

కురువందము kuruvindamu. [Skt.] n. The stone called Corundum. A ruby కంపు. A kind of grass కుంకణి. A small shrub named Abrus precatorius or Gaetnera racemosa. Roxb. ii. 368. మాధవీలత.

కురువు kuruvu. [Tel.] n. The thigh. పెంకొడ, కొడ.

కురువేరు kuru-veṛu. [Tel. కురు=కురులు.] n. A plant, Andropogon muricatum. Roxb. i. 265.

కురుక్షేత్రము kuru-kshêtram. [Skt.] n. The battle field of the కురు race. Proverbially, a great slaughter, a sanguinary conflict, a battle-royal.

కురువము ku-rūpamu. [Skt. కు=కల్పిత.] n. Ugliness, deformity. కురుపి an ugly or deformed person. వికారముగానండేవాడు.

కుర్కూరము kurkuru. [Skt.] n. A dog. కుక్క.

కుర్దనము kurdanamu. [Skt.] n. Sport, play. క్రీడ.

కుర్రు kurra. [Tel. connected with కురు.] adj. Small, young, little, short. కుర్రపేండ్లుకలు short hair, కుర్రపోటు a little thrust or shove. కుర్రు kurra. n. A young one. A child, a boy చిడ్డడు, శిశువు. బాలుడు. A young male buffalo. కోడెయనుపోతు. కుర్రడు or కుర్రవాడు kurradu. n. A young lad.

కుర్రి kurri. [Tel.] n. A milking cow, a heifer. పాడియావు. "పెడమరించియతనిదొడుగక యావులిమ్మక్కయ్యభంగి కుర్రిమొది కురికి మనుదోపు డిప్పును గామనందిని పెగసిపట్టి యప్పుగేండ్లు పగిది." G. X. 57.

కుర్లు kurru. [Tel.] v. n. To cry or yell. కూయు. To groan, draw a deep breath.

కులంగి kulangi. [Tel.] n. The Common Crane, Grus communis. (F. B. I.)

కులము kulamu. [Skt.] n. A caste, class or tribe తెగ. A genus or tribe of animals జాతి. Family. People. Rank. వంశము. బాలికాకులము girls (generically considered.) కులక్రమాగతము hereditary. కులక మా kulakamu. n. Protraction of the government of the verb through several connected stanzas, contrary to the practice of closing the sense with each verse. ఒక క్రియతో ముగియు పద్యములసమాహము.

కులకాంత kula-kānta. n. An honourable wife. కులకాయకము kula-kāyakamu. n. The trade of one's caste : one's family business. కులజుడు kulajudu. n. One of good caste or honourable descent. కులట kulata. n. An adulteress. జారక్రీ. కుల ధర్మము kula-dharmamu. n. A practice or observance peculiar to a tribe or family ; duty peculiar to a caste or race. A caste rule. కులపర్వతము kula-parvatamu. n. One of the principal mountains, which are మహేంద్రము, మలయము, సహ్యాము, శ్రీశైలములము, గంధమాదనము, వింధ్యము, పారియాత్రము. ప్రధాన ధర్మము. కులపాలిక kula-pālika. n. A girl given away in marriage by her parents తల్లిదండ్రులచేనిచ్చి పెండ్లిచేయబడినస్త్రీ. కులవతి or కులస్థురాలు kula-vati. n. A woman of one's own caste. ఆమె నా కులవతికారు she is not of my caste. కులవిద్య kula-vidya. n. The science or knowledge peculiar to one's caste. కులసతి, కులస్త్రీ kula-sati. n. An honourable wife. కులస్థుడు kulasthudu. n. A man of the same caste. పదిమంది కులస్థులు neighbours, people of one's caste. కులస్థురాలు a woman of one's own caste. కులహినుడు kula-hinudu. n. An outcaste. కులాచారము kulā-chāramu. n. The proper duty or profession of a caste or family.

కులాయము kulāyam. [Skt.] n. A nest. పక్షిగుడు.

కులాలుడు kulāludu. [Skt.] n. A potter. కుప్పరవాడు.

కులాసా or ఖులాసా kulāsa. [H.] n. Happiness, felicity.

కులిశము kulīsamu. [Skt.] n. A thunder-bolt. వజ్రాయుధము.

కులీనుడు kulīnudu. [Skt.] adj. Noble by birth. మంచికులమునందు పుట్టినవాడు.

కులుకరింపు kulukar-intsu. [Tel.] v. n. To expand, to bloom, to grow. విజృంభించు.

"కమనీయన్ క్రోనా నాదంబులు కులకరించుచు." Vasu. iv. 36.

కులుకు kuluku. [Tel.] v. n. To move gracefully. To put on pretty airs, or attitudinize. To play tricks. To bloom. To be melodious. శృంగారముగా కురులు. పారావతంబుకలికడిపలుకులు the melodious notes of the dove. కులుకువువ్వలు beautiful flowers. ఏమికులుకుతుంది how pretty she is! కరుణారసము కులుకుకన్నులు eyes beaming with kindness, or bright with affection. కులికిన pert, saucy. కులుకు v. a. To move, or shake. To rub over పూయు. To pour or sprinkle పోయు, వేయు. n. Grace, elegance, charm, loveliness. Harmony in music, శృంగారచేష్ట, శృంగారపుకుదిరిక, ఒర్రుగ్రము, విలాసము. కులుకులాడి a belle, a pretty woman ఒర్రుగ్రకత్తె. కులుకు adj. Fine, pretty, graceful. Harmonious, melodious. సాగపైన.

కులుత్తము or కుశుత్తము kuluthamu. [Skt.] n. The pulse called horse gram. ఉలవలు.

కులుపురాయి kulupu-rāyi. [Tel.] n. A kind of gem. రాజానర్తము. "నీలపుగులుపు చెక్కిన మేలపసిండి ముద్దులుండెను." Paṇḍim. i. 10.

కుల్య kulya. [Skt.] n. A canal, a rivulet. కాలువ. A water course. నీళ్లుపోయేక్రోవి.

కుల్యుడు kulyudu. [Skt.] n. An honourable man. గౌరవింపదగినమనుష్యుడు.

కుల్లిమి, కుల్లిమిపాము, కుల్లెము or కుల్లెం పాము kullimi. [Tel.] n. A sort of eel. కుల్లెము.

కుళారు, కుళ్లారు, కుళ్లారు, కుళాయి, కుళ్లాయి or కులాయి kulaya. [H.] n. A little cap. చిన్నటోపి.

కుళింగము kulingamu. [Skt.] n. A sparrow : a crow. చటకము, నాయకము. The forktailed shrike. W.

కుళీరము kulīramu. [Skt.] n. A crab. కర్కటకము, ఎండ్రకాయ.

కుకుపు kulupu. [Tel.] n. A stone set in a ring. ఉండరమనకు చాదిగడు విశాలమగు మణి విశేషము.

కుళ్లగిండు kulla-gintsu. [Tel.] v. a. To loosen or dibble (the earth) : to stir (as the fire.)

కుళ్లాయి Same as కూాయి.

కుళ్లు or కుళ్లు kullu. [Tel.] v. n. To rot, decay, fret away, become putrid. To pine or rot with envy. నీ అద్దప్తము కుళ్లినది you are very lucky. కుళ్లిపోయిన rotten, putrid. మనబువ్వగుళ్లును grieving, sorrowing.

కువ Same as కువ్వ. (q. v.)

కువకువ kura-kura. [Tel.] adv. (Anuk) Trillingly, warblingly.

కువలము kuvalamu. [Skt.] n. A lily. కలవ.

కువలయము ku-valayamu. [Skt.] n. A water lily, or lotus. కలవ. The earth భూమండలము. కువలయాక్షి fair eyed, having eyes bright as lilies.

కువాడము, కువ్వాడము or కువాళము kuvadamu. [Tel.] n. A cloth cover over a carriage. బుకా. Hypocrisy, double dealing కపటము, "నీకువాడమ్మలన్నియు దెలుసువాకు." HD. 1902.

కువిందుడు kuvindudu. [Skt.] n. A weaver. సారెవాడు.

కువిచిలు kuvichilu. [Tel.] n. A kind of saucepan. పాత్రె సామగ్రులలో ఒకటి. H. v. 13.

కువేణి kuvēni. [Skt.] n. A fisherman's basket. చేపలనుపట్టివేయుబట్టె.

కువ్వ or కువ kurva. [Tel.] n. A heap. Also a subterraneous granary. పాఠం.

కుశంక ku-shanka. [Skt. కు=కుత్సిత.] n. A false objection, an empty cavil. కుత్సితపు శంక.

కుశమా kusamu. [Skt.] n. A sort of grass which is used in many solemn and religious observances by the Brahmins : hence called sacrificial grass. Poa Cynosuroides. దర్ప. plu. కుశలు. కుశాక్షబుద్ధి a wit as sharp as the point of a blade of grass.

కుశలము kuśalamu. [Skt.] n. Well being, happiness. క్షేమము. కుశలప్రశ్నలడిగిరి they asked him regarding his welfare. adj. Skilful, conversant, expert, clever. నేర్పరి. కుశలత kuśalata. n. Cleverness, ability; eloquence. Wellbeing.

కుశాలు kuśālu. [H.] n. Gladness; excessive joy. ఆరిసంతోషము.

కుశిని kusini. [Fr.] n. A kitchen, cook-room. వంటయిల్లు, పడమటిల్లు. కుశినివాడు a cook వంటవాడు.

కుశీలపుడు ku-śilarudu. [Skt.] n. An itinerant dancer, an actor. నానాదేశసంచార కుశైల సట్టపుడు.

కుశేషయము kuśe-śayamu. [Skt.] n. A lotus. శామరి, పద్మము.

కుషీ or కుషి kushi. [H.] n. Pleasure, will. ఇష్టము.

కుష్ఠము or కుష్ఠాగము kushthamu. [Skt.] n. Leprosy.

కుసంధి ku-sandhi. [Skt. కు=కుత్సిత.] n. Narrowness, a narrow space. కుసంధియైన adj. Crowded, thickset as houses, restricted or contracted as space. కుసంధిగా adv. Narrowly.

కుసి kusi. [Tel.] n. A joint in carpentry. మంచపు పట్టెలకుసి. "కుశిని వ్వదింకయకుసుల్లె విరుగును." Vēma. 247.

కుసిగుంపులు kusi-gumpulu. [Tel.] n. Trouble, pain. శ్రమము, బాధ. కుసిగుంపుల తెట్టు v. a. To plague or tease. రిచ్చలతెట్టు or శ్రమ తెట్టు. "కుసిరట్టుచేసి కొలువకి చాలునన్న కుసిగుంపుల తెట్టి నిధింపజూచు." P. i. 435.

కుసిలించు kusilintsu. [Tel.] v. n. To sulk, to be discontented. అశృష్టిచే దుఃఖించు. కుసి లింత. n. Grief caused by discontent sulkiness. అశృష్టిచే దుఃఖించుట.

కుసివము kusidamu. [Skt.] n. Usury. అన్యాయమైన వడ్డీ. Living on the interest got by lending out money వడ్డీకిచ్చి జీవనముచేయుట. కుసివిడుడు or కుసిడుడు kusidikudu. n. A usurer. అన్యాయమైన వడ్డీతీసేవాడు.

కుసుంబాపువ్వు kusumbā-puvvu. [from Skt. కుసుంభము.] n. The safflower: Carthamus tinctorius (Watte).

కుసుము kusuma. [Tel.] n. Name of a flowering plant. A kind of grain, a kind of fine rice, సస్యవిశేషము, ధాన్యవిశేషము. Also, the safflower కుసుంభపువ్వుము.

కుసుముము kusumamu. [Skt.] n. A kind of grain. ధాన్యవిశేషము. A flower in general. The safflower. Rose colour. కుసుముమ్మె. కుసుమగంధి kusuma-gandhi. n. 'Flora,'

A poetical word for woman. కుసుమనానె oil made from the seeds of the safflower. కుసుమరోగము kusuma-rōgamu. n. A disease connected with menstruation. శ్వేత కుసుమ రోగము the disease called whites. Leucorrhœa. ఎర్రకుసుమరోగము Menorrhagia. కుసుమాస్త్రుడు kusumāstrudu. n. The god of flowery shafts, Cupid. కుసుమించు kusum-intsu. v. n. To flower. కుసుమేశువు kusumēshuvu. n. The god of flowery arrows, Cupid, వస్త్రభుడు.

కుసులు kusulu. [Tel.] n. Plural of కుసి. (q. v.) కుసుళ్లు kusullu. n. A gold armlet worn on the upper arm. "సంజిటినరువంకి సొండువైడి కుసుళ్లనందింబుజెందురు ద్రాక్షిపూస." Sūca. ii. 42.

కుసులము kusilamu. [Skt.] n. A granary. పాలక, ధాన్యముంచుగడకె.

కుస్మతి kusriti. [Skt.] n. Guile, craft. కపట భావము.

కుస్మరించు kustarintsu. [Tel.] v. a. To fondle, cajole, gull, make much of. బుజ్జరించు, ఊడించు. To pacify సమాధానపరుచు. To arrange సరించు. To pat తేచు.

కుస్తుభుడు kustubhudu. [Skt.] n. The sea. సముద్రము.

కుహకము kuhakamu. [Skt.] n. Juggling, deception, sleight of hand. మోసము. "కుహకమెడతెగకను కురురులేడు" Vēma. 1349. కుహకీ kuhaki. n. A hypocrite, a cheat.

కుహన kuhana. [Skt.] n. Delusion, deception. మాయ. కుహనాకురంగము the fairy hind.

కుహరము kuharamu. [Skt.] n. A cave. గుహ. A hole తెట్టెము.

కుహళి kuhali. [Skt.] n. A bunch of areca nuts. పోక పొత్తి "కుహళి విగళన్నె వికోరకావగుల్." Parij. iii. 100.

కుహికుహి kuhlī-kuhi. [Tel.] n. The groaning or whistling sound of reeds. గారితెరిల్లెలో కలిగే ద్వని. "తవరఘనకాస కుహి కుహిధ్వనలవలన." K. P. 392.

కుహుకుహువు, కుహుకుహుత్కారము, కుహువు or కుహూత్కారము kuhukuhuvu. [Skt.] n. The cry of the Indian cuckoo. కోకిలధ్వని.

కుక kū

కు or కూక kū. [Tel.] n. A cry, a shout. అరుపు. కూక పెట్టు or కూకవేయు to call, to shout. కూకలు scolding, sharp remarks, reprehension, reprimand. కూకలు పెట్టు or కూకలువేయు to reprimand, to blame, to chide, to find fault with, to send one away roughly.

కుకటి kūkaṭi. [Tel.] n. Curls, ringlets. పిల్లజుట్టు. adj. chief. ప్రధానము. కూకటి మూగ kūkaṭi-mūga. n. The Indian Roller or the forktailed shrike. పాలపిట్ట. కూకటివేరు kūkaṭi-vēru. n. The tap

root, that from which others shoot out. కుంకటివేరు. "రాజవంశము" కూకటివేళ్లతో తెలిసి." Jai. i. 72.

కూకరింతు kūkar-intsu. [Tel.] v. n. To scold, or reprimand. కూకలుపెట్టు. "కేచివారినికూకరించిపోవు." Satya Bhāma. iv. 58.

కూకి or కూకీ kūki. [Tel.] n. A dove. కూకిరవము kūki-ravamu. n. Cooing, the voice of doves, murmuring notes. Satyab. i. 5.

కూకు kūku. [Tel. for కుంకు.] n. To set (as the sun or moon.) క్రుంకు. పొద్దుకూకినది the sun has set. పొద్దుకూకేవేళకు by sunset.

కూకుండు kūkundu. [Tel. for కూర్కుండు.] v. n. To sit down, to be seated.

కూకుడుగువ్వ kūkudu-gurra. [Tel.] n. The Indian Hoopoe, Upupu indica (F. B. I.)

కూకుడువత్తి kūkudu-vatti. [Tel.] n. Gossamer. కూకుడువత్తులయ్యె it was driven away like gossamer, i. e., piecemeal, bit by bit. నీనూకలు, తుత్తుమురు. "కుంభిరదప్రసాదముల కూకుడువత్తులువైనమిన్ను విశ్వంభరనూలనా" P. i. 50. See also L. iii. 139. and P. ii. 104.

కూకుడువము kūkudamu. [Skt.] n. Bestowing a daughter in marriage. సాలంకృతకన్యాదానము. కూకుడుడు kūkududu. n. He who bestows a girl in marriage. సాలంకృతకన్యాదానముచేయువాడు.

కూకురుగుండంగి kūkuru-gundangi. [Tel.] n. The bird called the Gallinule or the Cuckoo. దాత్యాహము.

కూకేము kūtsamu. [Tel.] n. A pillar, post, prop. క్షంభము.

కూచి kūchi. [Tel.] adj. Sharp, sharp pointed. వాడివైన. కూచివేము kūchi-chēyu. v. n. To march as an army. దండు ప్రయాణము. కూచిమరము kūchi-marāmu. [Tel.] n. Name of a sect among the Satānis. సాతానలలో నాకమరము.

కూచిమారము kūchi-marāmu. [Tel.] n. Nonsense, mere conceits, lewdness.

పోకిరించుము. "కుటిలకుచ్చితములు కూచిమారములు, మటుమాకుతనములు, మందుమాకులను." L. vii. 278. కూచిమారము kūchi-marāmu. n. A lewd man.

కూజో kūza. [H.] n. A gogget or earthen water bottle.

కూట kūṭa. [Skt.] adj. False, fictitious.

కూటపాకలము kūṭapākalamu. [Skt.] n. A fever, as a disease which attacks elephants. పితృజ్వరము. ఏనుగులకువచ్చే ఒక జ్వరము. A kiln. "ఎవ్వనికోదలు పీనదుర్జనమదేభ పరంపరలకు కూటపాకలంబు." Vedānta. Rās. i. 16.

కూటబెట్టు kūṭa-bettu. [Tel.] n. A sort of serpent. "బాతివాగులనుర్లుపెంజరలను నర్తిపెంజరిలను, కూటబెట్టులు చిల్వనదియలదామలు" G. viii. 101.

కూటము kūṭami. [Tel. from కూడు.] n. Union, meeting: association. సాంగత్యము. కూడిక society. Criminal connection.

కూటము or కూటాము kūṭamu. [Tel. from కూడు.] n. An assembly, or court. A hall. కొలువుకూటము, ఘోషణి. కూటము kūṭamu. [Skt.] n. The peak or top of a hill. కొండకొమ్మ. A heap of grain. ప్రోగు. Fraud, trick. కపటము. Conspiracy. కుట్ర. కూట హర్త్యము kūṭa-harmyam. n. The hall of audience. రాజనగరలో లక్ష్మీవిలాసము అనే కూటము. "హరిహరయమణి వలయకూట హర్త్య విహారీ" Manu. iii. 177. కూటస్థానము kūṭa-sthānam. n. A focus, centre, place of meeting. See కూటము. కూటముత్యము n. A dead pearl: meaning one without brilliancy. Also, an artificial pearl. ననుష్యులచేత చేయబడుటకై ఒకవిధమైన ముత్యము. కూటసాక్ష్యము kūṭa-sākshyam. n. False evidence.

కూటి kūṭi. [Tel.] Genitive of కూడు food. కూటినీళ్లు kūṭi-nilla. n. Sour water. Water in which boiled rice has been steeped.

కూటువ or కూటువు kūṭuva. [Tel. from కూడు.] n. A crowd. గుంపు. A heap ప్రోగు. A host, an army. కూటువసరులు kūṭuvasarulu. n. A number of necklaces. "కాటుకచెదరి కన్నులనీరుజారు, కూటువసరులు చిక్కయడను పాములు జనిలిచునెప్పుడు సరికూలిచెదర. Padma. iii. 21.

కూడ, కూడన or కూడా kūḍa. [Tel. from కూడు.] adv. Together, also, likewise, too, even. సహితము. నీళ్లుకూడ అయ్యెరు they do not give even water. అతనితోకూడ together with him.

కూడు kūḍu. [Tel.] v. n. To be fit. తగు. To unite చేరు. To be possible. To accrue, be amassed, gained, acquired, come to hand. To agree, be united. v. a. To meet. To add or sum up. ఇందుతో కూడినవి a matter connected herewith. వొచ్చికూడినచ్చిరి they came in a mob. ఇదియును కూడక పోయిన and if this be out of the question. ఇది కూడకుంటే if this is impracticable. అక్కడికి రాకూడక as I could not go there. వారు నోచ్చెకూడలేదు they could not say a word. కూడలి kūḍali. adj. Unsuitable, improper. కూడబడు kūḍabadu v. n. To meet, unite చేరు. కూడబెట్టు kūḍa-bettu. v. a. To collect. చేర్చు. To save as money. కూడవి kūḍami. n. Impossibility. కూడముట్టు kūḍa-muttu. v. t. To run after తరుముకొనిపోవు, to overtake or come up with కలిసికొను. కూడలి kūḍali. n. Joining, meeting. కూడలిపట్టు a place of meeting. కూడలివారి kūḍali-dāri. n. The place where various roads meet. కూడలిరాము kūḍali-rāyi. n. A corner stone. కూడలివాలు kūḍali-rāyi. n. The gable end of a house. రెండువంచలుచేరిన మూలమునను నీటివార. కూడిక kūḍika. n. Junction, చేరిక. Collocation, juxtaposition. Saving, frugality. Partnership. కూడికనాండ్లు partners in merchandise పాలికావులు (Vizag.) కూడుకోన kudu-konu. v. a. To

associate with, to unite. కూడుదల kūḍudala. n. Gain, profit. లాభము.

కూడు kūḍu. [Tel. from కూడు to eat or enjoy.] n. Food, victuals, boiled rice, అన్నము. The pith inside a palm tree: infi. కూటి. plu. కూట్లు. viands, dishes. పుట్టకూడు the red earth in the heart of a white ant hill, which contains the eggs. వానికి కూటికలేదు he has not bread to eat. కూటిచేదలు the indigent: those who have no food.

కూణలమ్మ kūṇalamma. n. The name of a village goddess. కూణలమ్మకొక a sort of petticoat.

కూత kūṭa. [Tel. from కూయు.] n. A cry కేక. కూతకైదువు a conchshell శంఖము. కూతనేల, కూతపట్టు or కూతవేలు kūṭa-nīla. n. A distance of two miles. కోసునేల. See కూయు.

కూతురు or కూతు kūṭuru. [Tel.] n. A daughter. అడకూతురు a woman, a female. పెండ్లికూతురు a bride.

కూతురుబుడమ kūṭuru-budama. [Tel.] n. A plant, Bryonia Scabra. See బుడమ. Ainslie. ii. 144.

కూన kūna. [Tel.] n. A young one, an infant. పిల్ల, బిడ్డ. The cub of an animal. కూనగుంట a small hole చిన్నపట్లము. కూనరాగము kūna-rāgamu. n. Whimpering; squeaking. కూనరోగము kūna-rōgamu. n. Ophthalmia or country sore eyes. కండ్లలోపెరిగినకూనలు fleshy excrescencies in the eyes.

కూనీ or భూనీ kūṇī. [H.] n. Murder. నరహత్య, హత్య.

కూనకము kūṇakamu. [Skt.] n. The mast of a vessel. ఒడకంబము. A leather oil vessel. చేరిసిద్దె. The hollow on the loins. పిరిదిమిదిగుంట.

కూనము kūṇamu. [Skt.] n. A pit, well, or hole. నయ్యి, చెలము. An orifice. యనకూనము hell. స్తరకూనము the vulva. లోమ

కూటా a pore in the skin. తోమలోను కూటాను విచారించుట to examine bit by bit, or minutely.

కూటారము kūṭāramu. [Skt.] n. The ocean. సముద్రము.

కూపెట్టు kū-ṭettu. [Tel.] v. n. To howl, cry, wail అరచు, మొర పెట్టు. A vi. 93.

కూబరము kūbaramu. [Skt.] n. The pole of a carriage connecting the body with the yoke. కొనకర్ర. adj. Fine. మనోజ్ఞము.

కూయి క్యు. [Tel. from కూ anuk] v. n. To cry, exclaim, to make noise. To clamour, yell. To bark, bray, crow, mew, croak, call, sing, shriek, hoot, as an owl. అరచు. క్యాయి క్యు. n. A cry. కూత, మొర. Protection. రక్షణము.

“పనులకు గూయిగా జనియె బాపడు” భార. విరా. v.

కూర కూర. [Tel.] n. A herb, herbs, vegetables, garden stuff. A mess of food, curry even including flesh. అకుకురలు salads or leafy vegetables. కాయగూరలు or కూరగాయలు herbs that bear a fruit or pod, such as beans, peas, brinjals, melons &c. కూరవార herbs and so forth. కూరప సుపు saffron which is added to curries. కూరకుపురుగు the canker worm that destroys herbs.

కూరట కూరట. [Tel.] n. Rolling on the ground. పొరలడము.

కూరము కూరము. [Skt.] n. Food, cooked food, అన్నము, వంటకము.

కూరముక్కు కూరముక్కు. [Tel.] n. A sort of fish.

కూరాడు కూర-ādu. [Tel.] n. Vinegar made from rice. కాచికర్ర.

కూరింపు కూరింపు. [Tel. from కూరు.] v. n. To cause to cram, thrust or choke.

కూరితి or కూర్తి కూరితి. [Tel.] a. Postposition. Concerning. Same as గూర్తి or గురించి.

కూరిమి or కూర్తి కూరిమి. [Tel.] n. Love, charity. ప్రేమ. Friendship, చెరిమి, స్నేహము.

కూరు కూరు. [Tel.] v. n. To come on, as sleep, or thirst. కలగు. To collect, as sand in a drain. చేకూరు to accrue or be gained, to happen (as fear) ప్రాప్తమగు, సంభవించు. v. a. To fill, to stuff. To load (a gun), to fill or collect. కూరువు or కూర్వు కూరు. n. The ribs of a ship or boat. Also in carpentry, a bent piece of wood. ఓడకూర్పునకువేసే వంకర కొయ్య.

కూరుకు or కూర్కు కూరుకు. [Tel.] v. n. To slumber, doze or sink in sleep. నిద్రించు. నా కన్నులు కూరుకుపోతివి my eyes are closing, I am dropping asleep. n. Sinking to sleep, slumber, dozing. నిద్ర. “కూర్కుల్ కూర్కునెక్కా.” R. iii. 93. కూర్కుడు to drop asleep. నిద్రించు.

కూరుకొను or కూరుకొనిపోవు కూరు-konu. [Tel.] v. n. To enter. చొచ్చు. To sink, to be choked. To stuff త్రుక్క. ఇసుకలో నా కాలు కూరుకొనిపోయినది my foot sank in the sand. కాలవ యనుక చేత కూరుకొనిపోయినది the channel is choked with sand.

కూరుచు See కూర్పు.

కూరుచుండు See కూర్పుండు.

కూర్చము కూర్చము. [Skt.] n. A tuft of hair or grass. The beard గడ్డము, చాడి. A. vi. 21. 94. The top of the nose, being the place where the eyebrows meet. కనుబొమలనడుమ. వరాహకూర్చము a tuft, a brush.

కూర్చి See కూరించి.

కూర్చిక కూర్చిక. [Skt.] n. A brush. చిత్రము ప్రాసే కూరిక.

కూర్పుండు or కూరుచుండు కూర్పుండు. [Tel.] v. n. To sit, sit down, be seated. కూర్పుండ బెట్టు కూర్పుండు. v. a. To seat, make one sit down. కూర్పుండబడు to sit కూర్పుండు.

“గీ. ఇంత పాపముచేయంగ నెట్టికొండు, రయ్యరాజ్యలోభమున నభిలబంధు, జనులపధియింప దొడగిరినని రథంబు, మీదగూర్పుండబడియె జేయూదికొనుచు.” భార. భీష్మ. i.

కూర్పు కూర్పు. [Tel.] v. a. To join. కలుపు. To accumulate, heap up, assemble, gather. కూడ బెట్టు. To compose or write, put together. సంపుకూర్పు to raise a mob.

కూర్పురము కూర్పరము. [Skt.] n. The elbow. మోచెయ్యి. The knee మోకాలు. A prop, or base అనగా.

కూర్పుంచు కూర్పుంచు. [Tel. from కూర్పు.] v. a. To cause to join, or to cause to sew.

కూర్పు or కూర్పుపు కూర్పు. [Tel.] n. Joining, uniting. బల్లకూర్పు a seam, a stitch. బల్ల కూర్పుగోడ a wooden wall or screen built of boards.

కూర్ము కూర్ము. [Skt.] n. A turtle or tortoise. తాబేలు.

కూర్తి Same as కూరిమి.

కూలము కూలము. [Skt.] n. A bank, shore. దివి. కాలంకమ a river. నది. కాలంకమము the ocean సముద్రము. కాలంకమముగా the whole from first to last. కాలంకమమైన విమర్శ a thorough enquiry. కాలంకమముగా తెలిసికొన్నాడు he understood it thoroughly.

కూలి కూలి. [Tel.] n. Hire, hired labour. Tax పన్ను. కూలికే చేయు to work for hire. కూలి or కూలివాడు, or కూలిమనిషి n. A hired labourer, a workman, a cooly. Plu. కూలిలు కూలివారి కూలి-nāli. n. Drudgery, hired labor (వారి is an Anuk.)

కూలు కూలు. [Tel.] v. n. To fall. పడు. To die చచ్చు. కూలనాకు కూల-āku. v. a. To knock down. కూలబడు కూల-badu. v. n. To fall, to fall down suddenly (a comic word for sitting down.) కూల వేయు కూల-vēyu. v. a. To make one fall, to make one sit down suddenly. కూలుడు

or కూల్పు కూల్పు. v. t. To knock down, kill, overthrow, ruin.

కూళ కూళ. [Tel.] adj. Cruel, vile, wicked. కూరము, కుర్మితము. కూళస్వరము a harsh voice. కూళ or కూళుడు n. A wicked man, a wretch. కుర్మితపురుషుడు. An ignorant man మూఢుడు. “కూళకూళమెచ్చుగూర వంతు విడనాడి.” Vēma. Plu. కూళలు. కూళతనము కూల-tanamu. n. Wickedness, vileness, cruelty. “శ్రేయస్సును జెప్పి ప్రియముతోడ తప్పి, కాకులపను పెట్టుకర్మలన, కుక్కలను నేమి కూళత్వమున్నది.” Vēma.

కూప కూర. [Tel.] n. A heap, a pile. కుప్ప.

కూష్మాండము or కూత్మాండము కూష్మాండు. [Skt.] n. A gourd, or pumpkin. గుప్పడి. A sort of devil or demon. పితాన భేదము.

కూసము కూసము. [Tel.] n. A snake's skin. కుబాసము. A coat or jacket చొక్కాయ.

కూసు కూసు. [Tel.] adj. Low, base, trifling. కూసుమతము a miserable sect, a degraded sect. కూసువిద్య idle studies. A proverb says, అభ్యాసముకూసువిద్య Practice makes every thing easy.

కూహకము కూహకము. [Skt] n. A trick, fraud, semblance. Hypocrisy. Intrigue. adj. Intriguing, fraudulent, deceitful.

కృ kri

కృకము కృకము. [Skt.] n. The vertebrae of the neck, the throat. ముచ్చిలగుంట మొదిబుడిపె, కంఠనాళము.

కృకలాసము కృకలాసము. [Skt.] n. A lizard or chameleon. ఊరకెల్లి, తొండ.

కృకవాకుపు కృకా-vaṅku. [Skt.] n. A cock. కోడి. కృకవాకుపుజుడు కృకా-vaṅku-dhva-judu. n. An epithet of Kumaraswami.

కృకాటిక కృకాటిక. [Skt.] n. The nape back of the neck. వెడతల, మచ్చి.

కృత్రము krichchhramu. [Skt.] n. Pain. బాధ. Sin పాపము. A vow వ్రతము. Money expended as a mortification or penance for sin. సాంతపాదివ్రతము.

కృత్రము kraitamu. [Skt.] n. An act, a thing done. చేయబడ్డది. దైవకృతము an act of God. కృత్రము or కృత్రముగము kraitamu. n. The golden age, the first of the four ages of the world, supposed to consist of 1,728,000 years. కృత్రము kraitamu. adj. Done, made, accomplished. కృత్రకృతుడు he who has attained his desire. ఇష్టాఫీణి కలవాడు. కృత్రాంజలి he who assumes with folded hands a reverential posture before his superiors. అంజలిబంధముకలవాడు. కృత్రాకృత done and not done. కృత్రాన్నయై having bathed. కృత్రమతి a prepared mind or set heart. adv. [Used in Vizag. for కృత్రము.] At present, just now. కృత్ర కము kraitakamu. adj. Artificial, made. మనుష్యులచేత చేయబడినది. Unreal. కృత్రకాత్రి or కృత్రకత్తిలము an artificial hillock. కృత్రక కశీలము a thing made to represent a corpse. కృత్రఘ్నము kraitaghnamu. [from క్షు to kill, destroy.] adj. Ungrateful. కృత్రఘ్నత krita-ghnata. n. Ingratitude. కృత్రఘ్నుడు an ungrateful man చేసినపేలు మచినవాడు. కృత్ర జ్ఞుడు kraitagnyudu. [from జ్ఞ to know, to recognise.] n. A grateful person. చేసిన పేలు తలచువాడు. కృత్రజ్ఞత kraitagnyata. n. Gratitude. కృత్రపదు krita-padu. n. To be done or made. కరించు. "చేవానిమువన చినంగుర పడినకార్యంబులు కృత్రంబాడమునే, దెండంబుగుండు నింతయకాక." M. VIII. i. 232. To be separated విడచుడు. కృత్రహస్తుడు krita-hastudu. n. An unerring marksman సురితప్పకచేయువాడు. A skilful man నేర్పరి. కృత్రాంతుడు kraitantu. n. He who brings to an end. An epithet of Yama. కృత్రార్థత kraitarthata. n. Success. కోరిక యీడేడము. కృత్రార్థుడు kraitarthudu. n. A gainer, one who is successful. కోరిక యీడేరినవాడు, ధన్యుడు.

కృతి kriti. [Skt.] n. An act, an action, doing. చేయుట. Composition, work ప్రబంధము. Dedication. ఈ గ్రంథమును ఆ రాజునకు కృతి యచ్చినాడు he dedicated this book to that king. కృతి kriti. n. A learned, successful, fortunate or skilful man. కృ త్రాగ్రుడు, పండితుడు. నేర్పరి.

కృత్తి kritti. [Skt.] n. A hide or skin. తోలు. కృత్తివాసుడు kyitti-vasudu. n. He whose robe is a hide. A name of Siva.

కృత్తిక krittika. [Skt.] n. The Pleiades.

కృత్య kritya. [Skt.] n. The goddess of death, corresponding to Cotytto, or Diana Taurica or Hecate. సంహారకదేశత. "భాగవ న్నిత్యమై కృత్యచేతంబింప సమకట్టిన." V. P. ii. 312.

కృత్యము kraityamu. [Skt.] n. An act, a deed. పని. క్రూరకృత్యము a cruel act. దైవకృత్యము an act of God. నిత్యకృత్యములు daily duties. గృహకృత్యములు domestic matters.

కృత్రిమము kraitrimamu. [Skt.] n. A trick ; craft, art, chicanery. adj. Artificial, made by art. మనుష్యులచేత చేయబడినది. Seeming, apparent, not real, deceitful. కృత్రిమ మత్స్యము an artificial fish. కృత్రిమమిత్రుడు a false friend ; a hypocritical ally.

కృత్స్నము kraitnamu. [Skt.] adj. All, entire. అంతయు.

కృప kripa. [Skt.] n. Favour, grace, mercy. దయ, కనికరము. కృపచేయు to grant, bestow, favour with.

కృపణుడు kripanudu. [Skt.] n. A vile person, a miser. లాభి, కుత్సితుడు.

కృపాణము kripanamu. [Skt.] n. A sword. కత్తి. కృపాణి kripani. n. A knife, a pair of shears or scissors. కత్తి, కత్తెర, పట్టుకత్తి.

కృపాళువు kripaluvu. [Skt.] adj. Merciful, compassionate. కనికరముగల.

కృష్టిము kripitamu. [Skt.] n. Water. జలము, నీళ్లు.

కృమి krimi. [Skt.] n. A worm : an insect in general. వురుగు, క్రిమి.

కృశము krisamu. [Skt.] adj. Thin, lank, slender, weak, feeble. ఎక్కి, సన్నము. కృశత or కృశత్వము krisata. n. Leanness, thinness. కృశాలి a slender girl.

కృశాపపు krisanuvu. [Skt.] n. Fire. అగ్ని, నిప్పు.

కృశించు krisintsu. [Skt.] v. n. To waste or pine away, to become thin. ఎక్కిపోవు, సన్నయింప. కృశించేము krisinpa-cheyu. v. a. To make thin. కృశించు a slender waist. M. I. iv. 49. కృశించు a slender waisted girl.

కృషి krishi. [Skt.] n. Cultivation, husbandry, agriculture, ploughing, cultivating the soil. సెల్యులు. Labour, exertion ప్రయాసము, శ్రమ. కృషికుడు or కృషి వలుడు krishi-kudu. n. A cultivator, a husbandman. సేద్యకాడు.

కృష్ణము kraitnamu. [Skt.] adj. That which is drawn. ఈడ్చబడినది.

కృష్టి kraitshiti. [Skt.] n. A man of learning. పండితుడు, చదువరి.

కృష్ణము kraitnamu. [Skt.] adj. Black, dark. నల్లని. కృష్ణ or కృష్ణా kraitshna. n. The river Krishna కృష్ణానది. Draupadi ద్రౌపది. కృష్ణ or కృష్ణపక్షము kraitshna. n. The dark fortnight : the wane of the moon. కృష్ణాష్టమి the eighth day after full moon in the month of Sravana (August) when Krishna was born. కృష్ణతామర kraitshna-tamara. n. The flower called Indian reed ; also called మెల్లితామర. Ainslie. ii. 534. కృష్ణదోషము kraitshna-doshamu. n. Typhus fever. కృష్ణ లిలలు kraitshna-lilalu. n. The revels of Krishna. కృష్ణవర్తు kraitshna-vartmu. n. Fire. అగ్ని. కృష్ణవేణి kraitshna-veni. n.

She that has black curls. కృష్ణసర్పము kraitshna-sarpamu. n. A black serpent. కృష్ణసాము a black antelope. నల్లయిల్లి. కృష్ణజానము the hide of the black antelope. కృష్ణుడు Krishna, also a name of Arjuna. విష్ణువు, అర్జునుడు.

కృశరము kraisaramu. [Skt.] n. A dish of rice and pulse. వులము.

కృష్టము kraitshnamu. [Skt.] adj. That which is arranged or settled. ఏర్పాటుచేయబడిన. Short, brief. సంక్ష్రణము.

కె ke

కెం kem. [Tel. in composition, contracted from కెంపు.] adj. Red. కెంపెచి a red lip. కెంపేలు ken-gelu. [కెంపు+కేలు.] n. The palm of the hand, literally the red hand. కెంజేడు ken-zadalu. n. Red hair. కెంబోయి ken-zaya. [కెంపు+చోయి.] n. Red colour. కెంబిచ్చి (కెంపు+చిచ్చి) n. Red lotus. కెంబామర ken-damara. [కెంపు+తామర.] n. The red lotus, the Anaranth of poetry. కెంబూలి ken-duli. [కెంపు+చూలి.] n. Red dust. కెంబొగ ken-doya. [కెంపు+తొగ.] n. The red lotus. ఎర్రకలవ. కెంబొగరూ ken-dogaru. [కెంపు+తొగరూ.] n. A kind of scarlet cloth. BD. iii 106.

కెంపు kempu. [Tel.] n. A ruby. పుష్పరాగము. Redness ఎరుపు. కెంపు the red metal, i.e., copper (used by goldsmiths in this sense.) కెంపులు the red petals of a plantain flower అరిటిపువ్వులోని యిల్లనిముగ్గులు. A. v. 30. కెంపుకంటే kempu-kanti. n. The red-eyed bird, i. e., the black Cuckoo కోయిల. కెంపుగాము the red planet (గాము) i. e., Mars. కెంబట్టు kem-battu. [కెంపు+పట్టు.] n. Red silk.

కెచ్చెలితము kechcheli-tanamu. [Tel.] n. Riotousness. (Pritchett in Romans XIII. 13.) అల్లరి, దొంగి.

కెడ keda. [Tel.] n. A side, direction. పార్శ్వము.

కేవలము *kedayalu*. [Tel.] v. n. To fall, to die. కూలు, పడు, చచ్చు. "కడనీవగిసెల," అనగా విరిగిపోయిన గాఢముకల్లు. A. vi. 12. "పేర రమనవేననాటివతోరంబగు నారసమునద్రుల్లికడ నక." M. VIII. iii. 42. **కేవలపు** *kedapu*. v. a. To throw down. పడజేయు. To cast off, put aside, push away. క్రోయు. To kill చంపు. "నిర్మూలంబుకశక్తులకాడపి." ద్వా. viii. 57. **కేవలపు** *kedavu*. n. A fall. పడుట.

కేవలముపూర్ర *kettalamu-sorra*. [Tel.] n. A plant, *Galeocerdo rayneri*.

కేవలము *kennadi*. [Tel.] n. The Sambar or Rusa Deer, *Cervus unicolor*.

కేవలము *kerakottu*. [Tel.] v. n. To chirp. కంకలకాయ.

కేవలము *keralu*. [Tel.] n. To be enraged, to cry out from alarm. కోపించు, రేగు, బొబ్బరిడు. To exceed అతిశయించు, విబృంభించు. To cry as a bird. కూయు.

"గీ. ప్రమదమునదేలురెలుగెరిపాడువోట, కాలకలనంగకాస్త్రమున చదువువోట, గీరకలకంఠములు క్రొవ్వికెరలువోట, బావురములరజంబులచలువోట." ద్వా. iii.

కేవలము or **కేరలుము** or **కేరలుపు** *keralintu*. v. a. To make angry, to enrage, to stir up. తెను, కోపింపజేయు, కలలజేయు. "ననుగెరింపనాళికభవుడో." L. XIII. 158.

"పాదపాతులుపరిపూరింపడబదిపి, కొనుచుబర తెంచెదర్చుతమునకెల్లి, యోసరించిన భ్రాతృవ్యయగళమునకు దోడుపాటాపు." BRY. 101.

కేరలియాడు *kerali-yadu*. v. n. To dance with pride. చెలరేగు. **కేరలుపాడుము** *keralu-podutalu*. v. n. To be proud. వర్జిల్లు, విబృంభించు.

కేలము Same as కెలము. (q. v.)

కేలము or **కేలము** *kelaku*. [Tel.] n. A side, part, quarter. దిక్కు. అకలనగా towards that side. Plu. కెలకులు.

కేలము *kelayu*. [Tel.] v. n. To be arrogant. విబృంభించు.

"ద్వి. కెలయుచునునీ కెక్కించుకొనెడు కులజాండురమదానకొనియాడుకొనునె." రా. అర. కాం.

కేలపు *kelavu*. [Tel.] n. Amorous desire. సంభోగచ్ఛ.

"క. పలువురకొకభామినిపై దలపును సెకనారసతికి దగబలువురపై వలపును మృగవిహగాదుల కెలపురసాభాసమయ్యెడితి నెట్లన్నన్." కా. iii.

కేలస or **కేలసము** *kelasa*. [Tel. and Kan.] n. Business, work. పని, ఆకృర.

"చుట్టమనై భుజాబలముసాంపున నీకెలసంబులెచ్చెదన్." M. III. v. 241.

కేలుకు or **కేలకు** *keluku*. [Tel.] v. a. To stir up, dig up or loosen earth. To scratch. మాని పోయినపుండ్లు మరలకెరికినట్లు this is merely stirring an old quarrel, opening a healed sore. "ఇందులకుంబొందుపడు ప్రతుష్టైంబుల వీనిం గెలంకినబుద్ధివోభంబుగాక." A. vi. 47. To dig up పెల్లగించు. "కోలలగెలికిన గుణములు గల వె." Pal. 27. **కేల్లగించు** *kella-gintu*. v. t. To dig up. పెల్లగించు. To rake up, to irritate, to exasperate కేచు.

కేల్లువారు *helluvāru*. [Tel.] v. n. To rejoice. To rush. "నిఘంటు బాణహతంబునేనీ జే, గప్పెకరాలి నూతుడు దెగక హరులోటరి కెల్లువారుగక." M. VII. iv. 114. "కెలకులబిన్నుచు కెల్లువారు చును." BD. v. 961.

కేళుకు or **కేళాకు** or **కేళాకు** See కేళాకు.

కేళపు *kelavu*. [Tel.] n. Distance. దూరము. "అనుపాదైంకేళపులయూర్లకంకి." Manu. v. 28.

కేళ్లు or **కేళ్లన** *kellu*. [Tel.] adv. (Anuk.) Slapdash. కేళ్లముకు to gambol. "కేళ్లకెమల సెలగలు మల్లడిగొనిరంకెలిడియె మదన్మనభంబుర్." Padma. vii. 243. B v. 7.

కేవలము *kevvuna*. [Tel.] adv. Resoundingly, aloud. Slapdash, at once. "యతియాభిషేక కేవలమునాల్చి పేర్చి." Anir. iv. 59.

కే కే

కే *kē*. [Tel.] n. A cry. కూర. "క॥ నాయింబంబదికడవల నేయిపెరుగుపాలు ద్రావి నీ ప్రయతనయం డోయపుకడవలన్నియు నేయనిబోలెగిల ద్రాచి కేరుమవచ్చెన్." హరి. పూ. v.

కేంద్రము *kēndramu*. [Skt.] n. A centre. నాభి.

కేక *kēka*. [Tel.] n. A loud cry. పెద్దకూర. కేకవి నెడునెల the distance at which a shout may be heard. **కేకారవము** *kēkavarāmu*. [Skt.] n. The peacock's cry.

కేకరము *kēkaramu*. [Skt.] adj. Turned, as an ogling eye; glancing aside. "కేకరాక్షి రుచి" A. ii. 36.

కేకరించు *kēkarintu*. [Tel.] v. n. To cry, to yell. కేకలువేయు. [Skt.] v. t. To look kindly at కలూక్షించు. To hawk in spitting. సకిలించునట్లు శబ్దించు. **కేకరింత** *kēkarinta*. n. The act of hawking in spitting. A. v. 62. To cry కేకలువేయుట.

కేకరుడు *kēkarudu*. [Skt. from కేకరము.] n. One who squints. పెల్లకంటినాడు.

కేకస *kēkasa*. Same as కేకస.

కేకి *kēki*. [Skt.] n. A peacock. Vasu. ii. 28.

కేకిసలు or **కేకసలు** *kēkīsalu*. [Tel.] n. Clapping of hands. చేష్టలు. Sounds of merriment, prattle, riot at play. కేకిసలు కొట్టు to shout. "కేకిసలుకొట్టుచు బోటులు దానినెవ్వగక." Parij. iii. 13.

కేట్రాడు *kētraḍu*. [Tel.] n. A rope of Yama's. యమపాశము.

"క॥ పితరందొరకేట్రాడున్ జలనంబునదినియ." Digitized by Google

కేటకప్పి *kēti-kappi*. n. A block; a kind of pulley. ఒకవిధమైనకప్పి.

కేడ *kēda*. [Tel.] adj. Harsh, cruel or wicked. ఘోరుడు. **కేడించు** *kēditu*. v. n. To part, to turn, to go aside. v. a. To shield off, turn aside, or ward off. "అంతకుపెనే నెూయరిబలములు క్రోబండు గృపుడును ద్రోణులుండునుకల్యండు కేడించునిర యపుడు." M. VI. i. 75. "తలగక విరుగక సురుగక నలగక కేడింపక వోడింపక." Zakk. iv. 104.

కేడెము *kēdemu*. [Tel.] n. A shield. చాలు.

కేతకి *kētaki*. [Skt.] n. The tree named *Pandanus odoratissimus*. పచ్చపువ్వుమొగలి. The female of this plant is called గొజ్జంగి. Roxb. iii. 738.

కేతనము *kētanamu*. [Skt.] n. A flag, standard, banner. తెక్కము. A sign గురుతు. A house ఇల్లు.

కేతువు *kētuvu*. [Skt.] n. A flag, standard, banner. తెక్కము. The Dragon's tail or descending node of the moon. ఒకక్షహము See రాహువు. A. ii. 17.

కేవారము *kēvaramu*. [Skt.] n. A rice field. వరిమడి; a garden bed పాడు. A plot or mound దిక్కు; a mountain కొండ. **కేవార కంకణము** *kēvāra-kankānamu*. n. A kind of bracelet. "అదగు నెత్తెమ్మల నవరింజిపావలు కరమనకేవారకంకణము." Kalah. Intro. 16.

కేవారగౌరీవ్రతము *kēvāra-gaurī-vratamu*. n. A certain vow performed to the goddess Gauri. **కేవారి**, **కేవారిగౌరీ** *kēvāri*. n. Names of certain tunes.

కేపు *kēpu*. [Tel.] n. Offspring, young. See క్రేపు.

కేపుమారి *kēpu-māri*. [Tam.] n. A rogue, a swindler. కత్తెదొంగ.

కేయూరము *kēyuramu*. [Skt.] n. An epaulet or shoulder knot. అంకడుము, బాహుపురి. నాక కేయూరుడు he who wears a snake as an ornament or shoulder knot.

కేరడము *kēradamu*. [Tel.] n. Indifference. ఉపేక్ష. Derision తిరస్కారము, ఎత్తిపాడుపు మాట, తిరస్కారపుమాట, వంకరమాట. "తింకిల నవ్వును కేరడమాడి." Abhim. 216. కేరడించు *kēradinṣu*. v. t. To deride. పరహాసము చేయు.

కేరళము *kēralamu*. [Skt.] n. The country called Malabar or Malayalam.

కేరిజము *kērijamu*. [Tel.] n. A kind of bird. "గడ్డలు దేగలు కేరిజంబులును." L. 20. 80. G. i. 108.

కేరు or కేరించు *kēru*. [Tel.] v. n. To warble. To crow, as a babe. To chuckle with pleasure. To giggle. To cluck, as a laying hen. To make a low inarticulate sobbing sound expressive of joy or grief. కూయు. అరచు, గడ్డదస్వరము చేయు. To deride or scorn పరిహాసముచేయు, తిరస్కరించు. To do చేయు. To rejoice ఉత్సహించు, కుకూ హాలపడు; to be proud విజృంభించు. v. t. To slight తిరస్కరించు. To deride పరిహాసించు. "కృష్ణుని స్వరాలిల కేరుని గానవిద్య" Pururavas. iii. 89. కేరుగువ్వ a cooing decoy pigeon, or any bird like a pigeon so used. కేరువు *kērupu*. n. Pride. విజృంభణము.

కేలు *kēlu*. [Tel. cognate with చెయ్యి and Tam. కయి.] n. The hand. చెయ్యి. కేలువచ్చి or కేలుచ్చి *kēlu-danmi*. n. A lily-like hand. కేలుమొగ్గ the folded hands చేమాడ్చు. కేలువ *kēlavu*. n. The two hands రెండు చేతులు.

కేలుపు or కేలుకూళి or కేళాకూళి *kēla-kūli*. [Tel.] n. A bath or well with steps. మడుగు, నడవాలి, క్రీడానలస్సు. Vasu, i. 57. "లలిత మైనట్టి కేళాకూళి జాటి పెల్లల్లిని ద్రాక్షపందిళ్ల చేత." T. iv. 195.

కేళి *kēli*. [Skt.] n. Sport, play. ఆట. కేళిక *kēlika*. n. Sport, play. Dancing స్వర్యము. కేళికాగృహము or కేళిగృహము *kēlika-grāhamu*. n. A chamber for pleasure or enjoyment; a summer house or kiosk.

Dusava. x. 343. కేళికాడు *kēlik-ādu*. v. n. To dance. కేళివాదము *kēli-vādamu*. n. A comic quarrel. BD. v. 914.

కేళ్లురును *kēllu-uruku*. [Tel.] adj. & adv. Rapidly, running, making a rush or dash, as a stag. కేళ్లువారు to run. M. VII. iv. 114. పరునెత్తు. See కల్లువారు.

కేవ See క్రేవ.

కేవడము *kēvadumu*. [Tel.] n. A shield. దాలు. "మహిపసిండిపరంజా మెహదా కెలంపల దావును జ్ఞుత సేత కేవడంబు." Manu. iv. 36.

కేవలము *kēvalamu*. [Skt.] adj. and adv. Pure, mere, simple, unmixed, uncompounded. ఒక్క-కేయిన. ఇది కేవలము బంగారు తో చేసినది this is made with gold alone. కేవలము నీ క్షేత్రాగినాడు he drank nothing but water. వాడు కేవల నైయాకరణాడు he is a mere grammarian. వాడు కేవల నైయామకుడు he is a mere logician. Altogether, in every respect. అంతయున్ను: as ఈ పట్టణము కేవలము లంకవలెనున్నది this city is in every respect like Lanka. ఇది కేవలమస్మృతము this is entirely false. కేవలుడు *kēvaludu*. n. The supreme Spirit పరమాత్మ.

కేవు *kēvu*. [H.] n. Freight. ఓడకూలి, ఓడ మోచేసే సరుకునకు కూలి. కేవరి *kē-vari*. (కేవు + అరి.) n. He who hires a ship: the freighter. ఓడను కేవుకు వుచ్చుకొనువాడు.

కేశము *kēṣamu*. [Skt.] n. A hair. వెంట్రుక. కేశపాశము *kēṣa-pāṣamu*. n. Beautiful hair. కొప్ప. కేశబంధము *kēṣa-bandhamu*. n. Ornamented tresses. పువ్వులుముడిచిన కొప్ప. కేశవుడు *kēṣavudu*. n. One who has fine hair. మంచి వెంట్రుకలుగలవాడు. A name of Vishnu. కేశవేశము *kēṣa-veṣamu*. n. A tress or lock of hair. కొప్ప. కేశిని *kēṣini*. n. She who has fine hair. మంచి వెంట్రుకలుకలది.

కేశరము *kēṣaramu*. [Skt.] n. A lion's mane. సింహము మెడమీది వెండ్రుక. ఘోలు. The authors of a flower: a filament: కేశరీ

కేశారి. n. A lion. కేశరీవడ్లు or కేశరాలు n. A reddish sort of rice.

కేసి *kēsi*. [Tel. for కైసి.] (An affix.) Towards, as ఇండ్లకేసి. towards the houses.

కై kai

కై or కయి *kai*. [Tel. Cognate with చెయ్యి and Tam. కయి] n. The hand. The ending of the fourth case in gram. చతుర్థ విభక్తియందువచ్చే ఒక ప్రత్యయము.

కైకర్యము *kai-karyamu*. [Skt. from కింకర] n. Duty, service. Divine service. ఉడిగము, సేవ.

కైకట్టు or కయికట్టు *kai-kattu*. [Tel.] n. A connection. సందర్భము.

కైకానుక or కయికానుక *kai-kānuka*. [Tel.] n. A present given to a king when one visits him. A nuzzur. రాజులలోనునారిని చూడబోయినపుడు ఇచ్చే కానుక.

కైకొను or కయికొను *kai-kōnu*. [Tel.] v. n. To undertake. పును. v. a. To take, receive, గ్రహించు. కైకొలుపు or కయికొలుపు to cause to undertake or receive కైకొను నట్లుచేయు. కైకొలు or కయికొలు *kai-kōlu*. n. Agreement, consent. అంగీకారము. Acceptance గ్రహణము.

కైకోల or కయికోల *kai-kōla*. [Tel.] n. A sect among weavers. సారెజాతిలో భేదము.

కైకాపు or కయికాపు *kai-tapu*. [Tel. lit. stretching the hand.] n. Salutation. నమస్కారం. H. iv. 311.

కైకీతము or కయికీతము *kai-jitamu*. [Tel.] n. Wages, daily cooly, batta. బత్తెము.

కైజో or కయిజో or కయిజోమోర *kaizā*. [Persian *khāiz*, bounding, capering.] n. A bridle: bridled up as a prancing horse. A. ii, 31. Vasu. Intro. 30. సుర్రపు ముఖిచ్చే. వాగెను వెనుకీడ్చి కట్టుట.

కైజోరు *kaizaru*. [Tel.] v. n. To slide or slip down. జోరగు.

కైజో or కయిజో *kaizu*. [Tel.] n. A sort of quail.

కైటభారి *kaitabh-ari*. [Skt.] n. An epithet of Vishnu, as being the అరి foe or slayer of Kaitabha.

కైడర్యము *kaidaryamu*. [Skt.] n. The black Margosa tree. నల్లచేవ.

కైత or కయిత *kaita*. [Tel. for కవిత్.] n. Talent for composition. కవిత్వము.

కైతవము *kaitavamu*. [Skt. from కితవ.] n. Hypocrisy, deceit. కవటము. Gambling జోడము.

కైదండ or కయిదండ *kai-danda*. [Tel.] n. The hand. Support చేయూత.

కైదీ or కైదీ *kaidi*. [H.] n. A prisoner. అపరాధి. కైదు or కైదు *kaidu*. n. Prison, imprisonment. కైదుచేయు or కైదుచేయు to imprison.

కైదువు or కయిదువు *kaiduru*. [Tel.] n. A weapon or instrument. ఆయుధము.

కైపదము or కయిపదము *kai-padamu*. [Tel.] n. A test in poetical composition. కవిపరిజ్ఞానపరీక్షాగ్రంథము పూరించినచే పద్యాంశము. సమస్య.

"ఉ॥ కైపదమిచ్చువారలను గ్రక్కన బడ్యము చెప్పవారలన్" భా. ii.

కైఫియ్యరు *kaiphiyaru*. [H.] n. Circumstances, particulars. సంగతులు, వైసములు.

కైపు or కయిపు *kaipu*. [Tel.] n. Intoxication. మైకము. Grace అందము. Pride విజృంభణము. Manner విధము.

"గీ॥ రావణుని చెట్టువట్టిన రాజ్యస్థి కైపుతోపించులంకపాంకంబుగాంచి." రామా. vi.

కైముడి or కయిముడి *kai-mudi*. [Tel.] n. A kind of drum. వాద్యవికేసము.

కైమోకుపు or కయిమోకుపు or కైమో
ద్దు or కయిమోద్దు *kai-mōdupu*. [Tel.]
n. A salutation నమస్కృతి.

కైరదు or కయిరదు *kairadu*. [Tel.] n. A
horse so named.

కైరవడి or కయిరవడి *kairavadi*. [Tel.] n.
See కవిరియుండ.

కైరవము *kairavamu*. [Skt.] n. The escu-
lent white water lily. తెల్లకలవ. కైరవము
ధువు *kairava-bandhuru*. n. The moon.
కైరవలోచన *kairava-lōchana*. adj. Bright
eyed, lily-eyed.

కైరవుడు *kairavudu*. [Skt.] n. A gambler
కాది. An enemy నకావాడు.

కైరి *kairi*. [H.] n. A grey-eyed horse, a
wall-eyed horse. పిల్లకొండ్లగరము.

కైలాటము or కయిలాటము *kai-l-atamu*.
[Tel.] n. Deceit, fraud, a trick. అశ్రు,
మాటాపాయము. " ఏమిప్పుణ్ణి కైలాటమింక
మాడ." Vijava. ii. 210. కైలాటకాడు or
కయిలాటకాడు *kai-lata-kādu*. n. A cheat.
మాటాపాయముగలవాడు.

కైలాసము *kailasamu*. [Skt.] n. Kailasa, a
mountain in Tibet. The fabled residence
of Kubera and the heaven of Siva. కుశీ
రువి ఉనికిప్పు. దక్షిణకైలాసము The Kailas
of the South, an epithet of Kalahasti.

కైలు *kailu* [H.] n. Measurement of grain
after thrashing and before sharing it. A
frame shaped like the letter A used in a
pent roof పెంకుటింటికివేసే ఒక మక్కోణపు
తెట్రము. కైలుకాలము harvest time. కైలుదా
రుడు a superintendent of measurement.

కైరవడి or కయిరవడి *kai-radi*. [Tel.] n. Man-
ner, likeness, kind, sort. విధము, పోలిక.
విషము త్రాగినవైనట్లు just as if he had
drunk poison.

కైవర్తుడు *kairartudu*. [Skt.] n. A fisherman.
చేపల పట్టువాడు.

కైవల్యము *kaivalyam*. [Skt.] n. Beatitude,
eternal happiness. Heaven హాయి. The
happy event or ending of a novel.

కైవారము or కయివారము *kai-varamu*.
[Tel.] n. Circumference. Measurement
round. చుట్టుకొలత. The description of a
circle. Description of beauty, praise,
encomium. స్తోత్రము. కైవారముచేయు, to
praise స్తోత్రముచేయు. కైవారి an encomiast
నంది.

కైపు Same as కైపు.

కైవ్రాలు or కయివ్రాలు *kai-vralu*. [Tel.]
v. n. To alight as a bird పక్షులలోనగునవి
క్రిందికిదిగు. To fall పడు. To incline to one
side ఒరుగు. కైవ్రాలుము *kai-vralutsu*. v. t.
To cause to be inclined కైవ్రాలజేయు.

కైశికము *kaisikamu*. [Skt.] n. Tresses,
beautiful locks. వెండుకులమాహాము.

కైశికి *kaisiki*. [Skt.] n. A certain rhetorical
figure. ఒక కావ్యపుద్ధి.

కైశోరక *kaisōraka*. [Skt.] adj. Childish,
puerile, boyish. కైశోరము boyhood నయో
విశేషము.

కైశ్యము *kaisyamu*. [Skt.] n. Tresses, a
fine head of hair. కైశికము.

కైసేయు or కయిసేయు *kai-sēyu*. [Tel.] v. t.
To adorn. ఆలంకరించు. To worship పూ
జించు. కైసేత or కయిసేత *kai-sēta*. n.
Adornment, trimming. ఆలంకారము.

కొంక ko

కొంకనక్క *konka-nakka*. [Tel. from కొంకు
timid and నక్క a jackal.] n. A small
kind of fox. చిన్నకాతినక్క.

కొంకపత్తికొండ *konka-pārti-donda*. [Tel.] n.
A wild plant with green mossy buds.
See కొండ.

కొంకర *konkara*. [Tel.] n. Bending. వంపు.
కొంకరపంకర all twisted and twirled. కొం
కరలుపోవు to become crooked.

కొంకీ *konki*. [Tel.] n. A bend, a turn : A
hook, a hasp. A drag-hook. వంపుచీల.
The bones near the nape of the neck
మచ్చిలిగుంటకు ప్రక్కలనందు ఎముకలు. Also
the knee bones హాకాలిచిప్పుకులోక్కెళ్లు రెండు
ప్రక్కలనందు ఎముకలు. మెడకొంకులు the
collar bones. కాలికొంకులు hooked talons.
కొంకిచేళ్లు fingers resembling hooks.

కొంకు *konku*. [Tel.] v. n. To be timid,
alarmed : to fear, to dread, to hesitate.
భయపడు, వెనుదీయు, సంకోచించు. n.
Fear. Timidity, shyness. వెనుదీయుట.
Hesitation. సంకోచము. Shame, scruple,
surmise. Distortion, as that of a cripple.
కొంకుకొంపరులేని careless and heedless.
కొంకుపోవక unterrified. కొంకుపడు *konku-
padu*. v. n. To fear. భయపడు. To hesitate
సంకోచించు. To trip, stumble, blunder.
కొంకుపాలు fearing, hesitation. కొంకు
పోవు *konku-pōvu*. n. To become crooked
or bent. కొంకరలుపోవు.

కొంగ *konga*. [Tel.] n. A bird of the heron
or stork kind. ఒకము. కొంగకాళ్లు *konka-
kalla*. adj. Cranelegged, longlegged.
విచిత్రకాళ్లుగల. కొంగగొడ్డలి *konka-
goddali*. n. A pickaxe (so called by
ఉప్పుకవాండ్లు) కొంగముక్కుచేప *konka-
mukku-chēpa*. n. A sort of fish with a
long snout or beak. కొంగవాలు *konka-
vālu*. n. A sort of sword. (A. VI. 110.)
మాదికత్తి. ఎర్రకాలికొంగ *errakali-konga*.
n. The painted stork. *Pseudotantalos
leucocephalus*. గెలుకొంగ *gēlu-konga*. n.
The shell ibis. *Anestomuscoscitans*. గుడి
కొంగ *gudi-konga*. n. The paddy bird or
pond heron. *Ardeola grayi*. దోసికొంగ
dōsi-konga. n. The little green Heron.
Pontorides javanica. చిన్న తెల్లకొంగ
chinna-tella-konga. n. The little Egret.
Herodias garzetta. పెద్ద తెల్లకొంగ *pedda-
tella-konga*. n. The large Egret. *Herodias-
alba*. పింగలకొంగ *pinigala-konga*. n.
The adjutant *Leptoptilus dubius*.

కొంగ *pūkonga*. n. The Flamingo, *Pheni-
copterus roseus* సముద్రపుచిలుక. సంకుబుడ్డి
కొంగ *sanku-buddi-konga*. n. The white
necked stork. *Dissura Lepiscopus*.
(F. B. I.)

కొంగు *konqu*. [Tel.] n. A skirt, a hem.
చెంగు, చెరగు, అంచు. కొంకోడుపడు or
కొంగోడుపోవు *kankōdu-padu*. v. i. To
be inclined, to slant. ఒడ్డునొడ్లు, ఒరుగు. "కుక్క
వడినమిగుల కొంగోడుపోయిన." Vishnu. iv.
237. గడ్డకొంగ simply means a cloth. కొం
గుమాసివ menstuous, unclean.

కొంచే See కొంచెము.

కొంచిము *konchinṭsu*. [Tel.] v. a. To draw
back in hesitation. సంకోచించు.

కొంచు *kontsu*. [Tel.] v. n. To hesitate.
కొంచు, సంకోచించు. To retreat, draw back.
వెనుకదీయు. కొంచు *kontsu*. n. Dirty
sweat. మురికిచెమట.

కొంచుపోవు *kontsu-pōvu*. [Tel. from కొంచు.]
v. a. To carry away. కొంచువచ్చు *kontsu-
vatṭsu*. v. a. To bring. See కొంచు.

కొంచెము or కొంచెయము *konchemu*. [Tel.]
n. A little. Littleness మాన్యత. కొంచెము
కొంచెముగా little by little. కొంచెముగా
ఎంచు to esteem slightly. కొంచెములో వచ్చి
వాడు in a little (time) he arrived, i. e.,
very soon. కొంచెవు బుద్ధి little sense.
adj. Little, small, trifling, slight, petty,
the least : contemptible, vile, low. కొంచె
వువాడు a low fellow. కొంచెమునేపటికి in
a short time. కొంచెముచేయు or కొంచెప
రుచు *konchemu-chēyu*. v. a. To diminish.
To wrong or injure. కొంచెపుపాటి *kon-
chepu-pāti*. adj. Small, middle-sized.
కొంచెమున *konchemu-na*. adv. In
the least, for a trifle. కొంచెకత్తె *konche-
katte*. n. A low or common woman. అల్ప
రాలు, సామాన్యరాలు. కొంచెకాడు *konche-
kādu*. n. A low or common man. అల్పవాడు,
సామాన్యవాడు. కొంచెతనము *konche-*

tanamu. n. Littleness; leanness అల్ప భావము, సన్నదనము. కొంపెవడు *konche-padu*. v. n. To be wanting, to lack. తక్కువవడు. To become lean సన్ను లెం.

కొంపొ *konzu*. [Tel.] v.n. To hesitate. అనుమానించు. "రంజితామనుమున్నుగ నంజలిపడకిచ్చె నేని నయముగవారు కొంపొకనిత్తురుగ్రవ్వర." Kuchelo. i. 103.

కొంటు *konta*. [Tel. from కొను.] n. Contraction for కొనుట. "ఖడ్గచఫలంబుదాప్రియ ముచొప్పడకొంటభాస్కరా."

కొంటు *konte*. [Tel.] adj. Naughty, indecent, childish, puerile, silly, light, idle, mischievous, tormenting, impertinent, teasing. కొంటు *konte*. n. A naughty person. పలుకాకి, కుంటరి. కొంటెబాన్లులు lewd sculptures. కొంటెతనము *kontetanamu*. n. Indecency, lewdness; pranks, lasciviousness. కొంటెపాడికట్టి *kontepadi-katta*. n. A lewd fellow.

కొండ *konda*. [Tel.] A hill, hillock, mountain, rock. మల. కొండకాకి a hill crow. కొండకాటిగాడు *konda-kati-gadu*. n. The Indian Tree-pie, *Dendrocitta rufa*. (F.B.I.) కొండకాలువ *konda-kalava*. n. A mountain stream, or cascade. నెలయేరు, ఝరము. కొండగురుతు a common characteristic సామాన్యగుణము. కొండగొర్రె *konda-gorre*. n. A wild sheep, or hill sheep. The four-horned Antelope, *Tetracerus quadricornis*. కొండగొగు *kondagogu*. A plant, *Hibiscus populneoides*. కొండగొరింక *konda-gorinka*. n. The Southern Grackle, *Enlabe religiosus*. కొండచిలువ *konda-chiluva*. n. The rock snake. అజగరము, కొండసాము. A sluggard. కొండశీమ *konda-chitma*. n. The hill ant, or tree ant. కొండమాళి *konda-tsuli*. n. A name of Parvati; lit. Daughter of a Mountain. కొండత్రివుత్తి *konda-trimmari*. n. (Lit. a hill-rover.) A monkey. కొరి. కొండనాలుక *konda-naluka*. n. The uvula. చిరునాలుక. కొండపనులపోలిగాడు *konda-pasulapaligadu*. The White-bellied Drongo,

Dicrorurus cerulescens. కొండపిండి *kondapindi*. n. A kind of tree. కొండపిచ్చిక *konda-pichchika*. n. A hill sparrow. కొండపోడు *konda-podu*. n. A corn-field on high ground. కొండబూరుగు a species of the silk cotton tree. కొండముచ్చు *kondamuttsu*. n. The lion-tailed monkey. *Macacus silenus*. వల్లనిముఠిగలకొరి. కొండయెంతవ *konda-yentava*. n. The ruddy Mongoose. *Herpestes smithi*. కొండయేనుగు *konda-enugu*. n. The Indian Elephant. *Elephas maximus*. కొండలోట్టి కన్నుట్టి *konda-lotta-kannu-jitta*. n. The Jungle Wren-Warbler. (Jerd.) *Prinia sylvatica*. (F. B. I.) కొండరులు *kondarulu*. [Tel.] n. Hill people, highlanders. "కొండరులచురు కొకయింతరేక మనుచుకా." G. xi. 20. కొండరేడు *konda-redu*. n. The lord of hills. Himavat. కొండలాటి పక్షి *kondalati-pakshi*. n. The bird called Sultan Bulbul. కొల్లాటిపక్షి. కొండవంగ పండు *konda-ranga-pandu*. n. The Indian Black headed Oriole. *Oriolus melanocephalus*. (F. B. I.) కొండవలిగాలి *kondavali-gali*. n. A sharp cold wind. కొండవీటి చేతాడు an immensely long rope, as long as a well-rope in Kondavidu near Guntur. కొండశీల *konda-sila*. n. A rock snake, or boa.

కొండాటము *kondatamu*. [Tel.] n. Plague, trouble, squabble. "నేడీకొండాటపు లెల్లయల్లెరుకక." P. i. 91. Joy. సంతోషము.

కొండాడు *kondadu*. [Tel. for కొనియాడు.] v. a. To praise. ప్రోత్సమచేయు.

కొండి or కొండీ *kondi*. [Tel.] n. A sting, ముల్లు. A staple or hook కొక్కాము, కొక్కీ. దురదనొండి a nettle. కొండినెల a kind of net used for catching fish.

కొండిక *kondika*. [Tel.] adj. Young చిన్న. n. An infant, a little boy. బాలుడు. కొండికది a little girl బాలిక. కొండికనాడు childhood బాల్యకాలము.

కొండికార్లు *kondi-kallu*. [Tel.] n. The legs that support the stem of a drill plough.

కొండి See కొండి.

కొండె or కొండియ *konde*. [Tel.] n. A knot of hair. వెండుకలయడ.

కొండెము or కొండియము *kondemtu*. [Tel.] n. Slander, a slanderous tale, backbiting, a calumny. చాడి. కొండెకాడు or కొండియుడు or కొండిడు *konde-kadu*. n. A slanderer, a talebearer. కొండెముచెప్పే వాడు. కొండెకట్టె *konde-katte*. n. A woman that sianders. కొండెతనము *konde-tanamu*. n. Backbiting, slanderous behaviour. "అద్దిరగ్గని యరగొండెతనము." BD. v. 207.

కొండొక *kondoka*. [Tel. కొండు (=కొంచము) + ఒక.] adj. A little, slight. కొంచెము. Some, some few, కొన్ని. A certain one ఒకానొక. కొండొకకొరి a certain monkey.

కొండ్ర *kondra*. [Tel.] n. A field. The space included in the widest turn of the plough. ఎరుదున్ని మల్లించిన నడినేల. కొండ్రవైరువు a plough నాగలి. కొండ్రచేసేకొను *kondra-chesi-konu*. v. a. To cultivate.

కొంత *konta*. [Tel.] adj. Some, a little, to a certain extent. కొంతకాలమునకు for some time, for a short time. కొంతమట్టుకు a little, somewhat, to a certain extent.

కొంతము *kontamu*. [Tel.] n. A javelin. కుంతము.

కొందరు *kondaru*. [Tel. కొంత+వారు.] plu. Some, a few persons.

కొంచలము or కొంచలపాలు *kondalumu*. [Tel.] n. Perturbation, confusion, anxiety. విచారము, కలత, ఊహము. "కొంచలమొకయింత రక" M. VIII. ii. 358. కొంచలించు or కొంచలపడు to be confused. కలతపడు.

కొండు *koudu*. [Tel.] v. t. To mince or hash. నక్షేనానుచు.

కొంప *kompu*. [Tel.] n. A house: ఇల్లు (used as a term of contempt or reproach.) వాని కొంపపోయింది he is ruined. నా కొంప

తీయవలెని ఉన్నాడు he seeks to ruin me. నాకొంప అమ్మివేస్తాడు he will sell the house over my head.

కొంపావు or కొనిపావు *kom-povu*. [Tel.] v. a. To carry away. తీసికొనిపావు.

కొకిటికీ or కొకిటిక *koki-biki*. [Tel.] adj. Distorted, twisted, crippled. చక్కనరెప్పిన.

కొక్కరాయి *kokka-rayi*. Same as కొక్కర.

కొక్కరించు *kokka-rintu*. [Tel.] v. a. To mock, ridicule. ఒహూహూ అని చెప్పిరించి నట్లుగా అరుచుట. To shout, to cluck, like a hen after laying eggs. To dig up with claws పక్షులు కాళ్ళతో కల్లరించు. కొక్కరింత *kokka-rinta*. n. Clucking.

కొక్కి *kokki*. [Tel.] n. A hook, a clasp.

కొక్కిస *kokkisa*. [Tel.] n. Grappling, hugging with the thighs in wrestling. జట్టపట్టలోనొకటి. H. i. 241.

కొక్కు *kokku*. [Tel.] n. The bandicoot, or great rat. పందికొక్కు. నెలకొక్క a molc. కొక్కుపామాణము *kokku-pashanamu*. n. A sort of arsenic. కొక్కులవరు an epithet of Vinayaka.

కొక్కెము *kokkemu*. [Tel.] n. A buckle, or hook. కొక్కీ.

కొక్కెర or కొక్కెరాయి *kokkera*. [Tel.] n. A heron. ఒకము. కొక్కెరపండ్లు *kokkera-pundlu*. n. Crooked teeth.

కొక్కెస *kokkesu*. [Tel.] n. A kind of tree.

కొక్కెరాకొ *kokkoro-ku*. [Tel.] n. Crowing as a cock.

కొచ్చి *kochedi*. [Tel.] n. Cochin. కొచ్చికుక్క a spaniel.

కొజ్జ *kojja*. [H.] n. A eunuch.

కొటారు, కొటారము or కొతారు *kotaru*. [Tel.] n. A store, a granary. A place to keep grain, salt, &c.

కొటిక or కొట్టిక *kotika*. [Tel.] n. A hamlet or small village. గ్రామము.

కోటికాదు Same as కోటికాదు. (q. v.)

కోట్టకోన kōṭṭa-kōna. [Tel. కొన+కొన.] n. The very end. అన్నిటికిన్నికొన.

కోట్టడి kōṭṭadi. [Tel.] n. A store room. సామగ్రులంచెడి గది, కోట్టు.

కోట్టము kōṭṭamu. [Tel.] n. A pent roofed chamber or house as distinguished from మద్దె which is flat-roofed. Pounding in a mortar. A stable for elephants or horses, or cattle పశ్వాదులపాక. A. i. 43. A kind of dance నృత్యవిశేషము.

కోట్టరవు kōṭṭaravu. [Tel.] n. A barn, a grain store. కొలారు.

కోట్టాడు kōṭṭādu. [Tel. కోట్టు+అడు.] v. n. To quarrel. బెగడమాడు. To suffer pain బాధపడు.

కోట్టాము kōṭṭāmu. [Tel.] n. A pent roofed house. కోట్టము. Name of a certain country. "కోనవిట్టేర్చుకొట్టానదిగిరె." Swa. i.

కోట్టి or కోటి kōṭṭi [Tel.] n. A kind of root. కాకాచి. Aponogeton monosta-chyum. Watts. Espionage వేసు.

కోట్టిక Same as కోటిక. (q. v.)

కోట్టికాదు or కోటికాదు kōṭṭi-kādu. [Tel.] n. A spy or watchman. వేగరి.

కోట్టు kōṭṭu. [Tel.] v. n. To strike. గంట కొట్టినది the clock has struck. గాలి కొట్టుచున్నది the wind is blowing. కంపు కొట్టినది it smells badly. కొల్లగొట్టినాడు he plundered. పిడుగు ఆ చెట్టును చీలగొట్టినది the thunder bolt struck and split the tree. దాన్ని పురుగులకొట్టినది insects have attacked it. వానికి ముఖముకొట్టినది he is surfeited or gorged. వానకొట్టినది there was rain. వానికి ఎండకొట్టినది he was exposed to the sun. కొట్టినపిండి a well bruised flour,—a phrase implying thorough knowledge of any subject. వానికి రామాయణముకొట్టినపిండి he is thoroughly acquainted with the Rāmāyaṇa.

"కోమలినాకుకెట్టియెడ
కొట్టినపిండినమస్తలాలకమర
నీమదికింపులెనయది
నిర్భరశక్తిని దేసమధుడవ్." KP. vi. 30.

కోట్టివేరము kōṭṭi-vēyu. To strike off, exclude, dismiss, cut off. కొట్టుకొనివచ్చు to be carried towards by wind or water. కొట్టుకొనిపోవు to be blown away, to be carried off. కోట్టుకోను kōṭṭu-kōnu. To beat oneself. To bewail, to lament. To beat, as the pulse. ధాతువు కొట్టుకొంటున్నది the pulse beats. దానిమీద ప్రాణాలు కొట్టుకొంటవి, or దానిమీద మనసు కొట్టుకొంటుంది his heart is set upon her.

కోట్టు kōṭṭu. [Tel.] v. a. To strike, knock, smite, beat, thrash. To attack (as rats do.) To rob, as highwaymen do. To quash, refute, defeat, dismiss, nonsuit. To strike off (the head) or behead. To strike out or rescind (a word). దారులు కొట్టు to rob (on) the high road. గోడను కాగితముకొట్టు to put (or stick) a paper on the wall. చెప్పట్లుకొట్టు to clap the hands. అచ్చు కొట్టు to print. కొర్రుకొట్టు to impale. ఈరికొట్టు to swim. సున్నము కొట్టు to whitewash. నన్ను దొంగలుకొట్టివారు thieves robbed me. చెంపకొట్టు to give a slap on the cheek. బుడ్డికొట్టు to crack a bottle, i.e., drink liquor. తలకొట్టు to behead, to ruin. పిండికొట్టు to pound flour. దేరాకొట్టు to pitch a tent. ఊడగొట్టు to loosen. చెడగొట్టు to spoil or ruin. తేల గొట్టు to set afloat. దిగగొట్టు to drive in. నలియగొట్టు to bruise. పండ్లు రాలగొట్టు to knock out a man's teeth. పగలగొట్టు to break to pieces. పడగొట్టు to throw down. పోగొట్టు to lose. విరుగగొట్టు to break; పాగగొట్టు to beat out (metal). ఊకొట్టు to hum in assent while listening. బుసకొట్టు to hiss. నాడు చేసిన దార్ల న్యము వాణ్ని కొట్టినది his wickedness has fallen on his own head. నాసొట్లో మన్ను కొట్టినారు they have cast earth into my

mouth, i. e., cheated or ruined me. కోట్టించు kōṭṭintsu. v. t. To cause to beat.

కోట్టు kōṭṭu. [Tel.] n. A blow, a stroke. దబ్బు. A storehouse, a godown. సామగ్రులంచెడిగది. A jail. కొట్టుదుబిళ్ల kōṭṭudu-billa. n. A taw, at marbles. కొట్టుపడు kōṭṭu-padu. n. To be knocked up or exhausted or spent. న్యయమగు. కొట్టులాడు or కొట్లాడు kōṭṭul-ādu. v. n. To fight. పోట్లాడు. To dispute or squabble. కొట్టులాట or కొట్లాట kōṭṭul-āṭa. n. Fighting, a row. పోట్లాట. కొట్లమారి kōṭṭa-mari. n. An ill-used man. కొట్టుపడు స్వభావము గలవాడు.

కోట్టు kōṭṭu. [Tel.] n. The stone of a fruit.

కోట్టుము kōṭṭumu. [Tel.] n. Pounding rice. వడ్లదంపకము. Service ఊడిగము. A marriage rite వివాహశంకృతివిశేషము.

కోట్టు kōṭṭu. [Tel.] n. Water in which flour is boiled. పిండిలోనున్నవాని నుడుక బెట్టుటకు పెట్టే యెసరు.

కోటాదు Same as కొలారు.

కోటి kōṭi. [H.] n. A bank. A mercantile house or firm. కొటివేయు to set up or open a bank.

కోడము kōḍamu. [Tel.] n. A weir or basket in which fish are snared.

కోడము kōḍamu. [Tel.] n. A censer or vase for incense. కుంభవోళి.

కోడవలి kōḍavali. [Tel. కొట్టు+వాల.] n. A sickle, a reaping hook.

కోడి kōḍi. [Tel.] n. The tip, top, a mark, or feature. A flame. The snuff of a wick దీపపుస్తలికొన. A standard or flag. చవుటి కొడినేల land that bears marks of being saltish. కొడివేయు to hoist a flag. కొడిస్తంభము a flagstaff.

కోడివి kōḍivi. [Tel.] n. A sort of tree. A subdivision of the farming caste.

కోడివిలి kōḍivilili. [Tel.] n. A handful. చేరు, పుడసిరి.

కోడిపాయి kōḍi-poyyi. [Tel.] n. A fire place.

కోడిమె kōḍime. [Tel.] n. A ship, a boat. ఓడ. A fisherman's basket చేపలబట్టె. Blame అవదూరు. Sin పాపము. కొడిమెలాడు a wicked man. పాపాత్ముడు.

కోడిసె kōḍise. [Tel.] n. A sort of fish.

కోడిసెపాల or కోడిసెమ్మలము kōḍise-pala. [Tel.] n. The plant named Echites Antidysenterica.

కోడుకు or కోడుకడు kōḍuku. [Tel.] n. A son. పెండ్లికొడుకు a bridegroom.

కోడుపు kōḍupu. [Tel.] n. A barrel, a cylinder: the length of a bamboo between two knots. A thimble or guard worn on the finger when playing the guitar తంబూలుటకు క్రేలికి వేసుకొనే గోరు. A stick used in striking a gong, a drumstick నగారాకొట్టెకొయ్య, కొణము. A hollow cylinder used in making vermicelli. జంతుకలుచేసేసాధనము. అప్పుదాలకొడుపు a cylindrical stick used in flattening cakes. బలపపుకొడుపు a slate pencil. జమ్మకొడుపు the pod or cylindrical head of a bulrush. జూడుకొడుపు or బల్లకొడుపు (BD. iii. 2240.) a clog fastened to the neck of a bad tempered cow నడికొయ్య.

కోడుము kōḍumu. [Tel.] n. A large pot. చిండాపటికండ.

కోణము or కోణాణా kōṇajamu. [Tel.] n. An alley, passage, gallery, balcony, a portico. ద్వారమునుమాత్రము సంతోషించేసే యిల్లు, వాకిటికావలియిల్లు.

కోణత or కోణతము kōṇata. [Tel.] n. A puzzle or check. A stick to tie a dog to. కుక్కనుకట్టేకొయ్య. కొయ్యలుకొణతలు wood, sticks, &c.

కోణము kōṇamu. [Tel.] n. A reed for playing on the guitar, &c.

కోణిగ or కోణిగె kōṇija. [Tel.] n. The eaves of a slanting roof. ముంజూరు. A heap కుప్ప, దిబ్బ. అప్పుడుకొణిగెలు the name of a kind of grain.

కొడి, కొడివి or కొడివి. *konida*. [Tel.] n. The hand held as a cup. కొడివెడు As much as can be held in the hand held as a shallow cup; a handful "కొనిపోయిరే వేలకొడివెడంకైన" HD. i. 1328. కొడిక *konida*. n. The name of a certain caste. జాతిభేదము.

కొణుగురు or కొడుగురు *konuguru*. [Tel.] n. The snuff of a lamp. దీపపుచిట్టెము.

కొణుజ్జె *konuju*. [Tel.] n. A tick or insect in sheep. పిలుజ్జె.

కొతిక *kotika*. [Tel.] n. A plant, *Rymphaea esculenta*. Rox. ii. 578.

కొతిమిరి or కొత్తిమిరి *kotimiri*. [Tel.] n. Coriander plants. కొతిమిరిపురుగు *kotimiri-purugu*. n. A midge or gnat, so called because when it gets into the candle it gives a scent like coriander.

కొతుకు *kotuku*. [Tel.] n. To pine. To hesitate. సంకోచించు, వర్ణలోపముగా మాట్లాడు; to grudge. To boil as water. To stifle sighs. కొతికి మాట్లాడుట to hesitate in speaking. నీర్ణకొతుకుచున్నవి the water is boiling. n. Hesitation సంకోచము. కొతుకు పడు to stutter in speaking. వర్ణలోపముగా మాట్లాడు.

కొత్త *kotta*. [Tel.] adj. New, fresh. కొత్త కొత్తనిరు n. The freshes in a river. కొత్త నారు strangers, foreigners.

కొత్తడమా or కొత్తళమా *kottadamu*. [Tel.] n. A bastion, bulwark or stronghold. బురుజ్జె.

కొత్తనల్లి Same as కొతిమిరి.

కొత్తముట్టు or కొత్తముట్టు *kotta-muttu*. [Tel.] n. A mere filament, not yet twisted into a thread. వెనచినరాట్టపు నూలుపోగు, నూలిపోగు అతుకు. "కర్తావలంబిలుగాని గుర్రం బుల కొత్తముట్టునకియ్యకొలుపు వెరవు." M. IV. v. 88.

కొత్తరికమా *kotta-rikamu*. [Tel.] n. Newness, novelty, freshness. చేసినకొత్తరికము shortly after he arrived.

కొత్తెము *koltemu*. [Tel.] n. The pulp of the palmyra fruit. తాటిపండులో విత్తులేని కండ.

కొత్తెమ్మ *kottenma*. [Tel.] n. A lady saint, a female ascetic.

కొత్వాలు *kovvalu*. [H.] n. The chief officer of the police (of a city or town). కొత్వాల్ చౌవడి a police station.

కొద or కొదవ *koda*. [Tel.] n. The residue, rest or remainder; deficiency, want, defect. లోతక్కువ. "మీన్ద్రానివవారిధికిం గొరత యెకొదయ." A. vi. 67. కొదవపెట్టు to leave unfinished.

కొదమ *kodama*. [Tel.] adj. Young. Hard. దృఢమైన. కొదమసింకము or సింకపుకొదమ a young lion. కొదమరుమ్మెద or తేటికొదమ a young bee. కొదమపిడుగు a fierce flash of lightning. n. A young animal, a cub. చకుపవ్యూరులపిల్ల. A female lamb or kid. అనుమేకపిల్ల.

కొదరు *kodarū*. [Tel.] v. n. To splutter, as a pen in writing. చెడరు, రగు.

కొదవ See కొద.

కొడుగు Same as కొతుకు.

కొడుపు *kodupu*. [Tel.] n. To fascinate, charm, delude. తోలించు.

కొద్ది *koddi*. [Tel. short for కొలిది.] n. A little, a trifle, something. adj. Little, small, few. Petty, trifling, slight, mean, base. కొద్దిపిచ్చివాడవుకావు you are no slight fool. కొద్దిగా in a slight degree. కొద్దిగొప్పు less or more. కొద్దిదినాలకు in a few days, in a short time. (Affix) As, up to, according to, in proportion to, as much as, as far as. మీకు తోచినకొద్ది as much as you think proper. నమయముకొద్ది మనిషి a timeserver. వానిబలము కొద్దిచేసినాడు he did it as well as he could. కొద్దిమంది a few people.

కొన *kona*. [Tel.] n. The end, extremity, termination, point, tip. చివర. కొనగొట్లు the tips of the nails. కొనచవి the tip of the ear: చంటికొన the tip of the breast, the nipple or teat. adj. Last. కొనవాడు the last man. కొనప్రాణములో నున్నాడు he is at his last gasp. కొనరిక్క a certain constellation. లేవరినక్కత్తము. కొనమొ దలుగా *kona-modalu-ga*. adv. Throughout, from end to end. కొనమొదలుగాపెట్టు lay them end to end.

కొనకొను *kona-konu*. [Tel.] v. n. To try. యత్నించు.

కొనటి *konati*. [Tel.] adj. Ugly, deformed. అంకహీనుడైన, వికారమైన. M. XII. iii. 78.

కొనసాగు or కొనలిడు *kona-sagu*. [Tel.] v. n. To last to the end. To be fulfilled, or accomplished. వర్ణి, నెరవేరు. కొనసా గించు *kona-sagintsu*. v. a. To accomplish, to complete.

కొనిపోవు *koni-pōru*. [Tel.] v. a. To carry away. తీసికొనిపోవు.

కొనియాడు *koni-yadu*. [Tel.] n. To praise, to laud. నుతించు, పొగడు. To hail, to cherish అదరించు. To protect కాపాడు. To serve కొలుచు. కొనియాట. n. The act of praising, cherishing, protecting or serving.

కొనివచ్చు *koni-ratatsu*. [Tel.] v. a. To bring. తెచ్చు.

కొను *konu*. [Tel.] v. n. To be pierced as an arrow నాలు. "అనిలాస్త్రంబట్టునకుంబవియ గొనిన" మార్క. vii. To be agreeable సరిపడు. "కుటిలబాధునిచటగొనవు." భార, విరా. iv. కొను. v. a. 1. To take, to get. తీసికొను. To experience. అకలికొను to be hungry. అనుకంపముకొని feeling pity. 2. To buy, purchase. తెలకుతీయు. To rob అపహరించు. To mind లక్ష్యపెట్టు. కొనిపోవు to carry away. కొనిపించు *konipintsu*. v. n. To cause to buy. కొనుగోలు or కొనుబడి

kōnu-gōlu. n. Worth, valuation, the cost price. క్రయము. కొనుమొదలు the price paid for a thing.

కొను *konu*. [Tel.] The sign of the middle voice in the Telugu verb, as తెచ్చుకొను, and తెలిసికొను. ఇట్లు కట్టుకొన్నారు they built a house for themselves. ఇట్లు కట్టించు కొన్నారు they got a house built for themselves. హత్యచేసుకొన్నాడు he killed himself. పచ్చపొడిపించుకొన్నాడు he got himself tattooed. కురువపెట్టుకొనేవాడు he who lends upon mortgage. Wherever self is used in English this middle verb is used. The causal form of కొను is కొలుపు (q. v.).

కొనుజ్జె *konuju*. [Tel.] n. A tick. పిడుజ్జె.

కొన్ని *konni*. [Tel.] adj. Some, a few. కొన్నాళ్లు a few days. కొన్ని దినములు. కొన్ని మంది certain persons కొందరు. ఒకకొన్ని a few.

కొప్పురు, కొప్పురమా or కొప్రమా *kopuru*. [Tel.] n. A shoulder, the scapula or shoulder blade. The hump of an ox. మాపు, భుజిశిరస్సు. కొప్పరించు *koppa-rintsu*. n. To grin. ఇరించు. To heat metal in the fire, to calcine a drug. కాల్చు, పుటమువేయు. To be proud అతిశయించు, విజృంభించు. "కేవలంకురావిప్పలం గవ్వరంపు గుప్పెలం గొప్పరించిన." Pārij. ii. 60. కొప్పరింత *koppa-rinta*. n. Pride. అతిశయము, విజృంభణము.

కొప్పు *koppu*. [Tel.] n. The chignon or tuft in which a Hindu female folds her tresses. కేశబంధము. కొప్పు or కొప్పు వాసము the crest of a roof. The tip or end of a bow విఠికికొన. టెయిలికొప్పులు bald heads so used because people have their heads shaved when they visit Tirupati. కొప్పుగువ్వ *koppu-gurra*. n. The Indian hoopoe.

కొప్పెర *koppera*. [Tel.] n. A metal cauldron or boiler. కెడల్చునూతిల పెద్దపాత్రము.

కొప్రమా Same as కొప్పురము.

కొబ్బరి or **కొబ్బర** *kobbari*. [Tel.] n. The kernel of the cocoanut. కొబ్బరి చెల్లము sugar made from cocoanut tree juice. **కొబ్బరికాయ** *kobbari-kaya*. n. A cocoanut. **కొబ్బరిపువ్వు** *kobbari-puvvu*. n. An excrescence inside a cocoanut which is kept too long. మొక్కమొలిచిన కొబ్బరికాయలానిపువ్వు. **కొబ్బరిబొండు** *kobbari-bondamu*. n. An unopened cocoanut.

కొమ *koma*. [Tel. another form కొమ్మ.] n. A branch. కాఫి. A woman అడుది.

కొమరు *komaru*. [Tel.] n. Youth, youthfulness, bloom, beauty, loveliness. మనోహర. Manner, way. adv. Beautiful, handsome. అందమైన. కొమరుడుగుల gracefully. కొమరల finely. **కొమరారు** *komararu*. v. n. To bloom. **కొమరాలు** *komaralu*. n. A young woman యావనస్త్రీ. కొమరుతనము or కొమరుపాయసు youth. యావనము. **కొమరుడు** or **కొమారుడు** *komarudu*. n. A son. కొడుకు. **కొమరులు** or **కొమరకొయ్యలు** *komarulu*. n. Bressumers or Brest summers, that is, forked pieces of wood used in buildings. ఇంటి వెన్ను పట్టెకిందికరుంజాలు, మేబు దూలముమీది గట్టెలు. **కొమార్తె** or **కొమారి** *komarte*. n. A daughter. పెండ్లికొమార్తె a bride. [The Skt. కుమారుడు+కుమారి are apparently derived from this Dravidian root.]

కొమిరె *komire*. [Tel.] n. A young woman. యావనముగలస్త్రీ. A peg or pin. (Vizag.) "కొమిరెపొక్కిరి బంగారకుంజెనందు." H. ii. 107.

కొమ్మ *komma*. [Tel.] n. A branch. కాఫి. A damsel, a maiden, a female. అడుది. A battlement with loop holes, an embrasure. కొటకొమ్మ. పట్టుకొమ్మ a prop, a refuge, reliance. **కొమ్మచెట్టు** *komma-chettu*. n. A wood resembling pine, used for torches, *Ceropegia tuberosa*. (Watts.) **కొమ్మసొర్ర** *komma-sorra*. [Tel.] n. A

fish, *Zygana tudes*. (F. B. I.) **కొమ్మరటి** *kommarati-chettu*. n. The branchy plantain tree, or Bengal plantain. బంగారీ రంభ.

కొమ్మి *kommi*. [Tel.] n. A sort of forest tree with rough leaves and fragrant flowers.

కొమ్ము *kommu*. [Tel.] The imperative of కొను to take. నీకైదుకొమ్ము take up your sword.

కొమ్ము *kommu*. [Tel.] n. 1. A horn. A bugle or trumpet. A tusk, an elephant's tusk or tooth కొర, దంతము. 2. The secondary form of the vowel ఉ. అల్లపుకొమ్ము a root or bit of ginger. పసుపుకొమ్ము a root or bit of turmeric. A squirt. చిచ్చనగ్రోవి. "కొమ్ములకొరచిచ్చల్ల," A. 118. 3. Anything projecting, as చెరువుకొమ్ము the tongue or end of a tank. అందలపుకొమ్ము the pole of a sedan chair. పల్లకిబొంతు. కాపటికొమ్ము one end of a yoke. 4. A horn or crest as a sign of dignity. శిఖరము, కొన. వానికేమి కొమ్ములు మొలిచింది why does he talk so big? 5. Strength, joy బలము, ఉత్సాహము. కొమ్మకాకరకాయ a certain vegetable, being a species of కాకర. కొమ్మకాడు a horn-blower. కొమ్మకాడివాడు a goldsmith. 6. A hog's tusk. పందికొర. కొమ్మచేప a shark. కొమ్మగలచేప. కొమ్మచీ నగు a tusker, a male elephant. 7. A branch కాఫి. The top or end కొన. శిఖరము. **కొమ్ములవాండ్లు** *kommulu-vandlu*. n. Trumpeters. **కొమ్ములాడు** or **కొమ్మువాడు** *kommuladu*. n. A tusker. A male elephant. A wild boar. "అ కొమ్ములాడుకొల్లిటి యేకమకాక." G. VIII. 21.

కొయికండ *koyi-kanda*. [Tel. for కొయినకండ.] n. A corn on the toe.

కొయిసూర *koyi-kura*. [Tel. కొయి for కొయ్య.] n. A kind of potherb that is cropt and grows again. See కొయ్యసూర.

కొయ్య *koyya*. [Tel.] n. Wood. చూను. A staff or stick. కర్త. ఓకొయ్య a ship's mast. కొయ్యకాలు a wooden leg; stubble. కొమ్మకంకి పరివెన్ను కొయ్యగా మిగిలింది, కొర కొసినమోడు. P. iii. 193. మునుబాటుకొయ్య a stubborn wretch. గండకొయ్య a wretch. **కొయ్యతనము** *koyya-tanamu*. n. Stubbornness, obstinacy. **కొయ్యంగ** *koyyanga*. n. A fish like the carp called Khavai by Musulmans.

కొయ్యగుర or **కొయ్యతోటగుర** *koyyagura*. [Tel. from కొయ్య.] n. A sort of potherb called *Amaranthus tristis*.

కొర *kora*. [Tel.] n. What remains, balance. కొరత. Profit, use, good, advantage. పని. ఫలము, ప్రయోజనము. Carpentry or masonry శిల్పము. A kind of fish కొరమినా. కొరగాని useless, unprofitable. **కొర** *kora*. adj. Available, profitable, useful, advantageous. ప్రయోజనకరమైన. Incomplete, unavailing. కొరయిల్లు an unfinished house. కొరనోములు unavailing vows. కొరప్రాణము the last breath, incomplete vitality. కట్టుసురు, కొనప్రాణము. **కొరకామి** or **కొరగామి** *kora-kami*. n. Fruitlessness, uselessness, worthlessness. ప్రయోజనము లేదు. A defect వోపము. A bad sign దుష్టము.

కొరనెల *kora-nela*. n. A half moon. కొరనెలకూపు a crescent headed arrow. Parij. v. 40. **కొరమానిన** *kora-malina*. adj. Useless.

కొరందము *korandamu*. [Tel.] n. An agate or corundum stone. కురువించుము

కొరకంఠు or **కొరకమ్మ** *kora-kantsu*. [Tel.] n. A fire brand. కొరక.

కొరకు *koraku*. [Tel.] (an affix as a sign of the fourth case). For: for want of: on behalf of, on account of: with a view to: to the end that. నాకొరకు for me. పరలోక సాధ్యముకొరకు with a view to obtaining heaven. **కొరకు** or **కొరను** *koraku*. n.

A hedge round a place where cattle graze. పసులుమేయుకొంచె. A place where birds find their food పక్షులు ఎరతునకొలు.

కొరకొర *kora-kora*. [Tel.] n. Anger. కోపము. **కొరకొరలాడు** *kora-kora-ladu*. v. n. To be angry. కోపగించు. "కొరకొరమించె చక్కణికి" Satya iv. 197.

కొరడా *korada*. [Tel.] n. A whip, scourge, knout. కమ్మ, బాటి, కేబుకు.

కొరడు *koradu*. [Tel.] n. A pair of pincers. A gleam or streak of a rainbow in the clouds, portending rain. తిన్నవి యింద్రధనుస్సు. An owl గుడ్లనూబ. The stump of a tree చూనిమోడు. **కొరడుకొల** *koradukila*. n. Pincers. **కొరడుపారు** *koraduparu*. v. i. To be streaked or marked with stripes. To be benumbed or become callous. తిమరుపట్టు.

కొరత *korata*. [Tel.] n. Want, defect, fault. వెలితి, తక్కువ. That which is wanting. Incompleteness. A predicament వానికేమి కొరతలేవు he is in want of nothing. **కొరత** (Loc. of కొయ్య.) on an impaling stake. **కొరతనుకు** *korata-nuruku*. v. t. To do a useless or unworthy deed. అకార్యము చేయు. n. One who does a thoughtless or unworthy deed. అకార్యముచేయువాడు.

కొరద *korada*. [Tel.] n. A certain fish.
 కొరద "కొరద దావరి కొయ్య కొర్రమీ నులుకే ముచ్చేంగి బేడిన క్లెల్ల చేరమిన." H. iv. 225.

కొరనాసిగండు *koransi-gandu*. [Tel.] n. The striped Hyena. *Hyaena striata*. (F. B. I.)

కొరను Same as కొరకు. n. (q. v.)

కొరపడము or **కొరపడము** *kora-padamu*. [Tel.] n. A blanket. BD. iii. 2278.

కొరపకొయ్య *kora-pani-koyya*. [Tel.] n. A worthless wretch, a villain.

కొరపము *kora-panu*. [Tel.] n. A curry comb. (H. v. 49.) కొరపము.

కొరపావు kora-povu. [Tel.] v. n. To be choked. చొరపావు. To swoon. మూర్ఛిల్లు.

కొరమాను kora-manu. [Tel.] n. A large tree, *Briedelia Spinosa*; (Roxb. iii. 736.)

కొరముట్టు kora-muttu. [Tel.] n. A tool, an implement, an instrument. పనిముట్టు, ఉపకరణము.

కొరలు koralu. [Tel.] v. n. To be full. కలుగు, ఉండు. To blaze, shine. ప్రకాశించు. To grow, spread. పెరుగు. "చేప్పకొక పుష్పకాలాదించుచట కొరలనారాచనింపు కొరదమనోయి." R. v. 58. v. a. To fancy, like, try. కొర. "సనాతనమగు మోక్షముం గొరితావిడుచుకొ గృహధర్మమార్గముకొ." M. XII. v. 295.

కొరవ korava. [Tel.] n. The Koravas, a certain tribe of mountaineers.

కొరవంజి kora-ranji. [Tel.] n. A gypsy. A gypsy dance. "ఏయేభూములుచూచినావె కొరవంజి" Suca. i. 21.

కొరవి or కొరవి koravi. [Tel.] n. A firebrand. The touchwood tree, *Sapindus Tetraphyllus*, or, *Guarea Molinea*. Roxb. ii. 243. ఎర్రగోంట. A. v. 133, R. vii. 10. కొరవిచీమ or కొరవిచీమ the red ant, so called because its bite gives a burning sensation. కొరవిదయ్యను an *ignis fatuus* or will of the wisp. "కొరవితో తలగోరు కొనునారులక" Dab. 201.

కొరసంది kora-sandi. [Tel.] n. A vital part of the body. జీవస్థానము, ఆయువు.

కొరి kori. [Tel.] n. The middle hair in the eyelash. చెప్పనడిమి వెండ్రుక.

కొరిజె korije. [Tel.] n. A hoof. కొరిజె. Also a landmark or village boundary. పాలిమేర. (Vizag.)

కొరిటిచెట్టు koriti-chettu. [Tel.] n. A kind of tree, *Batis Spinosa*. Roxb. iii. 763.

కొరిమిడి or ముండ్లకొరిమిడి korimidi [Tel.] n. A tree, *Barleria longifolia*. Heyne. H. iv. 13.

కొరిమిపాల korimi-pala. [Tel.] n. The touchwood tree, used for torches. దిబ్బి కర్ర.

కొరివి See కొరవి.

కొరివింద korivinda. [Tel.] n. A certain forest tree. H. iv. 9.

కొరుకు koruku. [Tel.] v. a. To bite, gnaw, grind or gnash. పండ్లకొరుకు to gnash the teeth. కొరుకుడుపుండు a cancer or gnawing ulcer. కొరుకు n. A bite. Food. Also, a venereal disease, syphilis మేహశోణ విశేషము. కొరుకులు bites, peckings, eating. H. D. i. 1741. కొరుకులు korukulu. n. Props, timbers set to prevent the fall of a weight.

కొర్నా or కొర్నాసిగండు korna. [H. from కొరాసాని=Khorasan.] The hyena, *Hyena striata*. దుమ్ములగొండి, గొరపాకు

కొర్ర korra. [Tel.] n. The grain called Millet, *Panicum italicum*. Heyne. Rox. i. 302. ఈశ్వరకొర్రలు a coarse kind of this grain. A sort of fish, *Silurus boalis*. Ham. పాతీనము. కొర్రముట్టు or కొర్రమీను korra-muttu. n. A fish found in tanks, thick and shaped almost like an eel. *Gobius Lagocephalus*. (Roxb.) H. iv. 225.

కొర్రు korru. [Tel.] n. A spike on which criminals were impaled. మేకు, కూలము. A spear. A hook on which men are suspended. A thorn. A sort of drill plough. That extent of land which requires one plough. కొర్రుతోలు to harrow. కొర్రుపట్టిన threadbare, torn.

కొల kola. [Tel.] n. Measure, measurement. పరిమాణము. Guilt: the result of crime. పాపము, పాపఫలము. Retribution particularly that suffered in a subsequent birth. Killing, murder. హింస. పాపముకొల చినకొల. వానిని చంపినకొల నీకు తీరదు you cannot get rid of the guilt of killing him. ఆడుకొల the guilt of causing a woman's death. T. iii. 114. L. iv. 291. P. i. 331.

కొలకర్ర kola-karra. n. A measuring rod.

కొలకాసు kola-kasu. n. Fees for measur-

ing. కొలగాడు kola-gadu. n. One who measures grain. కొలగారము kola-garamu. n. Measurement, gauging: fees for measuring grain. కొలత kolatu. n. Measurement. కొలపాత్రము kola-patramu. n. A vessel to measure with. కొలరకము kola-rakamu. n. Measuring grain. ధాన్యమును కొలుచుట.

కొలను or కొలనుపు Same as కొలను.

కొలకొల kola-kola. [Tel.] adj. & adv. (Anuk) Aloud, screaming, tumultuous, noisy, confusedly, in chorus. కొలకొలలాడిరి they made an uproar. కొలకొలమును నాయిసి. A. i. 81.

కొలది or కొద్ది koladi. [Tel.] n. Extent, measure, height, depth, limit. పరిమతి. Means, mode. Power, glory. శక్త్యము. "శలపుకొలదిపడదు వైవికమేకాని" (Vema) not according to our will but as god wills. నీకొలదియెయిగక in ignorance of thy power. ఏకొలదివైనా by all means. ఆయన చిత్తముకొలదియెయిగి in conformity with his pleasure. L. XVII. 136. "నోటికొలండుల మాట్లాడి." L. VII. 481. saying anything that came into his mouth. As an affix, కొలది or కొద్ది. In proportion to, according to, in conformity to. నాలుగు ఏండ్లకొలది చదివితే they studied for four years. మోకాలికొలదినీరు water up to the knee. ఈకొలది thus far, so much, such. "గుడ్లకొలదిగ కన్నీరు గుక్కుకొనుచు." Suca. iii. 156. R. v. 187. M. XII. i. 242.

కొలను or కొలను kolanu. [Tel.] A lake, a tank. మడుగు, సరస్సు.

కొలము kolamu. [Tel.] n. Caste. కులము. Lineage వంశము. Race జాతి.

కొలారము, కొలారు, కొలారుబండి or కొల్లారుబండి Same as కొల్లారము.

కొలి koli. [Tel.] n. A small hole made in the ground to play a certain game called నోడుపట్టు.

కొలికి koliki. [Tel.] n. The tip or end. మొన. A hook or loop కొక్కి. The corner of the eye near the nose ముక్కుకంటినకంటి మాల. చారమునకు కొలికకట్టినది she made a loop in the string. ఈ కాన్యమునందు కొలకులు మాత్రము తెలుగు in this poem the terminations of words alone are Telugu. కొలికకెచ్చు to master సాధించు. కొలికకెచ్చు to become subject to one, to come into one's power. వాడు ఏడు ఊళ్లను కొలికకెచ్చును he will put seven villages on one ring, i. e., he will have them under his thumb. కొలికేప్పూరి koliki-pura. n. The chief gem in a necklace. కొలికే తగలించేప్పూరి. కొలికేముడి koliki-mudi. n. A noose: a loop. పడులకూడి.

కొలిపించు kolipintsu. [Tel. Causal of కొలుచు.] v. a. To cause to measure. కొలుచునట్లుచేయు. To cause to do చేయించు. See కొలుపు.

కొలిమి kolimi. [Tel.] n. A pit. A fire pit or furnace. ముద్లకొలిమి a smelting forge. నీళ్లకొలిమి a reservoir. కొలిమిపత్తి a pair of bellows.

కొలివెట్టిట్టు kolive-pittu. [Tel.] n. A small sort of bird spotted with white.

కొలుచు kolutsu. [Tel.] v. a. To measure. కొలచేయు. To serve, to worship ఉపాసించు, నేమించు. n. Grain ధాన్యము. Rice పు ధాన్యము.

కొలుపు kolupu. [Tel.] v. n. To agree, to consent సమ్మతించు. ఒకటి మనసుకొలుపవనికే నిపుడు." భార. భృష్టి. iii. To be agreeable సరిపడు. "నీ హింసను గిడి బుద్ధులెలకొలుపు" పంచ. నా. i. To have an effect on చెల్లు. "ద్వివి మలగకనాపన్ను మాయలన్నియును గొలుపవుననినై." హరిశ్చ. i. కొలుపు v. a. To encourage, to stir up, to set on, to egg on: పురికొలుపు, కన్నుగీటివైచేయు. కుక్కలను కొలిపితే they set the dogs (on the boar, &c.) "ఎనడకు నామిచ నేనునుగోలె." (BD. iv. 207.) who set the elephant upon me? "నొంతునుగోలె." (G. vi. 70) setting his

heart on it. "కొలుపని ఉత్సాహము" unexcited passion. Anir. ii. 92. Used as the causal form of కొను. దరికొలుపు to set on fire. మేల్కొలుపు to awaken, to rouse. పులికొలుపు to stir up. మరులకొలుపు to enamour. ఉసికొలుపు to hiss. కొలుపు n. A rustic holiday: the festival of the Sakti or village goddess.

కొలువడి koluradi. [Tel. కొలుచు+వడి.] n. Measurement. కొలత.

కొలుపు koluru. [Tel.] n. Service, employment. నేప. A hall of audience. ఆస్థానము. A feast in honour of any village goddess, as Ammavāru, or Pōlēramma ఉత్సవ విశేషము. కొలుపు కూటము koluvu-kūḷumu. n. A court. ఆస్థానముండపము. Audience, levee. కొలుపుడుకాడు or కొలుపుకాడు koluvuḍu-kāḍu. n. A servant. కొలుపుకొను to take into service నేవకునిగా పరిగ్రహించు.

కొలె kole. [Tel.] adv. Beginning with, since. కొలె.

కొల్లి. Same as కొలికి.

కొల్ల Same as కొలత.

కొల్లి Same as కొలది.

కొల్పు Same as కొలుపు.

కొల్ల kollu. [Tel.] n. Plenty. Pillage, plunder. కొల్లుకు. అతిపండ్లుకొల్లగానున్నవి plantains are plentiful or dirtcheap. అది నాకు కొల్ల it is more than enough for me. కొల్లకాడు kolla-kāḍu. n. A plunderer కొల్లపెట్టువాడు. కొల్లకొట్టు, కొల్లగొను, కొల్లపెట్టు, కొల్లచాపు or కొల్లాడు kolla-kollu. v. t. To plunder. దోచుకొను. కొల్లరి kollari. n. A bandit, plunderer, or hili robber. కొల్లరిడు kolla-l-iḍu. v. t. To plunder.

కొల్లాటిపక్షి or కొండలాటిపక్షి koll-āti-pakshi. [Tel.] n. The bird called the Sultan bulbul. పిగిరిపిట్ట.

కొల్లారము or కొల్లారు kollaramu. [Tel.] n. A square enclosure, with chambers built at the corners. భవతి. కొల్లారుబండి or కొల్లారుబండి a car రథము, గాడి. "గాలికన్ననునేగ జను చులకనివి యివెకొల్లారుబండ్లు." S. i. 158.

కొల్లి or అడివకొల్లి kolli. [Tel.] n. A plant called మూపము. కొల్లికొరజము a plant called పాలకడ్యము.

కొల్లు or కొల్లుగుంటు kollu. [Tel.] n. A pit of water: Kodand. § 38.

కొల్లు kollu. [Tel.] v. a. To kill. చంపు.

కొల్లు kollu. [Tam.] n. Horse gram. H. ii. 135. కొల్లుగంజి grain-boilings.

కొల్లెత్తువాడు koll-ettu-vāḍu. [Madras. Tel.] n. A mason or bricklayer. తాపివాడు.

కొల్లెరు kollēru. [Tel.] n. The Kolair lake. కొల్లెటికొంక a pelican.

కొవ్వొల్ల korralu. [Tel.] n. A sort of fish. Russell. No. 186.

కొప్పలిపువ్వు korvili-puvvu. [Tel.] n. A certain wild creeper.

కొప్పు or కొప్పువ్వు korvu. [Tel.] n. Fat, fatness. Presumption, insolence. HD ii. 1097. v. n. To be fat. To wax fat. To be proud or presumptuous. తలకొప్పిస్తా, or పాట్లకొప్పిస్తా. (UH. iv. 209.) fat-headed, presumptuous, head-strong, కొప్పి, (BD. iv. 1463.) giddy: heavy, or thick in the head. గబ్బించి.

కొస kosa. [Tel.] n. A tip or end. The border or selvege. కొసలముత్యము a pear-shaped pearl. కొసగా slanting.

కొసరు kosaru. [Tel.] v. n. To demand an article over and above, or into the bargain. To be greedy. To be eager for. To hesitate సంకోచించు. v. t. To pray ప్రార్థించు. కొసరించు kosar-intsu. n. To demand more; to be exorbitant. n. Eagerness, lust, greediness, pruriency, banking, cupidity; what is demanded over and above; what is asked into the

bargain. Desire, cupidity కోరిక. Prayer ప్రార్థనము. Hesitation సంకోచము. "కొంతు కొనరించుకయ్యరక" without the least hesitation or fear.

కొసరుచెట్టు kosaru-chettu. [Tel.] n. The plant called Mucuna puritus. కంఠాప్పుల.

కొ కō

కొ kō. [Tel.] Interj. Oh! oh! Alas, forbear. Huzza! hurrah!

కొ kō. [Tel. Imperative for కొనుము.] Take thou. తిసికో=తిసికొనుము.

కొక kōka. [Tel.] n. A plaid or garment, particularly that of a woman, a robe. ఆమె కట్టుకొకతో వచ్చెను she came with nothing but the clothes she was wearing.

కొకనడము kōka-nadamu. [Skt.] n. The red lotus. చెంబలప.

కొకము kōkamu. [Skt.] n. The ruddy goose. చక్రవాకము. A wolf. తోడేం.

కొకిర, కొకిరి or కొకిరి kōkira. [Tel.] n. A thick felt, made of shreds of wool beaten together, and used for saddle cushions.

కొకిల or కొకిలము kōkila. [Skt.] n. The Indian black Cuckoo. Eudynamis honorata. కొకిలదేగ kōkila-tēga. n. The crested goshawhi, Lopho spizia tririr-gatus. (F. B. I.) వానకొకిల the swallow. (Jerdon No. 256)

కొగు kōgu. [Tel.] v. t. To shave. కొరుగు.

కొచే kōtsa [Tel. from కొంచు to fear.] n. Cowardice; a coward. పిరికి, భీతు. కొచే పారు kōcha-pāru. n. To be afraid. భయపడు.

కొట kōta. [Tel.] n. A fort. కొటకొమ్ములు kōta-kommalu. [Tel.] n. Battlements of a fort.

కొటరము kōtaramu. [Skt.] n. The hollow of a tree. చెట్టుకోర్.

కొటరము, కొటరికము or కొడరికము kōtaramu. [Tel.] n. The state or relationship of a daughter-in-law. కొడంబ్రము.

కొటాసుకొటి or కొటాసుకొటులు kōṭānu-kōṭi. [Tel. కొటి+కొటి.] n. Hosts upon hosts; innumerable numbers, myriads. అసంఖ్యములు.

కొటి kōṭi. [Skt.] n. A crore or ten millions. A host. తీవకొటి the animal kingdom: పుష్కకొటి the vegetable kingdom: కేవలకొటి or సురేంద్రకొటి the army of gods: the host of heaven. బంధుకొటి or సుహృద్కొటి or నిజాన్తకొటి one's friends and relations, the circle of one's acquaintance. చరాచరకొటి all nature, both animate and inanimate. కొటికందర్పలావణ్యము a thousandfold brighter than Cupid himself. బాలాంబుకొటిరుచిరుము more beautiful than the morning sun. In astrology, the calculation of a man's nativity. The end or tip. భనుమ్మకొటి the end or horn of a bow వింటికొమ్మ.

కొటి kōṭi. [Tel.] n. Espionage. వేసు. కొటికాడు or కొట్టికాడు kōṭi-kāḍu. n. A spy. Amuk. iii.

కొటిరము kōṭiramu. [Skt.] n. A crown, a crest, a diadem. కిరీటము, బామడికము.

కొటు kōṭu. [Eng. 'Court.'] n. A love game at cards.

కొటేరు kōṭēru. [Tel.] n. A plough. మొదలు వైకట్టి కాడికి కట్టివనాలి. Sar. Pad. ii. 42. కొటేరుకట్టివనాలిగానుండేముక్కు a long sharp nose.

కొట్రము Same as కొటము.

కొడ kōḍa. [Tel.] n. A certain tree, Sansciviera Zeilanica. Roxb. ii. 161. H. ii. 9. విషముకొడవార the bowstring-hemp.

కొడంబ్రము, కొడంబ్రకము or కొడరికము kōḍāmbṛamu. [Tel. కొడంబ్ర+కము.] n. The state of being a daughter-in-law.

కొడలు kōḍalu. [Tel.] n. A daughter-in-law. Also, a wife భార్య. మాకొడలు= my wife.

కోదాడు kōdādu. [Tel.] v. n. To be amazed or confounded. To bewail అ ఘో రం చు. To suffer pain బాధపడు. "ముగము వెలవెల బుచ్చును కోదలిం గూడికోదాడును." G. v. 223. "కూడెరుగక తగగంటింబాలు, గోదాడ కిచ్చోట గూర్చుండుమును." Dab. 217.

కోడి kōdi. [Tel.] n. A fowl, a bird. కోళ్లు poultry, fowls. సీమకోడి a foreign fowl. i.e., a turkey, or Guinea fowl. పిల్లకోడి a brood hen. కక్కారకోడి the red painted partridge, *Pernix Picta*. ఎర్రకోడి the red spur-fowl, *Francolinus Spadiceus*. చిమటి కోడి the painted spur-fowl. (Jerdon No. 272, 274.) కోడికూత kōdi-kūta. n. Cock-crowing. కోడికట్టు kōdi-kattu. n. A cock's comb. Also the flower called by this name. కోడిపండ్లము kōdi-pandemu. n. Cockfighting. కోడిపట్టి kōdi-patti. n. A game called "hen and chickens." కోడిపిల్ల kōdi-pilla. n. A chicken. కోడి పుంజి kōdi-punzu. n. A cock. Also a fish called *Gasterosteus*, or *Pterois volitans*, Cuvier. Russell No. 133.

కోడిగ or కోడి kōdiga. [Tel.] n. A score, twenty cloths, gems, &c.

కోడిగము kōdigamu. [Tel.] n. Ridicule, jesting. పనిహాసము, హాస్యము. Vanity, an empty show, a fleeting scene. విలాసశేష్ట. కోడిగించు kōdi-gintsu. v. n. To gibe at, deride. హాస్యముచేయు. కోడిగిడు one who gibes కోడిగముచేయువాడు.

కోడిపీట kōdi-pita. [Tel.] n. A piece of wood placed at the end of the pole of a carriage. కొగచివ క్రింద నెత్తుకానుచే మోపుడుకొయ్య.

కోడిబడి kōdi-badi. [Tel.] n. A kind of cake. భక్ష్యవిశేషము.

కోడిరు Same as కోడె.

కోడివాటము kōdi-vālamu. [Tel.] n. A steep pent roof.

కోడు kōdu. [Tel.] n. A rivulet, the branch of a river : an artificial canal. A bed of bulrushes : a marsh. కిటిపల్లము. A line తేఖ. A leg of a bed, table, or chair. కాయి. కోడుతారు to become overripe and wither. పండినపయిరు మిక్కిలియెండు. పరిమైరు కోడుతారెనది the crop is overripe. Ila. ii. 164. v. a. To brandish (the tongue as a snake.) To whisk (rice so as to separate the whole from the broken grains or stones.)

కోడె kōde. [Tel.] n. A bullcalf. కోడెమాడ. A young bull. కాడివరపడినమాడ. Plumpness, prime. తరుణము. జోడుకోడియలు a pair of bullocks. కోడె adj. Young. కోడెత్రాచు a young snake, one in its prime. "కోడెనాగముం బలుగుల రెడుతెన్నికొని పోవు తెరంగు" రామా. vi. కోడెకాడు kōde-kādu. n. A young man. పడుచువాడు. A lover విలుడు.

కోణంగి kōnangi. [Tel.] n. A buffoon, a fool in a farce. కోణంగితనము kōnangitanamu. n. Mimicry, buffoonery, foolery, horseplay. కోణంగివాసరి kōnangi-dasari. n. A buffoon, dressed like a pilgrim.

కోణము kōnamu. [Skt.] n. An angle. మూల. A bow with which a lute or fiddle is played. A drumstick. కోల. A. v. 49.

కోత kōta. [Tel. from కోతః.] n. Cutting, reaping, parting. Lopping, maiming. కోతకాలము kōta-kalamu. n. Harvest time. కోతకొనె kōta-dōne. n. A native boat with two keels. మన్యవోనె. కోతపట్టు kōta-pattu. v. n. To begin to cut or reap కోతకోయనారంభించు. కోతపడు kōta-padu. v. n. To be cut ఖండితమగు. కోతపాలు kōta-pālu. n. Weaning milk, i. e., milk not sucked, but drawn into a cup.

కోతి kōti. [Tel.] n. A monkey. తాను చెడ్డ కోతి వనమెల్లచెరిచినది 'one sickly sheep infects the flock.' కోతివుండు అస్త్రరాక్షసి ధైర్యమున్నది it is like making mountains of molehills. కోతికోమ్మంలి kōti-kōmman-chi. [కోతి+కోమ్మ+అంతు or అనుచు.] n. A

certain game. కోతివన్నె kōti-vanne. n. Monkey colour, i. e., brown. కోతిపుల్లలు kōti-pullalu. n. Certain sticks fixed in a loom. మగ్గపులకదారముల మీదికిరిలిం చే పుల్లలు.

కోదండము kōlandamu. [Skt.] n. A bow. కోదండముతీను or కోదండముపెట్టు kōlandamu-tiyu. n. To tie up to be flogged.

కోదాడు kōdādu. [Tel.] n. A deformed palm tree. తాళ్ళపత్తివశేషము. A. iv. 193. H. iv. 211.

కోడు kōdu. [Tel. from కో a hill.] n. A Khond : a hill tribe in Ganjam.

కోద్రవము kōdravamu. [Skt.] n. The grain called *Paspalum frumentaceum*. అగల or అల్ల.

కోన kōna. [Tel.] n. A dell or glade or gorge in the hills, a recess. కొండలలోని మరుగు చోటు. కోన or కుని a corner, a narrow place కొన, మూల. A garden. కోనసీమ the delta of a river ; a place of gardens.

"కోనవిశ్చేత్సానోద్భావనదగిత"

అము. i.

A forest అడవి. కోన త్రిమిరి a forest-rover, i. e., a monkey వనచరము. కోనమనికి a monkey.

కోనెము kōnemu. [Tel.] n. The mackarel fish, *Scomber niger*. కోనెముచేప kōnemu-chēpa. n. The mango fish or *Tupsee Muchehhee*. Russell No. 185.

కోనేరు kōneru. [Tel.] n. A stone-faced tank with steps. చుట్టు మెట్లుగల నలుచదరు పు గుంట.

కోప kōpa. [Eng. 'Cup.'] n. A cup. గిన్నె.

కోపము kōpamu. [Skt.] n. Anger, displeasure, wrath. కినుక. కోపకాడు a passionate man. కోపి. కోపకత్తె an angry woman. కోపగించు, కోపగిల్లు, కోపపడు, కోపించు, కోపముచేయు or కోపముతెచ్చుకోప

kōpa-gintsu. To be angry, to be displeased. కోపప kōpana. adj. Irrascible, passionate. కోపముగల. n. A fury, a scold. కోపముగల ఆడుది. కోపపడు kōpanudu. n. A passionate fiery man. కోపి kōpi. n. A passionate man. కోపముగలవాడు.

కోపు kōpu. [Tel.] n. A side or quarter. పార్శ్వము. A bit or stick, కడ్డి. బలపపుకోపు a slate pencil. A sort, a kind or variety. A windfall, something out of the direct line. The tip or end of a bow చిటికొప్పు. A salutation నమస్కారము. Manner విషయము. An occasion సమయము. A cause నిమిత్తము. A mercantile house or firm. Beauty అందము. Harmony in music or dancing నాట్యము తీర్పు. A fish-hook చేపలను గ్రుచ్చుచుట్టిగాలము. Intoxicating liquor మద్యము. Fatness కొప్పు, బలము. ఈ వానపల్ల నెలకొన్న ఇచ్చినది this rain has softened the earth. కోపువారు kōpu-dāru. n. One who imports goods for sale సరకులను బయటనండి తెచ్చి అమ్మువాడు. కోపువారు kōpu-pāru. v. n. To look beautiful, to acquire beauty. అందగించు.

కోమ kōma. [Tel.] n. The top of an anthill పుట్టచివర. A woman, కొమ్మ, ఆడుది.

కోమటి kōmatī. [Tel.] n. A man of the merchant caste. A shopkeeper. adj. Belonging to the shopkeeper-caste. కోమటి మనిషి a man or woman of this caste. కోమటి చిన్నవాడు a shop boy. కోమటిసరు కులు wares. కోమటిసాక్ష్యము doubtful evidence, saying neither one thing nor another. See కన్యకాపురాణము.

కోమలము kōmalamu. [Skt.] adj. Delicate, soft, bland, blooming, youthful. పుడుకెన. n. Water. నీళ్లు. కోమలాంగి or కోమలి kōmalāngi. n. A blooming girl. కోమలికము kōmalikanu. n. Bloom, beauty. చేక్కడనము. "మేనికోమలికంబు." K. P. iv. 50.

కోయ or కోయలు kōya. [Tel.] n. A certain hill tribe in the Telugu country.

కోయశ్టికము kōyashṭikamu. [Skt.] n. The lap wing. కొక్కర, చీకకొక్కర.

కోయిల kōyila. [Tel. కో god+ఇల్ house.] n. A temple. గడి. The black Cuckoo. కోకిల. కోయిలకూర kōyila-kāra. n. The herb called *Amaranthus tristis*. Roxb. iii. 604.

కోయిలు kōyilu. [Tel.] v. a. To cut. To pluck, gather. To reap. To slaughter (an animal for food). కోసికొనిపోవు to wear away. To take (at cards).

కోర kōra. [Tel.] n. A tusk, fang, tooth. దండ్రి. A cup గిన్నె. A tray or dish, పళ్లెము. adj. Sharp, pointed కోరకొమ్మ a sharp horn. కోరపళ్లు the incisors. కోరమీసలు pointed whiskers. కోరపంది a tusked boar. Unbleached, brown (See కోరా). Base, impure (as metal, &c.) Slanting, lying on a side ఒరిగియుండే, చక్కగానుండే. కోర దుడలు hollow cheeks. కోరకొండె or కోర సిగ a side lock or tuft of hair ముఖవార్చు మనవేసికొండె. కోరపోవు to go crooked వంకరలుపోవు.

కోరంగి kōraṅgi. [Skt.] n. Small cardamoms. చిట్టెలకులు.

కోరకము kōrakamu. [Skt.] n. A bud. మొగ్గ. కోరకపాళి kōraka-pāli. n. A line or chain of blossoms.

కోరగింతు kōra-gintu. [Tel.] v. n. To close as a flower or as the hand ముకులింపు. To sprout మొలకెత్తు.

కోరడము kōradamu. [Tel.] n. Ridicule, mockery, derision. అపహాస్యము.

కోరడి kōraḍi. [Tel.] n. A bank or ridge. A hedge. ఆవరణముగావేసిన పొడిమట్టిగోడ. Ridicule కోరడము, అపహాస్యము. The ferule on the butt of a chisel bill. A statement recorded of a man's descent, character and circumstances. కోరడిగట్టు kōraḍi-gaṭṭu. n. A bank, or ridge, an earth-fence.

కోరదూషములు kōra-dūshamulu. [Skt.] n. The grain called అరిగలు or ఆర్లు.

కోరముపువ్వు kōramu-puvvu. [Tel.] n. The coral flower.

కోరా kōra. [Tel.] adj. Unbleached. కారి కము, అనావశము. కోరాబంగారు inferior gold, impure gold మట్టపుబంగారు.

కోరాడు kōraḍu. [Tel.] v. n. To grovel, to throw up the earth with the horns, or tusks. To purr as a cat.

కోరింద kōriṇda. [Tel.] n. The bramble. A. vi. 12.

కోరు kōru. [Tel.] adj. Steep. కోరుకొండ a steep hill. కోల్లు a pent roofed house.

కోరు kōru. [Tel. for కొనరు.] కైకోరు they will not accept.

కోరు kōru. [Tel.] v. a. To desire, ask, propose, pray, demand, beg. ఇచ్చించు. కోరిక or కోరికి or కోరిక్ kōrika. n. A wish, desire. ఇచ్చు. Love, hope. అభీష్టము. A vow యము. కోరు kōru. n. A share. The king's or government portion. భవేతర వస్తుకూప మైనకప్పుము. సంగోరు a half share. ఇరుగోరు both shares, i. e., all the crop. మేటికోరు the share due to the farmer.

కోల kōla. [Tel.] adj. Long. కోలముఖము a long face. కోలమెరుగు forked lightning. నిలుపుమెరుగు, బరాతి. "శివుడిక్కనందు చేసిన గోలమెరుగులుమెరసె." హరి. పూ. vii. కోలాకు a long leaf. కోలాకుపాన్న a certain tree. H. iv. 11. కోలతపేలా an oblong cup, a sauce boat.

కోల kōla. [Tel.] n. A staff. చంపము. An arrow బాణము. అంపకోలలు arrows. తిప్పి కోల, పందికోల or మనిగోల a hoe or digging staff. చెరుకుగోల a sugar-cane. కోలనారు staff-bearers వేత్రధరులు. కోలరేసిపెట్టు తాడురేసికట్టు you feel the blow of an invisible rod: you are bound in viewless ties. (Used of a Government) "శ్రీ శల్య నారాచపంచకమునకొప్పించి, యొకకోలగృతవర్ష సరమునొంది." M. VI. i. 342.

కోలంకిపిట్ట kōlanki-pitta. [Tel.] n. A sort of bird. A swift.

కోలకము kōlakamu. [Skt.] n. Pepper. మిరియము.

కోలక్రములు kōla-krōtulu. [Tel.] n. A game played by boys. కోతికొప్పించి అనే ఆట. Vish. vii. 211.

కోలగగ్గెర kōla-gaggera. [Tel.] n. A noose or a tether. (A vi. 31.) ఎద్దులను చడవ్రాసి నాలుగుకాళ్లను కలియకట్టెట్టు.

కోలదివ్వె or కోలదివిరు kōla-dirve. [Tel.] n. A torch. వెలుతురుకట్టెదివిటి.

కోలపాలచెట్టు kōla-pāla-chettu. [Tel.] n. A sort of tree.

కోలపాన్న kōla-pōna. [Tel.] n. The plant called *Haemonites cordifolia*. పుల్లిపళ్ల, అంఘ్రిపళ్ల.

కోలము kōlamu. [Tel.] n. A dance, dancing. వర్తనము. A pan, an earthen basin. (H. ii. 12.) [Skt.] A float or raft తెప్ప. An apple రేనుపండు. A hog పంది. కోలమాంసము Pork. Kalah. iii. 127.

"శ్రీ గగనరంగస్థలంబున మిగులత్రాణి మమునగాలికనీలి కోలమునటింప బాలిమొగంబునరాలు నివృత్తలనంగ గంపులైరారె మహినింపైగోపతరులు." A. iv. 135.

కోలముక్కిచెక్క kōla-mukki-chekka. [Tel.] n. The plant called *Echites antidysenterica*. కంటజము.

కోలవస kōla-vasa [Tel.] n. A species of వస. (q. v.)

కోలాటము kōl-atamu. [Tel. కోల+అట.] n. A morris-dance in a ring in which sticks are struck together in harmony. Single stick is also thus named.

కోలాహలము kōla-halamu. [Skt.] n. An uproar, hubbub, buzz. Bloom, blaze of beauty. బహుజనస్థితి, కలకలము. కోలా హలండు kōla-haludu. n. An uproarious or noisy person; the trumpeter or preacher of the day. BD. VI. vi. 204.

కోలు kōlu. [Tel.] adj. Big, great, huge పెద్ద. కోలుపులి or కోలులి a royal tiger. కోలువడిగలు lofty banners. adv. Very. మిక్కిలి. See కోలుమనగు.

కోలు kōlu. [Tel. from కొను.] n. Taking కొనుట. An affix, which turns verbs into nouns. అచికోలు usurpation. పొగడికోలు applause. కలుపుకోలురేను sociable nature. Plu. కోట్ల. పుచ్చికోట్ల acceptings. కలుపు కోట్ల minglings. మొర్రకోట్ల lamentations. కోలు n. Plunder. కొల్ల. భార. భీష్మ. iii.

కోలుకాడు kōlu-kādu. [Tel.] n. A bailiff. కావలివాడు. A sealbearer. ముద్రమానిసి. A revenue-officer. An exciseman. నియమించెడి అధికారి, సుంకరియొక్క బంటు.

కోలుకొను or కోల్కొను kōlu-kōnu. [Tel.] v. n. To recover, be cured, be remedied. To come to good, become ripe. తేనుకొను, వడ్డి. ఆముదముతాగితే నెలదాక కోలుకొనను if I take oil I do not recover from it for a month.

కోలువల or కోల్లల kōlu-tala. [Tel.] n. Fighting face to face. ఎదుటనిలిచి యుద్ధము చేయుట. Preparation for war or battle యుద్ధసన్నాహము. కోల్లలచేయు kōllala-cheyū. v. a. To encourage: to place in battle array. రికోల్కొనుము చేయు, ఎచ్చక చేయు. M. Salya i. 248. and i. 43. and i. 94. M. III. vii. 96.

కోలుపడు or కోల్పుడు kōlu-pādu. [Tel.] v. n. To be lost, ruined. చెడు, నశించు. To lose పోగొట్టుకొను. To appear అగుపడు. Vasu. ii. 51. M. R. v. 267. కోల్పడ్డ foiled, worsted, lost పోగొట్టుకొన్న. కోలుపాటు or కోల్పాటు kōlu-pāṭu. n. Loss, deprivation. పోగొట్టుకొనుట. Ruin చేటు.

కోలుపుచ్చు or కోలువరుచు kōlu-puṭṭsu. [Tel.] v. a. To lose, ruin, chase away, forfeit. కోలుపుచ్చుకొన్న lost. పోగొట్టుకొనిన. M. IV. ii. 269.

కోలుపోవు kōlu-pōvu. [Tel.] v. a. To lose. "ఇక్కడ వివరింపబడినది." BRY. ii. 777. v. n. To be spoiled. చెడు కోలుపోక kōlu-pōka. n. Losing. పోనోట్టుకొనుట.

కోలుముసంగు kōlu-masangu. [Tel. కోలు= మిక్కిలి.] v. n. To rave, rage, be furious. చెలరేగు, విజృంభించు. M. VII. v. 314; IX. ii. 288; IX. i. 288.

కోలె kōle. [Tel.] n. Stubble, a stump of corn. వెన్నుకోసినకాడ, కొలె.

కోలె kōle. [Tel.] (Postposition.) Since. మొదలకొని, నుండి. నాటకాగారె ever since that day.

కోలెమ్ము kōlemmu. [Tel. కోల+ఎమ్ము.] n. Lit. The long bone, that is, the spine or back bone.

కోలె kōle. [Tel.] n. A man who is struck with wonder. ఆశ్చర్యమనొందినవాడు.

కోవ or కోవ kōva. [Tel.] n. A string, as of pearls : సరము. A bunch of coral దండ. One step, grade, or remove, in a genealogical table. A throat disease that attacks children. The actual cautery or burning with a hot iron. కోవబిసిన blistered. తాళాకు కోవబిసినది the palm leaf is blistered.

కోవి or కోవి kōvi. [Tel.] n. A tube, గొట్టము. An orifice, opening. A musket తుపాకీ. చేతికోవి a pistol (రా. వి. v.) A bottle బుడ్డి. (నీలా. iii.) A waterpipe భూమి లోపల నీళ్లువచ్చుట కేర్పరచినవార్లము. A crucible మూస. (కళా. viii.) A flute. ముక్కకోవి a nostril. గొంతుకోవి the gullet, పుట్టకోవులు the openings or mouths of a white ant hill. కోవిపుండు a sinus or opening in a boil : a corn on the foot. కప్పురంపుకోవులు pastiles of camphor. తేనెకోవి a honey comb. కోవులు round tiles used in roofs, which are truncated and bisected cones. కొండములకోవి a mere pack of lies.

కోవి or కోవి kōvi. [Tel.] n. A certain flowering shrub, Galedupa Arborea. గ్రామగనెట్టు, కురవకము, రేలచెట్టు. A. v. 146. Manu. ii. 25.

కోవిదత kōvidata. [Skt.] n. Skill, ఖడ్గకోవిదత skill in the use of the sword. T. ii. 40. కోవిదుడు kōvidudu. n. A skilful or wise man. A learned man. విద్వాంసుడు, చదువరి.

కోవిల or కోవల kōvila. [Tel. కో god+ఇల్ల house.] n. A temple. గుడి, కోయల. The Cuckoo. కోకిలము.

కోవు kōvu. [Tel. for కోసపు] v. క్రోకోవు, చేసి కోవు. n. An imitative sound resembling a cry. అర్జునందగు ధ్వనినొకరకము.

కోవురము kōvuramu. [Tel.] n. Ambush. శత్రువులను కోట్టేటందుకు దారిపక్కను దాగి యుండుట.

"గీ|| ఉడయగిరిమీద గోవురంబుండినగుడు నహితరవిరక్తచేబద్ధుడగుమదోడి బలగ మైసెట్టిచుక్కలవలసవ్రోవ జూపనే తెంచెనన మేనుచుక్కపాడిచె." Swa. iii. 70.

కోశము kōshamu. [Skt.] n. A repository, receptacle, place : the inside. A sheath, scabbard. కట్టినది. The cocoon or bag containing the silk worm. An egg గడ్డు. కోశకారి the silkworm. హృదయకోశమునందు within the heart : at the bottom of one's heart. అండకోశము the scrotum.

కోష్ఠము kōshthamu. [Skt.] n. A plant named Coitus Arabicus.

కోష్ఠము kōshnamu. [Skt.] adj. Lukewarm, tepid. నరికెత్తేగానున్న, గోలు వెచ్చగానున్న.

కోస or కోసు kōsa. [Tel.] adj. Long. కోస ముత్తెము A pear-shaped pearl.

కోసము or కోసరము kōsamu. [Tel. cf. Kan. కోసర.] (Affix) For, on account of; in behalf of; కాకోసము on its account దానికోసకు.

కోసరలు kōsaralu. [Tel.] n. A sort of rice. Rox. ii. 205.

కోసలము kōsalamu. [Skt.] n. The district around Benares.

కోసు kōsu. [Tel.] adj. Slanting, aslant, oblong. See కోస. కోసుగా kōsu-gā. adv. Aslant.

కోసు kōsu. [Tel.] n. A distance of about two miles. కోశము. పసుగు. The అముడ or four kos is 8 or 10 miles.

కోసు kōsu. [Eng.] n. A cabbage. Brassica Oleracea. (Watts.) అపకోసు lettuce. మట్టకోసు cauliflower.

కోస్తా kōstā. [Cor. of Eng. 'Coast.'] n. A coast. కోస్తావర్తకము the coasting trade.

కోహళము kōhālamu. [Skt.] n. A kind of drum. కాహళము.

కోహూ kōhō. [Tel.] n. A word expressing ridicule. పరిహాసమును తెలియజేయు మాట.

"ప|| కేలుచరచి కోహూయని నేరినేయు గడికాకడంబులులవచ్చటలు." ఆముక్త. iv.

కౌ kau

కౌ or కవు kau. [Tel.] n. In composition, stands for కాసు or కవును as కాదీగ.

కౌండిన్య or కౌండిన్యగోత్రము kaundinya. [Skt.] n. The name of an ancient family.

కౌశీయము or కౌశీయకము kaukshiyamu. [Skt.] n. A sword. కౌశీయకుడు one who carries a sword.

కౌగిలి or కవుగిలి kaugili. [Tel. from కాసు] n. The breast. భుజాంతరము. కాసిలచేర్చు to take in one's arms, to embrace. కౌగిలించు or కవుగిలించు kaugilintsu. n. To embrace. అరిగినముచేయు. కౌగిలింత, కవుగిలింత or కౌగిలింపు kaugilinta. n. An embrace. అరిగినము.

కౌమ or కవుమే kausu. [Tel.] n. A scale of a fish. చేపపొలుసు. Fish-smell, stench చేపనాస.

కౌఱ or కవుఱ kausu. [Tel.] n. The Indian partridge. Francolinus Ponticercianus.

కౌటిల్యము kautilyamu. [Skt. from కుటిలము.] n. Crookedness, curliness as of crisped locks of hair. వెంకటరెనము.

కౌడు or కవుడు kaudu. [Tel. and Tam.] n. Cunning. కపటము. (మో. ii)

కౌతుకము kautukamu. [Skt. from కుతుకము.] n. Glee. సంతోషము. Strong desire, impetuosity. ఆశ, కోరిక, వేడుక, కుతుకము. The marriage thread or cord. పెండ్లితొరము, దీక్షాదులయందు చేతకట్టే కంకణము.

కౌతూహలము kautū-halamu. [Skt. from కుతూహలము.] n. Eagerness, vehemence. మిక్కిలి ఆశ, రవి.

కౌసు or కవుసు kaunu. [Tel.] n. The waist. నడుము. The middle part of a bow. వింటినడుము.

"చ. విడికెడకాను గొప్పగుని ప్రేమ త్రివిక్రమాంగి జేసితే, విడికెడకాను గొప్పబయిలేర్చు గుణంబును గంటినంచు." ఆము. i.

కౌమీనము kaupinamu. [Skt.] n. A modesty piece. గోచి.

కౌమారము kaumāramu. [Skt. from కుమార.] n. Youth, bloom.

కౌముది kaumudi. [Skt.] n. Moonlight. వెన్నెల. అంధ్రకౌముది illustrations of Telugu, the name of a grammatical work.

కౌమోదకి kaumōdaki. [Skt.] n. The club or mace of Vishṇu. విష్ణువుయొక్క గడ.

కౌరవ kaurava. [Skt.] n. Pertaining to the Kuru (కురు) family.

కారు or కవురు kauru. [Tel.] n. Tint, hue, gleam; a luminous streak. వర్ణాధి కృమ.

కౌలు or కవులు kaulu. [H.] n. A writing of assurance, agreement or engagement granted to the cultivator of the soil. A safe guard or warrant to pass (as granted to an enemy.)

కౌలుదిమ్మ kaulu-dimma. [Tel.] n. A die or punch, used by goldsmiths, also called పడి అచ్చు.

కౌలేయకమా kaulēyakamu. [Skt.] adj. Of a good parentage or high birth. మంచిపలమున పుట్టిన.

కౌశలము or కౌశల్యము kauśalamu. [Skt.] n. Skillfulness, dexterity. నేర్పరితనము.

కౌశికము kauśikamu. [Skt.] n. An owl. BD. vii. 1705.

కౌశికుడు kauśikudu. [Skt.] n. A title of Indra: also of Viswamitra. కాలకౌశికుడు an abject wretch.

కౌశేయము kauśeyamu. [Skt.] n. Silk, a silk cloth. పట్టుబట్ట.

కౌస్తుభము kaustubhamu. [Skt.] n. A carbuncle. The breastplate or jewel worn at his breast by the god Vishnu. Metaphorically, gem or masterpiece, or the noblest thing, The "jewel" or middle ornament in a collar of knighthood. అద్వైతకౌస్తుభము the masterpiece of Monism (name of a book.)

క్ర kra

క్రంగున kranguna. [Tel.] adv. Aloud. కంఠన.

క్రంత kranta. [Tel.] n. A hole. రంధ్రము. A lane నండు. A court రచ్చె. A present taken to the intended bride by the bridegroom's party.

క్రందనము krandanamu. [Skt.] n. Weeping. ఏడ్పు. Shouting, howling. అర్చు, పిలుపు.

క్రందితము kranditam. adj. Wept, cried, called out. ఏడ్చిన, పిలిచిన.

క్రందు krandu. [Tel.] v. n. To sound, మ్రోగు. To weep విలపించు. n. Sound, noise, మ్రోత, సందడి. Greatness, excess. ఎక్కువ. Thickness తిరుచు. Danger ఉపద్రవము. adj. Great, extreme, much. క్రందైన. Crowded as in a battle. పోగయిన. క్రందు కొను krandu-konu. v. n. To exceed; to be great. To spread, as clouds. To arise, as a noise or hubbub. అరికయించు, తిరుచు. క్రందున kranduna. adv. Vastly, greatly. క్రందిల్లు or క్రందువడు krandillu. n. v. To sound, make a noise. మ్రోగు, శబ్దించు. క్రందుకయ్యము n. A melee or close fight. దొప్పి యుద్ధము.

క్రంప or కంప krapa. [Tel.] n. A branch of dried thorns, a bramble. ఎండినముండ్ల మండ.

క్రకచము krakachamu. [Skt.] n. A saw. రంపము.

క్రక్కన krakkana. [Tel.] adj. Cruel. కఠినము. (వై. v.)

క్రక్కు Same as కక్కు to vomit.

క్రచ్చె kratstu. [Tel.] n. Wish. కోరిక. క్రచ్చె or క్రచ్చెకొను v. t. To surround. చుట్టుకొను. (నను. iv.) క్రచ్చెర kratstsara. (క్రచ్చె+అర.) adv. Suddenly: at once: కిప్పుముగా. Entirely అంతయు. Much ఎక్కిలి. BD. vi. 1890. HK. v. 2.

క్రతువు kraturu. [Skt.] n. Sacrifice, burnt offering. యజ్ఞము. క్రతువ్యంసే kratudhvamsi. n. The destroyer of Sacrifices; epithet of Siva. క్రతుభక్కులు or క్రతుభుజులు kratu-bhukkulu. n. Those who live on sacrifices, i. e., the gods. దేవతలు. క్రధనము kradhanamu. n. Killing. ఘన.

క్రన్నన krannana. [Tel.] adv. Rapidly, well, duly. At once, immediately. కిప్పుముగా. Then, afterwards పిమ్మట. Again మరల.

క్రమణము kramanam. [Skt.] n. Turning round. తిరుగుట.

క్రమము kramamu. [Skt.] n. A series, an order, a line. A mode, a way, a course, a plan, a rule. Regularity, arrangement. ఈక్రమమున thus, in this order. క్రమక్రమముగా adv. One after another, in order, by degrees, day by day. క్రమశః kramaśah. adv. Gradually, in order. క్రమస్థుడు krama-sthudu. n. An exact, punctilious or precise man. క్రమాలంకారము krama-lankaramu. n. Poetical description in natural order. క్రమించు kramintsu. v. n. To elapse, pass by, as time: to depart, or pass away. అరికవించు. To occupy or spread over or extend to ఆక్రమించు. క్రమణ kramēna. adv. Successively, in due succession.

క్రమకము kramukamu. [Skt.] n. The areca or betel nut tree. పోక.

క్రమలకము kramēlakamu. [Skt. cognate with Eng. Camel]. n. A camel. ఒంటె.

క్రమ్ము krammaru. [Tel.] v. n. To turn, return, go back. మరల. క్రమ్మరించు or క్రమ్మరుచు krammarintsu. v. a. To turn, send back, recall. To revoke, annul, rescind. క్రమ్మరీయు. క్రమ్మర krammara. adv. Again. క్రమ్మరిల్లు or క్రమ్మరబడు Same as క్రమ్మరు.

క్రమ్ము krammu. [Tel.] v. n. To spread. కవియు, వ్యాపించు. To swell వైకి ఉబుకు. క్రమ్ముదల krammu-dala. n. Spreading. క్రమ్ముట, వ్యాపించుట. క్రమ్ముబెంచు to swell వైకి ఉబుకు. క్రమ్ముదనము krammu-danamu. n. Duplicity. కపటభావము. క్రమ్మున krammu-na. adv. Quickly. త్వరగా. "క్రమ్మునవర తేరగా వేటకాండ్లు." BD. v. 346.

క్రయము krayamu. [Skt.] n. Price. వెల. Purchase వెలయిచ్చికొనుట. కాలక్రయము the current price. క్రయముచేయు to dispose of, to sell. క్రయధనము the cost. క్రయపత్రము or క్రయచీటి a sale deed. క్రయవిక్రయములు n. Buying and sell-

ing. క్రయవిక్రయికుడు one who buys and sells బేహా. క్రయించు to buy కొను. క్రయికుడు a buyer కొనుకొడు. క్రయ్యము goods exposed for sale క్రయమునకు పరుపబడిన సరుకు.

క్రయ్య krayya. [Tel.] n. A canal. కాలువ, కయ్య. క్రయ్యబడు or క్రయ్య to unite కలియు.

క్రల్లపడు kralla-padu. [Tel.] v. n. To become dry, to dry up. ఎండు.

క్రవ్యము kravyamu. [Skt.] n. Flesh, meat. మాంసము. క్రవ్యాదుడు or క్రవ్యాశపడు kravyatudu. n. A cannibal, a carnivorous giant. పచ్చిమాంసమును తినవాడు. A Rakshasa రాక్షసుడు.

క్రā

క్రంతి kranti. [Skt.] n. Turning. తిరుగుట, క్రమానము.

క్రక Same as కాక heat. క్రగు Same as కాగు to be hot. క్రగుడు Same as కాగుడు. క్రామ Same as కామ.

క్రపగు or కాపగు krapagu. [Tel.] n. The tree called Galeodupa Indica: or Dalbergia Arborea. Roxb. iii. 239.

క్రయు krayu. [Tel.] v. n. To spit. (A. v. 132.) ఉమియు. To rinse the mouth and spit out the water. పుక్కిలించి ఉప్పివేయు To vomit క్రక్కు.

క్రర or క్రరపడి or క్రానాపడి krara. n. The name of the letter R, ౠ in a conjunct letter as in క్రా. Also a conversational word used instead of క్రాధము.

క్రాలు kralu. [Tel.] v. n. To wave. అల్లలాడు. To turn round and round. నిరనితరుగు. To spread about చెబురు. To wander or roam about నంచంచించు. To move about నంచలించు. To rejoice సంభ్రమించు. To behave ప్రవర్తిండు. To be long, oblong, or elongated.

"ఉ" కాలిన మోడునంటి కొరగానికరము పల్లవెండుకర,

గ్రాలెదుబూచిగడ్డనువభరవలకంబున నీరలుండుట

దేలనుమాధవాక్యములు దీడురంబుల తోడికుషీయుట, దూలెదువక్రదుంతులు నోరునుగర్భి యొకండుపుట్టెట.

V. P. ii. 143. iii. 25.

To shine, to be clear, to extend as a ray. To hang, dangle, as a necklace A. v. 121. BD. iv. 1589. ప్రకాశించు. క్రాలుకంటి or క్రాల్కంటి a woman who has beautiful eyes.

క్రి kri

క్రించు krinsu. [Tel.] adj. Vile. అల్పమైన, నీచమైన, క్షుద్రమైన. క్రించుదనము or క్రించుదనము krinsu-danamu. n. Baseness. నీచత్వము, అల్పత్వము. Spite, cruelty.

“క॥ క్రించుదనంబునవిధిదము వంచించినయేడుగోపవరనందనులొ క్రించుకకాలంబుగ నీ క్రించుచిరాశేంద్రబాలకృష్ణునిమాయణ.”

B. X.

క్రించుడు or క్రించు krinsudu. n. A low fellow. క్రొధి, అల్పడు.

క్రించు krindu. [Tel.] n. The part below. అధోభాగము. The past time. గతకాలము. క్రించటి నెల the last month గతించిన నెల. క్రించుటలు the following words. క్రించల or క్రించుతల krindala. n. Head downwards క్రించుతల. క్రించువడు to go to the bottom అడుగువడు. క్రించువరుచు to cause to go to the bottom. To disrespect హింసపరుచు.

క్రిక్కా krikka. [Tel.] n. An encomiast. బట్టు వాడు, వంది.

క్రిక్కిరియు krikkiriyu. [Tel. క్రిక్కిరి+ఇరియు.] v. n. To crowd, to be crowded. ఎడములేక వ్యాపించు. క్రిక్కిరించు to cause to be crowded క్రిక్కిరియుంటున్నచేయు. క్రిక్కు krikku. n. Closeness. కిరుకు.

క్రిమి krimi. [Skt.] n. An insect, a worm, an animalcule. పురుగు.

క్రియ kriya. [Skt.] n. Doing. చేయుట. Act, action. పని. Manner విధము. Use, advantage, means, an expedient, a contrivance ఉపాయము. A verb. ధాత్యర్థము. Rite, ordinance, ceremony, obsequies, పూజ. Medical treatment or practice చికిత్స. Fact, truth, utility, effect. తేలివక్రియ the result. క్రియమట the matter in question, the point on which the thing hinges, a word to the purpose. adv. Like, similar to. విధమున, లాగున. క్రియావంతుడు kriya-vantudu. n. A man of diligence. పనియందు పూనికగలవాడు.

క్రియుక్తి kriyuku. [Tel.] v. n. To grow lean. కృశించు.

“ఉన్నమీనములెల్లభిన్నయైరై మగిసిస్సియున్న” భాగ. 10 స్కం. పూ.

క్రి kri

క్రి kri. [Tel.] In compounds, is a contracted form of క్రించు. క్రిమాడ్కి kri-chudki. n. A downcast glance. క్రింది చూపు.

క్రిడ krida. [Skt.] n. Play, sport, enjoyment. ఆటలు, హాహాసము. Disgrace దూరు.

క్రిడి kridi. n. A name of Arjuna. కిరీటి or అర్జునుడు. క్రిడించు kridintsu. v. n. To sport. ఆలలాడు.

క్రిస్తు kristu. [Gk.] n. Christ.

క్రు kru

క్రుంకు krunku. [Tel.] v. n. To sink, to drown. మునుగు. To set అస్తమించు. To die చచ్చు. n. A plunge, the act of drowning, immersion. మునుక. క్రుంకుడు, sun-set. క్రుంకులిడు to give a plunge. క్రుంకించు krunkintsu. v. a. To dip, wash, steep.

క్రుంగు or క్రుంగబడు or క్రుంగిలు krungu. v. n. To be bent. కిందికి ఆడుగు. To go down. దిగబడు.

క్రుక్కు Same as కుక్కు. (q. v.)

క్రుధ krudha. [Skt.] n. Anger. కోపము. క్రుధము krudhamu. adj. Wrathful. కోపముకొందిన. క్రుధుడు krudhdudu. n. A wrathful man.

క్రుమ్ము or క్రుమ్ములిల్లు or క్రుమ్ములు krummaru. [Tel.] v. n. To wander. సంచరించు, తిరుగు.

క్రుమ్ము or క్రుమ్ము krummu. [Tel.] n. To butt. కొమ్ములతో పాడుచు. క్రుమ్ము or క్రుమ్ముడు krummu. n. Butting. కొమ్ములతో పాడుచుట. క్రుమ్ముడుపడు krummuudu-padu. v. n. To be butted. పోటుపడు. క్రుమ్ములాడు krummuladu. v. n. To butt each other. క్రమ్ము కొనిపోట్లాడు.

క్రుయుక్తి kruyuku. [Tel.] v. n. To grow lean. కృశించు. To retreat వెనుదీయు. క్రుస్సిపోవు krussi-povu. v. n. To faint, perish, fail. కృశించిపోవు, కుంగిపోవు. Hari vams. Purva. IX. 124. A. vi. 12.

క్రుళ్లు or కుళ్లు krullu. [Tel.] v. n. To rot. కుళ్లిపోవు. To grieve or pine మనసులో దూఱింపు. క్రుళ్లగింపు to pine away. క్రుళ్లగింపు krullaginta. n. Pining away. మనసులో దూఱింపు. క్రుళ్లుపోవు or కుళ్లుపోవు an envious wretch. ఓర్వలేకమనస్సులో దూఱింపుచున్నభావముగలవాడు.

క్రూ kru

క్రూరము kruramu. [Skt.] adj. Cruel, wicked. కఠినమైన, చెడ్డ. Terrible, ferocious, భయంకరమైన. Hard, stern. గట్టి. క్రూరబుద్ధి wickedness or cruel nature.. క్రూరదిగ్గి an ill starred day. A. v. 116. క్రూరజంతువు krura-jantuvu. n. A wild beast క్రూరు kruru. adj. Sharp వాడియైన. క్రూరుడు kruruudu. n. A hard or cruel man. కఠినమనసుగలవాడు.

క్రే kre

క్రే kre. In composition, is short for క్రేప as క్రేగన్ను. (q. v.)

క్రేంకారము or క్రేంకృతి kren-karamu. [Skt.] n. A note, voice, sound: the voice of a bird. A ringing, jangling, creaking sound. R. ii. 103. T. v. 49.

క్రేగన్ను kre-gannu. [Tel. క్రేప+కన్ను.] n. The outer corner of the eye. అపాంగము, కడకన్ను. క్రేగంటు kreganta. adv. Askance, with a sidelong glance.

క్రేగయి kre-gayi. [Tel. క్రేప+కయి.] n. The tip of the hand. పాస్తాక్రము.

క్రేటు or క్రేటుకొను క్రేటు. [Tel.] v. n. To make a noise in clearing the throat. సకిలించునట్లు శబ్దించు. To be agitated తొట్టుపడు.

“క. కాటుకకన్నుకొలుకగ మాటవెడలక్రేటుకొనుచుమానినిపలికెన్.” స్వా. iii.

క్రేడి kreti. [Tel.] n. A kind of red rice. ఒకవిధమైన ఎర్రనెట్లు.

క్రేడించు, క్రేడిచేయు or కేడించు kredintsu. [Tel.] v. n. To step or move aside. తొలగు. (భార. ద్ర. i.) v. t. To disregard. అలక్ష్యముచేయు. (భార. భిష్ట. ii. and శై. v.)

క్రేణి kreni. [Tel.] n. A high place, a high situation. ఉన్నతస్థలము. (కవిక. ii.)

క్రేణించు or క్రేణిచేయు Same as క్రేడించు.

క్రేటొట్టు kre-tottu. [Tel. క్రేప+తొట్టు.] v. n. To wear away the bank. గట్టొయ్యు.

“వ॥ క్రేటొట్టుకడల్లవెడలెయ్యులెయ్యు.” ఉ. హరి. iii.

క్రేపు krepu. [Tel.] n. A calf. చూడ. Also, the top of a mountain మంద్రాక్షిణము. The knot of a woman's jacket.

క్రయము krayamu. [Skt. from క్రయము.] adj. That which can be purchased, purchaseable తెలుసుకొనదగిన.

క్రయో krayō. [Tel.] n. A noise made in driving away anything. వెడలగొట్టుట యందగు ధ్వనికరణము.

క్రేలు krellu. [Tel.] n. Leaps, skips. గంతులు, పరుగులు. Pride ఉన్నది. క్రేలుగ krellu-ga. adv. At once. వెనువెంటన.

క్రేలువారు or క్రేలువారు krellu-datu. v. n. To bound, to leap ఎదిరిపడు, గంతులిడు. "నల్లడల క్రేలువారు." BRK. 552. క్రేలుబు krellubbu. (క్రేలు+ఉబ్బు.) v. n. To excel, to be proud. అతరించును. (కాశి. v.)

క్రేవ krevā. [Tel.] n. A side. వైపు, పార్శ్వము.

క్రేవున or క్రేవున krevuna. [Tel.] adv. Shriekingly, suddenly aloud. అకస్మాత్తుగా, దీర్ఘగా.

క్రై krai

క్రైలు or క్రైలు or కయిలు krailu. [Tel.] n. Thrashing and measuring grain. ధాన్యమును నూచు కొలుచుట. క్రైలువారు or క్రైలువారు krailu-dāru. n. An officer who superintends the thrashing and measuring of grain. కయిలుచేయించే అధికారి.

క్రైస్తవుడు [Gk.] n. A Christian. క్రీస్తుమతస్థుడు.

క్రో kro

క్రో kro. [Tel.] adj. The word క్రొత్త is contracted into క్రొ in compounds and the following hard or soft consonants in Telugu words are doubled as క్రొక్కన్ను (క్రోత్త+కన్ను), క్రొక్కారు (క్రోత్త+కారు), క్రొత్తాది (క్రోత్త+తాది), క్రొన్నన (క్రోత్త+నన), క్రొన్నలుపు, క్రొన్నురుగు, క్రొన్నెక్కుడు, క్రొన్నెల, క్రొన్నెడి, క్రొన్నెరుగు, క్రొన్నెర, క్రొన్నెడి, క్రొన్నె. &c. In some cases, this change is made even when a

Skt. word follows, as క్రొవ్వేసుములు (శి. iii.) In some cases, again, when a hard consonant follows, క్రొత్త is contracted into క్రొ where the కున్న stands for the letter న but the succeeding consonant is not doubled but changed into a soft one, as క్రొంజోడు, క్రొంజెముట, క్రొంబచ్చి, క్రొంబసిడి, క్రొంబొక్క, &c.

క్రోంకి Same as క్రొంకి. క్రొంబి Same as క్రొంబి.

క్రోక్కరము krok-karamu. [Tel.] n. Cock-crowing. కోడికూర.

క్రోక్కారు krok-kāru. [Tel. క్రొత్త+కారు.] n. New season. క్రొక్కారుమరుగు krockāru-nerugu. n. Brilliant lightning. See under క్రొ.

క్రోత్త or క్రొత్త krotta. [Tel.] adj. New. నూతనము, అభూతము. See under క్రొ.

క్రోత్తడము or క్రొత్తడము krottadamu. [Tel.] n. A battlement. కోటబరుజ్జె.

క్రోత్తడి krottadi. [Tel.] n. A chaste woman. పతివ్రత.

క్రోత్తముట్టు krotta-muttu. [Tel.] n. Fresh spun thread. క్రొత్తనూలు, వెడకనినూలు.

క్రోన్నార kron-nāra. [Tel. క్రొత్త+నార.] n. New fibre.

క్రోబ్బుపువ్వు krob-barupu. [Tel.] n. A new bed. కొత్తపరుపు. Bahulas. 5. 162.

క్రోమ్మిము krom-mintsu. [Tel.] v. n. To excel. మించు. See under క్రొ.

క్రోమ్ము krommu. [Tel.] n. A shrub, Lawsonia spinosa. The nail-dye plant. నోరింబె.

క్రోమ్ముడి krom-mudi. [Tel.] n. A fresh knot. కొత్తముడి. See under క్రొ.

క్రోమ్మరుగు krom-merugu. [Tel.] n. Fresh brilliancy. కొత్తమెరుగు. See under క్రొ.

క్రోవ్వాడి krov-vādi. [Tel.] adj. Re-set, newly sharpened, bright, keen. See or క్రొ.

క్రోవ్విడము krovv-idamu. [Tel. క్రొవ్వి+ఇడము.] n. An evil deed. దుష్కారము. Freshness. See under క్రొ.

క్రోవ్విరి krov-viri. [Tel.] n. A young blossom. కొత్తపువ్వు. See under క్రొ.

క్రోవ్వు or క్రొవ్వు krovvu. [Tel.] v. n. To become fat or proud. మడించు. n. Fatness, pride. మదము. క్రొవ్వుగొను to become fat or proud. మడించు.

క్రోవ్వెడ krovveda. [Tel.] n. Fair tresses (a poetical phrase for కొప్ప.)

క్రో kro

క్రోడము krōdamu. [Skt.] n. The middle of the trunk. మధ్యభాగము. The lap ఒడి.

క్రోడ. The breast కొమ్ము. A pig పంది. "నాధి సంకరువాక్రోడమిరింద బృందమెరు తెక్కా." Amuk. i. 6. క్రోడపత్రము krōda-patramu. n. A supplement, codicil, postscript, leaf inserted. క్రోడాడు krōd-ādu. v. t. To butt with horns. కొమ్ములతో పొడుచు. To dig up the earth with the snout మట్టెతో నేలకల్లగించు. To sprinkle dust on దుమ్మునెత్తి పైకి చల్లు. కోరాడు. క్రోడి

క్రోడకరణము krōdi-karanamu. n. The act of putting things together into one. ఒకటిగా చేర్చు. Abridgment సంక్షేపము. Sifting; careful investigation; comparing, balancing facts. గోరించుట. క్రోడికరించు krōdi-karintsu. v. a. To abridge or shorten. To sift, prove, criticise. To take a general view of a subject.

క్రోతి krōti. [Tel.] n. A monkey. కోతి.

క్రోధము krōdhanu. [Skt.] n. Wrath, anger. కోపము. క్రోధమడు krōdhanuḍu. n. A passionate man. కోపస్వభావముగలవాడు.

క్రోధన an angry woman. Also, name of a year. క్రోధి krōdhi. n. A passionate

person. కోపముగలవాడు. Also, name of a year. క్రోధించు to get angry కోపిల్లు.

క్రోయు krōyu. [Tel.] v. t. To stretch out cunningly. విషమముగాచేచు. (భార. ఆర. vi.)

క్రోలగమ్ము krōla-gatsu. [Tel.] n. The ichneumon plant, which is supposed to furnish the mungoose with an antidote when bitten by a snake. (Ophioxylon) సర్పాక్షిచెట్టు.

క్రోలు krōlu. [Tel.] v. a. To enjoy. అనుభవించు. To eat or to drink తిన, త్రాగు. To swallow మింగు. To take స్వీంచు. n. A tube. క్రోవి. క్రోలుము or క్రోల్ము krōlutsu. v. n. To cry. కూయు. To make a noise; to sound శబ్దించు. To cause to eat, drink or enjoy క్రొలజేయు.

క్రోవ krōvu. [Tel.] n. A string of beads. నరము.

క్రోవి or క్రోవి krōvi. [Tel.] n. A hollow tube. గొట్టము. A gun, musket or pistol కుపాకి. A bottle బుడ్డి. An underground sluice భూమిలోపలి తూము. A crucible మాస. A flute. పిల్లక్రోవి. The plant termed Galedupa arborea. కుంపకము.

క్రోశము Same as కోశు.

క్రోష్టము or క్రోష్టము krōsthamu. [Skt.] n. A plant named Costus Arabicus. వెనుసు గడ్డచెట్టు.

క్రోష్టువు krōstuvu. [Skt.] u. A fox. నక్క.

క్రౌ krau

క్రౌంచము kraunchamu. [Skt.] n. A kind of heron, ardea jaculator, described in Hindu literature as a type of connubial constancy. Name of a certain mountain and island.

క్రౌర్యము krauryamu. [Skt. from క్రౌర్యము.] n. Cruelty. క్రౌర్యభావము.

క్ష kla

క్షమమా or క్షమభమా kṣamamu. [Skt.] n. Exhaustion. శ్రమము, బడలిక.

క్షా klā

క్షాంతమా kṣāntamu. [Skt.] adj. Languid, wearied. బడలిన. క్షాంతి kṣānti. n. Weariness. బడలిక.

క్షామ్యత్ kṣāmyat. [Skt.] adj. Wearied, exhausted. బడలిన. P. iv. 331.

క్షి kli

క్షిన్నమా kṣinnamu. [Skt.] adj. Moist, wet. తడిసిన. నిత్యక్షిన్న ever moist.

క్షిప్త త kṣiptata. [Skt.] n. Intricacy, a puzzle, inconsistency, hardship. క్షిప్తము adj. Intricate, hard, puzzling. పురోక్షిత విరుద్ధమైన. Forced, unnatural, as a sense. Difficult కఠినము.

క్షి kli

క్షిబమా kṣibamu. [Skt.] n. The neuter gender. సపుంసకము.

క్షు klu

క్షుప్తమా kṣuptamu. [for Skt. క్షుప్తము.] adj. Brief, contracted, short. సంక్షిప్తము. Settled, determined. ఏర్పాటుచేయబడిన. "వారక్షుప్తముల్" A. v. 164. క్షుప్తాక్షరము kṣupt-akṣharamu. n. A contraction or abbreviation.

క్షి kle

క్షిదమా kṣidamu. [Skt.] n. Wet. తడి.

క్షిశమా kṣiṣamu. [Skt.] n. Affliction, distress. దుఃఖము.

క్వ kva

క్వ kva. [Skt.] adv. Where? ఎక్కడ? "క్వనూర్వ్యపథవోవంశః క్వనూర్వ్యవిమయామతిః" Where is the race descended from the Sun, and where is my weak wit? Where the comparison!

క్వచిత్తు or క్వచిత్ kvachittu. [Skt.] adv. Here and there, occasionally, sometimes, a little, some. క్వచిత్కము adj. Trifling. Petty, slight. క్వచిత్కముగా kvachitkamuga. adv. Barely, occasionally.

క్వణమా or క్వణనమా or క్వణమా kvanamu. [Skt.] n. A musical note, sound, tone. వీణలొనగువానివ్రాత.

క్ష ksha

క్ష ksha. The letter ksh. (The sound of this letter is said to vary between ksh and tsh and therefore all native authorities class it as the final letter of the alphabet.)

క్షంత kshanta. [Skt.] n. A patient man. ఓర్వరి.

క్షణదు kshanadu. [Skt.] n. Night. రాత్రి. P. i. 302. క్షణదుడు kshanadudu. n. An astrologer. జోస్యుడు.

క్షణమా kshanamu. [Skt.] n. A moment, an instant. పదివిభుడియలు. A feast. తిరునాళ్లు, ఉత్సవము. M. I. i. 147. అరక్షణము half a second, for awhile. క్షణప్రభ kṣhāna-prabha. n. A momentary flash. క్షణభంగురమా kṣhāna-bhānguramu. adj. Frail, perishing, mortal. నశ్యమైన. "క్షణభంగురములు కాంతలకొల్పిల్" (KP. iii. 60.) woman's patience is but momentary. క్షణీయించు kṣhani-yintsu. v. t. To stop for a moment, క్షణములపు. To invite for meals. భోజనార్థముకోరు.

క్షతమా kshatamu. [Skt.] adj. Beaten, hurt. గాయము నొందిన. n. A wound, a sore, a hurt. పుండు, గాయము. క్షతజమా kshatajamu. (Lit. Produced from a wound.)

n. Blood. రక్తము, నెక్కురు. క్షతి kshati. n. A wound. గాయము. Mischief, harm, damage. చెరుపు, నాశము.

క్షత kshatta. [Skt. from క్షత్రియ.] n. A charioteer. సారథి.

క్షత్రియ kshatriya. [Skt. lit. One who strikes.] adj. Appertaining to the Kshatriya caste; lordly. రాజే. క్షత్రియ or క్షత్రియాశీ n. A baroness: a woman of the military caste. క్షత్రియస్త్రీ, రాజేది.

క్షత్రియదు kshatriyudu. n. A baron, one belonging to the military caste. రాజే వాడు. Raghu Vamsam, ii. 48. క్షత్ర క్షులమా kshatra-kulamu. n. The knightly order, the regal or military caste. రాజే శాసిత. క్షత్రబంధువు kshatra-bandhuvu. n. One related to a Kshatriya (used as a term of reproach.) క్షత్రమా kshatramu. n. The body. శరీరము.

క్షప kshapa. [Skt.] n. Night. రాత్రి. A. v. 36. క్షపాశకుడు kshapa-karudu. n. The moon. చంద్రుడు.

క్షపణదు kshapanudu. [Skt.] n. A Buddhist. శార్థమతస్థుడు.

క్షమా kshama. [Skt.] n. Patience. ఓర్పు. The earth భూమి. క్షమమా kshamamu. adj. Able, adequate, fit, appropriate. సమర్థమైన, తగిన. ఈ గ్రంథము శోధక్షమము this book will bear examination. క్షమాపణమా kshamāpanamu. (for క్షమార్పణము.) n. Pacifying, softening. సమదాయించడము, ఉపశాంతిచేయడము. క్షమించు or క్షమియించు kshamintsu. v. a. To put up with. ఓర్పు. To pardon వాన్నించు. M. VII. v. 122. క్షమాదుడు kshamudu. n. One who is able. శక్తుడు.

క్షయమా kshayamu. [Skt.] n. Decrease, perishing, wasting, consumption. క్షీణించడము, తక్కువకావడము, క్షయరోగము, అరుగు తెవులు. క్షయరోగమా kshaya-rōgamu. n. Consumption. Phthisis. క్షయించు kshayintsu. v. n. To diminish, waste, wane. క్షీణించు, తగ్గు.

క్షరితమా ksharitamu. [Skt.] adj. Oozed, dropped, flowing. కాసిన, బారిన.

క్షా kshā

క్షాంతి kshanti. [Skt.] n. Endurance patience. సహనము, క్షమ, ఓర్పు.

క్షాత్రమా or క్షాత్రధర్మమా kshatramu. [Skt. from క్షత్రియ.] n. The duty of a military man. క్షత్రియధర్మము.

క్షామమా kshamamu. [Skt.] n. A famine, scarcity of provisions. కరువు. దుష్పితము. adj. Slender, slim, emaciated. క్షీణమైన, కృశమైన, సన్నమైన.

క్షారకమా ksharakamu. [Skt.] n. An unblown flower or a raw fruit. పకరు మొక్క, కసుగాయ.

క్షారమా ksharamu. [Skt.] n. Salt, saltiness. ఉప్పు. ఉప్పున. Alkali, soda or potash. Hotness. కారము. Ashes భస్మము.

క్షాళనమా or ప్రక్షాళనమా kshālanamu. [Skt.] n. Cleansing, washing, rinsing. కడగడము. క్షాళితమా kshālitamu. adj. Washed. కడగబడిన.

క్షి kshi

క్షితి kshiti. [Skt.] n. The earth; a house; an abode. భూమి, నివాసము. Loss, wane, destruction. నాశము, ప్రళయము N. i. 44. క్షితికేపుడు kshiti-dēvudu. n. A Brahmin. ప్రాస్తూలుడు. Vish. ii. 218. క్షితిధరమా kshiti-dharamu. n. A mountain. షష్టకము. N. D. ii. 505. క్షితిపతి kshiti-pati. n. A king. రాజు.

క్షిప్తమా kshiptamu. [Skt.] adj. Sent, thrown, flung, cast, placed. Distracted, mad. ప్రేరితమైన, తోయబడిన, వేయబడ్డ, ఉంచబడ్డ వెరి.

క్షిప్రమా kshipramu. [Skt.] adj. Quick, rapid, swift. కీఘ్రమైన, ప్రుతమైన, వడిగల. adv. Quickly, speedily. త్వరగా.

క్ష kshī

క్షీణము kshinamu. [Skt.] adj. Wasted, emaciated, decayed, exhausted, slender, thin. క్షయించిన, హీనమైన, కృశించిన, సశించిన. మరణిణానాగః an elephant which is emaciated in its rut. క్షీణపుణ్యమర్త్యలోకం భవతి when their stock of merit [enjoyed by good men] is exhausted, they drop [in the shape of falling stars] again into mortal life. క్షీణపుణ్యులు those whose merit is exhausted. అక్షీణ undiminished. Vasu. i. 7. క్షీణము n. Decline, decay, decrease. క్షయము, తగ్గు. ఆయుఃక్షీణము the decline of one's age. ధనక్షీణము decrease of wealth. క్షీణత or క్షీణత్వము kshinata. n. Slenderness, thinness, emaciation, decay. కార్యము, నాశము. క్షీణించు kshinintsu. v. n. To be wasted, emaciated, decayed. కృశించు, సన్నగిల్లు, సశించు, క్షీణము.

క్షీబుడు kshibudu. [Skt.] n. He who is intoxicated. మరకాపానముచేయుచు, కొబ్బరినాడు.

క్షీరము kshiram. [Skt.] n. Milk, పాలు. The milky sap of plants. జిన్నెడు మొదలైన వాటిపాలు. Water ఉదకము. క్షీరాన్నము rice and milk boiled together. షహన్నము క్షీరోదకన్యాయము intimate union as milk and water mixed with each other. నీళ్లను పాలును కలిపినట్లు ఒక్కటిగా కలిపి యుండు ధర్మము. నారు క్షీరోదకన్యాయముగా నున్నార they are intimately associated or related. క్షీరాబ్ధి or క్షీరసాగరము kshir-abdhi. n. The sea of milk పాలసముద్రము. క్షీరాబ్ధిదేవత the goddess who sprung from this sea, i. e., Lakshmi, లక్ష్మి.

క్షు kshu

క్షుణ్ణము kshunnamu. [Skt.] adj. Bruised, pounded. మఱితమైన, మట్టతమైన, చూడతమైన, Exercised, practised, skilful. అభ్యసితమైన, నిపుణమైన.

క్షుతము kshutam. [Skt.] n. Sneezing. కుస్తు.

క్షుత్తు kshuttu. [Skt.] n. Hunger, appetite. ఆకలి. క్షుత్తుపానలు hunger and thirst.

క్షుద్రము kshudram. [Skt.] adj. Small, little, insignificant, mean, base, sordid. Petty, low, vulgar. నూత్నమైన, అల్పమైన, కుచ్చమైన. క్షుద్రవిద్య an inferior art. క్షుద్రోపద్రవములు petty troubles. క్షుద్రము n. Slander, a tale, calumny. కొండెము. క్షుద్రములుచెప్ప or క్షుద్రాలుచెప్ప to tell tales. నామిక క్షుద్రములుచేయుచున్నాడు he is plotting against me. క్షుద్రుడు kshudrudu. n. A mean wretch. అల్పుడు.

క్షుధ kshudha. [Skt.] n. Hunger, appetite. ఆకలి, క్షుత్తు. క్షుధారుడు kshudhaturudu. n. He who is hungry, famished or voracious. ఆకలిగొన్నవాడు. క్షుధితము kshudhi-tamu. adj. Hungry. ఆకలిగొన్న.

క్షుభము kshubhamu. [Tel.] adj. Agitated, stirred, disturbed, affected. కలవరపడిన. కలవరపెట్టబడిన, భేదితమైన, వ్యాకులముగల. క్షుభమానసుడు one who is troubled in mind.

క్షురప్రము kshurapramu. [Skt.] n. A crescent shaped arrow.

క్షురము or క్షురిక kshuramu. [Skt.] n. A razor, మంగలకత్తి. A knife. క్షురి kshuri. n. A barber. మంగలవాడు.

క్షుల్లకము kshullakamu. [Skt.] adj. Little, small, low, vile, mean, insignificant. అల్పమైన, నూత్నమైన, సన్నపాటి, క్షుద్రమైన, నీచమైన. క్షుల్లకుడు kshullakudu. n. A mean man, a wretch. అల్పుడు, నీచుడు.

క్షో ksho

క్షేత్రము kshētram. [Skt.] n. A field. పంటభూమి. A place, a spot స్థలము. The body శరీరము. A wife భార్య. A sacred spot, a place of pilgrimage పుణ్యభూమి. Starvation నష్ట. (this meaning is peculiar

క్షో ksho

to Telugu.) నిన్న కటికి క్షేత్రముగానుండినాడు he was starving all yesterday. క్షేత్రములు చేయు to starve. క్షేత్రగణితము kshētra-ganitamu. n. Mensuration. క్షేత్రజ్ఞుడు kshētra-nyūdu. n. The soul. ఆత్మ, జీవము. A husbandman. కాపువాడు. A. ii. 100. క్షేత్రపాలుడు kshētra-pālu. n. An inferior manifestation or terrific form of Siva. ధైవుడు. "క్షేత్రపాలుడు కుదికించినలారు చాకి శేవులగుములయ్యొకలదిశలు." A. ii. 55. క్షేత్రాజీవుడు a cultivator దున్నుకొని బ్రతుకువాడు.

క్షేపణము kshēpanamu. [Skt.] n. Encouragement. ప్రేరేపించుట. క్షేపణి kshēpani. n. An oar, a net, a fishing net. ఓడనడిపే గడ, వల.

క్షేపము kshēpamu. [Skt.] n. Scattering, dismissing, rejection. చిన్నదము. Disrespect, contempt. తిక్కారము, నింద. Delay, passing time. యాప్యము. Encouraging ప్రేరణము. In astronomy, the complement, or sum added to make up a certain number. "A constant number to be added in certain computations to fit a given epoch." Warren, 363, A. v. 154.

క్షేమము kshēmamu. [Skt.] adj. Happy, well, in good health, prosperous, safe. కుశలమైన, కుభమైన, ఆరోగ్యమైన, శ్రేయస్కరమైన, భద్రమైన. n. Good fortune, welfare, happiness, health, safety. Bliss. A safe for money. కుభము, కుశలము, భద్రము, కలిగినది చెడకుండుట. యోగక్షేమములు విచారించుట to enquire after a person's welfare. క్షేమముగానుండు to be happy or well. క్షేమకరుడు or క్షేమకారి kshēmankarudu. n. A benefactor మేలుచేయువాడు. క్షేమకరము kshēma-karamu. adj. Auspicious, salutary, beneficial, advantageous. కుభకరమైన, శ్రేయస్కరమైన. క్షేమతండులము kshēma-tandulam. n. The rice provided for a journey. వోమకుకట్టిన బియ్యము. "ఎనటిపోతలుగాగ నెప్పనించిన చింతనపుకాలి క్షేమతండులములు." A. ii. 111.

క్షోమి kshōmi. [Skt.] n. The earth. భూమి.

క్షోదము kshōdamu. [Skt.] n. Powder, any thing in a pulverized state. చూట్లము, పాడుము, పొడి. "సప్తచ్ఛరాఖండక్షోదవితప్తక్షోదములై." A. iv. 194.

క్షోభ kshōbha. [Skt.] n. Grief, sorrow, distress. వ్యాకులము, దుఃఖము. Agitation, కలర, shaking. కడలడము, అల్లలుము, అల్లలోకస్థలము, చిత్తక్షోభము trouble of mind. N. ix. 35.

క్షోభించు kshōbhintu. v. n. To be distressed, to grieve or be sorrowful కలరపడు, దుఃఖించు. N. viii. 181. క్షోభితము kshōbhitamu. adj. Agitated. కలరపెట్టబడిన.

క్షౌ kshau

క్షౌద్రము kshaudramu. [Skt.] n. Honey. తేనె. Water జలము.

క్షౌము kshaumamu. [Skt.] n. Linen cloth, నారిచీర. చెట్టునారలతోచేసినవస్త్రము, దుకూలు, వెలిపట్టువస్త్రము. Woven silk. A room on the top of the gate of a fort. కోటనాకిటిమదియిల్లు. H. iii. 85. Vasu. iii. 224.

క్షౌరము kshauramu. [Skt.] n. Shaving. ముండము, మంగలివని. క్షౌరకుడు kshaurakudu. n. A barber. మంగలవాడు, మంగలి.

క్షా kshma

క్షా kshma. [Skt.] n. The earth. భూమి. క్షాజము kshma-jamu. n. A tree. పృక్షము. క్షాధరము kshma-dharamu. n. A mountain. పర్వతము. క్షాపతి kshma-pati. n. A king. రాజు. క్షాభృత్తు kshma-bhruttu. n. A king, a prince. A mountain. రాజు, పర్వతము. క్షావరుడు kshma-varudu. n. A king. రాజు. G. v. 60. క్షాసురుడు kshma-surudu. n. A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. UR. 6. 448.

క్షేప kshvē

క్షేప, క్షేపితము or క్షేపితము kshvēda. [Skt.] n. The roaring of a lion. A war whoop, a battle cry. సింహవాదము, రణము దలి వీరుని పెడబాబు. T. v. 25.

క్షేపము or క్షేపము kshvēdamu. [Skt.] n. Venom, poison. విషము. క్షేపవార మైన counteracting poison. క్షేపి kshvēti. n. A serpent. పాము.

ఖ kha

ఖ The letter kh. The secondary or sub-junct form is also ఖ. n. The sky. ఆకాశము. See ఖము.

ఖంగు or కంగు khangu. [Anuk.] n. Tinkling. లోహమును కొట్టినప్పుడు కలుగు ధ్వని. ఖంగుమును or కంగుమును khangu-m-anu. v. n. To sound, resound as a bell.

ఖంజము khajamu. [Skt.] adj. Lame, crippled, limping. కంటి.

ఖంజనము khanjanamu. [Skt.] n. A wagtail. కాలుకపిట్ట.

ఖంజరి khanjari. [Skt.] n. A kind of drum. వాద్యనిశేషము. భా.న. iv.

ఖంజరీటుము khajaritamu. [Skt.] n. A wagtail.

ఖండా khanda. [Skt.] n. A paragraph in the Vedas on marriage ceremonies. ఋష్యానానాదివిధిప్రతిపాదక గ్రంథము. A vi. 89.

ఖండనము khandanamu. [Skt. from ఖన్=to cut.] n. Breaking, dividing, cutting, reducing to pieces. నరకడు. Slaying, smiting, destroying, annihilating. Refuting. Rebellion, opposition. Criticism. ఖండనము khandanudu. n. A slayer, a smiter. ఖండము khandamu. n. A piece, part, fragment, portion. A chapter, a section. A country, a district, a division. ఉత్తర ఖండము the Northern Division. ఖండసంఘట్ట (L. XIII. 32.) ఉపశయము,

ఉపశయము. ఖండశర్కర khandu-sar-kara. n. Lump sugar. ఖండశశి khandasasi. n. The moon when less than full: the half moon or crescent. ఖండా khandā. n. A cross handled dagger. జంజాతికత్తి, పెద్దకత్తి. In poetry కలవరేకుఖండా he whose dagger is a blossom, i. e., the god of love. ఖండి khandi. n. The measure called a Kandy. పుట్టి. ఖండించు khandintsu. v. t. To cut to pieces, sever, divide, take to pieces, dissect. To tear or break off. To reject, confute, refute. To criticise, to test. To decide, settle, determine. ఖండింపు khandimpu. n. A settlement, a bargain. ఖండింపు చేయు to settle a bargain, to bargain, to settle. ఖండిక or ఖండిక khandika. n. A grange or farm house. A lot of land, or portion of a village, granted free of rent or on a favourable lease. ఖండితము khanditamu. adj. Severed, cut, divided. నరకబడిన. Decided, certain, strict. Absolute, downright. ఖండితముగా decidedly, positively, strictly. ఖండితోత్తరము a decisive answer. ఖండిత భూతము khandi-bhutamu. adj. Dashed to pieces. M. VII. iv. 308. ఖండిండుపు khandenduru. n. The half moon or crescent. ఖండశశి. ఖండిండు భూమలడు he who wears a crescent as his crest, i. e., Siva.

ఖంబు or కంబు khambu. [Skt.] n. The sky. ఆకాశము. The heavens. స్వర్గము.

ఖగము khagamu. [Skt. ఖ+గ=that which goes on the sky.] n. A bird. An arrow. ఖగేశ్వరుడు khagesvarudu. n. Lit. the Lord of birds, i. e., the eagle. నరత్తంతుడు.

ఖచరము khacharamu. [Skt. ఖ=sky, and చర moving.] n. The air, a cloud, a bird, &c. ఖచరుడు khacharudu. n. A demigod. కేపుడు. The sun. సూర్యుడు.

ఖచించు or ఖచించు khachintsu. [Skt.] v. a. To set precious stones. చెక్క, పొడుగు.

“క॥ ఖచ్చియించినవల్లంబుల
రుచులనుబాలుపారు సీపురులుచెరయంకన్.”
భార. ఉద్యో. iv.

ఖచితము khachitamu. adj. Inlaid, set. చెక్కబడిన.

ఖజానా khajana. [H.] n. A treasury. ఖజాంబీ or ఖజానావారుడు khajanji. n. A treasurer.

ఖట్వీ khatra. [Skt.] n. A bedstead, cot or couch. మంచము.

ఖడ్గము khadgamu. [Skt.] n. A sword or scimitar: a rhinoceros or its horn. ఖడ్గపాత్రము khadga-patramu. n. A bracelet made of horn and gold. ఖడ్గబంధము khadga-bandhamu. n. An arrangement of words in verse forming the shape of a sword. ఖడ్గమృగము khadga-mrigamu. n. The rhinoceros. ఖడ్గవాదము khadga-vadamu. n. Violence: force of arms: a combat: a duel.

ఖతమాలము kha-tamalamu. [Skt. ఖ=sky.] n. Smoke. పొగ. A cloud మబ్బు.

ఖతలము kha-talamu. [Skt. ఖ+తలము place] n. The sky. M. XII. i. 32.

ఖతిలకము kha-tilakamu. [Skt. ఖ= sky, and తిలకము an ornament.] n. The sun.

ఖదిరము khadiramu. [Skt.] n. The tree called Acacia catechu. (E. P.) దంత ధావము, చంద్ర, అంతరతామర, ముడుగుతామర. See చంద్ర.

ఖద్ది khaddi. [Tel.] n. Strength, might. బలము.

“స్వర్గం. ఖద్దింజెంతాడు మూకుల్
కవుగిటికొలదుల్
కత్తినొక్కొక్క ఘోరకన్.”
స్వా. iv.

ఖద్యోతము kha-dyotamu. [Skt. ఖ= sky and ద్యోతము a light] n. A firefly. మడుగురుపురుగు. ఖద్యోతుడు kha-dyotudu. n. The sun.

ఖనకుడు khanakudu. [Skt. ఖన్=to dig.] n. One who digs. ఖని khani. n. A mine, a quarry. ఖని. ఖనిత్రము khanitramu. n. A pickaxe. A spade or hoe. ఖడ్గపాచ, పాచ.

ఖపురము khapuramu. [Skt.] n. The areca nut tree. పోకచెట్టు.

ఖరము kharamu. [Skt.] n. An ass. గాడిత. Heat. వేడివి. Scarcity. Name of a year. adj. Hot, sharp, pungent, cruel, harsh. వేడిగల, వాడిగల. (Figuratively) Dear, scarce. ఖరకరుడు khara-karudu. n. The sun. ఖరణముడు kharanasudu. (ఖ+నాసిక.) adj. Sharp nosed, having an aquiline nose. గడ్డముక్కువాడు, వాడిముక్కువాడు.

ఖరాగా khara-ga. [H.] adj. Exactly, accurately.

ఖరారము khararamu. [Skt.] n. A curry-comb. గుర్రపుగొరచము.

ఖరారా or ఖరారు kharara. [H.] n. An agreement. ఒడంబడిక.

ఖరీ ఖలము khari-khalamu. [Skt.] n. Gambling. క్రీడాద్యుత్తము, పంచమువేసి ఆడి ద్యుత్తము.

ఖరీము or కరీము khari-mu. [H.] n. Price. రెం.

ఖరుడు kharudu. [Skt.] n. A certain demon. ఒకరాక్షసుడు. A fearful being భయంకరడు.

ఖర్చు or కర్చు khartsu. [H.] n. Expense. త్రయము.

ఖర్జువు kharjuvu. [Skt.] n. The itch, any cutaneous eruption. తీట.

ఖర్జూరము kharjūramu. [Skt.] n. The marshy date tree. కేరీరచెట్టు, ఖర్జూరపు చెట్టు. Silver వెండి. ఖర్జూరములు (A. i. 75.) A sort of grain. ఖర్జూరము “the silver mountain,” an epithet of Kailasa. Dasav. iii. 149.

ఖర్పరము kharparamu. [Skt.] n. The skull: the cranium. కపాలము, తలపుర్రె; తలచిప్పయొముక.

ఖర్వటము kharvatamu. [Skt.] n. A hamlet or village. A market town, a country town. పల్లె, పరగణాకు ముఖ్య గ్రామము.

ఖర్వము kharvamu. [Skt.] adj. Of little size or stature. Short, dwarfish. పాట్టి. n. A certain very large number. (See Alberuni's India.) సంఖ్యానిశము.

ఖలత khalata. [Skt.] n. Wickedness, villainy, filthiness.

ఖలము khalamu. [Skt.] n. A thrashing floor. పంటకల్లము. adj. Base, cruel, mischievous. నీచము, అధమము, క్రూరము.

ఖలీనము or ఖలీనికము khaltnamu. [Skt.] n. A bridle, a bit. గుర్రపు కల్లము. "అపుడా బద్ధఖలీనికాశ్వచయపై" Parij. iv. 72.

ఖలు khalu. [Skt.] adv. Verily, surely.

ఖలుకు khaludu. [Skt.] n. A vile wretch, a sinner. నీచుడు.

ఖల్వటకము khalvatakamu. [Skt.] n. A severe cough. Vish. P. ii, 143.

ఖల్వాటుడు khalvatudu. [Skt.] n. A bald headed man. బట్టెలివాడు.

ఖలూరిక khalurika. [Skt.] n. A parade, a place for military exercise. గరడీశాల, సాము కూటము. A. ii. 48.

ఖసిచేయు khasi-chēyu. [H.] n. To geld, cut, or emasculate. ఖసిచేసినగుర్రము a gelding.

ఖా kha

ఖాండవము khandavamu. [Skt.] n. The name of a grove sacred to Indra. ఇంద్రునియొక్క ఒకానొకవనము.

ఖాణము khamamu. [Tel.] n. Food for horses. దాణా. Provender, fodder. Grass. గ్రాసము, కసుపు. "కండవేక్కెరల ఖాణంబు చునో యుంచవో." Ila. iii. 79. "శోటకేమర కెపుడుపాటింబిగడ్డియ ఖాణంబు గొలుచును." M. XII. ii. 303. "మనుడివ్యాప్త బలంబున జనియించిననీరువలన సంభూతంబై యొరినఖాణము మేపెను." M. VII. 170.

ఖాతము khatamu. [Skt. ఖన్=to dig.] n. A hollow, cavern, pit. A pond తోనేరు. దేవఖాతము a natural cavern, as being formed by God. బంగాళాఖాతము the bay of Bengal. ఖాతకుడు khatakudu. n. A digger. తవ్వేవాడు.

ఖాదకుడు khadakudu. [Skt.] n. One who eats. తినవాడు. ఖాదవము khadanamu. n. Eating. తినట. Food తిండి. ఖాదితము khaditamu. adj. Eaten. తినబడిన. ఖాద్యము khadyamu. adj. Eatable, edible. n. Viands, food, victuals. భక్ష్యము, తినదనన బండము.

ఖామందు or కామందు khamandu. [H.] n. An owner, a master. యజమానుడు.

ఖామముగా khamamu-ga. [H. for ఖాయము గా.] adv. Positively, without fail.

ఖాయము khayamu. [H.] n. Settled, fixed, permanent.

ఖాయివా khayida. [H.] n. Safety. భద్రము. ఖాయివాచేయు to make secure, to take care of.

ఖాళి or కాళి khalī. [H.] adj. Empty, vacant. n. A vacancy.

ఖాసా or కాసా khasa. [H.] n. A servant. వాసుడు. adj. Own, one's own. స్వంతము.

ఖి khi

ఖిన్నము khinnamu. [Skt.] adj. Distressed, in pain, troubled, dejected. భేదమునుండిన. ఖిన్నత్వము khinnatvamu. n. Dejection. భేదము.

ఖిలము khilamu. [Skt.] adj. Waste or unploughed. దున్నవి. Dilapidated, ruined. చెడిన. ఖిలపడు khila-padu. v. n. To be ruined or laid waste. ఖిలభవించు khilbhavintsu. v. n. To be ruined. చెడు. ఖిలభూతము khili-bhūtam. adj. Dilapidated, ruined.

ఖిల్లా khilla. [H.] n. A hill fort.

ఖు khu

ఖుద్దున khuddu-na. [H.] adv. In person. Personally. Without an intermediary.

ఖురనుడు khura-nasudu. [Skt. ఖర+నాసిక.] n. One who has a big nose. బుర్రము క్కుగలవాడు.

ఖురము khuramu. [Skt.] n. A hoof. గుర్రపు డెక్క, గొర్రె.

ఖురళి or ఖురళిక khurālī. [Skt.] n. Military exercise: సాము. A parade, a place for evolutions. గరడీశాల. A. iv. 36.

ఖుర్దనము khurdanamu. [Skt.] n. Sport, play. క్రీడ, ఆట.

ఖులాసా or కులాసా khulāsa. [H.] n. Happiness, comfort, felicity. సౌఖ్యము.

ఖుషి or కుషి khushi. [H.] n. Pleasure, delight. ఇష్టము.

ఖే khē

ఖేచరము khē-charumu. [Skt. ఖ=sky.] adj. Aerial, sky-going (a bird, an arrow, &c.) ఖేచరుడు khē-charudu. n. A demigod. ఆకాశమున సంచరించువాడు.

ఖేటము or ఖేటకము khētamu. [Skt.] n. A shield. దాలువారు. A suburb. పేట. పంటకాపులుండుపల్లె or వర్తకులుండే పేట.

ఖేదము khēdamu. [Skt.] n. Sorrow, grief, regret. శోకము. ఖేదకరము khēda-karamu. adj. Grievous. ఖేదించు khēdintsu. v. a. To grieve, to be afflicted, to lament, to regret. ఖేదితము khēditamu. adj. Afflicted, distressed, pained.

ఖేయము khēyamu. [Skt.] n. A ditch, trench or moat. అగడ్త.

ఖేల or ఖేలనము khēla. [Skt.] n. Sport, play, pastime. క్రీడ, ఆట. ఖేలి khēlī. n. A player. ఆత్మఖేలి he who plays in the soul, i. e., God.

ఖ్యా khyā

ఖ్యాతి khyāti. [Skt.] n. Reputation, renown, fame, celebrity, notoriety. ప్రసిద్ధి, కీర్తి. ఖ్యాతము or ఖ్యాతమైన khyātam. adj. Known, celebrated, famous, notorious. నాసికక్కి.

గ ga

గ ga. [Tel. & Skt. formed from the shape of the legs in walking.] The letter G as in great. Some Telugu words at pleasure change the letter G into V. Thus పగలు or పవలు, తీగ or తీవ. So in English, thus: guile and vile; gate and way; guard and ward; guise, and wise.

గ or గా ga. The adverbial sign, for కాన్, as తిన్నగా correctly, slowly, gently. పంకర గా crookedly. It is added to the Infinitive in A, as చేయగ or చేయగా, చూడగ. It is also added to nouns to give them an adverbial force. పుష్పములను నీకు సాయకంబులగ తేనె he provided thee with flowers for arrows. నల్లగనున్నది it is black. గ stands for గజము a yard. In prosody గ denotes గురువు a long syllable, and గ or గగము is a spondee. గ also stands for గద్య prose. In music గ is the note called mi in European music.

గంగ గాంగా. [Skt. lit. That which goes.] n. The river Ganges. Water in general. ఈశాన్యగంగ మంచినది the water of this well is sweet. నేను వానియింట్లో కొంచెముగంగనైనా తాగలేదు I did not take so much as a draught of water in his house. గోదావరి గంగ the waters of the Godavery. ఆకాశ గంగ the river of heaven, మంచాగిని. పాతాళగంగ the river of the nether world, భోగ పరి. గంగోదకము gang-ōdakamu. n. Holy water from the Ganges. [Tel.] adj. Large పెద్ద. గంగరావి the large Peplul tree. Venerable పుణ్యము. గంగగోవు a venerable cow

పంచగంజలు the five great rivers, i. e., the Cauvery, the Tungabhadra, the Krishna, the Godavery and the Ganges. గంగచిప్ప గంగా-chippa. n. A large white cockle-shell. గంగడోలు గంగా-dolu. n. The dewlap of cows and other animals.

గంగమయిల గంగా-mayila. [Tel.] adj. Dun, dark, grizzled. నలుపునవకుపునకలిసిన(అవు.)

గంగమ్మ గంగamma. [Skt.] n. The name of a village goddess.

గంగరావి గంగా-ravi. [Tel.] n. A tree called Hibiscus Populneus. The leaf has a short tail and the wood is worthless. (Ainslie. ii. 333.)

గంగరేగు గంగా-rēgu. [Tel.] n. A species of jujube tree with bright yellow fruit. Zizyphus jujuba. పెద్దరేగు.

గంగవాడిజల్లులు గంగా-vādi-jallulu. [Tel.] n. An ornament on a horse's breast.

గంగాజలములు గంగా-jalamulu. [Skt.] n. A kind of grain. కవి. i.

గంగాధరుడు గంగా-dharudu. [Skt.] n. A title of Siva, because the river Ganges was supported on his head.

గంగామ్మ or గంగారమ్మ గాంగా-amma. [Tel.] n. The name of a certain village goddess, wife to the god పోతుంజా.

గంగాళచిప్ప గంగా-shipa. [Tel.] n. A ribbed cockle-shell. Pholas costata.

గంగాళము గాంగాlamu. [Tel.] n. A large, wide mouthed metal jar for holding water.

గంజి గాంగా. [Tel.] adj. Venerable. పూజ్యము. (భా. ix.) గంజివు a cow of an excellent breed, an excellent cow.

“ గంజివుపాలు గంజిదైనవాలు, కడనెడైన నేమి ఖరమపాలు; భక్తికలుగుకూడు పట్టెదైనవాలు.” Vēma. i. 103.

గంజిరెద్దు or గంజెద్దు గాంగా-r-eddu. n. A bull that is dressed with bells, &c., and taught to dance. గంజెద్దువేద గాంజెద్దు-chēpa. n. A star-fish.

గంజుడు చెట్టు గాంజుడు-chettu. [Tel.] n. A tree called Caesaria Tomentosa. (Rox. ii. 421.)

గంజి or గంజానిలయము గాంజి. [Skt.] n. A tavern. కల్లమ్మే ఇల్లు. P. i. 194.

గంజే గాంజి. [Tel.] n. Arable land. కృషికి యోగ్యమైనభూమి.

గంజాయి గాంజాయి. [Tel.] n. The drug called Gānja or bhang. గంజాయిచెట్టు గాంజాయి-chettu. n. The Indian hemp plant, cannabis sativa. (Watts.)

“ ద్వి. గంజాయిని నే నేమి కలుపునె నేమి యంజకధనమిచ్చు నరదేనామెచ్చు.” వాంశ్య. 2. భా.

గంజి గాంజి. [Tel.] n. Gruel, rice-water. అన్నరసము. A trifling meal or subsistence. గంజిశాగడమునకుపోతిని I went to get something to eat. గంజివేసినబట్ట starched linen. గంజిబుగ్గ or గంజిపొక్క a sore, పొక్కిన పొక్క. గంజిలోరక the cream that collects on rice-water. గంజిమిది మిగడ.

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A stub, a stump of corn stalks. గడ్డిదుబ్బు. పైరు బాగా గంజు కట్టుకొనినప్పుడు the crop thrives well. గంజు పిట్ట గాంజు-pitta. n. The Grass Warbler, Chaetornis locustelloides. (F. B. I.)

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A bell, a gong. An hour. గంజులగడ a staff hung with bells, used in bands or processions. గంజులమ్మ గాంజు-amma. n. Name of one of the village goddesses. గంజువేలు గాంజు-rēta. n. Hunting in which lights and low-bells are used. Bat-fowling. గంజుపాల గాంజు-sala. n. A tower in which bells are hung. A belfry.

గంజుము or గంజుము గాంజుము. [Tel.] n. An iron style for writing on palm leaves.

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A hole or bore (in the ear for an earring). An interstice, or ward of a key. A wound, sore, hurt. గాంజుము, కఠి. Sorrow గుఱుము. plu. గంజు.

గంటిపడు గాంజి-padu. v. n. To be wounded, hurt, or bruised. గంజు గాంజు. v. t. To wound, to hurt గాంజుచేయు. n. A depression. A joint గంజు. A knot ముడి; a knot of hair వెండ్రుకలముడి. గంజు పెట్టు గాంజు-pettu. v. n. To put on an angry face, to hate. కోపముచే మొగముడుచుకొను. గంజుడు గాంజు-đu. v. n. To struggle or wrestle.

గంజువారంగి గాంజు-bāraṅgi. [Tel.] n. A medicinal root, Siphonanthus Indica. భాగ్యీ, ప్రాస్తానయ్యక.

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A spoon. గంజె. A kind of grain, called the little millet, Holcus spicatus. సజ్జేలు. గంజుపిట్ట or పరిగంటిపిట్ట గాంజు-pitta. n. A species of laughing thrush. Jerdon, No. 88.

గంజుము గాంజుము. [Tel.] n. A wish or hope entertained by a pregnant woman. గంజుమొక్కకొరిక. (య. iv.)

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A vow. మొప్పుబడి. గంజుల hair grown on the head under a vow. గంజుపము a lamp offered as a vow to a god; a lamp made of flour paste with ghee placed in a brazen dish, and carried upon the head round a temple, in fulfilment of a vow after recovery from sickness, &c. See Keere.

గంజు గాంజు. [Tel. and Kan.] n. A male. జగదొబ్బడగంజు a mighty hero. adj. Large. పెద్ద. గంజుకత్తె గాంజు-kattera. n. Large shears. The shears of destiny. Chenn. iv. 232. KP. iii. 115. (Metaphorically) difficulty, distress, straits, a plague. వాని పెండ్లాము వానికి గంజుకత్తెగానున్నది his wife is a perfect plague to him. గంజుగొడ్డలి గాంజు-goddali. n. A bill hook: a sort of battle-axe. వరశువు. గంజుమ్మగము గాంజు-mrigamu. n. The rhinoceros. BD. iii. 2170.

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A large black monkey. The Madras Langur, Semnopithecus prianus. (F. B. I.) కొండ ముచ్చు.

గంజుకము గాంజుకము. [Skt.] n. A rhinoceros. ఘణ్ణమ్మగము.

గంజు గాంజు. [Tel.] n. A strong man: a brave man. గంజుగంజు the bravest of the brave శూరులకల్లకూరుడు. గంజుపెంజారము గాంజు-pendāramu. (Kan.) n. A badge of honour, bestowed on a hero, worn as a garter on one leg. (R. iv. 104.) బిరుదుఅండ, శూరులు బిరుదుగా కాలి యందు ధరించే అండ.

గంజు భేరుండము గాంజు-bhērudamu. [Skt.] n. A griffon, a harpy, a two headed eagle.

గంజుమాల గాంజు-māla. [Skt.] n. Scrofula or swelling of the glands about the neck; the mumps; a goitre, a wen on the throat. కుక్కకమిడిచ్చగము.

గంజు గాంజు. [Skt.] n. The side of the head. చెక్కిలి. An elephant's temple. ఏనుగుచెక్కిలి. The baleful influence of a star. శ్రవణయోగము. An evil event, a narrow escape. గొప్పఅపాయము. దినగంజు నూరే డ్లాముచ్చు to live long in daily peril of ruin. నాకు దినగంజుగా జరుగుచున్నది I am daily living from hand to mouth. గంజు గడిచి పిండము బయలుపడ్డది the affair is over and this is the result. Lit. the trouble is over, the child is born. అతడు తండ్రి గంజు నకు పుట్టినాడు he was born to be the cause of his father's ruin. గంజుపాలి గాంజు-pāli. n. The temple or side of the head. గంజుమండలము గాంజు-maṇḍalamu. n. The temples of the head.

గంజురించు గాంజు-rintsu. [Tel.] v. n. To issue, spring, be produced. అబ్బించు, పుట్టు. v. a. To produce or cause to be born. పుట్టించు.

గంజులు గాంజులు. [Tel.] n. Fragments, bits. తునకలు.

గంజువు గాంజుvu. [Tel.] n. A mould. అచ్చు, ప్రతిమగాచేయు అచ్చుపడి.

గంజువడము గాంజు-vaḍamu. [Tel.] n. A screen. తెర. BD. iii. 103.

గండశిల or గండశిలము *gandaśila*. [Skt.] n. A boulder, a large stone or fragment of rock. పెద్దరాయి.

గండారు *gandarū*. [Tel.] n. A prison house. చెరసాల. "పచ్చేగండారలో" (య. iv.)

గండాలి *gandalī*. [Tel.] n. A kind of grass creeper. తీగతొరక.

గండి or గండిక *gandi*. [Tel.] n. A hole, a chink, a breach, an orifice, an opening, a gap. రంధ్రము. A chasm, a strait, a fissure గొంది. A pass, or gorge between hills. A lane సందు. గండికొంక a house-breaker కన్నపుకొంక.

గండు *gandu*. [Tel.] n. Bravery. పారుషము. Strength బలము. adj. Brave, heroic, great, large, stout. Male. మగ. గండుమూతి a grim face. గండిగ a large fly. గండుచీమ the large black ant. గండుచేప the carp, which is proverbial for vigour and activity. గండుమీసలవంటి బిల్లి గాములు eyes that glance bright like dolphins. గండుపిల్లి a tom cat. పిల్లికూన గండా యెన the young kitten turned into a tom cat. గండు among tradesmen is a cant word for వహా a pagoda. Thus in arithmetic గం is one pagoda; గగంంంం one thousand pagodas. గండడగు *ganda-dagu*. [గండు+అడుగు.] v. n. To lose heart or courage పరాక్రమహీనుడగు. (హరి. ఉ. ii.) To die చచ్చు. (Vasu. iv.) గండాడు *gandaḍu*. [గండు+అడు.] v. n. To have sexual intercourse. రమించు. గండుకరణము *gandu-karanamu*. n. The bird called the Green Barbet, *Thereiceryx Zeylonicus* (F. B. I.) (Jerdon's Catal. No. 217.) గండుడు *gandudu*. [Skt.] n. A courageous man, a hero. శూరుడు.

గండుపడము *gandū-padamu*. [Skt.] n. A male prawn. గండుపడి a female prawn.

గండుషము *gandūshamu*. [Skt.] n. Rinsing the mouth. పుక్కిలింత. A mouthful of water for rinsing. గండుషించు to rinse the mouth. పుక్కిలించు.

గండె *gande*. [Tel.] n. A fish. చేప.

గండోలము *gandōlamu*. [Tel.] n. A kind of fish. కుమ్మలమీస.

గండ్ర *gandra*. [Tel.] n. The species of grass called *Panicum Uliginosum*. Rox. I. 308. A piece, a fragment, తునక. See గండరులు. గండ్ర adj. Large పెద్ద. గండ్రచీమ a large black ant. n. A harsh word పరుషవచనము. A wicked man దుష్టుడు. గండ్రించు *gandrintsu*. v. t. To cut to pieces. ఖండించు. గండ్రిక *gandrika*. n. A piece. తునక.

గంత *ganta*. [Skt.] adj. One who goes. పోవువాడు. గంతపుడు *gantaryudu*. adj. One who is fit to go. పోవగినవాడు.

గంత *ganta*. [Tel.] n. A packsaddle, a quilt of motley patchwork. బొంత. గంతగోడు bridal presents, being of all kinds, a medley. A. vi. 181. R. iv. 109. A miscellany, a pack, a set of things. కండ్లగంతకట్టు to blindfold. గంతావు *gant-avu*. n. A cow that carries a packsaddle.

గంతు *gantu*. [Tel.] n. A jump, leap, vault; a step in dancing. దుమకు. గంతుకోసు *gantu-konu*. v. n. To leap. దుమకు. To die చచ్చు.

గంత్ర *gantri*. [Skt.] n. A carriage. గాడీ బండి.

గందము *gandamu*. [from Skt. గంధము.] n. Sandal wood. చందనము. గందపట్టె a cross piece of wood fixed on to the back of a door తలుపుమీద నమచ్చకు అడ్డకొయ్య. (A. ii. 9.) or a streak of sandal paste on a door or a wall. గందపుకోండ *gandapu-konda*. n. The fragrant hill, called Malaya. మలయ వనస్పతము. గందపువ్రాన the sandal wood tree. గందపాడి sandal wood powder. గంధ వ్రవ్యములచేర్చినపాడి.

గందరగోళము *gandara-gōlamu*. [Tel.] n. Confusion. గందరగోళించు or గందరగోళము చేయు *gandara-gōlintsu*. v. n. To confuse, to trouble.

గంధకము *gandhakamu*. [Skt.] n. Sulphur, brimstone. గంధకపుకట్టి a stick of brimstone. గంధకద్రావకము Sulphuric acid, vitriol.

గంధము *gandhamu*. [Skt.] n. Smell, odour. వాసన. శ్రీగంధము or మంచిగంధము sandal wood. రక్తగంధము red sandal wood. కట్టు ఎర్రంబుల గంధంబునలది smearing his clothes with sandal. గంధకారి *gandha-kāri*. n. A perfumer. బుక్కావాడు. A. iv. 36. గంధగజము *gandha-gajamu*. n. A proud and fierce elephant or one in rut. మదపు టేనుగు. గంధతరువు *gandha-taruvu*. n. The sandal tree. గంధపట్టెలు See గండ పట్టెలు. గంధపుకోండ *gantha-pu-konda*. n. A name for Mount Malaya. గంధపాడి *gandha-padi*. n. Perfume powder. గంధపాడి అంకడి a perfumer's shop. గంధఫలి *gandha-phali*. n. The Marigold. సంపరి. (q. v.) A. v. 139. గంధమాదనము *gandha-mādanamu*. n. Name of a certain hill. గంధమార్జాలము or గంధమృగము *gandha-mārjālamu*. n. The civet cat. పునగు పిల్లి. గంధరసము *gandha-rasamu*. n. Myrrh బోళము. గంధరాజము *gandha-rājamu*. n. Perfume. Civet జెవ్వారి. A. iv. 174. గంధవాహుడు *gandha-rahudu*. n. The scent bearer, i.e., the air. గంధ సారము *gandha-sāramu*. n. Sandal. చందనము. గంధేభము *ganthē-bhamu*. n. An elephant in rut. గంధోత్తము *gandhōttamamu*. n. Wine. మద్యము. Dasav. IX. 149.

గంధర్వము *gandharvamu*. [Skt. from 'Kandahar' which derives its name from Iskander, i. e., Alexander (the Great.) See *Mahaffy*.] n. A mythological animal. మృగవిశేషము. A horse from Gandhāra or Kandahar, a Kābuli horse. గంధర్వుడు *gandharvudu*. n. A mythological being, one of the singers and musicians in the Hindu Olympus. గంధర్వనినంటివాడు a very handsome fellow.

గంధిలము *gandhilamu*. [Skt.] n. The polecat or some stinking creature like the stoat.

A large or old jackal గండు, వృద్ధజంబుకము. R. ii. 24. vii. 88.

గంప *gampa*. [Tel.] n. A basket. గంపెడుపిల్లలు a swarm of children. గంపెడుబాంతులు a pack of lies. గంపవులుగు *gampa-pulugu*. (So called because sold in baskets.) n. A wild cock or jungle fowl. *Phasianus Gallus*.

గంబుర, గంబురా, గంబురము or గంబూరము *gambura*. [Tel.] n. Camphor. కమ్బూరము.

గంభీరము *gambhiramu*. [Skt.] adj. Deep, profound, secret. లోతుగల. Serious, fearful భయంకరమైన. గంభీరవేది *gambhira-vedi*. n. A very intoxicated or restive elephant.

గగ or గగము See under. గ.

గగనము *gaganamu* [Skt.] n. The sky, firmament, the ether. The empyrean. adj. Impossible, puzzling. దుర్లభము. అజేమగగనము what great marvel is this? గగనకుసుము lit. 'the sky blossom' a phrase for 'nothing,' as milk from a stone. గగనప్రయత్నము an impossible or overwhelmingly great undertaking. గగనరత్నము the gem of heaven, i. e., the sun.

"పీల గగనఘంటాపద్మకమూళిలు నకంతగగనమయ్యెలతాంగివాసవేదలు" వసు. iii.

గగురు, గగురుపాలు or గగురుపు *gaguru*. n. Tingling, glowing, a thrill. తోమాంచము. గగురుచెందినది she was electrified, or a thrill ran through her. గగురుపాడుము *gaguru-podutsu*. v. n. To tingle, to be thrilled. తోమాంచితమగు. గగురుపాడుపు or గగురుపుడుపు Same as గగురుపాలు.

గగ్గర, గగ్గర or గగ్గర *gaggara*. [Tel.] n. A sort of quail. కమ్మగగ్గర a plant like sweet thyme. కోలగగ్గర a noose, a tether. A. vi. 31.

గగ్గు *gaggu*. [Tel.] v. n. To shrink. వెంకు. To hesitate సంకోచించు.

గర్గులు gaggulu. [Tel.] n. Empty ears of corn. గింజెలరాల్చినకంకులు. గర్గులు జెడ్డెలో పోసికొనిరా bring the empty ears of corn in a sieve. గర్గులకాడు a heap of empty ears of corn. భాస్వమురాల్చిన కంకులపమాహము. (కాశీ. vii.) Also, a fugitive. Also (from కాడు a place) the anvil as "the place of sparks." గర్గులకాలకలుపుట to ruin, to destroy. Kalah M. ii. 129.

గర్గులు gaggolu. [Tel.] n. Confusion. కలత, ఊళము. గర్గులుగా gaggolu-ga. adv. Aloud, confusedly, slapdash. గర్గులవడు to be alarmed, or routed. అడలు, ఊళించు. (V. P. iii.)

గచ్చే gatsts. [Tel.] n. A thorny plant, గచ్చకాయ. its fruit, Guilandina Bonducella. (Ainslie); the fever nut, the physic nut, Caesalpinia Bonducella. మానెగచ్చకాయ Caesalpinia dijnna (Watts.)

గచ్చు gatsts. [Tel.] n. Lime plaster. Brilliance, glitter కాంతి. A coating పూత. A coating with plaster నారపూత. Pretence, bragging, boast. The stench of urine. గచ్చుకోను gatsts-konu. v. a. To adhere, cleave, stick. గచ్చుతనము gatsts-tanamu. n. Foppery, pretence. గచ్చుపిచ్చెగు or గచ్చుపిచ్చెగు gatsts-pitsagu. v. n. To be disordered, confused, or spoiled. కార్యవైకల్యము. గచ్చులాడి gatsts-ladi. n. A jilt, or flirt. దాంభికరాలు.

గచ్చల్ gachchhat. [Skt.] adv. Cursorily. Slightly. గచ్చల్లకామాచు to dip into a book. To read cursorily.

గజము gajamu. [Skt.] n. An elephant. adj. Large. గజనిమ్మ the horse lime, i. e., the large lime: గజవాళి a huge dragon, గజదొంగ a great rogue. గజము [H.] n. A yard, three feet. గజేంద్రగజము gajēndra-gajamu. n. The measure called "the great yard" equal to ten yards. గజకర్ణము gaja-karnāmu. (Lit. An "elephant's ear.") n. A large fan with a hollow handle wherein it can be turned round

rapidly. గజకర్ణముగీగా fickle, uncertain as a weathercock. గజగామిని or గజయాన gaja-gāmini. n. A woman with the rolling pace of an elephant, i. e., with a majestic gait. గజనిమిలినము gaja-nimilīnamu. n. Wakefulness or lightness of sleep (Literally, an elephant's sleep.) A nap. Cunning కపటము. గజపిప్పలి gajapippali. n. Long pepper, గజపువ్వుము gaja-pushpamu. n. A plant also called Messua Bozburghi. నాగకేశరము. R. v. 310. గజరాజము gaja-rajamu. n. A sort of cloth. BD. iii. 103. గజరపువు the enemy of the elephant, i. e., the lion. గజాననుడు gaj-ananudu. "Elephant faced." — an epithet of Gaṇeśa వివాయకుడు.

గజిబిజి gajī-bijī. [Tel.] n. Intricacy, a puzzle. Confusion, కలత; trouble. నలనడు. Noise సంబడి. adj. Confused కలసిన. Bruised నలసిన. గజిబిజించు gajī-bijintsu. v. n. To be confused. కలగ. గజిబిజియే పెద్దపులి a horrid tiger.

గజ్జి gajji. [Tel.] n. The itch, or mange: any cutaneous eruption. తీటకురుపు. గజ్జి పట్టు gajji-pattu. n. To have the itch. గజ్జిపట్టిన infested with itch or mange. వానికి గజ్జిపట్టివేసిది he has the itch. గజ్జిరాయి gajji-rayi. n. Yellow ochre: the same as బొంతరాయి.

గజ్జె or గజ్జెయ gajje. [Tel.] n. A little bell, such as dancers wear: a tinkling ornament, a rattle. దానికి గజ్జెకట్టినారు they appointed her as a dancer. గజ్జెగోలుము gajje-golusu. n. An anklet made of little silver bells.

గజ్జె gazza. [Tel.] n. The groin. The inner part of the thigh తొడసందు, వండ్లము. ఉరుననిసంధి.

గజ్జె gazzu. [Tel.] n. Fatness; pride మదము. గజ్జెపట్టిన adj. Fat, plump. కొవ్వు పట్టిన. L. XX. 268.

గజ్జెరము gazzuramu. [from Skt. భజ్జర-ర.] n. A date tree. భజ్జెరపుచెట్టు.

గటక gataka. [Tel.] n. Gruel, pudding. అంబలి, పిండితో చేసినజోవ.

గట్ట gatta. [Tel.] n. The wooden stopper of a skin oil bottle. సిద్ధిమాతికి వేసి గట్టించే బిరదా.

గట్టన or ఘట్టన gattana. [Tel.] n. Ramming down, గట్టించుట. ఈ దానికి గట్టన చాలదు this road has not been sufficiently beaten or rammed

గట్టి gatti. [Tel.] adj. Hard, firm, strong, substantial. Tight. Able, clever, expert. Brave, courageous, resolute, smart, fine. Loud. గట్టిచెర close imprisonment. గట్టిబాట్లు Full sunna, or the circle—Appa C. ii. 27. గట్టిమార్పుగానుండేదారి a very heavy road.

గట్టించు gattintsu. v. a. To load a gun, to beat into a hard mass. గట్టనచేయు. గట్టిగా or ఘట్టిగా gatti-gā. adv. Well, strongly. Properly, tight, fast. Eminently, especially, seriously, greatly. Loudly, aloud. గట్టిగా రావలసినది you must positively come. గట్టిగా చదవు read aloud. ఇట్లు గట్టిగానున్నది the house is in good condition or is solid-built. గట్టిచేయు gatti-chēyu. v. a. To make firm. పాఠము గట్టిచేయు to get a lesson by heart. వాడు ఇస్తానన్నమాటను గట్టిచేయుము you should make him keep his promise. గట్టితనము gatti-tanamu. n. Cleverness, ability. గట్టివాణెము gattinānēmu. n. Bullion. గట్టినబొది gattinābōdi. n. A game played by boys. కాశీ. iii. గట్టివ గattiva. [గట్టి+వాయి.] n. An insolent man. భూర్జుడు. గట్టివాడు gattivādu. n. An able or skilful man. సమర్థుడు. గట్టివాయి gatti-vāyi. n. A brawling woman. కయ్యలి, భూర్జురాలు.

గట్టు gattu. [Tel.] n. A bank, or shore, a dam or mound of earth. తీరము. A hill. కొండ. గట్టు త్రిమూరి gattu-trimmari. n. A monkey. కోతి, అగచరము. గట్టు తాలుపు gattu-talupu. n. One who carries a mountain, i. e., Vishnu. గట్టు

రాపట్టి, గట్టురామాని or గట్టరామాని gatturā-patti. n. The daughter of a mountain, i. e. Pārvati. పార్వతీదేవి. గట్టులరేడు gattula-rēdu. n. The king of hills, i. e., the Himalaya Mountain. హిమాలయము. గట్టువల్తుడు gattu-viltudu. n. The Mountain archer, i. e., Siva. శివుడు.

గట్టువకాడు or గట్టువకాసు gattura-kadu. [Tel.] n. A brave man. కూరుడు. M. VI. i. 317; 2. 387. గట్టువనేరలు, (Parij. i. 100.) cunning deeds. కపటకృత్రిమములు. గట్టు వనము gattura-tanamu. n. Wickedness. గొంటుతనము.

గట్టువాలు gattu-valu. [Tel.] n. A street woman. బజారుస్త్రీ, విచ్చలవిడియై ఒకయింటుండి శృంగారించుటలోనగు పనులుచేసేఅడుది.

గడ gada. [Tel.] n. A stick, staff, pole. నిడుపుకోల. Bolt గడియ. A mast. ఒడకంటము (For గడ్డ) A lump or clod. A multitude సమాహము. చక్రవాకపుగడలు a flock of swans. A fortress or small tower. శాస్త్ర గడ a stalk of maize. చెరుకుగడ a sugarcane. దొమ్మరుల గడకట్టి ఆడివారు they set up a pole and performed tumbler's tricks. బోలుగడ a hollow female bamboo. గట్టిగడ a male bamboo. చివ్వగడ a lance or javelin. గడసాదన gada-sādana. n. Gymnastica. సాము, వ్యాయామము. గడ మంచె gada-manche. n. A wooden frame like a bench to keep things on. గంపలు మొదలగునాటిది ఉంచు మంచె.

గడగడ gada-gada. [Tel.] adv. Violently. Rapidly. వాడు గడగడనడిచెను or గడగడనడెను he trembled greatly or exceedingly. గడగడచెప్పు to say rapidly.

గడము or కడము Same as గడుచు. (q. v.)

గడన or గణన gadana. [Tel. from గడించు.] n. Earnings సంపాదనము. Esteem, regard. ఎన్నిక. Praise స్తోత్రము. అతడెవని గడనచేయడు he cares for nobody. అతనిగడన డే మాత్రముంటుంది how much is his income or profit? గడనపడతి a prostitute.

గడవ or కడవ gadapa. [Tel.] n. A thresh-old. A gateway. (metaph. a house). వాకిటి క్రింది భాగము; ఇల్లు.

గడవిడ or గడివిడి gada-bida. [Tel.] n. Trouble, difficulty, a puzzle. Confusion, కలత, తొలభము. Noise సందడి. గడవిడింతు gada-bidintu. n. To make a noise, or uproar. గడవిడచేయు.

గడము gadamu [Skt.] n. A kind of fish. గొడచేప. An obstacle విప్పుము. A cover over a pot కుండలోనున్ననానిమూత.

గడవు or గడువు gadavu. [Tel.] n. A period, or fixed time. గడవునాటికి when the time for payment, &c.) comes. The fixed time. (3 days, &c.) at which a bill is drawn.

గడి గాడి. [Tel.] n. A limit, a boundary. ఎల్ల గడికొల్లులు plundering on the borders. గడినేలలు boundary lands. గడిమెకము a cunning animal which evades the hunter వేటకునివచ్చిన మృగము. గడిలేరు to be expert, నిపుణుడగు, కడలేరు. plu. గడ్లు. గడ్లువేయు to mark the boundaries. గడి గాడి. n. Strength, a stronghold, fortalice or petty fort బలము. కోట, దుర్గము. గడి adj. Big, stout. గడిగుండు a big stone. గడితాడు a stout rope. A tether, a couple for two animals together with a rope రెండు పశువులకు ఒక్కొక్క కాలుచ్చే లంకవేయు. గడి గొంక a great clever thief. గడికరణము the principal writer. గడిపోతు a bull అబోతు; a great scoundrel, చెడ్డగొడ్డు.

గడించు or గడించు gadintu. [Tel.] v. a. To acquire, amass, earn. గడించుకొను gadintu-konu. v. t. To acquire or earn for oneself.

గడితము gaditamu. [Tel.] n. Thickness. ముడుగు. A plaited or folded garment. adj. Plaited, folded. జెవిలి, రట్ట. Thick, తడువైన, మడుగున.

గడివిడి See గడవిడ.

గడియ గాడియా: [Tel.] n. A bolt or bar. గడియము. గడియవేయు to bolt or fasten a

bolt. గడియకన్నము a hole bored by a thief, through which he puts his hand to draw back the bolt. గడియ or ఘడియ n. A Hindu hour which consists of twenty four English minutes, and thus forms the sixtieth part of a day. గడియకు ఒక చుట చెప్పెను he changed his opinion hourly. గడియ యేదైయుండగా each hour seemed a year. గడియారము gadiya-ramu. n. A clock, originally a cup for measuring the hours by sinking in water. జీబుగడియము a watch.

గడించు Same as గడించు.

గడు గాడు. [Tel. for కడు.] adj. Great, much. గడుగాయ a naughty boy.

గడుము or కడము gadutsu. [Tel.] v. n. To pass or elapse, as time. v. a. To pass over, to transgress, to exceed or surpass. To expire. ఇది లేకుండ నాకు గడవను I cannot get on without this. గడిచితిరికినవారు the survivors. ఇక్కడ గడవనందున దేశాంతరమునకు వెళ్ళినాను as I could not get on here I went elsewhere. గడపుకొను or గడుపుకొను gadapu-konu. v. a. To manage, transact, effect. గడిపించు (Causal of గడచు.) gadi-pintu. v. a. To pass. కాలము ఇల్లు గడిపించి passing the time thus. గడుపు gadupu. v. a. To pass (time). To put off or defer, to finish. To cause to pass over. To forward, push on, drive on, urge on. To get over, get through (trouble).

గడులుడు gaduludu. [Skt.] n. A hump backed man. మరుగుజ్జా, కుబ్జుడు. గడువు a hump on the back కంటి.

గడువు Same as గడవు. (q. v.)

గడుసు gadusu. [Tel.] adj. Hard, difficult. Cruel, reckless, unfeeling, inflexible. Firm, steadfast. Pertinacious, stubborn, intractable, obstinate, bluff, freespoken, bold, sharp, stout. అసాధ్యము, కఠినము. ప్రాథ. గడుసునేల hard ground. కుట్టితమైన. గడుసుపిక్కలు stout calves of legs. గడుసు

వాన a sharp shower of rain. గడుసు n. Hardness, determination. Shrewdness, bluntness. కఠిన్యము, ధైర్యము. గడుసరి gadusari. n. A stubborn man, an unfeeling man, a bold man అసాధ్యుడు, కఠినుడు, ధైర్యముగలవాడు. గడుసరితనము gadusari-tanamu. n. Stubbornness, unfeeling conduct. గడుసుపడు gadusu-padu. v. n. To become bold. ధీరుడగు.

గడె or గడియ gade. [Tel.] n. A bolt. గడెకన్నము Same as గడియకన్నము. గడె కాల్లుగల gade-kallu-gala. adj. Spindle-shanked. గడెమాను gade-manu. n. The wooden bar or bolt of a door.

గడ్డ gadda. [Tel.] n. A lump, mass or clod, మంటిపెల్ల. Any bulbous root. దుంప. An island. ద్వీపము. A continent or part of the earth. A bank, brink, edge. A boil or ulcer, వ్రణము. తెల్లగడ్డ or వెల్లలి garlic. ఎర్రగడ్డ an onion. గడ్డకట్టు to solidify, to gather into a lump. గడ్డనెక్కు to escape. గడ్డనువేయు to rescue. గడ్డవలుగు gadda-palugu. n. A pickaxe, an instrument for breaking clods. గడ్డపారా gadda-pāra. A crowbar. గడ్డపాయిగ్ని a fire place formed by putting three stones or clods of earth together. గడ్డలుగా ఏర్పడినపాయిగ్ని.

గడ్డము gaddamu. [Tel.] n. The chin: the beard. గడ్డముపట్టి బలిచూలలు to beseech. గడ్డము పెంచుకొను to grow a beard.

“ గడ్డంబుకలిగిన కఠంబున యోషకాడు. ” కాశీ. viii.

గడ్డి gaddi. [Tel.] n. Grass. కసవు. వరిగడ్డి rice straw. గడ్డిమొలతాడు a small cord made of the darbha or sacred grass worn around the waist by a young Brahmin in the ceremony of investing him with the sacred thread. కామంచిగడ్డి or కామంతీకసవు the Citronella, or Andropogon Nardus. (Watts.) గడ్డితలకాయ gaddi-tala-kāya. n. A hair-brained fellow, a soft-headed fool. గడ్డితినిపించు gaddi-

tinu-pintu. v. n. To dupe. (lit. to make one eat grass) వానిని గడ్డితినిపించినారు they befooled him. గడ్డితిను gaddi-tinu. v. n. To eat grass, to be cheated. ఈలాగున గడ్డితిన్నాడు thus was he befooled. గడ్డి పరక gaddi-paraka. n. A blade of straw or grass గడ్డిపాము gaddi-pāmu. n. A species of snake. గడ్డిపిట్ట gaddi-pitta. n. A kind of bird: there are three sorts, named ఎర్రగడ్డిపిట్ట, బిల్లిగడ్డిపిట్ట and భూత గడ్డిపిట్ట. గడ్డిబొద్దువ గaddi-boddura. n. A ring of grass rope to set a pot on. చుట్ట కురురు.

గడ్డిగము gaddi-ganu. [Tel.] n. The tube of a drill plough, through which the seed drops. చాలువెంటనే గింజలుపడడమునకు సాధనము, కొర్రునకుళ్ళియుండే గొట్టపురీతిపిల్.

గడ్డు gaddu. [Tel.] adj. Hard, rare, scarce. అసాధ్యము. adv. Much. మిక్కిలి. గడ్డుమాట a bold word. గడ్డువాడు a dangerous character. గడ్డు n. Violence, outrage. Difficulty. బలాత్కారము, ప్రయాసము, దుర్లభము. గడ్డురుకు to rebel, to be stiff-necked. గడ్డుపనులు bold deeds. గడ్డుకొను gaddu-konu. v. n. To excel. అతిశయించు.

గడ్డనబొడ్డి gaddena-boddi. [Tel.] n. A certain game played by boys. H. iii. 186.

గణకుడు ganakudu. [Skt.] n. An astrologer. శోన్యకుడు. An arithmetician.

గణగణ gana-gana. [Tel.] n. adj. adv. Tinkling. Aloud, again and again, over and over.

“ గణగణగంట కడుపులోమంట. ”

గణన ganana. [Skt.] n. Counting, numbering. ఎన్నిక, ఎంచుట. గణనీయుము gana-niyamu. adj. That may be reckoned or counted. ఎంచదగినది.

గణపతి gana-pati. [Skt.] n. A name of the god Ganesa. వినాయకుడు.

గణము ganamu. [Skt.] n. A flock, multitude, or assemblage, a tribe, class or troop. వర్ణము, సమాహము. A prosodial foot, such as భగణము a dactyl. గణములుకట్టు to scan. గణములు పోయినవి or తప్పినవి the metre is imperfect. A troop of inferior deities, considered as Siva's attendants, and under the special superintendence of Gaṇeśa: whence his name గణేశుడు, గణపతి or గణాధిపుడు. A body of troops consisting of 27 war-chariots, 27 elephants, 81 horses and 135 infantry men. **గణార్చన ganarchana.** n. Worship of the demigods attending on Siva.

గణి గని [Skt.] n. One who knows the Vedas completely. సాంఘముగా వేదాధ్యయనముచేసినవాడు. A cunning man, an astrologer among the lowest castes. హీనజాతులకు తిథివారాలు చెప్పేవాడు.

గణించు ganintsu. [Skt.] v. a. To calculate, or reckon. ఎంచు. To be mindful of, regard లక్ష్యపెట్టు. **గణించు** [Tel. used for లడించు.] v. t. To acquire, or gain, to make (money): to earn. గణిక ganika. n. A harlot, because prostituted for gain. వేణ్య గణికుడు gani-kudu. n. An accountant, a mathematician, a calculator. లెక్కపెట్టువాడు, కరణము. **గణితము** or **గణితశాస్త్రము ganitam.** n. Arithmetic, calculation. అంకవిద్య.

గణిల్లు ganillu. [Tel.] n. A shrill sound as of a bell. గణిల్లు Clang! Crash! (anuk.) With a clanging sound.

గణుతి gu-nuti. [Skt.] n. Reckoning. ఎన్నిక. Esteem లక్ష్యము. Praise స్తోత్రము. **గణుతించు ga-nutintsu.** n. To reckon, count. ఎంచు. To esteem, praise స్తోత్రముచేయు. **గణ్యము ganyamu.** adj. Respectable, estimable. ఎన్నదగిన. గణ్యుడు a man worthy of respect ఎంచదగినవాడు. వారు గణ్యులు కారు they are men of no weight.

గణుపు, కణుపు or **గనుపు ganupu.** [Tel.] n. A joint (of the fingers or toes, or of a

sugarcane, &c.) గణుపులోతుగాయము a wound an inch deep.

గణెము ganemu. [Tel.] n. Frillery. Ornaments, trappings, horns, &c., worn by maskers. వేషధారులు ధరించే లక్కపాము.

గతము gatamu. [Skt.] adj. Lost, gone, past, over, late. పోయిన. గతదివసు the last day. గతఫలము loss of advantage. గతశివులు లయ who had lost their lives. గతకాలము the past time. గతకులము a family which is extinct. గతజలసేకుబంధనము banks for a stream that has run dry, a proverb for pains taken too late (shutting the stable door after the horse is stolen.) గతినేసుడు he who has lost his wits. గతాహంకారులై they being stripped of their pride. **గతము** n. Passing away. పోక. **గతపడు gata-padu.** v. n. To pass away. కడచు. To die చచ్చు. గతపడ్డ dead. **గతపడగ్రస్తపద్యము** or **ముక్తపడగ్రస్తపద్యము gata-pada-grastapadyamu.** n. A poetical conceit, Capped lines wherein the last word of each line is repeated at the beginning of the next.

గతి gati. [Skt.] n. Way. త్రోవ. Going, gait, pace, march, passage. గమనము. Means, resource, fund, contrivance, expedient, remedy. ఉపాయము. Refuge, resort, help, aid. దిక్కు Fate, lot, destiny, state, hap, condition, situation. విధి. An adventure. (In the Lila, the different cantos are called గతులు.) Salvation, rescue రక్షణము. Ability, power శక్తి. వాగతి యేమి what is to become of me? ఇందుకు వేరేగతి ఉన్నది for this there is another remedy. దైవగతి divine providence. గతిలేని helpless, destitute, abject. వానికి దానిని చెల్లించుటకు గతిలేదు he is unable to pay it, he is without means of payment. పుత్రుడులేనివారికి గతిలేదు the childless have no hope (or prospect) of heaven. పటుగతి strongly దిట్టముగా. **గతించు gatintsu.** v. n. To pass away, elapse, కడచు. To die. చచ్చు. గతికిల్పించు to devise an expedient. **గతికుడు gatikudu.** n. He who has a resource. అన్యాయముకలై having

no other resource. **గతుడు gatudu.** n. One who is gone or entered. అనందాన్ని గతుండనై I plunged in a sea of bliss. **గత్యంతరము gat-y-antaramu.** n. An alternative: an other means, or resource.

గతుకు gatuku. [Tel.] v. a. To lap, as a dog. To eat the leavings of food ఎంగిలితను. **గతుకు** n. Lapping or eating the leavings of food. ఎంగిలితినడము. గతుకులకుపోతే బ్రతుకులు పోయినవి he took the bait and lost his life. గతుకు=a pit, గొయ్యి, పల్లము.

గత్త or **గత్తము gatta.** [Tel.] n. Manure. గత్తమువేయు to manure.

గత్తర gattara. [Tel.] n. Disorder, disturbance, hubbub. గల్లంకు. Danger ఉపద్రవము. A euphemism for Cholera వాంటిభేది. గత్తరకాడు a noisy man. **గత్తరపడ్డ gattarapadda.** adj. Confused, troubled.

గద గాదా. [Skt.] n. A mace or club. కుంతము. **గదము gadamu.** n. Disease, sickness. తెప్పలు. **గదాధరుడు gadadharudu.** n. The club bearer, i. e., Vishnu. గదాధ్యక్షము or మాసలవక్ష్యము the name of the 16th book of the Mahā Bhārata.

గదమాంఝు గాదా-mayintsu. [Tel.] v. t. To scold. గద్దించు.

గదర gadara. n. A sort of dried fish.

గదాగ్రజుడు గాదా-grajudu. [Skt.] n. An epithet of Krishna as being the "elder brother of Gada."

గది గది. [Tel.] n. A room, closet. అర.

గదుకు or **గతుకు gaduku.** [Tel.] v. n. To eat the leavings of food. ఎంగిలితను. BD. vii. 1888.

గదుము or **గదుముకొను గాదుము.** [Tel.] v. a. To rebuke, check. గద్దించు.

గదురు gaduru. [Tel.] n. To increase, to become augmented. హెచ్చు, వ్యాపించు. n. A bad smell, a stink. చెడుకంపు, దుర్గంధము.

గద్గదము or **గద్గదస్వరము** or **గద్గది గాద్గాదము.** [Skt.] n. A murmur, broken voice, fluttering accents: sobbing or faltering: a choked sound. దగ్గర్తిక.

గద్ద గాద్దా. [Tel.] n. A kite. గృర్రము. అడవిపల్లంగద్ద the black eagle. *Ictinaetus malayensis*. తెల్లగద్ద or పీలిగద్ద the white scavenger vulture, *Neophron ginginiamus*. తేనెగద్ద the crested Honey Buggard *Pernis cristatus*. పాములగద్ద the short toed eagle, *Circæetus gallicus*. పల్లపాముల గద్ద the crested serpent eagle, *Spilornis cheela*. పిల్లిగద్ద the Pale Harrier, *Circus maerurus*. F. B. I. గద్దముక్క a Roman nose, a sharp nose. **గద్దగోరు గాద్దగోరు** n. An instrument used by house-breakers; lit. a kite's claw వాంటిపాదవిశేషము.

గద్దరి గాద్దరి. [Tel.] adj. Impertinent, pert గడువైన, కుంటైన. "గద్దరికొమ్మలగడ్డ" (G. VIII. 151.) a broad horned beast. **గద్దరికాడు గాద్దరి-kadu.** n. An impertinent man, an insolent man. గడుపవాడు. **గద్దరించు గాద్దరి-intsu.** v. a. To shudder, tingle all over, be agitated or frightened. **గద్దరితము గాద్దరి-tanam.** n. Boldness. గడుసుతనము, కుంటతనము.

గద్దించు గాద్దintsu. [Tel.] v. a. To rebuke, reprimand, bully, chide. కూకలపెట్టు, బెదిరించు. **గద్దించు గాద్దintpu.** n. Chiding, a rebuke.

గద్దెరు See గద్దె.

గద్దువ గాద్దుva. [Tel.] n. The chin. గడ్డము.

గద్దె or **గద్దెరు గాద్దె.** [Tel.] n. A high seat. ఉన్నతపీఠము; a throne సింహాసనము. An obsolete coin పాపా. **గద్దెపాంకము గాద్దెponkamu.** n. Eulogy. పరువునకుతరిగి గౌరవపు మాట.

గద్య or **గద్యము gadya.** [Skt.] n. Prose. వచనము.

గడవ or కడవ gadapa. [Tel.] n. A thresh-old. A gateway. (metaph. a house). వాటికిందిభాగము; ఇల్లు.

గడవిక or గడివిడి gada-bida. [Tel.] n. Trouble, difficulty, a puzzle. Confusion, కలక, క్రోధము. Noise సందడి. గడవిడింను gada-bidintsu. n. To make a noise, or uproar. గడవికచేయు.

గడము gadamu [Skt.] n. A kind of fish. గండవేష. An obstacle విప్పుము. A cover over a pot కుండలోననానానిమాత.

గడవు or గడువు gadavu. [Tel.] n. A period, or fixed time. గడవునాటికి when the time for payment, (&c.) comes. The fixed time. (3 days, &c.) at which a bill is drawn.

గడి gadi. [Tel.] n. A limit, a boundary. ఎల్ల గడికొల్లులు plundering on the borders. గడినేలు boundary lands. గడిమెకము a cunning animal which evades the hunter వేటకుచిక్కని మృగము. గడితేరు to be expert, నిపుణుడగు, కడతేరు. plu. గట్ల. గట్లవేయు to mark the boundaries. గడి gadi. n. Strength, a stronghold, fortalice or petty fort బలము. కొల, దుర్గము. గడి adj. Big, stout. గడిగుండు a big stone. గడితాడు a stout rope. A tether, a couple for two cattle. గడికాళ్లువేయు to tie up the legs of two animals together with a rope రెండు పశువులకు ఒక్కొక్కకాలుచ్చే లంకవేయు. గడి కొంక a great clever thief. గడికరణము the principal writer. గడిపాతు a bull అబోతు; a great scoundrel, చెడ్డగొడ్డు.

గడింను or గడింను gadintsu. [Tel.] v. a. To acquire, amass, earn. గడింనుకొను gadintsu-konu. v. t. To acquire or earn for oneself.

గడిరము gaditam. [Tel.] n. Thickness. మడుగు. A plaited or folded garment. adj. Plaited, folded. జేమిలి, చెట్టు. Thick, తరుచైన, మడుగైన.

గడివిడి See గడవిక.

గడియ gadiya: [Tel.] n. A bolt or bar. గడియము. గడియవేయు to bolt or fasten a

bolt. గడియకన్నము a hole bored by a thief, through which he puts his hand to draw back the bolt. గడియ or ఘడియ n. A Hindu hour which consists of twenty four English minutes, and thus forms the sixtieth part of a day. గడియకు ఒక మాట చెప్పెను he changed his opinion hourly. గడియ యేదైయుండగా each hour seemed a year. గడియారము gadiya-ramu. n. A clock, originally a cup for measuring the hours by sinking in water. శేబుగడియారము a watch.

గడింనుము Same as గడింను.

గడు gadu. [Tel. for కడు.] adj. Great, much. గడుగాయ a naughty boy.

గడుము or కడము gadutsu. [Tel.] v. n. To pass or elapse, as time. v. a. To pass over, to transgress, to exceed or surpass. To expire. ఇది రేకుండ నాకు గడవదు I cannot get on without this. గడిచిబ్రతికినవారు the survivors. ఇక్కడ గడవనందున జేతాంతరమునకు వెళ్లినాను as I could not get on here I went elsewhere. గడపుకొను or గడుపుకొను gadapu-konu. v. a. To manage, transact, effect. గడిపింను (Causal of గడచు.) gadi-pintsu. v. a. To pass. కాలము ఇట్లు గడిపించి passing the time thus. గడుపు gadupu. v. a. To pass (time). To put off or defer, to finish. To cause to pass over. To forward, push on, drive on, urge on. To get over, get through (trouble).

గడులుడు gaduludu. [Skt.] n. A hump backed man. మరుగుజ్జు, కుబ్జుడు. గడువు a hump on the back కంఠి.

గడువు Same as గడవు. (q. v.)

గడుసు gadusu. [Tel.] adj. Hard, difficult. Cruel, reckless, unfeeling, inflexible. Firm, steadfast. Pertinacious, stubborn, intractable, obstinate, bluff, freespoken, bold, sharp, stout. అసాధ్యము, కఠినము. ప్రాథ. గడుసువేల hard ground. కుత్తిలమైన. గడుసుపిక్కలు stout calves of legs. గడుసు

వాన a sharp shower of rain. గడుసు n. Hardness, determination. Shrewdness, bluntness. కాఠిన్యము, హైన్యము. గడుసరి gadusari. n. A stubborn man, an unfeeling man, a bold man అసాధ్యుడు, కఠినుడు, హైన్యముగలవాడు. గడుసరితనము gadusari-tanamu. n. Stubbornness, unfeeling conduct. గడుసువడు gadusu-padu. v. n. To become bold. ధీమడగు.

గడె or గడియ gade. [Tel.] n. A bolt. గడెకన్నము Same as గడియకన్నము. గడె కాళ్లుగల gade-kallu-gala. adj. Spindle-shanked. గడెమాను gade-manu. n. The wooden bar or bolt of a door.

గడ్డ gadda. [Tel.] n. A lump, mass or clod, మంటిపల్లె. Any bulbous root. దుంప. An island. ద్వీపము. A continent or part of the earth. A bank, brink, edge. A boil or ulcer, ప్రణము. తెల్లగడ్డ or వెల్లెల్లి garlic. ఎర్రగడ్డ an onion. గడ్డకట్టు to solidify, to gather into a lump. గడ్డనెక్కు to escape. గడ్డనవేయు to rescue. గడ్డవలుగు gadda-palugu. n. A pickaxe, an instrument for breaking clods. గడ్డపార gadda-para. A crowbar. గడ్డపాయిగ్గ a fire place formed by putting three stones or clods of earth together. గడ్డలూగా ఏర్పరిచిన పాయిగ్గ.

గడ్డము gaddamu. [Tel.] n. The chin: the beard. గడ్డముపట్టి బతిమాలుట to beseech. గడ్డముపెంచుకొను to grow a beard.

“గడ్డంబుకలిగిన కఠంబున యాచకారు.” కాశీ. viii.

గడ్డి gaddi. [Tel.] n. Grass. కసవు. నరిగడ్డి rice straw. గడ్డిమొలకాడు a small cord made of the darbha or sacred grass worn around the waist by a young Brahmin in the ceremony of investing him with the sacred thread. కామంచిగడ్డి or కామాక్షికసవు the Citronella, or Andropogon Nardus. (Watts.) గడ్డితలకాయ gaddi-tala-kaya. n. A hair-brained fellow, a soft-headed fool. గడ్డితినింను gaddi-

tini-pintsu. v. n. To dupe. (lit. to make one eat grass) వానిని గడ్డితినింనుచినారు they befooled him. గడ్డితిను gaddi-tinu. v. n. To eat grass, to be cheated. కలగున గడ్డితిన్నాడు thus was he befooled. గడ్డివరక gaddi-paraka. n. A blade of straw or grass గడ్డిపాము gaddi-panu. n. A species of snake. గడ్డిపిట్ట gaddi-pitta. n. A kind of bird: there are three sorts, named ఎర్రగడ్డిపిట్ట, బిల్వగడ్డిపిట్ట and భూత గడ్డిపిట్ట. గడ్డిబొద్దువ గaddi-boddura. n. A ring of grass rope to set a pot on. మట్ట కుడరు.

గడ్డిగము gaddi-gamu. [Tel.] n. The tube of a drill plough, through which the seed drops. చాలువెంటనే నిజలంపడమునకు సాధనము. కొర్రునకూర్చియుండే గొట్టపురీతిని.

గడ్డు gaddu. [Tel.] adj. Hard, rare, scarce. అసాధ్యము. adv. Much. మిక్కిలి. గడ్డుమాట a bold word. గడ్డువాడు a dangerous character. గడ్డు n. Violence, outrage. Difficulty. బలాత్కారము, ప్రయాసము, దుర్లభము. గడ్డురుకు to rebel, to be stiff-necked. గడ్డుపములు bold deeds. గడ్డుకొను gaddu-konu. v. n. To excel. అతిశయించు.

గడ్డనబొడ్డి gaddena-boddi. [Tel.] n. A certain game played by boys. H. iii. 186.

గణకుడు ganakudu. [Skt.] n. An astrologer. జోస్యుడు. An arithmetician.

గణగణ gana-gana. [Tel.] n. adj. adv. Tinkling. Aloud, again and again, over and over.

“గణగణంబు కడుపులోమంటు.”

గణన గanana. [Skt.] n. Counting, numbering. ఎన్నిక, ఎంచుట. గణనీయము gana-niyamu. adj. That may be reckoned or counted. ఎంచవగినది.

గణపతి gana-pati. [Skt.] n. A name of the god Ganēsa. వినాయకుడు.

గరగర garagara. [Tel.] n. Hardness, crispness. కఠినము. Purity నిర్మలము, నిర్మలము. గరగరలాదు to crackle, as a biscuit in the mouth. గరగరిక or గరాగరిక garagarika. n. Neatness, tidiness, cleanliness. నైర్మలము. Beauty అందము.

“ గరగరిక బాగునుచ్చి, కరుణాంబుధికుండవపు కవిచాడప్పా.”

గరగరికల gara-gari-kala. [Tel.] n. Active, nimble. కఠినము. L. 3. 269. గరగరికెన, neat, tidy, nice. గరగరికా or గరాగరికా tidily, nicely.

గరగార gara-gora. [Tel.] n. Lack, deficiency, something wanting. తక్కువ.

గరదుడు garadudu. [Skt.] n. A poisoner. M. XII. i. 110.

గరవనల garapa-nela. [Tel.] n. Red sandy soil, barren land.

గరవదు gara-vadu. [Tel.] v. i. To curdle, to become congealed. గడ్డకట్ట.

“ సీ॥ కరగులెన్నదులేక గరవ్దయామంతు చెచ్చియున్నరముగా దీర్చికోల్పా.” భో. vii.

గరళము garalamu. [Skt.] n. Poison.

గరవులు garavulu. [Tel.] n. Offerings, gifts, rarities.

గరసెంతు garasintu. [for Skt. కుశ్లింతు.] n. To attack. “ కంఠీరవము వైనగరసెంతుటయెకాని యెరిసి వేన్నీని భటోచ్చయలు” Bahul. i. 31.

గరసులు garasulu. [Tel.] n. Skins. చర్మములు. A. vi. 17.

గరాసు garasu. [Tel.] n. A wicked man, a wretch. దుష్టుడు, పలవ.

గరి gari. n. [Tel.] A wing. తక్కు. The feather of an arrow. బాణముయొక్క తక్కు. Harshness. గరిమిసాలు whiskers.

గరిక or గరికి or గరికగడ్డి garika. [Tel.] n. A kind of grass called Agrostis linearis. దూర్వ. Ainalie. ii. 28. గరికవట్టు garika-nattu. n. The smaller species of

స్ట్టు grass (q.v.) The largest species being కుండురుస్ట్టు. గరికనూతులు garika-sudulu. n. A fine species of rice.

గరికొంతు gari-konu. [Tel.] n. To become sharp : to stiffen. గరిగట్టు gari-gattu. v. n. To be manifest, to be before the eyes. మూర్తీకరించు. “ కరవ్వునంతః కునలింకకళయం, గరి గట్టితమలోన గనవచ్చెననక.” L. 6. 132. గరికమ్మ గరి-kamma. n. A rough bough (of a palm tree) before the serrated edges are removed. గరిగొమ్మ gari-gonna. adj. Blackened, stained. స్లగిల్లిన. G. ii. 28.

గరిగె garige. [Tel.] n. A small earthen pot, or bottle with a spout. గరిగెపిడత A small saucepan.

గరిచిప్ప gari-chippa. [Tel.] n. A cockle-shell, a pearl shell. BD. vi. 173.

గరితె garite. [Tel.] n. A spoon, ladle. మణిగాజగరితె a trowel. పారుగరితె a huge ladle borne in processions. ముద్రగరితె a long ladle, with a bell at the end.

గరిడి or గరిడీ garidi. [Tel.] n. Fencing, sword play. సాము. A dancing school, a fencing school. సాముకూటము. గరిడిల సాము, or గరిడివిద్య sword play, gymnastics. A place చోటు. Nearness. సమీపము, చెంత. గరిడిముచ్చు a rogue who pretends to be a good man. మంచివానివలె దగ్గిరనుండి సమయముచూచి దొంగిలించేదొంగ. (కళా. ii.)

గరిడియ గరిదియా. [from Skt. కరండము.] n. A wallet, or basket for food, &c. బుట్ట. M. III. vii. 221. భార. ఆర. vii.

గరిత గరిత. [Tel.] n. A damsel, a woman. A faithful wife. ఇల్లాలు, పతివ్రత. గరిత తనము garita-tanamu. n. Womanishness, frailty, light-mindedness. Suca. ii. 404.

గరిమ or గరిమము garima. [Skt.] n. Heaviness, weight, gravity. Bigness, largeness, greatness. Seriousness, majesty. విలాసగరిమ, శృంగారగరిమ. H. iv. 211.

గరిమిడి garimidi. [Tel.] n. A species of grass, Panicum Dactylon. Also, a rat or mouse. అఖివు. గరిమిడికొక్క a bandicoot “ గీ॥ ఉడుముగరిమిడి కొక్కలడవనేల ” Swa. iv. 25.

గరివింతు garivintu. [for Skt. గర్వింతు.] v. i. To be proud.

గరిష్ఠము garishthamu. [Skt.] adj. Weighty, heavy. Venerable. గరిష్ఠుడు garishtudu. n. A venerable man : a man of weight, or of influence.

గరిసె garise. [Tel.] n. A hamper or large basket or small round building for storing grain. The measure called a garce containing 320 lbs. గరిసెల black soil mingled with pebbles or lime stone.

గరు garu. [Tel.] n. The bristling up of the hair. తోమాంచము.

గరుగు garuku. [Tel.] adj. Rough; indented or having dents. “ గరుగులకట్లెంబుగాడిద కేల.”

గరుతో Same as గర్జ.

గరుజాతనము garuju-tanamu. [Tel.] n. Roughness, harshness, as the knap of cloth.

గరుడుడు, గరుడి, గరుత్తుతుడు, గరుటామంతుడు or గరుటాలమంతుడు garududu. [Skt.] n. The eagle or sovereign of the feathered race. The Brahminy or Maroon-backed kite, Haliastur indus (F. B. I.) గరుత్తుతుడు. గరుడిరవుతు గరుది-ravutu. n. Vishnu. గరుడుముక్కవాడు a man with a Roman nose. గరుడవృజుడు garuda-dhvajudu. n. An epithet of Vishnu, whose emblem is the kite.

గరుడపచ్చు garuda-patsa. n. An inferior emerald. ముకతము. గరుడపార్వ గరుడా-parva. n. An eagle-glance. A keen, fearless look, like that of an eagle. గరుడవాస్తు garuda-vasu. n. A certain plan on which some Hindu houses are built. గరుడసరులు garuda-sarulu. n. A fine sort of rice. గరుడస్తంభము or గరుడ

కంబుము garuda-stambhamu. n. A post erected before a temple, with bells at the top. గరుడాగ్రజాడు garud-agrajadu. n. An epithet of Anura, as being the elder brother of గరుచుడు. గరుడాచలము garuda-chalamu. n. The name of a hill in the Cuddapa District : and the subject of a favourite poem. గరుడాశ్వారు garud-ashvaru. n. A name for an eagle. A brahminy kite. గరుడాసనము garud-asanamu. n. Kneeling on one knee : this being the attitude of the griffon Garuda.

గరుత్తు garuttu. [Skt.] n. A wing. తక్కు. గరుత్తుతము a bird.

గరుపాటు garupatu. [Tel.] n. Bristling of the hair. గరు పా డు తు. See గరు. గరుపారు garu-paru. v. i. To tingle. తోమాంచితము.

గరుబు or గరుగు garubu. [Tel.] n. Thick, as a forest. గరుబుకానలు. V. P. vii. 146.

గరువము garuvamu. [from Skt. గర్వము.] n. Pride. Affection. కారము. Ardour, eagerness. విరివి. గరువపుటెండ ardent sunshine తీక్ష్ణమైనయెండ. గరువతనము garu-tanamu. n. Valour. ముకతము.

గరువు garuvu. [Tel.] n. A side. చెంప. Swa. v. adj. Hard or gravelly as the ground. నలకరాలచే గట్టియైననేల. “ గరువు నేల నంటలొనరించి ” Swa. iv.

గరుసు garusu. [Tel.] n. Gravel. గరువు. నలకరాలకు. A skin, hide. చర్మము, తోలు. A. vi. 17. Respect. మర్యాద.

గర్గర or గుర్గర gargara. [Skt.] n. Tinkling ornaments : bells on the anklets. పెండెము. adv. Resoundingly, echoingly.

గర్గి gargari. [Skt.] n. A churning pot. పెరుగుతరిచేసుండ.

గర్జ గర్జనము or గర్జితము garja. [Skt.] n. A roar, thunder. R. vi. 17. గర్జించు or గర్జిల్లు garjintu. v. n. To thunder, to roar.

గణక or గనుక or కనుక ganaka. [Tel.] oonj. Then, therefore, so, seeing that, thereby. అదిగనక for that reason.

గణగణ gana-gana. [Tel.] adv. Fiercely. గమనవిప్పుల glowing fires.

గణప ganapa. [Tel.] adj. Large. పెద్ద.

గణయము ganayamu. [Tel.] n. The end or tip of a bow. చిటికొప్పు; పోకముడి.

గది gani. [from Skt. ఖన్ to dig..] n. A mine, a quarry. A hole. బిలము. గదివది gani-pani. n. Mining, quarrying. గదివాడు gani-vadu. n. A miner; a pitman.

గదిమ ganima. [Tel.] n. A ridge. చిన్నకట్ట.

గదియ Same as గనె.

గదిము ganibu. [Tel.] n. A sheath. బస్త.

గమపు ganupu. [Tel.] n. A joint. కణుపు.

గనె or గదియ gane. [from Skt. ఖన్ to dig.] n. A bit, piece, fragment. తునక. గనెలుగా piecemeal.

గన్నేరు or గన్నెరు ganneru. [Tel.] n. The Oleander, Nerium odorum. Ainslie ii. 23. నీరుగన్నేరు, or Balsam (gul-i-mehndi) and గుత్తిగన్నేరు are species. The pagoda tree, i. e., దేవగన్నేరు or వాడగన్నేరు is a large tree, with a fragrant white flower pale yellow inside. అదివిగన్నేరు the Plumieria Alba (Linn). వచ్చగన్నేరు పూబాలెలు. (A. i. 57.) a particular kind of rice.

గప్పిప్పు gapchippu. [H.] n. Silence. adj. Silent.

గప్తి gapti. [Skt. for జ్ఞప్తి.] n. Recollection.

గప్పాలు gappalu. [H.] n. Bragging, boasting. బంభాలు. గప్పాలుకొట్టుకొను gap-palu-kottu-konu. v. i. To brag, to boast.

గబక్కువ gabakku-na. [Tel.] adv. Horribly, fearfully.

గబగబ gaba-gaba. [Tel.] n. Hubbub, tumult. adv. Terribly, violently. గబగబలాడు there was a tumult.

గబ్బలు, గబ్బలు gabbatu. [Tel.] n. An uproar, buzz. జల్లి. adj. Cheap. వెలతక్కువైన.

గబ్బి gabbu. [Tel.] adj. 1. Full, big, mighty, 2. Hemispherical, swelling. 3. Great. Thick, as darkness. 4. Noble, heroic. 5. Stubborn, hard, unmanageable, headstrong, proud. పుట్టి, అచలమైన, గర్వముగల.

గబ్బి n. A prig, a conceited fellow. A hemisphere: a round object. అర్ధగోళరూపము. A stout hound, a bulldog. Manu. iv. 80. గబ్బితనము gabbu-tanamu. n. Bigness, wickedness. కొంటెతనము. గబ్బిలము, గబ్బిలాయి or గబ్బిడాాయి gabbilamu. n. A bat or flittermouse.

గబ్బిలి gabbili. [Tel.] n. A handful. ఒడికిలి. గబ్బెడుకురతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు gabbili-vadu. [Tel.] n. A toddy drawer.

గబ్బు gabbu. [Tel.] n. Orig: any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench. కంపు. గబ్బుచెంపమెకము an elephant ఏనుగు. Pride గర్వము, మదము. గబ్బులుగు gab-bulugu. [గబ్బు+పులుగు.] n. A bird of omen. ఒక శకవపుషమ్మి.

గబ్బిలి గబ్బిలి. [Tel.] n. A handful. ఒడికిలి. గబ్బెడుకురతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు gabbili-vadu. [Tel.] n. A toddy drawer.

గబ్బు gabbu. [Tel.] n. Orig: any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench. కంపు. గబ్బుచెంపమెకము an elephant ఏనుగు. Pride గర్వము, మదము. గబ్బులుగు gab-bulugu. [గబ్బు+పులుగు.] n. A bird of omen. ఒక శకవపుషమ్మి.

గబ్బిలి గబ్బిలి. [Tel.] n. A handful. ఒడికిలి. గబ్బెడుకురతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు gabbili-vadu. [Tel.] n. A toddy drawer.

గబ్బు gabbu. [Tel.] n. Orig: any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench. కంపు. గబ్బుచెంపమెకము an elephant ఏనుగు. Pride గర్వము, మదము. గబ్బులుగు gab-bulugu. [గబ్బు+పులుగు.] n. A bird of omen. ఒక శకవపుషమ్మి.

గబ్బిలి గబ్బిలి. [Tel.] n. A handful. ఒడికిలి. గబ్బెడుకురతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు gabbili-vadu. [Tel.] n. A toddy drawer.

గబ్బు gabbu. [Tel.] n. Orig: any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench. కంపు. గబ్బుచెంపమెకము an elephant ఏనుగు. Pride గర్వము, మదము. గబ్బులుగు gab-bulugu. [గబ్బు+పులుగు.] n. A bird of omen. ఒక శకవపుషమ్మి.

గబ్బిలి గబ్బిలి. [Tel.] n. A handful. ఒడికిలి. గబ్బెడుకురతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు gabbili-vadu. [Tel.] n. A toddy drawer.

గబ్బు gabbu. [Tel.] n. Orig: any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench. కంపు. గబ్బుచెంపమెకము an elephant ఏనుగు. Pride గర్వము, మదము. గబ్బులుగు gab-bulugu. [గబ్బు+పులుగు.] n. A bird of omen. ఒక శకవపుషమ్మి.

గబ్బిలి గబ్బిలి. [Tel.] n. A handful. ఒడికిలి. గబ్బెడుకురతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు gabbili-vadu. [Tel.] n. A toddy drawer.

“మ” తమయంచు గమకించుభీతి మదిలో దల్లించు గాంచు వెలకె.” T. ii. 80.

గమ గమ gama-gama. [Tel.] adv. (Anuk) Sweetly, fragrantly ఘమఘమ. Swa. ii. 59. Eagerly (hungry) గమగమయని ఆకలి అయినది he was very hungry. గమగమించు gama-gaminitsu. v. n. To smell very sweet. గమగమయని వాసనకొట్టు.

“గీ” కప్పురపువీడియపు తావి గమగమించు.” కేవ. iv.

గమనము gamanamu. [Skt.] n. Going, a march, journey పోక, ప్రయాణము. Attention. గురి. Intention తలపు. సహగమనము, lit. ‘Accompanying.’ The burning a Hindu widow alive with her deceased husband.

“ఉ” సంగరముంగరంబుగమనంబున భావనసేయరై.” వై. iii.

గమనించు gamanitsu. [Skt.] v. a. To go. పోవు. To intend తలచు. “రథికుడు గమనించు నపుడె రథమరుగును.” Vēma. 668. To pay attention to, to attend to. గమనిక gamanika. n. Way, manner. విధము. Procedure. నడక.

గమము gamamu. [Skt.] n. Going. పోక. A journey ప్రయాణము. A way దోవ.

గమాలుంచు Same as గమగమించు. (q. v.)

గమల్ల gamalla. [Tel.] n. The Toddy drawers' caste. గమల్లవాడు A toddy drawer. గమల్లది a woman of that caste.

గమి gami. [Tel.] n. A flock, crowd, assembly. A cluster. పసిండిమువ్వగమి a cluster of golden bells. గమికొను gamikonu. v. a. To become a heap పోగగు. To assemble or form into a crowd గుంపుకూడు.

గమించు or గమింపు gaminitsu. [Skt.] v. n. To go పోవు. To pass, as time.

గమి కత్తె gami-katte. n. A woman in

waiting, an attendant maid. గమికాడు gami-kadu. n. A leader, chief man. అధిపతి, సేనాధిపతి, ముఖ్యజనుడు.

గమిగా gamē(a). [Portuguese, Camera.] n. The crow's nest, i. e., the top of a mast in which men stand. ఓవ్వంభములో మనిషి నిలిచేటట్టుగా కట్టిన అంతస్తు.

గమ్మము gammatu. [H.] n. Diversion, amusement. వేడుక, తమాషా.

గమ్ము gammu [Tel.] n. Fragrance. సువాసన, పరిమళము, ఘమఘమ. గమ్మని Comfortably. ఆ కుప్పటిని గమ్మని కప్పకొన్నాను I wrapped myself in the rug comfortably.

గమ్మము gamyanu. [Skt.] adj. Attainable: accessible: desirable, suitable. పొందదగిన.

గయु gaya. [Skt.] n. The city of Gaya.

గయాళి or గయాళి గయాళి. [Tel.] n. A shrew, a scold. ధిక్కరించి మాట్లాడునది.

గయాళిచు గయాళిచు gayalintsu. v. n. To play the scold, to talk insolently. ధిక్కరించి మాట్లాడు. adj. Peevish, insolent.

గయాళు gayalu. [Tel.] n. Waste or uncultivated land. పాడు చేయబడిన నేల. గయాళువడ్డ deserted, abandoned, waste. పాడుచేయబడిన, విడిచిపెట్టబడిన; వేద్యముచేయ దానకు పనికిరాని (పొలము.)

గయావతి gayā-vāti. [H.] n. A pilgrim returning from Gaya. A disorderly, licentious profligate.

గర gara. [Tel.] n. A lump, a clod. మద్ద, గడ్డ. గరకట్టు para-kattu. v. i. To curdle, to solidify. గడ్డకట్టు.

గరగ garaga. [Tel.] n. A small pot, vessel or pipkin. M. XIII. ii. 397.

గరగడ garagada. [Tel.] n. A funnel.

గరగడమువేయు gara-gadamu-vēyu. [Tel.] n. To mark heaps of grain (to prevent it being stolen) by sprinkling cowdung water over it in wavy lines.

గహనము gahanamu. [Skt.] n. A wilderness, forest. అడవి. A cave గహ. లతా గహము a thicket of boughs. adj Wild, impervious. చొరరానిది. గహనాహము A crowded market street.

గహి gahi. [Tel.] n. Scorn, menace, bullying. గహితము gahi-chēyu. n. To brow-beat.

గహ్వరము gahvaramu. [Skt.] u. A cave, a grotto, a cavern, a recess in a forest. A forest. అడవి.

గా గా

గా గా. [Tel.] n. (an adverbial affix being the infinitive కా of అగు) తండ్రిగా ఉండినాడు he was like a father to me దొరగా ఉండెను he was as master, or he was master. మూడుగా తెలుస్తున్నది it looks like three. గమిగా వచ్చినారు they came in a crowd. నల్లగానున్నది it is black; Added to verbs. it means when, while, as or since. ఈ పని కాగానే as soon as ever this is finished. వాడు చేరా on his arrival, when he arrived. మీరు ఆ పనిని చేయుచుండగా while you are doing that work.

గా గా. [Tel.] v. n. A contraction for గదా or కదా as వచ్చినది వాడుగా it was he who came most likely, or, I suppose.

గాంగేయుడు ganyēyudu. [Skt.] n. One born to the Ganges, i. e., Bhīshma భీష్ముడు.

గాండివము or గాండీవము gāndivamu. [Skt.] n. The name of a bow used by the hero Arjuna. A bow పిట్ట. గాండీవమైన శబ్దము a jaw breaking word, a puzzle.

గాంత్రించు gāntriṅsu. [Tel.] n. To hawk in clearing the throat; to retch, in vomiting. To swell ఉబ్బు. వానిముఖము గాంత్రించు కొన్నది his face is inflamed, or slightly swollen.

గాండ్లవాడు gāṅḍu-vādu. [Tel.] u. An oil-monger. మూనే అప్పు తీవించేవాడు. గాండ్లది a woman of that caste

గాంధర్వము gāndharvamu. [Skt. from గంధర్వ.] n. A fairy-wedding. A love match, without the authority of parents It is a fashionable phrase for seduction.

గాంధారము gāndhāramu. [Skt.] n. A certain note in music. The Candabar country. గాంధారి gāndhāri. n. The mother of Duryōdhana, proverbially, a bold, pert woman. గాంధారికథలు gāndhāri-kathalu. n. A kind of ballads or ditties.

గాంభీర్యము gāmbhīryamu. [Skt. from గంభీరము.] n. Depth, grandeur. గంభీరభావము.

గాక gāka. [Tel.] affix. Except, besides, unless, but. ఇదిగాక and besides this, further.

గాగరా gāgarā. [H.] n. A petticoat. పాడె.

గాజర gazara. [Tel.] n. A kind of root. (హంస. iv.)

గాజుపసుటే Same as పసుటే. (q. v.)

గాజు gāzu. [Tel.] u. Glass; any vitrified substance such as chinaware or a bracelet, which is made of glass black as jet. Hence, blackness. A bracelet. బంజారు గాజులు bracelets made of gold. Various kinds of bracelets are called గొల్లగాజులు, ఈడిగగాజులు, పెరిగాజులు, కురికగాజులు, and లక్కపట్టెగాజులు. గాజులు the wards of a lock. గాజుకప్పెరలు gāzu-kapperalu. [Tel.] n. A certain sort of grain. H. iv. 156. గాజునీలము gāzu-nīlamu. n. An artificial sapphire. Also, deep blue or black. NH. v. 46. గాజురొయ్య గāzu-royya. n. A crayfish or large prawn.

గాజుపాము gāzu-pāmu. v. n. To blacken or turn black. కాంతిహీనుడు. గాజుస్పృ గāzu-spru. n. Dross of a glasswork, scoriae.

గాజురాయి gāzu-rāyi. n. A glassy stone. Jet. గాజులవాండ్లు gāzulu-vāṅḍlu. n. A certain caste who deal in glass bracelets.

గాణి See గాణి.

గాటము gāṭamu. [Tel.] n. Difficulty, severity, hardness. అధికము, చురుకు. adj. Much, great, thick, hard, strong, tight. ఎక్కువమయిన, చురుకైన.

గాటు gātu. [Tel.] n. The beazle of a ring: the notch to hold the stone. Strength, virulence, potency of poison, or of liquor. Pungency, acridity, as of pepper. గాటు పానాసు strong tobacco.

గాడి గాడి. [Tel.] n. A drinking trough or manger, a ditch, a groove. గాడినుయ్యి a well that is provided with a trough for watering cattle. గాడిపాయి a kitchen range, being a trench containing fire under a line of places for pots.

గాడివ or గాడివె gāḍiva. [Tel.] n. An ass. adj. Wild, or, inferior. గాడివే వేప the worthless kind of rept. గాడివగడపాకు a certain herb used in medicine. గాడివ కాళ్ళుల adj. Bandy-legged. గాడివే గడపర gāḍive-gaḍapura. n. The gaudy birth-wort, aristolochia bracteata, a plant used in medicine. గాడివేపులి gāḍive-pulī. n. The hyaena. గుమ్మలగొండి, కొంగుగొండి.

గాడి గాడి. [H.] n. A carriage. ఎండ్లి. "చిత్రలలితాతిసోప్పు సేనూరుగాడిలు." భార. ఆ. 2. viii.

గాడు gādu. [Tel.] n. Longing, rage, hankering. Lust. A prank, caprice, proneness itch. నీకేమి గాడునట్టికది what evil desire drove you to do this? గాడునుక్కలుడు the lustful libertine, గాడులల prurient, eager, prone, vicious, rank. గాడు v. a. To enter, penetrate, go through, pierce, transfix. వాలు. A. iii. 37. & A. i. 66. To pierce or pinch with the finger nail. Surabh. i. 97. గాడుపకు to be bewildered దిక్కునుకొందు. A. vi. 11. గాడుచను or గాడుపారు gādu-tsanu. v. a. To enter, go through, penetrate.

గాడుపు or గాడుపు gāḍupu. [Tel.] n. Wind: a breeze. ఎడగాడుపు or ఎండగాడుపు a land wind, a hot wind. A. v. 131.

గాఢము gāḍhamu. [Skt.] adj. Extreme, much Intense, deep. గాఢాఢము a close embrace. గాఢాఢకారము pitch darkness. గాఢనిద్ర deep sleep. గాఢమోహము strong love.

గాణ గాణ. [Tel.] n. A singer. పాటకారు or పాటకత్తె.

గాణాపత్యము gāṇā-patyamu. [Skt.] n. The worship of Ganapati.

గాణి గాణి. [Tel.] n. A female singer. పాటకత్తె. గాణుడు gāṇudu. n. A male singer.

గాత గాత. [Tel. for గాతర.] v. n. May it be so! గాక.

గాత గాత. [Skt.] n. A singer. పాటపాడు వాడు.

గాతము gāṭamu. [Tel.] n. A pit, a hole. బొక్క, పల్లము.

గాతి గాతి. [Tel.] n. Food. తిండి, గ్రాసము.

"గీ|| పాపములకల్మషాడిగట్టిపాముకపుడు క్షేమకాండీతిలంజయ గాతికాంతు." Bhall. iii. 47.

గాతు gātu. [Tel.] n. Courage. ధైర్యము.

గాత్రము gātramu. [Skt.] n. The body, a member, a limb, a part. శరీరము, అయము. adj. Big. పూలము. గాత్రంకోచి contractile, drawing itself up, as an animal before making a spring.

గాథ గātha. [Skt.] n. A tale, story, A hymn, a legend, a verse or stanza. పాట. పద్యము. A puzzle, intricacy. గాథగానండ్లి. Intricate, puzzling.

గాద గāda. [Tel.] n. Thick prickly heat చెమటకాయలకంచు.

గాదము gādhamu. [Tel.] n. Knot grass that infests a field of dry grain. వైదలొనికపపు. A leaf. ఆకు.

గాది గādi. [Tel.] n. A cushion or pad: a throne: a pin-cushion.

గాది *gādi*. [Tel.] n. Love, affection. కూరిమి.

గాడి or **గాడే** *gāde*. [Tel.] n. A large high basket for storing grain. A barn. A. vi. 12. M. Stri. ii. 81.

గాధేనుడు or **గాధిసుడు** *gādheyudu*. [Skt.] n. Son of Gādhī, i. e., Visvāmītra.

గానము *ganamu*. [Skt.] n. Song, tune, music. పాట.

గానుగ *ganuga*. [Tel.] n. A mill. An oil mill. చెరుకుగానుగ a mill for sugar cane. కలుగానుగ a stone mill. గానుగపిండి oil cake: the refuse of the seeds after the oil is pressed out. గానుగలోలు the bowl or mortar part of such a mill. గానుగాడు to mill or to use a mill.

గాబ *gāba*. [Tel.] n. Rushes, bulrushes. ఇక్కడ గాబ నిండా పెరిగియున్నది this place is overgrown with bulrushes.

గాబారా *gābara*. [H.] n. Fright, terror, confusion. భయము, కలవరము. గాబరాపడు to be in a fright.

గాబు *gābu*. [Tel.] n. A jar for storing grain. కొప్పెర. An iron saucepan or frying pan. Weeds, trash, dirt, separated from grain by winnowing. గాబుతోట్టె a watering trough. గాబుతీయు to weed land.

గామ *gāma*. [Tel.] n. The young of an ant. చిన్న చీమ.

గామిడి *gāmiḍi*. [Tel.] adj. Cruel, hard. కఠినమైన, క్రూరమైన, కట్టిడి. Excellent శ్రేష్ఠమైన. "గామిడిగొల్లయి కానంబునను మాకు నీడై యున్న యీకొమ్మెకానిచేతొని నరకంక జెల్లులులేవో." BD. iii. 562.

గాము *gāmu*. [from Skt. గ్రహము.] n. A planet. A demon. గాముపోకినట్లు as though planetstruck, or possessed by a devil. Swa. iv. 126. "గాముపోకినమాడ్కినికలవరించు." Ila. ii. 26. గాములలేడు the sun, the lord of the planets.

గాయకము *gāyakamu*. [Tel.] n. A secret. మర్తము. "ఆగాయకపుబలం" Swa. ii. adj. Secret. గూఢము. "గాయకపుబద్ధులు." Swa. iii.

గాయకుడు *gāyakudu*. [Skt.] n. A singer. పాటపాడువాడు.

గాయత్రి *gāyatri*. [Skt.] n. A kind of tree. చంద్రచైత్రు. The name of a certain short prayer addressed to the sun by the Brahmins. M. XIII. iii. 115. It is as follows:— ఓంభూర్భువస్సువా తత్యవిరువ్య కణ్యం భగ్గో దేవస్యోధీమహీ ధీమోయోః స్రవోదయాత్ "Om! Earth! Heaven! Let us meditate on the supreme splendour of the divine sun! May he illuminate our minds!"

గాయమానము *gāya-mānamu*. [Skt.] n. Surgery. శస్త్రవిద్య.

గాయము *gāyamu*. [Tel.] n. A wound. క్షతి. నాకు గాయమరగిలిసింది I was wounded. గాయగాడు a wounded man.

గాయు or **గ్రాయు** *gāyu*. [Tel.] v. n. To spit or expectorate. ఉమియు. A. v. 132.

గార *gāra*. [Tel.] n. Plaster, mortar. సన్న గార fine plaster. A. iv. 21. గారపాడి (Vaijayanti. ii. 137.) a drugged paste used by fishermen to intoxicate fish. పంటిపెరుగార the crust or tartar on the teeth. గార or గారపట్టు n. A kind of tree, *Balanites Roxburghii*. ఇంజనము. (Watts.)

గారడము *gāradamu*. [Tel.] n. Juggling, cunning. A trick. T. ii. 133. గారడపుమాట a lie, deceit. గారడే *gāraḍi*. n. Mountebank tricks, magic, juggling, గారడీడు a juggler, a snake charmer. పాములవాడు.

గారము or **గారవము** *gāramu* [Skt.] n. Affection, fondness. గారాబము. Fondling, caressing ప్రేమము. చిన్నవాణ్ణులను చిన్నప్రేమ. Greatness గాఢ్యతనము. గారవించు *gāra-rintsu*. v. a. To love, be fond of, to fondle: to welcome. గాఢ్యచేయు, గౌరవించు. గారపట్టు or గారవీలు *gāra-rillu*. v. n. To be fondled or loved or treated with respect. గారవపడు.

గారాబము or **గారాబు** *gārabamu*. [Tel.] n. Affection, fondness; fondling or caressing children: indulgence. గారాబముగా

affectionately, fondly adj. Affectionate, fond. నాగారాబుపట్టి my pet child.

గారాము *gāramu*. [Tel.] n. Same as గారాబము or గారవము.

గారు *gāru*. [Tel. another form of గారు.] adj. An honorific plural affix to singular nouns as దొర గారు master, తండ్రి గారు my honored father. అమ్మ గారు sir, అమ్మ గారు madam. It is used in the plural Thus. వెంకప్ప సీతమ్మ గారులు.

గారుడము *gārudamu*. [Skt.] n. An emerald of a dark hue గరుడపచ్చే. గారుడము adj. Of or belonging to Garuda, the king of birds గరుడునిది. గారుడాస్త్రము *gāru-dāstramu*. n. A magical weapon over which the Garuda mantram has been pronounced.

గారుర్జము *gārutmatamu*. [Skt.] n. An emerald. పచ్చే, మూకరము

గారె *gāre*. [Tel.] n. A kind of round cake made of black gram (మనుములు.) కడుపునిండినవానికి గారెలుచేరు the full belly will scorn cakes.

గార్యభము *gārdabhamu*. [Skt.] n. An ass. గాడిప.

గార్యప్తము *gārhapatyamu*. [Skt.] n. A sacred fire kept by a Brahmin.

గార్యస్థము *gārhasthamu*. [Skt.] n. The state of being a householder. గృహస్థస్థము. Honesty.

గాలము or **గాలాము** *gālamu*. [Tel.] n. A hook. గాలమైకమాట a heart-piercing speech. గాలమువేయు to throw a hook into water to catch fish. గాలకాడు *gāla-kāḍu*. n. A fisherman. చేపలను పట్టువాడు.

గాలి *gāli*. [Tel.] n. Wind, air, breeze. వాయువు. Scent వ్యంగములదేహానన. A devil పిశాచము. plu. గాలలు. వానికి గాలిపోకినది he is possessed by a devil. గాలివిద్య an art that, like painting, depends

on genius alone and cannot be taught. గాలిమాట a rumour. Empty talk, nonsense, లోకప్రవాదము. గాలిపంటు a spavin, a disease that attacks horses and cattle. పిచ్చుకపంటి, పసువులకు గాలిపెలండు పుండుపడే వ్యాధి. గాలికల a senseless or empty dream. వాది గాలిజీవనము they live upon the wind, i. e., they have no settled means of life. గాలికుక్క *gāli-kukka*. n. A hound: because it follows the scent. గాలిగుడి *gāli-gudi*. n. A halo round the sun or moon. పరివేషము. గాలిగాడు *gāli-gāḍu*. n. An ass; a fool. గాలిగుడ్డు *gāli-guḍḍu*. lit. A wind egg. A simpleton. Nothing, nonsense. గాలిగూళ్లు (from గూడు.) *gāli-gūllu*. n. A mode of arranging sheaves so as to be aired. గాలిగోప *gāli-gōnu*. v. n. To be aired. గాలిపారు. గాలిగోపురము *gāli-gōpuramu*. n. The dome over a temple gate: a steeple. The ornamented gate of a temple. గాలిచక్రము *gāli-chakramu*. n. A weathercock. గాలిదిండి *gālidindi*. n. A snake. పాము. గాలినెచ్చెలి *gāli-nechcheli* n. The friend of wind, i. e., fire. అగ్ని. గాలిపంటు *gāli-pantu*. n. A precarious crop. గాలిపటము or గాలిపడగ *gāli-paṭamu*. n. A paper kite. గాలి బిల్లెలు *gāli-billalu*. n. The disease called mumps. గాలిమంచ or గాలిమంచశువులు *gāli-maṇḍa*. n. Cattle herded in the forest, which become half wild. గాలివాన *gāli-vāna*. n. A tempest, storm, hurricane. గాలిలోడివాన, తుపాను, యుంపు.

గాలింపు *gālintsu*. [Tel.] v. a. To search, overhaul, sift. వెదికు. To sift grain in water and thus remove the stones in it. గాలింపు *gālimpu*. n. Clearance, riddance, sifting.

గాళుకుడు *gālakudu*. [Tel.] n. A clever, ingenious man. ప్రాధుడు, ధీరుడు. "ఉ॥ గాళుకులపట్టణి భట్టశామలరాజునైన గాళుకుకులా." Vijaya. i. 12.

గావు gāvu. [Tel.] n. A sacrifice, wherein a goat or buffalo or a fowl is strangled. బలి. గావుపట్టు or గావు ఇచ్చు to offer such a victim. To kill చంపు. To destroy నాశముచేయు. గావుపట్టు gāvu-pattu. n. Perseverance గట్టిపట్టు. గావుకోడి gāvu-kōdi. n. A certain plant.

గాసటాబీసటా gāsata-bisata. [Tel.] n. Confusion. గండరగోళము. Rubbish చనికీమాలినసంగతులు.

“ఉ॥ భాసురభారతార్థములభంగల
నిక్కమెరుంగ నేరమిన్,
గాసటాబీసటాచరివిగాగలు
శ్రవ్యతెమంగువారికిన్.
వ్యాసముని ప్రతీతపరమార్థము
తెల్లగజేసివట్టియ,
జ్ఞాసనకల్పలందలతునార్యుల
నన్నయతిక్కనార్యులన్.”
లక్ష్మీ. i.

గాసము gāsamu. [from Skt. గ్రాసము.] n. Meadow or pasture, grass, food, livelihood, maintenance. ఆహారము, కబళము.

గాసి gāsi. [Tel.] n. Fatigue, distress. శ్రమము. గాసిపడు to suffer pain, to sorrow: to labour. బాధపడు. గాసిపడ్డ exhausted, wearied, కష్టపడ్డ. గాసిచేయు gāsi-cheyu. v. t. To destroy. నాశముచేయు. గాసియగు to be destroyed. నాశమగు. గాసివేట్టు gāsi-pēttu. v. a. To harass, annoy బాధించు. గాసిలు or గాసిల్లు gāsilu. v. n. To labour: to be exhausted or harassed. బాధపడు, శ్రమపడు. To get angry కోపపడు. R. II. 36. IV. 23. V. 168. 187. V. P. vii. 253.

గాసింను gāsintu. [Tel.] n. To wear. గరించు. “నీ॥ పులితోల పచ్చడంబుగ మొలగానించి పరావొంగులను భద్రంబుబూసి.” G. viii. 105.

గాహము or గాహనము gāhamu. [Skt.] n. Bathing, ablution. గాహితము gāhitānu. n. Caught. పట్టుకోబడిన. Sunk
i. 10.

గి గ్రీ

గి గ్రీ. [Tel.] n. In speaking slighting, a word is repeated with its initial short syllable changed into గి as అన్న గిన్న, తెంకన్న గింకన్న, &c.

గింగురు ginguru. [Tel.] adv. (Anuk. “saying ging!”) Aloud, resoundingly. గింగురుపరుచు to stun or deafen.

“తెగింగురనరాపి దృష్టిసంధించి,
తెగినేయుటయు.”

HD. i. 621.

గింజే ginza. [Tel.] n. A grain, a seed. విత్తు. గింజలు grain or corn. గింజలు పట్టిన తర్వాత after the corn is formed in the ~~ear~~ చింతగింజ a tamarind stone. మిరియపుగింజ a peppercorn: (fig.) a dapper little fellow. గింజలేచు to glean. గింజలేచువనికి beggary: living upon gleanings. ఈతగింజనువేసి తాటి గింజను ఈడ్చుట to venture a date seed in order to get hold of a palmyra stone, i. e., to stake a trifle in hopes of great gain.

గింజోప గింజు-కుం. [Tel.] v. n. To twitch: to pull suddenly. To writhe, struggle, wallow in pain. గింజోపడిన distressed in anguish.

గింతుము gin-tumu. [Tel.] n. Weaving with a double thread. Cloth woven with a double thread. గింతుపు thick. “ఘాంబట్టుజలగురింతుచుతోడ.” Swa. vi. 107.

గిండి gindi. [Tel.] n. A narrow necked vessel. సన్నపుమెడగలచెంబు. plu: గిండ్లు. పాతగిండి a vessel with a spout, like a teapot.

గిచ్చి గిచ్చు. [Tel.] v. a. To scratch. గీచు. To pinch గిచ్చు.

గిజేగిజే giza-gizu. [Tel.] adv. (Anuk) Violently (fluttering), agitatedly. BD. 3. 1217. గిజిజలాడు to flutter, be agitated, troubled. తల్లరిపడు. గిజిజలముకొని చచ్చెను it writhed in agony and died.

గిజు See గిజురు.

గిజిగాడు or గిజిగాడు giji-gādu. [Tel.] n. The Weaver bird, or Baya Ploceus Baya. (F. B. I.) పసుపుపిట్ట, పచ్చపిట్ట.

గిజినిగాడు gijini-gādu. [Tel.] n. The brown spiny mouse, Mus platythrix. (F. B. I.)

గిజిరు gizuru. [Tel.] n. The pulp of a fruit. గుజ్జె.

గిటక gitaka. [Tel.] adj. Stumpy, dwarfish, short in size. పొట్టి. గిటకపారిస dwarfish.

గిటగిట gita-gita. [Tel.] adv. (Anuk) Creakingly. “గిటగిటపండ్లకొంకి” Swa.

గిటగిటన gita-gitana. [Tel.] n. Spite, ill-will adj. Little, mean అల్పము. Lean, growing lean. కృశము. A. v. 57. గిటగిటమును gita-gitana-mu. v. n. To tremble. వణకు.

గిట్ట gitta. [Tel.] n. A hoof, of either horses or oxen. The claws of a crab or scorpion. An arrow. బాణము.

గిట్టు gittu. [Tel.] v. n. To die, expire. చచ్చు, నశించు. “పుట్టినే వారుగిట్టినే” what though they be born, what though they die (Vēma). To suit, agree, match or meet, to be met. అనుకూలించు. to gnash. వాడికి పండ్లుగిట్టుకొనిపోయినవి his teeth were set in agony. వానికిని నాకును గిట్టదు he and I do not agree. నాకు గిట్టనివారు those who hate me, my ill-wishers. భరగిట్టక not agreeing on a price. అది నాకు గిట్టదు I do not like it, I cannot endure it. గిట్టిగిట్టక ఉన్నారు they are hardly on good terms. గిట్టని unsuitable. గిట్టమి disagreement, enmity. గిట్టమితనము spitefulness. v. a. To attack, meet with; శండ్లగమిగిట్టుకొల్పిరి the tiger that attacks the deer. M. 9. 1. 260. కలియు, కదియు, వైచకు, తాను, పారుపుకొను. “శరీరబండ్లకృపారా పాశములు నీతెగచియు కూలముగొని నిశాచరుని గిట్టి” T. v. 111. గిట్టుబడి or గిట్టెంపు gittubadi. n. Profit (in trade): in demand. గిట్టెంపైనచరులను goods that are profitable to the seller, good articles.

గిడస gidasa. [Tel.] adj. Short, dwarfed, stumpy. గిటక, పెరుగని, పొట్టి.

గిడిగిల్లు gidi-gillu. [Tel.] n. Salutations. నమస్కారములు. “భక్తిపారమున ప్రజలంజగర్భులకిని సంధించిన గిడిగిల్లయని.” H. iv. 294. Castanets, or a kind of rattle. చింతలు, చిటికెలు. Balram. v. 24.

గిడిగోను gidi-gonu. [Tel.] v. n. To tighten, be tight or squeezed గిడిగోను చేతులతో with clasped hands. గిడిగోనగా tightly, aloud, resoundingly.

గిడుగు gidugu. [Tel.] n. An umbrella with no handle. కామరేనిగాడుగు. Also, a contemptuous use of the word. గొడుగు.

గిడ్డ gidda. [Tel.] adj. Dwarfish, little, short. పొట్టి. n. A short person. గిడ్డతనము Shortness, dwarfishness. కొడవటిగిడ్డ a sickle.

గిడ్డంగి giddangi. [Malay gandong.] n. A godown, a ware house, a store-room.

గిడ్డోన్న See తోన్న.

గిడ్డి giddi. [Tel.] n. A cow. గిడ్డవొడ్డి a cow house. “గిడ్డినీనమేటిగిడ్డవొడ్డి.” Sucas. ii. 4. 39. “పెల్లలోహండికానగ్గకొమ్ముల ప్రేలుగిడ్డి మొత్తునేతిలడ్డగలను” అప్ నెయ్యి పోయదగిన వేలుపాత్రములు. A. ii. 111.

గిడ్డు giddu. [Tel.] n. A hawk or falcon. డేగ.

గిత్త gitta. [Tel.] n. A young bull.

గిత్త gidla. [Tel.] n. A gill or liquid ounce, one quarter of a పోల weighing four dubs.

గినియ గినియా. [Tel.] n. A sort of plant. పెద్దగినియ, అనగా మహాశ్వేత, పాలగలగేల గుమ్ముడు. తెల్లగినియచెట్టు same as గింకెక.

గినుము ginumu. [Tel.] n. Deception, cheating. మోసము, వంచన. గినుమాడు ginumu-ādu. v. t. To cheat. వంచించు.

గిన్నె or గిన్నెయ గిన్నె. [Tel.] n. A cup or goblet. గిన్నెకొమ్ము a horn used as a cup.

gibba. [Tel.] n. A bull. గిబ్బాకు the rider on a bull—a title of Siva.

gira. [Skt.] n. Speech. వాక్యము.

giraka. [Tel.] n. A pulley. నూతిరాట్ట, ఘటయంత్రము. adj. Short, dumpy. పాణ్డి. గిరకతనము giraka-tanam. n. Shortness of stature. గిరకతాడిచెట్టు giraka-tadi-chettu. n. The short or stumpy palm tree. గిరకపడు giraka-padu. v. n. To fall back, fail. "కండమాలంబులునిర్మలంబులయ్యె చెరుకు గిరకపడె ఆకలంతి నెలవీకా కయ్యె." Ellana iii. 219. గిరకకుండ without hesitation, at once.

gira-gira. [Tel.] adv. Round and round: spinning. జిరజిర.

giraja. [Tel.] n. Hair grown round the జుట్టు.

giravu. [Tel.] n. A pledge: కుడువ.

girasa. [Tel.] adj. Stubborn, hard, tough.

giraki. [H.] adj. Dear in price. ఎక్కువవెలగానుండే.

giratu-veyu. [Tel.] v. a. To whirl (as a stick at a mark): to hurl or sling a stone. నామిది రాళ్లు గిరాలువేసితి they flung stones at me.

giri. [Skt.] n. A hill, a mountain. A circle. గిరిక girika. n. A mouse చిట్టెలక.

Name of the wife of King Vasu. వసు రాజభార్య. గిరికన్య girikanya. n. Daughter of the hills: a title of Pārvati.

giri-karnika. n. A certain plant, the camel thorn; or the Persian manna plant, Alhagimaurorum. (Watts). తెల్లగినిడుచెట్టు. H. iv. 20. గిరికాను girikonu. v. n. To surround or encircle.

చుట్టుకొను. "ఆరవరలైన రథంబులు నెందిప్పుం బడినయశ్వనికరంబులు బెందరునుగ కులినకరు లను గిరినియెను సమరమున మేదినితల మెల్లకా." M. VI. ii. 141. గిరిజ girija. n. Lit. The "hill-born," i.e., Pārvati. A metal

లోహము. గిరిధరుడు giri-dharudu. n. Lit. The Mountain-bearer, i. e., Krishna "who bore mount" Gōvardhan as an umbrella. గిరిభిత్తు giri-bhittu. Lit. The "render of mountains," i.e., a thunderbolt. వజ్రాయుధము. గిరిమల్లిక giri-mallika. n. The hill jasmine. కొండ మల్లె.

giri-yakamu. [Skt.] n. A toy, a plaything. ఆచ్యుకాయలు.

girisemu. [Tel.] n. A kind of tree, Acacia sirisa. శిశిము, దివిసె.

girisudu. [from Skt. గిరి.] n. An epithet of Siva. Lit. The Mountain's son-in-law కొండఅల్లుడు. గిరిశుడు girishudu. n. Lit. The lord of hills, i.e., Siva.

giruku. [Tel.] n. To write crookedly. వంకకొంకరగా వ్రాయు. To erase, scratch out, to strike through a written line. తప్పువ్రాతన తుడుచు. n. Erasure. తుడుపు.

girukkuna. [Tel.] adv. Round and round: whisking. గిరుక్కున తిరగను or గిరుక్కున మల్లెను be turned suddenly.

girupu. [Tel.] v. a. To twitch, or stretch, as a limb, or the ears, or the eyelids in winking. మైగిరుపు to stretch the body on waking గిరుపుకొను to wink కండ్లను కిరుతించు. A. iv. 222. To/cause to move, to shift కదిలించు. గిరుపు or కనుగిరుపు To wink. "స్థానిత్యములబయలుపెయ గనుగిరుపునభక్తా," A. iv. 73. పోలనచేయును సభవాకి నేత్రముచేత నూచించును. గిరుపు girupu. n. A wink. తెరుచుచూపు.

girza. [Tel.] n. The jungle Bush-quail, Perdica asiatica. (F. B. I.)

girruna. [Tel.] adv. Round and round, suddenly round.

gilaka. [Tel.] n. A child's rattle, the wheel of a pulley, a capstan. A small handmill for cleaning cotton. The name of the letter గ. గిలకకర్ర

gilaka-karra. n. A rattle. గిలకతాడి gilaka-tadi. n. The male palmyra. గిలక బండి gilaka-bandi. n. A low built dray, a creaking cart. గిలకల కొట్లమంచము a cot with small bells hung on the legs. గిలక చెట్టు gilaka-chettu. n. A tree with rattling pods and a yellow papilionaceous flower, called Crotonaria juncea: సంకఠి వృక్షము. నూనెగిలక (Rox. ii. 357.) the tree called Cesalpinia Oleosperma.

gilakintu. [Tel.] v. a. To stir, beat, or whip buttermilk, so as to clear it. చిలక, కలచు, కుదిరించు. To sound మ్రోగు.

gilaba. [Tel.] n. Plaster. గచ్చు. Plastering గచ్చుపూయడము. గిలాబా చేసినగోడ a plastered wall.

gili. [Tel. derived from a slighting use of the word పులి or కేరి.] n. Fear, terror. భయము. పులిపోయినను గిలిపోలేదు though the tiger is gone, the sensation of fear is not past.

gilikintu. [Tel.] v. a. To crowd writing. గిలిగివ్రాత scribbling in writing.

gili-ginta. [Tel.] n. Tickling, giggling. గిలిగింతలను జలక్రీడలసలస sportively bathing. గిలి గించు. గిలిగించు or గిలిగింత పెట్టు to tickle.

gili-ginta. [Tel.] n. The plant called Blue flowered Crotonaria. Ainslie. ii. 305. 478.

giluku. [Tel.] v. n. To be crowded, as writing. See గిలికించు. To sound, jingle, as bracelets, or bells, on the ankles. గిలుకుగిలుకు giluku-giluku. (anuk.) adv. Aloud, audibly.

gilupu. See గిరుపు.

giluba. or గిలుబాడు or గిలుమాడు or గిలుబుకొను or గిలుబుచేయు giluba. [Tel.] v. n. To filch, pilfer, steal here and there. "నరువిందన దెలియబుకొనియె పయ్యగొంక" Manu. ii. 114. గిలుబు n. Robbing, theft. ఆపవారము.

gilla-kannu. [Tel.] n. A squint eye. పెల్లకన్ను. గిల్లచూపు gilla-tsupu. n. Peeping; peering, a squint. పెల్లచూపు.

gillu. [Tel.] v. a. To pinch, or nip with the nails. To remind by giving a pinch. గిల్లుడు gilludu. n. Pinching. గిల్లకొను to pinch oneself. గిల్లుపత్రి gillu-patri. n. A billet or note. See క్షేపక. A religious rite among the Saivas, during which the worshipper nips a leaf.

gilitamu. [Skt.] adj. Swallowed. Eaten. తినబడిన.

givu. [Tel.] v. n. To scratch. గిరు.

గి గ్రీ

gi. [Tel.] In speaking contemptuously or slightingly, a word is repeated with the initial long syllable changed into గి as రాముడు, గిముడు. See on గి.

gi. [Tel.] n. (Anuk. of crying or wailing or huzzing) గిపెట్టు to whimper, to buzz.

gi. In poems denotes గితి a species of metre.

gika. [Tel.] n. An elephant's roar. ఏనుగు కూత.

giku. [Tel.] v. a. To scrape, scratch, draw lines, erase. గిచే.

gigadu. [Tel.] n. The Large Grey Babbler, Argya malcolmi. పెద్దనీడపిట్ట.

gigi. [Tel.] adv. (Anuk. whining) Shrilly.

gitsu. [Tel.] v. a. To scrape, scratch, erase; to draw a line. గితిగించు; to tear, lacerate; to lance a palm tree, or tap it for juice. To shave. కంచుగిచిపెట్టుగా పడిత she spoke shrilly.

gizu. [Tel.] n. Haggling. గిజిపోయ to haggle. గిజిడు gizadu. v. n. To haggle, raise difficulties.

గిలు గిలు. [Tel.] n. To push away. చిచ్చు. To gnash the teeth పండ్లు కొరుకు. To wink కన్ను గిలు or గిరుపు. కొడులుగిలుచు grinning with fury. BD. v. 783. n. A line గీత. గిలునపుచ్చు to disregard అనాదరించు. **గిలుకుగు** *git-odugu*. v. i. To die. చచ్చు. **గిలుడచు** *git-adachu*. v. t. To kill. చంపు.

గిట్టుబడ్డ *gitla-badda*. [Tel.] n. A measuring staff, a ruler.

గీత *gita*. [Tel.] n. A line; lancing or pricking a tree. గీతగీతకాలము the season for tapping the palm tree. **గీతకట్టె** *gita-katte*. n. A tool used by carpenters for drawing parallel lines, also called కట్టెకాను.

గీత గీతా. [Skt.] n. The poem called Bhagavad Gita. భగవద్గీతా. **గీతము** *gitamu*. n. Song, music. పాట. Name of a certain Sanskrit metre. **గీతి** *giti*. n. Song, metre. A species of metre: which in poems is abbreviated into గీ.

గీపెట్టు *gi-pettu*. [Tel.] n. To whimper, wail: to cry. ఏడుపు, మొరపెట్టు. To roar as an elephant (ఏనుగు) కూయు. To make a noise శబ్దించు. To buzz, as gnats. See under గీ.

గీము *gimu*. [Tel.] n. A chamber, a house or home. "చించారగింప చిచ్చేయక దను మాగీ మాలండు." R. ii. 136.

గీయమానము *giya-manamu*. [Skt.] adj. Cantabile; what is to be sung: vocal.

గీయు *giyu*. [Tel.] v. a. To draw a line గీత గీయు. To scratch, or scrape. To strip off leaves: to tap a palm tree by cutting lines in it. అకులుగీసేకత్తి a large knife for stripping off leaves, a pruning knife. గీచు.

గీర *gira*. [Tel.] n. A line. గీత.

గీరగంజెలు *girana-ginzulu*. [Tel.] n. A boys' game called అచ్చుకాయలు.

గీరు *giru*. [Tel.] v. a. To tear, scratch, scrape, comb or smooth the hair with the fingers.

"వానిననించి వచ్చుచుకొని కూరిమిమీరగీర, కొనగోల చిలుకునై నొక్కపాక్కగోల." T. ii. 95.

గీరుడు *girudu*. n. Scratching. గోకుడు. **గీరు కొను** *giru-konu*. Same as గీరు.

గీరుగాజెలు *giru-gazulu*. [Tel.] n. A sort of bracelets.

గీర్వాణము *gīrvānamu*. [Skt.] n. Sanskrit: the language of the gods. కేవలము. **గీర్వాణుడు** *gīrvāṇudu*. n. A god, a deity. దేవుడు, వేలుపు.

గీలు *gilu*. [Tel.] v. n. To flow. ప్రవించు.

గీష్పతి *gishpati*. [Skt.] n. An epithet of బృహస్పతి. Brihaspati.

గీసర *gisara*. [Tel.] n. A kind of deer.

గు గు

గుంజ *gunja*. [Skt.] n. The small shrub called *abrus precatorius*. గుంజింజ. Land that produces salt ఉప్పుకము.

గుంజె *gunza*. [Tel.] n. A post, a prop, a small pillar of wood. ప్రభము. పంగలగుంజె a forked stick used as a prop. పోటగుంజె the same but larger.

గుంజెచీరెలు *gunza-chirelu*. [Tel.] n. A sort of red silk petticoat.

గుంజోటన *gunzātana*. [Tel.] n. Grief, regret. వ్యసనము.

గుంజాయిషి *gunjāyishi*. [H.] n Capacity, profit. లాభము. Defect, incompleteness, imperfection లోపము. ఈ రెక్కలో గుంజాయిషి యేమిన్ని లేదు there is no defect in this account.

గుంజిలిపెట్టు *gunjili-pettu*. [Tel.] v. t. To make a secret of, to hide. గోపనము చేయు.

గుంజిల్లు or **గుంజిలు** *gunjillu*. [Tel.] n. A punishment which consists in making a man sit down and get up a number of times.

గుంజు *gunzu*. [Tel.] v. a. To pull: ఈడుపు. To wash clothes or to mangle linen ఉడుకు. n. Pulp; pith. గుంజు. **గుంజు కొను** *gunzu-konu*. v. a. To haul, pull, draw by force. **గుంజుపనుకు** *gunzunu-suku*. n. Mocking, bear's play; gibing, joking. **గుంజుపిట్ట** *gunzu-pitta*. n. A sort of mocking bird, like a red owl: also called పిల్లలరాజు. **గుంజులాడు** *gunzu-ladu*. v. n. To struggle.

గుంట *gunta*. [Tel.] n. A little boy or girl (contemptuously used.) a brat; చిన్నగుంట or చిన్నబొంద. A slip of a girl.

గుంట or **కుంట** *gunta*. n. [Tel.] n. A pit, a hole of any kind. పల్లము. A pond కొలను. A tank. చెరువు. వానికన్నులు గుంటలుపడినవి his eyes are sunken. A certain square measure of land, 1/4th of an acre. గుంట పెట్టి గుంటవాయించు lit. to put in a pit and ring the bell, i. e., to forget మంచి పోవు. **గుంటక** *guntaka*. n. A harrow. పాట్రిగుంటక a small harrow. గుంటక గుంజెలు the two pieces of wood in a harrow that connect the block with the front iron piece. గుంటకదిండు the cross log of wood in a harrow. గుంటకపలగు the iron part of a harrow. **గుంటకపోయు** *gunta-kapoyu*. v. t. To harrow. గుంటకయడ్డ the block of wood in a harrow. **గుంటకోవి** *gunta-kōvi*. n. A firepot, a rocket in an iron tube on a pole: a sort of firework fixed on a pole. పెట్లదీపు. A kind of cannon. ఒకవిధ మైన ఫిరంగి. **గుంటగలగర** *gunta-galagara*. n. The shrub named *Eclipta verbesina-prostrata*. Ainslie. ii. 129. **గుంట గలిదీరు** *gunta-galijeru*. n. A kind of hogweed గలిదీరు (q. v.) **గుంటచాళ్లు** *gunta-tsallu*. n. The game of marbles. **గుంటమాలము** *gunta-dālamu*. n. A rafter. **గుంటనక్క** *gunta-nakka*. n. The Indian fox, *Vulpes bengalensis*. (F. B. I.) చిన్న జాతినక్క. **గుంటమాన్యము** *gunta-man-yamu*. n. A petty field (Vizag.) చిన్న మాన్యము.

గుంటి *gunti*. [Tel.] n. A portion of a field intended for ploughing. నున్నదాను భాగం చినపాలము, చేనిభాగము.

గుండ *gunda*. [Tel.] n. A cloth. గుండ. Powder. పొడి.

గుండంగి or **గుండగి** *gundangi*. [Tel.] n. The whitefaced black ape. A waterhen దాక్కుపాము. A waterfowl. నీరుకోడి.

గుండగొయ్య *gunda-goyya*. [Tel. గుంజు + కొయ్య.] n. A stubborn ruffian. దుట్టుడు.

గుండతనము *gunda-tanamu*. n. A hard or cruel temper.

గుండడు *gundadu*. [Tel.] n. A servant. చానుడు.

గుండన్న *gundanna*. [Tel.] n. A rustic deity worshipped by potters.

గుండము *gundamu*. [Tel.] n. A pit, a fire pit. నిప్పగుంట.

గుండవర్షనము *gunda-varshanamu*. [Skt.] n. A sort of tree. "గుండవర్షములను గోండ గోసులును." L. iii. 32.

గుండ *gunda*. [Tel.] (Postposition) Through, by, by means of. adj. Brave, courageous, rude, rough. ధీమడు. **గుండ తనము** *gunda-tanamu*. n. Rudeness, roughness, abruptness.

గుండిగ *gundiga*. [Tel.] n. A large metal vessel with a large mouth.

గుడిగుడిగుంచాలు *gudigudi-gunchalu*. [Tel.] n. A certain game played by girls. Vish. P. vii. 211.

గుండియ Same as గుండె. (q. v.)

గుండీ *gundi*. [Tel. from గుండు.] n. A but-ton. బొత్తము.

గుండు *gundu*. [Tel.] n. A round stone. A cannon ball or bullet. ఫిరంగిగుండు. A lump. A weight (or stone) for scales. A hill పర్వతము. గుండుగుర్ము a stallion or stone horse. వెండిగుండు name of a kind of dog. ధైర్యపుడు, "కత్తెన సంపంగి, వెండిగుండు" Manu. iv. 42. A polishing stone used by masons in plastering. కట్టెగుండు

the iron hoop that forms the lip of a leather bucket. adj. Round, globular, spherical. **గుండుకోట్టు** *gundu-kottu*. n. To smoke the drug called bhang. **గుండుకోవి** *gundu-kōri*. n. A small cannon, a swivel. పెట్టెదిమ్మ. See గుంటకోవి. **గుండుగిలు** *gundu-gilu*. v. n. To move in a circle. చుట్టుపడు. **గుండుగుత్త** *gundu-gutta*. n. An all-round settlement, i. e., a lease which covers all rights and privileges. సమస్త స్వాతింత్రియముతో ఇచ్చే నత్త, బిల్లికా. **గుండుగోప** or **గుండుగూడుగోప** *gundugōpa*. v. n. To unite, to make one common effort. To surround చుట్టుకొను. "అప్పుడందరను హాహాకారంబుల గుండుగూడుగోపి సవరింపఁగ." G. ix. 65. **గుండుములుపుగాడు** *gundu-mulupu-gadu*. n. The Nightjar or the goatsucker, **గుండువేయు** *gundu-vēyu*. v. n. To fire a gun: to die. గుండువేసికాల్చు to fire a ball at. **గుండుసూది** *gundu-sūdi*. n. A pin. **గుండ్రాయి** *gundrayi*. n. A round stone or stone pestle. **గుండ్రదండ** or **గుండ్రపేరు** *gundla-danda*. n. A necklace of beads.

గుండె or **గుండెయ** *gunde*. [Tel.] n. The heart. The breast or chest. Courage. The apple of the throat. గుండెపట్టినది I have got a pain in my breast. అవియుదు నాగుండె O, my heart would break! పంచి గుండెలల staunch, stout-hearted. **గుండెకాయ** *gunde-kāya*. n. The heart. **గుండెలు** *gundelu*. n. The heart.

గుండ్ర *gundra*. [Tel.] adj. Round. గుండ్రని. n. The upright roller of a sugar mill. చెరుకుగానుగయొక్కకోల, A. iv. 197. **గుండ్రలకోలుపు** *gundralu-kolupu*. v. n. To hoot as an owl. **గుండ్రతుంగగడ్డి** *gundra-tunga-gaddi*. n. A sort of bulrush. The round bulrush. **గుండ్రము** *gundramu*. adj. Round. వర్తులము. **గుండ్రదనము** *gundra-danamu*. n. Roundness. **గుండ్రన** or **గుండ్రము** *gundrana*. n. Roundness. వర్తులత. **గుండ్రని** or **గుండ్రనైవ** *gundrani*. adj. Round.

గుండ్రాయి *gundrayi*. [గుండు+రాయి, or గుండ్ర+రాయి.] n. A round stone, a pestle పాత్రణము. **గుండ్రించు** *gundrintsu*. v. n. To turn as the stomach when feeling sick కడుపుతిప్ప. **గుండ్రంపు** *gundrimpu*. n. Sickness at stomach, nausea, disgust.

గుంత or **గుంట** *gunta*. [Tel.] n. A pit, a hole, a hollow. a dell.

గుంపు *gumpu*. [Tel.] n. A crowd. సమూహము. **గుంపించు** *gumpintsu*. v. t. To heap up. కుప్పచేయు or కుప్పవేయు. To exceed. అతిక్రమించు. **గుంపెన** *gumpena*. n. Pride. విభృంభణము.

గుంభనము *gumbhanamu*. [Skt.] n. Composition, in verse or prose. Obscurity, secrecy, mystery. అదియింకాగుంభనముగానే ఉన్నది it is still kept secret. పదగుంభనము the art of framing compound phrases. **గుంభించు** *gumbhitsu*. v. a. To string, or connect. **గుంభితము** *gumbhitamu*. adj. Tied, strung. Puzzling. అర్థగుంభితమైన obscure, difficult in style.

గుక్క or **గుక్క** *gukka*. [Tel.] n. The act of drawing in the breath, a gulp, a mouthful. గుక్క తినుకొంటానవ్వెను he was in fits of laughter. గుక్కనిలుపు or గుక్కపట్టు to restrain the breath. **గుక్కెడు** *gukkedu*. n. A mouthful. **గుక్కీలి** or **గుక్కీలి** *gukkili*. [Tel.] The apple of the throat, a gulp; గుక్కీళ్లు మింగినాడు he swallowed his saliva, i. e., restrained himself, hesitated.

గుగ్గిలము *guggilamu*. [Tel.] n. Gum Gugal. The gum or resin of *Balsamodendron Mukal*, or *Boswellia glabra* (Watts).

గుగ్గిల్లు *guggillu*. [Tel.] n. Boiled gram for horses or cattle. ఇనుపగుగ్గిల్లు a jaw-breaker, a puzzling book. L. XI. 117. మనుపగుగ్గిల్లుకానలే. యనుపగుగ్గిల్లువలదు give me what I can understand. గుగ్గిల్లుగంప a kind of fee paid in harvest time.

గుమ్మ or **గుమ్మ** *guttsu*. [Tel.] v. a. To pierce or prick. To thread, string together. పూసలగుమ్మ to string beads. **తాడుగుమ్మినాడు** he ran the thread through, or inserted it. చేతులగుమ్మ to join hand in hand, one's fingers being laced between those of his friend. కాగిలుగుమ్మె he embraced her. **గుమ్మకోప** *guttsukonu*. v. n. To enter, penetrate, pierce. కాలికి మల్లుగుమ్మకొనినది a thorn pierced the foot. గుమ్మకపోయినకండ్లు sunken eyes. కండ్లు గుమ్మకొనిపోతిని I cannot keep my eyes open.

గుచ్చము *guchchamu*. [Skt.] n. A cluster, or a bunch of flowers. పూసత్తి.

గుజగుజ or **గుజగుజలు** *guzaguzā*. [Tel.] n. Whispering. **గుజగుజరేకులు** *guzaguzā-rēkulu*. n. The game called Puss in the Corner. Dasav. ix. 101. **గుజగుజలాడు** or **గుజగుజపోవు** *guzaguzā-lādu*. v. n. To whisper: to agonize or be in trouble. త్రొక్కటపడు. **గుజగుంపులు** *guzagumpulu*. n. Whispering: doubt, hesitation, trouble.

గుజరాని *guzarāni*. [H.] n. Livelihood, employment, subsistence, daily bread, వృత్తి. జీవము.

గుజరాయిము *guzarā-yintsu*. [H.] v. t. To present, to offer. ఇచ్చు.

గుజరీ *guzari*. [H.] n. A kind of Jasmine, *Jasmin multiflorum*.

గుజిలి *gujili*. [H.] n. A bazaar, a market place.

గుజస్తా *gujasta*. [H.] adj. Passed, elapsed. సాలుగుజస్తా last year.

గుజురు *guzuru*. [Tel.] n. Marrow, pulp. గుజ్జె.

గుజ్జె *guzzu*. [Tel.] n. A prop: an upright piece of wood used in supporting a shorter beam on a longer one in a

shelving roof. A dwarf. Pulp, thick juice. చింతపండుగుజ్జె the pulp of tamarinds mixed with water. గడ్డికోమ్మలగుజ్జె (G. 151.) a short ox పొట్టియడ్డు. The cotton pod after the flower has fallen. **గుజ్జె** *guzze* adj. Short, stumpy, dwarfish. **గుజ్జెవాడు** a dwarf. **గుజ్జెది** a dumpy woman. ఎక్కినవానికి ఏనుగుగుజ్జెల అనగా వాడుకగా ఎక్కినవానికి ఏనుగు అలక్ష్యము Familiarity breeds contempt. **గుజ్జెతనము** *guzzu-tanamu*. n. Shortness, dwarfishness. **గుజ్జెప్రాలు** a sort of rice. **గుజ్జెమామిడి** n. A young or dwarf mango tree. **గుజ్జెవేల్పు** Lit. the plump short god. A name of Gaṇeśa. **గుజ్జెన** *gujjena*. adj. Infantile, childish. **గుజ్జెనగూళ్లు** doll's dinners, children playing at cookery.

గుటక *gutaka*. [Tel.] n. A single gulp. ఒక్కసాం మింగకొనినంతది. **గుటుగుటు** *gutaguta*. adv. (Anuk of a growl, a growling sound.) Aloud. (Also of a gulping, bubbling, simmering sound) Rustlingly, crashingly. "తెబ్బులలో గుహునిర్భీతి గూర్చుచుకానజీటుకన్న గుటుగుటులవెనగు" *Suriya*. iv. 60. **గుటుగు**, **గుటుగు** or **గుడుగు** *gutuku*. n. A gulp, a sob. గుటుక్కను or గుటుక్కమను to sob, gulp: to die, expire. దాన్ని గుటుక్కమింగెను he swallowed it at a gulp.

గుట్ట *gutta*. [Tel.] n. A hill, billock. A heap రాశి. గుట్టకూల్చు to ruin, destroy. adj. Shrubby, low, stunted. గుట్టగుట్టపాదలు brushwood.

గుట్టు *guttu*. [Tel.] n. A secret. వర్తము. The real state, reputation, honor, public esteem. "పొమ్మగుట్టుననుదువుఁ బునకును" *DRAY*. 282. గుట్టుకీడు A secret foe. "పొట్టెదాత్త భుజాభృతక్షమాశలమున గుట్టుకీడువహుధాయఁ యించియడంచి." A. iv. 296. గుట్టుకీడు the revelation of state secrets రాజమంత్రిము బహులపడుట. **గుట్టుసాకిరి** *guttu-sakiri*. n. A witness that overhears secretly all the evidence against his party.

గుడక or గుడక *gudaka*. [Tel.] n. The shell of a fruit prepared to serve as a snuff box, &c. A small metal box or casket. పైడిగుడక a gold box.

గుడము *gudamu*. [Skt.] n. Molasses, jag-gery, coarse treacle. బెల్లము.

గుడా *guda*. [Skt.] n. A particular mode of placing the fingers. తర్జన్యంబున గ్రహం యోగవలయును. "తిమగుడాకేళంబు లిముడు వారు." Dasav. iv. 125.

గుడాక *gudaka*. [Skt.] n. Sleep. నిద్ర. గుడాకు *gudaku*. [H.] n. The drug called *gudak*, for smoking. Tobacco treated with treacle.

గుడారము or గుడారు *gudaramu*. [Tel.] n. A tent. డేరా.

గుడి *gudi*. [Tel.] n. A circle. The name of the secondary form of the vowel ఇ. A temple. The halo round the sun or moon. గుడివచ్చిపూజపడినట్లు to meet harm where none was expected. గుడికట్టు *gudi-kattu*. n. The round or total extent of land under a village: a district. గుడికోప *gudi-konu*. v. n. To spread. ప్రస్తు.

"క॥ అడలుచు బెంపులు బిడుపుచు గుడికొనుకన్నెలు గ్రక్కికొనుచు నదిలో నుడుగని సెంజిలి నేమియు నుడువనియమ్మానగను గనుంగొని వేగన్." న్యా. iii.

గుడిగి *gudigi*. n. An armour that reaches up to the knees. గుడిగుడి *gudi-gudi*. adj. Little, slight. అల్పము.

"ద్వి. గుడిగుడికన్నెరు గ్రక్కుచు" పాశ్చ. ii.

గుడిగుడిగుంతలు *gudi-gudi-guntalu*. n. A game played by boys. H. iii. 186. గుడిమట్టు *gudi-tsattu*. n. A circle or orb, a disc. A halo. చంద్రసూర్యపరివేషము HD ii. 122. గుడిజెల్ల *gudi-jella*. n. A species of fish. జెల్ల. గుడి ప్రదక్షిణము Circumambulating a temple. గుడితిరుగు *gudi-tirugu*. v. n. To move in a circle.

"కృ. కుమ్మరిసారగుడితిరుగుకొ నెడునిధమునన్." శ్లో. v.

గుడిత్రిప్ప *gudi-trippu*. n. To ride round the ring. To lunge a horse. గుడిబ్రాహ్మణుడు or గుడివడుగు a Brahmin who officiates in a temple. గుడికొంగ *gudi-konga*. n. The paddy Bird or Pond Heron, *ardeola grayi* (F. B. I.)

గుడిసె *gudise*. [Tel.] n. A hut, a cottage, a booth, a shed. గుడిసెపేలుకత్తె or గుడిసెటిలంజె a whore.

గుడుగుడు *gudu-gudu*. [Tel.] n. A small hookah. చిన్నచుక్క. గుడుగుడుమని *gudu-gudu-mani*. adv. With a sound, rattlingly, rapidly. గుడుగుడుమని పరుగెత్తెను (he) ran rapidly. గుడుగుడుగుంచేములు Same as గుడిగుడిగుంతలు. (q. v.)

గుడుగురావలము *gudugu-ravilamu*. [Tel.] n. A kind of bird. పక్షివిశేషము. (చంద్రా. ii)

గుడుసు *gudusu*. [Tel.] n. A round or circle. A halo పువేషము. adj. Round. గుడుసు కయిదుపు the weapon of Vishnu. విష్ణుచక్రము. గుడుసుపడు *gudusu-padu*. v. n. To form a circle or become round. సంప్రమను. M. VII. iv. 218.

గుడ్డ *guddu*. [Tel.] n. A cloth or garment. నస్త్రము.

గుడ్డము or గుడ్డము *guddamu*. [Tel.] n. A plot of land. A field of corn. చేన.

గుడ్డి *guddi*. [Tel.] adj. Blind. n. The number marked one that is turned upside down in a game అట్టచెప్పులో వెలికిలపడిన ఒంటికాయ. గుడ్డివెన్నెల pale moon-light. గుడ్డిపాఠము a blind recital. గుడ్డిదీపము a dim light. గుడ్డివేలుగా by chance, as a windfall, without expectation, undesignedly. గుడ్డిబెదిరింపు an empty threat. గుడ్డిజేము a blind bargain. గుడ్డిగ a blind or foolish fly that does not go to rest as it gets dark. గుడ్డింగిలాయి *guddingilayi*. n. A species of fish, called *Scarus viridis* ఇంగిలాయి. గుడ్డికొక్కరాయి

guddi-kokka-rani. n. The blind crane or the bittern. గుడ్డితనము *guddi-tanamu*. n. Blindness.

గుడ్డు or గుడ్డు *guddu*. [Tel.] n. An egg. The eyeball. గుడ్డు పెట్టు to lay eggs. అవుగుడ్డుకారుకొన్నది the cow miscarried. కొడిగుడ్డుకారుకొన్నది an oval shape. గాలిగుడ్డు lit. a wind egg, i. e., nothing, nonsense. అది గాలిగుడ్డుమలు that is all nonsense. గుడ్డుతబిల్ల a little brat. గుడ్డుగురివి *guddugurivi*. n. A blind abject wretch. గుడ్డు గూబ *gulla-gūba*. n. An owl.

గుణకము *gunakamu*. [Skt.] n. The multiplier. పెంచుచుక్క. గుణకారము *gunakaramu*. n. Multiplication.

గుణము *gunamu*. [Skt.] n. A quality, property, virtue, disposition, temper, character, or attribute. Tendency, effect, purpose, use. A symptom as of disease. వానికి గుణమువచ్చినది he is now come to his senses. నీలగుణము blackness. మంచి గుణము goodness, good temper. మోహగుణము the passion of lust. వానికి గుణము గా మన్నది he is better, he has recovered. పదిరూపాయలయిస్తే గుణమే if he gives ten rupees so much the better. అందులెల్ల యేమిగుణము what is the use of it? వానితో మాట్లాడితే గుణము లేదు there is no good in speaking to him. పదిగుణములనిల or గడియక ఒకగుణముగల freakish, changeable, whimsical వాంతి ప్రాంతిగుణము an attack or symptoms of cholera. The three Gunas are Rajah (passion) Tamah foulness: and Satvam (Truth). Added to a numeral, thus ద్విగుణము twice as much or two-fold. త్రిగుణము thrice as much, or three-fold. గుణము n. A cord, a string. త్రాడు. A bow string. అల్లెత్రాడు. గుణాన్ని the sound of the bowstring. గుణపడు *guna-padu*. v. n. To recover, improve, ameliorate. గుణ మగు *guna-magu*. v. n. To recover. వానికి గుణమైనది they have improved. గుణ మిచ్చు *guna-mitsvu*. v. n. To affect favourably, as

medicine, to improve the health. గుణము చేయు *gunamu-cheyu*. n. To cure. గుణ వంతుడు or గుణముతుడు *guna-rantudu*. n. A worthy or good man. గుణవతి *guna-rati*. n. A good woman. గుణి or గుణుడు *guni*. adj. Endowed or gifted with good qualities. "గుణిగుణులుబలంతి కూడినాడి" (Paidimarri. iv. 214.) united as closely as goodness and the good, as the virtuous and virtue. అధికగుణుడు highly distinguished. గుణించు or గుణి యించు *gunintsu*. v. a. To multiply. calculate. To spell. గుణితము *gunitam*. n. Multiplication, spelling. గుణ్యత *gunyata*. n. Excellence, goodness, worth. "గుణ్యత యేమైనను సరి ప్రాణ్యమను చేయుల యు." T. iii. 96.

గుత్త *gutta*. [Tel.] n. Rent, a contract. ఆ డొరిని గుత్తచేసికొన్నాడు he took the vil-lage on rent. గుత్తకాడు *gutta-kadu*. n. A contractor. గుత్తకుటకొనేవాడు. గుత్తకొన or గుత్తయెత్తు to take on contract గుత్తకు టిసు కొను.

గుత్తము *guttamu*. [Tel.] n. Plumpness, tightness. బిగువు. adj. Plump, tight, close-fitting, as bracelets.

గుత్తి *gutti*. [Tel.] n. A bunch or cluster of fruit, flowers, &c. The ankle చీలముచ. గుత్తికవ్వము or చల్లగుత్తికవ్వము a churn staff. గుత్తివండు a ligneous berry that grows in bunches. గుత్తిమల్లెల name of a kind of grain. గుత్తిపడు *gutti-padu*. v. n. To be closed. ముడుగు.

గువగువ *guda-guda*. [Tel.] adv. (Anuk) Privately, secretly. గువగువలాడు *guda-guda-ladu*. v. n. (Anuk) To sob. డగ్గరి కథో ఏడ్పు.

గువము or గువస్థానము *gudamu*. [Skt.] n. The anus. The *os coccygis*, *uropygium* or crupper.

గువి *gudi*. [Tel.] n. A bunch or cluster. గుత్తి. A staff. A string of dried fish, leaves,

&c. పరము. మచ్చలగుడి a bunch or set of anything as samples. గాజలగుడికి రోకలి బానినట్లు a bunch of glass bracelets do not require a rice-pounder to break them. గుడికాలు *gudi-kalu*. n. The heel. మడిమె (phu. గుడికాళ్లు). గుడికాళ్ల నరము తెగ గొట్టటం to hamstring. గుడికర్ర *gudi-karra*. n. A clog suspended from the neck of a beast to prevent it from straying. గుడికొను *gudi-konu*. v. a. To excel. అతిశయించు, చెలరేకు. To become close or thick దట్టమగు. To fall down with a thud. మాటవలె కూలబడు. "గుడికొనికొన్నాడు కుసుమపుంజము రోడ." Ila. i. 10.

"వృద్ధయమువదిలంబైతే,
గుడికొనునన్యాయమునకు కొమ్ములుగలవా."
Vema. iii. 197.

గుడిగుండెలు *gudi-gunzalu*. n. Stick planted at the entrance of a pen or fold. పశువుల దొడ్డివ్వారమునకు నిలుపుగా పాతినకర్రలు. గుడిగుచ్చు or గుడిగుచ్చు *gudi-gruttsu*. v. n. To arrange. సవరించు. "మున్నిటికథలు గుడిగుచ్చుకొనిచెప్పకొని పోవలదు." L. vii. 74. గుడిత్రాడు *gudi-tradu*. n. A halter, a tether. దూడకాటికకట్టేతాడు. గుడిత్రోయు to tie up the legs and push away కాళ్లు కట్టిత్రోయు.

గుడియ *gudiya*. [Tel.] n. A club, a mace, a cudgel. A clog fastened to a cross cow. గుడియకర్రలు *gudiya-karralu*. n. (In house building) small sticks placed across the rafters. గుడిగుండలు. గుడియతాలుపు *gudiya-talupu*. n. Lit. The mace-bearer, i. e., Yama, the god of death. దండధరుడు. గుడివడు *gudi-padu*. v. t. To be tied up కట్టుపడు. To shudder, shiver, tremble. పలుకు. "గుడివడుచున్న వెన్నడుము." Padma P. iii. 36.

గుడిలకొను *gudila-konu*. [Tel.] v. n. బాధపడు, "రైవడిమాపమును ముదిగిలి తనదుప్పాదయమునుచ్చుగ ముట్టి గుడిలకొనుగ కాముడనుబల్లి పుప్పేటకానిబారబడుట కెంతయు నానింహులులు కు తలలి." M. IV. ii. 28.

గుద్ద *gudda*. [Tel.] n. The anus. గుద్దలి *guddali*. [Tel.] n. A pickaxe. గొడ్డలి. a spade, or small hoe. గుద్దలింను *gudda-lintsu*. v. a. To dig up, to hoe. గుద్దు or గుద్దు *guddu*. [Tel.] v. a. To strike with the fist, to box, to cuff. గుద్దు or గుద్దు n. A thump, cuff, box. గుద్దులాట *guddu-l-ata*. n. Hand to hand fighting, boxing. గుద్దులాడు *guddul-adu*. v. n. To go to blows, to fight together, to box.

గునకలు *gunakalu*. [Tel.] n. A sort of wild grain.

గునగున *guna-guna*. [Tel.] n. (Anuk : of running), tripping along, trotting along ఆచెట్టు ఆకులు గునగున పెరిగింది the leaves have come out very delicately కోమలముగా. గుండ్రాటికి కాళ్లువచ్చి గునగునడిచెను the stones moved slowly. "గునగున చీమలు గుడ్డెత్తుకొనిపార." Velag. iii. 4.

గునపము *gunapamu*. [Tel.] n. An iron crow bar. గడ్డపార.

గునామొలనూలు *gunā-mola-nulu*. [Tel.] n. A sort of girdle worn by infants. "కంపుల రావిరేకు జాబీకోల్ పులిగోరును చందమామనొన్నం పుసరాలు గాజాలు గునామొలనూల్ రవగడ్డెలంది యల్." Velag. i. 69.

గునియు or గునిసేమాకు *guniyu*. [Tel.] v. n. To dangle, play, wag, dance. వ్రతంచు, తాండవించు. Also, to grumble, mutter, or murmur. To sulk, కులకు. "గునియుచు కుమ్మరి గుండయ్యనాద్యమునకాడి." BD. iii. 738. "కొడుకుగ బైనెని గునిసేయాడగరాడు." Vema. గునుపు *gunupu*. n. Motion, action. గనుపు కోడి the jungle cock, so called from its gait.

గునుక, గునుక గడ్డి or గునుకు *gunuka*. [Tel.] n. A sort of wild corn which is eaten in times of scarcity.

గునుకు, గునుకుపరుగిడు or గునుకులాడు *gunuku*. [Tel.] v. n. To trot, amble, trip or run gently. "ఘటపూర్ణమంత్రి పుష్పగి ధారలెత్తించి గుణుగానకరోసి గునిక నొకడు." Digitized by Google

P. i. 127. గనుకుసీసము an ambling metre composed in a peculiar mode. గునుకు n. An amble, trot, or gentle run. గునుకు పరుగు *gunuku-parugu*. n. The act of running slowly. "గునుకుపరువుననాటె బలుకు తొంబదియడుగులు." Dasav. ix. 16.

గున్న *gunna*. [Tel.] adj. Young : as a cub of a young animal or tree. గున్నచింత a low or bushy tamarind tree. గున్నయేనుగు an elephant's cub. గున్నపంది a young pig. n. The young of an animal : a child : a cub : a sapling, suckling or young tree. మామడి గున్న a young mango tree. "గున్నల సైకిమక సేయగుడునెబావా." Chennai. iii. 161.

గున్నంగి *gunnangi*. [Tel.] A medicinal root : the *Salvadora Persica* of Ainslie. ii. 266. Also, a kind of bird.

గుప్తము *guptamu*. [Skt.] adj. Hidden, concealed, secret. గుప్తకేళి *gupta-keli*. n. Secret pleasures, hidden delights. Name of a game, Hide and Seek. దాగిలిమారల. గుప్తి *gupti*. n. Concealment దాచుట.

గుప్పలించు *guppal-intsu* [Tel.] v. a. To mangle cloth : to wash it by beating it gently. To rince the mouth. పుక్కిలించు. To place ఉంచు.

గుప్పించు *guppintsu*. [Tel.] v. a. To diffuse, emit, shed abroad. To rain కురయు, బాణాదులను ప్రయోగించు.

గుప్పిలి or గుప్పిడి *guppili*. [Tel.] n. The fist. గుప్పిట in the hand or fist.

గుప్పు *guppu*. [Tel.] v. n. To be diffused, or spread, as a smell. "ఇత్తుండము ప్రేమ భక్తింపభక్తింప, చిప్ప నేలగురుచుల్ గవ్వగాక." Kalah. § 35. "ధూపంబునాననప్పక." T. ii. 84. గుప్పు v. a. To pound or beat. To throw, fling or toss. గండపొడిగుప్పిరి they threw powder in handfuls. "అతనుకుప్పరి గుప్పుచున్నాడు పువ్వుకోలను" L. X. 98. To place ఉంచు. To sprinkle చేల్లు. To throw as a missile or an arrow విసిరివేయు, ప్రయోగించు. To thrust as a calf does at the

udder పాడుగును పాడుచు. గుప్పు n. A blow, a dash. గుప్పన *guppuna*. adv. Sweetly, fragrantly. (గుప్పు + అనుకట్టు) "గుప్పునమేనితావి నగసుల్క గమ్మనికందిపప్పు మాపప్పున మికురాడు." Balaram. Cha. 135. గుప్పన *guppuna*. adv. Quickly, hastily. Clearly. గుప్పున కనిపిస్తున్నది it is seen clearly or boldly.

గుబక *gubaka*. [Tel.] n. A brass boss on a door, a knob on a shield.

గుబగుబ or గుబగుబ *gubaguba*. [Tel.] n. Hubbub. గుబగుబలు లేనికూటము meeting without tumult. అక్కడ ఏమి గుబగుబలు what is the uproar? వారేమో గుబగుబలాడు చున్నారు there is some stir among them. adv. Tumultuously : with indistinct accents. పిల్లకాయలు గుబగుబ పరుగెత్తిరి the boys ran along noisily.

"గుబగుబమనిపల్క కొకిలపల్కలు,
విని యివి నేర్చునా యనుచు నవ్వెన్"
T. ii. 97.

గుబుర్రము గుబగుబలాడుచున్నది the sea roars aloud. ఉల్లంఠా గుబగుబలాడుకున్నది all the village is up, in a stir, or in a ferment. గుబాటును *gubātuna*. adv. All at once, in a moment. గుబాటుబెడివానలు sudden showers. గుబాటెబ *guba-deba*. adv. Bang! slapdash. "గుబాటెబ ఏధుల వెంటజంటలై" H. v. 191. వాల్చి గుబాటెబగుడినారు they beat him thoroughly. గుబాలు or గుబేలు *gubalu*. n. A bang! A loud sound. గుబాలున to bang, to make a noise. గుబాలున or గుబాలున all at once, Bang! crashingly. నీళ్లలో గుబాలునదునుకనాడు he leapt slapdash into the water. గుబాలున్ను ధ్వనివంటిని I heard an explosion or a bang. గుబాలించు *gubal-intsu*. v. n. To be emitted or burst forth, as scent. "కమ్మతావిగుబాలించు తమ్మికోలను" pond perfumed with lilies. Vijaya. i. 162.

గుబారు *gubaru*. [H.] n. Alarm, confusion, a rumour. పుకారం. అది యిక్కడ గుబారుగా నున్నది it is a rumour here.

గువిరిక గువిరిక. [Tel.] n. A kind of snare. "సనశశకములకుకట్టవ, యపకాంతముఖ్యచటక సంఘములకుమగువిరిక." H. ii. 94.

గుబిలి గుబిలి. [Tel.] n. The wax in the ear. గులిమి, గులివి. Also same as గుబ్బిలికాడు See under గుబ్బి.

గుబుకు గుబుకు. [Tel.] v. a. To thump or beat with the fists.

గుమారు or గుమారు గుబురు. [Tel.] n. Thick-ness, as of trees, or foliage. సమాహము. adj. Thick, crowded. దట్టము. A cluster of trees. సమాహము. గుబురుగా పెరిగినచెట్లు thick-leaved trees.

గుబులు or గుబులుగోప గుబులు. [Tel.] v. n. To spread as scent, to be redolent. "జవ్వజితాని గుబులుగోపంకా." T. iii. 76.

గుబులు గా గుబులు-గా. adv. Aloud, thunderingly, (as drums) గుర్రాలమీద నగారాదెబ్బలు గుబులుక వేసిరిగా the kettle drums sounded dub-a-dub-dub. గుబులు గుబులు or గుభుల్ గుభుల్ గుబులు-గుబులు. adv. Resoundingly, aloud, as thunder. "దుండుభుల్ గుభుల్ గుభులుమనియె." Vasu. v. 3.

గుబును గుబును. [Tel.] n. A secret. కిటుకు. Cunning కవటము.

గుబ్బ గుబ్బ. [Tel.] n. A stud, a knob, a protuberance. A woman's breast. "బంగారుగుబ్బతో భాసిల్లు గొడుగు" an umbrella with a gold knob at the top. Pal. 250. "సగకాతుగుబ్బలతోళ్లు" woollen shoes with knobs. Pal. 62. గుబ్బకాయ a long gourd, Cucurbita laegenaris, సోకకాయ.

గుబ్బ గుబ్బ. adj. Round గుండ్రని. గుబ్బ ట్టెట్లు గుబ్బ-ట్టు. v. n. To spread, as scent, sound or fire. హ్యపించు. "గట్టిని కాచరుండు బలుఖడ్గము కేల నమర్చి దిక్కుతుల్ గుబ్బిలింక పేరుకొని కోయనియార్చును." HK. iii. 154. గుబ్బపేకులు large round-headed nails. గుబ్బిట్లు or గుబ్బిటిలు గుబ్బాట్టు. v. i. To excel అభిషయించు. ఉప్పాంగు. గుబ్బలాడి గుబ్బ-లాడి. n. A full breasted woman. A young woman.

యువతి. T. iii. 3. గుబ్బలి గుబ్బలి. n. A hillock, a hill, a mount. కన్నెగుబ్బలి a small hillock. గుబ్బలిలేడు, lit. the king of hills, i. e., the Himalaya హిమాచలము. R. i. 77. గుబ్బలికాడు or గుబ్బిలికాడు or గుబ్బిలి గుబ్బలి-కాడు. n. The spotted owl. Athene brama (F. B. I.) వైడికంటి. గుబ్బలివిలాకాడు lit. the hill archer, i. e., Siva. శైలధన్యుడు. గుబ్బలిపట్టి lit. the "daughter of hills:" or సకతయ a name of Parvati. గుబ్బసరము గుబ్బ-సరము. n. A necklace composed of different kinds of gems.

గుబ్బిక గుబ్బిక. [Tel.] n. A snare for birds. H. ii. 94.

గుబ్బు గుబ్బు. [Tel.] n. The beating of the heart. గుండె అడచట. గుబ్బున suddenly, all at once, swiftly. "గుబ్బునబడుశిరము గునిపెడుశిరము" BD. vi. 99. గుబ్బునును or గుబ్బుర స or గుబ్బు గుబ్బుర స గుబ్బు-మ-ను. v. n. To beat as the heart. గుండె అడచు.

గుబ్బెత Same as గుబ్బలాడి. (q. v.) H. 54. "తగవేయధిపతికి సుబ్బెతలంఠరువైనా." Satya. iv. 209.

గుబ్బోగర గుబ్-బోగర. [Tel. గుబ్బ+పోగర.] n. An engraving chisel.

గుమగుమ or ఘుమఘుమ గుమా-గుమా. [Tel.] (Anuk.) adv. Sweetly, fragrantly, melodiously, strong (as scent.) గుమాయిండు గుమా-గింతు. v. a. and n. To spread as a perfume, to pervade. To be close or sultry. ఆ అత్తరు ఇల్లంకా గుమాయిం చుచున్నది the scent of the attar pervades the whole house.

గుమాస్తా గుమాస్తా. [H.] n An assistant, a clerk, an agent. డ్రైటను.

గుమి గుమి. [Tel.] n. A crowd, a flock, a multitude. పోగు, గుంపు.

గుమితి or గుమ్మితి గుమ్మితి. [Tel.] n. A sword stick, a rapier in a cane. "తప్పగుమ్మితికా." T. ii. 79.

గుమకు గుమకు. [Tel.] v. a. To box, to strike with the fist. పిడికిలితో పాడుచు.

గుముడు or గుమ్ముడు గుముడు. [Tel.] n. The plant named Antidesma diandrum. (Watts.) కాశ్శర్మము. One species is called నేలగుముడు and another కొండగుముడు.

గుమూరు Same as గుబురు. (q. v.) గుమూరు గాగ గుమూరు-గా. adv. Thickly. "ఒకా నొకకొసలో గానలో గుమూరుగాగబలిసిన పెరురు జొంపము క్రింద." Dasav. iv. 84., i. e., under thickly grown bamboos.

గుమ్మ గుమ్మ. [Tel.] n. A spirt or gush, as of milk. క్షీరధార. A high basket. బట్టె. A girl, a darling, a little one. ముగ్గుగుమ్మ a pretty woman చక్కనిస్త్రీ.

గుమ్మలము గుమ్మలము. [Tel.] n. A paper lantern. కాగితపుగూడు. A cupola, or dome. గుమ్మలము or పొగగుమ్మలము a balloon.

గుమ్మడి గుమ్మడి. [Tel.] n. A gourd, a pump-kin, Cucurbita maxima. గుమ్మడికేర or గుమ్మడి చెట్టు a gourd vine. గుమ్మడిపువ్వు a gourd flower. గుమ్మడిపండువంటిదేవహము a form delicate and fragile as a gourd. పెండ్లి గుమ్మడికాయ or బూడిదగుమ్మడికాయ the white gourd, Benincasa cerifera (Watts.) The expression గుమ్మడిపండు is also a tuck or fold in the front of a woman's petticoat. గుమ్మడికాయచెంబు brass pot of a particular shape. గుమ్మడికాయలాగున కూర్చున్నాడు he was sitting at his ease.

గుమ్మడు గుమ్మడు. [Tel.] n. A beau or fop. సోగసుకాడు, అలంకరించుకొన్నవాడు.

గుమ్మటిలు గుమ్మ-టిలు. [Tel.] n. A jewel worn by women in the lobe of the ear. చెవిరి పైలందుంచేసామ్మ.

గుమ్మము గుమ్మము. [Tel.] n. A door way, gate-way or entrance. వాకిలి, ద్వారము.

గుమ్మి గుమ్మి. [Tel.] n. A high basket for holding corn. బట్టె. "పడతుకనిత్యమైదు గుమ్మిట్లకన్న మెంఠిరికానివే, కుడువపు నీవు

హంబు ననుగుమ్మలుగా దెలు కాన మెక్కడకా." Chenna. iv. 102. గుమ్మి n. Mire, a morass, a swamp. బడి, పల్లె.

గుమ్మితి Same as గుమితి. (q. v.)

గుమ్ము గుమ్ము. [Tel.] n. Fragrance గుమగుమ. గుమ్మున adv. Fragrantly. "నెత్తేసపాదలలో నిండిన విరులగుమ్మున జడివాన గడియించుదాని." D. Abh. 38.

గుమ్ముడుచెట్టు See గుమూరు.

గుమ్మె గుమ్మె. [Tel.] n. A dent. కొక్కె. "గుమ్మెలుదాకినబంగరుబొంగరుములు." Siranga. Padya, ii. 247. A small tent. గుడార, చిన్న గుడారము.

గుమ్మెట, గుమ్మెత or గుమ్మెతము గుమ్మెట. [Tel.] n. A small drum. తమ్మటము, కుడుము, డప్పు. A. iv. 38. "గుమ్మెత కిమ్మెత గూడి వాయింతును." H. iii. 238. గుమ్మెతకాడు గుమ్మెట-కాడు. n. A drummer. గుమ్మెత వాయింతువాడు.

గురక గురక. [Tel.] n. Snoring. నిద్రయం దలిగ్గని. గురకపెట్టు or గురకకోట్టు గురక-పెట్టు. v. n. To snore.

గురగుర గుర-గుర. [Tel.] n. The grunting of a pig. పందికూత. Also, an itching sensation. ఒకవిధమైన దుఃఖ.

గురణము or గూరణము గురణము. [Skt.] n. An attempt. యత్నము.

గురి గురి. [Tel.] n. A mark. An aim, a goal, లక్ష్యము. A clue, a sign గురుతు. An example దృష్టాంతము. A limit మితి. Certainty నిశ్చయత. సరిచెప్పేస్థలము a place where oracles are uttered. సరిలేని aimless, unsteady. Esteem, respect. వానికి ఆమెయందు సరి ఉన్నది. he respects her. సరిచూచు, సరిచెట్టు or సరికొను to take aim. సరితప్పు to miss one's aim. గురింఱి గురించి. (from గురించు.) an affix used with the accusative case. Regarding, looking at, with an eye to. Of, concerning, about.

For, with a view to, for the sake of, on account of. Towards, to. అతణ్ణి గురించి పలికినది she spoke of him. దేవుణ్ణి గురించి ప్రార్థించియున్నాను I have prayed to God. **గురించిన** gurinchina. adj. Concerning, connected with, regarding. For, on account of. అందునుగురించిన తగులుబడి the expense incurred for this. అతణ్ణి గురించిన బాబు a letter regarding him. **గురించు** gurintu. (గురి+ంచు.) v. t. To intend. ఉద్దేశించు. **గురికట్టు** guri-kattu. n. Border, edge, bound, limit. **గురికాదు** guri-kadu. n. A true marksman. కృతహస్తుడు. **గురి కొండి** guri-kondi. n. A vital part. మధ్యస్థానము, జీవస్థానము. అయము.

గురిగి gurigi. [Tel.] n. See గురుగు.

గురిగింజ or **గురివెదగింజ** or **గురుగింజ** guri-ginja. [Tel.] n. The plant called Indian shot. The Indian or wild liquorice plant. *Abrus precatorius*, or, *Canna indica* (Watts).

గురితి The same as గూర్తి, కూర్తి or గురించి.

గురిజ guriza. [Tel.] n. A certain grain. Same as గురిగింజ or గురివెద. గురిజపేరులు. G. xi. 5.

గురిమిడిగడ్డ gurimidi-gadda. [Tel.] n. A root resembling కేల్లగడ్డ, నేలగురిమిడి.

గురు guru. [Tel.] n. Name of a certain animal మృగవిశేషము, గజము.

గురుక guruka. [Tel.] n. A spear. గొరక కత్తి.

గురుకు guruku. [Tel.] n. A heap, a pile. పోగు, కుప్ప. "కేరాకలినిమురించెఁకి నరికిగురుకులు పెట్టిన మృగాళంబులనొప్ప." M. IV. iii. 227.

గురుకొను guru-konu. [Tel.] v. n. To attempt. యత్నించు. ఉద్ద్యోగించు. To redouble, as a storm. కమ్మకొను.

"క॥ గురుకొని కార్యకార్యము, తెరుగక గుర్యురుకై యహితుడగునేనికా, మరవకగురువైనను జను, తెరుగకానించునది మహితుడుబుద్ధికా." M. I. vi. 105.

గురుగు or **గురిగి** gurugu. [Tel.] n. A small cup. చిన్నపిదక. A certain pot herb or darnel that grows in rice fields. The sun flower, *Heliotropum Indicum*. Also, *Celosia argentea*. పంచెట్టు (Watts).

గురుగురు guru-gurru. [Tel.] n. A rolling sound. జలబల.

గురుతు or **గురు** gurutu. [Tel. from గురి aim.] n. A mark, a sign, a trace, a token, A limit, an extent పేర. కనుగురుతెక్క - a memorandum. నాకు గురుతేరు I do not recollect. గురుతుగా అడుగు to enquire particularly. గురుతుగాచూచు to look into narrowly. గురుతుపట్టు or గురుతుగు to recognise.

గురువా guruda. [Tel.] n. A club or mace: (probably from the Persian word *gurz*.) గడ అనే ఆయుధము. T. i. 9.

గురువెట్టు Same as గురుకవెట్టు. (q. v.)

గురుపాతు guru-potu. [Tel.] n. A wild ox or bison. అడవి యెద్దు.

గురుములు gurumulu. [Tel.] n. Seeds. చిత్తులు, గింజలు.

గురువు or **గురుడు** guruvu. [Skt.] n. A teacher, a preceptor, a master, a superior, a learned man, a father. A title or name of Brihaspati, tutor of the Gods, who was the husband of Tāra. **గురువారము** guru-varamu. n. Thursday. దొంగలగురువు a master thief, a ringleader. **గురువు** guruvu. n. Greatness గౌరవము, weight భారము. పూర్వజన్మాజిత భూరికర్మముల గుర్వణించునాకొడుక రావయ్య. BD. iv. 218. A long syllable, in prosody. Fast running వేగపు పరుగు. adj. Heavy, weighty, great, large,

bulky: difficult, arduous. Reverend, venerable. గురుకార్యము a weighty matter. గురువుగా or గుర్యుగా positively or greatly అధికముగా. "సర్వమాన్యము నీకు గుర్యుగానిత్తు." BD. iv. 490. **గురువు తేరు** guruvu-tēru. v. n. To swell, చిత్తుచిప్పిలు. గురువులుపారు to run very fast వేగపుపరువుగాపారు. To excel అతిశయించు. **గురుత్వము** gurutvam. n. Greatness, weight, importance. Esteem. Heaviness, or languor. **గురువా ఘడు** guru-nādhudu. n. The name of a certain village god, whose image is usually a mere block of stone, under a tree.

గురువెంప Same as గురింజ. బండిగురువెంప or పెద్దగురుగింజ Red wood or red sandal-wood, *Adenanthera paronina* (Watts).

గురువెట్టు or **గురువెట్టు** guru-veltu. [Tel.] n. To snore. "బెట్టు గాపలుచూరు నిట్టూర్పు బుచ్చుచు భీకరంబుగ గురువెట్టికొనును." N. H. v. 62.

గురుసు gurusu. [Tel.] n. The stump, root or stock, of a tail, tooth or tree. The tuft of a tail. వోకచివర పొడుగు వెంట్రుకలుండేది. A vital part జీవస్థానము. A limit పేర.

గుర్రము gurramu. [Tel. short for కుజు or కుజము. (q. v.)] n. A horse, plu. గుర్రములు, గుర్రాలు or గురాలు. ఆడగుర్రము a mare. గుర్రపుముఖము the shin of a man's leg. వాడు ఇప్పుడు గుర్రము ఎక్కి ఉన్నాడు he is tipsy or slightly intoxicated. **గుర్రపు గట్టాకు** gurrapu-gattaku. n. Prickly nightshade, *Solanum Jacquini*. వాకుడు. **గుర్రపుచేబుకు** a horse whip కొరడా; also a slender fish, *Syngnathus Typhlus*, Linn-Russell, No. 30. గుర్రపుపిల్ల a foal, a colt. గుర్రపుపేట a piece of wood on a door with a horse's face carved on it. గుర్రపుపెరజే a kind of snake. G. viii. 101. **గుర్రపుమారిట్టి** gurrapu-mari-jitta. n. The Indian Pipit, *Anthus rufulus* (F. B. I.). గుర్రపువాడు a groom. **గుర్రపు**

వాసము gurapu-vāsamu. n. A prop in the roof of a house. గుర్రపుచుక్క a certain star ఆస్తివినకకర్తము.

గురు gurru. [Tel.] n. Snoring. Growling, gruff speaking, snarling, anger. గురు గామాట్లాడు to speak gruffly or sulkily. వాడు నావిడ గురుగానున్నాడు he is surly towards me. **గురువెట్టు** or **గురువెట్టు** gurru-veltu. v. n. To snore, groan, draw a deep breath, or growl. **గురుమప** gurru-m-anu. v. n. To growl, to snarl. **గురువెట్టు** gurruveltu. v. n. To sound, as a groan, or rattle (in the throat).

గుల or **గులగుల** gula. [Tel.] n. An itching sensation, జల. **గులకరించు** gulakarintu. v. n. To be pleasant. రవ్యమగు. గులగులలు pieces, dust, powder నజగులలు, తుమ్మపూరు, చూర్ణము. ఆ పుంటిలో పురుగులు గులగులలాడు చున్నవి the worms are crawling about in the wound. Manu. iv. 49.

గులక gulaka. [Tel.] n. A pebble, gravel. సన్నగులక భూమి soil mixed with small gravel. గులక రేణువు భూమి gravelly cotton soil.

గులాబిపువ్వు gulabi-puvvu. [H.] n. A rose. గులాబింక pink, or rose colour.

గులాము or **గులాపువాడు** gulamu. [H.] n. A slave, a servant. దాసుడు.

గులిబి or **గులిమి** or **గులివి** gulibi. [Tel.] n. The wax in the ear. గులిమికడుగు or గులిమి తెచ్చు an instrument for cleaning the ear.

గులిమిడి gulimidi. [Tel.] n. A plant, *Capparis spinosa*. కోకిలాక్షము.

గులివింక gulivinda. [Tel.] n. The balsam plant, *Impatiens balsamina*, Rox. i. 651. A sort of fish, a species of *Sparus* or mullet. లానుగులివింక or రాతిగులివింక red mullet; బండిగులివింక the sur mullet.

గులుగు gulugu. [Tel.] n. A tree called *Limnonia Pentaphylla*. (Rox. ii. 381.)

గుల్ఫము gulphamu. [Skt.] n. The ankle చీలమండ. సూక్ష్మగుల్ఫ slender ankled or light footed.

గుల్ఫము gulmamu. [Skt.] n. A bush, a shrub. పాద, బోచరేనెట్టు. A body of troops consisting of 9 chariots, 9 elephants, 27 cavalry and 45 infantry. గుల్ఫాగమ గుల్మా-రొగాము. n. Enlargement of the spleen. జ్వరగడ్డ. గుల్ఫిని gulmini. n. A spreading creeper. దట్టముగా అల్లుకొనే తీగచెట్టు, పాదరూ.

గుల్ల gulla. [Tel.] n. A shell: a husk: a cowry shell. కప్పచిప్ప. A white pustule బొబ్బ. Anything hollow బోలు. Cotton in the pod. The hull of a ship. (Vizag.) గుల్లకాసు a farthing: (lit. a shell) or a penny. గుల్లనున్నము shell lime. చింతగుల్ల tamarinds in the shell or husk. గుల్లాగుట్ట trash, rubbish, gewgaws. adj. Hollow, empty. బోలు. గుల్లకర్త a tube. ఇట్లు గుల్లచేసినాడు or కుడిచిపెట్టినాడు he emptied or plundered the house. గుల్లపుటిక a small basket. గుల్లపాగాకు tobacco that is immature and worthless, గుల్లపడు to be disgraced అవమానపడు. గుల్లపరుచు to empty, to scorn, to disgrace. HD. ii. 168. గుల్లకాడు an empty handed man ఏమిన్ని లేనివాడు.

గుల్లిండు gullintsu. [Tel.] v. n. To frisk, quiver, frolic, move lewdly. To jog along as palankeen bearers. కదిలించు.

గుల్లు or గల్లు gullu. [Tel.] n. Plague; alarm.

గుళిక or గుళిగ gulika. [Tel.] n. A pill, a bolus, a small ball.

గుళుచ్ఛము guluttsamu. [Skt.] n. A cluster, as of flowers. గుత్తి.

గువ్వ గువ్వా. [Tel.] n. A dove or pigeon. పావురాయి. కూకురాటిగువ్వ kuku-ranigurva. n. The Green Imperial Pigeon, *Carpophaga aenea*. కరుకులుగువ్వ the turtle dove. పాదగువ్వ pada-guvva. n. The

Spotted Dove, *Turtur Suratensis*. రాగువ్వ ra-guvva. n. The Red Turtle-Dove, *Oenopopelia tranquebarica*. వచ్చెగువ్వ pattsa-guvva. n. The Green Pigeon, *Crocopys chlorogaster*. (F. B. I.) సూటిగువ్వ a dove that has moulted. ఈకలు రాల్చినపక్షి. గువ్వగుత్తిగడ్డి guvva-gutti-gaddi. n. A sort of grass. *Trichodesma Indicum*. గువ్వకుత్తుక low voice హీనస్వరము. గువ్వకుత్తుకపడిన pigeon breasted, low-voiced. గువ్వకొలకొను or గువ్వకరిగొను to assemble in crowds. గుంపులుకూడు; to surround చుట్టుకొను. " గువ్వకొల్లొంచు దమలోన నవుకొనుచు." Manu. iii. 144. గువ్వరాయి guvva-rayi. n. Gravel, pebbles. మొదపరాళ్లు. గువ్వరాతి నేల gravelly soil.

గుసగుస gusa-gusa. [Tel.] n. A whisper. గుసగుసలాడు or గుసగుసలుపోవు to whisper.

గుహ guha. [Skt.] n. A cave, cavern, grotto. గుహాశయము guha-sayamu. n. An inmate of a cave, i. e., a tiger. పెద్దపులి.

గుహుడు guhudu. [Tel.] n. Kumāraswāmi. కందుడు.

గుహ్యము guhyamu. [Skt.] n. Mystery, secrecy: the private parts: adj. Secret, mysterious. గుహ్యకుడు guhya-kudu. n. A kind of demigod, attending on Kubēra. గుహ్యకేశ్వరుడు guhyak-ēśvarudu n. A name of Kubēra.

గు గ్రు

గుండ్ర గుండ్ర. [Tel.] n. An owl's hoot. గుడ్డగుంబకారే. గుండ్రించు to hoot as an owl.

గుటము or గుటాము gūtam. [Tel.] n. A tent-pin or stake, used both as a mallet and as a peg. The roller of a loom. కాసెగుటము an iron or wooden hammer shaped like a pestle and used by stonecutters and cobblers. A wooden or iron wedge. " గుటంపురుగుట్ల " H. v. 112.

గుడ గుడా. [Tel.] n. A triangular basket used as a bucket. A mat hood or cover against rain. A basket in which a Vaishnavite devotee keeps his images used in worship. A flower basket. గుడ కట్టు గుడు-kattu. n. Tying a cloth round the waist like a petticoat, without tucking it up between the legs. అడ్డకట్టు. గుడకొంగ or గుడబాతు గుడా-battu. n. A pelican, *Pelicanus Philippensis* (F. B. I.). గుడవేము గుడా-vēmu. v. n. To water fields with a basket or bucket.

గుడు గుడు. [Tel.] n. A nest. A case. A niche in a wall for a light దీపపుగుడు. A bird cage పంజేరము. A basket to keep fowls or lambs under. A cage of gauze placed over a sleeping infant. A hatchway on boardship. The socket of a joint. An insects' cocoon. పాచికగుడు a dice box. చెక్కగుడు సడలిపోయినది his shoulder is dislocated. గుండెగుడుపట్టి his heart being at repose. సులోచనపుగుడు a case for a pair of spectacles. గుడుబండి a cart with a mat cover. A. iv. 155.

గుడెము గుడెము. [Tel.] n. A hamlet or small village. చిన్నపల్లె.

గుఢము గుఢము. [Skt.] n. A secret. రహస్యము. adj. Hidden, secret, abstruse. కాచబడిన. గుఢచారి గుఢా-chari. n. A secret emissary, a spy, an agent or messenger. గుఢబాడు గుఢా-judu. n. One of unknown birth or uncertain parentage. గుఢపాత్తు గుఢా-pattu. n. Lit. one whose feet do not appear. A serpent, a snake. గుఢరత్నము గుఢా-ratnamu. n. A game among girls, like ' Hunt the slipper.' గుఢరత్న సిక తా న్నేమింబు. Vasu. iii. 37. గుఢసాక్షి a witness who knows the real secret; or a secretly hired witness.

గుడ గుడా. [Tel.] n. A prolapse of the uterus or anus. అవ్వగుడపండు the vegetable called *Trichosanthes incisa*. Ainslie ii. 391.

గుహ గుహ. [Tel.] n. A large pot. పెద్దకుండ A spout to drain off water from a roof. మేడమీడినుండి నీళ్లుపడే పాదము.

గుహ గుహ. [Tel.] n. A hump. A crooked back. గుహి గుహి. adj. Crooked. గుహి చూపు drooping glances. Internal. గుహి పోలు an inward bruise. గుహివాడు or గుహిది a cripple, a dwarf కుబ్జుడు. గుహి నిల్లు గుహి-gillu. v. n. To have or get a crooked back. గుహకలంక.

గుహాలగుళ్లు గుహాల-gullu. [Tel.] n. A certain game played by boys. Vish. P. vii. 211.

గుబ గుబ. [Tel.] n. An owl. The drum of the ear. గుబుతడ గుబు-tada. n. A kind of tree with yellow flowers, *Sida rhombifolia*. మహాబల.

గుబు గుబు. [Tel.] n. A basin of sea water.

గుళి or గుళి గుళి. [Tel.] n. A vulture.

గు గ్రా

గుంజనము గుంజనము. [Skt.] n. An onion. చెల్లెలి.

గుండ్లు గుండ్లు. [Skt.] n. A covetous or greedy man. ఇచ్చగలవాడు.

గుత్తము గుత్తము. [Skt.] n. A vulture, a kite. గడ్డ.

గుట్టి గుట్టి. [Skt.] n. A cow that has calved only once, a heifer. ఒకతారే యానిన అవు.

గుహము గ్రాహము. [Skt. of Prakrit గౌమ & Eng. 'Home.'] n. A house, abode, dwelling. ఇల్లు. గ్రాహకలహములు domestic troubles or quarrels. గ్రాహకృత్వములు household affairs. గ్రాహపతి గ్రాహ-pati. n. A householder, the head of a family. గ్రాహప్రవేశము entering a new house. గ్రాహమృగము a dog కుక్క. గ్రాహస్థుడు, గ్రాహస్థు, గ్రాహమేధి or గ్రాహి

grihasthudu. n. A householder ఇలారెడు. An honest man, a good citizen. A respectable man. గృహస్థాశ్రమము householder-ship, the state of being a householder. గృహాయన habitable, used as a house. గృహారామశ్రమములు house, grove and field, i. e., one's entire property, one's all. గృహిణి **grihini.** n. A mistress of a house, a wife. ఇల్లలు. గృహసామగ్రములు furniture, chattels, goods, utensils. గృహ్యము **grihayamu.** adj. Dependant, పరాధీనమైన. n. A tame or domesticated animal. పెంపుడుమగ్గుము.

గ గె

గంటన **gentana.** [Tel.] n. A plant, a species of Clitoria. The black and white species.

గంటసము **gentasamu.** [Tel.] u. A cross or abusive speech : harshness, crossness. చరువచనము. "ఉ. నిమ్మంటకమైననాపలుకు గ్రహిణివేసిచింబుగూడదీ, గంటసమేలమిదబలు కీడునుమిదివరించుచుండగల్గె." HK. iii. 247.

గంటిసలాడు **gentisa-ladu.** [Tel.] v. n. To totter or jog, as a table that has uneven legs. ఉర్రట్టాగు.

గంటు **gentu.** [Tel.] v. n. To move, shake, stir, go. చలించు, తోలగు. "ధరణీమండలమన్న హంబునిధిమిదగ్గ నిర్వివరదిక్కులగ్గ ధరణీగ్రంథులు గంటుకుండనిడి." V. P. i. 78. v. a. To thrust, push away, force, cause to totter. To toss aside. త్రోయు. ప్రయోగించు.

n. Movement. చలనము. **గంటువడు** **gentu-padu.** v. n. To miss. తప్పట. **గంటుని** **gentani.** adj. Immoveable, not to be shaken (as love), resistless, irrepressible, not to be turned away. స్థిరమైన, ఎడతెగని. "అక్కలకంతివైచరసమంటగ గంటని ప్రేమ వానినగ్గెక్కలముద్దుపెట్టుకొని." T. ii. 96.

గంటించు **gentintsu.** v. t. To push. To cause one to be pushed or sent away. యశోద కయ్య కొయ్యవదిన్ని నిల్లనయ్యనునిచేయ్యన

నయ్యవ్యకూతు వెత్తుకొని మరల నింటికింకెంటింపక వచ్చి." B. X. iii. 45.

గెంతున **gentena.** [Tel.] n. The oleander flower.

గెంతుము **gentemu.** [Tel.] n. A thick cloth. బంటవేతవస్త్రము. adj. Thick. దట్టము.

గెండి, గెండియ or **గెండె** **gendi.** [Tel.] n. A sort of fish, the carp, *Cyprinus fimbriatus*; గండకము. One species is called కాకిగెండె or కాకిటిగెండె.

గెగ్గిలి or **గెగ్గలు** **geggili.** [Tel.] n. Derision. శత. గెగ్గిలి కొట్టు to deride.

గెడ **geda.** [Tel.] n. A pair, a couple. జత. Nearness. సమీపము. A hunting instrument వేటకుతగిన ఒకసాధనము.

గెత్తెర or **వెలిగెత్తెర** **gettera.** [Tel.] n. A barren soil, principally consisting of a whitish marl.

గెనయు **genayu.** [Tel.] v. n. To become plump, to be nourished. పుష్టియగు.

గెనసు **genusu.** [Tel.] n. A creeper, the sweet potato plant, *Dioscorea aculeata*. ఆలపు మొక్క.

గెబ్బు **gebbu.** [Tel.] v. a. To rob. అపహరించు. To thrust, push away. గంటు, తిరస్కరించు. "మబ్బుమబ్బు గెబ్బుడిచ్చికవెరివేటి," Vijaya. Vil. i. 95. To take గ్రహించు.

గెర **gera.** [Tel.] n. A circle. గిరి. "గెర్రుడగిరి." H. iii. 207.

గెల **gela.** [Tel.] n. A bunch of fruit. గొల.

గెలివి or **గెలివిడి** **gelivi.** [Tel.] n. Bloom, brightness or clearness of complexion. Ila. III. 27, 77. Joy సంతోషము. వాడు మక్కిలి గెలివితోనన్నాడు he is beaming with joy.

గెలుము **gelutsu.** [Tel.] v. a. To gain, win, conquer, overcome. జయించు. To recover in law, win at dice. To outshine, excel. To go పోవు. గెలుపుము to encourage. గెలుపుమున్నార they encouraged me. **గెలిపించు** **gelipintsu.** v. a. To cause or enable

one to win. To cause one to go, to send పుచ్చు. **గెలుపు** or **గెలువము** **gelupu.** n. Gain, victory. జయము. గెల్వొటముల్ gain and loss. **గెలుపు** గొను or **గెల్పు** గొను **gelupu-konu.** v. t. To win or conquer. జయించు. **గెల్పరి** or **గెలుపుకాడు** **gelpari.** n. The gainer, winner, conqueror. Chenna. ii. 172.

గెలెము **gelemu.** [Tel.] n. An agricultural implement of any kind.

గెల్లి **gelli.** [Tel.] n. A heap, particularly a heap of salt. ఉప్పురాశి.

గెల్లిబతుంగ **gelliba-tunga.** [Tel.] n. A plant called *Cyperus tenuiflorus*, Rox. i. 199.

గ గె

గెండుకము **gendukamu.** [Skt.] n. A ball for playing with. చెండు.

గెటు **getu.** [Eng.] n. A gate, particularly a toll-gate or toll-bar.

గెడికాళ్లు or **గెడికాళ్లు** **gedi-kallu.** [Tel.] n. Lank legs, long and lean legs. కొంకకాళ్లు.

గెదగి or **గెదంగి** **gedagi.** [Tel.] n. The tree named *Pandanus odoratissimus*. కేరకీ, మొగిలి.

గెవె **gede.** [Tel.] n. A she buffalo. బర్రె. గెవెచెలప a buffalo about three years old. గెవెమాడ a buffalo calf. గెవెపడ్డ or గెవె పెయ్యె a young she buffalo.

గెబు, గెబులు or **గెంగులు** **gebu.** [Tel.] n. Malted seeds of the palm tree. తేగలు.

గెయము **geyamu.** [Skt.] adj. That which can be sung. పాడవని.

గెరి **gēri.** [Tel.] n. A street, a passage. వీధి. "ఎండు నిలువంటిలంజెక్క మెచురు ఒడ, మందు రవ్వీటిగెరిలో సమరభటులు." Satyabhāma. ii. 39. "తానున్న గెరికంతటికికాచారి." Suca. iii. 15.

గెలి **gēli.** [Tel.] n. Ridicule, derision. అపహాసము, పరిహాసము. **గెలికొను** **gēli-konu.** v. t. To deride, ridicule. పరిహరించు.

గెస్తు [Corrupted from Skt. గృహస్థు.] Same as గృహస్థుడు. **గెస్తురాలు** **gestu-rālu.** n. The wife of a householder. ఇల్లలు.

గెహము **gēhamu.** [Skt. from గృహము, & cognate with Eng. 'Home'.] n. A house. ఇల్లు. **గెహి** Same as గృహస్థుడు. **గెహిని** or **గృహిణి** **gēhini.** n. A wife. **గెహుడు** **gēhudu.** n. He who dwells, the habitant. ఇల్లగలవాడు. వైకుంఠేశుడు Vishnu.

గ గ్రై

గ్రైకము **gairikamu.** [Skt. from గ్రై.] adj. Rocky. Marbled, variegated in colour, parti-coloured; red. n. Gold. బంగారు.— **గ్రైకాదిధాతుకాస్త్రము** Mineralogy.

గ్రై **gairu.** [H.] adj. Other, besides, excepting. ఇతరుమైన. **గ్రైవహాజెరు** **gairu-hazaru.** adj. Missing, absent, not present.

గ గొ

గొ **go.** [Tel. for గొనుము.] An affix used in pointing out any thing, as అదిగొ ఇదిగొ, &c.

గొంగ **gonga.** [Tel.] n. An enemy శత్రువు. A foe, or scourge. A conqueror. నిర్ములముచేయు వాడు. మిత్తిగొంగ the foe of Death. తోడేళ్ల గొంగ the victor over the wolves, a name applied to the antelope, because it beats the wolf in speed.

గొంగడి or **గొంగళి** **gongadi.** [Tel.] n. A rug, a blanket. (G. గొంగటి. L. గొంగట in a blanket. Plu. గొంగడులు, గొంగట్లు.) **గొంగడికాడు** a kind of bird. **గొంగళిపురుగు** **gongali-purugu.** n. A hairy caterpillar. కంబలిపురుగు.

గొంజె **gonza.** [Tel.] n. A barren woman. గొండ్రలు.

గొండి **gonji.** [Tel.] n. The Indian myrtle. *Limonia pentaphylla.* **గొండిపండు** **gonji.**

pandu. n. The fruit of this tree. గోలన పండు.

గొంటరి, గొంటి or గొంటుకాడు gontari.

[Tel.] n. A cunning or hard man కుప్పి కుడు, కఠినుడు. A rogue, a wretch. గొంటి gontli. n. A wicked woman. దుష్టురాలు.

గొంటితనము or గొంటుతనము gontitanamu. n. Baseness, rascality, vileness.

గొంటు gontu. n. A wicked man. దుష్టుడు.

గొంటుచాక gontu-poka. n. An inferior kind of areca nut.

గొండి gondi. [Tel.] n. Evil. Bane. A wretch. దుష్టులగొండి the bone eater, i. e., the hyena. దురదగొండి అకు or గొండూల గొండి the nettle, the cowach plant.

గొండిలి or గొండ్లి gondili. [Tel.] n. Acting, dancing, gambols, sport. నర్తనము. An actress. నర్తకి. A toss, a fling. గొండ్లివరమ to toss or fling an attitude in dancing, the actress bending back till she rests on her hands. క్రీడించేయు. "సీ జలదేవతావాస్త చామరానిలములు, కుటిలాలకములకు గొండ్లి గరప." కాశీ. V. 66. గొండ్లిసలుపు gondlisalupu. v. n. To sport, to dance on all fours bending backwards, to indulge in indecent gambols

గొండ్లము gondlemu. [Tel.] n. A bolt or latch. తలుపుచిలకు.

గొంటి gonti. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ. "కొపించియాతుడు గొంటినిట్లనియె." BD. iii. 575. The mother of the Pándavas. కుంఠి కేవి.

గొంతు or గొంతుక gontu. [Tel.] n. The throat. కంఠము. The voice, a tone కంఠస్వని. గొంతుపట్టినది I am choked, i. e., I do not know what to say. వాగొంతురాసినది I am hoarse. వానిగొంతుకప్పునది he is hoarse.

గొంతుకాక or గొంతుమాడి gontukapoka. n. The apple of the throat. గొంతు కూర్చుండు gontu-kurtsundu. v. n. To squat down on one's heels. గొంతుకొర గొంతు-kota. n. A cutthroat business. A

hrawl, a quarrel. గొం తెనుగొరువెట్టు gontema-göru-chettu. n. A plant, Paederia foetida. పారచి, లంటి పవనము. గొం తెమ్మ gontemma. n. The name of a certain rural goddess. గొం తెమ్మకొరికలు gontemma-körikalu. n. Whimsical speculations, castles in the air. కొరకనికొరికలు, వెరియోచనలు.

గొంది gondi. [Tel.] n. An alley, a lane, a corner. పండు, మాల. విగొండలు flowery lanes. గొందిబెట్టు or గొందులబెట్టు to hide, conceal.

గొగ్గి goggi. [Tel.] adj Uneven, irregular, up and down, in and out. ఎచ్చుకక్కవై

గొగ్గినండ్లు goggi-pandlu. n. Uneven teeth. A proverb says. కుక్కకువచ్చే వన్ని గొగ్గినండ్లు all a dog's teeth are crooked, i. e., all one does is wrong, he cannot do any thing properly. గొగ్గిముత్యము goggi-muttenu. n. A pear-shaped pearl. కొసగలముత్యము.

గొజ్జంగి or గొజ్జగి gojjangi. [Tel.] n. A tree called Pandanus odoratissimus. కేదర. (q. v.)

గొజ్జెగ gojjega. [Tel.] n. A kind of flowering plant. పుష్పశేదము.

గొటగొట gota-gota. [Tel.] n. Loudness, uproar. ధ్వని, కేవళము.

గొటిక or గొటికె gotika. [Tel.] n. A bramble.

గొట్టము gottamu. [Tel.] n. A tube, a cylinder, a barrel, of a gun, &c. కొవి. నూలుగొట్టము a shuttle. అడ్డపుగొట్టము a telescope, literally, the tube with glasses. ఊడుగొట్టము a blowpipe. పెదరు గొట్టము a bamboo tube. గొట్టపుతాళము a padlock shaped like a tube.

గొట్టి gotti. [Tel.] adj. Wicked, vicious. గొట్టికడ్డ a very large bulbous root that grows in marshes like truffles and is eaten by the poor.

గొట్టిక gottika. [Tel.] n. Famine. కరువు. HD. ii. 527.

గొట్టివెట్టు or గొట్టికంవ gotti-chettu. [Tel.] n. A thorny plant, zyzypus xylopyrus.

గొట్టు gottu. [Tel.] n. Wickedness. దౌష్ట్యము. Obstinacy మాఘత. గొట్టునపట్టినక pertina- ciously eluding him, freakishly avoiding him. An enemy. విరోధి. A wretch, a creature (in a derogatory sense) as దేదిగొట్టు, వాపిగొట్టు, తంత్రిగొట్టు a proud wretch, a fool. adj. Hard, difficult, stubborn. కఠినము. Wicked దుష్టుము. గొట్టుమాట a hard or difficult word.

గొడ goda. [Tel.] n. Trouble, plague. గొడవ. గొడగొడలాడు to chatter, make a noise, to jabber.

గొడగ godaga. [Tel.] n. A plough without the ploughshare. ఏడికొలలేనివాగలి.

గొడగరి or గొడారి godagari. [Tel.] n. A shoemaker, a worker in leather. మాదిక వాడు. గొడకర the cobbler's caste. The name of a tribe.

"మాలకుమాంసంబు మఱిగొడాకిని దొలునున్నట్లు" BD. iv. 51.

గొడవ godava. [Tel.] n. Difficulty. అటంకము, అడ్డి. Puzzle, confusion కలత. Trouble, danger ఆపద. Fault తప్పు. Sorrow దుఃఖము.

గొడిగ godiga. [Tel.] n. A pebble. నులక రాయి.

గొడిలి or వేగొడ్డి godili. [Tel.] n. A sort of tree.

గొడియ or గొడె godiya. [Tel.] n. A staff. పెదరుగొడియ a bamboo staff. గొడియ కట్ట a rafter: a ceiling over rafters.

గొడుగు godugu. [Tel.] n. An umbrella. ఆశ్రయకరము, చిత్రము. కుక్కగొడుగు a toadstool, a fungus, a mushroom. In palmistry, the name of a certain line in the palm. గొడుగుకాములు or గొడుగు కాకలు

godugu-kamalu. n. Staves for umbrellas. గొడుగుబుల్ల godugu-balla. n. A piece of wood in which the upper hinge of a door turns. తలుపుమీదికలుసముఠి కేవట్టె.

గొడె See గొడియ.

గొడ్డు godda. [Tel.] n. Hardness. దిరుకు. A hard word దిరుసుమాట. A hard man దిరుసువాడు. గొడ్డుగము goddagamu. adj. Troublesome బాధకము. గొడ్డుతనము godda-tanamu. n. Stubbornness మొండి తనము. "గొడ్డుతనంబున గోపతిదృష్టాడు సడ్డుతేయక కొంతసన్నంబు దొడ్డు." Mari Basava. 63. గొడ్డుము goddamu. n. Evil, danger, deadly peril. "వినుపుపరాభ్యామిమమంగనవలపు చేత ప్రాణగొడ్డుండైయున్నాను." M. Santli. ii. 208. "ప్రాణగొడ్డుములగుపనులు వారలదీర్చుకొ." M. Udy. i. 232. "నీకు ప్రాణగొడ్డుంబు నేంఱం దలంచె." M. Udy. iii. 162.

గొడ్డులి goddali [Tel. from కొట్టు.] n. An axe or hatchet. గోటచిత్తేదాన్ని గొడ్డుంటారు కుటు to break a butterfly upon a wheel, a trifle becoming a terror.

గొడ్డులు goddalu. [Tel.] n. Bragging, non-sense. "గురువుడుటూరించి గొడ్డులాడెదవు." L. XII. 86.

గొడ్డు goddu. [Tel.] n. A beast. పశువు. Barrenness గొడ్డాలింపము. adj. Barren, sterile కూన్యము. గొడ్డావు a barren oow, ఈ నవి పశువు. ఎనుపగొడ్డు, or ఎనుము a buffalo. ఎలుగుగొడ్డు, or ఎలుగు a bear గొడ్డు kine, horned cattle. చిరుకగొడ్డు a leopard. గొడ్డు, గొడ్డురాలు or గొడ్డాలు goddu. n. A barren woman. గొడ్డుంబలి gruel without any rice in it. మకలులేని అంబలి. గొడ్డుకావ or గొడ్డుసంకలి ragi food without any sauce or curry to be taken with it. గొడ్డుకారము very hot మక్కిలికారముగానన్ను. గొడ్డుచెట్టు a barren tree ఫలింపనిచెట్టు. గొడ్డుపావు goddu-pövu. n. A useless man నిష్ప్రయోజనకుడు. గొడ్డు పావు goddu-pövu. v. n. To become barren.

గొర్రలగు. To become useless వ్యర్థమగు. To become effeminate పౌరుషహీనమగు.

గొడ్డెరు godderu n. A dry stream. నీళ్లు లేనిచేరు. v. & To rent or farm నుత్తచేయు.

“గొడ్డెరు పల్లెను గొడ్డెరి మొనసాది సెట్టుచెల్లింతులంకంబులేడునూర్లు?” వి.

గొణగు or గొణగు gongugu. [Tel.] v. n. To mutter, to mumble, to whisper. To talk nonsense. **గొణగొణలాడు gongal-ada.** v. n. To grumble, to mutter.

గొట్టెము or గొట్టెము gonnumu. [Tel.] n. A hasp or staple ring.

గొట్టుపు gotuppu [Tel.] n. A species of sapphire. Tourmaline. నీలమణివిశేషము. ABA. ii. 528.

గొత్తు gottu. [Tel.] n. Arrangement, trim, order. Determination. A bunch or cluster నుత్తి. The rotten smell of long standing milk, butter, &c.

గొడ goda. [Tel.] n. Hunger, appetite. ఆకలి. **గొడగొప్ప hungry.** **గొడగొప్పలలి a** famished tiger. **గొడగొప్పి** hungrily. M. iv. 283. **గొడగొప్ప** to be eager or in a hurry క్వరవడు, ఆరికయించు. **గొడ గొడ goda-goda.** n. Enmity వక.

గొనకొను gona-konu. [Tel.] v. n. To attempt. యత్నించు.

గొనటి gonati. [Tel.] adj. Ugly. వికారమైన. M. XII. iii.

గొనవ gonapa. [Tel.] adj. Small, short. పాట్టి. n. A worn out plough అరిగిననాగతి. **గొనవబోడి** a small bird.

గొనబు gonabu. [Tel.] adj. Agreeable, fine, charming రమణీయమైన. “గొనబుజొన్ను.” T. iii. 64.

గొనము gonamu. [from Skt. గంగాము.] Same as గంగాము.

గొనయుము gonayamu. [Tel.] n. A bow-string. విడినాది. The tip of a bow, where the notch is. విడినాదికొరికి. ధనురక్షము. ABA. iii. 76.

గొప్ప goppa. [Tel.] adj. Great in any sense, noble, కొంచెముగొప్ప more or less, some trifle, a certain quantity. **గొప్ప** n. Greatness, size, respectability.

గొప్పలు goppulu. [Tel.] n. Elevated places in a rice field.

గొబ goba. [Tel.] n. A cave. గుహ. A lane గొంది.

గొబ్బండు gobbandu. [Tel. గొప్ప+పండు.] n. A large fruit. గొప్పపండు.

గొబ్బరము gobbaramu. [Tel.] n. Manure. ఎరువు.

గొబ్బి gobbi. [Tel.] n. Name of a Hindu goddess. The name of a feast or holiday kept by girls in the month Pushyam. **గొబ్బెత్తు** a lump of cowdung worshipped as a goddess on this occasion; a dance practised by young girls. **గొబ్బి కాలులు gobbi-kayalu.** n. A sort of grain. H. iv. 156. **గొబ్బిచెట్టు gobbi-chettu.** n. A plant called *Barleria longifolia*, కొరికొత్తము. One kind is నీరుగొబ్బి. **గొబ్బిల్లు gobbillu.** n. Capering: dancing. (V. P. VII. 211.) Dancing in honour of a god. Salutation, respects. దండము, నమస్కారము.

“రకడ!! వజ్రపురిలో తానల మైచిక్కిన గోపప్రియునకు గొబ్బిల్లనుమను.” H. iv. 273.

గొబ్బున gobbu-na. [Tel.] adv. Quickly, hastily, at once, instantly. వేగముగా.

గొయ్య వండు goyya-pandu. [Mexican through Spanish.] n. The fruit called guava.

గొయ్యి goyyi. [Tel.] n. A pit. In Ganjam, a chain. నెనగొయ్యి a gully cut by rain. Plu. గోకులు.

గొరక goraka. [Tel.] n. A wild buffalo. కారము. An iron arrow ఇనుపబాణము. **గొరకకట్టె goraka-katte.** n. A javelin, or slender spear. అలుగుల చేతికత్తె. **గొరక**

వేప goraka-chêpa. n. A worthless sort of fish. మాతగొరక the rice fish which is like the Tunny. Russell, plate 132. తాతగొరక a sort of fish.

గొరకు or గొరగ goraku. [Tel.] n. A wretch, an abject creature. “దిగుదిగుగొరక నాకకపడితంక.” BD. v. 899. The name of a plant.

గొరగొర gora-gora. [Tel.] n. Swiftmess. వేగము.

గొరపము gorapamu. [Tel.] n. A curry comb. H. v. 49.

గొరపెట్టు gora-pettu. [Tel.] v. n. To grunt. A. v. 140.

గొరస gorasa. [Tel.] n. A shoal of fish. చేపలగుంపు.

గొరిజే or గొరిజే goriza. [Tel.] n. A hoof. గొరికా. “పాండుగాపసిడికొమ్ములుగొరిజేలు.” BD. i. 349.

గొరియ or గొరియ goriya. [Tel.] n. A sheep. గొర్రె. M. vi. i. 95. గొరియనంజాడు mutton. M. XIII. iii. 175.

గొరిసె gorise. [Tel.] n. A hoof.

గొరుగు gorugu. [Tel.] v. t. To shave. త్షరముచేయు. **గొరిగించు gorigintsu.** v. a. To shave: to have one shaven. గొరిగించు కొన్నాడు he got himself shaved.

గొరువంక Same as గోరింక.

గొర్రు gorru. [Tel.] n. A piece of land measuring 32 guntas (గుంటలు.) A drill plough. దున్నిన పాలముమీద దున్నేయంత్రము. గొర్రుతోలు to harrow.

గొర్రె, గొర్రె, గొరియ or గొరియ gorre. [Tel.] n. A sheep. గొర్రెపిల్ల a lamb. మక్కగొర్రె the jungle sheep. కొండ గొర్రె a species of antelope. **గొర్రెచేపలు gorrechetalu.** n. The kind of termites or white ants called soldier ants.

గొల golu. [Tel.] n. A bunch of fruit. గల

గొలక golaka. [Tel.] n. A confused noise. కలకల్లవని. Palmyra twigs. తాటివేళ్లు.

గొలగొల gola-gola. [Tel.] n. Noise, tumult. adv. Aloud, echoingly, screaming confusedly in chorus. గొలగొలలాడిరి they made an uproar. గొలగొలలాడిన tumultuous, noisy. A. i. 81.

గొలిమిడిమబ్బు golimidi-dubbu. [Tel.] n. A sort of tares. Lolium. శృంఖలీవృక్షము.

గొలుగు golugu. [Tel.] n. The Hemp plant. The species called నీమగొలుగు is the camoni: it bears a very fragrant flower.

గొలుసు golu. [Tel.] n. A chain. **గొలుసు అక్షరము, గొలుసు కట్టు or గొలుసు మోడి golu-aksharanu.** n. Cursive writing, a running hand.

గొల్ల golla. [Tel. from గొర్రె.] n. A herdsman, a shepherd. A watchman. ద్వార పాలకుడు, ధనపాలకుడు. **గొల్లమారు** rude boorish language. **గొల్లకోడి golla-kodi** n. A kind of bird with a peculiarly sweet trilling note. **గొల్లజిడ్డు golla-jiddu.** n. The name of a certain plant కురిసి. H. iv. 13. **గొల్లకు gollaku.** n. A herdsman. **గొల్లత** or **గొల్లతి gollata.** n. A woman of the herdsman caste. **గొల్లత్త కొక్కు gollatta-kokku.** n. The Indian mole-rat, *Nesocia bengalensis*. (F. B. I.) **గొల్ల తనము golla-tanamu.** n. Boorishness. **గొల్లనొండు golla-dondu.** n. A sort of fish. **గొల్లపల్లె golla-palle.** n. A hamlet inhabited by herdsmen. **గొల్లభామ golla-bhama.** n. A shepherdess. A mantis or leaf insect, the Indian Hoopoe.

గొల్లము gollamu. [Tel.] n. A deep pit. లోతుకలపల్లము.

గొల్లి golli. [Tel.] n. Fun, naughtiness. కొంటెతనము nonsense. *Pudendum multibre.* Reeve 580. +కాయ, అనగా యానిలింగము. Vilap. ii. 61.

గొల్లు gollu. [Tel.] n. Hubbub, uproar. కలకలము. గొల్లుమను gollu-m-anu. v. n. To yell or roar. ఈ మాట తొలలో గొల్లుమనిపుట్టినది the whole town is in an uproar about this.

గొల్లెన or గొల్లియన gollena. [Tel.] n. A tent; a booth built at a fair. చిన్న డేరా. G. vii. 12. Mand. ii. 106. గొల్లెనబండి gollena-bandi. n. A cart, a carriage గాడి.

గోవరు govaru. [Tel.] n. Heat. కాపము. గోవరుపోవు govaru-pōvu. v. n. To be parched. తపించు, ఎండిపోవు. “గొండ్లి దేశంబులెంచే గోమరుపోయె” కాశి. i.

గోవరూ goharu. [Tel.] n. Uproar, confusion. Danger. ఉపద్రవము.

గో గో

గో గో. [Tel.] adv. There! look there! See on గో. అదిగో, ఇదిగో.

గో గో. [Skt.] n. A cow.

గోంగూర గంగూర. [Tel.] See గోగు.

గోండు గొందు. [Skt.] n. One who has a projecting navel. ఉరుకువాడువాడు.

గోండ్రిండు, గోండ్రిల్లు or గోండ్రిలు గొండ్రెంట్సు. [Tel.] v. a. To roar, as a tiger, to bellow, to croak, to retch (in vomiting): to grunt as a hog. గోండ్రి గొంద్రు. n. A grunt, bellow, roar, the lowing of cattle. గోండ్రికప్ప గొంద్రు-kappa. n. The bull frog, or bellowing frog. గోండ్రిపెట్టు గొంద్రు-pettu. v. n. To bellow, roar, grunt.

గోండు గొండు. [Tel.] n. A Khond. Also, gum గోడు.

గోకంటకము గో-kantakamu. [Skt.] n. A kind of thorny plant. ఏనుగుపల్లెర, బాజిచెట్టు. See పల్లెర.

గోకర కాణి గోkara-kāni. [Tel.] n. The fraction of ౨౪౩౪; Ciphered thus గో-రెండు

గోకరకాలులు or గో-౨ is గోకర and thrice the same or మాడుగోకరకాలులు is గో ౩. See కాణి.

గోకరాయి గోkara-ya. [Tel.] n. The Indian Magpie, Dendrocitta rufa. (F. B. I.)

గోకర్ణము గో-karnamu. [Skt.] n. A sort of antelope supposed to be the nil ghai. కడిలివ్వుగము. H. iii. 9. An oblong cup made of a divided cocoon shell శేర్ల. The name of a district lying south of the Konkan. పురుకురామేశ్వరము.

గోకిరయలిసె గోkira-yelise. [Tel.] n. The common or grey quail, Coturnix communis. (F. B. I.)

గోకు గోku. [Tel.] n. To scratch. గీకు, గీరు. To scribble, as writing. గోకుడు పా ర a small hoe.

గోకులము గో-kulamu. [Skt. గో=cow] n. The caste of herdsmen. A herd of cattle ఆవులమండ. The ox genus or family ఆవుల వారి. గోకులాష్టమి గో-kul-ashtami. n. The anniversary of the birth of Krishna which falls on శ్రవణమాసాష్టమి about September.

గోగు or ఊరగోగు గోgu. [Tel.] n. The Hemp plant, Cannabis Sativa: కొండ గోగు, కర్ణికారము Hibiscus Cannabinus. సీమగోగు the Roselle plant. గోగునార గోgu-nāra. n. The fibre of the hemp plant. గోగునార or గోంగూర గోgūra. n. A dish made of గోగు leaves.

గోచరము గోcharamu. [Skt.] adj. Perceptible, known, manifest, evident, apparent. n. An object cognisable by the senses. విషయము. గోచరించు గోcharintsu. v. n. To appear, be visible. అనపడు. v. t. To show అనుపరుచు.

గోచరము గో-charmanu. [Skt.] n. An ox hide. గోచరమాత్రభూమి గో-charma-matra-bhūmi. n. A hide of land.

గోచారము గో-charamu. [Skt.] n. The planetary aspect described in a horoscope (జ్యోతిషిక,) గృహసంహారము.

గోచి gōchi. [Tel.] n. A clout. A truss or flap; a waist cloth. ఇనుపగోచి an iron buckle fabled to be worn by ascetics. వాడు ఇనుపగోచికట్టివాడు he took a vow of chastity. గోచిగోచిపెట్టుకొను to draw the skirt of the petticoat between the thighs, and tuck it into the waist behind. గోచిచర ద్రము nakedness, utter poverty. గోచి కాడె stripped naked. HD. ii. 1050. గోచి కట్టు, గోచికాడు or గోచివాపడు గోchikattu. n. A bachelor. బ్రహ్మచారి. HK. iv. 179.

గోజె గోzu. [Tel.] n. A puzzle or trouble; a dispute. పీడ, తొందర. గోజె or గోజెండు or గోజెండు గోzadu. v. n. To dun, pester, harass. పీడించు. గోజాటు గోjāta. n. A plague. పీడ.

గోటాపన గోtapana. [Tel.] n. A feather of a bird. పక్షియాక.

గోటి గోti. [Tel.] n. A game like hockey. A hockey దీక్షిణరకాష్టక్రీడ.

గోటు గోtu. [Tel.] n. Trimness, foppery. ఒయ్యారము. Trinkets, a sort of broad glass or gold bracelets. Finery. Trimming, fringe, ribbon, edging, hem. పరిక పట్టెగోటు a lace border. గోటుకట్టె గోtukatte. n. A beau. ఒయ్యారి. గోటుకాడు గోtu-kādu. n. A fop. ఒయ్యార కాడు. గోటుగానంజే fine, flaunting. గోటుపోక గోtu-pōka. n. An inferior kind of areca nut.

గోతురు or గోతురు గోturu. [Tel.] n. The plough share. వాణిటిచాల. Sar. Pad. ii. 42. గోతురుతిగా నుండే మక్కా a long sharp nose.

గోడ గోda. [Tel.] n. A wall. అడ్డగోడ a cross wall అడ్డగోడమీదిపిల్లి the cat perched on a cross wall: a phrase used to denote a trimmer, one who "sits on the fence." గోడకాలు గోda-kalu. n. A buttress. కరగోడ. గోడగించు గోda-gintsu. v. n. To speak to. మాటాడు. To make a noise శబ్దించు. v. t. To disregard. తిరస్కరించు.

రించు. గోడచేర్పు గోdu-chēru. n. A booby, a dunce జడుడు. HD. ii. 1497.

గోడా గోdā. [H.] n. A horse. గుర్రము.

గోడాలు గోdalu. [Tel.] n. The rattlins of a ship's shrouds. మాలునిచ్చె: మెట్లు.

గోడి గోdi. [Tel.] n. Way, manner, custom, regularity, likelihood, prospect. ముక్కగోడి a nostril. adj. Crooked పంపు గల. గోడిపడు గోdi-padu. v. n. To become crooked or bent. అగుండు or పంపకు. గోడి పెట్టు to bend, వంచు. గోడిపెట్టు గోdi-pettu. n. A stunning blow on the head. గోడిరెప్ప గోdi-reppa. n. A sty or swelling in the eye.

గోడిగ గోdiga. [Tel.] n. A mare. అడుగు త్రము. A iv. 36. Steepness. ఒరకలుము.

గోడు గోdu. [Tel.] n. Grief. గోడుగోడుని Crying Alas! Alas! గోవన్నగోడు a pack of troubles. అడనేరక మద్దలగోడుపోకిరానా she who cannot dance cries out on the fiddler. గోడుకుత గోdu-kūta. n. Whimpering, blubbing. గోడాడు గోdādu. v. n. To grieve. దుఃఖించు. గోడుబిల్లులు గోdu-billalu. n. A kind of game played by children. గోడుబొట్టిక గోdu-bottika. u. A certain plant. గోడనియెట్టు గోd-aniyētsu. v. n. To weep aloud. Kuchelo. iii. 114.

గోడెము గోdemu. [Tel.] n. A hamlet near the foot of a hill. కొండవొన వాళ్ళయిండ్లి యుండెడు బోయపల్లె.

గోణము, గోవణము or గోణాము గోnamu. [Tel. cf. Tam. కోవణము.] n. A waist cloth or modesty piece. గోచి. చింక గోణాము "a T bandage."

గోణి గోni. [Skt.] n. A sack, sackcloth. గోన గోణెము a sackful. [Tel.] n. An ox. ఎడ్డు.

గోతము or గోతాము గోtamu. [Tel.] n. A sack, a bag. గోన, నంది.

గోతి గోti. [Tel.] n. A woman. భార. అను iii.

గోత్ర *gōtra*. [Skt.] n. The earth. నేల. గోత్రము *gōtram*. n. A mountain. కొండ. A family, tribe or lineage. వంశము. అన్య గోత్రుడు an alien, one of another family or clan. గోత్రభిత్తు *gōtra-bhattu*. n. Lit. the 'destroyer of mountains', i. e., Indra.

గోద *gōda*. [Tel.] n. An ox. ఎద్దు. A beast. గొడ్డగోడ *king, cattle*.

గోదారి *gōdari*. [Tel.] n. The river Godavery. A painter ముచ్చినాడు.

గోదారి *gōdari*. [Tel.] n. The sediment of melted butter. వెన్నకాచిన ముద్దీ. గోదారి పేలు *gōdari-pēlu*. n. A kind of lice, *pediculi pubis*.

గోదావరి *gōdāvari*. [Skt.] n. The river Godavery.

గోడు or గోండు *gōdu*. [H.] n. Gum, బొక, జరుగు.

గోదురు *gōduru*. [Tel.] n. Large. గోదురు కప్ప *gōduru-kappa*. n. A toad : a bull frog. పెద్దకప్ప. గోదురుగవ్వ *gōduru-garva*. n. A large cowry shell.

గోదుమ, గోఘమ or గోఘమములు *gōduma* [Tel.] n. Wheat.

గోఢ or గోఢిక [Skt.] n. An iguana. ఉడుము. గోఢ or గోఢాంకుళి *gōḍha*. n. A finger stall, made of iguana leather, to protect the finger in drawing a bow. An armour for protecting the hand in shooting from a bow అల్లెత్రాటిబెప్ప తాకకుండుటకై ఉడు మతోలుతో కట్టి చేతికి తోడునుకొనే కవచము. DRB. 180.

గోఢి *gōḍhi*. [Skt.] n. The forehead. నొసలు.

గోఢసము *gōḍasamu*. [Skt.] n. A very large kind of snake, the Boa. కొండచిలవ.

గోను Same as గోగు.

గోనె or గోనియ *gōne*. [Tel.] n. A sack, a gunny bag. గోనెసంచి; గోతము.

గోపదము *gō-padamu*. [Skt.] n. The print of a cow's foot.

గోపనము *gōpanamu*. [Skt.] n. Hiding, concealing. చాచుట.

గోపానసి *gōpānāsī*. [Skt.] n. A piece of wood placed at the eaves to close in the roof. చూరుకచ్చి.

గోపాలుడు *gō-pāludu*. [Skt.] n. A cowherd. గొల్లవాడు. A king రాజు. A name of Krishna.

గోపి *gōpi*. [Skt.] n. Armenian bole used in making fine plaster for masons. కాచిరాయి.

గోపిచందనము *gōpi-chandanamu*. n. Yellow ochre. గోపిచంద్ర yellow ochre.

గోపి or గోపిక *gōpi*. [Skt.] n. A shepherdess, గొల్లది.

గోపిఠము *gō-piṭhamu*. [Skt.] n. A trough near a well. నీటికొన.

గోపుచ్చము *gō-puchchhamu*. [Skt.] n. The cow-tailed monkey. కొఠి.

గోపుడు *gōpudu*. [Skt. గో=cow, ప=to rule.] n. A cowkeeper, a herdsman. గొల్లవాడు, గోవుల కధిపతి. A superintendent of a district. అనేక గ్రామములకధిపతి. A king రాజు.

గోపురము *gōpuramu*. [Skt.] n. An arch, a dome, a pinnacle. A portal door, a city gate. గవము, వాకిలి. A high pyramidal tower over the gates of a temple. A steeple. (Figuratively) Elysium. స్వర్గము. R. i. 151. గోపురము (in Telugu for మూపురము) is also the hump on a bullock. వాడు ఉపక నన్ను గోపురముమీద ఎత్తి చెట్టినాడు he flattered me grossly.

గోప్యము *gōpyamu*. [Skt.] adj. Secret. దాచబడిన. Cherished, preserved కాపాడబడిన. గోప్యముసంధి a secret interview, an assignation. గోప్యము గా *gōpyamu-gā*. adv. Secretly.

గోమ, పుట్టుగోమ *gōma*. [Tel.] n. The earth or place round about a white ant hill.

గోమతి *gōmati*. [Skt.] n. The river Gumty.

గోమరుము, గోమానువు See under గోవు.

గోమారి *gōmāri*. [Tel. గోవు+మారి.] n. The bots, a disease of cattle caused by ticks.

గోమి *gōmī*. [Skt.] n. One who has cows.

గోమిడి *gōmidī*. [Tel.] n. A kind of quail. పూరకపిట్ట.

గోము *gōmu*. [Tel.] n. Felicity. సాకుమార్తము, శ్రమ మెరుగనితము. Bloom, freshness of hue. గారబము. గోమించు *gōmintsu*. v. t. To make happy, to cause to be happy. గోమించేయు.

గోముఖము *gō-mukhamu*. [Skt.] n. A sort of trumpet. Also smearing with cowdung. The front or spout of the lingam. The spout for water in the wall of a temple. గోముఖవ్యాఘ్రము *gō-mukha-vyāghramu*. n. A tiger in the disguise of a cow, i. e., a hypocrite. పైకి మంచినాని వలెనుండే దుప్పడు.

గోమూత్రము *gō-mūtranu*. [Skt.] n. Cow's urine. గోమూత్రకబంధము *gō-mūtra-ka-bandhamu*. n. Verses arranged in the shape imagined to belong to a cow's urine. See an instance in Magha. XIX. 46.

గోమఘము *gō-mēlhamu*. [Skt.] n. The sacrifice of a cow.

గోమఘికము *gō-mēdhikamu*. [Skt.] n. A topaz : an agate.

గోర *gōra*. [Tel.] n. A shopkeeper. S. i. 98. A drill plough. గోరలతోలు to plough with a drill plough in preparation for making a channel from a river.

గోర or గోరంక or గోరంతువు Same as గోరంక. (q. v.)

గోరంతు *gōraṅtsu*. [Tel.] n. Selvedge.

గోరంతుచెట్టు or గోరంతు *gōraṅta-chettu*. [Tel. గోరు and అంటు.] n. The Henna or nail-dyeplant. *Acacia Intsia*. మల్లగోరంతుచెట్టు. *Barleria prionitis*. (Watts.) గోరంతు వగ్గు *goriṅta-duggu*. n. The whooping cough.

గోరచెక్క *gōra-chekka*. [Tel.] n. A drag, with which rivers are cleared.

గోరజము *gōrajamu*. [Tel.] n. Ox-gall. గోశాచనము, కస్తూరి. Swa. iv. 13.

గోరము *gōramu*. [from Skt. భోరము.] n. Danger. ఆపద. Ill-health దేహముయొక్క అసాన్యస్యము. Hatred కోత. గోరతనము *gōra-tanam*. n. Naughtiness, wickedness. దాష్ట్యము. గోరవ *gōrapa*. n. A loud sound. గట్టిప్రాశ. గోరపడు *gōra-padu*. v. n. To hate. కోతపడు. గోరగింత *gōra-giṅta*. n. Fearfulness. timidity, భయంకరత్వము.

గోరసము *gō-rasamu*. [Skt.] n. Milk or buttermilk. కెల్ల, మజ్జిగ.

గోరతుకుడు *gō-rakshakuḍu*. [Skt.] n. A herdsman. A Gorkha.

గోరింక *gōrinka*. [Tel.] n. The common Myna, *Acridotheres tristis*. ౪౪౪. కొండగోరింక (lit. a hill myna.) the Southern Grackle, *Eulabes religiosa*. పాపటగోరింక the Black-headed Myna, *Temenuchus pagodarum*. పెండిగోరింక the Pied Myna, *Sturnopastor contra*. (F. B. I.)

గోరించు *gōriṅtsu*. [Tel.] v. n. To shove, struggle, thrust. ఎదురొత్తు. T. iii. 140. To fly ఎగయు. గోరింపు *gōrimpu*. n. Flight. ఎగపు. A shove or push; a stroke at a ball; a struggle.

గోరి *gōri*. [H.] n. A tomb, a grave. సమాధి.

గోరు *gōru*. [Tel.] n. A nail, a claw. In A. v. 30. గోళ్లు is rendered అరిటివుపులొనండే గడ్డగోళ్లు అని వాడుకోబడే కుచ్చులవంటివి "Hawk's claws," i. e., the inside of a plantain blossom. adj. Slight, little. అల్పము. గోటికన్ను the quick of the nail. గోరుగట్టు or గోరుగొండి or గోళ్లొండి. *gōru-gallu*. n. An instrument for cutting the nails. గోరుగాలము *gōru-galamu*. n. A kind of fishhook made of iron wire. గోరుచిక్కుడుకాయ *gōru-chikkudu-kāya*. n. The bean called *Dolichos fabaformis*. Rox. iii. 316. గోరుబీరణము *gōru*.

nāmu. n. A chisel with a bent edge. కొనయిండ్ల మంపుగల ఉలి. **గోరుతుట్టు** *gōru-tuttu.* n. A whitlow. గోరుతుట్టుపై రోకటిపోటు a blow from a rice pounder on a whitlow, i. e., trouble upon trouble. **గోరులి** or **గోరు ఉలి** *gōruli.* n. A gouge, or round-bladed chisel. **గోరువెచ్చ** *gōru-veltsa.* a. and adj. Lukewarm, tepid, partly warm. **గోరొత్తు** *gōr-ottu.* v. a. To pinch. n. Pinching.

గోరుపడము or **గోర్పడము** *gōru-padamu.* [Tel.] n. A cloak, a blanket. కంబలి, ధూలం. Chenn. iii. 43. P. i. 593.

గోరుపంక Same as గోరింక.

గోరోచనము or **గోరోజనము** *gōrōchanamu.* [Skt.] n. Ox-gall. Ainslie. ii. 164. R. ii. 4. Bilhan. iii. 25.

గోర్పడము Same as గోరుపడము.

గోర్పిల్లాడు *gōrpillādu.* [Tel.] v. a. To toss up balls in play. అప్పునగాయలాడు, పుట్ట చెండాడు, ఎగరవేయు. “దండంధరధ్య త్రాశము శ్రేకులకా గోర్పిల్లాడును మమ్మునున్నగని.” R. vi. 210.

గోర్పంక Same as గోరుపంక.

గోల *gōla:* [Tel.] n. A moan, a howl, a wailing sound; the sound of weeping; అలనాలబాలనాల a general howl. కాకినాల a dismal lament, such as crows utter over a wounded crow. గోలపెట్టు to complain. గోలయెత్తు to raise the voice, wail, cry, howl. **గోల** n. Simplicity, inexperience. A simpleton, one who is ignorant and innocent. ముగ్ధుడు. A simple girl. ముగ్ధ. గోలతనము simplicity, silliness. **గోలకోరి** *gōla-kōrī.* n. A game played by boys. P. vii. 211.

గోలగొండి *gōla-gondi.* [Tel.] n. The plant called *Tradescantia arillaris.* Rox. ii. 118. Ains. ii. 250. 402.

గోలాంగులము *gōlangūlamu.* [Tel.] n. A kind of monkey. కొండమచ్చకొరి.

గోలాకు *gōlaku.* [Tel.] n. Trouble, confusion. M. iv. iii. 125.

గోలి *gōli.* [Tel.] n. A slanting verandah.

గోలింసు *gōlintsu.* [Tel.] n. To fry. పేలుచు, చమురు పోసి వేచు.

గోలి *gōli.* [H.] p. A marble to play with.

గోలుగోలు or **గోల్గోలు** *gōlu-gōlu.* [Tel.] n. A great noise, an uproar, loud crying. గొల్లమనుధ్వని, పెద్ద ఏడుపు.

గోలురంసు *gōlurtntsu* [Tel.] v. n. To roar like a tiger (పులి) కూయు.

గోలెము *gōlemu.* [Tel. for గోళము.] n. A hollow. Centric space: the inside: a basin. A kettle or boiler. బాన, పిట్లపోసే మంటిపాత్రము, కాగు.

గోలెమ్ము or **గోలెమ్ము** *gōlemmu.* [Tel. కోల+ ఎమ్ము.] n. Lit. The great bone, i. e., the spine or back bone.

గోళము *gōlamu.* [Skt.] n. A globe, a hollow, an opening, a round cavity. అండగోళము the hollow or inside of an eggshell. నయన గోళము (R. v. 126.) the eyeball. ప్రక్కండ గోళము the area of the inside of a sphere. బంగారుగోళము a gold ring. L. XIII. 38. కర్ణగోళము the orifice of the ear.

గోలికూర *gōli-kūra.* [Tel.] n. Spinach. H. iv. 166.

గోల్లగొండి *gōlla-gondi.* [Tel.] n. A kind of grass. తృణవిశేషము. కాళ. iii.

గోవ *gōva.* [Tel.] n. The town Goa. గోవ జేవ్యాజి Castor, imported from thence. గోవ తాడు or గోవమొలతాడు a flexible belt, woven of gold or silver. **గోవ** n. Youthfulness యౌవనము. adj. Fine మనోజ్ఞము. గోవహము a modesty piece కాపీసము.

గోవనీడ *gōva-sīda.* n. The bird called the Large Grey Babbler, *Argya maleolmi* (F. B. I.) *Thimalia Malcolmii.* Jerdon's Catal. No. 90.

గోవాడు or **గోవాళు** *gō-vādu.* [Kan.] n. A youthful lover. విటుడు. Manu. iv. 121. Plu. గోవాళ్లు.

గోవిచెట్టు or **గోవి** *gōvi-chettu.* [Tel.] n. A certain flowering shrub, *Galedupa Arboorea*, also called క్రామగచెట్టు or రేలచెట్టు A. v. 146. BD. iii. 2068. T. iii. 29. Manu. ii. 25.

గోవిందుడు *gō-vindudu.* [Skt.] n. Lit. A cow-herd. A name of the god Krishna. గోవిందగోవిందా Hurrah! buzza!

గోవిల or **దూలగోవిల** *gōvila.* [Tel.] n. The plant called *Aristolochia Indica.* Heyne; Rox. iii. 489.

గోవు *gōvu.* [Skt.] n. A cow. **గోమయుము** *gō-mayamu.* n. Cow dung. పేడ. **గోమ శూచకము** *gō-masūchakamu.* n. The cowpox. **గోమాంసము** *gō-māmsamu.* n. Beef. **గోమామువు** *gō-māyuvu.* n. A jackal. నక్క. **గోశ్రేణి** *gō-srēni.* n. A species of Cassia. తంశేడు. **గోశ్రము** *gō-shtamu.* n. A cow-pen, a fold for cattle. **గోషపడము** *gōsh-padamu.* n. Grazing land; a spot frequented by cows. గోషపడ మైనలేదు not enough to hold a cow's footprint. **గోహత్య** *gō-hatyā.* n. Cow-killing.

గోషా *gōshā.* [H.] n. Seclusion. రాణివాసము. **గోషాస్త్రీ** a woman kept in seclusion, a *gosha* woman, a *purda* woman. రాణి వాసస్త్రీ.

గోష్ఠి *gōshṭi.* [Skt.] n. An assembly, or meeting for conversation, a secret assembly of the initiated. సభ. A discourse, conversation or talk సల్లాపము.

గోష్ఠ్యుర *gōshṭyura.* [H.] n. An abstract, an index, a tabular statement, wherein each article in a general account is reduced to its proper head.

గోసంగి *gōsangi.* [Tel.] n. A cobbler, a worker in leather. చాడిగవాడు.

గోసము *gōsamu.* [Skt.] n. Myrrh. బోళము. Dawn వేకువ.

గోసాయి or **గోసాయి** *gōsāyi.* [Tel.] n. Gosains: religious mendicants, who are followers of Chaitanya.

గోసు *gōsu.* [Tel.] n. Pride, pretence, vaunting. అగ్రియము. Blame, disgrace అపదూరు, నింద. Fault దోషము. **గోసడము** *gōsadaṭsu.* v. t. To blame. నిందించు. **గోసన** *gōsana.* n. Proclamation (in a bad sense) హేళించుట. M. IV. ii. 102.

గోస్తనము *gōstanamu.* [Skt.] n. A cow's udder. గోస్తని the purple grape. క్రామ.

గోహారి *gōhari.* [Tel.] n. Heroism. పరాక్రమము.

గౌ gau

గౌండ్ల *gāundla.* [Tel.] n. The caste of liquor-sellers. గమల్లవారు.

గౌడ, **గౌళ** or **పంచగౌళము** *gāuda.* [Skt.] n. The Bengali or Odhra language. The generic name for the languages of India north of the Godavery, viz., Hindi, Bengali, Mabrati, Uriya, and Panjabi which are called the పంచగౌళము. **గౌడము** *gāudamu.* n. Gaur. Bengal proper. The Gangetic countries.

గౌణము *gāunamu.* [Skt.] n. The secondary or figurative meaning of a word. Technicality. ఆవ్యవహారము గౌణముగా జరిగెనది the work went on but so and so, after a fashion. **గౌణార్థము** *gāunārdhamu.* n. Personification అముఖ్యార్థము.

గౌతమి *gautami.* [Skt.] n. A name of the river Godavery. పుష్కరగౌతమి the “main stream” or northern mouth of this river.

గౌడ, **గవుడ** or **గవక** *gāuda.* [Tel.] n. The glands of the cheek. The cheek. వెంక గౌడకట్టు, A. vi. 104.

గౌర or **గవుర** *gaura.* [Tel.] n. A shop-keeper. వేవారి, వర్తకుడు.

గౌరము *gauramu.* [Skt.] n. A fair complexion. A pale straw colour. “కలధార గౌర గౌరముహా-పూరమున” (A. vi. 136.) Snow white. adj. Fair complexioned.

గౌరవము *gauravamu.* [Skt.] n. Weight. Heaviness. Grandeur, nobleness, respectability గొప్పతనము. **గౌరవించు** *gaurāva-*

గ్ర gra

vishva v. n. To treat respectfully, to show honor to గౌరవము. గౌరవశ్లోకము gaurava-shloka. n. Honoric salutation. కరణములకు దండము కావులకు వ్రాసిన గౌరవశ్లోకము salutation to the village writers and the same to the farmers.

గౌరి gauri. [Skt.] n. A damsel. A title of the goddess Parvati. A beautiful woman. గౌరీశక్తి (a description of female beauty) is the title of a chapter in మయ శిల్పము on sculpture. గౌరీకుంకుమములు gauri-kunkumamulu. n. A fine species of white rice. గౌరీగణ్యము or గౌరీగదియము gauri-ganyamu. n. A sort of cloth. BD. iii. 107. గౌరీపాపాణము See పాపాణము.

గౌరు or గవురు gauru. [Tel.] n. A superior sort of elephant. వెల్లెగౌరు a white elephant. A certain musical instrument. కావళి. H. iii. 38. A. iv. 36. గౌరుకాకి gauru-kaki. n. A sea gull or tern. గౌరుతెలుగు gauru-telugu. A hoarse cry, a horrid yell. G. i. 254.

గలు or గవులు gaulu. [Tel.] n. A stink. దుర్గంధము. Scent గంధము.

గాళ gaula. [Tel.] n. The name of a certain caste.

గాళ or గౌర gaula. [Tel.] adj. Harsh-sounding. గాళగొంతు a big voice. గాళ శాల a loud clarion.

గాళము and గాళ వేళము Same as గాడము.

గాళి or గవులి gauli. [Tel.] n. A kind of lizard called by naturalists Monitor, from its chirping note. శకునములచెప్పబల్లి.

గాఢీతము gaushithnamu. [Skt.] n. A cow-yard or pen.

గాసెన or గవుసెన gausena. [Tel.] n. A cloth cover, a sheath వ.

గ్య gya

గ్యప్తి or గ్య గ్యప్తి. [for Skt. గ్యప్తి.] n. Re-collection. జ్ఞాపకము.

గ్రంథము granthamu. [Skt.] n. A book, a volume. Papers, record, proceedings. The text, as distinguished from notes or quotations. A metre 32 syllables in length. Hence గూడు శల గ్రంథము means a book of about 3000 lines. అది యెంతగ్రంథము what is the extent of that work? ఇక్కడ గ్రంథముపోయినట్లు సందేహము or ఇక్కడ గ్రంథము లోపమయినది the manuscript appears to be defective in this passage. గ్రంథకర్త grantha-karta. n. The author of a book. గ్రంథకుటి a writing room వ్రాసేది. గ్రంథము granthamu. n. Stringing together, composing, a series. రచన, కూర్పు. గ్రంథ భాష grantha-bhasha. n. Book language. గ్రంథ సాంగుడు grantha-sangudu. n. A great genius. A bully, a fierce fellow. గ్రంథస్థము granthasthamu. adj. Found in a book, quoted.

గ్రంథి granthi. [Skt.] n. A knot or tie. A knot or joint in a bamboo or cane. A joint in the body. గ్రాబు. Rigidity of the flesh, a swelling or hardening of the flesh or of the blood vessels or nerves. కంఠి. There are 24 species, including hemorroids (వైణికోగములు).

గ్రంథితము granthitamu. [Skt.] adj. Strung, tied, connected. కూర్చబడిన.

గ్రంథితగరము or గ్రంథేతగరము granthitagaramu. [Skt.] n. The flowering plant named 'Whorl flowered Ruellia, Ruellia strepens.

గ్రక్కతిల్లు or గ్రక్కతిలు grakka-tillu. [Tel.] v. n. To be frightened. బెదరు.

“క. మొక్కముపొమినదయ నెక్కడనుండ్రుపొదుచు తెరుగకనీవే దిక్కనియుండుముదాయలు గ్రక్కతిలంగదువు వేల్లకదలకయుండవ.” రామా. ii.

గ్రక్కు grakku. [Tel.] adj. Much. గ్రక్కడలు grakk-adalu. adj. Much afraid. M. I. ii. 13. గ్రక్కడలు grak-kudalu. adj. Much shaken. R. v. 303. గ్రక్కున or గ్రక్కన grakku-na. adv. Quickly. శీఘ్రముగా.

గ్రథనము grathanamu. [Skt.] n Stringing, uniting. Compilation, collection. కూర్పు, స్రుచ్చుట. గ్రథితము grathitamu. adj. Tied, bound. కూర్చబడిన, స్రుచ్చబడిన.

గ్రద్ద Same as గద్ద.

గ్రద్దము graddana. [Tel.] adv. Quickly. శీఘ్రముగా.

గ్రమ్మన grammama. [Tel.] adv. Quickly. దబ్బున.

గ్రసించు grasintu. [Skt.] v. a. To swallow, devour. మ్రింకు. To eat తిను. గ్రస్తము grastamu. adj. Swallowed; seized; involved in; slurred, as an omitted word. విచారగ్రస్తులై plunged in grief. అన్యాయ గ్రస్తుడైనాడు he is a victim to injustice.

గ్రహము grahamu. [Skt. గ్రహ=to seize.] n. A planet. సప్తగ్రహములు the seven planets and the sun and moon. దశగ్రహము a tenth planet: being like the Georgium sidus. A spirit, a devil. A proverb says జామాతా దశమాగ్రహా A son-in-law is a more pestilent fellow than any one planet! he is the "tenth!" గ్రహచారము graha-charamu. n. Disaster, ill luck, fate, misfortune. నా గ్రహచారముచాలక యిట్లు జరిగినది through my misfortune (or, to my sorrow) it so happened. మా గ్రహచారము ఇట్లున్నది this is what has befallen us. గ్రహణము grahana-mu. n. Taking, seizure. Reception, acceptance, comprehension. An eclipse. గ్రహణి grahani. n. Diarrhoea, dysentery. అతిసారరోగము. గ్రహతారలు graha-taralu. n. The planets and fixed stars. గ్రహపతి graha-pati. n. The lord of the stars, i. e., the sun. గ్రహరాజు the sun or moon.

గ్రహించు grahintu. [Skt.] v. a. To seize, to take, to grasp, to hold, comprehend, understand. To accept. గ్రహిత గ్రahita. n. One who takes, seizes, or accepts. గ్రహించువాడు.

గ్రా grā

గ్రాంథికము grāndhikamu. [Skt.] adj. Classical (as a word), poetical, peculiar to books; bookish. గ్రంథముది.

గ్రాజీ grāza. [Tel.] n. A kind of tree. ఒకానొక చెట్టు. పాండు. iv.

గ్రాద గ్రada. [Tel.] n. A bump. కడుము. "మేను పెను గ్రాదలు కట్టగమోగుకొందు." వాసి. ii.

గ్రాది grādi. [Bengali] n. A bannister, balustrade, railing or chevaux-de-frise కటకటాలు.

గ్రామము grānamu. [Skt.] n. A village. ఊరు. A scale in music. పచ్చాదిస్వరము. గ్రామత్రయము the three tones, treble, tenor and base. A crowd or multitude సమూహము. as గుర్రా గ్రామము or శబ్ద గ్రామము. గ్రామకార్యము grāma-kāryamu. n. Village affairs: worldly matters. గ్రామకంఠము grāma-kanṭhamu. n. The glebe, or pasture land appertaining to a village. గ్రామణి grāmani. n. A chief: a head man. గ్రామాధిపతి. గ్రామణి adj. Chief, head, leading. ముఖ్యుడు నర గ్రామణి, the noblest of men, దుర్జనుడి a wicked ruler.

గ్రామణ్యము grāmanyamu. n. The rule or headship of a town. Imperiousness, violence, outrage. గ్రామణ్యము గా scoffingly. గ్రామవేవత grāma-dēvata. n. A village god or goddess. These are the original Dravidian deities. Among them the male deities are chiefly these: పోతురాజు, కాశ్రేడు, అంకాళు, గంగయ, చెన్నుడు and మైలాడు. The principal village goddesses are పెద్దమ్మ, కాశ్రేణి, అంకాళమ్మ,

ఎక్కళ్ళు, ఎల్లప్పు, పోలేంపు, మల్లప్పు, మామిళ్ళప్పు, మైసప్పు or మైసూరప్పు, (i. e. 'మహా-సీ'), మారయప్పు, మారెప్పు (who probably is meant for "Maria") యాగారప్పు (that is, Saint Agatha,) and కుంకలప్పు or కుంకళ్ళప్పు, of whom one inflicts the cholera, another the small pox (see అప్పువారు) another murrain, another blight. None have any beneficent powers, and they are worshipped to avert their displeasure. గ్రామ సింహము grāma-simhamu. n. The lion of the village, i. e., a dog. గ్రామస్థుడు grāma-sthudu. n. A villager. స్వగ్రామస్థుడు a fellow citizen or neighbour. గ్రామాంతము grām-antamu. n. The outlying portion of a village, i. e., the Panchama quarter. మాలపల్లె గ్రామాదులు grām-adulu. n. Villages. Lit. Villages, &c. గ్రామ్యము grāmyamu. adj. Village-born; produced in or relating to a village. Vulgar, rude, rustic. Common, colloquial, unclassical, inelegant: The opposite of కావ్యీయము. In Grammar the term is applied to conversational forms as వస్తాడు, తెస్తాడు, like they're, I'm, you're, he's, in English, which are supposed to be inadmissible in literature, though they occur in all even the best poets. గ్రామ్య ధర్మము grāmya-dharmamu. n. Sexual intercourse. సంభోగము. Lit. what is usual or the fashion, or way of the world.

గ్రాయు grāyu. [Tel.] v. n. To spit. A. v. 132. To rinse the mouth and spit out the water. ఉమయూ, పుక్కిలింది ఉచ్చితేయూ.

గ్రావము grāvamu. [Skt.] n. A mountain, a rock or stone. కొండ, రాయి.

గ్రాసము grāsamu. [Skt.] n. A mouthful. కబకము. Subsistence, board, forage for cattle. గ్రాసాసములు grāsa-sasamulu. n. Food and lodgings.

గ్రాహము grāhamu. [Skt.] n. An alligator. మొసలి.

గ్రాహ్యము grāhyamu. [Skt.] adj. Comprehensible, capable of being understood. గ్రహించదగిన.

గ్రీ grī

గ్రీమము grīvam. [Skt.] n. The neck. పెడ. గ్రీమము or గ్రీవేయము grāivamu. n. A halter పెడవకట్టుడుత్రాడు. గ్రీవేయకము grāivēyakamu. n. A neck ornament పెడవ కట్టుకొనేసాము.

గ్రీష్మము grīshnamu. [Skt.] n. Heat, warmth. వడివి. The hot season వేసవి.

గు gru

గుక్క గుkka. [Tel.] n. Swallowing. మింగట. Breath. నక్క. గుక్కగొప్ప గుkka-gonu. v. a. To swallow or devour. మింగు గుక్కలుమింగు to desire. అపేక్ష పడు; to hesitate సంకోచించు. గుక్కేలి or గుక్కేళ్లు gukkili. n. A gulp, swallowing, or deglutition. గుక్కేళ్లు మింగు to sob, to lick the lips, expressive of desire. అపేక్షపడు; to hesitate సంకోచించు. గుక్కుమిక్కున to open the mouth to speak మాటాడనోరత్తు.

గుచ్చు Same as గుచ్చు. "రాత్రియుమాది దారంబు గుచ్చంగ నేత్రములకుచ్చుప్పేనే కొల్వ మనుడు." BD. iv. 611.

గుడ్డి Same as గుడ్డి. గుడ్డిపాటు gruddi-pātu. adj. Providential, accidental. ధైవి కము.

గుడ్డు gruddu. [Tel.] n. Blindness. గుడ్డి తనము. The eye ball కనుగుడ్డు. An egg గుడ్డు. గుడ్డుకానుపు gruddu-kanupu. n. An ovary, a bird వక్షి. A serpent సర్పము. గుడ్లగుబ గrudla-gūba. n. An owl. గుడ్ల గూబ. See గుడ్డు.

గుడ్డు gruddu. [Tel.] v. t. To give a blow with the fist. గుడ్డు. n. A blow with the fist. గుడ్డు.

గ్రొ gro

గ్రొయ్యి or గ్రొయ్యి grōyji. [Tel.] n. A pit. గ్రొయ్యి పల్లము. గ్రొయ్యి grōyji. v. n. To be formed into a hole or pit. పల్లముపడు. గ్రొమ్మి grōtsu. v. t. To dig a hole. పల్లముచేయు.

గ్లా gla

గ్లాహము glāhamu. [Skt.] n. A stake in gambling జూడముదలిసంచెము.

గ్లా glā

గ్లాని glāni. [Skt.] n. Lassitude, weariness, fatigue. శ్రమముచేతకలిగిన కార్యల్యము.

గ్లాу glau

గ్లాу glau. [Skt.] n. The moon. చంద్రుడు, చందమామ.

ఘు gha

ఘంటు ghanta. [Skt.] n. A bell. గంట. ఘంటాపథము ghanta-pathamu. n. The king's high way; so called because resounding with elephants' bells. పదిబారల వెడల్పుగల రాజమార్గము, బాట. ఘంటాపథముగా as clear as the day, openly. ఘంటాపథముగా మాట్లాడుట to talk decisively or openly. of. "They shall say in all the high ways." Amos. v. 16. ఘంటారవము ghanta-ravam. n. Ringing: the sound of a bell. The plant cotolaria. W. గిరిగిచ్చుచెట్టు.

ఘటా ghata. [Skt.] n. An assembly, a squadron. సమాహము. A troop or herd of elephants. ఏవగుల సమాహము.

ఘటకుడు ghatakudu. [Skt.] n. One who effects: an agent. ఘటిల్లజేయువాడు.

ఘటన or ఘటనము ghātana. [Skt.] n. Effort, exertion. Effecting, bringing about. కూర్పు. ఈర్ష్య ఘటన అట్లా అయినది such was the will of God. ప్రాకృతమైనది the dispensations of providence. Assembling, joining. అఘటితఘటనము or అఘటనాఘటనము reconciling the irreconcilable. వచనఘటన mingling various styles in poetry.

ఘటము ghātam. [Skt.] n. An earthen vessel or jar, కుండ. The body శరీరము. A ruined well పాడునయ్యి. ఘటవిసర్జన చేసినాడు he left the body. ఈ ఘటముండేవరకు as long as I live. Bringing about, effecting కూర్పు, ఘటనము. దుర్బలము impracticable, hard to get or bring about. ఘటచక్రము ghata-chakramu. n. A potter's wheel. ఘటాయంత్రము ghata-yantram. [Skt.] n. A sort of pump. నూరిగిరక, నీరుపోయేగిరక. "గీ॥ పాంతఘటాయంత్ర సరము త్రిపుపు జపించు" A. v. 90. ఘటాశాసీ ghata-śāsi. n. A logician. తార్కికుడు. A. vi. 89. ఘటశ్రాద్ధము or ఘటాశ్రాద్ధము ghata-śrāddhamu. n. The funeral of a pot; a mode of divorce, wherein funeral rites are performed as though the rebellious wife were actually dead. ఘటాశ్రాద్ధముచేసినాడు he divorced his wife.

ఘటిక ghatika. n. An Indian hour of twenty-four English minutes. గడియ.

ఘటిల్లు ghātilu. [Skt.] v. n. To befall, to occur, to happen, to come to pass, to be obtained, be laid, attributed or imputed (as blame) కలగ. అప్పుడుఘటిల్లక not being then possible or attainable. ఘటిల్లజేయు ghātila-jēyu. v. a. To effect, accomplish, do, manage.

ఘటికారము ghāti-kāramu. [Skt.] n. A clock. గడియారము.

ఘటియంత్రము ghātī-yantram. [Skt.] n. A machine for raising water, a waterlift. ఏరము, నీళ్లుతీరేరట్నము.

ఘట్టన ghattana. [Skt.] n. Ramming down : a road, &c., గట్టింపుట. ఘట్టనకారు one who hardens. ఈ దారికి ఘట్టనచాలదు this road has not been sufficiently beaten or rammed. ఆశ్వీనుఘట్టనము the prancings of horses.

ఘట్టము ghattamu. [Skt.] n. A landing place or quay, తీరము. An object or point gained. A lump, a clod. వ్యాసఘట్టము a puzzle or intricacy in the Mahābhārata.

ఘట్టలయము ghāṭa-layamu. [Skt.] n. Quick time in music. "లయమర్థలయంచాపితథాఘట్టలయంప్రీయే." Ananda Tantra IX. 81.

ఘట్టితము ghattitam. [Skt.] adj. Hardened. గట్టిపబడిన.

ఘనము ghanam. [Skt.] n. Greatness in any sense, honour, గొప్పతనము. Extension, diffusion విరివి. A cloud. మేఘము. The base in music. Thickness, in measurement. Solidity, cubical content. A cube. The cube of a number. డబ్బము. adj. Great in any sense, grand, excellent, honourable, noble. Rich, opulent. Famous. Important. Plenteous, abundant, complete. Large, big. Fat, plump, solid, material. Permanent. Hard, firm. Tight, well fitting. ఘనత ghanata. n. Greatness, fame, glory, nobility, respectability.

ఘనతఘ్నము ghanata-kekku. v. n. To become famous. ఘనతర ghana-taru. adj. Greater, more famous. ఘనత్వము ghanatvam. n. Greatness. ఘనపుష్పము or మేఘపుష్పము ghana-pushpamu. n. The cloud "blossom;" a poetical word for water. ఘనరసము ghana-rasamu. n. Water. నీళ్లు. Camphor. కర్పూరము. ఘనసారము ghana-saramu. n. Camphor. కర్పూరము. (Manu. vi. 5.) ఘనాఘనము ghana-ghanamu. n. A floating or rainy cloud. కురియునట్టి మేఘము, తొలిమొగులు. ఘనాఘనుడు ghana-ghanudu. n. Indra.

ఘనభవించు ghan-bhavintsu. [Skt.] v. n. To unite in a mass, to curdle, thicken, freeze. To become firm or solid. ముద్దకట్టు.

ఘనుడు ghanudu. n. A great man. గొప్పవాడు. ఘనోపలము ghanōpalamu. [Skt. ఘన+ఉపలము. Lit. a cloud-stone.] n. Hail. A hail stone పడగల్లు.

ఘరట్టము gharattamu. [Skt.] n. A hand-mill. తిరుగలి.

ఘర్ఘరి gharghari. [Skt.] n. A little bell. చిరుగంట. Tingling or clinking ornaments, as a chain of small bells. పెండెము or పెండియము. One of the tones or notes in music స్వరభేదము.

ఘర్మము gharmamu. [Skt.] n. Heat. వేడివి. The hot season వేసవికాలము. Sunshine ఎండ. Sweat, perspiration చెమట. ఘర్మవారి sweat.

ఘర్షణ or ఘర్షణము gharshna. [Skt.] n. Friction ఒరయక, రాయిడి. Tumult, a dispute, contention, argument, altercation కష్టా, వివాదము. ఘర్షించు or ఘర్షణ చేయు gharshintsu. v. n. To dispute or contend, to squabble, brawl.

ఘల్లు or గల్లు ghallu. [Tel.] adv. Tinglingly, ringingly, aloud. B. viii. 415. D. iv. 250. H. ii. 27. ఘల్లుమవి tumultuously, aloud. ఘల్లుమవినది there was a noise or a crash. ఆ చెంబు ఘల్లుమవి పడ్డది.

ఘళుఘళుఘళు ghalu-ghalekku. [Skt.] adv. (anuk) Tinklingly, aloud, audibly. B. viii. 420.

ఘస్మరము ghasmaramu. [Skt.] adj. Gluttonous, voracious, devouring, destroying. ఘస్మరుడు ghasmarudu. n. A glutton. తిండి పోతు. One who slays నాశకుడు. మరణఘస్మరుడు the vanquisher of Mura. M. XIV.; 3. మదనఘస్మరుడు the Amoricide, or slayer of Love. Epithet of Siva.

ఘస్తము ghasramu. [Skt.] n. A day. దినము. B. vii. 110.

ఘా gha

ఘాటి or ఘాటు ghāṭī [H.] n. A hill pass or police station. ఆ యింటికి ఘాటి ఉన్నారు they guarded the house.

ఘాటు or గాటు ghātu. [Tel.] n. Strength, virulence, potency of poison or of liquor. Pungency, acidity, as of pepper. ఘాటు పొగాకు strong tobacco. ఘాటింకు ghāṭintsu. v. n. To be violent.

ఘాతము ghātam. [Skt.] n. A blow or stroke. చచ్చి. Killing, murdering, slaughter. చాత్య. A square reservoir for water. ఘాతకబుద్ధి a murderous intent. ఘాతకారి or ఘాతకుడు or ఘాతుకుడు ghāta-kāri. n. A murderer, a villain, a destroyer, a wretch. ఘాతినీ ghāṭini. n. A murderess. ఘాతుకము ghātukamu. n. Cruelty, ferocity, murder. adj. Mischievous, hurtful, cruel, savage, violent, ferocious.

ఘాతక ghāṭika. [Skt.] n. A sort of cake. గాతె.

ఘాసము ghāsamu. [Skt.] n. Meadow or pasture grass. పచ్చిక. Food, living, maintenance. కబళము.

ఘి ghi

ఘింకరించు ghim-karintsu. [Skt.] v. n. To scream or yell; to roar like an elephant.

ఘింకారము or ఘింకృతి ghim-karamu. n. The roaring or screaming of an elephant. ఏనుగుగీక.

ఘు ghu

ఘుటిక ghutika. [Skt.] n. The ankle. చీల మండ. A small ball or pill.

ఘుణము ghuṇamu. [Skt.] n. An insect that is found in timber, under the bark of a tree, a wood louse, నుసిపురుగు. (A iv. 180.) ఘుణాక్షరనామముగా by

chance. ప్రానియందు పురుగు తొలువగా ఏర్పడిన అక్షర యొక్క నామము.

ఘుణఘుణతార్కారము ghuna-ghunat-karamu. [Skt.] n. A slight murmur or broken words.

ఘుమఘుమ or గుమగుమ ghuma-ghuma. [Tel.] n. (Anuk.) Fragrance. adv. Sweetly, fragrantly, melodiously, strong (as scent.) ఘుమ్మని ghum-m-ani. adv. Fragrantly, melodiously, sweetly.

ఘుర్ఘురము ghur-ghuramu. [Skt.] n. A grunt, grunting. పందికాత. ఘుర్ఘురించు ghurghur-intsu. v. n. To grunt. (పంది) కూయు.

ఘుస్మణము ghusrunamu. [Skt.] n. Saffron. కుంకుమపువ్వు.

ఘూ ghū

ఘూకము ghū-kamu. [Skt.] n. An owl. ఘూకి ghūki. n. The female owl.

ఘూర్జరము ghūrjaramu. [Skt.] n. Guzerat.

ఘూర్ణనము ghūrnanamu. [Skt.] n. Turning round, whirling, rolling. నిరనిరని డము, తిరుగుడు. మదఘూర్ణనమైన tipsy. ఘూర్ణితము ghūrṇitam. adj. Rolling, turning. తిరుగుడుపడిన. ఘూర్ణిల్లు ghūrṇillu. v. n. To roll, turn round. తిరుగుడుపడు. To sound, resound. To ring or tinkle. To roar, or hiss. ప్రాయము గోష్ఠింపు.

ఘృ ghri

ఘృణ ghriṇa. [Skt.] n. Favour, compassion, tenderness, pity. కనికరము, కరుణారసము. Dislike కాసుపు, గోత.

ఘృణి ghriṇi. [Skt.] n. A ray of the sun or moon. కిరణము. Light. వెలుగు.

ఘృతము ghritamu. [Skt.] n. Clarified butter. వెయ్యి ఘృతోడపి a sea of ghee నేతనముద్రము.

ఘృష్టి ghrishṭi. [Skt.] n. A ray of light. కిరణము. A pig నూకరము. Recollection, readiness, memory జ్ఞప్తి. ఇప్పుడు ఆ ఉవాచరణము నాకు ఘృష్టికి రాలేదు that quotation does not now occur to my memory.

ఘే ghē

ఘే . . ఘేయననాదము Huzza, a shout of joy. ఘేయని జయపెట్టు to utter joyful buzzas. " ఎంతంబజయలు ఘేయనిజయపెట్టె" BD. v. 1420.

ఘో ghō

ఘోటఘోట or గోటగోట ghōṭa-ghōṭa. [Tel.] adv. (Anuk.) Aloud, fiercely. "ఘోట ఘోటకొప్పుకొలుల ఘోషము." &c.

ఘోల్లు or గోల్లు ghollu. [Tel.] n. A yell or roar. ఈమాట ఊరిలో ఘోల్లుమని పుట్టినది the whole town is in an uproar about this.

ఘో ghō

ఘోంట ghōnta. [Skt.] n. The areca palm tree. పోకచెట్టు.

ఘోటకము ghōṭakamu. [Skt.] n. A horse. మృగఘోటకము Cupid's steed: that is, a parrot. ఘోటకలస్తాచర్యము chastity perforce. ఘోటిక ghōṭika. n. A mare. ఆడ గుర్రము. గోడిగ. మడనఘోటిక Cupid's steed, i. e., a female parrot.

ఘోట్టణము or ఘోట్టాణము ghōṭṭāṇamu. [Skt.] n. Khutai, a name of Tartary. Rukmang. i. 19. Hence, a horse of that country. R. i. 86. A iv. 36.

ఘోణ ghōṇa. [Skt.] n. The nose. ముక్క, నాసిక. The nostrils of a horse. దీర్ఘఘోణ long-nosed. ఘోణి ghōṇi. n. A wild hog. ఆడవిపంది.

ఘోరము ghōramu. [Skt.] adj. Frightful, horrible, tremendous. భయంకరము. ఘోర

దర్శనము lit. horrid to view: cruel-eyed, i. e., a tiger. ఘోరాటవి ghōratavi. n. An awful forest. BD. v. 524. ఘోరుడు ghōruḍu. n. A fierce man భయంకరుడు.

ఘోలి ghōli. [Skt.] n. Spinach. H. iv. 166. గోలికూర.

ఘోష ghōsha. [Skt.] n. A loud noise, a cry, a roar, an exclamation, proclamation, news. వేదఘోషతోకూడా సానిపోయిరి they set forth in procession preceded by Brahmins who chanted verses from the Vedas. ఘోషాక్షరము an aspirated consonant. ఘోషము n. A hamlet where herdsmen dwell. గొల్లవల్లె. ఘోషకన్య ghōsha-kanya. n. A milkmaid. ఘోషణము ghōshanamu. n. A roaring noise, a clamour, an uproar. చాటించడము. ఘోషించు ghōshintsu. v. n. To sound, roar, resound, clamour, exclaim, cry. ఘోషించేయు, ప్రాయము, చాటించు. ఘోషుడు ghōshuḍu. n. A shepherd or herdsman, గొల్లవాడు.

ఘ్రా ghrā

ఘ్రాణము ghrāṇamu. [Skt.] n. The nose. ముక్క. Smelling, A smell. ఘ్రాణోత్సవము ghrāṇōtsavamu. n. A treat for the nose, i. e., a sweet savour. ఘ్రాతము ghrātamu. adj. Scented, smelled. మార్గోన్వవడిన.

చ cha

చ cha. [Tel.] A letter. See under చే.

చంక్రమణము chankramanamu. [Skt.] n. Going tortuously or slowly. Tottering, toddling, as an infant. Clambering. చాలుట. P. i. 297. A. vi. 143. R. ii. 17.

చంగము changamu. [Skt.] adj. Beautiful, చేక్కని. Dexterous సామర్థ్యముగల, నేర్పుగల.

చంచ chancha. [Skt.] n. A mat. చాప. A doll made of grass. గడ్డిబొమ్మ.

చంచత్ chanchat. [Skt.] adj. Wavering. చంచల్లఘనాఠి frisky, skittish, wincing. P. iv. 362.

చంచకము chancharikamu. [Skt.] n. The large black carpenter bee, to which poets compare clusters of jetty locks. తుప్పెచ.

చంచలము chanchalamu. [Skt.] adj. Trembling, tremulous, unsteady, moving. Movable, unstable, transient. చలించునది. n. Wind. గాలి. చంచలించు chanchal-intsu. v n. To shake, waver, wag, move.

చంచువు chanchuvu. [Skt.] n. The bill or beak of a bird. పక్షిముక్క. చంచూపుటము chanchū-putamu. n. The point of the beak.

చండము chandamu. [Skt.] adj. Passionate, violent, terrible, severe, fiery, hot, warm. తిక్కపైన. చండకము chandakamu. n. A tiger. పులి. చండశాసనము chanda-sāsanamu. n. Severe or terrible retribution. చండాంశువు chandā-anṣuvu. n. The Sun. వేడివెలుగు.

చండాలుడు or చాండాలుడు chandāladu. [Skt.] n. An outcaste. A Chandāla or Pariah. See హాల. adj. Heathen, savage, stubborn, obdurate. చండాలనామము a nasty disposition, stubbornness. కర్తవచండాలుడు one who acts as a savage. జన్మచండాలనికి కాలాంతమునందు మోక్షముకలదు, కర్తవచండాలనికి ఏనాడును లేదు the base by birth may in time attain heaven: the base in life never can.

చండి chandi. [Skt.] n. Lit: The "terrible." A name of the goddess Kāli. A perverse obstinate woman. adj. Horrible. చండించు chandintsu. v. n. To get very angry. మిక్కిలి కోపించు. చండిక chandika. n. A virago, a fury. కోపముగలస్త్రీ. A name of the goddess Durga. పార్వతీదేవి. చండిమ chandima. n. Sharpness. వాడిమి.

చండుడు chandudu. [Skt.] n. A furious man. మిక్కిలికోపముగలవాడు.

చందనము chandanamu. [Skt.] n. Sandal; Sirium myrtifolium. చందనగంధి

chandana-gandhi. n. A sweet maid, a blooming girl. చంచాచలము chandana-achalamu. n. The Malaya mountains in the south west of the Indian peninsula, where sandal is produced.

చంచరస or చాలుక chandarasa. [Skt.] n. A weed called Pharnaceum Mollugo. Heyne.

చంచీరుడు Same as చంద్రుడు.

చంద్రకము chandrakamu. [Skt.] adj. Dark. Lurid. మేచకము. n. A semicircle. The eyes in a peacock's tail. The semilunar marks left by finger-nails in pinching.

చంద్రకాంతము chandra-kāntamu. [Skt.] n. The poetical moonstone, or, noble opal, which is fabled to melt in the moonbeams. A crystal. చలచాయి.

చంద్రము chandramu. [Skt.] n. Gold లంకాము. Camphor కడబ్బెము.

చంద్రుడు chandrudu. [Skt.] n. The moon; the regent of the moon. చంద్రుడు ఉపయించినాడు the moon arose. చంద్రుడు ఆస్తమించినాడు the moon set. రామచంద్రుడు the moon-like or beautiful Rāma. చంద్రముఖి chandra-mukhi. n. A beautiful woman. చంద్రమూల chandra-mūla. n. The plant called Kempferia Galanga. Rox. i. 15. చంద్రవంక chandra-vanka. n. A half-moon, or crescent. Also, a kind of jewel worn on the head. చంద్రవంకలు a sort of rice. H. iv. 156. చంద్రవంశము the Lunar Race of Kshatriya kings. చంద్రశాల n. An upper room, on the house top. మేడమీదియల్లు, మేడచివ్వగది. (A. i. 2.) చంద్రశిల n. Moonstone. See చంద్రకాంతము. చంద్రశేఖరుడు chandra-śekhharudu. n. The crescent-crowned god, i. e., Siva. చంద్రహాసనము chandrahasanamu. n. Radiance, flashing, sheen. A sword కత్తి. Name of the sword of Kubera or Ravana. చంద్రాపతము chandrā-tapamu. n. Moonlight. T. ii. 36. వెన్నెల. చంద్రాయుధము chandra-ayudhamu. n. A

arescent headed arrow. NH. v. 160.

చంద్రిక చandrika. n. Moonlight: a pale red tint. An illustration, an essay, a treatise. The reddish envelope of a letter written on palm leaves. చంద్రికచీరలు (A iv. 36.) white cloths తెల్లబట్టలు. చంద్రోదయమా chandrōdayamu. n. The rising of the moon. An awning used at festivals. A kind of medicine. ప్రబోధ చంద్రోదయము "the masterpiece of wisdom"—(the name of a certain work.)

చంపకమా చampa-kamu. [Skt.] n. The gold-flower or chrysanthemum సంపెంక. Michelia Champaca, Rox. i. 16. ii. 655. చంపకమాల or చంపకమాలికా champkama. n. The name of a popular metre in Telugu poetry.

చంపుకావ్యమా or చంపుప్రబంధమా champu-kavyamu. [Skt.] n. An anthology. A descriptive poem with an admixture of prose.

చకారమా చakaramu. [Skt.] n. The letter cha.—hence చాగుడి or చకారగుడి "the word that begins with chi, i. e., చీ, fie, shame.

చకితమా chakitamu. [Skt.] adj. Fearful, timid, bashful. చకితుడు one who is frightened, or timid.

చకోరమా chakōramu. [Skt.] n. The bartavelle or Greek partridge: a bird much referred to in poems: corresponding to the nightingale, or turtledove. చంద్రకిరణములు చకోరపక్షులు ఏ విధముగా నరికించుకొనియుండునో eagerly as the partridge languishes for the rays of the moon.

చక్రమా chakramu. [Skt.] n. A wheel. A discus or sharp-edged plate of steel, hurled at a foe like a quoit: the thunderbolt or weapon of Vishnu. A realm, region, రాష్ట్రము. A figure, diagram or sign in astrology. The name of a coin. The bird called చక్రవాకము. A region or division of the body. చక్రధరుడు or చక్రపాణి Vishnu. కటి or కటిచక్రము the loins, the

region of the loins. అష్టకోణచక్రము an octagon. చక్రవర్తి chakra-varti. n. An emperor or sovereign. రా రా జా, సార్యభౌముడు. చక్రవర్తిని chakra-vartini. n. An empress. సార్యభౌమురాలు. చక్రవాకమా చakra-vakamu. n. The Brahminy-duck or Ruddy Casarea rotula (F. B. I.) జక్కవపక్షి The poetical swan, always described as being in pairs, to which poets liken fair breasts. చక్రవాళమా చakravalamu. n. A range of mountains supposed to encircle the earth. చుట్టకొండ. చక్రవృద్ధి chakra-vridhi. n. Compound interest వడ్డీకొవడ్డి. చక్రాంకనమా or చక్రాంకితమాల or చక్రాంకములు చakrankanamu. n. Marks branded on the front of the shoulders, representing the disc and shell of Vishnu. (It is a rite similar to absolution.) చక్రాంగమా chakrangamu. n. A swan. హంస. చక్రాంగి a female swan. చక్రీ chakri. n. The discus-wielder, i. e., Vishnu. A snake, because rolled in a ring. A potter, because using a wheel.

చక్షువు chakshuvu. [Skt.] n. The eye. కన్ను. చక్షుశ్రవణము lit. that which hears with its eye, i. e., a serpent పాము.

చటకమా chatakamu. [Skt.] n. A sparrow. ఊపిచ్చిక.

చటచట chata-chata. [Skt. anuk.] adv. Furiously, brilliantly.

చటాకు chataku. [Tel.] n. The sixteenth part of a seer.

చటలమా chatulamu. [Skt.] adj. Tremulous. చలించునది. చంచలమైనది. Glancing, flashing, trembling, as a swimming and beautiful eye. Fierce-eyed. Piercing, potent. చటలాంబకములు mighty arrows. చటలరోషము fierce fury.

చణకమా chanakamu. [Skt.] n. The chick pea, Cicer arietinum, commonly called Bengal gram. పెసరలు.

చణమా chanamu. [Skt.] adj. Versed, expert, skilful, united with. విద్యాచణుడు, జయశ్రీ చణుడు. (A. v. 127.) endowed with riches; rich or noble.

చతుర చatura. [Skt.] adj. Ingenious, dexterous, artful, clever.

చతురమా chaturamu. [for Skt. చతురము.] n. Area, square contents, a four cornered place, a square. చతురభవంతి a square house. చతురపుగణాలు square yards, square measurement. చతురంగమా chaturangamu. n. Chess. చతురంగబలమా chatur-anga-balamu. n. An army complete with the "four arms" of infantry, cavalry, elephants and war chariots. చతురంతయానమా chatur-anta-yanamu. n. A palankee. చతురత్వమా chatur-atramu. n. Sharpness of wit, quickness of intellect. చతురప్రమా chatur-asramu. adj. Four cornered, quadrangular. చతురాననుడు chatur-ananudu. n. The four-faced; i. e., Bramha. చతురుడు chaturudu. n. A clever man, a genius. సమృద్ధుడు. చతుర్రాశి chaturrīkti. n. A soft or pleasing word చతుర్థమా chaturthamu. adj. Fourth. చతుర్థి chaturthi. n. The fourth day of the lunar month. చేపతి. adj. Fourth నాలుగవది. చతుర్దంతమా chatur-dantamu. n. Four toothed or double tusked, the name of Indra's elephant. చతుర్దశమా chatur-dashamu. adj. Fourteenth. చతుర్దశి chatur-dashi. n. The fourteenth lunar day, calculated either from the new or full moon.

చతుర్భుజుడు chatur-bhujudu. n. The four armed; a name of Vishnu. చతుర్ముఖుడు chatur-mukhudu. n. The four faced; a name of Brahma. చతుర్వర్గమా or వర్గచతుష్టయము chatur-vargamu. n. The four objects of human pursuit, viz. duty, wealth, pleasure, salvation. ధర్మార్థకామ మోక్షములు. చతుశ్శాలమా chatu-shalamu. n. A quadrangular building enclosing an open square. నాలుగిండ్లవంటి. చతుష్కమా or చతుష్టయము chatush-

kamu. n. A set of four. A collective term. మూర్తి చతుష్టయము. (M. IX. ii. 227.) the four forms. యుగచతుష్కము the four ages. చతుష్కమా or చతుష్టయమా chatush-pudamu. n. A quadruped. చత్వరమా chatvaramu. n. A yard or enclosure within a house. మంజిరి. చత్వారమా or చత్వారి chat-varamu. n. The number four. Purbblindness, failing sight, presbyopia; lit. the age of 40 years. Used also for Shortsightedness. చత్వారింశమా chatva-rimshamu. adj. Fortieth. చత్వారింశత్తు chatva-rimshattu. adj. Forty.

చపల చapala. [Skt.] n. Lightning, a flash. A. vi. 130. చపలమా chapalamu. adj. Glancing, fickle, tremulous, volatile, wavering, unsteady, wanton. కదిలెడు, నింకడలేని. చపలత fickleness, a whimsical disposition చపలత్వము.

చపాప చapatu. [Tel.] n. Prickly pear.

చపేటమా chapetamu. [Skt.] n. The palm of the hand. చాచినచేర్లుగల అచెయ్యి.

చమత్కరించు chamat-karintsu. [Skt.] v. a. To refine on (an idea), to play upon (words). To be adroit or accomplished. To play amorous pranks with. Anirud. iii. 84. చమత్కరించుచేయు, ఆడు. చమత్కారమా or చమత్కృతి chamat-karamu. n. Skill, adroitness, ingenuity, wit: నేర్పు. a prank or manœuvre. Curiosity, rarity, refinement.

చమరమా chamaramu. [Skt.] n. The yak of Tartary, Bos-grunniens the tail of which is made into whisks (చామరము), సజ్జ పుమెకము. A whisk వింజామరము. చమర the female of this animal, ఆడునవరపుమెకము.

చమసమా chamasamu. [Skt.] n. A square cup out of which all the worshippers at a Yajna drink the juice of the acid asclepias. చతురప్రవైవయ్యస్తాత్రము.

చమావు chamuvu. [Skt.] n. An army, a squadron. సేన.

చమూరువు chamūruvu. [Skt.] n. An antelope.

చరుమా chayamu. [Skt.] n. An assemblage, a multitude; a heap or collection, సమాహము; a mound of earth, a pile. కోట కొరడు. This word is even used for a small number; thus సేత్రచయము the three eyes of Siva are called his "set of eyes."

చరణమా charanamu. [Skt.] n. The foot. పాదము; the root of a tree కేర. A walk or ramble, roaming. తిరుగుట. In poetry, a couplet. చరణాయుధము the heel armed, i. e., a cock కోడి. కృష్ణచరణాలు (lit. the black footsteps) the spectacles on the crest of a Cobra. రథచరణము a wheel. చరణారవిందములు charan-āra-vindamulu. n. The "blessed feet"—a phrase for any beloved personage.

చరమము charamamu. [Skt.] adj. Last, ultimate, final. West, western. చరమ క్రియ the last or funeral rites చరమశిలి the western hill. చరమశ్లోకము charama-shlokamu. n. A requiem. An epitaph. చరమాంగము charam-āngamu. n. The back of a tortoise. Lit. the last member. Swa. v. 56.

చరమా charamu. [Skt.] adj. Moveable, locomotive, migratory. Trembling, shak- ing, unsteady. చరాస్తి personal or move- able property. చరస్థిరరూపకములు property, personal and real. చృష్టిచరము visible. శ్రుతి చరము audible. స్పృశ్యచరము tangible. చర వృక్షములు (Kalali. i. 101.) moving or walking trees. n. An animal or moving creature. చరాచరములు the animate and inanimate creation. తిరుగుచియును తిరుగ నిదియువైచి, జగత్తు. చరుడు charudu. n. A spy వేసువాడు. చరించు charintsu. v. n. To wander, to roam. తిరుగు. To live, conduct oneself, behave. To go on, continue. v. t. To do or observe; to per- form. చేయు.

"త్రతముక్త చరించెనధికేచ్ఛన్ గుంభకస్తుండు." భార. ఆ. vi.

చరిత్ర, చరిత్ర, చరితము or చరిత్రము charita. [Skt.] n. History, tale, narrative. Be- haviour, conduct. దినచరిత్ర, a diary. వాస్తవ్య చరిత్ర, the entire details of the dispute. చరితార్థము charit-arthamu. n. End, advantage, purpose. వినియోగము, ఫలితార్థము.

చరువు charuvu. [Skt.] n. A burnt offering. An oblation. హవ్యము. ఆకొన్న వానికి అమృతముచరువు hunger makes dry bread sweet as ambrosia.

చర్చ charcha. [Skt : Cognate with Eng. "Search."] n. Searching, research, judg- ment, deliberation విచారణ, చింత. Daubing పూత. చండచర్చ the perfuming a person with fragrant unguents. చర్చించు charch- intsu. v. n. To investigate, విచారించు. To dispute or discuss.

చర్మము charmamu. [Skt.] n. Skin, hide. తోలు. చర్మకారుడు charma-kāruḍu. n. A shoe-maker or tanner, a worker in leather చూడకవాడు.

చర్య charya. [Skt. చర్ = to move.] n. An act, a deed, conduct, mode, rite, fashion. Perseverance in religious austerities; due and regular observance of all rites or customs దినచర్య.

చర్మణము charvanamu. [Skt.] n. Chewing. నమలట. చర్మితము charvitamu. adj. Chewed. చర్మితచర్మణము ruminating, chew- ing the cud: frequent recurrence to one topic. చర్మితచర్మణోదాహరణము an old example or story.

చలనము chalanamu. [Skt.] n. Shaking, instability, wandering, roaming, agitation, trembling. చిత్తచలనము Whimsicality, oddity.

చలము chalamu. [Skt.] adj. Trembling, tremulous, unsteady. చలనము. చలచిత్తము n. chala-chittamu. A freak, a whim;

eccentricity. చలచిత్తుడు chala-chittudu. n. An imbecile, cracked, silly, insane or eccentric man. చలచ్చంచువు chalach- chanchuvu. n. The Greek partridge చకోరపక్షి. చలవళము chala-dalamu. n. The Indian fig tree (అశ్వత్థము) because its leaves like those of the aspen are pro- verbially tremulous. Suca. iii. 517.

చలాకు chalaku. [H.] n. Smartness, dex- terity, cleverness. adj. Smart, clever. చలాకునా skilfully, smartly.

చలానా chalanā. [H.] n. A memorandum. An invoice.

చలాయించు chala-y-intsu. [Tel. corrup- tion of చెల్లించు.] v. t. To exercise author- ity. To make anything current or valid.

చలించు chalintsu. [Skt.] v. n. To shake or move, to hesitate. చలించించు chalim- pintsu. v. a. To cause to shake. చలి తము chalitamu. adj. Shaken, trembling.

చవ్యము chavyamu. [Skt.] n. The wood of the long pepper plant. Piper Chaba. (Rox. i. 156.) వస.

చషకము chashakamu. [Skt.] n. A drink- ing vessel, a goblet, a wine glass or cup. గిన్నె.

చషాలము chashālamu. [Skt.] n. A chalice, or cup used in sacrifice. A ring attached to the sacrificial post in a horse sacrifice. రాజసూయమునందు యూపస్థంభమునకు అడుగున తగిలించేకడియము.

చా chā

చా cha. [Skt.] interj. Fie, out upon him! Avaunt!

చాంచల్యము chanchalyamu. [from Skt. చంచలము.] n. Agitation, instability, mutability. చలనత్వము. కాలచాంచల్యమునల్ల by the lapse of time: as the world is so transitory, or fleeting. చిత్తచాంచల్యము aberration of the intellect.

చాండాలము chāndalamu. [Skt.] adj. Base, vile. Outcast, lowborn. n. Brutality, beastliness, nasty tricks. A filthy mass, also called అంకచాండాలము, because అంకవృ is the goddess to whom bloody sacrifices are offered.

చాందినీ chandini. [H.] n. An awning, a canopy.

చాంద్రమానము chandra-mānamu. [Skt.] adj. Lunar. చాంద్రమానసంవత్సరము a lunar year.

చాంద్రాయణము chandr-āyanamu. [Skt.] n. A religious or expiatory observance regulated by the moon's age. It consists in diminishing the daily consumption of food every day by one mouthful for the dark half of the month and increasing it in like manner during the light half. Expiatory ceremonies performed by the whole city or kingdom in atonement for some heinous sin the consequences of which affect the people.

చాంపేయుము champēyamu. [Skt.] n. The bud of the Chrysanthemum, చంపకము or సంపెంగ. (q. v.)

చాకచక్యము chaka-chakyamu. [Skt. from. చకచక] n. A gleam, glimmer, flash, shimmer, sparkle. A ready wit, a flash of wit. చకచకభాషము.

చాకిరి chakiri. [H.] n. Menial service.

చాకు chaku. [H.] n. A penknife.

చాగుడి or చకారగుడి cha-gudi. [Skt.] n. A phrase for చీ (for shame!) which word is formed of చా ch and the గడి.

చాటువు chātvu. [Skt.] adj. Witty, pleasant. క్రియపైస. చాటుభాషణము ram- bling talk. చాటుపద్యములు or చాటుభాగపద్యములు stray verses: a current epigram, fugitive verses or couplets. చాటువు n. Pleasing or entertaining conversation.

చాతకము chatakamu. [Skt.] n. The In- dian or black cuckoo. వానకోయిల.

చారు *chāru*. [Skt.] n. Cleverness : skillfulness. సేర్ప, చాతుర్యము, చతురత్వము.

చారుధికము or చారుధికజ్వరము *chaturdikamu*. [Skt.] n. Quartan ague. Intermittent fever which appears every fourth day.

చారుర్వాస్యము *chatur-masyamu*. [Skt.] n. Lit: The four months of the year containing the వన్నులుకువు and the శరదృతువు that is, from అశాఢశుక్లము to కార్తీకశుక్లము, A sacrifice performed during the whole of that period.

చాతుర్యము *chāturyamu*. [Skt.] n. Skill, cleverness. చాతురి, సేర్ప.

చావస్తము or చేవస్తము *chadastamu*. [Tel.] n. Eccentricity, whimsicality, folly, silliness. చాదస్తము or చేదస్తము *chada-studu*. n. A simpleton, a dupe.

చాపము *chapamu*. [Skt.] n. A bow. చాప బాణములు a bow and arrows.

చాపలము or చాపల్యము *cha-palamu*. [Skt. from చపలము.] n. Fickleness. Inconstancy జిహ్వచాపల్యము luxuriousness, or gluttony. Whimsicality.

చామరము *chāmaramu*. [Skt.] n. A fly brush, or chowri composed of the tail of the Yak, Bos-grunniens. A whisk. చింజామరము.

చామండ or చామండిక *chāmunda*. [Skt.] n. The name of Durga or one of her attendant goddesses.

చారణుడు *chāranudu*. [Skt.] n. A dancer, an itinerant actor.

చారిత్రము *charitramu*. [Skt.] n. A story, a tale. చరిత్రము.

చారు or చారువు *chāru*. [Skt.] adj. Beautiful, charming. చారుతరము more lovely.

చారు *chāru*. [Tel.] n. Soup.

చారుడు *chāruḍu*. [Skt.] n. A spy, a secret agent or emissary. వేసవాడు.

చారావుడు *chāravuḍu*. [Skt.] n. A follower of the sceptical philosopher Charvāka. An atheist, a materialist or sceptic, a seceder from the Hindu creed : చారావుకమతము scepticism, materialism. “ జేవునివోడ నేల చారావుక ముఁబ్బితిన్.” (Kalah. iii. 193) why did I act as a freethinker and question the god?

చాషము *chāshamu*. [Skt.] n. The Indian Roller, *Coracias indica* (F.B.I.) పాలపిట్ట.

చి chi

చింక or చింకు *chinka*. [Tel.] n. A small water channel in a field. చిన్న కాలువ. Empty or pithless grain not quite ripe when reaped, and which therefore sticks to the pods and requires to be twice thrashed. చింక బెల్లించి or పైస్తగికిటిగాడు *chinka-bellinchi*. n. The Indian Grey shrike, *Lanius lahtora*. చింక బాతు *chinka-bātu*. n. The Grey Pelican, *Pelicanus philippensis* (F. B. I.) చింకలిక్క *chinkalikka*. n. A red faced monkey.

చింగిలిమాగిలి *chingili-magili*. [Tel.] n. Confusion. గండనోళ్ళము. Sar. Pad. i. 16.

చింగుడు *chingudu*. [Tel. for చుంగుడి.] adj. Petty, trifling. (Nellore.)

చించ *chinchā*. [Skt.] n. The tamarind tree. చింతపెట్టు.

చింప *chintsu*. [Tel.] v. a. To tear, to rend.

చింపకొప్ప *chintsu-konu*. v. a. To tear or rend. To be disgusted or annoyed. ఏల నొంతుచింపకొంపావు why split your throat with roaring?

చింత *chinta*. [Tel.] n. A tamarind tree. చింతనల్ల tamarind in the shell. చింతకాయ a green tamarind. చింతపండు tamarind. పులిచింత a small acid plant used in medicine and for pickling. *Oralis corniculata*. Heyne. *Bauhinia malabarica*. (Watts.) సీమచింతపెట్టు, ఎర్రచింత, కామవేలి or చిందు

Albizzia odoratissima. (Watts.) See under చిందు. పెద్దచింత or చింతపెట్టు *Celastrus senegalensis*. (Watts.) చింతనాగు *chintanāgu*. n. A venomous snake. *Coleber naga*, Russell,—so named because the marks on the back resemble a tamarind flower. చింతపువ్వులు *chinta-puvvulu*. n. A certain kind of grain. H. iv. 156.

చింత *chinta*. [Skt.] n. Reflection, thought, wish, musing, consideration, recollection, care, sorrow, pity, grief. చింతలేదు never mind, no matter. చింతకుడు *chintakudu*. n. He who thinks or ponders. చింతించు వాడు. చింతన *chintana*. n. Thinking over. Reiteration, పలుమారులచుట. చింతన చెప్ప to reiterate. చింతనలు investigations, enquiries. చింతనము *chintanamu*. n. Thought, reflection, study of a book. Reiteration. చింతనీయము or చింత్యము fit to be considered or thought over. చింతా క్రాంతుడు *chinta-krāntudu*. adj. Grieved, sorrowful, swallowed up with grief. చింతామణి *chinta-mani*. n. The wishing stone, a fabulous gem or magic ruby, imagined to yield its possessor all that he wishes. The name of a certain kind of pill. The term is metaphorically used in the titles of many books and may there be explained as a “key, analysis, essay, or treatise.” Thus the ఆంధ్రభాషాచింతా వాణి is a Key to the Telugu language. కైర్య చింతావాణి a key to Pharmacy. చింతించు. చింతిల్లు or చింతిలు *chintintsu*. v. n. To think on, to muse, to ponder, to reflect. To be sorry for, to regret, to grieve or be afflicted వాడు. చింతితము *chintitamu*. adj. Mused on, considered.

చింతుచెట్టు *chintu-chettu*. [Tel.] n. A shrub called *Celastrus emarginata*. పెద్దచింతు *Celastrus Montana*. Rox. i. 620. 621.

చింతొక్క or చింతనక్క *chintokka*. [Tel.] n. The night Heron, *Nycticorax griseus*. (F. B. I.)

చిందపిట్ట *chinda-pitta*. [Tel.] n. A kind of hawk. చిందపిట్ట.

చిందము *chindamu*. [Tel.] n. A shell, a conch. శంఖము R. iii. 42. M. VII. v. 347. UR. iv. 256.

చిందర *chindara*. [Tel.] n. Ruin, breaking. A fragment, bit, shattered piece. Dilapidation, ugliness, disagreeableness. “ చెవులుచిందర చేసెబ్బిల్లి కానినడలు” the crickets chirped with earsplitting shrillness. HD. i. 1745. చిందర adj. Ugly, disagreeable, ruinous. చిందరవందర *chindara-randara*. adv. (anuk) Piece-meal; here and there; in pieces, in shatters. Anir. iii. 92. చిందరవందర చేయు or చిందర చేయు *chindara-randara-chēyu*. v. n. To shatter or shiver. To hack, to cut to pieces, to spoil. చిందరవందరలాగా adv. tossed: at random, in confusion: recklessly, dishevelled, flying loose as hair. చిందరపోవు to spring a leak తూలుపోవు. చిందరగొను to be enraged or furious. చిందం భింపు. చిందారేను to be infused with ఆవేశ మెత్తు.

చిందియ or చిందె *chindiya*. [Tel.] n. A sprinkle or shedding. నీరిచిందె a sort of vap. జెల్లకుళ్ళాయి. G. viii. 9.

చిందిలు *chindilu*. [Tel.] v. n. To shake. చరించు. చిందిలి *chindili*. adj. Shaken. Disturbed. చరించినది. చిందిలిమందిలికాక undisturbed. చిందిలిపడు *chindali-padu*. v. n. To rejoice సంక్రమించు. చిందిలిపాలు *chindili-pātu*. n. Hurry, agitation. వేగ పాలు.

చిందు *chindu*. [Tel.] v. n. To be spilt, shed or distilled. To spread వ్యాపించు. వెన్నెల లోచిందెడనువ్వ a smile that was pleasant like moonlight. v. a. To spend, to lay out. వ్యయముచేయు. n. A dance, hop, jig. చిందాడు or చిందులతోక్కు to dance, or tread a measure. చిందుపరువు a dance. A drop, మేక్కు. చిందుగా recklessly, wildly, sorrowfully. చిందుగాచేయు to pester, plague, annoy. చిందుగుప్ప *chindu-guppa*. n. A sort of wolf. చిందుపండు *chindu-randu*. adj. Scattered చెదన. adv. Recklessly,

sportively, prodigally. చిందుడు చేయు to scatter చెడగొట్టు. to make sport of. చిందువండుగాచేయు to make sport of.

చిందుగచెట్టు chinduga-chettu. [Tel.] n. A kind of tree, Albizzia odoratissima. తెల్లచిందుగ Albizzia procera. కొండచిందుగ Albizzia stipulata. See under చింత. (Watts.)

చిందురము chinduramu. [Tel. for సింహరము.] n. Red lead.

చిందువ చిందుva. [Tel.] n. A sort of logwood for dyeing, imported from Pegu. A small box చిన్న పెట్టె.

చిండ్ల See చిందిము. చిండ్లుపాము chindelpamu. [Tel.] n. A sort of eel.

చింపి చింపి. [Tel.] n. A rent or tear, a rag, a tatter. చొంతగంత. adj. Ragged, tattered. M. vii. v. 138. చింపిరాళ్లు చింపి-rallu. n. Gravel, bits of pebbles. An epigram says

“కొక కొనగలముత్యైబాక్కటి కసువొల్పిని చింపిరాళ్లు గంపెండేలారసికుండొక్కడెచాలన రసహీనులు పదుగురేల రామునిబావ్వా”

చింపిరి చింపిరి. adj. Curly headed, dishevelled.

చింపు చింపు. [Tel.] v. a. To tear or rend. చించు.

చింబు చింబు. [Tel.] n. A goat. మేక. చింబోతు చింబోతు. n. A he goat (HD. ii. 965.) చింబుపాతు, మేకపాతు.

చిక్కటారి or చిక్కటారి చిక్కటారి. [Tel. from చిన్న or చికి small, కటారి a dagger.] n. A small dagger.

చిక్కతాలి చిక్కతాలి. [Tel.] n. A plant called Erythronium Ventiligao (yerra chiktali) Roxb. i. 629.

చిక్కపిక or చిక్కపిక చిక్క-pika. [Tel.] adv. Piecemeal, scattered, in fragments.

చిక్కమక్క చిక్కamaka. [Tel.] n. Intricacy, disorder. చిక్కము.

చిక్కాకు or చిక్కాకు చిక్కaku. [Tel.] n. Disgust, annoyance. చిక్కాకుపడు to be disgusted or annoyed. చిక్కాకుపచు to annoy.

చికి or చికిచికి చికి. [Tel.] adj. Small. చిన్న. Sharp. Sweet. చికితావిచావి a sweet lip. చికిచూపు a piercing eye.

చికిత్స చికిtsa. [Skt.] n. The medical art, medical treatment, a prescription. చికిత్సకుడు a physician. వైద్యుడు. చికిత్సించు చికిtsintsu. v. t. To treat a patient, as a doctor does. చికిత్సచేయు.

చికిలి చికిli. [Tel.] n. Polishing, burnishing. adj. Burnished, ground sharp, bright, bland, smooth, fine, graceful, trim, pretty. చికిలిచూపు a bland glance. చికిలిచేయు or చికిలిచేయుచు to burnish or set. చికిలిసాన a smooth whetstone. చికిలికాడు one who cleans and sharpens knives, &c. చికిలింపు చికిlintsu. v. n. To ogle or leer కండ్లను చికిలించి with a leering look. చికిలింతగడ్డి చికిlinta-gaddi. n. Bur grass. Rox. i. 301.

చికిలు చికిlu. [Tel.] v. n. To cry like a child that is much fondled. చనవుచేసేడు.

చికిర్ష చికిrsha. [Skt.] n. Inclination to do any thing. చేయనిచ్చు.

చికిరము చికిramu. [Skt.] n. A tress or small curl, a hair. వెండ్రుక.

చిక్కంటు, చిక్కంటె, చిక్కంటు or చిక్కంటల చిక్క-antu. [Tel. చిక్క+అంటు.] n. A large comb with only three or four teeth.

చిక్కణము చిక్కanamu. [Skt.] adj. Bland, soft, mild, unctuous, emollient, smooth, polished. నువ్వునైన. P. iii. 73. A. i. 45.

చిక్కన or చిక్కననము చిక్కana. [Tel. from చిక్క-] n. Thickness, as of milk or syrup. Strength, stoutness బలము, దృఢ్యము. చిక్కని చిక్కani. adj. Thick as a liquid, plump. Close pressed, as a kiss. “చిక్కనిముద్దుపెట్టిన” Ila. ii. 165.

చిక్కని చిక్కani. [Tel.] (neg. participle of చిక్క-) adj. Not found: not to be had, rare.

చిక్కము చిక్కamu. [Tel.] n. A net. A bag of net work, a purse, a muzzle of wicker work. A net used as a shelf in a house.

చిక్కవిచెట్టు చిక్క-kari-chettu. [Tel. చిక్క=చిన్న+కారి.] n. The tree called Mimosa concina. Rox. ii. 565.

చిక్క or చిక్కకొను చిక్కu. [Tel.] v. n. To be found, to be caught, or ensnared. కొరకు. To remain, be left మిగులు. అది నాకు చిక్కినది I have got it. To stop or halt, to remain. వెనుకచిక్క to remain behind, to fall in the rear. To grow thin or lean. కృశించు. చిక్కని సొమ్మునానుది it is unattainable, it cannot be got. చిక్కించుకొను చిక్కintsu-konu. v. a. To get, obtain. చేతిలో చిక్కించుకొను to get into one's hands, to get hold of. వెరలచిక్క to be seized with sorrow. ధైర్యము చిక్కించున as I dared not do so. చిక్కినది the rest, the remainder. చిక్కించు చిక్కipovu. v. n. To become lean. చిక్క- n. A tangle, మెలి. A puzzle, perplexity, intricacy, confusion, entanglement, difficulty, distress, trouble. సంకటము, ఇబ్బంది. చిక్కలుపడు to be in distress or to get into difficulty సంకటపడు. చిక్కలుపెట్టు to entangle, to involve, puzzle, to distress or harass; to pinch or stint. చిక్కతీయు to disentangle. చిక్కనానుది it is puzzling. చిక్కనడ్డ tangled or dishevelled as hair, చిక్కయిన. చిక్కపాలు entanglement. చిక్కపడుట, సంకటపడుట. చిక్క- adj. Puzzling, perplexing, entangled, intricate, confused, difficult, troublesome, baffled. చిక్కజడలు tangled hair. చిక్కకంపు a rancid smell (of oil). చిక్కతాళము n. A lock with many wards, and which, like a patent lock, can only be opened by those who know it.

చిక్కడు చిక్కudu. [Tel.] n. The bean called Dolichos lablab. చిక్కడుకాము the

pod of this plant. Different species of this are called ఎర్రచిక్కడు, తెల్లచిక్కడు, గోరుచిక్కడు, అనబచిక్కడు, ఏనుగుచిక్కడు, కోడిచిక్కడు, తొండచిక్కడు, ఉలబచిక్కడు and సానచిక్కడు. See Roxb. i. 370. iii. 305. 306. 307. 315. 317.

చిక్కొట్టు చిక్క-kottu. [Tel. చి+కొట్టు.] v. n. To cry shame, to censure. చీనీయను.

చిక్కొల Same as చిక్కంటు. (q. v.)

చిక్కోడము చిక్కōdamu. [Skt.] n. A squirrel. ఉడత.

చిగురు చిగుru. [Tel.] n. A sprout, or shoot. The gums around the teeth. The quick or tender red part of the flesh under the nail. adj. Young, budding, tender, delicate. శర. చిగురుబోడి a girl fair and fresh as a young bud. చిగురుంపు, చిగురుకొను, చిగురుచు or చిగురుచ్చు చిగుrintsu. v. n. To sprout out or to bud. ఎర్రనగు, పల్లవించు. చిగురింతగడ్డి చిగుrinta-gaddi. n. Bur grass. చిగురాకు చిగు-aku. n. A budding leaf. చిగురాకు సిండి a parrot. చిగురాకువిలుకాడు he who carries a bow of budding leaves, an epithet of మన్ననకు. చిగురొత్తు చిగుrottu. v. n. To bud. చిత్తముచిగురొత్త with a melting heart. To become red. అనరక్త మగు.

చిచ్చర (చిచ్చు+అర) or చిచ్చుర (చిచ్చు+ఉర) చిత్సara. [Tel.] adj. Fiery. నిప్పులకారే. T. v. 141. M. III. vii. 132. అగ్నియముమైన. చిచ్చరకంటి the fiery eyed (one), i. e., Siva.

చిచ్చి or చిచ్చి చిచ్చi [Tel.] n. Hush, lullaby, bye bye. A word used in lulling babes to sleep.

చిచ్చు చిత్tsu. [Tel.] n. Flame, fire, అగ్ని. Heat తాపము. కడుపుచిచ్చు the flame in the belly, i. e., hunger. చిచ్చుటచ్చు చిత్tsu-t-ammu. n. A rocket or fire pot used in battle అగ్నియోత్తము. చిచ్చు

బుద్ధి chitsu-buddi. n. A kind of rocket called a flower pot.

చిటాచిటా or చిటాచిటా chita-chita. [Tel.] adv. Cracklingly, sulkily. చటచట. n A crackling sound, as that of wood that is burning. Sulkiness. adj. Vexed, irritated or annoyed: sharp or cross. చిటచిటాటలు sharp or cross language. **చిటచిటాను** or **చిటచిటాను** *chita-chita-m-anu.* v. n. To crackle as fire. To be vexed, irritated or annoyed. To look sulky. మండిపడు. **చిటా చిటా chita-chitalu.** n. Heat, inflammation. దానికి రక్త చిటచిటాడుచున్నది she has the prickly heat, or, is angry.

చిటాట chita-pota. [Tel.] n. Irritation, anger. కోపము. A rattling sound as of falling leaves, fruit, &c. adj. Small, delicate. చిటాటాటలు trilling accents. చిటాటాటాడే excited, in agitation.

చిటారము chidaramu. [Tel.] n. Prettiness. సాంపు, సాగము, ఒకరారము. **చిటారించు chidar-intsu.** v. n. To be angry. ముఖము చిటారించు to frown.

చిటాలు chitalu. [Tel.] n. Suddenness. చిటాలనువి suddenly, with a bounce.

చిటి or చిట్టి chiti. [Tel.] adj. Little. చిటివేలు the little finger. చిటివాప a small mat.

చిటితాళము chiti-talamu. n. A small cymbal. **చిటిపాటి chiti-poti.** adj. Little, petty, trifling, trivial. అల్పము. **చిటి ముత్యాలు chiti-mutyalu.** n. plu. A kind of very fine white rice. (Lit. little pearls.)

చిటిక చిటిka. [Tel.] n. A rap with the fingers. A snap with the fingers. A second of time. క్షణము. **చిటికరించు chitika-r-intsu.** v. n. To give a rap with the fingers. చిట్టమిడుచు, చిటికవేయు. చిటికరించు same as చిటిక. **చిటికేన చిటి-kena.** n. The little finger or toe. చిన్నవేలు. **చిటికాడు chiti-kadu.** n. A page or attendant. చిన్నవాడు. **చిటికేన బొద్దులు chitikenaboddulu.** n. A jewel worn on the little toe. పాడికినిష్కాధారము. **చిటికేల**

వాడు chitikela-vadu. n. A pedlar, a hawker of small wares. **చిటికేలు chitikelu.** n. Castanets. చిటికొరుకులు a sort of cakes. H. i. 114.

చిటుకు, చిటుక్కు or చిటుకుపాటుకు chituku. [Tel.] (anuk.) n. A low soft sound, clicking, chirruping: a just audible sound, as the sound of the crack of the finger joints, a splashing, pattering, or dripping sound. చిమ చిటుక్కుమంటే నిర్జనండి రేస్తాడు the sound of an ant will awake him. చిమ చిటుక్కుమంటే వినిబడును the tread of an ant might have been heard. **చిటుక్కును** or **చిటుక్కుమును chitukk-anu.** v. n. To give a crackling sound like the sparks of a Leyden jar.

చిటులు or చిట్టు chitulu. [Tel.] v. n. To crack, as plaster or paint. To split, as a hair. వెంట్రుకలకొనలు చిట్టించి the ends of the hairs are split. "చిటులుకొట్టబోట్టు."

చిట్ట chitta. [Tel.] n. A wonder. ఆశ్చర్యము. Trouble చింత, ఆయాసము. BD. vii. 217; v. 735: M. XII. iii. 441. **చిట్ట adj.** Invented కల్పితమైన. చెప్పచిట్టలు పూబోడి యొప్పుకలిమి her loveliness is a wonder to tell; or, it would take whole chapters to narrate her charms. చిట్ట a baby or little one.

చిట్టంటు or చిట్టంటులు chitt-antu. [Tel. చిట్టి + అంటు:] n. The dent formed by the nails in pinching or by the teeth in biting. చిట్టంటులంటు to handle delicately or touch.

చిట్టకము chittakamu. [Tel.] n. A trick, a roguish prank, a deceitful action. శృంగారచెట్ట, టీల, కపటము. వ్యాజము, మిథ్య, చెల్లాటము, ఎకనక్కము, కోడికము. V. P. i. 131. A. ii. 70. Swa. iii. 40. R. iv. 157. 162. **చిట్టకంపుతనము chittakampu-tanamu.** n. Roguishness, wickedness.

చిట్టచివర chitta-chivara. [Tel. చివర + చివర:] n. The extremity or utmost point, the very end, the very last. See చివర.

చిట్టముకి or రావణవృక్షము See కుమక.

చిట్టమిడుచు Same as చిటిక వేయు. See under చిటిక.

చిట్టా or చిట్టా chitta. [Tel.] n. A rough daily account. A ledger. A log-book, a day-book.

చిట్టాడు chitt-adu. [Tel. చిట్టి + అడు] v. n. To play about. క్రీడించు. To trifle, sport, frolic. To be teased or anxious: to fret: to waver, to fluctuate, as the mind between shame and pleasure. చరించు, కోలా యనానము. To wander నంచరించు. To spread ప్రసరించు. To walk as a baby తప్పటడుగులిడు. **చిట్టాడించు chitt-adintsu.** n. To teach a child to walk.

చిట్టాముదము or చిట్టాముదము chitt-amudamu. The castor oil plant, *Ricinus Christi.*

చిట్టి chitti. [Tel.] n. A butter-boat. A certain measure, the fourth part of a సోల. A small high vessel made of brass or copper. చిట్టెడు a cupful. **చిట్టి adj.** Little, young. చిటి. **చిట్టిత చెట్టు chittita-chettu.** n. The small date (కాత) tree. చిట్టకులు little footsteps like those of infants. P. ii. 126. **చిట్టలుక chitt-atuka.** n. A small shelf or ledge, a little cupboard. అబుక. **చిట్టట్టు chitt-attu.** adv. Delicately, softly, gently. **చిట్టడవి chitt-adavi.** n. A thicket, or brake. An impenetrable thicket, wood, or forest. అడవి. **చిట్టి గూబ చిitti-guba.** n. The scops owl, *Scops gin.* **చెన్నచిట్టిగూబ** the Collared Scops Owl, *Scops bakkamoena.* **చిట్టివరతపక్షి chitti-chirata-pakshi.** n. The Indian Pigmy Woodpecker, *Iugipicus hardwickii* (F. B. I.)

చిట్టు chittu. [Tel.] n. Coarse bran. ఉమక తప్పడుకలిసినది.

చిట్టుములు chitt-umulu. [Tel. చిట్టి + ఉములు:] n. Want of appetite, disinclination for food, caused by pregnancy. Subhad. iii. 253. R. iii. 93.

చిట్టుముట్టాడు or చిట్టుముట్టాడు chittu-muttadu. [Tel.] n. To be in disorder. చిట్టుముట్టాడన disturbed. BD. v. 92. 365.

చిట్టె or చిట్టిరు chitte. [Tel.] n. The edge of cloth. బట్టల అంచుకప్పు. A picture, whim, idea, freak, invention, scheme, plot. An incomplete heap of salt. చిట్టెలు, అనగా చిత్తవటములు, తంత్రములు.

చిట్టెము or చిట్టిరుము chittemu. [Tel.] n. The scoriae, dross or scum of melted metal. చిట్టెపురాయి pumice stone.

చిట్టెలక chitt-eluka. [Tel. చిర or చిట్టి + ఎలక.] n. A mouse. గొక చిట్టెలక or చిట్టెలక (Tel. of Yanadis) The common Indian Field-Mouse. *Mus buduga.* (F. B. I.)

చిట్టు or చిటులు chitlu. [Tel.] v. n. To snap, split, crack (as a fruit), burst. వెంట్రుక చిట్టించి a hair has split. చిట్టించు unblown, unopened. చిట్టుకట్టె a person of a very irritable temper. చిక్కరి కోపము గలవాడు. **చిట్టుడిట్టు chitlu-jitta.** n. The Nilgiri Flower-pecker. *Dicaeum Concolor,* or, the Thick-billed Flower-pecker. *Pipri-soma squalidam.* (F. B. I.) **చిట్టించు chittintsu.** v. a. To crack, break. To burst, split. A. i. 23. v. n. To break, snap, crack, split, burst or be chopped, as the ground, the skin, paint, or the lips in fever. T. iv. 85. ముఖము చిట్టించు to frown. ముఖము చిట్టించుకొన్నార they changed colour, were abashed, they looked sulky. **చిట్టింతకూర chittinta-kura.** n. A herb used in curries. *Marselia Minuta.* Heyne.

చిడిగిరింత chidigirinta. [Tel.] n. Dislike, disgust, annoyance. HD. ii. 620.

చిడిపి chidipi. [Tel.] adj. Little, small, petty. చిన్న, అల్పము. Harsh పరుము.

చిడిముడి chid-inudi. [Tel.] Peevishness, pettishness, vexation, hastiness. తొట్టు, తొండ. Agitation, alarm. **చిడిముడిపడు chidi-mudi-padu.** v. n. To be agitated or vexed, to be angry or hasty. BD. iv. 151. తొట్టుపడు. **చిడిముడిపాటు chidi-mudi-**

patu. n. Irritation, pettishness, anger, haate. చిత్తు. G. i 220.

చిడుగు chidugu. [Tel.] v. n. To romp, caper, bounce. H. iii. 186. adj. Trifling. అల్పము. చిడుగుడు or చిడుగుడి chidugudu. n. A game played by boys.

చిడుము chidumu. [Tel.] n. Smarting, such as is caused by the itch, prickly heat or a whitlow. The itch తిడుము.

చిత్ chit. [Skt.] n. Intellect, understanding. In compounds T as usual becomes D; as చిదంబరము; and elsewhere N. as చిత్తము. Thus చిదాదిత్య a seeming sun; that which looks like a sun. L. i. 98. చిత్విలాసము chid-vilasamu. n. Mental enjoyments, literary pleasures. Adventures. చిత్తయము chin-mayamu. adj. Spiritual, mental, intellectual. Invisible. Immaterial, impassive. చిత్తాత్మము chin-matramu. n. The spiritual body. The intellectual form. చిత్తద్రు chin-mudra. n. The impress of wisdom క్షాంతము. A. v. 170.

చిత or చితి chita. [Skt.] n. A funeral pile. సాద, ప్రాస.

చితచితలాడు chita-chitaladu. [Tel.] v. n. To be damp. ఈ స్థానం తేమచేత చితచితలాడుచున్నది the humidity of the air renders this place damp.

చితారీవాడు chitari-vadu. [corrupted from Skt. చిత్రము.] n. A sculptor, a statuary.

చిత్తుకు or చితికిపోవు chituku. [Tel.] v. n. To burst (as a ripe fruit or as a sore), to be dashed, smashed, squashed. To be broken or depressed (as the nose.) చిత్తుకుముక్కు broken-nosed.

చిత్త chitta. [Skt.] n. The 14th lunar mansion. చిత్రావక్త్రము.

చిత్తిడి chittadi. [Tel. చిత్త+డి.] n. Much dampness. మిక్కిలిచిత్తిడి. Wetness, moisture. Gloomy and sloppy weather. చిత్తిడిగనక

from the wetness of the weather. adj. Cloudy, rainy, moist. చిత్తిడికాలము wet weather.

చిత్తము chittamu. [Skt.] n. The mind or intellect; the heart, considered as the seat of intellect: inclination, will, pleasure. మీచిత్తము (or simply చిత్తము) your pleasure! as you please! yes, sir! చిత్రానుకేవలెను be so good as to consider this. ప్రవేశము చిత్తిగించవలెను pray acknowledge the receipt of this letter. చిత్రానుకూలము according to one's own pleasure or as one sees fit. చిత్తిగించు chitta-gintsu. v. a. To listen, grant attention, keep or retain in mind, attend to, mind, note, observe, remark, examine, investigate మనస్కరించు. To think, తలచు; to hear a prayer, to consider యోచించు. At the close of a letter the words చిత్తిగించవలెను "Please to consider this" are equivalent to the phrase ("I remain, &c"). అట్లు చిత్తిగించినాడు he came to this decision (used of a superior.) చిత్తిగించవలెను I beg you to or, do me the favor to. చిత్తచాంచల్యము chitta-chanchalyamu. n. Aberration of the intellect. Insanity. చిత్తవృత్తి chitta-vritti. n. Temper, wish, inclination, disposition. Will, pleasure, determination. చిత్తుడు and చిత్తురాలు chittudu. adj. Minded. This is used in compound phrases, thus: సంకోపచిత్తుడు a cheerful man. క్రూరచిత్తురై cruel-hearted. శాంతచిత్తుడు a gentle character.

చిత్తుచేప or చిత్తైర chittaru-chepa. [Tel.] n. A sort of fish, the white carp.

చిత్తువు chittaruvu. [from Skt. చిత్రము.] n. A wonder, a marvel. అశ్చర్యము. A picture, painting or drawing పటము. చిత్తువుపటము chittaruvu-patamu. n. A painting. పటమునందు వ్రాసిన రూపము.

చిత్రాట chittata. [Tel.] n. A game called Pitch & toss.

చిత్తి చిittini. [corrupted from Skt. చిత్తిశి.] n. A flirt, a wanton woman. చిత్తిశి.

చిత్తు chittu. [Tel.] n. A rough draft or copy.

చిత్తు chittu. [Skt.] n. Intelligence (one of the attributes of God as in the phrase సచ్చిదానందమూర్తి.) The Animate world, as opposed to అచిత్తు the inanimate world.

చిత్ర chitra. [Skt.] n. The fourteenth lunar mansion. చిత్ర.

చిత్రము chitramu. [Skt.] adj. Particoloured, speckled, chequered, streaked. నానావర్ణములు. Odd, strange, novel, picturesque, pretty. అశ్చర్యకరమైన. చిత్రముచిత్రము most wonderful. n Variety, strangeness, singularity. అశ్చర్యము. A painting, a picture చిత్రమువు. Variegated colour, నానావర్ణము. A curiosity, a species, a diversity. చిత్రకంఠము chitra-kanthamu. n. A dove, కపోతము, గువ్వ. చిత్రకథ an episode, a novel or story. చిత్రకము chitrakamu. n. A mark on the face బొట్టు. చిత్రకాయము chitra-kayamu. n. A cheetah చిరుతపులి. చిత్రకారుడు or చిత్రగుడు chitra-karudu. n. A painter. చిత్రగుప్తుడు chitraguptudu. n. Name of an accountant of Yama the god of Death. యమునివద్ద లెక్కవ్రాయువాడు. Yama యముడు. చిత్రతరము most extraordinary. చిత్రనేత్రము chitranetramu. n. A kind of fine cloth సాగ సయినవస్త్రము. A. vi. 131. చిత్రపక్షము chitra-pakshamu. n. A peacock. నెమలి. చిత్రపత్రిక chitra-patrika. n. Damasked hue: figures drawn with musk or gold dust on the cheeks or face. చిత్రపిల్ల chitra-pilla. n. A kind of fresh water fish: another kind is చిత్తరచేప. చిత్రభానువు chitrabhanuvu. n. Fire. అగ్ని. The sun సూర్యుడు. చిత్రమాలము chitra-malamu. n. The plant called Ceylon leadwort; Plumbago zelanica: ఎర్రచిత్రమాలము Rose coloured Leadwort, Plumbago rosea. (Ainslie.) నల్లచిత్రమాలము Plumbago capensis. చిత్రరథుడు chitra-rathudu. n. The name of one of the musicians in Indra's heaven. ఒక గంధర్వుడు. The sun

సూర్యుడు. చిత్రపథ horrid torture. చిత్రమాలము chitra-malamu. n. The Indian Roller, Coracias indica, (F. B. I.) కాపము, పాలపిట్ట. చిత్రవిచిత్రము chitra-vichitramu. adv. Very wonderful, odd, strange, singular. చిత్రశిఖండి chitra-sikhandi. n. The constellation called the Great Bear. చిత్రహింస chitra-himsa. n. Torture. చిత్రహింసచేసి చంపినారు they tortured him to death. చిత్రాసనము chitra-asanamu. n. A tiger's skin or small carpet used by Brahmins during prayer. చిత్రిండు chit-rintsu. v. t. To paint a picture చిత్రమువ్రాయు. చిత్రకగ్గులు chitrika-gulla. [Tel.] n. A carpenter's plane. చిత్రకట్టు to plane. చిత్రిణి chitriini. [Skt.] n. A woman of genius. చిత్రితము chitri-tamu. adj. Painted. చిత్రింపబడిన.

చిదక chidaka. [Tel.] adj. Flat. సాట్ల. చిదకముక్కు chidaka-mukku. n. A flat nose.

చిదగోడ chida-goda. [Tel.] n. A difference. A disagreement, a quarrel. భేదము, వ్యత్యాసము. Domestic quarrel, brawl, wrangling. adv. In confusion.

చిదచిత్ chid-achit. [Skt.] n. Animated and inanimate. Mandh. vi. 182.

చిదచిద chida-chida. [Tel.] n. Damp. ఆ నేల చిదచిదలాడుతున్నది that ground is moist.

చిదము or కండచిదము chidama. [Tel.] n. A sort of fish.

చిదర chidara. [Tel.] n. A bit or piece. తునక.

చిదియు chidiyu. [Tel.] v. n. To be smashed, to be broken into pieces, to burst. నలుగు. చిదియవు కొండపైబడిన they will not be broken though a hill fall upon them. Hari. Pt ii. BK. v.

చిడుకు chiduku. [Tel.] v. n. To be smashed: to be flattened. చిప్పిలు. చిడుకుక్క a confused or jumbled account.

చిడుగు chidugu. [Tel.] n. A small stick. చిన్నచుట్ల, సమిధ. చిడుగులు firewood.

అడుపు or అడుచు *chidupu*. [Tel. causal from చిడు.] v. a. To squeeze or pinch. బిడ్డ. To nip, to twitch off త్రుచు. To beat flat. To dash, smash ఎడుపు. To pluck a flower. కోయు. n. A bud or sprout చిరు. అడువ *chidupa*. n. A bit, a fragment, a piece.

అడుర or అడురువ or అడువ *chidura*. [Tel.] n. A piece, bit, fragment, or atom.

అడు *china*. [Tel.] adj. Small చిన్న.

అడు *chini*. [Tel. for చిన్ని or చిన్న.] adj. Little, young. చిన్ని. Pleasing, beautiful. మనోహరము.

అడుతు or అడుకు *chinuku*. [Tel.] n. A drop, a sprinkling చినుకులు పడుచున్నది it is drizzling. అడుతు v. n. To be shed, or diffused, to fall in drops కారు; to be increased as a passion, or desire అరిక యించు. చినుకుపూస a pearl మత్యము. A drop of rain.

అడుగు *chinugu*. [Tel.] v. n. To be torn. చినిగినది it is torn. n. A rent or tear.

అడు *chinna*. [Tel.] adj. Small, little, short, young, mean, trifling, insignificant, narrow: disgraceful. మఱముచిన్న చేసుకొను to be ashamed, to be downcast or sorrowful. Junior, younger, smaller. చిన్నచూపు humiliation, scorn. దేవుడు చిన్నచూపుచూస్తే యెవరేమిచేయవచ్చును when God withdraws his favour what can man do? అడు ఆకురాంబ *chinna-akurayi*. n. The Black-headed Cuckoo-Shrike, *Campophaga sykesi*. (F. B. I.) అడు కారు *chinna-karu*. n. Childhood, youth. చిన్న కారుపిల్లలు young children. అడు తనము *chinnutanamu*. n. Infancy: littleness, smallness. Disgrace, dishonor. ఇందువల్ల కులమునకంతా చిన్నతనము వచ్చినది this is a disgrace to the whole caste. అడుది *chinnaadi*. n. A little one. A girl, a lass. ఈ చిన్నది అరివధార్య this girl is his wife. పెద్దచిన్నది the eldest daughter; or, a grown girl.

అడునాడు *chinna-nadu*. n. Boyhood బాల్యకాలము, బాల్యము. అడుపుచ్చు *chinna-puttsu*. v. t. To disgrace, slight, contemn, treat lightly. అడుపోవు *chinna-povu*. v. n. To be disgraced, downcast, low-spirited. అడువాడు *chinna-radu*. n. A boy, a young man. పెద్ద చిన్నవాడు the eldest boy, నాకన్న చిన్నవాడు one younger than me నాచిన్నవాడు పెద్దవాడు అయ్యేదాక until my son grows up. చిన్నవాండ్లు children, offspring.

అడుము *chinnamu*. [Tel.] n. A weight, equal to one thirtieth of a Tola (కులము); one eighth part of the coin termed a pagoda. చిన్న పెత్తెక్కడుసిరులు (L xi 41.) a trifling increase of wealth.

అడుంగిచెట్టు *chinmangi-chettu*. [Tel.] n. A tree called *Lagerstromia parviflora*. Rox. ii. 505.

అడురి *chinnari*. [Tel. చిన్న+అరి.] (a term of affection.) adj. Delicate, pretty. మనోహరము. చిన్నారినోళ్లు pretty or delicate finger nails. అడురిచాడురి *chinnari-ponnari*. adj. Pretty, lovely, charming. మద్దులుకురి కేటలునంటి.

అడు *chinni*. [Tel. an intensive of చిన్న.] adj. Little, Pretty మనోహరమైన. అడు ఆకు చెట్టు *chinni-aku-chettu*. n. The Birch-leaved Acalypha, *Acalypha fruticosa*. (Watts.) అడు చూపు *chinni-tsipu*. u. Humiliation, looking downcast or foolish. చిన్నిచము a small flower చిన్నపువ్వు, gold బంగారు. చిన్నిపుపు a kind of ornament, or, a salutation = మస్కారం.

అడుయ or అడు *chinniya*. [altered from Skt. చిహ్ను.] n. A sign, token, mark, feature. నరుతు. Foppery, elegance. చిలాసము. అడులాడి *chinne-l-adi*. n. A handsome girl. A coquette. చిలాసవతి. అడులాడు *chinne-l-adu*. n. A fop, a beau చిలాసవంతుడు. v. n. To flaunt, to act the fop.

అడుతు *chipitamu*. [Skt.] adj. Flatnoed. చప్పటముక్కల.

అడు *chippa*. [Tel.] n. A shell. పెంకు, నల్ల. A cup, a saucer of earth, not of metal. గిన్నె. A hemisphere భూగోళమందర్భా గము.

“ ద్వి. కనకమయాండు మొక్కటిచేసి వాని బనిపూని యన్నటిపైని జేరించె జైచిప్ప క్రిందిచిప్పయు నొప్పు మిర. ” విష్ణు. పూ. iii.

The hip joint, తొడచిప్ప or రొంటిచిప్ప. The knee pan, మోకాటిచిప్ప. The shell of a tortoise, తాచేటిచిప్ప. The shell of a cocoanut or half of a broken cocoanut, పెంకాయచిప్ప or కొబ్బరిచిప్ప. The skull, రలచిప్ప. Mother of pearl, మత్తెపుచిప్ప. చిప్పగుల్లలు burnt up, dried up, as dry as chips. P. iii. 75. A fragment తునుక. The scale of a fish చేపమొదిపాలును. adj. Little, small, trifling. అప్పు. అప్పకసుపు or అప్పగడ్డి *chippa-kasuru*. n. A fragrant sort of grass, *Andropogon schenanthus*. నిమ్మగడ్డి. అప్పగుంకటి or అప్పకూకటి *chippa-kunkati*. n. The small lock of hair either below or above the long lock left upon the crown of the head by all Hindu males. కాకపత్తి, పిల్లజుట్టు. అప్పగొడ్డలి *chippa-goddali*. n. A broad axe for cutting trees చెట్టునరికేగొడ్డలి. అప్పపెణక *chippa-penaka*. n. Either side of a shelving roof. ఇంటిపార్శ్వములకప్పు. అప్పముతైము *chippa-muttemu*. n. An artificial pearl కృత్రిమముక్తికము. చిప్పమూతి a dull face కబాపీసమగుముఖము.

అప్పము or అప్పైము *chippamu*. [Tel.] n. A large bundle. పెద్దమూట.

అప్పిలు or అప్పిల్లు *chippilu*. [Tel.] v. n. To gush, flow, well forth, break out, spirt, to overflow. ఉద్గమించు, మైకి ఉయకు.

అప్పివాడు *chippe-radu*. [Tel.] n. A tailor. దర్జీ, కుట్రపువాడు.

అడుకము or అడుకము *chibukamu*. [Skt.] n. The chin. గడ్డము.

అడుకు *chibuku*. [Tel.] v. t. To smack the lips. చప్పరించు.

అడుచిము *china-chima*. [Tel.] n. A smarting pain. చిమచిమయను or చిమచిమగొను to smart. చిమచిమకొలుపు to hurt or cause smart.

అడుతు or అడుతు *chimata*. Same as చిమైతు.

అడుటూ, అడుటూ or అడుటూ *chimata*. [Tel.] n. An instrument used to remove hair. చిమటూచేయు or చిమటూచేయు to pull out the hair from the face.

అడుచిముకారము *chimi-chimi-karamu*. [Skt. anuk.] n. A slight smarting sound, as in pain.

అడుతు or అడుటూ *chimita*. [Tel.] Same as చిమైతు. అడుతుకోడి *chimita-kodi*. n. The Painted Spur-fowl, *Galloperdix lunulata*. (F.B.I.)

అడుచి *chimili*. [Tel.] n. Oil cake on which cattle are fed. ఓకాణ్యము.

అడుతు Same as చివుకు.

అడుడు *chimudu*. [Tel.] v. n. To boil over, to be overboiled. To perish, to be blasted, blighted or scorched. అడుడు చిమడిచి the rice was overboiled. అడుడు చిముడు *chimuudu*. v. a. To overboil. అడుడిక *chimidika*. n. Overboiling చిముడుట.

అడు *chimma*. [Tel.] n. A drop. బొట్టు, చుక్క, జలకణము.

అడుతు or అడుతు *chimmata*. [Tel.] n. The grave cricket that destroys clothes. కాలపురుగు. See చిమైతు.

అడుచి, అడుచి or అడుచులు *chimmiri*. [Tel.] n. A sweetmeat made of fried sesamum seeds with dry cocoanut kernel and sugar.

అడు *chimmu*. [Tel.] v. a. To thrust, butt (with the horns, &c.) to strike with the claws. పొడచు. To cast, fling, throw,

toss విటు, వైను. To squirt or spirt. To sweep. To pat or tap. To splutter ink as a pen. (H. ii. 7.) కన్నీళ్లను తొలగించు చిచ్చు చిచ్చు flicking away the tears with the finger tip. చిచ్చుతనం (Swa. iv. 104.) to be proud విక్రీతి విజృంభించు. **చిచ్చు** n. A thrust పాడుచుట. Tossing వైచుట. A spirt. A dash in writing, a splutter of the pen. చిచ్చులాడు to spirt. T. v. 45. **చిచ్చుడు** or **చిచ్చునము** *chimmudu*. n. Tossing. చిచ్చుట. **చిచ్చులిళ్లు** *chimmulillalu*. n. A game like quoits. **చిచ్చుల సురియ** *chimmula-suriya*. n. A small dagger. **చిచ్చులికటి** *chimma-chikati*. n. Thick darkness, palpable darkness. Gloom. గాఢాంధకారము, అంధకరమనః. **చిచ్చన** *chimmana*. adv. Whizzingly, pop! with a spirt or dash. **చిచ్చనగొట్టము**, **చిచ్చనగొట్టి** *chimmana-gottamu*. n. A syringe, a squirt. చిచ్చుదిరుగు to turn round and round గురుగుదిరుగు. **చిచ్చుత్తి** *chimmadri-gulla*. n. The worm in a shell that bores the planks of ships. **చిచ్చుట** *chimmeta*. [Tel.] n. The grave cricket that destroys clothes. A moth, a bookworm. **చియ్య** *chiyya*. [Tel.] n. Muscle, flesh. కండ. **చిరంటి** *chiranti*. [Skt.] n. A lady. సువాసిని, కేరంటముచేసే ఆకుది, ముత్యముచేసే కేరంటాలు. **చిరగడము** or **చిరుగడము** *chiragadamu*. [Tel.] n. A sort of edible root; తియ్యకండ, గనుసు, ఒకకాతిరుంప. Tearing చిరిపిపోవడము. **చిరచిర** *chira-chira*. [Tel.] n. Peevishness. A fume of passion, sullenness. కోపవికారము. చిరచిరలాడు to be peevish or furious, మండిపడు. వాడు చిరచిరలాడినాడు he was furious. **చిరత** or **చిరుత** *chirata*. [Tel.] n. A piece of wood, a wedge, a cudgel. చిన్నకోల, గొడిడు. Also, the round piece of wood at the end of a native canoe. A castanet.

చిరతలు pincers used in pinching the fingers as a torture. చిరతవేయు to torture with pincers or thumb screws. See under చిరు. **చిరతపక్షి** or **చిరుతపక్షి** *chirata-pakshi*. [Tel.] (lit. The castanet bird:) n. The Golden-backed Woodpecker, *Brachypterus aurantius*. పచ్చచిరుతపక్షి the Little Scaly-bellied Green Woodpecker, *Gecinns striolatus*. పెద్దచిరుతపక్షి and చిన్నచిరుతపక్షి are other species. **చిరమర** *chiramara*. [Tel.] n. Difference. భేదము. **చిరము** *charamu*. [Skt.] adj. Long (as regards time.) అలస్యము, కాలవిలంబము. చిరకాలము a long while. చిరాయువు long life. **చిరంజీవి** or **చిరజీవి** *chiran-jivi*. n. What is long lived: (particularly) a crow. కాకి. adj. Long lived. చిరకాలము జీవించువాడు. This is a term of affection, implying a blessing, often used to inferiors, children, younger brothers or other relations. చిరంజీవులైన మాసీతారామయ్య my brother Stārāma; చిరంజీవులైన కొల్లా వెంకన్నభార్య గతించిన సంకతి regarding the death of our dear cousin's wife. **చిరంతనము** or **చిరత్నము** *chirantanamu*. adj. Old, ancient, antiquated. బహుదినములది, పాతది: **చిరాకు** *chiraku*. [Tel.] n. Crossness, snappishness, peevishness. కడరు, కోపము. **చిరి** or **చిరు** *chiri*. [Tel.] adj. Small, trifling, little, delicate, slight. చిన్నముట gentle perspiration: చిన్నముండ the gentle warmth of the morning or evening sun. **చిరికప్ప** *chiri-kappa*. n. A small frog, the wall frog, chunam frog or flying frog. **చిరికూర** *chiri-kūra*. n. A herb called *Amaranthus polygonodes*. Rox. iii. 602. **చిరికొండి** *chiri-kondi*. n. A small knot చిన్నసిగ. **చిరిట** *chirita*. n. The stopper of a bottle. **చిరితాళము** *chiri-talamu*. n. A small lock or bell. చిటితాళము. [In all the compounds here, చిరి may be written చిరు] చిరికొండ the thinner part of the thigh, the leg.

చిరినవ్వు *chiri-navvu*. n. A smile, a smirk or slight laugh. **చిరినాలుక** *chiri-naluka*. n. The little tongue, that is, the uvula. **చిరిమాను**, **తిరిమాను** or **వెల్లమర్రి** a plant called *Anogeissus latifolia*. (Watts.) **చిరిమిచేరలు** *chirimi-taratu*. n. A whip or scourge. **చిరివల్లికచుకు**. **చిరివేరు** *chiri-rēru*. n. The chay root which produces a red dye. *Oldenlandia umbellata*. **చిరుతాళిపాడు** *chiru-tali-badu*. n. A tree called *Dalbergia scandens*. Rox. iii. p. 232. **చిరుగొమ్మ** *chiru-gomma*. n. A cornice, a battlement. **చిరుచాప** *chiru-chāpa*. n. A fine silky mat woven of bulrushes. **చిరుత** or **చిరు** *chiruta*. adj. Young, little. చిన్న. n. A bit, piece, fragment. Youth, childhood. A young one, a child, a boy. శిశువు, చిన్నది. చిరుతచూపుతో చూచి to look unkindly. **చిరుతలు** *chirutalu*. n. Dazzling, radiance, swimming of the eyes: మరుమిట్టు. నా కన్నులకు చిరుతలు కన్పించి or చిరుతలు పారినవి my eyes are dazzled. **చిరుత**, **చిరుతపులి** or **చిరుతగండు** n. A hunting leopard, commonly called a Cheeta. *Cynelurus jubatus*. The Leopard or Panther, *Felis pardus*. (F. B. I.) **చిరుతిండి** or **చిరువిండి** *chiru-tindi*. n. Slight fare, such as cakes, fruit and the like. **చిరువాలు** *chiru-valu*. (చిరు+వాలు) n. Boiled milk. **చిరుష్మ** *chirōshma*. adj. Heated, lukewarm. కొంచెముక కాచిన. A. iv. 174. **చిరుగు** *chirugu*. [Tel.] n. The tree called *Caryota urens*. Rox. iii. 625. **చిరుగు** *chirugu*. [Tel.] v. n. To tear, to be torn చినుగు. n. Tearing, as of cloth; a tear or rent. వస్త్రభిన్నత్వము, చినుగు. **చిరుగడము** or **చిరుపడము** *chirugadamu*. n. Tearing. చిరుగుట. See చిరుగడము. **చిరుగుడు** *chirugudu*. [Tel.] n. Romping, boisterous play. Trouble, a puzzle. A species of ring-worm or leprosy, which causes large round spots all over the body. కోతనానేకుడు, ఎర్రపులుసు.

చిరునామా *chiru-nāma*. [H.] n. The superscription on a letter or address. వైవిలాసము. **చిరుము**, **చిరుముచెట్టు** or **చిరుమాచెట్టు** *chiruma*. [Tel.] n. The tree called *Terminalia arjuna*. అర్జునవృక్షము, ఏరుమర్రిచెట్టు. **చిరుము** *chirumu*. [Tel.] v. t. To squirt. చిచ్చు. v. n. To scold, to contemn. చిచ్చుంభించు, తిండించు. Kasi. Kh. V. 63. 68. HD. i. 604. 324. **చిర్ర** *chirra*. [Tel.] n. A peg, by which two rafters are held together. Anger కోపము. Dishevelled hair చింపి. **చిర్ర**, **చిర్ర** or **చిర్రము** adv. (anuk) Angriily. Suddenly. తటాంన. **చిర్రచిర్ర** *chirra-chirra*. n. Haste సంక్రమము. **చిర్రముర్ర** *chirra-murra*. n. Confusion. చిర్రముర్రాడినాడు though they are agitated. చిర్రలుపాడుచు to be agitated సంక్రమించు. See చిర్ర. **చిర్రి** *chirri*. [Tel.] n. A plant called *Amaranthus campestris* కొగ్గలి. **చిర్రు** *chirru*. [Tel.] n. Anger. కోపము. చిర్రుమును to be angry కోపించు. **చిర్రు**, **చిర్రున** or **చిర్రుమని** adv. (anuk) Violently (angry.) At once, audibly, aloud, flashingly. **చిర్రుపలక** *chirru-palaka*. n. A sliding door, as of a trap or portcullis. **చిర్రుబుర్రు** or **చిర్రుముర్రు** *chirru-burru*. adv. (anuk) Angriily, aloud, audibly. **చిర్రుముర్రాడు** or **చిర్రుబుర్రాడు** *chirru-murrādu*. v. n. To be angry, sullen or morose. చి-చిర్రాడు. See చిర్ర. **చిలక** or **చిలక** *chilaka*. [Tel.] n. A parrot. మధులచిలక my darling! my pet! చిలకములు sweet accents. తెల్లచిలక a cockatoo. పంచరంగచిలక the maccaw. మైనాచిలక the maina. పుట్టలచిలక or ఆడిచిలక the Sirkeer Cuckoo. Jerdon No. 230. రామచిలక The Rose-ringed Paroquet, *Palaeornis torquatus* (so called because taught to reiterate the name of Rāma) అకచిలక the Western Blossom-headed Paroquet, *Palaeornis cyanoccephalus*. The name is

given to some insects, as a moth, thus, అకవిలక, మల్లవిలక a moth. గడ్డివిలక, నీతా కోకిలిక a butterfly. A padlock. The bolt or hasp of a door, because these originally had parrot's heads on them. చిలకల కొలికి a bright-eyed girl or woman. చిలకల క్రీ. చిలకకూర or చిలకతోటకూర *chilaka-kūra*. n. A kind of pot-herb, *Amarantus fasciatus*. (Plants.) చిలక, చిలకట or చిలకడ *chilaka*. n. A saddle buckle; a ring at the end of the rope used as a girth of the bullock saddle through which the other end is passed to fasten the saddle. కొలికియడి. చిలకడ తాడు *chilakada-tādu*. n. A girth. ఎద్దు వాడికండకము, గంతబిగించేతాడు. చిలకకోయ్య or చిలకకోయ్య *chilaka-koyya*. n. A wooden pin fixed in the wall, on which articles are suspended. చిలగడ *chilagada*. (చిలక+గడ.) n. The cord that fastens a dagger, to prevent its falling out of the sheath. చిలకతాళము *chilaka-tālamu*. n. A padlock. చిలకతాళి or చిలకతాళి *chilaka-tāli*. n. A gold buckle in the form of a pair of parrots. చిలకదుడుడి *chilakadududi*. n. The name of a certain tree. చిలకపచ్చ *chilaka-pātsa*. n. Bright green, parrot green. చిలకమొక్క or చిలకముక్క *chilaka-mokka*. n. (lit. Parrot's bill.) A plant called *crotolaria*. శుకాననము, శుకనాన. Heyne, 130. The purple red and white scentless flower called Balsam. చిలకరౌతు *chilaka-rautu*. n. Lit: He whose steed is the parrot: an epithet of మనక the god of love. చిలక కోణము *chilaka-kōṇamu*. n. A "T bandage," or clout.

చిలకరించు or చిలకరించు *chilakarintsu*. [Tel.] v. a. To sprinkle. చల్లు.
 చిలగడము or చిలగడదువ *chilagadamu*. [Tel.] n. The white potato: called also country potato.
 చిలికించు *chilikintsu*. [Tel.] v. a. To sprinkle, bedew. చల్లు. To churn.

చిలిపి *chilipi*. [Tel.] n. A naughty or worthless person. adj. Naughty, mischievous. చిలిపితనము *chilipi-tanamu*. n. Naughtiness.
 చిలిచి *chilivili*. [Tel.] n. Confusion. చిలిచిపోవు to be confused. సందించు.
 చిలక Same as చిలక. For all compounds with చిలక see under చిలక.
 చిలుకు *chiluku*. [Tel.] n. An arrow: బాణము. A spray, a spirt. A hasp or bolt of a door. గొల్లెము, కొలికి. A remainder, balance or residue. శేషము. v. n. To be shed: to distil or trickle. చిందు. To be aroused, as love. ప్రసరించు, విారు. v. a. To sprinkle, to spirt or shed. చల్లు. To churn త్రచ్చు. To instil. కరణాననము చిలుకు కన్నుడమ్మలతోడ with eyes that distilled the very essence of affection. చిలుకుటమ్ము *chiluku-t-ammu*. n. A sort of fighting cock. A two pointed arrow. చిలుకుడు *chilukudu*. n. Churning చిలుకుట. చిలుకుడుగుంజ *chilukudu-gunza*. n. A churn staff.
 చిలుగు *chilugu*. [Tel.] n. Grief, anguish. తెలితి. HD. i. 2420. L. v. 54. Also, a tree.
 చిలుప *chilupa*. [Tel.] adj. Little: అల్పము, కొంచెము. చిలుప or చిలువ చిలుప చిల్లు *chilupa-chilupa-nillu*. n. Sprinklings, drops, spray. చిలుపరాయి *chilupa-rayi*. n. A fragment of stone. చిలుపాలు *chilupalu*. n. Spirtings: the sweetest milk, which bursts forth spontaneously. చిలుపు *chilupu*. v. n. To spirt out, flow, or gush: lie in pools.
 చిలుము *chilumu*. [Tel.] n. Verdigris. Any metallic taste in the saliva. చిలుమువరి *chilumu-vari*. n. A sort of rice. Rox. ii. 204.
 చిలువ *chiluva*. [Tel.] n. A wild duck. ఎర్రచిలువ or చిలువశాయి the Whistling Teal, *Dendrocyena javanika*. కల్లుచిలువ the Tufted Duck *Nyroca fuligula*. బావన చిలువ the Brahminy Duck, *Casaru rutili*. జోట్టుచిలువ the Comb Duck, *Sarcidiorus melanonotus*.

చిలువ *chilura*. [Tel. చిలుము (-విషము)+నాయి.] n. A snake. విషధుము. కొండచిలువ a rock snake or pythion. A sluggard. చిలువనార or చిలువరేడు *chilura-dora*. n. The chief of the serpent race: the Great Dragon. శేషుడు. చిలువగుదియ *chilura-gudiya*. n. A sort of snake. G. vi. 101.
 చిలువాయనము *chiluvāyanamu*. [Tel.] n. Meanness, baseness. చిల్లర, క్షుద్రము.
 చిలువలు *chiluvālu*. [Tel. చిలువ+పాలు] n. Milk boiled till it thickens. మరగగాచి చిక్కనిపాలు. A. i. 91. See చిలువ.
 చిల్ల *chilla*. [Tel.] n. The barb of an arrow or fishhook. A bone శల్కము. A bit, a fragment. M. 12. 2. 430. adj. Empty, trifling, useless. చిల్లపెంకు a potsherd. "చిల్ల తైలము" = ఇందుగవగురు. A. iv. 36. చిల్లచెవులు ears that are empty, that is, unadorned with earrings. చిల్లకోల or చిల్లకోల *chilla-kōla*. n. A whip with several lashes. కోవము. A pitchfork. చిల్లచంద్రావు a cow, the ends of whose teats are forked. చిల్ల బడడు a vain dispute, a quarrel about nothing.
 చిల్లంగి *chillangi*. [Tel.] adj. Mischievous. చిల్లంగిగొండి a quarrelsome person కలవాకాక. చిల్లంగిగొండితనము mischievousness, disobedience, misbehaviour. చిల్లంగిచేతలు. (G. iv. 21.) tricks, frauds. చిల్లంగిచారు *chillangi-pōtu*. n. A wizard, a witch.
 చిల్లంగిబ *chilla-ginza*. [Tel.] n. The clearing-nut, *Strychnos potatorum*. Ainslie. ii. 420. Rox. i. 576.
 చిల్లంగొండి or చిల్లంగొండి Same as చిల్లంగిగొండి. q. v.
 చిల్లర *chillara*. [Tel.] adj. Retail, as a shop. Miscellaneous, sundry, stray, trifling, mean, of no note or importance, subordinate. Vile, base. చిల్లరవాండ్లు a mixed multitude, people of no consequence. చిల్లరనేలు loose money, change. పదిరూపాయలపైచిల్లర ten rupees and odd. చిల్లర పూజ vain homage, empty adoration

చిల్లర ప్రాణులు empty fancies. చిల్లరనేలు inferior deities. చిల్లరలు *chillaralu*. (Plu.) Sundries, odds and ends.
 చిల్లకు *chillaku*. [Tel.] n. A kind of forest tree the leaves of which form a manure.
 చిల్లాడము or చిల్లాణము *chilladamu*. [Tel.] n. A small dagger. మొలవంకి. Anir. iv. 39.
 చిల్లాడిపోవు *chilladi-pōvu*. [Tel.] v. n. To fly, to be scattered or routed.
 చిల్లి *chilli*. [Tel.] n. A small hole, a perforation, a fissure, an opening or cleft. గూలు. చిల్లులుపోవు *chillulu-pōvu*. v. n. To go into holes, i. e., be perforated or be worn out. చిల్లులుపోయిన ragged, worn out.
 చిల్ల *chilla*. [Tel.] adj. Bifurcated, forked, double pointed. చిల్ల *chillu*. n. A fork, as that formed by two branches.
 చివచివ *chira-chira*. [Tel.] adv. (anuk.) Briskly, all at once. Quicker and quicker. Slippery. చివచిలారు to be slippery (as land after rain.) నా కాళ్లు చివచివనుకొని పోతున్నవి my legs ache.
 చివర *chirara*. [Tel.] n. The end, tip, extremity or point. adj. Last, final. ఆఖరిన at the end of the village. చిట్టచివర at the very end. చివరలు *chivaralu*. n. plu. Ends. Bits, fragments, shivers, odds.
 చివలున *chiralu-na*. [Tel.] adv. Suddenly. హఠాత్తుగా.
 చివుక *chivuka*. [Tel.] n. A quarter rupee. చివుకపట్టు *chivuka-piṭṭu*. n. A kind of hat. ఒకవిధమైన గట్టిలము.
 చివుకు *chivuku*. [Tel.] v. n. To rot, to be damaged, weakened, wasted or spoiled. పాలపీనము. To pine with grief or sorrow. చివికిన rotten, damaged, శిథిలమైన, కుళ్లిన; pining కలతనొందిన. చివుకు n. Corruption, spoiling, rotting. Pining మనస్సుకలతనొందినము. చివుక్కు *chivukku*. adv. Impetuously, rampantly, briskly, with

agility. చివుక్కన at once, suddenly. చివుక్కరము to be confused or agitated in mind మనస్సుకలగు.

చివురు Same as చిరురు. చివుళ్లు chivullu. [Tel.] n. Salt places, spots producing salt.

చివ్వ chivva. [Tel.] n. An onset, an encounter, battle, an attack కలహము, పోట్లాట, యుద్ధము. R. iv. 127. vii. 55. M. IV. ii. 290. A thin strip or shaving of wood. A twig or small branch. చివ్వయ్యా పైలు slender lances. గాలవుచివ్వ a fishing rod. A nerve. నాలుకచివ్వ the nerve of the tongue. వెడచివ్వ the sinew between the shoulder and the neck, also the nape. A kind of fireworks బాణపుసంచువక. చివ్వలాడి a quarrelsome woman, కలహానిలరాలు. చివ్వగడ chivva-gada. n. A spear, a javelin. చివ్వము chivramu. n. An attack, a struggle చివ్వలాడు to grapple with, to encounter. పులితో చివ్వలాడు to be in grips with a tiger; i. e., to be in a critical position.

చివ్వంగి or చివ్వగి chivvangi. [Tel.] n. A Cheetah. The Hunting Leopard, Felis jubata. Jerdon

చివ్వని chivv-ani. [Tel. చివ్వ+అని] adv. At once. slapdash! See చివ్వన.

చివ్వాడు or నినాలాడు chivv-adu. [Tel.] v. n. To ramble, rove. To sport, play. వెలక్లూడు, చిందులతోక్కూ.

చివ్వ chivru. [Tel.] v. a. To cut thin, or shave. To pare or trim the nails: to make (a pen), to form (a cloth) in a pointed shape. వెక్క. n. Quickness త్వర.

చివ్వన chivvu-na. [Tel.] adv. All at once, briskly. శీఘ్రముగా. See చివ్వ.

చిహ్నము or చిహ్నా chihnamu. [Skt.] n. A mark, spot or stain, a sign, attribute, quality, characteristic, feature, representation, symptom. సూరకు. వర్షచిహ్నాలు signs of approaching rain. A flag పెక్కెను

చి chi

చి chi. [Tel.] Interj. Poh! fie! చిక్కొట్టు to scold, చియను. చివాల్లు rebuke, reprehension, scolding.

చికిటి chikati. [Tel.] n. Darkness. అంధకారము. కవచీటి twilight. చికిటిగో లేస్తేని I arose before dawn. చికిటిగాము Rahu. చికిటిగొంక the sun. చికిటి adj. Dark, obscure, hidden, imperceptible. చికిటిరప్ప a latent or hidden offence, i. e., adultery జాత్యము. చికిటిమొటికట్ల a certain game played by boys. చికిటిమ్రాకు chikati-mraku. n. The tree called Exorhthocymus pictorius. తమాలము. చికిటిగ చికాటిగా. n. Lit. the invisible fly. A small mosquito చిన్నచోడు. చికిటి చి-jikati. n. The lighter twilight, as opposed to చివ్వచీటి.

చికిరి or చికిరి chikari. [Tel.] adj. Blinking. చికిరించు, చికిరించు or చికిరించు chikarintsu. v. n. To blink or twinkle as the eyes do in a glare, మిరుమిట్లుగొను. చికిరికండ్లు or చికిరికండ్లు chikari-kandlu. n. Blinking eyes.

చికాకు chikaku. [Tel.] n. Vexation, puzzle. disgust, teasing, pestering. చికాకు ఉడిగిన (i. e హించిన) యోగి a devotee who hath dispelled all those passions that harass the mind. చికాకువేయు or చికాకుపరుచు chikaku-cheyu. v. t. To displease, vex, trouble, శ్రమపరచు. శత్రువైషయము చికాకు పరిచినాడు he harassed the foe. చికాకుపడు chikaku-padu. v. n. To be vexed, harassed, puzzled or tormented.

చికాయ Same as చికాయ (q. v.)

చికిచెట్టు chiki-chettu. [Tel.] n. A thorny creeper. H. iv. 14.

చికిరించుకొను or చికిరించుకొను Same as చికిరించు. See under చికిరి.

చికిరేసి or చికిరేసు chikirenti. [Tel.] n. A certain medicinal tree.

చికిరి chikili. [Tel.] n. A broom. చివురుకట్ట, చికిరిమకిరి in confusion, or crookedly. కొక్కిరిచిక్కిరిగా.

చికివెలగ chiki-velaga. [Tel.] n. The thorny wood apple tree. వెలగ.

చికు chiku. [Tel.] adj. Blind. Sapless చివుకు, నిస్సారము. n. A blind person. Dampness, damp, తడి. చికుకాటయ్య a dense forest. చికులు fools. చికుమల్లలు minute prickles. v. a. To suck (a mango, &c.) To smack with the lips. చప్పరించు, చుంబించు. v. n. To be damaged, to rot or be spoiled, by damp, &c. See చివుకు. చికుకొక్కెర, చికురాయి or చికువాయి chikukokkera. n. The Indian Fruit-Bat or Flying-Fox. Pteropus medius. (F.B.I.) బుడిపిట్ట. చికురు chikuru. n. Blindness. A blind man. చికురువాయి a beetle or cricket కుప్పాపురుగు. చికువాయి chiku-valu. n. Darkness. తిమిరము

చిటుకము or చిట్టకము chitakamu. [Tel.] n. Sport. ఓల.

చిటి chiti. [Tel.] n. A note or small letter, పత్రక. Painted cloth. కుచిటి (an expression for farewell) For the last time. చిటిమాటికే or చిటికిమాటికే chiti-matiki. adv. Every instant, every now and then, పలుమారు, పడేపడే.

చిడ chida. [Tel.] n. An ill or evil. A blight, disease, rot, or murrain. చిడవెలులు applied either to diseases of animals or of vegetables. చిడపాలిన పశువు an ox sick with murrain. చిడపురుగు chida-purugu. n. A caterpillar or worm that destroys plants. A grub inside a fruit or a seed.

చిడు chidu. [Tel.] n. A skein or bundle of seven punjuns or a hundred threads. చిడువట్ట chidu-dabba. n. An instrument used by weavers for winding the thread. నూలి చిడు తగిలించుటకు వెదురుబద్దలతో నువ్వులుమలచె కట్టబడిన సారెనానిసాధనము.

చిడలు chidelu. [Tel.] n. plu. A sweetmeat, composed of sesamum seeds and treacle.

చిడ, నీడ or తిడ chida. [Tel.] n. The bird called a Babbler. గోవనీడ or కెల్లనీడ the Large Grey Babbler, Argya talcolmi. పెద్దనీడ the Jungle Babbler, Crateropus canosus చిట్టనీడ or చిన్ననీడ the Common Babbler, Argya caudata. (F.B.I.)

చివర chidara. [Tel.] n. Nausea, nastiness, unsavouriness, dislike, abhorrence, loathing, perplexity, distraction of mind, chagrin, disgust. అనవ్యయము. Danger ఉపద్రవము. A crack తూలు. తలచీడ a headache. చివరగొను chidara-gonu. v. n. To be in danger. ఉపద్రవపడు. To be excited ఆవేశపెట్టు. To spring a leak తూలుపోవు. చివరపడ్డ chidara-padda. adj. Grieved or hurt, disgusted. చిడరపోవు to spring a leak తూలుపోవు. చిడరకెను to be infuriated. Parij. iii. 34.

చిడు chidu. [Tel.] v. a. To blow the nose.

చినము chinamu. [Skt.] n. Gold. బంగారు.

చినా china. [Tel.] adj. Belonging to or brought from China: as చినాపంచకార China sugar candy. (This word is used in the poets, just as the word Indian was formerly used in English poetry, to denote what was foreign.) చినాపెట్టె, or చినా కుప్పెట్టె a tin box brought from China. చినాంకుకము China silk. చిపి chini. n. China wares either of silk or of gold: filagree work. Sugar. చిపిపని chini-pani. n. Chinese gilding.

చినివాయి Same as చినవాయి. (q. v.)

చిపర chipara. [Tel.] n. A kind of bird. ఆఠాయి

చిపి chipi. [Tel.] n. A certain disease of cattle. See బాక్సి and కొమ్మ.

చిపు chipu. [Tel.] v. a. To make a sound with the lips. n. A comb దువ్వెన. Part of a bunch of plantains అత్తిము.

చిపురు chipuru. [Tel.] n. A broom. చివురు కడ్డి a kind of grass, Aristida setacea. (Watts.) చివురుపుల్లు the twigs of which

a broom is made. చీపురుముండు bits of a broom like burrs. చీపురుకట్ట rubbish.

చీరారు or చీరారు chi-bōtu. [Tel.] n. A he-goat. HD. iii. 965. మేకలలో మొదటి.

చీమ chima. [Tel.] n. An ant. కొండచీమ the forest ant. చెక్కలచీమ a winged ant. పాతచీమను వింటాడు he can hear an ant crawl; i. e., he is all alive. చీమకూడని అడవి a forest impervious even to an ant. కేరిచీమ a black ant; వై పాతపక్షి కొండపాత చీమ (proverb) The bird above, the ant below, i. e., I had no chance with him. చీమంత of the size of an ant. చీమపులి chima-puli. n. The ant lion, an ant-eater.

చీమిడి chimidī. [Tel.] n. The mucus of the nose.

చీము chimu. [Tel.] n. Matter from a sore, prurient matter, pus. చెడి తెల్లనైన తెత్తురు. చీముపోయు or పట్టు to suppurate.

చీముంత chimunta. [Tel.] n. A metal vessel. చెంబు.

చీర chira. [Tel.] n. A garment. వస్త్రము. A woman's garment, a petticoat, a skirt or gown లోక. A curtain తెర. A scratch with the nail. తెరచీర a screen used in ambush for wild beasts. చీరలోగము a certain disease. చీరచింపు chira-chimpu. n. A kind of fish. G. i. 111. చీరము chiramu. [Skt.] n. Bark, rind, cloth made of bark. నారచీర. చీరచాప or చాపచీర chira-tsapa. n. A ship's sail. చీరపాచని చీకటి impenetrable darkness. Anir. D. 60. చీరాచి (చీర+అచి) warmth. (They breathe into a handkerchief and apply this "steam in a cloth" to comfort an aching eye.) BD. iii. 1548.

చీరణము or చీరణము chiranamu. [Tel.] n. A very small chisel. చిన్నఉలి.

చీరపిట్ట, చీరపేను or చీరపారు chira-pitta. [Tel.] n. A white louse.

చీరీ chiri. [Skt.] n. A moth, cricket. చిప్రైట.

చీర [Tel.] n. Care, regard. A mark లక్ష్యము.

చీరకొనక heedless: not caring. చీరకొన to regard, care for. తృణముగానెంచు.

చీరిక or చీరిక chirika. [Tel.] n. A remnant or bit of cloth, a slice, a slip. A scratch.

చీరు chiru. [Tel.] v. a. To gash, cut in slices, tear, rend, చీల్చు. To scratch గీరు. To hiss like a serpent. To call out, exclaim. To challenge or vie with in excellence. To call or invite. పిలచు. చీరుడు chirudu. n. Splitting. చీల్చుట. Calling పిలపు. BD. iv. 984.

చీల or సీల chila. [Tel.] n. An iron nail, a wooden pin, a lynch pin. మేకు. Any fastening: a corner stone. ఉట్టెసీల a rivet. మలుచుట్టుచీల a screw. నిడుపుచీల a straight peg. అడ్డచీల a cross peg or pin. నాగటిచీల the pin of a plough. చీలమండ chila-manda. n. The ankle. మడిపెకీల. చీలమన్ను chila-mannu. n. The luting round a crucible.

చీలి chili. [Tel.] n. A pet term applied to a cat, like 'Pussy' పిల్లి. జెగడపుచీలి a tom cat ముకపిల్లి.

చీలు chilu. [Tel.] v. n. To split or crack. విచారించును. To withdraw from company. To be scattered. To fall off or drop off as paint. To divide, or branch off, as a road or stream. చీల్చించు chilpintsu. (v. causal) To tear, divide, &c. To sow dissensions. చీలవీయు chila-diyu. v. n. To split or to tear, to scatter, to divide. To seduce, beguile. To tempt, tamper with, raise dissensions, foment, worm out a secret. చీలిక or చీరిక chilika. n. A slit, a slice. చీలుచు or చీల్చు chilutsu. v. a. To split, crack, tear, divide.

చీవరము chivaramu. [Tel.] n. The tattered garb of a mendicant. సన్యాసులకాటి, భిక్ష కునివస్త్రము.

చీవు chiru. [Tel.] v. a. To scrape. చిప్చి. చీవించు chirintsu. v. a. To carve in wood or marble.

chu

చుంబనము chumbanam. [Skt.] n. A kiss: ముద్దు. చుంబించు chumbintsu. v. n. To kiss. ముద్దుపెట్టుకొను. చుంబకుడు one who kisses; a superficial student.

చుబుకము chubukamu. [Skt.] n. The chin. గడ్డము, చిబుకము.

చులుకము chulukamu. [Skt.] n. The hand held as a cup to contain a liquid in the palm. A small cupful. చేర, పుడిసిరి.

chū

చూచుకము chūchukamu. [Skt.] n. A nipple or teat. ప్రసారము.

చూడ or చూడము chūda. [Skt.] n. The lock of hair worn by men on the crown of the head. శిఖ, జట్టు. అమూలచూడముగా from end to end (of the story.) అపాద చూడము from head to foot. చూడాకర్తము chūda-karmamu. n. The ceremony of removing the first hair of a child. పుట్టు వెంట్రుకలుతీయడము. చూడాకలాపము or చూడామణి chūda-kalapamu. n. A crest, a diadem.

చూతము chūtam. [Skt.] n. A mango tree. చూతాస్తుడు n. Manmadha: because his arrows (అస్త్రములు) are mango-blossoms.

చూర్ణము chūrnamu. [Skt.] n. Dust, powder. పొడి. చూర్ణముచేయు chūrnamucheyu. v. n. To beat to dust; to triturate. చూర్ణకుంఠలములు curls, ringlets.

చూర్ణిక చూర్ణika. [Skt.] n. A sort of harmonious prose, not divided into prosodial feet, but with the unbroken sentence running on continuously. గద్యభేదము.

చూలిక చూలిka. [Skt.] n. The root of an elephant's ear. గజశిర్షమాలము. The tresses or hair. పిల్లజాట్లు, కొవ్వు.

che

చె che. [Tel. Short for చెమ్మ (q. v.) in compounds.] adj. Budding, tender, red. Delicate: pretty.

చెంక chenka. [Tel.] n. The cheek: a small plot in a field. The gills of a fish. చెక్కెలి, చెంప, కపాలము. చెంకవేయు chenka-veyu. v. n. To slap, to strike on the cheek.

చెంగనాలు chenganaḷu. [Tel.] n. Capers, gambols. గంతులు, బాలక్రీడలు. Salutations. సమస్కారములు, "శ్రీమూర్తికినిదచెంగనాలని." H. iv. 317.

చెంగలి chengali. [Tel.] adj. Near, neighbouring. సమీపము. చెంగట chengata. adv. In the neighbourhood, near, close by. సమీపము.

చెంగలింపు chengal-intsu. [Tel.] v. n. To appear, shine, bloom, rejoice, to beam with a smile ప్రకాశించు. To deride. హసించు. చెంగలింపు derision.

చెంగలువ chen-galuva. [Tel. చెన్ను+కలువ.] n. The red water lily. ఎర్రకలువ. చెంగల్వ కోస్తు chengalva-kōshṭu. n. A sort of drug, a species of costus పాంథాస్యము. చెంగల్వగడ్డి chengalva-gaddi. n. A sort of grass.

చెంగావి chen-gāvi. [Tel. చెన్ను+కావి.] n. A reddish tint; saffron colour జాఫరా.

చెంగు or చేంగు chengu. [Tel.] n. Agility. చెంగున chengu-na. adv. Suddenly. చెంగుపిల్లి chengu-pilli. n. A wild cat or mountain cat; one that "leaps" at an object.

చెంగు chengu. [Tel.] n. A skirt, border, edge. కొంకు, అంచు. In marriage the couple are tied together by the corners of their skirts. Hence, ఈవనికి చెంగువేసి నాడు he is wedded to this business. నీకు చెంగుకట్టినాను I am irrevocably thy servant. చెంగుపట్టి అడుగు to seize one by the skirt as a beggar does.

చెంబు chengu. [Tel.] v. n. To be loosened (as a knot) **బిడిపావు, తొలగు.** To withdraw, to retreat **వెనడియు.** To lose or fail in a game **ఓడిపోవు.** చెంబి ఆడు to talk indifferently. అక్కడవట్టవట్టగా మాట్లాడు. చెంబిచెంబిపోవు to loiter in walking. కావ చెంబిచెంబి (at games with small balls) the ball stopped, or, missed. చెండుగుంటలు చెంబి నది there are two holes without balls. చెంగగొట్టు to defeat ఓడించు.

చెంబలిచెట్టు chentsali-chettu. [Tel.] n. A kind of herb. *Digera muricata.* తేలుమణి చెట్టు, కుటుంబము.

చెంబు or **చెంబువాండ్లు chentsu.** [Tel.] n. A hill tribe, savages, hill folk, highlanders. **చెంచెత chencheta.** n. A woman of this tribe. **చెంబు** adj. Savage.

చెండు chendu. [Tel.] v. n. To rise, or spread, as a scent. v. a. To cut to pieces, mangle, destroy, break, ruin. ఖండించు. ఈయెండ చెండుతున్నది this sunshine is scorchingly hot. n. A cluster or ball of flowers. పూ బంతి. A ball to play with. బంతి. **చెండాడు chend-adu.** (చెండి+అడు.) v. a. To cut up into pieces. ఖండించు. To destroy, slay. To play at ball (చెండు ఆడు). **చెండాటu chen-lata.** n. A game at ball. **చెండుగోరింపులు chendu-gorimpulu.** n. Playing at ball. చెండుకొనిరితు to devour or plunder. **చెండుమల్లె chendumalle.** n. The marigold. బంతిపువ్వు, చేమంతి. **చెండుచెండాడు chendubend-adu.** v. t. To cut to pieces. **చెండిపాతు** or **చెండిపాసు chendi-potu.** n. A wretch.

చెంత chenta. [Tel.] n. Nearness. సమీపము, చేరువ. adv. By, at, beside, along. తండ్రి చెంతనుండి కాపాడిరి they screened him from his father.

చెంతలాసి chental-asi. [Tel.] n. The plant called కలువత్రము.

చెందమ్మ chen-dammi. [Tel.] చెన్ను+తమ్మ. n. The real lotus. ఎర్రకలువ.

చెందిరము or **చెంద్రము chendiramu.** [Tel.] from Skt. సిందూరము.] n. Vermilion. The red mark worn on the forehead. కుంకుమము.

చెందిరిక or **చెంద్రిక chendirika.** [Tel.] n. Red colour. నీరుకొనివల్లము, కుసంభవల్లము.

చెండు chendu. [Tel.] v. n. To happen, befall, to belong to, to accrue to, to devolve on. To be got, felt, experienced. కలుగు. v. a. To obtain, attain to, enjoy. పొందు. నిదురచెంది they enjoyed sleep. చెందిన భయము the terror he suffered. జైవతిచెంది they died: lit. they suffered the will of God. నిన్ను దోషముచెందె will not the sin be thine? **చెందించు chendintsu.** v. a. To cause to get, attain, obtain or enjoy. చెందించజేయు to assign or apportion.

చెండుగవులి chenduga-puli. [Tel.] n. A kind of leopard.

చెండుప్పు chend-uppu. [Tel. చెండు+ఉప్పు.] n. Saltpetre. ఇండుప్పు, వైంధవము.

చెందొవ chendora. [Tel. చెన్ను+తోవ.] n. The red lotus. The red water lily. ఎర్ర కలువ. చెందొవచెండు epithet of Adonis as the friend of this flower. T. iv. 192.

చెంద్రిక Same as చెందిరిక. (q. v.)

చెంప chempa. [Tel.] n. The cheek. కపోలము. A side. పార్శ్వము. నీపాపము నిన్ను చెంప కొట్టి thy sin hath struck thee on the cheek. **చెంపకల్లి chempa-kalli.** n. An ornament worn by women. **చెంపకాయ chempakaya.** n. A slap on the cheek, a box on the ear. చెంపబిచ్చు. **చెంపగిల్లు chempa-gillu.** v. n. To turn aside, go out of the way. **చెంపతల chempa-tala.** adv. Close by, at, near. P. iii. 170. చెంపచిల్ల a cushion or pad.

చెంబడివాడు chembadi-vadu. [Tel.] n. A fisherman.

చెంబు chembu. [Tel.] n. A cup, a jug, an ewer, a cruise, a tankard. A vase or globular metal pot of a peculiar form: సన్నమూతిగల లోహపాత్రము. దంతపు

చెంబులు ivory cups for perfumes : **చెంబు తల chembu-tala.** n. A bald head. బట్టతల.

చెకడా chekada. [Tel.] n. A bullock cart. సరుకులతెచ్చే చెండబలబండి.

చెకపిక, చెకచెక or **చెకచెక cheka-pika.** [Tel.] n. Fierceness. See చెకచెక. చెకచెకలాడు to trouble తొందర పెట్టు.

చెకుముకి or **చెకుముకిరాయి cheku-muki.** [Tel.] n. A flint. **చెకుముకిపాకీ cheki-muki-tupaki.** n. A flint gun, as distinguished from the common కుపాకీ or matchlock.

చెక్క chekka. [Tel.] n. Wood; a bit, a piece, a chip, a plank of wood. A bed, or division in a field. See చెక్క. చెక్క adj. Wooden. Smooth. చెక్కసున్నము smooth plaster, (So called because polished with a piece of wood.) **చెక్కకొలుదురు** or **చెక్కపిలుబు chekka-konuduru.** n. A wood louse, a tick.

చెక్కచెట్టు chekka-chettu. n. A kind of tree from the wood of which a red dye is obtained. **చెక్కపేలు chekka-pelu.** n. Cattle lice or ticks. **చెక్కరంగు chekka-rangu.** n. Wood colour; brown or yellowish.

చెక్కలి n. chekkili. [Tel.] n. The cheek. కపోలము, చెక్క.

చెక్కు chekku. [Tel.] v. a. To pare, to cut into slices. To engrave. (రత్నములను) పాదుకు. To make a pen. To set jewels. To tuck in, put in, insert, set. To dig slightly or scrape the surface. To cast up the earth, as a worm does. **చెక్కుటద్దము chekku-t-addamu.** n. A mirror (అడ్డము) set in a frame (చెక్కెనది). **చెక్కుడుపార chekku-para.** n. A sort of spade for cutting turf. **చెక్కొను chek-konu** v. n. (middle voice of చెక్క) To adjust, trim, set right. **చెక్కించు chekkintsu.** v. t. To thrust forward the breast, as a crowing cock does. **చెక్క** n. The side, in general. The cheek. The rind or side of a fruit. Half a pack; being as much as is on each side of a bullock. వానికి చెక్కు చెమ్మనది

he was quite exhausted. చెక్కులచెక్కులు pranks, roguery. చెక్కుచెట్టిక unharmed, untouched, intact. అది చెక్కు చెట్టుకంటే నన్నది it is in excellent order.

చెక్కెము chekkemu. [Tel.] n. The marrow in a bone. ఎముకలోని నెయ్యి.

చెచ్చెర chech-chera. [Tel.] adv. Forthwith, at once. క్షణముగా.

చెటాయింపు cheta-yintsu. [Tel.] v. t. To reject, refuse, disapprove.

చెట్ట chetta. [Tel.] n. The hand. చెయ్యి. చెట్టాల్ని or చెట్టలగట్టి catching him by the hand. BD. iv. 1165. P. i. 51. Mischief. కీడు. adj. Mischievous. **చెట్టపట్టులుపట్టు కొంప chetta-pattalu-pattu-konnu.** v. n. To walk hand in hand. **చెట్టపట్టు chetta-pattu.** v. t. To marry. Lit. take by the hand. పెండ్లాడు. n. Marriage పెండ్లి.

చెట్టు chettu. [Tel.] n. A tree or plant. చెట్టుపట్టు or చెట్టుత్రువరి a monkey, కోతి. చెట్టుకట్టు to be formed into a tree: చెట్టుగా నేర్పడు. **చెట్టువ చెట్టుప.** n. A wing. చెక్క. చెట్టుపడు to be turned into a pillar, to become transfixed or stupified ప్రభించు.

చెట్టుముటి chettu-muti. n. The plant called *Nepeta Malabarica.* మనరీరాకు. Rox. i. 1. Ainsl. ii. 294. **చెట్టుకునుపాము chettu-uruku-pamu.** n. The tree snake. (Russell.)

చెడగరము chedagaramu. [Tel.] adj. Shy, cruel, as a cow, &c., not fit to go near, dangerous, not trustworthy. Gruff, rough. క్రూరము. n. A cruel person క్రూరుడు.

చెడు chedu. [Tel.] v. n. To be spoiled or damaged. To become rotten or worthless. To become wicked or bad. To be dispelled, dissipated, or done away with, as darkness. To become bad, damaged or ruined. నశించు, కనబడకపోవు. To change, be altered from its original state. "నకారము చెడి అర్థమిచ్చు నెచ్చెను (Appa. C. ii. 31.) the letter N is dropt and the nasal

sign (sunna) is substituted." అది చెడి it is ruined! నాసిచెడినకాంతి with diminished brilliancy. నీ సందేహము చెడున your doubts shall be dissipated. M. XIII. v. 97. చెడగొట్టు cheda-gottu. v. t. To ruin, spoil. చెడనాడు cheda-n-adu. v. t. To blame. నిందించు. To curse. To say 'Be it ruined!' To scorn. To waste, throw away. చెడిన chedipa. (చెడిన+అప.) n. An unchaste woman. రంకలూలు. చెడు adj. Vile, worthless. Horrid, abominable. చెడువిక్క a terrible difficulty. చెడుగు chedugu. adj. Ruined, vile, worthless. Cruel క్రూరము. n. Evil, a misfortune or calamity. అశుభము. A bad woman దుష్టురాలు. చెడుగడు or చెడుగొట్టు chedugadu. n. A miscreant, a wretch. క్రూరుడు. P. i. 559. చెడ్డ chedda. (contracted from చెడిన.) adj. Bad, spoiled ruined, lost. Terrible, awful, tremendous. Hard, cruel. n. Evil. కీడు. మంచిచెడ్డలు good and bad. కులముచెడ్డనాడు one who has lost caste. రలచెడ్డచెట్టు a pollard, a tree that has lost its head. చెడ్డతనము chedda-tanamu. n. Badness, wickedness, severity.

చెడ్డి cheddi. [Tel.] n. Short breeches. పాకాలిమకు నమ్మలూగూ.

చెడ్డు cheddu. [Tel.] v. t. To strike or pat the thighs. తొడచరకు.

చెంకు or చెనుకు chenuku. v. a. To stir up, excite, provoke, stimulate. To challenge, incite. To poke, shove. చెంకకుండా కూర్చుండు sit down quietly without meddling with any one.

చెత్త chetta. [Tel.] n. Stuff, dirt, trash, sweepings, rubbish. చెత్తచెవారము chettachedaramu. n. Dirt and rubbish.

చెద or చెదపురుగు cheda. [Tel.] n. A termite or white ant. బొంకకు చెద పట్టినది or చెదలుపట్టినది white ants have attacked the bamboo. తడిచెద or గొర్రెచెద a large and destructive species of termites.

చెదరు or చెదురు chedaru. [Tel.] v. n. To scatter; to be dispersed, dissipated, or spent. To splash, to be disordered, dishevelled. To fail or wander, as the mind or attention. To be dazzled. చంచలించు. చెదరగొట్టు chedaragottu. v. a. To disperse, rout, defeat. చెదరబడు Same as చెదరు.

చెవారము chedaramu. [Tel.] n. Trash. కృతశేషము.

చెనకు chenuku. [Tel.] v. t. To touch, తాకు. అంటు, స్పృశించు. To caper, rush, play pranks. A. i. 21. To oppose ఎదిరించు. n. Opposition ఎదిరించుట. Touching తాకుట. A dent or mark left by pinching the skin with the nails గోటినొక్కూ.

చెనటి or చెనంటి chenuati. [Tel.] adj. Mad, wretched, foolish, silly, wild. చెత్తి. Cunning కుత్సితము. Vain, useless వ్యర్థము. Nothing శూన్యము.

చెనయు Same as చెనకు. (q. v.)

చెనుపరి chenupari. [Tel.] adj. Rustic, as speech గ్రామ్యము. చెనుపటమాలలు rustic accents or dialect.

చెన్నంగి or చెన్నగి chennangi. [Tel.] n. A species of rice. A short cocoonut tree. పొట్టిటెంకాయచెట్టు.

చెన్నటి Same as చెనటి. చెన్నటిపోవు to become useless వ్యర్థమగు.

చెన్ను chennu. [Tel.] n. Grace, beauty. అందము. Manner విధము. Redness ఎరుపు. చెన్నుడు a beau or fop, అందగాడు. చెన్ను పరచు chennu-paratsu. v. a. To trim, adorn, adjust. చెన్నారి chennari. adj. Graceful, lovely. చెన్నారితోపావ్నూరి delicate, charming, pretty. చెన్నారు chennaru. v. n. To bloom or blaze in beauty.

చెప్ప cheppu. [Tel. of. Tam. చెరుపు.] n. A shoe. పాదజుతు.

చెప్ప cheppu. [Tel.] v. a. To say, tell. To teach, to speak of. To write or compose a poem. To describe, tell of. To term, call, name, denominate. నాలో చెప్పెను he told me. చెప్పడుమాట a hearsay word, hearsay, talk, rumour. చెప్పించు cheppintsu. v. a. To make one say or tell. నానికి పనిచెప్పించినాను. I got him an employment. నాడికి చదువు చెప్పించినాను I got him taught to read. చెప్పిఅంపు cheppi-ampu. v. a. n. To send word.

చెప్పతట్టాకు cheppu-tatt-aku. [Tel.] n. The common asarabica or foalfoot plant. Asarum europoicum (Watts).

చెమట or చెమ్మట chemata. [Tel.] n. Sweat, perspiration, moisture. స్వేదము. నొసలు చెమటకాళ్ళు ప్రతికేవాడను I live by the sweat of my brow. చిరుచెమట gentle perspiration. చెమటకాయలు chemata-kayalu. n. Prickly heat. చెమటపాత chematapata. n. A sweaty cloth. The glove worn by falconers, for the hawk to perch on. చెమరుపోతు or చెమటగొట్టు chemaru-potu. n. One who perspires profusely విక్కిలి చెమటగలవాడు. చెమర్చు, చెమరించు, చెమ్మరించు or చెమటపోయు or చెమటపట్టు chemartsu. v. n. To sweat, to perspire. చెమరు chemaru n. Moisture, oozing. v. n. To sweat, to ooze.

చెమక chemika. [Tel.] n. Selvege of cloth.

చెముడు Same as జెముడు. (q. v.)

చెమ్మ chemma. [Tel.] adj. Damp, moist. n. Damp, moisture. తడి. చెమ్మగిలు or చెమ్మ గిల్లు chemma-gillu. v. n. To be damp, తడిగలదగు. చెమ్మకరడు = చెమ్మగిల్లు.

చెమ్మరించు chemmar-intsu. [Tel.] v.n. To sweat. To be moist. శేమకారు.

చెమ్మిపాము chemmili-pamu. [Tel.] n. A prickly eel found on the sea coast. Gymnotus calenatus.

చెయి, చేయి or చెయ్యి cheyi. [Tel.] n. A hand The arm. A sleeve. An elephant's trunk. Five (in counting, as three hands, i. e., fifteen.) ఆరచెయ్యి or లోచెయ్యి the palm of the hand. మీడిచెయ్యి or మీజెయి the back of the hand. ముంజెయ్యి the wrist. మోచెయ్యి the elbow. దంజెయ్యి the upper arm. చెయిదము, చెయిది or చెయి cheyidamu. [Tel. from చేయు.] n. An act, action, doing. కృత్యము, చేష్ట. "చేతకానిచెయిదములు చేయక." M. XII. ii. 415. చెయి పట్టు cheyi-pattu. v. n. To adopt, protect, take by the hand. To seize or ravish a woman. To marry. To foster. చెయివ్రాలు or చేవ్రాలు cheyi-vralu. n. Handwriting, a signature. వారందరు ఒక చెయ్యిగానున్నారు they are all hand in hand, hand and glove with each other. ఆ పని చెయ్యికూడినవిస్తినది the business turned out well. చేరికిందిమనిషి a servant, a slave. చేరిపని hand-work. చేరిసాము money in hand, cash. అరిని చేరినాడు one of his creatures or hangers on. చెయ్యివెల sale for ready money. రొక్కను వెల. చెయ్యి సాగినంతలో when your hand is in, when you have the opportunity. In some phrases the word may be left untranslated: నా చేరికిచ్చెను he gave it to me; lit. to my hand చెయికావలి means a supply of rice, &c., provided for dinner at a future stage in a journey. చెయ్యికావలికి నాలుగురూపాయలు ఎత్తిపెట్టుకొన్నాడు he laid up something to meet contingencies. కలిడిచెయ్యి అడ్డము like a looking-glass in the hand of a bear. చేతకాని idle, paltry, incapable. In some compounds it means extra, as చెయ్యికావలి or చెయిబాగ్రత a reserve, or extra ground; చెయ్యితిడి ఆకముందు తీర్చివెయ్యి do it before your hand cools. చెయ్యియాటె a small spear. తాళపుచెయ్యి a key. నీ చేతిమంచి తగులుతుంది, or, చెయ్యకరుమను you will have to lay out some money. చెయ్యిచేసికాను to handle, interfere, meddle with, to use the hand:

to take the law into one's own hands and beat. చెయ్యిదిడుచు to abandon, desert, give over (a person). చెయ్యమాచు to feel the pulse. చెయ్యితిరిగిన cheyyi-tirigina. adj. Experienced, expert, handy. చెయువు or చెయ్యు cheyuvu. n. An act, an action.

చెర chera. [Tel.] n. A prison. కారాగృహము. Imprisonment, captivity నిర్బంధము. యుద్ధములో బలాత్కారముచేత పట్టుకోబడ్డది, కయిదు. చెరబోవు to go to jail. చెరపట్టు or చెరగొను to take one a prisoner, to capture, to carry away by force; to ravish a woman. చెరచూరలు chera-chūralu. n. Rape and robbery. చెరచూరలుపట్టు chera-chūralu-pattu. v. t. To ransack or overhaul, to sack. చెరసాల chera-sala n. A prison house or dungeon. చెరబడు or చెరబోవు to be taken prisoner, to be captured or carried away.

చెరకడము or చెరకు Same as చెరకు.

చెరగడ్డము chera-gaddamu. [Tel.] n. The plant called Indigofera enneaphylla. Rox. iii. 376.

చెరగు or చెంగు cheragu. [Tel.] n. The hem or skirt of a garment. అంచు, కొంగ. Direction దిక్కు. కోకచెరగునకట్టిన రూకలు money tied in the skirt. చెరగునూసిన menstuous. బండిచెరుగు the ropes used as traces for a cart.

చెరప cherapa. [Tel.] n. A cheek. చెక్కిలి, చెంప. చెరపనవేటu cherapanu-chēta. n. A worthless wretch. పనికిమాలినవాడు, నాశకుడు, నాశకురాలు.

చెరమ cherama. [Tel.] n. A hole. A nostril. ముక్కు చెరమలు the nostrils. Swa. iv. 72.

చెరలాడు or చెల్లాడు cheral-ādu. [Tel.] v. n. To move. పంచుచు. To spread (as smoke) వ్యాపించు: To wallow or play in water. To frisk, gambol. To play with, to sport with, క్రీడించు. చెల్లాటముచేయు. చెరలాటu, చెరలాటము or చెల్లాటము

cheral-ātanu. n. A game, sport. ఆట. Moving about సంచరించుట, విహారము.

“నీ. కుంజమంటపకుటి శ్రోత్రమధ్యంబున నాభులో జెరలాడునడవిపిల్లి.” కాశీ. ii.

“రగడ. అముకొనిపెటిజె రలాటములు గూటములు, జలి చెనహి పక్షిమృగ రూటములు గీటములు.” రాఘ. ii.

చెరలు cheralu. [Tel.] v. n. To be eager or emulous. BD. v. 959; vii. 80.

చెరవ or చెరవము cherava. n. A kettle. (Commonly called వేరవమండ).

చెరి cheri. [Tel.] adv. Apiece, each. ఒక్కొక్కనికి. చెరిసగము పుచ్చుకొన్నార each took half.

చెరుకు or చెరకు cheruku. [Tel.] n. The sugar cane. ఇళ్ళుపు. Wood కట్టెలు. పంటచెరుకు kitchen fuel. చెరుకుపంజెము a feat of skill and strength in sword play or with an axe, which consists in lopping off a stem of sugar cane at a single blow in any proposed manner. చెరుకునిల్లడు or చెరుకునిలు కాడు an epithet of Manmadha, as his bow is made of sugar cane. చెరుకుపిచ్చిక cheruku-pichchika. n. The yellow-throated sparrow. Gymnorhis flavicollis, (F. B. I.) చెరుకడము or చెరకడము cheru-kadamu. n. Jaggery, బెల్లము.

చెరుగు cherugu. [Tel.] v. a. To winnow. చేటను చెరిగినట్లుచెచ్చినది it came as though it were winnowed. ఎండనివ్వలుచెరుగుచున్నది it rains fire.

చెరుము or చెరచు cherutsu. [Tel.] v. a. To spoil, చెడజేయు; to hurt, to ruin, నశింపజేయు; to ravish, debauch. చెరుపు or చెడుపు cherupu. n. Damage, harm, ruin, loss, spoiling, dissension. పని చెరుపు hindrance, prevention. పనిచెరుపు కథ

a nonsensical idle story. చెరుపువల cheru-pu-dala. n. Injuriousness, hurtfulness. చెరువరి one who spoils or ruins. నాశకుడు.

చెరుము cherumu. [Tel.] v. n. To rub. రాచు.

చెరువు cheruvu. [Tel.] n. A tank or artificial lake. తలాకము. v. a. To insert, stick in, to cut. చెక్క. To pierce, శ్రుచ్చు. A. v. 152. Kanak iv. 263. n. Cutting into slices చెక్కట. చెరువు కాకి cheruvu-kaki. n. A cormorant.

చెర్లకోల cherla-kōla. [Tel.] n. A whip with several lashes.

చెలక chelaka. Same as చెలిక. (q. v.)

చెలక chelaka. [Tel.] n. A field, particularly when fallow చెలకదూరము a field's length.

చెలగట్లు or చెలగాటలు chelagattu. [Tel.] n. Gambols, capering. చెల్లాటము.

చెలగు chelagu. [Tel.] v. n. To appear, arise, occur, befall, take place, happen, జుచ్చు; enjoy oneself. Resound శబ్దించు; break forth, be felt (as a passion,) come to light, be betrayed, to break out (as a sore). పుష్పవర్షముచెలగు a shower of flowers took place. To flourish, be strong. జుచ్చు. To rejoice ఉత్సహించు. సంతోషించు. To sound శబ్దించు, బొబ్బరించు. చెలగించు chelagintu. v. a. (causal of చెలగు) To betray, give forth, emit (sighs). చెలగినశబ్దములో చెలగించి చెలగించి more and more plainly were his sobs heard.

చెలవి Same as చెలిది.

చెలవ or గేవెచెలవ chelava. [Tel.] n. A buffalo heifer about three years old.

చెలమ chelama. [Tel.] n. An orifice or bore; a small pit dug in the dry bed of a stream for drawing water, దొరుపు. నాభి చెలమ the pit of the navel. Vijaya. iii. 13. T. ii. 111.

చెలకేగు chela-rēgu. [Tel. చెలగి+కేగు] v. n. To burst out, to riot, to rise as a mob, break out as thieves, to be excited, to be put on one's mettle, to be provoked; to xult. విజృంభించు.

చెలమణి chelamani. [H.] adj. Current, as coin.

చెలి or చెలికత్తె cheli. [Tel.] n. A girl's companion, a playfellow, a gossip, a playmate, a confidante. చెలియ, స్నేహితురాలు.

చెలికాడు cheli-kādu. n. A companion, a friend. స్నేహితుడు. చెలికారము chelikaramu. n. Friendship. చెలిబోటి chelibōti. n. A female companion, a bridesmaid.

చెలిక, చెలక or చెల్లు chelike. [Tel.] n. A fallow field. బీటివేల. పులిచెలిక (from పులి fresh) a field lately left fallow. పట్టి చెలిక a field long left fallow. చెలికవేల or చెలికవేర a field's length. పంచలవేలము.

చెలిది, చెల్లి, చెలవి or చెలవి chelidi. [Tel.] n. A scab, an ulcer, a sore, a syphilitic affection. చెర్లకోగము. చెలిదిపురుగు a spider. A. vi. 75. BD. iii. 572. Kalah. ii. 100.

చెలిమి cheli-mi. [Tel. చెలి+మి, from చెల్లు to pass or be mutual.] n. Friendship, intercourse, agreeableness, kindness. స్నేహము. చెలిమికత్తె chelimi-katte. n. A female gossip or confidante. చెలికత్తె. చెలిమికాడు chelimi-kadu. n. An intimate, a companion. చెలికాడు. చెలియ cheliya. n. A female friend, a female companion. స్నేహితురాలు.

చెలియలికట్ట cheliyali-katta. [Tel. from చెల్లు to cease, అల a wave, and కట్ట a bank.] n. The sea-shore. Lit: The "bank where the wave stops."

చెలియలు Same as చెల్లెలు.

చెలువ cheluva. [Tel.] n. A beautiful woman. UH. iv. 267. B. X. 22: 3. చెలువము or చెలువు cheluvamu. n. Manner, way. విధము. Beauty అందము. అచెలవము in that manner, thus, so. చెలువుడు cheluvudu. n. A beautiful person. సుందరుడు. A friend. ప్రియుడు. A lover. చిలుడు. A husband భర్త.

చెల్ల చెల్లా, చెల్లార, చెల్లార or చెల్లారే. chella. [Tel. from చెల్ల to pass] interj. Alas! It is all over! it is past.

చెల్ల chella. [Tel.] n. The herb Asparagus racemosus (Héyne). కాలనేయవృక్షము.

చెల్లచెదరు or చెల్లొచెదరు chella-chedaru. [Tel. చెదరు+చెదరు.] adj. Confused, horrible, ruinous. ఎక్కరి చెదవ. Flying on all sides like sparks from the anvil.

చెల్లడు chell-adu. [Tel.] v. n. To frolic, to play pranks. చెల్లటము chell-atamu. n. Sport, play. పిల్లికి చెల్లటము, ఎలకకు ప్రాసంకటము it is sport to the cat but death to the rat.

చెల్లి chelli. [Tel. Contracted from చెలియ, a playmate. n. A younger sister. See చెల్లెలు.

చెల్లు chellu. [Tel.] v. n. To pass (as time), కడచు. To be spent or exhausted (as money), వెలవకు. To be over, to terminate అయిపోవు. To die చచ్చు. To pass current (as a story or a coin.) To suffice, to be valid. To belong to, to pertain to, to be appropriate, suit, correspond to, తగు, శక్యము. To happen, to be accomplished కొనసాగు. To be paid or discharged (with reference to debt.) దీనికి నాకు చెల్లినది I have done with it. చెల్లెరా well done! చెల్లె or చెల్లిన p|| Valid, current, fit, proper, applicable, efficacious. చెల్లని uncurrent, inapplicable, inadmissible. చెల్లుబాది chellu-badi, n. Authority అధికారము. చెల్లించు chellinisu. v. a. To pass (time, life, a rule, &c.), to pay, liquidate, to fulfil. To apply or put to a right use. చెల్లు chellu. n. Payment. చెల్లుపెట్టుకొను to credit in accounts or strike a balance. చెల్లుచీటి a receipt for payment. చెల్లుచూచుకొను to consider a sum as paid.

చెల్లెలు, చెల్లెలులు or చెలియలు chellelu. [Tel. See చెల్లి.] n. A younger sister. చెల్లచెల్లెలు and చిన్నచెల్లెలు denote the elder and younger of two junior sisters.

చెల్వ Same as చెలవ. (q. v.)

చెల్వము Same as చెలవము. (q. v.)

చెవి chevi. [Tel.] n. An ear. A key. మాట చెవినిపెట్టు to give ear to, to hearken. చెవులు కడియలు పడ్డవి his ears were ringing through faintness. పత్రముయొక్క చెవి the tip or margin of a written bond. పత్రపు చెవి చించు to cancel a bond by tearing the leaf so as to disengage it from the cord on which palm leaf volumes are strung. చెవికొన or చెవికొనక the tip of the ear. చెవిటి cheviti. [చెవి+అవిటి.] adj. Deaf. n. A deaf man. బధిరుడు. చెవిటివ్యవహారము an unspeakable or unutterable iniquity, lit. one which makes one stop one's ears. చెవిటిమూగ cheviti-muga. n. A deaf mute. చెవుడును మూగతనమును కలవాడు. చెవినిట్లుగట్టుకొని చెప్ప to reiterate a precept, as though keeping it always dwelling in the ear. Mrityanjaya Vilasam ii. 38.—40. “నిచ్చలుచెవినిట్లుగట్టుకొని చాటితనన్నుగణించ వైతిపెప్పలియుని తోడి పోరిది.” Bāghava Pāndaviyam. iv. 52. Vēma iii. 2. P. i. 533. చెవియాతు or చెవ్యాకు chevi-y-aku. n. An ear ornament కమ్మ, లక్కాడు. చెవికట్టు chevi-kattu. n. The iron ring on an axle tree. చెవుడు (చెవి+అవుడు) chevudu. n. Deafness. (The inflected form is చెవిటి.) చెవుడుపడు chevudu-padu. v. n. To become deaf. చెవుడుపరుచు to deafen. చెవులపిల్లి chevulapilli. n. The black-naped Hare, Lepus nigricollis. (F. B. I.) పుంజేలు. చెవులపోతు chevula-pōtu. n. A buck hare పుంజేలు, శశకము.

చే che

చే chē. [Tel. contracted from చేయి or చెయ్యి.] n. The hand. చెయ్యి. An elephant's trunk తొంపము. చేసరుచు to pat the hand. చేసంజ్ఞ a sign made with the hand. చేక

నక a present given in person. చేకలమే కము an elephant. చేకలవాడు a charitable person. చేతప్పు a slip of the pen. చేబడులు or చేతియప్పు a simple debt as distinguished from a bond debt. చే like “hand,” when used adjectively sometimes means Small, as చేపెట్టె a hand box, చేకత్తి a small knife, చేబాడిచ a small adze. చే or చేత affix. By, through, with. తనచేనైనంతదూరి abusing them to the utmost in his power. చేకూలి chē-kūli. n. Hire. చేకూలికాడు a hiring, a hired servant. B.D. v. 396.

చేతాడు or చాంతాడు chēntadu. [Tel. చేరు+తాడు.] n. The rope used for drawing water from a well.

చేకట్లు or చేకటిగుండ్లు chē-kattu [Tel.] n. Bracelets made of gold and coral beads alternately. హస్తధారణవిశేషము.

చేసురు, చేసూరు, చేసూడు chēkuru. [Tel.] v. n. To come to hand. To accrue, be gained or be found. లభించు, సిద్ధించు, హస్తగతము.

చేకొణుడు or చేకొణుడు chē-konuzu. [Tel.] n. Yellow white-ants పచ్చరంగులచెదలు.

చేకొను chē-konu. [Tel. చే+చెయ్యి.] v. a. To accept, receive, take, గ్రహించు. To grant, accede to అనుగ్రహించు. To encourage, to console ఆదరించు. To attain or assume power. To conquer జయించు. చేకొలుపు the causative of చేకొను.

చేగ or చేప chēga. [Tel.] n. Strength. బలము. The heart of a tree. BD. ii. 556. చేగగడ్డ chēga-gadda. n. The medicinal root called Vangueria Spinosa. Rox. i. 536.

చేజేత chē-jēta. [Tel. చేయి+చేత.] adv. Hand in hand, hand over hand : rapidly, at once. చేజేతపట్టుకొన్నారు he was caught in the act.

చేతు chēta. [Tel.] n. A winnowing basket or fan. చేతుకూరప్పు or చేతుప్పు chēta-kūruppu. n. A loan of grain, grain lent to be

paid in grain or advanced on trust to a buyer. చేతుకొల్లారు chēta-kollaru. n. A sloping roof without side walls, as over a door. A shed. మాడిండ్లుకలిపికట్టింది. చేతు చేరు chēta-chēru. n. A mode of dress worn by women అడువారియొక్క ఒకవిధమైన కోకట్టు. చేతుచేరుపు chēta-chērupu. n. An easy slope, a gradual rise.

చేటి or చేటిక chēti. [Skt.] n. A female servant. పనికత్తె.

చేటు chētu. [Tel.] n. Work, పని. Ill, harm, ruin, waste, spoiling, misfortune, disaster. కీడు, నాశము. చేటుపాలుచెరిగము sharing the loss and gain. చేటుకాలము a period of misfortune. చేటుమరుగు to be ruined or destroyed. చేటుడు chēludu. n. A man servant పనివాడు. చేట్లొలిచి chēlla-korivi. n. A perfect firebrand, i. e., an unfortunate or useless person. నిర్భాగ్యుడు.

చేడియ or చేడె chēdiya. [Tel.] n. A damsel, a woman or lady, అడుది; a woman, a female companion చెలికత్తె, వనిత.

చేడ్డు chēd-padu. [Tel.] v. n. To be ruined. To grieve, be in pain. బాధపడు (M. XII. ii. 285.) చేటుపొందు. చేడ్డురుచు chēd-parutsu. v. t. To ruin, to rout. M. VII. iv. 166. చేడ్పాటు chēd-pātu. n. Misery, ruin, rout. బాధ.

చేత chēta. [Tel. from చేయి or చెయ్యి.] (Locative) In the hand. నాచేత అయ్యేపని చేస్తాను I will do what I can. ఆ పని నీచేత అవునా can you do that work? వారి చేతి వుచ్చుకొంటిని I received it from them or at their hands. n. Doing, చేయుట. An act, action. పని. చేతకాని uncanny, useless, unprofitable, awkward, vile. చేతకాడు an able man క్రియాశీలుడు. (As an affix.) By, through, by means of, with. “నిజహస్తయంచేత.” (HD. i. 1612.) with his own hand. చేతకట్టు an artificial mound కృతకాడి.

చేరనము chētanamu. [Skt.] n. Consciousness. తెలివి. An animal or living creature. ప్రాణముగల జంతువు.

చేరరాసి or చేరలాసి chēta-rasi. [Tel.] n. A kind of potherb. *Pharnaceum Mollugo diffusa*. Ainal.

చేరరికము chēlarikamu. [Tel. చేయి+రికము.] n. Evil. కీడు.

చేరవులు chē-tavulu. [Tel.] v. n. To accrue to, లభించు. To incur a loss నష్టపర్చు.

చేరస్సు chēlassu. [Skt.] n. Consciousness, intelligence. The mind or intellect: the understanding. వనస్సు. చేరస్సుడు chētaskudu. adj. Inclined, willing, desirous, minded. భీతచేరస్సుడై filled with fear, alarmed. మండచేరస్సుడు a block-head. క్రూరచేరస్సుడు a hard hearted man. చేతోజాతుడు or చేతోభవుడు chēto-jatudu. n. The mind-born, i. e., Manmadha. చేతోహాదము gladness of heart.

చేతాకు chē-taku. [Tel. చేతి+కాకు.] n. Daring. సాహసము.

చేతాళము chē-talamu. [Tel. చేయి+ Skt. తాళము.] n. Clapping the hands. చేతాళము or చేతాళియును adj. Artificial, not natural. చేతాళింకము an artificial lingam: a truncated cylinder: also called అనాది, in contradiction to the స్వయంభువు or conical form.

చేతి chēti. [Tel.] adj. Of the hand. చేతి సొమ్ము money in hand, cash in hand. చేతి బిడ్డ an infant.

చేతి or చేమ chēti. [Tel.] adj. Bitter. చేమ : ల. చేతిపొట్ల chēti-polla. n. The bitter snake-gourd. చేతివీర chēti-bira. n. The bitter cucumber. చేతివొట్టు chēti-rittu. n. A raw or bitter fruit. చేతి or చేమ. n. Bitterness: gall. A wretch.

చేర chēda. [Tel.] n. The rope fastened to a bucket for drawing water. Also, a bucket. నీట్లుచేరేపాత్ర. చేరనీట్లు a bucket of water. చేరబావి a draw well.

చేరదండ chē-danda. [Tel. చే=చెయ్యి.] n. A garland for the hand.

చేరరాసి chēda-rasi. Same as చేరరాసి. (q.v.)

చేరర్థకము chēd-arthakamu. [Skt. చేత్ + అర్థకము] n. The subjunctive or conditional form of a verb.

చేరర్చనము Same as చేకానక. (q. v.)

చేరారము chēdaramu. [Tel.] n. Loss, waste, diminution (of gold, in making jewels.)

చేదియ chē-diviya. [Tel.] n. A torch. దివిటీ.

చేమ chēdu. [Tel.] v. a. To draw up (as a bucket) hand over hand. అక్కణించు, లోడు. To raise (an anchor.) చేమడు లావి chēdudu-lavi. n. A draw well, in which the bucket is raised by the hand.

చేమ chēdu. [Tel.] n. Bitterness. adj. Bitter.

చేమోడు or చేముమోడు chē-dōdu. [Tel. చేయి+లోడు] n. A helper. కార్యసహాయుడు.

చేన chēna. [Tel.] adj. Much, long. This is the old spelling, and the rustic pronunciation at this day, of చాన, నేనా or నెనా.

చేను chēnu. [Tel.] n. A corn field. పంటవేల. A forest అడవి. కొన్ను చేను a field of maize.

చేప chēpa. [Tel.] n. A fish. A sort of torturing pincers to twitch the ears with. చేపవ్రము Pisces, the source of Isinglass. *Acipenser huso*. (Watts).

చేపట్టు chē-pattu. [Tel. చే=చేయి.] v. a. To take by the hand. స్వీకరించు. To adopt, to patronise అవలంబించు. To help. To marry. పెండ్లియాడు. n. Adoption అవలం

బనము. Kindness అనుగ్రహము. A place స్థానము. చేపట్టుకుంచేమ one who tries to please every body. చేపడు chē-padu. v. n. To fall into one's hands, to be seized or caught. పట్టుబడు, చిక్కు, లభించు.

చేపు chēpu. [Tel.] v. n. To let the milk flow, to give forth, emit (as a breast does milk). ఎంచేపు to withhold the milk, or keep it from flowing, as a cow does unless her calf is near her. "కరము సంతసిల్లికమారం, గవచమ్ములచేపిమదంబున." (M. I. v. 37.) at the sight of her child the milk sprang from her breast with affection. ఆవు పాలుచేపలేదు the cow withheld her milk. చేపాకు a plant the leaves of which are given to cows to make them give milk freely. చేపు or చేపుడు n. A gush or spirt, as of milk. చేపులు.

చేపాడిస chē-badisa. [Tel. చే=చేయి.] n. A small adze. చిన్న బాడిస.

చేపియ్యము chē-biygamu. [Tel. చే=చేయి.] n. Rice that is cleaned by the hand.

చేపీర chē-bira. [Tel. చే=చేయి.] n. The small herb called *Justicia ligulata*. Rox. i. 126.

చేబాడి chē-badi. [Tel. చే=చేయి.] n. A penniless man. నిర్ధనుడు.

చేమ chēma. [Tel.] n. Bur-grass. చెట్టుచేమలు trees and so forth. A plant, the *Arum esculentum* అంకము. Heyne. Rox. iii. 495. A. ii. 62. చేమగడ్డ chēma-gadda. n. The root termed *Caladium esculentum*. Heyne. చేమదంబు its stock or stump. చేమపూరాజేనములు chēma-pū-rāzananulu. n. plu. A peculiar sort of paddy.

చేమంతి chē-manti. [Tel. from చేయి+బంతి.] n. The Chrysanthemum, *Indicum* and *Coronarum*. (Watts). A sort of Chamomile. Ainslie. i. 67 Rox. iii. 436. నీమచేమంతిచెట్టు. The common or true Chamomile, *Anthemis nobilis*. (Watts).

చేమటఅపు chēmati-aru. [Tel.] n. A parti-colored oow. చిత్రనిర్ణములగల ఆవు.

చేమిరి chēmiri. [Tel.] n. Sour butter milk which is kept to curdle milk with.

చేమోడుము or చేమోడుపు chē-mōdutsu. [Tel. చే=చేయి.] v. n. To salute. మ్రొక్కూనమున్నురించు. చేమోడుపు a salutation.

చేయలతి chē-y-alati. [Tel.] n. Nearness. సమీపము. adj. Near.

చేయ See under చేయ.

చేయు chēyu. [Tel.] v. a. To do, make, perform. పాపిచ్చిచేయు or సెప్పిచ్చెట్టు to pain. ఎంటచేయు to cook. జగడముచేయు to quarrel. కైదుచేయు to imprison. స్వాధీనము చేయు to put in one's charge. వర్తకముచేయు to trade. మరుగుచేసికొను to take shelter, use as a screen. ఊముచేయు to settle the price. అప్పుచేయు to contract a debt. నన్ను అడవాన్ని చేసి looking upon me as a mere woman. ఈ బిడ్డ నెలబట్టచేసింది the infant looks a month old already. బిడ్డయే మైనా ఒట్టచేసిందా is the child picking up flesh? కాజేయు to misappropriate, to settle, to kill. పల్లకి చేసికొన్నాడు he procured a palankeen. పెండ్లిచేసికొన్నది a wedded wife. చెయ్యిచేసికొనికొట్టె he closed his fist and beat them. అండచేసికొను to take refuge. రహస్యముచేసికొని యెరిగి చెప్పా. (M: XIII. ii. 375) he told it as a secret. చేయు v. n. To do, act, behave. To be worth. అది పదిరూకలచేయును it will be worth ten groats. వానికి జలుబుచేసింది he caught cold. చేయి chēyi. [lit: That which does or works.] n. The hand. చెయ్యి or చెయ. A ray కిరణము. A trunk తొండము. A wing. రెక్క Two cubit's length రెండుమూరలకొలది. A hold or grasp పట్టు. చేయించు chēyintsu. v. a. To cause to do or make. To get done.

చేర chēra. [Tel.] n. The hollow of the hand. చేరెడు chēr-edu. [Tel.] n. A hand-ful. A proverb says చచ్చినవాడికన్నులు చేరడేసి a dead man's eyes are a hand's breadth, i. e., very fine!

చేరిక chēriku. [Tel. from చేరు.] v. n. Joining. కూడిక. Nearness. సమీపము. Arrival, entrance, union, approach, familiarity, application. చేరుకము, దానునకువచ్చే యుపాయము.

చేరు or చారు chēru. [Tel.] n. The native soup usually termed mulagatanny, or pepper water.

చేరు chēru. [Tel.] v. n. To arrive, reach the destination, come to hand. To be close or in contact. To lean ఒకరు. To draw near or approach సమీపించు. To be connected with, united to. To be added, joined, included. To belong, appertain. To be assembled or collected. ఆసర్దు ఈ లెక్కలో చేరు that item does not belong to this account. ఇది ఆ చట్టములో చేరు this does not fall under that rule. వాకిలి

చేమాసినావా have you shut the door? తలుపుచేదెడిచి (BD. v. 234.) setting the door ajar. చెప్పెరవారా చేరంగిరిచి calling him near or close. చేరట్టు to bring close (as a boat to ship) n. A string, a cord, a string of pearls or flowers.

సము. త్రాడు, గొలుసు. A row or a string of spaw in fish. ఉట్టిచేరు the cord on which a net hangs. పాలచేరులు the milk glands. కురువింద చేరులు necklaces of Kuruvinda seeds. కనకశుచేర్లు gold chains.

చేరుకు or చేర్పు chērutu. v. t. To put together, to join, unite, mix, combine, include, add. చేరేయు. To assemble, accumulate. To admit, as a member, to introduce. కాసిట్టచేర్పు to embrace.

చేరుకును చేరుకును chēru-kunu. v. a. To touch, to lean upon, to join. శత్రువులతో చేరు కొన్నాడు he joined the enemy. చేరుగడ chēru-gada. n. Nearness సమీపము. A refuge, దిక్కు, శరణము. adj. Near సమీపమైన.

చేరుగొండి chēru-gondi. adj. Stray, strayed. Mischievous. దుష్టము. చేరుగొండి పశువు a stray cow; a wife who has been irregularly married. చేరుకుక్క or చేర్పుక్క chēru-tukka. n. A jewel worn on the forehead. ముక్కెలపాట్లు, పాపలు

బాట్లు. చేరుడు chērudu. adj. Accidental, what comes by chance, not expected. చేరుడుపశువులు stray cattle. చేరుడు దియ్యము rice that is roughly pounded or bruised.

చేరుపు, చేర్పు or చేరుబడి chērupu. n. Nearness, closeness, connection. చేరుపు దిప్ప an abutment. చేరుపాటు chēru-pātu. n. Arrival. చేరువ or చేర్వ chēruva. n. Nearness, neighbour-hood; సమీపము.

An assemblage, సమాహము. An army, host. సేన. adj. Near. సమీపమైన. చేరువ కాడు chēruva-kadu. n. The leader of an assembly, a chairman, ఒక సమాహమునకధిపతి. A commander of an army సేనాధిపతి. A watchman కావలినాడు. చేరువకోల, చేరులకోల, చేర్కోల or చేర్లకోల chēruva-kōla. n. A whip. జోటి, కొరదా.

చేరుబొండు chēru-bondu. n. A strap of leather to beat with కొట్టే తోలు పట్టెడ.

చేరోలి chēroli. [Tel.] n. A kind of sea fish.

చేలము or చేల chēlamu. [Skt.] n. A covering, a garment, clothing. నెత్తము. చింత చేలము the lips; as being a covering to the teeth. adj. Low, base. అధమము.

చేలాంచలము chēlanchalamu. The skirt.

చేవ chēva. [Tel.] n. Strength; the heart of a tree, the core, సారము. Courage ధైర్యము. పగడాలచేవకంబములు pillars of solid coral.

చేవచెట్టు or చేవమాస chēva-chettu. n. The timber called Redwood, or Amur timber. Ampora Rohituka. (Watts). శోహితకము.

చేవడి chēvadi. [Tel. చే (=చేయి) +డి.] n. Lightness of hand, swiftness. హస్తచేవము. A. i. 71.

చేవలతి chē-valati. [Tel. చే=చేయి.] adj. Easy, controllable. అధీనము.

చేవాటు chē-vātu. [Tel. చే=చేయి.] adj. Near, close. సమీపము. చేవాటుసేల a neighbouring place. HD. i. Lit: a stone's throw off.

చేవాడికాడు chē-vādi-kadu. [Tel. చే=చేయి.] n. A sharper, a light fingered or expert fellow; a thief. చెయ్యిచురుకుగలవాడు. దొంగ.

చేవిచ్చు chē-vitsu. [Tel. చే=చేయి.] v. n. To salute. దండము పెట్టు. చేవిచ్చు chē-rippu. n. Salutation. దండము.

చేవెలుగు chē-relugu. [Tel. చే=చేయి.] n. A torch. దిబ్బి.

చేవ్రాలు chē-vrālu. [Tel. చే=చేయి.] n. Hand-writing, a signature. సంతకము.

చేష్ట chēshṭa. [Skt. from Tel.] n. An act, deed or gesture; conduct, manners. క్రియ, పని. పిల్లచేష్టలు childish behaviour. చేష్టించు to play pranks చేష్టించేయు.

చేసి chēsi. [Tel.] n. An affix: By, through, because of, by reason of. చేత. అదిగుఱచుచుంటేసి by coming. దిద్దునంబున జేసి. Swa. v. 3.

చేసిత chē-sita. [Tel. చేయి+చేసి.] n. Handiwork చేసినది. adv. From hand to hand ఒక రొకరచేతిమీదుగా. Then and there అప్పుడే.

చై chai

చైతన్యము chaitanyamu. [Skt. from చేతనము.] n. Consciousness. తెలివి. Life ప్రాణము. Locomotion, ability to move.

చైత్యము chaityamu. [Skt.] n. A temple. గుడి. A Buddhist temple వౌద్ధాలయము. A place of sacrifice యజ్ఞశాల. A tree in a garden where people meet. చచ్చుచెట్టు.

చైత్రము chaitramu. [Skt.] n. The name of the first month in the Telugu year, answering to April-May. చైత్రరథము chaitra-rathamu. n. The garden of Kubera కుబేరునితోట. చైత్రసఖుడు or చైత్రసారథి chaitra-sakhudu. n. Manmatha the god of love, as delighting in the mouth of చైత్రము.

చో chō

చోదితము chōditamu [Skt.] adj. Sent, directed, commanded. చేబచోదితమైన declared in the Vedas. చోదితుడు chōditudu. n. One who is sent, directed, told, or commanded.

చోద్యము chōdyamu. [Skt.] n. Wonder, marvel, singularity, peculiarity. ఆశ్చర్యము. చోద్యమంది being amazed. adj. Wonderful, singular, rare, refined.

చోరుడు chōrudu. [Skt.] n. A thief. దొంగ. చోరి చోరి. n. Theft. చోరునిట్టి a spy (Vizag.) చోరభర్త chōra-bharta. n. A paramour, a lover by stealth.

చోలము or చోలి chōlamu. [Skt.] n. A woman's jacket or boddice. రవిక.

చోళ వేశము or చోడ వేశము chōla-dēsamu. [Skt.] n. The Chola country. The ancient name for the country around Conjiveram.

చోష్యము chōshyamu. [Skt.] adj. That which may be sucked, as sauce. పిల్చినది.

చౌ chau

చౌర్యము chauryamu. [Skt. from చోర.] n. Theft, robbery.

చౌలము chaulamu. [Skt.] n. The ceremony of tonsure, shaving off the hair of a child, three years old, with the exception of one lock, left on the crown of the head. షట్టుపెట్టి తలవెండుకంటియుట.

చ్యు chyū

చ్యుతము chyutamu. [Skt.] adj. Dropped down. జారినది. చ్యుతి chyuti. n. Dropping జారుపు. Letting go విడుపు. Destruction

చే tsaa

చేక tsanka. [Tel.] n. The armpit. చాచు మూలము, కత్తుము. The gill of a fish. చేక కాళ్లు crutches. చేక తాలి tsanka-tali. n. A bundle or load hanging down under the armpit. చేకను తరించుకొను మాట.

చేగు tsangu. [Tel.] n. Agility. కేగున చలింపు Lightly, with agility. కేంగలింపు tsangalintsu. v. n. To move. చలింపు.

చేటి See చమ్మ. చేటిపిల్ల tsanti-pilla. [Tel.] n. A suckling, a child at the breast.

చేడి tsandi. [from Skt. చండి.] n. A name of Pārvali పార్వతి. A stubborn man మాట్లాడుకొంటుంటాడు. A cruel man క్రూరుడు.

చేడితనము tsandi-tanamu. n. Stubbornness, obstinacy. చేడిపోతు tsandi-pōtu. n. A wretch, an obstinate man. HD. ii. 1498.

చేద్ర tsandra [Tel.] n. An acacia tree ఖనిము. కవికచేద్ర or కల్లచేద్ర The Catechu gum tree. Acacia catechu. అకచేద్ర Acacia ferruginea. కెల్లచేద్ర Acacia suma. నల్లచేద్ర Acacia sundra. (Watts.)

చేదమాము tsanda-māma. [Tel.] n. The moon. The yolk of an egg సాన. చేదమా ముక్కుక్కిళ్లు or చేదమామనుటకలు kissing or smacking the lips as a sign of being stricken with love. అధరామృతము. శశాం. వ. చేదమాముపక్కే tsandamāma-pakke. n. A kind of fish: a sprat. చేదమా మపురుగు tsandamāma-purugu. n. A lady bird: ఇంద్రగోపము, అరుద్రపురుగు.

చేదము tsandamu. [Tel.] n. Manner, way; state, form. విధము.

చేదా tsanda. [H.] n. A money subscription. చేదాదారుడు a subscriber. చేదా ప్రము tsanda-veyu. v. n. To subscribe, contribute.

చేందు or చేందురుడు tsandu. [Tel.] n. The moon చంద్రుడు. కేదిక moonlight వెన్నెల.

చేందుకా tsanduka. [H.] n. A box or trunk. A drawer.

చేందుగు tsandugu. [Tel.] n. A kind of tree.

చేందురము or చేంద్రము tsanduramu. [Tel.] n. Red lead, సింధూరము, కుంకుమము. చేంద్ర కావి or చేందురకావి tsandra-kāvi. n. Rose colour: pink. కేందురు కావి కిబు a scarlet cloth. A. v. 95.

చేందురా tsandura. [Tel. రా=రాయి.] n. The moonstone. చంద్రకాంతము.

చేందురుడు Same as చంద్రుడు. q. v.

చేందువ or చందువా tsanduva. [Tel.] n. A canopy. T. iii. 133; మేలుకట్టు.

చేందువాయి tsandu-vayi. [Tel.] n. The fish termed the black Pomfret. Stromateus. Russell (No. XLIII.) A species of turbot. చెందువాయి.

చేంబెల్లింద tsande-ballinda. [Tel.] n. (K) A wretch, a villain. Chennai. v. 33.

చేంద్రపాద tsandra-poda. [Tel.] n. The elephant creeper, Argyreia speciosa. (Watts.)

చేంపు tsampu. [Tel. casual of చమ్మ.] v. n. To kill. చంపుడుగట్టు a place of execution. వధస్థానము. చేంపించు tsampintsu. v. a. To cause to kill.

చేకచేక or చకచక tsaka-tsaka. [Tel. Anuk.] adv. Brilliantly. Fast.

చేక్క or చేక్కగా tsakka. [Tel.] adj. and adv. Beautiful సుందరము. Right, straight, correct, due, proper. చక్కపోయినాడు he departed straightway, he went away. చేక్కచేయు to repair, amend, set right, settle, సవరించు. To finish ముగించు. చేక్కపెట్టు to set right: to perform, finish: to destroy నాశముచేయు; to kill. చేక్కపడు to become right. సరిపడు.

చేక్కటి tsakkati. [Tel.] n. A place, స్థానము: a direction, దిక్కు: neighbourhood; business కార్యము. Fitness, suitability. ఆర్జనము, న్యాయము. చేక్కట్టుదిద్దు to settle a matter తీర్చుకొని. అతనిచక్కటికి to him, అతనివద్దకు.

చేక్కడము or చేక్కడుము tsakk-a-latsu. [Tel.] v. a. To quell అడిచివేయు; to out-rival: to cut to pieces ఖండించు. To kill చంపు.

చేక్కన or చేక్కడనము tsakkana. [Tel.] n. Prettiness, beauty. adv. Prettily, properly. చేక్కని tsakkani. adj. Pretty, nice, fit, right, correct, proper. Straight, not crooked. చేక్కనిబుద్ధి good sense. చేక్కనిది a pretty woman. చేక్కనినిద్ర sound sleep. చేక్కనివాసన a nice smell. నా చేక్కనిస్వామి my sweet lord. చేక్కనయ్య tsakkan-ayya. n. A name of the god of love. మృగుడు.

చేక్కాడు tsakk-ādu. [Tel. చక్క+అడు.] v. a. To finish, end, kill.

చేక్కె or చేక్కెయ tsakki. [Tel.] n. A side, పార్శ్వము. A part, place స్థానము. అచక్కెక there, to that place: so, thus, that way. ఏచక్కె where. కటిచక్కె the loins. చక్కెయెల్ల every limb or part. చక్కెని, చక్కెక near, close by.

చేక్కెలము tsakkilamu. [Tel.] n. Biscuit made of twisted rings of paste without sugar.

చేక్కెలి tsakkili. [Tel.] n. The armpit. చేక. చేక్కెలిగింత or చేక్కెలిని తిట్టు tsakkili-ginta. n. Tickling. చేక్కెలిగింత వెట్టు tsakkili-ginta-pettu. v. a. To tickle.

చేక్కె tsakki. [Tel.] n. The frame or bottom of a palankeen or litter. అడుగునట్టు.

చేక్కెపంచవార tsakki-pantsāvara. [Tel.] n. Refined sugar.

చేక్కె tsakku. [Tel.] n. Mince meat. మాంసము. ఖండించు. Destruction. adv. Piecemeal. చేక్కెగా తిన్నాడు he chopped them up; he destroyed them. M. iv. 183. L. XVI. 223. చేక్కె tsakku. n. Six at dice, &c. చక్కెపగడ tsakku-pagada. n. Seven, in games. చేక్కెచేయు tsakku-cheyu. v. a. To chop, shiver, crush, smash. ఖండించు.

చేక్కెర tsakkerā. [Tel.] n. Sugar. శక్కర. చేక్కెరతిండి tsakkerā-tindi. n. A parrot చిలుక. కెక్కెరబుగడ a kind of sweet cake. భక్త్యనిశేషము. కెక్కెరవిలాకాడు he who carries the sweet bow, i. e., Manmatha the god of love. మృగుడు.

చేక్కెలపు tsak-kolupu. [Tel.] v. t. To set straight. చేక్కెగాచేయు. BD. iii. 385. iv. 1776.

చేగుడు Same as చేవుడు.

చేన్నేవుకము tsats-tsavukamu. [Tel. చేవుకము+చవుకము.] n. Square. సలుచేడు.

చేమ్మ tsatsu. [Tel.] v. n. To die: to expire. చమ్మమాట a deadly word, a curse. చమ్మమున్ను solid earth: mere earth: loose dry earth. ఘోరపునావుచచ్చె he died a horrid death. చమ్మఅప్పు a bad debt. కాయచచ్చిన అవల mustard that has lost its sharpness. చచ్చి బ్రతికాడు he has had a narrow escape. చమ్మవాయువు tsatsu-vāyuru. n. Paralysis, cramp. వాని కాళ్లు చమ్మఅయిపోయినవి his legs have become paralysed.

చేమ్మడివాండ్లు tsatsudi-vāndlu. [Tel.] n. A particular tribe of scavengers.

చేటాలున or చేటిల్లన tsataluna. [Tel.] adv. Suddenly. అకస్తాత్తుగా.

చేటులునడు tsatulu-padu. [Tel.] v. n. To become blunt. మెక్కపోవు.

చేట్ట tsatta. [Tel.] n. The outside of the thigh. తొడకు వెలుపలిభాగము. A jacket, a

ooat. చొక్కాయ. A small sack. కొంచెము దాన్యముపోసిన చిన్నగోప. A coating పూత.

తేట్లన or తేట్లున tsattana. [Tel.] adv. Hastily, quickly. వెంటనే. BD. iv. 338.

తేట్లము tsattamu. [Tel.] n. A frame. A plan, a system, a rule, a regulation, an ordinance, a statute, a law. A cage. A gang or set. A pedestal, a stand. పువ్వుచట్టము the gland or bag of musk found in the civet cat. See Suci. i. 186. 7. "పువ్వుచట్టముకిండినట్లు" they tortured this meaning out of his letter. ఆచట్టమైనది it happened just in that manner, such was the case.

తేట్లుచిరు tsattalu-chiru. [Tel.] v. t. To kill. చంపు. తేట్లుపాపు to destroy నాశము చేయు.

తేట్టి tsatti. [Tel.] n. A shallow earthen dish.

తేట్టు tsattu. [Tel.] n. A rock. రాయి. తేట్టు మట్టు hard soil. తేట్టునయ్యి, తేట్టునయ్యి a well abandoned because found to be over an impenetrable rock. తేట్టురాయి or తేట్టురాయి the living rock. తేట్టుకొడుకు. (HK. iv. 864.) a wretch, a villain. A disciple శిష్యుడు. తేట్టుతనము tsattu-tanamu. n. Inexorability, cruelty: a stony or rocky stubbornness.

తేట్టువ tsattupa. [Tel.] n. A wing. చక్క. Swa. iv. 30.

తేట్టువము tsattupamu. [Tel.] n. A spoon, a ladle. గరిజె, తెట్టు.

తేట్రము tsatramu. [Tel.] n. A frame (corruption of తేట్టుము.)

తేట్రాయి or తేట్టురాయి See under తేట్టు.

తేటికిలు, తేటికిలుడు or తేటికిలు tsatikilu. [Tel.] v. n. To sink or fall down, from fatigue or weakness, to succumb, yield, give way. To sit flat on the ground, not on the folded legs. పీర్లు నేలనాను.

తేదర tsadara. [Tel.] n. A small mat to sit on. కూర్చుంటే చిన్నచామ.

తేదరంగము tsadarangamu. [Skt.] n. Chess.

తేదరము tsadaramu. [Skt.] adj. Square, level, even. n. A square. తేదరములు tsadaramulu. n. The beams of the roof, resting on short upright ones.

తేదలము tsadalamu. [Tel.] n. An army. సైన్యము.

తేదలు tsadalu. [Tel.] n. The sky. ఆకాశము.

తేదలుకాపు tsadalu-kapu. n. A god, a heavenly being. తేదలుమాబికము tsadalu-manikamu. n. The jewel of the sky, i. e., the sun. తేదలేరు tsada-l-eru. n. The heavenly stream, i. e., Ganges. ఆకాశ గంగ. Swa. iii. 143.

తేదికిలడు or తేదికిలు Same as తేదికిలు.

తేదియు tsadiyu. [Tel.] v. n. To be crushed. నలుగు. To burst, to be broken తేదియబడు. to shrink back కూలబడు, కుంగు. తేదియు tsadiya. n. Crushing. నలుగుడు.

తేమకము tsadukamu. [Tel.] n. A way where four roads meet. నాలుగుమార్గములు కలియుదారి. తేమకు tsaduku. n. Mud, mire. బురద, పంకము.

తేమను tsadunu. [Tel.] n. Evenness, levelness సమము. Level ground సమప్రదేశము. adj. Even, level సమము. చదునుచేయు to level.

తేమపు tsadupu. [Tel.] v. a. To break to pieces. To make even with the ground. To level or destroy చదియజేయు, చంపు.

తేమము tsadumu. [Tel.] v. To strike with the fist. గద్ద.

తేమర or తేమరాయి tsadura. [from Skt. చతుర.] n. A clever woman. చతురతలస్త్రీ. HD. ii. 183. తేమరుడు tsaduru. n. A clever man విద్యావంతుడు.

తేమరు tsaduru. [Tel.] n. An assembly. The court of a prince సభ. A dance ఆట కచ్చేరి. Skill నేర్పు. A joke, jest. చనురులు,

jest, riddles. చతురశ్శలు. "పెంజరులు" (R. iv. 157.) మంచి నైపుణ్యములు. A. ii. 48. తేమరుతేము or తేమరుడు tsaduru-cheyu. v. n. To hold court. To joke, gibe. పరహాసముచేయు.

తేమపు tsaduvu. [Tel.] v. a. To read, to study. తేమపు n. Learning. తేమపులు studies. తేమపులబడి a school. తేమపులయ్య a schoolmaster. తేమపుకొను tsaduvu-konu. v. n. To learn. నేర్చుకొను. తేమపు చెప్ప tsaduvu-cheppu. v. To teach. నేర్పు. తేమపులపులుగు tsaduvula-pulugu. n. The educated bird, i. e., a parrot, Bhaso. § 70. తేమపులవేలు the god of learning ల్రస్తా. చదువరి chaduv-ari. n. One who reads, one who can read. A student, a learned man. తేదివింపు tsadi-vintsu. v. a. To make one read; to get some one to read. ఆ బాలుని చదివిచుకొంటిని I got the letter read to me. To get proclaimed what one presents to a bride or bridegroom on the occasion of their marriage.

తేదివింపులు tsadivimpulu. n. Homage or adoration accompanied with a certain recited formula.

తేడ్డి tsaddi. [Tel. Contraction from చిడి] n. Cold rice.

తేనపు Same as తేముపు. (q. v.) తేనవరి tsanav-ari. [Tel.] n. A pet, a favorite. చనువుకలవాడు. Sumati. § 54. చనువురాయి a favorite woman చనువుగల ఆమె.

తేను Same as తేమ్మ. తేనుగవ and తేనుకట్టు. See under తేమ్మ.

తేను tsanu. [Tel.] v. n. To go, depart, పోవు; to pass కడచు. To be deserving, to be proper, right, fit. చెల్లు, తగు. చూడ చనుదు it is not fit to be seen. v. a. To get, to have పొందు. చచ్చుతచ్చుచ్చు. (BD. i. 869.) as far as he went. చనునే is it right?

"కొ అనుటయు ల్రస్తరుం డిట్లను వనశీలగా యిట్లు పలుక వరుసయై వ్రకులై

నినుములు గడపెడు విప్రుల జనునే కామింప మది విచారము నలడే." Manu. ii. 56.

చనిపోవు tsani-povu. v. n. To die. తేను వెండు tsanu-dentsu. v. n. To go, proceed. పోవు. To come వచ్చు. తేనువేరు tsanuderu. v. n. To proceed, to go or come.

తేనువ tsanupa. [Tel.] n. A body of travellers, a caravan. డిబారు

తేనుపకము Same as చంపకము. (q. v.)

తేనుపాలు or తేనుబాలు tsanu-palu [Tel.] n. Human milk. చనుపాలిండ్లు the seeds of Cassia Absus (Watts).

తేనుమర tsanu-mara. [Tel. మర=మరక.] n. The black circle round the breast A. vi. 25. 104. M. vii. iv. 105. తేనుమున or తేనునా tsanu-mona. n. The nipple. తేను మోర tsanu-mora. n. The side of the breast.

తేనుపు or తేనుపు tsanuvu. [Tel.] n. Familiarity, acquaintance. నెలపు. Affection క్రేపు. Desire కోరిక. Privilege చెల్లు బడి. Authority అధికారము. చనువువాడు a friend or acquaintance. చనువుగాపోవు to frequent, or resort to.

తేనవ, తేనాయి The breasts (as a pair), కేండ్లు. T. ii. 84.

తేన్చిళ్లు tsan-illu. [Tel. తేలి+చిళ్లు.] n. Cold water. తేల్చిచిళ్లు.

తేమ్మ tsannu. [Tel.] n. The breast of a woman or man. The tubers of a palmyra or of a mangrove tree. మొసలి డొండ, తాటిమొండ. తేటిపిల్ల an infant at the breast. మేక మడచన్ను the teat-like appendages at the neck of the Indian goat. చంటిలో ఎముకలు ఏకట్లు చేసేవాడు he is a keen investigator. చనువుపాలు or తేనుపాలు human milk. తేమ్మగవ, తేనుగవ, తేనవ, తేనువాయి or తేన్చాయి tsannu-gava. n. The two breasts. తేమ్మలు. చనుకట్టు,

చక్కట్లు or చక్కగప్ప *tsanu-kattu*. n. A bodice. రొక.

చేపచేప *tsapa-tsapa*. [Tel. anuk.] adv. Pleasantly, sweetly. Poorly, weakly.

చేపరాలు *tsapa-ralu*. [Tel.] n. Small beams across the corners of a roof.

చేపా *tsapta*. [Tel.] n. Pavement, flooring.

చేప్ప *tsappa*. [Tel.] n. A wedge, a spar of wood placed for the wheels of a car to pass over in a sandy road. Also, a seal. ముద్ర.

చేప్ప or చేప్పని *tsappq*. [Tel.] adj. Vapid, tasteless, insipid. రసహీనము. కేప్పనిభూమి barren land. చప్పనినీళ్లు insipid water. కేప్పబడ్డ inactive, passive, spiritless. కేప్పనివధ్యము a plain diet. ఆ యుద్ధము కేప్పకల్గినది the battle is entirely calmed down. చేప్పగా *tsappa-ga*. adv. Insipidly.

చప్పగానుండి tasteless, unattractive. చేప్ప సొర్ర *tsappa-sorra*. n. A kind of fish *Zygena blochii* (F. B. I.) చేప్పకనము or చేప్పన *tsappa-danam*. n. Insipidity.

చేప్పిడి *tsappidi*. adj. Flat, not projecting: insipid: void of any taste. కేప్పిడిముక్కు a flat pug nose. కేప్పిడి పిరుదులచిన్నది a thin-flanked girl.

చేప్పట *tsappata* [Tel.] n. A slap or clap. చరచట. A fruit, &c., pressed flat as a fig. చప్పటకొను or చప్పటలగు (A. v. 21.) to become lean. పన్నగిల్లు. చేప్పట్లు *tsappattu*. n. pl. The clapping of the hands. Derision. కేప్పట్లుకొట్టు or కేప్పట్లు చరచు to clap the hands. చేప్పటించు *tsappatintsu*. v. n. To slap, చరచు. To chuckle or cluck to a horse or ox to urge it on.

చేప్పరము or చేప్పము *tsapparamu*. [Tel.] n. A frame. కేట్లము. A canopy, a thatched roof, a shed, a covered seat in which a god is carried about: the tilt of a cot, canopy of a bed, the roof of a bower. పందిరి, గుడారము. ప్రాక్షచప్పరము

a trellice of vines. చలవచప్పరకొక్కముంచము a bed of state. (T. iii. 131.) i. e., a bed, with tester and pillars.

చేప్పరించు or చేప్పరించు *tsapparintsu*. [Tel.] v. t. To smack, to snuck with a noise. నాలికవైవంది రుచిచూచు

చేప్పారీపురుగు *tsappati-purugu*. [Tel.] n. The cochineal insect, *coccus cacti*.

చేప్పాలు or సన్నలు *tsappalu*. [Tel.] n. Wedges or blocks placed to turn the course of a cart, &c.

చేప్పి Same as కేప్పిడి. See under కేప్పి.

చేప్పడు or చేప్పిడి *tsappudu*. [Tel.] n. Noise, sound. కేప్పడించు to make noise.

చేప్పన *tsappina*. [Tel.] adv. Quickly; entirely.

చేబుకు *tsabuku*. [Tel.] n. A whip. కేబుకుకెట్టు a casuarina tree, or the Beefwood of Australia. *Casuarina equisetifolia*. (Watts.) కేబుకుచేయు to whip.

చేమరు or చేమరు *tsamaru*. [Tel.] v. n. To give a slap with the palm of the hand. ఆచేరకొట్టు. To slay. చంపు. v. a. To rub. రాచు. రెండుగట్టులుం జేమరుకొని rubbing, or in collision with both banks. n. Grease Clarified butter, any oily fluid or greasy liquid. కైపుచమరు milk punch. చమరుపాకు (G. i. 102.) a fat beast.

చేమ్మకాయ *tsamma-kaya*. [Tel.] n. The sword bean, or, a Patagonian bean, *Canavalia ensiformis* (Watts.)

చేమ్మగా *tsamma-ga*. [Tel.] adv. Pleasantly. చేమ్మదనము n. Happiness.

చేయ్యన *tsayya-na*. [Tel.] adv. Quickly, speedily, anon, at once, soon.

చేరచేర *tsara-tsara*. [Tel.] adv. Quickly.

చేరచు or చేరచు *tsaratsu*. [Tel.] v. a. To slap, to clap, to applaud. ఆచేర కొట్టు. ఆచేరకట్టు. To beat కొట్టు. పల్లకేరచుట to clap the shoulders with the hands in defiance, as boxers do. కేప్పట్లు చేరచు,

(A. iv. 34.) to clap the hands in derision. Parij. ii. 44. చేరపు *tsarapu*. n. The act of giving a slap, or clapping. ఆప్పాల నము. A cover ఆచ్చాదనము.

చేరి or చేరియ *tsari*. [Tel.] n. A hollow or gorge under a mountain. A precipice. లోయ, పువ్వుతరింబభూమి. Starch, gruel used as paste. కేపూయ to paste or starch. Some kinds of rice are called మసీకేరులు, కన్నె నరులు, దీననరులు, &c. H. iv. 156. కేకుండ a pot of paste used by a weaver. సారెనానిగంజికుండ.

చేరుగుడు or సరవడి *tsarugudu*. [Tel.] n. A hurdle on which a heap is placed to be drawn by bullocks.

చేరుచు Same as చేరచు.

చేరుచు *tsarumu*. [Tel.] v. t. To apply as wax or ointment. To smear, daub. రాచు.

చేర్రన or చేర్రన *tsarra-na*. [Tel. anuk.] adv. Rushingly, rapidly, quickly.

చేలము *tsalamu*. [Tel.] n. Spitefulness, malice, ill-will. మాన్య్యము. Insolence, obstinacy. Rudeness, fury, కోపము, హబము, హాడి. కేలముసాధించు, కేలముకొను, కేలపట్టు or కేలపాడుచు to entertain spite. ఇది కేలమా ఫలమా (a proverb) did you do this with an object or through mere spite? కేలపకారము same as కేలము. కేలపాడి, కేలపకారి or కేలమరి *tsalapadi*. n. A spiteful or illtempered man. మాన్య్య కేలుడు. కేల పాడితనము *tsalapaditanamu*. n. Spite, grudge, crossness. కేలపారు *tsala-paru*. (చలము+పారు.) v. n. To wreak a grudge, to fight inveterately కేలముపట్టి పారాడు.

చేలవాది *tsalu-radi*. [Tel.] n. A messenger; who carries the news of a death. A beadle, or javelin bearer who attends the *Pedda Setti* or headman of a community, a man who summons the elders of a community to a council.

చేలి *tsali*. [Tel.] n. Cold, coolness, a chill. శీతము, శీతవాగ. కేలిజ్వరము cold and fever, i. e., ague. నాకు కేలికెట్టికది I felt cold. చేలి adj. Cold, cool. కేలికూడు cold food, breakfast. కేలియసుక camphor. Vasu. ii. 36. చేలిగరువు *tsali-garuvu*. n. A soil composed of marl or sand covering black earth. మిద ఇసుకగలరాకపాకు నేల. చేలికొండ *tsali-konda*. n. The Himalaya mountains. చేలికిము *tsali-chima*. n. A black ant. చేలిడి, చేలిలి or చేలి *tsalidi*. n. Breakfast. Lit: cold food left over from supper. చేలివందిలి *tsali-pandili*. n. A place where passers-by are supplied with water to drink. చేలిపండ్లు *tsali-pandlu*. n. The teeth being set on edge. (A. iv. 151. on which the note says "జాన్యన పులసు తిన్నందువల్ల తిసుక పామ్మెనోటిపండ్లు.") చేలిపని a cooling operation, శైత్యోపచారము. చేలిబిండి *tsali-bindi*. n. The name of a certain plant. చేలిమల *tsali-mala*. n. The hill of snow, i. e., హిమాచలము. చేలిమిడి *tsalimidi*. n. A mixture of rice flour and sugar బెల్లము కలిపి పిండి. చేలిమిరి or చేలిమిరి *tsali-miri*. n. Coolness కేలువ, శైత్యము. A cake. G. i. 114. చేలివాపు *tsali-rapu*. (కేలి+పాపు) v. n. To warm, to soothe or comfort బుడ్రేగించు. చేలివాలు *tsali-valu*. (కేలి+పాలు.) n. A sign ఆవాల. చేలి వెలుగు *tsali-velugu*. n. The moon. చంద్రుడు, శీత కరుడు.

చేలువ *tsalupa*. [Tel.] n. Marble. చాపరాయి. A stone రాయి.

చేలుపు or సలుపు *tsalupu*. [Tel.] v. t. To do. చేయు. To pass (as time) కడపు.

చేలువ or చేలవ *tsaluva*. [Tel.] n. Coolness, coldness, cold, శైత్యము. Any thing of a cooling or refreshing nature, such as beneficence, liberality, benignity. Bleaching, a bleaching green. Clothes newly washed. ఉడికినట్టి. adj. Cold, cooling,

comfortable, bleached, white. **తెలువ** *tsaluva-cheyu*. v. t. To bleach, as cloth. To cool the body. **తెలువడి** *tsaluvadi*. n. Coolness, cool air. **తెలువమిరియము** *tsaluva-miriyamu*. n. Long pepper, cubeba. **తెలువరాయి** *tsalura-rayi*. n. White marble, alabaster. చంద్రకాంతము. **తెలువరేడు** *tsaluva-redu*. n. The moon. **తెల్లి** *tsaldi*. See తెలి. వానికి చలవలు కచ్చినది a chill came over him, i. e., he is deadly cold or in the extremity of death. **తెలువపంది** *tsalava-pandili*. n. A canopy, or triumphal arch, an ornamented booth for an idol. **తెలువపర్చు** *tsaluva-parchu*. n. A comfortable bed decked out with a coverlet, tilt and pillars. **తెలువజ్యోతి** *tsaluva-jyoti*. n. A poetical word for the moon. **తెల్ల** *tsalla*. [Tel.] n. Curds beaten with water, buttermilk. మట్లక. **తెల్లకాచి** మంత రాచనేల, చల్లకు పోయి మంత రాచడమేమి why conceal your pot when you come for buttermilk, i. e., why do you beat about the bush? or, why mince the matter? **తెల్ల** or **తెల్లి** adj. Cool, cold. కిరము. Benign, merciful, healing. Comfortable. **తెల్లకము** *tsallakamu*. n. Sprinkling, watering, irrigation. **తెల్లకడి** *tsalla-kadi*. n. Flummery: buttermilk mingled with fenugreek. పెంతిమట్లక. **తెల్లకవ్వము** *tsalla-kavvamu*. n. A churn-staff: The bird called King-fisher: also a name for the insect called గొల్ల భానుపురుగు *mantis precatorea*. **తెల్లగడ్డ** *tsalla-gadda*. n. The linear leaved asparagus. *Asparagus sarmentosus*, Willden. Hamsa. iv. 12. Ainslie. ii. 409. Rox. ii. 151. Watts. శరములి. **తెల్లగా** *tsalla-ga*. adv. Easily, gently, well, safely, comfortably: in good health, softly, deliberately. **తెల్లగాచూచు** to look at or regard with satisfaction. **తెల్లగామాట్లాడు** to speak coolly or gently. **మిదొరతనము** తెల్లగా నుండ

వలెను may your reign be peaceful! వాని చెయ్యి తెల్లగా నుండవలెను may his hand be blessed! "తేలి అందరికి నన్నిచట నానంద మిచ్చి, తెల్లచేయక." (Ila. i. 79.) with her graces she charmed them all, cheering and refreshing their hearts. కన్నులచల్ల చేసె (T. ii. 38.) it cheered his eyes. తెల్లని చెయ్యిగల వైద్యుడు a physician with a lucky hand. తెల్లనిప్రభువు a kind master. **తెల్ల చెప్పడు** *tsalla-tsappudu*. n. A fool జడుడు. **తెల్లచీమ** or **తెలిచీమ** *tsalla-chima*. n. A black ant, so called because it is benign or merciful in not stinging as the red ant does. **తెల్లజంపు** *tsalla-zampu*. n. One who kills in cold blood. A cruel man భయంకరుడు. **తెల్లటి** *tsallati*. adj. Cool. Convex. **తెల్లటిబిళ్ల** a convex plate of glass. as distinguished from అడ్లపుబిళ్ల a pane. **తెల్లడము** or **తెల్లడము** *tsalladamu*. n. Tight drawers or breeches: short trousers, which reach as far as the middle of the thigh. The loose skirt end of the waist band that hangs in front: ఇజోరు, సగము తొడవలకు తొడుగుకొనే గుడిసి. **తెల్ల దనము** or **తెల్లన** *tsalla-danamu*. n. Coolness, coldness. **తెల్లనిరుకణితి** *tsalla-nuru-kaniti*. n. A sort of fish. A species of sparus. Russell's fishes. No. 104. **తెల్ల పడు** *tsalla-padu*. v. n. To cool. **తెల్లనకు**. **తెల్లరసము** Same as తెల్లకడి. **తెల్లరాడు** *tsalla-radu*. n. The post (తరికంబము) round which the string passes, which works the churning stick. **తెల్లనడియము** *tsalla-cadiyamu*. n. A kind of cake. నడి యులులలో ఒక భేదము. **తెల్లచేయు** *tsalla-cheyu*. v. t. To cool. చల్లచరుచు. **తెల్లారు** *tsallaru*. v. n. To grow cool. చల్లపడు. To become calm, to be allayed, restrained or pacified ఉపశమిల్లు. To be extinguished. **తెల్లారుపు** *tsall-arutsu*. v. a. To cool or calm, to allay, restrain or pacify, to extinguish.

తెల్ల tsalla. [Tel.] v. a. To sprinkle, to scatter. To water or irrigate, to sow. Also (metaphorically,) of a smile spreading over the face. కూటిలో మన్ను తెల్లడము to throw earth in one's food, i. e., to take away one's bread, to ruin one. ఇంటివిడ నిప్పులుతెల్లరి they scattered fire on the house. మొక్కతెల్లు to transplant corn. తోటకు నీళ్లు తెల్లినారు they pumped water into the garden. భూమిపైకి sprinkling dust. **తెల్లుపారాడు** or **తెల్లులాడు** *tsalluporadu*. v. n. To fling water or dust at each other. R. I. 211. 186. **తేవక, తేవుక** or **తౌక** *tsaraka*. [Tel.] n. Brackishness. Cheapness adj. Cheap. **తేవతేవ** *tsara-tsara*. [Tel.] adv. Bluishly, lividly. **తేవలము** *tsavalamu*. [Tel.] n. One eighth of a pagoda, i. e., about half a rupee. మహలో ఎనిమిదిపాగాము. **తేవి** *tsari*. [Tel.] n. Taste. రుచి. కేవలని మాటల unpleasant words. కేవలని touched with her loveliness or sweetness. **తేవిగాను** *tsari-gonu*. v. n. To taste. రుచి చూచు. **తేవిక** or **తేవికె** or **తేవిరె** *tsarika*. [Tel.] n. A closet, a cabinet, a bower or chamber. An arbour. Usually, a hut or open room, supported by a pillar in the centre, మండపము. **తేవిత** or **తేవుతి** *tsariti*. [Tel.] n. The fourth day of the moon's age. **తేవెర** *tsarile*. [Tel.] n. Four dubs or coins, of the value of twenty cash each. Four çavilehs equal one టంకము. నాలుగు డబ్బులు. **తేవెర** *tsavile*. [Tel.] n. Leanness, thinness. కేవలపోయిన lean as an infant. **తేవు** See చా. **తేవుకము** See తౌకము. **తేవుకు** Same as కేముకు.

తేవ్య tsavra. [Tel.] adv. Inspid. కేవ్య. **తేవ్యంచ** *tsavvancha*. [Tel. తెవు+వంచ.] n. Five. అయిదు.
చా tsā
చాకలి or **చాకల** *tsakali*. [Tel.] adj. Appertaining to the washerman's caste చాకలి or చాకలినాడు a washerman. **చాకలిత** or **చాకలితీ** *tsakita*. n. A female of that caste. **చాకల వారి పురుగు** *tsakala-rani-purugu*. n. A snail. **చాకలసారెగాడు** *tsakala-sare-gadu*. n. The Pied Wagtail, *Motacilla maderaspatensis*. (F. B. I.) **చాకీ** *tsaki*. adj. Of or belonging to the washerman's caste. **చాకీరేవు** the place by the water side where clothes are washed. **చాకీపాన** *tsaki-bana*. n. A washerman's kettle. The name of a bird. A certain romping game. **చాకీ** *tsaki*. [Tel.] n. A metal dinner plate. భోజనపాత్రము, కంకేము. **చాగగడ్డ, చాగగడ్డు** or **చాగదుబ్బు** *tsaga-gadda*. [Tel.] n. The plant called Ceylon hemp. *Sansevieria Zeylanica* Ainsl. ii. 192. **చాగము** *tsagamu*. [from Skt. త్యాగము.] n. Liberality, bountifulness. A. iv. 252. M. iv. i. 62. M. xiv. ii. 71. ఈవి. **చాగనాడు** or **చాగి** *tsaga-kadu*. n. A liberal man. త్యాగి. **చాగరతనము** a ruby that grants whatever one wishes చింతామణి. **చాగర** *tsagara*. [Tel.] n. Ruin. నాశము. **చాగరొట్టు** to kill, to oppress చంపు, నాశించు. **చాగరకొను** *tsagara-konu*. v. t. To beat. కొట్టు. To cut to pieces ఖండించు. **చాగరలాడు** *tsagaraladu*. v. n. To destroy. నాశముచేయు. **చాగు** or **సాగు** *tsagu*. [Tel.] v. n. To extend or stretch. To fall prostrate: to lie flat, be stretched or extended; to be set or arranged as pearls on a thread. చాగి ముప్ప, to worship, to fall prostrate.

See సా. **చాగుబడిక** *tsagu-badika*. n. Worship **చాగు**. H. iv. 305. **చాగిలింత** *tsagil-inta*. n. Prostration or homage నమస్కారం. **చాగిల్లు** or **చాగిలు** *tsagillu*. v. n. To bow down to the earth **శేలక** వ్రాలు. **చాగుర** *welldorag*!

చాతి *tsachi*. [Tel.] n. A child's word for the breast. **చాచు**.

చాచు *tsatsu*. [Tel.] v. t. To cause to extend **సాగజేయు**. To stretch, extend. **కాళ్లచాచు** to stretch the legs.

చాటు *tsatu*. [Tel.] n. A shelter, or covering, a screen, or shade, a nook, any thing concealing another or preventing its being seen. **చాటున**. తల్లిచాటున in her mother's charge. **నేను చాటుగా నిలిచి** I stood behind. **చాటుచేయు** to use as a screen. **చెట్టుచాటున** behind the tree. **చాటుననుండే** hidden, screened, unknown. **చెట్టెచాటున దొరికినది** I found it behind the box. **ఆ కొండ చాటు** ఆయనది that hill intercepts the view. **చాటుగానుంచు** to keep hidden. **చాటు** v. a. To proclaim, publish. To warn, threaten, declare. To confess, betray, evince **ప్రసిద్ధిచేయు**, విశద పరచు. **చాటింపు** *tsatintpu*. v. a. To proclaim, to publish, advertise, notify, make known, declare, warn, threaten, foretell, denounce. **చాటింపు** *tsatimpu*.

n. Proclamation, advertisement. **చాటు పడు** *tsatu-padu*. v. n. To be hidden from view **చురుగుపడు**. **చాటువ** *tsatuva*. n. Proclamation **చాటించుట**. Comparison, **సోలిక**, **దృష్టాంతము**. **చాటువారు** *tsatuvaru*. n. a suspicious character, a skulker.

చాడి or **చాడి** *tsadi*. [Tel.] n. Slander, backbiting, taletelling. **కొండెము**. **చాడిల** **కొరు** a slanderer.

చాడుపు or **చాడుపు** *tsadupu*. [Tel.] n. A way or manner. **విధము**. Similitude. **చాడుపున** like to, such as. " **లిసరుచాచర్ర** లన్న జలంబింపుచాడుపున" like a raindrop in a lily leaf. M. XII. vi. 202.

చారు *tsaru*. [Tel.] v. t. To put on, to wear. **ధరించు**.

చారు *tsadu*. [Tel.] v. a. To macerate, to triturate in water. n. A black colour made by burning rice; discoloration, darkness of the skin, a black spot placed on the forehead. **ఎండుచారు** a dark blotch. Vasu. ii. 57. In A. v. 133. **కట్టెచారు** the juice that comes out of a log at one end when the other end is burning. **శుష్కము దగ్గ** **మయ్యెట్లప్పుడు** మంచుమని **బయలుదేరేసేరు**.

చాదిక or **చాదుమక్క** *tsadika*. n. A spot, mark, patch. A blotch.

చాన *tsana*. [Tel.] n. A woman. **అడవి**.

చాప *tsapa*. [Tel.] n. A mat. A sail: a sheet; a kind of net **ఒకదినుసువల**. Anything flat. **చాపరాము** a flat slab of stone. **కాటిచాప** cakes of the juice of the ripe palm fruit. **చాపన్నము**, **చాపప్రసాదము** or **చాపవంటకము** a heap of boiled rice poured out on a sheet of cloth. **చాపకట్టు** a flat bank. **చాప కట్టు** or **చాపచెట్టెగా** **పడ్డారు** they all fell flat. **చాపగడ్డ** or **తెల్లచాపగడ్డ** *tsapagadda*. n. The harrier-hawk. Jerdon's Catal. No. 25. **చాపట్టు** (చాప+అట్టు.) *tsap-attu*. n. A sort of biscuit. **పలచని** పెద్ద అట్టు.

చాపలు *tsapalu*. [Tel.] n. Difficulties. **చిక్కల**.

చాపు *tsapu*. [Tel.] v. a. To extend. **సాగ** చేయు. **చాపు** n. Length, extent. A whole piece of "cloth" **పడుగుకొరివిట్టె**.

చామ *tsama*. [Tel.] n. A young woman. **Parij. iv. 18**. A boat. **ఒకదినుసుపడవ**. **చామ** an esculent root, *Caladium Nymphaeifolium*. Rottler, Vol. ii. page 378. **చామ** n. plu. The grain called millet. *Panicum miliaceum* **కామకముల**. One species is **బొంతచామలు** *panicum frumentaceum*. Roxb. i. 304. 309.

చామనము or **చామనచారు** *tsamanamu*. [Tel.] n. A light complexion, a brown or straw colour. Any dark hue whether

blue or black. **మక్కచామనము** a dark brown. **ఎర్రచామనము** bistre.

చారు *tsaru*. [from Skt. చారు.] n A shadow or shade. **నీడ**. A colour, a hue, a paint, **రంగు**, **కాంతి**. A view, a light, a side or quarter **వైపు**. Prospect, probability. **చారిక**. Trace **జోడ**. Nearness **సమీపము**. Straightness **బుజుభావము**. **ఆ** **చారు** **ము** towards that direction. **నాచేరిచారు** **వెళ్లి** go where I point. **ఆ** **వైపు** **చారు** **గా** **మన్నది** the crop is flourishing. **నీ** **చారులు** **అట్లు** **ఉండినప్పు** have done with your nonsense! HN. i. 73, and v. 52. **కొయ్యచారు** the grain of wood. In wood, **నిలువుచారు** the straight grain, **అడ్డచారు** cross grain. **చారుపప్పు** bleached pulse. **చారుపకుపు** fine turmeric. **చారుపట్టి** lit. the son of **చారు** the wife of the sun, i. e., Saturn **శని**. **చారుమగడు** lit. the husband of shadows. i. e., the Sun. **చారుపారు** to resemble **చారు**. **చారువేయు** *tsaru-veyu*. v. t. To dye or colour, to paint.

చార *tsara*. [Tel.] n. A line, a streak. **చారలచీర** a striped petticoat. **చారలమెకము** lit. the striped beast, i. e., the tiger. **చార**, **చారమామిడి** or **చారచెట్టు** n. A jungle tree, *Buchanania latifolia*. (Watts.) **చారపండు** is its fruit; and **చారపప్పు** or **చారదియ్యము** its kernel. **చార కండ** *tsara-kanda*. n. An esculent and medicinal root, described as sweet, cooling and diuretic. *Colocasia nymphaeifolia*. **చారల గాడు** *tsarala-gadu*. The Magpie Robin. *Copsychus saularis*, పెద్ద నల్లంచి. **సకలచారలగాడు** the Large Pied Wagtail. *Motacilla maderaspatensis* (F. B. I.)

చారిక *tsarika*. [Tel.] n. A line or streak. **చార**.

చాల or **చాలా** *tsala*. [Tel. from చాలు.] adj. Much, abundant. **విక్కిలి**. Many **అనేకమైన**. adv. Enough, very much, plentifully. To a great length or extent.

చాలించు *tsalintu*. [Tel. from చాలు] v. a. To cease, to leave off, to quit, to desist. **నిలుపుదలచేయు**. **నాడు** **దేహము** **చాలించెను** he died. (lit. left the body.) **వెదచాలించినాడు** I abstained from sowing corn. **చాలించు** **కొను** to resign, to desist from, to give up (as an employment) **చాలిక** *tsalika*. n. Ability **సామర్థ్యము**. **చాలమి** inability **అల్ప**.

చాలు *tsalu*. [Tel.] v. n. To suffice, to be enough or sufficient. **కావలసినంత** **అగు**, **సమృద్ధముగు**. To be able. To bear, tolerate, endure **ఒప్పు**. **చాలువ** (3rd pers. aor.) it is enough. **చాలదు** (neg. aor.) it is not enough. **అనవలరు** they cannot say. **బుద్ధిచాలదు** **నీకు** (Dasav. iv. 195.) you have not sense enough. **చాలచాలకయిది** **జరిగించినాడు** he committed this out of dire necessity. **చాలచాలవు** these are barely enough. **ఈడు** **చాలిన** grown, of full age. **ఈడుచాలని** under age, immature. **జ్ఞాపకముచారు** I do not sufficiently remember it. **నాకృపాచారు** **చాలక** **యిట్లు** **సంభవించెను** through my luck not being good enough it so happened. **వాపులనాలు** enough of these words about relationship.

" **చాలి** **నేను** **నుర్ర** **పడినాకవంక** **చాలి** **మొకవంక** **చాలి** **రనురులు**."
T. iii. 117.

On our side we were mighty, and so were our foes. **చాలు** n. Sufficiency, abundance **సమృద్ధి**. A line, a row, series, furrow, stripe, track, trace. A flow or stream. Features. **తల్లిచాలుచాలిక** resemblance to the mother's features. **ఈచాలున** in this manner. **శ్రీశ్రీ**, **సుశ్రీ**, **బాడ**. A. v. 122. R. i. 106. 117. **చాలు**, i. e., **చాలుల**. (Vasu. i. 57) in a stream. **చాలుపు** or **చాలుపు** *tsalupu*. n. A line or row. A series, succession. Length: the longer measurement as opposed to the width. **చాలుపుగా** in a line, one after another, here and there, occasionally. **చాలుబడి** ability, **చాలిక**, **సామర్థ్యము**. **చాలు**

వాడు one who is able కత్తుడు, ధమస్కరుడు. నోపురమువలె పొడుగుగా కట్టిన కట్టడము. మంచు రాము tsunisu-rayi. n. A sort of slate stone used for roofs.

“ఈ మొలలి రలరల్లి నిక్కను సలరికతి బాలుపార సస్యములధిపా.” భాగ. x.

చాపటి or చాది or సాది tsavadi. [Tel.] n. An audience chamber కాలనామము. A lodge: a post house: a portico or court: a porch: a caravanserai or rest house for the use of wayfarers. A hospital. A barrack room. ఎడ్లచాది a cowhouse. మారకరముచాది salt-petre works or a saltpetre manufactory. చాపటి మాటలు, town-talk, common report: what everybody knows. రల చాది a gate house or hall. కచేసాది a reception room.

చావు tsavu. [Tel.] n. Death. కందిచావుపిల్ల an orphan. చావుపిట్ట the hooting barn-owl. Jerdon, No. 37. చావుబిడ్డ a still born child. చావుబాబు a mortal blow. చాపరువు (చావు+పరువు.) tsaparuvu. n. A killing rate of speed. Manu. iv. 72.

మే tsu

మంగు or చెగు tsungu. [Tel.] n. A skirt, the end of a cloth. మంగులు, అనగా బట్ట యొక్క కొంకులు.

మంగుడి tsungudi. [Tel.] adj. Odd (applied to money), not even. మంగుడు tsungudu. n. A trifling or petty sum (balance or arrears) పదిరూపాయలు మంగుడు ten rupees and odd. నిలువగా వున్న చిల్లరసాము.

మంచు tsunisu. [Tel.] n. A projecting ledge on a house. The lock or knot of hair left on a man's shaven head. పిల్లజాట్టు. Strength బలము. A little child, an infant, కుమారుడు. A muskrat. కంపెలక. మంచుమూలికేసి కొన to pout the lips. Lit. To make a face like that of a muskrat. మంచు adj. Young. మంచుబాలుడు a young child. మంచె దుసరాలు an infant. మంచుమిడ్డి tsunisu-

midde. n. An overhanging tower or turret. నోపురమువలె పొడుగుగా కట్టిన కట్టడము. మంచు రాము tsunisu-rayi. n. A sort of slate stone used for roofs.

మండి, మడి, మడి, మండి, మండు or ముడు tsundi. [Tel. for మాడుడు.] interj. Indeed, you see!

మంచు tsundu. [Tel.] n. Scurf or dandruff. మండు v. n. To evaporate or dry up. To be flicked (as water from the finger.) మండించు tsundintsu. v. a. To decoct, or dry up. మండలుక tsund-eluka. n. A mouse. The grey musk shrew; the muskrat of Anglo-Indians. Crocidura caerulea. (F. B. I.)

మంయి See మయ్య.

మకాయించు tsukayintsu. v. t. To complete, settle, adjust or fix a price.

మక్క tsukka. [Tel.] n. Any small mark; a dot or spot: a drop, a small quantity of liquid. బొట్టు. The round mark (ఠలకము) worn on the forehead by Hindus. A star, నక్షత్రము. The planet Venus, శుక్రడు. A pip on the dice or cards. A comet. తోకమక్క. మక్కఠిగిరిది it is past midnight. మక్కకాడ tsukka-kada. n. An annual plant, a native of wet rice fields. Spermacoe stricta. Rox. i. 370. మక్కకార tsukka-kara. n. A sort of fish. Sternoptyx diaphana. Gmelin. మక్కకూర tsukka-kura. n. A kind of sorrel. మక్కచేరు a jewel worn on the forehead: a row of stars మక్కలచాలు. మక్కపిల్లి tsukka-pilla. n. A kind of fish. మక్కపిల్లి tsukka-pilli. n. A tabby cat. మక్కబొట్టు tsukka-bottu. n. An ornamental spot worn on the forehead. ఠలకము. మక్కయెదురు a star full in front ఎదురుమక్క. మక్కలము tsukkalamu. n. A spot in the eye due to an injury or to disease. మక్కలి or మక్కలి tsukkali. n. A tree called Trophis Aspera. Rox. iii. 762. బల్లింక. మక్కలతెరువు the sky ఆకాశము. మక్కలరేడు the moon. మక్కవాలు tsukka-valu. n.

An evil planet or unlucky star. Particularly of Venus (మక్క, i.e., శుక్ర), for the Hindus believe that every journey will turn out ill if on setting out this star faces them.

మక్కాని or మక్కాను tsukkani. [Tel. మక్క+అను.] n. A rudder, a helm.

మక్కెళ్లు tsukkillu. n. Wrinkles.

మక్కీ tsukki. [Tel.] n. A telescope, a spy glass. ఓక, దుప్పి.

మమ్మే tsuttsu. [Tel.] n. A goat. మేక. బర్రెమచ్చాలమెట్టు slippers made of buffalo, goat or cow hide. A. vi. 91. A sorrowful cry. మచ్చానుసింప to soothe; to silence. మచ్చకొట్టు to sigh, to cry in sorrow.

మమ్మరుసు tsuttsu-uruku. [Tel. మమ్మ+చుమ్మ] adj. Very sharp. మిక్కిలి తీక్షణము. మమ్మరుసు పలుకులు very sharp or bitter words.

మట్టు tsutta. [Tel.] n. A ring. A roll of anything, anything rolled up as a leaf, a cheroot or cigar. A ring, a pillar. A relation. మట్టులు relations, చుట్టములు. అలకుమట్టు a roll of cloth dipped in cowdung and water to smear floors with. మట్టుకుదురు a pad placed on the head to support a pail, &c. మట్టువేసికొన to hem in or surround, to roll oneself into a mass.

మట్టుము tsuttamu. [Tel. from మట్టు] n. Kin, kindred. బంధుత్వము a relation, a kinsman or kinswoman బంధువు. మట్టువక్కములు kindred, kith and kin—here వక్కము has no meaning. A proverb says తెలచుట్టుము తోకపక I like the head but hate the tail, i. e., I avow one kinsman and disavow another. మట్టురికము tsutta-rikamu. n. Kinship, relationship

మట్టు tsuttu. [Tel.] v. a. To go about, to go round. To roll, wrap up, to wind up, to encircle or clasp in an embrace. To hem in, surround, to overtake (as sin does). To draw a circle. To make small ciphers, thus: మున్నమట్టు, క్రాంతిమట్టు

to write o or ౦; పాగామట్టు to tie a turban. మట్టుకొను or మట్టుపాను to surround, hem in, roll up. To turn, to go round దోమట్టుకొని కెళ్లుచున్నది here the road makes a sweep. మట్టు n. A turn, a round, a circuit, a circumference. A turn or bout: a time. A toe ring, worn by women కారియకలము. తెలచుట్టు a turban. నోరుమట్టు a whitlow. ఎన్నిమట్టు చెప్పిరి how often am I to tell you? మట్టు adj. & adv. Around, round about, out of the direct way. మట్టులుగు, మట్టువారు or మట్టువైదువు tsuttu-alugu. (మట్టు+అలగు.) n. The Discus of Vishnu చక్రమనే అయి గము. R. iii. 42. మట్టిల్ల a round hut without posts or pillars: మట్టిచ్చు to go round anything; ప్రవేశించు చేయు. To surround పొట్టించు. మట్టుకొల్లారము, మట్టుకొల్లారు or మట్టుమారె tsuttu-kollaramu. n. A house built round an open area, with a chamber at each corner and a gallery between. మట్టుగుల్ల tsuttu-gulla. n. A volute shell. గండ్రిని శంఖము. మట్టుదల tsuttu-dala. n. The act of surrounding మట్టుట. మట్టుతిరుగు tsuttu-tirugu. v. n. To go the rounds, as a patrol. మట్టుపట్టు tsuttu-pattu. n. All sides. Roundabout. మట్టురడు tsuttu-padu. v. n. To fall out of the direct route: to go round. మట్టుముట్టు tsuttu-muttu. v. n. To encamp around, besiege, hem in, surround. Vish P. viii 64. మట్టువేడెము tsuttu-vedemu. n. Riding a horse round the ring. Dasav. x. 145. గుర్రపుమండలంక. మట్టువేలు or మట్టునవేలు tsuttu-velu. n. The forefinger. “మట్టువేలుచేక్కమాపకంకెవే.” R. iv. 167. మట్టుారు tsutt-uru. adv. Roundabout.

మడుము tsudumu. [Tel.] n. A bur, a teazle. The small weaver fish, Trachinus Draco.

మకాయించు tsukayintsu. [Tel.] v. t. To fold a cloth. బట్టమడచేట్టు.

తుప్పవాక or తుప్పవారి tsuppa-maka. [Tel. from తుప్పవారి.] n. A syren, a harpy, a cruel selfish wretch.

తుప్పనహార tsubbana-tsüra. [Tel. చూర+చూర.] n. Great plunder. మిక్కిలి చూర, పెద్దకొల్ల adv. To the full, to the heart's content: utterly. Irresistibly. At pleasure. M. IV. ii. 91.

తుము, తుమ్మ, తుమా, తుమ్మి, తుము tsumi. [Tel.] Interj. Indeed: Do you see? Is it not so? Remember, take care. This is contracted from చూడుచూ the imperative of చూచు. తేను Look! చూడుచు.

తుమ్మ tsumma. [Tel.] n. Severe pain, agony. వేదన. తుమ్మలుతుమ్మలు tsummalu-tsuttu. v. n. To retch in the stomach. కడుపులో నాలించు. To be troubled కలగు, వేదనపడు.

తుమ్మికి tsuyyanki. [Tel.] n. A trumpet. A. iv. 36. సానాయి.

తుయి or తుయి tsuyi. [Tel.] n. Fizz, hiss, a sound to express a crackling or hissing sound. తుయి, జూన్చి సంకరాముచేత పుట్టే ధ్వని.

తురకత్తి or తురి tsura-katti. [Tel.] n. A small knife. చిన్నకత్తి, సురియ.

తురతుర tsura-tsura. [Tel.] adv. Fiercely (burning) చూరచూరకాలు, to burn quickly తీవ్రముగా కాలు.

తురుసు or తురుక్కు tsuruku. [Tel.] n. Heat, a burning sensation. వేడిమి. Sharpness, fierceness. వాడిమి. Activity, agility, smartness, intelligence. Speed, impetuosity. తేకము. adj. Sharp, hot, fierce, violent. Rapid, impetuous, active, smart: brilliant (as rubies). తురుగుగా or తురుక్కున (as rubies). తురుగుగా adv. Sharply, hotly, fiercely, tsuruku-ga. తేరుక్కున to wince, be sharp, to actively. తురుకరి tsuruk-ari. n. A man with much 'go' in him, an energetic man చూరవలవాడు. తురుపుమ్మ tsuru-puttsu.

v. a. To burn. దగ్గుచేయు. To be sharp, hot, eager. తురు tsurru. adj. Hot. వేడి. తురుమహు tsurru-m-ahu. v. n. To hiss or sputter, as the fire, or boiling water. To shudder, to tingle with horror. తురు తురుమనిసిది it was hot to taste: it made the tongue smart. తురున tsurru-na. adv. Fiercely (burning).

తులక, తులక, తులకతనము, తులకవనము, or తులకన or తులకన tsulaka. n. Lightness, ease, facility: slight, scorn. తులకనగా చూచు to despise, to treat with contempt, తులకని tsulakani. adj. Light, easy, slight, worthless, contemptible. తులకనిపంట a light crop or lesser harvest.

తుల్ల or తుల్లి tsulla. [Tel.] n. The male organ. కిన్నము.

తుల్లజుండు tsulla-jundu. [Tel.] n. A blain or indolent sore. మెటిమవంటి చిన్న నెత్తురు గడ్డ.

తుల్లరము tsullaramu. [Tel.] n. A sow. ఎర అయిర ఆడపంది. Swa. iv. 51.

తువక or తువ్వ tsuvaka. [Tel.] n. A twig, a switch, a supple cane, a withe, a slender arrow, the stick of a rocket, a shaft, a slip of wood. నాలపువ్వ a fishing rod. తువ్వచువ్వ అడుతుంది it throbs painfully, severely, smartly. తువ్వన tsuvru-na. adv. At once, suddenly.

తువ్వె or తువ్వే tsurve. [Tel. Contracted for చూడవే.] adv. Surely, of course.

హూ tsü

హూ tsü. [Tel.] Interj. Look! behold!

హూగురు tsükurru. [Tel.] n. Crying, wailing. కోకము. హూగురుపడు to cry.

హూచా tsüchä. [Tel.] (Anuk) n. A trifle. చూచా తప్పకుండచదివి having read it without missing a syllable.

హూచారు tsü-tsüru. [Tel. చూచు+చూచు.] n. A trace. హూచ. Lightness. తేలిక. హూచారుగా adv. Slightly, indistinctly.

హూచు tsütsu. [Tel.] v. a. To see, to look, view, observe, perceive. To consider, meditate, think on. To visit. To wait. To take care, be on one's guard. To regard, care for. To try, to attempt, to see to. To experience, try, prove by any sense. చేతిలో చూస్తేని I felt it with my hand. తేలిచూస్తేని, రుచిచూస్తేని I tasted it. To estimate, to judge. రాజుచూ to acknowledge the receipt. మరలిపోజూచు to think of going back. అతనిస్రావణముచూచక not caring for his life. సమయముచూచు or తేలిచూచు to watch for an opportunity. ఉండజూచు to overhaul, to see that a thing is there. నమ్మచంపజూచిరి they tried to kill me ప్రేమలూకు చూపుల జూచి casting glances that beam with love. సూచూచు to examine, to see if a thing is right, to check. వాసూచు to smell. చెయ్యిచూచు to feel the pulse. వాడు చెప్పేమాటలు చూచు attend to what he says. అతనిపని చూస్తున్నాను I am acting for him. నెలదినులనూచుచు చూస్తేని I waited for a month. హూచు కోసం tsütsu-kouu. v. a. To see or perceive. To look silently, look for oneself.

హూడి tsüdi. n. Pregnancy of cattle. చూలు, పగుళ్ళము. adj. Pregnant. చూలుగానున్న. హూడియావు tsüdi-y-avu. n. A cow in calf.

హూడికి Same as హూచ్చి.

హూడు tsülu. [Tel.] n. Heat, sultriness.

హూడు tsüdu. [Tel.] v. a. To burn or brand with a hot iron. కాలిచ్చు, వాతవేయు. To light a match. A. v. 89. R. ii. 93. M. III. vi. 322. n. Branding. వాత. చూడుకోడుచు an iron for branding cattle with, పగువులు వాత వేసే కోల.

హూచ్చి tsüchi. [Tel.] n. A view, a sight, a glance. చూపు.

హూపులు tsü-pullu. [Tel.] v. n. To appear, అనుపడు, కనబడు. To be fair, or beam with beauty.

హూపు tsüpu. [Tel. from చూచు.] n. Sight, a look, vision, glance. లక్ష్మీ అతన్నీ చిన్న చూపు చూచిరి fortune frowned on him. చిన్న చూపు humiliation, contempt. ప్రతక చూపు కనిపించలేదు there was no prospect of his living longer. చూచోపు (చూపు+చూపు) to endure the sight of. చూడ సహించు. చూచోపక unable to stand before his face. A v. 78. హూపు or చూపించు v. a. To shew, point out. భయముచూపించు to frighten. అన్నము చూపించు to provide for, give bread to. ఆ చూపించు to hold out hopes or prospects. చూపుడుకోక a transparent petticoat. చూపుగుర్రము or చూపుడుగుర్రము tsüpu-gurramu. n. A block head, a useless man. పనికి ఉపయోగము కానివాడు. చూపుడువేలు tsüpu-velu. n. The forefinger. జుట్టినవేలు. హూపరులు tsü-p-arulu. n. Spectators, bystanders. హూపరి tsüpari. n. A handsome woman, or man. చేక్కనివాడు, లేక, చేక్కనిది.

హూపెట్టు tsü-pettu. [Tel.] v. n. To await, wait for, attend on, watch, to expect. కనుపెట్టు, ప్రతీక్షించు.

హూర tsüra. [Tel.] n. Powder, dust పొడి. Plunder, spoil కొల్ల. వెల్లములమార (for మార్లము) Diamond dust. మత్తెళ్ళమార pearl powder. "కన్యారలుగొన్న" అనగా కండ్లపండుగాచూచిన. (Satyabh. iii. 22) he thought his very eyes enriched. హూరగా freely, liberally, to the full, to satiate. హూయిచ్చు to cast to the dogs: to give lavishly. హూరకొను, హూరపుచ్చు, చూరలాడు or చూరూడు to plunder, waste, ravage. హూరివిడుచు to give up to be plundered,

as a conquered city. చోరడుట a scape goat, one let go as a sacrifice. చోరకారుడు a plunderer. చోరణం plundering చోరచోరు to be plundered.

చోరకత్తి tsurakatti. [Tel.] n. A knife or small dagger. చోరకత్తి.

చోరీ or చోరీ tsuri. [Tel.] n. A knife or small dagger. చోరీ.

చోరు tsuru. [Tel.] n. A cornice, border, ledge: shelf on a wall: the eaves of a roof. కాలపట్టియాద్ది లే చూరుపట్టి త్రేలుడురాను though you haul me by the legs I will hang on to the eaves, i. e., though thou reject me I will not cease to cling to thee. చోరు v. n. To be charred or smoked. చోరుకర్ర or చోరుకర్ర charred wood చోరుకమ్మి or చోరువట్టి tsuru-kammī. n. The lath that closes in a shelving roof ముంజూరున పెండు ఎత్తుగావేసిన కమ్మి. చోరుకమ్మలు tsuru-kuttu. n. The roof bands. చోరులుక tsur-eluka. n. The eaves' mouse, or house-mouse.

చోలు tsalu. [Tel.] n. Pregnancy. గర్భము. చోలుకొను or చోలుపడు to be pregnant, the womb, embryo, child, foetus గర్భస్థపిండము, శిశువు. చోలాలితనము tsil-ali-tanamu. n. Pregnancy. చోలాలి tsil-ali. n. A pregnant woman. చోలి tsali. n. A child, offspring, fruit. తప్పచోలి he who was born from the lotus. రామాలి the prince's child. చోలి adj. Pregnant. చాలిగొర్రె a ewe in lamb. ఆ గుర్రము చాలితో మున్నది the mare is in foal.

చోవె Same as చువ్వె, మాడువొ.

చో tsou

చోంగ tsouga. [Tel.] n. Saliva, spittle. చోంగి, లాల.

చోకాటము, చోక్కాటము, చోకారము or చోక్కారము tsok-atamu. [Tel.] n. Excellence, fineness, elegance, beauty. adj. Excellent, fine, beautiful. Very pure. మిక్కిలి స్వచ్ఛమైన.

చోక్కము or చోక్కటము tsokkanu. [Tel.] adj. Excellent, fine, lovely, pure. చోక్కమేలని, స్వచ్ఛము. (Same as చోకాటము.)

చోక్కబాణము tsokka-banamu. n. A bonfire.

చోక్కా, చోకా, చోక్కాయి or చోక్కారు tsokka. [Tel.] n. A coat, shirt, jacket, vest, tunic. అంగరేకు, అంగరేఖ.

చోక్క tsokku. [Tel.] v. n. To be intoxicated or stupefied. To enjoy oneself to excess. To pine, languish with desire. పరవశము. To dry ఎండు. n. Intoxication, stupefaction, faintness. పారవశ్యము, మూర్ఛ. Falling in love, మోహము. చోక్కాకు tsokk-aku. n. A dead or dried leaf. రాలిన ఆకు, ఎండాకు. చోక్కీడు tsokk-idu. (చోక్క + ఇడు.) v. t. To deceive మోసపుచ్చు. చోక్కనీరు tsokku-niru. n. Intoxicating liquor. కల్లు, మద్యము. చోక్కేత్తు or చోక్కేట్టు tsokk-ettu. v. t. To intoxicate. చోక్కపాడి or చోక్కమందు tsokkupoli. n. Love powder; an aphrodisiac drug. చోక్కేంతు tsokk-intsu. v. n. To gratify, soothe, please, entrance.

చోచ్చు tsotsu. [Tel.] v. n. To enter, find one's way into, penetrate, ప్రవేశించు, చొరబడు. To undertake, to begin, to set to work. శరణుచొచ్చినవాడు one who takes refuge with another. మక్కచొచ్చి కన్న ప్రవేశించేవాడు one who would steal the very teeth out of your head. "సత్యచరితుల పరిపాలనమునకు చొరడె యతడు will he not interpose to rescue the righteous? See చొరు.

చోటచోట or చోడచోడ tsota-tsota. [Tel. anuk.] adv. Noisily, hissingly. Greedily, thirstily.

చోటు Same as చోటు.

చోట్ట or ఛోట్ట tsotta. [Tel.] n. A dent, a dimple or depression, bend. చోట్టు, పల్లము, వంకర. adj. Withered or lame as a limb, dented, indented. చోట్టమాతి a flat face.

చోట్లెంతు (చొచ్చు + తెంతు.) Same as చొచ్చు.

చోడుకు tsoduku. [Tel.] n. Moisture. చెన్ను, తడి.

చోడుము tsodumu. [Tel.] n. A dried plantain fibre. ఎండిన ఆటిపట్టు.

చోసుపు or చోస్సు tsoupu. [Tel.] v. a. To insert, to push in, to put in. చొరజేయు, చొప్పించు. ఇప్పుడు నాకు చొనుపునెగ్గన (Padma. iii. 62.) the shame cast upon me.

చోప్ప tsoppa. [Tel.] n. The straw of maize and other plants. చోప్పకాడి a bundle of straw చోప్పపాపు.

చోప్పడి tsoppadi. n. A kind of cloth.

చోప్పడు tsoppadu. [Tel. చొప్ప + పడు.] v. n. To be convenient. సరిపడు, అనుకొందు. To proceed, follow a course. To accrue to, కలగు, దొరకు. మాటలచొప్పడిన if she fell into conversation. కళలం జొప్పడు శని the moon who is liable to diminution of light. వైద్యునకు వాండుచచ్చుడు. "వైద్యుడు నెప్పుడు నెవరెకపారు నెయను ద్వైజుడు చొప్పడినయూరనుండుము చొప్పడుకు న్నట్టి యూరు చొరకును సుమత." చొప్పరము or చొప్పరీము tsopparatsu. v. t. To cause to be convenient చొప్పడజేయు. See చొప్ప.

చొప్పసార్ర tsoppa-sorra. [Tel.] n. A fish called Zygena blochii. See చప్పసార్ర. (F. B. I.)

చొప్పించు tsoppintsu. [Tel.] v. a. To insert.

చొప్పు tsoppu. [Tel.] n. A trace. జోడ. A way, a path, మార్గము. Manner, appearance, fashion, విధము. Rate. చొప్పుకట్టు to trace out anything చొప్పువారు to

change one's appearance. చొప్పన tsoppu-na. adv. According to, like, agreeably to, by reason of, through, at the rate of. ఆరురూపాయలచొప్పన at six rupees. మంచి తనముచొప్పన by fair means. భయముచొప్పన through the fear of, in the apprehension that. ఆచొప్పన so, in that way, thus, on that account. ఏచొప్పన how? నాడు చెప్పినచొప్పన from what he said. ఈచొప్పన in this manner; accordingly.

చోర tsora. [Tel.] n. A shark. సార, సార్ర. A. vi. 154. మస్య్యభేదము. A boy బాలుడు. See చోర.

చోరచోర tsora-tsora. adj. Very fast.

చోరీము tsoriya. [Tel.] n. A precipice.

చోరు tsoru. [Tel.] v. n. To enter. ప్రవేశించు, చొచ్చు చోర The infinitive of చొరు. (q. v.) చోరపోతగా tsora-potaga. [Tel. చొరవ+పోత.] adj. Continuous. నిరంతరము, ఎడమలేని. adv. In an unbroken line, all in one stream. ఒకనడుగునా. చోరబడు or చోరబాడు tsoru-badu v. n. To enter or rush into, to break into, to intrude on. చొచ్చు. ఆ కథ యిందులో చోరబడు that tale does not form a part of this.

చోరవ tsorava. n. An entrance. ప్రవేశము. Daring సాహసము. Keen-mindedness బుద్ధి కుశలత. Use, familiarity, aptitude, introduction. Desire ఇచ్చు. చోరవల easy of access. వ్యాకరణములో వానికి మంచిచోరవ కలదు he has an aptitude for grammar. చోరవకాడు a forward man. మాట చోరవి శ్యుడు he will not let a word be heard: or, he will not listen. చొరకమానె he did not enter. చొరిగొడు tsorigadu. n. A hunter.

చోలిమిడి tsolimidi. [Tel.] n. The herb called Amaranthus Polygamus. అల్పనా రుమ్యము, చిరకూర.

తొల్లు or తొల్లు tsollu. [Tel.] n. Saliva, spittle, slaver. చొల్లువలు, blabbering. కుంపురువలు.

తొల్లెము, తొల్లియుము, తొల్లెము or తొల్లియుము tsollemu. [Tel.] n. A tire, formed by weaving the tresses in chains and then coiling them up at the back of the head : a wreath of mogili flowers. జడవోచుట్టిన చుట్టె.

చోక tsau

చో tsau. [Tel. Contracted from చోట.] adv. Where, when, Wherever, whenever, whereupon, on which, in the event of, if, in case, on the supposition that, as, seeing that, because. ఇచ్చుచో on his coming. ఇచ్చుచో on his giving. కానిచో if not, otherwise. ఈయలులేనిచో in the event of there being no sons, in case there are no sons.

చోటు tsotu. [Tel.] n. A place. అచోటు that place. ఇచ్చుట this place.

చోడి Same as చోట్లు. (q. v.)

చోడు See సోడు.

చోడ, సోడ or చోడుము tsoda. [Tel.] n. Plague, trouble, puzzle, difficulty. కష్టము, గండనోళ్ళము, గాధ. H. i. 143. Ila. iii. 79. Padma. ii. 285. చోడంబు a villain, a pestilent fellow.

చోపా tsopa. [Tel.] n. A shed with a slanting roof, a verandah. A lobby, entrance or passage, అలిండుము.

చోపు tsopu. [Tel. The causal of చొప్పు.] v. n. To enamour. v. a. To dissipate or scatter, to confuse, కలచు; to scare away, strike off, do away. తరుము. తోలు. n. Confusion కలం. చొప్పుకుప్పెట్టు to drive wild cattle towards the huntsman's ambushade, to stalk deer. Suca. i. 200. చొప్పుడు Same as చొపు (noun). చొప్పుడు a stick to drive cattle with.

చోపువారు or సోపువారు tsopu-daru. [H.] n. A mace-bearer.

చోర or సోర tsora. [Tel.] n. A shark. A. vi. 125. A boy బాలకు చోర చిరుత. tsora-chiruta. n. A prank, a trick. చెప్పి. చోరబడుత a young shark : a beautiful eyed woman.

చోల్లు tsollu. [Tel. చోడి+లు.] n. A grain called రావలు. Panicum paludosum. Rox. i. 307. 343. 345. తమిలం.

చోవి tsovi. [Tel.] n. The crumb of bread. బారెలినాడ మారగా పెట్టెడుపిండి.

చోక tsau

చో or చేపు tsau. [Tel.] n. The number four, in counting. చోకాడిగుదియ or చేపుకాడిగుదియ tsaukadigudiya. n. An iron rod with four well-turned sides నాలుగుపక్కలంటిన యనుపదండుము. చోగంటి or చేపుగంటి the god of fire అగ్ని దేవుడు. చోకాటిపిల or చేపుకాటిపిల a chair; lit. a seat with four legs.

చోక or చేపుక tsauka. [Tel.] n. Cheapness. అగ్గున. A. v. 7. చులకనితనము, హీనత్వము. adj. Cheap, slight, despised. చాక చేయు or చేపుకచేయు to slight, scorn, undervalue తప్పుపడచు.

చోకట్టు or చోకటు or చేపుకట్టు tsau-kattu. [Tel. చో=four] n. A window frame. An earring with four pearls set in it.

చోకము or చేపుకము tsaukamu. [Tel.] n. A square. చదరము. adj. Square, four నాలుగు, చతుష్కము, చతురశ్రము.

చోకలి or చేపుకలి tsaukali. n. A square place. చచ్చాకపుట్టె. Earrings పోగులొకడు. Suca. i. 161. చోకలింను or చేపుకలింను tsaukal-intsu. v. n. To dance about, skip, leap, bound, vault. నాలుగుకాళ్లు వైట్టి చాలు. వైట్టిదేవయ్య భుజముపై చోకలింను with

her milk pail dancing on her shoulder : చోకలింత or చేపుకలింత jumping on all fours, dancing చాకలింతుట.

చోకారము or చేపుకారము tsaukaramu. n. Soap. సబ్బు.

చోకీ or చేపుకీ tsauki. [Tel.] n. A custom house. A toll gate సుంకరిమెట్టు. Watching కావలియుండడము. చోకీదారుడు or చోకీగుమాస్తా a custom house officer.

చోస or చేపుసు Sams as చేసుకు.

చోడప్ప or చేపుడప్ప tsaulamma. [Tel.] n. "Our Lady of the Marsh," a certain village goddess.

చోడు or చేపుడు tsaulu. [Tel.] n. A kind of earth salt, impure carbonate of soda. Saltiness, brackishness, salt land. చేపుడు పోయిన destroyed by saltiness of the soil, as corn is. చోడుప్పు tsaud-uppu. n. Soda.

చోడోలు or చేపుడోలు tsaudolu. [Tel. చో+డోలి.] n. A howdah or seat on an elephant. చేపురము. పాచా.

చోతా or చేపుతా tsautu. [Tel.] n. A litter. తోలి.

చోతి or చేపుతి or చేవతి tsauti. [Tel. From Skt. చతుర్థి.] n. The fourth lunar day from the new or full moon. నాగులచవుతి a certain anniversary feast.

చోవతి or చేపువతి tsau-danti. [Skt.] adj. Four tusked. n. The name of Indra's elephant Airavata.

చోవరి or చేపువరి tsaudari. [Tel.] n. The headman of a village or district.

చోవటము or చేపువటము tsau-patamu. [Tel.] n. A walled enclosure, a square built yard or compound. ఆవరణము, ప్రసారి.

చోవరము or చేపువరము tsau-padamu. [Tel.] n. Four corners. నాలుగుమూలలు.

చోపుటము or చేపుపుటము tsau-putamu. [Tel.] n. A leap or bound (as of a deer.) On all fours నాలుగుకాళ్లైట్టి పైకి చాలుట.

చోరు or చేపురు tsauru. [Tel.] n. A peculiar taste such as that of goat's milk. Salt mixed with sugar. చోరుకొట్టు or చోరు కొను tsauru-kottu. v. a. To devour. తెగలను. A. ii. 98.

చోలు or చేపులు tsaulu. [Tel.] n. The lustre of a pearl. ముద్దెపుకాంతి.

చోవంప or చేపువంపే tsau-rantsa. [Tel. from వంప one] n. Five at games.

చోషష్టి or చేపుషష్టి tsau-shashti. [Tel. చో+ Skt. షష్టి.] n. Sixty four. అరవదివారిని.

చోసాల or చేపుసాల Same as చోల్లరము.

చోసీతి or చేపుసీతి tsau-siti. n. Eighty four. చాసీతిబంధములు the "84 attitudes", all possible ways.

చ chha

చ chha. [Tel.] n. A letter.

చందము chhandamu. [Skt.] n. Will. Intention. ఇచ్చు, అభిప్రాయము. Way, manner, చందము chhandassu. Harmony. Prosody or metrical arrangement. A rule, principle. A Veda వేదము. స్వచ్ఛందపుత్తి uncontrolled will.

చట chhata. [Skt.] n. A lock or tuft of hair, &c. గుంపు, సమాహము. తుదిచ్చలు a mass of brilliancy. చక్షుచ్చట a tuft of feather : a mass (of hair). A series. వరుస. చటచట, చటచ్చట, చటచ్చటము. chhata-chhata. adv. (anuk) Brightly, hotly, fiercely. చటచటత్కారము chhata-chhataatkaramu. n. Splashing, dashing, heat, fierceness. చటీ chhatti. n. A crowd, a multitude, an assembly సముచయము. తరుసమాచారాన్నత్యము. A. v. 149.

చత్రము chhatramu. [Skt.] n. An umbrella, a parasol, a canopy of state. గోడగు.

చత్ర భంగము chhatra-bhangamu. n. Fall, dethronement, deposition. రాజ్య నాశము. Widowhood ముండనాపిరవము.

(The umbrella is an ensign of royalty; and denotes any cover or defence, as a husband, &c.) ఛత్రాకము or ఛత్రాకుపు chhatrakamu. n. A mushroom. పుట్టనొడుగు. A iv. 143.

ఛదనము or ఛదము chhadanamu. [Skt.] n. A leaf, a feather, a wing, a covering. అకు, రక్క.

ఛదము chhadnamu. [Skt.] n. A trick, a pretext: fraud. Deceit, a fault, foible, failing. Sarcasm, a taunt. వ్యాజము, వివ, మాసము.

ఛద్యము channamu. [Skt.] adj. Concealed, secret. కప్పబడిన, ఏకాంతమైన.

ఛాపాయము chapa-y-intsu. [Tel.] v. t. To evade, defraud, conceal.

ఛర్ది or ఛర్దనము chhardi. [Skt.] n. Vomiting. వమనము.

ఛలము, ఛలార్థము or ఛలార్థి chhalamu. [Skt.] n. A trick, a stratagem: an innuendo or covert meaning. A double entendre నెపము, వెనుదీయటం, ఒక అభిప్రాయముతో చెప్పినపదమునకు మరొక అభిప్రాయము చేసుకొని ఉత్తరముచెప్పటం.

ఛవి chhavi. [Skt.] n. A ray. కిరణము. Brilliancy కాంతి.

ఛా chhā

ఛాందస chhandasa. [Skt.] adj. Free, subject to no rule, sacred: as the style of some ancient books which being inspired, the broken metres cannot be corrected according to prosody. ఛాందసము chhandasamu. n. Silliness, the stupidity of a mere bookworm, simplicity, awkwardness. That part of an almanac which lays down the (వైదికము) diurnal rites: ఛాందసము chhandasudu. n. A textualist, a ritualist: ఛాత్రియుడు. A mere silly book-worm: a monk.

ఛాందోగ్యము chhandogyamu. [Skt.] n. Name of an Upanishad. ఒక ఉపనిషత్తు.

ఛాగము chhagamu. [Skt.] n. A goat. మేక పోతు. ఛాగి chhagi. n. A goat మేక.

ఛాత్రుడు chhatrudu. [Skt.] n. A disciple, a scholar. శిష్యుడు.

ఛాదనము chhadanamu. [Skt.] n. Covering కప్పట. ఛాదితము chhaditamu. adj. Covered, concealed.

ఛాపా chhapā. [H.] n. A print or stamp. ఛాపావేయు to print. ఛాపాకాగితము a stamp paper.

ఛాప ఛhapu. [H.] n. The cock of a gun. A tune in music.

ఛాయ chhāya. [Skt.] n. A shadow, reflected image; colour. ఛాయాచారకవి chaya-chara-kavi. n. A plagiarist ఛాయా తరువు chaya-taruvu. n. A large tree useful only for the shade or shelter it gives. నీడచేతనే మిక్కిలి ఉపయోగకరముగానుండే పెద్దచెట్టు. ఛాయాపుత్రుడు chhaya-putrudu n. Saturn. శని, చోయపట్టి. ఛాయాదేవి name of the wife of the sun. సూర్యుని భార్య.

ఛి chhi

ఛిద్రము chhidramu. [Skt.] n. A hole, a slit, a cleft, a perforation. లెజ్జెము. Fault, defect, flaw, schism. తప్ప. గృహచ్ఛిద్రము domestic strife. ఛిద్రితము chhidritamu. adj. Perforated, pierced. తెజ్జెమువేయబడిన.

ఛిన్నము chhinnamu. [Skt.] adj. Cut, divided. ఛేదించబడిన. ఛిన్నాఛిన్నము chhinna-bhinnamu. adv. Piecemeal. ఛిన్నముగా ననుకుట to hack, chop, cut to pieces.

ఛు chhu

ఛురిక chhurika. [Skt.] n. A knife. చుక్కె. A surgical knife. శస్త్రీ.

ఛుల్లి chhulli. [Skt.] n. A hearth or fireplace. పొయ్యి.

ఛే chhē

ఛేకము chhēkanu. [Skt.] n. A kind of alliteration; also called ఛేకానుప్రాసము. "శ్రీ. ఉదయంపురివింపు, &c." Bhanumati, iii. 68. A tame or domesticated animal. పెంపుడుమృగము.

ఛేదము chhedamu. [Skt.] n. Cutting, a portion, a part, loss. నరుకుడు. తుంక. A denominator of a fraction. భిన్నాంకము నందు క్రిందిసంఖ్య. ఛేదించు chhedintu. v. a. To cut up, sever, divide, quarter. ఛేదనము chhedanamu. n. Cutting: ఛేదించుట. ఛేదితము chheditamu. adj. That which is cut. ఛేదించబడిన. ఛేద్యము chhedyamu. adj. Fit to be cut. ఛేదించదగిన.

జ ja

జ ja. [Tel.] n. The letter J; as in జంక, జెల్లి. In all Sanskrit words it is thus pronounced, as జిజము, జాలము. In Telugu words it retains this sound when followed by I, E, or AI as జంబు. But with other vowels it is sounded as Z, or, dz. Thus జాయి సజ్జే. As initials, the letters చ, cha and జ, ja are often used at pleasure. The initial aspirates also are used without rule. In some Telugu words, జ, డ, డ are equivalent, thus: నోజ, నోడు and నోదు are the same.

జా jah. [Skt.] adj. Born, produced. మనోజా or మనోజాడు heart-born: a name of Manmadha.

జంగమము jangamamu. [Skt.] adj. Moveable, not stationary. తిరుగుబడి. జంగము కట్టుబడి a temporary bailiff. జంగమనము. (Vasu. iii 249.) జంగమప్రావము, or జంగమాత్రి a rolling rock, a moving hill. P. i. 202; iii. 62. n. A moveable or chattel; property, personalty. Cattle, cows, sheep, &c. జంగముడు jangamudu. n. A Jangam, or worshipper of Basava.

L. XIV. 210. జంగమత్వము jangamatramu. n. Moveableness, locomotion. G. ix. 121.

జంగలము jangalamu. [Skt. from which is derived Eng. "jungle."] n. An uninhabited place. జంబు లేనిచోటు.

జంఘు jangha. [Skt.] n. The cull of the leg. పిక్క. జంఘాలుడు janghaludu. adj. Light footed: rapid, swift. మిక్కిలి వడిగా నడుచు నాడు.

జంజీరు janjiru. [H.] n. A chain. గొలుసు.

జండా or జెండా janda. [Tel.] n. A flag, a banner.

జంతువు jantu. [Skt.] n. An animal, brute, beast. ప్రాణముకలది, చేరనము.

జంత్రిము jantramu. [Skt. another form of యంత్రిము.] n. An instrument, a machine. జంత్రివాద్యము instrumental music. జంత్రి నాత్రి సంగీతము instrumental and vocal music. జంత్రిపుబొత్తు a puppet, an automaton, a splendid image or beautiful figure.

జంపములు jam-patulu. [Skt జాయ+పతి.] n. Man and wife: partners; జంపనలు.

జంబాలము jambalamu. [Skt.] n. Mire, mud, clay. అడుసు. బుడ. Moss or water weeds. పాచి.

జంబీరము jambiramu. [Skt] n. The lime tree. నివ్వచెట్టు. T. iii. 12.

జంబుకము jambukamu. [Skt.] n. A jackal. నక్క.

జంబుఖానా or జేంపఖానా jambukhānā. [H.] n. A carpet. తనానీ.

జంబువు jambuvu. [Skt] n. The rose apple tree, Eugenia jambos. జంబూద్వీపము jambūdvīpamu. n. A poetical name of India, which is, according to the Puranas, the central division of the world. జంబూనది jambū-nadi. n. A river of gold said to flow from the mountain Mēru.

జంభము jambhamu. [for Skt. దంభము.] n. Grandeur, pomp. జంభాల big words, boasts. జంభముగా grandly.

జంభలము jambhalamu. [Skt.] n. The lime tree. నివృత్తము. A. v. 151.

జంభారి jambhari. [Skt.] n. The foe of Jambha, an Asura; an epithet of Indra.

జగ or జేగ jaga. [Tel.] adj. Noble, fine, matchless. జగజ్జి a matchless wrestler. జగకొంక a great thief. జగకాతు a heroic trooper.

జగతి, జగత్తు or జగము jagati. [Skt.] n. The world: the earth. ప్రపంచము, భూ లోకము. People. Men in general జనము.

జగజ్జ్యోతి jagaj-jyoti. adj. Bright, radiant, flaring. ఆవర్జము జగజ్జ్యోతిశానుత్పది that diamond is a paragon of brilliancy. జగత్ప్రాణుడు jagat-prānu. n. Air, వాయువు. జగద్విదితము celebrated: known to the world. జగన్నాథుడు jagannāthudu. n. Lord of the world, an epithet of Vishnu as worshipped at the shrine in Puri in Orissa. జగన్నుత celebrated. జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగత్ప్రాణుడు jagat-prānu. n. Air, వాయువు. జగద్విదితము celebrated: known to the world. జగన్నాథుడు jagannāthudu. n. Lord of the world, an epithet of Vishnu as worshipped at the shrine in Puri in Orissa. జగన్నుత celebrated. జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగచ్చక్రువు jagach-chakshuru. [Skt. జగత్ + చక్రపు.] n. The eye of the world, i. e., the sun.

hermit. మది, జడలగలనవ్యాసి. జటిలము jatilamu. adj. Twisted, intertwined. జడ లగలది, కలసినది. Intricate, obscure. ఆ కావ్యముండా గీర్వాణజటిలము that poem is stuffed full of Sanskrit words.

జటామాంసి jata-mānsi. [Skt.] n. Indian Spikenard, a well known drug: Valeriana jatamānsi. Roxb. i 163.

జతరము jatharamu. [Skt.] n. The belly. కడుపు. జతరాన్ని the sensation of hunger. జతరాయతన the grief of being in the womb, the plight of a child unborn.

జడ, జేడ or జేడ jada. [Tel.] n. Hair plaited or braided in coils, matted hair. The finishing twist or plait of a straw roof.

జడవారి for జటాధారి jadadāri. n. A hermit with matted locks. వాన ప్రస్థుడు. జడబిల్ల jala-billa. n. A head ornament, worn by Hindoo women over their plaited hair. జడముడి jada-mudi. n. The knot of hair behind the head.

జడధి jaladhi. [Skt.] n. The sea. జలధి, సముద్రము.

జడము jadamu. [Skt.] adj. Cold, frigid, chilly. తెల్లని. Stupid, apathetic, idiotic, inanimate. తెలివితని. Dumb మాగ. జడ త్వము jadatvam. n. Stupidity. జడమతి jada-mati. n. An idiot, a blockhead.

జడిమ or జడిమము jadima. n. Slowness, tardiness. జడత్వము. జడుడు jadudu. n. A fool, a simpleton. Dasav. vii. 103.

జరువు jatuvu. [Skt.] n. Lac. A red dye analogous to cochineal. లక్క. జరుగునాము a house built of this inflammable gum. లక్కయిల్లు. M. VIII. vi. 134.

జతువు jatuvu. [Skt.] n. The clavicle or collar bone. M. VII. 148. మెడకొంకి, మూపుయొక్క సంధియొక్క.

జనకము janakamu. [Skt.] adj Producing, creative, productive. హాస్యజనకమైన causing laughter. ప్రీతిజనకమైన amiable, caus-

ing love. జనకుడు janakudu. n. A father or progenitor. Also, the name of a certain king.

జనత janata. [Skt.] n. People, folk. జన సమాహము.

జననము jananamu. [Skt.] n. Birth, production. పుట్టుక. Family, race, lineage, వంశము జననపుట్టు to be born. జనని janani. n. A mother. జననీ జనకులు janani-janakulu. n. Parents, mother and father. జననిత jana-yita. n. A father or progenitor. జనయిత్రి jana-yitri. n. A mother.

జనము, జనములు or జనాలు janamu. [Skt.] n. People, folk, persons. Tara. ii. 84. "జనమర్చయియె" (Vijaya. i. 358.) when nobody was by. జనపతి jana-pati. n. A king, a lord of men. జనపము jana-padamu. n. Any inhabited country. నేళము. A village. గ్రామము. జనశ్రుతి jana-shruti. n. News, tidings, intelligence, a rumour. జనులచెప్పుకొనే పుస్తాంతము, నావడి. జనాంగము janāngamu n. A household, a family. A nation. జనాభా janabha. [H.] n. Population. జనాభా లెక్క a census. జనాభానిస్తు or జనాభానస్తు a poll-tax.

జనార్దనుడు janardanudu. [Skt.] n. An epithet of Vishnu.

జని jani. [Skt.] n. Birth, production. పుట్టుక. A. vi. 117. R. iii. 8. and iii. 87. జనించు or జనించు జనించు joy arising in the heart. జనండు janudu. n. A man. జనులు people. జనువు januvu. n. Birth. పుట్టుక. జనుమండు janush-andhudu. n. One born blind. పుట్టుకుండ్లి. జన్మము jannamu. n. Birth, production. పుట్టుక. నా జన్మములో వాణ్ని చూడలేదు. I never in my life saw him. ఈ దివము నా జన్మము సాఫల్యమైనది this day my life is perfected పునర్జన్మము Re-birth, resurrection. పూర్వజన్మము a former birth. జన్మనేరము or

జన్మనూము janna-dēsamu. n. Native country. జన్మపత్రిక janna-patrika. n. The paper containing one's horoscope, or calculation of nativity. జోటి. జన్మమట్టు jannam-ettu. v. n. To be born. ఆయన జన్మపత్రిక తర్వాత after he appeared in the body. జన్మాంతరము jann-antaramu. n. Another life. A former or future birth, pre-existence. జన్మించు jannintsu. v. n. To be born జన్మి janni. n. An animal.

జన్యము janyamu. [Skt.] n. A battle. యుద్ధము. జన్యతలము janya-talamu. n. The field of battle.

జపము japamu. [Skt.] n. A prayer, Repeating charms. మంత్రాన్ని పఠి. Repeating inaudibly passages from the Vedas, నేనాశ్రియము. Silent prayer, adoration: religious meditation: holy cogitation. (ధావము is silent, without moving the lips: జపము is silent, but moving the lips.) జపాపుష్పము or వాసనాపుష్పము japa-pushpamu. n. The shoe-flower. Hibiscus rosa sinensis. Roxb iii. 194. భూకమమ సంకాశ blushing rosy red. జపించు or జపియించు japintsu. v. a. To repeat prayers, &c., inaudibly. జపము చేయు.

జమావారుడు amadarudu. [H.] n. A Jambadar. A head sepoy.

జయము jayamu. [Skt.] n. Conquest, victory, triumph, success. తెలుపు. జయ జయ interj. Hail! Hurrah! జయంతి jayanti. n. The anniversary of an Incarnation. Thus పునరావతారంతి a festival in honour of Nrisimha. కృష్ణజయంతి Krishna's feast. జయించు, &c. జయకాలము a victor over time, an immortal. జయఘంటా jaya-ghanta. n. A bell, the circular plate of mixed metal, used as a gong in Hindoo temples, &c. జేరింది. జయనము jayanamu. n. Armour for a horse or other animal. జయపట్టు jayapettu. v. n. To congratulate, to hail. జయము అని దీవించు. జయించి the name

of a kind of silk. BD. iii. 93. జయవారము *jaya-varamu*. n. Tuesday. మంగళవారము. జయశబ్దము congratulations: shouts of victory. జయస్తంభము a pillar erected before a temple: or in the centre of a stone pond or basin. జయస్తంభము. జయించు *jayintu*. v. n. & t. To conquer, or win; to be successful. నెంచు. జయించుడు *jayinchu*. n. The name of Yudhishtira, the eldest of the Pandavas. జయోత్సాహముడు *jayotsahamu*. adj. Sanguine, emulous, longing for victory. జయ్యము *jayyamu*. adj. That which can be conquered. నెలవశకర్మ మైది.

జర *jara*. [Skt.] n. Old age, decrepitude, debility consequent upon old age. మడిమి, మసలితము. జరకము *jarathamu*. adj. Old, decayed, infirm. మడిమిన. Solid, confirmed, affected by age either well or ill. కట్టిమైన. జరత్ *jarat*. adj. Old, decrepit. A. iv. 32 జరద్దనము an old ox మసలియెద్దు. జరుకు an old man.

జరాముపు *jarayuru*. [Skt.] n. The womb or uterus. చూచి. జరాముజము *jarayujamu*. adj. Viviparous, not produced from an egg. చూచినల పుట్టిన. (Manu i. 43.)

జరిబిల్ల or జెరిబిల్ల *jari-billa*. [Tel.] n. A piece of wood like the sheave of a pulley used by weavers in stretching their webs.

జరిమానా *jarimana*. [H.] n. A fine. జలమానా.

జర్జరము, జర్జరితము or జర్జరికము *jarjaramu*. [Skt.] adj. Ruined. శిథిలమైన.

జలము *jalamu*. [Skt.] n. Water; any fluid. జలకము or జలకము *jalakamu*. n.

A bath, ablution, bathing. స్నానము. జలకట్టె or జలకట్టె *jalakatte*. n. A sort of hawk. Swa. iv. 43. HD. i. 533. HN. ii. 47. జలకమాడు *jalakamadu*. v. n. To bathe. జలక్రీడ *jalakrida*. n. Romping

in water, naked play, any naked exhibition or nudity in sculpture. జలగడుగు or జేలగడుగు *jala-gadugu*. v. t. To wash earth for gold, diamonds, &c., small pebbles, జరగడుగు, జేరగడుగు. జలగడుగుల వాండ్రు *jala-gadugula-randlu*. n. plu. A caste of gold finders, who search for gold in drains and in the sweepings of gold-smith's shops. BD. vii. 844. జలచరము *jala-charamu*. n. An aquatic animal of any kind. జలజము *jala-jamu*. n. Lit: born in water: The lotus. తామర. A conch, a shell, శంఖము. జలజభవుడు The lotus-born, a title of Bramha జలజాతి *jala-jati*. n. The moon, as being the enemy of the lotus. జలతస్కరుడు *jala-taskarudu*. n. The evaporator, the drawer off of water, i. e., the sun. జలదము or జలధరము *jaladamu*. n. A cloud. మబ్బు. జలదాతి or జేలదాతి *jaladatri*. [Tel.] n. A drain: the projecting spout of a lingam. జలధార *jala-dhara*. n. A flood, a torrent, a stream. జలధి or జలధిధి *jala-dhi*: n. The sea, the ocean. సముద్రము, కరళి. జలపక్షి *jala-pakshi*. n. An aquatic bird. జలపాము *jala-payji*. n. A water drinker, a teetotaler. జలపాదము పావు *jala-badha-ku-povu*. v. n. To go to make water: or to go to the privy. జలయంత్రము *jala-yantramu*. n. An artificial fountain or jet. జలరాగము *jala-ragamu*. n. A ruby of imperfect water supposed to be unlucky. జలసూత్రము *jala-sutramu*. n. A jet d' eau or artificial fountain. జలాశయము *jala-sayamu*. n. A lake; a piece of water. జలూక or జలూకఫలము *jaluka*. n. A leech. జలక.

జల్పనము *jalpanamu*. [Skt.] n. Prattle, babble. నడదుట, ఉపయోక్తముకానిమాటాడుట జల్పవాది a babbler, a talkative person. మాటకా. A. vi. 89.

జల్ల or జేల్ల *jalla*. [Tel.] n. A manger. A long wickerwork basket used to form the body of a cart. A fish; the river mullet. One kind is అకు జేల్ల.

జవనిక *javanika*. [Skt.] n. A screen. తెంపిర.

జవవియ్యము or జేవవియ్యము *javabiygamu*. [Tel.] n. A certain grain.

జవము *javamu*. [Skt.] n. Speed, swiftness, velocity, potency as of a medicine. వేగము, సత్వము. మనోజవము with the speed of thought. adj. Swift. వడిగల. జవనము *javanamu*. n. Swiftness. వడి. A swift horse వడిగలగుర్రము. adj. Swift వడిగల.

జవాది or జేవ్యాది *javadi*. [Skt.] n. Civet: a paste like pomatum. పునుగు. సచు మదము. కర్రజవ్యాది stick civet, that is found adhering to twigs. జవాదిపిల్లి *javadi-pilli*. n. The civet cat. పునుగుపిల్లి.

జవాపుష్పము or జపాపుష్పము *java-pushpanamu*. [Skt.] n. The shoeflower, *Hibiscus Rosa Sineusis*. Rox. iii. 194. లోక్మపుష్పము. దాసనము.

జవాబు or జేవాబు *javabu*. [H.] n. An answer, a reply. జవాబుదారీ responsibility. జవాబుదారుడు a responsible person. జవాబునిచ్చు a writer of orders or replies.

జవాహిరీ *javahiri*. [H.] n. Precious stones, jewels. Wealth.

జహ్నువు *jahnuvu*. [Skt.] The name of a Royal Rishi. ఒకరాజర్షి. జహ్నుతనయు his daughter, i. e., the Ganges గంగాది.

జూజా

జాంగలము *jangalamu*. [Skt. from జంలము.] n. A wild, jungle or wilderness, a forest. అడవి, నిర్జనదేశము. The francoline partridge, *Francolinus vulgaris*. (F. B. I.) adj. Rural, wild, picturesque, jungly. జాంగలామిషము *jangalamishamu*. (from అమిషము flesh.) n. Venison, game, wild

animals, as pigs, &c. జాంగలిగుడు *jangaligudu*. n. A snake-catcher. మిమైన్యకు, గాడిడు.

జాంఘిగుడు *janghlikudu*. [Skt.] n. A courier, an express. పాంక్లిరా.

జాంఘ్ర. See జేంఘ్ర.

జాంబవము *jambavamu*. [Skt.] n. The fruit of the Jambu tree. నేరేడుపండు.

జాంబూనదము *jambu-nadamu*. [Skt.] Gold: so called because found in జంబూనది a river flowing from Mount Sumeru, the Indian Pactolus. W.

జాగ *jaga*. [H.] n. Place, a piece of land, site. చోటు.

జాగరము, జాగారము or జోగారము *jagaramu*. [Tel.] n. A vigil: sitting up all night, waking, watching, watchfulness. BD. iv. 1412. Vipra. i. 75 Kalah ii. 134. Vasu. iv. 121. L. i. 363. Armour కవచము. The name of a piece or man, at backgammon. G. X. 88. జాగరించు or జాగరిల్లు *jagarintu*. v. n. To wake, watch, sit up all night. జాగరూకత *jaga-rukata*. n. Heedfulness, waking, watching. జాగరూగుడు *jaga-rukudu*. n. One who is wakeful, a careful man.

జాగిలము or జోగిలము *jagilamu*. [Tel.] n. A hound used for hog hunting. నేటకక్క.

జాగిరు *jagiru*. [H.] n. A Jaghire. An assignment of the Government share of the produce of a tract of country to an individual.

జాగ్రత or జాగ్రత్త *jagrata*. [Skt.] n. Vigilance, carefulness, caution, activity, adj. Vigilant, careful, cautious, active, ready. జాగ్రత్తము presence of mind. జాగ్రత్తగా with care. జాగ్రతచేయు to take care, to be careful, to make ready, to secure.

జాటి or ఝాటి *jati*. [H.] n. A whip, a scourge. చుముకు, క్రీతదా.

బాధ్యము jadyamu. [Skt.] n. Disease, sickness, infirmity. Coldness, apathy. Dulness, folly, stupidity. బడత, బద్ధు. బుద్ధి బాధ్యము inadvertency.

బాణ or బాణ జానా. [Tel.] n. A wit, a genius. A clever or cunning woman బుద్ధి. adj. Clever, wise. Roguish, artful, shrewd- ish. బాణుడు or బాణుడు. janyadu. n. A genius, a clever man. బాణతనము or బాణతనము jana-tanamu n. Sagacity, shrewdness, archness, cunning.

బాతము jatamu. [Skt.] adj. Born, produced, occasioned, possessed, felt, collected. n. A living being. Birth, production, origin; a kind or class, a collection forming a group. బాతకము jatakamu. n. A horoscope బాత. The predetermination from a horoscope, &c., of the fortunes and destinies of an individual throughout life. Also, that branch of astrology which teaches how to make a horoscope. స్వభాతకములు గణించేవారు one who can by theory give the data for such a calculation. బాతకర్తము jata-karmamu. n. The ceremony (like christening) by which a child is introduced into his caste. బుద్ధివస్తుడు చేయుక్రియ. బాతవేడుడు jata- vedudu. n. An epithet of Fire, as being the "source of the Veda." అగ్ని.

బాతి jati. [Skt.] n. A kind, rank, sort, class, tribe or caste. కులము. Birth పుట్టుక. The nutmeg tree బాతిపట్టు.—adj. Fine, first rate. బాతికస్తూరి fine musk. బాతిస్పటికము a fine crystal. బాతివజ్రము a fine diamond. బాతివారు a European. బాతి an English woman. బాతిపత్రి jati-patri. n. Mace, the membranous covering of the nut- meg. బాతిపత్రి. బాతిపత్రితములు jati- mettamulu. n. Uniform metres. See ఋజుబాతి. బాతియము jattiyamu. adj. Appertaining to a tribe or caste. Natural. n. A dialect. An idiom. Local pronun- ciation. The constitutional effect. బాత్యము

jatyamu. adj. Born in a good caste or family మంచికలముందుపుట్టిన. Fine చక్కని. Excellent మైద్రెన.

బాన or బాన జానా. [Tel.] n. A span.

బానవరము jana-padamu. [Skt.] n. A country. దేశము. A village గ్రామము. బాన వరుడు jana-padudu. n. A villager. గ్రామ్యుడు.

బాని jani. [Skt.] n. Old age. ముదిమి. A wife భార్య. "బానికీబాని కథలో."

బాను or బాను జాను. [Tel.] adj. Graceful, bland. బానుతెలుగు pure or sweet Telugu. n. Grace, prettiness. చక్కదనము, బిప్పిదము, సొండుద్యము. Appa Cavi. II. బానుస్పృగా prettily. BD. v. 1075. బానుగా gracefully.

బానుగు or బానుగు జానుగు. [Tel.] n. The ear చెవి. An ear of grain. కంకె.

బానువు januvu. [Skt.] n. The knee. మోకాలు.

బాప్యము or బాప్యము japyamu. [Tel.] n. Loitering, dawdling delay. Inertness. Languor.

బాఫరచెట్టు or బాఫరచెట్టు japhara-chettu. [Tel.] n. The Arnatto or Arnotto Tree, The Rocon Dyę Tree, Bixa orellana, (Watts.)

బాబాలుడు ja-baludu. [Skt.] n. One who tends goats. మేకలనుమేపువారు. A shepherd కురవవారు.

బామాత janmata. [Skt.] n. A son-in-law. A proverb says బామాతాబామాత్రహా a son-in-law is a Tenth Planet. The nine Planets are astrologically powerful to do evil, each in his hour, and a son-in-law is as pestilent a fellow as a Tenth Planet.

బాయు jaya. [Skt.] n. A wife. భార్య. బాయుబిచ్చుడు jaya-jrudu. n. One who "lives by his wife;" an actor, a dancer.

బాయుమానము jayamanamu. [Skt.] adj. Which is got or produced, కలుగుచున్న. నిర్దేశకబాయుమానకటాక్షము unmerited kind- ness.

బారత్వము jaratramu. [Skt.] n. Inconti- nence, adultery. బారత్వపుడు jara-dharu- du. n. A lover, an adulterer. బిటుడు. బారత్రి or బారత్రి jara-stri. n. An adul- teress. వ్యభిచారిణి. బారుడు jarudu. n. An adulterer.

బారీ jari. [H.] a. Current, proceeding. బారీ చేయు to set on foot, to put in force.

బాలము or బాలకము jalamu. [Skt.] n. A multitude, an assemblage. సమాహము. తల్లిబాలము a confluence of waters. A net. వెల. A window, a lattice, a loop or eyelet hole. కిటికీ. BD. iv. 1525. A bud, an unblown flower. మొగ్గ. Deceit మాయ కపటము

బాలికుడు jalikulu. [Skt.] n. A fisherman. బాల్ముడు jalumu. [Skt.] n. A fool, a block- head.

బాస్తీ jasti. [H.] adj. Extra, additional; in excess. n. Increase.

బాహ్నువి jahnavi. [Skt.] n. Daughter of Jahnu; an epithet of the river Ganges as a goddess.

బిట్ట jitta

బింక jinka. [Tel.] n. The Indian Antelope or Black Buck, Antelope cervicapra. See ఇల్లి, హాణము. బింకతాలుపు one who carries the antelope on his head, i. e., the moon or Siva చంద్రుడు, శివుడు. బింకపాక్కిలి jinka-pokkili. n. Musk కమ్మూరి, మృగనాభి. బింకరవుడు jinka-ravutu. n. One who rides on an antelope, i. e., the god of wind. వాయువు.

బిగట jigala. [Tel.] n. Stickiness, gum, slime, birdlime. బిగటము clay.

బిగి jigi. [Tel.] n. Brilliancy. కాంతి, చల్లని తెలుగు. T. iv. 200.

బిగిబిగి jigi-bigi. [Tel.] adj. Puzzling, sur- prizing, strange, striking (as beauty).

బిగిలి jigili. [Tel.] adj. Plump, fleshy, rounded. చక్కని. Fine, handsome, bright, nice, pretty. చక్కని.

బిగిషా jigisha. [Skt.] n. Emulation, wish to excel or overcome. గెలవనిచ్చు. An attempt ప్రయత్నము. బిగిషువు one who is ambitious to win.

బిగురు or బిగట jiguru. [Tel.] n. Slime, gum, birdlime, clay or paste. బిగ. బిగురు గుండె a gummed twig to catch birds with.

బిగురుబాయి jiguru-bayi. n. A large kind of cricket or grasshopper.

బిగుతువు jighatsu-ru. [Skt.] n. He who is hungry. అకలిగొన్నవారు.

బిఘాంస jighamsa. [Skt.] n. Murderous intent. వేంపనిచ్చు. బిఘాంసువు jighamsuru. n. A would-be murderer. చంపనిచ్చుల వారు. An enemy శత్రువు.

బిఘ్నాస jignyasa. [Skt.] n. The wish to know, a wish to ascertain or enquire. తెలియ నిచ్చు. An enquiry, a search, an investi- gation. బిఘ్నాసువు jignyasuru. n. An enquirer, an investigator.

బిట్ట jitta. [Tel.] n. Sorrow, grief, anxiety. చింత, ఆయాసము. BD. vii. 217; v. 735: M. XII. iii. 441. A prank or strange act. adj. Small. బిట్టచేసిబిట్టు See బిట్ట. Miscellaneous, of odds and ends, what remains over. బిట్టరాసి a heap formed of odds and ends.

బిట్ట jitta n. The generic name of a class of birds. ఎర్రకాలిబిట్ట the Yellow-eyed Babbler, Pyciorhis sinensis. నడురబిట్ట n. The Rufous Fan-tail Warbler, Cisticola

cursitans. పందిజిట్ట the small White-throated Babbler, *Dumetia albigularis*. జొర్రజిట్ట a new species called *agrobates brunescens*, Jerdon No. 269. లిక్కజిట్ట the Tailor bird: No 114. అడవిలిక్కజిట్ట the spotted Babbler, *Pellorneum ruficeps*. లొట్టకన్నజిట్ట (the hollow eyed bird), the Indian Wren-Warbler, *Prinia inornata*. కొండలొట్టకన్నజిట్ట the Jungle Wren-Warbler, *Prinia Sylvatica*. కంపజిట్ట Blyth's Reed-Warbler, *Acrocephalus dumetorum*. వెదురుకంపజిట్ట the grass Warbler, or meadow Wren-Warbler, a species of *Prinia*. No. 122. పెద్దనల్లకంపజిట్ట the Eastern Orphean Warbler, *Sylvia jerdoni*. పెద్దకంపజిట్ట the true Warbler, *Sylvia Montana*, No. 123. చిన్ననల్లకంపజిట్ట the Indian Lesser White-throated Warbler, *Sylvia affinis*. చిన్నకంపజిట్ట the Village Warbler, *Sylvia Rama*. No. 124. ఎర్రకంపజిట్ట the Paddy-field Reed-Warbler, *Acrocephalus agricola*. వెదురుజిట్ట the Rufous Fantail Warbler, *Cisticola cursitans*. ఉయ్యాలజిట్ట the Wagtail, *motacilla variegata*. No. 139. The Forest Wagtail, *Limoniidromus indicus*. చీకుజిట్ట the Tree Pipit, *Anthus arboreus*. No. 141. పెద్దయారిజిట్ట the great Whistler, a species of Lark. No. 189. మనకజిట్ట the Purple Honey Sucker, No. 224, 232. గుర్రపుమారిజిట్ట the common Titlark of India, *Anthus rufulus*. పడంబాలజిట్ట the common Wood Shrike, *Tephrodornis superciliosus*. నల్లపచ్చజిట్ట the White-winged Black Tit, *Parus nuchalis*. చిన్నజిట్ట the common Babbler, *Argya candata*. వెరిజిట్ట. గవ్వజిట్ట the Large gray Babbler, *Argya malcolmi*. పెద్దజిట్ట the Jungle Babbler, *Crateropus canorus*. చిందజిట్ట the White-headed Babbler, *Crateropus griseus*. పచ్చజిట్ట the common Iora, *Aegithina tiphia*. కుంకుమపూజిట్ట the small Minivet, *Pericrocotus peregrinus*. ముద్దిలిప్పడుజిట్ట the gray Wagtail, *Motacilla melanope*. అడవికంపజిట్ట, లేక, అడవికంప

నల్లంబి the Indian Bush-cbat, *Pratincola maura*. (F. B. I.) జిట్టంగి *jittangi*. n. The wagtail (so called in the south): the northern word is కాటుకపిట్ట. The female is called వాసపిట్ట.

జిట్టాడు *jitt-adu* [Tel.] v. n. To play about. To trifle, sport, frolic. To be teased or anxious: to fret: to waver, to fluctuate, as the mind between shame and pleasure. జోలాయుమానున. v. a. To beat.

జిట్టెడు *jitt-edu*. [Tel.] n. A short span, measured from the thumb to the tip of the forefinger. adj. A span long.

జిడిసిరింత or జిడిగిరింత *jidigirinta*. [Tel.] n. Dislike, disgust, annoyance. A deceitful word. మోసపుమాట. HD. ii. 620.

జిడ్లు *jidlu*. [Tel.] n. Confusion. కలం.

జిడ్డి *jiddi*. [Tel.] n. A coarse cloth. ముతకగుడ్డ. మోసపుజిడ్డి wax cloth. adj. Coarse మోసైన.

జిడ్డు *jiddu*. [Tel.] n. Grease, oil, greasiness. చమురు. ఈ పాలలో జిడ్డు నిండా ఉన్నది in this milk there is a large proportion of grease or butter. adj. Greasy, oily, buttery, unctuous. మోసపుజిడ్డుగల waxy: జిడ్డుకొను to become greasy, జిడ్డు. జిడ్డు చెట్టు or జిడ్డుపాలచెట్టు *jiddu-chettu*. n. A sort of tree. H. IV. ix. 17. జిడ్డుకడలి or జిడ్డుకడలి the sea of milk. పాండు. iii.

జితము *jitanu*. [Skt.] adj. Conquered, mastered, overcome. జయించబడిన. జిత క్రోధజితశమా (Lalito. XI. 9.) free from the passion of anger and the pressure of difficulties. Firm స్థిరము. జితపడు *jita-padu*. v. n. To become firm. స్థిరపడు. To become familiar. వాడుకపడు. ఆ గుణములు దానికి జితపడ్డవి she became accustomed to these whims. జితనారిధి *jita-varidhi*. n. The conqueror of the ocean: a title of Rama or Hanuman or Agastya. జితించు *jitintsu*. v. n. To become familiar, (as a climate). To agree (with the constitution.) తిన్న అన్నము జితించు the

food does not digest. జితేంద్రియుడు *jitendriyudu*. n. One who is free from lusts, one who is chaste and not a slave to any passion. జితేంద్రియుడై యున్నాడు he has great self-command.

జిత్తు *jittu*. [Tel.] n. A prank, a freak, deceit. మోసము, మాము. నక్కజిత్తులు fox's tricks. జిత్తులవారే a cunning rogue జిత్తులు చేయువాడు.

జిడ్డు *jiddu*. [Tel.] n. Enmity. A quarrel. ఒకడము, కలహము.

జినుడు *jinudu*. [Skt.] n. A man of Jain religion. Also, the generic name of the chief saints of the Buddhist and Jaina sects. The name of the god they worship.

జిబిలిక or జీబిలిక *jibilika*. [Tel.] n. A tree called ముక్కోంబ. A kind of cucumber. ఒకవిధమైన దీర.

జిబ్బాణు or జిబ్బటి *jibbadayi*. [Tel.] n. A small kind of bat. గబ్బిలము, చీమరాము.

జిమ్మ *jimma*. [Tel.] adj. Much, great. మిక్కిలి, అధికము.

జిమ్మా *jimma*. [Tel.] n. Charge, fidelity, service.

జియ్య *jiyya*. [Tel.] n. God. కేవుడు. A king రాజు.

“తే|| గీ|| జియ్యయిక వైసవ్రో నవే చిత్తగించి” య. ii.

“అపుడప్పక్కిముగండు రక్కసుల జియ్యందాకి” రామా. v.

జియ్య or జియ్యరు *jiyya*. [Tel.] n. Sir. A general term of respect or affection. A lord or master. A Vaishnava palmer or mendicant. కైట్లవనస్వాసి.

జిర or జిర్ర *jira*. [Tel.] n. A whirling noise తిరుగుట, త్రిప్పటలయందు కలుగుధ్వని. జిర కొట్టు *jira-kottu*. v. n. To turn suddenly round. జిర్రనతిరుగు.

జిరా or జీరా *jira*. [Tel.] n. Armour. కవచము. An arrow బాణము.

జిరాయితి or జిరాయితి *jiroyiti*. [H.] adj. Cultivated. n. Cultivation. కృషి. జిరాయితి భూములు lands assessable, as opposed to inam lands.

జిరుకొట్టు *jiru-kottu*. [Tel.] v. n. To shout, in driving cattle: to hoop or halloo. Parij. v. 20.

జిర్ర Same as జర. జిర్రతాడు *jiarra-tadu*. [Tel.] n. A twisted cord, a halter (HD. i. 1775.) పిరియెక్కించినతాడు.

జిర్రు *jiiru*. [Tel.] n. The noise made by the cricket. చిన్నటకూర. A loud noise. జిర్రున *jiiru-na*. adv. Quickly; suddenly. తలూలన, కీక్కుముగా.

జిల *jila*. [Tel.] n. An itching sensation. చురచు. జిలజిలమును *jila-jila-m-anu*. v. n. To itch, to be prurient. To tingle or tickle.

జిలకర or జిలకర్ర See జీలకర్ర.

జిలము *jilama*. [Tel.] n. A kind of rice. జలమవియ్యము. Rox. ii. 204.

జిలి *jili*. [Tel.] adj. Sweet. జలిపాలు sweet or fresh milk.

జిలిబిలి *jili-bili*. [Tel.] adj. Sweet, fine, nice, delicate, agreeable. మసూజమైన. Trifling, petty అల్పము. జలిబిలి పట్టుచీర watered silk cloth చిన్నచిన్న మళ్లగల పట్టుచీర. జలిబిలిజెల్లి a small mark on the forehead పాపటజొట్టు.

జిలుగతిరికి *jiluga-tiriki*. [Tel.] n. A kind of fish, *Teniura melanospilos*, *Teniura Lymna*, Forskal (F. B. I.)

జిలుగు *jilugu*. [Tel.] n. Fineness. Fine cloth, muslin. మూత్తనర్రము. Swa. v. 92. The Hill-Palm (Bombay), the Sago-Palm, *Caryota urens*, (Watts). స్వల్లపుష్పి. adj. Fine, delicate. Weak, thin. మూత్తము. జిలుగునవి delicate work. A. v. 78. జిలుగునట్లు a delicate rebuke, gentle chiding. జిలుగు v. n. To scribble or write a fine minute hand. గొలుసుమోడిగా వ్రాయు. To make a thing intricate చిక్కగాచేయు.

జిలుగు, జిలువు or జీలుగు jilugu. [Tel.] n. The gigantic Swallow wort. జిల్లెడు.

జిల్ల jilla. [Tel.] n. A bit of stick. కర్ర మక్క, చిల్లగోదాడులయందలిచిల్ల.

జిల్లా or జిల్లా jilla. [H.] n. A province or district.

జిల్లు jillu. [Tel.] n. Coldness, chill. మిక్కిలి కేరి. జిల్లుమనే bleak, chill

జిల్లేడు jilledu. [Tel.] n. The gigantic Swallow wort. Asclepias gigantea. Rox. ii. 30. and ii. 7. Calotropis gigantea (Watts.) అక్కపుక్షమ the red-flowered variety; నల్లజిల్లేడు the lilac-flowered variety. నల్లజిల్లేడుపంటిపిల్ల a child that is as lean as a lath. తేటికి జిల్లేడికి కా బిల్లెడు will the bee seek the acrid asclepias? జిల్లేడు కాయలు jilledu-kayalu. n. plu. The fruit of the జిల్లేడు. Also, a cake of that shape. భక్ష్యవిశేషము.

జిల్లేవారుడు jilledarudu. [H.] n. A certain revenue officer.

జివురు Same as జగురు.

జివ్వచెట్టు Same as జేవ్వచెట్టు.

జివ్వన jivvu-na. [Tel.] adv. All at once, briskly.

జివ్వరు jivvuru. [Tel.] n. Boiling over. చిముడులు.

జిష్టువు jishuvu. [Skt.] n. A conqueror; an epithet of Indra and Arjuna. ఇంద్రుడు, అర్జునుడు, విష్ణువు. adj. Victorious, triumphant.

జిహస jihasa. [Skt.] n. Desire to give up. విడువనిచ్చు. Hate. Inveteracy. Disinclination. చలము, ప్రార్థనము.

జిహిర్షా jihirsha. [Skt.] n. Inclination to seize. హరింపనిచ్చు.

జిహ్మా jihma. [Skt.] adj. Crooked. నంకరై. జిహ్మి squint eyed. జిహ్మగము jihmajmu. n. (Lit.) A crooked goer, i. e.,

a snake or serpent. A sinner, one who goes astray.

జిహ్వ jihva [Skt.] n. The tongue. జిహ్వ యంత్రము jihva-yantramu. n. A hook for fishing. గాలము. జిహ్వవాచల్యము jihva-chapalyamu. n. A longing to eat. జిహ్వమూల్యము a term applied to risarga when it comes before క.

జీ jī

జీంద్రము jindramu. [Tel.] n. A miserable state, a pest, a plague, teasing. పీవలాల, సచ్చు.

జీగురు Same as జగురు.

జీడి jidi. [Tel.] n. The sap or milk of the mango, &c. జీడిగింజ jidi-ginza. n. The marking nut. జీడిచెట్టు or జీడిమామడిచెట్టు jidi-chettu. n. The cashew nut tree, Anacardium occidentale. (Rox. ii. 312. and Watts.)

జీడె or జీడియ jide. [Tel.] n. A sweatmeat, composed of sesamum seeds and treacle.

జీతము jitamu. [Tel.] n. Salary, wages, pay. వేతనము, సలకము. జీతగాడు jitagadu. n. A paid servant, one who serves for wages.

జీతపటము jita-patamu. [Tel.] n. A belt. చట్టి.

జీతము jinamu. [Tel.] n. A pad put under the saddle of a horse. నస్టా.

జీని jini. [Tel.] adj. Fine. నాణెమైన. జీనిరి వాడు jinigiri-radu. n. An artisan; a worker in leather; an upholsterer. మచ్చి వాడు.

జీప jinu. [Tel.] n. An anchor. లంకరు. A saddle.

జీపగోవి or జీపగ్రోవి jinu-gōvi. [Tel.] n. A flute used in charming snakes.

జీపవ or జీపవాలు jinuva. [Tel.] n. The tailor bird, or The White-throated Munia, Uroloncha malabarica. నల్లజీపవాలు

nalla-jinuvayi. n. The Black headed Munia, Munia naelacea. కాకర జీపవాలు kakara-jinuvayi. n. The Spotted Munia, Uroloncha punctulata. తొర్రజీపవాలు torra-jinuvayi. n. The Indian Red Munia, Sporoginthus amandara. వెదురు జీపవాలు రక వెదురుపిచ్చిక veduru-jinuvayi. n. The common Rose Finch, Carpodacus erythrinus. వచ్చు జీపవాలు patsta-jinuvayi. n. The Red-headed Bunting, Emberiza luteola. (F. B. I.) (Jerdon, No. 114.) "చిక్కనావంబున జీపవాలు" Tara. ii. జీప వముక్కలు jinuva-mukkulu. n. A sort of grain. H. iv.159.

జీబు jibu. [Tel.] n. A woman's cloth. కోక. Anuk. v. A net: lace: a net-like web which surrounds the cocoon and other similar trees at those parts whence the branches expand. పీచే. జీబుకొను jibukou. v. n. To become thick. తరుచున.

జీమాతము ji-matamu. [Skt.] n. A mountain: కొండ. A cloud మచ్చు. నీలజీమాత సంకాశము like a blue cloud.

జీర jira. [Tel.] n. A line or stripe, a crack, slit, or flaw (in coin or diamonds) నీర, రేఖ. A kind of fish. G. i. 111.

జీరంగి jirangi. [Tel.] n. A green beetle, the emerald wing cases of which are fastened on embroidery as an ornament.

జీరకము, జీరణము or జీరము jirakamu. [Skt.] n. Cummin seed. జీలకర్ర.

జీరా jira. [Tel.] n. Armour. కవచము.

జీరు jiru. [Tel.] v. n. To hang down, dangle, or trail on the ground. జీరాడు, జీరుకాడు or జీరులాడు jiradu. [Tel. జీర+అడు.] v. n. To sweep. పందికడుపు నేలను జీరాడుతున్నది the sow's belly sweeps the ground. కొంక జీరాడుతున్నది the end of the cloth is hanging down on the ground. జీరువారు jiru-varu. v. n. To spread (as a smile over the countenance) న్నాపించు. To move, జరుగు. To avoid, గొ out of the way. తొలగు.

జీరుకు or జీర్కు jiraku. [Tel.] n. Slipperiness. జాడము. జీర్కుబండలు smooth slipperiness slabs of stone. (Parij. iv. 43.)

జీర్ణము jimamu. [Skt.] adj. Digested. Tattered, worn, old, ruined, dead, faded, (as leaves). జీర్ణమైన. n. Digestion. అకడము. Ruin, the act of being destroyed. నశించడము. జీర్ణశోశము the stomach. జీర్ణము jirintsu. v. n. To be digested. To grow old, to waste, to decay, wear away. జీర్ణము, అరుగు.

జీలకర్ర or జీరకము jila-karra. [Tel.] n. Fennel, cummin seed: Cuminum. Rox. ii. 92. నల్లజీలకర్ర or నీవజీలకర్ర the black Caraway, Carum nigrum. (Watts.) This word is used as a term of contempt like "fiddlesticks."

జీలు jilu. [Tel.] n. A sequel, a supplement, an appendix. ఈ జీలన వ్రాయబడిన hereinafter written.

జీలుగ jiluga. [Tel.] n. A kind of bird: the shrike, or the small owl.

జీలుగ or జీలుగు jiluga. [Tel.] n. A certain tree of pithy substance, like the cork tree. నీరకొట్టము. తి క జీలు గ the Indian Horse Chestnut. Aeschynomene indica. జీలుగబండు jiluga-bendu. n. A sort of pith, of which toys are made.

జీవము jivamu. [Skt.] n. Life, existence. ప్రాణము. The vital spirit, the soul అత్త. An animal or creature ప్రాణి. కాకిజీవము one whose life is as long, as vile and as wretched as that of a crow. దుష్టజీవము a despicable being. జీవయాపము the living image. జీవంజీవము jivam-jivamu. n. A fabulous bird చకోరపక్షి, వెన్నెలపులుగు, వెన్నెపులుగు. జీవగర్త jiva-garta. n. A prop. stay, support. ప్రాణభక్తికము. R. vii. 143. జీవగుడు jivakudu. n. A living man ప్రాణి. One who lives జీవించువాడు. A servant కొలువుడుకాదు జీవచ్ఛవము jivach-chharvamu. n. A living corpse. చీకె యంచుకము. జీవదుడు jivadu. n.

One who gives life. జీవమునిచ్చువాడు. A medical man. జైయ్యడు. జీవధనము *jiva-dhanamu*. n. Cattle. గోవులలోనగునది. జీవ నావధనము *jivam-aushadhnamu*. n. A medicine that revives life. ప్రశుకజీవనమందు. జీవన్ముక్తుడు *jivan-muktudu*. n. One who has become emancipated from all desire. A man who is in the world but not of the world. జీవించియుండియును జ్ఞానముగొని సమస్తబంధములను విడగొట్టుకొని ముక్తి నొందిన వాడు. జీవన్ముక్తి *jiva-mukti*. n. Tending cattle. గోవులు గుర్రములు మొదలైనవానిని పెంచుకొని చేసే జీవనము. జీవవంతము *jiva-dantamu*. n. Solid ivory; ivory cut from a living elephant. జీవనము *jivana-mu*. n. Life, existence, livelihood, means of subsistence, profession. ప్రశుకు, ప్రశుకు తెరువు. Water ఉదకము. జీవనముచేయు to make a living, to earn a livelihood. జీవనోపాధి *jiva-nopadhi*. n. Livelihood, means of living. జీవన్ముక్తుడు *jivan-mritudu*. n. One who though living is yet dead, one who is half dead. జీవించియుండి యును చచ్చినవాడు. జీవరత్నము *jiva-rathnamu*. n. A gem of the first water. శ్రేష్ఠరత్నము. జీవరేఖలు *jiva-rēkhalu*. n. The finishing lines in statuary, the last touches which give a living appearance. జీవశిల *jiva-sila*. n. The living rock. జీవాంతకుడు *jivāntakudu*. n. A bird catcher. పిట్టకేటకాడు. జీవాతువు *jivatuvu*. n. Livelihood. ప్రశుకు. A prop or support తీవగ్ర. Cooking వంటకము. జీవాత్మ *jiv-ātma*. n. An embodied spirit, the individual soul enshrined in the human body as distinguished from the Supreme Soul (సూమాత్మ). The principle of life. జీవాశ్రమము or జీవ *jivalamu*. n. The main point, the chief object. A bit of cord or wire put loose between the cords of a guitar to regulate the sound. తంతికింది తాడు. జీవి *jivi*. n. A living creature or animal. ప్రాణి, జీవించువాడు. స్వల్పజీవి a vain foolish brute. కాకజీవి one whose life is as long

and wretched as that of a crow. జీవించు *jivintsu*. v. n. To live, exist, subsist. ప్రశుకు. జీవిక *jivika*. n. Livelihood, profession or occupation. జీవనోపాయము, ప్రశుకు తెరువు. జీవితము *jivitamu*. n. Living, existence. ప్రతకడము. Life ప్రాణము. జీవిత కాలము *jivita-kalamu*. n. Lifetime. జీవితేశుడు *jivit-ēśudu*. n. "Lord of one's life, i. e.," a husband, a name of Yama, the judge of departed souls. ప్రాణనామకుడు, యముడు. జీవుడు *jivudu*. n. The soul, the sentient principle: a living being. ప్రాణి.

జు ju

జగుప్ప *jugupsa*. [Skt.] n. Dislike. Censure, reviling, నింద, మారు, అవమానము.

జూ jū

జూటము *jūtamū*. [Skt] n. Matted hair; such as is worn by hermits. జడముడి. చుట్టచుట్టిజడ.

జృ jri

జృంభము or జృంభణము *jrimbhāmu*. [Skt.] n. Gaping, yawning; opening, expansion, spreading. ఆవులింత, శరీరమువిరుచుకోవడము, వికాసము జృంభించు *jrimbhintsu*. v. a. To gape, yawn. ఆవులింపట. జృంభితము *jrimbhitamū*. n. A yawn. ఆవులింత. adj. Gaping, yawning; expanded, open, spread. వికసించిన.

జై je

జెండా *jendā*. [H.] n. A flag, banner. Same as జండా. జెంత *jentu*. [Tel.] n. A cunning woman. కుత్సితప్రాణిస్త్రీ. జెట్టి *jetti*. [Tel] n. A wrestler, a prizefighter. మల్లడు, కూరుడు. adj. Best శ్రేష్ఠుడు. జెట్టి

పట్టు *jetti-pattu*. n. A wrestling match. జెట్టిపెనకువ *jetti-penakava*. n. A bout in wrestling. జెట్టిమిడత *jetti-midata*. n. The giant locust.

జెన *jena*. [Tel.] n. Spawn, roe. The yolk of an egg. గడ్డులోని పసుపునీరు.

జెముడు *jemuđu*. [Tel.] n. A general name applied to plants of the cactus family. The plant called milk-hedge. *Euphorbia tirucalli*. Rox. ii. 470. (Ainslie) వజ్రతుండము. ఆకుజెముడు oleander-leaved spurge. బొంతజెముడు or బొమ్మజెముడు the large species of cactus. నులిజెముడు and కోలజెముడు and other species occur. సీమజెముడు, *Bryophyllum calycinum*. జెముడు కాకి *jemuđu-kāki*. n. The common coucal or Crow-Pheasant, *Centropus sinensis*.

జెత్తి *jerri*. [Tel.] n. A centipede (*scolopendra*.) కాళ్లజెత్తి the same. జెత్తిపోతు *jerri-pōtu*. n. The whipsnake, erroneously supposed to be the male of the cobra. This name is given to various species of the Sole-fish (*Pleuronectes*) See Russell, Fishes. No. 70. *Solea Commersonii*. J. No. 71. *Solea Jerreus*. 73. *Plagusia Potoas*, No. 74. *Plagusia Bilineatus*.

జెల *jela*. [Tel.] n. A spring of water. నీటి బుగ్గ, భూమిలోపలి జలధార.

జెలగ *jelaga*. [Tel.] n. A leech. ఆకుతోటజెలగ a snail. చీమిడిజెలగ (the slime snail) a slug. జెలగకోగము *jelaga-rōgamu*. n. The leech evil, that kills cattle, through their paunches being filled with leeches. జెలగనాటు *jelaga-rātu* n. A triangular pattern woven at the end of cloths.

జెల్ల *jella*. [Tel.] n. A fish like the dragonet: with a broad snout and three large strong prickles, supposed to be venomous, on its forehead and cheeks. చింతిజెల్ల *Bagrus China* (Russell Fishes, No. 167.) దిడ్డిజెల్ల *Bagrus bilineatus*, J. (No. 167.) నల్లజెల్ల *Pimelodus nella*, J., three species of Silurus, Also జెల్ల (No. 174). *Esor*

sphygna jellow and మగజెల్ల (No. 183) A species of *Polynemus*, *Hemicampus Marginatus*, Swains. Other species are నారిజెల్ల and గుడిజెల్ల. H. iv. 225.

జెల్లి or జెల్లికంప *jelli*. [Tel.] n. The plant called *Arachis fruticosa*. Rox iii. 282.

జెష్ట *jeshta*. [Tel. from శ్రేష్ఠా an elder sister; used to mean an old crone.] n. A plague: a pest: an evil: gibberish: nonsense, rubbish. జెష్టవలెనని I am out of that plague. నాకు జెష్టవట్టింది I was bewitched. వానికి జెష్టవట్టింది he has lost all his luck.

జే jē

జే *jē*. [Tel.] Interj. Victory! May the victory be yours! May you have victory or success జయజయ అని దీవించుట. A salutation. నమస్కారము.

జేంద్ర *jēndra*. [Tel.] n. A certain tribe of weavers.

జేగ *jēga*. [Tel.] n. A sort of crane or heron.

జేగంట *jēganta*. [Tel. for జయఘంట.] n. A gong or bell. నెలపునకు గురుతుగా వాయిదచే పెద్దగంట.

జేగురు or జేవురు *jēguru*. [Tel.] n. Redness. ఎరువు. adj. Red. ఎర్రని. శేగురుజేరు a red stream. Kalahas. ii. 58. Zacc. iii. 80. నైకము. జేగురుగండి *jēguru-gandi*. n. An embrasure or loophole for muskets: being a hole coloured red. శేగురుకొండ a red hill. జేగురువేరు *jēguru-vēru*. n. The root from which a red dye is extracted. జేగురించు *jēgurintsu*. v. n. To redden, or blush with shame or anger. To grow red. ఎర్రనగు.

"నెత్తురు మే నెల్ల నిందివారంగ,
శేవురుకొండనా చెలవు దీపించు."
Pal. 108.

జేదె or జేజే *jēje*. [Tel.] n. A god, a goddess, a deity: వేలపు, దేవుడు. జేజమ్మ *jējamma*. n. A goddess. నీకు దొరకవు నిన్ను పుట్టించిన

జేబుకు దొరకవు it will puzzle you and your grand mother too to find them. జేజేచెరి is a wife of a god. జేజే జేజే. interj. Hurra! huzza! జయజయ అని దీవించుట. జేజేధ్వనులు huzzas, salutations. నమస్కారములు BD. v. 1035. సహ్యాత్మక వేరి నందుమని మంగళము చేయడము. జేజేగట్టు the mount Méru. జేజేపట్టు Heaven స్వర్గము, సురాలయము.

జేడ or జేడియ jēde. [Tel.] n. A marshy soil. బురదనేల.

జేత jēta. [Skt.] n. One who conquers. జయించువాడు.

జేన jēna. [Tel.] n. A span, a length of nine inches.

జేనగితాడు, జానగితాడు or జానగితాడు jēnagi-tadu. [Tel.] n. A match or fuse for a gun.

జేనచెట్టు jēna-chettu. [Tel.] n. A certain tree the fruit of which is eaten. Adenantha aculeata. Rox. ii. 371. అడివిజేన the Arum Sylvatica. Rox. iii. 511.

జేపట్టు or జేపట్టు jē-pattu. [Tel.] v. a. To bless. దీవించు.

జేబు jēbu. [H.] n. A pocket. చొక్కాయ లోనిసంచి.

జేనుడు jēyudu. [Skt.] n. One who can be conquered. జయించదగినవాడు.

జేసుబండు jēru-bandu. [H.] n. A martingale, a saddle girth.

జేవురు jēvuru. Same as జేరురు.

జై jai

జైత్రము jaitramu. [Skt.] adj. Victorious, triumphant. జైత్రుడు a victor or conqueror. జయించువాడు.

జైనము jainamu. [Skt.] n. The Jain religion. జైనుడు a Jain.

జైవాత్మకము jairātikamu. [Skt.] n. A drug or medicament. ప్రతికించేద్రవము. adj. Long lived. జైవాత్మకుడు jairātrikudu. n. One who is long lived. దీర్ఘాయువు అ వాడు. A physician జైద్యుడు. The moon చంద్రుడు.

జ్యో jō

జ్యోక్యము or జ్యోక్యము jōkyamu. [Tel.] n. Connection; సంబంధము. Risk, peril, hazard.

జ్యోటి jōti. [Skt.] n. A sheet or blanket. దుప్పటి.

జ్ఞ gnya

జ్ఞప్తి gnyapti. [Skt.] n. Understanding, తెలివి, తలపు. Recollection. జ్ఞాపకము. నాకు అప్పుడు జ్ఞప్తి తప్పి ఉండింది I was at that time out of my senses. అది నాకు జ్ఞప్తికి రారేదు I did not recollect it.

జ్ఞా gnya

జ్ఞాతము gnyātamu. [Skt.] adj. That which is known. తెలియబడినది. అజ్ఞాతము unknown అజ్ఞాతవాసము living incognito.

జ్ఞాతి gnyāti. [Skt.] n. A fellow heir: a cousin or kinsman on the father's side. దాయాదుడు. జ్ఞాతిత్వము relationship through common male ancestors. జ్ఞాతిత్వేనవిరోధము rivalry such as exists between heirs.

జ్ఞానము gnyānamu. [Skt.] n. Wisdom, knowledge. తెలివి. Higher knowledge. Theology. మోక్షవిషయమైన బుద్ధి Philosophy. In some compounds it may be rendered supernatural. జ్ఞానకాండము gnyāna-kādamu. n. The doctrinal portion of the Vedas which contains the esoteric teaching relating to the spiritual knowledge. The doctrine of Faith as

opposed to that of Works. జ్ఞానవృత్తి gnyāna-drishti. n. Spiritual vision, supernatural intelligence, the prophetic eye: second sight. Clairvoyance. జ్ఞాననిద్ర gnyāna-nidra. n. A deep unnatural sleep, such as occurs in Mesmerism. Ecstasy. A metaphysical delirium which suspends the senses. యోగనిద్ర. జ్ఞానమార్గము gnyāna-mārgamu. n. The path of wisdom; the doctrine that salvation is to be obtained by means of meditation on, and the consequent union with the Supreme Spirit. జ్ఞానశరీరము gnyāna-sarīramu. n. The spiritual body: as distinguished from the corporeal body. (స్థూలశరీరము, or మాయాశరీరము.) జ్ఞానస్వరూపము gnyāna-svarūpamu. n. The spiritual form or image, invisible to the mortal eye. జ్ఞాని gnyāni. n. One who possesses wisdom, a philosopher, a sage, a prophet, an inspired teacher. జ్ఞానముగలవాడు. జ్ఞానేంద్రియము gnyānēndriyamu. n. An organ of perception. A supernatural sense, such as the power of perceiving spirits. See Tantra Rajam, XVII. 4. జ్ఞానేంద్రియములు senses of perception or knowledge as opposed to కర్మేంద్రియములు senses of action. The five senses of man as దృశ్యము Touch, చక్షువు Sight, శ్రోత్రము Hearing, జిహ్వ Taste and ఘ్రాణము Smell.

జ్ఞాపకము gnyāpakamu. [Skt.] n. That which makes known. తెలియజేయునది. Memory. జ్ఞాపకముచేయు to remind, to recall. నన్ను జ్ఞాపకముచేసినారా did you remind him about me? అది జ్ఞాపకమా do you recollect it? జ్ఞాపిక gnyāpika. n. A reminder. A notice.

జ్ఞే gnye

జ్ఞేయము gnyeyamu. [Tel.] adj. Knowable, cognisable, known. తెలియదగినది.

జ్యో jyā

జ్యో jya. [Skt.] n. A bowstring. వింటివారి. The earth. నేల, భూమి.

జ్యోతి jyāni. [Skt.] n. Old age, infirmity. ముదిమి. Decay, వాతగిలడము.

జ్యే jyē

జ్యేష్ఠ jyēshtha. [Skt.] n. The month Jyeshtha, (June, July.) ఒక నెల. adj. Elder. జ్యేష్ఠులంతరి the eldest born. జ్యేష్ఠ n. Misfortune personified as a goddess జ్యేష్ఠాపది A day in the month Jyeshtha, on which ploughing time commences. జ్యేష్ఠుడు the eldest man మొదటివాడు. అగ్ర జాడు.

జ్యో jyō

జ్యోతి jyōti. [Skt.] n. Light, radiance. వెలుగు. In a mystic sense, internal illumination. The lights that dance before the eyes when dazzled or closed. A lump of paste, used as a meat offering. A star నక్షత్రము The eye కన్ను. The sun సూర్యుడు. జ్యోతిర్లత jyōtir-lata. n. An ignis fatuus. A ray of light. జ్యోతిరింగణము jyōtir-inganamu. n. A firefly or glow-worm విణుగురుపురుగు. జ్యోతిషము jyōtishamu. n. Astronomy, astrology. జ్యోతిషము. జ్యోతిష్యుడు, జ్యోతిషకుడు or జ్యోతిషకుడు jyōtishkudu. n. An astronomer: an astrologer, a fortune teller. జ్యోతిష్మతి jyōtish-mati. n. A plant, the Balloon vine, or, the Heart-pea, or, the Winter Cherry, Cardiospermum Halicacabum, (Watts), also called మనన్జ్యోతి, మెక్కడుతుక or ఉప్పింక. జ్యోతిష్కర్తయు an astronomical

chart or diagram. సూర్యచంద్రాది నక్షత్ర గ్రహములను చూపేపటము. జ్యోతిస్సు jyó-tissu. n. Radiance. జ్యోతిస్సు jyótsna. n. Moonlight. వెన్నెల. జ్యోతిస్సు jyótsni. n. A moonlight night. వెన్నెలరాత్రి.

జ్వ jva

జ్వరము jvaramu. [Skt.] n. Fever. కలి జ్వరము ague and fever. పిత్తజ్వరము bilious fever. జ్వరాంకుశము a specific against fever. (Rox : i. 275 Ainsl. ii. 114.) Quinine. జ్వరపట్ట the Calisaya Bark, the yellow bark of commerce, Cinchona Calisaya (Watts.) జ్వరితుడు jvaritudu. n. A fever-stricken man, one suffering from fever జ్వరముగలవాడు.

జ్వలనము jvalanamu. [Skt.] n. Burning, fire మంట, అగ్ని. జ్వలించు jvalintsu. v. n. To burn మండు. To shine ప్రకాశించు. జ్వలితము jvalitamu. adj. Burnt. మండిన. Shining, illuminated. ప్రకాశించిన. జ్వాల jvala. n. A flame, a blaze. మంట.

జే dza

జే dza. [Tel.] n. The letter z. జేంకు dzanku. [Tel.] v. n. To fear. భయపడు. To hesitate సంకోచించు. n. Fear, hesitation, fright. నిచ్చెన జంకుచున్నది the ladder is shaking or giving way. జేంకేంకు dzankintsu. v. a. To frighten, to intimidate. తెదింపు. జేంకే or జేంకేన dzanke. n. Fright, alarm, a threat. తెదిరింపు. జంకన చూపులు timid glances. జేంకయినట్లు to frighten తెదింపు. జేంగ dianga. [Tel.] n. The calf of the leg. పిక్క. A stride. అంక. జేంకయిడు, జేంకగొను, or జేంకపెట్టు to take a stride. దాటు. జేంక చొవు to stride. జేంగనడ dzanga-nada. n. A certain pace in horses. జేంకనడక striding, కాలుచాచినడమనడక.

జేంగము dzangamu. [Tel.] n. (Lit. a sojourner) A Jangam. Name of a Saivite sect, the members of which wear the lingam.

జేంగాళము dzangalamu. [Tel.] n. Length. నిడుపాటు. A fictitious or artificial emerald. Charitr.. v. 1878.

జేంగి dzangi. [Tel.] n. The spreading of fire. అగ్ని ప్రసారము.

జేంగిలి dzangili. [Tel.] n. A herd of cattle. పశువుల మండ. A herd of animals జంతు సమాహము. A headman or leader. గమకాడు. ఏనుగులజేంగిలి a herd of elephants. సింహములజేంగిలి a herd of lions. య. ii.

జేంగు, జేంగె or జేంగియ dzangu. [Tel.] n. A silver ornament or badge, fastened on the leg of a Jangam when he is first sent to receive alms. అందె, మువ్వ, ఒకవిధ మైనకణ్ణె.

జేంగుపిల్లి dzangu-pilli. [Tel.] n. The serval: a spotted reddish wild cat. అహవిపిల్లి.

జేంజేడ dzandzadu [Tel.] n. A nail or screw-చీల.

జేంజో dzandza. [Tel.] n. A multitude గుంపు, సమాహము.

జేంజోటుము dzanzatamu. [Tel.] n. Connection, relationship. తెనులము, చేచీ.

“క॥ ఓటమిలో నెల్లప్పుడు, పాలవమున బనులచేసి బాలులోనే యాలలకుబోకయొక జేం జోటుంబునులేక భక్తిసలుపుదుననఘా.” భాగ. i.

జేంజోడి, జేమువాడి, జేముజాయి, జేంజోలి or జేంజోళి dzandzadi. [Tel.] n. A dagger with a gauntlet handle across the blade. పాడువైనపరుజాకలకత్తి. A swivel-gun.

జేంటు dzanta. [Tel.] n. A pair or couple. జోడు, జేత. adv. Behind వెనక; near దగ్గర. జంటగా with, along with. మాడుతార్లు జంటగా మెలిపెట్టుట to twist three cords

together. జేంటుముక్కారి (జంట+ముడు+కాలు+ఇ.) n. That which has twice three legs, i. e., a bee తుమ్మెద, పట్టుదము. జేంటించు dzantintsu. v. a. To add or connect, annex, subjoin జేంటించుమాట్లాడు to add word to word, to jabber. జేంటు dzantu. v. n. To be in a string : to be connected together. జేంటపడు. జేంటిన joined. జేంటి or జేంటీ dzanti. n. Lace సరికపట్టె. జేంటివిక a hoddice trimmed with lace.

జేంతు or జేంతి dzanta. [Tel.] n. A wicked woman, a hag, a jade. ధూర్జురాలు.

జేంతిక dzantika. [Tel.] n. A kind of cake. ఒకవిధమైన భక్ష్యము. Also, an instrument for making those cakes. ఆ భక్ష్యమునుచేసే ఒకవిధమైన పనిముట్టు. జేంతికపుండు a boil with many openings in it అనేకరంధ్రములు గల పుండు.

జేంతె dzante. [Tel.] n. A weeding machine. జేంతెపట్టు to weed a field with the weeding machine.

జేంతుము dzantramu. [from Skt. యంతుము. n. An instrument, a machine. యంతుము. A string నూత్రము. A doll moved by a string, a puppet. జేంతుకాడు dzantrakadu. n. One who moves dolls at a show by means of strings. నూత్రధారకు. జేంతుపునాద్యము instrumental music. జేంతుగాత్రసంగీతము instrumental and vocal music. జంతుపుబొమ్మ a puppet, an automaton, a doll : a splendid image or beautiful figure.

జేంబెము or జేందియము dzandemu. [Tel.] n. The sacred thread worn by the twice born castes in India. యజ్ఞోపవీతము, జేన్నిదము. వానికి జేంబెముపెట్టితిని I drew a line across him (with my sword, meaning. I cleft him through the shoulder.) ఉత్తర జంబెము a gold thread worn in lieu of a cotton one on solemn occasions.

జేంపఖానా dzanpa-khana. [H.] n. A carpet. జేంపము dzampamu. [Tel.] n. A piece of rope or leather thong to which a stirrup is tied. అంకపన్నె తగిలించే దారము లోననునది.

జేంపాడు dzampadu. [Tel. జేంపు+అడు.] v. n. To swing. B. X. 281. To move. కడలు.

జేంపాలు dzampalu. [Tel.] n. A lullaby, a cradle song. జోలపాట.

జేంపు dzampu. [Tel.] n. Length. పాడుగు. Procrastination. అలస్యము. Thinness సన్నదనము. A long gold jewel with pendant pearls worn on the ear. adj. Long. నిడివిమైన. జేంపుకురులు long tresses. జేంపునడపు dzampu-nadapu. v. a. To procrastinate.

జేంవె dzampe. [Tel.] n. Slow time in music. Andante. పదియక్షరములకాలము.

జేంటి or జమ్మి dzambi. [Tel.] n. The tree called Mimosa suma. Rox. ii. 563.

జేంటు or జేమ్ము dzambu. [Tel.] n. A bulrush : sedge. జేమ్ముగూడ or జంబుగూడు a cope made of this, worn by fisherman and others against rain. జేంబేము dzamb-eru. [జేంబు+వరు.] n. The river జంబువు. A river of gold said to flow from the Mountain Meru.

జేక్కర dzakkara. [Tel.] n. A river. నది. జేక్కరరాయడు the ocean సముద్రుడు.

జేక్కలింపు dzakkalintsu. [Tel.] v. t. To ridicule. నీలించెయి. జేక్కలింపు dzakkalimpu. n. Jeering, quizzing.

జేక్కవ Same as చక్కవాకము. జేక్కవగొంక the moon చంద్రుడు. జేక్కవలరేడు the sun సూర్యుడు.

జేక్కె dzakki. [Tel.] n. A horse. గుర్రము. A grindstone. తిరుగలి.

జేక్కెంపు dzakkintsu. [Tel.] v. n. To be bound as regards the law or duty. కట్టుపడు.

శక్తి dzakkini. [Tel.] n. (A term in musio) A flourish, a grace. Vish. vii. 292. An actor's garb or masque. Antics: a sort of wild dance. ఒకవిధమైన ఆట. R. ii. 133.

శక్తిని dzakkini. [Tel.] n. A woman who dies in the matron state, not as a widow. మృతనువాసిని. Name of Kubera's wife కుబేరుని భార్య. శక్తినిడు dzakkini-idu. [శక్తిని+కుడు.] n. Kubera కుబేరుడు.

శక్తిలవాండ్లు dzakkula-vandlu. [Tel.] n. plu. A certain caste of conjurers or wizards, who worship the goddess Kameswari or Circe. శక్తిలు dzakkulu. n. plu. Demigods or nymphs, attendants, on Kubera. యక్షులు. శక్తిలరకు Kubera.

శక్తివ Same as శక్తిను.

శక్తిగడము dzagadamu. [Tel.] n. A dispute, a quarrel. కలహము. War, a battle, యుద్ధము. శక్తిగడగండి or శక్తిగడగంటి dzagada-gondi. n. A scold, a termagant, a virago. కలహశిలురాలు. శక్తిగడమాడు dzagadam-adu. v. n. To fight: to quarrel, to wrangle. కలహించు. శక్తిదాలమారి a quarrelsome person. శక్తిగడింపు dzaga-dintsu. v. n. To quarrel or fight. To fight a battle. యుద్ధముచేయు.

శక్తి dzagati. [From Skt. జగము.] n. A raised verandah. తిన్నె. శక్తిరులు places, parts, ప్రదేశములు. శక్తిగము dzagamu. [from Skt. జగము.] n. The world. లోకము. శక్తి ముకున్ను the eye of the world, i. e., the Sun సూర్యుడు, జగచ్చక్షువు. శక్తిగముమట్టము the relation of the world, i. e., the Sun సూర్యుడు, లోకభాంధువుడు. శక్తిగముతల్లి the mother of the world, i. e., Lakshmi లక్ష్మి, లోకకూత. శక్తిగ dzaga. [Short for శక్తిగము.] adj. Noble, fine, matchless. శక్తిగదొంగ a great thief. శక్తిగశాఖ a heroic trooper. శక్తిగజేంతు dzaga-dzanta. n. A jade, a vile woman. యక్షాధి. శక్తిగజేంపు dzaga-dzampu. n. Greatness. Excess. Delight.

A row of pearls. పెద్దకుచ్చు. శక్తిగజేంతు శక్తిగజేంతు a very brilliant ruby. అధికకాంతిగల రుచుమణి. T. ii. 107. iv. 60. A. vi. 181. Vasu. iii. 115. శక్తిగజేట్టి dzaga-jetti. n. A prize-fighter: a wrestler: a hero. M. VII. iv. 179.

శక్తిగ Same as శక్తి.

శక్తిగిలె or శక్తిగిలె dzagile. [Tel.] n. A settle or stone bench. అరుగు. Chikk. i. 62.

శక్తిగిలెడు or శక్తిగిలెకాడు dzagiledu. [Tel.] n. A fellow son-in-law. తోడిఅల్లుడు.

శక్తిగ్గు dzaggu. [Tel.] n. Brightness. తళతళ. Grace, prettiness. అందము. T. iii. 131. H. ii. 159. iv. 179. శక్తిగ్గున prettily. T. iv. 159. శక్తిగ్గున శక్తిగ్గున very prettily. శక్తిగ్గుని పించు to perform grandly. శక్తిగ్గునము dzaggu-tanamu. n. Prettiness, grace. H. v. 101.

శక్తిగోయ dzagoyi. [Tel.] n. A kind of canon. ఒకవిధమైన ఫిరంగి.

శక్తిగోర or శక్తిగోర dzagorara. [Tel.] n. Deception. వంచన. శక్తిగోరకత్తె or శక్తిగోరకత్తె a deceitful woman వంచకురాలు. శక్తిగోరకాడు a cheat, deceiver, వంచకుడు.

శక్తిగోర dzagor. [Tel.] n. The state of being much torn. మిక్కిలిచించి. A flaw in an emerald. adj. Old, worn, tattered, threadbare, trite. వట్టిజుట్టలు mere tatters.

శక్తిగోర dzatti. [Tel.] n. Price, earnest money; deal. A bargain, a contract, an agreement. Sale అమ్మకము. A monopoly. Forestalling. A species of loan on mortgage. శక్తిగోరకాడు a middleman, క్రయనిర్ణయము చేసికొన్నవాడు; a buyer కొనువాడు; one who buys in order to sell to profit కొని అమ్మువాడు. శక్తిగోరకేరము a wholesale purchase. శక్తిగోరను or శక్తిగోరనుకొను dzatti-konu. v. t. To buy వెలకు పనుకొను. శక్తిగోరము dzatti-yitstu. v. t. To sell wholesale. అమ్మ, విక్రయించు.

శక్తింగ dzattin. [Tel.] n. A thief. దొంగ.

శక్తి dzattu. [Tel.] n. A crowd (of men); a party జనసమూహము.

శక్తి dzada. [Tel.] n. Hair plaited or braided in chains, matted hair. The finishing twist or plait of a straw roof. The mane of a lion. శక్తికట్టు or శక్తిగొను dzadakkattu. v. n. To be plaited, to form into plaits. శక్తిదారి dzada-dari. n. A hermit or anohorite with matted locks. వానప్రస్థుడు. శక్తిదారుని బుడి. శక్తిబిల్లు dzada-billa. n. A head ornament worn by Hindoo women over their plaited hair. శక్తిముడి dzala-mudi. n. The knot of hair behind the head. శక్తిమెకము the maned beast, i. e., a lion. కేసరి.

శక్తిక dzalaka. [Tel.] n. A blanket. పొంత.

శక్తిక dzalanu. [from Skt. జలము.] n. Awkwardness, stupidity, apathy, laziness. మాంద్యము, జడత్వము. శక్తికనుడు dzalanupadu. v. n. To become dull or lazy. B. viii. 458. బలహీనుడై మందపడు.

శక్తి dzali. [Tel.] n. A flood, a stream, a gush, a torrent of rain, tears or words. వాన. L. ii. 65. iv. 73. Trouble బాధ. ND. pref. 139. adj. Constant, continuous నిరంతరము, ఎంతెంత. శక్తిగొను dzadi-gonu. v. n. To stream, to pour in a sheet or torrent. నిరంతరము. జడిగొనుకుంపె, జడిబట్టె it rained in floods. To be excessive అతిశయించు. శక్తిగొన్ను dzadi-gadpu. n. A strong wind.

శక్తియు dzadyu. [Tel.] v. n. To fear, to be afraid. భయపడు. To move about చలించు. To move aside తొలగు. To sound మ్రోగు. v. a. To push త్రోయు. To parry a blow నివారించు, అడ్డగించు. To beat కొట్టు. Also, to flower. పుష్పించు. A. v. 137. శక్తిపించు dzadipintu. v. n. To frighten, threaten, or alarm. శక్తిపు dzadupu. n. Fear, fright.

శక్తి dzadda. [Tel.] adj. Near, close by, connected with. ఒకటొకటిగా కూడన.

n. Terror, fright. సంకటము. Also, in spelling, one consonant written below another; when two come together, without the intervention of a vowel. The mark of an aspirate. శక్తి suddenly తలొలువ.

శక్తి dzaddi. [Tel.] n. A pole, on which a weight bound in the middle is borne by two men. శక్తిపెట్టె a large box thus borne on a pole. శక్తియోగు dzaddi-yite. n. A spear with a handle in the middle.

శక్తిగము or శక్తిగము dzaddigamu. [Tel.] n. The funnel on the top of a drill plough. Vij. iii. 29: Pride మదము. నీ శక్తిగము మీద కొట్టుతాను I will knock your top off.

శక్తి dzaddu. [Tel.] n. Drowsiness, exhaustion మాంద్యము. Disease బాధ్యము. A lie, a falsehood. అబద్ధము. Connection తగులము, శక్తి. శక్తితగులము connection తగులము, సుఖం ధము. శక్తితగులము to become dull or inactive జడతగులం.

శక్తి dzata. [Tel.] n. A pair; a set, శక్తి. Similarity, సామ్యము. A match, an equal; a fellow. నా శక్తిను వచ్చినవాండ్లు those who came with me. అని నాకు శక్తిగా పోయినవారితో జతే they are as good as lost to me. adj. Equal. శక్తివడు dzatapadu. v. n. To agree, unite, suit, combine. వానికి శక్తిపడినారు they joined him. ఆ పని జతపడలేదు the business did not succeed.

శక్తివము. శక్తివ or శక్తివ dzatanamu. [from Skt. యత్నము.] n. An endeavour, attempt, effort, exertion. ప్రయత్నము. The design or plan of a picture or a carpet. ఉపాయము. శక్తివపడు or శక్తివపడు dzatana-padu. v. n. To be ready సిద్ధమగు. To try యత్నించు. శక్తివపడు to get ready సిద్ధపరుచు.

శక్తి dzati. [Tel.] n. Harmony in music. గాన సామ్యయోగ్య శబ్దసంఘటి.

తెలిగెలు *dzatigelu*. [Tel. తెలి+గెలు.] n. The small ropes that go round bullock's necks and are tied to the yoke.

తేర్లు *dzattu*. [Tel.] n. An armet. M. iv. i. 219.

తేడ్డు *dzaddu*. [Tel.] n. Hard-heartedness, want of feeling. కఠినహృదయత్వము.

తేమము *dzanumu*. [Tel.] n. The jute-plant. తేమపనార or జపనార the jute fibre.

తేన్నడు *dzannadu*. [Tel.] n. The name of a certain horse. ఈ పేరుగలగుర్రము.

తేన్నము *dzannamu*. [from Skt. యజ్ఞము.] n. A sacrifice, a ceremony, in which oblations are presented. యజ్ఞము, వేలివి. తేన్నపుచుక్క a star or constellation on whose appearance sacrifices (యజ్ఞములు) are to be performed. మఘానక్షత్రము. తేన్నపురిండి one who eats at a sacrifice, i. e., a god, తేలపు. తేన్నపుగొంగ *dzannapugonga*. n. One who steals sacrifices, i. e., Siva. క్రతుధ్వంసి. తేన్నపుటూర్జే *dzannaputodda*. (జన్నము+ఒడ్డే) n. The priest who presides at a sacrifice. యుత్విజాడు. తేన్నావు *dzannavu*. n. A cow that is consecrated.

తేన్ని *dzanni*. [Tel.] n. Delirium. A sort of fit, convulsions. సన్నిపాతము. ఆమెకు జన్ని వచ్చి పడిపోయినది she fell down in a fit.

తేన్నివము *dzannidamu*. [Tel. from Skt. యజ్ఞము.] n. The sacred thread. యజ్ఞోపవీతము.

తేన్నియ or **తేన్నె** *dzanniya*. [from Skt. యజ్ఞము.] n. A consecrated thing. దేవతాదులను దేవించి యెత్తియుంచినవస్తువు. A cow or ox so dedicated. A vow వ్రతము. adj. Consecrated. తేన్ని ఆవు a cow that is consecrated. (See under తేన్నము.) తేన్నిపడుచు a girl that is presented to a temple as a courtesan. తేన్నిచట్టు or తేన్నియవిడుచు to consecrate and release a bull calf. తేన్నియారచెట్టు a date tree set aside as consecrated.

తేప్టి *dzapti*. [H.] n. Attachment of property.

తేవర *dzabara*. [Tel.] n. An areca blossom. హాకవట్టు.

తేబురుకొను *dzaburu-konu*. [Tel.] v. a. To devour.

తేబురుతేంగి *dzaburu-dzangi* [Tel.] n. A kind of small cannon. ఒకవిధమైన చిన్న ఫిరంగి.

తేబ్బ *dzabba*. [Tel.] n. The shoulder. భుజము. The hip, or outer part of the thigh. తేబ్బయెముక the shoulder blade.

తేబ్బు *dzabbu*. [Tel.] n. Weakness, sluggishness, inactivity మందము. Disease, illness, sickness తోగము. వానివ్యవహారము కానా జబ్బులోకి వచ్చినది his business has decreased or fallen away. జబ్బుచేయు to make one sick, to cause sickness. తేబ్బు adj. Weak, slow, stupid, infirm. Flat, spiritless, as bad poetry. తేబ్బుకవి a poetaster. తేబ్బుకావ్యము a poor poem అది తేబ్బుసంవత్సరము that was but a poor year. తేబ్బుగా *dzabbu-ga*. adv. Slightly weak. తేబ్బువడు *dzabbu-padu*. v. n. To fall ill, to become sick. మందము.

తేమ *dzama*. [H.] n. A collection of money. Total. తేమకర్ప income and expenditure. తేమబండి the yearly settlement of accounts made by a revenue officer under the ryotwari system.

తేమట or **తేంటు** *dzamata*. [Tel. locative case of జమలి.] n. Double. తేమటపార a double fold. తేమటపార a fold of cloth worn as a glove by falconers, when they have a hawk perched on the hand. HK. ii. 84.

తేమిలి or **తేమలి** *dzamili*. [Tel.] n. A pair, a couple. adj. Double, paired, coupled. తేమిలిమాటలు stuttering words, stammering. తేమిలిమకారము double M: the letter మ. తేమిలించు *dzamil-intsu*. v. n. To redouble or increase (as fear or shame). తేమిలి మక్కాలి "the double three footed" insect, i. e., a bee. A carpenter bee. తుమ్మెద.

తేమిలిక, **తేమిడిక**, **తేమళిగ** or **తేమలిక** *dzami-lika*. [Tel.] n. A kind of tabor, a drum. ఆనధము. H. iii. 38.

తేమి or **తేమిను** *dzami*. [H.] n. A zemindar's landed estate. తేమింవారుడు *dzamin-darudu*. n. A zemindar or landlord. తేమింవారి *dzamin-dari*. n. A zemindari estate which has to pay a permanent revenue to Government.

తేమాకాణము *dzamu-kanamu*. [Dekhani.] n. A carpet. Swa. v. 47. జంపకానా.

తేమకాళి, **తేమకాడి** or **తేమకాళము** *dzamu-dzali*. [H.] n. A large musket, a wall piece or swivel. A broad sword నిడుపుపరుహాగలకత్తి, యనుధార. R. ii. 22.

తేమకాడు *dzamudu*. [from Skt. యముడు.] n. Yama, the regent of the world below, and the judge of departed souls. తేముని కొలువుకూటము Yama's court. తేమునెక్కిరిం త A buffalo (because it is the steed of Yama. తేమువేస the South. యమునిక్క.

తేమకాడి or **తేమకాళము** *dzamu-dzali*. Same as తేమకాళి. (q. v.)

తేమకాళ *dzamuna*. [from Skt. యమున.] n. The river Yamuna or Jumna. జమునయ్య The sun, as being the father of Jumna.

తేమకాళు *dzamulu*. [Tel.] n. A couple. తేమిలి.

తేమకాళి *dzanmani*. [from Yemen in Arabia.] n. A horse. G. iii. 134.

తేమకాళి *dzammi*. [from Skt. శమి.] n. A kind of tree. *Mimosa sumu*. Rox. ii. p. 563.

తేమకాళి *dzammu*. [Tel.] n. A bulrush. తేంబు. తేమకాళి (తేము+వీరు.) the river Jambu.

తేర *dzara*. [Tel.] n. The hasp of a knife. కత్తిపరుహా.

తేరగు, **తేరపు** See under తేరుగు.

తేరతేర *dzara-dzara*. [Tel. anuk] n. A crashing rustling sound of dragging. adv. At once, quite, entirely. Aloud.

తేరత *dzarata*. [Tel.] n. Another form of తేలారా.

తేరవాణ *dzara-badzu*. [H.] adj. Woven with silver lace. వెండిసరితోనేసిన.

తేరబు *dzarabu*. [Tel.] n. Fried flour. తేలపిండి.

తేరభి *dzarabhi*. [Tel.] adj. Wicked, guileful. కటిలకు. M. iv. iii. 16. HD. ii. 1102.

తేరి Same as తేరి.

తేరిణిపంది *dzarini-pandi*. [Tel.] n. The mouse deer.

తేరిబిల్ల *dzari-billa*. [Tel.] n. A piece of wood like the sheave of a pulley, used by weavers in stretching their webs.

తేరి *dzari*. [Tel.] n. Silver or gold lace. సరిక.

తేరిన or **తేరిలన** *dzarina*. [Tel.] adv. Quickly. తీవ్రముగా.

తేరుగు or **తేరగు** *dzarugu*. [Tel.] v. n. To slip, creep, or slide. To pass or change the place. To flee. To pass, elapse, expire as time. To move on, get on. To be current or usual. To occur, happen. తేరిగినవని a real occurrence, a fact, a thing that happened. ఇది లేక నాకు జరిగదు I cannot get on without this. ఆ భూమి నాకింద జరుగుతున్నది that land is in my hands. తేరుగుతీరుగా as usual. అతడు తేరిపోయినాడు he departed, i. e., died. అక్కడ జరిగక వచ్చినది as I could not subsist there I came away. తేరిగిడి passing, elapsing. (lit: what slides). తేరుగుబాటు or తేరుగుబడి *dzarugu-batu*. n. Living, subsistence. తీవనము. తేరుగుబాటుగానందే substantial; well-to-do. తేరుగుడు slipperiness తేరుడు. తేరుపు or తేరపు *dzarupu*. v. a. To pass or spend as time. To put off, procrastinate. To push on, move forward. To do, perform. జరుపుడు procrastination. దీనిముఖము జరుపుట. తేరిగింపు *dzarigintsu*. v. a. To conduct, transact, carry on (business, &c.) To execute, fulfil, commit

perpetrate, celebrate, perform. అల్లరి జరిగించు to raise a disturbance.

శ్రుణ్ణ ద్వారూ-నా. [Tel.] adv. Quickly. శ్రుణ్ణముగా.

శలకశ్చె or నెలకశ్చె dzalakakche. [Tel.] n. A sort of hawk; a gohawk. Swa. iv. 83.

శలకమా dzalakamu. [Tel.] n. Water. ఉదకము. A bath స్నానము. శలకమాడు zalakam-ādu. v. n. To bathe. స్నానము చేయు. శలకగుడు dzala-gadugu. (జలకము+కడుగు.) v. n. To wash earth for gold, diamonds, &c. శలగరి or శలగగురుల నాడు dzalagari. n. One belonging to the caste of gold finders, who search for gold in drains and in the sweepings of goldsmith's shops. BD. vii. 844.

శలగ or శలగ dzalaga. [Tel.] n. A leech.

శలశల dzaladzala. [Tel. anuk] adv. Aloud, audibly, clanking, ringing, rippling, &c. శలశలమన్నది it throbbled fiercely.

శలతారు dzalutāru. [Tel. శలకము+తారు.] n. Gold or silver lace. శరీ, సంగె.

శలకరము or శలకరము dzaku-duramu. [Tel.] n. Trembling కంపము. శలకరించు or శలకరించు dzalakar-intsu. v. n. To shudder, tremble. To be in a fright. P. iii. 213. HD, i. 1185. KP. iii. 20. కంపించు, ధయిపడు. To be set on edge, as the teeth.

శలవారు or జల్లారు dzaku-dāri. [Tel. శలకము+వారు.] n. A drain : తూము.

శలకాత or శలకాసనము dzala-pōtu. [Tel. శలకము+పోసనము.] n. Gilding with gold leaf.

శలగు or శలగు dzalugu. [Tel.] n. A species of fish akin to the Salmon, *Odoe, sciæna lineata*. A sort of tree, called *Eschynomene sesban*. Rox. iii. 333 and 337. The species మంచిశలగు is *Eschynomene procumbens*.

శలబు dzalubu. [Tel.] n. A cold or catarrh.

శలబు చేయు dzalubu-chēyu. v. n. To catch cold. నాకు శలబుచేసినది I have caught cold.

శలెరి dzalēri. [Tel. శలకము+వీరి.] n. The trench part of a lingam image. పానట్టుము.

శల్లి dzalla. [Tel.] n. A manger. A long, narrow basket used for the body of a cart. A fish; the river mullet: అకుజల్లి is one kind.

శల్లను or శల్లమును dzallanu. [Tel. శల్లు+అను.] v. n. To shudder, twitter. To thrill, to tingle or glow all over, to feel a pang, terror, &c. ఆమె హృదయము శల్లమన్నది her heart shuddered. శల్లమునుట a pit a pat, palpitation. శల్లమునా thrillingly, like an electric shock.

శల్లి dzalli. [Tel.] n. Shivers, small bits. A whisk made of the tail of the cow of Tartary: సవరము, చావరము. That animal itself. చమరీమృగము. A tassel. కుచ్చు. A curtain శాలరు. Incoherent talk, a farrago of nonsense. అసత్యవచనము. ముత్రేపు శల్లి powdered pearls. దొంతరి శల్లి శాంత a patchwork. శల్లిగానుండే hirsute, as a branching root. adj. Separated, shivered, broken, incoherent. False అసత్యము. శల్లి కాడు a liar అసత్యవంతుడు. శల్లితోక a bushy tail like that of a horse. శల్లినిడ a broken shade as that of leaves. శల్లిముత్రములు seed pearls. శల్లిపెండెము a kind of jewel worn on the foot పాద భూషణంశేము. శల్లిమాకుడు a pan with holes చిల్లలుగలమాకుడు. శల్లివేరు a tasselated root. శల్లిపొల్ల dzalli-pōlla. n. Babble, incoherent jabber. శల్లిండు dzallintsu. v. s. To sift in a sieve శోధించు. To flow కారు. శల్లి dzallu. n. A shower, a drizzle, a sprinkling. శల్లిమును Same as శల్లిక. శల్లిడ dzalleda. n. A sieve (from జల్లు a sprinkle.) The skirt, of a dress. శల్లిడలాగు అయిపోయినది it became very thin. శల్లిడె dzalleda. n. A whisk. శల్లి.

శలిపించు or శడిపించు dzalipintsu. [Tel. from శడియు.] v. t. To frighten. శడిచు శేయు. To shake అడించు. శలికు dzaluku. n. Tremulousness, timidity, alarm. The gleam of the eye, శలికుమాపులు glancing eyes. Vasu. iv. 17. Fright బెరురు. Chaff పాల్లు.

శవ dzava. [Tel.] n. The edge of a round jewel worn on the head. శవజిల్లెలాగు నానికి మట్టు సేర్పించెడి అంచు. శవకట్టు dzava-kattu. v. s. To set or frame. శవ కట్టినపీట a reeded or inlaid stool.

శవశవ dzava-dzava. [Tel.] n. A quivering sound. హకులయందగుననుకరణము. adv. Tremulously, violently (trembling or shaking).

శవట or శవర dzavata. [Tel.] n. A net-like substance, which surrounds the palmyra tree. Fibres, the reticulation at those parts whence the branches expand.

శవవాటు dzava-datu. [Tel.] v. t. To transgress, to disobey. మీరు, అతిక్రమించు. "అన్నమాట శవవాటక." రామా. i.

శవచక dzavanika. [Tel.] n. A screen. తెర చీర.

శవర dzavara. [Tel.] n. The fibres, in a palmyra tree. See జవట. adj. Straight. ఋజువు. Soft మృదువు. శవరగా dzavara-gā. adv. Straightway, quickly. DRB. 428. శవరతనము or శవరత dzavara-tanamu. n. Straightness: smoothness, ఋజుభావము, మృదుత్వము. శవరము thickness. తరుచు దనము.

శవరాలు dzava-rālu. [Tel. శవస్యని+అలు.] n. A damsel, a young woman. పడుచుది.

శవలి or శలివి dzavali. [Tel.] n. A new cloth. శలివి అంజడి a clothier's shop. Drapery, a draper's shop. జలివివాడు a draper.

శవాడి or శవాడి dzavaji. [Tel.] n. Civet: See పువగు. కర్ర, జవాజి stick civet that is found adbering to twigs. సంచుమదము.

శవాడిపిల్లి dzavadi-pilli. n. A female civet cat.

శవుకు dzavuku. [Tel.] v. n. To wobble, to be loose, as a stake, to become soft, as a boil. To rot. శవికిన loosened. Rotten.

శవ్వనము dzavvanamu. [from Skt. యౌవనము.] n. Youth, juvenility. పడుచుదనము. శవ్వని dzavvani. n. A damsel, a maiden.

శవ్వవి or శవ్వవి dzavvaji. [Tel.] n. Civet. శవ్వవిపిల్లి dzavvaji-pilli. n. A civet cat. కర్ర జవాజి See under శవాడి. శవ్వవిపంశెలు dzavvaji-pankelu. n. The name of a sort of grain.

శవ్వడు dzavvadu. [Tel. శవ+అడు.] v. n. To shake, quiver. To struggle, tose about, writhe. Swa. iv. 7.

శవ్వ dzavvi. [Tel.] n. The hair of a horse's tail. Horsehair. నర్రపుతోకపెల్లుకలు.

శవ్వ dzavvu. [Tel.] n. Beauty, bloom.

శో ద్వా

శోగరము, శోగరణము or శోగరము dzagaramu. [Tel.] n. A vigil or wake: sitting up all night. రాత్రి, మేలుకొనియుండుట. Waking, watching, watchfulness. Kalah. ii. 134. Vasu. iv. 121. శోగరించు dzagarintsu. v. n. To wake, watch, sit up all night.

శోగా dzagā. [Tel.] adj. Great గొప్ప. n. Room, space, ఎడము, చోటు.

శోగలము, శోగలాయి or శాగలాయి dzagalamu. [Tel.] n. A sort of dog for hog hunting. A hound. శేటకక్క.

శోగు dzagu. [Tel.] n. Delay: అలస్యము. విడవోనుండుట to trifle, to idle. శోగుటకు to be idle.

శోశము or శోశము dzadzamu. [Tel.] n. Different kinds of corn sprouts thrown into a palanquin on marriage occasions. పాలికలంబుపోసిన సవధాన్యముల నారు.

శోశెర or శేజెర dzadzara. [Tel.] n. Deception నంచన. శోశాలపాలిక dzadzala-palika. n. A marriage palanquin.

హాడి or హాడి dzaji. [Skt.] n. A nutmeg tree. The great flowering jasmine.

“శ్రీ హాడియొక్క లెకాని సకలకుసుమ విసంపదచేనొప్పె ఎముగయ్యె” Sunanda Parin. iv. 22.

హాడికాయ dzaji-kaya. n. A nutmeg. హాడికాయపెట్టె a spice box: హాడికాయపలక or హాడిపలక the name used for dealwood. ఏరుజాడి a plant called అగ్నిజ్వాల. హాడిపత్రి dzaji-patri. n. Mace. హాడిపువ్వు.

హాఠో or హాఠు dzadzu. [Tel.] n. Redness. Red chalk, red colour made of lac. P. iii. 366. కావిరంగ, కేసురు. హాఠో పారు to become red ఎర్రనగు. Swa. ii.

హాటి or ఝాటి dzati. [Tel.] n. A whip, a scourge. తేలుకు, కొరడా.

హాడ dzada. [Tel.] n. A mark, a trace, a sign. గురుకు. A track త్రోవ. Manner విధము. అడుగులహాడ the marks of footsteps. ఏడు తండ్రిహాడగానున్నాడు he resembles his father. ఆ హాడ విడవడు he will not leave off those practices. హాడలక్కట్టు or హాడలు విచారించు to trace out. హాడగాచూపు to show a trace, to give a hint, to shew secretly or indirectly. హాడగాచెప్పి to give a hint. హాడగాపోవు to steal off. హాడకాడు dzada-kadu. n. One who can trace the way త్రోవ గుర్తెరిగినాడు.

హాడా dzada. [Tel.] adj. To the root, entire. నమూలము. హాడాచేయు dzada-chēyu. v. t. To exterminate, to root out. నిర్మూలముచేయు.

హాడించు or ఝాడించు dzadintu. [Tel.] v. t. To rinse about in water. To toss, whisk, flap about, fling, clean from mud. To stretch out the arm or leg. To twit, abuse or reprove. రాలుచు, ఇటుఅటు ఆడించు, గుంజో. నిందించు.

హాడి or హాడి dzadi. [Tel.] n. A jar. బంగారు హాడి a golden vase.

హాడు dzadu. [Tel.] n. Unripe maize or Zonna. గింజెపట్టునిజొన్నకర్ర. The tender stalk of the great millet. ఉండనిస్తే పండు కుంది, ఓకికేస్తేజాడు let it grow and it will fruit: pull it up and it is only a stalk.

హాణ dzana. [Tel.] n. A clever woman. నేర్పరిది. adj. Clever, wise. Roguish, artful, shrewd, arch. నేర్పరియైన. హాణుడు dzanadu. n. A clever man. “వృధుడు జాణుడేని మెచ్చుగలవలె.” BD. iv. 1257. హాణతనము dzana-tanamu. n. Artfulness, sagacity, cunning, shrewdness, archness. హాణెత్త dzaneta. (హాణ+ఎత్త.) n. A flirt, a jilt. ధూర్జరాలు.

హాతర dzatara. [Tel.] n. A merry-making or holiday. ఉత్సవము, పండుగ. The festival of any deity but chiefly of a village goddess Sakti. శక్తిఉత్సవము.

హాతి Same as హాడి. (q. v.)

హాఠు Same as హాఠో. (q. v.)

హాఠుకొను dzadu-konu. v. n. To become black; to become thick. తరుచుకొను, చట్టమగు.

హాఠురము dzaduramu. [Tel. from Skt. చాతుర్యము] n. Cleverness. హాఠురజాదురము great cleverness.

హానకి dzanaki. [Tel.] n. A fuse or match to fire guns with. కల్లాటకపు తుపాకులందు నిప్పు ముట్టించుతాడు.

హానము dzanamu. [Tel.] n. A cushion used on a saddle గుర్రపుపల్లముమీదిమెత్త.

హాను dzanu. [Tel.] adj. Graceful, bland. హానులెలగు pure or sweet Telugu. హాను or హానువు n. Grace, prettiness. అందము, చక్కదనము, ఒప్పిదము, సౌందర్యము. Appa. Cavi. ii. హానొప్పుగా prettily. హానుగా gracefully.

హానుగు dzanugu. [Tel.] n. An ear. చెవి.

హాపత్రి or హాపత్రి dzapatiri. [Tel.] n. The spice called Mace. See under హాడి.

హావ్యము, బావ్యము or హాపిరము dzavyamu. [Tel.] n. Loitering, delay. Inertness. Lauguor. Dawdling. హావ. ఆలస్యము.

హాబిలా dzabilla. [H.] n. A list. పట్టి.

హాబిల్లి or హాబిలి dzabilli. [Tel. హాను+బిల్లి, i. e., చవులబిల్లి] n. The moon. చంద్రుడు. (The figure seen in the full moon is supposed to resemble a hare; whence in Sanskrit the name హాంకుడు.) హాబిలితాళపు or హాబిలితాళ్యు Siva. హాబిలిమేను Rahu. హాబిలిరాము dzabili-ragi. n. A carbuncle, a moonstone చంద్రకాంతము. హాబిలికాంతము the constellation called మృగశిరస్సు హాబిల్లి a game played by girls. H. v.

హాబు dzabu. [from H. jawab, a reply.] n. A letter of correspondence. లేఖ, పత్రక.

హాబుర or హాబురా dzabura. [Tel.] n. Name of a tree which yields a dye. గిందపాడిచెట్టు.

హామ, బామ or కేమ dzama. [Tel.] n. The Guava tree కేమచెట్టు.

హామారు or బామారు dzamaru. [Tel.] n. A piece of new cloth. కొత్తబట్ట. పెల్లా.

హామను dzaminu. [H.] n. Surety, bail హాజరుహామను personal bail. మాలుహామను money security.

హాము or ఝాము dzamu. [Tel.] n. A watch, or space of time equivalent to three English hours. The day from sunrise to sunset, and the night until sunrise is reckoned in four quarters, or watches; the second watch expires at twelve o'clock. Hence రెండుహాములు is midday or midnight, and రెండుహాములన్నర is about 2 p. m. ఎనిమిదిహాములు the eight watches, i. e., 24 hours; or a day and night. తెల్లవారహాములు in the morning. The plural is హాములు or హాము.

హావీ or హాడి dzavi. [Tel.] n. A vessel with a spout, like a teapot: పెద్దగింజి, కమండలువు.

హారు dzaru. [Tel.] v. n. To slide or slip. to trip or stumble, to creep. హారు. To slip, open, or become loose. చదులగు. To drop or gush out as water; to flee. ఉరుకు; ప్రవించు. రలకు హారువేటు తగిలినది the blow grazed the head. To slope, to slant, as హారుకొప్పు her slanting tire. కింది హారిపోయినాడు he crept under it. హారుముడి a sliding knot: a knot with bows as distinguished from కిటుముడి. హారుచు, హారింపు, or హారుచు to cause to slide or slip down. హారుకేము. హారుదీరలు dzaru-jiralu. n. A certain game played by children. హారుడు, హారుపు or హారుపాటు dzarudu. n. Slipperiness. హారుట. A fault హారుత్రయము. నోపము. హారుపారు Same as హారు.

హాల dzala. [Tel.] n. A fishing net. చేపలను పట్టువల. A window. కిటికీ. A lattice, a loop, an eyelet hole. హాలికుడు dzalikudu. n. A fisherman.

హాలకర్ర or బాగకర్ర dzala-karra. [Tel.] n. Open work or tracery in marble. “ద్వి సారదిచేసినపాల మున్నుంపుమిట్ట బాగువా బంగారుహాలకర్రలును.”

(The bars across the windows (or—the openwork, or tracery) being made of fine gold). Nija Linga Chikkaya Charitra, verse 48. “చుట్టుహాలకర్రలు సాబగుచేయించి.” Pal. p. 64.

హాలపట్టిక or హాలపట్టిక dzala-pullika. [Tel.] n. A tray for betel leaf. చిత్తపుపనిచేసిన తమలపాకులకట్ట. Rasica. i. 39. Pal. 255. Parij. ii. 24.

హాలము dzalamu. [Tel.] n. Delay, loitering a pretext. ఆలస్యము, నెవము. హాలముచేయు dzalamu-chēyu. v. a. To shuffle off, or delay. జానుచేయు. హాలకాడు dzala-kadu. [హాలము+కాడు.] n. An idler, a loiterer. ఆలస్యముచేయువాడు. A fisherman.

హాలి dzalari. [Tel. హాల+ఆరి] n. A fisherman. హాలడివాడు. Raja Sekhara. ii. 117.

శాలారివాడు *dzalari-vaadu*. n. A fisherman.

శాలరు *dzalaru*. [Tel.] n. Net-work, a fringe. శాలరకన్ను the mesh (lit. the eye) of a net.

శాలవారు *dzala-varu*. [Tel.] n. Guards, spearmen. BD. iii. 1016.

శాలారిచెట్టు *dzalari-chettu*. [Tel.] n. The plant called *Shorea laccifera*. హిం. Heyne.

శాలి *dzali*. [Tel.] n. Pity, regret, love. విచారము, దయ. శాలిగానుండేకథ a pathetic story. శాలివిచారి emotion and eagerness, pining and longing. శాలిగొను or శాలిపడు to feel pity. శాలిశొందు, విచారపడు. శాలిచెట్టు to grieve దుఃఖిచెట్టు.

శాలిమి *dzalimi*. [Tel.] n. A veil. శాలిము. L. iii. 72.

శాలియము or శాలిము *dzaliyammu*. [Tel.] n. A purse. శాలి సంచి.

శాలు or శాలువు *dzalu*. [Tel.] n. A stream. ఏరు, అల్పప్రవాహము. శాలుకొను or శాలువారు *dzalu-konu*. v. n. To form in, or be as a line. Vasu. ii. 101. To flow. ప్రవహించు.

శాలి, శాలిము, శాలియము or శాలియము *dzale*. [Tel.] n. A purse, a bag. శాలి or శాలి the cord used in spinning a top. శాలిరపుత్రాడు. శాలిలేగ *dzale-legu*. n. A kind of hawk. Swa. iv. 84. HD. i. 532.

శాలింను Same as శాలింను.

శాలియ, శాలి, శాలియము or శాలిము *dzaliya*. [Tel.] n. A certain pace of horses. అశ్వగతివిశేషము.

శాలివా or శాలివా *dzaliva*. [Tel.] n. Probably (like Ophir or Potosi) the name of a place. Fine gold. అపకంఠి. Thus శాలివాపసిడి. (Sar. Dw. ii. 96.) fine gold of Jalwa. శాలివాబంగారు (Nija. L. C. 48.) మెలువన్నె భేదము.

శాలి *dzala*. [Tel.] n. Gruel, porridge. శాలి. శాలి కంఠి.

శావడము or శావళిము *dzavadamu*. [Tel.] n. A country horse, a hack నుర్రపురట్టు.

A falcon. The Shahin. Jerdon, Catal: No. 29. నుర్రపుశావడము a mule. గోడిగ. శావడములు colts, fillies. అడనుర్రపురట్టు. A. ii. 122. iv. 36. HD. i. 531. Unmanliness. అశారుము. Timidity. వికారము.

శావడి *dzavadi*. [Tel.] n. A washerman. చాకలవాడు.

శావలి or శావలి *dzavali*. [Tel.] n. A kind of song. గీతవిశేషము.

శావాహిరి *dzavahiri*. [H.] n. Wealth. సాము.

జోష్ట dzu

జోష్ట *dzuum*. [Tel.] n. A hum. జోష్టనేధ్వని, శ్రమరాధిధ్వని.

జోష్టము, జోష్టము or జోష్టము *dzumdzamu*. [Tel.] n. A jest, a joke, a lie. A torch made of leaves and sticks tied together in a bundle for use in dances or on the Dipavali day.

జోష్ట. జోష్టము *dzumdzamu*. [Tel.] n. Dishevelled hair. విరియబోసిన వెంట్రుకలు, చింపిలి వెంట్రుకలు. Shagginess. A lion's mane. జోష్టము or జోష్టముకట్ట a torch made like a brush out of any dry sticks.

జోష్టిలేన *dzuntile-ne*. [Tel. from జాన్తు] Virgin honey. జోష్టిక n. Honey bee.

జోష్టము *dzudzuru*. [Tel.] n. A cluster. నుబరు. జోష్టముగాను to cluster నుబరుగాను.

జోష్టి *dzujiti*. [Tel.] adj. Trivial, petty, common.

జోష్టినేలు or జోష్టినేలు *dzuttana-velu*. [Tel.] n. The forefinger. తర్జనీ. The thumb or the great toe. జోష్టిలి or జోష్టిలి the distance between the thumb and the forefinger when they are stretched out. చాపబడిన గొట్టినేలికిని చాపుడునేలికిని గల సదిమిశాలత.

జోష్ట *dzuttu*. [Tel.] n. A crest, as that of a peacock. The lock worn by Hindu men on the top of the head. అవిద్యజోష్ట అతనికొకటి he has got a good hold of that art. జోష్టపట్టి సాము అడిగినాడు he caught him by the hair and insisted on payment.

జోష్టపట్టి *dzuttu-pitta*. n. A peacock. జోష్టపట్టికాలువు an epithet of Kumāraswāmi.

జోష్టబారు *dzuttu-batu*. n. The crested goose.

జోష్టము or జోష్టము *dzuttumu*. [Tel.] n. A common milky creeper with heart shaped leaves. *Asclepias echinata*. Rox. ii. 44. Ainsl. ii. 452. Or, *Cynanchum hirsutifolium*. Heyne. అశ్వశంక.

జోష్టగు, జోష్టగు, మనుగు or మనుగు *dzudugu*. [Tel.] v. a. To cheat, delude. v. n. To lurk, slink, to lie in wait. దానకొను R. vi. 44; viii. 14; HK. iv. 124. To retreat వెనుకదీయు. జోష్టగుమాట a sly or cunning expression.

జోష్ట *dzutta*. [Tel.] n. A short span; measured from the thumb to the end of the ring finger. గోకర్ణము, ప్రస్తుతాంకుష్టానామి కాముగ్యము. జోష్టినేలు Same as జోష్టినేలు. జోష్టెడు a measure of 12 inches, దానిదాంకుశప్రమాణము.

జోష్టములు or జోష్టములు *dzunpomulu*. [Tel.] n. Locks of hair left just above and in front of the ears.

జోష్టు *dzunnu*. [Tel.] n. Honey, తేనె. Honey comb తేనెతెట్టె. Cheese. జోష్టుబలుములు honeyed accents, sweet words. T. ii. 106. జోష్టు a syllabub of tiger's milk, i. e., an unobtainable luxury A. iv. 273. Suca. iii. 8. Ila iii. 131. తేనె, నవ ప్రసూతగోత్రీరిము, వండినదిన్ని. జోష్టు పాలు *dzunnu-palu*. n. Biestings: the milk that flows for a week after a cow has calved. ఈనినతరువాత యేడుదినములలోగా పిలికినపాలు. జోష్టుగడ్డ cheese.

జోష్టు *dzubba*. [Tel.] n. An epaulette. చాపముపుర.

జోష్టు *dzumala*. [H.] n. The total, the sum. మొత్తము.

జోష్టుము *dzumud-gintsu*. [Tel.] v. t. To hold tight. ఈట్టుపట్టు.

జోష్టుము *dzumala-peru*. [Tel.] n. A kind of necklace made of gold beads. (Vizag.)

జోష్టు or జోష్టు *dzumma*. [Tel.] n. The Weaver Bird, *Picus Baltimorus*. గజగారు.

జోష్టుము or జోష్టుము *jummu*. n. [Tel.] A lover, or sweetheart (in a bad sense) విడుడు.

జోష్టు *dzummu*. [Tel.] n. A hum. జోష్టు *dzummu-anu*. v. n. To hum. జోష్టువి *dzummu-ani*. (anuk.) adv. Aloud: as a humming or buzzing sound. జోష్టునధ్వని humming, buzzing. జోష్టుజోష్టునగా aloud (buzzing or humming.) Kālahas. iii. 220.

జోష్టుకు *dzuruku*. [Tel.] n. Spiriting out (as blood), a gush. జోష్టుజోష్టుకు *dzuru-dzuruku*. adv. Gushingly.

జోష్టు *dzurru*. [Tel.] v. t. To suck up, or drink with a noise. పీల్చు.

జోష్టుపాలు *dzulu-palu*. Same as జానపములు.

జోష్టుము *dzula-gintsu*. [Tel.] v. i. To reel, swing about, to stagger.

జోష్టు *dzulimi*. [Tel.] n. Naughtiness, దుండము.

జోష్టుమానా, జోష్టునా or జోష్టుమానా *dzulumana*. [H.] n. A fine.

జోష్టుము *dzulumu*. [Tel.] n. Force, violence; tyranny; oppression.

జోష్టువ or జోష్టువతవము *dzulura*. [Tel.] n. Relief, comfort.

జోష్టు *dzulki*. [Tel.] n. A wrinkle, twisting.

జోష్టుము *dzurcar-intsu*. [Tel.] v. t. To excel. విజృంభించు.

జోష్టు *dzurci*. [Tel.] n. The wavy-leaved fig tree: *Ficus infectoria*. తల్లజోష్టు A tree

called *Ehretia aspera*. ఎర్రజావి A tree called *Ochna squamosa*, or, *Ficus benjamina*. పెద్దజోవి A tree called *Ficus tsiela*. తుర్రజావి *Ficus comosa*. కొండజోవి *Ficus tuberculata*, also called శిలావలము or కలు జోవి. (Kālahas. iii. 69.) కుడురుజోవి *Nageia putranjira*. Rox. iii. 540, 550, 598, 643. జోవిదీవి *dzuvvi-divi*. n. The island called Plaksha.

జోవు *dzuvvu*. [Tel.] n. A whizzing noise.

జో ద్ఱు

జోక *dzuka*. [Tel.] n. Haste, flurry. తత్తర పాలు. జోకించు to be hurried. తత్తరపడు.

జోకురు *dzukuru*. [Tel.] n. Grief, sorrow. G. vi. 74.

జోజేము *dzūzamu*. [Tel.] n. Gambling, play. జోడము. Deception మోసము. జోజేమాడు *dzūzda-m-ādu*. v. n. To gamble. జోజేరి *dzūdzari*. n. A gambler.

జోజి *dzūji*. [from Skt. దూత.] n. A female messenger. దూత.

జోటు or జూటు *dzutu*. [H.] n. Cunning, artfulness. మోసము. జోటుగా cunningly. జోటుతనము *dzutu-tanamu*. n. Cunning, craft, guile. జోటాడు to cheat మోసము చేయు.

జోడము *dzūdamu*. [from Skt. ద్యూతము.] n. Dice-play, gambling. జోడకత్తె or జోజేకత్తె *dzūda-katte*. n. A gambling woman జోడరి, జోజేరి, జోజేకాడు or జోడకాడు *dzūdari*. n. A gambler.

జోడు *dzudu*. [Tel.] v. n. To burn, or to be hot. M. IX. i. 27. v. a. To burn. (R. ii. 93.) To light a match. A v. 89. To brand with a hot iron. HD. i. 1229.

జోలు *dzulu*. [Tel.] n. The mane of a lion or other animal. A cloth or blanket covering the back of any animal, a jhool.

జోవరము *dzūvaramu*. [Tel.] n. Sorrow. సంతాపము.

జో ద్ఱొ

జోంపము *dzompamu*. [Tel.] n. A plot of grass, a grassy field : a thicket or cluster, as of bamboos. Thick matted tresses, hairiness వుత్తవిలపము, గుంపు, గుబురు. A tender twig రెమ్మ. A constant down-pour నిరంతరధార. adj. Thick, thicket. Constant నిరంతరము.

జోంపు *dzompu*. [Tel.] n. A spring on a hill or mountain. కొండలోని ఉబిసరు.

జోగ్గు or జోగు *dzoggu*. [Tel.] n. Alms. భిక్షము. జోగ్గెత్తు to take alms.

జోటజోట *dzota-dzota*. [Tel. (anuk)] adv. Greedily, thirstily. Fast వడిగా.

జోత్తిల్లు or జోత్తిలు *dzottillu*. [Tel.] v. n. To blush or redden, to turn red. ఎర్రపారు. To look bright రంజిల్లు. జోత్తు *dzottu*. n. Redness. జోత్తుపాప a newborn child. జోత్తురు *dzotturu*. adj. Crimson, red.

జోన్న *dzonna*. [Tel.] n. The great millet, cholam, jowari. There are many species of this, as తోటజోన్న, మదురు జోన్న, లోగుపెద్దజోన్న, పయిరుజోన్న. పాలాచుజోన్న, గిడ్డెజోన్న. ఎర్రజోన్న. మొక్కజోన్న Indian corn, or maize. See Rox. i. 268, iii. 568. తెల్లజోన్నలు and గడ్డిజోన్నలు id. i. 269, 271. కొండజోన్న id. ii. 422. జోన్నవాగు *dzonna-nāgu*. n. A species of snake.

జోబ్బిలు or జోబ్బిల్లు *dzobbilu*. [Tel.] v. n. To flow ప్రవించు. To thrive, grow thickly. To be redolent, to smell of. To revel: to enjoy oneself. నిండారు. To toss about, to writhe, to wallow. To be produced. ఉప్పుతిట్ట. తేనియరజోబ్బిలుమోవికంపు the honey dropping lips.

జోక్రిగ Same as జోక. (q. v.)

జోల్లు or జోల్లు *dzollu*. [Tel.] n. Drivel, spittle, slaver. లాల.

జోల్లెము or జోల్లెము *dzollemu*. [Tel.] n. A tire, formed by weaving the tresses in chains and then coiling them up at the back of the head : a wreath of mangoe flowers.

జోహారు, జోహారువు or జోహారు *dzoharu*. [Tel.] n. Homage, welcome, salutation, congratulation. నమస్కారము, సహస్రనమస్కారమునై యుండుమని మంగళముచేయు డము. interj. Huzza! Hurra!

జో ద్ఱొ

జో or జోజో *dzō*. [Tel.] interj. Hush! a word used in lulling a child to sleep. జోకొట్టు *dzō-kottu*. v. t. To lull asleep.

జోక *dzōka*. [Tel.] n. Manner, way. విధము. Grandeur, fineness, bloom, prettiness బాగు, సాగు, బిప్పిదము. Similarity, resemblance సామ్యము. Delight ఉల్లాసము, ఉత్సాహము. Companionship, friendship శరణము. Whole; total మొత్తము. adj. Equivalent సమానము. Proper యుక్తము. Possessed, got, obtained అధిపమైన. adv. Thus, in that manner; duly, properly. "అనద్రావిణజోక నలుమటిల్లు." (Ila. iii. 159.) he was as sick as though he had drunk poison. జోకగా. జోకతో, జోకై, జోకచేసి or జోకపొగ, grandly, finely. జోకచేయు *dzōka-chēyu*. v. t. To get, earn సంపాదించు. To get ready సిద్ధపరచు. జోకపడు *dzōka-padu*. v. n. To be obtained or got, to be joined శరణపడు.

జోకు *dzōku*. [Tel.] v. a. To weigh. To lay on, to thrash or thump. కొట్టు. To abuse తిట్టు. n. Abuse. తిట్టడము.

జోకొట్టు See under జో.

జోగము *dzogamu*. [from Skt. యోగము.] n. Meditation, abstraction. జోగపట్టె or జోగపట్టియ *dzoga-paṭṭe*. n. A hermit's belt. యోగపట్టుము. జోగి *dzōgi*. [from యోగి.] n. A beggar. భిక్షకుడు. A vagrant.

A hermit. జోగిది a female rover, or a hermit. అడవిజోగులు roamers in the woods, vagrants. జోగిది a certain female goddess; a witch సోచకత్తె.

జోగు *dzōgu*. [Tel.] n. Alms. భిక్షము. A boat. ఏరువాలిసాధనము. జోగురుతిరుగు to go about the town for alms. జోగు v. n. To stagger. సాక్క. జోగురాలు *dzōgu-r-ālu*. n. A nun యోగిని. A female beggar. భిక్షకురాలు.

జోజో *dzō-dzō*. [Tel.] Interj. Hush, be still. n. A lullaby.

జోటము *dzōtamū*. [Tel.] n. A sheet. దుప్పటి. G. ii. 69.

జోటి or జోటిక *dzōti*. [Tel.] n. A damsel. అడవి. Vish. P. ii. 30. జోటికత్తె or జోటి కత్తియ a female companion చలికత్తె.

జోడగి or జోణగి *dzōdagi*. [Tel.] n. A bloodhound. వేటకుక్క, జోణగి.

జోడు *dzōdu*. [Tel.] n. A pair, or couple, a pair of shoes or sandals. Junction, conjunction. జోడుకోడె a match, an equal; a companion. సముడు, కూడా ఉండేవారు. పల్లకిజోన్ను a pair of palanquins. వాడు నాకు ఈదా జోదా is he my equal? జోడు కూర్చు *dzōdu-kūrṭsu*. v. a. To embrace or join. జోడుతపేల *dzōdu-tapēla*. n. A metal cup or mug. జోడువేల్పులంక the double star called విశాఖ. జోడన *dzōdana*. [H. from *jōna* to join.] n. A couple: a lined vest. Bounding, a curvetting pace, as of a horse, springing with all four legs off the ground: చేకిరించుట. ముక్కుజోడన a double nose, జేవలిముక్కు. A. v. 122.

జోదా or జోడి *dzōda*. [H.] n. A pair. శరణ. జోడగించు *dzōda-g-intsu*. v. t. To make a horse go at a curvetting pace. జోడన నడవో నడిపించు. జోడించు *dzōdin-tsu*. v. t. To join, couple, unite, combine, plot, plan, compose, lay together, contrive or scheme. శరణచేయు, చేర్చు. జోడించు joining చేయుట.

జోత, జోతము or జోతాము *dzota*. [Tel.] n. A salutation నమస్కారము.

జోతి *dzoti*. [from Skt. జ్యోతి.] n. Brilliancy కాంతి. A light or lamp దీపము.

జోడు *dzodu*. [from Skt. యోధ.] n. A hero. సమర్థుడు, దిట్ట.

జోబిల్లు *dzobilu*. [Tel.] n. Salutations. నమస్కారములు.

జోము *dzomu*. [Tel.] n. Torpidity, stupefaction, or silliness with pride. సాప్త, తిమ్మిరి. v. n. To rock backwards and forwards, as Musulmans do while reading.

జోరావరి *dzora-vari*. [Tel.] n. Force, violence. బలాత్కారము.

జోరిగాడు or అయిజోరిగాడు *dzori-gadu*. [Tel.] A sort of lark : the thick billed or red bellied species. Jerdon, Catal. No. 188.

జోరిగ *dzori-ga*. [Tel. జోరు violent, ఈగ fly.] n. The gaddy or horsefly. పులిపక్క జోరిగ ఉండినమాడ్కి or సింహముపక్క జోరిగ ఉండినమాడ్కి as the gaddy is near the tiger, or the lion, i. e., safety in the lion's lap, weak in himself but mighty in his protector. భీరాశ్రీతనరకుడు.

జోరు *dzoru*. [Tel.] n. Force. బలము, ఊరము.

జోల *dzola*. [Tel.] n. A lullaby.

జోలి *dzoli*. [Tel.] n. A thing, concern, affair, matter, business. A topic, theme, subject. intercourse. సంకలి, వృత్తాంతము. ప్రశంస, ప్రమేయము, సంబంధము. నానికోలికి వోనద్దు don't meddle with him. ఆశోలి యరుగన I know nothing of the matter. ఇది నీకోలికాదు this is not your business. నలనానోలి కలమకొన్నావు you are merely building castles in the air.

జోలె or జోలెడు *dzole*. [Tel.] n. A pouch or bag that hangs down from the shoulder. జోలెడున్న నాయింములను జేత జేతగా చేర్చి యడిచిన కట్టె వేకను ప్రలాపనేని జోలెడు సంచి.

జోవ Same as జోల. (q. v.)

జోస్యము *dzosyamu*. [from Skt. జ్యోతిషము.] n. Astrology. జోసి or జోస్యకు *dzosi*. n. An astrologer.

జోహారు or జోహారువు *dzoharu*. [Tel.] interj. Well done!. Hurra! నమస్కారార్థము, సహృద్యులైనవేతనుండుమని మంగళము చేయుట.

జో dzau

జోకు or జేవుకు *dzauku*. [Tel.] v. n. To become soft or ripe. To give way or yield, to become loose, as a stake. To rot. మిక్కిలి మెత్తనిట్లు. adj. Swampy. Loose. జాకు నేల swampy ground జాలనేల. జోకిండు *dzaukintu*. v. n. To swing down to hang loosely ప్రలాపజేయు.

జోజేవుస్ or జేవుజేవుస్ *dzauzavvu*. [Tel.] n. A rushing noise.

జోరు or జేవురు *dzauru*. [Tel.] v. a. To thrash or lash. To collect any thing scattered. To stroke. A. ii 98. n. A hit దబ్బి. ఆ వర్తకముందు ఒక జేవురు జేపినాడు he made a great hit in that transaction. It sometimes implies taking bribes.

రుపు jha

రుపు *jha*. [Skt.] The name of a letter of the Skt. alphabet equivalent to JH.

రుంకారము or రుంకృతి *jhankaramu*. [Skt.] n. The buzzing or humming noise of a bee. తుమ్మెదకోచి.

రుంఝు *jhangu*. [Skt.] n. Wind accompanied by rain. A storm వానకాలి.

రుంప *jhampu*. [Skt.] n. A certain kind of music. జెంపె (తాళము.) Impudence కూకుడు.

రుడితీ or రుడ్డి *jhaditi*. [H.] n. An examination of accounts, &c. రుడితీచిట్టా or రుడ్డి హాబితా a certificate of examination, a

memorandum of search ; an inventory. A rough note book. A memorandum of daily accounts. రుడ్డిచూచు to examine, to review, సరిచూచు, ఉండజూచు.

రురము or రురి *jharamu*. [Skt.] n. A mountain stream. A waterfall or cascade. నెలయేరు, నిర్జలము. రుర్జురము or రుర్జురి *jhurjharamu*. n. A kind of drum. కయము దీయను వాద్యవిశేషము. A flaw in a precious stone మణికోపవిశేషము.

రుల్లరి *jhallari*. [Skt.] n. A kind of large drum. ఒకవిధమైన పెద్దడోలు. A whirlpool. నీటిసుడి.

రుషము *jhashamu*. [Skt.] n. A fish. చేప. A crocodile. మొసలి. A forest. అడవి. రుష శేకుడు one who has the sign of a fish on his flag, i. e., Manmadha.

రుజా jha

రుజాము *jhatamu*. [Skt.] n. A crowd, a multitude. సమాహారము. A thick forest. కారడవి. A bower. పొదరిట్లు. A broom. చీపురు కట్టె.

రుజాగా *jhada-ga*. [H.] adv. Completely, finally. బొత్తిగా.

రుజి jhi

రుజి, రుజికి or రుజుక *jhilli*. [Skt.] n. A cricket. ఈలపురుగు. The noise made by a cricket ఈలపురుగుకూత. A towel తుడిచేసన్న.

రుజూ jhū

రుజూటా or జూటా *jhūta*. [H.] adj. False. అబద్ధము.

ఝ

ఝ The nasal attached to the palatal letters. It has something like the sound of N in the French words Ange, Melange. W.

ట ta

ట *ta*. The name of a letter. In composition this is sometimes changed into డ thus చేటుపాటు *chētu-pātu* becomes చేడ్పాటు *chēḍ-pātu*. Colloquially it changes into ష. Thus అటువంటి, అషువంటి as, in English, intention is pronounced inten-shun. This letter ట is sometimes inserted to prevent elision. ఉప్ప+వీరు (*uppu-ēru*) becomes ఉప్పవీరు (*uppu-tē-ru*) a salt river. పెంకు+ఇల్లు, పెంకుటిల్లు. This may happen even where the first word is Sanskrit, thus: మదము+వీనుగు, మదపువీనుగు.

టంకము *tankamu*. [Tel.] n. A piece of money : a coin : బంగారుటంకము a gold coin. A coin, of the value of 16 copper dubs. దీవారము. A composition of copper and pewter. A stonemason's chisel. కాసెయిలి. Borax వెలిగారము. టంకణము or టంకము. *tankanamu*. n. Borax : subborate of soda. వెలిగారము. టంకసాల *tanka-sala*. n. A mint. టంకపాటు or టంక సాలపాటు the name of a certain gold coin.

టంకారము or టంకృతము *tankaramu*. [Skt.] n. The "twang" of a bowstring. టంకరించు to twang a bow.

టంకు *tanku*. [Tel.] n. A civilised person, నాగజుడు. A pretentious person దాంబికుడు. టంకులనము *tanku-tanamu*. n. Refinement, pride. డంబము, నానెము.

టంగు or టంగువారు *tangu*. [Tel.] n. A saddle girth. నుర్రములవాది లేన బాగుకుడు టకుకట్టే వారు.

టకటంకు or టకటాంకు *taka-tanku*. [Tel.] n. A rogue. కట్టెకుడు. Sar. Pad. iii. 231. adj. Roguish. కట్టితమైన.

టకటక *taka-taka*. [Tel.] (anuk) adv. Agitatedly. Quickly, briskly.

టక్కు *takku*. [Tel.] n. A trick, a pretence, guile. Gamesomeness, a prank. (Hence the word *Thing* or assassin is derived.) v. a. To deceive, to pretend. చగాచేయు.

టక్కులాడి *takku-l-adi*. n. A deceitful woman. టక్కులుచేయుచుది. టక్కులాడు *takku-l-adu*. n. A cheat. మోసముచేయువాడు. టక్కురి or టక్కురు *takk-ari*. n. A rogue, a hypocrite. మోసకారుడు, మోసకత్తె. adj. Treacherous, wily. టక్కురికాడు a deceiver మోసకారుడు.

టపా or టపాలు *tapā*. [H.] n. The post or mail, the "tappal." A station or stage. టపాలమీదపోయాడు he travelled by post.

టమటమ *tama-tama*. [Tel.] n. A drum, a tom tom, a proclamation by beat of drum.

టముకు or టముక్కు *tamuku*. [Tel.] n. A drum.

టరీపు *taripu*. [Eng.] n. Tariff. A table of import and export duties.

టవర or తవర *tavara*. [Tel.] adj. Rash, headstrong, precipitate. Skilful, artful, clever. నేర్పరి. గడుసు, నెరజాల యైన, చేరజము, ధూర్జస్త్రీ.

టవాయి *tavayi*. [Tel.] n. A foul wind, an unfavourable breeze.

టా తా

టాకానా or టాకాణా *takana*. [Tel.] n. A place of residence; a resort, a resource; prospect.

టాకీ *taki*. [H.] n. A stitch. టాకీచేయు to unite by stitching up, to patch.

టాకీరాయి *taki-rayi*. [Tel.] n. The key-stone of an arch.

టాకు *taku*. [Tel.] n. A flat ring used to keep other rings from slipping down from the fingers. An edge, a side అంచు, ఒక. The end or point of a pen. టాకులో వస్తాడు he will come here in a moment.

టాటోటు *tatōtu*. [Tel.] n. Deceit, pretence, guile. మోసము, కపటము. టాటోటుకాడు a deceiver మోసకారుడు.

టాపు *tapu*. [Tel.] n. An island. A place, తావు.

టాలాటాలితనము *tala-tōli-tanamu*. [Tel.] n. Knavery, trickery, ill-behaviour.

టి తి

టింగు *tingu*. [Tel.] n. A tinkling sound.

టికము *tikamu*. [Tel.] n. The pelvis. మడ్డి పూస.

టికాణా *tikāna*. [Tel.] n. A trace. ఖోడ. టావుటికాణారేదు there is not the slightest trace (of him).

టిట్టిభము or టిట్టిభకము *titti-bhamu*. [Skt] n. The bird called a wagtail. ఉయ్యాలపిట్ట, కాటుకపిట్ట.

టిప్పణము *tippanamu*. [Skt.] n. A brief glossary or commentary explanatory of hard passages alone. A commentary on a commentary. టీకకటక.

టిత్తి *tirri*. [Tel.] n. A cry to cattle, like jee hup! which turns them to the left: the cry పప్పపు turns them to the right. A term used in games, like Play! A beast of burthen. మోసజంతువు.

టిసి *tisi*. [Tel.] n. A bar of wood or metal. కచ్చు.

టి తి

టిక *tika*. [Skt.] n. A commentary, notes. A practical exposition of a theme.

టికము *tikamu*. [Tel.] n. A whetstone. ఒకరల్లు.

టికా *tika*. [Tel.] n. Inoculation, small pox by inoculation. An ornament hanging down the forehead. ఒక దినుసు పరికము.

టికాలువేయు *tikaluvēyū*. v. n. To inoculate.

టికు *tiku*. [Tel.] n. Walking with airs. నడచుటయందలినిక్క.

టిపు *tipu*. [Tel.] n. A money security given to keep the peace. మంచినడవడికకు పుటగా కట్టినధనము.

టు టు

టూకి or టూకీ *tūki*. [Tel.] n. Brevity. సంక్ష్రహము. టూకిగా briefly. టూకించు *tūkiintsu*. v. t. To abridge. సంక్ష్రహించు.

టూకిచెట్టు *tūki-chettu*. [Tel.] n. A certain broadleaved tree that bears a large fruit.

టె తె

టెంక *tenka*. [Tel.] n. The stone of any fruit. మామిడికాయలోనగునానిదిచ్చు.

టెంకణము *tenkanamu*. [Tel.] n. A salutation. నమస్కారము.

టెంకాయ *tenkāya*. [Tel. తేనె+కాయ cf. (Tam.) తేగాయ.] n. A coconut. కొబ్బరికాయ. నారికేళము. ఎరనీరుటెంకాయ a tender coconut full of water. టెంకాయచెట్టు పుచ్చుక *tenkāya-chettu-tummeda*. n. The coconut tree-borer. A kind of large beetle.

టెంకీ *tenki*. [Tel.] n. A place, house, home; a covert, a den or lair. Swa. iv. 75. H. i. 85. టెంకులు ఇంకిపోయినవి. (HD. i. 1558.) the wells dried up. The fish called a ray. Various species are described by Russell on Fishes. వాలుగ టెంకీ *Trigon sephen*. ఈస కర్ర టెంకీ *Pastinacea dorsalis*, P. *brevicaudis*. కంసల టెంకీ *Pteroplatea annulata*. తప్పకుళి or ముకుర టెంకీ *tappu-kūti*. *Pteroplatea micrura*, *Myliobatis*. ఈలి టెంకీ *Baia ocellata*, *Myliobatis maculata*. విరుగుడు టెంకీ a species of *cephaloptera*. వాలవ టెంకీ *Rhinobatus laevis*. పులి టెంకీ *pulitenki*. *Trygon uarnak*. టెంకీసీంధ్రకీ or సెభడ క్కాయి *tenkisindraki*. *Trygon walga*. టెంకీపసులపోలిగాడు *tenki-pasula-pōligādu*. The Large Racket-tailed Drongo. *Dissemurus paradisens* (F. B. I.)

టెంకీపురుగు *tenki-purugu*. [Tel.] n. A bug with wing covers like shells, which form its టెంకీ or home.

టెంకె, టెంకీ or టెంకీయు *tenke*. [Tel.] n. An awl, a borer. ఆర, పిడిసాన, చర్మకారుడు రంగ్రములుచేసే సాధనము.

టెక్కి *tekki*. [Tel.] n. A sort of cap. కల్లాయ. A. vi. 106.

టెక్కు *tekku*. [Tel.] n. Grace, charm, elegance. Coquettishness, coquetry, wantonness. Insolence, airs, pride. Blandishment, amorous ways. Fondling, flaunting. గర్వచేష్ట. టెక్కులు fine airs, తగుకుచెక్కల టెక్కుల టెక్కుల the charms of her polished cheeks. టెక్కున with a grace, gracefully. టెక్కులాడి *tekku-l-adi*. n. A coquette. టెక్కులుగలది. టెక్కులాడు *tekku-l-adu*. n. A beau. టెక్కులుగలవాడు. టెక్కువ Same as టెక్కు.

టెక్కిము or టెక్కియుము *tekkemu*. [Tel.] n. A banner or flag. ధ్వజము. టెక్కిపుగాము the descending node. కేతుగ్రహము.

టే తె

టేంకణము *tenkanamu*. [Skt.] n. The name of a certain country.

టేకిచేప *teki-chēpa*. [Tel.] n. The skate or ray fish. అంబడిటేకి the electric torpedo. టెంకీ. Shagreen: a skate's skin, used in polishing.

టేకు or టేకు *teku*. [Tel.] n. The teak tree. చిరుటేకు the smaller species. Rox. i. 601.

టేపు *tevu*. [Tel.] n. A noise such as is made when anything burns. మండుట యందు కలగుధ్వని.

టూ టు

టాంకు *tonku*. [Tel.] n. Crookedness. A dent or hollow in a stone. నిమ్నాన్నకము. The forehead. A. vi. 161. adj. Crooked. టాంకుమాటలు broken words, as those of an infant.

టాంటీలు *tontilu*. [Tel.] n. A kind of earrings.

టాంపు or టాకారము *tompu*. [Tel.] n. Imputation, a slander.

టాకు tō

టాకు tōku. [Tel.] n. A wholesale bargain, a lot or lump; మొత్తము. Way, manner. ఈ టాకు నా thus, so. Touching each other's shoulders in wrestling.

టాపి or టాపీ tōpi. [Tel.] n. A cap or hat. కుల్లాయ. టాపీ పెట్టు or టాపీ వేయు to cap or cheat a person.

టాళి, టాళి or టాళి tōli. [Tel.] n. Half a pie. Also, a mob or crowd (Vizag.)

త త్tha

త త్tha. [Tel.] n. The name of a letter.

తగుతింగు or టంగుటింగు thangu-thingu. [Tel.] n. A tinkling noise.

తక్కు Same as తక్కు. తక్కుడు thakkudu. [Skt.] n. A cheat. మోసకారు.

తక్కురుడు thakkurudu. [Skt.] n. A god. దేవత.

తరాయింతు tharayintsu. [Tel.] v. t. To fix, determine, settle, adjust. తరావు తేలిక the fixed assessment of a village.

తలాయింతు or టలాయింతు thalayintsu. [Tel.] v. n. To walk about for pleasure. ఇటు అటు తిరుగు. v. t. To make a horse walk about. గుర్రమును ఇటు అటు తిప్ప.

తవవ తhava-thava. [Tel.] n. Fatigue, exhaustion. శ్రమము. A hindrance. అడ్డంకి. తవవలేక swiftly, unweariedly.

తవవీంతు or తవవీల్లు thavavintsu. [Tel.] v. n. To be double. To redouble, as sound or brilliancy. ప్రకటింతు, ఆమరు, అమరు, బహు.

తవవే, తవవె or తవవె తhavanu. [Tel.] n. A great drum. ఢంకా.

తవవ తhavana. [Tel.] adj. Rash, headstrong, precipitate. Skilful, artful, clever. గడుసు, నేర్పరి.

తవలి thavali. [Tel.] n. A trick, guile, prank. చుక్క, మోసము, కవటము. H. v. 126. తవలికాడు, a cheat మోసకారు, కుట్టికాడు. తవలికత్తె, a deceitful woman మోసకత్తె, కుట్టి కురాలు.

తవలె Same as తవలె. (q. v.)

తవస్య thasya. [Tel.] n. A stamp, a print, a die.

తవస్సా or తవస్సా thassa. [Tel.] n. A proud demeanour. గర్వముగలవడవడి. తీవి.

తా thā

తాకు thaku. [Tel.] n. A thrust. v. n. To thrust.

తాకురు thakuru. [Mahrāti.] n. A lord, a baron, a noble. అధిపతి.

తాణము thanamu. [Tel.] n. A place. ప్రాధతనంబుల తాణము it is the very fountain of excellence, the home of beauty.

తాణా thāna. [H.] n. A police station. తాణాదారుడు a local policeman, a station house officer.

తాయము or తాయి thayamu. [from Skt. స్థాయి n. A word (like do, re, mi.) used in the gamut. స్వరస్థాయి. తాయి అని పాడు to sing in a high note; to raise up the voice, or make the notes swell out.

“చ॥ ప్రమదయొక్క ప్రమాదపుని బాణవిపంచిధరించికేలసం శ్రమమునతంత్రిమీటుచు దంబుక తాయముచేసియొక్కారా గమతగ నాలపించి.” B. x. 1162.

తారు or తారు tharu. [Tel.] n. Suddenness. A sudden blow. ఆకస్మిక మైన బెట్టు. తారుమనడము tharu-m-anadamu. n. Sudden death. తారుతారగు tharu-tharagu. v. i. To be afraid or alarmed. To be quite tired.

తాపు or తాపు thāvu. [Tel.] n. A place, house, lodging or residence. గృహము, స్థానము. తాపువిడిచి they deserted his banners. A sheet of paper. వైతావులు enclosures in a letter.

తి thi

తింగణా or తింగణా thinganā. [Tel.] n. A little boy, a lad. చాలుడు. A short man, a dwarf. పాట్టిపాడు. A. iv. 64.

తి త్thi

తిను thiku. [Tel.] adj. Proper, just, fit, complete.

తివి thivi. [Tel.] n. Splendour. Fashion, style, manner. నైభవము. రాజకీయిని in noble style, royally.

తే the

తేవ తేva. [Tel.] n. A particular mode in music. చామలు. Grandeur, fineness. ఒప్పిదము. T. iii. 39. Manner. విధము.

తేవతీ తేvani. [Tel.] n. A monied security, an advance or a deposit of money.

తేవనము తేvanamu. [Tel.] n. Bravery. మోహము.

తేతే తేthe. [Tel.] n. Words like fa, la, la, used in beating time.

తో tho

తోలా or తోలా thōla. [Tel.] n. A crowd, a multitude. సమూహము, తెక.

డ da

డ da. The letter D, sounded as a palatal. D sometimes changes into a Ṇa. thus: అడను, అణు; పడతి, పణతి. In a few words the

hard and soft D are used at pleasure: as దాను or డాను. Vide Appa C. bk. ii. rule 168. In the colloquial dialect డడ may become డా, thus: డడము and అడంబులు are written డరాము or డర్పము and అరాంబులు.

డంక or డంకా danka. [Tel.] adj. Steady, firm, stubborn. డిట్ట. డంకతనము danka-tanamu. n. Steadiness, firmness, stubbornness. డిట్టతనము.

డంకా or డంక danka. [Tel.] n. A drum. ఢక్క.

డంగురము danguramu. [Tel.] n. A kind of leathern drum. చర్మవాద్యవికేసము.

డంబము, డంబరము or డంబు dambamu. [Tel.] n. Grandeur, ostentation, gorgeousness. స్థితికిమించినవేషము. Fame. ప్రతిష్ఠ. Splendour, brilliancy. ప్రకాశము. Pride గర్వము. Hypocrisy, cunning. కవటము. Manner. విధము. adj. Much, great. అధికము.

డక్క or ఢక్క dackka. [Tel.] n. Fear, apprehension. డక్కలేదు no matter, never mind. The drift or rush (విసుబు) of wind. A small double drum used as a rattle. R. iv. 86.

డక్కి, ఢక్కి or డక్కియ దakki. [Tel.] n. A small drum, shaped like an hour glass. డమరువు.

డక్కు daku. [Tel.] n. Apprehension, fear.

డగర or డగ్గర dagava. [Tel.] n. A demon. సిశాచము. adj. Large. గండు.

డగరము or డగరము dagaramu. [Tel.] n. Evil. కీడు.

డగ్గర or డగ్గర daggara. [Tel.] adv. Near. (This form is used only in poetry.) డగ్గరు, డగ్గరంతు, డగ్గరింతు or డగ్గరు daggaru. v. n. To approach or draw near. BD. v. 125.

డగ్గుత్తిక daggutika. [Tel. డగ్గు + తిక్కి.] n. Fluttering accents, a tremulous voice. The failure of the voice from dryness of the throat, caused by terror, &c. గడ్డ

స్వోము. దస్తర్లికయినంతట her voice failing with anxiety.

దప్పాటు dappātu. [Tel.] n. Suddenness. ఆకస్మికము. A vi. 19. దబ్బరపాటు, తొందర.

దప్పి Same as దప్పి. (q. v.)

దప్పు dappu. [Tel.] n. A large drum. దప్ప వాడు dappu-vadu. n. A drummer.

దబబు Same as దబబు. (q. v.)

దబర, దబ్బర or దబ్బర dabara. [Tel.] n. A brass bowl. బోగోడి, గొప్ప.

దబ్బర Same as దబ్బర. (q. v.)

దబ్బా Same as దబ్బి. (q. v.)

దబ్బాటు dabbatu. [Tel.] adv. Suddenly. ఆకస్మికముగా.

దబ్బి or దబ్బి dabbu. [Tel.] n. A little box: a pill box. బకీ. A treasure chest: a poor's box, a box to hold collections. నగలదబ్బి a casket. ఎర్రదబ్బివస్త్రలు a sort of grain. పొడిదబ్బి a snuff box.

దబ్బు dabbu. [Tel.] n. A copper coin worth either three or four copper pies చిన్న పాత్రానిముద్ర. Cash, money దబ్బు, Wealth ధనము. A colour or streak. Fiction, falsehood, guile. బాంకు. Display, lavishness. దబ్బుగల rich. పాతదబ్బు a coin worth four pies. కొత్తదబ్బు a copper coin worth three pies, a quarter anna. ఈ చీలి అంచు దబ్బుగా (or దాచుగా) ముద్దరి it has a streaked or rich border. v. a. To make up, feign, fabricate. ఒకదబ్బుదబ్బి making up a story.

దబ్బర See దబర.

దమరము damaramu. [Skt.] n. A national danger. కేళిపత్రము.

దమరకము or దమరపు damarukamu. [Skt.] n. A rattle or small drum shaped like an hour glass. Skill చమత్కారము.

దమాను damanu. [Tel.] n. A sail. దమాను మాసము the sailing season. దమానుతాడు the principal rope that supports a sail.

దమారము, దమాలు or దమ్మరము damaramu. [Tel.] n. A kettle-drum.

దమ్మను dam-m-annu. [Tel. హం+అను.] v. n. Lit: To say (dham) Oh! To die చచ్చు.

దయనము dayanamu. [Skt.] n. Flight in the air. A car. A palanquin. పక్షిచక్కెరల కుందాపోవడము. A toy cart బాలకాదుల క్రీడాకలము.

దయ్యు dayyu. [Tel.] v. n. To sink, to be wearied or exhausted. బలహీనముగు, అలయు. దప్పిన exhausted, faint. దయ్యక. untiringly అలయక.

దలారుడు dalaryadu. [H.] n. A messenger, a retainer, a peon.

దల్లి or ఢల్లి dalli. [H.] n. A lump.

దవాలీ davalī. [H.] n. A peon's belt or badge.

దవిణ Same as దంక.

దా dā

దా dā. [Tel.] adj. Left ఎడమ. దాకాలు the left leg: దాకము the left eye: దా మాపు the left shoulder.

దాండరము danda-ravamu. [Tel.] n. The sound of drumming. Chenna v. 413.

దాంబరము dāmbaramu. [Skt.] n. War. క్షౌరదాంబరములలో in times of famine or of war.

దాంబికము dāmbikamu. [Skt.] n. Pretence, pride. దాంబికుడు dāmbikudu. n. A proud or conceited person. A magician. ఇంక బాలానిమాయలు చేయునాడు.

దాక dāka. n. Greatness, splendour. విప్లవ ధోరణు. Courage, heroism. కౌంట్లము. ఆము. iv. & ప్రశ్నా. v.

దాకడ dā-kada. [Tel.] n. The left side. ఎడమపార్శ్వము. The north ఉత్తరపుదిక్కు.

దాకన్ను dā-kannu. [Tel.] n. The left eye; a side glance. BD. iii. 404.

దాకలి Same as దాకలి.

దాకల్లు Same as దాకల్లు.

దాకి dāki. [Skt.] n. An ogre or female imp. వికాచక్రీ. కాకివిదాకిములు fairies and elves, sprites and goblins.

దాకురు dākuru. [Tel.] v. t. To thrust out, project (as the legs.) కాళ్లు తేలగిలవేయు.

దాకేలు dā-kēlu. [Tel.] n. The left hand.

దాకొను or దాకొను dā-kōnu. [Tel.] v. a. To touch. తాకు. To get ready. సిద్ధపడు. దాకొనుపు causal of దాకొను.

దాగరా dāgara. [Tel.] n. A large winnowing basket.

దాగిలిముప్పులు, దాగనముప్పులు or దాగిలిమూతలు dāgilimuttulu. [Tel.] n. A game called Hide and seek. Kalah. ii. 67. దాగిలిమూతలు.

దాగు dāgu. [Tel.] n. A mark. గురుతు. A stain. మరక.

దాగు or దాగురించు dāgu. [Tel.] v. n. To hide or lie hid. దాకించు. v. a. To hide దాచు. To delude, to tempt. నెంచించు.

దాచు or దాచు dātsu. v. a. To hide or conceal, to veil.

దాచెయ్యి dā-cheyyi. [Tel.] n. The left hand.

దాచ్యూటము dātkātamu. [Skt.] n. A sort of bitter fish. చేరువేక. A. ii. 74.

దాపల or దాపల dāpala. [Tel.] n. The left side. ఎడమభాగము. adj. Left, on the left hand. adv. On the left hand. దాపలిన్ను the sunna on the left hand of a letter, that is, preceding it. దాపలి. adj. Sinister, on the left hand. దాపలికల on the left hand.

దాపరించు dāpatintsu. [Tel.] v. n. To go round. ప్రసవించు.

దాపు or దాపు dāpu. [Tel.] n. Nearness.

దాబ dāba. [Tel.] n. A small kind of quail. A belt. బంజెమువలె వేసుకొనే తోలుబట్టె.

దాబా dāba [Tel.] n. The cornice of a pillar, the projecting gallery round the top of a tower; the crest of a bastion.

బోడిమట్టె, ఉన్నతముగా కట్టబడ్డ గుహావిశేషము. A terraced roof, opposed to a pent roof.

దాబు dābu. [Tel.] n. Pomp. దాబము. A list or catalogue; a physician's recipe దినుసులపట్టిక.

దామరము Same as దమరము. (q. v.)

దాయు dāyu. [Tel.] v. n. To approach. సమీపించు.

దాలు dālu. [Tel.] n. Brilliancy, lustre of complexion, prettiness, a shield. A banner, a flag. గురుతు, శూచిత్వము, కాంతి, అందము, లెక్కము. దాలువారు, same as దాలు a shield. దాలుకాడు a standard bearer. దాలించు to be armed with a shield దాలువూను.

డి di

డింక వేయు dinka-veyu. [Tel.] v. n. To die. చచ్చు. Swa. i.

డింకి or డింకి dinki. [Tel.] n. A fall in wrestling. A summersault, a feat in gymnastics wherein two players roll themselves up together into a ball.

డింకు dinku. [Tel.] v. n. To die. చచ్చు.

డింగి dinga. [Tel.] n. A vessel. పాత్రము. A. ii. 123. లోహపుడింగిలు metal vessels. లోహపాత్రములు.

డింగరీడు or డింగరీడు dingarīdu. [Tel.] n. A slave. దాసుడు. A servant నేనకుడు. A. vi. 78. A devotee. భక్తుడు.

డింగిల్లు dingillu. [Tel.] n. Salutations. నమస్కారవిశేషము.

డించు or దించు dintsu. [Tel.] v. a. To let down, to leave, give up or abandon. To free, release, let go.

డిండిమును dindimamu. [Skt.] n. A small drum. ధమానా, రాముడిడిండి.

డిండిరము dindiramu. [Skt.] n. Froth, foam. మరుగు.

డిండు dindu. [Tel.] v. n. To sink అడగు, క్రుంకు. To dry up ఇంకు. To be defeated, ruined, quenched, extinguished. ఓడిపోవు. To expire. v. a. To kill, to ruin. n. Defeat, extinguishment, ruin. అభయరణము, హీనత్వము, నాశము. adj. Defeated, worsted, ruined, less, inferior. **డిండు పడు dindu-padu.** v. n. To be calmed, or settled. నెమ్మదిపడు. Vajjayanti. iii. 49. **డిండు పరము dindu-paratsu.** v. a. To defeat, ruin, do away with, remove. బడలిక డిండు పడు to do away with fatigue, to allay suffering. **డిండుపాలు dindu-pālu.** n. Alleviation. ఉపశాంతి.

డింపు or దింపు dimpu. [Tel.] n. Misery. దీనత్వము.

డింబము dimbamu. [Tel.] n. A bag of skin. ఎమ్మలడింబము. (Dasav. iv. 95.) a bag of bones. A starveling. Danger ఉపద్రవము. Fear భయము.

డింభము dimbhamu. [Skt.] n. An infant. పిల్ల. **డింభుడు dimbhudu.** n. A little boy.

డిక్కి dikki. [Tel.] n. A blow with the head. తలతో కొట్టుట.

డిగియు Same as డిగ్గియ.

డిగు or దిగు digu. [Tel.] v. n. To alight, to get down. To alight from, to dismount. M. IX. iii. 299.

డిగ్గ digga. [Tel.] adv. (the inf. of డిగ్గ) at once, instantly.

డిగ్గి diggi. [Tel.] n. Fire. అగ్ని.

డిగ్గియ or డిగియ diggiya. [Tel.] n. A long pond: a well with steps descending into it. A. i. 8. v. 129. దిగ్గి, బొడ్డునావి, నడికావి.

డిగ్గు diggu. [Tel.] v. n. To alight, get down. య. M. III. ii. 41. T. iv. 86. n. Littleness. తక్కువ.

డిగ్గున or దిగ్గున diggunna. [Tel.] adv. Suddenly, at once. Subhad. ii. 84.

డిగ్గుపడు diggu-padu. [Tel.] v.n. To become less. తక్కువపడు.

డిప్పకాయ dippa-kaya. [Tel.] n. A sort of large gourd used as a bottle.

డిబ్బెము dibbemu. [Tel.] n. A fold of cloth, కడితము. A prayer, an offering or gift to the poor.

డిప్పు Same as డిప్పు.

డిల్లపడు, డీలాపడు or డిల్లపోవు dilla-padu. [Tel.] v. n. To be horrified, astounded, unmanned, unnerved. విశాఖ పక్షు భయాదులచేత సత్యహీనమగు. **డిల్లపాలు dilla-pālu.** n. Horror. BRY. ii. 153. **డిల్లము dillamu.** n. Enervation. సత్యహీనము.

డి di

డి or డీడి di. [Tel.] n. A cry like Hurra! huzza! avaunt!

డికు dīku. [Tel.] n. Encouragement. ప్రోత్సహము.

డికోను di-konu. [Tel. డీ+కొను.] v. n. To meet, as two rams in fighting. To butt. To collide. To defy, to bluster or talk big, to cry out upon. R. v. 145. **డికోలుపు di-kolupu.** v. a. To encourage. ప్రోత్సహించు. To cause to fall on each other కష్టించు. **డికోలు di-kōlu.** n. Collision. డికోనట.

డినము dinamu. [Skt.] n. Flight, flying. విడిచిపెట్టుట. కక్కెకడలపండా పక్షి ఆకాశము లో పోవడము.

డిలు or డీలైన dilu. [H. dhila] adj. Loose, lean, thin. కృశించు, చెక్కిన. డలించు to loosen, సడలించు, డిలబేయు.

డిలు or డీలుపడు dilu. [Tel.] v. n. To be upset. డిల్లపడు. **డిలు పాలు dilu-pālu.** n. The act of being upset or done up. డిలుపడుట.

దు du

దు du. The sign of the first case in some nouns as రాముడు. The sign of the third person in verbs as రాడు. The sign of concession in verbs అనంతరార్థక ప్రత్యయము as కొట్టుడు.

దుండుకము dundukamu. [Skt.] adj. Mean. అల్పమైన. Cruel. క్రూరమైన.

దుండుభము dundubhamu. [Skt.] n. A griffon, a two headed snake. చండుతలల పాము.

దుక్కు dukku. [Tel.] v. n. To be hidden. మరుగుపడు.

దుబాయింపు dubayintu. [Tel.] v. t. To ruin.

దుబుడక్క dubu-dakka. [Tel.] n. A small rattling drum. **దుబుడక్కలవాడు or బుడబుడక్కలవాడు dubu-dakkala-vādu.** n. A mountebank or wizard who uses a drum as a sign of his trade.

దుయుగ్గు or దుయుగ్గు duyyugu. [Tel.] v. n. To retire, to retreat. v. a. To open or unfold a cloth or manuscript. To draw a sword. To pierce.

దుర్రు durru. [Tel.] An interjection similar to Huzza, avaunt. **దుర్రుచ్చు durruchchi.** n. A war-cry, a challenge. యుద్ధావాహము.

దుల్లు dullu. [Tel.] v. n. To fall off, as moulting feathers, or withered leaves. "తారకల్లెకుల్లెనె." (G. v. 32.) though the stars fall. పండ్లనుడుల్లె (G. v. 32.) his teeth fell out. **దుల్లపాడు** to knock down. రాముడు. **దులుపు or దుల్లుపు dulutsu.** [Tel. causal of దుల్లు.] v. t. To loosen, knock out, slay. వదిలించు, పతనముచేయు. **దులుపు దులుపు.** v. a. To cause to fall, to deprive of. విస్మరించు. A. iii. 106.

డూ dū

డూయు Same as డూయు. (q. v.)

డె de

డెందము dendamu. [Tel.] n. The heart, mind. హృదయము, మనసు.

డెక్క dekkka. [Tel.] n. A hoof, a fin, a crab's claw.

డెక్కు dekkku. [Tel.] v. a. To strike, smite; to hinder, arrest. అడ్డగించు, నివారించు, ఆటకాయించు.

డెక్కోను dekkonu. [Tel. డెక్కో+కొను.] v. n. To be fixed firmly. నెలకొను.

డెప్ప deppa. [Tel.] n. A flat place on a hill. కొండమీది సమమైనచోటు.

డెప్పరము or డెప్పరము depparamu. [Tel.] n. A strait, peril. అపద. adj. Impossible, impracticable. అశక్యము. M. vi. i. 239. Great, excessive, అధికము, పెండు. Intolerable దుస్సహము. A. vi. 171. **డెప్పరపురాళ్ల వర్షము** a dreadful shower of stones. **డెప్పరింపు depparintu.** v. n. To become impossible. అశక్యమగు.

డెప్ప Same as డెప్ప.

డెబ్బది, డెబ్బయి or డెబ్బి debbadi. [Tel. ఏడు+పది.] n. Seventy.

డె de

డేగ dega. [Tel.] n. A hawk, a falcon. A falconer or huntsman. Swa. iv. 81. కోకిల డేగ the cuckoo Hawk. Jerdon No. 36. **డేగే** ibid. No. 40. **డేగట deg-dtu.** n. Hawking: sport, play. పెండ్లిలో అయివోనాడు చేసే ఉత్సవము.

డేరా dēra. [Tel.] n. A tent. గుడారము.

డొ do

డొంక donka. [Tel.] n. A coppice, a copse, a thicket, a waste. Bramble, bushes. A narrow path between two fields left as a passage for cattle. చాద, పశువులవారి డొంక

కనల్లంబి or పాచనల్లంబి donka-nallanchi. n. The Shama, *Citticocincla macrura*. (F. B. I.)

దొంగియ donkiya. [Tel.] n. A foot path.

దొంకు donku. [Tel.] v. n. To lie hidden: to hide or disappear, to shrink or retreat. అడకు. To dry up. ఇంకు, ఎండిపోవు. Swa. iii. 73. n. A dent in a stone. Crookedness. వంకర. దొంకునామము a crooked mark on the forehead.

దొంకెన donkena. [Tel.] n. A pruning hook. దొటి, వంకర అలుగుల ఈటె.

దొంగు dongu. [Tel.] n. A hollow in a tree. చెట్టులోని తొర్ర. v. n. To hide. దాగు.

దొకారము dokaramu. [Tel.] n. The interior. లోన. The space between the earth and sky అంతరాళము. దొకారమునొచ్చు to fall within లోపడు, లోనగు.

దొక్క dokka. [Tel.] n. The flanks. The sides. The belly. The peel, husk, as the hard cocoonair. దొక్కపట్టిన నొప్పి a stitch in the side. దొక్కలో పొడిచె he smote him under the fifth rib. దొక్కలుర్ర an empty palmyra stone that has sprouted. తేగపాతి ఏడిన తాటివిత్తు.

దొక్కరము dokkaramu. [Tel.] n. A kind of wrestling మల్ల బంధవిశేషము.

దొక్కు dokku. [Tel.] v. n. To perish, die. చచ్చు. To grow old ముడియు. adj. Old ముడిన. దొక్కుపడు dokku-padu. v. n. To be sallow, sunken eyed or pallid.

దొగరు dogaru. [Tel.] n. A fault, transgression. అపరాధము. Blame, censure నింద.

దొప్ప Same as దొప్ప. (q. v.)

దొలుము or దొల్పు dolutsu. [Tel.] v. n. To tumble head over heels as dancing girls do. దొల్లజేయు.

దొల్ల or దొల్ల A hamper or long bus with. The

skeleton of a beast. The cheek. A lie or falsehood. adj. Hollow, concave.

దొల్లు, దొల్లు or దొరలు dōllu. [Tel.] v. n. To fall, to roll over. పడు, పారలు.

దొ దొ

దొకడా dōkada. [Tel.] n. A cent; one hundredth part of a coin. మరవపాలు.

దొకు dōku. [Tel.] v. n. To vomit. n. Vomiting. Nausea, qualm. దొక్కొను dōkkonu. v. n. To be queasy or qualmish. దొక్కొన్ను ముఖము X ల haggard, grim, gaunt with leanness.

దొగు or దొగు dōgu. [Tel.] v. n. To crawl on the hands and knees.

దొరము Same as దొరము. (q. v.)

దొరములు dōramulu. [Tel.] n. Streaks on a sword. కర్ణివాదివారలు.

దొల or దొలి dōla. [Skt.] n. A swing cot. దొలి dōli. [H.] n. A litter. తొట్ల. దొల పము dōlanamu. [Skt.] n. Swinging. ఉచట.

దొలు dōlu. [Tel.] n. A drum.

దొ దౌ

దౌలు or దవులు dāulu. [Tel.] n. Pomp. దంభము. An estimate మదింపు. Demand or collection of revenue by the Government: దవులువారు an appraiser. దవులుపట్టి an account of the estimate of each farmer's produce.

ధ ధా

ధ The letter dh as in hard-hap, pronounced as a palatal.

ధక్క or ధక్కా dhakka. [Skt.] n. A large drum. దంకా. ధక్కానినాదము the sound of a drum.

ధక్కా or ధక్కు dhakka. [Skt.] n. A severe blow. పడవధక్కాతిన్నది the boat received a severe blow.

ధమంధమ dhama-dhama. [Skt.] adv. Bang! crashingly, thunderingly. ధమ ధమార్కటి dhama-dhamarbhāṭi. n. A bellowing or crashing sound.

ధమ్ము dham-m-ānu. [Tel.] v. n. Lit. To say (dham) Oh! To die. చచ్చు.

ధా ధా

ధాక dhaka. [Tel.] n. Violence. ఔధ్వశ్యము. An inroad, invasion. A difficulty. గాలి ధాక a gust of wind. ధాకచేయు to invade, rush in upon. ధాకావాండ్లు dhaka-vāṅḍlu. [Tel.] n. Highwaymen.

ధామ్ము Same as ధమ్ము.

ధు ధు

ధుండి dhundi. [Skt.] n. A name of Gaṇeśa. గణేశుడు.

ధులి dhuli. [Skt.] n. A female tortoise. అకూతాశేలు. Swa. v. 62.

ధో ధో

ధోకా dhōka. [Tel.] n. An-attack, an assault. Fear, apprehension. An injury, a defect, an impediment. See ధాక.

ధోకి or ధోకిపిడత dhōki. [Tel.] n. A ladle formed of half a cocoonair shell.

ధోలము dholamu. [Skt.] n. A drum. దోలు.

ణా ణా

ణా na. The letter N sounded as a palatal. No Telugu word begins with this letter. In some words డ changes into ణ. Elsewhere ణ N and ణ L are accounted the same: thus మలిగె or మణిగె. Sometimes ణ changes into న N as చెణుకు or చెనకు.

ణి ని

ణిచ్ nich In Telugu Grammar. This denotes ఇంచు the sign of the Causal voice.

తా తా

తా ta. The letter T pronounced as a pure dental. A feminine suffix as in చాకిత, శ్రేణి. తా in ordinary writing denotes తర్వాత afterwards. In prosody it stands for the foot called తారము which consists of two long syllables followed by a short one as పంకాడు.

తా tah. An adverbial affix used with some Sanskrit words, as అన్యాయతా unjustly, అజ్ఞానతా unconsciously.

తంకర tankara. [Tel.] n. Inferior or useless grain. తుచ్చధాన్యము.

తంగేడు or తంగెడు tangēdu. [Tel.] n. The Tanner's Cassia. *Cassia auriculata*. నేల తంగేడు Ground Cassia or Senna, *Cassia angustifolia*. అడివితంగేడు the wild species used in tanning. పండ్లితంగేడు the yellow flowering species, *Cassia sophora*. See కసింద (Watts). సీమతంగేడు the flower called Peacock's Pride, *Cassia Sophera*. తంగేటిజాన్ను wild honey, a proverbial expression denoting the seeking of grapes from thorns, or milk from a stone (R. i. 127 and iv. 158). తంగేడుగోరింక tangēdu-gōrinka. n. The Pied Crested Cuckoo, *Coccyzus jacobines*. (F. B. I.)

తంటా or తంటా tantā. [Tel.] n. Trouble. శ్రమము. A quarrel కలహము, వేచి. Evil కీడు. Deceit మోసము. Slander, a false report మోడీ.

"తంటలకేమి మచ్చు జడదారుల గారులు కొంతెరుగుదునా."

తండ్రిమా or తండ్రియమా tantemu. [Tel.] n. A medicinal shrub. Cassia tora, and Cassia alata, దక్కప్పుము, ప్రపున్నాటము, నీలి గూనలోనేన విత్తులవెట్టు.

తండ్రి tanda. [Tel.] n. The bottom of a ship.

తండ్రిమా tandamu. [Skt.] n. An assembly, a collection, mass, quantity. కలువతండ్రిమా a bed of lilies. మృగతండ్రిమా a herd of cattle, &c. తండ్రిములు crowds, swarms, abundance. కొల్లలు, సమృద్ధి. A. v. 39. తండ్రితండ్రిమాగా tanda-tandamu-ga. adv. In heaps. BD. v. 228. తండ్రిపతండ్రిములు tandōpa-tandamulu. n. Crowds upon crowds. తండ్రిపతండ్రిములుగా excessively, more and more, prodigiously.

తండ్రిసము tandasamu [Tel.] n. Tweezers for pulling out hairs. మంగలవాడు వెంట్రుకలంతినే పనిముట్టు. ఎలుగుబండికి తంటసపుపని a task as endless as pulling out a bear's hairs. A forge కవులకొలివి.

తండ్రి tanda [Tel.] n. A caravan, horde, troop, encampment. A collection of men or things. సమాహము.

తండ్రి tandu. [Tel.] n. The broad part or beazle of a ring. v. n. To ask for the payment of a debt. To collect or raise money. తండ్రికోల tandu-kōla. n. An oar. A spear used in killing fish. చేపలనుపాడిచే చిల్లకోల.

“నీ” మంగులల్లాడుగోమలు తండ్రికోలల నెట్టుకొల్పినవిలపుట్టికలను.”

పంచ. వేం. i.

తండ్రిలము tandulamu. [Skt.] n. Rice. బియ్యము.

తండ్రిపు tanduvu. [Skt.] n. An oar. తెడ్డుకొయ్య.

తండ్రిలు or తండ్రిలు tand-llu. [H.] n. The headman among sailors. A tindal or boatswain. ఒకడెక్కడ గాడు.

తండ్రి tandri. [Drav. of Tam. తండ్రె. Lit. One who brings (food, &c.) తెచ్చువాడు. The addition of the త్రానడి or r sound is a sign of the honorific plural.] n. A father. పెత్తండ్రి (పెద్ద+తండ్రి) a father's elder brother. పినతండ్రి a father's younger brother. తల్లితండ్రిద్రులు parents, &c. తండ్రిపైదోడు a father's brother or sister. తండ్రితండ్రి a grandfather తాత.

తండ్రిమాన tantanya-māna. [Skt.] adj. Grown, mature. పరిపక్వమైన. Parij. iii. 81.

తండ్రి tantī. [Tel.] n. The wire or string of a musical instrument, a wire. కచ్చి, తీగ. తండ్రిగురుపు or నారిపుండు tantī-kurupu. n. Guinea worm. తండ్రివాద్యము tantī-vadyamu. [Tel + Skt.] n. A stringed instrument.

తండ్రి tantu. [Tel.] n. Craft, cunning, subtlety, a device, shift. తండ్రిము, ఉపాయము.

తండ్రిపు tantuvu. [Skt.] n. A thread or fibre. నూలిపోగు. తండ్రికాస్తము a spindle నూలుపడికే కడురు. తండ్రికీటము a silkworm పట్టుపరుగు. తండ్రినాగము tantu-nāgamu. n. A polypus or marine serpent supposed to entangle and drown swimmers. నెగడు. తండ్రినాథము tantu-nāthamu. [from తండ్రి a thread and నాథి the navel.] n. A spider. పారెపురుగు. తండ్రినాయము a spider. తండ్రి వాయుడు tantu-vāyudu. n. A weaver.

తండ్రిలు or తండ్రిలులు tantelu. n. The divisions or bridges in the neck of a guitar, steps. మెట్లు.

తండ్రికము tantrakamu. [Skt.] n. A web, a piece of new cloth. కొత్తబట్ట.

తండ్రిము tantramu. [Skt.] n. A device, contrivance. ఉపాయము. A theory, system సిద్ధాంతము. Scheme, plan, invention. An art. A trick, intrigue, plot. కుట్ర. రాజ్యతండ్రిము a system of government, polity, the affairs of state. దుష్టతండ్రిము a wicked

device. ఈశ్వరతండ్రిము the interposition of Providence; the finger of God. The పంచతండ్రిము or “Five modes,” whereby men secure success: the name of a celebrated book. తండ్రి గ్రంథములు tantra-grandhamulu. n. Apocryphal books teaching a secret code of worship, prescribing the adoration of demons and women with magical rites, with the use of flesh and wine, and extraordinary lewdness. తండ్రిగ్గుడు tantra-gnyudu. n. A conspirator, an accomplice. తండ్రివాది tantra-vadi. n. A clever, ingenious man.

తండ్రిన tandana. [Tel.] adj. Lazy, indolent. తండ్రినము or తండ్రినపదములు tandana-mu. n. Wretched drawing music. తండ్రిన తాన or తండ్రినతాన words used in beating time. P. ii. 132.

తండ్రిన tandara. [Tel. from Skt. తండ్రి] n. Hesitation, perplexity, confusion, trembling. Drowsiness, పనికష్టము. Lassitude, exhaustion, weariness. అలసట.

తండ్రిటి tampati. [Tel.] n. A bonfire: a great blaze.

తండ్రిపు lampara. [Tel.] n. A cluster of lotuses. తామునంపు. తాముతంబి blooming or basking like a flower.

తండ్రిపు lampi. [Tel.] n. A fire pit, used for boiling water. చాళిగుంట. A quarrel or squabble. కలహము. తండ్రిపుట్టు lampi-puttu. v. n. To make a slow fire. To create a quarrel. వానికి వీనికి తండ్రిపుట్టినాడు he made them quarrel.

తండ్రి lamba. [Tel.] n. The swordbean, Conavabia gladiata.

తండ్రిపు, తండ్రిపు వాడు or తండ్రిపు lambala. [Tel.] n. A caste of Saivite priests.

తండ్రిపు lambu. [Tel. & Tam.] n. A younger brother. తమ్ముడు.

తండ్రిపు lambuga. [Tel.] n. A small brass water pot in the shape of a truncated cone. సుడనికపు గానుండే తండ్రిపు.

తండ్రి or తండ్రిరా tambura. [Tel. తండ్రి+బుర్ర.] n. A kind of stringed instrument like the guitar. A tambourine.

తండ్రితక taka-taku. [Tel. (anuk)] n. A ringing sound. adv. Aloud, tremulously, strongly. తకతకాళము, తకతాళము the action of keeping or beating time in music.

తండ్రితక taka-pika. [Tel. (anuk)] adv. Wildly, loosely, at random. తకతకలాడు taka-pika-ladu. v. n. To dance about, to dangle.

“ఒకపేదతండ్రిగా నూహించి నన్ను తకతకలాడించ కలదితివేని ప్రారాధ్య మధ్యన ఘోషాపాగ్ని నీరాత్మమును నిన్ను నీరుగానింతు.”

HD. i. 1315.

తండ్రిరా తుకారూ. [H.] n. A dispute, an altercation. పెగడము.

తండ్రి తాకవి takavi. [Tel.] n. An advance of money, given for the purpose of cultivation. వాతకము.

తండ్రి తక్కి takka. [Tel. from తక్కి] adv. Except, save, but. తప్ప.

తండ్రి తక్కి takkati. [Tel.] n. A lamp with three spouts. adj. (from తక్కి) Remaining తక్కిన, మిగిలిన, శేషించిన.

తండ్రి తక్కి takkari. [Tel.] n. A rogue, a deceiver. B. x. 383. లక్కరి.

తండ్రి తక్కి takkala-pudu. [Tel.] n. To be in trouble. తారుమారుపడు. G. xi. 157.

తండ్రి తక్కి takkidi. [Tel.] n. A lie. Deceit. మోసము. తక్కిడికాడు takkidi-kadu. n. A cheat. మోసకాడు.

తండ్రి తక్కి takki-na. [Tel. from తక్కి] adj. Remaining as a residue. తక్కినవారు the rest, the others. తక్కినవి the rest.

తండ్రి తక్కి takkili. [Tel.] n. The yellow myrobalan. The tomato plant. తక్కిలి తాను a tomato.

తక్కిసము takkisamu. [Tel.] n. A subscription raised among the ryots to defray the village expenses.

తక్కు takku. [Tel.] v. n. To miss, to fail.

తప్ప. అట్లుచేయించుతక్కితేనే if I fail to effect this. v. a. To leave, let go, loose. విసర్జించు, పదిలిచెట్టు. A. iv. 258. n. Remainder, residue. Also, jesting: లక్క. తక్కు పిక్క.

కొంగతనము petty theft. adj. Other ఇతరము.

తక్కుడు n. Remaining over. తక్కుట.

తక్కువ takkura. [Tel.] n. A want, deficiency, defect; inferiority, baseness. లోతక్కువ the balance or remaining sums of money ఎక్కువతక్కువలు or హెచ్చుతక్కువలు difference, irregularity, improper words. adj. Deficient, defective, inferior, mean, contemptible, base, low. With a dative it means less: as కొనుకు తక్కువ less than two miles. ఇది ఒకటి తక్కువ this alone was wanting. అదియేమి తక్కువ what harm? what matter? తక్కువమాటలు low expressions, improper language. ఎక్కువతక్కువనగా adv. More or less. **తక్కువపడు takkura-padu.** v. n. To be wanting, to be deficient, to be insufficient. కొరతపడు. **తక్కువపాటు takkura-patu.** n. Want, deficiency.

తక్కి lakke. [Tel.] n. A weight of two viss. రెండువీసలయెత్తు.

తక్కిడ takkeda. [Tel.] n. A pair of scales, a balance, a weighing machine.

తక్కినను tak-konu. [Tel. తల+కొను.] v. n. To undertake. ప్రణాళిక.

తక్కిలము takkolamu. [Tel.] n. The name of a certain plant. *Clatrodendrum inerme*. Heyne. *Calyptanthes jambolana*. Ainslie.

తక్కిము takramu. [Skt.] n. Buttermilk diluted with water. మజ్జిక.

తక్కికుడు takshakudu. [Skt.] n. The name of a mythological serpent ఒక కనర్పరాజు. The name of a race of men called Takshakas. A carpenter, వర్ణవాడు.

తగటు tagatu. [Tel.] n. Lace, వేడి, సరిగ్. తగటుచీర a lace cloth. **తగట** or **తగటి** tagati. adj. Laced సరిగ్గల.

తగడు tagadu. [Tel.] n. A plate or flat piece of metal. Gold leaf, brocade. తగు A. iv. 132. M. VI i. 298. చీనాతగడు a tin plate.

తగర tagara. [Tel.] n. A rogue, a deceiver. KP. iii. 206. A tree called *Morinda tinctoria*. Rox. i. 543. సంవిద్యనపు చెట్టు. See కనింద. తగిరిన చెట్టు the Foetid Cassia, *Cassia Tora* (Watts). The oval-leaved Cassia. Ainslie.

తగరము tagaramu. [Tel.] n. Tin. తగరపు పెట్టె a tin box.

తగరిసె, తగిరిసె or **తగరై tagarise.** Same as తగరచెట్టు. See under తగర.

తగరు tagaru. [Tel.] n. A ram. పొట్టేలు. తగరురపుతు the god of fire అగ్ని.

తగవు tagaru. [Tel. from తగు.] n. Justice, virtue, uprightness. ధర్మము, న్యాయము. Also, presents given to a daughter by her parents when she is married. A dispute జగడము. A lawsuit న్యాయము.

“కా తనమాలు ధర్మమేలా తనగురు తెరుగంగలేనితనువదియేలా తనబుద్ధిగానిచేలా తనతనకేగాకయన్ని తగవదియేలా.”

(Rama Stava Rajam viii. 203, 188.) తగవుగోరి a peacemaker. సంధిచేయువాడు.

తగవరి tagavari. [తగవు+అరి.] n. A judge or arbitrator. న్యాయాధిపతి. **తగవేది tagar-edi.** [తగవు+వేది] n. Sacrificing justice, unjust, wicked. తగవువారి. M. IV. ii. 40 and 193.

తగవా tagada. [H.] n. A quarrel. Dunning for payment of money.

తగిరిస tagirisa. [Tel.] n. See under తగర.

తగిరించు tagilinsu. [Tel. causal of తగులు.] v. a. To apply (paint, a bandage, punishment, a rule, the law, &c.) To fasten

(a bolt, &c.) To inflict (pain.) To attach, fix, insert, lock, bolt, hang on, stick into, అగ్ని తగిరించు to set fire. నన్ను ఆ పని లో తగిరించిరి they involved me in that business. వానికి సంకలలు తగిరించిరి they put letters upon him. **తగిరించుకొను tagilinsu-konu.** v. a. (middle voice) To put on, apply to oneself, to become involved in, to catch, to contract. **కొను** to catch or contract disease. సంకల్పకొను to catch or contract disease. సంకల్పకొను to catch or contract disease. సంకల్పకొను to catch or contract disease. సంకల్పకొను to catch or contract disease.

తగు tagu. [Tel.] v. n. To be fit, or proper, to suit or agree, suffice. యుక్తమును. p|| తగిన or తగ్గ, fit, proper, moderate. Neg. p|| తగని unfit, unsuitable, immoderate, vast, horrid. It is often used impersonally: Thus అట్లు చేయవలసినా is it fit to do so? పోవడము it is not right to go. తెలిసి కొనడము it is possible to discover it “తనసులపురమునతగదువైంప.” DRK. 204.

తగుమాత్రమైన sufficient, some. తగుమాత్రముగా moderately, well, amply. తగుమాత్రముగొప్ప pretty large. Here తగు is used as a p|| instead of తగిన. **తగివ taginu.** (Rel. p|| of తగు) adj. Fitting, proper, due, right, likely, probable, pretty. తగుమాత్రము pretty well. **తగినట్లుగా tagi-n-attu-ga.** adv. Fitly, properly.

తగులము, తగులాటము or **తగులు tagulamu.** [Tel.] n. Connection. సంబంధము. P. i. 635. Desire, lust. ఆకృతి, వలపు, జం రూటము. A check, hindrance. అడ్డపాటు. Swa. iii. 4. A iv. 121.

తగులు tagulu. [Tel.] v. a. & n. To happen, occur, turn up, appear. To belong to, appertain to, to come in contact with, to touch, hit, strike. To be caught; got, found, joined, entangled, understood. To be received (as a blow), incurred (as expense or punishment.) n. See under తగులము. ఆ యింటికి నివృత్తతగిరినది the house caught fire. ఇక్కడ గాలి తగులుచుచుది the wind strikes here, here we get the breeze. పెండ్లితగిరినది there was a marriage. ప్రయాణము తగిరినది he had occasion to make a journey. అక్కడ మంచినీళ్లు తగిరినవి there we found fresh water. వానికి దబ్బుతగిరినది he received a blow. కుండ కాల్కి తగిరినది the pot touched my foot. ఒడ మెకకు తగిరినది the ship ran aground. వానికి కొంగముతగిరినది to prevent his catching the disease. ఆతనితట్టు నాకు తగలలేదు his abuse did not affect me. ఇది వానిముననకు తగిరినది this was impressed upon his mind. వెంటతగులు to pursue. తగులుకొనినవచ్చిరి they attacked, they followed. అడ్డముతగులు to oppose, to come in the way. పదిమాకలు తగిరినవి it cost ten cash. **తగులుకొను tagulu-konu.** v. n. To be involved or entangled with. చిక్కకొను. To fall in love with. వలచు. To catch fire. అది వాణ్ని తగులుకొనిపోయినది she has gone off with him. ఆ యిల్లు తగులుకొన్నది the house caught fire. **తగలబడు** or **తగులబడు tagala-badu.** v. n. To burn or be set on fire. ఇల్లు తగలబడ్డది the house was burnt. **తగలచెట్టు** or **తగులచెట్టు tagala-bettu.** v. a. To set fire to, to kindle, to burn అడివి తగలచెట్టిరి they burned the forest. **తగులుబడి tagulu-badi.** n. Expense, charge, cost, outlay. పట్టుబడి. **తగులుబాటు tagulu-batu.** n. Charge, cost, expense. తగులుబడు to be caught. చిక్క, పట్టుపడు.

తగ్గు taggu. [Tel.] v. n. To become less, to decrease, diminish fall (in price,) abate, తక్కువగు. To go back, withdraw, retire, వెనుకకుతీయు. **తగ్గుమొగ్గులు taggumoggu.** n. Ups and downs. **తగ్గించు tagginisu.** v. a. To lower, debase, degrade, diminish, reduction. A fall in price. **తగ్గు** or **తగ్గువల taggu.** n. Decrease, a diminution, abatement. తక్కువ.

తప్పే tatsisa. [Tel.] n. A joke, a lie. తప్పేన tatsisana. [Tel.] n. Sport, jesting, a joke.

representation, coaxing, feigning. కపటము, పరిహాసము, చాతుర్యపుమాట, చేష్ట, ఇచ్చకము, తంర్రము. తెచ్చనలాడు or తచ్చనచేయు to sport, jest, to quiz, laugh at పరిహాసించు. తచ్చాడు tatsyadu. v. n. To walk about. సంచరించు.

తటక or తటకా tataka. [Tel.] n. Stunning. నిశ్చేష్టత. Surprise. ఆశ్చర్యము. తటకపడు or తటకపడు tataka-padu. v. n. To be surprised. తటకపాటు tataka-patu. n. Surprise.

తటతట tata-tata. [Tel. anuk] adv. Violently, loudly.

తటమట or తటమట tata-mata. [Tel.] n. Deceit, cheating. మోసము. తటమటాలులు deceitful words. తటమటించు or తటవటించు tatama-tintsu. v. a. To swindle, to cheat, to deceive మోసపుచ్చు.

తటము tatamu. [Skt.] n. A place. ప్రదేశము. Shore, bank. ఏటిబడ్డు. A valley కొండచరియ. నిలలతటమున in his forehead.

తటస్థము tata-sthamu. [Skt.] adj. Present, near, at hand, proximate, approaching, next, impending, imminent. సమీపముం దున్న, ఒకసగూడిన. Temporary, occasional, for the time being. తటస్థమగు or తటస్థించు tatastha-m-agu. v. n. To approach, draw near, or be at hand. To occur, happen, turn up. ఒకసగూడు. చెటు తటస్థించియున్నవాడు one who is on the brink of ruin. తటస్థుడు tatasthudu. n. An onlooker, A bystander, a spectator; one who is indifferent or impartial; a just person న్యాయస్థుడు. వాడు మిక్కిలి తటస్థుడు he is very just.

తటాకము tatakanu. [Skt.] n. A tank, reservoir, pond, pool. తటాకము నానం దెనిగ్గు & pond or well that never dries.

తటానించు tatayintsu. [Tel.] v. t. To obstruct. అడ్డవించు. To prevent నివారించు. తటానించు tatayintsu. [Tel.] v. a. To rub, handle, feel, touch. Dalram. iv. 117.

తటాలు tatulu. [Tel.] n. Suddenness. ఆకస్మికము. తటాలున or తటాన tatuluna. adv. All at once, suddenly, abruptly. తటాన పాటుగా tatana-patu-ga. adv. Suddenly, unexpectedly.

తటి lati. [Skt.] n. A bank, side, edge. దం, ఏటిబడ్డు. Place, district, region, ప్రదేశము.

తటిత్ or తటిర్లు latit. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు. తటిత్వంతము or తటిత్వతి latit-vantamu. n. A cloud. మేఘము.

తటిలి latini. [Skt.] n. A river. నది. A stream. ఏరు.

తటుకు or తటుక్కు tatuku. [Tel.] n. A pat or tap. adj. Swagging, flabby. Vema. 982. తటుక్కున, తటుకున or తడుకున tatukku-na. adv. Suddenly, all at once, in a moment. తటానన.

తట్టె tatte. [Tel.] n. A flat thing of any sort, a metal plate used as an ornament. తియ్యకు. A flat hamper for drying grain. పల్లిక. A basket చిన్నగంప. తట్టెడు a basketful. వడ్లెత్తోకూడ తట్టెండవలసివచ్చె the frying pan suffers for the grain, i. e., I got into this scrape on another's account. తక్కుడతట్టె one scale of a balance. తట్టెముఖము a flat face. తట్టెగిల్లు to become flat తట్టెయగు. తట్టెచేవే tatte-cheva. n. A sort of fish. H. iv. 225.

తట్టడి, తట్టు or తట్టువ tattadi. [Tel.] n. A small horse, a pony. తేజ. Parij. iv. 71.

తట్టము tattamu. [Tel.] n. A leather thong, a belt లంఠనవారు.

తట్టమ్మ tattamma. [Tel.] n. Chicken pox. పట్టు.

తట్టన tattana. [Tel.] n. Courage. ధైర్యము.

తట్టాడు tattadu. [Tel.] v. n. To toss or fluctuate, to totter అడుగులు ఇట్టట్టుపెట్టు. L. vii 379.

తట్టి tattti. [Tel.] n. A metal platter. కంచము. A bundle or screen తడిక.

తట్టు tatttu. [Tel.] v. n. To occur or happen, to break out. కలగు. నాకు సంచయము తట్టినది a doubt occurred to me. అది నామనసుకు తట్టలేదు it did not occur to my mind. అది నాకు నిజమని తట్టలేదు it does not strike me as true. v. a. To strike, beat, knock, pat, clap, slap. చేరు. To touch. ముట్టు. To do away with, remove, or dispel (as darkness.) కట్టిచెప్పు చేడముతో తట్టినాడు he averted the blow. తట్టలేదు to remove. సరితట్టు to compare with the original, to fill up what was wanting. నీళ్లు ఎండట్టినది the water rose to the brink, అ ఒడగట్టుతట్టినది the ship ran ashore. తట్టుపునుగు carefully selected musk. n. A side, direction. పార్శ్వము. చూడతట్టు the top: the upper side. కింది తట్టు the under side: the bottom. A bank or shore ది. A swelling, an inflammation. Chicken pox తట్టమ్మ. రాజ్యము వారి తట్టు చేసి నారు they delivered the kingdom to him. అందఱుమొకతట్టు దిగిరిమి we all went over to one side. ఆ పని తట్టువడ్లది that work is laid aside. ఒడ తట్టుపడినది the ship got aground. తట్టుతీయు to flute wood, or make a groove. వానికి తట్టుపోసినది he has got the chicken pox. తట్టుకొను tatttu-konu. v. n. To go along. చొరకెనవట్టుకు తట్టుకొని పోయెను he ran off with whatever he could get. To pause, delay, take time, hesitate. తట్టుపడు to suffer నా గ పడు. తట్టాట tattata. n. A squabble.

తట్టుముట్టు or తట్టుముట్టు tatttu-muttu. [Tel.] n. Things, utensils, furniture, tools, household stuff. తట్టుముట్టాడు to surround (as poverty) చుట్టుకొను.

తట్టువ or తట్టువము tattuva. [Tel.] n. A country bred pony. తట్టు.

తట్టుపువాడు tattrapu-radu. [Tel.] n. A goldsmith.

తడ tada. [Tel.] n. A check, a hindrance. అడ్డది. A charm, a spell. తొర్రము. Nearness. కడ. దానికడ తేదు nothing can prevent it. ఆ పాను తడకు నిలవదు that snake is deaf to

every charm. The name of a tree, the leaves of which (తడాకులు) are used as leaf-platters విస్తరాకులు. The wood is like fir and makes strong bows. తడవిండ్లు. M. III. i. 335. ధమర్వృక్షము. నూలతడ is one species. H. iv. 16.

తడక or తడిక tadaka. [Tel.] n. A framework, a screen, a hurdle, what is called a tatty. A gate made of open bars, a mat used as a door. తప్పులతడక a pack of contradictions, a parcel of blunders, a heap or tissue of falsehoods.

తడకట్టు tada-kattu. [Tel.] v. t. To bewitch, charm. To stop by charms. అడ్డగించు. To prove or verify a pair of scales.

తడగము See తూగము.

తడవ tadava. [Tel.] n. A withe or strip of bark, &c. Peel, rind. పట్టుగానుండేనార. నడి తడవ the thick part of a palm branch.

తడబడు tada-badu. [Tel.] v. n. To be troubled or confused. To fail. తొలుపుడు. To quiver చరించు. తడవాలి or తడమాట తడాబాటు. n. Confusion, irresolution, fluctuation. Fidgetting, fribbling. తడమాడే వాడు a trifler, a fribbler. తడపెట్టు or తడబరచు to confuse.

తడయు tadayu. [Tel.] v. n. To loiter or delay. ఆలస్యము చేయు. తడయక without delay, at once, rapidly.

తడవ tadava. [Tel.] n. Time. చూరు, ఆప్పిత్తి. ఒకతడవ once. కొంతతడవ sometime.

తడవాటు tada-ratu. [Tel.] n. Trouble, confusion. HD. i. 206.

తడవు tadaru. [Tel.] n. Delay. ఆలస్యము. A while, period or space of time. కొంతకాలము. తేయి తడవు గలది the night passed slowly. ఎంతతడవు how long a time.

తడవు tadaru. [Tel.] v. a. and n. To touch, feel, handle. stroke, grope. To search about. తడకు. To talk about. ప్రస్తావించు. To enquire విచారించు. To save రక్షించు. తడవాడు or తడవియాడు (తడవి+అడు) to

dance కృత్యము, to totter తడబడు. తడవుడు tadavudu. n. Searching, వెదకుట. తడవులనుబడు an epithet of the mythological serpent called అదిశేషుడు.

తడి tadi. [Tel.] n. Damp, moisture. తేమ.

Water నీరు. భయమువల్ల నోట తడిరేక through fright my tongue having dried up. తేరి ఆడు (P. i. 502.) my hand is not yet dry, i. e., it is this moment done. adj. Wet, damp, moist. తడిబట్ట a wet cloth. తడినొద్దలో నొంతుకొనినాడు he cut his throat with a damp cloth, that is, he ruined him by fair and gentle means; hanging a man with a silken halter. తడిపాడి slightly wet. తడిపడు tadi-padu. v. n. To be moist. తడియొత్తు tadi-yottu. n. A towel, a napkin తడితుడుచుకొనునట్ల. తడియు tadiyu. v. n. To be wet, to get wet. తడిసింది it is wet. తడిసి ఉన్నాడు he is wet. తడుపు tadupu. v. a. To moisten or wet. తడియశేయు. n. A modesty piece or loin cloth. గోవి. తడుపుదాలుపు a bachelor అస్త్రచారి. A towel చిన్న నుడ్ల. adj. Wet (as a cloth) తడిసి (నుడ్ల) తడిపించు tadipintu. v. a. To cause to become wet, వానినేత ఈ బట్ట తడిపించు you must make him wet the cloth.

తడిక or తడికే Same as తడక.

తడుము tadumu. [Tel.] v. t. To grope. తడువులాడు. To pat నిమరు. v. n. To think or consider. ఆలోచించు.

తణగము, తడగము or తణగాము tanagamu. [Tel.] n. A leather bag for water carried on bullocks, తణగామిడ్లు tanagam-eddu. n. A bullock which bears water in a leather bag.

తలే lat. [Skt.] pron. That, the same. తక్కుము before that, beforehand. తక్షణము or తక్షణము instantly, at that moment తక్కువము near, close by. తక్కువేళ్లము the same year. తకాశ్రమము that abode తత్కాలము tat-kalamu. n. That time,

that period. తత్కాలమైన coeval, belonging to that period. తత్కాలమునాటి a time-server. తత్కాలమునకు for the present.

తతగము tatagamu. [Skt.] n. Wind. వాయువు.

తతము tatamu. [Skt.] n. Any stringed musical instrument. వీణలొనగు వాద్యము. adj. Spread, diffused, expanded, stretched, extended. తతరతి tata-rati. n. Insatiable or excessive pleasure. తతరతిమొక్కి delightedly saluting him.

తతి tati. [Tel.] n. Season, proper time. సమయము. [Skt.] n. A multitude or crowd, a great number, a collection, a line, row or range. సమూహము. మిత్రతతి a host of friends, the circle of one's acquaintance.

తత్తడి tattadi. [Tel.] n. A horse. గుర్రము.

తత్తబడ tatta-bada. [Tel.] n. A retinue. చరివారము.

తత్తర or తత్తరము tattara. [Tel. తర+తర.] n. Perplexity, embarrassment, agitation, violent emotion, shuddering, shrinking. సంక్రమము. Grief. తత్తరపడు tattara-padu. v. n. To be perplexed or agitated. To shudder or tremble. సంక్రమించు. తత్తరపాటు tattara-patu. n. Agitation. తత్తరమైత్యు he was at a loss. తత్తరించు or తత్తరపెట్టు tattarintu. v. a. To perplex, trouble. తత్తరించు or తత్తరిల్లు v. n. To shudder, tremble. సంక్రమవచు, చలించు.

తత్తర tattera. [Tel.] n. A leathern vessel in which spirituous liquors are poured. సారాయిపోసే మానిముంత లేక తిత్తి.

తత్తరుడు tat-parudu. [Skt.] n. One who is diligent, intent, heedful, assiduous, or bent upon doing anything. ఆశకలనాడు.

తత్తము tat-paramu. adj. Diligent. తత్పరత or తత్తరత్వము tatparata. n. Inclination, bent, devotedness, diligence.

తత్త్రము tatratyamu. [Skt.] adj. Of that place. అక్కడనున్న, అక్కడ కలిగిన.

తత్వము tatvam. [Skt.] n. The real nature of a thing, the essential nature of anything. స్వభావము. Any living being, or essence. Any element or elementary property. Truth, reality. A first principle. An axiom. ÆON, thing, existent creature. Mind, intellect. Deity షణమత్త. 'The true perfection, or highest good of man, as the knowledge of God and holiness. Truth or reality in religion. The quest of truth: Ideology, metaphysics, philosophy. (Vulgarly,) A puzzle, a mystery. శూన్యతత్వము nothingness, nullity, non-existence. తత్వజ్ఞుడు tatva-gnyudu. n. He who knows the truth, a philosopher. తత్వయోగి tatva-yogi. n. The perfected saint, as being one with God. Vema. 1044. తత్వసంగ్రహము tatva-sangrahamu. n. A confession of faith: a book giving a synopsis of any creed. A handbook of philosophy.

తత్వము tatsamamu. [Skt. తత్ + సము.] adj. Lit: Equivalent to that. A term in Telugu etymology used to denote words borrowed from Sanskrit, but with the termination altered, as రాజ్యము rajyamu. for రాజ్యం rajyam. See on తద్భము.

తథాగతుడు tatha-gatulu. [Skt.] n. An epithet of Buddha. బుద్ధుడు.

తథాస్తు tadhastu. [Skt. తథ+అస్తి.] Interj. So be it! Amen!

తథ్యము tathyamu. [Skt.] n. Truth, fact. సత్యము. adj. True, real, actual. సత్యమైన. తథ్యమయినది it turned out true. తథ్యముగా tathyamu-ga. adv. In fact; really.

తదంతరము tad-an-antaramu. [Tel. తత్ + అంతరము.] adv. Afterwards. Thereafter, then, subsequently. తదంతరకర్త the next heir, the heir presumptive.

తదా tada. [Skt.] adv. Then. అప్పుడు. తదాత్వము tadatvam. n. That time. ఆకాలము.

తదారభ్య tad-arabhy. [Skt. తత్ + ఆరభ్య.] adv. Thenceforward, since that (time).

తది, ఘట, తక్కు or ధిక్కు tadi. [Tel.] n. Sounds or words used by dancing masters in keeping time.

తదియु tadiya. [Skt. తృతీయ.] n. The third day in the light or dark fortnight.

తదీయु tadiya. [Skt.] adj. His, her, its, తదియమైన appertaining to it.

తదేక tad-eka. [Skt. తత్ + ఏక.] adj. Fixed, uniform. వాడు తదేక నిష్ఠ గానుండెను he was bent upon doing it, he fixed his undivided attention on it.

తద్గుణము tad-gunamu. [Skt. తత్ + గుణం.] n. Lit. That quality. The peculiarity or characteristic of an individual.

"అ" పాసకమానుచేత బట్టు సత్వాది గుణత్రయంబు తద్గుణప్రకాశ అక్షరప్రయక్తలలితదేశంబుల జంతుతతి జనించు చంద్రవదన." బ్రహ్మోత్తరఖండము. v. 37.

తద్ద తద్దా. [Tel.] n. "Papa"—a child's word for father. BD. i. 590.

తద్ద or తద్దము tadda. [Tel.] adv. Much, exceedingly. ఎక్కిరి, విస్తారము, అత్యంతము.

తద్దినము tad-dinamu. [Skt. తత్ + దినము.] n. Lit. "That day," i. e., a commemoration anniversary, or annual mourning for deceased persons. తద్దినముపెట్టు to keep or celebrate "that day." తద్దినముకొని వెచ్చుకొను (proverb) to run one's head against a wall.

తద్దై tadde. [Tel.] n. A ceremony or feast. చండుగ, ఆ ఉట్లతద్దై, అట్లతద్దై.

తద్దర్శము tad-dharmamu. [Skt.] n. Lit. That right, that law, that custom. The aorist of a verb. ధార తద్దర్శనార్థమనము లను చెప్పేక్రమము.

తద్భము tad-bharamu. [Skt. తత్ + భము.] n. Lit. Proceeding (or corrupted) from Sanskrit, a term applied to Telugu words

which are borrowed from Sanskrit, but greatly changed in spelling as జక్క- for యక.

తనూపము tad-rupamu. [Skt. తక్+రూపము.] Lit. That (very) form. adv. Exactly, as it was. ఆ పటమును తనూపముగా వ్రాసి నాడు he drew the portrait to the life.

తవ్వారా tad-rāra. [Skt. తక్+ద్వారా] adv. Thereby. Through that channel.

తన tana. [Tel.] adj. Own, his, her, my. See తాను of which this is the genitive. తనచేతనైతడురి he reviled them to the utmost in his power. తనబుద్ధి his opinion, one's own opinion. తనకుతానా adv. He of himself, of his own accord, voluntarily. తనకు tana-du. adj. Own. His, her. See తన.

తనకలి tanakali [Tel.] n. A tangle. చిక్క-తనకలికొప్పు a tangled knot of hair. A difficulty, puzzle, చిక్క, సంకటము. One who creates difficulties చిక్కలబెట్టువాడు.

తనంత or తనంతేట తనanta. [Tel. తన+అంత] adv. Of himself. Voluntarily.

తనకా or తనఖా tanaka. [H.] n. A mortgage. తనకాపత్రము a mortgage deed. Also, an assignment on the revenue.

తనకు చెట్టు tanaku-chettu. [Tel.] n. A species of the sandal tree. Rox. i. 445. Eluats (catamarans) are made of its wood.

తనకు or తనకు tanaku. [Tel.] v. n. To sink, fail. To tremble. తనకక not enduring it, not tolerating it. తనకకుద్రియ a trembling, sinking heart.

తనము tanamu. [Tel.] An affix, added to many nouns and adjectives to give them an abstract or a collective force like తన in Sanskrit words, and ness, tion, ment in English words, thus: కొరతనము government, మంచితనము goodness, పిల్లతనము childishness, మట్టి

తనము solidity, గొప్పతనము largeness, మిటారితనము playfulness, గొల్లతనము the peasantry, the shepherd class, బల్లితనము the being a lizard: the being born as a lizard, కాపుతనము the farmer class. It is added like-wise to past participles as తెలియనితనము silliness, ignorance. చేతకానితనము awkwardness.

తనయ tanaya. [Skt.] n. A daughter. కూతురు.

తనయకు tanayudu. [Skt.] n. A son. కొడుకు.

తనరు, తనరుము or తనర్పు tanaru. [Tel.] v. n. To appear or shine. To extend; to be great or large. To be, live, exist. ఒప్పు, అతిశయించు, విజృంభించు. తనరుపు or తనర్పు tanarupu. n. Length, extent, altitude. పొడుగు, ఉన్నతము. Breadth వెడల్పు. Greatness గొప్పతనము, అతిశయము. తనర తనaru. adv. Fully, to the full. తనరారు (తనరు+అరు.) tanar-aru. v. n. To shine. అతిశయించు.

తనాబి or తనాబి tanabi. [Tel.] n. A log of wood. A large beam.

తని tani. [Tel.] adj. Little, slight. మాత్రము, అల్పము.

తనికీ or తనికీ తనికి. [H.] n. Examination, inspection.

తనిమ or తనిమము tanima. [Skt.] n. Much. విస్తారము. Corporeality శరీరత. Fineness, thinness మాత్రత. తనిమము tanima-nu. [Tel.] adv. Finely, thinly. తనవిషయమోడి. (A. iv. 142.)

తనియము tanigu. [Tel.] v. n. To be full, satiated, or content. తృప్తిపడు. To thrive, flourish.

“కొద్దతనమున వివర్ణము సంకలితంబున నా కంఠములకల” M. Adi.

Whoever thinks he has enough wealth or learning, or offspring? తనియము taniyintu. v. a. To satiate or satisfy.

తనివి, తనివు or తన్వి taniri. [Tel.] n. Fullness, satisfaction, content, ease. Repletion. తృప్తి, తనివితీరిక not being satisfied. వాటికి తనివితీరింది they are satisfied. తనివోవు (తనివి+పోవు) or తనివను to be fully satisfied. తృప్తివొందు. తనిసిన tanisina. (part. of తనియు.) Satiated, contented. See తనవు.

తను tannu. [Tel.] n. In compounds stands for తనువు (q. v.) and తనువు. (q. v.)

తనుగు or తన్ను- tanuku. [Tel.] v. n. To happen. కలగు. To burn or shine జ్వలించు, ప్రకాశించు, తపించు. n. Heat, closeness. తాపము.

తనుపు or తన్ను tanupu. [Tel. causal from తనియు.] v. a. To satisfy: to nurse or nourish తనియజేయు, తృప్తిపొందించు. n. Satisfaction. తనివి, తృప్తి. Coolness శైత్యము, శైత్యోష్ణవచారము. Wet తడి. M. XII. iii. 445. తను పెక్క the cold having increased, చలవ హెచ్చుగా. తనువగు to cool చల్లపడు. తనువారు (తనువు+అరు.) same as తనియు.

తనువు tanuvu. [Skt.] n. The body. దేహము. The skin తోలు. adj. Small, delicate, fine. చిన్న, బక్క, సన్నము. తనువుత్రమా or తనువుత్రాణము tanutramu. n. A piece of armour. కవచము. తనుమధ్య తను-madhya. n. A slender waisted woman. A beautiful woman. తనుబొడు or తనుభవుడు tanujudu. n. A son. తనుగుహము tanu-ruhamu. n. Hair, as “growing on the body.” వెండ్రుక.

తన్ను or తనను tannu. [Tel.] pron. Himself. The accusative of తాను self.

తన్ను tannu. [Tel.] v. a. To kick. కోరిన గట్టి తన్నుకొనిపోయింది the hawk pounced upon the fowl and carried it off. n. A kick. నానిచేత తన్నులుతనిచ్చినాడు he got a kicking from him. తన్నుకోల a prop. పోటీ బట్టెకొయ్యి. తన్నుబల్లి tannu-balbi. n. A foot-board. తన్నుబెట్టి a sort of game played by children. H. iii. 183. తన్నులబడు

tannulu-badu. v. n. To get kicked, to suffer blows. తన్నులాడు tannu-ladu. v. n. To kick each other, to exchange blows: to fight, as cocks do. ఒకేనొకరు తన్నుకొను.

తన్నయము tan-mayamu. [Skt.] adj. Of that form తన్నయమున మైన. తన్నయత్నము tannu-yatramu. n. Corporeality.

తన్నాత్రము tan-matramu. [Skt.] n. A simple element, a subtle particle, rudiment, or atom. According to the Hindus, (sabdham) sound is the tanmatra of (akasa) ether; (sparsha) touch is that of (vayu) air: (rupam) form is that of (tejas) fire or light., (gandham) smell is that of (prithvi) earth: and (rasam) taste is that of (jalam) water. These are the five rudiments of the five elements.

తన్వి tanvi. [Skt.] n. A graceful, lovely or delicate girl. A woman. ఆడది.

తపతప tapa-tapa. [Tel. (anuk)] n. A fluttering sound. తెక్కలు కొట్టుకొనుటయందగునట్టి. తపతపననుచు being in trouble: showing signs of distress.

తపనము tapanamu. [Skt.] n. Heat. Sorrow. తాపము. తపనీయము tapaniyamu. n. Gold. తపనుడు tapanudu. n. Lit. He who burns, the burner, i. e., the sun. తపించు వాడు.

తపనము or తపస్సు tapanu. [Skt. తప= thinking.] n. Meditation. Austerity, penance, self-mortification, self denial. penitence. A life of retirement and study. తపనీ or తపనీన్ తపసి. n. A recluse, an ascetic, devotee. తపనీనీని a female recluse. తపాన సుడు tapo-dhanudu. adj. Renowned for self-mortification, distinguished in sanctity తపనీన్ గణముగానిలాడు. తపము [Skt. తపనీకాలము. తపస్సు taparta. (తప+అను+కల.) n. The dewy season. తపనుడువు. A. v. 110. The hot season. తపనీకాలము.

తపనీ tapasi. [Skt.] n. The tree called తపనీ చెట్టు or నాచి చెట్టు. Swa. iii. 100.

తపారము or తపారు taparamu. [Tel.] n. A sort of cap. కల్లాయి, లోపి. A. ii. 88. P. ii. 9.

తపించు tapintsu. [Skt.] v. n. To become warm, be heated, burn, be distressed. To be in anguish. KUR. iv. 265. తాపము నొందు. Also, to meditate by oneself. తపస్సు చేయు. See తపము. 'తప్తము' taptamu. adj. Heated, burnt, agitated. తపించజేయబడిన, కాచబడిన. తప్తహేమరుచి bright as melted gold. తప్తముర్రలు marks or stamps burnt on the body with a hot iron.

తపెల or తపేలా tapela. [Tel.] n. A brass vessel.

తప్ప tappa. [Tel.] adj. Empty, flabby, pithless. n. An empty ear of corn. నింపే పట్టని ధాన్యము. తప్పకాయ fruit without any seed formed in it. విత్తుపట్టనికాయ.

తప్ప tappa. [Tel. from తప్ప to fail.] adv. postp. Save, but, except, unless, without. మీరుతప్ప except you. మీరునప్పే నేతప్ప ఆపని కాదు unless you come the work will not be done.

తప్పించు tapparintsu. [Tel.] v. t. To put down. ఆనాడు. To defeat, deceive, ధంక పెట్టు. Chenn. v. 155. 165.

తప్ప tapu. [Tel.] v. n. To egr, fail, cease. To be lost, broken, changed, made void, or erroneous. దైవానుగ్రహము తప్పినందున through the divine favour being lost. To drop off, as a shackle. To go off, abate, as a pain తప్పిపోయినది the ford is missed. అడుగులో పొడుగుతప్ప a great mistake in a short space. ఆయువుతప్పినవాడయినాడు he declined into the vale of years. v. a. To transgress, to miss. తప్పచేయు, అతక్రమించు. దినముతప్పిదినము every other day, missing one day in turn. ఒకటితప్పి ఒకటి one now and then; here and there one. తప్పివచ్చినది a thing that happened unexpectedly, or out of the common way. మాటతప్ప to break one's word or promise. తప్పక tappaka. adv. Unfailingly, steadfastly, steadily, certainly, surely. తప్ప

చూచు tappa-tsutsu. v. t. To disregard. దైవము తప్పచూచినందున as God withdrew his favour. తప్ప or తప్పితము or తప్పిదము (తప్ప+ఇతము or ఇదము.) n. An error, fault, mistake, offence. తప్పవలకు to say what is wrong or false. తప్పలుపట్టు to find fault with, to cavil. adj. Erroneous, mistaken, faulty, wrong. Foul or entangled. తప్పకూడు unlawful food. తప్పటదుగులు పెట్టు to stagger or totter as an infant. తప్పదారి or తప్పదోప a wrong road. తప్పించు tappintsu. v. a. To extricate, to set free విడిపించు. To take away, remove, lose, shift, alter. తాడు తప్పించుట to get the cord free, to extricate it. నా జీవము తప్పించినాడు he took away my living. To elude ముఖము తప్పించు to abscond. To cause to cross over, pass by, transgress, depart from (an agreement.) నొనరప్పించినాడు he misled me. తప్పించు కోప tappintsu-kouu. v. n. To get free, to escape. ప్రాణము తప్పించుకొని నన్నీ I escaped with my life. తప్పండు or తప్పవల tappudu. n. Missing, making a mistake తప్పట. తప్పడు adj. Wrong తెల్లైన. తప్పడుపడు or తప్పవడు to make a mistake సరితప్ప.

తప్పకుత్తి or కంసలకుంకి tappu-kutti. [Tel.] n. A kind of fish, Pteroplatea micrura. (F. B. I.)

తప్పన tappu-na. [Tel.] adv. At once, suddenly.

తప్పెట tappeta. [Tel.] n. A large drum. Also, the name of a tree. నేలతప్పెట, గ్రీష్మసుందరము, నాకుపొత్తము.

తప్పిలు tapsilu. [H.] n. Particulars or details of an account.

తపము Same as తపము. (q. v.)

తపిసి Same as తపసికెట్టు. (q. v.)

తపకు tabuku. [Tel.] n. A dish, a platter. పల్లెము.

తట్టిలు tabdilu. [H.] n. Exchange. Transportation.

తట్టిబ్బు tabbibbu. [Tel.] n. Agitation, flurry. తడబాటు, తారుమారు, తడమాటము, శ్రమ, ఒకటిచేయవోయి ఒకటిచేయుట. ఆయనకు ఇప్పుడు తట్టిబ్బులుగానన్నది he is in his dotage.

తమకము tamakamu. [Tel.] n. Eagerness, ardour. త్వర. Love మోహము, విరహము. తమకి tamaki. n. A lover: one who is enamoured. త్వర తేక మోహముగలవాడు. తమకించు or తమకపడు tamakintsu. v. a. To be moved. చలించు. To be enamoured, ardent or eager. R. i. 212. త్వరపడు, మోహపడు. To be agitated త్వరపడు. తమకు tamaku. v. n. To hesitate, to draw back. To fail or recede వెనుకదీయు, చలించు. n. Way, manner. విధము.

తమగము or తమంగము tamagamu. [from Skt. తమజ్గ] n. A summer house, having no walls but a roof on pillars. మంటపము, చావిడి. A raised platform మంచె.

తమట, తమటము, తమ్మట or తమ్మటము tamata. [Tel. & Skt.] n. A large drum. తప్పెట.

తమము tamamu. [Skt.] n. Darkness. Illusion, mental blindness. Sorrow. శోకము. తమోమముడు tamamayudu. n. One who is in darkness or sin. తమోమవిశిష్టుడు. తమోమణి tamamani. n. The gem of night, i. e., a firefly. మెరుగుడుపురుగు.

తమరకము or తమరము tamarakamu. [Skt.] n. Tin. తగరము.

తమరు tamaru. [Tel.] pron. plu. (used honorifically.) You, yourself. తమనొకరి your honour alone. The genitive is తమ, own, స్వకీయమైన.

తమలము tamalamu. [Tel.] n. The Betel vine. తమలంపుటియలు (A. iv. 175.) Red and bluish tints, తాంబూలపురికములో చేసిన నీలకాంతులు. తమలపాకు tamala-paku. n. The betel leaf.

తమన్ను tamassu. [Skt.] n. Darkness. చీకటి. See తపము.

తమాటకాయ tamata-kaya. [Mexican through Span. and Eng.] n. The Tomato fruit. Avereiho carambola (Watts).

తమాంచు tamayintsu. [Tel.] v. n. To stop, to check oneself; to be patient. కాంచించు, స్థిరతపసు.

తమాలము tamalamu. [Skt.] n. The Gloomy tree; Eranthocymus pictorius. (Roxb.) or Galedupa, చీకటివ్రాస, కానగు చెట్టు. As a colour, it means dark brown, or dusky, dun, or dark dull red. Dark hued.

తమి tami. [Tel.] n. Eagerness. త్వర. Lust, passion, desire. కుతూహలము, ఆశేక్ష, మోహము. [Skt.] n. Darkness. చీకటి. తమి కోప tami-kouu. v. n. To be eager. త్వరపడు. To rejoice కుతూహలపడు. To desire ఆశేక్షపడు. To fall in love మోహపడు.

తమిలలు, తమిలెలు or తమిలెలు tamidalu. [Tel.] n. The grain called ragi, Cynosurus coracamus. చోళ్లు or రాగులు.

తమిరె tamire. [Tel.] n. The pin in the centre of a yoke. కాడినడిమిసీల.

తమిస్త్ర tamisra. [Skt.] n. A pitch-dark night. చీకటిరాత్రి. Thick darkness, gloom. చిమ్మచీకటి. తమిస్త్రము tamistramu. n. Darkness. చీకటి. Anger కోపము.

తముకు or తమ్ముకు tamuku. [Tel.] n. A drum, a tambourine. తుడుము.

తమ్మ tamma. [Tel.] n. A quid. The chewings of the betel leaf which are of a red colour. నమలబడిన తాంబూలము. తమ్మతమ్మకు or తమ్మ తొట్టి tamma-tasuku. n. A spittoon, తమ్మపడిగము. తమ్మకర tamma-kara. n. The red spittle caused by తమలపాకు.

తమ్మంటు tammantu. [Tel. తమ్మ+అంటు.] n. An earring. కుండలము.

తమ్మకుము See తమకు.

తమ్మడి tammedi. [Tel.] n. A Tambala or Saiva priest.

తమ్మే Same as తమ్మ. (q. v.)

తమ్మి tammi. [Tel.] n. The lotus. పుష్పము.

A disposition or arrangement of an army in the battle-field in the form of a lotus పద్మస్థానము. కెండ్లి the red lotus. తమ్మి కంటి tammi-kanti. n. A fair eyed person, a translation of the Sanskrit word శుండరీకాక్ష, a name of Vishnu. తమ్మి కెంపు tammi-kempu. n. A sapphire.

పుష్పరాజము. తమ్మి కేలు tammi-kelu. n. A lotus-like (i. e., beautiful) hand. తమ్మివారి or తమ్మిపుట్టు tammi-tsuli. n. The god who sprang from a lotus, i. e., Bramha. పుష్పస్వామి. తమ్మికొర the lord of the lotus, i. e., the sun. తమ్మిచెలి tammi-cheli. n. The lover of the lotus, i. e., the sun. తమ్మికొరవారి an epithet of Sugriva. R. v. 259. తమ్మిపక్షకుడు the foe of the lotus, i. e., the moon. తమ్మిమోహరము tamminimoharamu. n. The "lotus evolution", a certain form of military array. తమ్మియింటి ౫58=Lakshmi.

తమ్మిడు tammidu. [Tel.] n. A younger brother. Colloquially — "brother," or "friend." పెద్దతమ్మిడు and చిన్నతమ్మిడు denote the elder and the younger of two brothers, both of whom are younger than the person alluded to. తమ్మిపిండు tammi-pindu. n. Brethren. తమ్మిలసముదాయము. M. VIII. ii. 170.

తమ్మిల The plu. infl. of తమ్మిడు. of తమ్మి a lily, and of తాము themselves. తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తమ్మిల పిండు tammila-pindu. [Tel.] n. The sun.

తరంగము tarangamu. [Skt.] n. A wave, a surge, an undulating swell or surface like waves. అ. తరంగిణి tarangini. n. A river. This and other expressions for river, sea, stream, are used in the titles of some books, as విద్యాకేంద్రం the Circle of the Sciences.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరంజము tarandamu. [Skt.] n. A ship. ఒడ. A fishing rod.

తరలు taratu. v. n. To strike, to kick, to lash. T. v. 31. తాడింను. adj. Stout, coarse, not fine. తరలువెరి a great fool. Stubborn మార్గము. n. A whip కళ. Stubbornness. మార్గము. తరలుగను or తరలు చేయు to strike కొట్టు.

తరణము taranamu. [Skt.] n. Crossing. దారులు. Deliverance, extrication. A ship or boat: also a raft. ఒడ. H. iv. 219. తరణి tarani. n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరపమభావముగా tara-tama-bhavamuga. [Skt.] adv. In proportion to (their) rank.

తరతరము or తరతరలు tara-taramu. [Tel.] adv. Gradually, by degrees. క్రమముగా. One after another, in a series. పంపగా. తరతరముగా tara-taramuga. [Tel.] adv. Sort after sort, from generation to generation.

తరతర or తరతర tara-tara. [Tel.] n. Fright, panic. తరతరలాడు tara-tara-ladu. n. To be panic-struck, to quake with fright. తర్రతరడు.

తరతరలాడు tara-tara-ladu. n. To be panic-struck, to quake with fright. తర్రతరడు.

తరత్తము taraddudu. [H.] n. Exertion, application. తరత్తముతోటా an account showing the species and quantity of the seed sown, the extent of land under cultivation and the extent of it remaining fallow.

తరపడి or తరపడి tarapadi. [Tel.] n. A lathe. తరపె. That which is formed on a lathe.

తరపణము tara-panyamu. [Skt.] n. Boat-hire, freight. కేపు, పడవ పడవవానికిచ్చుకూలి.

తరపి tarapi. [Tel.] n. A calf six months old. అకూలకూడ. A fat person. Bloom తారాగము. adj. Youthful. తారాగములు.

తరపు tarapu. [Tel.] v. t. To remove. తరపునొట్టు, హరించు.

తరబడి tarabadi. [Tel. తరము+బడి] n. Rate. కొట్టతరబడి by millions, millions at a time. వందలతరబడి అప్పులు hundreds of loans. తరబడి లెక్క tarabadi-lekku. n. A record resembling the Domesday-book wherein the values of lands are stated.

తరము taramu. [Tel.] n. Sequence, following: that which follows. A class, sort. A number or collective body. A generation. A step, grade or remove in genealogy. Practicability, possibility. Difference. Power, ability. మూడుతరాల నుండి ఉన్న భూమి land which we have held during three generations. తరతరములనుండి generation after generation. తరములైన or జడ్డియైన borne by two on a pole: so called because one man follows another. చెప్పతరమే is it possible to describe it. అది తరమా is it right or possible? adj. Equai సమానము. Possible శక్యము.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరంజము tarandamu. [Tel.] n. A ship. ఒడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము taranopayamu. n. A means, an expedient.

తరచు, తరచి or తరవారి taravari. [Tel.] n. A broadsword. పట్టాకర్తి.

తరవాణి taravani. [Tel.] n. Sour or fermented rice water. పుల్లనీళ్లు, పులిసినగంజ.

తరవాయి taravayi. [Tel.] n. An opportunity. సమయము. A time తడవ. ఒకతరవాయి once. A sequence అనుక్రమము, వరుస. An examination ఉపక్రమము. A lesson in the Vedas. వేదపాఠము. "లాతులమా తరవా యుడును." A. iii. 4. See తరువాయి.

తరవారి or తరవారి taravari. [Tel. from తరము.] n. A settled measurement of fields or villages. తరవారి గ్రామములు the villages under the Ryotwari system.

తరసము tarasamu. [Skt.] n. Flesh. మాంసము. P. i 509.

తరహా taraha. [H.] n. A kind, sort, species. విధము. పెద్దమనిషితరహా like a gentleman.

తరాణి or తరాసు taraniz. [Tel. corruption of త్రాసు.] n. A pair of scales. తిక్కడ. "తరాణి తరాణిలు."

తరి tari. [Skt.] n. A ship. ఓడ. తరి tari. [Tel.] adj. Churning. n. Time, occasion. సమయము. ఇప్పుడే now. ఒకతరి once. Nearness సమీపము. plu. తరులు. Series వరుసలు, వలి. తరి or తరి [H.] Wet cultivation, irrigated land మానాణి. తరిగొన to try, యత్నించు. తరిపడు to be oppressed, ఒత్తుడు పడు. తరించు or తరియించు tarintsu. [Skt.] v. a. To cross over, get through (a stream or trouble :) to attain (heaven.) To shake off, cast off, get rid of, free oneself from. తరింపు tarimpu. [Skt.] n. Rescue, extrication, salvation. తరికంబు tari-kambamu. [Tel.] n. The post round which the cord passes which works the churning stick. పెయ్యకరచెడు పుంజము. తరికాడు tari-kadu. n. One who churns. క్రచ్చువాడు. తరికడన a churning pot. తరిగల tari-gala. adj. Rich in butter. తరిగలావు a butter-producing cow. పెన్న

చాలావచ్చే పాలుగల ఆవు. తరిగొండ tari-gonda. n. A poetical name for Mandaragiri: lit. "The churn-staff-hill." తరిగోల tari-gola. n. A churning staff. తరివల్ల tari-tsalla. n. Sweet buttermilk. తరిచుట్టు or తరిపట్టు tari-tsuttu. v. n. To consecrate or offer curds to the gods. తరితాడు tari-tadu. n. The cord that works a churnstaff. తరినాలువు one who wears or carries the churning mountain, i. e., Vishnu.

తరిగించు tarigintu. [Tel. from తరుగు.] v. t. To cut off, lop, amputate. తరుగుట్టు చేయు.

తరిగొర్రు తర తరి-gorra-kura. [Tel.] n. A certain potherb, "milk-ewe's beal." Pentaplera Arjuna విశల్క, లాంఠి.

తరిటి or తరిటి tariti. [Tel.] n. A large sack filled at both ends and laid across a bullock. రెండు పెండెలు దిరించే గోపెట్టా.

తరితీపు tari-tipu. [Tel.] n. Fondness, liking, lust: a fool's paradise. ప్రీతి, అడియాస, సంకుప్తి. Delay, reluctance. కాల వారణము, అలస్యము. Indifference ఉపేక్ష. Greatness, pride, ఉచ్చతి.

తరిపి or తరిపిమాడ taripi. [Tel.] n. A sucking calf, a calf less than a year old. Plu. తరుపులు.

తరిమిడి, తరిమిడి, తరిమిన or తరిమినాడి tarmidi. [Tel.] n. A lathe. In compounds it is contracted into తరి. తరిమిడిపట్టు or తరిమినపట్టు tarimidi-pattu. v. n. To turn in a lathe.

తరియు tariyu. [Tel.] v. n. To approach. సమీపించు. To enter. To plunge into. చొచ్చు, తాంసిల్లు. M. VII. iii. 196. Parij. iv. 32. v. a. To cross. చాలు. తరియజొచ్చు tariya-zotsu. v. a. To enter, to engage in. చేరజొచ్చు.

తరిఖు tarikhu. [H.] n. Manner, way, custom.

తరుగు or తరువు tarugu. [Tel.] v. a. To be worn away. తర్గు, క్షయించు. To pass away,

to be done or finished. గతించు. M. XIV. ii. 139. HD. i. 1982. దోపతరగతెరు the way does not become shorter. ఎంతవ్రాసినాగాని పని తరిగేదిలేదు however long he wrote, the work does not terminate. చానుతరుగును fortune will cease or depart. తొలిచినవాన్నే మళ్లీ తొలిస్తే తరుగును if you measure grain twice, some of it will be lost. v. a. To cut or sever. To slice or carve, to mince: to wear away. To amputate. Vedanta Ras. iii. 213. n. Wastage. Deficiency, sinking. Brokerage or fees called custom. Tare. Cutting or wearing away. తరగరి or తరుగరి n. A broker. తరుగుచేకాడు.

తరుచు or తరుపు tarutsu. [Tel.] v. a. To stir, agitate; to investigate. To churn చిలుకు, ముఖించు. తరుచు or తరచు tarutsu. n. Thickness. సాంద్రత్యము. తరుచుగా thickly, సాంద్రముగా; often అనేకపర్యాయములు. తరిచినాచు to investigate or sound.

తరుణము tarunamu. [Skt.] n. Time, an opportunity, an occasion, సమయము, కాలము. adj. Young, tender, blooming. యౌవనముగల. తరుణి taruni. n. A blooming young girl. తరుణిము tarunima. n. Youth. యౌవనము. తరుణుడు tarunudu. n. A young man, a youth, యౌవనముగలవాడు.

తరుపు tarupu. [Tel.] n. A yearling calf. An artificial diamond. Same as తరిడి.

తరుము tarumu. [Tel.] v. a. To drive or pursue, to follow. To encroach upon, or, make away with, బలాత్కరించు. To turn wood in a lathe. తరిమినపట్టు.

తరులమకము or తరులమారమకము tarulamakamu. [Tel.] n. Lit: The tree-beast, i. e., a monkey. తొలి.

తరువడిమాను taruvadi-manu. [Tel.] n. A lathe for turnery. తరిమిన.

తరువాణి, తరవాణి or తరువాణి taruvani. [Tel.] n. Sour gruel, fermented rice water పుల్లకరి, పులిసినట్లు, పులిసినగంజ.

తరువాయి or తరువాయి taruvayi. [Tel.] n. The next time. అంతరము. A season-

able time, an opportunity తరువాయి. A lesson in the Vedas. The rest, the continuation. తరువాయివెంబరు the next case. తరువాత taruvata. adv. Afterwards, next. నాతరువాత or నాకు తరువాత after me. It is usually contractedly written తు. Genitive తరువారి, as అతరువారివారు those who stood next. తరువారికథ the next story.

తరువు taruvu. [Tel.] v. a. Same as తరుగు. n. An inroad, attack; dunning. నిర్బంధము. A draft. [Skt.] n. A tree. గంధశరపు the sandal-tree. తరుచరుడు taru-charudu. n. A "tree roamer," a monkey. (DRY. 1502.) చెట్టిలో సంచరించేది. తరువు చేయు taruvu-cheyu. v. n. To attack: to press or dun for payment of money due. తరువు కాడు or తరువుకత్తె taruvu-kadu. n. One who duns.

తరుసలి tarusali. [Tel.] n. A proud man. ఉద్ధతుడు.

తర్కము tarkamu. [Skt.] n. The science of reasoning: logic. వాదము. Reasoning, inferring, deducing, guessing. Discussion, disputation. Conjecture, fancy, notion: ఊహ. తర్కశాస్త్రీ tarka-sastri. n. A logician. తర్కించు tarkintsu. v. n. To doubt, dispute, argue, investigate, consider. తర్కించుచేయు.

తర్జని tarjani. [Skt.] n. The index or forefinger, బొట్టినవేలు. తర్జనము tarjanamu. n. Pointing at, blaming, Threatening, bullying. ఆదలపు, బెదిరించడము. తర్జన భర్జనము the same. తర్జించు tarjintsu. v. t. To frighten. బెదిరించు.

తర్జమా tarjuma. [H.] n. A translation. భాషాంతరము.

తర్జకము tarnakamu. [Skt.] n. A new born calf. అప్పడుపుట్టిన మాడు.

తర్పణము tarpnamu. [Skt.] n. Gratification, satisfaction.

తర or తర్ర tarra. [Tel.] n. A wretch. నడుమ. "తరలతోడిపాత్రిక." Dāsārathi. § 37.

తర్ల Same as తరలు. (q. v.) తర్లము tarlintsu. v. a. Same as తరలించు. (q. v.)

తర్వాడి tarvādi. Same as తరవాడి. (q. v.)

తర్వాత Same as తరవాత. (q. v.)

తర్షమా tarshamu. [Skt.] n. Thirst. దప్పి. Eagerness ఇచ్చు.

తల tala. [Tel.] n. The head. శిరస్సు. The hair on the head. తలవెండ్రుకలు. The top కొన. The front ముందుభాగము. Height ఎత్తు. Whole మొత్తము. An occasion, a time సమయము, ఎడ. An attempt, endeavour పునిక. A field, place రంగము. A side పక్షము. Telugu books were usually written on palm-leaves connected by a cord running through: and to tear out a leaf or rescind a bond, the top is torn. Hence తలదించి denotes Rescinded. తలతో నడిచి వచ్చున్నాను I will come even though I walk on my head. తలకొప్పిన tala-korvina. adj. Fat-headed, proud, silly. ఇంటినిచేస్తే వారిలో ఎట్లు తలయెత్తవచ్చును if he did this how could he shew his face among them? తలతో చెల్లించెను he paid for it with his head, it cost him his life. తలపెక్కించునీ a perilous undertaking. తలకు ఎక్కించెడి it got into his head, he is intoxicated. తలకొట్టివేయు to decapitate or behead. తల (for తలను) మోయు to carry on the head. శిశువనించు. BD. v. 309. ఒకతల on the one hand. తలకట్టు tala-kuttu. n. The crest, tire, top, head-dress. పాగా. Chief ముఖ్యుడు. The head or leader. The mark denoting ఆ (a) as in క ka, ఖ kh, గ ga. అనునల తలకట్టు she was the mark of her sex. తలకడము tala-kadatsu. v. n. To excel, outstrip, push before. IX. i. 179, 185, 205. తలమీరు. అతిక్రమించు. తలకప్ప తాలకప్ప. n. A new. తలకించు, తలకించు, తలకెడవు, తల్ల

కెడవు or తల్లకించు tala-kindu. adv. Upside down. Topsy-turvy. తలకించు గారుడు to fall upside down. తలకించులు tala-kindulu. adv. Upside down. n. Confusion. తలకొట్లమారి tala-kolla-māri. (from తలకొట్లు blows on the head, and మారి a wretch.) n. A brawler, a riotous man. అనీకుడు. తలకొట్లమారితనము outrageousness, brawling riot, dissipated behaviour. తలకొరివి tala-korivi. n. The fire placed on the chest of a corpse which is to be cremated, the head-torch which the heir applies to ignite the funeral pile. వీడే మనకు తలకొరివి he was our secret foe. తలకొప్పు tala-korvu. v. n. To be wilful, stubborn, headstrong, hotheaded, or giddy. మదింపు. తలకొల tala-kōla. n. A noose, on a staff (కోల) to hold the head of a mischievous cow. తలగడ or తల్లడ talagada. n. A pillow for the head. తలగుడ్డ tala-gudda. n. A turban. తలచేమును tala-tsamuru. n. Oil. నూనె. తలచింపు tala-chintsu. v. a. To cancel, to tear the head or beginning of a document, where the seal is. తలచిదర tala-chidara. n. A headache. తలచుండు tala-tsuntsu. n. Front locks or forehead tresses. మందరినెట్టిట్లు. తలమట్టు tala-tsuttu. n. A head-dress. పాగా. తలమాపు tala-tsūpu. v. n. To show the head, i. e., to make its appearance. పొడచూపు. To seem, to appear తోచు. తలశల to every man. తలత్రాడు the head rope. తలతిక్క tala-tikka. n. A headache. Madness, pride, impudence. తలవన్ను tala-dannu. [from తన్ను.] v. n. To excel. Lit: to trample on one's head. నా తల దన్నుకొని పుట్టినవాడు he was born to excel me. తలరువారము the chief gate తలవాకిలి. తలవాప్పి tala-noppi. n. A headache: a source of quarrel, a grudge. తలవన్ను tala-pannu. n. A poll tax. తలపారు tala-pāru. v. n. To run, to disperse and flee. తలపారెడు lengthy. తలపారెయిండ్ల దీర్ఘము a long

island. తలపిడస tala-pidasa. n. The name of a plant. H. iv. 14. See తలపెట్టు. తలపాలము, తలబ్రాలు, &c. తలవిరుసు tala-birusu. n. Stubbornness. adj. Stubborn. తలమునుక or తలమున్ను tala-munuka. n. Bathing over head. శిశువనించు. Reaching up to the head as water శిశువనించు, తలబంటి, తల లోతుగలిగి యుండుట. తలమునుకలు tala-munukalu. n. Peril, hazard. Tikk. UR. vi. 57. M. vi. iii. 199. తలమునకలగు tala-munakalagu. v. n. To be in an agitation of joy or sorrow. తలయెత్తు tala-y-ettu. v. n. To prosper, వృద్ధి. To sprout up, మొలచు. తలవంచుకోమ tala-rantsu-konu. v. t. To hang down the head, to be grieved or ashamed. తలవంపు tala-rampu. n. Humiliation, hanging down the head. T. iii. 66. అవమానము.

తల or వల tala. [Tel.] affix. In the direction of, near; the act or state of వాలుదల slanting. తలదల near the town. విడుదల release. దిగుదలపాలము the lower fields. చావుదల the state of dying. కమ్ముదల concealment. మోపుదల weight, charge. తిరుగుదల turning. వ్యాధి తిరుగుదలగానన్నది the disease is on the turn. తగులుదల cost. తగులుదలవ్యయములు the sum incurred. నిలుపుదల deferring, postponement, suspension. కూడుదల help. దానినల్ల ఇంటినాకి కొంచెము కూడుదల ఉండినది thereby they had some profit. నదికి ఎగుదల up the river. నదికి దిగుదల down the river.

తలంకు talanku. Same as తలకు. (q. v.)

తలంటు or తలగడుగు talantu. [Tel. తల+ అంటు.] v. a. To anoint the head. తలమీద నూనెరాచు. n. Anointing the head. అర్చించు.

తలంపు Same as తలపు. (q. v.)

తలంబ్రాలు Same as తలబ్రాలు. (q. v.)

తలకాయ tala-kāya. [Tel.] n. The head. The word కాయ (q. v.) is here a mere colloquial affix.

తలకు or తలంకు talaku. [Tel.] v. n. To shudder, hesitate, be at a loss. To cease, abstain. To fail, to be afraid, turn away, shrink, draw back. భయపడు. n. Fear, alarm. భయము. తలకించుకయితక without the least fear. తలకించు tala-kintsu. v. t. To alarm. భయపెట్టు.

తలకూడు tala-kūdu. [Tel.] v. n. To be completed, finished: to be verified సిద్ధించు.

తలకొను tala-konu. [Tel.] v. n. To happen. కలంక. To exceed, become great, come to a head: to head or be a leader. To make an effort. యత్న పడు. v. t. To have or get తాల్చు. To carry వహించు. తలకోలు tala-kōlu. n. An attempt. తలకొలుపు tala-kolupu. v. t. To bring సంధానపరచు. M. XII. iv. 19.

తలగడుగు tala-gadugu. [Tel.] Same తలంటు. (q. v.)

తలగాము tala-gāmu. [Tel. గాము is corrupted from Skt. ధ్రువాము.] n. The ascending node. రాశువు.

తలగు talagu. [Tel.] n. A tether or halter for cattle. పలుపు.

తలగు talagu. [Tel. another form of తొలగు.] v. n. To move, draw back, remove, destroyed. To fall off, as a vest. To depart or be lost, as honor or character. To rove or go off. To keep aloof. తొలగు. తలగుడు talagudu. n. Moving aside తొలగుట. తలగింపు talagintsu. v. a. To get rid of, cast off. ఎడబాపు.

తలచాపిడి tala-tsāridi. [Tel.] n. The front hall. ముందరవూకెడి.

తలచు or తలంచు talatsu. [Tel.] v. a. and v. n. To think, think of, reflect, imagine. మోచించు, ఉహించు. To intend, propose, plan. ఉద్దేశించు. To consider or weigh. To seek or plan. To consider or care for. ఎంచు. To meditate: ధ్యానించు, ప్రణయించు. తలపు (q. v.) తలపించు talap-intsu. v. a.

To induce, persuade, convert. To put in mind of, resemble, remind one of.

తలలుతీగె talatu-tige. [Tel.] n. A creeper, Convolvulus dentatus. Rox. i. 477.

తలవడు talavadu. [Tel.] v. n. To commence, to begin. ప్రారంభించు. యుద్ధానికి తలవడినారు they commenced the fight. v. t. To oppose or attack ఎదిరించు. To meet కాకు. తలపాటు tala-patu. n. Commencement, beginning ప్రారంభము. Opposition. ఎదిరించుట.

తలపు or తలంపు talapu. [Tel. from తలచు.] n. Thinking, considering తలచుట. A thought, idea, ఆభిప్రాయము. A desire కోరిక. Reflection చింత. Recollection జ్ఞప్తి. Heart హృదయము. Imagination, intention, proposition, plan, supposition. తలపు తలము talapu-cheyu. v. n. To think, consider. ఎంచు, భావించు. తలపుచూరి the child of Desire, i. e., Manmatha మన్మథుడు, భావనకు. తలపురాంబు talapu-rāmbu. n. The stone that grants all wishes. చింతామణి.

తలపెట్టు talu-pettu. [Tel.] v. n. To endeavour, take into one's head, to begin or commence. ప్రారంభించు. To think or talk of, ప్రస్తావించు.

తలపాలము tala-polamu. [Tel.] n. The glebe or site of a village. Swa. iv. 11. గ్రామకంఠము, పాలిమేరవద్దనున్న పాలము. భార. ఉద్యో. ii.

తలపాటకము tala-potakamu. [Tel.] n. The Cassia tree. తంశకు, నోశ్రీశి.

తలపాము tala-pōmu. [Tel. తలపు+పోయు.] v. a. To think, plot, devise, contrive, ruminate, be anxious about, investigate, esteem, hold, reflect on, compare. తలపాసి కొన to think over, to reflect in one's mind.

తలపీకరకాయ or తలపీకనకాయ tala-bikara-kāya. [Tel.] n. Confusion : a puzzle, riddle, difficulty. కలత, చిక్క.

తలబొస tala-bōsu. [Tel.] n. A sort of eel. Russell No. 38. Murena coar serridentata. (McLelland) Jerdon.

తలబ్రాలు or తలంబ్రాలు talabralu. [Tel.] n. The rice (ప్రాలు) poured over the head (తల) of the bride and bridegroom for luck.

తలమాటు tala-mātu. [Tel.] n. Evil, ruin. చేటు, నాశము.

తలమానికము tala-manikamu. [Tel.] n. A ruby worn on the head. అలంకారార్థము శిరమునందుంచుకొనే రత్నము. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

తలమించు tala-mintsu. [Tel.] v. n. To excel, to exceed, to be in excess. మించు మించు.

తలమిగులు tala-migulu. [Tel.] v. n. To remain over. ముందుమిగులు.

తలము talamu. [Tel.] interj. Stop! stand back! తాళుము. తలము [from Skt. స్థలము.] n. Site, situation, place. Actuality, subsistence. existence; Essential nature. స్వభావము. మహితలము the earth, the place filled or occupied by a body. కరతలము the palm of the hand. పాదతలము the sole of the foot. వియ్యాలము the sky, the heavens. అకాశప్రదేశము. తలము తప్ప to become impossible ఆశక్యము.

తలముల్లు tala-mullu. [Tel.] n. A kind of instrument used by thieves : or hunters. A picklock. HD. i. 472.

తలయంపి talu-y-ampu. [Tel.] n. The head of a bedstead. తలపి, మంచమునకు తలనైపు. A pillow తలకించుచుంచుకొన దిండు.

తలయేసు tala-y-ēru. [Tel.] n. A headache. Swa. v. 23. M. III. vii. 277.

తలలు talalu. [Tel.] v. n. To move. చలించు. To bloom, shine, thrive, rejoice సంక్రమించు, సంతోషించు. A. iv. 138. BD. iii. 1223. M. I. ii. 200. ఒప్పు. To think or consider చింతించు. To be confused కలగు.

తలవరి talavari. [Tel.] n. A beadle, porter, guardsman. A watchman. తలవరి వాడు. తోకతలవరి a certain fish, resembling a sole: a species of ophidium. Russell, plate XXXIX.

తలవారి తలవారి. [Tel.] n. The house door, or street door. Also, the mouth. H. v. 27. See తల.

తలవిడి tala-vidi. [Tel.] n. The severed head or top of a tree తలకుండు.

తలవీడు talavidu. [Tel.] n. The city gate, పుర ప్రవేశము. Nearness. Neighbourhood. సమాప్త ప్రదేశము.

తలపు Same as తలగు or తొలగు. (q. v.)

తలసాల tala-sala. [Tel.] n. The entrance into a house. తలవారి. P. iii. 46.

తలా tala. [Tel. from తల.] adv. Each, apiece, per head. తరి.

తలాటము talatamu. [Tel. తల+అట.] n. A head or crest. తురాయి.

తలాడ or తలగడ talada. [Tel.] n. A pillow, a holster. A. ii. 99.

తలాపి or తల్లాపి talapi. [Tel. తల+అపి] n. The head of a bed. తలయంపి.

తలారి or తలవరి talari. [Tel.] n. A watchman, beadle, constable. See తలవరి.

తలారింపు talarintu. [Tel.] v. n. To turn back. మరలు.

తలి tali. [Tel. for తల్లి.] n. A mother : thus contracted in composition. తలిదండ్రులు tali-dandru. n. Parents. మాత తలిదండ్రులు you are my father and mother: you are all in all to me. (This phrase is common in all the languages of India: and denotes gratitude, devotion, and loyalty.)

తలికి or తలికే taliki. [Tel.] affix. Before, until. నేను రాకతలికి or నేను వచ్చేతలికి before I arrived, until I come.

తలిపెర tali-pera. [Tel.] n. A fountain or pit where a stream arises; the bottom of a canal or drain carried from a river to irrigate the fields.

తలిమము talimanu. [Skt.] n. A cotton mattress. దూదిపరుపు.

తలియె taliya. [Tel.] n. A plate or vessel to take food in. భోజనవాత్రము.

తలిరు taliru. [Tel.] n. A sprout, a shoot. పల్లము, చిగురు. తలిరుము or తలిర్పు talirutsu. v. n. To sprout, shoot, bloom : to rise, as a feeling in the heart. To rejoice సంతోషించు. చేతలిర్పు in the pride of his strength, in the freshness of vigour. Suca. ii. 283. నెప్పిరెల్లెళ్లు with overflowing love. Bilh. i. 66. తలిరుటాకు taliru-taku. n. A young sprouting leaf. తలిరుబోడి or తలిరుబోడి తలిరు-bōdi. n. A blooming maid, a delicate woman, a beautiful woman. తలిరుపు or తలిర్పు talirupu. n. Sprouting. Blooming. Rejoicing. తలిరు విలుతుడు an epithet of Manmatha.

తలిమము taliramu. [Tel.] n. A bed. శయ్య.

తలుగు Same as తలగు. (q. v.)

తలుగు or తల్లు talugu. [Tel.] n. A halter to tie up cattle. పలుపు.

తలుపు talupu. [Tel.] n. A door. తెలుపుతయు to open a door. తెలుపువేయు to shut a door.

తలుము talumu. [Tel.] n. A sort of winch for raising a bucket.

తలేరు taleru. [Tel. తల+వరు.] n. The leading pair of oxen in a plough or cart, as distinguished from మేటిపవరు the thill pair.

తలోకరి talōdāri. [Skt.] n. A slender waisted woman. A lady. వనిత, ఆడుది.

తల్లు Same as తలగు. (q. v.)

తల్పు Same as తలచు. (q. v.)

తల్పము talpamu. [Skt.] n. A cotton bed or mattress. దూదిపరుపు.

తల్పగడు talpagadu. n. Lit. He who

violates a bed, i. e., an adulterer. నరఃతల్పి నడు one who commits adultery with his Guru's wife.

తల్పింతు talpintu. [Tel. for తలపించు] v. a. To characterise. "నన్ను ఏలవెత్రితల్పించినకు." why make me look like a fool? Yayati. v. 17.

తల్లజము tallajamu. [Skt.] n. The finest of (anything) the noblest of. శకతల్లజము a gem of a parrot. కన్యకాతల్లజము the fairest of women. ఆశ్వతల్లజము a jewel of a horse.

తల్లడము talladamu. [Tel.] n. Shaking, tremor చలనము. Trouble. బాధ. షిట్టికి చెల్లా లము ఎలకకు ప్రాణతల్లడము it is sport to the cat but death to the rat. స్వతంత్రము స్వస్వ్యాధికము పరితంత్రము ప్రాణతల్లడము Independence is heaven but dependence is hell. ఇది నాకు ప్రాణతల్లడమవును this will be the death of me. తల్లడించు, తల్లడిల్లు. తల్లడకుడును, తల్లడమందు or తల్లడవడు talladintu. v. n. To be troubled, to grieve, to be harassed. తల్లడపెట్టు tallada-pettu.

తల్లికొండ్రు talli-kondra. The first furrow in ploughing మొదటికొండ్రు. తల్లితల్లి talli-talli. n. A mother's mother, i. e., Lakshmi. తల్లికనకమ్మ. A grandmother. తల్లివేరు talli-veru. n. The tap root or principal parent root. ముఖ్యమైనవేరు.

తలతల tala-tala. [Tel.] n. Glitter, brilliance. తళితళలాడే glittering, brilliant.

తలగ, తలీరు or తలీనా taliga. [Tel.] n. A plate or vessel to take one's food in, భోజనపాత్రము. Food that is fit to be consecrated to the god భగవన్ని వేదవార్ధిమైన భిక్షము.

తలకు or తలక్కు taluku. [Tel.] n. A flash, a gleam. మిక్కిల్ ప్రకాశము, నున్న నిమ్మడుకాంతి. వజ్రపుతలకులు the name of a kind of rice. H. iv: 158. తలకులాడు. తలకుమ్మము or తలకుత్తు talukula-udu. v. n. To gleam, flash. మిక్కిల్ ప్రకాశించు. తలకునె brightly, brilliantly.

తల్లు tallu. [Tel.] n. A rush (of water.) An inroad, incursion. A wave. A ripple తల్లులు

తవుడు tavudu. [Tel.] n. Bran. బియ్యము మాదిపాట్లు.

తవులు Same as తనులు. తవులుకొను, తవుల బడు or తవులుచు See under తనులు.

తవెల Same as తవెల or తవేలా. (q. v.)

తవ్వ tarva. [Tel.] n. A gallon or dry measure, equal to two solas (సోలసు), రెండుసోలసులకొలదిగల మాపితేమము.

తవ్వ or త్రవ్వ tavvu. [Tel.] v. a. or v. n. To dig. కాలుత్రవ్వ to paw or spurn the ground. to be eager for. ఈక తవ్వకొన్నట్లు అవుతుంది this is merely beating about the bush. పాతతవ్వకొను to open a closed grain pit.

తవ్వకము or తవ్వకము tavvakamu. n. Digging, excavation, breaking-up soil.

తవ్వించు tavvintu. v. n. To cause to dig up. నా యిల్లు తవ్వించి సోదాచాచినారు they dug up the floor of my house and ransacked it. తవ్వగోల or తవుగోల tavvugola. n. A spade.

తవ్వరపు or తవ్వరపు tavvarapu. [H.] n. Embezzlement. Unlawful enjoyment. తవ్వరపులు

to be at one's wits' end, to be vexed, తమక నడు. To be excited with joy, to rejoice కుతూహలపడు. తహతహపెట్టు to distress, to agitate, తమకపరుచు; to cause to rejoice కుతూహలపరుచు.

తహతేలు or తహవేలు tahatelu. [H.] n. Comparison.

తహశీలు tahassilu. [H.] n. Revenue, collection of revenue. తహశీలువారుడు tahassilu-darudu. n. A Tahsildar or a Revenue officer in charge of a Taluq.

తహ తా tahā [Tel.] n. Consent, agreement

తా ta

తా tā. [Tel. the root of తాను.] G. తన. D. తనకు. A. తన్ను. Plu. తాను, తారు, or తమరు. G. తమ. See తాను.

తాండవము tandavamu. [Skt.] n. Motion in general, however slight. Violent capering, a war dance. Gesticulation. Dancing, orgies, antics. ఉత్తత మైననర్తనము. తాండవించు tandavintu. v. n. To caper or dance violently. తాండవించుట

తల్లడము talladamu. [Tel.] n. Shaking, tremor చలనము. Trouble. బాధ. షిట్టికి చెల్లా లము ఎలకకు ప్రాణతల్లడము it is sport to the cat but death to the rat. స్వతంత్రము స్వస్వ్యాధికము పరితంత్రము ప్రాణతల్లడము Independence is heaven but dependence is hell. ఇది నాకు ప్రాణతల్లడమవును this will be the death of me. తల్లడించు, తల్లడిల్లు. తల్లడకుడును, తల్లడమందు or తల్లడవడు talladintu. v. n. To be troubled, to grieve, to be harassed. తల్లడపెట్టు tallada-pettu.

తల్లికొండ్రు talli-kondra. The first furrow in ploughing మొదటికొండ్రు. తల్లితల్లి talli-talli. n. A mother's mother, i. e., Lakshmi. తల్లికనకమ్మ. A grandmother. తల్లివేరు talli-veru. n. The tap root or principal parent root. ముఖ్యమైనవేరు.

తవుడు tavudu. [Tel.] n. Bran. బియ్యము మాదిపాట్లు. తవులు Same as తనులు. తవులుకొను, తవుల బడు or తవులుచు See under తనులు. తవెల Same as తవెల or తవేలా. (q. v.)

తా ta. [Tel. the root of తాను.] G. తన. D. తనకు. A. తన్ను. Plu. తాను, తారు, or తమరు. G. తమ. See తాను. తాండవము tandavamu. [Skt.] n. Motion in general, however slight. Violent capering, a war dance. Gesticulation. Dancing, orgies, antics. ఉత్తత మైననర్తనము. తాండవించు tandavintu. v. n. To caper or dance violently. తాండవించుట

తాంబూలము tām̄balamu. [Tel.] n. A large brass plate. పెద్ద యిత్తడిపల్లెము.

తాంబూలము tām̄bālamu. [Skt.] n. The betel-leaf and areca nut formed into a parcel, ready for use. చక్కాక. This is also a phrase for a douceur. తాంబూలము పుచ్చుకొను to take betel (which is generally offered ceremoniously to a stranger as a mark of respect.) To take an oath: (because such a ceremony is gone through when an oath or solemn engagement is taken.) The tām̄bālamu likewise is given as the final or termination of every meal, every transaction and every religious rite. Thus తాంబూలమిచ్చు and తాంబూలముపుచ్చుకొను is to ratify most solemnly, as a betrothal; to swear an oath. తాంబూలపల్లి or తాంబూలి the betel vine.

తాకట్టు ta-kattu. [Tel. తాకు+కట్టు.] n. A pledge. Something given as security. తాకట్టువాకట్టు అయినది the pledge is forfeited.

తాకీడు or తాకీడు takīdu. [H.] n. An order, a command. ఆజ్ఞ. A written order. ఆజ్ఞాపత్రక.

తాకు taku. [Tel.] n. A touch, contact. తాకుట. An attack. A toe-ring కాలిటాకు. v. a. & v. n. To touch; to strike, to push, to encounter, oppose, front. To be attached, to join, apply. To strike (as heat does.) తాకేముందు a potent drug. నీవు చేసినపనులు నీ తలకే తాకినవి your sin has fallen on your own head. వానికి దిప్పి తాకినది he is suffering from the effects of an evil eye. వానికి తాగము తాకినది he has caught the disease. తాకింను takintsu. v. a. To cause to touch, to put in contact with, to apply. తాకజేయు. To trouble శ్రమపరుచు. తాకుడు takudu. n. Touching. తాకుట, స్పర్శము. తాకుడువేకి takudu-vēki. n. An intermittent fever వరుసమేరకువచ్చు జ్వరము. తాకుదల taku-dala. n. A meeting, shock, encounter in a battle. యుద్ధప్రారంభము. M. XII. iii. 10.

తాగడింను ta-gadintsu. [Tel. తాకు+గడించు.] v. a. To oppress. నిర్బంధించు.

తాగలి tǎgali. [Tel.] n. A low bed of soil for growing plants. పల్లవుమడి.

తాగల్లు, తాగాడి or తాగాటి tagallu. [Tel. తాకు+కల్లు or కాడి.] n. The stone beam placed across the mouth of a well: పరుపు బిచ్చు, నూరిబూద. నడ్డముగా వేసే కర్ర లేక రాయి.

తాగు or త్రాగు tagu. [Tel.] v. a. To drink. చుట్ట తాగు to smoke a cigar. తాగింను tagintsu. v. a. To cause to drink. తాగునట్లు చేయు. తాగుబోతు tagu-bōtu. n. A drunkard.

తాను or త్రాను tatsu. [Tel.] n. The deadly hooded snake called Cobra de capello. Various species of it are నల్లతాను, కొడతాను, చింతపువ్వుతాను, ఆగతాను. cf. శైలిపాకు.

తాను tatsu. [Tel.] v. t. To kick. తన్ను. A. v. 138. and vi. 26. Parij. i. 96. iv. 20. To carve or cut. చెక్క, ఖచించు. To scoop out, తొలుచు. To adopt, అవలంబించు.

తాజ్ తాజ్ ta. [H.] adj. Fresh; new. తాజ్ కలము a postscript in a letter.

తాజ్ తాజ్ ta. [Tel.] n. A jacket. కల్లాయ.

తాట tata. [Tel.] n. Skin, bark. చెట్టుమీది పట్టు. Deceit మోసము. The Instrumental case of తాడు. "With a cord." తాట తన్నుడు a deceitful or hypocritical recluse జీవము కొరకు సన్యాసివేషమును ధరించినవాడు, లింగి. తాటమాలు deceitful base pariahs. BD. i. 605. తాటానందే thin.

తాటంకము tātankamu. [Tel.] n. A sort of earring worn by women. చెవికమ్మ. T. iii. 82.

తాటకీ tatakī. [Tel.] n. The name of a certain hag: a word like fury, hussey, or ogress used in abuse.

తాటాకు tātaku. [Tel. తాటి+అకు.] n. A palm leaf. తాటాకుచేప a certain sea fish. తాటా దులుము a patched up job. adj. Spoilt. చక్కన తప్పిన.

"క॥ తోటలు దెప్పెయ్యునువి తాటాదులుములుకావు తాపములుండెన్." అప్ప. iv.

తాటి or తాడి tāṭi. [Tel. Infl. of తాడు.] adj. Belonging to the palmyra tree. తాటి చెట్టు tāṭi-chettu. n. The Palmyra Palm tree, Brab tree, or Fan Palm tree, Borassus flabelliformis (Watts). తాడు (male) and పెటి (female) తాటిచెట్టు are two kinds. గొడ్డుతాటిచెట్టు or రాముతాటిచెట్టు deformed trees of this species supposed to have magic properties. తాటిపిట్టు tāṭi-pitta. n. The Ashy Swallow-Shrike, Artamus fuscus, (F. B. I.) తాటిపెల్లము sugar made from the juice of the palm-tree. తాటిచెన్నులు or తాటివెన్నులు the flowers of the palm. తాటికట్టెడ or తాటిగిరిపాము tāṭi-kattēda. n. A snake found on the palmyra trees. తాటిపాడునాడు an epithet of Balarāma or Bhishma. తాటిక్క the constellation called శ్రీమే. తాటిక్కనెల the month called శ్రీమే మాసము.

తాటింను tāṭintsu [Tel.] v. n. To flutter, wriggle or flounder: to mouth or move the cheeks in munching. కుక్క చెవులు తాటించినది the dog cocked his ears. పక్షి చెక్కలు తాటించినది the bird fluttered its wings. కాళ్లుతాటింను to kick. v. a. To put or beat softly, to strike, as a breeze; to slap, buffet. కొట్టు.

తాటోటు tāṭōṭu. [Tel.] n. Deceit, knavery. లుక్క, మోసము. adj. Knavish, false.

తాడనము tādanamu. [Skt.] n. Beating, tapping, patting, కొట్టుట. తాడింను tāṭintsu. v. a. To beat. తాడితము tāṭitam. adj. Beaten, flogged, smitten, struck. కొట్టబడిన.

తాడి tāḍi. [Tel.] adj. Appertaining to the palmyra or the tree called Beleric Myrobalan, Terminalia belerica: విభీతికము. తాడి విను the spouting whale.

తాడు or త్రాడు tāḍu. [Tel.] n. A cord, thread, string. A match for a gun. The palm tree, so called because cordage is made from it. See under తాటి. The cord of marriage, being the string round the bride's neck, from which the పున్నె or tali is hung. Hence తాడు తెరిస (lit. cord broken) means widowed. అగ్ని తాడు or జేకెతాడు a match, made of cord dipped in brimstone.

తాత tāta. [Tel. lit. తండ్రికి or తల్లికి తండ్రి.] n. A grandfather. Also, a name for Brahma. Dasav. iv. 104. తాతమ్మ tā-tamma. n. A grandmother.

తాత్కాలికము tāṭ-kālikamu. [Skt. from తత్కాలము.] adj. Present, of that time. తాత్కాలికదాత. (Dasav. viii. 110.) a ready giver.

తాత్పర్యము tāṭparyamu. [Skt. from తత్పర.] n. Intention, import, purport, meaning, drift. Thought, idea, view, design, purpose, inclination. An object, scheme, plan. అభిప్రాయము. (See on తత్పరడు.) నా తాత్పర్యమేమంటే what I mean is. తాత్పర్యుడు tāṭparyudu. n. He who holds an opinion ఇందుపల్ల సంభవించినదిని తాత్పర్యులై ఉన్నారు they are of opinion that this is the cause of it.

తాత్వికము tāṭvikamu. [Skt. from తత్వము.] adj. Concerned with final causes, metaphysical. True, real. తాత్విక తత్వము tāṭvikatvam. n. Dialectics, logic. The telestic mode of reasoning. Ananda. xvii. 6.

తాత్సర్యము or తాత్సార్యము tāṭsaryamu. [Skt.] n. Disregard, neglect, scorn. Delay, waste of time.

తాత్రై or త్రైత్రై tāṭhai. [Tel.] n. Words used in beating musical time.

తాదృశము tā-driṣamu. [Skt.] adj. Such, such like, similar. అనుపటిది.

తాన tāna. [Tel. తను+అ] adv. Of himself, personally.

తానకము *tanakamu*. [from Skt. స్థానము.] n. An abode, house. గృహము, స్థానము. Posture. Steadfastness, certainty.

తానము *tanamu*. [from Skt. స్నానము.] n. Bathing. [from Skt. స్థానము.] A place. A note, or sound, also, the words used in music like ut, re, mi. తన్నుకారముతో పాడేపాట. ఆది తానములు నేర్చుకొంటున్నది she is learning the gamut.

తానవము *tanavam*. [Skt. from తనువు.] n. Leanness, thinness. తనత్వము.

తాప *tamu*. [Tel.] pron. (reflexive). Self, one, oneself. (G. తన. D. తనకు. Acc. తన్ను. Plu. తాము, తమరు. G. తమ). తనకుతానె voluntarily, of itself, of his own accord. నిమకుతామే they of themselves. తామచెడ్డ కోరిక చూడమెచేయినది one good-for-nothing monkey ruins the whole garden. తననే చూచినారు (B. viii. 421.) they beheld him himself. తన్నుకాదనియెంచును (Vēma) he will not see that he is the person in question. తన్నుంచిరాజట్టితప్పకలదె. (Ila. iii. 56.) is there any error that does not spring from one's own folly?

తాప *tapa*. [Tel.] n. A step, stairs. పెట్టె, గడప. (A. i. 3. & iv. 185.) A ladder. నిచ్చెన.

తాపటిమేకు *tapati-mēku*. [Tel. from తాపి.] n. A joining nail or spike nail used to join two planks together, a bolt or rivet.

తాపము *tapamu*. [Skt.] n. Burning, heat. (Metaphorically) Corroding care or trouble. The fire of love or fever of grief. తాపములుడుకు heat, warmth, irritation. R. vi. 249. తాపత్రయము *tapa-trayamu*. n. Triple cares, all sorts of troubles arising from worldly cares. These are divided into ఆధ్యాత్మికము, ఆధిభౌతికము and ఆధిదైవికము, that is, sorrows caused by, (1) ourselves, (2) others, & (3) by the will of God. R. iii. 31. తాపత్రయముడు to be harassed or vexed, to be in trouble, care and anxiety.

తాపసి *tapasi*. [Skt. from తపస్సు.] n. A nun, a female ascetic, or pilgrim. తాపసుడు *tapasudu*. n. A hermit, monk, ascetic.

తాపి or తాపీ *tapi*. [Tel.] n. Composition, putting or bringing together. A bricklayer, కాసినాడు. A bricklayer's work. A trowel. A secret, a mystery in any trade, a trace; జోడ, మర్చము. The setting of a stone. Ballast, weight in a boat. ఓడ అడుగున బరువుకైవేసేది. తాపించేయు to put or bring together, to pimp. తాపికత్తె *tapi-katte*. n. A bawd, a go-between. సంధానము చేయునది. A. v. 74. తాపికాడు *tapi-kādu*. n. A pimp, a panderer. సంధానముచేయునాడు. Satyabha. iii. 115.

తాపించు *tapintsu*. [from Skt. స్థాపించు.] v. t. To set up, establish or fix. నిలపు, నెలకొలుపు. To carve చెక్క. To labour. పాడు.

తాపించుము *tapinchhamu*. [Skt.] n. The tree called *Xanthochymus Pictorius*. తమాలము or చీటిమాను. (q. v.)

తాపిత *tapita*. [Tel.] n. A fine kind of silk cloth. మేలైన పట్టుబట్టె.

తాపితము *tapitam*. [Skt. from తాపము] adj. Heated. తపించేయుబడిన.

తాపు *tapu*. [Tel.] v. a. To inlay, as precious stones in a jewel. చెక్క. To join or unite. n. A prop. అవలంబము. A kick తన్ను, పాదతాపనము.

తాబుడు *tabandu*. [Tel.] n. A petticoat. పానడ, గానర.

తాబేవారుడు *tabē-darudu*. [H.] n. A pendant or subordinate man.

తాబేలు *tabēlu*. [Tel.] n. A sea or land turtle. The land species is often called దాసంతాబేలు or hermit-tortoise.

తామ *tama*. [Tel.] n. A bridge-end or the side of a stream.

తామర *tamara*. [Tel.] n. The lotus. Ring-worm. కృష్ణతామర the plant called Indian

Reed or Indian Shot. మెట్టతామర a sort of Cassia, the leaf of which cures ring-worm. నీటితామర a tree called the Indian Reed or Arrowroot plant, *Pontideria hastata* (Rox. ii. p. 122.) తామరచెలి *tāmara-cheli*. n. The sun. తామరతంపము *tāmara-tampamu*. n. Prosperity. అభివృద్ధి. తామరతంపమున to prosper వృద్ధిపొందు. తామరతంపర *tāmara-tampara*. n. A cluster or multitude of lotuses. Flourishing, the spreading of a people or family (being likened to the spreading stems of the lotus.) తామరతంపరలై flourishingly, prosperously, "like a green bay tree." తామరకూపం an epithet of Manmadha. తామరసము *tāmarasamu*. [Skt.] n. The lotus. Gold. Copper. తామరససఖుడు *tāmarasa-sakhudu*. n. The lover of the lotus, i. e., the sun.

తామసము *tāmasamu*. [from Skt. తామసము.] n. Tardiness, delay, duliness. అలస్యము. adj. Cruel, bloody, malignant. తామసపుజ a bloody sacrifice. తామసగుణము the dark passions. తామసి *tāmasi*. n. A malignant, mischievous person. Darkness. చీటి. తామసింపు *tāmasintsu*. v. n. To be tardy, to dawdle. అలస్యముచేయు. తామసుడు *tāmasudu*. n. A malignant or mischievous man. తామగుణమునలనాడు, గుట్టుడు.

తామా *tāma*. [Tel.] n. Thickness, bulk, as opposed to length and width.

తామిప్రము *tāmisipramu*. [Skt.] n. Darkness. చీటి. A hell of darkness. చీటిమముమైన నరకము.

తాము *tāmu*. [Tel.] n. The plural of తామ. Selves (used honorifically); your honour, your lordship.

తామీలు Same as తాబేలు.

తామ్రము *tāmramu*. [Skt.] n. Copper. రాసి. Red color ఎర్రాపు. adj. Red ఎర్రది. తామ్రస్థుడు *tāmra-kattakudu*. n. A copper-smith. రాసివనివాడు. తామ్రమాడము

tāmra-chūdamu. n. The copper-helmeted bird, i. e., a cock, కోడి. తామ్రస్థు the copper-river. ఒకయేరుపేరు. తామ్రాక్షు the Black Cuckoo (కోయిల) as being red eyed.

తాయము *tāyamu*. [Tel.] n. A rare thing, a rarity. అరుదైనవస్తువు. ఇదో ఒకతాయము నీ కిస్తాను here, I will give you a rare thing.

తాయి *tāyi*. [Tel.] n. A mother. See తల్లి.

“నీ|| కన్ను బిడ్డలతంపగాందికలవ్రోస బంగారుతాయి మా రంజితాయి.” పాచా. i.

తాయిము, తాయితు or తాయిత్తు *tāyitū*. [Tel. తాయి+అత్తు.] n. An amulet, or charm containing things supposed to bring luck. తల్లి బిడ్డలకుకట్టే రక్షణము.

తార *tāra*. [Skt.] n. A star. నక్షత్రము. The pupil of the eye, కనునల్ల, కనీసిక, నల్లనల్ల. A. v. 13. The wife of Brihaspati. బృహస్పతిభార్య. Vali's wife. వాలిభార్య. తారకము *tāra-kamu*. n. A star. The pupil of the eye. The eye. తారాపథము *tāra-pāthamu*. n. The starry path, i. e. the firmament. ఆకాశము. తారావళి *tāra-vali*. n. A constellation, or set of stars. The starry firmament.

తార *tāra*. [Tel. తారు+అ.] pron. They themselves.

తారకభిత్తు *tāra-ghittu*. [Skt.] n. The conqueror of an Asura called తారక; an epithet of the god of war. T. v. 220. కనురన్నాయి.

తారకాణ, తారకాణము, తారకాణం or తారకాణము *tāra-kāna*. [from Skt. తారకాణము.] n. An example. బృహ్పాతము. Discussion. Proof, evidence. నిదర్శనము.

Appa Kavi. ii. 162. తారకాణింపు or తారకాణింపు *tāra-kānintsu*. v. t. To illustrate, to prove by an example బృహ్పాతమునందు. To dispute, debate. Sva. ii.

తారకానంపము *tāra-kānamamu*. [Skt.] n. The name of a certain tune.

తారకుడు *tarakudu*. [Skt.] n. A mediator, a saviour, redeemer, emancipator. మామిడి కారు, చాటించువారు.

తారణ *tāraṇa*. [Skt.] n. The name of a certain year in the Hindu Calendar. adj. That which enables one to cross. తరించ జేయునది.

తారతమ్యము or తారతమ్యత *tāra-tamyamu*. [From Skt. తార and తమ affixes of the Sanskrit comparative and superlative degrees.] n. Difference, distinction. Proportionate value: comparative merit. Superiority among competitors. తారతమ భావము, న్యూనాధిక్యము. భాగ్యవంతులను గొప్ప చేయుటలోను నావంటిదినులను క్షీంచడములోను నుండి తారతమ్యము తమ చిత్తానికే తెలియును you well know how far the merit of relieving the poor exceeds that of promoting the rich.

తారము *tāramu*. [Skt.] n. A clear pearl; పురుగడిగింపుకైము. A clear note, గట్టి ప్రాతే. ఊర్జ్వస్వరము. Crossing, passing over. కాలుట Silver, వెండి. The segment of a circle. Protuberance, fullness, bulge, swell. Tare in merchandise: the sum allowed for the packing case.

తారసింఱు or తారసిల్లు *tārasintu*. [Tel.] v. n. To approach, draw near. To clash or collide సమాహించు. పూర్వవచ్చిమనము ప్రముల వలె తారసిల్లు: it was like the eastern and the western seas encountering one another. To spread వ్యాపించు. తారసము *tārasamu*. n. Nearness, contact, touch. సమాహము. Opposition తలపాటు. A. iii. 36. తారసారు. అనగా తలపడకుటకు.

తారసపడు *tārasa-padu*. v. n. To draw near, to front, engage in battle, to face. తారసపెట్టు *tārasa-pettu*. v. a. To introduce, insinuate, procure, as a bawd. To adduce.

తారాడువ్వ *tāra-tsurva*. [Tel.] n. A sort of sky rocket. A firework in water.

తారాడు *tāradu*. [Tel. తార+అడు.] v. n. To move about. తరుగులాడు. To lurk

about, dangle, hang off and on. To dance attendance without coming to the point. తారాడు, వ్రేలాడు. A. iv. 129.

తారాపీఱు *tāra-pīḷu*. [Tel.] n. The seat on the back of an ox. ఎద్దుకెమ్మమీద వేసేపీఱు.

తారి *tāri*. [Tel.] n. One who pulls the wires or strings in a theatrical performance ఆటాడించే సూత్రధారి.

తారింఱు *tārintu*. [Tel.] v. t. To make one come close. తారజేయు. See తార్క, and తారు. (R. v. 192.)

తారిఱు *tārikku*. [H.] n. The date of the month. తేదీ.

తారు *tāru*. [Tel.] pro. They themselves. You (honorific) తమరు.

తారు *tāru*. [Tel.] v. n. To roam, rove, stroll, saunter, run about, loiter. వెళు చించు. To go. పోవు. To meet. కలియు. To lurk, lie in wait. మరుగుపడు. To dance attendance. To fall away in flesh, become lean. క్షీణించు. అడుగు. తారుకొను, పొంచు. తారుకొన్న స్థితి lurking shame. L. iv. 202. తారుకొను or తార్కొను *tāru-kōnu*. v. n. To meet, draw near. తాసిల్లు. R. i. 111. and v. 155. To follow, వెంట డించు. To bear, wear, carry. భరించు, భరించు. "తలపాటు నేర్ప తార్కొన్నవారు." L. ii. 116.

తారుము Same as తార్క (q.v.)

తారుణ్యము or తరుణత్వము *tārunyamu*. [Skt.] n. Youthfulness, bloom. యౌవనము. Vasu. ii. 55.

తారుమారు *tāru-māru*. [Tel.] n. Disorder, confusion. కలకలనోళ్లు. adj. Disorderly, riotous. Slovenly. క్రమములేమిద, వ్యవస్థ లేమి. తారుమారుగా *tāru-māru-ga*. adv. Confusedly, in disorder, upside down. తారుమారుపడు to be confused, కలకలనోళ్లు పడు.

తార్కాణ or తార్కాణింఱు See under తారకాణ.

తార్కికుడు *tārkikudu*. [Skt. from తార్క-కు.] n. A logician, a reasoner.

తార్కొను Same as తారుకొను. See under తారు. తార్కొలుపు *tār-kolupu*. v. t. To cause to meet.

తార్కొను or తారుచు *tārtsu*. [Tel.] v. a. To unite, set together, join, apply, put. To close. To set as precious stones. To introduce, bring people together. To pimp or pander సంధానము. R. i. 120. To lure, gull, trick (ప్రతానము). To egg on, incite. To put (as a child to the breast.) తార్కేదీ *tārchēdī*. n. A bawd. తార్కే వాడు *tārchē-vādu*. n. A pimp.

తార్తియము *tārtiyamu*. [Skt. from తర్తియ.] adj. Third. Ternary.

తార్పు or తారుపు *tārpū*. [Tel.] n. Application, joining, setting. తార్పడము. A small box, పాతీ, చిన్నపెట్టె నాగితార్పు. (R. ii. 89.) a copper plate, తారుపునా నాణము, పల్లెము, తాంబాళము. తారుపులాడు *tārpū-lādu*. v. n. To fight as cocks, rams, &c.

తాలాంకుడు, తాలాంకుడు or తాలక్ష్మజుడు *tālāṅkudu*. [Skt.] n. An epithet of Balrama, the Bacchus of India, whose standard is the palm tree.

తాలి, తాలి, తాలిబొట్టు or తాలిబొట్టు *tālī*. [Tel.] n. A small piece of gold which the bridegroom ties round the bride's neck as a sign of marriage. ప్రత్తి, మంగళ మార్తెము.

తాలింఱు *tālintu*. [Tel.] v. a. To season food. కూరలు తిరుగుచోయు. To slake lime.

తాలింపు *tālimpu*. n. The seasoning of a dish. తిరుగుచోత. Seasoned curry తాలిం చుకూ. Slaking lime.

తాలిమి *tālimi*. [Tel.] n. Gentleness. Endurance, patience, steadfastness. ఓర్పు. Fortitude. స్థైర్యము. తాలిమికడై a patient woman క్షమానంతురాలి. తాలిమి కాడు a patient man. క్షమానంతుడు.

తారు or తారుసింఱు *tāru*. [Tel.] n. Empty ears of corn. తప్పుసింఱులు, ఎన్నుకొని ఎండిపోయిన కైను

తారుము Same as తారు.

తారుపు *tāruvu*. [Skt.] n. The palate. The inside of the cheek. నోటిలోనున్నది.

తారుపు బిల్ల *tāruvu-billa*. [Tel.] n. A spindle.

తాలూకా *tālūka*. [H.] n. A Taluk or division of a zilla (జిల్లా) or district. Also, applied to the principal town of a Taluq. A subdivision. adj. Belonging to, pertaining to, సంబంధించిన. తాలూకు *tālūku*. adj. Belonging to.

తార్కు or తారుము *tārtsu*. [Tel.] v. a. To take. To hold. To receive, to bear, to wear (as a dress, ornament, or weapon). భరించు. To take or assume (a shape, &c.) To hold (as a liquid in the mouth). To slake (lime). To twist (thread by the spindle). తారుమునపేను. See తాలపుడిళ్ల To fan or winnow (grain in a basket). నర్కుముతారు to conceive (a child). తారునిసుక్కుము unslaked lime.

తార్కి Same as తాలిమి. (q. v.)

తాలకము *talakamu*. [Skt.] n. Yellow orpiment. Yellow sulphuret of arsenic. పొడినోళ్లు. తొగించుము.

తాలము *talamu*. [Tel.] n. A lock. తీగము. తాళపుచెవి a key. కన్నతాలము a padlock. తాలముతీయు to unlock. తాలమువేయు to lock up. Time or measure in music. పాడునపుడు జరిగే కాలపరమాణుము. A cymbal, because used to keep time with. తాలమువేసే కంచునాకర్ణము. A palm tree. తాలకెట్టు. తాలి appertaining to the palm tree. తాలివృక్షము a palm tree. వానితాలము పట్టివాడు he was in a rage or out of humour against him. అదితాలము slow time. అటతాలము common time. త్రిపుటతాలము quick time. తాలిసింఱు *tālasingtu*. v. n. To play (the cymbals, &c.), తాలమువేయు. B. D. iii. 1237. తాలిసింఱు one who plays the cymbals. తాలము వేయు

నాకు. తాళవర్తమా tala-patramu. n. A palm leaf. తాళాకు, చెవ్వాకు. తాళమానమా tala-manamu. n. Beating time in music. T. iv 77. తాళవృంతమా tala-vrantamu. n. A fan made of palm leaf. వివేకర.

తాళాంకు tala-bandu. [H.] n. A complete abstract of the actual receipts and expenditure of the revenue for the past year.

తాళి or తాళి tali. [Tel.] n. A necklace. పతకము, ఒకవిధమైన హారము.

తాళించు talintu. [Tel.] v. t. To shake the dice before throwing them down. జాడమాడునపుడు కిందవేయటకై పాచికలను వేలిలో ఇటుఅటు తిప్పట.

తాళిక or తాలిక talika. [Tel. from తారు.] n. Patience, endurance. ఓర్పు, ధీమ. A pastille or little roll, as of paste or of leaf. పొట్టు. The scurf that drops off the skin when rubbed. A flake or scale of earth. Cords of hair: మోక. Tresses smeared with మృతపాలు. Suca ii. 42. తాళికగలవాడు talika-gala-radu. n. A man of substance.

తాళు or తాళుకోస తాలు. [Tel.] v. a. To bear, suffer, endure, tolerate, have or show patience సహించు. To refrain. To wait, stop. అను, నిదానించు. ఈ బట్ట కట్టు తారును this cloth wears very well.

తాళ్లు tallu. [Tel.] n. Ropes. Palm trees. See తారు and తాడి.

తాళారము talaramu. [K.] n. A shelving roof: a verandah or shed. A pent roof. నానా.

తావక taraka. [Skt.] adj. Thine, thy. తావకీనము tarakinamu. adj. That which belongs to thee.

తావకాళ్లు, తావకోళ్లు or తావుకోళ్లు tavakallu. [Tel.] n. Pieces of wood used to rest the feet on while working a picota or water-lift, ఏకపెత్తునాడు కాళ్లంచుకొనటకు అనువైన పట్టెలు.

తావత్ tarat. [Skt.] adj. That. తావత్తుని తము Thus far, so long.

తావరము tararamu. [from Skt. స్థావరము.] adj. Firm. స్థిరమైన.

తావలము tavalamu. [Tel.] n. A place, abode, home. స్థానము, గృహము, నివాసము. A prop ఆధారము, రక్షకము. M. XII. ii. 182. దయకు తావలమైన who is an object of mercy.

తావళము or తావడము tavalamu. [Tel.] n. A necklace of beads, &c; as రుద్రాక్ష తావళము.

తావి tavi. [Tel.] n. Odour, fragrance. పరిమళము. తావిగట్టు the mountain called Malaya (మలయపర్వతము.) తావిహానె tavinune. n. Fragrant or scented oil. తావి హానె the scent carrier, i. e., the wind, గాలి, సంధవహుడు. తావినిలకాడు an epithet of Manmadha.

తావు or టావు tavu. [Tel.] n. A place, locality; a home, room, space. స్థానము. అది నా తావున ఉన్నది I have it by me, in my hands. నా తావున నున్నది they took it of or from me. అందు నా తావుకు వచ్చెను he came to me. నాని తావుకు పంపితిని I sent it to him. తావు, టావు or తావు n. A sheet of paper. తావు కారిము.

తావు tavu. [Tel.] v. t. & n. To drink. తాగు. M. XIII. iii. 307.

తావుకోళ్లు or తావకోళ్లు Same as తావకాళ్లు. (q. v.)

తిండి

తింటు tinla. [Tel. contracted from తింటు.] n. Eating. తింటు.

తిండి tindi. [Tel. from తిను.] n. Food, ఆహారము. An eater. బిచ్చాదిండి one who lives on rice. తిండిమెతుకు solid food. పశుమలతిండి a cannibal, a child-eater. కంచదిండి a corpulent beggar at fairs, an uproarious rioter. తిండికాడు, తిండిపంద, తిండిపోతు or తిండిడు tindi-kadu. n. A glutton. Fem. తిండికడై or తిండికడైయ.

తింత్రి తీ tintrini. [Skt.] n. The tamarind tree. చింతచెట్టు. తింత్రి తీకము tintri-nikamu. n. The tamarind fruit. చింతపండు.

తికముక tika-maka. [Tel.] n. Confusion కలత. Tottering తొట్టుపాటు. adv. Up and down, backwards and forwards. ఇట్టట్టుగా. తికముకగొప or తికముకలాడు tika-makagonu. v. n. To be confused కలతపడు. To totter. తొట్టుపడు.

తిక్క tikka. [Tel.] n. Madness. పిచ్చి, ఉచ్చాదము. తిక్కయ్య the Somayaji Tikkanna. (a celebrated poet.) తిక్కపట్టిన or తిక్కయ్యెట్టిన tikka-pattina. adj. Mad. తిక్కనాను to become mad. వెర్రెత్తు.

తిక్కటముక్కట tikkata-makkata. [Tel.] n. Confusion, higgledy piggledy. కలత.

తిక్కడి tikkadi. [Tel.] n. A spindle. నూలు వడికి చిప్పకడకు.

తిక్కము tiktamu. [Skt.] n. Bitterness. చేను. adj. Bitter. చేడైన.

తిగ tiga. [from Skt. త్రికము.] n. Three మూడు. తిగకంటే tika-kanti. n. The three-eyed one, i. e., Siva, శ్రీస్వయంభుకు. తిగవంచ tika-rancha. n. Four.

తిగలు tigatu. [Tel.] n. A screen. తెర. M VI. i. 298.

తిగియు, తివియు, తిగుచు or తివుచు tigiyu. [Tel.] v. t. To pull, draw, take: లాగు, ఈడ్చు, ఆకట్టించు. To rub as in shampooing the limbs. To stroke. తిగుచుడుపోగులు tigutsudu-pogulu. n. The cords used with a hunter's nets or snares.

తిగ్గుము tigmamu. [Skt.] n. Heat, warmth, వేడిమి. adj. Hot, wafm. వేడిమిగల.

తిట్ట titta. [Tel.] n. A heap, a multitude. రాశి.

తిట్టు tittu. [Tel.] v. a. To abuse, rate, scold, rail at, curse. To use obscene language. To express anger: to blame, to condemn. శపించు, నిందించు. n. Abuse, scolding, violent language, a violent rebuke, an abusive or obscene expression. నేమర్గుం

వుట్టి a friendly scolding. Blame, censure నింద. తిట్టుపడు to incur blame or censure నిందింపబడు. తిట్టుపాటు tittu-patu. n. Blame or censure. నింద. తిట్టుపోతు tittu-potu. n. A scold, a woman who uses obscene language.

తిడిమి or తిడిమ్మ tidiimi. [Tel.] n. The rustling noise of carriage wheels. రథము పోవునప్పుడి ప్రాక.

తిత్తి titiksha. [Skt.] n. Endurance, steadfastness. ధీమ, ఓర్పు. తిత్తియ్యు titikshuru. A man of a forgiving nature. ఓర్పి.

తిత్తి titti. [Tel.] n. A purse, bag, case, or cover. పంచి, తోలనంచి. The skin or hide of animals మృగములతోలు. A leathern bag or bottle as సారాయిత్తి. చను తిత్తి a loose dangling breast. మాత్రత్తి the bladder. ఇహోత్తి the scrotum. తాలిమిత్తి a pair of bellows. తిత్తి దిగిపెట్టు నన్ను దిగిపెట్టినాడు he cast me off like an old shoe. చెయ్యిత్తి a glove. కాలిత్తి a stocking. తిత్తికాడు titti-kadu. n. A piper. తిత్తి పోయువాడు.

తిత్తి tittiri. [Skt.] n. The Francoline partridge, Francolinus vulgaris.

తిథి tithi. [Skt.] n. A Tithi, a lunar day. The date by computation of lunar days, by which all religious and funeral rites (Parentalia) are regulated. తేవు నా తండ్రి గాకి తిగి ననుక రాను as to-morrow is the anniversary of my father's death I cannot come.

తిను tinnu. [Tel.] v. a. To eat. భుజించు. To suffer or undergo (blows, abuse, hardship, or punishment.) వానినెట్ల చెబ్బలు తిన్నాను I was beaten or flogged by him. గడ్డితిను to eat grass, i. e., to make a beast or fool of oneself. అన్నయ తింటారా గడ్డి తింటారా are you men or brutes? తినివేయు to devour (one's property). తినిపించు tinni-pintu. (caus. from తిను.) v. t. To cause to eat. వాణ్ణి మన్ను తినిపించినాను

I made him eat dirt. తిమబండమూలు tinubandamulu. n. Eatables. తిమబండారపువస్తువులు provisions.

తిమకు tinuku. [Tel.] v. n. To strain. n. Straining.

తిన్న or తిన్నల timma. [Tel.] adj. Proper యుక్తము. Straight. ఋజువు. Fine, beautiful మనోజ్ఞము. Well స్వస్థము. తిన్నగా or తిన్నంగా timma-ga. adv. Fairly, by gentle or fair means, straightway, directly, properly. Gently, slowly. తిన్నగాపో go slowly or gently. Well, in good health. వానికి తిన్నగా నున్నది he is very well. తిన్నన or తిన్నదనము tinnana. n. Rightness, straightness, propriety. Gentleness, gentlemanly conduct, ఋజుత్వము, యోగ్యత. తిన్నని tinnani. adj. Gentle, gentlemanly, worthy, proper, correct, slow, straight, direct. Elegant, pretty. తిన్ననికాన her slender waist.

తిన్నియ or తిన్నె tinniya. [Tel.] n. A pial or seat built at a house door; అరుగు, వేదిక.

తిప్పుకట్టు tipuru-kattu. [Tel.] v. n. To spread. వ్యాపించు.

తిప్ప tippa. [Tel.] n. A hillock. చిన్నకొండ, గుట్ట. A mound, దిబ్బ. A stumbling block, a difficulty. తండా. A. vi. 17. తిప్పలబడు. to be distressed or in difficulties. తిప్పల పెట్టె he threw difficulties in their way. తిప్పలపడి వెతుకు to ransack, to search high and low. తిప్పలమారి tippala-mari. n. A drudge. పాట్లమారి. తిప్పకారు tippa-kaya. n. A naughty person. ఆకతాయి, అతకాయి. తిప్పత్రిమ్మరి tippa-trimmari. n. A monkey. కొతి.

తిప్పట tippata. [Tel. from తిప్ప.] n. Roving, a rambling life.

తిప్పతీగె tippa-tige. [Tel.] n. The Heartleaved Moonseed, Menispermum cordifolium. Rox. iii. 811, a plant used in curing snake bites. H. iv. 13. తిప్పనత్తు the extract of that plant. గురూచీలత.

తిప్పు or తిప్పు tippu. [Tel.] v. n. To turn; to be giddy. తలతిప్పుచున్నది my head turns. I am giddy. v. a. (causal of తిరుగు.) To turn, to reverse. To steer or command (a ship). To wind up (a watch). To wield or brandish. To revoke, rescind, or alter (an order). To lead about. To turn or check (as disease). తిప్పుత్రాళ్లు the cords that turn a churn. n. Turning, a turn తిప్పల. తిప్పివేయు tippu-veyu. v. a. To turn back or away, to return, reject. తిప్పకొను tippu-konu. v. a. To turn, oppose, check.

తిబిరి tibiri. [Tel.] n. A change, alteration. నూరుపాలు. adj. Slight, little. అల్పము.

తిమి timi. [Skt.] n. A huge fabulous fish, like the leviathan. R. ii. ix. 9, నూరూపకపాడుగు చేప. తిమింగిలము timingalanu. n. A huge sea monster, like the kraken, that is supposed to be capable of devouring the timu.

తిమితము timitamu. [Skt.] adj. Wet. తడిసిక. తిమిరము timiramu. [Skt.] n. Darkness. The shading of a painting.

తిమిరి, తిమిరివాముపు, తిమ్మిరి or తిమూరు timiri. [Tel.] n. Paralysis, numbness. తిమిరితిక్కి timiri-tikki. n. A kind of fish, Astrapte dipterygia. (F. B. I.) తిమిరిమీస timiri-minu. n. A fish, a sort of Torpedo. Russell. i. plate 1 and 2. Narcine timlei (F. B. I.) తిమిరిస్సనము timiri-seanumu. n. A quaver.

తిమూరు timuru. [Tel.] v. n. To hasten. త్వరపడు. To be proud. గర్వించు. n. Numbness. తిమ్మిర. Pride గర్వము. తిమూరుకొను to pull about in anger కొనుచుతో వెనుగులాడు.

తిమ్మ or తిమ్మన timma. [Tel.] adj. Whole, healthy. స్వస్థము. n. Health. స్వస్థత. v. t. To bless. దీవించు. నేను వానిని తిమ్మనలేదు తిమ్మనలేదు. తిమ్మపడు to become well, to be refreshed, స్వస్థపడు, సేచితేయ.

తిమ్మడు or తిమ్మన్న timmadu. [Tel. from తిరుమల+డు.] n. A name of a monkey, like Jacko or Pug: the feminine is తిమ్మ. తిమ్మనబంతి timmana-banti. n. A monkey's dinner party, a riotous scene. పొట్టితిమ్మడి కొన్న the inferior bastard grain that grows rapidly.

తిమ్మనము timmanamu. [Tel.] n. A sort of flummery, made of milk, flour and sugar. పాలు పిండి తెల్లమునేసి వండింది. మజ్జిగపులును.

తిమ్మప్పడు timm-appadu. [Tel. తిరుమల+అప్పడు.] n. A name of the god Venkatesvara.

తిమ్మరి or తిమ్మరి timmari. [Tel.] n. A wanderer. తిరుగువాడు. కేశడిమ్మరి a vagabond, a vagrant. తిమ్మరితనము the being a vagrant. తిమ్మరీడు timmuriidu. n. A rover or rambler, a vagrant. తిమ్మరు or తిమ్మరు timmaru. v. n. To rove, rumble.

తిమ్మి Same as తిమ్మడు. (q. v.)

తిమ్మిరి timmiri. [Tel.] n. The cramp, numbness. Tingling స్పర్శము తెలియని వ్యాధిని కేషము. Itching, lewdness. The teeth being set on edge. Any shock.

తియ్యి for తియ. See తియ.

తియ్యి tiyya. [Tel.] adj. Sweet. తియ్యమనుడి a sweet mango. తియ్యకూర a sweet dish. తియ్యవనము or తియ్యన tiyya-danamu. n. Sweetness. తియ్యని or తియ్య tuiyani. adj. Sweet. తియ్య నిల్లి చూటలు fair coaxing words. తియ్యము tiyyamu. adj. Sweet, agreeable, charming. n. Sweetness. పలుకుతియ్యములు (R. ii. 76.) sweet words. తియ్యవూస the sugarcane. చెరుకు. తియ్యవిలుకాడు an epithet of Manmadha.

తిరగడ or కొడితిరగడ tiragada. [Tel.] n. A certain jewel.

తిరగతివాడ tiragati-vaada. [Tel.] n. A brig, a two masted vessel.

తిరగబడు or తిరుగబడు See under తిరుగు. తిరగబోను See under తిరుగు.

తిరగలి See under తిరుగు.

తిరణామలిచెక్క tiranamali-chekka. [Tel.] n. Trincomali wood. A wood resembling ash. కచ్చుచెక్క.

తిరము tiramu. [from Skt. స్థిరము.] adj. Firm, steadfast. విలకడగానుండి, నిబ్బర మైన. తిరపడు tira-padu. v. n. To become firm. స్థిరపడు.

తిరస్కరించు tiraskarintsu. [Skt.] v. a. To despise, scorn, treat with contempt. To outvie, outshine, eclipse. అనాడనము చేయు. తిరస్కరిణి tiraskarini. n. A curtain, a screen, a guard, a ward. తెంచీర. తిరస్కారము or తిరస్కరము tiraskaranu. n. Rejection, scorn, insult, a sneer. Outshining, eclipsing. అనాడము.

తిరస్టు tirastu. [Tel.] n. An alienated village. (Vizag.) A kingdom రాష్ట్రము.

తిరాల tirala. [Tel.] affix. Regarding, concerning, in the matter of, towards, against. ఎడల, విషయము. వా తిరాలవాడు చేసిన అపకారము the injustice he committed towards me.

తిరి tiri. [Tel.] n. A twist, turn. పెరి, సుడి. plu. తిరులు. Kuchelo. ii. 17. తిరికబ్బము base or paltry poetry. Appa. C. ii. 190.

తిరిక tirika. [Tel.] n. A twist. పెరిక.

తిరికి tiriki. [Tel.] n. A kind of fish.

తిరికె tirike. [Tel.] n. Scurf that is rubbed off the skin.

తిరిగి, తిరిగి or తిరుగ tirigi. [Tel. from తిరుగు.] adv. Again, anew, back. తిరిగియచ్చు to return or give back. తిరిగివచ్చు to go round to a temple, &c. ప్రదక్షిణముచేయు; to surround పరికేష్టించు.

తిరితిప్పలాడు tiri-tippu-ladu. [Tel.] v. n. To be fond of, to be silly, to dote upon. HD. ii. 482. To struggle వెనుగులాడు.

తిరివము or **తిరవెము** *tiripamu*. [Tel.] n. Alms, what is given in charity. భిక్షము. **తిరివెగాడు** or **తిరివరి** *tiripe-gadu*. n. A beggar. భిక్షకుడు. **తిరివగొట్టు** *tiripa-gottu*. n. A shameless beggar. దిక్కుడుకాక భిక్షమెక్కువాడు. **తిరియు** *tiriyu*. v. n. To live by alms. భిక్షమెక్కు, భిక్షించు. HD. ii. 1247. To beg abjectly. దీనవుత్తిని యాదించు. "శోచకమును దను దిరివినారల మూలంక దిరియ నలయును జుచ్చి." Kuchelo. iii. 105.

తిరివడు *tiri-vadu*. [Tel. తిరి+పడు.] v. n. To fly, to be routed, worsted, put to flight, or driven back. To be confused. కలత పరుచు. **తిరివెట్టు** *tiri-rettu*. v. t. To confuse. కలత పరుచు.

తిరిటము *tiritlamu*. [Skt.] n. A crown. కిరీటము.

తిరు *tiru*. [A Tamil word for Skt. त्रि.] adj. Blessed or holy. (This is used in a variety of ways by Vaishnavites.) **తిరుకాపు** *tiru-kapu*. n. Adorning the god. దేవతలంకరించుట. **తిరుకొలను** a sacred tank, పుష్కరిణి. **తిరుచూర్ణము** the sacred powder used to mark the forehead by the Vaishnavites, శ్రీచూర్ణము, తిరునామము, శైల్యనూట్టు. **తిరుమణి** [మణి=మన్ను] the sacred earth, a kind of white clay used in making the sectarian mark (నామము). **తిరుపనూడ** a small basket in which the **తిరుమణి** and other things are kept. **తిరుపతి** *tiru-pati*. n. A town, Tripati తిరువల. **తిరుమజ్జనము** *tiru-majjanamu*. n. The sacred bath given to an idol. దేవతాభిషేకము. **తిరుమన్ను** same as **తిరుమణి**. **తిరుమాళిగ** *tiru-maliga*. n. A Vaishnavite's word for a house (శైల్యనూట్టినామము).

తిరుగలి *tirugali*. [Tel.] n. See under **తిరుగు**.

తిరుగు *tirugu*. [Tel.] v. n. To turn, rove, roam, travel. సంచరించు. To be giddy. పుచ్చ్రమించు. To go back. వెనుకకువరులు. To

come again. మరలవచ్చు. To cease, go off, as disease, be revoked, as an order. To fail, miss, be fruitless, to break one's faith. **అతడు ఈ పనిలో తిరిగినాడు** he was engaged in this business. **నానికి ఒళ్లు తిరిగినది** he felt giddy, he was sick, or vomited. **మధ్యతిరుగు** to intercede, act between others, be an agent. **నానికి నూరు బాగా తిరగదు** he does not pronounce well. **అ మాట నా నోట్లో తిరగదు** I cannot pronounce that word. **కావలితిరుగు** to stand sentry. **తిరుగియు** to tamper with or corrupt a witness. **తమ మాటకు తిరుగులేదు** you are supreme: your word is law. **చుండి తిరిపోయినది** the bill was dishonoured. **చుక్కలు తిరిగినవి** the stars have turned, i. e., it is past midnight. **తిరుగాణి** (తిరుగు+ఆణి.) a screw. **సండుల తిరిగిరి** they went round by the alleys. **తిరుగు** v. a. To go round, encircle. పరిశ్రేష్టించు. **తిరుగు** or **తిరుగుడు**. *tirugu*. n. A turning, a turning back, తిరుగుట, శ్రమము. A change మారుపాటు. A screw, a rivet, a carpenter's vice. మర. A bend, or turn (as in a road). The point on which an affair turns. తిరుగుడుబండి a return cart. **తెక్కలో తిరుగుడు వచ్చినది** or **తిరుగుట్లపడినది** there is a difficulty, a question, a point to be cleared. **తిరుగుడుచీల** or **తిరుగుడుకొక్క** a screw, మర. **తిరుగుడు పువ్వు** *tirugudu-puvvu*. n. The turning flower, i. e., the sun flower. A sort of gold jewel worn by women. **తిరుగుడుత్రాడు** a noose, ఉరి, ఉచ్చు. **తిరుగువల** *tirugudala*. n. A turn. మరలంబ. చాళి తిరుగువల గా మన్నది the disease is on the turn. **తిరుగుడుపడు** to turn, to be giddy పుచ్చ్రమించు. **తిరుగుడుపాటు** *tirugudu-patu*. n. Rebellion, resistance. **తిరుగుబడు** or **తిరగబడు** *tiruga-badu*. v. t. To turn against, to rebel against, to oppose, to attack angrily. **తిరగబాటు** or **తిరుగబాటు** *tiruga-batu*. n. Disobedience, rebellion, turning against. **తిరగబోతు** or **తిరుగబోతు** *tiruga-bōtu*. v. a. To spice, or season (a curry). **తిరగబోత** or **తిరుగబోత** *tiruga-*

bōla. n. Seasoning, putting spice, &c., to food. **తిరగవేయు** or **తిరుగవేయు** *tiruga-rēyu*. v. a. To turn a thing over. **తిరుగ** or **తిరుగా** *tiruga*. adv. Again. **తిరుగడ** *tirugada*. (తిరుగు+గడ.) n. A pipe which is turned by a screw. **మర పెట్టినిగొట్టుము.** **తిరుగలి** or **తిరగలి** *tirugali*. (తిరుగు+కలి.) n. A hand mill. (or తిరుగు+కలి.) **Turning శ్రమము.** **తిరుగుబోతు** *tirugu-bōtu*. n. A rambler, rover, giddy fool. **తిరుగుమొరుగు** or **తిరుగుమరుపు** *tirugu-morugu*. n. An intricacy, refinement. Ila iii. 16. **తిరుగుమొగము** *tirugu-mogamu*. n. Turning away the face. విముఖము. **తిరుగుపారు** *tirugu-paru*. v. t. To surround. పరిశ్రేష్టించు.

తిరువు *tirutu*. [Tel.] v. a. & n. To beg alms. తిరియు.

తిరునాళ్ల *tiru-nalla*. [Tel.] n. A temple festival. దేవోత్సవము. "తెప్పతిరునాళ్లరా." ఆము. ii. See **తిరు**.

తిరువీరు or **తిర్నీరు** *tiru-viru*. [Tel.] n. Sacred ashes used by the Saivites for their sectarian marks. శైవులు నొనటనుండు కొనే గోమముపిండభస్మము, విభూతి. See **తిరు**.

తిరుపు *tirupu*. [Tel. from తిరుగు.] n. Turning. తిరుగుట. **తిరుపులుకట్టు** *tirupulukaṭṭu*. v. n. To spread. వ్యాపించు.

తిరుమల *tiru-mala*. [Tel. తిరు+మల.] n. The sacred hill of Tirupati వేంకటాచలము. Any sacred hill. **తిరుమలేశ** *tirumala-ēsa*. n. The Lord of Tirumala, a name employed in the chorus used by a poet who wrote a set of riddles: like this one; "మాడుశిరములున్ను మదిమొప్ప పదికాళ్లు గల్గు; తోకలురెండు కన్నులార చెరిగి కొమ్ములు నాల్గు చేతులు రెండయ, దీనిభావమేమి తిరుమలేశ." The meaning of this is:—"a man ploughing with a pair of oxen." See **తిరు**.

తిరుముడి *tiru-mudi*. [Tel.] n. A Vaishnavite. శైల్యపుడు. See **తిరు**.

తిరువడికోల *tiru-vadi-kōla*. [Tel.] n. A lamp belonging to a mendicant Vaishnavite. చావలవాని దీపస్తంభము. See **తిరు**.

తిరువరంగములు *tiru-v-arangamulu*. [Tel.] n. A kind of fine rice. శాలిభాగ్యపశిషము.

తిరువారాధనము *tiru-v-arāadhanamu*. [Tel. తిరు+ఆరాధనము.] n. Divine worship. దేవతార్చన.

తిరువు or **తిర్వు** Same as **తిరుగు**. (q. v.)

తిరోధానము *tirōdhanamu*. [Skt.] n. A cover or veil. Concealment, disappearance. మరుగుపాటు.

తిరోహితము *tirōhitamu*. [Skt.] adj. Covered, veiled, invisible. మరుగుపడిన.

తిర్యక్కు *tiryakku*. [Skt.] adj. Moving crookedly, writhing. అడ్డముగా పోవునది. Moving, animate. **తిర్యగ్విధముగా** tortuously. Turned away, as the face. **తిర్యక్వం** ప్రము a mark drawn across the forehead. **తిర్యగ్గతువు** or **తిర్యగ్ద్వి** *tiryag-jantumu*. n. An animal, a bird, a snake, &c., as being prone or having the face downwards in distinction from man who stands erect. **తిర్యగ్గోనిజము** *tiryag-yōnijamu*. adj. Animated, born from the womb of a living being, as distinguished from plants "తిర్యగ్గోనిజము." V.P. iv. 2.

తిత్తి *tirri*. [Tel.] n. A wicker work snare for fish. చేపలనుపట్టుబుట్ట. A fisherman చేపలుపట్టేనాడు.

తిత్తిగొట్టు Same as **తిరుగొట్టు**. See under **తిరువము**.

తిర్లాడు *tir-ladu*. [Tel.] v.n. To attend, be in waiting, to wander about. తిరుగు. కర్రముగా తిర్లాడినాడు he was employed as a clerk.

తిర్లిక *tirlika*. [Tel.] n. A lamp. దీపము.

తిలకము *tilakamu*. [Skt.] n. A mark or beauty spot, made on the forehead with black, scarlet or gold paint. బొట్టు. A brooch. A masterpiece, the acme or apex;

a paragon. శ్రేష్ఠమైనది. చోరగణలకము the prince of rogues. శృంగారతిలకము the masterpiece of poetry. నదీతిలకము the prettiest of rivers. A certain tree. బొట్టుగు చెట్టు. తిలకించు *tilakintsu*. [Tel.] v. n. To shine. ప్రకాశించు. To be favoured ప్రసన్నురవించు. v. a. To view, behold. చూచు.

తిలలు *tilalu*. [Skt.] n. Sesamum or gingilly seeds నవ్వులు. తిలకారకుడు or తిలకూతుడు *tila-karakudu*. n. An oilman. తిలకూతురాలు a female of that caste. నాడు నువ్వో తిలకూతుడు he is a cruel wretch. తిలకండులనాయము as sesamum seeds and rice are mixed up together (See the fable in Panchatantram.) తిలయంత్రము *tila-yantram*. n. An oil press. గానుగ తిలరసము or తిలభవము *tila-rasamu*. n. Gingilly oil. నవ్వులనూనె. తిల్యము *tilyam*. n. A field in which a sesamum crop is raised తిలవండుపాలము. "కోలదిలలుగుమ్మి తైలంబుదివినీ." P. ii. 111.

తివ Same as తిX. (q. v.)

తివాసి, తివాసీ or తివాస *tirasi*. [H.] n. A carpet. రత్నకంబలి.

తివియు or తీసియు v. a. To pull, draw, drag. ఈడ్చు "వనగుండంబునుదవీయు కోచి తివిసుమా." R. ii. 112. "తివియదివియద్రాడు ద్రావ్వినగొరియ." BD. v. 184.

తివును Same as తిను. (q. v.)

తివుట *tivuta*. [Tel.] n. Desire. కోరిక.

తివురు *tivuru*. [Tel.] v. t. & n. To desire. కోరు. To think ఆలోచించు. To try ప్రయత్నించు. To hasten, త్వరచు. To rejoice కుతూహలపడు. To be angry కోపపడు. To excel, to resound మ్రోగు. తివీరి (past tense of తివురు.) *tiviri*. Having attempted or intended, intentionally, by attempting. ఆలోచించి, ప్రయత్నించుచుగా, త్వరచి. "తివిగోచోచనా తిలకంబు దిద్దెన." Sri Nivasa Satacam 14. "విలగన్లొనదివి రఘువయ్యం చనఘా తెప్పించువనుడు" R. iv. 78.

తిస్సాలా *tissala*. [Tel.] adj. Triennial, once in three years.

తీ tī

తీ *tī*. [Tel.] In compounds this stands for తిX as తీవంచ.

తీంద్ర or తీంద్రము *tindra*. [Tel.] n. Splendour. ప్రకాశము. A. v. 155. Warmth, heat వేడిమి. Light, radiance తేజస్సు. Activity చురుకు. Enterprise చోరవ. తీంద్రము *tindramu*. adj. Hot, warm, తీక్ష్ణము, ప్రచండము. తీంద్రించు or తీంద్రిల్లు *tindrinsu*. v. n. To shine, or be luminous. ప్రకాశించు. తీంద్రతీగ *tindra-tiga*. n. A certain medicinal plant. H. iv. 13.

తీక్షణము *tikshnamu*. [Skt.] n. Heat. వేడిమి. Sharpness, haste, keenness, wit. స్వేద, చురుకు. adj. Sharp, hot, hasty, keen. మరువైచ, వాడివైచ. తీక్షణగంధము *tikshna-gandhamu*. n. The tree called పెద్దకుమ్మి, నెరవంబి, కందాచెట్టు. తీక్షణత్వము *tikshnatvam*. n. Asperity, pungency. తీక్షణతుండము a mosquito దోమ.

తీగ, తీగె or తీవ *tiga*. [Tel.] n. A creeping plant or vine; a tendril or spray. అత్తి. A wire, the string of a lute, తింతి. A necklace of gold wire, a gold or silver belt, మెలనూలు. A gold ornament worn by women, బంగారుపట్టెడ. త్రేమితిగలు the rattan lacing in a chair. మెరుపుతీగె a flash of lightning. పాచితీగె, బంగారుతీగె, &c., are various creepers. తీగెగిరిక *tige-garika* n. A creeping species of bent grass, called *Agrostis stolonifera*. తీగెబచ్చెల a creeper, *Convolvulus repens*. See బచ్చెల. తీగయిల్లు an arbour పాదంబు. తీగయెలుగు a low voice హీనస్వరము. తీగబోడి *tiga-bodi*. n. A slight and graceful girl. తీగమల్లె the creeping Jasmine. తీగమెరుగు *tiga-merugu*. n. Lightning without thunder ఉరుములేని మెరుపు. A sort of grain. తీగమోడి *tiga-*

mōdi n. Patterns of flourishes or carved work in carpentry. వ్రాతపని. ముత్యముల తీగమోడికుట్టే పనులు embroidery in the fashion of sprigs of pearl. తీగసాగు *tiga-sagu*. v. n. To increase, to prosper వృద్ధి. గార బాగా తీగలు సానలాగున కలిపిరి they mixed the mortar till it was of a proper consistency. తీగలుపారు to spread వ్యాపించు. తీగవిలుకాడు an epithet of Manmadha. తీగనరులు a kind of rice ధాన్యవిశేషము.

తీట *tīta*. [Tel.] n. Itching, smarting. దురద. Itch గజ్జి. Inclination, lust, liking. తీటకోవల or తీటకసింద *tīta-kōvila*. n. *Cowach, Dolichos pruriens*; కంఠూ.

తీడిరించు *tīdirinsu*. [Tel. another form of తీంద్రించు.] v. n. To shine. ప్రకాశించు.

తీడు *tīdu*. [Tel.] v. t. To sharpen. వాడించెయ్య. To trim or prune, as a bird does its feathers with its beak. To gnash the teeth or bite the lips in rage. మిసాలతీడి twisting his mustaches.

తీరకొర *tīra-kōra*. [Tel. from తీయు and కోయు.] n. Gleaning and reaping.

తీరువ or తీరువు *tīruva*. [Tel.] The yellow-wattled Lapwing, *Sarciophorus malabaricus*. ఎర్రతీరువ *erra-tīruva*. n. The Red-wattled Lapwing, *Sarcogrammus indicus*. (F. B. I.)

తీరియ, తిబ్బయ, తీనె or తిన్నె *tīriya*. n. A stone bench, a pial అరుగు.

తీపి or తీపు *tīpi*. [Tel.] n. Sweetness. Love, liking ఇచ్చు. A pang, throbbing pain యాతన. adj. Sweet మధురము. తీపిపుట్టించు *tīpi-puttinsu*. v. t. To give an appetite, or sharpen the inclination. తీపిఉలప or నల్లఉలపి or ఉలవతుంకి *tīpi-ulavi*. n. A kind of fish, *Rhynchobatus djeddensis* (F. B. I.) తీపుత్రాడు a sweetened string for catching birds with. తీపురము *tīpu-ramu*. n. A joke. అడవి.

తీయన or తియ్యన *tīyana*. [Tel.] n. Sweetness.

తీయని *tīyani*. [Tel.] v. Neg. pl of తీయు adj. sweet. తయ్యని, తీపిల.

తీయనూ *tīyana*. [Tel. another form of తియ్యము.] n. Wish, desire. తీప్రి. M. v. i. 40. XII. ii. 8.

తీయు *tīyu*. [Tel.] v. a. To take. To draw out, take out, extract. ఈడ్చు. To open, excavate, dig To deduct, take away, subtract. To find (a place in a book), to discover, bring to light. To turn out, discharge, remove. To exact, receive (payment). To collect, gather, levy as a tax, a fine, పన్ను, శేక, అపరాధమునతీయు. To pull off, take off. To extinguish or put out. To buy. కొను. See తిసికొను. చెబ్బతీయు to give a blow. చెరువుతీయు, బాపతీయు, to sink or dig a well or tank. పాతలతీయు to open a pit or granary. పాలతీయు to milk. జాడతీయు to trace, detect. చేరదీయు to draw towards, to patronise, take into one's service, to embrace. సానదీయు to whet on a stone. గోళ్లతీయు to cut the nails. దోవతీయు to clear the way, to prepare a path. అసనిస్సితీసివీ they disgraced him. తాళముతీయు to unlock. వాకతీయు to open a door. విడతీయు to loosen or separate. వేరుగాతీయు to separate. ఎడకంచు తీసివట్టు ఉప్పుది the sun is as dazzling as (though reflected from) polished metal. తీయు v. n. To go off, cease, diminish, disappear, be dispelled, intermit, desist from. To draw back, withdraw, retire, stand aside. To contract, shrivel, crack, open, split. జ్వరముతీసివడి the fever went down. వెన్నుతీయు to come forth, or be produced (as a sprout,) to bud. కాళ్ళ తీయుచున్నవి-my legs throb or ache. ఏను తీసిపోయినది the river has gone down. వెనక తీయు to fail, retire, withdraw, retreat, hesitate, or flinch. నాలుక తీసివడి my tongue is dry, I am thirsty. వాని బిట్ల మిక్కిలి తీసిపోయినది he is greatly fallen away in flesh. సిట్ల తీసిపోవు to dry up, sink, diminish, be exhausted. బలముతీ తీసిపోయినది my strength has gone. పాట

తీసి యున్నది the granary was opened. తీయక
unintermittingly, without intermission.
వెనకతీయక without hesitation. తీయకుండా
unfailingly, uninterruptedly, without in-
termission. తీయని incessant, unceasing.
తీయించు *tyintsu*. v. a. To cause to
remove, get removed. తీసివేయు *tisi-vēyu*.
v. t. To take away. To dismiss. To sever
ఫండించు. తీసివేత కాకితాలు *tisi-vēta-kaki-
talu*. n. Outside sheets of paper: paper
that is taken away. తీసిపోవు *tisi-pōvu*.
v. n. To diminish. తగ్గు. తీసుక for తీసు
కొని bringing. తీసుకరా bring. తీసుకపో
take away. తీసికొను or తీసుకొను *tisi-
kōnu*. v. a. To take, &c.; to buy; to eat
or drink, &c. పనితీసుకొను to exact service.
వాడు చాలాదినములనుంచి తీసుకొంటున్నాడు
he has been lingering for a long time.
చండముతీసుకొనెను he acknowledged or
accepted the salutation.

తీరము *tiramū*. [Skt.] n. A shore, bank,
edge, brink. దరి.

తీరు *tiru*. [Tel.] v. n. To end, stop, cease,
elapse. To be finished, ended, complete,
or ready. To be paid, delivered, discharg-
ed, avenged. To be qualified, accom-
plished, finished, adorned, trim, decked.
To be gratified, satiated, wreaked (as
passion;) to be assuaged or allayed, to
go off. ముగియు, చక్కబడు. తనివితర to the
full: so as to satisfy one's desires.
నిశ్చయము it came to nothing, it was ineffect-
ual. కోరికతీరి having gained his end. ఇది
నాచేత తీరుదు this is out of my power. నాకు
తీరితీరిక ఉన్నది I am hardly at leisure.
తీరిపోవు to die. To be practicable, or
possible. అక్కడకి రాజరదు I cannot come
there, I have not leisure to come. రాకుంటే
జరదు (you) must positively come. వెళ్ళక
జరదు I cannot help going. తీరునండగా
నున్నాడు he is quite hackneyed. తీరా
tira. (Root in A of తీరు, with the inten-
sive affix ఆ) adv. Ultimately, at last;
fairly; just, merely, in short, simply.

తిరా మధ్యాహ్నముయ్యేటప్పుటికి when it was
high noon. ఆ గోడ తీరా పడ్డది the wall
actually fell down. తీరా పడుకొనేటప్పుటికి
when he was fairly asleep. ఆ సంత తీరా
బయటపడేటప్పుటికి when the matter at last
became known. తీరా చెల్లించెను he paid it
in full. తీరిక or తీరికే *trika*. n. Leisure.
పనితీక యూచకుండుట. తీరికదిక్కక having
no leisure. Adorning, trimming, decora-
tion. ద్విడము. తీరిన *trina*. adj. Full,
finished, accomplished, cured, settled.
తీరు n. Manner, way, mode, fashion,
style, arrangement, విధము. Beauty చక్కన.
వాడు ఒకతీరుమనిషి he is an odd man. వాడు
ఒకతీరుగానున్నాడు he is but so and so, he
is not well, he is not at ease. ఈ తీరు
thus. తీరుతప్పి ఉన్నాడు it is all over with
him. తీరుగా *truga*. adv. Properly, duly,
aright. దాని ముక్కకండ్లు తీరుగానున్నవి
her nose and eyes are pretty. తీరుగడ
or తీరువల *tru-gada*. n. Ending. ముగి
యట. తీరుపు or తీరుపు *trupu*. n. End,
finishing. A decision, judgment, sen-
tence, decree. తీరుచెప్పెను he gave his
decision. Justice. న్యాయము. Setting
right చక్కబాటు. తీరువారి or తీర్పరి
trup-ari. n. A judge. న్యాయాధిపతి. An
agent or ambassador చారుడు. A superin-
tendent. అధికారి, కార్యనిర్వాహకుడు. తీరువడు
to be destroyed నశించు. తీరుబడి *tru-badi*.
n. Leisure. సావకాశము. తీరుపాటు *tru-
pātu*. n. A settlement, payment. Leisure.
తీరుపాటుగానుండే unoccupied, at
leisure. తీరుమానము or తీర్మానము
tiru-mānamu. n. An ending, settlement,
rectification. Pause. A decision, resolve.
తీరుమానించు or తీర్మానించు to settle, to come
to a decision. తీరువ *truva*. n. A settle-
ment, discharge, payment. Duty, dues,
fees. గట్టితీరువ levelling the ground. తీరువ
వేయు or తీరువకట్టు to levy a fee or
contribution. తీరువజాస్తి *truva-jasti*.
[H.] n. An additional or supplementary
assessment నిర్ణయించబడిన పన్నుకంటే వైగా

కట్టినపన్ను. తీర్పు, తీరుపు, తీరుపు or తీర్పు
tirtsu. v. a. To end, finish. To do with,
accomplish, perform or play (his part.)
go through. ముగించు. To order, arrange.
చక్కబరుచు. To cool, quiet, assuage. To
adjust, liquidate (a debt). To trim, deck,
adorn, straighten, correct, rectify, regu-
late. బిచ్చు. To set, place, draw (as the
mark on the forehead). To pass (time,
day, or night). To pay, give or issue (wages
or hatta). To settle. To determine, to
resolve, to decide. To do away with.
పాపు, తొలగించు. To destroy నాశముచేయు.
వాయసముతీర్చినది the crow gave a good
omen (by crossing my path from left to
right.) కోపమువతీర్చు to revenge oneself,
wreak one's anger. చలముతీర్చు, పగతీర్చు
to satiate spite. దాహముతీర్చు to quench
thirst. తమిదీర్చు satiating one's lusts. వాని
పని తీర్చినారు they settled his business or
they ruined him. తీర్పుకొను *tirtsu-kōnu*.
v. a. To end, do away with. To settle or
pay up as a debt, &c. తీర్చించు *trpintsu*.
v. a. To cause to decide, or determine.

తీర్థము *tirthamu*. [Skt.] n. Water. ఉడకము.
Holy or sacred water. పుణ్యోదకము. A holy
place. పుణ్యక్షేత్రము. తీర్థమాడు to bathe
స్నానముచేయు; to be brought to bed. తీర్థము
ఇప్పించు to swear a witness; because the
oath is administered with holy water.
తీర్థయాత్రపాపు to go on pilgrimage. In
theological works తీర్థము means salvation,
మోక్షము and కుతీర్థము is false doctrine.
తీర్థమాడుట or తీర్థమాట *tirtham-aduta*.
n. Bathing. స్నానము. తీర్థవాసి *tirtha-
vāsi*. n. A pilgrim. తీర్థసేవచేయునాడు.
తీర్థీకరించు *tirthi-karintsu*. v. a. To
sanctify, hallow, purify.

తీర్పరి or తీరువారి *trpari*. See under తీరు.
తీర్పు or తీరుపు *trpu*. See under తీరు.
తీరు *tilu*. [Tel.] n. The state of being low,
lowliness, poorness, deficiency. అడకము.

తీలగు or తీలువడు *til-gu*. v. n. To
become little or poor, to be humble or
lowly అడగు.

తీవ Same as తీగ. (q. v.)
తీవంచ *ti-rancha*. [Tel. తిగ+వంచ] n. (At
dice.) Trois ace, i. e., four.

తీవరము *tivaramu*. [from Skt. తివరము]. n.
Haste, speed. Intensity. త్వరము. adj.
Hurried, hasty, rapid. Intense, scorching.
తీవరించు or తీవరపడు *tivarintsu*. v. n.
To hurry. త్వరచేయు. త్వరచేయు. తీవరుడు
tivarudu. n. A fisherman. నలచేరి తీవి
చేనాడు.

తీవిరు or తీవె *triva*. Same as తీగ. (q. v.)

తీవిరము *triramū*. [Tel.] n. Itching. తీలు.

తీవ్రము or తీవ్రత *trivamu*. [Skt.] n. Speed,
quickness, sharpness, heat. adj. Much.
అధికము. Hot వేడిమిగల, కారముగల.

తు tu

తుంకి *tunki*. [Tel.] n. A certain tree. H.
iv. 18.

తుంగ or తుంగగడ్డి *tunga*. [Tel.] n. A kind of
coarse grass or bulrush. adj. Made of
bulrush. ఒక తుంగకాడ తీసుకరా bring me
a bulrush. Ainslie ii. 162. తేమగరికతుంగ
Agrostis tenacissima. గరికతుంగ *Cyperus
tenuiflorus*. కర్రతుంగ *C. spinulosus*. గోడు
తుంగ *C. seminudus*. తెగడుతుంగ *C. dubius*.
సారెతుంగ *C. compressus*. కాకతుంగ *C.
rotundus*. మసితుంగ *Scirpus hispicatus*.
గురకకాకతుంగ *S. tridentatus*. బుడ్డతుంగ
S. maximus. కొండతుంగ *S. articulatus*.
భద్రతుంగగడ్డి of which the Sanskrit
synonym of which is సకల్లం. తుంగ
ముస్తే *tunga-muste*. n. A pigout, or
earthnut.

తుంగము *tungamu*. [Skt.] adj. Great, lofty.
పొడవైన. Large, full. తుంగభద్ర *tunga-
bhadra*. n. The river Tungabhadra.
తుంగవృక్షము *tunga-prikshamu*. n. The

tree named *Rottleria tinctoria*. వసంతగంధము. Rox. iii. 827.

తుంగు or **త్రుంగు** *tungu*. [Tel.] v. n. To break to pieces. కునకలగు. Waste away, sink, be ruined, నశించు. **తుంతు**, **త్రుంతు** or **తుంపు** *tuntsu*. v. a. To break. క్రుంక శేయు. To pluck, nip, pull (as flowers or fruit); slay. తలక్రొంచు to behead, tear చించు. See కుంపు.

తుంటు *tunta*. [Tel.] n. A bit, piece, fragment, splinter. కునక. A staff or cudgel. A spar or rafter. A sugarcane: చెరకు. ఇనపకట్టకుంటు an iron-bound cudgel. మూలకుంటువీరులు short rafters at the corners of a roof. కుంటవిలుకాడు Manmadha, whose how is made of the sugar cane. కుంటనరికిన చిరుతేరు Dye-root cut off from the plant. adj. Wicked, naughty, mischievous. **తుంటునకము** *tuntatanamu*. n. Wickedness, mischievousness, naughtiness. **తుంటురి** *tuntari*. (కుంట+అరి.) n. A wicked person. దుష్టుడు.

తుంటి *tunti*. [Tel.] n. The hip or loin. కటి పార్శ్వభాగము, తొండి.

తుంటిపూర or **తూటిపూర** Same as తోటకూర. (q. v.)

తుండము *tundamu*. [Skt. & Tel.] n. The face. మొగము; the mouth నోరు; a bird's beak, పక్షిముక్క; an elephant's trunk, తొండము. The pipe or hose of a fire engine. A bit, a fragment. ఖండము. Zacc. VI. 93. వానయేనుగుకుండములాగున కురిసినది the rain fell in torrents. **తుండి** *tundi*. n. A projecting navel. ఉరుకుపొద్దు. కుండిభుడు, కుండిభుడు, కుండిలుడు or కుండిలుడు one who has a projecting navel. **తుండించు** *tundintsu*. v. a. To cut to pieces. To sever. ఖండించు, ఛేదించు. **తుండు**, **తుండె** or **తుండెము** *tundu*. n. A bit, a piece. ఖండము, కునక. A plot of ground. A block of wood, a piece of timber, a short beam. కుండుగా విడిచిపెట్టిన unfinished, incomplete.

తుండము *tundamu*. [Skt.] n. The belly. కడుపు, ఉదరము, కుడి. **తుంది** *tundi*. adj. Potbellied. బొడ్డకడుపుగలవాడు. **తుందిలము** *tundilamu*. n. A sort of vegetable, *Bigonia indica*. మంచూకవర్ణము. **తుందిలుడు** or **తుండిలుడు** *tundiludu*. adj. Bigbellied, pot-bellied. దయాశుండిలుడు one who has bowels of compassion.

తుండుకు *tunduku*. [Tel. కుడుకు+కుడుకు.] n. Remorse, సంతాపము. Sorrow విచారము. Confusion కలత, క్రోధము. Temerity, foolhardiness. Tottering, shaking, motion. Uncertainty, changeableness. తొలుపాటు, దుడుకు, ఉప్పొంగడము, ఉద్రేకము, ఉల్లాసము. "కుదయదిగాదటంచనిన, కుండుకుకేటికి పొయ్యింబుటికిక." UH. iv. 183.

తుండుకులు *tundukalu*. [Tel. కునుకలు+కునుకలు.] n. Little bits. చిన్న చిన్న ఖండములు.

తుంపర or **తుంపురు** *tumpara*. [Tel.] n. A little drop, a sprinkling, a splutter. **తుంపిళ్లు** *tumpillu*. n. A slight shower of rain. కూరవాన.

తుంపు or **త్రుంపు** *tumpu*. [Tel. కుంచు.] v. n. To nip, to cut, to pluck. కుంచు. కునుగు నల్లుచేయు. A. vi. 24. n. A bit or fragment. ఖండము.

తుంపెసలు *tumpesalu*. [Tel. Connected with కుంచు.] n. Movement. చలనము. **తుంపెసలాడు** or **తుంపెసలుగునియు** *tumpesaladu*. v. n. To dance, as tresses; to be agitated, to palpitate, throb or tremble. నటించు, నర్తించు, చలించు, ఆడు, ఊగాడు. "చారలతాగుకుచ్చముల్ కుంపెసలాడ." Parij. ii. 9.

తుంపాడి *tum-podi*. [Tel.] n. The bitter: so named from its call, which sounds like *tump, tump*.

తుంటుము, **తుంది**, **తుందిక** or **తుమ్మి** *tumbamu*. [Skt.] n. A gourd vine. సారచెట్టు, అనుగు చెట్టు. The belly of the lute. వీణకాయ, కుంబీఫలము a gourd.

తుందిక *tumbika*. [Skt.] n. The central hole in the wheel of a carriage through which the axle passes. బండిచక్రము నడిమిరంధ్రము.

తుకతుక *tuka-tuka*. [Tel.] n. Ebullition. ఉడుకుటయందు స్వోగ్రమకరణము. Closeness. Sorrow సంతాపము. Anger కోపము. అంబలి తుక తుకమని ఉడుకుచున్నది the porridge is boiling aloud.

తుకము *tukamu*. [Tel.] n. An estimate of the seed sown in a field. విత్తనాలవల్లకపును దింపు, లేక అంచనా. తుకముచూచు to value or estimate a field.

తుకాటము *tukatamu*. [Tel.] adj. Very old. మిక్కిలి పాతది.

తుకిడి *tukidi*. [H.] n. A district, a division. A part, piece.

తుక్కు *tukku*. [Tel.] n. Rubbish, trash. Nonsense. కుక్కనడ్డలు rags. కుక్కనడ్డి mouldy hay. కుక్కరేగొట్టు to beat one black and blue. **తుక్కుడు** *tukkudu*. adj. Worthless. పనికిమాలిన. **తుక్కుమూక** *tukku-maka*. n. A rabble, a mob.

తుచ్చము *tuchhamu*. [Skt.] adj. Base, low, contemptible. నీచమైన. Groundless, false. శూన్యము. కుచ్చాసము a mean or degraded seat. **తుచ్చుడు** *tuchchudu*. n. A mean or low man.

తుఱ్ఱుగు *tutzugu*. [Tel.] n. A hasty man. త్వరితపడువాడు.

తుటాయింపు or **తుటారింపు** *tutayintsu*. [Tel.] v. t. To disregard. అలక్ష్యపరచు. To scorn. తిరస్కరించు. **తుటారము** *tutaramu*. n. Firmness, boldness, forwardness. దట్టతనము. A harsh word పరుష వచనము. **తుటారి** or **తుటారికత్తె** *tutari*. n. A beauty, a darling. A bold or forward woman. ధీర, తిరస్కరించేస్త్రీ. "భువనానాన చర్యలబల్లుటారి." H. v. 2. **తుటారికాడు** *tutari-kadu*. n. A bold or forward man.

తుటుక్కు *tulukku*. [Tel.] (anuk.) adv. At once. n. Palpitation of the heart.

తుటుము *tutumu*. [Tel.] n. An assembly, a crowd. A flock or flight, a line or series: a clump of trees: a row of houses గుంపు, వరుస. "కుటుములైకుకదంపకులుచరించు." Vedanta Ras ii. 17.

తుట్టు, **తుట్టెయ** or **తుట్టె** *tutta*. [Tel.] n. A crowd or multitude. వుంజము, సమాహము. A. iv. 17. 21. A flake of fire. కుట్టెయ to breed quarrels.

తుట్టుతుక *tutta-tuda*. [Tel. కుండు+కుక.] n. The very end, the finale. కేవలము కుండు.

తుట్టుమర or **తుట్టుమర** *tutta-mara*. [Tel.] adv. Wholly, entirely, completely, radically. బొత్తగా.

తుట్టు *tutta*. [Tel.] n. Loss, failure in mercantile profits. నష్టం. ఈ వ్యవహారములో నా సొమ్ము కుట్టుపెట్టుకొన్నాను I incurred loss in this business. One who destroys నాశకుడు.

తుట్టె *tutte*. [Tel.] n. Trash, odds and ends, stuff, rubbish. A lump ఉండ. A cluster గుంపు, సమాహము. ఈ పిండి కుట్టెకట్టిపోయినది this meal has run into lumps. కుట్టె తోడిచిరితేరు rough *chay* root that is uncleaned. See కుట్టె. **తుట్టెపురుగు** *tutte-purugu*. n. A sort of venomous snake barred black and grey.

"ఈ కుట్టెపురుగులేము నీలేతవచ్చినపుడు." రామా. viii.

తుట్ర or **తుట్టర** *tutra*. [Tel.] (anuk.) n. A drizzle. కూరవాన. కుక్కకుట్ట్రా a heap of sweepings, ఉడ్డినకమ్మ. Dirt and rubbish.

తుట్టమర Same as కుట్టమర. (q. v.)

తుడుచు or **తుడ్చు** *tudutsu*. [Tel.] v. a. To wipe away (as water or tears.) To blot తడిపోవనొక్క. To sweep ఉడ్చు. **తుడుపు** *tudupu*. n. Rubbing, wiping, smearing, blotting, erasure, కుడుముట. cf. "ఎకడుచుపు డకడుచుపు." కుడుపుబల్ల a wooden plank with which salt is collected into a heap.

అడుము tudumu. [Tel.] n. A kind of drum. కుడుమువాడు a drummer.

తులార tulāra. [Tel.] n. A kind of trumpet. ఒక ఊడువాడ్యము.

తుత్తము or తుత్తరము tuttamu. [Tel.] n. Vitriol. పాలకుత్తము white vitriol, sulphate of zinc. సైలకుత్తము sulphate of copper, blue-stone.

తుత్తి, తుత్తిపెట్టు or తుత్తిరిపెట్టు tutti. [Tel.] n. The country mallow, Marsh mallow. Sida populifoliis. మాగుబెండ. (Rox. iii. 179.) అడవికుత్తిపెట్టు Sida kerta. (Rottler.) కుత్తిరాకు mallow leaf. కుత్తిరి బెల్లపాకు a species of the same. See under బెండ.

తుత్తివాగము tutti-nāgamu. [Chinese] n. Pewter. Zinc. లోహవిశేషము.

తుత్తుంధిక tuttumbhika. [Skt.] n. A sort of drum. H. iii. 88.

తుత్తునియులు tuttuniyalu. [Tel. కునియులు+కునియులు] n. Very small bits. చిన్నచిన్న కుడకలు. తుత్తునియులగు or తుత్తునుకలగు v. n. To go to pieces. తుత్తునుకలువేయు tuttunukalu-chēyu. v. a. To shiver or smash. కుత్తునుకలయిన gone to pieces. కుత్తునియులుగా piecemeal.

తుత్తుమురు tuttumuru. [Tel. కుమరు+కుమరు.] n. Bits, fragments. Fine powder విక్రిలిపాడి. కుత్తుమురై broken to pieces or to bits. కుత్తుమురుగావేయు to break to pieces, to cut to bits.

తుత్తి tuttha. [Skt.] n. The indigo plant. నీలిపెట్టు. H. ii. 248. తుత్తాంజనము tutth-anjanamu. n. Blue-stone, sulphate of copper. మయలకుత్తము.

తుడ or తుడి tuda. [Tel.] n. The end, the point, the tip. చివర, కడ, అగ్రము, అంతము. Death చావు. కుడకు, కుడివ or కుడ at last, in the end, in short. In the next place. తుడముట్టు or తుడిముట్టు tudamuttu. v. a. To finish, reach the end.

To die చచ్చు. కుడముట్టు to the end. కుడివి at the end; కుడిరేలు lit: the last night, i. e., the end of the Kalpa Yuga కల్పాంతము. కుడివాడు the last man. కడవటివాడు, కనిష్ఠుడు.

తునక or తునుక tunaka. [Tel. from కునియు.] n. A bit or piece.

తునికొల tuni-kōla. [Tel. కునిక+కొల.] n. A steelyard: కుమచుట్టికొల. Also, a stick used by toddy drawers to sharpen their knives on, or to carry the toddy vessels on.

తునియు tuniyu. [Tel.] v. n. To go to pieces, కునుగు. To be cut to pieces, be severed or broken. ఖండితముగు. v. a. To cut or break to pieces. తునియు tuniya. n. A bit, a piece, a fragment. See కునుగు.

తుని tuni. [Tel. corruption of కునియు] n. A bed in a salt pan. గడ్డి.

తునుగు tunugu. [Tel.] v. n. To go to pieces. ముక్కలగు. తునుక or తునుక tunuka. n. A piece or bit. ముక్క. తునుము, తునుమాడు or తున్నాడు tunumu. v. a. To cut or break to pieces. ఖండించు. To smite; to pluck flowers. To slay, rout, or ruin. చంపు. See కునియు.

తుపాకీ tupaki. [Tel.] n. A gun, a musket, a matchlock. తుపాకీకాల్పు to fire a gun. తుపాకీగట్టించు to load a gun.

తుపాను tupānu. [H.] n. A storm, a cyclone. గాలివాన.

తుప్పక్కు tupukku. [Tel.] (anuk) n. A sound like that made in spitting. కుప్పక్కన ఉచ్చినినాడు he spat right aloud, audibly.

తుప్ప tuppā. [Tel.] n. A bush, a small bush. చిన్నపొద. కుప్పపెట్టు a shrub.

తుప్పట్టిలు tuppattillu. [Tel.] v. n. To be satisfied. తనియు.

తుప్పర or తుపర tuppāru. [Tel.] n. A drop, a spray. చినుకు.

తుప్పలుదాలు tuppālu-dālu. [Tel. తూలు+తూలు.] v. n. To shake violently. విక్కిరిచరించు.

తుప్ప or తుప్ప tuppū. [Tel.] n. Rust (of iron, not of other metals.) Tastelessness. అచచి. Wool, fleck, worthless hair. గొర్రెకోమము. A. vi. 21. (anuk) A noise made in spitting.

తుభము tubhamu. [Skt.] n. A ram. మేకపాకు.

తుమికి or కర్రతుమికివేవ tumiki. [Tel.] n. Ebony. Diosporus glutinosa. Rox. ii. 533. Embryopteris glutinifera. Linn.

తుమురు tumuru. [Tel.] n. A small bit, a piece. మాక్కుఖండము. కుమరులైన broken, shattered, in shivers. See కుత్తుమురు.

తుములము tumulamū. [Skt.] n. Confusion, uproar, clamour, a yell. Mass. A melee or mixed fight. దొప్పియ్యడము.

తుమ్మ tumma. [Tel.] n. The Babul tree. Acacia arabica, which produces gum arabic. ముండ్లకుత్తు the thorny species, Cockspur thorn. నల్లకుత్తు Acacia arabica. కున్నజిగురు gum arabic. మురికికుత్తు, కంపుకుత్తు or నాకకుత్తు the Cassia flower tree. Acacia farnesiana. పాకికుత్తు Acacia latro-num. తెల్లకుత్తు Acacia Cucophloea. కమ్మరికుత్తు, పీకుత్తు Acacia jamesiana (E. P.)

తుమ్మి tummi. [Tel.] n. A tree, Phlomis indica. Rox. iii. p. 9. 10. తుమ్మిగూర tummi-kāra. n. A vegetable with a fruit like a mulberry. ఒకడిమనుకూరాకు. H. iv. 165.

తుమ్మికి Same as కుమికి. (q. v.)

తుమ్ము tummu. [Tel.] v. n. To sneeze. n. A sneeze.

తుమ్మెద tummeda. [Tel.] n. The large black carpenter bee. శ్రమరము. To clusters of these the poets often compare braided tresses. లంకాయచ్చెట్టు కుమ్మెద a large beetle that bores holes in the coconut tree. కుమ్మెదకేళుక్కు a certain game played by boys.

తురంగము, తురగము or తురంగమును turangamu. [Skt. from Turanian ✓ Tur = haste, క్వర. cf. Turk, క్వర & కార.] n. A horse.

తురంగలింపు or తురగలింపు See under తురంగలి.

తురక turaka. [Tel. from Turanian ✓ T = haste, cf. కురంగము, క్వర and కార.] n. A Turk. A Mahomedan. తురకపిరిపిట్ట a species of పిరిపిట్ట (q. v.) తురకపువ్వు turaka-puvvu. n. A sort of flower. The marigold. బంతిపువ్వు. తురకరాయి laterite శాంతరాయి. తురకవేప a species of margosa tree with very large leaves. తురకాణ్యము turakanyamu. Musulman rule. తురకాణ్యపువారు the Musulmans. తురికి turiki. (from తురుక్కుము.) n. A horse.

“కృ॥ శిశుకంఠముతుడు ఖచర స్తుకుడై యాయచ్చుమాపుకురికిని వాస్త్రం దిశధారితకల్పకరే చిరవర్ణితకతుల దరలునేసిన నదియున్.” పాండు. i.

తురగము Same as తురంగము. (q. v.) తురగి turagi. [Skt.] n. A horse. R. i. 78. A horseman, a cavalier. W.

తురగలి turagali. [Tel.] n. Brightness. ప్రకాశము. తురంగలింపు, తురగలింపు or తురగలిగొప్ప turagalintsu. v. n. To gleam, sparkle. ప్రకాశించు. Swa. iii. 42. To excel అతిశయించు.

తురా or తురాయి tura. [Tel.] n. A bouquet, a nosegay, పూబంతి. A feather, a crest. తలనుంచెడు భూషణవిశేషము.

తురాహహుడు tura-shāhudu. [Skt from Turanian ✓ Tur = haste.] n. A queller of demons. A title of Indra or Jupiter, the “Titan-queller.”

తురి turi. [Skt.] n. A cotton mill with spindles. కండెలించినేసేయంత్రము, చాడ.

తురికి See under తురక.

తురికము Same as క్వరకము (q. v.)

తురిమిడితా turimidi-taku. [Tel.] n. A certain medicinal plant. రాజయాని or రాజువాని.

తురిన or తురున turina. [Tel. from Turanian / Tur = haste.] adv. Suddenly. తూలన. "తురినలేమనట్టి తోడవోప." య. iii.

తురియము turyamu. [Skt.] adj. Fourth, చతుర్థము. ఆయన తురియాశ్రమ స్వీకారము చేసి నార he entered upon the fourth estate, i. e., the hermit life.

తురుంభము turumbhamu. [Skt.] n. Tresses adorned with flowers. పువ్వులు ముడిచిన కొప్పు.

తురుగు or తురగు turugu. [Tel.] v. a. To insert, stick in, as flowers, to cram in. త్రక్క. To gag by thrusting a cloth into the mouth. To caulk (a ship.) ఓడకు లప్పును వేయు.

తురుతు turutu. [Tel. from Turanian / Tur = haste.] n. Quickness. త్వరితము, వేగింపాటు. adj. Quick. తీవ్రము. తురుతుగా rapidly, quickly. తురుతుతీర్పు turutu-tirpu. n. Quick time in music. ద్రుతలయ.

తురుపు or తురుపు turupu. [Eng. 'trump' & 'troop.'] n. A trump at cards. A troop of cavalry. సర్రపుదండు.

తురుము turumu. [Tel.] n. Powder. పొడుము. Braided hair or tresses. కొప్పు. v. a. To cram, or stick : to thrust in. To adjust, trim, deck the head with flowers. కొప్పు గానుడుచు, కొప్పునదోపు. To grate, pound, reduce to powder or to chips పొడిచేయు. వాని నోట్ల నడ్డకుడిమి కొట్టివారు they thrust a handkerchief into his mouth to beat him. తురుముపీట turumu-pita. n. A crooked knife with teeth at the end used to scoop out a cocoanut, &c. తురుముట కనువుగా చివరను వండ్లెరచిన వంకర యినుప కచ్చెత్తిన పీట.

తురుమ్మకు turushkudu. [Skt. from the Turanian / కూర్ = haste. cf. తురంగము, తురక, త్వర, and కూర్.] n. A "Turk," or

Musulman. తురుమ్మము tirushkamu. n. Turkey.

తుర్యము or. తురీయము turyamu. [Skt.] adj. Fourth. నాలుగవది. తుర్యావస్థ eternal bliss, being the fourth state; death. మోక్షము, సమాధి. తుర్యప్రకృతి turya-prakriti. n. Passionateness, hastiness. A jovial jolly disposition.

తురు turru. [Tel. inflection తు.] n. A village or hamlet. cf. మొగిలితూర్పు Mogilitur. మామిళ్లదుర్పు Mamildur. పొట్లదుర్పు. infl. పొట్లదుర్తి.

తురు turru. [Tel.] n. Haste. వేగింపాటు. adv. Quickly. తురు మది turru-m-ani. adv. Rapidly, hurriedly.

తుల tula. [Skt.] n. A balance, scales. The sign Libra. త్రాసు. Resemblance, similarity. పోలిక. Equality. సమానము. The measurement round a heap of grain. తులార్థుల the measurement of a heap of grain with a cord both over the top (తుల) and round the bottom (అర్థు). తుల దూగు tula-dugu. v. n. To weigh, in a balance, be heavy. To be opulent. R. iv. 60. తులాభారము tula-bharamu. n. A royal donation, according to which a prince is weighed against gold and jewels, which he then distributes as charity. తులాయస్తీ tula-yashti. n. Scales for weighing.

తులకింపు tulakintu. [Tel.] v. a. To seem, rival, resemble. To shine. ప్రకాశించు. To rejoice కుకూహలపడు. తులకింపు tula-kimpu. n. Semblance, seeming. Brightness ప్రకాశము.

తులము tulumu. [Tel.] n. A weight, (usually called a tola) being the weight of one rupee; or a నవలూకు or palam. The tola of gold is usually worth sixteen rupees.

తులసి or తొళసి tulasi. [Skt.] n. The Sacred Basil, Ocimum sanctum. This plant is sacred to Vishnu as the ద్వి

is to Siva. Various species are called రామతులసి (Ocimum guatissimum), నీరు కులసి (Rox. iii. 17. 18.), విష్ణుకులసి, భూకులసి, and నిమ్మకులసి, కుక్కతులసి. The wild Basil. Ocimum album. కులసివనము or కులసివోట the name given to a flower-pot containing one or two of these plants.

తులంబరము tulambaramu. [Skt.] n. Muslin or cambric. R. ii. 107.

తులకోటి tula-koti. [Skt.] n. A bell worn on the ankles. అంజె, నూపురము.

తులితము tulitamu. [Skt.] adj. Equal, similar, rivalling. సరిపోల్పబడిన. Weighed కూచబడిన.

తులుచే tulutsa. [Tel.] adj. Swift. వేగముగల. తులుచేన తులుసానా. n. Swiftness.

తులువర్ర or తులులు tuluparra. [Tel.] n. A species of fish: Scomber, Cyprinus chorinemus. Russell. No. 137, 138, 140, 208. A sort of sprat or Sardine.

తులువ tuluva. [Tel.] n. A wretch, a villain, a scoundrel. కుత్సితుడు, కుంటరి, పనికిమాలిన వాడు, కులంపనుడి. n. A rake, a scamp. adj. Vile, abominable, light or worthless. కుత్సితమైన. తులువతనము tuluva-tanamu. n. Villainy, wickedness. కులంపకత్తి a large crooked knife. పంపుచుకత్తి.

తుల్యము tulyamu. [Skt.] adj. Equal to, answering to; matching, comparable with. Like, similar to. సమామ, సరి. తుల్యుడు tulyudu. n. One who is equal. సమానుడు.

తులుకరింపు, తులుకరింపు or తులుకారుడు tulukarintu. [Tel.] v. n. To shine. To be splendid. ప్రకాశించు. Dasav. viii. 103.

తులువదేశము tuluva-desamu. [Tel.] n. The ancient name of the country about Vijayanaggur. cf. The Tulu language.

తుల్లు or తుల్లు tullu. [Tel.] v. n. To frisk, to be elated or puffed up. To writhe. To be conceited మిడిసివడు. కుల్లినయ్యెడు గంత మోహనా must not a frisky bull bear a

pack? (prov.) i. e., Pride must have a fall. కుల్లిపడ్డాడు he tossed his head. n. Glee, friskiness, flow of spirits: exultation, pride. తుల్లింకు or తుల్లింకు tullintu. v. a. To spoil with fondness. To cause to boil over (with rage), to be agitated. ఎగసిపడజేయు.

తువరము tuvaramu. [Skt.] n. Astringency. ఒకర. తువరి tucari. n. The grain called pigeon pea. కందులు.

తువాల or తువాలు tuvata. [Eng. 'towel.'] n. A towel. చేతిగడ్డ.

తువాలించు or తువాలించు turalintu. [Tel.] v. n. To leap, to dance. తాండవింపు, గంతులు వేయు. Kuchelo. iii. 4. H. i. 71.

తువ్వ tuva. [Tel.] n. A calf. దూడ. A child's word for water. నీళ్లు. తువ్వ or తుప్ప నేల tuva. n. A sandy ash coloured soil. ఒకరై నేల.

తువ్వర tuvvara. [Tel.] n. Drizzling rain, mizzle, sprinkling. కూర, కువర, కుంపర, కుప్పర.

తుషము tushamu. [Skt.] n. Husk or chaff. ఉమక. కుషమాశ్రమ mere chaff.

తుషారము tusharamu. [Skt.] n. Dew, snow, mist. మంచు. Small drops, a sprinkling. కుంపర. adj. Cool. చల్లని.

తుష్టి tushti. [Skt.] n. Satisfaction, fulness. సంతోషము. Profit or advantage. లాభము. ఆ సంతోషి ఈ కష్టికి సరి this profit and that loss are equivalent. తుష్టుడు tushtudu. n. One who is full or satisfied. సంతోషము పొందినవాడు.

తుసుకు, తుసుక్కు- or తుస్సు tusuku. [Tel. (anuk.)] n. Suddenness. తుసుక్కున tusukk-ana. adv. Suddenly.

తుస్స or తుస్సి (నేల) Same as కువ్వనేల. (q. v.)

తుహినము tuhinamu. [Skt] n. Dew, snow or hoarfrost. హిమము, మంచు. తుహిన కరుడు tuhina-karudu. n. Lit. One

whose beams are dewy., i. e., the moon. చలివెలుగు.

తూ తు

తూ tu. [Tel.] Interj. Fie! వీరీ. The sound of a trumpet. తూగొమ్ము tu-gommu. n. A truzapet.

తూకము or తూకు tūkamu. [Tel.] n. A make-weight: a poise or balancing weight used to keep a yoke, &c., steady. An attempt, undertaking, trial పూనిక. See కూకు.

“॥ తూకంబుల్ నెడితేయలకసమునన్ దూలంబులైకూలగా.”

శ్లో. vii.

తూకమువేయు to weigh. తూకువేయు to hang (a person).

తూకి tūki. [Tel.] n. A sort of wood like ebony. H. iv. 18.

తూకు tūku. [Tel.] n. Time. ఒక తూకు once. Kalah. iii. 66. See తూకము. తూకొప tu-konu. (కూకు+కొను.) v. n. To take, receive, to carry. To undertake, to try పూను. తూకొప (కూరు+కొను.) v. n. To enter. చొచ్చు.

తూగొడు tu-gōdu. [తూగు+అడు.] v. n. Same as తూగు. (q. v.)

తూగు tūgu. [Tel.] v. n. To nod. To bow down, to be weighed down. To weigh పూనికపడు. To move or rock backwards and forwards. తూగు, చలింపు. To be paid or got. To sleep. కూరు. To be carried on నడచు. సరితూగు to be equal in weight, to rival in excellence. పచ్చిమిరపకాయలకన్న ఎండుమిరపకాయలు నిండా తూగును dried chillies weigh heavier than the green ones. ఆ రూకలు తూగిరాక as he could not obtain payment. పనితూగుకపోయె the work was not carried through. n. Nodding: moving backwards and forwards; equi-poise. తూగుట. Weight. బరువు. Drowsiness, sleepiness. కూరుకుపోలు. పదితూగుల

రము ten carats weight of diamonds. నాకు తూగునప్పున్నది I am drowsy. తూగిండు tūgintu. v. a. To accomplish, to carry through. తూగుమంచేము or తూగుటుయ్యెల tūgu-mantsamu. n. A swinging oot, a cradle ఉయ్యాలమంచము. తూగునాడు or తూగుడు the animal called a sloth.

తూచారప్పకచదువు tū-cha-tappaka-tsaduvu. [Tel. Derived from Sanskrit conjunctions తు if & చ and.] v. n. To read without missing (a single syllable) an if or an and. ఇది తూచారప్పక ఉన్నది this fitted him to a T or exactly.

తూతు tūtsu. [Tel. from తూగు.] v. t. To weigh. తూగుతేయు, తూగుకవేయు.

తూట tūta. [Tel.] n. A bit, a fragment. ఖండము. adj. Wicked దుష్టమైన. తూటకట్టు tūta-kattu. v. n. To be cut into pieces. ఖండితమగు. తూట or తూటరి tūta. n. A wicked man.

తూటి or తూటికూర tūti. [Tel.] n. A certain herb, తోటకూర. Rox. i. 482. 500.

తూటు tūtu. [Tel.] n. A hole. చిల్లి, రంధ్రము. తూటుకట్టు, తూటువడు or తూటుపోవు tūtu-kattu. v. n. To be cracked, to have a hole. తూటుడు tūtu-ādu. v. a. To bore, to make a hole. రంధ్రముచేయు. To harass వేధించు.

తూడికూర tūdi-kūra. [Tel.] n. The aquatic plant named Pistia stratiotes. నీరుబడికి. Rox. iii. 131. వాళ ఆనే చెట్టు.

తూడు tūdu. [Tel.] n. The root of the lotus. తూడులిండి a swan which is so called because it feeds on తూడులు. One species is called మెట్టకూటిపువ్వు.

తూణము or తూణీరము tūnamu. [Skt.] n. A quiver. అమ్మలపాది. తూణిండు tūnintu. v. t. To wriggle the loins in dancing. H. i. 242.

తూచకొమ్ము or తూగొమ్ము tūta-kommu. [Tel. from తూ q. v.] n. A flute. పిల్లనగ్రావి.

తూతురు tūturu. [Tel.] n. A mulberry tree.

తూతూ See తూ.

తూనరతుక్కము tūnara-tukkamu. [Tel.] n. The name of a certain game played by children.

తూనిక tūnika. [Tel. from తూగు.] n. Weighing. కూచుట. Respect గౌరవము. తూనికచెడి he lost respect గౌరవము పోయెను. తూనికకొల or తూనికపందె tūnika-kōla. n. The beam of a balance. తూనికవేయు tūnika-vēyu. v. t. To weigh in a balance. తూచు.

తూనిగ or తూనిగి tūniga. [Tel.] n. A dragon fly, Libellula linearis. తూనిగపక్షి tūnigapakshi. n. A bird like quail. తూనె కొట్లాట tūne-koll-āta. A certain game among boys. H. iii. 188.

తూపరము tūparamu. [Tel.] n. A hole, a small hole. చిల్లి, రంధ్రము. తూపరాణ, తూపరాణము or తూపరాణి tūparāna. n. A water-course, a drain. నీళ్లు బయటికి వచ్చు తూము.

తూపి tūpi. [Tel.] n. A car-like structure over the place where the principal idol in a temple is kept నుడిలో మూల చిత్త నాము ఉండే చోటికి పై విమానమువలె ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.

తూపించు tūpintu. [Tel. causal from తూచు.] v. a. To cause to be weighed, to get one to weigh (a thing.)

తూపు tūpu. [Tel.] n. An arrow. బాణము.

తూపురాసి tūpu-rāsi. [Tel.] n. A drain, a water course. A. vi. 9. నీళ్లు పారే తూము.

తూపొడుము tū-podutsu. [Tel.] v. t. To spit. ఉమియు. See తూ. To puff away with the breath: to blow off, to fumigate in order to keep off ill. To “blow upon” or perform a spell (saying తూ) so as to relieve the pain. తూతూ అను.

తూబరుడు tūbarudu. [Skt.] n. A beardless youth. ప్రాయమున గడ్డము మీసమురానివాడు.

A watchman over a harem అంతఃపురిపు కావలివాడు.

తూము tūmu. [Tel.] n. A drain, a sluice, a watercourse, an outlet, a fissure, a bore, a hole. చానము. రంధ్రము. The Indian bushel, equal to four Kunchams, నాలుగుకుంచములకొలది, i. e., about fifteen English bushels. A measure of land (See ఇకస) being $\frac{1}{6}$ (one anna) less than acre.” The central hole in a wheel through which the axle passes బండిచక్రములోని నడిమిరంధ్రము. The eye of a needle నాడి చెవి.

తూర, తువర or తువర tūra. [Tel.] n. Drizzling rain, a drop of rain. వానబొట్టు. A. iv. 169. A porpoise. జలజంతుభేదము.

తూరనగోలులు or తూరనతుంకములు tūrana-gōlalu. [Tel.] n. A certain game played by boys.

తూరి tūri. [Tel.] n. A time or occasion రోజున. పర్యాయము. ఒక కారీ once.

తూరు tūru. [Tel.] v. n. To drizzle, as small rain. (సన్నగా) కూరబడు. To enter చొచ్చు. To struggle, endeavour పూనిక చేయు. Mand. 1. 67. T. v. 56. “కూరు రండెములాడు” dangling wreaths. Anirud. iii. 80. n. Husks of corn, bran. పొట్టు. కూరబడు to enter. చొచ్చు. తూరుచు or తూచ్చు to cause to enter. తూరతేయు. తూరువట్టు, తూరు పార బెట్టు, తూర్పారబట్టు. తూరుపెత్తు or తూర్పెత్తు tūru-pattu. v. t. To winnow grain by scattering it from a fan to the eastern breeze. To expose anything to the wind. దేనినైనను గాలివాలముగా ఎత్తి విడుచు. To sift or examine thoroughly: తూరు (bran) పారునట్లు ఎత్తు. లేక, పట్టు. తూరుపు or తూర్పు tūrupu. [Tel. from తూరు. to enter. Lit. where the sun enters] n. The East. తూరుపుకొండ tūrupu-kōnda. n. The Eastern Hill, an imaginary hill supposed to be situated where the sun

rises. కూరుపురేడు lit. the Lord of the East, i. e., Indra.

తూర్ణము tūrṇamu. [Skt.] n. Speed. త్వరితము. adj. Speedy, rapid. త్వరితం. See త్వరిత.

తూర్ణారబ్ధము See under కూరు.

తూర్ణు Same as కూరుపు. (q. v.)

తూర్ణేత్తు See under కూరు.

తూర్ణము tūrṇamu. [Skt.] n. A musical instrument. నాద్యము. Music. Clamour, roar, uproar. నాద్యపువ్రాత.

తూల tala. [Tel.] n. A kind of fish. పండు చేప.

తూలము tālamu. [Skt.] n. Cotton, down. దూది. పండుకూలము swan's down. The sky. ఆకాశము తూలి or తూలిక tūli. n. A small feather, down. A brush or hair pencil. A paint brush: A. v. 158. చిత్రమువ్రానేకలము, శలక. కూలికాతల్పము a feather bed or quilt, a downy bed. తూలిలి tūlini. n. Down: silky cotton. బూరుగదూది. తూలి or తూలి కాడు [Tel. కూల+ఇ.] n. A fisherman.

తూలింపు See under కూల.

తూలు tūlu. [Tel.] v. n. To shake. చలింపు. To reel, to stagger. To faint, or become giddy. To be overcome with love, &c. To waver, hesitate. To be dazzled, to blink, as the eye. ఆడ్డముకూలుట to oppose or hinder. To avoid తొలగు. తూల tūla. [from కూల.] adv. Down, off, roughly. కూలనాడు or కూలబల్కా to use rough language. కూలబచ్చు to knock down. కూలగొట్టు. తూలబడు tūla-badu. v. n. To fall down, to totter. తూలు n. A stumble, a stagger. adj. Prolix, long, tedious. తూలుకు, తూల్పు or తూలింపు tūlutsu. [Tel.] v. a. To make one reel, to cause one to stagger, to knock down. To remove తొలగించు. తూలవారు Same as కూల. తూలపోవు tūla-pōvu. v. n. To be chagrined or disappointed. చిన్ని పోవు.

తూలపుక్కు tūla-puṭṭsu. v. t. To cause to be chagrined, to disappoint, to disgrace. తూలాడు (కూలి+అడు.) Same as కూల.

తూష్ణిం tūṣṇim. [Skt.] adv. Silently, in silence. తూష్ణికుడు a reserved man.

తృ trī

తృటితము trititamu. [Skt.] adj. Broken, cut, severed.

తృట్టు tritṭu. [Skt.] n. Thirst. దప్పి. Desire ఇచ్చు.

తృణము trīṇamu. [Skt.] n. Grass, reeds. Corn. A straw, a blade of grass, a reed. A mere trifle. తృణగ్రాహి trīṇa-grāhi. Lit: "drawing straws," as amber. A sapphire, నీలము, మౌకళము. తృణజలూకము trīṇa-jalūkamu. n. The leaping leech, that jumps along, fixing its head and tail alternately. భా. 10. స్కం. పూ. తృణజలూకన్యాయము is an expression like "a bird in the hand is worth two in the bush," i. e., Securing one object before trying for another. తృణత trīṇata. n. Grassiness. తృణభాము. A bow, ధనుస్సు. మరుత్తృణత Indra's bow, i. e., a rainbow. ఇంద్రధనుస్సు A. v. 154. తృణద్రుమము trīṇa-drumamu. n. The "grass-bearing tree," i. e., a tree belonging to the grass family. తృణధ్వజము trīṇa-dhvajamu. n. A bamboo, వెదురు. తృణప్రాయము trīṇa-prāyamu. adj. Worth a straw, worthless, contemptible. తృణరాజము the palmyra or the cocconut tree. తృణశూన్యము trīṇa-śūnyamu. adj. Having no grass. తృణములేనిది. n. The Jasmine. మల్లె. తృణీకరింపు trīṇi-karintsu. v. a. To look upon (a thing) as grass. To contemn, despise, slight, make light of తృణముగా నెంచు, అలక్ష్యముచేయు. తృణీకారము trīṇi-kāramu. n. Contempt, disregard.

తృతీయము tritīyamu. [Skt. Cf. Eng. 'Three,'] adj. Third. తృతీయావిధక్తి the third case of a noun, which has తో "with" or చేత "by" as its signs. మూడవ విధక్తి. తృతీయాకృతము tritīya-kṛitamu. adj. Thrice ploughed. మూడుచాళ్లు చున్నవ (నేల.)

తృప్తి trīpti. [Skt.] n. Fullness, completeness, satisfaction. తనివి. తృప్తము trīptamtu. adj. Full, satisfied, satiated. తృప్తిపొందిన. తృప్తుడు trīptudu. n. One who is satisfied.

తృష్ణ or తృష్ణ trīṣṇa. [Skt.] n. Thirst. దప్పి. Wish, desire. ఇచ్చు. తృష్ణికుడు trīṣṇitudu. n. One who is thirsty. మృగతృష్ణ mirage.

తె te

తెకాయ Same as తెంకాయ. (q. v.)

తెంకే Same as తెంకే. (q. v.)

తెంచు or తెంచు tentsu. [Tel. The causal of తెగు] v. a. To break, snap. తెగతెంచు. నాడుతెంచు to break the cord., i. e., to make a woman a widow by breaking the cord which sustains the token of marriage (తాలిబాట్టు). Hence ఒకనితాడుతెంచు to break a man's cord, to ruin a man. This verb occurs in compounds signifying 'to come' or 'go,' as అరుదెంచు, ఏగుదెంచు, ఏతెంచు, చనుదెంచు, చొర్రెంచు, పరతెంచు, పారుదెంచు, పుర్రెంచు, &c

తెండు tendu. [Tel.] v. n. To sleep. నిద్రించు. To lie down, పరుండు. శయనించు.

తెండె tendē. [Tel.] n. A dish, boat or trough. తోన.

తెంప tempa. [Tel.] n. A heap, a quantity. P. i. 496.

తెంపరి See under తెంపు.

తెంపి tempi. [Tel. from తెగు.] n. A widow. విధవస్త్రీ. See తెంచు. A wretch, jade, slut.

తెంపు or తెంపి tempu. [Tel. from తెగు.] n. Breaking. తెగుట. Bravery, daring, ardour, తెగువ. Insolence, rashness. An infraction of a rule. An outbreak, a breach of the peace. Harshness of temper. తాడుతెంపు ruin: See తెంచు. తెంపుచేసి వచ్చినారు they plucked up heart and came, they came in desperation. తెంపులతాడు a rope just breaking. తెంపు v. a. To break, to open a sluice, &c. తెంచు తెంపరి tempari. (తెంపు+అరి.) n. A brave man. సాహసికుడు.

తెకతెక teka-teka. [Tel. anuk.] adv. Hotly, fiercely. Much (referring to sunshine.) తెకతెకలాడుచున్నది it is hot, it is fierce.

తెకతేర teka-tēra. [Tel.] adj. Quite unconnected. బొత్తిగా సంబంధములేని. తెకతేరగా tekatēra-gā. adv. Off, offhand, by accident, causelessly. బొత్తిగా సంబంధములేక. Quite useless by మిక్కిలి వ్యర్థముగా.

తెక్కరము tekkaramu. [Tel.] n. A prank. చిలాసము. తెక్కరీడు tekkar-idu. n. A rogue. a cheat.

తెక్కలి tekkali. [Tel.] n. Theft. దొంగతనము. A trick. పంచన. A fault ప్రమాదము. Severity, difficulty. adj. Deceitful, stealthy. పంచకము. "తెక్కలిమృత్యుభయము." భా. vi. తెక్కలిగర్భము చాలెను she became pregnant by stealth. తెక్కలికాడు tekkali-kadu. n. A thief. A swindler. తెక్కలిచైవము delusive destiny! cheating hopes. తెక్కలికొను tekkali-konu. v. a. To steal or plunder. తెక్కలిపాటు tekkali-pātu. n. Danger, misfortune, calamity, విపత్తు.

తెగ్గోప or తెగ్గోప teḡa-kōnu. [Tel. తెగ+కొను.] v. n. To become fierce, to kill. తెగు, ఉడ్డేకించు, అతిశయించు, తెగటార్చు.

తెగ See under తెగు. తెగము teḡatsu. [Tel.] v. n. To be confused or confounded. కలగు.

తెగటారు teḡatāru. [Tel.] v. n. To die, expire, perish. చచ్చు. నశించు. తెగటార్చు teḡatārtsu. v. a. To kill, slay, destroy.

తెగలు *tegalu*. v. n. To forget oneself through joy. క్రుక్కు. n. Pride. క్రుక్కులు.

తెగడ *tegada*. [Tel.] n. A certain purgative bark. (Heyne) త్రిపుర. తెల్లతెగడ *Convolvulus turpethum*. Rox. i. 476.

తెగడు *tegađu*. [Tel.] v. a. To scorn, revile, censure, chide. తిన్నెను, నిందించు. అర్జునుని కన్నులు the face that scorned the brilliance of the looking glass. "తెగడ పలు చేయుచునులకు దండదనునె." Das. vii. 78. "2కపరి దెగడు తోకపరి తెగడు." ND. i. 711. v n. To be scorned. ఉపేక్షించుట. n. Scorn, censure. నింద.

తెగి *tegi*. [Tel.] n. Courage. సాహసము. "నీ తెగినినీ మే తెచ్చి పెట్టుకుంటుంటు కుంకొక్కెడువాడు కొడుకుకాడు." R. vii. 73.

తెగించు *teginču*. v. n. To dare or hazard. సాహసించు. ప్రాణానికి తెగించినకూరులు desperate men, men with a forlorn hope. అన్నిటికినీ తెగించి యింతపనిచేసినాడు in doing this he risked everything, he hazarded his life.

తెగు *tegu*. [Tel.] v. n. To break, burst, sever, snap, or be separated. To be cut or split, as the skin or flesh with a blow. To burst, as a lake. To be parted out, as shares. ఖండితము, చిన్నము. To be sharp, as a cutting instrument. To venture సాహసించు. To be mellowed, trained or broken in, as a musical voice తీర్చు. దాని గొంతు తెగించి her voice is tuned aright. To be finished or break off, as a work. తీర్చు. To die చచ్చు. "మర్ణాలముద్రగ్లి శశకపింజలంబులు తెగె." P. iii. 96. ఎక తెగెన the dispute was terminated.

తెగ *tega*. n. A sort, kind, class. సహాయసమాహము. A crowd or flock. సమాహము. A sect, branch or division in a sect. A community, family, kin. Manner విధము. Side పక్షము. A bowstring అల్లెత్రాడు. Stringing a bow అల్లెత్రాటిని ఎక్కెట్టుట. A length నిడుపు. తెగ్గన

for తెగ్గన See above. తెగ్గిల్లు *teggillu*. v. a. To snap off, to cut, or sever నరుకు. తెగ్గోయు to cut off, to deduct. తెగ్గోరుకు to bite through. తెగ్గూచు to stare. తెగ్గెచ్చు to sell off. v. t. To beat soundly. తెగ్గనాడు *teganadu*. v. n. To speak rigorously. తెగ్గబట్టు to hold fast. తెగ్గబడు or తెగ్గబాడు *tega-badu*. v. n. To dare, to venture. తెగించు. తెగ్గవేయు *teggaveyu*. v. t. To cut off, నరుకు. తెగ్గముగ్గూడి quite out of countenance. మిక్కిలి మఖ భంగమునాంది. "తెగ్గముగ్గూడి నిందితులొందురు చెండ్లకోతుల్." UR. K. vii. 267. తెగిన గashed, wounded, broken. భూమి తెగిపోయినది the field was cut up, ploughed up or destroyed by the flood. తెగుడు *teguđu*. n. Breaking. తెగుట. తెగుదల *tegudala*. n. End, termination. అంతము. Decrease క్షయము. తెగువెంపు *tegudempu*. (తెగు+తెంపు.) n. A decision. తీర్పు. తెగుబడి *tegu-badi*. n. Breaking. తెగుట. Ploughing. దుక్కి. Sale అమ్మకము. తెగులు *tegu*. n. An outbreak (of disease). Disease, sickness, plague, pain, blight, evil, murrain, rot. వ్యాధి, పీడ. తెగులు గొంతు *tegu-gontu*. n. A sick person, an invalid. వ్యాధిగ్రస్తుడు, వ్యాధిగ్రస్తురాలు. తెగులుగొంతు *tegu-gonu*. v. n. To become sick, to fall sick. వ్యాధిగ్రస్తుడు. తెగువ *teguva*. n. Daring, resolution. సాహసము. Sharpness, decision, decidedness, determination. Hastiness, wilfulness. Suddenness, abruptness. Wreaking or satiating passion. Liberality. A charitable disposition చార్యత్వము. తెగువ దేవేంద్ర పదివి our daring is a very heaven, i. e., revenge is sweet! వాడికి తెగువవుట్టినది he has become courageous, or venturesome. తెగువారి *tegu-dari*. (తెగువ+వారి.) n. A courageous person. సాహసికుడు, సాహసికురాలు. A donor, a charitable person వారి. తెగువడు *teguvalu*. (తెగుడు+వడు.) v. n. To be separated or severed. చేయవడు.

తెచ్చు *teccču*. [Tel. ✓ తె to bring, to give.] v. a. To get, to bring. తీసుకొనివచ్చు. To produce. To adduce as an instance. To understand or imply (a word not expressed in a sentence.) To bring about or cause. చిత్తావకుతెచ్చు to observe or heed, to lay to heart. హరించుకోకెచ్చు, i. e., హరించు to embezzle. అనుభవములోకి తెచ్చు, i. e., అనుభవించు to enjoy. ప్రసంగమునకు తెచ్చు to introduce or bring up a subject. వన్నె తెచ్చు to give (or produce) a colour. ముద్దెచ్చు to bring forward. పనికి తెచ్చు to use or put (a thing) to use. దొవకు తెచ్చు to bring one into the way, to reform one. తెచ్చు (imperative) bring. తెచ్చుకోను *teccču-konu*. v. n. To obtain or procure. To earn. కిన్నె తెచ్చుకోను to feign or put on anger, to put oneself into passion. బుద్ధి తెచ్చుకోను to recover one's senses; to form a good resolution. మనసు తెచ్చుకోను to bring to mind, to lay to heart, to understand, to recollect. తెప్పించు *teppinču*. v. a. To procure. To send for. To get, obtain, provide.

తెచ్చుకు *teccčuku*. [Tel.] n. Shrinking. తెలుకు గ్రామండ్ల shrunk, shrivelled.

తెచ్చుగించు, తెచ్చుగిలబడు or తెచ్చుగిల్లు *teccču-ginču*. [Tel.] v. n. To desist, to be exhausted. To flag, be faint. నిస్సారము, చేపడేయించు.

తెచ్చు తెచ్చు *teccču-teccču*. [Tel. తెచ్చు+తెచ్చు.] n. The middle of the street. ఎడారి.

తెచ్చు *teccču*. [Tel.] n. Scum. తెచ్చుపాకము మారితెచ్చు molasses. తెచ్చు or తెచ్చుపు *teccču*. n. The gate of a fort. A hedge or stockade round a city. A reef of rocks above the water. A place begirt with forests, or guarded by woods. వడగ్గము. రాళ్ల తెచ్చు a stone fence or loose wall without mortar. తెచ్చు తెచ్చుగానుండే horizontally.

తెచ్చువ *teccčuva*. [Tel.] n. A group. సమాహము. తెచ్చువకట్టు, తెచ్చువలుకట్టు or తెచ్చువలు

తోను *teluru-kattu*. v. n. To be grouped, to be drifted to one side as grass, moss, &c., in water.

తెచ్చె, తెచ్చెయ or తెచ్చెవ *teccču*. [Tel.] n. A bee hive, a bees' nest. తెచ్చెవ. A nest of the red tree-ants. మిడితెచ్చె cream, the skin of boiled milk సంతానిక, కానినపాలమిడికట్టె తెచ్చె. నాచు తెచ్చె a mass of scum and weeds on water, సాచి. తెచ్చెలు కట్టు or తెచ్చెలుతోను *teccču-kattu*. v. n. To be heaped. రాశిపడు.

తెచ్చెము *teccču*. [Tel.] n. Total, whole. మొత్తము.

తెచ్చె or తెచ్చె *teccču*. [Tel.] n. An oar, or paddle. A piece of wood, shaped like a racquet used to stir boiling food, a wooden spoon, a ladle. కొయ్యగర్ర. బల్లెపు తెచ్చె spears. తెగించినవానికి తెచ్చె లింగము he is a stubborn man. తెచ్చెముతోంగ *teccču-moti-kongu*. n. The bird called the Spoonbill. *Platalea leucorodia*. (F.B.I.)

తెచ్చు *teccču*. [Tel.] n. A door composed of thorny sticks. వాకిలిమళ్లకలుపు.

తెచ్చులు or తెచ్చులు *teccču*. [Tel.] v. n. To lie down. శయనించు.

తెచ్చువ Same as తెచ్చు (q. v.)

తెచ్చుగు or తెచ్చుగు *teccču-gu*. [Tel. from Dravidian root తెక్క = south. Lit: the language of the south.] n. The Tenugu or Telugu language. అయిదువిధాల తెచ్చులు ఉన్నవి there are five species of Telugu. M. I. i. 20. తెచ్చుగించు or తెచ్చుగించు *teccču-ginču*. v. a. To translate into Telugu. See తెచ్చు.

తెచ్చు *teccču*. [Tel.] n. A way, path. నాతి, మార్గము. తెచ్చుతెచ్చు right in the way మిక్కిలికోవలో.

తెచ్చుండు *teccču-undu*. [Tel.] v. n. To lie down. పరుండు, శయనించు.

తెచ్చుతెచ్చు *teccču-teccču*. [Tel. anuk.] n. Backwards and forwards, this way and that. Radha. i. 98.

తెప్ప teppa. [Tel.] n. A raft or float, a catta-maran. కట్టామరణం. కానితెప్ప మనిగినది his float is sunk, i. e., he is totally ruined. తెప్ప బయలుదేరినట్లు ఉన్నది it is as if (his) raft has come to the surface, i. e., he has recovered his spirits. తెప్పలదేలు to be rife, to abound, rejoice, revel. ఓలూడు. తెప్పలతేలగా or తెప్ప తెప్పలుX abundantly. T. ii. 34. అగ్గితెప్ప a flake of fire. తెప్పతిరు వార్ల the raft feast, when the god is placed on a float and rowed over a pond or reservoir. తెప్ప తెరలగ teppa-terala-ga. adv. At pleasure, యశేచ్ఛముగా. At full speed. అతివేగముగా.

తెప్పిరిలు, తెప్పిరిల్లు, తెప్పిరిలు. తెప్పిరిల్లు, తెప్పిరు or తెప్పిరు tepparilu. [Tel.] v. n. To recover one's senses. To be roused, aware, alert. To go off, as weariness, or a swoon. అపాయమునుండి తేరు.

తెప్పిల్లు teppillu. [Tel.] n. Taunts, reproaches. అగచాట్లు.

తెప్పన teppu-na. [Tel.] adv. Quickly, at once. కీపుముగా.

తెప్పక tebaka. [Tel.] n. Total. మొత్తము. A multitude, సమాహము.

తెప్పనడ temada. [Tel.] n. Phlegm, mucus. క్షేపము.

తెప్పలు temalu. [Tel.] v. n. To turn, as the stomach, to cause vomiting. చలింను.

“నవలవశముగాని వారికేంబు,
తెప్పలకమ్మిం దంటికిజీర్ణమైన.”

L. xxiv. 204.

తెప్పలును. తెప్పలించు or తెప్పలుచ్చు temalutsu. v. t. & n. To feel a retching sensation. To shake, to turn the stomach or cause vomiting. కదిలింను. కడుపులో తిప్ప, నోండ్రింను. “తనవైతంతుంచినకడై మల్లి.” T. iv. 143.

తెప్ప or తేమ temma. [Tel.] n. Wetness, moisture. నొడ్డితెప్ప the dew of flowers. తేనె తెప్ప honeyed moisture. తెప్పెర

(తెప్ప+ఎర wind,) *temm-era.* n. A cool breeze. చల్లగాలి. T. iii. 133. A breeze గాలి.

తెర tera. [Tel.] n. A screen, curtain, a blind. A veil, a cover of any kind. మరుగుచీర, అడ్డవల. A plain or space. బయలు. A billow or surge అల. దోమతెర a mosquito curtain. వాతెర the lips. A time, one bout. ఒకతెర once. మఱియొకతెర again. తెరయ్యెకా wave upon wave, in waves, tumultuously, “పాంకిరదులెక్కా.” Vijaya. ii. 19. తెరతెర wave after wave, a series వంపర. adj. Spread out, open as a plain. Gaping, open as the mouth. తెరనోరుల open mouthed. తేనె తెర *tene-tera* n. A honey comb. తెరపారు *teraparu.* v. n. To curdle, to coagulate, to congeal as water or other liquid. తెరకట్టు.

ఎండతెరతీసి బయలుదేరినది the sun broke through the clouds. వైష్ణవులకు తెరలాయి కట్టు the Vaishnavas always are behind a screen, particularly while eating. తెరల గానిన overpowering, terrible, ఉల్లసామైన.

తెరలాడు tera-ladu. (A. vi. 142.) v. n. To hide. To gleam or shine through a veil తెరలారును. తెరలో ప్రకాశించు. తెర గంటి *tera-ganti.* n. A god, or goddess. అనిమిళుడు. Nila Parin. i. 2. తెరసూటి మెకము a lion. తెరకట్టు *tera-kattu.* n. A screen. మొగము తెరకట్టుతో ముచ్చటాడుట to hold the handkerchief before the mouth while speaking (a custom of Musulman origin.) H. v. 99. తెరకట్టు *tera-kattu.* v. n. To form into flakes, to congregate.

మాడకట్టు, to harden కట్టించు. తెరకాడు *tera-kadu.* n. A thief; a concealed agent.

తెరచాప tera-tsapa. n. A screen, or mat. A ship's sail; (lit:) a screen-cloth, or veil.

తెర తెరగా tera-tera-ga. adv. At intervals, now and then. తెరవాటకము *teravata-kamu.* n. A puppet show or other play in which a curtain is used. P. iv. 255. తెరయ్యాగ *tera-yiga.* n. A bee. తేనె తీగ. M. VII. i. 236. తెరవేటు *tera-velu.* n.

“Screen hunting,” in which the hunters use screens to conceal themselves, a hunt wherein hurdles or screens are placed around the hunting ground. A iv. 154.

తెరకువ terakuvu. [Tel.] n. Sense, prudence. వివేకము. An expedient, cunning ఉపాయము. తెరకువగా cunningly, artfully

తెరకోను Same as తెరలు.

తెరగంటి See under తెర.

తెరగు, తెరంగు, తెరవు, or తెరువు teragu. [Tel.] n. Way, path, manner, style, fashion. విధము. Beauty చక్కన. Order క్రమము. A treaty of peace సంధి. భార. ఉద్యోగ iii ఇత్యేంస thus, in this way. వానితెరువుకు పోవద్దు do not meddle with him. తెరసితాకలన్న తెరనుండె he was as though in a waking dream or reverie. “అత్తెరింబరుంపింపె.” tell me the way of it. M. XIII. iv. 306. తెరగువడు *teragu-padu.* v. n. To conclude a peace. సంధిమును. తెరగువరుచు to cause to conclude a peace.

తెరచు or తెరుచు teraisu. [Tel.] v. a. To open, unfasten, uncover. తెరవజేయు.

తెరప, తెరపి or తెరిపి terapa. [Tel.] n. Opening. తెరచుట. An interval, cessation, intermission, leisure. అనారామము, ఉపశమనము. Disclosure, an opportunity. Looseness, i. e., lewdness. జ్వరమునకు తెరపి చిక్కినది there was an intermission of the fever. తెరపలగా or తెరప తెరప గా loosely, here and there, scatteredly. వాన తెరపి యయ్యలేదు the rain did not cease.

తెరప adj. Open, సందుగల. తెరపవాటలు down-rightness, plain speaking, plain language. తెరపుమరపు or తెరుపుమరుపు *terapu-marapu.* n. Dementation. మతితప్పి పచ్చకు కలగు తల్పిబ్బు. Sense and non-sense: absence of mind, forgetfulness. ఎవరికన్న తెరుపుముపుకడ్డె every man has his wise and foolish fits.

తెరల terala. [Tel.] n. A mouthful. కుళము.

తెరలు or తెల్లు teralu. [Tel.] v. n. To move. To toss about. చలింను. To be routed. To set, or disappear. To come or go out or spread, as scent, బయలుదేరు, వ్యాపించు. To overflow, boil over, కాగి పాంకు. To be agitated. కలగు. To avoid తొలగు. To die, expire. చచ్చు. తెరలుడు *teraludu.* n. The act of coming out. బయలుదేరుట. A journey ప్రయాణము. తెరలిక *teralika.* n. A crowd. గుంపు, సమూహము. తెరలగా *terala-ga.* adv. Loudly, openly, aloud. తెరలబడు *terala-badu.* v. n. To be at a loss: to hesitate. VP. vi. 225. తెరలవారు *terala-varu.* v. n. To avoid. తొలగు. తెరలును, తెరల్పు or తెరలకొలుపు *teralutsu.* v. a. To scatter, or put to flight. చిచ్చు. M. VIII. vi. 56. Jaim. viii. 40. To give forth (a scent). To smell. To cause to go out of the way, తొలగించు.

తెరవterava. [Tel. తెర open + పాయి mouth.] n. A maid, girl, woman.

తెరవు, తెరువు or తెరువు teravu. [Tel.] n. Way. See తెరగు. తెరవరి or తెరువరి *terav-ari.* n. A wayfarer, a traveller. బాటకారి. తెరువుకాడు or తెరవుకాడు *teruvu-kadu.* n. A highwayman. దారులు కొట్టెకొంక. తెరువాటు *teruvatu.* (తెరువు + అటు) n. A wayfarer, traveller. A road మార్గము. A vi. 51. Highway robbery కొంకలు దాకాచి కొట్టుట. తెరువాటుకాడు a highway man. తెరువాటుకొట్టు to rob on the highway.

తెర్రu. [Tel.] n. A rash, foolish fellow, a blockhead. Also, another form of తెర open.

తెల or తెల్ల tela. [Tel.] adj. White. తెల్లని. తెలతెల *tela-tela.* adj. Whitish, pale, more and more bright. తెలతెలను to become more and more white; or to smile pleasantly, to be radiant with

smiles. **తెలతెలపారు** or **తెలతెలపారు** *tela-tela-bōru*. v. n. To whiten, brighten; to turn pale. **తెలతెలపారు**. **తెలతెలపారు** to dawn gradually. **తెలవారు** Same as **తెల్లవారు** (q. v.) **తెలనాకు** *telan-aku*. n. A fair leaf, a whitish betel leaf, a blank page. **తెల్లనీలక**. **తెల్లక**.

తెలగ or **తెలగా** *telaga*. [Tel. from తెలుగు.] n. A certain division of the Sudra caste. This name is generic for the nation, as Briton is for the English: yet is applied specifically to one caste, as ancient Britons is a name given to the Welsh. adj. Of or belonging to the Telaga caste. తెలగాయలు a native house. తెలగజిలు a certain caste. **తెలగవక్కు** *telaga-vukku*. n. A very tough sort of steel. **తెలగాలు** *telagalu*. n. The caste called Telagas. **తెలగాణ్యులు** *telaganyulu*. n. A certain caste of Smarta Brahmins.

తెలి *telī*. [Tel.] adj. White. తెల్లని. Bright. Pure నిర్మలము. తెలివైనవ్వా a bright smile. n. Whiteness. తెలుపు. **తెలిగన్నులు** *teligannulu*. n. The whites of the eyes: staring eyes: upturned eyes that shew the white. **తెలికంటి** a bright eyed woman చక్కని ఆడుది. **తెలిపువ్వు** *telipuvvu*. n. A phrase for the moon, as being the "Flower of brilliancy." H. ii. 4. **తెలిగాము** *teligamu*. n. (Lit.) The white or silvery planet, i. e., Venus శుక్రడు. **తెలికమ్మి** *telidammi*. n. The white lotus. **తెలికమ్మికంటి** *telidammi-kanti*. n. The white-lotus-eyed, i. e., Vishnu, పుండరీకాక్షుడు. **తెలిపిట్ట** *telipitta*. n. The white bird, i. e., a swan హంస. **తెలిమేకము** *telimekamu*. n. The bright beast, i. e., a lion. **తెలిమొవవు** *telimodaru*. n. The white cow, i. e., కామధనువు. **తెలియారు** *teliyaru*. n. The white river, i. e., the Heavenly Ganges. ఆకాశగంగ.

తెలిక *telika*. [Tel.] n. The sesamum plant శుభ్రులకట్టు. **తెలికపిండి** *telika-pindi*. n.

The stuff that remains after the oil had been pressed from sesamum seed. Oil cake గాణగిండి. **తెలికవాడు** *telika-vaḍu*. n. An oilman, an oil merchant.

తెలియు *teliyu*. [Tel. from తెలి lit. to become white or plain.] v. n. To appear, come to light. To be known, perceived, seen, felt. To be discovered, or found. విదితమును, విశదమును. To wake up మేలుకొను. To become plain or be favoured ప్రసన్నుతనము. v. a. To know, to perceive. ఎరుగు.

“వర్షమున్ తెలిసితనము
 గర్భవతున్ విహించితి.”
 భ. i. శతకము.

వానికి ఒళ్లు తెలియలేదు he has lost his senses. ఒళ్లు తెలియకుండా పడింది she lay senseless. కన్నులు తెలియనివాడు a blind man. చీకటిలో పిల్లకి కన్నులు తెలియను. a cat can see in the dark. నీకు తెలిసినదా do you see, understand, or know it? తెలిసి తెలియక చేసినాడు he did it unwittingly, unintentionally. మతతెలిసేకండి being conscious, recollecting himself. నాకు బుద్ధి తెలిసిననాటినుంచి ever since I grew up. ఈ సంతతి నీకు తెలిసియుండనీ I call upon you to be a witness of this, I wish you to observe this. తెలిసినవాడు one who knows, a man of understanding. నిద్ర తెలిసినప్పుడు when he awoke from sleep. **తెలియజేయు** or **తెలియజేప్పు** *teliyajeyu*. v. a. To make known, to tell, explain, advise, inform. **తెలివి** *telivi*. n. Understanding: perception, consciousness, తెలియడము. Wisdom, వివేకము. Brightness, ప్రకాశము, కాంతి, వికాసము Clearness, (నీళ్లు) శేరుట. Whiteness తెలుపు. “దిబ్బు ఖంబులవంత తెలివించేర.” సాన్య. iii. తెలివినొందగా on coming to oneself, on recovering one's senses. తెలివితోచెప్పు to tell discreetly. **తెలివితేల్లె** *telivithele*. n. A wise woman, వివేకముకలది, ప్రాజ్ఞ. **తెలివికాడు** *telivikadu*. n. A man of sense. వివేకము

కలవాడు. ప్రాజ్ఞుడు. **తెలిపిడి** *telir-idi*. n. Understanding. The act of making known, తెలియజేయుట. An illustration దృష్టాంతము. See తెలుపు. **తెలిగొను** *teligonu*. v. t. To know, to find out. తెలిసికొను. To extort an oath, ప్రయోగముచేయును. **తెలుసుకొను** or **తెలిసికొను** *telusu-konu*. v. a. To learn, find out, ascertain, understand, know, observe, take notice.

తెలుకులవాడు *telukula-vaḍu*. n. An oil-man. దేవతెలుకులవాండ్లు a sect among them who wear the బండము. See తెలక.

తెలుగు or **తెలుంగు** *telugu*. [The original form of this word is తెనుగు (q.v.) It literally means “the language of the South” Some wrongly derive it from త్రుంగ. For other attempts to derive it see Caldwell.] [Drav.] n. The Telugu language, ఆంధ్రము. A Telugu man or woman. A Telugu word. thus తెలుగులు Telugu words (Appa C. i. 271.) so called as distinguished from Sanskrit. అచ్యుతెలుగు pure Telugu, free from foreign elements. **తెలిగించు** or **తెలిగించు** *teligintsu*. v. t. To translate into Telugu. తెలుగులోకి భాషాంతముచేయు.

తెలుము or **తెల్పు** *telutsu*. [Tel.] v. t. To bow to, to worship. మ్రొక్కు. To clear up, as a doubt శేర్చు. To make clear తెల్లముచేయు. To pray, to request ప్రార్థించు. See తెలియు and తెలుపు.

తెలుపు or **తెల్పు** *telupu*. [Tel. from తెలియు.] v. a. To make known, tell, say, instruct, inform, suggest. To shew, manifest, reveal, betray. తెలియజేయు, ఎరిగించు. To wake up మేలుకొలుపు. To calm. శేర్చు. వానికి ధైర్యము తెలిపి having reassured or encouraged him. **తెలుపుడు** or **తెల్పుడు** *telupudu*. n. Knowledge, knowing. ఎరుక. **తెలుపుడుచేయు** *telupudu-cheyu*. v. t. To make known ఎరిగించు. **తెలుపు** [from తెల white.] n. Whiteness. Purity పశుశుద్ధి.

తెలుపుకోగము gonorrhœa. తెలుపుపారు or తెలుపారు to become white.

తెతె or **తెలియ** *tele*. [Tel.] n. A dish or platter. కంచము, భోజనపాత్రము.

తెల్ల *tella*. [Tel. తెల్ = white] adj. White, pale, pallid. Plain, evident. స్పష్టము. **తెల్ల**, **తెల్లన** or **తెల్లనవము** n. Whiteness, paleness. తెలుపు. **తెల్లకాగితము** blank paper. **తెల్లజనాలు** or **తెల్లవారు** white people, Europeans. **తెల్లబంగారు** pale gold. **తెల్ల యుర్చివన్న** light red. ముగంబుతెల్లనై turning pale. **తెల్లనికండ్లు** bright eyes. **తెల్లకాకి** a white crow. **తెల్లకొక్క** a white crane. **తెల్లకడ్డ** an onion కెల్లెల్లి. **తెల్లదాలు** మకము the lion. సింహము. **తెల్లబోరవ** *tella-bōrava*. n. The white Scavenger Vulture. **తెల్లటిగ** *tella-tiga*. n. A large woody climbing creeper called *Dalbergia rubiginosa*. Rox. iii. 231. **తెల్లదీవి** *telladivi*. n. The white island, one of the sixteen divisions of the world. శ్రీకర్ణాటకము. A. iv. 127. **తెల్లన** or **తెల్లని** *tellana*. adj. White, light coloured, pale, sallow, bright. **తెల్లనాకు** Same as **తెలనాకు**. (q.v.) **తెల్లవార** *tella-nāra*. n. A kind of fish, a whiting. **తెల్లబనార** *tellani-dora*. n. Lit. the white lord, i.e., Siva or Balarāma. **తెల్లవారు** *tella-bāru*. v. n. To turn white. తెల్లబాస whitish, glassy or glazed, as an eye. **తెల్లబోవు** *tella-bōvu*. v. n. To turn pale, to be thunderstruck. **తెల్లము** or **తెల్లము** *tellamu*. adj. Apparent, evident, obvious, clear. స్పష్టము, ముఖ్యము. తెల్లముగా clearly. **తేటతెల్లముగా** as clearly as possible. **తెల్లవారు** *tella-vāru*. (తెల్ల+వారు.) v. n. To dawn. ఉదయమును. **తెల్లవారి** నప్పుడు when the day dawned. ఈరాత్రి యెట్లా తెల్లవారునా అని ఉంటిమి we were in a fix, not knowing how this grief would terminate. “తెల్లవారుగనువచ్చేర” he came at dawn. **తెల్లవారకముందు** before break of

day. To turn white. తెల్లనగు. తెల్లవారలేస్తే from the hour of awaking. To be ruined or lost పాతపీనుడు. అతని పని తెల్లవారినది his affair has lost all colour, i.e., he is ruined. తెల్లవారులు or తెల్లవారులు *tella-varulu*. adv. Until morning. తెల్లవార గట్లు *tella-vara-gatla*. adv. At daybreak. తెల్లవారి *tella-varri*. n. The dawning, morn. (A verbal noun in ౨ as ఏవకరి and పలుకుబడి). ఆ తెల్లవారి the following morning. తెల్లవారింను or తెల్లవారుచ్చు *tella-varintsu*. v. a. To cause the day to dawn, to watch all night. To clear up, explain, settle. అతనిపని తెల్లవారిందివారు they arranged his matter.

తెల్లు *tellu*. [Tel. for తెరలు] v. n. To boil. త్రొక్కు. To fall. పడు. కొప్పెరలో నూనె తెల్లుతుండగా వాణ్ణి దానిలో పడవేసినారు when the oil was boiling they threw him in.

తెవ *teva*. [Tel. another form of తెగ.] n. A crowd. సమాహము.

తెవడు Same as తెగడు. (q.v.)

తెవులు or తెగులు *tevulu*. [Tel. from తెగు to break.] n. A disease, murrain. Evil, mischief. లోగము. కీడు. తెవులుగొంటు or తెవుగొంటు Same as తెగులుగొంటు. తెవు లుగొను Same as తెగులుగొను. తెవులుపడు Same as తెగులుపడు.

తెవ్వ *teva*. [Tel.] n. A surge or billow. a large wave. A flood, an inundation.

తెవ్వన *teva-na*. [Tel.] n. Beauty, elegance. సౌందర్యము, చక్కన.

తే తే

తేట్లు *tentlu*. [Tel. plu. of తేటి.] n. Bees. తేనెయాగులు.

తేకు *teku*. [Tel. another form of తేకు.] n. The teak tree.

తేకువ *tekuva*. [Tel.] n. Firmness, bravery, courage. ధైర్యము. Spirit. Freshness, bloom. Fear, భయము.

తేగ *tēga*. [Tel.] n. The edible sprout of the young palmyra tree. తాటిములక.

తేగడ *tēgada*. [Tel.] n. Bloom, vigour. ఈ పిల్లకాయ మంచితేగడగా నున్నాడు this child is healthy and strong.

తేగము *tēgamu*. [from Skt. త్యాగము.] n. Relinquishment. విడిచిపెట్టడము. Munificence. దానృత్యము, ఈవి. P. i. 119.

తేగాకత్తి Same as మేకకత్తి. (q. v.)

తేజము or తేజస్సు *tējamu*. [Skt.] n. Brilliance, lustre, splendour. Vigour, potency, might. ప్రకాశము, ప్రభావము. Semen virile. శరణ్యు. Courage పరాక్రమము. తేజో పార్జనము acquiring reputation. తేజస్వి a brilliant or vigorous man తేజస్సుగలవాడు.

తేజరిలు, తేజరిలు, తేజరిలు or తేజరిలు *tējarilu*. v. n. To shine, to be glorious. ప్రకాశించు. తేజరము *tējitamu*. adj. Bright, sharp. వాడిచేయబడిన. తేజడు *tējudu*. n. He who shines, &c.

తేడి or తేడి *tēji*. [Tel.] n. A steed. గుర్రము. తేడి కాశ్యము *tējikasvamu*. n. A swift horse. Swa. iv. 167.

తేజో *tēdzu*. [from Skt. తేజస్సు.] n. Brightness, brilliance. కాంతి, ప్రకాశము. Heroism, ప్రతాపము.

తేడిట్లు *tē-jettu*. [Tel. తే=తేనె.] n. A coconut tree. తొంకాయచెట్టు.

తేట *tēta*. [Tel.] n. Clearness, transparency, purity, brightness. Any clear liquid of which the sediment has fallen to the bottom. Whey నీరువడ్డగ. adj. Clear, transparent, free from sediment, pure, evident, distinct. నిర్లయము, విశదము. P. i. 19. తేటతెలుగు plain or clear Telugu. తేటగా *tēta-ga*. adv. Clearly, plainly, downright. తేటగిరి *tēta-giri*. n. The name of a species

of metre. తేట చేయు *tēta-chēyū*. v. n. To reveal, explain, clear up. తేట తెల్ల or తేట తెల్లము *tēta-tella*. adj. Very clear or plain. విక్రమిస్తున్నది. తేటపడు *tēta-padu*. v. n. To become clear or evident. విశద మగు. తేటవరచు *tēta-paratsu*. v. a. To make clear, explain, illustrate.

తేటి *tēti*. [Tel.] n. The large black carpenter bee కుప్పెడ. (These are brilliantly black: and jetty ringlets or twisted braids of hair are likened to clusters of these bees.) "గరువంపు తేటిముండులుచెడర." Dasav. ix. 159.

తేటిక *tētika*. [Tel.] n. A raft. తెప్ప.

తేడా *tēda*. [Tel.] n. Profit, balance, surplus. లాభము. Difference తారతమ్యము.

తేడు *tēdu*. [Tel.] v. n. To lie down. శయనించు. ఆముక్క. v.

తేది *tēdi*. [Tel.] n. A date, i. e., a day of the month. దినము.

తేనీళ్లు *tē-nillu*. [Chinese through Eng. తే=tea.] n. Tea: a decoction of tea leaves.

తేనుము or తేన్ను *tēnutsu*. [Tel.] v. n. To belch, to bring up wind. తేనుపు, తేన్ను or తేపు *tēnupu*. n. Belching.

తేనె or తేనియ *tēne*. [Tel.] n. Honey. Various kinds are called జాటితేనె, పెద్ద తెనె, తొటితేనె, పుట్టతేనె, మెతేనె, బొర్ర తేనె, ముసుతేనె, చిన్నపువ్వుతేనె and కర్ల పట్టు (which is the best.) A ruddy nut brown complexion is compared to honey. Radha. i. 11; so in Theocritus, *melichroos* is applied to a bright ruddy or nut brown beauty. పూదేనె the nectar of flowers. తేనెచెట్టు *tēne-chettu*. n. A certain tree. తేనెటిగ, తేనీగ, తేనెయ్యాగ or తేనెలిండి *tēne-tiga*. n. A honey-bee. తేనెతెర *tēne-tera*. n. Honey comb. తేనెతొనలు or తేనెతొలు *tēne-tonalu*. n. Honey comb, also a sort of vermicelli. తేనెపిట్ట

tēne-pitta. n. The Sun-bird or Honey-sucker, *Arachnechthra asiatica*, or *A. Zeylonica*. (F. B. I.) తేనెపెట్టు *tēne-pettu*. v. t. To make honey. తేనెకటి a kind of sweet plantain. తేనెకాజ్ a kind of bangle. తేనెగడ్డ *tēne-gadda*. n. The Honey Buzzard, *Pernis cristatus*. (F. B. I.) తేనెసారాయి *tēne-sarāyi*. n. Mead, brewed from honey.

తేప *tēpa*. [Tel.] n. A time. రచన. ఒకతేప once. Also, a raft. తెప్ప.

తేపు or తేపు *tēpu*. [Tel.] v. n. To belch. n. A belch, an eructation. See తేనుము.

తేను *tēna*. [Tel.] n. Moisture, damp. adj. Moist, damp. తేనుగిల్లు or తేనుగిలు *tēnagillu*. v. n. To become moist or wet. చెప్పగిల్లు. ఆర్ద్రమగు. తేనునము *tēnanamu*. n. Batter, thin paste of milk and flour. వాలియ్యనము. Buttermilk వడ్డగ.

తేమానము *tēmanamu*. [Tel.] n. Interest on money, వడ్డీ. Hesitation, delay, sluggishness. తేమానగాడు an idler. తేమానముగా *tēmanamu-ga*. adv. Gratis. తేగా.

తేయాగు *tē-y-aku*. [Chinese through Eng.] n. The Tea leaf. Tea. See తేనీళ్లు.

తేర *tēra*. n. Clearness. తేట. Want of any relationship or connection. సంబంధము లేని. adj. or adv. Gratis, unpaid for సంబంధము లేని. Uselessly, వ్యర్థముగా. Without any trouble, easily, అనాయాసముగా. తేరకాప a rent-free lodging. తేరకాడు a stranger, అన్యధు; a temporary husband తొచిప్ప భర్త. An interloper: one who enjoys gratis. వైతేవచ్చినవాడు. తేరకత్తె a strange woman అన్యధాల, a woman of loose character. తేగురుము తంకేటిబరిక when you ride gratis, you use your cudgel well. తెరగు or తెరగువేర *teraku*. adv. Quite uselessly విక్రమిస్తున్నది. Easily,

అనాయాసముగా. తేర or తేరగా [from తెచ్చు] used with various verbs, as చనుచేర, తుక్కేర, ఏనుచేర while coming, while going. R. iii. 2. తొనతేర while he brought, తొన తెచ్చుచుండగా. తేరకొను *tēra-konu*. v. n. To become clear: తేలుచుడు. To abound, teem. తేరకొనగా fully. సమృద్ధిగా, స్పష్టముగా: Swa. iii.

తేరలచేప *tērala-chēpa*. [Tel.] n. A fish; a sort of *Chetodon*. Russell. No. 80, 81.

తేరు *tēru*. [Tel.] n. A car, a chariot. రథము. బండి. "తేరుకింది ప్రతిమ." Cuchēlop. iii. 110. చిలుకలతేరు a car drawn by doves. తేరుకాడు or తేరుపూనురి a charioteer, a carriage driver. రథకుడు. సారథి.

తేరు *tēru*. [Tel.] v. n. To become settled or clear (as water.) తేలుచుడు. To be rescued, allayed or relieved. To pass off, as a fainting fit. To escape. To recover, as from illness or danger. తేరుకొను, తెప్పిరు. To extend or reach. To shine forth, ప్రసన్నత కొందు. To happen, come to pass, or come forth, కలుగు. To rise, as cream or scum. To be finished or over, to reach the end. ముగియు, కడతేరు, ముగించు. జగితేరకుసాములు glittering jewels. తేరకయిండగా when it was in abeyance. నానికి ఒట్టు తేరకొండగా while he was still an invalid. తేరుకొను *tēru-konu*. v. n. To recover (from illness), to gain strength or become convalescent. స్పృశింపెను. తేరుగడ *tēru-gada*. n. Finishing, ending. ముగియుట. Recovering consciousness తెలివిది. తేరుగడతెక్కా a settled account. తేర్పు or తేరుడు *tērsu*. v. a. To make clear, clarify. తేరతీయు. To rectify, to correct. To finish. To cause to rejoice, ప్రసన్నతనొందించు. To relieve, console. To kill చచ్చు. తేరవారు *tēra-varu*. v. n. To become clear. To dawn. "తూర్పు తేరవారు." HK. ii. 34. తేరి *tēri*. adv. To

the end, fully, to the full. తేరుచు, తేరజుచు, తేరుకొనుచు or తేరపాచుచు to look hard, to gaze earnestly, to look steadfastly; to see clearly. తేరి *tēri*. n. Clarified ghee. కాచితేరిన నెయ్యి.

తేలు *tēlu*. [Tel.] n. A scorpion. తేలుమీను a sort of fish. తేలురాసి *tēlu-rāsi*. n. The constellation Scorpio. వృశ్చికరాశి.

తేలు *tēlu*. [Tel.] v. n. To float. To swim. To bathe. To succeed, be done, be settled, ratified, take place. To terminate, end, blow over or end (as a storm), swell, ripen (as a boil), to emerge, పాడచూపు To fall clear of, so as not to bit. To clear up, become known, or ascertained, be decided, as a question or doubt. To be found, come to light, result, come to pass, to be evident or revealed. To go off or depart, as sleep, sickness, &c. To escape or get off. నేను తేరే ఉపాయము ఇది this is the plan to save myself. ఏ సముద్రమందు పడవేసినా ఇది తేలును in whatever sea you place this boat it will float, i.e., this must prosper whatever may happen. తేలుబలుకు (A. iv. 306.) to speak clearly. తేలిన swelling ఉలికిన; large. తేల్చి పలుకు to accent softly, to use the soft accent instead of the harsh one; as పోతన *Pōtana* for పోతన్న *Pōtanna*, and ఇపుడు *ipudu* for ఇప్పుడు *ippudu*. తేలడీయు to haul ashore, to pull out or drag out. తేలగిల్లు or తేలగిలబడు *tēla-gillu*. v. n. To rise to the top. పైకితేలు. To roll or swim, as the eyes. తేలగింపు swimming of the eyes. తేలవేయు *tēla-vēyu*. v. a. To open (the eyes) wide. కండ్లుతేలవేయు to stop winking తేలచేప *tēla-chēpa*. n. A kind of fish. H. iv. 225. తేలుడు *tēladu*. (తేలి+అడు) v. n. To float. తేలు, తేలి అడు. తేలించు *tēlinṭsu*. (causal of తేలు.) v. a. To cause to float. To bring up or produce. To accomplish, do, achieve, perform. To fulfil. To glance, as applied to the eyes. తేల్చిపూయు to pour in loosely or lightly. లాలించితేలించు

to fondle and please. తేలిక *tēlika*. n. Lightness, ease. లఘుత్వము. adj. Easy, simple, light. బరువులేని. వానికి ఇప్పుడు ఒట్టు తేలికగా మన్నది he is well. తేలువారు *tēlu-paru*. v. n. To arise, to be born తుట్టు.

తేలుమణి *tēlu-mani*. [Tel.] n. A kind of plant. దక్షిణాపై, ధూమ్రపుష్పవృక్షము, చెంచలితగ, తేలుకొండిచెట్టు.

తేవ. *tēva*. [Tel.] n. A kind of festival. ఉత్సవ విశేషము.

తేవనము *tēvanamu*. [Skt.] n. A park. ఆట కోట. A game or play ఆట.

తై tai

తైక్కు *taikku*. [Tel.] n. An interjection in games like play! bang! తైక్కుమని fleetingly. ఇదిచూక రెండునాళ్లకు తైక్కుమని పోయేది గాని కాళ్లవేరుగా నిలవేరకాదు this is a thing that vanishes in a couple of days, it has no permanence.

తైవాతీ *tainati*. [H.] n Attendance, service, waiting. n. A servant.

తైరు or తయిరు *tairu*. [Tel.] n. Curds. పెరుగు. దధి. (పాంచా. iv.)

తైర్థికము *tairthikamu*. [from Skt. తీర్థము.] adj. Appertaining to pilgrims. తైర్థికోటి the pilgrim band or company. తైర్థిగుడు *tairthikudu*. n. A pilgrim. తీర్థవేషచేయువాడు.

తైలము *tailamu*. [Skt. from తిల.] n. Oil, ointment, unguent, salve, essence. మంటి తైలము earth-oil; bitumen. తైలీనము *tailinamu*. adj. Oily; belonging to oil, producing oilseeds (as hand), తిలబండనది (పాలము). తైలిగుడు *tailikudu*. n. An oilmonger గాండ్లవాడు.

తొ to

తొంక *tonka*. [Tel. another form of తోక.] n. A tail. తోక.

తొంగలి *tongali*. [Tel.] adj. Slanting, drooping, వాలిన. Flowing, ప్రవించిన. తొంగలికప్పులు quivering eyelids " నావుకుతొంగలికప్పుల క్రేనలనునుసిగ్గులంకురింపని." Zacc. iv. 167. తొంగలింపు or తొంగలిగొను *tongalintsu*. v. n. To gleam, glance, sparkle, flash, shine. ప్రకాశించు. To expand or open. వికసించు. To excel, అతశయించు, విభుంభించు. To increase, వృద్ధి. To flow. ప్రవించు. తొంగలిపాటు *tongali-patu*. n. A salutation. సమస్కృత.

తొంగిళ్లు *tongillu*. [Tel. from తొంగలి.] n. plu. Drops. బొట్లు. తొంగిళ్లుగా *tongilluga*. adv. In drops, drop by drop. బొట్టుబొట్టుగా. "తొంగిళ్లుకాళ్ళిరుతో నెట్టెదము" BD. iii. 679. Oil drops, నూనెబొట్లు.

"అనిశయి బెట్టుమహాదేవితాను, జననియై ప్రాణేశునివయ గావించి, తొంగిళ్లుపైనిడి లింఘముడైనది, మంగనగావించె నన్యంజనము." BD. iii. 664.

తొంగు *tongu*. [Tel.] v. n. To be inclined, to slant. వాలు. To lie down, శయనించు. తొంగుచూచు *tongi-tsutsu*. v. n. To peep, to look into తొంగిన *tongina*. adj. Lean, thin. చక్కపలచని, స్పృశ్య. తొంగుండు *tongundu*. (తొంగి+ఉండు.) v. n. To lie down. శయనించు.

తొంటి *tonṭa*. [Tel.] n. The bark of a tree. చెట్టుపట్టు. గడ్డితొంటి or తొంటికోస్తా a wisp, a torch made of straw. తొంటిచెయ్యి *tonṭa-cheyyi*. n. A withered hand ఈచపోయినచెయ్యి. తొంటిచేసాడు a man with a withered hand. కుకరడు.

తొంటి or తుంటి *tonṭi*. [Tel.] n. The joint of the hip. Plural. తొంటిలు.

తొంటి or తొట్టి tonji. [Tel. infl. of తొలి.] adj. First, former, earlier. అప్పటితొంటి మూర్తి his original shape. తొంటి తెరువునకు to the former road. తొంటి పెద్దలు ancestors.

తొండ tonda. [Tel.] n. A chameleon, a bloodsucker: కృకలాసము. When old it is called ఈసర వెల్లి. - తొండలముచ్చగద్ద (Jerdon No. 22.) The White-eyed Buz-zard Eagle or Teesa, Butastur teesa. (F. B. I.)

తొండము tondamu. [from Skt. తుండము.] n. An elephant's trunk. The neck or hose of a leather bucket. తొండపుదోప or ఏనుగ దోప a mosquito with a proboscis, the female mosquito (which alone has such a proboscis), ఘోషి. తొండఉల్లంకి tonda-ullanki. n. The Black-tailed Godwit, Limosa belgica. (F. B. I.)

తొండడు tond-adu. [Tel.] v. t. To tease. బాధపెట్టు, తొందరపెట్టు. To hasten త్వర పనులు.

తొండి Same as తొండి. (q. v.)

తొండు or తొండారు tonda. [Tel.] n. An idle or careless man. సోమ, ప్రాలు మాలినవాడు.

తొండ్లిచెట్టు tondli-chettu. [Tel.] n. A sort of tree. హంప. iv.

తొండ or తొండు tonda. [Tel.] n. A cor-pulent man. బాజ్జెపట్టినవాడు.

తొందర tondara. [Tel. తొర+తొర.] n. Great haste, hurry. సంక్రమము. Trouble, embarrassment. బాధ. Disorder, con-fusion. Danger, peril. Labour, difficulty. Vexation, needless trouble. తొందరగాకా వలెను I want it greatly. వాడు తొందరపడ లేడు he was not put about, or flustered. తొండరపడు to be troubled, to be in a hurry, to be embarrassed or flurried. ప్రయాణమైపోయేతొండన మరచిపోతిని

I forgot it in the hurry of the journey. తొండరచేయు, తొండరపెట్టు or తొండరపడను to trouble, annoy or vex, to interfere with. తొందరపాలు tondara-patu. n. Haste, hurry. Troublesomeness.

తొందళము tondalamu. [Tel.] n. Tama-rind juice boiled with some vegetable as a preserve. రండుమాడుకూరలకు లిపిన దప్పళము.

తొంబది or తొంబై tom-badi. [Tel. తొమ్మిది + పది.] adj. Ninety. తొంబండు. Ninety men తొంబదిమంది. తొంబనూరు or తొంబది నూరులు ninety hundreds.

తొకతొక toka-toka. [Tel.] adj. Indistinct. అన్యక్రమము.

తొక్క tokka. [from Skt. త్వక్కు.] n. Skin, hide, bark, rind, peel. త్వక్కు, తోలు, పట్టు.

తొక్కట, తొక్కటము, త్రొక్కట or త్రొక్కటము tokkata. [Tel. from తొక్కట.] n. Distress, grief. న్యసనము. A scrape or hobble. నంకటము. ఆ తొక్కట యెరగను I know nothing of the trouble. తొక్కటింతు tokkat-intsu. v. a. To grieve, dis-tress, annoy. తొక్కటపడు or త్రొక్కటపడు tokkata-padu. v. n. To be trou-bled. నంకటపడు. తొక్కటపాలు or త్రొక్కటపాలు tokkata-patu. n. Distress, trouble. నంకటపాలు.

తొక్కము tokkamu. [Tel.] n A kind of plant like fennel, Anethumsowa. శతావ్య.

తొక్కు or త్రొక్కు tokku. [Tel.] v. n. & a. To step, tread, or perform a dance. అణగదొక్కుట (A. ii. 104) to pound, stamp, trample on, crush, macerate. పారు గిల్ల: తొక్కక not entering your neighbour's house. పాలిమేరతొక్కు to lay down or define a boundary line by treading on it. కొమ్మతొక్కు to lay down suckers or branches from a tree. తొక్కమామ to go and examine in person: to

inspect personally. దిలదొక్కు to blink or put out of view, to suppress. తొక్కు n. Paste, pickle. తొక్కీంతు or త్రొక్కీంతు tok-kintsu. v. a. To cause to tread, &c. నాట్యము తొక్కించినారు they made him dance. చింతకాయలు తొక్కించిరి they had the tamarind pounded. తొక్కు or తొక్కుడు tokkudu. n. Treading, grind-ing, dancing, capering, ఇరుకాటము, సమ్మర్దము, రాపిడి, రాంబు. R. i. 46. Plu: త్రొక్కళ్లు. P. iii. 76. adj. Threshed, pounded తొక్కన. తొక్కుడుకమ్మి tokkudu-kammi. n. A threshold. దొడ్డి తొక్కుణనిపోయినది it broke out of the fold. తొక్కుపలకులు lisping words. బిడ్డలువచ్చిరిక ఆడేమటలు. తొక్కుడుబిళ్లలు tokkudu-billalu. n. A certain game. తొక్కులాడు tokku-l-adu v. n. To grieve, to be in trouble. తొక్కులాడుమడుమట to trudge on, plod, to get on with difficulty.

తొగ toga. [Tel.] n. The purple lotus or water lily. A crowd, multitude, group. సమాహము. Manner విధము. Trouble, difficulty, కష్టము. adj. Troublesome కష్టుడు. తొగమట్టము or తొగవెరికాడు toga-tsuttanu. n. The moon, as being the lover of the lotus. తొగకంటి toga-kanti. n. A lotus-eyed, (i.e., a beautiful) woman, వక్కనికమ్మలు అలల ఆడుది. తొగమగడు, తొగరేడు or తొగవిండు toga-magadu. n. The moon as being the lord of the lotus. తొగనూడు toga-sudu. n. The enemy of the lotus, i. e., the Sun.

తొగట togata. [Tel.] adj. Belonging to the weaver caste. తొగటవాడు togata-vedu. n. A weaver. H. ii. 22.

తొగడు togadu. [Tel.] n. Leanness, com-pression. లోపలికొనలు. రామా: యు. కాం.

తొగర togara. [Tel.] n. Acridity. ఒకరు.

తొగురు or తొగురక togari. [Tel.] n. The Pigeon Pea tree. కందిచెట్టు. A certain forest wood used as timber.

తొగురు togaru. [Tel.] n. Red colour, scarlet. ఎరుపు. Scarlet thread ఎర్రనూలు. (There are three species of red dye. The best sort is called చిరుమేరుతొగురు; the next sort is మారుబేరు తొగురు; and the worst, వడ్డితొగురు.) A certain fragrant flower. adj. Red. ఎర్రని. తొగురుమల్లి togaru-malli. n. A sort of crystal. తొగురు మక్కూపులుగు the scarlet beaked bird, i. e., a parrot. తొగురుచెట్టు togaru-chettu. n. A tree from which a red dye is made. Logwood. Morinda citrifolia. తొగురు కొప్ప togaru-kouu. v. n. To become red. ఎర్రనగు.

తొచ్చెము or తొచ్చెయము tochchemu. [from Skt. తుచ్చము.] n. A low or vulgar word. తుచ్చవచనము. రామా. v.

తొటతొట or తుటతుట totu-tota. [Tel.] adv. (Trembling) violently, perceptibly (shuddering.) ఆది. "తొడయును నధరయ తొటతొటనదిరె." L. iv. 313.

తొట్టి, తొట్టి or తొట్టు totta. [Tel.] adj. Thick. తొట్టిపెడవులు or తొట్టిసూరు thick lips. తొట్టిఅక్కరము (A. vi. 75.) broken pronunciation, mispronunciation. తొట్టి నోటివాడు పలికిన ఆక్షరము. తొట్టిగెలబడు tottagila-badu. v. n. To be agitated. తొట్టుపడు. తొట్టిగిల్లు or తొట్టిగిలు tottagillu. v. n. To excel, to bloom. అశశయించు. To happen, occur, to have కలగు. పొందు.

తొట్టి totti. [Tel.] n. A tub, vat, trough, or manger. A sort of seat on an elephant. పల్లకీతొట్టి the frame work of a palanquin, under the bedding. తొట్టికట్టు totti-kattu. n. A part or division of a mansion. The square left unroofed in the centre of a Hindu house. లోగిలి. కూతురికి రెండు తొట్టికట్ల యిల్లు యిచ్చినాడు he gave to his daughter a large house containing two large divisions. తొట్టిబండి totti-bandi. n. A bullock cart.

తొట్టెయ Same as తొట్టె. (q. v.)

తొట్టెల Same as తొట్టె. (q. v.)

తొట్టు or తొట్టుకొను tottu. [Tel.] v. n. To spread వ్యాపించు. To happen, come on (as thirst), to chance అదృష్టవించు, పుట్టు, సంభవించు. To flow ప్రవహించు, ప్రవించు. "పట్టవునీవు వారినిది బెడ్లలకల్లన బెడ్ల తెల్లిగా దొట్టు కొకాసుకప్పువది దూరముకుంక తరంకంఘముల్ బిట్టచుచు" P. i. 546. టీ || తెల్లిగాదొట్టు, తెల్లవగా ప్రవహించును. To stop up from flowing ఎ క డ ట్టు. "క || ధరిత్రీవిధుడువేయచేతుల, నానాహినీనిరు తొట్టుఁట్టుగబట్టె" V. P. vi. 199. To be filled నిండుకొను. "చెక్కలదొట్టిన కన్నీరు వోవ దుడుచుచు బరికా" Swa. iii. 52. To move జరుగు. "పొట్టులుచీరినదొట్టువారు." రా: యు, కాం. v. t. To touch, స్పృశించు. To adopt, ఆవలించు. To begin, మొదలు పెట్టు. "అక్షరావుగముల దుత్తురుముగా దొట్టిన ట్టాడి అట్టహాసంబుచేసి." R. v. 191. తుత్తు రుముగా దొట్టిన తుత్తురుముచేసి. తొట్టు tottu. n. A field within the bed of a tank. చెరువు కట్టలోపలిపొలము. A side, direction, quarter. పార్శ్వము, వైపు, దిక్కు. "పాదానవను మేతొట్టిన పార్శ్వముననువుడు." G. v. 257. Profit, gain. ఫలము, లాభము. Connection, relationship సంబంధము, స్పృశ్య. A sudden sound తలాలనుగ్గని. Also, same as తెట్టువ. (q. v.) తొట్టువ tottuna. adv. Quickly, at once. దబ్బువ. తొట్టువ Same as తెట్టువ.

తొట్టె or తొట్టెయ totte. [Tel.] n. A weaver's shuttle. నాడె.

తొట్ర totra. [Tel.] n. A hole. తొట్ర.

తొట్రకొరె totra-kore. [Tel.] n. A sort of tree. H. iv. 9.

తొట్టు or తొట్టుపాటు tottu. [Tel.] n. Trottering. Confusion, perplexity, hurry. తొట్టెలు, తొట్టిల్లి, తొట్టెలబడు. తొట్టువడు or తొట్టుకొను tottilu.

v. n. To stagger, totter, stumble, be bewildered or perplexed, to trip, or stumble, as in speech తడబడు. To split శేడిల్లు. Swa. iii. 125.

తొట్టు, తొట్టెల, తొట్టెల, తొట్టెయ or తొట్టె totta. [Tel.] n. A cradle. ఉయ్యాల తొట్టి.

తొట్టుచెట్టు totta-chettu. [Tel.] n. A plant oalled *Cupparis grandiflora*. Heyne, Tracts, p. 130.

తొడ toda. [Tel.] n. The thigh. తొడమీద ఉంచు to place on the lap. పెంకొడ the thicker part of the thigh. చిరుకొడ the thinner part of the thigh. తొడమంసము a leg of mutton. తొడపుట్టువు lit: one born from the thigh, i.e., a Vaisya. తొడ పాశము or తొడ తెల్లము toda-pasamu. n. Pinching the thigh. తొడనుగిల్లట.

తొడకు Same as తొడు. (q. v.)

తొడగు Same as తొడుగు. (q. v.)

తొడయు todayu. [Tel.] v. a. To wipe. తుడుచు. M. iii. 282. To wash కడుగు.

తొడరు todaru. [Tel.] v. n. To happen. కలుగు. To undertake, attempt. పూను, యత్నించు. To desire, స్తక్తముగు. To be agitated, తొట్టునడు. To follow, అనుసరించు. To oppose, ఎదిరించు. To obtain, ప్రాపించు. To resemble, అనుకరించు. "క || కురుబలము దొడరిగావని, కురిగియులకైనది." M. VII. v. 6.

"క || పాపంబు బుద్ధిపూర్వీ వ్యాపాణముగాగదొడరినప్పుడు పనుజుం డేపాటవారి నెంతయు బాషిణింబాలు నుజునబాంధవచెప్పుమా." M. XII. iii. 321.

"తొకబంతువులను తొడరిగొంతులుకొని, మేకపిండు నెల్ల మెడలునిచి. కడమనాటి నెల్ల కాలచ్చకెంతురు." Vema. 319.

"కావిసంచెట్టి కడుయొగివలెనుండి. వెలికిగొయ్యులెల్ల విడిచిపెట్టి, తొడరియగునాడు దొంగనన్నాసిరా." Vema. 791.

తొడరిక todarika. n. Following, courting. అనుసరణము. తొడరువు todaruru. n. An attempt యత్నము. భా: శల్య. i. adj. First మొదటి.

"ద్వి. తొడలపైనున్న యాతొడరువుకొడుకు దొడిబడ కడబడ దోసియగ్రమున." భా. vii.

తొడవు todaru. [Tel. from తొడుగు] n. A jewel, ornament భూషణము. చేతులకు తొడవు దానము liberality is the best jewel of the hand.

తొడి todī. [Tel.] n. A ferrule or ring of iron round a staff. పాన్ను. Haste, త్వర, సంభ్రమము. తొడితొడి todī-todī. adv. Instantly, at once. తొడితొడిజాలింబడి మ్రొక్కీ-మ్రొక్కీ. Charitr. v. 537. తొడి బడు todī-badu. (తొడిక+పడు) v. n To move, shake, waver. చలించు. To haste, hurry. To be perplexed or confused. తొట్టునడు. To be scattered చెరిచు. H. i. 307. R. v. 73.

తొడికిలు todikilu. [Tel.] v. a. To seize, snatch, bite. ఒడిసిపట్టు, లంకించుకొను. "చ || తడయకమందులెప్పునున లైలకటాహముకేలుదా ముకా, దొడికిలబట్టిరాహువువిధుంకబలించురీతి." Jaimini. iv. 147. "మృదువోగిరములు తొడికి లితిను శివద్రోహి ఓడనుచు పచ్చిచెక్కల తలపగ లంకనడచి." BD. iv. 238.

తొడి తెచ్చు Same as తొడి తెచ్చు. See under తొడు.

తొడిమ or తొడిమ todima. [Tel.] n. The stalk of a leaf or flower. కాడ. మారుగతొడిమలు a sort of rice with long grains.

తొడు Same as తొడుగు. (q. v.) తొడి గిండు todigintu. [Tel.] v. a. To put on, &c. వానికి బట్టలుతొడిగిస్తే I dressed him. తొడుకు toduku. [Tel.] v. a. To seize, snatch, bite. ఒడిసిపట్టు, లంకించుకొను.

"పాలములోనదొడికి పులిపట్టుకైవడి వడినెదిర్చిసంభ్రవార్యులేక గంగలోను ముసలి మ్రొంగునాపరి నడగావరయ్య యయ్యలార." G. vi. 17.

n. A bullock. ఎద్దు. A cow, ఆవు. Ill-gotten food. దొంగమేత.

తొడుకొను or తొడికొను Same as తొడు కొను. (q. v.)

తొడుగర or తొడుగర todugara. (తొడుగు+కర) n. A bundle of thorny brushwood. ముండ్లకంపమాపు. "మంచవు తొడుగరలెట్టె." మంచమునకంటుకొనిపోయితి. Swa. iii. 166.

తొడుగు, తొడగు, తొడ్డు, తొడవు or తొడువు todugu. [Tel.] v. a. To put on or wear (dress, jewels, a shape, &c.) To place an arrow on the bowstring. To prepare. To begin. M. XII. v. 88. యత్నించు, ధరించు, అంభించు, బాణమును ధనుస్సుండు సంధానముచేయు. "తొడవంటివాడు" One who has drawn his bow. ఎక్క పెట్టినిల్ల తొడ వడలించుకొనిపోవువాడు. A. vi. 102. n. An ornament. అధరణము. A piece of armour, కవచము. An arrow, బాణము. A sheath, గవచెన. A drag, a hurdle of bushes, a load of brushwood. ముండ్ల కంపమాపు. Swa. iv. తొడుగుకొను todugu-konu. v. a. To wear, put on, &c. తొడుపు todupu. n. Armour, plate or coat armour. కవచము. బంగారుతోడుపు gold filagree work. Repetition, చెప్పినది మరల చెప్పట.

తొడుసు todusu. [Tel.] n. Stuff, household stuff. Trash, rubbish, scoriae or scum of melted metal. Plague, trouble,

annoyance. పీకులాట, జంబాటము, తగులాటము. శంఖు అతీవార. Business, affair, connection. సంబంధము.

“తే! తపములు యజనంబులు దానంబులనక, ప్రకములను వేదకింకరింపబడుదును.” M. XII. v. 306.

ఇవి అన్నిన్ని పీకులాటలని అర్థము. See also P. iv. 120.

తొణకు or తొణుకు tonaku. [Tel.] v. n. To be spilled. నిండుకుండ తొణకుడు a full pot does not spill, i. e., a great or strong man is not easily agitated in his mind.

తొత్తు tottu. [Tel.] n. A slave girl. బానిస. A servant girl. దాసి. A whore, లంకె. తొత్తులమారి tottulamari. n. A whore-monger.

తొన tona. [Tel.] n. A peel. తొల tola. adj. That which saves. రక్షకము.

తొనకు tonaku. [Tel.] v. n. To spill. చిందు, తొలుకు. “తేనియత తొనకనివారి.” Vasu. ifr. 189. n. Haste, flurry. తొల్లుపాటు.

తొన్నుండు, తొంగుండు or తేన్నుండు tonnuudu. [Tel.] v. n. To lie down. శయనించు.

తొప్పనోగు toppa-dogu. [Tel. తోగు+తోగు.] v. n. To plunge, to be drenched. తొప్ప దోగిన drenched, soaked. Bedewed, moist. వానలో తొప్పదోగ తడిసిరి they were soaked in the rain.

తొప్పరిల్లు, తొప్పరిలు or తొప్పరు [Tel.] toppa-rillu. v. n. To be inclined to one side, to slant, bend over. భ్రమ.

తొప్పలనోరలు toppalu-doralu. [Tel.] n. Myriads. కోటానకోటులు. కాకి. ii.

తొప్పి or తొప్పి toppi. [Tel.] n. A cap or hat. తొప్పి.

తొప్పె toppu. [Tel.] n. The foreskin or prepuce.

తొబక tobaka. [Tel.] adj. Empty, seedless. నిత్యులరానిన, తొక్క.

తొమ్మండుము tomman-dumu. [Tel. తొమ్మిది+ఊము.] n. The measure of nine కూమల or Marcahs.

తొమ్మన్నూరు tomman-nuru. [Tel. తొమ్మిది+నూరు.] n. Nine hundred.

తొమ్మరము tomaramu. [Tel.] n. The royal table, maintained by a prince for his servants: also called కండా and కువారము.

తొమ్మాడు tomm-adu. [Tel.] n. Ruin, వాశము. దానిని తొక్కి తొమ్మాడుచేసినారు they trampled upon it and ruined it.

తొమ్మిది tommidi. [Tel. తొమ్మి or ఒమ్మి+పది Lit. One less than ten.] n. Nine. (This is written ౯ in the east, but ౯ in the west.)

తొయ్యలి toyyali. [Tel.] n. A woman, a lady. అంచతొయ్యలి a female swan.

తొర tora. [Tel. for త్వర. (q. v.)] n. Quickness. తేలికపాటు. Danger. అపద. తొరపడు tora-padu. v. n. To hasten. త్వరపడు, తేలికపడు.

తొర Same as తొర్ర. (q. v.)

తొరక or గండతొరక toraka. [Tel.] n. The scum or skin formed on gruel when cooling.

తొరగు or తొరుగు toragu. [Tel.] v. n. To flow, gush, burst out, run. కాను, ప్రవించు, ప్రవహించు, బారు, రాలు. To fall, పడు. v. u. To leave, quit. వదలు, విడుచు.

“క॥ మనుకొని కన్నీరు తొరుగ మొగి నిట్ల నియోకా.” Vish. v. 237. “తే! తిడభిషేకంబు నను వాటిభారభిట్లు, తొరగున్నట్లు ముత్తెయిల్ దొయిలించి.” T. v. 188. తొరగుపోమ్మి or తొరగుపోవు toragu-tsotsu. v. n. To escape, as cattle పశువులు తప్పించుకొనిపోవు.

తొరట torata. [Tel.] n. A cell or small hole: a cavity. తొర్ర, కోటరము. తెన్నముక తొరటగా నుండును the backbone is hollow.

తొరటలుపారు toratulu-paru. v. n. To

be bored, to become full of holes రంధ్ర ములుపడు. తొర తేనె tora-tene. n. Hive honey. పుట్టతేనె.

తొరపు or తొరుపు torapu. [Tel.] v. a. To temper water to a certain heat.

తొరలు toralu. [Tel.] v. n. To happen, కలగ. To be changed, మారు. తొరలుచు, తొరల్పు, తొరలింపు, తొరల్పు or తొల్లింపు tora-lutsu. v. t. To change. మార్పు. To slake hot with cold water. తొరలనాడు torala-n-adu. (causal of తొరలు to slip, &c.) v. n. To set up or trip up.

తొరపు Same as తొరగు. (q. v.)

తొరుగు Same as తొరక.

తొరుత్తొక్క toru-trokku. [Tel. తొక్క+తొక్క.] n. Great pressure. గట్టితొక్కడు.

తొరుపు Same as తొరలుచు. (q. v.)

తొర్ర torra. [Tel.] n. A hole or hollow in a tree. నండు, బొక్క, రంధ్రము. adj. Hollow, having a hole. తొర్రకొప్పు loosely hound tresses. తొర్రజీనువాయి torra-jinu-vayi. n. The Indian Red Munia. Sporegithus amandava, (F.B.I.) తొత్తి torri. n. A defect, breach or blemish. వెరితి, మొక్కి. adj. Wry, crooked. Leaky. Toothless. Deformed, chipped (as china or glass), damaged (as a shattered statue.) Partial, as an eclipse. “తొత్తియక్కరంబు.” ఆము. vi. తొత్తివాడు or తొత్తికోటివాడు a man who has lost his teeth.

తొర్పు torru. [Tel.] n. A cow. ఆవు. పాండు. v. తొర్పుపట్టు torru-pattu. n. A cow house. గోష్టము. A herd of cattle. ఆవుల మంద, ఘోషము. భార. ఆది. viii.

తొల్లింపు Same as తొరలుచు. (q. v.)

తొల tola. [Tel.] n. A bit or division, &c., in an orange, jackfruit, &c. తొల. A hole రంధ్రము. తేనెతొలు a sort of cake or vermicelli.

తొలకరి or తొల్కరి tola-kari. [Tel.] n. The opening of the year, the beginning of the rainy season. R. v. 157. తొలకరి వాన, తొలకరి మెరుపు summer rain and lightning. The rainy season, వర్ష రుతు. తొలకరింపు or తొల్కరింపు tolakarintsu. v. n. To rain at the beginning of the rainy season. To rain. To arise పుట్టు. తొలకరినాడు the enemy of the first rains, i. e., the swan.

తొలకు Same as తొణకు. Parij. v. 51. R. v. 40. v. n. To begin, arise (as joy), happen. To exceed, shine. “మాదరచ న్నయ్య మహానియక్తి యాడుమది దొలుకాడ.” BD. v. 253.

తొలకు or తొలకాడు tolaku. [Tel. తొలక+అడు.] v. n. To spill. తొణకు. To move చలింపు. To excel. అతిశయించు. To shine, gleam, sparkle. ప్రకాశించు. n. Movement. చలనము. A bright mark, మచ్చ, as those on a deer. A wave. తరంగము. A. iv. 185.

తొలగు or తొలుగు tolagu. [Tel.] v. n. To depart, go off, be removed: to step aside, retire, recede, get out of the way. To sidle or move sideways, to transgress. To be dislocated, as a bone. To vanish, perish. To end, terminate, cease. తొలక incessantly, continually, steadfastly, unfaithfully. తొలని unfaithful, ceaseless. తొల గవారు (తొలక+వారు.) Same as తొలకు. తొలగుడు tolagudu. n. The act of going out of the way or moving aside. తొలగుడు.

తొలగువారు tolagu-bara. n. An enemy. శత్రువు. తొలగింపు, తొలగించు or తొలగింపు tolagintsu. v. a. To remove,

తొలచు tolatsu. [Tel.] v. t. To wash. Parij. iii. 35. To wipe, తుడుచు. To cause to be removed, తొలకేము. To put away.

Pal. 266. తొలతొలమని Crying Stop! stop! తాళతాళమని. BD. iv. 174. తొల తొలండు Up! begone! rise! Contracted for తొలండి.

తొలసి or తొలసి తొలసి. [Tel.] n. The Tulasi plant. కులసి. తొలసిపూసలు beads of Tulasi wood.

తొలి toli. [Tel.] adj. First, former, ancient, old, previous. తొల్లి తొలిసాడు the day before. ఆ తొలిసాడు the day before that. ఆ తొలిరాత్రి the night before that. తొలితొలి the very first. n. The beginning. మొదలు. A socket, a hole. రంధ్రము. కూపము. A. iv. 218. The central hole in a wheel చక్రముద్వారంధ్రము. తొలిక తొలిక. n. A hole. రంధ్రము. తొలివారము toli-varamu. n. The first day of the week.

తొలిపించు tolipintsu. [Tel. from తొలచు.] v. a. To hollow out (a thing.) రాతిలోగాని, చెక్కలోగాని పల్లముచేయించు. To get a thing washed. కడిగించు.

తొలు tolu. [Tel. short for తొలత.] adj. First. తొలకొడి కుమ్మరి when the earliest cock crows. తొల్నాడు the day before. See తొలత.

తొలుకరి Same as తొలకరి.

తొలుకారు tolu-karu. [Tel. తొలుకు+కారు.] n. The rainy season. వర్షకాలము. (తొలత+కారు.) the first crop in the season మొదటి కారుపంట.

తొలుకు tolu. [Tel.] v. n. To rain. వర్షించు, కురియు. తొలుమొగులు (తొలుకు+మొగులు.) a raining cloud వర్షించుచున్న మేఘము. To burst forth, overflow, be emitted (as flames, tears, rays, sweat, &c.) తొలుకు నవ్వు a smile playing or beaming over the countenance.

తొలుకుడుపు tolu-kudupu. [Tel. తొలత+కుడుపు.] n. The "first meal" given to an infant at weaning. అన్న ప్రాశనము.

తొలుకు Same as తొలకు. (q. v.)

తొలుకు or తొల్పు tolutu. [Tel.] v. a. To bore, perforate. To hollow, dig, scoop. To carve wood. To polish, furbish. To cleanse or rinse. కొయ్యతొలుచుపురుగు the wood-boring insect called a death-watch. ఆ పాత్రను తొలిచినాడు he cleaned or polished the dish.

తొలుత or తొల్ల tolu. [Tel.] n. Beginning. మొదలు, ముందు. adj. First. మొదటి. adv. At first, in the first place. తొలుతటి tolutati. adj. First, prior, preceding. Radha, iii. 62. తొలుతటిపదము the preceding word. Appa. v. 151. తొలుతొలుత or తొలునొల్ల tolu-toluta. adv. At the first, at the very beginning. Swa. i. 44. తొలుదీవి tolu-divi. n. The first island, i. e., Jambu dvipa, Vasu. i. తొలుగట్టు tolu-gattu. (తొలత+గట్టు.) n. The legendary eastern mountain on which the sun is supposed to rise. ఉదయాద్రి. తొలు చదువులు or తొల్పుచువులు the first books, the Vedas వేదము. తొలుపక్కము the first lunar fortnight కుక్కపక్కము. తొలుతక్క the first constellation, i. e., Asvini. తొలువేలుపు the first god, i. e., Brahma నురజ్యేష్ఠుడు; also, an Asura. అసురుడు, పూర్వజేవుడు. తొలునాడు tolu-naadu. n. The day before. తొలుబాము tolu-bamu. n. A former birth. పూర్వజన్మము. M. xii. i. 190. "తొలుబాముల నోములు పెక్కనోచు గంగాదిమహానదుల్." R. vii. 118.

తొలుసంజే tolu-sandza. n. The early dawn. ప్రాతస్సంధ్యకాలము. See తొలు and తొలి.

తొల్పు See తొలుచు.

తొల్ల See తొలత.

తొల్లి tolli. [Tel.] n. A former time. ముందు, పూర్వము. adj. Former, foregoing. మందటి. adv. First, formerly, of old. M. I. i. 109. Infl. తొంటి V. P. ii. 241. తొంటికంటె more than before. తొల్లింటి, తొల్లిటి or

తొంటి tollinti. adj. Former, old, ancient, of ancient days. M. I. i. 210. తొల్లింటియట్లు like as before.

తొల్లింతు Same as తొల్లింతు. See under తొలలు.

తొల్లిక or తొల్లిక తొల్లిక. [Tel.] n. A small hoe. తవ్వకాల.

తొల్లిగడ tollu-gada. [Tel.] adj. Joint, mutual, as a bond.

తొలక తొలక. [Tel.] adj. Thin. చలుచని.

తొలసి Same as తులసి. (q. v.)

తొవ or తొగ tova. [Tel.] n. A water lily. కలువ.

తొవర Same as తొలర. (q. v.) తొవరి Same as తొలరి. (q. v.) తొవరు Same as తొలరు. (q. v.)

తొవ్వు tovvu. Same as తవ్వు.

తొన్న, తొన్నె or తొన్నె tossa. [Tel.] n. Brokenness. The state of being chipped, as glass. A defect in pronunciation owing to a tooth having fallen away. A slip or mispronunciation. ఉచ్చారణ లోపము. adj. Chipped or broken on the edges. మొత్తి. వాడు మాట్లాడడములో తొన్నులుపోతున్నవి his pronunciation is lisping or imperfect.

తొ to

తొ or తొడ to. [Tel. from తొడు.] conj. With, together with, accompanied by, accompanying or following. కూడా, కంటే. వాని కత్తితో పొడిచెను he stabbed him with a knife. నాతో చెప్పు tell me. జ్వరముతో నున్నాడు he is in a fever. ఉపవాసముతో నున్నారు they are fasting. సంకలముతో నుండే diseased, sick. నన్ను చితుతో చూడుము look on me with favour. కేమురుగలగుదివ్వె సరివితో మంచును a lamp that has oil burns with clearness.

Vema. i. 43. అతనితో మఱచివేస్తేని I represented this to him. చీకటిలో రేచి వెల్లివారు they set out in the dark, i. e., before dawn.

తొక తొక. [Tel.] n. A tail. తొక్కెక్కిన పామువలె like a snake whose tail has been trodden on. తొక్కగుంజే a slanting post or pillar అదొకగా నేర్పరచిన స్తంభము. తొక్కకప్ప తొకా-kappa. n. A tadpole. తొక్కచిమ్మ a trail of fire. నిప్పులు తగిలించిన పిడకలవరుస. తొక్కమక్క తొకా-tsukka. n. A comet: a star with a tail. ధూమ కేతువు. తొక్కతలవరి తొకా-talavari. n. A long slender fish called Ophidion (Russell. No. 39.) తొక్కపీకుళ్లు తొకా-pikullu. n. Plagues, hobbles, squabbles. తొక్కపీకుడు గాడు one who is always stirring up strife నలతగొట్టు. తొక్కపురుగు an insect with a tail. తొక్కమిరియములు cubeb, చలమిరియములు.

తొకము తొకము. [Skt.] n. A child, offspring. బిడ్డ, అపత్ర్యము.

తొకటవట్టు తొకాట-rattu. [Tel.] n. A pollard tree. A tree that is half dead. (This meaning is clearly given in the గృహనాస్త్య chap. 4. verse 18.)

తొకొను తొ-konu. [Tel. for తొడుకొను.] v.n. To bring, to bring along with one. వెంటబెట్టుకొనివచ్చు.

తొకొడి తొkogi. [Mabr.] n. The crimson-breasted Barbet or Coppersmith, Xantholaema hematicocephala (F. B. I.)

తొగు తొgu. v. n. To sink. మునుగు. To become wet. తడియు.

తొచిగాడు తొచి-gadu. [Tel.] n. A male hawk. ముకడెక.

తొచే తొtsa. [Tel.] n. A chuckler, a worker in leather. మాదిగవాడు.

తొచు తొtsu. [Tel.] v. n. To arise. పట్టు. To occur to the mind, to seem, appear. To appear, as the sun; to become visible,

ప్రత్యక్షము. నాకు తోచుచున్నది I think, conjecture, conceive, fancy, imagine, suppose, intend. నీకు అట్లు తోచినా if you think fit, if you please, if it seems good to you. నాకు ఏమి తోచలేదు I knew not what to think. నాకు అనుమానము తోచినది I suspected. నాకు అర్థము తోచలేదు I do not perceive the meaning. అద్దములో తోచు మడుపువలె like a purse reflected in a glass. వానికి భయము తోచినది he was afraid.

తోట tōṭa. [Tel.] n. A garden. తోటకాపు, తోటమాలి, తోటవాడు or తోటిడు a garden-er. తోటకూర tōṭa-kūra. n. Greens, garden herbs. The green produce of a garden is divided into అకుకూరలు or తోటకూరలు vegetables, the leaf of which is eaten, such as spinach and cabbage: and కాాయకూరలు of which the pod, fruit, or head is eaten, such as brinjals, cucumbers, &c. కొయ్యతోటకూర or కొయ్యకూర is the phrase for all such plants as sprout after being cut, like camomile: and పెరుగుతోటకూర is the class of herbs which do not send forth shoots after being cut. తోటకూర is also a particular herb, called Braid in French. *Amaranthus Tristis*, (Rox. iii. 604.), *Amaranthus guugeticus*, or *Amaranthus oleraceus*. పెద్ద తోటకూర *Amaranthus giganteus*. దొడ్లతోటకూర *Amaranthus polygamus*. ముళ్లతోటకూర or నల్లదొడ్లతోటకూర the Prickly Amaranth, *Amaranthus spinosus*. ఎర్రదొడ్లతోటకూర or మయూరశిఖి, *Celosia cristata* (Watts.) సిగ్గునగా తోటకూరవంటిది modesty grows anew in the heart like a cropped herb. తోటకూరవంటిది like mere green stuff, i. e., weak, feeble. తోటకూర వంటివి a mere greenherb business. తోటకూరనింజవంటిది small as a mustard seed.

తోటి tōṭi. [Tel.] n. A Panchama or pariah. మాలవాడు.

తోడ tōḍa. [Tel. from తోడు.] a case ending. With. Together with. See తో. తోడ వడ్డి including interest, the interest like-wise. తోడనే tōḍanē. adv. Together: at once, as soon as, వారు వచ్చినతోడనే as soon as they came. తోడబుట్టు tōḍa-butṭu. v. n. To be born with, or be a brother to. తోడబుట్టినవాడు tōḍa-butṭina-vadu. n. A brother. తోడబుట్టిది a sister. తోబుట్టు, తోడబుట్టు, తోడబుట్టుగు or తోడబుట్టువు tōḍa-butṭu. n. A brother or sister: lit: a fellow child.

తోడంటు or తోడు tōḍanṭu. [Tel. తోడు+అంటు.] n. Sour milk kept to curdle other milk with, చేమిరి. "మొదవులన్నెటి బిడికిన పొల్లచి యెనరితోడంటుతో నుట్టి బెట్టి." Suca. i. 75.

తోడా tōḍa. [Tel.] n. A kind of gold jewel worn on the arm. హస్తభూషణి శేషము.

తోడి tōḍi. [Tel. from తోడు.] adj. Fellow, joint. తోడికలంకంకలు the ladies who were her fellows. తోడికోడలు tōḍi-kōḍalu. n. A fellow sister-in-law. మన తోడబుట్టినవానిభార్య, తోడియల్లుండు, fellow sons-in-law, the husbands of sisters. వడ్డకులు. తోడివాడు a companion తోడ నున్నవాడు.

తోడు tōḍu. [Tel.] n. Swearing an oath. అన. An affix, as నీతోడు I swear by you. A sister తోడబుట్టువు. Also, a souring stuff, చేమిరి. తోడువేల్ల same as తోడంటు. Aid, help, convoy. సహాయము. A helper or companion. తోడుత or తోడ్డ tōḍuta. adv. With, along with. తోడను. తోడుతోడ, తోడ్తోడ, తోడుతో or తోడ్తో tōḍu-tōḍa. adv. Immediately, at once, therewith, together. వెంటడిని. తోడునొంగ tōḍu-donga. n. An accomplice. తోడునీడ tōḍu-nīḍa. n. Aid and protection. A helper or companion.

సహాయము, సహాయుడు. తోడుపడు or తోడ్పడు tōḍu-paḍu. v. n. To be an aid, to assist. సహాయపడు. అట్టి ఆపదలో నాకు తోడుపడ్డాడు he stood by me in that calamity. తోడుపాటు or తోడ్పాటు tōḍu-paṭu. n. Assistance, companionship, సహాయము. తోడువెట్టు tōḍu-veṭṭu. v. n. To gather as a swelling. నరముతోడువెట్టి నట్లు ఉన్నది the sinew has thrown out a lump. v. a. To add souring stuff to milk. చేమిరివెట్టు. తోడుపోవు tōḍu-pōvu. v. n. To be equal, to suffice, సరియగు. తోడు బాలు tōḍu-balu. n. The "fellow of the milk," i. e., the drops of water, put for luck into a pail before milking. పాలకు తోడుచేసిననీళ్లు. తోడుబోతు tōḍu-bōṭu. n. A wizard or witch. పంపుచేయువాడు.

తోడు tōḍu. [Tel.] v. a. To draw or take up (water:) to bale. To dig up. కెల్లగించు. To wind up, as thread. నూలుపోగుతీసిముట్టు. కుంభముతోడు to place the dinner before the goddess. వడ్డించు. తోడికోస, తోడుకోస or తోడ్కోసం tōḍu-kōsu. v. a. To bring along with one, to lead; to draw water. వానిని ఇక్కడికి తోడుకొనిరా bring him here. v. n. To curdle as milk. చేరుకోను. పాలుతోడుకొన్నవి the milk curdled. తోడితెచ్చు, తోడుతెచ్చు, తోడ్తెచ్చు or తోటెచ్చు tōḍi-telṭsu. v. t. To fetch, to go and bring పిలుచుకొనివచ్చు. తోడించు tōḍinṭsu. v. a. To have drawn, to cause (water) to be raised. తోడ్కోన=కూడా పిలుచుకొని రావడానకు.

తోడెము tōḍemu. [Tel.] n. A little, a trifle. కొంచెము, శేషము. వచ్చినదూరము తోడెము the distance we have come is the shortest. adj. Small, little. చిన్న. చికి. తోడెంపునవ్వులు smiles, gentle laughter.

తోడేలు or తోడెలు tōḍelu. [Tel.] n. A wolf. వృకము. The Indian Wolf, *Canis pallipes*. (F. B. I.) తోప్పతోడేలు a weevil that destroys hay.

తోడ్డెచ్చు, తోడుతెచ్చు or తోటెచ్చు
See under తోడు.

తోడ్తో, తోడ్తోడ తోడ్తోన or తోడ్తోనే
See under తోడు.

తోడ్పాటు or తోడుపాటు See under తోడు.

తోటెంచు tōṭentsu. [Tel. తోచు+తెంచు.] v. n. To be borne, to arise పుట్టు, ఉదయించు. To make its appearance, to become visible కనబడు, ప్రత్యక్షమగు. To come, వచ్చు.

తోత్రము tōtramu. [Skt.] n. A goad, a spike. ఏనుగును బెదిరించేయాలె, ములుగోల.

తోదనము tōdanamu. [Skt.] n. A goad. మనికోల. Poking with the fingers; causing pain. కొప్పించుట. పాపతోదనము atone-ment, doing away with sin. తోయ్యడము.

తోదము tōdamu. [Skt.] n. Pain. దుఃఖము. శిరస్తాదము headache.

తోడు tōḍu. [Tel.] n. A series. వరుసకట్టు.

తోడోపులు tō-dōpulu. [Tel. తోపు+తోపు.] n. Exultation, pushing forward. తోడోపులువారి in an increasing struggle; ప్రజ విస్తారమువచ్చినది గనక తోడోపులు నేడు అధికము a great crowd of people came, so to-day there is great excitement. తోడోపులాడు or తోడ్రోపులాడు tō-dōpulaḍu. v. n. To overflow or burst forth as the feelings. "ఆ పాలివలపు తల పునదాపక తోడ్రోపులాడుటయు." T. ii 100. తీ|| వైషేకి తోసుకొనివచ్చుట.

తోన tōna. [Tel. తోక+అ.] postp. With. Thereupon, immediately. వెంటడి.

తోనిగాడు tōni-gaḍu. [Tel.] n. A sort of hawk.

తోప తోపా. [Tel.] n. Paste, batter. పిండి యుడకబెట్టినది, సంకటి. A wallet or bag of provisions.

తొవ తొపా. [Tel. from తొచు.] adv. Apparently, in appearance, seeming, being manifested తొచుట్టూగా. చిరునవ్వుతొవ while a smile beamed over her countenance. దీనతొవ humbly. తొవను పాపకారి అని యీశ్వరుడు నాలుగ్గికి తొవవేసి నందున as God put it into my heart that cruelty was a sin.

తొవడ తొపాదా. [Tel.] n. A carpenter's plane.

తొవమి తొపామి. [Tel. from తొచు.] n. Non-appearance.

తొవరా తొపారా. [H.] n. A horse's nose-bag for its food.

తొపాటు తొపాటు. [Tel.] adv. Like, as వలె.

తొపారము తొపారము [Tel.] n. A leather mask put on the face of a hawk దేవ ముఖమునకు కట్టే తొలంకర.

తొపి తొపి. [Tel. another form of తొపి.] n. A cap or hat. కుట్టాయి.

తొపు తొపు. [Tel.] n. A grove. తొల. Redness ఎరుపు. A paste put over certain cakes ముక్తియలలోనగునాని మారతించి. adj. Red. తొపుచీర a red petticoat.

తొపు తొపు. [Tel. causal of తొచు.] v. t. To convey an idea. దీనతొవపాడుచుకొ to give him an idea of her misery. తొపింపజేయు or తొవజేయు తొపింపజేయు. (causal of తొచు.) v. t. To cause, to think, to suggest. ఈశ్వరుడే అతనికి తొపింపజేసిందన as God put this into his heart. See తొవ adv.

తొపు or తొపుడు తొపు. [Tel. from తొయ or తొయ] n. A shove or push. Rejecting, refusing, thrusting away. తొపుడు or తొపుడు తొపుడు. n. Dismissal, putting away, pushing away. A carpenter's plane; so called because he pushes it from him. తొపుడుకాకిరము a cancelled page. తొమతొపుడు loss arising from an unsaleable article.

తొమగరిక తొమాగరికా. [Tel.] n. A sort of grass. Agrostis tenacissima. Rox. i. 316.

తొమరము తొమరము. [Skt.] n. An iron club, a lance, a hog spear. నేకా, చిట్టకాల.

తొమాలి or తొమాలియ తొమాలి. [Tel. తొల+మాల.] n. A wreath, garland, or string of flowers and leaves. A. v. 39.

తొము తొము. [Tel.] v. a. To rub, rub down, handle, scrape, clean, రాచు, రుద్దు. To set or grind a razor, అరగదీయు. A. iv. 185. To beat or flog. తొమకము తొమాకము. n. Rubbing, polishing, cleaning, తొమకుట. తొమకొను to rub or clean. పళ్లు తొమకొను to wash the teeth. తొముడు తొముడు. n. Rubbing రుద్దుట. తొమింపు తొమింపు. v. t. To cause to be rubbed, &c., to have (it) cleaned, &c.

తొయము తొయము. [Tel.] n. A marvel or wonder. చిత్రమైనవస్తువు. A band, or company తెగ, పరివారము. "తొయజనేత్రుడు హరితతొయము గోపకులు దాన దోతెంచె నృపా." B. X. § 22. A delicacy, a tit bit, something nice కన్ననివస్తువు, వింతవస్తువు Manner విధము. A time or opportunity తడవ, సమయము. తొయమువారు companions.

తొయము తొయము. [Skt.] n. Water.

తొయజము తొయజము. n. Lit. The water born, i. e., the lotus. తొయజాక్షి తొయజాక్షి. adj. Bright-eyed, having eyes charming as the lotus. తొయ

దము తొయాదము. n. A cloud. ముప్పు.

తొయధి తొయధి. n. The sea, the ocean.

తొయరాశి తొయరాశి. n. The "heap of water;" i. e., the sea. తొయరుహము

తొయరుహము. n. A lotus. తామర. తొయ

సూచకము తొయాసూచకము. n. The indicator of water, i. e., a frog.

తొయలి Same as తొయ్యలి. (q.v.)

తొయము or తొయ్యము తొయ్యము. [Tel.] v. a. To push, thrust, shove, propel. To dismiss, to deduct. కాలముతొయ్యున్నారు they pass

their time. పడద్రోయు to knock down తొనవేయు to do away with, set aside, diamiss.

తొరణము or తొరణ తొరణము. [Skt.] n. A wreath, a garland, a festoon of leaves, &c., hung over a doorway or across a road, &c. A gate. ద్వారము. A pack of tobacco weighing from two to ten seers. మాంసపు తొరణముల strings of mutton chops hung across the room. జ్వాలా తొరణము a bonfire. తొరణపట్టె తొరణపట్టె. n. The cross bar of a winch. (కపిల).

తొరమల్లి or తొరమల్లి తొరమల్లి. [Tel.] n. Tourmaline, crystal. A false diamond.

తొరము తొరము. [Tel.] n. Thread consecrated and worn on the arm in token of a vow. Swa. iii. 119. కంకణము, చేతికట్టేది, ప్రతమాత్రము. తొరము or తొరంపు తొరంపు. adj. Great, large, strong, fine, nice, పెద్ద, చక్కని, బల్లము. తొరంపుపన్నీరు

fine rosewater. తొరంపుకోపము great anger. తొరంపుతీరు a full stream. తొరముగా తొరముగా. adv. Well, properly, aloud.

తొరహత్తము తొరహత్తము. [Tel.] n. A feat in wrestling. మల్లంబధి కేసుము.

తొరహత్తు తొరహత్తు. [Tel.] adv. In large quantities, amply. సమృద్ధము. "ఉచితంబుల ప్రస్థముల తొరహత్తులుగా గూర్చి." R. iii. 14.

తొలు తొలు. [Tel.] n. Skin, leather, bark. నల్లతొలు a dark skin. ఎర్రతొలు a fair skin. తొలుక Same as తొలు. n. తొలుదాలుపు or తొలుదాలుపు తొలుదాలుపు. n. Lit. One who wears skins, i. e., Siva. తొలుదాద్యము తొలుదాద్యము. n. A drum. వాద్యము.

తొలు or తొలు తొలు. [Tel.] v. a. To drive. వాటిని తన మందలోకి తొలుకొన్నాడు he drove them into his flock. కపిలతొలు to draw (water,) with a bucket, raised by

oxen, to work (a pump). తొదోలు to drive off. తొదోవేయు to drive off, to rout. తొలింపు, తొలుపు or తొల్పు తొలింపు. v. n. To cause to drive, &c. తొలుపార తొలుపార. n. A sort of fish called Scomber. Russell, plate 137: also called గుడ్డుపార.

తొవ, తొవ or తొవ తొవ. [Tel.] n. A way, path. A road, way or means, an expedient. "తొవవెట్టి." A. v. 122. తొవచాచేసి.

తొసిరాణ్ణె తొసిరాణ్ణె. [Tel.] n. Lit: A king that has to be driven away. A technical phrase in Chess answering to 'Check!', 'Sheikh' or 'Shah!' "చు కలికి ముఖార విందముల కల్వలరామునిదోసిరాజునకు." విజ. i.

తొ tau

తొ or తపు tau. [Tel. from తగు.] v. n. To be fit. తగియుండు. Or, from తప్ప వ. a. To dig.

తొగోల or తప్పకోల తొగోల. [Tel.] n. A spade: a hoe.

తొడు or తపుడు తొడు. [Tel.] n. Bran. చిట్లు. తపుడు చల్లినట్లు ఉన్నార they are as thick as chaff. తొటిపాము or తపుటి పాము తొటిపాము. n. A kind of fish. ములుగుచేప.

తొలు or తపులు తొలు. [Tel. from తగు.] v. n. To follow. వెంటించు. రాఘ. iii. To be caught చిక్క భార. అ. i. n. Connection. తగులము మార్చు. ii. తొలుకోను or తపులుకోను Same as తగులకోను. తొలుకోలుపు or తపులుకోలుపు Same as తగులకోలుపు. తొలుపు or తపులుపు Same as తగులపు. తొలుపు or తపులుపు Same as తగులపు. తొలుపు or తపులుపు Same as తగులపు. తొలుపు or తపులుపు Same as తగులపు. తొలుపు or తపులుపు Same as తగులపు. See తగులు.

తొల్యము తొల్యము. [Skt. from తల్య.] n. Resemblance, similitude. సామ్యము.

త్య tyā

త్యజించు tyajintsu. [Skt. from √త్యజ్ to leave.] v. a. To leave, quit, desert, abandon. విడిచిపెట్టు. త్యజనము tyajanamu. n. Abandonment, desertion. విడుపు. త్యక్తము tyaktamu. adj. Left, quitted, deserted. విడువబడిన. త్యాగము tyagamu. n. A giving up, or renunciation. Abdication. విడుపు. A gift, donation. ఈవి. ప్రాణత్యాగము suicide. త్యాగి tyagi. n. A giver, donor, bestower. ఈవికాదు. కర్మత్యాగి a freethinker or philosopher. త్యాజ్యము tyajyamu. adj. Fit to be left. విడువదగిన. An unlucky hour, an hour astrologically unpropitious. వర్జ్యము, దోషయుక్తమైనందున విడువదగిన కాలము.

త్ర tra

త్రంపి Same as తంపి. (q. v.) ఉ. పాఠ. iv. త్రమ్మ or త్రుమ్మ tratsisu. [Tel.] v. a. To churn butter, &c. చిలుకు. To examine, investigate, stir, search. కోధించు, పరీక్షించు, పరిశీలించు. త్రచ్చేన tratsana. n. Churning. చిలుకులు. త్రవ trapa. [Skt.] n. Modesty, shame. సిగ్గు. త్రమ్ము trammu. [Tel.] n. Dust. v. t. To dirty. To cause to be dusty. దుమ్ముచేయు (రాఘ. i.) త్రయము trayamu. [Skt.] n. A trio. Three collectively, మూటిసమాహము. కవిత్రియము వారు the three poets, i. e., the Telugu poets నన్నయ, తిక్కన and ఎర్రాప్రెగ్గడ. కాలత్రియము at all hours, morn, noon and night. లోకత్రియము the universe, i. e., heaven, earth and hell, పరలోకము, భూలోకము, పాతలోకము. (mundus ter-geminus—Schlegel) త్రయి trayi. n. The three. The three Vedas collectively. త్రయారాధన or, త్రయీమూర్తి he who is the

Vedas incarnate,—a phrase for the Sun. త్రయారాధనము trayi-dharmamu. n. The Vedic duties వేదవిహితధర్మము. త్రయోదశము trayō-dasamu. adj. Thirteenth. పదమాదశ. త్రయోదశి trayō-dasi. n. The 13th day of the moon, reckoned either from new moon or full moon. త్రయ్యం తగంధము trayyanta-gandhamu. n. The savour, or knowledge of the Scripture. T. i. 5.

త్రవ్య Same as తవ్య. త్రవ్యకోల same as తవ్యకోల. త్రవ్యటము Same as తవ్యడము or తవ్యట. త్రవ్యటింను Same as త్రవ్య. త్రవ్యతండము travri-tandamu. adj. Innumerable, అసంఖ్యము. (య. iv. and పాఠ. ఉ. iv.)

త్రాసరేణువు trasa-rēnuvu. [Skt.] n. Dust in the balance. An atom, a mote in the sunbeam. ముప్పది పరమాణువులకొలది.

త్రస్తము trastamu. [Skt.] adj. Timid, fearful. భయపడిన. త్రస్తడు trastudu. n. One who is timid.

త్రస్తరి trastari. [Tel.] n. A gibe, a taunt, scorn, ridicule, పరిహాసము. “అట్లుగవయం దమకించి త్రస్తరుల గుస్తరింప.” Swa. vi. 11. “ఉరువోరుమల ద్రస్తరికిదన్న.” A. ii. 88.

త్రస్తరించు trastarintsu. v. a. To laugh at, to ridicule, or chaff. పరిహాసముచేయు. Swa. vi. 37.

త్రస్స trassa. [Tel.] n. Drops of saliva that fall out while speaking. నోటినుండి రాతే తుంప.

త్రా trā

త్రాగు or త్రాపు Same as తాగు to drink. త్రాగుడు or త్రాపుడు trayudu. n. Drinking. పానము. ఆమ. ii.

త్రాను Same as తాను a cobra.

త్రాడు Same as తాడు a rope. A ray of light. కిరణము. త్రాడుదాలుపు an epithet of Varuṇa

వరుణుడు. త్రాడుపడు trādu-padu. v. n. To become lean as a thread, to become emaciated, కృశించు, వారిమగు.

త్రాణ trāṇa. [Skt.] n. Strength, nerve, might, vigour. బలము, శక్తి. త్రాణము trāṇamu. n. Protection. రక్షణము. త్రాత్రా trāta. n. A protector, saviour. కావనాడు. త్రాత్రము trātamu. adj. Protected, కాపబడిన.

త్రాపు Same as త్రాగు.

త్రాసము trāsamu. [Skt.] n. Fear, dread, horror. భయము. త్రాసామయము trāsamayamu. n. Palsy. వెలుకురోగము. A. v. 114.

త్రాసు, తరాసు or తరాణే trāsu. [Tel.] n. A balance, or pair of scales.

త్రాహి trāhi. [Skt.] n. Mercy! Help!

త్రి tri

త్రి tri. [Skt. cf. Eng. 'Three.'] pron. Three మూడు. త్రింశత్ or త్రింశర్షు trimsat. n. Thirty. ద్వాత్రింశత్ Thirty-two. త్రికము trikamu. n. The thigh bone, మడ్డిపూస. A water wheel. కపిల. త్రికటుకము tri-katukamu. n. Lit: The three spices, viz., black pepper, dry ginger, and long pepper. సాంటి, పిప్పలి, ఎరియాయి. త్రికరణము tri-karanamu. n. The three elements of action, i. e., thought, word and deed. త్రికరణశుద్ధి pure in thought, word and deed. త్రికాలము tri-kalamu. n. The three times, i. e., morn, noon and night. త్రికాలమందున్న always, ever, day and night, at all hours. త్రికూటము tri-kūṭamu. n. A certain hill. త్రికోణము tri-kōṇamu. n. A triangle. మోచేలింపు. త్రికోణకుండలి tri-kōṇakundali. n. The pineal gland, the part of the brain wherein the soul is imagined to dwell. త్రితయము tri-tayamu. pron.

Three. మూడు. త్రిత్వము tritvam. n. Lit: Three-ness. Trinity—a term used in Christian Theology. త్రికండము tri-dandamu. n. A staff, formed of three slips of split bamboo, six feet long bound together as one cane, each slip being intended to represent Thought, Word and Deed. మనోకండము, వాక్కండము, కర్మకండము అను మూడు కండములు; ఈ మూడు కండములుగల సన్యాసాశ్రమము. త్రిదండి a mendicant bearing such a staff. త్రిదశము tri-dasudu. [త్రి+దశ = three states or thrice ten (years.)] n. One who enjoys the three stages of life, viz., infancy, youth and manhood, but no old age. A god: so named as being “thirty years old:” this being considered the prime of a man: and the age at which immortals always continue. త్రిదశాలయము tri-dasālayamu. n. Lit: The abode of the immortals, i. e., Heaven, స్వర్గము. త్రిదివము tri-divamu. n. Heaven. త్రిదివుడు tri-divudu. n. A god. Padma. ix. 86. త్రిదివేశుడు a god; or, Indra, as lord of the gods. త్రిదోషము tri-dōshamu. n. Disorder of the three humours, viz., phlegm, bile, and strabilis. వాఠి పిత్త క్షేపణములు. త్రినేత్రుడు or త్రినాచలము tri-nētrudu. n. The three-eyed god, that is, Siva. త్రిపథగ tri-patha-ga. n. The stream which runs in “three beds,” i. e., the Ganges, fabled to flow through heaven, earth and hades. త్రిపుండ్రము tri-pundramu. n. The triple mark worn across the forehead by Saitives. (ఉద్భవోత్తమప్రము is the upright line worn by the Vaishnavites.) త్రిపుటా tri-puta. n. The name of a certain musical metre. ఏడక్షరములకాలము. త్రిపురము tri-puramu. n. The name of a district of Bengal (now called Tipperah) called after its king, Tripura, a giant who was vanquished by Siva: who, as “slayer of Tripura derives hence the name త్రిపురజిత్తు. త్రిపునూచనము, త్రిపురాంతకుడు, త్రిపురాఠి, &c. త్రిపురజేవి or

త్రిపురసుందరి the Bona Dea, Venus. త్రిఫలము tri-phalamu. n. The three species of myrobalan; the Phyllanthea emblica కరక, Terminalia chebula కాడి, and Terminalia speciosa ఉసిరిక.

త్రిభంగి tri-bhangi. adj. "Three-ways" twisted. The name of a certain graceful attitude in which some statues stand: such as the వేణుగోపాల or Piping Apollo; or that given to the ద్వారపాలకులు or door keepers carved on each side of a temple gate. The word frequently occurs in books on sculpture (Silpi) and in some poems, but is no where precisely defined. త్రిభంగి, three fold: in three ways. మాడువిధములపునట్లుగాను Swa. iii. 76. త్రిభాగము tri-bhagamu. adj. Divided into three parts or shares. త్రిభువనము or త్రిలోకము tri-bhuvanamu. n. The three worlds: heaven, earth, and hell, i. e., the universe. త్రిమూర్తి tri-murti. n. The Hindu Triad, consisting of Bramha, Vishnu, and Siva. త్రియము tri-yama. n. Night. M. VII. v. 317. త్రిరాత్రుము tri-ratramu. n. Three nights, మాడురాత్రియ. త్రిలింగము tri-lingamu. adj. "Three gendered."—a phrase for Sanskrit nouns of the common gender. "Three formed." "త్రిమూర్తులత్రిలింగస్య స్త్రీలకా." B. vii. 333. Also a fictitious or fanciful name (యాగికపదము) used for the Telugu language. It is peculiar to Appa Cavi, and a few other modern writers, but is not mentioned in any ancient or classical poet: nor in any Sanskrit Dictionary, in lists of the "fifty six countries." See W. Vish. Pur. p. 193. In some modern lists Troilinga is named, but without any authority. త్రివర్ణము a collection of three (things) as Duty (ధర్మము), Wealth (అర్థము), and Desire (కామము) or the Gunas called సర్వోజయములు, or the three states called Increase (వృద్ధి), Decrease (క్షయము), and Stationariness (స్థానము). త్రివళి tri-rali.

n. A threefold corrugation on the stomach considered a beauty in women. "అలితక్యో దంబు తరళత్రివలీయత రోమరాజియః." M. I. iv. 49. త్రివిక్రముడు tri-rikramudu. n. He who subjugated the three worlds in three strides, i. e., Vishnu. త్రివిష్ణువము tri-vishtapamu. n. Heaven. స్వర్గము. త్రివేణి tri-veni. n. Lit: The Triple braided, an epithet of the Ganges which, according to mythology, springs in three streams from the head of Siva. త్రివేణిక or త్రివేణువు tri-venuka. n. The bands of a carriage pole. నాకకట్టు. T. v. 16. M. VIII. i. 302. త్రిశంకువు tri-sankuru. n. Name of the father of the hero Harischandra. త్రిశంకుస్వర్గము the Aerial regions, the place of happiness created for త్రిశంకు who could not be admitted into heaven on account of his low origin. త్రిశూలము tri-salamu. n. The three pronged weapon of Vishnu. త్రిషవణము tri-shavanamu. n. The three ablutions, to be performed at morn, noon and night. M. XII. iv. 102. త్రిషవణస్నాయి he who bathes thrice a day. త్రిసప్త tri-sapta. adj. Thrice seven. BRY. iii. 19. త్రిసంధ్యము tri-sandhyamu. n. The meeting times of forenoon, the noon and the afternoon. పూర్వోహ్న మధ్యాహ్నము ఆపరాహ్నము సంధ్యలు.

త్రిక్క Same as తిక్క. (q. v.) త్రిక్కటి Same as త్రికము. "నలుపు నేవు తలలంటుకొన నేయుత్రిక్కట్టనోచితమగువారు." R. viii. 15. త్రిక్కు trikku. [Tel.] v. n. To turn. తిరుగు. n. A twist or turn. Mand. iii. 27. తిరుగుట్ట. Trouble బాధ. Difficulty చిక్క. త్రిప్పు or తిప్పు trippu. [Tel.] v. t. To cause to turn. తిరుగజేయు. n. Turning. తిరుగుడు. త్రిప్పట trippata. n. Turning, roaming, wearisomeness. తిరుగుట. ఆయాసము. త్రిప్పరి a roamer త్రిప్పరి. త్రిప్పుకోస

trippukonu. v. n. To turn. తిరిగొను. త్రిప్పియాడు trippi-yadu. v. t. To turn. త్రిప్ప. త్రిప్పకాడు or త్రిప్పడుకాడు a churning rope త్రికాడు. త్రిమృము trimmaru. [Tel.] v. n. To roam about at pleasure. ఇచ్చునచ్చుకట్టు సంచరించు. v. t. To go round. చుట్టివచ్చు. త్రిమృము trimmata. n. Turning. Wandering about, సంచరించుట. త్రిమృగి, త్రిమృకుకాడు or త్రిమృగిడు trimmari. n. A rover, wanderer, vagabond, stroller. Suca. iii. 286. త్రిష్టుప్ప triishtuppu. [Skt.] n. A kind of metre in which the Vedas are composed. 2క ఛందస్సు.

త్రు tru

త్రుంగు trangu. [Tel.] v. n. To break to pieces. తుడికలక. To be ruined, to perish. నశించు. త్రుంగుడు trangudu. n. Ruin నాశము. త్రుంగుడుపడు trangudu-padu. v. n. To be ruined నశించు. (భా. ix.) త్రుంతు or తుంతు truntsu. v. t. To break to pieces. తుడికలకేయు, తుంజేయు. To kill చంపు. త్రుంపు or త్రుంపుడు trumpu. n. A piece, a fragment. భంజము. త్రుంకు trukku. [Tel.] n. Pride, vanity, conceit. త్రుళ్లు, నర్హము. త్రుటనము trutanamu. [Skt.] n. Breaking. M. XII. vi. 513. తెనుట. త్రుటి truti. n. A twinkle, an instant. One fourth the time that it takes to pronounce a short letter. లఘ్వక్షరములలో నాలుగోభాగమును ఉచ్చరించునంతకాలము. త్రుటితము truti-tanu. adj. Broken. తెగిన. త్రుట్టె or త్రుట్టియు trutte. [Tel.] n. A crowd or multitude సమాహము. త్రుట్టెలు కట్టు to become a crowd or swarm గుమికూడు.

త్రె tre

త్రెంతు. త్రెంపు, తెంతు or తెంపు trentsu. [Tel.] v. t. To cause to break. తెగుట్టు చేయు. త్రెక్కోట్టు trek-kottu. [Tel.] v. n. To cast away, to drive away. ఎడకట్టు. త్రెక్కోను trek-konu. [Tel.] v. t. To spoil. చెరుచు. "ఈపాపంబు నిక త్రెక్కోనుక." భార. అ. vi. To kill, చంపు. "పంచినతాత నిమ్మెయిన్ త్రెక్కోనాడు." భార. భీష్మ. iii. To confuse, కలచు. త్రె. v. To swallow up. మ్రోగు. మార్చి. vi. To drink త్రాగు. "జలనిధి త్రెక్కోని." భార. విరా. v. త్రెక్కోలు trek-kolu. n. Spoiling, &c. త్రెక్కోనుట. త్రెక్కోలుకోను trek-kolu-konu. v. t. & n. To kill చంపు. త్రెక్కోనగా murderously, destructively, ruinously. A. v. 159. త్రెగు Same as తెగు. (q. v.) త్రెడ్డు Same as తెడ్డు. (q. v.)

త్రయ్య treyyu. [Tel.] v. n. To break. తెన.
త్రెల్లు trelly. [Tel.] v. n. To die. చచ్చు.
To fall వడు.

త్రెవ్వన trevva. [Tel.] n. Beauty. చక్కన,
సొంబరము.

త్రెవ్వ trevru. [Tel.] v. n. To break,
perish, fall, be severed. తెన, ఖండితమ
గు. To wear down or be worn away.
"తలత్రెవ్వవేన." he smote his head off.
BD. iv. 1973. "రువ్వననిది నడత్రెవ్వన."
G. x. 44. v. n. To break, sever, split.
భంగపరుచు. HD. i. 2026.

త్రే trē

త్రేగుడు or త్రేపుడు trēgudu. [Tel.] n.
Sticky saliva. జలపాతకం ఎరిలి.

త్రేను, త్రేపు, త్రేము or త్రేపు trēnu. [Tel.]
v. n. To belch. త్రేపు, త్రేపుపు or త్రేపు
trēpu. n. Belching. తేపుట.

త్రేను trēnu [Tel.] v. n. To come out.
బయలుదేరు, వెడలివచ్చు. "అతివ పుణ్యం గుడి
తప్పేదానినీ త్రేను." A. v. 155.

"హత్తుకొని యొక్కకొండర
నత్తెరువుం గట్టబనిచి మండ్రక్రియదా
దివ్యకటియు గొని త్రేణిమరి
ఉత్తరముత్తమటంచు సెకప్రాస్తకడక."
A. vi. 96.

త్రేత trēta. [Skt.] n. The mythological
Silver age, the second age of the world.
The three sacred fires called గాస్త్రత్రయము,
దక్షిణాగ్ని, ఆహవనీయము.

త్రేనుము, త్రేపు, త్రేనుము or త్రేపు trēnutsu.
[Tel.] v. n. To belch. త్రేనుపు, త్రేపు,
త్రేనుపు or త్రేపు trēnu. n. Belching.
M. I. viii. 188.

త్రేపుడు Same as త్రేగుడు. (q. v.)

త్రై trai

త్రైగుణ్యము trai-guṇyamu. [Skt. from
త్రైగుణ.] n. The three qualities called
సత్యము, రజము, తమము.

త్రైభంగికము trai-bhaṅgikamu. [Skt. from
త్రైభంగి.] n. Lit: "Three ways." This is
the name of a certain attitude. See
త్రైభంగి. "సీ కచభారకుచభార కటిభారములచేత
కాయము త్రైభంగికము నిలిచి." Nirankusa.
i. 24.

త్రైలింగ్యము trai-lingyamu. [Skt. from
త్రైలింగ.] n. A pedantic word for Telugu.

త్రైలోక్యము trai-lōkyamu. [Skt. from
త్రైలోక.] n. The three worlds, Elysium,
Earth, and Hades. The universe. M.
I. viii. 192.

త్రైవర్గికుడు trai-varṅgikudu. [Skt. from త్రైవ
ర్గము.] n. One who seeks after the three
objects of desire, viz: ధర్మము, అర్థము and
కామము.

త్రైవిద్యుడు trai-vidyudu. [Skt. from త్రైవిద్య.]
n. One who knows the Veda. వేదము తెలిసిన
వాడు.

త్రొ tro

త్రొక్క or త్రొక్కు trokku. [Tel.] v. n.
To tread, to trample. త్రొక్కుడు, త్రొ
క్కుడు, త్రొక్కట, త్రొక్కటము or త్రొ
క్కట trokkudu. n. Trampling. త్రొక్కట.
Danger ఆవడ. త్రొక్కుడుపడు, త్రొక్కు
పడు, త్రొక్కటపడు, త్రొక్కుడుపడు or
త్రొక్కటపడు trokkudu-padu. v. n. To
be trampled upon. త్రొక్కటపాలు or
త్రొక్కటపాలు trokkaṭa-pātu. n. The
act of being trampled upon. త్రొక్కుడుప
డు. త్రొక్కుడుకమ్మి or త్రొక్కుడుకమ్మి

trokkudu-kammi. n. The threshold.
గడప. త్రొక్కుడువట్టె Same as త్రొక్కుడు
కమ్మి. Also, a plank of wood which a
weaver treads upon while weaving a
cloth. త్రొక్కుడుబిల్ల or త్రొక్కుడుబిల్ల
trokkudu-billa. n. A certain game played
by children.

త్రో trō

త్రోమ or త్రోము trōtsu. [Tel.] v. n. To
hasten. వడిగొను. To undertake, పూను. To
walk, నడచు. To chase or follow after,
కవీయు. To go beyond or transgress, మారు,
అతిక్రమించు. v. t. To push, త్రోయు. To
disregard, ఉచేతించు. To kill, చంపు.

త్రోటి trōṭi. [Skt.] n. The beak of a bird.
వక్షిముక్కు. The mouth of a fish, చేపనోరు.

త్రోయు or త్రోము trōya. [Tel.] v. t. To
push aside or away. తొలగనూకు. త్రోపు
or త్రోపు trōpu. n. Pushing, తోయుట.
An insult, నిరాకరణము. Refusal, నిషేధము.
త్రోత్రోపు (త్రోపు+త్రోపు.) n. A hard
or violent push, మిక్కిలి తోయుట. త్రో
త్రోపులాడు trō-trōpu-lādu. v. t. To
push hard or violently. మిక్కిలి త్రోయు,
బలాత్కారము చేసి త్రోయు. త్రోసడు or
త్రోపునడు trōpadu. v. n. To be pushed,
త్రోయబడు. త్రోసంగారవి trōpanan-
gorari. (త్రోపు+కొరివి.) n. One who is
spoilt in every way, ఉభయభ్రష్టుడు, ఉభ
యభ్రష్టులం. త్రోసరి trōp-ari. (త్రోపు+
ఆరి.) n. One who pushes. త్రోయువాడు.
త్రోపాలు trōp-ālu. n. The act of being
pushed. త్రోసకుట. త్రోపాడు (త్రోపు+
ఆడు.) v. t. To push, త్రోయు. త్రోపుడు
trōpudu. n. A push. త్రోపు. A carpent-
er's plane. చిత్రిక. త్రోపుడువెట్టు trōpudu-
pellu. v. t. To plane wood as a carpenter
does. త్రోపుడుతో వ్రాసు నునుపుచును.

త్రోపుచేము trōpu-chēyu. v. t. To dis-
regard, to slight. నిరాకరణము.

త్రోలు Same as త్రోలు. v. t.

త్రోవ, త్రోవ or త్రోవ trōva. [Tel.] n. A
way, road. మార్గము. Means, an expedient.
జెవు. త్రోవరి trōr-ari. [త్రోవ+ఆరి.] n.
One who knows the way.

త్ర్య trya

త్ర్యంబుడు tryambaku. [Skt.] n. A
name of Siva. త్ర్యంబక సఖుడు tryambaka-
sakhudu. n. Kubera, the friend of Siva.

త్ర్య tva

త్ర్యంబు or త్ర్యంబము trakku. [Skt.] n. Skin.
త్రోలు. Rind, bark, husk, coat. చెట్టుపట్టు.
నారి. త్ర్యంబంబుము a cutaneous eruption, a
blotch, a scab.

త్ర్యదీము trādiya. [Skt.] pron. adj. Thy,
thine.

త్ర్యము tvamu. [Skt.] An affix like tion,
ing, ness, ship, &c., in action, doing,
signifying the act or state of. మంత్రిత్వము
the ministry; శత్రుత్వము enmity, &c.
ఋత్వము the vowel ఋ.

త్ర్యర trāra. [Skt. See త్రో.] n. Speed,
rapidity, haste. త్ర్యరగా trāra-ga. adv.
Speedily, rapidly. త్ర్యరచేము trāra-chēyu.
v. n. and v. a. To make haste. త్ర్యరపడు
trāra-padu. v. n. To hasten, to hurry, or
be active. త్ర్యరతము trāritamu. n. Speed,
haste, rapidity. adj. Quick. త్ర్యరత. త్ర్యరత
ముగా trāritamu-ga. adv. Speedily,
rapidly.

త్ర్యష్ట tvashṭa. [Skt.] n. A carpenter,
పట్టణవాడు. The maker of the universe.
విశ్వకర్మ. One of the 12 Adityas, ద్వాదశాది
త్యులలో నొకడు.

త్రాస్ట్రము or త్రాస్ట్రము trashtraṃ. [Tel. Colloquial.] n. Bluntness, roughness, want of politeness. Clownishness. adj. Vile, brutish. Wretched. వాడు కట్టి త్రాస్ట్రుడు he is a villain.

త్రాస్ట్రా tvā

త్రాస్ట్రశము tra-draśamu. [Skt.] adj. Resembling you. నీవంటిది.

త్రా tsa

త్రాసువు tsaruvu. [Skt.] n. A hilt or handle. కర్ణపిడి. A. i. 7. Parij. v. 45.

థ tha

థ tha. The name of a Sanskrit letter. No word used in Telugu begins with it.

ద da

ద da. [Tel.] n. The letter D pronounced as a dental. The initial T often changes into D as in అన్నదమ్మలు and తల్లిదండ్రులు. In some words ద and డ are used at pleasure. Thus దించు or డించు, దాచు or డాచు. దీను or డీను.

దంగ or దంగా danga. [H.] n. Bullying, outrage. Wrangling, mutiny, sedition, rebellion. దంగాపెట్టు to wrong, to outrage. దంగానడు to be frightened.

దంగు dangu. [Tel.] v. n. To be pounded, or cleaned. దియ్యముమీది పొట్టు తీసివేయబడు. దంగుడు danguḍu. adj. Beaten, pounded, cleaned; దంచిన. దంగుడుదియ్యము pounded rice.

దంచేన, దంచేనము or దెంచేనము danchēna. [Tel.] n. A large gun, a cannon. దెచ్చిరింకి, బొంబన సిరింకి, తోకటిసిరింకి.

“ దించవలులు, ఫిరంగులు జువర్ బంగులు తుపాకులు.”

K. P. viii. 77.

దండు dantsu. [Tel.] v. a. To pound, to bruise, or clean grain in a mortar. దంపు.

దంట danta. [Tel.] n. A match, or equal, శంట. A rival, a competitor. A couple or pair. A hero, a genius సవంతుడు. A dashing or spirited man or woman దిట్టతనము గలవాడు, దిట్టతనముగలది, నేర్పరి. adj. Rival: two, coupled, as twins: spirited, unrivalled. ప్రాథమిక. దంటతనము danta-tanamu. n. Rivalry, spirit, noble genius. దంటపడు danta-padu. v. n. To league, or combine. దంటపిల్లలు danta-pillalu. n. Twins. కవలు. దంటమోములనేర the two-faced god, i. e., Agni.

దంటు dantu. [Tel.] n. A stalk of such plants as cholam. Pith. దెండ్లపండ్లు hay, sapless stalks. దంటునవలు to chew cholam stalks. డంట్లకిన్నెర a certain game among boys. అరిటిదంటు the pith of a plantain tree. దంటుకూర dantu-kūra. n. A kind of green vegetable the stalks of which are eaten.

దండ danda. [Tel.] n. Nearness. సమీపము. A side ప్రక్క. A prop. ప్రాపు. వాల్చుదండల on all sides, around. A garland, a collar, or necklace, adj. Big, large. దండకము dandakamu. [Skt.] n. The name of a celebrated forest mentioned in poems. Blank verse; or a poetical passage formed of one short and two long syllables alternately. దండకట్ట danda-katta. n. A hay hand round a stack. The outer ring or line of the thrashing floor where the light grains lie. దండకడియము danda-kadiyamu. n. A bracelet worn on the arm. దండకకవలె danda-kavile. n. Local Archives: a chronicle or book giving the history of a village. పాఠశాలకు ప్రక్కకు కట్ట. దండకోల danda-kōla. n. A prop. డాత. “నీలుబిందకోలను నిచ్చినజాలు.” శై. i. దండచెయ్యి danda-cheyyi. n. The upper arm. దండచేరు danda-chēru. n. A sacred string tied on the upper arm డండనేటి కట్టుకొనే తోను. దండసరిమాటలు danda-sari-maṭalu. n. Veracity, true assertion.

దండగ See దండుగ.

దండనము See under దండించు.

దండపడు danda-padu. v. n. To approach. సమీపించు. To become tough. ఎక్కుముడ్డిమీద ముల్లకొలలో పాడువగా బారుకుగా నేర్పడు. దండపాటు danda-pātu. n. Approaching సమీపించుట, దండుపడుట. రామా. viii

దండము dandamu. [Tel.] n. A bow, a salutation made by joining the palms of the hands in front of the breast. నమస్కారము. Respects, obeisance. Remembrance or compliments in correspondence. దండముపెట్టు to make a bow or courtesy, to make obeisance, to adore. ఆమునకు నాదండములు చెప్పవలసింది please to give him my compliments. దండము dandamu. [Skt.] n. A rod, stick or staff, చుడ్డుకర్ర. The stem of a plant. Chastisement either by killing a person, or by confiscating his property or by oppressing him in other ways, punishment, a fine. చతురు పాయములలో నొకటి, రాజశక్తి. An army. చండు. A multitude. సమాహము. దండన or దండనము dandana. Punishment. దండనాయకుడు danda-nayakudu. n. A leader of an army. నేనాధిపతి. దండనీతి danda-nīti. n. Politics: the principles of government. నీతిశాస్త్రము. దండయాత్ర danda-yātra. n. An invasion, an incursion, a campaign, going with troops or in procession. యుద్ధయాత్ర, దిగ్విజయము. దండలాసకము danda-lāsakamu. n. A kind of dance నృత్యశైలి. దండబారుడు or చండుడు a macebearer, or staff-bearer, an epithet of Yama, యముడు. దండాధిపతి danda-adhipati. n. A general. దండాసి dandāsi. n. A bailiff, a beadle. The name of a caste in Ganjam.

దండసిల్లు or దండసిలు dandusillu. [Tel.] v. n. To be jammed in. ఇసుకూకూ; to be pressed or squeezed అనుముడుపడు, అణు.

దండి dandi. [Tel.] n. Strength, power. valor, courage, heroism ప్రతాపము, శౌర్యము. [Skt.] One who carries a staff.

A staff-bearer. దండముగలవాడు. Name of a Sanskrit poet. A gate keeper, ద్వారపాలకుడు. Yama the god of death, యముడు. దండివెనుదండి a fall in wrestling. The name of a certain tree. ఎర్రదండి. H. iv. 11. adj. Courageous, valorous ప్రతాపము గల. Plentiful సమృద్ధము. Great గొప్ప. దీనికి దండివైరు తొన్నలు the principal crop is cholam. దండిగుండములు large pits. దండిమూక a great mob. దండిగా dandiga. adv. Much, thoroughly, constantly. దండితనము dandi-tanamu. n. Might, vigour. M. viii. v. 109.

దండించు dandintsu. [Skt.] v. a. To punish, chastise. దండించిన దండన the punishment inflicted. దండితుడు danditudu. n. One who is punished దండింపబడినవాడు. దండ్లుడు dandyudu. n. One who deserves punishment. దండనము or దండన dandana. n. Punishment. దండించుట.

దండిక dandika. [Tel.] n. A guitar. కిన్నెర. A part of a necklace హారముదరితలు.

దండిగ dandiga. [Tel.] n. An ornamental palankeen or royal litter.

దండు dandu. [from Skt. దండము.] n. An army, a multitude, a swarm, దైన్యము, సమాహము. విడతల దండు a swarm of locusts. దండాట or దండాడింపు dandaṭa. n. Revels, gambols, frolics, merry-making. Tossing red powder over one another at a feast. డేగాట. దండెత్తు dand-ettu. (దండు+ఎత్తు.) To raise an army. యుద్ధప్రయత్నము చేయు. To wage war. To invade.

దండుగ, దండగ, దండుగు దండువ or దండువు. danduga. [Tel.] n. Loss. నష్టము. A fine. శాస్త్రానా. కలిమిదండుగ kalimidanduga. n. Lit: A tax on wealth, an income tax.

దండువారి or దండుపాట dandu-dari. [Tel.] n. A high way.

దండుదివ్వె or దండుదివియు dandu-divve. [Tel.] n. A lampstand. దీపపునెత్తె.

దండె or దండియ dande. [Tel.] n. A guitar, కీర్తన, తంబూర. A. iv. 36. R. ii. 88. A pole. కర్ర, గడ్డ. The pole of a palankeen. పల్లక బొంబం. The beam of a pair of scales త్రాసు బొంబం. See కర్ర. vii.

దండెము or దండియము dandemu. [Tel.] n. A cord line, or pole on which clothes are hung to dry. A kind of gymnastic exercise. దండెములరీయ to perform a kind of gymnastic exercise, which consists in resting the hands on the ground and moving the body to and fro. కాళ్లు చేతులు నేలను మోపి మందకు వెనుకకు పోగుట. శకం iii.

దండోరా dandōra. [Tel.] n. Proclamation by beat of tom-tom. దండోరావేణు to proclaim by beat of tom-tom or drum.

దంతము dantamu. [Skt. Cognate with Eng. 'Tooth.'] n. A tooth. పల్లు. Ivory. శివదంతము solid ivory. దంతధావనము danta-dhavanamu. n. Cleaning the teeth. పళ్లతోమట. దంతావళిము danta-valamu. n. An elephant with tusks, a tusker; an elephant. వంత danti. n. A kind of tree, Croton polyandrum. శాంబవేణువుక్షము. H. iv. 9. An elephant, ఏనుగు. One who has projecting teeth కొరపంటినాడు. See దంతుడు.

దంతురత danturata. [Skt.] n. Ups and downs. Unevenness. A. iv. 316. నిమ్నాన్ను రిషు, పెరికపల్లము. దంతురము danturamu. adj. Uneven. దంతురితము danturitam. adj. Up and down, uneven. పుల కాంకుర దంతురితాంసుడు he who was in a tremor. V. P. ii. 233. దంతురుడు danturudu. n. One who has projecting teeth. మిట్టపండ్లనాడు.

దంతె or దంతియ dante. [Tel.] n. A grade of any kind: a fold, a layer of earth. A large rake. వైరుమీదనున్నే యంత్రము, కొయ్య పండ్ల అచ్చు. నెన్ను దంతె a harrow. A rafter అడ్డముగా వేసేపట్టె. దంతెనము dantenamu. n. A large rake. V. P. viii. 411.

దంత్యము dantyam. [Skt. from దంతు.] adj. Dental: of or belonging to the teeth. n. A dental letter.

దందడి dandadi. [Tel.] adj. Much, great. Thick. తరుచైన. adv. Thickly, crowdedly, much. తరుచుగా, తొమ్మిగా, మిక్కిలి. దందడిండు dandadintu. v. n. To thicken. తరుచున, దట్టమున. దందడివెట్టు dandadipettu. v. a. To be confused, కలవరపెట్టు. To oppress, to trouble. రాయిడిచేయు.

దందన dandana. [Tel.] n. A trick, a delusion, guile. మాయ, బాలము. దందనకాడు dandana-kadu. n. A trickster, a deceiver. బాలముచేయునాడు. దందనకత్తె dandana-katte. n. A woman who deceives, a gipsy. బాలముచేయునది.

దందశూకము danda-sukumu. [Skt.] n. A serpent. నెప్పము.

దంధహ్యమానము dandahya-manamu. [Skt.] adj. Burning.

దంపకర్రు dampakarru. [Tel. దిమ్మ+కర్రు.] n. The plough share used in wet land. దంపనాగలి dampanagali. n. A sort of plough used in wet land. అడుగు దున్ను నాగలి.

దంపతులు dampatulu. [Skt. from భయ+పతి] n. plu. Man and wife. అలుసుగల. దంపతిపూజ worship or homage paid to a man and his wife.

దంపు Same as దండు. v. (q. v.) n. Beating, pounding, bruising. దంపుటిల్లు a room in which rice, &c., are pounded. దంపుడు dampudu. n. The act of pounding. దంతుట. దంపుడుబియ్యము cleaned rice. దంపించు dampintu. v. n. To cause to pound.

దంభము dambham. [Skt.] n. Fraud, cheating, hypocrisy. కపటము. See దంబము and దాంకిము. A pretence, వ్యాజము. Insolence, impudence. A fault తప్ప. adj. Pretended, delusive. దంభునాడు a pretended Brahmin.

దంభోలి dambhōli. [Skt.] n. A thunderbolt. పిడుగు, వజ్రాయుధము.

దంశము damsamu. [Skt.] n. A fly, a gad fly. అడవికొక్క. దంశము or దంశనము a bite, కాటు; a piece of armour, కవచము. దంశి damshi. n. A forest mosquito. అడవికొప్ప. దంశక pincers, tongs, పలుకారు. దంశితుడు damsitudu. n. One who is bitten. కాటు పడ్డవాడు. One who wears an armour, కవచము తొడిగినవాడు.

దంష్ట్ర or దంష్ట్రము damshtra. [Skt.] n. A tusk or large tooth. కొరపల్లు. దంష్ట్రాయుధము damshtra-ayudhamu. n. That which is armed with tusks, i. e., a wild boar. పరాచాము. దంష్ట్రి damshtri. adj. Tusked, toothed, carnivorous. n. A wild boar.

దక్షిణము dakkina. [for Skt. దక్షిణము.] The South.

దక్కు dakku. [Tel.] v. n. To be available for enjoyment. అనుభవయోగ్యము. To fall to one's share or lot; to be saved, to escape. adj. Enjoyable. అనుభవయోగ్యము. మీ ప్రాణములు దక్కువు your lives will not be saved. ఈ రూకలు దక్కినవచ్చేవారేను I have no chance of keeping the money. దక్కోను dak-konu. (దక్కు+కొను) v. n. To be independent. స్వతంత్రుడను. To happen, కలుగు. ఏక. ii. దక్కించు dakkintu. v. a. To rescue, preserve, defend, save, get, redeem. దక్కించుకొను. To get into one's possession, appropriate. To have. To secure for oneself. To digest. అయిల్లు తనకు దక్కించుకొన్నాడు he got the house into his own hands. దక్కోలు dak-kōlu. n. Occurrence. కలుగుట, సంభవించుట. adj. Taken, usurped: సాధ్యమైన. Possible, feasible, attainable. దక్కోలుగానమ్ము dakkōlu-ga-n-itstu. v. a. To offer in sacrifice: to present as a gift to a god. దక్కోలుపడు Same as దక్కోలు.

దక్షత dakshata. [Skt.] n. Skill, cleverness, ability. నేర్పు. Management, protection మగదక్షతలేనిదై being without any ma protector. దక్షత్యము dakshatvam. Ability, cleverness, dexterity. సమర్థుడు దక్షుడు dakshudu. n. A clever or capable man. నేర్పరి. Name of a Brahma, దక్షత్ర బాసతి. కాస్త్రకదక్షుడు one skilled in archery. మాయాదక్షుడు a clever rogue.

దక్షాయుము dakshayamu. [Skt.] n. kite. గడ్డ.

దక్షిణ dakshina. [Skt.] n. A present given to a priest at a sacrifice. యజ్ఞాదులందఱు ఋత్విగాదానులకిచ్చే ద్రవ్యము. A present. An offering made in money. An alms. నరుదక్షిణ the money fee or payment offered to an instructor. నారు ఒకరూపాయి దక్షిణయచ్చిరి they gave a present of one rupee.

దక్షిణము dakshinamu. [Skt.] n. The right hand side (i. e., while facing the East). The south, దక్షిణము. See under దక్షిణ. adj. Pertaining to the right hand, దక్షిణ. Southern, దక్షిణము. దక్షిణాగ్రము the southern Knives—an epithet given to the town of Kalahasti. దక్షిణాగ్ని dakshin-agni. n. A name of the sacred fire that has to be kept up by a Brahmin householder. దక్షిణపురేడు Yama. దక్షిణాపథము the Deccan and South India together. దక్షిణుడు dakshinudu. n. A kind, honest or candid person. కుటిలము గాక దక్కవైన మనస్సుగలవాడు.

దఖలు or దాఖలు dakhalu. [H.] n. Insertion, entering. An application. దాఖలుచేయు to present, to file, admit, &c.

దగ daga. [Tel.] n. Heat. తాపము. Thirst, అరిదాహము. M. VII. iii. 309. Swa 'iv.

దగదగ or ధగధగ daga-daga. [Tel. (anuk.)] n. Brilliancy, glittering. adj. Bright. దగదగమును or దగదగలాడు daga-daga-m-anu. v. n. To glitter, to flash.

దడగె అనుకర. (q. v.)

దడము Same as దడము. (q. v.)

దడ దాగారు. [Tel.] n. Sand. ఇసుక.

“నా కొంతమ్ము దడము మెదంబాగల పాదంబులచే కీకాకుపరిచియు.”

ఉ. వారి. iii.

దా daja. [H.] n. Fraud, deceit, cheating. మోసము. దగాచేయు to deceive.

దాగబడి dagulbaji. [H.] n. A rogue, a cheat. మోసకారు.

దాగి dagali. [Tel.] n. A kind of plant used for food.

దగ్గర, దగ్గర or దగ్గర దగ్గిర. [Tel.] n. Nearness. సమీపము. adv. and postposition. By, at, near, close by, at hand, towards, to, with, in possession of. దగ్గ, సమీపమును. ఎవ్వరిదగ్గర కొన్నావు from whom did you buy it? నాదగ్గర ఉన్నది I have it by me. అతనిదగ్గరలేదు he has not got it. ఈ పద్యము దగ్గరనుండి రచింపబడినది he based on from this verse. నేను దగ్గర ఉంటిని I was by, I was present. దగ్గరకు తీరగా to take (a child) into one's family, to patronise, protect, take into one's keeping.

దగ్గరి or దగ్గరి దగ్గిరి. adj. Near. సమీపమును. దగ్గరించు, దగ్గరించు or దగ్గరు దగ్గిరించు. v. n. To draw near, approach. సమీపించు.

దగ్గు dattu. [Tel.] v. n. To cough. కాసము చేయు. n. A cough. కాసము.

దగ్గము dagghamu. [Skt.] adj. Burnt. కాల్చబడిన.

దచ్చి or దచ్చుపుక దచ్చి. [Tel. సంకీర్తనపు కము.] n. A word used at games, for eight-ct. దుగదచ్చి. ఏవ్వికాళ్ల సెకము a fabulous beast with eight legs. శబ్దము.

దటాయిండు dala-yintu. [Tel.] v. t. To chide, browbeat, snub.

దట్ట Same as దట్ట. (q. v.)

దట్టములు datt-adugulu. [Tel.] n. Tottering, tottering steps like those of an infant.

దట్టన దattana. [Tel.] n. Thickness, closeness, coarseness. Threatening, bullying. అడలుపు, తగ్గనము. దట్టించు dattintsu. v. t. To bully, to frighten. అడలుచు.

దట్టము or దట్ట దattamu. [Tel.] n. A body or multitude. Crowd, assembly. కుంజదట్టము a troop of horses, అశ్వసమూహము. గుర్రపు దట్టలు crowds of horses. A. iv. 36. A mummy, a dried carcass. Coarse linen, called దండ్డి. A woman's undervest, పానడ. adj. Thickset, close, tight, coarse, strong, mighty. Thick, as hair. కట్టి, బిగువైన, తరువైన. దట్టపులకై deep shame. దట్టాలు dattalu. n. A coarse cloth used for sails, &c. దట్టపడు datta-padu. v. n. To thicken.

దట్టా datta. [Tel.] n. A stopper or cork బిడ.

దట్టి or దట్టి datti. [Tel.] n. A sash, belt, girdle, ceesta round the waist. నడికట్టు, కానకాక. A. vi. 106. దట్టించు dattintsu. v. n. To tie up the girdle. దట్టికట్టు.

దట్టుడు dattudu. [Tel.] n. A brave or daring man, a hero; a clever man, a man of ability. చతురుడు, సమర్థుడు, నిట్టకొనముల వాడు, ఘోరుడు.

దడ dada. [Tel.] n. Tremor, agitation. హాకు. Faintness, apprehension. A weight put in a scalepan to rectify a pair of scales, దాదా. దడయైన tremulous, agitated, flurried, distressed. దడ దడగా మన్న unwell, faint. దడకట్టు dada-kattu. v. n. To prove or verify a pair of scales. To counterpoise a vessel in a pair of scales.

దడదడ dada-dada. [Tel. (anuk)] adv. All at once, swiftly. నడిగా. దడదడము దాదా-dada-m-anu. v. n. To palpitate. దడదడకొట్టుకొను.

దడము dadamu. [Tel.] n. Firmness or thickness. దట్టము. A. v. 273. An army, సేన. A multitude, సమూహము.

దడాలన dadal-ana. [Tel. (anuk)] adv. Slapdash, at one thrust.

దడి dadi. [Tel.] n. A screen of leaves, bamboos, &c., a fence. plu. దట్ట. దడి బియ్యము dadi-biygamu. n. A certain rite observed regarding maidens.

దడిగ దadiga. [Tel.] n. A large shield carried as an ensign. “దడిగలుకుంచెలుం గొడుగు దండములన్ విలసిల్లవచ్చినన్.” భార. అశ్వ. iii.

దడిమ దadibamu. [Tel.] n. A bed. పరుపు, మెత్త, తల్పము, శయ్య.

దడిమము dadimamu. [Tel.] n. A robe. A bed, పరుపు. adj. Thin, సన్నని.

దడియ దadiya. [Tel.] n. Land at the foot of a hill. కొండచేరువ నేల. హరి. పూ. vii.

దడియము, దడిము, దడియము or దడియము దadiyamu. [Tel.] n. A weight equal to five, or ten seers. ముప్పదియము thirty seers.

దడియ దadiyu. [Tel.] v. n. To shiver, tremble. నాకు.

దడ్డి daddi. [Tel.] n. A lump or ingot of steel.

దడ్డు daddu. [Tel.] adj. Naked. దడ్డుసన్యాసి daddu-sanyasi. n. An ascetic who goes naked.

దదా dana. [Tel.] n. An army. సేన. ఉ. రా. ii. దదారుడు dandayudu. n. A leader of an army. సేనాధిపతి. దాని dani. n. A master, a ruler, a king. ప్రభువు, శేషు.

దదాము danna. Same as దండము a salutation.

దదాము danna. Same as దండము (q.v.)

దత్తము dattamu. [Skt. cf. Lat. datus.] adj. Given, presented. ఇయ్యబడిన. Adopted, reared. స్వయంబుత్తుడు a son self-given, one who being without natural parents or being deserted by them, offers himself

for adoption. దత్తత, దత్తత్యమా, దత్తు or దత్తువు dattala. n. Adoption. స్వీకారము. దత్తకుడు dattakudu. n. An adopted son. దత్తుచున్నాడు. దత్తి datti. n. A gift. ఈని, దానము. “దత్త సతీకృ.” A. ii. 38. దత్తుడు a man who is given as a hostage. కుడువ ఉంచబడినవాడు. దత్తుటసుకొను to adopt a son.

దత్తారము dattaramu. [Skt.] Error for దత్తారము.

దద్దనాళ dadda-nāla. [Tel.] n. Tumuli, prehistoric tombs, commonly called పాండలాయిండ్లు.

దద్దించు, దద్దించు దద్దించు or దద్దించు daddarintu. [Tel.] v. n. To be alarmed, perplexed, confounded. To be scared or inflamed. తగ్గరపడు.

దద్దలము or దద్దలము daddalamu. [Tel.] n. A flat ceiling. A small temple with a flat mud roof. చిన్నగుడి. A flat roofed house. ఇంటిమిడ్లె. ప. i.

దద్దు or దద్దు దaddu. [Tel.] n. A bump. A slight swelling of the skin. పొక్కు.

దధి dadhi. [Skt.] n. Curds. పెరుగు. దధినిము or దధినినాకము a sea of curds. A. iv. 141. దధినినము dadhi-nanamu. n. A pudding of curds, rice and spice with salt.

దనియాలి or దనియాలి daniyalu. [Tel.] n. plu. Coriander seeds. కొత్తిమీరపిత్తులు.

దనియ దaniyu. [Tel.] v. t. To meet, to unite. కూడు, కలియు. దనివు danivu. n. A meeting, union. కూడిక, సంకము.

దనుక, దాక or దాకా danuka. [Tel.] adv. Until. వరకు, వర్యంతము.

దనుకు or దనుకు danuku. [Tel.] v. n. To kindle or catch fire. నిప్పు అంటుకొను. To shine. v. t. To strike, to touch. తాకు. కొనుమనుకక the sin not having come home to him. కొనుము అంటుక. M. XII. i. 103. To have, పొందు.

దనుజుడు danujudu. [Skt.] n. A giant, fiend, demon. అనుజుడు, తొలితెలుగు. దనుజునిప్పుడు danuj-dhikipudu. n. The king of the giants.

దప్పమా dappamu. [Tel.] n. Thickness, swelling, a tumour. దట్టము. దప్పమైన దప్పమ-నిను. adj. Thick. దట్టమైనది.

దప్పలము dappalamu. [Tel.] n. A sour drink made of tamarinds and vegetables. కాాయురలుచేసి పలచగాకాచినపుణాము.

దప్పి or దప్పి dappi. [Tel.] n. Thirst. నీరు దప్పి. సాకుదప్పి అయినది I am thirsty. Fatigue, శ్రమము.

దఫా dapha. [H.] n. Time, occasion, turn. ఒకదఫా once.

దబదబ దaba-daba. [Tel. (unuk)] adv. Audibly, noisily, aloud, trippingly. Quickly. దబదబపాడిపోయితి I could hear them running away, pattering or pattering. దబదబపాడినది it rained heavily, or, it pattered. దబదబపాడినది to beat soundly or with audible blows.

దబలకము dabalakamu. [Tel.] n. A disease of the knee joint. The disease of a swelled and carious knee joint.

దబాయము daba-yintu. [H.] v. a. To frighten, bully, browbeat.

దబేనా dabena. [H.] n. Hoard, buried treasure.

దబ్బు dabbu. [Tel.] n. The citron tree. దబ్బుకాయ dabbu-kaya. n. A citron. కొలదబ్బు & వారిదబ్బు are two species of it. A slip, strip, piece of split wood, a slice. A thin rafter, బద్ద. వెరురుబద్ద. దబ్బురెలుపు a door made of strips of wood. వెరురుదబ్బు a piece of split bamboo. A clot of blood. [From దబ్బు a sacred grass] దబ్బుచేత the ring finger, అనామిక. దబ్బుతొంగరము a gold ring made like a దబ్బు ring. దబ్బుకట్టు dabbu-kattu. v. n. To clot, as blood does. దబ్బుకట్టిన దబ్బువాడు a mat weaver, మేపినవాడు.

దబ్బడము dabbadamu. [Tel.] n. An earthen cover over a pot. మాకుడు. దబ్బడించు dabbadintu. v. n. To close or cover the mouth of a cup with a lid. మాకుటతో మూయు. To slap (with the palm of the hand) అంచేతితో చరిచు.

దబ్బనము or దబ్బలము dabbanamu. [Tel.] n. A bodkin, a large packing needle.

దబ్బర దabbara. [Tel.] n. A falsehood. బొంకు. Cheating, deception. A delusion మోసము. A calamity, harm, విపత్తు. దబ్బర లాడు to deal in falsehoods. వానికాకి దబ్బర అయినది his leg has been injured. దబ్బరపాట్లు feigned blows: mere pretence. దబ్బరకాడు or దబ్బరి a liar. దబ్బరికత్తె or దబ్బరి a deceitful woman. adj. False, spurious, apocryphal. దబ్బర కెల్లకలు false locks.

దబ్బాటు or దబ్బాటు dabbatu. [Tel.] adv. Suddenly, unexpectedly. A. vi. 105. అదబ్బాటుగా, అదిదబ్బాటుగా.

దబ్బిచిప్ప దabbi-chippa. [Tel.] n. A kind of axe. తాటికట్టు బద్దలచేసి సాగనము.

దబ్బిరి dabbiri. [Tel.] adj. Cross, unsteady, irregular, curst.

దబ్బిలి or దబ్బిలి dabbili. [Tel.] n. Trouble. A popular ferment or fray. An insurrection. A liar, a makebate, a rascal. దబ్బిలి తనము or దబ్బిలితనము dabbili-tanamu. n. Vileness, rascality. దబ్బిలిపదము dabbili-padamu. n. A jaw-breaker or hard word, a distracting puzzle. దబ్బిలిదేశము a troubled or unsettled district.

దబ్బు dabbu. [Tel.] v. t. To tell. చెప్ప. n. A word, మాట. The cover of a jar, మాకుడు, దబ్బడము. The noise made by a blow on anything. A clapping sound, బల్లలు మొదలైన వాటిని నుద్దిన చెప్పడు. దబ్బుపెట్టు to cover, మూయు.

దబ్బు dabbu. [Tel.] adv. Aloud. దబదబ.

దబ్బుడు Same as దబ్బడము. (q. v.)

దబ్బున dabbuna. [Tel.] adv. Instantly, at once, quickly.

దబ్బర or దబ్బర dabbara. [Tel.] n. A cup. గిన్నె.

దబ్బరము dabbaramu. [Skt.] adj. Little, small. సూక్ష్మము. Thin, సన్నము.

దమము or దమనము damamu. [Skt.] n. Austerities, mortification of the flesh, a self-controlled state. ఇంద్రియనిగ్రహము. Fortitude, శ్రేణిము సౌర్యుతనము. Suppression, ఆచుట. దమనుడు or దమ damanudu. n. the queller or subduer. ఆచువాడు; as కండ్లమనుడు Siva who destroyed Manmadha. దమతుడు damitudu. n. One who is subdued. ఆణచబడినవాడు. దమలము daminsu. v. t. To suppress, subdue (as one's passions), అణకొక్క.

దమదమా dama-dama. [H.] n. A battery, a fortress. బురుజు.

దమ్మి దammidi. [H.] n. A pie, one twelfth part of an anna. అడుక్కు.

దమ్ము dammu. [Tel.] n. Mud, mire, slush. అడుసు, బరడ, తంకము. Moisture, wetness. Breath. Wet ploughing. దమ్మునాగిలి a plough used to work wet land. మడినీరుకట్టి దున్నేది. దమ్ముపలక. దమ్ముకొంప dammu-kouu. v. n. To become miry, or wet. అడుసరు, తడియు. దమ్ముకొన్న dammu-konna. adj. Moist. Empty, worthless. దమ్ముచేయు dammu-cheyu. v. n. To plough a field while wet. దమ్ముచేసినపొలము a field ploughed while wet. ఊడ్చుటకు సిద్ధము చేసినపొలము. దమ్ముపట్టు to hold the breath.

దయ daya. [Skt.] n. Favour, kindness, grace, regard. Love, affection, attachment. Mercy, pity, tenderness, clemency, compassion. Pleasure, goodness, amiability, a kind heart. కృప, కనికరము. తమ దయ ఎట్లో అట్లు just as your honour pleases. మీరయి thank you. దయచేయు

daya-cheyu. v. a. & n. To grant, bestow, allow, give ఇచ్చు, అనుగ్రహించు. To honor or favour with (something) కరుణించు. To come or to go. అక్కడికి దయచేస్తారా will you be pleased to come (or go) there? ఇది దయచేయండి oblige me with this, be so good as to grant me this. దయలేప్పిన daya-tappina. adj. Displeased, disgraced, out of favour. అయవ దయ నామిది తప్పినది I lost his favour. దయారసము dayarasamu. n. The spirit of love. Loving-kindness, humanity, benignity, indulgence. దయాభుక్తము dayabhuktamu. n. Benignity. సర్వవియోగులకు సర్వము universal beneficence, goodness to all creatures. దయాశుభ్రు or దయాశాలి dayaluru. n. A kind, gracious, merciful person. కనికరుడనవాడు.

దయిత దayita. [Skt.] n. A darling, pet, favourite. ప్రీయురాలు. A woman, ఆకుది. దయితుడు dayitudu. n. A lover, husband. ప్రీయుడు, ఇష్టుడు. మదియదయితుడు my love.

దయ్యము dayyamu. [for Skt. దైవము.] n. A deity, a god. దేవుడు, వేలపు. M. iv. IV. 57. R. ii. 11. Destiny, fate, విధి. A goblin, fiend, demon or evil spirit, పిశాచము. దయ్యముకాదు భూతమే it was not a fiend but a ghost. కొరివి దయ్యము a jack o'lantern, a will of the wisp. వానికి దయ్యముపూనినది he is possessed. దయ్యము పూనినవాడు a demoniac. దయ్యముపట్టు to be possessed. అతనికి దయ్యముపట్టినది a devil has seized him. దయ్యముచేరినట్టు or దయ్యముచువోలు to drive out a devil, to exorcise. దయ్యపు ప్రంభనము a spell to scare away fiends. దయ్యాలపాము dayyala-potu. n. A wizard or a witch.

కర dara. [from Skt. ధర.] n. Price. రుబ, క్రయము.

కరఖాస్తు darakhastu. [H.] n. A darkhast, an application, a proposal, a tender.

daranamu. [Tel.] n. A coin of the value of eight dubs.

దరము daramu. [Skt.] n. Fear, ధయము. A shell, శంఖము. A pit, గొయ్యి. adj. Slight, little, ఇంచుక. దరపము daradamu. adj. Fearful, terrible. దరహా సేతము or దరహాసము dara-hasitamu. n. A gentle smile, a smile, a slight laugh. దహాసితాస్మితై with a smiling face.

దరి dari. [Tel.] n. A bound, line, limit. A shore, or side. గట్టు మీర. A refuge, a place of safety. దారు ఒకటి చూపుతే సారాయణా. (నారాయణాశ్రమము.) Nearness, సమీపము. దహితనిబాధ boundless grief. ఇంటిపరిసరం close to the house. [Skt.] n. A cave, cavern, grotto. సహ. వరిగా dari-ga. adv. Aside, apart, at hand, hard by. వరిచేరు dari-chiru. v. n. To succeed or "reach the shore," to go to heaven. To be finished. వరితేరిన dari-telina. adj. Terminated, ended. కడతేరిన. వరికొను dari-konu. v. n. To catch fire, be ignited. మడు, కాలు. కుడిదికొన్నప్పుడు when the belly is inflamed with hunger. వరికొలుపు or వరికొల్పు dari-kolupu. v. a. To set on fire, to kindle. తగలచెట్టు.

దరిద్రము daridramu. [Skt.] adj. Poor, needy. n. Poverty. పేదరికము. దరిద్రుడు daridrudu. n. A very poor man. మిక్కిలి పేదవాడు. దరిద్రురాలు a poor woman. దరిద్రులు the poor. గర్భదరిద్రుడు a wretched starveling.

దరిహిని dari-hini. [Tel.] n. A helpless man. బలహీనులవాడు, దీనవాడు.

దరిమిలము darimilamu. [H.] adv. Afterwards, subsequently.

దరిగ్ఘ్టము dari-gṛṭtu. [H.] n. An inquiry, investigation. విచారణ.

దరిసించు darisintu. [from Skt. దర్శించు.] v. t. To see, to pay a visit. చూచు. To offer as a gift, కానుకగానిచ్చు. దరిసెనము darisenamu. n. A gift given to a superior when one visits him. Anazzur. సేవ.

దరుణు or దురుణు darudzu. [H.] n. A cornice, a frieze, a joining, a seam in carpentry or masonry గోడ కొననగాని ప్రంభపు కొననుగాని చేసియుండే చిత్రపువని. దురుణునున్నము plaster made of lime.

దరువు daruvu. [Tel.] n. A song in a peculiar metre. గీతనిశేషము. Beating time to music. తాళము. దరువువేయు to beat time to music. తాళమువేయు.

దరుసు darusu. [Tel.] n. A limit, a landmark. ఎల్లు.

దరోబస్తు daro-bastu. [H.] adj. All, whole; entirely.

దర్జా darja. [H.] n. Rank, grade.

దర్జీ darji. [H.] n. A tailor. కుట్టపువాడు.

దర్శణము darshanamu. [Skt.] n. A mirror. ఆధము. దర్శనాసన the rite of viewing an idol in a mirror and thus adoring it.

దర్పము darpamu. [Skt.] n. Pride, passion, anger. Irritability, touchiness. గర్వము, కొవ్వ. దర్పమే యశస్సుగా భావించినారు they prided themselves on their fierceness. దర్పముచేయు to boil over, to be furious or proud. దర్పించు darpintu. v. n. To become proud, to be insolent, గర్వించు.

దర్పితము darpitam. adj. Proud, arrogant. గర్వముగల. దర్పితుడు darpitudu. n. A proud man. దర్పిత్వతీ or దర్పిత్వతీ darp-oddhati. n. The height of insolence or pride. దర్పకుడు darpakudu. n. The inflamer: an epithet of Cupid. దర్పకాస్త్రము the Art of Love.

దర్బారు darbaru. [H.] n. An audience-chamber: audience.

దర్భ దarbha. [Skt.] n. The sacred grass, used in sacrifices. Poa cynosuroides. దర్భపోటు See ద్రాగ్ధము. A. vi. 92. దర్భముత్రిక or దర్భ ఉంగరము a ring made of this grass.

దర్వి darvi. [Skt.] n. A spoon, a ladle. మల్లిగరిటె. The hood of a serpent, పాముపడక. దర్వికరము darvi-karamu. n. A serpent. పాము, దర్పము.

దర్శనము darsanam. [Skt.] n. Sight, view. చూపు. An eye కన్ను. A mirror, అద్దము. The mind, understanding, బుద్ధి, తెలివి. A dream, కల. Science. కాస్త్రము, గర్వము. పురుషదర్శనము అయినప్పుడు whenever they see a man. దర్శనముచేర్చివి I visited (him). దర్శనముచేయించు to introduce. నీకు అయినప్పుడు దర్శనముచేర్చి I will introduce you to him. దర్శనముండి a bill payable at sight. దర్శనముడు darsakudu. n. One who shows. చూపెడివాడు; a gate-keeper, ద్వారాపాలకుడు; a skilful man, శాస్త్రురి. దర్శనీయుడు darsaniyamu. adj. Worthy to be seen, చూడదగిన. దర్శితము darsitam. adj. Shown. చూపబడిన. దర్శించు దarsintu. v. a. To see, view. To visit. చూచు. వానికి నూరురూపాయలు దర్శించి నాకు I lost one hundred rupees to him. i. e., I am a loser of that sum by him. దర్శము darsamu. n. A name for the new moon. అమావాస్య.

దల dala. [Tel.] an affix. Used to convert verbs, &c., into nouns. వాలుదల slantingly. దూరదల near the town. P. ii. 117. విడుదల release. దిగుదలపోయి the lower field. కమ్మదల concealment. మోపుదల weight. వ్యాధి తిరుగుదలగానున్నది the disease is on the turn. అచ్చుదల payable, due. తగలు దలవ్యయములు the sum incurred. నిలుపుదల stoppage. వానివల్ల ఇంటివానికి కొంచెము కూడుదల ఉండినది the family had some profit by it. నదికి ఎగుదల up the river. నదికి దిగుదల down the river.

దలపము dalapamu. [Skt.] n. A visor. మఖత్రాణము.

దలాలి dalali. [H.] n. A broker; a salesman. తరగరి. A swindler. Brokerage. Douceur.

దలిమము or దడిమము dalimamu. [Tel.] adj. Thin. సన్నము.

దల్లు Same as జల్లు (q. v.)

దళనము See దళము. [Skt.]

దళము dalamu. [Tel.] n. Thickness, solidity. తగుచుదనము. Troops, a host, an army, దండు. A multitude, quantity, number, heap. adj. Thick, solid. తగుచైన. Much, great. అధికము. నరముగా thickly. దళము కొను, దళకొను or దళగించు dalamukonu. v. n. To become thick, to increase. అధికము. దళముకొలుపు dalamukolupu. v. t. To cause to increase. దళసరి dalasari. (దళము+సరి.) n. Greatness. ఘనరి. Thickness, solidity, coarseness. దట్టము, తగుచు, మందము. దళసరితేరి a close texture. adj. Thick, coarse, substantial.

దళము dalamu. [Skt.] n. A leaf. ఆకు. A petal. A part, భాగము. A hemistich, or half verse. A bar in music. దూర్యాదళము a blade of grass. దళకర్త dala-karta. n. A general: a magistrate. Satyabh. ii. 88. దళవరి dalarari. [Tel. దళము+వరి.] n. Much grain. Substance, property, అస్తి. A general, సేనాధిపతి. దళవరికాడు a man of property or substance. దళవరిని poor, indigent. దళవాయి dala-vayi. n. A general, a chieftain or minister of state. దళసంచు dala-santsu. (దళము+సంచు.) n. A class of troops. దళము జాతి. దళితము dalitam. adj. Split, divided. ఖండింబడిన, భేదించబడిన. Blown, expanded (as a flower.) వికసించిన. దళించు dalintu. v. t. To cut, split, divide. ఖండించు, భేదించు. దళనము dalanam. n. Breaking, cutting, severing. ఖండించుట, భేదించుట.

దవ dava. [Tel.] n. Dust. దుమ్ము. The tip of a sugar cane. చెరుకుకొన.

దవంత్రి davantri. [Tel.] n. A moat, a ditch. కందకము, అగడ్త.

దవద or దవుడ davada. [Tel.] n. The jaw; the cheek. నన్ను దవదమీద కొట్టినాడు he slapped me on the cheek. దవదపండ్లు the jaw teeth or grinders.

దవనము daranamu. [Tel.] n. Southernwood, a fragrant leaf like balm, Artemisia vulgaris. (Watts.)

దవము davamu. [Skt.] n. A conflagration, wildfire. కాల్పిర్లు. Ardent feelings, the consuming heat of hunger or fever. A forest అడవి. దవనలము or దవవనాలము dar-analamu. n. Wildfire, a scorching blaze, a conflagration.

దవసము davasamu. [Tel.] n. Grain. ధాన్యము.

దవిష్ఠము davishthamu. [Skt.] adj. Very remote, far distant. ఎక్కితేదూరమందున్న దవీయముగా dartyamu-ga. adv. Afar. దూరముగా. A. vi. 15.

దవుడు or దాడు davudu. [H.] n. Running, galloping. An inroad, incursion, or invasion.

దవ్వ dava. [Tel.] n. A tender shoot. Pith, the soft part of wood. ప్రానినడిమి మెత్తని భాగము. చెరుకుదవ్వ the young shoot of a sugar cane. ఈ తాటిచెట్టులో అంతా దవ్వగాని చేపలేదు this tree is all pith and has no wood.

దవ్వ దavu. [Tel.] n. Distance. దూరము. A distant place, దూరదేశము. దవ్వక not thinking it far. adj. Distant, far. దవ్వగా davu-ga. adv. Afar, from afar. దవ్వన దavu-na. adv. Afar off, at a distance. ఎంతయు దవ్వన్నను however far. దవ్వలు davulu. n. Far-off places or countries. దవ్వలవారు those who are afar.

దశ dasa. [Skt.] n. State, condition. అవస్థ. Power, authority, influence. Luck, fortune. బాల్యదశ childhood. పుష్కలదశ old age. క్షమదశవచ్చెను. a time of famine came. నీ జాతక ప్రకారము రెండు దశలు భాగ్యమును భవించవలసినదిన్ని రెండు దశలు గ్రహచారము అనుభవించవలసినదిన్ని your destiny gives you two portions of good and two of evil. ఆ రాజు ఎన్ని దశలు భాగ్యమును అనుభవించినాడు what proportion of the king's life was happy? గ్రహదశ the influence of the stars. మహాదశ the rule or sway of the predominant planet, qualified or modified by అంతర్దశ the several influences of the minor planets. అతడు జీవ దశను పుచ్చుడు when he was alive. కష్టదశ లోనున్నాడు he is in difficulties.

దశవము dasanamu. [Skt.] n. A tooth. పల్లె.

దశము dasamu. [Skt.] n. Ten. పది. దశకము dasakamu. n. A word for Ten : as we say a dozen for twelve. దశకంతుడు dash-kanthudu. n. The "ten throated" demon, i.e., Ravana. Proverbially, a hydra, devil, or monster. దశమము dasamamu. adj. The tenth part (of a book, etc.) దశమి dasami. n. The tenth lunar day reckoned from new or full moon. పదోఅడవి. దశరథుడు dasa-radhudu. n. The name of the father of Rama. దశాస్యుడు dash-asyudu. n. The "ten faced" demon, i.e., Ravana. A hydra or devil. దశాహము dashahamu. n. The ceremony performed on the tenth day after a death. పదోనాటి ప్రార్థనము. దశవంధము or దశబంధము dasa-randhamu. n. An Inam, or copy-hold, taxed at one tenth of the produce. An inam granted to one who constructs a tank.

దష్టము dashthamu. [Skt.] adj. Bitten. కరవబడిన. దష్టించు dashthinsu. v. n. To bite or sting. To chide or rebuke.

దసరా dasara. [from Skt. దశ ten + రా = రాత్రులు nights.] n. The name of a feast called విజయదశమి in the month ఆశ్వయుజ (October.) It is the close of the నవరాత్రి anniversary.

దసీలీ dasili. [Tel.] n. A kind of silk. ఒక దినుసుపట్టు, మొగ్గపట్టు. "దసీలీనులపట్టెయిల్లిక బెడంకు." కళా. ii. Looseness, వదలు.

దసువంది dasu-vandi. [Tel.] n. One who gets up wrestling matches. గ్రద్దులంటకు జెట్టిలను కూర్చునాడు.

దసెన దasena. [Tel.] n. A kind of weapon. ఆయుధవిశేషము.

దస్కతు దaskatu. [H.] n. A signature. చేపాలు.

దస్తరము or దస్త్రము dastaramu. [H.] n. A bundle of papers tied together in a cloth, a portfolio, a budget. కాగితాలకట్ట.

దస్తావేద్య దastavedyu. [H.] n. A voucher. A document, a bond.

దస్తు దastu. [H.] n. The actual collection of money. Money.

దస్తూరి దastūri. [H.] n. Handwriting. వ్రాత. "గీ సారము వ్రాసి యున్న దస్తూరి లావి." కృష్ణ. iii.

దస్యుడు dasyudu. [Skt.] n. A thief, a traitor. A. iv. 274. An enemy, శత్రువు.

దస్రులు dasrulu. [Skt.] n. The Asvins. ఆశ్వినీదేవతలు.

దస్సాలా dassala. [H. from దస+సాలు.] adj. Decennial; lasting ten years.

దహనము dahanamu. [Skt.] n. Burning. కాల్చుట. దహనమయిపోయిన burnt. దహనుడు dahanudu. n. The god of fire, అగ్ని. దహించు dahintsu. v. a. To burn. కాల్చు.

దహరము daharamu. [Skt.] n. The heart, స్వభావము. Intention, అభిప్రాయము. Sw.

దహరము daharamu. [Skt.] n. The heart, స్వభావము. Intention, అభిప్రాయము. Sw. i. 53.

దా dā

దా da. [Tel. for దా.] An interjection signifying Come!

దా da. [Tel. another form of దా.] In some compounds signifies left, or inner as దాకాలు the left leg. దాచెయ్యి the left hand.

దాంతము dantamu. [Skt.] n. Patience, endurance, fortitude, self-control, moderation. దాంతుడు dantu. n. One who is temperate, patient, self-controlled, moderate, or master of himself. అదప బడినవాడు, తపశ్శక్తమునోర్చునాడు. దాంతి danti. n. Self command, repression of the passions. ఇంద్రియనిగ్రహము, బ్రహ్మచర్యాది తపశ్శక్తమునోర్చుననను.

దాంపత్యము dampatyamu. [Skt.] n. Wedlock. దంపతి భావము. అనుకూలదాంపత్యము harmony in a family, mutual affection.

దాంభికుడు dambhikudu. [Skt.] n. One who is ostentatious or pompous. దంభము గలవాడు.

దాక దaka. [Tel.] n. A pot with a wide mouth. బోగోటి, మారినెడలప్పుల అటిక. Also, a vine (corruption of ద్రాక్ష.) దాక or దాకా affix. Until, as long as, about. As far as, as much as, to the extent of, దనుక. నెలదివములదాక for a month. ఇంతదాక until now, before this. ఎంతదాక how long. పదిదాక as many as ten, about ten. The irregular inflection is దాకటి. ఇందాకటి వ్యాజ్యము the late dispute. ఇందాకటివాడు his recent letter. ఇందాకటివాడు the man who was here till now.

దాకలి dakali. [Tel. దాయి+కలు.] Same as దాకలి. (q. v.)

దాకల్లు dakallu. [Tel. దాపు+కల్లు.] n. A spoke in a carriage wheel. బండికంటికడ కప్పి, నేమి.

దానోను or **దానోను** *da-konu*. [Tel.] v. n. To come on, to happen. దానోను కష్టము the evil he suffered. To meet or encounter, సన్నిధిపడు. R. v. 282. సమాహించు. To be hidden, మరుగుపడు, దానోను.

దాక్షయణి *dakshayani*. [Skt.] n. A name of Pārvati. పార్వతి.

దాక్షిణాత్యము *dakshinatyamu*. [Skt. from దక్షిణము.] adj. Southern. **దాక్షిణాత్యులు** *dakshinatyulu*. n. Southerners, people of the South.

దాక్షిణ్యము *dakshinyamu*. [Skt.] n. Shyness, kindness, feeling, delicacy. మొగ్గ పోతుము. దాక్షిణ్యం ధననాశం a kindly feeling may cause loss.

దాఖలా *dakhala*. [H.] n. Proof. A receipt. దాఖలాచూచు to verify.

దాఖలు or **దఖలు** *dakhalu*. [H.] n. Submitting, as an application or a complaint in writing. దాఖలుచేయు to file or enter. న్యాయము దాఖలయినది the suit is filed.

దాగర *dagara*. [Tel.] n. A wallet or pouch for food. A large winnowing basket. ప్రసేవకము, ఎండుపురిట్టి.

దాగలి or **దాగలి** *dagali*. [Tel. దాయి+కలి.] n. An anvil. ఇరుకుదాగలి a carpenter's vice.

దాగిలిముప్పులు, **దాగిలిమాతలు** or **దాగిలి బాచులు** *dagili-muttulu*. [Tel.] n. The game of Hide and Seek. **దాగిలిబాచు లాడు** *dagili-butsu-ladu*. v. To play at Hide and Seek.

దాగు *dagu*. [Tel.] v. n. To be hidden or concealed. To hide. To escape. మరుగుపడు. **దాగురించు** *dagurintsu*. v. t. To hide.

దాచు *datsu*. v. n. To hide, conceal. **దాచుమాతలు** Same as దాగిలిమాతలు.

దాచుకోను *datsukonu*. v. n. To hide, lie hid, be concealed. ఒట్టిదాచుకోనుట to spare one's body, i. e., pains. See దాపు.

దాటు *datu*. [Tel.] v. n. & a. To cross over, to pass over, To jump or leap, లంఘించు. To elude. To escape. To go beyond or transgress, ఉల్లంఘించు. To cross or copulate, applied to cattle. నామాట అనుదాటుకు transgress not my command. n. A crossing. A jump, గంతు, లంఘనము. A host, an army, సమాహము. చతురంగబల యంతసేన. Vijaya. i. 174. Parij. iv. 5. A sore due to having crossed some unlucky spot. దాటులుదాటింది they made the cattle pass over a ploughshare for good luck. Also, an ordeal; passing or stepping over an idol. **దాట్రాయి** or **దాటురాయి** *datrayi*. n. A boys' game. **దాట్లువేయు** *datlu-veyu*. v. n. To bound or jump. దాట్లువేస్తూరావడము to come bounding along. **దాటుకట్టు** *datu-kattu*. v. n. To become a crowd. గంతు కూడు. **దాటుకోను** Same as దాటు. **దాటించు** *datintsu*. v. a. To cause to pass over. To pass over. అక్కడ పది దినములు దాటించినాడు he passed ten days there.

దాడి *dadi*. [for Skt. దాటి.] n. An invasion, an inroad, a campaign. దండయాత్ర. A host, సేన. Flight, escape. దాడిమెకము lit: the invading tiger, i. e., a royal tiger. **దాడి** [H.] The beard. **దాడికాడు** *dadi-kadu*. n. A spy. వేసలవాడు. **దాడిచేయు** *dadi-cheyu*. v. n. To invade. దండెత్తు. To rush on, to charge in battle. **దాడియాడు** *dadi-yadu*. v. n. To maraud, or rove for plunder. To oppose, మార్కొన. భాగ. vii.

దాడిబిచ్చు, **దాడిచ్చు** or **దాడిమము** Same as దానిచ్చు.

దాడుగచెట్టు *daduga-chettu*. [Tel.] n. The tree called *Nauclea cordifolia*. Rox. i. 514.

దాధ *dadhu*. [Skt.] n. A projecting tooth, a tusk. కొర్రపట్టు. A multitude, సమాహము.

దాన or **దానా** *dana*. [H.] n. Horse gram, or other gram given to horses for food. ఉలవలులోనగు గుర్రమునాచారము.

దానము *danamu*. [Tel.] n. A tax, a toll. సుంకము, కుల్లము.

దాత *datu*. [Skt.] n. A giver, donor, bestower, or liberal man. ఇచ్చువాడు. దాతృత్వము *datritvam*. n. Generosity, liberality, bounty.

దాతికర్త or **దాతిమాను** *dati-karra*. [Tel. దాయి+కర్త.] n. A carpenter's block or work bench. A block used by cloth heaters.

దాత్యూహము *datyuhamu*. [Skt.] n. The bird called a gallinule. కూకురుగుండంగిపక్షి. The black cuckoo or the swallow, చాకము, వానకోయిల.

దాత్రము *datramu*. [Skt.] n. A sickle. కొడవలి, లిచిత్రము. Appa. Cavi. i. 22.

దాదాపు *dadapu*. [Tel. దాపు+దాపు.] adv. Close at hand. Very nearly, almost. దాదాపు ముప్పదిదినములయినది about thirty days have elapsed.

దాది or **దాదిలి** *dadi*. [Tel.] n. A nurse, a fostermother. పాలిచ్చి పెంచుతల్లి. M. XII. i. 39.

దాదుంగ *dadunga*. [Tel. దాయి+దుంక.] n. Same as దాతికర్త. (q.v.)

దాన *dana*. [Tel. ablative of అది.] adv. Thereby, hereby. **దాన** A feminine form in verbs. I am she who does. ఒంటి దాన I (feminine) am alone. ఒకదాననే ఉన్నాను I am left by myself.

దానము *danamu*. [Skt. cf. Latin word *donum*.] n. A gift, alms. Giving, donation. దానపర్మానా an order to bestow a gift, a deed of gift. The fluid that flows from the temples of an elephant in rut. ఏనుగు కపోలమదము. Protection, rule, పాలనము.

Subsidising a possible enemy, one of the four Tantrams or methods of Government, లంచమిచ్చుట. **దానకోందుడు** *dana-saundudu*. n. A munificent or liberal man. మిక్కిలి ఈవికాడు, పదాన్యడు.

దానపుడు *danavudu*. [Skt. from దనువు. The father of the giant race.] n. A demon, fiend, giant, తొలవెల్లు, దనుజుడు. **దాననారి** *danav-ari*. (దానవ+అరి) n. The queller of the giants, a god, దేవత, వెల్లు. దానివి an ogress or a giantess.

దాని *dani*. [Tel.] The genitive form of అది దానివి its accusative.

దానిచ్చు or **దాడిమము** *danimma*. [Tel.] n. The pomegranate tree. దాడిమవర్ణము the scarlet hue of the pomegranate.

దాపన *dapana*. [Tel. from దాచు.] n. Hiding. దాచుట.

దాపనము *dapanamu*. [Skt.] n. The imposition of a fine. దండనగొనుట.

దాపరము *daparamu*. [Tel. from దాచు.] n. Happening, meeting. ప్రాప్తి. Stealing, కొంగిలించుట. Concealment, duplicity. మరుగు, మాయ, మోసము. దానిపర్త మలేమి దాపరములేదు there is no concealment about him. adj. Secret, unseen, రహస్యమైన. G. ii. 16. దాపరమైన happened, chanced, befallen, తటస్థమైన. ఈ మొగుడు నాకు ఎక్కడ దాపరమైనాడు how was I so unhappy as to have this husband? **దాపరించు** *daparintsu*. v. n. a. To happen, to chance, to have or meet, ప్రాప్తమున. To steal, కొంగిలించు. **దాపరికము** *daparikamu*. n. Hiding. దాచుట. See దాపు and దాచు.

దాపల or **దాపల** *dapala*. [Tel.] n. The left side. ఎడమభాగము. **దాపలి** *dapali*. adj. On the left side, left. In the inside, within, along with, in the possession of, near. నాదాపలిసొమ్ము the property in my hands.

అమె నాదాపలన్నది I have her by me. దానిలి
 ప్రాలు the letters which are inside, that is,
 which precede. దానిలినున్న the letter N
 which stands to the left of a consonant,
 i. e., precedes it. దానిలికన్ను the small
 end of a drum, which is struck with the
 left hand. L. iv. 52. దానిలింను or దాని
 లింను dāpa-lintsu. v. n. To be near, to
 come near.

దాపు dāpu. [Tel.] n. Nearness. సమీపము.
 Fear, భయము.

“ దాపులేని రంబు నేటికి
 దానినోత్తమచూడగాక.” మై. i.

అయిల్లు నాకు దాపు నీకు దూరము that house
 is near to me and far from you.
 adj. Neighbouring, next, bordering on.

v. a. To hide, దాపు. దాపింను dāpintsu.
 v. n. To approach. సమీపించు. v. a. To
 cause to be hidden. To have hidden, to
 cause to hide. దాపుడు dāpuḍu. n. Hiding.
 దాపులు. దాపుకుచీర dāpuḍu-chīra. n.
 Clothes that are laid by, i. e., holiday
 clothes, as distinguished from కట్టుకోళ.

దాపున dāpu-na. (abl. of దాపు.) adv. Near,
 by. దాపుమాపులు dāpu-mūpulu. (anuk)
 n. Hiding and concealing. దాపురము,
 దాపరికము or దాపరము dāpuramu. n.
 Concealment. మరుగుపుచ్చుట. A hoard,
 దాచినసాము. Coming into one's possession
 or enjoyment, ప్రాప్తి. దాపురముగు da-
 puram-āgu. v. n. To accrue. ప్రాప్తించు,
 లభించు.

దాబు dābu. [Tel.] n. Fear, reverence, sub-
 jection.

దామము dāmanu [Skt.] n. A cord, a string.
 త్రాడు. A wreath, a string of pearls, హారము.
 దామాదరుడు dā-mōdaruḍu. n. A
 title of Krishna; as bound with a cord
 in infancy. “Funiger,” cord-girt, the
 cordelier.

దామర dāmara. [Tel.] n. A halter. ఉరి
 త్రాడు. A species of leprosy.

దామాషా dāmaṣa. [H.] n. Allotment,
 division into shares, dividends. దామాషా
 యికర్షలు proportionate costs.

దామినపాము dāmina-pāmu. [Tel.] n. A
 kind of snake.

దామినతాడు dāmina-tādu. [Tel.] n. A
 cord, a tether: a long cord, fastened to a
 stake or tree at each end, to which cattle
 are secured by short halters.

దాయు dāyu. [Skt.] n. A cousin. జ్ఞాతి. An
 enemy, a foe, శత్రువు. “దాయధనంబు” భార.
 అను. ii. దాయాది or దాయాకుడు dāyadi.
 n. A kinsman. దాయాదులు kinsmen, cou-
 sins, co-heirs. దాయాదత్వము rivalry, kin-
 ship, hereditary right.

దాయము dāyamu. [Skt.] n. Heritage.
 సమకొనదగినతండ్రిసాము. Kinship, heirship,
 జ్ఞాతిత్వము. A gift, ఈది. దాయము, దా
 యలు or దాయాలు dāyamu. [Tel.] n. A
 certain game among girls. గవ్వలట; గవ్వలు
 పాచికలు మొదలగువాని సంఖ్య.

దాయి dāyi. [Tel.] n. An anvil, a work-
 bench, or smith's form, used as a rest
 or prop. దాగలి.

దాయి or దాయి దాయి. [Tel.] n. A nurse.
 Dasav. IX. 206. దాయికు పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ.
 దాయి. A plaintiff. (Vizag.). [Skt.] n. One who
 gives, ఇచ్చువాడు.

దాయు or దాయు దాయు. [Tel.] v. n. To
 approach. సమీపించు.

దార dāra. [Skt. from √ ధృ = to support]
 n. A wife. పెండ్లాము. మరదల a neighbour's
 wife. [From ధార] A stream, నీటిచోలు. A
 gift, దానము. Order, క్రమము. దారకొమ్ము
 dāra-kommu. n. A torchbearer's oil
 vessel. చమురుపోసి వసరపుకొమ్ము. A. v. 4.
 దారపోయు dāra-pōyu. v. n. To endow,
 to give by a formal ceremony, in which
 water is poured from the hand of the
 donor. To bestow as a solemn gift. To

lose, పోగొట్టుకొను. దారాపుత్రాకులు
 dāra-putr-ādulu. n. A family, a house-
 hold. Lit: Wives, children, and all.

దారకము dāraṅamu. [Skt.] n. That which
 breaks or causes breaking. బద్దలు చేయునది.
 A. v. 118. చీల్చునది. దారగుడు dāraguḍu.
 n. One who splits asunder, చీల్చువాడు.

దారణ dāraṇa. [Tel.] n. Price, value. వెల,
 క్రయము.

దారణము dāraṇamu. [Skt.] n. Splitting.
 చీల్చుట.

దారబంధము dāra-bandamu. [for Skt. ద్వార
 బంధము.] n. The lintel or post of a door.

దారము dāramu. [Tel.] n. A thread, cord,
 string, rope. నూలిత్రాడు. A match for fire.

దారి dāri. [Tel.] n. A way, road, path.
 A manner, mode, method, మార్గము. దారికి
 వచ్చినది it is cleared up, it has turned out
 well, she has come to her senses. [For
 Skt. దారి.] One who hears, ధరించువాడు;
 used in compounds as జడదారి, జడను ధరిం-
 చినవాడు. దారిక దారిక. n. A harlot.
 లంజ, వేశ్య. దారికొట్టు దారి-kottu. v. n.
 To rob on the high way. దారిబడి దారి-
 baḍi. n. A convoy or guard, an escort.

దారితము dāritamu. [Skt.] adj. Split, cut,
 divided. చీల్చబడిన. దారింను dārintsu.
 v. t. To split, to cut. చీల్చు.

దారి ద్ర్యము dāridryamu. [Skt. from
 దరిద్రము.] n. Poverty. చీకతనము.

దారుణము dāraṇamu. [Skt.] n. Horror,
 terror. భయము. A crime or horrible act.
 adj. Horrid, cruel, భయంకరమైన.

దారుణ దారుణ. [Tel.] adv. Unexpectedly,
 suddenly. తటాచన, తెప్పన, కీఘ్రముగా. T.
 iii. 8. Swa. iv. 68.

దారువు dāruvu. [Skt.] n. Wood. మూను.
 adj. Wooden, made of wood. వేపదారువు
 dēva-dāruvu. n. Deodar, dealwood.
 దారు భూతము dāru-bhūtam. adj.

Ligneous, woody, turned into wood.
 దారుయంత్రము dāru-yantramu. n. A
 wooden engine or machine. దారుహరిద్ర
 or దాల్చి lit: wood saffron, మ్రానిపసుపు.
 దారువృక్షము dāru-ghatamu. n. The
 woodpecker. వడ్రంగిపట్ట.

దారోగా dārōga. [H.] n. An agent or
 superintendent. An overseer of any
 department.

దార్ధ్యము dardhyamu. [Skt. from దృఢము.]
 n. Hardness, fixedness, stability. Strength,
 vigour. దట్టము, గట్టి. Power, reality.

దాలి dāli. [Tel.] n. A heap of cowdung
 cakes used for firing. A hole or little pit
 used as a temporary fireplace, as పాల
 దాలి. దాలిగుంట dāli-guṅta. n. A smould-
 ering fire, a fire pit, a little pit serving
 for a hearth.

దాల్చి dālchīni. [H.] n. Cinnamon.

దాళ or దాళా dāla. [H.] n. Overweight
 in scales, preponderance. పడి యొక్క-
 సామ్యుతక్కువ.

దాలి dāli [Skt.] n. Split pulse. పెనకలు
 లోనినవనివచ్చు.

దాలింబు or దాలింబు Same as దాలింబు. (q. v.)
 దాలిగుడు dālikuḍu. [Tel.] n. An agent.
 కార్యకర్త.

దాళు dālu. [Tel.] n. Slight colour, a tinge.
 వర్ణశకము. ఎర్రదాళు reddishness.

దాళువ dālura. [Tel.] n. A cheek. చవడ.

దాళువా or దాళువా dālūva. [Tel.] n. A
 wet crop. పుచ్చుపంట. adj. Dark-coated:
 having a black husk. “దాళువాలు.” H.
 iv. 156. దాళువాపంట the black crop, a
 technical phrase used in Ganjam.

దావంతము dāvāntamu. [Tel.] n. Grief,
 suffering. దుఃఖము.

“ద్వి” దైవమా యీదూరు తప్పింపుమనుచు
 దావంతమున మని దలపోయుచుండె.”
 పా. iii.

దామను *damanu*. [Skt.] n. A forest. అడవి. A burning forest, a conflagration, wildfire, కారుచిచ్చు. దావాగ్ని or దావా కలము *dao-agni*. n. Wildfire, a devouring flame, a conflagration, burning heat.

దావరి or దావరికు *dasari*. [Tel.] n. A hero. వీరుడు.

“క॥ దేవరగౌలిచెదనవుడు
నీవిధమున తీరముడుక డెప్పుడునుగడున
దావరికావోలుననీ
దీవీరుడుమలయుననుచున్నదయంబలరన్.”

పా. v.

దావా or దావ *dava*. [H.] n. A claim, a law-suit, or complaint. వ్యాజ్యము, తగవు. దావాదారుడు a prosecutor, a complainant. దావాతెచ్చు to make or file a complaint. దావాచేయు to dispute, to quarrel, to claim.

దాశరథి *dasaradhi*. [Skt.] n. The son of దశరథుడు, i.e., Rama.

దాశార్థుడు *dasarthudu*. [Skt.] n. An epithet of Krishna.

దాష్టికము or దాష్టికము *dashitikamu*. [from Skt. దుష్ట.] n. Resolution, bravery. Overbearing conduct, insolence, pride.

దాసనము or దాసానపువ్వు - *dasanamu*. [Tel.] n. The China rose, or shoe flower plant, *Hibiscus sinensis*. జపా పువ్వుము. దాసానిపాడి a blackening dye applied to the teeth.

దాసరి *dasari*. [from Skt. దాస.] n. A Sudra or Pariah mendicant who is a worshipper of Vishnu. దాసరికోరచేప or దాసరికో

య్య *dasari-kōra-chēpa*. n. A sort of fish called *Zeus equula*. Russell, Vol. i. plate 65. దాసరయ్య, దాసరిగారు or దాసరితా

వేలు *dasarayya*. n. The hermit-tortoise, found on land in secluded spots. నల్లదాసరి గారు the black tortoise. దాసరిపాము *dasari-pāmu*. n. The hermit or rock snake. దాసరిపీట్ట or నామాలపీట్ట *dasari-*

pitṭa. n. The Southern Scimitar Babbler. *Pomotorhinus horsfieldii*; or the White-browed Fantail Fly catcher, *Rhipudura albifrontata*. (F. B. I.)

దాసుడు *dasudu*. [Skt.] n. A slave, bondsman, serf. వెలకుగొన్న పనివాడు. A fisherman, దాసుడు. దాసానుదాసుడు *dasanu-dasudu*. n. A servant of servants, an utter slave. BD. iv. 2023. దాసి *dasī*. n. A handmaid, a slave girl, వెలకుగొన్న పని

కత్తి. దాసితనము *dasi-tanamu*. n. Slavery. Abject submission, drudgery. దాసి

యము *dasēyudu*. (from దాసి.) n. One born to a slave girl. దాసికి పుట్టినవాడు.

దాసోహం *das-ōham*. n. Lit: I am (thy) servant. A compliment. దండము. అతడు

అనేక దాసోహములు చెప్పినాడు he presents you his compliments. దాస్యము *das-yamu*. n. Slavery, drudgery, obsequiousness, abject submission. నేప, పని. దాస్యత

dasayata. n. A state of servility, slavery, bondage.

దాహము *dahamu*. [Skt.] n. Burning, ignition. కాలట. Thirst, దప్పి. Eager desire, ఆహ. దాహము అయినది I am thirsty. దాహానికి పోయినాడు he is gone to drink water, a usual phrase for going to take refreshment. దాహశాంతిచేసికొని after

quenching the thirst. దాహముపుచ్చుకొను to quench one's thirst, to drink water.

దాహకుడు *dahakudu*. n. One who burns. కాల్చినాడు. దాహతిరోగము *dahati-rōgamu*. n. The disease called diabetes.

దాహరి Same as దాసరి. (ఆము. vi.)

ది di

ది *di*. [Tel. contracted from అది.] A verbal suffix as వాది, వానిది.

దింతు or దింపు *dintu*. [Tel. causal of దిం. v. t. To bring lower, let down, take off, put down, set down. To place, unload,

disembark or land. To distil, or extract spirit. దిక్షతయం. విషమునుదించు to bring down or dispel poison. గర్భమునుదించు to bring down the womb, i.e., cause miscarriage or abortion. కడుపుదించుకొను to cause abortion. విద్రైక్యము దించు to unbrace a bow. దింపించు the causal of దించు.

దింతున or గెంతున *dintena*. [Tel.] n. The flower called Bluebell (*clitorea*) whether blue or red. *Olitorea ternatea* or *Hedysarum alhagi*. గిరికర్పి.

దిండు *dindu*. [Tel.] n. A bundle, pillow, cushion or bolster. తలగడ. A belt, a girdle, దట్టి. A sheaf of corn. A bag of money. The nave or centre of a wheel: A cylinder. గుండ్రని తలగడవలెనుండువ్రాణు. Any thing cylindrical. అరిటిదిండు or అరిటి బొంబె the stump of a plantain tree. adj. Much, fiercely: as దిండురుకు to rush furiously. దిండీడు *dindīdu*. n. One who wears a belt. కాసెకట్టినవాడు. దిండు వడు *dindu-padu*. v. n. To faint, be exhausted.

దింపిం Same as దింపిది. (q. v.)

దింపు *dimpu*. [Tel. from దించు] n. Diminution, setting down, hanging down loose. వ్రేలుట, లంబనము. దింపులుపోవు *dimpulupōvu*. v. n. To hang down loose. వ్రేలాడు.

దిక్కు - *dikku*. [Skt.] n. A quarter, part, side, direction. దిశ. An airt or point of the compass. The ten directions named in Hindu books are the four points. N. E. S. W. and the intermediate four: N.-E. (ఈశాన్యమాల), S.-E. (అశ్విన్నమాల), S.-W. (నైఋత్యమాల), N.-W. (వాయవ్యమాల) to which are added the Zenith and Nadir. దిక్కులువ్రాయగా while the heavens resounded. Quarter, shelter, asylum, refuge, protection, patronage, శరణము. దిక్కులేని, దిక్కుమాలిన or దిక్కేదిన helpless, resourceless, devoid of any protector; also

vile, abominable. దిక్కుగలవోలు a refugee. దిక్వినుల స్వరూపుడై the loveliest in the world. దిక్పతి or దిక్పాలుకు *dik-pati*. n. A demigod who rules one airt or point of the compass; the regent or genius that governs that quarter. ఈశానాదిదిక్పాలురు the genii of the north-east and other directions. దిక్కుమొగములు or దిక్కుమొగములు *dikka-mogamulu*. [from దిక్కు+ముఖము.] n. Faces turned in every direction. People that flee in all directions through fear, భయముచేత దిక్కున కొకరుగా పోయినవారు. దిక్కుమొగముగా timidly, భీతిచే వెదిరియుండినట్లుగా. దిక్కురి *dik-kari*. (దిక్+కరి.) n. One of the mythical elephants that support the corners of the world. దిగంతము *dig-antamu*. (దిక్+అంతము.) n. An end of the earth. దిగంతభ్రాతరి world-wide fame. దిగంబరుడు *dig-ambarudu*. (దిక్+అంబరుడు.) adj. Lit. "Sky vested," having the air as a robe. Naked, stark-naked, undraped. దిగముల వాడు. n. An epithet of Siva. దిగంబరులు she who is naked. దిగ్గజము *dig-gajamu*. n. One of the eight elephants (గజ) that guard the cardinal points (దిక్కులు) of the world. A poetical phrase answering to the poles of heaven. దిగ్గజములవ్రాయు making the welkin ring. కవిదిగ్గజము a leading or classical author. దిగ్బంధము *dig-bandhamu*. n. A magic rite. restraining by spells the influence of certain stars. cf. Job. XXXVIII. 31. దిగ్బ్రమము *dig-bhrāmanu*. n. Giddiness, stupor, amazement. దిక్కులతెచ్చియిచ్చు, భ్రమము. దిగ్బ్రమింపె bewilderred, horrified, amazed. దిగ్విజయము *dig-vijayamu*. n. Dominion, empire. Universal conquest. A royal progress or tour. దిగ్గండలము or దిగ్గండలి *dig-mandalamu*. n. The horizon.

విగ digga. [Tel. from విగు.] adv. Down ; downwards. విగుబడు to go down, to sink. విగుతారు to slide down. విగుగాను to distil. **విగవిగ digga-diga.** adv. Rapidly, brightly. కేకముగా, ప్రకాశముగా, “ గీల అబ్బరుదికూర్చు విగువిగుయించు మరసె.” BD. v. 4, 14. **విగ దీయ or విగుకుకుడు digga-dityu.** v. a. To take down. To disenchant, to avert a spell, or the evil eye, to expel a fiend. **విగుకుకుపు digga-dudupu.** n. Waving a lamp to break a spell. Disenchantment, దివ్యతీసికేయలు. **విగుద్రావు digga-dravu.** v. t. To drink down ; to let go, to leave, విడుచు. v. n. To come down, విగు. **విగునాకు digga-naku.** v. a. To do away with or remove (sin). To put (a fault) out of view. To lay (a vest) aside. To forsake or desert, విడుచు. **విగుబట్టుకొను digga-battu-konu.** v. a. To drag down. **విగుబడు digga-badu.** v. n. To get down. విగు. To sink or give way. పోయి ; to remain or be left behind, రాతక విగుబడ్డాడు he stayed behind as he could not come. విగుబడిన వైకము an outstanding balance. ఈ కారి తము వాదగిరి విగుబడిది this paper remained in my hands. **విగుబెట్టు digga-bettu.** v. a. To set out of view, set aside. To leave (a thing behind, through forgetfulness.) **విగుబోత digga-bota.** n. Spreading downwards. విగువకు వ్యాపించుట. వానికి చెమట ఎగుబోతలు విగుబోతలుగానున్నది he perspires profusely. **విగురోజు digga-roosu.** n. Panting. మట్టూపిడి. వాడు ఎగురోజు విగురోజులుగా పరుగెత్తుచున్నాడు he runs out of breath. **విగువిడుచు digga-vidutsu.** v. a. To throw aside or leave, to leave behind. విడుచు. **విగుసన diggasana.** adv. Down, below. విగుసనా. **విగు digu.** [Tel.] v. n. To come down from a higher place. To alight, drop, come or go down, descend from ; to dismount. To be landed, unladen, or disembarked, విగు goods. విగువతియగు. To fail, break

down, sink, fall back, fall in debt or arrears, విగుబడు. To lodge, dwell, halt, ప్రయాణముండు వాలో విడియ. To distil, or drop down, as any secretion. To settle, as sediment or dregs. To abate, cease, go off, become less, diminish, as fitness. To sink, as ink in paper, or water in earth. To penetrate or go in, as a stab. To come forth, as fruit from the bud, as in మామిడికాయలు విగుచున్నవి. ఒళ్లు దిగి పోయినది he is reduced by sickness. బుడ్డ దిగినమనిషి a man with a rupture. వానికి నీళ్లు విగువు she cannot swallow. మడుమదిగిన యేనుగు an elephant not in rut. ఆ పనిలో దిగినాడు he went into that business. The causal form is దించు or దింపు. (q. v.) See also విగు. **విగుకు or విగుకు digudu.** n. A descent, or downward incline. adj. Descending, going down. Mean, base, low తక్కువ, పల్లము. ఎగుడుదిగుడు up and down, irregular, uneven. విగుడుబావి a well into which they descend by steps. **విగు వల digulala.** n. Underneath. Descending, decline. క్రిందిభాగము. **విగుబాటు digu-batu.** n. A descent, or downward decline. దోవదిగుబాటుగానున్నది the path is precipitous. Deduction, loss. **విగు మతి digu-mati.** n. Disembarkation, importation, landing of goods, ఓడలోని సరుకులను రేవునందు దించుట. విగుమతిచేయు to land, unship, import. **విగువ diguva.** n. The under side. క్రింద. adj. Lower, inferior, under. adv. Below, under, కిందగా. **విగు వాయి diguvayi.** adj. Lower, inferior. తక్కువ. **విగువారు digu-varu.** (విగుడు+ వారు.) v. n. To fall down. విగువనండి క్రింది కిబడు. To flow, కారు. **విగులు digulu.** [Tel.] n. Fear, alarm. భయము. Palpitation of the heart, గుండె ఆదురు. **విగులువకు or విగులొందు digulu-padu.** v. n. To fear, be alarmed, be frightened. **విగులువకుడు digulu-parutsu.** v. a. To frighten, alarm. **విగులుపాటు digulu-patu.** n. Fearfulness. విగులుపడుట.

విగునాకు Same as విగునాకు See under విగు. **విగ్గియ or దిగ్గియ diggiya.** [Tel. from విగు.] n. A lake, a large pond. దిగ్గి, వాడైనబావి. **విగు** Same as విగు. (q. v.) **విగు diggu.** [Tel.] n. Fear. భయము. **విగురను or విగును diggu-r-anu.** v. n. To shudder, to be alarmed. భయపడు. **విగున or విగున digg-ana.** adv. Suddenly, at once. తలొంక. విగునలేచు to start up, to jump up. **విగులు dig-golu.** [Tel.] n. The last crop reaped before the one which is ripening. కోయవయ్యరసకు ముందుపయ్యరు. **విగుము digdhamu.** [Skt.] adj. Smearred, anointed. n. A poisoned arrow. **విగుము dig-bhramanu.** [Skt. n. Confusion. **విచ్చెరి ditstari.** [Tel.] n. An adulteress. వ్యభిచారిణి. **విచ్చె మొగము ditstsu-mogamu.** [Tel.] adj. Disappeared, vanished. అదృశ్యము. n. Disappearance, vanishing. అదృశ్యము. విచ్చె మొగము to disappear, vanish. **దిటu dita.** [Tel.] n. Strength, power. వాల్మీకి, శక్తి. “ దిటచెడిలోబడెత్తెక్కడు.” భాగ. iii. **దిటము ditamu.** n. Courage. Resolution, firmness. దైర్యము. adj. Strong. దృఢము. **దిటమరి ditam-ari.** n. A hero, a spirited energetic person. ప్రాధుడు, ప్రాధ. దిటమరి losing heart. **దిటపు ditavu.** n. Courage, bravery. Plumpness. వాల్మీకి. adj. Strong. దృఢము. **దిట్టu ditta.** n. A hero, an enthusiast, a brave man. Firmness. Strength, వాల్మీకి, శక్తి. **దిట్టుడు** Same as దిట్ట. **దిట్టతనము ditta-tanamu.** n. Heroism, gallantry, firmness, pluck, spirit. **దిట్టకూల ditta-kula.** n. A wicked man. **దిట్టపడు ditta-padu.** v. n. To fit, answer. To be stout or trim. To be verified, come true, be fulfilled. **దిట్టవరము**

ditta-paratsu. v. a. To regulate, order, ordain, trim, establish, ratify. **దిట్టము ditlamu.** n. Firmness, stoutness, tenacity, tightness, good order. దృఢత్యము. A statute or order, నిర్ణయము. **దిట్టముచేయు** to arrange, settle. అతడు అరవకుండా దిట్టముచేసినారు they took precautions against his crying out. A scheme ; a statement showing what land each man cultivates and the respective assessment. **దిట్టము** adj. Settled, arranged. Firm, stout, tenacious, solid, tight, orderly. **దిట్టము** an affix. About. అరదిట్టము about half. మక్కాలు దిట్టము about three quarters. **దిడ్డి diddi.** [Tel.] adj. Small. చిన్న. n. A backdoor, a postern or sally-port. A little door, as of a palankeen. కవలలోకనగు వాని ప్రక్కనుండు చిన్నవాకిలి, చిన్నవాకిలి. **దిడ్డివాకిలి diddi-vakili.** n. A back door, a small side gate, a wicket. **దితి diti.** [Skt.] n. The mother of the Asuras. అసురులతల్లి. **దిద్దు diddu.** [Tel. Cf. Tam : దిదుడు.] v. a. To correct, rectify, set straight. శిక్షించు, సవరించు. To prepare, make ready, train, సింగరించు. To deck, adorn, trim, mould, dispose, శిక్షించు. To teach, నేర్పు. **దిద్దు, దిద్దుగడ, దిద్దుడు, దిద్దుబడి or దిద్దుపాటు diddu.** n. Trimming ; a correction, alteration. సవరించుట, శిక్షించుట. **దిద్దించు diddintsu.** v. a. To make one correct. **దిద్రుక్షు didriksha.** [Skt.] n. A desire to see. చూడనిచ్చు. **దిద్రుక్షువు didrikshuvu.** n. One who desires to see. చూడనిచ్చుకలవాడు. **దిద్దిమి కే దిద్దిమి కే did-dhimiki-dhimiki.** [Tel. (anuk.)] Rub-a-dub-dub. Samud. 145. See దివిదివి. **దిద్రుక్షు didhaksha.** [Skt.] n. A desire to burn or to set fire to (a house, town, &c.) కాలనిచ్చు. **దిద్రుక్షువు didhakshuvu.** n.

One who desires to set fire to. కాంబ నిచ్చులవాడు.

విధివుచ్చ didhishuvu. [Skt.] n. A re-married woman. మారుముచ్చురి. A man who marries a widow, మారుముచ్చు దాని మగడు.

దినము dinamu. [Skt.] n. A day. The day time. దినేదినే dina-dine. adv. Daily. దిన కరుడు dina-karudu. n. The maker of the day, i.e., The sun. దినచర్య dina-charya. n. A diary, day book, or journal. దిన దినము dina-dinumu. n. Every day. adv. Daily, day by day. దినబత్తెము daily batta or allowance. దినమణి dina-mani. n. The gem of day, a title of the sun. దిన వారము dina-varamu. n. Funeral ceremonies. ఉత్తరక్రియలు or కర్మాంశము. దిన వెచ్చెము daily expense. పాండు. iii. దినసరి dina-sari. n. A kind of grain or crop. ధాన్యవిశేషము, సస్యవిశేషము. దివాంతము the evening time. సాయంకాలము, మాపు.

దివారి dinari. [Lat. Denarius. This word proves the contact of the Romans with India. The Coins of the Imperial period have been found all over the country.] n. A gold coin. Same as దీవారము. (q. v.)

“ ఒకానొకచోట నుబుద్ధికాంచె తెంపాండ దినాటింకములనుంచిన కాంచనకుంభము.” పంచ. నా. i.

దినుసు or దినుసు దినుసు. [H.] n. An article, thing, drug, ingredient. వస్తువు. Manner, kind, sort, ప్రకారము, విధము.

దిన్నె or దిన్నె dinna. [Tel.] n. A kind of tree. అచ్చ: యు: కాం.

దిన్నె, దిన్నెయ or దిన్నె dinne. [Tel.] n. A bulk, divan or settle, being a seat built at a house door; commonly called a pial. A high raised embankment. ఇసుకదిన్నె a bank of sand. దిన్నెలు dunes or sand hills.

దిబ్బ, దిప్ప or దిప్ప dibbu. [Tel.] n. A high land or mound. ఉన్నతభూమి. A heap or mound. కుప్ప. గోలదిబ్బ a burying ground. ఎరువుదిబ్బ a manure heap.

దిబ్బకము, దిబ్బణ or దిబ్బకము dibbadamu. [Tel.] n. A lid or earthen cover to a jar. A bung.

దిబ్బక or దిబ్బక dibbada. [Tel.] n. Slight deafness, casual deafness, a ringing in the ears, caused by cold, amazement, &c. నా చెవులు దిబ్బకరేసి (or దిబ్బకరేసి) ఉన్నది I was astounded.

దిబ్బెము dibbemmu. [Tel.] n. A light, a lamp. దీపము.

దినుము or దీనుము dimamu. [Tel.] n. A decoy, any lure intended to ensnare.

దిమాకు or ధిమాకు dimaku. [Tel.] n. Pride, hauteur, arrogance. అధికారము, ఖర్వము, హావక.

దిమిదిమి, దిందిం or ధిమిధిమి దిమి-దిమి. [Tel. (anuk.)] n. Ting tang, ding dong. మద్దెలప్రాశ.

దిమిన, దిమిన or దిమిన dimisa. [Tel.] n. A paviour's beetle, a rammer. నేలను చదు నుచేసే పనిముట్టు.

దిమ్మ or దిమ్మ dimma. [Tel.] n. A stand or frame (to support a box or a palankeen.) The frame on which the parchment of a drum is fixed. A sort of rocket. A wooden stopple for a leathern bottle. A mound or heap. దిబ్బ, కుప్ప. Giddiness, thoughtlessness. శ్రమము. దిమ్మను దిమ్మాను. v. n. To tingle, to turn giddy, to ring in the ears. దిమ్మరి dimmari. (దిమ్మ+ అరి.) n. A giddy fool. శ్రమకలవాడు, వచ్చు కలవాడు, మత్తుకలది. దిమ్మరితము dimmari-tanamu. n. Folly, giddiness. దిమ్మరికు దిమ్మరి-తు. n. A giddy fool. మత్తుకల వాడు.

దిమ్మరింతు dimmarintu. [Tel.] v. t. To upset or pour out (grain, &c.)

దిమ్మిన See దిమిన.

దిమ్ము dimmu. [Tel.] n. Giddiness. Madness, folly. శ్రమము, మత్తు. A multitude, సమాహము. దిమ్మపట్టు to become giddy. శ్రమగొను, మత్తుకొను. తల దిమ్మపట్టినది my head is confused. చెవులకు దిమ్మపట్టినది there was a ringing in my ears.

దిమ్మె dimme. [Tel.] n. A cone. An ingot, or cylindrical lump of gold. A wooden cork or stopple, కొయ్యబొరడ. A candlestick. A sort of rocket. A heap (as of sand.) A hillock. The stamen of a flower, శువులలోనిదుద్దు, మిద్దె. A shoemaker's last, which is conical. The bezel of a ring. A piece of wood built into a wall to hook a bracket, &c., on. A stamp or impress. ఖర్జీలదిమ్మె a steel board with depressions in the surface, used by goldsmiths. See దిమ్మ. దిమ్మెట్టు dimmetlu. n. A deafening sensation. దిమ్మెడలు. దిమ్మెట్టుపడు dimmetlu-padu. v. n. To become deaf.

దిమ్మిన See దిమిన.

దిరదిర or దిరదిర dira-dira. [Tel.] adv. Round and round: whirlingly.

దిరిసెన, దిరిసెనము or దిరిసెనము dirisena. [from Skt. శిశిప.] n. A forest tree with delicate woolly flowers, commonly called the Rain Tree, Mimosa sirisha. The species called తిరదిరిసెన is a creeper much used in medicine. Albizzia lebbek. Rox.ii. 544.

దివటీ or దివ్వటీ Same as దివిటీ. (q. v.)

దివము divamu. [Skt.] n. The sky. ఆకాశము. Heaven. స్వర్గము. Day, పగలు. దివసము దివసము. n. A day. దినము, పగలు. దివసములు days set apart for funeral rites. దివసములు చేయు or దివసముపెట్టు to perform the obsequies. దివస్వతి divas-pati. n. Lit: Lord of heaven, i.e., Indra. ఇంద్రుడు. దివాంధము div-andhamu. n. An owl, as

being "blind by day." దివాకరుడు diva-karudu. n. The sun. lit: the maker of the day. దివాభీతము diva-bhitamu. n. An owl. దివాభీతి diva-bhiti. n. A sneaking wretch, a thief. దివాభీతుడు diva-bhitudu. n. A rogue, robber. చోరుడు, దొంగ.

దివాకీర్తి divakirti. [Skt.] n. A pariah or man of low caste. మాలవాడు. A. vi. 9. A barber. మంగలవాడు.

దివాణము divanamu. [H.] n. An audience chamber; a tribunal. దివాణపువార persons connected with the Government. Government. న్యాయసభ, సర్కారు. రాజకొలుపు కూటము, కొలుపు కూటము.

“ ఉ: పాండితుదివాణమున నెరయనిందిన శ్రీరెడుమర్దదాంధులన్, బోదిమిమన్వి.” అము. ii.

దివాలా divala. [H.] n. Bankruptcy. దివాలా తీయు or దివాలాయెత్తు to become a bankrupt. దివాలాకోరు divala-koru. n. A bankrupt.

దివి divi. [Skt.] n. Heaven. స్వర్గము. The sky. ఆకాశము. adj. Dated so and so (of the month.) దివిజుడు or దివిమడుడు divijudu. n. A god. దేవత, వేల్పు. దివిజాధి పుడు divi-j-adhipudu. n. Indra, as chief of the gods.

దివిటీ or దివిటి diviti. [Tel.] n. A torch.

దివియ, దీవియ or దివె Same as దివ్యే. (q. v.) దివ్యకోల Same as దివిటీ.

దివు Same as దిను. (q. v.) “ భవ్యకల్పత్రుకు ఫలవల్లములు దివ్యామృతంబులం దివుటగాంచి.” BD. ii. 658.

దివె Same as దివ్య. (q. v.) దివెవారికోమ్ము dive-dari-kommu. n. A lamp stand.

దివాకసము or దివోకసము divau-kasamu. [Skt.] n. A bird. పక్షి. దివాకసుడు or దివోకసుడు divau-kasudu. n. A celestial being, a god. వేల్పు.

విష్ణు Another form of దివియ. (q. v.) దివ్యా రుపుపురుగు *divya-arupu-purugu*. [Tel. దివ్య+అరుపు+పురుగు] n. An insect that puts out light.

విష్ణుము *divyamu*. [Skt.] adj. Divine, heavenly, supernatural, celestial. Fairy, appertaining to fairies or demigods. Grand, superb, glorious, noble, fine, admirable, bright. ఒప్పునది. n. What is divine or done by God, a divine or providential act or event. A calamity sent by Providence, ఉత్పాతము. దివ్యభావము the spiritual sense. దివ్యప్రమాణము a solemn oath. దివ్యదృష్టి *divya-drishhti*. n. Second sight, supernatural intelligence, దివ్యసాధులు seven league boots worn by hermits on active service. యోగవాగాలు. దివ్యచక్షువు *divya-chakshuru*. n. One gifted with spiritual insight. జ్ఞానదృష్టిగల వాడు. A man with a good eyesight, మంచి కన్నులు గలవాడు. A blind man, i. e., one who used the mental instead of the physical vision, గుడ్డివాడు. దివ్యభామ *divya-bhama*. n. A fairy, an angel. దివ్యార్చన or వేదాంతార్చన *divy-archana*. n. Divine worship. దివ్యుడు *divyudu*. n. A god, a demigod.

విష్ణు or దివ్యుడు Same as దివ్య. (q. v.)

విష్ణుటి or దివ్యటి Same as దివిటి. (q. v.)

దివ్య *divvu* [Tel.] v. a. To draw, pull, withdraw. ఈద్రు, తీసేయు. P. ii. 48. 52.

దివ్య *divve*. [Tel. from Skt. దివ్యము.] n. A lamp, a light. దీపము. A torch, దివిటి. Anir. iii. 51. దివ్యకంబము a candlestick. దివ్య *divve*. adj. Bright, luminous. దివ్యసుడి *divve-sudi*. n. A candlestick, దీపస్తంభము. A niche in a wall to keep a lamp in. గూడు.

దివి *divo*. [Skt.] n. A point of the compass, quarter, direction, region. దిక్కు, దిశ.

దిష్టము *dishtamu*. [Skt.] n. Fate, destiny, time. భాగ్యము, సమయము. adj. Taught. ఉపదేశించబడిన.

దిష్టి *dishti*. [from Skt. దృష్టి] n. The evil eye.

దిస *disa*. [Tel. another form of దిశ.] adj. Plain, unadorned. See దిశ.

దిసంతు *disantu*. [Tel.] n. Reproach, blame, shame, imputation. దూరుట. దిసంతుకొట్టు or దిసంతుడు to revile. నిందించు, దూరు.

“చెరినొందితనిదిసంతులు కొట్టే మేనక.” Swa. iii. 143.

దిసమొల or దిస్సమొల *disa-mola*. adj. Naked; stark naked. n. Nakedness of the body. దిసమొలతోనుండే stark naked. దిస్సమొలవల్పు Bhairava (భైరవుడు), the king of sprites, who are always spoken of as naked.

దిస్సు *dissu*. [Tel.] n. A hissing sound. పాముకొట్టు బుసవంటిదని.

దీ di

దీ, డీ, దీకు or డీకు *di*. [Tel.] n. Striking the heads together as rams do. Butting.

దీకోను or డీకోను *di-konu*. v. a. To oppose. మార్కొను, ఎదిరించు. v. n. To arouse, to rouse or bestir oneself, to prepare. R. v. 145. దీకోలుపు or డీకోలుపు *di-kolupu*. v. a. To arouse, warn, excite. దీకోలు Same as డీకోనుట.

దీక్ష *diksha*. [Skt.] n. A vow. Sacrificing, offering oblations. Worshipping, యజ్ఞాది క్రియారంభమునందు అనుష్ఠించబూనుకొనే ఆచార నియమము. A marriage vow. వ్రతాదులయందు నియమమును పూనుకొనడము. వానిని చంపకవిధువను అది దీక్ష చేసుకొన్నాడు he vowed he would slay them. గర్భదీక్ష a vow whereby the husband remains unshorn pending a wife's pregnancy. వివాహదీక్ష a marriage vow. ఏకదీక్షగా

uninterruptedly. దీక్షాగురుడు *diksha-gurudu*. n. A spiritual adviser. వానికి అతడు దీక్షాగురువు. దీక్షాలయము *diksh-alayamu*. n. A convent, a hermitage, a cell. దీక్షించు *dikshintsu*. v. n. To make a vow. దీక్షవహించు. దీక్షితుడు *dikshi-tudu*. n. One who is under a vow. దీక్షవహించినవాడు.

దీటు *ditu*. [Tel.] v. t. To arrange, to level. సవరించు. n. Equality, similarity, resemblance. A share or plot of land. A sort. Rate. adj. Equal, similar, like. సమానము. దీటుకొను or దీటుకట్టు *ditu-konu*. v. a. & n. To resemble, equal. సరిపోలు. దీటుకొలుపు to arrange, సవరించు. To level. A. iv. 36. To become full, to be filled. నిండుకొను. To bite the lip or gnash the teeth.

దీడు *didu*. [Tel.] v. n. To trim or prune, as a bird does its feathers with the beak. To gnash the teeth or bite the lips in rage. It is the same word as దిడ్డు. మీసాలదీడి curling his whiskers, twisting them with his fingers (denoting rage).

దీధితి *didhiti*. [Skt.] n. A ray of light. కిరణము, కాంతి, వెలుగు.

దీన *dina*. [Tel.] pron. Hereby. (the abl. of ఇది this).

దీనము *dinamu*. [Skt.] adj. Poor, humble, wretched, low. n. A helpless or miserable woman. దీనరాలు. దీనత or దీనత్వము *dinata*. n. Poverty, humility, wretchedness. దీనదళ poverty, humiliation. దీనవచనము humble in looks. దీనాలాపము a humble tone, a low voice, a pitiful cry. దీనడు *dinudu*. n. A poor or helpless man. చరిత్రుడు. A timid man, భయపడిన వాడు. A humble man, దర్బుముడిగినవాడు.

దీవారము or దీవారి *dinaramu*. [Latin, Denarius.] n. A certain gold coin. వైడిటంకము.

దీపము *dipamu*. [Skt.] n. A lamp, a light. దీపముపెట్టు *dipamu-pettu*. v. n. To light

a lamp. Metaphorically, to sustain a man's household. Also, to offer prayers for blessing on a benefactor; thus, తమ పాపాలకు దీపముపెట్టుకొంటాను (Lit. :) I will light a candle (in the chapel) to thy feet, i.e., I will offer thee worship of thankfulness. దీపకము *dipakamu*. n. A light. దీపము. adj. That which burns. వెలిగించునది. Omum seeds, ఓముము, వాము. Also, used for దీపము. (q. v.) దీపవల్లి *dipa-ralli*. n. The wick of a lamp. దీపపువ్వు. దీపవృక్షము *dipa-erikshamu*. n. A candle-labrum, a lamp-stand, దీపస్తంభము. దీపారాధన *dip-aradhana*. n. The rite of offering a light to a god. The lighting up lamps at a shrine. దీపావళి (దీప+అవలి) *dip-avali*. n. Lit: A row of lights, i.e., A feast held on the 14th day of the dark fortnight (bahula) in Aswayuja (answering to Oct. Nov.) wherein is commemorated the నరకాసురవధ. దీపించు *dip-intsu*. v. n. To shine, to be evident, to be distinguished or glorious. దీపిక *dipika*. n. A lamp, a light. దీపము. ఆంధ్రదీపిక the Lamp of Telugu, the name of a Telugu Dictionary. నీతిదీపిక lit. "The lamp of Morals." దీప్తి *dipiti*. n. Lustre, brilliancy. కాంతి, వెలుగు. దీప్యము *dipyamu*. n. Cummin seed. ఓముము, తీలకర్ర.

దీమము. దీమము or దీం *dimamu* [Tel.] n. A trained bird, a decoy bird. సాకితిచ్చిన పిట్ట. A snare, decoy or trap (for birds, elephants, &c.) A house, ఇల్లు.

దీమసము *dimasamu*. [Tel.] n. Courage. ధైర్యము. Cleverness; a contrivance, a stratagem, యుక్తి, ఉపాయము, ప్రజ్ఞ, ఆలోచన, వైపుణ్యము. P. i. 250.

దీర్ఘము *dīrghamu*. [Skt.] adj. Long, either as regards size or time. n. A long vowel; thus, సకారదీర్ఘము means సా. దీర్ఘకాలము a long time. దీర్ఘజంఘము *dīrgha-*

janghamu. n. The long shanked bird; the Adjutant, *Leptoptils dubius*. (F.B.I.) నికూటికిక్కలది, i.e., బెద్దదప్పి or దూరదప్పి a far sighted man, దూరపు యాచనగలవాడు. **దీర్ఘనిద్ర** *dirgha-nidra*. n. The long sleep, i. e., Death, పెద్దనిద్ర, చావు. **దీర్ఘబాహువు** *dirgha-bahuvu*. adj. Long armed: a mythological metaphor, signifying the possession of extensive power or influence. It denotes a Hero. **దీర్ఘసూత్ర** *dirgha-sūtrata*. n. Dilatoriness, tediousness, prolixity, spinning a long yarn, wire-drawing. "భాస్వదీర్ఘ సూత్రుః." P. ii. 163. Cautious, prudent, considerate. **దీర్ఘసూత్రుడు** *dirgha-sūtrudu*. n. He who is dilatory, slow, tedious. చిక్కియడు. **దీర్ఘాయువు** or **దీర్ఘాయుస్సు** *dirghayuvu*. n. A long life. One who has a long life to live, పెక్కిండ్లు ల్రకుకువాడు. A crow, కాకి. **దీర్ఘిక** *dirghika*. n. A long or oval pond.

దీర్ఘము *dirgamu*. [Skt.] adj. Shivered, smashed, torn, rent. చీల్చబడిన. Frightened, భయపడిన.

దీలు, డీలు or **డిల్లము** *diilu*. [Tel.] adj. Lean, thin, poor, deficient; loose, slack. దీలైన. (A.ii.75.) Emaciated, కృశించిన. దీలు or దీలుపడు to swoon, be wearied or exhausted. సావ్యసీలిపడు, డీలుపడు.

దీవన See under దీవింను.

దీవనము or **దీవనము** *divasamu*. [Tel.] n. Bravery, courage. ధైర్యము. M. IV. iii. 132.

దీవి *divi*. [Tel.] n. An island. (Poetically) a haven, abode, home. మరీపెట్టులదివి the very home or birthplace of attraction, a perfect mine of charms.

దీవింను *divintu*. [Tel.] v. a. To bless. ఆశీర్వదించు. **దీవన** or **దీవన** *divana*. n. A blessing, a benediction. ఆశీర్వాదము. దీవన బిడెము a farewell. **దీవనబ్రాలు** Same as

అక్షరలు or నీసలు (q. v.) **దీవనకోల** *divena-kōla*. n. A salutation. నమస్కారము.

దీవియ Same as దివ్య. (q. v.)

du du

దుంక, దుంకము or **దుంకి** *duka*. [Tel.] n. A hole. రంధ్రము.

దుంగ *dunga*. [Tel.] n. A block, clog, or piece of wood. కర్రమొద్దు. తరిమెనొడ్డిదుంకలు the bits or side pieces in a lathe. వానికేమి చాగా దుంకవలె ఉన్నాడు he is as stout and strong as a log of wood.

దుండగము or **దుండరికము** *dundagamu*. [Tel.] n. Villainy, dishonesty, crime, wickedness; a crime, a prank. ధూర్జత్యము, జాప్యము, కీడు. **దుండగీడు**, **దుండగుడు** or **దుండగాయ** *dunda-gidu*. n. A wretch, scamp, blackguard, villain. కుంటరి. **దుండ గాయతనము** *dundagaya-tanamu*. n. Dissipated conduct, forwardness.

దుండి *dundi*. [Tel.] adj. Corpulent, big bellied. HN. iii. 199.

దుండివ *dundiva*. [Tel.] n. A fish: being a sort of Sparus. Russell, plates 97. 98. and No. 122. అంఠికడుండివ a sort of Perch.

దుండు *dundu*. [Tel.] adj. Stout, strong. **దుండు** or **దుండుపాము** *dundu*. n. A sort of eel. A rock snake. **దుండుబలి** *dundubali*. n. An idler. సోమరి.

దుంత *dunta*. [Tel.] n. A male buffalo. దున్నపోతు, ఎనుబోతు. దుంతపురు or దుంత యారి (for వాహ్యారి) కాడు Yama, the god who rides on the buffalo. వహిషవాహ నుడు.

దుంబిలము, **దుండిగము**, **దుండుకము** or **దుండుకము** *dundilamu*. [Tel.] n. A sort of vegetable. *Bignonia indica*. H. iv. 17. శ్యోధము.

దుండుభి *dundubhi*. [Skt.] n. A drum. ధే. స్వర్ణదుండుభి the drum of heaven; a poetical phrase for thunder in a clear sky, which is considered a happy omen. The name of a year, ఒక సంవత్సరము.

దుండుము *dundumu*. [Tel.] n. A wheel-like torch. చక్రాకారి పుదివీటి.

దుండురు Same as ధోధోరు. (q. v.)

దుంప *dumpa*. [Tel.] n. A root. The wedge-like part of a plough, నాగలిగొడగ. దుంపకూర any edible root. దుంపవలెనున్నాడు he is very strong. బంగాళాదుంపలు or నీమకుంపలు potatoes. **దుంపనాగు** *dumpa-nāgu*. n. A sort of snake. G. viii. 101. **దుంపనాశనము** *dumpa-nāsanamu*. n. Total ruin, eradication. వానిని దుంపనాశనము చేసినాడు he ruined him root and branch. దుంపబచ్చేలి a kind of plant, a species of బచ్చేలి (q. v.), *Basella rubra* or *lucida*. ఉపాదకి. దుంపరాష్ట్రము or పెద్దదుంపరాష్ట్రము the Rhizome, the Greater Galangal, or Java Galangal, *Alpinia galanga*. సన్న దుంపరాష్ట్రము the Lesser Galangal, *Alpinia officinarum*. (Watts.)

దుంబొడి See under దుమ్ము.

దుః *duh*. [Skt.] A negative prefix. Bad, evil, wicked. చెడు, చెడ్డ. In compounds it changes into దుర్, దుక్ or దున్ according to the rules of Sandhi. Such compounds as usually occur in Telugu literature are here brought together and explained. **దురంతము** *dur-antamu*. adj. Endless, eternal, without limit, boundless, unfathomable, అంతములేని. **దురవృష్టము** *dur-adrishnamu*. n. Ill luck, misfortune. adj. Unfortunate. **దురవృష్టుడు** *dur-adrishitudu*. n. An unfortunate man. **దురభిమానము** *dur-abhimanamu*. n. Arrogance, presumption. **దురభ్యాసము** *dur-abhyasamu*. n. An evil practice, a bad habit. **దురవగాహము** *dur-avagahamu*. adj. Hard to understand, inexplic-

able, puzzling. **దురవస్థ** *dur-avastha*. n. Mishap, evil plight. **దురహంకారము** *dur-ahankaramu*. n. Presumption, arrogance. **దురాకృతము** *dur-akritamu*. n. An evil act, a misdemeanour. దుర్భలము. **దురాక్షేపణ** *dur-akshēpana*. n. A quibble or groundless objection; a finesse. **దురాగతము** *dur-āgatamu*. n. An outrage. **దురాగ్రహము** *dur-āgrahamu*. n. Groundless anger. **దురాచారము** *dur-ācharamu*. n. A bad custom. దురాచారుడు a man of bad habits or conduct. **దురాత్ముడు** *dur-atmudu*. n. A bad hearted man. **దురాపము** *dur-apamu*. adj. Intolerable, unbearable. దురాపకాంక్షము prodigious rage. **దురాలోచన** *dur-ālōchanu*. n. Bad intent, a plot. **దురాశ** *dur-āṣu*. n. Covetousness, vain hopes, avarice, greed. **దురాశపరుడు** *dur-āṣa-parudu*. n. A covetous, avaricious man. **దుర్భక్తి** or **దురాలోచనము** *dur-ukti*. n. Hard words, harshness of language. **దుర్గంధము** *dur-gan-dhamu*. n. A bad smell, a stink. **దుర్గతి** *dur-gati*. n. Ruin, perdition, నరకము. Poverty, దీని తనము. **దుర్గమము** *dur-ga-mumu*. adj. Inaccessible, impossible. పాండురాజుని, హనురాజుని. **దుర్గుణము** *dur-guṇamu*. n. An evil nature, a bad quality, a bad symptom. **దుర్ఘటము** *dur-ghaṭamu*. adj. Hazardous, hard, impracticable. **దుర్ఘనుడు** *dur-janudu*. n. A bad man, a wretch. దుష్టుడు. **దుర్జయము** *dur-jayamu*. adj. Unconquerable, invincible, invulnerable. **దుర్జయ** *dur-dāṣa*. n. Misfortune. **దుర్జాతుడు** *dur-jātudu*. n. A man of low birth. **దుర్దినము** *dur-dinamu*. n. A cloudy or foul day. ముసురుపట్టియుండుదినము. **దుర్ధరము** *dur-dharamu*. adj. That cannot be worn. భరింపరానిది. **దుర్ధర్షము** *dur-dharshamu*. adj. Despicable. తిక్కరించదగిన. **దుర్మయము** or **దుర్మతి** *dur-mayamu*. n. Wickedness, immorality. **దుర్నిర్త్యము** *dur-nirtkshyamu*. adj.

Dazzling, that which dazzles, which is hard to look at. Terrific. **దుర్బలము** *dur-balamu*. adj. Weak, not valid, unreasonable, groundless. **దుర్బలము చేయు** to weaken. **దుర్బుద్ధి** *dur-buddhi*. n. Folly, weak reason; evil intent. **దుర్బోధన** *dur-bôlhana*. n. Evil counsel, instigation, temptation. **దుర్బోధనచేయు** to give evil advice, to instigate. **దుర్భరము** *dur-bharamu*. adj. Insupportable, భరించకగ్యము కాని. **దుర్భాష** *dur-bhasha*. n. Abuse, reviling, evil words. **దుర్భాషలాడు** to use foul language, to revile or scold. **దుర్భిక్షము** *dur-bhikshamu*. n. Dearth, famine. **దుర్భిక్షకాలము** hard times, a period of scarcity. **దుర్మతి** *dur-mati*. n. Folly. An evilminded man, దుర్బుద్ధికలవాడు. The name of a year. **దుర్మదము** *dur-madamu*. n. Arrogance. **దుర్మరణము** *dur-marana-mu*. n. An unfortunate end, a violent or untimely death. **దుర్మాంసము** *dur-mamsamu*. n. Proud flesh (that grows in a sore or wound.) **దుర్మార్గము** *dur-margamu*. n. Misconduct, an offence. adj. Wicked. **దుర్మార్గుడు** *dur-margudu*. n. A wicked man, sinner, villain, evildoer. **దుర్వ్యక్తి** *dur-yaśamu*. n. Infamy, disgrace. **దుర్వ్యోగము** *dur-yôganu*. n. Misfortune, hard circumstances. **దుర్లభము** *dur-labhamu*. adj. Hard to get, scarce, rare. Difficult. **దుర్వచనము** *dur-vachanamu*. n. Foul language, abuse. **దుర్వర్ణము** *dur-varnamu*. adj. Tarnished (as copper.) **దుర్వర్తిత్వము** *dur-vrittudu*. n. He who is wicked, he who leads a low or infamous life. **దుర్వృత్తుడు** *dur-vrutu*. n. He who is wicked, he who leads a low or infamous life. **దుర్వ్యయము** *dur-vyayamu*. adj. Inevitable, irresistible. **దుర్వ్యయపారము** *dur-vyayaparamu*. n. Misconduct. **దుశ్చరితము** *dus-charitamu*. n. Wicked conduct, wickedness. **దుశ్చేష్ట** *dus-cheshha*. n. A wicked

deed. **దుశ్శకునము** *dus-śakunamu*. n. An evil omen. **దుష్కరము** *dush-karamu*. adj. Difficult, hard. **చేయగూడని. దుష్కృతము** *dush-kritamu*. n. A sin, an evil deed. **పాపము. దుస్తంత్రము** *dus-tantranu*. n. Craft, guile. **కపటపాపము. దుస్తరము** *dus-taramu*. n. Difficulty. adj. Difficult, bad, vile, inevitable, unavoidable. తరించగూడని. **దుస్తంగము** *dus-sangamu*. n. Unlawful intercourse. **దుస్తంధి** *dus-sandhi*. n. An error in grammatical elision. A base introduction: an acquaintance formed through the medium of vile persons. **దుస్తహము** *dussahamu*. adj. Insufferable, intolerable. **సహించగూడని. దుస్స్వప్నము** *dus-svapnamu*. n. An evil dream. **దుఃఖము** *dukkhamu*. [Skt.] n. Grief, trouble, unhappiness, pain, misery. వ్యసనము, సునోపాధ. **దుఃఖించు** or **దుఃఖపడు** *duhkintu*. v. n. To grieve, to suffer pain. **దుఃఖితుడై** grieved. **దుఃఖోపశమము** consolation. **దుఃఖపాలు** *dukkha-pātu*. n. Grieving. **దుఃఖపడుట. దుఃఖపెట్టు** to grieve, to cause grief. **దుకాణము** *dukanamu*. [H.] n. A bazaar, a shop. అంకడి. **దుకూలము** *dukulam*. [Skt.] n. A robe, vest, fine or white raiment. **సన్ననివస్త్రము, తెల్లనివస్త్రము.** **దుక్కి** *dukki*. [Tel.] n. Ploughing. **దున్నుట. Tillage, కృషి. Ploughed land.** **ఒక దుక్కివాన** a certain measure of rain that fills a furrow of the field, equivalent to one inch of rain. **దుక్కిపెద్దు** or **దుక్కిపాతు** a plough bullock. **దుక్కిపాలము** a ploughed field. **ఠొంపిదుక్కి** wet ploughing, **వెలిదుక్కి** dry ploughing. **దుక్కివారు** a plough, నాళి. **దుక్కివారులను** an epithet of Bālarāma. **దుగ** *duga*. [Tel.] n. A deuce at games, or in dice. **ఠండు, ద్వయము. దుగదచ్చి** deuce-oight. **దుగరవిక** *duga-ravika*. n.

A double bodice, a lined jacket, బంటవిక. **దుగ మొగములపులుగు** a fabulous double-faced bird called గండభేయంజపక్షి. అచ్చ. అ. కాం. **దుగుణము** *du-guṇamu*. n. Same as దుగ. ఉ. హరి. iii. adj. Double, చెడింతల. **దుగ్గాని** or **దుగ్గాణి** *duggani*. (దుగ+కాని.) n. A copper coin, worth two pies. **దుగలము** or **దుగులము** *dugalamu*. [Tel.] n. One sixteenth of the coin termed a Pagoda (నోపా). **దుగ్గ** or **దుగ్గి** *dugga*. [from Skt. దుగ్గ.] n. An epithet of Kāli or Pārvati. కాలి, పార్వతి. **దుగ్గు** *duggu*. [Tel.] n. Musty straw. Straw trodden to pieces; **రూపము చెడినది** (శృణము). **దుగ్ధ** *dugdha*. [Tel.] n. Ill will, displeasure, annoyance. **దుగ్ధము** *dugdhamu*. [Skt.] n. Milk. పాలు. **దుగ్ధాబ్ధి** *dugdha-abdhi*. n. The sea of milk. **దుడిదుడి** *dudi-dudi*. adv. With eagerness, sharply. **దబ్బున.** **దుడుకు** *duduku*. [Tel.] n. Rashness, folly, wickedness, silliness, hastiness. **దౌష్ట్యము, ఉద్ధతి.** adj. Rash, intemperate, foolish, wicked. **దుష్టము, ఉద్ధతము. దుడుకువారులు** thoughtless talk, wild language. **అది ఠొంపె** **దుడుకుగానున్నది** she is rather rash or headstrong. **చెయదుడుకు** pilfering. **సొరు దుడుకు** foolish talk. **దుడుకుడు** *dudukudu*. n. A forward, hasty, mischievous or wicked man, **దుష్టుడు.** **దుడుమడ** *dudu-duda*. [Tel. anuk.] adv. Bang, slapdash, off, in a trice. **కొడకొడ.** **దుడ్డు** *duddu*. [Tel.] n. A coin of the value, in some places, of four, and in others, of two annas. **దబ్బు** Money in general. **వైకము. Wealth.** **దుడ్డుగలవారు** rich people. A club. **గడ. తలదుడ్డు** a shepherd's crook.

దుడ్డువలె నున్నాడు he is as strong as a club. v. n. To strike. **Vēma. iii. 55. adj. Rough, మోతైన.** **దుడ్డుకర్ర** or **దుడ్డుకోల** *duddu-karru*. n. A club, stick or cudgel. **లావుకర్ర. దుడ్డె** *dudde*. n. A child, a boy, బాలకుడు. **Kuchēlo. i. 54. ii. 101. A naughty or wicked person. ఘోరుడు, ఘోరురాలు.** **దుడ్డు** *dutta*. [Tel.] n. A jug, a jar, a small pot. **చిన్నబుంక. దుత్తాయి** *duttayi*. n. A short half jacket. **కురుచ అంచట్ట. దుత్తారి వలువ** *duttari-valuva*. n. A sort of cloth. **దుత్తారము** *duttāramu*: [Skt.] n. The Thorn apple, a poisonous plant. **Datura stramonium, Rox. i. 561. ఉత్తైత్తెట్టు.** Cunning, కపటము. **దుడ్డు** *duddu*. [Tel.] n. The pericarp or centre bulb of a lotus: **తాము పువ్వులోనిది** **పై, కళ్ళక.** A mark on a letter written on a palm leaf, **తాలాకబాలుమిది** **చంద్రిక.** A sort of ear ornament worn by women. **ఒకవిధ పైన చెవికప్పు.** adj. Coarse, not fine. False, అశ్రద్ధము. **దుడ్డుపెట్టు** to evade, elude. **దుడ్డుకెక్క** *duddekku*. v. n. To excel. **అరిశ యంచు. BD. i. 910. ఇట్లు చేయడానకు వానికేమి దుడ్డుపెట్టెడి** (అనగా దుడ) **what could bewitch him to do this? దుడ్డుకంటి** or **దుడ్డుగొంగలి** *duddu-kambali*. n. A sort of woollen cloth. **దును** *dunu*. [Tel. another form of దున్ను.] v. t. To plough, "కలిచినారెలకీరిదున నేటికీ." A. iv. 30. **దునుకు** or **దుముకు** *dunuku*. [Tel.] v. n. To leap. To make haste. n. A leap, a jump. **గంతు. Pain. బాధ.** **దునేవారి** or **దునేవారి** *dune-dari*. [Tel.] n. One who carries a sword in hand. **కర్ణకట్టిన శూరుడు. A hero, శూరుడు.** **దున్నంగి** *dunnangi*. [Tel.] n. A certain plant, a kind of wild croton.

కున్ను dunnu. [Tel.] v. a. To plough. దుక్కి-చేయు. కున్ను dunna. n. A male buffalo-male beast. పురుషపశువు. ఏమగు దున్ను a young male elephant. కున్ను ప్రాణు dunna-pōtu. n. A male buffalo. (Applied abusively), a rude, ignorant wretch.

కుప్పటి or కుప్పటి duppati. [H.] n. A sheet cloth, vest. పక్క-కుప్పటి a bed sheet.

కుప్పటము duppatamu. n. A vest, a robe. పుప్పము

కుప్పి duppi. [Tel.] n. The Spotted Deer, Cerris aris. (F. B. I.)

కువారా dubara. [H.] adj. Extravagant. దుబారాకర్మ vain or extravagant expenditure.

కువాసి dubasi. [H. from Skt. ద్విభాషి.] n. An interpreter. A Dubash.

కుబ్బ dubba. [Tel.] n. The female organ of generation. ఆడుగురి.

కుబ్బ dubbu. [Tel.] n. A bunch or tuft of grass. Stubble, తృణస్తంభము. దుబ్బులుకొట్టి కేయు to weed or clean land.

కుమగతి కేతు duma-gati-kētu. [Tel.] n. A star portending ill-luck. A comet, ఘామ కేతువు.

కుమమ దుమా-దుమా. [Tel. anuk.] adj. All wet. మిక్కిలితడిగల. "కుమమగా తడిసి-ట్టి దువ్వలు పల తో." K. P. ii. 75. n. Anger, irritability of temper. కోపము. దుమదుమ లాడు to be angry.

కుమారము or కుమ్మారము duma. [Tel.] n. Dust, pollen of flowers. దుప్ప. పుప్పొడి.

కుమారు dumalu. [Tel.] adj. To the root, entire. సమాలము. భాగ. vi.

కుముగు or కుముగు dumuku. [Tel.] v. n. To leap, to jump, to plunge into. గంతు కేయు. n. A leap, గంతు. దుముకులాడు to leap about, గంతుల చేయు. గోడదుమికి leaping

over the wall. కోటదుమికి leaping down from the castle. బావిలోకిదుమికి leaping into the well. కుమికింకు dumikintsu. [causal of దుమకు.] v. t. To make (a horse, &c.) leap.

కుముక్కు dumukku. [Tel.] n. A thud. The sound made in leaping.

కుముదారు dumudaru [Tel. దుము+తారు.] n. An army, a host. దండు. Swa. iii. దుము దారుగా in a mob, గుంపుగా.

కుమ్ము dummu. [Tel.] n. Dust. దుమారము. ఘాలి. దుంబాడి (దుమ్ము+పాడి.) Currystuff, మెంతి లింక ర్రచ్చేచేసి నున్నని కుంపిండి. A bone, ఎముక. వానినొట్టో దుమ్ముకొట్టిరి they ruined him. దుమ్ములగొండి the bone-eater, i. e., the striped Hyæna, Hyæna striata. కొరనాసిగండు. గాడిదపులి. (F. B. I.) దుము దుము thick dust, దుమ్ముదుమ్ము. కుముమము లాడు dunu-dumu-l-ādu. v. n. To raise dust or fire. దుమ్ముకేసు, నిప్పులుకేసు. To be gloomy, దుమదుమలాడు. కుమ్మాడు dumm-ādu. v. n. To wear or use powder. "గంబ వాడితోన దుమ్మాడివండగతుల." IIa. i. 149.

కుమ్ము Same as దూయు. (q. v.)

కుక See under దు.

కురటిల్లు or కురపిల్లు duratilla. [Tel.] v. n. To grieve, suffer.

కురవ durada. [Tel.] n. Itching. జిల, కకరు.

కురవగొండి ఆకు durada-gondi-āku. n. The nettle. దూలగొండి.

కురమర dura-dura. [Tel.] adv. Hastily. అతిశీఘ్రముగా.

కురము duramu. [Tel.] n. Battle, war. యుద్ధము. Swiftmess. కేగము. v. t. To wage war, to fight. "దుమమకకుకనిరుగము." T. ii. 43.

కురాయి, కురా or కురాయి durayi. [H.] n. A command, conjuration, adjuration, protestation, a caveat or veto. ఆజ్ఞ. నీకు రాజురాయి you are not the king's friend.

మరాడము duradamu. [Tel.] n. A pillow. ఒరుగుదిండు.

మరితము duritamu. [Skt.] n. A crime, sin. పాపము.

మరుసు durusu. [Tel.] n. Stubbornness, frowardness, impetuosity, hurry, vehemence, boisterousness, bluntness, rudeness. పెరుగు, పెరుకు. కట్టెవిరుపులనము, పెడసరిగొట్టులనము. Tartness, harshness in speech. కాశ్యము, మాకుదులనము. చేదురుసు an itch for fighting. నోరుదురుసు quarrel-someness. adv. Forward. మాకుడు. Quickly. శీఘ్రము.

మరోదరము durōdaramu. [Skt.] n. Gambling. ఖోదము. దురోదరుడు a gambler. ఖోదరి.

మర్గ durga. [Skt.] n. One name of the goddess Kali or Pārvati.

మర్గము durgamu. [Skt.] n. A strong-hold or hill fort. కోట. సర్వనగర్గము a golden-citadel. బలదర్గము a place begirt with the sea, or, whose walls are the ocean. వనదర్గము a fort fenced by forest, &c. adj. Impenetrable, పోగుడని.

మర్బిలి or మర్బిలి దుర్బిని. [H.] n. A telescope. ఓకు.

మర్వోధనము dur-gōdhanudu. [Skt.] n. The name of a certain hero.

మలమల dula-dula. [Tel.] n. Hurry, agitation. సంభ్రమము. Das. ix. 21 H. i. 155.

మలుకు dulutsu. [Tel.] v. a. To knock down, as fruit off a tree. మలుపు dulupu. v. a. To shake off, as dust. విదిలించు.

మవ Same as దుగ. (q. v.)

మవారము durāramu. [from Skt. ద్వారము.] n. A gate, gateway. వాకిలి.

మవాలము or మవాలి durālamu. [Tel.] n. A trot. ఒకవిధపైన అశ్వధాన. దువాలించు to trot (as a horse does).

మవ్వ ducra. [Tel.] n. Dust. దుప్ప, ఘాలి.

మవ్వటము Same as దుప్పటము. (q. v.)

మవ్వటిల్లు See దూపటిల్లు. HD. i. 1636.

మవ్వలువ duc-valuva. [Tel. దువ+వలువ.] n. A cloth, a vest; a garment. దుప్పటము, కట్టెకోక. Das. ix. 304. మవ్వలువముగా duc-valuvamu-ga. adv. Waveringly, backwards and forwards.

మవ్వు durru. [Tel.] v. a. To stroke, finger, or handle. To comb. To run the fingers through the hair. కాలుదువ్వుట to draw the foot slowly over the ground, to paw the ground with the foot. మిసాలదువ్వు to stroke one's mustaches. కళ్ళమునకు కాలుదువ్వు or కాలురైవ్వు to paw the ground (in fury.) కుప్పి or మవ్వు durrī. n. A tiger, పులి. A leopard, చిరుతపులి. మవ్వెన దురెనా. n. A comb.

మశ్శిరము dus-siramu. [Skt.] n. A plant, Menispermum glabrum. మిశ్శిరత, దూసెలి తీక.

మష్టము dushtamu. [Skt.] adj. Vile, evil, bad, cruel, weak, base. చెడ్డది. మష్టమృగము dushta-mrigamu. n. A beast of prey. మష్టుడు dushtudu. n. A bad man. మష్టపాకు or మష్టపచ్చెల్లు dushtup-aku. n. The plant called Oduma wodier. అజ్జియో. Rox. ii. 293. Ainsl. ii. 486.

మసేలిలు or మసేలిల్లు dusikilu. [Tel.] v. n. To slide off. To slip out of the fingers. జోపడు. A. ii. 88. H. iv. 55. తెనాకు. To escape, తప్పించుకొను.

మవ, మవ్వరము, &c. See under దు.

మస్తు dustu. [Tel.] n. A cloth. పచ్చము. A suit of clothes, ఒక జేరిబట్టలు. Beauty, అందము.

మస్సర Same as మాస. (q. v.)

మహిత dahi. [Skt. cf. Eng. "daughter."] n. A daughter, పోతుడు.

మా దు

మాకమాము *dūka-dūmu*. [Tel.] n. A kind of fish, *Calbichrons birnaculatus*.

మాకలి *dūkali*. [Tel.] n. Pain. బాధ.

మాకు *dūku*. [Tel.] v. n. To leap over, get over, cross. *మాకుడు dūkuḍu*. adj. Uneven. ఎగుడు దిగుడు Forward.

మాకోప *dūkōpa*. [Tel. from *దూయు*.] v. a. To penetrate, pierce. To learn, acquire. Mand. i. 66. To suck up. To have, పొందు, కలుగు, ఆస్పాదించు. To oppose. v. n. To spread, as a scent, వ్యాపించు. *మాకోస్తు* suitable, proper, ఒప్పికమైన.

మాగర *dūgara*. [Tel. *దూపము+కర*.] n. Soot. కళదుపము. Dust, dirt; the dust of grain.

మాది *dūchi*. [Tel.] n. A sort of game among boys. H. iii. 185.

మాట *dūta*. [Tel. verbal noun of *దూయు*.] n. Entering. The interior tender substance of the plantain tree: అరటికాయ.

మాటు *dūtu*. [Tel.] v. n. & a. To enter, rush into. To push the udder with the head, to butt. పాడుచు B. X. 282 345. దూటి పోవు. To rush, run swiftly, పరుగెత్తు. P. iii. 75 79. R. v. 157. *మాటుకోప dūtukōpa*. v. n. To fly. ఎగురు.

మాడ *dūda*. [Tel.] n. A calf. *మాడలు* అచివినవి the calves were bleating. *మాడలగొట్టి గాడు dūdala-gōṭṭi-gaḍu*. n. The bird called an Adjutant, *Leptoptilus dubius* (F. B. I.) *మాడలపొంగిగాడు dūdala-pōṅi-gaḍu*. n. An eagle.

మాడుగ *dūduga*. [Tel.] n. A plant called *Upariya cerasoites*. చిలకదూడుగ a plant called *Unona discolor*. Rox. ii. 667, 669.

మాత *dūta*. [Skt.] n. (masc.) A messenger, an envoy. రాయబారి. కేవలమాత (in Christian usage) an angel.

మాతి or మాతిక *dūti*. [Skt.] n. A lady in waiting; a handmaid.

మాది *dūdi*. [Tel.] n. Cotton: which is thus called after being cleaned: విత్తులుతీసిన ప్రత్తి. *మాదినిమ్మకాయ dūdi-nimma-kāya*. The citron, a kind of a large lime. *మాదేకు dūdēku*. (దూది + ఏకు.) v. a. To clean cotton. *మాదేకులవాడు* a man of the caste who are cotton cleaners. *మాదేకులు* cotton fluff. *మాదేకులపిట్ట dūdi-ēkula-piṭṭa*. n. The Grey Shrike, *Lanius lahtora*. పెద్దకీటి గాడు. (F. B. I.) *మాదెర dūdera*. n. A small kind of field bug which attacks grain in the ear. There are two kinds of it. ఎర్రమాదెర and పచ్చేమాదెర.

మాప *dūpa*. [Tel.] n. Thirst. దప్పి. *మాప టిల్లు* or *మాపటిలు dūpatillu*. v. n. To feel thirsty, దప్పిగొను. To be exhausted or wearied. అలయు. Swa. iii. 43. *మాపించు*, *మాపిల్లు* or *మాపిలు dūpintsu*. v. n. To thirst, to feel thirsty. దప్పిగొను R. ii. 36. A. iv. 178.

మాపము *dūpamu* [from Skt. *ధూపము*.] n. Smoke. పాక. Burning of incense, incense. *మాపార్తి dūpārti*. (దూపము+అర్తి.) n. A plate or dish in which incense is burned. దూపము వేసెడుపట్టె.

మాబ *dūba*. [Tel.] n. A mean fellow. అణముడు.

మాబరదిండి *dū-bara-dindi*. [Tel. *దూయు+పర+ండి*.] n. A prodigal, a spendthrift. సొమ్మును వృధాగా కట్టుచేసి తనువాడు.

మాబిడి *dū-bidi*. [Tel. *దూయు+బిడి*.] n. A stick used for keeping the loose pieces of thread in spinning, నూలతోడునపుడు చీడు తెరిచించుటకు నిలిపే పీచుమప్పునకొయ్యి.

మాబూబి *dū-būchi*. [Tel. *దూయు+బూచి*.] n. A game played by boys.

మాము or ధూము *dūmu*. [Tel.] n. Laying waste, sacking; a disturbance, plague, pestilence, epidemic. పాడు చేయడము,

కొల్ల, గోపిడి. అన్యవారమాము an attack of cholera. హాయిదిరుమాము the invasion of Hyder.

మాముడి *dū-muḍi*. [Tel. *దూయు+ముడి*.] n. A knot with a loop, a running knot. దుప్పి పోయేముడి.

మాము or దున్ను *dūyu*. [Tel.] v. a. To penetrate, go through. *గుచ్చుకొను*. To pull off the scabbard, as a sword. To take palm leaves out of a volume. *కొడదీయు* to strip off leaves or boughs. To pluck, take, as a handful of grass. *వదూసి* pulling off the scabbard. *రెబ్బ దూసిపోయి* నది the blow glanced off. *కేసులు దుప్పిరా* పొడిచి stabbed him so that the bowels came out. Pal. 424. *మాముతీగె* Same as *గుప్పెరము*. (q. v.) *మాముంచు dūyintsu*. (causal of *దూయు*.) v. a. To draw across, to pass over. *కాలినకడపాచి చేత దూయించెను* he passed a hot iron over the hand. (This is a ceremony of ordeal in oaths, quite distinct from cauterizing.) *దూసిపోవు* to go through or penetrate. To glance off, as a dart.

మారము *dūramu*. [Skt.] n. Distance. (Metaphorically) Distance in point of time. ఇంతదూరము all this while. *దూరముగా* చూడు look before you, consider well. adj. Distant, far. *దూరేశము* a distant land. *దూరపురాధారి* a distant heir. ఇది వ్యాజదూరమైయున్నది it is beyond a doubt. *మారముగా dūramu-ga*. adv. Afar. *మారగుడు dūraguḍu*. n. One who is far from (anything) బుద్ధిదూరగుడు he who is far from wisdom. *మారవత్తి dūra-darsi*. n. A sage, one who has foresight. దూరపు యోచనకలవాడు. *మారవృక్కు dūra-drikku*. n. Farsightedness. *మారభారము dūra-bhāramu*. n. A great distance. *మారుడు dūrudu*. n. He who is far from. *దుష్టులను దూరమై* being far above such wickedness.

మారు *dūru*. [Tel.] v. a. To reproach, curse, rebuke, abuse. *నిండెంచు*. To enter, penetrate, rush in, చొచ్చు. To be introduced or inserted. ప్రవేశించు. చీముదూని అడివి a forest impenetrable even to ants. n. Rebuke, censure, reviling, abuse, scandal. *మారుచు* or *మారుచ్చు dūrutu*. v. a. To thrust in, push in. *మారుపడు dūru-padu*. v. n. To be censured. *నిందింపబడు*.

మార్య *dūrva*. [Skt.] n. Bent grass: Saint foin, cinquefoil. *Poa cynosuroides*. Rox. i. 333. *Agrostis linearis* or *Panicum dactylon*.

మార్యాసుడు *dūrvāsudu*. [Skt.] n. The name of a Rishi or demigod proverbial for a fierce disposition. *మార్యాసప్రకృతి* a violent temper.

మాల *dūla*. [Tel.] n. Itching. దురద, జల, నవ. *మాలగొండి dūla-gōndi*. n. The plant called Cowach, *Dolichos pruriens* or *Carpopogon pruriens*. Rox. iii. 283. 575. The hemp-leaved *Tragia*; *T. canabina*. Ains. i. 92. ii. 61. *దురదగొండి*. *మాలగోవల dūla-gōvela*. n. The Indian Birthwort, *Aristolochia indica*, ఈశ్వర వేరు. దురదగోవల. Ainslie ii. 298. *మాల పోరు dūla-pōtu*. n. One who is always scratching his body on account of an itching sensation. ఎప్పుడును దూరింపవాడు.

మాలము *dūlamu*. [Tel.] n. A beam of timber. ముక్కుమాలము the bony division of the nose. P. i. 133.

మాషించు *dūshintsu*. [Skt.] v. a. To revile, abuse, satirize, laugh at. *నిందించు*. దూషు. *మాషగుడు dūshakuḍu*. n. A reviler, a scoffer. *నిందించేవాడు*. *మాషణ* or *మాషణము dūshana*. n. Disparagement, reproach. Abuse, reviling. In plays and poems *చంద్రమాషణము* is "disparagement of the moon;" that is, verses extolling a beauty as surpassing that of the moon. 'And with a blush that

laughs to scorn The brightness of the ruddy morn'. కూష్యము dūshyamū. adj. Reprehensible, contemptible, vile.

కూసరితగ దూసరి-tiga. [Tel.] n. A plant called Menispermum hirsutum. Rox. iii. 814. కూసరిభావ్యము or కూసరివడ్లు dūsari-dhanyamū. n. The seeds of the same plant.

దృ dri

దృంభువు drimbhuvu. [Skt.] n. A serpent. పాము. కై. i.

దృక్కు drikken. [Skt.] n. The eye. కన్ను. Sight, seeing, చూపు. దృక్పరణ drik-charana. n. Lit. One who is "eyefooted." అక్షపారుడు, an epithet of some demigods or saints as Gautama, Atri and Bhriḡu. The Persian poet Jami applies it also to Yusuf. It means that they were gifted with second sight. దృగానుభుడు drig-anubhūdu. n. Lit: One who is armed with the eye, a title of Siva, who has a blasting glance.

దృఢము dridhamu. [Skt.] adj. Hard, solid, strong, firm, bulky, massive. Able, mighty, brave, resolute, confirmed, certain, sure, real. కట్టి. బలీశిన. దృఢంశక dridha-damsaka. n. Lit: That which is hard toothed,—an epithet applied to monsters. దృఢమతి dridha-mati. n. Steadfast faith. దృఢలోమ dridha-lōma. adj. Bristly, shaggy, rough, hairy. దృఢత dridhata. n. Firmness, steadfastness, greatness, certainty.

దృతము dritamū. [Skt.] adj. Comforted, consoled. ఆనందపడిన.

దృశ్యము drisyamū. [Skt.] adj. Visible. చూడబడిన. దృశ్యుడు drisyudu. n. One who is visible, one worth looking at, a venerable person, a respectable person (Spectabilis).

దృష్టము drishtamū. [Skt.] adj. Seen, visible, apparent. చూడబడిన. దృష్టాంతము drishtāntamū. n. An instance, illustration, example, proof; evidence, testimony; a sample. ఉదాహరణము. An institute or body of learning. శాస్త్రము. దృష్టాంతిక రింతు drishtanti-karintsu. v. t. To exemplify, illustrate, ఉదాహరించు. దృష్టి drishti. n. Sight, seeing. చూపు. An eye, కన్ను. A glance or look. Regard, care. ప్రమేయము దృష్టి ఉంచలేదు he regarded not his oath. ఘోషదృష్టి, దివ్యదృష్టి or యోగ దృష్టి second sight, prophetic knowledge, intuitive perception, supernatural intelligence. దృష్టితగిలి ఒంటికి వచ్చినది he was smitten by an evil eye. దృష్టింతు దృష్టింతు. v. a. To view or see. దృష్టి వోషము drishti-dōshamū. n. A baneful influence, as that of an evil eye. దిష్టి.

దె de

దెప్పము deppamū. [Tel.] n. A butt, a target. బాణాదులకెదుట నిలిపిన కృత్రిమలక్ష్యము, కులలక్ష్యము.

“చు అలీకుల వేణి రప్పయిడకా
నర పాలుడు చూచుచుండెని,
శ్రీలమతి గామకూపులకు
బాలగనినీన దెప్ప మోయనన్.”

చా. viii.

దెప్పరము depparamū. [Tel.] n. Difficulty, distress. అపద. కడు, కష్టము. Speed, quickness, త్వర. adj Perilous, terrible. అశ క్షయ. దుస్సహము. “చు ఈ కంటికిజనుగాక
యావిధము దెప్పక మనులలొక్కొచ్చునే.” M. IV. v. 338. దెప్పరిల్లు or దెప్పరిలు depparillu. v. n. To be hurt, అపదనొందు. దెప్పరికము depparikamū. n. Unbearableness, intolerableness, దుస్సహత్వము.

దెప్పు deppu. [Tel.] v. a. To taunt, quiz, gibe at, slander, tell tales of, satirize.

దెప్పుడు deppudu. n. Taunting, gibling. దెప్పట. దెప్పుడుమాటలు sarcasm.

దెప్పు debba. [Tel.] n. A blow, a stroke. దెబ్బలతిను to suffer blows, to be beaten. మంచిదెబ్బ a good blow. దెబ్బలతోట్టు or వేయ దెబ్బలు debbalu-kottu. v. t To bent. దెబ్బలు debbatu. (దెబ్బ+పాలు.) n. Heavy rain. బరిష్ట మైనవాన.

దెస desa. [from Skt. దేశ.] n. A quarter or side. దిక్కు, పార్శ్వము. Lot, hap, condition. అవస్థ, దుఃపథ. Protection, refuge, దిక్కు, కాపు, ప్రాపు.

దే de

దేసు deku. [Tel.] v. n. To slide along on the posteriors. ముడ్డితో ప్రాకు.

దేవీప్రమాదము de-dippa-mānamū. [Skt.] adj. Glorious, splendid

దేవి dēvi. [Tel. from. ఏవి.] adj. Of which.

దేవరింతు dēbarintsu. [Tel.] v. n. To grovel. దేబరస్తా ఉండేవాడు a mean wretch.

దేబె dēbe. [Tel.] adj. Wretched, pauper, miserable. Dull, insensible, silly. A silly lout. దేబెముఖముల careworn, wretched looking.

దేయము dēyamū. [Skt.] adj. Fit to be given. ఇయ్యదగిన.

దేరీజే dēridza. [Tel.] n. A tent. నుడారము.

దేవ See under దేవుడు.

దేవకము dēvakamū. [Skt.] n. A die. (Plu. dice.) పాచిక, అక్షము.

దేవకి dēvaki. [Skt.] n. The mother of the god Krishna. దేవకీనందనుడు Krishna.

దేవనము dēvanamū. [Tel.] n. Gambling, sport. బాదము, క్రీడ.

దేవరాతము dēva-ratamū. [Skt.] n. A sluice from a tank. అలం.

దేవరాయికొంగ dēvarayī-kōnga. [Tel.] n. A kind of ibis, probably the Black ibis.

దేవకుడు dēvarudu. [Skt.] n. A title applied chiefly by a wife to a husband's brother, మగనితోడబుట్టినవాడు.

దేవాంగి or దేవాంగులు dēvaṅgi. [Skt.] n. The name of a certain caste of weavers. శీండ్లలు. దేవాంగి or దేవాంగిపిల్లి a sort of monkey, a Loris. The Slender Loris, Loris gracilis. (F. B. I.)

దేవిడీ dēvīḍi. [H.] n. A fort-gate, a palace-gate. కోటనాకలి, నగరనాకలి

దేవు dēvu. [Tel.] v. a. To riuise. To take rice, &c., out of water with the hand. To grope for, as with a drag under water, to trample on so as to destroy, as salt. నీళ్లలోనుండి తడవియెత్తు, వెదికు. v. n. To turn, as the stomach when queasy. నా కడుపు దేవుచున్నది I am sickish; my stomach turns. దేవుకొను దేవు-kōnu. v. t. To scrape together. To root up, turn up. To plunder, rifle. “పదార్థముల దేవుకొని వచ్చి.” BD. v. 696. దేవురింతు dēvurintsu. v. a. To sue, intreat, plague or beset with petitions, to beg eagerly, to importune. దీనచ్చుత్తిని యాచించు, ద్రోషమునొందు. దేవు రుగొట్టు dēvuru-gottu. n. A sneak, one who sues for favour, a mean beggar. దేబె, దీనుడు. దేవురింపు or దేవురు dēvurimpu. n. Begging with importunity. Lamentation, bewailing, complaining, ఏడ్పు, మొర. దేవులాడు dēvul-ādu. v. n. To dive in water, to search in water. To roam about, to be in trouble, to pine or struggle. దేవులాడి సాధిస్తేని I managed to effect it with a great effort.

దేవుడు dēvudu. [Skt.] n. God. A deity, దేవ, నాలుపు. దేవ dēva. adj. Of God, దేవుని. యొక్క. దేవకాంచనము dēva-kāncanamū. n. A certain tree. Bauhinia purpurea. దేవత dēvata. n. A deity, generally a goddess; but also a god, నాలుపు, దేవుడు. గ్రామదేవత the village goddess. దేవతలవు

deva-taruvu. n. A heavenly tree, కల్పవృక్షము. A venerable tree. **దేవతాదీవము** *devatā-jivamu.* n. A godlike or harmless creature. "అ|| తెలివి యెరుగనట్టి దేవతాదీవుల. మఠి దెచ్చి దిష్టవలెనసాకి, పాపమెరుగకంఠబట్టి చంపుదురయ." Vēma. **దేవతాడిచెట్టు** *devatādi-chettu.* n. The tree called గరాగరి. *Andropogon serratus.* దావరడంగిచెట్టు. **దేవత్వము** *devatramu.* n. Divinity, deification, apotheosis.

"అర్చనీయోతి దేవత్వం
మహద్భిఃసుత్రతిస్థితః."

A stone even attains divinity when consecrated by the noble. (Hitopadesa. i. 45.) **దేవదత్తము** *deva-dattamu.* n. Lit. the gift of god. The name of the conch of Arjuna, అర్జునునిశంఖము. **దేవదత్తుడు** and **యజ్ఞదత్తుడు** are two names in Sanskrit Law or Logic like John Doe and Richard Roe, or Titius and Seius, or Omar and Zeid in Arabic Law. **దేవదారువు** *deva-daruvu.* n. The Cedar: the Himalayan Cedar. *Cedrus deodara.* (Watts.) commonly called deodar. *The Erythroxylon areolatum* (Linn.) *Uvaria longifolia.* Rox. iii. 664, 666. సురవృక్షము, అమరద్రుమము. Chittagong wood; usually called cedar. **ఛలలదేవదారువు** the Trincomalli wood. *Berrya ammonilla* (Watts.) **దేవదాసి** *deva-dāsi.* n. A dancing girl employed in a temple. **దేవదాగరి** *deva-nagari.* n. The name of the character in which Sanskrit is usually printed. **దేవభూతము** or **దేవసాయుజ్యము** *deva-bhūtam.* n. Divinity. **దేవత్వము**. **దేవముని** *deva-muni.* n. A fortunate curl on a horse's neck. గుర్రముమెడనుడి, అశ్వములకు ఉండే సుడివి శేషము. చింతామణి, మహామేడ అనే చెట్టు. B. i. 131. Also, గాఢభ్రమ. (q. v.) **దేవమాతృకము** *deva-mātrikamu.* n. A country or land which is dependent on providence, i.e., watered by rain only, not by streams. వృష్టియెలుసంపన్ను వీసీపాలితిదేశము. వాననీళ్ల చేత పండే నైరులుగల దేశము. **దేవయజ్ఞము**

deva-yagnyamu. n. The holy sacrifice called వైశ్యదేవము. A sacrifice, హోమము, వలివి. **దేవయానము** *deva-yānamu.* n. The car or vehicle of a god, దేవతాచిహ్నము. **దేవర** *devara.* n. God. దేవుడు. A lord or master స్వామి. My lord, Sir. A title of respect used in addressing superiors. **దేవవారు** your honour. ఇంటిదేవరలు household deities. కులదేవరలు applied particularly to the manes of married women, ముత్తైరువలు. Your reverence, a phrase among Jangams. జంగములకు శ్రేష్ఠనామము. **దేవలుడు** *devaludu.* n. A temporary paid priest or incumbent. A term of contempt, like priestling. A sacristan, beadle, or attendant in a temple, నుడిలో దేవుణ్ణి పూజచేసేవాడు, శంభకవాడు, నందివాడు. **దేవళము** *devalamu.* n. A temple, నుడి, దేవాలయము. **దేవవర్తకి** *deva-varthaki.* n. The "artist of the gods," a title of Visvakarma. **దేవసూలు** *devasarulu.* n. A sort of grain. **దేవాంబరము** *dev-āmbaramu.* n. A sort of cloth. BD. iii. 120. **దేవాదీవి** or **దేవాదీవుడు** *deva-jivi.* n. An attendant on an idol, దేవలుడు; a godlike creature, one that does no harm, as a bird. **దేవవారుము** *dev-adāyamu.* n. The income of a temple. An endowment to a temple, land given for the upkeep of a temple free of all rent, నుడిమాన్యము. **దేవానాంప్రియుము** *devānam-priyamu.* n. Lit. The beloved of the gods, i.e., a goat. మేక. **దేవానాంప్రియుడు** *devānam-priyudu.* n. A foolish or ignorant man. మాఱుడు. **దేవానుధములు** *dev-ānyudhamulu.* n. Stones and cudgels. రాళ్లు దుడ్డుకర్రలు. (దేవశబ్దమునకు యజ్ఞము అర్చిముచేసి యజ్ఞమందు ఆయుధములు రాళ్లు దుడ్డు మొనలైనవి గలవు గనుక ఆ సంబంధమునుపట్టి యీ పదము ప్రయోగించినారు.) A. vi. 100. **దేవాలయము** *dev-alayamu.* n. A temple. దేవాలయము. **దేవి** *devi.* n. A goddess, particularly Parvati. A queen. Cf. పట్టపుదేవి. Madam. Lady.

దేవెరి or **దేవెరి** *devēri.* n. A queen, a lady. దొరసాని, రాజవత్ని. **దేశము** *desamu.* [Tel.] n. A country, land, territory; a district or subdivision of a country. రాజ్యము. A part, site, place, situation, seat, region. ప్రదేశము. **దేశకాకి** *desu-kaki.* n. A homeless wanderer, a vagrant. **దేశపాండియ,** **దేశపాండ్య** or **దేశముఖి** *desa-pāndiyya.* n. A recorder. The higher revenue officer, a superintendent. **దేశభాష** n. A vernacular language, as distinguished from Sanskrit; a dialect. **దేశభాషాగ్రంథము** a book in a vernacular or modern language as distinguished from Sanskrit. **దేశవాది** or **దేశవాళి** *desavadi.* adj. Of or belonging to a country; produced in a country; native. **దేశస్థుడు** *desasthudu.* n. An inhabitant of a country. **దేశవశ్యిలు** *desa-hastlu.* n. Inland duty. **దేశాంతరము** *des-antaramu.* n. A foreign country, a strange land. **దేశాంతరముడు** in another land, elsewhere. **దేశాంతరమునకుపోవు** to emigrate: to travel in foreign parts. **దేశాంతరుడు** *des-antarudu.* n. An emigrant, a foreigner. **దేశాంతరుడైపోయెను** he emigrated from his country. **దేశాచారము** *des-acharamu.* n. The custom of a country. **దేశాచారపుకారము** **వ్రాసినపుత్రము** a bond written "in the manner of the country:" **దేశాటనము** *desatanamu.* n. Travelling. **దేశాధిపతి** *des-adhipati.* n. A king: as "lord of the land." **దేశాయి** *desayi.* n. Desāyi, a title borne by a headman among the Balijas. A chief man among the Lingayat merchants, పెద్దనట్టి. **దేశికుడు** *desikudu.* n. A tutor, master, instructor, or teacher. గురువు. **దేశియము** *desiyamu.* n. A dialect, a local expression. An obsolete idiom, a provincialism. adj. Idiomatic, provincial. **దేశ్యము** *desyamu.* adj. Belonging to the country. Native. n. The language of a country, a vernacular; a vernacular term. Desya words are opposed to foreign words.

దేహము *dēhamu.* [Skt.] n. The body. శరీరము. **దేహచాప** a call of nature. **దేహసంబంధి** or **దేహసంబంధుడు** *dēha-sambandhi.* n. A relation by blood. రక్తసంబంధుడు. **దేహయాత్ర** *dēha-yatra.* n. Death. చావు. **దేహి** *dēhi.* n. The corporeal or embodied spirit. One who has a body, a man, దేహముగలవాడు. **దేహాళి** *dēhāli.* [Skt.] n. A threshold: or the landing place before a door. (ఇంటి) గడప. **దేహి** *dēhi.* [Skt.] n. Lit: "give thou" A demand, a request. **దేహి అని అడిగిన నియ్యక పోవునా?** if you say, Give, I pray thee, will he not grant it? **అతడు దేహి అనడువానికి వాణ్ణి అని అనడు** if one asks him to give, he will not answer 'I have nothing.' భిక్షించేహి Oh! bestow an alms, I pray thee.

దై dai

దైతేయుడు or **దైత్యుడు** *daityudu.* [Skt. from దితి.] n. A demon, giant, or titan. తొలివల్పు. **దైత్యారి** *daity-ari.* n. The foe of the demons, i.e., Vishṇu. A god. వేలుపు. **దైవ్యము** *daiyamu.* [Skt. from దీవము.] n. Lowness, meanness, poverty, humility, దీనత్వము, దరిద్రత్వము. **దైవ్యపడు** to be humiliated. **దైవ్యపాలు** *daiya-pālu.* n. Humiliation. **దైర్ఘ్యము** *dairghyamu.* [Skt. from దీర్ఘము.] n. Length. నిడుపు, పొడుగు. **దైవము** *dairamu.* [Skt.] n. A deity, God. దైవకృతము caused by chance or fortune. దైవగతి providence, the will or act of God: chance, accident. **దైవగతిచేత దైవము రాలేదు** it pleased God to give no rain. **దైవజ్ఞుడు** *daiya-gnya.* n. A witch. **దైవజ్ఞుడు** *daiya-*

gnyudu. n. A fortuneteller, a wizard. **దైవ తమర దైవతము.** n. A deity: కలుపు. adj: pertaining to a god, దేవత. **దైవమాదనము** *daiva-dushanam.* n. Blasphemy. **దైవయోగము** *daiva-yogamu.* n. Providence. Chance, accident. **దైవవశాత్** *daiva-vasat.* adv. By the act of God. **దైవవాక్యము** *daiva-pakyamu.* n. A revelation, gospel, the word of God. **దైవవివాహము** *daiva-ivahamu.* n. A marriage performed according to due rites. **దైవాధీనము** *daiv-adhinamu.* n. The power or act of God. **దైవాధీనముగా** providentially. **దైవాధీనం** జగత్సర్వం the whole universe is in the hands of God. **దైవికము** *daivikamu.* n. A visitation, an act of God. An accident.- **దైవికరాజకములచేత** by the act either of God, or of the king. adj. Supernatural, divine, providential. **దైవికముగా** accidentally, providentially.

దైవారు *daivaru.* [Tel.] v. n. To excel, be exuberant. **దెప్ప, ప్రకాశించు, వెలుగు.** To overflow, చాలిపారు. "తనయని దిలిచి పరిక దయదైవారా." T. i. 39.

దైహిక *daihika.* [Skt. from దేహ:] adj. Corporeal, bodily.

దొ do

దొంగ *douga.* [Tel. ✓ తీ to take lit. One who takes.] n. A thief or robber. A rogue, cheat, or hypocrite. A wretch, or miscreant: a culprit or felon. Any injurious substance as a thief in a candle or a hard core in the heart of a palmyra or plantain shoot. adj. False, delusive, sly, feigned, pretended, hypocritical, dishonest, dishonourable, mischievous, stolen, wicked, sinful. **దొంగనేల** land unjustly got, మోసముచేసి అవహించిన నేల. **దొంగయిసుక** a quicksand, క్రిందినీళ్లు తెలియకుండా చూడవచ్చు ఇసుక. **దొంగనిద్ర** feigned sleep. **దొంగసొమ్ములు** stolen goods, దొంగిలించినసొమ్ము. **దొంగకూడు** food obtained

fraudulently, ఇతిరుతెయ్యకుండా మోసముచేసి తిను కూడు. **దొంగగొడ్డు** a curst cow, a beast, that strays into other's fields to graze there, దొంగతుల మెయ్యుపకుపు. **దొంగబీకము** a false key, మరుబీకము. **దొంగతేయి** that part of the midnight which is most favourable for robbers to go about. **దొంగభక్తి** hypocrisy. **దొంగమాట** a deceitful word, a lie. "దొంగవాకిల మంచము వేసినరీతిగా" a proverb implying "make friends for the purpose of ruining one." **దొంగతనము**, **దొంగపరి** or **దొంగరీతి** *donga-tanam.* n. Theft, robbery, roguery, cunning, craft, a trick, a fraud. **దొంగతనంబు** *దొంగతనము* this is mere pretence. **దొంగతనముగా** *donga-tanam-ga.* adv. Secretly, by stealth, unawares. **దొంగిలించు** or **దొంగిలు** *dongilintsu.* v. a. To steal. అవహించు.

దొంగు or **దొంగు** *dougu.* [Tel.] v. n. To hide. దాగు.

దొండ *donda.* [Tel.] n. The plant called *Bryonia* or *Bimba*. దొండపండు the ripe fruit which is glossy and of a bright scarlet colour. **కాయదొండ** *Bryonia grandis*, (Willd.) *Momordica monadelph.* Rox. iii. 708. **తీగదొండ** *Bryonia umbellata.* ih. 711. **అరదొండ, అకొండ** or **అరదొండ** *Capparis zeylanica* or *Capparis horrida.* దొండదొండ *Bryonia laciniosa.* (Watts.) కాకిదొండ *Trichosanthes palanata.* Rox. iii. 704. **చైదొండ** or **కాకిదొండ** *Cephalandra indica.* కుంకుమదొండ *Bryonia pilosa.* **లస్తాదొండ** is a large sort of thistle with a red fruit. (Watts).

దొండి *dondi.* [Tel.] n. A hole. రంధ్రము, కూలు, బాక్క. **దొండిపారుచు** to bore, to make a hole, రంధ్రముచేయు.

దొంతర or **దొంతి** *dontara.* [Tel.] n. A series. వరుస. A heap, or set of things, as a pile of pots or cups and saucers. adj. Lying in a series, వరుసగానున్న. adv. In a pile or heap. **దొంతరముద్దులు** kiss upon

kiss. **దొంతరిబట్టి** a patched quilt. **దొంతరివిడము** betel leaves strung together. **దొంతరిగావేసిన** strung, piled. పెంకులను దొంతరిలుగావేర్చు to pile up the tiles in rows. **వలపుదొంతి** she was a "bundle" of charms. **దొంతిగా** tier over tier, range over range.

దొందడి *dondadi.* [Tel.] n. A crowd, throng: a squeeze or crush: closeness, crowdedness. **దొంపు**, **సందడి**, **సన్నద్ధము**. **దొందడించు** *dondadintsu.* v. n. To become thick or close. **సందడించు**, **సన్నద్ధము**.

దొండు *doudu.* [from Skt. ద్విదన్వయ.] n. A pair. **పెత. దొండులిగొట్టు** (దొండు+పులి+గొట్టు.) lit: one who kills two tigers. Ironically used to mean a coward, పికివాడు.

దొంపు *dompu.* [Tel.] n. A series of beds of flower or other plants. మల్లనెరుస.

దొగ్గలి *doggali.* [Tel.] n. The Broad leaved thorny dock, *amaranthus polygamus.* **రక్కబాష్పము** నే మొక్క. The small leaved kind is called చిక్కబాష్పము.

దొట్టి *dotti.* [Tel.] affix. With, from దో, కూడా. **రాముడుదొట్టి, రామునితోకూడా.**

దొడదొడ or **దొడదొడ** *doda-doda.* [Tel. (anuk.)] n. A rush-(of water, &c.). a gushing flow. **దొడదొడము** or **దొడదొడము** *dona-dona-m-anu.* v. n. To be noisy. **సందడిచేయు.**

దొడవ *dodava.* [Tel.] n. A deformed person. కురూపి.

"క॥ మగదొట్టెయైన దొడవకు దగునే కన్నెయనొసంగ ధరిచీసనుకున్." పా. vii.

దొడ్డ *dodda.* [Tel.] adj. Large, great, respectable. Rich, powerful. Pleasing, charming, fine. **దొడ్డనీళ్లు** delicious water

దొడ్డి *doddi.* [Tel.] n. A yard. A backyard, a stable or byre. పెండు. adj. Crooked,

వంకరమైన. **దొడ్డికాళ్లు** bandy legs, పంటి కాళ్లు. **దొడ్డిల** a kind of net, ఒకరినువల. కాళ. iii.

దొడ్డు [Tel.] Same as దొడ్డ. (q. v.). **దొడ్డువారు** *doddu-caru.* (దొడ్డు+వారు.) v. n. To become great, to increase. అధికము.

దొడ్డు *dodda.* [Tel.] n. Plunder. **దొడ్డుకాడు** *dodda-kadu.* n. A plunderer. **దొడ్డుపెట్టువాడు.** "ను దొడ్డుకాడనే పరివారకూర్చు దిక్కు." ఉ. హరి. iii **దొడ్డుకత్తె** *dodda-katte.* n. A woman who plunders. **దొడ్డుగొను** *dodda-gonu.* v. t. To plunder, to rob. **దొడ్డుగొను.** **దొడ్డువోపు** *dodda-voru.* v. n. To be plundered. **కొల్లపోవు.**

దొడ్డు *doddu* [Tel.] n. A pot-bellied man, a corpulent man. **బొడ్డెపట్టినవాడు.**

దొన *dona.* [Tel.] n. A pool on a hill. కొండమీది నీటివల్లము. A quiver. **అమ్మలూరి.** The sheath of a toddydrawing's knife, తండ్రివానికత్తిపిడి. **దొనముప్పు** *dona-yuppu.* n. Fuller's earth. **చవుటికప్పు.**

దొన్నె or **దొప్ప** *donne.* [Tel.] n. A dish formed of a leaf pinned up at the corners.

దొపారము *doparamu.* [Tel.] n. The cap used to blind a goshawk or falcon.

"దొలములు తిసి చెంచులు మారలవేసినదొపారములు దిచి ను స్వారిగనుదువ్వి రక్కల నారిబముగ డేగవేలూడిరి వేల్కూక." Velag. ii. 243.

చెంచులు మారలవేసిన దొపారములు, అనగా డేగల ముక్కులకు కండ్లు అనుపడకుండా దొపారము కట్టివేసిన గంఠలు.

దొప్ప See దొన్నె. **దొప్పలబావు** *doppala-bovu.* [Tel.] v. n. To bag out with wet, as leather does with damp. **To shrivel up:** to contract as the hands in pain. **దొప్ప** చెవులుగల flap-eared, having large ears. **దొప్పగానుండే** *doppa-ga-nundi.* adj.

Channelled, like a dish. కొప్పుకొగు dōppu-dōgu. v. n. To plunge, to be drenched. కొప్పుకోసిన drenched, soaked, bedewed, moist. వానలో కొప్పుకోగ రడిసిరి they were soaked in the rain.

కొప్పుకొప్పు dōppu-dōppu. [Tel. (anuk.)] n. A dull thumping noise.

కొబ్బు dōbba. [Tel.] n. A piece of flesh. A clot of blood. ముద్ద. The outer side of the thigh. A pool or puddle. నెత్తురుకండ.

“తిరుగక విరుగక యాభి కరమేమలూపవంబుగావింపంగా సరిరంటినడుమ నెత్తురు కొరుగకొప్పవహించి నిలిచి కొబ్బులుకట్టెకా.” P. i. 240.

టీ|| కొబ్బులుకట్టెకా అనగా గడ్డలుకట్టెకా.

కొబ్బు dōbbu. [Tel.] v. a. To shove, poke, push. తోయు. To cohabit, or lie with. To ravish or rape. పడకొబ్బు to knock down. కొబ్బుకొనిపోవు to run away with, ఎత్తుకొనిపోవు. n. A push, a thrust. ఇట్లుచేసినయెడల కొబ్బులునచ్చును if you do this you will be scolded or beaten. కొబ్బులపడు to suffer blows, to be abused. కొబ్బులుపెట్టు to abuse, to reprimand. కొట్టిండుకోను dōbbintsu-kōnu. v. n. To copulate. కొబ్బుడాయి dōbbu-dāyi. n. Tympany or windy dropsy. Fatness, pride, మదము, గర్వము. కొబ్బులాట dōbbul-āta. n. Hugging, cuddling. Buffets. Fumbling.

కొమకొమ dōma-dōma. [Tel. (anuk.)] n. A loud buzzing. “క్షీకసముల కొమకొమ మను నీగరుట్టలు.” A. vi. 17.

కొప్ప దొమ్మా. [Tel.] n. The staggers: a fainting disease. మూర్ఛనంతికోగము. Also, the chest. కొప్పవ్యాధి pneumonia. A kind of fish.

కొప్పకొలు or కొప్పవారి దొమ్మా-dōlu. [Tel.] n. A certain tree. Physalis flexuosa, ఆకృగంధి, పెన్నేరు, హయగంధ.

కొమ్మర dōmmara. [Tel.] n. The name of a certain wandering caste, the members of which are tumblers, ropedancers and buffoons. కొమ్మరి dōmmari. n. A man of this caste. కొమ్మరవాడు.

కొమ్మి dōmmi. [Tel.] n. A swarm, rabble, mob, crowd. A melee fight. A fray, a skirmish. A noise, సందడి. కొమ్మిగూడి వచ్చిరి they came in a mob. కొమ్మలాడు to riot, to fight. To be distressed, to suffer; to struggle, పెనగులాడు. కొమ్మియుద్ధము a melee fight. కొమ్మిగా tumultuously, confusedly, noisily, buzzingly; in the lump, indiscriminately. కొమ్మిపనము dōmmi-tanamu. n. Riotousness.

కొర or ధొర dōra. [Tel. from a Turanian root Tur=swift, powerful. The root is found also in Turk, Turanian, త్వగ, త్వగతము, &c.] n. A chief, a baron, a lord, master, owner, ruler, king, governor. ఏలువాడు, రాజు, గొప్పవాడు. A gentleman. మేటికొర the chief lord. ప్రభువు. A great man, గొప్పవాడు. An equal, సమానుడు. కొరకడలు dōra-kaḍalu. (కొర+కడలు.) n. A great wave, a surge. గొప్పఅల, కల్లాలము. కొరసాని dōra-sāni. n. A lady, a queen. ప్రవీణి, యజమానరాలు, వాణి. కొరసానితనము dōra-sāni-tanamu. n. The dignity of being a lady. Queenship, ladyship.

కొరకు Same as కొరుకు. (q. v.) కొరకు పడు dōraku-pādu. v. n. To be caught or entangled. చిక్కకొను. కొరకోను dōra-kōnu. (కొరకు+కొను.) v. n. and a. To be found. లభించు, చిక్క. To begin, ఆరంభించు. To try, యత్నించు. “తగుసారెడి కొరకొనినం, పగుతు సాధించు తెంతపని.” M. IV. iv. 10. కొరకోలు dōra-kōlu. n. The being found or obtained. An attempt, an endeavour. కొరకడము, ఆరంభించడము. “వీడగొప్పై కొరకోలంబునను తొంటిసుక్కరెస్తో మంబుకల్పించామా.” M. VII. iii. 192.

కొరకోలుసన్నాసి or కొరకుసన్నాసి dōra-kōlu-sannāsi. n. A swindler. తేమములు తేసి నవ్వించి వెనుక మోసము చేయు కాంక్ష.

కొరయు dōrayu. [Tel.] v. n. & t. To touch. అంటు. To approach, come near, సమీపించు. To be equivalent to, సమానముగు. To resemble, be one with, suit, befit, become. To come to pass, to happen, కలుగు, జరుగు. To obtain, పొందు. “నీ|| సకల లోకాభినయ్యకలకలాపంబుకొరయు నెత్తెము.” Vasu. i. 2. టీ|| కలకలాపంబు కొరయు నెత్తెము, లావణ్యమనెడు భూషణము పొందు చున్నటువంటిచక్కనిముఖము. “నీ|| గగనవాహిని కొంపి గాడికొండొకదోచు కమలాపురిధరథాం గంబుకొరసి.” P. iv. 249. టీ|| రథరథాంబు కొరసి, రథముయొక్క చక్రమునుపమించి.

కొరలు or కొర్లు dōralu. [Tel.] v. n. To roll, to be rolled, to be poured forth, to be overturned or upset. Metaphorically, to die. To turn up, as cards or dice. To slide or slip down, to trip. To be admitted, united, or joined, కలయు. To oppose, మారుకొను. To befall. అన్యాయము కొరలడు injustice will never flourish. కీడుకొరలి వచ్చు evil will befall (him.) v. t. To enjoy, ఆనందించు. కొరలించు or కొర్లించు dōralintsu. v. t. To cause to roll. కొరలు నట్లుచేయు. To upset.

కొరబి Same as కొరుపు.

కొరుకు or కొరకు dōraku. [Tel.] v. n. To be got, gained, found, procured, obtained. To accrue, occur, turn up. చిక్క, లభించు. కొరికించుకోను dōrikintsu-kōnu. v. a. To apprehend, seize, secure.

కొరువు or కొర్వు dōruvu. [Tel.] n. A well-spring supplied by a sluice, a large well: a pit of water. A ship's dock. నడబావి. A tank, కొలను. కొరువుపట్టెద dōruvu-pattēda. n. A crupper. ఎత్తుయడ్డకె తగిలించే పట్టెద.

కొలుపు dōlupu. [Tel.] v. t. To cause to roll. కొర్లజేయు. (పాంచా. v.) కొర్లించు dōllintsu. v. t. To upset. కొరలించు. పాచిక లను కొర్లించినాడు he threw the dice.

కొసగు or కొసపు dōsagu. [Tel.] n. Fear, evil, harm. భయము, కీడు, ఆపద. విఘ్నము. “తే|| ఆపావంబున బంధుత్వంబునోయె నెల్ల కల్ల విధంబుల నుపశమింప, గోరి రప్పొండవేయులు వారి కిట్లు కొసగు వచ్చెనే తులువలతోడబుట్టి.” M. V. iv. 54. v. n. To happen, సంభవించు.

దో dō

కో or దో dōh. [Skt.] n. The arm. బాహువు. Plu. దోలు.

“ఉ|| తడియడతములు దోలనమర్చిన కొడనుప్పిరా చెంగల గాలడండములు చేశొనియన్న యమ ద్వయంబనవ్.”

Vish. P. vii. 435.

కోర్బలుడు dōr-baludu. n. One who is strong in the arm: a mighty man. కొర్బలము dōr-mūlamu. n. The armpit. కొర్లు dōrlu. a plural of కో. V. P. vii. 435.

కోకు dōku. [Tel.] v. a. To pare or shave the ground, cutting up the turf. To dig slightly so as to loosen the soil for weeding. నేలను చెక్క. కొకుడు or కొకిస dōkudu. adj. Paring or scraping the ground. కొకుట. కొకుడువార dōkudupara. n. A weeding spade. A sort of instrument like a hoe, for paring the ground and cutting up the turf for fodder. కొకుడువార dōkudu-bara. n. A game played by children.

కోగు or తోగు dōgu. [Tel.] v. n. To be wet. తడియు. To be bruised, కొట్టుకొనిపోవు. “బాష్పధారావర్షంబున తోగుచు.” R. vi. 32. తోగాడు or తోగియాడు dōg-ādu. v. n. To crawl on the hands and knees like a babe. తోగుచు dōgurū. n. Theft. కాంక్ష తనము, చోర్యము. తోగుకొనిపోవు dōgu.

konipovu. v. n. To be grazed or exoriated. కాలు కోసుకొనిపోయినది the akin was taken off my leg.

కోర్కె dōgdha. [Skt.] n. A cowherd గొల్ల వాడు. కోర్కె దోగధ్రి. n. A milch cow. ఈనిన అవు, పాలిచ్చే అవు.

కోడు or కోడుకొను dōtsu. [Tel.] v. a. To plunder, rob, sack. దొంగిలించు, అపహరించు. కోతిగాడు or తోతిగాడు dōchigadu. n. A bird of prey. A male hawk. ముగ్గ.

కోటి dōti. [Tel.] n. A pruning hook. A hook at the end of a pole. కోటమ్ము or కోటియమ్ము dōt-ammū. n. An arrow with a crescent shaped head. కోటిమక్కర a hook-like nose-ring.

కోటు dōtu. [Tel.] v. t. To give. ఇచ్చు.

కోణము or కోణాము dōnamu. [Tel.] n. A dumb-bell or Indian club. భుజమునకు బలమునిచ్చుటకై త్రిపుడు జెట్టివాని యుపకరణవిశేషము. A mallet, ప్రాణము కుకరముగా చీలబుట్టె అక్కడక్కడ చెక్కిన మేకులను దిగ గొట్టెడు ఉపకరణవిశేషము.

కోత్రము dōtramu. [Tel.] n. Garment: clothes. కోవతి "కోత్రమునానాంబు కోణంబై న కోత్రమునుపవిత్రములను." Kālahas. iii. 114.

కోదసి dōdasi. [for Skt. ద్వాదశి.] n. The 12th day in the dark or lunar fortnight.

కోడు dōdu. [Tel.] adj. Bulky, slow, heavy, tardy.

కోదుము, కోదుమ్మి or కోదుమువారి dōdumi. [Tel.] n. A kind of weapon. అయుధవిశేషము.

కోనము donamu. [Tel.] n. A large mallet. తాటిబద్దలువేసేటప్పుడు దబ్బిచిప్పుమీద కొట్టెడి.

కోనె or కోని dōne. [Tel.] n. A small boat; a single masted ship. A small

bucket, బలగుడుసాధనము. A trough, usually made of a palm tree hollowed as a canoe. The beam, roller or pillow in a loom. A sluice, కాలువకూము. adj. Slight, అల్పము. కోనమ్ము, కోనఅమ్ము or కోన విల్లు dōn-ammū. n. A small arrow. అల్ప శరము. కోనెపెంతు dōne-penku. n. A pantile.

కోపిడి, కోపు or కోపుడు dōpidi. [Tel. from కోమ.] n. Plunder, devastation, pillage. కోపిచ్చువారు those who submit to be robbed. A. vi. 101. కోపుడుపడు or కోపుడుపావు dōpudu-padu. v. n. To be robbed. కోపతి, కోపిడికాడు, కోపుకాడు or కోపుడువాడు a thief, దొంగ. కోపుడు సొమ్ము loot.

కోపు dōpu. [Tel.] v. a. To stick in, insert, fasten (a hook or button.)

కోమ dōma. [Tel.] n. A mosquito or gnat. మోకము. కోమతేర dōma-tera. n. Quito curtain.

కోమటి dōmati. [Tel.] n. A marriage feast. కోమటి ధర్మము certain peculiar ceremonies, which only married people whose partners are alive can join.

కోము dōmu. [Tel.] n. Diarrhoea in cattle. అవలము దేహమునపట్టుక పశువుల పారుకొనుట.

కోయము dōyamu. [Tel.] n. A dose, a certain prescribed quantity. "పాలశుద్ధిము గుం. ఇల్లిపాపాణము గుం. ఈ రెండు దోయాలన్ను." Chikitsa. S. S.

కోయి dōyi. [Tel.] n. A couple, a pair. జేతె. చేతుకోయి a pair of breasts. తొడకోయి the thighs: "రాఘవుడు జేసిందొడకోయి పైనుంచి." T. U. R. x. 144. తామరకోయి a pair of lilies. కంకోయి or కన్నుకోయి a pair of eyes, the two eyes. కోయికట్టు dōyi-kattu. v. n. To keep company with each other, to go together. జేరికూడు. కోయిడి dōyidi. adj. Empty. కూన్యము, శూన్య. కోయిడిచేతులు empty hands. కోయిలి

dōyili. n. The two hands joined so as to form a cup. అంబి. కోయిలించు dōyilintsu. v. n. To join the hands like a cup.

కోర dōra. [Tel.] n. A heap, pile, stack. కుప్ప, పోగు, రాశి. adj. Dun coloured. Reddish, ఎర్రబారిన. Parboiled. Half ripe. Slanting, ఒరిగిన. కోరకాగినపాలు milk that has simmered. కోరగొర్రెలు brown sheep. కోరపండు or కోరకాయ a half ripe fruit. కోరగిల్లు dōra-gallu. n. A slanting stone. ఒరిగినరాయి "కొనిదోరగిల్లినదొట్టి." Pal. 441. అనగా రాతిండ్లకు వేసికొట్టి. కోరగిలు, కోరగిల్లు or కోరగిలవడు dōragilu. v. n. To be nearly ripe, to approach maturity. To become slightly red, ఎర్రబారు. To be bent down or to slant (as a tree.) కోర గించు dōragallu-padu. v. a. To cause to slant or bend, కోరగిల్లజేయు.

కోరణ or కోరణము Same as కోరణము. (q. v.) కోరపాక or ఒరిపాక a shed with a pent roof.

కోరము Same as ద్వారము. (q.v.)

కోరు dōru. [Tel.] v. n. To die, expire, perish. చచ్చు. To be done away with or removed. తొలగిపోవు. "కొలని నీళ్లనుకడుగు దోరంగడిసి, తగునీళ్లతో పాత్ర వాలిపైనుంచి." Pativrata Charitra. p. 80. She washed it so that the dirty water might flow off. To bend down, ఒరిగు, వ్రాలు. కోరుము or కోర్పు dōrutsu. v. t. To kill. చంపు. To cause to bend down, ఒరిగించు, వ్రాల్చు.

కోరువ or కోరువా dōruva. [Tel.] n. A kind of plover. ఒకవిధమైన పక్షి.

కోరెము dōremu. [Tel.] n. The string by which hawks are kept tied up. జేగలకు కట్టిత్రాడు. "మ బల్లబల్లవిల్లవ్రాగెంబులై కొనురారు దోరపుత్రాగ్గోడన నిరుగుడులన్ వెడింగ పడి." Swa. iv.

కోవ, తోవ or త్రోవ dōva. [Tel.] n. A way, road, path. A way or means, an expedient. దోవపెట్టు to make a way, వారి చేయు. A. v. 122. వారు పోయినట్లను దోవ every way is his way: he has no settled course, applied to a question that is anomalous or beyond all rule. దోవపెట్టు dōva-pitta. n. The Rufous tailed Finch-lark, Ammonanes phoenicicura. అంబికోర గాడు. (F. B. I.)

కోవలి dōvati. [Tel.] n. A man's garment worn round the loins. కట్టువస్త్రము, పరిధానము.

కోష dōsha. [Skt.] n. Night. రాత్రి. The arm, భుజము. కోషము dōshamu. n. Harm, evil. A fault, crime. An error, mistake, తప్ప. Sin, పాపము. A bad sign: a fatal symptom in illness. ప్రమాదముయొక్క కోషము the penalty of an oath. కోషములేదు there is no harm done. కోషమున్న కోషము the guilt of robbery. స్పర్శకోషము the defilement caused by a touch. కోషములు పుట్టినవి bad symptoms appeared. దోషకారి dōsha-kāri. n. An evil doer. దోషము చేయువాడు, దుష్టుడు, దుష్టురాలు. దోషకర్త దోషa-gnyudu. n. A physician, one skilled in diseases. జైద్యుడు. A learned man విద్వాంసుడు, దోషమునెరిగినవాడు. దోషాకరుడు dōshakarudu. n. The moon. చంద్రుడు. దోషాచరుడు dōsha-charudu. n. A fiend that "walks at night." రాక్షసుడు. దోషి dōshi. n. A sinner. దోషముగలవాడు. A criminal. దోషించు dōshintsu. v. n. To turn out ill. To come on (as bad symptoms.) దోషముపుట్టు. అతనికి దోషించినది bad symptoms appeared in his case.

కోస dōsa. [Tel.] n. A cucumber. A melon (Ceded Districts). చేతిదోస or చేతుదోస the bitter cucumber. నక్కదోస కాలు a gherkin. మరదోసకాయ the prickly cucumber. నూరదోస rough bryony. దోసకాయచెంబు a mug, ribbed like a sort of cucumber.

దోసము dōsamu. [from Skt. దోషము.] Same as దోషము. (q. v.) దోసకారి dōsakari. n. A wicked person, a sinner. దుష్టుడు, దుష్టురాలు. దోసే dōsi. n. He or she who is a sinner. Suca. iii. 160.

దోసర దōsara. n. The name of a certain creeping plant.

దోసిలి or దోయిలి dōsili. [Tel.] n. The hands held together so as to form a cup. A double handful: as much as can be contained in the two hands held as a cup. దోసిల్లు handfuls, i. e., tithes or fees levied at various rates. దోసిలిండు or దోయిలిండు dōsilintsu. v. n. To hold the two hands together as a cup.

దోసే dōse. [from Skt. దోషము.] n. A kind of cake. ఆము.

దోహదము dōhadamu. [Skt.] n. Wish, desire, longing. ఇచ్చు. The desires of a pregnant woman, గర్భిణికింకల కేవిట్ల. Manure, ఎరువు. The art of gardening: the operation of forcing a plant, or bringing out the flowers prematurely. దోహద లక్షణము pregnancy, గర్భము. దోహదవతి dōhada-vati. n. A longing woman. కేవిట్ల గలస్త్రీ. దోహదకాస్త్రము dōhada-kāstramu. n. The art of gardening.

దోహలము dōhalamu. [Skt.] n. Desire, eagerness, or longing. Aspiring, ఇచ్చు, ఉత్సాహము. దోహలి dōhali. adj. Expert. నిపుణుడు, సమర్థుడు. "వెన్నెలనుగోపికాచిత్ర చిత్రములకు నరసి మ్రచ్చిలనేర్చు దోహలియి రెండు." M. v. iii.

దౌ dau

దౌ, దవు or దవ్యు dau. [Tel. another form of దవ్యు.] adj. Far, afar, distant. దూరము. "దాననియా" even though he went to a distant land. A. iv. 198.

దౌక, దవుక or దవక dauka. [Tel.] n. The cheek. చెంప. బుగ్గలోపలిభాగము, తాలవు.

దౌడు or దవుడు dauḍu. [Tel.] n. A fast run, a gallop. మిక్కిలివేగపుపరుగు. See దవుడు.

దౌత్యము dautyamu. [Skt. from దౌత.] n. Agency, ambassadorship. దౌతభావము. An act of an agent, దౌతకర్తవ్యము. The nature of an agent, దౌతస్వభావము.

దౌరు or దవురు dauru. [Tel.] n. Brightness, brilliancy. కాంతి.

దౌరుగోడ dauru-goda. [Tel.] n. A parapet wall round a well.

దౌర్జన్యము daurjanyamu. [Skt. from దుర్జన్.] n. Force, violence, wrong, fraud. బలాత్కారము.

దౌర్భాగ్యము daur-bhāgyamu. [Skt. from దుర్భగ.] n. Mischance, evil, ill luck. దురదృష్టము. దౌర్భాగ్యుడు daur-bhāgyudu. n. A wretch, a miscreant.

దౌల or దవుల daula. [Skt.] adv. Afar off. దూరము.

దౌలత్తు daulattu. [H.] n. Fortune; wealth; regal state.

దౌవారికుడు dauvārikudu. [Skt. from దౌవర.] n. A warder, a porter. ద్వారపాలకుడు.

దౌవు Same as దవ్యు. (శ్రీ. ii.)

దౌష్ట్యము daushtyamu. [Skt. from దుష్ట.] n. Badness, wickedness. దుష్టస్వభావము.

దౌహిత్రుడు dauhitruḍu. [Skt. from దుహిత.] n. A daughter's son. దుహితకొడుకు, మనుమడు. దౌహిత్ర్యము dauhitryamu. (Low Sanskrit) n. The female line: kinship through a daughter: the relationship between a man and his mother's parents.

దౌహ్యదము dauhridamu. [Skt.] n. Wish, desire, longing (in pregnant woman.) The prospect or symptoms of pregnancy. Compare దోహదము and దోహదవతి. "దౌహ్యదోదయభవంపన్న రవైరైదు నడ." B.iii.91.

మ్య ద్యు

మ్యతి dyuti. [Skt.] n. Brilliancy, radiance. కాంతి, వెలుగు.

మ్యమణి dyumani. [Skt. ద్యు= the sky.] n. The gem of the sky, i. e., the Sun.

మ్యముము దyumuamu. [Skt.] n. Wealth; power. విశ్వము, సరాశ్రమము, బలాలు.

ద్యు ద్యు

ద్యుతము dyutamu. [Skt.] n. Gambling. play. మోదము.

ద్యో ద్యో

ద్యోతకము dyōtakamu. [Skt.] adj. Illuminating. ప్రకాశింపజేయునది. Conveying, shewing. స్నేహితుడైనది what shews friendship. ద్యోతము dyōtamu. n. Light, heat. ప్రకాశము, ఎండ. ద్యోతిండు dyōtintsu. v. n. To shine, or flash. ప్రకాశించు. ద్యోతిపథి dyō-rāthi. n. The path of light, i. e., the sky.

ద్ర ద్రా

ద్రవము drapsamu. [Skt.] n. A drop of water. నీటిబొట్టు. "బలవిద్యుతంబుల బనసల కొన్ని శిలని ప్రస్ఫులుమీదజలక శివ్యమును." HD. ii. 815. అతడు నాకు ఒక ద్రవ్యమును ఇయ్యలేదు he did not give me even a drop of water.

ద్రబ్బెడ drabbeḍa. [Tel.] n. A kind of cake. ఒకవిధమైన భక్ష్యము.

ద్రవము dravamu. [Skt.] n. Juice: moisture. రుచి. ద్రవద్రవ్యము drava-drayammu. n. A liquid. ద్రవిండు dravitntsu. v. n. To distil, emit (moisture or liquor.) To trickle, as water. కాను. ద్రవిణము dravinamu. n. Wealth, ధనము. ద్రవ్యము

drayammu. n. Stuff, a thing, a substance. A drug or ingredient, మందు. An element. పృథివి, అప, లేజము, వాయువు, ఆకాశము, కాలము, దిక్కు, అత్త, మనస్సు అనునవి.) Wealth, property, ధనము.

ద్రవిడము dravidamu. [Tel.] n. The Tamil country. ద్రవిడంకన a Tamil lady. Suca. iii. 290. See ద్రావిడ.

ద్రా ద్రా

ద్రాక్ష దraksha. [Skt.] n. A grape, a grape vine. పచ్చిద్రాక్ష an unripe or sour grape. ద్రాక్షపండ్లు raisins. ద్రాక్షరసము wine.

ద్రాక్షరాముము drāksh-drāmamu. [Skt.] n. The name of a village near Rajamundry.

ద్రాగ్నిష్ఠము drāghishthammu. [Skt.] adj. Longest: very long. మిక్కిలిదీర్ఘము.

ద్రాబ దrāba. [Tel.] n. A blockhead, a fool. అసారుడు, అధముడు. A. iv. 262. adj. Silly, worthless, base, trashy. అధముము. ద్రాబ సాము trash, stuff, rubbish.

ద్రావకము drāvakamu. [Skt. from ద్రావము.] n. Spirit. An extract, essence. గంధక ద్రావకము Sulphuric acid, vitriol. వెల్లుపుద్రావకము Nitric acid. లవణద్రావకము Muriatic acid. కర్పూరిద్రావకము or కర్పూరితైలము turpentine.

ద్రావిడ drāvida. [Tam.] adj. Dravida; a name usually applied to Tamil. ద్రావిడ దేశము the Tamil country. ద్రావిడంబులు or ద్రావిడ్లు the Tamil people. As a collective term పంచద్రావిడములు the 'Five-fold Dravida' denotes what the English call the South Indian languages, i. e., Canarese, Tamil, Telugu, Guzerati and Mahratta. RKD. gives the list, thus: Dravida, Carnata, Gujārāta, Mahārāshtra, and Telangāh. See Caldwell.

ద్రి dri

త్రింశు drindu. [Tel.] Another form of శింశు. (q. v.)

ద్రు dru

ద్రుద్ధు Same as దుద్ధు adj. (q. v.)

ద్రుతము drutam. [Skt.] n. Speed, quickness. త్వర. A name given by Telugu grammarians to the letter (న) N, in particular places. ద్రుతప్రకృతి A grammatical phrase denoting a word which ends in an N sound.

ద్రుమము drumamu. [Skt. cf. Greek Drus.] n. A tree. పృక్షము.

ద్రో dro

ద్రోషు Same as ద్రోష్యు to cause to fall, పడద్రోయు.

ద్రో drō

ద్రోణము or ద్రోణము drōnamu. [Skt.] A certain measure of capacity: rather ore than 64 lbs avoidupois. కూము, re name of a certain hill. The plant led Phlomis indica. తుమ్మచెట్టు. A steel v used in gymnastics. A scorpion. ద్రోణాచార్యులు drōn-acharyulu. n. The re of a certain hero renowned for his ngth. ద్రోణీ drōni. n. A boat, a small చిన్న ఓడ. A iv. 147. (Hence the name ey) or Dhoneu.) ద్రోణ.

ద్రోవది drōvadi. [Tel.] n. The daughter of Drupada. ద్రౌపది.

ద్రోహము drōhamu. [Skt.] n. Treachery. క్షితులపు. Harm, offence, wickedness, a sin. రాజద్రోహము treason. స్వామిద్రోహము a sin against God. గురుద్రోహము a sin against a Guru. ద్రోహముచేయు to act

treacherously. ద్రోహబుద్ధి an evil heart. ద్రోహి drōhi. n. A traitor.

ద్వ దva

ద్వంద్వము dvandvam. [Skt.] n. A pair or couple. రెండు. The name of a certain kind of compound word (సమాసము) in which two nouns if uncompound would be in the same case and united by a conjunction. Thus, రామలక్ష్మణులు. Rama and Lakshmana. ద్వంద్వయుద్ధము A duel.

ద్వయము, ద్వయి or ద్వాని dvayamu. [Skt.] n. A pair, couple. జేత, రెండు.

ద్వా dvā

ద్వాదశ ద్వా-dasha. [Skt.] adj. Twelfth. పండ్రెండు. ద్వాదశాత్ముడు drādas-atmudu. n. The god who has twelve phases, an epithet of the sun. ద్వాదశి ద్వా-dashi. n. The twelfth lunar day of either the light or dark fortnight.

ద్వాపరము dvāparamu. [Skt.] n. The third or Brazen age of the world, which has preceded the present కిరణము or Iron age. ద్వాపరమునకథలు old wives' tales, legends.

ద్వారము dvāramu. [Skt. cf. Eng. 'Door'] n. A door. వాకిలి. An opening, orifice, hole. A medium or way, ఉపాయము.

ద్వారపాలకుడు dvāra-palakudu. n. A porter. వాకిటికావలివాడు, ప్రతివాది. The figures of "cherubs" put up on each of the gates of a temple. ద్వారబంధము dvāra-bandhamu. n. The frame of a gate, a door frame. వాకిటిమ్రానిచట్టము. ద్వారా ద్వార. prep. By means of, through. అతని ద్వారా వింటిని I learned it from him.

ద్వి dvi

ద్వి dvi. [Skt.] n. Two. రెండు. ద్విగుణము ద్వి-gunamu. adv. and adj. Double, two-

fold. దశవింశతి cent. per cent. ద్విగుణా కృతము dvi-guna-kritamu. adv. Twice ploughed. ద్విజ ద్vi-ja. adj. Twice born. ద్విజము oviparous, born first from the ovary and then from the egg, as a bird or snake, పక్షి, పల్ల, పాము. Vasu. iii. 32. A tooth: as all teeth are reproduced. ద్విజుడు A Brahmin, a member of one of the three thread-wearing castes, so called because born into the caste by investiture with the sacred thread. A verse says జ్ఞానా జాతంతే శూద్రా, కర్మణా జాతంతే ద్విజా, వేదాధ్యాయాచ విప్రస్యాత్, బ్రహ్మజ్ఞాని చ బ్రాహ్మణః. by birth he is a Sudra: rites constitute him a Dwija: reading the scriptures makes him a Vipra: and knowledge of deity makes him a Brahmin. ద్విజపుడు dvi-janmudu. n. A twice born man. ద్విజుడు. (q. v.) ద్విజరాజు dvi-jaraju. n. An epithet of the moon, and of the eagle (అదిత్యుడు) as king of birds. ద్విజాతి dvi-jati. n. A bird, a snake, a Brahmin. బ్రాహ్మణ, అంజక, బ్రాహ్మణాది జాతిత్రయము. ద్విజహ్వయము dvi-jihvam. n. Lit: the double tongued, i. e., a snake. పాము. ద్విజుడు See under ద్విజ. ద్వితయము dvi-tayamu. n. A couple, pair. జేత, రెండు. ద్వితీయము dvi-tiyamu. adj. Second. రెండవది. ద్వితీయ ద్vi-tiya. n. The second day of a lunar fortnight. విదియ. ద్వితీయావిభక్తి dvi-tiya-ribhakti. n. The second case of a noun, being the accusative. ద్వితీయుడు the second person, రెండవ వాడు. ద్విత్వము dvi-tvam. n. Reduplication of a letter, a double consonant, thus, ద్విత్వకాము double T. దకార ద్విత్వము double D. ద్విపము dvi-pamu. n. Lit: That which drinks (ప) with two limbs, i. e., an elephant. ద్విపప దvī-pada. n. Lit: A verse of two lines. A couplet, a sort of metre. ద్విరవము dvi-radamu. n. Lit: Two-tusked, i. e., an elephant. ద్విరవము dvi-rasamamu. n. Lit: Double tongued, i. e., a snake. ద్వి రీతము dvi-

rephamu. n. The large carpenter bee. Lit: "The Double R." so called because its commonest name Bhramara uses the letter R twice. ద్విహల్యము dvi-halyamu. n. Lit: Twice ploughed, i. e., a field. రెండుచోట్లు దున్నిన (పొలము.)

ద్విమడు dvishudu. [Skt. cf. ద్వేషము.] n. An enemy. శత్రువు.

ద్వి dvi

ద్విపము dvi-pamu. [Skt.] n. An island. దీవి. A continent. The Hindu mythology reckons seven such. In compounds this means Foreign. Thus, ద్విపక్రమంజు Raisins., i. e., foreign grapes. ద్విపాంత ద్వి-panta foreign parts. ద్విపవతి dvi-pavati. n. A river, stream. నది, ఏరు. ద్విపి dvi-pi. adj. Pertaining to islands, native of an island, insular. n. A tiger, ounce or leopard, పులి. చిరుతపులి. The sea, సముద్రము.

ద్వై dve

ద్వేషము dvēshamu. [Skt.] n. Enmity, hatred. పని, శత్రుత్వము. ఆస్తి ద్వేషము loathing food, want of appetite. ద్వేషి దvēshi. n. An enemy. cf. ద్వేషకు. ద్వేషిండు dvēshintu. v. a. To hate, dislike. దిశోధించు, పనినొడు. ద్వేష్ట దvēshṭu. n. An enemy.

ద్వై dvai

త్వైతము dvaitamu. [Skt.] n. Dualism; the theory that there are two eternal and self-existing substances or principles. Opposed to అద్వైతము which teaches that there is but one substance of which all things are manifestations. Also the name of a forest. ద్వివనము dvī-vaṇam.

తైవ్వానుడు dvaiipayanudu. [Skt. from ద్వీపము.] n. Lit: The Island born. An epithet of వ్యాస the celebrated poet.

తైవ్వాతుడు dvai-maturudu. [Skt.] n. An epithet of the god Gaṇeśa; who according to mythology had "two mothers;" one being Parvati and the other an elephant.

తైవ్విధ్యము dvai-vidhyamu. [Skt. from ద్వీవిధి.] n. Two-foldness: the being in two modes.

ద్వయ dvya

ద్వయ్యి deyarthi. [Skt. from ద్వయ] n. Having a double sense, as an allegory or a puzzle.

ధ dha

ధ dha. The letter Dh, as in Adhere.

ధగధగ dhaga-dhaga. [Skt. anuk.] n. Brilliancy, glittering. adj. Bright. "ధగధగ ప్లవిత్రము." Dasav. ix. 202. ధగధగమున or ధగధగలాడు dhaga-dhaga-m-anna. v. n. To glitter, to flash.

ధట or ధటము dhata. [Skt.] n. A wooden balance, or pair of scales. కొయ్యత్రాసు.

ధటి dhati. [Skt.] n. A belt. డట్టి. A modesty piece, నోచి. ధటిని dhalini. n. A cotton cord used as a belt. నూలిమొలత్రాడు.

ధట్ట dhatta. [Skt.] n. An army. సే. ధట్టము dhattamu. n. A host, a multitude. సమానము. "కుండధట్టము" ఉ. పా. iv.

ధట్టుడు or ధట్టుడు dhattudu. [Tel.] n. A hero, a brave man. శూరుడు. BD. ii. 1315.

ధనము dhanamu. [Skt.] n. A herd of cattle. ఆవులబంద. (Cf. Lat. pecus.) Treasure, property, resources, wealth. In mathematics, it is the equivalent of the word

'plus.' (Warren.) (Metaphorically) a talent. "అభిమానంబు ధనంబుగా" (Bobbili Padya, ii. 129.) surely honour is wealth. క్రయధనము the price paid, the cost price, the purchase money. స్త్రీధనము dowry or pin-money. ధనాధ్యక్షులు అయిది the interest equalled the principal. ధనదయా పరుల beneficent persons. ధనంజయుడు dhanan-jayudu. n. A title of Agni or Vulcan, the god of fire: as being the "vanquisher of wealth." Also, of Arjuna, అర్జునుడు. ధనంజయపురము dhananjaya-puramu. n. A volcano. The యోని, as being the abode of vital heat. అగ్నిమండలము or అగ్నిపురిము. ధనదము dhanadamu. adj. Beneficent, liberal. ధనముడు dhanadudu. n. A beneficent or liberal man. దాత. A name of Kubera, the god of riches. ధనికుడు. ధనవంతుడు, ధని or ధనుడు dhanikudu. n. One who is rich, a wealthy man, a rich man. పాండిత్యధనుడు one who has a richly stored mind: a highly accomplished man. తపోధనులు great saints: those who abound in penances. పుణ్యధనులు those who are rich in good works. See ధన్యము.

ధనియాలు or ధనియాలు dhanigalu. [Tel.] n. plu. Coriander seeds. కొరిమిరిగింజెల.

ధనిష్ఠ dhanishtha. [Skt.] n. The name of a constellation. నక్షత్రవిశేషము.

ధనువు or ధనుస్సు dhanuvu. [Skt.] n. A bow. బిల్లు. The arc of a circle. The sign Sagittarius in the zodiac. ధనురాకారము danur-akaramu. n. The shape of a bow. ధనుర్ధనుడు, ధనుష్షయూడు or ధానుష్షుడు dhanur-dhanudu. n. An archer. విలుకాడు. ధనుర్ధానుడు dhanur-dhanudu. n. A curved line: an arc.

ధన్యము dhanyanu. [Skt. from ధన్యము.] n. Fortunate, blest, virtuous. n. Wealth. An exclamation like Hurra! Huzza! most excellent! ధన్యుడు: a happy or fortunate

man, పుణ్యవంతుడు, పుణ్యాత్ముడు. కృతార్థుడు. ధన్య dhanya. n. A noble woman, a lady ధన్యరాలు. పుణ్యవతి.

ధన్వంతరి dhanvantari. [Skt.] n. A name common to Surya the sun, and to Siva, but usually given to the physician of the gods. దేవసైన్యడు.

ధన్వము dhanvam. [from Skt. ధన్వ.] n. A bow. ధన్వి dhanvi. n. A Bowman. విలుకాడు. An epithet of Arjuna, అర్జునుడు. A skilful man, నేర్పం.

ధనువము dhanuvamu. [Skt.] n. Southern-wood, a very fragrant herb. దీపము, కిక్కున కిసవు.

ధనురి dhanuri. [Skt.] n. A vein. నీరు, బోలునరము. A tube or pipe, గొట్టము. A flute. R. vi. 10. ధనుసము dhanusudu. n. One who blows a pair of bellows, కొలిమిత్త నూరువాడు. A cruel man, క్రూరుడు. Fire. అగ్ని.

ధన్యులు dhanmillamu. [Skt.] n. Tresses, curls, locks. కొప్ప.

ధర or ధర dhara. [Tel.] n. Price, rate, valuation. ధర ప్రతులు rates, prices.

ధరావతు dhara-valu. n. Valuation. A deposit, an advance of a loan.

ధర dhara. [Skt.] n. The earth. భూము. నేల. See ధరణి. ధరత్రి dharitri. n. The earth. భూము, నేల. ధరాధరము dhara-dharamu. n. A mountain: as being a pillar or prop of the earth. ధరణము dharanamu. n. Holding, possessing, having. ధరించుట.

ధరణి dharani. n. The earth. భూము. ధరణిదేవుడు or ధరాసుడు dharanidivudu. n. A terrestrial deity, i. e., a Brahmin. ధరణిధరము dharanidharamu. n. A mountain. కొండ, నేల

ధరాధరము dhara-dharamu. n. A mountain. కొండ, నేల. ధరాధరము or ధరాధరము dhara-dharamu. n. A king. ధరాధరము

ధరణము dharanamu. [Skt.] n. An imaginary coin, of the value of 8 dubs.

ధరించు dharintsu. [Skt.] v. a. To wear or put on. To bear, తాల్చు. To hold or contain. ఆజ్ఞానిని ధరించు to obey (an order), bow to (a command); lit: to bear it on the head. నిర్భయధరించు to become pregnant, lit: to bear a womb.

ధర్మము or ధర్మపు dharmamu. [Skt.] n. Duty. విధి. Virtue, పుణ్యము. Right, న్యాయము. Alms. A rule, precept or principle. విధి. Nature, character, property, స్వభావము. A function or trade. Custom, usage, propriety, ఆచారము. ధర్మశాస్త్రము or ధర్మసంహిత Law, the science of right. సాత్వికధర్మము the conduct that shows meekness. కులధర్మము the rules of caste. వివాహధర్మము conjugal dues, the behaviour proper for a married pair. పండితధర్మము scholarship, that which is to be expected from a scholar. కాలధర్మము death. అతినిదానములో ధర్మము నాలుగు పాదములతో నడిచెను justice was administered with perfect impartiality during his reign: lit: it went on its four feet. ధర్మపత్ని a lawful wife. ధర్మకర్త dharmakarta. n.

A judge or arbitrator. A church warden, or manager of a temple. The executor to an estate. ధర్మజ్ఞుడు dharmajnyudu. n. One who knows what is right. ధర్మము నెరిగినవాడు. ధర్మధర్మి dharmadharmi. n. A formalist or one who pretends to be religious from ulterior motives. జీవనార్థములక జటాధర్మజులను ధరించినవాడు.

ధర్మరాజు dharmaraju. n. The "king of justice," a name of Yama, the king of Hell; also, the name of a hero in the Mahabharata. A certain petty village god. ధర్మరాజులు the Pandu heroes collectively. ధర్మసత్రము dharmasatramu. n. A charity house, a poor's house. ధర్మశాస్త్రము dharmashastramu. n. A virtuous or liberal man. పుణ్యశాస్త్రము. ధర్మసత్రము dharmasatramu. n. A judge's house.

ధర్మధికారి కూర్చుండువీతము. **ధర్మిష్ఠులు dharmishṭhulu.** n. Charitable or benevolent persons. **ధర్మి dharmi.** adj. Just. **ధర్మముల.** **ధర్మము dharmudu.** n. The Just One. A name of Yama, యముడు. **ధర్మపు dharmuvu.** n. Virtue, justice. వ్యాయము, పుణ్యము. **ధర్మి తరుడు dharm-ṭarudu.** n. An unjust or unrighteous man.

ధర్మణము dharṣhanamu. [Skt.] n. Contumely, scorn. బెదిరించడము, తిరస్కారము. **ధర్మణి dharṣhani.** n. An adulteress. బారస్త్రీ. **ధర్మిణు dharṣhitsu.** v. t. To treat with contempt. తిరస్కరించు.

ధవళము dhavalamu. [Skt.] adj. White, bright. తెల్లని. Fine, చక్కని. n. Whiteness, తెలుపు. **ధవళములు dhavalamulu.** n. A kind of song. ఒకవిధమైన పాట. **ధవళిమ** or **ధవళిమము dhavalima.** n. Whiteness. తెలుపు.

ధవిత్రము dhavitramu. [Skt.] n. A leather fan used in sacrifices.

ధవుడు dhavudu. [Skt.] n. A master, lord, owner, king. రాజు. A husband, పెనిమిటి. See విధవ and కైకపుత్రుడు.

ధా dhā

ధాటి dhāti. [Skt.] n. A rush. An attack, an assault. An inroad, incursion, invasion. **ధాటికల dhāti-kala.** adj. Resolute, firm, decided, decisive. fluent, well versed. **ధాటిగా dhāti-ga.** adv. Decisively, decidedly, resolutely, firmly, trimly, spiritedly, briskly.

ధాణుక పాలు or **ధాణుధోడ dhānuka-pālu.** [Marati.] n. A shuffle; a quivering motion in dancing.

ధాత dhāta. [Skt.] n. One who saves. రక్షించువాడు. Brahma, the Creator, ప్రభు.

ధాతకి dhātaki. [Skt.] n. A tree called *Grislea tomentosa*, (V.) or *Bauhenia spicata* (Heync.) ఆరచెట్టు.

ధాతువు dhātuvu. [Skt.] n. The essence of anything. సారము. One of the constituent elements of the earth, or of the body. A fossil or mineral red chalk, చర్మితధాతువు, తేనెరు. మణిశిలలోనినది ఎర్రనిధాతువు, శిలానికారము A red mark on the forehead, బొట్టు. The pulse. ధాతువు ఆడు, నడుచు or కొట్టుకొను to beat as the pulse. A grammatical root. A relic. Thus దంత ధాతువు is the Tooth-relic, being the tooth of Gautama Buddha. **ధాతువాదము dhātu-vādamu.** n. Assaying, in mineralogy. The art of Chemistry. T. iii. 65. రసవాదము. "ధాతువాదంబు పేతువాదంబు." Anuk. i. **ధాతువాది dhāturādi.** n. A mineralogist. A critic, grammarian. A Chemist రసవాది. A. v. 231. కైరూకరణి. **ధాతువుచూచు dhātuvu-tṣūvu.** v. n. To feel the pulse. సప్తధాతువులు or మహాధాతువులు the seven great principles of nature, శోమత్వస్థాం సాస్థిస్థాం యు మజ్జాస్థాం ములు.

ధాత్రి dhātri. [Skt.] n. The earth. భూమి. A foster mother, తల్లి. A nurse, దాది. A plant, *Emblie myrobalan*, ఉసికచెట్టు.

ధాత్రేయి dhātrēyi. n. The earth. భూమి. "కృష్ణ పోయెడుచోనిప్పుడు ధాత్రేయికి." వై. vii.

ధానుష్యుడు dhānuṣṣkudu. See under ధనుస్సు. ధానుష్యుస్థానులు expert archers.

ధాన్యము dhānyamu. [Skt. from ధనము.] n. Rice in the husk : rough rice. Grain, corn in general : all kinds of grain are spoken of in the plural number, except cleaned rice (బియ్యము.) సప్తధాన్యములు the nine kinds of grains, viz., గోధుములు, యలలు, పెసలు, పెసగలు, కందులు, బొబ్బరలు, నువ్వులు, మినములు and ఉలసలు. **ధాన్యాకము dhānyākamu.** n. Coriander. చనియాలు.

ధామము dhāmamu. [Skt.] n. A house, abode or dwelling. ఇల్లు. A place, చోటు. Light, వెలుగు. Brightness, splendour.

కాంతి. మనస్సుధామ O thou abode of noble virtues! సుఖధామడు he who is the home of excellence. **ధామనిధి dhāma-nidhi.** n. The sun. Lit : The abode of brightness.

ధార dhāra. [Skt.] n. A stream, a current; oozing or issuing of anything; the course of a stream, a course or sequence. ప్రవాహము. The edge, అంచు. Sharpness, కఠకు. A horse's pace, అర్కగతి. పంచధారలు, the five paces, trotting, cantering, &c. కార్యధార the course of the affair. Water poured into the hand of the acceptor of a gift in token of a donation, a ceremony performed when a gift is made. **ధారపోయు dhāra pōyu.** v. a. To endow, to give by a formal ceremony, in which water is poured from the hand of the donor; to bestow as a solemn gift. చేత నీళ్లుపోసికొని దానముచేయు. **ధారాగ్రహితము dhāra-gri-hitamu.** adj. Received (as a boon.) **ధారాదత్తము dhāra-dattamu.** n. A solemn donation. **ధారాధరము dhāra-dharamu.** n. A cloud. A sword. **ధారాసంపాతము dhāra-sampātamu.** n. A hard shower of rain.

ధారకము dhārakamu. [Skt.] n. Sustainance, food. A stimulant, made of spices, &c., given to a convalescent before he is put upon diet.

ధారణ dhāraṇa. [Skt.] n. Exchange, barter. "ధారణవాసి." A. vi. 93 Difference in exchange.

ధారణము dhāraṇamu [Skt.] n. Keeping, holding, having, maintaining, wearing. ధరించుట.

ధారాటము dhāratamu. [Skt.] n. A horse. అర్కము. A cuckoo, చాకకపక్షి, వానకోయిల.

ధారాళము dhāralamu. [Skt.] n. Freedom from restraint. అడ్డపాటులేమి. Openness, want of hesitation, generosity, liberality. adj. Liberal, free. అడ్డపాటులేమి. **ధారాళముగా dhāralamu-ga.** adv. Easily, plain-

ly, uninterruptedly, with ease, at free will. ధారాశుష్పి plenteous rain. R. v. 3. and 31.

ధారి dhāri. [Skt. from ధరించు.] n. One who bears or carries. ధరించువాడు, ధరించుచి. విషధారి poisonous, venomous; one who carries a poison, విషమునుధరించువాడు. **ధారుడు dhārudu.** n. A bearer, carrier, supporter.

ధార్తరాష్ట్రము dhārtu-rāṣṭramu [Skt.] n. A sort of goose or swan with a black beak and legs. పల్లనిముక్కను కాళ్లునుగల పంస. **ధార్తరాష్ట్రుడు dhārtu-rāṣṭrudu.** n. A son of Dhritarashtra.

ధార్మికుడు dhārmikudu. [Skt. from ధర్మము.] n. A good man. పుణ్యాత్ముడు.

ధావనము dhāvanamu. [Skt.] n. Running, పరుగు. Cleanness, శుద్ధి. దంతధావనము cleaning the teeth.

ధావళ్యము dhāvalyamu. [Skt. from ధవళము.] n. Whiteness, brightness, a white colour. తెలుపు.

ధి dhi

ధిక్కరించు dhik-karintsu. [Skt.] v. a. To flout, scorn, disregard, treat contemptuously, cry out against, తిరస్కరించు.

ధిక్కారము or **ధిక్కీయ dhik-kāramu.** n. Scorn, contempt. తిరస్కారము. **ధిక్కారి dhik-kāri.** n. A scorner. H. ii. 82. ధిక్కారితుడు one who is scorned, తిరస్కరింపబడినవాడు.

ధిమింధిము dhimiṃ-dhimi. [Tel. (anuk.)] n. Ting tang, ding dong. **ధిమ్మనివ్రాగుము dhimmi-ani-mvāgu.** v. n. To resound aloud.

ధిషణ dhishana. [Skt.] n. Sense, wisdom, understanding : the intellect. బుద్ధి, మనస్. **ధిషణుడు dhishanudu.** n. A name of Brihaspati.

ధిన్యము dhishnyamu. [Skt.] n. A place. ధానము. A house, గ్రహము. A star, నక్షత్రము. Strength, బలము.

ధి dhi

ధి dhi. [Skt.] n. Understanding, intellect. బుద్ధి, మతి. ధీజనము the wise, the sagacious. ధీంద్రియము dhindriyamu. n. The understanding sense, the knowing faculty, జ్ఞానోద్రియము. ధీమంతము dhi-mantamu. adj. Sensible, intelligent. బుద్ధిగల. ధీమతి dhi-mati. n. A clever woman. ధీమంతుడు a wise man. బుద్ధిమంతుడు.

ధీర dhira. [Skt.] n. A heroine, a brave woman. ధీరము dhiramu. adj. Brave, firm, steady, wise, sensible. ధీరత్వము dhiratvam. n. Courage Self-command, resolution to bear or endure. ధీరుడు dhirudu. n. A hero. ధైర్యముకలవాడు. A learned man, విద్వాంసుడు.

ధీరుడు dhi-rarudu. [Skt.] n. A fisherman. ధీరి.

ధు dhu

ధుత్తూరము dhutturamu. [Skt.] n. The Thorn Apple; Datura stramonium Rox. i. 561. ఉత్తేర్తి చెట్టు.

ధుని dhuni. [Skt.] n. A river. నది. A stream. ఏరు.

ధుర dhura. [Skt.] n. A burden. బరువు. ధురంధర dhuran-dhara. adj. Bearing a burden, able, clever, talented. బరువు మోయునట్టి. ధురంధరత్వము dhran-dharatvam. n. Supporting, upholding, patronage, responsibility. ధురంధరుడు dhran-dharudu. n. One who bears a burden, one who is responsible, a clever or able man. భారమువహించువాడు. ధురీణుడు dhurīṇudu. n. He who bears a burden. బరువు మోయువాడు. An able or clever man. ధుర్యము dhuryamu. adj.

Bearing a burden, entrusted with, sustaining. Fit to bear a burden బరువు మోయుగల. ధుర్యుడు dhuryudu. n. One who sustains a burden. భారమువహించు వాడు. గర్వధుర్యుడు one who is inflated with pride. ప్రాధవాన్యుడు an eloquent man.

ధూ dhū

ధూ dhū [Skt.] interj. Fie! Poh! avaunt! ధూకళి dhūkali. [H.] n. A sort of tune or dance. BD. iii. 405.

ధూతము dhūtam. [Skt.] adj. Tossed, flowing, dishevelled. ఎరగొట్టబడిన.

ధూపము or మాపము dhūpamu. [Skt.] n. Incense, fumigation. ధూపకలశము dhūpa-kalasamu. n. A censer. ధూపార్తి dhūpārti. n. A censer. ధూపితము dhūpitamu. adj. Fumigated, ధూపము చేయబడిన.

ధూమము dhūmamu. [Skt.] n. Smoke. పాక. ధూమకేతువు dhūma-kēturu. n. A comet, being "smoke-tailed," i.e., having a trail of smoke. Also a name of fire (Agni). ధూమధ్వజుడు dhūma-dhvajudu. n. The god of fire, whose banner is smoke. ధూమరేఖ dhūma-rēkha. n. A smouldering smoke. ధూమ్య dhūmya. n. A pillar, cloud or volume of smoke. A. v. 124. ధూమములనమాహము. ధూమలము or ధూమ్రము dhūmalamu. n. & adj. Tawny, dark-red. Smoke-colour, a sort of purple colour compounded of black and red.

ధూర్జటి dhūrjati. [Skt.] n. Siva. శివుడు.

ధూర్తము dhūrtamu. [Skt.] adj. Outrageous, rude, violent. ధూర్తుడు or ధూర్తు dhūrtudu. n. A violent man, a villain. A cheat, మోసకారుడు.

ధూర్వహము dhūrvahamu. [Skt.] adj. Able to bear or sustain a burden. బరువు మోయుగల. ధూర్వహుడు dhur-

vahudu. n. One who sustains a burden. ధూర్వహత dhūr-vahata. n. Sustaining, bearing. బరువు మోయుట.

ధూలి dhūli. [Skt.] n. Dust. దుమ్ము, పరాగము. ధూలిధ్వజుడు dhūli-dhvajudu. n. Wind. వాయువు.

ధూసరము dhūsaramu. [Skt.] adj. Ash-colored, dark, obscure, embrowned as with dust, discoloured, soiled, begrimed. Iron-grey: blackish. బూడిచిపెద్దముగల. n. Ash-color. బూడిచిపెద్దము. An ass, గాడిచి.

ధృ dhri

ధృతము dhritamu. [Skt.] adj. Possessed, held, contained. నిలిపబడిన. గృహిణియు angry. ధృతరాష్ట్రుడు dhrita-rāshṭradu. n. The father of Duryōdhana and uncle of the Pāṇdu princes. ధృతి dhriti. n. Steadiness, firmness, bravery, valour. ధైర్యము. Pleasure, happiness. సంతోషము, సౌఖ్యము. A spirit, extract, essence. లవల దృతి essence of cloves. చందనదృతి sandal oil.

ధృష్టుడు dhriṣṭudu. [Skt.] n. A man of firmness. నిట్టరైననుగలవాడు.

ధే dhe

ధే dhe. [Tel.] n. A word used in urging a horse on faster.

"హయము నదిచ్చి ధేయమమ నాటికి వోలుట యెందునోచ." కర్. viii.

ధేసవు or ధేసక dhēnuvu. [Skt.] n. A milch cow. తేనెటి ఆవు.

ధై dhai

ధైర్యము dhairyamu. [Skt. from ధీరము.] n. Steadiness, firmness, reliance, boldness, bravery, self-command. Resolution, courage, gallantry. నాకు ధైర్యము ధేసకము. నాకు ధైర్యము ధేసకము.

my heart tailed me. ధైర్యము చేయు to make hold, to pluck up heart. ధైర్యము కొలుపు to encourage, to comfort.

ధో dhō

ధోరణి dhōraṇi. [Skt.] n. A series, line, range; వరుస, పంక్తి. A way, style, tradition. పద్ధతి. ధూమధోరణి a volume of smoke.

ధౌ dhau

ధౌతము dhautamu. [Skt.] adj. Washed, cleansed. కడుగబడిన, ఉరికిన. n. A washed cloth. ఉరికిన బట్ట.

ధౌరచర్యము dhauran-dharyamu. [Skt. from దురచర్యము.] Same as ధరచర్యము. (q. v.)

ధౌరతకము dhau-ritakamu. [Skt.] n. A horse's trot. అశ్వగతి ధేరము, కావాలగడము.

ధౌరేయము dhaurēyamu. [Skt.] n. A beast of burden. బరువు మోయుజంతువు. adj. Able to bear a burden. బరువు మోయు నది. ధౌరేయుడు dhaurēyudu. n. One who is able to sustain a burden or responsibility.

ధౌర్యము Same as ధూర్వర్యము. (q. v.)

ధ్యా dhya

ధ్యానము dhyānamu. [Skt.] n. Fixing the attention on God. Meditation, contemplation. A poetical personification. An encomium, panegyric. తనకధ్యానముగానున్నాడు he has fixed his undivided attention on it. ధ్యానము or ధ్యానముచేయు dhyānintsu. v. a. To meditate on. ధ్యానము fit to meditate on, ధ్యానింపవలెన.

ధ్రు dhru

ధ్రువము dhruvam. [Skt.] n. Permanency, stability; certainty. నిశ్చయము. The truth;

sure knowledge. adj. Permanent, fixed, enduring, eternal, certain, ascertained. నిలకడగల, కదలని. ధ్రువము a permanent lease; ధ్రువపెరు a permanent crop, garden produce. ధ్రువకము dhruvakamu. n. The Longitude. (Colebr. Essay on Zodiac.) ధ్రువపరుడు dhruva-parutsu. v. a. To establish, settle, ascertain or verify. ధ్రువుడు or ధ్రువనక్షత్రము dhruvudu. n. The name of the North Pole: the Pole Star.

ధ్వ dhva

ధ్వంసము dhvamsamu. [Skt.] n. Destruction, ruin. నాశము. ధ్వంసముచేయు or ధ్వంస పుచు to ruin, destroy. నాశముచేయు. ధ్వంసితము dhvamsitamu. adj. Ruined, destroyed, wrecked.

ధ్వజము dhvajamu. [Skt.] n. A flag or banner. టెక్కము. A flagstaff, టెక్కపు కంబము. A mark, a sign or symbol, గురుతు. The male organ of generation, లింగము, మగగురి. బహిష్కరి she whose sign is the peacock, i. e., Pārvati. ధ్వజస్తంభము a pillar or mast erected before a temple, having a vertical wooden frame of bars at the top to represent a flag. ధ్వజోపాసము a certain rite at the commencement of a festival when the flag is hoisted. ధ్వజిని dhvajini. n. An army. సేన.

ధ్వని dhvani. [Skt.] n. A sound: a voice. ప్రతిధ్వని an echo. ధ్వన్యర్థము dhvan-yarthamu. n. An allegory. An elliptical meaning. ధ్వనించు dhvanintsu. v. n. To sound. శబ్దించు, మ్రోయు, మ్రోగు.

ధ్వా dhvā

ధ్వాంతము dhvantamu. [Skt.] n. Darkness. అంధకారము, నీకటి. ధ్వానము dhvanamu. n. Sound. ధ్వని, మ్రోశ.

న na

న The letter N, pronounced as a dental. When followed by some consonants this changes into o (sunna) as అంత anta, కొండ konda, పెంకు penku. As an initial, N is sometimes dropped, but only in a few words. Thus ఏన, ఈవు, for నేన, నీవు.

న na. [Tel.] affix: An ending of the seventh case, స్వప్తమ్యేకవచనమందువచ్చు ఒక ప్రత్యయము. వనమున in the forest. గృహమున in the house.

నంకు nanku. [Tel.] v. n. To rub on the ground. నేలను కోరాడు.

నంగ or నంగనాచి nanga. [Tel.] n. A weevil, or canker worm, a book worm, a round white worm, (also called పట్లచిలక and ముడికొక్క) which looks harmless but is destructive. Hence, a demure minx, a sly jade, a specious hypocrite. Sometimes used for a mosquito or gnat because it looks harmless దిట్టతనము కలిగియు బయటికి ఏమియు తెలియని దానివలె నుండునది. Swa. iii. 43. నంగనాచితనము nanga-nāchi-tanamu. n. Feigned simplicity. నంగమాట nangi-māta. n. A nasal sound: a word pronounced through the nose. ముక్కుతో మాట్లాడినమాట. A snuffle, or twang. నంగు nangu. v. n. To speak through the nose: to speak with a twang or snuffle. ముక్కుతో మాట్లాడు.

నంజి or నంజి nanja. [H.] n. Land artificially cultivated; land in which wet crops are raised: an irrigated field, a field adapted for the growth of wet crops. మాగాణి. The opposite is పుంజ or పుంజి dry land. నంజి నేల n. Wet land.

నంజు, నంజుకోసు or నంజుకోసు nandzu. [Tel.] v. n. To eat by small morsels, to nibble, to pick at, to eat a little of any thing like pickle, &c., as a relish to the principal food. కూరలోన నంజుజనమలను కొద్ది

కొద్దిగా తినుట. నంజుకోనేనస్తువు a relish or thing so eaten "తచ్చాకంబునంజుచుం దలంచు కొనియె." A. iv. 243. టీ|| నంజుచుం=అస్వాదిం చుచు, అనగా నంచుకొనుచు. "చంచువులుంబులంబనిచ్చుచుకా." Parij. iv. 27. నంజే or నంజే nandzu. n. A tart. నంజేకొనువస్తువు. A pickle, ఉపదంశము, ఉరుగాయ. Smacking with the lips, చప్పరించడము. నంజే nandzu. n. Poison. విషము. Beri-beri, blood poisoning, నెత్తురుచచ్చి తెల్లపారుట. A lingering, indolent or dormant disease. నంజుకురుపు an indolent ulcer. నంజు చిగురు a gum-boil. నంజేడు nandzudu. n. Flesh, flesh-meat. మాంసము, ఎరచి. పిల్లకాయకు నంజుడు పెరిగినది the boy has outgrown his age or strength. నంజేడుతిండి nandzudu-tindi. n. A flesh-eater, a carnivorous being. మాంసముతినవాడు. A demon, రాక్షసుడు. నంజేపారు nandzu-pāru. v. n. To become pale, through the blood having deteriorated; to become anaemic, నెత్తురు చచ్చి తెల్లపారు. వాని శరీరము నంజుపారనది he became anaemic. నంజేలు nandzulu. n. Pickles or any thing eaten as a relish with food. "మావింజాలం బింగొనుచుం గ్రేలి సాళి." Parij. ii. 60. her lips being sauce for the dish.

నంటి or నంటు nanti. [Tel.] n. Friendship. స్నేహము. మాలిమి. నంటు, నంటికాడు or నంటుకాడు nantu. n. A friend, companion, or lover. స్నేహకాడు, స్నేహితుడు. నంటుకత్తె a female friend, స్నేహితురాలు.

నంద nanda. [Skt.] n. A small pot. ముంత. Wealth, fortune, కలిమి.

నంది or నంది కేశ్వరుడు nandi. [Skt.] n. The name of the bull of Siva. A bull, పృషథము. నందిని నంది నందిని నంది చేసేవాడు one who can make a pig a bull and a bull a pig.

నందించు nandinisu. [Skt.] v. n. To rejoice. నందకము nandikamu. n. That which rejoices, సంతోషించునది. The sword of Vishnu. నందన nandani. n. A daughter.

మాతురు. The name of a year, ఒక సంవత్సరము. నందనము nandanamu. adj. That which rejoices. సంతోషించునది. నంద నవనము nandana-ranamu. n. Indra's pleasure garden. Elysium. A park, ఉద్యాన వనము. నందనపుడు nandanudu. n. A son. కొడుకు. నందనవనము nandu-ranamu. n. A flowery spot. The name given to Tulasi plants planted in a bed. This word is much used but is of no authority.

నందివర్ధనము or నంబ్యవర్తము nandi-varadhanamu. [Skt.] n. The broad leaved Rose Bay. Nerium coronarium. Rox. ii. 23. తిగి చెట్టు.

నందివృక్షము nandi-vrikshamu. [Skt.] n. A tree, the Toon or Indian Mahogany Tree, Cedrela toona. (Watts.)

నందుడు nandudu. [Skt.] n. The shepherd king Nanda, the foster father of Krishna.

నంబు or నెంబు namburu. [Eng. 'number.'] n. A number. Also colloquially, a law-case. Abbreviated into నెం

నంది nambi. [Tel.] n. A Vaishnava priest. విష్ణుపూజకుడు.

నకనక naka-naka. [Tel. (anuk.)] n. Hunger. కాశ్యము. నకనకము or నక నకలాడు naka-naka-badu. v. n. To be famished. కృశించు. వానికడుపు నకనకలాడు చున్నది he is famished. M. 123. 476. "కడుపు మహాతుంధక నకనకంబడ." A. vi. 63.

నకరనరలు nakara-narralu. [Tel.] n. A weed called Poi ciliatu. Rox. i. 335.

నకలు nakalu. [H.] n. A copy of a document or letter: a duplicate. నకలవ్రాయు or చేయు to make a copy of a document or letter.

నకమా nakasha. [H.] n. A map or plan.

నకారపాల్లు nakara-pollu. [Tel.] n. The sign of N final. This is exemplified in the words నానకా, నానికా, ఇంటిబాకా, గూకా.

నకించనత్వము na-kinchanatvam. [Skt.] n. Nothingness, nonexistence.

నకిలు nakibu. [H.] n. A herald, a chamberlain or usher. భట్టరాజు, వెండితెచ్చమువాడు, చేతనరుడు. Swa. v. 50.

నకులము nakulamu. [Skt.] n. The mon-goose, *Viverra zibethica*. మంగి, మంగిస. నకులుడు nakuluḍu. n. Nakula, the name of a certain hero. యుద్ధిష్ఠిరునితమ్మడు.

నక్క nalka. [Tel. derived from నక్క to prowl.] n. A jackal. *Canis aureus*. కొంకు నక్క a fox: (derived from కొంకు timidity.) గుంటనక్క, కొండనక్క or పాతునరి guntanalka. n. The Indian Fox, *Vulpes bengulensis*. adj. Mean, base, క్షుద్రము.

నక్కమలొక్క వచ్చినావు you have come on a jackal in your way, i. e., you are in luck to-day. నక్కగుంట a pitfall. నక్కలపాలు చేయు to ruin, spoil, send to the dogs. నక్కకోర nalka-kōra. n. "Fox-fang." A coarse grass called *Panicum glaucum*. Rox. i. 284. నక్కజిత్తు nalka-jittu. n. A sneaking trick, guile, craft. నక్కజిత్తులమారి a wily rogue. నక్కతోక nalka-tōka. n. Fox-tail; a certain plant. నక్కతోకకసవు or పాన్న nalkatōka-kasavu. n. A kind of plant. నక్కతోకవియ్యము a kind of grain, దానవిశేషము. నక్కవోసకాయ nalka-dōsa-kāya. n. The wild or small oucumber. నక్కవరము or నక్కయెర్రగడ్డ nalka-varamu. n. A sort of bulbous plant with stiff woody stalks. Indian squill, *Scilla indica*. ఒకవిధమైనగడ్డ.

నక్కనేరేడు nalka-nerēdu. n. The wild species of నేరేడు. నక్కనైచ్యము nalka-michyamu. n. Fawning, cunning, craft.

నక్కపల్లము nalka-pallamu. n. False ground: a quicksand. నక్కపిట్ట nalka-pitta. n. A certain wild plant. నక్కపులి nakkapuli n. A panther, or leopard. నక్కవరిగి nalka-irigi. n. A kind of tree.

నక్కి nakti. [H.] n. Gold or silver lace, brocade, సరిక.

నక్కు naku. [Tel.] v. n. To prowl, crouch down. To peep. To conceal or hide oneself, ఒడుగు, చాగు. n. A joint, అకుకు.

నక్కురూలము a beam in which two pieces are joined together. A lump or ingot of gold, iron or any other metal. A notch, నొక్క. Reeded or ribbed work in carpentry or in silver. బంగారపునీళ్ళ, "నొక్కపు పసిండినకుక్కల జెక్కజెక్క." R. iv. 63. "వెయ్యెనిమాడలయెత్తుగానూడ ఖండిచియున్న జంకమకోటి కొక్కొక్కనక్కచెన్నుగా సమర్పణ చేసి మొక్కడును." BD. v. 611. ఈ ఒడ్డాణమునకు నక్కలకొట్టెంచు double up part of this belt, to make it shorter. See నక్క.

నక్కేరు nakeru. (నక్క+ఏరు.) n. A sort of plant, the roots of which are used in some medicines. *Cordia myna*. నక్కిళ్లు nakkilla. (నక్క+కళ్లు.) n. The joints of the jaws. The jaw bones. పక్కపండ్లకళ్లు. నక్కిళ్లుపడ్డవాడు one who has lockjaw.

నక్తము naktamu. [Skt.] n. Night. నక్తంకరుడు naktam-karudu. n. An epithet of the moon. A. iv. 36. నక్తంచరుడు naktam-charudu. n. A demon, a fiend that prowls at night. రాక్షసుడు, కేరిమ్మరి. నక్తంచరము naktam-charamu. n. A night rover, i. e., an owl, నుష్టనూరు.

నక్తము naktamu. [Skt.] n. Night. నక్తంకరుడు naktam-karudu. n. An epithet of the moon. A. iv. 36. నక్తంచరుడు naktam-charudu. n. A demon, a fiend that prowls at night. రాక్షసుడు, కేరిమ్మరి. నక్తంచరము naktam-charamu. n. A night rover, i. e., an owl, నుష్టనూరు.

నక్తము naktamu. [Skt.] n. Night. నక్తంకరుడు naktam-karudu. n. An epithet of the moon. A. iv. 36. నక్తంచరుడు naktam-charudu. n. A demon, a fiend that prowls at night. రాక్షసుడు, కేరిమ్మరి. నక్తంచరము naktam-charamu. n. A night rover, i. e., an owl, నుష్టనూరు.

నక్తము naktamu. [Skt.] n. Night. నక్తంకరుడు naktam-karudu. n. An epithet of the moon. A. iv. 36. నక్తంచరుడు naktam-charudu. n. A demon, a fiend that prowls at night. రాక్షసుడు, కేరిమ్మరి. నక్తంచరము naktam-charamu. n. A night rover, i. e., an owl, నుష్టనూరు.

నక్షత్రము nakshatramu. [Skt.] n. A star. చుక్క. A constellation. The name of any one of the twenty lunar mansions. అశ్విని మొదలగు నక్షత్రములు. సూర్యుడున్న నక్షత్రము the sign in which the sun is. నక్షత్రేశుడు lit: the lord of the stars, i. e., the moon. చుక్కలరేడు. నక్షత్రమాల a necklace consisting of twenty seven pearls. నక్షత్రపీఠి nakshatra-pīṭhi. n. The Milky Way.

నఖము nakhamu. [Skt.] n. A nail, talon, claw. గోరు. A scale, as of an armadillo.

నఖమంసన్యాయంబున inseparable as the skin and the nail. నఖఖిపాన్యంతము ఒళ్లు నొచ్చుచున్నది I am in pain to the tips of my nails, i. e., all over. నఖక్షతము nakha-kshatamu. n. A nail mark made on the skin by pinching. నఖముఖాలు nakha-mukhalu. n. Lit. The tips of the nails. adv. Dispersedly, up and down, all about, in all directions, all over, on all sides. నఖముఖాలనుండి from every quarter.

నఖరము nakharamu. n. A nail, talon, claw. గోరు. A kind of weapon, అయుధ విశేషము. నఖారాముధము nakhar-ayudhamu. n. Lit: "Armed with claws;" i. e., a cat, a lion, &c., but usually a cock, గోడి. నఖరేఖలు nakha-rekhalu. n. Nail-marks or scratches.

నఖారా nakhara. [H.] adj. Worthless, useless.

నగ naga. [Tel.] n. A jewel or ornament. భూషణము. Cattle in general. A metal vessel, లోహపాత్రము. A bullock load of tobacco, &c., that is, two sackfuls. పానాకు దూది మొదలగునావి కంట్లపువూట. A pair of leathern vessels, సిద్దలతోడు. A man's load: a cooly load. A robe or long gown. (In house building) బండిగలు are the small rafters laid across the గుంజకరలు.

నగదు nagadu. [H.] n. Ready money, cash. నగదీలెక్క or నగదులెక్క a cash account.

నగము nagamu. [Skt.] n. Lit: That which is immovable. A hill, కొండ. A tree, చెట్టు. నగధరుడు lit: one who carries a hill, i. e., Vishnu. అట్టుతాలుపు. నగలై lit: an enemy to mountains, i. e., Indra, ఇంద్రుడు. నగాధిపుడు lit: the lord of the mountains, i. e., Himalaya. హిమవంతుడు. నగాకసము a bird, పక్షి.

నగరము or నగరి nagaramu. [Skt.] n. A town. పట్టణము, పురము.

నగరిచెక్క Same as నక్కేరు (q. v.)

నగరు or నగరి nagaru. [Tel.] n. A house, a palace. రాజ్యహము. ఆ మాన్యము నగరగిసిపోయినది that land is fallen in to Government. A temple, కేవ్వుహము. నగరుసాంత్రాణి benzoin imported from Nuggur.

నగవు or నవ్వు nagavu. [Tel.] n. A laugh, a smile. నగవరి one who is laughing, నవ్వుగలవాడు. See నవ్వు.

నగారా nagara. [H.] n. A large kettle drum. పెద్దఘంకా.

నగిషి or నకాసి nigishi. [H.] adj. Ornamental, variegated, as sculpture. Sathyabhā. iii. 49; iv. 8.

నగు or నవ్వు nagu. [Tel.] v. n. To laugh. To smile. నవ్వు. నగించు or నవ్వించు nagintsu. v. a. To make (one) laugh. నగుబాటు or నవ్వుబాగు nagu-batu. n. A joke, a jest: ridicule, mockery. అహహము.

నగ్గు or పగ్గు naggu. [Tel.] n. Powder. పొడి, చూర్ణము.

నగ్గుము nagumu. [Skt.] adj. Naked. నగ్గుచేరబయలై stripped naked. R. vi. 23. నగ్గుత్వము nudity, nakedness. నగ్గువేషము nagna-rēshamu. n. Nudity, a naked figure or appearance. నగ్గువేషధరుడై assuming the appearance of a naked man. నగ్గుడు a naked man, దిసమొసవాడు.

నచ్చికోట్ల nachchi-kōṭṭa. [Tam.] n. A drug called *Coccolus indicus*.

నచ్చు natstsu. v. a. and v. n. To confide, trust. నచ్చు. To coax, persuade; to harass, pester. n. Delay. అలస్యము. Wearisomeness, annoyance; something that gives trouble. బాగ. A knot-grass that infests corn. Waste land, infested with knot-grass. adj. Wearisome, tiresome, annoying, tedious, importunate. Chronic. as an indolent sore. నచ్చిక or నచ్చిగ

nachchika. n. Faith, confidence, belief, trust. నచ్చిక. **నచ్చుపెట్టు** natstsu-pettu. v. t. To annoy, fret, tease. తొందరపెట్టు, బాధించు. **నచ్చుచేరమాడు** natstsu-bëramadu. v. n. To haggle, chaffer. నచ్చునచ్చుపెట్టి చెప్పినాడు he drummed this in my ears. **నచ్చుకాడు, నచ్చుకుప్ప** or **నచ్చుగొట్టు** natstsu-kadu. n. A makebake. A troublesome person, a bore.

నవరారా or **నవరూ** nadzarandā. [H.] n. A present. A present offered in homage. A forced contribution, an unjust fine. నవరూల shapely, handsome, fine.

నవగుణాలుచేయు nadju-gudjulu-chëuu. [Tel.] v n. To hustle, push about.

నజ్జే najdzza. [Tel.] adj. Thick, buttery, greasy, as buffalo's milk.

నజ్జే nadzdzu. [Tel.] n. An atom. అణువు. A bit, fragment, నలుసు. నజ్జేనజ్జేగాకోయు to mince, cut up into small bits.

నటత్ natat. [Skt.] adj. Dancing. "నటదుద్యద్భు కుటీభయంకర." (Anir. iv. 53.)

terrible with moving eyebrows. **నటన** or **నటనమా** natana. n. A dance, dancing. నాట్యము. Motion, agitation; cunning behaviour, కపటప్రవర్తనము. మాయానటనము a course of fraud. **నటి** nati. n. An actress. నేత్ర్య, నట్టువునిపెండ్లాము. **నటించు** natintsu. v. n. To dance. To act, as on the stage. నాట్యమాడు to act, manage, conduct oneself, behave. వర్తించు. To behave cunningly, కపటముగా ప్రవర్తించు. **నటుడు** natudu. n. A dancer, an actor, నట్టువుడు.

నటనాలు or **నట్యాలు** natavālu. n. A kind of pace of a horse, అశ్వగతివిశేషము.

నట్టు natla. [Tel.] n. A die at play. పాచిక. "నట్టులు రెండు దా నబర నంబు నజేకొని." భా. vii. **నట్టు** Short for నడుము. The middle part of anything. నట్టడవి (నడుము + అడవి) the heart of the forest, అరణ్యమధ్యము. నట్టడమ (నడుము + నడుమ) in the

very middle, exactly in the centre, సరిమధ్యముండు. **నట్టకోలి** natla-kōli. n. A certain game among boys. **నట్టిల్లు** nattilu. (నడుము + ఇల్లు) n. The middle of a house. శృహమధ్యము. The inner apartments of a house, **నట్టింబ** in the middle of the house. **నట్టేరు** natteru. (నడుము + ఏరు.) n. The middle of the stream, నదీమధ్యము. నా ప్రతుకు నట్టేటిలో పుట్టి మునిగిన సామెత అయిన. I am utterly ruined, my raft has sunk in the mid stream.

నట్టనము nattanamu. [Tel.] adj. Slight, weak, frail.

నట్టాడు natladu. [Tel. నట్టున + అడు.] v. n. To dance, నర్తించు. To move or shake, చరించు. నట్టాడునడుము a trembling waist.

నట్టు natlu. [Tel.] n. A spot of ground. A place, abode. స్థానము, వాస స్థానము. Delay, ఆలస్యము. An obstacle, or hindrance; hesitation. అటంకము. Loss, damage. A platform of earth, a terrace. A tape worm. The bent grass that infests corn-fields. సస్యలోగవిశేషము. One species of this called కుడురునట్టు is found in the తెగడ or black soil, another కరక నట్టు in the mudub or mixed soil. The largest species is called పడపనట్టు; the smaller గంపనట్టు. **నట్టుకోట్టు** natlu-kottu. v. n. To delay. ఆలస్యముచేయు. **నట్టువడు** natlu-padu. v. n. To hesitate. తడబడు, అడ్డిపడు. **నట్టుకొను** natlu-konu. n. To fix (itself) firmly, to be fixed. కుదురుకొను, నెలకొను.

నట్టువ natlura. [from Skt. నటము.] n. Dancing వర్తనము, ఆట. **నట్టువుడు, నట్టువకాడు** or **నట్టుగుడు** natlavudu. n. A dancing master. నాట్యము నేర్పునాడు. A dancer, నాట్యకాడు. Suca. iii. 9. **నట్టువచావిడి** natlura-tsavidi. n. A dancing school. **నట్టువపులుగు** or **నట్టుపులుగు** natlura-pulugu. n. The bird that delights

to dance, i. e., a peacock, నెమలి. **నట్టువైజ్జే** natlu-vodziza. (నట్టువ + వైజ్జే.) n. A dancing master, నాట్యచార్యుడు.

నట్టాట్టు natlotlu. [Tel.] n. Drops of water that fall from the leaves of trees. చెట్లూకులవార నిలిచినదే నీళ్లవాట్టు.

నడము Same as నడుచు (q. v.) **నడ** or **నడక** nada. n. A walk, walking, stepping, motion, movement. గమనము. Pace, step, manner of walking, gait. A trip or journey. పడవ మూడునడలు వెచ్చినది the boat made three trips. adj. Walking, moving, locomotive. నడకొండలు moving mountains. నడపీనుగు a walking corpse: a fool, a good for nothing man. Sumati. § 69. **నడక** nalaka. n. A walk, walking. **నడగడు** nada-gadu. (నడ + కాడు.) n. A horse. గుర్రము. **నడగొట్టు** nada-gottu. (నడ + కొట్టు.) v. n. To stand, to remain, to be, నిలుచు, ఉండు. **నడపోడు** nada-dzodu. n. A foot soldier, కాలిబంబు, పవారి. **నడచ** nadata. n. Conduct, behaviour. నడవడి, ప్రవర్తనము.

నడము nadamu. [Skt.] n. A sort of reed or bulrush. Bur-grass, కిక్కునక్కడి.

నడయాడు nada-yadu. [Skt. నడ + అడు.] v. n. To wander about, to roam, సంచరించు. To move, shake or tremble, చలించు. **నడవ** nadava. n. The entry into a house. నడవలో పండుకొన్నాడు he lay down in the entry or porch. **నడవడి** or **నడవడిక** nadavadi. n. Conduct, behaviour. నడక, చరిత్రము. plu. నడవడులు, or నడవళ్లు. **నడ తెంచు** nada-tentsu. (నడచు + తెంచు.) v. n. To come. వచ్చు. నడతెచ్చు (the imperative.) come. To go, పోవు. **నడదివియ** nada-diviya. n. A torch, దివిటీ. **నడపబడు** nadapa-badu. v. n. To be managed, or conducted, ఆ పనులు ఎవనిచేయ నడపబడుచున్నవి by whom are those works carried on. **నడబాబ** nalu-bavi. n. A well with steps down into it.

నడి, నడిమి or **నడు** nadi. [Tel. from నడుము.] adj. Middle, mid. నడికాలము the idle time of the year, between the ploughings. నడిరడవ the thick or middle part of a palm branch, రడవ. **నడికట్టు** nadi-kattu. (నడిమి + కట్టు.) n. A girdle, waistband. **నడిరేయి, నడికరేయి, నడురేయి** or **నడురే** nadi-rēyi. n. Midnight. అథవారత్రము. **నడికొప్ప** nadi-koppu. n. The ridge of a pent roof. **నడికొల్లగాడు** or **నడిమికొల్లగాడు** nadi-kolla-gadu. n. An interloper. **నడిమాకలు** nadi-nūkalu. n. Grits, half broken grain, what in America is called hominy. In Madras it is called rolong. అధ్యశయములు. **నడినెత్తి** or **నడు నెత్తి** nadi-netti. n. The middle of the head, the crown of the head. **నడిత్రేలు** nadi-rreilu. n. The middle finger. సుధ్యము. నడిమికాబడి a hammock slung on a pole. నడిమివాడు a by-stander, a third person. **నడుగుంట** nadu-guntā. n. The fontanelle or depression in the centre of the head. తలనడిమిపల్లము, అస్తాశ్రవణము.

నడితి or **నడ్డి** Same as నడక.

నడుకు naduku. [Tel.] v. n. To tremble. వణకు, కంపించు. **నడుకొను** (నడుకు + కొను.) Same as నడుచు. **నడునడు** nadu-nadu. adj. Trembling much. విక్రియపడకుచు.

నడుచు or **నడచు** nadutsu. [Tel.] v. n. To walk, go, move, proceed. To happen, occur, pass, take place. To behave, conduct oneself, ప్రవర్తించు. To take effect, as an order. To live, continue, last. To descend, as an estate. To beat, as applied to the pulse. To act (as a father, servant, &c.) వాకించినది చేసినది the field they hold or enjoy. నడిచేనెల the current month, వానికిని మాకును నడిచిన జాబులు the letters that passed between us. నడిచిన జనము the dispute that took place. న్నేకము నడవనట్లు surely the verse ought to flow easily. ఆ ఉత్పన్నము నడుస్తున్నదా is the feast still kept up? **నడుపు** or **నడపు** nadupu. v. a.

To make one walk, make a thing proceed. To manage, conduct. To navigate, steer a vessel. To undertake or govern. నాడ్యము నడుపు to execute justice. n. Walk, pace, step, gait. Walking, గమనము. Conduct, ప్రవర్తనము. **నడిపించు** or **నడపించు** *nadipintsu*. v. a. To make one walk. పిల్లకాయన నడిపించిది she made the child walk. To conduct, carry on, push on, నడుపు. ఆ మాడ్యము వానికి నడిపించితిని I let my field to him free. **నడుముకో** ను *nadutsu-konu*. v. n. To behave.

నడుము *nadamu*. [Tel.] n. The middle, the waist, or loins. **కాను**. The middle portion మధ్యభాగము. **నడుముకట్టుకో** ను *nadamu-kattu-konu*. v. n. To undertake, to make oneself ready. To gird up the loins, to be ready. సిద్ధపడు. To take a vow of chastity, **నడుమంతరము** or **నడుమంత్రము** *nadamantaramu*. (నడుము+అంత్రము.) adj. Extraordinary, unprecedented, unthought of, as a windfall. n. The waist, **కాను**. An interval, మధ్యకాలము. adj. Middling, neither here nor there. నడమంతర పేరు an alias. నడమంతరపు విశ్వోన్మునకును నరము మీది పుండునకును మరుకు అధికము those who have recently become rich and an ulcer on a nerve give great trouble. **నడమంతరముగా** *nada-mantaramu-ga*. adv. Unexpectedly. **నడుచోమ్మ** *nadu-tsotstu*. v. n. To come in the middle, to interpose, నడుచు ప్రవేశించు. **నడుచింపు** *nadu-dimpu*. n. The flesh in the loins. మాంసచింపు. నడుచులోచెక్కె. to pocket, because they stick a handkerchief, etc., in at the girdle. నడుచువడిన gone in the loins, broken down, debilitated. నడుచు వదిలివది there was an emission of semen. **నడుమ** or **నడమ** *naduma*. adj. Middle, central. నడుమను adv. and postp. In the middle, meanwhile, through, between. ఈ నడుమ presently: (also) lately. ఆ నడుమ meantime. నడమవచ్చినారు they came between or interposed; they came as messengers or representatives. నడుమవచ్చినవానికి ఇంత

అధికారము is an interloper to presume thus? నడుచు మాట్లాడు to interrupt one while speaking; or to intercede, to mediate. **నడన** or **నడుమను** *nadana*. adv. In the middle; midway.

నడ్డి *naddi*. [Tel.] n. The bending of the body back-wards. శరీరము వెనుకకు మంగియుండుట. (The bending of the body forwards or being hump-backed is called నూను.) The small of the back, the hollow above the loins. నడ్డినీళ్లు కొట్టివారు or నడ్డివింక పొడిచి వారు he gave him a blow that broke his back. adj. Sunk in, depressed in the middle, crooked. నడ్డిమక్కె. a turned up nose. నడ్డిగా నిలుచు to stand with the belly pushed out, and the back drawn in.

నడ్డలము or **నడ్డలము** *nad-ralamu*. [Skt.] adj. Reedy, abounding in reeds. R. v. 225. నడప్రాముదేశే, కిక్కర కసువుగల (దేశము.)

నతము *natamu*. [Skt.] adj. Bent, bowed. వంగిన. Crooked, పంకలైన. Deep, లోలైన. నత నాభి a deeply curved navel. పాదనతులయిన who were humbled before his feet. **నతనాసికుడు** *nata-nasikudu*. n. A flat-nosed man. **నతనైరి** *nata-rairi*. n. An enemy who prays for quarter. శరణాకరుడైన శత్రువు. **నతి** *nati*. n. A salutation, homage. ననుస్కారము, మొర్రు. **నతుడు** *natudu*. n. One who is prostrate.

నత్తి *nattu*. [Tel.] n. A snail, a shell fish. గుల్లయందుండుపురుగు. A pad (like that used by palankeen bearers, so called because somewhat hollow.) **నత్తిగుల్ల** *natta-gulla*. n. The shell of a snail, &c. **నత్తిగొట్టు** *natta-gottu*. n. A sort of bird. పక్షి భేదము. **నత్తిచిప్ప** *natta-chippa*. n. An oyster shell. **నత్తిచేలు** *natta-chepalu*. n. A small sort of fish. (*Clupea*, Russell No. 187.)

నత్తి natti. [Tel.] n. Stuttering, stammering. నత్తివాడు a stammerer, నత్తిలవాడు. **నత్తు** *nattu*. v. n. To stammer, stutter. తడ

బడుచు మాట్లాడు. n. The ring or small jewel worn by women on the left nostril, ముక్కప్పి, ముక్కపోగు.

నల్లెము *nattemu*. [Tel.] n. A sort of glove worn by falconers. HK. ii. 48.

నది *nadi*. [Skt.] n. A river or stream, A river or stream, which flows from west to east. **నదము** *nadamu*. n. A river which flows to the west. పురుషు నది. Noise, ప్రాంత. **నదీమాతృకము** *nadi-matrikamu*. adj. Watered by rivers: (land) depending not on rain but on river water, ఏకానీళ్లచేత పండు ప్రైములదేశము.

నడ్డము *naddhamu*. [Skt.] adj. Bound. కట్టబడిన. Lifted up, projecting, ప్రైకట్టబడిన, నిక్కన.

నన *nana*. [Tel.] n. A bud, blossom. మొగ్గ. A sprout, చిరురు. A flower, పుష్పము. క్రొన్న నలుపూచెను it bore fresh blossoms. **ననకారు** *nana-karu*. n. Lit: Blossom time. Spring, the first of the six seasons into which the Hindus divide the year, వసంత ఋతువు. **ననబోడి** *nana-bodi*. (నన+బోడి.) n. A blooming girl. **ననలుకాడు**. **ననవిలుతుడు** or **ననవిల్లుడు** *nana-rilu-kadu*. n. Lit: He who bears a bow made of blossoms, i.e., Manmadha.

ననంద or **ననాంద** *nananda*. [Skt.] n. A husband's sister. ఆడుబిడ్డ, వానినితోడబుట్టి నది.

ననము, **ననచు** or **ననుచు** *nanayu*. [Tel.] v. n. To expand, bloom, blossom, sprout, పూచు, పుష్పించు, పల్లవించు, చికించు. To be pleasant or fine, ఇంపగు. To excel. అతిశయించు. A. v. 133. **ననుపు** *nanupu*. v. n. To agree with one's health or constitution. ఈ దేశము నాకు ననుపరేదు this country does not agree with me. n. Amiability, agreeableness, seductiveness. అనురాగము. ఇంపు. అతిశయము. adj. Agreeable. Swa. ii. 81. **ననుపుకాడు** or **నన్నుకాడు** *nanupu-kadu*. n. A lover. వినుడు. ననుపు

కత్తె a sweetheart. ప్రియురాలు, బాధిష్టి. **ననుపువడు** *nanupu-padu*. v. n. To become friends with. or be acquainted with, స్నేహపడు.

ననుబ్రాయి or **నన్నబ్రాయి** *nanu-brayi*. [Tel. వాను+ప్రాయి.] n. Ill-boiled food. చక్కగా ఉడుకనిబియ్యము. **ననుబ్రాయివడు** or **ననుబ్రాయిగు** *nanu-brayi-padu*. v. n. To boil badly, as rice.

నన్న *nanna*. [Tel.] adj. Short. కురకే.

నన్నూరు *nanuru*. [Tel. నలు+నూరు.] adj. Four hundred.

నపుంసకము *na-pumsakamu*. [Skt.] adj. Neuter, neither masculine nor feminine. **నపుంసకత్వము** *na-pumsakatvam*. n. Impotency. **నపుంసకుడు** *na-pumsakudu*. n. An impotent man, a man devoid of virile powers, a eunuch. **నపుంసకలింగము** *napumsaka-lingamu*. n. The neuter gender.

నప్త *napta*. [Skt.] u. A grandson, either in the male or female line. మనుమడు. A granddaughter, ననువారాల. A great grandson, ముత్తునుమడు. **నప్తి** *naptri*. n. A granddaughter, either in the male or female line.

నఫరు *napharu*. [H.] n. An individual. నఫరుకతిగా individually. నఫరుకామినా personal bail. నఫరుకతికై each customer's account at a shop. H. iv. 43.

నఫా or **నభా** *napha*. [H.] n. Profit, gain, advantage. లాభము.

నభము or **నభస్సు** *nabhamu*. [Skt.] n. The sky, or atmosphere ఆకాశము. **నభస్యము** *nabhasyamu*. n. A name of the month Bhadrpada. భాద్రపదమాసము. A. iv. 172. **నభస్వత్తు** or **నభస్వంతుడు** *nabha-sattu*. n. Air, wind. వాయువు, గాలి. నభోపథముందు in mid heaven, in the vault of heaven. **నభోవచనము** *nabhō-vachanamu*. n. A voice from heaven.

నమః namaha. [Skt.] n. Hail! **ఒండము.**
నమస్సితుడు or **నమస్సితుడు** nama-situdu.
 n. One who is worshipped, అర్చితుడు.
నమశ్శివాయ namaḥ-sivāya. I salute Siva.
నమస్కరించు, **నమించు** or **నమస్కారము**
చేయు namas-karintu. v. n. To prostrate
 one's self, salute with folded hands, bow,
 adore, చేసాడు. **నమస్కారము**, **నమస్కృతి**
 or **నమస్సు** namas-kāramu. n. An obei-
 sance or salutation, like *salām*, or *how*
do you do and good bye. **నమస్య** namasya.
 n. Worship. పూజ, సమర్పణ. **నమోనమః**
 namō-namah. n. Homage and salutation.
నమకచమకము namaka-chamakamu.
 [Skt.] n. Certain prayers in the Vedas
 addressed to Rudra.
నమనమూడు nama-nama-ladu. [Tel.]
 v. n. To thrive, to bloom, as plants.
నమనము namanamu. [Skt.] n. Bending,
 సంకుల. Humility, సమ్రువగుట. **నమితము**
 namilamu. adj. Bent, humble. వంగి, సమ్రు
 మై.
నమలు or **నములు** namalu. [Tel.] v. a.
 To chew, masticate or munch.
నమస్కరించు and **నమస్కారము** See
 under నమ.
నమి Same as నెవలి (q. v.)
నమితి namuchi. [Skt.] n. A demon, so
 named. **నమితిహూదనుడు** namuchi-
 sūdanudu. n. The slayer of Namuchi, an
 epithet of Indra. ఇంద్రుడు.
నమూపు or **నమోపు** namūdu. [H.] adj.
 Shewn, exhibited, entered, mentioned,
 specified, particularised. అనుచుచబడిన,
 చెప్పబడిన, వివరించబడిన. **నమోచుచేయు** to
 shew, bring to notice, to enter. **వారిమాట**
నమోచుచేయలేదు they took no notice of his
 statement. **నమోచు** to be entered.
నమూవా or **నమోవా** namūva. [H.] n.
 A specimen, sample, model, pattern.
 మాదిరి

నమీరువు namēruvu. [Skt.] n. The tree
 termed *Calophyllum inophyllum*. ను
 పొన్న. A. v. 135.
నమ్మకు nammaku. [H.] n. Salt. **నమ్మకా**
లోగా a salt superintendent.
నమ్మకుంప namma-dumpa. [Tel.] n. A sort
 of grass. *Scirpus kysoor*. కశేరుకము, గొట్టి
 గడ్డ.
నమ్మి Same as నెవలి. (q. v.)
నమ్ము nammu. [Tel.] v. a. & n. To believe
 or give credit to. To trust or confide in.
 To rely on, to have faith in. విశ్వసించు. To
 suppose, imagine. నమ్మనకు it is believable,
 విశ్వసించవచ్చును. **నమ్మకము**, **నమ్మిక** or **నమ్మి**
నమ్మకము. n. Trust, reliance, assur-
 ance, confidence, belief, faith, depend-
 ence. నమ్మకముగా confidently, positively,
 trustworthily. **నమ్మకమైన** nammakam-ai-
 ni. adj. Trustworthy, faithful. **నమ్మకస్థుడు**
నమ్మకాస్థుడు. n. A trustworthy or
 faithful man, a respectable man. **నమ్మిక**
మాటలు persuasive words: assurance,
 beguiling. **నమ్మినాళ్ళి** చెరిపరాదు you
 should not injure him who confides in
 you. **నమ్మించు** nammitu. v. a. To cause
 to believe or trust. To assure, cheat.
 promise, persuade. **నమ్మించి గొంతుకోసినాడు**
 lit: he made them believe in him and cut
 their throat. i. e., he ruined them.
నమ్రము namramu. [Skt.] adj. Bowed,
 bent, crooked, curved. వంగిన. Humble,
 సతము. **కాల్యణలోష్ణభేదమ్రము** the full ear of
 corn bows (humbly.)
నయ or **నయము** naya. [Tel.] n. Beauty.
 అందము.
నయనము nayanamu. [Skt.] n. An eye.
 కన్ను
నయము nayamu. [Tel.] n. Cheapness
 Profit. లాభము. Smoothness, ననువు, మృదు

నర్మయ. Beauty, అందము. Welfare, ease,
 facility. Good health, soundness, safety.
 Convalescence, improvement, recovery.
 Kindness, civility. [Skt.] n. Virtue,
 morality. నీతి. నయములేదు it is no better.
 నయభయములమందలించి, or నయభయములుతోప
 by fair means or foul, by allurements or
 alarm, by rough or smooth methods.
 నయస్థానికి for either profit or loss, for
 better or worse. నయమరగా civilly, kind-
 ly. ఇది నాకి దొరికినయ నయము they were
 lucky in getting this. నీవు రావడము నయము
 it is well that you came. కొంచెము నయ
 మయినది it is somewhat improved or
 better. నయముప్పు duly, fitly, easily. adj.
 Smooth. ననువైన. Soft, మృదువైన. Fine,
 అందమైన. Cheap, చేవుకయైన. Well, easy,
 better in health, convalescent. Malie-
 able, not brittle. High (as a note in
 music, as opposed to ఘనము or deep
 notes.) **నయముగా** nayamu-ga. adv.
 Easily, well, kindly, better, cheaply.
 నయముగానున్నది there is an improvement,
 it is better. **వారికి నయముగానున్నది** he is
 better or convalescent. **నయగారము**
nayagaramu. (నయము+కారము.) n.
 Smoothness, softness. మృదుత్వము.
 A soft word, మృదువచనము. **నయగారి**
naya-gari. n. A gentleman, a courteous
 man, మృదుత్వముగలవాడు. మృదువచనముగల
 వాడు. **నయించు** nayintu. v. n. & a. To
 agree, or hold well together, as a para-
 graph. సంబంధించు. To cause to have,
 పొందించు.

నర, **నరపు** or **నరువు** nara. [Tel.] n.
 Greyness of the hair. సరితత్వము. A grey
 hair. **నరచంద్రుకలు** nara-chandrakalu.
 n. Grey hairs. నరచంద్రము a grey beard.
 నరచమసము grey mustaches.
నరకము narakamu. [Skt.] n. Hell. దుర్గతి.
నరకడు narakadu. n. A scoundrel,
 villain. నమ్మడు. హాసము. iii. **నరకాసు**
రుడు narak-asuru. n. The name

of a giant slain by Vishnu. **నరకాంత**
కుడు narak-antakudu. n. The destroyer
 of Naraka, an epithet of Vishnu.
నరకు Same as నరుకు (q. v.)
నరగ or **నరగజేము** naraga. [Tel.] n.
 A drum. ధేరి, అనట్టిధేరిము.
నరము naramu. [Tel.] n. A vein or
 artery, a nerve. నాడి. A tendon, or
 muscle of the body. **వారిచేతికి నరములేద**
 he has no nerves in his hand, i.e., he
 is a very open handed man.
నరయు Same as నరయు (q. v.)
నరవ narava. [Tel.] n. A hill path. కొండ
 త్రోవ.
నరవండ్లి nara-rangi. [Tel.] n. A kind of
 tree. H. iv. 14.
నరాడి or **నరాడి** naragi. [Tel.] n. A
 knife or sword. కత్తి. ఇల్లము. కృష్ణ. iv. యి. i.
నరిగి narigi. [Tel.] n. A certain colour of
 sheep. గొర్రెలలో నొకవిధమైనవండు. H. ii. 86.
నరిడి naridi. [Tel.] n. A certain disease of
 the heart among the cattle. నుండెయుచ్చ
 లిచ్చ పశులోగము.
నరియకొక్కు nariga-kokku. [Tel.] n. A
 sort of snake. G. viii. 101.
నరియడు narigadu. [Tel. cf. Tam: నరి.] n.
 A jackal or fox. నక్క.
 “నీ నయములు తెరువా నెగిసిడి మునోలయ
 నెడనునుండి మునోచ్చి కుడనినిలిచె.”
 ఉ. రా. vi.
నరియ, నరయ or **నరియ** nariga. [Tel.]
 v. n. To grow grey, as applied to the
 hair. అడ్డమునరిసినాడు a man with a grey
 beard.
నరుకు or **నరకు** naruku. [Tel.] v. a. To
 cut, to hew, to fell, to sever, to chop or
 lacerate. ఇంచించు. సంభాలు నరుకు to lacerate.
 n. A cut, a wound, the wards of a key
నరుకుకత్తి naruka-kutti. n. A short

sword, or dagger. **నరుకుడు** or **నరకుడు** *narukudu*. n. Cutting. నరుకుట. **నరుకుడుపడు** *narukudu-padu*. v. n. To be cut. ఖండికము. **నరుకుడుపడి** *naruku-parucali*. n. A kind of surgery. శస్త్రవిద్యావిశేషము. **నరుకుదియ్యుమా** Same as **ననులాయి**. **నరుకులాడు** *naruku-lādu*. v. t. To cut one another, to inflict wounds on one another, ఒకరినొకరు నరుకుకొను. **నరుక్కు** *narukku*. n. A cry uttered in sudden fear. దిగులుపడుటయందగు ద్వంద్వముకరణము.

నరుజ్జె *narudzu*. [Tel.] n. An atom. అణువు. adj. Very small. నూత్నము.

నరుడు *narudu*. [Skt.] n. A man. A name of Arjuna. నరులు human beings. **నర** *nara*. adj. Human. **నరదేవుడు**, **నరపాలుడు** or **నరేంద్రుడు** *nara-dēvudu*. n. A king, a ruler. రాజు. **నరపశువు** *nara-pashuvu*. n. A brutish man. **నరబలి** *narabali*. n. A human sacrifice. నరమాంసము human flesh. **నరవాహనుడు** *nara-vahanudu*. n. Kubera, the god of wealth. **నరసింగుడు** Same as **నృసింహుడు**. (q. v.)

నరాంతకుడు *nar-antakuḍu*. n. A man-slayer, a murderer. **నరభక్షకుడు** or **నరమాంసభక్షకుడు** *nara-bhakshakudu*. n. A cannibal.

నరుము *narumu*. [Tel.] v. t. To reduce to powder, to triturate. పొడిచేయు. n. Powder. పొడి. భార. ద్రా. iii. **నరుమాడు** (నరుము+అడు.) Same as నరుము.

నర్తనము *nantanamu*. [Skt.] n. Dancing, gesticulation, acting. నటనము, ఆట. నర్తనాగారము a dancing school. నాట్యశాల. M. IV. ii. 326. **నర్తనప్రియుము** *nantana-priyumu*. n. A peacock. నెమలి. **నర్తించు**, **నర్తించు** or **నర్తించు** *nantintsu*. v. n. To dance. నర్తనముచేయు. ఆడు. **నర్తకి** *nantaki*. n. An actress, a female dancer. అటకత్తె. **నర్తకనింపకులు** an actor and his wife. **నర్త**

కుడు *nartakudu*. n. An actor, mime, or juggler. A puppet showman. అడికునాడు, నట్టువుడు.

నర్తమా *nantamamu*. [Skt.] n. Sport, pastime, dalliance. సుఖోపము, మేలము. Gladness, సంతోషము. **నర్తమది** *nantamadi*. n. Lit: The gladdener, i. e., the Nurbuda river. **నర్తాలాపము** *nar-malapamu*. n. An allusion, intimation, hint, a tacit reference, an agreeable prattle.

నర్మిలి or **అర్మిలి** *nantilli*. [Tel.] n. Desire. ఆపేక్ష.

నర్త *narra*. [Tel.] n. A troublesome milch cow. ప్రయాసముచేరి పిడుకదగిన ఆవు. An ox. నర్తలు horned cattle, కొమ్ములుగల పశువులు. Cattle, kine. IV. i. 95.

నర్తమామిడి *narra-mamidi*. [Tel.] n. A plant used in medicine, called *Tomex japonica*, or *Tetranthera monopetala* or *Leca staphylea*. Rox. i. 658; iii. 821. Wight's plates No. 58.

నల Same as **నల్ల** adj. (q. v.)

నల or **నళ** *nala*. [Skt.] n. The name of a king. See **నళ**.

నలక *nalaka*. [Tel. from నలుగు or నలుగు.] n. A particle or mote. నలుగు.

నలకు *nalaku*. [Tel.] n. A kind of vessel. భాండవిశేషము. "యాగ నిలయంబు కలపయ్యుగల శములును, నలకులు గాగులు నాదిగాల భాండములును." M. XIV. iii. 175.

నలకువ, **నలగుడు** and **నలము** See under **నలుగు**.

నలకుబారుడు *nala-kubarudu*. [Skt.] n. The name of a son of Kubera.

నలగు Same as **నలుగు**. (q. v.)

నలత See under **నలుగు**.

నలవము *naladamu*. [Skt.] n. The root of the *Andropogon muricatus*, called cuscuss grass. తెల్లవట్టివేరు. Rox. i. 265.

నలభై or **నలుబది** *nalabhai*. [Tel. నలు+పది.] n. & adj. Forty. నలభైమంది forty people.

నలి *nali*. [Tel. from నలుగు] n. Dust, powder. పొడి, చూర్ణము. Indisposition, illness, రోగము. Rubbish, weeds, stuff. చిరుగులు. Affection, love. ప్రేమ. నలతీయు to clear, clean, weed. adj. Powdered, bruised, నలిగిన. Trivial, slight. స్వల్పము. Lean, సన్నము. నలితండి eating trash, చిరుతిండి. adv. Duly, fitly, properly, యోగ్యముగా.

నలికండ్లపాము, **నలికేరి**, **నలికీడి** or **నలికీము** *nali-kandla-pāmu*. n. The polished shining greenish house lizard with a scarlet tail, that haunts houses. *Lacerta interpunctata*. Linn. అక్షరశి, రక్తపుచ్చిక **నలికము** *nalikamu*. n. Smallness, minuteness, as dust. నూత్నము, తనుర్వము, సన్నదనము. **నలిగులి** *nali-guli*. adj. Very much bruised or crushed. మిక్కిలినలిగిన. **నలిగొట్టు** *nali-gottu*. adj. Very thin. మిక్కిలిసన్నమైన **నలినలి** *nali-nali*. adv. Fretfully. నలివలతను to be peevish, to fret, నొచ్చు. నలివలచేయు to harass, torment. **నలినాకలు** *nali-nakalu*. n. Dust, powder. అర్ధరంధులములు. **నలిపొడి** *nali-podi*. n. Saw-dust, chips, shavings, dirt, fragments. **నలిబులి** *nali-buli*. n. Confusion, అల్లకల్లోలము. **నలిరేగు** *nali-rēgu*. v. n. To take fire, to become irritated or enraged. విబ్రంభించు. **నలియు** Same as **నలుగు**. (q. v.)

నలినము or **నలిన** *nalinamu* [Skt.] n. A lily. రామర. **నలినాయతాక్షి** or **నలినాక్షి** *nalina-ayat-akshi*. n. A woman who has fair eyes or lily-like eyes. **నలినారి** *nalina-ari*. n. The 'Foe to lilies:' i. e., the moon.

నలు or **నాలుగు** *nalu*. [Tel.] adj. Four. నలుచెసలు the four quarters or sides. **నలుగురు**, **నలుగురు**, **నలుపురు** or **నలుపురు** *nalaguru*. n. Four persons. Some persons, several people, as in English we say half

a dozen without meaning exactly the number six. **నలుచదరము** *nalu-tsadaramu*. adj. Four square. **నలుతుమా** or **నల్లుము** (నాలుగు+తూము.) four bushels. **నలుదిక్కులు** or **నల్లిదిక్కులు** *nalu-dikkulu*. n. All round: lit: the four sides. **నలుగడలు** or **నల్లడలు** (నలు+కడ.) **నలువెసలు** or **నల్లెసలు** *nalu-desalu*. adv. On all sides. **నలుబది**, **నలువది** or **నలభై** *nalu-badi*. (నలు+పది.) adj. Forty. **నలుపండ్లు** *nalu-pandru*. n. Forty persons. నలుబదిమంది. **నలువ** or **నల్వ** *nalura*. (నలు+వా or వాయి face.) n. A name of Brahma, as the four-faced god. నలుపాల a house with an open space in the middle. చుట్టుకొల్లారు.

నలుగు, **నలగు** or **నలినము** *nalugu*. [Tel.] v. n. To break. To be broken, bruised, crushed, crumpled or reduced to powder. నలుచును. To rub with a fragrant paste నలుగుపెట్టు. To become easy, smooth, or familiar by acquaintance. To wither, be weakened or debilitated. ఆ పాఠము అరివికి నలగినది the lesson has become familiar to him. దోన యింకా నలగలేదు the road is not yet trodden smooth. వారు జుడ మాడగా నేను నలగిపోతిని they were the disputants but I was the sufferer, I was crushed between them. వారు నలగిపోయి నారు they are in reduced circumstances. **బట్టి నలగియున్నది** the limbs are quite tired.

నలుగు *nalugu*. n. Rubbing, scrubbing the limbs with fragrant paste made usually of పెసలు. నలుగుపెట్టు to rub the limbs with paste. **నలుగు** or **నలుగుపిండి** n. A sort of fragrant paste used as soap. **నలుగుడు** or **నలగుడు** *nalugudu*. n. Difficulty, trouble, pain, suffering. పీడనము, సంకటము, తొందరి, ఇబ్బంది. "అతండు నలుగుడుబడిరాదో మనున" Suka. iii. 333. That which is thrashed or bruised. నలగినది. నలుగుడుపెట్టు to oppress, to harass. **నలగ గొట్టు** *nalaga-gottu*. v. a. To pound, to

bruise. వాణ్ని నలకొట్టివారు they thrashed him severely. **నలత** or **నల్ల nalata**. n. Debility: a weak state: the remains or constitutional effects of a disease. పురాణించిపోవము. Convalescence, a bad state of health, lingering indisposition, a low fever. **నలతగొట్టు nalata-gottu**. n. A make-bate, a thorn in one's side. **నలుకువ** or **నలకువ nalukuvu**. n. Ailing, an ill state of health. వ్యాధి. Suffering, శ్రమము, బాధ. Weariness, ఆయాసము. **నలుచు**, **నలచు** or **నలుపు nalutsu**. v. a. To crush. To rub the skin. నలిచుకేయు, తోము.

నలుడు or **నళుడు naludu**. [Skt.] n. The name of Nala, a certain hero.

నలుపు nalupu. [Tel.] n. Blackness. నీల నల్లము. adj. Black. See నల్ల.

నలువ See under నలు.

నలుపు naluru. [Tel.] n. Beauty. ఒప్పిదిము. Ability, సామర్థ్యము. adj. Beautiful. ఒప్పిది మైన. నలువొప్పు beautifully, finely.

నలుసు nalusu. [Tel. from నలసు.] n. A mote or particle: an atom: a mote that gets into the eye, కేవలపు. నలసునంక very little, as much as an atom.

నల్ల nalla. [Tel.] adj. Black. n. Blackness. నలుపు. Black stuff: charcoal, బొగ్గ. Blood, నెప్పురు. **నల్లంగి nallangi**. n. A sort of snipe. **నల్లొండ్లు nallindlu**. (నల్ల+ఇండ్లు.) n. Brahmin houses. అగ్రహారము. జోహానాధామము చేత నల్లవైయిండ్లు. **నల్లంబిగాడు** or **నల్లబ్బి గాడు nallanchi-gudu**. n. The Black-backed Indian Robin, *Thamnobia julicata*. పెద్దనల్లంబి or చాకలాగాడు the Magpie Robin, *Copsychus saularis*. పాదనల్లంబిగాడు or తోకనల్లంబిగాడు the Shama, *Citrocincla macrura*. **నల్లఉలవి**, **తీపిఉలవి** or **ఉలవ తుణి nalla-uvavi**. n. A fish, *Rhyncho-batus djeddensis*. **నల్లకాత** or **ఇజ్జనల్లతీపె** a certain plant. **నల్లకిడు** see నలికినాము or నళికిది. **నల్లగిల్లు nalla-gillu**. v. n. To

blacken, become dark. నల్లవడు, నల్లవగు. **నల్లగుండు nalla-gundu**. n. An eel. **నల్ల గుడ్డు nalla-guddu**. n. The pupil of the eye, కననిక. **నల్లడీనువాయి nalla-jinuvayi**. n. The Black-headed Munia, *Munia malacca*. **నల్లచిమ nalla-chima**. n. A black ant. **నల్లటిలకర్ర nalla-jilakarra**. n. Black cummin. *Nigella indica*. Rox. ii. 646. **నల్లచేమ** the black species of చేమ కూర. **నల్లటి** or **నల్లలి nallati**. adj. Black. **నల్లతిమిమిను nalla-timiri-minu**. n. A fish. *Narcine timlei*. **నల్లనవము nalla-danamu**. n. Blackness. **నల్లవాసరిగాడు nalla-dasari-gadu**. n. A tortoise. కాశేలు. **నల్లద్రావుడు nalla-dravudu**. n. A demon. రాక్షసుడు. **నల్లదీడి** or **పాత్రిల ఫార nalla-dindi**. n. A fish, *Rhinchobatus ancylostomus*. (F. B. I.) **నల్లన నానా nallana**. n. Blackness. నల్లనయ్య lit: the black god, i. e., Krishna. **నల్లపూస nalla-pasa**. n. A black bead. **నల్లపడు nalla-padu**. n. To turn black, to blacken. **నల్ల మండు nallamandu**. n. Lit. the black drug, i. e., Opium. అభిని. నల్లమడుగు a black pond, that is, a deep pond. మిక్కిలీ లోతుగలమడుగు. **నల్లమాను nallamanu**. n. Black wood. A sort of harrow used before or after sowing the seed, to level the ground. మాగాణిభూమి దున్ని విత్తనముల చల్లబడు ముందుగా చిదిపచిదప నీరు సర్దుకొనుటకు రండుతాళ్లు కట్టి తోలేది. నల్లనలువ తొలుపు one who wears a black dress; an epithet of Balaramu, నిలాంబరుడు.

నల్లనై or **నల్లనో nallano**. [Tel.] Interj. Alas! అయ్యా. జొం!

నల్ల or **నల్లి nallu**. [Tel.] n. The barrel of a gun.

నల్లి nalli. [Tel.] n. A bug. మర్కటము. నల్లి చెట్టు A shrub, *Grewia carpinifolia*. Rox. ii. 587.

నల్లి or **నల్లికల్లవాము** See నళికినాము.

నల్లె nalle. [Tel.] n. A span, జే. **నల్లెడు nalledu**. adj. Of the size of a span, or, of four finger's breadth, జేనెడు, లేక, బెత్తెడు.

నల్లెరు or **నల్లెరు nalleru**. [Tel.] n. The plant termed *Cissus quadrangularis*, (Rox. i. 407,) a weed used in dyeing, నైజ్రాల్లి. కొండజేరు samphire.

నల్లము nalvamu. [Skt.] n. A furlong or a distance of four hundred cubits or 200 yards.

నళ nala. [Tel.] n. Name of a year. ఒక సంవత్సరము.

నవ nava. [Tel.] n. An itching. జలచ. **నవగొను nava-gonu**. v. n. To itch. **నవ నవలాడు nava-navaladu**. v. n. To flourish, prosper, thrive.

నవటాకు navataku. [Bengali.] n. One eighth part of a seer.

నవల్ నవల్. [Tel.] adj. Budding. ఏక పించెడి. "నవనాళి," A. vi. 60. తీవ్రనల్లవించే బుద్ధిచేతము.

నవత navata. [Tel.] n. Languishing illness, decline. పీర్షణాద్యము, నవయలు. Pain. Sorrow, దుఃఖము.

నవవీరము navanitamu. [Skt.] n. Fresh butter. అప్పుడు చిరికియైతిన వెన్న.

నవము navamu. [Skt.] adj. New, కొత్త. n. Praise, ప్రోత్సము. పొగడ్డ. Nine, తొమ్మిది. నవనవం శ్రీధురపాకరోత (Māgha) every moment presented fresh beauties. నవనవం ఖగ్ర the figure nine: viz. ౯ which the poets say is 9 the form of a beautiful ear. నవమృదుడు a second Cupid. నవసుందరి a second Venus, a rival to Venus. **నవకము navakamu**. adj. New, fresh, blooming. నూతనమైంది. Nine, తొమ్మిది. n. Freshness, tenderness, చుక్కదుర్లము. Youth. యౌవనము. "చక్కదనముంబలంబు నవకంబును" అను. Nagnajit. ii. 27. **నవగ్రహబిళ్ల nava-graha-billa** n. A brooch set with nine

stones (ruby, emerald, sapphire, &c.) sacred to the "nine constellations." **నవతి navati**. n. Ninety. **నవధాన్యములు nava-dhanya-mulu**. n. The nine sorts of grains, viz., Rice, wheat, Bengal gram, &c. **నవ మము navamamu**. adj. Ninth. తొమ్మిదవ. **నవమాలిక nava-malika**. n. The double Jasmine. విజాజి. **నవమి navami**. n. The ninth lunar day either of the light or dark fortnight. తొమ్మిదవతీర్థి. **నవరంధ్రములు** or **నవద్వారములు nava-randhramulu**. n. The nine apertures of the body. **నవరత్నములు nava-ratnamulu**. n. The "nine gems," a collective phrase: some reckon them as నైజము diamond, నైడూ ర్లము lapis-lazuli (cat's eye), నోపేలికము agate, పుష్కరాగము topaz, నీలము sapphire, ముకతము emerald, మాణిక్యము ruby, విద్రు మము coral, నాక్తికము pearl. నవరత్నకీటము a gemmed crown. నవరత్నము a parti-coloured or mottled game cock. నవరత్న కంఠి or కంఠే a neck jewel set with four or five sorts of stones. **నవరాత్రి nava-rātri**. n. The "Navaratri" or nine nights: an annual festival in honour of Durga: also called Dussarah, దసరా. **నవరాశి కము nava-rāsikamu**. n. The rule of nine in Hindu arithmetic, i. e., the double rule of three: Compound Proportion.

నవరము or **నవరము narayyu**. [Tel.] v. n. To languish, sink, perish, to fall away in flesh. నోగాదులచేత కృశించు, కుప్పించు. నవిన నవిన worn away, worn out. ఇల్లు నవిన నవిన చచ్చుచున్నాడు he is dropping into his grave.

నవరంగము nava-rangamu. [Skt.] n. A chamber, or summer house, standing alone in the square of a house. మగ్గి రంగము. Vasu. ii. 35.

నవరము Same as నలు (q. v.) **నవరము** for **నగరము naralla**. n. Palaces. "నగరార్థాత్" అను అనెను నవరమునోనోమనెను. న. ఇల్లుకాంతి భాష్య "M XII ii. 327

నవల or నవలా navala. [Tel.] n. A woman. ఆడది, ఇతి. A. v. 41. R. i. 126. 204. In the acc. case, నవలాన. R. v. 225.

నవచారము or నవచారము navacharamu. [Tel.] n. Sal ammoniac. Ammonium chloride.

నవతు navatu. [Tel.] n. A sort of white loaf sugar. Vijaya Vilas. iii. 63.

నవారు nararu. [H.] n. A broad tape. మంచములకు నేసే పెద్దటేపు.

నవి navi. [Tel.] n. A foundation pit on which a wall is raised.

నవీనము or నవ్యము navinamu. [Skt.] adj. New, recent, fresh.

నవలి naviti. [Tel.] n. A measure of twelve seers (Ganjam).

నవుకు navuku. [Tel.] n. A leak in a channel or sluice.

నవుకరీ or నౌకరీ navukari. [H.] n. Service. కొలువు. నవుకరు or నౌకరు navukaru. n. A servant. పరిచారకుడు, కొలువుడుకాడు.

నవురు or నౌరు navuru. [Tel.] adj. Soft (as cloth or the temples.)

నవులు, నౌలు or నములు navulu. v. a. To chew. To shoot or throb. పిక్కలునవులు మన్నవి the calves of my legs ache.

నవ్వు navvu. [Tel.] v. n. To laugh. హాసించు. v. t. To laugh at, to joke, పరిహాసించు, ఆపహాసించు. నవ్వులాట, నవ్వుటాల or నవ్వుటాలు (నవ్వులు+అట.) navvul-āta. n. Laughter, amusement, fun. నవ్వుటాలు or నగుటాలు navvu-bātu. n. Ridicule, a joke, పరిహాసము. నవ్వుటబండి navvula-bandī. n. A laughing creature. నవ్వుడు స్వభావముగలది. నవ్వు or నవు n. Laughter. Laughing at, joking, jest, fun. plu. నవ్వులు or నవ్వుటాలు. నవ్వులాయన నాట్రుకు I am become a laughing stock. నవ్విండు navvintsu. v. n. To amuse or cause to laugh.

నశించు nasintsu. [Skt.] v. n. To be ruined or destroyed, to lapse, merge, pass away. నశింపు nasimpu. n. Loss, destruction, ruin. నశ్వరము nasvaramu. adj. Perishing, perishable. నశించుచి. నాశన మగునట్టి అశ్వరక్తి lasting fame. నష్టము nashṭamu. adj. Lost, ruined, destroyed. నాశమునొందిన. నష్టము or నష్ట n. Loss, damage, injury, detriment, destruction, ruin, death. నాశము, ద్రవ్యనాశము. అతని తండ్రి నష్టమైతానంత after the death of his father. నష్టపరుడు nashṭa-parutsu. v. t. To waste, to ruin. నష్టపెట్టు to make one lose, to injure. వాణ్ని నష్టపెట్టకుము do not do him any damage.

నస nasa. [Tel.] n. Irritation, ticklishness, soreness of throat, itching. చూచ. A pest: harm, danger, ఉపద్రవము. నసనసగానుండే irritable, ticklish. నసగుటి nasa-gūti. (నసగుడు+ఇ.) n. An amorous woman, an adulterous woman, కామోద్రేకముకలది, బాలిణి. నసగుడు nasa-guḍu. n. Amorous desire. కామోద్రేకము.

“తిండిచేకండమెండైచందికితన, నెసగునగుటివికవెల్లకసగుకేసి.” H. i. 257.

See నవ. నసమిరి or నసమిరి nasamiri. n. Irritation, itching. చూచ. నసలిండు nasalintsu. v. a. To disturb, to spoil. వికలముచేయు. “నసలించునేర్పులు నాగకీకములు.” L. xxii. 111.

నసుకు nasuku. [Tel.] n. Slinking. An innuendo, a hint. A lie, అసత్యపుమాట. adj. Petty, slight, inaudible. False, అసత్యము. v. a. To hint, express by innuendo.

నస్యము nasyamu. [from Skt. నాసిక.] n. Snuff; any powder, or liquid which physicians prescribe to be snuffed up into the nose. నస్యముపెడుచు to express the juice of any herb into the nose. నస్యము వేయు to use such a medicine.

నహి nahi. [Skt.] (interjection) No! “నావిహి.” (T. iv. 17. R. i. 45.) kinship is all nonsense, the cousinship is a mere nullity.

నా na

నా na. [Tel. from. నేను.] pron. I adj. My. నా (Contraction for నాకు to lick.) నాచూచు to taste. “విను నాచూచిన మూచూచిన భోజ్యమునింజ్యము” M. XIII. iv. 105. నానా. Contracted for అనన్ On (his) saying this, అనేటప్పుటికి R. iv. 4. నావిని on his saying so, అట్లు అనగా విని. “ఆప్తాని నమచ్చు నా.” Vasu. iv. 6.

నాంచారు nancharu. [Tam.] n. A lady, a goddess.

నాంది nāndi. [Skt.] n. A preliminary. The exordium, prelude, prologue dedication, or praise of a deity, recited in benedictory verses at the commencement of a religious ceremony or poem. నాంది యాగము the opening rite. Anand. vi. 1. The opening benedictory verses in a drama. నాటిక ప్రథమాంకము, మొదలు పెట్టడము.

నాందికరుడు or నాందినాది nāndi-karudu. n. One who pronounces the benediction. ఆంధ్రము చేయువాడు.

నాకము nakamu. [Skt. క=కుభుము; అకము=కుభుము; న+అకము=నాకము=కుభుములేవి.] n. Heaven, Elysium, Paradise, స్వర్గము. The sky, the atmosphere, ఆకాశము. నాకబి See నాకవల్ల. Chemn. iv. 213. నాకారి nāk-ari. n. Lit: a foe of heaven,” i. e., a demon, a titan or giant. అసురుడు. నాకిని a female supernatural being, a goddess, దేవతాస్త్రీ. నాకులు nākulu. n. The celestials, the gods. R. v. 35. 176. నాకేశుడు nāk-ēśudu. n. A name of Indra.

నాకు naku. [Tel.] v. n. To lick. నాకించు to make one lick. పులి నాకి విడిచినట్లు

(proverb) you have had a narrow escape. నానిది పాము నాకినది the snake stung him. A. i. 53.

నాకువు nakuvu. [Skt.] n. An ant-hill. పుట్టు.

నాగ or నాన్ nāga. [Tel.] adv. As though, so called.

“చిత్రాంగిచేష్టనీతింపుజోనాగ, చిత్రాంగుడస్తాత్రిచేరవేవేగ.”

నాగపసాని or నాగపుసాని See under నాగవల్లి.

నాగము nāgamu [Skt. from నాగ a hill.] n. Lit: That which pertains to a mountain. A serpent, పాము. Particularly, a cobra. An elephant, ఏనుగు. Various species of పాములు are called కంపునాగము, చిత్ర N. దుంప N. పీఠ N. శంకు N. జొన్న N. కృష్ణ N. జోడె N. adj. Large, పెద్ద. When used as the second part of compound, (నమానము) it means Excellent. శ్రేష్ఠము. నాగకంకణుడు nāga-kankāṇuḍu. n. Siva who wears a ‘bracelet of snakes.’ నాగ కేశరము nāga-kēsarāmu. n. The small tree termed Mesua ferrea. Rox. ii. 605. నాగనన్నేరు a large species of Oleander. నాగగోలంగ nāga-golānga. n. A plant called Murraya exotica. Rox. ii. 374. నాగజెముడు nāga-jemudu. n. A kind of cactus or prickly pear. నాగతాళి nāga-tāli. n. The plant called the prickly pear, Cactus indicus. Rox. ii. 474. Ains. ii. 217. నాగవంతి nāga-danti. n. A plant called కంజర or నాగ స్ఫోటము. నాగపడిగులు nāga-padigalu. n. Earrings in the shape of the expanded head of the cobra de capella. నాగపడిగుల జండ a necklace. నాగపాశము nāga-pāśāmu. n. The serpentine weapon of Varuna. Nooses twining like serpents. W. on Vish. P. 140. నాగబంధము nāga-bandhamu. n. The serpent's embrace, i. e., both wound together in an upright position as shown in various

sculptures. అభినయం సంయుత వాస్తవభేదము.

నాగబత్తము *naga-battamu*. n. A cane with a metal tip at the end.

నాగ మల్లె *naga-malle*. n. The prickly pear; the plant named *Justicia nasuta*, ఆప్య పత్రిక. Rox. i. 120.

నాగలోకము *nāga-lōkamu*. n. Lit: The serpent world, i. e., the nether world, పాతాళము.

నాగవాసము *naga-vāsamu*. n. The subterranean world of Nagas or fairies, నాగలోకము. A staple or a ring for a hasp, because shaped like a snake's head. తలుపునొక్కెముడైట తగిలించేది. The iron stays that diverge from the poles of a palanquin. A dancing house or theatre; a set of dancing girls, a troop of strolling players, నాట్యశాల, వేళ్యలమేళము.

నాగస్వరము or **నాగస్రము** *nāga-sraramu*. n. A hautboy, a kind of clarinet. A pipe used by snake players, పాములవాడు డాడు బుర్ర.

నాగాంతకుడు *nāg-āntakudu*. n. Lit: The killer of serpents, i. e., the eagle, కరుత్తంతుడు.

నాగానపడు *nāg-ananudu*. n. Lit: 'Elephant faced', an epithet of Gaṇeśa.

నాగు, నాగులు. **నాగువు** or **నాగువాము** *nāgu*. n. A cobra. నాగము. నాగులచీర a sort of petticoat woven with red stripes.

నాగులచేబిలి *nāgula-tsarili*. n. A festival devoted to serpent worship, held in the month of భాద్రపదము.

నాగేంద్రుడు *nāgēndrudu*. n. The king of the Naga fairies.

నాగరము *nāgaramu*. [Skt. from నగర a town.] n. Dried ginger, కుంజ. H. ii. 172. 248. A. v. 98. నాగరము or నాగరి the name of the Devanagiri alphabet as, being elegant or polished. adj. Pertaining to a town, నగరసంబంధమైన.

నాగరికత or **నాగరికము** *nāgarikata*. n. Lit: Townliness; urbanity, elegance, civility, courteousness, refinement, civilisation.

నాగరికము *nāgarikamu*. adj. Genteel, urbane, civil, polite, polished, elegant, refined, civilised.

నాగరికుడు *nāgarikudu*. n. A gentleman, a man of elegance, a civilised person.

నాగలి, నాగెలు or **నాగేలు** *nāgali*. [Tel.] n. A plough. నాగటికర్త్రు a plough-share. నాగటిచివు or నాగటిదుంప the wooden part of the plough on which the share is fixed. నాగటితోడు an epithet of Balarama.

నాగవల్లి *nāga-valli*. [Skt.] n. The vine that produces the betel leaf or *tamala-paku*. నాగవల్లి or more correctly written నాకవలి, i. e., దేవతలకు చేయు పూజ. The finishing ceremony of a marriage (wherein a betel leaf is given) which is performed on the fourth day. Betel nut is presented to a parting guest and thus has come to denote taking leave, or dismissal, as well as the opposite sense of admission or installation.

నాగవసాని or **నాగవసాని** *nāgapa-sāni*. n. A married lady who conducts the నాగవల్లి ceremony. **నావసాని** (another form of నాగవసాని.) *nāpasāni*. n. A matron.

నాగసింధూరము *nāga-sindhūramu*. [Skt.] n. A red calx of lead.

నాగ *nāga*. [H.] n. Nought, nothing; a cipher; intermission. Remainder. నా గా లే కుం డా without fail, without intermission or remainder.

నాచికోప *nāchi-kōnu*. [Tel.] v. a. To snatch, usurp. seize. హరించు. "ఈచి లోకములు నాడుముము నాచికోనగ నయ్యింతి ననుగనుగొని." M. Virat. ii. 88. "మాధు చేతనున్న తీయబండు జెననాచికోనిన నేర్పరియ్య బోవె." M. Dro. v. 290. ABA. ii. 554.

నాచికోలు *nāchi-kōlu*. n. Seizure, usurpation, అపహరణము.

"ఘనానందంబుమీరివైంధపుం, బ్రాణము నాచికోలున నాగ తలంపగ మర్చి కృత్యమే." M. Salya. i. 58.

నాకు *nāku*. v. a. To snatch. n. A thief. గొంక. Water-weeds, an aquatic plant called *Vallisneria octandra*. Greenness in water Mossiness. Rox. i. 143.

నాజరు *nāzaru*. [H.] n. A sheriff in a court of law. An inspector. Nāzīr.

నాజ్కూ *nāzūku*. [H.] adj. Delicate, fine, tender. సున్నితమైన, నాజ్కూమైన.

నాటకము *nātakamu*. [Skt.] n. Acting, dancing. నర్తనము. A play, or drama. Conduct, ప్రవర్తనము. కీర్తి నాటకము a street play. స్ఫుటజగన్నాటకము the visible course of the world, the order of creation. జగన్నాటకుడు God, the ruler of the universe. నాటకశాల or నాట్యశాల a theatre. **నాటకమాడు** *nātakam-ādu*. v. n. To act a play. **నాటకులు** *nātakulu* n. Stageplayers, dramatis personae. **నాట్యము** *nātyamu*. n. Dancing, a dance, నృత్యము. నాట్యమాడు to dance.

నాటు *nātu*. [Tel. from నాడు a country.] adj. Home-made, country-made. నాటు పురము the country, the mofussil. నాటు పురానికి పోయినారు they are gone up the country. నాటుపురపువాండ్లు countryfolks. నాటుసీమమనిషి a man from the interior. నాటుపురములో నుండినందున being away from town. నాటువైద్యుడు a quack doctor. నాటుమందు country-made gunpowder.

నాటు *nātu*. [Tel.] v. n. & a. To plant or fix. నచ్చు. To impress, as with the nails. To prick or pierce, నుచ్చుకొను. To transfix. వైజనాథులు నాటుంచెప్పి they represented it most impressively. నా మాట నీ చెవికి నాటచెప్పిది my words shall pierce thine ears. నా మాటలు వానిచెవిలో ములుచు లై నాటెను my words pierced his heart. n. Planting, నాటుట. A wound, (G. X. 152.) a dent: the first or preparatory step, as a chop before striking with the axe. The dent sometimes made on a coin in proving it, called also నూలాకి; hence the నాట్లనట్టము is the loss on shroffage. నాటుకేసిన rooted. **నాటుకోప** *nātu-kōnu*. v. n. To be fixed in anything. నుచ్చుకొను. నాటుకోలుచు to cause to be fixed. నాటు

లుపు. నాటనము or నాటుము *nātanamu* n. Planting little sprouts or young plants. నారులోననువనిని నాటుట. **నాటిండు** *nā-tintu*. v. a. To plant, fix firmly.

నాడా *nāda*. [H.] n. A ribbon, tape. నేసిన పట్టా.

నాడి *nādi*. [Skt.] n. A pipe, tube, blow pipe. గొట్టము. Any tubular organ of the body, as an artery, vein, the pulse. బోలు నడిము. A Hindu hour of 24 English minutes, గడియకాలము. నాడిమాచు to feel the pulse. **నాడింపుము** *nādiṅṅhamamu*. n. Bellows, కొలివిత్తి. **నాడింపుముడు** *nā-ṅṅhamudu*. n. A goldsmith, అగసాల వాడు. **నాడిక** *nādika*. n. An hour, గడియ. A country, కేశము.

నాడు *nādu*. [Tel.] v. a. To plant, నాటు. n. A land, a country, a district. కూర్పు నాడు the eastern districts. నాడెల్ల all the land. పల్లపునాడు low-lying land. వేగినాడు the Vegi country. వేగినాటివారు people of the Vegi sect or party.

నాడు *nādu*. [Tel.] n. A day. Time. That day, ఆనాడు. That time, ఆకాలము. చిన్ననాడు when he was young, in infancy. ఒకనాటికి వినడు he will never consent. ఆనాడు at that time. తాతనాడు in my grand-father's time. నాటినుండి since that time. తండ్రినాటనుంచి from the time of his father. సంవత్సరమునాటికి చెల్లించే కూకలు the money payable at the end of the year. నాటివారు the people of that time. నాటిపుస్తకము the book of those times. అది యున్నాన్లనాడు how long ago was it? నాలుగేండ్లనాడు four years back. నాటికి on that day, by that time, to that day. నాడే oh I dare say! to be sure! నాటిపని the matter you wot of, you know what I mean. ఇది తనాడినములనాటిది this is very ancient. **నానాడు** *nā-nādu*. adv. Day by day, now and then. **నానాటికి** *nā-nātki*. adv. Day by day, by degrees

నాడె nāḍe. [Tel.] n. A weaver's shuttle. నూలుకండెముంచి నేసే సాధనము.

నాణెము, నాణెము or నాణ్యము nāṇēmu. [Tel.] n. Quality. Fineness, goodness of cloth, metals, &c. యాగ్యాయాగ్య పరికిల నము. Character, honesty, యాగ్యత. Polished behaviour. నాగరికత. నీకు వజ్రముల నాణెము తెలుసునా are you a judge of diamonds. A coin or piece of money. నాణ్యమైన or నాణెమైన nāṇyam-aina. adj. Fine, honest, good. నాణెంపువ్రతము noble devotion. నాణెనుమాము nāṇēnu-tsūtsu. v. n. To try (a thing's) goodness. నాణెకాడు nāṇēkaḍu. n. An appraiser, or valuer. నాణెకత్తె or నాణెకత్తె nāḍe-katte. n. A polished woman. నాణెముకలది.

నాతము nātamu. [Tel.] n. A daily allowance of money, batta. బత్తెము. వానిక తీత నాతములలేవు he receives neither pay nor batta.

నాతి or నాతిక nāti. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ.

నావము or నావ nālamu. [Skt.] n. Sound; a note, a ringing in the ears. A slight headache. నావ తలనాడునావన్నది I have a slight headache. గ్వని, ప్రాత. నాతింను nālitṅsu. v. n. To make a noise, to sound or ring, ప్రాన. నావారు nāḍāru. v. n. To cease. T. iv. 39. "నావారక," i. e., ఎంతెంతకూడా incessantly.

నాది nādi. [Tel. from నేను.] pron. Mine. నాకు nāku. adj. My, my own. నాకుకరింబులు my hands.

నాహు or నాహు nāhāru. [H.] adj. Poor, helpless.

నాథుడు nāthudu. [Skt.] n. A lord, king. రాజు, a husband, పెనిమిటి. యనినాథుడు a saint.

నాన nāna. [Tel.] n. Shame, modesty. సిగ్గు. నాన గీడిదు losing all shame, సిగ్గు చెడి. "మచ్చలులాస్త్రుళ్ళు మనంబు వెంకట నాన గీడిదు, నచ్చివానికాచిత్రం." Parij. v. 28. నాన

గండ nāna-ganda. n. A shameless man. సిగ్గుమాలినవాడు.

నానపాల nāna-pāla. [Tel.] n. The plant called the Thyme-leaved spurge. Euphorbia thymifolia (Linn.) Ainslie ii. 75. రెడ్డినారి నానపాల బియ్యము.

నానా nāna. [Skt.] adj. Many, divers, all sorts of, sundry. వివిధమైన. నానాత్వము nānātramu. n. Plurality, diversity. M. XII. vi. 34.

నాను, నానుకోవి or నానుకోవి nānu. [Tel.] n. A gold necklace of small beads linked together. కంఠాభరణవిశేషము.

నాను nānu. [Tel.] v. n. To soak, to be steeped, to become wet. నానుము or నాన్పు nānṅsu. v. t. To cause to soak.

నాననీయు. నానుడి nā-nuḍi. (నాను+నుడి.) n. A rumour. కించంఠి. A proverb, సామెత. నానుడు nānuḍu. adj. Moist, damp, wet, soaked, sopped, steeped. తడిసిన. నానుడు నేల wet land. నానుడువాన soaking rain. విడువకకుండు పొడిపొడివాన.

నానుడువాసన a damp smell. నానుపు nā-nupu. v. a. To bleach. చలచేయు.

నానుబోర nānu-bōra. n. A breast of mutton, మాంసములలోప్పు. Ilā. iv. 27b.

నాన్పింను nānpintṅsu. v. a. To get bleached.

నానబెట్టు or నానపోయు nāna-bettu. v. a. To soak, to steep. నానబాలు, నాన ప్రాలు or నానబియ్యము nāna-bālu. n. New rice that is soaked in water or milk. నానబెట్టిన కొత్తబియ్యము. నానవేయు nāna-rēyu. v. a. To soak, sop, steep. ఈ కయిండుకు నానవేస చెరుపుకొంటావు why do you ruin yourself by delay?

నాపకుడు nāpakudu. [Skt.] n. A destroyer. నాశకుడు, నశింపచేయువాడు. కులనాశకుడు the curse of his father's line. R. v. 178.

నాపరాసు nāpa-rāsi. [Tel. నాప+రాయి.] n. A whitish freestone used in lithography. Grey chlorite slate, or pot-stone. నాపకున్న salt that is not crystallized.

నాపసా nāpasā. [Eng. 'knapsack'] n. A knapsack. సిపాయిలబిచ్చుమాట.

నాపసాని See under నానబెట్టి.

నాపితుడు nāpitudu. [Skt.] n. A barber. మంఠి.

నాభి nābhi. [Skt.] n. The navel. బొడ్డు. Musk, కస్తూరి. Poison, విషము. నాభి or నాప నాభి aoonite. The central hole in a wheel, రథచక్రమధ్యస్థానము. నాభిక nābhika. n. The navel. T. i. 2. నాభిజమ్మడు nābhi-jammudu. n. Brahma, as produced from Vishnu's navel.

నామము or నామధేయము nāmamu. [Skt. cf. Eng. 'name'] n. A name, appellation, title. The upright mark drawn in the forehead by the Vaishnavites. సునలు పెట్టుకొనే బొట్టు. నామాంకితము placing one's name in a (poetical) dedication, &c. నామకరణము nāma-karanamu. n. The ceremony of naming a child. Christening. బిడ్డలకు పేరుపెట్టుట. నామకర్తము for name's sake, nominally. నామనుడుము nāmam-adatsu. (నాము+అడవు) v. t. To kill. చంపు భార. స్త్రీ. ii. నాముముపెట్టు to leave one's mark upon a man, i. e., to deceive or ruin him. నాముము పెట్టుకొను to draw lines upon one's own forehead. నామ మంప nāma-dumpa. n. The water plant called Rumex aponegeton. Rox. ii. 210. నామలకోడి or నామకోడి The coot, Fulica atra. నామాలపిట్టి or నాపపిట్టి nāmala-pitta n. The Southern Scimitar Babbler. Pomatorhinus horsfieldii (F. B. I.)

నామా nāma. [H.] n. A deed, letters patent. కరారునామా an agreement. రాశి నామా a deed of an amicable settlement. నకాలకునామా a deed of attorney, a power of attorney given in writing.

నామాలపిట్టి nāmala-pilli. [Tel.] n. A sort of wild cat with four upright lines on the forehead. Felis rubiginosa. Jerdon. నాము బుర్రేము nāmulu-tigu. (నాము-నాము.)

v. n. To reed wood in carpentry, to carve it with parallel upright lines, resembling the Vaishnavite marks.

నాము nāmu. [Tel.] n. The new sprout springing from the stumps of millet. Empty or blasted ears of corn which are thought to be hurtful to the health of cattle. చిగ్గువ కొన్న కొయ్యకాలు. Malice, చలము. "నింఠారునాముతో బండిబక్కగుడు రాగుండిమార్ బగులంబిండినాడు." Nagnijit. ii. 33. నామువాసన a disgustingly strong scent. నామవేసు nāma-chēnu. (from నాము) n. A field of కొన్నలు of which the stalks after being cut, have thrown out sprouts. నామపంట the crop so produced.

నామాషి nāmāshi. [H.] n. Disgrace, shame. అమానము.

నాయకము or నాయకరత్నము nāyakamu. [Skt.] n. The central gem or stomacher of a necklace. పతకము నడిమిరత్నము.

నాయకుడు nāyakudu. [Skt.] n. A leader. శ్రేష్ఠుడు. A chief, ఆధిపతి. కథానాయకుడు the hero of a poem or story. నాయిక nāyika. n. The heroine. నాయంకరము or నాయకరము nāyam-karamu. (నాయకుడు +కరము.) n. The rank or office of a Naik or headman, chiefdom, lordship. ఆధిపత్యము. నాయకవాడి or నాయకనాథి nāyaka-vāḍi. n. The police force. The militia, కట్టుబడివాండ్లు. ఈ బంట్లొక్కరులు. A Government peon who has to look after cultivation operations, సేద్యపుపనులను పరమరిక చేసే దినాళపుంబలు. నాయుడు or నాయుడు nāyudu. n. A chief. A title borne by men of a certain Sudra caste.

నాయన nāyana. [Tel. నా+అన్న.] n. Father, sir. Used also as an endearing term for any one that is addressed. మీనాయన your father. మానాయన my grandmother. నాయన, నాయనా Alus! alas, oh! oh!

నాయము nāyamu. [for Skt. న్యాయము.] n. Justice.

నార nāra. [Tel.] n. The fibre of plants, fibrous bark of trees: నారకచ్చడము or నారమడి a garment made of bark used by nuns. నారపచ్చము. అటివార strings of the fibres of the plantain tree. **నారచీర nāra-chira.** n. A garment of bark worn by sages, a linen cloth. **నారజెల్ల nāra-jella.** n. A sort of fish. G. I. 111. **నారపబ్బకాయం** or **నారపపుకాయం nāra-dabbakāya.** n. The citron. See పబ్బ.

నారంగము nāraṅgamu. [Skt.] n. The orange tree. నారింజ.

నారము nāramu. [Skt.] n. Water. జలము. A crowd of men. నరలసమాహము.

నారకము nāra-kamu. [Skt. from నరకము.] n. Hell. నారకస్థలము the infernal regions.

నారట్లము nār-atlamu. [Skt] n. Land which has chasms or cracks in it. నెలయలవానిఁ భూమి, బీటికనేల.

నారదంపకము nāra-dantakamu. [Skt.] n. The side timber of a door frame. ద్వారపు నిడుపుకమ్మి.

నారదము nārudamu. [Skt.] n. A sort of orange. “నల్లనియలలు బాంకలియల, నారద పాలలి నాగితిండ్రిలు.” ND. i. 10.

నారదుడు nāra-dudu. [Skt.] n. Nārada, the Mercury or Momus of the Hindu Olympus, represented as the inventor of the lute, and messenger and newsmonger of the gods. A roaming tell tale, a makebate. నారదసంగీతము divine music. **నారదప్రసము nāradaḥprasaṁu.** n. A jeering makebate temper like that of Nārada or Mercury. A. ii. 36.

నారసము nārasamu. [from Skt. నారింజం.] n. An iron style or arrow: a pin or spike run through a volume to keep it together. A tool used by housebreakers for boring walls. Proverbially used for a piercing glance. నాని నాలుకమీది నారి పులు వేసినారు they have put a padlock on

his lips. నారిసము or నారిసగంటము an iron style (గంటము) of which each end is pointed, but with different tips for writing on harder and softer leaves.

నారాచము nārāchamu. [Skt.] n. An iron arrow. అచ్చయినపబాణము, గంటము. **నారాచి nārāchi.** n. An instrument to cut gold, బంగారమును నరికే కొరముట్టు, సానము. The balance used by a goldsmith, అక సారెనాని త్రాసు.

నారాడి or **నారాడీ** Same as నరాజి (q. v.)

నారాయణుడు nāra-yānuḍu. [Skt. నారి + అయనడు.] n. Lit: One who rests on the waters. See Gen. i. 12. A name of Vishṇu or Brahma. విష్ణువు, బ్రహ్మ. A name applied by the common people to God as distinguished from the gods. నారాయణ మూర్తి the same. **నారాయణము nārāyaṅgamu.** n. A part of the Taittiriya Upanishad, తైత్తిరీయమునందొక పన్నము. The sacred fig tree. రావిచెట్టు. Prosperity, మంగళము. **నారాయణపక్షి nārāyaṅga-pakshi.** n. The common heron, *Ardea cinerea* (F. B. L.) **నారాయణి nārāyaṅgi.** n. The name of a certain goddess. పార్వతి, లక్ష్మి, గంగ. Name of a plant. పిట్టిపచరచెట్టు.

నారి nāri. [Skt.] n. A woman. పునారి another man's wife. **నారిత్వము nāritvaṁmu.** n. The being a female: womanhood.

నారి nāri. [Tel.] n. A bowstring. వింటిఅల్లె త్రాడు. A gut or muscle, నరము. **నారి** or **నారిగురువు** n. The guinea worm that breeds in the flesh of the leg, నెలపుండు, నాడివ్రాము. **నారికాయ nāri-kāya.** n. A scar caused by drawing the bowstring, అల్లెత్రాటి తాకుడువలన చేరియందు కలిగిన కణము. A wart, కణము. **నారిపక్షి nāri-pakshi.** n. The sea gull, from the entrails of which (నారి) bowstrings are made.

నారింజే nāriṅga. [H.] n. An orange. కిన్నెర బండు.

నారికేళము, నారికడము నారికేడము or **నారికేడము nāri-kēḷamu.** [Skt.] n. 'The cocoanut tree. నారికేళపాకము a very difficult style used in books.

నారు nāru. [Tel.] n. A tender young sprout, or plant. Young plants kept to be transplanted. నారుమడి a field thickly set with grain to be afterwards transplanted. నారుకన్ను a shoot, &c. (anuk.) **నారుపాటలు nāru-pātalu.** n. Common ballads or ditties regarding a fairy or goddess named నారు which presides over tender plants. **నారుపోయ nāru-pōyu.** v. n. To sow corn thickly, for the purpose of afterwards transplanting it. విరపనారుపోసి నారు they planted chillie seed in beds.

నారుచు or **నారుచ్చు nāruṅṅu.** [Tel.] v. t. To cause to wither. వాడచేయు.

నారుచ nāruva. [Tel.] n. A kind of tree. H. iv. 18.

నాలవ See under నాలన.

నాలి nāli. [Tel.] n. A mean work. కుత్సితపు పని. కూలినాలి cooly and other low and uncertain kind of work. adj. Sly. కుత్సితము. Deceitful, నంచకము. Slight, imperceptible, latent, insidious, మందము. నాలి కురువు a latent or indolent ulcer. నాడీ వ్రాణము, నాలికురువు. నాలినాలి or నాలితెచ్చుర a zephyr, a slight or imperceptible breeze. మందమైననాలి. నాలిగ్రహము (Swā. iii. 71) a star which exercises no influence on human life, దుర్బలమైనగ్రహము. నాలిచూపు a sly look or glance. నాలి చూపుచూచు to glance at or view cunningly. నాలిముచ్చు a traitor or imperceptible foe, a hypocrite. నాలియేడ్చు silent weeping; or, crocodile tears, నంచకపుయేడ్చు. నాలిశని powerless. నాలిభూతము a sly being or a ghost. కుత్సితపు పని పు. శేక కుత్సితస్త్రీ.

నాలి nāli. [Tel.] n. A forest tree called *Ulmus integrifolia*. Rox. ii 68

నాలుక, నాలిక, నాలిక or **నాల్కు nāluka.** [Tel.] n. The tongue. A tongue of fire, బావుల. కొండనాలుక the uvula. నాలుక చేప or నూరినాలుక the fish called a Sole, a species of Rhombus, or Pleuronectes. Russell, Nos. 75. 76. **నాలికచేరు nālika-chēru.** n. A kind of grass. A disease which attacks the cattle that eat it.

నాలుగు, నాల్గు or **నాలుపు nālugu.** [Tel.] adj. Four. Often used indefinitely as when we say half a dozen. “అండ్లుక్కనాల్గుచెసలు చూడదొడనా” he looked on all sides, lit: on four sides. నాలుగుకాళ్లసారి cantering, running away, పారిపోవడము. నాలుగుకన్నుల కేలుపు the Fire god, అగ్ని దేవుడు.

నాళము nālamu. [Skt.] n. A tube, a hollow or tubular stalk, as the stalk of the water lily. కాడ, నొట్టము. A sort of air gun or syringe, చివ్వునక్రొలి. A tube through which pellets or balls of clay (నాళపుటుండులు) are discharged. M. Udyog. iii. 325. A blowpipe, అక సారెనాని ఉడునొట్టము. A horseshoe, లాడము. గుర్రపుచెక్కలకువేసి యునుపచెప్ప. నాళినాళము the umbilical cord. **నాళిగ్రాలు nāli-grālu.** n. A sort of drum. BD. iii. 390. **నాళి** or **నాళులు nāli.** n. A vein in the body. “నారులపన నంబు నడిపించికపుము.” L. xiii. 7. **నాళికము nāli-kamu.** n. The lotus. పద్మము. An arrow, బాణము. An arrow head, బాణపుమురికి. సుమనోనాళికము (Das. ix. 356.) an arrow made of a blossom. **నాళికబాడు** or **నాళిక భవుడు nālika-judu.** n. Brahma. **నాళిక పవన nālika-valana.** adj. Lily faced, fair. **నాళికాకరము nālika-karamu.** n. A pond covered with lilies. Vasu. ii. 47.

నాళ్లు nallu. [Tel.] n. The plural of three words: that is, of నాడు a day; నాడి a vein and నాక a country.

నావ nava. [Skt.] n. A ship, boat, or vessel. ఓడ, తరణి. నావరన్న nava-kannu. n. A fish called Kuriteh, also a species of Sparus. Russell, No. 106. నావికుడు navikudu. n. A steersman. A sailor, ఓడన దళవాడు.

నావర navara. [Tel.] n. A kind of locust that is most destructive to crops.

నావుడు or అనవుడు navudu. [Tel.] conj. On his or her saying so, అనిచెప్పగా. Therefore, wherefore.

నావురాకులు navurakulu. [Tel.] n. A sort of plant with broad leaves. Premna tomentosa. Swa. iv. 92. Rox. iii. 76.

నాశము or నాశనము nashamu. [Skt.] n. Disappearance. కనబడదు. Ruin, loss, destruction, death. "క్షీణం కలినాశం." to sing his praise shall destroy all sin. నాశిలు, నాశిల్లు or నాశిరిల్లు nashilu. v. n. To be ruined. నాశమనొందు, నశించు. To be hurt, నవము.

నాస nasa. [Skt.] n. The nose. ముక్క. The lintel, or upper timber of a door. ద్వారము మీది లక్ష్మీకప్పు, అడ్డకప్పు. నాసాపుటము or నాసాకారంధ్రము nasa-putamu. n. A nostril. ముక్కరంధ్రము. నాసామణి nasa-mani. n. A nose jewel. ముక్కర. A. vi. 179. నాసిక nāsika. n. The nose. The sense of smell, ప్రాణము.

నాసరము nastramu. [Skt.] n. The van of an army. ఆశ్రేణుల నైకము, ముందర బెట్టడండు, నేనాముఖము. Pride, యెప్పుడు. నాసరుడు nastrudu. n. A leader, a captain. A. vi. 171 నేనాముఖుండు నిలిచినవాడు.

నాస్తి nasti. [Skt.] n. Lit: "It is not." A cipher, nonentity, nullity. నాస్తికుడు nastikudu. n. One who denies the existence of an after-life, కలహాకము లేదను వాడు. An atheist, a heretic. నాస్తిక్యము or నాస్తికత nastikyamu. n. Atheism.

ని ni

ని ni. [Tel.] affix. An ending or sign of the second or accusative case, as in ఇంటిని ని (ni) and ను (nu). when final may drop the vowel and become న, thus వానికిని, వాండ్రకును may be contracted (in verse) into వానికీన, వాండ్రకున, both to him and to them.

నిశేర ninkera. [Tel.] adv. Quickly. శీఘ్రము.

నింగి ningi. [Tel.] n. The sky. ఆకాశము. నింగిచూలి the atmosphere, వాయువు. నింగిపడు ningi-padu. v. n. To set, as the sun, అస్తమించు. నింగిని an epithet of Siva, శివుడు.

నిండు or నింపు nintsu. [Tel. causal of నిండు.] v. a. To fill. పండికుండలు నించి filling the golden vases.

నింజిలి ninjili. [Tel.] n. Uneasiness, distress, trouble of mind. మనోదుఃఖము.

నిండు nindu. [Tel.] v. n. To be filled, to be full. పూర్ణమగు. నింట or నిండుకు ninta. n. Fullness, as of water (జల)పూను. నిండ, నిండా or నిండుగా nindu. adv. Fully. Much, entirely, utterly. Perfectly, నిండా బెబ్బలు కొట్టినాడు he struck many blows. నిండాడండములు పెట్టినాడు he offered many compliments. నాన నిండాకుంపినది it rained heavily. నిండా సంతోషించినాడు he was much pleased. నిండాభయపడిరి they feared greatly. నిండాను or నిండబడు nind-anu. v. n. To be full. నిండాను or నిండు n. Fullness, completion. పూర్ణత్వము. నిండించు nindintsu. v. a. To fill. నిండు or నిండవ నిండు. adj. Full, abundant, much. నిండుకుండు a full vessel. నిండుకుండ తొలకడు a full pot does not spill. నిండువనిమి a pregnant woman. నిండుకోపు nindu-

konu. v. n. To be filled: (metaph.) to be pacified, to be silent. ఈశర నాయిల్లో నిండుకొని ఉన్నది a phrase meaning (by rule of contrary) I have nothing to eat or give.

నింక ninda. [Skt.] n. Blame, censure, reproach, dishonour. అపవాదము, దూరు, అపచారు. నింకాస్తుతి ninda-stuti. n. A sneer: ironical praise: irony. నింకాస్తుతము nind-astpadamu. adj. Scandalous, slanderous. నిండించు nindintsu. v. n. To blame, abuse, vilify, or accuse. దూరు. నిందితుడు ninditudu. n. One who is censured. నిండించబడినవాడు. నింకొద్దు one who deserves to be censured, నిండించబడిన వాడు.

నింపాది nimpadi. [Tel. నింపు+అది.] adj. Plenty, సమృద్ధము. (Gentle proper, right, fair. n. Gentleness, quiet, నెమ్మది. నింపాదిగా by gentle means, gently, fair and softly.

నింపిరి nimpiri. [Tel.] n. Dirt. ముడికి.

నింపు See నించు.

నింబము nimbamu. [Skt.] n. The margosa tree. Ayadivachta indica. కేసరబిల్వము.

నికటము nikatamu. [Skt.] n. Nearness. సమీపము. adj. Near, close to. సమీపమైన.

నికము Same as నిక్కము (q. v.)

నికరము nikaramu. [Tel.] adj. What remains after all deductions are made, the net balance. ప్రోవుడుపోగా మిగిలినది. Selected, excellent. నికరముబంగారు the net weight of the gold. నికరంబడి net income. [Skt.] n. A flock or multitude. A treasure, నిక. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

నికర్షణము nikarshanamu. [Skt.] n. The backside of a house, &c. ఇల్లలోనగువాని వెనుకటిభాగము. An open space around a town or city, పట్టణముచుట్టు వాకొన బయలు.

నికష nikaṣa. [Skt.] n. The name of the mother of the demons. నికషుల తల్లి.

నికాశుడు nikash-atmajudu. n. A son of Nikasha. నికాశు.

నికషణము nikashanamu. [Skt.] n. Rubbing. H.D. ii. 2517.

నికామము nikamamu. [Skt.] adv. Voluntarily, willingly, (implying certainty.) Much: as much as one pleases, యథేచ్ఛము, మిక్కిలి కోరికగా.

నికాయము nikayamu. [Skt.] n. A multitude, a congregation. ప్రాస. నికాయము నికాయ్యము or నికాయ్యము n. A house. ఇల్లు.

నికాశము nikashamu. [Skt.] adj. Like, resembling. కుల్యము, సమానమైన, పఠ. n. Certainty, నిశ్చయము.

నికుంజము nikunjamu. [Skt.] n. A hower, thicket, arbour. పొదటిల్లు.

నికురుంబము nikurumbamu. [Skt.] n. A multitude, assembly. గుంపు, గమ.

నిక్రింతనము nikrintanamu [Skt.] n. Cutting. ఇంకడము, నరుకుట.

నిక్రిష్టము nikrishtamu. [Skt.] adj. Outcast, vile, abject. అధమము.

నికేతనము niketanamu. [Skt.] n. A house. ఇల్లు.

నిక్కచ్చి nikkachchi. [Tel.] n. Violence, forcing, annoyance. నిర్బంధము. Strictness. adj. Strict, ఇండిబియె. వాడు చాలా నిక్కచ్చి వున్నది he is a very strict man. నిక్కచ్చి చేయు nikkachchi-cheyu v. t. To force, compel. నిర్బంధముచేయు.

నిక్కము nikkamu. [Tel.] n. Truth, reality, certainty, verity. నిశ్చయము, యథార్థము, సత్యము. adj. True, certain, genuine, real, intrinsic, sterling. Unalloyed, pure, సత్యమైన, నిర్మలమైన. నిక్కల nikkala. (నిక్కము +కల.) n. A true dream, a dream that turns out true. నిశేషమగుకల. నిక్కము వున్నది కాదు a real friend. నిక్కముగా truly.

నిక్కా పుడు nikkavudu. [from Skt. నిక+ Tel. కవుడు.] n. Simplicity, absence of cunning. నిక్కాపటము.

నిక్కాక nikkaka. [Tel. నిండు+కాక.] n. Burning heat. మిక్కిలికాక. Fever.

నిక్కు nikkū. [Tel.] v. n. To strut, sit upright, erect oneself, stand on tiptoe. To jut out or protrude. To be proud or conceited. ఉన్నతమున, కర్వించు, అతిశయించు, వడ్డలు. n. Jutting out, or projecting, as the nose, protrusion, ఉన్నతి. Conceit. కర్వము. నిక్కాపాడుచు to jut out, to stand on end, as hair, నిక్కానవిలుచు. నిక్కించు nikkintsu. v. a. To stretch, to cause to project. నిక్కుచాటు nikkupātu. n. A conceited or proud man, కర్వస్వభావముగలవాడు. నిక్కుకీనులు ears that jut out. నిక్కుడు Same as నిక్కూ. n.

నిక్కువము nikkuvamu. [Tel. another form of నిక్కూ.] n. Truth, certainty. యథార్థము. నిక్కువముగా truly, నిజముగా; much, మిక్కిలి. P. iii. 281.

నిక్వణము or నిక్వణము nikkvanamu. [Skt.] n. A musical note. వీణలోని నాదాని ప్రాతి.

నిక్షేపము nikhēpamu. [Skt.] n. A buried treasure; a treasure, a deposit, a pledge. నిధి. నిక్షేపించు nikhēpintsu. v. a. To hide, bury under ground, lay up, store up. పాసు, పూడ్చు, దాచు.

నిఖిలము nikhilamu. [Skt.] adj. All, entire, complete. సర్వము, ఎల్ల.

నిగదించు nigadintsu. [Skt.] v. a. To tell plainly. స్పష్టముగా చెప్ప. (భాగ. ii.) నిగవము or నిగావము. nigadamu. n. Plain speaking. స్పష్టముగా చెప్పటం.

నిగనిగ niga-niga. [Tel.] n. Brilliancy, gleam. adj. Bright. adv. Brightly నిగనిగము or నిగనిగలాడు niga-niga-m-annu. v. n. To glitter, to be bright, to glow.

నిగమము nigamamu. [Skt.] n. The Veda, వేదము. A market, అండ్లవాడ. A way, మార్గము. నిగముడు nigamudu. n. A merchant. వేపారి, వరిజాడు.

నిగరణము, నిగరము or నిగారము nigaranamu. [Skt.] n. Swallowing, మింగటం. నిగరము or నిగారము nigaramu. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

నిగర్వము గా ni-garramu-gā. [Skt.] adv. Humbly. కర్వము లేకుండ.

నిగళము or నిగడము nigalamu. [Skt.] n. A fetter, chain. సంకెల.

నిగా or నిఘా niga. [H.] n. View. Attention, superintendence, control, care. చూపు, దృష్టి, గమము.

నిగాళము nigalamu. [Skt.] n. A horse's neck. గుర్రపు మెడ.

నిగుడు nigudu. [Tel.] v. n. To stretch, or be extended, వ్యాపించు, నిక్కు. పాసు. To rise or increase, విస్తరించు. To fly or be discharged, as a dart. To fall upon or attack, కవయు. To hasten, వేగింపడు. To become straight, చక్కబడు. To be fulfilled, జరవేరు. To be vented, as a sigh. To burst forth, as rage. అరుపులనిగిడె shouts arose. " ఇంద్రియములు విషయములమీద, నిగడనీక మనంబులో మగుడ నిగిచి." M. XII. v. 90. "నీళ్లలోని నోడ నిగిడి తిన్నక త్రాకు లైట మూలకైని ప్రాకరేడు." Vēma. "నీళ్లలోని మొసలి నిగిడియేమగు బట్టు, లైట కుక్కచేత భంక పడును." Vēma. నిగుడు దెంచు nigududentsu. v. n. To jut out. నిక్కు. నిగడ nigaḍa. (Root in A of నిగుడు.) adv. Out, long, along. నిగడగొలుచు to overreach in measurement. నిగడ దన్నుతాడు చూడు he will kick you so that you will stand straight. నిగిడారు (నిగిడి+అరు.) Same as నిగుడు. నిగుడించు. నివుడించు, నిగిడించు, నిగుడుచు or నిగుడ్చు nigudintsu. v. a. To stretch, extend. To discharge, shoot,

cast, emit (light), give (a sigh). To raise up, prop up. నిగుడజేయు. మాడ్చి నిగుడించు to extend the view over the opening landscape. " అందినిండుకేమిటికే నెత్తు నిగుడైదవు." HD. i. 2032.

నిగురు or నివురు niguru. [Tel.] n. Embers. The ashes covering live coal. కత్తెనిప్పుమీది భస్మము. నివురుగప్పిన నిప్పు a fire hidden under ashes. కున్నపునిగురు lime for making plaster.

నిగుఢము ni-gūḍhamu. [Skt.] adj. Quite hidden. మిక్కిలి మరుగుచుచుండెను.

నిగ్గడి niggadi. [Tel.] adj. Hard. కఠిని.

నిగ్గు niggu. [Tel.] v. n. To thrive, flourish; to be effected, to prosper, get through, go on properly. నెన్నె. నిర్వహింప, సమకూరు. n. Brilliancy. ఉత్కృష్టత. Extract or spirit. Light color, వర్ణలేశము, నికరమయిన కాంతి. " పసుపునిర్గుల చలువపావన" Lavanya. 27. " పసుపునిర్గులు నడుపుటి" ib. 131. ఈ భూమి నిర్గును తినివేయలేరు they cannot remove the richness of this land.

నిగ్రహము nigrāhamu. [Skt.] n. Rejection. ప్రాప్తము. Aversion, disfavour; blaming; a threat. బెదిరుమాట. Imprisonment, చెర. A limit, మేర. "దుష్టనిగ్రహము శిష్టనిగ్రహము" discountenancing the evil and cherishing the good. T. iv. 17. నిగ్రహానుగ్రహశక్తి despotism. నిగ్రహించు nigrāhintsu. v. a. To neglect, disregard, set aside, quash, refuse. To discountenance, disapprove. Swa. vi. 93.

నిఘంటువు nighantuvu. [Skt.] n. A dictionary.

నిఘోషణము ni-ghōṣhanamu. [Skt.] n. A sound, voice.

నిఘ్నము nighnamu. [Skt.] adj. Obedient. docile, facile. అఫీనమైన, లోబడెను.

నిచయము nichayamu. [Skt.] n. An assembly, heap, mass. ముఠా, సభ.

నిచితము nichitamu. [Skt.] adj. Spread, విస్తరించెను.

నిచులము nitsulamu. [Skt.] n. The red Oleander tree. ఎర్రగన్నేరు. M. XIII. i. 167. Game, poultry, any bird that may be eaten. " నిచులజాయువుల నిర్ణీత ప్రసములు, మధునిచులంబులడనికొక్క మధుని వాణి." Balarama. vi. 127, 146.

నిచాళము nichālamu. [Skt.] n. A veil, cloak covering. కప్పడుచుప్పటి, అవిసెన. పక్కడుప్పటి. A. vi. 134. Parij. iv. 9.

నిచ్చెన nichchenu. [Tel.] n. A ladder. నిక్కెటి. నిచ్చెనపంజె or నిచ్చెననిచ్చెనపంజె nitchchenu-pandzu. n. A ladder on which a number of torches are arranged. బింటిల కమ్మలమచ్చెన నిచ్చెననెటిపాధము.

నిచ్చె నిtsu. [Tel.] adv. Always. సదా. Every day, ప్రత్యహము. See నిచ్చెలు.

నిచ్చెయము nitsayamu. [from Skt. నిచ్చయము.] n. Certainty. నిశ్చయము.

నిచ్చెలము nitsalamu. [from Skt. నిచ్చలము.] adj. Firm, immoveable. నిశ్చలము. Pure, faultless, నిర్దోషము. Eternal, lasting, నిరంతరము. n. Certainty, నిశ్చయము.

నిచ్చెలు nitsala. [Tel.] adv. Always. సంతము. సదా. n. Certainty, నిశ్చయము.

నిచ్చవము nich-chedamu. [Skt.] n. Cutting off.

నిజము nijamu. [Skt.] n. Nature, స్వభావము. adj. Own, peculiar, native, తనది. Perpetual, eternal, శాశ్వతమైన. నిజపాప్యవర్ణుడవైన నేను I who am your own dependant; this is a mere phrase like "your most obedient servant." The word నిజ pre-fixed to names of months, as నిజజైత్రము denotes the proper month, not the అధికమాసము the intercalary month. నిజచంద్రునితో జైత్రము being satisfied with his own

resources. **నిజస్థితి** *nija-sthiti*. n. The real fact. **నిజస్థుడు** *nijasthudu*. n. A just upright man. **నిజానుచరుడు** *nij-anu-charudu*. n. A personal attendant. **నిజము** *nidzamu*. Truth, reality, సత్యము. Certainty, నిశ్చయము. adj. True, certain. సత్యము. Positive, actual. **నిజముగా** *nidzamu-ga*. adv. Actually, really, positively, truly, నిజమయచు or నిజముచేయు to verify, prove, try. **నిజపడు** *nidza-padu*. v. n. To be ascertained, verified, identified. ఇది నాకు నిజపడినది I ascertained this. **నిజమరు** *nidzam-ari*. n. A truthful man or woman. సత్యకీలడు, సత్యవతి.

“అజివిజచేసి భూకాంతుని యెదుట నిజమరలె నెంత నిలవ నాడెదవు.”

Sar. D. ౨౪౬.

నిటనిట *niṭa-niṭa*. [Tel. anuk.] adv. Very tremulously.

నిటలము, **నిటాలము** or **నిటాలతటము** *niṭa-lamu*. [Skt.] n. The forehead. నుదురు, ఫాలము. **నిటాలక్షుడు** *niṭal-akshudu*. n. Siva, who has an eye in his forehead.

నిట్ట *niṭṭa*. [Tel.] n. A place. స్థానము, ఇరివు. “మాచుమార్తల నిట్ట మొక్కలగుట్ట.” HD. i. 2103. A stream, ప్రవాహము. A pillar, స్తంభము. Tallness, height, పొడుగు, ఎత్తు, నిష్క. adj. Tall, నిడువైన, నిడివ. **నిట్టరాడి** a tall palm tree. Proper, సంయైన. **నిట్ట నిలుచు**, **నిట్టక నిలుచు** or **నిట్టనిలుచుండు** *niṭṭa-nilutsu*. v. n. To stand erect, to stand properly **నిట్టనిలువు**, **నిట్టక నిలువు** or **నిట్టనిలువ** *niṭṭa-niluvu*. n. Being erect, an erect posture. **నిట్టపాడుచు** or **నిట్టక మ్ము** *niṭṭa-podutsu*. v. n. To burst out. To boil up. కైకి విబ్రంభించు, ఉప్పొంగు. To stand on end, as hair, రోమాంచితమగు. **నిట్టరాడు** or **నిట్టాడు** *niṭṭaradu*. n. The long post that supports the roof (of a house) which does not rest on a beam, a roof-tree, దూలములేని యింటిపడిమ పొడుగుకలబము.

నిట్టలము or **నిట్టలము** *niṭṭalamu*. [Tel.] adj. Certain, నిశ్చయము.

నిట్టు or **నిట్టు** *niṭṭu*. [Tel.] n. Thirst, నీరు వట్టు, దప్పి. A fast, ఉపవాసము. A famine, క్షామము. adj. Dry, శుష్కము. Entire. Intricate, puzzling, obscure. **నిట్టువవాసము** or **నిట్టువవాసము** *niṭṭupavasamu*. [నిట్టు + ఉపవాసము.] A strict fast. శుష్కీకరణ వాసము. **నిట్టిల్లు** *niṭṭillu*. v. n. To fast, ఉప వాసముండు.

నిట్టూరుపు, **నిట్టూర్పు** or **నిట్టూర్పు** *niṭṭuru-pu*. [Tel. నిడు+ఉరుపు.] n. Deep sighing, a sigh. **నిట్టూర్పు** *niṭṭurtsu*. v. n. To sigh, “అనవసంబువేడ్కవిని యాదలయూచి నిట్టూర్పు చుచ్చి.” P. iv. 203.

నిట్టమ్ము *niṭṭemmu*. [Tel. నిడు+ఎమ్ము] n. The backbone. BD. vi. 1775.

నిట్ర, **నిట్రము** or **నెట్రము** *niṭra*. [Tel. from. నిట్ట and నిడు.] n. Height. నిలువు. కలమునుఅంత నిట్రముగా పట్టుకొనుటము do not hold the pen so high or erect. **నిట్రాయి** *niṭrayi*. (నిట్ట+రాయి.) n. A long stone. A post, a prop. The centre post, (or king post) of a building. **నిట్రంతు** *niṭrintsu*. v. t. To keep or hold erect, నిలుపుకానంచు.

నిడు *nidu*. [Tel.] adj. Long. నిడువెము a long face. నిడువాల a long sword. **నిడిప** *nidivi*. n. Length. దైర్ఘ్యము. నిడివిమాట by degrees. adj. Long, దీర్ఘము. **నిడుద** *niduda*. n. Length, నిడువు, దీర్ఘము. నిడుదయగు long. నిడుదపండ్లు long teeth. నిడుదలైనకురులు long tresses. **నిడుచేసె** *nidu-ṭṣanu*. v. n. To stretch. సాగు. **నిడుదవెన్ను** *niduda-vennu*. n. A snake. **నిడుపు** *nidupu*. n. Length, నిడివ. adj. నిడివియైన. నిడుపకమ్మలు door posts, ద్వారకాళులు. **నిడుపడు** *nidu-padu*. n. A snake, పాము. **నిడువెండుక** *nidu-ven-draka*. (నిడువ+వెండుక.) n. The hair

standing on end, a startling sensation, రోమాంచము. **నిడువెండుక** *niṭu- vendruka-pettu*. v. n. To be startled, to stand on end, as hair. నిక్కపాడుచుకొను.

నితంబము *nitambamu*. [Skt.] n. The bottom or posteriors. పిరుదు, మెల. నితంబములు the buttocks. పర్వత నితంబప్రదేశము the ridge of a hill, కొండపడుము. **నితంబిని** or **నితంబవతి** *nitambini*. n. A woman with well developed hips, i. e., a beautiful woman, *callipygis*. “నితంబినిమణి” a graceful woman. H. iii. 5.

నితాంతము *nitantamu*. [Skt.] adv. Extremely, greatly. పెల్ల. అధికము.

నిత్యము *nityamu*. [Skt.] adv. Always, continually, constantly. ఎల్లప్పుడు. adj. Constant, perpetual, permanent. Everlasting, eternal, universal, omnipresent. Regular, fixed, natural, invariable, usual, daily, ordinary, unchanging. Perennial, flowering all through the year, ఎడతెగని. నిత్యమల్లికెట్టు or నిత్యమల్లె a species of jasmine. నిత్యపామము a daily sacrifice, as distinguished from నైమిత్తికము an occasional one. నిత్యకర్మము daily rites. **నిత్యుడు** *nityudu*. n. The everlasting one, i. e., God.

నిదర్శనము *ni-darshanamu*. [Skt.] n. An illustration, example, instance; evidence, proof. దృష్టాంతము.

నిదాఘము *nidaḡhamu*. [Skt.] n. Summer, hot weather. వేసంగికాలము. Heat, వేడిమి. Sweat, చెమట.

నిదానము *nidānamu*. [Skt.] n. The original cause, origin, source. ఆదికారణము. **నిదానము** [Tel.] n. Steadiness, patience, gentleness, ఆత్రపడక విచారించుట. నిదానముగా మాట్లాడు speak gently. నిదానములేని మాట an uncertainty, a matter about which we are in doubt. పొద్దునిదానము the exact time. **నిదానస్థుడు** *nidāna-sthudu*. n. A correct, prudent, thoughtful or patient man. **నిదానించు** *nidānintsu*, v. n.

To pause, to deliberate or ponder. ఆత్రపడక విచారించు. **నిదానముగా** *nidānamu-ga*. adv. Steadily, soberly.

నిదుర, **నిదుర** or **నిద్ర** *nidura*. [Tel.] n. Sleep. **నిదురపోతు** or **నిదురపోతు** *nidura-pōtu*. n. A drowsy person, నిద్రపోవు స్వభావముగలవాడు. **నిదురించు** or **నిదురపోవు** *nidurintsu*. v. n. To sleep. నిద్రించు.

నిదేశము or **నిదేశము** *nidesamu*. [Skt.] n. An order, command, direction, instruction. పనువు, చెప్పట. నిదేశు one who gives an order.

నిద్దము or **నిద్దా** *niddamu*. [from Skt. స్నీగ్ధము.] adj. Bright, smooth, polished. నునుపుగల. Loving, dear, స్నేహముగల. **నిద్దావంకి** *niddā-vanki*. n. A dagger, బాణ. S. iii. 109.

నిద్ర *nidra*. [Skt.] n. Sleep. **నిద్రపుచ్చు** *nidra-puṭṭsu*. v. t. To put to sleep, as an infant. జ్ఞానినిద్ర a mesmeric trance.

నిద్రముట్టు or **నిద్రముట్టు** *nidra-mabbu*. n. Drowsiness. **నిద్రలేపు** *nidra-ṭeṭṭu*. v. n. To awake from sleep. **నిద్రాణము** *nidraṇamu*. adj. Sleepy, drowsy. **నిద్రాణుడు** or **నిద్రాణుడు** *nidraṇudu*. n. A sleepy fellow, నిద్రపాతు. **నిద్రించు**, **నిద్రచేయు**, **నిద్రిలు**, **నిద్రిల్లు** or **నిద్రపోవు** *nidrintsu*. v. n. To go to sleep, repose. నిద్రించము let us sleep. M. X. i. 65.

నిద్రితుడు *nidritudu*. n. One who is asleep or reposing.

నిధనము *nidhanamu*. [Skt.] n. Death చావు. Evil, misfortune, చేటు.

నిధానము *nidhānamu*. [Skt.] n. A treasure, a hoard or fund, a treasury. నిక్షేపము. దాచుకొన్నది, పాతు, పాతపట్టుకొన్నది.

నిధి *nidhi*. [Skt.] n. A treasure. A repository. పాతరి. The poets frequently mention the nine nidhis of Kubera, the god of riches; these are named పద్ద,

మహాత్మ్య, శంఖ, మకర, కచ్చప, ముకుంద, కుంద, నీల, వర. నిధినితీపము. a hidden treasure. సంవిధి one who is a perfect assemblage of virtues. పరాక్రమనిధి he who is a perfect hero, a mine of valour.

వివరము or వివాదము ninadamu. [Skt.] n. A sound, note. ధ్వని, మ్రోత.

నిండు or నిండు నిండును ninutsu. [Tel.] v. a. To fill, satisfy, satiate. నిండు నట్లు చేయు, కృత్తిపాండియ. M. X. i. 188. నింపు or నింపు ninupu. n. Filling, fulness, నింపు. నింపారు or నింపారు ninup-aru. v. n. To become full, to be filled, పూర్ణమగు.

నిన్ను ninnu. [Tel. నిరు+నాడు.] n. Lit: The last day; yesterday. కడవినదియ. నిన్నటిరాత్రి last night. నిన్నటివాడు the man who was here yesterday. వాడు వచ్చినది నిన్ననా మొన్ననా did he come yesterday or the day before?

నిపకము or నిపాతము nipathamu. [Skt.] n. Reading, perusal, study. పాఠము చదువు.

నిపాతము nipatanamu. [Skt.] n. An overthrow. ఎడద్రోయుట. నిపాతించు or నిపాతించు nipatintsu. v. a. To overthrow, ఎడద్రోయు. నిపాతము ni-patamu. n. A fall, పడుట.

నిపాదితము nipaditamu. [Skt.] adj. Hidden, sunken, collected, as mud.

నిపానము nipanamu. [Skt.] n. A trough or ditch, near a well. నూరివద్ది నీళ్లతోట్టి, తేక, గాడి.

నిపుణము nipunamu. [Skt.] adj. Clever, skillful, conversant. Acquired, learnt. నిపుణత or నిపుణత్వము nipunata. n. Eminence in any art, skill, mastery. నిపుణుడు nipunudu. n. A clever man, స్పెషి, కుశలుడు. కాస్త్రనిపుణుడు one who is master of a science.

నిప్పట్టు nippattsa. [Tel. నింపు+పట్టు.] n. Ruin. నాశము. నిప్పట్టేరము nippattsa-

ramu. n. Poverty, indigence, దారిద్ర్యము. adj. Penniless, utterly destitute, శూన్యము.

నిప్పటి or నిప్పట్టు nippati. [Tel. నిప్ప+అట్టు.] n. A sort of cake or biscuit. అకులలో పెట్టి కాల్య భక్ష్యము.

నిప్పరలు nipparalu. [Tel.] n. A sort of grain.

నిప్పస్తు nippastu. [Tel. నింపు+స్తు.] n. A strict fast. శుష్కపాపము.

నిప్పు or నిప్పుక nippu. [Tel. cf. Tam. నిరుపు.] n. Fire. A spark of fire, a live coal. అంగారము, అగ్ని, అగ్నికణము. "పాఠమొగంబు నరాలు నిప్పుకలనంగ గుంపులెరారె మహినిండ్రి గో ప త తు ల." A. iv. 135. నిప్పు వెన్నె గుత్తులకానుగు or అంగారవల్లు a species of కానుగుచెట్టు, commonly called the Flame of the Forest.

నిబంధనము ni-bandhanamu. [Skt.] n. A condition, an agreement. ఏర్పాటు. That which is binding on any one, బంధము. adj. Ordered, arranged, కూర్చబడిన. నిబంధించు ni-bandhantisu. v. t. To bind, to prevent, to restrict, బంధించు, అడ్డగించు. నిబద్ధము ni-baddhamu. adj. Tied, bound. బంధించబడిన. Prevented, restricted, అడ్డగింపబడిన.

నిబద్ధి, నిబద్ధి or నిబద్ధి nibaddi. [Tel.] n. Truth, certainty, reality. నిజము, సత్యము. వాడు బ్రతుకుట నిబద్ధిలేదు it is not certain that he will live. అది నిబద్ధకాని true! to be sure, very true, but yet. నిబద్ధించు, నిబద్ధించు or నిబద్ధించు nibaddintisu. v. a. To prove to be true, నిజపరుచు. "క॥ రేదిన్ని నిబద్ధించును మాడకున్న పరితాపించుకా." Radha. i. 25.

నిబర్హణము nibarhanamu. [Skt.] n. Slaughter, killing. వధము, చంపుట. నిబర్హణము nibarhitamu. adj. Killed, slain. చంపబడిన.

నిబిడము nibidamu. [Skt.] adj. Thick, ఎట్టము. Crowded (as a mob.). Deep, well

defined (as a colour); bulky, huge. Gross, thick (as darkness.) నిబిడాంధకారము pitch darkness. నిబిడికరించు nibidi-karintsu. v. n. To become thick, to thicken. గట్టము చేయు. To be crowded. నిబిడికృతము nibidikritamu. adj. Thronged, crowded. నిబిడముగా చేయబడిన. నిబిరసము nibirsamu. adj. Thick. నిబిడము. Full, plump, big. Crowded, populous. Satyab. iii. 89.

నిబ్బరము nibbaramu. [Tel.] adj. Firm, sound, steady, immoveable, hard, plump. నిబ్బరముగానుండినాడు he was firm. n. Firmness. నిశ్చలము. మనసు నిబ్బరముగానుంచుట to restrain the affections, to curb the mind. నిబ్బరించు or నిబ్బరగించు nibbarintsu. v. n. To stand firm. నిబానించు. "ముదినుల్లిన నిబ్బరగింపుచుండు." V. P. ii. 316. To excel, అతిశయించు. నిబ్బరికము nibbarikamu. n. Steadfastness. స్థైర్యము.

Favour, kindness. కరణ. నిబ్బరికీంచు nibbari-kintsu. v. n. To be kind, to be gracious, కరుణించు. To be elated, ఉప్పొంగు.

నిబ్బము nibhamu. [Skt.] n. A pretext. నెహను, సాకు. adj. Equal, సమానము.

నిబ్బాయించు nibhāyintsu. [Tel.] v. n. & a. To accomplish. To suffer, endure, bear; to manage, భరించు, సహించు.

నిబ్బరుడు ni-bhritudu. [Skt.] n. A firm, steadfast man.

నిమంత్రణము ni-mantranamu. [Skt.] n. An invitation, bidding guests to the annual ceremony of making offerings to the manes of deceased ancestors. నిమంత్రించు ni-mantrintsu. v. a. To invite, to invite guests to a feast at an annual ceremony held in honor of departed ancestors.

నిమంత్రుడు nimantritudu. n. One who is so invited, నిమంత్రించబడినవాడు.

నిమజ్జనము ni-majjanamu. [Skt.] adj. Sinking, plunging, bathing; a bath. స్నానము, వాడము.

నిమటాయి nimatayi. [Tel.] n. The name of a certain creeper. ఒకవిధమైన తీగ.

నిమయము nimayamu. [Skt.] n. An exchange (of things.) వస్తువులమార్పు.

నిమిత్తము nimitamu. [Skt.] n. An engagement, settling. నియమము, ఏర్పాటు. నిమిత్తకాడు nimita-kadu. n. One who is engaged to carry a burden or load, బరువుమోసే పనివాడు.

నిమిత్తము nimittamu. [Skt.] n. A cause, reason, motive, mark, sign, token, omen. హేతువు, విషయము, గురి, శకునము. దుర్విమిత్తము a bad omen. As an affix: Respecting, regarding, on account of, because of. అందునిమిత్తము for that reason, therefore. ఉప్పునిమిత్తము పోయినది she is gone for salt. ఆ యాస్తికిని నాకును నిమిత్తము లేకుండా చేసి నారు they cut me off from the estate. దీన్ని అడగడమునకు నోమి నిమిత్తము what business have you to ask this? అతని దర్శననిమిత్తమై పోతిని I went to visit him. నిమిత్తముమాలినపని an unreasonable act. నిమిత్తముమాలినమాట a groundless assertion. నానిమిత్తమై నీవు కొంచెము ప్రయాసపడవలెను you must take a little trouble for me, or on my account.

నిమిషము nimishamu. [Skt.] n. A twinkling of the eye, an instant, a moment. లెప్పుపాటు, లెప్పుపాటుకాలము. నిమిషకవి a ready wit, an extempore poet.

నిమిలనము nimilanamu. [Skt.] n. The act of closing the eyes. కన్నుమూయుట. అర్ధనిమిలితేక్షణములు half closed eyes.

నిమక కా nimukala. [Tel. నిమరు+కాళ్లము.] n. Gleanings of grain found at a threshing-floor. కైలుచేసిన కాళ్లమునది అడుగు ధాన్యము. Remainder, కొరత.

నిమకు or నెముకు nimuku. [Tel.] v. a. To search for. To suck. ద్రవ్యపానము చేయు. "నానినమ్ము, నిమకు నే నివిన్ని నెత్తునుండు." HD. ii. 2387.

నిమరు *nimuru*. [Tel.] v. a. To stroke, to fondle, శేపురు, చేతితో దువ్వెను, ప్రేమాతిశయమున ఒడలిని మెల్లగా కడవు. R. iv. 44.

నిమనము *nimusamu*. [from Skt. నిమివము.] n. A moment, an instant. **నిమిషము** *nimishamu*. [another form of నిమిషము.] n. Twinkling. కనురెప్పవాల్యడము.

నిమ్నము *nimnamu*. [Skt.] adj. Deep, profound. లోతు, గభీరము. నిమ్న లిఖిత under written. **నిమ్న గ** *nimna-ga*. n. lit: "deep flowing." A stream. సది. ఏరు. **నిమ్నోత్తము** *nimna-ottamu*. adj. Uneven, high and low, up and down.

నిమ్మ *nimma*. [Tel.] adj. Appertaining to the lime tree. నిమ్మకాయ or నిమ్మపండు a lime. నిమ్మచెట్టు the lime tree. అడవినిమ్మ the wild lime. *Atalantia monophylla*. **నిమ్మతులసి** *nimma-tulasi*. n. A species of the Basil which has a scent resembling the lime. **నిమ్మగడ్డి** or **తిమ్మగడ్డి** *nimma-gaddi*. n. Lemon grass. *Andropogon citratus*, (Watts.)

నిమ్మలము *nimmalamu*. [Tel.] n. Ease, comfort, quiet, patience, gentleness. శాంతము. adj. Easy, quiet, happy, well. నిశ్చింతము, స్వస్థము. నిమ్మలముగానున్నాడు he is well in health. నిమ్మలముగానుంది it is well, proper, right. **నిమ్మలముగా** or **నిమ్మలమున** *nimmalamu-ga*. adv. Well, by degrees, gradually, gently. నిమ్మలముగా చేయుము do it at your leisure, do it slowly. **నిమ్మలించు** *nimmalinchi*. v. n. To be at ease, to be quiet or patient. నిశ్చింతమగు. To become better, స్వస్థమగు. To rest one-self. వానికి ఇప్పుడు నిమ్మలించినది he is better now.

నియంత *niyanta*. [Skt.] n. A charioteer, కేయక డడవువాడు, సాగభి. A guide, a leader, డడవువాడు. A ruler, lord, husband. వాణి నియంత, i.e., Brahma, spouse of Saraswati.

నియతము *niyatamu*. [Skt.] adj. Self-governed, subdued, restrained, నియమముగల. Constant, permanent, certain, నిశ్చయమైన. **నియతముగా** *niyatamu-ga*. adv. Always, constantly. **నియతి** *niyati*. n. Destiny, luck, good or bad fortune, భాగ్యము. A religious duty or obligation, నియమము. **నియతేంద్రియుడు** *niyatendriyudu*. n. A sage or man of subdued passions.

నియమము *niyamamu*. [Skt.] n. A principle, rule, precept. An engagement. "The restriction of a rule to particular cases." (Colebr.) That which is invariable. Any religious observance. Certainty. The inevitable result of an act. Taking pains. నిశ్చయముబట్టి, ప్రతిజ్ఞ, ఏర్పాటు, కట్టు. నియమముగా fixedly, stately. **నియమించు** *niyaminchu*. v. a. To appoint, direct, order, ఆజ్ఞాపించు. **నియమించుకో** *niyaminchukou*. v. a. To agree on, contract for, engage for, determine, decree, undertake. **నియమితము** *niyamitamu*. adj. Commanded, ordered, నియమించబడిన. **నియామకము** *niyamakamu*. n. Certainty, an arrangement. **నియామకుడు** *niyamakudu*. n. A director, a pilot or steers-man. నియమించేవాడు.

నియతము *niyatamu*. [Skt.] n. A host, or vast number: diversely interpreted as one lac, ten lacs, and one hundred lacs సంఖ్యావిశేషము.

నియతము *ni-yudhdhamu*. [Skt.] n. A close fight, a hand-to-hand struggle. శత్రులతో ట్టాట, శాపాయుధము. **నియోధ** *ni-yoddha*. n. One who fights hand to hand, శాపాయుధముచేయువాడు.

నియోగించు *ni-yoginchu*. [Skt.] v. a. To engage in a task, send about, employ on, appoint to; to command, to order, ఆజ్ఞాపించు. **నియోగ్యుడు** *ni-yogyudu*. n. One who is fit to be appointed or sent. నియోగించినదివాడు. **నియోజ్యుడు**

niyogyudu n. A servant or slave. భృత్యుడు, పనివాడు. **నియోగము** or **నియోజనము** *niyogamu*. n. An order, command, mandate. నియమించడము, ఆజ్ఞ. L. III. 259. **నియోగి** or **నియోగిని** *niyogi*. n. A minister. మంత్రి. The name of a certain sect of secular Brahmins. The Niyogis and the Vyāpāris are two classes of secular Brahmins. The Niyogis are in several points different from ఆచార్యులు A'charis. The authors of the Telugu poems are mostly Niyogis, Sanskrit literature being confined to the Vaidikis who are considered their superiors.

నిర *nir*. A Sanskrit particle prefixed to words of that language and implying negation, privation, &c. This prefix varies in accordance with the rules of Sanskrit sandhi. In some cases it becomes నిష్ as నిష్ఫలమైన fruitless. When attached to a word which begins with S, it becomes నిస్, as నిస్సంజేహముగా doubtlessly. When it is followed by a vowel, it remains unaltered as నిరంటకముగా unchecked. The compounds in which this prefix is used are here put together. **నిరంకుశము** *nir-ankusamu*. adj. Unrestrained, free, uncontrolled, resistless. అడ్డములేని. **నిరంజనము** *nir-anjanamu*. adj. Free, void of passion or emotion, stainless. నిర్దోషమైన. **నిరంతరము** *nir-antaramu*. adj. Continued, continuous, without interval. Interminable, endless. ఎడతెగని, దట్టము. adv. Always, constantly, frequently, generally. **నిరపరాధము** *nir-aparādhamu*. adj. Blameless, innocent, harmless. **నిరపరాధి** or **నిరపరాధుడు** *nir-aparādhi*. n. One who is innocent. **నిరపాయము** *nir-apāyamu*. adj. Harmless, అపాయములేని. **నిరపేక్షము** *nir-apekshamu*. adj. Undesired, అక్షేపములేని. **నిరర్థము** *nir-arthamu*. adj. Unobstructed, unrestrained, unimpeded. Resistless. అడ్డములేని. **నిరర్థకము**

nir-arthakamu. adj. Vain, fruitless, unprofitable, unmeaning. ప్రయోజనములేని. **నిరవగ్రహుడు** *nir-avagrahudu*. n. One who is unimpeded, independent. అడ్డములేనివాడు, స్వతంత్రుడు. **నిరవద్యము** *nir-avadyamu*. adj. Unobjectionable, unexceptionable. నిష్పరోధకమైన. Vasu. ii. 99. **నిరవధికము** *nir-avadhikamu*. adj. Unlimited. మేలేని. **నిరహంకారము** *nir-ahankāramu*. n. Humility, modesty. **నిరాకారము** *nir-akarantu*. v. a. To transgress, disobey, disregard, neglect, contempt, అస్పృహించు. **నిరాకారము** or **నిరాకృతి** *nir-akāramu*. n. Disregard. అనగ్రహము. What is viewless or invisible. The sky, ఆకాశము. adj. Viewless, shapeless, invisible. **నిరాకారుడు** *nir-akarudu*. n. One who is without form, the Deity. మహాశూన్య. **నిరాకృతము** *nir-akritamu*. adj. Removed, rejected, despised, expelled, disregarded. **నిరాక్షిపముగా** *nir-akshipamu-ga*. adj. Unquestionably, without objection. **నిరాఘటము** *nir-āghātamu*. adj. Irresistible, మారరాని. Easy, unobstructed, without hesitation. **నిరాంతకముగా** *nir-ātankamu-ga*. adj. Without scruple or fear, నిర్భయముగా, నిష్కంకముగా. **నిరావరణ** *nir-ādarana*. n. Helplessness. Disregard. **నిరాధారము** *nir-adhāramu*. adj. Groundless, helpless. **నిరాపనివ** *nir-āpaninda*. n. Blame, censure, అపహేయ. **నిరాపార** *nirābāri*. n. A saint, sage. ముని. Nila. i. 29. **నిరామయుము** *nir-amayamu*. adj. Well, hale, recovered from sickness, free from disease. **నిరామయుడు** *nir-amayudu*. n. One who is free from disease. **నిరామాయముగా** *nir-āyāsamu-ga*. adv. Easily, without difficulty. **నిరాముఖము** *nir-āyudha-bastudu*. adj. Unarmed. **నిరాలంబము** *nir-ālambamu*. n. Independent, ఆలంబములేని. **నిరాశ** *nir-āsa*. n. Despair, despondency. ఆశలేని. **నిరాశము** *nir-*

asrayudu. adj. Unprotected, unpatronized, helpless, ఆశ్రయములేని. **నిరాసకము** *nirasakamu.* adj. Opposing, rejecting, expelling. Antagonistic, as the potency of medicine. n. A specific, or panacea. నిరసించునది. **నిరాస్పదము** *nir-aspadamu.* adj. Groundless. **నిరాహారము** *nir-aharamu.* adj. Fasting. ఆహారములేని. **నిరాశుడు** *nir-ashudu.* n. One who is unrestrained, ప్రతిబంధకము లేనివాడు. “నిన్నారు తెరుగంకరాని నిశ్చయము, నిరాశుండవీవు.” L. ii. 210. **నిరుద్యోగము** *nir-udyogamu.* n. Unemployment: the being in a state of idleness. adj. Passive, inert, unengaged, at leisure. **నిరుద్యోగి** *nir-udyogi.* n. One who is unemployed. **నిరుపద్రవము** *nir-upadravamu.* adj. Harmless. ఉపద్రవములేని. **నిరుపమానము** *nir-upamanamu.* adj. Incomparable, matchless, సాటిలేని. **నిరుపహతి** *nir-upahati.* adj. Undisturbed, untroubled, unchecked. **నిరుపాధి** *nir-upadhi.* n. Ease, freedom from pain. **నిరుపాధికము** *nir-upadhikamu.* adj. Causeless, నిష్కారకమైన. **నిర్గుణము** *nir-gunamu.* adj. Indescribable, incomprehensible. Devoid of quality or definable attribute. **నిర్గుణుడు** *nir-gunudu.* n. One (the Deity) who is devoid of properties or qualities. The Indescribable One. **నిర్గుటము** *nir-ghatamu.* n. A crowded bazaar or shop, బహుజనసమృద్ధము కల అంకడి. **నిర్జనము** *nir-janamu.* adj. Devoid of human beings, lonely, private, solitary, జనములేని. **నిర్జరుడు** *nir-jarudu.* n. One who is not subject to decrepitude. An immortal or god. నిర్జరసతి a goddess. **నిర్జలము** *nir-jalamu.* adj. Waterless, బలములేని. **నిర్జయత** *nir-dayata.* n. Unkindness, దయలేని. **నిర్జయుడు** or **నిర్జయతృగుడు** *nir-dayudu.* n. An unkind man, దయలేనివాడు. **నిర్దోషము** *nir-doshamu.* adj. Faultless, innocent. **నిర్దోషము** the innocent. **నిర్దోషముగా** *nir-doshamu-ga.* adv. Faultlessly, innocently. **నిర్దోషత్వము** *nir-doshatvam.* n. Innocence, faultlessness. **నిర్ధనుడు** *nir-dhanudu.* n. One who has no money, a poor man, ధనములేనివాడు. **నిర్ధామధామము** *nir-dhamadhhamamu.* n. Utter destruction: utter ruin and ashes. “మారు తొక్కినచోటు నిర్ధామధామము.” Dab. 232. **నిర్నిద్రము** *nir-nidramu.* adj. Sleepless, awake. **నిర్నిమిత్తము** *nir-nimittamu.* adj. Needless, causeless. **నిర్నితి** *nir-niti.* n. Immorality. **నిర్భయము** *nir-bhayamu.* adj. Fearless. నిర్భయతః fearlessly. **నిర్భయము** *nir-bharamu.* adj. Unbearable, సహించరాదని. Much, excessive, great, అధికము. **నిర్భయగుడు** *nir-bhagyudu.* n. One who is luckless, unlucky, or cursed భాగ్యములేనివాడు, దుర్నిదుడు. **నిర్భయి** *nir-bhiti.* n. Fearlessness. **నిర్భయగ** *nir-matsara.* adj. Tolerant, free from jealousy. **నిర్భయద** *nir-maryada.* n. Dishonor, an insult, impudence. **నిర్భయము** *nir-malamu.* adj. Pure, transparent, clear, clean, free from dirt or impurities. **నిర్భయము** *nir-maludu.* n. One who is pure: a good man. **నిర్భయమోటుము** *nir-moga-motamu.* n. Unkindness. నిర్భయము. **నిర్భయము** *nir-muktamu.* adj. Loosed, set free from, disjoined, sundered, separated. n. A snake that has lately cast its skin. **నిర్భయము** *nir-muktudu.* n. An ascetic, a monk. సన్యాసి. **నిర్భయము** *nir-mokamu.* n. A snake's skin. కుబుసము. **నిర్భయము** or **నిర్భయము** *nir-milamu.* n. Extirpation, eradication, utter ruin **నిర్భయము** ruined. **నిర్భయము** *nir-miltsu.* v. a. To eradicate, నిర్భయముచేయు.

వేరులేకపోవునట్లు చేయు. To ruin, నాశము చేయు. **నిర్జలము** *nir-lajjamu.* adj. Shameless. సిగ్గులేని. **నిర్జేపుడు** *nir-lepudu.* n. Devoid of pride. నిరహంకార. **నిర్జంతుడు** *nir-ramsudu.* n. One who is childless, barren. **నిర్జయము** *nir-cachaniyamu.* adj. Inexpressible, undefinable. **నిర్జయము** *nir-vatamu.* adj. Windless or close. as a place. గాలిలేని(చోటు). **నిర్జయము** *nir-vikaramu.* adj. Unchanged, unaltered, uniform, changeless, immutable. వికారములేని. నిర్జయములే or నిర్జయములే *steadfastly.* **నిర్జయము** *nir-vighnamu.* adj. Unobstructed. విఘ్నములేని. **నిర్జయము** *nir-rinnudu.* adj. Earnest, absorbed, overcome, enrapt, విస్మయములేని(వాడు). **నిర్జయము** *nir-vivadamu.* adj. Undisputed, unquestioned. వాదములేని, నిర్జయములేని. **నిర్జయము** *nir-rishamu.* adj. Venomless, విషములేని. నిర్జయములేని without enmity, వైరములేని. **నిర్జయము** *nir-ryajamu.* adj. Without deceit: without obstruction. Honest, సేవములేని. **నిర్జయము** *nir-hetukamu-ga.* adv. Without cause, causelessly. **నిర్జయము** *nir.* [Skt.] n. An intensive prefix. Much, మిక్కిలి. Well, బాగుగా. See నిర్జయము, నిర్జయము, నిర్జయము. &c. **నిర్జయము** *niralamu.* [Skt.] adj. Very eager. మిక్కిలి ఆసక్తికల. Ever, always. నిర్జయము daily alms. **నిర్జయము** *nirati.* n. Great eagerness. మిక్కిలి ఆసక్తి. **నిర్జయము** *niraludu.* n. One who is engaged or interested in any thing. **నిర్జయము** *nirayamu.* [Skt.] n. Hell. నరకము. Adversity, దుర్గతి. **నిర్జయము** *nirasakamu.* [Skt.] n. Rejection, denial, contradiction, disallowance. కాదనము, ఆక్షేపము, అనామకము. **నిర్జయము** *nirasantsu.* v. a. To reject, deny, contradict, set aside or disallow. నిర్జయముచేయు.

నిర్జయము *nirastlamu.* adj. Expelled, sent out, thrown out, cast out. Rejected, loosened (as a knot) **నిర్జయము** బడిన. నిర్జయము sin that is removed. **నిర్జయము** *nir-ikshintsu.* [Skt.] v. t. To look for, view, watch, long for, hope for, wait for. ఎదురుచూచు. **నిర్జయము** or **నిర్జయము** *nir-ikshana.* n. Looking for, regarding, seeing, expectation, hope, ఎదురుచూచుట. **నిర్జయము** *nir-ikshitamu.* adj. Expected, hoped for. ఎదురుచూడబడిన. **నిర్జయము** [Tel.] adj. Past. గతించి. Very, మిక్కిలి. నిర్జయము very poor. **నిర్జయము** *nirukadamu.* [Tel.] n. A plant called అజగ్గుము, అంబుసాలము, బుబ్బు and also జలశుంబురు and తగ్గిదుము. **నిర్జయము** *nirukalamuga.* [from Skt. నిర్జయము.] adj. Without any let or hindrance, easily, నిర్జయముగా. **నిర్జయము** *niruku.* [H.] n. Certainty. నిర్జయము. A price settled upon, నిర్జయము చేసినవల. జీతము నిర్జయములేదు there is no fixed salary. **నిర్జయము** *nir-uktamu.* [Skt.] n. A glossary of obscure phrases used in the Vedas. ఒక వేదాంకము. That which is said, చెప్పబడినది. **నిర్జయము** *nir-ukti.* n. The name of a figure of speech, ఒక అలంకారము. Definition of the meaning of a word, అర్థనిర్జయము. **నిర్జయము** *nir-uktikamu.* [Skt.] n. Dumbness. నిర్జయములేదు the dumb. మూగవారు. P. ii. 135. **నిర్జయము** *nirudu.* [Tel. నిర్జయము.] n. Last year. కడవిన సంవత్సరము. నిర్జయము of last year. See నిర్జయము. **నిర్జయము** *nirudhi.* [Skt.] n. A thorough understanding, skill, fluency. Fame, ప్రసిద్ధి. **నిర్జయము** *nirudhamu.* adj. Famous. ప్రసిద్ధి కల్గిన.

నిరూపణము *ni-rūpanamu.* [Skt.] n. Sight, seeing. Investigation, ascertaining, determining. చూపు, అరయిక, తార్కాణ. **నిరూపించు** *ni-rūpintsu.* v. a. To ascertain, prove, determine, resolve. నిరూపణచేయు. **నిరూపితము** *ni-rūpitamu.* adj. Proved, settled. నిరూపించబడిన.

నిరూహము *ni-rūhamu.* [Skt.] n. A completed sentence, a full sentence. ముగిసిన వాక్యము. adj. Not open to a guess, certain, ఉపాశని, నిశ్చయింపబడిన.

నిర్మతి *nirmiti.* [Skt.] n. The demigod supposed to rule the south west quarter of heaven.

నిరోధము *nirōdhamu.* [Skt.] n. An interdiction, restraint, check, impediment. అడ్డు. Evil చేటు. **నిరోధించు** *nirōdhintsu.* v. a. To interdict, to obstruct, to impede. అడ్డగించు.

నిరోష్ఠము *nir-ōshṭhamu.* [Skt.] adj. Lit: Devoid of labials: a device in versification, wherein the poet discards the letters ప, ఫ, బ, భ, మ.

నిర్గతము *nir-gatamu.* [Skt.] adj. That which has come out, gone out. బయలుపడిన.

నిర్గతి *nir-gati.* n. Helplessness, a hard lot. వానికి నిర్గతిగానున్నది he is in misery.

నిర్గమము or **నిర్గమనము** *nir-gamamu.* n. The act of coming out. బయలుపడడము.

నిర్గమించు *nir-gamintsu.* v. n. To go out, to come out. వెడలబడు.

నిర్గళితము *nir-galitamu.* [Skt.] adj. Loosened. బయటికివేసిన.

నిర్గుండి or **నీలనిర్గుండి** *nirgundi.* [Skt.] n. A plant called *Justicia ganderussa*, or *Litsea negundo*. వానిలిచ్చెట్లు.

నిర్ఘాతము *nir-ghātamu.* [Skt.] n. A gust of wind, a hurricane, a whirlwind, తుపాను A thunderbolt. పిడుగు.

నిర్ఘోషము *nir-ghōshamu.* [Skt.] n. A sound, voice. ధ్వని, మ్రోత.

నిర్జించు *nir-jintsu.* [Skt.] v. n. & a. To conquer, quell. జయించు, 7.లంచు. "యుద్ధము చేసిచేసి నిర్జింపకలేక." Anir. 14. 20.

నిర్జరము *nir-jharamu.* [Skt.] n. A cascade, a waterfall, a torrent. ధార్తి సెలయేరు.

నిర్జరణి *nir-jharini.* n. A river. నది, ప్రవాహము, ఏరు.

నిర్ణయము *nir-nayamu.* [Skt.] n. Settlement. Certainty, a positive conclusion, a decision. ఏర్పాటు. **నిర్ణయమైన** *nir-nayam-aina.* adj. Stated, definite. నిశ్చయమైన.

నిర్ణయముగా *nir-nayamu-ga.* adv. Positively, definitely. **నిర్ణయించు** *nir-nayintsu.* v. a. To fix, settle, define, specify, resolve, come to an opinion, conclude, decree. ఏర్పాటుచేయు. **నిర్ణీతము** *nir-nitam.* adj. Definite, positive. Settled. నిర్ణయింపబడిన. **నిర్ణీతి** *nir-nīti.* n. Determination, settlement. నిశ్చయము. "బాలాపాణి ప్రహళుభవేన నిర్ణీతికృతుడనిచ్చేయుము." Vasu. iii. 108. **నిర్ణేత** *nir-nēta.* n. One who settles or decides. నిర్ణయముచేయువాడు.

నిర్ణేజకుడు *nir-nējakudu.* [Skt.] n. A washerman. చాడ. **నిర్ణేజనము** *nir-nējanamu.* n. Washing, cleansing with water. "హర్షమభవతి నిర్ణేజనాదులల్లెల్లె." Bahrama vi. 129.

నిర్దగ్ధము *nir-dagḍhamu.* [Skt.] adj. Well burnt. చక్కగాకాడన.

నిర్దళితము *nir-dalitam.* [Skt.] adj. Well out. చక్కగా వేసబడిన.

నిర్దహించు *nir-dahintsu.* [Skt.] v. a. To burn thoroughly. తక్కుగాకాడను. **నిర్దహనము** *nir-dahanamu.* n. A thorough burning. తక్కుగా కాల్చడము.

నిర్దారణము *nir-dāranamu.* [Skt.] n. A clean splitting. తక్కుగానీలపుట. **నిర్దారితము** *nir-daritam.* adj. Well split. తక్కుగానీలపుట.

నిర్దేశము *nir-dēsamu.* [Skt.] n. An order or command; an instruction, direction. ఆజ్ఞ. Telling, కథనము, చెప్పట. Nearness. ఉపాంశము, సమాపము. **నిర్దేశించు** *nir-dēshintsu.* v. a. To appoint, to command. ఆజ్ఞాపించు.

నిర్దేశ్యము *nir-dēshyam.* adj. Commanded, ordered. నిర్దేశింపబడిన.

నిర్దేశ్యము *nir-dēshyam.* adj. Fit to be ordered or commanded. నిర్దేశించబడిన.

నిర్దేశ్యుడు *nir-dēshya.* n. One who gives a command or order. నిర్దేశించువాడు.

నిర్ధారము or **నిర్ధారణ** *nir-dhāramu.* [Skt.] n. Certainty; ascertainment, determination; a resolution. నిశ్చయము. **నిర్ధారణచేయు** or **నిర్ధారించు** *nir-dhāranacheyu.* v. a. To determine, or resolve. కాల్చు. v. **నిర్ధారణీయము** or **నిర్ధార్యము** *nir-dhāranīyam.* adj. Fit to be determined or settled. నిర్ధారణచేయబడిన.

నిర్ధారితము *nir-dhāritamu.* adj. Settled or determined. నిర్ధారణచేయబడిన.

నిర్ధార్యుడు *nir-dhāryudu.* n. A man of determination, one who fights his way in spite of difficulties. దుఃఖముల మొదలైన అటకముల కళగిననుకొనక తిరుగుక పూనుకొనినవనిని నిర్ధారక చేయువాడు.

నిర్ధూతము *nir-dhūtam.* [Skt.] adj. Let out, discharged. విడువబడిన.

నిర్బంధము *nir-bandhamu.* [Skt.] n. Force, violence. బలవంతము, బలాత్కారము, కిదిల మెదలనూడనికట్టు. నన్ను చేవ్రాలు చేయు నని నిర్బంధముచేసినారు they forced me to sign it. నిర్బంధపుకరు close confinement. **నిర్బంధించు**. **నిర్బంధముచేయు** or **నిర్బంధపెట్టు** *nir-bandhantsu.* v. a. To force, press, to lay violent hands upon. To constrain or oppress: to persist in, or insist on.

నిర్మించు *nirmintsu.* [Skt.] v. a. To create: to erect, build, form, forge: to invent. కల్పించు. **నిర్మితము** *nirmitam.* adj.

Made, fabricated; artificial. **నిర్మాత** or **నిర్మాత** *nirmāta.* n. One who makes. **నిర్మించువాడు**. **నిర్మాణము** or **నిర్మితి** *nirmānamu.* n. Manufacture, production, creation, invention.

నిర్వృత్ *nirvrat.* [Skt.] adj. Gushing out. S. i. 135.

నిర్వాణము *nirvānamu.* [Skt.] n. Death, demise. చోవు, మరణము, నిర్ణమము. నిర్వాణకాలమునందు in his last moments.

నిర్వాతనము *nirvātanamu.* [Skt.] n. Revenge. పాడిరప్పకొనడము. A gift, దానము. A return of the money held in custody, వ్యాసధనార్పణము. Payment of debt, ఋణరక్షణ.

నిర్వాసము *nirvasamu.* [Skt.] n. Gum exuding from a tree. చెట్టుబంక. An extract, decoction, infusion.

నిర్వేలుగు *nirra-nilugu.* [Tel. నిలగు+నీలుగు.] v. n. To throw one's head up. ఎక్కిలి నిలగు. To be proud, ఎగ్గులు. నిర్వేలుగునీలుగు stiff (as a corpse), stiffly set up.

నిర్వేనము *nir-tvam.* [Skt.] adj. Lost, hidden.

నిర్వచనము *nir-vaśanamu.* n. A definition. అర్థవివరణముచేసేచెప్పట. **నిర్వచించు** *nirvaśantisu.* v. a. To define (a term, &c.), నిర్వచనముచేసేచెప్పట.

నిర్వపనము *nirvapnamu.* [Skt.] n. A gift.

నిర్వర్ణనము *nir-varnamamu.* [Skt.] n. Sight, seeing, view, చూడబడము.

నిర్వర్తిల్లు *nir-varṭilla.* [Skt.] v. n. To be fulfilled. సాధించు. **నిర్వర్తించు** *nir-varṭintsu.* v. a. To achieve, effect, manage, conduct. నిర్వర్తిల్లజేయు.

నిర్వహణము *nir-rahānamu.* [Skt.] n. Management, achievement. A vow. నిష్ఠ.

నిర్వహిల్లు *nir-rahilla.* [Skt.] v. n. To be fulfilled. సాధించు. To come to pass, జరిగు.

నిర్వహించు *nir-rahintsu*. v. a. To manage, carry through, perform. To protect, నిర్వహిల్లజేయు. **నిర్వాహము** or **నిర్వాహకము** *nir-rahamu*. n. Management, power or ability to perform, execute or sustain. జరుగువాటు, శక్తి. **నిర్వాహకుడు** *nir-rahakudu*. n. A manager or director; a man of ability. నిర్వహించువాడు. **విద్యానిర్వాహకుడు** a Director of Learning.

నిర్వాణము *nirvāṇamu*. [Skt.] n. Eternal happiness, ముక్తి, సుఖము. Annihilation, extinction. **నాశము**. adj. Liberated, extinct, (as a light or fire) కేల్లాటన. In Telugu it means Nakedness. నిర్వాణ శేషుడు one whose light was put out. **నిర్వాణి** or **నిర్వాణుడు** *nirvāṇi*. n. A beatified soul. ముక్తుడు, ముక్తినిొందనవాడు.

నిర్వాదము *nir-vādamu*. [Skt.] n. Censure, blame, imputation. నింప. A decision.

నిర్వృతి *nir-vṛti*. [Skt.] n. Death. నోవు. Destruction. **నాశము**. Happiness, సుఖము.

నిర్వేదము *nir-vēdamu*. [Skt.] n. Humiliation; neglect, disregard; hopelessness. తప్పిష్టన రుఘాదులచేత కడగి హేయస్వీయాధి, నిరాశచేసికొనుట. **నిర్వేదించు** or **నిర్వేదపడు** *nir-vēdintsu*. v. a. To renounce, give up, abandon. Vish; ii. 26. నిరాశచేసికొను.

నిలయుము *nilayamu*. [Skt.] n. An abode, a dwelling-house or habitation. ఇల్లు.

నిలింపుడు *nilimpudu*. [Skt.] n. A deity. వేలుపు. **నిలింపభాష** *nilimpa-bhasha*. n. The language of the gods, i. e., Sanskrit.

నిలు or **నిలుచిలు** *nilu*. [Tel.] Stop! Stand! hold!

నిలుగు Same as నిలుగు. (q. v.)

నిల్పు or **నిలుచు** *nilutsu*. [Tel.] v. n. To stand. To remain, exist, last, live, continue. To stay, stop, halt. నిలిచిపోవు. To be still or quiet, as a fluid in a vessel. To be firm or steadfast. To bear, be patient, restrain

one's feelings. To be repressed, allayed, slackened. వానిమాట నిలిచినది he kept his word. నిలిచికురియదు it does not rain steadily. ఆ బడి నిలిచిపోయినది the school is now closed. పని నిలిచిపోయినది the work has stopped. M. XII. v. 459. నిలుపాటి or నిలువుపాటి long, పొడువైన. నిలువకట్టు to set up, erect. నిలువతీయ to set one on his legs. **నిలుచుండు** or **నిల్పుండు** *niluts-undu*. (నిలిచి+ఉండు.) v. n. To remain standing, to continue to stand. నిలుబడియుండు. **నిలుచుకొను** Same as నిలుచుండు. **నిల** used for **నిలువ**. **నిలబడు**, **నిలువబడు** or **నిల్పబడు** *nila-badu*. v. n. To stand. నిలుచుండు. To be stopped, ఆర్డువడు. To be set up, ప్రతిష్ఠింపను. **నిలక**, **నిలకడ**, **నిలుకడ** or **నిల్కడ** *nilaka*. n. Standing; steadiness, constancy, firmness. స్థైర్యము. ఈ యేరు నిలకయివ్వదు I cannot keep my footing in the current. కాలనిలకడిచేసికొను to gain a firm footing నిలకడయిన ఉద్యోగము permanent (not acting) employment. నిలుకడగానుండే firm. **నిలితము** *nilitam*. n. Delay; endurance, (Vizag.) **నిలువెడువత్తు** or **నిలువువత్తు** *niluredu-yettu*. n. A fathom high, lit: one man's stature. **నిలుపు** *nilupu*. v. a. To cause to stand, నిలువకట్టు. To fix, to set up, to place, to erect, ప్రతిష్ఠించు. To stay, restrain, interrupt, repress, అడ్డగించు. To support, maintain, keep firm, establish, స్థిరపరుచు. To retain, keep back, reserve, నిలిపిఉంచు. To set aside, exclude. **నిలుపు** n. Standing, a halt, &c. నిలుచుట, ఉండుట. అది నిలువుగానున్నది it is suspended or in abeyance. నిలుపుచేసినారు they stopped the work, &c. detained (me) &c. **నిలుపు** or **నిల్పు** *nilupu*. adj. That which stops. నిలువునన. Firm, స్థిరమైన. **నిలుపోవు** *nilupōvu*. (నిలుపు+ఓవు.) v. n. To endure, to bear, to put up with, ఓర్పు. సహించు. **నిలుపువల** *nilupu-dala*. n. Stopping, suspension.

నిలువ or **నిల్వ** *niluva*. n. A remainder, something that is left over, శేషము, నిలిచియున్న వస్తువు. **నిలువరి** *niluv-ari*. adj. Steadfast. n. A steady man. **నిలువు** *niluvu*. n. Standing. నిలుచుట. Stature, height, ఎత్తు. A fathom or a man's height, మనిషిఎత్తు. Form, shape, figure, ఆకృతి. A storey, చూచిఅంతస్తు. The standing crop. **మాడునిలువులనీళ్లు** water three fathoms deep. **వాని నిలు వెల్లొనిము** he is a villain from head to foot. **నానిలు వెల్లకోరుకొన్నారు** they fleeced me or stripped me. **వానికి నిలువునగ్గు పడినది** his eyes are set, he is dying. నిలుపాటి, i. e., నిలువుపాటి standing, erected. **నిలువు** adj. Upright, standing. High, tall. నిలువువెంబు a cup with upright sides, a mug. నిలువుఅంచనా reckoning upon the standing crop. **నిలువుటార్లము** *niluvu-tardamu*. n. A pier glass, a full length mirror. నిలువుకొలుపు or నిలువుశీలము service in which one has to stand up always and is not allowed to sit. నిలుచుండిచేయు సేవ. నిలువుకాళ్లు stilts. **నిలవరము**, **నిలువరము** or **నిల్వరము** *nilavarāmu*. n. Firmness, steadfastness. The truth, certainty. A deposit, money lodged. adj. True, certain, fixed, firm, stable, sure, స్థిరమైన. **నిలవరంచు**, **నిలువరించు** or **నిల్వరించు** *nilavarintsu*. v. n. To stand firmly. చలింపకనిలుచు. v. a. To cause to stand firmly. చలింపకనిలుపు. To stop, to cause to halt; to support, to manage, to sustain.

నివర్తకము *nivartakamu*. [Skt.] n. Accomplishing, finishing, ending. Deliverance, ముక్తి. In the Yoga Sāstram, the భువిప్రవర్తకుడు is he who still dies and is born over and over again in various bodies: and the భువినివర్తకుడు is he who is delivered from transmigration, and has obtained union with the Deity. BD. vii. 80—90.

నివర్తులు or **నివర్తులు** *ni-vartilu*. [Skt.] v. n. To turn back. పోలుట. **నివర్తించు** or **నివర్తు**

నివర్తించు *nivartintsu*. v. a. To quit, abandon; to renounce, resign, cease from; to do away with, to quash, నివర్తించు. **నివర్తి** or **నివర్తి** *nicarti*. n. Doing away, removing, abolition. చాస్త్రనివర్తి అనుట so that the poverty might be removed.

నివసించు *ni-vasintsu*. [Skt.] v. n. To dwell, reside, live in. **నాశముచేయు**, ఉండు. **నివాసము**, **నివసతి** or **నివసనము** *ni-vasamu*. n. A house, dwelling. ఇల్లు. అక్కడ నివాసమునారు they dwelt there. నివాసి a dweller, నివసించువాడు.

నివహము *nivahamu*. [Skt.] n. An assembly society, crowd; a large quantity. సహజము, గుంపు.

నివాకము *nivākamu*. [Skt.] n. A proclamation. ప్రకటన.

నివాడా *nivāda*. [Mahati.] n. Settlement of accounts with a ryot; settlement, adjustment.

నివారము *ni-vāramu*. [Skt.] adj. Airless, close, confined. n. A prop. ప్రాపు. నివారకము armed in an air-tight panoply.

నివారించు *ni-vārintsu*. [Skt.] v. a. To do away with, cure, avert, dissipate; to put a stop to, dispel, remove, rescue; to appease, satisfy. To prevent ill luck by sprinkling water, &c. To forbid, bar, debar, arrest. **నివారణచేయు**, అడ్డగించు. **నివారణము** *ni-vāranamu*. n. Prevention. అడ్డగించు. Doing away with, removing, curing, deliverance, termination. **నివారితము** *ni-vāritamu*. adj. Hindered, checked, opposed.

నివాళి, **నివాళి** or **నివాళిక** *nivāli*. [Tel.] n. Fumigation, for the sake of good luck. అరి Burning incense. Pal. 126. **నివాళించు** *nivālintsu*. v. n. To bless, lustrate or purify by the ceremony of waving a lamp. అరిచెట్టు. నివాళి చేయు to fumigate in order to avert evil.

వివరము *nivaramu*. [Skt.] n. A veil, a mantle, a wrapper. కప్పుకొనబడినది, కప్పుకొనేబట్టె. The Brahminical thread, so called when worn round the neck as a necklace, at certain religious rites. పేరువలె వేసుకొన్న జెండము. రుమాలగుడ్డను మెడను వివరముగా వేలాడగట్టి అందులో నొప్పిగానుండే చేసిన ఉంచుకొన్నాడు he has slung his arm in a handkerchief.

వివసు *nivasu*. [H.] n. A letter writer. జవాబు వివసు one who writes down an answer. ప్రశ్నకు జవాబులను వ్రాయువాడు.

వివదు Same as వివదు. (q. v.) **వివడించు** *nivadintsu*. v. a. To stretch, వివడించు. "అనయనములెట్లుకూర్చును వివడించును లోనికిడచునెనెట్లు." M. XII. v. **వివదుచు** Same as వివదుచు.

వివరు or **వివరు** *nivuru*. [Tel.] n. Embers. Ashes over coals. వివరులైనందుకరువు.

వివరు *nivuru*. [Tel.] v. a. To handle, finger, feel, stroke. వివరు. "కొంకనిమను లెక్కినిమోసునివి." భా. iv.

వివృత్తి *nivritti*. [Skt.] n. Cessation, renunciation, abdication. Removal of an objection or an evil solution. వివారణము.

వివేదింపు *nivēdintsu*. [Skt.] v. a. To make known. To deliver up, give, offer. సమర్పించు. **వివేదితము** *nivēditamu*. adj. Offered as a sacrifice. **వివేద్యము** *nivēdyamu*. adj. Fit to be offered as a sacrifice. పంపింపదగినది. **వివేదనము** *nivēdanamu*. n. An offering, a burnt offering. సమర్పణము. A. vi. 139. The act of making known any thing, ఎవక.

వివేశము or **వివేశనము** *nivēśamu*. [Skt.] n. A house. ఇల్లు. The site of a house, a spot of ground: a certain measure of land used in Madras, 60 feet by 40 ft. called "one ground." Entrance, ప్రవేశము.

వివృచ్ఛరము or **వివృచ్ఛరము** *nivrachcharamu*. [Tel.] n. Poverty. లేమి.

వివృటిల్లు *nivratillu*. [Tel.] v. n. To spread, extend, overflow. వ్యాపించు. To teem, redound, అతిశయించు. To exist or be, కలుగు, ఉండు. To be fulfilled, నెరవేరు, కొనసాగు. **వివృటింపు** *nivratintsu*. v. n. To prepare, trim, adjust. సిద్ధముచేయు.

వివర్ష or **వివరు** *nivari*. [Tel.] n. Wild corn. నీవావి.

వివర్షి, **వివారి** or **వివర్షిక** *nivarti*. [Tel.] n. Fumigation, used as a superstitious rite to avert evil. A wave offering, నీరాజము plu. వివర్షి. **వివర్షితము** *nivarti-pallemu*. n. A censor for a wave offering.

వివ్రోర or **వివ్రోరగు** *niv-erera*. [Tel. వింకు+వెర.] n. Great fear. విక్కిరింపజేయు. Amazement, surprise. Great surprise or alarm. పాలవెన్నెము, విక్కిరింపజేయు. **వివ్రోరగండు** or **వివ్రోరపడు** *niv-erera-gandu*. v. n. To be greatly astonished. To be greatly afraid, విక్కిరింపజేయబడు. **వివ్రోరపాటు** *niv-erera-pattu*. n. Astonishment.

విశ *nis*. [Skt.] A negative prefix, altered from నిశ (q. v.) in accordance with the rules of Sandhi. **విశలము** *nis-chalamu*. adj. Fixed, immovable, firm. **విశ్చింతము** *nis-chintudu*. n. A man without care. చింతలేనివాడు. **విశ్చేతనము** *nis-chētanamu*. adj. Motionless, inanimate. **విశ్చేస్తుడు** *nis-chēstudu*. n. One who cannot move. చేస్తులు ఉడిగినవాడు. **విశ్శబ్దము** *nis-sabdamu*. n. Silence. adj. Silent, mute. **విశ్శబ్దముగా** *nis-sēshamu*. adj. Without a remainder, total, entire, thorough, complete, సంపూర్ణ, అంతయును. **విశ్శబ్దముగా** *nis-sēshamu-ga*. adv. Wholly, utterly, completely.

విశ *nisha*. [Skt.] n. Night. రాత్రి. Turmeric. చుసుపు. A. iv. 155. **విశాకరుడు** *nishakarudu*. n. Lit: The night maker, i. e., the moon. **విశాచరుడు** or **విశాటుడు** *nish-*

charudu. n. A night rover, i. e., a goblin, fiend, demon. **విశాటి** or **విశాచు** *nishati*. n. A female fiend, an ogress. **విశాదర్శి** *nishadarsi*. n. Lit. That which sees by night, i. e., an owl. **విశాపతి** *nishapati*. n. The lord of night, i. e., Adonis, the regent of the moon. **విశామణి** *nishamani*. n. Lit: the gem of the night, i. e., the moon. **విశి** *nishi*. Night. **విశిరాత్రివేళ** *nishiratri-vela*. n. The dead of night.

విశాంతము *nishantamu*. [Skt.] n. A house. ఇల్లు. The dawn of day, ప్రభాతము, వేమ. కేలివిశాంతము a bed room. A. vi. 159.

విశాత్తము or **విశితము** *nishatamu*. [Skt.] adj. Much sharpened. విక్కిరింపజేయుబడిన. Sharp, whetted. Clever, keen. **విశితత్వము** *nishatavamu*. n. Keeness, sharpness.

విశాని *nishani*. [H.] n. A mark, a sign. గురుతు. **విశిషము** or **విశిషిని** *nishithamu*. [Skt.] n. Night, midnight. రాత్రి, నడిచేయి. A. vi. 36.

విశ్చయము *nishchayamu*. [Skt.] n. Certainty, reality. Resolution, determination, నిశ్చయము. adj. Real, intrinsic, actual, true, certain. మరణము విశ్చయము death is inevitable. **విశ్చయించు** *nishchayintsu*. v. n. To be determined, settled. **విశ్చయించు**. v. a. To determine, settle, resolve. **విశ్చయించుకొను** *nishchayintsukonu*. v. a. To determine for oneself, to come to a conclusion. **విశ్చితము** *nishchitam*. adj. Ascertained, settled. **విశ్చయించుబడిన**. **విశ్చితాత్ముడు** *nishchit-atmudu*. n. One who is steadfast in heart. విశ్చయించుబడిన మనస్సు గలవాడు. **విశ్చితార్థము** *nishchitarthamu*. n. Resolution, determination. The formal demanding of a bride: a settlement, a betrothal.

విశ్చేణి *nishēni*. [Skt.] n. A ladder. విచ్చెన.

విశ్చసించు or **విశ్చసించు** *nishchasinu*. [Skt.] v. n. To draw in the breath, to sigh

విశ్చారువిడుచు. **విశ్చసనము** *nishchasanamu*. n. Sighing, విశ్చారుట. **విశ్చాసము** *nishchāsamu*. n. A drawing in of the breath, a sigh, విశ్చారు.

విశ్చ్రయము *nishchreyasamu*. [Skt.] n. Final deliverance, beatitude. పాపము. Padma. v. 179.

విష *nish*. [Skt. another form of నిశ q. v.] A particle of negation. **విషకపాతము** *nish-kapatamu*. adj. Without cunning or pretence, sincere, simple. కపటములేని. **విషకల్మషము** *nish-kalmaśhamu*. adj. Pure, free from evil.

విషకలంకము *nish-kalankamu*. adv. Spotless, stainless; clear, perspicuous, decisive. unquestionable, కళంకములేని, దాగులేని. **విషకలుడు** *nish-kaludu*. n. One who is devoid of qualities: that is, a divine or holy being. **విషాంశము** *nish-kānśhamu*. n. Poverty. The being "without a penny," or penniless.

విషాముడు *nish-kamudu*. n. One who is "without any desires," i. e., without hope. **విషాకరణము** *nish-karanamu*. adj. Causeless, unreasonable. **విషాకరణముగా** *nish-karanamu-ga*. adv. Causelessly. **విషకలుడు** *nish-khaludu*. n. One who is sinless or harmless. **విషప్రయోజనము** *nish-prayōjanamu*. adj. Useless. ప్రయోజనములేని. **విషఫలము** *nish-phalamu*. adj. Fruitless, vain. ఫలములేని.

విషంగము *nishangamu*. [Skt.] n. A quiver. అవులపాది. A. ii. 17. **విషంగి** *nishangi*. n. A bowman.

విషణ్ణము *nishannamu*. [Skt.] adj. Residing, staying, being. ఉండిన. Sitting, seated, కూర్చుండిన. "ఊనివిషణ్ణయై" Swa. iii.

విషధదేశము *nishadha-dēśamu*. [Skt.] n. The Nishadha country. (It does not appear exactly where this country, so often mentioned in poems, was situated. W. in Vish. p. 190.)

నిషా nishā. [H.] n. Intoxication. మత్తు, మైకము.

నిషాదము or నిషదము nishadamu. [Skt.] n. The first of the seven musical notes.

నిషాదుడు nishadudu. [Skt.] n. The name of a certain aboriginal tribe; a mountaineer, a huntsman, a savage, చెంచువాడు, యానాదివాడు.

నిషిండా nishinda. [H.] n. Writing with flourishes.

నిషిద్ధము nishiddhamu. [Skt.] adj. Prohibited, forbidden. నిషేధించబడిన.

నిషేకము nishēkamū. [Skt.] n. Sprinkling, aspersion, effusion. W. Consummation of marriage. గర్భాధానము. నిషేకమువలన ద్రవ్యము the same.

నిషేధము nishēdhāmu. [Skt.] n. Prohibition, stoppage, contrariety to rule, irregularity. adj. Prohibitory, forbidding.

నిషేధార్థము nishēdh-arthamu. n. The negative tense, in verbs. నిషేధించు nishēdintsu. v. a. To prohibit, forbid.

నిషేవణము nishēvanamu. [Skt.] n. Service, observance, practice, adhering to rule. నేవించడము.

నిష్కము nishkamu. [Skt.] n. A certain gold coin. కూడ. A gold jewel: a weight, used by goldsmiths. W. Vish. 579. ఇరవది చిన్నముల యొక్క బంగారుముద్రిక.

నిష్కర్ష nish-karsha. [Skt.] n. Determination, decision. నిశ్చయము. నిష్కర్షించు nish-karshintsu. v. a. To determine, resolve, settle. నిశ్చయించు.

నిష్కటము nish-kutamu. [Skt.] n. A park. స్వయంరాము, ఇంటితోట.

నిష్కూహము or నిష్కూహము nish-kuhamu. [Skt.] n. The hollow of a tree. కొలరము, తొర్ర.

నిష్కృతి nish-kyiti. [Skt.] n. Expiation, atonement. ప్రాయశ్చిత్తము. An omission, చేయమి.

నిష్కము nish-kramamu. [Skt.] n. Going out. వెడలిపోవుట.

నిష్ఠ nishṭha. [Skt.] n. Fixed affection or attention; devotedness or engagedness of heart. Devotion, austerity in religion, firmness. ఏకనిష్ఠగా చదివాడు he read with undivided attention. నిష్ఠించు nishṭhintsu. v. t. To determine, resolve, నిశ్చయించు. M. xv. ii. 86. నిష్ఠుడు nishṭhudu. n. One who is firm or steadfast. వాడు రిచేక నిష్ఠుడై యున్నాడు he is devoutly bent.

నిష్ఠివనము nishṭhi-vanamū. [Skt.] n. Spitting out. ఉపయోగము. Rejecting. M. iv. i. 131.

నిష్ఠురము nishṭhuramu. [Skt.] adj. Hard, harsh, cruel, taunting, rude. కఠినమైన, పరుషమైన. n. Rudeness, harshness. A taunt or reproach. నిజము చెప్పితే నిష్ఠురము the truth is harsh or hard to hear. ఎందుకునిష్ఠురము why incur a reproach?

నిష్ఠురత్వము nishṭhu-ratvamū. n. Hardness, cruelty.

నిష్ఠూతము or నిష్ఠూతము nishṭhyātamu. [Skt.] adj. Cast, thrown, sent, vomited. ప్రోక్షబడిన, వెడలిన క్రమబడిన.

నిష్ఠూతుడు nishṭhātudu. [Skt.] n. One who is skillful or learned. నేర్పరి.

నిష్ఠుంపము nish-pandamu. [Skt.] adj. Unmoving, stable, still. నిశ్చలము.

నిష్పత్తి or నిష్పాదనము nish-patti. [Skt.] n. Completion, termination. పరిసమాప్తి. Birth, production. సిద్ధి. నిష్పన్నము nish-pannamu. adj. Complete, done. Natural, born, inborn, సిద్ధించిన. నిష్పాదించు nish-pādintsu. v. a. To cause to be completed. సిద్ధిపజేయు. నిష్పాదితము nish-pādītamu. adj. Completed. సిద్ధించిన.

నిష్పాపము nish-pāramū. [Skt.] n. The grain called అనుము. Jaimini. iv. 102.

నిష్పేషితము nish-pēshitamu. [Skt.] adj. Reduced to powder. ఏకకణగా మారిన. Thoroughly sifted or investigated.

నిస్ nis. [Skt. a form of నిస్.] A negative prefix like un or in. నిస్కాని nis-trāna. n. Weakness. నిస్ప్రహము nis-prihamu. adj. Hopeless. ఆశలేని. నిస్ప్రహత్వము nis-prihatvamū. n. The being without any wish or hope. Indifference, listlessness. Philosophy. నిస్ప్రహుడు nis-prihudu. n. A philosopher, a calm observer, a man of an equable mind unaffected by ordinary events. adj. Indifferent or listless. నిస్సంగుడు nis-sangudu. n. One who has quit- ted his family. A recluse, hermit. నిస్సంతాని nis-santū. adj. Without children or offspring, without an heir. సంతానములేని. అతనివంశము నిస్సంతు అయిపోయినది his family is without a representative, is extinct. నిస్సంకేహము or నిస్సంకేయము nis-sandehamu. adj. Undoubted. n. The absence of doubt. నిస్సత్తువ nis-sattura. n. Weakness, a want of nerve, debility. Poorness of soil. అశక్తి, బలహీనత. నిస్సంత్రము nis-tantramū. adj. Easy, deliberate. నిస్సంత్రము nis-tandramū. adj. Unwearied, indefatigable. నిస్సరించు nis-tarintsu. v. a. To cross safely. చక్కగానాలు. To succeed, get through, be delivered, కడతేరు. నిస్సరణము or నిస్సారము nis-taranamū. n. Crossing. దాటుట. నిస్సారకుడు nis-tarakudu. n. A deliverer, redeemer. కడతేర్చువాడు. నిస్సరణము nis-saranamū. n. An entrance. ఇల్లులోనున్నవాని ముందరిభాగము. Exit, going out. వెడలిపోవుట. నిస్సారము nis-sāramū. adj. Sapless, pithless, dry, exhausted. సారములేని. నిస్సారముచేయు to exhaust. ఈ నిస్సారపు సంసారము in this worthless world.

నిసబు nisabu. [H.] n. Principal; property. a stated estimate or valuation. నిసబుబాడతా a list of the property; a statement of value.

నిసర్గము nisargamū. [Skt.] n. Nature, a natural state. A peculiar character or condition.

నిసి nisi. [from Skt. నిసి.] n. Night. రాత్రి.

నిసుగు or నిసువు nisugu. [Tel.] n. A young one, a child, an infant. కుసువు. నిసువు తనము nisuvu-tanamū. n. Infancy.

నిస్సలము nis-talamū. [Skt.] adj. Moving. కదిలబట్టి. Round, గుట్టుచేసిన. నిస్సలము nis-taludu. n. One who is unequalled or unrivalled.

నిస్సంకేతము nis-trimsamū. [Skt.] n. A weapon, sword. కత్తె. adj. Cruel, కనికరము లేని.

నిస్సవనము or నిస్సావనము ni-sranamū. [Skt.] n. A tone, note, musical sound. గ్వని. ప్రాచ.

నిస్సానిము. నిస్సానము or నిస్సానిము nis-sānamū. [Skt.] n. A large double drum.

నిహతము ni-hatamū. [Skt.] adj. Killed. చంపబడిన. నిహతుడు ni-hatudu. n. One who is smitten, struck or killed. నిహతునించు to slay, destroy. నిహతి ni-hati n. Death. చావు. నిహంత ని-hantu. n. A slayer, ఎంచువాడు.

నిహితము ni-hitamū. [Skt.] adj. Entrusted, deposited, given in charge. ఉంచబడిన.

నిహ్నాచింపు nihna-cintsu. [Skt.] v. a. To conceal, hide. మరుగుపుచ్చు. నిహ్నాచము nihnavamū. n. Disbelief. అపవిత్రత. Cunning, కపటము. Concealment, చాపకము. A confidential hint, మరుగుమాట.

నీ nī

నీ nī. [Tel. the root of నీవు.] pron. Thou. "నీచెప్పిన మెయిచూడగ" M. VIII. ii. 417. "నీసావుతెరువున" M. v. ii. 286. నీ nī. the infl. of నీవు. adj. Thy. "తననీలోనుహించు" Consider in your heart. M. v. ii. 103. నీది nīdi. adj. Thine. ఇది నీదేనా is this thine? నీదు nīda. adj. Thy కననామయ్య thy name.

నికాశము nikaśamu. [Skt.] n. Brightness. ప్రకాశము. Certainty, నిశ్చయము. adj. Equal, కుల్యము.

నిగ, niga. [Tel.] n. A certain game among boys. H. iii. 187.

నిగు nigu. [Tel.] v. a. To get rid of. నివర్తించు. " ఒక్కతపన్నెయొక్క ప్రతిరాడేమాడడే తప్పింపక పుట్టువున్నీ గెడ." టి. పుట్టువుకా, నీగెడకా, అనగా యీ రాక్షసజన్మను పోగొట్టుకొనెదను. A. vi. 65. "వంతునుంబులోజుడు నానగనీ గెడ నేడునీకృపకా." Parij. ii. 94.

నిచము nichamu. [Skt.] adj. Low, base. నిచత or నిచత్వము nichata. n. Lowness, baseness, degradation. నిచుడు nichudu. n. A wretch, a vile creature, a low scoundrel, అధముడు.

నిమ nitsu. [Tel.] n. Savour, stench, a fishy smell. Fleshmeat. నీచనీర్లు soup, meat broth. నీచేకుండ a flesh pot. నీచేకంపు a stench.

నిటు nitu. [Tel.] n. Prettiness, elegance, beauty, శృంగారగర్వము, ముతీపెము. adj. Fine, pretty, nice, charming. నిటుకాడు nitu-kadu. n. A top, a beau. శృంగారపురుషుడు. నిటుకత్తె nitu-kutte. n. A belle. నిటుగా nitu-ga. adv. Prettily, nicely, finely. నిటుతనము nitu-tanamu. n. Prettiness, niceness. నిటుపరము nitu-paratsu. v. a. To adorn, make fine or pretty.

నిడ nida. [Tel.] n. Shade, shadow. ఛాయ, ఎండతేమి. An image or reflection in a mirror. కాంతి. నాతోడునీడ he was my very shadow, my constant companion.

నిడము nidamu. [Skt.] n. A nest. పక్షిగూడు. P. I. 544. నిడోద్భవము nid-ōd-bhavamu. n. A bird, గూటిలో పుట్టినది.

నిడు nidu. [Tel. another form of నాయుడు.] n. A title added to the names of men of the Kamma caste: as అకినీడు, సామినీడు, అప్పినీడు, &c.

నితము or నితకము nitamu. [from Skt. నియతము.] n. A vow, an order. నియమము. Talk, chatter, words, కుర్లుల. [Skt.] adj. Brought, obtained, తేబడిన, పొందింపబడిన. Trained, punished, శిక్షింపబడిన. " విమరాయిటువంటి నితములనేకంబుల" T. iii. 93. " ఓహూహూపురుహూరు డెంతటి గృహస్థో నితములవల్లె." T. iv. 214.

నితి niti. [Skt.] n. Justice, right, morality, righteousness. న్యాయము. Policy, morals, philosophy, good sense. Conduct. దుర్నిత immorality. ఇదినితయే is this right? నితికాస్త్రము Ethics. నితవస్తు to advise, counsel. నితమాలినవాడు a bad man. నితిపరుడు niti-parudu. n. A moral man. నితిహీనుడు niti-hinudu. n. A fool, an immoral person.

నిపము nipamu. [Skt.] n. A tree called Nauclea cadamba, కడమిచెట్టు, మొగులకడిమి, కంబంబుత్తము.

నియంచే niyantṣa. [Tel.] n. The stalk on which an ear of corn grows. కంకనాడ.

నిరంశ్రము ni-randhramu. [Skt.] adj. Having no holes. సంచులేని. Thickset. నిరంశ్రపు వెన్నెల bright moonshine. ఆకాశము నిరంశ్రమయ్యె the sky was thick (with flying darts.)

నిరము niramu [borrowed by Skt. from Drav. నీరు.] n. Water. నిరజము nirajamu. n. "Lit. Water-born," నీటిలోపుట్టిన, i.e., a lotus. తావడ. నిరవము niradamu. n. A cloud. నిరవాలక dark tressed, having bright black tresses. నిరధి nira-dhi. n. The sea. సముద్రము.

నిరసము ni-rasamu. [Skt.] n. Weakness. adj. Weak, pithless, strengthless, poor, చలములేని. నిరసుడు ni-rasudu. n. A weak man. A pauper. బీదవాడు.

నిరాజనము nirajanamu. [Skt.] n. Fumigation; waving a lamp, or burning camphor, &c. before an idol in homage

or over a person, as a spell to avert an evil eye. ఆచిత, మంలకచారిత, నివారించు.

నిరీతే niridza. [Tel.] n. The name of a certain forest tree. Rox. i. 646.

నిరు niru. [Tel. cf. Tam. తిన్నీర్.] n. Water. ఉదకము. Fluid. కెంకాయనీరు coconut water. Bad humors in the body. ఒళ్లు నీరుపట్టినది the body is bloated. Urine, మాత్రము. కొత్తనీరు freshes in a river or rain water. కన్నీరు a tear. plu: నీట్లు water. కంట నీట్లు పెట్టుకొన్నది she shed tears. మంచినీట్లు తానీతీరుగా coolly, as easily as if drinking water. నీకంటు to melt away, perish, turn to water. మంగానీరు gilding, gold water. మంగానీరుపోయి to gild, to dissolve gold. నీటికాపపు or నీటిచోలి niti-kāpu. n. Lit. Water-born, i. e., Fire, అగ్ని. నీటిగుప్ప, నీరుగుప్ప. నీటిరాశి, నీరువాని or నీరాన్ని niti-kuppa. n. The sea. సముద్రము. నీటితాత niti-tata. n. The wind. వాయువు. నీటివయ్యము niti-dayyamu. n. A water-sprite. బలవ్రహము. నీటిపుట్టుగు, నీరుపుట్టుగు or నీరుపుట్టువ niti-puttugu. n. A lotus. నీటినిక్క niti-yikka. n. A jewel worn on the breast of Vishnu. కాస్తుభము. నీటిరిక్క niti-rikka. n. The constellation called పూర్వాషాఢా సక్షత్రము. నీటిరేడు or నీటిరారుడు niti-redu. n. Varuna, the god of the Ocean. నీటిరేరిరిక్క niti-rēri-rikka. n. The constellation called శతభిష్టు. నీరాకు niraku. (నీరు+అకు.) n. Moss, water-weeds, పాచి. నీరాట or నీరాటము nir-āta. (నీరు+అట.) n. Bathing, a bath. స్నానము. Sporting in water, బలక్రీడ. నీరాడు nir-ādu. v. n. To bathe. స్నానముచేయు, స్త్రుంకు. n. Hot water poured on a curry while being cooked, కూరాలిలోపోయు వేట్నీట్లు. నీరామని nir-amani. (నీరు+అమని.) n. The rainy season. వర్షముతువు. నీరారుము or నీరారుపు nir-arulsu. v. a. To cause to bathe నింపజేయు. To create

a friendship between, స్నేహము చేయుండు. నీరాటము nirāṭamu. n. Bathing, స్నానము. "కియచేసిన్వినవరాక్షసకంఠో, నీరాటమొనర్చియు శృంగారింపి" Billh. iii. 203. An aquatic animal.

"క" నీరాటవనాటములకు, వోంబంబెట్టులలోన పురుషోత్తముచే, నారాటమెట్లుమానెను, ఘోరాటవిలోన భిద్రుంబుల మనకుకా." B. VIII. 110.

నిరుకట్టు or నిరుకెట్టు to water, to irrigate. నీటికాలున a watercourse. నీరావు nir-āvu. n. The "water cow," i. e., the boat-fly, an aquatic insect called notonecta. నీరుకట్టు or నీరుకెట్టు niru-kattu. n. Ischuria, a stoppage of urine. మాత్రబంధరోగము. నీరుకట్టె, నీరుకట్టియ or నీరుపాము niru-katte. n. A water snake. నీరుకాకి niru-kaki. n. A cormorant. నీరుకాయ niru-kaya. n. A sort of jelly or blubber found on the sea beach. A bubble of water, నీటిబుగ్గి. బుచ్చుదము. నీరుకాయవాడు or నీరుకాయమాడు nirukaya-vādu. n. A man of the sea, a triton. నీటిమనుష్యుడు. నీరుకాసు niru-kasu. n. Alms given at bathing places. "తీర్థనన్నిగ ముత్రములుచెప్పి నీరుకాసులనిడించి." H. ii. 166. నీరుకుక్క niru-kukka. n. The common otter, Lutra vulgaris (F. B. I.) నీరుకోతి niru-kōti. n. A water monkey. నీరుకోడి niru-kōdi. n. A water-fowl. నీరుగండి niru-gandi. n. A large snake, పెనుకాము, అజలము. నీరుగన్నేరు niru-gannēru. n. A species of oleander, హింజలము. నీరుగొట్టి niru-gobbi. n. A kind of tree, ఇక్షురము. నీరుగోరంటు niru-gōraṅṅa. n. A light tinted గోరంటు; a species of this plant which has a light, red tint. నీరుచిట్టె or నీరుచిట్టె niru-chittsu. n. Fire said to exist under the ocean, బడబాన్ని, బాడబము. నీరుచేరుకు niru-tsuruku. n. Heat of urine, a disease. నీరుడిలుగ niru-jiluga.

n. A plant, *Aeschynomene aspera* (E. P.) **నీరుట్టుభూమి** *nir-uttu-bhūmi*. [నీరు+ఉట్టు for పుట్టు.] n. Land under which there are springs. **నీరు తెంకి** *niru-tenki*. n. A lake, జలాశయము. **నీరుడి** *nirudi*. (నీరు+ఉడు.) n. A disease in which excessive urine is passed, diabetes. Urine. **మాత్రము**. నీరుడుము a water iguana, నీటిఉడుము. **నీరుతాలుపు** or **నీటి తాలుపు** *niru-talupu*. n. A cloud, మబ్బు. **నీరుతిట్ట** *niru-titta*. n. The sea. సముద్రము. **నీరుతిత్తి** *niru-titti*. n. The bladder, మాత్ర కోశము. **నీరుతుట్టు**. **నీరునొత్త** *niru-tutra*. n. A water snake. **నీరునోమ** *niru-dōma*. n. A water mosquito. **నీరుద్రిచ్చ** a water animal, జలబంతువు. **నీరుపంది** *niru-pandi*. n. The porpoise. వారి కిటి. **నీరుపచ్చ** *niru-patsa*. n. A sort of emerald. **నీరు పాడి** *niru-padi*. A plant called కాక్కోటి. **నీరుపాప** *niru-papa*. n. A sort of mermaid, described as a dumb monster somewhat resembling a man in limbs. నీటిమనుష్యుడు. **నీరుపిల్లి** *niru-pilli*. n. A water cat, an otter. **నీరుప్రబ్బుచెట్టు** *niru-prabba-chettu*. n. A kind of plant, the reton plant, *Bolomus rotong*. జల వేపి. **నీరుబొద్ది** *niru-boddi*. n. A sort of vegetable. See బొద్ది. **నీరుమజ్జిగ** or **నీరుచేల్ల** *niru-majjiga*. n. Thin buttermilk. చాలా నీళ్లు కలిపిన వేల్ల. **నీరుమట్టము** *niru-mattamu*. n. Water-level. నీళ్లునిలచు ప్రమాణము. నీరుమట్టపుపలక an instrument called a water-level. **నీరుముంపు** *niru-mumpu*. adj. Watery, జలప్రాయము. **నీరుముట్టు** *niru-muttu*. v. n. To touch water, జలస్పర్శముచేయు; to make water, so called because the Hindus afterwards touch water as purification. “నీటిచేరునారాడు నీరుముట్టు.” 2. పు. iv. **నీరుల్లి** *nir-ulli*. n. An onion. *Allium cepa* [Watts.] **నీరువంగ** or **నీటివంగ** *niru-ranga*. n. A kind of brinjal. **నీరువట్టు** or **నీరువట్టు** *niru-vattu*. n. Thirst. నప్పి,

పిపాస. నీరువట్టునొను to be thirsty. **నీరువత్తిగ** or **నీరుట్టు** *niru-vattiga*. n. A sort of sweetmeat. H. i. 117. వేటిలు. **నీరువగు** *nir-enuyu*. n. A water elephant, నీటిగజము. **నీరు, బిగురు** or **బివురు** *niru*. [Tel.] n. Ashes, ashes lying over live coal. భస్మము, చూడిద. “రమణీయుడై యప్పుడంబలుముటి నిమిషంబులో కులిసీరుగావించె.” DB. 135 line 3. నీరుగా చేయు to burn to ashes. సున్నపునీరు finely powdered lime, భస్మము. సత్యంబునీరు గావించి he made light of his oath. **నీరుకారు** *niru-kāru*. n. Tongs for coals, పటకారు. **నీరు** *niru*. [Tel.] adj. Slight. అల్పము. నీరంప the soft sunshine (ఎంప) of evening. “నీరంపగాయ” A. vi. 129. నిరుపడున slight sharpness, కొంచెము వాడి. **నీరు పాయము** *niru-payamu*. n. Youth, adolescence, యౌవనము. **నీరుకావి** or **నీరుకావి** *niru-kāvi*. n. A reddish tint. the soft tint of fine cloth after its newness has gone off. కొంచెమెరుపు. **నీరు కావులు** *niru-kāvu*. n. A sort of grain. H. iv. 158. **నీరుకాళ్లు** *niru-kallu*. n. Lit: Reddish legs, i. e., the rays of the sun at sunrise and sunset. కొంచెమెరుని రంగులవై చెండుసంధ్యవేళలందును కనబడు సూర్యకిరణములు. “నిడువలైలికించెనీరుకాళ్లు.” వారి. పూ. vii. **నీలము** *nīlamu*. [Skt.] adj. Blue, purple, deep blue, bright black. నల్లని. n. A blue or black stone. పచ్చేరాయి, నల్లరాయి. The sapphire. Blue colour, blackness. The Indigo plant, నీలిచెట్టు. **నీలంగువు** *nīl-anguvu*. n. An insect. పురుగు. **నీలడు** *nīladu*. n. A black horse. **నీలకంఠము** *nīla-kanṭhamu*. n. The purple throated bird, a peacock. నెవలి. **నీలకంఠుడు** *nīla-kanṭhudu*. n. The blue throated god, i. e., Siva. కరికంఠుడు. **నీలబోడికోడి** *nīla-bōdi-kōḍi*. n.

The purple Moorhen, *Porphyrio poliocephalus*. (F. B. I.) **నీలాంజనము** *nīl-anjanamu*. n. Blue vitriol, sulphate of copper. **నీలాంబరము** *nīl-āmbaramu*. n. A blue vest. The name of a lilac blue-bell. **నీలాంబరుడు** *nīl-āmbaruḍu*. n. A name of Balarām or Saturn. **నీలి** *nīli*. n. The indigo plant. Blue dye. Rox. iii. 379. తెరినీలి or కారునీలి the wild variety of indigo, id. 372. 377. A dark thread. నల్లనూలు. “నీలిచెట్టి.” (R. ii. 20.) Or, “నీలికచ్చువము.” (BD. v. 677). A waist band. కాకొక్క. A black woman, a factious jade, a hussey: one who blubbers at a touch. “నీలి నీళ్లుపోతే బాబి లోతునకుపోయినది (proverb) when the jade goes to the well all the water disappears. **నీలి** adj. Black, నల్లని. False, hypocritical. **నీలియేడు** false or crocodile tears. **నీలివార్త** *nīli-vartha*. n. A lie set afloat under the superstitious notion that the indigo crop will flourish better. Nonsense, delusion. Rhodomontade, a hoax. **నీలిమ** or **నీలిమము** *nīlima*. n. Black color. నలుపు. **నీలిమండు** *nīli-mandu*. n. Indigo. **నీలిమబ్బు** *nīli-mabbu*. n. A thin or rainless cloud. **నీలుడు** *nīludu*. n. The name of a monkey. ఒకవానరుడు. నీలొత్పలము or నీలొబ్బుము the blue water lily. **నీలిరాగము** *nīli-rāgamu*. [Skt.] n. Heart-felt love, secret and deep love. గాఢాన రాగము. **నీలుగు, నీల్లు, కలుగు** or **కల్లు** *nīlugu*. [Tel.] v. n. To stretch, strut, stretch oneself. ఒత్తువెరుచుకొను. To die, చచ్చు. To be audacious or impertinent. నీవు తెనీల్లు చున్నావు you are very presumptuous. **నీలుగుబోరుతనము** or **నీలుగు** *nīlugu-bōtutanamu*. n. Audacity, impudence. **నీళ్లు** *nīla*. [Skt.] n. The name of a wife of Vishṇu. **నీళ్లు** *nīllu*. [Tel. plu of నీరు] n. Water. **నీళ్లుతీయు** *nīla-tiyu*. v. a. To bleach

cloth. **నీళ్లుబుచ్చుగాడు** *nīla-buchchi-gādu*. n. The Kingfisher. **నీళ్లువరుగు** *nīla-varugu*. n. Salt, ఉప్పు. **నీళ్లుడు** *nīl-ādu*. v. n. To be brought to bed, to bring forth. ప్రసవించు. To bathe, స్నానముచేయు. **నీవారము** *nīvaramu*. [Skt.] n. Wild corn. నివ్వంబడ్లు, విత్తెకయే పండుకట్టి ధాన్యము. **నీవి** *nīvi*. [Skt.] n. A zone, or cestus, a belt. The knot (of a peculiar kind) which keeps up a Hindu woman's garment. పోకముడి. Swa. ii. 73. Capital, principal, stock. A stake or wager, మొదటిసాప్పు, అనలుసాప్పు. పంచెముకట్టిన ద్రవ్యము. నీవిమము a park or garden around a house. చుట్టూరునందుతోలు **నీవు** *nīvu*. [Tel.] pron. Thou. gen. నీ. నీవె, నీవె or నీవే thou thyself. **నీవుము** *nīvumu*. [Skt.] n. The edge of a thatched roof, మోరు. **నీవారము** or **నివారము** *nīharamu*. [Skt.] n. Frost, hoar frost. Dew. వంచు.

ను nu

ను *nu*. [Tel.] affix. A particle added to నా, the base of the 1st personal pronoun, as నేను I, and to the first person singular in verbs కొట్టుచును. The sign of the second case of nouns as తోలును. (It is changed into ని in some cases as రాము నిని) The sign of the gerund as కొట్ట నున్నాడు he is going to beat. Conj. And, also, కూడా, జనులకును and for men. **నుంకు** *nunku*. [Tel.] n. A fast, fasting, పచ్చు, ఉపవాసము. **నుంగు** *nungu*. [Tel.] n. A palmyra fruit kernel, while tender. **నుంపి nunchi**. [Tel. ను+ఉంపు.] affix. From, by. It governs an accusative, as ఇది నన్నుంచికాదు this cannot be effected by

me. నెలనంది యిక్కడ ఉన్నాను I have been here a month. రెండుదినములనంది for the last two days. అది నన్నుంచి రావలసి నవా is this due by me. నన్నుంచి ఒకనల్లియను చాచు not even a bug has died by my hand. ఈ రెండుదినములనందిలేడు he has not been here these two days. గాలి నంది from the wind. ఎక్కడనంది whence?

నండి nundi. [Tel. ను+ఉండు.] affix. From, by. ఎచ్చటనండి whence.

నక్కట nukkata. [Tel.] n. Movement, motion. చలనము. హాశ్య. ii.

నగ్గు nuggu. [Tel.] v. n. To be smashed. నలగు. n. A bit, fragment, చునుక. Powder, పాడి. A cake of cowdung dried for fuel. పిడక. "నగ్గులకుచ్చెలు" piles of such fuel. H. ii. 147. నగ్గున or నగ్గులపారు to perish, to be dashed to pieces, to be shivered. నగ్గులైన broken to pieces. గుర్రముల్ నగ్గుయ్యె the horses were smashed. నగ్గుచేయు nuggu-cheyu. v. a. To break to pieces, to reduce to dust. నగ్గునగ్గుయి (beaten) to pieces. M. X. i. 171. నగ్గునూచలై or నగ్గునూచేగా nuggu-nūsal-ai. adv. In bits. నగ్గాడు to cut to pieces, ఖండించు.

నచ్చిళ్ళి nuchillu. [Tel.] n. Foam, froth, నురుగు, కేసము.

నత్సుక్కున natsukku-na. [Tel.] adv. Suddenly. నూపాలన, కిసాలన. నుచుక్కున అనినవుక్కు అనుకారశబ్దము. A. iv. 36.

నత్సు nutsu. [Tel.] n. The dung of sheep or goats, మేకలగొర్రలపేద. Goat hair, మేక వెంట్రుకలు. నత్సుపాతలు natsu-patalu. n. 'Dug ties,' bits of cloth with which the teats of sheep or goats are tied. మేకలగొర్రల చండ్లకుకట్టేనట్లయి. Pal. 361. నత్సు natsu. v. a. To tie a cloth round the teats of goats. Swa. iv. నత్సుమ్మి natsu-malli. n. A cheetah. చిరుతపులి. HD. ii. 1091.

నల్లై nuddu. [Tel.] adj. Hurt, cut. క్షతి నొందిన. య. ii. ఉ. రా. vii.

నడి nadi. [Tel.] n. A word, a thing said, a promise, an expression. మాట. A bad name, అపకీర్తి.

“క॥ పుడమినపప్రభయగు నెడ బడలికలేహంబు విడువబొడియకాదే, నడికంకై శౌవుమేలను నడువుపురాతనము కాక నూతనవడమే.” భో. vii.

నడికారము nudikāramu. [Tel.] n. Style, mode of speech. వాచకము, మాట, రచనము, మాటచువర్తనము. నడుగు or నడువు nudugu. v. a. To tell. చెప్ప. నడుగు or నడువు n. A word or expression, a thing said, a promise; a line in verse: a bar in music. ఊకనడుగులెంచి చెప్ప to sing line upon line, to pester, to dun, to reiterate. నడుగులేడు lit: the lord of speech, Brihaspati. బృహస్పతి, నీష్యుతి. నడువు nuduvu. v. n. To speak. చలకు. Sucu. iii. 356. నడు నంగా as he said so, పలుకగా. నడువు nuduv-ari n. One who is ready of speech, a talkative person, మాటలమాతి, వాచాలడు. నడువరితనము nuduv-ari-tanamu. n. Readiness, fluency of speech.

నతి nuti. [Skt.] n. Praise, eulogium. స్తోత్రము, పొగడిక. నతింతు nutintsu. v. a. To praise, laud, sing the praises of. పొగడు, స్తోత్రముచేయు. సతము nutamu. adj. Praised, lauded. నతింపబడిన. సత బలారి nuta-bal-ari. n. One who is praised by Indra, the "vanquisher of Bala," a title of Krishna.

నతిక nutika. [Tel.] n. A detachment, తెగ, దళము. Total, మొత్తము. "నూచేసిగుర్రాలనుతికల రెండునంబులగా జేసి పదిలంబుజేసి." Pal. 60.

నత్తము nuttamu. [Skt.] adj. Sent, ordered, despatched, పంపబడిన. Pushed, ప్రోయబడిన.

నదురు nuduru. [Tel.] n. The forehead, నొసలు, లలాటము. infl. నదుటి abl. నదుట in the forehead. నెన్నుదురు (నెర+నదురు.) the middle of the forehead.

నను, ననుపు, నన్ or నన్ను nunu. [Tel.] adj. Smooth, gentle. ననుగాలి a gentle breeze. Soft, delicate, tender. నుకావగ్గుము a smooth cord. A. v. 129. ననుకినుక slight displeasure. ననుమేను a delicate body. ననుపు, నన్ను న or నన్ను దనము nunnupu. n. Smoothness. ననువారి nunnup-ari. (నునుపు+అరి) adj. Smooth, polished, నను పుగల. నన్నుని nunnani. adj. Smooth. నన్నువచేయు to smooth, to level; to clear away.

నన్నుము nunnamu. [Tel.] adj. Sent, despatched, dismissed. ప్రోయబడిన.

నయ్యి, నయి or నాయి nuyyi. [Tel.] n. A well. Gen: నూతి. Plu. నూతులు. నూతకలుపు to throw into a well; to ruin. నూతికట్టకడవ ఆటము like a pitcher at a well; i. e., in danger. See P. i. 546.

నరుగు or నరువు nurugu [Tel.] n. Froth, foam, scum. సముద్రపునరుగు sea foam, the bone of the cuttle fish, from which pounce is made. (Ainslie.) నరుగువట్టు nurugu-dabba. n. The liver. కాజ్జము.

నరుమే or నారుపు nurutsu. [Tel.] v. a. To thresh corn by driving cattle over it. ప్రొక్కీ నలుపు. To crush, quell. నలుపు. సరిచియాడు nuruchi-yadu. v. a. To ruin, నాశముచేయు. సరిపిడి nuripidi. n. Threshing corn. ధాన్యమును నరుచుట. నరుపు nurupu. v. a. To thresh corn, నరుచు. To kill, చంపు.

నరుము narumu. [Tel.] v. a. To reduce to powder, చూర్ణముచేయు. To kill, to destroy, చంపు. n. Powder, what is ground. పాడి నరుమాడు or నరుముచేయు narumadu. v. a. To reduce to powder, to ruin, destroy. చూర్ణముచేయు, చంపు.

నలక or నల్క nulaka. n. A cord, woven of three strands and used in lacing the bottoms of cots, like ticken. మంచముల్లచారము. నలకమంచము a bed the bottom of which is made of such ticken.

నలి nuli. [Tel.] n. A twist, a tangle, మెలి. A gripping or gnawing pain in the stomach. కేసలలోనొప్పి. వానికి నలిపెట్టి నది he had the gripes. నలిపురుగులు worms in the bowels. adj. Gentle, slight. Small, స్వల్పమైన, అల్పము. Thus నలికాలువ A small stream. A. ii. 72. vi. 17. నలివెచ్చగా slightly warm, lukewarm. నలినొప్పి a slight gripping pain, నలివాళ్ళి nuli-vallu. n. A slight withering. కొంచెము వాడిపోవుటలు. నలివాళ్ళవాడు to wither slightly, కొంచెమువాడు. సలిగొను nuli-gonu. v. n. To be twisted, to be tangled. చిక్కపడు. సలిపెట్టు nuli-pettu. v. a. To twist. మెలిపెట్టు, చిక్కపెట్టు. సలిగడ or సలితడ nultgada. n. A medicinal plant, having a capsule consisting of fine fibres twisted in the form of a screw, Helicteres idora. Linn, ఆనర్దలి. సలియు or సలివు nuliyu. v. n. To move about, to shake, to tremble. చలించు. ఇట్టట్టు తొలగు. To be reduced to powder, to be crushed or powdered, పాడియగు, నలియు, నలగు. To ring, sound, tinkle. "తేలి కొనునలియుం కంకరకర్ణమము లయ." చంద్రహాసవిలాసము. i. 896. సలింతు nultintu. v. a. To crush, to cause to be powdered. సలియజేయు, నలచు. సలుచు or సలుపు nultsu. v. a. To tread out, corn with oxen, to thrash corn, నలియజేయు. సలుగు nulugu. v. n. To be crushed, ground, trodden. నలగు.

నలుము, నల్లు, నలుమాడు or నల్లుడు nulu-mu. [Tel.] v. a. To roll (cotton between the hands.) To pull (by the ears.) To twist or curl (the whiskers.) To twist or pull (a bullock's tail in unging it on) నలువెను నూవెను they

wrenched or broke his neck. To dig up, to root up. పెల్లగించు.

నూలును nulusu. [Tel.] n. Failure. నిష్ఫలము. An imperfection, defect, న్యూనత. "నూలును లేక ఫలించె నోచిన నోమురల్లనునీనడయె." B. X. § 3. 28.

నూవ్వ or నూవు nuvvu. [Tel.] n. Sesamum; a crop of sesamum. నూవ్వచేను. నూవ్వలు sesamum seeds, తిలు. నూవ్వపువ్వు nuvvu-puvvu. n. The delicate blossom of sesamum : it is proverbially delicate, and to it the poets compare a beautiful nose.

నూవ్వెత్తు or ఉవ్వెత్తు nuvr-ettu. n. Something extremely minute, that which is not worth reckoning. Lit: as much as a sesamum seed, నూవ్వగింజయెత్తు. నూవ్వెత్తుగాగ very little, తూలాయమానముగా. నూవ్వెత్తుగాను to become little or nothing, తూలాయమానముగా. "ఒక్కమాత్ర లోన నూవ్వెత్తుగొనరె, దుర్బోధనాదిశతము." M. V. i. 30. నవ్వురెల్లా నవ్వులయినవి (proverb) the laughter is turned into grief. నూబిండి or నూవ్వలపిండి nū-bindī. n. Flour of sesamum.

నూసము nusamu. [Tel.] n. Bitterness. కనరు.

నూసరు nusaru. [Tel.] v. a. To rub. రాచు.

నూసరింగ nusa-linga. [Tel.] n. A plant called బువచి.

నూసలు See నూసులు.

నూసి nusi. [Tel.] n. Powder, dust made by insects. నూసిరాలుకొయ్యి pithless dry wood, touchwood. నూసిపురుగులు book worms, insects that perforate timber. adj. Little, petty, trifling, అల్పము.

నూసుగు nusugu. [Tel.] v. a. To disregard, despise. తిరస్కరించు.

నూసుము nusuma. [Tel.] n. An eye-fly.

నూసుము nusumu. [Tel.] v. a. To attract. ఆకర్షించు.

నూసులు or నూసులు nusulu. [Tel.] v. a. To stretch the body in or after sleep. ఒడ్డు విరుచుకొను. v. n. To stir, మెదలు. To delay, ఆలస్యముచేయు. To undertake, పూను. పైనుసులుచు stretching oneself. "వ్యసనములమదగిలి నుసలబోక." Vēma. iii. 35, నూసల వ్రాయువ్రాత నుసిలికే పోవునా? will mere rubbing your forehead blot out your destiny? Vēma. 1796. "చు వెరవున నంగమల్ నూసులు క్రేటుల పప్పుగదాకి." M. IX. i. 198. n. Lightness, ease. లాఘవము, తేలిక.

నూస్సెలు nusselu. [Tel.] n. A sort of fish.

నూ nū

నూ A contraction for నూవు or నూవ్వ 'sesamum' and also for నూను 'soft.' See నూవు.

నూక or నూకలు nūka. [Tel.] n. Grits, pollard, farina, a kind of coarse flour called roulong or soojey in Madras. ఈ బియ్యము నిండా నూకపడిగానున్నది the rice is full of grits. నూకలకూడు gritty meal, a meal prepared from the coarse grits of rice. నూక n. A kind of tree.

నూకు nūku. [Tel.] v. a. To shove, push. నెంటు, తోయు. To drive as a cart. తోలు. To heat soundly, మిక్కిలి కొట్టు. నూకుడు nūkudu. n. Thrusting, shoving, తోపుడు. A shove, poke, thrust. నూకించు nū-kintsu. v. a. To have (it) pushed, నెం టించు, తోయించు To get (one) thrashed, కొట్టించు.

నూగు nūgu. [Tel.] n. Soft down, downiness or hairiness, whether on plants or animals. పరాగము. Efflorescence of salt. The nap on cloth. Bloom, tenderness, శేతదనము. adj. Downy, tender. శేత. నూగు మీసములు downy moustaches. Hairy, rough. నూగునరిహాలు or కరుకువరహాలు coins that are rough to the touch. నూగువోస or నూవోస the woolly cucumber plant, కూగురుబుడనుకొట్టా. నూగురెండ a species of

బెండ (q. v.) నూగుడు nūgudu. n. Dust, నడ్లులోనగునాని రేణువు. నూగారు nū-garu. n. A line of hair up from the navel to the breast. తోమరేఖ, తోమరాజి. నూనూగు nū-nūgu. n. Sprouting down, callow fledge, as of a young beard. "నూనూగు మీసకట్టును." Radha. i. 34.

నూచే or నూచేము nūtsa. [Tel.] n. Powder. పాడి. సన్ననూచేము very fine powder, మిక్కిలి పాడి.

నూతనము or నూత్నము nūtanamu. [Skt.] adj. New, fresh. కొత్త.

నూనె or నూలియు nūne. [Tel. నూవు + నెయ్యి.] n. Oil. మంచినూనె sesamum oil, or gingelly oil, తైలము. నెమలినూనె the melted fat of peacocks used in medicine. నూనె కట్టపాము nūne-katta-pāmu. n. A small venomous snake "barred with black." నూనెబుడ్డి nūne-buddi. n. An oil bottle. నూనెబుడ్డిగాడు nūne-buddi-gādu. n. The Indian Redstart, Rutililla rufiventris (F. B. I.) నూనెముడి nūne-muḍi. n. A joint. కీలగంటు. నూనెలిసె the black linseed plant.

నూపురము nūpuramu. [Skt.] n. An anklet with bells. అండ.

నూయి Same as నయ్యి. నూలివాయికట్టు the parapet around a well. పశ్చాదులు పడ కుండా నూలి చుట్టును కట్టినగోడ.

నూరు nūru. [Tel.] v. a. To grind or sharpen. పదునుచేయు. To reduce to powder, పిండిచేయు. వాని కంత నూరిపోసినా రారలేదే, నేనేమిచేతును I cannot beat learning into him, what shall I do? నూరురాయి nūru-rāyi. n. A whetstone, a grindstone. సన్నకట్లు, మంగలకట్టి నూరురాయి. నూరు nūru. n. A hundred. నూటపది one hundred and ten. నూరారు nūr-aru. adj. Numberless, unnumbered (lit. a hundred and six) నూరంతులకయివు nūr-antsula-kayi-

duvu. n. The hundred-edged (or many edged) thunderbolt of Indra, నూరాయి ధము.

నూరుచు, నూర్చు or నూరుచు nūruṭsu. [Tel.] v. a. To thrash corn : to tread out grain. నూర్చించు the causal of నూరు. నూర్చిడి, సురిపిడి, నూరిపిడి, నూరపు or నూర్చు nūrpūdi. n. Thrashing. నూర్చిడి మట్టి a threshing floor.

నూలు nūlu. [Tel.] n. Cotton thread. నూలు లాడు a cotton rope, a measuring line. వాడు సన్ననూలు పడుకుచున్నాడు that man is a mere thread paper. నూలునిచ్చెన a rope ladder. "అంపకోల నూలి నాజ్జ చెల్లెనట్టి సావ్యభోముడైన." A. iv. 251. నూలిగరసు nūli-garasu. n. A bald head, బట్టలెల. నూలుకోసు or నూల్కొసు nūlu-kou. v. n. To own, ఒప్పుకొను. To be fixed, కుదురుకొను. To be righted, చక్కబడు. To be produced, to flourish, పురికొను, పుట్టు, అంకురించు, విజృంభించు. "క్రాలుగ, స్తులనును సిగ్గునూల్కొన గనుంగొనవేల." Parij. i. 90. నూలుకోలుపు or నూల్కొలుపు nūlu-kolupu. v. a. To stir up, spur on, పురికొలుపు, ప్రేరేపించు. నూలుకోలు or నూల్కొలు nūlukōlu. n. Flourishing, fixing.

నూవు Same as నూవ్వ (q. v.)

నూ nū

నూత్తము or నూత్తము nūttamu. [Skt.] n. Dancing, నాట్యము.

నూపతి, నూపారుడు or నూపుడు nū-pati. [Skt.] n. Lit: a "lord of men," i. e., a king. నూశంసుడు nū-śamsuḍu. n. A tyrant. క్రూరుడు. నూసింహబుడు or నూహారి nū-simhūdu. n. A lion among men, ననశ్రేణుడు. An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

నె ne

నె ne. [Tel. Short for నె & నె in compounds, the initial consonant of the next word being always doubled.] adj. Full; gentle, soft, sweet; as నెమ్మాయి (నె+మాయి), నెల్లెవి (నె+లెవి), నెమ్మనము (నె+మనము), నెమ్మదురు (నె+మదురు), నెచ్చెలి, నెత్తిచ్చి, నెత్తిరి, నెమ్మది, నెవ్వగ, &c.

నెం nem. An abbreviation for నెంబరు, the English word 'Number.'

నెంబిలి nenjili. [Tel.] n. Sorrow, anxiety, anguish. మనోవ్యగ్గ.

నెక్కర nekkaru. [Tel.] n. A kind of tree, *Cordia myxa*. Ainsl. ii. 466.

నెక్కొను nek-kouu. [Tel. another form of నెలకొను.] v. n. To be fixed, to take root, పాదుకొను. To exceed, become vast, swell. వ్యాపించు, అతిశయించు. నెక్కొన్ను spread over, extended, అతిశయించిన, వ్యాపించిన. Parij. ii. 42. A. v. 130. నెక్కొలుపు or నెక్కొల్పు nek-kolupu. v. a. To extend, cause to swell. వ్యాపింపజేయు. To cause to be rooted in, పాదుకొనజేయు. నెక్కొలు nek-kolu. n. The act of being fixed in a thing. పాదుకొనుట.

నెగడి negadi. [Tel.] n. A fire lighted either for warmth or to keep off wild beasts. భార. ఆన. ii.

నెగడు or నెవడు negadu. [Tel.] v. n. To increase, to extend, to spread. నెట్టిల్లు, నెలయు. ఆ గ్రామము నెగడి కనుబా అయినది the village has enlarged and become a town. n. A polypus, or marine animal (మకరము), supposed to entangle swimmers. జలగ్రహము. The red sea weed, (tangle or dulse.) తింతుపాము. నెగడుపడిన clogged, trammelled. నెగడు కొట్టి నట్టు ఉన్నార they appeared to be astounded.

నెగడించు negadintsu. v. a. To spread, to extend, as fame, &c.

నెగయు negayu. [Tel. for ఎగయు.] v. n. To fly. ఎగురు. To go up, to rise up, పయికిరేచు. నెగయు దెంచు negayu-dentsu. v. n. To rise up into the sky. పయికిరేచు, నెగయు. నెగవు or ఎగవు negavu. n. A flight. ఎగురుట.

నెగులు or నెవులు negulu. [Tel.] n. Regret, disquiet, దుఃఖమాన మైసవిచారము. Pain, బాధ. "నెగుల్లెదీర మైసలిచె ప్రాణములు." Pāti-vratya. p. 361.

నెగ్గు or నిగ్గు neggu. [Tel.] v. n. To settle, end, thrive, go on well, get on. నిర్వహిల్లు.

నెగ్గించు neggintsu. v. a. To manage or settle. To ratify, settle, promote, push forward. నెగ్గడము neggadamu. n. Pressure. సమ్మర్షము, ప్రోత్సాహి. నెగ్గురు negguru. n. Palpitation of the heart, గుండె ఆదరుట.

నెచ్చెలి nech-cheli. [Tel. నె+చెలి.] n. A thick or close friend, a bosom friend. A friend either male or female. స్నేహితుడు, స్నేహితురాలు.

నెమ్మ nettsu. [Tel.] n. Fine rice flour. మిక్కిలి సన్న నూకలసమాహము.

నెటిక, నెట్టిక or నెటిక netika. [Tel.] n. The knuckles. నెటికవిడచు to snap the knuckles. అతనివిడ నెటికలు విడిచినది she snapped her fingers at him. నెటుకురు netukuru. n. Snapping the fingers. నెటిక విరుగుట.

నెట్టికనీల or నెట్టికనీల nettaka-sila. [Tel.] n. A well-behaved person, మంచిస్వభావము గలవాడు, మృదులస్వభావురాలు.

"ఉ॥ నెట్టన నల్లలచ్చి యల నీకయభూసతి యుండ నీవు నీ, నెట్టికనీలవై మనసు నిల్పుట కేమనచ్చు." A. vi. 159.

నెట్టన or నెట్టనము nettana. [Tel.] adv. Immediately. తప్పకమే. Necessarily, అని వార్యము గా. Finely, grandly, much, exceedingly, excessively, entirely, at all, అత్యంతము. "నెట్టనపోసిక" (Rukmang. iv. 126.) not suffering him to go at all, ఎంత మాత్రము పోసిక.

నెట్టనంటు netta-panta. [Tel.] adv. Without any cause. నివ్వారముగా.

నెట్టు nettu. [Tel.] v. a. To shove, thrust, push. తోయు, నెంటు. n. A push, or shove. An attempt. పూనిక. Drought, అనావృష్టి. Ruin, నాశము. A game played by boys. నెట్టు or నట్టు a salt pan, or place where salt is made. తావు. నెట్టుతరిస ruined. నెట్టుకొను nettu-kouu. v. n. To be firm, to maintain one's ground, to remain, పాదుకొను, నెలకొను, కాలానుకొను. To excel, to be proud, అతిశయించు, విభృంభించు. v. a. To push, thrust, shove, ముందరికి తోసికొని వచ్చు. To force, బలార్పించు. "పట్టుగల పటి కంపు రాచట్టు నెల నెట్టుకొని." Swa. iii. 40.

"నెట్టుకొని యాశ్రయించుచు, గట్టిగ ప్రస్థాయిగలగుకాలము గుమతీ." Sumati. 95.

నెట్టుడుకాయ or నెట్టుబొట్టనగోలలు nettudu-kaya. n. A certain game played by boys. H. iii. 190. "నీకటిమెదిళ్లు చిమ్మ బిల్లల నెట్టుబొట్టనగోలలు, బొమ్మరాలు." Vishnu. v. 211. నెట్టె nette. n. A match, an equal, ఉద్ది. నెట్టెము or నెట్టియము nettemu. n. A cushion or pad on the head, for carrying baskets on, like a porter's knot. చుట్టకురు. "నినమానములు గాగ ననతోడ బెనెట్టి నెట్టెయిగాప్తెగు చుట్టి వాడు." Swa. iv. 109. టీ॥ కొవ్వపాతతో కూడా పెనవేసి నెట్టి చుట్టగా ప్రేగు జట్టినాడు. నెట్టెలుకట్టు or నెట్టెలుకట్టు nettellu-kattu. v. n. To form sides, to make matches. ఉద్దులు ఏర్పరచు.

"స్వ. ఆయెడ గమరము దాపులు దాను, నిందారుప్రేమతో నెట్టెలు కట్టి, వెండును దండంబు వెలవొప్పబట్టి." DRB. 154.

నెట్టము netramu. [Tel.] n. Steepness, abruptness, ఒడుదుడుకు. కలమును అంతనెట్టు ముగా పట్టుకోరాదు don't hold your pen so upright.

నెత్తము nettamu. [Tel.] n. High land, as the crest or terrace of a hill, ఉన్నతభూమి, ఘోరముమీది విశాలవృక్షేశము. Gambling, జాదము, పాచికలట. A bet. పంచెము. నెత్తమాడు or నెత్తమాలాడు nettam-Adu. v. n. To play at dice. జాదమాడు. నెత్తపలక netta-palaka. n. A dice board. నెత్తకమ్మ netta-kamma. n. A stake at dice. పాచికల పంచెము.

నెత్తి net-tammi [Tel. నె+తిమ్మి.] n. The meadow lotus, a flower that resembles the aquatic lotus, *Hibiscus mutabilis*, స్థలపద్మము. నెత్తిమ్మి [నె+తిమ్మి] a full blown lotus, a large lotus flower.

నెత్తరాలు net-tarulu. [Tel. నె+తిరులు.] n. Billows, high waves. పెద్ద అలలు.

నెత్తలు or నెత్తళ్లు nettalu. [Tel.] n. Sprats, or some other small fish.

నెత్తాప net-tāri. [Tel. నె+తాపి.] n. Fragrance.

నెత్తి or నెత్తికాయ netti. [Tel.] n. The head. వానినెత్తివీచి రాయయెట్టినాడు he has got him into a scrape. వానినెత్తివీచి తన్ని నారు they trampled him under foot. నెత్తిగోడ netti-gōda. n. The gable end of a house. నెత్తిమాట a bundle carried on the head.

నెత్తురు or నెత్తు netturu. [Tel.] n. Blood, నెత్తురుగడ్డ netturu-gadda. n. A boil. నెత్తురుకంచు netturu-kandu. n. A new-born infant. నెత్తురుత్రాపుడు netturu-

travudu. n. An Asura; a demon. రాక్షసుడు. **నెత్తురుపాద** *netturu-poda*. n. A red snake, మాతులాసింపు. **నెత్తురుబంక** or **నెత్తురుబేది** *netturu-banka* n. Dysentery. **నెత్తురొత్తుమాన్యము** or **నెత్తురుకట్టుమాన్యము** *netturu-ottu-mānyamu*. n. A living bestowed on one who (or whose father) shed his blood for the prince. **నెత్తురుపారు** *netturu-pāru*. v. n. To become red. ఎర్రనగు. **నెత్తురుప్రాస్తు** sunset.

నెనడు *nenadu*. [Tel.] n. Marrow in the bones. ఎముకలలోని కొవ్వు.

నెనరు *nenaru*. [Tel.] n. Affection, love. ప్రేమ. Gratitude, కృతజ్ఞత.

నెవము or **నెవము** *nevamu*. [Tel.] n. Blame; an imputation, charge, accusation, aspersion. నింద, తప్పు. A pretext, pretence, excuse, మిష, వ్యాజము. A cause, కారణము.

నెప్పరము or **నెప్పరము** *nepparamu*. [Tel.] n. Fastness, swiftness, వేగము. "ఎ|| అర్చింపిందర్చింబున దర్చిడిం బల్లింప నేక నెప్పరంబున నెక్కబోవువారును." Parij. iv. 74. టీ|| తర్చిడింబల్లింపనేక గుర్రమునకు పల్లమువేయడమునకుచేరకాక, నెప్పరంబున నెక్కబోవువారును గ్రక్కననెక్క వాయుత్తపడువారును.

నెప్పు *neppu*. [Tel.] n. A place, home, abode. స్థానము. Firmness, స్థైర్యము. Knack, tact, ఉపాయము. రథము గ్రామముచుట్టు తిరిగి నెప్పన చేరను the car was taken round the town and returned to its old place. నెప్పెరిగి knowing the knack or right way of doing a thing. చుప్పలకు నెప్పు a home for the deer. **నెప్పరి** *neppari*. n. One who has knack or tact, ఉపాయశాలి. **నెప్పుకొను** *neppu-kōnu*. v. n. To be established. పాడుకొను. నెప్పుకొని on reaching home.

నెమకు *nemaku*. [Tel.] v. a. To investigate, search for, look into. వెదకు. **నెమకుడు** *nemakuḍu*. n. A search. వెదకుట.

నెమటాయి or **నెమటాయి** *nematāyā*. [Tel.] n. A low creeper, the root of which is a sweet bulb. H. iv. 13.

నెమరు *nemaru*. [Tel.] n. The cud, rumination. **నెమరువేము**, **నెమరుచు** or **నెమర్చు** *nemaru-rēyu*. v. n. To chew the cud. నెమరుకాతలలు the temples of the forehead that move when we chew.

నెమలి, **నెమలి**, **నెమ్మి** or **నెమ్మిలి** *nemali*. [Tel.] n. A peacock. **నెమలి అడుగు** a certain plant, పూతికరజము అనే చెట్టు. H. iv. 18. **నెమలికన్నులు** the eyes in a peacock's train. **నెమలిచెట్టు** *nemali-chettu*. n. A tree called త్రిపాది. **నెమలిజొట్టుఅకు** *nemali-daultu-aku*. n. A certain medicinal plant. **నెమలిమొగ్గ** *nemali-mogga*. n. (lit: The peacock's spreading its tail :) An attitude assumed by dancing girls, walking on the hands with the feet in the air. **నెమలివడ్లు** *nemali-vaḍu*. n. A kind of rice. శాలిధాన్య విశేషము.

నెమరు *nemuru*. [Tel.] v. a. To rub. నెలయ్య వేసి కాళ్లునెమిరే నొప్పలుతీయను anointing the legs with oil and rubbing them relieves pain.

నెమ్మి *nem-madi*. [Tel. నెర+మది] n. Quiet, ease, comfort, health. adj. Proper, good, right, fine, in good health or order. **నెమ్మిదిగానుండెను** he was well or at ease.

నెమ్మి *nemmi*. [Tel.] n. Attachment, affection, delight. ప్రేమము, సంతోషము. Quietness, నెమ్మిది. Welfare, తేమము. A peacock, నెమలి. **నెమ్మిక** *nemmika*. n. Affection, love, ప్రేమ. **నెమ్మిచెట్టు** *nemmi-chettu*. n. The tree called తినికన్నుకము or చిత్రకుశ. Hamsa. iv. 20. **నెమ్మిరవుడు** or **నెమ్మిరేడు** *nemmi-ravutu*. n. An epithet of Kumaraswāmi.

నెమ్మి *nemmu*. [Tel.] n. Moisture, wet, damp. తడి. A bush in the wheel of a carriage. బండిచక్రముల రంధ్రములలో చొప్పించే ఇనుపగొట్టము. A nail used to join two planks of wood together, పలకలలో నగునవి అంటవేముటకు లోపల చొప్పించే మేకు. A spike or nail pointed at each end. బందు, రెండుపలకల నంటవేయుమేకు. **నెమ్మికోను** or **నెమ్మికు** *nemmu-kōnu*. v. n. To become damp. చెమ్మగొట్ట.

నెయ్యము or **నెయ్యము** *neyyamu*. [from Skt. స్నేహము.] n. Affection, tenderness. స్నేహము, ఇంపు. **నెయ్యి** or **నెయ్యిడు** *neyyari*. n. A friend. **నెయ్యింపుటలుక** *neyyampu-taluka*. n. A lovers' quarrel. ప్రణయకోపము. **నెయ్యమాడు** *neyyamadu*. v. a. To be kind or loving. To fondle, స్నేహించు. **నెయ్యపురేడు** *neyyapurēdu*. n. Manmadha. **నెయ్యురాలు** or **నెయ్యిరి** *neyyurala*. n. A female friend. స్నేహితురాలు. **నెయ్యురు** *neyyuru*. n. Friends. ఆప్తులు.

నెయ్యి, **నెయ్యి** or **నెయ్యి** *neyyi*. [Tel.] n. Butter which has been melted and clarified, ghee. ఘృతము. Any unctuous juice, grease, oil, or fluid: In cookery it is equivalent to "stock," or lard. నేనులు the pus from sores. నేలెత్తెచ్చు to moisten. "నెయ్యములు" (A. vi. 94.) vegetables that are fried. పండినెయ్యి or పండికొవ్వు lard. **నేతి** *neti*. adj. Of the ghee; buttery. **నేతిరీకాయ** the sharp-angled cucumber.

నెర, **నెరవు**, **నెరా** or **నెరా** *nera*. [Tel.] adj. Full. నిండైన. Fine, grand, excellent; great, large, big. **నెరమంట** a great flame or a great pain. "పాలిజన కొలాలంబుతో జంటమై మింటికొగయు నెరమంట గనుగొని." S. iii. 269. **నెరనొయ్యి** a large gully. **నెరమాటలు** queer speech. "నెరమాటలు కొడిగములు నెరమాటలు జాణతెను." H. v. 86. **నెరకాడు** *nera-kadu*. (నెరవు+కాడు.) n. A perfect man. పూర్ణుడు. **నెరక** *neraka*

n. A hair. నెంట్లుక. "నెకలు లొకయ్యుల జొరజొర నెమ్మరులనడియ." Hari vamsa. ii. 192. **నెరకొను** *nera-kōnu*. v. n. To fill, నిండుకొను. "తమమును కాలాహి ప్రపంచము నెరకొని." Swa. v. 43. **నెరడు** *neradu*. adj. Rough. గొగ్గి. విషము. ఆ నెల నెరడుగా నున్నది that ground is rough or uneven. **నెరతనము** *nera-tanamu*. n. Respectability "వియవివేకలీలతలచే ననుకూలమును నెరతనమునెచ్చి." V. P. ii. 245. **నెన్నడుము** *nen-nadumu*. n. A slender waist. **నెన్నడురు** or **నెన్నెండులు** *nen-naduru*. n. The forehead. **నెమ్మనము** *nem-manamu*. (నెర+మనము.) n. The heart. **నెమ్మెగుము** or **నెమ్మెము** *nem-mogumu*. (నెర+మొగుము.) n. A fair face. **నెరము** or **నెరిము** *neramu*. v. n. To fill, నిండు. To be fulfilled, నెరవేరు. To become grey, నెల్లనగు. To extend, grow, swell, వ్యాపించు. To shine, ప్రకాశించు. "నీ|| కాలుక నెయ్యంక కమ్మలులంపుచు." B. X. §9. 16. **నెరయు** *nerayu*. adv. Fully, much, greatly. గొప్పగా. **నెరపు** or **నెరపు** *nerapu*. v. a. To fill. నిండు To fulfil, నెరవేర్చు. To spread, extend, పరుచు. To make, చేయు. To enlighten, ప్రకాశించుచేయు. "మహా భావల హరివిజ సైత్రవౌషి." B. viii. 438. adj. Much, great, అధికము. n. The act of spreading. వ్యాపనము. Greyness of hair. నెరయుట **నెరయిక** *nerayika*. n. Filling, నిండుట. Spreading. వ్యాపించుట. The act of turning grey, as hair, తెలవగుట. **నెరవండి** or **నెరవెం** *nera-ranji*. n. A kind of plant. అలక్ష్మి. **నెరవడి** or **నెరవడి** *nera-radi*. n. Full speed. A serawl or device. నెరవడిగా వ్రాసినారు he scrawled or flourished in writing. Wit, skill. **నెరవాది** *nera-radi*. n. A skilful, or clever man, నమస్కారు, నేపథి. P. iii. 205. **నెరవాదినము** skilfulness. **నెరపనె** or **నెరపనె** *nera-palle*. n. Con-juring, sleight of hand. నాకలాపనము. **నెరపు** *nerapu*. n. Eppery, conceit. **నెరపు**

neravu. n. Fulness. పుస్తా. Spreading, వ్యాపకము. A way, మార్గము. Understanding, తెలివి. A contrivance. ఉపాయము. The name of a certain tree. "నెరవుగలుగువారు నేరువుగలవారు, విద్యచేత విద్రవీగువారు పసిడి గలుగువారి బానిస కొడుకులా." Vēma. 140. నెరవుగలుగువారు, ఉపాయములు. adj. Full. పూర్ణము. Much, great, అధికము. Proper, యుక్తము. Broad, spacious, విశాలము. Spreading, spread, వ్యాపకము, వ్యాప్తము. **నెరవేరు nerav-ēru.** [From నెరవు much, and ఏరు.] v. n. To be fulfilled, to prosper, thrive, succeed, నెరవేరి mature. **నెరవేర్చు nerav-ērtsu.** v. a. To accomplish, effect, manage, discharge. **నెరయ neraya.** adv. Entirely, vastly, extremely. In the least, at all. మిగుల, బొత్తిగా.

నెరను or నెరను neranu. [Tel.] n. A secret. మర్మము. A vital part, శీవస్థానము. plu. నెరకులు.

నెరను nerasu. [Tel.] n. A mote, atom, particle. నలుసు. A flaw or small defect, కళంకము, దోషము. A stumbling block, defect, puzzle, hitch: a fault, తప్ప. A. iv. 270. వానిసంకతి నాకు బహునెరనుగా నున్నది his affair is a riddle to me. **నెరసరి neras-ari.** n. A hero, శూరుడు. A troublesome person, a plague, a tormentor. ఇబ్బందికొల్పేవాడు. P. i. 354. **నెరనులునెరను nerasulu-pattu.** v. n. To boggle, make difficulties, find flaws.

నెరి neri. [Tel.] n. Crookedness. వక్రత. Beauty, అందము. Manner, విధము. Custom, ఆచారము. A fold of a cloth, వస్త్రముకుచ్చె. Order, క్రమము. Justice, న్యాయము. Courage, పరాక్రమము. Skill, ప్రజ్ఞ. Fulness, finishing, పూర్తి. A bird's wing, రక్క. Hair, tresses, వెండ్రుకలు. Curls, చుట్ట వెండ్రుకలు. Greatness, bigness. A streak. నల్లనెరి a dark streak. A sympathetic swelling: such as appears on one side

of the neck or arm in consequence of an injury on the opposite side. adj. Great, large. గొప్ప, అత్యంతము. Pretty, fine, excellent. బాగు, యోగ్యము, మంచి, **నెరిక nerika.** n. A petticoat or shift. గాగరా, పావడా. Parij. iv. 22. **నెరిపదు neri-padu.** v. n. To become, అగు. To accrue, సిద్ధించు. To flourish, thrive, బాగుపడు.

"క॥ కానియలులుండి నెరిపదు, వైవతెరగు దోచి మాయమగునిబ్బంగి." M. XII. iii. 31.

నెరిడె neride. [Tel.] n. The name of a certain tree. H. iv. 16.

నెరియ, నెరె, నెరియ or నెర్రె neriya. [Tel.] n. A crack, slit, chink, fissure. చీలిక, నేలపగులు.

నెరుము nerumu. [Tel.] v. n. To rub, రాచు. To rankle. To yearn or ache, as the bowels. మెరమెరలాడు.

నెరులు nerulu. [Tel. plural of నెరి. q. v.] n. The hair. Cracks, chinks. నెరియలు, చిర్రములు. A. v. 19.

నెల nela. [Tel.] n. A month. మాసము. The moon, చంద్రుడు. The full moon, పున్నమ. A place, నెలవు, స్థానము. Camphor, కర్పూరము. నెలవల్లిబాగాలు bits of green camphor. పచ్చకర్పూరపు పలుకులు, వాసనకట్లు, వాసన వక్కలు. నెలవంక the crescent moon. నెల నెలకు every month. నెలసరికి at the end of the month. **నెలకట్టు nela-kattu.** n. A pavement, రాతికట్టడపు నెల, కుట్టిమము.

"పటికంపు నెలకట్టు పై నెక్క తెగదొందు నింతి యిచ్చలు గుట్టె లెట్టుదాటె." HK. iii. 74.

నెలకువ nelakuva. n. A place. స్థానము. నెలకువ the crescent moon, బాలచంద్రుడు. A nail mark, సఖత్తము. వసు. vi. **నెలకొను or నెలవుకొను nela-konu.** v. n. To be, stay, arise. ఉండు, నిలుచుండు, పుట్టు, కలుగు. To become firm or settled, నిలుకడయగు.

"క॥ నేనుం జను దంచెద మారంటి, నెలకొని వృషభముపజ్జనకుడు గోవులపదికా." M. VII. i. 55.

నెలకొలుపు nela-kolupu. v. a. To place, deposit. ఉంచు. **నెలత nelata.** [నెల+త: తనువుగలది] n. A woman. **నెలమోలి or నెలపట్టి neli-isuli.** n. The planet. Mercury. బుధుడు. **నెలతాలుపు or నెలతాలుపు nela-talupu.** n. Lit: He who wears the moon (on his head) i. e., Siva, చంద్రశేఖరుడు.

నెలత్రావడము or నెలపులుగు nela-travadamu. n. A mythical bird called చక్రోరము, which is supposed to live on the moon's light. **నెలపాలు or నెలవీసము nela-palu.** n. A phase of the moon. చంద్రకళ. **నెలపాడుము nela-podutsu.** v. n. To rise, as the moon, చంద్రోదయమగు.

నెలపాడుపు nela-podupu. n. Moonrise, the rising or appearance of the moon. **నెలమీవరి nela-mēpari.** n. Lit: One who feeds on the moon, i. e., Rahu, the ascending node. **నెలవెలుగు nela-velugu.** n. Moonlight. వెన్నెల. **నెలబాలుడు nela-baluḍu.** n. The moon, చంద్రుడు.

నెలరాయి, నెలచేట్టు or నెలచేలువ nela-rayi. n. Moonstone. చంద్రకాంతిల. **నెలవంక nela-vanka.** n. The crescent moon బాలచంద్రుడు. A mark, like a half moon; such as is produced by nipping (in fondness) with the nail. సఖత్తము. నెలవంకకొల a crescent shaped arrow, అర్ధచంద్ర బాణము.

నెలగ neluga. [Tel.] n. Money, wealth, ధనము. Alms, దానము, ధర్మము.

"క॥ కలిమికిని దగినకొలదిని, నెలగల తెలివిడునకున్న నిలుపెక్కడిదా, కలయగు నిండి చెమువున, కలుసెనుక విడువకున్న నాగనిధికి" 56

నెలవు or నెళవు nelavu. [Tel.] n. A place, abode, home, dwelling, native country. ఉనికిపట్టు, స్థానము. An acquaintance, పరిచయము. రానెలవు a stony place. R. v. 97. A secret, మర్మము. **నెలవుకొను** Same as నెలకొను. See under నెల: **నెలవరి or నెళవరి nelav-ari.** n. An acquaintance. మర్మము తెలిసినవాడు. R. v. 18.

నెల్లి nelli. [Tel.] n. The tree called Emblic myrobalan, Phyllanthus emblica. ఉసిరిక, ఆములకము. గడ్డనెల్లినెట్టి the large species. చిరునెల్లి the small species. Rox. iii. 671. నెల్లికాయ its fruit. **నెల్లికాయగుంధకము nelli-kaya-gundhakamu.** n. Medicinal brimstone (Tariff.) **నెల్లిపామాణము** See సామాణము.

నెళి నెళి neli-neli. [Tel.] adv. Crackingly, suddenly. పెరుక్కున, హఠాత్తుగా.

నెవడు Same as నెడు (q. v.)

నెవము Same as నెవము (q. v.)

నెవగు Same as నెగయు or ఎగయు (q. v.)

నెవలి or నెవలి Same as నెవలి. (q. v.)

నెవులు Same as నెలులు. (q. v.)

నెవ్వ or నెవ్వము nerava. [Tel.] n. Poverty, దారిద్ర్యము. Distress, ఆపద, కష్టము. Drought, famine, చరువు. "ధనం దెవ్వంటి లేక ప్రతుకుట, నెవ్వయమచునింటివెనులునీగిన వాడె." G. viii. 201. "కా॥ నన్నంపు నెవ్వకా రుజ్జా హుజ్జాకా." A. iv. 291. టీ॥ నన్నంపు నెవ్వకా, అనాపుష్టి చేరెను.

నే ne

నే, నేనె, నేను or ఏను ne. [Tel.] pron. of the first person I. n. (Short for నేయి.) Ghee. **నేజెల్ల ne-jella.** (నేను+చెల్ల) interj. Alas, అయ్యా!

నేజ, నెజ, నేజము, నెజము, నేజా or నెజా neja. [H.] n. A short spear, lance, or iron spit. చిల్లకాళి, ఈకె.

నేలు *nēlu*. [Tel.] n. Certainty. నిశ్చయము. adj. Good, excellent, fine, శ్రేష్ఠము. Firm, దృఢము. నేలుగా well, properly. **నేటింతు** or **నేటుకొను** *nēṭintsu*. v. n. To become fixed, firm or hard, దృఢపడు. To become sure, నిశ్చయమగు. **నేటుచేయు** *nētu-chēyu*. v. a. To make certain, to ascertain, నిశ్చయ పరుచు. To try, prove, weigh, discriminate, వివరించు, ఏర్పరచు, తారతమ్యము విచారించు. "ద్వి|| పాటిరప్పితివయో పాపపుణ్యముల నేటునేయగలేక, నిమ్మరణంబు." Śārangā. v. 65.

నేడు *nēdu*. n. To-day, this day. ఈదివము. నేడు వత్తురు they will come to-day. నేటి సమాచారము the news of to-day. నేటికి for this day.

నేడు *nēdu*. [Tel.] n. A baron, petty chief-tain.

నేత *nēta*. [Skt.] n. A lord, master, leader. ప్రభువు, ఏరిక.

నేత [Tel.] See under నేయ.

నేత్రము *nētramu*. [Skt.] n. The eye. కన్ను. A garment. Bleached or woven silk. వస్త్రము. వరిపము. "మర్కటకీటకృతమైన ముగ్ధంబునేత్ర సంపదపహింప." A. i. 46. "నేత్రంబుపట్టు" a kind of silk. BD. iii. 110. **నేత్రోత్సవము**గానన్నది it is a feast to the eyes.

నేడిష్ఠము *nēdishthamū*. [Skt.] adj. Very near, close. మిక్కిలి సమీపము.

నేవలి *nēnali*. [Tel.] n. Weeds. కలుపు. నేవలియేరడము removing weeds, weeding. కనువు మొదలైనవి యేరివేయడము, కలుపుతీయడము.

నేను or **ఏను** *nēnu*. [Drav. cf. Tam. నాన్.] n. The pronoun I. నేను పోతిని I went. The Genitive is నా. నాయిల్లు my house. Dative నాకు, to me. Plu. నేము, నేమి or ఏమి we (excluding the person or persons spoken to) and మనము we (including the person or persons spoken to.)

నేపథ్యము *nēpathyamū*. [Skt.] n. Ornament, embellishment. వేషము, స్వభావస్వ తిక్త వస్త్రాద్యలంకృతతోభ. A stage. రంగ భూమి. A curtain. తెర. Vasu. iv. 22.

నేపాలము *nēpālamū*. [Skt.] n. The "Nepaul plant" or Physic nut, (Jack Spratt), *Croton tiglium*. Called also the coral plant from the flowers which look like red coral. See under అమడము. Rox. iii. 687. 682. **నేపాలబడిత** a crabstick (or blackthorn) cudgel. వెల్రనేపాలము the common coral plant, which is worthless. **నేపాల దేశము** *nēpāla-dēṣamū*. n. The country of Nepaul.

నేబు *nēbu*. [Tel.] A coin worth twelve cash. Plu. నేబులు coins.

నేమము or **నేమకము** *nēmamū*. [from Skt. నియమము.] n. An appointment, a vow. నియమము. [Skt.] n. Time, కాలము. Extent, మేర. A hit, తునక. **నేమించు** *nēmintsu*. v. a. To determine, fix, appoint. నియమించు.

నేమి *nēmi*. [Skt.] n. A water pump, మాతీ మిడినికక. The tire of a wheel. బండికట్ల చుట్టును వేసిన యనుపకట్టు. A plant called తినిసె.

నేము *nēmu*. [Tel.] v. a. To winnow. pron. Plu. of నేను. We, నేము. **నేమించు** *nēmintsu*. (causal of నేము.) v. a. To cause to winnow.

నేయము or **నేయ్యము** *nēyamū*. [from Skt. స్నేహము or న్యాయము.] n. Friendship. స్నేహము. Justice, న్యాయము. "నేయముగాదువద్దంజీ నిలిచేది నేనగాదు" శ్రేత్రయ.

నేయి Another form of నెయ్యి (q. v.)

నేయు *nēyu*. [Tel.] v. a. To weave, as a cloth, అల్లు మంచమునేయ to lace a bed. ***నడ్డినేయ** to lay thatch on a roof. ఇంటికే ఆ **నడ్డి** నేయించు he thatched his house

with that grass. ***నడ్డినేయ** thatched. **నేయించు** *nēyintsu*. v. a. To cause to be woven. అతనిచేత రెండుగుడ్డలు నేయించినాను I made him weave two cloths. **నేత** *nēta*. n. Weaving, texture. నేయుట. నేతలు fine long cloth, పన్ను బాచాచాపులు. కవిక. iii. **నేతకాడు** or **నేతరి** *nēta-kaddu*. n. A weaver. **నేతవలక** *nēta-palaka*. n. A plank or board every now and then used by a weaver in arranging the warp and the woof evenly. **నేతపురుగు** *nēta-purugu*. n. A spider. "పురహరుకు నేత పురుగులు పూజచేసి స్థిరమైన సుజ్ఞానశివమాయ." Vēma. iii. 159.

నేరా Same as నెర (q. v.)

నేరుగా *nēru-ga*. [Tel.] adv. Straight, direct. ఆ దోపము నేరుగాపోవలెను you must go straight along that road.

నేరాణ్ణె *nē-radḍu*. [Tel.] n. A lace-cloth. జేరబట్ట, జేరబాణ్ణె, సరిగతోనేసినబట్ట.

నేరుచు or **నేర్చు** *nēruṭṭu*. [Tel.] v. a. To learn. Added to other infinitives it is translated by the English verb Can. రానేరను I cannot come. తెలియనేరరై they were unable to know. చూడనేర్చునే can I bear to see it? నేర్చునేర్చి మాట్లాడు తాడు he is talkative or chatters. **నేరక** *nēraka*. adj. Being unable to. రానేరక being unable to come. adv. Unawares, unconsciously, involuntarily. నేర్చినేరక చేసినపని an act committed unconsciously or ignorantly. నేరకచేసినాను I did it unintentionally or unconsciously. నేరరు they cannot do it. "నీవు ఇచ్చినకాపంబు గ్రమ్మరింపనేరేదీ గ్రమ్మంపుము." M. I. i. 150. **నేరబోతు** *nēra-bōtu*. (నేరమి+పోతు.) n. An ignorant man, తెలియనివాడు. **నేరమి** *nērami*. n. Ignorance. అజ్ఞానము. A mistake, fault, దోషము. అడనేరమి ignorance of acting, want of power to act. పాడనేరమి inability to sing. **నేరము** *nēramu*. n. A criminal offence, a crime. కబ్బ, అం

రాధము. **నేరఘడు** *nērasthudu*. n. A criminal, an offender. **నేరమి** *nērīmi*. n. Knowledge, skill, dexterity. నేర్పు, పాప క్షయము. **నేరుకుకొను**, **నేర్చుకొను** or **నేర్చుకొను** *nēruṭṭu-kōnu*. v. a. To learn. **నేరు పరి**, **నేరువుకాడు**, **నేర్పుకాడు** or **నేరుపులాడు** *nērup-ari*. n. A wit, an ingenious or skilful person, a genius. సమర్థుడు. **నేరువు** or **నేర్పు** *nērupu*. v. a. To teach, నేరవశేయు. n. Art, skill, craft, cunning. A pretext. నేర్పులు arts, wiles, contrivances. **నేరువుగా** or **నేర్పుగా** *nērupu-ga*. adv. Artfully, duly, skilfully. **నేర్పించు** *nērpintsu*. v. a. To make one learn, to teach, to cause to teach.

నేరెడు or **నేరెడు** *nērēdu*. [Tel.] n. The tree called *Myrtus cyminum*. Rox. ii. 486. *Ardisia humilis* (Watts). భూతనేరెడు and అల్లూనేరెడు are other species. జంబునేరెడు the roseapple, *Eugenia jambos*. నేరెడువండువలె as black as a cherry.

నేల *nēla*. [Tel.] n. Land, earth, soil. భూమి. A country, దేశము. adj. "Of the earth." A prefix (like ground, or dwarf,) applied to certain plants, as నెలపేము, dwarf rattan, నెలపొన్ను dwarf cassia.

నేలగలుపు *nēla-galupu*. v. a. Lit: To mix with the earth. To ruin. దానిని నెలగలిపి నాడు he ruined it. నెలకుగోలకుతెచ్చు to turn upside down, కిందుమీడుచేయు. నెల చూపు a downcast look. **నేలమాళి** *nēla-māli*. n. Lit: The earth-born child, i.e., Sita, భూమజ. **నేలతాడి** *nēla-tādi*. n. The plant called *Curculigo orchionides*. తాల మూలి. Rox. ii. 144. **నేలతాలుపు** *nēla-talupu*. n. A mountain. మర్రితము, భూధానిము. A king, రాజు, భూధుడు. **నేలనేమలి** *nēla-nemali*. n. The bird called a florikin. **నేలపట్టి** *nēla-paṭṭi*. n. Sita. సీత, భూశుక్ర. Mars. అం గాం కుడు. **నేలపల్లెటి** *nēla-pallati*.

n. A kind of pigeon called a tumbler. నేలమీద పట్టెలువేసే పావురాయి. నేలబావి a well without any wall round it. నేలమాలిక, నేలమారె or నేలమాలియ a room under ground, భూమిలోపలియిల్లు. నేలముల్లూకు the plant called డ్రొప్రము, *Solanum jacquini*. నేలరేడు *nēla-rēdu*. n. A king. రాజు, భూపతి. నేలవేము *nēla-vēmu*. n. The plant called *Justicia paniculata*. Rox. i. 118. or *Andrographis paniculata*. (Watts.) నేలవేలుపు *nēla-vēlupu*. n. A Brahman. భూమురుడు, భూదేవుడు. నేలాపు *nēlapu*. (నేల+అపు.) n. A kind of hawk. ఒకవిధమైన డేక.

నేవము or నేవము *nēvanu*. [Tel.] n. A pretext. వ్యాజము, విష.

నేవము, నేవడము or నేవారము *nēvalumu*. [Tel.] n. Bloom, brilliancy. గోము, సుకుమారము. A necklace. కంఠమాలిక, మణులు లాశ్రద్ధివహారము. "అమరువక్షాకవాటమునకు నేవళంబులు కుండనపుత్రగమోడిగాక." Anir. i. 43. HD. ii. 621.

నేస్తము *nēstamu*. [Tel.] n. Friendship, love. స్నేహము. నేస్తకాడు *nēsta-kādu*. n. A friend. నేస్తకత్తె or నేస్తకరాలు *nēstakatte*. n. A female friend or acquaintance.

నే nai

నేకటికము *naikatikamu*. [Skt. from నీకటము.] adj. Near at hand. "నేకటికంబు లన్నిమని నన్యవనోవిభవముమీర." Charu. Chan. v. 110.

నేగవిగ్యము *naiga-vigyamu*. [Skt. from నిగవిగ్య.] n. Brilliaucy, sparkling, నిగవిగ్య రాడుట. H. i. 61.

నేఘంటికము *naighantikamu*. [Skt. from నిఘంటువు.] adj. Appertaining to lexicography or a dictionary. నైఘంటికపదముల లearned or dictionary words.

నేటికీ *naichiki*. [Skt.] n. A milch cow of a fine breed, మంచిగుణములుగల ఆవు.

నేచ్యము *naichyamu*. [Skt. from నీచము.] n. Humility, obsequiousness. ఎక్కవైచ్యములు assumed humility, cringing.

నేజము *naizam*. [Skt. from నిజము.] adj. Natural, original. ఈదైన, స్వాభావికము. n. Natural disposition, nature, bent, propensity. Actuality, reality. Character: a trait or characteristic: a peculiarity.

నేపథ్యము *naipathyamu*. [Skt.] n. A theatre, వాట్యరంగము. నైపథ్యమందుదాగిన behind the scenes.

నేపుణము, నైపుణి or నైపుణ్యము *naipunamu*. [Skt. from నిపుణము.] n. Dexterity, cleverness, skill, art. నిపుణత్వము, నేర్పరితనము. నైపుణితో cleverly.

నేమిత్తికము *naimittikamu*. [Skt. from నిమిత్తము.] adj. Occasional (as opposed to నిత్యము constant). Practical; reducible to practice.

నేమిశము *namisamu*. [Skt.] n. The name of a forest mentioned in many poems. (Some imagine it to be near Bhadraca, in Orissa: others say, near ప్రయాగ.)

నేమాయుకుడు *naigayikudu*. [Skt. from న్యాయము.] n. A logician. న్యాయశాస్త్రము తెలిసినవాడు.

నేరాశ్యము *nairaśyam*. [Skt. from నిరాశ.] n. Hopelessness. ఆశలేనితనము.

నేరృతి *nairutti*. [Skt. from నిరృతి.] n. The name of the genius who governs the South West.

నేర్మలము *nairmalyamu*. [Skt. from నిర్మలము.] n. Spotlessness, purity. నిర్మలత్వము, నిర్మలత.

నేలింప *nailimpa*. [Skt. from నిలింప.] adj. Heavenly, divine.

నైల్యము *nailyam*. [Skt. from నీలము.] n. Blackishness, foulness. నీలత్వము, నల్ల చనము.

నైవేద్యము *nairidyamu*. [Skt. from నివేదము.] n. Consecration of food to a god. An oblation or wave offering.

నైషధము *naishadhamu*. [Skt. from నిషధ.] n. The name of a celebrated Sanskrit poem. నైషధుడు *naishadhudu*. n. An epithet of the celebrated king Nala, (నలరాజు) as being 'prince of the నిషధ country.'

నైష్కముడు *naishkikudu*. [Skt. from నిష్కము.] n. A master of the mint. టంక సాలకధికారి.

నైష్ఠికము *naishthikamu*. [Skt. from నిష్ఠ.] n. Steadfastness in faith. నైష్ఠికుడు *naishthikudu*. n. One who is faithful, devoted or steady. నిష్ఠాగలవాడు.

నైస్యికము *naisyikamu*. [Skt. from నిస్యము.] adj. Natural, inborn, constitutional, స్వాభావికము.

నెం no

నొండు *nonsu*. [Tel.] v. a. To cause pain, to hurt. నొప్పించు, నొవ్వకేయు.

నొక్కము *nokkamu*. [Tel.] n. A sort of dill or fennel. శతాహ్వయము, పెద్దసదాప.

నొక్కు *nokku*. [Tel.] v. a. To press, pinch, compress, squeeze. ఆడుము. To nip with the nails. To indent. N. IX. 363. రెండుకొమ్మలనుక్కి - butting with the horns. నొక్కు or నొక్కుడు n. A squeeze. An impression, or a dent, as with the tooth or nail. The tooth of a saw or clock wheel. A dimple or ripple.

నొగ *noga*. [Tel.] n. The pole that connects the carriage with the yoke.

నొగులు *nogulu*. [Tel.] v. n. To break, నవ్వె. To grieve, sorrow, be in pain. To

be sunken, as the cheeks. ఆవు నొగిలి పోయినది the cow out of condition. n. Pain, నొప్పి. నొగిలిండు, నొగిల్పు, నొగులుడు or నొగుల్పు *nogilintu*. v. a. To distress, grieve, pain, afflict. శ్రమపెట్టు.

నొచ్చిళ్లు *nochhillu*. [Tel.] n. Saliva, spittle. నొంక.

నొచ్చు *notstu*. [Tel.] v. n. To ache, smart, pain, be grieved. నొప్పినొందు. నొచ్చి ఉండు వాడు a distressed man. నొచ్చిపోయిన they were in reduced circumstances. నొచ్చుకోవ *notstu-kouu*. v. n. To ache, repent, grieve, పశ్చాత్తాపపడు. నొచ్చుకోలు *notstukolu*. n. Repentance. పశ్చాత్తాపపడుట.

నొవ్వ *novva*. adv. Achingly, acutely, sharply, painfully, so as to pain, smartingly. సెవ్వనాడుట to speak severely. నొవ్వని *novvani*. adj. Painless, not aching, easy. నొవ్వ, నొవ్వని, నొవు or నొవి *novvi*. n. Pain, suffering, వేదన. Disease, sickness, వ్యాధి. నొవి a sick person, వ్యాధిగలవాడు.

నొడలనొంతి *nodala-donti*. [Tel.] n. A doubt, suspicion, సంశయము.

నొడి or నుడి *nodu*. [Tel.] n. A word. మాట. నొడికాడు or నుడికాడు *nodu-kādu*. n. A talkative person. మాటలమారు. నొడికారము or నుడికారము *nodu-karamu*. n. Talkativeness. Cleverness in talking. నొడికారి పుమాటలు clever words. నొడికారి or నుడికారి *nodu-kari*. n. One who can talk cleverly. మాటల చిమత్కారిమగలవాడు.

నొడుగు, నొడువు, నొడుగు or నొడువు *nodugu*. [Tel.] n. A word, speech, మాట. v. a. To say, tell, speak, మాటాడు.

నొడుము *nodutsu*. [Tel.] v. a. To find fault with. తప్పలుచెట్టు. నొడువు *nodupu*. n. Fault finding. తప్పులుచెట్టు.

నాపి or **నావము** *noppi*. [Tel.] n. Pain or ache. Danger, అపద. Harm, ill, hazard. మొప్పము. నేరమునొప్పము a crime is harmful. **నాపిండు** *noppintu*. v. a. To hurt or cause pain to. To afflict or torment, to displeas or offend. ఎవ్వరిని నొప్పింపరాదు you should do ill to no one. **నాపిగుంటి** *noppi-gunti*. n. A sick person. న్యాధిగ్రస్తుడు.

నొల్ల *nolla*. [Tel.] n. A harrow. **నొల్లు** *nolla*. n. A broad hoe. **నొల్లు** *nollu*. v. a. To level land with the plough. To suck the fingers, దిద్దులు నోట త్రేల్లించుకొని చేప్పరించు.

నాపి or **నావ్య** See under నాచ్చు.

నోసలు *nosatu*. [Tel.] n. The forehead. నుదురు, ఫాలము. Gen. సెనటి. Loc. సెనట. Plu. సునట్లు. **నోస్త** or **సెస్త** (corruption of నోసట) on the forehead, లలాటమునందు. నోసట వ్రాసినవ్రాత తప్పగలద can what is written on the forehead fail of effect?

నోనా nō

నోడు *nolsu*. [Tel.] v. a. To perform a meritorious act, as fasting. To undertake a vow. వ్రాతమాచరించు. **నోత** *nōla*. n. The act of undertaking a vow, నోచుట, వ్రాతమాచరించుట. **నోము** *nōmu*. [Tel.] n. A vow. వ్రాతము. v. a. To vow, వ్రాతము పూను. To lose, పోగొట్టు. వాడును వాని తండ్రియును ఒకటే నోమునోచినారు he and his father had the same fortune. **నోమువారము** Same as తోరము (q. v.)

నోయు Same as నొచ్చు (q. v.)

నోరు *nōru*. [Tel.] n. The mouth. ఎక్కిము, ముఖద్వారము. G. నోటి, నోరి. Abl. నోట. Plu: నోట్లు. నోట with the mouth. నూరు ముయ్యి hold your tongue. నూరు లేని

dumb, unable to talk. నోరు లేనివాడు a simpleton. నోరుకొట్టు to strike on the mouth, i. e., to silence, check, rebuke; to deprive of one's rights or enjoyment, to plunder, spoil. నోరుకాచు to watch one's lips, to keep a secret. నోరుకట్టు to restrain the appetite. నోటిలో ఆకుచున్నది I have it at the tip of my tongue. వానినోరు మంచిదికాదు he is a foul mouthed fellow. పెద్దనోరుచేయు to talk loud or abusively. నూరుపడిన speechless. నోటికేదీ foolish, ignorant, senseless. నోటిమాట a mere word of mouth. **నోరుమొంగ** *nōru-mēngu*. n. A dumb man. మూగవాడు. నోటికి వచ్చినట్లు తిట్టెను he gave them all the abuse that he could think of. నా నోట్లో మన్నుకొట్టి నాడు he cast earth in my mouth, i. e., he destroyed my hopes or prospects. **నోరూరు** *nōr-ūru*. v. n. To water (as the mouth). To desire, అపేక్షించు. నా నోరూరుచున్నది my mouth waters. వానితో నీవు యే నోరుచేసుకొంటావు why do you quarrel with him? **నోరెత్తు** *nōr-ettu*. v. n. To raise the voice, cry, speak. To try to speak, మాటాడ యత్నించు. **నోరాడు** *nōr-ādu*. (నోరు+అడు.) v. n. To utter. వానికి ఎటుల నోరాడెనో I can't think how his mouth could utter such words. "చెయ్యిచ్చలము నిచ్చినవారు కలువుగా నడుగు నుంకించి నోరాడకరుగ." Suca. iii. 203.

నోవు or **నోబి** Same as నొచ్చు. **నోవరి** See under నొచ్చు.

నా nau

నా or **నవు** Same as నచ్చు (q. v.)
నాక *nauka*. [Skt.] n. A ship, boat. నావి, ఓడ.
నాకరి or **నాకరు** See under నచ్చుకరి.
నాకు or **నవుకు** *nauku*. [Tel.] n. An opening. మొత్తి.

"ద్వి. నల్లమబ్బుకుకింద నవుకుదావునను తెల్లనివాల్యుక్క తెగివడ్డకరి." Sar. Dwi. ii. 65.

నాగులు *nauvalu*. [Tel.] n. A sort of sweet biscuits made of పెనగపిండి. R. ii. 114.

నాడు or **నవుడు** *naudu*. [Tel. for నాడు.] n. A lip, అవుడు, పెజవి. **నవుడుకొట్టు** *navudu-kottu*. v. n. To swallow with difficulty. To hesitate, విరాకరించు.

నాబు or **నాబు** *naubatu*. [H.] n. A large kind of drum. (Bobbili. ii. 213.)

నారు or **నవురు** *nauru*. [Tel.] adj. Soft, smooth. మెత్తని, మృదువైన.

నాలు or **నవులు** *naulu*. [Tel.] v. a. To chew. నమలు. v. n. To throb or shoot, as a boil.

న్య నya

న్యకారము or **న్యకృతి** *nyak-kāramu*. [Skt.] n. Disrespect, contempt, flouting. తిరస్కారము.

న్యగ్రోధము *nya-grōdhamu*. [Skt.] n. The banyan tree. మర్రిచెట్టు.

న్యర్బుదము *ny-arbudamu*. [Skt.] n. Ten thousand millions. పది అర్బుదముల సంఖ్య.

న్యస్తము *nyastamu*. [Skt.] adj. Deposited, placed, consigned, delivered, ఉంచబడిన. "గమణీయ సీతాంబరన్యస్తకటిభాను" wearing a yellow vest about his loins. V. P. viii. 235.

న్యా nya

న్యాయము *nyayamu*. [Skt.] n. Propriety, fitness. Justice, equity. తావు. Law, morality. అర్థప్రకర్షము. Logic, తర్కశాస్త్రము. A reason, a cause. మీరు నాకు తండ్రియనే న్యాయమువల్ల by reason of your being my father. A relation, connection. వారు నాని. తల్లి తండ్రి న్యాయముగానుండిరి they

were as father and mother to me. చంద్రునికొర న్యాయముగానున్నాము we are like the moon and the partridge, i. e., inseparable lovers. తమరు న్యాయము జరిగించవలెన I request that you will do justice. **న్యాయ** or **న్యాయమైన** *nyāya*. adj. Right, proper, fit, just. **న్యాయతః** *nyāyatah*. adv. Correctly, duly, justly. **న్యాయము** *nyāyamu*. adj. Just, న్యాయముతోకాడెన.

న్యాసము *nyasamu*. [Skt.] n. Placing or depositing, ఉంచుట. A deposit, a pledge. Consigning or entrusting any thing to the mind. Mental appropriation or assignment of various parts of the body to tutelary divinities. కరన్యాసము a mode of folding the hands in prayer.

న్య నyu

న్యబ్జము *nyubjamu*. [Skt.] adj. Bent, crooked, hump-backed.

న్యా nyu

న్యావము *nyāvam*. [Skt.] adj. Deficient, defective. తక్కువైన. Blameable నిందించదగిన. న్యూవాంకుడు maimed, mutilated. న్యూనాధిక్యములు faults of omission and commission. ఎచ్చుతక్కువలు. **న్యావత్యము** or **న్యావత** *nyāvatamu*. n. A defect, deficiency, detriment. కొరత.

ప pa

ప pa. The name of the letter P. The initial P is at times changed by grammatical rule into B as అట్టులబలికా, or into V as నావు, వాటిల్లు, వీడ్వడి, for పావు, &c.

పంకము or **పంకి** *pankamu*. [Skt.] n. Mud, mire, clay. పాచి. Sin, పాపము. **పంకము** [Tel.] n. Milk పాలు

“నీ శిడిపిల్లలకు బాలెంత చివ్వంగులు
పంకంబు లిచ్చుచు బంచిల్లు.”

శై. iv.

పంకజమా, పంకజేమా, పంకరుమా or
పంకేరుమా *pankajamu*. n. Lit: Mud-
born, i.e., the lotus.

పంకా *pankā*. [from H. పంఖా] n. A fan. A
punkah.

పంకీండు *pankintsu*. [Tel.] v. a. To apply
(as oil to the hair.) పట్టించు. v. n. To
move, చలించు.

పంకీలము *pankilamu*. [Skt.] adj. Muddy.
n. A muddy place, a bog, బురదగల ప్రదేశము.

పంకేన *pankena*. [Skt.] n. Wet. రడి, పదన.
Oiling, anointing, smoothing the hair
with oil.

“నీ పాపటయిడి మానె పంకనలో నున్న గాడువ్వి
నెరులు కీల్లంటువైచు.” H. ii. 158.

పంకీ *pankti*. [for Skt. పంక్తి] n. A line,
row; a range. In composition, Ten, పది.
పంకీకంధరుడు a ten headed giant, i. e.,
Ravana. **పంకీభోజనము** *pankti-bhōja-
namu*. n. A feast or dinner party at
which guests sit in a line. పంకీభోజనము
లేనివాడు a person with whom caste,
&c., prevents a man from eating.

పంగ *panga*. [Tel.] n. A fork, as the forked
branch of a tree. **పంగగా** *panga-gā*. (adv.)
Astride, with the legs apart. **పంగటి**
panḡati. adj. Stretching out like the
prongs of a fork. “అనుకు వెల్లిడిగండమున నాభి
నుండి మాపురాక పంగటిపూరపూసి.” Vaija.
iv. 57. **పంగటిండు** *panga-tintsu*. v. n. To
straddle or open the legs far apart; to
sprawl. **పంగటికాళ్లవాడు** *panḡati-kālla-
raḡḡu*. n. A bandy-legged man. **పంకాకాళ్లు**
గలవాడు. పంకానాము a fork-like mark
worm on the forehead by the Vaishna-
vaites, పంకంబు ఎవను గలది పంకంబుల త్రిత్విక
సంకలనంబు, as distinguished from పంకంబు

ము, a mark which has no broad fork-
like branches. పంకలంబు a forked post
such as rafters rest on. పంకలకర్ర a fork-
ed stick. **మాడుపంకలయీలె** a trident-
shaped spear.

పంగము *panḡamu*. [Tel.] n. A tax on cer-
tain employments, దేవప్రాస్తానమృత్తులమీద
పూర్వపుస్తకారూపారు తీసికొనే చతుర్థాంశ
మయిన కప్పము.

పంగిడి or **పంగెన** *panḡidi*. [Tel.] n. A pit-
fall for catching elephants. ఏనుగులనుపట్టే
గొయ్యి, ఓడిము.

పంగు *panḡu*. [Tel.] n. Fear. భయము.

పంగువు *panḡuvu*. [Skt.] n. A man with a
withered leg. ఈచబోయిన కాలుగలవాడు.
A lame or crippled man.

పంచ *pancha*. [Skt.] adj. Large, big, as
పంచాస్యము or పంచాననము lit: ‘huge-
mouthed,’ i. e., a lion. పంచగడ్డము a great
beard. పంచదబ్బు a mere fiction. (this
name is given to apocryphal poems that
are not grounded on any classical tradi-
tion as the మైరానాచరిత్ర, శతముఖరామాయ
ణము, కృష్ణార్జున సంవాదము, శైవినిభారతము.)

పంచ pancha. [Skt.] adj. Five. **పంచకము**
panchakamu. n. A set of five things, as
of epigrams. శ్రవణపంచకము a set of five
epigrams on a bee. యుద్ధపంచకము the
five books of the Mahabharata (VI. X.)
which deal with the battle. A battlefield,
యుద్ధభూమి. **పంచక శ్యాణి** *pancha-kalyāni*.
n. Black or any other colour with white
points; piebald; a horse with a white
mark or star in the face and with
white legs. **పంచకోణము** or **పంచకోణి**
pancha-kōnamu. n. A pentagon. See
కోణము. **పంచగవ్యము** *pancha-gavyamu*
n. The five articles derived from the
cow, viz.: milk, curds, butter, urine,
and dung. **పంచగోడులు** *pancha-
gāudulu*. n. The collective name for
the Brahmans of Bengal and the northern

provinces. **పంచత్వము** *panchatvam*. n.
Death, dying, as being the dissolution of
the five elements. **పంచజనుడు** *pancha-
januḡu*. n. Man in general. మర్త్యుడు.
See పాంచజన్యము. పంచజనచర్యణము
cannibalism, eating human flesh. A.
vi. 70. **పంచదశము** *pancha-daśamu*. adj.
Fifteenth. **పంచదశకము** *pancha-daśa-
kamu*. n. Fifteen. **పంచదశి** *pancha-daśi*.
n. The fifteenth lunar day, of either the
dark or bright fortnight. పాళ్లము, లేక,
అమావాస్య. **పంచద్రావిడులు** The five
divisions of the Dravida races, viz.
Tamil, Telugu, Malayalam, Kanarese
and Mahrati. **పంచపాము** *pancha-
nakhamu*. n. Lit: “Five clawed,” i. e.,
a tiger. పులి. **పంచపఖ** *pancha-nakhi*. n.
An iguana. ఉడుము. **పంచపాత్రము**
pancha-pātram. n. The “five dishes:” a
phrase used for five cups used in worship.
Also, a sort of cup. **పంచప్రాణములు**
pancha-prāṇamulu. n. The five vital airs
of the body. Life. పంచభూతములు the five
elements. **పంచబాణుడు**, **పంచశకుడు** or
పంచసాయకుడు *pancha-bāṇuḡu*. n. Man-
madha the god of love, so named from
his five arrows. These are five fragrant
flowers, viz., the అరివిందము or lotus, the
అశోకము *Jonesia asōka*, the చూరము
or mango blossom, the నవమల్లిక or
Arabian jasmine, and the నీలొత్పలము
or blue lotus; these are emblems of
five passions denominated ద్రావిణి,
శోషిణి, బంధిని, మోహిని and ఉన్మాదిని,
that is, flurry, pining, enslaving, be-
witching and maddening. పంచభక్త్యములు
five sorts of cakes. **పంచమము** *pancha-
mam*. n. A tenor note, similar to that of
the cock when crowing; also, a note like
that of the linnet or cuckoo. The musical
treble. The two notes పంచమము and
షడ్జము are called the నిత్య స్వరములు
or *constant* (pervading) notes: they are
also called స్వయంభు స్వరములు the

supreme sounds. adj. Fifth, అయదవది.
Fine, melodious, ఇంచైన. **పంచమస్థితి**
panchama-sthiti. n. The being a Pariah.
The Pariah state or condition. **పంచమ**
panchami. n. The fifth lunar day, of
either the dark or bright fortnight.
పంచముడు *panchamudu*. n. A Pariah, or
“man of the fifth class:” as not belonging
to any of the four pure Hindu castes.
మాలవాడు. **పంచరాశికము** *pancha-rāśi-
kamu*. n. The rule of five, the double
rule of three. **పంచలక్షణము** *pancha-
lakṣhaṇamu*. n. A Purana. పురాణము.
పంచలవణములు *pancha-lavanamulu*. n.
Salts in general. The five kinds of salt. See
లవణము. **పంచలోహము** *pancha-lōhamu*.
n. A mixed metal, composed of five
ingredients, viz., copper, zinc, tin, lead,
and iron. **పంచపట్టెలు** *pancha-pattelu*.
n. Five streaks. అయిదు ఛోరలు. **పంచ**
పన్నెలు *pancha-vannelu*. n. Five colours.
పంచపన్నెలరామచిలుక *pancha-vannela-
rāma-chiluku*. n. A paroquet. **పంచ**
శౌఖము *pancha-śākhamu*. n. The hand.
చెయ్యి. **పంచాంగము** *pancha-ṅgamu*. n. An
almanac, as specifying five different
things, viz., the lunar day (తిథి), the day
of the week (వారము), the sign in which
the moon is (నక్షత్రము), the conjunc-
tion of the planets shewing good and
bad days (యోగము), and the horoscopes
(కరణము). పంచాంగము చెప్పవచ్చు to give a forecast
of the year or day; to tell lies or
false stories. **పంచాణము** *panchānamu*.
n. The united five castes of the carpenter,
blacksmith, brazier, goldsmith, and
stonecutter. **పంచాణులు** *panchāṅḡulu*. n.
Workmen, mechanics, or handicraftsmen,
పంచాణమువారు. పంచామృతము a meat and
drink offering formed of cocoonut kernels,
plantains, sugar, honey, and ghee. **పంచా**
యతి *panchayati*. n. A court of arbitra-
tors consisting of ‘five members.’ A
Panchayat, an arbitration court. పంచా
యతివారు arbitrators, referees. పంచా

యధము the "five weapons" of Vishnu : also an amulet, being a plate of gold on which these are engraven. విష్ణువుయొక్క ఆయుధములు, మఱిన్ని ఆ ఆయుధములయొక్క రూపులచెక్కించిన పంచపుబిళ్ల. పంచారాధిపత్రము a bond duly executed, i. e., hearing "five names" viz., those of the lender, the borrower, the writer, and two witnesses. **పంచాస్యదు, పంచాపసుడు** or **పంచముఖుడు** *panch-asyadu*. n. "The five-faced;" an epithet of Siva. **పంచాక్షరి** *panch-akshari*. n. The "five syllables;" that is, a certain spell or holy name "ః మభినాయః" Na-mas-Si-va-ya or "Salutation to Siva," similar to the five syllables "A-ve-Ma-ri-a." **పంచేంద్రియములు** *panch-endriyamulu*. n. The five senses or organs. "నీ మేనిలోగర్జనాసానేత్రజిహ్వత్వగన్ధాయ పంచేంద్రియములగోష్ఠి." G. v. 13. **పంచేంద్రియబద్ధుడైన** *panch-endriya-baddhud-aina*. adj. Carnal, sensual, worldly, given up to one's lusts.

పంచితము *panchitam*. [Tel.] n. A cow's urine. గోమూత్రము. **పంచితలు** or **పంచితల్లు** *panchitilu*. v. n. To pass urine. (applied only to a cow.)

పంచ or **పంచియు** *panche*. [Tel.] n. A man's lower garment: **పంచచెట్టు** *panche-chettu*. n. A flowering plant called Cock-scumb, *Celosia argentea*, గురుగుచెట్టు. (Watts.)

పంచే *pantsa*. [Tel.] n. A porch, a slanting verandah. **పంచాది, పంచేపాక** or **పంచేపాళి** *pantsadi*. (పంచే+అది.) n. The pent roof of a balcony. A pent or shelving roof supported by pillars, a verandah. **పంచారా.** "చుట్టు పంచాదినట్టిచి కట్టినందు." *Vaija*. i. 22. Cf. ఏడాది (ఏడు+అది.)

పంచకము *pantsakamu*. [from Skt. పశ్చాత్ after, hinder.] n. The hinder part of a horse's body. అశ్వముయొక్క పశ్చాత్పక్షము. From Skt. పంచ five.] n. Five bushels. పంచు గూములు.

పంచేకరము *pantsa-karamu*. [Tel.] adj. Very much, exceeding great. అత్యధికమైన. **పంచేకరపాలులు** great sorrows. మిక్కిలి అధికమైన దుఃఖములు.

పంచేవార *pantsa-dara*. [from Skt. పంచ ధార. Cf. పంచసారము.] n. Sugar. శర్కర. **చీనాపంచేవార** sugar from China. [This word is in common use for 'sugar' in Telugu, Malayalam and Bengali, but not in Tamil or Canarese.]

పంచేబంగాళము *pantsa-bangalamu*. [Tel.] n. Distance. దూరము. Disappearance, vanishing, అదృశ్యము. **పంచబంగాళము** కావించు to put to flight, rout, chase. **పంచబంగాళమగు** to disappear.

పంచారించు *pantsarintsu*. [Tel.] v. n. To spread. వ్యాపించు. To increase, excel, అధిగమించు. **పంచారము** *pantsaramu*. n. The act of spreading. వ్యాపనము. Increase, అధిగమనము.

పంచు *pantsu*. [Tel.] v. a. To deal, distribute, divide or share. పాళ్లుచేయు, విభజించు. To despatch or send. పంపు. To appoint. To command, నియోగించు. **పంచిపెట్టు** *panchi-pettu*. v. a. To share out. **పంచివేత** *panchi-veta*. n. Apportionment, sharing. వేదా.

పంజ *panja*. [Tel.] adj. Poor, low, mean. క్షుద్రిమైన, నీచమైన.

పంజరము or **పంజీరము** *panjaramu*. [Tel.] n. A sort of fish. **పంజరము** or **పంజీరము** [Skt.] n. A cage, a case or covering. A cloth covering, as that of a palanquin, గచ్చునెన, బురుకా. "శాంతినిసూధివంబొలకింబెట్టి గృహంబునకుంజని పంజరంబు నడలించి యచ్చంచ లాక్షింగాంక." A. vi. 157. టీ. పంజరంబు నడలించి, బురుకాతెనె. **పంజరము** or **అస్థిపంజరము** a skeleton, శరీరముయొక్క యముకలగూడు.

పంజ *panji*. [Tel.] n. A tax. కప్పము.

పంచె or **పంచెయు** *panje*. [Tel.] n. A tree called బారంకి.

పంచే *panzra*. [Tel.] n. A boddice. రచిక.

పంజరము See పంజరము.

పంజళము *panzalamu*. [Tel.] n. A kind of song. గీతని శేషము.

పంజాయి *panzayi*. [Tel.] n. A kind of torch. ఒకవిధమైన పంజీ. హంప. iii.

పంజా *panzu*. [Tel.] n. A torch. నిబిటీ. A sort of fire-work. A pole of a palanquin. A sort of earring. పంజానేపా torch dance. **పంజాలకప్పులు** large earrings, worn by women.

పంట See under పండు and పల్ల.

పంటి or **పనటి** *panti*. [Tel.] n. A large earthen pot with a wide mouth; a globular vase. మూలికెడల్వల ఆటిక.

పంటించు *panintsu*. [Tel.] v. n. To delay, జౌగుచేయు. To be flurried or confused. తడచుడు. To hesitate, ఆనకూనించు.

పంటిగచ్చెట్టు *pantiga-chettu*. [Tel.] n. A tree called *Briedelia montana*. Rox. iii. 735.

పంటు, పంటియు, పంటుకర్ర or **పంటుకోల** *pante*. [Tel.] n. A weaver's whirl (not a distaff) on which the thread is wound. It is of a pyramidal shape. సాలెనాడు నూలుచుట్టే పాధనము.

పంట్రు or **పంట్రుకోల** *pantra*. [Tel.] n. A fish spear, a harpoon. చిట్టెలుగయలుగులు మూడునాల్గలకర్ర, చేపలనుపొడిచే ఆయుధము. **పంట్రించు** *pantrintsu*. v. a. To spear or harpoon a fish. **పంట్రుకోపాడుచు**.

పండ *panda*. [Tel.] n. Simplicity. ఉన్నది ఉన్నట్టు తెలిసికొనే బద్ధి.

పండారము *pandarumu*. [Tel.] n. A devotee of the Siva sect. This word is in form neuter: plu. పండారులు. **పండారు** *pandaru*. n. Name applied to a certain beggar caste near Cuttack.

పండితుడు *panditudu*. [Skt.] n. A "Pandit" or learned man; a doctor, or professor. See పంతులు.

పండు *pandu*. [Tel.] v. n. To ripen, ఫలించు. To be accomplished. To be produced, (as salt from the ground) to effloresce, to crystallize. n. A fruit, a berry. adj. Ripe, mature. **పండికా** *pandikā* this is harvest time for him. **పండికా** to be red hot. **ఆంజునుడు పండికాచినాడు** he made the iron red hot. **పంటు** *panlu*. n. Ripening, పండుట. Cultivation, కృషి. Produce, a crop. **పంటుకాపు** *panthakapu*. n. A husbandman. **పంటుకాపులు** *panthakapulu*. n. Farmers. **పంటుచెరువు** a tank for watering rice fields. కల్లపంట సినులు the toddy season. **పంటుపంట** my beloved. "చిత్రంపు పంటల రమణి నిర్వంక." Venkatach Mah: iii: 203. **పంటుపాలము** *panthapolamu*. n. A cultivated field. **పండిపాలము**. **పంటుమన్ను** *panthamannu*. n. Plough land, good soil. **పంటువలత**, **పంటుచెలి**, **పంటుపాలతి** or **పంటుతోయ్యగి** a poetical phrase for 'the earth.' **పంటువలతిపిండికొ** n. Cupid, i. e., Lord of the earth-born bow, i. e., the bow of sugar cane which grows from the earth: "పంటువలతిపిండికొ బాణి సూరువరకె." T. iii. 3. **పంటుసాల** *panthasala*. n. A granary, ఉండ్రాణము, కంజము. **పండబారు** *pandabaru*. v. n. To mellow or begin to ripen. To grow pale, turn white. **పండించు** *panthintsu*. v. a. To cause to ripen, పండజేయు. **పండుకోరి** an old monkey. **పండుకొక్క** a ripened leaf. **పండుకెన్నె** lit: ripened moonlight: full moon light, the brilliancy of the full moon. **ముసికిపండు** an old crone. (opposed to కాయ in the sense బిల్లికాయ) In shop-keeper's cant **పండు** means చింతపండు tamarind. There is a bird called **పండు**. **చూపుడిపండు** a ripe mango. **పండుకప్పు** or **పండునేప** *panthukappu* n. The

peroh or cock-up fish, of which there are many species. Russell No. 131. పండు మినకట్టము dried fish.

పండు or పరుండు pandu. [Tel. Short for పడి ఉండు.] v. n. To lie down. శయనించు. పండు కెట్టు panda-bettu. v. a. To lay down, put to sleep, put to bed. పండు కొను pandu-konu. v. n. To go to bed, to lie down or recline. జ్వరముతో పండు కొన్నాడు he is laid up (or in bed) with fever. అతని వద్దకమంతా పండుకొన్నది his business is asleep, or stagnant.

పండుగ, పండుగు, పండువ or పండుపు panduga. [Tel.] n. A feast or festival, a treat. ఉత్సవము. దాన్ని చూడగా వానికన్నులకు పండుగ అయినది the sight of her was a feast to his eyes. ఇల్లులుకాగానే పండుగ యగునా? does the decking of a house constitute a feast? చెవులపండువు a treat to the ears.

పండుడు pandudu. [Skt.] n. A eunuch. నపుంసకుడు, పేడి.

పండేరము pandiramu. [Tel.] n. A cake. భక్ష్యము.

పండ్రెండు pandrendu. [Tel. పది+రెండు.] n. Twelve, పన్నెండు.

పంఠ or పంఠగద్ద panta. [Tel.] n. A vulture. An eagle.

పంఠము pantamu. [Tel.] n. A bet or wager, పంచము. Determination, perseverance. A vow, ప్రతిజ్ఞ. శపథము. Rivalry, పోటి. Courage, heroism, పౌరుషము. Way, manner, విధము. నీకు వాటితో పంఠమేల why do you wager against them? పంఠము మారగా emulously, eagerly. పంఠకాడు panta-kadu. n. A man who is under a vow, ప్రతిజ్ఞకలవాడు. A rival, పోటిచేయువాడు. A man of determination, పౌరుషముకలవాడు. పంఠగించు pantagintu. v. n. To vow, to wager, ప్రతిజ్ఞచేయు. To persevere. To

rival, పోటిచేయు. To lay down a rule, to command, విధించు.

పంతు pantu. [Tel.] n. Excellence. మేలిమి. adj. Good, excellent, మేలు.

పంతులు pantulu. [short for Skt. పండితులు.] n. A teacher. చదువులయ్యవారు. A title given to the తాత్విక Brahmins as నరసన్న పంతులు, వెంకన్న పంతులు, &c.

పంప panda. [Tel.] adj. Cowardly, base. పిరికి. n. A coward. కోవే. పంపమాటలు silly words. తిండిపంద a glutton. "తిండిపంద యోగి తిరుగుచుండును." Vēma. 857. పందతనము pandu-tanamu. n. Cowardice. కోవేతనము.

పంది pandi. [Tel.] n. A hog. ఊపంది the domesticated pig. అడవిపంది the wild hog, a boar. ఏడుపంది or ముండ్లపంది a porcupine. నీరుపంది a porpoise. పందికొక్క pandi-kokku. [Lit. The pig-rat. The Eng. 'Bandicoot,' is a corruption of this word.] n. A Bandicoot. The Bandicoot-Rat. Nesocia bandi-cota. (F. B. I.) పీచుపంది కొక్క a guinea pig. A proverb says వడ్లగాదలో పందికొక్కను పెట్టివట్టు, i. e., setting a bandicoot in a granary. cf. Setting the wolf to take care of the sheep. పందిగడ్డ pandi-gadda. n. The name of a certain edible root. The pignut. శృంగాటకము, పరికరంప. పందిగోరు pandi-gōru. n. A boar's tusk or claw. A weapon used by boar hunters, వేలకాన సాధనవిశేషము. పందిడిట్టె or పందిట్టి pandi-jitta. n. The small White throated Babbler, Dumetia albigularis (F. B. I.) పందిపోటు or పందిపేు pandi-pōtu. n. A spear used to hunt boars with. పందిముగ్గు. పందిముఠాతి or పందిమీట pandi-mukku. n. A kind of step used in old fashioned carts, గాడిముచ్చలను ఎక్కుచుండలచివరను పందిముఠాతి వలె నున్న ఒకటిగా వైచి ఉపయోగము.

పంది or పందిరి pandiri. [Tel.] n. A shed made of leaves or wicker work, a porch. "అక్షయనిధియు మత్స్యాలపందిరియు." BD. vii. 290. A trellis for vines or creepers to run over: a frame మాటలతో పందిరిపెట్టివాడు all his words ended in smoke. పందిరి మంచము pandiri-mantsamu. n. A tilted, a bed with a top, tester or canopy.

పండుము (పది+ము.) See పది. and ము.

పంవేము or పందిరుము pandemmu. [Tel. Connected with పంఠము] n. A wager, stake, bet. A throw of the dice. వానికి మంచిపందెము పడినది he had a lucky throw. గుర్రపుపందెము a horse-race. పంవేకాడు pande-kādu. n. One who lays a wager.

పంవేరము panderamu. [Tel.] n. A benediction uttered over money or food which is then distributed. భనాదికమును పంచిపెట్టుట.

పంనొమ్మిది pan-dommidi. [Tel. పది+నొమ్మిది.] pron. Nineteen.

పంపరపనస or పంపరమాస pampara-pinasa. [Tel.] n. The shaddock or pomelose tree, Citrus decumana.

పంపు pampu. [Tel. from పంచు.] v. a. To send. పుచ్చు, పంచు. See అంపు. To command, ఆజ్ఞాపించు. n. Sending, dismissing. A command, order. ఆజ్ఞ. A share, division. భాగము. A thing ordered to be done, ఆజ్ఞాపించబడినవి. Delusion, bewitching, మారణకర్మము. A row of rice-beds in a field, వరిమల్లపరుస. A weight equal to five-eighths of a seer. అర్దసేరు నవ టాకుఎత్తు నియోగము, రులామానవిశేషము. పంపించు pampintu. v. a. To send, పంపు. పంపు పడు pampu-padu. v. n. To be commanded or ordered, ఆజ్ఞాపించబడు. To be sent. పంపు పెట్టు to command, ఆజ్ఞాపించు. పంపకము pampakamu. n. Sending, dismissal. పంపిణి pampini. n. Distribution, allotment, apportioning, division, sharing. పంపువిడుచు to exorcise or cast out a devil. పంపుచేయు pampu-chēyu. v. a. Lit: to set

a task to. To bewitch or send a devil into a man. To command. To outrival or outshine. యక్షిణిపంపు witchery, sorcery.

పంవెన pampena. [Tel.] n. The tree called Bignonia indica. Rox. iii. 110. శోభనాకము.

పంబు pamba. [Tel.] n. A kind of drum. వాడ్య భేదము. పంబుల వాండ్లు pambalu-rāndlu. n. A class of beggars or gypsies who are fortune-tellers. పంబవాయించువారు.

పంబు pambu. [Tel.] v. n. To grow, increase. పెంచు. అభిశయించు, "పందిన కొవముకా సమయభంగభయంబును నగ్గలించి యుల్లంబుబెనం గొనంక." M. IV. ii. 139. n. A large leathern vessel carried by a bullock, ఎద్దుమీదవేసే పెద్దసిద్ది. పంబోటు pam-bōtu. n. A fat bull. పోతరించినయెద్దు. A vi. 28. పంబు తాళ్లు strong ropes, దేవీవైసను ఈడ్చికట్టే తాళ్లు.

పకపక or పకాపక paka-paka. [Tel. anuk] n. Giggling, or a loud burst of laughter; ha! ha! పకపకనవ్వు or పకపకలాడు paka-paka-navvu. v. n. To giggle, to laugh very loud, to burst out laughing.

పకాలి or పకాలి pakali. [H.] n. A leathern water bag for carrying water on a bullock. తరాగము, నంత. A man who supplies water by means of it.

పకీలు pakilu. [Tel.] n. A sudden sound caused in striking anything. కొట్టుటయందు కలుగుధ్వని.

పకోడి pakodi. [H.] n. A kind of hot sweet-meat.

పక్క or ప్రక్క pakka. [Tel. from పడు. & short for పడక.] n. A side, quarter or direction. పార్శ్వము. A bed or bedding, పక్కరుప్పటి a bed sheet. పక్కవేసుకొనే బొంత a bed cloth or quilt. adj. Near, next, neighbouring. పక్కయిల్లు the neighbouring house. పక్కపండ్లు the side teeth. పక్కబలము an auxiliary force: assistance, help. ఇరుపక్కలు both sides. పక్కగాపోవు to go aside పక్కపొట్టుపొడుచు, to tickle

one in the ribs; to elbow, to harass. పక్కయముక pakka y-emuka. n. A rib. పక్కకూల or పక్కనొప్పి liver complaint.

పక్కణము pakknamu. [Skt.] n. A gipsy-hamlet, a fishing village. ఎరకులగూడెము, బోయపల్లె.

పక్కణి pakkani. [Tel.] n. A powder box. బస్తి. "బోవ్యాది పక్కణి" నీలా. iii.

పక్కము pakkamu. [from Skt. పక్షము.] n. A side. పార్వము. A fortnight, శుక్లాది పక్షము. చుట్టపక్కములు kith and kin.

పక్కాలి See పాలి.

పక్కీ pakki. [from Skt. పక్షి.] A bird. పక్కీదాశ్వలువు pakki-dal-rēluvu. n. One whose ensign is the eagle, i.e., Vishnu. గరుడధ్వజుడు. పక్కీయొడలివాడు pakki-y-odalivādu. n. A demigod called a కిన్నరడు. పక్కీరాయుడు pakki-rāyādu. n. The king of birds, i. e., an Eagle, గరుడేశ్వరుడు.

పక్కీయ పక్కియా. [Tel.] n. A side, quarter, పార్వము.

పక్కు pakku. [Tel.] n. A scab. A lump, as of paint. "గంధపుపక్కులు." Vishnu. vi. 28. A sudden laugh. Suddenness. పక్కున పక్కునా. adv. Startingly, alarmingly, suddenly. తటాలవ. "పక్కునభాండంబు పగుల గొట్టె" he broke the pot with a crash. N. iv. 241. పక్కున నవ్వు pakkuna-narvu. v. n. To hurst out laughing.

పక్కే or పక్కీయ pakke. [Tel.] n. The Tamarisk tree. ఝాళుకకి, పిచులపుచెట్టు. పక్కేచేప or లేడినచేప pakke-chēpa. n. A sort of carp with forked bones. Some species are called బుడ్డపక్కె, మంగలపక్కె, మారపక్కె, మాచెనపక్కె, చందమామపక్కె and బొందపక్కె. H. iv. 225.

పక్కేర pakkera. [Tel.] n. Armour: mail, కనకము, తీరా. Swa. iv. 36. M. IV. iii. 124. పట్టుపక్కెర silk housings for a horse.

పక్కేరాలు pakkeralu. (పక్కేర+అలు.) n. A female warrior, a female sentinel, కావలికత్తె. రామా. vi.

పక్వము pakkvamu. [Skt.] adj. Mature, ripe, పండిన, పరిపాకమునొందిన. పక్వమున to grow ripe, to mature. పక్వముచేయు to make fit or ready.

పక్షము pakshamu. [Skt.] n. A side, flank. పక్క. A wing, as being the side of a bird. కక్క. The feather of an arrow. A side or party. Bias of mind, partiality. A fortnight, as one half of the month. An argument, position or assertion. A hypothesis. పూర్వపక్షము a refutation. A class, or tribe. A group or multitude, సమాహము. కేశపక్షము a lock of hair. అపేది పక్షమున on his behalf, behooof or favour. అపక్షమందు in that case, on that supposition, supposing so, provided it be so. ఇట్లుచెప్పే పక్షమందు if he says so, upon his saying this. మొదటిపక్షమందు on the first supposition. పక్షకము pakshakamu. n. A back door, దిడ్డివాకిలి. పక్షతి pakshati. n. The first lunar day of either the dark or bright fortnight, పాడ్యది. The root of a wing, కక్కమొదలు. పక్షావ్వారము pakshadvāramu. n. A back door, a side door. దిడ్డివాకిలి. పక్షాపాతము paksha-pātamu. n. Leaning to one side, i.e., partiality. ఒక పక్క కొరగుట. అక్షరపక్షపాతము love of learning. పక్షాపాతి paksha-pāti. n. One who is partial. పక్షాంతరము paksh-antaramu. n. An alternative. ఈపక్షము కూడనందున పక్షాంతరము చెప్పెదను this view of the question or hypothesis not answering, I shall explain the alternative or the other side. వారు పక్షాంతరమును అనులించి వారు they adopted another view. పక్షి pakshi. n. A bird. A poor wretch. A miserable destitute object. పక్షులు poor wretches. నేను పక్షినంటివాడను or నేనొక పక్షిని I am as helpless or desolate as a

homeless bird. పక్షిణి pakshini. n. A period of thirty six hours, a night and two days. రెండుపగళ్లు నొకరాత్రియు, శేక, రెండురాత్రులు నొకపగలునుగలకాలము. పక్షి కరింపు pakshi-karintsu. v. a. To be partial to, to countenance. పక్షమంచు. పక్ష్యము pakshyammu. n. An eyelash. రప్పవెండుక. పక్ష్యలము pakshmalamu. adj. Having eyelashes, రప్పవెండుకలకల. పక్ష్యలింపు pakshmalintsu. v. n. To wink, రప్పవేయు.

homeless bird. పక్షిణి pakshini. n. A period of thirty six hours, a night and two days. రెండుపగళ్లు నొకరాత్రియు, శేక, రెండురాత్రులు నొకపగలునుగలకాలము. పక్షి కరింపు pakshi-karintsu. v. a. To be partial to, to countenance. పక్షమంచు. పక్ష్యము pakshyammu. n. An eyelash. రప్పవెండుక. పక్ష్యలము pakshmalamu. adj. Having eyelashes, రప్పవెండుకలకల. పక్ష్యలింపు pakshmalintsu. v. n. To wink, రప్పవేయు.

పగ paga. [Tel.] n. Enmity. విరోధము. An enemy, విరోధి. పగపట్టు or పగగొను పuga-pattu. v. n. To bear a grudge, to cherish enmity, విరోధపడు. పగచాటు paga-tsātu. n. Blaming, censure, దూషించుట. పగతుడు pagatudu. (పగ+అటడు.) n. An enemy, foe, శత్రువు. పగతురు or పగతులు enemies. M. v. ii. 80. పగతురాలు a woman who is an enemy. పగవారి paga-lāri. n. An enemy, విరోధము నహించినవాడు. పగరూ pagaru. (పగ+వారు.) n. Enemies, foes, శత్రువులు. పగలు pagalu. n. Enmities, శత్రుత్వములు. పగవాడు paga-rādu. n. A foe, an enemy. ఇది నా పగవారికైనా కారాదు I would not wish even my enemies to suffer this.

పగలు pagalu. [Tel.] v. a. To proclaim, ప్రకటించు. n. Brightness, brilliance, దీప్తి, ప్రకాశము. Beauty, లావణ్యము. Joy, మరపెము. Pride, పొగరు, గర్వము. A quarrel, wrangling. విరోధము.

"అభినవారోక సొత్తంపనధిపు డల, నలరుబోడి సమల్లజ్జానుభాస, భావయ్య తెలమాటున బలుచూప, మానెటకు గోచె పరిరాయుస్సు ధ్రియపుడు." Vasu. iii. 86.

పగడము or పపడము pagadamu. [from Skt. ప్రవాలము.] n. Coral. పగడంపుతగిలు a name of a kind of rice. పగడ pagadu.

n. An ace; one at dice. ND. iii. 573. నేను పగడమునకు పగడ తప్పనిని I was within an ace of falling, I all but fell. పగడపాల pagada-sāla. n. A gaming table. పాగలాల పలక. Diceplay, a particular game played with dice on a coloured cloth, పాగలాల ఆట.

"పందిములు కోరి వైచుచు పగడపాల. రాజులోనాడు హఃజాంకుజేరి మ్రొక్కె." T. iv. 79.

పగడపుడిట్టు pagadapu-jitta. n. A kind of bird. పక్షివిశేషము. పగడపురిక్క pagadapurikka. n. The constellation called ఆర్ద్రానక్షత్రము. పగడమల్లె pagada-mulle. n. A very delicate and fragrant flower, with white petals and a yellow tube. Nyctanthes arbor tristisi Rox. i. 86.

పగలు or పవలు pagalu. [Tel.] n. Day-time. Day. అపస్య. (Adverbially) by day, in the day time. రాత్రింబగలు day and night. పగటిపొడను అక్కడినుండి తల్లిమి we set out in the afternoon. పగటివేలుపు pagati-relupu. n. The god of the day, i.e., the sun. పట్టపగలు patta-pagalu. [పలలం+పలలం.] n. Broad day. adv. In full daylight. పగలువత్తి pagalu-vatti. n. The fire work called a blue light or Roman candle. మతాబు. "పలలార్తుర్ దిటిలతిర్వోళిఫులుకా." H. iii. 31.

పగిది pagidi. [from Skt. ప్రకృతి] n. Mode, feature, likeness. విధము. A tax, కప్పము.

"అ॥ నందుడాదిగాగ కొందిరుగొల్లలు పగిదిధనము దీర్చుకాల జేమురు నులుపగొంతు గంసుడున్నచోటికివోపు వాం గాంచె నె తదూరిమునను." V. P. vii. 74.

పగిది (ablative) resembling, or in the appearance of, like, విధమున. పగిదిగంట (for వైడికంటి.) pagidi-ganta. n. The spotted owl.

వగులు pagulu [Tel.] v. n. To break, crack, or go to pieces; to be broken, fractured, burst, chopped. అద్దము పగిలినది the glass has broken. n. A crack, a break. **వగుళ్లు pagullu**. n. plu. Crevices, cracks. **వగులుడు, వగుల్లు, పగిలించు, వగుల తేయు** or **వగులగొట్టు pagulutsu**. v. a. To break. **వగులవారు** or **వగుళ్లువారు pagullu-baru**. v. n. To break.

పగ్గపత్తి pagga-patti. [Tel.] n. A plant *Cyrilla aquatica*. Rox. iii. 115.

పగ్గము paggamu. [Tel.] n. A tether, cord, rein, halter. A rope used by a weaver to stretch the warp on. A churning rope, తోత్రాడు. A particular measure (as a chain) of land. చిన్నపగ్గము నాలుగు మూలల తేనెడు, పెద్దపగ్గము అయిదు మూలలతేనెడు. రెండుపగ్గాలదూరము twice a tether's length off. "హరులపగ్గములచే నంటితారొప్పం." B. x. 20.

పగ్గి or **పగ్గియు pagge**. [from Skt. ప్రజ్ఞ.] n. Skill, cleverness. సామర్థ్యము, ప్రజ్ఞ. Braggling. గోశ్యాక్తి, బడాయి. **పగ్గించు paggintu**. v. n. To brag. ప్రజ్ఞలుపలుకు, బడాయిలకొట్టు.

పక్కి pangkti. [Skt.] n. A row or series, వరుస. Ten, పది. పక్కిలుతీర్చి కూర్చుండిరి. they sat down in rows.

పచ or **పచనము pacha**. [Skt.] n. Cooking, dressing food. వండుట.

పచరణ or **పచేరణ pacharana**. [Tel.] n. Feigning. నటన. "పచరణకాదుమీపాదంబు లా." HD. i. 905.

పచరించు, పచేరించు or **పచారించు pacharintu**. v. n. and a. To make, effect. చేయు. To spread, extend, ప్రసరించు, ప్రసరింపజేయు. To spread, as a net (నెల), పరుచు, చాచు, వ్యాపింపజేయు. To arrange as goods in a shop, అమర్చు, సవరించు. To use or put into effect. ప్రయోగించు. To

throw as an arrow, బాణమును ప్రయోగించు. To conduct, నడపు. To proclaim, ప్రకటించు, చెప్ప. "అర్జుణ, ఘనమతిబిల్వబంచిన యాగారముల పవరించి." Bilh. i. 67. "కులమును రూపముకొనుగనికూరిమియుకొ గలదాననంచునవ్వల బచరింపగా రివరిల పాడమెక మరివారికంతయుకొ." Parij. i. 9.

పచారము or **పచారము pacharamu**. [Tel.] n. A shop. అండ్.

పచారీ, పచారు or **పచరము pachari**. [H.] n. An airing, taking a walk. విహారము. పచారీచేయు to walk to and fro for exercise.

పచేరిమము pachelimamu. [Skt.] adj. Ripe. పండిన. "రాముకృపచేను, పచేరిమరాజ్యసంపది భుక్తిత." Satyabh. i. 178.

పచ్చి pachchi. [Tel.] adj. Raw, unripe. ముదని, పండిన. Unbaked, unburnt, కాలని, as పచ్చికుండ. Unboiled, ఉడుకని, as పచ్చి ఫులును. Green, not dry, (as firewood), ఎండని. Uncured (as a hide,) raw, sore, tender, as పచ్చిపుండు. Colloquially it means palpable, gross, downright, absolute, rank, arrant, open, unveiled, unblushing, broad, coarse. పచ్చిమిరపకాయల green chillies. పచ్చివిషము rank poison. పచ్చికడుగు పీసె an unsunned or unbrowned scent bottle. పచ్చికల్ల a green stick. పచ్చి ఒట్లగల convalescent. "పచ్చిబడి యలనరిని బడగొట్టుడనుచు." Charit. i. 2223. పచ్చి నెత్తురు blood just shed. "వచ్చుముంగిని జూచి ననుధేశపట్టు, పచ్చి నెత్తురుముతి పంకించినాడు." Saranga D. v. 280. **పచ్చిక పచ్చికు** (పచ్చి+కలది.) n. Grass. పచ్చెగడ్డి పచ్చిక తేలేదు the grass is not brought. పచ్చికపట్టు a grassy spot, a meadow, a lawn, a green. **పచ్చి తేరు pachchi-teru**. v. n. To become green, పచ్చిఅగు.

పచ్చెము or **పచ్చెముచు pachchemu**. [from Skt. పచ్చి తే.] n. Swindling cheating. చూచుచుండగా తొంగిలింపడము. A trick (or cannon) at marbles. **పచ్చెపువాడు** or **పచ్చెపువొంగ pachchepu-vadu**. n. A

cheat, a sharper, a swindler. **పచ్చెకాడు pachche-kadu**. n. A swindler. **పచ్చెపు తనము pachchepu-tanamu**. n. Swindling.

పచ్చె patstsa. [Tel.] n. Lit: Leaf colour. Green, yellowish green, yellow colour, (a leaf being first green, then fading into yellow.) An emerald, వరకతము. Any figure punctured or tattooed into the skin, because it is coloured green. A green plant or tree. cf. "పైరుపచ్చె" adj. Green, yellow, fallow. (The word పచ్చె radically means Bright, fair-coloured.) పచ్చె పాడుచుకొను to tattoo the skin. ఆకుపచ్చె green. పసుపు పచ్చె or హరిదళపచ్చె yellow. కలంకారిపచ్చెలు a sort of cloth, or painted chintz. See on పచ్చి. Various shades of green are called కప్పుపచ్చె dark green, తెల్లపచ్చె light green, సఫేదాపచ్చె a still lighter tint, రాతిపచ్చె emerald green, చిలకపచ్చె bright green, మక్కిపచ్చె dirty dark green. వాని కిండ్ల పచ్చపారిజివి he has the jaundice. వాగు ఇప్పుడు పచ్చగానున్నారు they are now in prosperous circumstances. కాపు పచ్చెగా నంటే రాజు చూడలేడు the king cannot bear to see a thriving farmer. పచ్చెరాలు the blue veins. పచ్చెనవ్వి a bright yellow green bird; the green pigeon. పచ్చెపైకము a good coin. HD. ii. 153. పచ్చెకట్లపాము a green snake. **పచ్చకన్నులమకము patstsa-kannula-mekamu**. n. Lit: The yellow-eyed beast, i.e., a lion, హస్త్యము. **పచ్చె కర్పూరము patstsa-karpuramu**. n. Green coloured camphor; crude camphor. This is the name of a brilliant white drug, used to cure the eye, which real camphor injures. It is not in lumps but is a powder. **పచ్చెకామరులు patstsa-kamerulu**. n. Jaundice. **పచ్చెజిట్టి patstsa-jitta**. n. The common Iora (a small green and yellow bird), *Ægithina tiphia*. (F. B. I.) **పచ్చెడిపనాయి patstsa-jinu-vayi**. n. The Red-headed Bunting, *Emberiza luteola*. (F. B. I.) **పచ్చెన** or

పచ్చెవనము patstsanu. n. Greenness or yellowness. **పచ్చెని patstsanu**. adj. Green, yellow. పచ్చెబంగారు yellow or pure gold. పచ్చగానున్న yellow or golden: prosperous, fortunate. **పచ్చెత్రాలు patstsa-bralu**. n. Yellow rice, i.e., rice coated with saffron and used to sprinkle over persons on auspicious occasions. **పచ్చెరెక్క patstsa-rekka**. n. The Indian Bee-eater, *Merops viridis*. **పెద్దపచ్చెరెక్క** or **కోమ్మపచ్చెరెక్క pedda-patstsa-rekka**. n. The blue-tailed Bee-eater, *Merops philippensis*. (F. B. I.) **పచ్చెవలువవారి patstsa-valuva-dari**. n. Lit: One who wears a yellow cloth, i.e., Vishnu, పీఠాంబరుడు. **పచ్చెవారువపుషోమ** or **పచ్చనార్యపుషోమ patstsa-varucapu-dzodu**. n. Lit: One who rides on a green animal, i.e., the sun or Manmadha. హరిమకళిడు. గుకనాహుడు. **పచ్చెపిలుసుడు, పచ్చెపిల్లుడు** or **పచ్చెపిలుకాడు patstsa-pilutudu**. n. Lit: The green bow-man, i.e., Manmadha, whose bow is green, being made of a sugar cane. **పచ్చెరె చెట్టు patstsa-are-chettu**. [పచ్చె+ఆరచెట్టు.] n. A large forest tree with a very fragrant flower, *Bauhenia spicata*.

పచ్చెడము or **పచ్చెళము patstsadamu**. [Tel.] n. A bed sheet. Any cloth. A cloth worn round the loins, కట్టువస్త్రము, అంక వస్త్రము. A cloak, a warm covering.

పచ్చెడి patstsadi. [Tel.] n. A chutney, a hotchpotch, a sort of broth, or green sauce, made of vegetables, mixed with tamarind juice, salt, and chillies. ఊరుడి. plu. పచ్చెణ్ణి. మామిడికాయలపచ్చెడి mango chutney. A bit or fragment, తునక. వానిపచ్చెడి పచ్చెడిచేసివాడు he reduced it to powder.

పచ్చెము patstsamu. [Tel.] n. A whole piece or double piece of long cloth or chintz, twenty four cubits in length; in chintzes it means a double పాడు. Diaper or doiley.

పచ్చెముపాడు pattsamu-padu. (పాడు+పాడు.) adj. Quite empty. కేవలముకూన్యము.

పటిరి pajiti. [H.] n. Disgrace, ignominy. అవమానము. A. v. 52. Annoyance, harassment, నిర్బంధము.

పజ్జె padza. [from Skt. ప్రజే.] n People, జనము.

“క. దేవ నీపిపజెలన, ప్రోవక.” నీలా. ii.

పజ్జె padzda. [from Skt. పశ్చాత్ behind.] n. The back side, behind, వెనుక. Nearness. సమీపము. adv. Near to. H. i. 72. పజ్జెరించు padzdarintsu. v. n. To fawn on, fondle, ఉపసర్పించు.

పటకారు patakaru. [Tel. పట్టు+కారు.] n. Tongs, great pincers.

పటకారుడు patakardu. [Skt.] n. A weaver. సారెవాడు.

పటచ్చరము patachcharamu. [Skt.] n. An old cloth. పాతబట్టె.

పటపటu pata-pata. [Tel. (anuk.)] adv. Crashingly (either as gnashing teeth or as splitting wood), aloud (as wings flapping), audibly.

పటము patamu. [Skt.] n. A cloth, వస్త్రము. A picture. గాలిపటము a paper kite, పతంగి. The hood of a serpent, పాపపడక. పటాంతరము a change of linen clothing. పస్త్రాంతరము R. v. 282. పటనాసము or పటవాసము patavasamu. n. Perfumed powder. బుక్కాయి. పటాంచలము n. The skirt of a woman's dress thrown over the shoulder. B. X. 183. పటాటోపము pat-atopamu. n. Magnificence, gorgeousness of dress.

పటలము patalamu. [Skt.] n. A roof; thatch, ఇంటికప్పు. A multitude, troop, train, number or retinue, సమాహము, పరివారము. A film over the eye, a cataract in the eye, నేత్రరోగనిశేపము. A flaw in gems, రత్నరోపము. A mark on the forehead,

నొసటిబొట్టు. A section or chapter, గ్రంథభాగము. ధూపపటలము a mass or volume of smoke. పటలి patali. n. A multitude, సమాహము.

పటవణి patavani. [Tel.] n. Spreading, expansion. వ్యాపనము. పటవణించు patavanintsu. v. n. To spread, వ్యాపించు.

పటసాలu pata-sala. [Tel.] n. A hall or courtyard.

పటసాలెవాడు pata-sale-vaadu. [Tel.] n. A silk weaver. A. iv. 56.

పటనాము patahamu. [Skt.] n. A kettle drum, a war drum. తప్పెట.

పటా Same as పట్టా (q. v.)

పటాకి pataki. [H.] n. A cracker, a kind of firework. టపాకి, టపాకు.

పటాణి patani. [Afghan.] n. A Pathan horse. పటాణిదేశపు గుర్రము. “చిలుకపటాణి రాకు.” ఉ. రా. iv.

పటాపంచె, పటాపంచెము or పటాపంచెలు patapantsa. [Tel.] n. plu. Dispersion, defeat, యవాయదలు. పటాపంచెలైన patapantsal-aina. adj. Dispersed, scattered. Parij. v. 46. పటాపంచెలైరి they were scattered.

పటాలము or పటాళము patalamu. [Eng. 'battalion'] n. A regiment of soldiers, సిపాయిలదళము.

పటిక, పటికారము or పటికకారము patika. [from Skt. స్ఫటిక.] n. Alum. కలుకురోపిణి. Lit: An astringent crystal. పటికబెల్లము patika-bellamu. n. Sugar-candy, కండకేక్కరి, కలకండ. పటికము patikamu. n. Rock crystal, quartz.

పటికిరింత patikirinta. [Tel.] n. Malice. కేలము.

పటితళించు patitalintsu. [Tel.] v. a To beat or strike, కొట్టు, కేలము.

పటిమ patima. [Skt.] n. Cleverness, dexterity, skilfulness, నేర్పు. Vigour, strength, liveliness. Patience, ఓపిక. వాక్వటిమ eloquence. నటనపటిమ cleverness in dancing. పటిమల clever, dexterous, skilful, strong, vigorous.

పటిరము patiramu. [Skt.] n. Sandal, సందినము. The sandalwood tree.

పటిలుమని patilu-m-ani. [Tel. anuk.] adv. Bang, slapdash, with a crash.

పటు or పటువు patu. [Skt.] adj. Clever, dexterous, skilful, able, smart, sharp, firm, hard, strong, vigorous. పటుగా తిని soundly, finely, well, నిట్టుముగా. పటుతరముగా patu-taramu-ga. adv. Dexterously; firmly, vigorously, strongly. పటుత్వము patutvam u. n. Cleverness, dexterity, skilfulness, strength, vigour. మేనిపటుత్వము చూచి observing his vigour.

పటుకారు Same as పటకారు. (q. v.)

పటుకు or పటుకుప్ప పటుకు. [Tel.] adv. Slapdash. BD. v. 948.

పతులు patulu. [Mahraji.] n. The headman of a village. గ్రామమునవాడు.

పటాలము. పటాలి or పటాలికి patolamu. [Skt.] A plant called Trichosanthes diaca, పొట్ల; or, Luffa acutangula, చేరుపొట్ల. Rox. iii. 702.

పటా patka. [H.] n. A belt or sash, నడికట్టు

పట్టu patta. [Tel.] n. The bark of a tree, చెట్టుమీదితొలు. Sackcloth, గోనెపట్టణి నగు నది. A broad sword, పట్టాకత్తి. కిన్నెరపట్టె the back of a fiddle or lute. “పెట్టెనగు గుతుపట్టెనే పట్టునదిరి” A. iv. 37. టి|| ఇనురాకు పట్టనే, చినురాకు అను పట్టాకత్తచేతనే. పట్టతీగ patta-tiga. n. The name of a large climbing shrub, with greenish white flowers. Capparis heteroclita. Rox. ii. 570. పట్టసారాయి patta-sarayu. n. Spirit, distilled arrack.

పట్టుడ pattuḍa. [Tel.] n. A smithy, a shop. కుమ్మరి వద్దంగి మొలనసారు పనిచేయు చోటు.

పట్టణము or పట్టుము pattanam. [Skt.] n. A city. ప్రధాననగరము. A town, నగరము.

పట్టణస్థులు pattana-sthulu. n. Dwellers in a city, city people.

పట్టము pattam. [Skt.] n. A gold band or fillet tied on the forehead of one at the time of his coronation as king, పట్టాభిషేక కాలమున నొసటికి కట్టెడుపట్టె. A diadem. Silk thread, పట్టునూలు. The bark of a tree, చెట్టుమీదిపట్టె. A grant or lease granted by a king to the ryots, రాజు గ్రామరికచ్చి పట్టె. A title, కీర్తు. A grade or step in genealogy. A kingdom, రాజ్యము. అతనికి ప్రతాప సింహాసనే పట్టము నిచ్చినారు they gave him the title of Pratāpa Simha. ఆ పట్టాధికారి చనిపోయినాడు the head of the state died.

అతనికి పట్టముకట్టిరి they crowned him. పట్టపుదేవి a queen. పట్టపు ఏనుగు or పట్టపుకేనుగు a royal elephant, a state elephant. రాజేక్కి ఏనుగు. భద్రగిజము. పట్టపుకత్తి a state-sword. పట్టమేలుట to reign. పట్టాభిషేకము pat-abhishekamu. n. Coronation, installation. పట్టాధిపిత్తుడు he who is crowned. పట్టాధిషేకముచేయు to crown one king.

పట్టాధిక్రుడు patla-bhadruḍu. n. A chief, leader.

పట్టా, పటా or పట్టు patta. [Tel.] n. The inner bark of a tree. Sackcloth. A sort of girdle cloth. Also, a lease; a grant or lease specifying the land occupied by a cultivator and the assessment due on it. రాజు రియతులకిచ్చేకివులు. పట్టాదారుడు a pattadar, a leaseholder. డ్రైక్రాపట్టా a lease for a gross aggregate rent, one in which the land-tax and all other cesses are consolidated. See పట్టె, and పట్టము.

పట్టి patti. Tel. from పట్టు.] a postposition. A sign of the fifth case of nouns. For, because of, on account of, with reference to. నన్ను పట్టి యా పనిచేసినాను I do thi

for your sake. It is added to the infinitive of verbs, as ఆటాపి ఉండబట్టిగాని లేకపోతే అతనికల పగులను had it not been for the cap his skull would have been fractured. కాలము యంతముగా తీరబట్టి, (i.e., తీరినదిగనుక) as the season turned out well or proved good. "ప్రథవించబట్టి" (L. XIV. 29.) because he was born. కాబట్టి therefore, it being so, such being the case. పట్టి n. A child, an infant. బిడ్డ, కొడుకు, కూతురు. పట్టిపట్టి a son's son or daughter, మనుమడు, మనుమరాలు. A roll of betel. A list. పట్టిపల్లి a woman who has borne a child. తాంబూలపట్టి a roll or mouthful of betel. [Skt.] n. A plate, పలక. Also, a gold band or fillet tied across the forehead at the time of one's coronation, పట్టుము.

పట్టిక pattiika. [Skt.] n. A plate of metal, a board, a frame, the pieces of wood across a door. ఫలకము, పలక, చట్టము, కేసు, అండపట్టె. An anvil, కన్నుర వాని దాగలి. "లలాటపట్టికల బెట్టిన పట్టెననినంబలు." Suka. ii. 19. పట్టికామంచము Same as పట్టె మంచము. (q.v.)

పట్టియే Same as పట్టె (q.v.)

పట్టియము or పట్టిము pattiigamu. [Tel.] n. A large sword. పట్టికత్తి, "చేతెత్తులకొ పట్టి యంబలుపందీలెలు." R. ii. 20.

పట్టిలి pattiili. [Tel.] n. A handful. చే.

పట్టిసము pattiisamu. [Skt.] n. A broad sword. అడ్డకత్తి.

పట్టి patti. [Tel.] n. A list or inventory, a roll of names, జోబితా. A roll of betel, &c., tied up, చట్ట. A bandage or plaster applied to a sore; anything pasted over a wound.

పట్టు pattu. [Tel.] v. n. To suffice, to last. చెల్లు. To last a long time. బహుకాలము చెల్లు. To begin, ప్రారంభించు. To happen, కలుగు. To cost. To fit or suit. To be

possessed by evil spirits. To arrive, as ships. To be imbibed or absorbed, as a dye. To be held or contained. To be affected by disease or pain. v. a. To take, to hold, to catch, to apprehend. గ్రహించు. To take by force, నిర్బంధము చేసి గ్రహించు. దొంగన పట్టి కట్టుము catch and tie up the thief. To adopt, అవలంబించు. To blow as a conch. ఈ గోనె ఎంతవియ్యము పట్టును how much rice will this bag hold. ఈ మురుగు నా చేతికి పట్టదు this bangle will not fit my hand. వాడు నిండాసేపు ఉపిరిపట్టలేదు he cannot hold his breath long. చెవట్టు or చెట్టవట్టు chē-pattu. v. u. Lit: To take the hand; to take to wife, to marry. చెయ్యిపట్టు to seize the hand, to ravish a female. దారమును పట్టు, to twist a cord, తేను. గొడుగుపట్టు to hold an umbrella. కాలు పట్టు to geld. కాళ్ళిపట్టు to massage or rub the legs. పగ పట్టు to conceive hatred. శింఖముపట్టు to blow a conch. కత్తి సానపట్టు to set or grind a knife or razor. కంఠుపట్టు to stink. చెట్టపట్టు to smoke a cigar or cheroot. పొగపట్టు to apply snoko. ఆ బొక్కలో నా చెయ్యి పట్టదు my hand will not go into the hole. తల ఒకవారి పట్టినారు each of them went by a separate road. ఇంకా కోతపట్టలేదు the reaping has not yet been put in hand. ఆ వ్యాజ్యమును పట్టలేదు they did not admit the lawsuit. దానిగోళ్ళికి గొంబుపట్టదు the colouring does not adhere to her nails. ఆ మందు ఈ రోగాన్ని పట్టలేదు the medicine has not affected this sickness. ఆ విద్యను బాగా పట్టికొన్నాడు he has taken well to that branch of study. గింజపట్టె సమయము the time when the grain is forming in the ear. ఇందులో ఎవరి కమిపట్టినది who has any thing to do with this? నాలుగుదినములు పట్టును it will take four days. మనిషిపట్టెమైత్రము only large enough to admit a man. అయిదురూపాయాలు పట్టును it will cost five rupees. మూడు అజాలపట్టును it will take three yards. మన్నె

ముపట్టి ఉన్నారు they betook themselves to the highlands. ఆనవాలుపట్టు or గురుకుపట్టు anardlu-pattu. v. a. To identify, recognise, know again, verify. పట్టి పట్టి మాట్లాడెను he spoke in a broken manner. ఎవనిపట్టితే వారు చెప్పవారు ask whom you will, and they will tell you. మీరు పట్టిమాట్లాడితే ఆ పని అనుకూలమవును if you speak to the point the matter will be settled. అది నాబుద్ధికి పట్టలేదు I do not take (or comprehend) the meaning. పట్టిచెప్పితే ఆ పిల్లనానికి చదువు బాగావచ్చును if you teach him sedulously the boy will learn well. వాడు దానిని పట్టుకొని పీకులాడుచున్నాడు he is troubling himself about it. వాడు పట్టినదెల్లా బంగారమవుచు వచ్చినది whatever he touched turned to gold. ఆ కోటను పట్టుకొన్నారు they took the fort. ఆ దొంగను పట్టుకొన్నారు they apprehended the thief. నా చెయ్యి పట్టుకొన్నాడు he laid hold of my hand, or, he seized my hand. ఆ వాడుకను పట్టుకొన్నాడు he began the practice. ఒక నెల తీరిము పట్టు కొన్నాడు he stopped one month's wages. చెప్పగానే పట్టుకొన్నాడు he understood me the moment I spoke. నడుము పట్టు కొన్నది my loins are strained. [పట్టు is also added to a great number of nouns, to give them a verbal signification and in such cases it takes its meaning from the noun to which it is affixed; thus:] తుప్పుపట్టు to rust. ఇలుకుపట్టు to be sprained. ఆక్కరపట్టు to be necessary, to be required or to take interest in. కొవ్వుపట్టు to become fat. బూజుపట్టు to grow mouldy, చోనపట్టు to take a road. సత్తునపట్టు to be recovered, as strength. పట్టుపట్టు to be seized with cramp, &c. వాడు లంచము పట్టుచున్నాడు he takes bribes. వాడికి వెర్రిపట్టి నది he has gone mad. నాకు చేతిపట్టుచున్నది I feel cold. వానినడములు నీకు పట్టుపడినవి you have contracted his habits. వానపట్టినప్పుడు when rain came on.

అట్లు చేయడానికి నీకమిపట్టినది what business had you to do this? what made you do this? గడ్డిపట్టినబీళ్ళు land covered with grass. వానిమీది తప్పవట్టినారు they found fault with him. ఆ మందు మూంపట్టినది the medicine made his mouth swell. నానికీ జెంబు పట్టినది he has caught cold. నాకు కూరుకు పట్టినది I became drowsy. ఆ దూడ యింకా గడ్డి పట్టు లేదు the calf has not yet taken to grass. పట్టించు pattiintsu. [causal of పట్టు.] v. a. To cause to hold. To apply oil or ointment, &c. To make one begin. ఆచిన్నవాడికి ఆమరము పట్టించినారు they have made him begin (reading) the Amaram. తెచ్చు నీపని పట్టిస్తాను or నీతాళముపట్టిస్తాను I will settle your business to-morrow, i.e., I will punish you. ఆ పెట్టెను వానిచేరి పట్టించు కొనిరా make him bring the box with you. పట్టింపు pattiimpu. n. Application. Concern. పిల్లకాయలచేరి ఒక పుస్తకము ఆంభించెడిము. శ్రద్ధి, ఆక్రమ, పాటింపు. అమరము పట్టింపు అయిన మూడునెలలకు three months after setting to work on the Amaram. ఆరాధ్యులకు కర్మమును పట్టింపుతేరు the Aradhyaas pay no attention to rites. "తేనిపట్టింపు లెల్లనుఘనానా." Ha. iii. 29. పట్టు pattu. n. Holding, a hold. గ్రహణము, పట్టుకొనట. A handful. Pertinacity, resolution, hold, strength, grip, grasp, seizing. గ్రహణము. An external application to a swelling to allay pain, &c., ఘోత. Ground, for a proceeding, కారణము. A prop; support, favor; a party or side, ఆధారము. A part or scene in a play, స్థానము, పీఠయము. మిఠాపాపుపట్టు an amorous scene. ముద్దిపుపుట్టు a warlike scene. A feat in wrestling. అది తలకు పట్టు పెట్టుకొని పండుకొన్నది she put a plaster on her temples and went to bed. ఈ వ్యాజ్యములో పట్టులేదు there is no proper plea in this suit. ఒకనిపట్టుగా మాట్లాడుట to speak on a man's behalf. ఒకపట్టుగానుండు to insist

pertinaciously. ఉనికిపట్టు a place, a house, an abode. వాడు పట్టినపట్టు వదలడు he will not relinquish his purpose. వాణ్ణి పట్టిన పట్టున తీసుకొనివచ్చిరి they brought him as he was. పట్టున్నానము bathing at the commencement of an eclipse, as opposed to విడుపున్నానము bathing at its termination. ఆయన పట్టువిడుపు తెలిసినవాడు he knows where to be lenient and where to be severe. కూతపట్టువేల as far as a cry may be heard. వారికి కర్తవ్యములో పట్టులేదు they do not lay much stress upon ceremonies. వాడు ఎంతమాత్రము పట్టు ఇవ్వకుండా మాట్లాడుచున్నాడు he speaks without giving them any handle. చాలా మంది ఆయనపట్టు అయి many followed him, or joined his side. పట్టున (with న the sign of the ablative) at, by, close to. కొండపట్టున along the hedge. గాడిపట్టున at the manger. ఈ పట్టున at present. పట్టు feats in wrestling. వాడు జెట్టిపట్టుపట్టగలడు he is able to wrestle. ఆ చుట్టుపట్ల in the adjacent places, in the neighbourhood. చుట్టుపట్ల వాండ్లు neighbours. పట్టు pattu. n. Silk. పట్టుబట్ట a silk cloth. పట్టునూలు silk thread, spun silk. పట్టునూలుసారినాండ్లు a class of silk weavers. పట్టునూలువాండ్లు a class of silk dyers. పట్టుపురుగు pattu-purugu. n. A silkworm. Also, an insect called ఇంద్రగోపము. పట్టుంచు pattu-antsu. (పట్టు+ అంచు.) n. A silk border, a border fringed or trimmed with silk. పట్టుకొమ్మ pattu-komma. n. A refuge, stay, support. ఆధారము, ఉపకారము. పట్టుకొను Same as పట్టుకొను (q. v.). పట్టుకొను pattu-konu. v. n. & t. To catch, to catch hold of, to seize. పట్టుకొలు pattu-kolu. n. Catching. పట్టుకొనుట. పట్టుజిట్ట pattu-jitta. n. A sort of bird. S. i. 187. పట్టెడు patt-edu. adj. A large handful. Lit. "as much as the hand will hold." పట్టుదీనుపు pattu-jinuva. n. A kind of bird, పిరిలిపట్టె. పట్టుడు pattudu. n. Persistence, పట్టుదల.

adj. Choice, select. పట్టుడువేట a first rate sheep. పట్టుదావు a picked cow or fine cow. పట్టుదల pattu-dala. n. Affection, favor. Perseverance, persistence. వదలనిపట్టు, అభినివేశము. వానికి దానిమీద నిండా పట్టుదల he has a great regard for it. పట్టుబడి pattu-badi. n. A sum received or credited in an account, the worth or cost of any thing, charges, expense, outlay. పట్టుబడు pattu-badu. v. n. To be seized or apprehended. చిక్కకొను. To become plain, విడితమను. పట్టుసారువ పattu-saruv. n. A fork-like beam used to hold by while working a pikota or water-lift మాట త్రొక్కువాడు ఆధారముగా పట్టుకొనే పంజల కొయ్య. పట్టు plu. of పట్టు. పట్లు patta. [from పట్టుల.] adv. About, as ఆ చుట్టుపట్ల in that neighbourhood, round-about. With regard to, with reference to, in the event of. వాడు అక్కడ ఉండెనుపట్ల in case of his being there. ఇంటిపట్ల at home. అతనిపట్ల అన్యాయముచేయుకు do him no wrong. ఈపట్ల in this respect, in this matter. పట్టె or పట్టియ పatte. [Tel.] n. A spur of wood. పలక. A piece of wood that forms the frame of a cot. Hair left on the head at the time of tonsure. A fold in a turban or dress. A tape. A stripe or streak of paint, రేఖ. A facet or side of a diamond, పక్క. A gold band or fillet worn on the forehead, at the time of one's coronation, పట్టుము. Ceiling, మిద్ది యిండ్లమీద పరిచే మ్రానుమొలలననది. A brush, కుంచె. తాటిపట్టె a palmyra rafter. నవాపపట్టె a broad tape. పట్టె మంచము a cot the bottom of which is woven with broad tape. పట్టెతీయు to use the harrow. మున్నుపుపట్టె a streak of chunam. పట్టెల తీర్చినకంపు a ruby cut into facets. ద్వారం బంధపుపట్టె the lintel or top of a door. టంగుపట్టె a girth. యోగపట్టె a hermit's girdle. ఒకపట్టెవేల a piece of land. నీరుపారేపట్టె a canal or water course.

పట్టెమారుపు check-colors in a cloth. వస్త్రములోని ఒకవిధమైన చిత్రనర్తము. పట్టె పర్వమము patte-varadhanamu. n. A broad caste-mark worn in the forehead, వెడల్పు గానుండుపట్టు. పట్టెడ patteda. [Tel.] n. A broad and strong tape. నవార. A collar or ornament for a woman's neck, formed of small square plates. A small anvil. దాగలి. పట్టెము See పట్టియము. పట్టుము Same as పట్టుము (q. v.) హలం. i. పట్టె patra. [Tel.] n. A village, a hamlet. పట్టెపట్ల villages and hamlets. H. iv. 103. పట్టెవాండ్లు patra-vandlu. n. plu. A certain caste akin to the Boyas. Also called ఏకరివాండ్లు. పఠించు pathintsu. [Skt.] v. a. To read, to learn. చదువు. See పాఠము. పఠనము pathanam. n. Reading, learning. చదువు. పఠనముచేయు to commit to memory, to learn. పఠితము that which is read. పఠాణి pathani. [Afghan.] n. Pathan, a certain tribe of Afghans. An Afghan horse. పఠిల్లన pathillu-na. [Tel. anuk.] adv. Aloud. పడక or పడుక padaka. [Tel. from పడు.] n. A bed. పరుపు. Repose or reclining. ఇక్కడ పడక చేసినవారు those who lay here. అదేపడకగా పడియున్నాడు or పట్టెపడకగా పడియున్నాడు he did not again arise. పడక కయిల్లు padaka-y-illu. n. A bed chamber. పడకు or పణకు padaku. [Tel.] n. A crevice. సందు. స్వా. v. A cave, సహ. అచ్చ. యు. కాం. పడగ padaga. [Tel.] n. A flag or banner, a crest. శైక్రము. A snake's crest or hood. An ear ornament worn by females. గాలిపడక a paper kite. పాము పడక ఎత్తినది the snake raised its hood. "ఘోటికిపడక లెత్తి." Swa. iii. 42.

"కూడువిడిచియు శతకోటిపడకలెత్తి, మాటిమాటికదిండుముంటగలిపి." Vēna. iii. 104. పడగవారు or పడకతాలుపు. padaga-dari. n. A snake, పాము, ఘోటి. పడమ్మ or పడిఅమ్మ pad-atstu. [Tel.] n. A puncheon or tool having a figure on it with which impressions are struck. కంసాలిపనిపట్టు. పడత padata. [Tel.] n. A cheek bone. హనువు. Also, same as పాత (q. v.) పడతి or పడతుక padati. [Tel.] n. A woman. పడదల padadala. [Tel.] n. A belt. "కడ వస్త్రే జనిపట్టు నడికట్టు పడదలపట్టెయి నేజయు చాకు." N. x. 143. పడపు padapu. [Tel. from పడయు.] n. Earning. అర్జనము. Money earned. అన్యవిత్తము. పడపా padaba. [Tel.] n. A piece, fragment, an extract from a document. పడమర padamara. [Tel. Dravidian root పడుమ్ falling + ఇయారు sun.] n. Lit: The side in which the sun sets. The West. తూర్పుపడమరలు East and West. పడమటి padamati. adj. Western. పడమటిగాలి the West wind. పడమటిల్ల the Western apartment, i. e., the cook-room or the dining room. పడమటికొండ padamati-konda. n. Lit: The Western hill (behind which the sun is supposed to set.) అస్తాత్రి. పడమటికొండ the lord of the West, i. e., Varuna. పడము padamu. [Tel.] n. A carpet. రత్న కంబోజము. పడయు or పడమే padayau. [Tel.] v. a. To obtain, gain, acquire, enjoy, possess. పొందు. To get, సంపాదించు. To beget (కన్యను) కను "పుత్రుల్ పడసి." M. 1. ii. 150. "ధర్మం బలమీకు బడయిం రానిజేమి యునులేను." Vish. ii. 192. See పడపు. పడలు padalu. [Tel.] n. plu. Heaps. రాసులు.

పడవ *padava*. [Tel.] n. A boat. డోనె.

War, combat, fighting, యుద్ధము. Imminent danger, peril, a fatal accident, ప్రళయము. ఈ పడవ గడిస్తే if I can only get over this hobble or scrape. "అరదంబు నందుండి తనతనయుండైన భగదత్తుండు ముందు నడువ పడవకైవచ్చెనంత" Satyabhāma. iv. 134. పడవరము or పడవలము *padavarāmu*. (పడవల+పలము.) n. The vanguard of an army, సేనాముఖము. "గొల్లనల్లభుక పుడు కట్టంబు మిక్కిలి కానుకలిచ్చి, పడవలంబులుదూల పలుమారు నేసి." Pal. 80. పడువరు to proceed or go before, ముందునడుచు.

పడవాగె or పడివాగె *pada-vaḡe*. adj. Prepared. Bridled. కల్లెముపెట్టి సిద్ధపరచిన. "ఇనుడప్పు డడదాట మనుమున్ను పడవాగెగొని వచ్చు రాయంచకొదమయినగ." Swa. iii. 74. టీ॥ కల్లెముపెట్టి సిద్ధపరచి తేబడినటువంటి, అనగా ముస్తేలివచ్చినటువంటి. పడవాలు, పడవాలుడు or పడాలు *padavālu*. n. A commander of an army. సేనాధిపతి, దళవాయి. "కనపపులు తేల్చుపడవాలగన్నవోటు." Swa. ii. 9. టీ॥ తేల్చుపడవాల, దేవతలకు సేనాధిపతి. "ధనంబయుండు తమతోడంబునుండగు పరివారంబు సమకట్టం బడవాలేంబనిచె." M. XIV. iii. 4. పడసాల *pada-sāla*. (పడల+సాల.) n. A hall, a portico. కూటము, కూటాము. "పడసాల ముంగిలి పందిలి పసిగాడి." Suca. iii. 469.

పడి *padi*. [Tel.] n. A measure of capacity, containing a seer and half or 120 tolas, or one eighth of a marcal. రెండుసోలకాలది. పడికట్టు *padi-kattu*. n. A weight used in scales: a degree: a standard for reference: a stair, or step. సోపానము. plu. పడికట్టు.

పడికాపు or పడిగాపు *padi-kāpu*. [Tel.] n. A hanger on, an expectant. పంచమ కాచుకొనియుండేసేనకుడు. "పడికాపులు పడియుండగ, బడుగులకేల్చు కంసభంబుననేనో" Kuehēlop.

పడిగ, పడిగము or పడికము *padiga*. [Tel.] n. A vessel, పాత్రము. A spittoon. తప్ప పడిగ or తప్పపడిగము a spittoon used in chewing betel. "పడిగంబు వెట్టింది పాదములో గడిసి." BD. iii. 236. "త్రివిధోదకములా కొక్క పడిగంబులోగూర్చి" Charitra. i. 3089. "సున్న పుకాయ మెచ్చులతప్పపడిగ." Śāraṅga. iii. 141.

పడిగల్లు *padi-gallu*. [Tel. పడి+కల్లు.] n. A gunshot, a bullet. తుపాకిగుండు. "ద్వి. కొక్కలు పడిగంటగూలుచేందమున" రా. సం. కాం.

పడిదము or పడిదెము *padidamu*. [Tel.] n. A certain decoction. ప్రవరూపముగ వ్యంజన విశేషము, ఊర్బు, బోశము. "సీ॥ అప్పడంబులు పడియములు దాలింపులు బలుచని నుకీవెచ్చు పడిదెములును." శై. iii.

పడిదె or పడిదియ *padide*. [Tel.] n. Borrowed linen, clothes hired from a washerman. పడి దెయ్యచ్చు to lend out clothes.

పడియ or పడె *padiya*. [Tel.] n. A puddle; a slough, a dirty pond, a fallow, uncultivated waste, నీళ్లనిలిచిన చిన్నవల్లము, నేదలు పొద్దెగుంట. చవుటిపడియ a salt marsh.

పడినెము *padisemu*. [Tel.] n. A cold in the head, catarrh, running at the nose. జెలుబు.

పడినెకాయ *padise-kāya*. [Tel.] n. A wild acid berry that grows on a large tree.

పడిహక్కి or పడిహక్కి *padi-hari*. [Tel.] n. A messenger, a herald, a servant. A doorkeeper, ద్వారాపాలనకుడు. "పడిహక్కిలను బిల్వబంచి యాక్షణమె, కడకతో కల్యాణకటకంబునందు." Charitra. i. 4415.

పడు *padu*. [Tel.] v. n. To feel. To fall, పతనముగ, రాలు. To lie down, శయించు. To be, to occur, or happen, సంభవించు, కలుగు. To be caught in a snare. To suffer pain. శ్రమమొందు. To be killed in

battle. చెచ్చు. To be buried, as money, పూడు. To set, అర్పించు. v. n. To experience, అనుభవించు. To incur, undergo, enjoy, feel. పొందు. నేను పడిన బాధ నాకే తెలుసును I alone know what I have suffered. Added to nouns it forms them into verbs. సమ్మతించు to agree. సంతోషపడు to be pleased. సంతోషపడు to feel sorry. చింతపడు to be anxious. తిట్లపడు to be reviled. తొందరిపడు to be in distress. భయపడు to fear. మానుపడు to be stunned. వానికి కక్కిళ్లు పడినవి he has the lockjaw. It may be added in a similar way to past participles. ఉలికిపడు to start. తూగిపడు to slumber. It is also added to adjectives or verbs. ఎర్రపడు to red-den, blush or turn red. వేరుపడు to be separated. ఏర్పడు to become. It may even be added to an interjection, కటకటపడు to cry Alas, to pity. తపాలపాపడు to be in trouble. ఆ యిల్లు పడినది that house is fallen in. ఆ వలలో నాలుగుపక్షిలు పడినవి four birds were caught in the snare. అక్కడ ఒక పల్లము పడినది a hollow has formed there. ఆ ముఠ్ఠెయలో నలుగురు పడ నారు or పడిపోయినారు four persons were killed in the battle. వానికి బంకపడుచున్నది he passes slime or mucus. వానికి పురుగులు పడినవి he passed worms. వానికి కుడిచేయ్యి పడినది his right hand has become paralysed. వారు నెనుకపడినారు they fell back, they retired. ఆ మతములో పడినాడు he embraced that religion. పేరువడిన renowned, celebrated, notorious. తల్లుపడినప్పుడు when an opportunity occurs. మునుపడి వారు they went out of sight. నాకు చెచ్చిన ఆపనికి నాకు అడ్డపడినాడు he stood in the way of the misfortune that happened to me. వాట్లకని పడిదు they do not agree, they are on bad terms. వానినోటిలో పడ కుము do not put it in her power to abuse you. ఆ బొవిలో మంచినీళ్లు పడినవి

sweet water broke forth in the well. వానితో పడలేను ! cannot get on with him. నాకు ఇప్పుడు పోనడము పడను I cannot go now. ఇంకా నీడ్రము పడలేదు the seed is not yet sown. ఆ చేనిలో అడ్డముగా పడ నాకిపోయినాడు he ran away across the field. ఆ యిల్లు ఊక పడియున్నది that house is unoccupied. ఆ నూకలు ఊక పడి యున్నవి that money is untouched, it is lying idle. ఆ సంసారము నాకెట్టిన పడినది that family is now left on my hands. ఆ పట్టుము నా కలెమిద పడినది I incurred that loss. Added to the root in A it forms the passive voice, thus కొట్టుడు to be beaten; మాచబడు to be seen. It is added at pleasure to some adverbs, thus బోర్లపడన prostrate. తలక్రిందులపడు to be topsy turvy, upside down, to be conceited. అది బయటపడినది it came to light. The causal form is పరుచు or పరుచు. తొందరిపడు to trouble, torment. పడగొట్టు *pada-gottu*. v. a. To knock down. పడవన్ను *pada-dannu*. v. a. To kick down. పడనొక్క *pada-lokku*. v. a. To tread down. పడనోయు *pada-dōyu*. v. a. To thrust down, knock down. పడ వేయు *pada-ēyu*. v. a. To cast or throw down. పడిపోవు *padi-pōvu*. v. n. To fall down, to die. ఆయన పడిపోయినతర్వాత after his decease. పడుకోస *padu-kōsu*. v. n. To lie down, recline. పడువ *paduva*. n. A very low place. మిక్కిలి పల్లమైవోటు. పడు వేరు *padu-vāri*. (పడు+వ.) n. A crop or sprouts produced by seeds of paddy, that fall by chance as the crops are cut. పడ్లు *padla*. [contr. for పడిన.] pp. Fallen, &c., thus, పిలువబడ్డవాడు the man who was called. ఉంచబడ్డవాడు he who was kept there. పడుకు *paduku*. [Tel.] n. A stone, rock. రాయి, నిల.

పడుగు padugu. [Tel.] n. The wool or threads which run the whole length of the web. బట్టయొక్క నిడుపునాలు. A heap of grain, పైకప్పు తీయగా మిగిలిన జొన్న కుచ్చెల, లేక, వరికుచ్చె. కూలిపడుగులు thread given out to be woven as piece work. **పడుగుచేయు padugu-cheyu.** v. a. To dress, teazle or card the wool with a comb.

పడుడు padutsu. [Tel.] adj. Young, youthful. పడుమబుద్ధి a childish whim. (Vish. ii. 28.) పడుమనాలు childish language. n. A girl, damsel, maiden, కన్యక. A boy, a youth, పడుమనాడు. ఆపడుమ a girl. **పడుచుతనము padutsu-tanam.** n. Youth, girlhood, girlishness, boyishness, silliness; puberty. **పడుచువి padutsu-di.** n. A young girl. పడుచులండి a devourer of innocents, శిశుఘాతిని. **పడుపు** or **పడుము శీత padupu.** n. Prostitution. పడుచుకొను to prostitute oneself. పడుపుపాడు a prostitute. **పడుపుకొమ్మ padupu-komma.** n. A prostitute.

పడ్డ paddu. [Tel.] n. A female buffalo or cow fit for breeding, a heifer, తొలహాలి ఆవు, లేక, గడ్డ. See also under పడు.

పణకు Same as పడకు (q. v.).

పణత panata. [Tel.] n. A certain part of a plough. నాగేటిగొడవి. నాగలియొక్క మేడి తగిలించే మొద్దువంటిది. **పణతపడు panata-padu.** v. n. To suffer from lockjaw. ఒకవేళ నరాలపట్టుకొను.

పణపరము pana-paramu. [Skt.] n. (In astrology), a segment of a circle.

పణము panamu. [Tel.] n. A leaf of strength, &c., as a reward of which the hand of a heroine is bestowed on the victor. [Skt.] n. Price, వేల. Wages, hire. కూలి. The weight of a cowri, గన్వయత్తు.

Also, a weight of copper, ఒక రాసిబంకము. A stake at play, a bet, a wager, పంచము. Gaming, gambling, playing with dice, పోడము. **పణితము** or **పణాయితము panitam.** adj. Laid as a wager, పంచము గాచేయబడిన. Praised, extolled, పొగడబడిన.

పణవము panavamu. [Skt.] n. A talor or small drum. తప్పెట, ఉడుక.

పణివకిరి or **పణివకిరి panihari.** [Tel.] n. A messenger, herald. A doorkeeper, porter. ద్వారపాలకుడు. A bailiff.

పణుకు or **పణక panuku.** [Tel.] n. A ledge; a side (of a hill, sea, or pit); a cleft or hiding place. దరి.

పణ్యము panyamu [Skt.] adj. Saleable, vendible. అమ్మదగిన. **పణ్యవీధి panya-rithi.** n. A place where shops are; a market place, అండ్డివీధి. **పణ్యస్త్రీ** or **పణ్యంగన panya-stri.** n. A harlot. బొగమంది, లంజి. **పణ్యజీవుడు panya-jivudu.** n. A merchant or trader. వైరుకుడు, బేహరి. **పణ్యరము panyaramu.** n. A cake. అపూపము. "పణ్యారంపు బుణ్యంపు కంపుల." A. i. 26.

పతంగచెక్క patanga-chekka. [Tel.] n. Sappan wood, *Cesalpinia sappan*. Rox. ii. 357.

పతంగము patangamu. [Skt.] n. Quicksilver, పాచుసము. A grasshopper, మడుత. A bird, పక్షి. **పతంగింపు patangintsu.** v. n. To apply quicksilver, by burning it and letting the fumes (like smoke) accumulate. రసము పతంగించినది the mercury rose in fumes and accumulated at the top.

పతంగుడు patangudu. [Skt.] n. The sun. M. iv. i. 83.

పతకము patakamu. [Tel.] n. A solitaire or brooch hung at the breast. A golden number, a logarithm.

పతగము or **పతర్తు patagamu.** [Skt.] n. A bird. పతగరాజు the king of birds: the eagle. See పతగము.

పతత్రము patatramu. [Skt.] n. A wing. **పతత్రి patatri.** n. A bird.

పతస్పనము patad-grahamu. [Skt.] n. A spitoon. తమ్మపడిగము.

పతనము patanam. [Skt.] n. Falling. పడుట. **పతయాళువు patayalu.** adj. Falling, cadent, deciduous, liable or accustomed to fall. పడెడు స్వభావముగల.

పతాక pataka. [Skt.] n. A flag or banner. తెక్కము. **పతాకిని patakini.** n. An army. సేన. **పతాకి** or **పతాకుడు pataki** n. A banneret or ensign. One who has a banner, తెక్కముకిలవాడు. మి న పతాకుడు Manmadha whose banner is the dolphin.

పతి pati. [Skt.] n. A lord, master, prince, ruler. వీరిక. A husband, మగడు. పతింన a woman who selects her own husband, వ్యక్తి, తంతుల మగని వరించునట్టి ఆడుది. **పతివ్రత pati-vrata.** n. A chaste and virtuous wife, చరిత్రవతిల యిల్లాల. **పత్ని patni.** n. Lit: She who has a husband; a lawful wife. అమ్మి సాక్షిగా పెండ్లాడిన భార్య.

పతితము patitamu. [Skt.] adj. Fallen, alighted, defeated, overthrown. Wicked, abandoned. **పతితత్వము patitativamu.** n. The state of having fallen from one's office or righteousness. **పతితుడు patitudu.** n. A fallen creature, a sinner. పడినవాడు, పడవించెడినవాడు. ఏమియునుగని పతితుగా (for పతితుడుగా) ఉన్నాడు he is as innocent as the babe unborn. పతితపాప ముడు a restorer of the fallen, a saviour of sinners.

పతిమ [for Skt. పృతిమ.] Same as పృతిమ (q. v.).

పత్త patta. [Tel.] n. The female organ of generation. నోని, భగవ.

పత్తము Same as పట్టము (q. v.).

పత్తా patta. [H.] n. A sign, trace. శాఢ.

పత్తి patti. [Skt.] n. A foot soldier. కాది బంటు.

పత్తి or **పత్తి patti.** [Tel.] n. Cotton. అడవిపత్తి a shrub, *Hibiscus abelmoschus*. **పత్తిరేకు patti-reku.** n. A thin plate of metal. Solder. లోహముల అతిడములో చేసిన రేకు, పాడి. "కొలి తినుమగ్గవారిభంగము, లనునూర్చుగవెయు పత్తిరేకులములెయనుటగం, తుని యిడిన పత్తిరేకన. జనునొడ్డాణమున గొనుచేమ కునమరుక." A. v. 27. **పత్తిలిక pattivika.** n. A cutting instrument used by goldsmiths, కంసాలవాండ్లు వాడే ఒకకట్టవైన పనిముట్టు.

పత్తిరి or **పత్తి pattiviri.** [Tel.] n. Leaves used as an offering. **పత్తిరిబొట్టు pattiviribottu.** n. A kind of mark worn on the forehead. తిలకివిశేషము.

పత్ని See under పతి.

పత్రము patramu. [Skt.] n. A leaf of a tree, or of a book. అను. A written bond, స్థూపాచారపు చెల్లబడికి వ్రాసిన కాగితము. A vehicle in general, as a car, a horse, a camel, &c. వాహనము. The wing of a bird, రక్క. An arrow, బాణము. **పత్రపరశువు patraparasuru.** n. A file. అకురాయి. **పత్రపాశ్య patrapasya.** n. An ornament for the forehead: a sort of tiara. చేయమక్కబొట్టు, పాపటబొట్టు. **పత్రరథము patra-ratham.** n. Lit: Wing-borne, i. e., a bird. **పత్ర గ్ధము patra-ratham.** n. The value of a bond, that is, the property or money which it deals with. **పత్రి patri.** n. A bird. పక్షి.

పత్రి or **పత్రి patri.** [Tel.] n. Leaves used in worship. పత్రికేతనములు పత్రికేతనము Vima.

పత్రిక patrika. [Skt.] n. A letter of correspondence. A paper, కాగితము. One number of a periodical publication; a newspaper; a tract or little book, చిన్న పుస్తకము. పత్రభంగము, పత్రలేఖ, పత్రలేఖ, పత్రిక or ముకరికాపత్రిక damasked hue, marbled figures drawn with musk or gold dust on the cheeks of a woman.

పత్రోర్ణము patr-ornamu. [Skt.] n. White silk. భారతేశీయము, తెల్ల పట్టుబట్టి.

పథము pathamu. [Skt.] n. A road or way. దోవ, మార్గము. పథికుడు pathikudu. n. A traveller, a way-farer. బాటసారి.

పథ్యము pathyamu. [Skt.] adj. Proper, fit, suitable, agreeing with diet or regimen. హితము. n. Restriction in diet, diet, regimen. ఆయునమాటలు ఆమెకు పథ్యము his words are music to her ears.

పద or పదము pada. [Tel. for పోవుచును.] (plu. పదండి or పదడు) interj. Go or come thou. పదరా or పదచే go along, or come along. పోవమువద come, let us go. పదవద (plu. పదవదడు) go, go along; come, come! "ఇవ్వోట, పనిమన కేనింక పదవదనము." Sāranga. D. iv. 377.

పదంపడి or పదపడి padampadi. [Tel.] adv. And then, afterwards. తరువాత, వెనుక, మరియు. "కానితప్పచేసి నినుబట్టి దండనముచేసి పదంపడి సత్సాపామరికాగనని మెచ్చి." Vij. ii. 173.

పదకము padakamu. [Skt.] n. Order. క్రమము. n. Same as పతికము (q.v.).

పదటము or పదటు padatamu. [Tel.] n. Precipitation, hurry. ఆత్రిము, గుడుకు, తిత్తిరము. "ఇంకా బదటముచే నించుకైన భాషించకు." S. iii. 305. వానికి చెయ్యిపదటము కడ్డ he is given to pilfering. దానికి నోరు పదటము she is a foul mouthed woman.

పదడు padadu. [Tel.] n. Ashes. బూడిద, భస్మము. An empty corn husk : trash, rubbish. "ద్వి" పదడు చేపట్టుగు పసిడియై చవచె." Charitra. ii. 2783. పదట in the dirt. "ఆ" పదయురానియాయువడలెకగలిగిన, బావకృతులదానిబదటగలప" M. XII. v. 468. పదట బుచ్చు padata-buttsu. v. a. To ruin, to waste. బుగ్గిలోగలబుచ్చు. "చిరువులనాడె నీగులుపదటబుచ్చె." Satya. iv. 97.

పదను Same as పదను (q. v.).

పదపడి Same as పదంపడి (q. v.).

పదము padamu. [Skt.] n. A foot. పాదము. అడుగు. A footstep, the mark of a foot, పాదచిహ్నము. A word or a phrase, శబ్దము. An article, thing, వస్తువు. Preservation, defence, రక్షణము. A place, site, స్థానము. Rank, station, degree, ఉన్నతము. An attempt, ప్రయత్నము. Cunning, కపటము. A line of a stanza or song, పద్యపాదము. పదభ్రష్టుడు he who is degraded. "మన జిభపదంబుజాకరికలె." A. v. 124. ఓం కథపది, బండికండ్లయొక్క. పరమపదము paramapadamu. n. Lit: the best place, i. e. Heaven. పదగుడు or పద్దుడు padagudu n. A foot soldier, కాలిబంట్లు. పదచోళి padatsali. n. A kind of dance. నాట్యశైలిము. పదచ్ఛేదము padach-ehhedamu. n. Dividing or separating the words of a sentence from each other. The order in which words are construed, Analysis. పదతలము pada-talamu. n. The foot.

పదకూడు See under పది.

పదరము padaramu. [Tel.] n. A place where betel leaves are kept safe. తిమలపాకులు ఉంచే అడవిము.

పదరు or పదురు padaru. v. n. To be overhasty, to be precipitate. ఆత్రిపడు. To speak hastily, ఆత్రిముతో మాట్లాడు. To get angry, కోపించు. To shake, చలించు. v. a. To find fault with, to blame.

ఆక్షేపించు. "అదియొట్టులుండెనీతో, బుడంబని లేదునాకు పుష్కభవునిమాటలంపనలయు." M. XII. iv. 399. n. Way, manner, విధము. A hasty word, త్వరితపుమాట. పదురు is also another form of పదుగురు ten persons. పదురులు or పదురులు padarulu. n. plu. Angry words, hasty words. కోపనాక్కులు. "నట్టితో చట్టి పగులంగ గొట్టితెందు. పదురులకునింటి బలుకుక్కలబింకాయ" S. iii. 237. పదురులు, పదురులు or పదురులు to hasten; to hurry on; to cause to speak, hastily, పదు శీయం.

పదలము padalamu. [Tel.] n. A weight equivalent to half a viss.

పదవి padavi. [Skt.] n. A road, or path, మార్గము. Station, situation, degree, rank, స్థితి. A place, site, స్థానము. Fortune, luck. సంపద. A high station in life, ఉన్నతస్థితి.

పదహారు or పదారు See under పది.

పదాతి or పదిగుడు padati. [from Skt. పదము.] n. A foot soldier. కాలిబంట్లు. పదాతులు infantry. See పదిగుడు under పదిము.

పదార్థము padarthamu [Skt.] n. A thing, article, substance: substantial or material form of being. An ingredient or drug. వస్తువు. Property, money, goods. పదార్థవంతుడు a man of property. The meaning of a word. మాటయొక్క అర్థము.

పది padi. [Tel.] adj. Ten. పదిమంది ten persons; (metaphorically,) several or many people: as, in English, a dozen, plu. పదులు tens. పదింబదిగ, పదిపదికి or పదిచేలకు by all means, on any consideration, at any rate, అన్నివిధాల, ఎట్టిగా, ఏకంగా. "పదకుమారెన్నపదిం, బదివిచారించి నేను మంచి దినుష్టి." Sāranga. ii. 278. పదుము pandumu. (పది+ము.) n. Ten tooms or bushels పదితూములు. పదగొండు or పదుహొకండు padakundu. (పది+ఒకండు.) adj. Eleven. పన్నెండు or పంద్రెండు pannenda. (పది+రెండు.) adj. Twelve. పదుగు padugu. [Tel.] n. A hole in a path.

మూడు or పదుమూడు padumudu. adj. Thirteen. పదునాలుగు, పద్నాలుగు or పద్నాలుగు padu-nalugu. adj. Fourteen. పదిహేను, పదియేను or పదునయదు padihenu. adj. Fifteen. పదహారు, పదారు or పదియారు padaharu. (పది+ఆరు.) adj. Sixteen. పదాక్షేపలు sixteen thousand. పదియొక్కన్నె పసిండి fine gold. పదిహేడు, పదియేడు or పదునెడు padihedu. adj. Seventeen. పద్దెనిమిది or పదునెనిమిది paddhenimidi. adj. Eighteen. పందొమ్మిది pandommidi. adj. Nineteen. పందొమ్మండు, pandommantru. n. Nineteen persons. పదుపురు, పదుగురు, పదురు, పదుండు or పదుగుండు padururu. n. Ten persons. పన్నెండుము pannid-dumu. (పది+ఇరు+ము.) n. The dry measure of twelve tooms. పన్నిద్దరు, పన్నిరుగురు or పన్నిపురు twelve persons. పన్నిల్లము panillamu. (పది+ఇల్లము.) Twelve palams.

పది padi. [Skt.] n. A foot, పాదము. పదిగుడు See పదాతి.

పదిలము padilamu. [Tel.] n. Stediness, స్థైర్యము. Care, caution, security, carefulness, జాగ్రహకత. adj. Careful, steady. పదిలముగా carefully, భక్తియుగా. పదిలముచేయు or పదిలపరచు padilamu-cheyu. v. a. To secure or take care of, to put by. పదిలించు padilintsu. v. a. To keep safely, to lay up. పదిలపరచు. "పయనవేదిదీని పదిలించుమనచు." Navan. p: 203. పదిలుడు padiludu. n. One who is careful, జాగ్రహకుడు. A steady man, స్థిరుడు.

"ముదలతనవతమువదలక, తుద నెన్నిమతమువైన దూషింపకయుక, బదిలించుకొగ్గిగోలక, మదమునజియించునాడెను ప్రిదువేనా" Vema. 158. పదుగు padugu. [Tel.] n. A hole in a path.

పడు or **పడు** padunu. [Tel. పడి+ఉను]. n. Time, season, **సమయము**. Temper, sharpness, whetting, **వాడి**. Moisture, **తడి**. Goodness of metal. The right degree of softness (in boiled areca nut, &c.) **వరిపాకము**. ఆ కత్తికి పడునారేదు that knife is not properly tempered. దున్నడమునకు ఆ నేల పడునగా నుండలేదు the ground is not sufficiently moist for ploughing. ఉక్కను కాచడములో పడునకల్పినది he failed in giving the right temper to the steel. "పడునైనబలువాడిమె గుగువాలు." HK. iv. 193. **పడునొండు** padanu-konu. v. n. To become wet or moist, తడియు. "సానబట్టినరాపాడిచల్లిమెడవి, పడునగుధనిడిచేసినోపద్ధభవుడు." Swa. ii. 40. టీ॥ పడున, చేతితడి. పడునపెట్టేరాయి a hone or whetstone. ఒకపడునవాన one moistening of rain, i. e., so much rain as renders the earth fit for ploughing. One పడున or wetting sinks into the ground about the depth of a plough share: equivalent to "one inch of rain." పడునచేయు to moisten. పాగాకుపడునచేయు to prepare or cure tobacco in a particular way. పడునపెట్టు to set or sharpen.

పడుపు, **పడుపు** or **పడుగు** padupu. [Tel.] n. A herd, crowd, assembly, collection, flock or flight. గుంపు. "కుక్కపడుపు" a pack of dogs. M. XII. iii. 476. "ఎలదేటి పడుపుజలజంబువైవాలూ," Bhanum. ii. 81.

పడుకు See పడు.

పడే పడే padē-padē. [Tel. from పడి.] adv. Repeatedly, reiteratedly, again and again, now and then.

పడ్డు paddu. [Tel.] n. A vow or promise. సంతము, ప్రతిజ్ఞ. An item or article: a head or entry in accounts. అంకములకడైనం. "భాసలుచేసిచ్చి పడ్డతప్పినవాని" Ilu. iv. 46. టీ॥ మాటయిచ్చితిప్పిన కృష్ణునియొక్క he who has broken his word.

పద్మియును or **పద్మెను** Same as పద్మము (q. v.).

పద్ధతి padhdhati. [Skt.] n. A road. రోడ్, మార్గము. A line, row or range, వరుస. A ritual, or manual: a work upon any act or ceremony, detailing the mode of its performance, and collecting the texts connected with it. Manner, scale, mode, rate, custom. A principle. A bye-law, రాజ పద్ధతి a chronology of kings. న్యాయ పద్ధతిగా according to justice.

పద్మ padma. [Skt.] n. A name of Lakshmi. లక్ష్మి. **పద్మము** padmam. n. The lotus or water lily. *Nelumbium speciosum*. తామర. A large number, ten billions. In Tantrica books it means a part or region of the body. **పద్మనాభుడు** padma-nābhudu. n.

Vishnu, from whose navel (నాభి) sprung the lotus containing Brahma when he was sent to create the world. **పద్మబాంధవుడు** padma-bāndhavudu. n. The Sun. **పద్మరాగము** padma-rāgamu. n. The chrysolite or ruby of the finest class:

a gem of a pink colour called మొక్కలి, ఉడయూనూర్యకాంతికలంపు. **పద్మచేలములు** or **పద్మవాయుములు** padma-relamalu n. plu. The name of a certain Sudra caste. See తెలమ. **పద్మవ్యూహము** or **పద్మము** padma-vyūhamu. n. A certain kind of military evolution. **పద్మసాలెవాండ్లు** padma-sale-vandlu. n. A certain caste of weavers.

పద్మాకరము padm-ākaramu. n. A place of lilies a pond in which the lotus grows. A tank, కొలను, చెరువు. **పద్మాలయ** or **పద్మావతి** padm-alaya. n. The goddess Lakshmi, so named because her dwelling (అలయము) is in the lily (పద్మము). **పద్మాసనము** padm-āsanamu. n. A sitting posture used in religious meditation, in which the Buddha statues are represented: so called because Vishnu is represented in that posture when throned on a lotus. **పద్మి** padmi. n. An elephant. **పద్మిని** padmini. n. A lovely woman, like a Penelope, or

an Eve. The Hindu poets divide all beautiful women into four classes called (1) హస్తిని, (2) శంఖిని, (3) చిత్రలే and (4) పద్మిని; which answer to Juno, Flora, Venus and Minerva, respectively: See Addison's Spectator No. 209. **పద్మిని** n. A bed of lilies. పద్మినిపల్లభుడు the Sun, as being the lover (పల్లభి) of the lotus.

పద్యము padyamu. [Skt.] n. A verse. A stanza, a quatrain. పద్యమో లబ్ధ్యమో whether it be verse or prose. ఒకనిపాద పద్యము కట్టుట to lampoon a person.

పన pana. [Tel.] n. A sheaf of corn. చేలలో కోసి వేసిస్త్రాగు.

పనటి or **పనంటి** panati. [Tel.] n. A cooking pot, వంటకుండ. A pot, కుండ. A large pot or boiler. పెద్దకాగు. మూలిపెట్టెలయటికి. "ఘుమ్మరి నిపన్నీరుదోకెడు గంట వేయిప గాజువంటలు." S. i. 154. "ఎవరు పెట్టెప పెద్ద పనంటిలో." A. i. 10.

పనపు panaru. [Tel.] v. n. To grieve, to bewail. ప్రలాపించు. పలనంచు. పనవి sorrowfully. "జనకతయ తన్ను సౌమిత్రి యడ విలో, విడిచిపోవగాంచి యడలేయాత్త, జంటము నిగివంతేడ్పడి యలుగెత్తి. పనవివనియేడ్చు పతిచలంచి." Padm. ix. 12.

పనస panasa. [from Skt. పణ్ణాస.] n. A verse in a chapter in the Vēda: వేద భాగము. **పనస చెట్టు** panasa-chettu n. The jack-fruit tree. *Artocarpus integrifolia*. (Watts.) చెట్టుననస or వేరుపనస the species of this tree, the fruits of which issue from the root. పనసమాను the outrigger of a boat, పడనపాలకుండా పక్కను కట్టేయ్యను. **పనసవాండ్లు** panasa-vandlu. [Tel.] n. plu. Mountebanks. The name of a caste of men employed in menial offices, particularly to blow trumpets or conches at funerals. కంసాలలను యాచించే నాచు. పనసవ్రాస fees given to them.

పని pani. [Tel.] n. Work, a task. కర్మము. Business, employment. న్యా వారి ము. Workmanship, శిల్పము. ఈ కట్టడమునందు మంచిపనిచేయున్నార there is good workmanship in this building. An affair, act, matter. Service, utility, purpose, object, intention, design. ప్రయోజనము. An order, duty, నియోగము. పనిపాద ఉన్నాడు he is busy. మంచిపని very well, well, good. మంచిపనిచేసివావు you did well or right. అతనిపనిచూస్తున్నాను I am engaged in his service: I am acting for him. అతనిపని తిచ్చినారు they settled his business, or they killed him. ఇక్కడే నీకమిపని what business have you here? This word is sometimes omitted in translating: as in నిపనిపట్టిస్తాను I will punish you. ఇంతపనికి నన్నేల వెంటబెట్టుకొనివచ్చినావు why have you brought me for such a trifle or pretence? పనికివాల (or) పనిచెడి కూర్చున్నాడు he is sitting idle. వారు న్యాధిచేత పనిచెడి they became infirm through illness. వానిలో విరోధము పనికిరాదు he will not stand quarrelling. వాన్ని సంపాదించడము ఎంతపని it is no great matter to get it. నాపని చెడిపోవారు they spoiled my work. పనిచెబువుకథలు idle stories. పనికి వచ్చే useful. పనికివచ్చే పిల్లకాయ a promising boy. పనికిరాని or పనికిమాలిన useless. అక్కడికి నీవు ఏపనిపాద పోయినావు about what business did you go there? నీపని నీవు చూచుకొను mind your own business. అక్కడికి పోవలసినపనిలేదు there is no need of going there. ఇప్పుట్లో నాపని యిట్లు ఉన్నది he is now in this state. అట్లు చెప్పవని లేదు there is no need of saying so. **పనిగొను** pani-gonu. v. n. To undertake a work, to engage in a business. పూనుకొను. To employ, నియోగించు. "పనిగొన్నుతెలియక చు కించి చూచిన." Vēma. **పనితనము** pani-tanumu. n. Workmanship, elegance. పనితనముగల ఒకవంతు a handsome bed. పని

పొడవులు *pani-todarulu*. n. Worked or embossed jewels. **పనిపడు** or **పనిపడు** *pani-padu*. v. n. To busy oneself with, to engage in, పూనుకొను. To concern oneself with, అక్కరపడు. **పనిపడి** or **పనిపడి** *pani-padi*. adv. Intentionally. కావలెనని, ప్రయత్నపూర్వకముగా. “పరులను పనిపడి దూషించెనేని పాపము నచ్చుకా.” V. P. iv. 249. పనిపాటులు jobs, work. **పనిముట్టు** or **పనిమటుము** *pani-muttu*. n. An instrument, tool, implement. కొలముట్టు, ఉపకరణము. “పనిమటుములొందు పయన మైరండు.” Pal. 314. **పనివంతు**, **పని వంతు** or **పనిగొను** *pani-vantu*. v. a. To command. నియోగించు. **పనివాడు** *pani-cadu*. n. A servant: a good workman. **పనివిను** *pani-cinu*. v. n. To obtain permission, to take leave. To proceed, to go or come. “దేవర క్షిప్ర వెక్కసంబుగ జెప్పవిని చూడగోరి, పనివిని నేడు మాభాగ్యంబుకరన.” H.D. i. 847.

పనుకు *panuku*. [Tel.] v. n. To be angry. ఆగ్రహించు. n. A kind of plant. Its species are called నల్లపనుకు *Mansuris*, a native of sand hills; తెలుపుపనుకు *Rottbælia glabra*; కొండపనుకు *R. exaltata*; పెద్దపనుకు *R. corymbosa*. Rox. i. 351, 355.

పనుగొను or **పన్నుగొను** *panu-gonu*. [Tel.] v. n. To become hard or firm, అట్టిపడు, బృహపడు. To happen, కలగు.

పనుచు *panutsu*. [Tel.] v. a. To send, to command, పంపు, ఆజ్ఞాపించు. “పాపనర్తనపీని బట్టి తెచ్చిని నన్ను బనిచినవచ్చిత.” M. iii. v. 455. **పనుపు**, **పన్ను** or **పంపు** *panupu*. v. a. To send. n. Sending, a mission; a command, order. నియోగము. **పనుపరి** *panupari*. n. One who is sent or commanded.

పనుపడు or **పన్నుపడు** *panu-padu*. [Tel.] v. n. To be accustomed, inured, qualified, to fit, to suit. వాడుకపడు, అలవాటు పడు, సరిపడు, ఇనుడు, తగియుండు. To happen, కలగు. వాడు ప్రయోజనమునకు బాగా

పనుపడువాడు he is dexterous or skilled in writing. “సదుద్భిషిషుడునుసాధనంబుగ గొని మఱిచియొత్తనుమనసునిలిపి యుపగతసంకల్పడై యుపల స్థాణుభంగికి స్థితిబనుపడిదింబు రాత్రయును.” M. XII. vi. 37. ఉపలస్థాణు భంగికి స్థితిబనుపడి, అనగా రాత్రస్థంభము రీతిగా చరించుకుండా ఉండడమునకు అలవాటుపడి. **పను పరచు** *panu-paratsu*. v. a. To inure, to accustom, drill, train. To trim, rectify, mend, adjust.

పన్ను *panna*. [Tel.] n. A servant, భృత్యుడు. “ఎరుకుబన్నులుగన్నువీరునిన్ను.” BD. iii. 1316. A man of no consequence in the world. అనామధేయుడు. An old man, పృథ్వుడు.

పన్నుగము *panu-agamu*. [Skt.] n. A snake or serpent. **పన్ను గాశపడు** *pannu-gasandu*. n. A snake-eater, that is, an eagle. గరుత్మంతుడు.

పన్నుము *pannamu*. [Tel.] n. One verse in a chapter of the Vedas. వేదములో అట్టకములోనిభాగము.

పన్నా *panna*. [Tel.] n. A frame used in weaving. The frame on which paper is made. The breadth of a cloth. ఆ నుడ్డయొక్క పన్నా చిన్నది that cloth is not broad. A strip of cloth cut out as for jacket.

పన్నాగము *pannagamu*. [Tel.] n. The hood or canopy over an open palanquin, usually made of scarlet cloth, అండలము మోదికప్పు.

పన్నారు *pannaru*. [Tel.] n. A pot, a vase, కుంబ. A child's toy, భారతీకలాడుకొనేనుంగి. “కుండకకు దెత్తునానుజ్జుకోగిరిము, మాల పన్నారులయా లోవిలోనపోలెలన్నవీంపు పోయి తెచ్చెదము.” BD. iii. 850. నూలపన్నారులు, లోగానుండేకుండలు.

పన్నీరు or **పన్నీరము** *panniru*. [Tel. పని + నీరు.] n. Cool water. Perfumed water, rose water, &c. హిమాంబువు. పన్నీరుపువ్వు

the fragrant flower with a white corolla and a long tube. *Guettarda speciosa*. సీమపన్నీరుపువ్వు the rose, కోబా, నూలె.

పన్ను *pannu*. [Tel.] n. A tax, rent, dues. కప్పుము. పన్ను కట్టు to impose a tax.

పన్ను *pannu*. [Tel.] v. n. To prepare oneself for battle. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. To happen, కలగు. v. a. To make, form, invent, frame, చేయు, ఏర్పరుచు, కలగ జేయు. To yoke cattle or join together instruments of husbandry, to unite, కూర్చు. To prepare, సిద్ధపఱుచు. మాటలుపన్ను to spin out a story. **పన్నుకము** or **పన్నుక** *pannaka-mu*. n. Yoking cattle, or joining together instruments of husbandry. నాగలీమొదిలయినవానికి అంగములుకూర్చడము. **పన్నువము** or **పంవెము** *pannidamu*. n. A bet, wager, stake. **పన్నుగడ** *pannu-gada*. n. Making, an arrangement, రచన. A scheme, device. యుక్తి, ఉపాయము. “ప్రాణసఖియట్లుపన్నినపన్నుగడయన, తెలియమిని జేసి.” Prabhavati v. 174. **పన్నుగా** *pannu-ga*. adv. Properly, nicely, neatly, in good order, బిచ్చగా. **పన్నుచు** *pannitsu*. v. a. To put on, కట్టు, బంధించు “పసిడిపెళ్లంబుల పన్నించుపిడిపక్కెర వేసి.” Pal. 52.

పన్నుండు *pannu-undu*. [Tel. పడి + ఉండు.] v. n. To recline, lie down. శయనించు, పరుండు.

పన్నుపడు See పనుపడు.

పన్నె, **పన్నెరు** or **పన్నెకట్టు** *panne*. [Tel.] n. The centre part of a heckle. A weaver's reed-like comb that strikes the threads of the warps together after the shuttle has passed. ముగ్గుమునందు పడుగు నూలు వేరువేరుగా చొప్పించుటకై నడుచు దున్నె పండ్లనలె నిలువుగా నేర్పడియుండఁజుట్లు వెదురు బట్టలతో అడ్డముగా కట్టబడెన సారెవాని సాధన పోయి.

పన్నెండు See under పన.

పప్పు *pappu*. [Tel.] n. A cake. భిక్ష్యము.

పప్పు *pappu*. [Eng.] n. Papa, father. తండ్రి. **పప్పు** *pappali*. [Tel.] n. A cloth of a variegated color, చిత్రనల్లవస్త్రవిశేషము.

పప్పుయపండు *pappaya-pandu*. [Tel.] n. The Papaya fruit. పాపాయి పండు. **పప్పుయగువ్వ** *pappaya-gurva*. n. The black-headed Myna. *Temenuchus pagodarum*. (F. B. I.)

పప్పు *pappu*. [Tel.] n. Split pulse of any kind. A kernel of any kind freed from the shell as చౌరపప్పు and జీడిపప్పు, &c. రొయ్య పప్పు prawns or shrimps freed from the coat or shell. పప్పుకూరి the white Goose-foot, *Chenopodium album* (Watts). పప్పు చేయు to reduce to powder.

పబువు *pabucu*. [from Skt. ప్రభువు.] n. Lord. ప్రభువు.

పబ్బము *pabbamu*. [Tel.] n. A feast. పండుగ. A feast at particular periods of the year such as the equinoxes, &c., when offerings are made by the Hindus to the manes of their ancestors. సంక్రాంత్యాదులు. A festival, ఉత్సవము. Hospitality to guests. ఆతిథ్యము.

పమిడి *pamidi*. [Tel.] n. Gold. పయిడి. **పమిడికంట** or **పమిడికంట్రక** *pamidi-kanti*. n. The Indian owlet. బిచ్చెడి.

పమివే Same as ప్రమివ (q. v.).

పముఖే Same as పంఖే (q. v.) **పముఖేలకమ్ము** or **పంఖేలకమ్ము** *pamudzula-kammalu*. n. Large earrings worn by women.

పము or **పంబు** *pammu*. [Tel.] v. n. & a. To excel, to display, to cover, to spread. అతిశయించు, విజృంభించు, కవియ్య, అనెంచు కొను. క్రమ్ముకొను. “పాటలుతగి నేర్చుపన్నుపోరాడె, బలములకొక్కడియ్య ప్రస్తానాయునకు.” Pal. 294. “జేతనూర్చి తాంబూలంబున్నకప్పి పన్నెమణి రథాంబులకములు.” Vasu. i. 63.

పరుట, పర్యుట, పయిట or పైట Same as పయ్యెట (q. v.).

పరూనము payanamu. [from Skt. ప్రయాణము.] n. A journey. పరూనించు payanin-tsu. v. n. To get ready for a journey. ప్రయాణము.

పరుర, పర్యుర or పైర payara. [Tel.] n. A zephyr, a cool wind, చల్లగాలి. A south wind, దక్షిణపుగాలి. పయరపంట is a term for those crops which are grown in the season when this breeze prevails. దక్షిణపుగాలిచేరి పండకందులు పెసలు మినుములు మొదలైనవాలి పంట. పయరపొగాకు early tobacco, that which is grown in spring.

పరూస్సు payassu. [Skt.] n. Milk. కీరము. Water, ఉడకము. పరూస్సిపి payasini. n. A milch cow. పాలిచ్చే ఆవు. పయోజము payojamu. n. Lit: water-born, i.e., a lotus, తావర. పయోధరము payodharamu. n. A woman's breast. A cloud. పయోధరిత nebulousity, the quality of being a cloud, ఉడకమువధరించుట, మేఘత్వము. పయోధి or పయోధాశి payodhi. n. Lit: A place for or a heap of waters, i.e., the ocean, సముద్రము.

పర్యు payya. [Tel.] adj. Dun, sorrel. పయ్యెడ్డు a dun bullock.

పర్యువ or పర్యువ payy-eda. [Tel. పయి+ఎడు.] n. a woman's veil or mantle (or wimple) formed of her skirt thrown over her shoulder and her breast, వైట.

పయి Same as పై (q. v.).

పర para. [Tel.] n. A measure with which chunam, &c., is measured. A salt marsh, ఉప్పుపంటమయిల, పచ్చి. A plain, పయిలు. ఇసుకపట a sandy plain. ఇసుకపటగానండ sandy. A series, వరుస. A multitude, సమూహము. అంపర ampara. (అమ్మ+పర.) n. A shower or series of arrows. adj.

Another. ఇతరము. Much, great, మిక్కిలి, గొప్ప. పర మొయిళులు great clouds.

పర para. [Tel.] n. Another form of పారి (q. v.).

“వెలనాల్లకన్నులనిబడినవంత, పరగిన్నెట్లం దెఫాలలోచనములు.” BD. iii. 1695.

పర para. [Skt.] prep. Alien, other, appertaining to one's neighbour. పరకాయ ప్రవేశము transmigration from one body (కాయము) to another (పర); the magic power of shifting oneself into another body. పరకీరు para-kiru. adj. Alien, belonging to another. ఇతరునిది. n. A neighbour's wife, a strange woman, పరిస్త్రి, నాయికలలోనొకతె. పరజాతుడు para-jatulu. n. A slave, బానిసవాడు. పరతంత్రము or పరతంత్రత para-tantramu. n. Subserviency, obedience, dependence, agency. పరతంత్రము adj. Subservient, obedient, dependent. పరతంతుడు, పరవంతుడు or పరాధీనుడు n. A servant. పరవళము para-dalamu. n. A foe, an enemy's army. పరవేశము n. A strange country. పరవేశి para-desti. n. A foreigner, an immigrant. A guest, అతిథి. Also, a wanderer, refugee or homeless wretch. పరధ్యానము para-dhyanamu. n. Absence of mind, reverie. పరనారి para-nari. n. A neighbour's wife, another's spouse. పరపురుషుడు another man, not one's own husband. పరపుష్పము or పరభృతము para-pushtamu. n. A cuckoo, so called as being reared (పుష్టము) in another (పర) bird's nest. కోకిల. పరభృత్తు para-bhyittu. n. A crow. పరమాండలము para-manalalamu. n. A foreign realm. పరమారకయంత్రము para-māraka-gantramu. n. A foe-slaying engine. A. ii. 8. పరరతి para-rati. n. Fornication, adultery. H. v. 253. పరలోకము para-lokamu. n. The other or next

world. Heaven. పరలోకగతుడు one who is dead or departed to the next world. పరలోకక్రియలు obsequies, rites for the rest of a departed soul. ఉత్సాహక్రియలు. పరవళము para-rasamu. adj. Out of one's control from joy, ecstasy or sorrow, overpowered, seized in a paroxysm, given up to, transported with or overcome with ecstasy, beside oneself with any passion. పరాధీనము. పరవళత్వము para-rasatvam. n. Bewilderment, wildness, ecstasy. పరవళుడు para-rasudu. n. One who is in ecstasy or wild with joy or sorrow. పరవాది para-radi. n. A dissenter. A foe, an opponent, శత్రువు. An impetuous or precipitate man, ఆత్రగొట్టు. Swa. iii. 113. పరశ్యతము paras-satamu. adj. More than a hundred. పరస్పహస్రము more than a thousand. పరసతి para-sati. n. Another man's wife, a neighbour's wife, another woman. పరసవనము para-sadanamu. n. A neighbour's house. పరస్థలము or పరస్థానము para-sthalamu. n. Another place. పరాధీనము par-adhinamu. n. Possession by another. ఆపుస్తకము పరాధీనములోనున్నది the book is in another person's hands. ఆసాక్తు అంతా పరాధీనమైపోయినది the whole property has fallen into the hands of others. పరాధీనముచేయు to divert or turn aside from its right possessor. పరాధీన ప్రాణసంకలం a life of dependence is a life of misery. adj. Dependent, subject or subservient to another. పరాధీనుడు par-adhinudu. n. One who is dependent on or subservient to another. అన్యనికి లోబడినవాడు. పరాధ్వరాది par-artha-radi. n. A vakil, పక్షిలు. పరంగి parangi. [from 'Frank.'] n. A Frenchman. A Feringee. Applied generically to any European. శ్వేతముఖుడు. హంస. i. Also, a root, పరంగిచెక్కె. introduced by the Europeans. The China Root, Smilar china. Ainslie. i. 70. ఒక పరంగి పరంగిపాంతు పరంగి-

stambhāt. n. The foreign or refined myrrh. పరంగిలంపు a ruby which is red like a European (the Europeans being usually described as a red, not as a white people by the Hindus.) “నూ దుట్ట జాతి కరణ శిష్టజాతి కుంబంబులు నెంపుటకు విన్నవంబులకు చెప్పిన రాత్రుకనుజారసంబుల నెంచున మెరుంగు పరంగిలూని కంపులపోనులు తెదెంగు చూప.” చంద్ర.

పరంజము paranjamu. [Skt.] n. A mill. గానన. The edge of a sword, కేకగి చుంబు. Foam, నురుగు.

పరంజె parandzu. [H.] n. A hilt. కత్తిపిడి. “పసిండికంజె” Swa. iv. 36.

పరంపర param-para. [Skt.] n. A series, succession, order, race, a lineage. వరుస, సంశాసము. Also, killing, హింస. బాణ పరంపర a shower of darts. చింతాపరంపర a series of griefs. పరంపరగా consecutively, in order. విద్యార్థుండు a succession of pupils, tradition. వంశపరంపరగా in the order of lineage or birth, genealogically. పరంపరాకము param-parakamu. n. Cow-killing for sacrificial purposes, యజ్ఞమువంటి పశునాశ. పరంపరుడు param-paradu. n. A great-great-grandson, మున్ననుడు.

పరక paraka. [Tel.] n. The fraction of one eighth of a rupee, or two annas. The cream on curds. A trifle, a bit, a slip. గడ్డిపరక a blade of grass. గడ్డిపాకే.

పరకాయంబు or పరికించు parakajintsu. [Corrupted from Skt. పరికించు.] v. a. To examine.

పరకాశాగుడ్డ paraka!a-gudda. [H.] n. Long cloth.

పరగడ or పరగడము paragada [Tel.] n. Another place. ఇంకొకచోటు. A field, పార్శ్వము. A field outside of a village. పార్శ్వపార్శ్వము. రీడు, కెళ్ళము పరగడ parigada. adv. (affix.) Off, from, aside. బయటికి, అనగా: పరగడమునకు outside the village పరగడ

బెట్టి, అనగా బైటబెట్టి "వెరవికములచు దేర్చి యదువీరుడునల్లడలాడ గట్టువా, పరగడనిల్చి." N. ix. 138. టీ. కొంచెము ఆవలగానిలిచి. plu. పరగట్ల A. iv. 54. **పరగడగా** *paragada-ga*. adv. Indirectly, apart. మేము పరగడగా విన్న సమాచారము the news we received indirectly. వారు పరగడగా నిలిచి they stood apart.

పరగడుపు *para-gadupu*. [Tel. పును+కడుపు.] n. An empty belly. Fasting. పరగడుపున ఔషధము వుచ్చుకొనలెను it is proper to take medicine fasting or on an empty stomach.

పరగణా *paraganā*. [H.] n. A division of a country, a Parganah.

పరగు *paragu*. [Tel.] v. n. To be, exist, remain, చెలగు, ఉండు. To be used, to be applied, ప్రయోగమునకు. To apply, to be applicable, ప్రవర్ణింప. To spread, ప్రసరించు. To become known, to be found, ప్రసిద్ధమునకు. To set out on a journey, ప్రయాణమునకు. To flow, ప్రవహించు. To roam about, to walk about, విహరించు. "పన్నగపతులు సంతసముల బరిగిరపుడు." V. P. ii. 148. **పరగ** *paraga*. adv. Agreeably, duly. బిష్కగా. **పరగించు** *paragintsu*. v. a. To emit. To let fly. బయటవిడుచు. To cause to spread, వ్యాపింపజేయు. M. XIV. ii. 218.

పరతి *parachi*. [Tel.] n. A loan, ఎరువు.

పరతు or **పరుతు** *paratsu*. [Tel. causal of పడు.] v. a. and v. n. To cause to fall, పడజేయు. To make or cause. To spread over, as a mat. To expand or spread. To go, to run. To run away. To urge or cause to run. To flow as water. To pass as time. To make one enjoy or suffer. పాలుపడజేయు, విస్తరింపజేయు, చేయు, పోవు. పరుగెత్తు. పరుగెత్తించు. ప్రసరింపజేయు. గడుచు, అనుభవించజేయు "కొట్టికేసి యునుచు గొట్టి పడుచు." Vema. 1341. "వినియోగమునకు" Vema. 1341. "వినియోగమునకు" Vema. 1341.

పిచ్చొని గరుడుండు నతిత్వరితగతిం బరచి." M. I. ii. 68. "పిచ్చెరిగియును దలపనొల్లక పరతురణోగతులజోడ పద్ద దళాక్ష." B. X. 93. "వెట్టాకడుగాగ బరిచి చెంచులపుడు." Siva. iv. 143. "నిండిపరచు దరచు పెలయేరుల." Siva. iv. 91. It is used with nouns, adjectives, verbs, and post-positions to form verbs with a causal signification. ఆటంకపరచు to prevent. భేదపరచు to distinguish, to effect a distinction, to separate. సవ్వతిపరచు to persuade, to convince or to make one agree. దృఢపరచు to make firm, to establish. తెలియపరచు to make known. కేట బరచు to make clear. లోబరచు కొను to subdue, to bring under one's control. దిట్టపరచు to prepare, to make ready. వారిని లోబరచుకొన్నాడు he has got them into his hands. దాన్ని ఫలపరిచినాడు he brought it into use. **పరత**, **పరతి** or **పరవ** *parata*. n. A stream, current, ప్రవాహము, వాద. **పరలెంచు** *para-lentsu*. [పరచు + లెంచు.] v. n. To come running. పారినవచ్చు.

పరజే *paradza*. [Tel.] n. A kind of bird. Rasica. i. 49.

పరటు [Tel.] n. A cowdung cake, ఏరుపిడక.

పరతు Same as పనటి (q. v.) **పరటిపుట్టువు** *parati-putturvu*. n. Lit. one who is born in a pot, i. e., Agastya.

పరతు Same as పంటె (q. v.).

పరత *parata*. [Skt.] n. Addictedness, devotedness to, love for. తత్పరత *lat-parata*. n. Eagerness, devotedness. ఆస్క్తి. "పద్మకాలావాస పరతనాంబి." M. XIV. ii. 185.

పరతము *paratamu* [Skt.] n. A certain large number, ten billions. మవైరెంబి సుద్ధులలో నొకటి.

పరవా *parada*. [H.] n. A purdah, a screen. తె.

పరపతి or **పరపట్టెము** *parapati*. [Tel.] n. Credit, trust, loan. పరపతిచేసికొను to borrow money. వారు పరపతిభంగము చేయ దలచినారు they tried to destroy my credit.

పరపర *para-para*. [Tel.] n. The noise produced when a cloth or paper is torn, బట్టలు మొదలయినవి చించి తేవు శ్రేష్ఠ గ్వని. Feigning, affectation. "భక్తిమలస్థాస్థి బాపి యుండినను, భక్తియు భయమును బరపగావె." BD. iv. 674.

పరపు or **పరుపు** *parapu*. [Tel. from పరుచు or పరుచు.] v. a. To cause to run or fall, &c. పరవజేయు, పడజేయు. To let fly, as an arrow. (బాణమును) ప్రయోగించు. To cause to flow, ప్రవహింపజేయు. To cast, to make, వేయు, చేయు. To remove, పోగొట్టు. To drive away, తోల. To spread or smear, పూయు. "బ్రహ్మనాహునదస్త్రనిరతి. బిపి కూర్చునేని బామునక్కిల్లిపము." M. XIV. iv. 103. adj. Spreading, large, broad, విరివిగల. n. Extent, spreading, విహి. Swiftiness, వేగము. A bed, పడక. "పూజాపు" (Vasu. i. 58.) a flowery couch. "పరపర సాలవిశాల భూజముల పరిపారునిడల." (HD. iii. 641.) in the spreading shades of large sweet mango trees. **పరపించు** *parapintsu*. v. a. To cause to run or flow, &c.

పరమము *paramamu*. [Skt.] adj. Best, supreme, most excellent, principal, chief. ఉత్కృష్టము, ప్రధానము పరమగువు the supreme teacher. పరమవజ్జిత్రిత the most virtuous woman. **పరమవదము** or **పరం వదము** *parama-padamu*. n. Heaven. వెన్నెము. **పరమపవించు** or **పరంపవించు** *parama-padintsu*. v. n. To depart to bliss, to die, to expire. పరమబుధుడు a great miser. పరమపూజకు the great purifier, he who wholly sanctifies. పరమపూజ an ascetic recluse, ఉత్తములను కొందిన వ్యాధి.

పరమయోగి an absolute ascetic. "సంస్కార శిబింధ్యాణాం పరమయ్యుక్తిరూపితం." (B. iii. XI. 12.) one century is the limit of human life. **పరమాణువు** *param-anuvu*. n. An atom, the invisible base of all aggregate bodies, మూలకములకంటె మూలకమైన అణువు. **పరమాత్మ**, **పరమాత్ముడు** or **పరమము** *param-atma*. n. The Supreme Being, considered as the soul of the universe. పరబ్రహ్మము. **పరమార్థము** *param-arthamu*. n. The great object or summum bonum of life. Bliss, heaven. **పరమాన్నము** *param-annamu*. n. Rice-pudding, milk boiled with rice and sugar, పాయసము. **పరమేశ్వరుడు** *param-ēśvarudu*. n. The Supreme Lord. One of the names of Siva, శివుడు. **పరమిష్ఠి** *param-ēshthi*. n. Brahma, the Creator. బ్రహ్మ.

పరమానా or **పరనానా** *paramāna*. [H.] n. A grant or letter from one in authority; a firman, an order, a mandate. పన్నుడు, రాజాజ్ఞ.

పరమాప *para-mānu*. [Tel.] n. The fore yard of a vessel.

పరము *paramu*. [Tel.] n. The frame or upper part of a carriage. కట్టెబండిమీది పరుపువ్రాసు. A level surface, చేరును. [Skt.] n. Heaven. వెన్నెము. adj. Other, అన్యము. Excellent, శ్రేష్ఠము. **పరముపడు** *paramu-padu*. v. n. To fast, as a vow or religious observance. అనశనచిత్రమాచరించు.

పరవ Same as పరత. See under పరచు.

పరవంజే *para-vandzu*. [Tel.] v. a. To spread, surround, envelop, expand, ప్రసరించు, ఆవరించు, కచ్చుకొను.

పరవతిగాడు *paravati-gadu*. [Tel.] n. The kestrel. Jer. Catal. No. 31.

పరనా *parana*. [H.] n. Regard, respect, care for, లక్ష్మ్యము. పరనాచేగు never mind, no matter, చింతలేదు.

పరపు or **పరగు** *parapu*. [Tel.] v. n. To spread, వ్యాపించు. n. Spreading, వ్యాపించు.

పరశువు or పరశ్వధము parasuru. [Skt.] n. A battle axe. యుద్ధకాండంబు. M. vi. ii. 93. పరశురాముడు parasuramudu. n. The name of a certain hero. ఆ యిల్లు పరశురామశ్రీతి అయినది the house was burnt; lit: enjoyed the favour of Parasu-Rāma. పరశురామశ్రీత్రయ the ancient name of the country now called Malabar.

పరస్పరము paras-paramu. [Skt.] adj. Mutual, reciprocal, interchanging, ఆస్వ స్వము. By proxy, circuitous, not in person. Diverted from its proper purpose. పరస్పర విరోధము mutual discrepancy, mutual enmity, a disagreement between one another. పరస్పరముగా paras paramu ga. adv. Mutually, to each other. By, through (a proxy). Through the medium of others. Indirectly, circuitously.

పరాకు paraku. [Tel.] n. Oversight, error. Carelessness, forgetfulness. ప్రమాదము, పరాకునము. పరాకున అనావరము, by error. పరాకులేక heedfully, without inattention. పరాకుచెప్ప to warn, call attention to. (Interj.) Take heed! Take care. Also used as a conversational phrase like I beg your pardon! please listen to me!" హెచ్చరిక. పరాకుడు [Skt.] a cunning man, కుత్సితుడు. పరాకుపదు paraku-padu. [Tel.] v. n. To forget, be off one's guard. ప్రమాద పడు, ప్రమాదపడు, పరాకునండు.

పరాక్రమము parakramamu. [Skt.] n. Valour, prowess. Power, strength, exertion.

పరాగము paragamu. [Skt.] n. The pollen of a flower. పుప్పొడి. Dust, దుమ్ము.

పరాఙ్ముఖుడు or పరాశ్రీకుడు parang-mukhudu. [Skt.] n. One who turns away his face from a thing, వెనుముగింపబడిన వాడు.

పరాధిపతుడు paradhitudu. [Skt.] n. A slave. గానినవాడు

పరాజయము para-jayamu. [Skt.] n. Defeat. అపజయము, ఓడిపోవుట. పరాజితము para-jitamu. adj. Conquered, overcome. ఓడిన.

పరాత్పరుడు parat-parudu. [Skt.] n. The Supreme Being, the Almighty. శ్రేష్ఠులకు శ్రేష్ఠుడు.

పరాస్నుడు par-annudu. n. One who feeds himself at another's table.

పరాపేక్ష par-apeksha. [Skt.] n. Dependence on the aid of others. ఈ పనిని పరాపేక్షలేకుండా చేసినాడు he did this work himself without any help.

పరాభవము or పరాభూతి para-bhavamu. [Skt.] n. Defeat, loss, ruin; contempt, disrespect, defiance. ఈ స్కార్డుము, అవమానము, నాశము. పరాభవించు para-bhavintsu. v. a. To defeat, disgrace. తిరస్కరించు, అవమానించు. పరాభూతుడు para-bhitudu. n. One who is defeated or disgraced. పరాభవించబడినవాడు.

పరామృతి paramarika. [from Skt. పరావర్తి] n. Heed, care, attention. నీ పరామృతిలేకుంటే కార్యముకాదు unless you attend to it the work will not succeed. పరామృతిలేక inattentive, negligent.

పరామర్శ, పరామర్శము or పరామర్ష para-marsa. [Skt.] n. Attention, care, examination. చక్కగా విచారించుట. An inquiry. Condolence, consolation. (In logic), inference, conclusion. పరామర్శించు or పరామర్శించు para-marsintsu. v. a. To condole with, to pay attention to; to take care of or tend, to console; to investigate, to examine. (In logic), to infer, draw conclusions, చక్కగా విచారించు.

పరాయణము parayanamu. [Skt.] n. A prop, support, ప్రాపు. Devotion, addiction to. తప్పిరక, ఆశ్రయము. adj. Eager, devoted to, అభ్యర్థి. పరాయణుడు parayanudu. n. An aspirant to, one devoted to, a candidate అర్హునిగాను జన్మించినవారిని

one addicted to chattering. "భోక్తి పరాయణుల." M. IV. iii. 33.

పరాయి parayi. [corrupted from Skt. పారి.] adj. Another, ఇతరు. పరాయివాడు a stranger.

పారి parari. [H. corruption of పారి.] adj. Fled, absconded. n. A runaway, a defaulter. పాపిపోయినవాడు.

పారార్థ్యము pararthiyamu. [Skt.] adj. Excellent, noble. యుక్తమైన, శ్రేష్ఠమైన.

పరాసుడు parasudu. [Fr. Francois.] n. A Frenchman. పరాసులు parasulu. n. plu. The French. "పరాసుల్లెను పరాసర్వమునం పొంది." Bobbili. iii. 158.

పరాసువు par-asuru. [Skt.] adj. Dead, expired. చచ్చిన. n. A dead man. చచ్చినవాడు. పరాసనము, or పరాసత్వము paras-anamu. n. Death, extinction. పరాసత్వమున పోచు to perish.

పరాస్కండి par-askandi. [Skt.] n. A thief or robber. దొంగ.

పరి pari. [Tel.] n. An army. సేన. A multitude, సమూహము. A series, పట్టి. The act of surrounding (anything), వేయుము. The weight of the yoke, కాడిబరువు. పరివలతల్లివేయుము throw the weight of the yoke on the outside. A time, an opportunity, ఆవుత్తి, తిదన, పాట. ఒకపాట once. Manner, విధము. "అట్లపరసపండుదిన పరిగవ్వన్నయిన్న సెరిగ." అయి. iv. పరిగము parigamu. n. A fully equipped army. చతురంబలముగలసేన.

పరి pari. [Skt.] prefix. Around: full, fully, greatly, completely. విద్యుత. పరికరించు pari-karintsu. [corrupted from Skt. పారి.] v. a. To examine. పరిశీలించు పరికర్మము pari-karmamu. n. Cleansing the body. శరీర శుభ్రపరచు, దేహమాలివ్యమున పోనొట్టు కోవడము. Adornment, decoration, అలంకారము. "పరికర్మములను ప్రస్తుతింపయిన"

A. iv. 37. పరిక్రమము pari-kramamu. n. Walking at ease. విహారము. పరిక్రమము parik-riga. n. Walking round a thing. ప్రవేశించు, చుట్టుకొనినచుట్టు. పరిక్షిప్తము pari-kshiptamu. adj. Surrounded on all sides, అన్నిప్రక్కలను చుట్టుకొనినది. పరిక్షిప్తము pari-kshiptamu. n. The act of surrounding. చుట్టుకొనియుండుట. పరిక్షేపము pari-kshēpamu. n. Calamity, affliction, misery. కడగండ్లు. "పాపానపక్షికలను కోపరు." M. II. ii. 328. పరిగణనము pari-gananamu. n. Estimation. ఎంచుట, ఎన్నిక. పరిగణించు pari-ganintsu. v. a. To think, reckon, consider, ఎంచు, ఎన్ను. పరిగ్రహించు pari-grahintsu. v. a. To take, accept, admit or receive. త్రయములో పుచ్చుకొను. పరిగ్రహము or పరిగ్రహణము pari-grahamu. n. Acceptance, taking, assent, consent, త్రయముతో పుచ్చుకొనుట. Dependants, a family, a train, పంచాలము. పరిగ్రహితము pari-grhitamu. adj. Accepted, received with kindness, త్రయముతో పుచ్చుకొనబడిన. పరిఘట్టనము pari-ghattanamu. n. Thumping, striking, collision. పరిఘాటించు or పరిఘాటించు pari-ghanintsu. [Tel.] v. n. To vaunt, to boast, to oppose in words. ఎదురాడు.

"చిరుబొటలను నిలపించు పాపుములు, లగనంబుతో బిఘాటించు నడుము." HD. ii. 322.

పరిఘోషము. pari-ghoshamu. n. Sounding, noise. ప్రాణ. Thunder, ఉరుము. పరిచరుడు pari-charudu. n. A guard or bodyguard. an attendant, a servant. పోకెనాంబులు జాగ్రత్తగాచేసే భూమి. A sentinel, పరవశముగావుండు. పరిచర్య or పరిచారుము pari-chara. n. Service, attendance, dependence. నేనె పరిచారుము pari-charintsu. v. n. To serve. పంపిణ్యము. పరిచారకుడు pari-charakudu. n. A man servant. పరిచారక పరి-charuka. n. A

maid servant. **పరిచార్యుడు** *pari-char-yudu*. n. One fit to be attended on or served. **పరిజనము** *pari-janamu*. n. A train of followers, attendants. **పరివారిము**. **పరితపించు** *pari-tapintsu*. v. n. To grieve, to be sorrowful. **పరితాపము** or **పరితాపము** *pari-tāpamu*. n. Pain, anguish, sorrow, affliction, సంతాపము. Heat, fever, జ్వరభేదము. Trembling, భయము, కంపము. **పరితోషము** or **పరితృప్తి** *pari-tōshamu*. n. Pleasure, satisfaction, delight, gratification, great joy, మిక్కిలి సంతోషము. **పరితోషించు** *pari-tōshintsu*. v. n. To rejoice greatly. **పరిత్యజించు** *pari-tyajintsu*. v. a. To abandon, or quit బొత్తిగా విడుచు. **పరిత్యాగము** *pari-tyāgamu*. n. Abandonment, quitting, desertion, yielding, relinquishment, giving up. **వేదాపరిత్యాగము** *deha-pari-tyāgamu*. n. Dying, giving up life. **పరిత్యాగపత్రిక** *pari-tyāga-patrika*. n. A writ of divorce. **పరిత్యక్తము** *pari-tyaktamu*. adj. Abandoned. **పరిత్యాజ్యము** *pari-tyajyamu*. adj. Fit to be abandoned. **పరిత్రాణము** *pari-trānamu*. n. Preservation, protection, fostering, పెంపొందించు. **పరిత్రాసుడు** *pari-trasudu*. adj. Afraid, భయము గలిగిన. "విదేశి జనసంఘం మహాకర్షణం పరిత్రాసుః." Ved. Ras. iii. 29. **పరితానము** *pari-dānamu*. n. Barter, exchange. **పరిమిము**, **పరిమి** *parimimamu*. n. A bribe. **పరిపాపము** *pari-dēvanamu*. n. A lamentation, విలాపము, కలవరింపు. M. II. iii. 35. **పరిధానము** *pari-dhānamu*. n. A cloth, or lower garment. **పరిధాని**, **పరిధాని**, **పరిధాని** she who is stripped. **పరిపక్వము** *pari-pakramu*. adj. Ripe, mature. Cooked, dressed. **పరిపాకము** *pari-pakamu*. n. Maturity, perfection; the fruit or consequence of actions. **పరిపాలకుడు** *pari-pālakudu*. n. A good protector, cherisher, or patron. **చక్కగా కాపాడువాడు**. **పరిపాలన** or **పరిపాలనము**

pari-pālano. n. Protection, patronage, fostering care, government. **పరిపాలించు** or **పరిపాలన చేయు** *pari-pālintsu*. v. a. To protect or cherish, to govern or rule. ఆయన రాజ్యపరిపాలన చేయుచున్నాడు during his reign. **పరిపాలితము** *pari-pālitamu*. adj. Well protected or ruled. **పరిపూర్ణము** *pari-pūrnamu*. adj. Complete, full, replete. **పరిపూర్తి** *pari-pūrti*. n. Completeness, completion, fullness, satiety, satisfaction. **పరిపోషించు** *pari-pōshintsu*. v. a. To nourish well, చక్కగా పోషించు. The noun forms are పోషకుడు, పోషకము, పోషితుడు. **పరిభ్రమణము** *pari-bhramanamu*. n. Wandering, roaming, travelling. **పరిభ్రమించు** *pari-bhramintsu*. v. n. To travel. **పరిభ్రమించు** *pari-bhramintsu*. v. a. To roam or wander in all directions. **అంతట తిరుగు**. **పరిమండలము** *pari-mandalamu*. adj. Perfectly round. **అంతట నుండ** *pari-māndalu*. n. Rubbing, grinding, trampling or destroying. **పరిమర్దనము** *pari-maridnamu*. adj. Rubbed, ground, trampled. **పరిమార్జనము** *pari-marjanamu*. n. A thorough cleaning or cleansing, అంతట తుడుచుట, పరిశుద్ధముచేయుట. **పరిమితము** *pari-mitam*. adj. Measured, limited. **పరిమితి** *pari-miti*. n. A limit, పరిమాణము. **పరిరంభము**, **పరిరంభణము** or **పరిరంభము** *pari-rambhamu*. n. An embrace. **అరిగినము**. **పరిలుకల్** *pari-luhat*. adj. Rolling. **పరిలుకల్** T. i. 5. **పరిపట్టము** *pari-pattamu*. [from Skt. పరిపట్టము.] n. A cloth or head band, used on particular ceremonial occasions at a temple. **పరివర్జనము** *pari-varjanamu*. n. Entire abandonment, బొత్తిగా విడుచుట. **పరివర్తము**, **పరివర్తము** *pari-varitam*. adj. Wholly abandoned, బొత్తిగా విడుచబడిన. **పరివర్తనము**, **పరివర్తము** or **పరివర్తము** *pari-varitanamu*. n. The act of going round any thing, చుట్టచుట్టు. A return, వెనుకకు తిరుగుట. An exchange, పట్టువుల మార్పు. **పరివర్తించు** *pari-varitintsu*. v. n.

To go round, చుట్టచుట్టు, తిరుగు. **పరివాదము** or **పరివాదము** *pari-vadamu*. n. Reproach, censure. నిండ. M. XI. i. 197. **పరివాదిన** *pari-vadini*. n. A lute with seven strings. **పరివారము** or **పరివారము** *pari-varāmu*. n. Dependants, a train, or retinue. Those who are about a prince, his escort. **పరిజనము**. **పరివార వేదపతులు** *pari-vara-dēvatālu*. n. Attendant gods. **పరివారాంగన** a handmaid, a waiting woman. **పరివాసితము** *pari-vāsitam*. adj. Scented, perfumed. Parij. iv. 35. **పరివృతము** or **పరివృతము** *pari-vritamu*. adj. Encompassed, surrounded. చుట్టబడిన. **పరివేషము** or **పరివేషము** *pari-vēshamu*. n. A halo encircling the sun or moon, నాగిగుడి. **పరివేష్టించు** *pari-vēshintsu*. v. a. To surround, or encompass. చుట్టచుట్టు. **పరివేష్టనము** *pari-vēshanamu*. n. Surrounding. చుట్టచుట్టు. Also, పరివేష్టనము (q. v.). **పరిశీలన** or **పరిశీలనము** *pari-silana*. n. An enquiry, investigation. **పరిశోధనము**. **పరిశీలించు** *pari-silintsu*. v. a. To enquire into, investigate, test, examine, మిక్కిలి శోధించు. **పరిశుద్ధము** *pari-suddhamu*. adj. Sacred, holy, pure, clean. మిక్కిలి శుద్ధిపొందిన. **పరిశుద్ధి** *pari-suddhi*. n. Purity, holiness. **పరిశోధన** or **పరిశోధనము** *pari-sōdhanu*. n. An enquiry. మిక్కిలి శోధించుట. **పరిశోధించు** *pari-sōdhintsu*. v. a. To examine well, investigate: to try or search thoroughly, మిక్కిలి శోధించు. **పరిశ్రమ** or **పరిశ్రమము** *pari-śrama*. n. Industry, assiduity, thorough acquaintance. **పరిశ్రమించు** *pari-śramintsu*. v. n. To be industrious or diligent. మిక్కిలి కష్టపడు. **పరిశ్రాంతము** *pari-śrāntamu*. adj. Fatigued, exhausted, harassed. **పరిశ్రాంతి** *pari-śrānti*. n. Fatigue, exhaustion, harassment. మిక్కిలి అయాసము.

పరింకి (కంప) *parinki*. [Tel.] n. A certain thorny shrub.

పరిక *parika*. [Tel.] n. A kind of bird. పరిక విశేషము. See పరికపిట్ట. A kind of stone, ఒకవిధమైనరాయి. Also, a pattern or diagram drawn on the floor with lines of flour or coloured powder. ముగ్గులు. పరికలుచేయు, అలాగా ముగ్గులు పెట్టు.

"చు తిరుమల కంచు పుష్పగిరి
 తీర్థముల జేసి కొంగుముళ్లతో,
 వరుములు దంపతుల్ వడయ
 వారిక కాన్గలు వైచి యంటిలకా,
 బరికలు దృష్టిదీపముల
 పన్నిన గడ్డలు బెట్టి యేమిటకా,
 గరముగు పుత్రవాంఛ కడ
 గానగలేక విచారణమునై."
 Hamsa, ii. 96.

పరికరము *pari-karamu*. [Skt.] n. An instrument, ఉపకరణము. Furniture, సామగ్రి. A cot, మంచము. "మరియంపుబాడి మెంతికూటువ, సంభారంపుచింతిండు, బజ్జలు, శిఖరులు, పచ్చిగ్లూరునిండ్లూరుగాయలు, మామిడి తొక్కలు నాదియాపరికరంబులును." H. i. 113. A retinue, పరివారము. A multitude, సమాహము. A waist-band, నడికట్టు. A belt, యాగపట్టె.

పరికాడు *pari-kadu*. [Tel.] n. The leader among a herd of elephants, తెగల ముఖ్యమైనయేనుగు.

"చు దంపిముట్టిన బరికాడు
 మొట్టమొదటియైన తెంచినామ్మి నానగా,
 తనయుడుగానగా గాధిక
 దంబము బిట్టడరక సముద్ధరిన్."
 భార. భీష్మ. i.

పరికి *pariki*. [Tel.] adj. Dishevelled. చింపిరి. n. A savage, కిరాతుడు. పరికి వెండ్రుకలపై ప్రతి దాల్చి." BD. iii. 1402. See పరింకి. పాలపరికి a certain forest tree.

పరికించు *parikintsu*. [from Skt. పరికించు.] v. a. To seek for, search, enquire into, examine, investigate, scrutinise, to prove by trial. వెదకు, విచారించు, పరికించు.

పరికిణి or పరికిణి parikini. [Tel.] n. A frock worn by little girls. గాగరా, పావడ, లంగా.

పరికూటము pari-kūtamu. [Skt.] n. A mound of earth raised in front of a gate, to sit on or to plant flower trees on, అరసు.

పరికే parike. [Tel.] n. The root of the aquatic plant termed *Trapa bispinosa* Rox. i. 428. శృంగాలకము. పరికేముట్టె కొయ్యి parike-mutte-royya. n. A sort of cray fish. G. i. 111.

పరిఖ parikha. [Skt.] n. A moat, or ditch. అగడ్త.

పరిగ or పరిగె pariga. [Tel.] n. Ears of corn that drop down when a crop is harvested, gleanings of corn. చేనిలో రాలిన వెన్ను. పరిగలు fragments, shivers, తునియలు.

“వైనున్ను చోళ్లను పరిగలు చేసి,
బావిడికంబులను దుల్లపాడుచుచురా.”
Pal. 439.

పరిగచేప పరిగా-chenu. n. A reaped field. సస్యముకొనినచేను. పరిగరి or పరిగవాడు parig-ari. n. A gleaner. పరిగ యేరువాడు. పరిగపిట్ట పరిగా-putta. n. The Rose-coloured Starling or Cholam bird, *Pastor roseus*. (F.B.I.) పరిగబ్రతుకు pariga-bratuku. n. An uncertain means of livelihood, పరిగ శేరుకొని బ్రతుకేబ్రతుకు.

పరిగమ్మ pari-gammi. [Tel.] n. A crook or stick used by herdsmen.

పరిగె or పరిగియ parige. [Tel.] n. A kind of tree. A sprat. చేనుపరిగె the bitter sprat which resembles the silver fish. పాలుపరిగె the white sprat. బెత్తుపరిగె a sort of Chaetodon. adv. Quickly, శీఘ్రము.

పరిగొను pari-gonu. [Tel.] v. n. To form a line or series. బారుతీరు. v. a. To surround, చుట్టకొను. To steal, అపహరించు “చు పరిగెత

దివ్యగంధఫలభారముతోపరివహించు పరివృతకాయమాసములబద్ధుల ఫలాపరిణాచి వైషయింబరిగొని వచ్చు రాజశుకపద్మల చొప్పుననొప్పి నప్పుడ, పురవివేచి ప్రమాణముల భూరిహర్షణి తోరణా పరం.” Vasu. v. 77.

పరిఘ or పరిఘము parigha. [Skt.] n. The pin, bolt, or bar of a door. అర్ధకము, గడియ. A club, a bludgeon, a stick mounted with iron. A weapon. లాటికర్ర, గుడియ, ముగ్గిము. A blow, బెబ్బ. The gate of a fort, కోటగవను.

పరిచయము or పరిచయి pari-chayamu. [Skt.] n. Acquaintance, intimacy, knowledge. ఎరుక, స్నేహము. పరిచయించు pari-chayintsu. v. n. To contract friendship. స్నేహించు. పరిచితము parichitamu. adj. Known, acquainted with. పరిచయముల.

పరిచాళిక parisalika. [Tel.] n. A mode of wrestling. ఉ. వారి. iii.

పరిచ్ఛవము parich-chedamu. [Skt.] n. Court, train, attendants, retinue, family, dependants. పరివారము. A covering cloth, కప్పుడునప్రము.

పరిచ్ఛేదము parich-chedamu. [Skt.] n. A division of a book, a section, or chapter. గ్రంథభాగము. A limit, extent, మేది.

పరిఙ్చించు or పరిఙ్చించు parinjintsu. [Tel. from పరుజే] v. a. To seize the hilt, కత్తికటారి మొదలయినవాటినిపట్టు, పరుజేతోపట్టు. “పరు వడించి కటారిపట్టించినిల్చి” A. vi. 100.

పరితె parite. [Tel.] n. A weaver's whirl. A trundle. H. ii. 12. and ii. 25. పరితె పురుగు or బిడెపురుగు parite-purugu. n. A large spotted beetle.

పరిధవిల్లు paridharillu. [Skt.] v. n. To shine, to give light. వెలగు, ప్రకాశించు. To excel, అతిశయిల్లు. To go on, to get on, ప్రవృత్తి, నడచు. “ఎవ్వోటబిడింపగా నను ప్రవృత్తి నాలుపాటలు మాటలునరిధవిల్లు.” Bilh.

iii. 177. పరిధవింతు paridhu-rintsu. v. a. To carry on. నడపు, పరిధవిల్లు చేయు. To excel, అతిక్రమించు. To bear, to carry, గరించు. “జెన్నాదిపిల్లలు ప్రియమెల్లన్, బట్టిచదిలంబుగావించెపరిధవింబి.” Ruckmang. iii. 104.

పరిణతము parinatamu. [Skt.] adj. Ripe, mature, చక్కమైన. Bent, bowed. “పరిణతా తపమత.” Vasu. iv. 6. n. A butting elephant, an elephant stooping to strike with his tusks. పరిణతి parinati. n. Bending, bowing. నమ్రత, నంగడము. “నిజంబరయగతే త్రణ్ణాపన పరిణతిల యితడు సత్కృపదవిదుడునుడి” M. XIV. ii. 228. A technical expression for a set of verbs. భూజ్యాది, పరిణతి, భూసత్తాయాం, జిజయె అనే ధాతువులు అదిగాల కొన్ని క్రియలకు పారి భాషికనామము. త్రివిధమైన క్రియలలోనొకటి.

పరిణద్ధము parinaddhamu. adj. Bound, tied, possessed of. కట్టబడిన, కూడు కొన్ను. “భయదస్సురిణాపరిణద్ధముత్తియై.” M. IV. ii. 131. పరిణమించు parinamintsu. v. n. To be glad. సంతసించు, ఆనందించు. “నీ! పరిణమించి ధరావలపురంధ్రీ సూక్ష్మఘటిత చేలాంచలగ్రంధికలన.” Swa. v. 117. To become metamorphosed, transformed, changed. వికారమునపొందు, ప్రకృత్యన్యధా భావము అగుట. “మంజులనుంబరీమహిత సౌభాగ్యంబు పరివృత్తకుచవు త్రిపరిణమింప.” Swa. vi. 99. v. a. To cause to rejoice, సంతోషింపజేయు. పరిణయము parinayamu. n. Marriage. పెండ్లి. పరిణామము parinamamu. n. Metamorphosis, transformation, change of form or state. వికారము, మారుకాపు. Maturity, fulness, ripeness, పరిణామదర్శి one who looks forward to the end. Joy, gladness, ఆనందించు, సంతోషము. “పొగడియంబించి పొంగి యాతనికి, బాదినాయుడు కడుపరిణామమంది.” Pal. 85. 10. Health, prosperity, welfare, ధేమము, శుఖము. పరిణామశృంఖల pari-nāma-shūla. n. Pain caused by indigestion, gastritis.

పరిణామాము parināhamu. [Skt.] n. Extent, breadth, width. విశాలత, నడబ్బ. M. iv. 412. పరిణామాకు parināhuda. n. A great man. విశాలతగలవాడు. “సమక్షేపరిణామాచునకణ.” R. i. 100. cf. “Broad-based, upon her people's will.”

పరిణేత pari-neta. [Skt.] n. A husband. భర్త.

పరితము paritamu. [Tel.] n. A cuckoo. కోయిల.

పరిధి or పరిధి paridhi. [Skt.] n. The halo of the sun or moon. పరివేషము. The circumference of a circle, the disc of the sun or moon. The branch of a tree, to which the victim at a sacrifice is tied. పరిధిఘడు paridhi-ghadu. n. A sentinel.

పరిపంథి pari-panthi. [Skt.] An enemy, foe, antagonist. శత్రువు. Swa. ii. 90.

పరిపణము pari-pannamu. [Skt.] n. Capital, principal stock, మూలధనము, సంచితమొదలు.

పరిపరి pari-pari. [Tel.] adj. Divers, sundry, various. Harassed, ఓడితము. పంపరివిషయలయిన miscellaneous. పంపరివిధాలుగా in all sorts of ways. “సాధింపము కాకి నుడిసిగతనే జరిగురువబారువుడు బరిపరి జేయును నీరు పూర్తిపాపం బెడలకణ.” M. iv. ii. 286. పరిపరియలు pari-pariyalu. n. Piecemeal. శుక్రుమురు, తునకతునకలు See పరియ.

పరిపాటి pari-pati [Skt.] n. Order, method, arrangement, క్రమము.

పరిపాపు or పరిపాపు pari-pōru. v. n. To be plundered, కొల్లపాపు. To perish, to be ruined, నశించు.

పరిబర్హము pari-barhamu. [Skt.] n. A retinue or train, పరివారము. Insignia of royalty, రాజయోగ్యవస్తువు.

పరిభవము. పరిభావము or పరిభావము pari-bhavamu. [Skt.] n. Disgrace, disrespect, irreverence, insult, contempt. disregard, reproach, abuse ఉత్సాహము. అనమాము. పరిభవించు pari-bhacintsu. v.

a. To contemn, slight, scorn, insult. తిరస్కారము చేయు, అవమానించు. పరిభూతము pari-bhūtam. adj. Contemned, disregarded, despised. తిరస్కరింపబడిన, అవమానింపబడిన.

పరిభాష pari-bhāsha. [Skt.] n. A technicality, a conventional term in any science, సంకేతము, నియమము.

పరిమళము parimalamu. [Skt.] n. Fragrance, perfume. పరిమళించు parimalintsu. v. n. To smell, be fragrant, give forth scent.

పరిమాణము parimānamu. [Skt.] n. A measure, measuring, quantity, capacity. కొలత.

పరిమార్చు or పరిమారుము parimartsu. [Tel. పరిమార్చు + మారుము.] v. a. To kill, assassinate. "చేయవచ్చు నృక్షముల జీవములం బిచూర్చుచుండు." Vish. vii. 171.

పరియ pariya. [Tel.] n. A piece, bit, fragment. తుకక, శకలము. "తనయులు స్వపులం బిచూరిన గావిని పెక్కపరియలైపోవక యిట్లునికి యాయవలననుంబనిదిలపుడు." M. iv. i. 26.

పరియవాణు pariya-rāgu. (పరియ + పాము.) v. n. To split, చీలు. పరియవాపు pariya-rāpu. v. a. To cause to split, to split a thing.

పరియంకము Same as పరిహంకము (q. v.).

పరియాచేకము Same as పరిహాసము (q. v.).

పరియము pariya. [Tel.] v. n. To miss, తప్ప. To be spoiled, to spoil. చెడు.

పరివిత్తి or పరివిత్తుడు pari-vitti. [Skt.] n. An elder brother who remains unmarried while his younger one is married. పరివేత్త pari-vēta. n. A younger brother who is married before his elder. అన్నకు పెండ్లికాకమునుపు పెండ్లాడినవాడు. Swa. iii. 171.

పరివృథుడు. పరివృథుడు or పరిబృథుడు parivṛthudu. [Skt.] n. A master, owner or superior. ప్రభువు. యజమానుడు.

పరివేల్లము pari-vēllamu. [Skt.] n. A bulrush. తుంగగడ్డి, భద్రతుంగగడ్డి.

పరివ్రాజకుడు or పరివ్రాజులు parivrajaku. [Skt.] n. A mendicant, or devotee. సన్యాసి.

పరిషత్తు parishattu. [Skt.] n. An assembly, meeting, audience, congregation. గోష్ఠి, సభ, సమాహము. "సహసమాగతభాగవత పరిషత్సమేతంబుగా." A. vi. 146.

పరిషేచనము pari-shēchanamu. [Skt.] n. The rite of sanctifying a meal by sprinkling water round the dish. Lustration, మట్టూరుతడిపడము.

పరిష్కరించు parish-karintsu. [Skt.] v. a. To trim, deck, settle, arrange, adjust. To get through, finish: to make clear or evident; to decree, decide. చక్కచెట్టు.

పరిష్కారము or పరిష్కరింపు parish-kāramu. n. A decision, finishing, settlement, adjustment, arrangement. చక్కచెట్టుట. Decoration, decking, తొడవు, ఆధారము.

పరిష్కృతము parish-kṛitam. adj. Accomplished, settled, finished, arranged. చక్కచెట్టుబడిన. Decorated, అలంకరింపబడిన.

పరిష్కారముగా parish-kāramu-gā. adv. Clearly, distinctly, decidedly, flatly, definitively, positively, fully, utterly, wholly, completely, entirely, fitly, duly. పరిష్కారుడు parish-kāruḍu. n. One who is perfect. పూర్ణుడు. "చాపనైపుణ పరిష్కారుండు." R. v. 148.

పరిష్కంగము parish-r-angamu. [Skt.] n. Embracing, an embrace. అరింగనము, కవుగరింప.

పరిస. parisa. [Tel.] n. A built well in the bed of a river.

పరిసరము pari-saramu. [Skt.] n. Neighbourhood, ground on the skirts of a river or mountain, or contiguous to a town. ప్రాంతభూమి. Death, శాశ్వత. పరిసర్య, పరిసారము or పరిసారము pari-saryu.

n. The act of following the track of a hill, a river, &c. కొండలోనుగునాని సమీపమార్గమున నడచుచి పోవుట. Wandering about, అంతట అరుగుట.

పరిసేనము parisēnamu. [Tel.] n. Tumbling head over heels. A leap, లంఘ. "పా నడి దప్పునట్లు ప్రాశ్నంజిట్టువడి పొట్టలదరింజినిక్కి పరిసేనంబులు చేయునవియును." Swa. iv. 28.

పరిస్పందము pari-spandamu. [Skt.] n. Beating, throbbing. Decoration of the hair with flowers. మాల్యాదినిర్వహము.

పరిస్పర్ధ pari-spardha. [Skt.] n. Contention. పరిస్పర్ధా భువు pari-spardhābhuru. adj. Contentious. పోరాడే స్వభావముల.

పరిస్ఫోటించు pari-sphōtintsu. [Skt.] v. a. To split. చీల్చు. To cause to shine, ప్రకాశింపజేయు. పరిస్ఫోటనము pari-sphōtanamu. n. Splitting. చీల్చుట.

పరిహరించు pari-harintsu. [Skt.] v. a. To desert, cast off, throw away, quit, discard, reject. To quash, set aside, nonsuit. To remove, abolish, clear away.

పరిహారము pari-hāramu. n. Abandonment, shunning, removal. Doing away, abolition, remedy. దానికి పరిహారములేదు there is no remedy for it. పరిహారి pari-hāri. n. One who removes, or shuns. పరిహరించువాడు. పరిహృతము pari-hṛitam. adj. Got rid off, shaken off. పోగొట్టుబడిన. పరిహార్యము pari-hāryamu. adj. Fit to be got rid off. విడువదగిన.

పరిహాసము. పరిహాసము or పరియాచేకము pari-hāsamu. [Skt.] n. Joking, satire, jesting, raillery. అపహాస్యము. మోటుపరిహాసము rough joking, bear's play. పరిహాసించు pari-hāsintsu. v. a. To scorn, deride, laugh at. నవ్వు, పరిహాసముచేయు.

పరిక్షు pari-kṣha. [Skt. పరి+క్షు.] n. Observation. చక్కగాచూచుట. A trial, examination, test, experiment. పరీక్షణము. పరిక్షయింపు to appear for an examination or

pass an examination. పరీక్షకుడు or పరీక్షకారుడు an examiner. పరీక్షించు or పరీక్ష చేయు par-ikshintsu. v. a. To examine, to try.

పరిధావి paridhavi. [Skt.] n. The name of one of the Telugu years.

పరిభావము Same as పరిభవము (q. v.).

పరిరంభము Same as పరిఠంభము (q. v.).

పరివాహము pari-vāhamu. [Skt.] n. A drain, or channel: a small sluice. అలుగు. A. v. 71.

పరుండు par-undu. [Tel. పడి+ఉండు.] v. n. To lie down, recline, repose, sleep. శయనించు, నిద్రించు. పరుండలెట్టు par-undabettu. v. a. To lay down, put to sleep. పరున్న par-unna. part. Reclining, lying down.

పరుగు or పరువు parugu. [Tel.] n. Running, a run. The distance a man can run, that is, a coss, about two or two and a half miles. క్రోసు. మంచిపరుగులగుర్తింపు a horse with good paces. పరుగెత్తు, పరుగిడు or పరువిడు parugettu. v. n. To run. పరుగులెత్తు to run about. "అతనాధ్వన చిట్టినెత్తుకొని పరునె." M. I. i. 187.

పరుచు parutsu. [Tel. from పడు.] v. a. To cause to fall. పడజేయు. To spread, to scatter. To make, do. ఆటంకపరుచు to make objections. నశలపరుచు to bring to use, to effect, వానిని లోబరుచు కొన్నాడు he got them into his hands. Added to nouns it changes them into verbs; thus నిశ్చయపరుచు to ascertain, to certify. స్పష్టపరుచు to establish. భేదపరుచు to distinguish, separate. See పడు & పాచు. పరిపించు or పరపించు paripintsu. v. a. To cause to spread. పరుపు parupu. n. Bedding, a mattress. పరుండలు పరుచిన పరిపొత్తు పడక.

పరూ parūdu. [Tel.] n. A haft, hilt or handle. కత్తిపిడి. "బంటుచే నపరాజి పరూతో తోచినకత్తి." S. ii. 261.

పరూడు parūdu. [Skt.] n. Another man, one's neighbour, an alien, a stranger. అన్యడు. An enemy, శత్రువు. God, చరమాత్మడు. adj. Addicted to, attached to, a lover of. పరులపాలయిన alienated, given to others. సత్యపరుడు one given to (or addicted to) truth. మక్తిపరుడు one devoted to holiness, bent upon salvation. చిత్రచాంచల్యపరుడు one addicted to change of mind. శస్త్రాస్త్రపరుడు a lover of arms and weapons. అత్యాశపరుడై being very avaricious. కుతూహలపరులై they were full of joy. యజ్ఞపరుడు bent upon performing a sacrifice. M. XII. v. 479. నీతిపరుడు a righteous man. పాపపరుడు one addicted to wickedness. పరహాసన పరుడు a murderer. కైంకర్యపరుడు one who delights in worship. న్యాయపరుడు a just, upright, or honest man. దానపరుడు a charitable man. భక్తిపరుడు a pious man. ధర్మపరుడు a righteous man. యుక్త పరుడు a man of tact, a clever or ingenious man

పరూపత్తి parū-patti [Tel.] n. The cross sticks to which a weaver fixes his web.

పరూపది parū-vadi. [Tel. పరువు+వది.] adv. Properly, gently, well, fully, duly. క్రమముగా. కుదురుగా, తిన్నగా, అత్యంతము. "పరు నడిమూత్రములు దించి పారిగిత్తిరొక్క." H. iii. 183. n. A time, పర్యాయము. Order, క్రమము. Various steps used in fencing. సాములో అడుగులు వేయడము. "ఎడమడుగు పరునడి, కుడియడుగుపరునడి, కవలపరునడి, కోపుపరునడి, దాలుపరునడి. ఒంటిఅడుగుకత్తెరి, స్వరబండుకత్తెరి, బాగినకత్తెరి. చిట్టిఅడుగుకత్తెరి. దామపావులు, బాగినపావులు, ముదలుగాల పదిరండు పరునట్లగుల యిగిరిస్త్రావీర్యంబె

రిగి." H. i. 240. ఇవి ముప్పదిరండువిధంబులని కొందరుదురు. "సరసతగరడీలసాముచేయించి, పరగముప్పదిరండుపరునట్లనేచ్చ." Sarang. 647. "జన్యస, న్నాహముదేహ చేష్టలంబడగా పరు నట్ల మట్టుచుకా." Satyabhāma. iv. 140.

పరూపము parūvam. [from Skt. పర్వము.] n. Youth, bloom, prime. యౌవనము. Maturity, పక్వము, పరిపాకము. పరూపపు parūvampu. adj. Blown, blooming.

పరూపు parūvu. [Tel.] n. The act of running. పరుగు, శీఘ్రగమనము. Ripeness, పక్వము, పరిపాకము. Dignity, rank, respectability, గౌరవము, అతిశయపరిపూర్ణము. Season. కోత పరువుగానన్నది the crop is in the course of ripening. వానిపరు వెక్కడ, నీపరు వెక్కడ what comparison is there between him and you in rank. పరూపుగొన, పరూపు పారు or పరూపు పెట్టు Same as పరుగెత్తు.

పరూషము or పరూషము parūshamu. [Skt.] adj. Harsh, rough, severe, stern. n. A harsh word, పరుషవాక్యము. A harsh letter. In grammar పరుషములు are the five hard consonants, viz., క, చ, ట, ఠ, డ ప. పరూషత్వము parūshatramu. n. Roughness, harshness. కఠినత్వము. పరూష parūsa. n. A severe man, a tyrant. కఠి నుడు. "పరుషలతోడి త్రొక్కునబడ బాలకీవు." BD. iii. 1288. పరూషన or పరూషవనము parūšana. n. Harshness, roughness. కఠిన్యము, పారుష్యము. పరూషు parūsu. adj. Rough, coarse, brutal. పరుసుకూక a dreadful roar. Bmj. ii. 192. n. Roughness, harshness, కఠిన్యము.

పరూషవేది parūsa-vēdi. [from Skt. స్ఫుర్వేధి.] n. The philosopher's stone.

పరూసు parūsu. [Tel.] n. Manner. విధము.

వరేతుడు or వ్రేతుడు varētuḍu. [Skt.] n. A dead man, a ghost or spirit. మృతుడు. పరేతనికేతనము a haunted spot, i. e., a cemetery. "వనకామీయపురేతనికేతన ఓడితెన గుత్తగాకేసికొనిననించు." HN. v. 101. వరేత

రాట్టు parēta-rattu. n. The king of ghosts: a name of Yama who corresponds to Pluto in Classical Mythology.

పరోక్షము par-ōkshamu. [Skt.] adj. Imperceptible by the senses. Imperceptible, invisible; absent, past. అప్రత్యక్షమైన, ఇంద్రియములకు అగుపడని. n. Invisibility, absence, secrecy. నాపరోక్షమందు చెప్పినమాటలు నాకు తాకవు what was said in my absence does not affect me.

పరోధ parōdha. [Skt. పర+ఊధ married.] n. A neighbour's wife.

పరోష్ణి parōshni. [Skt.] n. A cockroach. వైలపాయిక. A bat. కల్లెలము.

పర్జని parjani. [Skt.] n. Turmeric. నోయ పసుపు, ప్రానిపసుపు. A. v. 94.

పర్జన్యము parjanyamu. [Skt.] n. Muttering clouds, thunder. గర్జనంబులు, మేఘ నిర్ఘోషము. పర్జన్యలిక lightning. "ఇట్లు శృంగారంబుచేసి యచ్చుద్దియకు ముక్తాఫలస్రాలంబమాతికలతోడి గొడుగులబట్టిచి యత్యాదంబున నమాత్యులు తోడితేర ధారాధరనికరి మనోహర యగు పర్జన్యలికయుంబోతె వచ్చుచున్నది." M. IV. v. 354 పర్జన్యుడు parjanyudu. n. The god of rain, i. e., Indra.

పర్ణము parnamu. [Skt.] n. A leaf. అకు. పర్ణశాల a hermitage or bower of leaves or grass: a hut, అకుటిల్లు, ఉలజము.

పర్పాటకము or పర్పటము parpatakamu. [Skt.] n. A tree called Pharnaceum cerviana. Rottler. A kind of grass. ఒకవిధమైనగడ్డి.

పర్మానా parmanā. [H.] n. A firman, a royal mandate, a command, a warrant, letters patent, శాసనము. పర్మాయింతు parmayintsu. v. a. To direct or command, to order. పర్మాయిషి parmayishi. n. An order to make an article.

పర్యంకము paryankamu. [Skt.] n. A cot. మంచము.

పర్యంతము paryantamu. [Skt.] adv. Until, as far as, up to, వరదాక, చనుక. పదిపద్యం తము as much as ten or to the number of ten. వారు వచ్చువర్యంతము until they come.

పర్యటనము pary-atanamu. [Skt. పరి+అట నము.] n. A wandering about for alms. పర్యటింతు pary-atintsu. v. n. To wander about for alms.

పర్యవసానము pary-avasānamu. [Skt.] n. The end, conclusion, termination, finishing, completion, accomplishment, fulfilment, upshot. ముగియుట. ఇది జగడములో పర్యవసానముచేరి this ended in a quarrel. పర్యవసేంతు pary-avasantsu. v. n. To end, terminate. ముగించు. పర్యవస్థ pary-acastha. n. Quarrelling. చికోధించుట.

పర్వస్తమము pary-astamu. [Skt.] adj. Fallen. పడిన. Beaten, కొట్టబడిన.

పర్యాప్తము pary-aptamu. [Skt.] n. That which is obtained or gained. Satisfaction, satiety, తృప్తి. All, completeness, entirety, enough, sufficiency, యశేష్ఠతము, పరిపూర్ణము, ప్రకామము. Power, ability, శక్తి. Prevention, నివారణము. పర్యాప్తముగా pary-aptamu-ga. adv. Readily, ably, satisfactorily.

పర్యాయము paryāyamu. [Skt.] n. An order, arrangement. ప్రకారము, క్రమము, వరుస, అనుక్రమము. An opportunity, occasion, a time, అవసరము, సమయము, తడవ. Generic or specific character. నాలుగు పర్యాయములు పోయి ఉంటిని I went four times. ఈ రెండుపర్యాయములనుండి భ్రూమనైలకాయడములేదు these two times the fever has not shown itself. adj. Moderate, మితమైన, యధోచితమైన. పర్యాయపదము paryāya-padamu. n. A synonym. పర్యాయముగా paryāyamuga. adv. Moderately. అది యిప్పుట్లో పర్యాయముగానున్నది it is now pretty well. అచేతములో వర్షము పర్యాయముగా నున్నది the rain is but slight there. పర్యా

యతః or పర్యాయేణ paryāyatak. adv. Gradually, by degrees. Moderately.

పర్యాలోచనము pary-ālōchanamu. [Skt.] n. Deep consideration, pondering. కేక్కగా ఆలోచించుట. పర్యాలోచించు pary-ālōchintsu. v. a. To consider deeply, to ponder.

పర్యుదస్తము pary-udastamu. [Skt.] adj. Thrown down, rejected, త్రోయబడిన.

పర్యుషితము pary-ushitamu. [Skt.] adj. Stale (as yesterday's food), బహుకాలము ఉంచబడిన. పర్యుషితాన్నము cold food, చిద్ది అన్నము.

పర్ర parra. [Tel.] n. A marsh, bog, fen, swamp, ఉబ్బిలి. A plain, బయలు. ఉప్పు పర్ర a salt marsh. పర్రమున్ను the soil of a salt swamp, చేవుడు. A certain measure of capacity, ధాన్యాదులుకొలిచే తూము. పర్రమీను parra-minu. n. A genus of fish, called Scomber, or Zeus, of which there are many species.

పర్రు parru. [Tel.] n. The sound caused in tearing a paper, cloth, &c. పర్రున parru-na. adv. (anuk.) Aloud. పర్రునచించి పారవేసెను he tore it up and threw it away.

పర్రె or పర్రెయ Same as పరియ (q. v.).

పర్రవతము parvatamu. [Skt.] n. A mountain. కొండ.

పర్రము parvamu. [Skt.] n. A knot, a joint in a cane or body. గూపు. A feast or annual festival at a certain division of the year. A name given to certain days in the lunar month, as the full and change of the moon, and the 8th and 14th of each half month, పండుగ. పంచపర్రములు the five holidays in a month, i. e., అష్టమి, చతుర్దశి, కుసలపు, పూర్ణిమ, రవిసంక్రాంతి. పంచపర్రోత్సవము is a feast celebrated in one of these holidays. A sub-division of a book. The Mahābharata is divided into eighteen (Parramulu) books. శేత్రహృదయము a joyful sight, a feast for the eyes. పర్రవసంధి

parra-sandhi n. The time that divides a new or full moon and the next day.

పర్వు or పరవు parvu. [Tel.] v. n. To spread or extend, as darkness. వ్యాపించు, n. Running. పరువు, పరుగు.

పలంకష palankasha. [Skt.] n. A thorny weed, ఏనుగుపల్లెరు. A horse radish, ముల్లంగి.

పలక palaka. [Tel.] n. Any flat surface or face. స్తంభము మొదలైనవనియొక్క ఒకవైపు. ఎనిమిదిపలకలకంబము an eight sided pillar. A plank, board, table, బల్ల. A board used as a slate in schools. A writing tablet, వ్రాయుపలక. A slab or flat stone. One side of any polygon, as of a lantern. A gambling table. జోహముడుబల్ల. The bar of wood in a loom that strikes the weft close after the shuttle has passed. A tom-tom. A shield, చాలు. "అనిశిత భల్లములు తన మేనికిరాకుండ బలకమెయ జేడి యుచుకా." M. IX. i. 154. "బలదుర్వా రుండు భీముండుశృంపె మదంబారగవాలనుంబలక యుకా శీఘ్రత్వినందిచ్చుడై." ib. IX. i. 304. తామ్రశాసనాలపలకలుమాడు three inscriptions on plates of copper. పలకమాగిన palaka-māgina. adj. Over ripe, dropping to pieces. పలకలు gleanings, corn picked up. "నోడ, నరపతి యాలోగణము నెట్లినలవ, పలక వేసంప్రాసంసుల్రాలు." BD. v. 1228. adj. Flat, as a board. పలకరాష్ట్రు a flat breast. పలకరాయి a slate-stone; a sort of rock, like slate, that splits into plates. పలకము palakamu. n. A small cot, చిన్నమంచము. పలకసరి palaka-sari. n. A kind of neck ornament worn by men.

పలకు palaku. [Tel.] v. n. To ripen, పండు. To produce a crop, ఫలించు.

పలగండుడు pala-gāndudu. [Skt.] n. A brick layer, a plasterer. కున్ను పుతూలిపూయువాడు. A tank-digger or excavator. ఉప్పరివాడు.

పలగడి, పలగాడి or పలుగడ palagadi. [Tel.] n. Gratings, bars, a door set with spikes: a gate. Vaija. iii. 51. H. ii. 47. and iv. 149.

పలగొర్రు or పలుగొర్రు pala-gorra. [Tel.] n. A kind of rake. See under గొర్రు.

పలకేము palatsamu. [Tel.] n. A tax. కప్పము.

పలచే See పలచే.

పలనాడు or పల్నాడు palanādu. [Tel.] n. The name of a country in the Kistna District, Palnad. పల్నాడు. ప్రభా. i.

పలవల, పల్లల, పలవలన or పల్లలన pala-pala. [Tel. anuk.] adv. Scatteredly, here and there, one by one, dispersedly. M. IX. i. 453. Plainly, విశ్రమగా. adj. Thin, పలుచేని. "పలవలని పాండుబొంబుల పల్లలలన." A. iv. 197. టీ. అనగా పలువలవలచని. పల పలన pala-palana. n. Plainness, dispersion, వైరిశ్యము. Thinness, క్యాబ్యము.

పలము palamu. [Skt.] n. A weight, equal to that of ten pagodas. నాలుగుకర్ణులయొప్పు One-fortieth part of a viss. పలమెడుచిట్లకే తూమెడు పండేపాటిభూమి a land which will produce a bushel for a half handful of seed corn. పలము or పలలము palamu. n. Flesh, meat, మాంసము. "పలలతోరణము." (A. vi. 19.) a string of dried mutton chops. పలపైతృకము pala-paitrikamu. n. A rite at a funeral (now obsolete) of making flesh offerings. A verse says, అన్వాలంభం గవాలంభం నన్వాలం పలపైతృకం. దేవతేన సుతోత్పత్త్యై కమా పంచకన్వర్యయేత్.

పలవ palava. [Tel.] n. A branch, a fork. పలవకర్తి a forked branch or piece of wood. పలవలుగల చుప్పి a deer with forked or branched horns.

పలవర palavara. [Tel.] n. The name of a certain tree much cultivated in the neighbourhood of Hyderabad for its fruit. పలవర ఆము, its leaves, which are used to manure land. See description in the Kāsi Yātra, date 7th September, 1830.

పలవరించు, పలవించు or పలవు palavarintsu. [Tel.] v. n. To use broken words or ex-

clamations. ప్రలాపించు, కలపించు. పలవ రించ or పలవరము palavaranta. n. Prattling, talking confusedly, ప్రలాపించుట. ప్రలాపము.

పలాండువు or పలండువు palānduvu. [Skt.] n. An onion. నీరుల్లి.

పలాల్ palat. [Skt.] n. A demon. రాక్షసుడు. "కృతపలాన్వర్చస్వనోద్వర్ధరా." A. iv. 343. టీ. చేయబడిన రాక్షసులయొక్క మోహముగల క్షునిచేతన అభ్యుదయమున పొందుచున్న శంఖ ముగలస్వామి.

పలాన or పలాలి palāna. [H.] adj. Such and such, such a one. ఒకానొక, అట్టి పలాలివాడు such a man. పలాలిపని such a work, such and such an affair.

పలాయనము palāyanamu. [Skt.] n. Flight, rapid progress. పారిపోవడము. పలాయన ముచేయు to disperse, to rout. పలాయి తుడు palāyitudu. n. One who is routed or put to flight. పారిపోయినవాడు.

పలాలము palalamu. [Skt.] n. Straw. చొప్ప, గింజెలేనిగడ్డి, నిప్పలకాండము, ధాన్యపుగడ్డి. A. i. 88. "సముద్వర్ధ్యోపలాలండువై." A. vi. 158. టీ. ఎత్తబడిన భుజములయందు గడ్డిదున్ను గలవాడై.

పలాశము palasamu. [Skt.] n. A tree called Butea frondosa. కింకకము, మోడుగ చెట్టు. A leaf, ఆకు. adj. Green, ఆకుపచ్చని.

పలాశి palasi. n. A tree. పుట్టము. A demon. రాక్షసుడు.

పలాశుడు palasudu. [Skt.] n. A demon. రాక్షసుడు.

పలాస్త్రి palāstrī. [Eng. 'plaster.'] n. A plaster for a wound. పొన్నుపలాస్త్రి a blister.

పలికీ పలికి. [Skt.] n. A grey headed woman. మసలిది. A cow which is for the first time in calf. తొలుమాకొకేయ్య.

పలికము palitamu. [Skt.] n. Greyness. నెలమలు. A grey hair, నెలమిన కండ్లక.

పరిసపిట్ట Same as పరిసపిట్ట. (q. v.) పాలపరిసపిట్ట the Greyheaded Myna, *Sturnia malabarica*. పాదపరిసపిట్ట, the Black-capped Black-bird, *Merula nigripileus*, Or, Tickell's Ouzel. *Merula unicolor*. (F. B. I.)

పలు or పల్లు *palu*. [Tel.] n. A tooth. పలు పరుస a row of teeth. పల్లడ or పలుకొడ *pal-dada*. n. The dent or mark of a tooth. "మొల్లక్రొవ్విరులకాంతిం శెండు పల్లడ శుండర మై శే నెలచిల్లువెంది." Billhan. iii. 92. పలుకప్పు *palu-kappu*. n. A lip, పెదవి. పలుకప్పు, పలువెర or పలుగర (పలు+కర.) n. Tooth powder, పండ్లపొడి. పలుగొర్రు n. A harrow.

పలు *palu*. [Tel.] adj. Many, several, various. అనేకము. పలు తెరువులు various ways. "పలుబల్లెలు." A. vi. 52. పలుకోమ్ముల మొకము *palu-kommula-mekamu*. n. An elephant. పలుగురు, పలుగుండ్రు, పలువురు or పలువుండ్రు *paluguru*. n. plu. Several men, many men. "పలుగురునడిచెడు తెరువున, పలుమొలవడు మొలిచెనేని పొదిలడు సుమతి." Sumati Satakum. పలుకోయలు *palu-doyambulu*. n. Several seas. సముద్రములు. "పలుదోయంబులు జగములు, పలు దోయములందు ముంచి భాసిల్లెకునా, పలుదోయ గాడు వల్లన, లలనాకర తోయముల శెలగుచు దడియుట." B. X. v. 17. పలుపట్టడ *palu-pattada*. n. A mongrel race. సంకరజాతి జనులు. పలుమారు *palu-maru*. adv. Many times, frequently. పలువగల *palu-vagala*. adv. In many ways. R. v. 237. పల్పాక *pal-paka*. plu. n. Rascality. హాస్యతనము. adj. Vulgar. "పతియూని శేనియెడ నీ పల్పాక సింగారమే." T. iii. 81. లీ|| ఈపాకిరి సాగసులు.

పలుక *paluka*. [Tel.] n. A shield, గాలు. The small bars of a loom, సాలెవాడు నేయు ముగ్గుముఖాని అడ్డకమ్ములు. "అడివముపలుకయుమంగోని." M. VI. iii. 60.

పలుక, పలుకన or పల్కన *paluka*. [Tel.] n. Whiteness. తెల్లన. Paleness, పైసర్లము. పలుకబారు to become white or pale.

పలుకు or పల్కు *paluku*. [Tel.] v. n. & a. To sound, ring, &c. To speak, మాటాడు, అను. To answer, ఉత్తరముచెప్ప. "చాణాసన ప్రాధిమణ్యం ద్రాణాచార్యులకై పల్కుదురు." T. ii. 18. To blame, నిందించు. n. Speaking, utterance, language, a word. మాట. A sound, note, voice. వీణాది సర్వరము. Blame, నింద. A bit, a piece, కుంక. తొలుబల్కు or ప్రాబల్కు the primeval word, i. e., the Vedas. సాక్ష్యము పలుకు to give evidence. సుద్దులుపలుకు to tell tales. పలుకు తత్వడి *paluku-tattadi*. n. A parrot. చిలక. పలుకునోడు *paluku-dodu*. n. Company, society. మాటనోడు. పలుకురాయి *paluku-rayi*. n. A ringing stone or an echoing rock. పలుకుబడి *paluku-badi*. n. Pronunciation. ఉచ్చారణము. Influence, power of word. ఆయనకు ఆ ఊరిలో కొంచెము పలుకుబడి కద్దు he has some influence in that town. పలికించు *palikintsu*. v. a. To cause to speak. To utter or use (words or notes.) To sound or ring. అందుకు సాక్షులను పలికించి నాడు he proved this by witnesses, he called witnesses to prove it. పలుకుపదతి or పలుకుపాది *paluku-padati*. n. The goddess of speech, Sarasvati, వాగ్దేవి, సరిస్వతి. పలుకరించు, పలికరించు or పల్కరించు *palukarintsu*. v. n. To speak. మాటాడు. To encourage, to challenge, హెచ్చరించు. పలుకరింత or పల్కరింత *palukarinta*. n. Calling. పిలువడము. Challenge, ఎప్పించడము.

పలుగాకి or పల్గాకి *palu-gaki*. [Tel.] n. A wretch, a villain. దుష్టుడు.

పలుగాడి *palugadi*. [Tel.] n. Gratings or cross bars. "పలుగాండ్లు తెరికింప నలరుచు పసులు నలివేగ మనవచ్చి" B. D. vii. 1650. "తొలువాకిట పలుగాడికా గడి లిగించి." Vajayanti. iii. 51. Rails, railings, కట

కటాలు. plu. పలుగాండ్లు. A cart, వంటి. adj. Having many gratings or cross bars. పెక్కగాడులగల.

పలుగు *palugu*. [Tel.] n. A wretch, a villain. దుష్టుడు. A crow-bar. గడ్డపాకగు. A rock crystal, స్ఫటికము. పలుగునుంట్లక a harrow with iron teeth in it. నంట్లక పలుగులు the teeth of a harrow. పలుగురాయి *palugu-rayi*. n. A white marble stone. Also, a goldsmith's smoothing stone. పలుగురాప్రతిమ *palugu-ra-prati-ma*. n. A white marble statue.

పలుగుడుపాము or పల్గుడుపాము *palugudupitmu*. [Tel.] n. A snake, the bite of which is not fatal but causes great pain, సర్పభేదము.

పలుగుపిట్ట *palugu-pitta*. [Tel.] n. An owl. గుడ్డగూబ.

పలుచే *palutsa*. [Tel.] adj. Thin. సన్నని. Light, తేలికయైన. చురుకని. పలుచేప. పలుచే వనము or పల్లవనము *palutsana*. n. Thinness, leanness. Slight contempt. అడవి మంచే thinness of the forest. ఇట్లు చేస్తే పడునూలో పలుచేకాదా if you behave so you will be mean in men's eyes. పలుచేని *palutsani*. adj. Thin, spare, lean, paltry. Not thickset. Disreputable, contemptible. పలుచేనిపలుకులు or పలుచేని మాటలు contemptuous words or slighting expressions. మట్లగ నిండా పలుచేగా నున్నది the buttermilk is very thin. పలుచేనిబట్టె a thin cloth. పలుచేపేడు *palutsa-padu*. v. n. To become thin, to melt as butter. పలుచేను.

పలుపు *palupu*. [Tel.] n. A halter for cattle or horses; the rope collar for oxen in a cart.

పలుమన *palumana*. [Tel.] n. Rubbing or polishing a statue with an ivory point.

పలుమారు, పలుమారు. పలుమారులు, పల్లము or పల్లము *palu-maru*. [Tel.] adv. Many times, often, perpetually, frequently, constantly, repeatedly. వాటివారికి.

పలుము *palumu*. [Tel.] v. n. To mutter, talk indistinctly, to prattle. ప్రలాపించు. n. Prattle. ప్రలాపము.

పలుమేరు *palu-mëru*. [Tel.] n. A kind of tree. Swa. iv.

పలువ or పల్వ *palura*. [Tel. పలు+వా(య)] n. A wicked wretch. కుత్సికపురుషుడు. పల్లపల్లీ. adj. Vile, abominable, wicked, bad.

పలువరేణి *palura-rëni*. [Tel.] n. A sort of tree. "పలువరేణికోచ్చి పలువరేణి." H. iv. 19.

పలువలువ or పల్వల్వ *palu-ralura*. [Tel.] n. A lip, పెదవి.

పలుపట్టు *palu-rittu*. [Tel.] n. A bastard, a child of many fathers. పలువురుకు పుట్టిన నాడు, దుష్టజడు. H. v. 129.

పలువురు. పల్వరు or పలువుండ్రు see under పలు adj.

పలుసము Same as పరుసము (q. v.)

పలుసు *palusu*. [Tel.] n. The sable fish. Russell, plate 198. A species of *Clupea*.

పల్లంకము *palankamu*. [Skt.] n. A cot. మంచము. పల్లంకీక *palankika*. n. A palanquin. పల్లకి.

పల్లయనము, పల్లయనము or పల్లము *palayanamu*. [Skt.] n. A saddle. A howdah or seat on an elephant. అంజా. A. vi. 182. Parij. iv. 78.

పల్ల *palla*. [Tel.] adj. Red, reddish, as hair. తామ్రవర్ణమైన. పల్లవజడలు red matted hair. M. XIII. v. 26. పల్లవీను a red ant. A. vi. 21. పల్లమూసములు red whiskers. పల్లనట్టు a tree called *Mimusops hexandra*. Rox. ii. 238. ఏటిపల్లచెట్టు *Bradleya nitida*. Rox. iii. 699. పల్లకట్టు *palla-kattu*. adj. Reddish tinted. పల్లనట్టె మాపునది.

పల్లకి or పల్లకి *paluki*. [Tel.] n. A palanquin. వాసుకాక్షుల నామకొనినాటి. వాసుకాక్షులు.

పల్లగించు See పల్లంచు.

పల్లట or పల్లటము pallata. [Tel.] n. Movement. చలనము. Difference, వ్యత్యాసము. Confusion, perturbation, perplexity, agitation. తారుమారు, తల్లడము, దొర్లడము. "నిటిపాటితే నెనానలకు తేసిన కాల్యల తేటనీటి పల్లటముల నిక్కు నక్కొలను లచ్చికి వచ్చిరి వచ్చి నెచ్చెలల్." Bahulas. ii. 85. పల్లటిల్లు or పల్లటిలు pallatilla. v. n. To move, చలించు. To turn pale, తెల్లపావు. To red- den with anger, ఎర్రబారు. To be in con- vulsion or disorder, to be perplexed, to be agitated. తారుమారు, తల్లడపడు, చెదరు, తల్ల డెట్లు, కొంచలమందు, మఱు, అదరు. "దుల్లెడు తలమును తునిసెడు, విల్లును ధరకొరగు మేను విగెడు నీడముకా, శైలదొరగు నెత్తురునై, పల్ల టిలం దొడగ నవుడు పాండవలమల్." M. VI. i. 340. "ఇప్పుడు నామనము పల్లటిల్లుట. హిత భాషణంబుల దిందుమవు." M. V. ii. 27.

పల్లవీ or పల్లి pallati. [H.] n. A summersault. శక్తికి సాధనశక్తియు. Tumbling (as of a pigeon in the air), bounding or skipping. వైకాసి పిగినాంబులు వేయుట. A pigeon called a Tumbler. "తెల్లపావుల నుది తెలివిగోరెడి, పల్లవీకీ వైచు నాపందెయి యాడు" Suranga. 58. "బలనీకూరెల నొడ్డీలు పల్లవీలు. పావురాయలు బకదాల్లుబట్టిగాండ్లు." H. v. 166. పల్లవీల్లూసు, పల్లవీల్లాటు or పల్లవీల్ వైచు pallatit-gonu. v. n. To tumble, as a pigeon, to throw a sumer- sault.

పల్లన, పల్లనము or పల్లము pallana. [Tel.] n. A saddle, an elephant's howdah, అంబారి. "కుముద్వంశమంబుల్లో భూమికా ల్లనకటిరానిసరుచిన్నామ్రకవిభ్రంభింప." Parij. iv. 19. "పాలనీపల్లము." స్వా. iv.

పల్లము pallamu. [Tel.] n. A saddle. A ditch. A hole in the ground (however small). A dale, low ground. పల్లంబుమిర్లు, మోక పల్లము hill and dale, rising and falling ground, ups and downs. పల్లపునాడు

low ground capable of being ploughed. పల్లపునంట a wet crop, being the crop that is sown on low land.

పల్లరపులు pallarapulu. [Tel. పలు+అల పులు.] n. Several cries, many useless words, much useless talking. వ్యర్థమైన పెక్కు మాటలు, ఆపరాని పెక్కుమాటలు. పల్లరపు pullarapu. adj. Simple, innocent. శేలైన. "నాపిని యల్పదోల్పయదు నాయకుడిట్లనే బోంట్లబారులకా భానము ముక్కుకర్తములు ప్రాసాదము తాతవ్యయిల్ కోవిడకోటికే తెలిసికోదగు నింతయకాక కానలం గోవుల మేపుపల్లరపునొల్లని కిందలియంక నేర్పునే." Ila. iii. 181.

పల్లవము pallaramu. [Skt.] n. A sprout, a shoot. కిరపల్లనముల rosy hands. పల్లవ గ్రాహిసాంధిత్వము superficial knowledge, వైపైచదువులు. పల్లవాస్తుడు pallar-astudu. n. Manmadha, because his arrows are young leaves. పల్లవించు pallarintsu. v. n. To sprout or shoot. చిగించు, చిగుర్చు. పల్ల వీరము pallaritam. adj. Sprouted, చిగు రించిన.

పల్లవీ pallavi. [Skt.] n. The chorus or burden in songs. వెనుకటి నెడకలులంటి అభయన సరంచి సంగీతము మొదట చెప్పెడు వాక్యము.

పల్లవుడు pallavudu. [Skt.] n. A lover, an adulterer, a gallant. కలుడు.

పల్లూ pallā. [Tel.] n. A certain measure equal to ten markals.

పల్లూరునము pallāyana mu. [Tel.] n. Relationship, friendship. ఆస్తిత. పల్లూరు నమువాడు a friend, ఆత్మడు.

పల్లి, పల్లియ or పల్లె palli. [Skt. Cf. Gk. πῶλις and Celtic 'bally' a town.] n. A small village. చిన్నగ్రామము. A lizard, బల్లి. పల్లికట్టుమాన్యము palli-kattu-manyamu. n. Land held free by the heirs of the founder of a village. పల్లి palli. n. A fisherman, a boatman. Local. vi. 33. plu. పల్లీలు.

పల్లింను or పల్లిగించు pallintsu. [Tel.] v. a. To saddle a horse. పల్లముకట్టు, కీనుకట్టు. "పల్లెకొత్తరంబుల తల్లెడికాపల్లింపక." పా. iv.

పల్లిక or పల్లిక pallika [Tel.] n. A small basket. చిన్నపట్టె. పల్లికలు pallikal. n. The scab or herpes (distinct from తావక, కోఫి and చెలిది). Varieties of this disease are called ముచ్చురాయిని పల్లికలు, ఎం గిలి చిరుగుడు పల్లికలు.

పల్లివాడు, పలవాడు or పల్నాడు palli-nadu. [Tel.] n. The Palnad Taluq in the Krishna District. పల్లినాయకు the Rajah thereof.

పల్లు pallu. [Tel.] n. A tooth. A tooth of a saw. A sort of gold lace, or bits of gold in a necklace. పంటి నుప్పి toothache. పంటి సారి a gumboil. పండ్లమాను pindla-mānu. n. A harrow. పని కొయ్యవండ్లగల దూలము నంటి ఒక సాధనము. ఇది మాగాని కలంపుతీసే సాధనము.

పల్లు, పల్లము or పల్లుడు pallu. [Tel.] adj. Low (as land) ఇక్కడికింటి అ పల్ల పల్లగానున్నది that place is lower than this. n Low lands. అ పల్ల పల్ల కొండపల్ల ననున్నది the town is on the side of the hill.

పల్లుగొర్రు palli-gorru. n. A sort of harrow. See పల్లగొర్రు under పల్ల.

పల్లె palle. [Tel.] n. A small village, a hamlet. పల్లె or పల్లెకూలుము a village, school, పడి. పల్లెటూరు a hamlet. adj. Rustic, rude. పల్లెమాట a rustic expression, గ్రామ్యునివచనము. పల్లెపుట్టి a measure. పల్లెత palleta. n. A fisherwoman. పల్లెవాడు palle-vaḍu, n. A fisherman. A rustic.

పల్లెంక or పులపల్లెంక పులుగు pallenka [Tel.] n. The bird called a kingfisher.

పల్లెను pallēnu. [Tel.] n. The thorny creeping plant called Pedalium murex. ఏనుగుపల్లెను a large species, Ruellia longifolia. Rox. iii. 50. నోకంటికియ, నావంబులాయి. పల్లెను పల్లె small caltrops, a weed with a yellow

flower. శ్రీకంటికిము. పల్లెనుపువ్వు a nose jewel shaped like the caltrops blossom. పల్లెనుపోనులు earrings of the same shape. పల్లెను కాను a thorny seed of the పల్లెను plant: a certain jewel of the same shape.

పల్లలము palvalamu. [Skt.] n. A pit, a pond. పడియంబు.

పల్లవురు See పలువురు.

పళ్ల పళ్ల pala-pala. [Tel] n. Brightness, ప్రకాశము. adv. Brightly, ప్రకాశముగా. పళ్ల పళ్ల ము pala-pala-m-ani. (anuk) adv. Dazzlingly, brightly. పళ్ల పళ్ల యింకము pala-pala-y-intsu. v. n. To be bright, to be dazzling.

పల్లెము, పల్లెరము or పళ్లము pallemu. [Tel.] n. A saucer, like a soup plate, a small metal basin, dish, tray or platter. తాంబాళము, భోజనపాత్రము. అభిషేకపుంజ్జీలు a chalice or vessel to bathe an idol with.

పవడము Same as పండము (q. v.).

పవనుడు Same as పగతుడు (q. v.).

పవనము pavanamu. [Skt] n. Air, wind. పవనతనయుడు pavana-tanayudu. n. The son of the air, i. e., Hanuman (హనుమంతుడు), Bhima (భీముడు), or Agni (అగ్ని). పవనాశనము pavan-āsanamu. n. A creature that lives on air, i. e., a serpent. పాము. పవనుడు or పవనమానుడు pavanudu. n. The god of the air. Wind, the god of wind.

పము Same as పగలు (q. v.).

పవాడము or పావాడము paradamu. [Tel.] n. A pretended immolation of a human victim who is afterwards resuscitated. A vow or determination to effect an object.

పవి pavi. [Skt.] n. A thunderbolt. పిడుగు. మెరుపు.

పవిత్రము pavitramu. [Skt.] adj. Pure, clean, purified. పవిత్రము, n. The sacred thread of the twice-born castes. శంఘము.

A ring or knot made of sacrificial grass, worn on the fourth or ring finger at a sacrifice. A gold ring, resembling that knot. A sort of necklace made of silk or thread, worn by Vaishnavas. పవిత్ర త్వనము a ceremony observed in Vishnu temples in the month of Avani or August. పవిత్ర పేలు the ring finger. ఆసపవిత్రము or ఖండము the disease called fistula.

పవదీ Same as పదిది (q. v.).

పవళించు, పవళించు, పవళించు or పవడించు pavalintsu. [Tel.] v. n. To lie down, recline. కయించు. పవళిత or పవళిత n. The act of reclining or lying down, పవళించుట, కయనము.

పశువు pasuvu. [Skt.] n. A beast, an animal, నాలుగు కాళ్ళ జంతువు. A domestic animal such as a cow, buffalo, goat, or sheep. పశువులకొట్టము a cow house. పశుభావము simplicity. పశుకృత్యము a brutal act. పశుఘ్నుడు a slayer of animals. పశుజను the profane or brute folk, i. e., the heathen, the heterodox, or uninitiated. పశుపతి pasu-pati. n. A name of Siva, as the master or ruler of all living creatures. పశుప్రాముడు a brutish or ignorant man.

పశ్చాత్తాపము paschat-tapamu. [Skt.] n. Remorse, repentance, pity, compassion, commiseration, regret, reluctance. దేవతనాను జనులయందు ద్విగుణమును మిక్కిలి పశ్చాత్తాపమును గలిగినవారు గనుక as you are a man of a charitable disposition and full of pity. పశ్చాత్తాపము to repent.

పశ్చిమము paschimamu. [Skt.] n. The West. adj. Western. పశ్చిమాంబుధి the Western ocean.

పశ్యంతాహుడు pasyat-harudu. [Skt.] n. A deluder, a beguiler, a swindler, a common cheat. పశ్యేపురం, మామచుండగా కొంగిలించువాడు. A goldsmith, కంసాలెవాడు.

పసu. [Tel.] n. Sap, essence, పాండు. Bloom, vigour, brilliancy, నిస్స. కాంతి.

పస్త, సారస్యము. Abundance, సమృద్ధి. Skill, చాతుర్యము. "నగు మొగము మెరుగులు దశదిశలంబునల కొలువ జరుగనవు మెరయ." B. viii. 419. "ఇవ్వెండులయందు కూర్చుప నీనికి నేమియులేదు." Swa. vi. 74. టి. కూర్చుప. అనురాగాతిశయము. పసపడు pasa-padu. v. n. To be inclined, addicted to, devoted to, రుచిచురుగు. "పంచేంద్రియముల పసబడకున్న, ముచువిధంబున మాయనామాయ." L.v. 2.

పసందు pasandu. [H.] n. Comeliness, beauty; an ornament or decoration, సొంపు, సొగసు. adj. Comely, handsome, pleasing, nice. పసండు పురు to become handsome. పసండుచేయు to make handsome, pretty or nice; to prefer or like. ఆమన దీనిని పసండుచేసినాడు he liked this. పసండుగా pasandu-ga. adv. Nicely, agreeably, fashionably.

పసగరకొను pasagarakonu. [Tel.] v. a. To tease, to torment. పీడించు.

పసగు pasagu. [Tel.] v. n. To become evident. వికటమగు.

పసకనము pasa-tanamu. [from Skt. ప్రసాధనము.] n. Adornment, embellishment, అలంకారకళ. A present of a jewel or cloth, &c., సొంతోపకము.

పసను pasanu. [Tel.] n. Crimson or orange colour. ఎరుపుమించిన పసుపునన్నె. పసనుగా pasanu-ga. adv. Well, properly, duly. చక్కగా. బాగుగా. "పసనుగా వ్రొంచె పట్టణం చాకటి." DRB. 250. "మనలక తెప్పించి మందు పోయించి, పసనుగా నొనరింపు ప్రాణదానంబు, ననుచురైన్యమదోప." HD. ii. 1918.

పసపస pasa-pasa. [Tel.] n. Raininess, a drizzling rain, వానముక్క ముసురు.

పసపు See under పసుపు.

పసరము or పసలము pasaramu. [Tel.] n. A beast, an animal. గోమహింజాతి.

పసరించు pasarintsu. [Tel. corrupted from Skt. ప్రసరించు.] v. n. To spread, to extend. వ్యాపించు.

"పసయూక్తుర బ్రహ్మయ్యభువుని. పసరింపగానిట్టి భక్తుండుగలడె." BD. v. 452.

పసరు pasaru. [Tel.] n. The juice or sap of leaves. ఆకురసము. A medicinal extract. Sap, రసము. Green color, ఆకు పచ్చన. Bilious vomiting. Spreading, వ్యాపనము. ఆకునికి వైర్యముచేత చాలా పసరువెల్లినది he vomited some bilious stuff. పసరాకు a leaf full of sap. పసరుమొగ్గ a tender sprout. Parij. iii. 97. "పసరొక్కనిన." A. v. 122. టి. ఆనగా పచ్చివాన రాగాను. adj. Green, ఆకుపచ్చని. బుద్ధిలో పసరిడి thinking well. పసరుకాయu pasaru-kaya. n. A tender or immature fruit. పసరుగుట్టి pasaru-gubbi. n. A sort of bird. పసరుచాయు pasaru-tsaya. n. Green colour, ఆకుపచ్చ రంగు. పసరుపురుగు pasaru-purugu. n. The sap worm, a green caterpillar. పసరు మొగ్గ n. A tender blossom, రేతమొగ్గ.

పసాదము pasadamu. [corruption of Skt. ప్రసాదము.] n Blessed food. అన్నము, వెంటకము. పసాదము pasapadu. (పసాదము+సాపడు.) v. a. To eat. భోజనముచేయు.

పసారము or పసారు pasaramu. [Tel.] n. A shop. అంగడి. Charms, grace, తరుకు, మనకు, పస.

పసి pasi. [Tel.] adj. Little, tender, young. పసిబిడ్డ or పసిపాప an infant. పసివాడు a little boy.

పసి pasu. [from Skt. పశువు.] n. Cattle. పశునమాహము, గోనలము. The smell of cattle, పశుదులుమిడికాడి, వాసన. పసిపట్టు pasi-pattu. v. n. To scent or follow by the nose, as a dog does a fox. పసిగొన to trace out or smell out. వాసనపట్టు. మొసలి కుక్కను పసిపట్టి when the crocodile scented the dog. పసులు pasulu. r. plu. Cattle, గోవులు. పసిగాపు pasi-gapu. n. A herdsman, గోపకుడు పసితిండి pasi-tindi. n. A tiger, పెద్దపులి. పసులపోలిగాడు pasula-poli-gadu. n.

The Black Drongo or Kingcrow, *Dicrurus ater*. (F.B.I.) ఏట్రింతి. Also, the Adjutant. రోక పసులపోలిగాడు the Raquet-tailed Drongo shrike. Jerdon No. 55. 56. 59. కొండపసులపోలిగాడు the White-bellied Drongo, *Dicrurus coerulescens*. వెంటికపసులపోలిగాడు the Hair-crested Drongo, *Chibia hottentotta*. పెంకపసులపోలిగాడు the larger Racket-tailed Drongo, *Dissemurus paradiseus* (F. B. I.). పసులవాడు pasula-radu. n. A herdsman, గొల్లవాడు.

పసిక Same as పసు (q. v.).

పసిడి pasidi. [Tel.] n. Gold. బంగారు. Wealth, ధనము. adj. Golden. పసిడికంటే Same as వైడికంటి (q. v.). పసిడికాయu pasidi-kaya. n. The fruit of the silk cotton tree. పొత్తనాలికాయ. పసిడిరేడు Same as వైడిరేడు (q. v.).

పసిమి pasimi. [Tel.] n. Yellowness. పసుపు వన్నె. Greenness, ఆకుపచ్చన. "పసిమిజల్మెడుముంజేరివచ్చులవల." H. iv. 174. పసిమిడి pasimidi. adj. Green, పసిమిగల. పసిమిరోగము jaundice.

పసిరిక pasirika. [Tel. పసరు+ఇక.] n. Green or yellow color, పసరువన్నె. Young or tender grass. రేతగడ్డి, పచ్చిగడ్డి. adj. Green or yellow, పసరువన్నెగల. పసిరికపాము pasirika-pamu. n. A certain green snake that is harmless. పచ్చేపాము. గొట్టపసిరిక a species of the same. పసిరికపిట్ట pasirika-pitta. n. The Indian bee-eater, పచ్చపిట్ట. హుళిపిట్ట. పసిరికాయu pasirika-kaya. n. A silk worm, cocoon. See పసిరికాయ. A miser. పసిరికబయలు pasirika-bayalu. n. A lawn or meadow.

పసుపు or పసపు pasupu. [Tel.] n. Indian saffron or turmeric. *Curcuma longa*. Rox. i. 32. హస్త్ర. కూనపసుపు turmeric used as a spice. అడవిపసుపు the wild species. Rox. i. 23 చోయపసుపు

the species used as a yellow dye. నీలిపసుపు another species, *Circuma caesia*, Rox. i. 26. మామపసుపు (or కుంభంబల) Safflower, *Carthamus tinctorius*. W. పసుపుటాకులు turmeric leaves. పసుపాడు to use turmeric (by smearing it over the body), that is, to bathe. A. i. 63, and v. 41. ఎండపసుపు or పసుపెండ golden sunshine. అవగా నీరెండచేత గలిగిన పసిమి. A. vi. 75. ఆమె పసుపుకుంకుమ యెన్నటికిని పోదు lit: she will never lose her turmeric and red paint, i.e., she will never become a widow. పసుపుకుంకుమ a phrase for pin money, or dower, because it is money given to a bride, nominally to supply her with yellow and red paint for the forehead. పసుపు కుంకుమపువ్వుకొను to ratify a marriage by accepting these on behalf of the bride. పసుపుచాయ పసుపు-*tsaya*. n. Yellow colour. పసుపుపీట్ట or పసుపుమాద్ద n. Lit. The saffron bird. The Baya, or Weaver bird, *Ploceus baya*. (F. B. I.) గిరిశాకు.

పస్తాయించు *pastayintu*. [H] v. n. To regret, to be sorry. పశ్చాత్తాపపాడు. పస్తు *pastu*. [Tel.] n. A fast, fasting, a starved condition, starving. ఉపవాసము, ఉపాసము. పస్తుండు or పస్తుగానండు *past-undu*. v. n. To be fasting or starving.

పాం pā

పాంకోడు *pānkōdu*. [Tel. for పాంకోడు.] n. A weaver's treadle. A sandal for the foot. పాంచజన్యము *pāncha-janyamu*. [Skt. derived from పంచజనః a certain giant, of whose bone the conch was made.] n. The conch of Vishnu. విష్ణుశంఖము. Fire. అగ్ని. పాంచాలము *pānchālamu*. [Skt.] n. The Punjab. The country north of Delhi, between the foot of the Himalayas and the Chambal. పంచాబదేశము. పాంచాలి

pānchālī. n. The daughter of the king of Pānchāla; a title of Draupadi, the wife of the five Pāndu princes. పాంచాలిక *pānchālīka*. n. A doll or puppet, an image carved on pillars, &c. పాంచు, నరపుగాదిరూపము. పాంచాలుడు *pānchaludu*. n. A member of any one of the five castes of artificers, viz., the carpenters, weavers, barbers, washermen, painters. ప్లవ్గవాడు, సారెవాడు, మంగలవాడు, చాకలవాడు, ముచ్చివాడు, ఈ అయగు బాతులందు దేనిలోనైనను చేసేవాడు.

పాంజేయి *pānjēhu*. [H] n. A silver anklet. గజ్జెగోలును. పాంక్త్యేయుడు *pāngktēyudu*. [Skt. from పాంక్త్యే.] n. A respectable guest, a person received in society.

పాండవులు *pāndavulu*. [Skt. from పాండు (పాండు)] n. The Pāndus or princes of the house of Pāndu. The ancient heroes. Aborigines. పాండవులనాటినుండి time out of mind, అనాదిగా. పాండవనీడు land that has never been brought under the plough, an immemorial waste. పాండవ యండ్లు prehistoric tombs, tumuli.

పాండిత్యము or పాండితి *pāndityamu*. [Skt. from పండితి.] n. Learning, scholarship, mastery, perfect knowledge or skill. పండితభావము.

పాండుపు, పాండిమ or పాండిమము *pānduvu*. [Skt.] n. Paleness. తెలుపు. A pale yellow colour, తెలుపుమించి పసుపు. Leprosy. పాండురోగము. adj. White, తెల్లని. పాండుడు *pāndudu*. n. The name of a sovereign of ancient Delhi, the reputed father of the five Pāndu princes who are the heroes of the Mahābhārata. పాండురము or పాండరము *pānduramu*. n. Pale or yellowish white colour. adj. Pale or yellowish white. తెలుపు. పాండురోగము *pāndurōgamu*. n. Leprosy.

పాండ్యము or పాండ్య వేశము *pāndyamu*. [Skt.] n. A country in the Southern part of the Indian peninsula, comprehending the districts of Madura and Tinnevely. పాండిడు *pāndī-idu*. n. A king of the Pāndya country. పాండ్యేశ్వరరాజు.

పాంతుడు *pāntuḍu*. [Skt.] n. A traveller. తెలువరి, పగికుడు.

పాంశువు *pāmsuru*. [Skt.] n. Dust. పరాగము, దుప్పి. Manure, పశుశ్వాసరంబితోగోమము, ఎరువు. Vasu. iii. 165.

పాంసపడు *pāmsanudu*. [Skt.] n. A contemptible, wicked or bad man. మామకుడు. గులపాంసనుడు one who is a disgrace to his family. M. IX. ii. 315.

పాంసుల *pāmsula*. [Skt.] n. An unchaste woman. బాండ్లీ.

పాంసువు *pāmsuru*. [Skt.] n. Dust. పరాగము, ఘాలి. పాంసులము *pāmsulam*. n. Salty earth, saline earth. కుండపాంసు లవణి "మృగుశయః యస్య మెలతల మెలపుతో, పశుగుల్మైగ నిద్ర యనుభవించు కోమలాంబి యిప్పుడు గురుకొనిపాంసుల స్థలములందు నిద్ర చెనికొదియు" M. III. ii. 85.

పాక *pāka*. [Tel.] n. A hut, shed or hovel of mats, a booth. కూలములలేకుండా కట్టె యిల్లు, కాల. Also, a small temple, గుడి. BD. iii. 1274.

పాకనాటిరెడ్లు *pāka-nāti-redlu*. [Tel.] n. A certain sub-caste of Kāpus (కాపులు) who derive their name from the country named పాకనాడు. Also, a sub-caste of the Mālas (చాలలు.)

పాకము *pākamu*. [Skt.] n. Cooking, dressing food, boiling, వంట. Maturity, natural or artificial, as the state of being cooked or ripened. పసిపాకము. The style of an author: the chief distinctions of which are కబళిపాకము the plantain style, which is easily comprehended, the plantain being quite soft and without stones: 93

వ్రాజుపాకము or grape style, which is very superior and more difficult, to understand, and నారికేళపాకము or cocounut style, which is puzzling and dry, requiring time and consideration to digest it. దేహ పాకము the constitution of the body. ఆమెకు పాకశుద్ధికర్దు she is a good cook. రోగ్యపాకము the concoction or preparation of medicine. పాక గేహము *pāka-gēhamu*. n. A kitchen. వంటయిల్లు.

పాకలము *pākalamu*. [Skt.] n. A fever in an elephant. ఏనుగులకు చెచ్చి జ్వరము. పాకలపులేమను an elephant that has fever. A. vi. 58. A horse, అత్తెము.

పాకారి or పాక శాసపడు *pāka-ari*. [Skt.] n. A title of Indra as the slayer of a giant named పాకా.

పాకీ, పాకీ, పాకీవాడు or పాకీమరిపి *pākī*. [Tel.] n. A scavenger, commonly called at Madras a Tōṭi. పాకీది a Tōṭi woman.

పాకు or పాకు పాకు *pāku*. [Tel.] v. n. To creep or crawl. పాకించు *pākintu*. v. n. To train, as a vine or other creeper. పాకుడు or పాకుడు *pākudu*. n. A trellis for a vine or other creeper. Anything that spreads or creeps; mossiness; the scum or greenness on putrid water. Dirt on the teeth. పండ్లపాచి. Dirt, nastiness, మాలిగ్యము. పాకులాడు *pākulādu*. v. n. To creep or crawl. To scramble, ఎరులను పట్టుకొని పాకులాడితే యేమికర్దు why ask the help of strangers. పాకోపు or పాకోపు *pā-kōpu*. v. n. To attach itself to, or to stick to, as dirt or moss. పాకోన్న నయి a green pool. "పాకోన్ననూతియు కిము, మేకలపాడియునుకోరి మేదినిసుమతి."

పాకేన, పాకేన్న, పాకేన్న or పాకాన్నము *pākēna*. [Tel.] n. A ceremony performed on the third day of a wedding. పెండ్లిగో నూచువనాటి యుత్సవము.

పాకోడు or పావకోడు Same as పాంకోడు (q. v.).

పాటకము pakshikamu. [Skt. from పక్షము.] n. An alternative. సక్షమన కలిగినది. Unfairness, partiality, పక్షపాతము.

పాగడము or పాడగము pagadamu. [Tel.] n. A silver anklet పాడములందు ఒంకెలుగా చేసియుంచే భూషణము.

పాగా or పాగ pagā. [Tel.] n. A turban. పాగాచుట్టు to tie on or form a turban. Also, a stable. ఆశ్వశాల. A troop of horses, ఆశ్వసమాహము. పాగాలు Same as పావళోళ్లు (q. v.). పాగాగుర్రము pagā-gurramu. n. A livery horse, stalled horse.

పాగిడ pagida. [Tel.] n. Thread that remains after a web has been woven.

పాగు pagu. [Tel.] n. Thick syrup, melted sugar, treacle.

పాగెము pagemu. [Tel.] n. Connection, సంబంధము.

పాచకుడు pachakudu. [Skt.] n. A cook. నంటవాడు.

పాచి or పాచి pachi. [Tel.] n. Rot, foulness, squalor, staleness, nastiness, scurf, (as of the teeth,) పండ్లమురికి. Green slime produced in stagnant water, moss, water weeds, శైవాలము, నీళ్లలోని పచ్చని మురికి. Also, a baby word for the nipple, breast, or milk. adj. Old, పాతయైన. Dirty, unclean, not fresh. ఇంటిపాచిపని కాలేదు the cleaning of the house is not done. పాచిచేయు or పాచితియు to sweep and wash a house, to clean a house. పాచి తీగె pachi-tige. n. A certain creeper, also called పాచిమాను. Anogeissus acuminata (Watts.)

పాచిక pachika. [Tel.] n. A die in gambling.

పాచితము or పాచితము pachitam. [from Skt. ప్రాయశ్చిత్తము.] n. Compensation, atonement. "పాపిపక్షద్విషాన కల్పపుపాచితం బిడి, పసిడికైతా వాని బంతినుడిచి." A. vi. 91.

పాచేనము or పాసనము patanam. [Tel.] n. Looseness of the bowels, విరేచనము. plu. పాచేనాలు.

పాతు patu. [Tel. Causal of పాయు.] v. a. To remove out of the way. తొలగించు, పాయజేయు. To disentangle, చిక్కడలించు.

పాటి pajī. [H.] adj. Vile, worthless, despicable, base, contemptible, పనికిమాలిన, క్షుద్రమైన.

పాటిలు, ప్రాచేపలు or పాతచేలు pajelu. [Tel. పాతచేలు.] n. Land under cultivation, as opposed to waste land, (బీడు).

పాటu patā. [Tel. from పాడు.] n. Music, a song. సంగీతము, పదము. Manner, way, విధము. ఇప్పుట in this way, ఈ విధముగా. వాడు నిత్యమును పాడేపాటయిడే this is his incessant theme. వాడు అడిసిన అట పాడినది పాట his authority is all in all, or his word is law. ఎప్పుట how, in what way? ఎప్పుటనైన. in any way, ఏవిధముననైన.

పాటచెట్టు pata-chettu. n. A tree, called Cissampelos hexandria. Rox. iii. 842. ఏకాష్ఠిలా, అగరువొంఱి.

పాటకము or పాటకము patakamu. [from Skt. స్ఫోటకము.] n. Small pox. [Skt.] n. A bank of a river, &c., తీరము.

పాటచ్చురుడు patach-charudu. [Skt.] n. A thief or robber. దొంగ. A. iv. 300.

పాటన patana. [Tel.] n. Adornment. అలంకారము. Putting right, making right, righting, సంస్కారము. Regard, ఆచారము.

పాటనము patanam. [Skt.] n. Splitting. చీల్చుట.

పాటపాటu pata-pata. [Tel.] adj. Little by little. కొంచెముకొంచెము.

పాటబండి pata-bandi. [Tel.] n. A kind of carriage. ఒకవిధమైనగాడి.

పాటము patamu. [Tel.] adj. Proper, fitting, ఇది కెంపులు మాడడమునకు పాటమైన వేళకాదు this is not a proper time of day to examine the rubies.

పాటరి patari. [Tel. from పాటు.] n. A hard working man, a drudge. "కులినాల్చేసి నల్లపుపాటరి." Vēma.

పాటల or పాటలి patala. [Skt.] n. The flower called the Trumpet flower. Bigonia suaveolens. Rox. iii. 104. Ainslie ii. 273. కలిసొట్టుపువ్వు. పాటలము patalamu. adj. Red, rosy, ruddy. n. Flesh colour. పాటలగంధి a rosy maid. పాటలగంధి cherry-lipped. పాటలబింబు red matted locks. కన పల్లవపాటలము ruddy as a young sprout.

పాటవము pataramu. [Skt. from పటు.] n. Health. ఆరోగ్యము. Strength, vigour, శక్తి, చాధ్యము. Ability, cleverness, నైపుణ్యము. గానపాటనము skill in singing. Brightness, శైశ్ల్యము. Anir. ii. 65. అరసికి దృష్టిపాటనము తప్పినది he is losing his eyesight.

పాటి pati. [Tel.] n. Degree, extent, quantity, size. ప్రమాణము. Value, character, quality, kind, sort. విధము. Fitness. Resemblance, equality, సామ్యము. adj. Equal, సమము. Common, general, సామాన్యము. Due, fit, న్యాయము. Of such a size or character, కొలదిది. పాటికొల an exact measurement. ఈ పాటిచాలను so far will do. thus much is enough, "పడుగురాడుమాట పాటియై ధరిజెల్ల," the words of many people will carry weight. ఈపాటికి నచ్చియుండును by this time he will have arrived. వానిపాటి యొగ్గత నీకు ఉండినను చాలను it will be enough if you are equal to him. ఏపాటి రూకలు how much money? అది ఒక పాటి గానున్నది it is tolerably good. పాటికేవు a ford in a river. పాటిసేల rich soil (see పాడు). ఏడు ఏపాటివాడు what kind of a man is he? సన్నపాటికర్ర, a slender stick. తను పాటి competent, fit, suitable. కొంచెపాటి small. కొంచెపాటివారు base men, low people. అల్లలు. నీకు ఎక్కడనెప్పుడొకటివాడు ఇక్కడ లేడు there is no one here fit to

advise you. ఇది యేపాటివిని what sort of business is this? పాటిపాటిగా little by little, కొద్దికొద్దిగా. పాటిగొంపu pati-gonu. v. a. To consider as equal, సరిచేయు.

పాటింను patinsu. [Tel.] v. n. To exceed, to be excessive. మించు. అతిశయించు. "కుసుమబాహుబాణులు నూడివైన, కరి నేరుపునాటించి కరువునాటి." M. IV. ii. 31. నేరుపునాటించి, చాతుర్యముమించి. v. a. To observe, to care for, to regard, to pay attention to, to honour. ఆదిరించు, ఆక్కరి పట్టు, గౌరవముచేయు. To consider, to take into consideration, విచారించు. To expect, hope, ప్రతీక్షించు. To wear or carry, ధరించు. To have, get, పొందు, కలుగు. "ను ధనములమీది నానబాటింపక." Vish. iv. 248. "కలితపాటింపదగిన కర్నూలు భూమికిని." BD. ii. 149. "తనతోడ నెన్నిగలవాణ్యుడగురా పాటువాటింపక." Vish. iv. 143. పాటింపు patinpu. n. Care, regard, application, పట్టు, అక్షయము.

పాటితము patitamu. [Skt.] adj. Split. చీల్చబడిన.

పాటిల్లు or పాటిలు patilla. [Tel.] v. n. To happen, to occur, to be produced, to be brought about, సంభవించు, కలుగు. నచ్చు, ప్రాప్తమగు. "పాండువులకు బాటిల్లె యెండ్లెలు కల్లను మూలలు ఏడెకాడె." M. VII. v. 123.

పాటిరము patiramu. [Skt.] n. Sandal. చందనము. పాటిరిరి Mount Malaya.

పాటిలు patilu. [Tel.] n. A sort of gold bracelets worn by women.

పాటు patu. [Tel. from పడు.] n. A fall. పడుట. Suffering, శ్రమము. Labour. A movement, an action, చర్య. Distress, misfortune, hardship, mishap, అపద. Time, occasion. సమయము. Manner, way, mode, విధము. A declining state. The ebb of the tide. సముద్రపునీటి పొంగి లగ్గుట. కప్పు చాలు (lit. eye-lid-fall) a wink or blink. లగ్గుచాలు the fall of a lizard. నెరిచివారు

వెదవిపాటు గ్రహించును a deaf man understands the motions of the lips. వారు పడే పాట్లు చెప్పునలవికారు the hardships they suffer are indescribable. కుక్కపడేపాట్లు పడుచున్నాడు he leads the life of a dog. ఎన్నిపాట్లు పడినను వాడు చిక్కలేదు though we did all we could we did not find him. వాడు పడ్డపాట్లు స్వధాగాపోవునా will all his trouble be in vain. వచ్చినపాటుననే ఉన్నది it remains as it was, it remains unaltered. అది యేపాటుననున్నచో ఆపాటుననే ఉండనిప్పు leave it as it is. ఆచోక పాటుగానుండేనేల a declivity, slope or descent. పోటుపాటు the ebb and flow of a river or sea. బోల్లపాటులు vile pranks. పొరపాటు an error. Added to some verbs it serves as an affix like *-tion, -ness* or *-ment* and forms a noun, as ననుబాటు laughter. ఖనుబాటు cost, expenditure. దిద్దుబాటు a correction. కుదురుబాటు settlement. ఒంటరిపాటు loneliness. ఒంటరి పాటున alone, unaccompanied. ఆపాటున whereupon, thereupon, on that occasion. పని పాటులు jobs. పాట్లవూరి a drudge, విక్కిలి శ్రమపడు స్వభావముగలవాడు. పాటుపడు *paṭu-paḍu*. v. n. To toil, to labour. శ్రమ పడు. పాటుసాగించు *paṭu-sāginṭsu*. v. n. To cultivate, to begin cultivation operations. పాటునబడు *paṭuna-baḍu*. v. n. To come back to the original position. యశాస్థితికివచ్చు.

పాఠము *paṭhamu*. [Skt.] n. A lesson. Study, reading. చదవడము. పాఠశాల *paṭha-sāla*. n. A school, a college బడి. See పఠించు. పాఠకుడు *paṭhakudu*. n. A lecturer. A spiritual preceptor. A reader, a student, ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థి. పాఠ భేదము or పాఠాంతరము *paṭha-bhēdamu*. n. A various reading, another reading, a deviation found in other manuscripts.

పాతీనము *paṭhinamu*. [Skt.] n. A fish, which has numerous teeth. *Silurus*

boalis (W.) The poetical dolphin. చేడిస.

పాడగము *paḍagamu*. [Tel.] n. A silver anklet.

పాడరు See under పాడు.

పాడి *pādi*. [Tel.] n. Justice, propriety, fitness, decency. న్యాయము, ధర్మము, యోగ్యము. Nature, స్వభావము. Business, వ్యవహారము. Abundance of dairy produce. క్షీరదాహ్యదినమృద్ధి. Milk, పాలు. పాడియారు a cow in milk.

పాడు *paḍu*. [Tel.] adj. Waste, desolate, dismal, dreary, neglected, ruined, dilapidated. కూనయ్యము. Cursed, blasted. Horrid, vile, sad. ఇల్లు పాడు చేసిరి they left the house empty. పాడుమాట sad news, a horrid story. పాడుచలి horridly cold. పాడుతోట a neglected garden. పాడుతాగు బోతు an abandoned drunkard. పాడునేల waste ground. పాటిమన్ను or పాటినేల rich soil. పాడుసెసలు a blank forehead, i. e., one unadorned with the *tilacam*. పాడుజ్వరము a wasting fever. పాడువాన cursed rain. n. A wreck, waste, ruin, desolation. కూనయ్యము. A village. పల్లె. పాడుచేయు *paḍu-chēyu*. v. a. To spoil. To waste, ruin, throw away. పాడుపడు, పాడరు or పాడుపారు *paḍu-paḍu*. v. n. To become waste or desolate. పాడునయ్య *paḍu-nuygi*. n. A disused well.

పాడు *paḍu*. [Tel.] v. a. To sing. గానము చేయు. Also, to sell or to bid at an auction. పాడించు *paḍinṭsu*. (Causal of పాడు.) v. a. To have something sung. To proclaim, sell by auction. నా ఆస్తి యేలము పాడించెడి they sold my property by auction.

పాడు or పాకుడు *paḍu*. [Tel.] n. A trellis for a vine or other creeper; anything that spreads or creeps; mossiness; the scum or greenness on putrid water. Dirt on the teeth. పండ్లపాచి. Dirt, nastiness. చాలి నయ్యము.

పాడె *paḍe*. [Tel.] n. A bier, a funeral pile. శవనాహారము. పాడెకట్ట a wretch, villain; a fool, simpleton, booby. నీపాడెకట్ట perish thou.

పాడ్యము *paḍyamī*. [from Skt. ప్రథమ] n. The day after the full or new moon, పక్షమందు మొదిటితఱి, ప్రథమ.

పాలసి *paṇasi*. [Tel.] n. A Pariah. చాల. "పాలసిపుత్రులకోడులను" హాశ్వ. ii.

పాణి *pāni*. [Skt.] n The water or lustre of pearls. ముత్యపునీరు. The hand. పాణి తలము the palm of the hand. పాణివాదము clapping the hand. పాణిగ్రహణము *pāni-graṇamū*. n. A wedding, nuptials. వివాహము, పెండ్లి. పాణిగృహిణి *pāni-griṭiṭi*. n. A wedded wife.

పాణింధము *pāniṇ-dhūmamū*. [Skt.] n. A pair of bellows. కొలిమిపట్టె. Darkness, చీకటి. A kind of drum. నాన్యధేదము.

పాణిక *pānika*. [Skt.] n. A spoon, a iadle.

పాణిపడము or పాణిపడము *pānipaḍamū*, [Tel.] n. A quiver. అములపాది, తూణీరము.

పాత or పాత్ర *pāta*. [Tel.] adj. Old, decayed, worn out. బహుదినములనాటిది. పనుపడిన. పాతకలగము the old clerk, i. e., the former one (not one who is aged.) పాతగుర్రము a horse that has been with the owner for a considerable time. అది పాతసంగతి that is an old story. n. A cloth, clothes, usually conjoined with the word, బట్ట : thus, బట్టపాత clothing and raiment. An old cloth, శీర్షకప్రము. పాతగిలు, పాత గిల్లు, పాత్రగిలు or పాత్రగిల్లు *pātagilu*. v. n. To grow old. పాతదియగు. పాతకాపు *pāta-kāpu*. n. An old resident. పాతరికము *pātarikamū*. n. Oldness. Experience.

పాత *pāta*. [Skt.] n. One who takes care of or guards. కాచువాడు.

పాతకము *pātakamū*. [Skt.] n. A sin, a crime. పంచమహాపాతకములు the five great sins, viz., killing a Brahmin (ప్రహ్లాదాశ్వు).

stealing gold (స్వస్థైయము); drinking intoxicating liquor (సురాపానము), dishonoring a teacher's wife (గురువస్త్రీకమునము), and association with such as are guilty of any of these sins (ఇవి చేయుపాత తోడి సహవాసము). పాతకీ or పాతకుడు *pātaki*. n. A sinner.

పాతము *pātamū*. [Skt.] n. A fall, descent. పతనము, పాలు. నదీపాతభూమి land devastated by a flood, or that has fallen into a river. గ్రంథపాతము a passage that is lost from a book.

పాతర *pātara*. [Tel. పాతు+అర.] n. A grain pit or cellar built with a small mouth above, to preserve salt or grain ధాన్యాగుల నిక్షేపము. A treasury. నిధి. ధాన్యము పాతర పెట్టివాడు he stored up the grain in a pit. ఇసుకపాతర a pack of confusion, a puzzle. పాతరీయు to dig a pit, or to open a grain cellar. ఇసుకపాతర పాణిపట్లు in a full stream. పడుపాతర a pit-fall. పాతరలు grain pits.

పాతరలాడు, పాతర్రాడు *pātara-lādu*, [Tel. for పాత్రలాడు. See పాత్రము.] v. n. To dance about. వ్రేలెచు, ఆడు. To be at a loss, to be perplexed or puzzled, to muse, తడమాడు. పెంపరిలాడు. వెరుకు, తర్జనపడు. "క. శ్రీతింగోపకులంబురు, గీతంబులుపాడ దరులక్రిందను ననుమణ, చేతులు త్రివ్యవ మెడ నెడ. పాతరలాడెను యశోదపాపంబడవికా." B. X. ch. 18. 15.

పాతాళము *pātalamū*. [Skt.] n. The nether world, Hades, క్రిందిలోకము. ఆగుంట పాతాళము వణమన్నది that pond is as deep as Hades. ఈ బావిలో నీళ్లు పాతాళములో నున్నవి the water is very low down in this well. "పాతాళప్రశ్నలుమాని మేల్కొనుము." A. vi. 77. టీ॥ పాతాళప్రశ్నలుమాని అధోగతి ప్రశ్నలువిడిచిపెట్టి, దూరప్రశ్నలుమాని, నిండా గూఢముగా నుండేదాని అడగడమును చాలించుకొని. పాతాళగంగ *pātāla-gāṅga*. n. The name of the river that flows through the Hindu Hades. Also, the

name of that branch of the Krishna which flows past Sri Sailum. పాతాళ భేది pātāla-bhēdi. n. A grappling hook or drag to recover things sunk in a river.

పాతిక or పాతికె patika [Tel.] n. One-fourth or quarter of any thing. Thus పాతికరూపాయలు twenty-five Rupees. పాతికేండ్లు గలవాడు a person of 25 years of age. పాతికమంది 25 persons.

పాతివ్రత్యము pati-vratyamu. [Skt. from పతివ్రత.] n. Matrimonial fidelity, faithfulness in a wife. పతివ్రతాత్యము.

పాతు patu. [Tel.] v. a. To bury, fix, set up or fasten in the ground, పూడుచు. n. The foundation, meaning that portion of a post, &c., which is under ground. కొండపాతు the roots of the hills.

.. క్షుధరంబులపాతుగనంగ నేవేరే. నోలినస్తవాయువులువీవ."

HN. iv. 11.

పాతుకొను patu-konu. v. n. To become firm. పాతిపెట్టు or పాతివేయు pati-pellu. v. a. To bury. To plant, to fix. ఒక గంజను పాతిపెట్టినారు they set up a post. ఆ మొక్కలను పాతిపెట్టినాను I planted those plants.

పాత్రము patramu. [Skt.] n. A character in a play, an actress. స్త్రీకి. పాత్ర or పాత్రము n. A utensil, ఉపకరణము. Hardware. పాత్రపామాను or పాత్రసామగ్రి metal vessels. పాత్రలాడు See పాతరలాడు.

పాత్రము patramu. [Skt.] adj. Worthy, fit, adequate. యోగ్యము. పాత్రత. patrata. n. Fitness, worthiness. పాత్రుడు patrudu. n. One who is worthy, deserving or fit. అస్సడు, యోగ్యుడు. అయనదయకు పాత్రుడనైతిని I was found worthy of enjoying his favour. వారు దండెను పాత్రులైతి they were guilty, they were deserving of punishment. A king's counsellor or minister. మంత్రి. "కొటలో గజపతివారు తమపట్టునుండిన పాత్రసామంతులను కొందరు

మన్నెపువారినిని తాణా ఉంచివారు." పాత్రసామంతులు means principal servants. A title assumed by the members of a particular caste of Sudras in Ganjam and Orissa, as భోగన్నపాత్రుడు, వీరన్నపాత్రుడు, &c.

పాథము or పాథస్సు pathamu. [Skt.] n. Water. పాథశ్యరము a fish. Vasu. ii. 57. Food, అన్నము. పాథేయము pathēyamu. n. Provision or provender for a journey. దారిబత్తెము. Parij. ii. 117. పాథోధి pathōdhi. n. The sea.

పాదట్టు padattu. [Tel. పాడు+తట్టు.] n. A cobweb. బూజే.

పాదము padamu. [Skt.] n. A foot. అడుగు. A root, వేరు. A quarter, పాతిక. A foot or line of verse being a quarter of a stanza. పద్యములో నాలుగినభాగము. A ray of light, కిరణము. A small hill at the foot of a mountain. కొండదరి దిబ్బ. తమ పాదాలనే నమ్మినచ్చినాను I came in reliance on your honour as my protector. This is a mere conversational compliment, like 'I kiss your hands' in Spanish. పాదతీర్థము water made holy by washing a saint's feet. పాదబద్ధములు lotus-like feet.

పాదలాక్ష red paint for the feet of women, పారాణి. తమపాదాలనుభాసకు నా కుమారుణ్ణి తెచ్చి అప్పగిస్తున్నాను permit me to introduce my son to your honour's protection. వాడు తండ్రిపాదాలమీద పడెను he fell on his father's feet. తమపాదాలవద్ద before your honour, in your presence. తమపాదాల శరణు వొచ్చినాను I throw myself on your goodness.

పాదచారి pāda-chari n. A foot passenger. కాలిబంటు. One who goes walking, నడచిపోవువాడు. పాదజుడు pādajudu. n. A Sudra, because born from the feet of Brahma. పాదత్రాణము pāda-trānamu. n. A shoe or boot. వైశారు. పాదపము pādapamu. n. A tree. పాపపూర్ణము

పాదపము pādapamu. n. A tree. పాపపూర్ణము

pāda-pūrnamu. n. An unnecessary word inserted in verse, to fill up the measure, such as in Sanskrit the words తు, హి, చ, స్త, హి, వై, or, in Telugu poetry the words, ఒగి, తగ, మగి, ఇల, మహి, or verbs, చెలగు, ఒప్ప, &c. పాదరసము pāda-rasamu. n. Quick-silver, mercury. రసము. పాదలి pādali. n. A base or low man, అధముడు.

"పాపపు విప్రుని పనికిగామున్ను. రాసికాడెన పాదలిమందడీడు."

HD. iii. 110.

పాదలేపనము pāda-lēpanamu. n. A salve or unguent for the feet. పావాంగదము pād-āngadamu. n. An ornament for the feet or toes. పాదపట్టుము or పాయపట్టుము pāda-pattamu. n. An anklet. అంకె, కాలి అంకె, దిరుదుపెండేరు, పాగడము.

పాదిరి or పాదిరి padiri. [Tel.] n. The flower called Bignonia suaveolens. See పాటలి. Rox. iii. 105. పాటనీ, కృష్ణివృంతా, కుశేరాక్షి, భూతపాదిరి are species.

పాదిరి padiri. [Fr. Padre, Eng. Father.] n. A Romish priest. A missionary, or clergyman. గురువు, క్రీస్తుమతబోధకుడైనగురువు.

పాదివేటు pādi-vēta. [Tel.] n. Fowling or catching birds by means of a decoy. కాజే పూరేడులోనగు పెంపుడు పిట్టలమూలమున ఇతర మైనపిట్టలను పట్టెడు ఒకానొకవేటు. పాదిగువ్వు pādi-gurva. n. A dove used in పాదివేటు.

పాదు or పాది pādu. [Tel.] n. A garden bed or plot smaller than a మడి. Also, the watered earth round a tree. The area or areola round the nipple or round a sore. Underneath, the nether portion, క్రిందు. Steadiness, నిలుకడ. పాదుకట్టు pādūkattu. v. n. To divide into beds. పాదుకొను or పాదునియు pādu-konu. v. n. To be grounded, established firm. To take root or gather strength, have a footing. నాలుకొను, నెలకొను, తగులుకొను,

నిలుచు. పాదుకొన్ను being well grounded. పాదుకొలుపు pādu-kolupu. v. a. To fix, to ground, to establish. నాలునట్లుచేయు, స్థిరపరుచు. "భక్తియుక్తిప్రసన్నత పంకజాతు, పాదబద్ధంబులందునే పాదుకొలిచె." Vish. i. 3

పాదుకలు or పాదువులు pādūkalu. [Skt.] n. plu. Sandals, పావకొర్లు. పాదుకాస్థి the art of flying by means of seven league-boots. పాదువాహకుడు. pādū-vahudu. n. A slipper-bearer, a menial. చెప్పలు తెచ్చుకొనేవాడు. A. iv. 6.

"వాదలయ్యుంధ మేయోధములు, పాదుకాస్థిలు పరుస వేరులను." L. xix. 58.

పానొట్టు [Tel. పాడు + తొట్టు.] Same as పాదట్టు [q. v.] పానొట్టుపుసుగు pādottu-purugu. n. A spider.

పాదుషా, పాదుషా or పాదుషాహి pādusha. [H.] n. Padshah, an emperor, పత్రాట్టు. A king, రాజు.

పాద్యము pādya mu. [Skt. from పాదము.] n. Water for washing the feet.

పానము pānamu. [Skt.] n. Drinking. Also, a draught (of water, &c.) అన్నపానములు food and raiment. పానకము pānakamu. n. A sweet drink, a beverage made of sugar and water and drunk as sherbet. పానకపూజ a certain rite performed in the hot weather, when they hold a feast of cooling diets and drinks, with amusements. A. ii. 84. 88. పానగోష్ఠి or పానగోష్ఠిక pāna-gōṣṭhi. n. A dram shop, a place where people drink together. Vish. P. viii. 45. పానముచేయు pānamu-chēyu. v. a. To drink.

పానము pānamu. [from Skt. ప్రాణము.] n. Life.

పానాలు pānalu. [Tel.] n. plu. Doubts, సందేహములు.

"ద్విబసనామునగవిన్న పానముండేల, పసిచాలకునైన ప్రబలదేహికి." BD. ii. 584

పానగిల్లు v. n. To doubt, to hesitate.
 పానవట్టుము *pana-vattamu*. [Tel.] n. The base or trench into which libations, poured on the top of an idol, run down and flow to the spout. లింగపీఠము.
 పానశము *panasamu*. [Tel.] n. A kitchen. వంటయిల్లు. Cookery, వంట. పానశపు బాడబులు Brahmin cooks, వంటబ్రాహ్మణులు. పానశపుది a kitchen maid, వంటలక్క. "అమ్మహిసతి నీ కెవ్వరివాడవని యడిగేనేని పాండవాశ్రమము బానశంబు సేయుదు ననంగల వాడననిన విని." M. IV. i. 78. పానశిడు *panas-idu*. n. A cook. వంటవాడు, స్వయంపాకీ. M. IV. ii. 12. & i. 72.
 పానారము *panaramu*. [Tel.] n. An unbroken betel nut. A ripe areca nut. పండుపాక, క్రమఖఢేపము.
 పానీయము *paniyamu*. [Skt.] n. Water. నీళ్లు. adj. Drinkable. త్రాగదగిన. See పానము.
 పానుకు *panuku*. [Tel.] n. A plant called *Rottbulla perforata*. Rox. i. 356.
 పానువు or పాన్సు *panuvu*. [Tel.] n. A cot. మంచము. A bed or couch. పరుపు. విహాన్సు a flowery couch, a bed of roses. మల్లెల పాన్సు a bed of jasmine buds.
 పాప *pāpa*. [Tel. from పాము.] adj. Of the serpent, serpentine. పాపరేడు the king of serpents, నాగరాజు. పాపపాన్సు a serpent bed, i. e., the great serpent on which Vishnu reclines. R. i. 46. పాపజగము the serpent world, నాగలోకము. పాపజేడ్డు గట్టు or పాపజేం వెనువేల్పు *pāpa-dzami-gattu*. n. One who wears a serpent as his sacred thread, an epithet of Gaṇeśa, వినాయకుడు. పాపతూపు or పాపరమ్ము *pāpa-tūpu*. n. A serpent arrow, నాగాస్త్రము. పాపమీను *pāpa-minu*. n. A serpent-like fish. ఒకజాతిచేప. పాపమీపరి or పాపమీపుడు *pāpa-mēpari*. n. One who feeds on serpents, i. e., an eagle, గరుత్మంతుడు;

or a peacock, నెమలి. పాపమీతప క్కే-
pāpa-mēta-pakki. n. The "snake-eating bird," i. e., an eagle. పాపరమ్ము *pāpa-rāmmu*. n. A serpent arrow. పాపరేలు *pāpa-rēlu*. n. A sort of fish.
 పాప *pāpa*. [Tel.] n. A child. The pupil of the eye. కంటిపాప. దానికి బిడ్డపాపలులేరు she has neither chick nor child.
 పాపట *pāpata*. [Tel. from పాయు.] n. The parting of the hair on the forehead. కేశవిధి. A flowering forest tree, *Ixora tomentosa*. పృథ్వీమృగము. Rox. i. 385. పాపటబొట్టు or పాపటచేరు *pāpata-bottu*. n. A kind of head ornament, a brooch or locket suspended on the forehead from the parting of the hair. చేరుచేక్క. పాపటగోరింక *pāpata-gōrinka*. n. The Black-headed Myna, *Temenuchus pagodarum*, (F. B. I.) పాపటపోపు *pāpata-pōru*. v. n. To get out of the way, దాకవిడిచివోలన. పాపటపుమ్ము *pāpata-puṭṭsu*. v. a. To remove out of the way. దాకవిడిచి వోలించు.
 పాపటము or పాపనము *pāpatamu*. [Tel. from పాయు.] n. A harrow, or hoeing instrument. పాపటవోలు *pāpata-tōlu*. v. n. To harrow. పాపడము *pāpadamu*. n. Harrowing. ప్రైపాపడానకుకూలి the hire for harrowing.
 పాపక్యమాన [Skt.] adj. Being read aloud or recited. పఠించబడుచున్న. R. v. 109.
 పాపడు *pāpadu*. [Tel.] n. A little boy, a little fellow. బాలుడు. A male infant, పురుషశిశువు.
 పాపము *pāpamu*. [Skt.] n. Sin, crime, evil. అతెన్నీగురించి పాపము పుణ్యము రెండు ఎరుగను I know nothing about him either good or bad. interj. Alas! O dear! what a pity! unhappily! పాపము, వారుపడినారు alas! they fell down. ఆపె అక్కకు అన్నానికేరెరు పాపము her sister, alas! has nothing to eat. ఆ చిన్నవాణ్ణి కొట్టకు పాపము

for shame! don't beat the boy. మహా తెలిసినవాడవు పాపము you are a clever fellow, to be sure! నాడు నన్నునాడు పాపము he believed it, alas! పాపము ఆ రూకలు అతడు చెల్లించినాడు to do him justice, he paid the money. పాపాచ్చుడు, పాపపురుషుడు, పాపి or పాపిష్ఠుడు *pāp-atmudu*. n. A sinner, wretch, villain. పాపాత్మరాలు a wicked woman, a sinful wretch. పాపి *pāpi*. interj. A vocative particle addressed to a woman or man. My dear! ఒకేపాపి my good fellow! పాపికా, ఓపాపిష్ఠులారా O wicked woman. "కోపించి యాతండు గొరికిట్టినయె, పాపికా బ్రమణిశే? ప్రాణవల్లభుని గూపాజ గూడునే తుంపున్నంక." BD. iii. 576. పాపిష్ఠి *pāpisthi*. adj. Horrid, scandalous, nefarious (a general term of disgust.) పాపిష్ఠుడు *pāpisthudu*. n. A great sinner, a miscreant. మిక్కిలిపాపి. పాపపుడు *pāpudu*. n. A sinner. A cruel man, హింసకుడు. A wretch, అధమడు. Bhag. X.
 పాపర *pāpara*. [Tel.] n. The bitter apple, or colocynth (*colocynthida*), విశాల, ఇంద్ర, వారుణి. Ainslie. i. 84. పాపరచెట్టు the bitter melon vine. కట్టెపాపర the shrub called the Self-planter, as the indentations on each leaf contain the seeds. పాపరచేప *pāpara-chēpu*. n. A sort of fish.
 పాపాచి *pāpachi*. [H.] n. Prickly pear.
 పాపపు *pāpu*. [Tel. from పాయు.] v. a. To free from or deliver: to do away with or remove; to expiate or efface: to liquidate or pay, పాపకీము. To till, రుమ్ము, కల్లపముల బావులు to do away with sin. "అత్తచిక్క బావునరకు." (M. XIII. iv. 371.) he who hath loosed the bonds of the soul. పాపకొను *pāpu-kōnu*. v. a. To get rid of.
 పాపాసు or పారుపాసు *pāpōsu*. [H.] n. A shoe. మచ్చె.
 పాబొలము *pā-bolamu*. [Tel.] n. An old field, ప్రాతపొలము.

పామ *pāma*. [Skt.] n. A cutaneous eruption, herpes, scab or itch. గడ్డి. పామనుడు *pāmanudu*. n. One who is scabby or itchy. గడ్డికలవాడు.
 పామరము *pāmaramu*. [Skt.] adj. Common or ordinary. Low, base, undignified, vulgar, stupid, senseless, illiterate. Lustful, cupidinous, avaricious. n. Nonsense, folly. దానిమీది పామరము వానికి ఇంకా వదలలేదు he has not yet ceased to dote on her. ప్రవృత్తిమీది పామరముచెడ్డది it is miserable to have the heart set upon money. A sort of plant. నీళ్లపామరము *Myriophyllum tetrandrum*. Rox. i. 451. పామరుడు *pāmarudu*. n. A common or ignorant man, an illiterate man, అడ్డుడు. A wretch, a sinner. నీచుడు.
 పాము *pāmu*. [Tel.] n. A snake or serpent, నల్లము. An eel of any kind, called కక్కెం పాము, మలగుపాము, చెమ్మేనిపాము, తవిటి పాము, కొమ్మిరెపాము and గడ్డిపాము Russell on Fishes, No. 31, 35, &c. నరికండ్లపాము the black dotted lizard. వానపాములు maggots in rain water. పాములగడ్డ *pāmula-gadda*. n. A sort of heron. Jerd. Catal. No. 13. పాములనారిగాడు *pāmula-nari-gādu*. n. The Common Heron, *Ardea cinerea*, or, the purple Heron, *Ardea purpurata*. (F. B. I.) పాముకొండ *pāmu-donda*. n. A species of కొండ (q. v.). పాములనాడు *pāmula-nādu*. n. A snake catcher or charmer. పామువేలు *pāmu-velu*. n. A name for the middle finger.
 పాము or ప్రాము *pāmu*. [Tel.] v. a. To smear, rub, or wash, as a wall, &c. రాచు, రద్దు. "పడమునేల బెట్టి పాముచండ." K.H. v. 52.
 పారు *pāya*. [Tel.] n. A clove or division of an onion or of garlick, చీలిక. The branch of a river. A piece, కువక. A tract or division of a country. Manner or mode. ఓడపాము the wake of a vessel. మంచిపాములో పడినాడు he has taken to

good ways, వారిపాఠ్యవేరు నాపాఠ్యవేరు his way and mine are different. పాఠ్య గొమ్మ pāya-gomma. (పాఠ్య+గొమ్మ) n. A forked branch, పంజలకొమ్మ. పాఠ్యపడు or పాఠ్యపారు pāya-padu. v. n. To split, చీల. To separate, to avoid, తొలగు. To move out of the way, చాలివిడిచి తొలగు. To be excommunicated, వెలిపడు.

పాఠ్యకట్టు pāya-kattu. [H.] n. A tract of land newly reclaimed from a jungle. A group of small villages that are connected with another important village. పాఠ్యకారీ pāya-kāri. n. A temporary or non-resident cultivator, a cultivator without hereditary interest in the soil. A sub-renter or under tenant, a tenant at will. A man who cultivates land lying in another village. పరస్థలపురయితు, భాగ్యప్రకారము భూస్వామ్యతంత్ర్యములేని రయితు.

పాఠ్యమాలి or పాయమాలి pāyamāli. [H.] n. Remission granted to a renter on account of the deprivations of an enemy, cattle, &c.

పాఠ్యము pāyamu. [from Skt. ప్రాయము.] n. Age, వయస్సు. Youth, యౌవనము.

పాఠ్యబాగు pāyal-aku. [Tel.] n. A plant used in medicine.

పాఠ్యపట్టము See పాదపట్టము.

పాఠ్యసము or పాఠ్యసాగ్నము pāyasamu. [Skt.] n. Rice and milk with sugar, rice pudding, పరమాన్నము.

పాయ pāyi. [Tel. singular of పాలు.] n. Milk. పాలు. Breastmilk, బాయి. [Skt.] n. One who drinks. త్రాగిడివాడు. A drunkard, తాగుబోతు.

పాయభూవా pāyi-khāṇḍa. [H.] n. A privy or necessary, మరుగుకొట్టి.

పాయు pāyu. [Tel.] v. n. To avoid. తొలగు. To be disentangled, చిక్కెడలు. To become rancid, as rice or butter, &c., పక్షపద్యాము మెత్తపడినెడు. v. a. To quit, abandon, విడుచు.

పాయక pāyaku. adv. Constantly, without intermission. పాయగిలు or పాయగిల్లు pāyagilu. v. n. To avoid. తొలగు. పాయబారు pāya-baru. v. n. To become rancid, పాచు.

పాయువు pāyuvu. [Skt.] n. The anus. గడము.

పార pāra. [Tel.] n. A short hoe, a spade. తవ్వకట్టి సాగనము. పారమిను pāra-minu. n. A fish called 'Old wife,' resembling a pomfret. పారమ్మ or పారనాతి pārammu. (పార+అమ్మ) n. A broad-tipped arrow. "పారమైదనాటికట్లు పడవతడుప్పిన్." G. viii. 9. పారవేతి pāra-chēti. n. A large sort of fish with a big head, a grampus. పారపరిణా a kind of sprat.

పారపర్యము pāra-pariyamu. [Skt. from పరంపర.] n. Succession, order, series. క్రమము. పారంపర్యముగా అనుభవించే భూమి land that is enjoyed from father to son.

పారణ or పారణము pāraṇa. [Skt.] n. Eating after a fast, breaking a fast, ఉపవాసముండి మరునాడు చేయు భోజనము. Metaphorically used for eating. In Telugu it is applied to a peculiar sacrifice in honor of ancestors. అసతాం ధర్మబుద్ధి శ్చేత్సతాం సంతాపకారణం, ఉపాపితస్యవ్యాఘ్రస్య పారణాపశుమారణం. "బడలిక తీరినట్టి శ్రుతువు పారణసేయుము మైత్రిగర్హితః." A. vi. 63.

పారతంత్ర్యము pāra-lantryamu. [Skt. from పరతంత్రం.] n. Dependence. పరాధీనత.

పారదము or పారతము pāradamu. [Skt.] n. Quicksilver, పాడనము.

పారమార్థికము pāra-māthikamu. [Skt. from పరమార్థం.] n. Devotedness, loyalty, భక్తి. పారమార్థకుడు a devout man. భక్తిగల వాడు. పరమార్థాధిగలవాడు.

పారము pāramu. [Skt.] n. The further or opposite bank of a river, &c. అడవి. The

end or extremity. అంతము. Nearness, సమీపము. పారంగతుడు or పారగుడు pāraṅ-gatulu. n. One who has crossed or gained the other shore, దివచేరినవాడు. జ్యోతిఃపారంగతులై skilled in astrology. "కొడుకుచేభంగంబు కొంతచేయించి కడమ పారము మట్టకయ్యంబుసేయ వచ్చితివి." Sir. D. v. 110. అపారము, లేక, పారములేని endless. పారావారము pāra-vāramu. n. The sea or ocean. సముద్రము.

పారలౌకికము pāra-laukikamu. [Skt. from పరలోకం.] adj. Pertaining to the other world. పరలోకసంబంధమైన. n. Rice and milk with sugar, పరమాన్నము.

పారవశ్యము pāra-vaśyamu. [Skt. from పరవశము.] n. Ecstasy, rapture. పరనాత్మ్యము.

పారశీకము, పారసీకము or పారసీకము pāraśīkamu. [Persian.] n. Persia. A Persian horse. పారసి pāraśi. n. The Parsee language. adj. Pertaining to Persia, పారసీకదేశసంబంధమైన. "పారసిపల్లము" Swa. iv.

పారా pāra. [H.] n. Watching. కావలి. పారావాడు pāra-vādu. n. A guard, a sentry, కావలివాడు. పారాయిమ్మ pāray-itstu. v. n. To stand sentry.

పారాణి pāraṇi. [Tel.] n. Turmeric mixed with chunam smeared by women on their feet at a wedding. Decorating the feet with saffron powder, &c. Red dye applied by women to the instep. పాదముల యందు కుంకుమాద్యలంకణము. పారాణింపు pāraṇiṅṅu. v. a. To decorate the feet by reddening the instep.

పారాయణము pārayaṇamu. [Skt. from పారము.] n. Whole, అంతయును. Going over, reading or doing any thing completely, అంతయు చదివినము. Reading a Puraṇa, or holy book at daily lessons. వేదికానాయణము the recital of the Vedas. అతడు నిత్యము రామాయణ పారాయణము చేయుచున్నాడు he reads the Rāmāyaṇam daily in regular lessons.

పారావతము pāra-vatamu. [Skt.] n. A dove or pigeon. పావురము.

పారాశరీ pāraśarī. [Skt. from పరాశర.] n. A name of the poet Vyāsa. Also, a monk, సన్యాసి.

పారి pāri. [Tel.] n. Time, season. ఒకసారి once. మరొకసారి పారి once again. Earth, మన్ను. [Skt.] n. A pail. పాలపిత్తకేకుండ, గండి, ఈడుముంత.

పారిక pārika. [Tel.] n. A maid servant, a slave. పారికాపు pari-kāpu. n. An attendant, a servant, పరిచరుడు.

పారిజాతము pāri-jātamu. [Skt.] n. Amaranth. The Coral tree, Erythrina fulgens. పక్షపట్టి. Also, the Mimulus elongi. One of the trees in Paradise. కల్పవృక్షము. పారిజాతాపహరణము pārijat-āpaharaṇamu. n. The "Rape of the Amaranth." This is the title of a popular poem.

పారిశుభ్య పారి-tathya. [Skt.] n. A trinket worn on the back of the head. రాగిడి, బడలిక, సిగ్గుచుక్క, కొవ్వన అలంకారార్థమైపెట్టే సువర్ణాది రచితమైన నలయము.

పారిశ్రామికము pāri-śraṅikamu. [Skt.] n. An honorary gift, a donation. పనసము, పహుమానము. A. iv. 3. and iv. 274.

పారిభద్రము pāri-bhadramu. [Skt.] n. A tree called the Coral tree. కేవలారువు. (The name is given to some other trees.)

పారిభావ్యము pāri-bhāvyaṃmu. [Skt.] n. A plant or tree called చెంగల్వకొమ్మ.

పారిమాండల్యము pāri-māṇḍilyamu. [Skt.] n. An atom invisibly small.

పారివాడు or పారికాపు pari-vādu. [Tel.] n. A servant. పరిచరుడు.

పారివశ్యము pāri-vaśyamu. [Skt. from పరవశము.] n. A bracelet worn by women. పారివశ్యము పారివశ్యకుడు pāri-vaśyaṅkuḍu n. A flower-boy, a maker of gutlands. పుల్లలూపిడుడు.

పారింద్రము par-indramu. [Skt.] n. A lion. సింహము. N. ix. 60.

పారిఖత్తు pari-khattu. [H.] n. An acquittance, a deed of release from all demands; a deed of dissolution of partnership. A bill of divorcement. A receipt, acquittance or release. విభాగ పత్రము, అన్నితగాదాలను ఓర్పుకొనినట్లు వ్రాసి కొన్నచీటి.

పారిణిత పārinata. [Skt. from పారము.] n. Complete knowledge, expertness. పారీణితుడు Same as పారంగతుడు. (See under పారము.) సకలశాస్త్రపారీణితుడు he who has thoroughly mastered all the sciences.

పారు parū. [Tel.] v. n. To run or run away. పరుగెత్తు, పారిపోవు. To purge, పాకేనములగు, పారుకొను. To fly or rise in the air, ఎగురు. To flow as water, ప్రవహించు. To creep or crawl, పాకు. To grow, or become. To take effect, as a spell or medicine. To begin. n. A ledge of rock, a flat rock under earth. మడుగులు ఎర్రబారు మహిష సంఘంబులు the buffaloes were rushing to enter the pools. కుక్కను కొట్టితే యిల్లంతా పారును if you beat the dog it will befall the house. ఈ యెండలో పారే పక్షులు మిడిసిపడి చచ్చును in this heat birds on the wing fall down dead. ఆ తోటకు ఈ నీళ్లు పారవు this water does not reach that garden. నీళ్లుపారనియేరు the river which has ceased to flow. నేలబారే నల్లచీమ a black ant that crawls on the earth. నాలుక నల్లబారినది the tongue turned black. నా మంత్రిను పారేరేదు my spell did not take effect. ఆకులు పండబారుమన్నవి the leaves are turning yellow. అరినిమిడి నా దృష్టి పారి నప్పుడు when my eye lighted on him. ఆరామిడి నడ పారి నప్పుడు when the shadow fell on that stone. వాని మనసు దానిమిడి పారుచున్నది his thoughts run or are bent on her. అది పగుళ్లుపారుచున్నది it is splitting. ఎండబారుచున్నది it is beginning to dry up. గడుసుపారు to grow hard.

దిరుసుపారు to grow stiff "అల్లు తన చేత పారేమేపులైన జమల బాగనగుని రథ మెక్క పరుచయమున." M. X. i. 198. పారజేలు pāra-dzallu. v. a. To sprinkle, or scatter abroad. పారజోచు pāra-dzattu. v. a. To extend, as the arms or legs. కాళ్లుపారజోచు to open or straddle the legs. పారబోచు pāra-dzātsu. v. a. To look through, go over, view, examine well, వింతవారులేరుగదా యంచు సడనయి పార జూచి." T. iii. 128. పారదోలు pāra-dōlu. v. a. To drive out or away, to defeat, తరుము. పారబట్టు pāra-battu. v. a. To winnow in the wind, to let down grain against the wind. భవభయంబుల పారబట్టి నవారు, అనగా పాపభీతిని తూలాయమానము చేసినవారు. L. ii. 29. and ii. 1. పారబోత పāra-bōtu. n. The act of pouring out or throwing away. పారబోయుట. పారబోయు పāra-bōyu. v. a. To pour away, to pour off, or empty out. కుప్పరించు. పారమి pārami. [negative verbal noun from పారు.] n. The act of not flowing or running. ప్రవహించకపోవుట, పరుగెత్తకపోవుట. "పా కింప నెన్నాళ్లి పారమిచెప్పి." BD. iv. 1825. అనగా దిగులు సుఖముగా బరుగనందుకు విసిక. పారవేయు or పారవైయు pāra-vēyu. v. a. To fling or throw away, to lose, విసిరే వేయు, నడలవిడుచు, జోరవిడుచు. పారాడు pāradu. (పారి+అడు.) v. n. To creep or crawl. పారిపోవు pāri-pōvu. v. n. To run away, escape. పారుకాడు pāruk-adu. (పారుక+అడు.) v. n. To run, పరుగెత్తు. To creep, to roam, to ramble. "పార నతిము వెంట బడి నీధులందు పారుకాడడి పురుగునుల నలన." Sar. D. 615. పారుటక్క or పారుత pāru-t-akka. n. A Brahmin woman. A. 452. బ్రాహ్మణస్త్రీ. పారుటసురుడు pāru-t-asuruḍu. n. A demon who was formerly a Brahmin, అస్త్రానాకసుడు. A. v. i. 57. పారుటాకులు pāru-t-akulu. n. Autumnal leaves. Leaves, which have got a red tinge but are not withered. (This is the clothing of

hermits.) "మంసలమిడినెక్కెకటిమండలిచుట్టిన పారుటాకులిం, చింమక చంచలించి." Kūlahas. iii. 12. పారుడు parudu. (పారు+వాడు.) n. A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. M. XII. iii. 460. A motion of the bowels, పాకే నము. The act of flowing, ప్రవహించుట. A stream, ప్రవాహము. పారుతెంచు or పారతెంచు pārutentsu. v. n. To come running, పరుగెత్తినప్పు. "నచ్చిరాపాన మొనరిం పవారిలోన పడతియొక్కతె మన్నాడి పారు తెంచి." Jaimini. v. 725. పారుబోరు or పారుమోరు parū-bōtu. n. A fugitive, a coward. పిరికవాడు. పారువేటు parū-vētu. n. The chase, game that is hunted. A festival, దేవోత్సవము. పారుపత్తెము or పార్వత్తెము parū-pattemu. [Tel.] n. The duty or office of a manager or superintendent of a village or temple. Authority, అధికారము. పారుపత్తి or పారు పత్తెకాడు parū-patti. n. The officer in charge of a village or temple. A man in authority. అధికారి. పారువ paruva. [Tel.] n. Sight, a glance. A trace, జోడ. అరినికి పారువ మల్లు he has not good eyes. అరినికి గరుడపారువ lit. he has an eagle's glance; (used to mean) he has habitually a side glance. గరుడపారువ a spell to remove the venom of a snake. "విషదప్ప మైనందువల్ల చనిపోయినాడని తెలిసి గరుడపారువ మొదలైన అనేక మణి మంత్ర షధములచేచూచి." Local Records. iii. 205. ఇది పారువగుణము this is a disease brought on by magic. "పారువపట్టేనేమి" ఉ. రా. vi. A certain attitude in dancing, ఆటలో మొకరిత. "పాదిపారువ, పాస్తపారువ, దేవపారువ, నయనపారువ, భృంగిపటలము, ఝంపుటెక్కు, కరిలాఘంబులందఱుగారీరులు నేర్చి." H. i. 247. పారువము or పార్వము paruvamu. [Tel.] n. A dove. పారనతియు "పారువము మొనంగు పోయిన పక్షిగుహలోనన." పా. ii.

పారుష్యము parushyumu. [Skt. from పారు షము.] n. Harshness, roughness. కఠోర్ధ్వము, పరుషవచనము, పరుషత్వము. దండపారుష్యము personal violence. వాక్పారుష్యము violent language.

పార్తి parti. [Eng. 'party.'] n. A faction ఇది నిండా పార్టీలగ్రామము this is a most factious village.

పార్థసారథి partha-sarathi. [Skt.] n. An epithet of Krishna as the charioteer of Arjuna (పార్థుడు).

పార్థివ parthiva. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

పార్థివుడు parthivudu. [Skt. from పృథివి.] A king. పృథివిరడు. పార్థుడు parthudu. n. A king, రాజు. Also, a name of Arjuna.

పార్వణము pārvanam. [Skt. from పర్వము.] n. A certain funeral rite. పితృదేవతలకొరకు నిచ్చేపిండము, పిండప్రదానము. పార్వీణపుష్పిలు the funeral cakes.

పార్వతి parvati. [Skt. from పర్వతము.] n. Parvati, the wife of Siva. పార్వతినందముడు. the son of Pārvati, i.e., Kumārasāwmi.

పార్శ్వము parśvamu. [Skt.] n. A side, a part. ప్రక్క.

పార్శ్వి parshvi. [Skt.] n. The heel. కాలిపడము. The rear of an army, డెడువెనుక, వైస్వ పృష్ఠము. The buck, వీపు. A violent woman, ధిజిని, ఉన్నతనారి. S. iii. 282. పార్శ్వి గ్రాహుడు parshvi-grahudu. n. An enemy behind an invading king. పార్శిత్రము parshvitramu. n. The vanguard of an army, ముందటమండి రక్షించుసేన.

పాల pala. [Tel. from పాలు milk.] n. The bird called the Indian Roller, boracias indica (F. B. I.), the flight of which is consulted as an omen. It is erroneously called a blue jay. Various varieties are called గొర్రెనా అప్పిట్టె and మేకపాలపిట్టె.

See Jerdon No. 243. A treatise on Omens says. "పాలగరపరప్ప పక్షిచారులకల్ల నెవమనుండికుడికి నెగవలయు." పాల or పాలతీగ n. A certain tree, ఇత్తుగంధ, క్షీరకాన్యక్షము, of which there are various species as, అడవిపాలతీగ *Nerium reticulatum*, కాకిపాలతీగ *Asclepias asthmatica*, దూదిపాలతీగ *Asclepias volubilis*, మట్టపాలతీగ *Convolvulus paniculatus*; చిరుపాల, అనగా ఉటవి. Q. మన్నుపాల, అనగా ఉత్పల కృష్ణ. Q. పాలపండు, అనగా కపిష్ఠ. Q. Various species of the "milk plant" are called మేకపాలతీగ, కుక్కపాలతీగ, &c. పాల adj. White. పాలవెండి pure silver. పాలకన్ను *pala-kannu*. n. A sort of grain. పాలకూర *pala-kūra*. n. A certain pot herb. *Oxytelma esculentum*. కుక్కపాలకూర a forest plant, *Trianthema crystallina*. Rox.ii. 444. పాలగమ్మ, పాలగార or పాలసున్నము *pala-gatstu*. n. Fine lime plaster. సన్నము పుపుర. పాలబుగ్గలు (S. iii. 435.) Infant's cheeks, బిడ్డలచెక్కిళ్లు. పాలగరుపు or పాలగార *pala-garuvu*. n. A sort of earth, a whitish marl. పైని యిసుకకల తేనెనీల. పాలగుమ్మ Same as పాలపిట్ట. పాలగొర్రు *pala-gorru*. n. A rake used in husbandry. పాలగోకుడు *pala-gōkudu*. n. The butter that sticks to the bottom of a milk pot. పాలచెట్టు *pala-chettu*. n. A species of the *Mimusops* tree. పాలచేప *pala-chēpa*. n. A sort of Salmon. పాలచేరులు or పాలచేర్లు *pala-chēru*. n. The nerves. బిజములకుపైనుండునరాలు, గజ్జెనరాలు. "నీ పాలచేరులుపట్టి తూలింప బలిమి నీడుకొని డొంకిలకూర చుట్టబెట్టు." Swa. iv. 68. "నీ కటికి నెత్తుకులతో గండలబ్బనవంక, కేరి పండులపాల చుట్టుకొని." S. i. 202. పాలతీకు or పాలతేకు *pala-teku*. n. The white wooded teak tree. పాలడ *pala-ḍa*. (పాల+అడ) n. A shell used as a spoon or ladle in giving milk to a child. పాలతుత్తము or పాలతుత్తరము *pala-tuttamu*. n. White

vitriol. పాలపండ్లు *pala-pandlu*. n. Milk teeth. Also (from పండు,) a sort of sweet white berries. A. iv. 114. పాలపాపడు *pala-papadu*. n. An infant at the breast. పాలపెడిస or పాలవలిస *palapedisa*. n. The Grey headed Myna, *Sturnea malabarica* (F. B. I.) పాలబొంత *palabonta*. n. A fish called the white mullet, *Chonos salmoneus*. పాలమన్ను *pala-mannu*. n. White earth, pipe clay కుడ్ల. పాలమాది వెక్క *pala-manicheckka*. n. The 'white wood' produced by the పాలకైక. పాలసు గంధి *pala-sugandhi*. n. A plant called Country Sarasaparilla. పాలసున్నము *pala-sunnamu*. n. Fine lime plaster, కున్నము. పాలసార or పాలకార *pala-sora*. n. A fish, *Carcharias laticaudus* and also *Carcharias ellioli* or *Carcharias macloiti*. పాత్రకోవ (F. B. I.) The white shark. సముద్రమందు మనుష్యులను భక్షించే పెద్ద చేప. పాలాకు *pal-aku*. n. A certain herb. చిటిపాలాకు is one sort. పాలాసగు *pal-anugu*. n. The white gourd, అనుకతీగ, దుగ్గరుచి. See పాలు.

పాల *pala*. [Tel. ablative of పాలు, a side, a part.] adv. On behalf of. మాపాలలడు దేవుడు God is on our side. See పాలు a share.

పాలకి or పల్లకి *palaki*. [H.] n. A palanquin.

పాలలము *palamamu*. [Tel.] n. A certain creeping plant.

పాలసుడు *palasudu*. [Tel.] n. A wretch, a fool. పలవ, దుర్జనుడు. పాలసురాలు *pala-su-ralu*. n. The feminine of పాలసుడు.

పాలాడు See under పాలు.

పాలాశము *pālāṣamu*. [Skt. from పాలాశ.] adj. Belonging to the tree called పాలాశము, i.e., the *Butea frondosa* (పాడుగు), the leaves of which are proverbial for brightness of deep green, and the flowers for a scarlet hue. Green. పాలాశకుసుమవర్ణము red colour.

పాలాసత్రాల్లు *pālāsa-trallu*. [Tel.] A horse's leg ropes.

పాలి or పాలిటి *pālī*. [Tel. from పాలు a part or share.] adj. Connected with, appertaining to Near. పాలికాపు or పాలినాడు a comrade, a partner, భాగస్వామి. n. A partner, proprietor or share-holder. A farm-servant. నాపాలిదైవము my tutelary god. నాపాలి మృత్యువు the death that was doomed them. నాపాలికినె he went up to them. ఈ పాలిభాగ్యదేవత అని లోనికి కొందు పోయి he looked upon the guest as a God and took him in. Vish. P. iv. 222.

పాలించు *palintsu*. [Skt.] v. a. To nourish, cherish, foster, protect. To rule, govern. పోషించు, రక్షించు, ఏలు, కాపాడు. పాలిక *palika*. n. An earthen vessel containing mould in which nine sorts of seed are sown, in accordance with a rite in Hindu weddings. పాలికలు ఓలూడు దురు the bridesmaids perform a certain ceremony, as the conclusion of the wedding. పాలితము *pālitamu*. adj. Protected, cherished, nourished. పాలిని *pālīni*. n. She who protects or rules. పాలించునది. పాలకుడు *palakudu*. n. A guardian, protector. రక్షకుడు. పాలనము *pālanamu*. n. Preserving, guarding, cherishing: government. రక్షణము. అలస పాలన caring, heeding, regard.

పాలు *pālu*. [Tel.] n. A share or portion. భాగము, ఎంతు. Possession, charge, వశము. infl. పాలి, or పాలిటి; local ablative పాల or పాలిటి. plu. పాల్లు. నావయసు నీపాలుచేసి నాను I yielded up my youth to thee. అతని పాలికి వచ్చినది యిది this is what fell to his share. నీపాలిదైవము or నీపాలిటిదైవము your good angel, your tutelary God. నాడు నాపాలిటికి యుడు he has been a curse to me. చేయుటవంకీ కాకులపాలైవి a proverb regarding the wealth of a prodigal. పురుల పాలైవ given up to others or sacrificed. వొంటలపాలైవ abandoned to thieves. రక్షేల

పాలుకావయ to become a prey to ridicule, to become a laughing stock. అప్పల పాలునాడు he has fallen into debt. పాల బాన or పాలుబాన *pala-bāna*. n. The ryot's share of the crop, ఉభయరాశి అంబారములో కాపునకు చేక వ్రేస భాగ్యము. "కట్టపడి సైరుచేసే సంసారి, ముట్టపిండి, వివాయకునిచాటి, నుగ్గిల్లినంబ, పాలుబాన, పాలి ఆకును, ఇతి పుచ్చుకొని." Miscell. iii. 430. పాలాడు *pāl-ādu*. v. a. To divide into shares. To cut, to sever, to separate, భండించు. పాలారుచు or పాలారుపు *pālāruṭsu*. (పాల+అరుచు) v. a. To disregard, to neglect, ఉపేక్షించు. భాగ. iii. పాలుచేయు *pālu-chēyu*. v. a. To hand over, give over to, deliver, sacrifice. నన్ను అప్పలపాలుచేసివాడు he plunged me in debt. పాలుపడు or పాలుడు *pālu-padu*. v. n. To undertake, to enter upon, to share, to engage in. పూనుకొను, పైసచేసికొను. To be subject to, స్వాధీనమున. "వివిధచేష్టలకుకలాలపడి." B.X. §. 30. పాలుపుచ్చు or పాలువెట్టు *pālu-puṭṭu*. v. a. To deduct or subtract: to divide or separate, విభాగించు. To decide or settle, నిర్ణయించు. వేదపాలుకాలేను I cannot endure being a prey to grief. పాలుగలవాడు a co-heir, a cousin, దాయాదివాడు. "పాలు గలవాడు మన కొక నూలియడక, తానెతానానకు నచ్చెక్క." A. iii. 39. పాలుపోవు *pālu-pōvu*. v. n. To be divided or shared. విభక్తమున. To be decided, నిర్ణీతమున. ఒకరికిని పాలుపోక ఆ పనిని ఆట్టై పుడచేసిపెట్టివారు no one undertook the work, so it was left undone. అదియెటు ప్రాయడానకు పాలుపోకవిడిచినాను unable to decide how to write the passage, I omitted it. పాలుభోగగ్రామము *pālu-bhoga-grā-mamu*. n. A village wherein each field is held as one man's separate property.

పాలు *pālu*. [Tel.] n. Milk. Milky juice or sap. చనుకపాలు or చన్నుపాలు woman's milk, human milk. పానకపాలు the juice

of the sugar cane. తెంకాయపాలు the white juice expressed from the cocoanut kernel by pounding. (తెంకాయనీళ్లు is the water in the cocoanut.) మర్రిపాలు the milky juice of the banyan tree. పాలవంటివారు, పాల వంటి వులు men (or a tribe) like milk, i.e., candid, simple, pure, unspotted, blameless, honourable. పాలవంటి మనసు a pure mind, a simple heart. పాలుకారముఖము a milk-distilling face, i.e., a face radiant with loveliness. పాల్గారు చెక్కటల్లములు radiantly polished cheeks, beaming with beauty. పాలకడలి, పాల్కడలి, పాలకుప్ప, పాలమున్నీరు, పాలవాగు or పాలవెల్లి pāla-kadali. n. The Ocean of milk. క్షీరాబ్ధి. పాలమున్నీటికూతురు Lakshmi. పాలమున్నీటి అల్లుడు Vishnu. పాలకాయ pāla-kaya. n. A sort of biscuit, భక్ష్య విశేషము. పాలకుండ pāla-kunda. n. The milk pot, a certain fee claimed by various hangers on on every crop of grain. పాలవన్నె pāla-vanne. adj. Milky white, whitish, pale. పాలవర్ణము. పాలవెల్లి pāla-velli. n. The sea of milk. పాలసమస్తము. The decorated booth or shrine erected in houses for the worship of an idol at certain feasts. పాలావు pāl-avu. n. A milch cow. పాలుచాలాయిచ్చే ఆవు. పాలిండ్లు pāl-indlu. [from పాలు milk and ఇల్లు a home.] n. A woman's breasts. పాలేరు pāl-ēru. (పాలు+ఏరు.) n. The river or sea of milk. పాల కడలి. A river in South India, the Palar.

పాలు pālu. [Tel.] v. n. To be pallid or turn pale. తెల్లనగు, కోగమల్ల తెల్లబారు. ఒళ్లువారిసది the natural complexion faded. పాలుమాలు, పాల్కాలు ప్రాముమాలు or ప్రాల్కాలు pālu-mālu. [Tel. from పాలు a share, మాలు to be without, to go without.] v.n. To fail, neglect, slacken in exertion. To be listless or reluctant, బద్దకించు. To be unwell, out of sorts. To procrastinate or put off for the present.

పాలుమాలిక or పాల్కాలిక pālu-mālika. n. Heaviness, laziness. Listlessness, putting off the evil day, imbecility, want of energy, ill-health. బద్దకము, కక్కూర్తి. వాకు దేహము చాలా పాలుమాలికగా నున్నది నేను ఎట్లు వత్తును? I am so heavy or indisposed that I cannot come.

పాలె pale. [Tel.] n. A button or round plate of metal. పాలెలమొలతాడు a zone formed of such pieces. See పాలేము.

పాలెము, పాలేము or పాళియుము pālemu. [Tel.] n. Watching or guarding. కావలి. A town ruled by a Poligar or petty baron, పాలేగాని ఊరు. A hamlet, a small village, పల్లె, చిన్న గ్రామము. An army, a force, troops, దండు. A camping ground, దండువిడియవోలు. Encamping, halting. A barony or county under a petty chief. పాలెమున్నవారు soldiers in garrison. "మొలకువరిసి కోటమలకదాటి పాలెమున్నవారిపై నొల్కొబూడి దెబ్బను జల్లి, పెద్దవరులు కొంతకూలద్రవిష్ట." G. 120. "వ్యంగయాచిహారముల్ చేసెవరిర్యతేయుటకు శిఘ్రముపాలియ మెత్తి." Kalahas. iii. 71. పాలెగాడు or పాలేగాడు pāle-gādu. n. A feudal retainer, a petty chieftain called a Poligar. పాలేపట్టు pāle-pattu. n. Feudal tenure in fee. Villages held by petty chiefs free of assessment. పాలేముపట్టు pālemu-pattu. n. An encampment. దండువిడినిస్థలము. A polygar's estate, పాలేగాని రాజ్యము.

పాలేరు pālēru. [Tel. పాలు+ఏరు.] n. An under tenant, who holds land in fee. An under farmer, a sub-renter, పాయకారీ ధణికించునుండి దున్ని ఫలపరుచువాడు. A hired cultivator or labourer. పాలేరుతనము pālēru-tanamū. n. The state of being an under tenant. Vassalage.

పాళ pāla. [Tel.] n. The husk or outer coat of a bud, as of that a cocoanut. Parij. iv. 18.

పాళము pālamu. [Tel.] n. A manner or method. విధము. Season, time. సమయము, A lump, ingot, or mass of metal. కడ్డి. Extent, కొలది. దిద్ద ఆకలిపాళమెరిగి guessing when the child would be hungry. ఆ పాళవువారు men of that class. గరితెపాళముగా as much as a spoonful. ఒక పాళముగా నుండేయిల్లు a moderate sized house. అతడు వచ్చే పాళముగానున్నది it looks as if he will come. పాళా pālā. n. An ingot or bar of metal. కడ్డి. పాళాపుటోన్న pālāpu-dzonna. n. A species of millet (కోన్న), which is of slow growth and has a large head.

పాళి pāli. [Skt.] n. A dice board. జూదమాడే పలక. The sharp edge of a sword or cutting instrument, ఆయుధధార. The lobe of the ear, చెవిరమ్మె. A line or row, వృక్షాదిపత్తి. కర్ణపాళి the tip of the ear. ఖడ్గపాళి the edge of the sword. కపోలపాళి the temples of the head. కలముయొక్కపాళి the point of the pen. This word is often omitted in translation, as జఘనపాళి the haunches. పాళిక pālīka. n. The lobe of the ear. A quantity. సముదాయము. "కమలధూరిపాళికా క్షేరికలజొక్కె." R. i. 162. పాళి or పాళి pālī. [Tel.] n. The slit of a pen. A chess table, or cloth marked with squares. జూదమాడేపలక. Dice-play or gambling. జూదము. A slave. A furrow. An assemblage. సమూహము, సముదాయము.

పాళేము See పాలెము. పావ or పాగ pāva. [Tel.] n. A sandal, a wooden shoe, పావకోడు. పావలు, పాగలు, పావాల or పాగాలు sandals. పావకోడు pāva-kōdu. n. A sandal. పాడుక, Plu. పావ కోట్లు.

పావంచ or పావటి pāvancha. [Tel.] n. A stair, a step, పావనము, మెట్టు. Plu. పావ టీలు steps, మెట్లు.

పావకుడు pāvakuḍu. [Skt.] n. Lit: "He who purifies." పవిత్రము చేసేవాడు. An epithet of Fire: అగ్ని హోత్రుడు.

పావడ pāvada. [Tel.] n. A petticoat, a slip worn under a gown, లంగా. A white cloth, ధారతవస్త్రము. A cloth, వస్త్రము.

పావడము pāvadamu. [Tel.] n. A present, gift. కానుక.

పావనము pāvanamu. [Skt.] adj. Pure, clean, purifying, holy. పవిత్రము. నేడు సుదినము నా జన్మము పావనమాయెను this happy day blots out all my sins: (a common phrase of joy). పునుకన్న నేమి పావనమాసామ్ము is wealth any object in comparison with heaven? పునుపావనీ O most holy One! పావనముచేయు to purify. ఆయన ఈ రాజ్యమున పావనముచేసెను he reformed this realm. n. Penance, purification. ప్రాయశ్చిత్తము. Water. జలము. A vow, ప్రతిజ్ఞ. "పావనశయనాతముల భన్వగణార్చనార్చన నిత్యముః." Chenn. v. 264. పావనశయనముగా, జలాశయము. పావని pāvani. [from పవనము, wind.] n. A name of Hanuman or Bhiina. R. vi. 67. A pure or holy woman, పవిత్రురాలు. పావనముడు pāvanuḍu. n. The purifier: an epithet of Agni, the god of fire. పునుపావనము the all-holy one.

పావాడము Same as పవాడము (q. v.). పాపి pāpi. [from Skt. పాపి.] n. A sinner, పాపి.

పాపిలి or పాపలి pāpili. [Tel.] n. The herb called the Thick-leaved Sorrel. Its species are ఒకపాపలి, Portulacca crys-tallina, Rox. ii. 464. and ఋష్టపాపలి Trianthema monogyna, (Heyne). Also గొడ్డుపాపలి, ఫుల్లపాపలి, పెద్దపాపలి, సన్నపాపలి, కుక్కపాపలి and బొడ్డుపాపలి.

పావు pāvu. [H.] n. A quarter. మప్పావు three fourths. పావులా a quarter of a rupee, a four anna piece.

పావుకోడు Same as పావ (q. v.).

పావురము, పావురా or పావురాయి pavu-ramu. [Tel.] n. A pigeon. నల్లపావురము the Indian Blue Rock Pigeon, Columba intermedia. పచ్చపావురము the Green Pigeon, Crocopus Chlorogaster. (F. B. I.) పావురావలకు pavura-paluku. n. Cooing, the cry of a pigeon.

పావులూరు pavul-uru. [Tel.] n. The name of a village. The పావులూరిగణితము (as we say the Eton grammar) is a well-known system of Arithmetic, mensuration and geometry written by వీరాచారి.

పాశము pasamu. [Skt.] n. A cord, తాడు. Metaphorically, a check, a tie, a bond or instrument of curbing. A multitude. సమాహమ. కేశపాశము much (or flowing) hair. ధర్మపాశము the ties of rectitude. పాపపాశము the bond of iniquity. చత్రపాశము a shabby umbrella, a mere stick of an umbrella, an apology for an umbrella. కర్ణపాశము a strikingly beautiful ear. మృత్యుపాశములు the bonds of death. పాశాష్టకము the eight ties : i.e., the attachment a man has to his wife, child, wealth, cattle, conveyance, land, house and friend. పాశమువ్వుడు freed from all earthly ties.

పాశుపతము pasu-patamu. [Skt. from పశు పతి.] adj. Appertaining to Siva. పాశుపత మతము pasupata-matamu. n. A name of the Vira Saiva creed. పాశుపతము or పాశుపతాస్త్రము pasu-patamu. n. A sort of arrow. శైవాస్త్రము.

పాశుపాల్యము pasu-palyamu. [Skt. from పశుపాలనము.] n. The business of a grazier, rearing and keeping cattle. గవాశ్వాదిరక్షణము, గొల్లలవృత్తి.

పాశ్చాత్య పాశ్చత్యా. [Skt.] adj. Western. పాశ్చాత్యుడు a westerner, పడమటివాడు.

పాషండము pashandamu. [Skt.] n. Heresy, heterodoxy. పాషండుడు or పాషండి pashandudu. n. A heretic, schismatic, unbeliever, blasphemer, freethinker, or heterodox Hindu. వేదబాహ్యుడు. శివపాషండులు the intolerant sect of Saivites, or Jangams. విష్ణుపాషండులు bigoted worshippers of Vishnu. In the ఆశ్చర్యార్థోత్తరశతము is this verse, "నాస్తిక, మ్లేచ్చ, పాషండ, శాద్ధ, ప్రాకృత, దుర్గమం" the atheist, the foreigner, the heretic, the Buddhist, the base man and the evil-doer.

పాషాణము pashanamu. [Skt.] n. A stone. (In Telugu), Poison. నా జీవములో పాషాణము వేయరుదా do you wish to throw a stone (or poison) into my food? శంకుపాషాణము or తెల్లపాషాణము white arsenic, Arsenicum album, (Watts.) There are four drugs known in the shops by these names: ఉల్లిపాషాణము corrosive sublimate, నెల్లిపాషాణము, దొడ్డిపాషాణము and గౌరీపాషాణము. పాషాణత్వము pashanatvam. n. Stoneness, the being a stone, పాషాణదారణము pashana-daranamu. n. A stone chisel, కాసె ఉలి. పాషాణభేది pashana-bhedi. n. A stone cutter, a bower of stone. "అవుడు పాషాణభేదులకర్ణమిచ్చి, తీవి నొక దేవ శంబుగట్టించి పుడు." H. i. 208.

పాసంగు pasangu. [Tel.] n. A kind of good rice. శాలిధాన్యవిశేషము. ధి. ii.

పాసనము Same as పాకేనము (q.v.).

పాసీగర్లు pasi-garlu. [Tel.] n. Thugs or professional murderers.

పాసు pasu. [Tel.] n. Nastiness, filth, foulness. పాచి.

పాసెము pasemu. [Tel. Corruption of పాష సము.] n. Rice-milk with sugar. పదమాన్నము. "పాసెంబడిగినవారలె దీదలె." A. v. 60.

పాహి pahi. [Skt.] interj. Save! save us! look upon us mercifully.

పి pi

పింగ pinga. [Skt.] n. Oxgall. గోఘోజనము. adj. Of the color of oxgall. గోఘోజనపు రంగులల.

పింగటెంతు pingatintsu. [Tel.] v. n. To brag, to give oneself airs.

పింగలి pingali. [Skt.] adj. Being behind, following. వెనుకటి, వెనుకయైన. నిర్వ. vi.

పింగళ pingala. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

పింగళము pingalamu. [Skt.] adj. Brown, swarthy, tawny, red like a lion, or of the colour of honey, the colour of the mongoose or ichneumon. గోఘోజనవర్ణము, నీలపీఠమి శ్రేణవర్ణము. పింగళాక్షి pingal-akshi. adj. Fiery eyed, red eyed. పింగళనాడి pingala-nadi. n. An anatomical phrase, used in the Yoga school of philosophy, for a particular vessel of the body, which runs from the os coccygis to the head, and which is the chief passage of breath and air. See సుఖము.

పింగాణి pingani. [Maharati పింగాణి, a butterfly or moth.] n. A china plate, so called because it is sometimes painted with figures of these insects. పింగాణులు or పింగాణిపామాసు pinganulu. n. Crockery. "గాజోపింగాణి." రుక్మ. iv.

పించన pinchanu. [Eng.] n. Pension.

పించెము or పించియుము [from Skt. పింఛము.] Same as పించము (q. v.).

పించేము pintsamu. [Tel.] n. Nerve, manliness, bravery, vigour, pride. వాచము. పించేమణము pintsam-anatsu. v. a. To crush one's pride, to humble. To kill. చంపు, ఉచ్రేకములము.

పింఛనేయు pintsu-seyu. [Tel.] v. a. To scatter, shiver, destroy. చిన్నాభిన్నము చేయు. "బిరుదుచుగలవచ్చు పిండుబిందువేయ, బలితంపు నేర్పులచ్చెరుపు చెయవ." M. IX. i. 137.

అనగా కూరులయిన నేనాధిపతులను ఏర్పరిచిన దండును చిన్నాభిన్నము చేయడానకు విశేషమయిన చాతుర్యములు ఆశ్చర్యమును కలగజేయుగా.

పింఛము pinchhamu. [Skt.] n. A peacock's tail. నెమలిపుర.

పింజి pinja. [Skt.] n. Cotton. దూసి. పింజము pinjamu. n. Strength. బలము. పింజనము pinjanamu. n. A cotton cleaning instrument. దూకేకువిల్లు. పింజిక n. A roll of cotton, నూలిముట్టు.

పింజరము pinjaramu. [Skt.] n. Tawny yellow color. ఎరుపుమించిన పసుపురంగు. adj. Tawny or reddish yellow. "పింజరభూత మంజరీపుంజ." R. i. 176.

పిండె pinje. [Tel.] n. The tuck in front of a Hindu's dress. మడతలపెట్టిదోకే బట్టచెంగు. "తడియారకూరకుం డెడుపాతదోపతిబట్టి వేము పిండెలు పెట్టికట్టి." S. ii. 520. "కావి దోపతి పిండెగట్టి మాగాళ్లవైచారసి జీరాడంగ." Surabha. 58. పిండింతు pinjintsu. v. a. To tuck up, as cloth into folds, పిండెలు పోయు. To scatter, as water, నీళ్లు చిలక రలపోయు. పింజనగ్రోవి a syringe, చిచ్చన గ్రోవి.

పింజే pindza. [Tel.] n. The feather part of an arrow. బాణపుంజము. Also, same as పింజనము (q. v.). పింజోరి or పింజారి pindzari. [H.] n. A cotton cleaner. దూకేకువాడు. A poor miserable wretch, నిక్కమాలోనిపక్షి.

పిండము pindamu. [Skt.] n. A lump of rice, అన్నపుముద్ద, A ball. చెండు. A body, form, living frame. ఆకారము, శరీరము. The foetus or embryo, గర్భస్థశిశువు. The oblations that are made to deceased ancestors. పితృదేవతలకచ్చు అన్నపుముద్ద. ఈ గండము గడిచి పిండము బయటపడితే చూతము when the fray is over we shall see what happens. వాడు ఉత్పాత పిండము he is a perfect hero. నాకు పిండా

నికేరక చస్తున్నాను I am dying for a bit of bread. పిండము పెట్టు to offer balls of rice to the manes of ancestors. Vēma. iii. 192. **పిండలి** or **పిండలివండ** *pindali*. (from పిండము.) n. A lump or mass. ముద్ద, గడ్డ. పిండలివండు or పిండిలివండు mud and slush. గడ్డలను నీళ్లును, గడ్డలకట్టిన బురద. "తురగఖురో ధూత ధూళితో బెరసిన, పననిధిపిండలి వండుగాగ." M. IV. iii. 150. **పిండాకూడు** or **పిండాకుడు** *pinda-kūdu*. n. A contemptuous word for food.

పిండారి *pindari*. [Mahraṭi.] n. A Pindari or plunderer, a freebooter or mostrooper. పిందారీలు a gang of mounted robbers.

పిండి *pindi*. [Tel.] n. Flour. బియ్యములోన గు వాని పొడి. [Skt.] n. A multitude. సమూహము. వెన్నెల పిండి అంబోసినట్లుగానున్నది there is bright moonlight. తెలికపిండి a residue of sesamum seeds after the oil is extracted, oil-cake. ఈ మాట పిండికిని పడును పిడుగుకును పడును this is equivocal, it is neither chalk nor cheese. పిండిబలపము a whitish kind of slate stone. పిండిరాయి a soft kind of stone; also a mica or slate. బలపము. పిండిమిఠాయి a sauce made of herbs and chillies mixed with rice flour. పేలపిండి flour of parched grain. **పిండి కూర** or **పిండిబొద్దికూర** *pindi-kūra*. n. A kind of vegetable. **పిండినొండ** *pindidonda*. n. The herb called *Aerua lanata*. (Watts.) H. iv. 12. **పిండివంటలు** *pindivantalu*. n. Pastry, cakes.

పిండిక *pindika*. [Tel.] n. The nave of a wheel.

పిండితము or **పిండికృతము** *pinditamū*. [Skt.] adj. Squeezed, పిడుగుబడిన, ముద్దగా చేయుబడిన. Close, పట్టుము.

పిండితకము *pinditakamu*. [Skt.] n. The tree called మంగచెట్టు, గ్రంథితగల పుచ్చెట్టు or మువవము.

పిండు *pindu*. [Tel.] n. An army, a multitude, crowd, flock. సమూహము, గుంపు, చిరుంక

బలయుతసేన. R. i. 2. [Skt.] n. A ball. చెండు. **పిండుకట్టు** *pindu-kattu*. v. n. To form or gather in a crowd. గుంపుకూడు.

పిండు *pindu*. [Tel.] v. a. To press out, squeeze, wring. రసము పిడుచు. To milk. పాలపితుకు. అతడు పిండినపాలు పిండినట్టే మాట్లాడినాడు he is no hypocrite, he speaks the simple truth.

పిందె or **పిందియ** *pinde*. [Tel.] n. A tender fruit. చింతపించె a very raw tamarind fruit.

పింపిణి *pimpini*. [Tel.] n. A woman's hair separated into four tails and then braided into one. "మౌ బడిగోమ్మోర్కలనిం తలను చుగ్గేమంబూనినున్నింపిణి, బడిలక పాప బురాచిరక జగి హేచ్చక గొప్పు పొంకించి." Satyab. iii. 145.

పింపిళ్లు, **పింపిళ్లులు** or **పింపిళ్లు** *pimpillu*. [Tel.] n. plu. Antics, skips, leaps. గంతులు, తూతూ అనే అటలో ఛెడము. **పింపిళ్లాడు**, **పింపిసలాడు** or **పింపిళ్లుకూయు** *pimpilladu*. v. n. To dance, నర్తించు.

పికపికలు *pikapikalu*. [Tel.] n. Confusion, dispersion, scatteredness, చెల్లాచెదురు. పిక పికలగు to be scattered. చెల్లాచెదగు.

పికము *pikamu*. [Skt.] n. The Coel or Indian cuckoo, కోయిల. **పికవర్ధనము** *pika-varthanamu*. n. A crow.

పికిలి, **పిక్కిలి**, **పికిలిగాడు**, **పికిలిగువ్వ**, **పికిలి పట్టు**, **పికిలి** or **పికిలిపట్టు** *pikili*. [Tel.] n. The Common Madras Bulbul, *Molpastes haemorrhons*. తురికపికిలిపట్టు the Southern Red-whiskered Bulbul, *Otocompsa fuscicaudata*. తోకపికిలిపట్టు the Indian Paradise Flycatcher, *Terpsiphona paradisi*. పాచిపికిలిగాడు the White-browed Bulbul, *Pycnonotus luteolus*. కొండపాచిపికిలిగాడు the yellow-throated Bulbul, *Pycnonotus xantheleemus*. పికిలి చెండు a tuft made of the feathers of this

bird. **పికిలిపూసలు** *pikili-pūsalu*. n. plu. A kind of beads. "గోరోజు, మిక్కులుక, పికిలిపూసలో, మోవిపండులు, కుంకేళ్లు." R. ii. 4.

పిక్క *pikka*. [Tel.] n. The calf of the leg, జంఘ. A tamarind seed, చింతగింజ.

పిక్కట్లు or **పిక్కట్లులు** *pikkatillu*. [Tel.] v. n. To rise, swell, spread; to burst forth, as scent, anger, sound, passion, నిండు, వ్యాపించు, విజృంభించు, పగులు, నష్టించు. "దుండుభిరవము లదిక్కులెల్ల పిక్కట్లెల్ల." Vish. P. iii. 94.

పిక్కారు *pik-karu*. [Tel. పివప+కారు] n. The after or next season.

పిక్కు *pikku*. [Tel.] n. A trick, artifice, a secret. ఎంచన, మర్చిము. అందులోనుండే పిక్కువానికే తెలియలేదు he did not find out the trick of it. v. n. To withdraw. వెనుదీయు. v. a. To cheat, to deceive. చిగాచేయు, వంచించు.

పిగిలి See పికిలి.

పిగులు *pigulu*. [Tel.] v. n. To burst, పగులు చేరచినుగు. దోవతి పిగిలినది the cloth burst or was rent or split.

పిచండము [Skt.] n. The belly, కడుపు. **పిచండిలుడు** n. One who has a big belly, పెద్దకడుపుగలవాడు.

పిచాడి *pichadi*. [H.] n. A rope by which a horse's hind legs are tied up.

పిచుమందము or **పిచుమర్తము** *pichu-mandamu*. [Skt.] n. The tree called the Neem or Margosa, వేపచెట్టు.

పిచుపు *pichupu*. [Skt.] n. Cotton. మాచి.

పిచ్చి or **పిచ్చే** *pichchi*. [Tel.] n. Madness, folly. adj. Fruitless, vain. Foolish, mad. Short, deficient in measure. Applied to plants, it means Wild, uncultivated. పిచ్చిచెట్టు a weed. పిచ్చిచీర a wild cucumber. పిచ్చివామి a wild mango. పిచ్చివాడు

one who is mad. పిచ్చిరూపాయి a light or counterfeit rupee. వానిపని అంతా పిచ్చి పిచ్చి అయిపోయింది his business is gone to dogs. పిచ్చివాన rain that does no good. In weights the smaller or false quantity as opposed to పక్కనేరు the greater or true weight. **పిచ్చివట్టిన** or **పిచ్చేవట్టిన** *pichchivattina*. adj. Mad, foolish. పిచ్చివట్టు selfishness, లబ్ధిత్వము.

పిచ్చిక or **పిచ్చేక** *pichhika*. [Tel.] n. A sparrow. పిచ్చికమంటు, పిచ్చిమంటు, పిచ్చుక కుంటు. లేక, పిచ్చేకుంటు one who hops like a sparrow, i.e., a lame man; a cripple. అమారుడు, కార్లులేనివాడు; a beggar, బిచ్చే మెత్తువాడు. వెదురుపిచ్చిక, కొండపిచ్చిక, చెరుకు పిచ్చిక, ఊరిపిచ్చిక, పాచిపిచ్చిక, పేదపిచ్చిక are different species. **పిచ్చిక గొళ్లు** *pichchika-gōllu*. n. "Sparrow's claws." A sort of grain. H. iv. 156. **పిచ్చికమీను** *pichchika-minu*. n. A flying fish, *Exocetus volitans*. **పిచ్చికకాలు** *pitsuka-kalu*. n. A kind of grass.

పిచ్చికారు or **పిచికారు** *pichchikaru*. [H.] n. A syringe.

పిచ్చిలు or **పిచ్చిల్లు** *pichchilu*. [Tel.] v. n. To gush, flow, exude. "వచ్చినకంఠునివూడ గని, వెచ్చని నిట్టూర్పుగ దురివిహ్వలమతితో రిచ్చవడిబొమ్మధారలు, పిచ్చిలనయ్యిండువదన తెగ దుచుపలికెక." Vish. vii. 79.

పిచ్చే *pitsa*. [Tel.] n. A tamarind seed, చింతగింజ. A skein of yarn.

పిచ్చేట్లు *pitsatillu*. v. n. To quake, shudder, &c. "వచ్చెముఠేది గురిపిచ్చేటిల వైస్య ములు హెచ్చి నడకక కపులు రిచ్చవడిమాడక." Adilakshimi Vilasam. iv. 123.

పిచ్చేలింపు *pitsalintsu*. [Tel.] v. n. To be in a stir, to be afraid, భయపడు, తల్లడపడు. To be proud, అతిశయించు. To sprout, to emanate, అకురించు, పాటమరించు. "చేలయిన వెచ్చిక

పిచ్చులింప వ్రచ్చుచు." R. v. 194. v. a. To talk or converse about, to praise, admire, ప్రశంసించు.

పిట్ట pitṭa. [Tel.] n. Fat, grease, కొవ్వు Poison. విషము. పందిపిచ్చు hog's grease, lard. A tamarind seed, చింతపిత్త.

పిటకము pitakamu. [Skt.] n. A pimple. చెమటకాయ. P. i. 489. A small box, చిన్న పెట్టె.

పిట్ట pitta. [Tel.] n. A small bird. A little thing. నక్కపిట్ట a small wild root. This name is applied to some fish, as ఈనపిట్ట. adj. Trifling. పిట్టకథలు idle stories. పిట్ట పిడుగు pitṭa-pidugu. adj. Inevitable, అనివార్యము. పిట్టకాసు or పిట్టడికాసు pitṭa-kāsu. n. A small kind of fish: what in England is called the Miller's Thumb.

పిట్టు pittu. [Tel.] n. Flour boiled in steam, వాసెవిద నడక పెట్టినపిండి.

పిత్తరము pitṭaramu. [Skt.] n. A little earthen pot. కుండ. A cooking pot, నంట కుండ. A churning rod, కవ్వపుకోల.

పిడక or పిడుక pidaka. [Tel. from పిడుచు.] n. A cake of cowdung dried for fuel. కత్తిపిడక a toddyman's case, containing his knife, &c. పిడక మొసలి Same as శిశువారము (q. v.).

పిడచే or పిడుచే pidātsa. [Tel. from పిడుచు.] n. A handful; as much as can be clutched. పిడచేపాత a besom or bit of cloth used in smearing, అలకుచేట్ట.

పిడత or పిడుత pidāta. [Tel.] n. A very small earthen pot, మిక్కిలి చిన్నకుండ.

పిడి pidī. [Tel. Lit: to hold.] n. A small handle, hilt, haft. కత్తిపడుచులోనగునది, త్వరపు. A handful, a fist, పిడికిలి. The female of any animal, అడువ్యుగము. రెండు పిళ్లరంపము a two handled saw. నలక పిడి a skein or ball of string. గురపిడి or మనుదిడి the female bison. Kālahas. ii. 83.

పిడియేనుగు a female elephant. పిడికట్టు pidī-kattu. n. The middle part of a bow where it is held, అడ్డకము, చిటివడుము. పిడికిలి pidī-kili. n. A hold or grasp, a fist, ముష్టి. ప్రాణాలపిడికిలివట్టుకొన్నాడు his life is in his hand, i.e., he is in great distress: he is at the point of death. (Gen. పిడికిలి, Loc. పిడికిలి. plu. పిడికిళ్లు). పిడుగున బోలు పిడికిలివానిని పొడిచెను he hit him with his fist which was like a thunderbolt. పిడికిలింపు pidīkilintu. v. a. To hold in the fist. పిడికిలి బట్టు. పిడికిలింత pidīkilinta. n. Closing the hands in homage.

“ వాణిగిరిపై నరదస్వామికి, పిడికిలింతలని పెంపుగనుడువుచు.”

H. iv. 286.

పిడికెడు pidī-ēdu. n. A handful, as much as can be held in the closed fist. “ ఎరుకపిడికెడు ధనము” (a proverb) acquaintance is a handful of money. పిడికోల pidī-kōla. n. The handle of a plough staff, వాగేలలోనగువాని మేడి. పిడిగంటు pidī-gaṅṭa. n. A bell with a long handle. పిడిగుడ్డులు pidī-guddulu. n. Blows. పిడిగొట్టు pidī-gottu. v. a. To geld, as an animal. Literally, to strike the handle (of a chisel, &c., which is placed on the testicle). ఎడ్డునట్టులుకొట్టు, పిచ్చులంతయు. పిడిపిప్పెడాకు pidī-pipped-aku. n. An acrid gummy weed, poisonous to sheep, also called కెరటజగురు or గాడికెరడవర. పిడిమూర pidī-mūra. n. The distance between the elbow and the closed fist. పిడియుము or పిడెము pidīyamu. n. A dagger, బాకు. పిడినాటు pidī-nātu. n. Taking sheaves of corn up in the hand and beating out the grain from them. An agreement, ఒడంబడిక. పిడివాలునీటి a note or letter which parties write to each other after an agreement. పిడివాడము pidī-vādamu. n. Obstinacy, మూఢ్ఘము. పిడివేయు pidī-vēyu. v. n. To put a handle on to anything. పిడిసాన pidī-sāna. n. An

auger, a drill. బరమా. పిడిసి or పిడినే pidisi. n. A Rose colored Pastor or Cholum Bird. “ పిడిసెలు చేనివిద సెకచిస్సునవాలగజూది.” Sri Natha.

పిడుగు or పిడ్డు pidugu. [Tel. from పడు.] n. A thunderbolt. అడుగుతప్పినతప్పు పిడుగు వేమ the thunderbolt shall fall innocuous at the foot. “ బొంకులపిడుగులు ” thundering liars. Charitr. ii. 1549. కల్లలాడు లకు పిడుగువంటినారు. పిడుగు కైదుపు pidugu-kaiduvu. n. A thunderbolt. నా యుగము.

పిడుచు pidutsu. [Tel.] v. a. To wring, squeeze, press. రసములోనగువానిని పిడు.

పిడుజే, పిడుచు or పిణుచు pidudzu. [Tel.] n. A tick or louse that infests cattle, a bott, గోమరి. Various kinds are బుడ్ల పిడుచు or అంబారుపిడుచు a cattle tick. అంబారుపిడుజే or చెక్కపిడుచు a woodlouse, and చీమపిడుచు a body louse.

పిడుత See పిడత.

పిడె or పిడెము pidē. [Tel.] n. A bundle or a clump (of bamboos) వెనుగుబూర, గుంపుగా మొలచియుండు వెదురులు. See పిడిచుము. under పిడి.

పిడేరపుగువ్వ pidērapu-guvva. [Tel.] n. A common kind of dove. Jerdon. No. 295.

పిణ్యాకము pinyākamu. [Skt.] n. An oil cake, sesamum seed left after the oil is extracted. తెలికపిండి.

పిత, పితర or పితరుడు pita. [Skt.] n. A father. తండ్రి. పితరకార pitara-dora. n. The lord of our fathers, Yama. పితృపతి, యముడు. పితామహుడు pita-mahudu. n. A father's father. తండ్రితండ్రి. తాత. Brahma, బ్రహ్మ. ఆంధ్రకవితాపితామహుడు 'the Father of Telugu poesy,' a title of the celebrated poet Allasani Peddanna. ప్రపితామహుడు great grandfather. పితామహి a grandmother on the father's

side, తండ్రితల్లి. పితాళ్లు pitāllu. (another form of పితరులు.) n. The manes or ghosts of forefathers. Charitr. i. 1526. పితరులు pitarulu. n. Deceased or departed ancestors, పితృదేవతలు.

పితలాటము or పితలాటకము pitalatamu. [Tam.] n. Trickery, cheating, humbug, మోసము, టక్క.

పితుకు or పిమకు pituku. [Tel.] v. a. To milk out, express, squeeze, draw (milk.) పాలుపిండు ఆవును పాలుపిరికినాడు he milked the cow.

పిఠూరి పిఠూరి. [H.] n. An intrigue, plot, treason, conspiracy. కుట్ర. Tale bearing (Krishna District). Riot or rebellion (Godavery District). పిఠూరికూరు pitūri-kōru. n. A rebel, a traitor, a conspirator, ద్రోహి. A tale-bearer, చోడీలు చెప్పవారు.

పితృలు pitṛulu. [Skt.] n. Fathers, ancestors.

పితృతిథి pitṛi-tithi. n. A lunar day, on which offerings are made to the manes of ancestors. పితృపతి pitṛi-pati. n. The lord of the ancestors, i.e., Yama. పితృవనము pitṛi-vaṇamu. n. A cemetery. శ్మశానము, బలికిమట్ల. M. iv. 18. పితృయజ్ఞము or పితృతర్పణము pitṛi-yagnyamu. n. An offering or sacrifice to ancestors. పిత్రార్జితము pitṛ-arjitamu. adj. Earned by one's ancestors, inherited from one's ancestors, ancestral. n. Ancestral property. పిత్ర్యము pitṛyamu. adj. Paternal, ancestral. తండ్రిసంబంధమైన, తండ్రిది. పితృవ్యుడు pitṛivṛyudu. n. A paternal uncle, తండ్రికోడలుబట్టినవాడు.

పిత్తము pittamu. [Skt.] n. Bile, gall, the bilious humour. పిత్తకాక or పిత్తకారకము bilious heat. పిత్తకాసము a kind of consumption. పిత్తకోగ్ధ a kind of jaundice, Leucophlegmatin. పిత్తపుష్యుడు choppinggs

of the hands and feet. పిత్తవాడి a bilious pulse. ఈ మంచు పిత్తముచేయును గనుక మీరు లైటికి పోరాదు this medicine will stir up the bile, so you must stay at home. పిత్తకోశము pitta-kōsamu. n. The gall bladder. పిత్తబాధ్యము pitta-jadyamu. n. A bilious disease.

పిత్తలము, పిత్తశము, పిత్తడి or పిత్తలి pittalamu. [Skt.] n. Brass, ఇత్తడి. adj. Bilious, relating to bilious humour. పిత్తముగల. పిత్తడి కాను pittadi-kasu. n. A sort of fish. H. iv. 224. See పిట్టకాను.

పిదప pidapa. [Tel.] n. The after or succeeding time, వెనుక. adj. Succeeding, వెనుకటి. Meanspirited, degenerate, base, vile, silly, foolish. తక్కువైన, నీచమైన. adv. Afterwards. పిదపముప్పులు, వెనుకటి వారు. పిదపచేసు an after crop.

పిదపిద pida-pida. [Tel.] adj. Soft, smooth, మృదువు, అనుకు. పిదపిదన pila-pidana. n. Softness. మృదుత్వము. Frignt, భయము. "భ్య. చెదకయదక చిడిముడిగొనక, చెదక వదలక పిదపిదగాక, క్రావ్యాదిసూచక క్రూరతలేక." Charitr. i.

పిమగు Same as పితుకు (q. v.).

పిఠానము pithanamu. [Skt.] n. A covering, concealment, veil. ఆచార్యదనము, తిలోగా నము, ముసుగు, ఏనుగుసూది బురకా.

పిన or పిన్న pina. [Tel.] adj. Little, young, చిన్న. పినతండ్రి pira-tandri. n. Literally, a younger father, i.e., a father's younger brother: also, the husband of a mother's younger sister. పినతల్లి pina-talli. n. Literally, a younger mother, i.e., a mother's younger sister, the wife of a father's younger brother. See పిన్న.

పినాకము pinakamu. [Skt.] n. The name of the bow or trident used by Siva. శివుని ధనుస్సు, త్రికూలము. A rain of mud, మట్టి

వాన. పినాకీ pinaki. n. An epithet of Siva. శివుడు. పినాకీని pinakini. n. The Sanskrit name of the river Pennar which rises near Nandidroog and falls into the sea near Nellore.

పినుగు or పిలుగు pinugu. [Tel.] n. A selfish or covetous man, లబ్ధకుడు.

పిన్న, పిన, పిన్నట or పిన్నటి pinna. [Tel.] adj. Little, small, tiny, diminutive, young, చిన్న. పిన్న పెద్దలు old and young, every body, great and small; also, the elders of a community. పిన్న పెద్దవిచారించి మాట్లాడవలసినది you should consider who it is you are addressing. పిన్నవపు a slight smile పిన్ననాడు or పిన్నటనాడు pinna-nadu. n. Infancy. "పిన్నటినాటనేతనవవేకము లోకమువారు మెచ్చగా." T. ii. 38. "కనినెన్నామున పిన్నవపువొలుకక." Parij. v. 45. పిన్న తనము or పిన్న శిశుము pinna-tanamu. n. Childhood పిన్నవాడు pinna-vadu. n. A boy. పిన్నది pinn-adi. n. A girl. పిన్న కక్కెర pinna-kakkeru. n. The small partridge, Perdrix sylvatica, చిన్నకక్కెర, కృకణముకీ. పిన్నగద్ద pinna-gadda. n. A small kind of kite. పిన్నగోరంట a kind of Carleria, the dwarf species of గోరంట (q. v.). పిన్న పాప pinna-pāpa. n. A virgin, కన్యక. పిన్నమ్మ pinn-amma. n. A mother's younger sister. పిన్నయ్య pinn-ayya. n. A father's younger brother.

పిపాస pipasa. [Skt.] n. Thirst. దప్పి. పిపాసితుడు pipasitudu. n. A thirsty man.

పిపిలిక pipilika. [Skt.] n. An ant. పిపిలికాది బ్రహ్మవ్యంతము from an ant to God.

పిప్పలము pippalamu. [Skt.] n. The sacred fig tree, the Peepul tree. Ficus religiosa. రావిచెట్టు.

పిప్పలి pippali. [Skt.] n. Long pepper, Anthrocnemum indicum. పిప్పళ్ల బియ్యము grains of this pepper. నరుపిప్పలి a plant called Sphenoclea zeylanica. Rox. i. 507. కొయ్యపిప్పలి a plant called Salicornia brachiata. గజపిప్పలి a plant called Pothos officinalis, or Tomex sebifera. Rox. iii. 819. అది పిప్పళ్ల బస్తావలెనున్నది it (or she) is as strong as a horse: lit: as a sack (బస్తా) of this pepper. పిప్పలికి పై the dried root of the long pepper. పిప్పలిరుంబ the root of long pepper. పిప్పళ్ల మోడి the thick or woody part (మోడి) of the long pepper vine.

పిప్పి or పిప్పిరి pippi. [Tel.] n. Refuse, residue, the stuff that remains after the juice is squeezed out. పిప్పి or పిప్పెటి n. A common weed. పిప్పిచేయు pippi-chēyu. v. a. To squeeze dry, as fruit, &c. "విరోధినీసలక్ పిప్పిరచేసెదన్." శై. vi.

పిమ్మట pimmaṭa. [Tel.] adv. Afterwards, subsequently, అనంతము. Behind, పరోక్ష ముందు. పిప్పటివారు those who come after.

పిమ్మట or పిమ్మటము pimmaṭa. [Tel.] n. Stupor, grief. మూర్ఛావస్థ, అచైతన్యము, విషయజన్యప్రభృత, మనోవ్యధ, మానుపడడము. "బిట్టల్లి-మూర్ఛిల్లి పిమ్మటబొంది." BD. v. 257. "తనకు బిమ్మటమైన నన్నునునివాసా, లీలయిపైయి ద్రోవంగలేక తెగియె, నధిపయా బోతు బెబ్బులికగ్గమైన, పగిదియయ్యె బాండవు లకు పగయణం." M. VIII. i. 5.

పియ్యి piyyi. [Tel.] n. Human dung, or the dung of any carnivorous animal, as distinguished from పేడ, రెట్ట, &c. చేపపియ్యి cuttle fish bone, used in varnish.

పియ్యితిను piyyi-tinu. v. n. To eat dirt: i. e., make a fool of oneself. పియ్యి తినేనాగము the dung-eater, a sort of snake.

పిర pira. [Tel.] n. In arithmetic, the two hundred and fifty-sixth part of a Rupee or of any thing.

పిరంగి or పిరంగి pirangi. [corruption of 'Frank'] n. A cannon. పిరంగిచెక్కె pirangi-chekka. n. China root, Smilax china. Ains. i. 70.

పిరము piramu. [for Skt. ప్రియము.] adj. Dear. వెలయుక్కువైన. "పిరమైనకాయకమెనట లేకుండ." Mari. P. 144.

పిరాయింపు pirayintsu. [H.] v. a. To change, మార్పు. పిరాయింపు pirayimpu. n. Changing, a change. మార్చడము, మార్పు.

పిరి piri. [Tel.] n. A twist. మెలి. A cotton-twist, a thread, a rope, తాడు. పిరిగొను piri-gonu. v. a. & n. To surround, to twist, to twine round, చుట్టుకొను, పెన గొను, మెలిపెట్టు.

పిరింది or పిరిది pirindi. [Tel.] adj. Behind, after, following. సూదిపిరింది క్రాటికియ్య as a thread that follows the needle. పిరిందికి or పిరిదికి pirindi-ki. adv. Backwards. వెనుకకు. "అన్నిచూర్ర పరులు నాజి బిరిందికి నడుగుపెట్టక తెగనడుచువారు." M. XII. iii. 55. See పిరుడు.

పిరికి piriki. [Tel.] adj. Cowardly. పిరికివాడు a coward. n. A coward, భయశీలడు. plu. పిరుకులు. "పిరుకులుగానిభానుజవిభీషణులుండగ నీకునర్హు." Jaimini. vi. 77. పిరికితనము piriki-tanamu. n. Cowardice, timidity, shyness, bashfulness. సభాపిరికితనము nervousness that disables a man when in public. పిరికితండ piriki-kanda. n. Want of courage, అచైతన్యము. పిరికిమేకము piriki-mekamu. n. A gazelle or antelope, హరిణము, జంక.

పిరియాది, పిరియామ See under పిర్యారు.

పిరు piru. [Tel. short for పిరుడు.] n. The back part or side. వెనుకప్రక్క, వెనుక, పార్శ్వభాగము. adv. Behind, back. "నరుకుడు

ననవుడు పిరుననకరడు." BD. vi. 45. పిరుననక
without going back. **పిరుండు** or **పిరుడు**
pirundu. The back side, the loins,
వెనుకటిభాగము. Back, behind, వెనుక.
"నూదిపిరుందివారంబులీల." L. vii. 185.
పిరుందికడ *pirundi-kada*. adv. Behind,
at the back of, after, following, దానిపిరుం
డక at her heels. **పిరుడుకోను** *pirudu-*
konu. v. a. To follow, వెంటించు. **పిరు**
తీయు, **పిరులివియు** or **పిరులివుడు** *piru-*
ttiyu. v. n. To draw back, shrink
back, retreat. వెనుదీయు, పరాభ్రమింపను.
పిరువడు, **పిరుపోవు** or **పిరుచేసు** *piru-*
padu. v. n. To go back, to retreat, వెనుదీయు.
To be afraid, భయపడు. **పిరువెట్టు** *piru-*
vettu. v. a. To slight, disregard. అనాద
రించు.

పిరుపీకు, **పిరుబీకు**, **పిరువీకు** or **పిరీవీకు** *piru-*
piku. [Tel. పీకు+పీకు.] n. Wrangling.
పీకులాట, రచ్చ, జంకూటము. Pain, బాధ.
పిరువీకులాడు *piru-vikul-adu*. v. n. To
struggle. పెనుగులాడు. పిరువీకుచేయు to
torment, బాధించు; to struggle. పెనుగు
లాడు.

పిరుము *pirumu*. [Tel.] n. Severity, పరుష
భావము. adj. Severe, పరుషము.

పిర్యాదు, **పిరియాదు** or **ఫిర్యాదు** *piryadu*.
[H.] n. A complaint, మొర. పిర్యాది or
పిరియాది a complainant.

పిర్ర *pirra*. [Tel.] n. A buttock, పిరుగు.
పిర్రలు the buttocks.

పిలక *piluka*. [Tel.] n. A young one, a
young shoot. కండపిలక a small root, as
that of a radish. See పిలక.

పిలపిల *pila-pila*. [Tel. anak.] adv. Suddenly,
at once.

పిలక or **పిల్క** *piluka*. [Tel.] n. A young
one, a young shoot. శేటిశేటిలక the
young of the antelope. "పులుకు బుద్ధిశేర్పు
కొని పూరియుగిరియు మేటిశేటిలే, చిలుకలవెంట

త్రిపుకొనివెంచును." R. ii. 69. అంకేపిలక
a young swan. సింగపుచిలుక the cub of
a lion. శేటిపిలక a young bee. **పిలకనాటు**
piluka-natu. n. Bearing young ones,
పిల్లనువేయుట. "పిలకనాటిగోడిగ బావడిగము
లకుం." A. iv. 36. టీ. పిలకనాటి, పిల్లను
ఇచ్చే, గోడిగబావడుములకు, అడగుర్రపురట్లకు.

పిలుకు *piluku*. [Tel.] n. Pride, conceit,
గర్వము. **పిలుకుమారు**, **పిలుకుమూలు**, **పిల్కు-**
మారు or **పిల్కుమూలు** *piluku-maru*. v. n.
To die, చచ్చు. To be destroyed, to perish.
నాశమొందు. "కాల్పలమల్ దనపికవిచ్చియుకా,
మరలియుదూరియుకా చిలుకు మారియు నల్లడ
బారియుకా." M. VIII. i. 4. **పిలుకుమారుడు**,
పిలుకుమారుడు, **పిలుకుమూలుడు** or **పిలుకు**
మూలు *piluku-maruṭsu*. v. a. To kill, to
destroy. "మనుజనాధయొక్కడవులూని మహా
ద్భుత బాహుసంపదకా, మమవడిదాకడకా చిలుకు
మార్చి దనంట యుదాల్చి మైన వైద్యమహిమగాదె." M. IX. ii. 102.

పిలుగు or **పినుగు** *pilugu*. [Tel.] n. A selfish
man, లబ్ధిడు. A mere formalist. కపటి,
మాయగాడు.

"క|| కలదాసన్యాసికిబహు,
కల్పాతనువర్ణపూర్ణకంఠ సదా య,
పిలుగుయతిమరపుహాసము,
కలనేనియలేక దానిగనిరక్షించుకా." P. i. 222.

పిలుచు or **పిల్చు** *pilutsu*. [Tel.] v. a. To
call; to invite. **పిలుచుకోను** *pilutsu-*
konu. v. a. To call for (a man), to call
near, call upon, invite. పిలుచుక (for పిలు
చుకొని) పోవు to take (a man) along with
one. పిలుచుకవచ్చు to bring (a man along)
with one. **పిలుపించుకోను** or **పిలిపించుకోను**
pilupintsu-konu. v. a. To send for, to
invite. **పిలిపించు** or **పిలువనంపించు** *pili-*
pintsu. v. a. To call for, invite, send for.
పిలు or **పిలువు** *pilu*. (Imperative of

పిలుచు.) v. "Call him." **పిలుపు** or **పిలుపుడు**
pilupu. n. A call; a cry; an invitation,
అహ్వానము.

పిల్ల *pilla*. [Tel.] n. A child, a babe, a young
girl. A young one, offspring. A shoot
or young plant. పిల్లలు, children, పిల్లలు,
young ones. పిల్లలుగలవాడను I am a parent.
కుక్కపిల్ల a puppy. పులిపిల్ల a tiger's cub.
కోడిపిల్ల a chicken. మేకపిల్ల a kid. ఎలక
పిల్ల a young rat. పిల్లలువేయు or పిల్లలుపెట్టు
to bring forth young ones. పిల్లపెట్టు to
throw doublets on the dice. "నూలిపిల్లకా,
వంచనలేక పాదుకొనవైచియు పాపణచేసిపెం
పుగా, వించుటతత్ఫలంబనుభవించుమె." Radha.
i. 74. **పిల్ల** adj. Small, petty. పిల్లనవ్వ
తము a small hill. పిల్లపెత్తనము misrule.
పిల్లచేష్టలు boyish pranks or tricks. పిల్లగాలి
a gentle breeze. పిల్లదూలము a small beam
or rafter. పిల్లసంగీతము a humming or low
singing. పిల్లకాలువ a small channel or
canal. పిల్లబావి or పిల్లనుయ్యి an inside well;
a well or hole bored in the bottom of
a well. పిల్లయేనుగు the young of an
elephant. పిల్లకున్ను a young buffalo. **పిల్లేరు**
గంతు *pill-eru-gantu*. (పిల్ల+ఎరు+గంతు.)
n. A summersault. **పిల్లంగోడు** *pillan-godu*.
n. A hockey stick or bat used in games.
See పిల్లగోట్టు. **పిల్లంగోవి**, **పిల్లనగోవి**, **పిల్ల**
గోవి or **పిల్లగోలు** *pillan-gōvi*. n. A
flageolet. plu. పిల్లంగోళ్లు. **పిల్లకాయ** *pillaka-*
kaya. n. A child, a little boy. **పిల్లగడ్డము**
pillagaddamu. n. A very small beard.
పిల్లగాడు *pillagadu*. n. A boy or lad
పిల్లనాడు. **పిల్లగిరులు** *pillagirulu*. n. The
name of a game. **పిల్లగోట్టు** *pillan-gōṭṭu*. n.
A boy's game in which hockey sticks are
used. **పిల్లచుట్టు** *pillachuttu*. n. A noose,
ఉరి. H. v. 112. **పిల్లజోట్టు** *pillazuttu*.
n. The lesser lock behind or in front of
the principal one, బాలరముంచరి బొట్టు,

లేక, చిన్నజోట్టు. **పిల్లడు** *pilladu*. n. A boy,
a child. **పిల్లది** *pilladi*. n. A girl or lass,
పిల్లదీపులు *pilladipulu*. n. A certain
boys' game. **పిల్లపేసేర** *pillapitsara*. n.
A plant, *Asparagus racemosus*. (Ains. and
Watts.) H. v. 51. **పిల్లపెసర** *pillapesara*.
n. A sort of green grain called పెసలు.
పిల్లపేగులు *pillapēgulu*. n. The small
intestines. **పిల్లమరము**, **పిల్లమిరుము**
or **పిల్లిమంతరము** *pillameramu*. n. A
summersault, తలక్రిందుగా వేసేలాగు, పల్చి.
పిల్లవ్రేలు *pillavrelu*. n. The little finger,
చిటికినవ్రేలు. "వలికాలిపిల్లవ్రేల్." శై. viii.

పిల్లనీ *pillani*. [Tel.] n. A kind of song.
"పిల్లనీపాడడు పెనుపాపములు." Pal. 271.

పిల్లాణి or **పిల్లాడి** *pillani*. [Tel.] n. A silver
ring worn by women on the fourth toe.
plu. పిల్లాండ్లు.

పిల్లి *pilli*. [Tel.] n. A cat. ఉరిపిల్లి a tame cat.
Several different animals go by this
name: as శోవ్వాదిపిల్లి, భూతపిల్లి, నీటిపిల్లి,
బాపురుపిల్లి, శౌంకపిల్లి and some more.
పునుగుపిల్లి a civet cat. పిల్లికండ్లు blue eyes
(lit. 'cat's eyes'). పిల్లికూరి mewling.
పిల్లికూన a kitten. పిల్లిలాగు like a cat, i. e.,
demurely, harmlessly. పిల్లిగుణము a feline
disposition. కాలకాలిన పిల్లనలె తిరుగుచు
న్నాడు he wanders about like a cat whose
feet are burnt. పిల్లి n. A corruption of
పల్లె as కొండపిల్లి, ఈడెపిల్లి, &c. పిల్లికవ్రలము
(పిల్లికన్ను+వ్రలము.) a precious stone, a
cat's eye, వైమూల్యము. **పిల్లిగడ్డ** *pilli-*
galda. n. A root called *Urtica tuberosa*.
Rox. iii. 583. Musk. పునుగుకేట్టుము. **పిల్లడు**
గుకెట్టు (పిల్లి+అడుగు+కెట్టు.) *pilladugu-*
chettu. n. Cowach, a certain plant.
కపికచ్చు, ఎగ్గోల. Rox. iii. 283. **పిల్లిమనర**
గడ్డ *pillimisaragadda*. n. Cat's whisk-
ers, a sort of plant. Rasiica. i. prof.

పిల్లు Same as పుల్లు (q. v.).

పిల్ల pilla. [Tel.] n. A title generally assumed by the members of some of the Sudra's castes. పిల్లారి pillari. n. A name of the god Gaṇeśa, గణేశుడు. అచ్చి. కిష్కిం. కాం.

పిల్లు pillu. [Tel.] n. plu. A tuft of grass. కసపువెంటి. హరి. పూ. v.

పిశంగము piṅgamu. [Skt.] adj. Tawny, red, as hair. గోశోచనవర్ణముగల, కపిలవర్ణముగల.

పితౌచము piśāchamu. [Skt.] n. A demon or ghost. A whirlwind or stormy gust. భౌతాశారులు. పితౌచి piśāchi. n. A female fiend or spirit. కర్ణపితౌచి a familiar demon. భవపితౌచి a dragon placed as a guard over hidden treasure.

పిశితము piśitam. [Skt.] n. Flesh, meat. మాంసము. పిశితాశపడు or పిశితాశి piśit-aśanudu. n. A cannibal, a carnivorous being. "తూర్వరణంబుగాదొడగ దుష్టనిశాచ రవేళయ్యెడుకా, మార్పుముగాలయాపనముమ ర్పక యిప్పిశితాశిబట్టి." M. I. vi. 235.

పిశునము piśunamu. [Skt.] n. Reservedness of temper, a saturnine disposition. పిశునుడు piśunudu. n. A reserved man, a false friend. A tale bearer, కొండెకాడు. A wicked person, దుష్టుడు.

పిష్టము piṣṭamu. n. Flour or meal. పిండి. Scoriae, meltings, dross. మధుపిష్టము wax. పిష్టకము piṣṭakamu. n. A cake, a pudding. అపూప సామాన్యము, పిండిపంట. పిష్టచక్రము piṣṭa-chakramu. n. A round biscuit, గార. పిష్టాతకము piṣṭatākamu. n. Perfumed powder. బుక్కా. A. iv. 36.

పిస pisa. [Tel.] n. Folly, nonsense, అవిశేకము.

పిసక or పిస pisaka. [Tel.] n. Grease, or dirt in the hair, తలమురికి. పిసకగానుడే or పిసక చుట్టిన greasy. పిసపిసలాడే clammy, vis-

uous. పిసవెత్రి pisa-verri. n. Eager desire, strong lust. గాడు, కామాశ్రక్రము.

పిసరూ pisaru. [Tel.] n. Stuff, trash, waste matter. The wash or refuse of grain. Matter in the eye, humour, pus. Any thing worthless, a mere trifle, a small quantity, తేళము. పిసరంతపాడి a pinch of snuff. పిసరువెళ్ళవొక్కవారు they beat the stuff out of him. ఆపనిచేయుటలో వానిపిసరు వెళ్ళినది he was quite exhausted in doing the business.

పిసాసి [from Skt. పిశాచి.] Same as పిశాచి. (q. v.)

పిసాళము piśalamu. [Tel.] n Brilliance, వికాసము, ప్రకాశము. A jest, పరిహాసము. Spreading, వ్యాపనము. A trick, దొంగయెత్తు.

పిసాళి piśali. adj. Brilliant, తళతళమనే, ప్రకాశముగల. Spreading, వ్యాపనముగల. Artful, దొంగ యెత్తుగల. "సకియ క్రొండరుకు చిసాళి చూపులకోపు, మునుదినద్రపు ముద్దుమోము గోము." Rasica. iii. 133. An artful or cunning person, కుతీలపురుషుడు, స్త్రీయును. "మొండుమోలు పిసాళి నామా ధు డు." ABA. iii. 11. పిసాళింను piśal-iṅṅsu. v. n. To be brilliant, to flash, to be displayed. తళతళలాడు, వెలుగు, విజృంభించు, వింపు. To be fragrant, పరిహరించు. To spread, వ్యాపించు. To jest, పరిహాసములాడు. To pretend, దొంగయెత్తుచేయు. "సీ సహోద్విని ధిన్న సారంగనాభికా వృత్తమై పిసాళించువృగ మదంబు." Swa. ii. 59. "ద్వివి కొడుకుకు విలపించుకొనుచు నీవున్న, నెడపకెన్నరు నేతురిప నురెల్ల, చాలురేరెమ్మ పిసాళింపక నుచు." HD. ii. 1906. టీ॥ పిసాళింపకు, మాయచేయుకు. v. a. To ridicule, పరిహాసించు.

పిసి pisi. [Tel.] n. A pointed end of a stick, &c.

పిసింగి, పిసింగి or పిసిని pisingi. [Tel.] n. A tree called Clerodendron incrmc. (Watts).

పిసికిళ్లు pisikillu. [Tel.] n. Rubbing, kneading, friction, rubbing ears of corn. పిసుకడములు. Grains of millet, &c. బొన్నలుచొన్నలు మెదలయినవారికి ఉపచివ్యము. A. iv. 172.

పిసిని, పిసిడి or పిసివ పిసిని. [Tel.] adj. Avaricious, miserly. పిసినిపురుగు pisini-purugu. n. A silk worm: literally, the miser worm. పిసినికాయ pisini-kaya. n. The cocoon of the silk worm. పిసినిగొట్టు, పిసినిగొట్టు, పిసినివాడు or పిసినివారి pisinigottu. n. A miser. లాభి.

పిసుకు pisuku. [Tel.] v. a. To squeeze, knead, handle, massage. ఎటుతోచక చేతులు పిసుకుకొనుచుండెను he kept rubbing his hands as if he did not know what to do.

పిహితము pihitamu. [Skt.] adj. Covered, concealed. కప్పబడిన.

పి pi

పికు piku. [Tel.] v. a. To pull out, root up, uproot, wrest. To tear, pull to pieces, destroy, demolish. To turn out, dismiss. నాలుక పికుకొని చచ్చెను he pulled out his tongue and so killed himself. పికుపికాడు piku-pikadu. v. n. To be agitated, to be in trouble. మిక్కిలి పెరుకులాడు. "తొంటి యుత్పన్నప్రత్యంబును చిక్కితక్కి తగబుద్ధి చీకుచీ కాడగా, చేస్తానీసతపొంది యగ్గురుడు సంతి పాంకుడై యున్నెడకా." M. VII. v. 386. పికుకొను piku-konu. v. a. To snatch. పికులాటu pikul-ata. n. A squabble, wrangle, quarrel; nonsense; a plague, scrape. పికులాడు pikul-adu. v. n. To wrangle, struggle, పెనుగులాడు, లాగులాడు. A. vi. 18.

పిక pika. [Tel.] n. The wind-pipe, కంఠవాలము. A pipe. The reed used in blowing musical instruments. ఉనువాడ్యములలోని క్రొవెపుల్ల గొంతుపిక the windpipe. A leaf rolled up like a cigar, కాలెనరెమ్మచీ

అకుమ్మట్ట. A cigar which is partly smoked and thrown away, తాగి మిగిలినమ్మట్ట. పీక బిళ్లలు pika-billalu. n. A kind of ornament attached to a bed. సకి వెలు. పీకపారు pika-paru. v. n. To become flat. చేమ్మటయగు. To become lean, కృశించు.

పిగడ్డ Same as పీతిగడ్డ. (q. v.)

పిచేము piśamu. [Tel.] n. The chin, the lower jaw. కిందిపెదవి. A dimple in the chin, పెదవికిందిపల్లము. Pride, మదము. వాడిపించుమనినాను I brought down his pride. A peacock's tail or train, పింఛము.

పిచేర or పిల్లపిచేర piśara. [Tel.] n. A certain wild shrub. See under పిల్ల.

పిచు piśu. [Tel.] n. The fibre of plants. వారికి మకు ఉండే సంబంధము చీరకాయపిచుగా నున్నది our relations are not strong at all. Also, used for grass or straw as బొదపిచ hill grass. "పిచుమీసంబులున్నెను యల్లి గడ్డంబు." HK. iv. 82.

పిఱ్ఱె [Eng: Fees.] n. Gold. (a secret word used among goldsmiths).

పీట, పీటచెక్క or పీటకోడు piṭa. [from Skt. పీఠము.] n. A seat made of board. కూర్చుండుచులక. బల్లపీట a bench. నాలుగుకాల్లపీట a stool. వీణపీట the bridge of a violin, also called గుర్రము. దూలపుపీట the short cross rafter in the top of a Hindu house roof. చాకిరిపీట a washerman's bench on which he beats the cloth. కాడిపీట a short piece of wood under a yoke, నొగకు దిగువనేయు చెక్క. పీటబెట్టు or పీటవెట్టు piṭa-bettu. v. n. To set up one's seat, i.e., take up permanent residence, settle. స్థిరంపముచేయు, కదిలక ఉండు. పీటముడి piṭa-muḍi. n. A double knot, without bows.

పీతము piṭhamu. [Skt.] n. A seat. The "chair," diocese, or see of a Guru. పీతస్థుడు one who sits on a seat or throne, i.e., a Guru. పీతముర్దుడు or పీతముర్దు

కుడు *piṭha-mardudu*. n. A lover. పీతి *piṭhi*. Same as పీడము. పీతిక *piṭhika*. n. A high seat. ఉక్కావైపీకము. A preface, preamble, preliminary note.

పీడ *piḍa*. [Skt.] n. Pain, annoyance, suffering, బాధ. పీడపోయినది the plague is gone. adj. Painful, nasty, annoying. పీడకల a bad dream. పీడనము *piḍanamū*. n. Paining, gripe, seizure, squeezing, pinching, trouble caused by others. పరలచే కలనబాధ. పీడించు *piḍintsu*. v. a. To pain, plague, torment, harass. బాధించు. పీడితము *piḍitamū*. adj. Pained, distressed, troubled, afflicted. పీడింపబడిన.

పీత *piṭa*. [Tel.] n. A crab. ఎండ్రకాయ. ఎలనోపీత the crab called *Portunus menestho*. (Linn.) పీత [Skt.] n. Saffron, పసుపు. పీతము *pitamū*. adj. Drunk up. n. Yellowness. adj. Yellow. పీత వారు పు *piṭa-daruvu*. n. A tree called the deodar. దేవదారుపు. పీతాంబరము *pit-ambaramū*. n. A yellow garment. పీతాంబరుడు *pit-ambarudu*. n. The god who is clothed in a saffron robe, an epithet of Vishṇu. పీత మూండము *piṭa-muṇḍamū*. n. A yellow throated bird. పచ్చరల పిచ్చుక.

పీతి and పీతిరి. See under పీయి and పీయ్యి.

పీనము *pinamū*. [Skt.] adj. Plump, big, బలిసిన. పీనోధ్ని *pinōdhni*. n. A cow that has a plump udder, పెద్దపాడుగుల ఆవు.

పీనసము *pinasamū*. [Skt.] n. Cold, catarrh. Loss of scent in consequence of cold. పడిసెము. Inflammation of the nasal membrane (with loss of sense of smell). Charaka. p. 55.

పీనిగ, పీనుగ, పీనుగు or పీన్లు *pinija*. [Tel.] n. A corpse or carcass. శవము. "మానంతుల వోడంగూడ పీనుగులైన యోనుగులును." T. v. 37. పీనుగులిండి a demon, పిశాచము.

పీయి or పీయ్యి *piya*. [Tel.] n. Human excreta, the dung of unclean animals.

పీతి *piṭi*. adj. Pertaining to human dung, unclean. పీతిరి *pitiri*. n. Defilement with ordure. పీతిరిగడ్డ *pitiri-gadda*. n. The white scavenger vulture. పీతిరిగుంట *pitiri-gunta*. n. A dungpit, a cesspool. పీతిరినాగుపాము *pitiri-nāgu-pāmu*. n. The stinking cobra, lit: the dung snake.

పీయామము *piyāṣhamū*. [Skt.] n. Nectar, ambrosia. అమృతము.

పీరు, పీలు or పీగులు *piru*. [Tel.] v. n. To tear, చివగు. పీరుచు or పీర్చు *pirutsu*. v. a. To tear, పిగులవట్లుచేయు, చించు.

పీరు *piru*. [H.] n. An image of a Mahomedan saint, made in the form of a hand, used by Mussalmans at the Mohurram, తురికల ఉర్రేలించు ప్రతిమ. పీర్లపండుగ *pirā-panduga*. n. The Mohurram. పీరుసుడి *piru-sudi*. n. A waterspout at sea. If descending, it is called ఆవుతు.

పీల *piḷa*. [Tel.] adj. Slender, lean. బక్క. Poor, spare, scanty: short, not tall. పీలపంట a scanty crop. పీలచేతులు lean arms.

పీలి or పీలిపిట్ట *pili*. [Tel.] n. A Bulbul, పిలిపిట్ట. "పీలికరులయంపకోలలు." Swa. iv. 13. A helm or rudder, చుక్కాని. M. II. ii. 44. పీలికాడు *pili-kādu*. n. A steersman, a helmsman, ఓడచుక్కానిని తిప్పే వాడు.

పీలిక *pilika*. [Tel. from పీలు.] n. A rag, బట్టలు మొదలయిన వాటిని పీక. See పీరు.

పీలుచు or పీల్చు *pilutsu*. [Tel.] v. a. To suck up, drink up with a noise. To whiff or inhale (smoke from a pipe.) To dry up the vitals, as fear does.

పీలుపు *piluru*. [Skt.] n. A kind of forest tree. పిన్ననాగోగు. An elephant, ఏనుగు. An atom, పుమాణువు. v. n. To tear, చివగు, పిగులు.

పీవరము *piraramū*. [Skt.] adj. Plump, big, as arms. కోవ్విస, బలిసిన.

పు pu

పు *pu*. [Tel.] n. Contracted for పువ్వు a flower. Thus పువ్వాడి for పువ్వు+పాడి the pollen of flowers.

పుం *pum*. [Skt.] adj. Male. పుమవత్సము *pum-apatyamū*. n. Male offspring. R. ii. 64. పుంభావము *pum-bhavamū*. n. Manhood, manliness, virility, skill, ప్రాధీమ్యము. పుంశ్చలి *pum-schali*. n. A harlot, రంకుటాలు. P. i. 275. పుంసవనము *pum-savanamū*. n. The ceremonies observed when a woman perceives the first signs of a pregnancy, in order that a son may be born. పుంస్త్రము *pum-stamū*. n. Manhood, manliness, virility. ఆచార్య పుంస్త్రము priesthood. A. v. 151.

పుంఖము *pumkhamū*. [Skt.] n. The feathered part of an arrow. వారివార మోకేపింజ. పుంఖానుపుంఖముగా one after another, in rapid succession. పుంఖితము *pumkhitamū*. adj. Set on the bow. పుంఖితశఠము an arrow set on the bow. T. ii. 214.

పుంగవము *pum-gavamū*. [Skt. పుం male + గవము a cow.] n. A bull. పుంగవుడు *pum-gavudu*. n. An eminent man, శ్రేష్ఠుడు. This word is only used in composition, in the sense of "pre-eminent, excellent:" thus మనిపుంగవుడు a venerable hermit.

పుంగుడు *pungudu*. [Tel.] n. White leprosy, తెల్లపాడలకుప్పము.

పుంజనేల *punja-nēla*. [H.] n. Dry land, మెట్టపాలము. పుంజధాన్యము *punja-dhanyamū*. n. Dry crops. The generic name for every kind of grain excepting rice. It includes కొర్రలు, ఉలవలు, పెనకలు, తమిడిలు, తోన్నలు, చోమలు and so forth.

పుంజము *punjamū*. [Skt.] n. A heap, quantity, collection. రాశి, ప్రాగు. "శోకపుంజము" oceans of sorrows. M. IV. iv. 282. "రత్నపుంజభరిత" full of gems. M. I. v. 36.

పుంజి *punji*. n. Abundance, plenty, సమృద్ధి. adj. Plentiful, abundant, prosperous. ఆ గ్రామమును పుంజిచేసివాడు he promoted the welfare of the village. "ఘంటి టంబుల పుంజి దెలప." N. ix. 179. టీ. బలమును కనుపరచగాను. వారిప్పుడు పుంజిగానున్నారు they are now in good circumstances. Also, a phrase for Four. రెండుపుంజిల రూపాయిలు eight rupees. పుంజికోను *punji-konū*. v. n. To be grouped thickly, to collect in a crowd, గుఱుగుకొను. పుంజిభవల్ *punji-bharat*. adj. Collecting, gathering, పోగయ్యే. "పుంజిభవత్పాలవ్రాతము." A. ii. 65. టీ. దట్టమైన కలిగొట్టు పుప్పములు. పుంజి భవించు *punji-bharintsu*. v. n. To become a heap, రాశిగుడు, కుప్పయగు.

పుంజేము *pundzamū*. [Tel.] n. Thirtyskeins of thread. ముప్పది యెనికలములు. పుంజాల దండ *pundzala-danda*. n. A kind of neck-lace worn by women.

పుంజో or కోడిపుంజో *pundzu*. [Tel.] n. A cock. కుక్కంటము, మగకోడి. పుంజాలపు an epithet of Kumāraswamy.

పుంట *punta*. [Tel.] Another form of పులు. (9. v.)

పుండరీకము *pundarikamū*. [Skt.] n. The white lotus. తెల్లతామర. A royal tiger. తెబ్బలి. పుండరీకాక్షము a royal tiger's skin. పుండరీకాక్షుడు *pundarik-akshudu*. n. He whose eyes are bright as the white lotus, i. e., Vishṇu, తెలిదమ్మకంటి.

పుండలించు *pundalintsu*. [Tel.] v. n. To invent, ఆభూతకల్పముచేయు.

పుండు *pundu*. [Tel.] n. A boil, an ulcer, a sore. A blister. The reddish cake in the middle of a white-ant-hill. వాగొంతు పుండు గానున్నది I have a sore throat. రాచపుండు a carbuncle. పక్కలొపుండు పెంచెదవేమి why do you nourish a thorn in your side? Infl. పుంటి (S. iii. 370.) abl. పుంటు. plu.

పుండ్లు. పుండుచేయు pundu-cheyu. v. n. To raise a blister, or make a sore. పుండ్ల తోగము venereal disease.

పండ్లము pundraṃ. [Skt.] n. A mark worn on the forehead. నురుటినామము. A blackish red variety of sugar-cane, నలుపుకలసిన యొర్ర చెరుకు. A white lotus, తెల్లతామర. త్రిపుం ద్రము the cross mark. ఉత్త్రపుండ్లము the upright mark. పుండ్రేక్షువు pundr-ekshu-ru. n. The white sugar-cane. పుండ్రే క్షుశరాసనుడు an epithet of Manmadha.

పుంత punta. [Tel.] n. An alley, path, by-way. చతువులునడిచేదారి. A raised path, a broad ridge between two paddy fields, గనివ.

పుకారు or పుకారా pukaru. [H.] n. A rumour. An outcry, alarm, uproar.

పుక్కిలి pukkili. [Tel.] n. The inside of the cheek, బుగ్గలోపలిభాగము. పుక్కిటి పు రాణము rigmarole, traditional nonsense, an old wives' tale. " వెచ్చనిట్టారపు పుక్కిట వెడలకున్నె." (R. vi. 112.) he could not help drawing a deep sigh. Gen. పుక్కిటి. Loc. పుక్కిట. plu. పుక్కిట్లు. పుక్కిలింతు or పుక్కి లింతు pukkilintu. v. n. To gargle or rinse one's mouth. To spirt out. పుక్కిలింతు or పుక్కిలింతు pukkilinta. n. Gargling, rinsing one's mouth. పుక్కిడు pukk-edu. n. A mouthful. పుక్కిడునీర్లు a mouthful of water.

పుచ్చె puchche. [Tel.] n. The skull, తలపుర్రె. The young unripe fruit of the palmyra, coccoanut, &c. తాళనారికేళారల బొండ్లము. A cap or loose bit under a screw. The loose caps at the ends of a palm fruit. నీతలపుచ్చె పగలగొట్టుతాను I will break your head.

పుచ్చెకాయ puttsa-kaya. [Tel.] n. The wild bitter melon, called Bryonia callosa, or Cucumis trigonus. కలింకము, కర్కారుకము వెల్లిపుచ్చె the Colocynth plant, Citrullus

colocynthis, Cucumis colocynthis. Rox. iii. 719. ఏటిపుచ్చకాయ the water-melon, Citrullus vulgaris (Watts) " ఒజ్జలపుచ్చకాయ విరచనారా." T. iv. 214. టీ॥ పుచ్చెకాయ తిన రాదనినరువు అందరికిన్ని చెప్పి తాను తిన్ననీతి యగును.

పుచ్చెటిక, పుచ్చెడిక or పుచ్చెడికతనము puttsatik. [Tel.] n. Modesty, prudish-ness, shamefacedness, బిడియము, సిగ్గు. " నీ॥ పుచ్చడికతనంబు పోవెట్టి గిరికన్యపతిగొల్వ నాయాసపడినవోటు." Swa. ii. 8. పుచ్చడిక puttsadika. n. A modest or shy person. సిగ్గు.

పుచ్చె puttsu. [Tel.] v. a. To take. తీయు. To send, to remove. పంపు, పోవజేయు. v. n. To decay, mortify, rot. పుచ్చిపోవు puchchli-povu. v. n. To be rotten, decayed. పుచ్చె puttsu. adj. Rotten, decayed. ' నరువునకు పుచ్చెకూరైన నియ్యరరయవేళ్ళ కిత్తు రద్దపెట్టె." Vēma. 69. పుచ్చు puttsu. n. The sediment of oil. అముడపుమడ్డి. Filth.

" పపనలోనున్న మిక్కిలి పారబల్లి, నేతిలో నాముడపుపుచ్చు నిండనించి," Jagannadha. i. 67.

పుచ్చు is used idiomatically with some nouns to give them an active force. ఆ బిడ్డను నిద్రపుచ్చినది she put the child to sleep. మారుమాపాయలలో ఆయిల్లు కట్టడమును సరిపుచ్చినాడు he finished the building of the house with a hundred rupees. మోస పుచ్చు to deceive, cheat. చిన్న పుచ్చు to disgrace. ప్రాణుపుచ్చు to pass or kill time, కాలక్షేపముచేయు. ఇంతప్రాణు పుచ్చి నందుకు హేతువేమి what is the reason of your making so much delay?

" చాకినాడుకోక చీకాకుపడజేసి, మాయలబుచ్చి మంచిమడుపుచేయు, బుద్ధిచెప్పువాడు గుడ్డిననేమయా." Vēma. 230.

" పరులమోసపుచ్చి గురుకాలార్జించి, కడుపునించుకొనుటకానివట్టు." Vēma. 258.

పుచ్చెకోను puttsu-konu. v. a. To take. This verb like 'To take' in English is used in many senses, thus: To receive; to purchase. To eat, to drink, to take medicine, poison, &c. To exact (service.) నెలపుచ్చుకొను to take leave or retire. నమ్మపుచ్చుకొను to take (one's) consent. ఆతడు వైష్ణవము పుచ్చుకొన్నాడు he embraced the Vaishnava creed. పుచ్చుకోలు puttsu-kolu. n. The act of taking, or receiving, పుచ్చుకొనుట.

పుచ్చము puchchamu. [Skt.] n. The tail, the binder part. తోక, వెనుకప్రక్క.

పుట put. [Skt.] n. A page, one side of a leaf. పుటాక్షరము put-aksharamu. n. The heading of a page.

పుటపుట putta-putta. [Tel. anuk.] n. The noise caused by fast running, గునగున. " చిటిపాటిసాములు పెట్టుక పుటపుటగా వీధి వెంట పొరిగిండ్లుబడికొ." H. v. 25. పుటపుటన putta-putamu. n. The act of breaking forth. పాటమరించడము. adj. Much. అధికము, అతి శయము. Grand, fine. ప్రవృద్ధము. " కొంతెరు కనగుమడము పుటపుటన." A. i. 34. " కంకణం బుల రత్నంపుడకులు చెడనంకించివైమ చేమంతి బంతులం బలుబలునై." Swa. iii. 47.

పుట భేదము or పుట భేద నము putta-bhēdamu. [Skt.] n. A city or town. పట్టణము.

పుటము putamu. [Skt.] n. A fold, a doubling. The cup or hollow formed by a fold, as in a flower or leaf or in any roll or in the joined hands, దొప్ప. A flower basket, పూలబట్టె. A horse's hoof, గుర్రపు కాలిగరఖే. Burning or refining a metal, calcining a medicinal drug. A kind of horse's pace, అశ్వగతిభేదము. వాసికాపుటము the calix of the nose, i. e., the nose.

పుటముపెట్టు or పుటముచేయు to heat metal in the fire, to calcine a drug. " పనిని తీ వెగుంపనక, పాండుం పైకెరి నిర్ణయింపటం బనక, చిరీ పుటం బనక, నన్నియు నారసి." Vasu. ii. 46. పుటముబ్బు putam-ubbu (పుటము+ఉబ్బు.) v. n. To swell upwards, విరిగిబుచ్చు. పుట మెగయు putam-egayn. v. n. To fly upwards, విరిగెడకయు. To leap over, దాటు. పుటి puti. n. A cup or concavity made of a leaf folded or doubled, దొప్ప. A flower basket, పూలబట్టె. పుటిక or పుట్టిక putika. A cup. A. i. 92. A small basket, చిన్నగంప. పుటిచేము putilamu. adj. Folded, inserted, contained.

పుట్టెక్క or పుటుక్క putikk. [Tel. anuk.] n. Slapdash, a word imitative of plunging or of snapping, as of a cord.

పుట్ట putta. [Tel.] n. An ant hill, పక్షికము. పాముపుట్ట an ant hill in which a snake lives. నాగులచక్కికి పుట్టలో పాలపోయెదరు they pour milk in a snake's hole on the feastday called Nāgula Tsaviti. A pack, number, collection, lot, heap, crowd. ఆ యిల్లు చీమలపుట్టగా మన్నది the house is a regular ant's nest. ఆ పుస్తకము అబద్ధాలపుట్ట గానున్నది that book is a pack of lies. వాని ఒక్క పట్టిరములపుట్ట he is mere skin and bone. పుట్టకాపు or పుట్టకూడుపిండి putta-kapu. n. Lit: That which feeds on ant hills, i. e., a bear, ఎలుగుగొడ్డు. పుట్టకాలు putta-kalu. n. A leg swollen with elephantiasis, బూరకాలు, ఏనుగుకాలు. " పుట్టకార సొట్టెర్రే పట్టి వ్రేలుంజెవుర." Jagam. i. 54. పుట్టకాలినాడు one who is afflicted with elephantiasis in the leg. పుట్టకూడు putta-kalu. n. The heart of an ant hill, the red earth that contains the eggs. A fungus. కుక్కగొడుగు. " ఇది పొట్టె పుట్టకూటికిం జీమ లకుం జెబునకు వెలుగులు గులగులం బుట్టలు నిశితనిజ నిశితకలక కోటులంగోరాడ." Nwa. iv. 49. పుట్టకొమ్మ, పుట్టగొడుగు or పుట్టచేర్పు putta-kokku. n. A mushroom,

toadstool, fungus. M. XII. v. 418. పుట్టోట putta-kōla. n. A bulwark, a buttress. కొటకు బలముకొనము కొటలైట వేసిన మట్టికిన్నె. పుట్టకొండు the pointed tops of ant hills, పుట్టమొదికిభరములు. పుట్టగోచి putta-gōchi. n. A large modesty piece. పెద్దగోచి, గోచినము. పుట్టచిలుక putta-chiluka n. The sirkeer Cuckoo. Taococua leschnenaultii, (F. B. I.) పుట్టచూలు or పుట్టపుట్టువు putta-tsūlu. n. He who was 'born of the ant hill.' This is a word translated from the Sanscrit name వాల్మీకి Vālmiki. పుట్టతమ్మచెట్టు putta-lamma-chettu. n. A large creeping plant, the fruit of which is used medicinally. పుట్టతేనె putta-tēne. n. Honey found in an ant-hill. పుట్టతేలు putta-tēlu. n. The large black scorpion, so called because found in rubbish. మండ్రగబ్బ. పుట్టమాంగి putta-mungi. n. Lit: A mongoose on an ant-hill, used as a type of composure. adj. Demure. అది తిట్టునుండగా పుట్టముంగివరె నూరకయుండినాడు she reviled him but he stood stock still. పుట్టలమ్మ puttala-amma. n. A village goddess.

పుట్టమా puttama. [Tel.] n. Cloth, a garment or dress. పుట్టచెండు putta-chendu. n. A ball to play with made of cloth. "పట్టాణాని గట్టివగబట్టు పుట్టచెండ్లపట్టికొట్టించు" H. v. 242. పుట్టచెండ్లు putta-chendlu. n. The name of a game.

పుట్టి putti. [Tel.] n. A wicker boat woven of cane and covered with leather. వాని పుట్టి మరగినది his raft is sunk, i. e., he is shipwrecked or ruined.

పుట్టి putti. [Tel.] n. An Indian measure of capacity equal to twenty tooms. (కూములు). The putty or candy (ఖండి) is from 800 to 1000 seers. The పట్టెపుట్టి is 80 కుంబాలు but the మలకపుట్టి or Malacca ton is 200 or 240 కుంబాలు. కంటికి పుట్టెడు

నీరువంచె she wept in floods. Also, the extent of land that produces this quantity of grain.

పుట్టిక Same as పుట్టిక. See under పుటము.

పుట్టు puttu. [Tel.] v. n. To be born, produced. To arise, come into existence, (as love, anger, &c.) జనించు. n. Birth, జన్మ. adj. Born. తల్లితోడబుట్టినది a mother's sister. (పుట్టినది and పుట్టినవాడు are used where it is uncertain which member of a family is the elder, as the specific Telugu names for these relations denote the precedency or succession of birth.) తోడబుట్టినవాడు a brother. తోడబుట్టినది a sister. పుట్టుదలె ద్రము life-long poverty. పుట్టుభోగి one who is rich from his birth. పుట్టుమచ్చ a birth-mark. పుట్టువ్యాధి a congenital disease, a disease born with one. పుట్టుక puttuka. n. Birth, origin; source. జన్మము. పుట్టుకల్లరి puttu-kallari. n. A born liar, పుట్టుక మొదలు అబద్ధములాడువాడు. పుట్టుగట్టు puttu-gattu. n. The mountain out of which the sun is supposed to be born each morning. ఉదయాద్రి. పుట్టుగొడ్డు or పుట్టుగొడ్రాలు one who is hopelessly barren. పుట్టుగుడ్డి or పుట్టుచీకు puttu-gruddi. n. One who is horn blind. పుట్టుచెయ్యువులు puttu-cheyyuvulu. n. Ceremonies connected with a birth. చాతకర్తము. పుట్టుపాప puttu-papa. n. An albino. పుట్టువు, పుట్టుగు or పుట్టుబడి puttuvu. n. Birth, origin, production, పుట్టుక. తొంటిపుట్టువకా in a former birth. పుట్టుమాగ puttu-māga. n. One who is born dumb. పుట్టువడుగు puttu-vadugu. n. One who is a bachelor all his lifetime. పుట్టువెర్రి puttu-verri. n. One who is insane from his birth. పుట్టించు puttintsu. v. a. To create, generate, form, make, raise, fabricate. పుట్టించు putt-inta. (abl. of పుట్టింపు.) At home, in her parent's

house. పుట్టినిల్లు, పుట్టినిల్లు or పుట్టినిల్లు puttin-illu. n. Birth-place, home; mint, fountain-head. వాడు దుర్మార్గుమునకు పుట్టినిల్లు he is a mass of wickedness.

పుడక or పుడుక pudaka. [Tel. from పుడుకు.] n. A small stick or bit; a pin, a bodkin, a stiletto. పూపుడక a bit of straw. మక్కపుడక a gold pin worn in the nose. పుడకలు sticks, firewood. పుట్టుకతో పుట్టినది పుడకలతోగాని పోడు that which is born with a person will not leave him till his cremation, it was born with him and he will carry it to his grave. S. i. 492 పుడకబాచలి an earring like a slender stick of gold.

పుడమి pudami. [from Skt. పృథ్వి.] n. The earth, భూమి. పుడమిరేకు or పుడమిపండు a king, రాజు. పుడమిలాలపు pudamitalupu. n. Lit: One who bears or carries the earth, an epithet of the Serpent ఆదిశేషుడు. A king, రాజు. A mountain. పుడమిపట్టి pudami-putti. n. Lit: Son of the Earth, an epithet of Mars, అంశుకుడు. పుడమిపుట్టు pudami-puttu. n. Lit: 'Born of the Earth', an epithet applied to a tree or to Nita, చెట్టు, భూజము; సీత, భూమిజ. పుడమివేలుపు pudami-relupu. n. A terrestrial deity, i. e., a Brahmin, బ్రాహ్మణుడు, భూదేవుడు.

పుడిసిలి pudisili. [Tel.] n. The hollow of the hand. పుడిసెడుబియ్యము a handful of rice. Infl. పుడిసిటి. Abl. పుడిసిట. Plu. పుడిసిట్లు. పుడిసిలింతు pudisilintu. v. a. To hold anything (as water) in the hollow of the hand. పుడిసిలింత pudisilintu. n. The act of holding anything in the hollow of the hand. పుడిసిలిలో పట్టు కొనుట.

పుడుకు, పుణుకు or పుణ్య puduku. [Tel.] v. a. To pick up, to handle, to take with the five fingers. వేళ్లతోతీసికొను. To pinch. To give a little, కొంచెముగా ఇచ్చు. To give, ఇచ్చు. నేలపుణుకు to grovel on the earth as

in grief. ఆమె అన్నము పుణికిపుణికి పెట్టినది she gave food stintingly. n. A gift. కణ. Giving, ఇచ్చుట. పుడుకుకుడుకు or పుడుకుపని puduku-doduku. (పుడుకు+కొడుకు.) n. The cow that grants all that one wishes, కామధేనువు. పుడుకుగుల్లు pudukugallu. n. The stone that grants all that one wishes, చింతామణి. పుడుకుమ్రాను puduku-mrānu. n. The tree that grants all that one desires, కల్పవృక్షము. పుడుకులు or పుణుకు pudukulu. n. A kind of cake, భిక్షుని శేషము. పుణికిరీంతు or పుడికిరీంతు punikirintu. v. n. To give a little. కొంచెముగా ఇచ్చు. To fumble, to twitch or be convulsed, as the fingers picking the sheets, &c., పుణికిరీంతు or పుడికిరీంతు punikirinta. n. Fumbling; twitching. పుణికిళ్లు, పుడికిళ్లు or పుణుకులు punikillu. n. Poking, shoving. A romping game like Puss in the corner. "మరియుబడికిళ్లు మొదలుగామనసువచ్చి నాలలన్నియు." N. ix. 102.

పుణుకు or పుణుకు punuju. [Tel.] n. A tick.

పుణ్యము punyam. [Skt.] n. Virtue, holiness, merit, excellence, purity. భక్తి. A good deed, a good or meritorious work or action, a work of supererogation, that which is more than required as a matter of duty. సుకృతము. adj. Virtuous, sacred, holy, pure, righteous. సుత్రము. Good, excellent, మహాజ్ఞము. Charitable, generous. పుణ్యోత్సాహుడు a celebrated man. పుణ్యకథలు godly legends. పుణ్యకాలము an auspicious time. పుణ్యస్త్రీ (corrupted into పునిస్త్రీ) a happy woman, one whose husband is living. నన్ను ఉత్త పుణ్యానికి కొట్టినాడు he beat me without cause, meaning the same as ని మార్గముగా. నీ పుణ్యముచేత తొందరవచ్చినది (ironical) for this trouble we may thank you. ఇది అంతా మీ పుణ్యము this is all due to your goodness. నీ పుణ్యముండును వాని కోరికమార్తము పోకు

for goodness' sake do not meddle with him. పుణ్యానికి ఇచ్చినచాలము a field granted in free gift. A well known verse says పుణ్యాక్షేప ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథ కోటిభిః, చకోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ చరపీడనం. పుణ్యజనుడు punya-janudu. n.

A man of excellence, a holy man, కుజనుడు. A Rakshasa, an evil spirit, రాక్షసుడు. పుణ్యజనేశ్వరుడు punya-jan-eshvarudu n. Kubera. పుణ్యభూమి punya-bhumi. n. The Holy Land (of the Hindus), i. e., Hindustan, the land between the Himalayas and the Vindhyas. పుణ్య లోకము punya-lokamu. n. Heaven. పుణ్యవంతుడు punya-vantudu. n. One who is holy or virtuous. ధాతుడు, ఆచుప్తి అంతుడు. ఈ విషయములో ఆరిడు చాలా పుణ్య వంతుడు in this respect he is very lucky. పుణ్యస్త్రీ or పుణ్యాంగన punya-stri. n. A good housewife, good woman, lady. పుణ్యాత్ముడు puny-atmudu. n. A holy, pious or charitable person, పుణ్య స్వయాముడు. పుణ్యాహము puny-dhamu. n. A holy or sacred day, పుణ్యదివసము. పుణ్యాహవాచనము puny-ahavachanamu. n. The consecration or hallowing of a ceremony. A ceremonial purification. పుణ్యుడు punyudu. n. A holy or virtuous man. పుణ్యులారా O holy men!

పుతపుత putā-puta. [Tel. unuk.] n. Tremor. చలనము. పుతపుతపోవు putā-puta-pōvu. v. n. To be perplexed, వెలవెలపోవు. "పుత పుతపోవుమన్ను న్నవపుంలవు చుట్టెమెంరి." Zacca. iv. 237.

పుతికి putiki. [Tel.] n. A tree called *Grewia asiatica*. Rox. ii. 587. నల్లపుతికి nalla-putiki. n. A tree called *Aristida depressa* (Watts).

పుత్త putta. [Tel.] n. The posteriors. పుష్టము.

పుత్తడి or పుత్తలి puttadi. [Tel.] n. Gold. పుత్తడికాసు a gold coin. "సీ॥ తరతరంబుల నుండి తనయంట వెలయు పుత్తడివైడిబుట్ట మస్త మున వెలుం." S. i. 16. పుత్తలిక puttalika. n. An image, a doll or puppet, బొమ్మ.

పుత్తిక puttika [Skt.] n. A white ant. పుట్టి లోనిచెద. A honey bee, తేనెయింక.

పుత్తెంతు [పుచ్చు + తెంతు.] Same as పుచ్చు (q. v.).

పుత్తుడు or పుత్తకుడు putrudu. [Skt.] n. A son. ఔరసపుత్తుడు or ఔరసుడు aurasa-putrudu. n. A legitimate son. దత్త పుత్తుడు or దత్తుడు patta-putrudu. n. An adopted son. పుత్రి or పుత్రిక putri. n. A daughter. A copy or transcript from an original. పుత్రవాత్సల్యము parental affection, love towards children. పుత్రోత్సవము putr-otsavamu. n. Rejoicings on account of the birth of a son. పుత్ర కామేష్టి putra-kam-eshhti. n. A religious sacrifice performed for the purpose of obtaining a son. పుత్రజీవక putra-jivika. n. A tree, a species of *Nageia*. Rox. iii. 766. పుత్రపాత్ర పారంపర్యముగా putra-patra-param-pariyamu-ga. adv. From generation to generation. ఈ నేలను పుత్ర పాత్రపారంపర్యముగా అనుభవించవలసింది the land is to be held by him and his heirs for ever.

పుదియబొట్టు pudiya-bottu. [Tel.] n. An upright caste mark worn on the forehead. ఊర్ధ్వపుండ్రము.

"సీ॥ తుది వేల నెగ సున్నాని" పుదియబొట్టును పాలసోట్టివల్లసిల్ల." రా. అ. ii.

పుదీనా pudina. [Tel.] n. Mint, Indian peppermint, *Mentha sativa*.

పుష్టలము pudgalamu. [Skt.] n. Matter, substance, (in a philosophical sense.)

పుష్టలాస్తికాయ matter as comprising all bodies composed of atoms. Colebr. Ess. i. 385. 386.

పునః punaha. [Skt.] prep. Again, (in composition.) Thus పునర్విమర్శ or పునర్విచారణ a review, re-trial. ఈ దావా హైకోర్టువారివల్ల పునర్విచారణకు సంపబడ్డది this suit is remanded by the High Court for a re-trial. పునఃచే సినిచారణ a repeated inquiry. పునఃపునః again and again. పునఃప్రతిష్ఠ re-consecration. పునరుక్తము punar-uktamu. adj. Repeated. పునరుక్తముగా punar-uktamu-ga. adv. Repeatedly. పునరుక్తి punar-ukti. n. Repetition. పునరుత్థానము punar-utthanamu. n. Restoration. In the Telugu Bible it is used for Resurrection. పునర్జన్మము punar-janmamamu. n. A second birth. Metempsychosis, పునర్జన్మ పునార్-నావా. n. Hogweed, గలిజేరు. A finger nail, వఖము. పునర్భవము punar-bhavamu. adj. Lit: Being born again, మరలపుట్టిన.

n. A nail. గోరు. Family life, సంసారము, A phase of the moon, చంద్రకళ. పునర్భువు punar-bhuvu. n. A re-married widow, మారుమనువుడి, దిధిభువు. పునర్వసు punar-vasu. n. The seventh of the lunar mansions. See పునాస. పునశ్చరణ punas-charana. n. The repetition of a certain prayer, or charm, మంత్రమును మరలమరల పఠించుట. పునస్కారము punas-karamu. n. A word like " &c." ఆ విగ్రహము పూజా పునస్కారములేక పడియున్నది homage and the like is no longer offered to that image. పునస్సంధానము punas-sandhanamu. n. Lit: Bringing together again. మరలకూర్పుట. A preliminary ceremony. Also used for the ceremony performed at the consummation of marriage.

పునాది punadi. [Tel.] n. A foundation of a house, &c., a basis, వాస్తవికము.

పునాస or పునాసలు punasa. [from Skt. పునాసు, the name of a star or constellation.] n. The first crop of the year which consists of grain of an inferior kind, కొర్రలు, బొబ్బిళ్లు మొదలగు ధాన్యము. ఆము. iv.

పునిస్త్రీ puni-stri. [from Skt. పుణ్యస్త్రీ.] n. A woman whose husband is living. పునీతుడు pu-nitudu. [Skt.] n. A sinless or holy man, పవిత్రుడు.

పుసుక or పున్ను punuka. [Tel.] n. The skull, తలచిప్పయొక్కయొముక, కపాలము. Swa. iv. 109. "చేతిపుసుక కప్పెరనిండ, ప్రాణికోటుల నల్లుట్టినాడు. L. i. 310. "భూత సంఘంబుల పుసుక కంచంబు." M. XII. i. 386. పుసుకతాలుపు punuka-talupu. n. The bearer of skulls, i. e., Siva.

పుసుగు punugu. [Tel.] n. The perfume called Civet. See శెవ్వారి. పుసుగుచేట్టుము punugu-tsattamu. n. A civet bag or gland sold as a drug. పుసుగుపిల్లి punugu-pilli. n. The civet cat. The small Indian Civet, *Viverricula malaccensis*. (F. B. I.) పుసుగుబెండ or కన్నూరి బెండ punugu-benda. n. A fragrant kind of బెండ. పుసుగురాజే నాలు punugu-radzanalu. n. Musky rice. A fragrant sort of rice called Muradazalli.

పునెము See పున్నెము.

పున్ను punna. [Tel. another form of పిన్న.] adj. Young. పున్ను తేలు punna-telu. n. A young scorpion. వాడు పున్ను తేలువలె అంటించి ఊరక ఉండినాడు he played the part of an innocent looking scorpion.

పున్నమ punnama. [from Skt. పుణ్యము.] n. The lunar day on which the moon is full. పాన్నమ.

పున్నాగము punnagamu. [Skt.] n. A white flower like tuberosc: the tree termed *Rottleria tinctoria*. సురపాన్న. A white lotus, తెల్లకలంబ. A chief, a pre-eminent man, పురుషు, శ్రేష్ఠుడు.

పున్నెము or పున్నెయము Same as పున్నెము. (q. v.)

పువ్వుము puppamu. [from Skt. పుష్ప.] n. A flower. పువ్వు.

పుప్పి puppi. [Tel. from పుచ్చు to rot.] n. Decay, rottenness, పుప్పేడము. పుప్పిపురుగు an insect found in rotten timber, నుసి పురుగు. adj. Decayed, rotten. పుప్పిపల్లు a decayed tooth.

పుప్పించు puppintsu. [Tel. Causal of పుచ్చు.] v. a. To send, పంపు.

పుప్పొడి puppodi. [Tel. పు+పొడి.] n. The dust, pollen or farina of a flower. పుప్పప రాగము.

పుబ్బి pubbu. [Tel.] n. The name of the eleventh lunar mansion.

పుయిలోడు puyil-odu. [Tel. పుయిలు+ఓడు.] v. n. To draw back, వెనుదీయు. To hesitate, సంకోచించు. To melt, yield, be kind or tender. To blush, be ashamed. దాక్షిణ్యపడు, సిగ్గుపడు. "నరులననేక కోటుల రణంబునదాదెకటార్చె గాన న, క్కురుపతి నీ సమక్షమునకుం గదియం బుయిలోడెడున్." M. XII. ii. 167. పుయిలోట, పుయిలోడుట, పుయిలోటమి or పుయిలోటము puyil-ota. n. Hesitation, వెనుకదీయుట, సంకోచించుట. Regard, delicacy or civility, which is inspired only by a person's presence: kindness shewn with an immediate or remote view to one's own interest: shame. హెహెటుము, దాక్షిణ్యము, సిగ్గు.

పుయ్యి or వల్లపుయ్యి puyyi. [Tel.] n. A thorny shrub, called Capparis sepiaria. Rox. ii. 568.

పురందరుడు purandurudu. [Skt.] n. A name of Indra.

పురంధ్రి purandhri. [Skt.] n. A mistress of a family, a matron, a good woman. కుటుంబిని, కుటుంబమును పోషించు స్త్రీ.

పురణో puradza. [Persian.] n. A daily account of the receipts and disbursements of a village; also sea customs. A piece, bit, rag. A note, memorandum. రెక్కచిట్టా. రోజోపురణో a shopkeeper's day book.

పురడించు, పురుడించు or పురణించు pura-dintsu. [Tel.] v. n. & a. To resemble. To vie with, emulate, to contemn, to subdue. పోలు, సరిపోలు, తిరస్కరించు, నిరసించు. To excel, వర్ధిల్లు, విజృంభించు. "సింగంబున్న గుహాంత రాజమునకుకొ శీఘ్రంబుననన్వచ్చుమా, తంకంబుల బురడించుచున్." M. IV. ii. 334.

పురట purata. [Tel.] n. An old form of పుట (q. v.).

పురణించు or పురడించు puranintsu. [Tel.] v. n. To excel, increase, వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

పురపుర pura-pura. [Tel. anuk.] adv. Much, greatly, మిక్కిలి. పురపురపొక్కు to sorrow bitterly, deeply, inconsolably. "గురులార మారు వాకై పురపుర బొక్కొంకనలదు." G. v. 235. ఆ దెబ్బకు వానిచెంప పురపురవాచినది his cheek swelled much from the blow. పురపురలాడు purapurul-adu. v. n. To be eager, మిక్కిలి ఆశపడెడు. ఏదైనను తినవలెని వానినోరు పురపురలాడుచున్నది he is eager for some food.

పురము puramu. [Skt.] n. A city, or town. వట్టణము. A house, ఇల్లు. A storey, మేడ.

పురవచేప purava-chēpa. n. A fish, a sort of Clupea. Russell's Fishes. No. 189, 190, 194. Or, a species of Thryssa (Swainson.)

పురస్కరించు puras-karintsu. [Skt.] v. a. To set in front, as a leader, ముందుంచుకొను. "భీష్మగురుల బురస్కరించుకొనుచు." M. v. ii. 134. To worship, to revere, భజించు. పురస్కృతము puras-kritamu. adj. Placed in front, put forward. ముందుంచ బడిన. Worshipped or honored. సన్మానించ బడిన. పురస్కారము, పురస్కృతి or

పురస్త్రియ పురా-skaramu. n. The act of setting a person in front; worshipping.

పురస్పరుడు puras-sarudu. [Skt.] n. One who walks in front. A leader, a chief, ముందునడచువాడు.

పురహరుడు, పురారి or త్రిపురహరుడు pura-harudu. [Skt.] n. An epithet of Siva.

పురాకృతము pura-kritamu. [Skt.] adj. Formerly done. ముందుచేయుబడిన. n. The good or evil acts committed in a former birth. పురావృజ్జమునందు చేయుబడిన కుభాకుభ కర్మము.

పురాణము purāṇamu. [Skt.] adj. Old, ancient, పురాతనము. n. An ancient story, or legend, a mythological tale, a rhapsody or string of stories. The name of a class of books in Indian literature. పురావృకథ. స్థలపురాణము local archives, a book regarding the origin of a town, &c. పురాణికకథ an old tale or romance. పురాణముచెప్పు to chant or read a legend to an audience. పురాణమువిన to be an auditor of a legend which is recited. పురాణభట్టుడు a mere block-head, one who recites a legend without knowing the meaning of it. పురాణించు or పురణించు purāṇintsu. v. n. To recite a Purāna, పురాణము చెప్పు. To become inveterate, chronic, or constitutional, as a disease, వర్ధిల్లు, విజృంభించు. వ్యాధి పురాణించినది the disease became chronic. పురాణదంపతులు purāna-dampatulu. n. The 'primeval pair,' a phrase for Siva and Pārvati, or Vishṇu and Lakshmi. A phrase like Adam and Eve.

పురాతనము puratanamu. [Skt.] adj. Ancient, old. బహుదిములది. పురాతనములు puratanulu. n. plu. The ancients, పురావృలు.

పురాయించు purayintsu. [from Skt. పుర అగాని.] v. n. To excel, to increase. వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

పురావలోకనము pur-avalōkanamu. [Skt. పుర+అవలోకనము.] n. Looking again, re-perusal.

పురావృత్తము pur-avrittamu. [Skt.] n. An ancient story. పురావృకథ, ఇతివృత్తము. M. XIII. v. 371.

పురి [Skt.] Same as పురము (q.v.). పురి [Tel.] n. A twist. పెరి. A peacock's tail. పింఛము. Packthread, twine, twist. A straw basket, plastered with clay, in which grain is stored. A wattle thus plastered. గడ్డిపో పొరకవలెకట్టి ధాన్యముపోనే గంప, గోనకుట్టే తాడు. Spreading, కవియుట, క్రమ్యట. Strength; refreshment. Pride. గర్వము. పురుగాడ్డి (peacocks) having spread their tails. పురిపులుగు or పురిపిట్ట a peacock, నెమలి. పురియెక్కిన, పురెక్కిన twisted, refreshed, strengthened. "నెప్పిచ్చించ బురిచిప్పి నెప్పిగములు." R. vi. 9. పురికొను puri-konu. v. n. To be refreshed, to regain strength or spirits. To come to mind, to prick the heart. To cover, surround కవియు, క్రమ్యు.

"క॥ ఉభయబలంబులు పురికొని, యిభిమరగనన్యదనములు నిలబ్రోవులుగా, రథసాశ్వర్యాశక్తులై, భక్తశ్రులు పొగడనీసుం బోరాడెక." M. VII. iii. 133.

పురికొలుపు puri-kolupu. v. a. To spur on, move, instigate, incite, stir up, rally. మొనయు, ప్రేరేపించు, ఎచ్చరించు, నూలు కొలుపు. పుల్లుపెట్టు. పురికొన puri-kosa. n. A large poisonous spider or tarantula. Also, a rough kind of twine. పురిగట్టిన puri-gattina. part. Strong, vigorous. పురిపెట్టు puri-pettu. v. a. To twine or twist. పురియెక్కించు puri-yekkinsu. v. a. To incite. పురివిచ్చు puri-vitsu. v. a. To untwist or unravel a thread. v. n. To separate, withdraw, retreat. వేరుగు, విడిపోవు. పురులోము puru-

lōmu. (పురుల+ఓము.) v. n. To be enraged, క్రోధము పెరయించు.

పురిటిగె puriti-tige. [Tel.] n. A creeper, Ipomea hispida.

పురిడిప్పి puridipitta. [Tel.] n. A quail. మక్కపురిడి a snipe. See పూకేడు.

పురీషము purishamu. [Skt.] n. Dung, excrement, faeces, మలము. మాత్ర పురీషములు urine and faeces.

పురుగు or పురువు purugu. [Tel.] n. A worm, any insect or reptile that has no wings. క్రీమి, కీటకము. గల్లపురుగు a shell fish. వారి పురుగు తేకుండా చేసి నాడు he exterminated them. వాడు చెడు పురుగు he is a vile wretch. పురుగుపట్టిన infested with insects, decayed.

పురుడిండు purudintu. [Tel.] v. n. & a. To resemble. చోలు, సరిపోలు.

పురుడు purudu. [Tel.] n. Parturition, child birth. Ceremonial uncleanness for ten days after the birth of a child, నారాశోచము. పురుడుపుచ్చు to put away a woman's uncleanness. పురిటిల్లు or పురుటిల్లు the house wherein a birth has happened, ప్రసవ్యసము. నెలపురుడు the lesser degree of uncleanness, extending from the 10th to the 30th day. పురిటి పురుగు a reptile, imagined to injure new born children. ఆమెపురుడుపోసి నాన I got her through her confinement, I attended on her in her childbed. "పురిటిజంకలు పెనుపులులగోట్లు." S. i 176. పురిటిజంకలు అనగా వేసి పదిదినములైనాకాని జంకపిల్లలు. పురిటాలు, పురుటాలు or పురుటియాలు purit-ālu. n. A woman in childbed. బారెంతరాలు.

పురుడు purudu. [Tel.] n. Likeness, similarity. సమానత, సామ్యము. "అప్పుడు ప్రభాకరుండు నభోమధ్యంబునకువచ్చి వెలుంగుచున్న సరిసోడి పురుడునం దేతో మహిమండలకొన్న

తెరంగున పెరుగు నాలములను కిరణంబులు చరించును." M. vi ii. 136. "ధరణీగలరాజు లెల్లను పురుడుగాంబిల్యనగ్రమున కరిగెదరాండా రుల గడవంగనని భూసురవరు డెరించె పుషద సుకుకథయెల్లకా." M. I. vii. 34.

పురుదాన puru-dona. [Tel.] n. A tree that is commonly used for fuel, the Ekebergia. Rox. ii. 392.

పురువు or పురువ్వు. See పురుగు.

పురుషుడు purushudu. [Skt.] n. A man. A husband. నాపురుషుడు my husband. మహాపురుషుడు a great person. పురుషకారము an attempt of man, human effort, పురుష ప్రయత్నము. పురుషోత్తముడు purush-ōttamudu. n. Lit: the best of men. The Almighty. పురుషము purushamu. n. A person in verbs. క్రియలమిది విభక్తుల సంఖ్య. ప్రథమపురుషము the third person. మధ్యమపురుషము the second person. ఉత్తమపురుషము the first person. పురుష రత్నము or మంగలింగము purusha-ratnamu. n. A species of violet or phallus flower, Viola suffruticosa. Ainslie. ii. 267. Ionidium suffruticosum. Wight, plate XIX. పురుషాయితము purush-ayitamū. n. Man-fashion; playing the husband. పురుషార్థము purush-arthamu. n. An object of desire. The principal thing or object in life, i. e., ధర్మార్థకామమోక్షములు the gratification of desire, acquirement of wealth, discharge of duty, and final emancipation. ఇదిచేస్తే పుణ్యమా పురుషార్థమా if one does this, does it bring merit or the satisfaction of one's desires?

పురుషనాథుడు puru-hātudu. [Skt.] n. An epithet of Indra.

పురె or పురే purē. [Tel.] interj. Ah! alas! "చాలుచిరేర్లె సంవాదమేల." HD. i. 246.

పురోగము or పురోగము purō-gamu. [Skt.] n. Going before, preceding. పురో

గామి, పురోగముడు or పురోగుడు purō-gami. adj. and n. One who precedes or goes in front of, a herald, a leader. ఆశ్రేయరుడు, ముఖ్యుడు, ముందరనడచువాడు.

పురోశ్శీ purōṣhī. [Mahraṭi.] n. A short note or letter: a bill; a note of hand. చీటీ.

పురోధనుడు purōdhasudu. [Skt.] n. A family priest. పురోహితుడు.

పురోభాగము purō-bhāgamu. [Skt.] n. The front. పురోభాగి purō-bhāgi. n. One who is malevolent or censorious. ఎల్లప్పుడును దోషములు వెదకువాడు.

పురోభావి purō-bhāvi. [Skt.] adj. Probable, likely to happen.

పురోసూచకము purō-sūchakamu [Skt.] n. Prognostication, a foreboding, an omen or portent.

పురోహితుడు purō-hitudu. [Skt.] n. A family priest.

పుర్ర purra. [Tel.] adj. Left. ఎడమ, వామము. పుర్రచెయ్యి purra-cheyyi. n. The left hand, ఎడమచెయ్యి. పుర్రచెయ్యివాటును కలవాడు a left handed man.

పుర్రు purru. [Tel.] n. Mash, slush, ooze, soft mire, a loose motion of the bowels. పలుచని బుడ, మలము మొదలైనవి. The noise made in tearing a cloth. బట్టచినికే ధ్వని.

పుర్రె, పుర్రెయి or పుర్రెయి purre. [Tel.] n. The skull. The head when cut off.

పుర్రెడు purr-edu. n. A skull-ful, as much as fills a skull. పుర్రెలి n. A quail.

పుర్రువ్వు Same as పురుగు. (q. v.)

పుల pula. [Tel.] adj. Yellowish white. Also, పుల్ల. adj. (q. v.). పులకండము pulakandamu. n. Sugar-candy. కల్పాండ. కండ చేక్కెర.

పులకచేము pulaku-chēmu. [Tel.] v. n. To harrow land.

పులకలు pulakalu. [Skt.] n. plu. A bristling, a glow, a tingling or glowing of the skin, as in a blush, the hair of the skin being erected. గగురుపొడుచుట, గగుర్పాటు. Fever, జ్వరము. పులకాంకితుడు pulak-ankitudu. n. One who glows or tingles with ecstasy, గగుర్పాటుకలిగినవాడు. పులకాంకురము pulak-ankuramu. n. A bristling, a tingle, glow, shudder, thrill. గగురుపు. పులకించు pulakintu. v. n. To glow, bristle or tingle. పులకోద్గమము pulak-ōdgamamu. n. A bristling, tingle, glow. పులకరము pulakaramu. [from పులకలు.] n. Feverishness, aguishness, జ్వరము. Startling, గగుర్పాటు. పులకరించు pulakarintu. v. n. To be feverish or startled.

పులగము or పుల్లము pulagamu. [Tel.] n. A dish made of rice boiled with green gram. ఈ పుల్లము వాడుకనామము. పులగము అనునది this language is a mere hodge-podge.

పులప pulapa. [Tel.] n. A mess of various roots, boiled with lime juice. కండగాని నల్లగుగాని యెసి పులప పెట్టెనండినది.

పులపాడుము or పుల్పాడుము pulapadumu. [Tel.] v. n. To look without winking the eyes, to stare. చెప్పనేయకచూచు.

పులము n. Same as పులకము (q. v.). adj. Large, broad. విపులము.

పులస pulasa. [Tel.] n. A sort of fish.

పులసరము pulasaramu. n. Indigestion. నా కడుపులో పులసరమున్నది I am suffering from indigestion. Enthusiasm, spirit. ఉత్తేజము. పులసరి pulasari. adj. Proud. గర్వముగల. పులసరితనము pulasari-tanamu. n. Presumption, pride, arrogance. గర్వము.

"ధ్వని" కలవానియట్లు నిక్కంబునకొక్కరే పులసరమును బాచిత్రములు.

పులాకము pulakamu. [Skt.] n. A grain of boiled rice. అన్నపుమెకకు. Brevity, సంక్షేపము.

పులావు pulavu. [H.] n. A kind of rich food prepared by Mahomedans.

పులి or పుల్ల puli. [Tel.] adj. Acid, sour.

పులికడుగు sour washings, i. e., water in which raw rice has been washed and is then left to ferment. పులికూడు food that has turned sour. పులికాపు puli-kapu. n. A mixture of tamarinds in water with which copper or brass images are scoured. పులింజి sour gruel. పులిగడుగు puli-gadugu. v. a. To wash. (కడుగు) pearls, &c. in (పులి) acid, to restore their brilliancy. To scour, burnish. "నలుపురమును నీకలిమతి, నిలుపుమహాక్షులకు నాత్తనిర్లమగునో, పులిగడిసిట్లురాగా, దులసంఘటిచేరమున్ను దూషితమైకా." Prabhōdha Chandrōd. ii. 108. పులిగారుము puli-gāyamu. n. A scar. ఆనకుచ్చే, ఘంటిమచ్చ. పులిచింతలము puli-chintsa-lamu. n. A medicinal plant. అగ్నిశస్త్ర. పులిచింత or పులిచేంపెలి puli-chinta. n. Yellow wood sorrel, *Oxalis corniculata*. Linn. Ainsl. ii. 324. చుక్రిక. పులిచేక a fresh field, one lately left fallow. పులిచేపపు. పులిచేప్ప, పులిచేపు or పులిచేపు puli-tēnupu. n. Acid belching, అశ్లేష్మశ్లేపు. పులిచీర్లు raw rank fluid, serum that oozes from a sore. పులిమెట్టు puli-mettu. n. The sediment of water in which raw rice has been washed. శ్లేష్మకడుగుయొక్క, అడుగుని. పులిము pulimu. v. n. To turn sour. పులియు, పులియాగు or పుల్లము puliya. n. A leaf on which one's food has been taken, పుల్లము పులియవారు Same as పులికము. పులికలగవెట్టు puli-relagachettu. n. A species of wood apple. పులివారుగు puli-varugu. n. Dried and sour fruits, pickled fruit, పులియవెట్టినవారు. పులివారు pulihāru. [Kan.]

n. Rice dressed with acid sauce, పులి అన్నము.

పులి puli. [Tel.] n. A tiger. *Felis tigris*. (F.B.I.) పెద్దపులి. చిరుతపులి a cheetah, leopard or panther. *Felis pardus*. (F.B.I.) ఈకపులి the fly tiger, i. e., a spider. పులిశాన్ను cheese of 'tiger's milk' equivalent to 'pigeon's milk' వాడు పెద్దపులి నలెనుండినాడు he was fierce, or, he acted in a manly manner. పులినిచూచి నక్కవారి పెట్టుకొనినట్లు as a jackal brands itself to look like a tiger: a proverb meaning "to ape another person. పులికొచ్చే puli-kōtsa. n. The tarantula, a large venomous spider. పులిగోరు puli-gōru. A tiger's claw, used as the central ornament of a necklace. పులిచెవులాగు puli-cherul-aku, n. Tiger's ears; a certain medicinal plant. పులిజోదము puli-dzūdamu. A game like drafts. One sort is called గుప్పడికాయపులిజోదము, because played with gourd-seeds H. iv. 148. పులిటెంకి puli-tenki. n. A kind of fish. పులిపెండెర puli-penjera. n The snake called కాలుకకేకుసాము. పులిమేకము puli-mekamu. n. A certain fish, a species of *Squalus* or *Tigrinus*. Russell, plate. XVII. పులియదు puliyadu. n. A name given to a dog which looks like a tiger.

పులివము or పులివము pulinamu. [Skt.] n. A sandbank; a sandhill. ఇసుకదిబ్బ.

పులిపిరి, పుల్లిపిరి, పులిపిరికాయ, పులిపులి or పులిపులికాయ pulipiri. [Tel.] n. Callus, hard skin, callosity, as that of a wart. A wart. A villain, a scoundrel. పులిపిరికాయ నొప్పి, i. e., what feeling has a scoundrel? పులిపులి puli-puli. adj. Tormented. పులిపులి పులిపులిగాగ pulipuli-gā-ga. adv. Easily, into slices, కూలాలుమానముగా. "పులిపులిగాగ తెల్లనికేడునొకనాడు చెరిగినా నాటినాచేయియాలె." R. ii. 22.

పులిము Same as పుల్లిము. See under పుల్లము.

పులు or పుల్లు pulu. [Tel. et. Tam. పుల్.]

n. Grass. కనవు. Also, foulness in gems, రత్నాదులనూలిన్యము. పుల్ గృహము a grass house. A. iv. 167. కనకపుల golden grass. adj. Little, mean. పులుమానిసి a little or low man. పులుమాను pulu-mānu. n. A tree which belongs to the family of the Palms. తాటిచెట్టు మొదలైన తృణాద్రుముము.

పులుకాసిపురుగు pulu-kāsi-purugu. n. An insect with green wings, పచ్చరక్కపురుగు. A low person, అల్పుడు. వాచిశ్చ. ii.

పులుకాసిపులుగు pulu-kāsi-pulugu. n. A parrot. "శేషి ఇన్ని దేవుల్లగాంచి సేసెముగలటి, పోయవచ్చనిపులుకాసి పులుగుచేత, మోసపోయి తిని కుండు మొసయింపుడు, మోట మొసల్పి పిసి విమయ్యార్చిబసివి." S. iii. 53.

పులుకుపులుకు or పుల్కుపుల్కు puluku-puluku. [Tel.] n. Blinking. పులుకుపులుకునూచు puluku-puluku-na-tsutsu. v.n. To blink or view with blinking eyes: to look piqued, మిఠకంబంచు చూచు. "శేషిపులుకుపులుకునూచి యక్కరికితోడ, బలుకుపులుకున యిన్యంబు దోలుకబలికె." Sūrangā. P. ii. 103.

పులుగాను pulu-g-aku. [Tel. పులు+కాను.] n. Harm, mischief. ఉపద్రవము. "పులుగాను శ్రీబహుభింసలనిట్లు, పులుగానునానంబుబోలదే మాన్పు." HD. i. 1124.

పులుగు pulugu. [Tel.] n. A bird. పక్షి. A mark or sign. గురుతు, జోడ. "శేషి గిరిపాలక శిలనియునికియ పులుగుగాచ." A. v. 63.

పులుగుపిట్ట pulugu-pitta. n. An owl, నట్టగు. పులుగురి or పుల్లరి pulugu-ari. n. One who understands a sign, జోడదారుని నాడు. పులుగుబొల్లడు or పులుగురేడు pulugu-bolladu. n. An eagle, ఎద్దుపుంతుడు.

పులుగురాయి pulugu-raji. n. An emerald, పచ్చే, నాల్గిట్లు పులువించిరాని or పులువించిరేలువ pulu-dindi-etu. n. A sapphire. ఇంట్రిలరాని.

పులుగుడు pulugudu. [Tel.] n. A certain medicinal plant. వాచిశ్చ.

పులుమే or పులుము pulutsa. [Tel.] n. A certain tree, perhaps, *Antidesma ghaesemhillia*. (Watts). "బోలిమి, మంక, పులుము, లోకనాడు, పక్క, పులుము." H. iv. 20.

పులుప pulupu. [Tel.] n. An acid chutney, పుల్లం తారుండి. కాం. vii.

పులుము or పులుముకోస pulamu. [Tel.] v. n. and a. To scour or rub, in washing or bathing. ఎద్దు, ఎలుపు. To beat. కొట్టు. కిండ్లుపులుముకొనుచు లేచినాడు he waked up rubbing his eyes. తులముముకొనుచు తులముము the head in bathing. నుడ్లలుపులుముకొనుచు to wash clothes. వాళ్ళి వాగా పులిమినారు they thrashed him well. పులుముడు pulumudu. n. Rubbing, రుద్దడము. పులిమిపుల్లి pulimi-pulutsa. v. n. To evade, అడిగినదానికి ఉత్తరము చెప్పకుండా మాయచేయు. "వండుడకే మన్ననవువది మి కలపావుంచుకొకే పులిమి పుచ్చు." N. ix. 344.

పులును pulunu. [Tel.] n. Acidity, an acid, as the juice of tamarinds. Pride, self-conceit. పులిమిపులునుంబుర they humbled his pride. adj. Acid, sour. పులునుకూర vegetables dressed with acids, పులునుపాసి వండకూర.

పులోముడు pulomuḍu. [Skt.] n. The name of a Rishi, slain by Indra. పులోము pulōma ja. n. The daughter of Pulomū who was ravished by Indra and became his wife. పులోమి. పులోమిదేవు pulimudittu. n. The slayer of Pulōmū: an epitaph of Indra.

పుల్ల శుడు or పుల్ల శుడు pulkashu. [Skt.] n. A man of the Chandala or Pariah caste. పండాలుడు, శివోబుడు, అధివారు. పుల్లనే pulkasi. n. A female of the Pariah caste, అధివారి.

పుల్లినేడుము Same as పుల్లినేడు. (q. v.)

పుల్ల pulla. [Tel.] n. A small bit or piece of stick. పుల్లలు small pieces of wood for fuel. వామిది వ్యావ్యానికి పొచ్చని నాకు పుల్లలు పెట్టినాడు he goaded me on to quarrel with them. కట్టుడాకుపుల్లలు pins used in making leaf platters. పానకములో పుల్లవరె అడ్డ పడినాడు he came in my way like a twig in a draught of water. ఆ పనికి నీవు పుల్లలు వేయకు do not throw obstacles in its way.

పుల్ల, పుల్లటి or పుల్లని pulia. [Tel.] adj. Sour, acid, unripe, raw. Whitish, pale, dun-coloured, or reddish, yellow, grizzled, like a lion. పుల్లకంప pullu-kanda. n. A certain root, ఒకవిధమైనకండ. పుల్లకలి pulla-kali. n. Sour gruel. తనవాణి. పుల్లకూర Same as పులుసుకూర. పుల్లగిల్లు or పుల్లగిలు pulia-gilla. v. u. To turn sour. (Metaphorically,) to be afraid, భయపడు. Pal. 261. పుల్లగోరక pulla-goraka. n. A water fowl, నీరుకోడి. పుల్లతీగె pulla-tige. n. The Soma plant, సోమనూరి. పాడు. v. పుల్లదానిమ్మ pulla-danamma. n. A sour pomegranate tree. పుల్లన or పుల్లననము pullana. u. Sourness, acidity. పుల్లని puliani. adj. Sour, acid. పుల్లనిళ్లు pulla-nilla. n. Soured rice-water, కూటినిళ్లు, గంజ. పుల్లప్రబ్బ pulla-prabba. n. Sorrel, *Rumex vesicarius*. శరవేధి, చుక్కకూర. Ainsl. i. 398. పుల్లబాచ్చెలి pulla-batsali. n. The sour species of బచ్చెలి. పుల్లరూబ్బె pull-arudbu. (పుల్ల+అరుబ్బె.) n. A kind of fish. పుల్లావు pullavu. (పుల్ల+అవు.) n. A dun cow, కపిలవర్ణముగల ఆవు. పుల్లె, పుల్లెయ or పుల్లెను pulle. n. A leaf plate, i. e., a platter made of leaves stitched together and thrown away after it is used.

పుల్లతి pullati. [Tel.] n. A club, క్షుర్ర. A butt, సాముచేయవారు నుకొప్పెలుకొనుకొలు.

పుల్లబుడు or పుల్లవడు pulla-badu. [Tel.] v. n. To be stunned, మ్రానుపడు, స్తంభించు, నిశ్చేష్టితుడగు. “కృ. పుల్లనడిచేలముఠోపము, బాలైననతుండు కొంత ప్రాద్దు మొగమునకొ, వెల్లదనము గదరునిలిచి, యెల్లనములవివగమరియు నిట్లనిపలికె.” M. III. iv. 371.

పుల్లరి See under పుల్ల.

పుల్లసిల్లు pullasilla. [Tel.] v. u. To turn pale or pallid, విస్మయగు. To be confused in mind, కలతనొందు, వెలవెలబోవు. To be dejected, కుండు. “ఉ. మొల్లగుగంధినామనుసు మోహమునాది పెట్టినివుని, నొల్లకవీరనా దదివ యోతలవామలవారి చిత్తముల్, పుల్లసిలంజీయ బల పొచ్చెయిలాడగ నాడువారికె, చెల్లనుచెల్ల బో వ్రతము చెడ్డ సుఖమును చక్కచయ్యెగా.” V. P. ii. 240.

పుల్లింగము or పుంబింగము pulliyamu. [Skt.] n. The masculine gender.

పుల్లిరికి [Tel.] n. A kind of shrub.

పుల్లు or పులు pulla. [Tel.] n. Grass. loutness in precious stones. నిల్ల, రిత్నముల మాన్యము. adj. Little, small, అల్పము.

పుల్లంటు or పుల్లంపులు pull-anpu-ray. n. A sapphire, ఇంద్రనీలము. **పుల్లంపును** or **పుల్లంపును** *pull-anusa*. n. The little wheel over which the bottom rope of a water-lift (కపిల) runs to upset the bucket when it reaches the top. **పుల్లండి** *pull-udi* (పుల్ల+ఉడి.) n. Poor land, land productive only at intervals. ఒకానుక సంవత్సరము సేద్యానకు పనికివచ్చునెల. **పుల్లరి** *pull-ari* (పుల్ల+అరి.) n. Tax, a tax on pasture lands. Also, a tax levied on a fishery, or a head-tax on cattle. **పుల్లునామము** *pull-uraku-pamu*. n. A sort of snake which springs out of grass.

పుల్లెన pullena. [Tel.] n. A plant used in medicine, also called లాల్ ద్వీరు.

పుటంప pulinda. [Skt.] adj. Barbarian, savage, rude. పుటంపినియు a certain

country inhabited by savages. Bulinda Devi is the goddess of the Bheels. Tod's Rajasthan. i. 506. **పుటంపడు pulindudu.** n. A barbarian, savage, cannibal.

పువ్వు, పువు or పూవు puvvu. [Tel.] n. A flower. A cock's wattles. The gills of a fish. Albugo, a kind of blindness. A cataract in the eye. కంటిలో పువ్వు రేచినది there is a cataract in the eye. An asterisk or star used in printing. Flowers or flower-like flames which are thrown out by certain fireworks. Vish. viii. 399. A thief in a candle. పువ్వురాయి a golden ball or ornament on a pagoda. BD. vii. 754. A proverb says వానిశిఖపువ్వు తుంపు వాడురేడు, i. e., no one can lay a finger upon him. P. iii. 91. జొరల పువ్వువాడకి మనుచే before his gurland loses its bloom, i. e., with perfect ease. plu. పువ్వులు or పూలు. పూలవాన a slight shower, a few drops. **పువ్వాటలు** *puv-atu*. (పువ్వు+వాటలు.) n. “Like a flower”—i. e., waving or rocking backwards and forwards, పువ్వునాటలు. **పువ్వార** *puv-ara*. (పువ్వు+వార.) n. The blossoms of a palm tree. The inner part of a fish's gills. **పువ్వురూబోడి** *puv-arubodi*. n. A woman who is as beautiful as a flower. **పువ్వులు** *puv-ulu*. (పువ్వు+లు.) n. The bow of flowers : Manmadha's weapon. **పువ్వులుకాడు** or **పువ్వులుచుడు** *puv-ulukadu*. n. An epithet of Manmadha. **పువ్వుచిచ్చు** or **పువ్వుచేప** *puvu-chitsu*. n. A large fish called the *Veral*. A species of *Cheltonon* : Russell's plate 78. **పువ్వుబోడి** or **పువ్వుబోణి** *puvu-bodi*. n. A nymph, lady, fair woman. **పువ్వుముడుపు** or **పువ్వుముడుపు** *puvu-mudupu*. n. Placing flowers in the hair, a ceremony performed with pregnant women. సేవారకకడము. See పూవు.

పుష్కరము *pushkarumu*. [Skt.] n. The tip of an elephant's trunk. ఏనుగుతోండము చివర. A lotus, పెట్టెతూము. The sky, ఆకాశము. The head of a drum, వాద్యముఖము. The revolution of twelve years. A feast

held once every twelve years at certain holy rivers as the గోదావరిపుష్కరము, కృష్ణపుష్కరము, &c. ఒక పుష్కర సాలగ్రామములు a dozen holy stones. కరపుష్కరము the lilies of her hands, i. e., her fair hands. **పుష్కరిణి** *pushkarini*. n. A flowery lake, a pond wherein lotuses grow. A. i. 55. తామరకొలను, కోనేరు. A female elephant.

పుష్కలము *pushkalamu*. [Skt.] adj. Excellent, eminent, chief, best. Much, many. శ్రేష్ఠము. పూర్ణము, నిండారు, సమృద్ధము, అధికము.

పుష్టి *pushiti*. [Skt.] n. Fatness, strength, increase. బలపు, సమృద్ధి. మాటలపుష్టి a farrago of words, wordiness. ధాతుపుష్టి fullness of pulse. వారు పుష్టిగానున్నారు or పుష్టులుగానున్నారు they are well to do. ధాతుపుష్టిలేని impotent. వానివద్ద రూకలు పుష్టిగా నన్నవి he has plenty of money. **పుష్టము** *pushitamu*. adj. Cherished, nourished. పోషణము. **పుష్టము** *pushitamu*. adj. Nourished, nurtured, reared, fostered. పోషణము.

పుష్పము *pushpamu*. [Skt.] n. A flower. పువ్వు. Menes, స్త్రీలజన్మ. **పుష్పంధము** *pushpandhamu*. n. A bee. తుమ్మెద. **పుష్పకము** *pushpakamu*. n. A chariot, a car, or stately conveyance used by Kubera or Krishna. కుచేరివిమానము, కృష్ణుని తేలులలో నాకటి. **పుష్పకేతువు**, **పుష్పభస్మము** or **పుష్పశరము** *pushpa-ketuvu*. n. An epithet of Maumadha. **పుష్పవంతము** *pushpa-dantamu*. n. The name of the elephant that is supposed to support the earth at the North-West corner. **పుష్పము** *pushpa-pamu*. n. A certain snake: resembling the one given in Russell's serpents. 2. 5. **పుష్పముంజరి** *pushpa-manjari*. n. A bouquet of flowers. పూగుత్తి. **పుష్పముంజరాలు** *pushpa-manjaralu*. n. A sort of grain. A. i. 78. R. i. 111. **పుష్కరము** or **పుష్కరము** *pushpa-*

ruthamu. n. A pleasure chariot, a car or carriage for any purpose excepting war. రుథము, సవారీభము, శ్రీ, దాయాగ్యమగు రథము. పుష్పరసము pushpa-rasamu. n. The nectar or honey of flowers, పూచీన. పుష్పలాపిక pushpa-larika. n. A flower-girl, a garland maker. పుష్పవంతులు pushpa-vantulu. n. The 'Luminaries:' i. e., the sun and the moon, సూర్య చంద్రులు. పుష్పవతి or పుష్పిణి pushpa-vati. n. A menstruous woman. బురువతి, భాండమా మైశ్రీ, రజస్వల, ముట్టుది. పుష్పవనము or పుష్పనాటిక pushpa-vanam. n. A flower garden. పూచోట. పుష్పవర్షము or పుష్పవృష్టి pushpa-varshamu. n. Lit: a shower of flowers, a poetical phrase for the strewing or scattering of flowers on joyful occasions. Colloquially, it means a slight or vernal shower: a mere sprinkling of rain. పుష్పసమయము pushpa-samayamu. n. Spring, the season of flowers. పుష్పించు pushpintu. v. n. To flower, to bloom. పూచు, వికసించు. పుష్పితము pushpitamu. adj. Flowered. పూచిన. పుష్పము pushyamu. [Skt.] n. The lunar month (December—January, or January—February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn. పుష్యము pushyami. n. The eighth of the lunar mansions. పుష్యరాగము pushya-ragam. n. A topaz. పుష్పలాయిము pusalatayintu. [H.] v. a. To coax, persuade. బుజ్జించు. పుష్పలాయిపు pusalataympu. n. Coaxing, persuasion. పుసే pusi. [Tel.] n. The rheum of the eyes. శ్లేష్మములు. వాని కండ్లు పుసులుకట్టినవి his eyes are full of gummy rheum. పుసికాయలు granulations in a wound or sore. పుసుకు pusaku. [Tel. (anuk.)] adv. Pop! slapdash! suddenly, abruptly. పుసుకువచ్చు

to pop out. పుసుకున మాట్లాడు to blurt out, or say heedlessly. పుస్తకము or పుస్తకము pustakamu. [Skt.] n. A book, a volume. పుస్తము pustamu. [Skt.] n. A cake of flesh. మాంసపుక్కెలము. Plaster, లప్పుము. పుస్తు pustu. [Tel.] n. Stinking, a foul soent, a rammish stink. దుర్గంధము, కంపు. "కదియచు మైపుస్తుకంపునకదిసి." HD. ii. 508. పుస్తై puste. [Tel.] n. The mark of marriage, being a small gold disc worn round the neck by married women. తాటిబాట్టు. See మంజుశాస్త్రము, Any charmed bead, though worn on the wrist. పుస్తైవండు the tali string. పుస్తైముడుపు puste-mudupu. n. A woman married a second time, కంఠెబాట్టు. పుస్తైముడుపుకట్టు to marry in an irregular fashion.

పూ pu

పూ pu. [Tel. for పూవు.] n. A flower. పువ్వు. పూగుత్తి pu-gutti. n. A cluster of flowers, a nosegay. పూగొమ్మ pu-gomma. n. A flowery branch. పూజీప pu-jēpa. n. A large fish with particoloured sides: called verā (వెంఱ్ఱ), in Tamil. పూదారి pu-dari. (పూవు+రీ.) n. Spring time. Lit: the flower season. వనంఠముకుపు, పుష్పనమయము. పూవేనె or పూవేసయ pudēne. n. Honey of flowers, మకరందము. పూనీరు pu-niru. n. Essence, distilled water. ఆవిసిట్టి, హిమాంబువు, పన్నీరు. పూనూక pu-nuka. n. Very fine grits of grain, మిక్కిలీ-నన్ననూక. పూనూనె pu-nūne. n. The oil extracted from the Champaka flower, సంపంగినూనె. పూపాళ pu-bala. (పూ+పాళ.) n. A bunch of flowers, as of an areca palm, &c. పూబిందె pu-binde. n. A very tender fruit, with the flower still attached to it. పూబోడి, పూబోసి or పుపుబోడి

పూ-బోడి. n. A beautiful woman, lit: one of a flower-like form. పూరేకు pu-rēku. (పూవు+రేకు.) n. The petal of a flower. పుచ్చదళము. A jewel worn by women on the head. "చేరుచుక్క చిన్ని పూరేకు పాలి యలుమకరికా పత్రభంజంబులు." Naish. vi. 56. పూరేకులు pu-rēkulu. n. A kind of grain. పూగము pūgamu. [Skt.] n. The areca palm, పోకచెట్టు. పూలి or పూలిగడ్డి pūchi. [Tel.] n. A sort of long stiff grass of which brooms are made, Aristia setocea. తృణభేదము. పూలి or పూలి pūchi. [H.] n. Responsibility. పూలీ నామిద లేదు I am not responsible for it. పూలిపదు pūchi-padu. v. n. To undertake the responsibility. హామూచీరెక్కలు accounts necessary for current business. పూలిపట్టు or పూలిపట్టు pūchi-pattu. v. n. To be bent upon or firmly resolved, to persist. పూనుకొను. "పాండవమధ్యయందు పదమూడు సంవత్సరంబులు పూచిపట్టికయ్యంబునకు నెచ్చె నలనిలావును దీరంబును లోకంబున కక్కయన్నయది." M. VI. iv. 206. "వీడెమెంధవుండు వీనిచుట్టునుగొప్ప, శత్రుగురుతనూజ సోమ దత్త కర్ణకర్ణముతులుకావలయున్నార పోలుముగలు గాన పూచిపట్టి." M. VII. iii. 179. పూచు pūtsu. [Tel.] v. n. To flower, bloom, blossom, bud, shoot out, open or expand, పుష్పించు. To have a bad mark, as a horse. To become sapless or weak, నిస్సారముగు. నాలుక పూచినది the tongue furred. కమ్ములు పూచినవి the eyes became discoloured by disease. పూచిన బట్టలు spotty clothes, which shew odd marks although washed, అస్పృశ్యుగా తెల్ల బట్టలలోపడే నల్లమచ్చలు. A. v. 127. "పూచిన మావులు" horses that have unlucky marks, కొరకానిమచ్చలుగల గుర్రములు. పూజ or పూజనము pūja. [Skt.] n. Worship, reverence, respect, veneration,

obeisance, homage, adoration. అర్చన. ఇది వాడు చేసుకొన్న పూజాఫలము this is an answer to his prayers. పూజకుడు pūjakudu. n. A worshipper, a priest, అర్చకుడు. పూజనీయుము pūjanīyumu. adj. Venerable, honourable. M. XIII. v. 29. పూజనీయులు the noble. పూజించు or పూజ చేయు pūjintu v. n. To worship, adore, do homage or obeisance to, reverence. అర్పించు. పూజితము pūjitamu. adj. Worshipped, adored, reverend, revered. పూజితుడు pūjitudu. n. One who is honoured or saintly, పూజింపబడిన వాడు. పూజ్యత pūjyata. n. Venerableness. పూజ్యము pūjyamu. adj. Venerable, deserving of respect and reverence. n. Nothing. భోజనానకు పూజ్యమున్నది I have nothing to live upon. పూజ్యుడు pūjyudu. n. One who is venerable or honourable, పూజింపబడిన వాడు, గౌరవమునకు పాత్రుడు. పూజ్యుడైన పūjyud-aina. adj. Venerable, adorable. పూజె pūje. [Tel.] n. Painting or flagee work on pots. A bead or spangle: particularly, drops or beads of gold attached to golden jewels. Flourishes or ornaments in a manuscript. Illumination. ఘంటాదులమీదిచిత్రము. కుండకు పూజెలుకట్టి the pot is painted with chunam, ochre, &c. Metaphorically, a flogging. నీకు పూజె కావలెనా do you want a thrashing? పూజెకాగులు or పూజెనుండలు pūje-kāguḷu. (పూజె+కాగులు.) n. Painted pots, అయిదే కుండలు. పూజెచేయు to paint pots, &c., ఘంటాదులమీది చిత్రించు. పూజె pudzu. [from Skt. పూజ.] Same as పూజ (q. v.). పూజోరి, పూజోరి or పుజోరి వాడు pūjāri. (పూజె+రి.) n. An officiating Brahmin or priest of a temple. అర్చకుడు. పూజోరిసారి pūjāri-sāri. n. A priestess. Zacca. vi. 127.

పూట pūṭa. [Tel.] n. A time. కాలము. A part of a day, సంధ్య. A day, దినము. Security, surety, bail. ప్రతిభూత్యము. One who stands bail for another, పూటకాపు. పూటకాపు in the day time. రాత్రిపూట at night. తెల్లనారుపూట in the morning. నాలుగుపూటలు మందిచ్చినాడు he administered medicine two mornings and two evenings. పూటకాపు pūṭa-kāpu. n. One who stands security. ప్రతిభువు. జోమినవారుడు. పూటకాపు food obtained by paying for each meal, boarding. ఏపూటకు ఆపూట సాచ్చు ఇచ్చి తినుట, వెలసినకొని కేళకేళకు వెట్టెడు అన్నము. పూటకూళ్లయిల్లు an inn or boarding house. పూటకూళ్లు a woman who makes her living by preparing food for daily wages. పూటవెట్టు or పూటవెట్టు v. a To give bail. పూటబడు or పూటవడు pūṭa-badu. v. n. To stand bail. అతడు నాకు పూటబడినాడు he stood security for me, అతడు నాకు జోమినవారున్నాడు. పూటసాక్షి a hired or false witness. దొంగసాక్షి, బూటకపుసాక్షి. పూటపూటకును ఇదే రచ్చ this is the daily plague, ఎట్లప్పుడు ఇదే పోదు or రంధి. పూటవాటు pūṭavāṭu. n. The act of standing security for another.

పూటము pūṭamu. [Tel.] n. Weight, బరువు, భారము. పడవ పూటమైనది the boat is filled with the due quantity of goods.

పూక [Tel.] n. The anus.

పూడు pūdu. [Tel.] v. n. To be filled or closed up: to fall in, as a well or pit. కావి పూడిపోయినది the well has fallen in. కాలువ పూడిపోయినది the canal is filled up with earth. ఎముకలు పూడిపోయింది the bones are covered with flesh **పూడుపాము pūdu-pāmu.** n. A small, fierce and venomous snake called the *cobra manilla*. ఎట్టిగో పూడియించుసాము. పూడుపు or

పూడ్చు n. Burying, పూడ్చుట. Buried treasure. నిక్షేపము. **పూడ్చు pūḍtsu.** (Madras Telugu for పోయివిడుచు.) v. n. To go పోవు. **పూడిపించు** or **పూడిపించు pūḍipintsu.** v. a. To cause to be buried or filled up. **పూడు** or **పూడిక pūḍu.** n. The filling up, stuff, that has fallen in. **పూడుము** or **పూడ్చు pūḍtsu.** v. a. To fill up, to close, as a pit with earth, to inter or bury, to conceal under the ground. To plant, పాడు.

పూడులు or **పూండ్లు pūḍulu.** [Tel.] adj. Many, అనేకములు. ఏడులు పూడులుగాగ for many years.

పూత pūta. (from Tel. పూయు or పూచే). n. Rubbing, besmearing. పూయుట, చర్మి. Sandal which is smeared over the body, నంపము. Mortar, మున్నపుగచ్చె. Blooming, budding, పూచుట, కలిగినము. కోటిపూత Aphthae, a disease of the month, thrush. Fragrant paste applied to the skin. చందము. నాలుగు బంగారుపూతలు అయినవి four coats of gilding are applied. ఆ చెట్టు పూతపట్టలేదు that tree has not commenced to flower.

పూతన pūṭana. [Skt.] n. The name of an ogress. అది రెండోపూతన she is a perfect fiend.

పూతము pūṭamu. [Skt.] adj. Strained, cleaned, cleansed. వడియబోసిన, వడకట్టబడిన, తూర్చుత్తిన. Pure, purified, పనిత్రమైన.

పూతిగంధి pūti-gandhi. [Skt.] n. A stink, a foul smell, దుర్గంధము.

పూవె or **పూవిరు pūde.** [Tel.] n. A bead of gold. బంగారుపూస. Also, పూశి (q. v.).

పూవెకట్టు pūde-kattu. v. n. To form into a gold bead. బంగారుపూసగానేర్చుడు.

పూనిగొల్లలు pūni-gollalu. [Tel.] n. A particular class of shepherds.

పూప pūpu. [Tel.] v. n. To attempt. యత్నించు, ఉద్యమించు. v. n. To take; to undertake; to wear; to bear; to feel or suffer. పొందు, వహించు, వైవశ్యకొను. ధరించు, ఆంధించు, అంగీకరించు. "పూనినవిన్నయ రసమున, మానినిప్పుగివైచరించి మఱియుంగనవై." Swa. vi. 101. దానికి శివము పూనినది a spirit or goddess has taken possession of her. **పూపిక**, **పూపికి** or **పూపూ pūpika.** n. Assumption, hope, persistence. ఆవహించువేయవము, వహించవము, కోరిక, ఆశ. An attempt, endeavour, ప్రయత్నము, ఉద్యమము. **పూపము**, **పూప్పు** or **పూపించు pūpintsu.** v. a. To cause to bear or wear. ధరింపజేయు, వహింపజేయు. To cause to undertake, పూనకొనునట్లుచేయు. To tie, కట్టు. బండికి గుర్రములను పూసెను he harnessed the horses to the carriage.

పూనె pūne. [Tel.] n. A casket, a small box. బరిణి. "రకడలి క్రొక్కీవారు పడేసి మఱు గులు తొలక నీవంకుమపుగోనెలు మిక్కుటపు కమ్మరివెలపులుమించు పునుగిడంగి పూనెలు." S. i. 159.

పూన పూ. [Tel.] n. A tender fruit just formed, పువ్వుపించ. An infant. కిక్కు. The pupil of the eye, కంటిసాస. adj. Tender, young. తేర.

పూపము pūpamu. [Skt.] n. A cake, భక్ష్యము, పిండినెల

పూపు or **పూప్పు pūpu.** [Tel. from పూసు.] n. An undertaking, effort, attempt, పూనిక. "వీరసావేశయిన విజయాశా సున శత్యంబునుంజేసి మనుపటి పూపుతప్పక." Kālahas. ii 71.

పూరుము pūgamu. [Skt.] n. Pus or matter from an abscess or sore, విరిగిననెత్తురు, చీమ.

పూసు pūsu. [Tel.] v. n. To bear or produce, as flowers. పూచే. ఆ భూమి ఉప్పుపూస్తుంది that ground produces salt. v. a. To smear, besmear, daub,

anoint, lay on, apply (oil, paint, medicine, &c.) 2.ంటికి నెండు పూసికొనుట rubbing oneself with sandal paste. **పూసుంచు pūyintsu.** v. a. To cause to apply or smear, paint, oil, &c. ఇంటికి నున్నను పూయించితిని or వేయించితిని I got my house whitewashed.

పూరము pūramu. [Skt.] n. A flood, a flow, the flowing of the tide. ప్రవాహము. adj. Filled, నిండిన. **పూరకము pūrakamu.** adj. Filling, completing. n. That which fills or completes, filling up. A citron, *Citrus medica*. మాదిఫలము. Closing the right nostril and drawing up air through the left. ఊపిరిని పూరించుట. **పూరకుడు pūrakudu.** n. One who fills, నింపువాడు. **పూరగించు pūra-gintsu.** a. v. To fulfil. నెరవేర్చు. To pass, as time, కడపు. **పూరణము pūranamu.** n. Filling, completing; stuffing: the inside of a pie. నిండించుట. adj. That which fills, నింపునది. **పూరించు pūrintsu.** v. a. To fill, to fill with air, to sound a horn. నింపు. "పూరించుట దవానలవారుత ముంధాకృష్టమై." పూరి or **పూరిక pūri.** n. A kind of sweet thin cake made of wheat flour. **పూరితము pūritamu.** adj. Filled, full, complete. నింపబడిన.

పూరా pūra. [H.] adj. Full, complete, సంపూర్ణమైన.

పూరి pūri. [Tel.] n. Grass. The milk given by animals, మృగముల చేనుబాలు. పూరిమెనగు to eat grass, గడ్డితిను. పూరిక తినెను he ate grass, i.e., he lost the battle. ఆ నేలను వైపూరితోకూడా అమ్మినాడు he sold the ground with all that was on it. **పూరియిల్లు** or **పూరిల్లు pūri-illu.** n. A thatched house.

పూరునొన్నె pūru-donne. [Tel.] n. A plant called *Ekebergia indica*. Rox. ii. 392.

పూరుమడు Same as పురుమడు. (q. v.)

పూరేడు pūrēdu. [Tel.] n. A bird of the quail genus. A quail. హాలవల్లంకి, చాచ, గోనుడ.

పూర్ణము pūrnamu. [Skt.] adj. Full, filled, నిండిన. Complete, all, entire. సమస్తము. Strong, powerful, able. శక్తిగల. పూర్ణకము pūrṇakamu. n. A filling up; as, పాదపూర్ణకము a peg in a verse: any useless word inserted to fill the measure, as ఒసి, తగ్గ, ఇల, &c. పూర్ణకుంభము pūrṇakumbhamu. n. An ornamented vase filled with water and used in marriages, &c. పూర్ణగర్భము pūrṇagarbhamu. n. A sort of cake. బూర. పూర్ణపాత్రము or పూర్ణానకము pūrṇapātramamu. n. A full cup or vessel, a vessel filled with cloths or ornaments, which are scrambled for at a festival, a vessel full of rice presented at a sacrifice to the superintending and officiating priests. హస్తాదుర్భవకారే యదలంకారాంబరాదికం. కట్టుము కోసరము పండ్లు పసుపుబట్టలు మొదలైనవి ఉంచి నప్పలైము; ఉత్సవకాలముందు సంతోషముచేత వస్త్రాభరణాదికమును దోచుకొనుట; నష్టసం పూర్ణపాత్రము. పూర్ణమాసము or పూర్ణమాసము pūrṇamāsamu. n. A sacrifice performed on the day of the full moon. పూర్ణము or పూర్ణము pūrṇamu. n. The inside of a pie. The stuffing of a cake. పూర్ణిమ or పూర్ణిమాసి pūrṇima. n. The lunar day on which the moon is full. పూర్ణిమ, పూర్ణిమి. పూర్ణిభవము pūrṇibharintsu. v. n. To become full, నిండు, పూర్ణమును. పూర్ణుడు pūrṇudu. n. One who is full or well skilled. వాడు విద్యలో పూర్ణుడు he is an accomplished scholar.

పూర్తి pūrti. [Skt.] n. Fullness, శక్తి, నిండుట. Completion, termination, end, సమాప్తి. పూర్తము pūrtamu. adj. Filled, full, complete. నింపబడిన. Covered, concealed, కప్పబడిన. n. An act of beneficence, as digging a well or tank, planting a grove,

building a temple, feeding the poor, &c. Nourishing, cherishing. పాలనము. పూర్వము pūrramu. [Skt.] adj. First, former, prior, preceding, initial, before, in front of; old, ancient. మొదటిది, మొదటి చోటిది, మొదటికాలపుది. East, eastern. మొదటిదిక్కుది. adv. Formerly, of old. తర్వాతము previously, before which, before that (time or occurrence.) n. Former or ancient times, days of old. పూర్వ pūrva. n. The east. పూర్వకము pūrvakamu. adj. Originating in, made of, arising from. బుద్ధిపూర్వకమైన intentional, originating in purpose. వ్రాతపూర్వకమైన in writing. When added to many nouns it makes them adjectives as విషయపూర్వకమైన humble, humbly expressed. పూర్వకముగా pūrvakamuga. adv. As a token of. As, through, by way of, in accordance with. ప్రమాణపూర్వకముగా on oath. దానపూర్వకముగా as a gift, freely, సమాధానపూర్వకముగా willingly, voluntarily. మంత్రపూర్వకముగా by means of spells, magically. విషయపూర్వకముగా humbly. పూర్వగంగ pūrvaganga. n. The river Narbada. పూర్వజి pūrvaji. n. An elder sister. ఆక్క. పూర్వజన్మము pūrvajanmamamu. n. A former birth. పూర్వజన్మఫలము pūrvajanma-phalamu. n. The result of action in a former birth. Destiny, fortune, fate. పూర్వజుడు pūrvajudu. n. An elder brother, అన్న. పూర్వజేవుడు or పూర్వగోరాయిడు pūrvajēvudu. n. An elder god, a Rakshasa, రాక్షసుడు, రోలివేల్పు. పూర్వపక్షము or పూర్వసేధాంతము pūrvapakshamu. n. An argument, one side of a question in logic, వాదము. An objection to an argument. నామాటలు పూర్వపక్షములే all my words were mere statements. పూర్వపక్షమైపోయిన refuted, rebutted. పూర్వవర్వతము or పూర్వాత్రి, pūrvaparvatamu.

n. The eastern mountain out of which the sun is supposed to rise. పూర్వ రంగము pūrva-rangamu. n. A commencement, prologue, overture. నాటకమునకు మొదలు. BD. iii. 97. పూర్వాభిముఖుడు pūrva-abhi-mukhudu. n. One who faces the east. పూర్వాస్తమము pūrvasthamamu. n. A former half. పూర్వాషాఢ pūrvashāḍa. n. The name of a lunar constellation. పూర్వాక్షము pūrvakṣamu. n. The first part of the day, the forenoon, దినపూర్వభాగము. పూర్వులు or పూర్వులు pūrvulu. n. Ancestors, forefathers, predecessors. పూర్వోత్తరదిక్కు pūrvōttara-dikku. n. The north east. పూర్వోత్తరము pūrvōttaramu. n. The whole of an affair, from the first (పూర్వము) to the last (ఉత్తరము). Particulars, details. దానిపూర్వోత్తరము ఎవకును I know nothing whatever about it. నీ పూర్వోత్తరమేమో చెప్ప tell me your antecedents. పూర్వోత్పన్నము pūrvōtpannamu. adj. Primeval. అనాదియైన.

పూలి or తెల్లపూలి pūli. [Tel.] n. A certain plant, Arnum patense.

పూలి pūli. [Tel.] n. A star pagoda worth 3½ rupees. పూల plu. Star pagodas.

పూవు pūvu. [Tel.] n. A flower. పువ్వు. పూల మట్ట పూ-maḍḍa. n. A kind of fish. పూల ముడుపు pūla-mudupu. n. Adorning the head with flowers. పూవత్తి or పువ్వత్తి pū-vatti. n. A kind of fire works, which give a white light. పూవింటి శోమ, పూవింటివాడు, పూవిలుకాడు or పూవిలుడు pū-vinti-dzudu. n. An epithet of Manmadha. పూవునోడి or పువ్వునోడి (See under పూ. పూవుగట్టు pūvu-gattu. (పూవు+కట్టు.) v. n. To crystallise. పువ్వు కలదియను. పూలగురవం పూ-guruvadu. n. The plant termed Gartneria racemosa, or Bauisteria bengalensis Rox. ii 368.

పూపిల్లు pū-rilla. n. A bow made of flowers, carried by Manmadha.

పూషుడు pūshudu. [Skt.] n. The sun.

పూస pūsa. [Tel.] n. A bead, పుకీ. A joint of a finger, వ్రేలలోని సనానికొం. A bit or piece. వెన్ను పూసలు the joints of the backbone. ముడ్డిపూస the rump, os coccyx. “చిటివేల పూసపై ఫుటియిల్లు పెడకట్టి చిమ్మో సురియదాల్చువ్వునము.” Av. i. 104. వెన్నుపూస a bit of butter, i. e., butter. “పుట్టనియట్టి పెట్టెలకు పూసలు కట్టుడు రవ్వలక్కలు.” (Abhaya. iii. 63.) women call for necklaces for their children before they are born, i. e., they count the chickens before they are hatched. పూసరూచివీతి (KP. iv. 193.) in regular order. పూసకళ్లెము pūsa-kajjemu. n. The sweetmeat called macearoons. పూసకామనిగడ్డి or పూసల కామనిగడ్డి pūsa-kāmanchi-guddi. n. A kind of కామంచి. పూసగురువెంబ pūsa-guruvenda. n. A kind of bead. సంచాల. పూసయెప్పు or పూసయెంక the back bone, వెన్ను పూస. “వేనోయికునుచియు చెవులు విల్వొకలై పూసయెప్పుకలు పాంచుకట్టి.” Kāsi Khand. vi. 48. పూసలవాడు pūśala-rādu. n. One who sells beads, one who polishes precious stones, రిప్పయల నానెట్టెవాడు.

పు pri

పుక్తము pūktamu. [Skt.] adj. Joined, united, కూడుకొనిన.

పుచ్చ pūchcha. [Skt.] n. Questioning, a question, query. ప్రశ్నలు, అడుగుట. పుచ్చించు or పుచ్చుచేయు pūchchintsu. To question, అడుగు, ప్రశ్నించు.

పుతన pūta. [Skt.] n. An army, ho. సేన, దండు. పుతవాధిపతి pūta-sādhi-pati. n. A commander, a general. M. VII. i.

50. పృతవాషాట్టు pritanashattu. n. An epithet of Indra.

పుక pritha. [Skt.] n. The mother of the Pandus, కంటిదేవి.

పుకప్రథక prithak. [Skt.] adv. Alone, separately. పుకగ్గ్రహము prithag-janudu. n. An ignorant man, a fool, a man of low caste, a sinner, a wicked man. నీచుడు, మాఘిడు, పాపి. పుకగ్నిధము prithag-vidhamu. adj. Of different sorts. పెక్కువిధములకల.

పుకభివి or పృథ్వీ prithivi. [Skt.] n. The earth. పృథవీపతి a king.

పుకకు or పృకుపు prithu. [Skt.] adj. Great, big. పుకకలుపు a big tree. పుకకుకంఠము prithu-kanthamu. n. A mole cricket. పుకకులము prithulamū. adj. Big, great, large. గొప్ప, వివిధమున.

పుకకుము prithukamu. [Skt.] n. An infant. పిల్ల, బిడ్డ. Parched corn, first scalded and then bruised to remove the husk. అటుపలు.

పుకశ్చి prishni. [Skt.] n. A ray of light, కరణము. A dwarf, మునుస్థువాడు. A savage, కరాళుడు.

పుషతము or పుషత్తు prishatamu. [Skt.] n. A drop of any liquid. బలకండుపు. The porcine deer. దుప్పి.

పుషదంశకము or పుషదంశకము prishadamsakamu. [Skt.] n. A cat. పిల్లి.

పుష్టము prishṭamu. [Skt.] adj. Asked. అడుగబడిన.

పుష్టి prishṭi. [Skt.] n. A ray of light. కరణము.

పుష్టము prishṭhamu. [Skt.] n. The back. వీపు. The rear, పశ్చాత్పాదము. The posterior. ముడ్డి.

పె pe

పెం or పెం pem. [Tel.] n. A contraction for పెను large. పెంటిలువ (పెను+చిలప) n. A large rock snake పెంటికటి pen-jikati. Thick darkness. The compounds (సమాసములు) in which it thus appears in an abbreviated form are as follow:— పెంజెనుటు pen-jenatu. n. Profuse perspiration. పెంజెర pen-jera. (పెను+జెర్రి) n. A kind of rock snake, the boa constrictor. రక్తపెంజెర a red snake. తుచ్చుపెంజెర or తుచ్చుపెంజెర and పొట్టపెంజెర are other species. పెంజెడ pen-izada. n. A large tress, పెద్దజడ. పెంజెట్టుచెట్టు pen-izuttu-chettu. A jungle shrub. పెంజెర pen-izora. (పెను+కొర) n. A certain large fish. The great shark. “మన్నీటంబెజెర పెంజెర సేపాపు నందంబున.” See సార్. పెంవడి pen-dudi. (పెను+వడి) n. Mud. పెంవడి అంటని work done with stone and mud. “ఇందూపలస్థంబెంబులకు విండులకు నిండినమాక పెంబెంబుల పెంబడింబడి మంబగొనువలి మించు క్రొత్తుంచుచుదరుల నింబింబి.” Swa. iii. 38. టి. ఇందినమాక పెంబెంబుల పెంబడింబడి, పల్లాలన పూదేనియలయొక్క పంపెంబడి. పెంవలకడ or పెంవలాడ pen-dala-kada. (పెను+అల+కడ). adv. Early, betimes, quickly, hastily. In the twilight. A. i. 20. ప్రార్థనాకమునపు. ప్రార్థనలక. పెందిరువడి pen-diruvadi. (పెను+తిరువడి) n. A Vaishnavite's name for Garutmant. గరుత్మంతుడు. “నింగి గరుత్మంపంబనిస్సనలేదొక రక్కసంఠ వీచెంగల శాస్త్రి మోగడల బిడ్డెగించెడు కమ్మగార్లు నిండెంగడు ప్రాత పెందిరువడింగనిం.” A. iv. 10. పెండిగ pen-diga. n. A large creeper. పెండురుము pen-durumu. (పెను+తురుము) n. Full tresses. “చెంలవ్విపూదంబిజేర్చి పెండురు మువై ఘనసారమున నూసకముఘటించి.” Swa. vi. 5. టి. పెండురుమువై, పెట్టకొప్పమీదను. పెంజెర pen-dera. (పెను+జెర) n. A billow, a

large wave, like a screen. Swa. v. 102. A. vi. 186. పెంజెరుపు pen-deruvu. n. A high way, రాజమార్గము. భా. ఉద్యో. iii. పెంజెవులు pen-devulu. n. A dangerous disease. A great plague, S. iii. 200. పెంకొడ pen-doda. n. The upper or thicker part of the thigh. Mand. iii. 46. పెంకొవ pen-drova. n. Salvation, ముక్తి. భా. x. పెంకొళి pen-dhuti. n. Great dust. పెంజెగతి pen-jagati. n. The great universe. పెంబొగ penboya. n. A great smoke. పెంబొత్తము pen-bhutamu. n. A great demon.

పెంకిటిగ penki-tiga. [Tel.] n. The name of a large climbing woody shrub, called Gouania tiliaefolia. Rox. i. 632.

పెంకు penku [Tel.] n. A potsherd or cullet. A tile, a pantile. కండ పెంకు or చిల్ల పెంకు a fragment of a pot. అద్దపు పెంకు a pane of glass, a broken bit of glass. తలపెంకు or పుర్రెపెంకు the skull. రవికమీడ పెట్టికట్టె అద్దపు పెంకులు pieces of glass sewn on to parts of women's dress as ornaments. వానిముఖము పెంకువలె పోయినది his countenance fell, వాని ముఖము వాడియుండెను. పెంకుటిల్లు penku-tilla. n. A tiled house, one roofed with tiles. బిల్ల పెంకులు pantiles.

పెంకె penke. [Tel.] adj. Obstinate, stubborn, impudent. మొండికట్టె, మూఢమైన. పెంకెమనరాదువట్టిగుం పనలనేయు.” S. iii. 21. n. A stubborn man, మాఘిడు. An impudent or insolent man. పెంకెపుగుగు penke-puragu. n. A weevil in grain.

పెంతు or పెందిక pensu. [Tel.] n. A potsherd. “అలకక చిల్లపెంపాడిగా నామిగులదనం బంఠయు కపటంబురేక.” HD. i. 1417.

పెంచు or పెనుచు pensu. [Tel. from పెను.] v. u. To nourish, support, take care of. To adopt or rear a child, పోషించు, సాకు. To increase, improve. To extend or swell. To exaggerate, to multiply.

మాంసము మాంసమును పెంచును flesh meat increases the flesh. కలహము పెంచినారు he fomented the quarrel. గ్రంథము ఊక పెంచెను he spun the story (or book) out. గడ్డుముపెంచు to grow or wear a beard. తలపెంచు to wear one's hair long, to keep one's head unshorn. చెవులుపెంచు or చెవులు పుట్టించు to bore the ears. Chenn. iii. 145. ముక్కుపెంచు to keep a hole open for a nose-jewel. దుఃఖముపెంచు to indulge in grief, దుఃఖముపొందు, దుఃఖించు. ND. i. 702. శోగమును పెంచినారు he increased the illness. కథను పెంచు to exaggerate. See పెంపు & పెంపకము. పెంతుకొను pensu-konu. v. u. To adopt. చిత్తుకొనికొను.

పెంచెపువండ penchepu-danda. [Tel.] n. A sort of crook or staff. “చుట్టెయరుద్రాడు సాంసారు చెంపగుట్టె యెద్దుల కురుచకొయ్యలను మెరుకు పెంచెపు వండ మేటిచెబ్బులుల గరవక యుండవాకట్టునదనికలె.” Navan. D.

పెంజెర penjera. See under పెం.

పెంట pentā. [Tel.] n. A heap, as of dirt, sweepings or manure. ఎరుపు. Ash, a dunghill. పీనుగు పెంటలు heaps of corpses. పెంటకట్టు to manure land, to dung a field by penning sheep or goats in it. పెంటకై మండకట్టు, గెల్లముపెట్టు, మండలపు. పెంటపట్టు or పెంట pentā-pattu. n. An enclosure in which a herd of cattle or a flock of sheep are kept, పసులులోసగు వానికొడ్డి. Also, a suburb or village, పేట; ఆ రోడ్ల పెంట, తుమ్ములపెంట, గొల్లపెంట.

పెంటి penti. n. A female of a bird, animal or plant. పశుపక్ష్యదులలో నాడుని. adj. Female: smaller. పెంటికొడి a hen. పెంటి కరుడు or పెంటిలల the smaller surf, చిన్న అల. See పోతు. పెంటివిద్య feminine accomplishments. పెంటిరాడు the female palm tree, అడుతాటిచెట్టు. పెంటిక or పెంటిక penṭika. [Tel.] n. The dung of sheep, goats, hares, deer, or rats, &c.

పెంటిపడు penli-padu. v. n. To match or equal. To pair, వెరకూడు, కవనూడు. " ద్విమృగపక్షి పశువులు మేలెలవదలి, పగలు రేయిన వెంటిపడి పాయవయ్యె " L. iii. 136.

పెండ or పేడ penda. [Tel.] n. Cowdung, గోమయము. The dung of any clean animal. నేరపేడ, గొర్రెపేడ. The word రెట్ట is used for the dung of fish or birds, as చేపరెట్ట or పక్షిరెట్ట; and లద్దె for the dung of horses or elephants, as గుర్రపులద్దె or ఏనుగులద్దె.

పెండలము penlalumu. [Tel.] n. The yam, Dioscorea alata. Rox. iii. 797.

పెండియుమా, పెండెము, పెండరము, పెండారము, పెండెరము or పెండేరము pendiyamu. [Tel.] n. An ornament worn like a garter on one leg.

పెండె or పెండెబద్ద pende. [Tel.] n. A lath or small rafter, commonly called a reaper, a strip of wood. ఇంటివాసములమీద అడ్డముగావేసికట్టే కొయ్య. A pannier or pack, being half a bullock load. పాగాకు మొదలయినవాటిలో సగము. విభూతి పెండెకట్లు or త్రిపుండ్రకము the triple line of ashes drawn across the forehead by worshippers of Siva, పెండెలవల పట్టెలుగాతీర్చిన విభూతి రేఖలు.

పెండెము or పెండియుమా pendemu. [Tel.] n. A door made of strips of bamboo, a wooden gate. పశువులనొడ్డియొక్క ద్వారకనాటము. A wooden bar used to fasten a door. అడ్డకర్ర. See పెండియుము.

పెండ్లి, పెండిలి or పెల్లి pendli. [Draw: పెన a wife, a woman.] n. Lit: Taking a wife. Marriage. The rite which answers to betrothal between children, the actual marriage being called, కొభనము. పెండ్లి అరుగు or పెల్లితిన్నె a small hillock upon which the marriage takes place. పెండ్లి కూతురు or పెండ్లికొమ్మార్తె n. The bride,

వగువు. A daughter-in-law, కోడలు. పెండ్లి కొడుకు, or పెండ్లికూమారుడు n. The bridegroom. A son-in-law, అల్లుడు. వోడి పెండ్లి కొడుకు a bridesman. వోడి పెండ్లికూతురు a bridesmaid. పెండ్లికూతురుది the bride-chamber. పెండ్లిచేయుచు to unite two persons in marriage. పెండ్లిచేయు to marry a couple. పెండ్లిచేసికొను to marry, i. e., become a husband or wife. పెండ్లిండులు or పెల్లిళ్లు n. plu. Marriages, weddings. పెండ్లి కుండలు pendli-kundalu. n. Painted pots used at marriages, అయి తేసి. పెండ్లిగుమ్మడి the ash gourd used at marriages, బూడిదగుమ్మడి. పెండ్లివడక pendli-nadaka. n. A very slow or tedious walk, as people walk in marriage processions. పెండ్లాడు, పెండ్లిచూడు or పెండ్లియగు pendli-udu. v. a. To marry. వివాహముచేసికొను. To be married, వివాహము. పెండ్లము, or పెండ్లాము pendlamu. n. A wife.

పెంపు pempu. [Tel. for పెను.] n. Greatness, మహత్వము, అధికత్యము, అతిశయము. Honour, గౌరవము. Rearing, nourishing, fostering, సావట. Increase, growth, వృద్ధి. Plenty, సమృద్ధి. Ruin, నాశము, లయము. గ్రామమును పెంపు చేసినవారు those who enlarged the town. v. a. To ruin, నాశముచేయు.

పెంపుడు pempudu. adj. Fostered, reared, adopted (as a son), brought up, tamed, domesticated, పెంపబడిన. పెంపుడుకొమారుడు or దత్తపుత్రుడు an adopted son. పెంపుడుతల్లి an adoptive mother. పెంపుడుతండ్రి an adoptive father. పెంపుడుచిలుక a pet parrot. పెంపరలూడు pemp-ara-l-udu. v. n. To be increased, augmented. మిక్కిలమును. పెంపారు, పెంపగు, పెంపుచెండు, పెంపాండు or పెంపుమీరు pemp-aru. v. n. To increase, grow, improve. పెట్టెలు, గొప్పయను, అతిశయించు.

పెకలు pekalu. [Tel.] v. n. To come up, i. e., be torn up by the roots, పెల్లగిల్లు. To give way, yield. To get ready to travel, ప్రయాణము. పెకనించు, పెకలము or పెకల్పు pekalinisu. v. a. To root up, root out, tear up, eradicate. పెకల తేయు. పెల్లగించు. To tear up by the roots.

పెక్కణము or ప్రెక్కణము pekkanamu. [Tel.] n. Dancing with gestures. అభినయముతోనూడిన నృత్యము.

పెక్కలి pekkali. [Tel.] n. A tree like the Love Apple.

పెక్కు pekku. [Tel.] pron. Many, అనేకము. పెక్కేల why so many? పెక్కులు many (things.) అనేకము. adj. Many, plentiful. పెక్కు ఉపాయములు numerous contrivances. పెక్కువగల in many ways. పెక్కుమాటలేల why so many words? పెక్కుమారులు many times. పెక్కువ pekkura. n. Increase, growth; tallness; greatness, పెద్దనము, అధికత్యము. "నీవు పెక్కువోలేక నేను పెక్కువోనుచు సరినిల్చి వానిభుజులునొక." T. ii. 97. టీ॥ నీవు పెక్కువో, నీవు పొడవా, నేను పెక్కువో, నేను పొడవా, అంచు, అని. Prettiness, elegance, గోము. పెక్కండ్లు or పెక్కురు pekkandru. pron: plu. Many persons, several persons. అనేకములు.

పెగడ, ప్రెగడ or ప్రెగ్గడ pegada. [Tel.] n. An elder, senior; a noble, a gentleman, పెద్దవాడు. Vish. vii. 153.

పెగలు pegalu. [Tel.] Another form of పెకలు. (q. v.) అప్పు ఎక్కడను పెగలలేదు I could not borrow money anywhere.

పెగ్గడి or పెగ్గురు peggadi. Same as లెగ్గురు a crane. " పెగ్గడికడుపుల లెగ్గిలమగ్గించి కొంగలపాంకెల్లగుంకదొక్క." G. i. 108.

పెచ్చారి pettsari. [Tel.] n. A stubborn man, a stupid or ignorant man, మూఱ్ఱుడు.

పెచ్చు pettsu. [Tel.] n. Peel, peelings, rind. పూరుల వైచ్చు, తొక్క. Surplus, excess, premium, profit in exchange. పెచ్చు. మార్గము. వైచెచ్చులు incidental profits like fees. adj. Much, great, అధికము. adv. Excessively, విక్రమి. " పెట్టుపాలచవులు పెచ్చుపెరి విచ్చులవిడి." A. vi. 103.

పెటపెటu petu-petu. [Tel. anuk.] n. A crashing or gnashing noise, a loud sound. కొయ్య మొదలైనవి బద్దలగున్నవి. పెటపెటము or పెటపెట లూడు petu-petu-m-anu. v. n. To produce a crashing sound. పెటపెట అను న్నవికలదిఅగు. పెటలు, పెటలు, పెటలు. or పెట్టు petulu. v. n. To crack or split, as paint, or as grain does when roasted. To explode or go off, as a gun. పగుళ్లుపారు, చిట్లు. " కల్పాంత దీర్ఘనిర్ధారతంఘంబులు శివశివ శివశివమంచుపెటిలివడిన." N. iv. 244. పెట్టుకొర్రు, పెట్టిదిష్టె or పెట్టికొయ్యము petlu-korri. n. A matchlock, a gun rocket or small cannon fired in processions, అదురువేలుగొట్టుము. పెట్టుమారి petlu-mari. n. One who makes himself or herself liable to be constantly beaten, చెబ్బలు తను స్వభావముగలవాడు, లేక, స్వభావము గలది. పెట్టుప్పు petlu-uppu. n. Saltpetre, nitre. పెట్టుప్పుత్రావకము petlu-uppu-dravakamu. n. Nitric acid. పెటుకు or పెటుక్కు petuku. n. A snapping sound, పెటుక్కుమనేడ్యని. Disgust, విరసము. పెటులు or పెట్టు petulu. n. plu. The explosions or reports of a gun rocket. అదురువేట్లు. " నీ॥ పెటులుచప్పుడులూతై భీరస్వయం గ్రాహ పరిరంభముఖము. ఫేచరులకొసగు." Siva. v. 52. టీ॥ పెటులుచప్పుడులు, అదురువేట్లద్యనలు. పెటిలింను, పెటలింను or పెట్టింను petilintu. v. a. To explode, to burst. కేరణ్యకృతమ చెదరుకట్లుచేయు. " కేరిలనాంపు ఘట్టమల ద్భస్మదీర్ఘవద కామిల్ చెప్పల్కానిపెటిలింను నాన్పాలులతోయనగా." A. iv. 122.

పెట్టె petta. [Tel.] n. A female of animals, చుకుపట్టిబారి. A hen, ఆడుకోడి. పెట్టె కుక్క - a bitch. S. ii. 44. " ఎడబడుననంబాదలు పెట్టెలకుంజుట్టులై." Swa. iv. 51. టీ! పెట్టె లకు, ఆడువండులకు, చుట్టెంబులై, తగులాటము లైనవై. **పెట్టెమారి petta-mari.** n. A cock that looks like a hen, ఆడుకోడివలెనందు ఘంజే.

పెట్టు pettu. [Tel.] v. n. To happen. కలుగు. ఉ. వారి. v. a. To put, place. ఉంచు. To lay (eggs), to bring forth (young), కను. To wear, ధరించు. To give, ఇచ్చు. To impute a blame, a crime, &c. మోపు. To raise a wall, కట్టు. To plant, నాటు. To beat, కొట్టు. n. A blow, a thump. చెబ్బు. Bestowal, charity, giving. ఈవి. A time, మారు, రడవ, ఆవుత్తి. When the verb పెట్టు is added to certain verbs like విడుచు, it means Altogether. బాత్రిని విడిచి పెట్టు to give up entirely. This verb has numerous senses peculiar to certain nouns under which it will be found. పిల్లలు పెట్టు to bear young ones. నుడ్లు పెట్టు to lay eggs. ఆశ పెట్టు to give hopes, tantalise. ఆ తప్పన వానినిర పెట్టిం they laid the fault on him. ఆమెకు నూరురూపాయిల సొమ్ము పెట్టి నాడు he gave her a hundred rupees worth of jewels. అన్నము పెట్టు to serve or help food at dinner. కావలి పెట్టు to put a guard over. అపరాధము పెట్టు to pay a fine. వైవేద్యము పెట్టు to offer an oblation. బొబ్బలు పెట్టు to yell. బాధ పెట్టు to torture. కని పెట్టు to watch, to find out, to wait. చెట్లు పెట్టు to plant trees. అట్లు చేయవద్దని నాకు ఒట్టు పెట్టినాడు he adjured me not to do so. పాళ్లు పెట్టు to divide or separate into shares. గురి పెట్టు to take aim. కఠిన పథ్యము పెట్టినాడు he put him on strict diet. అంగడి or దుకాణము పెట్టు to open a shop. ఈ మాటను అంగడిలో పెట్టవద్దు do not

talk of this publicly. గోడ పెట్టు to build a wall. It is also added to many verbs sometimes without altering the meaning. Thus, చేచ్చి పెట్టు or కూడ పెట్టు to accumulate, store up. చరుండ పెట్టు to put to bed. దాచి పెట్టు to conceal or hide. " ఎవ్వనియింటికి నేడువారాసులు పెట్టనికోటయై పెరుగుచుండు " Molla. v. 48. దానిని ఒక పెట్టు పెట్టినాడు he gave her a slap. గోడ పెట్టు చెంప పెట్టు రెండును పచ్చినవి his luck was bad in both ways. పెట్టుపోతలు శాశ్వతములకావు meat and drink are momentary matters. మాటలు మా అచ్చవి, పెట్టుపవిత్రశ్లోచి the words are those of a mother, but the acts are those of a step-mother. నాల్గు పెట్టు four times. ఒక పెట్టున all at once, simultaneously. **పెట్టింపు pettintsu.** v. a. To have it placed or put, &c. మరొకరు ఉంచుకట్టుచేయు. నాకు అన్నము పెట్టించి నాడు he had food given me. **పెట్టుకోను pettu-konu.** v. a. To keep, or put, for one's own advantage or use, ఉంచుకొను. కొడుకును తనతండ్రి చేరు పెట్టు కొన్నాడు he gave the boy his father's name. ఏముఖము పెట్టుకొని మాట్లాడును has he the face to speak? **పెట్టుకోలు pettu-kolu.** n. The act of keeping, పెట్టుకొనుట. **పెట్టుచెట్టు pettu-chettu.** n. An epithet of the కల్పవృక్షము. **పెట్టుదు pettudu.** n. Giving, charity, ఈవి, త్యాగము, దానము. **పెట్టుబడి pettu-badi.** n. Money advanced or laid out. An outlay. **పెట్టుమందు pettu-mandu.** n. A medicine given to acquire complete influence over another, తనకు లోబడియుండుటకుగాను పెట్టేమందు, వశ్యపథ్యము. **పెట్టుపడు pettu-padu.** v. n. To receive a blow, to be beaten, చెబ్బుతను.

పెట్టె or పెట్టియు pette. [from Skt. పేటిక.] n. A box, a chest. A coil, as of a snake. **పెట్టెపెట్టు pette-pettu.** v. n. To be coiled up as a snake. **పెట్టెబండి pette-bandi.** n. A palanquin coach, a closed carriage.

పెట్టివి మ్మె, పెట్టు, పెట్టునన్, పెట్టునన్ద్రా
పకము See under పెటులు.

పెత్తిల్లు pethillu. [Tel. anuk.] n. The noise produced by a blow or thunder, &c. adv. Bang! slapdash! **పెత్తిల్లుపెత్తిల్లున pethillu-pethilluna.** adj. Aloud. Bang!

పెడ pedā. [Tel.] adj. Large. పెద్ద. Hinder, back, behind. వెనుకటి. Wrong, erroneous, audacious, విపరీతము. పెడముక్తులు wicked devices. పెడతల the back of the head, తల వెనుకటిభాగము. పెడకోరికలు wrong wishes. పెడదారి a wrong way, తప్పుదారి. పెడచెయ్యి the back of the hand, చూశెయ్యి. పెడధర్మము a wrong sense. పెడబొబ్బలు a dreadful yell. పెడకచ్చే the back tuck of the modesty piece. పెడరక్కలు విరిచిట్టు to pinion. **పెడక pedaka.** n. The back part or haft of a knife, కత్తియొక్క వెనుకటి భాగము. **పెడకంటివారు pedā-kanti-vāru.** n. The name of a certain subdivision of the Kāpu caste. " పంటుమోటాటి పెడకంటి సానాటి." H. iv. 171. **పెడకట్టె or పెడ సరకట్టె pedā-katte.** n. A stubborn person, మూర్ఖుడు, మూర్ఖురాలు. **పెడకట్టు pedā-kattu.** n. Tying the hands behind the back, చేతులను వెనుకకు విరిచిట్టుట. **పెడకాలు pedā-kālu.** n. A leg folded backwards, వెనుకకు మడిచినకాలు. **పెడకేలు pedā-kēlu.** n. An arm bent backwards. **పెడకేలుకట్టు pedā-kēlu-kattu.** v. a. To pinion, పెడరక్కలు విరిచిట్టు. " పెడకేలుగట్టిన ప్రియసుతు గాంచి." SD. v. 419. **పెడచెవి pedā-cheri.** n. The back part of the ear, చెవి వెనుకటిభాగము. నామాటలు పెడచెవిని చెట్టినాడు he turned a deaf ear to my words. **పెడనెల pedā-nela.** n. A clever or skillful man, తీవ్రురి (obsolete.) **పెడబాము pedā-bāmu.** v. n. To be separated, ఎడబారము. " పల్ల భులు ప్రాణవిభుంపెడబాము నేస్తుకే." Parij. iv. 60. **పెడబాపు pedā-bāpu.** v. a. To

separate, &c. ఎడబాపు. M. XII. v. 87. **పెడమరలు, పెడమరు or పెడమర్లు pedā-maralu.** v. n. To turn back, వెనుకకు తిరుగు. **పెడమర్లు pedā-marlu.** n. Turning back, fleeing. వెనుకకుతిరుగుట. **పెడమరుంపు pedā-marintsu.** v. n. To cause to turn back, వెనుకకు త్రిప్ప. **పెడమల్లె pedā-malle.** n. A kind of Jasmine tree. H. iv. 21. **పెడమంపు or పెడము pedā-mōmu.** n. The face turned away. **పెడమోముపడు pedā-mōmu-padu.** v. n. To be turned away, as the face. **పెడరేము pedā-rētsu.** v. a. To goad, instigate, egg on, పురికొలుపు.

పెడలు pedalu. [Tel.] n. The backyard of a house, పెడు.

పెడసరము pedasaramu. [Tel.] n. Stubbornness, obstinacy. మాఝ్యము. **పెడసరకట్టె** Same as పెడకట్టె. See under పెడ.

పెడి నెపిట్టె pedise-pitta. [Tel.] n. The Rose-colored Pastor or Cholam bird, *Pastor roseus.* (F. B. I.)

పెడులు Same as పెటులు (q. v.).

పెట్టె Same as పెట్టె (q. v.).

పెణక or పెడక penaka. [Tel.] n. A pent roof, one side of a sloping roof. ఇంటియొక్క ఒకభాగపుకప్పు. The back side of a leaf, అకుయొక్క వెనుకటిభాగము. చిప్పపెణక the gable end of a roof.

పెత్తరులు petarulu. [from Skt. పితృలు.] n. plu. Forefathers or ancestors. పితృదేవతలు. పెత్తరులసామి the lord of the ancestors, i.e., Yama, యముడు. పెత్తరులమేక్క the constellation called మఘానక్షత్రము. " పెత్తరులన్నమును శ్రీతితో విరిపించి కాకులకును పెట్టు కర్మలార." Vēma. iii. 191.

పెత్తలి, పెత్తండ్రి, పెత్తనము See under పెట్టె.

పెదవి pedavi. [Tel. corrupted into పెదివి or పెదివి.] n. The lip. అధరము.

పెద్ద or పెద pedda. [Tel.] adj. Great, big, large, గొప్ప, అధికమైన. Long, high, tall, పొడుగునా. Loud, Chief, principal, ముఖ్యమైన. శ్రేష్ఠము. Respectable, honest, honourable. Old, aged. Senior. n. An elder, or senior. శ్రేష్ఠుడు, శ్రేష్ఠురాలు పెద్దవాడు. An old man, వృద్ధుడు, ముసలివాడు, ముసలిస్త్రీ. A great man, గొప్పవాడు. An ancestor. A chief ruler or prince, రాజు. adv. Greatly, much. మిక్కిలి, అత్యంతము. "పెద్దమెచ్చి." M. I. v. 272. పెద్దతరము, పిన్నతరము the proper distinctions between old and young, respective rank. పెద్దకాలము a long time; also, old age. అతనికి పెద్దకాలము సమీపించినది or సంభవించినది he has become an old man. "కడు పెద్ద దవ్వవోయి" going a great distance. M.I. 190. ఇందుకు పెద్దమాటలెందుకోయి why make such a noise about this? ఇది ఒక పెద్ద పనియే is this a great matter? పెద్దమేలయ్యె 90 much the better. సూర్యుని తనవారైన పేద పెద్ద the father or ruler of the gods. పెదపెద్ద a class leader, or head boy. పిన్న పెద్దలు young and old, every body; or village elders. "మా పెద్దలు మనువేల్పులు" my ancestors were the gods. B. X. 6. పెద్దకాపు pedda-kapu. n. The headman among the ryots of a village, a village headman, గ్రామాధికారి, గ్రామములో పెద్దనము చేసే కాపువాడు. పెద్దండ్రి peddalandri. (పెద్ద + తండ్రి.) n. A father's elder brother: the husband of a mother's elder sister. పెద్దల్లి ped-talli. (పెద్ద + తల్లి.) n. A mother's elder sister. The wife of a father's elder brother. పెద్దనము or పెద్దతనము ped-tanam. (పెద్ద + తనము.) n. Power, authority, headship. Greatness, rank, respectability, chieftainship. పెద్దమనిషి అధికారము, గొప్ప, గౌరవము. "పెద్దతనము పోయి"

బుద్ధి పెదలెలబట్టె." T. iv. 10. Superintendence, అధికారము. Old age, ముసలితనము. వైన పెట్టుకొన్న పెద్దనము assumed superintendence. మొగుడు చాచాగానే ముండుకు పెద్దనము వచ్చినది after the death of her husband the widow became head of the family. పిల్ల పెద్దనములు childish management. బెద్ద పెద్దనము official insolence or swagger. ఆయనకు పెద్దనము వచ్చినది, బైట తిరుగులేడు he is now aged, he cannot walk about. పెత్తనగాడు pettana-gadu. n. A superintendent, a chief. అధికారి. పెద్దకీటిగాడు or తింక బెల్లిం తి pedda-kiriti-gadu. n. The Indian Grey Shrike, Lanius lahtora. (F. B. I.) పెద్ద గోమతి or పెద్ద నెట్టి pedda-komati. n. The head man or leader among the merchants. పెద్దచేయు peddacheyu. v. a. To magnify, honour, increase. "శ్రీయము పుట్టంక నెంతయు పెద్దచేసి." Vish. vi. 36. పదిమంకూడి యెవణ్ణి పెద్దచేస్తే వాడే పెద్ద he is honorable whom all consent to honor. ఆ దీపమును పెద్దచేయును put the light out. పెద్దతల pedda-tala. n. A leader. పెద్దయ్యయ్య అనే కావ్యమును పెదపించినాడు. పెద్దవి pedd-adi. n. An old woman: an old animal; a large or great thing. పెద్దనల్లంబిగాడు లేక చారలగాడు pedda-nallanchi-gadu. n. The Magpie Robin, Copsychus saularis. (F. B. I.) పెద్దనిదుర or పెద్దనిద్ర peddanidura. n. Deep sleep, i. e., Death. చావు, దీర్ఘనిద్ర. పెద్దనిద్రచావు pedda-nidra-pavu. v. n. To die. కేచ్చు. పెద్ద నెల pedda-nela. n. The month called శ్రేష్ఠమాసము. పెద్దన్న pedd-anna. n. The eldest brother. పెద్దపులి pedda-puli. n. A royal tiger. వ్యాఖ్యము. పెద్దపులుగు pedda-pulugu. n. An owl. పెద్దపాల or పెద్దమాంసము pedda-pala. n. Cow's flesh, beef. గోమాంసము. పెద్దనుమిషి or పెద్దనుమిష్యుడు pedda-manishi. n. An aged person. A gentleman, an honest man, a man of respectability. నీవు చాలా

పెద్దనుమిషి you are a very fine fellow. ఆ చిన్నది పెద్దమునిషికొరెను that girl has not yet reached puberty, or arrived at maturity. పెద్దనుమిషితనము pedda-manishitanamu. n. Manly or respectable conduct, propriety, decency, honesty. పెద్దమాను pedda-manu. n. The name of a certain tree called Ailanthus excelsa. (Rox. & B. P.). కట్టంకము. దుండీగుళుమాను, పెనుమాను. పెద్దమానుచెక్క or పట్ట the bark of this tree, or, of Ailanthus malabarica, which is used in medicine. పెద్దమ్మ pedd-amma. n. An elder mother, i. e., mother's elder sister or a father's elder brother's wife. పెద్దమ్మ is also the name of శ్రీవైద్యేశ్వరి a goddess who is the personification of misfortune, and is described as the elder sister of శ్రీ or Fortune. The word is also used to mean a wretched creature, a blockhead. వాణ్ణి పెద్దమ్మపట్టుకొన్నది he is out of luck. వాణ్ణి పెద్దమ్మ విడిచిది his luck has taken a turn. ఇది బుద్ధి మంతురాలు వాడు నట్టి పెద్దమ్మ she is a sensible woman, but he is a mere blockhead. పెద్దమ్మ నెల a wretched bit of land. పెద్దమ్మ తనము pedd-amma-tanam. n. Wretchedness, stupidity. పెద్దనము pedda-gu. adv. Very, exceedingly, much. మిక్కిలి. పెద్దరకము peddarakamu. n. Greatness, rank, respectability, old age. పెద్దతనము, వృద్ధత్వము, గొప్ప, గౌరవము. పెద్దరోగము peddarogamu. n. Leprosy. పెద్దలు peddalu. n. plu. Elderly people, one's seniors, the wise, తెలిసినవారు. Ancestors, fore-fathers. పెద్దవయస్సు pedda-vayassu. n. Old age. పెద్దకాలము. పెద్దవాడు pedda-vaadu. n. An elder, senior, an old man. పెద్దవకిలి pedda-akili. n. The principal gate of a temple, &c. గోపుర ద్వారము. పెద్దవారము pedda-varamu. n. Wednesday. బుధనాడు. పెద్దపిన్నవము pedda-pinnavamu. n. Hardness of hearing. చెవులు, చెవికట్టము. పెద్దపిన్నవమున pedda-pinnavamu-di. n.

A deal woman. చెవికట్టి. పెద్దపిన్నవము వాడు pedda-pinnavamu-vaadu. n. A deal man. చెవికట్టినాడు. పెద్దపిథి pedda-pidhi. n. A highway, a public road, రాజమార్గము. పెద్దవేలుపు pedda-velupu. n. Brahma, బ్రహ్మ, మూ శ్రేష్ఠుడు. పెద్దవేలు pedda-velu. n. The thumb, తొలువేలు, అంగుఠము. పెద్దాకుచ్చెట్టు pedd-aku-chettu. n. A certain forest tree పెద్దాపురి peddapuri. n. A fine sort of sugar made at Peddapur, a town near Rajahmundry. పెద్ది peddi. (from పెద్ద.) adj. Great. పెద్దిటమ్మ pedd-it-amma. n. A name of a certain village goddess, ఒక గ్రామదేవి. పెద్దేటికొంగ pedd-eti-konga. n. The large river heron. The pelican.

పెద, పెం or పెను pen. [Tel.] adj. Great, large, heavy.

పెన pen. [Tel.] n. A twist. మరక. A cord coupling two animals together, a tie, a band, బంధము. పెనగు penagu. v. n. To be twisted, మరకగొను. To surround, ఎట్టుకొను. To join, unite, కలయు. To oppose, మాండు. To struggle, to fight. గుంజాలాడు, యుద్ధముచేయు. n. Same as పెనువ. See below. పెనగుల"ట or పెనగుల"టము penagul-ata. n. Struggling, fighting. పెనగుల"డు penagul-adu. v. a. To struggle, to fight. పెనగొను, పెనకు వలుగొను, పెనగులుడు. పెనగువడు or పెన గొడు pen-gonu. v. n. To be twisted. మరకచు. To be mingled, as mixed feelings. "అనిచితిని సంభ్రమించులు బిన్నులుల్లూపము కాంతలు ముంబయినం పొంగి." H. i. 103. పెనచు penatsu. v. a. To cause to be twisted, to twist, మరకచేయు. పెనపేటు pen-pettu. v. a. To stir up a quarrel. పెనపేటు, పుగకొలుపు. పెనవేయు or పెన పేటు pen-venu. v. a. To twist మరకచేయు. To couple, tie together. పెన్చిట్టు. పెనకువ penakuvu. n. A struggle మరకచేయు.

The act of surrounding a thing, చుట్టుకొనట. Joining, కలయిక. A fight, యుద్ధము. A quarrel, వివాదము. " పెనకువ గట్ట దేలుడుగు శేల వెమానును క్రోధనందనా." M. VIII. iii. 292.

పెనము penamu. [Tel.] n. An iron plate for baking cakes on. చెరుకుపెనము a sugar boiler like a great dish. మంటిపెనము an earthen frying pan.

పెనము penayu. [Tel.] v. n. To twine, కలయు. To struggle, to be implicated. పెనగు. " రూపు పేరు రెండు రూఢితో గలిగిన, పేరురూపు శ్రీయను పెనసియుండు." Vēma.

361. **పెనపు penapu.** v. a. To cause to be entwined, పెనయజేయు. To unite, కలుపు. To cause to be twisted, పెనచు. To cause to struggle. n. A quarrel, వివాదము. Enmity, విరోధము. **పెనపరి penap-ari.** n. A quarrelsome person, వివాదికలుడు. One who is fond of creating enmity, ధేవకలుడు.

పెనిమిటి or పెన్నిటి penumiti. [Tel. Drav. ✓ పెన = woman. Cf. పెండ్లాము & పెండ్లి.] n. A husband.

పెను penu. [Tel.] adj. Great (in any sense); large, chief. పెనుమాల the greatest of villains. పెనునాన a great rain. M. XII. iii. 291. పెనుసిగ్గు great shame. Ila. i. 102. పెన్నురము a broad chest. B. x. 225. పెన్నెంలలి quite mad. BD. iii. 2285.

పెనుము or పెనుము penutsu. v. n. To bring up, to rear; to cause to grow. To nourish, to foster, to fatten. పెరుగజేయు, నర్జిల్లజేయు. " అధిరంపుమేని నధికపాలులబడి, పెక్కువిధములందు పెనిచి పెనిచి, యగ్నికిచ్చునట్టె యుడిచి నక్కలకిచ్చు." Vēma. 1719. **పెను పారు**

Same as పెనారు. (See under పెంపు) **పెనుపరి penu-pari.** n. One who causes prosperity. సృష్టిపొందించువాడు. **పెనుపడు** (పెనుపు + పడు.) **penu-padu.** v. n. To

increase, అతశయిల్లు, పెద్దిల్లు. **పెనువు** See పెంపు. **పెనుమననము penu-masanamu.** n. Benares. కాశీ. **పెనుమాను penu-manu.** n. A kind of tree called దుండిగము, పెద్దమాను, అరుక, కార్పక. **పెనుమనుకులు penu-minukulu.** n. The Veda. వేదము. **పెనువెల్లి penu-velli.** n. A deluge. ప్రళయ కాలపు జలప్రవాహము. **పెనువ్రేలు penu-vrelu.** n. The thumb, బాటనవ్రేలు. **పెన్నిధి pen-nidhi.** (పెను+నిధి.) n. A great treasure. **పెన్నెరలు pen-nerulu.** n. Long tresses, flowing hair. " పెన్నెరల్ పెనకకు నొత్తి." T. ii. 71.

పెన్ను penma. [Tel.] n. The name of the river Pennar which falls into the sea near Nellore. పినాకీనది.

పెన్నడపులుగు pen-mada-pulugu. [Tel. తెన్ + నడపులుగు.] n. A large sort of crane. కురిచము.

పెన్నేరు penu-eru. [Tel.] n. The branched winter cherry, *Physalis feroxosa*. అశ్వ గంధ. పెన్నేరుకొండ the bulbous root of this plant.

పెమ్మ pemme. [Tel.] n. Another form of పెరమె (q. v.).

పెయ్య or పెయ్యమాడ peyya. [Tel.] n. A heifer, a female calf, పాలువిడిచిన ఆడు మాడ. A calf, మాడ. A young cow, పడుచు అవు. ఉ. రా. v.

పెయ్యర peyyara. [Tel.] n. A certain forest shrub called *Grewia orientalis*, Rox. ii. 586. అల్లపెయ్యర a species called *Grewia didyma*, Rox. ii. 591.

పెర pera. [Tel.] n. A honey comb. పేరతేనె honey in the comb, తెత్తెతోనుండు మకిరం చము. " పులిగోరుల్ పేర తేనెకమ్మరిమెకంబుల్." R. ii. 4. **పెర pera.** [from Skt. पर.] pron. and adj. Other, another, అన్యము. Strange, foreign. పేర వెము the other hand. " తప్ప

కేలండ బెం కలవిండయిచ్చు." Amuk. i. 13. **పెరయ్యాగ pera-y-iga.** n. A honey bee, a working bee, not a drone. **పెర రేము or పెర రేపు pera-rētsu.** v. a. To disturb a beehive. To encourage, incite, excite, stir, ప్రేరేపించు. " తేనెపెలురేచినయరండు." Vish. iii. 139. **పెరగాయु pera-gaya.** (పె + కాయ.) n. A cunning man, కుత్సరుడు. **పెర గాయుసుద్దులు peragaya-suddulu.** n. Non-sense, vain words, idle tattle. " కటకట గురువుతోనే, గుటగుటలా నేనుకోరుకోంకవిల గా, నలునిలు ప్రాద్దులుపుచ్చుచు, నలుమటబెరి గాయు సుద్దులా దెబవారా." T. iii. 102. టీ॥ పేర కాయసుద్దులు, కొంటెయచ్చుటలు. **పెరమగడు peru-magadu.** n. A lover, an adulterer, చారుడు.

పెరక peraka. [Tel.] n. A tile, పెయ.

పెరజే peradzu. [Tel.] n. A sort of snake.

పెరడు peradu. [Tel.] n. The back yard of a house, ఇంటి వెనుక దొడ్డి. పాటిపెడు a piece of ground manured by cattle confined there for that purpose. కూరిపెడు a kitchen garden. పెరిటిగుచ్చుము or పెరిటిదోప the backyard door, the back door. పెరిటిచెట్టు మంచుకురారు (a proverb) Lit: the tree in the backyard is considered to be of no use as a medicine. i. e., familiarity breeds contempt. " నాపెరిటిచెట్టుకల్పదుమములు." R. v. 176.

పెరవణి peravani. [Tel.] n. Dancing, capers, gambols. పేరిచియాట. రాండవము. " పు మేశ్వరుని సత్యభావంబు గరపుపరిపరి బాగుల పరహాసకథల సంజారాతికి నానంద మొదవ భృంగియుందరివంక పెరివణిమాప." L. ii. 150. టీ॥ నంకపేరివణి, నికమైననాట్యమున.

పెరసు perusu. [Tel.] n. Flesh వాంసము.

పెరిక or పెరికే perika. [Tel.] n. A sack, నోనముంటు. **పెరికేనెట్టి perike-setti.** n. A drover of laden cattle. **పెరికాటుము perikatāmu.** n. Carrying goods on bullocks.

పెరిమ or పెరమె perima. [Tel.] n. Love, affection. ప్రేమ. Greatness, పెద్దిరికము, గొప్పరేపము, అతశయము. " రగడం నేర్పుమైనల్ల యది నెరులదొలవుదూరిమె, దుర్బకువకర్పించ వలప దెరిటిపెరిమె." Siva. iii. 107.

పెరుగు or పెర్కు peruku. [Tel.] v. a. To tear out, uproot, pluck up by the roots, to pull out. పికు, పెల్లగించు. To carry, మోయు. To loud goods. సామానులు బండ్లు పడవలు వనైరాలపైని ఎక్కించుట. నాలుక పెరు కొనిచచ్చెను he tore out his tongue and so killed himself.

పెరుగు, పెర్గు, పెరువు or పెర్వు perugu. [Tel.] v. n. To grow, increase, పెద్దిల్లు, ఎదుగు. విజృంభించు. To accumulate. To grow up, as a child. To bristle up, as a porcupine. To attempt, ప్రయత్నించు. గడ్డముపెరిగిన unshaven, wearing a beard. కొండలు నాలుగువక్కుల పెరిగియున్నవి the hills extended around it on all sides. కామక్రోధంబుల పెరుగనిచ్చె he gave the rein to his passions. Curds: thick curdled milk, దగ్గ. **పెరుగుడు perugudu.** n. Growth, increase, పెరుగుట, పుద్ది. **పెరుగు తోటకూర, పెరుగుకూర or పెరుగాకు perugu-lōta-kūra.** n. A certain potherb, *Amaranthus oleraceus*. (Heyne.) **పెరుగు సముద్రము perugu-samudramu.** n. The sea of curds, one of the mythical oceans. An old person, ఏండ్లుచెల్లవవాడు, ఏండ్లుచెల్లి ఎరి. వానితల పెరుగుముట్టివెర నెరిపింది his head is as white as a bottle of curds.

పెరుమాళ్లు perumallu. [Tel.] n. A name for Vishnu, విష్ణువు. " పెన్నుచాటికే పెరు మాళ్లనేమె." (prov.) **పెరుమాళ్లొయిల or పెరుమాళ్లకోయిల perumalla-kōyila.** n. Conjeveram. కాంచీపురము.

పెరె pere. [Tel.] n. A reservoir for water at the salt pans.

పెలిస or పెలిసె pelisa. [Tel.] n. The Rose-colored Pastor or Cholam bird, *Pastor*

roseus, పూలిపెలిస the White headed Maina, Pastor malabaricus. పెద్దపెలిస the Cholum Bird, Pastor roseus. (Jerdon.) పాడపెలిస pada-pelisa. n. The Black bird, Merula negri pileus (F. B. I.)

పెలుకురు or పెల్కురు pelukuru. [Tel.] v. n. To start, be alarmed. అడరిపడు. To be troubled through fear, &c., భయాదులచేత విలవిలపోవు, వివ్వాలమగు.

పెలుచే, వెల్లు, పెలుచేన or వెల్లున pelutsa. [Tel.] n. Greatness, అతిశయము, అధికతము. Anger, wrath, అగ్రహము. Hardness, harshness, కఠిన్యము. adj. Great, అధికము. పెలుచే adv. Excessively, exceedingly, much. "తట్టికట్టి బాణాఘము ఘోరివైసురానీక ములను తెలుచంకప్పినంజూచి." M. I. ii. 24.

పెల్ల or వెళ్ల pella. [Tel.] n. A lump, clod; a chip; a flake; a raw brick. వెల్లగించు or వెల్లగించు pella-gintsu. v. a. To pull out, root out, draw out. To dig up, unbury, unearth, eradicate. ఆ చెట్టును పెళ్లగించి మరియొకచోట పెట్టినాడు, లేక, పాతినాడు he took up the tree and planted it elsewhere. వెల్లగిల్లు or వెల్లగిలు pella-gillu. v. n. To come out by the roots, పాడుడూడి లేచు. To run away, పారిపోవు. నాడు అత్తివారింటనుంచి పెల్లగిలివచ్చు గతిగా నుండలేదు he seems unlikely to stir from his mother-in-law's house. గాలివానకు చెట్లు కుంకిటివేళ్లతో పెల్లగిలినవి the trees were torn up by the roots by the storm. ఆ గోడగార అంతా పెల్లగిలిపోయినది all the plaster of the wall came off or peeled off.

పెల్లు pelu. [Tel.] n. Excess, greatness. అతిశయము, అధికతము. పెల్లు or పెల్లుగా adj. Much, great, excessive, adv. Greatly, exceedingly, vastly, much, మిక్కిలి, అతిశయముగా. పెల్లిదము pellidamu. (పెల్లు+ఇదము.) n. Same as పెల్లు n. పెల్లుతోను pelu-konu. v. n. To increase, swell. ముక్కుటమగు, అతశయిల్లు.

పెళ్ పెళ్, ఫెళ్ ఫెళ్, వెళ్లు or వెరుక్కు pelu-pela. [Tel. anuk.] n. The noise produced in breaking a thing suddenly. ఆ కొప్పు పెరుక్కుని విరిగినది the bough broke with a crash. adv. Aloud, crashingly, echoingingly, roaringly, creakingly, resoundingly, "ఫెళ్ ఫెళ్ విరణార్ ఫెళ్ ఫెళ్ వాయింది." H. ii. 98. "కొప్పు ఫెళ్ ఫెళ్ విరణము." Pal. 173. వెళ్ వెళ్ మను pelapela-m-anu. v. n. To crash. To make a rustling sound. అతడు ఆ దేశములో పెళ్ పెళ్ లాడిస్తున్నాడు he is making a great uproar in the country. "పెళ్ పెళ్ నెల్లెడ నురుముగ." Padya L. iv. 77.

పెళ్ళును or పెళ్ళును pelutsu. [Tel.] adj. Brittle, harsh, విసమైన. పెరుచుమాటలు harsh words. n. Stiffness, inflexibility. Brittleness. A mean or stubborn wretch. మూఢుడు.

పెళ్లమ్రాసు pella-mraasu. [Tel.] n. A harrow. పాపటము, నేలను చేరును చేయుయ్యలము.

పెళ్లి Same as పెండ్లి (q. v.).

పెళ్లున pelu-na. [Tel. anuk.] adv. Loudly, aloud. భేరిమ్ముదంకములు పెళ్లునవోసెను the great drums resounded aloud.

పెల్లెము pellemu. [Tel.] n. A flour consisting of a mixture of several substances used in making liquors, మద్యముచేయుటకు అనేక వస్తువులు చేర్చి చేసినపిండి.

పెసలు pesalu. [Tel.] n. plu. The pulse called green gram, Phaseolus radiatus : Heyne. పచ్చపెసలు. Rox. iii. 295. పెసర pesara. adj. Of or belonging to the పెసలు pulse, as పెసరచేను, పెసరపప్పు, &c. One sort is పిల్లపెసరి. P. iii. 272. Rox. iii. 299. and 295.

పే pē

వేక peka. [Tel.] n. The warp, or cross threads in a web. బట్టలోని అడ్డునూలు.

వేగు or వేగు pēgu. [Tel.] n. An entrail, gut, or bowel. Generally used in the plural: వేగులు. వేగులు తెగేటట్లు పరుగెత్తినాడు he ran so fast as to break his wind. వేగులు తెగిన గుర్రము a broken winded horse. అది నా వేగు గనక నా మనసు తాళలేదు as it was my own child I could not endure to see this. వేగులు తెగ నవ్వినాడు he is ready to split his sides with laughter. వేగు: పట్టినట్లు rankling or piercing pain. మేముండుము ఒక వేగు we are all sons of the same womb. వేగుకట్టుల the wringing of the belly. ఆ బిడ్డకు వేగుపడినది the child is suffering from spasms. వేగుతట్టు or తోము to handle or rub the belly to remove pain. వేగుజోరు pēgu-dzaru. v. n. To have rupture or hernia, బుడ్డదగు.

వేచకము pēchakamu. [Skt.] n. An owl. వైడికంటి. The tip or root of an elephant's tail, ఏనుగుయొక్క తోకమొగులు. "చెందిము వేచకవీర్ణము వైబలకా." A. v. 95. వేచకీ pēchaki n. An elephant. గజము.

వేచిక pēchika. [Tel.] n. A plant called Ambrosinia unilocularis. జోలగడ్డి. Rox. iii. 493.

వేచి pēchi. [prob. corruption of పూచీ.] n. Responsibility, business. Pecuniary embarrassment, trouble, తొందర, తంటా. వేచికొడు a troublesome fellow. తంటాల మారి.

వేటు pēta. [Tel.] n. A suburb or division of a large city. కాళానగరము. A city or town. నగరము. A string as of pearls. హారములోనొకసరము. వేటుంచు pēt-antsu. n. The ornamented woven edge of a cloth. వేటు. వేటుము or వేటుకము pēta. [Skt.] n. A chest. పెట్టె.

వేటున బెట్టు pētana-bettu. [Tel.] v. n. To attempt. యత్నించు.

వేటుము pētamu. [Tel.] n. A large basket. పెద్దగంట.

వేటాడు pēt-adu. [Tel. వేటు+అడు.] v. n. To break. భేదించు. To prowl about. To play a game with balls tossed up in the air and kept going round. "నీవు అరిమరి వింధ్యాదులగు మహాగిరుల, దెలికి వేటాడను టిరు నవు." DRK. 174.

వేటి, వేటిక or వేటి pēti. [Skt.] n. A chest. పెట్టె. లింక వేటి the small silver box containing the lingam worn on the breast by Jangams. "మానితానాన గునులవేటి." Ila. i. 42. వేటి n. A waist band, belt, నడికట్టు.

వేటు pētu. [Tel.] n. A flake, బిళ్ల, పట్టె. ఆ గోడగచ్చు వేటులెత్తినది the plaster of the wall came off in flakes. The top of a hill, పర్వతశిఖరము.

వేడ or వేండ pēda. [Tel.] n. The dung of cattle. గోమయము. The dung of any animal. వేడగువ్వ pēda-guava. n. A species of pigeon. వేడపురుగు pēda-purugu. n. A beetle. వేడనీళ్లు, వేడీళ్లు or వేడీళ్లు pēda-nillu. n. Water in which cowdung is dissolved.

వేడి or వేడె pēdi. [Tel.] n. A hermaphrodite, a eunuch, an impotent man. గడ్డము మిసాలలేనివాడు. నవుంకడు. వేడివాడు pēdi-vādu. n. A beardless man, a hermaphrodite. బుహన్నల. వేడెమూరి a face without a beard or moustaches, an effeminate face.

వేడు pēdu. [Tel.] n. A piece, cutting, chip, or splinter. చెక్కవేళ్లు billets of wood. ఈతవేళ్లపెట్టె a wicker work box. వేడెట్టు pēd-ettu. (వేడు+ఎట్టు.) v. n. To split, విచ్చు. To slide, తొలగు.

వేడు or వేపు pēdu. [Tel.] v. a. To twist, entwine. వేను. తొడమీది వాచు వేడు చుండగా while he was twisting the thread on the thigh.

వేణి or వేణి pēni. [Tel.] n. A kind of cake made of wheat and sugar

పేద or పేదా pēda. [from Skt. పదాతి.] n. A foot soldier, భటుడు. Also, a pawn (in chess.)

“కొ చనువో వాకిటిపేదలు, కనిదిన్లులేచి” సా. ii.

పేద pēda. [Tel.] adj. Poor, indigent, చీద. Timid, పిరికి. Slender, lean, thin, as the waist. కూటికి పేదయితే కులానికి పేదా if a man happens to be poor, is he to be regarded as contemptible by his fellow-castemen? పేద సాదలు the poor and wretched. నిరపేదనడుము a slender waist. చెవిపేదలు those that turn a deaf ear to complaints, మొలాలకించనివారు. “అవశ్యంబు రాజాలు చెవిపేదలని పలికి.” P. i. 534. పేద or పేదవాడు pēda. n. A poor person. A powerless or weak man, అశక్తుడు. A man of low station in life, అనుభవకుడు. పేదలు the poor. పేదరాలు pēda-rālu. n. An indigent woman. పేదరికము pēdarikamu. n. Pauperism, poverty. చారిత్రము. పేదరిమి or పేదర్మి pēdarimi. n. Poverty. Timidity, పిరికితనము. నడుముపేదరిమి slenderness of the waist. “తే అల్లుల యీ పెద్దతనమునూని, దండి నైరమ్మ మనసు పేదరిమినిడిచి.” M. VI. i. 240. పేదపడు pēda-vadu. v. n. To be reduced to poverty, to become poor, చారిత్రమున పొందు. To be humbled or humiliated, ధైర్యమునుపొందు.

పేనా pēna. [Eng.] n. A pen. కలము. పేను pēnu. [Tel.] n. A louse. Plu. కలు. lice. పేనుగొరుకుటు pēnu-korukuḷa. n. A disease arising from lice which destroy the hair. పేనుగుడ్డు or పేనుపిల్ల pēnu-guḍḍu. n. A nit. ఈరు. పేను pēnu. [Tel.] v. n. and v. a. To twist, or entwine. కలిపిపేను to twist together. See పేద.

పేవర pēpara. [Tel.] n. A heron: the species called a Tiger Bittern. Ardea tigrina.

పేపాళము pēpalamu. [Tel.] n. A medicinal plant having a leaf like that of the vine. Jatropha curcas. పిచ్చిపేపాళము the wild sort.

పేము or ప్రేము pēmu. [Tel.] n. A rattan or cane. Calamus fasciculatus; Calamus rotang; కొండపేము a plant called Dragon's Blood. Calamus draco. (Watts.) పేప pēpa. adj. Made of rattan. A. i. 80. “ఈనల్లువపేపసజ్జ, దంతపుయచిక్క.” Swa. i. 40. పేపపండ్లు the rattan fruit.

పేయము pēyamu. [Skt.] adj. Drinkable. అపేయము not fit to be drunk.

పేరంటము, పేరంట్లము or పేరంట్లము pērantamu. [Tel.] n. Gossiping. The attendance of married women at each other's houses on any domestic festival, such as a wedding. పిలవని పేరంటము attending a feast without being invited, shameless impertinence. పేరంటాలి కూర pērant-ali-kūra. n. A herb called Corchorus clitoria. (Heyne.) పేరంటాలు or పేరంటాలు pērant-ālu. n. A married woman, the mistress of a house. A lucky woman, i. e., a woman whose husband is alive. పుణ్యస్త్రీ, పునిస్త్రీ. పేరంట్లము pēraṭṭamu. n. Inviting to a wedding. పెండ్లికి పిలవడము. “పెండ్లిపాలు నింటనని పేరంటమల్ ప్రియమొప్పజెప్పనిం, డ్లిండ్లకు కోభనాక్షతలు పేమపుపాత్రలగొంచు” KP. vii. 62.

పేరణి. పేరవణి or పేరణము pēraṇi. [Tel.] n. A kind of dancing, skipping. భాండ్లోపరి స్మృత్యము. Capers, gambolling. నటనము. “అంగనాజాతికి నానందమొదవ, భృంగిముందరి వంక చేరిచూప.” L. ii. 152. A long jacket, అంగి.

పేరము See పేరము.

పేరస్తు pērustu. [II. from పేరు+స్థ.] n. A list, catalogue. జాబితా, పట్టిక.

పేరిమి or పేర్మి pērimi. [Tel. పేరు+ఇమి.] n. Excess, greatness, eminence. అతితయము, గౌరవము. Affection, friendship. ప్రేమ, స్నేహము. “యాదవవీరుల కాసమయంబున మద్యపానాన్వోగముదముపేర్మి.” M. XVI. i. 67. పేరిమికాడు pērimi-kādu. n. A great man, గొప్పవాడు, ఘనుడు.

పేరివము pērivamu. [Tel.] n. Coolness. శైశ్వము. “తేమాధురి గడతేరి పేరివమున, వారి సేయుమదీయవారిదేల.” Vasu. vi. 91. టీ|| పేరివము, అనగా అధికశీతలభావము.

పేరిదు or పేరితపెట్టు pēri-du. [Tel. పేరు+ఈరు.] n. The large date tree. ఖర్జూర పుత్తము.

పేరు pēru. [Tel.] n. A name, an appellation. నామము. Fame, celebrity, notoriety, కీర్తి. A long loose necklace, ఒండ. దొంగయని పేరుపడినాడు he is notorious as a thief. మంచి నాడని పేరెత్తినాడు he is well known as a good man. నిన్ను కొట్టమంటే నాపేరు రాముడుకాదు if I do not beat you my name is not Rama. నామపేరుగలకంటి a kind of necklace. adj. Great, అధికము. Large, పెద్ద. పేరొండ a large ship. Vish. iii. 393. పేరండ fierce sunshine. ib. vi. 304. పేరండ great anger. T. iii. 86. 119. పేరండ a broad breast. పేరండగొట్ట పలికిరి they spoke aloud. R. v. 220. పేరండ a great misfortune, మహాతైవ ఆపద. పేరండ great joy. M. XIII. i. 242. పేరుంగరము pē-ungaramu. n. A ring with one's name cut on it, a signet ring. పేరుచెక్కిన ఉంగరము, సిగ్నాఉంగరము. పేరు or పేరుగోను pēru. v. n. To congeal, curdle, harden or thicken, as melted butter or curds. ఘనీభవించు, ధట్టమగు. పాలు పేరుపెట్టినది she set the milk to curdle. To increase, అతిశయించు. పేరుగోను or పేర్కొను pēru-

konu. v. a. To call one by his name, to call, to utter. పేరుపెట్టి పిలుచు, పిలుచు, ఉచ్చరించు. To praise, స్తుతించు. “భయకంపితగర్జన కంఠనాడయై జనుకునితల్లి చేసుకొని సంతరిముఠా పరి దేవనంబు మానని స్ఫులకస్య నూరడిల నమ్మకమాలలు బచ్చి.” Vish. vi. 220. పేరుగోలు pēru-kōlu. n. Calling one by his name, &c. పేరు గ్రుమ్ము or పేరుగూర్చు pēru-gruttsu. v. n. To call one by his name, పేరుపెట్టిపిలుచు. To tell, to say, to mention. చెప్ప, ఉడచారించు. పేర or పేరట pēra. adv. In the name of, in one's name. By name. నా పేరట వ్రాసినాడు he wrote to my name, i. e., wrote to me. నా పూర్వులపేరట పుట్టినమాన్యము a grant made to my ancestors. తల్లి పేరట ఒకపల్లె కట్టెను he built a village in his mother's name. In translation into English we omit “name.” దినాలపేరట in course of time. పేరి pēri. adj. Named, by name, videlicet, id est. పేరుగల. “శాంతి పేరకాంతాలలామ” a woman named Śānta. R. ii. 139. పేరిటి pēriti. adj. Directed to, bearing the superscription of, as అరివి పేరిటిపాటు a letter to his address. నీ పేరిటి పాటు a letter for you. నీ పేరిటినాడు a man bearing your name. పేరుపెట్టు pēru-pettu. v. n. To name, to give newly a name or appellation. పేరేర్పర pē-rēra. adv. Name by name. ప్రతిమనిషియొక్కయును పేరుపెట్టి. “పేరేర్పర పుష్పల పెండ్లిండ్లు సేనుచు కలలలతో డవివ్యంబులందు.” B. N. 1818. (Rukmini Kalyan.) పేరడపి pē-adari. (పేరు+అడవి) n. A great forest, a wilderness. మహానార్యము. పేరాముదము pē-amudamu. (పేరు+అముదము.) n. The large kind of castor oil tree, పెద్దాముదము, as opposed to చిట్టాముదము, a smaller species. పేరొల గము pē-ōlagamu. n. A great court, or assembly. నిండుపట్ట. పేరుడు pērudu. n. The act of congealing, or thickening. పేరుకొనుట, ఘనీభవించుట. పేరుము or పేర్చు

pērusu. v. n. To excel, అతిశయించు, విజృంభించు. v. a. To pile, to heap up. To increase, to enlarge; to display. ఒకటిమీద నొకటిని వరుసగాపెట్టు, వికసించజేయు. చితి కేర్చి they prepared a funeral pile. “ఇనుమును రాగియు దగరంబును వెండియు బసిండియును, బ్రాహ్మణములై కేర్చిన సిరిశీయగనూపెడు గనరెడనెడ పెక్కగలవు కారవనాధా.” M. VI. i. 50. **పేరుపు** or **పేర్పు** *pērupu*. n. The act of arranging things one over another, the act of heaping or piling up. ఒకటిమీద నొకటి పేర్చుట. A potaherd, కుండపెంకు. **పేరుమాను** n. A large tree, పెద్దమాను.

పేరెము or **పేరము** *pēremu*. [Tel.] n. Course, pace, running, a gallop. గుర్రపు పరుగు, సామాన్యపుపరుగు. **పేరెముపారు** or **పేరెముపు** *pēremu-pāru*. v. n. To run, to gallop.

పేరోజము, **పేరోజము** or **పేరోజము** *pērodzamu* [Tel.] n. A kind of sapphire. ఒకవిధమైన పరకకము. “పేరోజములు మొగముట్టు.” స్వా. iv. A kind of inferior precious stone, ఒకవిధమైన కుద్రమణి.

పేలవము *pēlavamu*. [Skt.] adj. Soft, meek, easy, మృదువు. Thin, sapless. పలుచని.

పేలా *pēla*. [Tel.] n. A kind of cup for drinking water.

పేలాలూ, **పేలగింజలు**, **పేలు** or **పేలులు** *pēlālu*. [Tel.] n. Malted grain, fried grain, parched corn. **పేలపిండి** *pēla-pindi*. n. Flour made of parched grain. పరుల సొమ్మునానికి కేలపిండి he devours his neighbour's goods like a bit of bread.

పేలిక *pēlika*. [Tel.] n. A rag, a bit or scrap of cloth, a remnant, a tatter, పీకి.

పేలు *pēlu*. [Tel. plu. of పేను] n. Lice.

పేలు or **పేలు** *pēlu*. [Tel.] v. n. To swell out through heat, వెచ్చత ఉబుకు. To

break out in prickly heat, or any eruption. To be fried, to be parched. To gabble, brag, chatter, to talk nonsense. To fret. జ్వరము పేలిపడకాయున్నది the fever is burning hot. చిలచిలప్రేలు to crackle in roasting. “వేల్పురల్ల చిలచిలప్రేలును చలచలబాసి.” BD. iv. 621. వానిముఖము చిటచిట పేలుచున్నది he is very peevish, వాని ముఖము ధుమధుమలాడుచున్నది. ప్రేలడము tattling. **వేల్పు** or **వేలుచు** *pēlsu*. v. a. To fry. Metaphorically, to grieve. A. v. 56. వేల్పుచేప a fried fish. **వేలరతము** *pēlari-tanamu*. n. Talkativeness. వరుడు వోకుతనము.

వేల్లు *pēllu*. [Tel.] n. The plural of పేరు a name, and of పేడు a chip.

వేవు Same as పేరు (q. v.)

వేళలము *pēsalamu*. [Skt.] adj. Dexterous, clever. నేర్పుగల, చతురము, delicate, soft, smooth. Agreeable. రుచియు, మృదువైన.

వేళి *pēsi*. [Skt.] n. An egg, a foetus, అండము. A lump of flesh, మాంసపుముద్ద.

వేషి *pēshigt*. [H.] n. An advance of pay.

వేషకము *pēshkashu*. [H.] n. Rent paid to the Government by the proprietor of a permanently settled estate under Regulation, xxv. of 1802. Tribute paid by a Zemindar, కప్పము.

వేష్యారు *pēshkaru*. [H.] n. A revenue officer next to an Amaldar.

వేసము *pēsamu*. [Tel.] n. Juice, sap. తాటి or మామిడిపేసము the yellow juice of the ripe palm or mango fruit. This is spread out and dried, then preserved in cakes called తాటితాండ్ర, మామిడితాండ్ర.

పై pai

పై or **పయి** *pai*. [Tel.] n. The upper part of any thing, the outer part or exterior **పాడు**, ఉపరిభాగము. adj. Upper, higher, To

superior. External. Extra. **పై మంగడి** petty sums that remain over. వానిపైబట్టు the garment he had on. ఆపైయేడు the next year, either before or after, ముందుడు. **పైవిరోధము** seeming enmity. **పై పనులు** the further acts; also, out-door work. **వాడు వాకు పైచెయ్యిగానుండును** he is my superior. **వట్టిపైమాటలు** this is mere talk. **పైమనుకు** mere external beauty. **పైకెల్లని** freshes in a river. **వానికి అందరను పైబడు** చురు all are eager to get it. **పైకోస** or **పయికోస** *pai-kōsu*. v. n. and a. To exceed, మీరు. To come upon (with hostile intent), **మీదికివచ్చు**. To get upon, mount on, attack and overcome. **కవయు**. To attempt, యత్నించు. To happen, కలుగు. **పైకోలుపు** *pai-kolupu*. v. a. To cause to happen, to fall upon, &c. “ఈ తరుణియగునె కాదోయని సందియ మందినిక్రమయండునని పైకోను ఘనపరితాపంబును విని తంకనిపల్కె.” HK. v. 53. **పైగస్తీ** *pai-gasthi*. [H.] n. A patrol. **పైగా** *pai-gā*. adv. Above, up. Into the bargain, besides, above all; in the next place. **పైజోలివశువు** *pai-dzali-pasuru*. n. A brindled ox. **పైప** or **పైపి** *pai-pa*. adv. On the top, upon, over, above. In future, hereafter. **పైపచెప్ప** go on, speak on. **పైపడపనలనినదియేమి** what is to be done afterwards? **నిన్ను కడించే వాడు పైప ఉన్నాడు** there is one above who will punish you. **పైపడకుము** or **పైపడకుము** do not touch me. **పైపక్కపడు** *pai-pakka-padu*. v. n. To caress, పక్కలపైపబడు. “అమ్యయయ్యయలంతు నెయ్యంబుమీరగా పలుమారు పైపక్కపడకయుంటు.” N. ix. 103. **పైపడు** or **పైపడు** *pai-padu*. v. n. To fall upon, attack, పైకొను, కవయు. To exceed **మాను**. అన్నయ్యలకు అపయిను పైపడునాన్నాని all of them are contending for the horse. M. x. i 145. **పైపాటు** *pai-pātu*

n. An attack or encounter, కవియుట. **పైపైగా** *pai-pai-ga*. adv. Easily, superficially, cursorily, కులభముగా. **పైపెట్టు** or **పైపెన్నె యెట్టు** *pai-y-edlu*. n. An ox with the belly alone white. called a sheeted ox. **పైపెల్లాసము** *pai-rilasamu*. n. A super-scription or address on a letter.

పైంటు or **పయింటు** *paintu*. [Eng.] n. An appointment. **పైంటుచేయు** to appoint.

పైకము *paikamu*. [Skt. from పికము.] n. A flock of cuckoos, పికముల సమూహము. “ముగము గన్నుల నెర్రచార మిగులశోకైకై ములకు.” A. v. 134.

పైకము or **పయికము** *paikamu*. [Tel.] n. A small copper coin, డబ్బులో నాలుగవంతు, దప్పడి. Cash, money. **సొమ్ము**, ధనము. ఆ చాండ్కి పైకము వుచ్చుకొన్నాము we received the value of the cheque. A multitude, సమూహము.

పైకిలిచేప *paikili-chēpa*. [Tel.] n. A fish of the perch kind, ten inches long and with a forked tail, the body striped with yellow and brown fillets and the second anal spine very large. Russell. No. CXXXI

పైజోరు or **పయిజోరు** *paijāru*. [H.] n. A shoe, slipper. మచ్చె, జోతి, జోళ్లు, చెప్పలు. **పైజోరుముట్టు** *paidzaru-matla*. n. The Remora or sucking fish.

పైట, **పయిట** or **పయిట** *paita*. [Tel. from పయ్యెర. (పయి+పడు)] n. A woman's mantle, formed by throwing the train or end of the cloth over her breast and head. **పైట** **కోంగు** or **పైటకొంగు** *paita-kōngu*. n. The skirt or end of the same. ఉత్తరీయము, పయ్యెర. **పైటకర్ర** *paita-karra*. n. A weaver's whirl.

పైక *paitha*. [Skt. borrowed from Tel.] Same as పై (q. v.)

వైడి or **వయిడి paidi**. [Tel.] n. Gold. బంగారు. Money, కనము. A dowry, ఉంబు. adj. Golden, gold coloured, bright yellow. **వైడికంటి** or **వయిడికంటి paidi-kanti**. adj. Golden eyed, బంగారుపాన్న కన్నులుగల. n. The spotted owlet, *Athene brama* (F. B. I.) కనకాక్షి. **వైడిమౌలాలి paidi-moulaali**. n. Lit: The lady that produces gold, i.e., the Earth. భూమి, వసుధ. **వైడితామర paidi-tamara**. n. The land lotus, మెట్టతామర. **వైడి నలత paidi-nelata**. n. An epithet of Lakshmi, లక్ష్మి. **వయిడిపత్తి paidi-patti**. n. A kind of fine golden colored cotton. **వైడివాసము** or **వసేడివాసము paidi-basamu**. n. Gold and other things. బంగారు మొదలుగాగల వస్తువులు. A. vi. 100. **వైడిమాడుము paidi-mudumu**. v. a. To betroth, నిశ్చితార్థముచేయు. **వైడిమాడుపు paidi-mudupu**. n. A betrothal, వివాహమునకు ప్రధానముచేయించు, నిశ్చితార్థము. **వైడిరేడు**. **వైడిరాయడు** or **వైడివార paidi-redu**. n. The lord of wealth, i. e., Kubera.

వైత్రము or **వైత్రము vaitrikamu**. [Skt. from వైత్ర్య.] adj. Ancestral, derived from or relating to ancestors. పితృసంబంధమైన. Ancestral acquisition, family property. పితృశాసనము. **వైత్ర్యవ్యసాయుడు** or **వైత్ర్యవ్యసాయుడు vaitryavasya-egudu**. n. The son of a paternal aunt. మేనల్లకొడుకు.

వైత్రము or **వైత్రము vaitryamu**. [Skt. from వైత్ర్య.] n. Bile, biliousness, melancholy, madness, delirium, imbecility. వైత్ర్యచలనము excess of bile, వైత్ర్యాక్రియ. **వైత్ర్యవ్రక్రమి vaitrya-vrakrmi**. n. A bilious temperament. పిత్రజ్వరము or వైత్ర్యజ్వరము bilious fever. పిత్రాధిక్యము or పిత్రాక్రమము accumulation of bile, congestion of the liver. **వైత్ర్యగాడు vaitrya-gadu**. n. A fool, a blockhead, a lunatic, or madman.

వైవ or **వయవ paidi**. [Tel.] n. A child, బిడ్డ. పిల్లకాయ.

వైదలి or **వయదలి paidali**. [Tel. from పయ్యది; lit: పయ్యదిగలది.] n. A woman. స్త్రీ. “పదుచులు వైదలులుమేముం, బడిబాతుక వెంట తొంటి పనులను మీవెంబడి.” R. ii. 7.

వైవము or **వయవము painamu**. [from Skt. ప్రయాణము.] n. A journey.

వైమాయిషి pai-mayishi. [H.] n. The survey or measurement of lands. నేలలకొలవడము.

వైర or **వయర** Same as పయర (q. v.).

వైరము or **వయరము pairamu**. [Tel.] n. A milch cow. “కిర్రునకొండొకళ్లతమకేటము కేపలుపంచుపై పయంగోర్రలు పాడివైరములు గోకలుకొకలుముందుముందుగా.” Vijay. ii. 65. **వీ** పాడివైరములు, పాడిపశువులు.

వైరు or **వయరు pairu**. [Tel.] n. Growing corn, a crop. వరి మొదలయిన సస్యము. **వైరులయకీమిడు pairula-yekimidu**. n. The moon. పయరు పెట్టు to plant or sow corn. పయరుచేయు to cultivate.

వైరుమాను pairu-manu. [H.] n. A boxer or wrestler. కెట్టినాడు.

వైశాచికము vaisachikamu. [Skt. from వైశాచము.] adj. Pertaining to the demons or fiends. n. A form of marriage in which the bride is carried away by force. An elopement, a rape.

వైశున్యము vaisunya mu. [Skt. from వైశున్యము.] n. Information, espionage, roguery. కొండము, కొండకానితనము.

వైష్టికము vaishitikamu. [Skt. from వైష్టి.] n. A cake of flour. A kind of beer made from a fermented paste. పప్పు, అనేక ధాన్యసారకృతమద్యము.

వైసరము or **వయసరము vaisaramu**. [Skt.] n. Sexual intercourse.

వైసలు or **వైసలు paisalu**. [H.] n. A settlement, decision, decree. తీర్పు. పంచాయతీ.

పా po

పా po. [Tel. from పావు.] adv. or interj. Certainly. “ఒల్లలైపా నృపుడొసగునము” ప. iv.

పా pom. [Tel. short for పాన్ను in compounds.] adj. Gold. **పాంబట్టు** a golden cloth. “పులుసరామునిచట్టునులవన్నె నొరబట్టు పాంబట్టు జలగు రంబుబుతోడ.” A. i. 13.

పాంకణము or **పాంకనము pongkanamu**. [Tel.] n. A purse, a pouch. “కటితంబు నందు గట్టెనొచ్చియు, నొలువనొత్తిట్టు లొంటి దిగి, చంక పాంకణమును సడలి నదికివైస, కొండలందు దిరుగుతుండవేస.” BP. iii. 2829.

పాంకము pongkamu. [Tel.] n. Proportion, fitness, suitableness, neatness, grace, beauty, trimness, పాండిక, సొగు. మాటల పాంకము elegance of speech. **పాంకపడు pongka-padu**. v. n. To be fit, to be well arranged, పాండికపడు. **పాంకీంచు** or **పాంకవచు pongkintu**. v. a. To make fit or beautiful. **పాంకముగా pongkamu-ga**. adv. Meetyly, duly, fitly, gracefully, elegantly. **పాంకాయింపు pongka-yimpu**. n. Neatness, tidiness, suitability, elegance, grace.

పాంగలి or **పాంగళి pongali**. [Tel.] n. Rice boiled with milk. **పాంగలిపండుగ** a Hindu festival at which this dish is used, the Pongal feast, సంక్రాంతి, సంక్రమణము, సంక్రమణము. **వేక్కెరిపాంగలి** a savoury mess of rice, split pulse, spices, and sugar; a sacrifice of a goat or a fowl to a village goddess. **పాంగలిపెట్టె** they offered a bloody sacrifice. H. v. 15.

పాంగిలి pongili. [Tel.] n. A flock of birds. పక్షులసమూహము. Food, ఆహారము.

పాంగు pongu. [Tel.] v. n. To effervesce; to boil or bubble up, overflow, boil over. To swell. To ferment. To exult, to be overjoyed, elated, to be in ecstacy. పాంకీంచు. To become proud, గర్వించు

పాంగి బొగ్గుపడు to boil over with pride or delight. ఎండచేత కండ్లుపొంగివి the eyes are inflamed by the glare. **పాంకునీళ్లు** boiling water. **పాంగు pongu**. n. Effervescence, boiling or bubbling up, overflowing. Excess of joy. సంతోషము. Pride, గర్వము. Eruption of the measles. Boiling water in which rice is to be cooked, ఎసుకాగిననీళ్లు, చిట్టుడుకునీళ్లు. ఎసుకాపాంగి పోతున్నది the water is boiling over. నీ పాంకుకుం may your pride perish. ఇదేమి చూచుకొన్న పాంకు on what do you pride yourself? **పాంకులక్షణము** symptoms of an eruption of measles. **పాంగు ప్రాలు pongu-pralu**. n. A sort of grain. **పాంగులింపు pongalintu**. v. n. To stand erect; to be proud, నిక్క. **పాంగారు pongaru**. (పాంగు+అరు.) v. n. To be full, నిండారు. To swell out, ఉబుకు. To rejoice, సంతోషించు. To excel, to be proud, అతీతయించు, విజృంభించు, నిక్క. “తూర్వములబులుధాని మడవనింకి పాంగారు నత్తిగత నిశ్చలంబులయ్యె వైస; నికరంబులయ్యెముగ.” M. VIII. iii. 273. **పాంగించు pongintu**. v. a. To boil. To delight, to please much. చేరదులియ్యము పాంగించుకొని నాడు he boiled a handful of rice.

పాంచు pontu. [Tel.] v. n. To lie in wait: to crouch or lurk. **పాంచురు** they will lie in wait. “పగలు తీర్చునుచు తొగతని పాంచురు.” R. i. 129. **పాంచు** or **పాంచిక pontu**. n. Lurking, eavesdropping, lying in ambush. **పాంచుండేదొంగ** an eavesdropper.

పాంబి or **పాంబి pondzu**. [Tel.] v. a. To split (grass) into filaments. చీల్చు. “కనవులు నన్నుబుగా పాంబి పాంబి, విసునకి యందిచ్చు విశ్వాసమునను.” L. ii. 173.

పాంతు or **పాంతుని pontu**. [Tel.] adv. By reason of, on account of, for, కొరకు, నివ్వము. “పగు నెనిమిం నివ్వలకవు దేవుడంచే బిడ్డయినాంబుపాంతు.” M. XII. iii. 125.

జగత్త్రయపితముపాండు, అనగా లోకత్త్రయము నకు ఉపకారార్థముగాను.

పాండు pondu. [Tel. from పాపు.] v. imperative plu. Begone! Go ye.

పాంత pontu. [Tel.] n. Neighbourhood, closeness, nearness. సమాపము. A way, path, కాం. A bank, తీరము, ది. "పులస్త్య మానియాశ్రమంబు పాంతకుజని." T. ii. 24. adj. Near, neighbouring. సమాపమైన, దగ్గరనుండే. పాంతకడవ పంతు-kaḍavu. n. A water pot near the oven, పాంపుదగ్గరనుంచిన నీళ్లకడవ. పాంత or పాంతగడ్డ పంతు. n. A vulture.

పాంతనము pon-tanam. [Tel. పాండు+తనము.] n. A happy conjunction of stars, గ్రహమైత్రి, కూటము. గంపాంతనము euphony in verse, connection by analogy. నాకు వానికి పాంతనములేదు he and I do not agree, నాకు వానికి పడదు, గిట్టదు, సరిపడదు, లేక, సగముఎరుక. పాంతము pontamu. n. Friendship, స్నేహము. పాంతకత్తె pontu-katte. n. A pimp, కుంటెనకత్తె.

పాండు or పిండు pondu. [Tel.] v. n. To wink, (కిన్ను)వారు. v. a. To gain, obtain, get, acquire. To reach, attain to. To have, enjoy. To suffer, experience, meet with joy, grief or death, &c. ప్రాపించు. వానిని లక్ష్యపాండువది good luck has befallen him. అనమానమును పాందినాడు he incurred disgrace. సంతోషమును పాందినాడు he was pleased. నష్టమును పాందినాడు he incurred loss. విఘ్నముండక meeting with no obstacle or check. పాండున పాందినాడు he fell into hell. కన్నుపాండు to sleep. "అ కడుపు నిండనుడు గానమిలేదుల్ల, గన్నుపాందికున్న కరముడస్సి, యన్న వాడెనాకు." M. I. vi. 322. కన్నుపాందికున్న, అనగా నిద్ర లేకుండా ఉండటముచేత. Also, to have intercourse with. కలయు n. Fitness. suit-

ability, agreement. పాందిక intercourse, friendship, స్నేహము. Joining, union, సంధి. The act of obtaining a thing. ప్రాప్తి. Sameness, want of difference, అభేదము. Agreeableness, అనుకూల్యము. adj. Friendly, స్నేహితుడు. "రాలపాండరిగి రాలగుచ్చినభంగిలోను పాండరిగిలోనువరచి." Vēma. 637. పాండుకాడు pondu-kaḍu. n. A friend, స్నేహితుడు. పాండుకొను pondu-kōnu. v. n. To be fixed or established, నెలకొను. పాండుపడు pondu-padu. v. n. To be agreeable or fit, సరిపడు, అనుకూలించు. పాండుపాటు pondu-pātu. n. Convenience, suitability, aid, help. వానికి ఆ రూకలు పాండుపాటుకాలేదు he could not get the money. పాండుపాటుచేయు to arrange, అనుకూలముచేయు. పాందించు pondintsu. v. a. To cause to obtain, get, or experience. నన్ను ఈ శ్రమ పాందించినారు they caused me this trouble. "మగువ నంబునజగముల తగులము బాందింప గొంతడడవె ముకుండా." B. viii. 446. పాందిక pondika. n. Fitness, agreement, aptness. ఇమిడిక. Intercourse, సహవాసము, కలయిక. "సీతాకాంతమునిస్త్రీల పాందికిలమరి." R. v. 59.

పాంపిరి pompiri. [Tel.] n. Thickness, సాంద్రత. adj. Thick, సాంద్రము. పాంపిరిగా pompiri-ga. adv. Thickly. పాంపిరిపోవు pompiri-pōvu. v. n. To thicken, సాంద్రమగు. To excel, increase, grow, spread, అతీతయించు, విజృంభించు, వృద్ధి, వ్యాపించు. To be horn, to spring forth. పట్టు. To rejoice, సంతోషించు. To become famous, to be well known, ప్రసిద్ధి కక్క.

పాంపు pompu. [Tel.] n. The nape or back of the neck. మెడకెనుకటిభాగము, మెడ పాంపు. Grace, beauty, ఒప్పు. పాంపెన లాంపు pomp-esal-aru. (పాంపు+ఎలారు.) v. n. To be fine or beautiful. ఒప్పుగు.

పాంబనటులు pon-banātulu. [Tel. పాంబు + పనటులు.] n. Golden plantain trees, (a phrase in poems.) H. iv. 341.

పాకారు or పాకారు pokaru. [Tel.] v. n. To be ruined, నాశమగు. పాకార్పు, పాకారుడు, పాకారుడు or పాకార్పు pokartsu. v. a. To kill or ruin, to render powerless, to strike with stupor. "ఉ॥ కాకకన్నుమాగుతుబాకారిచి యన్నియుమిగ్గనేసేతే." R. ii. 50.

పాకాలు, పాకాలిపోవు, పాకాలు or పాకాలిపోవు pokalu. [Tel.] v. n. To go off, to be freed, వెడలు, పోవు. To perish, to be ruined. నాశమైపోవు. (The use of this word implies hatred or strong aversion.) "కా॥ బ్రహ్మ్యమింకోహూచాలుబాకాలిపోయె దరా పోశోనోటిక్రవ్వేటికె." Swa. vi. 51.

పాక్కలి pokkali. [Tel.] n. One of the three legs or projecting lumps supporting the boiler on an earthen fireplace, పాంపు మిది ఎత్తుగడ్డలు, మాడురాళ్లుపెట్టినపాంపు. A portable oven, ఎత్తుడుపాంపు. పాక్కటి గడ్డలు or పాక్కటిరాళ్లు pokkati-gaddalu. n. Stones used as a temporary fireplace. పాంపురాళ్లు. వారుమగ్గురు పాక్కటిరాళ్లగిగా నన్నారు those three are as inseparable as the three legs of a fireplace.

పాక్కి pokki. [Tel.] n. A mark or sign, గురుతు. Danger, అపాయము.

పాక్కిలి pokkili. [Tel.] n. The navel, బొడ్డు. A dent, గుంట. పాక్కిలిరొలి, పాక్కిలిపాంబు or పాక్కిలిపాపకు lit: the navel-horn, i. e., Brahma, బ్రహ్మదేవుడు.

పాక్కు pokku. [Tel.] v. n. To be blistered or excoriated. పాక్కులేదు. పాక్కిన పాక్కిన. నానోరు పాక్కినది my mouth is burnt or sore. To be afraid, ఉంకు, భయపడు. To grieve much or be afflicted. కుఱించు. To come off in flakes, as plaster. ఆ నాలు

విని పాక్కిపోయినాడు on hearing that word he grieved very much. n. A breaking out; a boil, blister, pustule, pock, బొబ్బ. A flake that has come off from a wall or anything else, ఎండిలేదినపెల్ల. Grief, దుఃఖము. పాక్కుడు pokkudu. n. Grief, అంకలార్పు. A flake, as of mortar, that has come off from a wall. పెల్ల పాక్కిలు or పాక్కిలెత్తు to come off in flakes. పాక్కులోగుంబు a chanere, పాక్కులు. పాక్కించు pokkintsu. v. a. To fret, blister, excoriate, scorch.

పాగ or పావ poga. [Tel.] n. Smoke, steam, vapour. ధూమము. "ఊరపుపాగ" the vapour of sighs. Vasu. iv. 10. పాగతాన to smoke a pipe or cheroot. "అగడ సాంబ్రాణిపాగలుపట్టి." Ilā. i. 140. టి ధూప మిచ్చి. పాగకన్ను poga-kannu. n. Siva's eye from which fire issued. పాగకర్తె poga-karra. n. A sunbeam. Lit: a stick of smoke, because a beam has that appearance if it falls amid smoke. పాగ గూడు poga-gūdu. n. A chimney. పాగ మే, పాగుడు or పాగయించు pogatsu. v. a. To cause to smoke, పాగయిస్తేయు. To fry, to season with spices. ఇగురపెట్టు, తిరుగబోతపెట్టు, సాతాలించు. "కలమాన్నును నొల్చి నపప్పునాలుకే వొంగిచినకురలంక." A. i. 39. టి॥ పాగిచినకురలంక, ఇగురుకురలంక. పాగ మట్టి poga-tsutta. n. A cheroot or cigar. పాగకుంట a tobacco field, పాగాకుకేసెకుంట నేల. పాగమారు poga-tsuru. v. n. To be smoked, పాగపట్టు, పాగవాసన కలిగియుండు. పాగచెట్టు or పాగాకుచెట్టు poga-chettu. n. The tobacco plant. కారు పాగాకు very strong and black tobacco. పాగపు pogaḍu. v. n. To cause to be fried or seasoned, సాతాలించు. పాగపు or పాపు n. Seasoning, spicery. దంకబోడి. తాలింబ. పాగబాణము poga-bāṇamu. n. A smoke-rocket, i. e., a bomb-shell, ధూమము కంబ

కానేట్టుచేయు ఆకాశబాణము. "పాగబాణములముల్ నిగిడింపగ్రుచ్చెడు, భూమంతు పెనమునల్ తొంగింప." Bobbili. iii. 137. పాగయు or పావయు pogayyu. v. n. To smoke or emit smoke, పాగలేచు. To be smoked, పాగలదియగు. To be passed through smoke. To burn slowly, కుములు.

పాగడ or పావడ pogada. n. The tree called *Mimusops elengi*. చెక్కపొత్తము.

పాగడు or పావడు pogadu. [Tel.] v. & To praise, laud, applaud. To compliment, flatter. పాగడిక, పాగడు of పాగడికొలు pogadika. n. Praise. ప్రోత్రము. The act of praising, ప్రతింతుట. పాగడిక or పాగడ్డ pogadita. n. The act of praising, పాగడుట. Praise, ప్రతి. Fame, ప్రీతి. పాగడ్డపడు pogadta-padu. v. n. To be praised, ప్రతింపబడు.

పాగరు pogaru. [Tel.] n. Pride, presumption, arrogance, insolence, కర్వము. Length, ధైర్యము. A shade or color. A strong stifling smell, దీక్షింధము. "ఘనాఘనముల్ పాగరక్క." R. vi. 23. పాగరు బోతు pogaru-bōtu. n. A proud or arrogant man, కర్వకీలడు.

పాగులు or పావులు pogulu. [Tel.] v. n. To grieve, to pine with grief, to languish. దుఃఖముచేత తిపించు. To burn. దగలు. కుములు. "పుచ్చలవాన, గురిపె నవ్వుడు వహ్ని గొబ్బినదగి, నిగుడుకీల మాని నివురుపైగట్టు, పాగులుట లడిగి నివ్వకలు చేల్లార." HD. i. 2285. పాగిలింపు pogilintsu. v. n. To afflict, to grieve. "మయురింబుల పాగిలింపె." R. v. 234.

పాచ్చెము pochemu. [Tel.] n. Deceit: a trick, feint. A spot. A fault, defect, న్యూనత, కవలము, వంచన, కల్పము. "ఉ॥ పాచ్చెములేని నెయ్యమున పూని విపద్దకమెందకుండగా" M. IX. i. 91. "క॥ ఇచ్చటి బంగులు నీవును, నచ్చెరువడి వినుచునుండ నైమాళ్లను మా,

కెచ్చినను, శాలునంటిని. పాచ్చెముగాదింతపట్టు పూర్ణమునుచ్చి." M. V. iii. 11. పాచ్చెపు pochemepu. adj. Deceitful. కవలమైన, వంచనైన.

పాట pota. [for Skt. పుటము.] n. A hollow, a cup. కొప్ప. ఆకుపాట a leaf-cup.

పాటకర or పాటకర్ర Same as పొట్టకర్ర. See under పొట్టె.

పాటకరంపు pota-karintsu. [Skt.] v. n. To shoot out anew, as lopped trees. వైకుంఠ్య. To excel, అతిశయించు, స్థోల.

పాటపాట or పాటపాట pota-pota. [Tel. anuk:] of tears flowing] adj. Fast, gushingly, welling. "బాటపాట నేలవారుచు, కటకటపడి మేను వడక గమగవ వశ్రుల్, పాటపాట రాలగ నేడ్చుచు." T. iv. 19.

పాటమరించు, పాటమరిల్లు or పాటమరిలు potamarintsu. v. n. To rise or swell up, as a young shoot or a boil, బొబ్బ, చిగురులొనగునవిపుట్టు.

పాటము or పాడము potamu. v. n. To be born, to rise. పుట్టు.

పాటి poti. Another form of పొట్టి. (q. v.) పాటిపాటి poti-poti. adj. Trifling, petty. అల్పము.

పాటును or పాటును poluku. [Tel. anuk] adv. Suddenly, said of sunset or sunrise, or of leaves falling from a tree. "పొద్దు పాటును నంబోడున భూగరికూటము తెక్కిడిన్దుచు." Kalahasti. iv. 63.

పాటేలు, పాట్టెలు or పాట్టెలు potēlu. [Tel.] n. A ram. కొర్రపాడు, మేకపాడు, మేషము.

పొట్టె potta. [Tel.] n. The belly, paunch. కడుపు. The tender ear just formed, an unopened ear of corn. కలమగిర్లుము. కను పొట్టెలు ఉచ్చినవి the eyes are swollen. పొట్టెపెంపేకొనవోలే become corpulent. పొట్టెకరుగు potta-karuku. n. A bulging

ear of corn: a swelling pod, ready to burst, to this is compared the bulge of the calf of a well developed leg. పొట్టెకర్ర, పొట్టెకర, పాటకర్ర or పాటకర potta-karra. n. An unopened ear of corn. పొట్టెవశ్రుడ potta-patteda. n. A saddle girth, లంసవారు, లంకు. పొట్టెపెంజర potta-penjara. n. A sort of snake. పొట్టెనూడు potta-kādu. n. Food given in lieu of wages. కడుపుకూడు. పొట్టెనూడివాడు potta-kūti-vādu. n. One who serves for food alone without wages. పొట్టెకోర్పు potta-korvu. n. Pride, conceit, such as come from good living. పొట్టెపోసికొను potta-pōsi-kōnu. v. n. To fill one's belly without any regard to self respect. పొట్టెవాడు potta-vādu. n. A pot-bellied man. బొడ్డేకడుపువాడు.

పొట్టి or పాటి potti. [Tel.] adj. Short, small in size. పొట్టింపుచీరణము a kind of a short chisel. పొట్టికాకర potti-kakara. n. The tree called *Momordica muricata*. పొట్టితపము potti-tanamu. n. Shortness of stature. పొట్టిపిట్ట or పొట్టిపిమ్మక potti-pitta. n. The Ashycrowned Finch-lark, *Pyrrhilauda grisea*, (F. B. I.) పొట్టివాడు potti-vādu. n. A little man. కుట్టడు.

పొట్టియ పొట్టియా. [Tel.] n. A scorpion. తేలు.

పొట్టు pottu. [Tel.] n. Husk, bran. ఉముక. The scales of fish Vēma. 1364. పొట్టుధాన్యము grain that has a coat or husk, as వడ్డు. ఆగలు, కొర్రలు, చామలు, పోగలు, &c. పొట్టుకర్ర an empty sprout in a ear of corn. గట్టివిడివిపెట్టి పొట్టుకు పోరాడెదనా will you give up the real for the false? మిడిపోలు పొట్టుపొట్టుగా రాలిపోయినది the skin peeled off in scales. పొట్టుపొరలగు pottu-porul-āgu. v. n. To be

troubled, harassed or tormented. పీడితమగు. "అప్పాపాత్తుండ్లొమ్మం జక్కంబడక తినవలంబుతోన పొట్టుపొరలయ్యె కయ్యంబు పాడుచు వాడుగాని." M. V. iv. 88.

పొట్టేలు See పాటేలు.

పొత్తేను pot-rēnu. [Tel. పొట్టి+రను.] n. A kind of tree.

పొట్టె potta. [Tel. lit: that which has spots. పాడలుకలిది. cf. Tamil పాడలంగాయ.] n. The snake gourd, *Momordica charantia*. చేరుపొట్టె or చేరిపొట్టె the bitter Hair flower, *Trichosanthes laciniata* (Ainslie ii. 296.) అడవిపొట్టె (Rox. iii. 702.) and గజ్జెపొట్టె are other species. పొట్టెపూచుక్క potta-pū-tsukka. n. The constellation called పుష్యమి. పొట్టెపూచిక్క నెల the month called పుష్యమాసము.

పొట్టము potlamu. [Tel.] n. A packet, pack, bundle, little bag, paper or case to hold perfume, powder or medicine: medicine tied up in a cloth for the purpose of fomentation. A crowd, సుచ్చ. An army, సేన. పొట్టెముచ్చు to apply a fomentation. వారందరు నొకపొట్టెముగానున్నారు all of them are in one cluster.

పొట్టు potlu. [Tel.] v. n. To become mouldy. పాచిపట్టు, బూజుపట్టు.

పాడ poda. [Tel.] n. Appearance, form, figure, shape. చూపు, చూపు. A mole, speck, mark, a scruff or eruption on the skin. Variegated colour. పాడలపురుగు a spotted worm or serpent. పాడకట్టు poda-kattu. v. n. To make an appearance, to seem, appear, be visible, కనబడు, ప్రత్యక్షమగు, తోచు. నాకు అలాగు పాడకట్టింది it struck me so. పాడగను, పాడగాంపు or పాడమాచు poda-ganu. v. &. To see, view, behold. చూచు. "పుడమిభర్తకపండు పాడగాన్ముజేసి, కడుభక్తి తోనాని క్రమపెల్లలయ్యె." Sūrang. D. v.

371. పది దినములు వాని పాక కానము I have not set my eyes upon him these ten days. పాక గానము poda-ganamu. n. Seeing, looking. పాక గుంటలు, దర్శనము. పాక గూపు or పాక వడు poda-isupu. v. n. To appear, to become visible, to be seen. కనబడు, ప్రకృతము. పాక తామర poda-tamara. n. White leprosy, మందల కాకము. పాక లెండు poda-lentu. v. n. To be born, to rise. ఉదయించు, పుట్టు. పాక పీడ poda-pida. n. Speckled shade. పాక పత్రి poda-patri. n. A certain drug, *Asclepias vomitoria* (Koenig), Vomiting Swallow-wort (Ainslie), which is very efficacious in cases of scorpion stings. పాక రాయి poda-yenda. n. Sun-shine that appears through the clouds. పాక ల మామి See కేంద్ర పాక ల మకము podalamekamu. n. The spotted deer. దుప్పి. పాక పుత్తె poda-putte. n. A small hammer, దుప్పి పుత్తె.

పాక ము or పాక ము podamu. [Tel.] v. n. To be produced, to arise. పుట్టు, కలుగు. పాక ముండు pu-lamintu. v. a. To create, engender. పుట్టించు. “అతిపాదమింకంబాప నుప పైతి.” R. vi. 28.

పాడి podi. [Tel.] n. Powder, dust. చుక్కము. Solder, rosin, metallic cement. పాడి or ముక్క పాడి snuff. పాడి పెట్టికారు to solder. చెరుకు పైలపాడి pounded sugar, కర్పూర. B. D. iii. 324. చాక్క పాడి love powder. ఆ పిల్లవానిని చాక్క పాడి వేసి పట్టుకొనిపోయి నాడు they deluded him with love powder and carried him off, ఆ పిల్లవానిని మరల మందుకట్టి పట్టుకొనిపోయినారు. పాడి పొయ్యము or పొడి పుపుపాడి powdered pepper. R. vii. 105. adj. Dry, ఎండిన. Powdered. Small, young. పాడి కూర a curry fried without butter in a dry pan. పాడి కూర mizzle. drizzling rain. పాడి రాళ్లు bricks broken into pieces, brick-dust. పాడి రైలుము pound-

ed jaggery. పాడి కావ్యము a petty poem. పాడి పిట్ట a kind of bird. “ దీప్తువ, మునుక పూ దీప్తువ, నిజినాడు, ఉల్లెడ, పాడి పిట్ట, మంక వండు.” HL. iii. 14. పాడి మత్తూలు seed pearl. పాడి మత్తు dry earth. పాడి వెనుల imperceptible perspiration. పాడి బియ్యము dry rice. పాడి బియ్యనా తెలుగు lips parched with grief. పాడి బిడ్డ a dry cough. పాడి చీకటి podi-chikati. n. Twilight, darkness. పాడి చేయు or పాడి చేట్టు podi-cheyu. v. a. To powder. పసుపు పాడి చేసినది sbe triturated or pulverized the turmeric. పాడి పాడిగా podi-podi-ga. adv. In pieces, piece meal, in the form of powder. Very dry.

పాడుగు, పాడుపు, పాడుగు or పాడుపు podugu. [Tel.] n. Height, length, stature, ఎత్తు. వెలపాడుగుచీర an expensive or high-priced cloth, ఖరీదుగల లేక కిచ్చు క్రమచీర. పంచత్వరము పాడుగున throughout the year. adj. High, tall, long, lofty. High, as price. v. n. To grow tall, increase, extend, ఉన్నతము, పట్టణ. బియ్యము వెల పాడి గినది the price of rice has risen. పాడుగుంటి or పాడుగునుపాటి podugatti. adj. Long, tall. పాడువడగు podan-adagu. (పాడువు+ అడగు) v. n. To be spoilt, చెరు. To die, చెచ్చు. పాడువడము podan-adatsu. v. a. To spoil, చెరుచు. To kill, చెచ్చు. పాడుపు poduru. n. Shape, form. రూపు. పాడి గించు podigintu. v. a. To lengthen, heighten, raise, increase, exalt. To aggravate, swell. To promote in rank. పాడుగు చేయు, ఎక్కువ చేయు. పాడుగునుమడుగు podugu-madugu. n. The heavenly Ganges, ఆకాశగం.

పాడుము podumu. [Tel.] v. n. To rise (as the sun or moon, a star, or the tide) ప్రార్థన పాడుచు, ఉదయించు, ఎరుసోటు పాడుచు. నీకు నానిట్లు పాడి చేసాటికి when his curses

touch you, or fall upon you. ఏరు పాటు పాడిచినది the tide has risen in the river. To fight, పోట్లాడు. “ పాండవబలంచేకాదికా మ్మహిమార్ రూఢింకారవనైవ్య మియుభయముం రోహిణి నోన్యమై యాదిహాక వికతో బాధువాగా వేపాదిభూతాబి నల్లాడెంధాత్రి.” M. I. i. 196. వికతో బాధువాగా on their making a bold attack, వ్రాస్తూతో వైబడగా. v. a. To pierce, stab, gore. To prick or cause pain. To sting, కుట్టు. రంధ్రము పాడుచు to bore a hole. గాలముమీది ఎర్ర పాడుచు to put (a worm) on a fish hook. ఇది కంట్లను పాడుస్తున్నది it tries (pricks) the eyes. ముచేతో పాడుచు to thrust or hit with the elbow, or to elbow. ముద్ర పాడుచు to seal, set a seal on. To cut down, or fell, పాడు. “ పాన్డలై కల్పతరువు పాడుచులనువచ్చి.” Sumati. v. 73. ఆన పాడుచు to lay a ban or protest, so as to check proceedings, ఒట్టు పెట్టు. A proverb says వానివేటితోనే వానికన్ను పాడిచినారు they pierced his eye with his own finger, i. e., they turned his arts against himself. పాడుపు podupu. n. A stab, పాడుచుట. A pricking pain, as that of a boil. The rising of the sun. The swell of a river. ఉదయము, పోటు. “ అడవి క్రోవకి ముచ్చు పాడువులు.” P. iv. 255. టి|| నాకొంటిలుగాక తిడుక్రోవరులైన కొంటలు. నెలపాడుపు the rising of the moon. పాడికథ or పాడుపుకథ a conundrum. పాడుపుచుమాట or ఎత్తిపాడుపుమాట a taunt or jeer, దుప్ప. Ita. iii. 8. పాడుపుగొండ poduppu-gonda. n. A mountain out of which the sun is supposed to rise, ఉదయకాశ్రి. పాడువ or పాడువడు poduvu, m. One who thrusts or pricks. పాడువవాడు. A wicked man, దుర్జనుడు.

పాడుము podumu. [Tel.] n. Powder, snuff, పాడుముకాయ or పాడుముకాయ podumu-ligya. n. A snuff box.

పాణక ponaka. [Tel.] n. A large grain basket. ఈతవేము మొదలైనవాటితోకట్టి ధా న్యాదులుపోసే పెద్దబట్ట.

పాణకుకర్ర or పాణికికర్ర ponaku-karra. [Tel.] n. A light kind of wood like deal or fir.

పాతక potaka. [Tel.] n. A bundle of leaves. ఆకులు మొదలైనవానికట్ట. పాతర. పాతక in a bundle, in a crowd, సంఘము. పాట్లముగా.

పాతము Same as పాట్లము (q. v.). A crowd, సంఘ. “ చు|| అతడొకనాడు వేలకొరకై తనవేసిన వారు వేడ్కుతో బాతముగ వైసముటగని.” Bhallana Charitra iii. 100.

పాతుకు potuku. [Tel.] n. A line drawn round a stack of corn. ధాన్యపురాశిముట్టు గీసెడు 88.

పాత్తము pottamu. [from Skt. పుస్తకము.] n. A book. పుస్తకము, గ్రంథము. A poem, కావ్యము.

పాత్తర pottara. [Tel.] n. A pack or bundle of leaves, ఆకులతోవననానికట్ట. “ పిఠిఖం దంబులాండొండయి వ్యక్తుగా, నాకుబాత్తరం గట్టియు నుదులునుట్టియు.” Swa. iv. 87. టి|| ఆకుపాత్తరం కట్టి, ఆనగా ఆకులతో పాట్లములు కట్టి.

పాత్తరము or పాత్తము pottaramu. [Tel.] n. A roller or pestle for grinding spices, &c. శిలాపుత్రిక, గుండ్రాయి. పాత్తర ముల్లు pottara-mullu. n. A kind of grass. “ కారపాత్తరముల్లునట్రింతి.” H. v. 54.

పాత్తి potti. [Tel.] n. A thin soft, old cloth, పెత్తని పన్నిని పాతపత్తము. An integument, coat; skin, bark. నార, పట్టు. కొప్పుగలమొ వలైనవాటిని పాడిగియుండెడి. Also, a torch, దివిటి. పాక పాత్తి the coat or skin covering the upper part of an areca tree. అటిపాత్తి the coat or skin on a plantain tree.

పాదుముపాత్రి a snuff box, (literally, a piece of bark folded to contain snuff). పాత్రి or పాత్రినడ్ల baby linen. పాత్రిమూలు fibres used in garments made of bark. M. XII. vi. 221. పాత్రిపంచ bombasine cloth, woven of silk mixed with cotton. పాత్రిక పottika. n. Same as పాత్రి. Doll's clothes, a gaudy dress for an idol or for a little girl. "పాత్రిపాత్రికలడిగిలికొప్పు యిందమనుచునిచ్చె రాజచ్చిన యంబరులు." M. IV. v. 308. పాత్రికడుపు potti-kadupu. n. The abdomen, or belly below the navel. నస్తి, క్రీ గడుపు. పాత్రిగడ్ల potti-gadda. n. A certain medicinal root called కరకారి, విశల్య, పాత్రి దును. పాత్రిచీర potti-chira. n. Cloth made from the fibres of the bark of certain trees. నారచీర. పాత్రితామర potti-tamara. n. A species of the lotus flower which does not open wide, ముడుగుతామర, నమ స్కారి. పాత్రిపూలు potti-pūlu. n. Silk thread. పాత్రిపాలికాయ or పాత్రిపాలి గూడు potti-pāli-kāyu. n. A cocoon. పాత్రిలి pottili. n. Baby linen. పాత్రినడ్లు. "శీలపాత్రిలిపాద లేచి కూర్చుండుచో తస్యయనోక క్రాంత్యుగ్మనైలవు." KP. vi. 207. పాత్రిలి పార or పల్లినొండి pottili-sora. n. A kind of gourd, *Rhynchosbatus ancylostomus*.

పాత్రు pottu. [Tel.] n. Friendship, partnership, holding in common. స్నేహము, సహ వాసము, విశ్వాసము, ఉప్పుడి, అవిభక్తిత. పోరునస్తి, పాత్రులాభము (proverb) quarrelling is a loss, friendship is a gain. పాత్రునగుదురు to eat together as messmates, దిగిసిగాతను. ఏనులు అందరికీపాత్రు the streets are free or common to all men. ఆ సరుకులు పాత్రునకొన్నార they bought the goods between them, or as common stock. ఆ పని పాత్రులుపోక పడవేసిపెట్టివారు the work is left undone because they could not settle which of them should do it, ఆ పని నీడంటే నీడని పడవేసిపెట్టినారు. "సృపుపాత్రుబామపా

త్రుంగముండను మిత్రుపాత్రుగడుసరపాత్రుం, విప రీతభాగ్యపాత్రుం నెవమడి విడువంగలయు." Sumati. 129. "ఇట్టి అవమానపుపాత్రు మనం వచ్చునే." M. IV. iii. 33. పాత్రులవాడు he in whom both parties have an equal right or interest. ఇద్దరికి సమమైనవాడు. "ఏను పాత్రులవాడనై యరువురుకును." ib. XII. v. 257. adj. Friendly, united, associated, స్నేహితము, సంగతము. పాత్రుకాడు pottu-kādu. n. A friend, స్నేహితుడు. పాత్రుకత్తె pottu-kattē. n. A female friend. స్నేహితురాలి. పాత్రుగుడుడు pottu-gudutsu. v. n. To avail or come to good. పనికివచ్చు. "సత్యములు పాత్రుగుడుచునా సమ్మతాంగి భరిత సత్యములొనడెనచ్చునీకు." Ila. iv. 21. టీ సత్యములు పాత్రుగుడుచునా, బాసలు కలిపెనచ్చునా. పాత్రుగుడుపు pottu-gudupu. n. Eating together as messmates. పంజ్జి-భోజనము. పాత్రుచేయు pottu-chēyu. v. n. To make friends with, to cultivate friendship, to associate with, స్నేహము చేయు. పాత్రువు potturu. n. An epithet of Sarasvati, సుస్వతి.

పాత్రేము or పాత్రేయమట్టి pottemu. [Tel.] n. A red earth, sand or dust with which boxers cover the floor of their gymnasium so as not to be hurt, గరిడిపాల ముందు క్రీందపరిచే యెర్రమన్ను. "మొ గరిడికా పాత్రేపు వట్టివల్లపము చెంగావిక కళలే దేరుకా, సా పికా మిలక జొచ్చి మల్లం కడకా జేసాన లక సాగనో బరగం బల్గిడు గుక్కల్తో బరవు పాటక గ్రధనో శ్రుద్ధులకా గుం పట్టాడిబయంచు నానని కసాగ్యంబెద్ది లేదిండులక." Kanaku Ranjani v. 153.

పాత్రము or పాత్రరము potramu. [Tel.] n. A roller or pestle used in grinding.

పాద poda. [Tel.] n. A bush, a shrub. గుచ్చిని. A proverb says "విధికిపాదల్లమా" can a bush hide us from our fate? పాద కాచి పిట్ట పoda-kachi-pittu. n. The blue Rock

Thrush, *Petrophila cyaneus*. పాదనల్లంబి or డాంకనల్లంబి poda-nallanchi. n. The Shama, *Cittocinclā macrura*. పాదపి పిట్ట పoda-palisa-pittā. n. The Black-capped Black-bird, *Merula nigripileus*, or, Tickell's Ouzel, *Merula unicolor*. పాదపిగిలి poda-pigili. n. The White-browed Bulbul, *Pycnonotus luteolus*. (F. B. I.) పాదవెట్టు పoda-pettu. v. n. To feign, pretend, assume. "అనికారణముగ నతనికి సవ్యశంబనుగుణము నీకు జాలరుభవిలో, పాదలని పెద్దికంబులు పాదపెట్టక లేచిపొమ్ము భోజ్యపాలా." G. ii. 53. పాదరెట్లు po arillu. (పాదరంబు+ఇట్లు.) n. A bower or arbour. నికుంబము. పాదరంబు Same as పాద. పాదరంబ్బు చుక్క the constellation called పునర్వసు నక్షత్రము.

పాదక podaku. [Tel.] n. A loud cry. పెద్దనిలుగు. పాదక లెర్లు podaka-l-ettu. v. n. To raise the voice or shout. పెద్దగొంతుపెట్టు "పాద కలనెత్తి యాపుత్రునిజీరి వెడకును." Navan. 146.

పాదడు podadu. [Tel.] n. A short man, a dwarf. పొట్టివాడు. వామనుడు. పాదిటి poditi. adj. Short. పొట్టి.

పాదము podamu. [Tel. for పాదము.] v. imperative. Let us go. "పాదిమండేనితమున్న భూమికని యాభూదేవునికా గూడి సప్రదలీలం జని." G. iv. 33.

పాదలు podalu. [Tel.] v. n. To increase, to flourish or thrive, be generated, be produced. అభివృద్ధియగు, పెరుగు, ఉద్భవించు, నెలగు, విభుంభించు, ప్రకాశించు. "కాంచనమణి భూములు చీరలు నెరపరికిం, బాలతికి నడుగరిలు ముదము పొడిలగంబిక." Swa. v. 120.

పాదలించు podalintsu. v. a. To undertake. పూనుకొను. "మొయనంచి పాదలించి మెడ యెత్తినిక్కొ కొక్కొకోయని కోలలగొంగ, పంచ మన్వమున బాటించి కూచు." Pal. iv. పాద లిక podalika. n. Increase, growth, పెంపు,

నర్థనము. Assumption, persistence, enter-prise. భూనిక. "భూదారమువైదూరిన, భూదారుం డడుగు దొలగి పాదిటిక నే నెకా, క్షుద్రునిని రంజై చని, మేనిని బడవని నవుడు మిత్రులు పాదకా." Bhanumadvijayam. ii. 232. పాదలాడు (పాదలి+అడు.) v. n. Same as పాదలు. పాదలుకోప podalu-konu. v. n. To increase, to grow, పెరుగు. To become strong, బలియు.

పాదవెట్టు poda-vettu. [Tel.] v. a. To hint, సూచించు. To impute, attribute, ఆలోపించు.

పాది poli. [Tel.] n. An udder, పాదగు. Weight, భారము. A quiver, అవ్వలపాది. A multitude, సమూహము. A barber's pouch, మంగలవాని ఆడపము. పాదిగొప్ప podi-gonu. v. n. To become a crowd, to assemble in a crowd, గుంపుకూడు. పాదుళ్లు podullu. plu. Cases or pouches, used by barbers. "కత్తులపాదుళ్లు మంత్రముల్ కట్టుపనరు." H. iii. 264.

పాదికట్టు podi-kattu. [Tel.] n. The ledge of a pandal. పందిలి. The side of a door: a door sill. A pandal or verandah in front of a house, వాకిటిముందరిపంచేపాక.

పాదిగిలి podigili. [Tel.] n. The side of the entrance or principal door of a house. "పాదిగిలి నిల్చిచూచు విరిబోడి." Dasav. ix. 481. An armpit, ప్రక్కకు సందిటికి నడిమి భాగము, కాగిలినించేకం. పాదిగిలి (locative case.) By the door post. In the embrace.

పాదుక or పాది poduka. [Tel.] n. A parcel or packet. పాది. Weight. భారము.

"తే! ఉడ్చివొండువుచ్చివోలంటి నంజా, డంతయునుబుచ్చి పాదుకగానమరగట్టి." M. XII. iii. 470.

పాదుగు podugu. [Tel.] n. The udder of a cow. పాదుగుకోసి పాలుతాగు to cut off the udder to drink milk; a proverb like

that of killing the goose that laid golden eggs. పాడుగుచేయు podugu-chēyu. v. n. To have a large udder, as a cow about to calve (అవులొసగునది యీసబోవు కాలమందు) పెద్దపాడుగుగలదగు. ఆవు పాడుగు చేస్తున్నది the milk is coming into the udder (previous to calving time.)

పాడుగు or పాడుపు podugu. [Tel.] v. a. To cover: to envelope, to surround, to encircle. కప్ప, ఆవరించు. To embrace, To set, as precious stones. చెక్క. To sit on eggs. కంపులపాదిగిననగ a jewel set with rubies. పాడుగుడు or పాడుపుడు podugudu. n. The act of covering, కప్పడు, కప్పట. పాడుగుడుకొట్ట brood hens, hens that are hatching. పల్లలుచేయుటకు సుష్ణపాదనందేకొట్ట. పాదిగొను, పాదిగొను or పాదిబొను podi-gonu. v. a. To surround, to encircle, చుట్టుకొను, పరివేష్టించు. పాడుగు n. Baby-linen, పాత్రికణ్ణలు. "మెత్తగా బాడుగలరించి కొమారు నుంచి రాధా దులటకా." G. iii. 40. బాడుగలరించి, అనగా పాత్రికణ్ణలు పరిచి.

పాడుపు podupu. [Tel.] n. Thrift, moderation, frugality, careful management. Increase, పెంపిడి.

పాడురు poduru. [Tel.] v. n. To blossom, పూచు. పాదిరించు podirintsu. v. a. To cause to blossom, పూచునట్లుచేయు.

పాడు or పాడు poddu. [Tel.] n. The sun. Time, period. బాకడుపాడు ఎక్కినప్పుడు when the sun was about two yards high, i. e., about 8 A. M. పాడుతిరుగుడుపువు the sun flower or heliotrope. రెండుగడియల పాడుఉండగా while two hours of daylight yet remained. కానాపాడుపోయినది it is very late. పాడువ early in the morning. పాడుపాడిచెను the sun arose. పాడునూక (or కుంకను) the sun has set. పాడునూకులు the livelong day, all day long.

పాడుపుచ్చు to while away time. పాడుపోకుండాఉన్నది the time passes slowly, or it is very dull. పాడు సరసముగా గడిపితిమి we passed the time merrily. పాడుతిరుగు బాటున at noon. చాలాపాడుగలుగలేచినాడు he rose very early. ఒక్కపాడుఉండు to take only one meal a day, to fast for a period. ఇప్పుడు (lit : ఈ+పాడు) now. అప్పుడు (అ+పాడు) then. ఆపకు ఇప్పుడు పాడులు she is near her time. దీన్ని పాడు పోకచేస్తేవి surely you did this out of mere idleness!

పాన pona. [Tel.] adj. Visible, అగువడుచున్న, బృహ్మోచరితైన. పానపాన or పానపానగా pona-pona. adv. Indistinctly, slowly, gently. చూచాయగా, రింతరింతరి, మెల్లమెల్లగా.

"క॥ అల్ల దెకంటి వెపానపాన,
తెల్లనిగట్టరతమబ్బుదేరడుపాలమం,
తెల్లదజూచినధరతీ,
నల్లనీరామునేవాల మెకంబుర్.""

Swa. iv. 15.

పానము ponamu. [Tel.] n. Outward show, మైమెనుకు.

పానరు or ఒనరు panaru. [Tel.] v. n. To happen, occur, అగు, పానగు, కలగు, సంభవించు. "చ॥ అభయభూవ్యమైన భవదాగమనంబు దలంపకాక్కచో, బాసరినకయ్యమిప్పుడెగ బోయ గవచ్చినయట్లుతోచె." T. iv. 226. n. Happening, కలగుట. Suitability, harmony, agreement, పాండిక. Pleasantness, ఇంపు. పానరారు panar-ara. v. n. To be fine or agreeable, ఒప్ప. పానరుపడు panaru-padu. v. n. To be agreeable, to suit, పాండుపడు. పానరుచు or పానర్చు panarutsu. v. a. To cause to be done, to accomplish, కావించు. To cause to happen, పాసరించు. To fabricate, కల్పించు. "క॥

పాసరిచియాడెడుమటల, గొనదలపకదుర్విసిత కోటిధనంబుర్." M. XII. ii. 199.

పానలు ponulu. [Tel.] v. n. To flame, జ్వలించు. "ధూపవహ్ని కనలుచు మోసలుచు గెంకాయనుచు." Charitra. p. 535.

పానిక or పానుగు ponika. [Tel.] n. A kind of grass, Saccharum munja. ముంజగడ్డి.

పానుగు ponugu. [Tel.] adj. Short, పొట్టి. Dull looking, not bright, తేజువలేని. పానుగుపడు, పానుగుపోవు, పానుపడు or పాన్ముడు ponugu-padu. v. n. To become dull in color, to grow cool or calm, చల్లారు, నిశ్శేజమగు. To come to ruin, నశించు. To be reduced to nothing, శూన్యమగు.

"క॥ వినునాకీర్ణగంబుల, బానుగుపడియెనీవు భువన పూజితపుత్రిం, బనుపడితిగానరగనీ, కనల పదవినుండనాకు నలవడదింకకా." M. III. v. 152. To become useless, వ్యర్థమగు. పానుగు పరుచు causal of పానుగుపడు. పానుగుచేప

ponugu-chēpa. n. A kind of fish.

పానుపు or పాంపు ponupu. [Tel.] n. Courage, heroism. పరాక్రమము.

పాన్న ponna. [Tel.] adj. Same as పాన (q. v.).

పాన్న Ponna. [from Skt. పున్నాగ.] n. A tree called Alexandrian Laurel, Calophyllum inophyllum, (Watts.) పున్నాగము. Various species are called నేలపాన్న which is Cassia senna, కోలపాన్న Cassia fistula, మయ్యకుపాన్న a sensitive species. కోలగుపాన్న and కుంపాన్న are other species.

పాన్నంగి ponn-angi. [Tel.] n. The bird called in Hind: Nao-rangi or nine coloured. The Yellow-breasted Ground-Thrush. (Jerdon.) The Indian Pitta, Pitta brachyura (F. B. I.).

పాన్నగంటిపూర ponna-gantikā. [Tel.] n. A certain pot-herb called Achyranthes

triandra. Rox. i. 677. A medicinal plant called Illecebrum sessile, Rox. మత్స్యకీ.

పాన్నట్టు ponn-atlu. [Tel.] n. A wooden ladle. అబక.

పాన్నాడ ponn-āḍa. [Tel.] n. A species of leopard, ఒకవిధమైన చిరుతపులి.

పాన్నారి or పాన్నరి ponnari. [Tel.] adj. Beautiful, మనోజ్ఞము. n. My darling. చిన్నాచిపాన్నారి "My love, my darling."

పాన్ను ponna. [Tel. and Tam. పాన్. Kan. హెన్ను.] n. Gold. బంగారు. A ring, rim, ferrule on a stick or a pestle. కోకటిపాన్ను an iron rim or ring on each end of a pestle. పాన్నురవళము ponn-aridalamu. n. Orpiment. (పాన్ను+అ+రళము.)

పాపు, పప్పు, వెత్రిపాపు, వెత్రిపపు poppa. [Tel.] n. A fool or simpleton. "పాంకెడు కమ్ముముప్పన బొప్పనికినినంగిల మల్లయ్యోని నరులనగ." BD. iii. 732. "పాంకెనిలబిలు బొప్ప యిగోరియదేవాలయము జొచ్చెతావున కోడి." ib. v. 53.

పాయి, పాయి్యి or ప్రాయి్యి poyi. [Tel.] n. A fire-place, hearth, oven.

పార para. [Tel.] n. A fold or plait, as of cloth or of fat. మడత. A coat, as of an onion. A layer or stratum of soil. A film over the eye. The disease called a Cataract. The skin of a snake, పాము యొక్క కుబుసము. A secret. An error, mistake, ప్రమాదము. A flaw, defect, as in a stone. Deceit, fraud, duplicity, కబళుము. పారలగ్గణ a boil or ulcer of which the successive coats peel off. పారపడు or పారబడు para-padu. v. n. To be mistaken, to make a mistake, to err. ప్రమాదపడు. పారపాటు para-pātu. n. A mistake, error, oversight. ప్రమాదము. పారపు parupu. n. Difference. భేదము. adj. Different. భేద.

పారపాచ్చెము *pora-pochchemu*. n. Fraud, deceit, guile; a trick, feint. కపటకల్పము. "నీకుంటి, పారపాచ్చెముగాకయుండవోవకవలయు," M. VII. iii. 288. అనగా నీ నేనీ హుమో కుత్సిత కల్పములచేత ఉండలనినది. **పారపావు** *pora-povu*. v. a. To err, mistake. To go the wrong way in drinking or eating. పారపావెక్క, పారయెక్క.

పారంబోకు or **పారంబోకు** *poramboku*. [H.] n. Waste land unfit for cultivation. పాగుబడికిరానిభూమి.

పారక *poraka*. [Tel.] n. A blade of grass. (గడ్డి) పోవే, ఈనెపుడక. A broom for sweeping, చీపురుకట్ట. **పారకచేప** *poraka-chēpa*. n. A certain large fish. **పాకరటి** *poraka-ti*. n. The outside wall of a house. వాకిటిచేరువగోడ, ప్రహారీగోడ. **పారకసుడి** *poraka-sudi*. n. A bad or unlucky mark or tuft of hair, (సుడి), found on oxen and other animals.

పారతి *porachi*. [Tel.] n. A thing borrowed for use. చేబదులు పుచ్చుకొన్న ధనాదికము, ఎరువు అడిగి తెచ్చుకొన్నది.

పారట *poraṭa*. [Tel.] n. One side or page of a leaf. పుట.

పారటు or **పారంటు** *poratu*. [Tel.] v. a. To fry, grill, toast. పొగచు. "చ || గురుగుంటెచలినుచ్చు శేతగిరిపాకుండింట్రిచీపల్లనో, క్షరముంకాడవారంటి నూనియలతో గట్టావి కుట్టారి కోగిరముద్రేసి." A. iv. 173. "అప్పుట నుండి యంతరంగంబు నిప్పులంబారంటి నల్ల య్యెడు." M XII. i. 11.

పారడు *poradu*. [Tel.] n. A hump. గూని, గూను. **పారడుపోవు** *poradu-povu*. v. n. To become hump-backed. గూనుపడు.

"ద్వి || నెరిగూనిపాండుర్యుడన్ని భిలావనీకు, పారడుపోయినీపు పారడుపోతేసి."

Charit. iii. 1792.

పారయ *porayu*. [Tel.] v. n. To happen. occur. కలగు. To lie in wait, పాంచే. To agree with, కలగు, పాను. "కామాతురులకు, భయమునులజ్జయు పారయవనా" N. vii. 82. v. a. To gain. To feel, (anger, love, surprise.) పాండు. "రాజదండికుడు నారక బాధబారయడు." DRK. 164. **పారయించు** *porayintsu*. v. a. To cause to obtain. పాందించు.

పారలు, **పార్లు**, **పారలాడు**, **పార్లాడు**, **పారలబడు** or **పార్లబడు** *poralu*. [Tel.] v. n. To roll over, to roll on the ground; to wallow. To be in excess, to over-flow. To continue, ప్రస్తావిల్లు. "యమాద్యహుండు పుష్పతల్పంబుపై జేరి పారలుచుండు." Pal. 233. "పురవారుడు మన్ను, సాధింపవచ్చిన చందమున నేడు, పారలినకోపమున పొంగుచున్నాడు." To wish, long for, like, కోరు, ఇచ్చింపు. "సుస్థిర భుజశక్తి నైరుపదిసేయరు దర్శితకర్మమట్టి కై, పారలగధీ శుడికమలబుద్ధి కళాశిక దక్క." A. ii. 39. టీ|| మట్టికై, భూమికై, పారలరు, అభిలషింపను. To be crossed or covered, as a cow. ఆవుపొట్లినతర్వాత after the cow was crossed. మాటపార్లనప్పు do not break your word. ఆ కల్లుకుండ పొట్టిపొట్టి ఉన్నది the toddy pot is overflowing. **పారలు**, **పారలిక**, **పార్లిక** or **పారలాట** n. Rolling over or over flowing. పారలుదండము a bow or salutation made while rolling on the ground. **పారలువెట్టు** Same as పారలు. **పార్లుకట్ట** *porlu-katta*. n. A bank or bund raised to prevent water from overflowing. **పారలించు**, **పార్లించు**, **పారలుచు** or **పారల్చు** *poralintu*. v. a. To roll. To turn over. మాటపార్లించినాడు he changed his statement or prevaricated.

పారి *pori*. [Tel.] n. Same as పాలి (q.v.) adj. Strong, great. అత్యంతము. adv. Exceedingly, very much. మిక్కిలి, అత్యంతము. Firmly,

బృధముగా. Duly, regularly, క్రమముగా. Often, మాటిమాటికి, తరుచుగా. Again, మళ్ళి. "శ్రీనివాసమును త్రేత్రంబునగల పూర్ణమూర్తి బార పూజింతును." H. iv. 297. **పారిగొను** *pori-gonu*. v. a. To kill, slay. చంపు. To ruin, destroy, నాశముచేయు To conquer, జయించు. "బలవిక్రమఘనులగు దొర, లీల్లిన మనసేన మేదివీశ్వరవిను క. న్ములు నెడినట్లున్నది యిక్కొలదిం బారిగొనుట నిరునుకు సుకరమగు." M. IX. i. 60. **పారిహాపు** *pori-tsūpu* n. A fierce look, భయంకర మైనచూపు. An envious look, an inimical attitude, భేదదృష్టి. **పారిమాపుమాటలు** *pori-tsūpu-matalu*. n. plu. Taunting words. **పారిపారి** *pori-pori*. adv. (anuk.) More and more, much more. Repeatedly, again and again, over and over. మిక్కిలి, మరీమరీ, మాటిమాటికి. "ఓమణి పారిపారి కన్నీగు క్రస్తుబాట్టి, మెలిగి కాకులగ్రద్దల నలగ నడచుచున్నయిది." M. XI. ii. 67. **పారిపోవు**, **పారిపోవు** or **పారిమాలు** *pori-povu*. v. n. To die, చేచ్చు. To be confused, to be agitated, కలగు. **పారిపుచ్చు** or **పారిపుచ్చు** *pori-puṭtsu*. v. a. To kill. చేంపు. To confuse, కలచు. "అన్యాయసభమునందు న్నతించునారి నెవ్వరి నాపాంబును బారిపుచ్చినను నదిపుణ్యకృతీయి." M. XII. ii. 168. **పారిమారుచు**, **పారిమారుచు**, **పారిమాలుచు** or **పారిమాల్చు** *pori-marutsu*. v. a. To kill.

పారివిళంగాయలు *porivilaṅgāyalu*. [Tam.] n. A sort of cakes. "భక్తి ద్రావకుసాధ్యవిరికరంబులు నెట్టి కట్టిక పారివిళంగాయ గమియు." A. ii. 111. టీ|| పారివిళంగాయ గమియు, వేచిన బియ్యపుపిండివీసిరి బెల్లముపాకమువట్టి యుండలు చేసినవి. "చిక్కెరబురుడలు, నుక్కెరలు కరిబాలు పారివిళంగాయలు తేమనంబులు." H. i. 116.

పారుగు, **పారుపు**, **పార్లు** or **పార్వు** *porugu*. [Tel.] n. A side. ప్రక్క. The part or side adjoining the next house, ఇరుగునడు ప్రక్క. The neighbourhood or vicinity. Nearness,

సమాపము. The side opposite to one's house, తిరుముంటికి ఎరుటిభాగము. నీపారుగున నున్నవారు your neighbours. H. ii. 114. **పారుగిల్లు** the next house. ఇరుగుపారుగు on this side and on that. adj. Neighbouring, fronting. పారుగింటివాడు or పారుగు వాడు a next door neighbour. మేము ఇరుగు పారుగుననుండేవారిము we live in each other's neighbourhood, we are neighbours. See ఇరుగు.

పార్లాడు or **పారలాడు** *porl-ādu*. [Tel.] See under పారలు.

పాల or **పాలసు** *pola*. [Tel.] n. Flesh, meat. మాంసము. The stench of bad meat. మాంసపు దుర్గంధము. A scale of a fish. చేపమీది పాలుసు. "అనుశీవులు పాలపెట్టులేక నాకట సుందియిందేనియుంబోన తా నుడబడిన." P. i. 214. టీ|| పాలపెట్టులేక, మాంసము పెట్టుటలేక. "పాలగాలిపీచెరువు నెడవనుచు." A. vi. 20. టీ|| పాలగాలి, మాంసగంధము గలిగినగాలి. **పాలదిండి** *pola-dindi*. n. A cannibal, a carnivorous creature, a Rākshasa, రాక్షసుడు, క్రవ్యాదుడు.

పాలసు *polaku*. [Tel.] n. A kind of grass. తృణశ్రేణి. A kind of fruit, కట్వొంగఫలము.

పాలకువ *polakura*. [Tel.] n. A trace, జోడ. వానియింట్లో కత్తె అనే పాలకువలేదు there were no signs of a knife in his house, there was not such a thing as a knife in his house. వారిపాలకువలేకుండా చేసినాడు he exterminated them.

పాలతి or **పాలపుక** *polati*. [Tel.] n. A lady, a fair girl. స్త్రీ.

పాలపము *polapamu*. [Tel.] n. The act of blowing, or spreading as wind, విచరణము, వినడము, ప్రసారము, వ్యాపనము. Smell, వాసన. Brightness, ప్రకాశము. adj. Spread, వ్యాపించిన, వ్యాప్తము. "నీ|| పాలపముమెనిసి దిక్కల గాంతిపూరించు క్రొక్కారు మెరుగులను క్కడంబి." M. IV. ii. 87.

పాలపాల pola-pola. [Tel.] adv. Much, very much. పాలపాలపాక్కు pola-pola-pokku. v. n. To be much afflicted.

“ధారుణీవైవ్రాళి ధైర్యంబుదూలి, హాయననల్లమయక్కటవిడిచి, పోయితేనన్న నిపాలపాలపాక్కు.”

L. vii. 178.

పాలమగు polam-agu. [Tel.] v. n. To happen, to come into one's possession, దొరకు, కలుగు. “ఆదివారాదుణుడొకనికి, విడితమనీవలన గురలు వివిధములు, నిర్లసిద్ధ సాధ్యగణములు మొదలగునర్థుల కుబోధములబాల మయ్యెన్.” M. XIII. iv. 182.

పాలమారు or పారపారు polam-aru. [Tel.] v. n. To make a mistake, ప్రమాదపడు. To go the wrong way (in swallowing). వానికి పాలమారునది the food got into his windpipe. పాలమార్చు (causal of పాల మారు) to cause to be deceived, to cause to blunder, ప్రమాదపడునట్లు చేయు.

పాలము polamu. [Tel.] n. A field, corn land. చేను, పైరు పెట్టునేల. A rice field, ఎంపైరు పెట్టునేల. Uncultivated land on which cattle graze, పసుల మేయుభూమి. A forest, అడవి. A place, land, ground, ప్రదేశము. ఊరిపాలము the land attached to a village. వెలిపాలము the outlying fields belonging to a village. A village, ఊరు. A trace, జోడ. Manner, విధము. పాలపు కూరలు field herbs, or ordinary herbs, as చెంచలి, చిట్టింత, పేరింత, పొన్నగంటి, మొదలైనవి. (These weeds infest fields sown with జొన్నలు, &c.) “అప్పాలమువరాహపోతములు భూమి తొండములేనియేనుగు.” Swa. iv. 18. టీ॥ అప్పాలము వరాహపోతములు, అక్కడ అడవివందిగున్నలు. “శీ॥ ఈపాలములగుమహాధిక ప్రతములుదేహశాధకములు.” M. XII. iv. 361. ఈపాలములగు, ఈవిధములైన. పాలముపాటు polamu-patu. n. Husbandry, పైరు పెట్టుట, కృషి, వ్యవసాయము. పాలకట్టు pola-kattu.

n. A ploughed field. Kasi Yatra. 55. పాలమరు polam-ari. n. A cultivator. పాలము కాపు. “పాలమరులందుకూరలిడ భూసురులన్నదివాల్చివాల్చి.” A. iii. 28. టీ॥ పాలమరులు, పాలముచేయువారు. పాలచరి or పాలమరు polapari. (పాలము+అరి) n. One who knows the signs, జోడ తెలిసినవాడు.

పాలరులుక polay-atuka. [Tel. పొల్ల+అలక.] n. A lovers' quarrel, ప్రణయకలహము.

పాలము polayu. [Tel.] v. n. To wander, సంచరించు. To blow, as wind. వీచు, విసరు. To spread over. వ్యాపించు. ప్రసరించు. To approach, సమీపించు. To enter, ప్రవేశించు. “చంచలదృగంచలప్రభలు నవని ముఖంబుజంబునంబాలయ.” Swa. ii. 68. పాలసాదు polas-adu. (పాలసి+అదు) v. n. To wander, సంచరించు. పాలయింపు polayintsu. v. a. To cause to spread, “పాలయింపగానేర్చు ధూలతానటనంబు.” Kavikarna. iii. 248.

పాలస polasa. [Tel.] n. A sea fish like the bream.

పాలసూ Same as పాల (q. v.). పాలసుడిండి Same as పాల (q. v.).

పాలి poli. [Tel.] n. Freshness, bloom. An offering to some village deity, బలి. Profit, gain, లాభము, పస, మేలు. Loss, నష్ట. పాలికలుగు poli-kalugu. v. n. To gain a profit, లాభముకలుగు. పాలికలను poli-kalanu. n. A battle field. యుద్ధభూమి. పాలిపోవు or పాలిపోవు poli-povu. v. n. To be spoiled or ruined, చెడు. To die, చచ్చు. To become useless, వ్యర్థమగు. To be defeated, ఛింకపడు. To be weakened, to give up, as an attempt, ఉడుగు. To lose. కించిచ్చింపింపగు. “తపమంతయుబాలి లివోవన్.” Swa. vi. 42. పాలిపుచ్చు poli-puttsu. v. a. To kill, చంపు. M. X. ii. 115. పాలిపెట్టు poli-pettu. n. Lands and other property made over to a temple for its support, నుడికేర్పరచినస్థితి. పాలిమీర poli-mira. n. A boundary or limit, సరిహద్దు.

పాలికి చెట్టు poliki-chettu. [Tel.] n. A certain tree of which some species are called కుచ్చాపాలికి and ఎర్రపాలికి.

పాలిము poliya. [Tel.] v. n. To be spoiled or ruined, చెడు. To die. చచ్చు. పాలియక poliyika. n. Ruin, నాశము. Death, మరణము.

పాలుము or పొల్లు polutsu. [Tel.] v. n. To appear, seem. అగుపడు. To become visible, ప్రత్యక్షమగు. To be agreeable, ఒప్పు. To become firm, స్థిరమగు. Also, another form of పాడుచు (q. v.). “తే॥ అంబుధరశాల ముక్తంబులయినజలక, గములుసా త్రాజితకైకమునబాలిచె, గగనతలలక్ష్మీపాలించి గాగనిడిన, జోలను పార్వరుమాక్తికస్తంబకమునగ.” Parij. ii. 98.

పాలువోరు polu-noru. [Tel. for పొల్లునోరు.] n. A wry mouth, వంకరనోరు. “మెడగండ్ల మాలయు మిడిపండ్లుబాలనోరు.” HK. iv. 143.

పాలుపు or పొల్లు polupu. [Tel.] n. Beauty, elegance, gracefulness, agreeableness. సొంపు. Manner, mode, క్షేభి. రీతి. Firmness, స్థిర్యము. “పాలుపుమీరిన నెలవంక బొమ్మలు జూచి, రిమానుకుకొత్తు బింబాగనంబుజూచి.” Rukmang. i. 158. పాలుపుగా polupu-ga. adv. Duly, rightly. పాలు పొందు or పొల్పొందు polup-odu. v. n. To be charming. సొంపొందు. పాలుపారు or పొల్పారు polup-aru. v. n. To appear, shine, be beautiful or pleasant, వెలయు. పాలుపరు or పొల్పరు polup-ari. adj. Beautiful, charming. పొల్పెసలార or పాలుపార polp-esal-ara. adv. Charmingly, fully.

పాలువ Same as పలు (q. v.).

పాలువడు or పొల్లవడు polu-vadu. [Tel.] v. n. To decrease. తగుగు, తగ్గు, క్షయించు.

పాలుసు or పాలసు polusu. [Tel.] n. A scale of a fish. మత్స్యముమీద నుండేసొలుగు.

పొల్లి or పొల్లిక Same as పాలతి or పాలకుక (q. v.).

పొల్లు or పొల్లకట్టు polla. [Tel.] n. Pithless or blasted grain. గింపొట్టనిధాన్యము. బూగి పొల్లు, నిసాగరమైనధాన్యము. “కల్లనకుచ్చునాబి ఘట్టనలబారి చనుపొల్ల కట్టువోరె.” A. iv. 14. A useless person, వ్యర్థుడు. adj. Useless, rejected, వ్యర్థము, విసర్జింపబడిన. పొల్లనడు or పొల్లపోవు polla-padu. v. n. To become useless, వ్యర్థమగు. To deteriorate or decrease, తగ్గు, క్షీణించు. పొల్లపుచ్చు polla-puttsu. v. a. To cause to decrease, తగ్గించు, క్షీణింపజేయు.

పొల్లాయి pollayi. [Tel.] n. Certain fees paid on every thrashing floor.

పొల్లు pollu [Tel.] n. Pithless grain in an ear. బొత్తిగా గింజలువట్టని వడ్లనూపాము. Trash, worthless stuff. తాలు, పనికిరానిది. The consonant sound of a letter, etc., A useless word, a slip of the tongue. A lie, a falsehood. అన్వరము. “పొల్లురాచిని దోస్త్రవి.” Pal. 399. అనగా, అబద్ధము రాగాడని స్పేహముగలవాడవు. adj. Useless, వ్యర్థము. Sumati, 29. పొల్లునకంచిన బియ్యము oorn beaten out of husk or pined grain. వాని పొల్లు వాడు పోనీకొని ల్రతుకుతాడు he keeps his blighted grain to himself, i.e., he keeps all his griefs to himself. బంగారుపొల్లు ఉన్నదిగాని మనిషిపొల్లులేదు gold may prove worthless, but man never can be so. మాట పొల్లుపోకుండా అడుతాడు he speaks without any slips. నకార పొల్లు the letter N. (క) without the vowel sound attached to it as in the words కలికా, చెలకా. పొల్లుపోవు pollu-povu. v. n. To become worthless. చెబ్బరైపోవు. “కాళ్ల గొలుసులవారు గడమనై బంట్లు, జోళ్లగా నున్నట్టి సురభినాయకులు, ఘల్లుమున్నటిగా నున్నవనువారు, పొల్లుపోకయిన పొట్టాడు వారు.” Pal. 107. To lie, tell stories or lies, అబద్ధమారు. పొల్లుదనము pollu-danamu. n. Dispiritedness, effeminacy, పారుచుండుట. పొల్లునడు pollu-padu. v. n. To become useless, వ్యర్థమగు.

పాల్లు Same as పారలు. (q. v.).

పోవ Same as పోక (q. v.).

పోవయు or పోగయు povayyu. [Tel.] v. n. To smoke or emit smoke. To grieve, mourn, or be dejected. "లోబావయు పుపా లిక్షయభయము." A. iv. 294. టీ॥ లోబా వయు, లోపలపాకరాజోవస్తు, అనగా మనస్సు లో భేదపడుచున్న.

పోసగు posagu. [Tel.] v. n. To agree, fit, suit, be consistent with. To happen, take place, occur, befall. ఒ న గూ డు , ఒప్పు, పొందుపడు, చక్కబడు, ఇముడు, సరిపడు, అనుకూలించు. To be got, obtained. సంభ వించు, దొరుకు, లభించు. వీరికి వానికి పొసగదు they do not agree, they are on bad terms. వానికేమిపొసగినది what happened to him? ఈ కర్తము నీకెట్లు పొసగినది how did you get into this trouble? "భోజన వేళల పొసగునే మాట," Pal. 44. "పరసమిముపోకిబం గార మైట్లు, కప్పురంబుజ్యోతిగలసిట్లు, పుష్ప మందుతావి పొసగినట్లగుముక్తి." Vēma. i. 81. పోసగ posaga. adv. Duly, fitly. "చంప దగినయట్టి శత్రుడుతనచేత, జిక్కైనవీరీడునీయ రాడు, పొసగమేలుచేసి పొచ్చునుటేచావు." Vēma. i. 23. పోసగించు posagintsu. v. a. To cause to agree or fit. To bring to terms, to persuade. పోసగుడు posagudu. n. Convenience, aid, help, అనుకూల్యము. Happening, ప్రాప్తమగుట.

పోసపోస posa-posa. [Tel.] adv. Rapidly, one after another, త్వరితగా.

పోసరాసు posar-aku. [Tel. పొసరు+అకు.] n. A pungent strong smelling leaf used in checking a cough.

పో పో

పో పో. (The infinitive of పోవు) అరెడు పోచా చి seeing that he was gone. పో పో. (Imperative of పోవు.) v. n. Go, పొచ్చు.

In many places this is a mere expletive, as Go to. (in English). It denotes certainty or disregard, నిశ్చయమును లేక అనాదమును తెలుపును. "తెచ్చెదంబో వసు చేవనూను." ఉ. హరి. v. పోక పోక. n. Going. పోవడము. Conduct, behaviour, నడవడి. పోకలు n. plu. Evil ways, wickedness. పోకిరితపములు. Foolish wishes, or longings, ముద్దుకోరికలు. "పల్నాకశృంగారములు" (T. iii. 81.) very naughty pranks. పోకిరిపాకగులు నీవుపోయినదేపోకా are you to be indulged in every thing? వారేమి అదేపోక పోయిరి I am surprised that they did not come back. పోక పోక. for పోనక (neg. p. of పోవు.) Without going. Also for పోకు, i. e., పోనద్దు don't go. (the final A being intensive.) పోకడ పోకాడా. n. Going, departure, going off. గమనము, గతి. Behaviour, conduct, నడవడి, ప్రవర్తనము. Riddance. Ruin, వాశము. నెలదనాలుగా రాకడపోకడలేదు there has been no intercourse between us for a month (literally, going and coming.) పోకడపెట్టు పోకాడు-పెట్టు. v. a. To drive away, to remove, పోగొట్టు. To sell, అమ్ము. విక్రయించు. వాన్ని ఎట్లైనను పోకడపెట్టు get rid of it in any way. పోకలాడి పోకల-అడి. (పోకలు+అడి) n. A coquette, వగలాడి. "కొ చూచుట్ట గోమయంబున, జీవట్టినారించి జడల జెక్కినరింగం, బా పోకలాడి కైకొని వేడికడపిల్లిపిట్టెనివశయు పోలెకా." S. ii. 49. పోకలాడు పోకల-అడు. v. n. To be coquettish, to flirt. పోకాడు పోకాడు. (పోక+అడు) v. n. To go, పోవు. To be done away with, to be destroyed, నశించు. పోకార్చు పోకార్చు. v. a. To lose, పోగొట్టు. పోగొట్టు కొను. To destroy, ruin. "రిఘుకుమారుడడవర్ణ ముపోకార్చు." R. iii. 137. పోకాలు పోకాలు. v. n. To go, as anger, sorrow, &c. పోవు. పోకిరి పోకిరి. n. A wicked man, a villain, rogue, lewd fellow, blackguard, దుర్బుద్ధుడు.

adj. Naughty, wicked, mischievous, unprincipled. పోకిరినూట an obscene word. పోకిళ్లు పోకిళ్లు. n. plu. Idle wishes, fopperies, whims, freaks, whimsies. పోకిళ్లవారి a fop, an epicure.

పోక పోక. [Tel.] n. The areca or betel-nut-palm, Areca catechu, (Watts). An areca nut. పోకంతయన్నము a morsel of food "అనుచు, పోకలకుండ చట్రాతిమీద పగుల వేయుచు" Kanyaka Pur. viii. 266. So saying she hurled a jar full of nuts down on the floor. "నిజముపోకయు నీకుమేచిము." HD. i. 1527. పోకగండి పోకా-ganji. n. The Catechu. Terra japonica, కాచు. పోక పేరు పోకా-pēru. n. A kind of cake, భక్ష్య విశేషము. పోకబంతిపువ్వు పోకా-banti-puvvu. n. The flower called Bachelor's button. పోకముడి పోకా-muḍi. n. The knot that secures a woman's petticoat at the girdle. పోక మడిసడలింపె she unloosed her petticoat. పోకొట్టు పోక-ottu. (పోక+ఒట్టు) n. Nippers for breaking the betel nut. అడ కొట్టు.

పోకు పోకు. [Tel.] n. Conduct, behaviour, నడవడి. Loss, నష్ట. Bedewed grass, మంచు కప్పినగడ్డి.

పోగందుడు పోగందుడు. [Skt.] n. A deformed man. అంగహీనుడు.

పోగర పోగర. [Tel.] n. A graver, or small chisel used by goldsmiths. శలక, కంసల వాని పనిముట్టు. పోగరపని carved work. గుండుపోగర a rod for making rings. గుబ్బోగర a tapping chisel.

పోగు పోగు. [Tel.] n. A thread, a string. తంతువు, దారము. A heap, a crowd, an assembly. ప్రోగు, కుప్ప, సమాహము. An ear-ring. పురువకగ్గాభరణము. ముక్కుపోగు a nose-ring. కుట్టుపోగు a wire placed in the ear preparatory to an ear-ring. పోగుపోయు or పోగుతీయు to darn. పోగు

త్రాడు పోగు-త్రాడు. n. A kind of net, composed of lines or cords laid by huntsman as a snare. "పండినచేలకుసరాపా పంజ్జులు చొరరా, కుండ న్నెల్లినచామనిఖండం బులు పోగుత్రాడు గట్టుదు రరుకుల్." Kalahas. iii. 11. పోగుచేయు పోగు-చేయు. v. a. To collect, to accumulate, to put together. పోగువారు పోగు-వారు. (పోగు+వారు) v. n. To surround with a cord. To surround, ఆవరించు.

పోగొట్టు పో-గొట్టు. [Tel.] v. a. To lose. To do away with, to remove. అంభకామను పోగొట్టెను he dispelled the darkness. నాకన్నులుపోగొట్టుతావా are you going to put out my eyes? చలిపోగొట్టుకొనుటకు to keep off the cold. పోచాయింపు పోచాయెంపు. [H.] v. a. To cause to arrive, to cause to convey or conduct. అంజరీయ.

పోచి or పోచీ పోచి. [Tel.] n. The place near the wrist, the wrist, మనికట్టుమీది చోటు, మనికట్టు. పోచీలు a sort of bracelets worn at the wrists by women.

పోచికోలు పోచి-కోలు. [Tel.] n. Worthlessness, uselessness. పోచికోలుగానిచ్చు to give away as useless. మనిషిపోచికోలుకాడు (a proverb) there is no man of whom you can say he is of no consequence to you.

పోచిళ్లు పోచిళ్లు. [Tel.] n. A superstitious rite (ఉపక్రమి) regarding omens: a few grains of rice (అక్షరాలు) put in water are flung on the roof of a neighbour's house: he who so casts them sits in a corner and listens for any words he can overhear in the family: the words are put together and a meaning is elicited. "శకునజ్ఞుల నడుగుదు రట్లు, యొనరంగ పోచిళ్లు పోతురు మాయ, గడ్డ చూపించును గాఢ గోము దుడు." L. iii. 105.

పోచే పోతా. [Tel.] n. A blade of grass, గడ్డి పుక. A bit, కేకము. వారపోన a bit of

hemp. నూలిపోచ a bit of thread. గడ్డిపోచ a bit of grass. వాముపోచ a grain of mustard. జెంచెవుపోచ a sacred thread.

పాపావణి or పాపావణి *pōtsavanī*. [H.] n. Insurance on goods.

పాజో or ప్రాజో *pōdsu*. [Tel.] v. a. To clean or prepare cotton with the hands for spinning. "పత్తని ప్రాజుమక వడికి ప్రాస్తాణు డిమ్మ పవిత్రతంతువుల క్రాత్రక సేకవంశతయు గూర్చి." UH. iv. 76.

పాట or పాటన *pōta*. [Tel.] adj. Large. పెద్ద. [Skt.] n. A woman that has moustaches. మిసముగల ఆడుది. A servant woman, దాసి. పాటకత్తి *pōta-katti*. n. A bill-hook, a wood cutter's knife, అడవివరికే కత్తి. పాటకండులు *pōta-kandulu*. n. White dball, తెల్లకండులు. పాటనబంతి *pōtanabanti*. n. A large ball. పుట్టచెండు. "పాటన బంతి మిటుగతి." Vasu. ii. 201. పాటముండి *pōta-munji*. n. A large modesty piece, పుట్టగోచి.

పాటకము *pōlakamu*. [from Skt. స్ఫోటకము.] n. Small-pox, మహాచకము. పాటగళము *pōta-galamu*. n. A fish, చేప. A kind of grass, కిక్కిసకసవు. A reed, రెల్లు.

పాటి *pōti*. [Tel.] adj. Similar, like, resembling, ఈడైన, మారు. "ఈ భూరిభరంబు మాన్ప ననుబోటి కశక్యము." నాబోటివాడు a man like me. పాటి or పాటి *pōti*. n. Emulation, competition, rivalry. సుద్ధ.

A prop. ఆసరా. వారు పాటిచేసినందున వెల పొడిగినది by their rivalry the price was raised. ఆ దూలమునకు పాటి యిచ్చినాడు he set a prop against the beam. పాటిగాడు *pōti-gādu*. n. One who has a prop or support, పోటిగలవాడు. A companion, a fellow, an equal, సముడు, మిత్రుడు. పాటి పెట్టు to stir up emulation, to set by the ears.

పాటు *pōtu*. [Tel.] n. A thrust, a stab, a blow. పాడుపు, కత్తిపోటు. A throb of pain. పాడుపు, నొప్పి. The swell of a river, or of the sea, the flow of the tides, high water, సముద్రోల్పుణము, నద్యాదులజలపుద్ధి. Heroism, courage, కొర్రము. A battle, యుద్ధము. వాడు ఇప్పుడు కొంచెము పాటుమీద నున్నాడు he is now drunk. "నాకొడుకు పాటుమాటలు, నీకేటికి పాసగనాడ." M. IV. v. 258. పాటుమాటలు అనగా ఎత్తిపాడుపుమాటలు. చెవిపాటు *chevi-pōtu*. n. Ear-ache. ఆ కురుపు పొట్లు పాడుస్తున్నది the boil is throbbing. పాటాపాటి *pōta-pōti*. n. Rivalry, emulation, competition, నీకంటే నాకని పయిబడడము. వానికి నిన్న దర్బహాటురగిరినది he was invited to the ceremony held on the anniversary of a man's father's death. పాటుపాటు ఎరిగినవాడు one who knows both sides of the question పాటాడు or పాటాగ్గు to get ready for battle. రజోకోగ్గు గము చేయు. పాటుకంబము *pōtu-kambamu*. n. A post or pillar which is set up as a prop, ఊరగానిలిపిస్తంభము. పాటుకలుపు *pōtu-kalupu*. n. A second weeding, రెండవవారు తీయు కలపు. పాటుకాడు, పాటుబంటు, పాటుమగడు or పాటుమానిసి *pōtu-kādu*. n. A hero, a courageous man, శూరుడు. పాటుకోల *pōtu-kōla*. n. A sharp pointed stick used as a prop. "వలలను దరలు ప్రాగులు చుట్టగారేడు, పాటుకోలాకటియు బుచ్చరేడు, తెగిన మెకంబు లతేరేడు." Dhurjati. iii. 96. పాటుగంప *pōtu-gampa*. n. A large basket. పాటుపాటు *pōtu-pātu*. n. The ebb and flow of a tide. Paidim. i. 86. "నీపాటుపాటున నిపు డిట్లు మమ్మ బోరించితివి." HD. ii. 1196. నీపాటుపాటున, నీ వెచ్చి తగ్గుట చేతన. పాటుక్కించినవాడు *pōt-ekkinchina-vādu*. n. An assailant, one who attacks, ఎదిరించి పైకి వచ్చేవాడు. "పాటుక్కించినవాడుమీద ప్ర యోగించిన వాని నమరపతి నధియించుననియును తెద్దలవలన వినియుండుము." M. VII. iii. 96.

పాటాడ్డు *pōt-oddu*. v. n. To face in battle, to oppose. యుద్ధాభిముఖుడగు. "పాడిసింకరాజు పాటాడ్డినాడు." Pal. 410. పొట్లాట *pōtl-āṭa*. (పాటులు+అట.) n. Fighting; a struggle, dispute, యుద్ధము, కొట్లాట. పొట్లాడు or పాటులాడు *pōtl-āḍu*. v. n. To fight, to battle, to struggle, to come to blows. యుద్ధముచేయు. పొట్లాపు *pōtl-āvu*. n. A cow that butts, పాడిచే స్వభావముగల ఆవు. పాటారి or పాటారికాడు *pōlari*. (పాటు+అట.) n. A hero, a brave man. శూరుడు. "పాటారులైకభర్త రేపురు గలరంటి." M. IV. ii. 264. పాటారితనము *pōlari-tanamu*. n. Heroism. శూరత్వము.

పాడి or పాణి *pōdi*. [Tel.] n. Beauty, grace, ఒప్పు. adj. Beautiful, ఒప్పిదమైన. పాడిగా *pōdi-ga*. adv. Well, properly, duly, ఒప్పుగా. "పాడిగావిడ్డ పారుగిండ్లనంది." HD. ii. 2391. పాడిమి or పాడిమి *pōdimi*. n. A sign or mark, లక్షణము. Brightness, splendour. పస, వన్నె. Proportion, fitness, neatness, సాంపు, పాంకము. Economy, management, prudence. మితవ్యయము. Wealth, సంపద. Happiness, సౌఖ్యము. Manner, విధము. "విలయకృశానుకీలముల వేడిమిబోడిమి మాలివ్రేల్చిడిం." Swa. ii. 10. టీ! పాడిమిమాలి, సౌష్ఠముచెడి. పాడిమిచెడు to die, చచ్చు. పాడిమడంచు to kill, చంపు. పాడిమిగా *pōdimi-ga*. adv. Economically. మితవ్యయముగా.

పాడు *pōdu*. [Tel.] n. A down, a piece of scrub, jungle covered with bushes, land cleared from jungle for the purpose of cultivation, as కొండపొట్లు. పాడుకొట్టు to clear away brushwood, to remove underwood, చేసికొరకు చెట్లనరికేవేయు. చిరమేనుపొట్లు Chayroot grounds, చాయవేళ్లు వైరగుభూమి.

పాత *pōta*. [Tel. from పాయ.] n. Pouring, పాయట. Casting, as of melted metal. Bathing, washing. Eruption of the small-

pox. ఆకుపోత putting plants into the ground. ప్తెయిపోతులు కాశ్యరములకావు meat and drink (literally, feeding and bathing) are not matters of eternal consequence. పాత *pōta*. adj. Molten, cast in metal. పాతచెంబు a metal bottle or jug, which has been cast not hammered.

పాతము *pōtamu*. [Skt.] n. A vessel, boat, ship. ఓడ. The young of any animal, పిల్ల. శకువు. An elephant ten years old, పశేష్టయేనుగు. A cloth, వస్త్రము. శుకపోతు a young parrot. వారపోతము a young breeze, i.e., a light wind. పాతపాత్రిక *pōta-patrika*. n. A vessel, a ship, ఓడ. "సంసార సాగరమతుల ధైర్యపాత పాత్రికనిర్దరింపుముకు మార." M. XII. vi. 222. పాతవణిక్కు or పాతవణిజుడు *pōta-vaṅṅiku* n. A sea-faring merchant. ఓడను కేవుకు పుచ్చుకొన్న వాడు, ఓడ శేరసాడు. పాతవహుడు or పాత వాహుడు *pōta-vaḥudu*. n. A rower, a boatman, a steersman. ఓడవడుపువాడు, తండేలు.

పాతరము *pōtaramu*. [Tel.] n. Fatness, pride, hauteur, గర్వము, మదిము, కండకారము, కొవ్వు. "కా! ఓరీయెప్పడివీపుపోతముతో నున్నాదివైయిప్పడి, నారింబట్టి." KP. iii. 174. పాతరి *pōtari*. n. A tree called *Kydia fraterna*. Rox. iii. 189. పాతరించు *pōtarintsu*. v. n. To become fat, to fatten, to pick up flesh. To become proud or conceited, కొవ్వు, మదిండు. "తే! ఎండకాకల బొరలూడునేకలముల, చమురుచేరడుబొరువులజలముగ్రోలి, పాతరించిన కొరకుబోతులవట." Paidimarri. ii. 80.

పాతు *pōtu*. [Tel.] n. The male of certain birds, animals and plants, పశుపక్షులలోమగది. ఆబోతు an ox, వృషభము. ఎనుబోతు a male buffalo. మేక పోతు a he-goat, a ram. నక్కపోతు a male fox. గొడ్డుపోతు a barren woman. పాతుకొడు a male fly పాతుకేనుగు a male elephant

పోతుకరడు the bigger surf, పెద్దఅల.
 పోతుకాడు the male palm tree. పోతుకాడు,
 an epithet of Yama, the god of Death,
 యముడు. పోతుపిల్ల, a male young one.
 పసుపాతిలో ముగిసిల్ల. పోతుపిల్లి a tom cat.
 పోతు sometimes means one who is
 addicted to, as తాగుపోతు a drunkard. తిండి
 పోతు a glutton. తూసుపోతు a sluggard.
 పదురుపోతు a chatter box. పోతుపిచ్చిక or
 చెడ్డపిచ్చిక *pōtu-pichchika*. n. The Ashy-
 crowned Finch Lark. *Pyrrhulauda grisea*.
 (F. B. I.) పోతురాజు or పోతరాజు *pōtu-
 rādu*. n. The name of a rustic god, like
 Pan, worshipped throughout the Telugu,
 Canarese and Mahratta countries. He
 represents the male principle associated
 with the village goddesses Gangamma,
 Peddamma, &c. A proverb says పాడుఊరికి
 మంచవుకోడుపోతుకొని in a ruined village
 the leg of a cot is a god. cf., 'a Triton of
 the minnows' (Shakespeare.) బచ్చెరపోత
 రాజు the name of a certain poet. పోతుల
 రాజు *pōtula-rādu*. n. A name given to
 a large hound.

పోత్రము *pōtramū*. [Skt.] n. The snout of a
 hog. పందిముట్టె. పోత్రీ *pōtrī*. n. A pig,
 పంది, నూనూము. పోత్రీత్వము *pōtrītvamū*.
 n. Hoggishness, swinishness. పోత్రీత్వము
 అహించె he took the form of a pig.

పోలి *pōli*. [Tel. for పోలిస.] adj. Resembling,
 similar, like. వంటి, పోలిస. మధ్యనుంబోనివాడు
 one as handsome as Manmadha. "పాతాళ
 వినుంబునుంబోని తనకంటెలింబుదాచి యాడవి
 నొక్కపెట్టెమ్రొంగి." M. I. ii. 68. See also
 under పోవు.

పోపు *pōpu*. [Tel.] n. Grass. గడ్డి, కసపు.
 "అంతటతేదేనునటసింధులంబున పోపుమేయును
 చోలచేపునచ్చి." Chenna. iv. 159.

పోను *pōnu*. [Tel.] v. n. To arise, to
 be born or produced, పుట్టు. చెనుటపోయు

to perspire, చెనుటపట్టు. చీముపోయు
 to suppurate as a boil, చీముపట్టు. వానికి
 యింకా అప్పవారు పోయలేదు he has never
 had the small-pox. v. a. To pour, as
 water. To cast in metal or found. To fit
 on, as a halter as ఉరిపోయు. To place an
 arrow in a bow (బాణమును) సంధించు or
 కూర్చు. అప్పవారు నిన్ను నేతులుపోసింది the
 small pox came to a head yesterday.
 కట్టపోసినారు they built a bank. వారుపోయు
 to sow seed, which is afterwards to be
 transplanted. అకుపోయు to transplant
 rice. గోడపెట్టి మదురుపోసినాడు he built a
 wall and placed a cope upon it. తెలబ్రాలు
 పోసినది she poured the blessed grain upon
 their heads (in marriage.) ఉచ్చుపోయు
 to make water, to pass urine. పడపోయు or
 పడకట్టు to strain rice, &c. ఉరిపోయు to
 cast a noose. వుభాగా నా ఉసురుపోసు
 కొన్నాడు he has injured me without
 any cause. పురుడుపోసేనిమత్తము దానిని
 పుట్టింటికి తీసుకొనివచ్చినారు they brought
 her home to lie in. వాడు దానిని నోట్లో
 పోసుకొన్నాడు he poured it into his
 mouth. ఆ చిన్నది వానికి నీళ్లుపోస్తున్నది the
 girl is bathing him. ఆమె చెట్లకు నీళ్లుపోస్తున్నది
 she is watering the trees. బిచ్చుమెత్తి
 పొట్టపోసుకొంటున్నాడు he fills his belly by
 begging. అనుపోసినది she placed the thread
 in readiness for weaving. పోయించు
pōyintsu. v. a. To cause to cast or pour;
 to erect. గట్టుపోయించు to raise a bank.
 విగ్రహములు పోయించిరి they had some
 statues cast.

పోరంబోక or పోరంబోకు *pōrāmbōka*. [H.]
 See పారంబోకు.

పోరతి *pōrati*. [Tel.] Contempt, dis-
 regard, అలక్ష్యము. Intention, design;
 use, advantage, gain, ప్రయోజనము.
 A present, కానుక. adj. Useless, vain,

వ్యర్థము, నిస్సాధము. "ఉ॥ కోంకొక్కంబిల్ల
 కుంతిసుత్రులముంబుగాంచెగాం, గాయంకక్క
 డ్డనులశతంబునుదంబొనల గాంచెనే, పోచి
 యాడుపుట్టువున బుట్టినిండ్లకడవివైతిసం, పోసు
 భావహంబున సత్యుతబ్ధులుగావోలెమి." M. I. v. 161.

పోరడు or పోరగాడు *pōradu*. [Tel.] n. A
 youthful person, a youth, పశుమవాడు.
 A boy, బాలుడు. పోరి *pōri*. n. A girl.
 బాలిక.

పోరు *pōru*. [Tel.] v. n. To fight, contend,
 struggle. కలహించు, యుద్ధముచేయు. పో
 పాధించె he mastered it with difficulty.
 "దోషముమీరబోరు మదంతులపోల్చె." N.
 ix. 191. n. A fight, combat, struggle,
 quarrel; teasing, troubling, insistence.
 ఇంటిలోనిపోరు family jars or brawls.
 ఆ పిల్ల పోరుపెట్టుచున్నది the child is giving
 a lot of trouble. పిచ్చికపోరు the uproar
 that sparrows make. పోరుట *pōruṭa*.
 n. Fighting. పోరుదిండి *pōru-dindi*. n. A
 quarrelsome person, an epithet applied
 to Nārada, వారుడు. పోరుపెట్టు *pōru-
 pelttu*. v. n. To tease, to plague, తొంజె
 పెట్టు. To cry aloud, as a child. పోరాడు
 or పోరెరమాడు *pōr-ādu*. v. n. To fight,
 grapple, contend, struggle. కలహించు,
 యుద్ధముచేయు. పోరాటం or పోరాటము
pōr-āṭa. n. A combat, a fight, a dispute,
 కలహము, యుద్ధము. పోరెంపు *pōrentsu*. v. n.
 To breed a quarrel, to incite to quarrel.
 జగదానుకు ఉసికొల్పి. "నీపోలువాలననిపు
 డిట్లుమచ్చు, పోరెంచిలివింజెత్రవొచ్చునాముక్క." H.
 ii. 1194. పోరెరము *pōrētamu*. (పోరు+
 ఇరము.) n. War, a battle, a fight. యుద్ధము,
 పోరాటము. A quarrel, కలహము. Misunder-
 standing, ఘర్షణ.

పోరువ *pōruva*. [Tel.] n. A cloth, sheet.
 నల్ల. "పసమింబు మడు పాకిపోరువలచేడి
 యానొచ్చి." T. iii. 15. టీ॥ మాట పాకిపోరు
 వలచేనగా. పొరు చుటచేలను. A layer పోరు.

పోర్కాడించు or పోర్కాడించు *pōrkā-
 dintsu*. v. a. To bathe an infant. నిట్టి
 పోయు. "పలమరుడలయంతిరిగె, నలగిడిపో
 యిట్లబలములం బోర్కాడించి." KP. vi. 205.

పోలక, పోలక, పోల్క, పోలుక, పోలుగ or
 పోలువ *pōlaka*. [Tel.] n. A Sand Grouse,
Pterochinus canotus, (F. B. I.) బాంపోల్క
 or బాముపోలక, పెద్దపోలక, సందిపోలక or
 చిన్నపోలక are species. "నేలనెవ్వరూపాల
 గలుకారుకోర్కె." Rasica. i. 49. "నీ॥ పట్టు
 కేనునకొంగ పాక్షేరుపచ్చికపోలకపిక్కిలిమాల
 మ్రచ్చు." H. iii. 14.

పోలక or పోలకమ్మ *pōlaka*. [Tel. పోలు a
 town + అక (అక్క)]. n. A certain village
 goddess. ఒక గ్రామదేవత.

పోలడు, పోలిగాడు or దూడలపొలడు
pōladu. [Tel.] n. An eagle. పసులపోలిగాడు
 the bird called the Black Drongo.
Dicrurus ater. (F. B. I.)

పోలానిగంటలు *pōlāni-gaṅṅalu*. [Tel.] n.
 Bells tied to the neck of an elephant

పోలిసు *pōlisu*. [Eng. 'police.'] adj. Belong-
 ing to the Police. పోలీసువాడు or పోలీసు
 బహు a policeman.

పోలు *pōlu*. [Tel.] v. n. To be fit or agree-
 able. బుచ్చు, అగియుండు. To be proper,
 చుక్కనుం. To be possible, శక్యమున. This
 word is added to infinitives. చేయబోలునె
 can it be done? The neg. is పోలరు;
 thus, ఆట్లా చేయబోలరు or తగదు it is not
 proper to do so. ఉండబోలునె perhaps they
 are there, ఉన్నవేమా. "తెనువయకేవేంబ్రెన్నది
 వియవదనుబుద్ధినింపబోలుతనుచీసికట్." H. i.
 140. v. a. To resemble, to be like, స
 పోలు. n. Resemblance, similarity, సావ్య
 య. పోలుపొందులేకుండా మాట్లాడు or తలా
 లోకలేకుండా మాట్లాడు to talk without
 rhyme or reason. పోలే *pōle*. adv. Like
 రామునిపోల like Rama. పోలమి *pōlami*.

n. Dissimilarity, unlikeness. పోలిండు, పాలుకు or పొల్పు pōlutsu. v. a. To compare, or liken. పోలజేయు. పోలిక, పోలికీ or పోల్కి pōlika. n. Resemblance, likeness.

పాలుకర్ర pōlu-karra. [Tel.] n. A shaft of a carriage.

పాలుగ See పోలక.

పాలేశు or పాలేశర్మ pālēru. [Tel. పాలు+పలు.] n. A village goddess.

పాళి pōli. [Tel.] n. A cake made of wheat, pulse and treacle. ఒప్పుట్టు.

పొల్లు pōllu. plu. of పాడు (q. v.).

పోవు pōvu. [Tel.] v. n. To go, proceed. To pass, cease, disappear. To be lost, to die. ఇంటికి పోయినాడు he went home. వానిదోనను వాడు పోయెను he went his way. వానితండ్రి పోయినతరువాత after his father's death. పదిదినములు పోయిన తరువాత after ten days had passed. వానపోయినతరువాత after the rain ceased. ఆ పుస్తకము పోయినది the book is lost. వాని కండ్లు పోయినవి he lost his eyes. చిల్లలుపోయిన చెంబు a mug that leaks. పదింటిలో నాలుగుపోతే ఆరు deduct four from ten and six remain. వాడు దానితో పోయినాడు he had (sexual) intercourse with her. Added to infinitives in A, it gives the signification of intent or futurity. వ్రాయబోతే నడవన్నాడు when I was going to write he told me not to do so. వాన్ని కొట్టబోయినాడు he was about to strike her. వారంపుడుపోబోతారు when are they going to set out? చెప్పి పోయేవునుమా take care, you don't mention it. Affixed to the past affirmative participles of many verbs, it denotes completeness: as ఆ గోడ పడిపోయినది the wall has fallen down. ఆ మాటలు ఇప్పుడు ఏటిలో కలిసిపోయినవి those words are now all forgotten; lit: gone into the river. వాళ్ళిద్దరూ పోయిపోయారు they settled there.

Joined to negative participles it is used to form a past tense negative. రాకపోయెను he did not come. పోకపోయెను he did not go. వికపోయెను he would not listen. పోవు వెంచు Same as పోవు. Also, to pass, as time, కడచు. పోవోయు pō-dōyu. v. a. To huffe, to push back, to thrust away. పోవోలు pō-dōlu. v. a. To drive off. పోనాడు pōn-ādu. v. a. To drive off, to turn away, to abandon. To blame, censure, నిందించు, పోగొట్టు or పోగొట్టుకొను to lose. పోని pōni. (neg. part. of పోవు) who or which goes not. పోని దోషము a sin that cannot be removed or done away. లేని పోని nonsensical. లేనిపోనిమాటలు foolish language. లేనిపోనివిని a foolish thing. లేని పోనిదేవులు gods that are no gods. పోని pōni. [for పోనిచ్చు.] imperative: Let it go, let it pass. Never mind. పోవోర్తు pōvōrtu. v. a. To do away, to remove. "అయ్యింతులు, చిరుజాబాణములచేత సిగ్గెంతయు పోవోర్తు మని బెండ్లియాడగ తప్పక పడుటెరిగి." Vish. v. 147. పోపడు pō-padu. v. n. To go, పోవు. "కొక పంపున రాజకొడుకు నడ్డులు రెండుం, పోపడునట్లు గోళ్లక, వేపెరికి." M. XII. iii. 243. పోబడి pō-badi. (పోవు+బడి.) n. A trace. జోడి. పోబెట్టు pō-bettu. n. A kind of noise expressive of love. అనురాగమునల్ల గలిగినద్యని. పోము pōmu. (1st. pers. plu. neg. aor. of పోవు.) We will not go. పోరాని pō-rani. adj. Unavoidable. Friendly, loving, dear, ఆప్తమైన. పోరానిమట్టము a dear relation. పోరామి pō-rāmi. n. Affection, love, friendship, స్నేహము. "పోకేరాచ ప్రయింబుగల్గిన జనుల పోరామి పోబోవునే." Siva. iii. 173. "ఆరాములలో నెప్పడు, పోరాములచాలసెప్పి పునుపొప్పుడుకొ." B. X. §. 59. Hardship, trouble, సంతకము. పోయిన pōyina. (past rel. p of పోవు) Gone, departed, lost. Also, past, last, as పోయిన సోమవారము last Monday: పోయిన సెల last month. పోయివచ్చు pōyi-catsu. v. n. To take leave, to go, వెళ్ళు. పోయి

వస్తాను farewell, goodbye. పోవెడుచు pōvidutsu. v. a. To abandon, give up, let go. మాను, వెనులు.

పోషించు pōshintsu. [Skt.] v. a. To nourish, cherish, maintain, support, patronize. పోషకుడు pōshakudu. n. A patron, protector. ఉదా పోషకులు those who make a god of their belly. పోషణము pōshanamu. n. Nourishing, cherishing; maintenance, support. నీచ్యవైతే ఉదా పోషణము చేసుకొంటున్నాడు he fills his belly by begging. పోష్యము pōshyamu. adj. That which is to be cherished, or taken care of. పోషింపగలిన. అతని పోష్యవర్తకులు his dependants. పోష్యవర్తకుడు or పోష్యుడు pōshya-vartaku. n. A dependant, hanger-on, protege. తమ పోష్యవర్తకుడై రామాయ్య, i. e., your humble servant Ramaya. Lit. Ramaya who is one of your dependants.

పోసనము pōsanamu. [Tel.] n. Milk. పాల. A coating, painting, ప్రైఫార. Brightness, brilliance, కాంతి "పోసనంబులు ప్రాప్త పాన గూటికిని, వాసికెక్కిన యేళ్లవారికినోకను." Saund D. 156.

పోసరము Another form of పోలిండు (q. v.).

పోసరించు pōsarintsu. v. n. Another form of పోలిండు (q. v.).

పోసరెక్క pōsa-rekka. [Tel.] n. A kind of fish. నువ్వెళ్లదేవు.

పోసూడు Same as పాపోసు (q. v.).

పోస్టు pōstu. [Eng: 'post'] adj. Belonging to the postal department. పోస్టాఫీసు, పోస్టు జనును. &c.

పోస్తాకాయ or పోస్టుకాయ pōsta-kaya. [H.] n. A capsule of the poppy used medicinally. కల్పముండుకాయ.

పోహణ pōhana. [Tel.] n. Joining, uniting, కూర్పు. Skill, నేర్పు A fact or occurrence, సంభవము, కర్మపోహము. "పోహణకాదు"

వాని, పోషణిని పోషించునని పంపానంబోహణంబును పోషించునని. పనిపోషణు నడచుగలను పుస్త్యి నాగా." Bdj. iv. 67. పోహణిండు pōhanintsu. v. a. To string together. నూనెవచేయు, కూర్పు. "నీ పోహణు దైవునకు పోహణింబునీల తమలోకొక కుంభములు నూర్చు." KP. i. 88.

పా pau

పాండ్ర వేశము pāndra-dēsamu. [Skt.] n. The ancient name of a country including the greater part of Bengal. పాండ్రుడు a native of the పాండ్ర country. Vish. viii. 236.

పాగండుడు pā-gandudu. [Skt.] n. A boy, a youth. బాలుడు. పాగండ pāganda. adj. Appertaining to youth. "రాగంబులకప్పులు లు, పాగండనయస్కలనచు బతుపాలా యోగంబునబుంబావన. భాగంబున గావి తంతువులాగ పా." BX. §. 15. 593.

పాబే or పపుబే pābē. [H.] n. An army, troops, సేన. A series, row, బాని, నును.

పాబేలుతీరు pābēlu-tīru. v. n. To be arranged in a line, to form a line, బారు తీరు. పాబేలుతీరుము. పాబేలీర్పు or పాబేలుచేయు pābēlu-tīrutsu. v. a. To arrange in a line, బారుకట్టుకట్టుచేయు.

పాత్రుడు pātrudu. [Skt. from పుత్ర.] n. A son's son. కొడుకుకొడుకు, మనుమడు.

పాత్రి pātri. n. A grand-daughter. పుత్ర పాత్రి పుత్రాత్రి through all generations.

పానఃపున్యము pānah-punya. [Skt. from పునఃపునః.] n. Frequency, repetition, పునఃపునఃపునః. పానఃపున్యిక pānah-punika. adj. Repeated. "పానఃపున్యిక ప్రణామి విధానంబై." Kal. i. 80.

పానము pānamu. [Skt. from పా.] adj. Belonging to a city or town (పానము) పానములు the ladies of the place citizens

wives. పౌరలోకము paurā-lōkamu. n. The townsfolk, a body of citizens. పౌరుడు paurūdu. n. A citizen. పౌరులు citizens, townsfolk.

పౌరాణము paurāṇamu. [Skt.] adj. Relating to the Puranas. "ఇట్లు విక్రమాచ్యుతీనవిజయంబై కాలివాహనుండులిలతోడ, పౌరులెల్లబాగడపౌరాణమున మహారాజులంగతేనె రాజ్యమచట." G. i. 33: పౌరాణికము paurāṇikamu. adj. Mythological; old, as a story. పౌరాణికుడు paurāṇikudu. n. One who knows the Puranas, పురాణము తెలిసినవాడు. A public reader of a Purana. A bard, minstrel.

పౌరుషము pauruṣam. [Skt. from పురుష.] n. Manliness. పురుషభావము. Courage, పరాక్రమము. A resolution, effort, attempt. పురుషవ్రతము. A vow, ప్రతిజ్ఞ. "అక్కసుండునదనచేసిన పౌరుషము ప్రతిహతంబగుట నుద్దేశమునొంది." M. III. vii 153. "బ్రహ్మవేత్తలమనిపౌరుషమాదెవరు." Vema. 500. adj. Of, or belonging to man, human; manly. ఉద్భవస్థైర్యం పాణిపురుషప్రమాణ. మనిషిచెయ్యెత్తుపాడుగు. పౌరుషముగా pauruṣamu-ga. adj. In a manly fashion, bravely; insolently, haughtily. పౌరుషేయము pauruṣhēyam. adj. Made by human hands, పురుషుడుచేసినది.

పౌరోగవుడు paurō-gavudu. [Skt.] n. An overseer of the kitchen. పాకగృహాధ్యక్షుడు. వంటయింటి అధికారి.

పౌరోహిత్యము paurōhityamu. [Skt. from పురోహిత.] n. The office of priesthood. పురోహితకృత్యము.

పౌర్ణమాసీ or పౌర్ణమి paurṇamāsī. [Skt.] n. The lunar day on which the moon is full. పుర్ణము. పౌర్ణమి a corruption of పౌర్ణమి.

పౌలస్త్యుడు paulastyudu. [Skt. from పులస్త్య.] n. An epithet of Kubera the god of riches. Also, of Ravana. పౌలస్త్యదిక్కు paulastyā-dikku. n. The north, as being the quarter of Kubera.

పాలు or పపులు Same as పసులు to break, (q. v.).

పాలోమి paulōmi. [Skt. from పులోమ.] n. The name of the wife of Indra, శశీదేవి.

పాషము paushamu. [Skt.] n. The month called పుష్యమాసము.

పాఠ్య pyā

పాఠ్యా ప్యాదా. [H.] n. A footman or peon, బండ్లదొంగ.

ప్ర pra

ప్ర pra. [Skt.] prefix. signifying Very, much, excessively.

ప్రంగ or ప్రగ్గ Same as ప్రక (q. v.).

ప్రకటము prakatamu. [Skt.] adj. Public, notorious. ప్రసిద్ధము, వెల్లడి, స్ఫుటమైన.

"ప్రకటబలాధ్యయి." M. VII. ii. 24. ప్రకటన or ప్రకటనము prakatana. n. Publication, notification, announcement.

ప్రకటన పత్రిక or ప్రకటన కారికము a notice or advertisement. ప్రకటింపు or ప్రకటన

వేము prakatintsu. v. a. To make public, proclaim, announce, promulgate. ప్రకటింపు

చరీయము to get it proclaimed. ప్రకటితము prakatitam. adj. Proclaimed, promulgated, announced, ప్రకటింపుచుండిన.

ప్రకటితబలుడు celebrated for strength.

ప్రకరణము prakaranamu. [Skt.] n. An introduction, prologue or prelude. A chapter or section in a book. The plot or thread of a story. An affair, case.

Connection, ప్రస్తావనము. ఆ ప్రకరణముండు on that occasion.

ప్రకరము prakaramu. [Skt.] n. A heap; a quantity; a multitude. సమూహము.

ప్రకర్షము prakarshamu. [Skt.] n. Good, excellence, మేలు, అతిశయము.

ప్రకల్పితము pra-kalpitanu. [Skt. ప్ర+కల్పితము.] adj. Contrived, made, fabricated, ఉత్పాదితము. Vish. ii. 361.

ప్రకాండము pra-kāṇḍamu. [Skt.] n. The stem or trunk of a tree, the part between the root and the branches. adj. Excellent, ప్రశస్తము. గోప్రకాండము an excellent cow.

ప్రకామము pra-kāmamu. [Skt.] adv. Voluntarily, willingly. యశోపైతము, ఇచ్చేకచ్చినట్లు.

ప్రకారము prakāramu. [Skt.] n. Way, manner, mode, similitude, likeness, పోలిక, సాదృశ్యము, తీరి, విధము. ప్రకారము or ప్రకారముగా prakāramu. adv. According to, accordingly, as, in the same way as. ఆ ప్రకారము చేసినాడు he did accordingly. యథాప్రకారము as usual.

ప్రకాశము pra-kāśamu. [Skt.] n. Sunshine, ఎండ. Light, splendour, lustre, వెలుగు. Manifestation. adj. Brilliant, splendid, lustrous. Celebrated, మిక్కిలి ప్రసిద్ధము. Revealed, బయలుపడిన. Similar, సమానము. అతని పేరు నిండా ప్రకాశముగానున్నది his name is celebrated. ప్రకాశించు prakāśintsu. v. n. To shine, be splendid, వెలుగు. To be bright, మెరుకు.

ప్రకీర్ణము pra-kīrṇamu. [Skt.] adj. Spread abroad, published, promulgated; expanded, opened, scattered, dispersed. వెదచిల్లబడ్డ. ప్రకీర్ణము or ప్రకీర్ణకము prakīrṇamu. n. A chowri, a cow tail used as a fan, or whisk, విజామము. adj. Miscellaneous. ప్రకీర్ణపరిచ్ఛేదము a miscellaneous chapter or section of a book.

ప్రకృతము pra-kṛitamu. [Skt.] adj. Present. ప్రకృతకార్యము the present business. n.

The present time. adv. At present, just now, pro tempore.

ప్రకృతి pra-kṛiti. [Skt.] n. Nature, the goddess of nature. The world, the universe. The original or natural condition of a thing. The elementary or root form of a word. Constitution, temperament, disposition. స్వభావము, సహజము, భూసత్తా. యామిత్యధిధాతువు, వనభూతములలో నొకటి. నైతిక ప్రకృతి a bilious temperament. నైష్ఠ ప్రకృతి a saturnine disposition. నాశ ప్రకృతి an airy or rheumatic humour. జడ ప్రకృతి (R. vi. 14.) a dull state, stupefaction.

ప్రకోపము pra-kōpamu. [Skt.] n. The height or crisis of any affair. ముప్పుము. జ్వర ప్రకోపము in the height or crisis of the fever. ప్రకోపించు pra-kōpintsu. v. n. To be at its crisis. జ్వరము ప్రకోపించినప్పుడు when the fever was at its height.

ప్రకోష్ఠము pra-kōṣṭhamu. [Skt.] n. The fore-arm. మాచేతికిదినుచి మణికిట్టుదాక నండునొయ్యి. పంజీయి. A part of the frame of a door. A court yard in a house, an open space surrounded by buildings, తొట్టికట్టు.

ప్రక్క Same as ప్రక్క (q. v.).

ప్రక్కె, ప్రక్కె or పక్కె prakki. [Tel.] n. A tree so called, Tanarix gallica. వేరసము, పిమలము.

ప్రక్రమము pra-kramamu. [Skt.] n. Order, క్రమము. Time, అవసరము. Proceeding, going, beginning. కార్య ప్రక్రమంబు. T. ii. 30.

ప్రక్రియ ప్రాక్రియా. [Skt.] n. Power, అధికారము. A chapter, ప్రకరణము. Word-building, శబ్దమూలము కలిగినవిధము. A rule, నియతవిధి. సమాస ప్రక్రియ the chapter in Sanskrit grammar regarding compound words.

ప్రకృణము or ప్రకృణము pra-kvanamu. [Skt.] n. The note of a lute. విలాద్యని.

ప్రక్షాళనము pra-kshalanamu. [Skt.] n. The act of washing well, కేక్రగా కడుగుట.

ప్రక్షాళకుడు pra-kshalakudu. n. One who washes well, చక్కగా కడుగువాడు. ప్రక్షాళించు pra-kshalintsu. v. a. To wash well, చక్కగా కడుగు. ప్రక్షాళితము pra-kshalitamu. adj. Well washed, చక్కగా కడుగబడిన.

ప్రక్షిప్తము pra-kshiptamu. [Skt.] adj. Well thrown, cast or rejected, చక్కగా విసిరివేయబడిన, నిరస్తమైన. Well united, చేర్చబడ్డది. ప్రక్షిప్తోక్తము a spurious verse.

ప్రఖ్యాతము pra-khyatamu. [Skt.] adj. Much celebrated, very famous, renowned, మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన. ప్రఖ్యాతి pra-khyati. n. Celebrity, fame, renown. మిక్కిలి ప్రసిద్ధి.

ప్రగండము pra-gandamu. [Skt.] n. The upper arm. మోచేతికి మీదభాగము, చండనేయ్యి, సందే

ప్రగల్భు pra-galbha. [Skt.] n. A bold woman. ప్రాణనాయక. ప్రగల్భత pra-galbhatu. n. Energy, confidence, audacity, insolence, ప్రాణత్యము, దౌర్జన్యము, ప్రగల్భములుపలుకుట. ప్రగల్భము pra-galbhamu. adj. Bold, audacious, daring. ప్రాణమైన. ప్రగల్భుడు pra-galbhudu. n. A bold man. ప్రతిభగలవాడు.

ప్రగఢము pra-gadhamu. [Skt.] adj. Much, excessive, అధికమైన. Hard, ఘోషమైన.

ప్రగఢము Same as ఘఢము (q. v.).

ప్రగ్రహము pra-grahamu. [Skt.] n. A rein, rope. కల్లెమును దూర్చి కాకుపట్టి లగాము, ఘఢము. Confinement, ఘె. A prisoner, a captive, కైదుచేయబడ్డది.

ప్రగ్రీవము pra-grivamu. [Skt.] n. A window, a lattice, a balcony in a fort wall. ప్రాసాదముందలి కిటికీ. A bolster, అర్థచంద్రాకారమైన తలగడ, ఒరగుదిండు.

ప్రఘణము or ప్రఘణము praghanamu. [Skt.] n. A covered terrace, or a small portico before the door of a house. తలవాకిటి ఆరుగుమీదపాసా, చోపా, లేక, చిన్న గది. Vasu. iv 138. and v. 77. Parij. v. 58.

ప్రచండము pra-chandamu. [Skt.] adj. Fierce, vehement, wrathful, fervid, exasperated, offended. సహింపకకర్మముకాని, చేరరాని, వాడిమిగల, సాధ్యముకాని. ప్రచండుడు pra-chandudu. n. A fierce, vehement, terrible man, ప్రతాపశాలి. వాడు తర్కములో ప్రచండుడు he is mighty in logic.

ప్రచయము pra-chayamu. [Skt.] n. A multitude, assemblage. సమాహము. A long-drawn note in music, అనుదాత్రస్వరవిశేషము. V. P. ii. 146.

ప్రచారణము pra-charanamu. [Skt.] n. Putting in practice, causing one to act. ఆచరింపజేయుట. "శాస్త్రంబుల వేదాకర్షితోద్ధంబుల చక్కనాచరణప్రచారణంబులేవి." A. vi. 86.

ప్రచారము pra-charamu. [Skt.] n. Going, proceeding, సంచారము. Custom, usage, ఆచారము. Appearance, manifestation. "వింటివె జనవర దేతల్కథా ప్రచారంబెల్లె." S. iii. 277. "మలకలమా ప్రచారములుమాముఖమర్ వివవప్పి కీలమర్." BX. 3. 16. 66.

ప్రచూరము prachuramu. [Skt.] adj. Excessive, much, many. అధికము, మిక్కిలుము. Public, notorious. ఆ సంగతి నిందా ప్రచూరమైనది that matter became widely known. ఈమాటను ప్రచూరముచేయకు do not let this become public. ప్రచూరించు prachurintsu. v. a. To publish, make known

ప్రవేతసుడు or ప్రవేతుడు prachetasudu. [Skt.] n. The god of the sea, i. e., Varuna, వరణుడు.

ప్రచాదితము pra-choditamu. [Skt.] adj. Prescribed, directed, sent. క్రేతేపంపబడ్డ.

ప్రచ్ఛన్నము pra-channamu. [Skt.] adj. Covered, private, secret, concealed, disguised, కప్పబడిన, నూఢమైన, మరుగైన. n. A private door within a house; a lattice, a loop hole. దిడ్డికోన, అంఠద్వారము, ఇంటిలోపల ఉండేద్వారము, లోవాకిలి.

ప్రచ్ఛాదనము prach-chadanamu. [Skt.] n. An upper or outer garment, ఉత్తరీయము. వైబట్ట, A covering, concealing, మూత. ప్రచ్ఛాదితము prach-chaditamu. adj. Covered, clothed, concealed. మాయబడ్డ, కప్పబడిన.

ప్రచ్యుతము pra-chyutamu. [Skt.] adj. Fallen, slipped. జోంక.

ప్రజ ప్రaja. [Skt.] n. Progeny, offspring, posterity, సంతతి. People, folk, the community, subjects, జనులు. Plu: ప్రజలు. people, men. నల్లప్రజ dark folk P. ii. 203.

ప్రజాపణము prajāpanamu. n. Subjection, the state of a subject. ప్రజాపతి prajā-pati. n. The lord of men; a name of the Creator. అప్త. A patriarch, one of our first forefathers. ఒక అప్త. A king or sovereign. ప్రజాపాలనము protecting one's people. ప్రజామూలము a general mortality. ప్రజావతి prajā-vati. n. A brother's wife, an elder brother's wife, అన్నభార్య.

ప్రజనము prajanamu. [Skt.] n. Impregnation: pregnancy of cattle, తొలిచోలు. చోలు. Birth, production. పుట్టుక.

ప్రజ్ఞ ప్రajnya. [Skt.] n. Intelligence, understanding, good sense, cleverness. ప్రజ్ఞలు prajnyalu. n. plu. Boasting words. "నట్టి ప్రజ్ఞలుక్రేలువచ్చాడె" she talks big. S. iii. 24. ప్రజ్ఞానము pra-gnyanamu. n. Knowledge, wisdom. తెలివి, బుద్ధి. A sign,

గునుకు, ఆవాలు. ప్రజ్ఞాపత్రిక prajnyā-patrika. n. A paper stuck in a volume to shew the place. A book mark. ప్రజ్ఞాడు prajnyadu. n. A learned man. సందితుడు. A bandy-legged man. పంజి కాళ్లవాడు.

ప్రజ్వలించు pra-jvalintsu. [Skt.] v. n. To burn or be inflamed. మెరుగు. To shine or glitter. ప్రకాశించు. ప్రజ్వలనము pra-jvalanamu. n. Burning, flaming, మెరుగులు. Shining. ప్రకాశించుట. ప్రజ్వలితము pra-jvalitamu. adj. Flamed, shone, మెరిసిన, ప్రకాశించిన.

ప్రదీనము pradinamu. [Skt.] n. The first flight of a bird: flying rapidly. పక్షిని తేజము, పక్షియొక్క మొదటియగుగు.

ప్రణతి pra-nati. [Skt. ప్ర+నతి] n. A bow, salutation, reverence, obeisance. నమస్కారము. ప్రణతుడు pra-natudu. n. One who bows or salutes, నమింపవాడు, నమస్కారముచేసినవాడు. ప్రణమిల్లు pranamillu. v. n. To bow, to prostrate oneself, to bow down. నమస్కారముచేయు.

ప్రణయము pra-nayamu. [Skt.] n. Affection, love, friendship, friendly or fond regard, acquaintance. ప్రణయకలహము lover's quarrels, discord between man and wife. స్నేహము, ప్రేమము. మంచినాటలాడవము, వినయము. ప్రణయించు pranayintsu. v. a. To kindle, to make a fire burn. ప్రజ్వలించజేయు. "అలర గనోమయూజలలు జాన్తమయంబుల నల్లస్థిల్లనన్నుల ప్రణయించుచు గను. నువునచొప్పడు ఘామబాలమర్ కలమన 'వచ్చనోయన." Bijj. ii. 23. ప్రణయిని pranayini n. A beloved woman. ప్రయింపాల.

ప్రణవము pranavamu. [Skt.] n. The name of the sacred syllable O M, the mystic name of God. ఓంకారము.

ప్రణామము pranamamu. [Skt.] n. A bow, salutation; homage. ముక్కాదిము, ప్రణాతి.

ప్రణాళి pranali. [Skt.] n. A water-course, channel, canal. నీళ్లుపోవువారి.

ప్రణీధి pranidhi. [Skt.] n. A spy or emissary, చారుడు, హక్కారా. A. iv. 329. Asking, solicitation, ప్రార్థన.

ప్రణీపాతము pra-nipatamu. [Skt.] n. A Salutation, reverence, అభివాదము.

ప్రణీతము pranitamu. [Skt.] adj. Dressed, cooked. ఎంపబడిన. Made, done, constructed. చేయబడిన.

ప్రణుతము pra-nutamu. [Skt. ప్ర+నుతము.] Much praised, celebrated. మిక్కిలి ప్రోత్సహించబడిన. ప్రణుతి pra-nuti. n. Great praise, మిక్కిలి పొగడక. ప్రణుతింపు or ప్రణుతిచేయు pra-nutintsu. v. a. To praise. ప్రోత్సహించుచు. ప్రణుతుడు pranutudu. n. One who is much praised, మిక్కిలి ప్రోత్సహించబడ్డవాడు.

ప్రతతి pra-tati. [Skt.] n. A company, crowd, విస్తారము, సమూహము. A creeping plant, లత.

ప్రతలము pra-talamu. [Skt.] n. The open hand, with the fingers extended. చాచిన కేటెలుల అచెయ్యి. One of the infernal regions, అనోలోక భేదిము.

ప్రతాపము pra-tapamu. [Skt.] n. Splendour, brilliancy, heat. శేషిమి. శేజము. Power, majesty, valor. ప్రతాపింపు pra-tapintsu. v. n. To show one's valor, ప్రతాపముచూపు.

ప్రతారణము pra-taranamu. [Skt.] n. A delusion, trick; cheating, deceiving, deception. మోసము, ఎంచన, మోసపుచ్చుట. ప్రతారింపు pra-tarintsu. v. a. To deceive, మోసపుచ్చు. ప్రతారకుడు pra-

tarakudu. A deceiver. ప్రతారింపుడు prat-aritudu. n. One who is deceived or cheated.

ప్రతి prati. [Skt.] A Sanskrit particle, prefixed to words of that language, and implying Opposition or substitution, (instead of, in lieu of, opposed to,) order, distribution, (severally, each by each.) direction, designation, (towards, upon.) possession or inclusion in (as a part, or portion.) exchange, return. (again, back again.) ప్రతివేదము each Veda. ప్రతిదినము every day. ప్రతిసంవత్సరము each year. ప్రత్యేకము one by one. ప్రతికక్షి the opposite party. ప్రతివాది a defendant. adj. Equal, సమానము మారు. ప్రతి n. The other. A match, an equivalent or substitute. A copy, as of a letter. A bit, section, spot of ground. One twelfth of a నుల, one part or length of a wall. ప్రతిరేని matchless, unrivalled. మరొక ప్రతిలో ఇట్లు వ్రాయబడియున్నది it is thus written in another manuscript or copy.

ప్రతికారము or ప్రతికీరము pratikaranu. [Skt.] n. A return of offices, either good, or bad. Revenge, retaliation. Remedying, counteracting. A remedy, an antidote, what averts a spell. మారుచేయుట. ప్రతికారవచనము a contradictory expression. S. iii. 360.

ప్రతికూలము pratikalamu. [Skt.] adj. Contrary, adverse, unfavorable, reverse, inverted. అనుకూలముకాని, విరుద్ధమైన. ప్రతికూలమైనవారి an adverse wind.

ప్రతికృతి pratikriti. [Skt.] n. An effigy, figure, image. ప్రతిమ.

ప్రతిగ్రహీతుడు pratigrihitudu. [Skt.] n. One who receives alms.

ప్రతిగ్రహము pratigrahamu [Skt.] n. An acceptance of alms. The act of receiving anything. A gift. ప్రతిగ్రహీతుడు prati-

grahintsu. v. a. To accept, or receive alms.

ప్రతిఘటింపు prati-ghatintsu. [Skt.] v. a. To oppose, ఎదిరించు. ప్రతిఘటితము prati-ghatitamu. adj. Opposed, contradicted.

ప్రతిఘము pratighamu. [Skt.] n. Anger, wrath, rage: opposition. కోగ్రహము. ప్రతిఘాతము.

ప్రతిఘాతము prati-ghatanu. [Skt.] n. A blow in return, a blow for a blow. మారుబెప్పు. Wreaking vengeance, పగచీపు కొనుట.

ప్రతిచ్ఛాయ ప్రతి-echchaya. [Skt.] n. Refraction of light. A reflected image. ప్రతిమ. "దివ్యభూమిలోని ప్రతిచ్ఛాయలను సకలవిఘ్నాల ప్రతిచ్ఛాయలను" Vish. viii. 93.

ప్రతిగ్ఘాతము pratignya. [Skt.] n. An agreement, engagement, undertaking, asseveration, solemn avowal, determination, resolution, vow. శపథము. Assent, అంగీకారము. ప్రతిగ్ఘాతము pratignyatamu. adj. Acknowledged, admitted. అంగీకరింపబడ్డది.

ప్రతిదానము pratidanamu. [Skt.] n. The return or re-delivery of a deposit, barter, exchange. దాపనిచ్చినదానిని మరల నిచ్చుట.

ప్రతిద్వంద్వి pratidvandvi. [Skt.] n. An antagonist, or opponent. శత్రువు.

ప్రతిధ్వని pratidhvani. [Skt.] n. An echo. మారుమ్రోత.

ప్రతిని ప్రతిని. [from Skt. ప్రతిష్ఠ] n. A vow, determination. ప్రతిష్ఠ. పంతము. "నేడుదుశ్శాసనని నెత్తువలనుచును, మదమున వ్రాసెటాచివారత, ప్రతినిచ్చునరెడనిభయము బొంది." M. IX. i. 74.

ప్రతివామము prativanamu. [Skt.] n. A second name or alias. మారుపేరు.

ప్రతినిధి pratinihi. [Skt.] n. A resemblance or equivalent; a substitute, deputy, representative. మారు. An image, a

statue, a picture, ప్రతిమ. A surety. అతని ప్రతినిధిగా as his representative.

ప్రతిపక్షము pratipakshamu. [Skt.] n. The opposite side or party. ఎదుటికక్షి. ఎదుటి కక్షివాడు.

ప్రతిపక్షి or ప్రతిపక్షుడు pratipakshi. [Skt.] n. An enemy, a defendant, an opponent, a respondent. శత్రువు.

ప్రతిపట్టు pratipattu. [Skt.] n. The first day of either lunar fortnight, i. e., the first of the moon's increase or wane. పాడ్యము.

ప్రతిపదము pratipadamu. [Skt.] n. A synonym. పర్యాయపదము.

ప్రతిపాదకము pratipadakamu. [Skt.] adj. That which gives, effects, or causes, కలుగజేసే. Explanatory, demonstrating, proving, తెలియజేసే. ప్రతిపాదకత్వము pratipadakatramu. n. Substantiation. Explanatory force or hearing. నిరూపకత్వము. ప్రతిపాదనము pratipadanamu. n. Giving, donation. దానము. ఇవ్వడము. Ascertaining, determining. ప్రతిపాద్యము pratipadyamu. adj. Substantiated, established. నిరూపించబడ్డ. ప్రతిపాద్యముగా pratipadyamu-ga. adv. Determinately, firmly. పట్టుగా.

ప్రతిపాలకుడు pratipalakudu. [Skt.] n. One who protects or defends. A king, a protector. రక్షకుడు. ప్రతిపాలనము pratipalanamu. n. Protecting, defending, cherishing, రక్షణము. ప్రతిపాలించు pratipalintsu. v. a. To protect, defend, cherish. రక్షించు, కాపాడు.

ప్రతిఫలము pratiphalamu. [Skt.] n. A return, requital, remuneration, reward.

ప్రతిఫలింపు pratiphalintsu. [Skt.] v. n. To reflect or give the image of. ప్రతిబింబమునకు. ప్రతిఫలనము pratiphalanamu. n. A reflection of an image. ఏదో ఆగు పడవము. మారుమూలముతో మట.

ప్రతిఫలితము prati-phalitam. adj. Reflected, cast back, as an image. ప్రతి బింబితము. "దర్శనంబుచేతికినిచ్చినం దర్శనఫలిత నిజదేహంబునంగనుంగొని." B. iii. 1004.

ప్రతిబంధము prati-bandhamu. [Skt.] n. An obstacle, impediment, hindrance. ప్రతి బంధకము prati-bandhakamu. adj. Impeding, obstructing. n. An obstacle, impediment, hindrance. వర్ష ప్రతిబంధకము hindrance caused by rain, or delay of rain. ప్రతిబంధించు prati-bandhinsu. v. n. To act against, hinder, obstruct, contradict, అడ్డగించు. అందుకీమార్తమ ప్రతి బంధించుచున్నది this rule is against it.

ప్రతిబింబము prati-bimbamu. [Skt.] n. A reflection, as in a mirror, resemblance. ప్రతిఫలనము. ప్రతిబింబించుprati-bimbinsu. v. a. To reflect back, as a mirror does. ప్రతిఫలించు. ప్రతిబింబితము prati-bimbitamu. adj. Reflected, as an image.

ప్రతిభ pratibha. [Skt.] n. Understanding, intellect, light, splendour. బుద్ధి.

ప్రతిభటుడు prati-bhatudu. [Skt.] n. An enemy. శత్రువు.

ప్రతిభవు pratibhuvu. [Skt.] n. A surety. పూటబడ్డవాడు. పూటకావు.

ప్రతిభేదము prati-bhēdamu. [Skt.] n. A various reading in a manuscript. పాఠాంతరము.

ప్రతిమ or ప్రతిమానము pratima. [Skt.] n. An image, idol, picture. A resemblance. విగ్రహము, పోలిక.

ప్రతిమాల prati-māla. [Skt.] n. An exercise analogous to capping verses, reciting verse for verse, as a trial of memory or skill. అంశాదిగ్రంథము.

ప్రతిమోత prati-mōta. [Skt.] n. An echo. ప్రతిస్వని. "కులగిరులెల్ల ప్రతిమోతలియ్యంగ." Pal. 258.

ప్రతియత్నము prati-yatnamu. [Skt.] n. A desire, వాంఛ. An effort, endeavour, పూనిక. A reform, సంస్కారము.

ప్రతిరోధము prati-rōdhamu. [Skt.] n. Opposition. ఎదిరించుట. ప్రతిరోధి prati-rōdhi. n. An opponent, ఎదిరించువాడు.

ప్రతిలోమము prati-lōmanu. [Skt.] adj. Not right, reverse, inverted, contrary to the natural course or order, against the hair or grain. ప్రతిలోమముగా backwards, as reciting (a spell or the alphabet) the wrong way. ప్రతిలోమవివాహము marriage the wrong way, i. e., wherein the wife is superior to the husband.

ప్రతివసించు prati-vasinsu. [Skt.] v. n. To live, to be. వసించు. ఉండడు. Mollī. iii. 2.

ప్రతివాక్యము prati-vākyaṃ. [Skt.] n. An answer. ఉత్తరము, మారుమాట.

ప్రతివాది prati-vādi. [Skt.] n. A respondent or defendant. ప్రతికక్షిగానుండువాడు. ప్రతి వాదించు prati-vādinsu. v. a. To defend in argument, to reply to charges. ప్రతి కక్షియై మాట్లాడు. ఎదురాడు.

ప్రతివిఘానము prati-vighānamu. [Skt.] n. A preventative, remedy. ప్రతిక్రియ. పరిహారము.

ప్రతిశ్యామము prati-syāyamu. [Skt.] n. Cold, catarrh. పడినెము.

ప్రతిశ్రయము prati-śrayamu. [Skt.] n. An assembly, a place of sacrifice. సభ, సత్ర కాల, సత్తరవు.

ప్రతిషేధము prati-śhēdhamu. [Skt.] n. A prohibition, forbidding. అడ్డగించు. ప్రతిషేధించు prati-śhēdinsu. v. a. To forbid, prohibit. అడ్డగించు.

ప్రతిష్టంభము priti-śhtambhamu. [Skt.] n. An obstacle, impediment; obstruction, ప్రతిబంధము, అడ్డగించు.

ప్రతిష్ఠా pratishṭhā. [Skt.] n. Staying, standing, నిలుపుట. స్థితి. Fame, celebrity. కీర్తి. Consecration, dedication. ప్రతిష్ఠాప్రతిష్ఠి setting up a pillar as a preliminary to a wedding, &c. దేవాలయప్రతిష్ఠచేయు to consecrate a temple. ప్రతిష్ఠించు prati-śhṭhinsu. v. a. To establish permanently or firmly, to dedicate, కాశ్యపముగానిలుపు, స్థాపించు. "యావరాజ్యపట్టంబునకు నంగదుంబ్రతి స్థించి." R. v. 326. ప్రతిష్ఠితము prati-śhṭhitamu. adj. Firmly or permanently established, dedicated.

ప్రతిసరము prati-saramu. [Skt.] n. A thread tied upon the wrist at the time of some particular ceremonies. కంకణము, దీక్షాదుల యందు ముంతేతగట్టిన నాలుమూత్రము, తోరము. The rear of an army, సేన వెనుకదిక్కు, సేనాపృష్ఠము. A garland, మాల్యము.

ప్రతిసీర ప్రతి-sira. [Skt.] n. A screen or wall of cloth. పరదా, తెంచీర.

ప్రతిస్పర్ధ ప్రతి-sparḍha. [Skt.] v. Rivalry, పోటి. ప్రతిస్పర్ధించు prati-sparḍhinsu v. n. To behave as a rival, పోటిచేయు.

ప్రతిహతము prati-hatamu. [Skt.] adj. Disappointed, opposed, obstructed. విరుద్ధ మయిన. అందుకు ప్రతిహతమైన ఒక లెక్క a cross account. అ ప్రతిహతము irresistible.

ప్రతిహతముగా prati-hatamu-gā. adv. Against, in opposition. విరుద్ధముగా.

ప్రతిహతి prati-hati. n. A prevention, obstruction. A repulse, rebound, beating back. Disappointment, అడ్డగించు, విఘాతము, అభ్యంతరము. ప్రతిహతిలేని irresistible. ప్రతి హతుడు prati-hatudu. n. One who is disappointed, opposed or obstructed.

ప్రతిహారము or ప్రతీహారము prati-hāramu. n. A gate, or door. ద్వారము.

ప్రతిహారుడు, ప్రతిహారి or ప్రతీహారుడు prati-hārudu. n. A door-keeper, or porter.

ప్రతిహింసా prati-himsa. [Skt.] n. Revenge, retaliation. కసిటీర్చుకొనడము.

ప్రతీకత pratikāta. [Skt.] n. The body as being 'a system of limbs. "చరణులు భువన ప్రతీక లాధిష్ఠలనుగర్హది సూరిపరిపవార్త కంబును." A. vi. 132. టీ || తత్ ప్రతీకత, తత్ప్రపియన సమాహములచేతను. ప్రతీకము pratikāmu. n. A limb, a member, a part, a portion. అయవము.

ప్రతికారము prati-kāramu. [Skt.] n. Revenge, retaliation, vengeance. A remedy. పగ తీర్చుకొనడము. చేసినపనికి బదులు చేయుడము. "తత్ప్రతీకారమునోరత్." M. XIII. iv. 419.

ప్రతికాశము prati-kāśamu. [Skt.] adj. (In composition) Like, resembling. సమానమైన. సూర్యునింబ ప్రతీకాశము bright as the sun.

ప్రతీక్షించు prat-ikṣhinsu. [Skt. ప్రతి+క్ష+ఊ+ఊ+ఊ] v. n. To look for, to hope for, to expect. ఆశతో ఎదురుచూచు. ప్రతీక్షణము prat-ikṣhanamu. n. Expectation, hope, ఎదురుచూచుట. ప్రతీక్ష్యుడు prat-ikṣhyudu. adj. A venerable or respectable person. పూజ్యుడు.

ప్రతీతి pratichī. [Skt.] n. The west quarter. పడవర. ప్రతీతిసము pratichīnamu. adj. Western, west. పడమటిది.

ప్రతీతి pratiti. [Skt.] n. Knowledge, common report, traditional, belief, a general impression; notoriety, reputation, fame, నడచి. ప్రసిద్ధి. ప్రతీతము pratitamū. adj. Famous, celebrated, renowned, known, ప్రసిద్ధమయిన. ప్రతీతుడు pratitudu. n. A famous man, ప్రసిద్ధుడు.

ప్రతీపము pratipamū. [Skt.] adj. Disobedient, refractory, perverse, cross, contradictory. విరుద్ధమైన. ప్రతీపభూవుడు the leader of the hostile host. శత్రువా. "ప్రతీపభూపసంగ్రామరాజునాతిసమ్ర." R. i. 53. ప్రతీపుడు pratipudu. n. An enemy, adversary. శత్రువు.

ప్రతీరమా pra-tīramu. [Skt.] n. A shore, or bank. నాగార్జునము, గట్టు.

ప్రతోదము pratōdamu. [Skt.] n. A goad. మునిగోల, మునిగోల. " తోడనేలేచిదండము ప్రతోదముగా." Mand. ii. 134.

ప్రతోలి pratōli. [Skt.] n. A high road, the principal road through a town or village. పెద్దవీధి, రథ్య.

ప్రత్తి or వత్తి pratti. [Tel.] n. Cotton (used of the plant or of the uncleaned product.) విక్టలతోనుండుదుది. ఎర్రప్రత్తి red cotton. వైదీప్రత్తి golden or silk cotton. జడప్రత్తి cotton that forms into lumps. పుల్లప్రత్తి cotton that forms like sticks.

ప్రత్యంతరము praty-antaramu. [Skt.] n. Another copy. A different manuscript.

ప్రత్యక్షుష్పి pratyak-pushpi. [Skt.] n. A plant, Achyranthes aspera. ఉత్తరేను.

ప్రత్యక్షము praty-akshamu. [Skt.] adj. Perceptible, perceivable; present, cognizable by any of the organs of sense. దాన్ని నాప్రత్యక్షములో చేసినాడు he did it before my eyes. ప్రత్యక్షనరకము death staring one in the face, hell open before him. అతనికి దేవుడు ప్రత్యక్షమైనాడు the god appeared visibly to him. ప్రత్యక్షునాది pratyaksha-vadi. n. An agnostic. A Buddhist. A Jain.

ప్రత్యగ్రము praty-agramu. [Skt.] n. New, recent, fresh. క్రొత్త.

ప్రత్యపకారము praty-apakaramu. [Skt.] n. Returning evil for evil. Tit for tat. M. I. i. 176.

ప్రత్యయము pratyayamu. [Skt.] n. Knowledge, apprehension. జ్ఞానము. Trust, faith, belief, confidence, విశ్వాసము. An oath, ordeal, శపథము. A cause, reason, motive, హేతువు. Custom, ఆచారము.

Fame, ఖ్యాతి. (In Gram.), An affix to roots and words forming derivatives and inflections.

ప్రత్యర్థి praty-arthi. [Skt.] n. An opponent, defendant, rival, ill wisher, enemy. ప్రతివాది, శత్రువు.

ప్రత్యవాయము pratyavayamu. [Skt.] n. Sin. A reverse, a contrary course or proceeding. Disappointment, disagreement. దోషము. దీనిని చేయడముల్ల ఏమిన్ని ప్రత్యవాయములేదు there is no harm in doing it. "కేమంచిత కరణే ప్రత్యవాయుః, కేమంచిత అకరణే ప్రాయశ్చిత్తం."

ప్రత్యహము praty-ahamu. [Skt.] adv. Every day, daily. ప్రతిదినము.

ప్రత్యాభ్యాతము praty-akhyatamu. [Skt.] adj. Prohibited, forbidden, denied, refused. Removed, set aside. Discouraged, నిరాకృతము. ప్రత్యాభ్యాతుండయ్యె he was discouraged or refused. ప్రత్యాభ్యానము praty-akhyanamu. n. Rejection, refutation, disallowance, disregard, denial, refusal. నిరసనము, కూడదనడము.

ప్రత్యాదిష్టము praty-adishtamu. [Skt.] adj. Same as ప్రత్యాభ్యాతిము. (q. v.)

ప్రత్యాభిక్షము praty-abhikshamu. [Skt.] n. An anniversary of a death. ఏటటనచ్చే త్రాధము.

ప్రత్యామ్నాయము praty-amnayamu. [Skt.] adj. Instead of, in lieu of, in place of.

ప్రత్యాభిధము praty-abhidhamu. [Skt.] n. Standing with one leg advanced, as when drawing the bow; straddling. విలుకాడు ఎడమకాలు మందరికిచేచి కుడికాలు వెనుకకు ఉంచి నిలుచుట. కుడికాలు మందరికిచేచి యెడమకాలు వెనుకకు ఉంటే అభిధమనబడును.

ప్రత్యాశ praty-asa. [Skt.] n. Hope. Vain hope.

ప్రత్యాసత్తి praty-asatti. [Skt.] n. Connection, relation, familiar intercourse or association with. సంబంధము. ప్రత్యాసస్సుడు praty-asannudu. He who is connected or joined with, సంబంధముగలవాడు, కలిసినవాడు.

ప్రత్యాహారము praty-aharamu. [Skt.] n. A withdrawal or restraining of the organs, so as to be indifferent to disagreeable or agreeable excitement చాహ్య దృష్టింపరహిత్య అంతర్భుత్వే. ఇంద్రియస్వాముత్తే కరణే. స్వస్వవిషయేభ్య ఇంద్రియాక్షణం, ఉపాశానము. (In Gram.) abridgment of letters, నర్తనంబ్రహము.

ప్రత్యుత్తరము praty-uttaramu. [Skt.] n. An answer, reply or rejoinder.

ప్రత్యుత్థానము praty-uthanamu. [Skt.] n. A welcome given to a guest by rising and meeting him. Civility to a guest, polite reception. గృహగతముహత్తానం ప్రకృత వియతే, ఎదురుకొనితలుట.

ప్రత్యుగ్గమము praty-uggamamu. [Skt.] n. Going to meet a guest. ప్రత్యుగ్గానము.

ప్రత్యుగ్గమంచు praty-uggamantsu. v. n. To go to welcome a guest, ఎదురుకొనిపోవు.

ప్రత్యుద్ధాతము praty-udyatamu. [Skt.] adj. Returning, coming back, మల్లి నమృనట్టి. "ప్రత్యుద్ధాతమానేనండ్రుంబై నలదిప్పలం గొలువగా." G. viii. 84.

ప్రత్యుపకారము praty-upakaramu. [Skt.] n. Doing good in return. A return for good offices; a return of favours.

ప్రత్యుషము or ప్రత్యూషము praty-ushamu. [Skt.] n. Dawn, morning, ప్రభాతము.

ప్రత్యూహము praty-uhamu. [Skt.] n. An obstacle, impediment, hindrance, విఘ్నము.

ప్రత్యేకము praty-ekamu. [Skt.] adj. Separate, distinct, వేరువేరు. ప్రత్యేకముగా praty-ekamu-ga. adv. Separately, distinctly, in private, alone. ప్రత్యేకించు praty-ekintsu. v. a. To separate, వేరువేరుచేయు.

ప్రథ ప్రథా. [Skt.] n. Fame, celebrity, ప్రసిద్ధి.

ప్రథనము prathanamu. [Skt.] n. A battle, fight. యుద్ధము. M. VII. i. 243, and iv. 293.

ప్రథమము prathamamu. [Skt.] adj. First, initial, prior, original, chief, principal. మొదటి, ముఖ్యము. ప్రథమపురుషము (in Gram.) the first person, which is the third person according to English Grammar. He, she, it, they. ప్రథమతః prathama-tah. adv. Originally, in the first instance. మొదట. ప్రథమసత్సనాదము the first communion. ప్రథమశాఖనారు the name of a certain sect among Brahmins.

ప్రథి prathi. [Skt.] n. The periphery of a wheel: the tire, బండకల్లుకు చుట్టువేసిన యిసుప కట్టు.

ప్రథితము prathitamu. [Skt.] adj. Famous, celebrated; made known, declared. ప్రసిద్ధమైన. ప్రథితి prathiti. n. Fame. ప్రఖ్యాతి.

ప్రథిమ or ప్రథిమము prathima. [Skt.] n. Greatness, bigness. వివిది.

ప్రవక్షిణము pra-dakshinamu. [Skt.] n. Circumambulation. Paying homage (to a god, &c.) by solemnly walking round it with the right hand towards it. అప్రవక్షిణముగానండే శంఖము a right hand shell (which is considered a curiosity) being the Perinthrum, the volutes of which turn (what is commonly called) the wrong way.

ప్రవము pradamu. [Skt.] adj. That which bestows. వర్షప్రవమైన మేఘము a rainy cloud.

దేవానాం భయప్రదం terrific even to gods. మంగళప్రదమైనశకునము a good omen. జయప్రదమైనకార్యము a fortunate affair. ప్రదుడు pradudu. n. One who grants. కామిశ్రప్రదుడు he who gratifies a wish. జయప్రదుడు he who grants victory.

ప్రదరము pradaramu. [Skt.] n. An arrow, బాణము. A fracture, a breaking: చీలట, విరుచుట. A disease of the womb, menorrhagia. కుసుమకోగము.

ప్రదర్శకుడు pra-darsakudu. [Skt.] n. One who shews clearly. A teacher, expounder, prophet. విశదపరిచిచూపువాడు. ప్రదర్శనము pra-darshanamu. n. Showing, explaining, విశదపరిచిచూపుట. ప్రదర్శితము pra-darshitamu. adj. Clearly shown or explained. స్పష్టముగాచూపబడిన.

ప్రదానము pra-danamu. [Skt.] n. A great gift, donation. గొప్ప ఈది.

ప్రదేశము pra-deshamu. [Skt.] n. A place, situation, region, country, district. చోటు. కంఠప్రదేశము the region of the neck or throat. వారు ఈ ప్రదేశములందు లేరు they are not in these parts.

ప్రదేశిని pra-deshini. [Skt.] n. The forefinger. తర్జని. ఖోటినవ్రేలు.

ప్రదోషము pra-doshamu. [Skt.] n. Evening; the first part of the night. The evening of a particular lunar day, in which the recital of the Vedas is forbidden. రాత్రాశ్రంభము. A fault, transgression, sin, దోషము.

ప్రద్యుమ్నాడు pradyumnudu. [Skt.] n. A name of Manmadha. వ్యభుడు.

ప్రద్యోతనుడు pra-dyotanudu. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు.

ప్రధనము pradhanamu. [Skt.] n. A fight, battle. యుద్ధము.

ప్రధానము pradhanamu. [Skt.] n. Nature, the natural state of any thing; the cause of the material world. ప్రకృతి, యనూత్త. A betrothal, the betrothal ceremony. adj. Chief, principal. ముఖ్యమైన. వారిలో ప్రధానమైనవారిని పిలువు call the chief man among them. ప్రధానమైన ఆక్షేపణ the principal objection. ప్రధానద్రవ్యము చవుకగానున్నది the principal provision (or staff of life), i. e., rice is cheap. ప్రధానముచేయు to betroth. ప్రధానపు ఉండలము a ring with which a woman is betrothed. ప్రధాని pradhani. A minister. మంత్రి. In chess, the queen. A principal. ముఖ్యుడు. ప్రధానుడు pradhanudu. n. A president, a chief. Also a minister. ముఖ్యమంత్రి.

ప్రన్నన or ప్రన్నదనము prannana. [Tel.] n. Beauty. అందము. "అద్భుతంబుకంటె నధికంబుతపము. తపమునకంటె మేని అన్నదనము, నివుర సేతగా దహింపయు సత్యవాక్యంబుడనుమదయ యుగాన" M. XII. ii. 361. మేనిప్రన్నదనము నివుర సేతగాదు. అనగా దేహముయొక్క అందమును నశింపచేయుచుండుట. adv. Beautifully, సాగుసుగా. "అపూర్వపు బంతుము వింటి వేయనక, అన్న ననవియకొలది బంతుములెన్నరు శేయరువ్వితో." G. xi. 60. ప్రన్నని or ప్రన్న prannani. adj. Beautiful, handsome, సాగునైన. "భాసురచంద్రబింబమున అన్నని వెన్నెల కందునుబరలె" Ellana. iii. 190. ప్రన్నని వెన్నెల అనగా సాగునైన వెన్నెల.

ప్రపా prapa. [Skt.] n. A place for refreshment, where water is given to passers by. చలిచందిరి. A. ii. 77.

ప్రపంచము prapanchamu. [Skt.] n. The world, the Universe, భూలోకము. Family life, సంసారము. Extent, expanse, వివిది. A large quantity, abundance. A delusion, trick, మోసపుచ్చుట, దగాచేయడము. Difference, వ్యత్యాసము. Composition, రచన. ప్రపంచించు prapanchintsu. v. a. To extend, to enlarge, విస్తరింపజేయు, విడిచిచేయు.

ప్రపత్తి prapatti. [Skt.] n. Seeking or taking refuge. గతివేరలేదని పాదములను పట్టుకొనుట, శరణుకొచ్చుట. ప్రపన్నము prapannamu. adj. Taking refuge with, reaching, arriving at, seeking, adhering to. ప్రస్తుతేసి. ప్రపన్నుడు prapannudu. n. A votary, one who seeks refuge. శరణాగతుడు.

ప్రపదము pra-padamu. [Skt.] n. The point of the foot; the tip of the toes. పాదముచివ. The upper surface of the foot, మిగాలు, ముంకాలు.

ప్రపాతము pra-patamu. [Skt.] n. A fall, cascade, cliff, precipice, నద్యాదిశీఠము, కొండచరియ.

ప్రపితామహుడు pra-pita-mahudu. [Skt.] n. A great-grandfather. మత్తాత. ప్రపితామహి a great grand-mother. పృథ్వీప్రపితామహుడు a great-grandfather's father.

ప్రపాత్రుడు pra-patruudu. [Skt.] n. A great-grandson. పాత్రునికొడుకు, ముచ్చునుమడు. ప్రపాత్రీ a great grand daughter. పాత్రునికూతురు. ముచ్చునుమరాలు.

ప్రఫుల్లము pra-phullamu. [Skt.] adj. Blown, blooming. వికసించిన.

ప్రబంధము pra-bandhamu. [Skt.] n. A treatise, book, work, composition. కల్పించినకథగల గ్రంథము, కావ్యము.

ప్రబలము pra-balamu. [Skt.] adj. Mighty, powerful, strong. మిక్కిలిబలముగల. Important, predominant, prevailing. ప్రబలవిరోధి a mighty enemy. ప్రబలమైనగురుకులు evident signs. ప్రబలు, ప్రబలించు or ప్రబలమగు pra-balu. v. n. To grow, increase, swell. అతిశయిల్లు, పెద్దయిల్లు, పుద్ధిపొందు. ప్రబలుడు pra-baludu. A mighty man, a celebrated man. ప్రసిద్ధుడు.

ప్రబుద్ధుడు pra-buddudu. [Skt.] n. One who is awake. మేలుకొన్నవాడు. A man

who has become acquainted with reality; an enlightened man, a wise man. A clever man. ప్రబుద్ధులు the wise. ప్రబోధము pra-bodhamu. n. Wisdom, Intellect, understanding. మిక్కిలి తెలివి, జ్ఞానము. Caution, vigilance, wakefulness, మేలుకొనుట. ప్రబోధించు pra-bodhintsu. v. a. To teach clearly, చక్కగాతెలుపు. To wake up, మేలుకొలుపు. ప్రబోధిక pra-bodhika. adj. That which rouses or warns. లేపునది, జ్ఞానమును కలగజేయునది. గురువారప్రబోధిక the name of a certain Telugu commentary on the Amara Kosha.

ప్రబ్బు or ప్రబ్బలి prabba. [Tel.] n. The rattan tree. తరిసి, పేను, లెప్పలనెట్టు.

ప్రబ్బు prabhu. [Tel.] v. n. To spread, వ్యాపించు. To happen, occur, కలగు, జ్ఞాల్లు. To flourish or thrive. పెరుగు, పాచు. విజృంభించు, అతిశయించు, వడ్డలు. "కృ ప్రకృత విజృంభించె, కబ్బులును వెక్కికవులు క్షౌల్యశ్రీ కబ్బురుడట." Bhag. X : 67. v. a. To lengthen a statement, or spin out a story. పెంచు. To blame, నిందించు. To unite, join, కలయు. n. Blame, నింద. ప్రబ్బికోలు prabi-kolu. n. Spreading, &c. ప్రబ్బి కొనుట.

ప్రభ prabha. [Skt.] n. Light, radiance, brightness, splendour. వెలుగు, శేజస్సు, ప్రభానము. ప్రభాకరుడు prabha-karudu. n. The maker of light, i. e., the sun. సూర్యుడు. ప్రభాతము prabhatamu. n. The dawn, or morning. ఉదయకాలము, తెల్లవారు వేళ, వేకువ. ప్రభావము pra-bhavamu n. Majesty, dignity. మాహేశ్వర్యము, శేజస్సు. Magnanimity, high spirit; power, strength, influence, force. ప్రశాపము, శక్తి. ఆ ఉత్తరీకృతప్రభావముచేత by the effect of that climate. మీ ఆస్తిచేత ప్రశానమునల్ల ఇక్కడికి సుఖముగా చేరెనను thanks to your good wishes I have arrived here safely. ప్రభాసితము pra-lhsitamu. adj.

Shining, luminous, glorious. తెలివితేలి. Vish. ii. 217.

ప్రభంజనము pra-bhanjanamu. [Skt.] n. Lit. That which breaks thoroughly. Wind, a breeze. గాలి, వాయువు. ప్రభంజనము pra-bhanjanudu. n. The god of the winds. వాయుదేవుడు.

ప్రభవ pra-bhava. [Skt.] n. The name of a Telugu year. ప్రభవము pra-bhavam. n. Birth, పుట్టుక. ప్రభవించు pra-bharintsu. v. n. To be born or produced. పుట్టు, కలుగు, జనించు. ప్రభవుడు pra-bhavudu. n. One who is born, పుట్టినవాడు.

ప్రభిన్నము pra-bhinnamu. [Skt.] adj Detached, severed, separated. నరకబడిన, పగిలిన, ప్రత్యేకింపబడిన. n. An elephant in rut. నూతనమత్తగజము. "ప్రభిన్నగజఘోటపు స్వగహనాపరాములు." Swa. v. 37.

ప్రభువు prabhuvu. [Skt.] n. A lord, master, ruler, అధిపుడు. చిత్తము మహాప్రభూ yes, please your honor. ప్రభుత్వము prabhutvam. n. Power, supremacy, lordship, sovereignty, government.

ప్రభూతము pra-bhūtam. [Skt.] adj. Much, abundant. అధికము. Produced, సంభూతము.

ప్రభృతి prabhriti. [Skt.] n. A beginning, మొదలు. adv. After that, thence, beginning with, &c. బాల్యాత్ప్రభృతి ever since my youth. శివహరిప్రభృతులు Siva, Hari and the rest. మునిప్రభృతిజనములు the ascetics and the rest.

ప్రమ prama. [Skt.] n. Knowledge of the truth, true knowledge, యథార్థజ్ఞానము.

ప్రమత్తము pra-mattamu. [Skt.] adj. Very intoxicated. మిక్కిలి మదించిన, మిక్కిలి మత్తైక్కిన. Insane, తెలి. R. vi. 149. ప్రమత్తుడు pra-mattudu. n. A very drunk man.

ప్రమథుడు pramathudu. [Skt.] n. An attendant on Siva. శివధిలుడు, పాలిపనుడు.

ప్రమథాధిపుడు pramath-adhipudu. n. Lit: The lord of Pramathas, an epithet of Siva, శివుడు.

ప్రమదము pra-madamu. [Skt.] n. Joy, pleasure, delight. ఆనందము, సంతోషము.

ప్రమదవనము or ప్రమదావనము prama-da-vanam. n. A ladies' pleasure-ground, or park. అంతఃపురస్త్రీలు విహరింపదగిన ఉద్యానవనము. ప్రమద ప్రామాదా. n. A wanton girl, an attractive woman; a maid, damsel, lady, ఆతికామవతి, ఆతిగర్వవతి, స్త్రీ.

ప్రమాణము pra-mānamu. [Skt.] n. Measure, scale; standard; limit; quantity, size, bulk, extent, అంగుళీమానము, కేస, మార, గజము మొదలైనవి. Proof, testimony, authority. A cause, reason, motive. ప్రత్యక్షాది జ్ఞానకారణము, హేతువు. Truth. An oath, adjuration. సత్యము. ప్రమాణముచేయు to make an oath, to take an oath, to swear. ప్రమాణముచేయుండు to administer an oath. వేదిము శబ్దప్రమాణముగానున్నది the Veda is the standard of revealed truth. శాస్త్ర ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు the methods of Reasoning or Inference. These are: ప్రత్యక్షము actual perception, అనుమానము inference, ఉచూనము analogy, శాబ్దము authority or revelation, వితివ్యాసు tradition. ప్రమాణీకరించు pramāni-karintsu. v.a. To consider as true. సత్యముగానెంచు. ప్రమాణీకరణము pramānikam. n. Fidelity, faithfulness.

ప్రమాదము pramadamu. [Skt.] n. A mistake, error; neglect (of study, &c.) తప్పట, ఏమరుపాటు. సరాపపడుట. Danger, insecurity, hazard, peril. Mischance, unforeseen evil. అనాలోచితవిపత్తు. ప్రమాది pramādi. n. The name of a Telugu year. One who is careless or negligent. ప్రమాదీచ ప్రామాదిచ. n. The name of a Telugu year.

ప్రమి, ప్రమివె or ప్రమిద pramida. [Tel.] n. A saucer for oil, used as a lamp.

ప్రమిల pra-mila. [Skt.] n. Lassitude, enervation, exhaustion from indolence or fatigue. కునికిపాటు, అలసటచేత సావ్యసీలిపోవడము.

ప్రముఖము pra-mukhamu. [Skt.] adj. Chief, principal, best, most excellent, first. ముఖ్యమైన, మొదటిదైన. ప్రముఖుడు pra-mukhudu. n. A chief, a principal man, a leader, ముఖ్యుడు.

ప్రమదితుడు pra-muditudu. [Skt.] n. One who is very pleased, మిక్కిలి సంతోషించినవాడు.

ప్రమేయము pra-mēyamu. [Skt.] n. That which may be known for a certainty, an object of knowledge, subject. యథార్థముగా ఎరుగదగినది. An opportunity, occasion. అప్రమేయములో దీనిని చెప్పినాడు he mentioned this on that occasion. అప్రమేయమే ఎరుగను I know nothing of the matter.

ప్రమేహ pra-mēha. [Skt.] n. Diabetes. Charaka. p. 218.

ప్రమోదము pra-mōdamu. [Skt.] n. Joy, delight. ఆనందము. ప్రమోదించు pra-mō-dintsu. v. n. To rejoice, be joyful, ఆనందించు.

ప్రమోదూత pra-mōdūta. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

ప్రము pramu. [Tel.] v. a. To surround, పరివేష్టించు.

ప్రయతుడు pra-yatudu. [Skt.] n. A holy or pious person; one purified by austerity and mortification. పునీతుడు, పూతుడు.

ప్రయత్నము pra-yatnamu. [Skt.] n. A great attempt, endeavour, or effort. మిక్కిలియత్నము. దైవప్రయత్నమువల్ల ఇట్లు జరిగినది it pleased God that matters turned out thus. ప్రయత్నించు pra-yatnintsu. v. n. To try very hard, strive, make a great effort, మిక్కిలి యత్నంచు.

ప్రయాగ or ప్రయాగము pra-yāga. [Skt.] n. The name of a holy place, Prayag. (Allahabad) తీర్థవిశేషము. ప్రయాగలు pra-yāgalu. n. A certain sort of grain.

ప్రయాణము pra-yānamu. [Skt.] n. A journey, departure. మీ ప్రయాణమెప్పుడు when do you set out? ప్రయాణముగు or ప్రయాణించు prayānam-āgu. v. n. To set out or start on a journey, బయలుదేరు. ప్రయాణముచేయు to travel, to make a journey. ప్రయాణము. "బంగారుపల్లకియెక్కి ప్రయాణించునెడ." శై. viii.

ప్రయాసము or ప్రయాస pra-yāsamu. [Skt.] n. Toil, violent effort, trouble, difficulty, pain. శ్రమము. ఆమాట వినినడమనకే ప్రయాసముగానున్నది it is painful even to hear that word. నేను చెప్పినట్లు అతను వినినడమే ప్రయాస it is hard to get him to listen to what I say. ప్రయాసపడు pra-yāsa-padu. v. n. To try hard, to take pains, to incur difficulties, to suffer. శ్రమపడు.

ప్రయుక్తము pra-yuktamu. [Skt.] adj. Endowed with, associated or connected with, applied, employed. కల, కూడుకొన్న, ప్రయోగింపబడిన. See ప్రయోగము.

ప్రయతము pra-yatamu. [Skt.] n. A million. పదిలక్షలు.

ప్రయోగము pra-yōgamu. [Skt.] n. An application, use or employment, as of a weapon, tool, word, or a spell. Administration of a medicine, నడపుట. A usage. In grammar, a voice. కర్ష్య కర్ష్య క్రియలకూడిక. మహావిద్వాదిప్రయోగము a prescription of Bilwa and other drugs. దీనికి కాలిదాసప్రయోగమున్నది Kalidasa has used this word. యక్షిణీప్రయోగముచేయు to bewitch or send a devil into (a person.) ఈ ఔషధప్రయోగముచేసినాడు he administered this medicine. విషప్రయోగముచేసి నశపినాడు he killed him by means of poison.

బాప్రయోగము చేసినాడు he used an arrow, i.e., discharged it. ప్రయోగింపు *pra-yō-ginisu*. v. a. To use, practise, administer; use, as a weapon. ఉపయోగింపు. ప్రయోజకుడు *pra-yōjakudu*. n. One who uses. The original instigator of any act. A clever man, a genius. కార్యమును నెరవేర్చినాడు. వాడు కుద్ధ అప్రయోజకుడు he is quite a useless person. ప్రయోజనము *pra-yōjanamu*. n. Use, advantage, profit. A thing to be kept or observed, as a holy day, or a feast. పండుగ. An affair, business. కార్యము. A cause, motive. హేతువు. కుద్ధ ప్రయోజనము a happy occasion (as a wedding). రేపు మాయింట్లో కొంచెము ప్రయోజనము గనుక రావడానకు వల్లలేదు I cannot come to-morrow as there are some rites to be observed at home. అక్కడికి నీవు పోయినందున ఏమి ప్రయోజనము what is the use (good, or advantage) of your going there? ప్రయోజన ప్రస్తుతములకు వారిని మేము పిలువడమలేదు we do not invite them to parties. In Grammar, ప్రయోజ్య కర్త the indirect agent (in the instrumental case.) ప్రయోజకకర్త the direct agent (in the nominative case.)

ప్రారోహము *pra-rōhamu*. [Skt.] n. A bud, a shoot, మొలక, అంకురము.

ప్రలంబము *pra-lambamu*. [Skt.] n. A garland of flowers, &c., worn round the neck, హారము. A branch, కాళి. The female breast, పయోధరము. adj. Hanging down, depending from, pendulous. వ్రేలాడే. ప్రలంబుడు *pra-lambudu*. n. The name of a demon. ప్రలంబుడు or ప్రలంబునైరి *pra-lamba-ghnudu*. n. He who slew the demon ప్రలంబ, an epithet of Balarāma, బలరాముడు. ప్రలంబితము *pra-lambitam*. adj. Suspended, pendulous, hanging. వ్రేలాడే.

ప్రలాపము *pra-lapamu*. [Skt.] n. Unmeaning or incoherent speech, prattle, mere ejaculation. విలాపము, పలవము, పలనరించు,

అర్థము లేని మాటలు, అక్కరలేని మాటలు. Lamentation, wailing. ప్రలాపించు *pra-lapintsu*. v. n. To use broken words or exclamations. విలపించు, పలనరించు. To lament, wail.

ప్రలోభనము *pra-lōbhanamu*. [Skt.] n. Tempting, seduction. వెలపించడము. A bait to catch animals with, మృగములను పట్టు కొనుటకు పెట్టు మచ్చు.

ప్రలోభము *pra-lōbhamu*. [Skt.] n. Great selfishness, covetousness, greed, మిక్కిలి లోభము. ప్రలోభించు *pra-lōbhintsu*. v. a. To make one desire eagerly, to allure, ఆసనొనరించు.

ప్రల్లదము *praladamu*. [Tel.] n. Harshness of speech, పారువ్యము. Pride, arrogance; bragging, a vain or wicked word, nonsense. కొవ్వ, గర్వము, పనికిమాలిన కూత, దుర్భాషణము. A wicked act, దుష్కృత్యము. “ఈక్షమావల్లభుం డెంతయుం ద్రుష్ట సంబ్రల్లదంబాడికె.” Parij. iii. 71.

“తే” వెదిజూదంబుపానంబు వేట పలకు, ప్రల్లదంబునుదండంబు పరుసదనము, సామ్యనిష్ప్రయోజనముగవచ్చునేత, య నెడునప్రస్థనములజనదుతనల.” M. V. ii. 42.

ప్రల్లదనము or ప్రల్లదము *pralada-namu*. n. Pride, arrogance. గర్వము, అహంకారము, కొవ్వ. “ప్రల్లదనంబుచే నెరుక పాటొకయింతయులేక.” Bhāskara. §. 17. ప్రల్లదపు *praladapu*. adj. Nonsensical, vain, proud. గర్వపు, పనికిమాలిన. “వింటిరెవని ప్రల్లదపు వెంకలికూతల.” T. iv. 220.

ప్రల్లదుడు, ప్రల్లదీడు or ప్రల్లదకాడు *praladudu*. n. An insolent man, a rogue. An empty fellow. పరుషవాక్యములు పలుకువాడు, తలకొట్టవారి, దుష్టుడు “మ్రుచ్చులు ప్రల్లదుల్ చచ్చువారె యట్లు గాకున్న బాధయి లోకమునకు బుట్టవేయని.” M. XII. v. 276.

ప్రల్లదురాలు *praladu-rālu*. n. A wicked woman, దుష్టురాలు.

ప్రళయము *pra-layamu*. [Skt. ప్ర+లయము.] n. Destruction. The final destruction of the world. కల్పాంతము. Danger, calamity, అపాయము. Death, మృత్యువు. ప్రళయకాలము an awful or portentous period. జల ప్రళయము the Deluge. ప్రళయముగా *pra-layamu-gā*. adv. In a flood, in a deluge. Prodigiously, hugely, grandly. ఇంతటిలో వానప్రళయముగా వచ్చినది the rain came in floods. రాజు ప్రళయముగా బయలుదేరినాడు the king set out very grandly. వానిపని బహుప్రళయముగానున్నది he lives in grand style, his business goes on thrivingly. ప్రళయముగా మాట్లాడుతాడు he talks pompously. ఏరు ప్రళయముగా పారుచున్నది the river is rushing furiously.

ప్రవక్త *pra-vakta*. [Skt.] n. One who talks well, an eloquent man, చక్కగా మాట్లాడు వాడు. (In Telugu Christian literature), a prophet, రాగలసంగతులను తెలుపువాడు.

ప్రవచనము *pra-vachanam*. n. The venerated text, i.e., the Vedas. వేదము. A great or noble word, గొప్ప మాట. Teaching, expounding, ప్రకృష్టించనము. ఇప్పట్లో పాత్ర ప్రవచనములు లేవు at present there is neither teaching nor learning. ప్రవచనీయుము *pra-vachaniyamu*. adj. That which is fit to be well said, చేక్కగా మాటాడదగినది.

ప్రవణము *pravanamu*. [Skt.] adj. Bent. bowed. వెగిన. Attached to, adhering to, తత్పరతగల, అన్వేగల.

ప్రవర or ప్రవరము *pra-va*. [Skt.] n. A name, పేరు. Offspring, descendants; family, lineage. గోత్రము, సంతతి, కులము. “The Gotram is the tribe, containing several Pravaras.” ప్రవరము *pra-va*. adj. Noble, excellent. శ్రేష్ఠమైన. ప్రవరుడు *pra-varudu*. n. An excellent man. శ్రేష్ఠుడు, మేటి.

ప్రవర్ణము *pra-vaṅgamu* [Skt.] n. A certain ceremony or sacrifice అగ్నిష్ఠావ

ద్యంక భూతమైనయాగవిశేషము. ప్రవర్ణుడు *pra-vaṅgyudu*. n. An officiating priest. పురోహితుడు.

ప్రవర్తకుడు *pra-vartakudu*. [Skt.] n. One who carries on or manages, నడపువాడు. The original instigator or author of an act, the doer. A manager, or superintendent. కారకుడు, అధికారి. గ్రామప్రవర్తకుడు the manager or agent of a village. ఉద్ధయవేదాంతప్రవర్తకులయిన he who cultivates both systems of theology. ప్రవర్తన or ప్రవర్తనము *pra-vartana*. n. Conduct, behaviour, నడక, ఆచారము. ప్రవర్తమానము *pra-varta-manamu*. adj. Current, as a year. నడుచుచున్న. ప్రవర్తించు or ప్రవర్తించు *pra-vartintsu*. v. n. To behave, go on, conduct oneself. దుర్వార్తముగా ప్రవర్తించు న్నాడు he behaves very ill.

ప్రవర్తలు *pra-vartulu*. [Tel.] n. Purging, diarrhoea. భేదలు, విరేచనములు.

ప్రవర్ధిల్లు *pra-vardhillu*. [Skt.] v. n. To increase, grow, improve, flourish, prosper, మిక్కిలి వృద్ధిపొందు. ప్రవర్ధించు *pra-vardhintsu*. v. a. To cause to flourish, మిక్కిలి వర్ధిల్లజేయు. ప్రవర్ధమానము *pra-vardha-manamu*. adj. Flourishing, thriving, increasing. మిక్కిలి వృద్ధిపొందుచుండే.

ప్రవహణము *pra-vaḥanam*. [Skt.] n. A covered carriage or litter. ముఘ్గులుపెయ్యువాహనము. అందలము మొదలయినవి.

ప్రవహించు *pra-vaḥintsu*. [Skt.] v. n. To run or flow, (as a river). పారు. ప్రవాహము *pra-vaḥamu*. n. A stream, flood, current, వడ, వెల్లువ. Continuous passage or flow, unbroken succession, continuity. పంప. ప్రవాహిక *pra-vaḥika*. n. Diarrhoea, dysentery, అతిసారకోగము, పాతేనాలు.

ప్రవాచము *pra-vādanu*. [Skt.] n. A rumour, report, నందం.

ప్రవాళము pra-valamu. [Skt.] n. A coral, షకడము. A shoot, sprout, new leaf, అంకురము, చిగురు, నవపల్లము. The neck of a lute, వీణాదండము.

ప్రవాసము pra-vasamu. [Skt.] n. Absence from one's home or land, living abroad, remaining away from home. షరఫలనాసము, షరదేశగమనము. ప్రవాసముగానుండువాడు or ప్రవాసగతుడు one who is from home.

ప్రవాహము pra-vahamu. See under ప్రవహించు.

ప్రవిమలము pra-vimalamu. [Skt.] adj. Most pure, spotless, perfectly innocent. నిర్మలమైన, స్వచ్ఛమైన.

ప్రవిశ్లేషము pra-visleshamu. [Skt.] n. Separating, parting. ఎడదాయడము.

ప్రవిష్టము pra-vishtamu. [Skt.] adj. Entered, gone in, entered upon (as an affair,) engaged in. ప్రవేశించిన, చొరబడిన.

ప్రవిష్టుడు pra-vishtudu. n. One who entered or has gone in; one who entered upon, or is engaged in. దుర్మార్గప్రవిష్టుడు a man given to evil courses, దుర్మార్గచింతలవాడు.

ప్రవీణము pravinamu. [Skt.] adj. Skilful, versed in, conversant. నిపుణుల. ప్రవీణత or ప్రావీణ్యము pravinata. n. Cleverness, proficiency, skill, ability. నిపుణత. విద్యాప్రవీణత scholarship. ప్రవీణుడు pravinudu. n. One who is skilful or clever, an expert, నిపుణుడు, కేర్పరి. ఆంధ్రభాషయందు మిక్కిలి ప్రవీణులయిన highly accomplished in Telugu.

ప్రవృత్తి pra-vritti. [Skt.] n. Pace, manner of walking, నడక. Entrance, ప్రవేశము. Means of livelihood, అడుగుతెరువు. A story, స్వప్రాంతము. Activity, occupation; conduct, నడవడి. Inclination, design, disposition. ఉద్దేశము, స్వభావము.

ప్రవృద్ధము pra-viddhamu. [Skt.] adj. Full grown, expanded, diffused: spread abroad or dispersed. పుద్దిపొందిన, అవోకగా పెరిగిన.

ప్రవేశము pra-vesamu. [Skt.] n. An entering upon or engaging in, entrance. చొచ్చుట; చొరవ. ఆకాశములో వానికి ప్రవేశములేదు he has no acquaintance with that science. ఆ దొరనద్ద నాకు ప్రవేశములేదు I have no influence with that gentleman. గృహప్రవేశముచేసినారు they have gone to live in their new house. ప్రవేశముకనవలెను please to acknowledge the receipt. వర్షాకాల ప్రవేశమైనది the rainy season has now set in. ప్రవేశనము pra-vesanamu. n. Insertion, entering. ప్రవేశపెట్టడము.

ప్రవేశపెట్టు pravesapettu. v. a. To introduce, instal, induct, admit, enter, entertain or take into service. ప్రవేశించు pravesintsu. v. n. To enter; to enter on or upon, to interfere in. చొచ్చు.

ప్రవ్రజ్య pra-vrajya. [Skt.] n. A roaming, travelling about, (particularly as a religious mendicant.) Abandonment of the world. కార్యాధ్యపట్టుటనము, సన్యాసాశ్రమము. ప్రవ్రజితుడు an ascetic.

ప్రవృ ప్రava. [Tel.] n. A pot, కుండ. భా. vi.

ప్రశంస pra-samsa. [Skt.] n. Praise, commendation, eulogy. స్తోత్రము, క్షుతి. A subject, topic: mention. ప్రస్తావము. ఆ ప్రశంస తెచ్చినాడుకాదు he made no mention of the matter. ప్రశంసించు pra-samsintsu. v. a. To praise, క్షుతించు, పొగడు. To mention, allude to, speak of. ప్రస్తావించుచేయు. ఆయన పేరును నిర్మిమిత్తిముగా ప్రశంసించరాదు thou shalt not take his name in vain. ప్రశస్తము or ప్రశస్తులైవ ప్రasastamu. adj. Famous, renowned, celebrated, excellent, superior, ప్రసిద్ధిమైన,

శ్రేష్ఠమైన. ప్రశస్తి pra-sasti. n. Fame, excellence, eminence, eulogy. ప్రసిద్ధి, పొగడిక. ప్రశస్తకుడు pra-sastakudu. n. A renowned man, one who is famous. ప్రసిద్ధుడు. "అనవినిసర్వకా ప్రములయందు ప్రశస్తకులైనయ్యులకా." Bilh. i. 66.

ప్రశాంతి pra-santi. [Skt.] n. Perfect peace of mind, tranquility మిక్కిలిశాంతి. ప్రశాంతుడు pra-santudu. n. One who enjoys a perfect peace of mind, మిక్కిలి శాంతి సెందినవాడు.

ప్రశ్న or ప్రశ్నము prasna. [Skt.] n. A question, query, demand, inquiry అడుగుట. Divination, by dipping into the Ramayanam; it is like the Sortes Virgilianae. ప్రశ్నార్థకము the interrogative form. ప్రశ్నించు prasnintsu. v. a. To question, to ask a question, ప్రశ్న అడుగు, సవాల చేయు.

ప్రశ్రయము pra-srayamu. [Skt.] n. Respect, courtesy, civility. Solicitation. అనునయము, ఓదార్చడము, అడుగడము.

ప్రసంగము pra-sangamu. [Skt.] n. Addition to, connection with. A conversation, talk, discussion. ప్రస్తావము, సల్లాపము, సంగతి. Connected reasoning or argument. విషయ విస్తరము, వాదము. A discourse, speech, sermon, lecture. ఆ పండితులు ప్రసంగముచేయుచుండిరి the Pandits were holding a disputation. ఇకను ఆ ప్రసంగము మానుకొండి have done with that discussion. ప్రసంగ సంకత్యా in the course of conversation. అధిక ప్రసంగము talkativeness. ప్రసంగించు prasang-intsu. v. n. To talk about, to discuss, ప్రస్తావించు, వాదించు. To make a speech. ప్రసక్తి pra-sakti. n. A topic, or subject of conversation. ఆ ప్రసక్తి నాకు తెలియదు I know nothing about the matter.

ప్రసక్తించు prasakt-intsu. v. n. To talk about, to be related to (a subject). ప్రస్తావించునవచ్చు.

ప్రసన్నము pra-sannamu. [Skt.] adj. Clear, clean, bright. నిర్మలము. Complacent, pleased, gracious, benignant, సంతోషించిన, సుముఖమైన. ప్రసన్నులనుండై looking upon them graciously. ప్రసన్నత pra-sannata. n. Clearness, purity. Complacency, benignity, favour, kindness. నిర్మలత్వము, ప్రసాదము, సుముఖత్వము. ప్రసన్నుడు pra-sannudu. n. One who is gracious, pleased or delighted. అఖండలక్ష్మీ ప్రసన్నుడైన he who shines in changeless glory.

ప్రసరము pra-saramu. [Skt.] n. Spreading, extending. వ్యాప్తి. వ్యాప్నము, వ్యాపించడము. ప్రసరణము prasaranamu. n. Going forth or round, extending, spreading. వ్యాపించడము. Surrounding an enemy, అంతరింపజేసే వ్యాపించుట. ప్రసరించు or ప్రసరిల్లు prasarinintsu. v. n. To spread, extend. వ్యాపించు. ప్రసరింపజేయు prasarinimpajeyu. v. a. To cause to extend. వ్యాపించునట్లుచేయు, వ్యాపింపజేయు.

ప్రసవము pra-savamu. [Skt.] n. Bringing forth, bearing (as young), parturition. కానుపు. Birth, production, పుట్టుక. A flower, a blossom, పువ్వు. A fruit, పండు. An offspring, child. బిడ్డ. ప్రసవాదానము the pains of childbed, పురుడు. ప్రసవించు prasav-intsu. v. a. To be brought to bed, to bring forth, give birth to, (బిడ్డ) కను.

ప్రసవ్యము pra-saryamu. [Skt.] adj. Pertaining to the right hand, కుడిది. Pertaining to the left hand, ఎడమది. Favourable, అనుకూలము. Contrary, reverse, inverted, reverted. ప్రతికూలము.

ప్రసాదము pra-sadamu. [Skt.] n. Clearness, వైశిష్ట్యము. Composure of mind. సామోహము. Favour, kindness, grace, అనుగ్రహము.

Food presented to a god or blest by a priest and then distributed in a temple. The remains of an offering thus presented, భగవంతుడులోగనవారిచే భుక్త పరిశిష్టమైన అన్నము మొదలగునది. మహాప్రసాదము an exclamation implying, "Your pleasure!" "Thy will is our law." ప్రసాదించు prasada-intsu. v. a. To favour. అనుగ్రహించియుచ్చు. "సదమలభక్తి ప్రసాదింపు నాకు" bestow faith upon me.

ప్రసాధనము pra-sadhanamu. [Skt.] n. Dress, embellishment, decoration. వేష విశేషము, వస్త్రాద్యలంకారశోభ.

ప్రసారణము pra-saranamu. [Skt.] n. Stretching. చాచుట. Pulling, తిగుచుట.

ప్రసారము pra-saramu. [Skt.] n. The act of spreading. వ్యాపనము. See ప్రసరము.

ప్రసిద్ధి pra-siddhi. [Skt.] n. Celebrity, fame, notoriety. ఖ్యాతి. ప్రసిద్ధిగలవాడు a celebrated man. ఈచుట అంతటను ప్రసిద్ధిగానున్నది this story is known everywhere.

ప్రసిద్ధము pra-siddhamu. adj. Known, celebrated, ప్రసిద్ధికెక్కిన. ఇది ప్రసిద్ధమునకావ్యముకాదు this is not a classical poem.

ప్రసిద్ధపత్రిక or ప్రకటనపత్రిక a newspaper, a proclamation, a notification.

ప్రసిద్ధిగా pra-siddhi-ga. adv. Confessedly, avowedly, notoriously. అతడు ఎస్తాడని ప్రసిద్ధిగానున్నది there is a general talk of his coming. ప్రసిద్ధిచేయు or ప్రసిద్ధిజేయు to publish, or make known.

ప్రసూత or ప్రసూతిక pra-sūta. [Skt.] n. A woman in childbed. బాలెంతరాలు. ప్రసూతి pra-sūti. n. Childbed, parturition, bringing forth young, labour. బిడ్డకనడము, కానుపు. Birth, పుట్టక. A child, బిడ్డ.

ప్రసూనము pra-sūnamu. [Skt.] n. A flower-blossom. పుష్పము.

ప్రస్ఫుతము pri-sritamu. [Skt.] adj. Stretched, lengthened. కొనసాగివరిగిన. Dispersed, extended, spread abroad. ప్రస్ఫుద్ధము. ప్రస్ఫుతి pra-sriti. n. The palm of the hand hollowed so as to hold liquids. పుడిసిరి, చేర.

ప్రనేపకము pra-sēvakamu. [Skt.] n. The globes of a lute. ఓలకరెత.

ప్రస్తరము prastaramu. [Skt.] n. A stone, రాము. A jewel, a precious stone, రత్నము, మణి.

ప్రస్తరించు prastarintsu. [Skt.] v. n. To spread, extend, విస్తరించు. To arrange prosodial feet. ఛండా ప్రస్తారముచేయు. ప్రస్తారము prastaramu. n. A canon, scheme, or formula. A diagram or figure used in magic. గణప్రస్తారము the combination of syllables in forming prosodial feet, ఛండాశాస్త్రప్రత్యయభేదము.

ప్రస్తవము pra-stavamu. [Skt.] n. That which concerns one, an object, విషయము.

ప్రస్తావము pra-stāvamu. [Skt.] n. An opportunity, occasion, కార్యోచిత సమయము, అవసరము. A conversation, narration, mentioning. Mention. Incidental reference to a person or thing, ఒకనినిగూర్చి మాటయెట్లెడము, ప్రశంసించుట, చెప్పట. ప్రస్తావించు prastāvintsu. v. n. To tell in the course of conversation, to talk about, ప్రస్తావమునకు తెచ్చు. ప్రస్తావము or ప్రస్తావన prastāpamu. (corruption of ప్రస్తావము.) ఆసంకతిని నాతో ప్రస్తావముచేసినాడు he made a mention of this to me. వాడు ఆ ప్రస్తావమెట్లెడదు he did not mention it.

ప్రస్తుతము pra-stutamu. [Skt.] adj. Much praised, mentioned; present. adv. At present, just now. ప్రస్తుతముజరిగేపనియేమి what is going on at present? ప్రస్తుతపు కార్యము the present affair, the business

in hand. ప్రస్తుతము దీన్ని తీసుకో take this for the present. ప్రస్తుతము or శుభ ప్రస్తుతము pra-stutamu. n. A festive rite. ప్రస్తుతి pra-stuti. n. Great applause or praise. మిక్కిలి స్తోత్రము. ప్రస్తుతించు pra-stutintsu. v. a. To praise or applaud greatly, మిక్కిలి స్తోత్రముచేయు.

ప్రస్థము prasthamu. [Skt.] n. A measure of quantity equal to four Kunchams or forty-eight double handfuls. చతురుడుపపువూరము, నాలుగుకుంచములు. A tableland on the top of a mountain, కొండవైద్యము.

ప్రస్థానము pra-sthanamu. [Skt.] n. A setting out upon a journey. ప్రయాణము, తల్లిపోవడము. M. IV. i. 137. M. XII. iii. 307. ప్రస్థానభేరి the great drum sounded when a march commences.

ప్రస్థాపించు pra-sthāpintsu. [Skt.] v. a. To fix well or firmly, to establish, చక్కగా నిలుపు.

ప్రస్ఫుటము pra-sphutamu. [Skt.] adj. Blown, expanded. వికసించిన.

ప్రస్ఫురత్ pra-sphurat. [Skt.] adj. Bright, brilliant.

ప్రస్యందము pra-syandamu. [Skt.] adj. Going quick. "నభస్యత్పటకటపటల ప్రస్యందంబైవనానకా." N. I. 115. టీ॥ ప్రస్యందంబైన, అతివేగమైన.

ప్రస్వేదము pra-svēlamu. [Skt.] n. Great sweat, excessive perspiration. మహాత్వైన చెమట.

ప్రహతము pra-hatamu. [Skt.] adj. Struck. కొట్టబడ్డ. Wounded, killed, defeated.

ప్రహారము pra-haramu. [Skt.] n. A watch (of about three hours), జోము. A blow, బెప్పు. ఆ పిల్లవానికి నిండా ప్రహారము తిగిందని the boy was well thrashed. ప్రహారణము

pra-haranamu. n. A weapon. ఆయుధము. ప్రహారించు pra-harintsu. v. a. To smite, beat. కొట్టు.

ప్రహారి or ప్రహారిగోడ prahari. [from Skt.] n. The boundary wall of a house, garden, &c, Parij. iv. 86. ప్రాకారము, మట్టిగోడ. ప్రహారించు. ప్రహారిమట్టు or ప్రహారితరుగు prahari-charintsu. v. n. To walk or go round a boundary wall, ప్రవేశించు. చుట్టవచ్చు. వసు. iv. కాశీ. i. భీ. i. To go the rounds, to patrol, గుడ్డి తిరుగు.

ప్రహాసనము pra-hasanamu. [Skt.] n. Violent or hearty laughter, mirth. ప్రకృష్టహాసనము, పెద్దనవ్వు. Ridicule, పరిహాసము. A farce, a burlesque. నాటకగ్రంథభేదము. ప్రహాసించు pra-hasintsu. v. n. To laugh out-right, పెద్దనవ్వునవ్వు.

ప్రహారము or ప్రహారము pra-hāramu. [Skt.] n. Striking, destroying. A blow, బెప్పు. మానమద ప్రహారము annihilation of pride and passion. M. I. 1. 218.

ప్రహి prahi. [Skt.] n. A well. బావి.

ప్రహితము pra-hitamu. [Skt.] adj. Sent, discharged as from a how. వింటిమండి విడువబడిన.

ప్రహృష్టము pra-hryshlamu. [Skt.] adj. Glad, pleased, delighted.

ప్రహేళిక pra-hēlika. [Skt.] n. A puzzle, a riddle. గూఢార్థపత్ర కావ్యము.

ప్రహ్లాదము pra-hlādamu. [Skt.] n. Joy pleasure, సంతోషము.

ప్రా prā

ప్రా prā. [Tel.] adj. In compounds, short for ప్రాత. Old, ancient. పురాతనైన. Excellent, శ్రేష్ఠమైన. ప్రాయుగ్గా an old house. ప్రాయుగ్గా the ancient stream, i. e. the

sea, సముద్రము. **ప్రాగబ్బము** *prā-gabbamu.* (ప్రాత+కబ్బము) n. The Veda. **ప్రాగంపు** an excellent ruby, మంచికంపు. **ప్రాబచ్చే** an excellent emerald, శ్రేష్ఠమైనపచ్చే. **ప్రాబడు** (ప్రాత+పడు) Sams. as **ప్రాతపడు** (q. v.). **ప్రాబిడి** excellent gold. **ప్రామృ** an old banyan tree. **ప్రావేలుపు** or **ప్రావేలు** an ancient god, i. e., an Asura, అసురుడు, పూర్వదేవుడు. **ప్రావేమవులు**, **ప్రాబలుకులు** or **ప్రాబులు** *prā-dzaduvulu.* n. The Veda. **ప్రాబూరులు** ancient wilds, old grass lands. **ప్రాజౌతు** *prā-dzautu.* n. An old cap. పాతకప్పుడు. "బూదిబ్రుంగిన మొగంబు: గాదకట్టు. మైనపు మైలప్రాజౌతునా వెలుంక." A. vi. 104. **ప్రామినుకులు** or **ప్రామినుకులు** *prā-minukulu.* n. plu. The Vedas: lit: the ancient words, వేదము.

ప్రాంగణము *pr-ānganamu.* [Skt.] n. A courtyard, మఠగిరి ప్రదేశము.

ప్రాంచల్ *pr-ānchit.* [Skt.] adj. Brilliant, shining. ప్రకాశించే.

ప్రాంతము *pr-āntamu.* [Skt.] n. An edge, margin, border, bank. నద్యాది తీరము. Nearness, neighbourhood, సమీపము. A region, district. **ప్రాంత్యము** *prāntyamu.* (corruption of ప్రాంతము) n. Neighbourhood, neighbouring places or parts. **ప్రాంతరము** *prāntaramu.* n. A boundary, పారివేర. A forest, అడవి.

ప్రాంశువు *prāmsuvu.* [Skt.] adj. High, tall, lofty. ఉన్నతమైన, పొడుగైన.

ప్రాక్ *prak.* [Skt.] n. The East. తూర్పు. adj. Before, prior, preceding in place or time, past, gone. Eastern. ముందరి, గడిచిన, తూర్పుసంబంధమైన. adv. Formerly, of old. మునుపు, మందర. **ప్రాక్తనము** *prak-tanamu.* adj. Ancient, of old days. పురాతనమైన.

ప్రాక n. Same as పాక (q. v.). ఓడప్రాక a verandah.

ప్రాకటము or **ప్రకటము** *prākatamu.* [Skt.] adj. Displayed, manifest, apparent, public, famous, ప్రసిద్ధమైన. "ప్రాకటసత్వవిత్వ పరపాటిని లోకమునాచరుంకా." T. Intro. 19. **ప్రాకటముగా** *prākatamu-gā.* adv. Publicly, notoriously. ప్రసిద్ధముగా.

ప్రాకామ్యము *prā-kamyamu.* [Skt.] n. Freedom of will; wilfulness, following or obeying one's own will or inclination. An irresistible will or fiat, one of Siva's eight attributes; శివరీలావిధూతి భేదము.

ప్రాకారము *pr-ākaramu.* [Skt.] n. An enclosure, a fence, a rampart, a surrounding wall. చుట్టుగోడ, ప్రపారి. "శ్రీశైలభీమ కారేశ మహేంద్రగిరిసంయుతం, ప్రాకారంతు మహాత్మ్యైవై శ్రీశివ్యారాణినాకారోక్." ఆంధ్రకామిది, i. e., He made these mountains as a great boundary wall, wherein there were three entrances.

ప్రాకు or **పాకు** *praku.* [Tel.] v. n. To mount up, to get up, to climb, ఎక్కు. To creep, crawl. రొమ్మతో జరగు. To climb, as a vine. n. A prop for a creeper to climb on, తీగ పాకుటకు దగ్గరపాతినకొయ్యి. Dirt, stain, మాలిన్యము. Moss, పాచి. **ప్రాకుడు** *prakulu.* n. The act of climbing, పాకుట. **ప్రాకుదెంతు** *praku-dentsu.* v. n. Same as ప్రాకు. **ప్రాకులాడు** *prakul-ādu.* v. n. To mount by climbing up, ప్రాకియెక్కు. **ప్రాకోను** *prā-konu.* (ప్రాకు+కొను) v. n. To be covered with moss, పాచిపట్టు.

ప్రాకృతము *pr-ākṛitamu.* [Skt.] adj. Low, common, vulgar. నీచమైన. n. The colloquial or vernacular language derived directly from Sanskrit. **ప్రాకృతుడు** *pr-ākṛitudu.* n. A boor, clown, or rustic. పామరుడు.

ప్రాకేన, **ప్రాకేన్న** or **పాకేన్న** *prākena.* [Tel.] n. A particular ceremony observed on the third day of a marriage. పెండ్లిలో మూడవనాటిముత్సవము.

ప్రాగల్భ్యము *prā-galbhyamu.* [Skt. from ప్రగల్భము.] n. Skillfulness, cleverness. శ్రోధిము. సామర్థ్యము, ప్రసన్నత్వము.

ప్రాచి *prāchi.* [Skt from పురా front.] n. The East. తూర్పుదిక్కు. Moss, పాచి. Dirt, filth, mouldiness, sliminess, as upon a stone near water. మాలిన్యము. **ప్రాచీనము** *prāchīnanu.* adj. Eastern, placed towards the East. పూర్వదిక్కుది. Ancient, old. పూర్వ కాలపుది. **ప్రాచీనబర్హి** *prāchīna-barhi.* n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. **ప్రాచీనావీతము** *prāchīn-āvitamu.* n. The sacerdotal thread, worn (contrary to custom) over the right arm, and passing under the left. ఆపసన్యసి గా వేసికొన్న జంబెము.

ప్రాచ్యము *prāchyamu* adj. Eastern, easterly, తూర్పుదిక్కుసంబంధించిన. n. The country south or east of the Sarasvati. శరావత్యనది ప్రాక్షిణదేశము.

ప్రాచీతము *prāchītanu.* [from Skt. ప్రాచీత్వము.] n. Expiation, ప్రాయశ్చిత్తము.

ప్రాచీరము *prāchīramu.* [Skt.] n. A bound, hedge, fence, wall, an enclosure, a rampart. కంచె, కోట.

ప్రాచుర్యము *prāchuryamu.* [Skt. from ప్రచురయ.] adj. Excessive, enormous. బహుళమైన. Jaganna. I. 40. n. Abundance, plenty, బాహుళ్యము, ప్రచురత్వము.

ప్రాచేతసుడు *prā-hētasudu.* [Skt. lit. Son of ప్రచేతసుడు.] n. An epithet of వాక్దేవి.

ప్రాజాపత్యము *prājā-patyamu.* [Skt. from ప్రజాపతి.] n. Influence, authority, power. అధికారము. A kind of sacrifice, ఇష్టిభోజము. A form of marriage, మించుకూడి గర్భ

ముచేయుచున్న పెండ్లికొడుకునోవెళ్ళి కన్యనిచ్చి చేయు వివాహము.

ప్రాణ్యుడు *prāṅgyudu.* [Skt. from ప్రజ్ఞ.] n. A sage, a wise, or learned man. పండితుడు. An able man, సమర్థుడు. **ప్రాణ్య** or **ప్రాణ్యు** *prāṅgya.* n. A wise or clever woman.

ప్రాణ్యము *prāṅgyamu.* [Skt.] adj. Much, many. విస్తారమైన, అధికమైన.

ప్రాడ్వివాకుడు *prā-d-rivākudu.* [Skt.] n. A judge. న్యాయవారి దర్బారు, తనవారి.

ప్రాణము *prānamu.* [Skt.] n. Air, wind, breath, life, vitality, the living soul. గాలి, చెల్లదయమందలి గాలి, ఉసురు. In Grammar, a vowel. **ప్రాణముతోనున్నవాడు** one who is yet living. **కొన్నప్రాణముతోనున్నాడు** he is nearly dead. **ప్రాణమువిడిచెను** he breathed his last, gave up the ghost. **పంచప్రాణములు** *pancha-prānamulu.* n. The five vital airs, called ప్రాణము, అపానము, సహజము, ఉదానము, వ్యానము. అరేడు దానిమీద ప్రాణములు విడుస్తున్నాడు or వానికి దానిమీద పంచప్రాణములు he loves her very dearly. **ప్రాణముమీదకువచ్చే పని** a most perilous affair. **వానిప్రాణము మీదికి వచ్చినాడు** he is in danger of his life. **ప్రాణముతో పట్టుకొనిరి** they caught him alive. **నా ప్రాణముపోయినా ఇట్లు చెప్పదునా** I will not say so even if it should cost me my life. **నాకు పిడికిట ప్రాణములు పట్టుకొని వచ్చినాడు** he arrived half dead. **వానికి నేర్పుట ప్రాణసంకటము** it would cost immense labour to teach him. **ఆ విగ్రహమునకు ప్రాణప్రతిష్ఠచేసినారు** literally, they gave life to the image, i. e., they performed the ceremony by which the god is supposed to be lodged in the image. **ప్రాణత్యాగము** suicide, ఆత్మహత్య. **ప్రాణాశుభము** or **ప్రాణసంకటము** deadly peril. "ప్రాణాశుభమైనచో పరిణయంబులయ్యదును బల్కబొంతు సత్యాధికములు." M. III. v. 67.

ప్రాణాపాదు mortal danger. ప్రాణాపాదును saving the life. ప్రాణానాసనకాలమున in his last moments. ప్రాణామలీ the five morsels offered to the five vital principles. ప్రాణస్నేహము intimate friendship. ప్రాణదానము చేసినాడు he gave them their lives, he spared their lives. నా ప్రాణము ఉండేముట్టుకు as long as I live. ప్రాణగోడ్లము prāna-goddamu. n. The loss of life, death. "చోవు, ప్రాణావని, ప్రాణాపాయము. "వినువృషరాజ్యామిమముంగొనపలువు రచేత ప్రాణగోడ్లంజైయున్నను ధీరుడేమరమినది దనకునుదక్కించుకొను బుధస్తుత్యముగాక." M. XII. ii. 208. ప్రాణదుడు prāna-dudu. n. The giver of life, the creator. అస్త్ర. ప్రాణనాథుడు or ప్రాణేశుడు prāna-nādhudu. n. The lord of (her) life, i. e., a husband or lover, మగడు. Yama, యమధర్మరాజు. ప్రాణనాయువు prāna-nāyuvu. n. Oxygen gas. ప్రాణాచారము prāna-chāramu. See ప్రాణాపవేశము. ప్రాణాయామము prāna-yāmamu. n. A ritual mode of breathing, while mentally reciting certain prayers, stopping one nostril and inhaling or exhaling with the other: నాసికారంధ్రము లవద్దనుండు నాయువును మంత్రపూర్వకముగా నిగోధించుట. A. iii. 88. ప్రాణి prāni. n. A being, or living creature. జంతువు.

ప్రాత or పాత prāta. [Tel.] adj. Old, ancient. పుంజునమైన, పూర్వము. Worn out, కీర్ణమైన. ప్రాశంబలము an old palanquin, పాతది అయిన అంబలము. A. ii. 121. ప్రాత or ప్రాతనాడు. n. A servant. శింక, ధ్వజుడు. "ప్రాతీ నానినమ్మరాధర్మగృహముల" G. xi. i. 103. A cloth, వస్త్రము, సాత. An old cloth, పాతబట్ట. ప్రాతగిల్లు, ప్రాతగిలు, పాతగిల్లు, పాతగిలు, ప్రాబడు, ప్రాతవడు or పాతబడు prātagilla. v. n. To become old, పాడిన అగు. See under ప్రా. and పాత.

ప్రాతః prāta. [Skt.] adv. In the morning, at dawn. తెల్లనాది. ప్రాతకాలము early in the morning. ప్రాతర్వాయువు a morning breeze. ప్రాతస్నానము bathing in the morning.

ప్రాతికూల్యము prāti-kūlyamu. [Skt. from ప్రతికూలము.] n. Contradiction, opposition. విరుద్ధము, ప్రతికూలత్వము. ఆమకూలముకామి.

ప్రాతిపదికము prāti-padikamu. [Skt.] n. A crude Sanskrit root, a word in its uninflected form. ధాతువు, ప్రకృతి.

ప్రాథమికుడు prāthamīkudu. [Skt. from ప్రథమము.] n. The first man, a chief man, ప్రథముడు. ప్రాథమ్యము prāthamyamu. n. Importance, ప్రథమత్వము.

ప్రాదుర్భవించు prādūr-bhavintu. [Skt.] n. To appear, to become manifest. అగుపడు, ప్రత్యక్షమగు. To be born, పుట్టు. ప్రాదుర్భవము prādūr-bhavamu. n. Appearing, manifestation. అగుపడడము, ప్రత్యక్షము. Birth. పుట్టుక.

ప్రావేశము prādēsamu. [Skt.] n. The span from the thumb to the fore-finger. లాడితెడు.

ప్రాధాన్యము prādhānyamu. [Skt. from ప్రధానము.] n. Supremacy, dominion. ముఖ్యత, ప్రధానత్వము.

ప్రాధేయనము prādheya-padu. [Skt.] v. n. To beseech, మిక్కిలి ఆశతో వేడుకొను.

ప్రాప్తించు prāpintu. [Skt.] v. n. To obtain, get, attain to. పొందు. ప్రాప్తు prāpu. n. A prop. A protection, support, a refuge; patronage; a person on whom one depends, ఆసరా, ఆశ్రయము. ఆయన ప్రాప్తున నన్నామి we are under his protection. ప్రాప్తము prāptamu. adj. Obtained, gained, acquired, received, procured, caught, as a disease. పొందబడిన. కట్ట

అసనికి ప్రాప్తమైనందున because he caught the leprosy. n. That which is obtained, that which falls to one's lot, luck, fortune. నాప్రాప్తమింతే this is all I can get, such is my luck. ప్రాప్తి prāpti. n. Obtaining, attaining, పొందిడిము. Gain, profit, లాభము. One of the eight superhuman faculties, the power of obtaining every thing one desires. అష్టేశ్వర్యములలో నొకటి.

Luck, fortune. అదృష్టము. వానికి అంతే ప్రాప్తి this is all he can get. దాని ప్రాప్తి అట్లు ఉండినది such was her luck. నీకు అది ప్రాప్తిలేదు you were not fortunate enough to get it. ప్రాప్తించు prāpintu. v. n. To happen or occur; to be gained, obtained, found. కలుగు, లభించు. వానికి రోగము ప్రాప్తించినది he contracted or caught a disease. ప్రాప్తుడు prāptudu. n. One who has attained. వారు జైకుంఠ ప్రాప్తులు they went to Vishnu's heaven, i. e., they died. ప్రాప్యము prāpyamu. adj. Attainable, procurable, that may be got, పొందదగిన. ప్రాప్యకము prāpyakamu. n. Protection, patronage, refuge. ఆలంబము, ఆదానభయము, ఆసరా. ప్రాప్యకుడు prāpyakudu. n. One who puts an object within our power or reach. ఘటకుడు. A patron, protector, guardian.

ప్రాబల్యము prā-balyamu. [Skt. from ప్రబలము.] n. Power, vigour, predominance. ప్రబలత్వము. ఇస్కరు క్రీస్తునమితము ప్రాబల్యములానన్నది the Christian religion has now the predominance. ప్రాబల్యముగా prā-balyamu-ga. adv. Predominantly.

ప్రాభవము prābhavamu. [Skt. from ప్రభువనము.] n. Pre-eminence, supremacy, dominion. ప్రభుత్వము, దొరతనము.

ప్రామాణికము prāmanīkamu. [Skt. from ప్రమాణము.] adj. Based on authority, authoritative. Credible. True, just, fair, right, faithful, equitable, నిష్కర్షణ

ప్రామాణికుడు prāmanīkudu. n. A veracious man. యధార్థనాది, సత్యము తెలుసని నాడు. An authority in any science. శాస్త్రము నెరిగినాడు. ప్రామాణ్యము prāmanīgyamu. n. Authority, proof, దృష్టాంతము. Evidence, నాశ్చర్యము. Authenticity, credibility.

ప్రామిడి prāmidu. [Tel.] n. Fraud, deceit. మోసము, శ్రమ. Cruelty, క్రూర్యము. A cruel person, క్రూరుడు, క్రూరుల. adj. Cruel, క్రూరము. "బంకరెంకెతెన, పచ్చిరికి. సులు, రొమ్ములగుంపట్లు, రోతి ప్రామిడ్లు." Charitr. ii 1551.

ప్రాము or పాము prāmu. [Tel.] v. u. To rub, రాచు. To daub, పూయు, పులుము, రద్దు. To cover, మూయు. To wipe, తుడుచు. To trouble, harass, పీడించు. To cut to pieces, ఖండించు. ప్రాముడు prāmuđu. n. The act of rubbing anything, పులుముట. "ప్రాముజు రాగ్నిచేకకరోమి యనుచు." H. i. 223. ప్రాముజురాగ్ని, నులివెచ్చే ఆకలి.

ప్రాయము prāyamu. [Skt.] n. Age, time of life, జీవితకాలము, ఈడు. నయాస్సు. Puberty, youth, prime, bloom. యౌవనము. తవ్రాయము fresh age. వ్రాయువువాడు a young man. వ్రాయువువాడు a young woman. A preparation for dying దెహవ్యాధిని తిరి ము, ప్రాయోపవేశము. Death, చావు. Exceeding much, a multitude, సమాహము, బాహుళ్యము. adj. (used in composition.) Like, resembling, సమానము. పశుప్రాయుడు a brutish man. మృతిప్రాయుడు one who is as good as dead. అది వానికే ప్యూప్రాయము he values it no more than a straw. వానికే అంతము తప్పప్రాయము తల్లిదండ్రులు is an his death. ప్రాయశః prāyasa. adv. Frequently, for the most part. వానికే ప్రాయశ్చి క్షము prāyasa

chittamu. n. Expiation, propitiation, penance, absolution, recompense, retribution, పాపపరిహారముకొరకు చేయుకర్మము.

శనిప్రాముఖ్యిత్రము certain expiatory ceremonies performed over a dying person. తనకొమారునికి ప్రాయశ్చిత్తముచేయించినాడు he had his son purified by expiatory rites. ప్రాయోపవేశము or ప్రాణాచారము prāy-ōpavēśamu. n. Fasting in order to die, starving to death voluntarily. పండుపడియుండి ప్రాయమును విడిచిపెట్టడమునైనారము. ప్రాయోపవేశముచేయు or ప్రాణాచారముచేయు prāy-ōpavēśanuchēyu. v. n. To meet death by fasting in fulfillment of a vow.

ప్రాయి prāyi. [Tel.] n. Manliness, ధాన్యము. Wealth, fortune, prosperity, భాగ్యము, సౌమంధ్యము. ప్రాయిడి prāyidi. (ప్రాయి+ఇడి.) n. One who has no manliness, పాటపహినుడు. A humble or poor man, దీనుడు. Misfortune, భాగ్యహీనము. Poverty, దీనత్వము.

ప్రాయకము prāyikamu. [Skt.] adj. Frequent, general, usual, ordinary, common. సామాన్యము.

ప్రారంభము Pr-āranbhamu. [Skt.] n. Commencement, beginning. మొదలుపెట్టడము. An attempt, యత్నము. ప్రారంభించు pr-āranbhamantsu. v. n. To begin, ఆరంభించు. To attempt, యత్నించు. ప్రారంభము pr-āranbhamu. adj. Begun, ప్రారంభింపబడిన. n. Destiny, luck, fortune, predestination, పురాకృతము. ప్రారంభకర్తానుభవము suffering the consequences of original sin.

ప్రారణ్యత్ prā-ranyat. [Skt.] adj. Shining. వెలుగుచుండే. "మణిగణప్రారణ్యతావివితాశన ప్రారణ్యత్కటవక్ర." Śiva. vi. 107.

ప్రారాధి pr-ārādhi. [Skt.] n. Fame, notoriety. ప్రసిద్ధి. Determination, resolution. నిశ్చయము. "భయకృత్పల్లనమచికాశ్చితితపః

ప్రారాధితే." Vasu. iii. 138. టి॥ ప్రారాధి. నిశ్చయభావము.

ప్రార్థన or ప్రార్థనము pr-ārthana. [Skt.] n. Asking, begging, prayer, supplication. అడుగుట, యాచన. A vow. ప్రార్థనా ద్యర్థకము the Imperative mood, as showing entreaty. ప్రార్థనచేసేకొను pr-ārthana-chēsi-konu. v. n. To pray. To vow. ప్రార్థకుడు pr-ārthakudu. n. One who prays or asks. ప్రార్థించు pr-ārthintsu. v. a. To ask; beg, pray or supplicate. అడుగు. యాచించు. ప్రార్థనీయుము pr-ārthanīyumu. adj. Fit to be asked or begged. ప్రార్థితము pr-ārthitamu. adj. Asked, begged, solicited. అడుగబడ్డ. యాచింపబడ్డ. ప్రార్థితుడు pr-ārthitudu. n. One who is begged, or entreated. అడుగబడ్డవాడు, యాచింపబడ్డవాడు.

ప్రాలంబము or ప్రాలంబిక pr-ālambamu. [Skt.] n. A garland, necklace. పేరుగా వేసుకొన్న పూలదండ, పేరు, గొలుగు.

ప్రాలు prālu. [Tel. plu. of ప్రాయి. (q v.) n. Rice. బియ్యము. Consecrated rice, తలవ్రాలు, అక్షతలు. "ఎనటవ్రాలిడి ముచ్చటకెగజనునె." Chamatkar. iii. "బగము గెల్వంగ దండెత్తుముగనిమూట, లీలతిబల్లదివెన ప్రాలనం." Parij. ii. 42. దీవెనప్రాలు, అనగా శోభనాక్షతలు.

ప్రాలుమాలు, ప్రాల్నాలు or పాలుమాలు prālu-mālu. [Tel.] v. n. To be idle, indisposed, unwell. సోమఃతనమునపొందు. ప్రాలుమాలిక, ప్రాల్నాలిక or పాలుమాలిక prālu-mālika. n. Idleness, indisposition, ill-health, సోమఃతనము.

ప్రారేయము pr-ārēyamu. [Skt.] n. Snow. frost. చుండు, హిమము. నిహారము. ప్రారేయ శిఖర the hill of snow, i.e., Himalaya.

ప్రవ prava. [Tel.] n. Convenience. అనుకూలము, సౌంధిక. Fault, evil influence, దోషము. "సీ॥ శ్రీబిజ్జనులకుసతీపతి న్యాయ మైనాగిన ప్రవ యాచార్యసేన." Vijayanti ii. 109. అకనములో సుకప్రాన తగిలి నాడు చచ్చినాడు the venom of the verse smote him and he died.

ప్రవారము or ప్రవరణము pr-āvāramu. [Skt.] n. An upper or outer garment. వైబట్ట, ఉత్తరీయము.

ప్రవీణ్యము prāvinyamu. [Skt. from ప్ర+ణయ] n. Cleverness, skillfulness. అట్టితనము, నేర్పు, ప్రవీణత్వము. ప్రవీణ్యుడు prāvinyudu. n. A clever person. వేటలో ప్రవీణ్యుడై being expert in the chase.

ప్రవృత్తు Same as చువ్చు (q. v.).

ప్రవృష్టు or ప్రవృష pr-āvṛṣṭu. [Skt.] n. The rainy season. నర్సాకాలము. నష్టవృత్తు. ప్రవృషిణిము pr-āvṛṣhijamu. n. A frog, as being 'produced by rain.' కప్ప. ప్రవృషిణ్యము pr-āvṛṣhinyamu. adj. Of the rains, produced in the rainy season. నర్సాకాలసంబంధమైన. నానకాలమందువుట్టే. "ప్రావృషేణ్య బలదాసితంబుడు." M. I. vi. 253. n. A tree called Nauclea cadamba. నీపే or మొగులకడిమి.

ప్రవృతము pr-āvṛtamu. [Skt.] n. A veil, cloak, mantle. కప్పకొనేపట్ట.

ప్రవృషాయణి pr-āvṛṣhāyāni. [Skt.] n. Cowach, Carpopogon pruriens. చూలగొండి.

ప్రవ్రానము pr-āvṛānamu. [Skt.] n. Tasting, eating. Feeding, causing to taste or eat, భోజనము. ఆ బిడ్డకు అన్నప్రాశనముచేసినారు they performed the ceremony of first giving solid food to the infant. ప్రాశించు pr-āvṛāintsu. v. a. To eat, భుజించు. To drink, త్రాగు. ప్రాశితము pr-āvṛāintamu. adj. Eaten, భుజింపబడిన. Drunk, పానముచేసినది.

ప్రవ్రాస్యము pr-āvṛāsyamu. [Skt. from ప్ర+వ్రాస్య] n. Excellence, ప్రవ్రాస్యము.

ప్రశ్నకుడు pr-āśnakudu. [Skt. from ప్ర+శ్న] n. One who asks a question, ప్రశ్నచేయువాడు.

ప్రసగు pr-āsagu. [Tel.] adj. Old, పాతగి. "చలకల వేదన ప్రాసంగ్యత్రయ. నలపడము న్నూట యనునొప్పులు." BD. v. 1229. అనగా బల్లలమీద వేసిన పాతబియ్యము. n. Old grain, పాతధాన్యము.

ప్రసము pr-āsamu. [Skt.] n. The second letter of each verse, the rhyming letter, సవ్యపాదమున రెండవ అక్షరము. Alliteration, a rhyme. A barbed dart or lance, ఈటె.

ప్రసవము pr-āsavamu. [Skt. from ప్ర+స] n. Pertaining to parturition, or childbirth. Pertaining to a flower. ప్రాసనాయాసము the pains of childbirth. ప్రసవవేదన. Chennai. i. 210.

ప్రసాదము pr-āsādamu. [Skt.] n. A temple. వేదము, దేవతాస్థానము. A palace. రాజస్థానము, నగరు.

ప్రస్థానము pr-āsthānamu. [Skt. ప్ర+అస్థా] n. The forenoon. పగటియొక్క మొదటిభాగము, లేదనియ.

ప్రి pri

ప్రిమలు prīdalu. [Tel.] v. n. To break, విసుగు. To decrease, తగ్గు. To become loose, to grow slack. పడలు, ఎరులగు, To fall off, as a veil. జోరు. To separate, leave each other, drop off, విడుచు, ఊడు. To be dislocated, తొలగు "ప్రిదులనికొల్వనంబుల దెట్టినదిండులు ప్రస్థకేకడుకొందుము." KP. viii. 109. ప్రదలక closely, continually. ప్రిదలని unshaken, firm, unbroken.

ప్రియము prīyamu. [Skt.] adj. Dear, beloved, desired. ఇష్టమైన. Dear or high, in

price. ప్రీయవచనములు చెప్పి దాన్ని తీసికొని వచ్చినాన by using fair words I brought her. n. Love, desire, affection, friendship, ప్రేమ. Joy, సంతోషము. ప్రీయములాడు to be kind, to speak kindly. కరణాలకు సలాములు కావులకు ప్రీయము చెప్పవలెను give my respects to the clerks and kind regard to the farmers; (as in English give my love to, &c.) ప్రీయకము priya-kamu. n. A tree called *Nauclea cadamba*. కడంబవృక్షము. ప్రీయత priyata. n. Friendship, love, స్నేహము, ప్రేమ. ప్రీయవడు or ప్రీయపడు priya-padu. v. n. To like, to be pleased, ఇష్టపడు. ప్రీయవాది or ప్రీయవడుడు priya-vadi. n. A fair speaker, one who speaks what is pleasing, a flatterer. హిరమునచెప్పేవాడు, ఇచ్చేకిములాడునాడు. ప్రీయాళువు priyaluvu. n. A tree called మొలిచెట్టు. ప్రీయుడు priyudu. n. A lover, a husband, a friend, ఇష్టమైనవాడు, పెనిమిటి. ప్రీయ priya. n. A beloved woman. ప్రీయురాలు.

ప్రీ pri

ప్రీణనము priṇanamu. [Skt.] n. Satisfaction, satisfying, gratification. తృప్తిపొందించడము, సంతోషపట్టడము.
ప్రీతి prīti. [Skt.] n. Joy, pleasure, delight, happiness, love, affection, regard. సంతోషము, స్నేహము. The name of the wife of Manmadha, మద్ధునిభార్య. దేవునికి ప్రీతిగా చేసిరి they did it in honour of the god, for the purpose of conciliating the god. ముఖ ప్రీతిమాటలు feigned or flattering words. ఆచార్యులవానికి ప్రీతిగా ఈ గ్రామము నిచ్చినారు they bestowed this village on him as a compliment. తల్లికి ప్రీతిగా ఈ దానముచేసినాడు he gave this in honour of his mother. కనిప్రీతిచేసినాడు he did this to avert the evil influence of Saturn. విష్ణు ప్రీతిధామి lands consecrated to Vishnu. ప్రీతిదత్తము

prīti-dattamu. n. A dowry given to a bride by her father-in-law or mother-in-law.
ప్రీతుడు prītudu. n. One who is pleased or satisfied, ప్రీతివొందినవాడు.

ప్రు pru

ప్రుంగుడు prungudu. [Tel.] n. White leprosy, తెల్లకుప్పము.
ప్రున్ను or ప్రున్ను prutlsu. [Tel.] v. n. To rot, పుచ్చిపోవు. ప్రుప్పి or ప్రుప్పి pruppi. n. Rottenness, rotting, పుచ్చిపోవులు. A flaw in a precious stone, ఒకవిధమైన మతకొంఠము.
ప్రున్ను Same as పురుగు or పురుపు (q. v.).

ప్రె pre

ప్రెక్కణము or ప్రెక్కణము prekkanamu. [Tel.] n. Dancing, a dance, ఆభినయము తోడి నృత్యము. A wrestling place, మల్లరింఠము.
ప్రెగ్గడ, ప్రెగడ or ప్రెవడ pre-gada. [Tel. పేరు+కడ.] u. A minister, మంత్రి. A chief man, ప్రధానపురుషుడు. An heir apparent to a throne, యువరాజు.
ప్రెబొత్తి prē-bholli. [Tel. పేరు+బొత్తి.] adv. Assuredly, positively, certainly. నిశ్చయముగా. " గ్వోః ప్రెబొత్తి పుణ్యం పెట్టయొకండు." BD. v. 921.

ప్రే pre

ప్రేంకణము, ప్రేంకడము or ప్రేంకనము prekanamu. [Skt.] n. The tree termed *Nauclea cadamba*. ప్రయోకివృక్షము, ప్రయాళువు, కడంబచెట్టు. కడంబవృక్షము.

ప్రేంఖ prēnka. [Skt.] n. A swing, a sort of hammock or swinging cot, either for travelling or diversion, జోలి, జోలి. Dancing, నృత్యము, నాట్యము. Wandering, roaming or travelling about. సంచారము, పర్యటనము. A horse's pace, వాజశిలి. ఆశ్వశిలి. ప్రేంఖణము prēnkanamu. n. A kind of dance, ఒకవిధమైన నృత్యము. Wandering, roaming, travelling, పర్యటనము. Entrance, ప్రవేశము. A drama, నాటకము. ప్రేంఖత్ prēnkat. adj. Touching, being in contact with, reflecting. Scattering, diffusing, shaking, moving. వ్యాపించెడి. " దితా ప్రేంఖత్కామోచలదుర్గతి బాలుండును." Swa. iv. 100. తీ. దితా ప్రేంఖత్, గమ్యులయందు వ్యాపించుచున్నటువంటి. ప్రేంఖతము prēnkhitam. adj. Shaken, moving, set in motion, కదిలించబడిన. Swung, ఊచబడిన.

ప్రేక్షితము prēkshitam. [Skt.] adj. Seen, చూడబడిన.

ప్రేగు, ప్రేపు or ప్రేగు prēgu. [Tel.] n. An entrail, a bowel.

ప్రేమ Same as ప్రేరేమ. See under ప్రేరిండు.

ప్రేతము prētamu. [Skt.] n. A ghost, spirit, shade. The spirit before the obsequial rites are performed. ఒకవిధమైన భూతము. A corpse, పీనుగు. A soul that is thrown into hell. నరకస్థితిప్రాణి. ప్రేతకర్మములు prēta-karmamulu. n. Funeral or obsequial rites. దినవారములు. ప్రేతత్వము prētatvam. n. (Ghostliness, the state of being a ghost. ప్రేతపురి or ప్రేతపురము prēta-puri. n. Hell, the land of ghosts. యనకట్టెగ్రామము. ప్రేతవనము prēta-vaṇamu. n. A graveyard, cemetery. ప్రేతవస్త్రము prēta-vastramu. n. A shroud. శవమునకుకప్పబట్టె.

ప్రేపు prēpu. [Tel.] n. The dawn, శేషశాయి, ఉదయకాలము.

ప్రేమ or ప్రేమము prēma. [Skt.] n. Love, affection, kindness, tender regard, స్నేహము. Joy, హర్షము. ప్రేమించు prēmintsu. v. a. To love, to have an affection for. ప్రేమిడి prēmudi. n. Love, affection. ప్రేమ. M. III. vi. 440. A vi. 136. ప్రేమసింఠు prēmudintsu. v. n. To love, ప్రీయపడు. To grieve, భేదపడు. కోకింఠ. To suffer pain, బాధపడు. M. IX. i. 12. ప్రేయసి prēyasi. n. A loved woman, a sweetheart. ప్రీయంబు. ప్రేయసుడు prēyasu-du. n. A lover, a friend, ప్రీయుడు.

ప్రేను or ప్రేము n. Rattan. See ప్రేము.

ప్రేరిండు, ప్రేరేమ, ప్రేరేపు or ప్రేరేపించు prērintsu. [Skt.] v. a. To urge, induce, incite, spur, instigate, excite, prompt, urge, encourage. ప్రేరణచేయు, పురకొలుపు. ప్రేరేపణచేయు. ప్రేరకుడు prērakudu. n. One who incites or encourages, ప్రేరేపణచేయువాడు. ప్రేరణ, ప్రేరణము or ప్రేరణ prēraṇa. n. Inducement, encouragement, temptation, excitement, instigation, urging. పురకొలుపడము. " ప్రేరణమున లేనిలేమ." Sumati. 65. ప్రేరణి prēraṇi. n. A kind of dance, ఒకవిధమైననృత్యము. ప్రేరణీయము prēraṇīyamu. adj. Fit to be encouraged, ప్రేరణచేయబడిన. ప్రేరితము prēritamu. adj. Encouraged or incited, ప్రేరేపబడిన. ప్రేరితుడు prēritudu. n. One who is induced, instigated or encouraged, పురకొలుపబడ్డాడు. ప్రేరేపకుడు prē-rēpakudu. (for ప్రేరికుడు.) n. One who urges, or instigates. ఉద్యోగకుడు, పురకొలుపువాడు. In Grammar. ప్రేరిణాకము the Causal voice.

ప్రేరిక Same as ప్రేరిక or ప్రేరిక (q. v.).

ప్రేలు or ప్రేలు prēlu. [Tel.] v. n. To prattle or tattle, to chatter, talk in a silly manner. పెను. To be roasted and swollen, కేను, కరిగియుంబు. ప్రేలు prēlu.

n. A talkative person, a chatter-box, వదరుబోతు. వేలలు, వేలు or వేలాలు prēlalu. n. Roasted rice. వేలును or వేలు prēlutsu. v. n. To fry or roast, వేలబెడు, వేయ. వేలుకు or వేలడము prēludu. n. Talkativeness, వేలుట. వేలవరము prēlavi-tanamu. n. Talkativeness. వదురుబోతునము. "అన్నవేలవరమున నడివివదుగులాడునూటల కీవెంతయడరెడల." Chenn. iii. 139.

వేపు Same as వేగు. (q. v.)

వేషణము prēshānamu. [Skt.] n. Sending, పంపుట. వేషణుడు prēshakudu. n. One who sends, పంపువాడు. వేషణీయుడు prēshāniyudu. n. One who is fit to be sent, పంపదగినవాడు. వేషితుడు prēshitulu. n. One who is sent, పంపబడినవాడు. వేష్యుడు prēshyudu. n. One who is fit to be sent, పంపదగినవాడు. A servant, పనిచేయువాడు.

వేష్ఠము prēshthamu. [Skt.] adj. Very dear, మిక్కిలిప్రియమైన. వేష్ఠుడు prēshthadu. n. One who is very dear, మిక్కిలిప్రియుడు.

వ్రా pro

వ్రాద్దు or వ్రాద్దు prōddu. [Tel.] n. The sun, సూర్యుడు. Time, కాలము. A day, దినము. Half a day, పూట. The dawn, వేసుపజోము. The morning, ఉమాకాలము. వ్రాద్దువాలిన తర్వాత after the sun began to decline, in the afternoon. పెద్దముంజ్రాద్దు a long time. వ్రాద్దిటిపూట the morning time. వ్రాద్దుటెండ the morning sunlight. వ్రాద్దులు prōddulu. n. plu. The days near the time of the confinement of a woman, ప్రసవదినములు. వ్రాద్దులనెల the month during which a confinement takes place, ప్రసావనాసము. వ్రాద్దుకల్లు or వ్రాద్దురాని

prōddu-kallu. n. Lit: the sun-stone, i. e., a focussing lens, సూర్యకాంతకల. వ్రాద్దుగొడుగు. వ్రాద్దుపట్టి or వ్రాద్దుచూలి prōddu-goluku. n. The son of the sun; an epithet applied to Yama, Sani, Kārṇa or Sugriva, యముడు, శని, కర్ణుడు, సుగ్రీవుడు. వ్రాద్దుతిరుగుడు prōddu-tirugudu. n. The sun-flower, సూర్యానుష్ఠాని. వ్రాద్దుపుచ్చు prōddu-puṭṭsu. v. n. To pass the time, కాలక్షేపముచేయు. వ్రాద్దురిక్క prōddu-rikka. n. A constellation called ఉత్తర ఫల్గునీక్షత్రము. వ్రాద్దురిక్కనెల prōddu-rikka-nela. n. A name of the Telugu month called ఫాల్గునాసము.

వ్రాయి. వ్రాయి, పాయి or పాయి prōyyi. [Tel.] n. An oven. గడ్డపాయి gadda-poyyi. n. An oven constructed with bricks or three pieces of stone placed like a triangle. గాడిపాయి gādi-poyyi. n. An oven which is made by digging a long narrow pit in the ground. గుంటపాయి guṇṭa-poyyi. n. An oven formed by digging a pit in the ground.

ప్రా pro

ప్రాక. ప్రాగు, ప్రాపు or పాగు prōka. [Tel.] n. A heap, multitude, or assemblage, రాశి, సమూహము. "పుణ్యములునుపాపములును తెండుప్రాకవైయుండు." M. XIII. i. 47. ప్రాగగు prōgagu. v. n. To gather, assemble, come together. ప్రాగువేయు prōgu-cheyu. v. n. To gather, bring together, accumulate.

ప్రాక్తము pr-ōktamu. [Skt. ప్ర+ఉక్తము.] adj. Told, said, declared. చెప్పబడిన.

ప్రాక్షణము prōkshānamu. [Skt.] n. Sprinkling. నీళ్లు చిలకరించుట. Consecration of an idol by sprinkling. Killing an animal in sacrifice. ప్రాక్షింపు prōkshimtsu. v. a. To sprinkle, as water. వేళ్లు, చిలకరింపు.

Sacrifice. ప్రాక్షింపు prōkshitamū. adj. Sprinkled, shed (as water), wetted (as earth.) చిలకరింపబడిన. Killed, slaughtered, offered in sacrifice. వధింపబడిన.

ప్రాగు or పాగు prōgu. [Tel.] n. A thread, a string, A heap. See పాగు, and ప్రాక.

ప్రావిల్లు Same as పావిల్లు (q. v.).

ప్రావ్ ప్రావ్. [Tel.] v. a. To nourish, support, maintain, protect, preserve, save. అన్నాదకములిచ్చి పోషించు. రక్షించు. ప్రావుతే O may he bless! రక్షించునాక. ప్రావికోలు or పావికోలు prōchi-kōlu. n. The act of feeding, bringing up a cow or other animal, బలహీనత్వమునుపొందిన అవు మొదలగు జంతువులను కాపాడి అనుభవించుట. వానికి ఆయావును పావికోలుగా ఇచ్చినాడు he gave him the cow to feed and enjoy its milk. adj. Useless, వ్యర్థము. గడ్డిపోదేయు ప్రావికోలుకాదు even a blade of grass is not useless.

ప్రాప్యము prōjhitamu. [Skt.] adj. Abandoned, shunned, avoided, త్యజింపబడ్డ. నూనుకోబడ్డ.

ప్రాప్తే Same as పాప్తే (q. v.).

ప్రాధ prōda. [from Skt. ప్రాధ.] n. A wise or skilful person. నిపుణుడు, వివేకి, ప్రాధపురుషుడు, ప్రాధస్తీ. "నయశాస్త్రములాదిక నన్నియు తెరిగిన ప్రాధవిన." R. vii. 227.

ప్రాధుడు prōdādu. n. A wise or skilful man. ప్రాధుడు, చతురుడు.

ప్రాతము prōtamū. [Skt.] adj. Sewn, stitched, కుట్టబడిన. n. A cloth, వస్త్రము.

ప్రాత్తుంగము prōttungamu. [Skt. ప్ర+ఉక్తుము.] adj. Elevated, high. ఉన్నతమైన.

ప్రాథితము prōthitamū. [Skt. ప్ర+ఉక్తితము.] adj. Risen, produced, happened. బయలుదేరిన. "ప్రానాంధ్యప్రాథితక్రోడనాయకము." Swa. iv. 64.

ప్రాప్రావము prōsavitāmū. [Skt.] adj. Relinquished, ejected, expelled, got rid of. నివృత్తిచేయబడిన.

ప్రాప్రాహము prōtsāhamū. [Skt. ప్ర+ఉత్సాహము.] n. Stimulus, incitement, excitement, encouragement. Alacrity. ఉత్సేకము. ప్రాప్రాహుడు prōtsāhakuḍu. n. One who urges or incites. An adviser. ప్రేరేపకుడు.

ప్రాప్రము prōthāmū. [Skt.] n. The nose of a horse, గుర్రపుముక్క. The loins or hip. కటి.

ప్రాప్రి prōthi. [Tel.] n. Nourishing, cherishing, support, పోషణము. Prosperity, grandeur, వైభవము. "రవణీయమందిరా రామచేశంబుల బూవుడిలకును ప్రాప్రిసేయు." B. X. 1818. Graceful, pleasant. పాలుపారడి. ఒప్పారుచున్న. ప్రాప్రివి prōthim. adv. Gracefully, pleasantly. పాలుపారగా. ఒప్పారుగా. "ముత్తైదువలారకునీగా ప్రాప్రిం దన నగరువొచ్చి పూనికమెరయ." Yayati. iv. 184. ప్రాప్రిగా prōthi-gā. adv. In support of, as an aid. ఉపబలముగా. "వల్లభులంబాచి అల్లుడనగు నభిసారకలవిడంబకమ్ముల చెన్నునమ్ముకొనిపాదలు మదనోన్మాదంబునకు ప్రాప్రిగామోదంబున కారంబరిగించుపించి." Swa. iii. 45. ప్రాప్రిగాప or ప్రాప్రివేయు prōthigonu. v. a. To nourish, పోషించు.

ప్రాప్రామము prōddamamū. [Skt. ప్ర+ఉద్దామము.] adj. Set free, unbound, unconstrained, self-willed. విచ్ఛలవిడియైన, నిరంకుశమైన. "మహాపుత్రముల్, ప్రాప్రామస్థి పెల్లగించె నచలబాబొందుమల్లేభముల్." Tara. ii. 27. ప్రాప్రామత prōddamata. n. Unconstrained power, a self-willed disposition. విచ్ఛలవిడి, నిరంకుశత.

ప్రాప్రతము prōddhatamū. [Skt. ప్ర+ఉద్ధతము.] adj. Excited, intense. రేగిన, అగ్న

హముగల. "ధమ్మిల్లముచక్కనొక్కడు వివాదప్రౌఢక." B. viii. 110.

ప్రౌఢతము *pr-oddhutamu*. [Skt. ప్ర+ఉఢ్త రము.] adj. Shaken. కదిలించబడ్డ. "అద్రిభి క్షేణ్యటవ్యగ్రభాగ లాక్ష్మణప్రౌఢత త మాస్థతమాజము గ్రతిపురధీకృదుగ్రవ్యకోఢత." H. v. 60.

ప్రౌఢ్యలము *prōd-balamu*. [Skt. ప్ర+ఉత్ + బలము.] n. Support, aid, assistance. సహాయము. Encouragement, instigation. పురికొలుపుట. ఇది వానిప్రౌఢ్యలమువైని జరిగినది this was done at his instigation.

ప్రౌఢ్భిన్నము *prōdbhinnamu*. [Skt. ప్ర+ఉద్భిన్నము.] adj. Opened, burst, proceeded forth or from. వికసించిన, పుట్టిన, కలిగిన.

ప్రౌఢ్యత్ *prōdyat*. [Skt. ప్ర+ఉద్యత్.] adj. Increased, born, produced. Endeavouring. పుట్టిపాండే, పుట్టిన, బయలుదేరిన. "ప్రౌఢ్యత్ప్రతాపారణి." Swa. iv. 107. "అ రీతికాజను దెంచి యాఘనుడుప్రౌఢ్యదైన ధాం యునీపురంబుల్ సెలయేరులై." T. v. 5.

ప్రౌఢు *prōpu*. [Tel. from ప్రౌఢు.] n. Protection, saving. సంతోషము. Nourishing. పోషణము. **ప్రౌఢుడు** *prō-padu*. (ప్రౌఢు+పడు) v. n. To be fed or nourished, పోషించబడు. **ప్రౌఢి** *prōp-ari*. n. One who nourishes, పోషకుడు. A saviour, రక్షకుడు.

ప్రౌయాలి *prō-y-ālu*. [Tel. ప్రౌలు+అలు.] n. A housewife, ఇల్లాలి. A woman, స్త్రీ.

ప్రౌలు *prōlu*. [Tel.] n. A city. పట్టణము. **ప్రౌలుగుడుపు** or **ప్రౌలుడుపు** *prōlu-gudupu*. v. a. To provoke, rouse, excite. ప్రేరేచు, పుల్లలు పెట్టు. "రాజానకెంతె తెలియపం జరినూర్లులు కైలవారలపైజగతిం బ్రసిద్ధమిది భండనభూముల రావువారలవ్యాజముగాగ ప్రౌలు డిపిరన్న యశంబులు గావునం." Bobbili. ii. 113.

ప్రౌలువీరుగు *prōlu-dirugu*. v. n. To

go in procession about a city. ఊరేగు. In marriage ceremonies it signifies a fictitious procession round the city represented by some objects placed in the house.

ప్రౌవ *prōva*. [Tel.] n. A trick; gibing; quizzing.

ప్రౌవు Same as ప్రౌగు and పోగు (q. v.)

ప్రౌవుకోసు *prōvu-konu*. v. n. To lie in a heap, రాకపడు.

ప్రౌషితము *prōshitamu*. [Skt.] adj. Abroad, absent, away from home. దేశాంతరగతుడైన. **ప్రౌషితభర్తృక** a woman whose husband is absent. **ప్రౌషితుడు** *prōshitudu*. n. One who is gone to a foreign land దేశాంతర గతుడు.

ప్రా ప్రా

ప్రాధ *prādhā*. [Skt.] n. A woman in the flower of youth, a lady, dame, గడితేరిన స్త్రీ, ప్రగల్భురాలు. "పరవశవైన్యమా దుకొను ప్రాధలగానదు." Swa. v. 76. adj. Full grown, mature. Respectable, great, grand, fine, noble. ఎదిగిన, దిట్టమైన, గంభీరమైన. **ప్రాధనాయిక** a full grown girl. **ప్రాధవాక్కు** a grand style. **ప్రాధకావ్యము** a noble poem. ఆ చిన్నది **ప్రాధ** అయినకర్తావ్రత after the girl grew up. **ప్రాధ త్వము** *prādhātvaamu*. n. Skilfulness; ability; grandeur. **ప్రాధి** or **ప్రాధిమ** *prādhī*. n. Dignity, skilfulness, ability, సామర్థ్యము, ఉత్సాహము, ప్రగల్భత.

ప్రాధుడు *prādhudu*. n. One who is mature, wise, skilful, vigorous, clever. ప్రగల్భుడు, ఘనుడు. **ప్రాధురాలు** *prādhurālu*. n. She who is mature, skilful, wise, vigorous, clever. ప్రగల్భురాలు.

ప్రాప్తపదము *praushtha-padamu*. [Skt.] n. The name of the sixth lunar month. భాద్రపదమాసము.

ప్ల pla

ప్లక్షము *plakshamu*. [Skt.] n. The waved-leaved fig tree. *Ficus infectoria*. శోప్య, కల శోప్య. Also, same as రావి.

ప్లవ *plava*. [Skt.] n. The name of a Telugu year. **ప్లవము** *plavam*. n. A raft, a float, తెప్ప. A frog, కప్ప. A monkey, వానరు. **ప్లవంగ** *plavanga*. n. The name of a Telugu year. **ప్లవంగము**, **ప్లవంగము** or **ప్లవగము** *plavangamu*. (lit: the leaper.) n. A monkey, కోతి. A frog, కప్ప. **ప్లవగుడు** *plavagudu*. n. The charioteer of the sun. సూర్యసారథి, అనూరుడు. **ప్లవుడు** *plavudu*. n. A Chandāla or pariah, చండాలుడు, మాలవాడు. A. vi. 57 and 99.

ప్లహ్లాదము *plahladamu*. [Skt.] n. Joy, rejoicing. హర్షము.

ప్లి pli

ప్లిహము *plihamu*. [Skt.] n. The spleen. Enlargement of the spleen, spleen disease, పౌఢయ వామభాగస్థితమంసము, రోగభేదము. **ప్లిహోదారుడు** *plih-ōdarudu*. n. A man suffering from spleen disease, కడుపులో బల్ల కలిగినవాడు. **ప్లిహశత్రువు** *plihā-satruvu*. n. A tree called ములుహోదారు.

ప్లు plu

ప్లుతము *plutamu*. adj. Wetted, soaked. తడపబడిన, తడిచిన. "గీర్వాణవిలాసినిమ్మగుక రశుర సూరసప్లుతాంగుడై." Anirud. v. 53. n. Bounding, curvetting, as a horse. వేగమున అంత వేరయి సమముగాపోయే ఆశ్వధారా విశేషము. A steady pace, నిచ్చుపుగొవనము. Steadiness, నిచ్చురము. A long drawn out

vowel. మాడు మాత్రలకాలముగల స్వరము. A note, a quaver. స్వర భేదిము, తాళమానలఘు త్రయము, తాళప్రాణాంగ భేదిము.

ప్లుష్టము *plushṭamu*. [Skt.] adj. Burnt, కాల్యబడిన.

ప్లో plo

ప్లోషము *plōshamu*. [Skt.] n. Burning, combustion. కాల్యుట.

ఫ pha or fa

ఫ *pha*. [Skt.] The aspirated P pronounced like ph. in *Up-hill*. This letter occurs in Sanskrit or foreign words only. The F sound in English and other languages is also represented by this letter.

ఫకిరు *fakiru*. [H] n. A fakir, an ascetic.

ఫక్కి *phakki*. [Skt.] n. Manner. రీతి, ప్రకారము.

ఫక్కిక *phakkika*. [Skt.] n. A single treatise. ఏకగ్రంథము.

ఫక్తు *faktu*. [H.] adj. & adv. Only, merely, simply. మాత్రము.

ఫణి *phani*. [Skt.] n. A serpent or snake. A hooded serpent. **ఫణితల్పగుడు** *phanitalpagudu*. n. A name of Vishnu who reclines on Adi Sēshu, the chief of snakes.

ఫణిజ్జికము or **ఫణిర్జికము** *phanijjakamu*. [Skt.] n. A delicate sweet smelling plant, apparently a sort of Basil with small leaves. మరువము లేక తులసి.

ఫణితము *phanitam*. [Skt.] adj. Told, said, cited, adduced, praised. **ఫణితి** *phaniti*. n. Speech, a word, వాక్య. Mode, way, course of conversation. ఫక్కు-క. సా.శి. "పామాత్మడైన విష్ణునినిగ్రములన్నియును సప్ర

పాదంబున విస్తరఫణితి విసగగలిగెను." Vishnu. viii. 323.

ఫయిసలా or పయిసలా fayasala. [H.] n. A decision, settlement. విమర్శ, తీర్పు.

ఫర్మానా or పర్మానా pharmana. [H.] n. A firman; a command, warrant, royal mandate. ఫర్మాయింతు pharmayintu. v. a. To command, direct, order, appoint. ఫర్మాయిషి pharmayishi. n. An order, a commission. An order to make an article. ఆజ్ఞ. ఏనస్తుశ్రవైశు ఇట్లు చేయవలసినదే ఆజ్ఞ.

ఫలకము phalakamu. [Skt.] n. A shield, కడెము, డాబు. A die or round piece of metal, బిడ్డ, పలక. కపోలఫలకము the orb of her cheek, her plump cheek. The wooden bottom or frame of a bed. కారుఫలకముడు on the lap.

ఫలము phalamu. [Skt.] n. A fruit. A crop. Fruit, profit, use, advantage, benefit, a reward, result, consequence. దుస్సవోష్ఠి ఫలము the fulfilment of a portentous dream. ఫలపడు phala-padu. v. n. To bear fruit, to avail, turn to good, turn out well. ఫలపరచు phala-paratsu. v. a. To make fruitful, to realize, to turn to profit, to use. ఫలపూరము phala-puramu. n. The citron. ఫలవంతము phalavantamu. adj. Fruitful, as a tree, పండ్లు గల. ఫలరాజము phala-rajamu. n. A certain red fruit, Momordica monadelpha. ఫలాహారము phal-aharamu. n. A refec-tion, refreshments, a slight meal of parched corn, cakes, fruit, &c. ఫలింతు phalintu. v. n. To be fruitful, yield fruit, పండు. To be of advantage, profit, turn out well, to be accomplished, be fulfilled, సాధయ. ఫలితము phalitamu. adj. Ripened, fruitful, profitable, advan-tageous. నా యత్నము ఫలితముకాలేదు my endeavour came to no good. n. Profit,

fruit. ఫలితార్థము phalit-arthamu. n. The ultimate import, purport, result, or point of a passage, the tendency as distinguished from the literal sense. ఫలితము phalinamu. n. A fruit tree. విద్యమాన ఫలవద్వృక్షము. G. iii. 146. ఫలితీ phalintī. n. A tree called ప్రియంబువు, తరిగొర్రచెట్టు. ఫలోదయము phal-odayamu. n. Success, enjoyment, gain, profit; heaven, para-dise, joy, happiness. ఫలోన్ముఖము phal-omukhamu. adj. Fruitful, effective, effi-cacious. ఆది యిప్పుడు ఫలోన్ముఖముగానున్నది it is now coming to good.

ఫలానా or ఫలాని phalanā. [H.] adj. Such, such and such a one. ఫలానివాడు such and such a man. ఫలానిపని such and such a work. ఫలానికార్యము such and such an affair.

ఫల్గునాడు phal-gunudu. [Skt.] n. An epithet of Arjuna.

ఫల్గువు phalguvu. [Skt.] adj. Pithless, sapless. Vain, unmeaning, empty, use-less. నిస్సారమైన. తుచ్ఛమైన. నట్టిది.

ఫాసలి fasali. [H.] n. Lit: a crop or har-vest. Hence, a season, one year. Fasli, the Fasli or Official year.

ఫా phā or fā

ఫాయిదా fayida. [H.] n. Profit, gain, లాభము.

ఫారము faramu. [Eng. 'Form'] n. A tabular statement, పట్టి. In printing, a form of printed matter equivalent to eight pages octavo.

ఫాలము phalamu. [Skt.] n. The forehead. The share of a plough. A cotton cloth. ఫాలాక్షుడు or ఫాల నేత్రుడు. phal-akshu-

du. n. The 'Cyclops,' an epithet of Siva, who has an eye in his forehead. R. v. 332.

ఫాల్గునామము or ఫాల్గునామము phalgunamu. [Skt.] n. The twelfth lunar month, that in which the moon's change takes place, when the sun is in Pisces.

ఫి phi or fi

ఫిరంగి or ఫిరంగి phirangi. [From French, 'Frank,' Feringee] n. A European. A cannon (being imported by the Euro-peans). ఫిరంగిచెక్క phirangi-checkka. n. The bark imported by the Europeans, China root, Smilax china, a certain medicinal drug, Ainslie. i 70.

ఫిరాయింతు or ఫిరాయింపు phirayintu. [H.] v. a. To change, మార్చు. ఫిరాయింపు or ఫిరాయింపు phirayimpu. n. A change, మార్పుదము.

ఫిర్యాదు or ఫిర్యాదు phiryadu. [H.] n. A complaint, a charge, మొర, నేరము పోష దము. ఫిర్యాదీ or ఫిర్యాదీ phiryadi. n. A complainant, a plaintiff. ఫిర్యాదు చేయు phiryadu-cheyu. v. a. To lodge a complaint.

ఫు phu

ఫుల్లత్ phullat. [Skt.] adj. Blooming.

ఫుల్లము phullamu. [Skt.] adj. Blooming, opened, expanded, వికసించిన.

ఫూ phū

ఫూతారము phūt-karamu. [Skt.] n. A sound of sobbing, hissing or panting.

ఫె phe

ఫెళ ఫెళ or వెళ వెళ phela-phela. [Tel. anuk.] n. A crash or smash; an uproar. అతడు ఆ దేశములో ఫెళ ఫెళలాడిస్తున్నాడు he is making a great uproar in the country. adv. Aloud, crashingly, echoingly, roar-ingly, creakingly, resoundingly, "ఫెళ ఫెళవీరణాలు ఫెళి ఫెళివాయింది." H. ii. 98. "కొమ్మ ఫెళ ఫెళవిరిగెను." Pal. 173. ఫెళ ఫెళ మను phela-phela-m-annu. v. n. To crash.

ఫే phe

ఫేనము phenamu. [Skt.] n. Scum, froth, foam. మబుగు.

ఫేనిలము phenilamu. [Skt.] n. The Soap nut plant, Sapindus detergens. కుంకుడు చెట్టు. Rox. ii. 280. "పూతి ఫేనిలములగునైన బలములుగావు శ్రాద్ధమునకు." Vish. iv. 302. adj. Foamy, frothy. మబుగుగల.

ఫేరవము or ఫేరువు pheravamu. [Skt.] n. A jackal. నక్క.

ఫై phai

ఫైసలా or ఫైసలు phaisala. [H.] n. A settle-ment, decision, sentence, decree, తీర్పు, పరిష్కారము.

బ ba

బ ba. The name of the letter B. బక అక్షరము. బంక banka. [Tel.] n. Slime, mucus, gum, glue, gluten, gelatine, any thing glutin-ous, sticky or clammy like jelly or like clay. Stinginess, avarice. బంకలుసాగు bankalu-sagu. v. n. To be gummy or sticky. వానిక నెత్తురుబంక పడుచున్నది he

has got dysentery. **బంక చెట్టు** *banka-chettu*. n. A tree from which gum arabic is obtained. **బంకకుత్తె** a kind of shrub. **బంక తెవులు** *banka-tevulu*. n. The 'gum evil,' a disease of corn. **బంకపిట్ట** *banka-pitta*. n. A name applied to various kinds of Swallows because they build their nests of mud. **బంకపురుగు** *banka-purugu*. n. A snail, lit: the 'sticky insect.' **బంక భేది** *banka-bhedi*. n. Dysentery. **బంకమన్ను** *banka-mannu*. n. Clay. **బంక ముత్తు** *banka-muttsu*. n. An avaricious man, a miser. పిసివారి, లోభి.

బంకు *banku*. [Tel.] n. A lane, సందుపది. A guard, పారావాడు, కావలివాడు. One who pretends to be a hero, శూరునివలె నడించు వాడు. **బంకేత** *banketa*. (బంకు+ఎత.) n. A miserly woman. లబ్ధురాలు.

బంకోలు *bankolu*. [Tel. Name of a place.] n. Bencoolen, whither criminals used to be transported. **బంకోలుకువంపు** to transport, to sentence to transportation.

బంగళ *bangala*. [Tel. బయలు+బయలు.] n. An open plain. బట్టబయలు. **బంగ నబయలుగానుండే** యిల్లు a house upon a plain, not in an enclosure, a lonely house.

బంగల *bangala*. [Tel.] n. An oven. కుంపటి.

బంగారము, బంగరము, బంగారు or **బంగరు** *bangaramu*. [Tel.] n. Gold. **నీ** యిల్లు బంగారముకాను or **నీ**బుద్ధి బంగారముకాను bless your innocent heart! you silly creature! **కాకి** బంగారు tinsel. **ముచ్చి**బంగారు tinsel, gilding, as distinguished from **మంచి**బంగారు real gold. **బంగారు** *bangaru*. adj. Golden. The various names of gold are used (as in other languages) to denote Fine, noble, beautiful, admirable, thus: **బంగారు** కొండ or **బంగరు**కొండ the golden mountain, **పేమూర్తి**, **పేరు**వ్యవహారము; my darling. **నా** బంగారుదొర my beloved lord! **బంగారు**పిట్ట

sweet bird! Also, used to express contempt. **బంగారు** మర్యాద vastly polite! **బంగారు**వ్యాయము a precious reason! **బంగారు** పని a very pretty business! **బంగారు** చిన్నవాడు a hopeful lad. **వాడు** పట్టినది అంతా **బంగారు** అవుచువచ్చినది all he did prospered. **బంగారుగా** *bangaru-ga*. adv. Grandly, vastly, well, precious. As easily as possible. As you please! with all my heart! by all means! **బంగారుకంటి** *bangaru-kanti*. n. (Lit:) Golden-eyed: A name of the Little Owl, పైడికంటి; and also of a sort of rice. **బంగారుతీగలు** *bangaru-tigalu*. n. (Lit: Gold-sprouts:) A sort of rice. **చాలి**భాగ్యము. **బంగారునిరు** *bangaru-niru*. n. Gilding. **బంగారుపాము** *bangaru-pamu*. n. A very venomous kind of snake. **బంగారుపిచ్చిక** *bangaru-pichchika*. n. The Weaver-bird, *Ploceus baya*. **బంగారుపూత** *bangaru-puta*. n. Gilding. **బంగారుపూతలు** a kind of grain.

బంగాళము *bangalamu*. [Bengali.] n. Bengal, నంజేశము. **బంగాళా** *bangala*. [H.] n. A bungalow or house standing alone. **బంగాళి** *bangali*. n. A species of plantain, కొత్తరటి. adj. Bengali.

బంగి or **భంగి** *bangi*. [H.] n. Bhang, or Indian hemp, *Cannabis sativa*. **కంజాయి**. Also, the bangy or parcel post or mail. A parcel. **బంగిముత్తు** *bangi-muttsu*. n. One who smokes *bangi* బంగారినాడు.

బంజారి *banjari*. [H.] n. A tribe of gypsies, లంబాడివాండ్లు.

బంజారు or **బంజరు** *bandzaru*. [H.] n. A waste land, uncultivated land, **బీడు**నేల. అనాదిబంజరు land which is immemorially waste. adj. Waste, uncultivated. **బంజరు** భూమి waste land.

బంటి *banti*. [Tel.] affix: As high as; up to. లోతుయొక్క ప్రమాణము. మొలబంటినీరు

water up to one's waist. **చాకాలి**బంటి knee-deep. **పుక్కిటి**బంటి deep as far as the cheeks. **ఈత**బంటి deep enough for swimming.

బంటు *bantu*. [from Skt. భటు.] n. A soldier, an armed attendant, a police officer, a servant; a pawn at chess. **నేనకుడు**. A devotee, భక్తుడు. A disciple, శిష్యుడు. A brave man, శూరుడు. **బంటుతనము** *bantu-tanamu*. n. Soldiership, bravery. **బంట్రోతు** or **బంఠ్రోతు** *bant-rötu*. (From **బంటు**, a soldier, and **రొతు** a trooper.) n. A peon.

బండ *banda*. [Tel.] n. A rock, a block or slab of stone. **రాయి**, **వెడల్పు**రాయి. A short pounder or pestle without a ferrule, పాన్ను లేనిరోకలి, పొట్టిరోకలి. A much used block, a worn out stone. అరిగినది. (Metaphorically), a block head, an obstinate, stubborn man. adj. Shameless, importunate. Mischievous, naughty, wicked, obscene, indecent, అకతాయి. **బండారు** *bandata*. (బండ+అరు.) n. Mischief, naughtiness, అకతాయితనము. **బండవ్యాజ్యము** a litigious case. **బండడు**, **బండ** or **బండగుడు** *bandadu*. n. A dullard, a mischievous person, a stupid man. **బండవాడు** *bandavatu*. n. A class of beggars, who go with a stone in their hands with which they threaten to beat out their brains unless relieved, **రాయి**యొత్తుకొనివచ్చి అడుగు కొనేవాడు.

బండగు *bandagu*. [Tel.] n. A cage for catching wild beasts, &c. బోన.

బండము *bandamu*. [Tel.] n. A thing. తినబండములు eatables.

బండారము or **బండారు** *bandaramu*. [from Skt. భండారము.] n. A treasury, ఖజానా, ధనగృహము, సంచికట్టు, బొక్కసము. "తక్కినబండారులెక్కలమాడు." B.D. v. 800. See also **అముక్త**. iv. **బండరు**, **బండరుడు**

or **బండారి** *bandaru* n. A treasurer, కోశగృహధ్యక్షుడు, బొక్కసమున కధికారి. "హితులుగృతులు బురోహితులురాజనుకులు, బండరులరాచుకులులెంకలను." Charitr. iii. 108. **బండారువు** *bandaruvu*. n. A treasury. ఖజానా, సంచికట్టు, బండారము. **బండవలము** or **బండాలము** *bandavalamu*. n. Stock, capital, funds, treasure. **సంచితము**. Means, capacity, strength, సామర్థ్యము. దానిబండవలము తెలుపవడినది the secret came to light. **అందులో** బండాలము ఏమిన్ని లేదు there is nothing in that.

బండారు *bandaru*. [Tel. బండ+అరు.] n. Saffron ground on a stone. **రామి**వారవి పూసుకొనేపసుపు. **బండారుకర్ర** *bandarukarra*. n. A hard yellow wood like mango wood. The Karum timber tree, *Adina cordifolia* (E. P.) **బండారుపిచ్చిక** *bandaru-pitschika*. n. "The golden head," a kind of bird, probably *Loria philippenses*. పీతముండము.

బండారుడు *bandarudu*. [Skt.] n. One who tends buffaloes. బర్రెలను కాచువాడు.

బండాలము See **బండారము**. (q. v.)

బండి *bandi*. [Tel.] n. A cart, gig, carriage, coach, waggon, శకలము. A car, రథము. The four kinds of బండ్లు are **నూడు**బండి or **చోప**బండి a cart covered with a mat. **పెట్టె**బండి a palanquin coach, or a bullock coach. **చిల్ల**బండి a carriage on springs. **కోచి**బండి an English "coach." The piece of wood round which gold lace or cotton lace is rolled: so called because shaped like an axle between two wheels. **బండికల్లు** *bandi-kallu*. n. The wheel of a carriage or cart. కల్లు, రథచక్రము. (కల్లు is a stone, as the wheels, were originally made of stone. Such are still seen in remote towns.) **బండికల్లు** కూపాయి or **బండికూపాయి** *bandi-kallu-rupayu* n. A milled rupee: lit: one like

a wheel. **బండిగిల్లు bandi-gillu.** v. n. To suffer difficulties. కడగండ్లుపడు. **బండిగురిగింజే** or **బండిగురువెండ bandi-guriginḍaa.** n. The vine called *Dalbergia volubilis*. Rox. iii. 231. కాంఠోజలత. **బండి మొగ్గరము bandi-moggaramu.** n. A certain military evolution called శకట పూనాము, which is shaped like a cart. **బండిరిక్క bandi-rikka.** n. The star called రోహిణి. **బండిరేఫ bandi-rēpha.** n. "The great R." The letter *re*; which is so named from బండి a wheel. శపటరేఫ. (The Pandits have made fruitless efforts to introduce this obsolete letter into modern Telugu.) **బండిరేవు bandi-rēvu.** n. A ford in a river where carts cross it. The great shore. **బండిరొట్ట bandi-roṭṭa.** n. A sort of fodder.

బండు bandu. [Tel.] adj. Indecent, uncouth, obscene, gross. బండురిట్టా coarse abuse. బండుకూరలు or బండుబూతు gross language, ఆకతాయిమాటలు.

బంతి banti. [Tel.] n. A ball to play with. చెండు, కందుకము. Any ball whether formed of cloth or of flowers, &c. The flower called a marigold. A flower, called Bachelor's button. ఊకబంతి మొదలైనవి. **బంతి** (for Skt. పంక్తి) n. A row, line, rank. A row of bullocks driven abreast to thrash out corn. బంతికట్టు the rope used to yoke a row of bullocks together to thrash corn. **బంతికుడుపు banti-kudupu.** n. A dinner party, అనేకులు కూడి భుజించుట. బంతిలోలు to drive bullocks to thrash corn. బంతి విడుచు to release bullocks after thrashing corn. **బంతులాడు bantulu-ādu.** v. n. To play at ball. బంతులాట playing at ball.

బంద bandā. [Tel.] n. A small tank.

బందడము Same as బందలము (q. v.).

బందన bandana. [from Skt. బంధన.] n. Slime, bird lime, gum, paste, glue, cement, any viscous matter, anything sticky. జగట, బంక. బందనలయన viscous, glutinous. **బందనగొను bandana-gonu.** v. n. To become gummy or sticky జగట గలదియగు.

బందము or **బందాము bandamu.** [from Skt. బంధము.] n. A tie or band to keep the legs together; hobbles or trammels used to confine cattle. Knee-haltering. The rope which connects the feet of a man who climbs a palmtree. **బందా bandā.** n. One who is put in prison, చెరబడ్డవాడు.

బందారు bandarū. [Tel.] n. A sea port. The ordinary name of Masulipatam, also called మచిలీబందరు.

బందలము or **బందడము banda-lamu.** [Tel.] A wide-mouthed jar. వెడల్పునోరుగల కుండ.

బందారుచెట్టు bandarū-chettu. [Tel.] n. The Karum timber tree, *Adina cordifolia*. (E. P.)

బంది bandi. [from Skt. బంధము.] n. Imprisonment, confinement. చెర, కయిరుచేయడము, నిర్బంధము. That which is imprisoned, చెరబడ్డది. "భావించమనమాడ బందిచిక్కితిమి." (BD. ii. 800.) behold we have fallen into his hands. **బందికాడు bandi-kādu.** n. A marauder, a high-way-man. బందిపోటు దొంగ. "బందికాడైన పాపపులు బ్రతుక గననె." Swa. iii. 157. **బందిగము bandi-gamu.** n. A dungeon, a prison, చెరసాల. "బందిగములోనే శృంఖలబద్ధుడేసి." Vish. ii. 202. **బందిపోటు bandi-pōtu.** n. Gang robbery, a predatory incursion, a dacoity. "బందిపోటులు తరుచయ్యె పాపకారి." Ellaya. iii. 210. **బందీ కృతము bandi-kṛitamū.** adj. n. Imprisoned. Vasu. vi. 109. **బందీఖానా, బందిఖానా bandi-khānā.** [H.] n. A prison, చెరసాల. See బందము.

బండు bandu. [for Skt. బంధపు.] n. A vulture; also called రామబండు and బోరున. [Also, from Skt. బంధము.] A tie, a band; a hoop, clasp, clamp, or hinge. An iron clamp for joining boards together. తలపు కువేసేయిన పక్కప్పులు. The bank of a reservoir or tank. The act of surrounding, ఆనరాము. Secrecy, గోపనము. Obstruction, నిరోధము. **బండుకట్టు bandu-kattu.** n. A conspiracy, league, cabal, plot, plan, scheme. బాతికట్టుపాటు. బండుకట్టుకట్టుకొను to be leagued together, to have a private agreement. బండుకట్టుమాటలు slang, such as gypsies use. **బండుగుడు** or **బండుపుడు bandugudu.** (for Skt. బంధుపు) n. A relation. **బందె bānde.** n. Imprisonment, చెర, కయిడు. Confinement of cattle. పశువులచెర. Poundage fine: a fine for a trespass by cattle. పశువులవండుగ. బండె తీసికొను to exact a fine for stray cattle. బండెకొట్టి a cattle pound. **బందెకాడు bānde-kādu.** n. One who puts in prison. చెరలోనేయువాడు. **బందెకత్తె bānde-katte.** n. A woman who puts in prison, చెరలోనేయునది. **బందెగొను bānde-gonu.** v. a. To imprison, చెర జెట్టు. **బందెలపోతు bandela-pōtu.** n. One who is given to imprison people. చెరనేయు స్వభావముగలవాడు. **బందెవేయు bānde-vēyu.** v. a. To impound cattle. To exact a fine for cattle that have trespassed.

బందెడ, బందెడుచెట్టు or **బంజేరుచెట్టు bādeda.** n. Touchwood: a pithy wood that ignites easily. *Nyctanthes arbor-tristis*.

బందోబస్తు bandō-bastu. [H.] n. Security, భద్రము. A settlement, arrangement, a system of regulations.

బంధము bandhamu. [Skt. Cf. Eng. "Bind."] n. A binding, tie, or fetter. కట్టు. A position or attitude. Confinement, imprisonment. చెర. A pledge, కుడువ. A kind of poetical

composition, కావ్యరచనావిశేషము. A knot, ముడి. **బంధకవనము** or **బంధకపితృము bandha-kavanamu.** n. A poem composed in a fantastic form; either in the shape of a sword (బంధబంధము), or, a serpent (నాగబంధము), &c. చాసీతిబంధములు 84 ways, i. e., sorts of attitudes. సంసారబంధములు the ties of family. **బంధకము bandha-kamu.** n. Binding, tie, confinement, చెరసాల. **బంధకి bandhaki.** n. An unchaste wife. రంకుటాలు. బంధకపతి a cuckold. **బంధనము bandhanamu.** n. Binding, tying, a knot, కట్టు. Imprisoning, confining, చెర. దిగ్బంధనము the tying up or imposing restriction upon the quarters of the world, so as to prevent the intrusion of evil spirits, &c. **బంధనాలయము bandhan-alayamu.** n. A prison house, చెరసాల. **బంధస్థంభము** a post to which an elephant is tied. **బంధించు bandhinṣu.** v. a. To tie, bind, tighten. కట్టు, బంధనము చేయు. v. n. To be bound or stopped, as urine, &c. మలము బంధించినది there was a stoppage of the feces.

బంధురము bandhuramu. adj. Uneven, undulating, wavy. ఎగుడుదిగుడు. Bowed, bent, వంగిన. Pleasing, delightful, handsome, beautiful. ఒప్పిద మైన. Thick, దట్టమైన. n. A swan. కలహంస.

బంధులుడు bandhuludu. [Skt] n. A bastard. కులటాగుతుడు, గుడిసెవేటుదానికొడుకు, రంకుటాలిశొడుకు.

బంధువు or **బంధుడు bandhuvu.** n. A kinsman or relation. Particularly used for more distant kinsfolk. A. v. 90. కులబంధువు a fellow casteman. **బంధుదీపకము** or **బంధుదీపము bandhu-jīvakamu.** n. The flower termed *Pentapetes phanicea*. Rox. i. 376. మంకెన, పీతసారకము **బంధుతే bandhu-ta.** n. A family party: kinsfolk, a circle of relations, బంధుసమాహము. **బంధుత్వము bandhu-**

toamu. n. Relationship, affinity, consanguinity. బంధూకము bandhū-kamu. n. A certain red flower to which beautiful lips are compared, మంకనపువ్వు, కేగిన.

బంపు bampu. [Tel.] n. Dirt on the teeth, పండ్లపాచి, పాకుడు. చంద్రా. i.

బంబ bamba. [Tel.] n. The sound of a conch. శంఖాదిధ్వని. adj. Large, స్థూలము. “భవ్య హస్తముల బంబలింగంబుల శాపనివారు.” L. xxiii. 8. బంబోతు bambōtu. (బంబ+పోతు.) n. A fat bull. పోతరించినయెద్దు. A very fat person, మిక్కిలి బలిసినవాడు. “బంబోతద్దాసరి, యడుపుల, బదహతులం, గపోటిపోతులు.” A. vi. 28.

బంభరము bambharamu. [Skt.] n. The large black carpenter bee. భ్రమరము, కుమ్మెర.

బకవారి baka-dari. [Tel.] n. A dove or pigeon. పావురాయి, పారావరము.

బకము bakamu. [Skt.] n. A heron. చక్కణాంక. బకధ్యానము hypocrisy. (The heron seems to stand praying or meditating, while in truth he is aiming at his prey the fish.) బకవైరి baka-vairi. n. A title of Krishna or Bhima, who slew the demon named Baka. కృష్ణుడు, భీముడు.

బకానుచెక్క bakānu-checca. [Tel.] n. The Sappan wood or Sampfen wood, Caesalpinia sappan. (Watts). The chay root which produces a red dye. Redwood. ఎర్రనాయచేసేచెక్క.

బకాయ or బకాయి bakaya. [H.] n. Arrears, balance due.

బకోటుము Same as బకము (q. v.)

బక్క bakka. [Tel.] adj. Thin, lean, meagre. Poor. బక్కవాడు or బక్కచలచనివాడు a lean thin person. బక్కటిట్లు bakkatillu. v. n. To become lean, to become emaciated, శుష్కించు, కృశించు. బక్కడొక్క

or బక్కతోలు bakka-dokku. n. A lean thin person బక్కమజ్జక buttermilk mixed with too much water. బక్కీకీబక్కీ or మక్కీకీమక్కీ bakkiki-bakki. n. Tit for tat.

బగబగ or భగభగ бага-baga. [Tel. (anuk.)] n. The noise made by a blazing fire. అగ్నిజ్వాలాధ్వని. “బగబగ యనిపించెనెరడు నాహృదయంబుఁజ్జ.” KP. ii. 97.

బగళము bagalamu. [Tel.] n. Avoidance, the act of moving aside, తొలగుడు. బగళమునేయు bagalamu-sēyu. v. n. To remove, తొలగించు.

“తే॥ ఔరసిభద్రమహాకాలిభృంగిలలుల పాయబగళంబుతొలగువిచ్చేయుడమచు బాల్వములయందుమిగులనార్పటమునేయ.” భీ. v.

బగి bagi. [Tel.] n. A side, direction, ప్రక్క.

బగిసి or బగిన bagisi. [Tel.] n. A kind of tree. బగిసి, బవిసి or బైసి n. Wealth, riches, భాగ్యము. Respect, గౌరవము.

బగిలు bagilu. [Tel.] n. A sudden fear.

బగ్గముపాడు baggamu-padu. [Tel. పాడు+పాడు.] adj. Quite ruined or waste, మిక్కిలిపాడు.

బగ్గు baggu. [Tel. (anuk.)] n. A blaze. The noise produced by a blazing fire, మండుట యందగు ధ్వంసకరణము. బగ్గి n. Ashes, బూడిద. బగ్గున baggu-na. adv. Blazingly, suddenly. బగ్గుమను baggu-m-anu. v. n. To blaze forth suddenly, బగ్గునమండు. బగ్గరి bagg-ari. (బగ్గు+అరి) n. A very irritable person, a hot tempered man. బగ్గని మండిపడువాడు. బగ్గుండి baggundi. n. Red powder, రక్తవర్ణచూర్ణము.

బగ్గె or పగ్గె bagge. [from Skt. ప్రజ్ఞ.] n. Skill, cleverness.

బచాయింను bachayintsu. [Tel.] v. a. To preserve, save or rescue. బచాపు protection, preservation, security. (Vizāg.)

బచ్చెన bachchena. [Tel.] n. Paint, colour. వర్ణము. The act of applying paint, పూత. adj. Painted, lacquered. బచ్చెనపెట్టె a lacquered box. బచ్చెనబొమ్మ a painted doll or puppet.

బచ్చేలి or బచ్చేలిహూర buttsali. [Tel.] n. Indian Spinach, Basella alba. ఉపాచకి. తగబచ్చేలి, అల్లబచ్చేలి or పాలముబచ్చేలి the plant termed the Creeping Purslane. చుంపబచ్చేలి Basella indica. Rox. ii. 104. ఎర్ర అల్లబచ్చేలి Basella rubra. (Watts).

బచ్చె or బచ్చెవాడు batsisu. [Tel.] n. A Vaisya, Chetty or Komati, వైశ్యుడు. A treasurer, బొక్కసమునకధికారి. One who tests silver and gold, వెండి బంగారముల నాణెముచూచువాడు. A money changer or shroff. సరాబు. H. ii. 54. A. iv. 317. S. i. 469. “నిచ్చెలరత్న పరీక్షయెరిగి చేపట్టు బచ్చెను బోత.” BD. 2. 511.

బజంత్రి or భజంత్రి bajantri. [H.] n. Music. A musician, మేళము, మేళగాడు.

బజగడగు or బజగడుగు baja-gadagu. [Tel.] adj. Unsteady, నిలకడలేని. బజగడుగుని an unsteady woman. నిలకడలేని ఆడుది.

“బజగడగువానిమాటలు. నిజమనిగురుభక్తినిరతునిర్లచరతుం. సుజనుకుమారునిలీలం, గజానింబోనాడుకొంటిగదనేనుచుఁజ్జ.” Sāranga. Pad. iii. 241.

బజాయింతు bajayintsu. [Tel.] v. a. To beat soundly.

బజీరు bajiru. [Tel.] n. Disgrace, భంగము. బజీరుచేయు to disgrace, భంగముచేయు.

“తే॥ ఆటదానిబజీరుచేయంబలెనె.” ఆము. v.

బజ్జి bajji. [Tel.] n. A dish of vegetables, a chutney. పచ్చడి.

బజారు bazāru. [Tel.] n. A shop, అండ్. The merchant's quarter, a market, అండ్డిపిడి. బజారుమాటu badzāru-māṭa. n. A rumour, town-talk, విషయలో చెప్పకొనుమాట. బజారము badzāramu. n. Adultery, వ్యభిచారము. బజారీ badzāri. (బజారు+ఇ.) n. An adulteress, వ్యభిచారిణి. బజారింను badzarinintsu. v. n. To commit adultery, వ్యభిచరించు.

బజ్జెడి badzēdi. [Tel.] n. A kind of pace or gait, పాదవిన్యాసవిశేషము.

“ద్వి॥ బహుచిత్రగుతులతో బజ్జెట్టెల్లోక్కూ.” పల్నాటిచరిత్ర. 2. ౪.

బటములు batamarulu. [Tel.] n. Nostrils. ముక్కుచర్మములు. “ముఖజనితపాతాశనతోతళ్ళ ఖండగు గంధపహుంగుర్పునిక్కిన నొక్కొంత నిక్కి చొక్కంపుంబటములంబాపట్టు తిలగు మవిలసనాపహానిని యగునాసభాసమానుడన నాని.” A. vi. 138. టీ॥ చొక్కంపుబటములు, సుండరి మైన ముక్కుచర్మములచేతను.

బటాక బరయులు. బటాబరయులు or బట్టబరయులు batāka-buyalu. [Tel.] n. A quite open place. adj. Broadly open, quite naked or evident. UH. iv. 168.

బటాణిలు baṭānilu. [Tel.] n. Peas. Pisum sativum.

బటారము baṭāramu. [Tel.] adj. Great, large, గొప్ప, పెద్ద. “లోలోలములలు బటారము.” showy in outward appearance but worth nothing intrinsically. బటాబూరము baṭā-bāramu. (బటాబూరము.) n. Gentlemanliness, greatness, పెద్దరికము.

“తే॥..... కలనియ్య ముల బటాబూరముండము. బట్టగలలు.” ఉ. హరి. iii.

బటు or బటుక baṭu. [Tel.] n. A Brahmin bachelor. బ్రహ్మచారి. బటువస్త్రము, a bachelor's cloth. బడుగువస్త్రము.

బటువు baṭuvu. [Tel.] adj. Round, circular, spherical. గుండ్రని. Firm, దృఢము. n. Roundness, గుండ్రన. A thin ring, చలుచని ఉండము. బటువు or బటువులిళ్ల baṭuvu. n. A small round pillow, a round holster, దిళ్లతలగడ. " బటువులారుగులుగల పులపావు మీద." A. i. 67. బటువుకైదుపు or బటువు వాలు baṭuvu-kaiduvu. n. (Lit.) The round weapon, i. e., Vishṇu's discus.

బట్ట baṭṭa. [Tel.] n. Cloth, clothes. వస్త్రము. తడిబట్టతో గొంతుకోయడము to cut the throat with a wet cloth, i. e., to kill by slow torture. adj. Dappled, mottled with white and black or red. బట్టాపు or dappled cow. Bald, వెండ్రుక లూడిన. బట్టరల a bald head. వెండ్రుకలూడినరల. బట్టరలవాడు a bald headed man. బట్టగుత్తు baṭṭa-guttu. adj. Shameless, సిగ్గుహీన, లజ్జలేని. బట్ట గెనుపుచెట్టు baṭṭa-genupu-chettu. n. A certain forest tree. బట్టపుప్పు or పవ్వ తమలపాగు baṭṭa-purru. The caricature plant, on the variegated leaves of which there are white marks like faces.

బట్టబయలు baṭṭa-bayalu. [Tel. బయలు+ బయలు.] n. An open plain, an open country, an expanse. బట్టబయలుగా openly, బాహుళ్యముగా. See బటాబయలు or బటాక బయలు.

బట్టామేక baṭṭa-mēka. [Tel.] n. The great Indian Bustard, Eupodotis edwardsi.

బట్టి baṭṭi. [Tel.] n. A still for drawing spirits, &c., సారాయి మొదలగునవి కాచేబాస. A kiln, ఆవము. Talkativeness. వాగ్ధోరణి. బట్టికాడు baṭṭi-kādu. n. Lit. One that is talkative, i. e., a parrot or a myna. The Red-backed Shrike.

బట్టినకోల baṭṭina-kōla. [Tel.] n. A stick with the aid of which bags of corn are lifted and placed on the backs of oxen.

బట్టు, బట్టువాడు or బట్టాజ్ఞా baṭṭu. [Tel.] n. A bard, herald : a chanter of titles and praise. వంది. బట్టాజ్ఞాలు a caste of Sudras who as a rule are eulogisers by profession.

బట్టువాసంచి baṭṭuva-sanchi. [H.] n. A wallet, కోల్పా.

బట్టె baṭṭe. [Tel.] n. A water-course fed by a river, a streamlet. కాలవ. లోట్టిబట్టె the trough of a well.

బట్టె baṭṭe. [Tel.] n. A kind of an earthen cover over a pot, ఒకవిధమైనమాకుడు.

బట్టాడా or బట్టావాడా baṭṭāda. [H.] n. Distribution, disbursement. బట్టాడా చేయు to disburse, or pay out, as money or goods.

బడ or బడా bada. [H.] adj. Large, పెద్ద. adv. Very, మిక్కిలి. "బడవాకినోరు." భట్టా. ii. బడకొండ a large hill.

బడప badapa. [Tel.] n. A difficulty, a source of trouble or danger, a calamity, ఇడుపు, ఆపద.

బడబ badaba. [Skt.] n. A mare. ఆడగుర్రము.

బడబడ bada-bada. [Tel.] n. A rumbling or gurgling noise, పారుటయందగు ధ్వజ్వలనకరణము.

బడబాగ్ని or బడబాపలము badab-agni. [Skt.] n. An inextinguishable flame : fire that burns under water.

బడలు badalu. [Tel.] v. n. To be weary, or fatigued, to tire, to flag, to be exhausted. ఆయాసముకొందు, అలయు. n. Fatigue, అలసట. బడలునడు or బడల్పడు Same as బడలు (verb). " పరులంబులుబడిలనెందోరు చున్నవాడు." M. VIII. iii. 66. బడలించు

badalintsu. v. a. To fatigue, to exhaust. బడలిక badalika. n. Fatigue, weariness, exhaustion, అలసట. బడలికతీర్చుకొను to rest oneself. బడలిన badalina. adj. Wearied, fatigued, exhausted. డప్పిన.

బడవా badavā. [Tel.] n. A pimp, తార్పువాడు, తార్పువడి. A base wretch, లచ్చా.

బడాయి badāyi. [H. from బడ q. v.] n. Boasting, bragging, జంభాలు. బడాయికోరు a boaster, braggart.

బడి or బరి badi. [Drav. ✓ పడు = to read. Cf. Tam. పడి. Skt. పఠం is cognate with it.] n. A school. పాఠశాల, పల్లెకూటము. Order, క్రమము. Firmness, నిట్టము. బడికోలు badi-kōlu. n. Resemblance, an example. చాలు, పోలిక. A. v. 139. బడిచేయు badi-chēyu. v. a. To warn one to be mindful of any thing, దిట్టముచేయు. బడిపెట్టుకోను badi-peṭṭu-kōnu. v. n. To open or start a school. బడివేళ అయినది the school time is up. బడికలిసిపోయినది or బడిముగిసినది the school is over. బడివట్టివేయు to abolish a school. బడిపెద్ద badi-pedda. n. A class leader, monitor. బడితపాఠము badita-pāṭhumu. n. A lesson that has been read, an old lesson, చదివిన పాఠము.

" దివి..... ఒడ్డెలకు బడితపాఠము దొంగపదిరులన్నియు." హరిశ్చ. ii. బడి badi. [Tel. from పడు to fall.] adj. Slight, petty, " బడిపనులేమేనిపనుపును నందిక దుకొనిపిలువంగ నుడువనేచ్చతిని." BD. iv. 1267. బడిపనులు servitude. కొలువుడుపనులు. బడిగుర్రము an unsaddled horse. బడి adv. Along with, వెంటడి. " ఆఖిలజనంబులనుబడి చేసికొని వెడలియతండు యవ్వైవాహాంబుదీర్చు నెడ." M. vi. ii. 348. అండరినిన్ని వెంటబెట్టె కొని. Like, as, conformably to, according to. దీని బడిచేయుము make it like this one. బడికోడి or కోడిబడి badi-kōḍi n. A barn

door fowl. A large fowl. బడి badi. An allix forming nouns. Thus దాబడి along the road. తీరుబడి leisure. తగులుబడి expense. పెట్టుబడి money advanced or laid out. నచ్చుబడి income. ఏలుబడి a reign. So many times as much, గుణా ర్థము. ఇబ్బడి as much again, twice as much. ముప్పడి thrice as much. బడిబడి badi-badi. adv. Repeatedly, one after another. మాటిమాటికీ. " ప్రమదంబున బంధు జనులు బడిబడిరాకణ." Sunanda. v. 155. బడివారడి badi-vāraḍi. n. Apportionment, allotment, lot. The share of revenue levied on each farmer. ప్రతిమనుష్యునకు వేసెడుపన్ను.

బడిత or బడిద badita. [Tel.] n. A stake, thick stick, cudgel. గనియ.

బడితపాఠము See under బడి. n.

బడిమి badimi. [Tel.] n. A circular movement. A ceremony performed to remove the effects of the evil eye, బడియుట. Going round in a circle. చక్రాకార క్రమణము. A sacrifice to a demon, an animal sacrifice, ధూతపలి. బడిద్రిప్ప or బడింద్రిప్ప badi-drippu. v. n. To parade, to carry a prisoner around the town in procession before execution. To take away the evil eye. నిప్పిలసివేయు, దిగదుడుచు.

బడియ or బడివ baḍiḍya. [Tel.] n. A stake or short thick stick. A cudgel. చిన్నరుడ్డుకర్ర. పిచ్చిబడియ a fool. See బడిత.

బడియు badiyu. [Tel.] v. n. To remove the effects of the evil eye. (ద్రుష్టికోపపరిహారార్థము) దిగదీయు. వై. iii. See బడిద్రిప్ప. బడిసి badisi. n. A charm or amulet. రక్ష. బడిసి వాటు badisi-vaṭu. n. Taking away the effects of the evil eye, దిగదీసివేయుట. That which is thrown away to remove the effects of the evil eye on a person, దిగదీసివేసినది.

" తే|| ప్రస్తావనకంటె కాక బడిసినాటు." కా. vii.

బడిలి badīli. [Tel.] n. A hole, తూలు, బెజ్జము, రంధ్రము.

బడిశీమా badīṣamu [Skt.] n. A fishhook. చేపలను పట్టే గాలము.

బడుగు or బడువు badugu. [Tel.] adj. Weak, lean, skinny, కృశము, ఆశక్తమైన. Poor, necessitous. బడుగురాక్షసుడు a gaunt demon. బడుగునడుము (B. viii. 421. and Amuk. vi.) a slender waist. బడుగువనులు (BD. iv. 628.) drudgery, servitude. బడుగువీనుడు (BD. v. 1098.) a wretched corpse. బడుగుభక్తులు poor saints. (BD. v. 623.)

బడువ Same as బాడువ (q. v.).

బడె Same as బడియ (q. v.).

బడ్డు baddu. [Tel.] n. The male organ of generation, మగగురి.

బానాతు See బానాతు.

బణ్ణము or బణ్ణము banṇamu. [Tel.] n. A pile of new brass pots. కొత్తయిత్తడిపాత్ర ముల సమాహమము.

బతము batamu. [from Skt. వ్రతము.] n. A vow, వ్రతము. కళా. iii.

బతిని butini. [Tel.] n. A kind of silk cloth. కవిక. iii.

బతిమాలు or బతిమాలకుడు batimalu. [Tel.] v. a. To pray, beseech, importune, beg. బెన్ద్రముతో చేడుకొను. బతిమాలి క batimalika. n. Beseeching, బతిమాలలు. బతిమాలము batimaluṣu. v. a. To cause to beseech, బతిమాలజేయు.

బతుకు, బ్రతుకు or బ్రదుకు batuku. [Tel.] v. n. To live, subsist. To survive: to be delivered or saved. నేనుమాత్రము బ్రతికి నాను I alone survived. n. Life. Means of life, support. Subsistence, mode of life, trade or profession; జీవనము. బతుకుతె

రువు or బ్రతుకుతెరువు means of life, జీవనోపాయము. బలికించు, బ్రతికించు or బ్రదికించు bratikimtsu. v. a. To cause to live, save, rescue.

బత్తడి, బత్తలి, బత్తడిక or బత్తలిక battadi. [Tel.] n. A quiver. అములపాది.

బత్తాయి battayi. [Corruption of 'Batavian.'] n. Batavia. బత్తాయివారింజిపండు a Batavian orange.

బత్తి batti. [for Skt. భక్తి.] n. Faith. బత్తిగల faithful. "అంగనయెంతటి పుణ్యమూర్తివో, బత్తిబనించనాడుచె బాపితి." S. iii. 63. See on భక్తి. బత్తుడు battudu. n. A worshipper. భక్తుడు. The caste title of all the five castes of artificers as వడ్లబత్తుడు a carpenter. కడుపుబత్తుడు one who makes a god of his belly. L. xvi. 230.

బత్తిన battisa. [H.] n. Thirty two. "రమణ బత్తినాది రాగంబులకును." BD. iii. 1836.

బత్తెము or భత్తెము battemu. [H. from Skt. భృతి.] n. Subsistence, allowance, batta. Daily allowance in money or food. దినబత్తెము daily bread. బత్తెకర్చు daily expense.

బదనిక badanika. [Tel.] n. Any parasitic plant. H. ii. 45. S. i. 18. Rox. ii. 185. "పాముకుబదనికచూపితే ఎంత అలుగునో" (proverb) as disconcerted or irritated as a snake if you shew it the misletoe.

బదర badara. [Tel.] n. A crack, పగులు. కుండ బదరపోయినది the pot is cracked.

బదరి badari. [Skt.] n. The jujube tree. తేనుచెట్టు. బదరము the jujube fruit.

బదరికము badarikamu. [Tel.] n. A box. పెట్టె.

బదులు badulu. [Tel.] n. Exchange, a substitute. వారు. (కవి. iii.) A loan. చేతి బదులు or చేబదులు a loan given without a

bond being executed. adj. & adv. Instead, in the place of. బదులుజోయి a reply to a letter. బదులుమాట a word in reply. బదులు పలుకు or బదులు చెప్ప to reply. బవలా యించు badala-yimtsu. [H. from బదులు.] v. a. To change, exchange, transfer. మార్చు. బదివి n. A substitute.

బద్ద or బద్ద badda. [Tel.] n. A piece, bit, fragment, slice, a flat thin bit, split wood. చీలిక, తునక. దూడేకుల బద్ద a cotton beater's bow. ఈ భాష మహాకష్టమని బద్దలుకట్టుతారు they figure this language as very difficult. బద్దలుకట్టి మాట్లాడినాడు he arranged his arguments to much advantage. కావటిబద్ద the wooden part of a yoke (కావడి.) See బద్దె. బద్ద or బద్ద adj. Lean, lank. చలచని. "బద్దపిక్కలునంటబలసిన తొడలు." HD. ii. 1087. "పాచిపట్టినపండ్లు బద్దచేతులును." BD. iii. 558. బద్దలగు badda-lagu. v. n. To break in pieces, to go to shivers, to crack.

బద్దకము or బద్దకము baddakamu. [Tel.] n. Laziness, indolence, sloth. Heaviness, పాలుమాలిక. Delay, ఆలస్యము. బద్దకించు baddakimtsu. v. n. To flag, tire, become lazy. పాలుమాలలు. బద్దకముగానుండు or బద్ద కించు to feel heavy, or lazy. బద్దకుడు baddakudu. n. An idle man.

బద్దపరి See బద్దపరి.

బద్ది baddi. [Tel.] n. A certain plant. చి బద్దివేరు.

బద్దించు baddimtsu. [Tel.] v. a. To test a previous measurement (of land, &c.), to check, verify. సరిగానున్నదో లేదో చూచుటకు కొలిచినదే మరల కొలుచు. To rate, settle price, set a value on. To prune a tree. బద్దించు baddimpu. n. The arithmetical process called Reduction. బద్దించు తీర్పు to appraise or estimate.

బద్దు or బద్దుర baddu. [Tel.] n. A lie, అబద్ధము.

బద్దె badde. [Tel.] n. The fag end or selvage of a web, వస్త్రముమొదలు, వస్త్రీ, బట్టమొదటిభాగము. A slip of cloth. నస్త్రఖండము. బద్దె మొదకువేసుకొని కర్తవ్య జరిగించెను he performed the funeral rites putting on a slip of cloth round his neck as a mark of mourning. Also, a thin or flat piece of wood as వింటిబద్దె or కావటిబద్దె. నవారుబద్దె a tape. బద్దెగుండ్లు badde-gundlu. n. Little balls like marbles flicked from the finger-ends.

బద్ద badra. [Tel.] n. Twelve. పండ్లెండు.

బద్దము badramu. [from Skt. భద్రము] n. Safety, పదిలము. interj. Beware! Take care, be on your guard. పదిలము.

బద్దిరము badhivamu. [Skt.] adj. Deaf. చెవుడు. బద్దిరము badhirudu. n. A deaf man, చెవిటివాడు. బద్దిరతము badhiritam. adj. Made deaf, బద్దిరముగాచేయబడిన. "బద్దిర తదిబ్బుఖండు." భార. భీష్మ. i.

బద్దము baddhamu. [Skt.] adj. Tied, bound. కట్టబడిన. బద్దవైరము rancour, fixed hatred. బద్ధాంజలలై with clasped hands, i. e., very humbly. బద్దము or బద్దము baddhamu. [Tel. Colloq.] n. A boundary, limit. వానికి ఒకబద్దమా is he bound by any conditions? సుద్దిబద్దములేనివాడు an unprincipled man. బద్దము baddhudu. adj. Bound, obliged. కర్తవ్యమును ఒక బద్దము one who is addicted to religious rites. అజ్ఞాబద్దము bound to obedience.

బానాతు or బణాతు banātu. [H.] n. Broad-cloth, woollen stuff. సగళాతు.

బాయింపు bandyimtsu. [H.] v. a. To attach, to add. To fabricate, make up. బాయింపు bandyimpu. n. Fabrication.

బనారసు banarasu. [from Skt. వారణాసి.] n. Benares, కాశీ.

బన్నము bannamu. [from Skt. భిక్షు.ము.] n. Disgrace, అవమానము, మోసపోవడము. Difficulty, trouble, misfortune. ఇడుము, ఆపవ. "పన్నుగభూజనులు బడినబన్నములెన్నగంగు." HK. ii. 12. బన్నపడు. n. To be disgraced, భంగముకొందు. బన్నసరము or బన్నసరి banna-saramu. n. A necklace of coral and gold beads or plates, or of pearl chains and gold plates alternately. పగడములు గుండ్లు మొదలైనవి గుచ్చినపేరు. A necklace, హారము.

బభ్రువు babhravu. [Skt.] adj. Ruddy, tawny, red, iron grey, like the colour of the ichneumon. Brown, సింకళవర్ణము. Yellowish green. పచ్చేని. n. A brown cow, కపిలగోవు. Siva, శంభువు. Vishnu, విష్ణువు.

బమ్మamma. [from Skt. బ్రహ్మ.] Brahma. బమ్మగుడ్డు bamma-guddu. n. The globe, sphere, mundane egg. బ్రహ్మాండము. "బమ్మగుడ్డు అనేడు పట్టుంబులోనల, బమ్మమెరుగలేని బావడెల." Vema. i. 232.

బమ్మరించు or బమ్మరిల్లు bamma-rintsu. [from Skt. భ్రమ.] v. n. To err, to go wrong, భ్రమించు. To be confounded, to be afraid or amazed, ఔందర, తొందరపడు. "కోరలు గలవాని, గోళ్లనుగలవాని, గొప్పులుగలవాని నమ్మవలదు, బమ్మరించెనేని బ్రతుకొనవచ్చునే, యెలుగుతోడిచెలిమియెలసిన." G. i. 284. "పాడనుపినట్లైన వడిబట్టసముకట్టి. పరికించికానక బమ్మరించు." M. IV. ii. 303. బమ్మెర or బమ్మెర bammerra. n. Confusion. భ్రమ, బ్రాంతి, కళవళ పాటు. బమ్మెరపోవు v. n. To be in fright or confusion, భ్రమపడు, కళవళపడు. "ఎలదేటివాలులక బమ్మెర పోవదోలు దెగబారెడు వెంట్రుకలు." Swa. iii. 5. బమ్మెరపోక bammerra-poka. n. The act of being confused. బమ్మెరపోవులు.

బయకాడు baya-kadu. [Tel. బయలు+కాడు.] n. A musician, గాయకుడు, గానవిద్యోపాధ్యాయుడు. "చి||అనభయపూర్వమైన భవదాగమ సంబు తలంపనొక్కచో, బాసరికయ్యమిక్కడై బోయగవచ్చిన యట్లతోచెనీ, కనుపమదేవదావ మహాపాపాటక సూత్రధారివై, ఘనముగవీడె మీటు బయకాడపునీయొకవేసెయంగనే." Tura. iv. 226. బయకారము baya-karamu. (బయలు+కారము.) n. A youthful prank, యౌవనముందు బయలుపడు శృంగారచేష్ట. బయకారి baya-kari. n. A sprightly woman, విలాసనతి.

బయలు, బయలు or బైలు bayalu. [Tel.] n. The outside. An open place, open country, బహిష్కారము, చెట్టుచేమలులేని చోటు. The sky, ఆకాశము. adj. Empty, unoccupied, శూన్యము. బయలుతామర bayalu-tamara. n. The land lotus, మెట్టశామర. బయలువేరు or బయలువెడలు bayalu-deru. v. n. To come out, to go out, to start, నిర్గమించు. To come to light, to be discovered. బయలుపడు, బయలుపడు, బయలుపోవు or బయలుమెరను bayalu-padu. v. n. To make its appearance, to become visible, ప్రకాశితమగు. To be found out or discovered, to become publicly known.

బయానా bayana. [H.] n. An advance of money, earnest money, సంవేకరువు.

బయ్యంకలు Same as వేవిట్ల (q. v.).

బయ్యడు bayyadu. [Tel.] n. A dull man. మందుడు.

బరక baraka. [Tel.] adj. Rough, sharp, కరుకైన. పిండి బరకగానున్నది the flour is rough to the touch. బరకభూమి baraka-bhūmi. n. Saline soil. బరకము barakamu. n. A load or bale of cotton. దూది బరువు. బరకట్లాపి or బరగడ bara-kallapi. n. A seal or mark set on heaps of grain to prevent theft.

బరగడము baragadamu. [Tel.] n. A tree called Inuligofera glandulosa. Rox.iii.373.

బరటు baratu. [Tel.] v.a. To scratch, to scrape, గోకు. To scratch so as to call one's attention to anything, ప్రేరగాగోకు.

బరడు or బెరడు bavadu. [Tel.] n. The rough bark of the tamarind and certain other trees, చింతలు మొదలైనవాటి వైబెరడు. adj. Skinny, lean, as the ribs. "గుజ్జెలిగుడొడలును దొప్పచెవులునుబాడు ప్రక్కలు." BD. iii. 2231.

బరణి, బరిణ, బరిణె or భరిణ barani. [Tel.] n. A casket, small jewel-case, snuff box, pill box. కరాటము. పాచికలబరిణ a dice-box. బరణిముక్క or భరణి bhavantsukka. n. The second lunar mansion consisting of three stars in a triangle.

బరపిట్టి or భరపిట్టి barata-pitta. [Tel.] n. A species of wagtail: Chendil.

బరతరపు or బర్రప్పు baratarapu. [H.] n. Discharge, dismissal. బరతరపుచేయు baratarapu-cheyu. v. a. To dismiss from service.

బరపటు barapata. [Tel.] n. A kind of grass or its grain. తృణవశేషము, తృణధాన్యవిశేషము.

బరబర bara-bara. [Tel. anuk.] n. The noise made in dragging anything along the ground. వానికాళ్లుపట్టుకొని బరబరయ్యాడ్చినారు they dragged him violently along the ground.

బరమా or బర్రా barama. [H.] n. A bradawl, a drill, a kind of auger or gimlet worked with a string. తొరహాము.

బరవసము bara-vasamu. [from Skt. భారవశము.] n. Courage, ధైర్యము. Perseverance, persistence. పూనిక. బరవసమున్నగా with importunity. పూనికబర్రానగా "బరవసమున్నగా బరవసమున్నగా" Swa. iv. 79

బరాటము baratamu. [II.] n. An assignment, a written order for payment, a cheque or draft. బరాటముకొప్పు to transfer the responsibility to another, to ask another to pay for one.

బరాబరి or బరాబరిక barabari. [H.] n. Alertness, హెచ్చరిక. "సీ|| తనదుండవలగట్టి యను బెర్లముగ బట్టి ప్రతిహారులను బరాబరికచేసి" చంద్రా. iii. adj. Right, just, proper, సరియైన. బరాబరిచేయు to make equal.

బర bari. [Tel.] n. A side. పార్శ్వము. "పక్కలు వాటించి బరులుచెందాడి." Pal. 108. బరులుబ్బు to bloat, as the belly or the sides of the belly. A line drawn on the ground in a circle, గిరి. An elephant goad, ఏనుగుప్రక్కలపొడిచి దెవరించుటకై అర్థచంద్రాకారముగా ఉక్కుతో చేసిన అలుగుల వేణుదండము. A thief, దొంగ. An enemy, శత్రువు. adj. (for బరి) Naked. బరవేను=దిగంబరవేను. "తొడిమెడబరకాలు దొరంపుచెవులు." B. D. i. 514. బరికట్టె or బరికమ్మ bari-katte. A spear without a handle, అలుగులేనియీటె. A crook or stick used by herdsman, దోటి. "గొడ్డలిబరికమ్మకూటికుండయను." BD. iii. 2244. బరికాడు bari-kadu. n. An elephant driver, మోకరివాడు. బరికాల n. An elephant goad. An arrow, బాణము. బరిదోగి bari-dzogi. (బరి+దోగి.) n. A snake-charmer, వాములవాడు బరియెముకలు bari-y-emukalu. n. The ribs, పక్కయెముకలు. బరిశూల bari-shula. n. Liver complaint. పక్కశూల. See బరిశ.

బరికే barike. [Tel.] n. A small stick or bough, a switch. A dried rough palmyra bough, గరుకులగుల యెండిన తాటిమ్మట్ట. adv. Rough, dishevelled. చింపిరి.

బరిగి bariyi. [Tel. another form of బరి.] adj. Empty. ఏమియులేని, శూన్యము. బరిగిరవుడు bariyi-ravudu. n. One who rides a horse without a saddle, పల్లము వేయనిగుర్రును దొరికెప్పుడు సాని గ.

బరిగె *baripe*. [Tel.] n. A small kind of grain, like fine rice.

బరిచి *barichi*. [Tel.] n. A spear, ఈటె, కుంతము.

బరిణ or బరిణె *barina*. [Tel.] n. A little box. పాడిబరిణె a snuff box. బరిణెగవ్వ or బరిణెగవ్వ *baride-gavva*. n. A kind of cake, భక్త్యవిశేషము. హంస. i. బరిణపురుగు or బరిణెపురుగు *barina-purugu*. n. A cockroach. బొద్దింక, బొద్దిగ.

బరివెంక *bari-venka*. [Tel.] n. A certain tree with small leaves. G. v. 299. ఖరపత్ర, పక్కాచెట్టు.

బరిస *barisa*. [Tel.] n. A club with iron bands, ఇనుపకట్లగుడియ, పరిఘము.

బరుకు *baruku*. [Tel.] v. a. To scratch. To lacerate, tear. గీరు. To scribble in writing.

బరుజ్జె *barudzu*. [Tel.] n. A small bell, గజ్జె, కింకీటి.

బరువడి *baru-radi*. [Tel.] adv. Again, మరల.

బరువు or బరువు *baruvu*. [Tel.] n. Weight, heaviness. A load or burden. భారము. adj. Heavy. బరువుబండ్లు laden carts.

బరుసు *barusu*. [Tel.] adj. Rough, coarse, కరుకైన, గుంకైన. Brutal. బరుసుకూక a dreadful roar.

బరెంక *bar-enku*. [Tel.] n. A kind of tree, కపిఠకపుష్పము.

బర్బరుడు *barbarudu*. [Skt. Cf. Gk. 'Barbarian'] n. A blockhead, or fool, పాపరుడు. బర్బరము *barbaramu*. n. The name of a country, ఒక దేశము. A sort of drum, తంబిడోలు.

బర్బరము *barbaramu*. [Skt.] n. The Babul tree which produces gum arabic. *Mimosa arabica*, తుప్పచెట్టు. యుగళాక్షము.

బర్ర *barra*. [Tel.] n. A switch, sapling.

బర్రింక *barrinka*. [Tel.] n. A plant, the stiff stalks of which are used as tooth brushes. Rox. iii. 553. 761.

బర్రె or బర్రెగొడ్డు *barre*. [Tel.] n. A female buffalo. ఎనుము, గేదె, మహిషి. A simpleton or blockhead. బర్రెగొంతు a hoarse deep voice.

బర్హము *barhamu*. [Skt.] n. A peacock's tail. నెమలిపించుము. బర్హి *barhi*. n. A peacock. నెమలి. బర్హివృత్తము *barhishthamu*. n. The plant called Peacock's Pride. A perfume extracted from its root. H. ii. 176. దేవదారుబంకతో చేసిన ధూపద్రవ్యము.

బర్హిష్సు *barhissu*. [Skt.] n. Fire, అగ్ని. The sacred grass, used like hyssop, in sacrifices. కుశ, దర్శనశ్రీ. బర్హిర్ముఖుడు *barhir-mukhudu*. n. He whose mouth is fire, i. e., a god. వేలుపు. బర్హిష్సువృత్త or బర్హిష్సువృత్తుడు *barhis-sushma*. n. A name of the god of fire. అగ్ని.

బల *bala*. [Skt.] n. A spell or charm విద్యావిశేషము. "బలయతిబలనంబరగుమంత్రములు" DR. Bala : page 182.

బలపము *balapamu*. [Tel.] n. Potstone, *Lapis ollaris*, a whitish chalk like a slate pencil. A slate pencil.

బలబల or పళపళ *bala-bala*. [Tel. (anuk.)] adv. Brightly: more and more. బలబలతెల్లవారింది it was dawning rapidly.

బలభిర్తు, బలభేది, బలనూపమడు, బలారాతి, బలారి or బలభగ్గింపి *bala-bhittu*. [Skt.] n. Epithets of Indra, as being the slayer of the demon Bala.

బలము *balamu*. [Skt.] n. Strength, might, power, influence. Efficaciousness, potency. Force, rigour, severity. సత్త్వ, సారము, బలంపు. A force, army, host, folk, people, a crowd, number, party. శేవ. బలవిశాసము a host. దైవబలము the finger of God, Divine assistance. బలము

చేయు to strengthen; to enforce, aid, assist. వాన మరీమరీ బలము చేయుచున్నది the rain is increasing. దానిని ఒకబలముచేసుకొని relying on it as a ground or reason. adj. Strong, mighty, much, అధికము. Potent, efficacious. బలకరము *bala-karamu*. adj. Forcible, violent, strengthening. బలకరమైన సాక్ష్యము strong evidence. బలకరము or బలకరము *balakaramu*. n. Force, violence, strength. Watching, కావలి. A guard, or watch, కావలి, పారం. R. v. 43. బలకరించు *bala-karintsu*. v. n. To spread, వ్యాపించు. v. a. To strengthen. బలకాయించు (బలము+ఇంచు) *balakayintsu*. v. n. To flourish, prosper. వృద్ధి అగు, అతిశయించు. బలగొట్టు *bala-kottu*. v. n. To sing, ah, ah ఆ ఆని శ్రుతి పట్టు. బలగొను *bala-konu*. (బలము+కొను) v. n. To flourish, అతిశయించు. బలగము or బల్లము *balagamu*. n. Attendants, retinue, పరిజను. A party, set: a troop, army, host: a family circle. క్షాతి బంధు సమాహము. "చెంచు బలగము నేలెను." (Garudach. 113,) he ruled a troop of foresters. Swa. iii. 75. బలవేపుడు, బలభద్రుడు or బలరాముడు *bala-devedu*. n. Balarāma, Krishna's brother. బలవేపుడు n. Wind, వాయువు. బలపడు *bala-padu*. (బలము+పడు) v. n. To increase, అధికమగు. బలపరము *bala-paratsu*. v. a. To strengthen, support, confirm. బలయు *balayu*. v. a. To surround, పరివేష్టించు. బలవంతము *bala-rantamu*. n. Strength, force, violence, compulsion. బలార్కారము. adj. Strong, violent, బలముగల. adv. Forcibly, బలవంతముగా. బలవంతుడు or బలశాలి *bala-rantudu*. n. A strong man, a violent man, a mighty man. బలవంతులతో విరోధము కారాదు do not contend with the mighty. బలహీనత *bala-himata*. n. Weakness, debility. బలహీనము *bala-himamu*. n. Weakness, debility. adj. Weak, strengthless. powerless. బలక్షయము *bala-kshayamu*. n. Loss of strength; weakness,

impotence. బలార్కారము *balat karāmu*. n. Violence, force, severity, exaction. బలార్కారించు *balat-karintsu*. v. a. To force, press, compel. బలార్కారముచేయు.

బలా, బలా. బలారా or భలా *bala*. [Tel.] interj. Well done! well well! very good.

బలొక or బలొకము *balaka*. [Skt.] n. A sort of crane, or curlew. తెల్ల కొక్కెర.

బలి *bali*. [Skt.] n. Tax, royal revenue, tribute, కాసుక. పన్ను. An oblation. A religious offering in general, presentation of food, &c. పూజోపహారము. The sacrifice of an animal, an animal sacrificed. భూతపతి. నరపతి a human sacrifice. బలి *bali*. n. The name of a giant vanquished by Vishnu who hence is styled బలిద్దనె. A strong man, బలముగలవాడు. బలిపుష్టము or బలిపుష్టు *bali-pustamu*. n. The "devourer of the sacrifice:" i. e., a crow. P. i. 480. బలిపీఠము *bali-pithamu*. n. An altar. బలిపెట్టు or బలిపారు *bali-pettu*. v. a. To sacrifice, to kill. చంపు. బలిసదము *bali-sadmanu*. n. The infernal regions. రసాలము, పాతాళలోకము.

బలిజే *balije*. [Tel.] n. The name of a caste among Telugu and Canarese Sudras. బలిజేవాడు a man of that caste. బలిజేది a woman of that caste. లింగవలిజేవాండ్లు that portion of this caste who are Lingaites. పంచమబలిజేవాండ్లు another sect. తెలంబలిజేల another sect. బలిజేరికము *balije-rikamu*. n. The community or tribe of the బలిజేలు.

బలితము *balitamu*. [Tel.] adj. Strong, బలిష్ఠము. Stout, స్థూలము. కానుబలితమయ్య the waist became stout. బలితపు or బలితపు *balitapu*. adj. Thick, strong, mighty. బలితపుకొండ a strong halter. బలితుడు *balitudu*. n. A strong man. బలవంతుడు.

బలియు *baligu*. [from Skt. బలము] v. n. To become corpulent, or strong, to grow fat, big, thick, stable, firm: స్థూలించు.

To increase, thrive, prosper, multiply or be augmented, అధికమగు. అరణ్యము బలిసి పోయినది the forest spread over the place. అడవిబలిసినచోటు a spot overgrown with shrubs. **బలియుడు** *baliyudu*. n. A strong man, బలవంతుడు. **బలిపింఱు** *balipinṣu*. v. a. To fatten or strengthen. **బలిమి** or **బలి** *balimi*. n. Strength, power. కేసాబలము. Force, బలాత్కారము. **బలిమికాడు** *balimikaḍu*. n. A strong man, బలవంతుడు. **బలిష్ఠము** *balishthamu*. [Skt.] adj. Very strong, most powerful, మిక్కిలిబలముగల. **బలిష్ఠుడు** *balishthudu*. n. A very strong man. **బలిసిన** *balisina*. [Tel.] adj. Big, plump, large. **బలియుము** *baliyamu*. [Skt.] adj. Very strong, exceedingly powerful. **బలివర్ణము** *balivarṇamu*. n. A bull, or ox. ఎద్దు. **బలుడు** *baludu*. n. A strong man: one who is powerful. బలముగల వాడు. **బలుపు** or **బలుపు** *balupu*. [Tel.] n. Bigness, fatness, plumpness. strength, పుష్టి, బలము. Well being, క్షేమము. "అనిక మునండుమంచియొగలంబయి నొందునయ్యయివుకారము వారల నిల్పు బలుగుకె." M. XII. iii. 9. **బలుపుకోస** or **బలుపుకోస** *balupu-kōsa*. v. n. To increase, prosper, అధికయ్యుండు. **బలుపాకురాయి** *balupa-kurayi*. (బలుపు + ఆకురాయి) n. A carpenter's rasp.

బలు or **బల్** *balu*. [Tel. short for బలుపు.] adj. Big, strong, mighty, great, exceeding, large, much, very. బలగాయుము a deep wound. బలముచ్చు a deep swoon. బలుతెడవాయె it grew late, much time has passed. R. v. 95. బలుముల్లమి a cluster of large thorns. T. pref. 43. బలుకంపురల పింపుటిగిమెవి a lip which reminded one of a noble ruby. బలుకంపు = క్రేస్తుమైన కంపు. **బలుగుత్తి** *balu-gutti*. (బలుపు+గుత్తి.) n. A sort of rice. "గొల్చి కాయల బలుగుత్తులు పాలమీఱడలు క్రేటింగాలు కామి వాల్ల." H. iv. 156. **బలురక్కెస**, **బలురక్కెస**, **బలురక్కెస** or **బలురక్కెస** *balu-rakkisa*

n. A plant called *Arum macrorhizon*, (Reeve), గజకర్ణము, గణపాసకము, బ్రహ్మరాకా నీచెట్టు, బృహచ్చరము. **బలువిడి** or **బల్విడి** *baluvidi*. n. Way, manner, విధము. adv. Much, vehemently, severely, strongly. అత్యంతము. "తేరుగడలనక వైరులు బలవిడి పాడివిపట్టి రాచపాల్లనైవ." M. VIII. ii. 270. **బలుదూరము** *bal-dūramu*. n. A great distance. **బల్లక్కువ** (బలు+మక్కువ.) *bal-makkuva*. n. Strong love, great affection.

బలుగు *balugu*. [Tel.] n. A twig, a switch.

బలుపు See under బలియు.

బలుపు or **బళుపు** *balupu*. [from Skt. బలము.] n. Weight, a load or burden; బరువు. Strength, బలము. A charge, or obligatory duty; *onus*; oppression; anguish; acuteness (as of a boil), heaviness, severity of sickness. Importance, consequence. భారము. మీ చిత్తమునకు బలవు తోచును you would be displeased. బళువునుసువు ఎరుగని వాడు one who knows no care. వానిని నెరివేర్చి బళువు తెమది it is your business to settle this. చెలబళువు ఇంకా తీయలేదు the heaviness or stupor is not yet gone off. నా నెత్తిబళువు తెమది there is a weight off my mind. ఆకురుపు నా నాటికి బళువుచేస్తుంది the boil becomes more painful day by day. adj. Heavy, onerous; obligatory; difficult, acute, severe (as illness), irksome, indisposed. అధికము, మిక్కిలుము. Large, పెద్ద. See బలు. వాడు బలువైన పనిచేయలేడు he cannot do any heavy work. **బలుపుగా** or **బళుపుగా** *balupu-gā*. adv. Heavily. అతనికి ఒళ్లు బలువుగానున్నది he is very ill. ఆ ఊరు బలువుగా కోసెడు ఉన్నది the village is fully two miles off. **బలువుడు** *baluvudu*. adj. Strong. బలముగల. n. A strong man, బలవంతుడు. బలీయుడు.

బలుసు or **బలుసుచెక్కె** *balusa*. [Tel.] n. The plant called *Canthium parviflorum*. Rox. and Watts; *Weberia tetrandra*.

(Willd. Ainsl. ii. 63.) అజకచెట్టు. The thorny Caray. బలుసాకు the leaves, eaten as a wretched diet. బలుసుకూర. నల్లబలుసు the black species, *Canthium umbellatum*.

బలె *bale*. [Tel. another form of పరె. and comes from పాలు to resemble.] Adj. Like, resembling, పోలే. బలె or బలే adj. Much, very. పరెవాగా ఉన్నది that's very good. Interj: Very good! fine!

బల్బజము *balbajamu*. [Skt.] n. A sort of grass, మొదవకడ్డి. adj. Pithless, sapless, useless, vain.

బల్ల *balla*. [Skt.] n. A bench, plank, board, table. A ship's deck. The disease called spleen. గల్లము. వారు బల్లమీద కూర్చుండిరి they were sitting on a bench. చెండుబల్లలను జేరెచేయుము join the two planks together. అతనికిడుపులో బల్లకట్టుకొన్నది or బల్ల పెరిగినది he has an enlargement of the spleen. నీరుబల్ల the dropsy. **బల్లకట్టు** *balla-kattu*. n. A large flat bottomed boat, a raft. నెడలమైన అడుగుల పడవ. **బల్లకూర్పు** *balla-kūpu*. n. Wain-scotting, planking, joiner's work. బల్లకూర్పు టిల్లు a house built of boards. **బల్లకోల** *balla-kōla*. n. A sort of spear or harpoon. పంట్లకోల. "శ్రమి తేంద్రియములను బలునిచ్చినేసి, భావపరతీతమన్వలుబల్లకోల, నీమూత్రయమును నెలుగుకన్నెడిచి" BD. v. 1443. **బల్లగోలలవారు** *balla-gōlala-vāru*. n. Lancers. "వరుసనుపహువున్న వాటికల్ నాటి, బాలవారిని దెప్పటిలను బల్లగోలలవాని గుడిపూజరులను." BD. iii. 1016.

బల్లాడవట్టి or **బల్లడవట్టి** *ballāḍa-datti*. [Tel.] n. A kind of belt. ఒకిచిగ్గమైనకావ. "ఇన్నిగంబులు గొరిగినది ఏమగు పెంట్లమై, పాంచాలంబిదురులు విడిచి జయోద్ధాయంబగు శక్తి నామ బల్లాడవట్టి ముదిలను పాకించెమలబోటింబి యిన్న సుపులలోగెల్పంబని." M. X. i. 173.

బల్లి *balli*. [Tel.] n. A lizard. పాలబల్లి the white kind. మాంబల్లి the mottled kind. చింతబల్లి the speckled kind. **బల్లికోక** or **బల్లిముట్టె** *balli-kōka*. n. A sort of fish, a species of *Gobius*. Russell's, plate 52.

బల్లికము *ballidamu*. [from Skt. బలము.] n. Great strength, మిక్కిలి బలము. **బల్లికము** or **బల్లికపు** *ballidamu*. adj. Strong, mighty. **బల్లికముగ** *ballidamu-ga*. adv. Strongly, mightily. "మల్లయు నెకనల్లియు తుడ బల్లి బముగనల్లిసిగలంట్టుటచూపె." Bahulas. ii. 76. **బల్లిదుడు** *ballidudu*. n. A vigorous or strong man. A hero. బలవంతుడు.

బల్లు or **భల్లు** *ballu*. [Tel.] n. Suddenness, a sudden sound, తెల్లవారుటయందగుగన్వనకరణము. A crackling sound, విరుగుయంటుదగు గన్వనకరణము. **బల్లున** or **భల్లున** *ballu-ṇa*. adv. Suddenly, పెద్దన. Broadly, brightly. బల్లున తెల్లవారె it dawned brightly, or, it was now broad day.

బల్లెము *ballemu*. [Tel.] n. A spear. ఈకె. వాకి ఏడు పక్కలనొక బల్లెమువలె నున్నాడు he is a thorn in their side. **బల్లెముల** Same as బల్లెము.

బళా, **బళారె**, **బళారే**, **బళి**, **బళిర**. **బళిరయ్య**, **బళిరె**, **బళిరే** or **బళి** *baḷa*. [Tel.] adv. (Interjection expressive of praise or commendation.) Good! well done! very well, very good, (a word used in argument.)

బళాయి *baḷayi*. [Tel.] n. A strong man, బలవంతుడు. కాశీ. vii.

బళుకుబళుకు *baluku-baluku*. [Tel. (anuk.)] adv. Tremulously, waveringly, (as a slender waist). "బళుకుబళుకున గనులయంబడికె తెలికు, పలుకుగొనవజాతివా తెలికులా లకు మేటి వడ్డాణము." H. ii. 5.

బవంతుము *barantuṃmu*. [Tel.] n. Deceit, cunning. కపటము, మోసము.

బవంతి bavanti. [Tel.] n. A house, containing an open area with rooms built at the corners and roofs between. నాలుగిండ్లుకలిపి కట్టిన కట్టడము. Variegated colors, చిత్రవర్ణము. బవంతిబట్ట a cloth which has flowers printed on it, చిత్ర వర్ణములుగలచీర. ప్రభా. iv.

బవని or బవిని bavuni. [Tel.] n. A kind of dance accompanied by story telling. సుద్దులుచెప్పించు అడవిపుర్రము. బవనీ, బవనీడు, or బవినీడు bavani. n. A kind of dancer, వేషగాడు, జోతరలో వేషమువేసే మాలదాసరి. "వాకట్టుబవనీలపాముకాన, యనగవిభాగ్యతిగాంచె నయ్యాడుబుచ్చి." Suca. iii. 19. "నెయ్యంబువాటిలనిపాలికి కేవుడింక బవనీదేయంచుతా నాడగా." ib. ii. 451.

బవనిక Same as బవనిక (q. v.).

బవరము bavaramu. [Tel.] n. Battle, war. యుద్ధము.

బవరి, బవరి or బవి బavari. [Tel.] adj. గుండ్రము. n. Riding a horse round a ring. వేడెము. బవరి, బవి, బవరి, బవరి గడ్డము or బవరిగడ్డము n. A well trimmed beard. ఇద్దినటువంటిగడ్డము. "బవరిగడ్డమువాడు, పన్నిదంబిడిదాగవచ్చునందంపు వెన్నుమచ్చువాడు." Vijayavilasam. ii. 271. "ఎంతగడ్డంబైన జింతెదొనపరి తీరుగా బవరిగడ్డంపనచ్చు." R. ii. 109. "వసనింపునిదంపు బవరిగడ్డముసాంపు." Rasikajana. i. 114. బవిరిటాకు or బవరి టాకు baviri-taku. n. An emerald, cut in a certain way. "ఉదిరిబంగరుబవిరిటాకుల వచ్చలడంబుమీరుదిన్నెలు." T. iv. 202.

బవిర or బవిరే bavira. [Tel.] n. An ornament worn from the tip of the ear. కొనచెవియందుంచుకొన భూషణము.

బవినీ or బవినీ bavini. [Tel.] n. Prosperity, welfare, respectability, భాగ్యము, గౌరవము.

బస basa. [Tel.] n. A temporary abode, ఒకడు వచ్చి దిగినచోటు. Home, abode, lodging. వాసస్థానము, ఉనికిపట్టు. బసచేయు basa-chēyu. v. n. To lodge.

బసవడు, బసవన్న, బసవన, బసవయ్య. బసవేశుడు or బసవేశుడు basavadu. [Tel.] n. A bull. వృషభము. The name of a bull sacred to Siva. అచ్చువేసిన ఆహారము. A proper name much used among worshippers of the Lingam. The name of a Hindu Reformer, Brahmin by birth, the founder of the Jangam sect.

బసవి or బసవరాలు basavi. [Tel.] n. A female dedicated in infancy to Siva as a prostitute. వైశ్యుణి.

బసుమము Same as భస్మము (q.v.).

బస్తము bastamu. [Skt.] n. A he-goat. మక పాకు. H. iii. 9.

బస్తా bastā. [H.] n. A bale of goods.

బస్తి basti. [H.] n. A town; a large town

బహదరు or బహద్దరు bahadaru. [H.] n. A nobleman, a lord.

బహిః bahih. [Skt.] n. The outside. బహిని on the outside. బయట. "బహినిమాత్రతతి బరగలింగముగట్టి." Vēma. 940. బహి

త్రము bahitramu. n. A kind of boat, యాన పాత్రవిశేషము. బహిపడు bahi-padu. v. n. To be expelled, to be excommunicated, to be outcast. వెలివేయబడు. "బహిపడ్డదిజాన కల్పపుపాచితంబిడి." A. vi. 91. టీ॥ వెలిబడిన బ్రాహ్మణునికి స్వల్పప్రాయప్రీతిముచేసి.

బహిపెట్టు bahi-pettu. v. a. To excommunicate, to put out of caste, వెలివేయు.

బహిరంగము bahir-angamu. n. An external organ, వెలుపటి అవయవము. Publicity, notoriety, exposure, publication. adj. Made known, made public, బయలుపడిన. బహిరంగముచేయు bahir-angamu-

chēyu. v. a. To make known or public. బహిర్ద్వారము bahir-dvāramu. n. An outer door, or principal gate. తలవారిలి. బహిర్దేశము or బహిర్మామి bahir-dēsamu. n. The skirts (of a village :) used as a necessary in the villages, hence the word denotes a privy. బహిర్మామికిపోవు bahir-bhāmiki-pōvu. v. n. To go to stool. బహిర్లాపి bahir-lāpi. n. An elliptical question which suggests the answer in other words, ఉత్తరము వేరుమాటలందు అణి యుండునట్లు అడుగునట్టి విషయమునకు. "సీ॥ రాజులకలువంటి రత్నములే ప్రియమును గాయలేనెట్లు వికరులుప్రింకు." బహిర్వాసము or బైరవాసము bahir-vāsamu. n. A cloak or upper garment. బహిష్కరించు bahish-karintu. v. a. To expel from a caste or sect: to degrade or excommunicate. బహిష్కారము or బహిష్కరణము bahish-kāramu. n. Expulsion, degradation: excommunication from sect or caste. వెలివేయడము. బహిష్కృతుడు bahish-kritudu. adj. Expelled from caste, excommunicated. వెలివేయబడిన (వాడు.)

బహు bahu. [Skt.] adj. Very much, very numerous, plenty, abundant, విస్తారమైన. Many, అనేకమైన. బహుకాలము a long time. అది బహుబాగానున్నది that is very fine or good. బహుత్వము bahutvam. n. Plurality. బహుధా bahudhā. adv. In many ways, అనేకవిధములచేత. బహుధాన్యము bahu-dhānya. n. The name of a year. బహునాయకత్వము or బహునాయకము bahu-nāyā-katvam. n. Anarchy. అరాజకము. Authority vested in many chiefs. బహుపాదము or బహుపాద bahu-padamu. n. The banyan tree, మర్రిచెట్టు. బహుప్రదుడు bahu-pradudu. n. A very liberal or charitable man, మిక్కిలి దయానికాడు. బహుమతి or బహుమానము bahu-mati. n. A present, donation, reward, gratuity.

premium. పాఠోపేక్షము. Honor, సత్కరణము. నానికీ అవమానమును అక్కరలేదు బహుమానమును అక్కరలేదు he regards neither disgrace nor honor. బహుమాత్రము bahu-mātramamu. n. Diabetes. బహుమానము bahu-rāpamamu. n. A blood-sucker, a lizard. ఊస వెల్లి, తోండ్ల. బహుమాపుడు bahu-rāpudu. n. One who assumes many forms, అనేకరూపములుగలవాడు. బహుళము bahulamamu. adj. Abundant, plenty, అధికము, తరచు. n. The waning or dark fortnight. కృష్ణపక్షము. బహుళముగా abundantly. బహువచనము bahu-rachanamamu. n. (In Grammar) the plural number. బహువిధము bahu-vidhamamu. adj. Various, diverse, multiform. వివిధమైన, అనేకవిధములుగల. బహువు bahuvu. adj. Much, అధికము. Many, పెక్కు. బహుప్రీతి bahu-vrīhi. n. One of the forms of Sanskrit grammatical composition in which two or more words are compounded to furnish an epithet or attributive, as మక్కంటి. అన్యపదార్థప్రధానమైనపదము. బహుళిః or బహుళా bahuṣah. adv. Generally, probably, usually, at large. బహుమతి bahu-suta. n. A woman who is the mother of many children. బహుస్వనము bahu-svanamamu. n. Lit: that which is clamorous: i. e., an owl. సుళ్లగుబ. బహుకరించు bahu-karintu. v. n. To bestow honour, to pay respect to. సన్మానించు, గౌరవించు. "జనకతయాన్వేషణ్రియారంభంబునీయదియగుమనవి బహుకరించి నీకుకాలిసి." R. v. 330. బహుకృతి or బహుకరణము bahu-kṛiti. n. Showing respect, సన్మానించుట.

బా bā

బాండువ bānduva. [from Skt. బాంధవము] n. A pot, గుండె, పంటము.

బాంధకీ నేనుడు bāndhaki-nēyudu. [Skt.] n. The son of a prostitute. నడిసేనేటుదాని కొడుకు.

బాంధవము bāndhavamu. [Skt.] n. Relationship, చుట్టకము. బాంధవుడు bāndhavulu. n. A relation, చుట్టము.

బాకా, బాంకా or భాంకా baka. [H.] n. A long trumpet, ఒకవిధమైన ఉడువాద్యము.

బాకీ baki. [Tel.] adj. Wide, విశాలమైన, పెద్ద. బాకినోరు baki-nōru. n. A wide mouth. బాకినోటి మెకము a lion, సింహము.

బాకీ baki. [H.] n. A debt. ఋణము. బాకీ ఉన్నాడు he is in debt. బాకీపడు to incur a debt, to be indebted to. బాకీచెల్లించు to pay a debt. బాకీదారుడు a debtor.

బాకు baku. [H.] n. A dagger, కటారి.

బాగములు, బాగులు or బాగాలు bagamulu. [Tel.] n. Areca nut ready cut into pieces for eating. వక్కపాడి. "కన్నకంపు బాగములు పుడిచి." T. iii. 134.

బాగు bagu. [Tel.] n. Good, well being, a good state, or condition; health. శ్రేయము, సుఖము. Beauty, charm, attraction, అందము. Benefit, use, advantage. Manner, విధము. adj. Good, safe, sound, correct. శ్రేయముగల. Beautiful, అందముగల. అట్లాచేస్తే యేమి బాగు what is the use of doing so? మహాబాగు very well, yes. బాగుగి bāgarigi. (బాగు+అరి.) n. A beautiful or handsome woman or man. అందగాడు, అందగత్తె. "తెల్లనితన్నుచుండు నలదేటివరకా దనుకొక్క బాగుకానెట్లనివాని." R. iii. 44. బాగా or బాగుగా bāga. adv. Well, properly, duly, satisfactorily, in good health. బాగానే ఉన్నది it is all right or safe. ఈబట్ట బాగా ఉండలేదు this cloth is not good. వానికి బాగా ఉన్నది he is well. వానితలిదండ్రులు బాగానే ఉన్నారు his parents are

alive and well. వెన్నెల బాగా ఉండెను the moonshine was bright. చిన్నది బాగా ఉన్నది the girl is pretty. బాగుచేయు bagu-chēyu. v. a. To do good to, to ameliorate. To mend, trim, repair. To cure. To clean. To set right, rectify, make fit, చేక్కబరచు. బాగువార bagudara. n. A small knife, చిన్నకత్తి. బాగుపడు bagu-padu. v. n. To be benefited, to thrive, to prosper. To recover health. To be reformed. బాగులోకివచ్చు to prosper or thrive. బాగులోకితెచ్చు to benefit, ameliorate, rectify. బాగులాడి bagu-ladi. n. A beau, అందగత్తె. బాగులు bagulu. n. Gestures, acts. వెత్తిబాగులు foolish gestures. వెత్తిబాగులవాడు or వెత్తిబాగులవారి one who acts as a mad man. "బాలవుం బాగులుమా యగ్గోనగపట్టక వచ్చితిమయ్య." Satya. iv. 9. బాగాలు (బాగు+అలు) the lovely wife, "గురుని బాగాలు తమతోటగడచాటి." T. iv. 145.

బాగము bagemu. [From Skt. భాగ్యము.] n. Wealth, fortune. Good, సుకృతము.

బాజా bāja. [H.] n. Music, beating of drums, &c. బాజాభజంత్రీలు musicians, a musical band. Music, drums and trumpets.

బాజారు or బజారు bāzaru. [H.] n. A shop. అంకడి. A market, అంకడివీధి.

బాజు bāju. [H.] n. A kind of hawk, శ్రేయవిశేషము. Brightness, brilliancy, కాంతి. బాజుబండు or బాజుబండు badzu-bandu. n. An ornament worn on the arm, an armlet.

బాటu bāta. [Tel.] n. A road, way. రాజమార్గము. బాటసారి bātasari. n. A wayfarer, a traveller, దారిదడవవాడు.

బాడబము bādabamu. [Skt.] n. A devouring flame, consuming fire, a tremendous conflagration. బడబాగ్ని. A collection of

mares ఆడగుర్రములసమాహారము. బాడబుడు bādabudu. n. A Brahmin, బ్రాహ్మణుడు. Swa. ii. 81.

బాడవ or బాడవపాలము bādava. [Tel.] n. A low lying moist land into which water drains, a boggy spot. A piece of low, swampy ground, వాకపాలము లేక నీరవ వాక.

బాడసము or బాడసపువెట్టు bādasamu. [Tel.] n. A certain plant which has a red flower.

బాడిగ, బాడిగె or బాడుగ bādiga. [Tel.] n. Hire, rent. అడ్డ.

బాడిత or బాడిద Same as బాడిస. (q. v.)

బాడివెపువెట్టు or బాడినెచ్చెట్టు bādivepu-chettu. [Tel.] n. A large thorny forest tree. Erythrina indica. బలభద్రక. Rox. iii. 249.

బాడిస or బాడిసె bādisa. [Tel.] n. A carpenter's adze.

బాడు badu. [Tel.] n. A veil or covering, ముసుగు. బాడుగోలు badu-gōlu. (బాడు+గోలు.) n. A low or mean man, మానీసుడు. బాడుదల bādudala. (బాడు+తల గించు.) n. Putting one to shame, అవమానించుట.

బాడువ or బాడవ bādava. [Tel.] n. Marshy land, పల్లపునేల.

బాడె or బాడి bade. [Tel.] n. Mud, mire, slush, ooze, అడుగు, బుడ. బాడెపుండు bade-pundu. n. A sloughing ulcer.

బాధము bādhamu. [Skt.] n. A vow, ప్రతిజ్ఞ. adj. Much, excessive, అతియమైన. Hard, firm. adv. Very, మిక్కిలి.

బాణము bāṇamu. [Skt.] n. An arrow. A rocket. బాణాలీర a sort of striped cloth like a plaid. ఆవుస్తకములో బాణముపడ్డది that hook is worm eaten. బాణాసంచి or బాణాసంచే a bag containing fireworks,

fireworks. బాణవిద్య bāna-vidya. n. The pyrotechnic art. Fireworks. బాణా bāna. n. A cudgel. చండాయుధము. బాణాకర్తి a two handed sword. బాణాకర్త్ర a quarter staff, a cudgel or pole used in gymnastics, బాణాసనము bāna-asanamu. n. A bow. విల్లు. "వీణచేక్కెనబట్టవె వెరుంకని కన్యబాణాసనంబెట్లు పట్టనేరె." B. X. 59. 32.

బాణలి bānali. [Tel.] n. A metal frying pan with handles.

బాతలింను or బాతలింను bātalinu. [Tel.] v. n. To be perplexed, to be puzzled, తప్పుపడు. "దివ్వు పారుకొనినంకె బలువిడిసడిచి, పడగ నెలుంకనిబాతలింపగను." Navanadha. iii. 530.

బాలాఖానీ bāla-khāni. [H.] n. A loquacious person. Vain talking.

బాలి or బ్రాలి bali. [Tel.] n. Likeness, resemblance. A great matter or affair. Greatness, గొప్ప, విశేషము. "వాండునందము దుర్లభమంబియ్యెంకొ ధర్మతత్పరులకుగొల్పుబాలిపాలి ధర్మలపాండవభాగినింపదవ." M. IX. i. 335. "ధనమేమి బాలివాకది." Jag. ii. 31. "మానముకన్నంకనవ్రాణమేమిబాలగు." Ila. iv. 124.

బాతు or బాతువు batu. [H.] n. A duck, పాటిబాతు a duck. పెద్దబాతు a goose. గూడబాతు the smaller pelican. చింకుబాతు the larger pelican.

బావ Same as బాధ. (q. v.)

బాదము or బాదాము bādamu. [H.] n. The almond tree. బాదంకాయలు almonds.

బాదరము or బాదరు bādaramu. [Tel.] n. The match of a matchlock. బానకితాడు, బానకితాడుఉంచే కట్టుకొకపు కుపాకిచెవి.

బాదరాయుడు or బాదరాయణి bādara-yanudu. [Skt.] n. An epithet of the sage Vyasa వ్యాసమని. A mad man, వెత్తివాడు. A useless man, నిష్ప్రయోజకుడైనమనుష్యుడు.

వాడరా badara. [Tel.] n. Hurry. అవరా వాడరాగా in a great hurry.

వాడరింతు badarintu. [Tel.] v. n. To be equal, సమానము.

వాడు badu. [Tel.] v. a. To thrash, beat, cudgel. పడవాడు to knock down. n. Fees in grain paid to the village servants before the division of a crop. వాడుమాన్యము an allowance of grain given to the village servants in those Parganas where more ground was formerly given away by the local authorities than existed in reality. (Vizāg.) వాడుకొను badukonu. v. a. To beat oneself. వాడుగా badu-ga. adv. From time immemorial.

వాధ badha. [Skt.] n. Pain, trouble, affliction, plague, annoyance, grief. దుఃఖము. వాధకము badhakamu. n. An obstacle, hindrance, what hinders, opposes, or pains. వాధకము లేదు never mind, no matter: there's no must in the case. adj. Troublesome, hindering, awkward, opposing. వాధపడు badha-padu. v. n. To be in pain, to grieve. వాధించు or వాధపెట్టు badhintsu. v. a. To vex, trouble, oppress, torment, plague, force. వాధితుడు badhitudu. n. One who suffers or is afflicted. వాధ్యము badhyamu. adj. Responsible, liable. Connected with, related to, having a right or claim to. వాధ్యత or వాధ్యత్వము badhyata. n. Responsibility, liability. Relationship, heirship. Right, claim. వాధ్యస్థుడు or వాధ్యుడు badhya-sthudu. n. One who is responsible or liable. An heir. A rightful owner. దానికి నేనా వాధ్యుడను am I responsible for that? వాధ్యపడు badhya-padu. v. n. To be obliged or bound, to be under obligation, to be responsible or liable. వాధ్యపరము badhya-paratsu. v. a. To oblige, put under obligation, cause to be responsible.

వాన bána. [Tel.] n. A kettle, a boiler, a large pot. కడవ. చాకివాన a washerman's vat or large earthen vessel.

వానగిల్లు or వానగిలు banagillu. [Tel.] v. n. To be forced, compelled or obliged, బలాత్కారము.

వానసము banasamu. [Tel. from వాన.] n. Cooking, వంట. A cookroom, kitchen, వంటసాల. వానసిడు banas-idu. n. A cook. వంటవాడు.

వానిస or వానిసె banisa. [Tel. probably from వానసము & వాన.] n. A female slave, or maid-servant, దాసి. వానిసము banisamu. n. Slavery, వానిసతనము, దాస్యము. వానిసిడు or వానిసవాడు banis-idu. n. A male slave, a servant, దాసుడు.

వాపడు or వాపనయ్య bapadu. [from Skt. బ్రాహ్మణ.] n. A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. వాపన bapana. adj. Brahmin, Brahminical, appertaining to Brahmins. వాపనక్క, వాపత or వాపనది bapan-akka. n. A Brahmin woman. వాపనదీను n. A large red ant found on trees. వాపనవారు or వాపనకోడి bapana-batu. n. The Brahminy duck or Ruddy Sheldrake, Casaroa rutila (F.B.I.) వాపనవాడు or వాపనుడు bapana-vadu. n. A Brahmin. వాపరికము (వాపన+రికము) n. The state of being a Brahmin, Brahminhood, బ్రాహ్మణత్వము.

వాపతు bapatu. [H.] n. An item, a head or section. adj. Relating to, సంబంధించిన.

వాపు or వాపురే bapu. [Tel.] interj: Well done! Huzza! బభీ. O dear!

వావా bába. [Tel.] n. A horse. An elephant. "వాద్దువావాల." (R. i. 108.) the horses of the sun. చిలకవావానీరు the parrot-knight, i. e., Manmadha. వావారవులు

a horseman, rider, knight; an epithet of Kubera. తెలివావా the white elephant of Indra.

వాలు babu. [Tel. Cognate with Eng. 'Papa', Skt. "Pita", Heb. "Abba"] n. Father, తండ్రి. A venerable man, పూజ్యుడు.

వాము bamu. [Tel.] n. Birth, production. జన్మము. Grief, దుఃఖము. Embarrassment, entanglement. చిక్క, తొందర, భంగము. తొలువాము a former birth. "రెఘూద్విహనే నపరాధివైసినీ, పాదముల జనింపతొలువాముల నోములు పెక్కునోము గం, గాదిమహాదుల్." R. vii. 118. తొలువాములనోములు, అనగా పూర్వజన్మములందు చేసిన నైతికములు. వాములిడు to harass. IIa. iv. 81. వాములపెట్టు to torture, torment, plague. "కుంఠెనవా ములకయెసగు వీడుబహువిత్తింబుల్." Sananda Gan. iii. 55.

వాయి bayi. [Tel.] n. A woman's breast, mother's milk, స్తనము.

వార bara. [Tel.] n. A fathom, the length of the two arms extended. చాచిన రెండుచేతుల అడిమికొలత, నాలుగువూరలు. పదిబారలు twenty yards. వార or వారా báva. [H.] Twelve పండ్రెండు. వారచోచు bara-tsatsu. v. a. To extend (the arms, so as to embrace.) "గారవమున వారచాచి కాగిలచేర్చె." T. iv. 146. వారచోపు baru-tsapu. n. The cloth called Long cloth. చాలానిడివికలబట్ట. వారదూలము, వారపట్టె or వారదూలము a very long piece of timber, నిడుపాటిదూలము. వారపోయు bara-poyu. v. a. To spin, with the arm fully stretched. చెయ్యిపానునంతనకు నూలువడుకు. ఏకులువారపోయు to spin thread. వారాది bar-adi. (వార+అది) adj. A great deal. అధికము. A great many. అనేకము, బహుళము, చాలా.

"ఓనోరిరానవాదా, రారా వానెంటిదిగుగ దానుడువై,

వారాదిమాడో చెప్పడ కోరానీయప్పదీయ్యకోరాయనుడు." HN. iv. 233.

"వారిరువురుతమరోపల నైరముగ నిరాజ్యకాంతవిజగీషువులై, సువారాసూరింబోరి, వారాదిదింబులవనిత్రజులతలకకా." A. iii. 21.

వారంగిచెట్టు bāraṅgi-chettu. [Tel.] n. A certain tree, అంగారచెట్టి.

వారకము or వారకము bārakamu. [from Skt. భారము.] n. Weight, heaviness; a burden, load, బరువు. A crisis, ముప్పు. జ్వరము నిండా వారకముగామన్నది the fever is at its height or crisis. వారకింపు or వారకింపు bārkintsu. v. n. To become severe, as fever. భారము. నాకు ఒళ్లు వారకించులాగు నున్నది I have a prospect of illness. వారకాడి bāva-kādi. n. A break, or yoke in which bullocks are trained. క్రొత్తయెడ్లను పాతయెడ్లతోకట్టేకాడి. వారపట్టె or వారపట్టి bāra-patte. n. A chief beam lying on pillars.

వారశాను bāvakāsu. [Eng.] n. Barracks. సిపాయిలు ఉండే ఇండ్లవరకు.

వారము bāvam. [from Skt. భారము] n. Weight, బరువు. adj. Heavy, బరువైన.

వారసాల bāvasāla. [Tel.] n. A ceremony or festival, held on the eleventh day after the birth of a child.

వారసి bāvasi. [Tel.] n. The twelfth day of a fortnight. ద్వాదశి, పండ్రెండవదిండు. "ద్వి. వారసిదాటెడుభయముననలెల, పోరాగా విచెవార్యవుండంత" భాగ. ix.

వారి bári. [Tel.] n. Annoyance, trouble. ఉపద్రవము, తొందర, వ్యధ, హింస, నిర్బంధము. The slope at the side of a great well for bullocks to run down in drawing up water, by a rope running over a pulley. కపిలేయ్యులకు నిర్బంధముగా పేప్పించార. An

elephant's tether, ఏనుగుకాలుకట్టెడు గొలుసు. బారివిడుచు to gallop, పరుగెత్తించు. బారిగొర్రె a sheep let go at a feast to be run for, as a victim or prize.

“ గోముననిన్నాళ్లుకొడుకనికాళ్లచి, కోమలికినిబారిగొరియగానొసగ, చులనెబోమల్లెపూపంటిరుమాలు, దొలగింపవెండుకల్ తూగించిందాడ, నించువిల్చునిబారివీగ గానేల.”

Sār. D. v. 295.

why sacrifice yourself to love? మధువుని బారి పడినాడు he fell a victim to love. పులిబారికి ప్రివరేడికైవడికా like a fawn escaping from a tiger. బారి or బారి bāri. adj. Great, large, big. బారివాండ్లు well to do people, rich folks.

బారికివాడు bariki-vadu. [Tel.] n. A village watchman.

బారిమూత్రనూక bari-mudra-nūka. [Tel.] n. A forged coin. A light coin, one of an old coinage. There is a proverb, “ బారిమూత్రనూకమద్రీ. కనుకుకరుకే” cf. ‘ A shilling's a shilling but a crown's a crown.’

బారిసమరు bari-samaru. [Tel.] v. a. To kill. చంపు. To annoy, trouble.

బారిసము barisamu. [Tel.] n. A mask, a masquerade, a disguise, కేషము.

బారి or బారి bāri. [Tel.] n. An elephant's tether, ఏనుగుకాలుకట్టెడుగొలుసు.

బారు baru. [Tel.] n. A line, row, range, series, నడున. A multitude, troop. సమానము. చీమలబారు a line of ants. బారుతీరి standing in a line.

బారుచాపు Same as బారచాపు.

బారుచేయు baru-cheyu. [from Eng. 'Bar.'] v. a. To load a gun. తుపాకీలో మందుగుండు కేసినట్లించు.

బారువ baruva. [from Skt. భారము.] n. A certain weight equal to twenty maunds. ఇరువైమబులుగుల పరిమాణము.

బార్లపుచెట్టు barsapu-chettu. [Tel.] n. The tree called Moochy wood. See బాడిచుచెట్టు.

బార్లాగా barla-ga. [Tel.] adv. Wide open. బార్లాగాతీసినతలుపు a door wide open.

బాల bāla. [Skt.] adj. Young, tender, fresh.

బాలసంసారము an infant family, a family of orphans. n. A damsel, maid, virgin, పడునారెండ్లకులోబడినప్పిల్లె. A stubborn woman, మార్గురాలు. బాలకాండ bāla-kānda. n. The name of the first book of the Ramayana.

బాలకుడు balakudu. n. A youth. పడునారెండ్లకు లోబడిన పిల్లనాడు. బాలగ్రహము bāla-grahamu. n. An ogre or fairy that frightens infants. B. X. 254. బాలబోధ a child's instruction; a child's primer.

బాలనాయకము the follies of a young heir. బాలలత a tender creeper. బాలింత, బాలెంత, బాలింతరాలు or బాలెంతరాలు balinta. n. A woman in childbed.

“ ఆబాలధ్యంసిని గొంతుకట్టిడివెనక బాలింత చందంబునక బాలిండ్లకవిషముని.” B. X. 209. బాలింతబోళము balinta-bōlamu. n. A particular medicine given to a woman in child-bed. బాలింతరోగము or బాలెంతరోగము balinta-rōgamu. n. Puerperal fever. బాలిక balika. n. A lass, or maiden. బాల. బాలికాకులము young women. మత్తూరిబాలికలు young female bees. బాలికము balisamu. adj. Silly, childish, puerile. పసి, మార్గమైన, జ్ఞానశూన్యమైన. M. VII. iv. 234. బాలిశుడు balisudu. n. A fool, a simpleton, అవివేకి, మార్గము. M. XII. vi. 111. బాలుడు baludu. n. A youth, a lad. నెలబాలుడు the new moon when one day old. Plu: బాలురు. బాలేయుము bāleyamu. adj. Agreeable to

a child. బాలునికి హితమైన. Soft, మెత్తని. బాల్యము balyamu. n. Childhood, పసి తనము.

బాలబండ bala-banda. [Tel.] n. Rabbit weed, a plant with very deep roots. Ipomea pescaprae.

బాలీసు bālisu. [H.] n. A large pillow to recline against, ఒరుగుదిండు.

బాలి bali. [Tel.] n. Concern; affection, emotion, passion, love, desire, lust. కాంక్ష, విచారము; ఆశ, ఆసక్తి, మోహము. “ చూడకుండంగనూడదీసుదరిసాబగు మంచినంత నమనిలోనబొచ్చెబాలి.” T. iii. 75.

బావ bava. [Tel.] n. A sister's husband, if older than oneself. అక్కయగడు. The son of a mother's brother, or of a father's sister, if older than oneself, పెద్దనాడైన మేనల్తే మేనమామలకొడుకు. A woman's brother-in-law, if older than her husband. మగనిఅన్న. See మరది. బావ మరది a man's brother-in-law, either older or younger than himself.

బావనాలు bavanalu. [from Skt. భావనలు.] n. Outlines: the first lines drawn, when carving a statue.

బావి bavi. [Tel.] n. A well, నయ్యి. A tank, చెరువు. A spring, దొరువు. A pit, పల్లము. లంకలబావులు. గొలుసులబావులు, సంగడిబావులు or బోడుబావులు wells dug side by side.

బాబి bāviti. [Tel.] n. A gold earring. One kind is called పుడకబాబి.

బావుకోను bavu-konu. [Tel.] v. a. To gobble, devour, swallow, gulp. నోటినిండా కుక్కి మ్రొంగు.

బావుటా bavuta. [H.] n. A flag. జెండా.

బావుడోరు bavu-dōru. [H.] n. A horse's leading rein.

బావుగుడు or బావుగుప్పి bavuru-gadu. [Tel. Literally, “one that makes a

caterwauling.”] n. A tom cat, or wild cat. బావుగుడునో గండుప్పిల్లి, గండుప్పిల్లి.

బావురుము bāvuru-m-anu. [Tel. anuk.] v. n. To be dreary. To echo, to resound as an empty house.

బాష్పము bashpamu. [Skt.] n. A tear. కన్నీరు. ఆనందబాష్పములు tears of joy.

బాస bāsa. [from Skt. భాష.] n. A language, భాష. A slang dialect. A word or phrase. An oath; a command or adjuration, ప్రమాణము. A vow, ప్రతిజ్ఞ, వ్రతము. A sign or mark, సంకేతము. భూమికోటి బాసచేయు to swear by laying your hand on the earth. “పాలతోతలుచుంటిబాసచేసినను” even though they wash their heads in milk and then swear. బాసపత్రిక bāsa-patrika. n. A written promise, a solemn declaration, in writing. బాసపలుకు or బాసచేయు bāsa-paluku. n. To take an oath, to swear. బాసాడు bās-ādu. v. n. To talk, to converse. మాటాడు.

బాసట bāsata. [Tel.] n. Assistance, aid, help. ఉపబలము, సహాయము. “ బృహస్పలుమే నముప్పుదివారిసంబులు నాటించినవారలకు బాసట యైకవిసిన వైనికులంబెక్క-తెరంగులకౌపులశిక్కు-పరచి.” M. VII. ii. 99.

బాసము Same as బాసె. (q. v.)

బాసనాలు bāsa-nālu. [Tel.] n. A penitent, a sage, ఋషి. మనీశ్వరుడు. A god, గీర్వాణుడు, దేవత. బాసనాలువార bāsa-nālu-dora. n. An epithet of Indra, ఇంద్రుడు. A sage, యోగి. “వారననుచితసల్లాపంబుల వీడ్కొలిపి యయ్యోగివుంపుండునిశేషుంజనియె నబ్బాసనాలుగమియు నేతక్క-భాస్వరణం బొనరింపుచు నెప్పటియట్లముదంబుననుండిరి.” Chenna. v. 432.

బాసికము basikamu. [Tel.] n. A nuptial crown worn on the forehead of the bride and bridegroom. A. i 66. బాసికబండ

a garland worn on the forehead. **వాసిక పట్టు** *basika-pattu*. n. A sitting posture in which the legs are placed over each other, పద్మాసనము.

వాహ baha. [Skt.] n. The shoulder, **వాహపు**, భుజము. The upper arm, **వెయ్యి**.

వాహాటము bahatamu. [from Skt. బహీ.] adj. Public, open, loud, notorious, undisguised. n. Publicity, openness. **వాహాటముగా bahatamu-ga**. adv. Openly, publicly, notoriously, undisguisedly.

వాహిరము bahiramu. [from Skt. బహీ.] adj. Made public, బయలుపడిన, **వాహ్యము**. Excommunicated, వెలియైన. "శే|| వలయునన్న పాపముల్ పలుడగుల. నేర్చువిధమున నేమొడగు ల్ప వేద్య, నున్న నీవువయోగింప మెల్లకునికి, బాంధ వమున కునీతికి **వాహిరంబు**." M. V. iii. 212.

వాహిరపోవు bahira-povu. v. n. To become public, or open, బయలుపడు. To faint, to lose the senses. మూర్ఛిల్లు. "క|| కా పునలంచిన **వాహిర**, పోవక యుండంగ మనరిపుంబి మార్పం, గానచ్చు నేనియట్టిది, నామలటుగాకత క్రిననువలదునుమి." M. IV. ii. 91. "అలండు సోలియును **వాహిరపోవక** తేరియవిభ్రం, గిట్టినికాత బాణచయకీలితజీవనిశేన." M. IX. i. 424.

వాహిరుడు bahirudu. n. One who is outside, or excommunicated, **వాహ్యుడు**. "అటుగాక కర్తవ్యంబులుండగుడు నేని యల్పఫ లభోగితమై, నటనిటదిరుగుచు, మోక్షనికటవృత్తికి **వాహిరుండగా** నెకుమారా." M. XII. i. 73.

వాహుకము bahukamu. [Skt.] n. A raft. సంగడి.

వాహుశ్యము bahulyamu. [Skt. from బహుళము.] n. Abundance.

వాహువు bahuvu. [Skt.] n. The arm. **వాహుజుడు bahujudu**. n. A Kshatriya. **వాహుపురి** or **వాహుపము bahu-puri**. n. An ornament worn on the upper arm

వాయురము. Swa. pref. 35. **వాహుపురులు bahu-purulu**. n. The name of a sort of grain. H. iv. 158. **వాహుమూలము bahu-mulam**. n. The armpit, కేంక, కత్తము. Swa. v. 107. **వాహుయుద్ధము bahuyuddhamu**. n. A struggle, a hand to hand fight.

వాహ్యము bahyamu. [Skt.] adj. Lying outside, that which is excluded, outer, external, public. వెలుపలిది, వెలియైనది. **వాహ్యుడు bahyudu**. n. One who is outside, an outsider, an outcaste. శ్రుతిబాహ్యులు those who are not allowed to hear the Vedas, excommunicated people.

వాహ్లికము or **వాహ్లికము bahlikamu**. [Skt.] adj. Brought from Balkh. n. Saffron, కుంకుమపువ్వు, కుంకుమము. Asafetida, ఇంసున. A horse from Balkh. **వాహ్లిక దేశజాతాశ్యము**. A. ii. 34.

బి bi

బింకము or **బింకెము binkamu** [Tel.] n. Tightness, stiffness. Pride, presumption, arrogance. బిగువు. కర్వము, బడాయి. A proud word, కర్వోక్తి. **బింకములాడు** to be saucy. "ఇకనీ బింకంబుంబొందును." N. iv. 198.

బింగిపారు bingi-paru. [Tel.] v. n. To send forth a lot of unhealthy shoots (used of grain).

బింగురాణ్ణు bingu-radzu. [Tel.] n. A sort of mocking bird, which is black and smaller than a crow.

బింజరము binjaramu. [Tel.] n. A certain plant. H. iv. 12.

బిందము bindamu. [from Skt. బృందము.] n. A multitude. సమాహము.

బిందీ bindi. [Tel.] n. A jewel worn by children or by women on their forehead, చేయకేక్క.

బిందువు binduvu. [Skt.] n. A drop. (నీళ్లు) బొట్టు. A dot, చేక్క. A small circle or cipher representing the letters ర, స, or మ. కున్న. An epigram says చింతాయశ్చ చింతాయశ్చ బిందుమాత్రం విశేషం, చింతాదహతి నిర్జీవం చింతాశీవంతమప్యహా. చింత the funeral pyre, and చింత, grief, differ only in a (bindu) cipher: the former consumes the dead, the latter the living body.

బిందె or **బిందెయ binde**. [Tel.] n. A metal vase, or pot, of a large size and with a narrow neck.

బింబము bimbamu. [Skt.] n. An image, figure, shape, form, shadow, reflection. ప్రతిమ, ప్రతిబింబము. An orb or disc, as of the sun or moon. (నూర్యచంద్ర) మండలము. A scarlet fruit in colour like a cherry, the *Momordica monodelpha*, కొండపండు (to which lips are compared in poetry.) బింబోష్ఠి or బింబాధర a rosy or ruby-lipped maid. **బింబితము bimitamu**. adj. Imaged, reflected, as in a mirror, ప్రతిబింబించిన.

బికారి or **బికారి బికారి bikari**. [from Skt. భిక్షము.] n. A beggar, బిచ్చకాడు. A useless person, అప్రయోజకుడు. **బికిరము bikiramu**. n. Alms, భిక్షము. **బికిరాలమారి** one inclined to begging, భిక్షమెత్తు స్వభావముగలవాడు.

బిక్కి bikki. [Tel.] n. A certain jungle tree. అత్తోటము.

బిక్కిరించు bikkirintsu. [Tel.] v. a. To erect or cock up, as the ears, చిక్కించు.

బిక్కు bikku. [Tel.] n. Fear, fright, trembling, భయము. **బిక్కుబిక్కుమని ఉన్నది** she is all in a fright.

బిగ or **బిగియ biga**. [Tel.] adv. Tightly. **బిగతోక్కు biga-tokku**. v. a. To tread in or tread down tight. **బిగపట్టు** or **బిగబట్టు biga-pattu**. v. a. & n. To stop, to withhold, keep back, check, suspend.

ఉపరి బిగబట్టు to hold the breath in. వా బిగబట్టినది the rain held off. నా శీతమును బిగబట్టినాడు he kept back my pay. **బిగాది bigadi**. adj. Penniless, destitute. n. A beggar. "నీ|| ఆకతాయబిగాదిమడిబండ గుండడు ముండి కట్టె గులాము మెట్టైగోవు." H. v. 128. **బిగి bigi**. n. Tightness. Firmness of flesh or body. Rigidity, austerity, superciliousness. **బిగువు** adj. Tight, hard, firm. Rigid, austere, proud, arrogant. **బిగుబిగు** a stick that holds any two things tight. **బిగించు**, **బిగించును**, **బిగుచు** or **బిగియు చేయు bigintsu**. v. a. To tighten, to fasten: to stop, suspend. To be stubborn. అత్తవారింటికి పోనని బిగించుకొనియున్నది she stayed at home refusing to go to her husband's house. **బిగింపు bigimpu**. n. Rigidity, stiffness. Austerity. నీ బిగింపులు పనికిరావు your stiffness will do no good. **బిగితము bigitamu**. (బిగి+ఇతము.) adj. Firm, బృధము. **బిగిమానము bigi-manamu**. n. Tightness, firmness. Rigidity. Austerity. Superciliousness. "ఈయండజరాజ యాన కాయాపురుషుండు మదన్యదీజగ్నండలి నెవ్వడంచు బిగిమానముతో బురికేగనంతటకా." N. vii. 67. **బిగియు bigiyu**. v. n. To be tight. బిగువగు, బిగువుచేయు. To be proud or arrogant. "వెలుపలవిడిదిలో విచ్చేసియుండి, పిలువబంపిన వేళ బిగియకవచ్చి." L. v. 132. **బిగుచు bigutu**. n. Tightness, tension, adj. Tight. **బిగువు biguvu**. n. Tightness, Rigidity, stiffness, austerity. Superciliousness, బింకము. **బిగువుకొను biguvukonu**. v. n. To become tight, బిగువగు. **బిగువులు biguvulu**. n. A stays, or rafter in a building. A bundle, sheaf, pack, bale. నీలియాకు రుంకి గల బిగువుల వంతున వేస్తున్నార they sell indigo stalks at sixteen bundles a rupee. చొప్పు వంతున గి బిగువులు 30 వంతున thirty packs or bundles of straw per pagoda. **బిగ్గ** or **బిగ్గవ bigga**. adv. Tightly. All at once. Vijaya. iii. 24. **బిగ్గర**, **బిగ్గర** or **బిగ్గర biggaru**. adv.

Tightly, firmly. Aloud. విగ్రహా నవ్వు to laugh out. విగ్రహా మాట్లాడు to speak loudly. బిగ్గిలి biggīli. adv. Tightly (said of an embrace).

విచానా bichāna. [H.] n. A mattress, bedding, పడక.

బిచ్చేము bitstamu. [from Skt. భిక్ష.ము.] n. Alms. బిచ్చమెత్తుకొను to beg. బిచ్చముపెట్టు to bestow alms. ఇది తమరు పెట్టినబిచ్చముగా నెంచుకొంటాను I shall consider this as a piece of charity to me. బిచ్చేగాడు bitstagaadu. n. A beggar. భిక్షమెత్తుకొనువాడు.

బిఱ్ఱెగు biduugu. [Tel.] v. a. To tell lies, హాకు.

క॥ “ విజగడిమాటలుచెవినిడి, నిజమని గురుభక్తినిరతునిర్లచరితున్, గుజనుగుమారునిశీలాం గజానిబోనాడుకొంటిగదనేడనుచున్.”

సా iii.

బిటారము bitaramu. [Tel.] n. A coquettish prank, విలాసచేష్ట. బిటారి bitari. n. A coquette. బిటికి or బిటుకులాడి bitiki. n. A gad-about. “ భిత్రికచెంతకంటికి నరుగు బిటికి నీక్షించియెప్పటిపెద్దపెట్టి.” A. ii. 203. “ బిటుకులాడివాని పెండ్లాముగరుబమ్మ వీటిమేటి మేటివీధులందు, కోడెకాండ్రదిక్కమాడదు మో మెత్తి యూరివైలనలుగురున్నచోట.” Nama-gamam. iii. 31. బిటికితనము bitikitanamu. n. Incontinence.

బిట్టబిర్లు or బిట్టబిర్లు bitta-birru. [Tel. బిర్లు+బిర్లు.] adj. Very tight or stubborn, మిక్కిలిదీగువు. బిట్టబిర్లుగా bitta-birru-ga. adj. At once, suddenly. BD. VI. 500.

బిట్టు bittu. [Tel.] n. Excess. A great action. నాచు, అధికము. Firmness, tightness, దృఢత్వము. “ నిన్ను పట్టెదమనిచలముగొనిన పట్టుబిట్టా.” B. X. 359. బిట్టు or బిట్టుగా

bittu. adv. Greatly, much, మిక్కిలి. Often, తరుచుగా. Quickly, కీక్రుముగా. “ ఎగుచుకూతలు ముట్టెయెత్తి బిట్టాలించి.” Swa. iv. 68. “ జంబుకంబులు కొరవిదయ్యంబులట్లు, బిట్టు రాత్రులుకూతలు పెట్టుచుండు.” Vish. ii. 48. బిట్టవియు to burst with a crash. బిట్టురికి పడు to be astonished or frightened. బిట్టారలు to wail, to howl. Rukmāngada. v. 92. బిట్టుబిట్టు bittu-billu. (బిట్టు+బిట్టు.) adv. Suddenly, తటాఱన.

బిడ bidā. [Tel. another form of బిడ్డ.] n. A child. ఆబిడ or ఆవిడ that woman. ఈబిడ this woman. ఏబిడ which woman?

బిడము bidamu. [Tel.] n. A cake of salt, ఉప్పుటి, అట్టుప్ప.

బిడాయింను bidayintsu. [H.] v. a. To fold up a letter; to enclose in a letter; to join. ఒకదానిని మరొకదానిలో పెట్టు.

బిడారము or బిడారు bidaramu. [Tel.] n. A caravan. పర్లకుల సమాహము, కేనుప. A drove of loaded cattle. A load. A heap. వక్కలబిడారు a heap of sacks of areca nut. A camp or halting place. విడిది, బస, వాసస్థానము. కంచరబిడారు a tinker's camp. “ ఆరాజులను మార వాదినాధుండు కూంపిలో నెదుర్కొనుచురప్పించి తనదు బిడారులందరికినొసరి.” Vencata. P. 35. టీ॥ తనదుబిడారులు అనగా తనవిడుదులు.

బిడాలము bidalamu. [Skt.] n. A cat. పిల్లి. M. IV. ii. 127. బిడాలి bidali. n. A female cat. R. vi. 135.

బిడియము or బిడెము bidiyamu [Tel.] n. Shame. సిగ్గు. A dagger. కలూరి. “ పదింబులగ కట్టిమట్టెకానెలం, బిడియములంటదోపి.” Swa. iv. 39. టీ॥ బిడియములంటదోపి, బా కులుపిడిఅంటదోపి. “ చుట్టు బంగారునురియల పరుజాలనగుబిడియములు.” Navan. p. 58.

విడుపు biduvu. [Tel.] n. An interval, leisure. అవకాశము. adj. Having an interval, అవకాశముగల.

బిడౌజుడు bidaujudu. [Skt.] n. An epithet of Indra. H. ii. 67.

బిడ్డ bidḍa. [Tel.] n. An infant. శిశువు. A child. A son or daughter. ఎత్తువారిచేరిబిడ్డ a compliant simpleton. బిడ్డపట్టు bidḍapattu. n. The pains of parturition, labour pains. ప్రసవవేదన. “ చెలవకుబిడ్డకుట్టు విల నిల్లగభిల్లపురంగ్రులంతలో విలవరమంత్రసాని దల పెట్టరకాయము.” Kālahas. iii. 31. బిడ్డడు bidḍadu. n. A little boy, a youngster. A son. Dative: బిడ్డనికి. Kālahas. iii. 32. బిడ్డతనము bidḍatanamu. n. Infancy, childishness. బిడ్డపల్లి a woman in childbed, a woman with an infant in arms, బాలెంతరాలు. బిడ్డె another form of బిడ్డ.

బిత్తరము bittaramu. [Tel.] n. A flash of light. తరుకు. Brightness. A coquettish prank, an amorous gesture, శృంగారచేష్ట. ఒయ్యారము. “ వెళుకునేడసమాలింజైంబులకంటె” N. ix. 401. బిత్తరముగ bittaramu-ga. adv. Flashingly. ప్రకాశముగా. Gracefully, సాగసుగా “ సరిగె మెరుంగుబంగారుపు చందురు కావిపటంబులాడ్చిది, త్తరముగ చల్చి పావడలు దాల్చి” N. ix 401. బిత్తరములాడు to be bright, ప్రకాశించు. బిత్తరి bittari. n. A coquette, a flirt. A beautiful woman. ప్రాణస్త్రీ. శృంగారచేష్టులగల ఆడుది. A woman, ఆడుది. “ బిత్తరలాపాలాయుధునిబిల్వగ.” Bālrāma. vi. 123. adj. Flashing, sparkling, తరుకైన, ప్రకాశమైన. Beautiful, సాగమైన. “ శరమున కంబడతనగుట జెన్నగుబిత్తరిబొట్టువారెకె.” T. iv. 122. బిత్తరించు bittarintsu. v.n. To flash, to sparkle, మెరయు, తరుక్కుమును. To move about, చలించు, ఊగాడు. To crack jokes. నలనవాడు. “ వెళుకునేడసమాపుబిత్తరించు

ప.” N. ix. 159. బిత్తరపు bittarapu. adj. Flashing, sparkling, తరుకైన, ప్రకాశించే. “ సోమనిరీతనెమ్మెగము గుండరమాదరహాస చంద్రికా, ప్రోమసులీనెత్తెపు చూపులుదిక్కుల పక్కటిల్ల.” Śrābhā. 18.

బిత్తల bittala. [Tel.] n. Nakedness. దిసమెల. బిత్తలి bittali. adj. Naked. “ అత్తరిబిత్తెఘన ముదాల్లెనుచిత్తమత్తుపాత్తుతో, బిత్తరి తత్తంచ కను.” H. ii. 70.

బిత్తెడ bitteda. [Tel.] n. A metal spoon, a ladle.

బిద్దము biddamu. [from Skt. భిన్నము.] adj. Broken, భిన్నము.

బిడ్డు bidḍu. [Tel.] v. n. To die, చచ్చు. “ కుంతపెద్దనిద్దంబోయబిడ్డరైల్లె.” ABA. iii. 134.

బిడ్డె bidde. [Tel.] n. Distress, misfortune, దుర్గతి. Hell, నరకము.

బిదామి binami. [H.] n. A purchase in the name of another.

బివగు binugu. [Tel.] n. A sportsman or hunter. (an obsolete word) “ జివుగుండెలు గాలపుచెన్నరెదురు, లాదియనుసాధనంబులనలపంచు, కొనివంటాహుటి నడలతోబినుగురైల్ల, గదిసినిడిచియిమ్మహీకాంతునరుతె.” S. i. 187.

బిన్నె binne. [Tel. short for బిత్తర.] adv. Quickly, త్వరగా.

బిబ్బరిల్లు, బొబ్బరిలు, బిబ్బరించు or బొబ్బరించు bibbarillu. [Tel.] v. n. To howl, as a tiger, (పులి) కూయు. బిబ్బరింత or బొబ్బరింత bibbarinta. n. Howling, (పులి) కూత.

బిబ్బలికాయ bibbali-kaya. [Tel.] n. A jewel worn by women on the third toe.

బిట్టి bibbi. [Tel.] n. A garland of leaves, flowers, &c., tied across a doorway or street. తోరణము.

బిబ్బి bibbi. [H.] n. A lady, "నీ ఎదలపై బాదల పయ్యెడలఁజోరగబారు, బిబ్బి కుముసుం నులబ్బుశేసె." Vasu Charitra. Preface. 68.

బిబ్బొకము or బిబ్బొకము bibbökamu. [Skt.] n. Coquetry, blanchishment, playfulness. శృంగారచేష్ట.

"లలితబిబ్బొకవిలాస భావముల, కలితవిభ్రమభావగతుల నేమిటను, వచనగావింపనోపక సిద్ధవిడిచి."

Navanatha. 73.

బిబ్బొకవతి or బిబ్బొకవతి bbibika-rati. n. A coquette, or a flirt, విలాసవతి.

"అపెబ్బులియిడెనచ్చెకా, తబ్బిబ్బులకేమి నేయుదానననుచును, బ్బిబ్బొకవతినువంబున, నబ్బురిముఠాభయముఠ్రొక్కలాడగనుండెకా." S. ii. 280.

"నీకెఱగభయంబురా, నీకమెలంగురు నటంచు హితముగఁటివి బి, బొక్కెనియతనికి వ్యయమున, కైకొంతపదాన్ధినిచ్చి యనిచెంబురికెకా." Vish. ii. 339.

బిమ్మట, బిమ్మటము or బిమ్మటి bimmata. [Tel.] n. Stupor, grief. మారాధానష్ట, ఆవైకల్యము. వివశత, విస్తయజ్యస్తభ్రత, ప్రానుపడుట. Doubt, suspicion, misgiving, సంకోచము. "తనకుబిమ్మటమైననర్థునునిభావం, తలయిమ్మెయి ప్రానంలేక తెలియ, నధపయాబోతు బెమ్మటిక స్థిమైన, పగినియయ్య బాండవులకు వగయఁగాం." M. VIII. i. 5. adj. Being in a state of stupor, వివశము. బిమ్మటిగొను or బిమ్మటిపోవు bimmata-gonu. v. n. To be in a state of stupor, వివశత్వమువొందు. To swoon, మూర్ఛిల్లు.

బియ్యము biyyamu. [Tel.] n. Rice when cleared from the husk. లక్క బియ్యము grain lac, i. e., gum lac sold in grains. సస్యబియ్యము sago.

బిరడ or బిరడా bivada. [Tel.] n. A stopple, plug, cork. పిఠెడిదాలు the pegs of a lute.

బిరబిర, బిరాన, బిరాలున, బిరీన or బిరీలున bira-bira. [Tel. anuk.] adv. Hastily, hurriedly, rapidly, round and round. Quickly, immediately. అతిత్వంతముగా. Rudha. iii. 112. "తల్పబిరాలునమాసిక్ష్ణిస్తునికా." Radha. i. 98.

బిరీకీ or బిరీకీలసట్ల birkiki. [Tel.] n. A kind of necklace. మెడనుకట్టుకొనేసాము.

బిరుమ or బిరువము birudu. [Tel.] n. A badge resembling a medal. An honorary distinctive mark. శూలంఘనము. బిరుదుగల honored with a badge. Courage, శౌర్యము. Resolution, a vow, ప్రతిజ్ఞ. An able man, సమర్థుడు. A hero, a brave man. శూరుడు. బిరుదువాద్యము the naubat of Muhammadans, being music which a distinguished person is privileged to use at his abode. "బిరుదులవైనను బిరీకీవారలవైన." B. viii. 418.

బిరుమలాడు birudul-adu. n. A man of determination, ప్రతిజ్ఞానంతుడు. బిరుతుజెట్టి a champion, a wrestler who has received an honorary badge. బిరువావళి birud-avali. n. The heading of a letter, or the address in correspondence. Titles. "నెదిబ్బుంబ పరిపావనకంసాదివగబిరుదానీ ప్రబంధ బంధురేకా." Bharata Champu.

బిరుబిరు biru-biru. [Tel. anuk. of stones falling.] adv. Quickly. "బిరుబిరుసరాలుపడెకా." A. v. 97.

బిరుసు birusu. [Tel.] adj. Hard, firm, coarse, harsh, rough. అన్నము బిరుసుగా నున్నది the rice is hard, not being sufficiently boiled. తలబిరుసుమనిషి a stubborn man. n. Briskness, hardness, firmness, roughness, harshness to the touch. కాశిశ్యము. బిరుసుగ birusu-ga. adv. Harshly, roughly. బిరుసులు birusulu. n. A sort

of fire work called flowerpots, బాణసంచు విశేషము. "బిరుసులు తుసాకులు బాణాబులుని స్తిముట్టించి." Sūrya Tanaya. iv. 122.

బిర్ర birra. [Tel.] n. Tightness. కీనపు. బిర్ర బిగియు birra-bigiyu. v. n. To become very tight. To stop completely. మాట్లాడిక బిర్ర బిగిసికొనియున్నాడు he is stubbornly silent. బిర్రు birru. n. Tightness, hardness, stiffness. దృఢత్వము. Haste, speed. వేగము. Heat, as of the sun. Strictness. Peremptory inflexibility. ఉడత. A bar, as securing a door. adj. Tight, hot, &c. ఉడ్డతము. బిర్రెండె fierce sunshine. Vish. vi. 220.

బిలము bilamu. [Skt.] n. A hole, aperture, chasm, cavern, cave. రంగ్రము, గుహ. చూచిలము the great expanse, the sky. బిలేశయము bilē-sayamu. n. Lit: The dweller in a hole, i.e., a serpent. పాము. A rat, ఎలక.

బిలింబిచెట్టు bilinbi-chettu. [Tel.] n. The Bilimbi tree, Acerhoa bilimbi. (Watts.)

బిలిబిలి bili-bili. [Tel.] adj. Sweet, delicate, nice. ముద్దైన, ముసేపు. "చులకనిపద్యమైన గడు చోద్యముచేయుచు విన్నవనిపెద్దలు గొని యాడగాను బినితవ్వలుబట్టడలంతురక్షిములో బిలి బిలిమాటలాడ దను బెంచినవానికి మద్దుగాకయా పలికెడుచిల్లపిల్లగని బావుగుప్పిల్లులసంతిసిల్లునే." G. i. 17.

"రిమణినిపుస్వయంబునువశ్రీరాము, క్రమముప్పగెకొన్న కథజెప్పుమనిన, బిలిబిలివత్సనుసిన్ధునువొలక, పలికెజానకి ముత్రిభార్యనీక్షించి." DRU.

బిలుసుమారు biluku-maru. [Tel.] v. n. To die. To be destroyed, to perish. "కాల్పలముకడనపీకవచ్చియుకా, వరలియచూలియుకా టిలుసుమారుయనల్లడబారియుకా." M. VIII. i. 4. బిలుసుమారు బిలుకు-mārtsu. v. a. To kill, to destroy. "చునునాగయొక్క

డివుచూని మహాద్భుతబాహుసంపదకా, మిమణి దాకడకాటిలుకుమాళ్ళుపంట యుగాత్తెమెన్నెన్నె వసీమగాడ." M. IX. ii. 102. బిలుకుర బట్టు bilukura-battu. v. a. To strangle. "ఒక్కరుడుభూశ్రీవునిట్టి, నీగర్వమునింతునేడ రితిట్టి. పెడకేలుకొనిబట్టిటిలుకు బట్టి. పడక్రొచిరా విడబడి సుద్దుచండె." Dab. 216. టిలుకుబట్టి, ఆకగా ఊపిరితొక్కుకుడాబట్టి. బిలుకు biluku. v. n. To be suffocated or strangled. ఉడ్డుకుడుచు

బిలుగు bilugu. [Tel.] adj. Hypocritical. కపటమైన, మాయమైన. "కలదానవాసికిబహు, కలనాతినువచ్చి పూర్ణకండనా, టిలుగుచుతనిని పువోనానా, కలనేనియలేకదానిగనిక్షించుకా." P. i. 222.

బిల్లకా bil-makka. [H.] n. A fixed annual rent, payable in all seasons; a consolidated lease; a fixed quit-rent or revenue assessed at a lower rate than the standard one. బిల్లకాగా bilmakka-ga. adv. By the bulk, in general, మొత్తముగా.

బిల్లము bilramu. [Skt.] n. The Bael or Bel Fruit Tree, Aegle marmelos, (E. P.) మాదిడుచెట్టు.

బిల్ల or బిల్ల billa. [Tel.] n. Any small, round and flat thing, a disc or tablet, పలువగానుండి గుండ్రగానుంజేపపు. బంట్లో తుబిళ్ల a peon's badge. ఆళ్లరుబిళ్ల a cake of rose paste. వెండిబిళ్ల a plate of silver. ఒరుగుబిళ్ల a round cushion. రాణిబిళ్ల a gold tire. అతపెలకు బిళ్లవేసాడు he put a patch on the metal vessel. మెల్లిళ్ల a bit or piece of metal tied on a string around the loins of a female infant. బిళ్లపెంకు or ఒడుబిళ్ల a tile. ఒడుబిళ్లముపు a tiled roof. బిళ్లపూట్టు a round mark on the forehead. బిళ్లకట్టు billa-kattu v. n. To have a blood boil formed on any part of the body, కెప్పుడుజ్జకట్టు. వానినిబిళ్ల

బిల్లకట్టినది he has buboes. బిల్ల గోట్లు or గోడుబిల్లలు a name of game played by children. బిల్లచెన్నలు thin, flat shoes. బిల్లవాలు the flat round discus of Vishnu, చక్రాయుధము. బిల్లిక another form of బిల్ల. బిల్లగన్నేరు *billā-gannēru*. n. The jalap plant which has lilac flowers. బిల్లపురుగు *billā-purugu*. n. The red winged stinging beetle, one of the Cantharides.

బిల్లు or బిల్లు *billu*. [Tel.] n. The Indian Satin wood tree; whose wood resembles the box wood. *Swetania chlorozylon*. (Roxb. and Watts.)

బిస *bisu*. [Tel.] n. The spring, as of a watch, &c. యంత్రపుకీలు. A machine, యంత్రము. A contrivance, device, ఉపాయము. "అచ్చటంబ్రుచ్చి కాసరాకుండ నునుమున్ను మృగయుండు బిసయొద్ద సంఘటించిన కాలిబోనులంబడి." Swa. iv. 55. అగ్రంభమును తెప్పించడానకు మరియొక బిసపెట్టి ఉన్నాను I have laid another plan for obtaining that book. బిసబిస *bisa-bisa*. adv. Rapidly, with a spring. B. X. 257.

బిసము *bisamu*. [Skt.] n. Fibres, film, as of the water lily. మృణాళము, రాముతూడు, రామర తీగ. "బిసములారటనందరు చెకికొంపి, హాననీళ్లవిదల్చి మోపుగనమ్మి." M. XIII. iii. 238. బిసకంతిక *bisa-kanthika*. n. A small crane or water bird. పెద్దపెంటికొక్కార. బిసప్రసాదము, బిసరూపము or బిసజము *bisa-prasādam*. n. The waterlily: literally, that which has sprung from fibres. రామర, పద్మము. బిసభక్తి *bisa-bhukti*. n. Lit: That which feeds on lotus films, i. e., a swan. Paidim. iv. 45. "పసుపుల నలుగిడిచెడువ బిసననూలోచనలు పెండ్లిపెద్దల యాజ్ఞక." Swa. v. 67.

బిసాతు *bisatu*. [H.] n. Power. Breadth. Capital, stock. (Vizāg) adj. Worthless, worth but a trifle.

బిసి *bisi*. [Tel.] n. A tie between a tatty or screen and a stick placed across to fasten it. తడకకుకట్టేసి, తడికబిరు. బిసి పోవు *bisi-pōvu*. v. n. To loosen one's hold. పట్టువదలు.

బిసిసి *bisini*. [Skt.] n. A pond abounding with lilies. A lotus plant. రామకొలను. రామర చెట్టు. బిసిసికాంతుడు *bisini-kāntudu*. n. The 'friend of the lily,' i.e., the sun.

బిసిబిసి *bisi-bisi*. [Tel. anak.] adj. Sweet and savoury. అనుభవినపుకల, మధుగానము. బిసి బిసిమాటలు charming prattle. మద్దమాటలు. "మరియు తెన్నియుం బిసిబిసిమాటల మర, బ్రయము చెప్పియునది వైచియు హిరాను, పుత్రికబిసియు నొకకొంత మెత్తిబడగ, శీసి." ప్రభావతి ప్రద్యమ్నము. v. 18.

బిస్తి *bisti*. [H.] n. A waterman, who loads an ox that carries water in skin bags, పకాబీ.

బిస్తు or బిస్త *bistu*. [Tel.] n. Adversity, దుర్గతి. Hell, నరకము.

బిస్సు *bissu*. [Tel. anak.] n. A buzzing sound, a burst as of steam. చానిబోబిస్సు లేను there is no 'go' in it. బిస్సున all at once, in a flight, as pigeons, in a crowd, whizzingly, buzzing, aloud. "పిడిపెలు చేనిమీద మొక బిస్సున నాలగజూచి."

బీ bi

బీగము *bigamu*. [Tel.] n. A padlock, తాళము. తీగపు చెవి a key, తాళపు చెవి. బీగముతీయు *bigamu-tiyu*. v. a. To unlock. బీగమువేయు *bigamu-vēyu*. v. a. To lock up, as a box.

బీజము *bijamu*. [Skt.] n. A seed. విత్తనము. A testicle, ముప్పము. బీజాక్షరము or బీజము the essential part of a spell or charm. బీజవరి *bija-vari*. n. Paddy seeds sprout-

ed and ready for sowing, మొలకపడ్డు. బీజకోశము *bijakōsamu*. n. The seed vessel of the lotus. రామరపూస. బీజపూరము *bija-pūramu*. n. A citron. మాడిఫలము. బీజాకృతము *bija-kritamu*. n. A field ploughed or harrowed after sowing. బిత్తిరున్నినపాలము.

బీట or బీటిక *biṭa*. [Tel.] n. A chink, crack, cleft, split. బీటలు వారిని పెజవులు చapped lips. బీటగిల్లు, బీటగిలు, బీటలుపారు or బీటపోవు *biṭa-gillu*. v. n. To be cracked, పగులు. "నిట్టూర్పుగావుల నగర పల్లవంబు బీటలు వార." T. iv. 120.

బీడు *bidu*. [Tel.] adj. Waste. Base, low, inferior, poor, second-rate, as rice, or a colour. నాపని యిప్పుడు నిండా బీడుగా న్నది my affairs are in a very bad condition. బీడుది యెండుకు I don't want the worst. బీడుభూమి waste land. n. A waste, uncultivated land, barren land. Worthless iron. మట్టుపుణము. చెనికో పుట్టిన బీడు ఎక్కడికి పోవును shall I not do what I will with my own? జడుబీడు bamboo jungle. గడ్డిపట్టిన బీళ్లు grass commons, meadows kept for grass.

బీతు *bitu*. [from Skt. భీతి.] n. Fear. భయము. బీతుకొను *bitu-konu*. v. n. To be afraid, భయపడు. బీతుకొలుపు *bitu-kolupu*. v. a. To frighten.

బీద *bida*. [from Skt. భీతి.] adj. Poor, needy, downcast, dejected, wretched. n. A poor or destitute person. plu బీదలు. బీదనరాలు lean sinews. బీదసిట్టకు రోమ తెల్లలు a fly can torment a starved bird. బీదగిల్లు *bidagillu*. v. n. To become poor. బీదగిల్లిపోయిన impoverished. బీదరికము or బీదతనము *bidarikamu*. n. Poverty.

బీభత్సము. బీభత్సు or బీభత్సు *bibhatsumu*. [Skt.] n. Bewilderment, amazement. Horror, disgust, abhorrence, loathing. Rancour, ruthlessness. Distress, harassment. నానాబీభత్సు చేసున్నాడు be

harasses us in various ways. బీభత్సుడై routed, overthrown. బీభత్సుడు *bibhatsudu*. n. A cruel man, క్రూరుడు. A name of Arjuna. "బీభత్సుండునిర్భయ స్వేపాంబు కరమునవిడువక గాండీనంబుగోని యచ్చుచున్న." M. XVII. i. 30.

బీమా *bimā*. [H.] n. Insurance. Money paid for insurance.

బీర *bira*. [Tel.] n. The sharp angled cucumber. శేరిలేర the bitter cucumber. శేరిలేర or చేనలేర the bitter kind. మగలేర *Anisomeles malabarica*. (Watts.) adj. Large, పెద్ద. బీరండ hot sun-shine. బీరజడలు luxuriant tresses. బీరనరాలు large veins. ఆడబీరకు or గోడలబీరకు *Betony-leaved black Horehound, Ballota disticha*. బీరపండ్లు *bira-pandlu*. n. A sort of scarlet berries, that are eaten, but quite distinct from బీరకాయ.

బీరము *biramu*. [from Skt. బీర.] n. Prowess, పరాక్రమము.

బీరాబ్బె *birābba*. [Tel.] v. a. To heap up, కుప్పచేయు.

బీరిజెము *biridzamu*. [from Skt. బీరము.] n. A testicle. ముప్పము.

బీరు *biru*. [Tel.] adj. Useless. వ్యర్థము. బీరుపోవు, బీరుపారు or బీరుపడు *biru-pōvu*. v. n. To become useless, వ్యర్థమగు. To be ruined or spoiled, చెడిపోవు. To become weak, బలహీనమగు. బీరుపోక without losing one's pride. మబబీరుపోయి overwhelmed with fear, అతిభయముపోయి.

బీరువ *biruva*. [Eng. 'Bureau'] n. A bureau, a chest of drawers, an almirah, అలమారు.

బు bu

బుంగ *bunga*. [H.] n. The baggage belonging to a camp, పాకము.

బుంగ బుంగా. [Tel.] n. A pot with a narrow mouth. చిన్నమాతిగలకుండ. "కల్లబుంగ." హాశ్య. iv. "పాలుపుమీరగ కృణారాజ భూరు హనులయ్య గ్రులులన్న బుంగలయాసవబు."

Surabh. 45. బుంగనామము బుంగా-
namamu. n. A variety of the Vaishnava
mark on the forehead. See పంగనామము.
బుంగమాతి బుంగా-māti. n. An ugly face.

బుంగుడువరము బుంగుడు-
paratsu [Tel.] v. n. To cause to fall down. కూలబట్టించేయు.
"కరములు తునకలుగాజేసివేసి, భుజములు నేలపై
బుంగుడువరచి, తొడలును పెడలను తునకలుచేసి." Pal. 439.

బుక్కడము or బురుడబుక్కడము bukkā-
damu [Tel.] n. An eel.

బుక్కనము bukkānamu. [Skt.] n. The bark-
ing of a dog. మొరగడము.

బుక్కము bukkamu. [Skt.] n. Excellent
meat. ప్రసిద్ధమైన మాంసము.

బుక్క, బుక్క or బుక్కాయి bukkā. [Tel.]
n. A fragrant powder formed of various
ingredients. పిష్టాతకము, పటవాసకము.
బుక్కము bukkāmu. n. The pollen
of flowers. పుప్పొడి. "రగడం నెలతయారే
చింగినీకప్పెబుక్కాయి, చిలుకునీపుప్పొట్ల
చెంచెల
బుక్కాయి." Swa iii. 112. బుక్కావాడు
bukkā-vāḍu. n. A perfumer. కుంకుమారీద్ర
వ్యయము లక్ష్యవాడు.

బుగడ బుగాడు. [Tel.] n. A gold pin worn
in the tip of the ear.

బుగబుగ బుగా బుగా. [Tel.] n. A bubbling
sound.

బుగులు or గుబులు బుగులు. [Tel.] n. A
bubble, swelling, rising to the surface.
బుగులుకోసం or బుగులుపోవు బుగులు-
konu. v. n. To become visible. బయలుపడు.
To gush forth, చిప్పిలు. To increase, spread,
విజృంభించు. వ్యాపించు. బుగులుపుచ్చు

bugulu-puttsu. v. n. To make plain or
evident, to show, బయలుపరచు. బుగులు
బుగులు bugulu-bugulu. n. The noise
made in rushing forth, as by water. A
retching noise.

బుగ్గు బుగ్గు. [Tel.] n. The cheek: the
inside of the cheek. A bubble. A
spring of water, a fountain. బుగ్గురించు
buggar-intsu. v. n. To smell, as flowers
about to bloom. "క్రిస్టాలియూలవారికి బొంగి
తుడలు బుగ్గురించినట్టి మొగ్గువువ్వలను." BD.
iv. 250. అనగా వికసించడమునై పొట్టలుల్లి
కోరకములు.

బుగ్గు బుగ్గు. [Tel.] n. Ashes, dust. బూడిద.
భస్మము.

బుచ్చి buchhi. [Tel.] adj. Little, small. చిన్న.
బుచ్చిగాడు buchhi-gāḍu n. A little
fellow, చిన్నవాడు. The white-breasted
King-fisher, *Haleyon smyrnensis*. చిన్న
నీళ్లబుచ్చిగాడు or నీళ్లబుచ్చిగాడు the com-
mon King-fisher, *Alcedo ispida*. బుచ్చి
పారు buchhi-pāru. v. n. To look a
small or disappointed, చిన్నపోవు.

బుజే budza. [Tel.] n. A little cross denoting
a caret. హంసపాదము. A cipher, ముడకీకర
ము, మున్న.

.. కననజగ్గుభుజనయనములు.
తనతారస్మజించిసానధానమతీన్ గ.
స్థానికానాక్క తెదబ్బుర.
యనిబుజేయిదుసగిరి వాళియంగకలయక." Paidim, iv. 163.

బుజేపత్తి చెట్టు buja-pattiri-chettu. [from
Skt. భూజ్. Cf. Eng. 'beech' or 'birch']
n. A certain tree. భూజ్పత్తిము.

బుజేము budzamu. [from Skt. భుజము.] n.
The shoulder. ఒకబుజేమువేల the distance
bearers carry a palanquin at one run,
without halting to change shoulders; that
is, about a furlong. బుజేముపుట్టువు
budzamu-puttuvu. n. A Kshatriya.

బుజ్జేగించు budzējagintu. [Tel.] v. n. To
caress, or fondle. To pacify, console,
calm, lull. To cajole, wheedle, persuade,
ఉపలించు. బుజ్జేగించు, బుజ్జేవము, బుజ్జే
గింత or బుజ్జేగము budzējagintu. n. Flat-
tering, soothing, consolation. సాంశ్చయము.
ఓవారు. బుజ్జేగించుట a consoling or
flattering word, సాంశ్చయవాక్యము. "అన్న
నాయకుండు. సంప్రీతి మొక్క బెనిచినయన్ని
హూత్రంబునబరచియలకు బనిచెబుజ్జన మొప్పుక.
M. xiii. i. 38.

బుటక, బుటుకు, బుటిక్కు or బుటుక్కు
butaka. [Tel. anak.] n. A plunge. Same
as బుడుక్కు.

బుటా or బుటా buṭā. [H.] n. Flowered
pattern in a cloth. బూటాని flower-work.

బుట్ట, బుట్టి or బుట్టిక butta. [Tel.] n. A
basket. A hamper, a small basket.
కండము.

బుడకోడి buḍa-kōḍi. [Tel.] n. A waterfowl.
Particularly, a teal. నీరుకోడి.

బుడబుడ buḍa-buḍa. [Tel.] n. Gurgling:
the sound a bottle makes when sinking
in water.

బుడను budānu. [Tel.] n. The plant named
Bryonia callosa, or *Curcuma utilisissima*.
Ainsl. ii. 428. కూతురుబుడను and కోడి
బుడనుకాయ are various species. బుడను
కాయలూ తిరుగుతాడు he is running about
here and there; (a phrase regarding a
dumpy little man, who goes poking
about.) బుడనుపండ్లు the ripe fruit of the
Bryonia. బుడనువరుగు the *Bryonia callosa*
cut and dried for pickling. బుడనుచేప
buḍānu-chēpa. n. A sort of fish.

బుడము budāmu. [Tel.] n. The beginning,
source, root. మొదలు. వానిక నాలుక బుడ
మును పెనుకుకొనినాన్నెను his tongue fell off
from the root. నీ నవులు బుడములంటు తెగి
సెదను I will cut off your ears to the root.

బుడలున budalu-na. [Tel. anak.] adv.
At once. బుడలునకును to sink like a
shot.

బుడికెళ్లు or బుడికెళ్లు budikillu. [Tel.] n.
A kind of game. "మఱయు బుడికెళ్లు ములుగా
మునుమచ్చి నాలులన్నియు." N. ix. 109.

బుడిగి or బుడుగు budigi. [Tel.] adj. Small,
squat, short and thick. పొట్టి. బుడిగి,
బుడిగి or బుడిగె budigi. n. A small pot.
పడత, సిద్ధ. "తొట్లగట్టెయ్యచిల్లగుబ్బుచిల్లగు
గుండ బూబెంఠలన్నెపూస చట్టిపాలబుడిగలు
నడిసెలపాత మెట్లు." II. ii. 84. A pack or
punnier, also a leathern oil bottle (సిద్ధి).
two of which form a bullock load.
ఎద్దులమాది ఒకనైపుసిద్ధి.

బుడిపి or బుడ్డి budipi. [Tel.] n. A bump
or swelling. Callus; an exerescence,
బొప్పి. A knot or joint in a cane. కబుపు,
వ్రానియందరియడి. The stump of an ampu-
tated hand, &c.

బుడిబుడి buḍi-buḍi. [Tel. anak.] adj. Easy,
gentle. Trifling, petty, అల్పము. బుడిబుడినడి
a gentle pace. బుడిబుడిమాటలు muttered
words. బుడిబుడికన్నీరు trickling tears.
బుడిబుడియేడ్పు whimpering. బుడిబుడివేల్పులు
petty gods. "ద్యౌః హరిణంబులయె బ్రహ్మాది
దేవతల, బొరమాపుట్టుయె బుడిబుడివేలుపులను,
నంబులనొద్దమే." BD. iv. 648. n. Haste,
hurry, flurry. తొట్లపాలు. బుడివడు
buḍi-vāḍu. v. n. To be agitated, తొట్లు
వడు. బుడిబుడిక్కులనారు or బుడుబుడుక్కు-
లనారు buḍi-buḍikkula-nāru. n. A
certain class of mendicants. బుడిబుట్ట
పోవు buḍi-buḍi-pōvu. v. n. To be sur-
prised, or astonished, ఆన్వేష్యపడు.

.. ద్యౌః అంబి కుడుతొట్లెలబుడిపట్టి.
యిప్పు గాబు లెట్లె నెగుగనివుడు.
బుడి నడిగెన్నె ప్రస్తావ్యగా.
కెదనక యనినను బుడిబుట్టనోన.
పనిదూడెనన్నిటిను న." BD. v. 388.

బుడుక *buduka*. [Tel. anuk] n. A plunge into water, ఋనుక. A bath, స్నానము.

బుడుకు *buduku*. [Tel.] n. A kind of cake. కుక్కవీశేషము.

బుడుక్కువ *budukku-na*. [Tel.] adv. Slapdashly, suddenly.

బుడుత or **బుడత** *buduta*. [Tel.] n. A little one, a child. శిశువు, బిడ్డ, బాలుడు. "ఒక పాటిబుడత, యాకుమడుపులందియ్య." H. i. 134. A. vi. 159. adj. Little. Short, పొట్టి. బుతుతగాడ్చు a gentle breeze. "క్రూరభుజం గావ్యకుపారంబునుజొచ్చి వెడలుపాపానియైన బుతుతగాడ్చు." Bmj. iii. 132. **బుడుతుడు** *budutu-du*. n. A male child. బాలుడు.

బుడుబుడక్కలవాడు or **డుబుడక్కలవాడు** Same as **బుడుబుడుక్కులవాడు** See under **బుడిబుడి**.

బుడుములు *budumalu*. [Tel.] n. A species of grain. One species is called **వంగాకు బుడుములు**. "చంద్రవంకలవీణసరులు. కాంభో బలు. వంగాకుబుడుములుపాంకుప్రాలు." H. iv. 156.

బుడుసు *budusu*. [Tel.] n. Hollowness. బుడుసుపోయిన lean, thin, fallen in. "వెడ కొంగమెడయును కడుగునివీపును బుడుసుబోయినరొండిబొక్కీరొమ్ము." NH. iv. 184.

బుడ్డ *budda*. [Tel.] n. A bubble. నీరుబుడ్డ. The disease called rupture, hernia, or hydrocele. అండవృద్ధి. **బుడ్డవాడు** one who is suffering from rupture or hydrocele; one who has a hydrocele. **బుడ్డచెదిరింపులు** a mere bugbear. ఉచ్చబుడ్డ the bladder. **బుడ్డకాకర** *budda-kakara*. n. A species of heart pea (కాకర) which is smooth leaved. *Cardiospermum halicacabum*. (Watts.) **బుడ్డగింపు** *budda-gintsu*. v. n. To bubble up. v. a. To rout up or stir up the earth as with tusks, కల్లగింపు, (పంది)ముట్టెకోరాడు. A. iv. 22. **బుడ్డగింపు**

budda-gimpu. n. Bubbling up. **బుడ్డతుమ్మ** *budda-tumma*. n. A kind of babul tree. **బుడ్డపక్కి** *budda-pakke*. n. A kind of fish. **బుడ్డపిలుడు** or **బుడ్డపిలుజు** *budda-pinudu*. n. A tick or round louse. పశువులనుపట్టే క్రిమివిశేషము. **బుడ్డబుడుసు** or **బుడ్డబుసిరి** *budda-budusu*. n. The Brazil cherry, a fruit enclosed in a loose dry pod.

బుడ్డి *buddi*. [Tel.] n. A bottle, a flask. plu. బుడ్డు. బుడ్డిచెంబు a sort of metal bottle. బుడ్డియీటె a sort of spear. **బుడ్డిగ** Same as **బుడ్డి**.

బుట్టి *butti*. [from Skt. భుక్తి.] n. Enjoyment. "నిచ్చలపుబుట్టా బుట్టియుకా బుట్టియుకా." Nilā. i. 21.

బుద్ధి *buddi* [from Skt. బుద్ధి.] n. Sense. "బుద్ధులు తెలుబోవుగతిబానుక కన్దనబుద్ధుకొంచునుకా." Radha. i. 28.

బుబ్బుదము *budbudamu*. [Skt.] n. A bubble. నీరుబుడ్డ.

బుభుడు *budhudu*. [Skt.] n. The regent of the planet Mercury. The planet Mercury. A wise or learned man, a sage. పండితుడు.

బుభవారము *budha-varamu*. n. Wednesday. సోమవారము.

బుద్ధ *buddha*. [Skt.] adj. Known, understood. ఎరిగిన, తెలిసిన.

బుద్ధి *buddhi*. n. Intelligence, intellect, understanding, mind, judgment, sense, wisdom, intention, inclination. judgment, advice. ఇప్పుడు బుద్ధినచ్చినది I have been taught a lesson, I am convinced of my fault. పడుచుబుద్ధి a childish whim or notion. బుద్ధిపుట్టించు to suggest an idea. బుద్ధి ఉదయించినది the thought occurred. ఇది నీకు బుద్ధికారు it is not wise on your part to do so. బుద్ధి (like చిత్తము) is a colloquial reply, equivalent to 'as you please.' **బుద్ధిచెప్పు** *buddhi-cheppu*.

v. a. To admonish, exhort, advise. To reprimand or chastise. **వాకు ఏమి బుద్ధి చెప్పుతారు** what would you advise me to do? **కొవారునిక బుద్ధిచెప్పినాడు** he reprimanded his son. **బుద్ధిపూర్వకముగా** intentionally, on purpose, advisedly. **నేను బుద్ధియొసగిననాటనుండి** as long as I can recollect. **బుద్ధియొసగినతర్వాత** after he grew to be a man. **బుద్ధి తేచ్చుకోను** *buddhi-telstsu-konu*. v. n. To come to one's senses or recover one's wits. **బుద్ధిమంతుడు** *buddhi-mantudu*. n. A sensible person, a wise man. బుద్ధిగలవాడు. **బుద్ధిహీనత** *buddhi-hinuta*. n. Stupidity, folly. అవివేకము. **బుద్ధిహీనుడు** *buddhi-hinudu*. n. A fool, a man devoid of sense.

బుద్ధుడు *buddhu*. n. A generic name for a deified teacher of the Buddhist sect. The name is especially applied to Gautama, the founder of Buddhism, who has been treated in the Puranas as the ninth incarnation of Vishnu.

బుభ్నము *budhnamu*. [Skt.] n. The root of a tree. చెట్టుకేరు. An aerial root of a tree. ఊడ.

బుబ్బిలి *bubbili*. [Tel.] n. The whispering larch tree. See **బొబ్బిలి**.

బుభుక్ష *bubhuksha*. [Skt.] n. Hunger. భుజింపవలెననుకోరిక. ఆకలి. **బుభుక్షితుడు** *bubhukshitudu*. n. A hungry man. ఆకలిగొనినవాడు.

బుభుత్స *bubhutsa*. [Skt.] n. A desire to learn or to be taught. బోధనొనవలెనను ఇచ్చు.

బుయ్యారము *buyyaramu*. [Tel.] n. A prison. చెరసాల.

బురకా *buraka*. [H.] n. A cloth cover. **బురకావేసికోను** *buraka-vesi-konu*. v. n. To cover oneself with a cloth. కప్పకొను.

బురజ్జ *buradza*. [Tel.] n. A small bell. చిరుకణ్ణి.

బురటకోమ్ము or **బుర్రటకోమ్ము** *buratukommu*. [Tel.] n. A syringe, a squirt, చిమ్మనల్లోవి.

బురదా *burada*. [Tel.] n. A kind of cloth. "భువవిచిత్రపునమర గల కలంకానీలు దినరాయి పూలీలు తగినకల్పరగీలు, తరుకొత్తగలసురువు తాస్త్రాలుబురదాలు." H. v. 408.

బురడిజింక *buradi-jinka*. [Tel.] n. The Indian Gazelle, *Gazella benetti*. పొట్టిజింక.

బురద *burada*. [Tel.] n. Mud. అడుసు, పంకము. **బురదకమ్మి** *burada-kammi*. n. A stepping stone, a threshold or plank at a door. గడపకెడికమ్మి. **బురదగుంట** *burada-gunta*. n. A puddle. గడపపొట్టగుంట. **బురదకుక్కి** *burada-dukki*. n. Ploughing in an irrigated field. ఊడ్యుటకు సిద్ధము చేసిన పాలము. **బురదపాము** *burada-pamu*. n. A water-snake. నీరుపాము.

బురినిపంది *burini-pandi*. [Tel.] n. A small animal resembling the guinea pig in shape.

బురుక or **బురుకడు** *buruka*. [Tel.] n. A child, బిడ్డ. A hound, వేటకుక్క. adj. Short, పొట్టి.

బురుజు *burudzu*. [II.] n. A bastion, a tower or fortalice, ఊరిపట్టి కాల్వెరిచ్చి. గిడి. చిన్నకోట.

బురుడా *buruda*. [Tel.] n. A lie. అబద్ధము.

బురుడుడు *burududu*. [Skt.] n. A basket-maker. మేకనవాడు.

బురుమా Same as **బరమా** (q. v.)

బురులు *burulu*. [Tel.] n. plu. Meanness, inferiority. న్యూత. BD. iv. 400.

బురుసా *burusa*. [Tel.] n. Red silk. ఎర్ర పట్టు. Silk, పట్టు.

బురుసు *burusu*. [Eng. 'brush'] n. A brush. పంచె, తూలిక.

బుర్ర burra. [Tel.] n. A nutshell : the shell or nut of any fruit. Any small box as a snuff box, or case. The skull or head. తలపుర్ర. బుర్రాబుర్ర a pouncet box. ఇర్రడి బుర్ర a brass box. సారబుర్ర the empty shell of a long gourd. సారబుర్ర or కొలబుర్ర a swimming gourd or a float. కీనుబుర్రలతల గడ a creaking pillow. HD. i. 1668. కొంతి బుర్రలకాయ a coccoanut or other shell of a peculiar indented shape. adj. Large, పెద్ద-బుర్రకత్తి burra-katti. n. A broad knife, a hatchet చెట్లకొమ్మలనరుకు మోటకత్తి. బుర్ర కాయ burra-kaya. n. The head, the pate. తలకాయ. Also, same as సారబుర్ర. బుర్ర డింక burra-jinka. n. A kind of antelope : the Open nosed deer. బుర్రముక్కల బింక. బుర్రటకొమ్మ burra-kommu. n. A squirt. చివ్వనగొట్టము.

“ మొత్తములకట్టితెచ్చిరి. ముత్తెపురుల్లరులతోడిబుర్రటకొమ్మల్.” వైజ.

బుర్రతలము or **బుర్రనీతము** burra-talamu. n. A kind of water-lift. **బుర్రపిట్ట** burra-pitta. n. The Grey Quail, Coturnis communis (F. B. I.) ఒకవిధమైన పావురము. **బుర్రబాడిసె** burra-badise. n. An adze used by stonecutters. **బుర్రముక్కు** burra-mukku. n. A large nose. పెద్దముక్కు. బుర్రముక్కువాడు a bulbous nosed man. **బుర్రలావుక** burra-lavuka. n. The sand grouse.

బుర్రి burri. [Tel.] n. A heifer or young cow.

బుర్రు burru. [Tel. anuk.] n. A loud and sudden noise such as is made when a bird flies.

బులక్ బులక్. [H. from Boulak, a suburb of Cairo.] n. A jewel worn on the middle of the nose between the nostrils.

బులియు buliyu. [Tel.] v. n. To enjoy happiness, to be happy, సుఖించు. **బులుపు** bulupu. n. Happiness, glee, joy, సుఖము. Fancy, liking, whim; a hobby horse, or pet. కేడుక, వాంఛ, ఉబలాటము.

బువ్వ buvva. [Tel.] n. Food, అన్నము. **బువ్వ కుడుపు** buvva-kudupu. n. The ceremony used on first giving solid food to an infant. అన్న ప్రాశనము. **బువ్వము** or **బువ్వ మాటంతి** buvvamu. n. A marriage feast. పెండ్లిలో మగవారును ఆడువారును ఎకతాలిపాటలు పాడుకొనుచు భోజనముచేయడము. తొలి బువ్వము the feast on the first night of a marriage. చాలబువ్వము the feast on the fourth night of a marriage. బువ్వముబంతి పాటలు ballads such as are used at marriages. “ మవ్వమున మోచిరేనియబువ్వంబున దనిపెమొడట పాలకుకదనియకా.” Satya. iv. 273. **బువ్వమ్మ** buvvamma. n. The rustic name for the goddess అన్నపూర్ణ (Anna Purna.)

బుస busa. [Tel. anuk.] n. A puff, or whizz. Hissing, snorting, snoring, deep breathing. A sigh, నిట్టూర్పు. వాని ఒళ్లు బుసబుసలాడుచున్నది he is puffed up and strengthless. బుసకొట్టు or బుసలుకొట్టు to breathe, hiss, or puff audibly as a cobra does, or as an elephant does with its trunk, పూత్యార్చుచు చేయు. To sigh, నిట్టూర్పు. **బుస బుస** busa-busa. n. A bubbling sound, as of boiling water. Ebullition. **బుసబుసలాడు** busa-busa-ladu. v. n. To boil, to hiss, బుసపెట్టు.

బుసము or **బుషము** busamu. [Skt.] n. Chaff, busk. ఉముక, పొల్లు. The thick part of curds. కుండ అడుగుపెరుగు, మోగడతీసినపెరుగు.

బుసి busi. [Tel.] n. Embers, ashes, నిగరు. అతడు బుసికప్పినవిచ్చ he is a fire hidden under ashes, his face conceals his thoughts. **బుసిపోవు** busi-povu. v. n. To be under a cloud, or in slight disfavour. To be spoiled, చెడిపోవు.

బుసుగుజొన్న busuku-dzonna. [Tel.] n. A kind of great Millet, *Holcus saccharatus*.

బుస్సు Same as బుస (q. v.). **బుస్సున** bussu-na. (anuk.) Puff! (in blowing.) Chennai. v. 332. **బుస్సుమును** bussu-m-anu. v. n. To hiss as a snake, to sigh, to groan.

బూ bū

బూక būka. [Tel.] n. Hypocrisy. బూటకము, మాయ.

బూగర būgara. [Tel.] n. Grain thrashed but not yet winnowed. Trash, dirt, cobwebs, dust, mould. గడ్డినిలిగిన పొల్లకలిసిన ధాన్యము, ఇండ్లలోపలి వానములకు పట్టిన బూసి. బూజో.

బూచి or **బూచము** būchi. [from Skt. భూతము.] n. A ghost, spirit, devil. A monster. ఆడుబూచి a hag, an ogress. “ పాతకులకొర్రు నట్టువుపాలియదురు, స్త్రీవిభరతంపుటయ గారి గుండెదిగులు, బట్టువాకట్టుబననీలపాముకూనయ నగ విభ్రాంతిగాంచె యాద్రుడుబూచి.” S. iii. 19. విణుగురుబూచి a firefly. **బూచిగాడు** or **బూచినాడు** būchi-gadu. n. A hobgoblin. బూచలేశుడు Lit. The Lord of demons, i. e. Siva.

బూజోకాగులు būdza-kagulu. [Tel.] n. Painted vases used in marriage processions. అయిరేనికడపలు.

బూజో būdzu. [Tel.] n. Mildew, mould, dirt, as cobwebs. బూజోపట్టు to become mouldy.

బూటకము būtakamu. [Tel.] n. A trick, guile, prank. మాయ, వంచన. adj. False, delusive. **బూటకాలమారి**. **బూటకీడు** or **బూటకుడు** būtakala-mari. n. A cheat, a liar, rogue, pretender. “ బూటకులను మాయ భాగినోనచుండు.” L. xxiv. 188.

బూడిచ, **బూడిచె** or **బూడ్ల** būdida. [another form of బూది q. v.] n. Ashes. బూడిచ గన్నుడి a white grey or ash-coloured gourd melon, *Benincasa cerifera*. పెండ్లిగన్నుడి కాకు. **బూడిచవర్ణము** būdida-varnamu.

n. Ash-colour. బూడిచకప్పు or మానుకప్పు Potash, or Pearl-ash. Carbonate of Potash. (Watts). **బూడిచవండు** būdida-pandu. n. A ball of ashes. విభూతివండు. **బూడిచెవన్ను** būdide-pannu. n. A tax levied for burning a corpse on the cremation ground.

బూతము būtamu. [from Skt. భూతము.] n. A ghost. పితాచము. A soul, ప్రాణి. **బూతపిల్లి** būta-pillī. n. A civet cat. పూతకము.

బూతి būti. [from Skt. భూతి.] n. Ashes, బూది. Food, తిండి.

బూతు būtu. [Tel.] n. Foul language, obscenity; slang: nonsense, పలుపట్టు, పలుపమాట. A flatterer, బట్టువాడు. **బూత** లాడు the act of using foul language **బూతు** లాడుట.

బూద būda. [Tel.] n. A milk-vessel. పాలకుండ. “ ముఁగడయోలూఖల మెక్కినిస్కినహళాం కోకేంద్రసంయుక్తుడై, చదలకబూదకళాంబీ కరవిస్తారంబులబట్టి.” Vasu. iv. 25. టీ చదలకబూద, ఆకాశమనెడు బూదకుండను అనగా ఉట్టిపెనున్న పాలకుండను.

బూది būdi. [from Skt. భూతి.] n. Ashes. బూడిచ. బూడిచేచు to become mouldy, ash-coloured, pale. బూజోపట్టు. బూదిపై whiteness, paleness, తెల్లనివర్ణము, భూష వర్ణము. **బూదె** būde. n. Lit: “ Ash-day.” The name of a day (Siva-nitri) sacred to Siva in the month of Magha. శవరాత్రి. The fourteenth day of a lunar or dark fortnight. చతుర్దశితిథి.

బూదు Same as బూజో (q. v.).

బూదుపారు Same as బూజోపట్టు (q. v.).

బూబు or **బూబుసాని** būbu. [H.] n. A Mussulman woman. కుకకత్తి.

బూమి būmi. [from Skt. భూమి.] Same as భూమి (q. v.).

బామె or **బామెరు** *bāme*. [Tel.] n. A fib, fiction. మారువేషము, పాయ, వంచన. "తిలక మొగిల్చిమితఃస్మృతినిపి, వెంటబామెరెరుగని యొకపాటిబుడుత, యాకుమడుపులందియ్యి." H. i. 134. బామెరెరుగని, మాయరెరుగని. **బామెకత్తె** or **బామెలాడి** *bāme-katte* n. A tricky woman. **బామెలాడు** or **బామెకాడు** *bāmel-adu*. n. A tricky man.

బూర *būra*. [Tel.] n. A trumpet. adj. Stout, స్థూలము. **బూరకాలు** *būra-kālu*. n. A swollen leg. A leg which is affected by elephantiasis, ఏనుగుకాలు. **బూరకాలి వాడు** *būra-kālī-vādu*. n. One who has elephantiasis. ఏనుగుకాలివాడు. **బూరగడ్డి** or **పిచ్చికబూరగడ్డి** *būra-gaddi*. n. A herb called *Ambrosinia unilocularis*. Rox. iii. 493. **బూరడు** *būradu*. n. One who excels or is proud, విజృంభించినవాడు. **బూర దీప్తకాయ** *būra-dippa-kaya*. n. A plant called *Leea integrifolia*. Rox. i. 659. **బూరగ** or **బూర** *būraga*. n. A trumpet. కావళి, తార. "క్రూరంబులైన బూరగలర వంబులను." T. v. 26. A sort of white vulture. **బూరగొమ్ము** *būra-gommu*. n. A trumpet horn, ఈరెడుకొమ్ము. A conch-shell. శంఖము. **బూరట** *būrata*. n. Swelling. ఉబ్బునము. **బూరటిల్లు** or **బూరటిలు** *būratilū*. v. n. To be spread. To swell, ఉబ్బు. To be full, నిండు. "నీ కలమువైగిలించి గాలిత్తినవాపపోల్చిమిన్నంత యబూరటిల్లె." M. V. iv. 120. **బూరటింతు** *būratintu*. v. a. To cause to fill, బూరటిల్లజేయు.

బూరగ, **బూరుగ**, **బూరుగు** or **బూరుపు** *būraga*. [Tel.] n. The silk cotton tree. *Bombax heptaphylla*, Rox. iii. 167. కల్పరి. Its wood is like the poplar or sallow proverbially large and useless. వాడు పట్టి బూరగమాను he is a mere log, he is a stupid booby. One species is called కక్కబూరగ; another is రుంకిబూరగచెట్టు

Briedelia scandens. Rox. iii. 737. బూరగ దూది the cotton found in these pods, which, steeped in nitre, is used for tinder. ముండ్లబూరగమాను *Bombax malabaricum*. (Wight, plate 297 and Watta). బూరగు దీవి the name of an island, కల్లలదీవుము.

బూరె or **బూరెరు** *būre*. [from Skt. భూరి.] n. A kind of sweet cake, a bun. భక్ష్య విశేషము బూరెమాకుడు a frying pan. **బూరెచెట్టు** or **బూరెనబూరె** *būre-chettu*. n. A tree called *Ehretia burifolia*. Ainsl. ii. 81.

బూర్నిసు *būrnisu*. [H.] n. Flannel. A blanket or thick woollen cloth. పెత్తని కంబళి.

బూల *būla*. [Tel.] n. Pith, as the centre of wood. గుడ్డె. బూలతీసివేసిన hollowed, pithless. బూలి pithless, sapless, నిస్సార మైన.

బూసము *būsamu*. [Tel.] n. Grain, ధాన్యము. "బూసంబుడరపి నేర్పున నమ్మకొనుటకు." P. i. 773.

బూసరకాయ or **బుడ్లబూసర** *būsara-kaya*. [Tel.] n. The berry called Brazil cherry.

బూసి *būsi*. [Tel.] n. Dirt, మురికి. Cobwebs, ఇండ్లలో వానాలకుపట్టే పానీళ్లముగ్గాలు.

బృ *bri*

బృంద *brinda*. [Skt.] n. The sacred Basil plant. *Ocimum sanctum*, కుంజి. **బృందా వనము** *brindā-vaṇamu*. n. A raised piece of ground, inside of a house, within which Hindus of the Vishnu sect raise and preserve this plant.

బృందము *brindamu*. [Skt.] n. A multitude, సమాసము. అస్త్రబృందము a circle or number of Brahmins.

బృందారకుడు *brindarakudu*. [Skt.] n. A beautiful or excellent being. సుందరుడు,

బ్రేహుగు. A god, a demigod, a deity, an immortal. కేలుపు, కేవుడు. **బృందారకాద్రి** *brindarak-adri*. n. A name of Meru, the hill on which the gods abide.

బృహితము *brinhitamu*. [Skt.] n. The roar of an elephant. ఏనుగునీక.

బృహత్తు or **బృహతి** *brihattu*. [Skt.] adj. Great, large. గొప్ప. **బృహద్దంగ** *brihad-ganga*. n. The main (stream of the) Ganges. **బృహద్బీజము** *brihad-bijamu*. n. Swelled testicle, Orchitis, అండవృద్ధి, బుడ్డ. **బృహద్భానువు** *brihad-bhanuvu*. n. An epithet of the god of fire. అగ్ని. **బృహద్వ్యాధి** *brihad-vyāthi*. n. Leprosy. **బృహన్నల** *brihannala*. n. A name assumed by Arjuna in his exile.

బృహస్పతి *brihas-pati*. n. The name of the priest of the gods, ముగరువు. The planet Jupiter; also a certain lawgiver. In mythology he answers to Thor, or Vulcan. **బృహస్పతివారము** *brihaspati-varamu*. n. Thursday.

బె *be*

బెంగ *benga*. [Tel.] n. Anxiety, sorrowing, pining. మనోవ్యధ, ఏకాఃపోషణము. A cry, కూత. **బెంగగొను** or **బెంగపడు** *bengagonu*. v. n. To pine for, to sorrow for. మనోవ్యాధినిపొందు. **బెంగలిడు** *bengalidu*. v. n. To yell, to cry out or shriek in alarm. "ఈ బెంగలిడుగంజియట పెంటిని గానక తేలిపోయి." Sārang. ii. 3.

బెండ *benda*. [Tel.] n. The vegetable called *Hibiscus longifolius*. Rox. iii. 210. ఎద్దు నాలికచెట్టు. కర్పూరపుబెండ *Hibiscus esculentus*. తుత్తురబెండ, తుతిరబెండ or నూగుబెండ Country Mallow, *Abutilon asiaticum* or *Abutilon indicum*. (E. P.)

బెండగిల్లు *bendagillu*. [Tel.] v. n. To start on a journey, వెళ్లగిల్లు, ప్రయాణము.

బెండు *bendu*. [Tel.] n. Cork, pith. A float used in angling. The shrub termed *Aschynomine aspera*. తీలగు. adj. Sapless, నిస్సారమైన. బెండ్లదంట్లు sapless stalks. "బెండుబొమ్మనలెనుండె నందిటజాల్మనై." A. v. 66. ఈకాక గాలి శరీరమును బెండుచేయు చున్నది this burning wind dries up the body. **బెండుపడు** *bendu-padu*. v. n. To be alarmed, to be dejected or disheartened, to become weak, బలహీనతనొందు. "బెండగానాల్పనిర్దురత్ బెండుపడగ." T. v. 92. **బెండుపరము** or **బెండుచేయు** *benduparatsu*. v. a. To frighten, to render powerless. నిస్సారమునల్లుగాచేయు. బెండు మనిసి a weak man, బలహీనుడైన మనుష్యుడు.

బెక్కువా *bekkuva*. [Tel.] n. A sort of silk cloth. "వారణాశియు, బెక్కువాయు, కందొ గరు, గౌరినియముంబు, గడిగొడకంబు, పట్టును, రత్నంపుపట్టును, శంఖుపట్టును." BD. iii. 106.

బెక్కొట్టు *bekkottu*. [Tel. బెంక + కొట్టు.] v. n. To pine, వాపోవు.

బెగటికండ or **బెగటికండ** *begati-kanda*. [Tel.] n. A certain weed called *Athanasia indica*. Rox. iii. 417.

బెగడు, **బెగ్గడు**, **బెగ్గిల్లు**, **బెగ్గిలు** or **బెగడు వడు** *begadu*. [Tel.] v. n. To be alarmed, to fear. భయపడు. **బెగడు** n. Fear, terror, భయము.

"నీవుతోడిబడబచ్చినతోడనేబెగడి, విడివడబ్రాణములో విడుచునీశువు."

HD. i. 2197. **బెగడుపరము** *begadu-paratsu*. v. a. To frighten, intimidate. "శకుని వైనయవదియప్పులు నాటించెయచరులను బెగడు పరచెనాభీముడు." M. IX. i. 438. "నింహని నాడంబాలించి బెగడియేనుంగులెంకను బెగ్గిల్లి." Hh. iii. 6.

బెగ్గలము or బెగ్గలికమా beggalamu. [from Skt. వివ్వాలము.] n. Fear, concern. భీతి. బెగ్గలు, బెగ్గిలు or బెగ్గలింకు beggilu. v. n. To fear, dread, be alarmed. భయపడు, బెడరు. "మావంతులేనివిభవకు నిట్టులనితి బెగ్గిలుచు." BD. iv. 364.

బెగ్గరు or బెగ్గురు begguru. [Tel.] n. The bird called the Adjutant crane, *Leptoptilus dubius*. కరరి, పారసపక్షి.

బెగ్గోడి beggodi. [Tel. పెద్ద+కోడి.] n. A sort of wild fowl. ఒకజాతికోడి.

బెగ్గోలవడు beg-golu-padu. [Tel. పెద్ద+గోల.] v. n. To be ruined. బాధిగాచెడు. "కాపులందరు బెగ్గడికొరలికలుగునబడ్డతగుబండిగొని బెగ్గోలవడితమకింపుచుండ్రు." Pal. 27.

బెట్సెకాయ bettsa-kaya. [Tel.] n. A fruit resembling the ఉసిరికకాయ.

బెజ్జెము bezzamu. [Tel.] n. An orifice, bore, a small hole. సన్ననిరంధ్రము. బెజ్జెము పాడుచు or వేయు to bore a hole.

బెట్ట or బెట్టె betta. [Tel.] n. Heat. శీండ్రము. బెట్టకస్తు revenue charged on a summer crop. బెట్టింపు bettintsu. v. a. To free from restraint, నిర్బంధమునుండి మరలింపు. To set free, విడిపించు.

బెట్టివము bettidamu. [Tel. బెట్టు+ఇవము.] n. Arrogance. ఉధృతి. Harshness, cruelty, క్రూర్యము. A harsh expression, abuse. క్రూరోక్తి, తిట్లు, నిఘోరవచనము. "అనుచు బెట్టివములాడనవనినాధముతులవై, కినిసి." V. P. v. 265. adj. Proud, ఉధృతము. Cruel. క్రూరమైన. Harsh, కఠినము. Hard, గట్టి, దృఢము. బెట్టివముగా bettidamu-ga. adv. Violently, severely. బెట్టివడు bettidudu. n. A proud or cruel man, ఉధృతుడు, క్రూరుడు. A hard man, కఠినుడు. బెట్టివరాము bettidu-ralu. n. A proud, cruel or hard woman.

బెట్టు bettu. [Tel.] n. Hardness, difficulty, trouble. Respectability, esteem, regard. గౌరవము, హెచ్చు, ఉధృతి, అతిభయము. "నిన్నుచ బెట్టెదనునిచలముకొనినపట్టుటబెట్టా." B. X. 359. నీవు అక్కడికిపోతే బెట్టుదక్కడు if you go there you will not meet with honor, you cannot go there with credit. adj. Hard, trying, కష్టము. Proud, ఉధృతమైన. adv. Excessively, violently, much. మిక్కిలముగా, మెండుగా, అత్యంతము. Firmly, గట్టిగా, దృఢముగా. నిండా బెట్టుగానున్నది it is very hard (on us), మిక్కిలికష్టముగానున్నది. బెట్టుడుతు బెత్తు-uduta. n. The large or great squirrel. "పికిలిపిట్టలు, జేగలు, బెట్టుడుతులు." S. i. 187.

బెడక bedaka. [Tel.] n. An empty sack. ఉత్తగోనె.

బెడకు or బెణకు bedaku. [Tel.] v. n. To move, చలించు. To move aside, తొలగు. To disperse, dissipate, చెడరు. దిశలుబెడక the quarters of heaven shook. n. Movement, చలనము. Moving aside or away from, తొలగుడు.

బెడగు bedagu. [Tel.] n. Fineness, prettiness, handsomeness, prime, grace, comeliness, elegance, prettiness, foppish airs. కులకు, సొగసు. అందము, విలాసము, ఒప్పిదము. adj. Great, large, అధికము. Pretty, మనోజ్ఞము. v. n. To be beautiful or pretty, అందగించు. బెడగుతనము bedagu-tanamu. n. Strength, greatness: fineness, గొప్పతనము, బౌద్ధత్యము, సొగసు. "ఒడలిబడలికందడయక బెడగుదనంబునిగుడనొడిసి" R. v. 196. బెడగారు bedag-aru. (బెడగు+అరు.) v. n. To shine, to be beautiful, అందగించు. adj. Brilliant. "తొడల బెడగారు సన్నపువలవ తోడ." Zacca. v. 64. బాగునామెలకట్టు బెడగారునీర్కావిపింశిలోడ." Siva. iii. 93.

బెడద bedada. [Tel.] n. Evil, misfortune. కీడు, చెరుపు. Pain, బాధ. Danger. ఆపద. A kind of cake, ఒకవిధమైనభక్ష్యము.

బెడలి or బెడలిక bedali. [Tel.] n. A sort of plant used in hedging, *Posoqueria fragrans*. Rox. i. 717.

బెడివము or బెడివము bedivamu. [from Skt. భేదితము.] n. Horror, terror, dread, భయంకరత్యము. Cruelty, కఠినత్యము. Evil, కీడు, చెరుపు. "తాను నేననియెడు తప్పణో బెడివంబు, మానికడు వివేకమహిమవని, యూరకున్న వాడునున్న మైత్రముడురా." Vema. 1027. adj. Horrible, dreadful, terrible. భయంకరమైన, ఘోరమైన. Great. అధికమైన. Hard, కఠినమైన. "తాకినరావువుండు బెడివంబునమ్ములెల్లి బెట్టనక్కాక కునోర్చివాడు." Padma. viii. 162. బెడివముగ bedivamu-ga. adv. Horribly, dreadfully, terribly. ఘోరముగా. బెడిమడు bedi-dudu. n. A fearful or cruel man. భయంకరుడు, కఠినుడు. బెడిమరాలు bedidu-ralu. n. A fearful or cruel woman.

బెడియు bediyu. [Tel.] v. n. To separate or fly off as a splinter or a bit. తప్ప, వికలమగు. వీసివారికి బెడిపింది they are now on bad terms.

బెడుగు See బెణకు.

బెడ్డ bedda. [Tel.] n. A small stone.

బెణకు. బెణుకు, బెడకు or బెడుకు benaku. [Tel.] v. n. To be sprained. To totter, to quake. వణుకు. "కొన్నివిన్నుపన్నుదంబులు చేసి కొనిబడుగు నడుముబెడికి." B. viii. 457. n. A sprain. చలనము.

బెణుగులు benu-gulu. [Tel.] n. Rafters in a roof or shed. పందిరికి అడ్డముగావేసే కర్రలు.

బెత్త or బెత్తిలి betta. [Tel.] n. The width of the four fingers, a hand-breadth. A hand, or measure of four finger-breadths. బెత్తెడు bettu-edu. n. A hand-breadth or measure of four inches.

బెత్తము bettamu. from [Skt. వేత్తము.] n. A cane, a rattan. *Calamus fasciculatus*. Rox. iii. 779. వేము. కుట్టిక బెత్తము అట్లము to rattan a chair: i. e., to plait thin strips of rattan so as to form a seat. బెత్తాలచాప bettalu-tsapa. n. A rattan mat.

బెత్తిక bettika. [Tel.] n. A flake, that which comes off in flakes as plaster, ఎండిన చెప్పు, తేక, మంటిపెళ్ల.

బెత్తు Same as బెత్తిక. Respectability. గౌరవము. A cane, బెత్తము. బెత్తుపరీకి bettu-purika. n. A sort of sprat. *Chactodon*, ఒక చేపకేరు. బెత్తు బెత్తు bettu-ettu. v. n. To come off in flakes. "సన్నదిగ్గలయాంబు కీరిభాగముల్ బెత్తు బెత్తు." T. v. 11.

బెడరు, బెడురు or బెడరువడు bedaru [Tel.] v. n. To start, be alarmed, be frightened. భయపడు. బెడరు or బెడురు n. Fright, alarm. బెడన or బెడిన frightened, timid, alarmed. adj. Timid, పిడి. బెడురు బెట్టు beduru-pettu. v. a. To threaten, to intimidate. బెడురుపారు beduru-potu. n. A timid person. భయశీలుడు. బెడరింపు or బెడిరింపు bedirintsu. v. a. To threaten, bully, frighten. బెడరింపు or బెడిరింపు bedarimpu. n. A threat, intimidation, frightening, threatening, bullying.

బెబ్బులి beb-buli. [Tel. పెద్ద+పులి] n. A royal tiger. కన్నె బెబ్బులి a tiger's cub. "నన్నెలుగలయోగపట్టెభరించి, కన్నె బెబ్బులితోలుకా సభరించి." Saranga. v. 22.

బెరడు beradu. [Tel.] n. The bark of a tree, చెట్టుపట్టు. The shell or coat of a tamarind. చింతలుమొదలైనవాటిపై చెప్పు.

బెరయు berayu. [Tel.] v. n. To be or exist. ఉండు. వెలయు, కలుగు. To spread, వ్యాపించు. To unite, చేరు. To be pleased, సంతోషించు. To be wet, అడయు. To be

touched, contaminated, affected. పాండు. "మామున చెరసాలముననుగొలుగు భేదమునకు బాండు బెరసియుండు." Vēma. i. 171. "అంధ తమనరాకుల బెరసెన్." Swa. iii. 24. టీ॥ కారుచీకటిగుంపులు ఆవరించెను. "కనుదోయిరె పులలనకుమిగులజంచలత బెరసె." ib. iii. 125. టీ॥ చంచలత బెరసె, చాంచల్యమును పాండెను. **బెరయించు** *berayintsu*. v. a. To dip, to wet. "మందరధరుండు తమునందరగ్నపాంబునిధి యందు బెరయించెనని దెండుమలనత్యానంద రసపూ రములశెండుగ." Vish. i. 173. కృపాంబునిధి యందు బెరయించె, అనగా కరుణాసముద్రములో ముంచెను.

బెరసు *berasu*. [from Skt. బెరసు.] adj. Cruel, క్రూరము. Coarse, ముతక.

బెరాన or **బిరాన** *berana*. [Tel.] adv. At once, hurriedly. త్వరగా, వెడిగా. "అదివిని శౌరీధాధకరమల్లనబట్టి బిరానచేసెరాల్." Ila. i. 195. "అడియక అనికొత్తమసాని మ్రొక్కగా కొంగుబిరానపట్టి." Chatu. 310.

బెరికి *beriki*. [Tel.] n. Want, defect. కొరత, న్యూనత.

బెరుకు *beruku*. [Tel.] n. Difference. భేదము. Use. ప్రయోజనము. Indifference, contempt. అలక్ష్యము. "నీకుమారుని బెంచెట్లూకుమారు నెరసి రక్షించుమీమది బెరుకులేక." Vish. vii. 99. adj. Indifferent, contemptuous, అలక్ష్యము గల. "బెరుకువానిమదిని బింకమాలాగురా." Vēma. 174.

బెలంది or **బెల్లంది** *belanchi*. [Tel.] n. The bird called a Shrike. చిన్న బెలందిగాడు the Bay-back Shrike, *Lanius vittatus*. సరిక బెలంది the large Grey Shrike, *Lanius lahtora*. ఎర్రబెలంది the Rufous-backed Shrike, *Lanius erythronotus*, (F. B. I.)

బెలము Same as బెలు (q. v.).

బెలము *belayu*. [Tel.] v. n. To spread, వ్యాపించు.

బెల్లము *bellamu*. [Tel.] n. Jaggery, molasses, treacle. బెల్లపుసారాయి rum, being extracted from treacle. చెరుకుపాక ముండినసారాయి. బెల్లంకండ a certain plant, *Morea chinensis*. Rox.

బెల్లి *belli*. [Tel] adj. Coquettish, deceitful. n. Coquettishness, వంచకము. A fop, or coquette. వెలూడి, వంచకుడు, వంచకురాలు. "ఓసిబెల్లియ్యునునలనగనీకు దోడై వచ్చెదో." KP. iii. 128. **బెల్లింపు** *bellintsu*. v. a. To coax, or wheedle. వంచించు. **బెల్లింపు**. *bellimpu*. n. Coaxing, wheedling. బుజ్జు గొంపు, వంచని.

"క॥ అల్లండుకండుకొనిసి, బెల్లింపులబడె మొదలు పెనుబాములకె, యిల్లెతి." Ila. iv. 104.

బెల్లిమాటలు or **బెల్లింపుమాటలు** *bellimalalu*. n. Coaxing talk, sweet words, సాంత్వనవాక్యములు. ఇచ్చకపుమాటలు. "బెల్లిమాటలు నట్టిబిగువును దమకు సహజంబులగు." Lila. xx. 113.

బెల్లు or **బెల్ల** *bellu*. [Tel.] n. A flake of earth, &c. **బెల్లుచేర్చు** *bellu-tarvintsu*. v. n. To dig or break up ground. బెల్లు దుక్కి digging in lieu of ploughing. బెల్లు బెరవడము to break up fallow ground. (These phrases are used in the western part of the country.)

బెళ్ళకు Same as బెడకు (q. v.).

బెళ్ళగు or **బెళ్ళంగు** Same as బెడగు (q. v.). v. a. To cleanse or clean, పరిశుద్ధము చేయు. "కొల బెళ్ళంగనోకుంచెడులేవో." BD. iii. 840. అనగా గిన్నెను శుద్ధిచేయకపోయినానో; కుంచెడులేవో, నాలుగుమాసికలయినా లేక పోయినవో.

బెళ్ళవ, **బెళ్ళగువ్వ** or **బెళ్ళగువ్వ** *belava*. [Tel.] n. A dove. Various species are రిండి బెళ్ళగువ్వ the Bronze-winged Dove, *Chalcophaps indica*; ఎర్ర బెళ్ళగువ్వ the Red Turtle dove, *Cenopopelia tranquebarica*; చిటి బెళ్ళగువ్వ

the little Brown Dove, *Turtur cambayensis*. బాడిచ బెళ్ళగువ్వ or పెద్ద బెళ్ళగువ్వ the Indian Ring-dove, *Turtur risorius*. పచ్చ బెళ్ళగువ్వ the Green Pigeon, *Crocopus chlorogastor*. (F. B. I.). పిడే బెళ్ళగువ్వ a large species.

బెలుకు *beluku*. [Tel.] n. Polish, brightness, a gleam, radiance, brilliancy. తళతళమును ప్రకాశము. v. n. To shine brilliantly, తళతళమని ప్రకాశించు.

బెసుకు *besuku*. [Tel.] v. n. To miss the mark, or glance aside. To slip through the fingers. జెడియు.

బెస్త or **బెస్తవాడు** *besta*. [Tel.] n. A man that belongs to the caste of fishermen and palanquin bearers. బోయా. బెస్తబెస్త నముచేయు to swagger, lord it, brag (because a head bearer is a jack in office.)

బెహకి and **బెహకిరము** See under బేహకి.

బే bē

బే or **అంటే బే**. [from Skt. అంఠా.] n. The lowing of a cow. "బేము" భా. vi.

బేగడ *bēgada*. [Tel.] n. Talc. కాకింకారు, అభ్రకము. A filament or very thin plate, as of talc, stone, or gold leaf. A kind of jewel, "కట్లబడదే. చక్కకట్లు." H. iv. 100. The name of a certain tune.

బేగి *bēgi*. [H.] adv. Quickly. త్వరగా. బేగి రావు *bēgir-avu*. n. A dromedary, బహుల బంటె, పెద్దబూడిపిట.

బేజారు *bē-dzaruru*. [H.] adj. Useless, unnecessary.

బేజారు *bēdzaru*. [H.] n. Fatigue, weariness, annoyance, అలపు. **బేజారుగు** *bēdzar-ugu*. v. n. To become fatigued, or disgusted. **బేజారుచేయు** *bēdzaru-cheyu*. v. a. To tease, fatigue, torment.

బేటము *bētamu*. [Tel.] n. A mask. కను బేటము a mask for the eyes, కండ్లముసుగు.

బేటు *bētu*. [Tel.] n. A flake of dried earth or of stone. పెల్ల. A crack in a rock, కొండలో నగునీలొని చీక.

బేడ or **బేడకాసు** *bēda*. [Tel.] n. A coin worth two annas. **బేడలు** *bēdalu*. n. Split pulse, పచ్చ; as కంకిబేడలు. బేడ నెచ్చి a peahen.

బేడిగ *bēdiga*. [Tel.] n. Rent, a tax, పన్ను.

బేడిజము *bēdidzamu*. [Tel.] n. Pretence, feigning, affectation. మాట. టక్క.

బేడివము *bēdidamu*. [Tel.] n. Another form of బెడివము. (q. v.)

బేడిస or **బేడిసము** *bēdisa*. [Tel.] n. The silver fish, a sort of carp. *Cyprinus chrysopareius*; the poetical dolphin, శకల. లంజబేడిస the sprat.

బేదాలు *bē-daulu*. [H.] adj. Clumsy, ugly, wretched, బికారమైన.

బేతాళము *bētalamu*. [Skt.] n. A demon, వికారము. **బేతాళకథలు** or **బిక్రమార్కకథలు** *bētāla-kathalu* n. A set of fables related by a goblin who is described as the captive of Vikramārka. **బేతాళిక** *bētalika*. n. A she-devil or sprite; a wicked woman. వికారస్త్రీ. "బండబిల్లిబేతాళికల సారబిల్లివాని" A. vi. 23. **బేతాళుడు** or **బేతాళుడు** *bētaludu*. n. The name of a servant of Yama, a goblin, imp, demon, or fiend similar to Puck, యమకింకరుడు.

బేవి or **బేవి** *bēvi*. [from Skt. భేది.] n. A purge, or purging, looseness of the bowels. పాకము, వికారము. భేదిమంతు a purgative. భేదికరమైన purgative.

బేపారుగా *bē-paraku-ga*. [H.] adv. Heedlessly, carelessly.

వేపి or వేపి bēpi. [Tel. from వేగు.] n. Lit: That which wakes up. A hound. A dog.

వేపాకీ bē-bakti. [H.] n. Absence of debt.

వేబేఅను bē-bē-anu. [Tel.] v. n. To look foolish, or disconcerted.

వేమరమ్మము bē-marammatu. [H.] a. j. Out of repair, damaged. నీకస్తుగానున్న.

వేరజేము bēradzamu. [Tel.] n. Fraud, deceit, మాయ, ధోర్త్యము, కుట్రితవునడక, పరుమ వాక్కు. "అమ్మనదిదీ ఘోజేపది రమ్మనెనమాట నమ్మరా దెప్పటికికా." Vijayanti. iv. 40. adj. Fraudulent, deceitful. మాయలమారి అయిన.

వేరజంతువులు sham gems, మాయరత్నములు. వేరము bēramu. [Skt.] n. An image. ప్రతిమ. "వంకములోని వైమారేమము." పర. v.

వేరము bēramu. [Tel.] n. Trade, dealing, a bargain, వేరముసారము or వేరసారము trade, &c. (సారము being a mere expletive). వేరకాదు bēra-kadu. n. One who makes a bargain, a purchaser, buyer. కొనువాడు, ఘోమాడువాడు. వేరకత్తె bēra-katte. n. A woman who bargains or purchases. వేరమాడు or వేరముచేయు bēram-adu. v. n. To bargain. ఘోమాపోవు to go on a trading journey. వేరి bēri. n. A man of the Beri or merchant caste.

వేరి bēri. [from Skt. భేరి.] n. A kettle drum. దుండుభి, నగారా.

వేరిజే bēridzu. [H.] n. An account. A total sum, మొత్తము.

వేలి bēla. [Tel.] n. One who is simple, or ignorant. మాధుడు, ముగ్ధపురుషుడు, ముగ్ధస్త్రీ.

వేలు bēlu. [Tel.] n. A trick, guile, మోసము, నంచన. వేలారి bēl-ari. n. A deceiver, a cheat. మోసకారుడు, వంచకుడు. వేలుపెట్టు or వేలుపుచ్చు bēlu-pettu. v. a. To deceive, మోసపుచ్చు. "తానటమోసముచేసెదట. యీన

క్కయచేలుపెట్టె నిన్నాట్లును." M. XII. iii. 75. వేలుపోవు, వేలువడు or వేల్చుడు bēlu-pōvu. v. n. To be tricked, or beguiled.

వేవారసు bē-varasu. [H.] adj. Without heir or claimant.

వేషకు, వేషక్కు or భేషక్కు bēshaku. [H.] adv. Undoubtedly. నిస్సంఘోషముగా.

వేషు or భేషు bēshu. [H.] adj. Best, superior. శ్రేష్ఠమైన. Interj. Well done! good!

వేసము or వేసెము bēsamu. [Tel.] n. Juice, sap, తాండ. తాటివేసము the yellow juice of the ripe palm fruit.

వేసరి bēsari. [H.] n. A ring worn by a woman in the right nostril. నాసాగరణ విశేషము.

వేసి bēsi. [Tel.] adj. Odd (as applied to numbers.) సరిచేసి odd and even. వేసికంటి bēsi-kanti. n. Lit. The odd eyed one, i. e., Siva. వేసికాయువువోడు bēsi-kayiduru-dzōdu. n. A title of Manmadha.

వేస్తవారము bēsta-varamu. [for Skt. బృహస్పతివారము.] n. Thursday.

వేవారము or వేవారము bēvaramu. [from Skt. వివారము.] n. Trade, commerce, వాణిజ్యము, వర్తకవ్యాపారము, వేరము. "అంధులనితె వేవారములో మాన్పె." BD. iv. 61. వేవారి or వేవారి bēvari. n. A merchant. వణిజుడు, వర్తకుడు.

బై bai

బైకలు baikalu. [Tel.] n. The vomiting and other signs of pregnancy. వేపిట్టు. "చెలవలైకి బైకమ్మచేటికిన్నె సిగ్గువడుచుచెలవచెరచెరలగు." G. iii. 29.

బైబే or బయబే baidza. [Tel.] n. Ignorance, అబ్బానము. Nonsense, stuff, trash, పచ్చిబొబ్బె

“ఉ॥ కల్లులు వేచుమోర్ పురులు కల్లులు కల్లులు ముగ్ధకర్ముమోర్, కల్లులు వైపుక క్రియలు కల్లులు ఘోరతపః ప్రభావముల్, కల్లులు దేవకార్యములు కావున బైబలుమానిమామలం. బైలవిగ్గులులనుదువు డిమ్ముల ముక్తికిబోవనోరెనెక.” V. P. iv 545.

బైదాలము or బయదాలము baidalamu. [Tel.] n. Anger, కోపము.

బైబిలు baibilu. [Gk. through Eng.] n. The Bible, the Christian Scriptures.

బైరనాసము or బయరనాసము bairavāsamu. [from Skt. బహిర్యాసము.] n. A cloak, an outer garment. ఉత్తరీయము.

బైరాగి or బయరాగి bai-rāgi. [for Skt. బహుగి] n. A hermit or religious beggar. విరామముగలవాడు. cf. వైరాగ్యము.

బైరి, బయిరి, భైరి or భైరవి bairi. [Tel.] n. The Peregrine Falcon, Falco peregrinus. జేట్టుశైరి. the Crested Hawk Eagle, Spizietus cirrhatus (F.B.I.)

బైలు, బయలు or బయలు bailu. [Tel.] n. An open field, plain, area. మైదానము. The outside, the exterior. The sky, the expanse of heaven. బాహ్యము. "పండిన చేరల్ల బయలుగా మేసి." (HD. i. 398.) they devoured the corn fields and reduced them to a bare plain. బయలారుమాట a voice uttered (or heard) from heaven. "ధారుణిబడిబయలు చిన్నుచునేడ్యు." (BD. iii. 878.) the baby was kicking with its legs upwards. adj. Open, clear. బైలువేరు, బయలువేరు, or బయలువేరు bālu-dēru. v. n. To come forth, break out; to begin, start, set out; to come to light, result, appear, be discovered; to prove true or false. To be shed, or to burst forth as tears, తొనుమ ఒక ముగివాడుగా బైలు

నేరీవాడు he set out as if he was a big man. బయలువేరునెం a boil rose. బయలువేరు దేరివచ్చుడు కుంజుపగిలిసెం when the butter was coming the churn burst. బయలువేరు వైలుదేరుగానే on leaving the house. అప్రాంతములలో దొంగలు బయలుదేరి thieves broke out in that neighbourhood. బయలువేర్చు bālu-dērsu. v. a. To bring out, elicit, bring to light, exhibit. బయలుపడు or బయలుపాడు bālu-padu. v. n. To fall out, come to light, be disclosed. అ మర్మము బయలుపడినది the secret came to light బయలుపరచు, బయలుపరచు or బయలుపచ్చు bālu-paatsu. v. a. To bring to light, to reveal. బయలువెళ్లు or బయలువెడలు bālu-velļu. v. n. To start. బయలుపల్లు or బయలుపల్లు bālu-plu. Plains. బయలు or బయలు bālu. adv. On the outside, on the plain. Out. బయలుపడు or బయలుపడు bālu-padu v. n. To come out, come to light. To become public. బయలుపెట్టు or బయలుపెట్టు bālu-pettu. v. a. To put forward, to reveal, బయలుపెట్టుచేయు, వెల్లడిచేయు. బయలుపోవు or బయలుపోవు bālu-pōvu. v. n. To go out. To go to the necessary. బయలుపెండు or బయలుపెండు bālu-pēndu. v. n. To be outside: to be menstruous, (because excluded from the family.) బయలువేయు or బయలువేయు bālu-vēyu. v. a. To cast out. To bring to light, to let a secret out. దీన్ని బయలువేస్తేచూడు take care you don't let this be known. బయలు or బయలు bālu. adj. Outer, exterior; strange, foreign. బయలుపల్లు the circumjacent villages.

బయలు or బయలు baysama. [Tel.] n. The bridge of the Vina, or Indian lute. ఏకకాము ముఖమందుండే బంపనము.

బయిన, బయిన or బయిన baysi. [from Skt. బయిన] n. Fortune. భాగ్యము. Respect, గౌరవము. Shame, modesty బయలువేలు shame-

less, సిగ్గుచాలిన; disgraced, ruined. Siva. iv. 109. వైసిమాలచెట్టు a tree called *Odina pimata*, which in the hot weather is naked of leaves.

బ్రహ్మక or బయ్యునుక *baisuka*. [Tel.] n. A resolution, a vow, నియమము, ప్రతిజ్ఞ.

బొ బొ

బొంకణము, బొంకనము or బొక్కనము *bongkanamu*. [Tel.] n. A purse, a pouch. "అ కటితటంబునందుగట్టినగోచియు, నాలవ బడితి విట్టుగొంటిదిసి, చుకభొంకణమునునడలి నదిక నైన, బొంకలండుదిరుగకుండుదేవ." BD. iii. 282.

బొంకప్ప *bong-kappa*. [Tel.] n. A sort of fish, the genus *Tetrodon*, particularly the species termed *Hispidus*. This fish is nearly spherical and is covered with spines.

బొంకీ Same as బోకీ (q. v.).

బొంకు *bongku*. [Tel.] v. n. To lie or speak falsely. n. Fraud, guile, deceit. A falsehood. అబద్ధము. adj. False, అసత్యము.

బొంకరి or బొంకులాడు *bongk-ari*. n. A liar, a man who tells lies. బొంకులాడి a woman who tells lies. బొంకమి *bongkami*.

Lit. The not lying, i. e., veracity. బొంకీండు *bongkintsu*. v. a. To cause to tell a lie, బొంకజేయు. To deceive, trick, delude, tempt, mislead, మోసపుచ్చు. "క్రియమాలి యేమిటికైనను బొంకించువారి." M. XII. iii. 374.

బొంగరము *bongaramu*. [Tel.] n. A top, బొమ్మము. బొంగరాలు *bongaralu*. n. A kind of cakes.

బొంగు *bongu*. [Tel.] n. A large hollow bamboo. బోలు వెగురు. పాలకబొంగు a palanquin pole. దేరాబొంగు a tent pole. వెనురుబొంగు a bamboo pole. Adj. Hoarse. వాడిగొంతు బొంగుబోయినది he is hoarse.

బొండ, బొండమాను or బొండకొయ్యి *bonda*. [Tel.] n. The stocks or light fetters of wood. బొండవేయు or బొండనుకొట్టు to put in the stocks. "భేదమనెడు బొండ తెరిసియుండు." Vema.

బొండము, బొండాము, బొండలము or బొండ్లము *bondamu*. [Tel.] n. A cocoanut with the husk on. "ఎరసెటిబొండలంబులు వారె మెదిడెల్లజాత్రైవేచినదొట్లు పురగములు." A vi. 17.

బొండరగొట్లు *bondarag-allu*. [Tel.] n. The flower heads of the oil seed plant.

బొండగి *bondiya*. [Tel.] n. A stalk of a leaf, the petiole, తొడిమె.

బొండు *bundu*. [Tel.] adj. Round, globular, గుండ్రమి. బొండుగంటలు round bells. బొండుమల్లె *bundu-malle*. n. A species of Jasmine.

బొండుగ or బొండువ *bonduga*. [Tel.] n. The throat or gullet. గొంతుకోవి, కంఠాశయము. "రండేండ్లచిరుతపాపల బొండుగల్గింది ప్రాణములుగొనియె." Ved. Ras. ii. 200. టీ బొండుగల్గింది, గొంతులుపెసికింది.

బొండుము *bondemu*. [Tel.] n. A tatty or screen; a hurdle. రడిక.

బొండ్లము or బొండ్లాము Same as బొండుము (q. v.).

బొంత *bonta*. [Tel.] n. A quilted cloth, a patched rug, a ragged patched cloth. The mullet fish, *Mugil cephalus*. Russell. No. 56. &c. "గంతలకుతగినబొంతలలేవె." Vajja. ii. 99. like horse, like saddle. adj. Large, పెద్ద. బొంతఅరటి *bonta-arati*. n. A large kind of plantain. బొంతకాకి *bonta-kaki*. n. A raven, the large Cormorant. కాకోలము. బొంతగంధకము *bonta-gandhakamu*. n. A sort of brimstone in flakes. బొంతజెముడు *bonta-jemudu*. n. A cactus of a large size used as a medicine. బొంత

బొంతు *bontu-rāyā*. n. A kind of pebbly rock, a conglomerate.

బొంతు *bontu*. [Tel.] n. Yellow ochre. Saffron colour. The chaff or husk of seeds.

బొంతులు *bontulu*. n. plu. The seeds of the great millet while in the husk. పొట్టు తోనున్న తోన్నలు.

బొంద *bonda*. [Tel.] n. A hole, a bore, a fissure. రంగ్రము. A pit, a grave. గొయ్యి. A small palmyra or wild date tree. చిన్నతాటిచెట్టు. A little boy. పాడుబొంద a desolate pit or grave. బొందలపడ్డతపెల a leaky pot. బొందలపడ్డకండ్లు sunken eyes. బొందపాడు to bore. రనంతబొంద a mere stripling, రనంతపిల్లగాడు. బొందకోల *bonda-kōla*. n. A weapon used in duelling. బొందపక్కె *bonda-pakke*. n. A kind of fish. బొందపువ్వు *bonda-puvvu*. n. The film or cotton which is found on young Palmyra leaves. తాటిముప్పను పట్టియిండేపువ్వు.

బొందళము, బొందడము or బొందలము *bonda-lamu*. [Tel. బొంత+దళము.] n. A piece of armour. కనచము. "పొగడయజారువెంకలన బొందలమేలకపువ్వుపట్టి." H. iv. 107. బొందడిడు *bondad-idu*. n. One who has put on armour. కనచము తొడిగినవాడు.

బొంది *bondi*. [Tel.] n. The (human) body, దేహము. బొందియ *bondiya*. [Tel.] n. A ferrule. పాన్ను, కట్టు. "పసిడిబొందియకోలపట్టిగ్రాలుచు తిప్పచు పోలయగుతులదిడపడద్రోక్కము." BD. iv. 1143. పసిడిబొందియకోల. అనగా బంగారుపాన్ను వేసినకట్ట.

బొందిలి *bondili*. [Tel.] n. The name of a certain caste or race.

బొండు *bundu*. [Tel.] n. A skein, a bundle of fibres or thread. A thread, దాము. A tape, వాదా. The string for fastening a

jacket, the tie of a hoddie. Growing corn dried up, from want of moisture. నింకపట్టెనివర. Flowers woven into a garland, పుష్పనరము. నూలిబొండు or పసిబొండు a piece of cotton or silk thread, with which the tresses are tied. బొండుకంక a pithless ear. బొండుచోప్ప or బొండుగడ్డి a blasted crop. "పుష్పములుకోసి నెగ్గుమీరి యలు తెరంనులవించివెంతలగ మాలిసిలనుబొండులు కంకంబులరచించి." KP. iv. 89. బొండులనగా లావాటివెండలు, తంతునమాహము. adj. Big, plump, fat-fleshed. పుష్టిగామండే, లావాటి. ఆబిడ్డముక్క కాళ్లుచేతులు బొండుగానున్నవి the child's limbs are plump. వానిది బొండు శరీరము he is plump. "చాలదరబంగుపువ్వుల చంపకకలనబొల్పు బొండుతోమారెలనంగ." A. i. 22. టీ బొండుతోమారెలనంగ, కట్టుమారె లోయనగాను. బొండుపాపు *bundu-pōru*. v. n. To pine or become pithless, as a ear of corn; to wither, as a crop.

బొంవె *bonde*. [Tel.] n. The edible inner substance or pith of the plantain tree, అంటిజాడె.

బొంబసు *hombasu*. [Eng. 'Bomb.'] n. A name given to a mortar because it discharges 'bombs,' తోటివెంటివెరంగి.

బొక్క *bokka*. [Tel.] n. A hole, a pit, an orifice, రంగ్రము. A grave, సమాధి.

"దివి ఎడనెడబొక్కలనిడినబాలకుల వెడలించిభక్షించుచేతాళతరలు." హరిశ్చ. ii.

అపుంటిచేత దానిచవడలో బొక్కపడినది the sore made a hole in her cheek. నిన్ను బొక్కపట్టుతాను I will bring you to your grave, I will ruin you. నేనే బొక్కలో దూకుదును where can I hide my head? బొక్కలాడు *bokka-ladu*. n. A snake, స్పృము. A house-breaker, thief. కన్నగాడు. బొక్కబెరడు *bokka-beradu*. n. A kind of snake, నూపభేదము.

బొక్కణము or బొంకణము bokkanamu. [Tel.] n. A pouch, a purse. సంచి. "ద్వీపాడలకలసంబాబూదిబొక్కణము." HD. i. 1383. టీ బూదిబొక్కణము, విఘ్నాలసంచియో.

బొక్కనిరము Same as బొక్కెన (q. v.)
బొక్కసము bokkasamu. [Tel.] n. Money, ధనము. A money bag. ప్రవ్యయమునసంచి. A treasury, ధనాగారము, భాండాగారము.

బొక్కి bokki. [Tel.] adj. Defective, deficient in teeth, toothless. బొక్కినోటివాడు one who has lost his teeth. Fleshless, emaciated. బొక్కిలొమ్మనాడు a hollow-chested man. బొక్కిసొర్ర bokki-sorra. n. A sort of shark. Russell, No. XVI.

బొక్కిస, బొక్కిసా, బొక్కెస or బొక్కెసా bokkisa. [Tel.] n. A small parcel, a bundle, wallet, knapsack, budget. బట్టలపెట్టె, బట్టలమూల, చిన్నమూల.

బొక్కు bokku. [Tel.] v. a. To eat greedily, to gobble. నోటినిండా వేసికొని తిను. n. A mouthful. బొక్కించు bokkintsu. v. a. To cram. బొక్కులాడు bokku-ladu. v. a. To eat greedily, gobble, devour. బొక్కెడు bokk-edu. adj. As much as a mouthful.

బొక్కెన bokkena. [Tel.] n. A bucket for drawing water from a well or for baling a boat. ఓడలో నీళ్లుదేవి పారబోయు పాత్రము, నూతిలోనీళ్లుతోడేది. A nosebag for horses, the corn bag put on a horse's nose. నూరములకు దాణాపెట్టేది, తోపరా. బొక్కెనాకు bokken-aku. n. The Creeping Verbena, Verbena nodiflora, తోయపిప్పలి. Linn. Ainsl. ii. 313. బొక్కెనకాయలు its berries.

బొగడ boguda. [Tel.] n. A golden ornament which women wear on the upper part of the ear. The peg or key of a

lute. The knob on the top of the leg of a cot. Any knob, నుబ్బు. బొగడచెవి a hole bored in the ear, in which the gold ornament is worn. A chink or leak. నీళ్లువచ్చురంధ్రము. ఆ చెరువుకట్టలో బొగడవడినది there is a leak in the bund of the tank.

బొగ్గు boggu. [Tel.] n. Carbon, charcoal. నీమబొగ్గు or రాక్షసబొగ్గు, coal, భూమిలో తవ్వియెత్తేబొగ్గు.

బొచ్చె bocheche. [Tel.] n. A sherd or potsherd. The upper part of a skull. The fish called Roball, మేవ. Russell. No. 105.

బొచ్చు bottsu. [Tel.] n. Hair, down, fledge, downy hair, wool, రోమము. కేశము.

బొబ్బెగు or బొబ్బెగురు bobzugu. [Tel.] n. A paramour. చిటుడు. S. ii. 605. బొబ్బెగురు బొటి bobzungu-bōti. n. A licentious woman.

బొడ్డె bodzda. [Tel.] n. The belly, a paunch. కడుపు, పెద్దకడుపు. బొడ్డెపెరిగిన or బొడ్డెపట్టిన corpulent, fat bellied. బొడ్డెమడుపులు folds of fat across the belly. బొడ్డెవాడు bodzda-vadu. n. A corpulent man, పెద్దకడుపువాడు.

బొటక చెట్టు botaka-chettu. [Tel.] n. A thorny bush.

బొటన వ్రేలు. బొటనవ్రేలు, బొట్టవ్రేలు, బొట్టనవ్రేలు or బొటమనవ్రేలు botana-vrelu. [Tel.] n. The thumb, the great toe. అంగుష్ఠము, పెద్దవ్రేలు. కాలిబొటనవ్రేల నేలవ్రాసినది she drew lines on the ground with her great toe.

బొటిను or మొటిను botima. [Tel.] n. A wart. మొటిమె.

బొట్ట botta. [Tel.] n. A hamper, a large high basket for storing grain, &c. గాడ. బొట్టకడపచెట్టు botta-kadapa-chettu. n. A kind of tree, Nauclea cadamba. నవపృక్ష విశేషము. బొట్టవెంజర bottu-pendzara. n. A sort of snake.

బొట్టడి or బొట్టుడి bottadi. [Tel.] n. A stone roller, వొట్లంచెరాయి.

బొట్టనగోలులు bottana-golalu. [Tel.] n. The name of a game played by children.

బొట్టము bottamu. [Tel.] n. A modesty piece. గోచి.

బొట్టిరు or బొట్టిరుడు See under బొట్టె.

బొట్టు bottu. [Tel.] n. A drop. A sectarian mark on the forehead, white, yellow, black or scarlet, long or round. A gold spangle or patch in general. The gold piece attached to the marriage cord. (మంగళసూత్రము.) A three-pic piece. The grammatical sunna or circlet, representing N. or M. నిలువుబొట్టు or సోగబొట్టు the upright line or streak in the forehead which denotes the Vaishnava sect. అడ్డబొట్టు the cross mark which denotes the Saivites. తాలిబొట్టు the sign of marriage, being a bit of gold tied on the bride's throat. బొట్టుకట్టు to tie the తాలిబొట్టు, i. e., to marry. గట్టిబొట్టు full sunna. నేలిబొట్టు a little ghee. "తిరువతి కొప్పు లంచముగడిల్లిన బూడిడబొట్టు, మంచిదేర్చు రచనమించునట్టి రుదు రాక్కల పేరులు." S. iii. 99. ఎక్కడ ఉన్నా సరిగా బొట్టు పెట్టిట్టు చిక్కమన్నది wherever it is, he finds it in a moment. బొట్టువారము bottu-daramu. n. The string round the neck from which the tali is suspended, మంగళసూత్రము.

బొట్టె or బొట్టిరు botte. [Tel.] n. A child, విడ్డ. A son, కొడుకు. A daughter, కూతురు. బొట్టియడుగు or బొట్టెడు a son, కొడుకు. నాబొట్టెలు my wife and children, బొట్టెలబేసము the slave trade. బొట్టెకోల botte-kola. n. A kind of sharp pointed arrow.

బొట్టచేప botta-chipa. [Tel.] n. A sort of Sparus, cauda bifida. Russell, 99.

బొట్టు or బొట్టు [for Skt. భట్టు.] n. A title assumed by certain Smartha Vaidika

Brahmins. (The three titles Botlu, Sastri, and Dikshitulu closely resemble the titles Bachelor of Arts, Doctor of Laws, and Doctor of Divinity. These are used among Smartas alone.)

బొబ్బబొబ్బ boba-boda. [Tel.] n. A gushing noise, as of swiftly flowing water. A loud noise.

బొడిగ bodiga. [Tel.] n. A boy. శాలకుడు.

బొడిప, బొడిపి or బొడిపె bodipa. [Tel.] n. A knot or excrescence on the trunk of a tree. చెట్టుమీదిబుడిపి.

బొడిమ or బొడిమె bodima. [Tel.] n. The peg of a sandal. పావకోళ్లొకవ.

బొడిరు bodiya. [Tel.] n. A string, twisted round two leathern jars, రెండుసిద్ధెలకవేయవెన.

బొడ్డ bodda. [Tel.] n. The Sycamine or glomerous fig tree, Ficus glomerata, బట్టె.

బొడ్డనబావి boddana-bāri. [Tel.] n. A well with steps descending into it. A. v. 129. నడుమ పిల్లమయ్యగిల దిగుడుబావి.

బొడ్డనరము bolu-saramu. [Tel.] n. A weed called Stenodia. Rox. iii. 94.

బొడ్డి boddi. [Tel.] n. A plot of ground. మడిబొడ్డి a bed of earth for plants. బొడ్డిరముకట్టు to form a row of small beds, ఒకనరుసను కొన్ని చిన్నమట్లకట్టు.

బొడ్డు boddu. [Tel.] n. The navel. నాభి. బొడ్డు or బొడ్డుచేప a bolt, a pointless arrow. బొడ్డుకొంతు the knot of a man's cloth at the navel. బొడ్డుకోయు to cut the navel string. adj. (In composition) Central, interior, inner, middle: as బొడ్డుచోనడి the centre court. బొడ్డులండ or బొడ్డులయ the middle stone Vish ii. 67. బొడ్డుకీటు bolu-kitu. n. The coping of a wall. బొడ్డుగోలులు bolu-

gantalu. n. The large bells hung on each side of an elephant. “కరులబొద్దుగంటలు ఘంటలునిమ్రాచు.” Pal. 30. **బొద్దుచేవిక boddu-tsavika.** n. A central hall. నడిమి చేపడి. **బొద్దుపుడక boddu-pudaka.** n. A double headed wooden instrument, used by cotton beaters. ఒకవిధమైన నూనికొర ముట్టు. **బొద్దుమల్లె boddu-malle** n. The double jasmine. వృత్తపుష్పి.

బాణగ or **బొణిగె bonaga.** [Tel.] n. A small leather bottle filled with any liquid. నలుకులోనున్న చిన్న సిద్దె. **బొణిగెలు bonigelu.** plu. n. A kind of parched corn: a kind of cakes. కావధాన్యములు, పెనగలు మొదలైనవి, పొట్టుపోయి బద్దలుకానివి.

బొత్త botta. [Tel.] n. A hole. రంధ్రము.

బొత్తాము or **బొత్తాను bottamu.** [Eng. 'button']. n. A button, నుడి.

బొత్తి botti. [Tel.] n. A pack or bundle in which things are arranged in order. బొత్తిపట్టు బొత్తిపెట్టు or **botti-pattu.** v. a. To set straight, arrange, put in order.

బొత్తిగా, బొత్తిగ or **బొత్తుగా botti-ga.** [Tel.] adv. Entirely, wholly, quite, completely, perfectly, utterly, totally, మొదలంట, అకూలము, సంపూర్ణముగా, పావుగా.

బొత్తు bottu. [Tel.] n. Husk or chaff. (Ganjam dialect.) **బొత్తుబొత్తుమని bottu-bottu-mani.** (anuk) adj. Dead, dull, not sharply.

బొవ or **బోవ boda.** [Tel.] n. A kind of grass, a common hill grass, తృణవికేసము.

బొవి boli. [Tel.] n. A dockyard. ఓడలుచేయు చోటు.

బొద్ది boddi. [Tel.] n. The plant called *Osyris peltata*. Rox. iii. 755. *Cissampelos*. (Rottler.) త్రిఫల, మహాశ్యామ.

బొద్దు boddu. [Tel.] n. A rick or bundle of grass, a skein or bunch of threads. A kind of ornament for the hand. adj. Stout, corpulent, లానైన. **బొద్దుకీటు boddu-kitu.** n. The coping of a wall. See బొండు. **బొద్దీగ, బొద్దీక** or **బొద్దీంక bodd-iga.** (బొద్దు+ఈగ.) n. A cockroach. బరిసెపురుగు.

బొనము bonamu. [Tel.] n. Outward show. మెరుగు, వైమిగురు. “నాతిమగనాతిమట్టుటలోకగా దె, వారమేలనమద్దంబుబొనిముడువు, గచ్చెవైసు న్నమేమేడికాయబొనమె. యెయారోవారికిమే లుగలదే.” Miscell. i. 557. line 10. మేడికాయబొనమె, అత్తికాయవైమిసిమేగదా.

బొనగుచేప bonugu-chēpa. [Tel.] n. A kind of fish.

బొప్పడు boppadu. [Tel.] n. An ignorant man. మాధుడు.

బొప్పాయి boppayi. [Foreign word.] n. The Papaw, or Papaya tree, *Carica Papaya*; మదన అనబడుకాయ. (Watts.)

బొప్పి boppi. [Tel.] n. A bump or weal arising from a blow. బడిపి. A kind of mug. “నూకలతోప పొగాకుత్తి బొప్పి మట్టి ముంత.” H. ii. 84.

బొబ్బ bobba. [Tel.] n. A cry, roar, squealing, bellowing, కేక, పెద్దెఅరుపు. A blister or pustule. పొక్క. అగ్నిబొబ్బలు pustules. A. ii. 66. బొబ్బమెకము a lion, కంఠీరవము, సింహము. **బొబ్బరించు, బొబ్బలువెట్టు, బొబ్బలిడు** or **బొబ్బలువేయు bobbarintsu.** v. n. To shout, scream, bellow, roar, బొబ్బువేయు. **బొబ్బరింత** or **బొబ్బాటము bobbarinta.** n. Shouting, roaring. **బొబ్బలగు** or **బొబ్బలేచు bobbal-agu.** v. n. To blister, to rise in pustules.

బొబ్బడాయి bobbadayi. [Tel.] n. A small bat (*respertilio*). గట్టిలము or గట్టిచాము

బొబ్బర bobbara. [Tel.] n. Rind or bark. చెట్టుకెండు. **బొబ్బరలు** or **బొబ్బర్లు bobbaralu.** n. A kind of beans. plu. A black species of the pulse termed *Dolichos catiang*. Rox. iii. 304. నల్ల అలచండలు.

బొబ్బలికాయ bobbili-kaya. [Tel.] n. An ornament worn by Hindu wives on the great toe. పాదాంకుశాభరణము.

బొబ్బలిచెట్టు bobbili-chettu. [Tel.] n. The whispering larch tree.

బొము or **బొమ్మ boma.** [from Skt. బ్రహ్మ.] n. An image, a doll, ప్రతిమ. The eye-brow. కనుబొమ్మ. A. v. 6. **బొముముడి** or **బొమ్ముముడి boma-mudi.** n. A frown; (lit: a knot of the eye-brows.) “మాముత్రీపల్లలు బొముముడి రొమ్మురాటింపు.” S. iii. 320. **బొముముడివెట్టు boma-mudi-pettu.** v. n. To frown. Satyab. iv. 165. **బొముముడిపాటు boma-mudi-patu.** n. Frowning, బొముముడిపడుట. See బొమ్మ.

బొమిక or **బొమికె bomika.** [Tel.] n. A bone. ఎముక.

“నీ ముంగార్లవైజోగి ముచ్చెచూపులచుచ్చ బొమిక రెక్కపాలపోవుకుములు.” ఆము. vi.

బొమిడిక, బొమిడికము, బొమిడికము, బొమ్మిడికము or **బొమ్మిడికము bomidika.** [Tel.] n. A tiara or elegant head dress: a helmet. కిరీటము, కవచముధరించి పెట్టుకొనే కుళ్లాయి.

బొమ్మ or **బొము bomma.** [from Skt. బ్రహ్మ.] n. The god Brahma. బ్రహ్మదేవుడు. An image, idol, puppet, doll. ప్రతిమ. ఆ పడుచు బొమ్మనరెన్నుది she is as beautiful as a statue. An eyebrow, కనుబొమ్మ. A badge of a title, బిరుదచిహ్నము. A mark of disgrace, అవమానచిహ్నము. adj. Little, trifling, అల్పము. **బొమ్మంచు bomm-antsu.** adj. Broidered, figured. Dyed in figures on the edges. Red, ఎర్రని. “గులఖండ

మలుగుల్కు బొమ్మంచుమెవికి గ్రుక్కెళ్లు మింగని మండపము.” N. ix. 287. n. Redness, ఎరుపు. **బొమ్మంచులు bommu-antsulu.** n. A red-bordered cloth. **బొమ్మకట్టు** or **బొమ్మపెట్టు bomma-kattu.** v. a. To deride, to scoff at, to disgrace, to insult. తిరస్కరించు, అవమాన పరచు. “బహుధనధాన్య సంపదల సొంపువహించి, పేదరిమికి బొమ్మపెట్టువారు.” Zacca. v. 134. **బొమ్మడు bommadu.** n. A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. **బొమ్మచారి** Same as బ్రహ్మచారి. (q. v.) **బొమ్మజేముడు bomma-jemudu.** n. The tree called *Euphorbia antiquorum*. సింహుండము. **బొమ్మడాయ bomma-daya.** n. A kind of fish. మద్దరమనే మత్స్యము. **బొమ్మపెండ్లిళ్లు** or **బొమ్మలపెట్టిళ్లు bomma-pendillu.** n. Toy marriages, a game played by children, playing at marrying dolls. **బొమ్మమేడి bomma-mēdi.** n. The opposite leaved fig tree, *Ficus oppositiolia*, కాకొగుండము. **బొమ్మరాకాసి bomma-rakasi.** n. A devil or fiend, being the ghost of a Brahmin who was skilled in the Vedas, బ్రహ్మరాక్షసి. **బొమ్మగాలు bomma-rayi.** n. A brick bat, a large pebble. plu. బొమ్మరాలు. **బొమ్మరిల్లు bomma-r-illu.** n. A doll house, or baby house. R. iii. 35. **బొమ్మలాట bommal-ata.** n. A puppet show, a show of puppets moved by springs. **బొమ్మలాటవాడు bommal-ata-vadu.** n. A puppet showman.

బొమ్మరము bommaramu. [Tel.] n. A spinning top. బొంగరము. **బొమ్మరములు bommaramulu.** n. plu. A game played by children. “చీకటిమోదిళ్లు చిమ్మిల్లిలపెట్టుబొట్టన గోలలుబొమ్మరాలు కుప్పిగుంతులువిగుడ్డులాటలు.” Vish. vii. 211. **గొడుగుబొమ్మరము** a spinning top shaped like an inverted umbrella, తలకెండుగాలిపైన గొడుగు ఆకారము గానుండే బొంగరము. **బొమ్మరపోవు bommara-pōvu.** v. n. To turn giddy, త్రమించు.

బొమ్మికము or బొమ్మిడికము Same as బొమ్మిడికము (q. v.).

బొమ్మిడము or బొమ్మిడాయిచేప bommidagamu. [Tel.] n. The great loach, or tobacco-pipe fish, which has a very long head and a body like an eel.

బొమ్మె bomme. [Tel.] n. Faintness. మూర్ఛ. "బొమ్మెలమైవరచుకా." IIa. i. 178. టీ॥ సొమ్మసిలుటచేత శరీరము మరచియుండును.

బొరిగ boriga. [Tel.] n. A small spade, (గడ్డిని) గోకుడుపాచ. తవ్వకాల.

బొరియ or బొర్రె boriya. [Tel.] n. A hole or burrow such as is made by foxes, &c. రంధ్రము. A pit, గొయ్యి. A cave, గుహ, సర్వతలము. A dried cocoanut. నీరికిపోయిఎండిన కొబ్బరిబొండుము. "అంతట నొక్కనక్కదొరయంబుజ బొంధపుడస్తపర్వతో పాంతుముజేరుదాక బొరియకాజరంబులకీలకెంతయుకాజరిలుచుండి." S. iii. 350. బొరియచోలి boriya-ṣūli. n. Lit. One born in a hole, i. e., Vālmiki.

బొరుగులు or బొరువులు borugulu. [Tel.] n. Parched grain, parched corn. పేలాల, లాజలు. H. i. 113.

బొరుసు borusu. [Tel.] n. An earthen pan, usually made by breaking off the upper part of a pot. A potsherd, వేపుడు చేట్టి. A tumor, కంటి.

బొర్ర borra. [Tel.] n. A pot-belly. బొజ్జె. బొర్రడిట్ట borra-jitta. n. The Great Reed Warbler, *Acrocephalus stentoreus* (F.B.I.)

బొల్లడు bolladu. [Tel.] n. A horse brought from the Bolānt country. బోలాంఠేశపు గుర్రము. "క॥ ఒనరించిననీలనినడ, గనిబొల్లని గుర్రశాని." G. iii. 134. A white spotted or speckled horse, బొల్లిగుర్రము.

బొల్లి bolli. [Tel.] adj. White spotted, white. తెల్లపాడగల. "బొల్లిమోరలభల్లకంబులును." Parij. ii. 113. బొల్లిలవు a white spotted cow. n. The white leprosy. శరీర

మండుండే తెలుపు. A man with the white leprosy. బొల్లివాడు, బొల్లిగలవురువుడు. బొల్లికోడి bolli-kōḍi. n. The coot, *Fulica atra*. (F. B. I.) "ముట్టెకోడియుబోడ పాన్నంకిశ్లేటి బొల్లికోడి." H. iii. 13. బొల్లిగద్ద or బొల్లిమోమావులుగు bolli-gadda. n. The white-faced kite, గరుత్మంతుడు. బొల్లితనము bolli-tanamu. n. Whiteness. శరీరమండుండే తెలుపు. Disgrace, dishonor, చిన్నదనము. "మర్త్యభేదములయినమూలకొవా,టించినస్థిజలముడిగనాడి. యెల్లజనులుమాడ బొల్లితనంబున, కోర్చియన్నమా రుదోడిపాచ." M. xiii. i. 14. బొల్లిమోరమేకము bolli-mōra-mekamu. n. A bear, ఎలుగు.

బొల్లు bolli. [Tel. for పొల్లు.] v. n. To tell a lie. అబద్ధమాడు. n. A lie, a falsehood, అప్పుతనము. "బొల్లురాదగనిదోస్తవి." Pal. 399. అనగా అబద్ధమరచుకాడని స్నేహముగలవాడవు.

బొళుకు బొళుకు boluku-boluku. [Tel.] n. The retching noise made in vomiting.

బొసబొస bosa-bosa. [Tel.] adv. With a gushing noise. Rapidly, one after another.

బొసిక bosika. [Tel.] n. The rind of a fruit like the cocoanut, పెంకాయమొడలగువాని వైపోలు.

బొసుక bosuka. [Tel.] adj. Fat. బలిసిన. n. One who is fat, బలిసినవాడు.

బొకే bō

బొకే bōka. [Tel.] n. The belly, "బొజ్జకడుపు పొట్టబోకయు దొక్కయననుదరంబొసంగు." Venkatēs-andhram. 76.

బొకి bōki. [Tel.] n. A pot (a word of contempt). A native ship or vessel. దోన. బొకిబొచ్చె (anuk) pots and pans.

బొకే bōke. [Tel. for బొమ్మెక] n. A bone, ఎముక.

బొక్కణము bōkkāṇamu. [Tel.] n. A bucket. బొక్కెన.

బొగము bōgamu. [from Skt. భోగము.] adj. Appertaining to the dancing or theatrical caste. n. Price, వెల. బోగముచాన or బోగముని (బోగము+అని) a dancing girl, వెలయాలు. బోగమువాండ్లు dancing girls, actresses. బోగమాట dancing. బోగమాడు to dance. బోగి bōgi. n. The name given to the eyes of some particular feasts. పండు గతొళివాడు. A serpent. One who lives in splendour or luxury. భోగముగలవాడు, భోగముగలవాడు.

బొగు bōgu. [Tel.] n. An attempt, resolution, ప్రానిక. బొగుబడి bōgu-badi. n. A glutton, దూబడిది.

బొటి bōti. [Tel. from బోడి q. v.] n. A damsel, a woman. స్త్రీ. A female companion, చెలికత్తె. adj. Like, resembling. నంటి, నంటివాడు. బొటికత్తె bōti-katte. n. A female companion, చెలికత్తె. బొటితనము bōti-tanamu. n. Female wit, woman's wisdom. జాగ్రత్తము. "నాటకంబులు బూటకంబులు బొటితనంబులునీటులు." Jaganna. ii. 9.

బొటు bōtu. [Tel.] n. A projection in a hill, &c. కొండమొడలగువానియందు ఉబ్బుగానుండు చోటు. adj. Clever, ప్రాథమైన. Forward, సూక్ష్మైన.

బొటు bōtu. [Eng. 'boat'] n. A boat, పడవ.

బొడ bōda. [Tel.] n. (In sea language) a board, i. e., a side. ఉజియబోడ star-board. చాపుబోడ larboard.

బొడ, బొడి or బొడు bōda. [Tel.] adj. Bald, bare, hornless, cropped. n. A monk, సన్యాసి. బోడితల bald-head. బోడితలతో వచ్చినాడు he came with his head bare or uncovered. బోడితలఘో a hornless cow. బోడితలఘో a blunt arrow, an arrow without a point. వాని చాగు బోడితలవాడు. he

stripped them bare, or plundered them. బోడియేనుగు a tuskless elephant. బోడితెట్టె a pollard or a tree with the boughs cut off. బోడితీరుణ gross tax (as on a crop) without deducting charges. "అనపడిబోడవైన నేనగుదుగాని యింటి సొమ్మెక్కాపైనేయ్యి." S. ix. 3. బోడడు a bald headed man, బోడివాడు. బోడతరము bōla-taramu. n. A plant, *Spharanthus indicus*. ప్రాచీ, ముండినచెట్టు. Ainslie. 167. బోడలు bōdalū. n. Hornless cattle. కొమ్మలరానిపశువులు. బోడస్తరము Same as బొడస్తరము. (q. v.). బోడికోడి bōḍi-kōḍi. [Tel.] n. A coot, *Fulica atra* (F.B.I.), బోడిండు or బోడిచేనము bōḍi-ṇṇu. v. a. To make bald, to crop the hair on the head entirely, to shave the head entirely bare. బోడింపు bōḍiṇṇu. n. The act of removing the hair on the head entirely, బోడిచేయుట.

బోడి bōḍi. [Tel.] n. One that has a body. మేనుగలి, as చిగురాకుబోడి, పువ్వుబోడి.

బోడిక bōḍika. [Tel.] n. A companion, చెలికాడు. A pupil, శిష్యుడు. A servant, సేవకుడు. A boy, బాలకుడు.

"సంతరింబురెనయాడు సఖులుసేవింప, బొంగరాలాడును బోడికరదాన, సంతరిబొయకచరియంపుచున్ను." Sar. D. 12.

బొణి bōṇi. [H.] n. Handsel or the first money a seller receives towards the price of a thing. The luck-penny. బోణివేయు to take handsel.

బొవ bōva. [Tel.] adj. Swollen, as a leg. బోదకాలు a swollen diseased leg. "త్రేలడను బొవ్వుగలబోదకాలివాని." A. vi. 22. బోవచు to swell. "పాడచెదబోవచుచి యొట్టతో." Swa. iv. 21. టీ॥ బోవచుచి, ఏకకతగా బలి నటువంటి. n. The young or chick of a bird or tree. పక్షిపిల్ల. రాయచబోవలు, రాజులబోవలు, కాయలు "ఎగుబొవ్వుచు" వాడి వాస్త్రాదులెన్ని వాని విన్నవించుచు.

P. i. 291. టీ ఎగుబోదలై, పెద్దపిల్లలై, అనగా ఎగునూత్రపు పిల్లలనుట. " దైవికంబునగుడు దప్పిననుబట్ట రావిల్లబోదల త్రోచు పిల్లి. Kalahasti ii. 83. బోధబోద a tender areca nut tree, లేతబోధ a young swan, ఎలకబోద a young rat.

బోధన bōdana. [for Skt. బోధన.] n. Advice, బోధన. Evil advice, దుశ్చోధనము.

బోడు bōdu. [Tel.] n. The sacking in which oil bottles are packed on a bullock, సాగము మోసేయ్యుటకు గల బోడు. A sack. గోసె.

బోదె, or బోదియు bōde. [Tel.] n. The trunk of a tree, ప్రకాండము. The bulging part of anything. The pediment or chapter of a pillar, స్తంభముమీద దూలముకిందముండేది. Also, a runnel or small channel for watering trees. మర్లకుకట్టికాలవ. " పూచిన యొక్క బోధకమునుబోదియనేరి." Swa. ii. 33. " అరుగులునున్నంపు బోధమంటి పట్టెలుతీర్చినగోదలు తేజరిల్ల నిండునున్న పుపుతనె చాలుబోదలు దీని దేమి దేదనర." H. i. 167. " మిదెలా బోదియమీదనున్న కులపాండుగడిసుకరప్పటంబు." ib. i. 224. బోదకాయ్య a piece of wood for a doorstep, గడపకిందికచ్చు.

బోధ or బోధము bōdha. [Skt.] n. Wisdom, intellect, understanding, awaking, arousing; teaching, instruction, doctrine, తెలియడము, తెలివి, జ్ఞానము. " బోధకళ మస్మై మోహవిభ్రాంతి." Swa. ii. 37. టీ బోధకళ, నిరంతరజాత్ర. " పుత్రకునివాక్య విస్మరబోధమునకు, తల్లిదండ్రులుసంతోషముల్ల నిల్ల." H. i. 208. బోధకుడు bōdhakuḍu. n. A teacher, preacher, instructor: బోధించువాడు, ఉపాధ్యాయుడు, గురువు.

బోధపడు bōdha-padu. v. n. To be known, to be understood, to become intelligible. అకలింతుకవచ్చు. అది నాకు బోధపడినది or బోధఅయినది I understand it. బోధపరుచు bōdha-paruṣu. v. a. To teach, explain, or make intelligible. బోధన or

బోధనము bōdhana. n. Teaching, informing, awaking, arousing, counsel. వాని బోధన వినువద్దు do not listen to his counsel.

బోధ్యము or బోధియము bōdhyamu. adj. Fit to be taught. బోధింపదగిన. **బోధించు or బోధవేయు bōdhintsu.** v. a. To teach, to explain, to inform, తెలియజేయు. To persuade, advise, admonish, induce, నేర్పు. వానికి బోధవేసేకత్తలేగు he is unable to convey his knowledge, i.e., to teach. **బోధితుడు bōdhitudu.** n. One who is taught. బోధింపబడినవాడు.

బోధిద్రుమము bōdhi-drumamu. n. The sacred fig tree: *Ficus religiosa*. రావిచెట్టు.

బోనము bōnamu. [from Skt. భోజనము.] n. Food, meat, భోజనము, ఆన్నము. " ఏణా పాలులు మట్టక బట్ట గట్టక బోనంబునేయక." Jaganna. ii. 63. A meat offering, an offering of food to a god, వైవేద్యము. **బోనకత్తె, బోనకత్తియ, బోనపుకత్తె or బోనముకత్తె bōna-katte.** n. A cook woman, ఎంట్కత్తె. A housemaid or slave girl. దానీది. **బోనకాడు bōna-kādu.** n. A cook. **బోనకావిడి bōna-kāvidi.** n. A yoke (కానడి) on which baskets containing food are carried. " కర్పూరమాదిగా వాసనలమరు పెట్టెలను బోక్కసంబును బలుబోనగా విట్ల." Pal. 256. **బోనపుటిక bōna-putika.** n. A basket of food.

" వింతగానన్నంబు వివిధభక్ష్యములు, పానననిందినబోనపుటిక చేమూని."

DRY. 112.

బోనాంపెట్టె bōnāmpette. [H.] A round box or basket covered with leather, తోలుతోకప్పిన గుండ్రనిపెట్టె.

బోను bōnu. [Tel.] n. A trap. దుప్పవ్యుగములను పట్టుకొను కపటయంత్రము. A cage, పెంపుడు వృగముల నుంచుటకై వుండెను. " కస్తూరినోను కాపుగము కామిని నీతల పొప్పనీరు డెకా."

Chenna. iv. 279. **బోనుపాయి bōnu-poyyi.** n. A portable oven shaped like a bowl.

బోము bōmu. [Tel.] n. Compulsion. బలత్కారము. బలవంతము.

బోయ bōya. [Tel.] n. A forester, or mountaineer. A huntsman or fowler. A man of the hunter caste, కిరాతుడు. " బోయమరునకు." T. iii. 113. టీ దయలేని వ్యవస్థనికీ. బోయకులము the fowler caste. **బోయడు or బోయవాడు bōyaḍu.** n. A savage, a man of the hunter caste, **బోయత or బోయత bōyata.** n. A woman of this tribe. కిరాతస్త్రీ. R. ii. 15. **బోయి, బోయి or బోయిడు bōyi.** n. A palanquin bearer, పల్లకిమోయువాడు, ప్రెస్త. A man of the cowkeeper's or shepherd's caste. గొల్లబోయడు a shepherd.

బోర bōra. [Tel.] n. The breast, the chest. రొమ్ము, అక్కు, ఎర, వెళ్ళము. **బోరగిండు bōragintsu.** v. a. To turn upside down. బోరగిల్లజేయు. " కడుపుబోరగించి కన్నులుము కురించి చిరవిగిసికొన్న బీదయోగి." Vēma. 1624. **బోరగిల్లు, బోరగిలు or బోరగిలబడు bōragillu.** v. n. To lie on one's face or breast. రొమ్ము భూమివານ నట్లు పరుండు. " పొరలుకబోరగిలుకబడింజరుగు." Bmj. i. 68. **బోరప్రాకుడు bōraprakudu.** n. A snake, ఉరగము. **బోర్ల bōrla.** adv. Upside down, topsy-turvy. బోర్లదోయ to upset, overthrow. బోర్లపడు to lie prostrate: to be overset. దేన్నిచూచి బోర్లపడుతావు what do you pride yourself upon? బోర్లవాక్కలకు to fall on one's breast or face. **బోర్లిండు bōrlintsu.** v. a. To upset, lay a thing on its face.

బోరిగము bōrigamu. [Tel.] n. A broom to sweep with, చీపురు. " అనువనబోరిగంబదిసల రెండుకొనియి. గిట్టెలుయెట్లెను మేనేగి ముంగిటి రెండు మునునదినియి." Mari BP. page 149.

బోరు bōru. [Tel.] adj. Great, large. బోరుతలుపులు or బోర్లలుపులు large doors, పెద్దకవాలములు. " వాంతులను తమనాకిటి, బోరుతలుపులెట్టినమయుల బొనికతా, రాంసినదిలమునేయును, నారూఢస్థిని హించిరాసాధములోకా." KP. vi. 130. n. A rush or downpour, as of heavy rain, వానకురియుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. **బోరున, బోరన, బోరున or బోరన bōruna.** adv. Quickly, rushingly, స్పష్టముగా. Much, grandly, greatly, heavily (as rain.) వాన బోరున కురిసినది it rained heavily. బోరున ఏడ్చినది she wept bitterly. " మనుశ్శివరెల్లనుబోరన దమయంత్రీ స్వయంవరమునకు మెప్పుం, జను నంచెరి." M. III. ii. 28. **బోరుకలగు, బోరుకలుగు or బోరుకల్లు bōru-kalugu.** v. n. To sound loud, మ్రోగు, ధ్వనించు. **బోరుకొను bōru-konu.** v. n. To resound, sound aloud. " భేరిమొదలగువాన్వయలో బోరుకొను." Ilā. i. 104. **బోరుకొలుపు bōru-kolupu.** v. a. To sound. ధ్వనించునట్లుచేయు. " బూరుగల్ కంఠకొమ్మలు కావారములు బోరుకొలుపుటకునంబుధులెల్లగల." ND. ii. 552.

బోరుక bōruka. [Tel.] n. A bath. స్నానము. **బోరుకాడు or బోర్కాడు bōruk-ādu.** v. a. To bathe, as children. **బోరుకాడించు or బోర్కాడించు bōruk-ādintsu.** v. a. To cause to bathe. బోరుకాడజేయు.

బోరువ or బోరవ bōruva. [Tel. బోరు+వా.] n. A vulture, also called బోరువగడ్డ or బండు. పెద్దబోరువ the large vulture. తెల్ల బోరువ also called వీరికిగడ్డ the White Scavenger Vulture, *Neophron gingimianus*. నల్లబోరువ The Black Vulture, *Otogyys calvus*. (F. B. I.)

బోరెము bōremu. [Tel.] n. A bundle or load, as of cotton, దూదిలోనగునానిముట. హంస. v.

బోలము bōlamu. [Tel. for బోలము.] n. A certain decoction. బోలంబోలము a certain medicine.

బోలు bōlu. [Tel.] adj. Hollow. బోలుగాబోలు hollow bangles. మట్టిని బోలుగాపోయించి they heaped the earth lightly without pressing it solid.

బోలె bōle. [Tel.] n. A pot, pipkin; a contemptuous word for a vessel. ఓటి కుండ, కుండబోచ్చె. నాకు తాగుటకు ఒకబోలె యైనారేడు I have not got even a pot to drink out of. బోలెడు అన్నము a bowl of rice.

బోలెము bōlemu. [Tel.] n. Swiftmess. వేగము.

బోలెనాటు bōle-nāṭu. [Tel.] n. A wretch. తలకొట్లమారి. "మొండికట్టెనులము మొప్పె గోవుబోలెనాటుకొట్లపోతుడు ద్వాస్థండు." H. v. 128.

బోలము bōlamu. [Tel.] n. Myrrh, Balsamodendron myrrha (Watts).

బోలా bōla. [Tel. from బోలు.] adj. Hollow. Frank, unreserved. కపటికాని, మనస్సులో దాచని. బోలామనిషి one who is not a reserved man.

బోమాణము or భోమాణము bōslānamu. [H.] n. A large chest. పెద్దపెట్టె.

బోసి bōsi. [Tel.] adj. Toothless, పండ్లలేని. Defective, empty. ఒకపెట్టె అరుగలది ఒకటిబోసిది one box has partitions, the other has none. బోసివారు bōsi-nōru. n. A toothless mouth. బోసివారు or బోసిపోవు bōsi-pādu. v. n. To become toothless. బోసియగు.

బోసెయు bō-sēyu. [for Skt. భోజనముచేయు.] v. a. To eat. "పవిత్రమువేళబోసెసిపోవు." H. iv. 47.

బౌ bau

బౌద్ధము bauddhamu. [Skt. from బౌద్ధ.] n. Buddhism. బౌద్ధులు. Buddhists.

బ్ర bra

బ్రక్క or బ్రక్క brakka. [Tel.] adj. Slight, thin, సన్నని. Poor, దీనడైన. "ఈ బ్రక్కన ద్వితాదాదరయ్యసభవారు." ఆము. vi.

బ్రతుకు, బ్రదుకు, బ్రతికించు or బ్రదికించు See under బతుకు. బ్రదిమి Same as బ్రదుకు. n.

బ్రద్ద Same as బద్ద. (q. v.). బ్రద్దలవారు or బ్రద్దలవారు braddala-vāru. n. Officers, footmen, personal attendants. బండ్లైతులు, వేతనరులు. "బ్రద్దలవారిగొని వురంబున నార సినువుసిద్ధులారా, పెద్దలనెల్ల నిచ్చటికి బిల్వడు పాండనవారలెగ." Chenna. v. 247. బ్రద్దపరి bradda-pari. n. A shield made of wickerwork. వేములతోనెల్లినకేడెము. బ్రద్దర braddl-ara. (బ్రద్ద+అ) n. A piece, bit, కునక, చీలిక.

బ్రద్దము bradnamu. [Skt.] n. A root, వేరు. బ్రద్దడు bradnudu. n. The sun, సూర్యుడు. Siva, శివుడు.

బ్రమయు bramayu. [from Skt. భ్రమ.] v. n. To err, be deceived. To be confused, perplexed. భ్రమించు. బ్రమరితిరుగు, బ్రమరిపారు or బ్రమరులుపారు bramari-tirugu. v. n. To go round, చుట్టివచ్చు.

బ్రమ్మి brammi. [Tel.] n. A tree called సోమదనెట్టు.

బ్రమ్మెత brammeta. [for Skt. బ్రహ్మహత్య.] n. Brahmin-slaying, the act of slaying a Brahmin "బ్రమ్మెతకత్తెలనప్పనబోండ్లు." Charitra. ii. 1552.

బ్రమ్మి or బ్రమ్మి brallu. [Tel.] n. A sudden noise, as of any thing that falls from a height.

బ్రహ్మ brahma. [Skt. బృహ్. (brih) to increase, Probably, the Indianised form of the name of 'Abraham', as బ్రహ్మము

is of 'Abram,' the పితామహు of the Jewish race. Compare their storis.] n. The god Brahma, the operative creator of the world. ఇది అక్షరభేద్యముగానున్నది this is invincible even to Brahma. వాడు వట్టి యంబ్రహ్మ he is a mere simpleton. There are said to be nine Brahmas, viz., ఘోరువు, పులస్త్యుడు, పులహుడు అంగిరసుడు, అత్రి, క్రతువు, దక్షుడు, విశిష్టుడు, మరీచి. బ్రహ్మము brahmamu. n. The deity, ఘమాళ్లె. The Veda, వేదము. Meditation, తపము. బ్రహ్మ కమ్మి brahma-kammi. n. The seam that goes down the middle of a sheet. బ్రహ్మ చర్యము brahma-charyamu. n. The bachelor state. Abstinence from sexual intercourse. బ్రహ్మచారి brahma-chari. n. A bachelor or novice: the title borne by a Brahmin during the period of religious instruction, which extends from childhood up to manhood, when he is married. బ్రహ్మచారిణి brahma-chāvinī. n. A maiden that remains unmarried, a female novice: a woman leading a life of continence. బ్రహ్మచర్యమును అనుష్ఠించు స్త్రీ. బ్రహ్మణ్యము Same as బ్రహ్మచారపు. గంగ రావిచెట్టు, (q. v.). adj. Relating to, or connected with a Brahmin. బ్రాహ్మణహితము. బ్రహ్మత్య brahmatya. (correctly, బ్రహ్మహత్య) n. Brahmin-slaying, బ్రాహ్మణునిచంపడము. బ్రహ్మత్వము brahmatvam. n. Identification with Brahma, or God. Godhead. బ్రహ్మసాయజ్యము, బ్రహ్మస్వరూపము. బ్రహ్మవండి brahma-dandi. n. The Mexican or Prickly Poppy. (Watts); a plant called Argemone mexicana. (Wight.) వారాసి. బ్రహ్మనాడి brahma-nādi. n. The cerebral nerves. Hari Vams. i. 11. బ్రహ్మనాభుడు brahma-nābhudu. n. An epithet of Vishnu. బ్రహ్మపుత్రము brahma-putramu. n. The river Brahma-putra. A sort of poison. మకరాక్షాచారిన

విషము. బ్రహ్మపుత్రుడు brahma-putrudu. n. A name of Narada. నాదిడు. Ketu, కేతునాము. బ్రహ్మబంధువు brahma-bandhuvu. n. A wretch, a miscreant infamous as a false witness. అబద్ధపురాత్వము పటికంఠువల్ల నిందింపబడ్డవాడు, కూటనాక్షి అయిననిదితుడు. బ్రహ్మబిందువు brahma-binduvu. n. A drop of saliva. బ్రహ్మభూతుడు brahma-bhātudu. n. One who has become one with the Supreme Spirit. బ్రహ్మశ్విముపొందినవాడు. బ్రహ్మభూయము or బ్రహ్మసాముజ్యము brahma-bhūyamu. n. Brahmanhood, బ్రహ్మత్వము. బ్రహ్మయజ్ఞము brahma-yagnamu. n. The name of a certain rite among Brahmins. వేదపాఠము. బ్రహ్మరథము brahma-rathamu. n. A vehicle or car borne on the shoulders of Brahmins. P. i. 14. Vulgarly, a bier. పాడె, శవహానము. బ్రహ్మరంధ్రము brahma-randhramu. n. The fontanella, in anatomy: the quadrangular aperture found betwixt the os frontis and ossa sincipitis, in children just born; మాడపట్టు, నడినెత్తి. At death the soul is supposed by the Hindus to quit the body by this crevice. బ్రహ్మరాకాసిచెట్టు brahma-rākasi-chettu. n. The giant-aloe used in fences. బ్రహ్మరాక్షసి brahma-rākshasi. n. A ghoul, ogre or she-sprite. కోరిపుండు బ్రహ్మరాక్షసి అయిది this made matters worse than before. బ్రహ్మరాక్షసుడు brahma-rākshasudu. n. A fiend of the Brahminical class: a priest's ghost. బ్రహ్మలిపి or బ్రహ్మల్రాత్ర brahma-lipi. n. An unintelligible scrawl, a bad scribble. Originally applied to the lines or the sutures of the skull, which are supposed to be hieroglyphics, the mysterious writing of destiny. తల పుర్రమిది ల్రాత్ర, చిక్కుగానండెన్రాలు. బ్రహ్మనాది brahma-nādi. n. A Vedantist, వేదాంతి. బ్రహ్మవిద్వాంసుడు brahma-vidvānsudu. n. An illustrious doctor or professor.

బ్రహ్మవేళ *brahma-vēla*. n. Dawn. అరుణోదయకాలము. A vi. 2. **బ్రహ్మవ్రాలు** *brahma-vrālu*. n. The handwriting of God: a name given to the crooked lines on the skull. **బ్రహ్మసూత్రము** *brahma-sūtram*. n. The sacred thread worn by Brahmins. యజ్ఞోపవీతము, జేందెను. **బ్రహ్మసువు** *brahma-suvu*. n. Manmadha, మత్తభుడు. **బ్రహ్మస్వము** *brahma-svamu*. n. A Brahmin's property or wealth. బ్రాహ్మణసామ్రాజ్యం Kod. §. 5. Jain 1. 77. **బ్రహ్మహత్య** *brahma-hatya*. Brahmin-slaying. Also (vulgarly) any killing; thus పిల్లి బ్రహ్మహత్య cat slaughter. **బ్రహ్మహత్యగాడు** *brahma-hatya-gādu*. n. A Brahmin-slayer, a man of blood. బ్రాహ్మణునిచంపినవాడు. **బ్రహ్మంజలి** *brahm-anjali*. n. Joining both hands together while reading the Vedas. వేదాధ్యయనకాలమందలియెక్కుకూ. **బ్రహ్మండము** *brahm-andamu*. n. The globe, the universe, the world. adj. Huge, vast, immense, awful. **బ్రహ్మండముగా** *brahm-andamu-gā*. adv. Vastly, prodigiously. **బ్రహ్మణీ** *brahmani*. n. The female energy of Brahma. సరస్వతి. **బ్రహ్మణందము** *brahm-anandamu*. n. Divine bliss. Great joy. మహానందోపము. **బ్రహ్మరణ్యము** *brahm-aranjanyamu*. n. A place where the Veda is studied. వేదపాఠశాల. **బ్రహ్మవర్తము** *brahm-avartamu*. n. Brahmavarta, the land first occupied by the Brahmins to the north-west of Delhi. **బ్రహ్మసనము** *brahm-asanam*. A sacred seat. **బ్రహ్మ్యము** *brahmyamu*. n. Divineness. నాద బ్రహ్మ్యము divine harmony, heavenly tones. See బ్రాహ్మణము.

బ్రా brā

వ్రాతి *brāti*. [Tel.] n. Love, ప్రేమ. adj. Much, great. అధికము, హెచ్చు, అతి

యము, గొప్ప. Hard to get, impossible, దుష్టభవము. Dear, beloved, ప్రీయము. See వ్రాతి. "భవదధీనులకుఁ విజయంబువ్రాతె." M. VII. v. 8. is it any great matter for thy favourites to be conquerors? నీప్రాపుగలిగినవారికి జయము కలుగుటయతిశయమా?

బ్రాహ్మణము *brahmanamu*. [Skt. from బ్రహ్మ] n. An assembly of Brahmins. The Brahmanas of the Vedas. వేదభాగము. **బ్రాహ్మణ్యము** *brahmanyamu*. n. An assembly of Brahmins, బ్రాహ్మణసమాహము. The state, quality, or business of a Brahmin, Brahminhood. బ్రాహ్మణభావము. **బ్రాహ్మము** *brahnamu*. n. The rite of marriage performed in accordance with the Vedas by Brahmings, కన్యాదానము. adj. Pertaining to Brahma. ప్రస్తానంబంధమైనది. **బ్రాహ్మణుడు** or **బ్రాహ్మడు** *brahmanudu*. n. A Brahmin. విప్రుడు. **బ్రాహ్మణాయుడు** *brahmn-ayanudu*. n. A Brahmin of a good family. **బ్రాహ్మణులు** *brahminu-bruvudu*. n. A Brahmin who does not act according to rules of his caste. తాను బ్రాహ్మణుడై అన్యజాతికర్మముచేత ప్రతికేవాడు. **బ్రాహ్మణి** *brahmani*. n. A Brahmin woman. బ్రాహ్మణస్త్రీ. The lizard called నలికండ్లపాము. **బ్రాహ్మి** *brahmi*. n. An epithet of Saraswati, spouse of Brahma. సరస్వతి. See బ్రహ్మ.

బ్రు bru

బ్రుంగు *brungu*. [Tel.] v. n. To be buried, పూడు. To hide, మరుగు. To sink; to die, perish. మణుగు, కేచ్చు, హతమగు. "పెను రొంబిలోపలను బ్రుంగిన ధేనువు నెత్తుపోలికిన్." M. IX. i. 172. "పాగలకావిరి బ్రుంగెడు పుల్ గొప్పవంబులు." A. iv. 167. **బ్రుంగుడు** *brungudu*. adj. Hidden, concealed, మగిన. Sunk, మణిగిన. **బ్రుంగుపడు** or **బ్రుంగుడుపడు** *brungu-padu*. v. n.

To be hidden, to be diminished, to be in reduced circumstances. నాగునుపడు, నొచ్చు పోవు, మణిగిపోవు, మగ్గుమగు. "ఆ విభక్తు రాజ్య సుఖోలావిమృతం నెడలిబంధంలం దొగి యశ్చ, స్త్రావానత బ్రుంగుడుపడిపోయె నెన్నోట కడుపు ప్రోతునొయంచుకా." M. IV. i. 249. **బ్రుంగుడుపాలు** *brungudu-pālu*. n. Concealment, బ్రుంగుడుపడుట. **బ్రుంచు** *bruntsu*. v. a. To cause to sink, to submerge, బ్రుంగి చేయ. **బ్రుంయు** *bruyyu*. v. n. To perish, నశించు.

బ్రుషి or **బ్రుసి** *brushi*. [Skt.] n. A seat, throne, couch, as that of a hermit, made of grass. యశ్యాదులు కూర్చుండే ఆసనము.

భ bha

భ *bha*. [Skt.] n. The name of a Skt. letter, ఒక అక్షరము. **భ** or **భగణము** *bha*. n. In Prosody, a dactyl or foot composed of a long syllable followed by two short ones as Bhārata.

భంగము *bhngamu*. [Skt.] n. Breaking; a break, breach, hindrance; prevention, defeat, loss, disappointment, discomfiture, failure, అపమానము, ఓటమి. A breach or chasm. A wave, అల. Overwhelming destruction. చెరువు. కార్య భంగము disappointment. భ్రూభంగము a frown or contraction of the brow, knitting the brows. A bit, piece, తునక. **భండము** *bhngata*. n. Defeat. అపజయము. "అలనవగులేప్పడును తారునిలలియిండు, నిలకడ యొకింతయునులేక చలనమొందుచుండు నంచును బలుమారునుల్లసమున, భంగతయొనర్చు జలధితరంగములకు." Raja Sekh. i. 51. **భంగపడు** *bhnga-padu*. v. n. To be disappointed, disgraced, defeated. అపమానపడు. **భంగపరచు** *bhngaparatsu*. v. a. To disappoint, defeat, disgrace. భంగపడ్డ disappointed,

defeated. **భంగపాలు** *bhnga-pālu*. n. Defeat, disappointment.

భంగి *bhngi*. [Skt.] n. Manner, mode, way. విధము. ఎట్లుగి how? Also, the drug called Bhang. Indian hemp, *Salva indica*, గంజాయిచెట్టు.

భంగురము *bhnguramu*. [Skt.] adj. Crooked, bent, నంకలైన. Frail, fragile, perishable, unsteady, fleeting. నశించునది. "క్షుభంగురముల కాంతలెక్కొక్క." KP. iii. 60. women's patience is fleeting.

భంజకము *bhngakamu*. [Skt.] adj. That which breaks, dissipates or destroys. **భంజనము** *bhnganam*. n. Breaking, విరువు. Dissipating, doing away, destroying. **భండించు** *bhngintsu*. v. a. To break, విరుచు. To dissipate, to do away with, పోగొట్టు. **భండితము** *bhngitam*. adj. Dissipated, scattered.

భండనము *bhnganam*. [Skt.] n. A battle. యుద్ధము. A piece of armour, కవచము. A wicked or cruel deed, దుశ్చేష్ట.

భండారము, **బండారము** or **బండారు** *bhngaramu*. [Skt.] n. A treasury. ఖజానా, ధనస్థానము, బొక్కనము, సంచికట్టు. "తక్కిన బండారు లెక్కలుచూడు." BD. v. 800.

భండించు *bhngintsu*. [Skt.] v. n. To play pranks, బంటాలూడు.

క|| "ఒండైన జేయకునక భండించిన గలచె పరమపదవిన్యపాలా." దుక్కం. v.

భండుడు *bhngudu*. [Skt.] n. A wicked man, దుశ్చేష్టుడు, అకతాయి.

భంబు *bhambu*. [Skt.] n. A star, నక్షత్రము. The sky, ఆకాశము. A ray of light. కిరణము.

భక్తము *bhaktamu*. [Skt.] n. Food. అన్నము. adj. Divided, భాగించబడినది.

భక్తి bhakti. [Skt.] n. Attachment, devotion, reverence, piety, loyalty. Faith, belief, శ్రద్ధ, నేమ. Friendship, affection, love, స్నేహము. A part or division of a thing, భాగము. పూజ్యవ్యవహారాంగభక్తి is a well known canon. భయభక్తులతో with reverence and love. భక్తుడు a devotee, a pious man, భక్తిగలవాడు, దింకరిడు.

భక్షింతు bhakshintu. [Skt.] v. a. To eat, to feed on, తిన. భక్షణము చేయు. భక్షణము bhakshanamu. n. Eating, తినటం. భక్షకుడు bhakshakudu. n. One who eats. తిన వాడు, తిండిపోతు. భక్షణీయును bhakshaniyamu. adj. Fit to be eaten, తినదగినది. భక్షితము bhakshitamu. adj. Eaten, తినబడిన. భక్ష్యము bhakshyamu. adj. Fit to be eaten, తినదగిన. n. An eatable, తినబడదు. A cake or sweetmeat. పంచభక్ష్యములు five kinds of eatables, viz. భక్ష్యము, భోజ్యము, లేవ్యము, చోవ్యము, పానీయము. భక్ష్యకారుడు one who makes sweetmeats, పిండి వంటచేయువాడు.

భగణము bha-ganamu. [Skt.] n. The circumference of a circle. Warren. p. 357. An assemblage of stars భ, సక్షత్రముల యొక్క, గణము, సమూహము. "గగనములైన పాస్తూర్ చిగురాకులపొగడవాల చెలిగమగంటే, భగణంబుపాలుపులెలపం, దగుమొగ్గల సద్గుణా శ్రీతములైనతెకా." Also, in Prosody, a dactyl.

భగభగ or బగబగ bhaga-bhaga. [Tel.anuk.] adv. Blazingly. అగ్ని జ్వాలాధ్వని. "భగభగ యనిపించెనెరుకు నా హృదయంబుకా." KP. ii. 97. భగలన bhagal-anu. v. n. To explode, to be terrible. "గుండెభగలన" heart-brokenly. HD. ii. 1104. భగ్గరి bhaggy-ari. n. An irritable, passionate man or woman. భగ్గమనిమందిపడేటిది. భగ్గున bhaggu-na. adv. Flashingly, suddenly, all at once (applied to fire or anger). వానికడుపు భగ్గున మండినది he was all on fire

with rage. భగ్గుమును bhaggu-m-anu. v. n. To be violent, to explode, as flame.

భగము bhagamu. [Skt.] n. The female organ of generation. యోని. భగిని bhagini. n. A sister. తోడబుట్టినది. భగం దరము bhagandaramu. n. An ulcer or sore in the genital parts. మధుస్థానముదలి వ్రణము.

భగవత్ bhagavat. [Skt.] adj. Respectable, worshipful, adorable. భగవద్గీత "the Divine Song," the name of a celebrated poem. భగవద్ధ్యానము meditation on the Deity. భగవత్ శాస్త్రము the sacred text. భగవతి bhaga-vati. n. A respectable woman. పూజ్యురాలు. భగవతీంజేతిం the blessed goddess. భగవంతుడు or భగవానుడు bhaga-vantudu. n. Almighty God. The Supreme Being. The Lord.

భగిని See under భగము.

భగీరథుడు bhagi-rathudu. [Skt.] n. A certain king whose exertions brought the Ganges from heaven to earth. భగీరథ ప్రయత్నము a phrase similar to "Herculean labours."

భగ్గుము bhagnamu. [Skt.] adj. Broken, shattered. భంగమునొందిన.

భజింతు or భజింతు bhajintu. [Skt.] v. a. To worship, adore, pray to; to serve. నేమించు. భజనము bhajanamu. n. Worship, homage. నేమించుట. భజనము or భజన worship accompanied by music. రామభజనము the rite of singing the praises of Rāma. భజంత్రీలు bhajan-trilu. n. Musicians.

భటుడు bhatudu. [Skt.] n. A servant. పనివాడు. A soldier, కాలిబటు.

భట్టాచారి bhatt-achari. [Skt.] n. A title given to a learned man, equivalent to Doctor, His Reverence (thus used in

Bengal.) In the south this is applied to a mere temple Brahmin (sacrificulus,) a priestling. అర్చకుడు, నవించాడు. A showy person, దాంబికుడు.

భట్టారకుడు bhattarakudu. [Skt.] n. A sage, a saint. ముని. The Sun, సూర్యుడు. Also, a theatrical phrase for 'a king,' రాజు.

భట్టిగాడు or భట్టిగోటిగాడు bhatti-gadu. [Tel.] n. The Brown Shrike. Lanius cristatus. (F. B. I.)

భట్టిని bhattini. [Skt.] n. A theatrical phrase for a king's secondary wife, as distinguished from దేవి the crowned queen.

భట్టియును bhattiyamu. [Skt.] n. The name of an ancient brief treatise upon Telugu grammar, written by నన్నయ భట్టు.

భట్టుడు bhattudu. [Skt.] n. A title equivalent to 'Doctor,' as లింగాభట్టుడు, కృష్ణ భట్టుడు. భట్టుమూర్తి bhattu-murti. n. The Minstrel; or he who wore "the form of a Minstrel." This is the title of the celebrated author of the Vasu Charitra, whose original name was Rama Razu.

భట్టాజు or భట్టు bhat-raju. [Skt.] n. A bard, minstrel, herald, chanter of titles.

భద్రము bhadramu. [Skt.] Blessedness, prosperity, welfare, శుభము. Care, attention. భద్రమానీకు is it well with thee? I hope you are well. interj. Beware! take care, be on your guard! adj. Fine, noble. శ్రేష్ఠము. Happy, blessed. శుభకరమైన. Safe, secure. Careful, watchful. భద్రభము a fine elephant. భద్రాస్త్రము a supernatural or celestial weapon. భద్రముగా carefully. భద్రముచేయు to take care of, to lay up, store up, secure. భద్ర, bhadru. n. A name of Sri or Venus. భద్రకాళి bhadrakali.

n. An epithet of Pārṣvati, పార్వతీదేవి. భద్రులు bhadrulu. n. Sixes, at dice. భారపంచములు. భద్రసురము bhadra-suramu. n. A dagger, చేతికూరి. భద్రాకరణము bhadrakaranamu. n. A phrase for snaving. క్షేరము. భద్రాసనము bhadr-asanamu. n. A king's seat, a throne. రాజు కూర్చుండు పీఠము. భద్రుడు bhadrudu. n. One who is blessed or fortunate. పట్టభద్రుడు the lord of the land. "పలికెడిది భాగవంతులు, పలికించెడివాడు రామభద్రుండటం." B. i. 21.

భము or భంబు bhamu. [Skt.] n. A star, నక్షత్రము. The sky, గగనము. "భంబుకే నఖంబుకర భంబుకేకొడయానముకా మదేభంబు గదే." Ratnavali. iv. 146.

భయము bhayamu. [Skt.] n. Fear, fright, terror, alarm. భయంకరము bhayan-karamu. adj. Frightful, alarming, terrible. భయకరము bhayakaramu. adj. Frightful, terrific. భయపడు bhaya-padu. v. n. To be afraid. భయపరచు bhaya-paratsu. v. a. To frighten, alarm, intimidate. భయపెట్టు bhaya-pettu. v. a. To frighten, alarm. భయస్థుడు bhayasthudu. n. A timorous or timid man; one who fears to do evil; a god-fearing man. భయస్థురాలు a timid woman. భయాపకము bhaya-anakamu. adj. Fearful, frightful, alarming. భయాపహము bhaya-arahamu. adj. Frightful, alarming, terrible. భయోత్పాతము bhay-otpātamu. n. A fearful prodigy or phenomenon.

భరంతు, or భరయదీప్తి bharantu. [Tel.] n. A terrace or raised floor.

భరటుడు bharatudu. [Skt.] n. A potter. కుమ్మరివాడు.

భరణము bharamu. [Skt.] n. Cherishing, maintaining, nourishing, supporting భరణంబు Dowry, స్త్రీసము. Wages, hire.

కూలి, కీరము. భుక్తికై నాచరణభరణ శక్తిమాచి నాచ I did it to the best of my ability to get my bread. భర్త్యభరణములు batta and wages. Also, a land measure in Ganjam equal to about one-fifth of an acre.

భరణి bharaṇi. [Skt.] n. The second lunar mansion, being three stars in a triangle.

భరతపిట్ట bhārata-pitta. [Tel.] n. A species of Titlark or Pippit called in Dakhini Chendul.

భరతుడు bhāratudu. [Skt.] n. The name of a younger brother of Rāma. The name of a celebrated writer on dramatic composition. An actor, dancer. భరతం పుటూణ్ణి bhāratampu-ṭ-odēza. n. A dancing master. పాట్యకాస్త్రోపాధ్యాయుడు. "భరతంపుటూణ్ణు పచ్చడంబాగివచ్చు." H. v. 156. భరతశాస్త్రము bhārata-śāstramu. n. Theatrical learning, the art of acting and singing.

భరవ్యాజము bhāradvājama. [Skt.] n. The King-crow or Drongo-shrike, Dicrurus ater (F. B. I.) ఏటిరిక, వ్యాఘ్రాటపక్షి. Radha KD. (It has been wrongly taken to be the sky lark: it never rises into the sky and is commonly seen on the backs of cattle and hence is called పసులపోలిగాడు. It will even perch on the tiger and hence is called వ్యాఘ్రాటము.)

భరవసా bhāravasā. [H.] n. Confidence, trust, belief, pledge. నమ్మకము, తాకట్టు.

భరంబు bhārintsu. [Skt. from భృ to bear.] v. a. To bear, sustain, maintain, support, endure, tolerate. మోయు, ప్రోచు, రక్షించు. భరము bhāramu. n. Weight, ఎరువు. Excellence, అతిశయము. భరితము bhāritamu. adj. Filled with, full, పూరితము. See భిష్ట, భాము and భార్య.

భర్గుడు bhargudu. [Skt.] n. A title of Siva

భర్జనము bhārjanamu. [Skt.] n. Frying. నేయించడము. భజ్జించు to fry. To beat, కొట్టు.

భర్త bharta. [Skt. from భృ to bear.] n. A husband, lord, master. అవనీభర్త a king, as lord of the earth.

భర్తి or భర్తీ bharti. [H.] n. Fullness, completion, filling up. భర్తీనేయు bharti-cheyu. v. a. To fill up a deficiency.

భర్తనము bhārtanam. [Skt.] n. A threat, menace. బెదిరించడము, బెదిరింపుమాట.

భర్తము bhārmanu. [Skt.] n. Gold. బంగారు. "భర్తపుటంబు" tissue, gold cloth. భర్త వేళము bhārma-dēsamu. n. The "land of Gold," Burma. The king has as a title భర్తపడుడు Golden footed.

భల్లము bhallamu. [Skt.] n. A bear. ఎలగుబంటు. A. iv. 255. A broad headed arrow such as cuts through a cord. A spear, బిల్లము.

భల్లాతము or భల్లాతకీ bhalla-tamu. [Skt.] n. The marking nut, శిడిగింజ.

భల్లకము or భల్లకము bhallukamu. [Skt.] n. A bear. ఎలగుబంటి.

భళా, భళి, భళీ, భళిర. భళిరా or భళారే bhala. [Tel.] interj. Well done! bravo! Very good! వెబాసు. "ప్రాయపు వాడుగలై భరింయితడంచునెత్తిన నేటికె" K. P. iv. 68.

భవంతి or బవంతి bhavanti. [Tel.] n. A house containing an open area in the middle. నాలుగిండ్లకలిపికట్టినది. భవంతిబట్ట a handkerchief which has flowers at the corners.

భవదీరుము bhavad-i-yamu. [Skt.] adj. Yours, belonging to you, నీది.

భవనము bhava-namu. [Skt.] n. A house, dwelling.

భవము bhavam. [Skt.] n. Being, existence, subsistence. Earthly or corporeal existence. The condition of being on

earth. Birth as a mortal, పుట్టుక. భవమారుడు immortal, released from the bonds of the flesh; free from mortal birth. In theology, sin, the sinful state, or mortality as subject to sin, సంసారము. భవబంధములు earthly ties, as those of kindred. భవమృత్యుములు the ills of human life. భవమోక్షము a release from mortal life. M. XIII. v. 410. adj. In composition, arising from, produced or caused by. భవాండము bhav-andamu. n. The world. బ్రహ్మాండము.

భవాద్యశుడు bhava-dryasudu. [Skt.] n. One like you. నీవంటివాడు.

భవాది bhavadni. [Skt.] n. A name of Parvati, the spouse of Siva.

భవించు bhavintsu. [Skt.] v. n. To happen, occur. A verb used only in certain compounds, as ఉచ్చవించు, మూర్తీ భవించు, &c.

భవిష్యత్తు bhavish-yattu. [Skt.] adj. Future, about to be, కాగలది. భవిష్యత్కాలము the future tense.

భవిష్యము bhavi-shyamu. [Skt.] n. Prosperity, welfare. శుభము, భాగ్యము.

భవుడు bhavudu. [Skt.] n. A title of Siva, adj. Sinful, ignorant. ప్రాకృతుడు, సంస్కారహీనుడు, ప్రాత్యుడు.

భవ్యము bhavyamu. [Skt.] adj. Prosperous, శుభమైన. Beautiful, handsome, మనోహరమైన. Holy, శ్రీమూర్తి.

భషకము bhashakamu. [Skt.] n. A dog. భషితము or భషణము bhashitam. n. Barking, కుక్కమొరుగు.

భసలము bhasalam. [Skt.] n. A wild bee, the large black carpenter bee, తుప్పె.

భసితము bhasi-tamu. [Skt.] n. Ashes. భసితంబునైన ashy, gray. Suca. iii. 53.

భస్త్రి భస్త్రి or భస్త్రిక bhastra. [Skt.] n. A pair of bellows, used in a forge. కొలిమి త్రి. A leather bag. భస్త్రికుడు bhastriku. n. A bellows-blower.

భస్మము bhasmamu. [Skt.] n. Ashes, calx. చూడిచి. తామ్రభస్మము calx of copper. Ainslie. i. 513. భస్మీకరించు bhasmī-karintsu. v. a. To reduce to ashes. భస్మము చేయు.

భా bhā

భా bha. [Skt.] n. Sunlight, సూర్యుని వెలుగు. A ray of light. కిరణము. Splendour. ప్రకాశము.

భాండము bhādamu. [Skt.] n. An earthen pot or vessel. Any vessel. కుండలోనగు మంటిపాత్రము, పాత్రము. Capital, principal. మొదటిసాము, అసలు. మూలధనము, బంధాలము. Harness, trappings అశ్వభూషణము. ఏక భాండాశనులుగా నున్నారు they eat out of the same dish, i. e., they form one family. పుకగాభాండాశనులైవారు they began to eat food prepared in separate vessels, i. e., they formed a separate family. భాండశ్రద్ధము or శుటశ్రద్ధము a ceremony used in divorce, when some funeral rites are performed as though a relation was dead. భాండాగారము bhānd-āgaramu. n. A treasury. భనగృహము. భనానాళ్ళొట్టు, బొక్కనము. భాండాగారకుడు bhānd-āgariku. n. A treasurer. కోశగృహాధ్యక్షుడు. G. ii. 50.

భాండీరము bhāndīramu. [Skt.] n. A banayan tree. "మొచ్చుదాటినవారిని దాటజాలని వారు పనియించి, భాండీరనటునుదాక, నరిగి రాలినెంచు." N. iv. 10. టీ॥ భాండీరమనే మర్రిచెట్టుదాకా.

భాక్కు bhakku. [Skt.] n. One who has obtained. ఫలభాక్కు he who has obtained an advantage.

భాగము bhāgamu. [Skt.] n. A portion, share, part, quarter, side. దక్షిణభాగము on the south side. సమభాగములుగా in equal shares. భాగలభ్యమైన భూమి land that fell to his share. **భాగధేయము bhāga-dhēyamu.** n. Luck, భాగ్యము. A royal revenue, పన్ను. **భాగి bhāga-ari.** n. A sharer, partner, fellow. **భాగస్వామి bhāga-swāmi.** n. A shareholder. **భాగహారము bhāga-hāramu.** n. Division in Arithmetic. **భాగించు bhāgintsu.** v. a. To divide or distribute, to share. చంపే.

భాగవతము bhāga-valamu. [Skt.] n. The name of a celebrated Hindu poem describing the life of Krishna. Any Puranic story, a story, పురాణకథ. కథ. "ఆచరివిధము ప్రయాగవల్లెన్. జూచిమనంబుల కోకమువారన్, యోచనకేసితయాయిదియేహ, వాచెనభాగవతంబుకొంచున్." భరతాభ్యుదయము. ii. 8, 10. A stage play, acting. A comedy. **భాగవతుడు bhāga-valudu.** n. A religious man. A monk or friar. **భాగవతులు bhāga-valulu.** n. Religious or pious men; fellow scholars in divinity. Stage-players, actors.

భాగినీ bhāgi-nēyi. [Skt. from భగిని.] n. The daughter of a sister, మేనకోడలు. **భాగినీయుడు bhāgi-nēyudu.** A sister's son, మేనల్లుడు.

భాగీరథి bhāgi-rāthi. [Skt. from భగీరథి.] n. The Ganges. గంగ.

భాగ్యము bhāgyamu. [Skt.] n. Luck, fortune, riches, wealth. అద్భుతము, ధనము. అనియేమి భాగ్యము what great matter is it? భాగ్యము కలవాడు a man of fortune. భాగ్యరేఖ a line on the palm of the hand, &c., that portends good luck. భాగ్యవంతుడు a fortunate man, a rich man. భాగ్యవతి or భాగ్యవారి a fortunate woman; a woman (sometimes used contemptuously.)

భాజనము bhājanamu. [Skt.] n. A dish, platter, cup, భోజనముచేయుపాత్రము. An object of mercy or anger. Worth, యోగ్యము. **భాజనత bhājanata.** n. Worthiness, desert. పాత్రత, యోగ్యత.

భాట or బాట bhāṭa. [H.] n. A road, way. A quarter, దిక్కు. A resource.

భాటకము bhāṭakamu. [Skt.] n. Rent. బాడిక.

భాణము bhāṇamu. [Skt.] n. A kind of drama. నాటకభేదము. A short poem or novel. A dramatic monologue. ధూర్జటై భావనారితంభాణమిత్యభిధీయతే.

భాతి bhāti. [Skt.] n. Light, brilliance, కాంతి. Way, manner, విధము. (affix) Like, like to. వరి. వరమ. "సాక్షాత్కరించిన కోపంబుభాతి." Ila. iii. 14. "కాంతమానమున జల్లవై శీతల భారమున్నవాడు పరమయోగి." Vēmana. 908.

భాద్రపదము bhādra-padamu. [Skt.] n. The sixth month of the Hindu year, that in which the moon's change takes place when the sun is in Virgo.

భానుడు, భానుమంతుడు or భానువు bhānuḍu. [Skt.] n. A name of the god Sūrya, the sun, "భానుడుడదివ్యబట్టివెదవరీతి." Vēma. iii. 210. **భానువారము bhānu-vāramu.** n. Sunday. **భానువు bhānuvu.** n. A ray of light, కిరణము.

భామ bhāma. [Skt.] n. A woman. ఆడుది. **భామిని bhāmini.** n. A woman.

భారతము or మహాభారతము bhāratamu. [Skt. from భరత.] n. The name of a celebrated poem called by Sir W. Jones the 'Iliad of India.' వేలుభారతము an Iliad of woes, an interminable tale of distress. ఆ భారతమంతా యెందుకు నీకు కానినీడేహ చెప్పము leave out those long stories and come to the point.

భారతి bhārati. [Skt.] n. A name of Sarasvati the Goddess of Speech.

భారద్వాజగోత్రము bhāradvāja-gōtramu. [Skt.] n. A certain ancient family up to which many Brabmins trace their genealogy.

భారద్వాజము bhāra-dvājamu. [Skt.] n. The bird called the King crow: it is the Drongo shriek, *Dicrurus ater.* (F. B. I.) పసులపోలిగాడు, ఏటింక.

భారము bhāramu. [Skt.] n. Weight, heaviness, a burden. బరువు. Responsibility, incumbent or bounden duty. Hardship. A certain weight. బాధ. "కావుననాకుండలములు నైకొనుమిది సంభావనముతో నిత్యము మహావరసావర్ణ భారమిచ్చుచుండుకొ." G. vii. 142. నాకు ఒళ్లు భారముగానున్నది I am unwell. నానటి దీనులకించే భారము తమదే it rests with you to relieve poor men like me. దూరభారములో నున్నాడు he is afar off.

భారకము bhārakamu. n. A crisis. ముప్పు రము. జ్వరము నిండా భారకముగానున్నది the fever is at its height or crisis. **భారకర్త bhāra-karta.** n. One who sustains or is responsible. Thus, దేవుడు మా భారకర్త God is our refuge. **భారకించు bhāra-kin-tsu.** v. n. To become severe, as fever. నాకు ఒళ్లు భారకించేలొగునున్నది I have a prospect of illness. **భారవాసుడు or భారకుడు** one who carries a burden, బరువు మాయవాడు. **భారీ bhāri.** adj. Big, high, stout, bulky. Rich, respectable.

భార్యవి bhārgavi. [Skt.] n. A goddess: usually denoting Pārvati or Lakshmi, పార్వతి, లక్ష్మి.

భార్య bhārya. [Skt. భృ to carry, maintain.] n. A wife. భార్యపిల్లలుగలవాడు one who has a wife and children. భార్యభర్తలు husband and wife, a wedded pair. **భార్యాటికుడు bhāryatikudu.** n. A hen-pecked husband. పెండ్లాయ మాట నెవరాలనినాడు.

భావము bhāvam. [Skt.] n. Mind, soul, heart, అభి. Thought, idea, feeling, disposition, nature. Import, meaning, drift. Motive, aim, view. అభిప్రాయము. Temperament, humour, passion, sentiment, state or condition of being. మనవికారము. A property or power of matter. స్వభావము. An act, gesture. భార్యర్థరూపకీయ. A learned man, (నాట్య పరిభాషాయాం) పురుషి, విద్వాంసుడు. నన్ను తల్లిభావముతో నెంచి they looked upon me as a mother. అని దొంగనాము అని మీ భావము do you mean that these were stolen goods? **భావగర్భము bhāva-garbhāmu.** adj. Having a secret import or a mysterious meaning: intelligible, as a glance conveying a certain impression. **భావజారి bhāra-jari.** n. The "Amoricide" or slayer (అరి) of Cupid, i.e., Siva. **భావజుడు bhāra-judu.** n. Lit: "Born in the heart," an epithet of Manmadha. **భావన bhāvana.** n. Mental perception, recollection, consciousness of past ideas or preceptions, imagination. తలపు. Observing, investigating. వాసనపట్టుట. Steeping, maceration of a drug in a liquid. Thus భావనోఽః. భావనకంక్కాయ are ginger or aloes prepared by being repeatedly dipped in certain fluids and dried again. అల్లపురసా యేడు భావనలుచెయ్యి let these drugs be steeped seven times in the juice of ginger. **భావనచేసుకొను bhāvana-chēsu-kōnu.** v. n. To imagine or figure to oneself. **భావభవుడు bhāva-bhavudu.** n. One who exists (భవ) in the heart (భావ): i.e., Manmadha. **భావార్థము bhāva-arthāmu.** n. Implication, inuendo, a sense not expressed, an affirmative sense. The affirmative form of the verb: **భావ్యము bhāryamu.** adj. What must, will, or ought to be, కావలసి. Likely, probable, belittling. ఆ యింటికిపోయి భోజనము: కుదిరు

భావ్యుకాదు you must not have anything to do with that house. భావ్యుడు bhāvyaudu. n. One on whom they meditate.

భావి bhāvi. [Skt.] adj. Future. Later, subsequent, భవిష్యత్తు.

భావించు bhāvintsu. [Skt.] v. n. To fancy, imagine, feel. ఎంచు, తలచు.

భావుకము bhāvukamu. [Skt.] n. Good fortune, luck. శుభము, భవిష్యము, ముంజము.

భావుకుడు bhāvukudu. [Skt.] n. A sister's husband, భావమూడి.

భాష bhāṣa. [Skt.] n. A language, speech, dialect. A word, phrase, expression. మాట. A solemn undertaking, vow, engagement: what one gives his word for, an oath, ప్రతిజ్ఞ, ప్రమాణము. దేశభాష the vernacular of a country. భాషణము bhāṣhanamu. n. Speaking, speech. మాటాడుట. భాషాంతరము bhāṣa-antaramu. n. Another language: a translation. భాషాగ్రంథము bhāṣā-granthamu. n. A poem in a modern or vernacular language, not in Sanskrit. భాషామంత్రము bhāṣā-mantramamu. n. A spell or charm, written in any vernacular language, not in Sanskrit. భాషించు bhāṣhintsu. v. n. To speak, use language, converse, talk, మాటాడు. భాషితము bhāṣhitamu. n. Speech, language. మాట. adj. Spoken, మాటాడిన. భాష్యము bhāṣyamamu. n. A commentary, a paraphrase or exposition either of scripture or a work on science, సూత్రవాక్యాభ్యాసగ్రంథము. భాష్యకారులు or భాష్యకర్లు bhāṣhya-kāruḷu. n. A commentator or expounder of technical texts; commonly applied as an epithet to two authors named పఠంజలి. and ఎంబెరుమానారు. This last is one of the chief legislators of the Vaishnavite Brahmins. His disciples subse-

quently separated into the two Sects called Tengala and Vedagala. భాష్యకర్లు is also vulgarly used for భాషికములు fillets worn at weddings.

భాసము bhāsamu. [Skt.] n. Light, brilliancy. భాసి bhāsi. adj. Bright, radiant. Pleased. "అచ్చరమేశ్వరకుగోనియాడకొడంక వికాసభాసియై." Vish. ii. 76. భాసిల్లు bhā-sillu. v. n. To shine. ప్రకాశించు. భాసురము: bhāsuvaramu. adj. Bright, shining. భాస్కరుడు bhāskarudu. n. A name of the sun or of fire, సూర్యుడు, అగ్నిమాత్రుడు. భాస్వంతము bhāsvantamu. adj. Luminous, bright. Solar, భాస్వంతుడు bhāsvan-tudu. n. The sun. భాస్వరము bhāsva-ramu. adj. Shining, radiant. n. Phosphorus. భాస్వరత bhāsvarata. n. Glory, splendour, ప్రకాశము. భాస్వరుడు bhāsvarudu. n. One who shines, ప్రకాశించువాడు; the sun, సూర్యుడు.

బి bhi

భిండివాలము or భిండిపాలము bhindivalamu. [Skt.] n. A slender arrow or dart, which is thrown from a tube, ఇసుప అలుగు కర్రసాగు, హస్తప్రమాణమైన విడిచివాటుగురియ.

భిక్ష or భిక్షము bhikṣa. [Skt.] n. Alms, వీర్యము. Hire, wages, కూలి. A boon, a great favour. దీన్ని భిక్షముగా అడుగుతున్నాను I entreat this as a boon or particular favour. పఠభిక్ష entreaty for the restoration of a husband. BD. iv. 1347. నాడు పెట్టినది భిక్షగానున్నది his pleasure is law, he is all powerful. భవతి భిక్షంకేసి give me an alms. భిక్షుకుడు bhikṣhakudu. (corruption of భిక్షుకుడు) n. A beggar. భిక్షించు bhikṣhintsu. v. n. & a. To beg, take alms. "సరిసిజభవుజడక జన్నిదంబులుగ, యగభిక్షించిన ప్రాప్త్యంబందెరడు." BD. iv. 112.

భిక్షుకుడు bhikṣhu-kudu. n. A mendicant ascetic or monk. A beggar, mendicant, pauper. భిక్షువు bhikṣhuru. n. A celibate, అస్తాచారి. An ascetic or monk, సన్యాసి. "అచటివాలవజాతి హలముఖాత్త విభూతి నాది భిక్షువు భైక్ష మైన మాస్తు." Swa. i. 3. టి. అదిభిక్షువు, మొటిటి భిక్షుకుడైన శివునియొక్క, భైక్షమైన, భిక్షువా పారము వైనప్పటికిని.

భిత్తము bhittamu. [Skt. from భిత్, భేత్, to cut, divide.] n. A bit, piece, fragment. "మిగుల పెట్టినపలభిత్తంబులు." Swa. iv. 93. భిత్తి bhitti. n. Dividing, cutting. భేదనము. A wall. గోడ. భిత్తిక bhittika. n. A wall, గోడ. A thunderbolt, పిడుగు. భివ bhida. n. The act of tearing or rending. భేదనము, బద్దలుచేయడము. "భూభిదాపాది నిర్భరాంభోభ్రంపునడి." A. iv. 128. భిమరము bhiduramu. n. A thunderbolt, ఎర్రాయుధము. M. XII. iv. 399. భిమవు bhiduvu. n. A thunderbolt. ఎర్రాయుధము.

భివేనిముము or భివేళిముము bhide-ṭimamu. [Skt.] adj. Frangible, that may be broken.

"తివిరణాంబాదాపా ముచికిగితా దానాన్నిది క్కాళిరా,
ఘనబాహుర్బలవ్రాలునింకనలంకాగోపుగోర్ణం
గళ్యం,
గవిలంకంబుల జొకలింకెనెవుడెల్లై వైరువున
క్షంబలి,
జ్జివిగోపిరెవణ్ణ భివేళిముములయ్యెన్గండ పాపాల
ముల్."

Parij. iv. 101. R. vii. 163.

భిన్నము bhinnamu. [Skt. from భిక్, భేక్, to cut.] adj. Separated, divided. Broken, maimed (as a statue); distinct, separate. కొంకము భిన్నమైనది the image was broken. Blown, opened. Other, different. భిన్న గృహములు separate houses. భిన్ననామములు separate names. భిన్నముగా dis-

tinctly, separately. భిన్నోదయలు step-brothers, children by different mothers, as opposed to ఏకోదయలు or సోదయలు children by the same mother. భిన్ని bhinni. n. A wound. గాయము.

భిల్లుడు bhilludu. [Skt.] n. A highlander or 'Bheel,' a savage. చెంచువాడు, బోయ వాడు. Kulahasti. iii. 60.

భిషక్కు bhishakku. [Skt.] n. A physician. వైద్యుడు, చికిత్సకుడు.

భిస్సు bhissa. [Skt.] n. Food, boiled rice. అన్నము. భిస్సుట bhissata n. Burnt grains of rice, stickings, i. e. grain which sticks to the bottom of the kettle. మాడిన అన్నము, మాడు.

భీ bhī

భీ bhī. [Skt.] n. Fear, భయము. "అగులక్షాం తగభీ భీకచిత్తాంభోజ." Swa. v. 133. భీకరము bhīkaramu. adj. Fearful, frightful, horrid, భయంకరము. భీతము bhītamu. adj. Frightened, వెంచిన. భీతి bhīti. n. Fear, alarm. వెరపు, నడకు. భీతిలు or భీతిల్లు bhītilu. v. n. To fear, be afraid, be frightened, భయపడు. భీమము bhīmamu. adj. Horrible, frightful. భీమాలువి a dreadful forest. భీమరాజై bhīma-rāḍzu. n. A song bird with a fine mellow voice *Lanius malabaricus*. Bucha. E. I. iii. 578. భీమసేనుడు or భీముడు bhīma-sēnudu. n. The name of a certain hero, the Indian Hercules. Also, a name of Siva. adj. Terrible, భయంకరము. భీష్మము thou of terrific form. IIK. ii. 161. భీమవు bhīruvu. n. A timid woman. Swa. v. 52. భీమకుడు or భీలకుడు bhīrukudu. n. One who fears, a timid man. భయపడు వాడు. వెంపి. భీషణము or భీష్ముము bhīṣhanamu. n. Horror, dreadfulness. adj. Horrible, dreadful. భీష్ముడు bhīsh-

muḍu. n. A terrible man. భయంకరుడు. The name of a hero in the Mahābhārata. భీష్మించు or భీష్మికంచు bhīṣhminṅsu. v. n. To declare or protest as Bhishma did in the affair of Satyavati.

భు bhu

భుంభుం bhumbhum. [Tel. anuk.] n. Bom! Bom! The sound of a conch or shell.

భుక్తము bhukṭam. [Skt.] n. The barking of a dog. మొరగడము.

భుక్తము bhukṭam. [Skt.] adj. Eaten, enjoyed, భుజించబడిన, అనుభవించబడిన. n. That which is enjoyed, possession. నాభుక్తములోనుండేను the field which is in my enjoyment. భుక్తి bhukti. n. Enjoyment, use, possession, అనుభవము. Eating, food, a meal, భోజనము. భుక్తిముక్తి happiness both temporal and eternal, lit : possession (of good) and freedom (from evil.) భుక్తిముక్తియనిచ్చు he will teach you to enjoy good and avoid evil. భుక్తిముక్తి వాయుకుడు he who gives sustenance here and happiness hereafter.

భుగభుగ or మిగమిగ bhuga-bhuga. [Tel. anuk.] adv. Fragrantly, redolent, breathing forth, or rising, as a scent; sweetly. ఘమఘమ. భుగభుగలు bhuga-bhugalu. n. Fragrance. "పులినాభిలకంబు భుగభుగల్ గంలలాటము." Subhadra. ii. 84. టీ॥ పరిమళములు. భుగలున bhugalu. adv. Slapdash, suddenly. భుగులుకొను bhugulu-konu. v. n. To spread, as a smell. "పాలయు నెత్తావి భుగులుకొనలనుచి." A. ii. 85. టీ॥ ప్రకాశించుచున్న పరిమళము వ్యాపించు. భుగులుపుచ్చు bhugulu-puttsu. v. n. To noise abroad, lab.

"పుట్టుచున్నదిమాకు భూపాలపుత్రి, పుట్టియొట్టులుగాసి పరిచెటంచు, భుగులుపుచ్చురొమారు పులొనెనుచు." HD. p. 245.

భుగ్గురన bhuggu-r-ana. adv. Fragrantly. గుచ్చుని. "క్రొన్ననతావి భుగ్గురన క్రొచ్చుడిచాం." Charu Chandr. iv. 21.

భుగ్గుము bhugnamu. [Skt.] adj. Curved, bent. వంగిన, వంచబడ్డ, వంకచైన. Broken, విరిగిన. "కృకనాకుల్ మొరసెల్ గృహాపరిధి భంగిల్ భుగ్గుకంకభస్మిల్." Swa. iii. 76.

భుజి bhuja. [Skt.] n. A hand, చేయి. A little cross denoting a caret. హంసపాదము. "వనజభవుండవయవములు, తనరారెపుజించినావ ధానమతిం. గల్గొనికాకొక్కటె బట్టించుని భుజుడువనిది నాభియం గనకలరుల్." Paidim. iv. 163.

భుజవత్తము Same as భూజము (q. v.).

భుజము bhujamu. [Skt.] n. The shoulder, the arm. భుజంగభుక్కు bhujanga-bhukku. n. The snake-eater, i. e., a peacock, నెమలి. భుజగము, భుజంగము or భుజంగము bhujagamu. n. A snake. పాము. భుజంగుడు bhujanguḍu. n. A libertine, a lover. భుజంగ ఏవబానితె భుజగ చరణంసఫే the feet of a snake and the tricks of a lecher, are known to himself alone. "పగరాజుల భుజంగులైన్ద్రానాయుడు" Pal. 291. Brahmi Nāyuk who hast dishonoured all his foemen. భుజకీర్తి bhujakīrti. n. A certain ornament for the arm. బాచుపురి. భుజాంతరము the breast, chest, రొమ్ము. Balarām. v. 71. భుజశిరస్సు bhujasirassu. n. The shoulder, మూపు.

భుజించు or భుజించు bhujintsu. [Skt.] v. a. To eat. తను. To enjoy, అనుభవించు. భుజిష్యు bhujishya. n. A handmaid, concubine, prostitute. పంచాక్ష. వేశ్య. భుజిష్యుడు bhujishyudu. n. A servant. భృత్యుడు.

భువి bhuvī. [Skt. from భూ, the earth.] n. The earth. భూమి. భువనము bhuvanamu. n. The world, the universe, జగము. Water, ఉపశయ. The sky, ఆకాశము. "భువన ప్రాణము." Ellanna. i. 254. భువ

నేత్యరము bhuvan-ēsvaramu. n. An ark or shrine wherein an idol is kept. A casket. "కలిమిచెలనంలనిమిలసి యుని యాగనిద్రంగూ తెలికొలుపుశీవింజెల్లదీవి భువ నేశ్వరంబుగా నచ్చుటంబలుకుచిలకలకొలికినం గడిచును." R. iii. 41. భువనేత్యర bhuvan-ēsvari. n. An epithet of Lakshmi or Pārvati.

భూ bhū

భూ bhū. [Skt.] adj. (In composition) Of the earth. భూకంపము bhū-kampamu. n. An earthquake. భూగతము bhū-gatamu. adj. Buried in the earth. భూచంపకము bhū-champakamu. n. A tree called Kampferia rotunda. Rox. i. 16. భూచక్రము bhū-chakramu. n. The earth, or terrestrial sphere. Also, a certain tree. "గంకెను తక్కలి. ములుగు, రేగి. భూచక్రము. ముక్కప్పు కొక్కెన, మెల్లచూను." H. iv. 20. భూచక్ర గడ్డ bhū-chakra-gadda. n. A large bulbous root, like truffles, dried and used in medicine. భూచ్చాయ bhū-ch-chāya. (From భూ and చాయ.) n. Darkness. చీకటి. భూజము bhūjamu. [lit: born (జ) of the earth (భూ).] n. A tree, వృక్షము. భూజాని bhū-jāni. n. A king. రాజు. భూతలము bhū-talamu. n. The earth, the globe. భూతిలకము bhū-tilakamu. n. A sort of silk. "మంచు, పూజంబు, మణిపట్టు, భూ తలకంబు, శ్రీవెన్నియాయు. నావలీనిజీనియును." BD. iii. 99. భూతులసి bhū-tulasi. n. A species of the sacred Basil tree (తులసి) which keeps off insects from clothes. నేలతులసి. భూవారము bhū-dāramu. n. A hog. పంది. భూదేవి bhū-dēvi. n. Mother earth, regarded as a goddess. భూదేవుడు bhū-dēvudu. n. A god of this world, i. e., a Brahmin. భూధరము bhū-dharamu. n. A mountain, as being a prop or stay of the earth. భూధర భూ

సతి, భూభూజుడు or భూపుడు bhūpati. n. A king. రాజు. భూభూజుడు a certain quack medicine. II. i. 281. భూసతిరుద్రతిలకము bhū-pati-rudra-tilakamu. n. A particular sort of silk. ఒకవిధ మైనపట్టు. BD. iii. 116. భూపాళము bhū-pālamu. n. The name of a certain tune. రాగవిశేషము. భూపాళము a variation of this tune. భూపురము bhū-puramu. n. A diagram used in magic. భూభృత్తు bhū-bhrittu. n. A king, రాజు. A mountain, కొండ. భూరుహము bhū-ruhamu. n. A tree. భూరుహకము bhū-rūpakamu. adj. Landed (property). భూవరుడు bhū-varudu. n. A noble person: a venerable man. A king, రాజు. భూసురుడు or భూసురొత్తముడు bhū-surudu. n. A lord of earth, i. e., a Brahmin. భూతృణము bhū-tṛṇamu. n. A fragrant kind of grass. Andropogon schenanthus. W. చిప్పగడ్డి. భూస్థాపనము bhū-sthāpanamu. n. Burying, inhumation. భూస్థాస్థ్యము bhū-srāsthyamu. n. Landed property. See భూమి.

భూతము bhūtam. [Skt.] n. A ghost, a demon, a powerless sprite supposed to haunt a cemetery, being the spirit of a dead man. పిశాచాని. A living being. ప్రాణి. An essence, or element, వందభూతములు the five elements, viz: Earth, fire, water, air and ether. "క్షోణిసానీయ తేజోనాయుగ్గనా భ్యుపంభూతాంశంబుభవై. మేనియోర్ణనా సానేత్రైజావ్యధిగావ్యానుపంజేంద్రీయంగోష్ఠిశ ధ్వజంధాంలం నవస్త్వస్థి సంధ్యకంబవివములు బాలు నువ" G. v. 13 Universal nature. భూతములు elemental qualities. భూతములు భూతము it was not a friend but a miserable ghost. adj. Past, elapsed. కడచిన. గతించిన. (In composition), Equal, సమాన. భూతలవ్రము bhūta-addamu. n. A magnifying glass. భూతకాలము bhūta-kālamu. n. The past tense in verbs. భూతకీ bhūtaki. n. An ogress.

రాక్షసశ్రీ. భూతచికిత్స *bhūta-chikitsa*. n. Remedies against witchcraft. భూతదయ *bhūta-daya*. n. Humanity, kindness. భూతధాత్రి *bhūta-dhatri*. n. The nurse of living beings, i. e., the earth, భూమి. భూతబలి sacrifice of a living animal. భూతనాథుడు *bhūta-nādhudu*. n. An epithet of Siva. భూతవైద్యుడు *bhūta-vaidyadu*. n. One who drives away spirits. భూతశుద్ధి *bhūta-suddhi*. n. Consecration of food at a sacrifice. భూతసంప్లవము *bhūta-samplavamu*. (from సంప్లవము the drowning of భూతములు living creatures.) n. The deluge. యుగాంతప్రళయము. భూతాత్మము *bhūt-atmamu*. n. The body. దేహము. భూతాత్ముడు *bhūt-atmudu*. n. Brahma. భూతాంకుశము *bhūt-āṅkuṣamu*. n. A kind of tree, *Croton obliquifolium*. “భూతాంకుశమశోక భూర్జపత్రమ్బులు.” H. iv. 20. భూతానాసము *bhūta-āsaṃmu*. n. The tree called *Terminalia bellerica*, Rox. ii. 431. కర్జుణము, విభీతకము, or తాండ్రచెట్టు. This tree is said to be haunted, and it is shunned, even its leaves being considered unlucky. భూతుడు *bhūtudu*. n. He who became, he who is. (Used in composition) కుష్మీణుడు భూతుడైనవాడు a lean wretch. సహాయభూతులైనవారు allies. భూతేశుడు *bhūt-ēśudu*. n. The lord of demons, i. e., Siva.

భూతి *bhūti*. [Skt.] n. Wealth, prosperity. అయోవ్యర్థము, సంపద. Superhuman power, an attribute of Siva. Ashes, భస్మము. భూతిగడ్డ a ball of white ashes.

భూమి *bhūmi*. [Skt.] n. The earth, land; place, site. Ground, soil. నేల, చోటు. భూమిజిముడు *bhūmi-jimudu*. n. A species of Euphorbia, *Euphorbia anti-quorum*, Rox. ii. 468. భూమిజుడు *bhūmijudu*. n. Son of Earth, a title of the planet Mars. కుజుడు. అంగారకుడు. భూమిజు *bhūmi-ja*. n. Sita. సీత.

భూమిక *bhūmika*. [Skt.] n. A garb, costume, theatrical dress, trim. వేషము. A spot, place, situation, land. ప్రదేశము, స్థలము. “తానెకట్టినభూమిక దాల్చుమాకు.” A. vi. 169. “వృంగాంకపందలంబు సకముగ బలిచిన రామగురూభూమికల చందంబుననందందరుగు బొల్లిమెరలభల్లూకంబులును.” Parij. ii. 113.

భూయిష్ఠము *bhū-yiṣṭhamu*. [Skt.] adj. Much, పరిపూర్ణము, ఎక్కువ, అధికము, మిక్కిలుము. భూయిష్ఠమర్చనము much rubbing.

భూరి *bhūri*. [Skt.] adj. Much, many. అధికము. n. Gold; బంగారు. భూరిమామువు or భూరిమాముడు *bhūri-māyuvu*. n. A jackal.

భూరుండి *bhūrundi*. [Skt.] n. A sort of sunflower, *Heliotropium indicum*, గురుగుచెట్టు.

భూర్జము *bhūrjumu*. [Skt. cf. Eng. ‘birch.’] n. The Indian Birch Tree. The Indian Paper Birch. *Betula bhøjpatra*, (Watts.) బహుశ్రవణి, భుజవృక్షము.

భూష or భూషణము *bhūṣa*. [Skt.] n. Ornament, embellishment. An ornament, a jewel. అలంకారము, తోడవు, సామ్యము. “ఒక్కయెడవిక్కడైనవో దానినానారోజ్యల భూషణాశ్చుకాని యానందంబుతోడఁ పురింజేరఁ.” S. iii. 507. Flattery, praise. భూషించు *bhūṣintsu*. v. a. To praise, laud. స్తుతించు. భూషితము *bhūṣhitamu*. adj. Adorned, decorated, dressed. భూషితుడు *bhūṣhitudu*. n. One who is adorned, అలంకరింపబడినవాడు.

భృ bhri

భృంగము *bhrīṅgamu*. [Skt.] n. The large black carpenter bee. కుమ్రెద. భృంగరాజము *bhrīṅga-rājamu*. n. A male carpen-

ter bee, గంతురుమైద. The bird called *Dicrurus reifer*. తోకపసులపోలిగాడు.

భృంగారము or భృంగారుకము *bhrīṅgarāmu*. [Skt.] n. A golden vase or chalice. A gold vase placed at a royal gate. బంగారు గిండి. బంగారుకూణ. “బంగారుబొమ్మెం గుభృంగారుజలంబువంప.” T. iii. 20. టీ|| సాగమైబంగారుపు బిందెలోపలియుడికము చెంబులోపటికి నంచెయివ్వగా. “భృంగారుకంబున కంకశానెనికీప్రంబులగు కుశేశయవేతలపనికి సలయంబుంకడిగి.” A. vi. 185. టీ|| భృంగారుకంబున. బంగారుకూణాచేతన.

భృంగి *bhrīṅgi*. [Skt.] n. A three legged griffon like a seal or sea calf; a figure carved on temples of Siva, as representing one of his train: a figure with only a head and legs, or a human figure with three legs. భృంగివాళుడు *bhrīṅg-nāthudu*. n. An epithet of Siva.

భృగువు *bhrīṅguvu*. [Skt.] n. A precipice, cliff. షర్వితలము, కొండచరియ. A name of Sukra. శుక్రుడు. భృగువారము Friday. భృగుపతనము *bhrīṅgu-patanamu*. n. A fall from a precipice. “రవినిలవగామతర్కం గవైయై భృగుపతనం బానవైవదింబుమతో పడిపశ్చిమాంబుధిఁ.” K. P. iv. 220.

భృతము *bhrītamu*. [Skt.] adj. Carried, maintained. భరింపబడ్డది. Filled, నింపబడినది. Hired, paid, భృతకుడు *bhrītakudu*. n. A hired servant. కూలీవాడు. భృతి *bhrīti*. n. Support, భరించడము. Wages, hire, జీతము, కూలి. Price, వెల. భృత్యుడు *bhrītyudu*. n. A servant, a slave. పరిచారకుడు, పనివాడు, బంటు.

భృతము *bhrīsamu*. [Skt.] adj. Much, great, extreme. adv. Exceedingly. అధికము.

భృష్టము *bhrīṣṭamu*. [Skt.] adj. Fried. వేయించినది.

భే bhe

భేకము *bhēkamu*. [Skt.] n. A frog. A certain slender creeper. భేకి *bhēki*. n. A female frog. ఆడుకప్ప.

భేషి *bhēṣi*. [H.] n. An interview, a visit.

భేదము *bhēdamu*. [Skt.] n. Dividing, separating, tearing, rending, breaking, భేదము. Distinction, difference, variation. వేరు. A sort, kind, species. Change, alteration, మార్పు. Disagreement, dissension. వైమనస్యము. R. vi. 8. భేదనము *bhēdanamu*. n. Dividing, separating, tearing, breaking, discriminating. భేదించుట.

భేది or భేషి *bhēdi*. n. That which breaks or penetrates. A purge, or purging. భేషమందు a purgative medicine. భేషకరమైన purgative. భేషించు *bhēṣintsu*. v. n. To vary, differ, deviate. వేరు. To split, చీలు. వాచనము భేషించినది they now differ in their opinions. v. a. To break, split, divide, separate, pierce. To penetrate a secret, resolve a riddle, explain, open. భేషిలు or భేషిల్లు *bhēṣilu*. v. n. To be rent, as the heart. చీలు, బద్దలగు. To become different, వేరు. “భేషిల్లు భాశ్రీంప్రయోగ.” Kasikh. iv. 283. భేషకుడు *bhēṣakudu*. n. One who cut or divides. One who sows enmity among friends. భేషించువాడు. భేషితము *bhēṣhitamu*. adj. Cut or divided, భేషింపబడినది. భేష్యము *bhēṣyamu*. adj. That which can be cut or divided, భేషింపబడినది.

భేరి *bhēri*. [Skt.] n. A kettle drum. గుండుభి, నగారా. జయభేరము వాయిచినాడు he sounded the drums in triumph.

భేరుండము *bhērunlamu*. [Skt.] n. A fabulous double headed eagle. పక్షివిశేషము. “శరభశార్కలాది నరమృగావశులు, గండముగములును భేరుండవంపములు.” BD. iii. 2175. adj. Formidable, horrible. భయంకరమైనది.

భేలుడు bhēluḍu. [Skt.] n. An ignorant man. మూర్ఖుడు, మాధుడు. A timid man, పికి. An unsteady man, చలించువాడు.

భేషజము bhēshajamu. [Skt.] n. Medicine. మందు. Imposture, deceit. వంచన.

భేషస్సు, భేషస్సు, భేషు or భేషు bhēshakku. [Tel. anuk.] interj. Excellent! Capital!

భై bhai

భైక్ష్యము bhāikshānu. [Skt. from భిక్ష.] n. Mendicency, begging. "అదిభిక్షువు భైక్ష్యమై నమాన్తు." Swa. i. 3. టీ|| భైక్ష్యమైన, భిక్షాన్యాస పారము వైనప్పటికిని. చిచ్చమెత్తిన పదార్థము యొక్కగుంపు. భిక్షానసూహము.

భైరవము bhairavamu. [Skt.] n. Frightfulness. భయానకరసము. Darkness, or swimming of the eyes. కన్నులకు భైరవముకొచ్చినది a darkness came over my eyes, I was dazzled. adj. Terrible, frightful. భైరవ కత్తి bhairava-katti. n. A large heavy two edged sword. "భైరవకత్తులు పట్టుకొరాగా." Pal. 259. భైరవి or భైరి bhairavi. n. The Peregrine Falcon, Falco peregrinus. జిట్టుభైరవి the Crested Hawk Eagle. భార భైరవి an epithet of the goddess Kāli or Durgā who is the same as Isis or Venus. పాల్వలి. A shrub called Premna serratifolia. Rox. iii. 77. భైరవుడు bhairavudu. n. A name of Siva, but more especially an inferior manifestation or form of the deity, eight of which, are called by the common name భైరవుడు, and are severally termed అసితాంక్షభైరవుడు, రుక్మభైరవుడు, చంద్రభైరవుడు, క్రోధభైరవుడు, ఉష్ణభైరవుడు, కుపితభైరవుడు, భీషణభైరవుడు, సంహారభైరవుడు, అకాశభైరవుడు, (a form of Siva, corresponding to Anubis or Osiris.)

భైషజ్యము bhāishajyamu. [Skt. from భేషజము.] n. Medicine. ఔషధము.

భో bhō

భో bhō. [Skt.] n. A vocative particle. "Oh!" Fowls are called together by this cry.

భోంచేయు bhō-chēyu. [Tel. short for భోజనముచేయు.] v. n. To feed, eat, take a meal, dine.

భోక్త bhōkta. [Skt.] n. One who eats, భుజించువాడు. One who enjoys. ఆనుభవించువాడు. కర్తాభోక్తాజనార్దనః the creator and enjoyer is God, all things are created by God for his good pleasure. భోక్తవ్యము bhōktavyamu. adj. Fit to be eaten or enjoyed, తినదగిన, ఆనుభవించదగిన.

భోగగట్టా bhōgatta. [H.] n. An enquiry. విచారణ. భోగగట్టాచేయు bhōgatta-chēyu. v. a. To inquire into, విచారించు.

భోగము bhōgamu. [Skt.] n. Enjoyment, possession, ఆనుభవము. Happiness, సుఖము. Food, భోజనము. A snake's body or crest. పాముశరీరము, లేక, పాముపడక. అష్టభోగములు the eight kinds of enjoyment as Home గృహము, Bed శయ్య, Clothes వస్త్రము, Ornaments ఆభరణము, Woman's company స్త్రీ, Flowers పుష్పము, Scent గంధము and Betel తాంబూలము. ఏకభోగము undivided possession. ఏకభోగగ్రామము a village in the hands of one single person. పాలిభోగము separate possession. పాలిభోగగ్రామము a village whereof the land is the property of several persons, each of whom holds his land as a separate property and always retains the same fields. ఈ సంవత్సరము ఒక భోగము పండింది ఒక భోగము పోయినది one crop turned out well, one crop turned out ill. భోగగృహము bhōga-

grihamu. n. A bed room. పడకగది. భోగ బంధ bhōga-bandu. n. A mortgage in which the article pledged or mortgaged may be converted to use, as land, houses, cattle, &c., the profits of which are to be appropriated by the lender or mortgagee in lieu of interest. భోగమంటపము bhōga-mantapamu. n. An open hall or porch of a temple, in which festivals are celebrated. కర్ణాటమంటపము. భోగవతి bhōga-vati. n. The name of the Capital of the Nagas or serpents, పాతాళము. శేషసర్పపట్టణము. The name of the infernal Ganges. పాతాళగంగ. A fashionable lady, భోగముగలది. భోగస్త్రీ bhōgā-stri. n. A kept woman, mistress or concubine, a prostitute. "విచిత్రసిద్ధుని భోగస్త్రీయందు విదుగునింబుట్టించె." Vish. vi. 425. భోగాశిపతి bhōgāsi-patir. n. A name of Garuda. "భోగాశిపతితో స్సూర్యుడుభావ." Swa. v. 133. టీ|| పన్ను గాశనపత్రాత్రి, గరుడైంతుడు. భోగి bhōgi. n. A happy man. భోగముగలవాడు. One who lives in splendour or luxury. అనుభవశాలియైనపురుషుడు. A serpent. పాము. The name given to the eyes of some particular feasts. పండుగ తొలివాడు. భోగించు bhōgintsu. v. a. To enjoy, ఆనుభవించు. To be happy, సుఖించు. భోగించుట bhōgintsula. n. Enjoyment. Plu. భోగించుటలు. "మనమానాడుమహావిసాదముల ప్రేమలో మీ భోగించుటలో వినుము." Radha. iii. 25. భోగిని bhōgini. n. A royal concubine. రాజు ఉంచిన భోగిముది. An inferior wife of king. స్త్రీభిషిష్టములకాని రాజభార్య. A female serpent. ఆడుపాము. భోగ్యత bhōgyata. n. Deliciousness, sweetness. దీనిభోగ్యత లేనిదేరు nothing is more delicious than this. భోగ్యము bhōgyamu. n. Use, usufruct, enjoyment, or something given in pledge or on mortgage. భోగ్యసక్రమము a mortgage bond, wherein the lender assumes the temporary use of the property mortgaged. adj.

Enjoyable, fit to be enjoyed, delicious, agreeable as food. ఆనుభవించదగిన. ఆ ప్రసాదము భోగ్యముగా నానుటలేదు that food was not agreeable. భోజనము bhōjanamu. n. Food, a repast or meal, ఆహారము. Eating, కుడుపు. భోజనముచేయు to eat, to dine. భోజనకమ్మూర small oranges pickled. భోజరాజు or భోజిడు bhōja-rāju. n. The name of a king celebrated by Sanskrit poets as a bountiful patron. భోజ్యము bhōjyamu. adj. Edible, fit to eat, eatable. భుజించదగిన n. Food, ఆహారము.

భోటు bhōta. [Skt.] n. The name of a country, perhaps Bootan. "కర్ణాటమహాంబుభోటింధు, వంక కాశ్మీర కలింక బృహరాంధ్ర." Balr. v. 22.

భోరున or భోరన bhōruna. [Tel.] adv. Much, grandly, greatly, heavily (as rain-) వాన భోరున కురిసినది it rained heavily. భోరున ఏడ్చినది she wept bitterly. భోరున వెడలెను he proceeded in great pomp. "భోరున గుంపిరి పుష్పన్నములు." DRY. 2268. "మనుజే శ్వసనశైలియు భోరన దమయంతిస్వయంవరిమును మెప్పించు, జను వంచు." M. III. ii. 28. భోరుకొంప bhōru-kōmu. v. n. To resound, sound aloud. "భోకముదలనునాదివ్యుత్ భోరుకొంక." Ilā. i. 104. టీ|| మిక్కిలై శ్వసించేయు చుండగా.

భోహారము bhōshāramu. [Tel.] n. A large wooden box.

భౌ bhāu

భౌంక్రియ bhāun-kriya. [Skt.] n. The yelping of a dog. Vish. vii. 147.

భౌతికము bhautikamu. [Skt. from భూతము.] adj. Elementary, appertaining to the elements. పాంచభౌతికము composed of the five elements.

భౌముడు bhāumudu. [Skt. from భూమి.] n. Lit: Earthborn. A name of Mars. అంగారకుడు.

భౌరకుడు bhaurakudu. [Skt. from భౌర.] n. A treasurer. భౌరకుడు.

భ్ర bhra

భ్రంశము bhramṣamu. [Skt.] n. Slipping, moving. Falling, declining from a height, or from propriety: falling from or off. జోరుట, చలించుట.

భ్రమ or భ్రమము bhrama. [Skt.] n.

Whirling round, gyration. నిరతిరగడము. Error or obliquity of judgment. Delusion, misapprehension. Misconception, illusion. Desire, wish, fondness, longing.

భ్రాంతి, వానికి కొడుకును చూడవలెనని నిండా భ్రమనానున్నది he wishes very much to see his son. adj. Erroneous. తప్పియైన.

భ్రమపుమాటలు nonsense. భ్రమణము or

భ్రమి bhramanam. n. Whirling, turning, going round, wandering. భ్రమపడు

bhrama-padu. v. n. To err, be mistaken, be deluded. భ్రమపరచు bhrama-paratṣu.

v. a. To mislead, delude. భ్రమప్రమాదము bhrama-pramadamu. n. A blunder, oversight. భ్రమము, భ్రమియు or

భ్రమియు bhramayu. v. n. To err, be deceived. To be confused, perplexed.

భ్రమరము bhramaramu. n. The large black carpenter bee, కుమ్మె. The poets compare braids of black hair to clustering bees. A large kind of wasp. భ్రమర

కీటనామము like the caterpillars which the wasp places in its nest as food for its grubs; these are supposed to change into wasps; the similitude is used to point out the entire change produced in the mind of a pupil. భ్రమరకము

bhramarakamu. n. Hair curled upon the forehead, నొసట చుట్టలుచుట్టలుగా తీరాడే మంగురులు. A top, బొంగరము. భ్రమర

భ్రమరి. n. A female bee. ఆడుకుమ్మె. భ్రమరించు bhramarintsu. v. n. To circle round, భ్రమణముచేయు. భ్రమించు or భ్రమి

యించు bhramintsu. v. n. To turn round, to spin round. To be confused, misled, deluded. M. I. i. 157. భ్రమనుపాంచు. తిరుగు.

భ్రష్టము bhraṣṭamu. [Skt.] adj. Fallen, lost, depraved, fallen from virtue. జోరుట.

భ్రష్టు or భ్రష్టుడు bhraṣṭu. n. One who has fallen from. కులభ్రష్టుడు one who is excommunicated, an outcast. దేశభ్రష్టుడు one who has lost his kingdom, one who is driven from his country.

భ్రా bhrā

భ్రాంతము bhrāntamu. [Skt.] adj. Whirled, revolved; perplexed, deluded; blundering, mistaken. నిరతిరగడము. పొరపాటుబడ్డ, భ్రాంతివారిని. భ్రాంతి దృష్టి giddiness.

భ్రాంతి bhrānti. n. Fancy, whim, error, delusion, whirling. భ్రమ, నిరతిరగడము, మిథ్యావతి. ఉన్నది లేనట్లును లేనిది ఉన్నట్లును తలచుట.

భ్రాజిల్లు bhrājillu. [Skt.] v. n. To shine. ప్రకాశించు. భ్రాజితము bhrājitamu. adj. Brilliant, shining. ప్రకాశించే. B. X. §. 38.

భ్రాత bhrāta. [Skt. Cognate with Eng. "Brother."] n. A brother. తోడబుట్టినవాడు. భ్రాతృబిడు or భ్రాతృనిడు bhrātri-judu. n. The son of a brother. తోడబుట్టినవానికొడుకు. భ్రాతృస్నేహము bhrātri-snehanu. n. Brotherly love. భ్రాతృవ్యధు bhrātri-ryudu. n. The son of a brother, తోడబుట్టినవానికొడుకు. An enemy, పనవాడు. భ్రాతృయము bhrātri-yamu. adj. Fraternal, appertaining to a brother. తోడబుట్టినవారి సంబంధమైన.

భ్రామరము bhramaramu. [Skt. from భ్రమరము.] n. Pure honey. భ్రమరములకుచ్చిన తెల్లతేనె. adj. Pertaining to bees, భ్రమర సంబంధమైన.

భ్రామిక bhrāmika. [Skt. from భ్రమ.] n. Wish, longing. కోరిక. ఆశ. "భ్రామికలందీరనన్వోన్వయభావలారీ కాంతలనుజార రాపాన్ని కణములారీ." H. ii. 129.

భ్రాష్టము bhrāṣṭramu. [Skt.] n. A flying-pan. మంగలము, వేపుడువేట్టి.

భ్రు bhrū

భ్రుకుంసుడు bhrakumsudu. [Skt.] n. A man who puts on a woman's garb. A male actor or dancer in female apparel. స్త్రీవేషధారి. స్త్రీవేషము వేసికొని పాడేపుడుపుడు. నాట్యపుడుపుడు. "వారికొల్వవైవిధ్యభిలాష్యపథ్య సుభ్రాభ్రుకుంసులవారుల్లికిదీచ్చుచుచ్చి." A. iv. 61. టీ || భ్రుకుంసుల. వర్తకులయొక్క.

భ్రుకుటి, భ్రుకుటి or భ్రుకుటి bhrukuti. [Skt.] n. A frown. కనుబొమ్మలుపిరుగుడము. బొమ్ముడి.

భ్రూ bhrū

భ్రూ bhrū. [Skt.] n. The eye-brow. కనుబొమ్మ. భ్రూభంగము or భ్రూపీతేజము moving the eyebrows as in winking. బొమ్ముడి. "పరిహాసంబులు కన్నుపన్నులను భ్రూభంగంబులకొనర్చును." T. iv. 13. టీ || భ్రూభంగంబులకొనర్చును. భ్రూకుటి Same as భ్రుకుటి. (q. v.)

భ్రూణము bhrūnamu. [Skt.] n. An embryo, foetus; a child. ఆర్భకుడు, కడుపుబ్బా పిల్ల. చూలు. గర్భము. బిడ్డ.

భ్రే bhrē

భ్రేషము bhrēṣhamu. [Skt.] n. Dereliction of duty. తాను ఉచితమైన దర్శనమునుండి వలించుట.

మ ma

ma The letter M. It stands, like the English letter M for the hieroglyphic sign representing the horns of an owl. (See

Taylor.) This letter when an initial is sometimes dropped in poetry. Thus ఎము is written for మేము. Sometimes it is inserted to prevent elision as in ఉస్సుమనుచు, నిగనిగమును.

మంకు manku. [Tel.] adj. Vile, abominable; stubborn; dull, stupid. మొండి. నిడుసు. n. A fool, a stubborn man, a wretch, a jade. దుష్టమడు. దుష్టస్త్రీ. మూర్ఖుడు. మూర్ఖురాల. మంకుతనము manku-tanam. n. Stupidity, brutishness, stubbornness. చండితనము.

మంకెన mankena. [Tel.] n. A hamper, pannier. ఎద్దుమీద నీళ్లబింతలు తెచ్చుటకు దెత్తముతోకట్టించి. A certain tree, Pentapetes phoenicea. జపా. బంధూకము, దాసాని చెట్టు.

మంగ or మంగ mangya. [Tel.] n. The tree called Vangueria spinosa, or Randia dumetorum. పిండితకము, మంగాచెట్టు.

మంగల mangala. [Tel.] n. The barber caste. మంగలకత్తి mangala-kutti. n. A razor, కుండము. మంగలకత్తికూపు the constellation called కృత్తికాక్షత్రము. మంగలపక్కె. mangala-pakke. n. A kind of fish. మంగల

పిట్ట or మంగలకత్తిపిట్ట mangala-pitta. n. The bird called a Palm Swift, Tochoris batassiensis (F. B. I.) Also, applied to some species of Martins. మంగలి, మంగలవాడు or మంగి mangali. n. A barber. దివా

కీర్తి. మంగలికోళ్లు mangali-kōllu. n. plu. The clarinet used by the barbers, సన్నాయి. మంగలిపని mangali-pau. n. Shaving, క్షేరము.

మంగలము mangalamu. [Tel.] n. A pipkin. An earthen vessel to roast grain in, అంబరము, భ్రాష్టము, వేపుడువేట్టి.

మంగళము mangalamu. [Skt.] n. Happiness, good fortune, well-being, welfare, prosperity. శుభము, మేముము. The lines at the opening of a poem in praise of some deity

adj. Happy, lucky, fortunate, auspicious, prosperous, faring well. శుభమైన. నీకు ముగ్గులనుగాక blessings upon thee. **మంగళ వేషత** mangala-dēvata. n. Lakshmi. **మంగళ వారము** mangala-vāramu. n. Tuesday. అంగారకవారము. **మంగళ సూత్రము** mangala-sūtram. n. The cord or necklace with which the భార్యబాట or token of marriage is fastened on the neck of the bride. బాటబారము. **మంగళ హారతి** or **మంగళారతి** mangala-harati. (మంగళ + ఆరతి.) n. A lamp used for waving before an idol, శుభకరమైన ఆరతి. Also, the closing verse of a play, the denouement. **మంగళాస్తకము** a particular kind of song. **మంగళాశాసనము** mangala-sāsanamu. n. A benediction, ఆశీర్వాదము. **మంగళము** mangaludu. n. A name of Angāraka, who corresponds to Mars, అంగారకుడు. **మంగళ్యము** mangalyamu. n. The peepul tree. రావిచెట్టు, జేప్పిచెట్టు.

మంగు or **మంగుడు** manggu. [Tel.] n. Crow's feet, marks of age in the face. ముఖమందిరి నల్లనిపొడ, మొటిమలు.

మంచము manchamu. [Skt. borrowed from Drav.] n. A couch, cot, bedstead. మంచము. A scaffolding, మంచె.

మంచి manchi. [Tel.] n. Good, మేలు. మంచి చెబ్బుల good and evil. adj. Good, excellent, best; sound, fine, fair; much, great, severe (as a blow, a fever), heavy (as rain.) adv. Very, మిక్కిలి. వాడు మంచినాడు he is a good man. మంచినారితో చెలిమిచేయుము seek the company of good men. మంచిపేరు a good name, i. e., reputation, character. వాడు మంచిపేరెత్తినాడు he gained good repute. మంచినీళ్లు good or drinkable water. వానితో మంచినూటలాడి ఆ పుస్తకమును తెచ్చిన. I spoke him fair, and brought the book. దీనియొక్క మంచి చెడుగల వానిని నిను

స్తయలేదు, లేక, దీని మంచి చెడ్డలతో వానికి ప్రస్తావించేడు he has nothing to do with its good or evil fortune. మంచినండుము sandal, శ్రీచందనము. మంచినాయము a severe wound. మంచినేయి the right hand. మంచినెట్టు a sound or severe blow. మంచినీద్ర sound sleep. మంచినూనె sesamum oil. మంచినాము a venomous snake, i. e., the cobra. మంచినగడము real coral. మంచినాల pure milk, i. e., unmixed with water. మంచినొత్తెము a true pearl. మంచినాన heavy rain. ఇది మంచినంగారా, కాకిలంగారా is this real gold or tinsel? ఒకటి మంచినక్క ఒకటి వెక్రొక్క one dog is sound, the other is mad. వానివీడ మంచితప్ప హెపినారు they have brought a serious charge against him. మంచినపో well, you may go! మంచిన కానీ well, be it so! **మంచితనము** man-chi-tanam. n. Goodness, friendliness, gentleness. వానిని మంచితనము చేసికొన్నాడు they spoke him fair or got him over. మంచితనాన అయ్యేది చెడతినాన కాదు you may do that by fair means, which you cannot do by violence.

మంచె or **మంచెరు** man che. [Tel.] n. A shelf, stand, or platform. A shed or scaffolding erected on posts for persons who watch crops. ఆరవ, కప్పురమువంటి పందిరి.

మంచెము [Tel.] n. A cot. See మంచము.

మంచే mantsu. [Tel.] n. Dew, fog, mist. Snow. హిమము. మంచేగడ్డ ice. మంచేకురు పున్నది dew is falling. మంచేపుంజము a sort of cloth. BD. iii. 98. **మంచేకొండ** or **మంచుగుట్ట** mantsu-konda. n. The Himalaya Mts. మంచేతల the dewy season, హిమంతయుతువు.

మంచే or **మంచు** mantsu. [Tel. from మను v.] v. a. To preserve, maintain, nourish, or cherish. పోషించు.

మంజు manjari. [Skt.] n. A tender branch of a tree with sprouted leaves. చిగురించిన

రంజాము. A posy, bunch of flowers or leaves, nosegay. పూస్త్రీ, చిగురుస్త్రీ. (Used of a collection of proverbs or poems, as నీతిమంజరి.) A large pearl, పెద్దముత్యము.

మంజిడి or **మంజిలి** manjidi. [Tel.] n. A kind of horse's pace, అస్వగమన భేదము. A parti-colored cloth, చిత్ర నల్లస్త్రము. A blue cloth, నీలస్త్రము. "మంజిళ్ళ పరిపాటి మరగినటన, రంజిల్లమున్ను శాంత్రాణి తేజలును." Navan. D. p. 310.

మంజిమ or **మంజిమము** manjima. [Skt.] n. Beauty, elegance. మనోహర్య.

మంజిష్ఠ manjishtu. [Skt.] n. Madder, a plant used in medicine and in dyeing, *Rubia cordifolia*. A very brilliant red colour. మంజిష్ఠచీర a red petticoat. మంజిష్ఠ పట్టువస్త్ర పతావణి a crimson cushion. మంజిటి (from మంజిష్ఠ.) Same as మంజిష్ఠ.

మంజీరము manjiram. [Skt.] n. A ring and bells worn round the ankle or toe; an anklet, అండ, నూపురము.

మంజులము manjulamu. [Skt.] adj. Sweet, delicious, pleasing. Pretty, మనోహరమైన. **మంజువు** manjuvu. adj. Beautiful, pleasing, agreeable. మనోహరమైన. మంజుభాషిణి or మంజువాణి a sweet voiced girl. మంచినూటలాడేస్త్రీ.

మంజూరు manjuru. [H.] n. Approval, sanction. మంజూరు చేయు to approve, admit, sanction.

మంజూష manjusha. [Skt.] n. A large basket or box. పెద్దపెట్టె. **మంజోస** or **మందపము** mandzisa. [from మంజూష.] n. A box or ark.

"నూతుడెరుగు దంచినూచి త్పి, పుంజుదెనునెను దానెను నూపురు. నూతుదానినో నెగురు దానెను."

M. L. v. 36

మంజోడి or **మంజోళి** mandzadi. [Tel.] n. A certain weight (in diamonds,) a carat. వెల్లములయెత్తు, రత్నములకూనిక.

మంట manta. [Tel. from మండు.] n. A blaze, flame, burning. A hot or burning sensation. జ్వాల. Heat, acute pain, inflammation. చురుక్కుమనేకొప్పి. Fury, wrath, కోపము. దానిని చూస్తే నాకు మంటవస్తున్నది I am provoked at seeing it. కడుపు మంట envy. కడుపుమంట తీర తిట్టినాడు he cursed till his rage was exhausted. కడుపుమంటమూలల ఎందుకు వింటావు why do you listen to envious language? **మంటచేమురు** or **మంటనూనె** manta-tsamuru. n. Burning oil. మంటనెయ్యి hot ghee. **మంటమాం** or **మంటలమారి** a peevish or pestilent fellow, కోపశీలండు; an envious man, ఓర్వలేనివాడు.

మంటకము mantakamu. [Skt.] n. A biscuit, a sort of wheaten cake without sugar. పంచదార వేయని గోడుమఘారి.

మంటపము Same as మండపము (q. v.).

మంట manti. [Tel.] n. Genitive of మట్టి earth. **మంటనూనె** manti-nūne. n. Earth oil.

మంటి or **మంటిన** manti. [Tel. from ము to live.] I lived, ప్రతికరిని, కడకేరిని. "నినుగంటిమంటికతకల్పనై" Parij. iii. 27. I am alive again.

మండ manda. [Tel.] n. A twig with leaves on it. చెట్టుకొమ్మ. A small branch, ఉపభాగ. the back of the hand. మొకెయ్యి. A frying brush, వేపుడుకుచ్చు. An ankle, చింపవ.

మండనము mandanam. [Skt.] n. Adorning, dressing, decorating, decoration. An ornament, jewel, భూషణము, అలంకరణము.

మండనదు mandanudu. n. One who is dressed or ornamented. "నినుకంటి వెచ్చి వచ్చెను" he who is adorned with lath BD. v. 1

మండపము mandapamu. [Skt.] n. A porch, a portico, స్తంభములమీద కట్టిన కట్టడము. A bower, pavilion, చోవడి, సభా భేదిము. నాలుగు కాళ్లమండపము a four pillared portico. మండు మండపము a porch of a temple.

మండపి or **గర్భమండపి mandupi.** n. A shrine, a sanctuary. గర్భస్థానము. A small portico, చిన్న మండపము. "గర్భమండపి గడిగిన కలశజలము." A. vi. 7.

మండము or **మండము mandamu.** [Skt.] n. Squam, skimming, froth, foam, barm, స్వల్పసద్రవ్యసారము, మీగడ, సారము. An ornament, భూషణము. **మండకంచేము manda-kantsamu.** n. A platter that has a rim like a soup plate. అంచుకట్టిన కంచము. అకుంచము a platter that has no rim. **మండగండి manda-ganji.** n. Gruel strained clear of rice. మెతుకులులేని గంజి. **మండ హరీకుడు manda-harukudu.** n. A distiller. గమల్లవాడు, కల్పిల్లివాడు.

మండలము mandalamu. [Skt.] n. The disc (of the sun, moon and stars.) హస్తాచంద్రాదులంబము. An orb, బింబము. A circumference in general; or the circle which bounds the view, the sensible horizon. A halo, పువ్వుము. A province, district, country or empire; a region, place. దేశము. ముఖమండలము the face. A heap, a quantity. A multitude, an assembly. సమాహము. A division of the Rig-Veda. The period of forty days. మండలార్థము twenty days. ఈ ఔషధము ఒకమండలము దినములు వుచ్చుకో నలసింది, లేక, నేవించవలెను you should take this medicine for forty days. Standing with the legs apart, as an archer sometimes does. ధన్విన్యస్తపాదస్థితి భేదము. Leprosy, కుష్టుము. **మండలాగ్రము mandalagramu.** n. A sword, a scimitar, కత్తి. **మండలి mandali.** n. Society, an assembly, సమాహము. A dog, పక్క. A cat, పిల్లి. A serpent, వాము. **మండలేశ్వరుడు**

mandal-ēsvarudu. n. An independent sovereign, a monarch. చత్వారింశ శ్లోక సభాపాలకత్వ గ్రామాధిపతి, ద్రువవాహి.

మండాడు mandadu. [Tel.] v. u. To beg, beseech, pray. బరమాలుకొను. గోజోడు, దైన్యముతో యాచించు. "ద్వి ఆవేళి యింకంపి తాత్పర్యమును. చండిక నీశ్వ శశ్వరులకు నెరిగి. మండాడోయిన మాయెందులకెరిగె." పండి: ప్ర. i. **మండాటము mand-atamu.** n. The act of begging with great humility. దైన్యముతో యాచించుట.

మండి or **మండి mandi.** [Tel.] n. Kneeling down with one leg, an attitude in archery, ఒకకాటిలో నెలమింప మోకరించుట, ఆరిఫపాదము. [H.] n. A wholesale shop, భారీ సరుకుల అమ్మేవోటు. **మండిలు mandilu.** n. A sort of sweet cakes. **మండిగండ్రలు mandi-gandralu.** n. A sort of grain. "మండిగండ్రలు, నాగమల్లలు. తిగమల్లలు." H. iv. 155.

మండిగము mandigamu. [Tel.] n. A threshold. గడప.

మండిగె or **మండిగ mandige.** [Tel.] n. A very thin cake made of fine flour, milk, sugar, &c. భక్ష్యమిశ్రమము. "కుడుమురీ గారలు తెల్లపుమండిగలు."

మండితము manditam. [Skt.] adj. Dressed, decorated, decked. అలంకరింపబడ్డ. **మండితుడు manditudu.** n. One who is dressed, arrayed, or decorated. అలంకరింపబడినవాడు.

మండిలూటి mandiluti. [Tel.] n. An abscess. లోపలనే అరిగియుండు ప్రణము.

మండు mandu. [Tel.] v. n. To burn, blaze, flame. జ్వలించు. To smart, or give acute pain. చురుక్కుమని నొప్పిపెట్టు. To be in a fury or violent rage. కోపము మొదలగు వానిచేరి రిపించు. నా కండ్లు మండుచున్నవి my eyes are smarting or burning. అయ్యో నా కడుపు మండుచున్నదే alas! I am much grieved. ఈమాల వింటే నానికి ఒళ్లు మండవా

if he hears of this, will he not be in a fury? **మండు నెల mandu-nela.** n. A hot month, the hot weather, సవంతులుతువు. **మండించు mandintsu.** v. n. To provoke, irritate, stir up.

మండువా manduva. [Tel.] n. A courtyard. A booth. A stable for horses, స్వల్పపాక, గుర్రపుసాల. స్వా. i.

మండుకము or **మండుకము mandukamu.** [Skt.] n. A frog. కప్ప. **మండుకపర్ణము manduka-parnamu.** n. A plant. *Bignonia inulica.* దుండకపువ్వులు. **మండుకపర్ణి manduka-parni.** n. The madder plant, మంజిష్ఠ. **మండుకే manduki.** n. A female, or small frog. ఆడుకప్ప, చిరుకప్ప.

మండురము manduramu. [Skt.] n. The rust of iron, or refuse of melted iron, used as a medicine. ఇనుపచిట్టెము, ఇనుప చిట్టెముతో చేసిన సింధూరము.

మండె or **మండియ mande** [Tel.] A stock or heap of the unthrashed ears of the great millet, or of cut tobacco. జొన్న కుచ్చెలను దించి కంకొసి ప్రాగువేసి అనేసిన పొగాకుపువ్వు.

మండోదరి mand-olari. n. Ravana's first wife. A prudent woman. బుద్ధిమంతురాలు.

మండ్ర mandra. [Tel.] n. A kind of thorny tree. H. iv 10.

మండ్రగబ్బు mandra-gabba. [Tel.] n. A large black scorpion. పుట్టలేలు, నల్లనిపెద్దలేలు.

మండ్రాడు mandradu. [Tel.] v. n. To be grieved, సంతాపించు. **మండ్రాటము mandratamu.** n. Grief, సంతాపము. ఉ. హరి. ii.

మండ్రె mandre. [Tel. for మమదురా.] v. inter. Will they live! జీవింతురా. "భూపతిలేమన్న మండ్రె." M. XII. ii. 273.

మంత mantu. [Skt.] n. One who considers, a thinker. ఆలోచించువాడు. **మంతనము mantanam.** n. Secrecy, a secret place, a place of concealment, రహస్యము, ఏకాంత

స్థలము. ఏకాంతము. A secret consultation, secret advice, రహస్యాలోచన. "కలసియుక కొంతసేపు కృంగాలకముల. నగింపనమాచుచునె మంతనంబులాడిచనిం విద్వాంసులిండ్లకు." A. iv. 8. **మంతరసాని** Same as మంత్రసాని (q. v.) **మంతిరి** Same as మంత్రి. (q. v.) **మంతిరించు** Same as మంత్రించు (q. v.). **మంతపుడు mantavyudu.** n. One who is fit to be consulted with, ఆలోచింపదగినవాడు.

మంతు mantu. [Tel.] n. Greatness, glory, nobility. ఘనత. ప్రసిద్ధి. "వెలగలమకరా, సంత నలమంతుకక్కిన. దంతపుపనిచవికలోన." Ila. i. 113. [From Skt.] n. A minister, మంత్రి. The Queen in chess. Also, same as మంత్రము (q. v.).

మంతువు mantuvu. [Skt.] n. A fault, offence, transgression, అపరాధము. Understanding, intellect. బుద్ధి, తెలివి.

మంతుడు mantudu. [Skt.] An affix, denoting One who has. బుద్ధిమంతుడు one who is wise.

మంత్రము mantramu. [Skt.] n. A sacred text or hymn. A verse sacred to some deity, used as a prayer. A spell, a charm, incantation. జాలవిద్య. Secret consultation, secret counsel. రహస్యము, గూఢోక్తి. రహస్యపుమాట. Help in a woman's confinement, ప్రసవోపాయము. మంత్రపువ్వుము consecrated flowers. మంత్రాక్షరాలు blessed rice, i. e., rice over which incantations have been pronounced. నీదివ్యనామ మంత్రముచేత by the force of thy blessed name.

మంత్రణ or **మంత్రణము mantrana.** n. A secret consultation, రహస్యాలోచన. **మంత్రకాడు** or **మంత్రవాది mantra-kadu.** n. A magician, conjurer. మాంత్రికుడు. ఇంద్రజాలవిద్యవెరిగినవాడు. **మంత్రసాని** or **మంతరసాని mantru-sani.** n. A midwife, మాంత్రిసానితనము **mantru-sani-tanamu.** n. Midwifery, మంత్రసానిక ఒళ్లువారగలవా

can you conceal the truth from your midwife? మంత్రాంగము mantr-angamu. n. Machination, trickery. తంత్రము. మంత్ర మంత్రు. n. A minister, a counsellor, or adviser, బుద్ధిసహాయుడు. The queen at chess. మంత్రించు or మంత్రించు mantrin-lsu. v. n. To charm, or perform magic spells over. మంత్రము చేయు.

మంథము. మంథానము or మంథరము manthamu. [Skt.] n. A churning staff, కన్యము. మంథము n. An emulsion of medicine in fine powder with four parts of cold water. ఒకమాకుడులో 4 పలముల పీతో సకమునుపోసి అందొక పలప్రమాణము జౌవగ ప్రాప్తములను చేక్కగ దంచివైచి చిలికి పడియకట్టె నది. శార్దూలసంహిత, p. 151. మంథనము manthanamu. n. Churning, త్రమ్యట. మంథని manthani. n. A churn. మజ్జిగచిలికే కుండ. తరికడప, గర్భిణి. మంథరజ్జవు mantharajjivu. n. A churning rope, తల్లెత్రాడు. మంథాత్రి, మంథాచలము మంథశైలము or మందరగిరి manth-adri. n. The name of a mountain which served as a churning rod for the Ambrosia. కన్యపుగొండ.

మంథర manthara. [Skt.] n. The name of a female slave of Kaikeyi. A scheming woman. తాంత్రికురాల.

మంద manda. [Tel.] n. A flock or herd of cattle. పశుసమూహము. A place where the flocks or herds are kept outside a village, ఊకిబయట పశువులుండుచోటు. A hamlet, inhabited by herdsmen, గొల్లపల్లె. కుక్కల మంద a pack of dogs. మందకట్టు or మంద కట్టెతాలు the bye-laws of shepherds. గొల్లలు ఏలవరముకొన్న ఏలవలు. ఆ చేలకు మందకట్టితి they manured the field by penning sheep or goats on it. మందగొప్ప మందా-gonu. v. n. To come together in a crowd, మందగాకూడు. మందపిచ్చిక mandapichchika. n. The name of a little white breasted bird with a black-head. పాపం

పిచ్చిక a species with a yellow breast. మంద ప్రాయాలు manda-prayalu. n. A shepherd-ess, గొల్లది.

మందట mandala. [Tel.] n. Nearness, సమీపము. Weakness, బలహీనత. adv. Near, along with, at, before.

మందటిల్లు or మందటిలు mandatillu. [Tel. from మందము.] v. n. To subside, to grow weak, అడగు.

మందడి mandadi. [Tel.] n. A stable, సుర్ర పుశాల. మందడిగోడ a partition wall. మందడీడు mandad-idu. n. A groom, a horse-keeper సుర్రపువాడు.

“తే” లాయములనున్న, యవుడుదొసగించుకయ లేనియట్లుగాగ, మాటిమాటికిబరికించి మందడిల. కల్లనూరటయగుచున్నట్లు నేర్పు.” M. IV. i. 89.

మందము mandamu. [Skt.] adj. Slow, tardy, dull, stupid, heavy, foolish; gentle, soft, not violent, మెల్లని. మందమారుతము a gentle breeze. మందగమనము a gentle pace. మందబుద్ధి dull intellect. మందమతి a block-head. మందస్వరము a low tone. మందాహారము generous diet. n. Thick-ness, slowness, indigestion, loss of appetite. మాంద్యము, దళము. వానికి కడుపులో మందముగానున్నది he suffers from indigestion. మందగాము manda-gami. n. One who walks slow, మెల్లగా నడచువాడు. మందగమన or మందగామి mandagamna. n. The 'gentle mover,' an epithet of a graceful woman. మందగించు mandagintu. v. n. To become dull, to lose one's appetite. To fall, as price. మందమగు. ఇప్పుడు గది మందగించినది the market is now dull, గదతగ్గినది. మందస్థితము or మంద వశిసము manda-smitam. n. A smile, a gentle laugh, చిరుజువ్వ మందాగ్ని mandagni. n. A slow fire. Want of appetite.

(hunger being considered as fire.) అగ్ని మాంధ్యము మందాక్షము mand-akshamu. n. Modesty, bashfulness, shame. సిన్ధులజ్జ. మందాష్ణము mand-ashnamu. n. Slight warmth, lukewarmness, gentle heat. నులివెచ్చైన, ఇంచుకవేడి. adj. Warm, tepid, lukewarm, నులివెచ్చేని, గోరువెచ్చేని.

మందరము mandaramu. [Skt.] n. The mountain Mandara, the Indian Olympus. The gods are said to have churned the ocean with it and it now lies at the foot of Mount Meru. మందరగనుడు (A. v. 172.) an epithet of Vishnu.

మందల mandala. [Tel.] n. A limit, boundary, extent. మేర. Manner, విధము. Life, శీవము. The act of living, మనుడల. Nearness, సమీపము.

మందలించు manda-lintu. [Tel.] v. a. To tell, చెప్ప. To suggest, warn, allege, mention, remonstrate. ఎచ్చరించు. మనవి చేయు. To command, order, ఆజ్ఞాపించు. To think, తలచు. To pacify. “తే” ఇంటి యలకకు కారణంబిదియటంచు. మందలించు గాయనమందయా.” IIa. iv. 65. మందలించు mandalimpu. n. Business. వ్యవహారము. A suggestion, remonstrance.

మందస or మందసము mandasa. [from Sk.] n. A chest, a large bin, an ark or great box. పెట్టె.

మందాకిని mandakini. [Skt.] n. The Ganges of heaven. A woman sixty years old. “అమండాకిని హావిబూని.” Vasu. Intro. vi.

మందారము mandaramu. [Skt.] n. One of the five celestial trees, ఒక కల్పవృక్షము. The Gigantic Swallowwort, or Coral tree, Callotropis gigantea. జిల్లేడుపెట్టె. దీనజనమందారుడు he who is to the wretched a tree of life.

మందారము mandaramu. [Tel.] n. Cloudy or gloomy weather. మేఘావృతము, మన్ద

వేసినవండుచేయు ఇప్పుడు మన్దమందా మగ నన్ను the weather is now gloomy.

మంది mandi. [Tel.] n. People, జనసమూహము. A retinue, పదజనము. Infantry, కాలు బలము. అయిదుమంది five persons. కొంద మంది a few persons. పదిమంది half the people. ఎంతమంది how many persons? పదిపదహారుమంది ten or fifteen persons.

మందిరము mandiramu. [Skt.] n. A house, గృహము. A town. పట్టణము. A temple, మకరాలయము. రామమందిరము Rama's temple.

మందు mandu. [Tel. cf. Tam. మందరు.] n. Medicine, physic, a drug. జౌవము. A love powder, వెళ్ళెపదము. An antidote, ప్రతీక్రియ. An expedient, ఉపాయము. దీనిలోక మందుచెప్పెదను I will tell you a device for this. Poison, పీషము. Gunpowder, కుప్పాకి మందు. A rarity, a scarce thing. ఇంట్లో బియ్యము మందుకైనా లేవు there is no rice to be had for love or money. మంచివానికి మాట్లాడనిదేమందు if you are silent towards a good man it is a punishment to him. నీలిమందు indigo. నల్లమందు opium. మందు ధాయి or నల్లమందుధాయి an opium eater. నలపుమందు or పెట్టుమందు love powder. మందుకాలుక eye salve. మందు పెట్టు to drug, to infatuate a person by administering to him or her a love powder, to poison. మనోవ్యాధికి మందులేదు there is no cure for the heart-ache. గానిమందు వాని తెలకొక్కెనది the love powder administered by her has turned his head. adj. Im-possible, దుర్లభము. “మందుగానగ్గవేని కూ నుటమందు.” ఆము. iv. మందుపట్టడ mandupattada. n. A place where fireworks are prepared, మోహనమచేసేదికాల. మందు మల manda-mala. n. A hill on which drugs are found, an epithet applied to a hill called మందమ. మందులమాని mandulamari. n. One who administers

love powders. మందాకు mand-aku. n. A medicinal herb, ఓషధి. "శోటబంగారుగా శేయకొరకుమున్ను. బ్రహ్మపిడిచిన మందాకు పసరి నంక." A. ii. 8. మందులవాడు mandula-vaḍu. n. A druggist.

మందుడు mandudu. [Skt.] n. A blockhead, a fool. మాఢుడు.

మందుర mandura. [Skt.] n. A stable. నాటి కాల, లాఠుడు. మందురకుడు mandura-kudu. n. A horsekeeper; హయపాలకుడు, గుర్రపువాడు.

మందేమేలము mande-mēlamu. [Tel.] n. Over-familiarity leading to insolence, meddling, impertinence. మించినచనుపు. అధికస్నేహము, అధికప్రసంగము. Disregard, carelessness, ఉపేక్ష. "మనీతచ్చత్రచామనశంభుకీరీటనిచిత్రశయాసౌధ సింహాసనంబులుకైకొనుట మనమందేమేలంబునంగాకె." B. X. ii. 666. "చిన్ననాటిది మన కెలిమనూహించి. మన్నింపవలసెనీ మందేమేలంబు." Sārang D. ii. 238.

మంద్రము mandramu. [Skt.] n. A base, or low sound, such as that of muttering thunder. హృదయజాతి గంభీరధ్వని.

మంపు mampu. [Tel.] n. Drowsiness, intoxication, tipsiness, heaviness, నిద్రముబ్బు. మత్తు. మైకము. "ఉ॥ మంపెనగంకటాక్షులవ మాత్రముచేతనే ముజ్జగంబు మో. హింపగజేయుభారమిక నీవునిహించితగాన." Vijaya Vilasa. i. 92. మంపిల్లు, మంపిలు or మంపుగొను mampillu. v. n. To be heavy, to be drowsy. నిద్రముబ్బుగానుండు. To be intoxicated, మత్తు. "శ్రోత్రపులుల్ మంపిల్లిగొటగొటమనియాచ్చి, బలుసింకములవైవ బట్టజూము." Sārang. i. 70.

మంబరము mambaramu. [Tel.] n. Burning, దహనము. మంబరముచేయు mambaramu-chēyu. v. a. To burn, దహించు.

మకమక maka-maka [Tel.] n. Dimness, as of the light of a lamp. మకమకలాడు maka-maka-l-ādu. v. n. To be dim,

obscure, or dull. నిష్టేజస్కముగానుండు. గుడ్డిగానుండు, మకిలగానుండు.

మకరందము makarandamu. [Skt.] n. The nectar or honey of a flower. పూదేనె.

మకరము makaramu. [Skt.] n. An alligator. మొసలి. The sign of the Zodiac called Capricorn, రాశిభేదిము. మకరంక్రమణము or మకరంక్రాంతి. the passing of the sun into Capricorn. This is observed as the Pongul feast, సాంకలిపండుగ. మకరకంఠి makara-kanthi. n. A necklace shaped like an alligator. మొసలిమాతులుగల కంఠాభరణము. మకరకుండలము makara-kundalamu. n. An earring bearing the figure of a crocodile's head. మొసలిముఖముగల కర్ణధూమణము. మకరతొరణము makara-tōranamu. n. A festoon of cloth shaped like a crocodile, మొసలిమొదలైనరూపములను చిత్రిచిత్రిచిత్రముగా కుట్టివీధులలోకట్టితొరణము. మకరాకుడు. మకరకేతనము or మకరవ్వజుడు makara-kudu. n. An epithet of Manmadha, whose banner is an alligator. మృగము. మకరాలయము makar-alayamu. n. The sea. సముద్రము. మకరి makari. n. A crocodile, or alligator. మొసలి. మకరిక or మకరికాపత్రము makuri-ka. n. Figures of crocodiles drawn in gold dust on the cheeks or breasts of women, కెక్కిళ్లమీదను రొమ్ములమీదను వ్రాసే మొసలిఆకారము. "మకరీమహారేఖ లండస్థలంబునకా భావజచిహ్నము ప్రలయిభాసిత." Vij. Vil. xi. 97. మకరివల makari-valu. n. A snare to catch crocodiles.

మకరతమా Same as మకరితము (q. v.).

మకాము makamu. [H.] n. A halting place, lodging, station. మకాముగా settled permanently.

మకిల makila. [Tel.] n. Dirtiness, soil, dirt. మాలినద్రవ్యము, మకి మకిలగానున్న dirty, dim, tarnished, unclean, impure, మాలినముగానున్న.

మకుటుము makutamu. [Skt.] n. A crest, tiara, crown, head dress. కిరీటము, బొమడికము.

మకురము makuramu. [Skt.] n. Glass, a mirror. అద్దము.

మకురు or మకురుతనము makuru. [Tel.] n. Obstinacy, stubbornness. మాస్థిత్వము, మొండితనము, పెంకితనము.

మక్క, మక్కనగారు or మక్కల్లము makka. [Tel.] n. A boil on the abdomen, పొట్టకడుపునంపి. పెత్తెము: ప్పి.

మక్కళించు makkalintsu. [Tel.] v. n. To come back, to reappear, as intermittent fever, మట్టి. మట్టికొను. పురుకొను. To agree, సహజు. To resemble, సహాలు. v. a. To cause to come back or reappear. తరుసుకొనజేయు. మట్టికొనజేయు. To jut out, as the belly, ఉబ్బుకట్టచేయు. To cause to be contained, సహజు. ఇముడ్చు. To cause to resemble, సహజు. "నీ॥ విశేషమైనయెద్దాంబులవణిచే నక్కళించిన పొట్టమక్కళించి. Swa. i. 15. "నీ॥ మా కింబుద్ధిగానా క్కిలింపకనంబు నట్టిని నండ్ర శేఖరుడుకొలు." H. i. 212.

మక్కా makka. [Arabic.] n. Mecca.

మక్కు maku. [Tel.] v. n. To fade, spoil, lose colour. కాంతివిహీనము. ననయు. To die, చచ్చు. To scratch, గీరు. n. Dirt, మాలినద్రవ్యము. "వెలవెలవైవభోపిధవారలుమక్క." Kanyaka viii. 315. మక్కించు makkintsu. v. a. To kill. చంపు. Parij. iii. 45. మక్కి makki. adj. Weak, fleshless, emaciated, thin, నిస్సారము. "తే॥ మందగుదివుప్పి గొరిసెలుమక్కిరొండ్లు." H. v. 36. మక్కెక్కు makk-ekku. v. n. To become dim or dull. మకిలగు. "నీ॥ గంపలము ప్రేరడుగరిముల ధూళి మక్కెక్కి-మంకగుల తప్పలుకేరవెడువున." A. vi. 17.

మక్కవ makkuva. [Tel.] n. Affection, love; desire, lust; wish, inclination, ప్రేమ. ప్రేమము.

మక్కె or మక్కె makke. [Tel.] n. A bone. ఎముక. The hip-joint, the part of the body just above the hip-joint.

మక్తా makta. [H.] adj. Fixed. n. A fixed rate or rent. A contract. మక్తాకాల a special agreement given to a tenant. మక్తానత్త a contract or lease of land occupied at a fixed rate, and not liable to extra cesses. మక్తావారుడు makta-darudu. n. A contractor.

మక్షిక makshika. [Skt.] n. A fly. ఈక.

మఖము or మఖము makhamu. [Skt.] n. A sacrifice, or oblation. యజ్ఞము. శరిమ ఖుడు an epithet of Indra, who performed a hecatomb. మఖవాళి a horse fit for being sacrificed in the ఆశ్వమేధ యాగము. మఖవంతుడు, మఖవంతుడు, మఖవుడు or మఖవుడు makha-vantudu. n. Indra as being the god who offered sacrifices. మఖ makhi. n. A sacrificer, one who celebrates a sacrifice. యజ్ఞముచేయువాడు.

మఖములు or మొగములు makhamulu. [H.] n. Velvet.

మగ maga. [Tel.] adj. Male. మగపోడిమి యెరుగనిది a pure maid. మగలముగడు a phrase meaning the chief of men, a hero. గండూ గండడు. "నయనయగి నెల్ల రాములము గలముగలై, దారెగయు." Swa. iv. 169. మగకరువు want of men. మగటిమి or మగంటిమి magatimi. n. Manliness. పౌరుషము, పుంస్త్వము. మగతనము. శౌర్యము. మగడు or మగండు magadu. n. A male, a man, పురుషుడు, మగవాడు. A husband, పెనిమిటి. A ruler, a king. రాజు. A hero, a courageous man, శూరుడు. "మగవలుమగలనియెరుగడు." R.ii.112. "మన్నె రాజులకల్ల మగడవైయుండు, నన్నెనదల చకనామద్దుకాన." L. viii. 30. మగతనము maga-tanamu. n. Manliness, potency. పుంస్త్వము, పౌరుషము. మగతి magadi. n. The male of any animal. మగనాలు maga-n-ālu. (మగని+అలు.) n. A woman whose

husband is alive. మగడుగలస్త్రీ. A good woman. మగపాడి *maga-pādi*. n. Courage, manliness, కార్యము. మగవీర *maga-bīra*. n. Malabar Cat-mint, *Anisomelos malabarica*. మగమారికము or మగరాయి *maga-mārikamu*. n. A diamond. వజ్రము. మగమారికపువాయి or మగరాలివాయి *maga-mārikapu-vālu*. n. Indra's thunderbolt, నల్లాయుధము. మగరూరీ *magarūri*. [H.] n. Haughtiness, arrogance. మగలింగము *maga-lingamu*. n. A common plant called 'the stinker.' Rox. i. 109. మగవాడు *maga-vādu*. n. A man, a male, పురుషుడు. A hero, కూరుడు.

మగిడి *magidi*. [Tel.] n. A snake charmer, పాములవాడు. A snake charmer's flute, పాములనానివాగసరము.

మగుడు or మగుడబడు *magudu*. [Tel.] v. n. To return or turn back. మలు. మళ్ళికొను. మగుడ or మగుడి *maguda*. adv. Again, anew, in return వచ్చి, తిరిగి వెనుకకువచ్చి. మగుడించు, మగుడుచు or మగుడుచ్చు *magudintsu*. v. a. To turn back, to avert. మళ్ళించు. తిప్ప, మగుడతేయు. "మరిణంబు సెందిన మగుడించుబాస." BD. v. 842.

మగులు or మములు *magulu*. [Tel.] n. The coping of a wall. మగురు. మగులుగోడి a wall that has a cope or crown, మదురు గోడ.

మగువ *maguva*. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ. ఆడుది. మగువమగి కౌకమస్త్రీ a wife is a minister to her husband. మగువతనము *maguva-tanamu*. n. Womanhood. స్త్రీత్వము. "మగువతనంబులజగముల తినులముగొందింపగొంటి తివ్వెమొకంబా." B. viii. 446.

మగ్గము *maggamu*. [Tel.] n. A loom, శేతి యంత్రము విగ్గముపెట్టు to set to work, మొదలుపెట్టు, ఆంభించు. నా మగ్గము చెడగొట్టి నాడు he baffled my efforts. మగ్గ

maggarvi. (మగ్గము+ఆ) n. A weaver, పాత వాడు.

మగ్గు *maggu*. [Tel.] v. n. To become mouldy by dampness and heat ఉక్కచే చెప్పునీల చెడు. అది మావానికి మగ్గుచున్నది she is too proud to stoop to her present condition. మగ్గుడు *maggudu*. n. The act of becoming mouldy, మగ్గుట. మగ్గుడుపారు *maggudu-pāru*. v. n. To become mouldy.

మగ్గురు *magdūru*. [H.] n. Power, authority, అధికారము, శక్తి.

మగ్గుము *maggamu*. [Skt.] adj. Plunged, immersed, sunk, drowned. ముడిగిరి. మగ్గుడు *magudu*. n. (In composition,) One who is immersed. ముడిగిరివాడు.

మఘ *magha*. [Skt.] n. The name of the tenth lunar mansion. మఘాక్షత్రము.

మఘము See మఘము. మఘవాల్మీకిడు Arjuna, as son of Indra. మఘాని *maghani*. n. The wife of Indra. శనీదేవి.

మచ్చిక *machchika*. [Skt.] adj. Best, excellent. శ్రేష్ఠమైన, చిల్లజము. మచ్చికి.

మచ్చిమావు *machchilī-māvu*. [from Skt. పత్స్వీ a fish, and Arabic మావా abode.] n. A fishery. మచ్చిపన్ను or మచ్చినము a tax levied on a fishery.

మచ్చిక or మచ్చిగ *machchika*. [Tel.] n. Love, attachment, affection, liking, fondness, familiarity, tameness. ప్రేమ, అస్క్తి, స్నేహము. మచ్చికపడు *machchika-pādu*. v. n. To become tame or used to, to love. మలు కొను, మరుగు, అలవాటుపడు.

మచ్చము *machchemu*. [from Skt. మచ్చ్యము.] n. A fish, చేప మచ్చకంటి *machche-kanti*. n. A woman with eyes as lovely as those of a fish.

మచ్చే *matstsa*. [Tel.] n. A mole, freckle, stain, scar or spot on the skin. పుట్టుచు వచ్చేలు natural marks on the skin, birth-marks. మచ్చేమాము *matstsa-māmu*. v.

n. To be ruined or destroyed. నశించు. మచ్చేమావు *matstsa-māvu*. v. a. To ruin, destroy. నీమచ్చు మాపుతామమాడు look out, I will certainly ruin you. మచ్చేము *matstsamu*. n. A mark, గురుతు.

మచ్చేరము *matstsavamu*. [from Skt. మచ్చరము.] n. Malice, hatred, envy, spite. మచ్చరము. కేలము. ద్వేషము. అనూయ. ఒద్వేశలేపనము. "మచ్చేరముమీర సెందొరు. శిచ్చరపిడుగులనుజో నిశిలపిఠములకా." M. III. vii. 138 మచ్చేరికము *matstsarikamu*. n. Malice, envy, కేలము, ద్వేషము. Rivalry, పోటి. మచ్చరికించు *matstsa-rikintsu*. v. n. To be spiteful, or envious. అనూయపడు, కేలపట్టు. ద్వేషించు. మచ్చేరి or మచ్చేరిడు *matstsa-ri*. n. A spiteful person, కేలపాది. An enemy. ద్వేషి. మచ్చేరించు or మచ్చేర వల్లు *matstsarintsu*. v. n. To be spiteful. కేలు మువట్టు. To hate, dislike. ద్వేషించు. "వాడు నీతోడ నెప్పుడు మచ్చేరించును." Hari Vams. Pt. II. Bk. i. 171.

మచ్చు *matstsu*. [Tel.] n. A model, standard, sample, pattern, specimen. వాదిర. నమూనా. An upstairs-house. A terraced house, మాదికిట్టమలేని విద్దయిల్లు. A shelf. A bait, మృగాదులు బలలో తగులుకొనుటకు ఉంచబడే ఆహారము. Love powder, నొక్కపాడి. Manner, way. "మేల్చులు చేరి" going upstairs. UH. iv. 25. మచ్చులగుది a bunch of samples of gold or silver. మచ్చు చల్లు to sprinkle with love powder, i. e., to bewitch. మరులమందుచేల్లు. ఆదియ్య మంతా ఒక తేమచ్చుగానున్నది all the rice is alike. ఆరోగము అదేమచ్చుననున్నది the disease is in the same state. మచ్చుకత్తి *matstsu-katti*. n. A bill-hook or large wood knife. కట్టెలుబరికత్తి. మచ్చుపాడి *matstsu-podi*. n. A love powder, an aphrodisiac. మరులమందు.

మచ్చము *machchhamu*. [Skt. another form of మచ్చ్యము.] n. A fish మచ్చము

మదనీ *majili*. [H.] n. A stage in a journey. మజుకూరు or మజూకూరు *majukuru*. [H.] adj. Before mentioned, aforesaid.

మజుబూరు *majubātu*. [H.] adj. Strong, powerful.

మజుమూస *majumunu*. [H.] n. The purport or contents of a letter.

మజూరి *majūri*. [H.] n. Hire, the wages of a day-labourer, కూలీ.

మజూరు or మజూరు *majuru*. [H.] n. A workman, a labourer.

మజ్జ *majja*. [Skt.] n. Marrow, pith, sap. నారము. చేప. ఎముకలలోనికొవ్వు.

మజ్జనము *majjanamu*. [Skt.] n. Bathing, ablution. A bath, స్నానము. మజ్జనశాల A bath room. మజ్జనవాడు to bathe

మజ్జగ *majjiga*. [Tel.] n. Butter-milk. కేళ్ల మజ్జగ తెవులు mildew in corn which turns it white. నీరుమజ్జగ whey.

మజ్జె, మజ్జో, మజ్జే మజ్జో, మజ్జేరె, మజ్జోరె or మజ్జోరె *majza*. [Tel.] interj. Hail! Huzza! Hurrah! ప్రసాదానానికి మజ్జె. "నా జేకొచ్చు చేబం వసులచా" Charitra. i. 1559.

మజ్జో *majza*. [H.] n. Taste, flavor. రుచి.

మజ్జోకా *majzāka*. [H.] n. A jest, a joke.

మటుమటు *matu-māta*. [Tel.] n. Boiling, rage. మలమల ఉడుకుట. మటుమటులుడు *matu-matal-ādu*. v. n. To burn, to flame forth, మంచు. జ్వలించు. To fume, or be enraged. దుమరుమూడు.

మటుమారు *matu-māya*. [Tel. మాయ+నూయ.] n. Disappearance, vanishing. పుట్టిన నానంది అనుమతి పోకటము. మటుమారుము *matu-māyama*. adj. Very deceitful, మిక్కిలిమామయము మటుమారులొడు *matu-māyal-ādu*. n. A very deceitful or artful person. మిక్కిలి మామయించు నాక.

మట్టె matṭa. [Tel.] n. A bough or stem (of the palm, coconut, or date tree.) తాళ నారికేళిదండం. కలబందమట్టె the stem of the Aloe plant. The tail of an animal, ఆవులలోనగునానితోక. The sucking fish, called the Echeuis, or remora. Several species of this are called కొర్రనుట్టె, పయి జోరుమట్టె. మట్టెగుడిసె or మట్టెగొంపె, పూలమట్టె. మాలమట్టె and కడివమట్టె. See Russell, Plates. 82 and 84. మట్టెగిడుసు malla-gidusu. n. A sort of fish.

మట్టెము matṭamu. [Tel.] n. Measure, extent, level, కొలది. A pony. వైగోమట్టెము a Pegu pony. A goldsmith's secret term for Silver. adj. Small, scanty. కురుచగా నండే. Low, తక్కువ. Short, పొట్టి. "నట్టెలే మావులుదాసి కంజవురుమట్టెవు పొట్టల నిండమేసి." Sūrya. ii. 10. మట్టెగించు matṭa-gintu. v. a. To lessen, diminish, or depress. తగ్గించు. మట్టెవలక matṭa-palaka. n. A flat ruler, a bricklayer's level. మాలమట్టెవలక a carpenter's rule. మట్టెపాటి matṭa-pāṭi. adj. Small, petty, scanty. కురుచగానండే. మట్టెసము matṭasamu. adj. Small, petty, scanty. కురుచగానండే. Limited, సంపితము. మట్టెనే matṭast. n. A short man, పొట్టివాడు.

మట్టెమధ్యాహ్నము See under మధ్యాహ్నము.

మట్టి matṭi. [Tel.] n. Earth, soil, mud. Scurf or dandruff. మట్టితన్న పాములె పడి యున్నాడు he is as stupid as a snake gorged with mud. మట్టిగుర్రమును నమ్మి యేటిలోదిగుట to rely on a mud horse and go into a river, i. e., to trust to appearances. మట్టితైలము or మట్టినూనె matṭi-tailamu. n. Earth oil, kerosine or petroleum. మట్టాడు matṭadu. (మట్టి+ఆడు.) v. n. & a. To walk. నడచు. To wander, roam, సంచించు. To spread, వ్యాపించు. To cut to pieces, కురుచుడు. "అస్తావుగముల కున్నయిరుదొట్టి మట్టాడి అట్టపోయెనే" R. v. 191. మట్టిరము

Same as మట్టి and మట్టె (q. v.). మట్టు matṭu. v. a. To tread or trample, to crush, తొక్క. n. Trampling, walking over, త్రొక్కడు. Limit, bounds, measure, restriction, extent; moderation. చుట్టరిము. ప్రమాణము, మిత్ర, కొలత, తగ్గదల. A settle or ring of cord, fibre, &c., to prevent a pot from rolling over, కుదురు. A place, ప్రదేశము. వైమట్టు the upper place or part. అడుగుమట్టు the bottom. ఆ బల్లమట్టుపట్టి తీసుకొనిరా measure the plank కావడిమట్టు the frame or bottom of the slings in a Kāvadi. వానికి తెలివిమట్టు he is wanting in sense. వానితో చెప్పింది నాబుద్ధి మట్టు I was a fool to tell him this. ఈ సంవత్సరము జనము మట్టు this year the assembly is but small. వానికి పుణ్యగతులమట్టు he has no chance of heaven. మట్టుదీర a kind of వీరకాయ (q. v.). మట్టుగిన్నె a cup with a foot or base attached to it. adj. Limited, small. మితము. తక్కువ. మట్టుకు as far as, up to, as much as, in regard to, until, as long as. దీనికి ఒకమట్టుమితములేదు there is no end or limit to it. మట్టువంధ్యులనేనవాడు he who has neither modesty nor moderation. మట్టుమీరవద్దు you must not go beyond bounds. అతడు వచ్చువరకు అని దీనికి ఒకమట్టు పెట్టి they laid it aside until his arrival. "మనసుచెడి నీక మట్టుపెట్టి." (Vēma. ii. 278.) curbing and restraining the mind. ఈ మట్టున లేచిపోయి with this they went away or thereupon they went away. పిడుగువడి అంతమట్టున వాని నిలిచినది there was a thunderbolt and then the rain ceased. వానికి అంతమట్టుకు తెలియదు he does not know so much. ఎంతమట్టుకు పోయినావు how far did you go? నొంతుమట్టుకు నీళ్లువస్తున్నవి the water is up to the neck. వాడు ఎంతమట్టుకుంటే అంతమట్టుకు సంతోషిస్తాడు he contents himself with as much as he gets. నా ప్రాణము ఉన్నంతమట్టుకు as long as

I have life. నామట్టుకు నేను ఉంటాను నీమట్టుకు నీవు ఉండు I shall keep to myself, you keep to yourself. ఓయ్యము కానలసిన మట్టుకు చిక్కను you can get as much rice as you want. సొమ్ములుమట్టుకు నాకువద్దు as for the jewels I do not want them. అంతమట్టుకు మంచిపని చేస్తేవి so far you did well. ఇంతమట్టుకు వచ్చిన తరువాత ఇకనేమి దాక్షిణ్యము when the matter has come to such a push what is the use of delicacy? వానికే తిండి వట్టుకు బాగాకాలెను he cares for nothing but his dinner. నేనుమట్టుకు పోతని I alone went. వాని ఒళ్లు కానామట్టుకు వానిగానున్నది his health is in a great measure recovered. మట్టు అగు, మట్టుకొను or మట్టుపడు matṭu-ugu. v. n. To lessen or be diminished. తగ్గు, అడచు. కురుచుపడు. ఈ గము మట్టుపడింది the disease is moderating. వానికి దాహము మట్టుపడింది his thirst was slackened. మట్టుగా matṭu-ga. adv. Moderately, మితముగా. వర్షము మట్టుగానున్నప్పుడు when the rain is moderate. దగ్గ మట్టుగా నున్నది the cough is now moderate. మట్టుగా తన్నాడు he ate moderately. మట్టు చేయు or మట్టుపరచు matṭu-cheyu. v. a. To lessen, moderate, diminish. తగ్గించు. వానికి తీరము మట్టుచేసినారు they diminished his pay, వానికి తీరము తగ్గించినారు. మట్టువెట్టు matṭu-ṭṭu. v. a. To keep down, suppress, అడచు. To kill, చంపు. మట్టుమిగులు or మట్టుమీరు matṭu-migulu. v. n. To exceed the limits, అతక్రమించు. మట్టె or మట్టిరము matṭe. [Tel.] n. A ring worn on the toe. కాలివేలియందు పెట్టెటిది. చెప్పమట్టె a shoe-heel, చెప్పమడిమి. adj. Dappled. బట్టనారిలుగల. మట్టెఅత్త a dappled cow, బట్టావు. H. ii. 88. మట్టె matra. [Tel.] n. An unploughed piece of land between two furrows, మెట్టనేల, రున్నునపుడు కొంతతొలిగి నడుమనుండు కొండముదావు.

మకము mathamu. [Skt.] n. A monastery, convent. సన్యాసులు మొదలైనవారు ఉండే గృహము. ముమువేసుకొనినూర్పుండు to squat as the images of Buddha are seated.

మడ mada. [Tel.] n. A small opening out of a channel into a field. మడిలోకి నీళ్లు పోయేలోప, ప్రవాహమార్గము. "పాదలన్నుక్షముల నీడలను మడలతోంబులనుడువుల మేటిపడి యలం." Navana. D. 59. మడ చెట్టు mada-chettu. n. The mangrove. తెల్లమడచెట్టు the white mangrove, Avicennia officinalis. నల్లమడచెట్టు Avicennia tomentosa. (Watts.)

మడక madaku. [Tel.] n. A plough with bullocks complete. నాగటికి ఎట్లనుపున్నె యరిక, అరిక, ఏరు. A folding, a fold, మడుపు. A promontory of land, ఏటిమలకండు. వానికి నాలుగుమడకలు సాగుచున్నవి he has four ploughs in use. రెండుమడకలనేల as much land as requires two ploughs. మడకలు కట్టినతర్వాత after he yoked the cattle to his ploughs. మడకలుపెప్పినారు they loosed the cattle from the plough.

మడకర్ర madakarra. [Tel.] n. A stout piece of wood. లావుకట్టె.

మడగు or మడుగు madagu. [Tel.] v. n. To bend, to be folded, ఎంగు, మడతపడు. To turn, మరలు. తరుగు. మడతొక్క mada-tokku. (మడగన్ + తొక్క.) v. a. To pile palm leaves and then trample them flat. మడచు or మడుచు madatsu. v. a. To fold, to plait, to bend. To slay. To abolish. "ఇహపరాదులకును ఇదిపాదసంపది. ప్రాసినదివి విన్నవారి కైన. మృగ్యకర్మములను మహిమతో మడచును ఎరుల కై మక్కిపడుచునేమి." Vēma 1398. మడత madata. n. A fold, plait, crease. A kind of cake. "వేటిలనీరునట్టిగల మడతలువచ్చుబూరలు." H. i. 117. మడతకట్టె a clasp knife. మడతకట్టెక మడతకట్టెక a folding screen. మడతకట్టెము madata-ttyu. v. a. To unfold. మడతకట్టెము

or మడతవేయు madata-pellu. v. a. To fold, to double up, to crease. See మడుగు.

మడతి, మడతి or మడతుక madati. [Tel.] n. A woman, స్త్రీ.

మడమ, మడిమ or మడిమె madamu. [Tel.] n. The heel. గదికాలు. పాఠమడమ the back of a hoe. గొడ్డలిమడమ the back of an axe. కుప్పామడమ the butt end of a gun or musket, కుండా. మడిమెత్తుపరుగు running quickly. "మడిమెత్తుపరుగులో మంత్రాక్షరము లియ్యి." S. i. 369. "మడిమలు ప్రాగగా మైల వీరలుకట్టి." Mand. iv. 104.

మడవ or మడువ madava. [Tel.] n. A small dam or dike to stop water; a small opening out of a channel into a field. అడ్డకట్ట. మల్లకు పాడులకు నీళ్లుపోయేదోవయొక్క మొదటిభాగము. "మల్లకు మడవలుమార్చిమార్చి." KP. iv. 105. మడవవేవ madava-chēpa. n. A kind of fish, మర్చ్యవీశము.

మడవు madavu. [Tel.] v. n. To turn away, as the face, to turn back, to withdraw from, విముఖుడగు. To become useless, నిష్ఫలమగు.

మడి madi. [Tel.] n. A field, a sub-division of a field, a garden-bed or plot. పరిపాలము. కాలుమడి urine. మల్లయొక the field mouse. మల్లవీర muslin woven in little lattice-like squares. మడివేసలు madi-pesalu. n. A kind of green gram, ఒకవిధ మైన నిల్లపెసలు.

మడి madi. [Tel. from మడగు.] n. Purity, an unpolluted cloth, clean clothes. శుచి, శాంతాస్త్రము. మడితోనుండు to be dressed in clean garments, as a Brahmin, when he takes his meals. ఎక్కడికిపోయినా నా మడితప్పవ go where I may, I will not break the rule of purity. adj. Pure, clean. శుచిగానుండే. మడిబట్టె a clean cloth. మడికాసు madi-kāsu. n. Silver, వెండి. (Thus, white money was an old English word for

silver.) మడికాసుకొండ the hill of silver, i. e., రజతగిరి. "అదిసుధాకరబింబమాకారు మడి కాసువన్నె వేలుపుటమ్మవైతిగాని." P. iv. 251.

మడివేరు madi-chēru. n. The end of a woman's cloth tucked up behind. మడివేలు madi-vēlu. n. A washerman. చాకలి. మడిసంతి madi-sanchi. n. A pure or sacred bag. మడివస్త్రములను ఉంచుసంచి. మడిసంతి madi-santhi. n. The arm pit, వేంక. కత్తుము.

మడిమంచే or మడిమంచేము madi-munchu. [Tel.] adj. Weak, బలహీనము.

"చ॥ చెట్టుపట్టిమను. ప్రాణ దళంబులతోడనోరనా, మనికొరమంచురాణ మడిమంచగగో యిలంబు ప్రామగ్గం." స్వా. vi.

.. ద్వి॥ బలదేవుడుద్ధతిబంధుంబుమూని, మలయురుక్తిని మడిమంచబుచేసె." భాగ. x.

మడియడు madiyadu. [Tel. from మడ్డి.] n. An ignorant person, a blockhead, మూఢుడు.

మడియు madiyu. [Tel.] v. n. To die, perish, నచ్చు. To break to pieces, శునుగు. మడి యించు madiyintsu. v. a. To kill, assassinate, destroy, చంపు.

మడుగు, మడుపు, మడ్లు or మడ్లువ madugu. [Tel.] v. n. To be kept down, అడగు. To be bent, వంగు. n. A proportion, ratio, సూత్రము. దీనికంటె అది యెన్నిమడుగులు హెచ్చు how many times is it larger than this? A basin, pond, lake, a deep or hollow place, a hole or pool in the bed of a river or tank. పడిమధ్యమందున్న ప్రాదము. కొలను. A clean cloth. శాంతాస్త్రము. Purity, శుచి, చుక్కెత్తి. A weight of eight viss, మూడుగు. Humility, submissiveness, suppression of the desires, moderation. అడకుప, ఉపకాంతి. A fold of a leaf, అకుమడుపు. adj. Pure. పరిశుద్ధము. "నిండాకమ్మదీనియ మడ్లుంగాడె. కనెనాపునోడికి న్ని పాడుగుకట్టె."

P. iv. 243. అక్కడ నెప్పుడు మడుగు కట్టియుండి నది the blood was standing in pools.

మడుచు madutsu. v. a. To fold, plait, bend, crease, clasp. To shut, or close (as a book). మడుగుజేయు. See మడగు. కాలు మడుచు lit. to sit down to pass water. మడుపు madupu n. A fold or plait, మడత. A fold of hetel leaf, అకుమట్టు. Clean linen fresh from washing, మడుగువస్త్రము. "మన మనకేతెంచి మడుపులన్నియును కలిమి మన గాకుండ భుజించిమడుచు." BD. iv. 35. మడుపు కత్తి madupu-katti. n. A folding or clasp knife.

మడ్డి maddi. [Tel.] n. Dregs, lees, sediment మడ్డిస్తంభము a pole or mast smeared with lees, up which boys climb, on festival days, for prizes placed on the top. అముదపుమడ్డి the dregs of castor-oil. adj. Foul, dull, stupid, awkward, clumsy. మడ్డియెరువు a dull red. మడ్డితిండి foul feeding. పడ్డినిద్ర deathlike sleep, dead sleep. నాకు నట్టిమడ్డి he is a blockhead. మడ్డికాగితము maddi-kāgitamu. n. Coarse paper, మతక కాగితము. మడ్డిచెక్క maddi-chekka. n. A sort of forest wood used for dyeing cloth red. Morinda citrifolia. Ainsl. ii. 254. Morinda bracteata. Rox. i. 544. Wight's Plate, 126. మలక చెక్క. మడ్డితనము maddi-tanamu. n. Rudeness, rusticity, clownishness, stupidity, ఎడ్డతనము, హెటతనము. మొరైయుండడము. మడ్డిమైనము maddi-mainamu. n. Bees-wax. మతక మైనము.

మడ్లు maddu. [Tel.] n. An iron ball, ఇనుము గుండు. "ఉ॥ ఎర్రగా. గాగిన మడ్లు చంద మెగంగలను పట్టె నినుండునుట్టికె." Prabhavati. v. 62. Great heat, అత్యుష్ణము. వానికడుపులో మడ్లు పోసిపట్టు ఉన్నది he is in bitter grief. adj. Red hot. మడ్లుకత్తి maddu-katti. n. A bill hook, హమ్మెకత్తి

మడ్లుపు madduru. [Skt.] n. A sort of small drum. కుడుము, గుమ్మెల.

మణగు, మణుగు. మడగు or మడుగు managu. [Tel.] v. n. To be bent, to bend. మేకులు మూగ గొట్టు to clinch nails. మూగ గొట్టినమేకు a rivet. మణుచు or మణుచు manachu. v. a. To bend. మడుపుకత్తిని మూచు close the clasp knife. See మడగు. మడుగు and మూగు.

మణి manī. [Skt.] n. A gem, a precious stone. పుష్కరాంబులలోనగుది. A pearl, మత్తె ములోనగుది. In compounds this denotes Unrivalled excellence, as నాయికామణి a woman who is a gem of her sex. విప్రుమణి the noblest of Brahmins. సుందరీమణి the loveliest of women. అంకనామణులు lovely women. దినమణి the gem of day, i. e., the sun. నవమణులు nine precious stones, viz., గోమేధికము Onyx, నీలము Sapphire, పగడము Coral, పుష్కరాగము Topaz, మరక కఠము Emerald, హరికెళ్ళము Ruby, కార్బునెల; మత్తెము Pearl, కైదూర్యము Cat's eye, lapis lazuli; నెల్రము Diamond. మణులు చెక్కెన సంకెళ్లు jewelled fetters, i. e., disguised difficulties. మణికంఠము manī-kanthamu. n. The Indian Roller, Corraicia indica, చామము, పాలిట్టి. మణికట్టు, మనికట్టు or మణిబంధము manī-kattu. [Tel.] n. The wrist; మణికట్లను తెగిస్తూ to cut off the hands. మణికారుడు manī-kārudu. n. A jeweller. A lapidary, or worker in precious stones. రత్నముల పాప బట్టువాడు. మణిపట్టు manī-pattu. n. A sort of flowered silk. ఒకవిధ మైనపట్టు. మణి ప్రవాళము manī-pravalamu. n. A doggerel verse: or a mixed language, part Sanscrit, part Telugu or Tamil. రెడుభాషలు కలిపిన కవిత్వము. మణిభిత్తు manī-bhittu. n. A diamond. Lit. "the ruby cutter." నెల్రము. మణిమాల, మణిమాలిక or మణి బిందుమాలికా manī-māla. n. An impression left by a bite. చింతితమణిమాల. A

necklace. హారము. "కమనీయమణిమాలికా శశ
పదవంద్ర, రథాంకమారమా శభితోప." T. iii.
126.

మణికమా manikamu. [Skt.] n. A water
jar, or pitcher. పెద్దబాన, కాగు. A small
pot, మంత.

మణిగ or మణిగ maniga. [Tel.] n. A whole-
sale shop. మండి. A shop, దుకాణము.

మణిగాననమా mani-gasanamu. [Tel.] n.
A thin coating of whitewash or lime.
సన్ననిసున్నపుతూత.

మణితమా manitamu. [Skt.] n. A low mur-
muring sound, గళరవము. A cuckoo's cry,
కోకిలధ్వని.

మణియగాడు or మణెగాడు maniya-gadu.
[Tel.] n. The Superintendent of a village
or temple. పాఠశాలి.

మణివమా or మణిగమా mani-vamu. [Tel.]
n. Authority. అధికారము మణి వ కా డు
maniva-kadu. n. One who is in authority
or power, a superior officer, అధికారి.

మణిశిల or మణిసిల mani-sila. [Skt.] n.
Realgar; red sulphuret of arsenic. ఒక
విధమైన ఎర్రమన్ను.

మణుగు or మడుగు manugu. [Tel.] v. n. To
be folded, bent. To die, to expire. అబగు.
n. A clean cloth. భారవస్త్రము, బట్ట. "ఏకా
ర్ణవంశైయోడనామ్యుకుల, శీకొనకుదికడు చాకి
యునరకు, మహితభక్తానికి మణుగులుకార, మహి
నెపుడుమడివాల మచయ్యయిన." BD. iv.

145. మణుగు or మణువు manugu. n. A
maund or weight of eight viss., i. e., forty
seers or twenty-five pounds. ఎనిమిదిపైల
యెత్తు. మణుగులువ్వలు manugu-burrulu.
n. Vermicelli. ఖెంతికలలో ఖేదమైనభక్ష్య
ములు. H. i. 117. మణుము or మడుము
manutsu. v. a. To fold or bend. See
మడుగు.

మట్ mat. [Skt.] adj. Mine, my. మద్యా
క్యము my word. మత్త-ఫ my history. మ

ద్దాసులు my servants. మచ్చునకము my dog.
మన్నాము my name. మన్నియము my
custom, my order. మన్నియామ్యులు those
who obey me.

మతంగుడు matangudu. [Skt.] n. The name
of a Rishi. A man of the chuckler or
shoe-maker caste. మాదగవాడు. మతంగ
జము or మతంగము matanga-jamu. n. An
elephant. మతంగస్త్రీ matanga-stri. A
chuckler woman. మాదగిది.

మతకము matakamu. [Tel.] n. Deception,
illusion, delusion. మాయ. "మరమునా
మాయ మతకమంతయును, గనుగొన్న ధన్యుడుగా
ననిట్లనియె" L. iii. 295. మతకరి matak-ari.
(మతకము+అరి.) n. A deceitful person, a
deluder. మాయలపారి, మాయవి. "మతకరి
చిత్రాంగిమత్సరంబునను, సుకునిపై కవటంబునుద్ది
కల్పించె." Sar. D. 350.

మతము matamu. [Skt.] n. Opinion. అభిప్రాయము.
wish, idea. A doctrine, creed, sect, religion, శాస్త్రము. Consent, సమ్మతి.
శ్రీమతములు the three creeds, i. e., the
Vaishnava, Madhwa and Smarta creeds.
మత్తములు the six creeds, viz. వైష్ణవము,
వైవము, శాక్తము, గాణపతము, సౌరము and
కాపాలికము. కాదిమతము (in magic) is the
mode wherein the alphabet is recited the
right way while హాదిమతము is reciting the
alphabet backwards, the wrong way, begin-
ning with హ which is the last consonant.

మతలము mata-labu. [H.] n. Purport, mean-
ing. A topic, subject, contents, as అన్నీ
మతలము.

మతల్లిక matallika. [Skt.] n. (In composi-
tion,) the best or most excellent of all
things. మిక్కిలిశ్రేష్ఠమైనది. వధూజనమతల్లిక
the gem of her sex. Vasu. vi 84.

మతాము or మత్తాము matbatu. [H.] n. A
blue-light, చంద్రశ్రోత.

మతి mati. [Skt.] n. Understanding, intellect,
consciousness, judgment; sense, mem-
ory, recollection; wish, desire, inclina-
tion, బుద్ధి, తలంపు, ఇచ్ఛ. మత్తభ్రమ mental
aberration, perplexity, పిచ్చి, నెత్తి. మత
తప్పినవాడు one out of his senses. మతి
మంతుడు mati-mantudu. n. A man of
sense, a clever man, బుద్ధిశాలి. మతి
మరుపు mati-marupu. n. Forgetfulness,
absence of mind, పారపాటు. మతిహీనుడు
mati-hinuudu. n. A senseless or foolish
man. బుద్ధిహీనుడు.

మతింను matitsu. [H.] v. a. To estimate,
appraise. మతంపు same as మతింపు (q.v.).

మత్తుణము matkunamu. [Skt.] n. A bug.
నల్లి.

మత్తుము matthamu. [Skt.] adj. Intoxicated,
drunk, tipsy. Infatuated, wanton, lust-
ful. Mad, insane. Proud, gay, merry.
మత్తబిబ్బము. మత్తనారము or మత్తేభము an ele-
phant in rut. మత్తనకొరము the amorous
dove, the lovelorn nightingale. మత్తకాశిలి
or మత్తకాశిలి matla-kasini. n. A wanton
woman. మదంచిన స్త్రీ. మత్తకోకిల matla-kokila.
n. The name of a certain Telugu metre.
మత్తి matli. n. Intoxication, amorous desire.
కామము. మత్తికాడు matli-kadu. n. A lewd
wretch. కామకుడు. An impudent fellow.
తలలో వ్రినవాడు. "చిక్కెబోసేడునాచెమత్త
కాడు, చిక్కెలపెట్టి కాశిలిపెప్పించు." HD.
ii. 535. మత్తు or మత్తా matlu. [from
Skt.] n. Intoxication, drunken-
ness, pride, arrogance. క్రొపు, పుయకము,
పాదము. నాత్తబొంధము an intoxicating
drug. మత్తిలు, మత్తిల్లు or మత్తుగొప్ప
mattilu. v. n. To be intoxicated, to be
inebriated. నిసాచేయు, మదించు, క్రొపెక్క.
మత్తుడు matludu. n. A drunkard, a
lustful man. A proud man. మత్తుగొన్న
వాడు, మదించినవాడు. మత్తేభము matte-
bhumu. n. The name of a Telugu Metre.

మత్సరము matsaramu. [Skt.] n. Envy,
impatience of another's success or pros-
perity, jealousy, passion, anger. ఈర్ష్య
క్రోధము. adj. Envious, inimical, ఈర్ష్యగల
క్రోధముగల.

మత్స్యంది matsyandi. [Skt.] n. Coarse or
unrefined sugar. Molasses, బెల్లము. Crys-
tallised sugar. కంచచక్కెర.

మత్స్యము matsyamu. [Skt.] n. A fish, చేప.
మత్స్యధ్వజుడు matsya-dhvajudu. n. An
epithet of Manmadha. వన్నగడు. మ
త్స్యాక్షి matsy-akshi. n. The moon
plant, Asclepias arida. పొన్నగంటికూర.

మఠనము mathanamu. [Skt.] n. Churning.
చిలకడము, శ్రమచుట. మఠింతు mathintu.
v. a. To churn, చిలకు, శ్రమ్యే. మఠతము
mathitanu. n. Butter-milk. మట్ల. adj.
Stirred, churned, agitated, distressed,
grieved. శ్రమ్యేబడిన.

మదట madata. [from Skt. మదము] n. An
intoxicated person, మత్తుడు, మత్తురాలు.
A clownish boor, a stupid rustic.
మందుడు, జడుడు. మదటతనము madata-
tanamu. n. Stupidity, clownishness,
rusticity. జడత్వము, వాడీతనము. "ఇదినాయ
దినాకేళి సహము నీకెందునిలవ జనునె దురాత్మా
మదటతనము దీరియందే కదిలములెమ్మనిన." P.
iii. 108.

మదనుడు madanudu. [Skt.] n. Man-
madha. మదనము madanamu. n. The
Thorn Apple, Datura fatuosa. ఉత్తైత్త
చెట్టు, దుత్తారము. Wax, ముయనము. "మందా
రిమకరంద మాధుర్యమున బేల మధుపంబుపా
లు నేమదనములకు." B. vii. 17. మదన
గ్రంథి madana-grandhi. n. A
plant called Spermatoce hispida. పాచిలిగ.
Ainslie. ii. 259. మదనకేతులు madana-
chetulu. n. The wooden frame work
over the beams in the roof of a Hindu
house. శ్రేణి, చంద్రులు, దూముమిది అంగ

చారువులు. ఇంటిమరుజలమీదవేయవచ్చులు. "మదవచేతులచాతురి నెయ్యపులగురుంబిదల చావు విప్పుపదమొత్తుపురిగ్యవాలక్షీనూత్నతా." A. ii. 17. "నీ తనువెల్లచేల్లగాదనయనినక్కన భాద్రునిచేతులుమదవచేతులనయంబు." Paidi. i. 129. **మదనపత్రిక** *madana-patrika*. n. A billet doux, or love-letter, విరహవేదనాదులను తెలియచేయుచు వ్రాసికొనినశాబ్దము. **మదని** *madani*. n. A civet cat, జెప్పాదిపిల్లి.

మదము *madanu*. [Skt.] n. Fat, కొవ్వు. Pride, arrogance, lust, frenzy, madness. కర్వము. Musk, కన్నూరి. మదాంధర the blindness of pride, haughtiness. విద్యామదము the pride of learning. ధనమదము the pride of wealth. ధనమదాంధుడు he who is blinded by riches. కలమదము the pride of caste or birth. ఉద్యోగమదము the pride of office. మామదము the pride of beauty. యౌవనమదము the pride of youth. అస్వమదము the pride of plenty. స్త్రీమదము the pride of passion. మహాలస indolent, heavy as with tipsiness or lust. అతని మదమతీగినది his lustful arrogance has gone, he has sown his wild oats. adj. Proud. మదగజము an elephant in rut. "మదవైరిద్వివసినహమాత్తి." G. viii. 4. **మదించు** *madintsu*. v. n. To become fat, proud, or arrogant, to be in rut. కొవ్వు, అహంకారించు, మర్దలు. **మదపు** *madapu*. n. An elephant in rut. (The *ట* is inserted to prevent elision.) **మదమదము** *madam-adatsu*. v. n. To put down pride, to kill. చంపు. **మదవతి** *madavali*. n. A wanton woman. **మదావళి** *madavalu*. n. An elephant in its prime.

మది *madi*. [from Skt. మతి.] n. The mind. మనస్సు, బుద్ధి. మదించు to think, తలచు. **మది** *madi*. n. Great calmness, నెచ్చది. Steadiness, నిశ్చలత. "మదిమదిరాజ్య మునవిడిచి వాంకుతలంబుని కెందరానిమేల్, పచ

వులుగోరకల్ల నె తపంబు భుజించుము." UK. iv. 183. **మదింపు** or **మతింపు** *madimpu*. n. An estimate, valuation. **మదింపు** or **మతింపు** *madintsu*. v. a. To make an estimate. మదింపుచేయు.

మదిర *madira*. [Skt.] n. Spirituous or fermented liquor. సుర, కల్లు. మదిరాక్షి or మదిరేక్షి a wanton eyed girl, a giddy woman, మదముకప్పిన కన్నులుగల ఆడుది. మదిరాక్షి లేక్షి one who has drink-swollen eyes.

మదిర *madira*. [Tel.] n. A heap of earth or gravel.

మదియము *madiyamu*. [Skt.] adj. Mine, appertaining to me.

మదుగు. **మదుము** or **మదువు** *madugu*. [Tel.] n. A sluice, a flood-gate. శూము.

మదుపు *madupu*. [Tel.] n. Green color, ఆకుపచ్చె.

మదురు or **మదులు** *maduru*. [Tel.] n. Coping, the cope or crown of a wall; or thatch placed on the top of a wall. గోడవైకట్ట. మదురుగోడ an enclosing wall. HD. ii. 1038. మదురు పోయు to put a coping on a wall. మదురుమిడికిల్లి a cut on the roof, i. e., a calculating man; one who "sits on the fence."

మదురువు *maduruvu*. [from Skt. మధు.] n. Intoxicating liquor, మద్యము. Intoxication, మత్తు.

మద్గువు *madguvu*. [Skt.] n. An aquatic bird: the cormorant, నీరుకాకి, కికాకపక్షి. A kind of fish. మత్స్యభేదిము.

మద్దతు *madatu*. [H.] n. Assistance, help, abetment. **మదద్దారు** *madadyaru*. n. An assistant.

మద్ది *maddi*. [Tel.] n. The tree called *Mentaptera arjuna*. అజ్జనము. Rox. ii. 438. *Terminalia alata*. Koenig. Ainsl. ii. 193. *Ailanthus malabarica*. (Watt.)

There are various species called ఇనుమద్ది, పూడుమద్ది, ఏరుమద్ది, ఎల్లమద్ది or చిరిమాను and కూడిమద్ది, *Briedelia retusa*. **మద్దికాయలు** *maddi-kayalu*. n. The fruit of the tree. A kind of earrings worn by boys.

మద్దెల *maddela*. [from Skt. మృదంక.] n. A small drum. మృదంకము. **మద్దెలరూపురిక్క** *maddela-rupu-rikku*. n. A constellation called ధనిష్ఠానక్షత్రము.

మద్యము *madyamu*. [Skt.] n. An intoxicating drink, toddy, liquor. కల్లు, సారాయి, సుర. మద్యపాము a wine-bibber, a drunkard, మద్యపానము wine drinking. మద్యపానము చూచుము give up drink.

మధురము *madhuramu*. [Skt.] adj. Sweet, delicious, agreeable. సుందరమైన, స్వార్థుడైన, ప్రీయమైన. n. Sweetness, తియ్యన. **మధురస** *madhu-rasa*. n. The vine tree, గోస్తని, వ్రాక్షిచెట్టు. **మధురము** or **మధురము** *madhurima*. n. Sweetness, తియ్యన.

మధువు *madhuru*. [Skt.] n. Wine, spirits. కల్లు. Honey. శేనె. The sweet juice or nectar of flowers. మకరందము. పూదేనె. The spring time of the year. వైశ్రమాసము, వసంతయుతువు. **మధువ్రతము** *madhuvratamu*. n. A bee. తుమ్మెద. **మధుసఖుడు** *madhu-sakhudu*. n. An epithet of Manmadha. **మధుకరము** *madhu-karamu*. n. A bee, as the maker of honey (మధువు.) తుమ్మెద. Also, boiled rice given as alms, భిక్షాన్నము. **మధుపము** *madhupamu*. n. A bee, as 'sucking honey.' తుమ్మెద. **మధుపర్కము** *madhu-parkamu*. n. Honey mixed with curds. దధిసంయుక్తమధువు.

A bridal dress. పెండ్లిలో వధూవరులకు ఇచ్చే వస్త్రము. **మధుయష్టిక** *madhu-yastika*. n. Liquorice, అతివధురము. **మధులిహము** *madhu-lihamu*. n. The honey bee, శేనెయిగ. **మధువారము** *madhu-varamu*. n. Tipping, drinking frequently. మద్యపానము.

మధుకము or **మధుకము** *madhukamu*. n. The tree called *Bassia latifolia*. ఇప్పుచెట్టు. **మధుశ్శిష్టము** *madhu-chhishṭamu*. n. Bees wax. Lit: the refuse of honey. మైనము. **మధులకము** *madhulakamu*. n. The lesser species of *Bassia latifolia*. నీరుఇప్పు. కొండయప్పు. **మధులిక** or **మధులిక** *madhulika*. n. The pollen or dust of flowers. పుప్పొడి. A stream of honey. మకరందధార. "నిడుద మధులికల్ నడుమనేకొని దీమలుసాగజోట్టుకొం, చడలికదారకాచకటకాకృతి సుల్లమెలంగగాడు పుల్, జడగతిసద్ధినీన పరిమత్తునునిశ్చయితానలం బెదుల్చడమిసార్వలై ను నుండుద సుల్లగస్తు శ్చెనోయనా." A. v. 130. టీ|| మధులికల్, మకరందధారలు.

మధుసూత్రము or **మధుసూత్రము** *madhusūtra*. n. An epithet of Vishnu, as having slain the giant Madhu. **మధ్యము** *madhyamu*. [Skt.] n. The middle, the waist, the middle part. నడుము, నడిమి భాగము. adj. Middle, that which is in the middle, centric; mean, as opposed to extreme. Middling, that is neither good nor bad, poor, indifferent. నడితలము, నడుమనుండే. మధ్యపు వెండి inferior silver, much alloyed. **మధ్య** *madhya*. n. A girl of from 13 to 18 years of age. A youthful maiden. **మధ్య** adv. affix: Between, in the midst, amongst, amidst, meanwhile. ఆమధ్య thereabouts, during that interval. తొమ్మిదో మాసము ఆమధ్య about the ninth month. జనవరిఆమధ్య about January. ఈ మధ్య lately, recently. మధ్యమధ్య here and there, between whiles, now and then, at times, occasionally, అప్పుడప్పుడు, అక్కడక్కడ. **మధ్యవేళము** *madhya-dēṣamu*. n. The central portion of the Bhurata Varsha, i. e., of Northern India. **మధ్యము** *madhyamu*. n. The middle finger. నడిమివేలు. **మధ్యము** *madhyamamu*. n.

మధుసూత్రము or **మధుసూత్రము** *madhusūdanudu*. [Skt.] n. An epithet of Vishnu, as having slain the giant Madhu.

మధ్యము *madhyamu*. [Skt.] n. The middle, the waist, the middle part. నడుము, నడిమి భాగము. adj. Middle, that which is in the middle, centric; mean, as opposed to extreme. Middling, that is neither good nor bad, poor, indifferent. నడితలము, నడుమనుండే. మధ్యపు వెండి inferior silver, much alloyed. **మధ్య** *madhya*. n. A girl of from 13 to 18 years of age. A youthful maiden. **మధ్య** adv. affix: Between, in the midst, amongst, amidst, meanwhile. ఆమధ్య thereabouts, during that interval. తొమ్మిదో మాసము ఆమధ్య about the ninth month. జనవరిఆమధ్య about January. ఈ మధ్య lately, recently. మధ్యమధ్య here and there, between whiles, now and then, at times, occasionally, అప్పుడప్పుడు, అక్కడక్కడ. **మధ్యవేళము** *madhya-dēṣamu*. n. The central portion of the Bhurata Varsha, i. e., of Northern India. **మధ్యము** *madhyamu*. n. The middle finger. నడిమివేలు. **మధ్యము** *madhyamamu*. n.

The fifth note of the Hindu gamut; Tenor. adj. Middle, central, intervening. Mean, ordinary, middling, సడిమిది. మధ్యమ మై న వెండి base or ordinary silver. వానికి దృష్టి మధ్యమముగా నన్నది his eyes are not good. మధ్యమ పురుషుడు *madhyama-purushumu*. n. The second (or middle) person in Grammar. Thou, you. ఎదుటివానిని తెలుపు మాట. మధ్యముడు *madhyamudu*. n. One who is middling, i. e., neither good nor bad. సడిమివాడు. మధ్యరాత్రుడు *madhya-ratramu*. n. Midnight. అర్ధరాత్రుడు, సడిరేయి, నిశీధము. మధ్యవర్తి *madhya-varti*. n. An arbitrator, a third person, a mediator, referee, nominee, umpire. మధ్యవర్తిత్వము or మధ్యస్థము *madhya-vartitvam*. n. Mediation, arbitration. మధ్యస్థుడు *madhya-sthudu*. n. A third person, umpire, referee, mediator. మధ్యస్థి, సడుమంది పక్షపాతములేక యిరుతెగల వారికి న్యాయముచెప్పువాడు. మధ్యాహ్నము *madhya-ahnamu*. n. Mid-day, noon. పట్టపగలు.

మనము *manamu*. [Tel.] pron. We, (including the person or persons addressed,) as distinguished from మేము which excludes the person addressed. మనము చూడలేకే neither you nor I saw it.

మనము *manamu*. [Skt.] n. The mind. మనస్సు. మననము *mananam*. n. Minding, understanding, thinking, reflecting, ధ్యానము.

మనవర్తి *mana-varti*. [Tel.] n. Corruption of మనవృత్తి. (q. v.)

మనవి *manavi*. [Tel.] n. A request, solicitation, petition, విన్నపము.

మనసు or మనస్సు *manasu*. [Tel.] n. The internal organ of cognition, the intellect, understanding, mind. Inclination, wish, will, pleasure, ఇష్టము. adj. Liking, ఇష్టము.

మనసగు *manasagu*. (మాను+అగు.) v. n. To like, ఇష్టమగు. మనోవేగముగా పోయినాడు he went as quick as thought. మనోవ్యాధికి మందులేదు there is no cure for the heart-ache or for a mental disease. వాణ్ని పిలవడానికి నీకెట్లా మనస్సువచ్చింది how could you find it in your heart to call him? నీకు మనస్సువచ్చినదానిని తీసికొనవచ్చును you may take which you choose. దానిని చేతు దాకు వానికి యింకా మనస్సురాలేదు he is not yet inclined to do this. తమరు మనస్సు పట్టితే అవును if you once set your heart upon it it will be done. వానికి మనస్సుకొస్తే ఒకటి, మనస్సుకొనకపోతే ఒకటి he is guided by fancy or whim. మనస్సు వ్రాసినది మనస్సు is in the heart. వాని మనస్సు అశీఘ్రము his thoughts are inscrutable. వాని మనస్సును ఎందుకు మన్నించినావు why should you grieve him or his heart? వాని మనస్సు విరిగింది he is heart-broken. ఈమాట నీమనస్సులో ఉండనీ you must keep this to yourself. అది యేదీవితే వాని మనస్సు తాళలేదు he could not endure to see her weep. వాని మనస్సు తిరుగలేదు he has not altered his opinion. వానికి మనస్సులో ఒకటి, బయట ఒకటి he has one thing in his heart and another in his mouth. వామనస్సు ఒకవిషయమగున్నది I know not what to think, my mind is confused. "ఇంద్రియములముఖ్యములు" the senses are dependent on the mind. M. XII. v. 596. మనస్సు మైన మాట the thought of his heart. మీమనస్సు as you please, your pleasure. వాని మనస్సువచ్చినట్లు as he chose, as he pleased. మనసియ్యలేదు he did not tell his real thoughts. నీమనస్సు వచ్చినట్లు or నీమనస్సుపోయినదే తోవా what! are you to do as you like! మనస్సుకుండు to give close attention. మనస్సులోనిమాట one's real opinion. తనమనస్సువచ్చినపనులు whatever jobs he pleased. ఇట్లుచేయటం మనస్సుకొనకంకం as (he) could not find it

n (his) heart to do this. వామనస్సు పట్టినది it was impressed on my mind. నాలకు దినాలు మనస్సుపట్టకొనింది (లేక. నిలుపుకొని) ఉండు you must keep yourself quiet or restrain yourself for a short time. మనసతి *manas-ati*. (మాను+అతి.) n. A wise man, బుద్ధిమంతుడు. "కృతి అయమనిజ ప్రచారం, బాధుడుగానుండ నమట నతిశోభనం. మనసయే కనిపించును. మనకరం కోమలు మాక మనమనోతకం." R. i. 123. మనసా *manasa*. adv. Mentally, in the heart. స్వచ్ఛమయిగా. మనసార *manas-ara*. adv. Sincerely, willingly. మనసేబుడు. మనస ప్రభవుడు, మనోబుడు or మనోభవుడు *manasijudu*. n. Lit: The mind-born. An epithet of Manmadha, పుష్పకము. మనస్కరించు *manas-karintu*. v. n. To be inclined. మనస్కరించుచు, మనస్సు ఉండు. In correspondence మనస్కరించు denotes 'please to consider the above: this is equivalent to "yours truly." మనస్కరించి willingly, మనస్కరింపకముగా. మనస్కారము *manas-karamu*. n. Fixed attention, profound meditation. మనస్కారము, మనస్కారము, చిత్తహేతువు. మనస్కుడు *manas-kudu*. adj. "Minded," a word used in compounds, thus మనస్కుడు a right minded man, a good hearted man. మనస్కుడు an evil minded man. భిన్నమనస్కులయి heart-broken. భిన్నమనస్కులయి being of various minds. ప్రసన్నమనస్కులయి light hearted, pleased. మనస్తాపము *manas-tapamu*. n. Mental distress, displeasure, anger, vexation. ఆమెకు మనస్తాపము గానన్నది she is annoyed or grieved at this. మనస్సుపూర్తిగా or మనస్సుపూర్తికముగా *manas-pur-ti-ga*. adv. Willingly. మనస్వి *manasvi*. adj. Attentive, fixing the mind upon anything. Intelligent. బాగుచుండు. Good-hearted. మంచి మనస్సుగల. మనోజ్ఞము *manojnamu*. adj. Agreeable, pleasing, captivating, lovely, handsome, మంచి

మై. మంచి మై. మనోరంజన *mano-ran-jam*. n. (Lat. that which delights the mind.) The name of a certain flower with a rank smell, apparently a sort of arum. మనోరథము *mano-rathamu*. n. A wish, desire. ఇష్ట. వామనోధయి తమరు త్వోగా నా వా కేమిని ఇచ్చుమున్నాను I trust that you will soon grant what I so earnestly wish. మనోమగిళిలము *mano-malikitamu*. n. Misunderstanding. మనోహరము *mano-haramu*. adj. Heart-stealing, i. e., charming, lovely, alluring, captivating, fascinating, ఇంద్రుడు. n. Vermicelli.

మనా or మనా *manā*. [H.] n. A prohibition, hindrance, prevention. వానికి దేవి క్షీనున్నా అయింది he is banished the court.

మనాకే *manakē*. [Skt.] adv. Little, slowly. అనునాకే not a little. "పునఃపునః దండం దండం చేయితే, న్యూనా మిక్కుటూ తిక్కెయిల మనా న్విష్టముడినోళ్లై." N. vii. 157. టీ! అనునాకే, అగకమగుట్టె గాను.

మనకట్టు Same as మణికట్టు. (q. v.)

మనకిలము *mani-kitamu*. [Tel.] n. Grief, affliction, sorrow. న్యాయము, దుఃఖము, విచారము. "కృతి తనయగము విన్నముచే, నినకీడునవ శ్రయిత చే నమమిగో, భనములమిమ్మనగానెడ, మనికీతముల మానుడనుచు మదిగొపమెరయక." Vish. vii. 260. మనకిలపడు *manikita-padu*. v. n. To be sorry, to grieve, దుఃఖపడు. మనకిలపాటు *manikita-patu*. n. The act of being sorrowful, దుఃఖపడుట.

మనకి *manishi*. [for Skt. వామస్సుడు.] n. A man or woman, a person. వానికి రూకలకట్టారేను మనిషికట్టారేను he has neither money nor men. మనిషికొక మాకుకానచ్చును a proverbial expression, meaning, all men are subject to disease మనిషికొకరూపాయియిచ్చి నాడు he gave each man a rupee. మనిషికొక మాటచెప్పినారు each man gave a different opinion. మనిషికొకమాట చెప్పినారు he talks differently to different people. ఒక ఆడు

మనిషి a woman. ఆమెలావాటిమనిషి she is a stout person. నీవేమిమనిషివి what a strange man you are! మనిషివా, చకువువా? are you a man or a brute? do you call yourself a man? నామనిషిని చంపుతాను I will send my man. ఆ దేశపుమనుషులు people of that country.

మనీషు manīshu. [Skt.] n. Mind, understanding, intellect. బుద్ధి, మతి, ప్రజ్ఞ. మనీషి manīshi. n. A learned man, a teacher. ప్రాజ్ఞుడు, పండితుడు, బుద్ధిమంతుడు.

మను manu. [Tel.] v. n. To live, exist. జీవించు. To conduct oneself, నర్తించు. "కంటిని శ్రీపాద కవలంబులేను, మంటినింకేటికి మగుడుదుననిన." BD. iii. 2220. n. Earth, soil, మట్టి, నేల. మనికి or మన్ని maniki. n. Existence, living, జీవించడము, జీవనము. Home, an abode. నివాసము, ఉనికి పట్టు, వాసస్థానము. A place, స్థానము. "మనుకులము రాచవారల, మనుకులకరవచుకలిమిమగువకు నెలవై, తనరునయోధ్యానగరము." R. i. 102. మనుకులకరవగుచు, అనగా ఇండ్లకు ఉనికిపట్టుఅగుచు. మనికిపట్టు maniki-pattu. n. Home, an abode. గృహము. మనుకువ manukura. n. An abode, house, residence. వాసస్థానము. మనుగడ manugada. n. Life, living, జీవనము, జీవించడము. Means of livelihood, జీవనోపాయము. "మనుగడదప్పునొక్క మనిమాట లచేకొనవైతి." M. XII. iii. 370. మనుచు, మంచు, మనుపు or మన్ను manutsu. v. a. To cause to live, to nourish, to take care of, bring up. మనజేయు, పోషించు, ప్రతికించు. మనువీండి or మన్నిండి manudindi. n. Lit: That which eats earth, i. e., a kind of snake, ఒకవిధమైనపాము. మనువతి manupari. n. A guardian, కాపరి, రక్షకుడు. మనుపీనుగు manu-pinugu. n. A living corpse, జీవచ్ఛవము. మనువుత్రి, మనువుత్రి or మనువుత్రి manuvritti. n. Maintenance, support; a pension, allowance, stipend. మనువు

manuvu. n. Life, living, జీవనము, ప్రజ్ఞకుట. Conduct, వర్తనము. Choosing a husband, the choice of a husband, మగని పరిచుట. A husband, మగడు. A fitting match, implying a proper or respectable son-in-law. వివాహనిశ్చయము. అతడు కూతుర్లకు మనువులుచిక్కక అల్లాడుచున్నాడు he is at a loss for a suitable match for his daughters. మంచిమనువుచిక్కితే కూతురికి పెండ్లిచేస్తాడు. if he meets with a suitable match he is ready to give his daughter in marriage. మారుమనువు a second marriage of a woman, ఆడదానికి రెండవవివాహము. మనుగుడుపు manu-gudupu. n. A final entertainment given by the bride's parents to the bridegroom, after the conclusion of the whole marriage ceremonies.

మనుగు or మనువు manugu. [Tel.] v. n. To die, చచ్చు.

మనుపాల manu-pāla. [Tel.] n. A certain medicinal tree with oval leaves, Nerium antidiysentericum. కుటజము, కొడికెచ్చెట్టు, పాలకుర, జీవంతి.

మనుబోతు, మన్నుబోతు, మను or మన్ను manu-bōtu. [Tel.] The Gayal, commonly called the Bison. బుశ్యము. మనుపెంటి, మన్నెంటి, మనుబిడి or మన్నిడి manu-penti. n. A female bison. ఆడుబుశ్యము. HD. i. 511. plu. మన్నిళ్లు.

మనుమడు manumadu. [Tel.] n. A grandson. మనుమరాలు manumaralu. n. A granddaughter.

మనువు manuvu. [Skt.] n. A mystical-verse or formula. మంత్రము. A legislator and saint called Manu. There are said to be fourteen of these Manus, viz., స్వాయంభువు, స్వారోచిషుడు, ఉత్తముడు, రామముడు, లైవతుడు, చాక్షుషుడు, వైవస్వతుడు, మూర్యసాన్ది, దక్షసాన్ది, బ్రహ్మసాన్ది, గర్భసాన్ది, రుద్రసాన్ది, రామ్యుడు, భృగ్యుడు. మనుబుడు or మనుమ్యుడు manujudu. n. A man, a

human being. మనుజాశేషుడు manuj-asanuđu. n. Lit. An eater of men, i. e., a demon, రాక్షసుడు. మనుజేంద్రుడు manuj-ēndrudu. n. A king, రాజు. మన్వంతరము manv-antaramu. n. An age or period of time supposed to be under the sway of one Manu, ఏకమన్వంతరవివర్ణయోగములు, మనుకాలమగ్యవర్తిత్వము. (Vulgarly) Time, a rule, reign; thus చంద్రులాల మన్వంతరములో or హయాములో in the time of Chandulala a former governor of Hyderabad. అతని మన్వంతరముతీరినది his days are ended.

మనోజ్ఞము or మనోహరము and మనోరథము See under మనస్సు.

మన్న manna. [H.] n. Prevention, an obstacle, అడ్డంకింపు, విఘ్నము. See మనా.

మన్నన or మన్నిక manmana. [Tel.] n. Respect, regard, grace, favour, సత్కారము, గౌరవము, గొప్పచేయడము. "మనుబనాధునివలన వాన్నలలుగనిరి." V. P. ii. 18. adj. Dear, beloved. ప్రయమైన. "పాలనెట్టికా మన్నన మన్నునెతిపసిమంతాపుం డెయ్యెనెతొయ్యలకా." R. v. 17. మన్నించు mannutsu. v. a. To respect, మన్ననచేయు, గొప్పచేయు, సత్కారించు. To excuse, forgive, to pardon. నా తప్పునున్నించవలెను I pray you to excuse my fault. మన్నింపు mannipu. n. Respect. కారవము. Forgiveness, క్షమాపణ. వానికి దెబ్బలు మన్నింపుచేసినారు they excused him the flogging, i. e., he was not punished.

మన్ని manu. [Tel.] n. Life, జీవము. A certain muscle in the back of the head. పెడతలముండుండునము. మన్నిగొప్ప manni-gou. v. a. To kill, or slaughter. చంపు. "మన్నిగొప్పవిఖ్యాతమహావ్రతాపమునకు." Kālahas. iii. 234.

మన్నిడు, మన్నియుడు or మన్నియు mannidu. [Tel. మన్ను + యుడు.] n. A lord, a chieftain, వ్రాభువ, మన్నెపువారి. "మనోజేతలయ" మన్నింకొని." Pal. 52. "ఎన్నుతనాశనకకట్టె."

తన్నె మణికూర్పుగనము గదలో నెపుడుకా, నన్నీ లకుజాదరులకు, కన్నె లకుమహాపుచుండుగదరా." Sumati §. 49.

మన్ను or మను mannu. [Tel.] n. Earth, mud, soil, dirt. మంటబెట్టు to inter or bury. పూడ్చు. పాతపెట్టు. వానికి మన్నుమిన్నుకాన రాలేదు he is too proud to care for anything in heaven or on earth. మన్నువీండి, మనువీండి or మన్నిండి manu-dindi. n. Lit. that which feeds on earth, i. e., a kind of snake. మన్నురేడు mannu-rēdu. n. A king. భూపతి. మన్నులపాము manmula-pāmu. n. A harmless species of serpent, extremely thick. Russell on Snakes, Vol. ii. No. XVI.

మన్ను mannu. [Tel.] n. A wild animal of the ox tribe, the Gayal or the Bison. బుశ్యము. See మనుబోతు.

"తే|| పంకముగొలబడి బడిమనలేవు. మన్నులివ్వేరకాటిమన్నులందు." Sva. iv. 20.

A kind of military weapon, యుద్ధసాధన విశేషము.

మన్నెము or మన్వము mannemu. [from Skt. మాన్వము.] n. Land given as a token of respect. సత్కారించి యిచ్చిన కొంతభూభాగము. High-lands, hilly land, hill-country, uplands. Agency tracts. మన్నెపుజ్వరము jungle fever. మన్నెపుచీకము highlands. లోమనగ్గము the interior of the hills. "అనయంబు రజతాస్త్రి యట్టి దుర్గంబు మనుగల్గక నేల మన్నెమన." BD. iii. 1093. మన్నెకాడు. మన్నెవార or మన్నెపువార mannekadu n. A highland chieftain. మన్నెపువారు hill people. మన్నెపుగొడ్డలి a broad axe, a woodman's axe, a highlander's axe. మన్నెముల్లి manne-mullu. n. A large needle used to remove thorns from the feet of goats. "మందులపాడియెన్నె మన్నెముల్లతోలకుల్లాయి." H. ii. 85. మన్నెగిలము manne-gila-

mu. n. Chieftainship, the state of being a lord among the hill people, మన్నె పుడారెనము. "నలపుల మన్నెరికంబు" Vijayanti. ii. 66. టీ॥ మహామలమొక్క ప్రభుత్వము.

మన్నథుడు manmathudu. [Skt.] n. Manmatha, the Hindu Cupid, అనండుడు. మన్నథ manmatha n. The name of a Telugu year. ఒక సంవత్సరమునకు చేరు. మన్నథబాణాలు the arrows of Love, the name of a particular kind of rice, or flower. "మన్నథబాణాలు మరునంపు మొలకలు." H. iv. 155. మన్నథపత్రిక mannutha-patrika. n. A billet doux or love letter.

మన్నవపు manuvu. [Skt.] n. Sorrow, grief, distress, indigence, displeasure, anger. కోకము, పుత్రముణానిజాత మనోవ్యగ్ర, క్రోధము. A sacrifice. క్రతువు.

మన్ను nappu. [Tel. contracted from మనపు.] v. a. To break in, or train (any animal). అలమచు, అభ్యాసము చేయించు, అలనాటుచేయు. మప్పవమన్నుగాని తప్పలేము it is easy for us to teach but not to correct. మప్పితము adj. Limited, tolerable, మితము, పరిమితము.

మబ్బు mabbu. [Tel.] n. A cloud, మేఘము. Obscurity, darkness, dimness, laziness, dullness, heaviness, మాంద్యము, చీకటి. కనుమబ్బు dimness of sight. వానిచెవులకు మబ్బునచ్చెను his ears are dull of hearing. నిద్రమబ్బు drowsiness or heaviness. ఆసంఘటికి మబ్బుతాళము వేసినాడు he eluded or evaded the question. మబ్బుమందారుగానుండే దినాలు cloudy days. మబ్బురంగు a dark tint in colour, మేఘునర్ణము. మబ్బుకోప మబ్బు-konu. v. n. To become cloudy. To be intoxicated, మబ్బిల్లు. మబ్బుత్రోవ mabbu-trōva. n. The sky, ఆకాశము. మబ్బువేట్టు mabbu-pettu. v. a. To delude, to evade, conceal. మబ్బుమేవర

mabbu-mēp-ari. n. The wind, వాయువు. మబ్బురవుడు mabbu-ravutu. n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

మమత or మమత్వము mamata. [Skt.] The interest or affection entertained for objects, from considering them as belonging to, or connected with oneself. అభిమానము. "వేటజూడంబు పానంబు మాటబిరుసు, కఠినదండంబులరలూపీకానియ్యాచి, యనెడిన్య సనంబులేడింటి యందరుమమత, తగదుగావింపధారు టీతలవిభునకు." M. V. ii. 42. మమకారము utma-karamu. n. Egoism, self regard, pride, arrogance, self-sufficiency, అపాభావము. Attachment, love, ప్రేమ.

మమ్మా mamma. [Tel. for అమ్మ.] n. A mother. An old woman in general. మమ్మారే, మమ్మారే, మమ్మారీ, మమ్మరే, మమ్మ or మమ్మా manmāve. interj. Oh! Oh! O dear me! ఆశ్చర్యపుమాట. "క॥ అమ్మడినాగేంద్రంబును, కుమ్మసారెగతిమట్టు కొనినడిదిరుగక, మమ్మగ యనుచుచోపరు, మమ్మరక బాగడిబొక్క మొసినవ్వేకక." T. v. 58.

మమ్మాయి manmāyi. [Tel.] n. A kind of medicine, లేపావికేసుము.

మమ్ము mammu. [Tel.] n. An adverse wind on the sea, a kind of whirlwind that is adverse to sailing ships, సముద్రమహాద ఓడిలకు విఘాతముగావించెడు సుడిగాలివికేసుము. pron. The plu. accusative of నేను.

మయనము, మయినము or మైనము mayanamu. [Tel.] n. Wax. మయినపున్నె a wax-candle. A. v 161.

మయుము mayamu. [Skt.] adj. Composed of, made of, formed of, full of. This is an affix denoting quality or substance. జలమయమైన aqueous, watery. అగ్నిమయమైన fiery. రత్నమయమైన jewelled, set with gems. శ్రయి the Vedas; శ్రయీమయమైన scriptural. తృణమయమైన a snake made

of grass. నిన్నయుడైన spiritual, formed of spirit. తత్త్వమయుడైన full of truth. ఆ ఊసు తురకలమయుగానున్నది the town swarms with Mussulmans. మరుత or మరుత్వము mayata. n. Identity, unity, oneness, sameness. తాదాత్మ్యము. ఉదకమమత్వమొందె she was united or mingled with the water. KP. iv. 94. "కనుగవల్లలెవోద్యయంబులపున మంత్రినగ్ల మమతంగనుపట్టిన." Mand. i. 2. టీ॥మంత్రిమనుసెన్, మంత్రినగ్లతాదాత్మ్యము చేతను.

మయిల, మైల or మశీల mayila. [Tel.] n. Dirt, foulness, uncleanness, actual or ceremonial impurity, dirty clothes. మురికి, అశుచి, కట్టివిడిచిన సుట్టలు. చాకలవాడు ఇంకా మయిల యెత్తుకొనిపోలేదు the washerman has not yet taken away the dirty clothes. వారియింట్లో మయిలవచ్చినది their house has been defiled. adj. Dirty, foul, unclean, impure. మురికిగానుండే, అశుచియైన.

మయిలపుత్తము or మయిలపుత్తము mayilatuttamu. [H.] n. Blue vitriol, sulphate of copper. Verdigris, subacetate of copper. మయూరశుభ్రము.

మయుడు mayudu. [Skt.] n. The name of the architect of the Asuras, అసురికిప్పి.

మయూఖము mayūkhamu. [Skt.] n. Light, brightness, flame, జ్వాల, ప్రభ. A beam of light, కిరణము.

మయూరము mayūramu. [Skt.] n. The peacock. నెమలి. మయూరారి lit: the enemy of the peacock, a chameleon, a lizard. ఊసనెల్లి. కొండమయూరము (Rox. i. 580.) a small tree or large shrub: Ardisia solanacea. మయూరశిఖి or మయూరశిఖండి mayūra-sikhi. n. The plant called Adiantum melanocaulum.

మయ్యచేప mayya-chēpa. [Tel.] n. A sort of fish.

మర mara. n. [Tel.] n. A spiral, a screw, a joint or hinge. ఊ. adj. Made of wood, wooden. కొయ్యతోచేసిన. మరకట్టు marakuttu. n. A sort of spell called స్తంభనము. "నాకట్టు మకట్టు నడికెడికట్టు, పొట్టుపొంగడు కట్టు పొంగులకట్టు." Pal. 93. మరకాడు mara-kadu. n. A sailor, వావికుడు. A skipper, the commander of a vessel. A shipowner. ఓడవాని. "ను రాజునకు పాండుకరి తేర్చుమరకాడు." Swa. v. 56. టీ॥ మరకాడు. ఓడనర్థకుడు. మరగాలు mara-galu. n. A stilt or wooden leg, కృత్రిమపాదము. మరగొమ్ము mara-gommu. n. A stilt. The pommel of a saddle, గుర్రముమీదిపల్లమునకు ముందు వెనుకలవానికకై యెత్తుగా నేర్పరచియుండు భాగము. "వెనుకమరిగొమ్ముమతగాగోనుచు ననియె." KP. iii. 69. మరచేప mara-chēpa. n. A sort of shark. పొడ్లము or చొట్లము the Squatina or Angel Shark. మరమట్టు mara-tsuttu. n. A toe ring secured with a screw, తిరుగడ. "శ్రీమద్గతులొమరమట్టులో యనక." A. v. 131. A turnscrew, తిరుగాటి. మరమీకు mara-mēku. n. A screw, lit: a spiral nail, ఇస్కారాటి. మరసాన marasāna. n. An instrument for polishing stones, రాళ్లపనివానిసాధనవికేసుము.

మరందము or మరకందము marandamu. [Skt.] n. Nectar, the honey of flowers. పూదేనె.

మరక maraka. [Tel.] n. A stain, spot, or blot. కర. A female-kid, ఆడుమేకపిల్ల. పం. వా. 7.

మరకతము or మరతకము marakatamu. [Skt.] n. An emerald. పచ్చ, గానంతెము. A. i. 34.

మరకము marakamu. [Tam. మరక్కార.] n. A certain measure called a markal, i. e., 8 measures or seers.

మరకువ marakura. [Tel. from మరకు.] n. Ignorance, forgetfulness, అజ్ఞానము.

మరగు or **మరగు** *maragu*. [Tel.] v. n. and a. To use, to be used, accustomed, or addicted to. అలవాటుపడు, పరిచితము. To desire, covet, ఆశించు, ఆశపడు. To boil fiercely, మసలకాగు. To fall in love with, to be enamoured of, మోహించు, అనక్తుడగు. వాడు దానిని మరగినాడు he fell in love with her. తాగమరగినవాడు one who is addicted to drink. మరుగుచున్న చేమల boiling oil. మరగకాగు to boil fiercely. "కరుగు చుమరుగుచు కటకటానుచు, కండుచుగుండుచు కళగలింపుచును." L. viii. 52. "వారిమృగుడౌట పోలగ నాలో లక్షణుడెంచి యర్జునుతోడం, బాండువోలెదాలివి మాలియదేమిటికివనట మరగెద వింకణ్." BRK. x. 343. **మరపడము** or **మరపుట** *mara-padamu*. n. Training, breaking in. అలవాటుచేయడము. **మరపు** *marapu*. v. a. To train, break in. అలవాటుచేయు. మరపరాని untamenable, indomitable. **మరగించు** *maragintsu*. v. a. To enamour. మోహింపజేయు. To cause to boil. కాగించు.

మరచు, **మరచు**, **మరచిపోవు** or **మరచిపోవు** *maratsu*. [Tel.] v. a. To forget. **మరపించు** or **మరపించు** *mara-pintsu*. v. a. To cause to forget, to blot out from one's memory. వాడు దాత్యత్వములో తండ్రిని మరపించినాడు he out-shone his father in liberality. ఆ బిడ్డను చనుమరపించినది she weaned the child. "గృహకృత్యక్షరలక్షరపించు." T. ii. 161. **మరపు**, **మరపు** or **మరగువ** *marapu*. n. Forgetfulness, ignorance, delusion. విస్మృతి, అజ్ఞానము, పాశశక్యము. ప్రమాదము.

మరణము *maranam*. [Skt.] n. Death. చావు. **మరణించు** or **మరించు** *marantisu*. v. n. To die, చచ్చు.

మరదలు or **మరదలు** *maradalu*. [Tel.] n. A wife's younger sister; also a younger brother's wife, పెండ్లాడుచెల్లెలు, తమ్మనిభార్య. "నీమాండకీకావు." T. i. v. 49.

మరది or **మరది** *maradi*. [Tel.] n. A husband's younger brother, పెనిమిటిబిడ్డడు. A younger sister's husband. చెల్లెలిమగడు. A brother-in-law, భార్యతోబుద్ధువు.

మరమ్మ *marammatu*. [H.] n. Repair.

మరల or **మరలి** *marala*. [Tel. from మరలు.] adv. Again, anew, in return. "ప్రాధానమునేసితనీకు మేల్లలజేయగ నేననమమ్మరించితిన్." Anirudh. iii. 59.

మరలు or **మళ్లు** *maralu*. [Tel.] v. n. To turn, return, go back, తిరుగు. వెనుకకు తిరుగు. To be rescinded, abrogated, annulled. "సముద్రంబుప్రవేశించియేరుల చందంబున మరలనెరుంగక." Vish. ii. 272. **మరలబడు** or **మరలబడు** *marala-badu*. v. n. To return, మరలు, తిరుగు. To rebel. తిరుగబడు. వానినాలక మరలబడియున్నది his tongue is tied. "వారల, మతమయనుష్ఠించు నాకమరలంబడునే." M. V. i. 308. **మరలబాలు** *marala-batu*. n. The act of turning back, మరలబడుట. **మరలుకొను** *maralu-konu*. v. n. To turn. **మరలుచు**, **మరల్చు**, **మరలించు**, **మర్లించు** or **మర్లించు** *maralutsu*. v. a. To turn back, to cause to return, to recall, to rescind, abrogate, annul. To ward off, elude, evade. "భక్తవత్సలుండు, గోపాలబాలకులమరించి మరయు పెక్కువిధంబుల జరియింపుచుండె." N. ix. 254.

మరలుపు or **మరల్పు** *maralupu*. n. Changing, turning, మరల్చుట, మర్లించుకొనడము. "మక్కమరల్పునేర్పలు." T. iii. 124.

మరవ or **మరువ** *marava*. [Tel.] n. A sluice, or outlet. కూలు.

మరాట or **మరాట** *marata*. [from Skt. మహారాష్ట్ర.] n. A Mahrāti man, adj. Pertaining to the Mahrāti country or nation. **మరాటిక** *marati-tiga*. n. A plant called *Splinthus amella*. Rox. iii. 410. **మరాటిముగ్గ** *marati-mogga*, n. A

certain drug. Rox. iii. 410. **మరాటిలు** *maratilu*. n. plu. The Maharattas.

మరాళము *maralamu*. [Skt.] n. A species of waterfowl, with red legs and bill; commonly supposed to be a swan. హంస.

మరి *marī*. [Tel.] n. A time, season, తడవ. ఒకమరి or ఒక్కమరి once. adv. More, further, still, else, again, then, so, మరియు, వెండియు. ఇంకను, అంతరము, మరేమిలేదు there is nothing else, or nothing more. మరేమి what else? what more? నేను మరేప్పుడు వచ్చేది then when shall I come? మరిమంచిది so much the better. మరివేరేలేదు there is nothing else. మరియొక another. మరియొకటి another thing. మరియొకడు another man. మరన్ని or మరియను besides, also, moreover. మరియెట్లు in what other way? మరికొన్ని a few more. మరినాలగు four more. వాడు ఎవడు who is that man? మరియెవరు లేరు nobody in particular. మరేమిలేదు there is nothing further. ఇది మరితొందర this is more troublesome. **మరిమరి** *marī-marī*. adv. Very much, మిక్కిలి, అత్యంతము. Again and again, more and more, మరియమరియు.

మరిగ *mariga*. [Tel.] n. A cup cut out of soft soapstone. రాతిచిప్ప. "మరాచ్చిమానుడు మరిగంటుగాను." BD. iii. 829.

మరిగొమ్ము *marī-gommu*. [Tel.] n. An overflow channel. చెరువునకు నీరు ఎక్కువైతే పోవించుచు అలగు.

మరిడి or **మరడి** *maridi*. [Tel.] n. Cholera, మరడిజాడ్యము, విషాచి. The name of the goddess of cholera.

మరిది See మది.

మరియాద *mariyada*. [from Skt. మర్యాద.] n. Order, క్రమము. Extent, limit, boundary, మెం. Respectability.

"కలి నరనాగునొలిచియలనడ, దిరిగితనా కేమియునుచుడేకువలకి. మ్మియాంబిప్ప మెలగిన. బురుహర్షింబునకు హానిపుట్టకయున్నే." భార. విరా. i.

మరిచము or **మరిచము** *marichamu*. [Skt.] n. Pepper. విరియును.

మరిచి *marichi*. [Skt.] n. A ray of light, కిరణము. plu. మరిచలు. Swa. v. 98. Also, the name of a certain rishi. ఒకముని.

మరిచిక *marichika*. [Skt.] n. A mirage, ఎండవారి, మృగత్వపు. H. ii. 169.

మరు *maru*. [Tel.] n. In composition, short for మరుగు, మరున. and వారు. adj. Other, next, in return. మరునాడు or మరొకడు (ముసటినాడు) next day. మరుమాట (వారు+నాట) a word in return, contradiction. వేము or వేమరి a thousand times. **మరుపడు** *maru padu*. (మరుగు+పడు) v. u. To be concealed, to disappear or vanish. మరుగగు, అపిశ్యమగు. "ఇనుండలంబు మరుపడసెనరించెడ." M. VII. iv. 315. **మరుపెట్టు** *maru-pettu*. v. a. To conceal, hide. మరుగుచేయు. **మరుమ్రోత** *maru-mrōlu*. (మారు+మ్రోత) n. An echo.

మరుగు *marugu*. [Tel.] v. n. To be concealed or hidden, చోటగు. To be dejected, to be in deep sorrow, కుండు. సంతాపించు. **మరుగు** or **మరుపు** *marugu*. n. Privacy, cover, shelter, a screen, concealment, the hidden part of any thing, అనారాధ్యము. చోటు. తమమరుగుజొచ్చినాను I have sought shelter with you. అనారాధ్యమైనది that garden is very private. **మరుగునోడ** a curtain or screen placed before a door. **మరుగుపెడు** or **మరుగునొడ్డి** a privy or necessary. అమాటను మరుగుచేసినారు they kept that word secret. adj. Hidden, unseen, invisible, imperceptible, obscure, sheltered. **మరుగుపడు**

marugu-padu. v. n. To disappear, to be hidden. కానకపోవు. **మారుగువరూడు maru-gu-parutsu.** v. a. To conceal, keep secret. **మారుకువ marukuva.** n. Sorrow, grief, సంతాపము. **మారువ maruva.** (మరుగు+వా.) n. A pot, కుండ. adj. Dumb, మానెన. **మారువకండు maruva-kandu.** n. An epithet of Agastya, కుంభసంధవుడు. **మారువనాడు maruvon-vedu.** n. A dumb man. మాగవాడు.

మారుగుడ్డో marugudzdzu. [Tel. మారు+గుడ్డో] n. A dwarf. కుబ్జుడు.

మారుమే or **మరమే marutsu.** [Tel.] v. a. To forget. ఒట్టమరుచు or మైమరుచు to forget oneself, to lose consciousness, to swoon.

మారుడు marudu. [from Skt. మారుడు.] n. Manmadha. మరువైద్యము the host of Manmadha, i. e., parrots, cuckoos, &c. **మారుకాక** the fire of love. మరుచివ్వు. or **మారుపని** the union of the sexes. మననము ధ్రువు, రతి. H. ii. 268. **మరులేజ** a parrot. Ila. i. 34. **మరునిల్లు Mons veneris, pudendum muliebre,** మదనస్యహము.

మారుత్తు maruttu. [Skt.] n. Wind, air, వాయువు. A sort of demigod. వేలుపు. **మారుత్వంతుడు** or **మారుత్వాలిడు marut-ran-tulu.** n. An epithet of Indra as lord of the demigods. **మారుత్తులుడు marut-sakhudu.** n. An epithet of Fire and of Indra. అగ్ని హోత్రుడు, ఇంద్రుడు.

మారులు marulu. [From Skt. మారు.] n. Love, desire, lust, మోహము, కామము. A demon, పిశాచము. **మారులెత్తినట్లెడి** as if love stricken. **మారులుకోప మారులు-kou.** v.n. To fall in love, మోహించు. **మారులుకోలుపు marulu-kolupu** v. a. To allure, enamour, to cause to love, మోహింపజేయు **మారులుజేడ,** **మారులుతీగె** or **మారులుమాతంగి marulu-dzaga.** n. A creeper or plant which, as

soon as touched, makes one fall in love with another, Orris root: a kind of bent grass. "మారులుతీగె మెట్టియరులన్ననో యని యెడు తమిళ గాడువడి." A. vi. 11. మరులు మందు or మరులమందు a love potion. మట్టిన తోడనే మరులువుట్టించు ఓషధి, భూతకేశము, లోమిపుత్రము. మరులులేడు the lord of the demons, పిశాచములరాజు. ఉ. హరి. ii.

మారువము, మారువకము or **మారువపు చెట్టు maruramu.** [Skt.] n. The plant called the Sweet Marjoram. త్రస్థపుష్పకము. మరువపు మొలక a slender girl. lit: a sprig of that plant. మరువపు మొలకలు plu. a kind of grain. H. iv. 155.

మారువు maruvu. [Tel. another form of మరుగు.] n. A cover, shelter; privacy, solitude. చోటు. మరుగు, అగోచరస్థానము. A piece of armour. కవచము. "మర్రవిభుడు గుర్రమారుత సుగులమైమగువులొక, నరికెమార్గముల." M. IX. i. 295. **మారువుచేయు mavuru-cheyu.** v. a. To hide, చాటుచేయు, చాచు. **మారువుపడు maruru-padu.** v. n. To disappear, vanish. కానకపోవు. "ఇల మరువుపడ్డ నిర్లలికవర్ణి." BD. i. 568.

మారువు maruvu. [Skt.] n. A desert, waste, barren country. నిర్జలత్ర దేశము. A mountain, పర్వతము. **మారుభూమి marubhumi.** n. A dry waste, a desert spot. ఉపారక్షేత్రము.

మారుసటి or **మారుస marusati.** [Tel.] adj. The next. మరుసటిసంవత్సరము the next year. **మారుసటిదినము** next day. **మారుసంజే marusanja.** (మరుస+సంజే) n. Evening.

మార్కటుము or **మార్కటకము markatamu.** [Skt.] n. A monkey, కోతి. A spider. సారపురుగు. A. i. 45. మార్కట కికో న్యాయము. "like the monkey and its cub," i. e., the weaker adheres to the stronger by instinct, కోతివల్ల కోతిని తానుగాపోయి కురువకో

వడము. అనగా శిష్యుడుగాపోయి గురువును ఆశ్రయించడము. మర్కట కికో న్యాయము like the cat and kitten, i. e., పిల్లి తన పిల్లను కరుచు కొని తీసుకొని పోవడము, that is, the instinct which leads the stronger to protect or carry the weaker, గురువు తానై అభిమానించి శిష్యునిని ఏలకోవడము. The latter instance is used to illustrate the free grace of God: and the former is of man seeking divine aid.

మర్తబు martabu. [H.] adj. Closed, settled, as an account, concluded, finished.

మర్త్యము martyamu. [from Skt. మృత్యు.] adj. Mortal. n. The visible world, the earth. ప్రపంచము, భూలోకము. "తనకోర్కీ కనురూపమైన యట్టికన్యాగాడయ్యె మర్త్యమున." M. I. ii. 172. **మర్త్యుడు martyudu.** n. A man, a mortal. మనుష్యుడు.

మర్దనము mardanamu. [Skt.] n. Rubbing, handling, grinding, pounding. పినకడము, నూరడము. అంకమర్దనము massaging, rubbing or pressing the limbs.

మర్దలము mardalamu. [Skt.] n. A kind of drum. మృదంగము.

మర్దించు mardintsu. [Skt.] v. a. To rub, handle, grind, pound, crush, పిసుకు. నూరు. **మర్దితము marditamu.** adj. Rubbed, ground. పిసుకబడిన, నూరుబడిన.

మర్మము marmamu. [Skt.] n. A vital part, ఆచుము, జీవస్థానము. A secret, a mystery, కిటుకు. Secrecy, mystery, dissimulation, hypocrisy, కపటము, నెపము. సమర్థముగా in full detail, minutely. **మర్మస్థానము** a private part, vital part. **మర్మస్వేషి** one who investigates or tries to discover. **మర్మజ్ఞుడు marmagnyudu.** n. An intimate. Lit: One who knows a secret. మర్మ మెరిగినవాడు. **మర్మి marmi.** n. A hypocrite.

మర్మరము marmaramu. [Skt. cf. Eng. 'murmur'.] n. A murmur, a rustling sound. వస్త్రములయొక్కయు వృద్ధులయొక్కయు మ్రోర.

మర్యాద maryada. [Skt.] n. A limit, boundary, మేర, పాలిమేర, తీరము. Respect, civility, సమ్మానము. Manner, way, fashion, decency, custom, rule. కట్టుపాటు. ఆయుర్ద్యాయము the limit of life. మండ్రించుట a civil expression. **మర్యాదస్తుడు** a gentleman, a respectable man. ఇది నీకు మర్యాదా is this manners? is this proper for you. **మర్యాదైన maryada-aina.** adj. Honourable, respectable.

మరుపాము Same as మనుదండి. See under మన్ను.

మర్రి marru. [Tel.] n. The Banyan tree, *Ficus indica*, నలునృక్షము.

మర్మము marshamu. [Skt.] n. Patience, endurance. తృణ. ఓర్పు.

మల mala. [Tel.] n. A mountain, కొండ. The axle bar on which the lever (మాల) of a కారము turns. నీళ్లుతోడే దోనెకు వేసే అడ్డకర్త. **మలగొంగ mala-gonga.** n. An epithet of Indra, ఇంద్రుడు. **మలమనికీ** or **మలమమ్మ mala-maniki.** n. A monkey. **మలయమ్మ mala-yamma.** n. The mountain goddess, i. e., Párvati.

మలక malaka. [Tel.] n. A tangle, twist, bend; a spiral, a serpentine line; crookedness, మెలిక, చిక్క, మట్టు. మలకలు tricks, guiles. The twisting or turns of a channel. మలకతపసి a wily monk. కుటిలముని. "మలకలుమా ప్రచారములు మాముఖముగ వివసవ్వి కీలమార." B. X. § 16, 66. A Mahomedan, తురిక. An earthen lid over a pot, మాకుడు. ulj. Crooked, ఎంకె. **మలకరూము malaka-tumu.** n. A mea-

sure (*toom*) containing ten కంచములు, పదికంచముల ప్రమాణము. **మలక పుట్టి** *malakaputti*. n. A measure of grain, about a ton, being from 200 to 240 కంచములు or 960 seers. ఇన్నూరుకుంచములకొలదిగల మానవి శేషము. **మలక మెరుపు** *malakamerupu*. n. A bow-shaped flash of lightning, ధనురాకామగు మెరుపు. **మలగొంప** or **మెలిగొంప** *mala-gonu*. v. n. To be twisted, మెలికగొను. **మలపుగొంప** *malapugonu*. v. n. To dance, నృతించు.

మలకడమా *malakadamu*. [Tel.] n. A shoe, పాదకక్ష. "వెలివాడపనికొత్త మలకడల్లాని నూనెయిడి." A. vi. 94. టీ॥ మలకడాలు, చెప్పలు.

మలగ *malaga*. [Tel.] n. A double bullock load. ఎద్దుపైకంతోడి సుకుగోనె.

మలగు or **మలుగు** *malagu*. [Tel.] v. a. and v. n. To wander, to roam about, to turn, to quit. తిరుగు, మళ్లు, మారు. సిన్పు త్రించేము. "To be bent, ఎక్కడగు. "సారములొచ్చుచుచుకొ." A. iii. 28. "వినుముజ్జనంబునగర్జనిరూఢతగలగు, వానములగవుజనంబునుమోగము." M. XII. vi. 163. **మలచు**, **మలుచు**, **మలపు** or **మలుపు** *malatsu*. v. a. To cause to turn, మలగజేయు, త్రిప్ప, మల్లించు. To chip, to cut stone with a chisel, to engrave a stone. కక్కనేము, ఉలితోచెక్క. To winnow grain so as to remove pebbles, dirt, &c. బియ్యములోని రాళ్లు తీసివేయు. మలచినబియ్యము winnowed grain. ఎడ్లనుమలచు to turn the oxen. To fold, to bend. మడుచు. "కమ్మెపులుమలంచిలోలోన నుయ్యె సెయ్యెనుచుచక్కను." A. iv. 45. టీ॥ మలంచి అనగా నుడిచి, పెదవిదిచి. "పాదిములు పిక్కలునొక్కటిగామలంచి." T. iii. 120. టీ॥ మలంచి, చుట్టి. **మలపు** *malapu*. n. Acting, dancing, నర్తనము. "పొ ఎడనెడంబడతుకలు మలపుగొన." A. iv. 38. టీ॥ మలపు. ఎదురు తిరిగి ఆడే ఆట. Greatness, అధిక్యము.

మలచేము *malatsamu*. [Tel.] adj. Great, much, గొప్ప, అధికము.

మలవ *malava*. [Tel.] n. A cow or buffalo which gives milk after her calf is dead. దూడ చచ్చినను సాలిచ్చే అవుముదిలైనవి.

మలమల *mala-mala*. [Tel.] adv. Fiercely, violently. **మలమలమరుగు** *mala-malamarigu*. v. n. To boil violently. **మలమల మాడు** *mala-mala-madu*. v. n. To burn fiercely, "మలమలమరుగుచునిలవాడనేల, కొలదితప్పిన కూడుకుడువంగనేల." BD. iii 760. ఎండలో చీమలు మలమలమాడును the ants are scorched or burned up in the sun.

మలమాసము *mala-masamu*. [Skt.] n. An intercalary month. అధికమాసము.

మలము *malamu*. [Skt.] n. An excretion, especially applied to the faeces, dung, dirt, filth, dregs, sediment. Sin, pollution. మాత్రము, పురీషము, నులిది, చీమిడి. పుసి, ఉప్పు మొదలైనవి; పాపము, మాలిన్యము, దోషము. మలహరుడు the remover of defilement. ఆనమలము original sin, ఆణుసంబంధమైనమలము. మలశ్రయము or ముప్పులము three kinds of defilement or evil passions, viz., గర్వము, మాయ, కామము, pride, confusion of mind and lust. మలమాత్రములు dung and urine, మాత్రపురీషములు. మలబంధనము costiveness, obstruction of the bowels. మలబాధకు వెళ్లు to go to stool.

మలయుము *malayamu*. [borrowed by Skt. from Drav. మల.] n. Malabar, మళయాళదేశము. Mount Malaya, a hill range in the southern part of Western India. A garden, తోట, ఆరామము. మలయగిరి (literally,) the sandalwood mountain, i. e., the Indian Hymettus, a mountain celebrated for its fragrant sandal groves. మలయమారుతము a gentle, fragrant breeze, a zephyr. **మలయజను** *malayajamu*. n. The Sandalwood tree, చందనపుట్టుము. San-

dalwood. చందనము. **మలయుజసిరి** *malayajasiiri*. n. A kind of cloth. వస్త్రవిశేషము. "పుగొరుపట్టునుభూసతిరుద్రతలకంటు, సుబాన్చి, మలయుజసిరియు." BD. iii. 117. "మాండోభి భూసతిరుమలయుజసిరి." BP. iii 25.

మలయు *malayu*. [Tel.] v. n. To wander, roam, తిరుగు. To be entangled, to form a tangle, పెనగు, చిక్కుపడు. To spread, వ్యాపించు. To attempt, ఉచ్చ్యమించు. To be eager for, ఉచ్చేకించు. To long for, తపించు. To rejoice, be pleased, eager, or delighted. To shine, be splendid. To unfold or display. ఉల్లసించు, వెలయు. విభ్రంభించు. To blow, as wind. విసరు. "ఇలలోనిద్దరురాజుల మలయుచుచదరంగమాడి మాపటివేళ్ల బల మెత్తికట్టవరచిన నెలకలు తిమకలుగులోనికేమ గుడివేళ్ల." చాళుపద్యము. "మాణిక్యదీపముల మలయుచోట." Swa. iii. 146. "మలసెనుదారముమలయుచమిరము." T. ii. 149. **మలయిక** *malayika*. n. Rambling, jaunting, junketing. విహారము.

మలవతి *malarati*. [Tel.] n. Extra assessment, an increased demand or cess. (Vizag)

మలము or **మొలము** *malamu*. [II.] n. Plating, gilding.

మలారము *malaramu*. [Tel.] n. A rake (used in a garden.) గాజులమలారము a string or bunch of glass bracelets.

మలికీతము *malikitamu*. [Tel.] n. Doubt, hesitation, సందేహము. Sorrow, వ్యాకులము. మలికీతపడు to sorrow. "మనసుకల్లగ నాడమలికీతపడుచు." L. xi. 118. మనోమలికీతము mental grief.

మలిగండ్లు *maligandlu*. [Tel. మలి+కండ్లు.] n. Stones separated from grain by winnowing. Light grains which are worthless, తొకలు, నూనినప్ప.

"అప్పుచేసినలవి మలిగండ్లుమోగిండ్లు, మాపెనుదడుకటికీకేండ్లు. నెలమిమన్నుదెడు నెల్లెశాడునుమి." Venm. iii. 34.

"ద్వి॥ మలిగండ్లుదీసిన మంచీయ్యంబు, నిలుమదింబును నిస్సారదుట్ట, వాసన నెంతయునడికడకొత్తి, భాసుజ్ఞానసంపద పృథ్విబాంబు." L. xxiv. 57.

మలినము *malinamu*. [Skt.] n. Dirt, blackness; a fault, defect, యడి. గోషము. adj. Dirty, soiled, foul, black. మాసివ. కల్లని. Sinful, wicked, abominable, దూషితమైన. మలినముఖుడు blackfaced, an epithet of the god of fire, of a ghost, of a monkey, or of a bad man; the large black wild bee. అగ్నిహోత్రుడు, దుర్జనుడు, చచ్చినవాడు, కొండముచ్చు. తుమ్మెద. **మలిమసము** *malimasamu*. adj. Foul, dirty, మాసివ.

మలు *malu*. [Tel. a form of మరు from మరుస.] adj. The second. **మలుకారు** *malu-karu*. n. The second crop produced within the year, the light crop. రెండో మారుపెట్టినపంట. Also, winter, శిశికాలము. మలుచూలు or మల్వూలు the second child. తొలిచూలు first child. మలుపక్కము the second fortnight, కృష్ణపక్షము. **మలుసంజ** *malu-sandza*. n. The evening time, eventide. సాయంసంధ్య. **మలుముట్టు** *malu-tsuttu*. n. A screw, a screw driver, a wrench, తిరుగాణి.

మలుగు or **మల్కు** *maluku*. [Tel.] n. A turn, twist, fold. A slip-knot. నాలు మొడిలయినవాటిని ఎదురెదురుగా తగ్గించి మల్లీపెడమల్లీతిప్పించి. కొండమలుగుగానీ an eddy of wind round a point of land. "చల్లెత్తో దామెలివట్టికట్టికడదానిజగాణిపానిమారు." T. v. 7.

మలుగువ *malukuru*. [Tel.] n. Dirt. వోషము.

మలుగు malu. [Tel.] v. n. To be extinguished, go out. అణచు. To perish, నశించు. **మలుపు malupu.** v. a. To extinguish or put out a lamp. అప్పు. To turn, త్రిప్పు. To destroy, నశింపజేయు. n. A turning. తిరుగుడు. **మాలమలుపున** in turning a corner. **మలుకు** or **మల్లు** *malutsu.* v. a. To winnow grain in order to remove stones and grits from it, బియ్యములోనునానిని రాళ్లుపోవుటకు చెరుగు. To turn in a lathe, తిరుమొలెట్టు. To cut stone with a chisel, తాతినీలొలుచు. See మలగు. **మలుగు** or **మలుగులు** *malugu.* n. The small of the back above the loins, the sides of the loins. కటియొక్క కీళ్లు, మక్క. వెనుకమలగు the back of the hip, తుంటి. **మలుగు** or **మలుగుపాము** *malugu.* An eel. పాపమీను.

మల్కంగిరి or **మాల్యంగిరి** *malkangiri.* [Tel.] n. The black oil plant, *Celestrus paniculata*, or *Oleum nigrum.* (Watts.) జ్యోతిషతీ, వెక్కడుతీగ. పిన్నమాచేరు.

మల్కుడు melkudu. [Tel.] n. A Mussulman "మల్కవిసోదన." Vasu. iii. 251.

మల్లు or **మొహములు** *malvalu.* [H.] n. A kind of fine silk.

మల్లకుడు mallakudu. [Tel.] n. An obstinate man, a forward man. కఠినుడు, గడుసరి.

కొన్ని తల్లికి దండ్రీకి సుతులకు నెల్లవిధంబులనువలయు హితములు చెప్పిన, మల్లకుడుగాకకర్ణము సల్లాపముగాగలావి సౌజన్యమునన్." భార. అను. iv.

మల్లము or **మల్లకము** *mallamu.* [Skt.] n. A vessel holding oil whether for culinary purposes or for burning as a lamp. నూనెవిన్న, త్రమిర, పానిక. **మల్ల** or **మల్లె** *malla.* (from మల్లము.) n. A shallow earthen vessel. మంటికంటెము. పానిక.

మల్లచేరడు, **మల్లట**, and **మల్లడి** See under మల్లు.

మల్లరము *mallaramu.* [Tel.] adj. Fat, proud, కొవ్విస, మడించిన, Xవ్వించిన. **మల్లరపు** **టాబోతు** a fat ox.

మల్లసాల or **మల్లెసాల** *malla-sala.* [Tel.] n. A dining room. భోజనశాల.

మల్పాపు *malpāpu.* [H.] adj. Covered, enclosed. n. An enclosure. **మల్పాపు** **వేయు** *malpāpu-chēyu.* v. a. To enclose (a letter in a cover).

మల్లా *malla.* [Tel.] n. A certain grain-fee allowed to potters. **మల్లామడి** *mallaṁmadi.* adj. Plagued, troubled, troublesome, distressful. పీడితము. తారమారుగా.

మల్లాట and **మల్లాడు** See under మల్లు.

మల్లారము or **మలారము** *mallarāmu.* [Tel.] n. A cluster of bracelets. A cord on which bracelets (కాబలు) are strung by vendors.

మల్లిక *mallika.* [Skt.] n. The Jasmine plant. **మల్లెచెట్టు**, **మల్లెపత్రి**. నవమల్లిక the double jasmine, విజాజి. Rox. I. 95. **మల్లికాక్షము** *wallikākshamu.* n. A kind of heron or swan with dark legs and light eyes, Ananda. ix. 59. **మల్లికచరణంచు** శ్వేతపాంసము. A white-eyed horse, శ్వేతసేత్రాశ్వము.

మల్లె or **మల్లెదు** *malle.* [Tel.] n. The Jasmine plant. **మల్లెపూలు** jasmine blossoms. అడవిమల్లె *Jasminum angustifolium*, a shrub which grows to the height of ten feet. ఒలందామల్లె the tuberose jasmine. **బొండుమల్లె** or **బొడ్డుమల్లె** a variety with luxuriant flowers. **పాగమల్లె** a plant, *Austicia grandiflorum*, prickly pear. **పటిమల్లె** a water creeper, *Persicaria madraspatana*: Rox. ii. 287. Other kinds are called కుంపటిమల్లె, పేడమల్లె, మూడిమల్లె. **మల్లెలగుది** *malle-lagudi*, n. A name given to

a 'beautiful' dog. **మల్లెపురుగు** *malle-purugu.* n. A parasitic worm that is generated in the flesh of cattle. **మల్లెలు** *mallelu.* n. Jasmine flowers. Also, pustules produced in the pox. **మల్లెకెపులు** the disease called Cancer "విసములయ్యెను శ్చేన్ విసములన్ని మల్లెయ్యెను జగిబొండుమల్లెలుంచ." Fla. iii. 93. **మల్లె** *malle.* [Tel.] n. A twig. **మవ్వ**, **మల్లెజంగురు** or **మల్లెకెగురు** *malle-janguru.* n. A heron. లోహస్యము, రావులుగు.

మల్లు *mallu.* [Tel. from మల and also Skt.] n. A name (like Pug, or Jack) for a monkey. కొలి. A wrestler or boxer. **శెట్టివారు**, **వస్తారు**. Wrestling, a struggle. **శెట్టిపెనుకు**. **మల్లట**, **మల్లాట** or **మల్లాడుట** *malla-ata.* n. Struggling, wrestling, పెనుగులాడుట. **మల్లచేరడు** *malla-tsaratu.* (మల్లట+చరచు) v. n. To clap oneself on the breast or shoulder (as wrestlers do, in challenging their opponents.) భుజాస్పృశనముచేయు. "దుర్యోధనుని దెగినవానినికాకని తన్ననప్పుడు కృతార్థుని గాదలంచుచు మల్లచరచినన్." M. IX. i. 412. **మల్లవరపు** *malla-tsarapu.* n. Clapping the shoulder with the hands in token of a readiness to fight. **మల్లడి** *malladi.* n. A struggle, పెనుకు. Grief, పరితాపము. A crowd. గుంపు. **మల్లడించు** or **మల్లడిగొను** to rise or gather in a mob, గుంపుకూడు. To unfold or display, విజృంభించు, అరిశయించు. To grieve or be afflicted, సంతాపముపొందు, పరితపించు. "శేట్టుమల్లడిగొని చుట్టి రా పనలకా." A. i. 21. "మనమునజనుకాంక్ష మిగులమల్లడిగొనకా." BKY. ii. 773. **మల్లాడు** *malla-ādu.* v. n. To struggle, పెనుగులాడు. **మల్లుడు** *malludu.* n. A wrestler. **శెట్టివారు**. **మల్లుకట్టు** *malle-kattu.* v. a. To oppose, obstruct, అడ్డగించు. **మల్లుపెనగు** *malle-penagu.* v. a. To struggle like a wrestler, శెట్టిపెనుకుగా పెనుగులాడు. **మల్లు**

గుల్లము *malla-gullu* [Drav. p. A discussion, a dispute. **మల్లగుల్లలు** అడుచువ్వారు they are disputing or wrangling.

మళయాళము *mala-yalamu.* [Drav. మల (hill)+అము (place)] n. Lit. The hilly country. Malabar and Travancore, **మళయాళేశము**.

మళిగ *maliga.* [Tel.] n. A wholesale shop.

మల్లి or **మల్లీ** *malli.* [Tel. from మల్లు.] v. adv. Again. తిరిగిన్ని. **మల్లించు** *mallintsu.* v. a. To turn, to return, to get back.

మల్లు *mallu.* [Tel. plural of మడి.] n. Fields. పాడులు.

మల్లు or **మరలు** *mallu.* [Tel.] v. n. To turn, తిరుగు. **మల్లుపాము** గామన్నది it is on the turn. **మల్లుకోసు** *malla-kouu.* v. n. To turn back or return: **మల్లవేసికోసు** *malla-vesi-kouu.* v. a. To turn or stop a thing, as a cat or dog does a rat. దోవలో కొంగలు నన్ను మల్లవేసికొన్నారు or అడ్డుకొన్నారు the thieves beset me in the road.

మవ్వము *mavvamu.* [Tel.] n. Beauty, comeliness, elegance. పొగసు, కోమలత, గోము. **మవ్వము**, **మవ్వంపు** or **మవ్వపు** *mavvam.* adj. Beautiful, handsome, neat, comely, pretty. పొగవైన, సుందరమైన, కోమలమైన. "కడుచెట్టిచవుగారి మడిసిన వెరదప్పు దిగినమవ్వంపుతీగెమాడ్కి." URT. vi. 78.

మశకము *masakamu.* [Skt.] n. A gnat, or mosquito; any stinging fly. రోము.

మశానము *masanam.* [for Skt. శ్శానము.] n. A cemetery.

మశూచి or **మశూచికము** *masuchi.* [from Skt. మశూచి.] n. Small pox. పిల్లకు మశూచి కుపోసినది, కనిపించినది, రేక, చూపినది the child has got the small pox.

మషాకట్టు *mashakattu.* [H.] n. The measurement of land. కొలమలు.

మహాలు mashaalu. [H.] n. A torch. మహాల్లి a torch-bearer, a lamp lighter.

మషి or మసి mashi. [Skt.] n. Ink. ఇంకి, కాం. Blackness, a stain, నలుపు, దాగు.

మష్టు or మస్తూ mashṭu. [Tel. from మసటు.] n. Sediment, dross. కల్లము. వెండిమస్తూ silver dross.

మస masa. [Tel.] n. Delirium, perplexity, భ్రమ, మాఱు. A love powder. మచ్చు. Beauty, చిలాసము. " జగిరివిగచిన్నలమన చూచి చలచుచిత్రజడైకా." Hams. ii. 105. మ సకేసి తెచ్చినాడు he conjured it out of their hands.

మసక or మసకన masaka. [from Skt. మషి.] n. Blackishness, ఇంచుకనలుపు. Dimness of the eyes. Dimness, slight darkness, మని చీకటి. మసమసకన masana-sakana. (మస కన+మసకన) n. Great dimness, మిక్కిలి మ సక. adj. Very dim, మిక్కిలిమసకగానున్న. Very little, మిక్కిలి కొంచెము, ఇంచుక.

మసకమా masakama. [Tel.] n. Sexual intercourse or desire, సంభోగము, సంభోగేచ్ఛ. మసకామా masa-konaa. (మసకము+కొను) v. n. To yield, melt, be charmed. భ్రమ పడు. " మసకొని తేగువండ్లను మూక్తిక మల్ వెల బోవినట్లు." Dasaradhi § 12. To desire sexual intercourse. మసకొలుపు to excite such a desire.

మసగు masagu. [Tel.] v. n. To be enraged, to rage, to increase, swell. విజృంభించు, తేగు.

మసటు or మసదు masatu. [Tel.] n. Dirt. మురికి, మాలిన్యము. A stain, మరక, మచ్చే. " నెరవారవముల మేనుల మసటువో మెలవుతోడు డిచి." Pal. 70.

మసనము masanamu. [from Skt. శ్రావణము.] n. A cemetery, or place for burning or burying.

మసర masara. [Tel.] n. Grey colour. ఛూస రవర్ణము. adj. Grey, ఛూసరవర్ణముగల. మస రలు or మసరవప్పు masaralu. n. A sort of rice. H. v. 59.

మసరు masaru. [Tel.] n. Fatness, jollity. కొవ్వు. Inspiration, force, energy, ఆవేశ ము, బలము. " ఒడతెరుంగక తిని మసరుకి వాడు కావమపట్టియున్నాడు." NH. v. 59.

మసలు or మసలు masalu. [Tel.] v. n. To delay, to tarry, తన్నాడు, తిరుగు. To roam, wander, walk or go about for pleasure, వివారించు, బాగుచేయు, తడయ. To hesitate, సందేహించు, అనుమానించు. To be gorged, or heavy with eating, వెక్కసముగా తిని బాధ పడు. To boil violently, నీళ్లు మిక్కిలికాగు. To turn back, వెనుకకుతిరుగు. వానికి నెలమనలిపది a month has passed with her, i. e., she has been a month pregnant. పాము కప్పను తిని మసలుచున్నది the snake is sluggish being gorged. నీళ్లు మసలుచున్నవి లేక, మరుగు చున్నవి the water is boiling violently. " తమకము మానిననుండెన్న నవియు మసలకచని యెఱ." Swa. vi. 85. " పసరపుమాంసముబె ట్టియు, మసలకనుల్లాను ముసలమానులకేనెఱ, పసచెలులయధరమాంసము, గుఱుమాట్లుడు పెట్టిచె రించె గులములవేమా." Vēma 814. "కసిగాయ గరచిచూచిన, మసలకమరియొగ రెకాక మధురంబ గునే." Sumati 62. మసలుమాను Same as మసలు. మారుమసలు maru-masalu. v. n. To rival, match, to oppose, to front, సరిగా ఎదిరించు.

మసారము masaramu. [Skt.] n: An emerald, or sapphire, ఇంద్రనీలము.

మసాలా masala. [H.] n. Spicery, curry-stuff, సంభారము. Horse physic. గుర్రానికి ఇచ్చేమందు.

మసి masi. [from Skt. మషి.] n. Ink. కాం. Blackness, నలుపు. Dirt, a stain, మయిల. Charcoal, బొగ్గు. adj. Dirty, black. మసిపాతకమణికణ్యము a jewel hidden in a dunghill. మసికట్టు masi-kattu n. The scoriae of precious metals. బంగారులోనగు వాని చిలుము. మసికోతి masi-kōti. n. A black monkey. నల్లకోతి. మసిబుడ్డి masi-buddi. n. An inkstand. సిరాబుడ్డి.

మసిదు masidu. [H.] n. A mosque, తూకల గుడి. య. i.

మసూరి or మసూరిక masūri. [Skt.] n. Small pox. మసూచికారోగము. జ్వరము దురద గాత్రభంగము అరుచి త్రిమ వాపు తేజోహీనము నేత్రరోగము ఇవిగలిగి మిను ములు పెసలు వీటియొక్కాని ముగలకునుపులు కల గలు. శార్దూల. p. 80.

మస్మణము masminamu. [Skt.] n. adj. Glossy, smooth, soft, mild, polished, unctuous. సున్నవి, చిక్కవి. మస్మణత్వము masminatvam. n. Smoothness. నున్నన.

మసెల masela. [Tel.] n. A loft or garret near the roof of the house, అంక.

మస్కరము maskaramu. [Skt.] n. A bamboo. పెరుగు. A. v. 146. మస్కరి maskari. n. A mendicant, as using a bamboo staff. P. i. 236. A. i. 45, 48.

మస్తూ, మస్తూ or మసటు See under మస్తూ.

మస్తము or మస్తకము mastamu. [Skt.] n. The head, the skull. శింపు, తల. మస్తిష్కము mastishkamu. n. The brain. పెరుగు. మస్తీ masti. n. An overfed or disobedient or proud elephant, an elephant in rut, మరించినతొనుగు. మస్తా mustu. n. Plenty, abundance, సమృద్ధి. Fat, pride, మదము. మస్తావు mastavu. n. The cream on the top of curds, పెరుగుమీదిమాగడ.

మస్తరించు mastarintsu. [Tel.] v. a. To overcome, subdue. లోబరుచు. మస్తరము mastaruru. n. Subjection, dependence. లోకున, అధీనత.

మహాంతు mahantu. [Skt. మాహం. nom. plu. of మాహన్.] n. The chief of a monastery. A religious superior, like the manager of the temple at Tripati.

మహాజేరు mahadzaru. [H.] n. A memorial, a petition, signed by a number of people.

మహా mahat. [Skt.] adj. Great, గొప్ప. మహాతి mahati. n. The name given to the Vīna or lute, of Narada. The feminine gender of Telugu nouns. మహాత్మరము mahattaramu. adj. Greater, more. విక్కిరి. మహాత్ము mahattu. n. Glory, greatness. బుద్ధిసత్వము, ప్రభావము. The masculine gender of 'Telugu nouns. మహాత్మైవ mahattaina. adj. Great, large, bulky. గొప్ప. Best, excellent, illustrious. శ్రేష్ఠము. మహాత్వము mahatvam. n. Greatness, celebrity, glory. మాహాత్మ్యము mahatmyamu. n. Greatness, glory. A legend or chronicle regarding a town. మహాదాశ్రయము dependancy on the great, బలమైన ఆధారము. మహాగళా a lofty position, a high station in life, గొప్పదశ. మహాశివము mahaniyamu. adj. Holy, sacred, blessed, excellent, celebrated. శ్రేష్ఠమైన, దివ్యమైన. మహాశియుడు mahaniyudu. n. A great man, గొప్ప వాడు. మహాస్వా maharshi. (మహా+స్వా.) n. A great saint. మహాస్సు or మహాము mahassu. n. Light, lustre. తేజస్సు. మహేంద్రము mah-ēndramu. n. A mountain. కొండ. మహేంద్రుడు mah-ēndrudu. n. A name of Indra, ఇంద్రుడు. మహేశ్వరుడు mah-ēśvarudu. n. The 'great Lord.' గొప్పవృధువు. An epithet of Śiva. శివుడు. మహోత్సలము the lotus, తామర. మహోత్సనము a high day, a great feast. మహోత్సాహుడు or మహోత్సాహుడు an extraordinarily enterprising man, an adventurer, అద్భుతకార్యార్థము గలవాడు. మహోబస the great sea, మహాసముద్రము. మహోదయము auspiciousness, prosperity, ఆభివృద్ధి. మహోదాము dropsy, బల్లచేత కడు పునావేగము. మహోదయము. మహోద్యోగము great energy, great exertion. అధిక ప్రయత్నము. మహోన్నతము highly elevated, very high; noble, great. అత్యున్నతమై.

మహాప్రము a dromedary. See ఉష్ణము.
 మహాక్షము a large bull or ox. ఆబోతు.
 మహాషణము a great medicine, a *pariacea*,
 an epithet applied to Strychnine (ఆరి
 వన), onion (పెల్లెల్లి), or dry ginger, (సాంటి.)
 మహాస్థూలు mahassūlu. [H.] n. Reaping
 a crop, harvesting. The produce of land,
 a crop.
 మహా mahā. [Skt. for మహా in compounds.]
 adj. Great, much, eminent. మహా క్షు
 ద్రుడు a base wretch. adv. Exceedingly,
 vastly, excessively, much, very,
 abundantly, frequently. మహాచెడ్డ very
 bad. మహామంచి very good. ఉప్పు మహావేసి
 నావు you have put too much salt. మహా
 అరిచినాడు he roared out loud. మహా నచ్చి
 నారు they have come in great numbers.
 ఏటిలో నీళ్లు మహాపారుచున్నవి the water
 flows abundantly in the river. మహాం
 గము mah-āṅgamu. n. A camel, ఒంటె.
 మహాకాయుడు mahā-kā-yudu. n. A
 bulky or stout man. మహాకాళి
 mahā-kālī. n. The name of the wife
 of Siva; a terrific form of Durga.
 మహాకాలుడు mahā-kalūdu. n. A name
 of Siva. శివుడు. మహాకూలము mahā-kūla-
 mu. n. A good or respectable family.
 మహాకూలుడు mahā-kulūdu. n. A man of
 a respectable family. సత్కులప్రసూతుడు,
 కులీనుడు. మహాగ్రీవి mahā-gri-vi. n. (Lit.
 Long necked.) A camel. లొట్టిపట్టె. మహా
 జనము mahā-janamū. n. The upper
 classes, the higher ranks of society. The
 principal people; a multitude of people,
 the masses. జనసామ్రాజ్యము. మహావేపుడు
 mahā-lēvuḍu. n. Lit. the great god. A
 name of Siva: మహాధనుము mahā-dha-
 namu. n. Gold, బంగారు. Cultivation,
 tillage, husbandry, కృషి. మహానందము
 mah-ānāṅlamu. n. Bliss, eternal emanci-
 pation or beatitude. మహానటుడు
 mahā-natūdu. n. The great dancer, i. e.,

Siva. మహానది mahā-nadi. n. The name
 of a river near Cuttack. మహానవమి or
 మహారవమి mahā-nava-mi. n.
 The name of a feast called the Da-
 sara, which falls on the ninth day of
 the bright fortnight in the month of
 Asvayuja, (October.) At this time all
 tools, arms, books, &c., are worshipped.
 మహానసము mahā-nasamu. n. A kitchen,
 వంటబల్ల. M. III. i. 50. A. vi. 83. మహా
 నాడు or మహానాడు mahā-nādu. n. A
 council held by headmen. మహానిశ
 or మహానాత్రము mahā-niśa. n. Mid-
 night. అర్ధ రాత్రిము. మహాసఖాపుడు
 mahā-sukhāpuḍu. n. An exalted
 personage, a great man, a gentleman.
 మహాపద్మము mahā-padmamu. n.
 A certain very high number, a million
 of millions. మహాపురుషుడు mahā-puru-
 shūdu. n. A hero, a heaven-born person-
 age, a supernatural being. మహాప్రళ
 యము mahā-pralayamu. n. The end or
 destruction of the world, లోకనాశనము.
 మహాబలుడు mahā-balūdu. n. A very
 strong man. Wind, వాయువు. మహాభా
 గుడు mahā-bhagūdu. n. A pure or holy
 man. మహాభారతము mahā-bhāratamu.
 n. The Mahā-Bharata, a celebrated
 poem. మహామృగము mahā-mṛigamu. n.
 An elephant, ఏనుగు. మహాయుగము
 mahā-yugamu. n. Eternity, a great age or
 revolution of ages. చతుర్వ్యుతకాలము.
 మహారజతము mahā-rajatamu. n. Gold,
 బంగారు. మహారజనము mahā-rajānamu.
 n. The Safflower. కుసుమపువ్వు. Gold, కుస
 ల్లము. మహారణ్యము mah-āraṅyamu. n.
 A great forest, గొప్పఅడవి. మహారథుడు
 mahā-rathūdu. n. A great charioteer, one
 who can fight single-handed against
 11000 bowmen. మహారాజు mahā-radzu.
 n. A sovereign, or emperor. మహారాజా
 O mighty Sire! O great king! మహారాజులైన
 మా ప్రభువు my gracious lord. మహారాజులగు

by all means! of course! నీవు మహారాజుగా
 నుండవలెను I wish you all good fortune!
 నాడు మహారాజుఅయినాడు he became opul-
 ent. మహారాజరాజ్రి the usual ascription
 at the beginning of a letter. మహారాష్ట్రము
 the Maharata Country. మహారారవము
 mahā-rauravamu. n. The name of a parti-
 cular bell, నరకభేదము. మహార్యవము
 or మహాశయ్యుడు mahā-ryavamu. n. The
 great ocean. మహాలక్ష్మి mahā-lakṣmi.
 n. The goddess of fortune. A good
 woman. మంచియాడుది. మహాలయము
 mahā-layamu. n. Offerings made to the
 manes of departed ancestors, for the
 fifteen days from full moon to new moon
 in the month of Bhādrapada. మహావిద్య
 mahā-vidya. n. Magic, as being 'the
 great knowledge. Byron in Manfred. ii. 2.
 మంత్రశాస్త్రము. మహాశూద్రుడు mahā-
 śūdrūdu. n. A shepherd, గొల్లవాడు. మహా
 సేనుడు mahā-sēnuḍu. n. One who has a
 large army; an epithet of Kumaraswami.
 మహాలు or మహాలు mahālu. [H.] n. A
 house, mansion, seraglio, రాజుగారి, లేక,
 నవాబుగారిమహలు.
 మహి mahi. [Skt.] n. The earth. భూమి.
 మహిపతి or మహిక్షీతుడు a king. మహిసాక్షి
 a sort of frankincense. BD. iv. 766.
 Charitra. ii. 2101. మహిశ్రము or మహి
 ధరము mahidhramu. n. A mountain.
 హైతము. మహిరుహము mahiruhamu. n.
 A tree, as produced (రుహము) from the
 earth. వృక్షము. మహిలత mahi-lata. n.
 An earthworm, గంధూపదము, ఎర్ర. మహి
 సుత mahi-suta. n. Lit. Earth-born. An
 epithet of Sita, the wife of Rama, సీత.
 మహిసుతుడు mahi-sutūdu. n. Mars.
 అంగారకుడు. The Asura named Naraka,
 నరకాసురుడు.
 మహితము mahitamu. [Skt.] adj. Great,
 గొప్ప. Proper, right, agreeable, fit. Wor-
 shipped, revered.

మహిమ or మహిమము mahima. [Skt.] n.
 Greatness in general (literal, or figurative),
 గొప్పతనము. All-pervasiveness, as one of
 Siva's attributes; illimitability, omnipot-
 ence, majesty, grandeur. ఒక విశ్వరూపము.
 The power of working miracles. మహా
 శక్తిము.
 మహిళ mahila. [Skt.] n. A lady, a female,
 a maiden. స్త్రీ. మహిళాపురము the name of
 a town. P. ii. 5.
 మహిషము mahishamu. [Skt.] n. A he-buf-
 falo, దున్నపాకు, ఎనుపాకు. మహిషి mahishi.
 n. A she-buffalo, నేడ, ఎముము. A queen, con-
 sort. పట్టాభిషిక్తరాజభార్య, పట్టపుడేవి. మహి
 షనాహుడు mahisha-vāhanūdu. n. One
 who rides on a he-buffalo, an epithet of
 Yama, యముడు.
 మహిష్టము mahishtamu. [Skt.] adj. Great,
 extreme. విశేషమైన. " ఇరువదాండాది మహిష్ట
 భక్తికిని. " BD. iv. 305. మహిష్టత mahish-
 tatha. n. Greatness, ఘనత.

మా mā

మా mā. [Skt.] n. A title of Lakshmi.
 లక్ష్మి.
 మా mā. [Tel. infl. of మేము.] pron. Our. మా
 తలిదండ్రులు our parents. మాతండ్రి my
 father.
 మా [for Skt. మాహా.] adj. Great, ఎక్కిరి.
 మాబాగు very well.
 మా mā. [Tel.] interj. Heigh ho! To be
 sure! బరీ.
 " తే! వీరమా హేశ్వరాచారీ పాపగుణకు,
 దనకుశళిమ. లియిచ్చినక నకరధము,
 కామగమనంబు నైషధిత్వే వరుణకు,
 మామయిచ్చెనుమా యనిమహిమతింపె. "
 వై. vi.
 మాంగల్యము māṅgalyamu. [Skt. from మాం
 శము.] n. Auspiciousness, మాంశభక్తిము.
 The marriage token, తాలిహొట్టె. మాంశల్య

ధారణము tying the marriage knot, i. e., performing the ceremony of attaching the Tali to the neck of the bride.

మాంజిష్ఠము manjishthamu. [Skt. from మంజిష్ఠ.] adj. Coppery red, orange red, తామ్రవర్ణమైన. n. A coppery red or orange red colour. తామ్రవర్ణము, ఎరుపు పసుపు కలిపిన నులూపాడిచాయ. రక్తాధికపీతము.

మాండవ్యుడు mandavyudu. [Skt.] n. The name of a certain sage. మాండవ్య మతము 'Mandavya's maxim', i. e., prepossession of victory, confidence (మహా ధాటి.) It is used of those who disregard superstition and act of on their own judgment.

మాంత్రికుడు mantrikudu. [Skt. from మంత్రి.] n. A magician, conjurer, మంత్రి విద్య తెలిసినవాడు.

మాంధాలి mandali. [Tel.] n. A green silk cloth, పచ్చేపట్టుచీర. "నీజలనుపావడమీద జకు రధిక్కులమిందిచి యొక్కతిన మాంధాలిగ కట్టె." P. iv. 364. మాంధాలిపచ్చే a kind of false emerald. కృత్రిమముకరము.

మాంధ్యము mandyamu. [Skt. from మంధ.] n. Dullness, sluggishness, torpor, apathy, stupidity, అలస్యము, జడత్వము. Sickness, indisposition.

మాంసము mamsamu. [Skt.] n. Flesh, meat. నంజుడు, పలము. మాంసలము mamsalamu. adj. Strong, stout, lusty, fleshy. మాంసంబుడు a strong man. మాంసాశ్రమము mamsa-asramudu. n. A meat-eater, an eater of flesh. మాంసకుడు mamsikudu. n. A meat-seller, మృగపక్ష్యాదుల మాంసము విక్రయించి కీవించువాడు.

మాంకండు మాకాండు. [Skt.] n. The mango tree, చూరము, మామిడిచెట్టు.

మాకు or మాకు మకు. [Tel.] n. A tree, చెట్టు.

మాకొండు ma-konu. [Tel.] v. a. To bite, కరుము.

"తే తొలకలుత్రుని నెచటికో తొలకలెట్టి, యడవిలోబాము మాకొన్న దనుచుమొరగి." వారశ్శ. v.

మాక్షికము makshikamu. [Skt. from మక్షిక.] n. White honey, తెల్లరేనె.

మాగ, మాగతెల్లి or మాగటాచ్చె maga. [Tel.] n. A fish called Roball. ఎర్రమాగ the Mango fish, Polynemus, paradiseus, Russell plates 183, 184. There are other species.

మాగధి magadhi. [Skt. from మగధ.] n. A sort of wild jasmine, అడవిమొల్ల. The Magadha dialect. మాగధుడు or మగధుడు magadhudu. n. A bard or minstrel whose duty it is to recite the praises of sovereigns. స్తుతిపాఠకుడు, బ్రాహ్మణుడు.

మాగాణి magani. [Tel.] n. Wet land irrigated for cultivation, wet cultivation. విరివలము, విరివంట పెట్టువేల. మాగాణి or మాగాణి magani. n. A country, దేశము. కూర్మమాగాణి the east country.

మాగారు See under మామిడికాయ.

మాగు magu. [Tel.] v. n. To mellow, or ripen fully (as a fruit, or a boil), పండ బారు. n. Dirt, మలినము. A black spot, నల్లనిపాడ. A disease marked with black spots, నల్లనిపాడలుపుట్టే లోగము. మాగిలు magilu. v. n. To become dim, మగిలముగు. మాగుడు magudu. n. Blackness, నలుపు. Dirt, మలినము. మాగుడుపారు, మాగు పడు or మాగుపారు magudu-paru. v. n. To become dim, or dull, to become soiled or black. మాచు, మలినము. "పెరుండడంకి యుడురాజమండలంబు మాగుడుబారికానిపించె." Prabhavati Prad. v. 53.

మాఘము maghamu. [Skt.] n. The name of the eleventh Telugu month, answering to February—March. మాఘుడు

maghudu. n. The name of a Sanskrit poet. మాఘ్యము maghyamu. n. A sort of jasmine. మొల్లపుష్పము. A. v. 116.

మాచి machi. [Tel.] n. A kind of tree. A gall nut. మాచిపత్రి machi-patri. n. A plant, Artemisia indica. (Watts.) ఘోరకేయము.

మాచెనపక్కె machena-pakke. [Tel.] n. A kind of carp fish. ఒకవిధమైన చేప.

మాచేకమ్మ matsa-kamma. [Tel. మాచే+అక+అమ్మ.] n. A woman of a masculine appearance. చింపముగలిగి రొప్పులులేని ఆడది.

మాజీ maji. [H.] adj. Cancelled. Former, late, last, past, మునుపటి, గడచిన. ఈనట్టము మాజీఅయినది this law is repealed. మాజీతహసీల్దారు the late Tahsildar. మాజీలు majilu. adj. Dismissed from office.

మాట mata. [Tel.] n. A word, పదము. A promise, వాగ్దత్తము, ప్రతిజ్ఞాపదము. Slander, నింద. Opinion, rumour, వృత్తాంతము. అసాధునీ మాటచెప్పలేదు he did not speak of you. ఇదివేరే మాట this is another affair, another thing. వానిమాటకాదు this is not about him, I am not talking about him. గడిచుకు ఒకమాట చెప్పినాడు he changed his mind every hour. మంచిమాట (interj.) Very well. వాన్ని గురించి రెండోమాటలేదు there is no alternative. వారివద్ద మాటలుపడినాడు he was reproached or reprimanded by them. In some phrases the word మాట need not be translated. Thus, ఆమె తిరిగి వస్తున్నదనేమాట తెలిసి knowing that she would return. నేను దాని కొన్నమాట రూఢి it is very true I bought it. అమాటే యెరుగను I know nothing of it. ఇందువేరేమాటవచ్చును by this you will get into disgrace. అతడు మాటతప్పలేదు he did not fail in his promise. మాట తప్పినవాడు మాటవాడు a promise breaker is a pariah, i. e., is a mean wretch. నేను పోయినమాట వానికి ఎట్లా తెలిసినది how did he

know that I was gone? ఆతడు పోయేమాటా ఉండేమాటా does he propose to go or stay? వాడు ఉండేమాట యింకా తెలియలేదు I do not as yet know that he will remain. మాటకుమాట word for word, literally. నా మాట అడుగునాటకు transgress not my command. తనమీద మాటరాకుండా ఇట్లాచేసెను he did this to avoid blame. మాటవినుట to obey. ఎంతమాట what nonsense! వానిమాట వాని ఒడిలోవేసివారు I acted as he desired. నీకు మాట వాకు మాట a command is easy to give but hard to perform, or a word from you will make me rich. వెయ్యిమాటలే why discuss it at length, in a word. ఆ పెండ్లి మాట యీ స్తంభములో లేదు there is no mention of the marriage in this book నామాటవేరు, నీమాటవేరు I say one thing you say another, my opinion is different from yours, my case is quite different from yours. వానికి నాకు మాటలు లేవు he and I are not on speaking terms. వానితోనీకేమిమాటలు why do you speak with him? ఈమాట వింటే అయిన యేమనును if he hears of this what will he say? కడవటిమాటయేమి what was the upshot of the business? ఇప్పుడోవాని మాట సాగదు he has now no influence. కడకు వానిమాటే ముందకివచ్చినది at last his words proved true. దానిని గురించి ఇంకా యేమాటా తెలియలేదు I do not yet know the result. మాటలకు పట్టుకొంటే విడవదు if he begins talking he will never stop. అచెక్కడిమాట what nonsense! such a thing is impossible. మాటలు మంచివేకాని మును మంచికాదు he talks well but has a bad heart. ఇంకా మాటలు దాని బిడ్డ a child that cannot yet speak. వానికి ఆ ఊరిలో మాట వాసికగ్గు లేక మాట సాగుతుంది he has influence in the town. అయినమాటకు ఎదురులేదు his word is law. మాటలకుమాత్రము కేదరికములేదు as far as words go he is rich enough. ఒకమాటయిచ్చి పదిమాటలు తిసుకొన్నాడు his reproaches were returned ten-fold. మాట కొడు

māṭa-kādu. n. A good public speaker, సభయందు భయములేక మాటాడువాడు, వక్త.
మాటకారి māṭa-kāri. n. A skilful speaker, యుక్తగా మాటాడువాడు. A talkative person, వాచాలుడు. **మాటలమారి māṭala-māri.** n. A talkative person, మిక్కిలి మాటాడువాడు. **మాటలాడు, మాటాడు** or **మాట్లాడు māṭa-lādu.** v. n. To speak, talk, converse, to reproach. నన్నెందుకు ఈరక మాటలాడుతావు why reproach me for nothing? S. iii. 41.

మాటినంగ māṭi-nānga [Tel. మాటిన+నంగ.] n. A lustful person, కామక.

మాటి māṭi. [Tel.] n. Dirty grain. మాటిపోగులు sweepings of grain.

మాటిడు māṭidu. [Tel. for మావటిడు.] n. An elephant driver. ఏనుగువాడు. "దంటిదు పైన మాటివరెప్ప." Narasim. § 12.

మాటు māṭu. [Tel.] v. n. To get entangled, తగులుకొను. "తొడలి యడిగిన నిల్లాంఠ్రతోడ మాటు." T. iv. 31. v. a. To conceal or hide. దాచు, మరుగుచేయు. n. Concealment, మరుగు. A remedy, విరుగుడు. An ambush, screen, covering. గురికాడువాగే గొయ్యి, మరుగు. A menstruum in which a metal is dissolved. Time, period, occasion. తేప. Connection, తగులము. An instalment of payment. A patch of metal put on to mend a vessel, తపెలలకు తేపే అతుకు. పొదల మాటున behind the bushes. **మాటుకట్టు, మాటువెట్టు** or **మాటుగట్టు māṭu-kāṭṭu.** v. a. To set a trap. **మాటికి māṭiki.** adv. Often, every now and then, అడుగడుగునకు. **మాటిమాటికి māṭi-māṭi-ki.** n. Time after time, again and again, frequently. **మాటు గొయ్యి māṭu-goyyi.** n. A hidden pitfall. **మాటువడు māṭu-pāḍu.** v. n. To disappear, vanish, అనుపదక పోవు, మరుగుపడు. Also, to get entangled, to get caught, తగులుపడు. **మాటుమణుగు** or **మాటుమ**

కుగు matu-manugu. v. n. To be hushed, still or silent. జెంజోలుము ఉడిగి నిశ్శబ్దమున. **ఉరంతా మాటుమణిగి ఉండినది** the whole town was in dead silence. **మాటుమణిగిన తర్వాత** in the dead of the night.

మాడ māda. [Tel.] n. Half a pagoda, that is, about two rupees. అరవహ. Money in general. శ్రీరామమాడ an ancient medal imagined to be lucky and worshipped by the wearer.

మాడపట్టు māda-pattu. [Tel.] n. The crown of the head. బ్రహ్మాండ్రము, సోడు.

మాడి mādi. [Tel.] n. The wild species of horse gram. అడవిఉలువ.

మాడు mādu. [Tel.] v. n. To be burnt or scorched. కాలు, కాలిపోవు. ఆవుండు మాడిపోయింది the boil dried up. n. Rice or any other food burnt in cooking. అడుగున బాగ్గలైపోయిన అన్నము. The gable end of a house, ఇంటి యొక భాగపు కప్పు. **మాడుము, మాడ్చు** or **మాడించు māḍutsu.** v. a. To burn, scorch, blacken, మాడకేయు. వాండ్ర పుటము మాడ్చినాడు he burnt their fining pot, i.e., he broke up their scheme. వాడు ముఖము మాడ్చుకొనినాడు he looked sulky. **మాడుచెక్క mādu-chekka.** n. Burnt rice. అడుగున చెక్కలుగా మాడిన అన్నము.

మాడుగు or **మాడుపు māḍugu.** [Tel.] n. An upstairs house. మిట్టెయిల్లు, పేడ, హర్షము.

మాడెను māḍemu. [Tel.] n. The territory of a king, మండలాధిపతుల భూమండలము. "తేగి మాడెములు వ్రేల్చెనొడ్డాదిమసియొనర్యె." స్వా. i.

మాడ్కి or **మాడికి māḍki.** [Tel.] n. Manner, likeness. రీతి, విధము. అమ్మాడ్కి in that manner. చెప్పినమాడికి in the manner said.

మాడ్చు māḍḍu. [Tel.] n. A kind of tree. H. iv 10.

మాణవకము māṇavakanu. [Skt.] n. A necklace of twenty strings. ఇరువదికేటలు గలవకము. **మాణవకుడు māṇavakudu.** n. A child, boy, lad, బాలుడు.

మాణిక్యము māṇikyamu. [Skt.] n. A ruby. కంపు. A term of admiration, as "a perfect jewel, a gem." మాణిక్యమువంటివాడు he is a perfect jewel. మాణిక్యమువలె or మాణిక్యముగా as fine as possible. మాణిక్యమైకాగితము superfine paper, a fine specimen of paper. మాణిక్యమువంటి అపజ్జిల్ల a darling, a pet.

మాత māta. [Skt.] n. Mother, తల్లి. An epithet of Parvati or Lakshmi, పార్వతీదేవి. లక్ష్మీదేవి. పంచమాతలు five ladies who are to be looked upon with as much respect as one's own mother, viz. (1) the king's wife, రాజభార్య; (2) an elder brother's wife, అన్నభార్య; (3) a teacher's wife, గురుభార్య; (4) a mother-in-law, ఆత్త; (5) one's own mother, కన్నతల్లి. **మాతాపితలు māta-pitalu.** n. Father and mother, parents, తల్లిదండ్రులు. **మాతామహి māta-māhi.** n. A maternal grandmother. తల్లి యొక్కతల్లి. **మాతామహుడు māta-māhudu.** n. A maternal grandfather. తల్లి యొక్కతండ్రి. **మాతుశ్రీ mātu-sri.** adj. 'Dear' a phrase used regarding elder female relations, as మాతుశ్రీ మాతల్లిగారు my dear mother. **మాతృక mātrika.** n. A mother, తల్లి. The original writing from which a copy (పుత్రిక) is made. ఆసలు గ్రంథము.

మాతంగ mātaṅga. [Skt.] adj. Outcaste, pariah. చందాల. **మాతంగము mātaṅgamu.** (born from మతంగుడు a Rishi.) n. An elephant, ఏనుగు. **మాతంగత్వము mātaṅga-tvam.** n. The Pariah state. చందాలత్వము. మాతంగత్వముచాల్చి assuming the form of an outcaste. **మాతంగి mātaṅgi.** n. The

goddess Parvati పార్వతి. The wife of Vasishtha, వసిష్ఠనిభార్య. A syren, fairy nymph; a she-devil. A Pariah woman, చందాలస్త్రీ. HD. ii. 2561. A woman who sells or serves wine. The name of the tutelary goddess of the Madras boatmen. **మాతంగి mātaṅgi.** n. A kind of shrub. **మాతంగుడు** or **మతంగుడు mātaṅgudu.** n. A pariah, మాలవాడు.

మాతగోరక māta-goraka. [Tel.] n. A fish called Old Wife or Rice Fish, resembling the Pomfret, చంబువాయి.

మాతరశ్వుడు mātar-iśvudu. [Skt.] n. An epithet of వాయువు the god of the winds.

మాతలి māṭali. [Skt.] n. The name of the charioteer of Indra, ఇంద్రసారథి.

మాతు mātu. [Persian.] n. In chess, check-mating with any piece other than a pawn, చదవంగములో బంటుతోగాక తిక్కిన కామలతో రాజుకు పచాఅనుట.

మాతుల māṭula. [Skt.] n. The wife of a mother's brother, మేనమామభార్య. Also, the *Datura* plant, ఉచ్చైత్ర. **మాతులపుత్రకము māṭula-putrakamu.** n. The thorn apple, or fruit of the *Datura*. ఉచ్చైత్రకాయ. **మాతులపుత్రుడు māṭula-putrakudu.** n. The son of a maternal uncle. మేనమామ కొడుకు. **మాతులారి** or **మాతులి māṭulāri.** n. The wife of a mother's brother, మేనమామభార్య. **మాతులుడు māṭuludu.** n. A maternal uncle. మేనమామ. **మాతులే నుడు māṭulēyudu.** n. The son of a maternal uncle. మేనమామకొడుకు.

మాతులుంగము mātu-luṅgamu. [Skt.] n. A citron. మాడిఫలవృక్షము.

మాతుశ్రీ and **మాతృక** See under మాత.

మాత్ర mātra. [Skt.] n. Measure, extent, కొలది. A little, కొంచెము. A short time, a moment, శ్చుటికాలము. Also (in Telugu),

a pill. చిన్ననుడుకండ. A bag, అపిమిసంచి. A. vi.

మాత్రము mātram. [Skt.] n. Quantity, measure, proportion, computation, whether by number, rate, weight, extent, or capacity. పరిమాణము. వాడు అట్లు చెప్పిన మాత్రమున or మాత్రమే as soon as he said so. అమాత్రపుడేవళము so large a temple. ఆ గ్రంథము ఉండేమాత్రపువాడు a man likely to have that book. ఒకమాత్రపుమనిషి n sort of fellow, not much of a man. ఏమాత్రము or ఎంతమాత్రము how much, how far, to what amount, in what degree. అమాత్రము so far. వాకు తెలిసినమాత్రము as far as I know. ఎంతమాత్రముకాదు far from it, by no means, not in the least. అది డేమమాత్రము న్యాయముకాదు it is anything but right. ఎంతమాత్రము హేతువులేదు there is not the smallest reason. మనుష్యమాత్రములకు అలవి కాదు it is impossible for mortals. adj. & adv. Only, merely, alone, simply, exclusively. నేనుమాత్రము నచ్చినాను I alone came.

మాత్సర్యము matsaryamu. [Skt. from మత్సరము.] n. Envy, malice. ద్వేషము, పగ.

మాదళము, మాదాలము, మాదలము or మాదాలము madalamu. [Tel.] n. Tawny color, కపిలవర్ణము. A tawny colored cloth. కపిలవర్ణముగలచీర.

మాదిగ madiga. [from Skt. మదిగం.] n. The cobbler or shoe-making caste. మాదిగవాడు a man of that class, చెప్పులుకట్టువాడు. మాదిగది madigadi. n. A woman of the cobbler caste.

మాదిఫలము madi-phalamu. [Skt.] n. A citron. మాకుంజము.

మాదిరి or మాదిరి mādiri. [Tel.] n. A pattern, sample, model, type, specimen. మచ్చె, సామ్యము. A sort, kind, variety. adj. Similar, like. సమానమైన.

మాద్యశము mā-dyāṣamu. [Skt.] adj. Like me, resembling me. నావంటి. మాద్యశుడు mā-dyāṣudu. n. A man like me. నావంటి వాడు.

మాధవమతము madhava-matamu. [Skt.] n. A Dwaita sect of Vishnu worshippers who adore Hanuman as the one God and look upon Vyasa as their great prophet. Their tenets are explained in the పరమహంసాచారము. See మాధవుడు.

మాధవము madhavam. [Skt.] n. A poetical name of the second Telugu lunar month. The spring season, వైశాఖమాసము, వసంతఋతువు.

మాధవి madhavi. [Skt. from మధువు.] n. Sugar. The large creeping plant termed Gartnera racemosa. బండిగురివెండ. A hawd, కుంటెనకత్తె.

మాధవుడు madhavudu. [Skt.] n. A name of Vishnu; also of Vasanta, the spring season. చిహ్నపు, వసంతుడు.

మాధుకరము madhu-karamu. [Skt. from మధువు.] n. Begging from house to house as a bee gathers honey from flower to flower, మధుకరవృత్తి.

మాధుర్యము or మాధురి madhuryamu. [Skt. from మధురము.] n. Sweetness, తీపు.

మాధ్యస్థ్యము mādhya-sthyamu. [Skt. from మధ్యస్థము.] n. Arbitration, mediation, the decision of an arbitrator, మధ్యస్థుడుచేయు తీర్పు.

మాధ్వి madhvi. [Skt. from మధువు.] n. Spirituous liquor. మద్యము, సారాయి.

మాన māna. [from Skt. మానము.] n. One sixteenth part of the measure called a కూము. నాలుగుటంకములయొక్క చియ్యముపట్టే కొలత.

మానము mānamu. [Skt.] n. A measure of any kind, కొలత, ప్రమాణము. Pride, arro-

gance, or indignation, చిత్తాన్నిత్యము, అన్యము. Civility, honor. గౌరవము, Self-respect, a sense of honor or dignity, modesty. The pudenda. స్త్రీ పురుషులయొక్క మధ్యగైన అవయవము. A system or method. సౌరమానము the solar system of astronomy. బాహ్యస్పర్శమానము the system described by బృహస్పతి. " రిత్తుకటక ఝణంఝణ స్పృశ్యతాశమానములకొలుప." Swa. ii. 31. టీ|| తాశమానములు, తాశప్రమాణములు. కాలమానము the state of the weather, the nature of the season. అరినిమానముతీరిత they disgraced or exposed him. మానముపోయినతర్వాత ప్రాణమెందుకు what is the good of living after losing one's "character?" మానధనులు those whose good name is their wealth. మానహీనులు those who are devoid of character or of self respect. మానన Same as మన్నన (q. v.) మాననీయులు māna-niyamu. adj. Venerable, honourable, పూజ్యమైన, మన్నింపదగిన. మానభంగము māna-bhāngamu. n. Disgrace, dishonor, అవమానము. మానవతి māna-rati. n. A modest woman, మానుల ఆకుడి. మానస్థానము māna-sthānamu. n. The pudendum muliebre. మధ్యస్థలము. మానస్థుడు māna-sthudu. n. A man of respectability or character. మర్యాద గలమనిషి. మాని māni. adj. Respectable. మానుస్తుడైన.

మానవ mānava. [Skt. from మాను.] adj. Written by Manu. మనువుచేత వ్రాయబడిన. మానవధర్మశాస్త్రము the Laws of Manu. Human, మనుష్యసంబంధమైన. మానవబలము human strength. మానవస్త్రీ a mortal woman, i. e., not a goddess. మానవాశపడు mānar-āsanudu. n. A cannibal, వానుష్యులను తినువాడు. మానవుడు mānarudu. n. A man, మనుష్యుడు. మానవేత్తరుడు mānar-ēstarudu. n. A king. రాజు. M. I. i. 141.

మానసము mānasamu. [Skt. from మనస్సు.] n. The mind, the seat or faculty of reason and feeling. The name of a lake, మానససరోవరము. adj. Mental, మానసికమైన. మానసపూజ mental prayer. మానసిండు mānasintsu. v. n. To think, consider. తలచు. మానసాకాశము māna-sankāshamu. n. A swan. హంస.

మానిక mānika. [Skt. from మాను.] n. A dry measure; one fourth of a కంచము, or one-sixteenth of a కూము. నాలుగుటంకములయొక్క చియ్యముపట్టు పరిమాణము. చాట్టి మానిక a stumpy figure.

మానికము mānikamu. [Skt. from మానికము.] n. A ruby, కెంపు. A diamond, రత్నము. మానికపు mānikapu. adj. Set with gems, jewelled, రత్నాభిరచితమైన. మానికదారి a prostitute, బోగముడి.

మానితము māni-tāmu. [Skt. from మాను.] adj. Respectful. కొనియాడబడిన. మానిని mānini. n. A respectable woman, మాను గలఆకుడి. A lady, damsel, maid, స్త్రీ.

మానిసి mānisi. [from Skt. మనుష్యుడు.] n. A man or woman, a person. మానిసికోతి a baboon, " కొచ్చివేపులమానిసి కోతులది యునవిన్నియు." S. i. 130. మానిసితిండి a demon, రాక్షసుడు. మానిసిరౌతు mānisi-raulu. n. An epithet of Kubera, నరవాహనుడు. మానిసిరేడు mānisi-rēdu. n. A king, రాజు. మానిసిసింగము mānisi-singamu. n. A Telugu substitute for Nrisimha, నృసింహుడు.

మాను mānu. [Tel.] adj. Fit, proper, worthy, యోగ్యము. Pleasant, fine, మనోజ్ఞము. ప్రకాశముతోమానై beautiful with brightness. n. Pleasantness, మనోజ్ఞ. మానుగ mānu-ga. adv. Duly, fitly, truly, పొడగా. మాను or మాను mānu. [Tel. cf. Tam.

వృక్షం.] n. A tree. Wood. ప్రాస or అడుగు మాను the trunk of a tree. మానుపడు, మాన్యడు, ప్రాసపడు. ప్రాన్యడు or మానయిలుచు manu-padu. v. n. Literally, to turn into wood. To be astounded, or stunned with horror: to stand aghast, to be struck dumb. అడ్డమాను the cross bar of a door. కట్టమాను (cf. Tam. Cata-maran), a float. or raft. మానుకప్పు or బాదికప్పు Potash, Pearl-ash, Carbonate of Potash, (Watts.) మాని or ప్రాని manī. adj. Wooden, vegetable. మాని పనుపు māni-pisupu. n. Wood turmeric, a medicinal drug. *Curcuma xanthorrhiza*. Rox. i. 25. Ainsl. ii. 183. పల్లనీ, దారుహరిద్ర. మానిముంత māni-munta. n. A wooden pail. S. ii. 391. పడవల కొయ్యతో చేసిన పాత్ర.

మాను manu. [Tel.] v. a. and v. n. To forbear, refrain, abstain, or desist from, leave off, విడుచు. To heal, be healed or cured, కురుచు. To be laid aside or left off, to be got rid of. చెప్పకమానెను he stopped without saying it. అక్కడ ఉండకమానరు they will not fail to be there. చేయకమానను how should he fail to do this? చేయకమానెను he desisted from doing so. This verb implies a general negative as రాకమానెను he did not come. చొరకమానెను he did not enter. కొట్టికే కరవకమాననా if you strike it, will it not bite you? చెప్పినాడో మానినాడో whether he spoke or not: lit. whether he spoke or whether he forbore. అక్కడ అది లేకుంటే మానెను I don't care if it is not there. కాని వేరునా మానుదునా shall I throw the stone or no? ఉందివారిచినా మానినా whether they mentioned it or no. చింతమాను abandon your grief. It is even applied impersonally to mean 'Never mind,' పువారేదు, as బట్టలుతడిసినా మానె it does not matter if the clothes got wet. ఇయ్యకపోతే మానె if you won't give it, never mind, no

matter, it is of no consequence. మాని పింతు or మాన్పింతు māni-pintu. v. a. To cause to stop; to prevent. To cause to heal. అతినివ్రయాణము మానితిని I made him stop his journey. మానుకొను manukonu. v. a. To relinquish, forego, resign, lay aside, desist from, abstain from. పని మానుకొను to give up or resign an employment. మానుచు, మాన్పు, మానుపు or మాన్పు manutsu. v. a. To stop, heal, cure. మానీయు. మానిపోయిన పుండ్లను మళ్లీ శేపుట to stir up old sores, to revive old quarrels. మామా māma. [Tel. short for మానుమానుమాను.] v. imp. Oh! please give up (anger, &c.)

మానుషము mānushamu. [Skt. from మానుష్యుడు.] n. Honor, respect. పుర్యాద, గౌరవము. మానుషస్థుడు mānusha-sthudu. n. A respectable man. పుర్యాదపరుడు. మానుషుడు mānushudu. Same as మానుష్యుడు. (q. v.) మానుషి mānushi. n. A woman. మానుషీక్షీరము mānushi-kshiramu. n. Woman's milk. కేను బాల. M. XII. i. 358. మానుష్యము mānushyamu. n. Manhood, manliness. Kindness, humanity, కరుణ.

మానెరు or మానెరు māneru. [Tel.] n. A climbing plant, ఎక్కడుంటే.

మానేజరు mānejaru. [Eng. 'manager.'] n. A manager. నిర్వహకుడు.

మాన్యము mānyamu. [Skt.] adj. Respectable, venerable. పూజ్యమైన, సమ్మానింపబడిన. n. A living; a glebe-land granted by a ruler on quit rent or on various favourable tenures. స్వీయమాన్యము land entirely free of rent. అర్థమాన్యము land which pays only half the usual rent. వివరమాన్యము a glebe-land granted in exchange for another. మాన్యగాడు or మాన్యవారు one

who enjoys a మాన్యము. మాన్యడు mānyadu. n. A respectable or honorable man. పూజ్యుడు. One worthy of respect.

మాపు mapu. [Tel. causal of మాయు.] v. a. To dirty, make foul. మరలము చేయు, మురికి చేయు. To destroy, efface. మాయచేయు, పొగొట్టు. రూపుమాపు to ruin, destroy. n. Evening, సాయంకాలము. Night, రాత్రి. Infl. మాపటి. Dative మాపటికి at night. శేపుమాపు morning and evening. మాపటివేళ the night time. మాపటియుండు the evening sunshine. మాపుడు mapudu. n. Foulness, మరల్యాదు, ముంపు.

మాపుచేయు māpu-cheyu. [H. + Tel.] v. a. To pardon, forgive, excuse.

మాచాగు mā-bāgu. [from Skt. మాచాశు.] Interj. Very well! మంచిది.

మాచీర mā-bīra. [Tel.] n. The plant called *Ajuga disticha*. Rox. iii. 2.

మాభేరి mābhēri. [Tel.] n. Malabar batmint, *Antisomeles malabarica*.

మామā māma. [from Skt. మామక.] n. A father-in-law. Also, a mother's brother, మేనమామ. The same title is bestowed equally on the brothers of a father-in-law, as పినమామగారు. పెద్దమామగారు. The phrase శకునిమామ denotes 'Uncle Sakuni,' i. e., an evil counsellor. Sakuni was the maternal uncle of Duryōdhana. మామమామ an epithet of Vishnu, as he married Lakshmi the daughter of the Sea (సముద్రుడు) whose wife (Ganges) is related to him as a daughter, అక్షీదేవిని పెండ్లాడెందులకు తనకు మామయైన సముద్రునికే పెండ్లామగు లంగాదేవి తనకు కూతురుమను అనుటచేరి విష్ణువు సముద్రునికి మామ అయ్యెను.

మామకము or మామకీనము māmakamu. [Skt.] adj. Mine, నాదియైనది. మామకమింకాదు people of my caste.

మామకుడు māmakudu. [Skt.] n. A mother's brother, మేనమామ. ఇల్ల. One belonging to me, నావాడు.

మామా See under మాను.

మామిడి māmidī. [Tel.] n. A mango tree, *Mangifera indica*. Rox. i. 641. చూరప్పొత్తము. మామిడిపండు a ripe mango. మామిడికాయ a green mango. మామిడిచెట్లు mango trees. మామిడివనము a mango garden or grove. మామిళ్లు mango trees. పుల్లమామిడి the sour species. తియ్యమామిడి the sweet kind. సుళ్లమామిడి the low (or small) mango tree. కట్టుమామిడి a tree which bears a fine species of fruit which are usually tied up to preserve them. అడవిమామిడి the wild mango tree, *Spondias mangifera*. చొకమక్కమామిడికాయ a mango fruit terminating in a crooked point like a parrot's bill. Various trees are called చారుమామిడి *Buchanania latifolia*. Rox. ii. 385. బ్రహ్మమామిడి *Ficus glomerata*. Rox. iii. 558. బొద్దుమామిడి *Ficus va-emifera*. Rox. iii. 561. అటికమామిడి. నర్తమామిడి, ముంతమామిడి and so on. తొండ్లమామిడి a jungle shrub. మామిడిగుత్తులు māmidī-guttulu. n. A sort of grain. పెద్దలోభేదము. A. i. 75.

మాముకోడి or మాంకోడి māmu-kōḍi. [Tel.] n. A turkey.

మామూలు māmulu. [H.] n. Usage, established custom. మామూలుగా usually, according to custom.

మామెన māmenu. [Tel.] n. A fragrant root like *Sarsaparilla*. దూపాలకేరు. P. i. 703. Ainslie ii. 177. నేలమామెన is another kind. "మామెనయను నేలమామెనయటి కమామిడి." H. iv. 14.

మాయu māya. [Skt.] n. Fraud, trick, deceit, delusion, illusion, diplomacy. Conjuring, ఇల్లుకాని అజ్ఞానము. Ignorance, అవిద్య.

Philosophical illusion, the phenomenal-world, unreality of all worldly existence. This is personified in mythology as Lakshmi, the consort of Vishnu, she being the immediate and active cause of creation. **మాము ప్రపంచము** the delusive world. 'Vanity' in the theological sense: materiality as distinguished from intellectuality. **మాములాడి** a deceitful woman. **వనితలు మాయచిహ్నములు** as women are deceivers. M. XIII. ii. 189. **మాముస్వరూపము** a fictitious form. **మాముగొల్లడు** a seeming herdsman, i. e., Krishna, who bore the appearance of a rustic. **మాముదారిగా** unexpectedly, by stealth or trick, cunningly. **మాము కాడు**. **మాముగాడు**, **మాముదారి** or **మాముపోతు** a deceiver, **మాముచి**. **మాయావేది māyādevi**. n. Nature, regarded as a goddess. **మాయాదేవి** సుతుడు a name of Buddha. **మాయావారి** the place called Haridvāra. **మాయము māyamū**. n. Same as **మాము**. Disappearance, **అదృశ్యము**. adj. Vanished, disappeared. **మాయమగు** to vanish. **ఊంఠము** **మాయమైపోయినది** the ring disappeared. **వారు మాయమైపోయిరి** they vanished. **అపాయము** **మాయమైపోయినది** the snake disappeared. **ఇది మేమిమాయము** this is a strange trick. **మాయలాడు māyalādu**. n. A rogue. **మాయలుచేయు** పురుషుడు. **మాయాచి**, **మాము**. **మాయలమాచి** or **మాయకుడు māyāku**. n. A cheat, a deceiver, a juggler, a conjurer. **వింధ్రజాలికుడు** **మాయలుచేయు** పురుషుడు. **మాము māyi**. n. Concealment. **మరుగు**. Blackness, **నలుపు**.

మాము māyu. [Tel.] v. n. To become dirty or foul, to be unwashed, **మరినమగు**, **మరినము**. To perish, be destroyed, or effaced. **లేకపోవు**, **నశించు**. **అదిమాసింది** it is dirty. **మాసినినాటలు** dirty clothes. **మావిలు** **మాసిపోయింది** the vestiges are destroyed, or effaced. **వానితలమాసింది** his head is dirty, i. e., he is unshaven. **తలమాసివాడు** a man of beggarly appear-

ance. **దానిచెరుమాసింది** she is menstruous. **చుక్క కనుమాసిపోయినది** the star faded away (at dawn.) **మాసిన māsinu**. adj. Dirty, foul, **మరికిగానన్న**. **మాము** or **మాములె** interj. Alas! ah! **బళిరే**, **బాపురే**. **మాయిండు** or **మాపు māyintu**. v. a. To do away with, abolish, annihilate. **పోగొట్టు**. "తనదుగాంధర్వమాయ, నాదనుజముల మాయ మాయింది." T. v. 76.

మారంకము mārankamu. [Tel.] n. Opposition. ఎదురు **మారంకము** to oppose. ఎడలండు. "అనమా క్షేత్రోడమారంక మైతలచె. BD.ii.1021.

మారకము or **మార్కము mārakamu**. [Tel. from **మారు**.] n. Exchange, **మార్పు**.

మారకుడు māraḥuḍu. [Skt.] n. A slayer, or destroyer. **చంపువాడు**.

మారట marāṭa. [Tel.] adj. and adv. Other, another, counter, **ప్రతి**, **ప్రతికూలము**. Altered, changed. **ప్రతి**. **ప్రతిరూపమైన**. In lieu of. **మారటతి** a second Venus, a perfect beauty. **మారటమారుడు** another Cupid. **మారటరూపు** an exact likeness. "మహిద దేవేంద్రుమారటగణై నేరినెంతకాలంబు నిలుపుడువంటి." HD. ii. 2816. "భాగ్యవతులయారూపున మారట రతులు." Raja Sekhara. i. 40. "మారటనోరు దాననయి మారటచిత్రిమునందు నిల్వక కారులు ప్రేరెడక వినుడు." M. V. iii. 93. **మారటతల్లి** or **మారటతమ్ముడు**, &c., step-mother, step-brother, &c.

మారణము māraṇamu. [Skt. of **మరిణము**.] n. Killing, slaughter. **చంపడుము**.

మారాగు māraḡu. [Tel.] n. A prop. a post for a plant to creep on, **ప్రాకుడుగొయ్యి**.

మారాడు māraḍu. [Tel. **వారు** + **అడు**.] v. a. To speak against. To oppose in words. ఎదురాడు, **మాము**. **మారాటు** or **మారాటుము māraṭu**. n. Opposition in speech, **ఎదురాడుట**. A quarrel, **కలహము**.

మారాము or **మారము māramu**. [Tel.] n. Teasing, plaguing, annoying. **గోజోలాట**. A secret, **మర్దము**. A joint, **కీలు**. A trick, knavery, **తెలూ**. **మారాములమారి** a rogue. "ఓ రామచిలుక మాకీమారాములు తెలియుటకును మగవారము." S. ii. 40. **మారాముచేయు māramu-chēyū**. v. a. To tease, to plague. **గోజోలాడు**.

మారి māri. [Skt.] n. The name of a goddess like Durga, supposed to preside over certain epidemics. A plague, epidemic or pestilence, slaughter, **బహుమంది** **చచ్చే** **రోగము**, **మహుచికాదిరోగము**, **జ్వరము**. **మారియుచచ్చనము** cholera. "ప్రాణులవారి వచ్చెనని." G. i. 276. [Tel.] A noun affix. A doer, one who commits. one who is accustomed to. **తిప్పలవారి**. or **కడగండ్లమారి** one who troubles or torments. **మందులవారి** a poisoner. **ముండలవారి** one who is given to women. **మారిండు mārintu**. v. a. To destroy. **నాశముచేయు**. "మాంతుడవ్వముక." Kuchēlo. iii. 49. **మారిమసంగు māri-masangu**. v. a. To slaughter, ruin, destroy, **వధించు**. "ఒకయెడనార్యులు మేల్పూనిన మారిమసంగిట్లు మృత్యు దేవతకలెన చాచ్చున." M. X. i. 174. "ప్రాముక మారిమసంగిట్లయ్యె సమస్తము చూర్ణముచేసి." Rukmāngada. iii. 54. "మెనవకొరికొంటి బ్రజమా మసంగిట్లు." Siva. v. 28.

మారిషుడు māriṣuḍu. [Skt.] n. The principal actor or the manager in a theatre. (నాటకపరిభాషయందు) **పూజ్యుడు**, **అధ్యక్షుడు**.

మారిచము māriḥamu. [Skt.] n. Pretence, feigning, hypocrisy, dissembling. **మారీచుడు** a giant who was a friend of Rāvana; a deceiver, **మోసగాడు**.

మారిఫత్తు māri-phattu. [H.] n. Trust, charge, possession. **మారిఫత్తుచేయు** to entrust to one.

మారు māru. [Tel.] v. n. To be changed. **మారుపడు**. To be transmuted, altered. **వ్యక్తముమగు**, **ఒకటిమరయొకటియగు**. **ఆనాకల** **మారవు** that money will not pass. To be ruined. **నశించు** n. Opposition, **ఎదురు**. A time, **తదవ**, **అప్పుడు**. **ఒకమారు** once. **ఈమారు** this once, or this time. **రెండుమార్లు** twice. **మూడుమార్లు** thrice. **పలుమారు** many times. **Buttermilk**, **పెట్టె**. A course or remove at dinner, **రెండవకూర పెట్టె** **పెట్టె** **భోజ్యులవారి** **స్థలము**. **మారు** adj. Other, **మరెముక**. **అవ్యయము**. Opposite, opposed, **ఎరుక**, **ప్రతి**. Turned, averted, **పెడ**. **Replied**, **answering**. **మారు మనిషి** a substitute. **మారు మారు** a reply. **మారుతాళము** a false key. **మారుమెండు** an averted countenance. **మారుమారు** a byepiece. **మారుమోపు** or **మారుమోపు** **māru-mōpu**. v. a. To attack, front, face. **ఎదురు కొను**. To oppose, to be adverse to. **ఎదిరించు**. **మారుగా māru-ga**. adv. Instead of, in lieu of, **ప్రత్యామ్నాయముగా**. **నాకు మారుగా పోయినాడు** he went in my place, instead of me. **మారుము** or **మారుపు māruṃmu**. v. a. To change. **మారకము** **మారుపు**. **మారుపు**. **మారుపు** or **మారు పాలు mārupu**. n. Changing, **మారులు**. **మారుపు mārupu** n. Exchange, change. A kind of fish. **కుండమార్పిళ్లుకూడదు** or **కుండమార్పిళ్లుకూడదు** marrying a man's son and daughter with another man's daughter and son, is wrong. **మారుతల్లి**, **మారుడు** **తల్లి** or **మారటతల్లి māru-talli**. n. A step-mother. **నెలతల్లి**. **మారుతాళము māru-tālamu**. n. A picklock, a false key. **కొంగు** **కొంగు** చెప్పె. **మారుతుడు** or **మారుతుడు māru-tuḍu**. n. An enemy. plu. **మారుతుడు** enemies, **శత్రువులు**. **మారుపడు māru-paḍu**. v. n. To be changed or exchanged. **క్షేపడు**. To disappear, vanish, **అదృశ్యము**. **మారుపు mārupu**. n. A kind of fish. **Russell**. 163. "మారుపును జనములకొచ్చె." G. i.

111 మారువెట్టు or మారువెట్టు *māru-veṭṭu*. v. a. To oppose. ఎదిరించు **మారువేరేగాడు** *māru-bēra-gaḍu*. n. A retail dealer. చిల్లర వర్తకుడు. **మారువేరేము** *māru-bēramu*. n. Retail trade. చిల్లరవర్తకము. **మారుమనువు** *māru-manuvu*. n. A woman's second espousals. అడవానికి రెండవ వివాహము. **మారుమనువుడి** a woman who is married a second time, దిద్దిపువు, రెండవ పెండ్లాడిన స్త్రీ. **మారుమగడు** a woman's unlawful husband, ఉపపతి. **మారుమలయు, మార్తలయు.** **మారుమసలు** or **మార్తసలు** *māru-malayu*. v. a. To rival, to match. సరిగా ఎదిరించు. "నూత్న భానురుచికి మారుమలయునున్న శ్రమం తకంబు." Vish. vi. 263. "తానునందరికును తనెత్తెల్లరూపమానవాకృతులతో మారుమలయు చును." L. xiii. 130. **మారుమాట** or **మార్తాట** *māru-māṭa*. n. An answer, ఎదురుతెలియ, ప్రతివచనము. **మారుమొగము** or **మార్తొగము** *māru-mogamu*. n. An averted face. పెడమొగము. **మారుమ్రోత** *māru-mrōta*. n. A echo. ప్రతిస్పంది. **మారుమూల** *māru-mūla*. n. The opposite side, ఎదురుమూల. An out of the way corner or retired place. **మారుమ్రోయు** *māru-mrōyū*. v. n. To echo. ప్రతిస్పందిచేయు. **మారురూపు** *māru-rūpu*. n. A new appearance, a change of form. రూపాంతరము, మారిపోయినరూపు. **మార్తొడ్డు** *mār-oddu*. v. a. To oppose, ప్రతిఘటించు. **మారువర్తకుడు** *māru-varṭakudu*. n. A retail dealer. చిల్లరవర్తకుడు. **మారుమెడ** or **మార్తెడ** *māru-meḍa*. n. A twisted neck. పెరిచడి పోయిన కంఠము. A. iii. 23.

మారుడు or **మరుడు** *māruḍu*. [Skt.] n. Manmadha, the god of love వస్త్రభుడు. **మారాంతకుడు** *mār-āntakudu*. n. An epithet of Siva as the Amoricide, or slayer of lust, శివుడు.

మారుతము *mārutamu*. [Skt. from మరుత్తు.] n. Air, wind, గాలి, వాయువు. **మారుతి** or **మారుతాత్మజుడు** *mārutī*. n. Son of the wind, an epithet of Hanuman and Bhīma. హనుమంతుడు, భీముడు. **మారుతాశానము** *mārut-aśanamu*. n. A snake; (lit. that which lives on air.) సర్పము.

మారుతుడు See under మారు.

మారువ *māruva*. [Tel.] n. A sluice from a tank.

మారువు *māruvu*. [Tel.] n. A sort of fish.

మారేకు or **మారెకు** *māreḍu*. [Tel.] n. The Bael or Bel Fruit-tree, *Aegle mermelos*. (E. P.) లిల్వొప్పకము.

మార్కండేయుడు *mārkand-ēyudu*. [Skt. from మృకండ.] n. The name of a certain sage who lived for ten centuries. తనకు మార్కండేయుని అయుస్సుకలగునాక may you live a thousand years.

మార్కము or **మార్కము** *mārkamu*. [Tel. from మారు.] n. Exchange.

మార్కాసు See under మారు.

మార్గణము *mārganamu*. [Skt.] n. Search, research, వెతకడము. Begging, యాచించడము. An arrow, బాణము. **మార్గణుడు** *mārganudu*. n. A mendicant, యాచకుడు. A. i. 30.

మార్గము *mārgamu*. [Skt.] n. A way, road, path, means, manner, method. **మార్గవర్తి** *mārga-varṭi*. n. A guide. **మార్గుడు** *mārguḍu*. n. A word used only in composition, as **దుర్మార్గుడు** an evil doer. **సన్నాథుడు** he who does good. **దుర్మార్గురాలు** she who does evil. "అజనమనీతమాన్యతై" he who is freed from earthly ties. Chenn. iv. 132.

మార్గశిరము or **మార్గశిరము** *mārgaśiramu*. [Skt. from మృగశిర.] n. The ninth lunar month (December—January), wherein the moon's change takes place when the sun is in Sagittarius.

మార్పు *māṛṣu*. [Tel. causal of మారు.] v. a. To change, to alter, to exchange. To serve, as food, వడ్డించు. To transmute metals. పరివర్తించేయు, న్యాయముచేయు, ఒకటియిచ్చి ముఱుకటి పుచ్చుకొను. To kill, slaughter, destroy, నాశముచేయు, చంపు. దినమూర్చి దినము every other day. **మార్పుకొను** *māṛṣu-kōnu*. v. a. To exchange or barter. పరవర్తనచేసికొను.

మార్జనము *mārganamu*. [Skt.] n. Wiping, తుడుచుట. Rubbing, తోడుట. కేశమార్జనము. a comb, దుస్సిన. Parij. iii. 105. స్వహాసమృద్ధినము cleaning the house. **మార్జని** *mārganī*. n. A broom, చీపురు. **మార్జింపు** *mārganṭsu*. v. a. To wipe. తుడుచు.

మార్జాలము *mārganālu*. [Skt.] n. A cat. పిల్లి.

మార్తాండుడు *māṛṭāndudu*. [Skt. from మృతండు.] n. The sun. సూర్యుడు.

మార్తుడు See under మారు.

మార్దంగినుడు *mārdānginudu*. [Skt. from మృదంగము.] n. A drummer, వద్దిలవాయిచువాడు.

మార్దవము *mārdavamu*. [Skt. from మృదువు.] n. Softness, మృదుత్వము, మెత్తిన. Smoothness. Grace. మార్దవయుక్తుడైన gracious, కరుణలవాడైన.

మాల *māla*. [Tel. from మాయిల.] n. A Pariah, an outcaste, చండాలుడు. adj. Pariah, outcaste. Vile, base. చండాల. మాలకాక the jungle crow. In some compounds it is equivalent to dog (as dog-rose), thus: **మాలతులసి** the wild tulasi. **మాలడేలు** an inferior sort of hawk. **మాలతా** the lesser sort of viper. **మాలసరి** a Pariah woman. **మాలకూలలు** base language. **మాలపల్లె** a Pariah village. **మాలడు** *māladu*. n. A Pariah. చండాలుడు, మాలవాడు. **మాలిది** or **మాలతేల** *māladi*. n. A

Pariah woman. చండాలస్త్రీ. **మాలనాలు** *māla-nālu*. n. Fine thread spun by Pariahs, and used in weaving muslin. **మాలకము** *mālarikamu*. n. The being a Pariah. చండాలత్వము. "ఉద్గంధ తమాలకంబును దండెగిన నుజెండ." UH. iv. 91.

మాల *mālu*. [Skt.] n. A garland, wreath, necklace or heraldic collar: a coronal or coronet of flowers. A series or string of verses or songs. జపమాల a rosary or string of beads. **చండమాల** scrofula about the neck. **నల్లమాల** the alphabet. **మాలకరి** or **మాలాకారుడు** *māla-karī*. n. A garland maker, a flower seller. A gardener, మనపాలకుడు. "సునిపొన్నలము గట్టి మా దెత్తులగజెసి మనుమాలకరివోరె." G. vi. 49. **మాలి** *māli*. n. One who has a garland. A gardener. Radha. i. 74. **మాలిక** *mālika*. n. A chaplet, garland of flowers, a wreath. A line, or row. పూచింప, పూవారె, పచ్చిరూపమైనసమాహము. "తెరుగు విద్యువాలికాలక్షణోదాంతై." B. vi. 12.

మాలతి *mālati*. [Skt.] n. The great flowering jasmine, *Jasminum grandiflorum*. Rox. ii. 11. జోజి.

మాలివ్యము *mālinvyamu*. [Skt. from మలివము.] n. Foulness, turbidness, filth. చురుకె, మలివ్యము, మురికె.

మాలిమి *mālimi*. [Tel.] n. Familiarity, love, attachment, affection. వాత్సల్యము. చిన్ని వాతో చేయు స్నేహము, మచ్చిక. The science of navigation, ఓడనిడపు శాస్త్రము. **వాలిమి** or **వాలిమికాడు** a navigator, ఓడనిడపు శాస్త్ర మెరిసినవాడు.

మాలిను *mālinu*. [H.] n. Grooming or rubbing down (a horse). **మాలినుచేయు** to groom a horse.

మాయి *mālu*. [Tel.] v. n. To be laid aside, to be desisted from. To be spoiled or ruined, నడుచు. **మాలిన** *mālina*

adj. Devoid of, విహీనమైన. పనికిమాలిన or కొరమాలిన useless. పాలుమాలిన idle. సిగ్గుమాలిన shameless. పనికిమాలి (or పనిలేక) దీన్ని చేసి నానా did you do this for want of something to do or out of mere idleness? ఈ మాటలు వినియోగముమాలినవి these statements are useless. కరుణమాలిన relentless, merciless. "కరుణమాలినయట్టి కైకకువెరచి." DRyo. 136. దక్కమాలిన helpless. ఎరుకమాలిన devoid of wisdom, senseless. వాచిమాలిన incestuous. **మాలుము**, **మాల్పు**, **మాలుపు** or **మాల్పు** *malutsu*. v. a. To set aside, stop. మానుచు. దాని బయిని మాలించిరి they humbled her.

మాలు *matlu*. [Tel.] n. The pad or cushion placed on the shoulder of a palanquin bearer. పోయాల బుజాలమీదిబట్టపాతులు. Also, property, wealth; the rent or revenue obtained from land. మాలి pertaining to the revenue. మాలకరిణము a revenue clerk. మాలసిబ్బంది the establishment of revenue peons. మాలగుజారీ paying land tax.

మాలుగు or **మాల్గు** *malugu*. [Tel. from మాలు.] v. n. To become or grow idle, సోమరితనమునుపొందు. n. Idleness, సోమరితనము. Also same as మాలు a pad or cushion placed on the shoulder of a palanquin bearer. **మాలుగుపోతు** *malugupōtu*. n. A sluggard, a lazy wretch. సోమరి నొడ్డు, సోమరి. "ఉ! కులీకినచ్చి యీడవరిగోయుచు, మాడుకులెంపజొచ్చెనీ. మాలుగుపోతువీని కనుకనములేదిక." Chenn. iii. 447.

మాలుారము *malaramu*. [Skt.] n. The Bael tree, *Nigle marmelos*. మాడుకొట్టు, క్రొవలము, నిల్వము. Also, the Wood-apple tree, నెలకచెట్టు.

మాలె or **మాలియ** *malē*. [Tel.] n. A house, dwelling, మాడుగు. పార్శ్వము. నేలమాలె a cellar. "భీమని బాలుని నేలమాలెలో శ్రీత

వహించి దాచి." G. I. 90. [Also, for Skt. మాల.] n. A garland, పూదండ. A line, పత్తి.

మాలెత See under మాల.

మాల్యము *mālyamu*. [Skt.] n. A wreath, chaplet, garland. పూదండ. **మాల్యవంతు** *mālyavantu*. n. The name of a certain mountain. ఒకపర్వతము.

మాల్యయము *mālyayamu*. [Tel.] n. Vulg. for మహాలయము.

మాల్యవము or **మాల్యవవేళము** *malayamu*. [Skt.] n. The country called Malwa, దేశభేదము.

మాలిగ *maliga*. [Tel.] n. A house, abode. dwelling. ఇల్లు. నెలమాలిగ a subterranean chamber. తిరుమాలిగ a phrase among Vaishnavas for a house: lit. a blessed tabernacle.

మావంతుడు or **మావంతుడు** *mavantu*. [from Skt. వహత్.] n. An elephant driver, మానటివాడు.

మావటుము *maratamu*. [Tel.] n. A small roll or packet of betel, areca nut, lime, and other ingredients, made up in order to be distributed among guests. ఇవలపాకులపట్టి. "బంగారు చిలవలపనమించు తలపాపల మానటాలుకొంపలంగవైచి." KP. vii.

మావటి, **మావటిడు** or **మావటివాడు** *mavati*. [from Skt. వహత్.] n. An elephant driver, or mahout. ఏనుగును తోలువాడు.

మావి *maui*. [Tel.] n. A mango tree. మావిడి చెట్టు. మావిడి or మావిండు a mango. The alter birth, the placenta. గర్భస్థింపించును నట్లుకొనియుండు పా. **మావిచేప** *marichēpa*. n. A kind of fish. ఒకవిధమైన చేప.

మావు *mauvu*. [Tel.] n. A horse. గుర్రము. The covering a mare. ఆశ్వసంఘము. A snare for fish. పల్లెవాడు చేయబట్టు పాగనము. A numerical fraction, one twentieth.

మంచిమావును ఇచ్చే మంచిపిల్లపుట్టును if the sire is good the foal will be good. R. i. 8. పాలునునీరు నేరుపరుపంగలమావులు vehicles that can separate water from milk, that is, swans. కీరనీరములను వీడదీయు శక్తిగలవాహములు, ఆహా, హంసలు. మావుపిడిబాకు a sort of dagger. **మావు మోమునాడు** *mauvu-mōmu-rādu*. n. Lit: "Horse faced." A kind of mythological being. కింపురుపుడు.

మావురము *mauvuramu*. [Tel.] n. A kind of fish. ఒకవిధమైన చేప. "రాతికొరకు, మావురమునుకుంటుముక్క." H. iv. 225.

మాషము *matshamu*. [Skt.] n. Black gram. *Phaseolus radiatus*. Rox. iii. 296. మనుషులు. రాజమాషములు a kind of bean, *Dolichos catjang*. Rox. iii. 303. ఆలసంబిలు, commonly called ఆలసేందలు. Jaim. iv. 201. A small weight equal to five seeds.

మాసటి, **మాసటిడు** or **మాసటిడు** *masati*. [Skt.] n. A hero, a gymnast, a fine fellow. శూరుడు, మల్లడు, సాముకాడు, పస్తారు, శ్రేష్టుడు. "కటారి మాసటినిచెల్లవునగుర్చుండే." T. iii. 140. "చెరుకువల్లార్చిన బిరుదుడిండి మఱి." ib. iii. 25. "వైనాకు నొకసినమానటిడు." Swa. v. 56.

మాసము *masamu*. [Skt.] n. A month, either of the lunar, solar, or any other computation of the year. నెల. The Telugu months are వైశ్రవము, కైశాఖము, శ్రేష్ఠము, ఆషాఢము, శ్రావణము, భాద్రపదము, ఆశ్వయుజము, కార్తీకము, మాఘశిరము, పుష్యము, మాఘము, ఫాల్గుణము. అధికమాసము an intercalary month. క్షయమాసము a lost month. నిజమాసము the month proper. చక్రవ్రతచంద్రమాసము the time wherein the moon moves through a sidereal revolution. Also, same as మాషము a small weight.

మాసకమ్మ or **మాచేకమ్మ** *masakamma*. [Tel.] n. A woman with male characteristics. See మాచేకమ్మ.

మాసరము *masaramu*. [Skt.] n. The scum of boiled rice. అన్నమువచ్చునగంజ, గంజిమీది మిగిలిన. adj. Spread, వ్యాప్తము, Long, దీర్ఘము. **మాసరముగ** or **మాసరమై** *masaramu-gē*. adv. Being mingled or mixed, unitedly, మిశ్రమముగా. కలిసిపట్టుగా. "నెలల్వకాలునెలకు దీగి కాసనీదిమండిమాసుంబులుగానీసికి యూరంబెట్టిన వారంకల్పింగి ఘనగంబులతో." A. iv. 37. టి|| మాసరంబులుగా, మిశ్రమముగాను. "శ్రేయసంప్రీతి వినయమాప్రతిబిలోకనంబు గృష్ణనిముఖకవలంబునంబు మాసరంబుగా వికసనముపువ్వునకు మధువ్రతంబయినగుడువాసుర్రుండు." M. XII. i. 435.

మాసె *masē*. [Tel. from మాయు.] n. Dirt, మయిలు. Also, another form of మానిసి. (q. v.)

మాసిక *masika*. [Tel.] n. A patch. అత్తు. A jumble, a pack of nonsense. చిక్క. మాసికలు odds and ends. మాసికలుచేయు or పెట్టు to patch up: to raise false claims.

మాసికము *masikamu*. [Skt. from మాసము.] adj. Monthly. మాససంబంధమైన. నెలనెలకు వచ్చే. n. A monthly ceremony for a deceased relative, continued for a year after the death. ఏడాదికిలోగా నెలనెలకు పెట్టే శ్రాధము.

మాసాలు or **మహాసాలు** *masālu*. [H.] n. Produce, a crop. పంట. ఫలము. That which is collected, income.

మాహాత్మ్యము *mahatmyamu*. [Skt. from మహాత్మి.] n. Might, efficacy, greatness. The peculiar efficacy or virtue of any divinity or sacred shrine. A work giving an account of the merits of any holy place or object. శ్రీరామచంద్రమాహాత్మ్యము the legend of Sri Rāngam. ఈ మత్రియముక్తి-నామాత్మ్యము the might or efficacy of this spell. రామచంద్రమాహాత్మ్యము the adventures of Rama or the miracles of Rama.

మా హేశ్వరులు mähēśvarulu. [Skt. from మ హేశ్వరుడు.] n. Worshippers of Siva, a title assumed by the Jangams.

మి mi

మింగు or మ్రొంగు mingu. [Tel.] v. a. To swallow, devour. కబళించు. స్క్రీళ్లు మింగు to swallow one's saliva, to stand speechless, to smother one's grief; to water, as the mouth, అపేక్షించు. స్క్రీళ్లు ఎందుకు మింగతావు చెప్ప why do you falter so in speaking. "కన్న పుదొంగలవచ్చిరి, మిన్నక యీలోనివారి మింగిరటంచుకా." Vajj. iv. 54. the people inside have devoured it. మింగ నగొండి. మింగగొడ్డి or మ్రొంగనగొండి minga-na-gondi. n. A glutton. తిండిపోతు. "మనసిజారియు మింగగొండియయ్యె." BD. iv. 1281.

మిండు mintsu. [Tel.] v. a. To surpass, excel; to transgress. అతీతయించు, అతీతమించు. చదువులోవారిని మించినాడు he surpassed them in learning. అతడు మించు మించిపోయినాడు he is already gone on. మించిమాట్లాడకు do not talk rashly. పని మించిపోయినది it is now too late, the thing is gone by. చెయ్యిమించనద్దు do not lay a hand upon him, do not take the law into your own hands. ఇంతకుమించి యెరుగను I know nothing more than this. పెజవికిమించినపల్లు a projecting tooth, i. e., a scapegrace, a disobedient fellow, మించిమించియుంటే, లేక, మనో ఉంటే పదిరూపాయాలు ఉండవచ్చును at the utmost there may be ten rupees. ఆరూకలను మించి ఇచ్చివేసినాడు he had already paid the money. "ఉత్తరముమించి యరిగిన" M. III. i. 2; when they first went northwards, ఉత్తరాదికి ముందుగా పోవు నప్పటికి. మించుకాలు the right leg, కుడికాలు. n. A kind of ring worn on the second toe, కాలిమట్టు. Excess, అధిక్యము. Lightning, మెరుపు. Brightness, ప్రకాశము. మించూనె it flashed, మెరుపునుపొందెను, మెరిసెను. "తొలున్నొత్తనుదయాద్రి శిలవాకిమించూని."

A. i. 43. మించుబోడి or మించుబోడి mintsu-bōdi. n. A beautiful girl. మెరుపు సిగెనంటినక్కనిస్త్రీ. మించువల mintsudala. n. Transgression. అతీతమూము. Excess, greatness, అధిక్యము.

మింజేమల mindzumala. [H.] n. A part. payment.

మిజాబ or మిజాదు mijaju. [H.] n. Pride.

మింటు mintu. [Tel.] n. (Abl. of మిన్ను.) in the sky. మింటి minti. Gen. of మిన్ను, of the sky. మింటిలేరువరి minti-teruvāri. n. Lit., a traveller in the sky, i. e., the sun, మాన్యుడు, or an Asura, అనురుడు.

మిఠాయి mithayi. [H.] n. A sweetmeat, పిండివంట.

మిఠుడు minthudu. [Skt.] n. A paramour, విటుడు, మండగాడు.

మిండడు, మిండగాడు or మిండగీడు mindadu. [from Skt. మింత.] n. A paramour. విటుడు. A person, పురుషుడు. A great man, అధికుడు. మిండజేగము minda-dzangamu. n. A buck, a lascivious zangam. మిండలిపిసి a lascivious monk. "గీ కడపట భుజం వేపంబు నడవినప్ప, దుండుబో గండుమారి యా మిండలిపిసి." R. ii. 110. మిండ తుమ్మె వ minda-tummeda. n. A male carpenter bee. "మిండతుమ్మెదల్ మట్టని పుప్పమంజరులు." Kalahas. iv. 54. మిండస్రాయము the bloom of youth, యౌవనము. మిండసెడ్డి a high or exorbitant interest on money lent, అధిక మగువడ్డీ. మిండమేఘము a great cloud, పెద్ద మబ్బు. మిండతనము or మిండలికము munda-tanamu. n. Whorishness, rakishness, adultery, జారత్వము. మిండత or మిండలకోరి mindala. n. A harlot, an adulteress, an unchaste woman. లంజ, జారిణి. మిండలి mindali. adj. Loverlike, appertaining to a paramour విటువంబునైన. మిండలిమాటలను the words of a paramour

మిక్కటము or మిక్కటము mikkatamu. [Tel.] n. Excess, abundance, greatness, extremity. "కాంత మిక్కటమై పుష్పా పాంకా వతులు లగ్నోనయ్యుంపుట్టుకా." Chenn. ii. 287. మిక్కటము, మిక్కటము or మిక్కటపు adj. Excessive, extreme, great, much. దుస్సహము, అధిక్యము, మిక్కిలి.

మిక్కిలి mikkili. [Tel.] n. Much, abundance, greatness. అధిక్యము, విస్తారము. "మిక్కిలియైన కీర్తి." భార. ఆం. vi. adj. Great, much, vast, అధిక్యము. Excellent, fine, best, శ్రేష్ఠము. మిక్కిలికన్ను an extra eye, అధికమైనకన్ను. "కృ మిక్కిలిచేతులును వాని మిక్కిలికన్నున్." భార. సభా. ii. "నీ అభిలషచతుష్టయము లకు ధేనువు మిక్కిలి. మానవులకు బ్రాహ్మణుండు నరిఘండు, పక్షులందు శ్వేతమధికంబు." భార. ఆశ్వ. ii. మిక్కిలికంటివేల్పు Siva. మిక్కిలి దిక్కు the sky. ఆకాశము. "రెక్కలువిదల్చి లావులు ముక్కుకొనం దువ్వి మోదమున కంధనమిక్కిలి దిక్కుగనుంగొని కొక్కొక్కోయనుచు కొట్లు కూయుగదొడకా." S. i. 173. మిక్కిలి ఉప్పు too much salt. adv. Very, greatly, much, vastly, extremely, excessively, too much, more than. మిక్కిలి అనాధవమైన utterly false. మిక్కిలి రహస్యముగా very secretly. గోడలు మిక్కిలి పడిపోయినవి the walls are much ruined. మిక్కిలివాడు mikkili-vadu. n. A great person, అధికుడు. "పాండువుల్ మిక్కిలివారు." భా. క్రో. v. మిక్కిలు mikkilu. v. n. To exceed, excel, మారు, అతీతయించు.

"కృ తిలపలతో వాటింపిన దలమారున్ గాలుగలవాటించిన మిక్కిలుగాలు గలుసేతుల నులికినదనచేయిమిదనుకా త్రేలుగోన" ఉ. హృ. vi.

Also, to come from left to right, అప్రతిక్షిణముగావచ్చు. "మిక్కిలుచున్నవి మెరిగిన వారులు." B. i. 3. 14.

మిగులు miḡulu. [Tel.] v. n. To remain over, to be over and above; to be left as a residue, to survive. శేషించు. To excel, అతీతయించు, To expire, as a period. To pass a limit, మట్టుమీరు. సమయముమిగిలినది it is now too late. మిగిలినది the rest, the remainder. మిగిలినవారు the rest of the people. n. Remainder, balance, remnant మిగత, శేషము. మిగిలిన miḡilina. adj. Remaining. మిగుల miḡula. adv. Much, exceedingly, excessively, greatly; already. మంచు మించి, మిక్కిలి, అత్యంతము. అతడు మిగుల వెళ్లి పోయినాడు he is already gone, it is too late, he is gone. మిగులమాటలుఅడకు do not use improper language, i. e., do not be rude. మిగిలింతు. మిగులుచు or మిగుల్పు miḡi-lintsu. v. a. To cause to remain over, మిగులకేము. To save or lay up, కూడ పెట్టు. మిగులుకుకొను or మిగుల్పుకొను miḡulutsu-kōnu. v. a. To save or lay up. మిగత miḡata. n. That which remains over. Remainder, remnant, surplus, balance. Desideratum, deficit మిగుల. శేషము.

మిటుమిటు miṭa-miṭa. [Tel.] adv. Fiercely, hotly, brightly, మిక్కిలి ఉష్ణముగా, ప్రకాశముగా. "మిటుమిటునెండకాయక." Padma. iv. 62. మిటుమిటున miṭamitana. n. Fierceness, brightness. మిటుమిటుని miṭamitam. adj. Fierce, bright మిటుమిటులాడు miṭa-miṭa-ladu. v. n. To leap, to be insolent or arrogant, ఎగిరిమెగిరినెడు. మిటారము miṭavamu. n. Beauty, coquetry, foppery. ఒయ్యారము, విక్రమ, అతిశయము. "అలసితనంచు, వైకౌనులతొంగి మిటారము జూచినవ్వునకా." N. ix. 55. మిటారి miṭari. n. A belle, a pretty woman. కులుకులాడి, సొగసుకట్టె. "కులుకుమిటారి నీవు నెలకొన్న పురంబును నీగృహంబు." Radha. iii. 104. మిటారి or మిటారపు adj. Graceful, pretty, attractive; charming, beautiful, coquettish, foppish, ఒయ్యారమైన, సొగసైన. "దానిమిటారిపోయినపు చట్టపు మోహపులో"

చూపులుకా." H. v. 26. "చిన్నిమిటారపు గోటిమిట్టలకన్." T. iii. 10. మీటారీచూపు a coquettish look. మిటారీంచు mita-r-intsu. v. n. To move gracefully, కులుకు, నిక్క, విజృంభించు, అతికియించు. To bound, jump, leap. దుముకు.

మిట్ట mitṭa. [Tel. from మిడియ.] n. A high or rising ground, a small hill. ఉన్నతభూమి. adj. High, elevated; raised (as ground), jutting out (as teeth). మిట్టపండ్లు projecting teeth. మిట్టపల్లములు ups and downs, uneven ground. మిట్టపూర్ణము high noon. మిట్టపాళా a kind of gold pagoda worth four rupees. మిట్టపర్వతము (మిట్ట+పర్వతము) very high ground, అత్యున్నతభూమి. "పటికాల్పు మిట్ట మిట్టగాట్రవీ." HD. i. మిట్ట or మిట్టించు mitṭu v. n. To fly, ఎగురు. మిట్టాడు mitṭa-ḍu. (మిట్టి+అడు.) v. n. To roam, to walk about. సంచరించు. "సుమజులుమిట్టాడని యొకఘనఘనము." P. i. 292, a forest unfrequented by men. మిట్టిపడు mitṭi-paḍu. v. n. To jump, hop along, bound. ఎగిరిపడు. To be puffed with pride or insolence. మిడిసిపడు. మిట్టి పాటు mitṭi-paṭu. n. Insolence, మిట్టిపడుట.

మిడిత or మిడుత midata. [Tel. from మిడి యు.] n. A grasshopper, locust, or cricket. కలభము. ఆకుమిడిత a green grasshopper. మిడితంభట్ల జోస్యము a happy hit. కెడుత మిడిత the cricket that bores the bamboo. ఉప్పుమిడిత a large kind of cricket. గొల్ల మిడిత or గొల్లభౌమ a grasshopper. జెట్టి మిడిత the wrestler locust, so named from its strength.

మిడి మిడి mida-mida. [Tel. anuk.] adv. Fiercely. మిడి మిడి మిడుకు mida-mida-miduku. v. n. To be enraged. "మిడిమిడి మిడుకుచు మిరుమిడిచిరియె." BD. iv. 1460.

మిడి midī. [Tel. from మిడియ.] n. Pride, insolence, మిడిసిపాటు. గర్వము. adj. Proud, insolent, మిడిసిపాటుగల. High, raised, ఉన్నతము. మిడిపండ్లు projecting teeth, మిట్ట పండ్లు. Sharp, hot, తీక్ష్ణము. మిడిమాధ్యాహ్నము midday, noon. మిడిమిట్ట spurs. మిడి కీంచు midī-kintsu. v. n. To blink (the eyes), మిరికించు. "కమలమిడికించునుగడ్డనుచురీతి." S. iii. 32, blinking like an owl. మిడిగుడ్లు midī-guḍlu. n. Large prominent eyes. మిడిగుడ్లవాడు a man with large eyes. మిడి గొను midī-gonu. v. n. To glitter, to flash. మెరియు. "మిడి గొనువైడిచేకలులు, మేలిమిసూలుడండ." H. iv. 101. మిడినాగు or మిణ్ణాగు midī-nagu. n. A springing serpent. The adder. చివుక్కన ఎగిరిపడే సర్పము. మిడిసి మిణ్ణాగునలర పడుతాడు he is as proud as a serpent. మిడిపోవు midī-pōvu. v. n. To lose brilliance, become blunt, to be spoiled, నెట్టవడు. To become less. To be an exception, తప్ప. To avoid, తొలగు. "మగులకొచ్చియు వాడు మిడిపోనికడిమి." HD. i. 2019. మిడినల్లి or మిణ్ణుల్లి midī-nalli. n. A flea. మిడిమేలపు midī-mēlapu. adj. Pragmatic, hot headed, haughty. తలకొట్టచూరదున. తలకొచ్చిన. "అడిగిన జీతంబి య్యని మిడిమేలపునొరనుగొలిచి మిడుకుటకంటె క్." వడిగలయ్యెలగట్టుక మడిచున్నక ప్రకుక వచ్చు మహిలోసుమత." Sumati Satakam. మిడిమేలము midī-mēlamu. n. Insolence, haughtiness, మిడిసిపాటు. "సుగుణముగలని యెరుగడు. మృగములకొరిసిలడేమి మిడిమేలమిరిం దగపడుననిరలచితిమే." R. ii. 112. మిడియ midiyu. n. A word of the Veda, వేద వాక్యము.

50 తెలచియిపుడింకొకొయ్య
కొలుతెటితెనాతి మిడియనొకమరియె
వ్వలననిన శ్రుతికర్మము
"మిడుకుచును గాక కడిమిచూచినవలకకన్."
ii.

మిడియు midiyu. v. n. To flash or fly off as a chip of wood or a drop of water. ఎగురు. ఆ రాతిచక్క మిడిసిపడినది the chip of the stone leaped out and fell down. మిడిపిల్లు midī-pillu. n. A pellet low, ఉండపిల్లు. "తడియు మిట్టపెరుణియెక్కిన మిడివింటిగతిమన్న మెలతలదాసి." Dah. 170. మిడిసిపడు midīsi-paḍu. v. n. To bounce, leap; to be insolent, మిట్టిపడు. శ్రుట్టిపడు. మిడిసిపడి చచ్చినాడు he suddenly fell down dead. మిడిసిపాటు midīsi-paṭu. n. Bouncing, exultation, pride, శ్రుట్టుట.

మిడుకు miduku. [Tel.] v. n. To live, ప్రకుకు. To be insolent, శ్రుట్టు. To move, చలించు. కడలు. To wander, roam, move about, సంచరించు. To grieve, mourn, or lament. దూఖపడు. To dry. ఎండు. "అడిగిన జీతంబి య్యని మిడిమేలపునొరనుగొలిచి మిడు కుటకంటె." Sumati Satakam. n. Life, జీవము. మిడుకుమిడుకను to grieve, పరితపించు. మిడుకుమాటగా miduku-māṭa-ga. n. adv. Insolently, మిడిసిపడగా. మిడు క రించు midū-karintsu. v. n. To blink (the eyes) in fear. See మిరికించు. "పెడనంమిరికినిగుడ్లు మిడుకరించెదవు." Dah. 217.

మిడుగు or మిణుగు midugu. [Tel. from మిడి యు.] n. A hard stone. కఠినశిల.

మిడుగురు. మిడుగు or మిణుగురు midu-guru. [Tel. from మిడియ.] n. A spark, a gleam. అగ్నికణము. "మిడుగురులవలనగమిన్నం టినన్న." HD. i. 2228. A firefly or glow-worm, మిణుగురుపురుగు.

మిడుము midutsu. [Tel. from మిడియ.] v. n. To drop or pour by drops. "మృతబొండు నెడనీరు మిడునునెవ్వరిక." DRU. 1112. To crack the knuckles, నెటికెవిరుచు.

మిడుత. Same as మిడు. (q. v.)

మిరికించు mirikinchu. [Tel.] v. n. To blink (the eyes) as in fear, to hesitate, to be at a loss. అతడు మిరికించువాడు he is at a loss, he knows not what to do. మిరికిరము mirikirammu. n. Perplexity, ఏమిన్నితోచక శ్రమించుట.

మిణుకు మిణుకు minuku. [Tel.] n. Glimmering, sparkling. తపికు. మిణుకుమిణుకు మని ఒకటిపము ఉండెడి there was a glimmering lamp. మిణుకు మిణుకుమన్నది it gleamed, or was just perceptible. మిణుకు చేయు to polish or burnish. మిణుకుచేసి కొను to be gay in dress. మిణుకుకాటుక black eyesalve. v. n. To be bright, to glimmer. మిణుకురు Same as మిడుగురు (q. v.). Plu. మిణుగురులు or మిణుగురులు. మిణుగురుపురుగు or మిణుగురుపూతి miruguru-purugu. n. A fire fly or its larva. A glow-worm. ఖగోళము.

మిణ్ణాగు See under మిడి.

మితము mitamu. [Skt.] adj. Moderate, temperate. Few. మితజనుమతో with a few followers. మితభాష one who is moderate in language, not talkative. మితజలు the ignorant. n. A bound, measure, limit, term; moderation, limitation. మితమరిని or అమితమైన countless, endless, immoderate. మితి miti. n. End, limit. పరమాము. వాగు, కొలది. గడువు. మితరేని unlimited, endless, huge, vast. "అన్నకామనితోడ ఆడినమితులు." Pal. 120. ఆడినమితులు the terms proposed.

మిత్త mitti. [from Skt. మిత్ర.] n. A friend, స్నేహితుడు.

మిత్తి mitṭi. [from Skt. మృత్యువు.] n. Death or dying. చావు. మృత్యువు. "సెంలంపుమిత్తినా చేతికట్ట." R. ii. 22. మిత్తిక mittika. [from Skt. మృత్తిక.] n. Earth, మట్టు. మృత్తిక. మిత్తికూడు rice offered to the dead. "మిత్తికూడు మేలుకొనెన్నునా." Venk. 76

మిత్తిగొంగ mitti-gonga. n. The conqueror of Death, i. e., Siva. మృత్యుంజయుడు, శివుడు. మిత్తిచోలు mitti-tsalu. n. Lit. the child of death, an epithet applied to the descending node of the moon, కేకరహము. మిత్తివేటకాడు mitti-vela-kadu. n. Siva, మృత్యుంజయుడు.

మిత్రము mitramu. [Skt.] n. A friend, స్నేహితుడు. మిత్రుడు mitrudu. n. A friend. ఆవుడు. The sun, సూర్యుడు. మిత్రత్యము mitra-tyanu. n. Friendship. మిత్రభేదము a breach of friendship. మిత్రలాభము the making of friends. అమిత్రుడు lit. not a friend, i. e., an enemy.

మిథము mithamu. [Skt.] adj. Reciprocal, పరస్పరము. ఆము. iv.

మిథునము mithunamu. [Skt.] n. A couple, a brace, a pair: particularly male and female. ఆలముగల శేఠి. The sign Gemini. "తెరువున నొకమిథునము జూదరులంగనుగొంటె." M. XIII. ii. 220. ఒక మిథునము జూదరులు a pair of gamblers. మిథునకర్మము sexual intercourse, సంభోగము, రతి. "మిథునకర్మంబు చేతగాని ప్రవానాధిరేదమను." Vish. ii. 270.

మిథ్య nithya. [Skt.] n. A lie. అన్యతము, అబద్ధము. adj. False, unreal, deceptive, delusive. అబద్ధమైన. మాయయైన. మిథ్యాదృష్టి nithya-drishiti. Atheism, heresy, materialism. పరలోకనాస్తికత, నాస్తికత్వము. మిథ్యామతి nithya-mati. n. Error, mistake, ignorance. భ్రమ, భ్రాంతి.

మిడ్లె or మిద్దిరు midde. [Tel. from మీడు.] n. A flat roof, an upper story. A flat roofed house or a storeyed house. The pistil of the lotus, తామరపువ్వులోనగునాని లోపలి దిమ్మె. The beazle of a ring, ఉంజుముమిదిదిమ్మె. మిడ్లెటిల్లు or మిడ్లయిల్లు a terraced house, a house that has a flat roof, or a storeyed house. మూడుమిడ్లయిల్లు a three

storeyed house. మిడ్లయింకరము a ring with a beazle.

మినమిన minu-mina. [Tel.] n. Brightness, twinkling, sparkling. తళతళ. "మినమినల్ నెడునుమేను" H. iv. 178. మినమినలాడు to sparkle, మెరుయు. adv. Twinklingly, sparklingly, brightly. తళతళమని. "మినమినజగురు చూసిడివంటివాని." Sar. D. 464.

మినహా minaha. [H.] n. A deduction, remission, an exception. మినహాయింపు minaha-yi-tsu. v. a. To subtract, deduct; to make an exception.

మిన Same as మిన్న (q. v.).

మినకు or మిన్నకు minuku. [Tel.] n. Glittering, flashing, brightness, తరితుకు. A ray of light. కిరణము. A marriage token, తాలిబాట్టు. "ఇప్పు నీకంఠమాత్రమున నున్న మినుకైన నొక మిడిగి." "మదియగలంబునున్న మంగళ సూత్రంబుమినుకు పరిపురుషులకన్నడు లోచన గోచరింబుగాదు." HN. v. 102. A small gold coin. చిన్న బంగారు నాణెము. మినకులు or మిన్నకులు minu-kulu. n. The sciences, the scriptures. విద్యలు, శాస్త్రములు, వేదములు. "ఉడివోని మిన్నకులు, వేదములు. మినకువేడియ minuku-chēdiya n. An epithet of Sarasvati. మనుమనుకను. మనుకుమనుకుమను or మనుకుక్కరను to twinkle, to sparkle. మినకులబరణి or మినకులయింక మినుకులావారి. n. An epithet of the sun, సూర్యుడు.

మినము minumu. [Tel.] n. Black gram, Phaseolus mungo, or Phaseolus minimus. చూబము. మినప or మినప minapu. adj. Made of or belonging to the grain called మినము. మినపనీళ్లి water wherein this gram has been steeped. మినపగింజలు black gram. మినపపప్పు split black gram,

మిన్న See మనుకు.

మిన్న minna. [Tel.] n. A gem, a jewel. రత్నము. That which is noble or pre-eminent. మేటి, శ్రేష్ఠము, తల్లజము. "కాటిక కాపులు మొదలైనవీటిదనరు, కాపులకు నల్ల మిన్నయక్కాపుకొడుకు." H. iv. 171. "తేర తమ్మి పూచాండ్లకు మిన్నయెన్న జిగిదొక్కాడుచేతులు." ib. i. 64. adj. Noble, superior, high. శ్రేష్ఠమైన. లాడునైన. "మందువేలొక్క తెమిన్న సాములిడ." N. ix. 417.

మిన్నక minnaka. [Tel.] adv. Sedately, silently, coolly. ఉండక.

మిన్ను or మిను minnu. [Tel.] n. The sky or heaven, ఆకాశము. (G. మంటి. D. మంటిక Abl. మంటి). మంటికకావె it flew up into the sky. మిన్నున in the sky. మిన్నువిరి మిడనడి నట్లు as if the skies were falling. Swa. iv. 115. మినుచోలు minu-tsalu. n. Lit. the offspring of the sky, an epithet applied to the wind, వాయువు. మినునిక వేలుపు, lit. the sky-tressed god, an epithet of Siva. మిన్నుకోలకు. మిన్నువాక. మిన్నాక or మిన్నేరు minnu-kolaku. n. The heavenly Ganges, ఆకాశగం. మిన్నుమన్ను minnu-mannu. n. Heaven and earth, ఆకాశమున భూమియు. The space between heaven and earth, లోదసి. మిన్నువాకతాలుపు minnu-va-katalupu. n. An epithet of Siva, as carrying the heavenly Ganges on his head. గంగాధరుడు, శివుడు.

మిన్నకుము minumatamu. [Tel.] adj. Much, మిక్కుటము.

మిన్ను, మిను or మిన్నుల minnu. [Tel. accusative plural of నీవు.] n. You.

మిర mira. [Skt.] n. Extent, a limit, మేర.

మిరపకాయ, మిరపుకాయ or మిరియపుకాయ mirapa-kaya. n. Chilly, or red pepper. Capsicum annuum, సూదిమిరిపకాయ Capsicum minimum. గోలకొండమిరపకాయ or నీచుమిరపకాయ a very small hot chilly,

Bird's eye Chilly, Spur pepper, Cayenne pepper or Goat pepper. Capsicum frutescens. [Watts.] మిరపకాయ mirapakandra. n. A plant called Scopolia aculeata. See మిరియము. మిరప mirapa. adj. Appertaining to chilly. మిరపపాడి chilly powder.

మిరాసి or మిరాసి mirasi. [H.] adj. Hereditary. n. Hereditary right, hereditary property, పంపరగావచ్చిన బాధ్యత తేక అస్తి. మిరాసిదారుడు a mirasidar, a man possessing landed property.

మిరిచాపు miri-tsupu. [Tel.] n. An upward look. వైచాపు, ఉన్నదృష్టి.

మిరియము or మిరెము miriyamu. [Tel.] n. Black pepper. మిర్యాలుపాడి or పాడిమిరియము black pepper powder. అది మగనకల మిర మిరియాల నూరుచున్నది she grinds pepper on her husband's head, i. e., she wears the breeches.

మిరు miru. [Tel.] adj. Dazzling. మిరుమిల్లు miru-millu. n. Dazzle. మిరిమిల్లుకొండము the feeling of being dazzled. మిరుమిల్లుకోప miru-millu-konu. v. n. To be dazzled, కన్నులు చిరుతలవారు. దృష్టిచెదరు, చీకట్లుకమ్ము.

మిర్రు mirru. [Tel.] n. An acclivity, swell, rising ground, knoll, bulge. ఉన్నత భూమి. మిర్రుమోము a face with a projecting forehead. Infi. మిర్రి. మిర్రిచేను high lying land మెడకపాలము. మిర్రుచల్లము high and low ground. మిరుత miruta. (Locative of మిర్రు) n. On high ground. "మేగవల్లోడియిల్లన పెడలిమిరుత, నొకవసుతి కొంప మైయిన్ను." M. XII. iii. 292.

మిలమిల mila-mila. [Tel.] n. Glittering, sparkling. మెరుగుకాంతి. మిలమిలలాడు mila-milaladu. v. n. To glitter, sparkle. To abound, swarm, be rife. ఆకలిచేత మిలమిలలాడుచున్నాడు they are exhausted with

hunger. ఆ నీళ్లలో చేపలు విలవిలలాడుచున్నవి fishes are swarming or are abundant in that water. విలవిలన mila-milana. adv. Wrigglingly, పెదలుచు. " సంజనిరములైపురుగులు, వేకొనవిలవిల పెదలునందు గురుకుల ముఖ్య." M. XVI. i. 27.

మిలిందమా milindamu. [Skt.] n. The wild bee. తుపైద.

మిలితమా militamu. [Skt.] adj. Mixed, conjoined. మిశ్రితమైన. కలిసిన.

మిల్లి or మిల్లిగరతు milli. [Tel.] n. A very small spoon like a tea spoon. మిక్కిలి చిన్న గరతు.

మిప్పులు Same as మిగులు (q. v.).

మిశ్రమా, మిశ్రమమా or మిశ్రితమా misramu. [Skt.] adj. Mixed, mingled, blended. కలిసిన. మిశ్రితంకము misri-kantamu. v. a. To mix, మిశ్రమచేయు, కలుపు.

మిశ్రుడు misrudu. n. A gentleman, a man of consequence. It is an affix to some proper names, as ఆర్యమిత్రుడు.

మిష or మిషమా misha. [Skt.] n. Fraud, a trick, pretext, excuse, pretence. నాపము. ఏదో ఒకమిషపెట్టి నన్ను తిట్టినాడు he got a pretext to abuse me. " నెత్తుతావునీ నెడు నీ మొంబనిమాన్కొను మిషమునెద్దులెట్టె." P. iv. 432.

మిస or మిసమిస misa. [Tel.] n. Sparkle, flash, brilliancy. విలవిల, పెరుగుకాంతి. " మిసమిసలులేరు నునువైనమేనిసాబగు." T. ii. 68. మిసమిసమను, మిసమిసమను or మిసమిసమ to be bright, పెదయు.

మిసి misi. [Tel.] n. A sort of fish.

మిసిమి misimi. [Tel.] n. Brilliancy, lustre, polish, పెరుగు. కాంతి. adj. Brilliant, polished. పెరుగువైన. మిసిమిగులచూరఫలములు mangoes that shone as if polished. మిసిమి పెందొడలు thighs that shone as if polished. " మిసిమిలేట" R. ii. 76. మిసిమింతులు misimintalu. n. Fading, decrease of brightness. Want of lustre, gloom, gloominess. కాంతిరగుటలు. కనుగొందుటలు. మిసిమింతుడు misimintudu. n. One who is gloomy, or fallen in countenance. One who is tired, అలసినవాడు. మిసిమింతురాలు misimintu-ralu. n. A woman who is gloomy or, in her decline, or past her bloom. She who is tired, అలసినది. " రాల్సెన్ని వేసినను. మిసిమింతుడవుకావు మృడదేవయేను విసివిసివియేల." BD. vi. 532. " లాలలోచన మిసిమింతురాలగాక, వన్నీ కీలలోనిట్లు వన్నె చెడక." HN. iii. 149.

మిసుకు or మిసుగు misuku. [Tel.] v. n. To move, stir. కడలు. " పసిడి దెప్పునునే బలు చూరువేడ. మిసుక వేసుగు గవ్వమిటికయిట్లు." HD. ii. 162.

మిహి mih. [Tel.] adj. New, novel. కొత్త. Excellent, శ్రేష్ఠము. " రహిమిహిననుగజితపు గొన్నెల. మిహివైడిబగామేలిమిగిన్నెల." Sat-yabhi. iv. 98.

మిహిక mihika. [Skt.] n. Frost, hoar frost, snow. వంచు. హిమము. A. v. 107. మిహికాకరదు mihika-karudu. n. 'The moon, " whose rays are frosty." చెంద్రుడు. Vijaya. ii. 115.

మిహిరుడు mihirudu. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు. Jaim. vi. 96.

మి MI

మి mi. [Tel. Gen : of మాను.] adj. Your. మా అన్న your brother.

మి mi. [Tel. contracted for మిది or మిదు.] adj. Upper, above. మిగడ or మివడ mi-gada. (మిదు+కడ.) n. Cream, కాగినపాల మిదితెట్టె. మిగడకట్టినది the cream has formed. పాలమిగడలు a name given to a fine sort of rice. H. iv. 156. మిగడపెరుగు curds with the cream on it. మిగొలు mi-galu. (మిదు+కా.) n. 'The upper part

of the foot, పాదముమిది వైభాగము. మిజెయ్యి mi-jeyyi. (మిదు+చెయ్యి.) n. The back of the hand. కరపృష్ఠము, చేతిమిది వైభాగము.

మిటu miṭa. [Tel.] n. A lever. A door-latch. A see-saw. బోనుమిట the bar of a trap on which the door hangs.

మిటు miṭu. [Tel.] v. a. To fillip, fling, toss. వీణెమాటు to touch the lute. గోటమాటు to flick away or fling from the nail. గుర్రమునుమాటు to spur a horse. చెక్కమాటు to touch or scratch (the cheek) with the nail. తేలు మిటిసది the scorpion stung (him) " నిజాంగుష్ఠంబునగొని పరియోజనములు పోవనిమిటెక." R. v. 293. " చెక్కమాటిస వసుకారుశికుపు." Vish. ii. 62. " తేలను మిడియిబట్టిన మేలెరుగునే మిటుగాక." Vema 1087. " హోదోపులమింపేటిరపుకుతో కుంఠంబలమిటిటిల్య." T. v. 22. " విడువంపిసేత్కా తుతో గోటజిక్కుమాటు." N. vii. 158. మిటు n. A touch, fillip, toss. Greatness, grandeur. ఉద్రేకము. పెంపు. గొప్ప. " అలతోలు కరితరి పేరయాలవాడు. మిటునాటిల్ల నలంబమిచ్చినడనే." R. vi. 18.

మిదు midu. [Tel.] n. The upper surface; top, head. ఉపభాగము. ఉర్ధ్వము. Futurity. భవిష్యత్కాలము. What is vowed, or set aside for sacrifice, కేవలము నియమించిన ముడుపు. That which is next, the next thing, అనుము. మిదుకళ్లు midu-kallu. v. a. To devote, sanctify, set aside in the name of God. మిద or మిదను mida. postposition. Above, on, upon, on the top of, at, against. నామిదచిచ్చితిప్ప a fault laid on me. ఆ పనిమిదనున్నాడు he is engaged in that business. వారిని ఈపనిమిద సంపను he sent them upon this business. ఇక మిది in future. ఉపాయముమిదచేసిన effected by stratagem. పనిమిదిపని task after task. మధ్యాహ్నము మిద in the afternoon. మాటమిదమాట word upon word. నామిదికోసముచేసి be-

ing angry with me. టన్నులుమిదిసంపుము send a letter by post. గడియలమిదన్నుది it is hourly expected. మిదటu midatā adv. or prep. After. ఇకమిదట in future. అటు మిదట after which, then. వారు పోయినమిదట after they went away. ఇకమిదట నీకు నారసపచాసమునర్దు do not have any thing to do with them hereafter. మిదటి midati. (Irreg. infl. of మిడు. See మిడి.) adj. Subsequent. ఆమిదటిపనులు the subsequent acts. మిదటికి midatiki. adv. In future, next year. మిదిటిక వానలేకుంటే if there should be no rain next year. మిది midu. (infl. of మిడు) adj. Upper, higher, the next, above, on. మిదికోచ్చు the top branch. నామిది ప్రేమ (her or his) love towards me మిది మాట the next word. మిదిపనులు what is to be done afterwards. మిదిపన్ను the upper layer of earth. మిదిగుడ్డు staring eyes: (as in the song దొప్పచెవులు, దోనేకడుపు. మట్టనాసలు. మిదిగుడ్డు.) కాని మిది నొమ్ములు the jewels which were on her. పాలమిదిమిగడ the cream upon milk. మిదికి midiki. (Dative of మిడు) Upon, against. అందు ఏకామిదికి పోయితి against which village is the army gone? ఆ తిప్ప మిదిమిదిక చచ్చినది that fault was laid upon us. మిదుమిక్కిలి midu-mikkili. adj. Very much, కడు మిక్కిలి.

మినu minu. [Tel. A Drav: word common to all South Indian languages.] n. A fish. చేప. మానుకూపుక్కె a constellation called కవలకేక క్రమము. plu. మాలు. మినమా minamu. [borrowed by Skt. from the Drav. languages.] n. A fish, వున్నము. The sign Pisces. మానంబి. మినకేనుడు a name of Manmadha, వాస్తవము. మినవల్లంకి మినవల్లంక or మిలమాచ్చు mina-cillanku. n. A bird that lives on fish; probably, a kingfisher or a tern. పుణ్యమాట. మినకేనుడు

ఉనికి చేపలను పట్టుకొనినను నొకదిగ్మయినపక్షి. **మినాంకుడు** *min-ankudu*. n. Manmadha so called because this god has a dolphin in his banner. మున్నగుడు. **మినాక్షి** *min-akshi*. adj. Bright-eyed, having swimming or glancing eyes. శ ఫ ర న య న. n. The name of a goddess.

మిమాంస *mīmāṃsā*. [Skt.] n. A discussion or disputation held to find out the truth regarding anything. ప్రమాణైర్ధవించారణ, ప్రమాణములచేత నిజముగ్రహించడము. Polemical divinity. Theological criticism. The name of one of the six great Indian philosophical systems, పూర్వమిమాంస is a system of ritualism. ఉత్తరమిమాంస is a system practically the same as the వేదాంతము, జ్ఞానకాండ. పుత్రీకరణమిమాంస is a 'treatise' (or essay) on adopting a daughter. మిమాంసచేయు to dispute, argue. మాయిద్దరికి ఇందునుగుంచి చాలా మిమాంసజరిగినది we had a great discussion about this matter. **మిమాంసకుడు** *mīmāṃsakudu*. n. One who knows the Mīmāṃsā system of philosophy, మిమాంస శాస్త్రము తెలిసినవాడు.

మిరు or **మీరలు** *miru*. [Tel. plural of మీపు.] pron. You. **మిది** *midī*. pron. Yours. ఈయిల్లు మీదేనా is this house yours?

మిరు *miru*. [Tel.] v. n. and a. To exceed, transgress, pass, excel, అతిక్రయించు, కడచు, అతిక్రమించు. ఈడుమీరినపడుచు a grown up girl. మీరక excessively, extremely. రూఢివార certainly. సాగనుమీర prettily. చనువు మీర affectionately. బాగుమీరిం healthfully, cheerfully, i. e., well. బారీ మీరం sorrowfully. Vish. iii. 290.

మిలనము *milanamū*. [Skt.] n. Closing the eyes, కనుమూయుట. **మిలితము** *militanū*. adj. Closed, as the eye.

మిలు See మాను.

మిసము *misamū*. [Tel.] n. A moustache or whisker. An insect's feelers, horns, or antennae. Plu. మీసములు, మీసలు or మీసాలు. "మిన్నక వచ్చివచ్చి పులిమీసలను య్యెలలాగింట్లు." (Padm. iii. 37.) to beard a lion in his den. వానికి ఇంక మీసకట్టు ఏర్పడలేదు his whiskers have not yet appeared.

మిసరము *misaramū* [Tel.] adj. Excellent, fine grand, శ్రేష్ఠమైన. "మీసరముల నీ లంపునరులమర." T. iv. 144.

ము mu

ము *mū*. [Tel.] n. An affix of neuter nouns and of masculine nouns that take a neuter form as కళ్ళెము, అపర్యము. In composition, it is a contraction for మూడు three, and the first consonant of the next word is usually doubled. Thus మారు a time, మువ్వురు three times, thrice. పాతిక a quarter, ముప్పాతిక three quarters. ముక్కన్ను (మూడు+కన్ను) the third eye, మాడవ కన్ను. ముక్కాక threefold heat. ముక్కాని (మూడు+కాని) three quarters of an anna. ముక్కారు (మూడు+కారు) three seasons. ముక్కాలు (మూడు+కాలు) three legs or three quarters of anything. ముక్కాలిపేట a three-legged stool. ముక్కోల (మూడు+కోల.) a trident, శ్రీదండము. ముజ్జకము or మల్లోకములు the three worlds, viz., earth, heaven and hell. మువ్వన్నె the three (primary) colors. See మూడు.

ముం *mūn*. [contracted for Tel. ముందు.] adj. First, fore, front, as ముందురులు the front locks of hair. **ముంగడ** *mūn-gaḍa*. (ముందు+కడ) n. The front place, ముందు చోటు, ఎదురు, ముందు. **ముంగల** *mūngala*. n. The front, ఎదురు. adv. In front, opposite, before, ఎదురు. **ముంగలి** *mūngali*. adj. Fronting, opposite, being in front. ఎదుటనుండి. Next, తరువాత,

మీదటి. "నేనాపతియగునాడు పరమందమందు, ముంగలియైనడపించుచుండ." Tr. VI. i. 147. n. One who goes before, ముందునడచువాడు. **ముంగలు** *mūn-galu*. v. n. To walk before, ముందునడచు. **ముంగారి** or **ముంగరి** *mūngari*. adj. Pertaining to the beginning of the season, ముంగారితైరు the early crop. **ముంగాలు** *mūn-galu*. (ముందు+కాలు.) n. The fore leg, the tip of the foot. ముందికాలు, పాదాగ్రము. "ముంగాళ్ళపై జోగి." A. vi. 17. **ముంగురులు** *mūn-gurulu*. (ముందు+గురులు.) n. Front-locks. అలకలు. **ముంగేలు** *mūn-gēlu*. (ముందు+కేలు.) n. The fore arm. **ముంగొంగు** *mūn-gōngu*. (ముందు+కొంగు.) n. A fringe or trimming. The front tuck of a woman's girdle, ముందిరచెరుగు, చెంగుకోస. ముంగొన the front end, ముందటికొన. **ముంగోవము** *mūn-gōpamu*. n. Sudden passion, unreasoning anger. ఎందుకును ముందిరకచ్చు కోపము, ఓర్పులేక తలాలనచ్చు కోపము. **ముంగోపి** *mūn-gōpi*. n. A passionate man or woman, a peevish man or woman, ముంది కోపముచేయువాడు. **ముంగోలు** *mūn-gōlu*. (ముందు+కోలు.) adj. First, ముందటి. **ముంజెయ్యి** *mūn-jeyyi*. (ముందు+చెయ్యి.) Same as ముంగేలు. ముంజీతికంకణము a bracelet on the wrist; metaphorically, plain as a bangle on the fore-arm, మిక్కిలి స్పష్టమైనది. **ముంజూరు** *mūn-dzūru*. (ముందు+చూరు.) n. The eaves of a house. ఇంటిచూరుచివ.

ముంగ *mūnga*. [Tel.] n. A certain forest tree called *Crotolaria stricta*. Rox. iii. 265. A bundle of sheaves. ఎన్నులమోపు. adj. Dumb, మాక. **ముంగతనము** *mūngalanamū*. n. Stubbornness, obstinacy, మాన్యత్వము. "మనుషుట్టనిదియేల ముంగతనంబు." Charita. ii. 523.

ముంగట *mūngata*. [Tel. from ముంగడ.] adv. First, at first, in front. **ముంగటి** *mūngati*. adj. First, prior. See under ముం.

ముంగమూరుగు, **ముంగామూరుగు**, **ముంగామూరుపు**, **ముంగమూరము**, **ముంగామూరము**, **ముంగమూరారి**, **ముంగామూరారి**, **ముంగయిమూరారి** or **ముంగైమూరారి** *mūnga-murugu*. [Tel. ముండు+కయి+మరము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంజీతంకణం చెడు ఒక విధమైన కలకము.

ముంగర *mūngara*. [Tel. another form of ముక్కర.] n. A nose ring, worn by women. నాసాభరణభేదము.

ముంగామ *mūngamū*. [Tel.] n. A palmyra leaf folded like a packet, పొట్టముగా మడిచిన తొటూకుపట్టె. Half a packetful of anything, చెల్లుములోనగువానిని నించిన బరువులో సలము. **ముంగాముతీరె** or **ముంగాచీరె** *mūngamū-chire*. n. A kind of cloth worn by women.

ముంగి or **ముంగిస** *mūngi*. [Tel.] n. The ichneumon or mongoose, a kind of weasel. *Vicerra ichneumon*. నకులము. **ముంగి** or **మిట్టముంగిలీ** గె *mūngi*. A tree called *Phaseolus madraspatensis*. Rox. iii. 311. Compare ముసక. **ముంగిమునీడి** వేప *mūngi-mustidi-chēpa*. n. A certain fish: a sort of *Sparus*. (Russell, plate 110.)

ముంగిలి *mūngili*. [Tel. ముందు+కల+ఇల్లు.] n. A courtyard. అంకణముయొక్క మధ్యప్రదేశము, ఇండ్లముందిరయంకణము. The space between two beams in a house, an apartment, అంకణము. The middle part of anything, మధ్యప్రదేశము. "ముప్పవకాలకింకరులు ముంగిలనిల్చినవేళ." Dusaradhii. § 29. ముంగిటినిధానము a treasure lying at your own door, a windfall. R. iv. 158.

ముంగిసమాను *mūngisa-manū*. [Tel.] n. The upright staff of a waterlift (ఏతాము) which suspends the bucket. ఏతామగడ. "అలసి, ముంగిసమాను దోనానియుండ, గుండ నిండాం గామంచి కూడుదెని, నింటికిగను." H. i. 219.

మాంతు muntsu. [Tel. casual of మనుడు.] v. a. To dip, plunge, immerse. To plunge in ruin. నన్ను బొత్తిగా మంచి వేసి నాడు he ruined me entirely. మాంతుకొను muntsu-konu. v. a. To surround, to cover, ఆక్రమించు కొను. సిరాలో కలమును మంచుకొని వ్రాసినాడు he dipped the pen in the ink and wrote it. See మంపు.

మాంజమా munjamu. [Skt.] n. A fine silky grass called Saccharum munja. (Rox.) మంజుగడ్డి. మాంజకేశుడు munja-kesudu. n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు. మాంజి munji. n. The Brahminical girdle made of the Munja grass, బ్రహ్మచారులు మెలను కట్టుకొనే గడ్డివారి ము. "కంజిల్లపను బొత్తు మంజి వాని." A. vi. 21. మాంజికాడు munjikadu. n. A bachelor. బ్రహ్మచారి. మాంజి కొక munji-koka. n. A garment woven of fibres. వాచీర. Vēma. 904.

మాంజి munje. [Tel.] n. The kernel of the unripe palm fruit. తేల తాటికాయలోనుండి గిజేరు.

మాంజెరము mun-jerama. [Tel. మండు+చర ము.] n. A nostril, నాసాపుటము.

మాండము mundamu. [Skt.] n. The head cut off from the neck. దేహములేనితల. A shaven pate, a bald head. బోడితల. The trunk of a lopped tree. కొమ్మలుపోయిన మోటుచెట్టు. "భనమ్మండవు ధాకోస్తము." A. vi. 29. మాండము or మాండితము mundamu. adj. Shaved, bald, having no hair on the head గొర్రెబడిన. మాండ munda. n. Lit: One whose head is shaven. A widow, విధవా. A wretch. వేశ్య. మాండ మాయు munla-mayyu. v. n. To become a widow, వైధవ్యమునొందు. To become useless, వ్యర్థమగు. ఆది చెడ్డమండ she is a wretched slut. ఆడమండ a miserable creature. పోల్లిమండ an immoral wretch. పేదమండ a poor wretch. మండమోపి a

widow. పిచ్చిమండ a simpleton. ఆది రాక్షసి మండగనక as she is a horrid wretch. మండలవారి, మండరి or మండలముతాళోరు a whoremonger. మండన పెట్టుకొన్నాడు he keeps a concubine. మాండనము munda-namu. n. Shaving, shearing, cutting. క్షరము. మాండి mundi. n. Bald-pate: one who has a shaven head. బోడితలవాడు. A barber, మంజలవాడు. మాండుడు mundudu. n. A bald headed man, బోడితలవాడు. A monk. సన్యాసి. "పరిగ్రహవిముఖుడై మంచుండు ననికేరినండు నృత్తమాలవాసియుగ పాలధరుండు." M. XII. v. 133.

మాండ్లు, మాండులు or మాళ్లు mundlu. [Tel. plu. of మల్లు.] n. Thorns. కంటకములు. మండులవాన a shower of prickles (discharged by a porcupine, &c.) KP. vi. 9. మాండ్ల మండ్లా. adj. Thorny, prickly. కంటకముయ మైన. మాండ్లకంచె or మాళ్లకంచె mundla-kanche. n. A prickly-pear fence. మాండ్ల పంది or మాలుపంది mandla-pandi. n. The porcupine, ఏడుపంది. మాండ్లముస్తై mundlamuste. n. A shrub, the Three lobed Nightshade, Solanum trilobatum. అల్పము.

మాంత ముంతు. [Tel.] n. A lota or small water pot. చెంబు. A wooden bowl, a small pot or cup. A varying measure of grain, commonly two seers. కేల్లకువచ్చి మంతచాచగనేల why do you conceal the pot having come for buttermilk? i. e., why conceal your real intention? మంతపొగపెట్టు to burn chillies, &c., in a pot and apply it to the face as a torture, కార్చి మంతిలో వేసిన విరపకాయల పొగను మారితీ కట్టు. మాంతగజ్జనము munta-gajjanamu. n. A certain shrub called Echites frutescens. సహజేవి. మాంతమామిడి muntamamidi. n. The Cashew nut tree. Anacardium occidentale, అగ్రచీరము. మంతమామిడి పప్పు Cashew nuts.

మాండడి mundadi. [Tel. a word peculiar to the West.] n. A wretch, a miscreant.

"భూపరియాచకోత్తముని పొంక ముక్కొద్దిని తేగ మియ్యగా నేపికిబుట్టుమందడి సహింపక విఘ్నము సేయు." Samudap. §. 78. plu. ముంబిట్లు.

మాండు mundu. [Tel.] n. The front. ఎదురు. adj. Fronting, fore. Previous, former, preceding, early. After, next. ముందువెనుకల before and behind, what comes before and what comes behind. adv. In front, in the beginning, at first, first. ముందుపని ముందే చేయవలెను you must first do what is first wanted. వానిమందుమాట కేమి అర్థము what is the meaning of the preceding word? ముందువెనుకలుగా పోవు చుండిరి they were going along, some before, some behind. రనంలైనా ముందువెనుక చూడక without considering causes or consequences. ముందుకు వెనుకకు backwards and forwards, to and fro. Post-position: Before. వారు రాకముందు before they come. ముందు పడు or మాండగు mundu-padu. v. n. To go before, to lead. మాండర or మాండల mundara. n. The front, ఎదురు. A former time, మునుపు. Beginning, మొదలు. adv. Before, in front. First, in the first instance. Formerly, previously. Hereafter, next, in future. After, following, next. అంతకుముందే before that. ముందరి or ముందరికి fronting, opposite, former, previous. ముందరికి కాలమునందు in former times. ముందరిపోటు a wound in front. "ముందరిపోటులుమానన మంజెంపైనుగలదు." Vēma. ముందరమాట lit. the word before, i. e., the following word; also, the preceding word. ముందరికి forwards. ముందర పల్లము వెనుక విట్ట a ditch before, and a hill behind, i. e., to be in a fix, to be caught in the horns of a dilemma. ముందరికి తెచ్చు to bring forward, promote. ముందరికి వచ్చు to come to the front, to be promoted, to prosper. మాండల mundala. (మండు+తల.) n. The front part of the head, శిరస్సు యొక్క మందుభాగము. "గట్టింపిముండలలో బట్టియాడ్చి" URK. iv. 112. మాండలు mundalu. adv. In front, before ఎదురు.

మాంపు mumpu. [Tel. from మంచు.] n. Immersion, plunging, dipping. నీటిమంపునకు దేవాలము lands under water. ఈ చెరువు యా నత్తు నీటిమంపునన్నది this tank is full. A multitude, సంపు. మాంపుగొను mumpugonu. v. n. To form a crowd. సంపుకాడు.

మాను nuku. n. Another form of ముక్క (q. v.).

మానుండము nuktadamu. [Skt.] n. The Red lotus. మానుండబల్లెము nuktadaballemu. n. A halberd or broad bladed spear. ఒకయాల. మానుండుడు nuktandu. n. A name of Vishnu.

మానుటము nuktamu. [Skt.] n. A crest, diadem, or tiara. మకుటము, కిరీటము. మానుటము or మాన్సుటము nuktamu. [Tel.] n. Linen, వారిబట్ట.

మానురము nuktaramu. [Skt.] n. A mirror. అద్దము.

మానుళము mukulamu. [Skt.] n. A bud: a half opened flower. మొగ్గ, అచిరిమొగ్గ. మానుళింపు or మానుళిభవింపు nukulantsu. v. n. To shut, or close as a flower, the eyes or the hands. మోర్చు. మానుళిరము nukulitamu. adj. Closed as a bud (used of the eyes, the hands, &c.) మోర్చబడ్డ, మకుళించిన. మానుళి కృతము mukuli-kritamu. adj. Closed. మోర్చబడ్డ, మకుళింపబడిన.

మాక్క mukka. [Tel.] n. A hit, piece, fragment. రండుమక్క ను వ్రాస్తాను I'll write a line or two, or, two or three words. ఒక నుజ్జెమక్క a bit of cloth.

మాక్కంటి muk-kanti. [Tel. from మక్క+న్ను (మాడు+కన్ను).] n. The three-eyed one; a title of Siva. త్రినేత్రుడు. త్రిలోచనుడు. మాక్కంటిమొక్క muk-kanti-tsukka. n. A constellation called ఉత్తరభద్రపద. మాక్కంటి పండు muk-kanti-pandu. n. A coconut, so called because it has three eyes. See under ము.

ముక్కడి mukkadī. [Tel. మాగు+కాడి.] n. A heap of ploughs, అరకలకాండయొక్క మొత్తము. An epidemic disease. అనేకులకు ఒక్కపెట్టిన తగిలేలోగము.

ముక్కపురుగు See under ముక్క.

ముక్కాచి mukkadī. [Tel.] n. The timber tree called 'Weaver's beam.' *Schrebera swietenoides*. Ainsl. Rox. i. 109.

ముక్కాచి, ముక్కారు, ముక్కాలు See under ము.

ముక్కీడ or ముక్కీడి mukkidā. [Tel.] n. A snipe.

ముక్కు or ముక్కు mukku. [Tel.] n. The nose. నాసిక. The bill or beak of a bird, పక్షిముఖము. The point or tip. కేసుముక్కు a nipple. ముక్కుశోడనలు a double nose, జెపిలిముక్కు. "మనుచనలోడమిబట్టి ముంగార్ల ముక్కుశోడనలచీలిచి." A. v. 122. ముక్కుడు స్పీన uncurbed, broken loose, rampant, ముక్కుతాడుతీసిన. "వసుధేశముక్కుడుస్పీన పసరముక్రయ." A. vi. 53. ముక్కుబంటి యొనదనక satiating his nostrils with fragrance to the full. P. iii. 224. చిలుకముక్కులు and జీనవముక్కులు two sorts of grain. రెండుముక్కులపిట్ట (the double beaked bird) also called మాడు ముక్కులపిక్క and ఎచ్చెరపిక్క the Hornbill, or Toucan. Jerdon No. 198. "మండగోష్టికిముక్కుమొగ మేడతనకు." HD.ii.1059. ముక్కుమొగము ఎరగ నట్లు మాట్లాడినాడు he talked as if I was a perfect stranger to him. ముక్కుపట్టనిముత్తై ము a pearl not suited to the nose, i. e., a round man in a square hole. ముక్కుకమ్మిక a certain useless forest tree. **ముక్కు mukku.** v n. To moan, groan. To mould or turn musty. To spoil or become half rotten. To strain or press, (as in pain.) **ముక్క mukka.** (Root in A of ముక్క to be musty or mouldy, &c.) ముక్కపురుగులు weevils in spoilt grain, తవుటిపురుగులు.

ముక్కకంపు a frowzy smell. తర్వాత తొం దూర్తిగానుము ముక్క ఉరికినందున ఆ నెత్తము విడిచిరి a disease has appeared which is peculiar to that place. ముక్కాలు ముక్కి పోయినవి the pearls were spoiled. **ముక్కు గోళ్లు, ముక్కుగోళ్లు, ముక్కుగోళ్లు, ముక్కు జేరమలు, ముక్కుచేరమలు or ముక్కు రంధ్రములు mukku-gōllu.** n. plu. The nostrils. నాసాపుటమలు. ముక్కుత్రాడు or మకుత్రాడు a nose-rope used for curbing oxen. **ముక్కునొచ్చు or ముక్కునొచ్చు mukku-domma.** n. A sort of fish. H. iv. 225. **ముక్కద్దము muk-addamu.** n. A pair of spectacles, సులోచనము, కంటిఅద్దము. **ముక్కచ్చి or ముక్కుకచ్చి muk-kammi.** (ముక్కు+కచ్చి) or **ముక్కర mukka-ra.** (ముక్కు+రాము.) n. A nose ring. నాసాభరణము. **ముక్కరమాను mukkarā-mānu.** n. The frame in which the roller (పుల్లియను) of a కపిల well rolls. **ముక్కరము muk-karāmu.** (ముక్కు+కారము.) n. A nostril, నాసికారంధ్రము. **ముక్కీడి mukkidī.** (ముక్కు+ఇడి) adj. Noseless. ముక్కులేని. **ముక్కీడిరోగము** carries of the bones of the nose. "ముక్కిడితోత్తుకు ముత్తెంపున శ్లేల." రామ లింగశతకము. **ముక్కీడి or కొండముక్కీడి** n. A certain large tree, *Schrebera swietenoides*. Rox. i. 109. **ముక్కుదూలము or ముక్కుదూలము mukku-dūlamu.** n. The bridge or division of the nose. ముక్కునడిమియొక్క. **ముక్కుపురిడి or ముక్కుపూరేడుమ్మి mukku-puridi.** n. The common snipe. (Jerdon.) ఒకపక్షి. **ముక్కుపాడి mukku-podī.** n. Snuff. నస్యము, పాడుము. **ముక్కుపాగు mukku-pōgu.** n. A nose ring, ముక్కుచ్చి, నత్త. **ముక్కుబంటి or ముక్కుబంటి mukku-bantī.** n. A disease that attacks the nose of a cow through cold. **ముక్కుమాంగర mukku-mungara.** n. A certain useless forest tree. **ముక్కులు**

mukkulu. n. Rice flour. మిక్కిలి చిన్న నూకలు. A kind of cake.

ముక్కుటము or ముక్కుటపువంచె mukkuṭamu. [Tel.] n. A kind of garment, also called దసలిపట్టు or నారమడి.

ముక్కుస mukkuṣa. [Tel. మాడు+కుంకేము.] n. A measure of grain, &c., equal to five ముంతలు, మాడుకుంచములప్రమాణము. "మత్స్య లపాడిమాకు ముక్కుసవలయు." BD. ii. 869.

ముక్కురు mukkurū. [Tel.] v. n. To become ignorant, అజ్ఞానమునపొందు. "నా ఈ యొక్కపరకువలు విచారించక వలనివేలవు కట్టుకొని ముక్కురి యూరిక నగుచున్నవాడవు." భార. ఉద్యో. ii.

ముక్కుసు muk-konū. [Tel. మును+కొను.] v. n. To come forward, ముందుకొను.

ముక్కుమ్ముమెకము muk-konmu-mekamu. [Tel. ముందు+కొమ్ము+మెకము.] n. The white-footed antelope, the Gayal. మనుజోసు, బుశ్యవ్యుగము.

ముక్కుణము muk-kūnamu. [Tel. మాడు+కొణము.] n. A triangle. త్రికోణము.

ముక్తము muktamu. [Skt.] adj. Freed, released, liberated, discharged, sent (as a weapon). ముక్తకవసుడు disarmed, freed from his armour. **ముక్తత్వము mukta-tvam.** n. Freedom, release, liberty. విమోచనము. **ముక్తపదగ్రస్తము mukta-pada-grastamu.** n. Reiteration somewhat similar to caffing verses. అంతాది. **ముక్తాఫలము mukta-phalamu.** n. A pearl, మత్స్యము. మత్స్యఫలములవలెనందు లిపి a pearly hand in writing, i. e., round, clear, and beautiful. మత్స్యాయించు to finish (in music.) మత్స్యార్థము a summary, the purport. **ముక్తావళి mukt-āvalī.** n. A pearl necklace. మత్స్యాలవళి. **ముక్తాస్ఫోటము mukta-sphōtamū.** n. A pearl oyster.

ముక్తి, ముత్తైపుచిపు. ముక్తి mukti. n. The delivery of the soul from the body, and its exemption from further transmigration, liberation, deliverance, emancipation, మోక్షము. సంసారముక్తి or భముక్తి release from all earthly bonds or mortal ties. "మానుగభముక్తి గలగు మహిలో." Vema. 481. **ముక్తుడు muktudu.** n. One who is freed, emancipated or released from the body. మోక్షమునపొందినవాడు.

ముక్తసరు muktasaru. [H.] adj. Abridged, brief. సంక్షిప్తమైన.

ముక్త్యారు muktyāru. [H.] n. A free agent, a superintendent.

ముఖము mukhamu. [Skt.] n. The mouth, నోరు. The face, countenance, మొగము. The commencement, ఆరంభము. The front, ముందటిభాగము. The external appearance, the look of the face, ముఖవిలాసము. నిశాముఖము nightfall, evening. సేనాముఖము the front of the army. సముఖములు the points of the nails. ముఖమిచ్చు to indulge. ఆతడు వారిలో ముఖమిచ్చి మాట్లాడలేదు he did not speak with them as a friend. "బల్లారంజనై శ్రీశాసనాటి ముఖమలోకింపగణ." Billh. iii. 25. అధోముఖుడుగానండినాడు he was hanging with his head down. ఆదివిటిని అధోముఖముగాపట్టినాడు he held the torch with the flaming end downwards. "అనఘకథాముఖంబున హితాహిత బోధమొనర్పరింపుగా." Mand. i. 8. టీ! కాథాముఖంబున by means of a story, కథచేతన అర్థముఖము the profile or half face. తమరు రామునిముఖముచూచి నన్ను రక్షింపవలసినది I pray that for the sake of Rama you will relieve me. పడమటిముఖముగా towards the west. పడమటిముఖముగానండేయిల్లు a house facing the west. ఆడచానిముఖమెరుగనివాడు a youth that as yet knows not the face of a woman, i. e., entirely chaste. అంబరంబున ఏకముఖముగా నుండలేడుగనుక as they

were not unanimous or were not all of one mind. “ బాణకృపాణముఖాస్త్రకస్త్రములు,” M. VII. ii. 275; arrows, swords, and other weapons. ముఖముమాడ్చుకొనినాడు he looked sulky or angry. వానికి ముఖము చచ్చినది he turned pale, he looked blank or ashamed. ముఖమార్చియము complaisance. వానిముఖములో ఈగ అడలేదు he was all in a pucker. ఆ రూకలను వానిముఖముమీద పార వేయుము fling the money at his face. అది వానికి ముఖపాతముగానున్నది he has got it by heart. వాడు ముఖస్రీతి మాటలాడును he talks plausibly. ముఖమెరుగనివాడు a stranger. ముఖమెరుగనిదేశము a strange land, a land where one has no acquaintance. ముఖవాసికలవాడు he is a winning man. వానికి ముఖవశ్యముకద్దు he is a very taking man. ముఖము తప్పించుకొనిపోయినాడు he has absconded or disappeared. ముఖస్తుతి flattery. ముఖస్తుతిచేయు to flatter. వాని కార్జోకము ముఖస్థముగానున్నది he knows the verse by heart. **ముఖవ్యారము mukha-dvaramu.** n. The mouth. నోరు. నదీముఖవ్యారము the mouth of a river. **ముఖపట్టె** or **ముగపట్టె mukha-patta.** n. The headstall of a horse, గుర్రము యొక్క ముఖమునకువేసే తోలపట్టె. **ముఖమంటపము mukha-mantapamu.** n. The porch or pillared entrance of a Hindu temple. మందరిమండపము. **ముఖవచనము mukha-vachanamu.** n. Verbal communication, word of mouth. నోటిమాట. **ముఖవస్త్రము mukha-vastramu.** n. A veil. A pall, శ్రీతవస్త్రము. **ముఖశాల** or **ముగసాల mukha-sala.** n. A hall at the entrance of a house, an antechamber, తలవాకిలివాసది. **ముఖాంతరముగా mukh-antaramu-ga.** adv. By means of, through, వ్యాసా. నా తమ్ముని ముఖాంతరముగా పంపించినాను I sent it by my brother. **ముఖాముఖ mukha-mukhi.** adv. Face to face. ఎదురెదురుగా. “ వినుముఖాముఖబర్కెద.” T. iii. 84.

ముఖుడు mukhudu. n. A word used in compounds, thus అజోముఖుడై hanging with his face down. గుముఖుడుగా మాట్లాడినాడు he spoke graciously. దుర్ముఖుడైయుండినాడు he was cross. పరాముఖుడైయుండినాడు he turned his face away.

ముఖరము mukharamu. [Skt.] adj. Noisy, resounding, loud, uproarious. మ్రోగునది. ముఖరంపు a roaring cataract. ముఖారాలు humming bees. R. viii. 93. **ముఖరుడు mukharudu.** n. A jabberer. అక్కరలేని మాటలు ప్రేలువాడు.

ముఖ్యము mukhyamu. [Skt.] adj. Chief, primary, particular, principal, eminent, urgent, indispensable. ప్రధానమైన. Excellent, prime, శ్రేష్ఠమైన. ముఖ్యార్థము the chief purport. ముఖ్యమైనభాగము the bulk of the work, the chief portion. ఇది ముఖ్యము this is the chief point. ఇది ముఖ్యముకారు this is no great matter. **ముఖ్యముగా mukhyamu-ga.** adv. Chiefly, in a great measure, for the most part, particularly, especially, principally, మైలుకు, ప్రధానముగా. **ముఖ్యుడు mukhyudu.** n. A chief, a leader, a principal man, a man of weight. ప్రధానమైనవాడు.

ముగితి mugiti. [from Skt. ముక్తి.] n. Deliverance, salvation, heaven. ముక్తి. మోక్షము.

ముగియు mugiyu. [Tel.] v. n. To come to an end, close, be finished. సమాప్తమగు. **ముగించు mugintsu.** v. a. To end, close, terminate, finish, conclude. సమాప్తముచేయు. **ముగించు** or **ముగియక mugimpu.** n. The end, close, conclusion. సమాప్తి.

ముగుడు mugudu. [from Skt. ముగ్ధ.] n. A simple, innocent woman, ముగ్ధస్త్రీ. A maid, jansel, a lady, a woman, అడుది. **ముగుడుడు mugududu.** n. A simple man, a simpleton. ముగ్ధుడు.

మాగురు or **మాగ్గురు muguru.** [Tel.] pron. Three persons. “ మగురాడవారు కూడన, గుగునాకరవట్టవగల చుక్కలుపాడును.”

మాగ్గ mugga. [Tel.] n. The name of a particular tree. ఒకచెట్టు.

మాగ్గు or **మ్రుగ్గు muggu.** [Tel.] n. A pattern or diagram (గంకప్పి) drawn with lines of flour or coloured powder. ముట్టియపుముగ్గు a pattern made in seed pearl. ముగ్గుచెరుపు to spoil one's plans, to break the spell. ముగ్గురాయి a limestone, a pebble. ముగ్గువేయు to set a pattern. ముగ్గులువేయు to perform certain magic rites, seating the patient on a magic square drawn on the floor.

మాగ్గు muggu. [Tel.] v. n. To be musty or mouldy, to be damaged or spoiled. బూజోపట్టు, అవిసిపోవు. To become over-ripe. **మాగ్గువేయు mugga-veyu.** v. a. To ripen fruit in baskets in a house. మాగవేయు.

మాగ్గురు muggururu. [Tel. మాడు+గురు.] pron. Three persons. మాడువంది.

మాగ్గోయ్య mug-goyya. [Tel. ముందు+కొయ్య.] n. A gag: a difficulty or puzzle. ననుచరిత్ర విద్యాంసులకెల్ల ముగ్గోయ్య the Vasu Charitra is so hard as to puzzle the best scholars. adj. Difficult, అసాధ్యము.

మాగ్గురు mugdaru. [H.] n. An Indian club used by wrestlers.

మాగ్గు mugdha. [Skt.] n. A blooming simple girl. ఉదయించుచున్న యౌవనముగలిది. A girl of twelve years of age, పండ్రెండేండ్ల యీడుగలిది. A simple girl. తెలివిలేనిది, మామలేనిది, కబులులేనిది. adj. Lovely, beautiful, వేక్కని. Stupid, ignorant, తెలివిలేని. New, inexperienced, శ్రోత్రది. ముగ్గుంచువు the new moon, చారించువు. Sananda. 266. **మాగ్గుడు mugdudu.**

n. A handsome man, అందమైనవాడు. An ignorant man, మాధుడు.

మాత్చి or **మాత్చివాడు muchchi.** [H.] n. A painter. చిత్రకారుడు.

మాత్చిక much-chika. [Tel. ముందు+సిక్.] n. Husk or scales like those at the stalk part of a cocconut or palm fruit. తాటిపండ్లు మొదలయినవాటి తొడిమెకిందమండేల్ల. A basket, గంప.

మాత్చికోను muchchi-konu. [Tel.] v. a. To cover, to swarm upon as flies. ముసురుకొను. “ అనివలక బెరుకు మది బెంగినగామేల్ల మచ్చికొనుచు వులి మెల్ల నెయి వలికి కవి.” S. ii. 288.

మాత్చిమ్మ much-clits/su. [Tel. మాడు+చిచ్చె.] n. plu. Three fires, శ్రేతాగ్ని.

మాత్చిబంగారము Same as మచ్చెబంగారము (q. v.).

మాత్చిరు muchchiru. [Tel.] v. n. To grieve, కోకించు, దుఃఖించు, వ్యాకులపడు. మచ్చిరనేల why grieve or sorrow? “ మచ్చిరనేలనేగలుగు మద్దియనాకు వులోదరుండువివ్వకుడుతోడుగా.” M. V. iii. 104. **మాత్చిరి muchchiri.** n. An aggrieved man, a sorrowful man, దుఃఖముకొందినవాడు. **మాత్చిరితనము muchchiri-tanamu.** n. Grief, sorrow. మనోదుఃఖము. BX. 239.

మాత్చిలి muchchili. [Tel.] n. A small winnowing fan, used by children as a toy. మొరిటిచేట.

మాత్చిలి or **మాత్చిలిగుంట muchchili.** [Tel.] n. The nape or hollow at the back of the neck. అనలుపు, కృకాటిక, పడతలయందలిగుంట.

మాత్చిలిండు or **మాత్చిలు** See under మచ్చు.

మాత్చిలికా or **మాత్చిలిక muchchilika.** [H.] n. An agreement in writing, a deed. నాదిప్రతివాగుల ముగ్గులు ప్రాసేయిచ్చు

ఒడంబడిక, కాపులు కేలకలవారికి వ్రాసేయి చెప్పి ఒడంబడిక.

మాచిలిపాటు muchchili-patu. [Tel.] n. Drowsiness, sleepiness, కనిపిపాటు.

మాచిచిరుక much-chiruka. [Tel. మాడు+చిరుక.] n. Three quarters of a rupre, మాడు పావలాల.

మాచే muchche. [Tel.] n. A shoe. వైశాచ. మచ్చలు shoes, వైశాచులు. adj. Appertaining to the Moochee caste, who are generally painters, bookbinders, paper cutters, makers of saddles, toys, trunks, &c. చర్చకారసంబంధమైన. మాచేకర్త muchche-karra. n. A spongy wood, Erythrina indica. చాడిచెక్క. Rox. iii. 249. It is so called because much used by Moochees or cabinet-makers. మాచేపని muchche-pani. n. Lacquer work. మాచేపెట్టె muchche-pette. n. A lacquered box. మాచేబంగారము or మాచిబంగారము muchche-bangaramu. n. Tinsel. కాకి బంగారు, ఇట్టిదిలో భేదము. మాచేవాడు muchche-vaadu. n. A man of the మచ్చె caste, చర్చకారుడు.

మాత్యే mutsya. [Tel. ముడి+పూస] n. The base of the spine, the os coccyx.

మాత్యేంగి mutsya-angi. [Tel.] n. A sort of fish. H. iv. 225.

మాత్యేట mutsya-ta. [Tel.] n. Conversation, discourse, talk. నల్లపము. A story; news, tidings, వృత్తాంతము. Wish, desire, longing, కోరిక. Love, ప్రేమము, వేడుక. వెర్రి మచ్చట prattle, tattle. మనకువచ్చిననష్టము వట్టిముచ్చటకాదు the loss we suffered is no mere talk, or is no trifle. అది నాకు మచ్చట గుంచునది I am fond of it. వానికి మాట్లాడడమే ఒకముచ్చట he is fond of conversation. "ఒక్కెంబురేనికూరిమి మచ్చటలాడుచును."

T. iii. 7. "చచ్చి నా మచ్చటలదిర్చు మెచ్చు గాను." N. vii. 182. మచ్చేట గానుండే

elegant, handsome, attractive, charming, pleasing, మద్దగానుండే. మాత్యేట కాడు mutsya-ta-kadu. n. One who desires, కోరికలవాడు. మాత్యేటపడు mutsya-ta-padu. v. n. To fall in love with, be enamoured of, to wish, long for, desire, ఆశపడు, కోరు. మాత్యేటించు, మాత్యేట లాడు or మాత్యేటాడు mutsya-ta-intsu. v. n. To converse, to talk. సంభాషించు.

మాత్యేట్లు mutsya-tlu. [Tel. మాడు+చోట్లు.] n. Three places, మాడుచోట్లులు.

మాత్యే ముడుగు mutsya-mudugu. [Tel. ముడుగు+ముడుగు.] v. n. To be entirely folded, మిక్కిలిముడుగు. To become unable to act, చేట్టులు ఉడుగు.

మాత్యేవలము mutsya-valamu. [Tel. మాడు+వలము.] n. Three tsavalas or three-eighths of a pagoda. మాడువలములు.

మాత్యే or ముత్యే mutsya. [Tel.] n. A rogue, a thief. కొంఱ. గొర్రలముచ్చే a sheep stealer. కాసుముచ్చే a cannibal, a flesh eater. మనిముచ్చే a pretended saint. నాలిముచ్చు a sneak. లాట్టిముచ్చు a toss-pot or tippler. adj. Roguish, thievish. మచ్చే చూపులు roguish glances. A vi. 19. మాచిలు or మాచిలింతు muchchilu. v. a. To steal. కొంఱించు. మాచిలి muchchili. adv. By stealth. కొంఱతనముగా. "మచ్చిలి నత్తురువారిలు." BX. 164. మాత్యేతనము mutsya-tanamu. n. Roguishness, roguery, thievishness. కొంఱతనము. Satya. iv. 232. మాత్యేప్రాధు mutsya-proddu. n. Midnight, అర్ధరాత్రి. మాత్యేబొడుపు mutsya-bodupu. n. A petty thief. అల్పపుకొంఱ. "తడుకర్త ప్రతిముచ్చుబొడుపులు." P. iv. 255.

మాత్యేకోసు mutsya-konu. [Tel.] v. a. To cover, to swarm. ముసురుకోసు.

మాజ్జగము muj-jayamu. [Tel. మాడు+జము.] n. The three worlds, viz., earth, heaven and hell, the universe. లోకత్రయము.

మాజేరా Same as మజరా (q. v.).

మాటము mutamu. [Tel.] n. Cowdung found dried in woods. ముద్దపిడక.

మాట్టు muttu. [Tel.] v. a. and v. n. To touch, తాకు. To attack as an enemy, శత్రువున తాకు. To touch or strike a sensitive part of the body, వర్చమునతాకు. To besiege, ముట్టడించు. To be ended or finished, కడ ముట్టు. To arrive, be received, obtained. నాకు రూపాయిలు ముట్టలేదు I did not receive the rupees. ముట్టగొలుచు to worship to the end, or with unfeeling devotion, కడవెళ్లకొలుచు. "ముట్టగొలిచినఫలం ద్వింపడ వెలక." BD. v. 457. రాత్రి, తుదముట్టగానే (Vasu. iv. 170) as soon as night came to its close. ఇది తుదముట్టేదన్నటికో when will this be finished? వానిని సర్చుము ముట్టింది a snake bit him. n. Contact, touching, తాకుడు. Defilement by contact. Hence, the menses. A tool or instrument, ఉపకరణము. వానికి అంటుముట్టలేదు he does not care about being touched. పనిముట్టు or కొరముట్టు a tool. కన్నపుముట్టు (B. v. 807.) a house breaker's tool for boring walls. adj. Defiling, foul, unclean, menstruous. ముట్టయిన menstruous. మాట్టుకోసు muttu-konu. v. a. To touch, తాకు. To besiege, ముట్టడించు. To surround, encroach upon, ఆక్రమించు. మాట్టుకోలుపు muttu-kolupu, v. a. To cause to touch or besiege. రామా. vi. మాట్టుకోలు muttu-kolu. n. A siege, ముట్టడి. మాట్టుకోలుగొను, మాట్టుకోలుగొను, మాట్టుకోలువట్టు. మాట్టుకోలుట్టు or మాట్టుకోలువరుము Sume as ముట్టడించు. మాట్టుది or మాట్టుతే muttudi. n. A menstruous woman. మాట్టచెప్ప ముట్ta-heppu. v. a. To assign. చెల్లగట్టు.

నాకు పదిరూపాయలపాము ముట్టజెప్పినాడు. he paid or gave me ten rupees. మాట్టడి muttadi. n. A siege, blockade. తుదముట్టు కొని అరికట్టడము. మాట్టడించు or మాట్టడి చేయు muttad-intsu. v. a. To besiege. తుదముట్టుకొని అరికట్టుకొను. మాట్టడము or మాట్టుతము muttadamu. n. Compulsion, oppression, నిర్బంధము. The act of laying siege to a place, ముట్టడించుట. మాట్టించు muttintsu. v. a. To cause to touch. To light a candle, to kindle, i.e., communicate (fire) తాకించు. మాట్టికొళ్లు muttikallu. n. Knees that touch. మట్టికొళ్లవాడు a knock-kneed man. మట్టికొళ్లు చేసికొను to kneel down. మాట్టుపడు muttu-padu. v. n. To be troublesome, సంకటమగు. మాట్టుపాటు muttu-patu. n. Trouble. సంకటము. మాట్టుసండు muttu-sandu. n. A blind alley. అలల పోవుటకు చారలేనిది.

మాట్టె mutte. [Tel.] n. A snout, పందిముక్క. A fruit stone. మామిడిముట్టెనంటిముఖము a haggard face. మాట్టెచేప mutte-chipa. n. A sort of fish called Gobius. Russell No. 49. అలముట్టె a sort of Salmon: ibid No. 171. Other sorts are called కోరముట్టె (plate 50), నూసెముట్టె (plate 52), నెట్టెయ్య ముట్టె (plate 54.) మాట్టెమొకము mutte-mekamu. n. A pig, పంది. మాట్టెగింతు mutte-gintsu. v. a. To rout up earth with the snout (as a pig.) పందిమాతెకో కర్లగించు.

మూతా mutha. [H.] n. A subdivision of a district.

మూడవ mudara. [Tel.] n. A place where platforms for heaping up salt are raised (Vizag.)

మాడి mudi. [Tel.] n. A knot. గ్రంథ. A knot of hair, వెండ్రుకలముడి. A knot or joint in wood, చెట్టులోననువానిముడి. The lump of an ox, ఎద్దుమాపురము. A quarrel, కలహము. A form of a letter written like a

knot as మాసుడి the letter -i. నాసుడి the letter u. తాసుడి the secondary form of the letter త, i. e., u. An union, joining, సంధి. Also, another form of ముడ్డి. (q. v.) వాడు దానిని మడిపెట్టుకొన్నాడు he tied the nuptial knot to her, he married her. ముట్లకత్తిరించేవాడ a pick-pocket. ఆమె తలమడి వీడినది her hair fell loose, the knot being untied. మడివిప్ప to untie or open a knot. ఆ దారమలో ముట్లపడ్డవి that string has formed into knots. మడివక్కలు unbroken (or whole) areca nuts, గుంటపొకచెక్కలు. బొమలుమడి పెట్టు to knit the eye-brows. ఒకనాట్య మను మడివేసి విడిచిపెట్టినాడు he cast a bone of dispute between them. "పడంతిమది ముడిపడలకా." Bhadra Parin. iii. 297. దాని మనసనే స్రంధి వీడునపుటికి. మాడి mudī. adj. Closed, వికసించని. Entire, whole, unbroken, ఖండముకాని. మడిపూలు unblown flowers. "మడిపూలపొట్లయితే." Illa. ii. 163. మడికొన్నలు the great millet enclosed in its husk. మడినువ్వులు sesamum seeds which are not cleaned. మడిపొక an entire areca nut. మడివియ్యము rice that is not well cleaned, చేరియ్యము. మాడికట్టు mudī-kattu. n. Certain fees on a crop for the benefit of the landlord. A truss of straw, a sheaf. v. u. To tie a knot. To tie a knot in a man's cloth to remind him that you call upon him to be a witness. అందుగురించి పెద్దలు మడికట్టినారు our ancestors have laid down this rule or held this doctrine. మాడికాడు mudī-kādu. n. One who ties a knot, one who unites, సంధానముచేయువాడు. మాడికాళ్లు mudī-kallu. n. Knock-knees. మడికాళ్ల వాడు a man who is knock-kneed. మట్టి కాళ్లవాడు. మడికాళ్లది a woman who is knock-kneed. మాడికొక్క mudī-kokku. n. A weevil. వంగనాచి. మాడికొను, మాడి

గొను or మాడివడు mudī-konu. v. n. To be tied in a knot. మాడికొన్న or మాడి గొన్న mudī-konna. adj. Tied, bound. బద్ధమైన. "మడిగొన్న సంసారమోహబంధముల వెడదన్ని సుజ్ఞాని వెడలినమాడ్చి." DRK. 372. మాడికొలుపు mudī-kolupu. v. a. To cause to be tied in a knot. మాడిగిబ్బు mudī-gibba. n. An ox, a bull, ఆబోతు. మాడిపంచె or మాడిపట్టు. mudī-panche. n. A plain cotton cloth without any coloured border. పెల్లగుడ్డ. మాడిపడు or మాడివడు mudī-padu. v. n. To be tied in a knot, మడిగిలది యగు. To be united, సంధించు. To be entangled, పెనగొను. To be confounded, puzzled. చీకాకుపడు. "మడిపడెనియెడ దంజడి, మడివడకుడు." N. vii. 312. "మొగ మన చీకట్లుమడివడ." HD. ii. 1380. To increase, excel, అతిశయించు. To happen, కలుగు. మాడిపెట్టు or మాడివేయు mudī-pettu. v. a. To tie a knot. మాడిబొమ్మ. mudī-bomma. n. A kind of fish, Mastu-cembelus aenatus. మాడియ ముడియా. n. A knot. A bundle of straw or young plants ready to set. కట్ట, మూల. A wager, పంచము. మాడియవిడుపు. mudīya-vidupu. n. A pick-pocket. ముట్లవిప్ప గొంగ. మాడివాటు mudī-vātu. n. The act of being tied in a knot, &c., మడిపడలు.

మాడుగు mudugu. [Tel.] v. n. To be drawn in, as one's limbs, to shrink, shrivel, or close, ముకుళించు. To be diminished, తగ్గు, సంకోచించు. To be unable to act, చేస్తులడుగు. మాడుగుతామర mudugu-tāvara. n. The plant called Hibiscus mutabilis, పొట్టితామర, నవస్కాఠి. See ముచ్చేమడుగు. మాడుము mudutsu. v. a. To cause to fold, ముడుగుతేయు. To tie into a knot, మడివేయు, మడిపెట్టు. To set flowers in the tresses. To bend the limbs. "చక్ర స్త్రీలు హామూ మడుంప." (S. iii. 399.) the

doves looked downcast. దానికి పూలుమడి చిన దెము who set the flowers in her hair? మాడుముకొను mudutsu-konu. v. a. To contract as limbs. To wear flowers in one's hair. ఆది పూలుమడుచుకొన్నది she wore flowers in her hair. మాతిముడుచు కొని ఉన్నది her features are contracted, pensive or downcast. మాడత or మాడుత mudata. n. A wrinkle, crumpling, knot in spinning or twisting. వలి, మడత. మడత తెవులు a transient blight in corn that goes off again. మాడుపు or మాడ్పు mudupu. n. A rouleau, bag or purse. ముల్లె, భూపకా దులమూల, ధనపుమూల, ధనము. పూలముడుపు a ceremony of setting flowers in the head dress of a pregnant woman. వెంకటేశ్వ రులముడుపు money or jewels promised by a vow to the god Venkatesa. ముడుపు కట్టుకొను to vow money or jewels to a god. ది వాణ పు ముడుపు money payable into the Government treasury. "అర్ధములోనదోచు ముడుపు." (Ahal. iii. 48.) a purse reflected in the mirror. మాడుపరి mudup-ari. n. One who vows to offer some money to a god. ముడుపుపట్టినవాడు.

మాడుము mudumu. [Tel.] n. The knee, మోకాలు, జానుపు. ముడుపుపట్ల the knee-cap.

మాడుసు mudusu. [Tel.] n. A bone. ఎముక, ఆస్తి, శల్యము. The base of the spine, ముడ్డిపూస.

మాడేకము mudēkamū. [Tel.] n. A half penny, called ten cash. ఏనాది.

ముడ్డి muddi. [Tel.] n. The breech, rump, anus. వానిని ముడ్డివెనుక తిట్టినారు they reviled him behind his back. ముడ్డివూర క్కాట్టితే నోటిపండ్లు రారెను (i. e., పుష్పతాడ నాకడంబర్ణులు) the teeth were dislodged by a slap on the back. ముడ్డికిందికి నీళ్లు వచ్చుట to get into a scrape. దీపము ముడ్డి కిందనీకటి under the lamp it is dark.,

i. e., roguery hides under the judgment seat. వాని ముడ్డివెంట తుగుచున్నారు they are dancing attendance upon him. ముడ్డి తిప్పడుపిట్టు muddi-tippadu-pitta. n. The Grey Wag-tail, Motacilla melanope (F. B. I.) ముడ్డిపూస muddi-pūsa. n. The rump bone. వెన్నెముకచివరిపూస.

ముణుగు munugu. [Tel.] v. n. To sink, become immersed, submerged; to dive, drown; to be lost, ruined. అని ముణుగుకూ తేలకూ ఉన్నది that affair is still in uncertainty. నాకేమిన్ని మణిపోలేదు it is no loss to me. నాసొమ్మ మణిపోయినది my money is lost. ముణక munaka. n. Immersion, submersion. నీళ్లలో ముణుగుట. ఒకముణకలో నాని ప్రాణము పోయినది he died in one immersion. ముణక రాములు munaka-rāmulu. n. A puzzle, hesitation, being at a loss. ఎటువోచనిస్థితి. ఇంతలో పులికి ముణకరాములయినది the tiger was now at bay. ముణక రాములు నామంటిని I was in a fix. ముణిగించు munigintāu. v. a. To sink, immerse, drown. నీళ్లలో మణిగి పోవునట్లు చేయు. ముణుగలగానుకొను or ముడుగులగానుకొను munuga-lāgu-konu. v. n. To crouch or lie coiled up. రివెంతువోటులో కాళ్లుచేతులు మడుచుకొని పండుకొను.

ముతక. ముతుక or ముడుక mutaka. [Tel.] adj. Coarse. మోటైన. మతికమాటలు coarse language, abuse.

ముత్త mutta. [Tel.] anj. Old, పుచ్చె, పుచ్చుడు. See ముచ్చెవ్వి, ముత్తాత. ముచ్చెరువ, &c.,

ముత్తరంగలు or ముత్తరాలు mutta-rangalu. [Tel+Skt. మాకు+రం గలముల.] n. The three folds that appear above the navel, మూడైన కడుపువారి సన్నపుమడతలు, త్రివళి. "పెనుపైముత్తరంగలంబరాళిలగ నాభివ్యాసావం" పునా." Bilhan. ii 153.

ముత్తరాచే or ముతరాచే, ముత్తిరాచేవాండ్లు or ముత్తిరాణాలు mutta-ratsa. [Tel.] n. The name of a certain Sudra caste, the members of which were originally feudal retainers. The people of this caste.

ముత్తవ, ముత్తవ్వ or ముత్తవతల్లి muttava. [Tel. మత్త+అవ్వ.] n. A great grandmother, an old woman, వృద్ధ పితామహి, వృద్ధస్త్రీ. ముత్తవ పులగము muttavana-pulagamu. n. A tree called Pavonia odorata. (Willd.) The root of the sweet smelling Pavonia. Ainsl. ii. 297. సహజేవి, చిట్టాముడపు చెట్టు.

ముత్తాత muttata. [Tel. ముత్త+తాత or మాడు+తాత.] n. A great grandfather. మాజోతాత, వృద్ధపితామహుడు, ప్రపితామహుడు.

ముత్తి mutti. [from Skt. ముక్తి.] n. Salvation. "నిచ్చలపుబ్రహ్మిణ్ బుత్తియు ముత్తియు." Nila Paria. i. 21.

ముత్తిగ mut-tiga. [Tel. మాడు+తిగ.] n. Nine, తొమ్మిది.

ముత్తుము mut-tumu. [Tel. మాడు+తూము.] n. The measure of three కూములు.

ముత్తెము, ముత్తిరుము or ముత్త్యము muttemu. [from Skt. ముక్తికము.] n. A pearl. Any gummy drop resembling a pearl. See ముత్త్యము. ముత్తెపుబంటు muttepu-banta. n. Lit: a crop of pearls, an epithet applied to a sugar cane, చెరకు. ముత్తెపురిక్క నెల muttepu-rikka-nela. n. An epithet applied to the month, చైత్రమాసము. ముత్తెపుసవతు muttepu-savatu. n. The lunar mansion called చిత్రావక్షత్రము. ముత్తెసరి muttesari. n. A pearl necklace, ముక్తావళము. A kind of grain, ధాన్యవిశేషము. Any bead or concretion resembling a pearl, such as is found in bamboos. ముత్తెములవంటి దిసి a pearly (i. e., delicate) handwriting.

ముత్తెపుచిప్ప muttepu-chippa. n. A pearl oyster, mother of pearl. కుక్తి ముత్తెపుచిప్పలు a sort of cake. H. i. 118.

ముత్తైక, ముత్తైమవ or ముత్తయిడువ muttāida. [Tel. ముత్త+అయిడువ.] n. A woman whose husband is living. A good woman, mistress, dame. The brideswomen who are always wives (not maids nor widows.) సుమంజలి.

ముత్తో [Tel. ముత్తి+తోమలి.] Same as ముత్తైదువ (q. v.).

ముత్త్యము or ముత్తైము mutyamu. [from Skt. ముక్తికము.] n. A pearl. ముక్తికము. చిప్పముత్త్యము an artificial pearl. వానికి అవ్వ వారు పొడిచినపుడు ముత్త్యములు బాగా లేవలేదు the pustules did not rise properly when he had small pox. ముత్త్యాలవ్వు muttyal-amma. n. A certain local goddess.

ముదము mudamu. [Skt.] n. Delight, pleasure, joy, సంతోషము. హర్షము. ముదత్రువులు mud-asruvulu. n. Tears of joy. ఆనందభాస్వములు. ముదితుడు muditudu. n. He who is pleased or delighted. ప్రహృష్టుడు.

ముదముద muda-muda. [Tel.] n. Doubt, hesitation, సంకోచము.

ముదరా or ముజేరా mudara. [H.] n. An allowance, deduction, remission, compensation.

ముదల mudala. [Tel.] n. An order, command, ఆజ్ఞ. An example, లక్ష్యము. Land near a hill, గనిమచేరికనేల. ముదలపెట్టు mudala-pettu. v. a. To command, ఆజ్ఞాపించు.

ముదలకించు or ముదలించు mudala-kintsu. [Tel.] v. a. To attack, to resist, to oppose. ఎదిరించు, మార్గోన్ము "ఎదురదురిను ముదలిం

చగ, మదిగొంకి పిరిందివలన మందగతికా జేరద నేమయియున్నాడ, బచ్చెదననువుగ వుప్పకంబుడని పచ్చుతిగి." UR. vii. 78. "కృ దీమకా జుతాంచలముల. కించుదనంబెచ్చ ముదిలకించుక ముంచక, నెంచకాపదళసచుంచా, దంచచ్చుంచాపుటస్కుటాఘాతమునక." R. v. 190. To ask, question, ఆడుగు.

ముది mudu. [Tel.] adj. Old, ancient. ముసలి. వృద్ధ, మదిరిన. "అచ్చటకనవచ్చు సమయంబగు వేళ యెరుంగ దెల్పితే ముచ్చటనీర్దునంచు ముదిముద్దియ తో వివరించినపగా." H. ii. 53. "ఎక్కడ దప్పించనిదిముదిపోరు." n. Old age, ముసలి తనము, వార్ధకము. ముదిగారము mudigaramu. n. Stubbhornness, మోఠ్ఠము. ముదివి or ముదివనము mudimi. n. Old age, decrepitude. వృద్ధత్వము. ముదిము mudiyu. v. n. To grow old. "ముదిసిము ప్పననింత ముదిమరులో పాంది." BD. iv. 1249. ముదివాడు mudu-vadu. n. An old man. వృద్ధపురుషుడు. ముదుక or ముదుక muduka. adj. Course. నాణెముకాని, మదుకైన. Old, వృద్ధ. ముదుక or ముదుకడు muduka n. An old man. వృద్ధుడు. "ముదుకండయ్యన కుమారమార్తినహించెకా." M. VII. i. 134.

ముదిత mudita. [Tel.] n. A maid, damsel, lady. వనిత, ఆడుది. [Skt.] adj. Pleased.

ముదిరము mudiramu. [Skt.] n. A cloud. మేఘము.

ముదుగు mudugu. [Tel.] adj. Course. నాణెముకాని.

ముదురు muduru. [Tel.] v. n. To be mature, to arrive at full growth or maturity, to reach its full height. To increase. పక్కమగు, వర్ణము. ఎండలు ముదిరినవి. the summer or heat is now at its height. కలహము ముదిరినది the battle is raging. To be chronic or established. ఆరోగ్యము ముదిరినది the disease has become

chronic. adj. Mature, ripe, elder, senior, old, వృద్ధము. ముదురాకు a leaf that is ripe and brittle. ముదురుముఖము or ముదురు మూతి the face of mature age, set features. ముదురు అక్షరములు a fixed hand, or a formed or settled text.

ముదుసలి mudusali. [Tel.] adj. Old, ancient. వృద్ధుడైన. "ముదుసలిబాపనయ్య." R. ii. 108 "ముదుసలిరకుపియెండ." Parij. iv. 48. n. An old man or woman. ముదుసలి తనము mudusali-tanamu. n. Old age. వృద్ధత్వము. ముదుసలిది mudusali-di. n. An old woman. వృద్ధస్త్రీ.

ముద్దము mudgamu. [Skt.] n. The pulse called green gram. పెసలు.

ముద్దరము or ముద్దలము mudgaramu. [Skt.] n. A mace or club, a weapon formed like a hammer. కురుచయమువగుదియ. A hammer. కమ్మరవానిస మైట.

ముద్ద mudda. [from Skt. ముగ్ధ.] n. A girl, a simple maid. ముగ్ధస్త్రీ. ముద్దరాలు muddaralu. n. A maiden, lass; a simple girl, ముగ్ధస్త్రీ. ముద్దుడు muddudu. n. An idiot. ముగ్ధుడు.

ముద్ద mudda. [Tel.] n. A lump, mass, morsel. కబళము, పిండము, ఉండ. ముద్దకావడము to form or collect in a mass. వారు తడిసి ముద్ద అయినారు they are soaking wet, or are a mass of wet. నెత్తురు ముద్దగానున్నది. it is a mass of blood ముద్ద కర్జూరము a species of date. ముద్దపప్పు pease pudding, యూపము. తడి ముద్దగానుండే బట్టలు a wet wisp of clothes. ముద్దకమ్మరలు mudda-kammaraalu. n. Smelters, smiths who work at smelting iron. రాయి కర్ర యునుముచేసేవారు. ముద్దకవ్వము mudda-karramu. n. A sort of churning staff, with a heavy mass at the end కర్రపట్టె తగ్గిరించి నకవ్వము ముద్దకూడు mudda-kudu n. A lump of boiled rice

A paste of rice and ashes applied to the eye of a drum forming the black spot in the centre of the head, for the purpose of regulating the tone. అన్నపిండము, పుష్కరశేషనాథమైన భస్మమృతితాన్నము. మూర్త కోలిమి mudda-kolimi. n. A forge for smelting iron. రాతిలోనున్నయినను కఠిన శాలిమి. మూర్తీతె mudd-ite. n. A stout spear. మూర్తవానువు mudda-rāyuru. n. The cramp. కాళ్లుచేతులు ముద్దలుగా కట్టు కొను వారిలోగము.

మూర్తము muddatu. [H.] A period or time. మూర్తముకాలు muddatu-kālu. n. A temporary or conditional agreement. మూర్తముక్రయము muddatu-krayamu. n. A foreclosed mortgage, a conditional sale with a penalty attached. మూర్తముకపండి muddatu-hundi. n. A bill payable after a stipulated interval.

మూర్తాయి muddayi. [H.] n. A defendant in a suit. A prisoner at the bar, the accused.

మూర్తి muddi. [Tel.] n. A calamity, peril, misfortune, danger, ఆపద, ఇడుము.

మూర్తియి muddiya. [from Skt. మూర్తి] A lady, dame, woman. ముదిమూర్తియి an old woman.

మూర్తి muddu. [Tel.] n. A kiss. చుంబనము. Sweetness, fondness, delight; caressing, toying. మనోజ్ఞుని, చిన్నవాండ్లనుండలి ప్రేమ. ముద్దుచూపు to show love. మూర్తిపెట్టు కొను muddu-pettu-konu. v. n. To kiss, చుంబనముచేయు. మూర్తిపాడు or మూర్తిపాడు mudd-ādu. v. n. To caress, to fondle, చాలనముచేయు, ఆదరించు. ముద్దిచ్చు, ముద్దిడు or ముద్దుపెట్టు to give a kiss. దాన్నిచూస్తే ముద్దుపట్టున్నది I am delighted to see her, she is very charming. అభిష్టముద్దులమాటకట్టుచున్నది the child is a lump of charms, a perfect beauty. ముద్దులతమ్ముడు my darling little

brother. ముద్దుయ్య an epithet of Kumara-swami. ముద్దులయ్య my sweet lord. ప్రయోగముల ముద్దు కనుక్కొనడము మనోకష్టము it is very difficult to perceive the niceties (or delicacies) of local adaptation or meaning. కాకిపిల్ల కాకికి ముద్దుకానా surely the crow's chick is dear to the crow, i. e., every beggar will love her brat. adj. Darling, pet, sweet, charming, lovely, dear. నామద్దుసుకుడు my beloved son, my darling boy. ముద్దుపేరు a pet name. ముద్దుటుంగరము or ముదుటుంగరము a pet ring, worn on the little finger, a signet ring. ముద్దుమాటలు sweet words. ముద్దుమొగము a sweet face. ముద్దుగా muddu-gā. adv. Charming, tastily. అడచుగా. ముద్దులగుమ్మ muddula-gumma. n. A beauty, a charming woman. ముద్దులాడి or ముద్దురాలు muddul-ādi. n. A charming woman, ముద్దులుగురికే స్త్రీ, మనోజ్ఞురాలు. ముద్దులాడు muddul-ādu. n. A charming or pleasant man, మనోజ్ఞుడు.

మూర్తిగులకని mud-dugulam. [Tel. మాడు+గులము.] n. The fraction of three dugulams, i. e., three-sixteenths of a pagoda.

మూర్తి muddle. [Tel.] n. The pistil of a lotus. కృష్ణ "కొమ్ములతోడిపాస్తములు గుల్లిపు ముద్దులముద్దునొక్కపాండముల." P. iv. 154.

మూర్తి mudra. [Skt.] n. A seal; a seal ring, or signet. The stamp, print, or impression of a seal. A distinguishing mark impressed or burned upon a man or beast. Coinage. మనునకిముద్ర రూపాయి a rupee of the old coinage. Gesticulation, attitude. మామూర్తి the seal of silence, i. e., silence. నిద్రాముద్ర the seal of sleep, i. e., sound sleep. జ్ఞానముద్ర a particular position of the fingers used in religious ceremonies. ముద్రలు marks impressed upon sand or clay placed on heaps of grain, the permanent marks made on the

shoulders representing the insignia of Vishnu which are the shell and the wheel, &c. వాడు ముద్రాధారణము చేసికొనినాడు he received the seals, i. e., his shoulders were sealed with the shell and wheel of Vishnu. ముద్దులు గోపిముద్రలు చేసికొందురు they wear patches of brown clay. వానికి శునకముద్రవేసినారు they stamped him with the figure of a dog. ముద్రకర్త mudra-karta. n. An apparitor, the lowest local officer attached to a Guru or priest, ఆయాస్థలములలో సరువుయొక్క తాతేవారుగానుండే వాడు. ముద్రకోల mudra-kōla. n. A stamp to mark or seal with. The insignia of Vishnu, being the shell and wheel made in copper. ముద్రవేయు సాధనము, ముద్రాధారణముచేయు సుదర్శన పాంచజన్యములు. ముద్రగడ mudra-gada. n. A sceptre, a royal staff. "ఈ ముద్రగడవేరుతలగబట్టింది." Pul. 450. A wooden stamp. ముద్రగరితె mudra-garite. n. A ladle-shaped mace or large spoon borne in state before a person in authority, దేశాయాని మొదటివంతునిండర బిరుదుగా తీసికొనిపోవు గంటలుగల యుద్ధదండం. ముద్రణము mudranamu. n. Setting one's seal to, ముద్రించుట. Dooming, giving a decision, సిద్ధాంతప్రతిపాదనము. "కపకాదిముద్రణగ్రంథకర్త." A. ii. 45. టీ. మేయపుండును ఈముద్ర చెల్లింతునాడు. ముద్ర, తీసివేయు mudra-tsi-veṅu. v. n. To unseal. ముద్రాధారణము mudra-dhāranamu. n. Sealing, i. e., the act of impressing the shell and wheel of Vishnu on either shoulder. చిత్రాక్షణము చేసికొనట. ముద్రపలక mudra-palaka. n. A wooden stamp for sealing a heap of corn. ధాన్యంపైపాచిముద్రవేసేపలక. ముద్రనుపిషి mudra-manishi. n. A sealer, i. e., a bailiff who seals heaps of corn. అంబేలములపైపిషి చేయు అంబేలము. ముద్రవేయు mudra-veṅu. v. n. To seal. ఈ బోనునువాండ్లు అనుడికి ముద్రవేయుచున్నారు these dancing

girls are dedicated to that temple. ముద్రాంకితము mudra-ankitam. adj. Sealed, marked with a seal. ముద్రవేయు బడిన. ముద్రాంకితుడు mudra-ankitudu. adj. One who is impressed with the shell and wheel of Vishnu on either shoulder. సమాక్షయణము చేసికొన్నవాడు. ముద్రాక్షరశాల mudra-akshara-shala. n. A press or printing office. అచ్చయిల్లు, అచ్చకూటము. ముద్రించు mudrintsu. v. n. To seal. ముద్రవేయు. అచ్చవేయు. "మృవవాటం జేయుదు ననుకలంపుముద్రించి." HN. v. 176. ముద్రిక mudrika. n. A seal ring, పాతాంకము. ముద్రితము mudritamu. adj. Sealed, marked, stamped, closed. ముద్రవేయబడిన, మూసికొనిన. ముకుళితమైన.

మున్ mun. [Tel. for మను.] adv. Formerly, in old times.

మునక See మనుక.

మునగ munaga. [Tel.] n. A plant resembling the horse radish, Hyperanthera moringa. శిశువు. [Ainslie.] కాయమునల a wild species of the same. The munaga is proverbially weak and brittle. నేనుపట్టినది మునకొప్పుకాదు చింతకొప్పు what I rely on is a tamarind branch, i. e., is no broken reed.

మునప మునాప. [Tel.] n. A piece of wood, fixed on the top of a water lift. ఏలవు ప్రానిపాచి అంబేలము. See పాచి.

మునపము munasabu [H.] n. A munsif, native judge. గ్రామమునపము a village magistrate.

ముని muni. [Tel. for మను.] n. The point, tip. కొన. adj. Former. front. మనిపిల్లు the point of the tooth. మనికాళ్లి the tip of the tongue. మనికొళ్లి the points of the toes. మునికొంగు muni-kōngu. n. The tip of the skirt. మునికొంక మునికొంకమునుకొంగు." S. i. 330. మునికోల or మునికోల muni-kōla. n. The

point of a goad. మునియేడు the year before the last, నిరతికి తొలిసంవత్సరము.

మునిచీకటి the early twilight. "మునిముని చీకటిం నడువముంగిటవాకిట." N. IX. 286.

మునిగుత్త మuni-gutta. n. Usufruct of land in satisfaction of a debt. A fore-stalled rent : money wrongfully collected by anticipation.

మునిమనుమడు or ముప్ప సుమడు muni-manumadu. n. A great grandson.

మునిమనుమరాలు or ముప్ప సురాలు muni-manumaralu. n. A great grand daughter.

మునిమాపు muni-mapu. n. A great fault, evil, ప్రదోషము.

ముని muni. [Skt.] n. Lit: a man of silence. A hermit, monk, or recluse. A prophet, seer or sage. A saint or holy man.

మునిపుంగుడు muni-pungu-udu. n. A great hermit. Vish. iii. 371.

మునిమాడ్చు muni-madtsu. n. A pretended saint, a hermit who is a rogue, కపటసన్యాసి, పశ్యతోపాచుడు. Swa. ii. 82.

మునిమాట్ల muni-mulla. [Tel.] adv. Much, excessively. మిక్కిలి. "ఈశ్వర్యమైతిమింక కొంగిలపోవనేనిమునిమాట్లనేడువని." B. X. ix. 16.

మునిషి munishi. [H.] n. A writer, a secretary. శిష్యుడు, గుమాస్తా. A teacher or tutor in a language. ఉపాధ్యాయుడు.

మునిశ్వరుడు or మునిశ్రుడు mun-ishvarudu. [Skt. from ముని.] n. A venerable saint or hermit.

మును or మున్ను munu. [Tel.] n. The former time, పూర్వము. The beginning of any thing, మొదలు. The end, తుది. మును ముట్టన్ to the end, కడవరకు. మునుగట్టన్ the first or former hill, తొలుగట్టు. పూర్వ నిర్వరిము. adj. First, former, ancient. adv. Formerly, previously, first, పూర్వము.

మునుకొనినవైరు the crop first reaped, మునుకొనినవైరు. మునుకొను, మునుకొను, మునువడు

or మునుకొను muni-konu. v. n. To place or have in front, ముందు ఉంచుకొను. మునుకొలు muni-kolu. n. The act of keeping in front, ముందు ఉంచుకొనుట.

మునుమాపు muni-mapu. n. The earlier part of the night. ముంతోము. BD. iii. 269. మునుమాను or మునుమాన్లు muni-munu. adv. At first. మొట్టమొదట.

మునుకు munuku. [Tel.] v. n. To hesitate, to be at a loss, ఎటుకోచకయుండు, మిరకరించు. To grieve, సంతాపించు. "మొగము ప్రాలక్షయైమునుకుచున్న." HD. ii. 2675.

To speak in reply, మారుపలుకు. To speak, పలుకు. మునుకువ munukuvu. n. An attempt, పూనిక.

మునుగు or మున్ను munugu. [Tel.] v. n. To sink, to be immersed, to plunge; to dive, to go under water. మున్నువను. To be depressed, అడగు. మునిగినముక్క a depressed or snub nose. To perish, to be ruined, నశించు. To be hidden, మరుగుపడు.

మునుగుకోడి munugu-kodi. n. A water fowl. The little Grebe, Podiceps albi-pennis (F. B. I.). మునుగు or మునుగు munutsu. v. a. To cause to sink, మునుగజేయు. మునుకే munuka. n. Immersion, a plunge or dive. మునుగుట, మునుకేయుట, మున్నుము, మునుగడము. నిరుమునుకపాలము land liable to inundation.

మునుపు or మున్ను munupu. [Tel.] n. A former time, ముందు, పూర్వము. adv. and postposition. Formerly; before, పూర్వము.

మును వాడు రాకమునుపు before he came. మునువటి munupati. adj. Former. మునువఱ. మునుపే formerly, ముందునే.

మునుము or మున్ను munumu. [Tel.] n. A field of grain, of which part has been cut. కోయగా మిగిలినచేను. The extent of a crop selected to be reaped, వైరుకోకేర్చ

రుముకొన్నవితి. The front or van of an army; any thing opposite. సేనాముఖము, ఎరుటిది, ఎరురు, ఎరుటిచోటు. Thickness, తరుచుదనము. A series, వరుస. adj. Thick, తరుచైనది. మునుముకోను munumu-konu. v. n. To form a series, వరుసపెట్టు. మునుమిడి munumu-idi. adv. Well, properly. కేక్కగా. బాగుగా. "మాడులోకంబుల మునుమిడిమీరు. చూడనియట్టిరాజులునులేరేరు." HD. i. 113.

మున్నురు mun-niru. [Tel. మును first + నిరు.] n. The sea, ocean. సముద్రము. మున్నుటి అగ్ని volcanic fire, submarine flame. బడబాసలము. ఆమె కన్నీరుమున్నురుగా నేడ్చెను she shed a torrent of tears. "యాశుష్టిస్సప్తై రాద్యా." కాలికాను. మున్నుటివారి the ocean born, an epithet of Lakshmi.

మున్ను munnu. [Tel.] n. A former time, ముందు, మునుపు. The beginning, ఆరంభము. adv. Formerly, erst, before, of old. మునుపు. ఇంతకమున్ను just now, lately. మున్నుటియుట్లు munuti-yattu. adv. As usual. మునువటివలెనే. మున్నుడి or మున్నాడి munni-adi. (మున్ను+అడుగు.) adv. First, at first, before anything else, ముందుగా. "వారిలోన పడతియొక్కై మున్నాడి వారు తెంచి." Ja. v. 125. మున్నురక munni-araka. n. The front plough, followed by others. ముందరచుక్క. Courage, ధైర్యము.

మున్నురు mun-nuru. [Tel. మూడు+నూరు.] n. Three hundred.

మున్నెరిక munnerika. [Tel. మున్ను+ఎరిక.] n. Shrewdness, archness. Outrage, horror. జాలతనము, పూర్వోగామిలంపః కలిగిన విచిత్రానము.

మున్నుట్లు or మున్నుటిలు muppatilla. [Tel.] v. n. To cool after boiling. కానిచల్లారు. "క్రమమునవారులక్కడను మున్నుటిరినజలకంబు దిచ్చి యాచెలువనుకునకు." G. iii. 42.

ముప్పది mup-padi. [Tel. మూడు + పది.] n. Thirty. త్రిశతం. ముప్పదిరంటిగుంపు an epithet applied to a lunar mansion called రవళనక్షత్రము. ముప్పండు or ముప్పడుగురు mup-pandru. n. Thirty persons. ముప్పండుము mup-pan-dumu. (మూడు+పది+కూము.) n. Thirty loonis (of grain). ముప్పైకూములు.

ముప్పతిక mup-patika. [Tel. మూడు+పాతక.] n. Three quarters.

ముప్పాపు mup-pavu. [Tel. మూడు+పాపు.] n. Three fourths of anything.

ముప్పాపులా mup-pavula. [Tel. మూడు+పాపులా.] n. Three-fourths of a Rupee.

ముప్పిడి mup-pidi. [Tel. మూడు+పిడి.] n. A dagger. బాకు. "వైడిగుప్పటియును మొల ముప్పిడియును మరే మేఖలయుబొడ్డుమానికంబు." KP. ii. 143.

ముప్పిరి mup-piri. [Tel. మూడు+పిరి.] n. Three folds. మూడుపిరులు. adj. Threefold, triple. Of three twists or strands (పుం), as a cord. ముప్పిరిదొము a threefold cord. ముప్పిరిగొను mup-piri-gonu. v. n. To redouble or swell. మూడు మార్లు పెనగొను, అతిశయించు. ముప్పిరిగొన్ను threefold, redoubled, vehement. ముప్పిరిగొన్ను మోహము redoubled love. ముప్పిరిగొన్ను వేడుక exceeding joy. "చలము కోపంబు కోపంబు నీమాడు ముప్పిరిగొనక" annoyance, anger, and spite united to spur him on. Nala. D. iii. 58. ముప్పిరితేవ or ముంగి ముప్పిరి mup-piri-chepa. n. A kind of fish, a species of Sparus, Mesopison guttisque lineatus.

ముప్పు muppu. [Tel.] n. Old age, వాడకము. Danger, peril, హాసము, బాపకర్మ. "ఇప్పనికెం బోపుట ముప్పొగదాయని." S. iii. 184.

ముప్పుట mup-pata. [Tel. మూడు+పూట.] adv. At the three (పూటలు) times; viz.,

morning, noon, and night: continually. మాడుకాలమలయందు, " ముప్పుటనివ్వార్లమున జరియింప." BD. vi. 26.

మ ప్పై or మ ప్పయి Same as ముప్పిడి (q. v.).

మ ప్పొంగు mup-pongu. [Tel. మాడు+పొంగు.] v. n. To boil over three times, మాడు పొంగులపొంగు. To be elated (with joy), ఉప్పొంగు.

మ ప్పొకలాడు mup-pikal-adu. [Tel. మాడు +పోకలు+అడు.] n. One who manifests the three gunas or characteristics, viz., సత్య, రజస్, తమోగుణములు, i. e., the Universal Spirit, త్రిగుణాత్మకుడు, భగవంతుడు.

మ ప్పొద్దు mup-proddu. [Tel. మాడు+ప్రొద్దు.] adv. All day long, the livelong day, త్రికాలములయందు. BD. v. 1223.

మ ప్పస్సులు muppassalu. [H.] n. Up-country, provincial, mofussil.

మ ప్పబ్బడి, మ ప్పబ్బడి or మ ప్పబ్బడుగు mubbadi. [Tel. మాడు+పబ్బడుగు.] adj. Threefold, treble, triple. త్రిగుణము. మ ప్పబ్బడించు or మ ప్పబ్బడించు mub-badintsu. v. n. To become threefold or trebled. మూడింతలు అగు, ముప్పడియగు.

మ ప్పభావము mubhavamu. [H.] adj. Unknown, doubtful, indeterminate.

మ ప్పమాక్షువు mumpakshuvu. [Skt.] n. One who desires to give up the world. A sage abstracted from all human passion and feeling. One who is pious, heavenly minded, or devout. మోక్షేచ్ఛగలవాడు.

మ ప్పబ్బడి or మ ప్పబ్బడుగు See ముప్పిడి.

మ ప్పమరము mummaramu. [Tel.] n. Vehemence, excess. ఉగ్రము. జ్వరముయొక్క ముప్పుమ the crisis of the fever. జ్వరముయొక్క ముప్పుమ తగ్గినది the vehemence of the fever is now past. అతినిపని యిప్పుడు నిందా

మ ప్పమరమున్నది his star is now in the ascendant. adj. Vehement, excessive. మిక్కిలి అతిశయమైన, ఉగ్రమైన. మ ప్పమరముగా mummaramu-ga. adv. Vehemently, excessively. మిక్కిలి అతిశయముగా, ఉగ్రముగా. మ ప్పమరించు mummaramintsu. v. n. To grow stronger, redouble, exceed, become violent, to come to its height or crisis. ఉగ్రమగు. జ్వరము ముప్పుంచినది the fever reached its height, maximum, or crisis.

మ ప్పమరము See under మూడు.

మ మ్మన వాలు muni-mona-valu. [Tel. మూడు+మొన+వాలు.] n. A trident, a three pronged weapon. త్రిశూలము. మ మ్మనవాల దాంతు an epithet of Siva.

మ మ్మోటు mummotu. [Tel. మును+మోటు.] adj. Very rude, coarse or ignorant, మిక్కిలి మోటైన.

మ మ్మోరు &c., See under మూడు.

మర mura. [Skt.] n. The name of an Asura. మరారి or మరర ఘోషకుడు murari. n. The 'vanquisher of 'Mura' an epithet of Krishna, కృష్ణుడు. Also, the name of a Sanskrit poet.

మరకటము marakatham. [Tel.] n. The act of turning the face away from or towards a thing, త్రిష్టాట. మరకటించు marakatiintsu. v. n. To turn, as the face. త్రిష్టా.

మరకము marakamu. [Tel.] n. Pride, conceit, నిక్క, ఉధ్ధతి.

మరజము marajamu. [Skt.] n. A labor or small drum. పుదిరిగము, పుద్దల.

మరబ్బా marabba. [H.] v. A conserve, confection.

మరమరలాడు or మరమరమప మరమరాలాడు. [Tel.] v. n. To fume, to evince anger. కోపవకారమున మాంతు.

మరళి murali. [Skt.] n. A flute, a pipe. పిల్లనగ్రావి. A kind of a horse's pace. అగ్ర్య ధారాపి కేము. మరళించు muralintsu. v. a. To scorn, set at naught, తిరస్కరించు. " ధ్య || ముత్తైపుదిప్పలముకలించుమోము." HD. i. 571.

మరళించు muralintsu. [Tel.] v. a. To remove the evil eye or an evil spirit by waving round the head some chillies, &c., and throwing them away, దిగుడుచు. మరళా ము muralamu. n. The act of removing the evil eye, &c. మరళించుట.

మరి or మరారు mari. [Tel.] n. A bit, a piece. A half piece of cloth. "మొగినిచ్చు శరములు మురియలైచెదరి." DRY. 1576. adj. Little, small, అల్పము. మురిమొండెము muri-mundemu. n. A little or small trunk. మురికోప or మురియకోప మురి-konu. v. n. To cut to pieces, to cut, ఛండించు. మురిబొంత మురి-bonta. n. A sort of sword-fish with an elongated head. మురిమురి muri-muri. adj. Very little, inconsiderable. కొంచెము కొంచెము. మురి మురిచీటి slight darkness, చీటికటి.

మరి mari. [Tel.] n. Pride. గర్వము. A coquettish manner of walking, నడకయందలి కులుకు. మురించు or మురియించు murintsu. v. a. To turn the face about. "వికటప్రకటాననమల్ మురించుచుకా." P. iii. 159. "కలమగ్రముగ మొగనిరుచు సమరి యించి." M. X. i. 15. మురికాడు murikadu. n. A proud or conceited person, గర్వితుడు.

మరికి muriki. [Tel.] n. Dirt, nastiness, filth, impurity, చూలిగ్యము. adj. Dirty, foul. మలినమైన. మురికినాడు murikindadu. n. The name of a country.

మరిడిగొలుసు muridi-golusu. [Tel.] n. A kind of gold chain worn at the wrist. మురిడిగొలుసు

మరియు mariyu. [Tel.] v. u. To exult while walking, నడుచుచున్నట్లు విలసించు. To exult, rejoice in hope, to evince a strong desire. ఉల్లసించు, ఆశపడు. To turn, తిరుగు. Sar. D. 376. " తొల్లు పల్లులు ముద్దు కొల్లుల వల్లులగాంచి ము: సియ శోధనమైద మండ." Rudha. i. 10. To turn, as the face (మొగమును) త్రిష్టా. To break, as the point of a spear, &c. తెగు, విరుగు, కునియలగు. మురియుబడు mariyu-badu. v. n. To excel, rejoice, be proud, అతిశయించు. మురివ ము or మురివెము murivamu. n. A proud manner of walking, నడకయందలి కులుకు. Exultation, joy, gladness, gaiety, gracefulness. ముద్దు, ముద్దుతనము. Ciressing, fondling, coaxing. ఉల్లాసము, లాలన, శృంగారము, సరసత. Pride, గర్వము, శృంగార గర్వము. మురివపు or మురివెపు murivapu. adj. Graceful. సాగమైన. " మురివపుచిరునవ్వు" Padma. iii. 13.

మరు maru. [Tel.] n. A piece or bit. కునక, అగు మరుమొండెము. Also same as మర్రు (q. v.).

మరుగు marugu. [Tel.] n. A hangle, a bracelet: కడియము. కప్పుమరుగులు a wire twisted and worn as an earring.

మరుగు marugu. [Tel.] v. n. & a. To putrefy, mortify, rot, decay. కుడ్లు. To pine, languish. మరుగుడు marugudu. adj. Rotten, putrid, putrefied, stinking, మరిగిన, కుళ్లిన, కంపెత్తిన. మరుగుడునాస a stench, stink. మరుగుడునీరు stagnant water. మరుగుడు నెయ్యి rancid butter. మరుగుడుపొలము land filled with foul water. " ముట్టెనంతినిలుమరుగు నెచ్చెము." BD. iv. 84. మరుగుడుచేప marugudu-chipa. n. The Indian flying-fish. Russell. 161. Trigla volitans. మరుగ్రోవ marugra. (మరుగు+గ్రో) n. A dirty stinking rooul. నుగ్గంపుగ్రో. మరుగడ marugada. n. Putrid matter.

మూరుపు murupu. [Tel. from మురియు.] n. Delight, glee, liking. సంతోషాతికయము. See ముండు.

మూరువు muruvu. [Tel.] n. Beauty, loveliness, grace. సౌందర్యము. Pride, గర్వము. Also, a bangle, మురుగు, కడియము. adj. Beautiful, సుందరమైన.

మూర్రు or మూర్రుబాలు murru. [Tel.] n. Beestings; milk given by a cow during the first week after calving. మూర్రు బాము murru-bamu. n. A kind of snake.

మూలక mulaka. [Tel.] n. The plant called Solanum, or Nightshade. నేలమలక Solanum jacquini. తెల్లమలక Solanum indicum. బృహతి.

మూలికీ or మూల్కి muliki. [Tel.] n. An arrow; an arrow head; the peg of a top. బాణము, బాణపుటలుగు, బొంగరముయొక్క ముక్క. "వెండిమూలికీతోడ వెలయుబొంగరము." Pal. 312.

మూలు Same as మల్లు (q. v.). adj. Thorny. మూలుకత్తి mulu-katti. n. A short knife used for removing thorns. మూలుకోల or మూలుకోల mulu-kōla. n. A goad, ఎడ్లనుపాడిచేకోల. మూలుగోగు mulugōgu. n. A plant, Hibiscus suratensis. మూలుగోలిమిడి mulu-golimidi. n. A plant bearing a dark black flower, Oopparis spinosa. కోకిలాక్షము, ఇత్తురము. మూలుగోరంటు mulu-gōraṅṅa. n. The plant called Barleria cristata. ఋంజి, పైకేమకము. మూలుచిత or మూల్లుచిత mul-uchita. (మల్లు+ఉచ్చిత.) n. The name of a herb. ఒకవిధమైన కూరకాకు, ముల్లముపై. మూలుతారు or మూలువారు mulu-taru. n. A kind of snare. "పా మృగంబులు మెలగు గోప్పట్టులోని మూలుతారువేయించి, పోగునా ంచి." H. N. ii. 16. మూలుదోస mulu-dōsa. n. The prickly cucumber. Cucumis muricatus. కోమళి. మూలుబంతి mulu-banti. n. See under మల్లు. మూలుమోగుగు mulu-

mālugu. n. A tree called Andersonia rohitaku. కోహింతకవుక్షము. Rox. ii. 213. మూలువెంపలి mulu-veṅpali. n. The tree called Trephostia spinosa. కంటపుంభి. మూలువెలగ mulu-velaga. n. The thorny wood-apple tree, చతురశ్రకవుక్షము. మూలుసూపు mulu-sūpu. (ములు+సూపు) v. n. To excel, మీరు. అతిశయించు. మూల్గిమి mul-gami. n. A cluster of thorns. కంటకసమదాయము.

మూలుగు mulugu. [Tel. another form of మూలుగు.] v. n. To groan. n. Groaning, a groan. A treasury, a purse, బొక్కసము. మూలుగుడు mulugudu. n. The tree called Morinda umbellata. Ainsl. ii. 253. మూలుగుమీను mulugu-mīnu. n. A sort of fish.

మూలుచే or మూల్పు muluṭsa. [Tel.] adj. Mean, trifling, slight. తక్కువైన, అల్పమైన. "వీలనా మొగపాట మేమియులేక, ములుచ మాటలనన్ను ముడుకజీసెదవు." Dab. 39. n. A mean wretch. అల్పుడు. తుద్రుడు. "క॥ చిలకచదువనట చెదివిన, ములుచల దృష్టాం తమట్టి మాధపు దుర్గా, యల జిలకల చెలిచిన దయ, గలదేమది బెదరవదుగాక నిజేచ్ఛకా." KP. vi. 301. మూలుచదనము muluṭsa-danamu. n. Slightness, meanness. పలుచదనము. "కులగోత్రములవారి నిలిపి కట్టెలు నీర్లు మోయించు చుండెడు ములుచదనము." H. ii. 259.

మూలుము mulumu. [Tel.] n. A stubble field. కోతకోసినచాలము. A field irrigated from wells.

మూల్కి See మూలికీ.

మూల్కి mulki. [H.] adj. Pertaining to revenue, ఆ సుకీటనా.

మూల్లంగి mullangi. [Tel.] n. The radish. Raphanus sativus, Rox. i. 569. అచవిముల్లంగి or కాకుపొగాకుకెట్టు. Blumea lacera. (Watts.) మూలకము.

మూల్లు mulla. [Tel.] n. A thorn, a spur, a prickle. A fish bone, a spine. The tongue of a balance. A small needle or pin, as the hand of a watch or clock. మల్లిడు to plant thorns. A. iv. 265. మల్లిడి setting up a hedge. చుట్టూకంపవేసి. ముండ్లు పోయిన గడియారము a clock that has lost its hands. మూల్లూడించు mull-āḍintsu. v. a. To chip (stone with a chisel). To chisel. వడ్లముండ్లు the beards of grain. ముంటికత్తి a sharp instrument to extract thorns with. ముండ్లపంది a porcupine. ముండ్లబంతి or ములుబంతి a cluster of pricklers used by thieves. "కట్టెనినుము నత్తరలు ముండ్లబంతియు నీలికచ్చడమును." BD. v. 676. మూల్లుమాపు or మూలుమాపు mulla-ṭṣūpu. v. n. To excel, అతిశయించు. To turn the balance, i. e., be superior. మూల్లూకురాము mull-aku-rāmu. (మల్లు+అకురాయి.) n. A rough file. మూల్లుచిత, మూలుచిత or మూండ్లమూపై mull-uchita. n. The name of a thorny plant whose leaves are eaten. ఒకవిధమైన కూరకాకు.

మూల్లె or మూల్లెరు ముల్లె. [Tel.] n. A bag, or bundle, (of money, or jewels), a purse or rouleau. Wealth, money, property. మూట, ధనముమడి, ముడుపు.

మూల్లొకము mul-lōkamu. [Tel. మూడు+లోకము.] n. The universe, i. e., the three worlds, heaven, earth and hell.

మూల్లయతి mulla-yati. [Tel. ముళ్లు from ముడి a knot. Skt. యతి.] n. lit. One who ties knots. A hermit who is fond of breeding quarrels, ఒకరోకంకికలహములుముడిపెట్టుముని. An epithet of Nārada.

మూపురు or మూపుర్లు Same as ముగ్గురు. See under మూడు.

మూవ్వు murva. [Tel. ముడు+వా.] n. A small bell (such as dancers and post office runners wear). An anklelet with small bells. లక్ష్మి. "మరుగులుకా నెకోకలును మువ్వులు

శ్రుచ్చినవల్లదాలు." Chenn. ii. 229. మువ్వుటపా an express or postal mail carried by runners. Also, a single masted vessel. (Vizag.) మూవ్వుకోడె murva-kōḍe. n. A bullock in training. కొత్తగా కాడికిగంతుకు నలవన చేయ్యుట. మూవ్వువోనె muvva-dime. n. A vessel with one keel (as distinguished from కోతకోనా or సంగడికోనా a shoe dony, which has two keels.) ఒంటి అడుగు పలక గలవోనా.

మూవ్వంచే mur-vaṅṅa. [Tel. మూడు+పంచే.] n. Three sides. adj. Three-sided. మూడు పంచేలుగల.

మూవ్వంబు muv-vaṅṅu. [Tel. మూడు+అంబు.] n. Three pollutions caused by child-births in the same month, నెలకులోపలి మూడు పురుడులు.

మూవ్వన్నె muv-vaṅṅe. [Tel. మూడు+వన్నె.] n. Three colors. మూవ్వన్నె మొకము muv-vaṅṅe-mekamu. (మూడు+వన్నె+మొకము.) n. A royal tiger (literally the tri-colored beast.) పెద్దిపులి. మూవ్వన్నె పిల్లు mur-vaṅṅe-villu. n. A rainbow.

మూవ్వీసము muv-vaṅṅa-samu. [Tel. మూడు+వీసము.] n. The fraction of three-sixteenths.

మూవ్వూరు muv-vuru. [Tel.] pron. Three persons. ముగ్గురు.

మూవ్వెట్టి muv-veṭṭi. [Tel. మూడు+వెట్టి.] n. Three plagues, all sorts of drudgery. మూడు విధములైన పరిసర్లు. "కనుముయ్య నెడములేదనగ మువ్వెట్టిగొనియెను." BD. iii. 964.

మూషితము mushitam. [Skt.] adj. Stolen, robbed. దొంగిలబడ్డ.

మూష్కము mushkam. [Skt.] n. A testicle. పుషకము.

మూష్కరము mushkaram. [Skt.] n. Obstinacy, persistency. మూర్ఖత. adj.

Hard, obstinate, severe, of a sullen saturnine disposition, ముష్టి మై న. ముష్టికారి or ముష్టికారుడు mushtikari. n. An obstinate, stubborn man, a ruffian, a violent man. ముష్టికలవాడు, వెలిసట్టా కలవాడు, కుటిలడు.

ముష్టి mushti. [Skt.] n. A fist. The hilt or handle of a sword, పిడి. A handful. పిడికలి. A handful of grain given as alms, పిడికడుగింజలు. ముష్టిపెట్టు to give alms. భిక్షము చేయు. ముష్టియెత్తుకొని బ్రతుకుట to live by alms. ముష్టిమధ్య mushti-madhyā. n. A slim girl; (lit. slenderwaisted.) "her waist was a handful." (Addison.) ముష్టిచెట్టు the tree called Strychnos nuxvomica sometimes called the poison nut tree. Rox. i. 575. ముష్టికాంతకుడు mushtikāntakudu. n. A name of Balarāma. Dab. 69. ముష్టికాయ mushti-kāya. n. The Nuxvomica or poison nut. ముష్టికాయము mushti-kāya-muta-tsu. n. The Hoopoo: lit. The poison-nut-eater. ముష్టింపడుడు mushtim-patsudu. n. A poor man. ముష్టిచానుడు mushti-chaṇudu. [Skt.] n. A boxer. బెట్టివాడు.

ముసద్దీ musaddī. [H.] n. A writer, a clerk.

ముసనాబు musanābu. [H.] n. A screen, తెర, తడక. " గొడియ, లలరారు కురువేరుకెరు కుబర్ ముసనాబువరువంపు పొగడపూబటువు దిండ్లు." Paidim. iii. 77.

ముసముస musamusa. [Tel. anuk.] n. A buzzing noise, ముసురుటలోవనువానియందగు ధ్వని. Sharp anger, చిరచిరలాడుకోవము. ముసముసము to fume, to be angry: to rustle, as hair. చిరచిరము, వెండ్రుకలవల్లబిమ్ముపుట్టు " ఆరాజు మోముమార్చెట్టుచు ముసముసముచు నామసంబువబలికె." Dab. 139.

ముసర musara. [Tel.] n. Foot and mouth disease in cattle.

ముసరు musaru. [Tel.] v. n. To collect, gather, crowd, settle upon (any object, as flies, or insects); to surround. మాసి కొను, చుట్టుకొను, క్రమ్మ, కవియు.

ముసలము musalamu. [Skt.] n. A club, a pestle. కోకలి, కోకలివంటి ఆయుధము. ముసలాయుధుడు he who is armed with a club. ముసలకీసలయము musala-kisalyamu. n. "Club blossoms", (an expression similar to "milk from a stone"), the name of a certain book.

ముసలి or ముసలి musali. [Tel.] adj. Old. ముసలిమనిషి an old person. ముసలివండు a decrepit person. మసలివాన the latter rain. n. An old man or woman. మాడు కాళ్లముసలి a crone that hobbles on three legs, i. e., with a staff. plu. మసల్లు old people. Swa. vi. 57. Pal. 454. ముసలమ్మకు ధ్వలు an old wife's tales. ముసలితనము musali-tanamu. n. Old age. వృద్ధత్వము.

ముసల్మాను musalmanu. [H.] n. A Mussulman, a Mahomedan.

ముసి musī. [Tel.] adj. False, feigned. చాంకు, అసత్యము. మసిమసివచ్చు a feigned laugh, a smile, చిరునవ్వు.

ముసిండు musintu. [Tel.] v. n. To become silly or foolish, to be silly, play the fool. చెడు. నీకు ఏల ఇట్లు బుద్ధిమసింపింది why are you so silly? వానికి బుద్ధిమసింపింది he has lost his wits. వానికి బుద్ధిమసింది ఆ కాగితము ఎత్తి చూచినాడు he was off his guard and took the letter and read it.

ముసిడి, ముసిటి or ముసిపి musidi. [from Skt. ముష్టి] n. The tree called Strychnos nuxvomica, Rox. i. 573. ముష్టిచెట్టు. " ముసిడినూకున, వైతమును బండ్లుగప్పించి వెనుక నండల స్పృశంపడయ్యె " Vajj. iii. 108.

ముసుండి musundi. [Skt.] n. A wooden club, కొడుకరిచు.

ముసుగు, ముసుగు. ముసువు or ముసుగుగుడ్డ musugu. [Tel.] n. A veil, a covering for the head, తలమూడికప్పడము. ముసుకువేసి కొను. ముసుగిడు or ముసుగు పెట్టు కొను to put on a veil, to cover with a veil. " కనకొత్తరీయంబు మేలుమసుగుగాటలుగొల్పె." Ahalya. i. 23. ముసుగుడు musugudu. n. Covering, కప్పడు, కప్పట. ముసుగువడు. ముసుగుడువడు or ముసుగుపారు musugudu-padu. v. n. To be covered up, కప్పడువడు. ముసుగుబొంద musugubonda. n. A small tree of the palm species whose leaves are never cut off, మట్టలు ఊడవి తాడిలోనగు చిన్న చెట్టు.

ముసురు musuru. [Tel.] n. A constant or continued rain; drizzle, or mizzling rain, పడునక కురియునావి. ముసురు, ముసురు కొను or ముసురుకపియు v. a. & n. To cover as flies or ants do. To surround, to swarm or crowd together, చుట్టు కొను. ముసురుమూతి musuru-mūti. n. An angry-looking face. ముసురుచూతలనము crossness, ill-humour, peevishness. కోపిష్టితనము. ముసురుమాతినాడు a captious, or peevish man, a cross creature. కోపిష్టుడు. ముసురు చూతమాటలు peevish talk.

ముస్త or ముస్తకము musta. [Skt.] n. A sort of grass, Cyperus rotundus. Rox. i. 197, తుంకముస్తె.

ముస్తాబు or ముస్తాబు mustabu. [H.] n. Equipment, accoutrement. Dressing.

ముస్తీడు mustidu. [H.] n. Readiness. సిద్ధము, అయితము. " స్వాధిభరలెడువేద్యతో సాదిజాచి తెమ్ముస్తీడు ఘటియించితేజననక." UH. iv. 22. adj. Prepared, ready, capable, worthy. ముస్తీడుగా mustidu-ga. adv. In readiness, ready. సిద్ధముగా. " ఎలనేకకామ మేటి యలగోలుముకెని, నెట్లుస్తీడుగా తెచ్చి కెచి." T. iv. 101. తీల మస్తీడుగా. సిద్ధముగా.

ముస్తె muste. [Tel.] n. A tree of the Cyperus family. ముస్తెముస్తె or అల్పము the white Swallow-wort, the Three-lobed Nightshade, Solanum trilobatum. (Linn.) సముద్రముస్తె Cyperus speciosus. (Heyne.) తుంకముస్తె Cyperus rotundus. (Heyne.) తీగముస్తె Menispermum polycarpon. Rox. iii. 816.

ముహూ muhuh. [Skt.] adv. Again. మాటి మాటికి, మరలమరల. మహూమహూ, ప్రకృమహూ reiteratedly, over and over. పునఃపునః. మహూమహూ reiteration. పలమారుపలకుట.

ముహూర్తము muhūrtamu. [Skt.] n. Time; a division of time; a moment; the thirtieth part of a day and night, an hour of forty-eight minutes. కాలము, అల్పకాలము. పం ద్ర్యండు క్షణముల కాలము, ద్విఘంటికా కాలము, రెండుగడియలకాలము.

ము mu

ము mu. In composition, short for మూడు as ముక్కంటి, the next consonant being doubled in such cases.

ముకా mūka. [Tel. from మూగు.] n. An assembly, a crowd, గుంపు. An army, host, సేన. మూకమీద indiscriminately, in the lump, without details. " వేదింబుమూక నిరువులమాటలే వేళ తెప్పెచిరు." Dab. 104. మూకవిరువులమాటలు, అనగా గుంపు చెరిపొత్తి కూతలు. మూకవిప్పు mūka-vippu. adj. Scattering. చెరుగొట్టునది. పావ్య. iv.

ముకా mūka. [Skt.] adj. Dumb. మూకీ కృత mūki-kṛita. adj. Stricken dumb. మూకాడకుండాచేయబడిన. B. ii. 130. మూకు or మూకుడు mūku. n. A dumb person a miserable wretch. మూకనాడు, నీకుడు.

ముకుడు mūkudu. [Tel. మూయు+కుడు.] n. An earthen platter used as a cover. A

cover. మాత. H. v. 12. శరావసు, కుండలపాద కప్పే మంటితట్ట. An earthen cup.

మాతోను mātō-nu. [Tel. మాకు or ముక్కు + తోను.] v. n. To smell, to scent. వాసన చూచు. To abscond, to hide oneself. దాసు. "మలిదేవుమన్నన మట్టాయెగనుక, మాతోనినేటి కి మాట్టెల్లువెల్లె, ఏడబోయి రో యెరుగనో యన్న." Pal. 322.

మాగి māga. [Tel.] n. A mosquito, దోమ. A kind of bird. Hamsa iii. Dumbness. మాకత్తెము. adj. Dumb, మాకతలయిన. మాగవాడు a dumb man. మాగది a dumb woman. మాగయెండ dull sultry heat. మాగసంజ్ఞలు చేయు to use dumb gestures. కుంకటిమాగ the Fork-tailed Shrike. ధూమాగ్రులు. మాగలు māgalu. n. A sort of cakes. "అబుకులు మాగలులా జలు." H. i. 114. మాగు māgu. n. A dumb man. మాగవాడు. "మాగు, భారతహస్త్యంబు పఠింపబూసుటసుమా." G. viii. 2.

మాగు mǎgu. [Tel.] v. a. To surround: to settle upon any object (as flies or insects do.) ముగురుకొను, చుట్టుకొను, కవియు. "ఈగలుచీమలుమాగి, మైగలిగిన, చిగ్గంబురక మాంసములు మెసవ." N. iv. 95. మాగతీట thick-set itch, దట్టముగా పేలినతీట. మానగ వారు same as మాను.

మాగురు Same as ముగరు (q. v.).

మాగేలు māgelu. [Tel. మాకు+వలి.] n. A musk-rat, మేంక, గంధమాసిక.

మాతోను mātō-nu. [Tel. మాతి+మాచు.] v. a. To smell, put to the nose. ఆఘ్రాణించు. "వినునాచాచినమాచాచినభోజ్యము నింద్యము." M. XIII. iv. 105.

మాట మāta. [Tel.] n. A bundle, a pack. బట్టలు మొదలైనవారిముడుపు. ఏమిమాటకట్టు గొని పోవోతున్నాము at death what can we carry away with us?

మాడమంతు māḍa-mantsu. [Tel.] n. Thick or heavy dew, దట్టమైనమంచు.

మాడి mādi. [Tel. another form of మడ్డి.] (q. v.)

మాడు māḍu. [Tel.] adj. pron. or n. Three. infl. మాటి as అమాటికి to the three. మాట మāta. n. ablative. Thirdly, at the third. మాటియందు, మాడవదానియందు. plural మాట్లు, as పదిమాట్లు ten times three. మాడువత్తులుగాచేసి laying the garland in three festoons. G. xi. 49. మాడు సరములుగాచేసి. ముక్కాక muk-kaka (మాడు+కాక.) n. Oppression, trouble, distress. నిర్బంధము. శ్రమ. "మనులారీ మొ కింత ముక్కాకలేల సులభంబుగనుముక్తివొప్ప దునివను." L. xx. 256. ముక్కాకలలేరిన thrice proved, thrice tried in the fire, inured; well versed, or experienced. బాగాజితపడి యుండు. ముక్కాతి muk-kāni. (మాడు+కాని.) n. The fraction of three కానులు; 9 pies or three sixty-fourths. ముక్కారు muk-kāru. (మాడు+కారు.) n. Three seasons or crops (in a year.) మాడుపంటలు, మాడుభోగములు. "ధరణీము క్కారును తిగనిగలింండె." T. v. 215. ముక్కాలిపీట or ముక్కలిపీట muk-kali-pīta. (మాడు+కాలి+పీట.) n. A three legged stool or table. A tripod. "మక్కలిపీటమీద సాంపలరననింపజేసి." Rasica. i. 52. ముక్కాలు muk-kalu. (మాడు+కాలు.) n. Three quarters. ముప్పాతిక. Three legs, మాడుకాళ్లు. ముక్కోటిక muk-koṭika. (మాడు+కోటిక.) n. Three cities, త్రిపురములు. ముక్కోటి ఏకాదశి muk-koṭi-eka-dasi. n. A fast held in honor of Vishnu in the month Margasira. మార్గశిరశుద్ధ ఏకాదశి నాడు తిరుపతిలో స్వామిపుష్కరణిలో మాడు కోట్ల తీర్థములనున్నప్పటికీ వితిహ్యమనల్ల ఈపే రునచ్చినది. ముజ్జగము muj-jugamu. (మాడు + జగము.) n. The 'three worlds,' the

universe, లోకత్రయము. ముత్తుము mu-t-tumu. (మాడు+తుము.) n. The measure of three తూములు. మున్నూరు mun-nūru. (మాడు+నూరు.) n. Three hundred. ముప్పది or ముప్పై mup-padi. (మాడు+పది.) n. Thirty. ముప్పందుము mup-pandumu. (మాడు+పది+తూము.) n. Thirty tooms. (తూములు.) ముప్పాతిక mup-pātika. (మాడు+పాతిక.) n. Three quarters. ముప్పాపు mup-pāru. (మాడు+పాపు.) n. Three quarters. ముప్పిడి mup-pidi. (మాడు+పిడి.) n. 'Three handles,' a dagger. ముప్పిరి mup-piri. (మాడు+పిరి.) n. Three twists or strands. adj. Three-fold, triple. ముమ్మడి mum-madi. (మాడు + మడుగు.) n. Three times as much, three-fold, treble, triple. ముమ్మపసుడు mum-manumadu. (మాడు+మనుమడు.) n. A great grandson. ముమ్మారు mum-māru. (మాడు + మారు.) n. Three times. ముమ్మారుడు mum-mūdu. (మాడు + మారు.) n. Three times three, మాడుమాట్లు, తొమ్మిది. ముయ్యేరు mui-yēru. (మాడు+వీరు) n. Three streams, an epithet of the Ganges. "మండనన్నది మయ్యేరునేల." HD. ii. 3. ముల్లోకము mul-lōkamu. (మాడు+లోకము.) n. Three worlds, i. e., the earth, heaven and the nether world. మువ్విసము mur-visamu. (మాడు+విసము.) n. The fraction of three-sixteenths. మువ్వురు or ముగ్గురు muv-vuru. (మాడు+వారు.) n. Three persons. మాడో or మాడవ māḍō. adj. The third. మాడోదినము the third day, i. e., the next day but one.

మాడు māḍu. [Tel.] v. n. To happen, to befall. కలుగు, సరిపడు. To end, close, terminate, అంతమగు. వానిక చావుమాడినది he is sure to die. వానిక ఆయువుమాడినది

his days are ended. "ఈమునిపుత్రునికీనిధి మూడె." HD. i. 1629. మాడుము or మాడ్పు māḍuṣu. v. a. To cause to happen, మూడజేయు, కలిగించు. మాడుపు māḍupu. n. The name of a certain plant. H. iv. 11.

మాధమా māḍhamu. [Skt.] adj. Dull, stupid, foolish, ignorant. అవివేకమైన. మాధభక్తి superstition, blind faith, simple reliance. మాధభక్తుడు a superstitious man. మాధత్వము māḍhatvamu. n. Dullness, stupidity. అవివేకము. మాధుడు mā-dhudu. n. An ignorant man, తెలివితనివాడు. A fool, simpleton. అవివేక. A boy or child, బాలుడు.

మాతీ māṭī [Tel. from మాయ.] n. Shutting, closing, covering, మాయబ. A cover, lid, top. A valve, any little door as that of a lantern. The cover or parchment of a drum. మాయనది. మాతీపడు or మాతీలుపడు māṭī-padu. v. n. To be closed, మూసికొనిపోవు. అతనిచెవులు మూతలపడినవి his ears were stunned, his ears tingled. మాతీపాడుపు māṭī-poduru. n. A kind of game. ఒకతలు. "దాయాలసోకలూ కాల్రాయి చదిరిగమును పోటురాళ్లును. మూతిపాడుపు. వామనగుంటలు." H. iii. 191. మాతీబల్ల māṭī-bulla. n. A sheathing plank that closes up the ends of the rafters of a pent roof. ఇంటిముంజారును మాయబల్ల. వాచోరుపట్టె.

మాతీము māṭīmu. [Skt.] n. A pillow used by a king to rest his arms on, రాజులు చేతికిందనుంచుకొను తలకడ. adj. Tied, bound, కట్టబడిన.

మాతి māṭi. [Tel.] n. Mouth, మారు. Face, ముఖము. పిరిగిమాతి the muzzle of a gun. మాతిమూకొట్టు to give a slap on the mouth.

మాత్రము mātṛamu. [Skt.] n. Urine. ఉత్పే, నీరు, కాలము. మాత్రకృత్తము mātṛa-kṛichhramu. n. The disease of stone in the bladder. Diabetes. ఆశ్చర్య, మాత్రవ్యాధిమందు రాయి పెరిగేలోకము, నీరుడి లోకము. మాత్రించు mātṛintsu. v. n. To pass urine.

మాదల or మాదలిక mādala. [Tel. మా+తల.] n. Proof, ascertainment. నిరూపణము, తార్కాణ. మాదలింపు mādalinpu. v. a. To prove, to ascertain. నిరూపించు, తార్కాణించు, మదిలకించు, ఎచ్చరించు. "ఉ॥ పాండువృషాగ్రసంపదమగు బాపనియుం గవలంకజలంబుమై, నొందోరుమాదిలించుకొని యొక్కటవాకన." M. VIII. ii. 20. మాదలింపు mādalinpu. n. Proof, assertion. తార్కాణము.

మాన māna. [Tel.] n. The chaff of castor oil seeds, &c., the larger particles that will not pass through in straining. వస్త్రగాలి తమచేయగా రాలక నిలిచినది. రాగులు ఆముచాలు మేలరానికాగా మిగిలినపోలు. మాను mānu. v. a. To strain, as flour through a piece of cloth, వస్త్రగాలితముచేయు.

మాపు māpu. [Tel.] n. The shoulder. భుజము. "కుడిమాపుపైచిన్నిగొడుగు చెన్నెదవి దాపల గమండలదండములు వెలుంక." Padma. vii. 176. "నీవలమాపులాపు. మును నేలవహించిన నాగకూర్చిగోత్రావనిభృద్ధిశాకరుల కాలయనూరట పట్టుగాద." M. IV. ii. 191. మాపురము māpuru. n. A bull's hump. ఎద్దుయొక్క భుజశిరము, కకుచము.

మాము māmu. [Tel.] v. a. To shut, close, cover. To close in, as darkness. తలుపు మాయము shut the door. వాని కన్నులు మాయము shut his eyes. పెట్టె మాయము shut the box. నేనీవతివ్వు మానే పెట్టిన దాగునా? will a fault remain concealed, however much we may try to do so? తప్పలుమానే యుమాముక with half closed eyelids.

అంధకారము మాసికొనినది darkness gathered. తోలుమాసిన పెట్టె a box covered with leather. మాయింతు mūyintsu. v. a. To cause to shut or close. మాయవట్టుచేయు. మాసికోను māsi-konu. v. a. To close. కండ్లుమాసికొను to close the eyes: to die, నోరుమాసుకో hold your tongue.

మూర mūra. [Tel.] n. The lower arm. The length of the forearm, a cubit. ఆగుడ్డను మూరకేసినాడు he measured the cloth with his arm or in cubits. ఈబట్టకు మూరలేదు వెడల్పారేదు the cloth is deficient both in length and width. మూరకోకి long cloth, బొరచేపు. మూరకోల mūra-kōla. n. A measuring rod, గజపుకోల.

మూరు mūru. [Tel.] v. n. To be full, to teem. నిండారు. "సారాస్వాదనప్రాణంబు కముర్బుష్టంబాసిసంభర్షణా మూరింబోససి ద్రుంచి పొంగెడు భవస్తుండంపుధారోష్ణమింపారంగ్రోలి." A. vi. 29. టీ॥ మూరింబో, అనగా సంపూర్ణమును నెప్పటికి. To excel, increase, అతిశయించు. మూరిపోవు mūri-pōvu. v. n. To excel, increase, అతిశయించు, న్గల్గు. విజృంభించు. To succeed, be successful, సఫలమగు. To be ruined, నశించు. మూరుకోండ mūru-kōnda. n. The name of a certain tree, రూపగంధచెట్టు.

మూరుతము or మూర్తము Same as మూర్తము. (q. v.)

మూర్కను or మూరుకోను mūr-konu. [Tel.] v. a. To nose, put to the nose, smell. ఆఘ్రాణించు. To smell a child's head. (equivalent to kissing it).

మూర్ఖము mūrkhamu. [Skt.] adj. Irrational, brutish, senseless, stupid, stubborn, obstinate, అవివేకమైన. పిచ్చిపట్టుగల. మూర్ఖత or మూర్ఖత్వము mūrkhata. n. Stubbornness, stupidity, senselessness. అవివేకము, పిచ్చిపట్టు. మూర్ఖుడు or మూర్ఖు

mūrkhudu. n. A fool, an obstinate block-head. అవివేక.

మూర్చ mūrcha. [Skt.] n. A swoon, fainting, an epileptic fit. సాప్త, స్తృతి తప్పట, స్పారకము తప్పడము. మూర్చపోవు mūrcha-pōvu. v. n. To swoon. మూర్చ తెలిసినది the swoon went off, he recovered his senses. మూర్చన mūrchanu. n. Fainting, swooning. A cadence or dying fall in music. సంగీతమందు క్రిమయగా స్వరారోహణావరోహణములు. HD. i. 865. మూర్చరోగము mūrcha-rōgamu. n. Fainting, a fit. స్పారకము తప్పడము. మూర్చాలుడు mūrchaludu. n. One who is subject to fits, మూర్చరోగము గలవాడు. మూర్చతుడు mūrchatudu. n. One who has fainted, మూర్చిల్లినవాడు. మూర్చిల్లు or మూర్చిలు mūrchillu. v. n. To swoon or faint, స్పారకముతప్ప, సాప్తసిల్లు.

మూర్తి mūrti. [Skt.] n. The body, శరీరము. A figure, form, body in general, or any definite shape, or image. ప్రతిమ. Matter, substance, a divine hypostasis or person. త్రిమూర్తులు the Hindu Triad, i. e., Brahma, Vishnu, and Siva. కృష్ణమూర్తి the god Krishna, or an image of Krishna. ఆతిడు న్యాయ మూర్తి he is justice in human form. వాడు భీకరమూర్తి he is an absolute fright or horrible figure. వాడు సౌందర్య మూర్తియైయుండెను he was beauty personified. వాడు పాపమూర్తి he was all sin. మూర్తి మంతుడు mūrti-mantudu. n. One who has bodily form. శరీర. మూర్తిమల్ mūrtil-mal. adj. Material, corporeal, substantial, solid, having shape. మూర్తి కరింపు mūrti-karintsu. v. n. To assume a visible form, శరీరము గు. మూర్తము mūrtamu. adj. Solid, material, endowed with form or shape. న్యాయము గల, కవి మైన.

మూర్ధము mūrdhamu. [Skt.] n. The head. తల. మూర్ధాభిషిక్తుడు mūrdha-abhishiktudu. n. One who is anointed, i. e., an enthroned king: an emperor. పట్టాభిషిక్తుడైరాజు.

మూల mūla. [Tel.] n. A corner, విడిక్కొ. An angle. కోణము. A retreat. గోండి. A braid, or tress. కొప్ప, కేశబంధము. An airt or point of the compass, దిక్కు. మూలయిల్లు a corner house. మూలవేయు mūla-vēyu. v. n. To lay aside, put by, throw aside, neglect. ఇది యేమాలకు నచ్చును this will not suffice at all, ఎంతమూలము చాలదు. మూలమూలము in a bye place. మూలంబువచ్చి యేల మంగిటి కియిడుస్తావు why draw a man out of his corner into the centre of the court, i. e., why pick a quarrel with a quiet man who is sitting still. మూల or మూలా నక్షత్రము [Skt.] n. The nineteenth of the lunar mansions. మూలమట్టము or మూల మట్టపువలక mūla-mattamu. [Tel.] n. A carpenter's square వెడ్డనాని ఆయుధము, గోడలమూలంబు పరిమాను వట్టవలక. మూలమాను mūla-mānu. n. A bracket (fixed in the wall and used as a stand), కుండలుమొదలైనవాటిని పెట్టడమునకై మూలలో ఇరికించినమాను. మూలరాము or మూలరా mūla-rāmu. n. A diamond. "అందరి మూలరావవల యందపు చిత్రులలో." Satya. i. 6. మూలరేడు mūla-rēdu. n. The lord or king of the S.W. corner, an epithet applied to Kubera. కుబేరుడు, నవ్యుతి.

మూలగ mūlaga. [Tel.] n. The marrow in a bone. ఎముకనడివి సారము. మద్దు.

మూలము mūlamu. [Skt.] n. A root, వేరు. Origin, commencement, beginning. మొదలు. Capital, principal, సంబంధము. A text, as opposed to its commentary. ఈకవికావ్యమును మూలమునను who was the

beginning of this quarrel? అది సమాల
 నాశనమైంది it is ruined, root and branch.
 ముప్పిమూలము నదిమూలము విచారించరాదు
 you must not inquire into the origin of a
 Rishi or of a river. ఆసంకతిని అమాలాగ్రము
 గా విచారించినాను I examined it thorough-
 ly. Means, an instrument. In Algebra,
 the root of a quantity. adj. Radical, main,
 principal, primeval. ప్రధానమైన. మూల
 విగ్రహము the chief image in a temple.
 మూలకము mūlakamu. n. The horse
 radish. ముల్లంగి. మూలదుంప the principal
 root. మూలముగా mūlamu-ga. adv.
 Through, by means of, ద్వారా. మూల
 ధనము mūla-dhanamu. n. Capital,
 principal, stock. మొదటిరూకలు. మూల
 బంధము mūla-bandhamu. n. A founda-
 tion, భూమి. మూలభూతము mūla-
 bhūtam. adj. Original. ప్రధానమైన. మూల
 భూతుడు mūla-bhūtuḍu. n. One who
 is the origin. ప్రధానడు. మూలముట్టు or
 మూలముట్టు mūla-muttu. adv. Entirely,
 ఆమూలముగా. మూలవ్యాధి or మూలశంక
 mūla-ryādhi. n. The disease called piles.
 రక్తమూలము bleeding piles, hæmorrhoids.
 Ainslie. మూలస్థానము mūla-
 sthanamu. n. The shrine in a temple.
 మూలవిగ్రహము ఉండు స్థలము. మూలాధా
 రము mūl-adhāramu. n. The basis or
 source. The bottom. The chief sup-
 port. The Sacrum. The coccyx.

మూలిక mūlika. [Skt.] n. A root. Any
 medicinal root. మందువేరు. See మూలము.
 మూలుగు or మూల్గు mūlugu. [Tel.] v. n.
 To groan, to moan, to make a noise or
 sound. రోగి ఆశక్తరవల ముక్కలగుండాచప్పుడు
 చేయుట. విత్తము వెక్కసముగా మూలుగుచున్నది
 the money is lying idle. Vasu. ii. 11.
 n. A groan, moan, grunt. రోగి ఆశక్తరవల
 ముక్కలగుండా చేసే చప్పుడు మూలుగు
 మాను mūlugu-mānu. n. A tree, called

Morinda bracteata. Rox. i. 544. Wight,
 plate 126. అంబుదఫలి.
 మూల్యము mūlyamu. [Skt.] n. Price,
 wages, hire. పెల, ధర, కూలి, తీరము.
 మూవ Same as మవ్య or మూ (q. v.).
 మూపురు Same as మపురు (q. v.).
 మూషకము or మూషికము mūshakamu.
 [Skt.] n. A rat, or mouse. మాషకేంద్రము
 రంసుడు he whose steed is the rat, i. e.,
 Gaṇeśa.
 మూస mūsa. [from Skt. మాష.] n. A
 crucible. లోహములకలకేవలము.
 మూసా mūsā. [Fr.] n. Monsieur, Mr.
 మాసాలూసీ Monsieur Bussy.
 మూసాంబరము mūsambaramu. [Tel.]
 n. The Socotrine Aloes of commerce.
 (Watts.) *Aloe succotrina* (Lam). & *A.*
perryi (Baker).
 మూసిక mūsika. [Tel.] n. A tube of gold
 on either side of the Tali (తాలిబాట్టు),
 through which the string passes.

మృ mṛi

మృగము mṛigamu. [Skt.] n. An animal
 in general, పశువు. A wild animal. క్రూరప
 శుష్పజ్జీవులు. A deer, gazelle, antelope.
 జంక, లేడి. పశుపక్షిమృగములు
 cattle, birds, and beasts. మృగగ్రీవుడు
 a certain demon, having the neck of an
 antelope. మృగనయన a gazelle-eyed girl,
 having eyes bright and black as those of
 fawn. మృగతృష్ణ mṛiga-trishna. n.
 A mirage; vapour that looks like water
 in the distance. ఎండవారి. మృగవంశకము
 mṛiga-damsakamu. n. The deer-seizer,
 i. e., a dog. కుక్క. A bear, ఎలుగుగొడ్డు.
 మృగఘాతకము mṛiga-ghātakamu. n.
 The deer-snarer, i. e., a fox. నక్క. మృగ

నాధి or మృగమదము mṛiga-nābhi. n.
 Musk, produced by the muskdeer. కమ్మారి.
 మృగపతి or మృగరీపువు mṛiga-pati. n.
 The lord of beasts: a lion, సింహము.
 మృగయ mṛigaya. n. The chase:
 hunting. వేట. మృగయుడు mṛigayudu.
 n. A huntsman, a man of the woods.
 వేటకాడు, బోయడు. మృగవాహనుడు
 mṛiga-vāhanudu. n. The deer-bearer,
 i. e., a breeze, as bearing the deer along.
 వాయువు. జంకపుతు. మృగశిర or మృగ
 శిర్షము mṛiga-sira. n. The name of the
 fifth lunar mansion. ఆగ్రహచరి, మృగ
 శిరావక్షత్రము. మృగాంకుడు mṛiga-āṅkuḍu.
 n. The 'fawn bearer': he who has a
 deer for his banner or ensign, చంద్రుడు.
 మృగాదీపము, మృగాదనము or మృగా
 వము mṛiga-dīpamu. n. The fawn-enter,
 i. e., a leopard. సింఱి, చిరుతి. "వారిపుండరిక
 మృగాదభిలాక." SD. vi. 15. మృగాదీపుడు
 mṛiga-dīpuḍu. n. A huntsman, బోయవాడు.
 మృగాక్షి or మృగేక్షణ mṛiga-akshi. n.
 A woman with eyes like a gazelle, a
 beautiful lady, లేడికండ్లనంటి కండ్లుగలది.
 మృగి mṛigi. n. A female antelope, పెంటి
 లేడి. మృగీమదము mṛigī-madamu. n.
 Musk, produced by the మృగి, కమ్మారి.
 H. iv. 1. మృగేంద్రము or మృగేంద్రుడు
 mṛiga-ēndruḍu. n. The lord of beasts, i. e.,
 the lion, సింహము.
 మృగ్యము mṛigyamu. [Skt.] adj. Fit to be
 sought, or inquired for. వెదకదగినది.
 మృగ్యతముడు mṛigya-tamudu. n. He
 who is eminent, not to be overlooked.
 "మృగ్యతములవారివెదకే మెచ్చనొలిచితెచ్చి." KP. v. 250.
 మృదుడు mṛiduḍu. [Skt.] n. A name of
 Siva. శివుడు. మృదాని mṛidāni. n. An
 epithet of Pārvatī. వాణ్యురీ.
 మృణాళము mṛinalamu. [Skt.] n. The
 stem of a lotus. తామరకూడు.

మృతి mṛiti. [Skt. mṛi = to die.] n. Death.
 చావు. మృతిబొండు mṛiti-bondu. v. n. To
 die. కేవలము. మృతుడు mṛitudu. n. One
 who is deceased, or dead. చచ్చినవాడు.
 జీవన్మృతుడు dead while alive. మృతము
 mṛitam. adj. Dead, expired. చచ్చిన.
 మృతమర్త్యుడు a dead man. మృతనష్టము
 mṛita-nashlamu. adj. Dead, merged,
 extinct, as a family or heirship. వారు
 మృతనష్టమైపోయినారు the family became
 extinct. మృత్యువు mṛityuvu. n. Death.
 మరణము. The god of death, కృంతాంతుడు,
 మరణాధిదేవత. మృత్యుంజయుడు mṛityun-
 jayudu. n. The victor over death, i. e.,
 Siva. మిత్తగొంక. మృత్యుసూతి mṛityu-
 sūti. n. That which bears young, and
 then dies, i. e., the crab, which, like
 the viper, is supposed to be destroyed by
 its young. పీత.
 మృత్తు or మృత్తిక mṛittu. [Skt.] n. Earth,
 clay, soil, మన్ను. మృత్స or మృత్సా
 mṛitsa. n. Rich soil, fine soil, sweet earth.
 మంచినన్ను.
 మృవంగము mṛivāṅgamu. [Skt.] n. A
 tabret, tablor, small drum, double drum.
 మద్దెల.
 మృదువు mṛiduvu. [Skt.] adj. Soft, smooth,
 mild, gentle, tender, మెత్తని. మృదుస్వభా
 వములవారు a gentle or mild man. మృదు
 లము mṛidulam. adj. Soft, smooth.
 మెత్తని.
 మృద్విక mṛidvika. [Skt.] n. A grape.
 ద్రాక్ష.
 మృధము or మృథము mṛidhamu. [Skt.] n.
 A battle, యుద్ధము.
 మృష mṛisha. [Skt.] n. A falsehood, an
 untruth, అవృతము, అసత్యము, అబద్ధము.
 మృషామృథము mṛisha-mṛidhamu. n. A
 tournament or mock battle, a sham fight

మృష్టము mrishtamu. [Skt.] adj. Cleaned, cleansed. మృష్టాన్నము mrisht-annamu. n. Pleasant food, a delicate morsel, సుహృదము.

మె me

మెంగ menga. [Tel.] n. An affix used with the word నోరు నోరు మెంగ mouthless, నోరులేని.

మెంటె mentisa. [from Skt. మేన్త్య.] n. A foreigner, మేన్త్యుడు. A Turk. నురక.

మెంతము menthamu. [Mahrati.] n. A ram. పాశ్చేలు. "రణములో వైభవమున కొరంబులెల్ల, దేవతలకు శమించిన దేవులకురణ, దాల్చెదకుండువీరివ్యాధా బలమున, గంకనాశాస్త్రమున నుండ మెంత శిరము." Kasi Khand. vii. 139.

మెండు mendu. [Tel.] n. Abundance, excess. అధికము, అతిశయము. కల్లపసిండికి కాంతిమెండు tinsel is abundantly bright, false gold glitters finely. adj. Much, abundant, అధికము. మెండుకొంప mendukonu. v. n. To abound, exceed, redound, overflow; to grow, swell. అతిశయించు, నిండుకొను, అధికము. "మెండుకొను ఘోరకృతులు." Anirud. iv. 61. మెండుకొలుపు mendu-kolupu. v. a. To cause to abound. మెండుగా mendu-ga. adv. Much, excessively, greatly. మెండుద్దు mend-oddu. v. n. To rebel. ఎదిరించు, అలస్యము చేయు. "మాటిమాటికి మగనితో మెండుద్దుచలపాదితమున నరిగియుండు." T. iv. 35.

మెండెము or మెండిరుము mendemu. [Tel.] n. A ring worn on the index finger. మెండిడు mend-idu. n. The index finger, చూపుకువ్రేలు.

మెంతి or మెంతులు menti. [Tel.] n. The herb called Fenugreek. Trigonella fenum graecum. మెంతిమజ్జిగ menti-majjiga. n.

Buttermilk seasoned with fenugreek. తేమనము, తిరుగబోతచేసినిమజ్జిగ.

మెకము or మెగము mekamu. [from Skt. మృగము.] n. A beast. See మృగము. An antelope, జింక. జడమెకము the long tressed beast, i. e., the lion, సింహము. మెకముల తిండి mekamula-tindi. n. A leopard, సివరి. మెకముల రేడు mekamula-re-tu. n. A lion.

మెకమెకపదు meka-meka-padu. [Tel.] v. n. To be puffed up with pride. తుల్లిపడు, గర్వపడు. ఉద్ధతికొందు. "క॥ ఒకనాడొండునీ నీ, డకుడబ్బెటరుగు దంచుటయున మేలా, త్రేకు ప్రేమమన్నించిన, మెకమెకపడితిల్లుపలుకుమిలకే పుకా." M. XIII. iii. 369. మెకమెక పాటు meka-meka-patu. n. Pride. elation. త్రుట్లు, గర్వము, ఉద్ధతి. "చ॥ ఒకపెను బాపరేడు చేలమొప్పురసారలసీమకుంజకో, రకములుభారధాత్రికిసురలో దికిం బగదీరునట్లుగా, మెకమెకపాటుతోడ నిను మ్రొంగకపోరపుడుం ద్రిలోకకంఠకుడవు గాననీమొడలునట్లుగ నేసీకరం గలాంఘనా." Nwa. iii. 59. తీ॥ మెకమెక పాలు. మిడిసిపాలు.

మెక్కు mekku. [Tel.] v. a. To eat. To swallow, gobble, తిన.

మెగము See మెకము.

మెత్తు mettsu. [Tel.] v. a. To applaud, commend, praise, approve, క్లాఫించు. ఒప్పుకొను. ఆపనికి మెచ్చి approving that act. "జీవహింసలకును శివుడు మెచ్చుండు." Raghava Pandav. iii. 25. n. Praise, approbation, applause, commendation. మెప్పు, క్లాఫున, ఆనుగ్రహము. ప్రీతి, బహుమానము. మెచ్చుపడవెను he was applauded. adj. Praiseworthy, క్లాఫ్యము. మెత్తుకొను mettsu-konu. v. a. To praise, approve, commend. క్లాఫించు, కొనియాడు. మెత్తులవెట్టు mettsula-

chetu. n. The admirable tree, an epithet applied to the కల్పవృక్షము. మెత్తులాడి mettsul-adi. n. A woman who is fit to be admired, మెచ్చుకొనదగిన ఆడుది. మెత్తులాడు mettsul-adu. n. One who is fit to be admired, మెచ్చుకొనదగిన వాడు. మెర మెచ్చు mera-mettsu. (మెచ్చు + మెచ్చు.) n. Great praise or approbation, entire satisfaction. మిక్కిలి మెచ్చు. See మెచ్చు.

మెటిక or మెట్టిక metika. [Tel.] n. A snap or crack (of the fingers, toes, &c.) నెటిక. A step, సోపానము. మెగుచ్చి చూచి మెటికలు విచించి she snapt her fingers at her husband.

మెట్ట or మిట్ట metta. [Tel.] n. Rising ground, high lying land, uplands. A hill, a rock. ఉన్నతభూమి, మెదిక, హస్తము, దిబ్బ. The foot, పాదము. Dry land as opposed to మడి or మాగాణి land artificially irrigated. సారంగ మెట్ట the hill at Rajahmundry on which Sarangadhara was slain. "ఇట్టలంబుగ మిదబట్టలు పెరిగి మెట్టలక్రియనున్న యిట్టిస్తనములు." BD. iii. 2141. మెట్టడలుగు metta-jilugu. n. A species of కీలగు. (q. v.). మెట్టతామర metta-tamara. n. The plant called Cassia alata, or Senna alata. Rox. ii. 349. మెట్టపంట a dry crop, a crop raised on land which is solely dependent on rain. మెట్టమడుగు a lake among hills, or on rising ground, కొనకొండమడుగు. మెట్టమార్గము the upper road, మోకమార్గము. A land route (in opposition to సముద్రమార్గము "by water.") మెట్టవారు పిట్ట or మెట్టవారిపిట్ట metta-ralu-pitta. n. A fowl, కోడి.

మెట్టిరు See మెట్టె.

మెట్టు mettu. [Tel.] v. a. & n. To step, walk, tread. అడుగు మెట్టు, నడుచు, న్రిక్కి. "వెట్టె మెట్టు మెట్టునుకొంగి అల్లనల్ల గలుపుండును

తేక." BD. iv. 1523. To tread on, to trample on. To kick, to thrust with the foot. To wear, as sandals. తొక్కు, కాలితొన్ను, పాదకలువేసికొను. "వీయేర్థములంను శ్రుంకిడితి రేమేద్యమువ్ వెట్టివారు." Nwa. i. 26. "నీర్ణమునుగ నేల జుగి వెట్టి నేల మొనసివేలులకును మ్రొక్కినేల." Vema. iii. 259. n. Treading, త్రొక్కుట. A step of a ladder or stair, సోపానము. A step, grade, degree, rank. A mount, a hill, తప్ప. కొండ. The total, వెకపే. A custom house, కుంకముపువ్వుకొనువోట. A stop on the lute, ఏజినాకట్టు. Curds mixed with water, as పులిమెట్టు sour curds, పుల్లనిమజ్జిగ. మెట్టు a shoe, slipper. పాదము. plu. మెట్టు sandals, పాపొట్టు. మెట్టించు mettintsu. v. n. To lead, to make one walk, to cause to be trampled. To suggest, to stir the mind. నడిపించు, తొక్కించు. To kill, చంపు. "మెట్టాత్రాసిన ప్రాత తాలిమి లో మెట్టించుమన్నీవునా యింట బుట్టెదనంమకంసుడుతోడిక పొసేసె నీయన్నులొ." B. X. 102. మెట్టిక mettika. n. A step, మెట్టు, సోపానము. See also మెటిక. మెట్టిమల్లుడు metti-mall-adu. v. a. To trample down or all over, to ruin, హరించుచేయు, ధ్వంసముచేయు. "కర్తంబుల కట్టడలకులొనుగాక మాయలను మెట్టి మల్లుడి న్నిలరింపేన నెట్టికట్టటించు." L. xvi. 229. మెట్టును mettu-ku. adv. On the whole, altogether. In fact, in all, at the most, at least, at any rate. In short, at the best or worst, once for all, finally, at last, in the end, after all, withal, yet still. ఇచకు. మెట్టుకుపోయినాడు of course he is gone. మెట్టినిల్లు (మెట్టిన + ఇల్లు). the mother-in-law's house, ఆడునాని ఆల్ల గాంట్లు. మెట్టుగొలు sacred rice, తుల్వలు. మెట్టె, మెట్టిరం or మట్టె mette. [Tel.] n. A ring worn on the toe, a toe ring. కాలి వేలికి వేత సోచ్చు.

మెట్లు See under మెట్లు.

మెద or మెదకారు meda. [Tel.] n. The neck, కంఠము, గళము. మెదమొదిజంఠము the Brahminical cord worn over the shoulder. మెదకొంతుల the collar bones. మెదనుకట్టు to tie on the neck, i. e., to oblige, to constrain. ఈ మసలిదానిని నామెడనుకట్టిపోయానాడు he left the old woman as a weight upon my neck. మెదబట్టిమాకు to push by the neck. మెదనులిగాడు meda-nuli-gadu. n. The bird called the Wryneck. మెదనూలు meda-nulu. n. A necklace made of gold threads plaited together. మెదవిరువు ప్రశ్నలు teasing questions. నీకు మెదచాచినదిమెదల ever since I took you for my husband. మెదపొంపు the back of the neck. మెదపిసుకు n. A reek-break, i. e., a puzzle or jaw-breaker. మెదపిసుకు v. To press the neck, to throttle. మెదపిసికి చంపినాడు he strangled him. మెదనులు, i. e., to twist the neck. మెదనాలు, మడినాలు or మడివేలు meda-valu. n. A washer man, a washer-woman, చాకిలనాడు, చాకిలిది.

మెడిదము meditam. [Tel.] n. Noise, sound. ధ్వని.

మెదుద meduda. [Tel.] n. Sour buttermilk. పులినుజ్జిక.

మెణకరి menakari. [Tel.] n. A bachelor, బ్రాహ్మణం.

మెణత menala. [Tel.] n. A twig. మెట్లె. "మెండుగావనులకు మెణతలల్లించి." Pal. 460.

మెతక or మెతుక metaku. [Tel.] adj. Slack, loose, soft, free from gravel (as soil). మెతకనెల soft soil. మెతకమనిషి a soft creature. మెతకయెద్దు a dull ox.

మెతుకు or మెదుకు metuku. [Tel.] n. A grain of boiled rice, food, a morsel. దానికి మెతుకుదిగదు she cannot eat a bit. మెంకదానకు మెతుకులేదు మీసాలకుసంపంగి

నూనె, i. e., he has fragrant oil for his whiskers while he has not a morsel to eat. రెండుమెతుకులొన్నారు they took a mouthful, they ate a morsel.

మెత్త metta. [Tel.] adj. Soft, mild, gentle, మెత్తని, మృదువైన. n. Bedding, a mattress, cushion, pad. పరుపు, సాగరముమోసే యెద్దు గంఠమొదిపరుపు. A saddle or numdah, గుర్రపువల్లము. మెత్తగా metta-ga. adv. Softly, slowly. మృదువుగా. మెత్తగా పిండికొట్టు to pound or beat fine. మెత్త గిల్లు metta-gillu. v. n. To become soft, మెత్తనగు. మెత్తడి mettadi. n. A sprat, a small inferior fish. ఒకచేప. మెత్తన metlana. n. Softness, మృదుత్వము. Mildness, slowness. శాంతి. "చిత్తంబు లోగల శిక్షచేయించు, కత్తికిమెత్తనల దయించెన." Sar. D. 584. చెయ్యిమెత్తనచేయు to grease one's palm or to bribe. adj. Soft, gentle, మృదువైన. adv. Softly, straight, తిన్నగా. మెత్తని mettani. adj. Soft, mild, slow, yielding, meek, మృదువైన. మెత్తనివాడు a soft, patient man. మెత్తపడు or మెత్తపారు metta-padu. v. n. To soften. మృదునగు. To be mollified, yield, శాంతపడు. ఆణు. మెత్త పాటు metta-patu. n. Softness, మృదుత్వము. Delay, ఆలస్యము.

మెత్తు mettu. [Tel.] v. a. To lay on or apply, to daub, as plaster or mud, &c. దిళముగాపూయి, దిట్టముగాపూయి. "నట్టివేళ్ల నుడడిగిట్టి శ్రీగంధంపుటడునున మెత్తు." KP. vi. 284. గోడకు వాన్ను మెత్తిరి they plastered the wall with mud. "మెదడుగొండపుంపి మెత్తినాడు." Swa. iv. 109. n. Plaster, plaster put over grain pits. దిళముగాపూసినపూత. మెత్తడము mettadam. n. Daubing, మెత్తుట. "మంటి మెత్తడము." వి. పు. vii.

మెదడు medadu. [from Skt. మేధస్యు] n. The brain. తలలోనికొవ్వు, వాస్తేష్కము. Infl. మెంటి. Loc. మెనట.

మెదపు Same as మెదపు. (q. v.)

మెదలు or మెదులు medalu. [Tel.] v. n. To move a little, to stir. కొంచెముచలించు. To wander, rove, go about. సంచరించు. To walk, behave, conduct one self. మెదిలితే చంపుతాను if you stir I will slay you "పాదలవై మెదలు తు మైవలూమి ధాక." T. iv. 115. మెదలించు, మెదలప్పు, మెదలించు, or మెదిలించు medalutsu. v. a. To cause to move, మెదలజేయు. To stir, to shake, కదలించు. నోరు మెదిలించు to move the lips.

మెదింపు See under మెదగు.

మెదికొళ్లు meli-kallu. [Tel.] n. Stilts. మానికొళ్లు.

మెదుక meduka. [Tel.] n. Coarseness, mattedness, as of hair, పిసక. One who is coarse or dull, మందుడు. adj. Coarse, dull, మందు. మెదుకగొప్ప meluka-gouu. v. n. To become coarse or matted, as hair. పిసకపట్టు.

మెదుగు medugu. [Tel.] v. n. To be pounded or triturated. చక్కగా నొంపము నల్ల బాగుపడు, పనుపడు, చక్కబడు. నలగు. To be familiar with, inured to, well versed in. To become old. "క" కన్యలు. మెచ్చురువాడకముచేత మెదిగినవారికొ." వి. పు. iv. మెదుగుడు medugudu. n. The state of being pounded, as rice, మెదుగుట. An old cloth, పాతవస్త్రము. మెదుమే, మెదింపు or మెదుపు medutsu. v. a. To pound, grind, triturate. నరికి నన్ను మనునట్లు నుంపించు. మెగులజేయు. కన్నా మెదిచి triturating musk or grinding it. "మెదుపులన్నియు నూర్చి మెదిచిపూపుగదిర్చి యీసరోజాననజేసె నొక్కొ." G. iv. 186. వాణ్ణి రెప్పగా మెదిపి విడిచినారు they thrashed him properly "అతవకొంపవలగునందాకగడమిది మెదిలనికవాని మెదిపించెడి." HK. iv. 149. "విదేనలలోప కన్నుముపోసి మెదిచి." Rastica. iv. 4.

మెదులు See మెదిలు.

మెదువు meduvu. [from Skt. మృదువు] adj. Soft, మృదువు. Coarse, dull, మందుము.

మెనుపు menupu. [Tel.] v. a. To stir as with a churning rod, (కన్యముతో) ఎనుచు.

మెప్పు meppu. [Tel. from మెచ్చే.] n. Approbation, approval, commendation. క్లాఫును. Love, ప్రీతి. A boon, వసు. మెప్పించు meppintsu. v. a. To gratify, persuade, talk over, conciliate. మెచ్చుకొనుకట్టుచేయు. మెప్పించుకొప్ప meppintsu-kouu. v. a. To gain one's good word, acquire a good character. To hymn or celebrate. మెప్పు నచ్చునట్లుచేసికొను. పదిమందిలో యోగ్యుడని మెప్పించుకొన్నాడు he obtained the applause of many.

మెయి or మెయి meyi. [Tel.] n. Manner. దీతి, బిగము. The body, శరీరము. A side, పక్క, పాళ్ళము. Time, opportunity, సమయము. "నీచెప్పెడిమెయిమాడక నీనతిపాటిల్లెముయనిక యనకు." M. VIII. ii. 417. "మెదనులింగమునిచి మెయినిండి బూడిదబూసి" Vema. 885. "హోనేనొకవేళనొంటిమెయి మాటాడంగనేలాకృ శోధి." N. ix. 350. "అచ్యుతుండ్రుడు నాలో కించి రెండు మెయిలండుమిగిలించి పోరెడు నిప్పుకలనన్నిటిని." M. VII. v. 334. మెయి postp. With, along with. తో, చేత. అలుక మెయి angrily, అలుకచేత. "అనుజాలదానుధిక్కు మెయి, నెప్పువోనియునిగొల్పియుండ." M. XV. ii. 78. "నేన్నుమెయింబంబులను నిన్నులిఖించి లిఖించి." T. iv. 129.

మెయికోప్ప, మెయికోప్ప or మెకోప్ప meyi-kouu. v. n. and a. To wish, desire, want. To consent, to comply with. కోరు, ఆపేక్షించు, సన్నుతించు. అంగీకరించు, ఒప్పుకొను. అనుకూలించు. To happen, కలుగు. "పుత్రపౌత్రాంభమునకు మెయికోప్పి అమ్మమీతునితోడ విశోధ మిచ్చుకొంటి." Jaimini. vii. 36. మెయికోప్పి.

అశించి. "పవ్య పవ్యంపహవక్రంబు నెల్ల నా
కాళకునకిచ్చి యతనికిమున్ను మోస్తాధనముకై
మెలతనమైదను." HD. టి. మోస్తా, ఓన్న
కొన్న. మెయికోలు or మయికోలు meyi-
kolu. n. Consent, సమ్మతించటం, అంగీకారము.
మెయిలాలపు meyi-lalupu. n. A cor-
poreal being, a living creature, శరీరం,
ప్రాణి. మెయిపాలు meyi-palu. n. An
equal share, సమభాగము. మెయిమరపు
or మయిమరపు meyi-marapu. n. Forget-
fulness of oneself, ecstasy, rapture, a
trance, పరాకుపడటం. మెయిమెయి or
మయిమయి, meyi-meyi. adv. Easily. చులక
నగా. మెయిమరుపు or మయిమరుపు meyi-
maruvu. n. A piece of armour కవచము.

మెరక meraka. [Tel.] n. Raised ground,
a high spot. ఎత్ట, ఉన్నతభూమి. ఆనోటు
మెరకగానున్నది it is an elevated spot. మెర
కపల్లముల irregularities in the surface,
ups and downs. ఆ పడవను ఈడ్చి మెరకను
నేసివారు they drew the boat ashore,
they hauled up the boat on the beach.

మెరతు meratsu. [Tel.] v. n. To flash,
as lightning. తరుక్కుని ప్రకాశించు.
మెరపు, మెరపు. మెరము or మెరము
merapu. n. Lightning. తటిస్తూ. Brightness,
brilliance, ప్రకాశము. మెరపుతీగ merapu-
tīga. n. A streak of lightning, తీగవంటి
మోపు. మెరము or మెరము meramu.
v. n. To rankle, or fester. మెరమెరలాడు.
కంటిలోగాని పుటిలోగాని లేక మనసులోగాని
మెరులు. కంటిలో మెరమెరపడి మెరముచున్నది
the mote fell into his eye and pain was
caused. "మెరమెరభావంబులోన మెరమెరమె
యొక." T. ii. 85. టి. మెరమగ, అనగా బెరి
కింపచేయుచునుండగాను. v. a. To cause pain
or mortification. మెరమెరలాడించు, నొచ్చు
నట్లు మెరలించు. "మెరుగుకైదుపున్నుచ్చి మె
మిలెట్టె." HD. ii. 214. మెరమెర

mera-mera. n. Rankling. కంటిలోగాని
పుటిలోగాని మెరలడము. Mental agony,
anxiety. వశాసందేహం. Doubt, suspicion.
సంశయము. Difference, భేదము. "విశవస్య
ములునచ్చి మెరమెరమాని. పంచమసేనాసపట్టిన
దాన." P. ii. 97. మెరమెరపడు mera-meru-
padu. v. n. To doubt, hesitate, సంశయ
పడు. మెరమెరపాలు mera-mera-palu.
n. Impetuosity of hunger. Mental dis-
tress, మెరమెరపడుట, ఆకటితపాతపా. మెర
మెరమను or మెరమెరలాడు mera-
mera-manu. v. n. To rankle, or fester.
మెరము, కంటిలోగాని పుటిలోగాని లేక మన
సులోగాని మెరలు. To suffer pain, బాధపడు.
"తమమున్ను పలుకుట తద్దయనవుడు. మెరలుచు
మదిలోన మెరమెరమనక." Dabh. 224.
మెరయు merayu. v. n. and a. To lighten,
to gleam: to glitter, to shine, ప్రకాశించు.
To come to light, బయలుపడు. To cause
to be seen, to show, బయలుపాచు. మెర
పించు mera-pintu. v. a. To enlighten or
make bright, to illumine. మెరయనట్లు చేయు.

మెరపడి or మెరపటి mera-radi. [Tel.] n.
Courage, ability, energy. Increase, great-
ness, excess. Pride. ధైర్యము, శక్తి, ఉత్తేజము,
అధిక్యము, అతిశయము, గౌరవము. A proces-
sion, ఉత్సాహం. Skill, నేర్పు. Respect, గౌర
వము. adj. Bright, ప్రకాశముగల. మెరపడియు
నర్పు to show respect. "తమతమదేవల
మెరనది క్రమమున నేర్పడకాచి, ప్రభు
వుల మెచ్చక గుమిట్టిలపైచివిప్రమదంబున
రాజగుతుల పంతులలక." Surya Tanuj. ii.
iv. 144. దేవలమెరపడి, శేషములధైర్యము, శక్తి

మెరయ or మెరియ meraya. [Tel.] n. A
mortar, గండ్రాయి.

మెరిక or మెరికె merika. [Tel.] n. Grits,
that which remains in the sieve after
sifting; the finest and hardest particles
which resist the pestle. పెరుకనిలిచిన
ధాన్యము. పెరుకనియ్యము the rice which in

pounding resists the pestle, పొట్టు నీడీనీ
డనిలియ్యము. పెరుకనిలిచినాడు a man of grit,
a choice favourite. పెరుకనిలిచినాటలు
choice phrases. ఈ గ్రంథము రత్నాల మెరుకలు
this book is a perfect gem, a galaxy of
beauties. మెరియడు meriyudu. n. A
steady man, చలింపనివాడు. మెరియత
meriyata. n. A steady woman, చలింపనిది.
A victress, heroine, she who escapes with
impunity.

"క || నీవిన్నో మెరియతనై,
కావమునవలసినట్లుగ య్యాళింపక,
గావెచిపేదమొరగా.
నేపీనివారిదగిలి యేలవచింతుకా."

K. iii. 243.

మెరుగు meruku. [Tel.] v. n. & a. To rankle.
మెరము. To pull up by the root, పెరుకు,
ఉత్పాదించు.

మెరుగు or మెరుంగు merugu. [Tel. from
మెరయు.] n. Polish, lustre, brightness.
కాంతి. Lightning. మెరపు. Grease, oil,
melted butter. నెయ్యి మొదలగునానిశిర్డ.
"మెరుగువేయకగాని మృదువుగాదన్నంబు."
Kōlanda. §. 33. adj. Polished, bright,
luminous. మెరుగుగున్నము fine plaster. మె
రుగురాయి a polishing stone. మెరుగుపోటు
the final pounding of rice. మెరుగుడు
"నూనె merugudu-nūne. n. Varnish. మె
రుగుడుపురుగు or మెరుగుపురుగు
merugudu-purugu. n. A lady bird.
ఇంకా ప్రగోపము. A firefly or glowworm.
మెరుగురువురుగు. మెరుగుతీగె merugu-
tīge. n. A necklace worn by women.
ఒక కంఠాభరణము. మెరుగుపెట్టు
merugu-pettu. v. a. To polish. కాంతివచ్చు
నట్లుచేయు. మెరుగుబోడి merugu-bōdi. n.
A beautiful woman, మెరుపువలె మనోహరా
లగు ఆడది. మెరుగురిక్క or మెరుగుడు
రిక్క merugu-rikka. n. Coral. పగడము.
A bright star, కాంతిగలచుక్క.

మెరుపు See under మెరవే.
మెరుము merumu. [Tel.] n. Lightning,
విద్యుత్తు. ఉగుములు మెరుముల విస్తారముగా
నుండినవి there was much thunder and
lightning. v. n. To lighten. మెరుపు
మెరుపు. "ఉగుముచు మెరుముచులిడుగులు,
వలలుచునలగడల, బడెనవారిత్సన్నుత్తు." M. I.
iii. 328. v. a. To thrust, పొడుచు.

మెలక melaka. [Tel.] n. A trick, fraud.
కపటపువంచన.

మెలకు melaku. [Tel.] v. n. To burn, to be
bright, జ్వలించు.

మెలగు melagu. [Tel.] v. n. To wander, to
roam about. సంచలించు. To behave, to
conduct oneself carefully, జాగ్రూకతతో
నడుచుకొను. స్థలించు. To move, జరుగు.
"కొంతసేపునకాయిత్రీకొడమలేచి, యల్లనల్లన
మెలగుచునాకటికిని." Vish. iii. 287. మె
లతు melatsu. v. a. To cause to behave,
మెలకజేయు. మెలకువ, మెలకువ.
మెలుగువ or మెళుకువ melukura. n.
Waking from sleep, మెలకొనుట. Watch-
fulness, జాగ్రూకత. Conduct, వర్తనము.
Life, living, livelihood. జీవనము.
Wandering, సంచారము. మెలకువకాదు
melakura-kadu. n. A watchful or careful
man, జాగ్రూకుడు. మెలత, మెల్ల, మెల
కుక or మెల్లక melata. n. A lady, woman,
maid. స్త్రీ. మెలవ melana. n. Conduct,
behaviour. నడవ, ప్రవర్తన. "నాటమనాని
నమ్మటకోతగాది, వానిమెలన తానెట్లెంతోని
ముడుపు." Miscell. i. 567. line 9. మెలపు
or మెల్పు melapu. v. a. To conduct, to
lead, to manage. నడిపించు, ప్రవర్తనచేయు.
మెలయజేయు. "పురోహిత ప్రధానుల నప్రా
ప్తయావనుండగు నతినివీరుగా మెలపుకొండని
నియమించి." A. iii. 109. n. Watchfulness,
జాగ్రూకత. Conduct, behaviour. Dexter-
ity, cleverness, skill, నేర్పు. Steadiness.

చలింపమి. Softness, dullness, మాంద్యము. "దండనీతి విధానమంతటికీ రక్షయింపగు మలపు తోజేయనది వెలంక." M. XII. ii. 182. కనుమలపు (M. IX. i. 24.) అనగా నేత్రచ ముద్రియ.

మలయు or మెలియు melayu [Tel.] v. n. To mix, be united. To be entangled or twisted, వెనగు. This verb is only used as a rhyme in the phrase కలసిమెలసి mixing and mingling. Also, same as మెలగు (q. v.). మెలి, మెలిక or మెలికే meli. n. A turn, a twist. పురి, వెన. మెలి గోను or మెలిపడు meli-gonu. v. n. To be twisted, to get twisted. పురియెక్కు...

మెలిపెట్టు or మెలివేయు meli-pettu. v. a. To twist, పురిపెట్టు. మెలుకు melutsu. v. a. To twist, to cause to be twisted, మెలియజేయు, వెనచు. మెలుములు melumu. [Tel.] n. Certain ropes used in a కపిల pump. తాళ్లు. మెలుసు melusu. n. A twist, మెలిక.

మెల్ల, మెల్లక See under మెలగు.

మెల్ల or సందిటి మెల్ల mella. [Tel.] n. A hall. మధ్యరంకము, కాల.

మెల్లి mella. [Tel.] n. A squint, squinting. కేకరత్నము. లోమెల్ల a squint inwards. వెలి వెల్ల a squint outwards. adj. Squinting. ఓకన్నుగల. Excellent, మేలైన. Gentle, soft, తిన్నని. మెల్లికంటి mella-kanti. n. A squint-eyed person, కేకరాక్షుడు, కేకరాక్షి. A crow, వాయునము. మెల్లికంటిది mella-kantidi. n. A squint-eyed woman. ఓకకంటిది. మెల్లికంటివాడు mella-kanti-vaḍu. n. A squint-eyed man, a man who squints. కేకరడు. మెల్లిగా mella-gā. adv. Gently, softly, slowly, gradually. తిన్నగా. మెల్లిమాపు mella-tsūpu. n. A squint, a side-look, a glance. ఓకమాపు. మెల్లిప mella-na. n. Gentleness, softness, slow-

ness. మాంద్యము. తిన్నన. అల్లన. మెల్లిని mella-ni. adj. Gentle, soft, slow. తిన్నని. మెల్లిగా or మెల్లిగా melli-gā. adv. Slowly, softly, gently. తిన్నగా. మెల్లి మెల్లిగా melli-melli-gā. adv. Very gently, gradually.

మెల్లమెల్ల, మెలమెల్ల mella-mella. adv. Gently. తిన్నగా.

మెల్లె melle. [Tel.] n. A withe, twig, switch, tendril: a withe used as a cord. ఒకక, చినక.

మెళుకువ melukuva. [Tel.] n. Same as మెలకువ q. v.) మెళుకువయెర an allure-ment, bait, delicacy. మెళుకువపడు melukuva-padu. v. n. To be aroused, to awake, to be alert.

మెసగు or మెసపు mesagu. [Tel.] v. a. To eat, feed on. తిన.

మెహదా mehada. [H.] n. A kind of sword, "మిహిపసిండిపరుంజ మెహదాకలంకుల తాపు నుజ్జరనేతకేవడంబు." Swa. iv. 36.

మెహనతు mehanatu. [H.] n. A present, gift. (Also,) trouble, difficulty, toil, labour.

మే mē

మే me. [Tel. for మెయి.] n. The body. శరీరము. "విధినామేత్రాణునోనిర్యే." భా. శల్య. ii. మేపూత a perfume, unguent. విశేష నము. Manner, విధము. "నీతలపుమేగలువన్ వశమే." భా. ద్ర. v. A side. పార్శ్వము. "ఇరుమేల." భా. viii. adj. Upper. విది. మేగోట the upper fort. వైకోట. అనగా కోటలో వైనిభాగము. మేతాలపు or మెయి తాలపు mē-talupu. n. A corporeal being, శరీర.

మేండము mēndamu. [Skt.] n. A ram. పొట్టేలు.

మండ్రం mēndrintsu. [Tel.] v. a. To divide, cut, sever; భేదించు.

మెంథి mēnṭhi. [Skt.] n. The herb called fenugreek or saintfoin. మెంఠి.

మేక mēka. [Tel.] n. A goat. మేకపిల్ల a kid. మేకవన్నె పులి a tiger of the color of a goat. i. e., a wolf in sheep's clothing. పెంటిమేక a she-goat. మేక పోతు a he-goat. పిల్లలమేకలగలవారము I am the head of a large family containing many individuals of both sexes. The Indian goat. has excrescences like teats on the neck: as these are useless, వాడువట్టిమేకమెడచన్ను denotes He is a mere useless burden or appendage. మేకతిండి mēka-tinḍi. n. That which feeds on goats, i. e., a wolf, తోడేలు. మేకము [borrowed by Skt. from Tel.] n. Same as మేక. మేకమేయవాగు mēka-mēyan-āku. n. A certain poisonous herb. H. iv. 14. (As Shakespeare says, 'The green sour ringlets whereof the ewe not bites.')

మేకు mēku. [H.] n. A wooden or iron peg, a nail, a stake or spike, గూటము. మేకును పెరికికోత the monkey that drew out the wedge, i. e., one who brings injury on himself by too much meddling.

మేకోప or మెయికోప mē-kōpu. [Tel.] v. n. To consent, సన్నతించు. To happen, కలుగు. To undertake, పూను. v. a. To have, obtain పొందు. మేకోలుపు mē-kōluḥpu. v. a. To fit or suit. పొసగు నట్లు చేయు. "పులితోలు విడిపించిచెలుగు దువ్వలవారింనులు నల్లెనాలుమేకోలుపనచ్చు." R. ii. 109. మేకోలు, మెయికోలు or మేగలి mē-kōlu. n. Undertaking, an attempt, పూనిక.

మేఖల mēkhala. [Skt.] n. A zone or girdle. The silver girdle worn by women. మెలనాక మేఖలము. The central part of a hill, కొండపాన. A sword knot. A

string or chain fastened to the hilt. A sword belt. కొంచీచామ. క్షేమసింధుధివము మేఖలకన్యక mēkhala-kanyaka. n. An epithet of the river Narbada.

మేగ See మేవ.

మేగు or మ్రేగు mēgu. [Tel.] v. a. To smear, besmear. పూయు, దళముగాపూయు, దట్టముగా చేయు. దళసరిగామెత్తు. "వెన్నెలుపు ఎంచికంచెన, మేగిన్బున్నుమానె మెగమున నీ కట్టుముడివడ." HD. ii. 1388. To surround, ఆవరించు.

మేఘము mēghamu. [Skt.] n. A cloud. మెయిలు. మేఘవాయురము mēgha-dānamu. n. The gate of clouds, i. e., the sky. ఆకాశము, మెగులుగారి. మేఘవాదము mēghanādāmu. n. Thunder, ఉరుము. మేఘనాడుడు mēgha-nāḍuḍu. n. The son of Ravana, ఇంద్రశిస్తు. Also, Varuṇa, వరుణుడు. మేఘపుష్పము mēgha-puṣhpanu. n. The flower of clouds, i. e., water, or drizzle, ఉదకము. కూర. మేఘవన్నె mēgha-ranne. n. A sort of silk. "మేఘవన్నెయు, రుద్రాక్ష వన్నెయు, కాంభోజి పురిగోరునట్టును." BD. iii. 114. మేఘాడంబరము mēgha-ḍambaramu. n. The lowering or threatening of clouds. మేఘుడు mēghuḍu. n. A cloud, personified as living. Bhāse. §. 1.

మేచకము mēchakamu. [Skt.] n. Darkness, చీకటి. Dark hue, వెలుపు. The eye of a peacock's feather, వెనగిపుకకన్ను. adj. Dark, black, నల్లని.

మేజా or మేజో mējā. [from Eng. 'Mess.'] n. A table, dinner, mess; బల్ల. భోజనము.

మేజెస్ట్రేటు mējestrēṭu [Eng. 'magistrate'.] n. A magistrate. గ్రామపు మేజెస్ట్రేటు a village magistrate or Munsif.

మేజోడు mējōḍu. [H.] n. Stockings.

మేటu mēta. [Tel.] n. Accumulation, alluvial soil, మేటపెట్టవచ్చు a deposit of earth.

మేటి mēṭi. [Eng. 'Mate'] n. Lit : a helper. A servant, a cook, a menial who cleans plates, dishes, lamps and shoes, &c.

మేటి or మేటరు mēṭi. [Tel.] n. A chief, leader, head man, lord, శ్రేష్ఠుడు, అధిపుడు. adj. Chief, excellent, noble. శ్రేష్ఠ మైన. మేటికొర a noble lord. Bilh. ii. 50. మెర యుచునుండెడి మేటిరంబులు. మేటిరంబులు, అనగా మేటి, గొప్పలైన, కలంబులు, పొదలు large bushes. "శ్రీలైనేపన్నుల తీర్థంబులాడి, మేటికన్నార మే నెల్లబూసి." Misc. iii. 322. మేటిగా=మెండుగా. మేటిల్లు mēṭillu. v. n. To excel, అతీతయించు.

మేడ mēda. [Tel.] n. A mansion or large house: an upper chamber, a storey, హస్త్యము, పౌధము.

మేడము mēdamu. [Tel.] n. Joining, union, క్షాణిక. A fight, battle, యుద్ధము. మేడము పాడుము mēdamu-pōḍṭsu. v. n. To fight a battle, యుద్ధము చేయు. కోడి మేడము a cock fight.

మేడి mēdi. [Tel.] n. The Glomerous Fig tree. Ficus racemosa. అత్తి, ఉడుంబరు. మేడిపండు the fruit of this tree. One species is బ్రహ్మ మేడి and another is రాతిమేడి which grows parasitically on other trees. మేడికాయపైవిసివి outward bloom, mere show.

మేడి mēdi. [Tel.] n. A plough staff, or plough tail. నాకటిరుంపవెనుక నిలిపినకొయ్య. మేడితలకిందుగాపాతు or పాతిపెట్టు to bury a plough staff upside down as a signal (దురాయి) to warn people that the land is under ban. మేడికర్ర mēḍi-karra. n. The pole or shaft of a plough. మేడికొర or మేడిపాలు the farmer's share of the crop. మేడితాడు mēḍi-tāḍu. n. The plough hands. మేడితోక or మేడిసోగ mēḍi-tōka. n. The plough tail. మేడిసీల or మేడిసీల the nail or pin which fastens the plough to the handle.

మేడుపడు or మేడ్చుడు mēdu-paḍu. [Tel.] n. To become unconscious or senseless, అజ్ఞతనొందు.

మేడెము or మేడియము mēdemu. [Tel.] n. A spear or dagger. ఈటె, రాకు. The rim of a bell-shaped earring, set with gems. రాళ్లుచెక్కినమేమికి అంచుయొక్క పనితరము. "కృ ఓడితిన్నక వాచక మేడెముపాడు తుర." BD. vi. 116.

మేధ్రము mēḍhrāmu. [Skt.] n. The penis. శిశ్నుము. పంచమేధ్రుడు (P. 163.) the name of a giant. Polyphemus.

మేత mēta. [Tel. from మేయు] n. Food, meat, provender, forage. A lure or bait. పక్షుగ్రాహము. మేతరి mē-tari. n. A head man, a head labourer or 'maistry'. చిల్లకలములకు కులశ్రేష్ఠ నామము, కొండరు శిల్పిలలో మఖ్యుడు. మేత్రి. An eater, తినే వాడు. A glutton, తిండిపాతు. గడ్డిమేతరి a grass eater. విడపు మేతరి he who eats venom, i. e., Siva. మేతమేయు, మేతాడు or మేతలాడు mēta-mēyū. v. a. To eat, graze, feed on.

మేదకుడు mēḍakuḍu. [Tel.] n. A meek, mild man. సాత్విక కుడు. An artless or simple man, కపటములేనివాడు. మేదకురాలు mēḍaku-rālu. n. A meek mild woman. సాత్వికరాలు. మేదతనము mēḍa-tanāmu. n. Plainness, a harmless, quiet, simple disposition. సాత్వికత.

మేదర mēḍara. [Tel.] n. The basket maker caste. అంపలల్ల ఒకకాలి. మేదరి or మేదరిసాని a woman of that caste. మేదరకులము the basket weaver's caste. మేదరపెట్టె a bamboo box. మేదరి or మేదరవాడు a basket maker. మేదరచోప a bamboo mat.

మేదస్సు mēḍassu. [Skt.] n. Marrow. మేదంకము triturated marrow, i. e., the brain, మెదడు.

మేదాపి mēḍāpi. [Tel.] n. The ashes obtained from a sacred fire, ఔసాసనాన్ని పాపి.

మేదాపిబొట్టు mēḍāpi-bōṭṭu. n. A black spot of ashes worn by a Brahmin between his eyebrows after the termination of a sacrifice.

మేదించు or మెదించు mēḍinṭsu. [Tel.] v. a. To soften, make soft, triturate. మృగించు. "కరియనూ నెత్తోడి కాటుక మెదించి వెలయ బూనినెట్టివిధముతో." HK. iv. 177.

మేదివి mēḍini. [Skt.] n. The earth. భూమి.

మేదు mēdu. [from Skt. మేది మస్సు] n. Marrow. మేదస్సు. "పాలరెడు మేదుపప్పును దొప్పలందు." DRA. 168.

మేదురము mēḍurāmu. [Skt.] adj. Thick, compact. సాంద్రమైన. దట్టమైన. Smooth, soft, bland, unctuous, saponaceous. సాంద్రమైన శ్రీ. కేకై-నై-నునుపుగల. "బహుశ్చ ద్యుతిమేనుశోదర దిర్భాగంబులంబొప్పు." Swa ii. 49.

మేధ mēḍha. [Skt.] n. Wit, understanding, apprehension, conception బుద్ధి. ధారణ బద్ధుద్ధి. ముపులేనిబుద్ధి. "మాకు సర్వంబు నెఱిగిడి మేధగలడు." B. I. § xiii. 33. మేధము mēḍhamu. n. A sacrifice, offering, oblation. క్రతువు. యజ్ఞము. మేధావంతము mēḍha-vantāmu. n. Fineness of grain, something excellent, distinguished or rare. adj. Sensible, prudent. మేధాపి mēḍhāpi. n. A wit, a man of intellect, a genius. మేధగలవాడు, మూర్ఖుబుద్ధిగలవాడు, ధీమంతుడు. మేధావిధినిము pregnancy of wit, cleverness బుద్ధికాశల్యము. మేధ్యము mēḍhyāmu. adj. Fit for a sacrifice, pure, purified, nice, delicate. పుకర్షమైన. అమేధ్యము impure.

మేన mēna. [Tel.] n. Relationship through a paternal aunt, or a maternal uncle, or through a sister. adj. Connected or related through a maternal uncle or paternal aunt, or through a sister. మేన

శోడలు mena-kōḍalu. n. A niece, the daughter of a man's sister or of a woman's brother. భగినీపుత్రక. తోడబట్టినవానికొడుగు.

మేనత్త mēn-atṭa. n. An aunt, a father's sister, or the wife of a maternal uncle. తండ్రితోడబట్టినది. మేనమామభార్య. మేన

బావ mēna-bāva. n. The son of a father's sister, or of a mother's brother, who is thus called if older than oneself. మేనల్లమేనమామలకొడుకు. మేనమరచలు

mena-maradalu. n. The daughter of a father's sister or of a mother's brother, who is thus called if younger than oneself. మేనమ్మమేనమామలకొడుకు. మేనమరచి mēna-marachi. n. The son of a father's sister or of a mother's brother, who is thus called if younger than oneself. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమరచి mēna-marachi. n. The son of a father's sister or of a mother's brother, who is thus called if younger than oneself. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ mēna-mamma. n. A maternal uncle. తల్లితోడబట్టినవాడు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు. మేనమ్మ మేనమామలకొడుకు.

ఒకమేల on one side, ఒకపక్కయందు. **మేను** **తాలుపు** or **మేతాలుపు** one who has a bodily form, శరీర. **మేపుట్టువు** or **మేనుపుట్టువు** *mē-puṭṭuvu* n. A daughter, కూతురు, తనూజ. A son, కొడుకు, తనూజుడు. **మేమరుపు** or **మొముమరుపు** *mē-marupu*. n. Armour, a piece of armour, కవచము. **మేపు** *mēpu*. [Tel. from మేయు.] v. a. To feed, graze, మేయజేయు. To herd or tend cattle, పశువులను కాచు. వాడు పశువులను మేపుతాడు he grazes cattle. n. Food, fodder, pasturage, grazing, forage. పశుగ్రాసము, తిండి, మేర. **మేపరీ** *mēp-ari*. n. Eater, feeder. తిననాడు, భక్షకుడు. **మేపించు** *mēpin-tsu*. v. a. To make (one feed on) : to make (one) tend (cattle) తినిపించు, మేయజేయు చేయు. **మేమగుడు** *mēmudu*. [Tel.] n. Consent. సమ్మతి, మేకోలు. **మేమెయి** or **మైమై** *mē-mēgi*. [Tel.] n. Ease, అనాయాసము. adv. Easily, అనాయాసముగా. **మేను** *mēnu*. [Tel.] v. a. & n. To feed, graze, eat, as cattle, పశువులు మేతనుతినను. మేపుములు కొండమీద మేస్తవి the clouds hang over the hill. **మేర** *mēra*. [Tel.] n. A limit, boundary, space, distance. ఎల్ల, హద్దు, మితి, మట్టు, ఎడము. An instalment, వాయిదా, Order క్రమము. An arrangement, ఏర్పాటు. "దరి మేరలేని బాధకు తాళలేను." SD. vi. 95. "వారు నుభ్రముకా చావుమేరయునుప్పక." B. X. 73. 12. Respect, నుర్వాణ మేరయులరి, మర్యాదనకర్తరి. A fee in money, in goods or in grain. మేరలేని దుఃఖము boundless grief. మేరతప్పు to transgress. నాలుగడుగులమేర a space of four feet. **మేరకు** *mēra-ku*. prep. Up to, according to. ప్రకారము. బుద్ధిమేరకు according to reason. ఆజ్ఞమేరకు according to orders.

మేరువు or **మేరు** *mēruvu*. [Tel.] n. A pyramid, a cone. శిఖరము, కూచి. The centre jewel in the top of a necklace. A carboy, jar, or great bottle of rose water. The top or ridge of a pent roof. [Skt.] The name of Mount Mēru, a mountain of gold (the Olympus of India), హేమాద్రి. **మేలము** *mēlamu*. [Tel.] n. Jeering, joking, fun, sport, ridicule. బంహాసము, కోడిగిము, హాస్యము. **మేలమాడు** *mēlam-ādu*. v. n. To joke, కోడిగిమాడు. **మేలు** *mēlu*. [Tel.] n. Good, kindness. ఉపకారము. Good fortune, prosperity, favour, happiness, క్షేమము, శుభము. Profit, advantage, లాభము. Righteousness, పుణ్యము, సుకృతము. Excellence, superiority, విశేషము. Love, మోహము. Pride, మదము. "చదువులమేలులేనా." P. iv. 119. అక్కడికి పోతే మేలు it would be better to go there. అనేమేలు so much the better. మేలేరుకు to be grateful, remember kindness. కీడుమేలు తెలిసేవాడు one who knows good and evil. మేలుకలిసేవాడు in time of prosperity. "తెచ్చుతరకంబుకంటె నెక నూపుతరాకర్ణము మేలుభూవరా." Bharat. **మేలు** or **మేలి** adj. Upper, higher. ఉపరి, అధికము, వై. Good, better. Noble, fine, excellent, superior, శుభమైన, శ్రేష్ఠమైన. **మేలుమిదై** an upper storey. "లోపలియంతస్తులోని మేలిదై." Śārang. D. 113. **మేలుగోడ** the top wall, battlement, parapet or rail wall. **మేలుముసుకు** the outer cover. **మేలునాలు** or **మేలువార్ద** happy news. adv. Up, above, over, **మేలు** or **మేలుమేలు** interj. Well done! excellent! better and better! జయ, జయ జయ. **మేలుకట్టు** *mēlu-kattu*. n. An awning, a canopy. విశానము. "మేలివిమానగా మేలుకట్టులగట్టు. రమణీయ చీనాంబములగట్టి." N. ix. 124. **మేలు కచ్చిచీర** *mēlu-kamm-chira*. n. A cotton

cloth woven with a coloured border three inches broad. **మేలుచెయ్యి** *mēlu-cheyyi*. n. Superiority, హెచ్చు, అధిక్యము. adj. Superior, హెచ్చైన. Victorious, కలుపుగల. **మేలుచెయ్యగానందు** to prevail, to have the advantage. "అట్లు తమవారు మేలుచెయ్యిన భంగిబని." M. VI. ii. 2. **మేలిమి** *mēlimi*. n. Fineness, excellence. Pure gold. స్వచ్ఛకాంచనము. అపరిచి. **మేలిమి** or **మేలి** adj. Fine, excellent. B. X. 207. **మేలిల్లు** *mēl-illu*. n. An upper storey, మేడ, సాగము. **మేలుకోప**, **మేల్కోప**, **మేలుకప**, **మేల్కప**, **మేలుకాంచు** or **మేల్కాంచు** *mēlu-konū*. v. n. To awake, rise. To be aroused, stand on one's guard, be alert. నిద్రతెలియు. జాగ్రతపడు. **మేలుకోలుపు** *mēlukolupu*. v. a. To awaken. నిద్రలేపు. **మేలుకోలుపులు** *mēlu-kolupulu*. n. Matinsong, reveille, music in the dawning. సుప్రభాతములు. cf. "the dulcet sounds at break of day, &c. **మేలుకోలు** *mēlu-kōlu*. n. The act of awaking, మేలుకొనుట. **మేలుమరంగి** or **మేల్మరంగి** *mēlu-durangi*. [H. dorangi] n. Fine velvet. *Fine shot silk*. ఒకవిధమైన చేక్కనిపట్టు. "పటికంపు మెట్టును బరింపం మేల్మరంగి." T. iv. 202. **మేలుపడు** or **మేల్పడు** *mēlu-padu*. n. To fall in love, be enamoured, మోహించు, ఆశపడు. "ఎన్ననిమాచిమేలుపడతే యంద వింద బరాక్షి." Vijaya. iii. 37. **మేలుబంతి** *mēlubanti*. n. The top line, the copy set to a schoolboy learning to write. A pattern, మాదిరి. One who is or sets an example; a paragon of excellence, an example, ఉదాహరణము. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము, శ్రేష్ఠుడు, శ్రేష్ఠునియ. "మేనిని నాధులకు నెల్ల మేలుబంతిగా పున్నెంపకల, దుమ్మన్నెంపకల." Vish. ii. 116. "నిజచరిత్రంబు భావిభూభూజలకెల్ల మేలుబంతిగవసుమతియేలుచుండె." ib. vi. 63. **మేలుమాట్టు** *mēlu-matstu*. n. An upper storey, చంద్రశాల. మోలుమాట్టు a kind of game played by boys. **మేలు** *mēlu*.

vasi. n. The top part of a heap of winnowed grain. కూర్చుట్ట: ధాన్యపుపోను. **మేలువాడు** *mēlu-radu*. n. A lover, పలుడు. నలుపుకాడు, మంచివాడు. "అంతంభకుమేలు వాడైమూరి." A. v. 96. **మేళనము** *mēlanamu*. [Skt.] n. Meeting, union, coming together. Connection, affinity, as of two languages. కలయడము, కూడక. **మేళము** *mēlamu*. n. Union, కూడక. A set of musical instruments, నాద్యముల జేత. A band of musicians, a set of dancers or singers. The music used by them. మేగాండ్రయొక్కయు నటుల యొక్కయునుంపు. పాటగాండ్రుంపు. ఆ పెండ్లికి నాలుగు మేళములను పిలిపించినారు they sent for four bands to come to the wedding. ఆని యిప్పుడు మేళానికి పోవడములేదు she does not now dance. పోకిరి మేళము a pack of rascals. మేళతాళములు instrumental music. **మేళపించు** or **మేళగించు** *mēla-cintsu*. v. n. To unite, be joined, జేతనూడు, కలియు. v. a. To mix, unite in harmony, as the sound of various instruments. కలుపు, జేతకూర్పు, శ్రుతికూర్పు. "అతడు నపుడు పాటకాయ తముగ, వీణమేళించి వెలుపలిములనునిచిలో నికరి." KP. ii. 98. "వీరశృంగారములు మేళించునట్టి చెలునమునినిందుముఖులు." Jaimini. v. 125. **మేవ** *mēva*. [Tel.] n. A fish called White Pomfret, a species of turbot; *Stromateus argenteus*; also called పొచ్చె. **మేవడి** *mēvadi*. [Tel.] n. Humility, gentleness, సమ్రుతి. An expedient, tact, ఉపాయము. adj. Proper, fit, ఉచితము. **మేవడి కాడు** *mēvadi-kadu*. n. A gentleman, a humble man, సమ్రుతికలవాడు. A man of tact, ఉపాయశాస.

మేషకము mēshakamu. [Skt.] n. A kind of plant, *Anarvanthus campestris*. తీనా కము, మాఠిమము, నీరుచిర్ర.

మేషము mēshamu. [Skt.] n. A ram. The sign Aries. పాశ్చేయ, మేషులకి. మేషాక్షి కుసుమము mēsh-akhsi-kusumanu. n. A sort of Cassia. మేషి mēshi. n. A female sheep, an ewe, ఆడగొర్రె.

మేస్త్రీ mēstri. [Eng. 'Master.']. n. A master workman. A head-workman.

మేహము mēhamu. [Skt.] n. A urinary disease, especially, an inflammatory affection of the urethra, gonorrhoea. A venereal disease, gleet. Cuchexiae.

మేహగ్రంథి mēha-granthi. n. Venereal herpes.

మేహరోగము mēha-rōgamu. n. A venereal disease. మేహవాయువు mēha-vāyuvu. n. A venereal affection. A complaint wherein the limbs are stiff and contracted.

మై mai

మై or మయి mai. [Tel.] n. The body. శరీరము. Manner, విధము. A side, పార్శ్వము. A time, తడవ. "కుత్తుకనక్కకజటి పోరుచిల్వ లక్ష్మియనారానికతులక మైమై లెనుచుక జనించు." Swa. iii. 83. మైగావు a body guard. మైదీక్ష a slender figure. ఇరుమైల on both sides. "తిద్దాసరయదువుం బడవతులంబోటి పోలునిరుమైలంబొడుచుచులెనగుచు బోవంబట్టి నెలుంబుట్టేవాడట్లనియెక." A. vi. 28. "ఇరుమైనిరగలు నెక్కికమ్మంక." Pal. p. 277. Prep. With, తో. "నిమ్మగొల్పెదభక్తిమైనిరజాతు." "కాంతుడైతి భ్రువంభాగ్యతిమైమండె." BD. v. 336. adv. Equivalent to గా, as ఒంటిమై alone, ఏకాకిగా. వేడుకమై joyfully, ఉల్లాసముగా. "కటకలమమ్మ నెకనృతికాలములొయ నిదాన వంటిమై నెలుంబెనెచ్చివుచెరి." Vasu.

iii. 147. మైలాలపు or మయలాలపు mai-lalupu. n. A corporeal being, a living creature, ప్రాణి, శరీర. మైపూత mai-pūta. n. The act of smearing the body with anything, such as saundal paste, &c, అంకరాగము. మైపోక mai-pōka. n. Lightness, తేజక. మైమరపు or మయి మరపు mai-marapu. n. Forgetfulness of oneself, ecstasy, a trance, పారవశ్యము. మైమరువు or మయిమరువు mai-maruvu. [from మరుగు.] n. Armour, mail. కవచము.

మైమై, మైమయి or మయిమయి mai-mai. n. Ease. అనాయాసము. Freedom from danger, అపవద్రవము. adv. Easily, without any difficulty, అనాయాసముగా. మైకము or మయికము maikamu. [Tel.] n. Intoxication, insensibility, drowsiness. మత్తర, మత్తు.

మైకోప or మయికోప mai-kōu. [Tel.] v. n. To agree, consent. సమ్మతించు, ఇయ్యకొను. మైకోలుపు or మయికోలుపు mai-kōlupu. v. a. To cause to consent or agree with. సమ్మతంపజేయు. మైకోలు or మయికోలు mai-kōlu. n. The act of consenting, మయికొనుట.

మైజోరు or మయిజోరు mai-jōru. [Tel.] n. The skirt or selvage of a garment. చీరకొంగు.

మైత్రావరుణి maitra-varuni. [Skt.] n. An epithet of the sage Agastya, అగస్త్యుడు.

మైత్రి maitri. [Skt. from మిత్ర.] n. Friendship. మిత్రభావము, స్నేహము.

మైథునము mauthunamu. [Skt. from మిథునము.] n. Coition, sexual intercourse, కూడిక, సంగమము, గ్రామ్యభర్తము, రతి.

మైద or మయిద maida. [Tel.] Same as మైకము. (q. v.)

మైదు or మయిదు maudu. [Tel.] n. Deception, deceit, delusion. నా య.

Intoxication, మయికము. Love-powder, magic-powder made to enamour one. మోహనభస్మము, చలపుమంగు, చొక్కప్పాడి.

మైనము or మయినము mainamu. [Tel.] n. Wax. మధుచ్చిప్పము. తేటమైనము virgin wax, white wax. మడ్డిమైనము bees' wax which is not purified. వైసపునక్కి a wax candle. మైసపునక్కి or మైనపునక్కి wax cloth.

మైరేయము mairēyamu. [Skt.] n. Spirituous liquor, made from sugar. చెరుకడన మునచేసినకల్లు. ఒకవిధమైనమద్యము. Wine made from the blossoms of a tree, *Lycium fruticosum*. Rox. ii. 233.

మైల or మయిల maila. [from Skt. మలినము.] n. Uncleaness, foulness, impurity, dirt, pollution, ceremonial defilement, మాలిన్యము, అశుచిత్వము. A dirty cloth, మలిన వస్త్రము. adj. Dirty, unclean. మైలవస్త్రములు dirty clothes. మైలావు or మయిలవవు a cow of a grizzled colour. పొగచోయగలవవు. మడి మైల clean and dirty, foul and fair.

మైలక్రొవి mailla-krōvi. n. A kind of musical instrument, మఱి. మైలచోరు

తొండ mailla-tsaya-tonda. n. A kind of lizard or bloodsucker. మైలరుత్తము or మయిలరుత్తము mailla-tuttamu. n. Blue vitriol or sulphate of copper. తుత్తము.

మైలపడు mailla-padu. v. n. To become dirty or unclean, to become polluted, మలినమగు, అశుచియగు.

మైలారు or మయిలారు mailaru. [Tel.] n. The name of a petty goddess, ఒక క్షుద్ర దేవత.

మైవడి or మయివడి maivali. [Tel.] n. Consent, సమ్మతి Suitability, convenience, అనుకూల్యము. Manner, విధము. Propriety, beauty, సౌమ్యత. adj. Convenient, suitable, అనుకూలము.

మైసాక్షి maisākshi. [from Skt. మేషాక్షి.] n. A drug used in fumigation. Indian bdellium గుల్గిలము. *Balsamodendron mukul*, *Balsamodendron agallocha*. మేషాక్షికుమము a sort of cassia.

మొ mo

మొ mo. [Tel.] n. A contraction for మొలయిన ; that is, etcetera, ఇత్యాది.

మొంటు Another form of మొంటె (q. v.).

మొండి mondi. [Tel.] adj. Maimed, crippled, defective, imperfect. చేతులు కాళ్లు తెగిన, అంకపీనమైన. Bare; lopped. Blunt, blunted, మొక్కపోయిన. Stubborn, obstinate, perverse, pertinacious, impertinent, incorrigible, unmanageable, ungovernable, refractory, unruly, మాట్లమైన. మొండిమటలు stubborn or rude language. మొండిపిల్లకాయ an obstinate or refractory hoy. మొండిగోడలు bare walls. మొండిగంటము a blunt stylus. మొండిచేయి a maimed hand. మొండిచేతులు bare hands, i.e., hands without any ornament. మొండితోక a docked tail. మొండిమెడ a bare neck, i.e., without any necklace. వానిది మొండిప్రాణము he is tenacious of life. మొండికట్టె or మొండిరి mondi-katte. n. A stubborn wretch. మాట్లడు. మొండిచేయు, మొండాడు or మొండాటలాడు mondi-chēyū. v. n. To be unruly; to oppose. అగుద్రము మొండిచేస్తున్నది the horse is stubborn. మొండితనము mondi-tanamu. n. Stubbornness, obstinacy. మాట్లత్తము. మొండిపొంగి mondi-pōngi. adj. Callous. కాఠకాచి. మొండిపురుగు mondi-purugu. n. The 'stumpy' snake, or *Amphisbena*, which looks as if the tail was lopped off. మొండు Another form of మొండి. మొండెను or మొండియను mondemu. n. A stump. The trunk of a body after the head is lopped off. మొట్టమొదటి భాగము, కనిపించు.

A fragment, a limb lopped off, a separated member, ఖండము. మొండెపుగామా mondepu-gamu. n. An epithet of Rāhu. రాహువు.

మొక్కదామా mokaddamā. [H.] n. An affair, business.

మొక్కమాలు Same as మొఖమర్ (q. v.).

మొక్కమా See మొగము. మొక్కమాటము or మొగమాటము moka-matamu. Corruption of మొగమాటము. See under మొగము.

మొక్కరము Same as మొక్కరము (q. v.).

మొక్కరి mokari. [Tel.] adj. Sounding, మ్రోగునట్టి. Noisy, prattling, అసంబంధమైన మాటలుడుట్టి. మొక్కరిచు మైద mokari-tummeda. n. A large black bee. ధ్వనిచేసే గుమ్మెడ. "నెత్తపులకు వెకలుకైరొకడు మొక్కరిచు మైదలుకొడలుగల మెరుగుడుంబురువులట్లు." Swa. iii. 37. టీ॥ మొక్కరిచు మైదలు, గండుతు మైదలు.

మొక్క mokka. [Tel. short for మొలక from మొలకే.] n. A germ, shoot, young plant. నాగు, చిన్నచెట్టు. Bluntness, disgrace. నాచిమిలేము. భంగము. A stub of wood. చెట్టు నరికగా మిగిలినవెంకడు. మొక్కనగవు a budding smile, a slight laugh. "ప్రక్కనంబోడము మొక్కనగవుల వెంకడుదప్పలకువేరొక్కవంత." A. iv. 45. మొక్కపైరు young corn. మొక్కకట్టు to transplant. నాచి మొక్కపరచినారు they disgraced him. మొక్కచెడు mokka-che-lu. v. n. To be disappointed or disgraced, భంగపడు. అపమానపడు. మొక్కచెడి వచ్చినారు he returned home disgraced. మొక్కచెరువు mokka-cheruvu. v. a. To disgrace, disappoint. భంగపరచు. మొక్కచేయు mokka-cheyu. v. a. To blunt. పడును చెరువు. మొక్కచోన్న mokka-donna. n. Maize, Indian corn, a large species of the Great Millet. Rox. i. 263. మొక్కడి

or మొక్కడిదు mokkaḍi. n. An obstinate man. ముప్పురుడు. An elephant without tusks. కొమ్ములలేనియెనుగు. మొక్కడు mokkaḍu. n. A firm or determined man, a strong man. బలీమడు, బలీసినవాడు. మొక్కడుగు mokka-adugu. n. The stumps of corn which yield a second crop. మొక్కపడు mokka-padu. v. n. To be disgraced. మొక్కపరచు. మొక్కచెరువు or మొక్కచెచ్చు mokka-parutsu. v. a. To disappoint, disgrace. భంగపరచు. అపమానము చేయు. మొక్కచోవు or మొక్కలుచోవు mokka-chovu. v. n. To become blunt, వాడిచెడు. To be disgraced, to be disappointed, భంగపడు. మొక్కమామిడి mokka-mamidi. n. The Cashew nut, జడిమామిడి.

మొక్కట్టు mok-kattu. [Tel. మొకము+కట్టు.] n. Features, lineaments, face, likeness. మఖమైఖరి.

మొక్కము or మొక్కపువెట్టు makkamu. [Tel.] n. The name of a tree.

మొక్కరము or మొక్కరము makkaramu. [Tel.] n. A post, స్తంభము. A prop. A bar set against a door to keep it shut. తలుపుకు వెంటిచ్చినమాను, గడియ, గడివ్రాసు.

మొక్కలము or మొక్కలిచనము mokka-lamu. [from Skt. ముక్కరము.] n. Obstinacy, stubbornness, ముప్పురిత్వము. Bravery, courage, valor, heroism, కొర్ర్యము, ధైర్యము. Spiritedness, enthusiasm, joy, ఉత్సాహము. మొక్కలములు stubborn language. adj. Stubborn, obstinate, ముప్పురమైన. Irresistible, అప్రతిహతము. "ఎక్కడిగొర్రెహస్యం బెక్కడి చుట్టకవింక నేటివయమల్, మొక్కలపుకొమ్మకొంటిం బిక్కిన జంపుటయె నీతి సిగులు నలసికొ." Vish. viii. 446. "చు ననుననియెందునత్తెమునుంబున బెక్కినా యుం పన్నడి. మునివరు కిట్టిచోట్లొప్పు మొక్కలమై రుంకయిగాన తెయనో." M. XII. iii. 100.

కృప మొక్కలమై. అనగా దయావిహీనుడై. మొక్కలి or మొక్కలిక mokkalī. n. The flash or sparkle in a ruby. కంపులోని అధికకాంతి. మొక్కలి, మొక్కలికాడు, మొక్కలిడు, or మొక్కలుడు n. An obstinate man. ముప్పు, ముప్పుడు. A guard, a sentry, కావలివాడు. A hero, a courageous man, కూరుడు. కోపగాడు. "నీ మంత్రవిద్య పంబు మాన్యపరాధియెను ప్రజావీడవలయును లో. మొక్కడినగుటయే మచ్చిల్లమంశ్రులా. తని వాచియతనినెడిమనిరాజ్య." M. XIV. i. 23.

మొక్క or మొక్కు mokku. [Tel.] v. n. To prostrate oneself, to bow, to make an obeisance, నమస్కారము చేయు. మొక్కబోయిన దేవుడు ఎదురుగావచ్చినట్లు the god I came to worship has met me in the way. n. An obeisance, a vow, ఏడము. ప్రతిమ. మొక్కబడి or మొక్కబడి mokku-badi. n. A vow. దేవతాస్మారణ, వ్రతము. మొక్కబడి వాడు those who are under a vow. మొక్కకోస or మొక్కకోస mokku-konu. v. n. To vow or to make a vow. వ్రాసినవ్రతము.

మొఖమర్ or మొక్కమాలు mokhamar. [H.] n. Velvet

మొఖాసా mokhasā. [H.] n. A village held on service tenure. A village granted at a favourable assessment or no assessment, to any person for past or expected service. మొఖాసావారుడు a person holding the above

మొగ moga. [from Skt. ముఖము] n. The tip, point, end; the beginning, మొదలు. The mouth of a river, &c. మొగ, నడి నము వ్రాగుల ముఖము. An entrance. ద్వారము. ఆ మొగను at the beginning. A blossom, మొగ్గ. మొగకోస moga-konu. v. n. To begin, commence. మొదలు చెట్టు. To meet, turn the face towards, అభిముఖము. "వి నునీసుఖగు యు అనిచెప్పెయలగా నాని యుగ

మకాలంబు ముగము శోకిము ముగియినీయని యునువుతాంబగోబజనులకుట." M. XII. i. 196. See మొగడల.

మొగ or మగ moga. [Tel.] adj. Male. పురుష. మొగచెంపలు side locks. మొగతనము moga-tanamu. n. Manhood, virility, పురుష్యము. మొగవాడు moga-vadu. n. A man, a male, a husband. పురుషుడు.

మొగకట్టు moga-kattu. [Tel.] v. n. To sound. మ్రోగు

మొగడ mogada. [Tel.] n. A bud. A boss or knob on a shield or door. మొగ్గి. నువక. "విస్తులేనియట్టి పుట్టె మొక్కటిపుట్టె ఫలముపువ్వు మొగడవల్లెలేదు. స్వాగులేదుమాట సాపాటునకు లేపు. దీనిధానమేమి తిరుమలేక." Tirumalēsa. "చూ మొగడనోసులదూగులతాంకిముక్క." R. iv. 60.

మొగడు mogaan. [Tel.] adj. Stubborn, obstinate. ముప్పురమైన. మొడి. "అనిచిలు కియు కిలేకినెపుడుమంచి. మొగడు సాహసమె గినిముడువేగ. నన్నుకనగీటివచ్చి క్షయబులొ నే తెగునమావై నేయంబిట్టుపపడు." N. ix. 359.

మొగడు mogadu. [Tel.] n. The ridge of a roof, ఇంటిచీకావస్త. plu. మొగట్ల or మొగడులు and మొగలు. Gen. మొగటి.

మొగము or మొక్కము mogamu. [from Skt. ముఖము.] n. The face. ముఖము. Front, ఎదురు. An entrance, door, ద్వారము. adj. Chief, ముఖ్యము. మొగచేటు moga-tsatu. n. Surfeit, disgust in eating. ముఖముకొట్టవము. "తెలివెట్లొక పుట్టెన మొగచాటు. సాచకుబలు కుట చేప్పెనుము." Venkateswara. §. 16. మొగతప్పు or మొగతిరుగు moga-tappu. v. n. To have the face turned away, విముఖము. మొగవల mogadala. n. The end or butt (of a wall.) ఎదురు, మంచి టియము. మొగవట్టు or మొగముట్టు

moga-patta. n. An ornament for a horse's head something like a cavesson. ముఖపట్టు. "మఱుల మొగపట్ట పన్ని సాహితీయొకండు." Swa. iv. 37. **మొగపడు** *moga-padu*. v. a. To see, చూచు. **మొగపాళము** or **మొగపాళము** *moga-palamu*. n. The front portion of a house, &c, ఇట్లు లోనగు వాని ముందరిభాగము. **మొగపిరికి** *moga-piriki*. (మొగము + పిరికి.) n. A tortoise, తాచేలు. మొగము తప్పించు to abscond, disappear. **మొగపు** *mogapu*. (మొగ + పూస.) n. The front portion of a necklace, చారాచులుముఖభాగము. A buckle. కంఠాభరణముయొక్క ముఖభాగము. "ధాత్రిమహాదేవి తాల్పివమున్నటి మొలనూరిత్తుంపు మొగపవంగ." Prabhavati Pradyumnam, i. 3. **మొగమిచ్చు** *moga-mitsyu*. v. n. To show the face, to favour, to be pleased, సుముఖుడగు. **మొగమోటుమి**, **మొగమొటుమి**, **మొగమోటు** or **మొగమోటుమి** *moga-motami*. n. Partiality, pity, compassion, దాక్షిణ్యము. Hesitation, doubt, సంకోచము. **మొగమోడు** *mogam-odu*. v. n. To be ashamed. సిగ్గుపడు. "మొగిటికే తెంచి మొగమోడవగనె." Abhim. 47. To be partial, దాక్షిణ్యపడు. To hesitate, సంకోచించు. **మొగవాడ** *moga-vaada*. n. The front door of a temple. గోపుర ద్వారము. "అతిమరిమొగవాడ యచివీక్షింప." BD. iv. 661. **మొగవీణ** *moga-vine*. n. A kind of వీణ. ముఖవీణ. **మొగసరి** *moga-sari*. (మొగము + సరి.) Same as మొగముట్టు (q. v.). **మొగసాల**, **మొగసల** or **మొసాల** *moga-sala*. n. An entrance hall. నడవ. ముఖమంటపము, నగరితల వాకిటివానడి. "నీతమ్మండు పెద్దమొగసాలం బాలు మానసులం గావలివెట్టి." M. ix. ii. 34. A porch in front of a house, తలవాకిటిపంచె.

మొగరంబము *moga-rambamu*. [Tel.] n. The large black bee, శ్రీవక్షము, గుప్పెచ.

మొగరము See మొగరము.

మొగరించు *mogarintsu*. [Tel.] v. a. To surround, to seize, ఆక్రమించు.

మొగలాయి *mogalayi*. [H.] adj. Mogul. కర్ణాటకపు.

మొగలి or **మొగిలి** *mogali*. [Tel.] n. The Screw Pine, or Mangrove, *Mandamus odoratissimus*. (Rox. iii. 738.) కేరళి. మొగిలిచోప a mat made of its leaves. మొగలూకుగొడుగు an umbrella made of its leaves. మొగిలి చండ్లు the drooping tips of the branches. మొగిలిపువ్వు the fragrant flower of this tree. మొగిలినాగు a snake said to be found in its flower. మొగిలిచేకు a petal of its flower, or an ornament worn by women on the head. **మొగలికోడి** *mogali-kodi*. n. A watercock. ఒకపక్షి. **మొగలివనస** *mogali-panasa*. n. The pineapple, అనాసచెట్టు **మొగలేరు** *moga-leru*. (మొగలి + పేరు.) n. The celestial river. ఆకాశంక. The name of a stream, also called సువర్ణముఖి. "మొగలేటిమడుపున" Kūlahas. ii. 161. BD. iii. 349. **మొగలివాకిలి** *mogali-vakili*. n. An entrance to a town, తలవాకిలి. A town hall where criminal cases are tried. కచ్చేరి, హాజీరము. "పణిహారులు వేగన వీరచోడునింటను వెలగొందుగిన్నె క పటంబునవైకొనిదొంగవంచు నవ్వన జడలొక్షినిం మొగలివాకిటికిడిచి చోడదండ మొనరింప జూడగ." Valeswara. v. 85.

మొగపడము *mogaramu*. [Tel. మొగ + పడము.] n. A black blanket thrown over an elephant, ఏనుగుమీదకప్పు నల్లనికంబలి.

మొగాళము *mogalamu*. [Tel.] n. The head of a canal carried from a river to irrigate the fields. ఏటికాలువయొక్క మొగడల, ఆంధ్రము.

మొగి mogi. [Tel.] n. An attempt, పూనిక. "నీ ద్వంద్వవాక్యోత్తమన శ్రయంగాంబు మొగిశేయుచున్నాడు మునులకడకు." భార. ఆది. i. [Telal

a group. మొట్టయి, గుంపు. సమూహము. Joint property, ఉమ్మడి. ఇది వాకి మాకు మొగి or మొగినిఉన్నది this is held jointly by us. "వాభీముండును... అతిబలండు ననువారొక్క మొగియును, సుమిత్రుండును మిత్రవ్రత్యము ననువారొక్క మొగియును, సుమీరుండును సునన్దుండు ననువారొక్క మొగియును నిల్లు మూడు మొట్టంబులై." భార. ఆది. Manner విధము. A time, అప్పుట్టి. ఒక్కమొగి or ఒక్కమొగి at once. ఒక్కపెట్టున. "ఉక్కమిగిలి యొక్క మొగిలికొట్టిల్లి." Adv. At first, ముందుగా, ముంద. "తగునిదితగదనియెడలో వెగవక సాధులగు పేదివాకి నెన్నోక మొగిశేయుచున్నవీతుల కనుననిమిత్తాము ములైవధియంబుల్." M. I. i. 130. **మొగియు** *mogiyu*. v. n. To attempt, to undertake, పూను. To spread all over, to surround, as darkness, కవియు.

మొగిలి See మొగలి.

మొగులు *mogulu*. [Tel.] n. The ridge of a roof. మొగుటివాసము the ridge pole of a roof. ఇంటినడికొప్ప.

మొగుడు *mogudu*. [Tel. from మొగడ. See మొగ.] v. n. To be closed, as a flower, the hands, etc. ముకుళిమగు. **మొగుచు**, **మొగుడుచు**, **మొగుడ్చు**, or **మొగిడించు** *mogutsu*. v. a. To cause to be closed, as a flower, &c. To close, shut (the eyes), fold (the hands.) ముకుళించు. "సాష్టాంకదండవ్రణామంబుచేసి నిలిచి కరంబులు మొగిచి." Vish. ii. 72. "చనిమంత్రులెల్ల పాస్తముల మొగిడ్చి యన్నరనాధు నకంతయు దెలపం." Sar. D. 283. "కల్పగిడించినట్లనమస్కరించి." Parama Yogi Vilāsa. Dwip: page 238. **మొగుడు** *mogudu*. [Tel. for మొగుడు.] n. A husband. భర్త.

మొగులు, **మొగిలు**, **మొములు** or **మొములు** *mogulu*. [Tel.] n. A cloud. మేఘము. "కాలమునువాడి మొగులుకొ కాలాక్ష్మినివొనిలని ఏలుగవిసేబలపె." R. vi. 10. **మొగులుకడిమి**

mogulu-kadimi. n. The tree called *Nauclea Orientalis*. కడిమిచెట్టు, నీరుకడిమిచెట్టు. **మొగులువారి** *mogulu-dari*. n. The cloudy road, i. e., the sky, ఆకాశము.

మొగ్గ *mogga*. [Tel. another form of మొగడ.] n. A bud. మకుళము. A feat performed by gymnasts in falling back. మొగ్గవాలడము or మొగ్గవేయడము the feats or contortions practised by acrobats; as that of falling back and dancing on the feet and hands. **మొగ్గనాలు** to bend backwards touching the ground with the hands. **మొగ్గపిళ్ళు** *mogga-pitslu*. v. n. To unfold as a flower, వికసించు To be scattered. యాభాయధలం.

మొగ్గలము Same as మొక్కలము (q. v.).

మొగ్గు or **మొగ్గు** *moggu*. [Tel.] v. n. To incline, to lean on one side. To be depressed, as a scale in weighing, to bow down under a burden, to show an inclination toward, to be inclined to, చంగ, వాలు, కూలు. "అంబరిబిల మొగ్గు నెహపతిస్త్రం" BD. v. 268. n. Leaning, inclination. ఒకపట్టుకై తూలడము, వెంగడము, వాలడము, "దిగ్గలేచియోబసవనీమణి విమదిరించువార్తమే మొగ్గుగాన పోదమని ముండవారునించు." Chenna. iv. 358. మొగ్గున, విశేషముగానున్నది, ఘనముగానున్నది **మొగ్గుటలు**, **మొగ్గుట్టి**, **మొగ్గుతిలు** or **మొగ్గుట్టిలు** *moggatilu*. v. n. To bend down, to stoop. వంగ. To kneel down, వాకొట్ట. "చనకలండిగ్గిల ములుసరి మొగ్గుతిలకొ." BRY. ii. 437. "ముందిటికొక్కతునిసి మొగ్గుతిలంబడియొను, మొనిలుపయలైన, నెదిప్పగూలియె." M. VI. iii. 218. **మొగ్గరము** *moggaramu*. n. An array, పూజము. "అసంఖేయోత్సాహకరుల మొగ్గరములై కనుపట్టునెల్లలాశ్రయము దూల." R. v. 112. M. IX. i. 318.

మొటిక or **మొట్టిక** *motika*. [Tel.] n. A sprout, మొలక. A fragment, తునుక.

“ ఏమి నేరని నిన్నటియింత మొటిక.” Ilā. iii. 25.
టీ. మొన్నటిరవంతపిల్లవని భావము:

మొటిమ or **మొటిమ** *motima*. [Tel.] n. A pimple. యావనమందు ముఖముమీదరేచేకాయ, తాదాస్యపుమొటిక. adj. Short, పొట్టి.

మొట్టమొదట See under మొదలు.

మొట్టు *mottu*. [Tel.] v. a. To rap with the knuckles. తలమీద వ్రేళ్లకణుపులతో కొట్టు. **మొట్టికొర్రు** or **మొట్టు** *motti-kayru*. n. A rap with the knuckles, a buffet, a cuff. వ్రేళ్లకణుపులతో కొట్టు దెబ్బ. **మొట్టమారి** *motta-māri*. n. One who often gets cuffed, మొట్టికాయలతిమనాడు.

మొట్టె *motte*. [Tel.] n. A kind of fish. బడిమొట్టె and వానమొట్టె are its species.

మొడికట్టు *modi-kuttu*. [Tel.] n. Fashion, mode. విధము. “ ముత్తయంబులతగ మొడికట్టుప సలచేపట్టు పేల్కట్టులవలవిరులు.” Ilā. ii. 13.

మొత్త *motta*. [Tel.] n. A side. ప్రక్క. The end, origin. మాలస్థానము. The side way at a door way. వాకిటిమూల. The corner or end of a wall. ప్రక్కగోడ. A bank thrown across a stream. బరిసినమొత్త a fat side or paunch. మొత్తబరిసిన having heavy hips. కనుమ మొత్తనుకాచుకొన్నారు they lay hid in the side of the hill pass. **మొత్తపిరి** *motta-piri*. n. A straw cushion placed under the bucket that works in a water-lift.

మొత్తము *mottamu*. [Tel.] n. The total, whole; a flock, multitude, heap, or collection. సమాహము, గుంపు. శూరలమొత్తము a multitude of heroes. కోతిమొత్తము a herd of monkeys. వింటిమొత్తము a heap of bows. మంట మొత్తము a mass of flames. “ మంచు మొత్తములోన మార్తాండుడు స్పట్టు.” Kālahas. §. 22. మంచుమొత్తములోన, in a mass of clouds, మేఘచయమందు.

“ మొరపు మొత్తంబులు మీరనర్తకమున.” Zucca. iv. 26. మొత్తముగాచెప్పినాడు he spoke in general. మొత్తపువ్యయము the total expenditure. మొత్తపుమాట a generic word. మొత్తముచేయు to make a total. మొత్తములై in mobs. “ పులులు మొత్తంబులై పాదండ్లలో దూరు.” B. VIII. adj. Thick, తరువైన. మొత్తపుదీప్తులు big lights.

మొత్తు *mottu*. [Tel.] v. a. To beat, smite, thrash. కొట్టు. “ కర్తులుకేడెముల్ కరముల దాల్చి, మొత్తిదైత్యులకింబులుదుల్లగొట్టి.” Venkaṭachala Maha. page. 171. To cut, నరుకు. n. A blow, దెబ్బ. మొత్తించు to cause to beat, కొట్టించు. **మొత్తులాడు** *mottu-lādu*. v. n. To fight, dispute or quarrel. కొట్లాడు. “ పుణ్యావతండులములకు మొత్తులాడి.” A. vi. 91. **మొత్తుపాడు** *mottu-pādu*. v. n. To be beaten, కొట్టుపడు, కొట్టబడు. **మొత్తికొంప** or **మొత్తుకొంప** *motti-konpu*. v. n. To beat one's own head or mouth in despair. To lament or wail. అక్కడికి పొందని మొత్తుకొంటిని I entreated him not to go there. “ అనుకునుచు నడువెత్తి మొత్తుకొనుచు.” Jagann. ii. 63. **మొత్తుకొంపు** *mottu-kōmpu*. n. Lamentations, howling, outcries, wailing. ఏడ్పు, పెడబొబ్బలు.

మొదలు *modalu*. [Tel. infl. మొదటి or మొదలిటి. abl. మొదల. plu. మొదళ్లు.] n. The beginning, origin, source. ఆది, మూలము. The root, stock. వృక్షమూలము. Principal, capital as opposed to interest. మూలగనము, అసలు. The chief, the head; the foundation of a thing, the basis. The foot of a mountain. చెవిమొదలు the lower tip of the ear. వక్షీ మొదలు interest and principal. వాడు మొదలే మంచి వాడుకాడు in fact he is not a good man. మొదల, అనగా మూలమునందు at the root. **మొదలు**, **మొదలుగ**, **మొదలైన**. మొదలు

గా or **మొదలుగాగల** *modalu*. adv. Et cetera. శ్రీమొదలుగ drums, &c. (literally, beginning with the drum.) వాడు వచ్చినది మొదలు or మొదలుగ since his arrival. **మొదలుకొంప** or **మొదలుగు** *modalu-konpu*. v. a. To begin. ప్రారంభించు. ఇది మొదలుకొని henceforth, beginning from this. వాడు వచ్చినది మొదలుకొని since his arrival. **మొదలుచెడు** *modalu-chedu*. v. n. To be ruined, root and branch. తులముచెడు. **మొదలుపెట్టు** *modalu-pettu*. v. a. To begin. ఆరంభించు. **మొదట** *modata*. adv. At first, at the beginning, in the first place. **మొట్టమొదట** *motta-modata* (మొదలు+మొదలు.) adv. At the very beginning, at first, first of all, ప్రప్రథమమందు. **మొదటి** *modati*. adj. First, earliest, original, primary, principal, capital, chief. వాడు అబద్ధులకు మొదటిపాదము he is the father of lies, వాడు కలహానికి మొదటిపాదము he was the beginner of the quarrel.

మొదవ *modava*. [Tel.] n. The grass named *Saccharum cylindricum*. బల్బజము.

మొదవు *modavu*. [Tel.] n. A milch cow. పాడిఅవు.

మొదుక *moduka*. [Tel.] adj. Sharp. కఠుకైన. Thick, దట్టమైన. **మొదుకన** *modukana*. n. Sharpness, కఠువనము. Heaviness, బరువు. **మొదుకని** *modukani*. adj. Heavy, బరువైన.

మొద్దు *moddu*. [from Skt. ముద్ధ.] n. A booby, a blockhead, a great hulking fellow, అండడు, మూఢుడు. A stout man, లావైనవాడు.

మొద్దు *moddu*. [Tel. from మోడు.] n. A block, stump, pollard, lump, mass. స్థూలపు, మోడు. A blockhead. బడుడు, బడురాలు. “ నెత్తిమొద్దుకల నేనెకొట్టెంబులు.” Vēma.

1073. నిద్దు మొద్దు స్వరూపముగానుండేవాడు a mere brute, a blockhead. adj. Blunt, not sharp, పరుకులేని. Stout, thick, లావైన. మొద్దుపెదవులు thick lips. Stubborn, uncouth, lumpish, dull, stupid, callous. మోటుగానుండే. మోరుకులేని. **మొద్దుగా** *moddu-ga*. adv. Stupidly. **మొద్దుపోవు** *moddu-pōvu*. v. n. To become blunt, నాడిలేనిదగు.

మొన *mona*. [Tel.] n. The point, end, extremity. అగ్రము. ట్టిష్కరము. An army, or detachment, సేన. A tube, తెగ. A military array, వూహము. A tribe, తెగ. The front, ముందు. “ మన మొనలకువశముగాదు మరలు పువింకకా.” M. VI ii. 97. “ లోమొన, వెలిమొన, ఉసిమొన, ముమ్మెన, చిరురమొన, పువ్వుపుమొన, పాపపుమొన, దాటడుగుమొన, కడలుమొన, అరిమీటుమొన, నెరమీటుమొన, సరితాళంపుమొన, లాదిగాగల పదిరండుమొనల నారితెలిసిరి.” H. i. 245. మొనలాపియినకత్తి a knife with a blunt point. adj. Last, furthest, utmost. కడపటి. **మొనకట్టు** *mona-kattu*. v. n. To attempt with enthusiasm, ఉత్సాహించు. n. Joy, rejoicing, enthusiasm, ఉత్సాహము. An amulet or drug used as a charm, పెట్టుమందులలోమొకటి. ఒకానొక ప్రంభవమూలిక. “ ఇదివారికట్టు మొనకట్టిది, కాంతానశ్యకంబుది.” S. i. 18. “ జలగిన్నెప్తం భంబులును. మొనకట్టును నాకట్టును.” H. i. 174. adj. Rejoicing, enthusiastic, ఉత్సాహకరమైన. **మొనకాడు** or **మొనగాడు** *mona-kādu*. n. A leader of an army, a hero, a principal; a ringleader, శూరుడు, సేనాధిపతి, ముఖ్యుడు. దొంగలమొనగాడు a ringleader among thieves. **మొనకొంప** Same as మొనయు. (q. v.) **మొనచేయు** *mona-chēyu*. v. n. To face or front in battle. మోహించు. **మొనచేన్న** *mona-chēnnu*. n. A nipple. Lit. the tip of the breast. చూచుకము. **మొనకప్పు** *mona-kappu*. v. n. To be turned away

as the face, to turn away from, విముఖును.
 " మునరప్పితిమి దిరామున మన మకట మువ్వరము." భార. సౌ. i. **మునరము monayyu.** v. n. and v. a. To be, appear, happen, కలుగు. To busy oneself, to engage in. To prepare, be ready, attempt, పూను, పనిపడు. To prepare for battle, రణోద్యోగముచేయు. To cover, to rest upon. ఒక్క, కప్పు. ఆనించు. " ముండి వాలలాడి మునసియుండువిరక్తి యనునిగెల్వనె చలు నలవిగాదు." Vēma. 864. " మునయు చింతా శ్రేణిమాక విప్పు." Swa. iv. 148. టీ|| మునయు, కప్పుకొనునట్టి **మునపు** or **మున యించు monapu.** v. a. To cause to attempt, పూనుచేయు. To cause to happen. కలుగజేయు. To put, place. పెను, ఉంచు. " అనినకా గ్లభవైత్య వైరి, దుహాసాంతురముకావిపై, మునపగం దొక నిల్పియవ్వనమునకా." Parij. iv. 12. **మునపు** n. An attempt, పూనిక.

మునరు monaru. [Tel.] v. n. To be pretty, ఒప్పు.

మున్న monna. [Tel. ముదలు+నాడు.] n. The day before yesterday, ప్రగతదినము, నిన్నటికినిన్న. adv. The other day, lately. అలుమున్న the day before that, three days ago. మున్నటిసంవత్సరాది last New Year's day. మున్నటిబృహస్పతివారము last Thursday (though five days ago.)

ముప్ప moppu. [Tel.] n. The dragonet, *Callionymus lyra*, a fish with a projection like a switch from its shoulders. **ముప్పలు moppalu.** n. A fish's gills. చేపయొక్కపువ్వార.

ముప్పె or **ముప్పీరు mopppe.** [Tel.] n. An idiot, a head-strong, obstinate fool. మూఘుడు, మూఘువాలు. ముప్పెకు మూరడు సూరు a fool has a mouth a cubit wide. adj. Stiff, ఎండయైన. " ముప్పెశరీరము." భల్లా. iv. **ముప్పెతనము mopppe-tanammu.** n. Idiocy,

stubbornness, pertness. కొంఱము, మూర్ఖత్వము.

ముయలు or **ముయులు moylu.** [Tel. another form of మెగులు.] n. A cloud. పుసుము. Vasu. ii. 49. plu. మెయిల్లు.

ముర mora. [Tel.] n. A cry, scream, lamentation, complaint, plaint. A declaration, statement. ఆర్జనాదము. Also, another form of మార (q.v.) **ముర పెట్టు mora-pettu.** v. n. To scream, cry, yell, lament, wail, cry aloud, complain. ఆర్జింపుచేయు, అరుచు, పడవ అన్యాయమునుగూర్చి చెప్ప. ముర పెట్టుకొను to howl, make a complaint, complain, తనకు గలిగిన అన్యాయమునుగూర్చి చెప్పకొను. స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యములేదని శాస్త్రములు మురపెట్టుచుండగా while the Sastras declare that women have no independence.

మురకు or **మురకుడు moraku.** [from Skt. మూర్ఖ.] n. An idiot, a blockhead, an obstinate fool. మూఘుడు, మూఘిస్త్రీ, మోటునాడు, జడుడు. " మురకులగుట ప్రతాప భాషణంబులకు వెనవరు." M. V. iii. 233. adj. Stubborn, brutish. Too hard to bite, కఠినమైన, పరువమైన, కొరికితే గరగరమనియుండక కఠినముగా నుండే, మూఘమైన, ముండి. " మురకుగరకును గారాకు, గాకుండజూచి." BD. iii. 1388.

మురకుతనము moraku-tanamu. n. Stubbornness. మూర్ఖత్వము. Anger, rage, కినుక. **మురక moraka.** n. Harm, mischief, damage, defect, deficiency. వెలితి, న్యూనత. adj. Defective. న్యూనము. **మురకడము morakadamu.** n. Wickedness, mischief. దౌష్ట్యము.

మురగు or **మురంగు moragu.** [Tel.] v. n. To hide. దాగు, పొంచు. v. a. To delude the eyes, to deceive, ఎంచించు, దాచు, మగుగుచేయు. కను మురగు to wink, to connive

at, to shut the eyes. " మురగినిదురించుచో నిది తరియగుటం జంపబోయెదం బదనమచుకా." P. iii. 243. టీ|| మురగి, కనుమరుగై. " నీడగ దువభార సేలకు వెలిగాక నడుగు వెట్టితరుగ నాత్తము రగి, మొకటిదలపనరులకొదవిన నొదవచే, కరటిప్పు త్యుదేవికన్నుల్రాచు." Swa. iv. 146. టీ|| ఆర్జి మురగి, మనస్సునువిచారించేసి, మనస్సును ఎగుకలేకుండా. n. Hiding, concealment; delusion, deception, ఎంచన. One who deceives, a cheat, ఘంచకుడు. adj. Deceptive, cheating, ఎంచకుడైన.

మురటు moratu. [Tel.] n. An obstinate fool. మూఘుడు. " మురటుగానివిరక్తి మునయర యాత్మకు." Vēma. 1965. **మురటుతనము moratu-tanammu.** n. Stubbornness. మూర్ఖత్వము. **మురడు** or **మురటి moradu.** adj. Hard, hardened, rough, knotty, stubborn. గడుసుపారిన, కఠినమైన, మడిగానుండే. " మురడుమినిన పెట్టిముడుకకు." P. iii. 193. టీ|| గడుసుపారిన, ముదిమిచేత అననుకూలమైన. **మురడు** n. A block, a stump; a knot. మెద్దు, మడి, మోడు. " మట్టుచాకిజేరు మురడుకప్పజేరు." Vēma. 2084. **మురడుపారిన moradu-parina.** adj. Hard, grown hard by age, having the limbs contracted by disease. గడుసుపారిన. ముద్దులుకట్టుకొనిపోయిన.

మురవ morava. [Tel.] adj. Stony, gravelly; గలక రాళ్లుగల. మురపరాళ్లు gravels, pebbles. మురపనేల a gravelly soil. **మురము** or **ముర్ము moramu.** n. A pebble, gravel, గలకరాయి. జెల్లిరాయి. **మురపము** or **మురవము morapanu.** n. A sound, noise. ప్రాత, ద్వని, రవము. " అందియల మురపంబున కరుగు దెంచు బ్రోదిరా మంచవిధమున." M. IV. iv. 24 **మురవ morava** adj. Blunt, మునలేని, మొక్కపోయిన, మొనముడిగిన, మొక్కయైన. **మురవపోవు morava-povu.** v. n. To be blunt. To be disregarded, or disused. మొక్కపోవు. **మురవపోయిన morava-poyina** adj. Blunted, మొక్కపోయిన, ఉడిగిన.

మురముర mora-mora [Tel.] n. A noise, murmur, ద్వని, ప్రాత. **మురమురలాడు moramora-ladu.** v. n. To crackle, మురమురయని ప్రాయము. To be enraged or furious. కోపవంకల నునుచువు.

మురము or **మోము morayyu.** [Tel. another form of మ్రోగు.] v. n. To sound, resound. ద్వనించు. **మురయించు morayintsu.** v. a. To sound, cause to resound, roar. ద్వనించేయు. వాయించు. " మురయించె పటుజ్యోనాదము." R. iv. 82.

మురలి morali. [Tel.] n. The tree called *Cellis orientalis*. Heyne. ప్రియాంబుళము, చొరపప్పుచెట్టు.

మురపడము mora-sadamu. [Tel.] n. A kind of dog, a terrier. ఉడుపకక్క, మోటకుక్క. " జోగిలములు మురపడములు జానెగలిచి చావముక్కలగతి." Swa. iv. 67.

మురసు or **మురుసు morasu.** [Tel.] n. Gravel, a pebble, మురము. మురసునేల a gravelly soil. adj. Rugged, stubborn. మోటు. " పాకనాటికెడ్డి పరగమోటారెడ్డి యెస నులోలపెట్టె యెర్రకెడ్డి. మురుకులంబుభువి హనుకప్పున్నెలు ప్రతిభకెక్కినట్లుమనినేము." Vēma. 1322. " పంటమోటాటిపెడకంటి పాకనాటి యరవెలమూడికొండార మురసుగోన కొడిచెకాపులు మురలైన." H. iv. 171.

మురి or **మురికి** Same as ముర్ర. (q.v.)

మురికె morite. [Tel.] n. A little winnowing basket, చిన్నచేట.

మురుగు or **మురువు morugu.** [Tel.] v. n. To bark, as a dog. కూయు. n. The bark of a dog, కుక్కకూచ. A cry, కూతి **మురుగుడు morugudu.** n. Barking, (కుక్క) కూయుట.

ముర్ర or **ముర morra.** [Tel.] n. A cry, scream, outcry, wailing, lamentation, complaint. ద్వనించు, అరుచు, పడుచు, చెప్పుచు.

తగడనుచు తామొర్రదిగక." BD. iv. 1961. దొంగలువచ్చిపడగానే కుయ్యొమొర్రో అని అరిచినారు on being attacked by the thieves they screamed out. మొర్రోయనియేడ్చు to howl, cry, vociferate. నేను మొర్రోవచ్చని చెప్పితిని I cried 'Alas! do not do this.'

మొరి morri. [Tel.] n. A fault, want, defect, broken edge, as that of the moon in an eclipse. ("Defectus Lunae." Virgil) వెరితి, తొర్రి, అంగమ్యూనర. adj. Defective, maimed, imperfect, damaged. Partial, as an eclipse. తొర్రి, తొస్సి. ఇప్పుడు గ్రహాముపట్టి చంద్రునిలో కొంచెము మొరిపోయి ఉన్నది as the eclipse came on, the edge of the moon appeared broken. వాడు ఎక్కడమొరిపోయినది what harm does his gibing do you?

మొల mola. [Tel.] n. The waist, the middle, కటిప్రదేశము. A wedge, pin, large nail, or spike. The pin or needle of a balance, త్రాసుముట్ల, వీల. మొలత్రాసు a balance which has a tongue. "ధమనియు త్రాహంబు మొలత్రాసునుపట్టెడ నీరుకారు." H. ii. 200. దినమొల or మొండిమొల stark-nakedness, utter nudity. మొలకట్టు mola-kattu. n. A girdle or waist-band. నడుముకు కట్టుకొనేత్రాడు. మొలనూలు. A waist cloth, కట్టుకోక. మొలకత్తి mola-katti. n. A dagger, బాకు. మొలకులికి or మొలకొలికి mola-kuliki. n. A kind of grain, ధాన్యవిశేషము. మొలతాడు mola-tadu. n. The small string tied round a Hindu's waist whence is suspended the bit of cloth which serves as a modesty piece. కటిమాత్రము. బంగారుమొలతాడు n woven cord of golden wire. మొలతాటి గోడ mola-tati-gōda. n. A parapet, or rail wall. మొలగోడ. మొలనూలు mola-nūlu. n. A girdle, a zone: a cestus of gold or silver, worn by women. ఆడునారికటిమాత్రము.

మొలను, మొలును or మొల్లు molatsu. [Tel.] v. n. To sprout, germinate, vegetate, grow. To rise, to appear, as a star. మొలక, మొలవ or మొల్క mola. [from మొలచు.] n. A germ, a sprout. అంకురము. The core, or centre of a boil. దుర్బాంసవిశేషము. Piles. ఆసనములోనిమొలక ఉపద్రవము. adj. Young, tender. లేత. లెంకాయలోనిమొలక a substance that rises like a knob in an over-ripe cocoanut. మొలకొన్నెల the new moon. మొలకనవ్వు a budding smile, i. e., a gentle smile. ఆ నంకమునకు వాడొక మొలక ఉన్నాడు he is the only remaining individual or scion of that family. మొలకపండుగ a vernal festival, the feast of the sprouts. మొలకకట్టు mola-kattu. v. a. To put moistened seeds into a basket to germinate with a view to sow them. మొలకెత్తు or మొలకయెత్తు molak-ettu. v. n. To sprout up, మొలచు. మొలకబంగారు mola-bangaru. n. Fairy gold, supposed to grow in snake-holes, &c. పుట్టలోలో పురుగులవల్లపుట్టే బంగారు. మొలకకాయ mola-kaya. n. A small kind of Egg plant. A kind of prickly Night shade, Solanum hirsutum. బృహతి. క్షుప్రనారాకె. నల్లమొలక్కాయ the black kind. తెల్లమొలక్కాయ the white kind. మొలవేయు mola-vēyu. v. a. To sow (corn), to cast seed in order to sprout. మొలిచేలాగు చేయు, నాలు. మొలిపించు moli-pintsu. v. a. To cause to sprout. మొలిచేట్టుచేయు. మొలతెంచు or మొలతేరు mola-tentsu. v. n. To sprout, shoot, grow. అంకురంచు, పుట్టు, కలుగు. "మొలతెంచు సంతోషమున జేరిన పుడు." Dab. 299.

మొలూమ పండు mōlāma-pandu. [Eng. 'Melon.'] n. A sort of melon.

మొలూము or మొల్లూము mōlāmu. [H.] n. Gilding, బంగారులోనగువనిపూతి. adj. Gilded, plated.

మొలుగు or మొలూగు molugu. [Tel.] n. A certain drug used in dyeing. నల్లచోయెక్క. "మొలుగునుండిందోచి మురకొకటియు జేనకొకటియుంగా గట్టినదొట్లట్లులు." A. iv. 55.

మొల్క See మొలక. మొల్లు See మొలచు.

మొల్ల or మల్లె molla. [Tel.] n. A kind of jasmine. J. multiflorum or pubescens. కుండలత. అడవిమొల్ల or యూధిక. wild jasmine, gold amaranth, Jasminum auriculatum.

మొల్లము or మొల్లము mōllamu. [Tel.] n. Thickness, సాంద్రత. Abundance, plenty. విస్తారము. అనేకము. adj. Thick, సాంద్రము. Abundant, plentiful. "కంకగ్నగ్రావలుల మొల్లంబులముగుం గునకు పల్లంబులును." Swa. iv. 57. మొల్లము n. Money, ధనము. "ఉ॥ ఎల్లధనంబునోటునడి తిండుకులేశ్వర యింక నొడ్డగా, మొల్లము నాకుజూపుము." భా. సభా. ii. మొల్లముగా or మొల్లముగా mōllami-ga. adv. Thickly, దట్టముగా. In abundance, plentifully. విస్తారముగా. అనేకముగా. దండిగా. "తెల్లతెల్లవై మొల్లముగా నంతకంతకుదిగంతంబు లందిరిచిన యిదుపులంబోతెండిండ్రింప." Swa. iii. 39. మొల్లమైన mōllam-atna. adj. Abundant, plentiful. విస్తారమైన. అనేకమైన. "మొల్లములైనసంపదిలు మోచివెలుంగు చున్ననాకు." Vish. ii. 11.

మొవుడు Same as మొగుడు. to close as a flower.

మొవ్వు, మొవు or మోవు mōvru. [Tel.] n. A sprout or shoot in a palm, cocoanut or plantain tree.

మొసలి mōsali. [Tel.] n. A crocodile. మకరము. నిక్రము. A monster. Capricorn in the zodiac. మొసలికట్టు, మొసలిచేదు or మొసలిరాష్ట్ర mōsali-kattu. n. The liver of a crocodile. మొసలిరాసి the sign of the zodiac called Capricorn, మకరరాశి.

మొసలివారిగు mōsali-vā-pōgu. n. An earring with the face of a crocodile engraved on it. మొసలివా, మొసలివాయి or మొసలికాటు mōsali-vā. n. The hilt of a sword shaped like a crocodile, మకరముభాకృతిగల త్వర్యకము.

మొహదా mōhadā. [H. or Mahr.] n. A broadsword, అడ్డకత్తి, పట్టినము. "మిహిపసింజి పరుంజో మొహదా." స్వా. iv.

మొహరము mōharumu. [H.] n. The first Mubammadan month. The feast celebrated on the first ten days of that month, in honor of the death of Hasan and Hussain. The Mohurrum. క్షీర్ణపండుగ.

మొహరించు mōharintsu. [Tel.] v. n. To face or front in battle. మొనచేయుంచు.

మొహరీ mōhari. [H.] n. A Mohur, a gold coin.

మొహరు mōharu. [H.] n. A seal.

మొహలము mōhalamu. [Tel.] n. The name of a certain garden herb, ఒకవిధమైన కూరకొక్కెట్టు.

మో mo

మోక mōka. [Tel. another form of మొక్క.] n. A sprout, మొలక, మొక్క. "అర్చరిం భానుడు పశ్చిమాత్రి గనుపట్టెదగిల్చినమాచిమోక నక." M. IV. iii. 185.

మోకాలు mōkālū. [Tel. మోద + కాలు.] n. The knee, జానుపు. మోకాటివిప్పు the knee-cap. మోకరించు, మోకరిల్లు, మోకరిలు, మోకరిల్లుడు, మోకారిండు or మోకారిండు mōkarintsu. v. n. To kneel, to squat down and sit on the knees.

మోకు mōku. [Tel.] n. A thick rope, a cable. మిక్కిలి లావుతాడు.

మోక్షము mōkshamu. [Skt.] n. Lit. Liberation, that is, of the soul from the body.

Deliverance from the bonds of sense. Exemption from sin and punishment. Beatitude. Final and eternal happiness. ముక్తి. Heaven, కైవల్యము, చరణోకము. మాత రాజ్యము the kingdom of heaven.

మాగు or మ్రోగు mōgu. [Tel.] v. n. To sound, ring, resound, echo. గ్వనించేయు.

మాఘము mōghamu. [Skt.] adj. Empty. vain, fruitless. వ్యర్థమైన. Humble, దీనము.

మాచ mōcha. [Skt.] n. The plantain tree, ఆకటివెట్టు. The silk cotton tree, బూరుగు చెట్టు. మాచాస్తంభము the trunk of a plantain tree. మాచకము or మోచము mōchakamu. n. The tree called Hyperanthery morunga. మునకచెట్టు.

మాచనము mōchanamu. [Skt.] n. Liberation, release, deliverance. విముక్తి, విడుపు. సంసారమోచనము release from worldly ties. విమోచనము entire liberation, salvation. మోచితము mōchitam. adj. Liberated, విడిపించబడిన.

మాచెయ్యి, మోచెయి or మోచేయి mōcheyyi. [Tel. మాచ+చేయి.] n. The elbow. కపోటి. మాచేతివంపు triangular, having a projecting angle. మాచేతిపోటు a thump or poke with the elbow. మాచేతినుద్దుటిల్లు two houses built as one, రెండొండుకలిపి కట్టినకట్టడము.

మామో mōmsu. [Tel.] v. n. To rest on, ఆను. To happen, occur, కలుగు, సంభవించు. "మాకునధికమైన, మాపారసముమూరిమోచి యున్నదియొకొ, కూరుండొక్కొరూపమాకు మీకు." Vish. vii. 98. "ముట్టినకర్తములు మూరి మోచినకర్తనకొ." ib. viii. 413. v. a. To bear, to carry, మోయు, నహించు. భగించు. To begin with, మొదలుకొను. "భూతేశ్వరునియొక్కచలమోచియిల్లులుదానునచరి." Kālahasti I. 503.

మాకా mōka. [H.] n. A boot.

మాతో mōtzu. [H.] n. An ardent desire, great liking, fancy, taste. ఆశ. ఆగుర్తము మీద నిండా మాతోగానున్నాడు he has a great fancy for that horse. మాతోగులగు కులు favourite or fashionable goods. "మాతోననేగురుమొనసిచూడంక." Verna. 1524.

మాట mōta. [Tel.] n. A water pump, a water wheel for drawing water from wells to irrigate the fields. మాటతోలు to drive the bullocks that draw up water with a మాట. కపిలమాటబాణ the large bucket in which the water is drawn up from a well. మాట [from Skt. మాఢ.]

adj. Dull, stupid, simple. మాఢమైన. మొద్దు. మాటకత్తి mōta-katti. n. A hunting knife, a cutlass. మచ్చుకత్తి. స్వా. iv. మాటపారు mōta-pāru. n. The slope at a well down which the cattle run while drawing water. మాటబారి mōta-bari. n. A pack bullock, బరువుమోయునిద్దు.

మాటాటిరెడ్లు or మాటపాటిరెడ్లు mōtati-redlu. n. plu. The name of a subdivision among the Kāpīs (a class of farmers). రెడ్లలో భేదము.

మాటిండు mōtintu. [Tel.] v. a. To prop up, to lean. పోటిగానిలుపు, ఏదైనను పడిపోకుండా ఆధారముగా నిలుపు, ఆనించు.

మాటిక or మొటిక mōtika. [Tel.] n. A sprout, such as springs from a coconut or a potato in a warehouse. మొలక.

మాటు mōtu. [Tel.] n. An obstinate person. మాఢుడు, మ్రోడు. A stupid person, or blockhead. మాఢుడు, మాఢశ్రీ. A male horse, మగగుర్రము. A country bred horse, తట్టువగుర్రము. A stump, block, trunk. మోడు, నొకకా విగిరిన కాళ్లుచేతులు మొదలైనవి, మొద్దు. "కానినమోటువంటి తారగాని శకొము." Vish. ii. 143. A false human figure placed before a sow, పండికలుపు పునమెక్కడముగా నిలిపిన కపటలక్ష్యము.

adj. Dull, stupid, simple, rude, coarse, boorish, uncivilised, vulgar, మొడ్డ. మాఢమైన, మూర్ఖమైన. "మాటుసోసము hear's play, practical jokes, rough romping. మాటాసపడు mōt-asu-pudu. (మాటు+అసపడు.) v. a. To aim at. "నీ || సటలత్తుకొనియ్యు కిటివైనమాటాస.పడియేముబొడుకునీపాదమాన." Swa. iv. 44. టీ || మాటాసపడియేము. మాటు చేసకొని బాణములచేతనేయను.

మాడ or ఉప్పురమాడ mōḍa. [Tel.] n. A salt pan, where the salt is made from fuller's earth.

మాడము mōḍamu. [Tel.] n. Cloudiness, haze, thick weather. అకాశము మేఘముల చేత మేరుముగానుండడము, ముప్పువేసియుండడము, మేఘావరణము, మందారము.

మాడి mōḍi. [Tel.] n. The act of picking up a thing (kept at one's feet) by bending back like an acrobat, గతికారులు ముగ్గువారి కాలికిసమీపమందుంచిన ఎక్కువు నెత్తుట. Way, manner, air, style, విధము. రీతి. A whim, pettishness, crossness, ill-humour, pique, malice, చింకము. Handwriting, చుట్టారి, ల్రాలు, ప్రాంతయొక్క కైఫా.

మాడి మోడి mōḍi mōḍi. [Tel.] n. The act of picking up a thing (kept at one's feet) by bending back like an acrobat, గతికారులు ముగ్గువారి కాలికిసమీపమందుంచిన ఎక్కువు నెత్తుట. Way, manner, air, style, విధము. రీతి. A whim, pettishness, crossness, ill-humour, pique, malice, చింకము. Handwriting, చుట్టారి, ల్రాలు, ప్రాంతయొక్క కైఫా. రాజమోడి royal style, pomp, grandeur. A kind of craft, enchantment, connected with the concealment of a jewel or money, మంత్రగాడు పుంజమువేసికొనిపెట్టేటిది. మాడి వేయు to draw magic lines. మాడితీయు to break such a spell. మాడిఅత్తరిములు or గొలుగుకట్టు a running hand. "మాడిమాని సికొలెనినతల్పు మంచినన." Rudha. i. 70. టీ || మాడిమానిసికొలె, ముగ్గుడై. మనిషువలెనె.

మాడు or మ్రోడు mōḍu. [Tel.] n. The stump of a tree. మొద్దు, స్థానంపు. The stump of an arm or leg which has been amputated. పోయినా విగిరిన గొలుగుయ్యి మొదలైనవి. A stumbling block. A knoll or rising ground, the crest of a hill. మట్ట. మోడుచేసుచు, మోడువడు or మొచ్చుడు mōḍu-tsarutsu. v. n. To be

come blunt, మెక్కిను To become hardened or coarse, మోటును. To break to pieces, తునుగు, ఖండితమును. మోడువరుచు mōḍu-parutsu. v. a. To cut. ఖండించు. To reduce to a stump. To be motionless, నిశ్చేష్టితమును.

మాడుచు or మోచ్చు mōḍutau. [Tel. another form of మొగుడుచు.] v. a. To close (as the eyes or a flower), fold (the bands) మూసికొను. శోడించు. మోచ్చునకప్పులో half closed eyes. "చేతులు మోచ్చునకత్తి." Vish. ii. 76. మోడుపు or మోచ్చు mōḍupu. n. The act of folding or closing, as of a flower or of the hands, మొగుడుట.

మాత mōta. [Tel. from మోయు.] n. A load. మోయువలసినబరువు. [From మోగు or మ్రోగు.] A roar, a yell, గ్వని. ఈ ఆవు ఈలమోతలుగానున్నది this cow is on the point of calving. మోతయెద్దు a bullock to carry loads.

మోలాచు mōlāchu. [H.] n. A charge (of powder). ఒక వేటుకు కావలసినవంతు. A dose (of medicine, &c.) మోతారనా moderately. in due proportion.

మాతుబరీ mōtubari. [H.] adj. Trustworthy, honest; respectable, substantial, నమ్మదగిన, నీచువాడుకాని.

మోచ mōcha. [Tel.] n. A small packet or parcel of betel leaves. తమలపాకుకట్ట. Also, see under మోచు.

మోచము mōchamu. [Skt.] n. Pleasure, joy. సంతోషము. మోచకము mōchakamu. n. A sort of sweet cake. కుడుము. మోచి ప్రయుచు వివాయుకుడు. మోచమాతము mōchamāmatu. adj. Rejoicing, సంతోషించుచున్న. మోచించు. మోచిల్లు or మోచిల్లు mōchilḷu. v. n. To rejoice, be happy. సంతోషించు.

మోచు mōchu. [Tel.] v. a. To hit, smite, strike, beat కొట్టు. మోచు మోచుచున్నాను

పవరీహదహాది." M. XIII. v. 304. n. A blow or stroke. మాక modu. n. A swelling or stiffening of a joint, callosity formed where a bone was broken. మాకట్టిపడి the joint has become stiff.

మాకుగ, మాకుగు or మాకువు modug. [Tel.] n. The tree called Bastard Teak. Butea frondosa. పాలాశము, కంకుకము. తిగ మాకుగు Butea superba. (Watts.) మలుమాకుగు a thorny species. మాకుగు తొడిమలు modugu-todimelu. n. The name given to a kind of fine rice, having long grains, ఒకజాతిపండ్లు. "మాకుగతొడిమలు ముదుకసరులు." H. iv. 157. మాకుగు మాడలు modugu-madalu. n. A kind of rice. ఒకజాతిపండ్లు. The seeds of the Bastard Teak tree, మాకుగపిత్తల.

మావెన or మావెనము modenu. [Tel.] n. The name of a tree called also అంబుకా, ఈశ్వర, శివమల్లి or పిప్పలి.

మాపు modu. [Tel. from మాయ.] v. a. To load, place a burden on (another), మాయజేయు. To lay (a fault) upon (a person.) To impute, or charge (against another), ఆరోపించు. To prop up, ఆనించు. చేతులు నేలమోపెను he laid or rested his hands on the ground. "నారినేనరప్ప నామీదమోపి." Śūr. D. 545. "వాడినూడిమోపినయంతరిణిభూమి ధర్మనందనునకునిక" as much land as the point of a sharp needle can cover, or rest on. Kanyaka Puran. vii. 116. n. A bundle, load, burden. గడ్డిమొసలైవారికట్టి, భారము. A bowstring. వింటినార. adj. Much, heavy, అధికము. ఉత్తిరిమన వాన నిండా మాపుగానున్నది there is ruin impending in the north. దెబ్బలు మాపుగావడినవి the blows fell thick. మాపుగానుండేగాయము a severe wound. "నగరోపకంఠంబున మోపువైవి." B. P. v. 413. మాపరి or మాపుకాడు modu-pari. n. A sustainer, a supporter, one who props. మాయవాడు, భారవాహకుడు. మాపాది

mopadi. (మాపు+అది.) n. Danger, risk. అపాయము, సంకటము. మోపి mōpi. A widow, విధవ, ముండమోపి. ముండమోపినిది she wears a shaven pate. మోపించు mōpintu. v. a. (Causal of మాయ.) To cause to bear a burden. To impose. మాయనట్లుచేయు, నింపెట్టు. ఆకట్టెలను వానిచేత మోపించిరి they made him carry the fagots of wood. ఆరప్పను వానిమీద మోపించిరి they caused the fault to be laid upon him. "మోపరికగురిల్ల మొగ్గులధరము, మోపించుకొన నట్టిముగ్గునికగునె." BD. page 129. మోపిక mōpika. n. Weight, భారము. Help, aid. కాండ్లమోపిక చేసి by the help of the plough. మోపిడు mōp-idu. (మాపు+ఇడు.) v. a. To string a bow, విల్లు ఎక్కిడు. మోపుకోను mōpu-konu. v. a. To take upon one's-self. మోపుదల mōpu-dala. n. A charge or accusation. ఆరోపణము. A load, భారము. ఈనమోపుదలగానుండే ఆవు a cow on the point of calving. ఇప్ప మోపుదలయైనరూకల money still due, బాకీఉన్నసొమ్ము. చాలామోపుదలగా చెప్పెను he spoke very impressively. వానిమీద నేను మోపుదల అయినది he was charged with the offence. మోపుదలచేయు mōpudala-cheyu. v. a. To lay, charge, to bring as a charge, impose. ఆరుకలను నేనె ఇచ్చేటట్లు మోపుదలచేసిరి they made the money payable by me. మోపెట్టు mōp-ettu. (మాపు+పెట్టు.) v. a. To place a weight upon, బరువు పెట్టు. ఆకాగిరములపైని ఈరాయి మోపెట్టు put this weight on those papers. To brace a bow, విల్లు ఎక్కిపెట్టు. "అర్జునుడు గాండీవంబు మోపెట్టె." M. v. i. 261.

మాము momu. [From Skt. ముఖము; and another form of మొగము.] n. The face, or countenance. "మామర సేయువాడు ముమ్ముడని గాంచునె యెన్ని భంగులకె." Vēma. 1465. వాని మోము చిన్నచోయినది he was abashed, his countenance fell. See మొగము. మోమా

డు mōm-ōdu. (మాము+ఓడు.) v. n. To yield, fall into temptation; to comply wrongly, దాక్షిణ్యపడు. "ఏచందంబునంబల్పి పొప్పును మోమాడక యంచినకొలదిని బాయక జేసికే బైవము." URK. vi. 384. మోమాట or మోమాటము Same as మొగమోటుము. See under మొగము.

మాయు moyu. [Tel.] v. a. To bear, sustain, bring, convey, take or carry as a burden, వహించు. ఆపాము ముక్క మోయ తని మనలము చ్చుది the snake is gorged. ముక్కమోయ తాగెను he drank till the milk ran out at his nose. See మాపు and మోత. మోయించు mōyintu. v. a. To cause to bear a burden, to load (with a burden.) మోయ నట్లుచేయు.

మార mōra. [Tel.] n. The projecting face of animals. Phiz, a word of contempt for face, మూతి. (నిండయించు) మనుష్యముఖము. మారమ్మచెప్పలు shoes put on the wrong way so as to deceive those who trace the wearer. చనుమారలు the tips of the breasts. కటుమారలు the cheek bones. "ఓడకిమందర మొకసార మేయంబు మురుగునునున్నది మోయట్టి." B. I. § 14. 7. "మారపలుపు the head stall. మారకోట్టులు mōra-kottulu. plu. Rebukes. మూతితోకొట్టుచు. S. i. 490. మారట్టులు or మారటిలు mōraṭillu. v. n. To turn the face upwards, మోముమీదిచెక్కు. మారతోపు, మారతోపు or మారతోపుతనము mōra-tōpu. n. Aversion, turning away or averting the face. మోతులతప్పుడము, పరాస్యాభిశ్యము. "పూనుకొని మారతోపున బోవబోసినను నేను." N. ix. 404. టీ || మోరితోపున, తలకొంచెమువంచుకొని, మారతనముగా in profile. మారపక్కి mōra-pakke. n. A sword fish. మారపాక mōra-pāka. n. A hut thatched with leaves, దూలములులేకుండా గడ్డికాటాకులతో కట్టినది. A temporary shed, ఒకనాక.

మారకము mōrakamu. [from Skt. మూర్ఖ.] n. Stubbornness, మూర్ఖత్వము. adj. Stubborn. మూర్ఖము. మారకకత్తె mōraka-katte. n. A stubborn woman, మూర్ఖురాల. మారకు, మోపకుడు or మురకు mōraku. n. A stubborn man, మూర్ఖుడు.

మారలి or మురలి mōrali. [Tel.] n. A kind of fruit tree. భనుపటము, సన్నకడ్రుగి. "నేరేడుపండ్లు మారలిపండ్లు పసన ఖర్జూరపండ్లును." Charitra. 1549.

మారా mōra. [H.] n. A footstool, పీఠ.

మారు mōru. [Tel.] n. A weal, coagulated blood under the skin, after a bruise. మోకాటిమారు a node on the shin. వాచి కడుముకట్టడము. A mountain peak, పర్వతశిఖరము. Buttermilk, మజ్జీగ. "గారలుబూరలు చారులుమారులు." ఉ. రా. vi. మారుండ mōr-unda. n. A sort of cake. ఒకపదార్థము. "గారలుబూరలు మారుండలు." H. i. 117.

మాలము or మోలేము Same as మోలము. (q. v.)

మారుగు mōlugu. [Tel.] n. A kind of wood from which a black dye is extracted. నల్లచోయచెక్క.

మాచి mōci. [Tel.] n. The lip. పెదవి, అధరము. A kind of wild fruit tree. ఒకజాతి ఆదివి పండ్లుచెట్టు. "దేవదారు, గుమ్మడు, మాచి, రప్పిసి." H. iv. 19.

మాపు or మాప్య mōvu. n. A sprout, or shoot, the unopened sprout of a plantain tree, &c. "ఆమాపులదూసిచోసి తమ ముండటి యారములెల్లబాసి." Nagnajit. ii. 113.

మాష mōshu. [Skt.] n. Theft. కొంటనము. మోషకుడు mōshakudu. n. A thief, or robber. చోరుడు. మోష mōsha. [from మోషు.] n. Theft, కొంటనము. A fault, ప్రమాదము. Deceit, నంచన. మోషగాడు mōsha-gudu. n. A deceiver, rogues. నంచకుడు.

మాసగింతు or మాసపుట్టు māsagintu. v. a. To deceive, delude, or betray. వంచించు. మాసపోవు māsapōvu. v. n. To be ruined, duped, deluded, or deceived. వంచించబడు. To make a mistake, ప్రమాదపడు. మాసము māsamu. n. Deceit, fraud, a trick, duping. వంచన, దగా, ప్రమాదము. Danger, detriment, peril, mischief. ఇక్కడ ఉంటే హాసమువచ్చును remaining here is dangerous. నాబుద్ధికి హాసము వచ్చెను I was deluded. ఆమందు వేస్తే కండ్లకు హాసము if you apply that medicine it will injure the eyes. హాసకత్తె a cunning jade. హాస ముచేయు to deceive.

మాసల, మాసాల or మొగసాల māsala. [from Skt. ముఖాల.] n. The front hall. A terrace with seats, before a house. నగరి తలవాకిటిచావిది. "అత్తరువతి సాచ్చి యచ్చుకధరు నగరి మాసలనిలచుటయు, నవిష్టుచిక్కుండు కర్రధావరరణంబునీసి, ధరితీ ధవనమాహాస్థానిక పూజాంబువెంటరానవైవికం తునీవించి." A. iv. 59. టీ॥ మాసల, మొగ సాల, అనగా ఇక్కడ గోపురద్వారము.

మాను māsū. [Tel.] n. A shoot, sprout. అంతుము, దుంపబాతియంతుము, మొలక. పొగ మానులు curls of smoke. "ద్రవ్యమానమున మానులెత్త." P. ii. 232. టీ॥ మానులెత్త, మొలకలుపుట్టగా. "నీ॥ వాలనమత్క దలికందాభది ర్విష్టు తాస్యమున గొమ్మకటిమాసనల గ్రంక." A. iv. 192. మాసనక, అకువిప్పని అంటిమొలక వలెనే. Also, a kind of fish, Labeo.

మాహము mōhamu. [Skt.] n. Love, fascina tion, infatuation, distraction, ignorance, weakness of intellect, loss of conscious ness, a swoon. వలపు, అజ్ఞానము, మూర్ఖ, నిత్యనకల్యము. మాహా దృష్టి తేరము buying blind-fold, or without an inquiry into the real value, or on a cursory glance. మాహాణము mōhanamu. n. A sword-hilt. కృతపు, కట్టిపడి. "అలఘుమాహాణమున హస్తంబుకొడిగి, బలిపించిమొనబూసి నలికేగియాల్చి." BD. v.

893. మాహానము mōhanamu. n. Aswoon, మూర్ఖ, Enamourment, allurement, fasci nation, the over-powering of reason, వ్యామాహము. An arrow of Cupid's, మద్దధ బాణవిశేషము. adj. Fascinating, stupefying, depriving of sense or of understanding. వ్యామాహకరమైన. మాహనరాయి the stone beam across the top of a temple gate. రాతిదూలము. మాహానము or మాహాన పుడువ mō-hanamu. n. The red sweet potato. చిరగడ దుంపలలో ధేదము. The Thorn apple or Datura fruit. మోహి mōhi. n. A deceiver, a cheat. వంచకుడు. "పాముకన్న లేదుపాపిష్టితేనము. అట్టిపాము చెప్పినట్టవినను. ఇల నుమోహి దెల్పినెవ్వలవశయరా." Venū. 1474. మోహింతు mōhintu. v. a. To fall in love with, to become enamoured of, వలచు. v. n. To lose one's reason, అజ్ఞానమున పొందు. To swoon, మూర్ఖిల్లు. మోహితుడు mōhitudu. n. One who is fascinated, మాహమునొందినవాడు. మోహితి mōhini. n. A syren: a name of the queen of the fairies, ఒకరీతిదేవత. మోహినితేనము a captivating form, the guise of a syren.

మాహారము mōharamu. [Tel.] n. Battle array; a manœuvre. దండుయొక్క పూజాము. "ధవజయండును తక్కినవారికి దుర్నిరీక్షింప గుచు, నమ్రావలంబు దపననాదంబుచేసి." M. IV. iv. 266. మోహారము mōharrintu. v. n. To array, prepare for battle. మొన సేయించు, రజోద్యోగముచేయు, పూజాముప న్ను. "నీవు రణస్థలి మోహారి చినక." Chatu. ii. 52. line 21. "ఏడతే హింబలలం బుతోమాహారించె." Padma. x. 283. v. a. To face an enemy, ఎదుర్కొను. To oppose, ఎదిరించు.

మా ma

మాంటి maunji. [Skt. from ముంజ.] n. The girdle worn by a Brahmin bachelor made of three strings of Munja grass.

అస్త్రచారులు కట్టుకొనే ముంజగడ్డ మొలకాడు. మాంటిధరుడు one who wears this girdle, a bachelor.

మాక్తికము mauktikamu. [Skt. from మక్తి.] n. A pearl. మత్తము.

మాఖరి or మాఖర్యము maukhari. [Skt. from మఖరము.] n. Crossness, a scolding disposition, talkativeness. గుష్టినిష్కరణనో భావము, అక్కరలేనిమాటలు ప్రేలడము. వాపో వుట. "మాఖరిమించనిట్లులను. మంత్రిశిఖామణి నోద్యమయ్యె నీవైఖరివిన్న నేమనగవచ్చు." Vija ya i. 137.

మాధ్యము maudhyamu. [Skt. from మోఘ.] n. Ignorance, folly. మాఘభావము. మాఘ క్త్యము.

మానము maunamu. [Skt. from ముని.] n. Silence, taciturnity. మాట్లాడక ఉండడము. విధూయణం మానమపండితానాం silence does credit to the ignorant. మానం సర్వార్థసా ధనం silence will conquer every difficulty.

మానవృత్తి mauna-vritti. n. Silence, the state of being silent, మారుమాసికొని యుండడము. మాని mauni. n. A hermit, recluse, ascetic, మానముగలవాడు, ముని, సన్యాసి.

మారబిగుడు maunajikudu. [Skt.] n. A drummer. మద్దెలకాడు.

మాసారి or మవురి maunri. [Tel.] n. A clari onet. నాగపరము. "జోలుమాసారి బేరి నోరుగుప్పెట తప్పలంబు." A. iv. 38.

మాఝ్యము maunhyamu. [Skt. from మాఝ.] n. Stubbornness, stupidity, మార్ఝ భావము, మాఝక్త్యము.

మావ్రి maunri. [Skt.] n. A howstring. వింటినాది, అల్లెత్రాడు.

మాళి maunli. [Skt.] n. A crest or top-knot, a lock of hair on the crown of the head, hair ornamented and braided round

the head. సిగి, కొప్ప. A diadem, కిరీటు. యోగమారి the venerable hermit, the crown of hermits. Bhanu. iv. 137. నృపాల మారి or భూవరమారి the noblest of kings.

మాష్టము maushtamu. [Skt. from మష్టి.] n. Boxing, sparring. పిడినద్దలాట.

మాహాత్రికుడు or మాహాత్రికుడు mau-hartikudu. [Skt. from మహాత్రికు.] n. An astrologer. జ్యోతిషుడు, జ్యోతిషుడు.

మ mra

మ్రంగ or మంగ mrauga. [Tel.] n. A kind of tree.

మ్రంగు or మ్రంగులు mraugu. [Tel.] v. n. To decrease, be abated, be humbled. క్రంగు, చ్రాలు, తగ్గు, మట్టుపడు. "ఉ॥ అంగ మంగదీప్తి యమృతాంకుమయాఖరంగ కేళున, పొంబుచుదిప్పు మైయచట బొల్లెనలారెడులన్ను తే జముక, మ్రంగబడంగతే నె నభిరామగుణంబిక జేపు నేలయ, య్యంగ జనివ్యతేనమున కష్టమె యానెడ ప్రస్తాతేజముక." Ellana. iii. 366.

మ్రండు mrandu. [Tel.] v. n. To die, కేచ్చు. To break, వగులు To be hurt, కొప్పు. To be tired, fatigued, or withered, సోలు. To burn, consume. దహించు. మ్రందింతు mrand-intu. v. a. To kill, or cause to be killed. చంపించు. "ముండలభిందిదిండి సంత్రంద ననందనుడుచేరి గంగాతనయ క మ్రందించె కపటమున." M. VIII. i. 36. మ్రందిరి mrandili. adj. Hurt. నెచ్చిన.

మ్రగ్గు mraggu. [Tel.] v n. To die. కేచ్చు. To incur a loss, నష్టము. To be dejected, క్రంగు. విహ్వలించు. To decrease, to soften (as fruit), to be overboiled. తగ్గు, విక్లిగి చుట, అన్ని ము విక్లిగి చుట. "ఇం ఎండలమున, నుకాంతంబున అంబుంబుండగాక. యుక్తిమైనది జగదయ్యవుమ్రగ్గుటకును, మో

లమైవానినాపక్షంబులందు, బొదివిననాపక్షములు గాలిపోయె." DRK. 320. మ్రుగ్గు, కవిలిపోవు.

మ్రబ్బు Same as మబ్బు (q. v.).

మ్రా mra

మ్రాకు, మ్రాకు, and మ్రొంగు, &c. These words may be found in the Dictionary without the R which is used or dropped at pleasure, thus for మ్రాకు; see మాకు or మాను, &c.

మ్రాగు mragu. [Tel.] v. n. To be tired or fatigued. పోలు. మ్రాగన్ను mra-gannu. (మ్రాగు+కన్ను) n. A dejected eye, a downcast look. మ్రాగన్నుడు, మ్రాగన్నువేయు, మ్రాగన్నుగు or మ్రాగన్నువడు mra-gannu-vadu. v. n. To look dejected. To blink or to have the eyes half closed. అర్ధనిమిలితేక్షణమును. "అందులఫణికులముపవను. చందనందవృద్ధినిజభుజంగీవడు నానందానందకరణమగు మందానిలనూనుచుండు మ్రాగన్నుడుచుకా." G. viii. 50.

మ్రాకు Same as మాకు a tree (q. v.). మ్రాకుకోయిలు a wood pecker, వృక్షానిపిట్ట. మ్రాకుచిచ్చురీ, మ్రాక్షిచ్చురీ, మ్రాకుమరికి or మ్రాకుమర్కి mranu-drimmari. n. A monkey, కోతి. మ్రాకుపాటు or మ్రానాటు mranu-patu. n. Stupor, the state of being stunned. నిశ్చేష్టత. మ్రాకుపడు, మ్రాకుపడు, మ్రాకునెండు, మ్రాకులేరు, మ్రాకుపట్టు or మ్రాకుపేలు mranu-padu. v. n. To be stunned, or become motionless. నిశ్చేష్టతుడగు. "దిక్కకులుమ్రానుడియెన్నియు శేయశాలక చిత్తబహుపులోయనవిచ్చేతనొందిన." T. v. 144. మ్రాకుపెట్టు mranu-pettu. v. a. To cause to be stunned, మ్రాకుపడజేయు.

మ్రాలు or మ్రాలువెండు mralu. [Tel.] n. To be fatigued, to be downcast. as the looks, పోలు. మ్రాలును or మ్రాలు

mralutsu. v. a. To cause to be downcast. మ్రాలజేయు.

మ్రొ mri

మ్రొంగు Same as మింగు to swallow. మ్రొంగుడు mringudu. n. The act of swallowing, కబలింపట. మ్రొంగుడువడు mringudu-padu. v. n. To be swallowed, కబలితమగు.

మ్రు mru

మ్రుక్క or ముక్క mrukka. [Tel.] adj. Spoiled (as grain), చెడిపోయిన (ధాన్యము.) మ్రుక్కడి mrukkadi. adj. Petty. trifling, mean, హాస, అల్పము, తుద్రము. మ్రుక్కడిమాక the baser sort of people, the mob.

మ్రుగ్గు Same as ముగ్గు. n. (q. v.)

మ్రుచ్చు or ముచ్చు mrucltsu. [Tel.] n. A thief, దొంగ. See మచ్చే. మ్రుచ్చిలు or మ్రుచ్చిలిండు mruclchilu. v. a. To steal, దొంగిలించు. To deceive, వంచించు. మ్రుచ్చిలి or మ్రుచ్చిలు mruclchili. n. Theft, దొంగతనము, చాళ్యము. మ్రుచ్చిలిపోటు mruclchili-potu. n. Attacking or stabbing a person when he is asleep. నిద్రపోవుచుండగా వెలుడిచేయుయుద్ధము. మ్రుచ్చుగోర mrucltsu-gora. (మ్రుచ్చే+కోర.) n. A notorious thief, పెద్దదొంగ. మ్రుచ్చు ప్రాడు mrucltsu-proddu. n. Midnight, అర్ధరాత్రము.

మ్రుదమ్రుద mrucl-mrucl. [Tel. anuk.] n. Loitering, shuffling, hesitation, సందిగ్ధము. మ్రుదమ్రుదగానుండు to be in doubt, సందిగ్ధులుగానుండు. మ్రుదమ్రుదచేయు to keep in doubt, shuffle off. సందేహముగోలుండు. "ఈయద్ధింబునగిన్నియ. యాయనె యీనలయు

గాని యితరులకుప్పడా, కోయడగాక మ్రెగుమ్రెగు, సేయకనిదిగర్దమని వచింపుడు పెద్దగో." Vaijayanti. iv. 93.

మ్రే mrē

మ్రేగు, మ్రేపు, మ్రేగు or మ్రేపు mrēgu. [Tel.] v. a. To smear, పూయు. To surround, ఆవరించుకొను.

మ్రొ mro

మ్రొక్క Same as మొక్క. (q. v.) మ్రొక్క, మ్రొక్కడు, మ్రొక్క or మ్రొక్కడు mrokku. n. A bow, salutation, నమస్కారము. మ్రొక్కబడి or మొక్కబడి a vow.

మ్రొగ్గు, మ్రొగ్గుబడు. మ్రొగ్గతిల్లు మ్రొగ్గతిలు or మ్రొగ్గతిల్లుబడు mrogygu. Same as మొగ్గు. (q. v.) మ్రొగ్గు n. Much, ఎక్కువ.

మ్రో mro

మ్రోగు or మ్రోపు mrogu. v. a. Same as మారు. (q. v.) మ్రోగుడు mroguclu. n. Noise, sound, శబ్దని. మ్రోత mrota. n. A noise, శబ్దని.

మ్రోడు, మ్రోరు or మోడు mroclu. [Tel.] n. The stump of a tree. స్థాణువు. Bluntness, మొండి, మొక్క. మ్రోడుపడు or మోడుపడు to become stumpy. మోటుఅను. "అపల్లె వెంచితాభావిసోనమర్ గ్రుంచినై మ్రోడుసడి యుండె." S. iii. 414.

మ్రొన్ను or మ్రొన్ను mroynu. [Tel.] v. n. To sound, ring, resound. To roar. శబ్దనించు, మ్రొన్ను, మొక్కలెట్టు. To proclaim, denounce, say, declare, (as a law or book denounces.) "అని యిట్లు నిఖిలాగమానుల మ్రొన్నుని." Mari. BP. page 175. మ్రొయించు

mroynutsu. v. a. To sound or cause to resound. శబ్దనింపజేయు. శనువు మ్రొయించి twanging his bow. Kusulava, page 129.

మ్రాల mrola. [Tel.] n. The front, ఎదురు. adv. Before, in front. ఎదుట, ముందర.

మ్రా mlā

మ్రానము mlānamu. [Skt.] adj. Faded, withered, languid. వాడిన. మ్రాని mlāni. n. Fading, వాడుట. Fatigue, అయాసము, ఆలయక.

మ్రే mlē

మ్రేచ్చుము or మ్రేచ్చితము mlēchhamu. [Skt.] adj. Barbarous, foreign. మేచ్చుదేశము a country outside the Bharata-varsha or Northern India. మ్రేచ్చుపుమాటలు foreign words. మ్రేచ్చుముఖము mlēchhamukhamu. n. Copper, రాసి. మ్రేచ్చుము mlēchhamu. n. Cinnabar. ఇంగిరీకము. మ్రేచ్చుడు mlēchcludu. n. A foreigner, a stranger by nation or religion.

య ya

య ya. [Tel.] n. The consonant y as in Youth, beyond.

యంత yanta. [Skt.] n. A charioteer. An elephant driver. Any person or thing that restrains. రథసారథి, మానడిడు. "ఈనైర ధంబుపై యంతవయించురుండ నివహంబు పయంబుచ నీకశ్రుంచుచుకా." T. v. 90.

యంత్రము yantramu. [Skt.] n. A contrivance, machine, implement, instrument, apparatus. A diagram or figure of a mystical nature, an astrological character; a talisman, or amulet. A pump. సాధనము, ముక్తిముక్త మైనకొరము. "జీవగురెంపు

లముల్రములమీరలంటక చాలసోలుచుకూలు
 రాకలను." Ila. iv. 58. ఇక్షుయంత్రము
 a sugarcane mill. A. ii. 94. "కలయంత్రధా
 రలకప్పికప్పి." Zaccaya. v. 47. యంత్రకా
 రుడు yantra-karudu. n. l. maker of en-
 gines, an engineer, an artillery man, a gun-
 ner. యక్షియుక్తమైనసాధనకారుడు. "కందలితా
 హస్తభుయంత్రకారుడు." A. v. 89. టీ యంత్ర
 కారుడు, పిరంగులకాల్పేవాడు. యంత్రధార
 గుడు yantra-dhāraḥ. n. An engineer,
 one who manages an engine. యంత్రమును
 తిప్పేవాడు. L. xv. 126. యంత్రపాతితము
 yantra-patitam. n. A kind of
 cake. జంతుకలం. యంత్రించు yantrintsu.
 v. a. To contrive: to plan: to make a
 diagram or figure of a mystical nature,
 to put under a spell, యంత్రమువేయు.
 "యంత్రించిమంత్రించి యంత్రించుచుండు." Pal. 98. యంత్రితము yantritamu. adj.
 Spell bound, కట్టబడిన.

యకాయకే or ఎకాయకే yaka-yaki. [H.]
 adj. Sudden, speedy, solitary, ఆకస్మికమైన,
 త్వరితమైన. adv. Straightway, suddenly, all
 at once, దిగ్ధన.

యక్షుడు yakshudu. [Skt.] n. A demigod.
 కేవలదేవతలకు, కుచేరాదియక్షులు. Kubera, కుచేరుడు. యక్షకర్ణము
 yaksha-kardamamu. n. A perfume made
 of powdered sandalwood mixed with
 camphor, agallochum, musk, and saffron
 in various proportions. పరిమళద్రవ్యములు
 కలిపినచందనము. యక్షగానము yaksha-
 gānamu. n. A melody, a chant. Poetry
 written rather to suit an air than accord-
 ing to the strict rules of prosody. There
 are several poems written in this style as
 the సీతాకల్యాణము, ఉపాసరిణయము, గరుడా
 చలము, &c. యక్షాక్షి yaksh-akshi. n. A
 thorny plant. Guilandina bonlucella.
 కూకజంబుకాయం, గచ్చే. యక్షిణి yakshini.
 n. An art by which events that have

happened elsewhere are revealed, గతించిన
 వృత్తాంతమును తెలిపే ఒకవిద్య. A female fiend
 attached to the service of Durga, and
 frequently maintaining (like a sylph or
 fairy) intercourse with mortals. యక్షిణిపంపు
 bewitching, sorcery. మాంత్రికుడు పంపిన పనులు చేసే దయ్యము.

యక్షము or రాజయక్షము yakshnamu.
 [Skt.] n. Pulmonary consumption,
 phthisis, యక్షోగము.

యజనము yajanamu. [Skt. from యజ్
 to sacrifice.] n. An offering
 or sacrifice. యజ్ఞము. Vish. v. 363.
 యజించు yajintsu. v. n. To perform or
 offer a sacrifice. యజ్ఞముచేయు. v. a. To
 worship, ఆర్చించు. యజమానుడు or
 యజమాని yaja-mānudu. n. One who
 offers a sacrifice, a sacrificer, యజ్ఞకర్త.
 A lord, a master, ప్రభువు. An owner or
 proprietor, సొంతగాడు. A husband,
 గృహస్థుడు. An employer of priests at
 a sacrifice; the person who institutes
 its performance and pays the expense,
 ముఖ్యగాదినియంత్రకయజ్ఞకర్త గ్రామయజమానులు
 the headmen of a village. యజమాను
 రాలు yaja-mānu-r-ālu. n. A wife; a lady,
 good woman, or mistress of a family.
 యజమానవ్యము or యజమాన్యము
 yaja-mānatvam. n. Mastership, lordship,
 dominion, ఆధిపత్యము. యజుర్వేదము or
 యజుస్సు yajur-vēdamu. n. The name of
 one of the four Vedas. యజ్ఞము yajnyamu.
 n. The rite of offering a sacrifice; a
 sacrifice or offering. The sacrifice in
 which a goat is smothered and the
 inside fat is dressed and eaten by Brah-
 mins. (The person who celebrates this
 sacrifice assumes the honorary title of
 సోమయాజులు.) యజ్ఞసూత్రము or యజ్ఞో
 పవీతము yagnya-sūtram. n. The sacred
 thread, worn by the three principal
 classes of the Hindus. జెంచెము. యజ్ఞ

or యజ్వడు yajra. n. A sacrificer in
 due form, agreeably to the Vedas.
 విధ్యక్తముగా యజ్ఞముచేయువాడు.

యతనము Same as యత్నము. (q. v.)

యతి yati. [Skt.] n. A sage whose passions
 are completely under subjection; a her-
 mit or religious mendicant. సన్యాసి, జీతేం
 త్రియుడు. A syllable rhyming to the
 initial of a line of poetry. మన్వీతిశ్రమ
 స్థానము, తాళప్రాణము. See ప్రాసము.

యత్నము yatnamu. [Skt.] n. An effort,
 exertion, endeavour; a method, measure,
 step, plan, scheme, intention, design,
 purpose. సేతనము, ఉద్దేశ్యము, కడక, ఉపా
 యము. హైయత్నము a decree or interposi-
 tion of Providence, the finger of God.
 యత్నించు or యత్నపడు yatnintsu. v. n.
 To endeavour, attempt, try, intend, design,
 ప్రయత్నముచేయు. యత్నపడిఉన్నాడు he
 intends or is about to do it. See ప్రయ
 త్నము.

యథా yathā. [Skt.] adv. As, according to,
 to the extent of, యథాకాలము a reasonable
 time. యథాశ్రమముగా yathā-kramamu-
 gā. adv. In order, orderly, duly. క్రమక్ర
 మముగా. యథాజాతుడు yathā-jātudu.
 n. A fool, blockhead. మూఢుడు. యథాత
 థా yathā tathā. adv. In any way, in
 like manner, ఎట్లానైనా, ఎట్లో అట్లు. య
 థార్థము yath-arthamu. (యథా+అర్థము.)
 n. Truth, reality, verity, the case or fact.
 నిజము, సత్యము. యథాస్థుడు a voracious
 man, a conscientious man. adj. True,
 correct, real, actual, నిజమైన. యథార్థ
 యథ-arthata. n. Rectitude, veracity.
 నిజము. యథాక్రమముగా as usual. యథాభి
 మతుగా జరిగించినారు they did as they
 pleased. యథాయథలు yathā-yathalu.
 adv. Dispersedly. యథాయథలైపోవు
 to run away in various directions or at
 random, to flee or disperse on all sides.

యథావిధిగా yathā-vidhi-gā. adv. Ac-
 cording to rule. విధినక్రమగా, కాస్త్రప్రకా
 మగా. యథాశక్తిగా yathā-śakti-gā. adv.
 To the extent of one's capability, as
 much as possible. చేత సైవమట్లుకు. యథా
 స్థితిగా or యథాస్థితిని yathā-sthiti-gā.
 adv. As it was before. ఎప్పటివలెనే.
 యథేచ్ఛముగా yath-ēchhamu-gā.
 adv. At pleasure, as you please,
 arbitrarily, ఇష్టమైవట్లు. యథేష్టముగా
 yath-ēṣṭamu-gā. adv. According to will or
 inclination, freely, abundantly. కోస
 ట్టు, కోరినంత. యథోచితము yath-ōchita-
 mu. adj. Suitable, proper, right. యక్త
 మైన. యథోచితముగా yath-ōchitam-gā.
 adv. As much as may be fit, precisely
 what is required, neither more nor less.
 యక్తముగా. యథోచితముగా మాట్లాడు to speak
 to the purpose, or pertinently; to say just
 what is proper.

యదృచ్ఛ yad-ichcha. [Skt.] n. Wilfulness,
 independence, freedom. స్వేచ్ఛ. యదృచ్ఛ
 గా yad-ichcha-gā. adv. Wilfully, accord-
 ing to one's own fancies, voluntarily,
 యదేచ్ఛముగా.

యదృచ్ఛియ్యుడు yad-bhaviṣhyudu. [Skt.] n.
 One who resigns himself to whatever
 may happen, without putting forth his
 own exertions. తాను ఏప్రయత్నమునుచేయక
 జరుగునది జరుగనిచ్చుని యుండబడువాడు.

యమకము yamakamu. [Skt.] n. A pair, a
 brace, వస్తువ్యయము. Twins. కలవలారు: A kind
 of a figure of speech in Sanskrit. A kind
 of alliteration. ఏకాన్వయిత్వోద్భవము.

యమము yamamu. [Skt.] n. Restraining
 or controlling the passions. A pair, a
 brace. "యమనియమాది" A. ii. 113. యమి
 yami. n. A sage, an ascetic. సన్యాసి.
 A swan, హంస. "యమిశ్రేణులు." అము. iv.
 యమించు yamintsu. v. a. To subdue, as
 one's passions. నివ్వ. iv.

యమశ్చ మా yamalamu. [Skt.] n. A pair, brace, or couple. యమరులు twins, కవలలు. "భీమాన్యాయమరులదిగ్విజయంబు సేయ." M. II. i. 251.

యమాడు yamudu. [Skt.] n. Yama, the ruler of Naraka or hell, and judge of departed souls; "the genius of death;" also, the guardian of the southern point of the heavens. He is often identified with death, and corresponds with the Grecian Pluto or Minos. దండగరుడు. ఇది యనుండముగానున్నది this is terribly difficult. యమకింకరలు messengers of death, angels of death. యమధాటి yama-dhatī. n. A kind of weapon, జేమచాడి. యమధారము yama-dharamu. n. A double edged sword.

యమనాన yamuna. [Skt.] n. The river Jumna. కాళింది.

యమనిక yavanika. [Skt.] n. A screen, or curtain. తెన, తెనీ, హవా.

యమపడు yavanudu. [Skt. corruption of Gk. 'Ionian.'] n. A Greek. An Arab. యవన దేశస్థుడు.

యవలు yavalu. [Skt.] n. plu. Barley, Hordeum herastichon. బాల్బియ్యము. " మనుష్యులకు కీననోపాయంబులుగా ప్రహలును గోగుమంబులును, యవలును, మిణపులును, తలలు." Vish. i. 103.

యవసము yavasamu. [Skt.] n. Grass. త్పూము, గడ్డి.

యనాబి or యనాబిక yabani. [Skt.] n. Bishop's weed, Sison ammi, Linn. ఒమము. Of this two sorts are mentioned in II. ii. 250. " యనాబికవ్యయంబుకచ్చుములు, మరాటిమొగ్గులు." adj. Swift, వడియలు.

యశము or యశస్సు yasamu. [Skt.] n. Prosperity, celebrity, glory, reputation. కీర్తి. యశస్కరము yasas-karamu. adj. Rendering famous. కీర్తినికలగజేయునట్టి. యశస్కాముడు yasas-kamudu. adj. Eimu-

lous, desirous of renown. యశస్సును కోరువాడు. యశస్వీ yasasvi. n. A man of fame. యశులు yasulu. n. They who are glorious; this is used merely in compounds; thus, మహాయశులు the most glorious. విదితయశులు the most celebrated people. " వీరుదిక్కాలరు విదితయశులు." M. III. ii. 34.

యష్టి yashṭi. [Skt.] n. A staff, a stick, a staff armed with iron, &c., used as a weapon. దండము, చేతికర్ర. A necklace, a string or thread, especially of pearls, ముత్యాలహారపుకేట. తులయష్టి the beam of a pair of scales. BD. iv. 1924. యష్టిమధుకము yashṭi-madhukamu. n. Liquorice, the root of the Abrus precatorius, అతిమధుము.

యా ya

యాగము yagamu. [Skt.] n. A sacrifice, యజ్ఞము.

యాచకము yachakamu. [Skt.] n. Begging, asking, అడుగుట. యాచకుడు yachakudu. n. A beggar or mendicant. అడిగిండువాడు. తంపె మెస్త్రుకొనేవాడు. గ్రామయాచకుడు a village mendicant. యాచన or యాచ్ఛ yachana. n. Begging, asking, requesting. అడుగుట. యాచించు yachintsu. v. a. To beg, solicit, request. అడుగుకొను, అడుగు. యాచితకము yachitakamu. n. A thing borrowed for use. ఎరువు.

యాజకుడు or యాజ్ఞకుడు yajakudu. [Skt.] n. An officiating priest, a Brahmin who conducts any part of a sacrifice. ఋత్విక్. యాజనము yajanamu. n. A sacrifice.

యాజుషము yajushamu. [Skt.] adj. Pertaining to the Yajur Veda.

యాత yata. [Skt.] adj. Going, పోయిడు. n. One who goes. పోవువాడు. యాతము yatumu. adj. Gone, పోయిన. Past, గతము.

యాతయాత (యాత+అయాత) going and coming.

యాతన యాతనము yatanu. [Skt.] n. Torment, agony, acute pain. తీవ్రవేదన, కాలము. బాధ. యాతనాశరీరము the body created to bear the torments of hell, as తింకశరీరము is for heaven. గర్భయాతన the prison of the womb, i. e., the misery of the child in the womb.

యాతుధానుడు yatu-dhanudu. [Skt.] n. A giant or goblin, an evil spirit. రాక్షసుడు.

యాత్ర యాత్రము yatra. [Skt.] n. Going, moving, proceeding, marching, travelling, పోవుట. A journey, march, expedition, voyage. Going on pilgrimage, a pilgrimage, పుణ్యక్షేత్రములకుపోవుట. Whiling away the time, కాలముపుచ్చుట. యాపనము. దేహయాత్ర subsistence. " భిక్షమైత్తి పంతుఁడునుంభు జయించి దేహయాత్రామకలయైకొనుటగర్భము భిక్షునకుఁ." Vish. iv. 181. నీచేతిమాత్ర నైకుంకయాత్ర a pill from you is a pass to heaven.

యావము or యావస్సు yadamu. [Skt.] n. Any cruel aquatic or amphibious animal. క్రూరజలజంతువు. యావఃపతి, యావసాంపతి or యావోనాథుడు yadaha-pati. n. The king of the sea-monsters, i. e., Varuna or Neptune. నరుణుడు. The Ocean, సముద్రుడు.

యావస్థు yadastu. [H.] n. A memorandum or note.

యావృశము ya-drasamu. [Skt.] adv. As like, how like, what like, like which, of what kind. ఏలాటి, ఎటువంటి.

యానము yanamu. [Skt.] n. Going. పోవుట. Invading, దండెత్తిపోవుట. Marching, రాజమార్గము కేంద్రయోగము, దండెత్తిపోవడము. A vehicle, conveyance. వాహనసామాన్యము. యానపాత్రము yana-patramu. n. A vessel, ship, boat. ఓడ. యానాం yanam. [Tel. from యానము.] n. The sea beach;

also called యానాం. Hence the town of Yanam in the Godavery district is so named.

యాపనము yapanamu. [Skt.] n. Spending or passing 'he time, as కాలయాపనము=కాలముగడగడము, కాలక్షేపము. యాప్యము yapyamu. adj. Low, vile, contemptible. నికృష్టమైన. యాప్య్యుడు yapyudu. n. A wretch, a base person. నికృష్టుడు.

యాభై or యాభై yabai. [Tel. for ఏబది (ఏను+పది.)] adj. and n. Fifty. యాభైమంది fifty men.

యామము yamamu. [Skt.] n. A watch or space of three English hours. జోము. యామవతి or యామిని yama-vati. n. Night. రాత్రి. యామికుడు yamikudu. n. A patrol, రహిత, ఆతుడు, గస్తీబంధ్రుడు.

యామశ్చ మా or యమశ్చ మా yamalamu. [Skt.] n. A pair, a couple, a brace. యుగళము.

యామనము yamunamu. [Skt.] n. Antimony.

యామ్య yamyu. [Skt. from యము.] adj. Pertaining to Yama. యమసంబంధమైన. " యామ్యగణనమేతుడై మహాభయంబుతోడ." Vish. ii. 58.

యామవరము, యాయనారము, యాయావరము or ఆయనారము. yavyavarumu. [Skt.] n. Alms. బిచ్చము, తాపెము. యాయనములెత్తు to beg alms. " పాఠ్యకపంచాంక పనంబుచేసి యాయనములెత్తి ముగిసినపుట్ట." HD. ii. 492. " మా దేశాంతంబుల యాయనపుత్రి వర్ణాన్వయంబొనర్చును." KP. vi. 167. " పంచాంకములకైప్పిబాబారలోపలంజిల్లయాయనంబులెత్తి." II. ii. 166. యాయవరుడు yavyavarudu. n. A vagrant, mendicant, బిచ్చగాడు.

యాలు yayi. [Skt.] n. One who goes. పోవువాడు.

యాంలము, వేలము or ఏలము yālamu. [Arabic *Il'lam*, notification, proclamation.] n. An auction.

యావస్తు yāvattu. [Skt.] n. The whole. సమస్తము adj. All, entire. సమస్తమైన. adv. Wholly, entirely, altogether సమస్తమును

యావనాళము yāva-nālamu. [Skt.] n. A kind of grain. సస్యవిశేషము.

యావము yavamu. [Skt.] n. The red animal dye called Lac, sealing wax. లక్క.

యు yu

యు yu. [Tel.] conj. And, also. (Added like que in Latin) With a verb it has the force of 'although'; as పచ్చియు and having come, even though he came. "మణియువలయు తన కుసురియకా జూచును." Vish. iv. 147. Added to an interrogative pronoun followed by a negative verb it has a distributive force. వాడేమియు చెప్పలేదు he said nothing whatever. It sometimes has ను added, as అది యును. "బుద్ధియు చిత్తశాంతియుకా." M. I. i. 218. It is also added to infinitive forms of verbs to denote a participial construction, as "అనుటయు మహేంద్రుడిట్లనియె." భార. శాం. iv.

యుక్తము yuktamu. [Skt.] adj. Joined, combined, united, కూడుకొన్నది. యుక్తుడు yutudu. adj. Endowed with or possessed of. దారిద్ర్యముచుడు a poor man, one in poverty. మబ్బయులు those who are snared in their lusts. యుద్ధము yuddhamu. [Skt.] n. War; a battle, combat, contest. జగడము. యుద్ధంకము a battle field. యువ yuva. [Skt.] n. The name of a Telugu year. adj. Young, youthful. ప్రాయశుభము. యువతి yuvati. n. A young woman, maiden. యావచ్చి. యువరాజు yuva-

meaning Accompanied by, possessed of, characterised by. కూడుకొన్నవాడు. భార్యయున్నదై being accompanied by his wife. పాపయుక్తులు sinners. దోషయుక్తురాలు she who is sinful, a sinner.

యుగము yugamu. [Skt.] n. A pair, couple, or brace. జోర. A measure of length equal to two yards, బార. A yoke, బండికాడి. An age of the world, or long period of time; as సత్యయుగము the Golden Age: కలియుగము the Iron Age. All time is divided into four ages, named the Kṛita, Trēta, Dvāpara and Kali Ages, corresponding with the Golden, Silver, Brazen and Iron Ages. యుగరీతి the fashion of the day. ఈ కలియుగమునందు in this Iron Age. యుగళము, యుగళి or యుగ్గము yugalamu. n. A pair, brace, or couple. ద్వయము. యుగంతము yug-āntamu. n. The end of the Age or World. ప్రళయకాలము. యుగాది yug-ādi. n. New Year's day. సంవత్సరాది. యుగ్యము yugyamu. n. Any vehicle or conveyance; a yoked animal. వాహనసామాన్యము, కాడిపూనినయెద్దు.

యుగ్గలి yugmali. [Tel.] n. A woman. అడుది. "ఇట్టివెల్లొన్నతి చేచ్చుసామనము యుగ్గలియందును వాకువారయకా." M. III. vi.

యుతము yutamu. [Skt.] adj. Joined, united, combined, connected. కూడుకొన్నది. యుక్తుడు yutudu. adj. Endowed with or possessed of. దారిద్ర్యముచుడు a poor man, one in poverty. మబ్బయులు those who are snared in their lusts.

యుద్ధము yuddhamu. [Skt.] n. War; a battle, combat, contest. జగడము. యుద్ధంకము a battle field.

యువ yuva. [Skt.] n. The name of a Telugu year. adj. Young, youthful. ప్రాయశుభము. యువతి yuvati. n. A young woman, maiden. యావచ్చి. యువరాజు yuva-

యాద్యు. n. A young prince, especially the heir apparent to the throne, రాజుతర్వాది రాజు. యువరాజత్వము yuva-rajātvamu. n. The state of being the heir apparent.

యుష్టుళ్ళ yushmat. [Skt.] n. Yours. నీ యొక్క. Vish. ii. 211.

యూ yū

యూకము yūkamu. [Skt.] n. A louse. కేను.

యూధము yūdhamu. [Skt.] n. An assemblage of beasts or birds, a herd, flock, multitude. సమూహము.

యూధిక yūdhika. [Skt.] n. A species of jasmine. అపవమెల్ల. A. i. 120.

యూషము yūpamu. [Skt.] n. A post to which the victim is bound, at a sacrifice. యజ్ఞశుభ్రముకట్టు పుండ్లము.

యూషము yūshamu. [Skt.] n. Pease-soup, or porridge. పప్పుకట్టె.

యో yō

యొక్క yokka. [Tel.] postpos. Of. The sign of the sixth or genitive case. నాయొక్క గుర్రము my horse.

యో yō

యోక్తము or యోక్తము yōktramu. [Skt.] n. The tie of a yoke. పలుపు.

యోగము yōgamu. [Skt.] n. Junction, meeting, union, కూడిక, కూర్పు. Fortune, అపూర్వముప్రాప్తి. సర్వోదయము a lucky conjuncture, good fortune, or luck. దుర్వ్యయము misfortune. దైవయోగము Divine Providence. దైవయోగముతప్పి unhappily, unfortunately. Accession of property, or wealth. ప్రవ్రణము. A prescription, a recipe. ఔషధము. మహా బిల్వదియోగము a prescription including Bilva roots.

Devotion, spiritual worship, the practice of abstraction and meditation. ధ్యానము. Of these forms of worship there are eight named (a) యమము restraining the passions, (b) నిమమము providing a proper place, &c, for worship, (c) stopping the breath in three modes called కేచకము, పూకము or కుంభకము, (d) ప్రత్యాహారము withdrawal from sense perception, (e) ధ్యానము meditation, (f) ధారణము repression of all physical movements, (g) మననము fixing the mind on the deity, and (h) సమాధి complete immersion in thought so that the thinker is dead to the world. ధ్యానయోగము an act of faith or meditation. మంత్రయోగము a magical operation. యోగపట్టె or యోగపట్టము yōga-paṭṭe. n. A magic girdle worn by ascetics. యోగచ్యుట్టి the second sight, obtained by devotion, superhuman sagacity or perspicacity. యోగాభ్యాసము the keeping the body in a fixed posture for spiritual worship, the practice of abstract contemplation. యోగనిద్ర or జ్ఞాననిద్ర the divine sleep, or supernatural stupor which yōgis or saints strive to attain. యోగము supernatural stupor. యోగవాగలు, యోగవాగములు or యోగవాగాలు yōga-rāgalu. n. Magical hoots supposed to be worn by hermits. తలచినచోటికి తీసికొనిపోవు మంత్రక్షేత్రంపాదు కలు. "యోగవాగలు మెట్టి యొకపాదుమాడ." HD. ii. 135. "యోగచ్యుట్టెలవారు నొప్పురు యోగ, వానిలవారును." L. xxiii. 31. యోగక్షేమము yōga-kshēmamu. n. Welfare, well-being, good circumstances. యోగి yōgi. n. A devotee, hermit; an ascetic in general, ముని, యోగాభ్యాసముచేయువాడు. యోగిని yōgini. n. A woman who practises Yoga, a female mendicant. A nymph or fairy, attendant on Durga the good goddess. లావణ్యచిత్రి, కుంభచిత్రి లావణ్యము. యోగురాలు yōgu-rālu. n. A female mendicant. జటిని.

యోగ్యము yōgyamu. [Skt.] adj. Worthy, fit, proper, suitable, competent, clever, skilful. మంచి, తగిన, నేర్పుకల, శక్తికల.

యోగ్యత yōgyata. n. Ability, cleverness, skill, merit, worthiness, fitness, capacity, desert, respectability, అర్హత. యోగ్యుడు yōgyudu. n. One who is fit, proper, worthy, or deserving; an honest, respectable man. మంచివాడు, తగినవాడు, అర్హుడు. వ్యవహార యోగ్యుడు one who is legally of age, a free agent, వయసు నచ్చినవాడు. యోగ్యురాలు yōgyu-rālu. n. A woman who is fit, proper, or worthy; a decent, respectable woman. మంచిది, తగినది.

యోచన yōchana. [Skt.] n. Consideration, deliberation, reflection; an idea, supposition, conjecture; counsel, advice; an expedient, means, plan. ఆలోచన. H. v. 272. యోచించు yōchintu. v. n. & a. To consider, regard, deliberate, plan, devise. ఆలోచించు. భర్తను యోచించక regardless of justice.

యోజనము yōjanamu. [Skt.] n. Joining, union, junction. చేర్చడము, కూర్పు. A measure of distance equal to four క్రోసులు, that is about ten miles, అమాత. యోజించు yōjintu. v. n. To join, unite. కూర్పు.

యోధ, యోధుడు or యోధ్య yōdha. [Skt. from యుద్ధము.] n. A warrior, soldier, combatant. బంటు. "ఒక్కట నిక్కతుక్కో విబుధయోధులతో శిబిరముట్టి పేరుకొన్న." T. v. 49.

యోని yōni. [Skt.] n. The female organs of generation, the vagina, the uterus, place of birth, origin, భగము, కారణము. యోనిజలు such as are womb-born, as distinguished from egg-born (అండజము). అయోనిజుడు a person born in some supernatural manner.

యోష, యోషిత or యోషిత్తు yōsha. [Skt.] n. A woman. స్త్రీ, నవిత.

యౌ yau

యౌగపద్యము yauga-padyamu. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగపద్యాభియానంబున." P. ii. 14. టీ॥ ఏక కాలమందలిగమనించుటచేత. "సర్వేషామేవ పాపానాం యౌగపద్యేన వాశనం." Lalit. iii. 33.

యౌగికము yaugikamu. [Skt. from యౌగము.] adj. Resulting from union or usage. Customary, usual, common, proper, regular (as the sense of words depending upon their derivation or construction), యౌగమునలనకలిగిన, సాధారణమైన, శబ్దవ్యుత్పత్తి నిపట్టిన.

యౌతకము yautakamu. [Skt.] n. A wedding gift, or present. పెండ్లిలో కూతురికి అల్లనికి యిచ్చిన సొప్పు, ఆరణము.

యౌవతము yauvatamu. [Skt. from యౌవతం.] n. A bevy of maidens, యౌవతీసమూహము, నయసుపడుచుల సమూహము. "శిర్షే తక్కువగు యౌవత మొద్దుటంచునన్యముకా." A. i. 70.

యౌవనము yauvanamu. [Skt. from యౌవ.] n. Youth, manhood. పదియారువేండ్లు మొదలు కొని యేబదివేండ్లదాకనుండువయస్సు. యౌవనస్థుడు yauvanastudu. n. A young man.

యౌవరాజ్యము yauva-rājyamu. [From యువరాజు.] n. Heirship, the state of being the heir apparent, the rule of the heir apparent, యువరాజు దొరలెంపు.

ర ra

ర ra. [Tel.] n. The letter R, called రేఫ repha, or రికారము ra-kāramu. When it is a subjunct letter, it is written underneath and shaped, thus, U or L, and is called kravadi క్రావడి or క్రావడి krāvadī; thus, కర్ర karra, కర్రలు kakramu

In many Telugu words this r is used optionally after the initial, as in మాను, పక్క, కింద, తోవ, ముక్కు which are, in bookish Telugu, written మ్రాను ప్రక్క, క్రింద, త్రోవ, మ్రుక్కు respectively.

The letter ర is sometimes inserted to prevent elision, as పానరెల్లు, గంగిరెద్దు, బొమ్మరెల్లు, ఉప్పురనను.

ర in prosody, stands for రగణము, a foot composed of a short between two long syllables.

ర ra [Tel. short for రమ్మ.] In addressing intimate friends or very low class persons, this is used as a suffix; thus, ఏమిర, ఎందుకర, ఏమిరా, ఎందుకరా.

In ancient Telugu, when it was under influence of the Kanarese literature the letter అ was used, but it is now obsolete. It is called శకటరేఫము, అలఘు రేఫము or బండి 'ర' while the ర is called మంచి 'ర' or లఘురేఫము. The అ is never used in Sanskrit words. It is said to have been pronounced hard, and to have had the force of two r sounds; so that in ఱ్లు there are supposed to be four R sounds included, which is absurd on the face of it. According to the ancient spelling తరము means to churn, తఱుము thick. పెరు is a bee hive, పెఱు other, strange. పెరుగు is curd, పెఱుగు to grow. వేగు means a root, వేఱు different. మరుగు means to hide, మఱుగు to boil. In modern Telugu the అ is unknown and thus both sets of words are spelt alike. The ancient poets distinguished these sounds, never allowing ర to rhyme with అ. Modern Telugu poets such as the translator of the Bhagavata disregard this distinction. In recent years attempts have been made to revive the use of this obsolete letter, but without success.

రంకు or రంకుతనము ranku. [Tel.] n. Adultery, whoredom, fornication. బారత్వము. Trouble, ill. రంకుబుకట్టు to accuse

one of adultery. To slander. మారు నోములు ఒకరంకుతో పోయినవి one act of impurity will ruin a hundred years' penance. నాకటలుపోయినారంకే whichever way I go I get into trouble. "రంకుటెలదీగదోలులు" loose women. P. iv. 255, 256. రంకాటు rank-āta. n. Committing adultery, రంకాడుట, బారత్వముచేయుట. రంకాడు or రంకుపోవు rank-ādu. v. n. To commit adultery, బారత్వముచేయు. రంకుబోతు ranku-bōtu. n. An adulterer or adulteress. బారుడు, బారిణి. రంకుమగడు ranku-magadu. n. A gallant, a man of loose conduct. బారవురువుడు. రంకుటాలు, రంకులాడి or రంకెత ranku-ālu. n. An adulteress, a loose woman. వ్యభిచారిణి. రంకుతెవులు or రంకుబాద్యము a venereal disease, మేవరోగము. రంకుల రాట్టము or రంకులరాట్టము rankularattamu. n. The machine called a merry-go-round, పిల్లకాయలన కూర్చుండజేయజేయుట.

రంకువు rankuru. [Skt.] n. A sort of deer, the Spotted Axis. తెల్లనుప్పి.

రంకే rankē. [Tel.] n. A roar, cry, bellow, as of an ox. గవ్వని, లేక, వుప్పగవ్వని.

రంగము rangamu. [Skt.] n. A theatre, a stage. నాట్యస్థానము. A field of battle, రణభూమి. A name of Trichinopoly, శ్రీరంగము. A colour, రంగు. వారికి రంగముచెడినది they have quarrelled among themselves. రంగడు rangadu. n. The god శ్రీరంగనాథుడు worshipped at Srirangam near Trichinopoly. రంగముటువము rangamantapamu. n. An ornamented hall in a temple. కళ్యాణముంటపము. రంగవల్లి rangavalli. n. Ornamenting the floor with white lines or figures. ముగ్గు.

రంగు rangū. [Tel.] n. Colour, paint, tint, dye, lustre, shining. గవ్వము. కాంతు.

రంగుగా *rangu-ga*. adv. Finely, gallantly. దివ్యముగా. రంగువేయు to paint. **రంగరించు** or **రంగరించు** *rangarintu*. v. a. To blend or mix together, with the finger, any solid and liquid substances. కలిపి మిశ్రమమును అమిశ్రమమున రంగరించినాడు he mixed the lime and oil with his finger. **రంగరి**. **రంగారి** *rangari*. n. A painter, రంగువేయువాడు, చిత్రకారుడు. **రంగాయిండు** *ranga-y-intu*. v. n. To colour, to paint. రంగువేయు.

రంజకము *ranjakamu*. [Skt.] n. Vermillion, levigated cinnabar. ఇంద్రికము.

రంజిని *ranjani*. [Skt.] n. The Indigo plant. నీలివెట్టు.

రంజిల్లు or **రంజిలు** *ranjillu*. [Skt.] v. n. To be reddened, ఎర్రనగు. To shine, to be splendid, వెలయు. To be glad or pleased, to rejoice, be charmed or delighted. **రంజనము** *ranjanamu*. n. Gladdening, rejoicing; excitement. రాజజనము, సంతోషమును కలుగజేయుట. Red sandal. రక్తచందనము, ఎర్రగండము. **రంజించు** *ranjintu*. v. n. To gladden, charm, delight, please. సంతోషము కలుగజేయు. **రంజకుడు** *ranjakudu*. n. One who causes joy. రంజించువాడు.

రంజకము *randzakamu*. [Tel.] n. A fuse used to fire a gun with, the priming of a gun. తుపాకీవెనిది కాల్పుటకుపెట్టేమందు.

రంజణ or **రంజణి** *randhana*. [Tel.] n. A large boiler. గాదపంటికాగు.

రండా *randa*. [Skt.] n. A widow. విధవా.

రండి or **రండు** *randi*. [Tel. from వచ్చు.] v. imp. plu. "Come ye." రండున saying 'come ye'

రంత *ranta*. [Skt.] n. One who sports, క్రీడించువాడు.

రంతు *rantu*. [Tel.] n. A sound, noise; clamour, disturbance, trouble, annoyance. ధ్వని, ఆరుపు, సందడి, గల్లంతు, తొందర, బారి. "అతిధ్యముగొని హరితనచేతోగతివలయు, రంతు నేయనివిద్య ద్వారంబుజూచి." A. iii. 4. "ఏల రంతుల్." A. vi. 52. టీ॥ ఈసందడులేల, ఈరచ్చు లెందును. Lewdness, sexual intercourse. Sport. క్రీడ, రతి. **రంతుకాడు** *rantu-kadu*. n. A lewd man, a man of pleasure, క్రీడాపరుడు. **రంతిలు** or **రంతిల్లు** *rantilu*. v. n. To hrawl, ధ్వనిచేయు, ఆరుచు

రంధి *randhi*. [Tel.] n. A scrape, hobbler, evil, heat, lust. చేటు, గాడు. Annoyance, హారు.

రంధ్రము *randhramu*. [Skt.] n. A hole, aperture, orifice, fissure, opening, cavity, chasm. పొక్క, బెజ్జెము, సందు. నవరంధ్రములు the nine apertures of the body; being the nostrils, ears, eyes, mouth, anus, and the private parts. వాడేవేరను నామిద రంధ్రాన్వేషము చేయుచున్నాడు he tries to pick holes in my conduct.

రంపము *rampamu*. [Tel.] n. A saw. క్రకవము, కరపత్తము. రంపగాడు or రంపకాడు a sawyer. రంపానకోసిన రాతిపలకలు sawn slates.

రంపు *rampu*. [Tel.] n. A squabble, wrangle, plague, scrape. పీకులాట, రచ్చె, కలకలము, హారు ఏవేర యిదేనానిరంపు this is his constant theme. ఏవేరను దీనిరంపిరంపు she has an endless tongue, she is a constant plague. **రంపిల్లు** or **రంపిలు** *rampillu*. v. n. To contend. వాపోపు, హారాడు. "సీ॥ తెగిన పోకుడుమూక మగిడి నాబులువిడ్డపెంపున బ్రదికిరంపిల్లు చుండ." Yayati. iii. 107. To spread,

extend, వ్యాపించు. To increase. పెట్టు, ఆరితయించు, విబుంధించు. To chatter, prattle, make an uproar.

రంపె or **రంపెరు** *rampe*. [Tel.] n. A cobbler's knife for cutting leather. చర్మకార సాధనము. తోలునుకోసేకత్తి. **రంపెలాడి** *rampel-adi*. (రంపెలు+ఆడి.) n. A slut, vixen, lewdmagant. రాక్షసకృత్యముగలస్త్రీ, హారుపెట్టేది. "సీ॥ చించివైయలెకాని చీరలిచ్చినగటిరమునై సేయవారంపెలాడి." P. iii. 190.

రంభ *rambla*. [Skt.] n. A plantain tree. అతిచెట్టు. రంభానిభాక్యతింజల్లతోడంబ her thighs were as smooth as plantain trees. A name of one of the courtezans of Elysium. ఒక అప్పురస్త్రీ. A very beautiful woman.

రంహస్సు *ramhassu*. [Skt.] n. Speed, haste, velocity. వేగము, వడి.

రకము *rakamu*. [H.] n. Shapeliness, grace, elegance. అందము సొగసు. Sort, kind, class, style, quality. విధము, మధ్య. ఈ హా, ననుసు. ఆ బియ్యములో నాలుగుకములున్నవి of that rice there are four kinds. "చికిలీ చొక్కెలు సరిపెలలో రకమెసంగు. నుంఠిరంబులు నుకవింబియ్యపు నెలపు." S. ii. 263. adj. Graceful, elegant, handsome, beautiful. సొగమైన, సుందరమైన. "మకుటంపుజిసిసాంపు రకమైననెలవంపు." T. i. 29. **రకముగ** *rakamu-ga*. adv. Gracefully, beautifully, elegantly. సొగసుగా, సుందరముగా.

రక్కసుడు, **రక్కసిడు** or **రక్కసి** *rakkasudu*. [from Skt. రాక్షసుడు.] n. A giant, an evil spirit, demon, fiend. **రక్కసము** *rakkasamu*. n. Shrewdness, archness, జాగ్రతనము, రాక్షసితనము, రాక్షసము. **రక్కసి**, **రక్కెస** or **రక్కెసురాలు** *rakkessi*. n. An ogress, giantess, a female fiend. రాక్షసస్త్రీ. **రక్కెసుల గొంగ** *rakkessula-gonya*. n. Vishnu, the foe of the demons, వైశ్వానర. **రక్కెస** or **రక్కెస** *rakkisu*. n. The thistle,

Cyperus elatus, Rox. i. 204. రక్కెస యొక రు oil of thistles, used medicinally. రక్కెస గడ్డి matted grass, spear grass. **రక్కెస** *rakkessa*. adj. Improper, అయ్యత్త మైన. రక్కెస మాటలు fiendish or improper language. "రక్కెసకాల్చి." భాం. ఉద్యో. iii.

రక్కు *rakku*. [Tel.] v. n. To scratch or tear with the nails or talons. గీటు, గిచ్చు, గిల్లు, బరుకు. n. A scratch, tear, గీ.

రక్కోను or **రెక్కోను** *rak-konu*. [Tel.] v. n. To extend, grow, thrive, prosper. వృద్ధిపొందు. పెట్టు, వ్యాపించు. To recover. కేటానము, To happen, కలుగు.

రక్తము *raktamu*. [Skt.] n. Blood. నెచ్చురు. Redness, ఎరుపు. adj. Bloody, red. నెచ్చురుగానుండే, ఎర్రని. రక్తముతయు to bleed or draw blood. రక్తచందనము red sandal wood. రక్తమాల్యమలు purple or red garments. **రక్తవాహిక** *rakta-radhika*. n. A blood vessel. **రక్తపము** *raktapamu*. n. A blood-drinker. A leech, జెల. **రక్తపుచ్చిక** *raktu-puchchhika*. n. A green lizard with a red tail. నలికండ్లపాము. **రక్తపుడు** *raktapudu*. n. A blood-drinker, a vampire, a devil. రాక్షసుడు. The ghosts are described in the Odyssey as drinking blood. **రక్తపంజీర** or **రక్తపంజీర** *rakta-penjira*. n. The boa, or rock snake. స్వవిశేషము. రక్తము దుచ్చెట్టు a kind of shrub. **రక్తాక్షి** *rakt-akshi*. n. The name of a Telugu year. **రక్తి** *raktika*. n. A plant, *Abrus precatorius*, the seeds of which are used as weights. నులొల. **రక్తిము** or **రక్తిము** *raktimu*. n. Crimson, blood colour. రక్తవర్ణము. **రక్తోత్పలము** *rakt-utpalamu*. n. The red lotus. కంబు. ఎర్రతామరపువ్వుము. Rox. ii. 647.

రక్తి *rakti*. [Skt.] n. Affection. attachment, love. Melody in Music. అనుకంఠ, ప్రేమ.

యము, ప్రాస్తాభిక. "మిగులద్రక్షి హచ్చి." A. v. 156. టీ. రక్షి=గానమాధుర్యము. రక్షుడు raktudu. n. A lover of, ప్రేమాతిశయముగలవాడు. రామ కథానుధారసరక్షుడు he who loves the story of Rāma.

రక్ష raksha. [Skt.] n. Preservation, salvation, protection, రక్షణము. An amulet. రక్షణముకొరకు పిల్లలుమొదలగువారికి కట్టబడు మూలికలోనగునది. Ashes worn on the forehead for protection against evil, రక్షణముకొరకు నొసలుపెట్టుకొన భస్మము. Caution, branding. పాదుక a shoe. రక్షకము rakshakamu. adj. Preserving, protecting, saving, కాపాడునట్టి. రక్షకుడు or రక్షి rakshakudu. n. A preserver, protector, saviour, రక్షించువాడు. రక్షణము or రక్షణ rakshanamu. n. Salvation, protection, భక్షించుట. రక్షరేకు raksharēku. n. An amulet. మంత్రాక్షరములు వ్రాసినరేకు. రక్షించు rakshintsu. v. a. To save, protect, preserve, కాపాడు. రక్షించు కొను rakshintsu-konu. v. a. To preserve, protect, save, keep for oneself. రక్షితము rakshitam. adj. Protected, saved, preserved, కాపాడబడిన. రక్షిత వ్యము or రక్షిత్యము rakshitavyamu. adj. Fit or worthy to be saved or protected, రక్షింప దగిన. రక్షివర్గము rakshi-vargamu. n. A body guard, అంకరక్షకసమాహము.

రక్షస్సు rakshassu. [Skt.] n. A giant, a demon, రాక్షసుడు.

రగడ ragada. [Tel.] n. A melody. A species of (dithyrambic) verse used in sportive amorous compositions. రగడ in old English was called an Ecstasy. It is called in French verse a descant or tirade.

రగులు ragulu. [Tel.] v. n. To be kindled, to take fire, burn or flame. రాజ్, మండు. రగులుకొను or రగుల్కొను ragulu-konu.

v. n. To be on fire, to take fire, to burn. నిప్పు అంటుకొను. రగిలించు, రగులును or రగుల్పు ragilintsu. v. a. To kindle, light a fire, inflame. నిప్పుమట్టించు, రాజేశయ, రగులజేయు.

రచన or రచనము rachana. [Skt.] n. Making, composing, arranging, preparing, చేయడము, నిర్మాణము. Decoration, dressing of the hair. Stringing flowers, weaving wreaths: దండలు గుచ్చడము మొదలైనవి. The arrangement of troops. Literary composition. కవిత్వముచే పుడము. "ధారణినట్టివిచిత్రసభారచనవిసగలాడ బడ దెప్పకకా." M. XI. ii. 156. రచించు or రచించు rachintsu. v. a. To make, compose, frame, arrange, చేయు, కావ్యాదులు చేపప్పు. రచితము rachitam. adj. Made, composed, రచించబడిన.

రచ్చే ratstsa. [Tel.] n. A public way, a highway, రాజమార్గము. A portico, మండపము. A court of audience, a public place, a place of meeting. సభ, గోష్ఠి. Publication, betraying or divulging a secret. Plague, torment, trouble, quarrel. కలకలము, రట్టు, తొందర, పోరాటము, కలహము. రచ్చచేయు or రచ్చపెట్టు to plague, tease, తొందర పెట్టు. ఇంటగెలిచిచ్చేగెలువలెను establish your influence at home before trying to do so abroad; master a smaller difficulty and then a greater one. చానితో నీకేముచ్చే why do you quarrel with her? ఇంటికి పిలువకొనిపాపుని రచ్చపెట్టినాడు the child plagued me to carry him home. "రచ్చేలు క్రంతలు రాజమర్గములు." B. X. § 53. "మెచ్చి రయ్యంతిసావరచ్చేల గూర్చున్న రసిక లెల్ల." Surabh. 51. A. iv. 148. రచ్చేకుదీయు or రచ్చేకీడ్చు ratstaku-diyu. v. a. To challenge, defy. జగదానుపిలుచు, వాడునకిడ్చు. రచ్చేకొట్టము, రచ్చేనట్టు or రచ్చేమంట పము ratstsa-kottamu. n. A place where

the village authorities sit, a debating room. A court, a hall of audience. కొల పుకూటము, కచ్చేనీ. "నానానిసమాయాత పగికులముగనపట్టు రచ్చే గొట్టు మునకరినె." S. iii. 158. రచ్చేగోను ratstsa-gunu. v. n. To assemble. గుంపుకూడు. To plague. బాధించు. "ఎ అచ్చేరువుపడివియచ్చరులు పచ్చిరచ్చేగొనిచూడ." R. v. 195. "సెప్పుము ననిచ్చేరచ్చేగొనుమచ్చేరము." Satyabh. iv. 200. పొదియుములో నెల్లప్పుడు బాధించుచున్నటువంటి క్షేపము. రచ్చేబండ, రచ్చేబల్ల or రచ్చేరాము ratstsa-banda. n. A stone bench in a street or meeting place. The village bench, where the elders hold council, నలుపురుకూర్చుండేబల్ల. H. iv. 148. రచ్చే మాను or రచ్చేరావి ratstsa-manu. n. A great tree under which a council is held. రచ్చేలబెట్టు ratstsalu-bettu. v. a. To publish, divulge, expose. రట్టుచేయు. To plague, annoy. బాధపెట్టు.

రజకుడు rajakudu. [Skt.] n. A washerman. చాకలవాడు.

రజతము rajalamu. [Skt.] adj. White, silvery, argent. తెల్లని. n. Silver. వెండి. రజతాద్రి rajat-adri. n. The silver mountain, i.e., Mount Kailasa. వెండికొండ.

రజని rajani. [Skt.] n. Night. రాత్రి. Turmeric, పసుపు. రజనీచరుడు rajanicharudu. n. A night-rover, i. e., a goblin, a thief. దయ్యము, కొంఱ. రజనీశల్లభుడు the lord of night, i.e., the moon.

రజము rajama. [Skt.] n. A tree called Celosia corymbosa. Rox. i. 681.

రజము or రజస్సు rajanu. [Skt.] n. Dust, గుమ్మ. రస. Filings, పాడి. The dust or pollen of flowers, పుప్పాడి. The menses, ముట్టునెమ్మి. రజస్సు or రజోగుణము rajassu. The second of three gunas, or qualities, i.e.,

passion; the earthly nature, the natural man, the flesh, that which produces sensual desire, worldliness, coveting and falsehood, and is the cause of pain. రజస్వల rajasvala. n. A menstruous woman, ముకుమతి గానుండేస్త్రీ, ముట్టుది. రజస్వల అగు rajasvala-agu. v. n. To become adolescent. రజస్వల అయినది the maiden is come to puberty.

రజ్జుపు rajuju. [Skt.] n. A string, cord, rope, తాడు.

రజన radzuna. [Tel.] n. Earning, గడిన, సంపాదనము.

రజో radz. [H.] n. Leave of absence.

రజాయి radzayi. [Tel.] n. A blanket, చేతి కప్పకొను దుప్పటి.

రజ్జెన radzdzanu. [Tel.] n. Self-praise, అర్జుస్తుతి. రజ్జె radzdzu. v. n. To be talkative, to prattle, ప్రేలు. n. A boast, వ్యర్థభాషణము. Self praise, అర్జుస్తుతి. "కన్నట్లువలు క నెటికి. నిన్ని చెనెటిజ్జెలనికివి తోడ్పడునే." M. VII. v. 112. "కల్పనయిల్లెనాపెన నీరజ్జెలే లిను." M. IX. ii. 142. రజ్జెలాడి radzdzuladi. n. A woman who is fond of vain boasting or of self praise, వ్యర్థభాషణురాలు, అర్జుస్తుతిపరురాలు. రజ్జెలాడు radzdzuladu. n. A vain boaster. పట్టి ప్రజ్ఞలు పలుకు వాడు, వ్యర్థభాషణుడు. A vain-glorious person, అర్జుస్తుతిపరుడు. "జామదగ్గి ప్రాస్తా డులకాపంబులు భూపాలురు చిన నగ్గడించెనకిలంక యేని రజ్జెలానికెనర్దునుగుణవిశేషము తెరింగించి." M. VIII. ii. 104.

రలుత్ ratat. [Skt.] adj. Resounding. మోనే, వానే, ధ్వనించే. రలుతము ralanamu. n. A sound, గ్వని, మ్రోక. రటితము ratitam. n. The crackling of fire, అగ్ని జ్వలనగ్వని. నిప్పమంట మ్రోత, రసరస.

రట్టు rattu. [Tel.] n. Publication, betraying or divulging a secret. రచ్చే, రిప్ప. Ill.

fame, disgrace, అపకీర్తి. Blame, నింద, దూరు. Danger, ఉపద్రవము. రట్టు చేసిన or రట్టుపడిన rattu-cheguna. adj. Notorious, buzzed abroad. రత్నేపట్ట. రట్టడి ratt-adi. adj. Blameworthy, నింద్యము.

రడ్డు radlu. [from Skt. రాష్ట్ర.] n. A kingdom. రాజ్యము. "రాజోరడ్డుగనునని." A. vi. 108. టీ. రాజు, ప్రభువునుగాని, రడ్డు, రాష్ట్రమునుగాని.

రణము ranamu. [Skt.] n. War, a battle. యుద్ధము. రణగృహము rana-grihamu. n. A house built over the gate of a fort. కోటనాకిటిమీదియిల్లు. రణనము rananamu. n. Noise, ధ్వని.

రతనము ratanamu. [from Skt. రత్నము.] n. A gem, రత్నము. రతనపుగరి ratanapugari. n. The Ocean, సముద్రము, రత్నాకరము. రతనపువ్విల్లు ratanapu-villu. n. A rain-bow, ఇంద్రధనుస్సు.

రతము ratamu. [Skt.] n. Coition, copulation. adj. Intent on, actively occupied or engaged in. ఆసక్తము. ఇచ్చుట. రతి rati. n. Desire, passion, inclination, attachment, ఆసక్తి. Coition, copulation, సంకమము. The name of the wife of Manmatha, మద్దభునిభార్య. A weight used in weighing diamonds. రజలు పచ్చలు కూచే పడికట్టు. "సన్నంపురతిజాతివన్నెపచ్చలసరంబాయనాతినుగారు తీరు." UH. ii. 55. One twenty-fifth part of a Maund. రతివతి or రతిరాజు rati-pati. n. Manmatha. రతుడు ratudu. n. A lover of, enjoyer of, delighter in. ఆసక్తుడు. పాపాతుడు a lover of sin.

రత్నము ratnamu. [Skt.] n. A jewel, precious stone, gem. మణి. A masterpiece or fine thing, the best of its kind or species స్వకాతి శ్రేష్ఠము. నవరత్నములు the nine precious stones, viz., మార్కీకము a pearl, వజ్ర

రాము an emerald, వజ్రము a diamond, ప్రవాళము a coral, మణికరము, an emerald నీలము a sapphire, గోమేధికము an agate. పువ్యరాము a ruby, కైమోల్యము a cat's eye. ఆస్వరత్నము a jewel of a horse, i.e., a noble steed. స్త్రీరత్నము an unrivalled woman. కకసరత్నము the sun, as the gem of heaven. అప్పులారత్నములు the most lovely of nymphs. రత్నకంబళము ratna-kambalamu. n. A carpet. తివాసీ. రత్నగర్భ ratna-garbha. n. The earth; as producing gems. భూమి. "శైశ్వకస్యకలోగీరసగింజలాదురుక్రిందనుచిన దివ్యరత్నముల్ పారులుద్రాక్కుచుకాజనకపాతుకొనంధరచీ పురంద్రికినాగ్నికరత్నగర్భయనునామము బెట్టిరి సక్కువీశ్వరుల్." T. ii. 20. రత్నగర్భుడు ratna-garbhudu. n. Kubera, the god of wealth, కుబేరుడు. The god of the sea, సముద్రుడు. రత్నసానువు ratna-saanuvu. n. An epithet of Mount Meru as having "gems in its slopes." పేరుపర్వతము. పామాత్రి. రత్నాకరము ratn-akaramu. n. The abode of gems, that is, the ocean. సముద్రము. రత్నావళి ratn-avali. n. A necklace of gems.

రథము rathamu. [Skt.] n. A car, a chariot, a wheeled vehicle. తేరు. "రత్నినదులలోనభయానపాత్రముల్." M. VI. ii. 400.

రథకారుడు ratha-karudu. n. A coach builder. తేరులు చేయువాడు. రథాంగము rath-angamu. n. A wheel. తేరుయొక్కవక్రము. Any part of a carriage. The globular breasted swan. చక్రవాకము. T. i. 14.

రథి. రథకుడు or రథసారథి rathi. n. A warrior fighting from a car, a charioteer. రథముమీద యుద్ధము చేయువాడు. రథిని rathini. n. An army. సేన. M. IX. i. 49.

రథోత్సవము rath-otsavamu. n. The annual festival at a Hindu temple when the god is taken round in his car. హిందువుల దేవుడు తేరిమీదనెక్కడి సంబంధము. రథస్య

rathya. n. A cavalcade, a line of coaches. రథసమూహము. A high road, రాజమార్గము, వీధి. రథస్యము rathyamu n. A carriage horse. రథమును ఈ దేవు సురము.

రదనము or రదము radanamu. [Skt. cf. Lat. 'rodent.'] n. A tooth, a tusk. పల్లు, దంతము. రదనచ్ఛదము radana-ch-chadamu. n. A tooth covering, i. e., a lip. పెదవి.

రద్ది or రద్దు raddi. [Tel.] n. Tumult, అల్లరి. A great noise, గొప్పధ్వని. Ill-fame, betraying or divulging a secret, అపకీర్తి, రట్టు, రత్నే.

రద్దు raddu. [H.] n. Repeal, abrogation. రద్దుచేయు, to strike out, to rescind, or repeal, as a law, rule or order. రద్దైన radd-aina. adj. Annulled, quashed, set aside, కొట్టివేయబడిన.

రవణము rapanamu. [Tel.] adj. Great, గొప్ప.

రవము or రవణము rapamu. [Tel.] n. Festivity, joy, delight, pleasure: సంబంధము, సంతోషము, ఉల్లాసము. తనరవమై or తమ రవంబై tana-rapam-ai. adv. As one pleases, gladly, delightfully. తనవశంబై, యభేచ్ఛుముగా, ఉల్లాసముగా. "అవుదాక్తిము ఖుండు... రవంబయిపులిం... యచ్చసలాక్షి మణికికా వివాహమొనరింపంగార్యమూహింపుచుకా." S. i. 412. "గర్జించుకంటి రవములు, నక్కడరమాపంబైయున్నవిపుడు, సిక్కటిల్లగదొడ్డి బెట్టియట్లు." Navanutha, page 56. రసాలు ridicule, అడమ. అపహాస్యము

రప్ప rappa. [Tel.] n. A small stone. చిన్నరాయి.

రప్పించు See under రచ్చు.

రప్ప రప్పు. [H.] n. Darning, పోగుపోయడము. రప్పతీయు to darn.

రబ్బు rabhu. [Tel.] n. Brightness, కాంతి. "బిగ్గెల్లు బిగ్గెల్లు నగునల్లు బిగ్గెల్లులన

ద్రబ్బుగననర్చుతలనవుతోడ." Ila. i. 10. టీ. బిగ్గెల్లునగు, దట్టమైవలువంటి కాంతినివచ్చు.

రభసము rabhasamu. [Skt.] n. Speed, velocity, hurry. ఆకారము, వేగము, విచారింపక త్వరపడడము. Joy, delight. హర్షము, సంతోషము, సమ్మదము. "శేవకడభసమునంగావు త్రుడు సేనగూర్చి." M. VI. ii. 100. రభసముగా speedily, rapidly. స్వరగా, ఆకూరముగా.

రమ rama. [Skt. from రమ to sport.] n. A name of the goddess Lakshmi. లక్ష్మి. రమణ ramana. [from రమ.] n. Elegance, beauty. బహు, బహువచనము. Love, ప్రీతి. Manner, విధము. "రాధికామణిలైంద రమణుని." Ila. i. 11. రమణి ramani. n. A beauty, a lovely woman, a grace. సుందరమై: శ్రీ, రమణించు ramantisu. v. n. To be beautiful, బహువచనము. రమణీయము ramanyamu. adj. Pleasing, gratifying, charming. సుందరమై: రమణుడు ramanudu. n. A beautiful person, మనోహరు. A husband, మగడు.

రమారమి rama-rami. [Tel.] adv. More or less, about, on an average. ఇంచుమించు. సుమారు.

రమించు or రమింపు raminu. [Skt. from రమ to sport, play.] v. n. To sport, ప్రీతించు. To cover, creess, copulate, lie with, అనుభవించు. సంకమముచేయు.

రచ్చు ramya. [Tel. imp. of రచ్చు. రచ్చు is in Tamil రచ్చ. The first part of this word being dropped, we get in Tel. the forms రచ్చ and రచ్చ in the imperative mood.] v. imp. Come (thou). రప్పించు or రావించు rappinutsu. v. a. To cause to come, to call, summon. పిలిపించు. రండి or రండు randi. (plu. of రచ్చు) Come (ye).

రమ్యము ramyamu. [Skt. from రమ to sport.] adj. Charming, pleasing, delightful, agreeable. మనోహరమై:

రయము rayamu. [Skt.] n. Speed, velocity, quickness, precipitation. వేగము. అతిరయముగా with great speed. రయిత rayala. n. Speed, quickness. త్వర, వేగము. సరయత వచ్చి coming with speed. T. iv. 193.

రయతు, రయతు, రహితు or రైతు. rayitu- [H.] n. A ryot. కాపు. రయతాంఠము or రహితాంఠము the agricultural body, the peasantry, కాపులు. రయతునారి rayitunari. n. The Ryotwary system, i. e., the system under which each cultivator holds direct from Government. An individual farmer's settlement of rent, or of the Government demands. రయతువారిలెక్కా an account showing the holding, &c., of each cultivator.

రవ or రవ్వ rava. [Tel.] n. A small particle. అణువు. A bit, కునక. A diamond. వజ్రము. A kind of horse's pace, అశ్వగతి విశేషము. గోడుమర soojee or roulong. i. e., coarse wheat flour. రవలు small shot, శుపాకిలో వేసికాల్చే సన్నగుండ్లు. adj. Thin, fine, స్వయము. రవసెల్లా rava-sella. n. A fine woven vest of transparent muslin. సన్నపెల్లా, ఉల్లిపారవంటిగుడ్డ. రవంత or రవ్వంత rav-anta. n. A little, just a trifle. కొంచెము, స్వల్పము. adj. or adv. Tiny, a little, somewhat, rather. రవంతకష్టము it is a little difficult. రవగాలు or రవాలు rava-galu. n. The name of a certain pace in horsemanship. అశ్వగమనశేడము. "నీ రవగాలునకుపాటిరాక గాడ్డుపటాణి పాదలు సిగ్గునబోయి పాదలు పాచ్చె." URK. i. 78. రవత్తి or రవ్వత్తి rav-anni. adj. A few, కొన్ని. రవపాళిము rava-palamu. adj. Very thin, as cloth, మిక్కిలి సన్నపాటి. రవముంచేము Same as సకినలముంచేము. (q. v.).

రవడి ravadi. [Tel.] n. A debt, అప్పు. ఋణము.

రవణ ravana. [Skt. for రమా.] n. Beauty. Also, a handbell, సిడిగంట. "ధక్కా చుడుక్కా రవణానక, లటచా, పటచా, రవటు." H. iii. 38. రవణము ravanamu. n. A jewel, an ornament. భూచణము. "వేల్పుటింతులలోన విర్రవీనుచు మేన, ఎవరత్న రచనల రమామెరిగె." Swa. ii. 11. [Skt.] adj. Sonorous, sounding. ధ్వనిచేయునట్టిది. రవణించు or రమణించు ravanintsu. v. n. To bloom, flourish. అందముగానుండు. "నీ అమరేంద్రముక్త మేఘులు దెచ్చు క్రమంబునవణించి మించినాయువులు పిసరె." N. viii. 103.

రవము ravamu. [Skt.] n. Sound in general, a noise. ధ్వని. A voice, కంఠధ్వని. అర్ధరవము a cry of distress. కింకిరీరవము the tinkling or jingling of small bells. రవవి, రవవి or రవాళి ravali. [from రవము.] n. Sound, noise. ధ్వని. "రవవిమజ్జెల మ్రోతరాయడింప." Vish. vi. 13. "తాబాడునన్ను రవవిపాటలలియుం కృతి, శ్రుతిబాడుకొనెన." Swa. vi. 38. రవళించు or రవాళించు ravahintsu. v. n. To make a noise, resound. ధ్వనించు. "ధ్వని రవణించి చాలుసామ్రాజి తేజలు." HD. i. 32. రవళించి neighing, సకించి. adj. Sounding, sonorous. మ్రోసే. ధ్వనించే.

రవరవ rava-rava. [Tel.] n. A clamour, disturbance, noise. కూత. రిచ్చే. ధ్వని. Brightness, dazzling, కాంతివిశేషము. Distress of mind, anxiety, స్పర్ధ. Anger, కోపవికారము. "కులమును రూపముకొమ్మగని కూరిమియుకొ గలగానెంచునన్వలబచంచగా రవ రవల పాడమెకామవారికెంతయు." Parij. i. 48. "రవలకంకణముల రవవిలెరవ." HD. i. 86. రవరవ adv. Precipitately, quickly, hastily, శీఘ్రముగా.

రవాణా or రవానా ravāna. [H.] n. Despatching, పంపుట. రవాణాచేము to despatch, as goods, &c.

రవాయి ravayi. [Tel.] n. A false ruby, కృత్రిమమధురగావణి.

రవి ravi. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు.

రవిక ravika. [Tel.] n. A bodice, or corset. N. vii. 229.

రవులు Same as రగులు. (q. v.)

రవేసు or రవీసు ravēsu. [H.] n. Customary fees, రసుము. Grandeur. adj. Best. రవేసు అకులు the best betel leaves, రేతాకలు.

రవ్వ ravva. [Tel. another form of రచ్చే.] n. Ill fame, a bad name. Clamour, disturbance, అవకీర్తి, రచ్చడి. రవ్వారు ravvadu. v. a. To blame, censure, నిందించు.

రశన or రసన rasana. [Skt.] n. A woman's zone or girdle, usually set with little bells. పద్దియూరపేటలుగల అడుదాని మొలనూలు.

రశీడు See రశీడు.

రశ్మి rasmi. [Skt.] n. Light. వెలుగు. Lustre, కాంతి. A ray of light, కిరణము.

రసము rasamu. [Skt.] n. Juice, fluid, liquid, extract, essence. Taste, flavour, రుచి. Taste, sentiment, emotion, passion, affection, humour. Quicksilver, పాచరసము. The వజ్రసములు or six flavours are మధురము or తీపి sweet; అమ్లము or ఫులుసు sour; తీక్ష్ణము or ఎఱుగు astringent; అపహము or ఉప్పు salt; కటువు or కారము pungent; కషాయము or చేదు bitter. రసఖండమైఃభూమి or రసవత్తైఃభూమి strong soil, which is not exhausted. నీరసమైఃభూమి land that is exhausted. కోపరసము the spirit of wrath. దయారసము the spirit of love, kind feelings. ఈ పద్యములో రసములేదు this is a tasteless verse. విరసమైఃపాటలు rude language. The nine రసములు or humours produce the following స్థాయీభావములు (symptoms.) 1. శృంగారరసము (love) produces రతి en-

joyment. 2. వీరరసము (honour) produces ఉత్సాహము daring. 3. కరుణారసము (mercy) begets శోకము pity. 4. అదృశ్యము (credulity) begets విస్మయము marvel. 5. హాస్యరసము (merriment) produces హాస్యభావము laughter. 6. భయానకరసము (timidity) leads to భయము fright. 7. దీభిత్సరసము (austerity) begets అనుష్ఠ సarcasm. 8. రాద్రరసము (wrath) leads to క్రోధము cruelty. 9. కాంతరసము (gentleness) produces శమభావము calmness. రసకర్పూరము rasa-karpūramu. n. A white sublimate or muriate of mercury, కర్పూరరసము. రసగుండు rasa-gundu. n. A ball coated with quicksilver, రసముపూసి నగుండు. రసగ్ణి rasa-gnya. n. The tongue, నాలుక. రసగ్ణిత rasa-gnyata. n. Skill, judgment, taste, critical discernment, తెలివి. రసగ్ణిడు rasa-gnyudu. n. A man of taste, a critic. నూదోషముల తెలిసి వాడు. రసవాడి or రసవాళి rasa-dadi. n. Sugar cane. చెరుకు. "సుమధుఃస్థూలగాడిమనీజములతోడ, దసరాయనవాడిగ నెలతోడ." A. ii. 85. A fine sort of plantain. అరటిగో భేదము. రసవాళిక రాసాదలికా rasa-dalika. n. A kind of sugar, చెరుకుదీను. రసన rasana. n. The tongue. నాలుక. రసనేంద్రియము rasaneन्द्रi-yamu. n. The sense of taste. రసవతి రాసావతి. n. A kitchen. వెంట్రెల్లు. రసవర్ణములు rasa-varṅgamulu. n. plu. The various condiments or ingredients such as salt, pepper, &c., సంభారములు. రసవాదము rasa-vadāmu. n. Alchemy, chemistry, పాచరసమునుకట్టి బంగారుచేయువిద్య. రసవాది రాసావాది. n. An alchemist, a chemist, రసమునుకట్టి బంగారుచేయువాడు. రససిందూరము rasa-sindūramu. n. A sort of factitious cinnabar, made with zinc, mercury, blue vitriol and nitre, ఔషధవిశేషము. రససిద్ధి rasa-siddhi. n. Alchemy, రసవాదము. "ధమనీముఖులును, క్రాలించి మెయగునవసిడి గ నెరవసిద్ధి." R. vi. 10.

రసాంజనము a kind of collyrium, అంజనవిశేషము. రసాతలము rassa-talamu. n. A name of Hades. సాతాళలోకము. రసాభాసము ras-abhasamu. n. Bad taste, inelegance. adj. Disagreeable, disgusting. విరసమైన ఆ ప్లోకమును దిద్ది రసాభాసము చేసినాడు in correcting the verse he has spoiled it, he showed bad taste in correcting it. రసాభాసముగా మాట్లాడినాడు he spoke coarsely. ఆయిల్లు నిండా రసాభాసముగానున్నది that house is very disagreeable. ఊరేగుచుండగా వానవచ్చి అంతా రసాభాసమైపోయినది when the marriage procession was going on, there was a shower and everything was upset. రసాయనము ras-nyanamu. n. A panacea, a medicine preventing old age and prolonging life, జరావ్యాధిసారోపధము. Butter milk, sweet curds, గోరసము, చల్ల. Poison, విషము. "తనవనో మాధుర్యమెనయు నాయివి చూడుచున్నట్లు మేలిరసాయనములు, ఒప్పుగా గిన్నియలనుంచి యుపచరించి." T. iii. 18. టీ|| రసాయనములు, తీపిగలిగినపదార్థములు. రసాల rasala. n. A pudding or mess of curds, mixed up with sugar and spices. పెరుగు గోననేక ప్రవ్యములుచేసి చేసినది. రసాలము rasalamu. n. The sugar cane, చెసుకు. Also, the sweet mango tree, తియ్యమామిడిచెట్టు. రసావళ్లు ras-avallu. n. A kind of cakes. "తనయింటపప్పుదాయత మొనరించినకప్పుదావు లొలుకుర సావళ్లునుమినుపవడలు జాపట్టునుగోడుమ పిండివంటలుల్ గలవనినన్." Vish. iii. 377. రసి or రసిక rasi. [Tel.] n. The pus, or matter of a sore, serum, పుంటిచీము. రసిక rasika. [Skt.] n. A woman of taste జసికురాలు. రసికత or రసికత్వము rasikata. [Skt.] n. Good taste or judgment. రసజ్ఞత. రసికుడు rasikudu. A man of taste. శృంగారాదిరసములను శ్రవించువాడు, రసజ్ఞుడు. రసితము rasi-tamu. n. Sound noise, thunder. ధ్వని, ఉరుము.

రసీదు or రశీదు rasidu. [Eng. 'Receipt'.] n. A receipt, an acknowledgment in writing. రసోపకము rasopakamu. [Skt.] n. Garlic. వెల్లుల్లి. రస్తా rasta. [H.] n. A road. బాట. A high road, రాజమార్గము. రస్తాళి rastali. [Tel. for రసదాళి.] n. A kind of plantain, ఒకవిధమైన ఆటివండు. రస్తు rastu. [H.] n. Food, provisions, commissariat supplies. వస్తుసంభారము. "చు పుగడదురస్తుకొట్టడులు భద్రముగానొగిరీగముద్ర లన్, గరిమనొన్నె." హంస. i. "కస్తురికీణై పదారువన్నె బంగారము రస్తుకుప్ప తెగింబుల విన్నెల లోనితోట." S. i. 112. రహతుము rahatamu. [Skt.] n. A spinning-wheel. రాల్చుము. రహతు, రట్టు or రాతు rahatu. [Tel.] n. Ravages, mischief, plague, trouble, annoyance. ఉపద్రవము. ఈ యింటిలో ఎలుకల రహతు మెండుగానున్నది in this house rats have made great havoc. రహదారి or రాదారి raha-dari. [H.] n. A public way. A passport. The collection of tolls or taxes on roads. రహస్యము rahasyamu. [Skt.] n. A secret, a mystery; secrecy, privacy. ఏకాంతము. adj. Secret, mysterious; private; abstruse, recondite, obscure. ఏకాంతమైన, దాచదగిన. రహి rahi. [Tel.] n. Joy, ఆనందము. Beauty, elegance, harmony. సొంపు, సొగసు. Lustre, కాంతి. Affection, love, ఆశ, రక్తి, ప్రీయము. Eagerness, ఆసక్తి. Understanding, తెలివి. Welfare, బాగు. Manner, విధము. "గుజరాతి జిగిసిస్తు గోట్టుదాపినదాలు రహిమించువైతితో రవికదాడిగి." H. 133. "సీ రహిపుట్టజంత్ర గాత్రములరాల్గరించు వినులగాంధ్యంబువిద్య మాకు." Swa. ii. 46. రహి or రహి adv.

Eagerly, affectionately. ఆశతో. ప్రీయముగా. This word is often used as a mere peg to fill the metre. రహింను or రహియింను rahintsu. v. n. To bloom, flourish, to be pleasant, to be agreeable, to shine. వెలయు, వెలగు, ఒప్పు, సద్గీలు. "మెరుపుతులకించ జడినాను మెలుపుగాంచ కరిక లుచిహించ నిరులునల్లడమించ." Paidimarri vi. 29. రహితుము rahitamu. [Skt.] adj. Destitute, bereft, abandoned, left. విహీనమైన, విడువబడిన. రహితుడు rahitudu. n. One who is without or devoid of, one who is free from, విహీనుడైనవాడు. విద్యాహితుడు one who is devoid of learning, or is unlearned.

రా ra.

రా ra. [Tel.] n. and adj. Short for రాయి a stone; and also for రాజే (kingly adj.) Pertaining to a stone. రాతిసంబంధమైన. Pertaining to a king, of the king, royal, రాజే. ఆనూతికి రాకట్టు కట్టించిరి they built the well round with stone. "పచ్చరా జగతిప్ర, పసిడికంబములు మెచ్చిగానిరిపి, యామాది నిలంపుతో కలు." DRB. 550. రాకులము the royal race, రాజవంశము, రాజేశాలము. కొండరా the king of hills. రాజాజు the king of kings. రాకుమారి a king's daughter. రాజపుత్రి. రాజోమరుడు a king's son, a prince, రాజకుమారుడు. M. IV. i. 173. రాజేంద్రము ra-tsandumu. n. Kingly style or dignity. రాజోలి ra-tsali. n. A prince, or princess. రాజకుమారుడు, లేక, రాజపుత్రి. రాజోలిబాణము a rocket. రా ra. [Tel. short for రాస్తు.] A particle expressive of contempt, disrespect or familiarity (in poems etc. as in Swa. iii. 128. "ఏల యీకలంబుకొనియో బాణ సాల మాలకీ జాలములో") "రాజాంబుకుమారికి బారాసాని తనో రా రాకృష్ణారారా రాజాలమేలిక." అల్లు

చేయుము రా come, you must do this? వాణ్ని పిలుపురా call him, will you? దానిని తేరా come, bring it here. పోరా come, begone. రా ra. [Tel.] The infinitive or imperative of నచ్చు. See note under రచ్చు. మాయింటికిరా come to my house. రాదలచినాడు he thought of coming. రాలేను I cannot come. "దగ్గిరానెదుర్కొని." (T. iv. 173.) when he drew near, (she) turned towards him. రాక, రాకడ or రావడము raka. n. Coming, arrival, approach. నచ్చుట. రాకపోకలు coming and going. రాక adv. Without coming. రాకపోవు or రాకముండు raka-povu. v. n. Not to come or arrive. రాకు or రాకుము raku. v. imp. negative. Come not, do not come, రావ్కు. రాబడి ra-badi. n. Income, పచ్చుబడి. రాగాపోగా ragā-pōga. (lit: coming or going.) adv. In the end, finally, at last, one way or another, with one thing or another. రాగాపోగా నిలిచినదియిది after all this is the remainder. రాదు radu. (3d. pers. sing. masc. neg. aorist of నచ్చు.) He will not come, he does not come. రాదు radu. (3rd. pers. sing. neut.) It does not come. It is used as an auxiliary signifying prohibition: శోపవడ రాకుగాని చెప్పరామ you must not be angry but I will tell you. నిరాశకారారు we should not give up hope. అట్లు చేసెట్లు ఎంచెరారుగాని we must not imagine he has done so, but yet. నేను ఇక్కడ కొండరాదు I must not stop here రాని rani. (neg. rel. participle of నచ్చు.) Which has not come, which shall not come or does not happen. పనికిరాని or అక్కరకురాని useless. చెప్పరానిమాట what is not fit to be said. నచ్చిరానిమాట a half formed pronunciation as that of a child beginning to speak. నాడు నచ్చి రానినానితోనే నీ his

coming is as useless as if he were absent. చదువురానివాడు one who cannot read, an illiterate man. చదవరానిబాబు an illegible letter, or a letter that should not be read. "వచనములు రానికడుచిన్న వానినిన్ను" thee, a child unable to speak. Yamunā Charya Charitra i. 73. రాను rānu. (first person neg. aor. of వచ్చు) I will not come or I do not come. Also, a noun meaning coming, as రానుపోను both coming and going. రానుపోను పదిదినములువట్టును to go and return will take ten days. రానున్నది that which is to come or to happen. "రానిదికోరినరాదది రానున్నదికోరికను రానుండదుగా" (Sumati. 137) what cannot happen cannot happen though desired: that which will happen though undesired will not fail to come to pass. రాబట్టు rā-battu. v. a. To receive, receive back, recover, regain. వచ్చినదాన్ని రాబట్టు receive that which is sent to you. రామి rami. (negative verbal noun of వచ్చు.) The not coming, non-arrival, రాకపోవడము. రాములు. చేయరామి impracticability. తిప్పరామి the difficulty of turning (it.) కానరామి the not seeing, the impossibility of seeing. "అక్కచుడు రామివచ్చుడు పొక్కచునీదేనయాన" (Yayati. iii. 126) grieved at his not coming or at his non-arrival.

రాంకపము rānkavamu. [Skt.] adj. Woollen. n. Any thing manufactured of wool or hair. సనాతులు కాలువులు మొదలయి నవి. A. v. 114.

రాంబాండు or రాబండు rāmbandu. [for Skt. రామబంధు.] n. The White Scavenger Vulture. పసుపుపచ్చగానుండే ముక్కుగలిగి చచ్చినగొడ్డనుతి నేపటి.

రాంభము rāmbhamu. [Skt.] n. The bamboo staff of a monk or friar. ప్రతి చేతపట్టు కొనే వెనుగుండము. "ప్రదండ్లు మ్రుసీకా

సుంభరాంభః కుండికలాసంగనంగీకృతాంతిమాశ్ర ముండై." A. vi. 82.

రాక raka [Skt.] n. The day of full moon. పూర్ణవంశ్రుడుగలపున్నమ. రాకావంశ్రుడు the full moon. రాకి See under రా.

రాకాసి or రక్కసి rakasi. [from Skt. రాక్షసి.] n. A Rakshasa, a demon, రాక్షసి. రాక్షసుడు.

రాకింను rakinusu. [Tel.] v. a. To thrash, మారు.

రాకోట్టు rā-kottu. [Tel. See under రా from వచ్చు.] v. n. & a. To address scornfully using thou and thee, tutoyer. రా రా పోరా అని ఏకవచనాంతముగాపిలుచు, గారా పోరా అని అమర్యాదగా అను, తింపురించు. "కలహకంటకుడయిది, నీకొగ్గకాదు శత్రునిండగ్గిదువో, రాకొట్టి పిలిచివదిను, ద్రేకము బుట్టించిపోలు దలుపగవలయుకా." G. vii. 68.

రాక్షస rakshasa. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

రాక్షసము rakshasamu. [Skt.] n. A form of marriage in which the bride is carried away by force. adj. Pertaining to the Rakshasas, రాక్షససంబంధమైన. Devilish, cruel, inhuman. రాక్షసకృత్యము an inhuman act, a horrible deed. రాక్షసత్వము rakshasatvam. n. The condition of being a Rakshasa, cruelty. రాక్షసి rakshasi. n. A Rakshasa, a demon. రాక్షసుడు. An ogre or she-demon, a female fiend. రాక్షసుడు rakshasudu n. A giant, demon, fiend.

రాగ rāga. [Tel.] n. A bad creature, దుష్టుడు. లాలరాగుడురాగ a serpent, స్పృసు. "లాగవారురాగ ప్రాగులి డెడు ప్రాడ." (Atsisa Telugu Ramayan.) i. e., Siva, the hero who wears as an carrying a serpent that hides in a hole. An adulteress, బాది. A proud or wicked man, ఉడ్డతుడు, సూర్తుడు. adj. Shrewish wicked.

గయ్యలి, దుప్ప, చెడుగల మైన. "కూతుగురాజై మాళత్యపు అశ్వంబుచెడుగైన నారోహకునితప్ప." Nrisim. § 12. రాగతుల a kind of grass called భద్రమస్తకము. రాగతపము rāgalanamu. n. Envy, malice. మార్కెన్యము. "లోగవించుకైనరాగతంబునరోచినలువలెల్ల దాచినాపు గీజాపోకిమ్మనేజననలెన్న." Appa kavi. ii. 36. రాగంట్లమారి rāganṭla-mari. n. A blackguard, a villain. పోకిరి, గండాగుండి. "వాడు నానాటికభిస్పద్ధినింలెఱిగి, కాకలనుదిగడిమింకటిసారి, రాలుగాయతనాన తేజపువారవారతేరివేరాగంట్లమారయ్యె." H. v. 126.

రాగము rāgamu. [Skt.] n. A tune. పాట. సరికమాద్యానింగితిరియి. Affection, love, delight, desire, ప్రేమాతిశయము, అనురాగము. Sorrow. Colour, tint, dye, hue, రంగు. Envy. రాగ ద్వేషములు envy and hatred. మదనరాగము agitation of love. మృగవికారము. ఆ పకుచు రాగములు పెట్టు మన్నని, లేక, రాగములు పెట్టి యేడుపుచున్నది the girl is screaming away.

రాగి rāgi. [Tel.] n. Copper. రావ్రము. plu. రాగులు. n. The grain called Nat-cheny, Cynosurus coracianus. కోట్ల, తివిడలు.

రాగిచెట్టు (for రావిచెట్టు) rāgichettu. n. The Poplar-leaved Fig tree, Ficus religiosa. పిప్పలము.

రాగిడి rāgidi. [Tel.] n. A round golden tire embossed with flower-patterns, worn by Hindu females on the back of, the crown of the head. జడబిళ్ల.

రాగింను. రాగిల్లు or రాగిలు rāgintsu [Skt.] v. n. To shine, to be glad, rejoice ప్రకాశించు, ప్రయముండు, సంతోషించు, రంజిల్లు. "బసవనియసమవిప్రజితభక్తి, రసవార్ధవైవిధినిసినిట్ట వాడనరాగిల్లికన్న ప్రస్తావ్యునియె." BD. ii. 33.

రాజే rāsa. [from Skt. రాజ.] adj. Of or belonging to the king, రాజసంబంధ, క్షత్రియ సంబంధమైన. రాజేవారు persons

belonging to the kingly caste. క్షత్రియులు. రాచపుడమరెడు a Kshatriya king. రాచపీఠగు తోడులేక చావదు a king's corpse will not fall alone; a proverb denoting that every great man's fall ruins many persons. రాచేమాల a Pariah who was formerly a క్షత్రియ. రాచేవని or రాజకాగ్యము rāsa-pani. n. A public affair, politics, a transaction, business. వ్యవహారము. రాచేకోమరుడు or రాకోమరుడు rāsa-komarudu. n. A king's son, a prince. రాచపుత్రుడు. రాచకోలము or రాకులము rāsa-kolanu. n. The Kshatriya caste, క్షత్రియకులము. రాచేకోడి rāsa-kōdi. n. A wild fowl with a beautiful purple plumage, and scarlet beak and crest; probably, the Black Ibis. రాచేపుండు rāsa-pundu. n. A carbuncle. రాజన్రాణము. రాచేపుట్టుపు rāsa-puṭṭuvu. n. A Kshatriya, క్షత్రియుడు. రాచేయుసిరిక rāsa-yusirika. n. A kind of Emblic Myrobalan. ఉసిరికలోభేదము. రాచేరికము rāsa-rikamu. n. Government, రాజరికము. రాచేరాడు rāsa-rādu. n. A Kshatriya. రాచేవిడు rāsa-vidu. n. The capital of a king. రాజధాని. రాబుక rā-chuluka. n. The large red parrot. రాజకీము.

రాశు rāsu. [Tel.] v. n. To be rubbed, ఒక సికొను. v. a. To rub. ఒరయు. కన్నిచు. To cover (with any substance;) to white-wash, రద్దు. శరీరమును గంధాదులచేత లేపనము చేయు, ఇట్లు గోడలు మొదలైనవానిని ఆలకు. To rub out. To file. రాశుకోను rāsu-konu. (reflexive form of రాశు.) To rub one'sself (against any thing.) రద్దుకొను, ఒక సికొను.

రాజ rāja. [Skt.] adj. Royal; belonging to a king. Lunar, belonging to the moon. Chief, eminent. రాజసంబంధమైన, చంద్ర సంబంధమైన, శ్రేష్ఠమైన. ముఖ్యమైన. "అయి రాజానుగ్రహముగల్గెగాకవి. కలువలదరిములకె

లవనోపు." R. i. 124. రాజకము *rajakamu*. n. An assembly of kings. రాజాలసమాహవము. adj. Pertaining to Government. దివాలపు వానివల్ల సంభవించునది. An act of oppression by the government or by the king, as opposed to దైవికము evil regarded as a visitation of God. రాజక దైవికములు casualties. రాజము *rajamu*. In composition denotes superiority (శ్రేష్ఠత్వము.) చావరాజము a noble bow. "జవదగ్ని కరడిచ్చె చావరాజము." DRB. 603. "వపురాజము" (N. ix. 200.) a noble sacrifice. రాజకార్యము *raja-karyamu*. n. A royal deed, politics. రాజయొక్క పని, దివాలపు పని. రాజగృహము *raja-grahamu*. n. A palace. రాజయొక్క గృహము. రాజత్వము *rajatvam*. n. Royalty. రాజైయండదము. రాజవంశము *raja-dantamu*. n. A bright or chief tooth, i.e., a fore tooth. ముందరివల్లు. రాజధర్మములు *raja-dharmamulu*. n. The duties incumbent on a king. రాజనీతులు, విధివర్తుగా రాజ చేయువలసిన పనులు. రాజధాని *raja-dhani*. n. A metropolis or royal residence. A presidency. రాజయొక్క ప్రధాననగరము. రాజబంధువులు the king's kinsmen. రాజభాగము the king's share, Government's share of produce. రాజనీతి *raja-niti*. n. Royal polity, civil and military government. రాజయొక్క ధర్మము. రాజన్యడు *raja-nyudu*. n. A man of the royal or military caste, క్షత్రియుడు. రాజవంశము *rajan-vantamu*. adj. Having a good king (as a country). రాజపత్ని a queen. రాజయొక్క ధార్య. రాజపురోహితుడు a king's household priest. రాజబీది *raja-biji*. n. One of royal descent. రాజవంశమునందు పుట్టినవాడు. రాజమార్గము *raja-margamu*. n. The king's high way, a public road, ఘంటాపథము. పెద్దవారి. రాజమాషము *raja-mashamu*. n. The pulse termed *Dolichos catjang*. అలవేండలు. రాజయక్షము *raja-yakshma-*

mu. n. Pulmonary consumption. క్షయ రోగము. రాజయోగము *raja-yogamu*. n. A simple and easy mode of abstract meditation, as distinguished from the austere and rigorous modes. రాజయోగి *raja-yogi*. n. One who practises the రాజయోగము. రాజయోగ్యము *raja-yogyamu*. adj. Proper or suitable for a sovereign. రాజార్జుమైన. రాజరాజు or రాజరాజు *raja-radzu*. n. An emperor, or universal monarch. రాజలరాజ. The god of riches, కుచేరుడు. Also, an epithet of Duryodhana, దుర్యోధనుడు; and of the moon, చంద్రుడు. రాజనీతి *raja-niti*. n. Royal style. Also, Tinsel, హొన్ని ద్రేడి, కాకిబంగారు. రాజన్ది *rajanishi*. n. A man of the క్షత్రియ caste who by religious austerity has become a saint. రాజేవదైయుండిన మని. రాజవంశము having a king, as a country. రాజవల్లిభము *raja-vallabhamu*. n. A kind of cloth. B.D. iii. 102. రాజవిధి *raja-vidhi*. n. The main street of a town. పెద్దవీధి. రాజశేఖరము *raja-sekharamu*. n. A sort of cloth. B.D. iii. 102. రాజశ్రీ *raja-sri*. adj. A title like Mr. prefixed to names, రాజసర్పము *raja-sarpamu*. n. A large species of snake. రాజసూయము *raja-suyamu*. n. A hecatomb or sacrifice performed by a monarch, after subduing other kings as in the case of Yudhishtira and others. ఒకవిధమైన యజ్ఞము. రాజహంస or రాజహంసము *raja-hansa*. n. A white goose or swan with red legs and bill; perhaps the flamingo. ఎర్రనికాళ్లు మూతల తెల్లహంస. Also, a phrase for an excellent king, రాజశ్రేష్ఠుడు. రాజాంకుడు *raj-ankudu*. n. Siva: who has the moon as his emblem. పవుడు. రాజాంగము *raj-angamu*. n. Government. ప్రభుత్వము. ఇప్పుడు ఆ రాజాంగము తలక్రిందువైనది that government is now upset. రాజసము *rajasamu*. [from

రాజన dust.] adj. Impetuous. రాజోనరాము వల్ల కలిగిన, విహిక గుండోత్పన్నమైన. రాజయజ్ఞము or రాజసపూజ worship offered to obtain a particular object such as fame, కామార్థ్యముగాగాని చందార్థ్యముగాగాని చేయు పూజ. n. That which is of the earth, worldly, earthly. Passionateness, heat of temper. Hauteur, pride, arrogance. వారి ద్విలో నొకడు రాజసుడు ఒకడు సాత్వికుడు one man is haughty, the other man is meek. వాడు సులకకుండా రాజసము గానుండి వాడు he haughtily refused to reply. రాజావనము *raj-avanamu*. n. A name applied to three different trees. *Butea frondosa*, *Buchanania latifolia*, and *Mimusops kauki*, మోదుగుచెట్టు, శ్రీయూతుపు, మోటిచెట్టు. చారము మిడిచెట్టు, పాలచెట్టు. రాజావర్తము *raj-avartamu*. n. A sort of lapis lazuli having a sky blue or lilac tint. This stone is ground down into powder which painters use for a delicate light blue tint. రాజార్జుము worthy of a king, రాజసకురిగిన. రాజోపచారము *raj-opacharamu*. n. Attendance on a king, homage of servants to their master. రాజసకురిగినోత్పన్నము.

రాజి *raji*. [Skt.] n. A line or row. పుష్పిణి. A line, రేఖ. పుష్పరాజి a heap of flowers.

రాజితము *rajitam*. [Skt.] adj. Illuminated, adorned, embellished, ప్రకాశించుబడిన. అలంకరించుబడిన, వెలిగే.

రాజిలము *rajilamu*. [Skt.] n. A snake equally thick at each end as if it had two heads, *Amphisena*. క్షీరాకార నిర్విబుద్ధిని స్పృశ్యము. మర్త్యభేదము. "వేదీకమునకు వాసవనికి కిని రాజిలమునకు ముగివిభునకు కలవంకమునకు నున్నాకులాధిపునకు." BRY ii. 223. ఈ ప్రయోగమువల్ల ఇది దిక్కుమాలిన పామని తెలుస్తున్నది.

రాజిల్లు *rajillu*. [Skt.] v. n. To shine. ప్రకాశించు.

రాజీ *raji*. [H.] n. Consent. Reconciliation, a settlement of a quarrel or dispute. ఇప్పుడు, సమ్మతి, సమాధానము. రాజీనామా resignation of an office. రాజీ చేయు to satisfy, reconcile, appease. నాకు రాజీగానున్నది it is agreeable to me, I consent to it. రాజీనామా ఇచ్చు to resign an office.

రాజీపము *rajipamu*. [Skt.] n. A lotus, పువ్వు, ఎర్ర కలువ. Also, a large fish called *Cyprinus niloticus*. విలాలనే తెలియను.

రాజ్యి *rajy*. [Skt. feminine gender of రాజే.] n. A queen, రాజేభార్య. A female ruler, రాజ్యము చేసేది, రాణి.

రాజ్యము *rajyam*. [Skt.] n. Rule, government. Administration of government, sovereignty. దొరతనము, ఏలబడి, ప్రభుత్వము. A kingdom, principality, country, ఒక రాజవంశ కేశము. అతడు రాజ్యము చేయుచుండగా while he reigned. మారాజ్యమునకు వెళ్ళుచున్నాను I am going to my own country. ఇది అడవి రాజ్యము this is a forest country or land. రాజ్యభ్రష్టులై being expelled from the kingdom.

రాజేసములు or రాజేనాలు *radzanamulu*. [Tel.] n. A superior kind of rice of a reddish colour. మట్లలో భేదము. "చాకంటిరాజేనాలు, బూచిప్రోర్ రాజేనాలు, జలకంకారేనాలు, పొన్నపూరాజేనాలు. జాజిరాజేనాలు. వాసవరాజేనాలు, గంబూరి రాజేనాలు." H. iv. 154.

రాజే *radzu*. [Tel.] v. n. To take fire, flame, begin to burn. పొగరాజే, ప్రధామి తమకు. "దినదినమునక యేమమున కేగకయి న్నెనింట పొయిరాజుడుగా." S. iii. 212. unless I go every day to work I cannot keep the pot boiling.

రాజే *radzu*. [from Skt. రాజన్.] n. A king, prince, ruler. A lord, baron, earl, count, nobleman, ప్రభువు. ఏలవాడు, క్షత్రియుడు. క్షత్రియకుల శ్రేష్ఠుడు. The moon, చంద్రుడు.

రాజావారిసీమ Government land, సర్కారు భూమి. రాజరాజు or రాజేడు rā-rāḍu. n. A king of kings. రాజాలకు రాజ. An epithet of Kubera and Duryōdhana, కుబేరుడు, దుర్యోధనుడు.

రాటనము Same as రాట్నము (q. v.).

రాటు .or రాటుము rāṭu. [Tel.] n. Overcrowding, as of people. (జన) సమృద్ధము. Appearance, breaking out, as of rats or thieves. A plague, pest, danger, ఉపద్రవము, రచ్చ, శౌష్ఠ్య, రంపు. ఆ యింటిలో ఎలకలరాటుగానున్నది the rats broke out in the house. "నోటికూటికి రాటు తెచ్చుకొంటి నాదాను" (S. iii. 340.) I saw that I had got into a scrape which might cost me my bread. రాటువడు or రాట్నదు rāṭu-padu. v. n. To be troubled, teased, pestered, plagued, ఉపద్రవపడు.

రాట్నము, రాట్నము or రాటనము rāṭṭa-mu. [from Skt. రహటము.] n. A spinning wheel. నూలువడుకుయేంత్తము. "వడివారముచెవులు క్రొక్కడుపలకయుందిండు కడురుగుంజలునుండ్రిక్కడు బొవ్వుయునుండ్రిప్పుడు పుడకయునుంజలుగు రాట్నములైకొనుచు." S. ii. 455. రంకులరాట్నము a merry-go-round (lit. the prank wheel), a whirligig.

రాట్టు rāṭṭu. [Skt.] n. A king. రాజ. "కృష్ణమంత్రిండ్రిలకుడు." T. i. 51. రాడ్డననముడు rāḍḍanayudu. n. A king's son. రాజపుత్రుడు. రాడ్డవంశము rāḍḍavamsamu. n. Royal race or lineage, రాజావంశము. "రాడ్డవంశమోధినిభుడు." R. v. 225.

రాడు rāḍu. [Tel.] n. A post or pillar. గుంటె, స్తంభము. "కొరలుచూరి రాడుచిక్కనే తాలపాడినీమజనుచు." A. vi. 13. కొరలుచూరి, మోటలుపడిపోయి, రాడుచిక్క, మలరాడుమాత్రము అవశిష్టముగానున్నటువంటి. (Also, 3rd pers. neg. sing. of వచ్చు See under రా.)

రాణ rāna. [Tel. another form of రమా.] n. Brightness, lustre. ప్రకాశము. Cheerfulness. ఉల్లాసము. Beauty, సొంపు. Love, liking. ప్రీతి. "రాణమెప్పుడుపైతాంబునింగిరి." Swa. iv. 36. టీ॥ రాణనొప్పురు, శృంగారముచేత నొప్పుచున్న. "ప్రాణేశుడులేమిదుఃఖపరనశయగుచుం రాణచెడియుంటగని యయ్యెణాక్షింజాచి." Vish. viii. 181.

రాణి rāni. [from Skt. రాణి.] n. A queen, రాజేశ్వర్య. A wife, భార్య. రాణివాసము rāni-vāsamu. n. The female apartments, the queen's house, a zenana. అంతఃపురిము. "క్షోణీనాథులరాణివాసములు చక్షుఃకాతుకాపాదినీశ్రీలాలిలివార్చ్యవాటికల." HN. iv. 64. రాణివాసే or రాణివాసము rāni-vāsi. n. A goshā lady, a lady. అంతఃపురిస్త్రీ. A wife, భార్య.

రాణిండు rānintu. [from Skt. రమా.] v. n. To shine, be illustrious, be splendid. ప్రకాశించు. To be beautiful or fine. బహు.

రాణువ rānuva. [Tel.] n. An army, militia, yeomanry, సేన. A retinue, పరివారము.

రాతి rāti. [infl. Tel. of రాయి.] adj. Made of stone. రాతితోచేసిన. రాతిఉప్పు rāti-uppu n. Rock salt. రాతిఉలి rāti-uli. n. A stonecutter's chisel. రాతిగుండె a hard heart, కఠినహృదయము. వానిని రాతిగుండె lie is a hard hearted man. రాతిగొరక rāti-goraka. n. A kind of fish. రాతివార rāti-vāra. n. Stone hemp, an article like asbestos. ఒకమందుదినుగు. రాతిపాచి rāti-pāchi. n. A lichen or rock moss, used in medicine, Lichen rotundatus (Rottler.) ఒకమందుదినుగు. రాతిపువ్వు or రాపువ్వు rāti-puvvu. n. A fabulous coral or flower on rock imagined to distil quicksilver. శిలాపువ్వుము. అశ్విపువ్వుము. "రాతిపువ్వుచేత రసముగట్టె." Vēma. 159. రాతిబొమ్మ rāti-bōmma. n. A stone image, a stone statue, శిలాస్మృతిము. రాతివాయి rāti-vāyu. n. A

thunder bolt, వజ్రాయుధము. రాతిసున్నము or రానున్నము rāti-sunnamu. Quicklime.

రాత్రి rātri. [Skt.] n. Night. As an adverb, at night. This means to night or last night according as the verb is past or future. రాత్రివచ్చిరి they came last night. రాత్రి వెళ్లుతాడు he goes to night. అర్ధరాత్రి midnight. రాత్రియిల్లుచొచ్చి entering the house at night. "రాత్రికాదిదికాలరాత్రిగావోలు" (Dah. 206.) this is not night but, the shadow of death. Plural రాత్రులు or (vulgarly) రాత్రిళ్లు. రాత్రించరుడు or రాత్రిచరుడు rātrin-charudu. n. A night wanderer, i. e., a goblin or fiend. రాక్షసుడు, దయ్యము. A thief, a patrol, దొంగ. రాత్రిళ్ల నగరశోధనచేయు కలారివాడు. రాత్రింబగళ్లు rātrin-bagallu. n. Night and day. అపశ్చి శము, రేయిబగలు. రాత్రి Same as రాత్రి. "పగలురాతి రాతిబగలుచేసె." A. iv. 146. రాత్రము rātramu. n. Night. A word only used in compounds as త్రిరాత్రము three whole days. అర్ధరాత్రము midnight. అపారాత్రము a day and night, i. e., a whole day.

రాధ rādhā. [Skt.] n. The name of a shepherdess. ఒకనొల్లది. Also, the name of the foster mother of Karna. రాధేయుడు rādhēyudu. n. The name of Karna, a hero celebrated in the Mahābhārata. కర్ణుడు.

రాధాంతము rādhāntamu. [Skt.] n. An axiom, demonstrated truth; a proved and established fact. ప్రకటముగా నిర్ణయించడము, నిర్ధాంతము. Colloquially, an oft-repeated saying, a truism. L. x. 36.

రాపడు rā-padu. [Tel. రాయి+పడు.] v. n. To be turned into a stone, రాయియగు, స్థంభించు. To become firm, or hardened. దృఢపడు. To be stunned, become senseless, జడుడగు.

రాపాడు rāp-ādu. [Tel. రాపు+అడు.] v. a. To rub, collide, రాయు. To plague, torment. వేధించు. "నాకూర్చిపట్టి రాపాడిచిత్రాంగి రాజాతోశిష్య కరకుతాడులపెడకట్టుకట్టించె." Śār. D. 339.

రాపిడి, రాపు or రాయిడి rāp-idi. [Tel. from రాపే.] n. Rubbing, filing, friction. Collision. Plague, torment. ఒరయక, రాయిడి. వేధ, ఉపద్రవము. రారాపిడి (రాపిడి+రాపిడి) or రారాపు (రాపు+రాపు) rā-rāpidi. n. Great friction or rubbing, మిక్కిలి బిరియక. Great annoyance, వేధ. రాపుడు rāpudu. n. Friction, rubbing. రామట. రాపుడురాయి a stone used to polish the surfaces of walls, &c. రాపాడి rā-podi. n. Filings, the dust of any metal produced by filing. అకురాయితో రాయిగా పడే రజము.

రాపులుగు or రాబుండు rā-pulugu. [Tel. రావే+పులుగు.] n. Lit. the royal bird. A heron, or possibly the Black Ibis or king-curlerw. కంకము.

రాబడి rā-badi. [Tel.] n. Income, వచ్చుబడి, ఆదాయము.

రాబోవు rā-bōvu. [Tel.] v. n. To be at hand, వచ్చునట్లుగానుండు. వానరాబోవుచున్నది rain is at hand, rain is approaching, or is expected.

రామ rāma. [Skt. lit. 'Beautiful.'] n. A woman, స్త్రీ. రాము or రాముడు rāmah. n. Rāma a celebrated hero. This name is also applied to Balarāma and Parāsurāma. రామకీర్తన a hymn to Rāma. రామచంద్రుడు or రామభద్రుడు rāma-chandrudu. n. The glorious Rāma. రామలిలుక rāma-chiluka. n. A species of parrot. రామతమ్మ rāma-tamma. n. A parrot, చిలుక. రామతాడు rāma-tādu. n. A gigantic palmyra tree, బ్రహ్మాండమైన తాటి

చెట్టు. plu. రామతాళ్లు. రామదాసు or అడ్డ విరామదాసు *rama-dasu*. n. The Black-winged Kite, *Elanus caeruleus*. (F. B. I.) రామ ప్రతాపము or రామమాడ *rama-pratapamu*. n. An ancient gold coin (నిష్కము) weighing ten pagodas. రామఫలము or రామాఫలము *rama-phalamu*. n. The great red custard apple called Bullock's Heart, or Sweet sop, *Anona reticulata*. The true Custard apple of the West Indies (Watts.) See సీతాఫలము. రామబాణము *rama-banamu*. n. A bookworm (*tinea*). Lit. the arrow of the hero Rāma; as these worms spare no volume whatever, being indiscriminate in destruction; equivalent to "the bolts of Jove." పుస్తకములనుకొట్టేపురుగు. రామ భజన *rama-bhajana*. n. Worship of Rama, chanting or reciting the Rāmāyana. రామము *ramamu*. n. A large species of deer. పెద్దముప్పి. రామములక *ramamulaka*. n. A small plant resembling the brinjal with a white fruit. రామరామ *rama-rāma*. interj. Alas! alas! రామలు *ramalu*. n. plu. A sort of fish. మత్స్యశేదములు, రామవరము or రామవార్యము *rama-varamu*. n. Lit. the word of Rāma, a phrase for a sacred promise, an irrevocable word, absolute truth. "God's truth." రామసాగరములు *rama-sāgarāmulu*. n. plu. A species of rice. వడ్లలో శేదము. రామానుజులు or రామానుజాచార్యులు *ramānūjulu*. n. The name of a certain reformer among the Vaishnavites. రామామణి *rāmāmaṇi*. n. A jewel among women, i. e., a superior woman. స్త్రీరత్నము. రామాయణము *ramāyanamu*. n. The Rāmāyana, an epic poem of the Hindus, recording the adventures of Rama, the son of Dasaradha. రామార్చనము గా నిచ్చు *ram-ārchanamu-ga-niṭṭsu*. v. a. To give in solemn donation. రామునివాడి or రామంవాడి *ramuni-dadi*. n. Lit. Rāmā's invasion. An innu-

merable number, అసంఖ్యము. వీధిలో జనులు రామునివాడిగా తిరుగుచున్నారని the people are going about in the streets in vast crowds. రామకము *ra-mathamu*. [Skt.] n. Assafoetida. ఇంకువ. రాయంచే *rāy-antsu*. [Tel. రాచే+అంచే. from Skt. రాజహంస.] n. The fabulous swan. రాయడు or రాయుడు *rayadu*. [from Skt. రాజ.] n. King, master, lord, రాజే. (A word used only in compound phrases.) పులుగుల రాయడు the king of birds, i. e., Garuda. తెనుగురాయడు or ఆంధ్రనాయకుడు the name of the god worshipped at Chica-cole. కొండలరాయడు the king of hills, i. e., the Himalaya. A title (like Mr.) assumed by certain Hindus as రామరాయడు, గోవింద రాయడు. రాయలు (plu.) was the title assumed by the last Telugu dynasty, the kings of Vijayanagar. రాయభారము or రాయభారము *rāya-baramu*. [for Skt. రాజభారము.] n. A negotiation, message, embassy. Intercession. సంధి చేయడము, దౌత్యము. రాయభారి or రాయభారి *rāya-bari*. n. An ambassador. సంధిచేయువాడు, దూత. రాయసము *rāyasamu*. [for Skt. రాజసము.] n. Authority. Clerkship, secretaryship. బాలులువ్రాయు ఉద్యోగము. రాయసగాడు *rāyasa-gādu*. n. A secretary. జోబులు వ్రాయువాడు. రాయి *rāyi*. [Tel.] n. A stone, rock, కిల. ఇటికరాయి a brick. రాయరప్ప stone and rubbish. (here రప్ప is an anuk.) (Gen. రాతి. Instr. రాత. Plu. రాళ్లు.) రాతికట్టుభూమి stony soil. చిట్టెపురాయి a lump of dross. ఉప్పురాయి a crystal or bit of salt. ఉప్పురాయివలె నేను ఒకకొడుకును చెట్టుకొన్నాను I have one single son whom I have kept as a pet. ఉప్పురాయివలె ఒకకిన్నె

ఉన్నాను I am left solitary. A proverb says చరిపందిటికుండలో రాళ్లువేయడము to dissuade one from a good deed. See రాతి. రాయిడి *rayidi*. [Tel. from రాయి.] n. Rubbing, friction; plague, trouble, annoyance, ravages. ఒరయక, ఉపద్రవము. "రాయిడిలేకసరాళంబులైన ప్రాంతముల జను గృహస్థులు." L. xiv. 26. "రాహుత్వలపపటి రాయిడిమాన్చి." Pal. 74. రాయిడింపు *rayidi-intsu*. v. n. To rub together. ఒకటి కోనాకటి ఒకసికాను. To make a noise, to cause a disturbance. ధ్వనిచేయు, సందడి చేయు, అల్లరిచేయు. "నానాకీరిటవిన్యస్తప్త నూన సారభములాండ్రింజికో రాయిడింపు." Vish. iii. 113. "తే|| నీ|| రవలిమట్టెలప్రాంతలు రాయిడింపు." V. P. v. 13. రాయిడికాడు *rayidi-kādu*. n. A tormentor. ఉపద్రవము చేయువాడు. రాయిడికత్తె *rayidi-katte*. n. A troublesome woman. రాయిడిగిడిగిడి a kind of drum, డిండిమము. రాయితి, రాయిచు, రాహిచు or రాహితి *rāyiti*. [H.] adj. Cheap. n. Cheapness. Remission, abatement of a demand, indulgence, favour. రాయియు *rāyū*. [Tel.] v. n. To rub, to be rubbed, roughened, or frayed, ఒరయు. To become hoarse, as the throat (గొంతు) కమ్ము. To oppose, ఎదిరించు. To quarrel. కలహించు. వానిగొంతు రాసినది he is hoarse. రాయుడు Same as రాయడు. (q. v.) రారాజే, రారేడు. See under రాజే. రాలు or రాళ్లు *ralu*. [Tel plu. of రాయి.] n. Stones. మగరాల diamonds, వజ్రములు. రాలు *ralu*. [Tel.] v. n. To fall off or down, to drop, to run or flow off, as tears, &c. పతనము, పడు. ఆకులు రాలను leaves fall. వానికండ్లలో నిప్పులు రావినది fire flashed from his eyes. ఈ కరువులో జనము ఎండాకులు రాకెట్టు రావిపోయినది in this famine the

people dropped down like withered leaves. "నాలవోయిటనెత్తి చిల్లిననిగుక రాల నియట్టియెడ జాగ్యంతురమున." BD. v. 854. రాలుగాయ *ralu-gaya*. n. A wicked or mischievous boy. కుంటపిల్లకాయ. రాలు గాయతనము *ralu-gaya-tanamu*. n. Wickedness, mischief. కుంటతనము. "తే|| వాడు నానాటికప్పుద్ది వలెవెరిగి, కాకలనుదీరిగడిమిరి గట్టిపారి, రాలుగాయతనాన బేరజపుదారి, వారితే రనెరాగంట్ల మారియ్యె." H. v. 126. రాలును, రాయిచ్చు, రాలగొట్టు, రాలివేయు or రాలివేయు *ralutsu*. v. a. To knock off, beat down, shed, రాలజేయు. అది కండ్ల నీళ్లు రాల్చినది she shed tears. రాయిపు *ralupu*. n. Falling off, dropping, as leaves, రాలట. రావడము *ravadamu*. [Tel. from వచ్చు.] n. Coming. వచ్చుట. రావడి *ravadi*. n. Danger, ఉపద్రవము, హావడి. రావడు Same as రావడు. (q. v.) రావము or రవము *ravamu*. [Skt.] n. Sound, voice, noise. ధ్వని. రావణుడు *ravanudu*. [Skt. literally, he who afflicts or injures.] n. Rāvana, the Asura lord, the sovereign of Lanka, or Ceylon, లంకేశ్వరుడు. A very cruel man హింసకుడు. A learned fool, తెలిసినమాఱుడు. "దైవతములారా త్రిజగద్రావణు రావణుని వాళగిన్నెద్రుంతుకొ." R. iii. 69. రావణి కోట a labyrinth, a great puzzle. రావణి మాస్తము *ravana-hastamu*. n. A kind of fiddle. విణా శేదము. "కావళిత దోర్లొంఱుములు రావణమాస్తములు డిండిమంబులు ముగిసికలను." Balrama. v. 24. రావి or రాగి *ravi*. [Tel.] n. The Poplar leaved Fig tree, *Ficus religiosa*. ఆశ్వత్థము, పిప్పలము. రావి ఆకురీతిగా వణికినది she trembled like an aspen leaf, the leaves of the fig tree being proverbial for quivering. గంజరావి the Portia tree. *Hibiscus populneus*, ప్రవ్రాదారుపు చెట్టు.

రావింకు rāvintsu. [Tel. from రావి, and another form of రవింకు.] v. a. To cause to come, to send for, వచ్చునట్లు చేయు. పిలిపించు.

రావిరేక, రావిరేకు, రావిరాకు or రావ్రేక rāvi-rēka. [Tel.] n. A jewel worn by children or women on the forehead. బిడ్డలుగాని ఆడవారుగాని మెసలు పెట్టుకొన భూషణము. " రావేందువోలిన ఫాలంబువ రావి రేకగడలా." N. iv. 165.

రావు rāvu. [Tel. another form of రాయడు.] n. An honorific title like (Mr.) assumed by Vyapari Brahmins or by the Velama caste in the North; as రామరావు, కృష్ణరావు. అప్పారావు, మాణిక్యరావు. " తేజీ రావు."

రావుతు or రావుత్తు Same as రాకు or రవుకు. (q. v.) భా. స్త్రీ. ii.

రాశి or రాసి rāsi. [Skt.] n. A heap, pile; a collection, quantity, multitude, mass. భాష్యాదులప్రాస. A constellation or sign of the Zodiac, మేషాదిరాసులు. These are మేషము (Aries), వృషభము (Taurus), మిథునము (Gemini), కర్కటకము (Cancer), సింహము (Leo), కన్య (Virgo), కుల (Libra), వృశ్చికము (Scorpio), ధనుస్సు (Sagittarius), మకరము (Capricornus), కుంభము (Aquarius), and మిషము (Pisces). Plu. రాసులు, జలరాశి or అంబురాశి the collection of waters, i. e., the ocean. జీవరాశి or జీవజోటి the animal kingdom, animated nature. ఉభయరాశిధాన్యము the gross produce of a field before the Government share is deducted. మేలురాశి a heap of winnowed grain. బూగరరాశి a heap of unwinnowed grain. రాశిఅడుగు a small quantity of grain remaining after a heap has been measured. త్రైరాశికము the rule of three. పంచరాశికము the double rule of three. బహురాశికము, compound proportion. రాశి పోయు

rāsi-pōyu. v. a. To heap or pile up. పోసుగాపోయు.

రాష్ట్రము rāshtramu. [Skt.] n. A realm, country, దేశము, A public calamity, such as plague or famine. ఉత్సాహము. మధ్యరాష్ట్రము the middle kingdom, that is, Central India.

రాసభము rāsabhamu. [Skt.] n. An ass. గాడవ. రాసభి rāsabhi. n. A she ass or jenny. రాసభాక్తి rāsabh-ōkti. adj. Braying, harsh-voiced.

రాసము rāsamu. [Skt.] n. Frolics, pastime, rustic dances. గోపకులక్రీడ, గొల్లవాండ్ర ఆట. " రామలతోడను రాసము రామానుజాడబావి రాగిల్లిమ నూ రాములమాద వియవ్వర రాములు మూర్ఖిల్లపడిరి రామవినోదా." B. x. 1159.

రాసి rāsi. [from Skt. రాశి.] n. A heap. See రాశి.

రాస్న రāсна. [Skt.] n. A plant called Smilax china, or Alpinia galana. A water plant without any root in the ground. సన్న రాస్తము. పరిగించెక్క. దుంపరాస్న. అంతర తావర. Mimosa octandria. Rox. ii. 564. The Serpent ophioxylon, a sort of perfume. సర్పాక్షి.

రాహిత్యము rāhityamu. [Skt. from రహితము.] n. Non existence. రహితభావము, అభావము, లేమి. Absence of, want of, freedom from. దోషరాహిత్యము freedom from fault, the being without fault. గుణరాహిత్యము unqualifiedness, i. e., the absence of any good quality. " దేవాది భేదహితంబై తద్భేదరాహిత్యమన." A. iii. 96.

రాహుతు, రాహుత్తు, రాహుత్తుడు or రాతు rāhulu. [Skt.] n. A trooper, a horseman. గుర్రపురాకు. " ఆపదివేపురు రాహుత్తులునొక్క పెట్టె." M. VI. iii. 217.

రాహువు rāhuvu. [Skt.] n. The name of the ascending node of the moon, రల గాము. The name of a certain demon.

రి ri .

రి ri. [Tel.] n. A note in music called B.

రింఖ rinkha. [Skt.] n. A horse's hoof. గుర్ర పుడెక్క, ఆశ్వఖురము. "రింఖాసంఘాతజాతా వృత వితతధరాతేలుపక్షిక్కాబ్ధిల్." Anirud. iv. 62. A certain pace. Dancing, వృత్త్యము.

రింఖలము or రింగలము rinkhanamu. [Skt.] n. Slipping, stumbling. జోరుట, స్థలము. తొట్టుపాటు. " కుంకరుంక రింఖలాజహారి పరితపతంక." Balarām. v. 109. రింఖల్ rinkhat. adj. Slipping, stumbling. Skipping. గంతులు వేయు, స్థలితమైన, తొట్టుపడే. Shining, ప్రకాశించే, " రింఖత్సకమణిపుంఖశరముల." T. v. 62. టి || రింఖల్ = ప్రకాశించెడి. " కంధరా కాంతిదార్యా, ఘనతన్వోత్కర్ష రింఖత్సరసదన మృగ్రాసవిత్త్రాసలోల." ib. v. 126. టి || రింఖల్ = ఎగురుచున్నటువంటి. " వైంధవరింఖాసం ఘాతజాతరేణాగ్రతమో రింఖత్రిపుస్ప." Siva. preface. 53. టి || రింఖల్ = తొట్టువడుచున్న.

రింగు ringu. [Tel.] n. The fluttering of wings. పక్షిపక్షాదిధ్వని, రెక్కలగాలింపుడు.

రింగులు ringulu. n. plu. The ends of a garment. చెంసులు, వస్త్రపుకుచ్చెట్లు. " బలు వైవిలవచే జలువైసన్నంపు వెలువ రింగులుగా గవారగట్టి." Raja Sekhara. i. 24. " పులితోలు విడిపించి జలుగుడువ్వలవ రింగులు వల్లెవారుమై కొలువవచ్చు." R. ii. 109.

రింఖోలి rinchhōli. [Skt.] n. A multitude, crowd, mob. సమూహము. " మూరురావడ గండ పెండేనుణిమరీచిరింఖోలిలయవాస్త్రతము లగును." Siva. preface 15. టి || రింఖోలి = గుంపు.

రింఖే rindza. [Tel.] n. A certain feat in wrestling.

రికము rikamu. [Tel.] An affix like 'hood' or 'ness' signifying state or condition, as పెద్దరికము greatness, మేసరికము cousinhood,

కొంకము thieving, కన్నెరికము virginity, చుట్టరికము relationship, కొత్తరికము newness. మాలరికము (UH. iv. 191) the being a pariah.

రిక్ఖ rikka. [Tel.] n. A star. నక్షత్రము. A constellation, a lunar mansion. A peculiar noise made in driving cattle. పశువులకు తోలునవుడు చేయు ధ్వని. A pustule, weal, blister. బొబ్బ. రిక్ఖేండు rikkintu. v. a. To prick up the ears, &c. నిక్కించు, నిక్కిపాడుచు. " దిగుపట్టెల్లమరించి వేటకుభటూర వేర్వేర నంకించుమందుగదిల్వె మురియు బయల్ పసిగొనుక బాలుక దిశల్ నిక్కినీరిగకాల్లవ్వ నెలుంగిడుక చెవిగవరరి

క్కించిమై ప్రాకుపొల్కుగడల్లొల్పుచు తోవుదిస్స మెలవేల్వర దర్తిడుక మెల్లమెక." R. ii. 19.

రిక్ఖచెట్టు or రిక్ఖవిడు rikka-cettu. v. n. To stretch the body through drowsiness. ఒళ్లువిరుచుకొను. " కుక్కలబిల్పు చుక్క పెట్టుచును, నెక్కొనవరగాలనిల్పుచుంజ నుచు." BD. iii. 2244. రిక్ఖ rikkū. n. The noise made by waving a cane or whip, etc.

రిక్ఖము riktamu. [Skt.] adj. Empty, void, poor, indigent. కూన్యమైన, పట్టి, ఉత్త.

రిక్ఖహస్తము rikha-hastamu. n. An empty hand. ఉత్తచెయ్యి. One verse says " రిక్ఖ హస్తేనోపేయా ప్రాణానందైవంకురుం." రిక్ఖ హస్తుడు rikha-hastudu. n. One who is empty-handed. కూన్యహస్తుడు, చేత ఏమిన్ని లేనివాడు. రిక్ఖుడు riktudu. n. A poor man, a pauper. దండ్రుడు. రిక్ఖురాలు riktur-ralu. n. A poor woman. దరిద్రురాలు.

రిక్ఖము riktamu. [Skt.] n. Wealth, property. ధనము. రిక్ఖవతి rikha-hari. n. An heir, one who succeeds to the property of the deceased and gives the funeral cake. దాయాది, పిండప్రదాత.

రిక్ఖము riktamu. [Skt.] n. Wealth, property. ధనము. రిక్ఖవతి rikha-hari. n. An heir, one who succeeds to the property of the deceased and gives the funeral cake. దాయాది, పిండప్రదాత.

రిక్ఖము Same as రుక్ఖము (q. v.)

రిచ్చె or **రిచ్చెపాటు** *riptsas*. [Tel.] n. Horror, terror, stupefaction. నిశ్చయత, ఏమియును తోచకయుండడము, దిగులు, వికాకు, మ్రాన పాటు. "మింటకుండుటగాదని యింటివైకి, దచ్చుకొంటినటంచుకె రిచ్చవెడలు." A. v. 155. **రిచ్చెగొను** or **రిచ్చెపడు** *riptsas-gonu*. v. n. To be horror-struck, to be stupefied. దిగులపడు, వికాకుపడు, మ్రానపడు. "అచ్చటివార లాబాలగోపాలంబుగా వచ్చి రిచ్చలుపడి మోచుచుండిరి." Vish. vii. 139.

రిత్త *ritta*. [from Skt. రిక్త.] adj. Empty, fruitless, vain, unprofitable, mere. False. కూస్యమైవ, ఉక్త, వట్టి, కల్ల. "జగముల లోత్తనడివచ్చెనీకు." BD. v. 178. **రిత్తమాటలు** empty words. Adv. Without cause. ఉరక. ధ్రుమాపించి abusing without any cause. **రిత్తకాడు** or **రిత్తకత్తె** Same as **రిత్తడు** and **రిత్తరాలు**. **రిత్తపోవు** *ritta-povu*. v. n. To become useless, వ్యర్థముగు. **రిత్తపుచ్చు** *ritta-puttsu*. v. a. To cause to become useless. వ్యర్థపుచ్చు.

రిపుడు or **రిపువు** *ripudu*. [Skt.] n. An enemy, foe. శత్రువు.

రిప్పు *rippu*. [Tel.] n. A defect, something wanting, a flaw, వెలితి. Also, same as **రిచ్చె** (q. v.)

రిమ్మ *rimma*. [Tel.] n. Giddiness, perturbation, ఉవ్వాదిము, దిమ్మ. "జ్ఞానమెన్నగురువు జ్ఞానహీనముబుద్ధి రింటిసంరునుండు రిమ్మచూడ, రిమ్మతెలిసనేని రిచ్చితానుండదా." Vēma. iii. 39. వానిరిమ్మరిగినది his giddiness is gone off.

రిమ్ము *rimmu*. [Tel.] v. a. To scatter, disperse, splash, as water from a syringe, చిమ్మన గ్రోవితో జలాదికమును చిమ్మ.

రిరంస *ri-ramsa*. [Skt.] n. Desire for sensual pleasure, lust, amorousness.

రిరక్ష *ri-raksha*. [Skt.] n. A desire to save or protect, రక్షింపనిచ్చు. **రిరక్షువు** *ri-rak-*

shuvu. n. One who has a desire to save. రక్షింపనిచ్చుగలవాడు.

రిల్లు *rilu*. [Tel.] n. A bookworm, a cricket. చిమట.

రివట or **రివ్వ** *rivata*. [Tel.] n. A branch growing from a large branch, ఉపశాఖ. A small branch, a twig, రెవ్వు.

రివాజ్జె *rivadz*. [H.] n. Currency, usage, custom. రివాజుజాస్తీ excess (in taxation) above what is usual.

రివ్వ *rivvu*. [Tel.] n. A flutter. పక్షిపక్షాది ధ్వని. The name of a gregarious waterfowl with a grey body and a black head. రివ్వ మని fluttering. **రివ్వన** *rivvu-na*. adv. Suddenly, abruptly, quickly, speedily. శీఘ్రముగా.

రి రి

రిధ *ridha*. [Skt.] n. Irreverence, scorn. తిరస్కారము.

రితి *riti*. [Skt.] n. Manner, mode, method, way, state, condition. ప్రకారము, విధము. Practice, custom, extent, మర్యాద, మేర. A style in Rhetoric. ఏకరీతిగానుండే regular, correct, steady.

రు రు

రు *ru*. [Tel. short for వారు.] The sign of the plural termination in certain nouns and verbs, as వారు they, బాలురు boys. వింకారు archers, వేటకారు huntsmen, etc. వస్తారు they will come.

రుంజె *runda*. [Tel.] n. A brazen drum. ఆనధువ శీవము, ఆనజము. "ఘనమైనరుంజెలకన కరస్పెట్టు." Pal. 258.

రుండము *rundamu*. [Skt.] n. The head separated from the trunk, దేహవిముక్త

రుంక, తెగినతల. "రెండుకొమ్ముల నొక్కరుండంబు గాడ ప్రాణవియోగతాపమునభక్తిండు." BD. iv. 66.

రుంకము *rundramu*. [Skt.] adj. Large, great, విరివియైన, గొప్ప.

రుక్కు *rukku*. [Skt.] n. Sickness. రోగము. Splendour. శేజస్సు, కాంతి

రుక్మము *ruknamu*. [Skt.] n. Gold. బంగారము. రుక్మకారుడు a goldsmith.

రుక్మి *rukmi*. [Skt.] n. The brother of Rukmini. రుక్మిణీదేవిరమ్మడు. **రుక్మిణి** *rukmini*. n. The name of the principal wife of Krishna. కృష్ణుని పట్టుపుడేవి. రుక్మిణీకళ్యాణము the marriage of Rukmini, the name of a particular episode in the Bhāgavata.

రుగ్గుము *rugnamu*. [Skt.] adj. Bent, crooked, curved. వంగిన, విరిగిన. Sick, రోగమునుచెందిన. **రుగ్గుత** *rugmata*. n. Sickness, disease, వ్యాధి.

రుచకము *ruchakamu*. [Skt.] n. An ornament for the neck or breast. కంఠాభరణము, మాల్యము.

రుచి *ruchi*. [Skt.] n. Taste, flavour, relish, చేవి. Desire, wish, inclination, ఇచ్చు. A ray of sunlight, సూర్యకిరణము. Lustre, light, splendour, రాగము, ప్రభ, కాంతి. **రుచించు** or **రుచియించు** *ruchintsu*. v. n. To be agreeable, to be sweet. ఇష్టముగు. అది నాకురుచింపలేదు I did not like it. "ఇష్టని నాకుఁగరహాదు విాకురుచియింపక బోలునిప్పుట్టినకా." S. iii. 368. **రుచికరము** *ruchi-karamu*. adj. Delicious, fine, sweet, agreeable. చేవికల. సారముగల. **రుచిగల** or **రుచి అయిన** *ruchi-gala*. adj. Tasty, of good flavour, delicious. చేవికల. **రుచిమోచు** *ruchi-tsutsu*. v. a. To taste. చేవిచూచు. **రుచిగము** or **రుచ్యము** *ruchiramamu*. adj. Tasty, sweet, pleasing. Charming, beautiful, మనోహరమైన. నక్కని, ఒప్పించమైన.

రుజ *ruja*. n. [Skt.] Disease, destruction. రోగము. "దుఃఖురజాపర్యము." P. iv. 213.

రుజువు *rudzuru*. [H.] n. Proof. **రుజువు చేయు** *rudzuru-heyu*. v. a. To prove, to establish. **రుజువైన** *rudzur-atna*. adj. Proved, established.

రుటము or **రుటంపు** *rutamu*. [from Skt. రూఢము.] adj. Hard, firm. దృఢము. "వానిరుటంపు తెండొడలు." T. ii. 74. **రుటముగ** *rutamu-ga*. adv. Firmly, certainly. గట్టిగా, రూఢిగా. "కటటుగానే నియ్యెడ, కుటిలాలకనిమ్మనిమ్మ గురుమర్యకం, రుటముగనింతకుమిక్కిలి, ఘటితోపాయంబులేదు కలలోవైనకా." Valeswara v. 116.

రుట్టు *ruttu* [Skt.] n. Wrath, anger. కోడము, కోపము, కిమక.

రుతము or **రుతి** *rutamu*. [Skt.] n. The cry of birds. Any cry or noise, ధ్వని, రొద.

రుత్త *rutta*. [Tel.] n. Destruction, ruin, నాశము. వానియాపు రుత్తయెనుపో he is totally ruined.

రుత్తు *ruttu*. [Tel.] v. a. To beat, కొట్టె.

రుదితము *ruditam*. [Skt.] n. Weeping, crying. ధ్వనిగా నేడవడము, ఏడ్పు, రోదనిము.

రుదురక్క. **రుదురాక** or **రుదురాచ్చె** *rudu-rakka*. [for Skt. రుద్రాక్ష] n. The berries of the *Eurocarpus*, of which rosaries are usually made. మాలాఫలపుష్కముయొక్కవిత్తు. "సన్నంపురుదురాక సరములుపెడబూని." Chenn. iv. 206.

రుద్దు *ruddu*. [Tel.] v. a. To rub, scrub. రోము. **రుద్దుడు** *ruddudu*. n. Rubbing. రోముట.

రుద్రుడు *rudradu*. [Skt.] n. A name of Śiva. శివుడు. Also, a name given to certain lesser deities. ఏకాదశరుద్రులు. కూరాడు మొదలగువారు. **రుద్రజడ** or **రుద్రజేడ** *rudra-jada*. [from Skt. రుద్రజట.] n. A plant

termed. Sweet Basil. *Oryzium basilicum*. జటావల్లి. రూత్ర సాము *rudra-pānu*. n. A certain venomous snake. పర్వతేశము. రూత్రభూమి *rudra-bhūmi*. n. A cemetery or place where the dead are burnt or buried. క్షణము, ఒలికిమిట్ట. రూత్రవీణె or రూత్రి *rudra-vīṇe*. n. A sort of lute. వీణా విశేషము. "నీళ్లగిండియగాజానిలవుటద్దమురుద్ర వీణకేన్నెరవట్టికేళ్లనడక." Surabh. 102. రూత్రాణి *rudr-āṇi*. n. The wife of Rudra, i. e., a name of Durga or Pārvatī. పార్వతి, దుర్మునిభార్య. రూత్రాక్షము *rudr-ākṣhamu*. n. The tree termed *Eleocarpus ganitrus*, the seeds of which named రూత్రాక్షలు are much used for rosaries by the Saivites. రూత్రాక్షపిల్లి & hypocrite, lit. a cat with a rosary in her hand.

రూధిరము *rudhiramu*. [Skt.] n. Blood. రక్తము, నెత్తురు. రూధిరోద్గారి *rudhir-ōdgari*. n. The name of a Telugu year.

రూధము *ruddamu*. [Skt.] adj. Obstructed, అడ్డగింపబడిన. Surrounded, begirt, ఆవుతము, పొడగబడిన. చుట్టబడిన.

రూప్స or రూప్స *rūppu*. [Tel.] v. To fling, toss, throw. వివీరించేయు. n. A fluttering noise, తెక్కలగాలిచేప్పుడు. A sudden noise caused by anything that falls down, కూలటవల్ల కలుగునట్టి. రూప్సయిలుగు *rūvu-y-ilugu*. n. A kind of bird.

రూబ్బు *rubbu*. [Tel.] v. a. To grind in a mortar any thing first moistened in water. రోటిలోనేసి పొత్తరములోమెదపు. రూబ్బుపొత్తరము, రూబ్బుపొత్తము, రూబ్బుగుండు or రూబ్బుగుండ్రాయి *rubbu-pottaramu*. n. The stone pestle used in a mortar, రాతిలోపొత్తము. రూబ్బురాయి *rubbu-rāyi*. n. A grindstone. రూబ్బురోలు *rubbu-rōlu*. n. A mortar for grinding. రాతిరోలు.

రూమాలు, రూమాలవు or రూమాల *rumālu*. [H.] n. A handkerchief, a towel, చేతిగుడ్డ.

తలరూమాలు a headkerchief or turban, తలగుడ్డ, పాశా. పాచా. i.

రూరువు *ruruvu*. [Skt.] n. A sort of spotted deer. నల్లచారలు తెల్లమచ్చలుగలదుప్పి.

రూవాణము *ruvanamu*. [Tel.] n. Brightness. కాంతి.

రూవారము *ruvaramu*. [Tel.] n. Beauty, elegance, grace. అందము, సౌగంధము. "నీటి కాసులలోననడకాచి రూవారమిట్టారయనూడు బొట్టవచ్చు." S. iii. 323. రూవారపు *ruvarapu*. adj. Beautiful, elegant, graceful. అందమైన, సౌగంధమైన. "ఇంతిపూజోలులమే, బృంతచేమందిరి రూవారపుబంతి, కంకుని పట్టపుచండ." Ila. iv. 81.

రూవ్య *ruvra*. [Tel.] n. A pie, one twelfth part of an anna. దప్పిడి.

రూవ్యము *ruvva*. [Tel.] n. A lesson given to a boy in the Vedas. పిల్లకాయలు పనసను వల్లెనేయడమునకై ఉపాధ్యాయులుముందర సెకపర్యాయము చెప్పడము. Repetition, వల్లె. A time, తడవ. "వినుము రెండవరూవ్యవిని." వారి ఉ. x రూవ్యము *ruvamu*. n. A time, తడవ. ఆవుత్తి. రూవ్యచ్చు *ruv-ittsu*. v. n. To give a lesson to a boy in the Vedas; making him repeat it a set number of times. చిన్నవాండ్లు పనసను వల్లెనేయడమునకై ఉపాధ్యాయులుముందర సెకపర్యాయము చెప్పు. "పీఠపదవర్ణసౌష్ఠవప్రకటనం శైత్రయనింపుమిరంక రువ్యచ్చియిచ్చి, తినునదాతైది భేదములుగెంటక పక్షగనబాస్తుచేష్టల గరపికరసి." KP. iv. 46.

రూవ్య *ruvva*. [Tel.] v. a. To fling, throw, toss. వివీరించేయు. "లతావినితాళిరువువ్వ లేమరు వపుబంతులట్ట." Vasu. iii. 165.

రూష *rusha*. [Skt.] n. Anger, wrath, passion. కోపము.

రూసి *rusi*. [for Skt. ఋషి.] n. A hermit, monk, saint. "రుసివంటిదాన్ని నన్ను

రుసిగుంపులబట్టి యేముడిచారు పాపంపిబోరి తాకు విను నెనుసురిన్నుంబాలుబాలు నోపూయ నుడుకు." P. i. 259.

రూసుము *rusumu*. [H.] n. A fee, a bribe; commission, brokerage. Customs, taxes, dues.

రూ రు

రూ|| ru. [Tel.] (in accounts) a contraction for Rupees. See on రూపాయి. Thus రూ|| ౨౫౦ = Rs. 250.

రూక *rūka*. [Tel.] n. A silver coin, sometimes equal to two and sometimes to four annas. A two-anna piece. A small coin of silver or gold, చిన్న మెత్తు వెండిబం గరములనానెము. రూక or చిన్నరూక a single two-anna piece. పెద్దరూక the coin called a quarter of a Rupee. బంగారురూక a small gold coin. కంకరనరాయురూక a coin named after a king whose proper name was Can- tirava or "the Lion," valued at nearly three Rupees. రూక or రూకలు *rūka* n. Money in general, wealth, ధనము. రూకలు అె moneyed, having money. రూకలులేని penniless.

రూక్షము *rūkshamu*. [Skt.] Adj. Harsh, rough, not smooth, దినుసుగానుండే, కఠిను గానుండే. Unkind, unfriendly. అశ్రద్ధాపము, ప్రేమలేని.

రూడి Same as రూధి. (q. v.)

రూధము *rudhamu*. [Skt.] adj. Sure, certain, true, నిశ్చయంపబడిన. Public, notorious, well-known, ప్రసిద్ధమైన. Opened, blown, as a bud, మొలచిన. రూధము గా *rūdhamu-gā* adv. Positively, certainly. రూధి *rūdhi*. n. Certainty, truth, నిశ్చయము. Fame, notoriety, ప్రసిద్ధి. రూధి or రూధి యైన adj. Certain, established, famous, usual or customary. నిశ్చయమైనది,

ప్రసిద్ధమైన. లోకరూఢిఅయిన universally known. Peculiar, as opposed to యాశి క (etymological or radical), అనన్య సాధారణమైన. The రూఢ్యర్థము or usual meaning of పంజము is a lotus but the యాశికార్థము or literal sense is mud-born. రూఢిగా *rūdhi-gā* adj. Positively, certainly. నిశ్చయముగా అది నాకు రూఢిగా నున్నది I am confident of it, I know it for certain. రూఢిచేయు or రూఢిపరచు *rūdhichēyu*. v. a. To ascertain, confirm, establish, prove, resolve, determine, నిశ్చయించు. స్థిరపరచు. శేపువెట్లెట్లు రూఢిచేసినారు they have determined on going to-morrow. తమరుచెప్పినదాన్నే రూఢిచేసినారు they have confirmed your statement.

రూఢింపు *rūdintsu*. [Tel.] v. a. To wrestle in a particular way. రూఢింపు *rūdimpu*. n. A certain feat in wrestling, మల్లబంధ విశేషము.

రూపకము *rūpakamu*. [Skt.] n. An allegory, a parable. A metaphor. Also, same as రూపము. రూపము *rūpamu*. Figure, form, shape, appearance, semblance, ఆకారము. Nature, స్వభావము. Beauty, సౌందర్యము. నిజరూపము, ఉన్నరూపము or కల్పారూపము the real form, the fact, the very truth, reality. అర్థరూపము and పూర్ణరూపము are terms in statuary for the profile and front figure. మారుమారుపము metamorphosis, another shape, a disguise. రూపకముగా or రూపముగా *rūpakamu-gā* adv. In the shape of. రూపకముగా చెల్లించినాడా సరుకురూపకముగా చెల్లించినాడా? did he pay it in money or in kind? రూపకమైన *rūpakam-aina* adj. In the form of, in the shape of: (a word only used in compounds,) thus, భూరూపకమైన తిననము subsistence derived from land. రూపాంతరము *rūp-antarāmu*. n. Meta- morphosis, another form. మారుమారు.

రూపవంతుడు *rūpa-vantudu*. n. A handsome man. అందగాడు. **రూపవతి** *rūpa-vati*. n. A beauty or beautiful woman. అందగత్తె. **రూపరి** or **రూపిని** *rūpari*. n. A beauty. కేకని పురుషుడు. **రూపాజీవ** *rūpa-jīva*. n. One who lives by her beauty, a harlot, వేశ్యస్త్రీ. **రూపించు** *rūpinṅsu*. v. a. To show, అనుచుచు, చూపు. To prove, ascertain, confirm. నిరూపించు. రూపించు.

రూపాయి or **రూపాయ** *rūpayi*. [from Skt. రూప్య silver.] n. A rupee. పాటిరూపాయి, నిడ్డరూపాయి or గుండురూపాయి a narrow thick rupee of the old coinage. చాలరు రూపాయి (i. e., dollar rupee) is a rupee of the broad flat coinage introduced by the English government. ముప్పదిచిన్నముల యెక్కువ వెండినాణెము.

రూపు *rūpu*. [from Skt. రూపము.] n. Form, figure, shape, ఆకారము. Beauty, అందము. Manner, mode, way, విధము. **రూపగు** *rūp-gu*. v. n. To prosper, పట్టు. **రూపుచెడు** or **రూపుమాయ** *rūpu-chedu*. v. n. To perish. నశించు, చచ్చు. **రూపడచు** *rūp-ḍachu*. v. a. To kill, destroy, చంపు. **రూపరు** or **రూపడగు** *rūp-aru*. (రూపు+అరు or అడుగు.) v. n. To perish. స్వరూపవాశమగు. "ఈశ్వరుడైజనియించిరూపరక." Swa. preface. 29. **రూపుమాపు** *rūpu-māpu*. v. a. To blot out, kill, destroy. చంపు, వాశముచేయు. **రూపురూపున** *rūpu-rūpu-na*. adv. In one's presence, సమీపమున.

రూప్యము *rūpyamu*. [Skt.] n. Silver. వెండి. Also, a rupee, రూపాయి.

రూలుకర్త *rūlu-karra*. [Eng. 'Rule' + Tel. కర్త.] n. A ruler.

రూపు Same as రుప్య. (q. v.)

రె

రె re. [Tel.] An affix denoting approbation, surprise, wonder, &c. బలిర or బాపుర well done!

రెంరె *rentsa*. [Tel.] n. (In gambling.) Two. రెండు.

రెంటు *renta*. [Tel. from రెండు.] n. The state of being two, రెండగుట, జేత, ద్విత్వము. ధ్వజము. Severing, a division. "లోరెంటు లుడి పెళునమగు. వారునిబార్జనము జేయువారికి నీడే." A. v. 23. టీ! లోరెంటులు, లోపలరెండు గానుండుటలు. రెంట్రాగుడుతిండి a lion, సింహము. రెంట్రాగుడుమెకము an elephant, ఏనుగు.

రెంటుము *rentamu*. [Tel.] n. A fold, as of cloth, folding, మడుపు. **రెంటూవ** *rentana*. adj. Double folded, folded. రెండుగానుడిచిన. Thus, మృతమృత్యు రెంటూవనిడ్డ on doubling up the corpse. A. vi. 21. **రెంటుము** *rentemu*. n. A cloth woven with a double thread. జెమిలిపోగునేత వస్త్రము. "పులుగు యనిచట్టుపలనన్నె సెరనట్టుపకొంట్టుజిలుగు రెంటుమతోడ." A. i. 13. టీ! దుప్పటితోడను.

రెండు *rendu*. [Tel.] pron. and adj. Two. n. Difference, భేదము. "చు పోయిడ రెండులేక కులభామలు... నవ్విజియించుటొప్పు." రా. అ. కాం. ఆకుండ రెండుఅయినది the pot broke in two. వాడు ఉన్నదిలేనిది రెండు తెలియలేదు I do not know whether he is there or not. రెండుమాట్లు twice. **రెండుతలము** *rendu-talatsu*. v. n. To think both ways, i. e., to be double minded or treacherous. **ర్రోహము** చేయు. రెండుతలచేవాడు a treacherous man.

రెండవ or **రెండో** *rendava*. adj. Second. other. ఇండుకు రెండోచేగు ఏను what is the other name of this? రెండోవాడు లేడు

nobody else was present. రెండోమనిషితో చెప్పలేదు I told nobody else. అరిదు రెండవ కృష్ణుడు in beauty he was a second Krishna. **రెండింటు** *rend-inta*. adv. By two, రెంటితో. రెండింటుకొంచు multiply by two.

రెంలు Another form of రెప్ప. (q. v.)

రెకరెకలాడే *reka-rekul-ade*. [Tel.] adj. Slender, thin, wizened. చలకేసి. రకరక లాడువాడు a thin lean man.

రెక్క *rekka*. [Tel.] n. A wing, పక్షము. Also, any thing resembling a wing as the shoulder blade, or a leaf of a door. పోస రక్కలు pieces of smoked fish. అంతేరక్కలపెట్టె a downy bed. రక్కలతలుపు a door which has two leaves, a folding door. రక్కలాగుననున్నది she is very slender. పెడరక్కలు విరిచికట్టు to pinion a man. రక్కలువిరిగినపక్షి a bird with broken wings, i. e., a helpless person. **రెక్కచాపు** *rekka-tsāpu*. n. A long cloth, containing an under and an upper garment. దోవతిని ఉత్తరీమునును కలిగియుండునది. **రెక్కపాయలు** or **రెక్కపాలలు** *rekka-pāyalu*. n. A sort of grain. H. iv. 157.

రెక్కములు *rekkaṃṃulu*. [Tel.] n. A sort of grain. ధాన్యవిశేషము. H. iv. 156.

రెక్కొను *rek-konu*. [Tel. రెకు+కొను.] v. n. To increase, prosper, thrive, పట్టు. **రెక్కొలుపు** *rek-kolupu*. v. a. To cause to prosper. పట్టజేయు. **రెక్కొలు** *rek-kōlu*. n. Prospering, thriving, రెక్కొనుట.

రెగ్గుత్తి *reg-gutti*. [Tel.] n. A tree called *Capparis grandis* (Watts.)

రెచ్చల *rechchela*. [Tel. from రెకు.] n. A quarrelsome person, జేడాలమాది.

రెమ్మ *retsu*. [Tel.] v. n. To low, as cattle. అడ. To increase, swell, to be proud. విబ్రుంభించు.

రెట్టు *retta*. [Tel.] n. The upper part of the arm భుజము. Filth, the dung of birds or fish, పక్షిములము. A certain tint of carmine used in painting, వర్ణవిశేషము. వానిరెట్టునది సది his shoulder is dislocated. కోడిరెట్టు fowl's dung. **రెట్టు** is also the name of an astronomer whose school is called రెట్టువతము. **రెట్టువాడి** *retta-nādi*. adj. Double muscled, strong. బలీష్ఠమైన. రెట్టువాడిగుర్రము a strong horse. **రెట్టి** *retti*. n. and adj. A double or twofold. ద్విగుణము. మూడురట్లు threefold. **రెట్టించు** *rettintsu*. v. a. To double, redouble, repeat. To oppose. ఇనుమడించు, ఎదురాడు. "నీస్కారలు రెట్టించు." N. ix. 365. టీ! ఇబ్బడించగా. "పవనసామర్థ్యంబు రెట్టించెనె." Il. iv. 33. మాటలు రెట్టించినవి it came to high words **రెట్టింపు** *rettimpu*. n. and adj. Twice as much. ఇనుమడి, ఇబ్బడి. Opposing, adverse. రెట్టింపుమాటలు arguing against.

రెట్టు *rettu*. [Tel.] n. A coarse cloth. మఠక గుడ్డ.

రెడ్డి reddi. [Tel.] n. A title annexed to the proper names of the members of the farmer caste. The head man of a village. **రెడ్డిపాలవంకలు** *reddi-pāla-vankalu*. n. A sort of grain "మోడుగుతోడిమెలు మడుక నరులు, పచ్చినరుర రెడ్డిపాలవంకలు సుఖభోగులు పచ్చికరూపరసము." H. iv. 157. **రెడ్డివాచి** **వానబ్రాలు** *reddi-vāri-nāna-brālu*. n. A plant. *Euphorbia thymifolia* or *E. hypericifolia*. Rox. రెడ్డిచిందుచ్చువము. పలుపట్ల.

రెడ్డిగము *reddigamu*. [Tel.] n. Sitting on the floor, with one knee up and a cloth round it and round the body in a knot. ఒకకాలు గుడుచుకొని వానిని అంబుద్ధముతో నడుమునకు బిరియగట్టుకొని కూర్చుండటం. **రెడ్డిగముచేసికొను** to sit in this posture.

రేప రేపా repa-repa. [Tel. (anuk)] n. The flickering noise made by a flame. అగ్ని జ్వలనము. A faint flutter (of leaves, &c., as when a wind blows.) రవంతకొట్టుకొనడము, కొనప్రారాముకోనడడము. రేపరేపమును or రేపరేపలాడు repa-repa-m-anu. v. n. To be faint or fluttering with weakness. రవంతకొట్టుకొను, కొనప్రారాముకోనడు. To be hungry, రవంత అకలియను.

రేపపు reppu. [Tel.] n. An eye-lid. పక్షము. రేపపులు మూసియు మూయక with quivering eye-lids. "కంటికిరేపపుయుగావినభంగి" he kept her as the apple of his eye. Pal. 25. రేపపాటు reppa-pattu. n. A wink. నిమేషము, రేపపాటుడము, రేపపేయడము. A second of time, నిమిషము. రేపపేయు or రేపపాల్పు reppa-repu. v. n. To wink. కమ్మమూయు.

రేపము reppamu. [Tel.] adj. Full. పూర్ణము. రేపముగా reppamu-ga. adv. Fully. పూర్ణముగా.

రేపపు రేపపు or రేపపు reppu. [Tel.] n. A small branch, a sprig or twig. చిన్నకొమ్మ. "వలచునొడ్డికొమ్మచువ్వరేపపు" It. iii. 172.

రేపపు reppu. [Tel.] v. n. To pull out. వెనుకకు. "రేపపుశాంతులోకము రేపపుచమంచులించి." Vijaya Vilas. i. 9.

రేపపు Same as రేపపు (q. v.)

రేపపు rella. [Tel.] n. A particle of boiled rice, పెరుకు.

రేపపు rellu. [Tel.] n. A reed, used to write with. Saccharum sara. Rox. i. 244. రేపము. రేపపురేపము. రేపపురేపి rellu-rēpī. n. Lit. Reed-horn; an epithet of Kumāraswāmi. రేపపురేపి rellu-rēpī. n. The name of a certain island, కుశదీపము.

రే రే

రే or రే re. [Tel.] An affix, బావురాలాస!

రే, రేయి or రేయి re. [Tel.] n. Night. రాత్రి. "రేచక్రిమనబాసి." UH. iii. 120. రేచికు re-chiku. n. A blind man. గుడ్డివాడు. "రెండుకన్నులరేచి కేచికుచేరి." L. vii. 85. రేచికిటి re-chikiti. n. Purblindness, night blindness. రాత్రియందుకండ్లుకానరాము. రేచార re-dora. n. The lord of Night, i.e., the moon, చంద్రుడు, నిశాచరి. రేచిమ్మరి or రేచిమ్మరిడు re-drimmari. n. Lit. A night rover, i. e., a Rakshasa, రాక్షసుడు. See రేయి.

రేక reka. [Tel.] n. A vessel made of palm leaf or tin for drawing water from a well. తాటాకుతోకట్టినకొప్ప. [from Skt. రేఖ.] A line, stripe, streak. రేఖ, గీటు. A row, series, పత్రిక. A letter, జ్ఞాను. రేకచిరణము reka-chiranamu. n. A small chisel used for drawing lines on wood, రేఖలకీర్ముకుడు ఉపయోగించుచు చిన్నఉల్.

రేకంటు rekantu. [Tel.] n. The sun. సూర్యుడు.

రేకు reku. [Tel.] n. A petal of a flower. పుష్పదళము. A strip, plate, or thin piece of metal. రేకు, పలుచనిలోహపుకునుక. A sheet of cloth called Dangri, అంచుకమ్మల లేనిబట్టె One half of a sheet of cloth, దుప్పటిలోనగము. A feather of a bird, రేకు, ఈక. ఆపరింజి రేకు a strip of gold leaf used in setting gems. ఈపాడి రేకువచ్చును this ruby will look well with a piece of gold leaf under it. చీవాతకు పెట్టె a tin box. రేకుమడమే rekumadatsu. v. n. To put down, to suppress, అణగద్రొక్క. రేకెట్టు rek-attu. v. n. To increase, prosper, పెట్టు.

రేఖ rekha. [Skt.] n. A line, streak, stripe. గీతి, గీత. A row, పత్రిక. A line upon the palm, or on the sole of the foot, కరిసాగాడులయందలిగీతి. Fortune, one's lot or destiny (in connection with Palmistry), అదృష్టము; as in వాని రేఖ యంతకాలమునకు జైలుపడ్డది. Beauty, grace. శరీర సౌష్ఠ్యము. సౌందర్యము, కళ. అంశము. జైలురేఖ the sign of poverty, కష్టపడినరేఖ. Anirud. ii. 148. "రేఖా జైలుపంబు" great beauty. సౌందర్యాత్ కయము. H. i. 94. విలాసరేఖలు graces, శృంగారచేష్టలు. Swa. iv. 6. చంద్రరేఖ a gleam of moonshine. రేఖ rekha. adv. Like. వలె. "కోకరేఖ." Swa. iv. 32.

రేగడ, రేగడి. రేపడ or రేపడి regada. [Tel.] n. Clay, బంకమున్ను. రేగడ నేల clayey soil, called also cotton soil. కృష్ణమృత్తిక. రేగటి regati. adj. Clayey, loamy. కృష్ణమృత్తిక గల. రేగడికూల regadi-dūla. n. A certain plant. లఘుఫలము, కడుపు.

రేగు regu. [Tel.] v. n. To rise, as dust. నుప్పువలె వైకి ఎగయు. To be excited or aroused, to rage, be angry, విభ్రంభించు. ఉక్రోశించు. అన్యభావము. వానికి ఒళ్లు రేగినది he was incensed. వాడు రేగిపడినాడు he was in a rage. రేగు regu. n. A tree called Zizyphus jujaba. బదరికొమ్మ. నల్లరేగు Albizzia amara. కప్పరేగు the sweet species.

రేగుప్తి రాగము regupthi-ragamu. [Skt.] n. The name of a certain tune. రాగవిశేషము.

రేగుడు or రేగుడు regudu. [Tel.] n. A climbing shrub, called Hivra indica. గింజపాల్ల.

రేచకము rechakamu. [Skt.] n. Respiring, emission of the breath. ప్రాణాయామమునందు వాయువు బడిచిపెట్టడము, ఉపరినిడుచుట.

రేచితము rechitamu. [Skt.] n. A particular pace of a horse, అశ్వగతిరేచి, వెల్మూరుతో

రేచిడము. A fast trot, సంకరాశక వేగముగా పోవు అశ్వగతిరేచిడము.

రేతు or రేతునక్క reitsu. [Tel.] n. A bound or wild dog. రేతులు like a wild dog. "సవతిరేతును బట్టి చంపింపదలచి." Navanadna, page 97.

రేతు or రేపు reitsu. [Tel. causal of రేగు.] v. a. To irritate, excite, set on. రేకురేతు, కోపముపుట్టించు. పురికొలుపు. అతియింపజేయు.

రేతుము Same as రేతుము. (q. v.)

రేడు ređu. [Tel.] n. A king, lord, husband. రాజు, కొర. నాధుడు. చిలువలరేడు the king of serpents. కొండరేడు lord of hills, the Himalaya.

రేణము reṇamu. [Tel.] n. The dung of young cattle, దూడపేడ. "పెయ్యలరేణములు" హరి. పూ. v.

రేణి or రేని reṇi. [Tel.] An affix to the names of certain trees, as చీకురేణి, ఉత్తరేణి.

రేణుక reṇuka. [Skt.] n. A sort of perfume. The name of the wife of the saint Jamadagni and mother of Parasurama, పురుగురాయినిరేణి. [Tel.] n. A sort of cucumber, మాకురేణి.

రేణువు reṇuvu. [Skt.] n. Dust, పరాము, దుప్పు. An atom.

రేతము or రేతము reṭassu. [Skt.] n. The seminal fluid. వీర్యము. Quicksilver, పాదరసము.

రేవారు re-vādu. [Tel.] n. The old name of a district containing the lands of జిల్లలపడుగు, ప్రాద్దులూరు, కొనము, and ఉయ్యలవాడ, which now form part of the Cuddapah district. Also, the old name of the country on the banks of the Pennēru west of the Gandikota hills.

రేవి See రేవి.

శ్రేణు Same as శ్రేణు (చెట్టు). (q. v.)

శ్రేణు *repu*. [Tel.] n. The dawn, the morning, ప్రాతఃకాలము. To-morrow. తరువాతిదివము. Gen. శ్రేణు. Loc. శ్రేణు. శ్రేణులొట్టులు either to-morrow or the next day. నేటి శ్రేణు to-day or to-morrow. శ్రేణుటివని to-morrow's business or work. శ్రేణుకాపు day and night. శ్రేణుటివని వారము next Monday. శ్రేణుకడ or శ్రేణుడి *repa-kada*. n. The morning or dawn. ప్రాతఃకాలము. adv. In the morning, at dawn. "శ్రేణుకడమర్త్యులబంబి." HK. ii. 226.

శ్రేణు *repu*. [Tel. causative of శ్రేణు.] v. a. To raise, provoke, irritate, incite, excite. శ్రేణు, ఉసికొలుపు. See శ్రేణు.

శ్రేణుము *rephanu*. [Skt.] n. The letter R. రవల్లము. శ్రేణుడు *rephudu*. n. A low or base man, అధముడు, నికృష్టుడు.

శ్రేణు, శ్రే or శ్రేణు *repu*. [Tel.] n. Night, రాత్రి. plu. శ్రేణు. శ్రేణుటి *reyiti*. adj. (Gen. of శ్రేణు.) Nocturnal, nightly, రాత్రిటి. "చల్లని శ్రేణుటిరట్టుపుస్తలక విందులదేలనానెముడివెంట్రుకలందడితావురీక్షణ." A. v. 95. టి|| శ్రేణుటి, రాత్రియందుఘోషింపింపి. శ్రేణుండ *re-y-enda*. n. Moonlight. వెన్నెల. "అడరశ్రేణుండ అప్పుడద్భుతిముగ." N. ix. 145. శ్రేణుడు or శ్రేణుడు *re-re-udu*. n. The moon, as "lord of night." శ్రేణుడోబుట్టు a name of Lakshmi. లక్ష్మీ. శ్రేణుగలు *re-vagalu*. (శ్రేణుగలు) n. Day and night. అహారాత్రము. See శ్రేణు. శ్రేణులుగు, శ్రేణులుగు or శ్రేణులుగు *re-velugu* n. The moon. చంద్రుడు. "దొంగకన్న శ్రేణులుగుప్పుగానట్లు." Vema 274.

శ్రేణు *reyu*. [Tel.] v. n. To increase, to be proud, అతిశయించు, విజృంభించు. v. a. To cut, sever, ఖండించు. "తరుగ్గశరంబులశ్రేణు శ్రేణి." రాఘ. iv.

శ్రేణు *rela*. [Tel.] n. The Purging Cassia, Indian Laburnum, *Cassia fistula*. (Watts.) శ్రేణుకము, అగ్గవము.

శ్రేణు *reva*. [Skt.] n. The river Narbada, వర్షనాది. The Indigo plant, నీలచెట్టు.

శ్రేణుడు *revantudu*. [Skt.] n. A horse breaker, a horse trainer. అశ్వశిక్షకుడు. "శ్రేణుడుగల శ్రేణుశ్రేణులు." Pal. 53.

శ్రేణుడ or శ్రేణుడి Same as శ్రేణుడి (q. v.)

శ్రేణుడు *revadu*. [Tel. శ్రేణు+అడు.] n. A washer-man, చాకలవాడు. A rogue. కృపణుడు. టి|| శ్రేణుడు. "ఇహపరంబులకుంకడూ మెనయశ్రీచన శ్రేణుడికింజిడిన శ్రేణుడునానె నిరశ్రేణుడా." Swa. iii. 140.

శ్రేణుటి *revati*. [Skt.] n. The name of the wife of Balarāma, బలరామునిభార్య. The twenty-seventh lunar mansion. ఇమవైయేడవ నక్షత్రము.

శ్రేణుటి *revachini*. [H. from చీన China.] n. Rhubarb.

శ్రేణు *reva*. [Tel.] n. A landing place, port, harbour; a shore, beach or bank; a ford, a ferry. నద్యారులయందు వసుధులు దిగుటకు యుక్తమైనచోటు; నదులందుగాని సముద్రతీరమునగాని సుకులు ఎగువతి దిగువతిచేయుటకు యుక్తమైనచోటు. A seaport కరవారకట్టలనా. Also, same as శ్రేణు (చెట్టు.) (q. v.) శ్రేణు or చాకీ శ్రేణు a washing green or whitster's yard. ఓడశ్రేణు a harbour or sea-port. బండిశ్రేణు a wharf or common shore. శ్రేణుటి *revati* the ford is not now passable, the water is not fordable. చల్లగడ్డలు తివ్వేవారికిగాని వాని శ్రేణు వరి యెరికి తెలియవడదు the place that produces this root is known only to those who live by digging for it. శ్రేణులోరు *reva-bōya*. n. A boatman, a sailor, ఓడ నడపువాడు.

శ్రేణు *resu*. [Tel.] n. Ease, lightness, చలువ. కన. adj. Easy, light. చలువని. "నీసఖ్యమున బరించిన, దోసముమోసమును శ్రేణుతోడనగలిగెం. నోసము మోసకృత్వము శ్రేణుయట్లూపనెవ్వరికినీ శ్రేణు." P. i. 748. శ్రేణుగుడ్డు *resu-gud-du* n. A handkerchief. చేతిగుడ్డు.

శ్రేణు rai

శ్రేణు *rai*. [Skt.] n. Wealth. ధనము. శ్రేణు శ్రేణు *rai-rāma*. n. A treasury. కార్యసము. "శ్రేణుశ్రేణుపద్ధతిశ్రేణు." A. iv. 3. టి|| శ్రేణు శ్రేణు భాండాగారము.

శ్రేణు Same as శ్రేణు. (q. v.)

శ్రేణు Same as శ్రేణు. (q. v.)

శ్రేణు ro

శ్రేణు *ro*. [Tel.] The vocative sign in some feminine nouns, as చెలియరో O woman. "ఇంతిసాలనంతికులవీపుబంచించిది." T. iii. 90. It is also added to some other nouns, as అన్నరో, ఏనుగురో, etc

శ్రేణుడు or శ్రేణుడు *rodzulu*. [Tel.] n. A wail, ప్రలాపము.

శ్రేణుడి *rodi*. [Tel.] n. The haunch, the side between the ribs and loins. నడుము యొక్క పార్శ్వభాగము. కటిప్రదేశము. "అడ్డంబు తిరిగి తలాపాతిపడి శ్రేణుడి హస్తంబులిడి యుం గలారు కవుల." A. vi. 19. "శ్రీ గము చెయ్యిగొండి జెక్కకొన." S. iii. 317. గొండిన చేతులుపెట్టుకొను to stick the arms akimbo. గొండిశ్రేణు a kind of feat in wrestling. శ్రేణుడు *roudu*. n. Asthma. శ్రేణు శ్రేణు సరోగము.

శ్రేణు *rompa*. [Tel.] n. A cold, a catarrh. ఓడినము, నీలసరోగము.

శ్రేణు *rompi*. [Tel.] n. Mud, mire. బంకము. అడుసు. బరద. గండపుశ్రేణు sandal paste. "మెదడు గండపుశ్రేణు మెట్టనాడు." Swa. iv. 109. శ్రేణులోనాటి: శ్రుంభమునలెడున్నాడు he is unstable as a post set up in a bog. శ్రేణుడు కిక్కి (opposed to శ్రేణుడు కిక్కి) wet cultivation: lit. mireploughing. శ్రేణుసూపు *rompi-nudnu*. n. A piece of wood used for levelling a miry field.

శ్రేణు *rokkumu*. [Tel.] n. Cash, money. చేతవెల, ధనము. A crowd, multitude, సమాహము. "శ్రేణుముగన్నకల్పియను రుద్రునికల్పియనుచ్చి." URK. ii. 341. "అక్కరికొంప నలసె: శ్రేణుము పునాదుదాని కూసు లతగా చిక్కెనెలతుడువెపుక ముక్కరిక నలసె తిన్న మంపగనంబె." S. iii. 27. శ్రేణుపుకార *rokkapu-dora*. n. Kubera. ధనాధిపుడు. శ్రేణుశ్రేణుములు *rokkarokkamulu*. adv. In various ways, బహువిధములుగా, ఉచ్చాననము. "శ్రేణుశ్రేణుము శ్రేణుటి శ్రేణుల శ్రేణుమృగాదుల నలసెక దోలంక" Kālahasti. iii. 68. శ్రేణుశ్రేణు or శ్రేణుశ్రేణుము *rokkimsu*. v. a. To give ready money, to pay down cash.

శ్రేణు *rotsu*. [Tel.] n. Mud, mire. బరద. Contempt, disregard. పోషణము. తిప్పారము. Blame, ill-fame. Noise, సంబడి. "నా గుండలసచ్చక తోచ్చెయలమచ్చింపుచు, తోచ్చెయలసచ్చకేయము." R. v. 194. "శ్రేణుశ్రేణులులోగజ్జె మను." A. v. 6. శ్రేణుశ్రేణు a foul stench.

శ్రేణు or శ్రేణు *rotta*. [Tel.] n. A small bough. మండ.

శ్రేణు or శ్రేణు *rotte*. [H.] n. Bread. a loaf. భక్ష్యభేదము. శ్రేణుశ్రేణు శ్రేణుబిరుదు (proverb) the bread broke and fell into the butter. Used of a happy occurrence. to denote one's luck.

రోడ్ల rodda. [Tel.] adj. On the left hand side. ఎడమ. రోడ్లచెయ్యి roddu-cheyyi. n. The left hand. ఎడమచెయ్యి.

రోడ్లు or రోడు roddu. [Tel.] n. Hard breathing, dyspnoea. రోజులు, వ్యాసరోగము. adj. Much, అధికము. రోడ్లుపులుసు very sour.

రోడ్లుడు Same as రోజుడు. (q. v.)

రోద or రోదాళు ము roda. [Tel.] n. A noise, a cry, an outcry. A sound, voice, note. ద్వని, కలకలద్వని. "అమ్మనగనుమాయుటరొద నమ్మనిలుట." Swa. iii 152. రోదాళింను doddalintu. v. n. To make a noise, to sound. ద్వనించు.

రోప్ప roppu. [Tel.] v. n. To roar, yell. కూయు. అచు. To get angry. కోపించు v. n. To abuse, revile. తట్టు. To drive away, turn off. త్వరగాతోలు. పరుగెత్తించు. తిరుము.

రోప్పు. "వారులపగములుచేసిరోప్పవొడంగె." B. X. 20. "నేత్రధరుల్ రొప్పుగజనియె" నిలు ఎక." K. P. ii. 85. "కప్పుకువారగాలెనెక, రొప్పెడుపట్టునఫణికోగంబైక." Sumati. §. 120. n. Panting, hard breathing: asthma. ఎర్రోప్పు hard breathing.

రోమ్ము rommu. [from Skt. ఉరుము.] n. The breast, chest or bosom. పక్షిము. The female breast. మంచిరోమ్ముగలవాడు one who has a good chest or lungs. రొమ్ముగిరిన broken-winded. రొమ్మునముక rommu-emuka. n. The sternum, or breast-bone.

రోయ్య royya. [Tel.] n. A prawn, shrimp. గాజరోయ్య the larger kind of prawn, a cray fish. చేపవిశేషము. రోయ్యపారచెట్టు royya-pora-chettu. n. A species of the jujube tree. ఒకచెట్టు.

రోయ్యి or రోయి royyi. [Tel.] n. The ashes on live coal, కట్టెనిప్పుమిదినిగురు. రోతయ్యాడిపి ash used in scouring pearlash, alkali.

రోల్లు rollu. [Tel.] v. n. To bewail, ప్రలాపించు. రోల్లుడు rolludu. n. Bewailing, a wail. ప్రలాపము, రోంజోడు.

రోష్టు or రోష్టు roshu. [Tel.] n. Confusion, annoyance, outrage, తొందర.

రో RO

రో ro. [Tel. another form of రోయి.] n. Wealth, money. Value, price. ధనము. విలువ. రోయావి ro-yavi. n. A gift of money. రోవెల ro-rela. n. The money value, the sum bargained for, లంజకు ఇస్తానని చెప్పకొమ్మయిక. రోవెలది ro-reladi. n. A woman that has her price, a harlot.

రో ro. (affix) A vocative particle, as ఆక్కరో O sister. ఆన్నరో Oh brother. This is for the vocative sign ఓ with R inserted to save elision. See రో.

రోండు or రవుసు rōndu. [Eng. 'Round.'] n. A round, circuit, journey, a policeman's beat.

రోక roka. [Tel.] n. A corner. "మూల, కోణము. రోకము rokamu. [Skt.] n. A hole. పొత్తెము లంఘము. Light, దీప్తి, వెలుగు.

రోకమ్మినట్టి rō-kammu-sadzda. [Tel.] n. A kind of grain. సజ్జలరోగిదము.

రోకలి rokali. [Tel.] n. A wooden pestle, a rice-pounder, మనలము. "వెల్లత్రోర, రోకలి తలచుట్టు." (KP. ii. 116.) my madness is over, so I will make a turban of the poker. In D. Abhim, page 42 is a proverb, "గాజలగుడికిరోకలిబూనినట్లు." రోకటికిచిగురు పట్టుట a strange thing. రోకటిబండ or రోకలిబండ rokati-banda. n. A large brown millepede that rolls itself up like a spring on being touched. శశవది. క్రిమివిశేషము. A small wooden pestle without iron ferrules at the ends. పొన్ను చురని చిన్నరోకలి.

రోకు roku. [Tel.] n. Greenness. పచ్చదనము. Brightness. వికాసము.

రోకోమ్మ rō-komma. [Tel.] n. The name of a certain part of a pikota (కపిల).

రోగము rōgamu. [Skt.] n. A disease, sickness, ailment. వ్యాధి, తెగులు. తాళపుచెవికేమా రోగమువచ్చినది the key has got something the matter with it. నీకేమిరోగము వచ్చినది what was the matter with you that you did this? పెద్దరోగము leprosy, in which the limbs drop off. భవరోగములు the ills of the flesh, the ills or sorrows that flesh is heir to. రోగకారి rōga-kari. adj. Insalubrious, unhealthy. వ్యాధిని కలుగజేసే. రోగహారి rōga-hari. n. Lit. 'The disease-destroyer.' The ash gourd. బూడిదగుమ్మడి. రోగి rōgi. n. A patient, a sick person, a sufferer, వ్యాధిగ్రస్తుడు. భవరోగి one who is subject to the ills of the flesh, one who is not yet released from earthly ties.

రోచన rōhana. [Skt.] n. Ox gall. నోరోజనము.

రోచిష్టు or రోచి rōchissu. [Skt.] n. Light, brilliancy, splendour. కాంతి, వెలుగు. A ray of light, మార్కెటిరణము. రోచులు rōtsulu. n. Splendour, glory. "తాటంక రోచులు చెక్కటల్లములతోజేమిసేయె." B. iv. 86. రోచమానము rōchamānamu. adj. Splendid, shining, brilliant, ornamented, ప్రకాశమానమైన. n. A curl or swirl of hair round the neck of a horse, or on the lower part of it. అశ్వకంఠమందుండే నుడి. రోచిష్టువు rōchishuvu. adj. Splendid, brilliant. ప్రకాశమానమైన. n. One who shines, ప్రకాశించువాడు.

రోజముచెట్టు rōjamu-chettu. [Tel.] n. The Dammar tree. *Canarium strictum* A shore, bank. నవ్యానులతరము, గట్టు, ఒరి.

(Watts.) నల్లరోజముచెట్టు the black species, the Black Dammar tree.

రోజాపుర్లు rōja-purru. [Eng. 'rose'] n. A rose.

రోజో రోడు. [Tel.] v. n. To pant or breathe hard. ఎర్రబిరిబిడుము, నిట్టూర్పు, నిశ్వాసించు. n. Panting, hard breathing, asthma. ఒకర్పు, అశ్మియాసము, నిశ్వాసము, ఉబ్బుసము. రోజోడు or రోజోడు rōdzudu. n. Wailing. ప్రలాపము.

రోజో రోడు. [H.] n. A day. దినము. వాడు.

రోతు rōtu. [Tel.] n. Thinness, emaciation. ఈకే. రోతుపోవు rōtu-pōvu. v. n. To become very thin, or emaciated. ఈకే పోవు.

రోడ్డు rōddu. [Eng.] n. A road. మార్గము, బాట. రోడ్డుపన్ను rōddu-pannu. n. Road cess.

రోత rōta. [Tel. from రోయి.] n. Foulness, filth, nastiness. అసవ్యము, ఏవము, అసవ్య. adj. Foul, nasty, squalid, disgusting. Disgraceful, abominable, hideous, horrid, vile. అసవ్యమైన. రోతలు rōtalu. n plu. Abuses, తట్టు. రోతగిండు rōtagintsu. v. n. To feel a disgust for, రోతపడు.

రోతనము rōlanamu. [Skt.] n. Weeping, wailing, lamentation, ఏడ్పు, ఏవనడము. రోదించు rōdintu. v. n. To cry loud, కోదముచేయు.

రోదసి or రోదస్సు rōdasi. [Skt.] n. The Earth, భూమి. The sky, heaven, మిన్ను. Heaven and earth as one, మన్నుమిన్ను, పృథివ్యంతరితారాశము "ఖణిల్లనిరంకైవేచిసరో నీకువలంబుభేదింక." B. X. ii. 434.

రోదా rōda. [H.] n. A wheel of a cart.

రోధము or రోధస్సు rōdhamu. [Skt.] n. A shore, bank. నవ్యానులతరము, గట్టు, ఒరి.

రోధింను rōdhinnu. [Skt.] v. a. To obstruct, oppose. అడ్డంకు, విరోధించు. To quarrel.

రోపణము or రోపము rōpanamu. [Skt.] n. Putting on as a load or weight, imputing. మోపుట. రోపము rōpamu. n. An arrow, బాణము; రోపితము rōpitamu. adj. Placed in or upon. ఉంచబడిన.

రోమంథము rōmantḥamu. [Skt.] n. Rumination, chewing the cud. పశుబాతి నెమరు.

రోమము rōmamu. [Skt.] n. Hair (growing on the body), a hair. శరీరమందుండే వెంటుక. రోమకర్ణము rōma-karnamu. n. Lit: Hairy-eared, i. e., a hare or rabbit. చెవుల పిల్లి. రోమకూపము or రోమరంధ్రము rōma-kūpamu. n. A pore in the skin, a sebaceous gland. "ఘోటకోత్తమరోమకూపంబులంబెల్లకొక్కటఘనఘామము న్భవించె." M. XIV. iii. 118. రోమరాజీ, రోమలత or రోమావళి rōma-rājī. n. A line of hair extending to the navel. నూగారు.

రోమపత్రియం or రోమహర్షణము rōma-patrya. n. Horripilation. Tingling, a shudder or thrill as when electrified, or blushing, or in a flush with ecstasy. రోమాంచము, గగుర్పు, గరిపాడవడము. రోమశము rōmasamu. adj. Hairy, woolly. రోమములగల. రోమకూడు a hairy man, శరీరమందు ఎలుగునకువలె నిడువెండుకలుగలవాడు. రోమహర్షణుడు rōma-harshanudu. n. An epithet of సాత the hermit. ఒకబుప్పి. రోమాంచము rōm-ānchamu. n. Horripilation, tingling, an electric thrill. "అనంతాశ్రులుకన్నులకా వెడల రోమాంచంబుతో." B. i. 200.

రోయి rōyi. [Tel.] n. A stake at play. బాదమందు ఒడ్డినయొడ్డు, పంచెము. A pledge. కుసుప, A loan, ఎరపు, చేబదులు. Value,

price, వెల. Money, ధనము. రోయిడు rōy-idu. v. a. To pawn, pledge. కాకట్టు పెట్టు. రోవెలది rō-veladi. A concubine, a prostitute, చేశ్య, వారకాంత.

రోయి rōyu. [Tel.] v. n. To dislike, abhor, be disgusted with, అపహ్యపడు, రోతపడు. "ఇట్టిదిక్కునకర్జముని యించుకరోయక." M. ix. ii. 140. v. a. To search, seek, look for. వెదకు. "పాదసరణింబని రోయుదుల కైరోసి తారకొడ గాంచుటేమివలదా యభిమానమొకింత యింతికో." A. v. 73. To blame. నిందించు. To leave, give up, quit. త్యజించు, విడుచు, మానుకొను, వదలుకొను. "రోతమైనవారి రోయకపిలుతురో." Vēma. 1945.

రోలంబము rōlambamu. [Skt.] n. The large black bee. తువ్వెడ.

రోలు rōlu. [Tel.] v. n. To weep or cry aloud. రోదనముచేయు, విలపించు. "రోలుచువోరగిలంబడి నాలుకవెడలంగ బెట్టి యవుడుగరచుచుక లాలలుగ్రస్తుగరక్షపాలుడు వికృతాస్యుడగుచు బ్రాణమువిడిచెక." M. VII. v. 276. n. A mortar for pounding grain in. ఉబ్బాఖలము. (cf. Tam. ఉరల్.) Plu. రోల్లు. G. రోటి. Loc. రోట. రోలుమాను a door hinge, a piece of wood on which a door turns.

రోషము rōshamu. [Skt.] n. Anger, wrath, irritation. కోపము. రోషగాడు or రోషగాడు rōsha-gādu. n. A passionate man. రోషిష్టి, రోషించు or రోషపడు rōshintsu. v. n. To be irritated, incensed or annoyed. కోపించు, ఆగ్రహపడు. రోషితుడు rōshitudu. n. A passionate, irascible man. ఆగ్రహపడినవాడు. రోషము Vikriti of రోషము. "వలసుసాధించుట్టిరోషాలపుట్టి." S. iii. 16. రోషించు Same as రోషించు.

రోసుబడి rōsu-badi. [Tel. from రోయు.] n. Disgust. A disgusting man. రోతగొట్టు. A drudge, wretch. Adj. Loathsome, disgusting, shameless. రోతైన, నిష్ఠ

మారిన. రోసుబడితనము rascality, shamelessness, impudence.

రోహణము or రోహము rōhanamu. [Skt.] n. Mounting, ascending, ఎక్కుట. రోహణము the name of a certain hill, Adam's Peak in Ceylon. ఒకకొండ. రోహము rōhamu. n. A bud, a blossom. మొద్ది, కొరకము.

రోహిణి rōhini. [Skt.] n. The fourth of the lunar mansions, personified as the wife of the moon, రోహిణీనక్షత్రము. Also, the mother of Balarāma. బలరామునితల్లి, A medical plant, Helleborus. కలుకరోహిణి.

రోహితము rōhitamu. [Skt.] adj. Red, ఎర్రని. n. Redness, ఎరుపు. A red streak in the clouds. బుజుకూపేంద్రధనుస్సు, కొండ. Swa. v. 123. రోహితాశ్వదు rōhitashvadu. n. The god of fire. అగ్ని హూత్రుడు. Also, the name of Harischandra's son.

రోహిత్తు rōhitu. n. The female white-footed antelope. మన్నుబిడి, ఆడుమన్నుమృగము.

రోహిషము rōhishamu. [Skt.] n. A species of wild deer. కొండగొర్రె.

రౌ rau

రౌతు or రవుతు rautu. [for Skt. రాహస్య.] n. A trooper, rider, horseman. గుర్రము నెక్కువాడు. రాతుకొడ్డిగుర్రము like rider like steed.

రౌత్రము raudramu. [Skt. from రుద్ర.] adj. Terrible, terrific, fearful, sharp, acute, wrathful, violent. భయంకరమైన, తీక్షణమైన. n. One of the nine feelings or emotions called రసములు. An emotion of fear, ఒక రసము. Terror, wrath. రౌత్రి, raudri. n. The name of a Telugu year.

రౌప్యము raupyamu. [Skt. another form of రూప్యము.] n. Silver. వెండి. adj.

Made of silver, argentine. వెండిరోచేసిన. T. i. 5.

రౌమకము raumakamu. [Skt. from 'Rome.'] n. Salt obtained from Rome, సంభరితేశమున రుమము నెడు గనియందువుట్టిన ఉప్పు.

రౌరవము rauvaramu. [Skt.] n. One of the divisions of Naraka or Hell ఒకరకము. adj. Fearful, terrible, భయంకరము.

రౌలు or రవులు Same as రకుల. (q. v.) రౌలుకొను raulu-konu. v. n. To take fire, to flame forth, కాలమొదలుపెట్టు. రౌలుకోలుపు raulu-kōlupu. v. a. To set on fire. మండునట్లుచేయు. రౌలురోలు raulukōlu. n. The act of burning, తలవలకొనుట. రౌలుము or రవులుము Same as రకులు.

రౌహిణ్యము rauhinyamu. [Skt.] n. A name of Balarāma or of the planet Mercury. బలరాముడు, బుధగ్రహము.

రౌహిషము rauhishamu. [Skt.] n. A sort of wild deer. కొండగొర్రె.

ల la

ల la. [Tel.] The letter L (ల) is the same letter with a harsher sound. These two are separate and one cannot always be used for the other. The harsh sound has been introduced into some Sanskrit words. Thus, the nouns కల, కలేబము. are in Telugu invariably written కళ, కళేబము. Authority or custom is the only rule, and it never varies. వేళ time. వల gen. plu. of వలు a thousand.

లంక lanka. [Skt.] n. An island in general. దీవి. ఏలినడిమిదిప్పు. The capital of Ravana. Ceylon, రావణాసురునివట్టణము.

లంకణము lankanamu. [for Skt. లంఘనము.] n. A day passed without eating any food when one is attacked with fever and other diseases. జ్వరము మొదలైనరోగములు

కచ్చినప్పుడు ఆహారములేకుండా ఉండేదినము, ఉపవాసము.

లంకింకు *lankintsu*. [Tel.] v. a. To join, unite. తగిలించు, చేర్చు. To link or couple together, as two bullocks, పెనవేయు. "నుష్టోకోదేలబట్టుకొనినీ ప్రీతిలంకించుండ లంకియతోడగండుమీరి పారెక్కడియల్." M. XII. iv. 39. To disgrace. అనమానించు. లంకించుకోవలంకintsu-konu. v. a. To seize, or take by artifice. చెయి చిక్కించుకొను. తండ్రియొక వలలోవేసికొను. లంకింకె లంకియంకె. n. Coupling or tying two animals together. A link, connection. రెండుపక్షుల మెడకు తాడుకట్టడము, పెన, కూడిక, సంబంధము. తగులుపాలు, కూర్చుండము, సంఘము. "నీకును నాకుకూడెంబులంకవేసిను." Vish. vi. 31. ఆరెండు చెరువులు లంకలుగానున్నవి those two tanks are connected, lit: are as 'links.' వానికి దుష్టకులంకె he is much attached to money. "భాగ్యవతిలమున భర్తస్వామికి కీలించెడ లంకకేల్పులు రెండు." H. iv. 303. లంకె లంకెమానినీ *lanke*. n. A slave, vassal. బంబు, వాసుడు. లంకెవలుపు *lanke-palupu*. n. A tether or that ties two animals together. లంకెపాటు *lanke-patu*. n. Clinging together. ఒకటితోనొకటి కరుచుకొనియుండడము. Connection, తగులుము. "నీ|| లలన పాదంబున లంకెపాటై యుండి రాజును నేనూపురంబులార." R. v. 280. లంకెపీట *lanke-pita*. n. A wooden plank used in linking cattle together. పశువులను పెనవేయువలక. లంకెపెట్టు or లంకెవేయు *lanke-pettu*. v. a. To link together, తగులు పరుచు, పెనవేయు.

లంగ *langu*. [from Skt. లంఘనము.] n. Same as లంఘనము. (q. v.) లంగగొప్ప *langu-goppu*. v. a. To leap across, cross over. లంఘించు, వాలు.

లంగరు *langaru*. [H.] n. An anchor. లంగరు భానా a poor house or hospital where food is dispensed. అన్న సత్రము. లంగరువేయు

to cast anchor. లంగరుతీయు or ఎత్తు to weigh anchor.

లంగ *langu* [H.] n. A woman's petticoat. పావడ.

లంగోటి *langoti*. [H.] n. A piece of cloth worn like a truss. గోచి.

లంఘనము *langhanamu*. [Skt.] n. Going over, leaping, springing, jumping over or beyond, transgressing, going beyond proper bounds. వ్రణము, చాటడము. Fasting, abstinence, a day passed without food when one is attacked with fever, &c. ఆభోజనము, రోగి భోజనము లేకుండా ఉండడము, లంకణము. లంఘి *langhi*. n. A transgressor. అతిక్రమించినది. "కన్నుగవ్రుతిలంఘియైకలిమినులక." Ila. i. 3. లంఘించు *langhinisu*. v. n. & a. To pass, or cross over, leap, jump. చాలు, దూకు.

లంచెము *lantsamu*. [Tel.] A bribe; bribery. కార్యార్థముగాను ఆక్రమముగాను రహస్యముగాను ఇచ్చినసొమ్ము. "అనినితలపముల నర్థంబులంచంబుగానిచ్చి." M. IX. ii. 276. లంచెగొండి *lantsa-gondi*. n. One who is given to taking bribes.

లంజ *lanja*. [Skt.] n. A whore, a harlot, a concubine or kept woman. జారస్త్రీ, వేశ్య. లంజె. లంజియ or లంజిత [from లంజ.] Same as లంజ. లంజెకాడు *lanje-kadu*. n. A whoremonger. బిలుడు. లంజెవేడిస *lanje-bedisu*. n. A kind of fish. ఒకవిధమైన చేప. లంజెరికము *lanje-rikamu*. n. Whoredom. పడుపు. లంజెసపరము *lanje-savaramu*. n. A medicinal plant. H. v. 52. ఒకమందుకా, గొంకెమగోరు చెట్టు.

లండి, లండు or లండుపోతు *landi*. [Tel.] n. A wretch: an obstinate or wicked person. కుచ్చితిపురుషుడు, లేక, కుచ్చితస్త్రీ. "లండులైయ్యంబు లావుగానడుగు మిండజంగములకు మతిమీరెడు." L. ix. 186.

లంక *landa*. [Tel.] n. A very stout person, మిక్కిలి లావుమనిషి.

లంకట or **లంకటము** *lampata*. [Tel.] n. Pain, trouble, weariness, బాధ, తొందర, ఆయాసము. Danger, ఆపద. "నూర్వీధివలన శోషిల్లుచున్న పచ్చాకంబులెల్ల తిశయిల్లె. పెక్కులంకటములజిక్కిమమర్త్యులుల్ మానకున్నజనులమనుసులట్ల." Vish. vii. 228. లంకటపడు *lampata-padu*. v. n. To take pains. శ్రమపడు **లంకటుడు** *lampatudu*. n. One who loves, one who is given up to or eager for, అత్యాసక్తికలవాడు, మిక్కిలి ఆశగలవాడు. స్త్రీలంకటుడు a whoremonger, a libertine, a gallant. "రాజ్యసుఖంబులుడై." URT. iii. 111. "అటుగాక కర్తవ్యతలంకటుడగును నేని." M. XII. i. 37.

లంకత or **లంకతావాడు** *lampata*. [Tel.] n. A son of a slave. దాసీపుత్రుడు.

లంపు *lampu*. [Tel.] n. Stolen food, దొంగమేత. లంపులమారి *lampula-mari*. n. An animal that is fond of stolen food, దొంగమేతమేయునది. "లంపులమారిదానినులాచుక మాదిగ వాడుగోయ." H. v. 80.

లంబము *lambamu*. [Skt.] adj. Long. పొడువైన. Great, large, spacious, capacious, broad, expanded either in breadth or length or both. విశాలమైన, విరివియైన. Pendulous, depending, త్రేలాడుచెట్టి. లంబకర్ణము *lamba-karnamu*. n. Lit: The long eared, i.e., a hare, చెవులపిల్లి. లంబనము *lambanamu*. n. Depending, descending, falling. త్రేలాడడము, A necklace. వారము. లంబిక *lambika*. adj. n. The uvula, or soft palate. కొండనాలుక. లంబితము *lambitanu*. adj. Hanging down. త్రేలాడుచున్న.

లంబు *lambu*. [from Skt. లంబము.] n. Largeness, bigness. స్థూల్యము. Greatness, గొప్పతనము. "నీలంబుజికొంచినీలంబువలదను." T. iii. 71. లంబోదరుడు *lamb-odarudu*. n. Lit. The big bellied god, i. e., Ganesa,

విఘ్నేశ్వరుడు.

లంబాడి or **లంబాడి** *lambadi*. [Tel.] n. A certain tribe of gypsies called Lambadies or Brinjaris, who trade in bullocks, salt, grain, &c. లంబాడితండా a troop or camp of these vagrants.

లంబి or **లంబి** *lambi*. [Tel.] n. A family. కుటుంబము.

లంభనము *lambhanamu*. [Skt.] n. Reviling, abuse. తిట్టడము, దూషించడము. లంభించు *lambhinisu*. v. a. To abuse, revile. దూషించు, తిట్టు.

లకుచము *lakuchamu*. [Skt.] n. A species of the bread-fruit tree, *Artocarpus lahu*. (Rox. and Walts.) కప్పరగు. A large species of lemon. కజనిమ్మచెట్టు.

లకుముకి *laku-muki*. [from Skt. లక్కుముఖీ, so called from its red bill.] n. The White-breasted King-fisher. *Halcyon smyrensis*. (F. B. I.) బుచ్చిగాడు.

లకోట *lakota*. [Marati.] n. An envelope. Sealing. A post parcel.

లకోరి or **లకోరి** *lakori*. [Tel.] n. A sharp arrow. క్రూరబాణము. "తగుకులకోరిలతరక సంబు." Swa. iv. 36. టీ|| లకోరులకోరిసంబు, అంబులపాది. A kind of pigeon, పారావశవికేపము. "మేలైనలకోరిలు." పా. i.

లక్క *laku*. [from Skt. లాక్ష.] n. Lac, sealing wax. లాక్ష. జకుపు. అటుకులక్క shell-lac. కొయ్యలక్క stick-lac. లక్కతెవులు *lakka-teruvu*. n. The weevil or the blight caused when corn turns rusty. ఒకవిధమైన చీడ. లక్కపెట్టె *lakka-pette*. n. A lacquered box. చిత్తపెట్టిక. లక్కబియ్యము or లక్కపాడి *lakku-biggumu*. n. Powdered lac, grain lac. పాడిలక్క. లక్కయిల్లు a house built with lac, seeming like mortar, intended by Duryodhana to be set on fire to procure the death of the Pandavas. లక్కపకరాలు false coral. లక్కకు *laku-aku*. (లక్క+అకు.) n. A

roll of palm leaf reddened with lac and worn in the ear instead of an earring, చెవ్వాకు. లక్కకువన్నె a sort of pale red colour.

లక్కనము lakkanamu. [from Skt. లక్షణము.] n. The science of Grammar, వ్యాకరణశాస్త్రము. A sign, సూచకు, ఆచారము.

లక్కమి lakkami. [From Skt. లక్ష్మి.] Same as లక్ష్మి. (q. v.) లక్ష్మమడు corruption of లక్ష్మిమడు.

లక్ష laksha. [Skt.] n. A lac, one hundred thousand. నూరువేలు.

లక్షణము lakshanamu. [Skt.] n. A sign, mark, token. సూచకు. A symptom, an indication; a characteristic, attribute, quality; a predicate, any thing by which an object is designated, or distinguished. శాస్త్రము. A rule of art or science. విధి. The Science of Grammar, &c. వ్యాకరణశాస్త్రము. Perfection, comeliness, beauty, correctness, precision. వర్షలక్షణములు the signs of rain. జ్వరలక్షణములు the symptoms of fever. అక్షరలక్షణము the description of letters in grammar, i. e., Orthography. ఛందోలక్షణము prosody. ఆ లోక లక్షణములను చెప్పుచున్నాను I will now describe the symptoms of that disease. లక్షణముకమైన కావ్యము a classical poem, a book written according to the rules. లక్షణమైన lakshanam-aina. adj. Handsome, beautiful. అందమైన. లక్షణయా lakshanaya. adv. Metaphorically. లక్షము lakshamu, n. A butt, mark, or aim. సూ. లక్షించు or ఆలక్షించు lakshintsu. v. a. To aim at, to see, సూచింపట్టు. మాచు. లక్ష్యము lakshyamamu. n. A mark, token, or sign. చిహ్నము, సూచకు "మానలక్ష్యకృతి." T. iii. 149.

లక్ష్మి lakshmi. [Skt.] n. Lakshmi, the wife of Vishnu, the goddess of prosperity. Wealth, fortune, సంపద. Beauty, splen-

dour. శోభ. Turmeric. పసుపు. "శుభశాశ్వత లక్ష్మిలనీకుగలగడును" Rukmāngada.iii.129.

లక్ష్మణుడు lakshmanudu. n. The younger brother of Rāma. సోమిత్రి. A fortunate man, శ్రీమంతుడు. లక్ష్మీపతి lakshmi-pati n. The husband of Lakshmi. లక్ష్మీమహారాజు lakshmi-manoharālu. n. A certain kind of rice. H. iv. 158. లక్ష్మీవంతుడు lakshmi-vantudu. n. A man of wealth. భాగ్యవంతుడు, సంపదగలవాడు. లక్ష్మీవారము lakshmi-varamu. n. Thursday, సూరవారము. బృహస్పతివారము, తేనవారము.

లక్ష్మీమహారాజు lakshmi-manoharālu. n. A certain kind of rice. H. iv. 158. లక్ష్మీవంతుడు lakshmi-vantudu. n. A man of wealth. భాగ్యవంతుడు, సంపదగలవాడు. లక్ష్మీవారము lakshmi-varamu. n. Thursday, సూరవారము. బృహస్పతివారము, తేనవారము.

లక్ష్యము lakshyamu. [Skt.] adj. Observable, perceptible. చూడదగిన, విచారించదగిన. n. A mark, or butt, an aim. Care, regard, respect, esteem. సూ, ఉద్దేశము. గౌరవము. నాయందు వానికి లక్ష్యములేదు. he does not care for me, or mind me. An instance or example adduced in proof. దృష్టాంతము. ఇందుకు లక్ష్యము for instance. అది లక్ష్యము కాదు that is no great matter. లక్ష్య పెట్టు or లక్ష్యము చేయు lakshya-pellu. v. a. To aim. To esteem, take notice of, regard, value, care for, respect. సూచింపట్టు. గౌరవముచేయు.

లగడ lagada. [Tel.] n. Overboiled rice. చిమిడి అన్నము.

లగనము [from Skt. లగ్నము.] Same as లగ్నము. (q. v.)

లగాము lagamu. [H.] n. A horse's bridle.

లగాయము lagayatu. [H.] n. Beginning, commencement. adv. Since, from the commencement of, from the beginning. ఈరోజు లగాయము beginning from this day.

లగించు lagintsu. [Tel.] v. n. To agree or coincide in sense or meaning. ఇముడు. To suit, సరిపడు.

లగుడము lagudamu. [Skt.] n. A club bound with iron or made of it, a staff or stick. ఇనుప ఆలుగుగల డండము. "చిక్కెనలగుడంబున తలవక్కలుగావారి." P. i. 614.

లగుడు lagudu. [Tel.] n. A kind of hawk; the Laggar Falcon, Falco jugger. (F.B.I.) ఒకజాతిదేగ. "నింగికై కుంచెయ్యై వెసంగోయని యార్యపక్షిసంహతిగాదునోరింగని మ్రోయకు బాగువుకొంగలనొకలగుడుడిగి కొట్టెనిలబడకా." Swa. iv. 86.

లగువు [from Skt. లఘువు.] Same as లఘువు. (q. v.)

లగ్గ lagga. [Tel.] n. An escalade, scaling, (ముట్టడించి) కోటపైకిపాకడము. లగ్గలక్క, లగ్గపట్టు or లగ్గలుపట్టు to scale a fort, ముట్టడి చేసి కోటనెక్క. లగ్గడింపు lagga-dimpu. n. Assault bafflers; (these were stones kept upon fortresses to be rolled down upon the besiegers.) కోటమీదనుంచి శత్రువులపైకి దొర్లించేబండలు.

లగ్గము Same as లగ్నము. (q. v.)

లగ్గము laggu. [Tel.] n. Welfare, prosperity, happiness. శుభము. మేలు. లగ్గులు laggu. n. Obsequies, ఉత్తరక్రియలు. దివారాలు. "అనంతంబ దక్షిణభుజాస్పందనం బుపలక్షించి మీదలగ్గునుననుచు." M. III. iv. 110. "దుర్వోధనాదులకు సంతకంబైవిభవంబెనకకా భృతరాష్ట్రు డొప్పిలైహికవిధు లొనరించునట్లుగా నొనర్చి తానెరింగి వారికెల్లలగులు సేయుటకుంచును బంధులు లేరని వసుంధరావల్లభులెల్లలుద్దేశించియించిచివా సంబులతో భామునింబనిచె." M. XII. i. 438.

లగ్నము lagnamu. [Skt.] n. The rising of a Sign or Constellation. That portion of the equator, which rises in succession with each Sign in an oblique sphere. A period astrologically selected for any auspicious ceremony, such as a marriage, &c. రాశియొక్క ఉడయము. adj. Attached to, adhering to, in contact with, joined to, connected with, intent on, తగులుకొన్న.

లగ్నకుడు lagnakudu. n. A security, or surety. పూటకాపు. పూటపడినవాడు. ప్రతిభువు. లగ్నపత్రిక lagna-patrika. n. A wedding notice.

లఘిమ or లఘిమము. laghima. [Skt.] n. Ethereality, volatility, subtility, buoyancy. Excessive lightness; absence of weight, especially as an attribute of supernatural power. చులకడకము. లఘుత్వము. లఘిష్ఠిమ లaghishthamu. adj. Lightest, very light, very small, least, మిక్కిలి చులకైన. మిక్కిలి తక్కువైన. లఘుత్వము laghutvam. n. Lightness, triviality. చులకడకము. లఘుబ్రహ్మి laghu-brahmi. n. A plant called Trigonella corniculata లఘులయము laghu-layamu. n. The root of a fragrant grass, usually called Cuss-cuss. Arthropogon muricatum, తెల్లవట్టివేరు. లఘువు laghuvu. adj. Swift, quick, చికిల. Light, not heavy; slight, trivial, trifling. Convalescent, better in health. Abating, moderating, as applied to disease, చులకని. తేలికైన, శాంతమైన. n. An abatement, lessening, slackening. A short syllable. A leap, darting. Quick time in music. శాంతము, సురువుకానిది. గంతు. వేగము. శాశ్వతంబు. లఘువుగా laghuvu-ga. adv. Lightly. In good health. Gently, well, softly, slowly. తిన్నగా. స్వస్థముగా. లఘుశంకకు పోవు laghu-sankaku-povu. v. n. To pass urine. ఉచ్చేపోయు.

లచ్చి [from Skt. లక్ష్మి.] n. Same as లక్ష్మి. (q.v.) లచ్చిమగుడు same as లక్ష్మీమగుడు.

లచ్చేనము Same as లక్షణము. (q. v.)

లజ్జ lajja. [Skt.] n. Shame, modesty, bashfulness, shyness, సిగ్గు. లజ్జాభువు or లజ్జాశీలుడు lajjaluvu. adj. Bashful, modest. సిగ్గుగలవాడు. లజ్జించు lajjintsu. v. n. To be ashamed, bashful or shy. సిగ్గుపడు. లజ్జితము lajjitamu. adj. Abashed. సిగ్గుపడిన.

లటక్కున latakku-na. [Tel. (anuk.)] adv. Suddenly. అకస్మాత్తుగా.

లటపట, లటపటము or లటపిట latapata. [Tel.] n. Fighting, a quarrel. వెగడము. "కల్లసర్వములును కపటకృత్యములు, లటపటంబులును లాలామాలునును." L. vii. 277. Braggling, boasting. జంభాలునరకడము, గప్పాలకొట్టడము. "నావుదుపరిపూరించెద విపుండుటయెరిగిరాక యిదివేలుగనే గావించితి తేరికికలఁబించుకగలిగెనేనిలటపటరేలా." G. vii. 29.

లటహము latahamu. [Skt.] n. A kind of drum. వాద్యవిశేషము. adj. Skilful, attractive. కార్యకరణము. "ధక్కాహుధక్కారణాన కలటహపటహతమట. ఆవజనిస్సాం." H. iii. 38.

లట్టు lattu. [Tel.] n. A step, పడియ.

లట్టువ or లట్టు lattuva. [Tel.] n. A cudgel. దుడ్డుకర్ర. A small cymbal, చిటితాళము. "చు కరమునమానిలట్టువయ్య కంబళ మంసము నందుజంకిటం, దివి పెప్పుగూడయుంగొనిరదీయని వాసమునిర్లమించి యెవ్వరుతనుజాతురోయ నుచు." Vajja. iii. 98.

లతాలున lathalu-na. [Tel. (anuk.)] adv. Suddenly, all at once. లటక్కున.

లడాయి ladayi. [H.] n. A fight, battle, యుద్ధము.

లడి ladi. [H.] n. A skein of lace, &c., నిడుపుగామట్టి. సరిగలోనగునానిచుట్టు. A skein of gold or silver thread. A string of pearls, flowers, &c.

లడ్డిగ, లడ్డిగె or లడ్డిగము laddiga. [Tel.] n. A kind of bottle used in travelling, బుర్ర. ఒకవిధమైనపాత్ర. "కావడిమైనంబుగట్టిననొకకావి, కాటికంబలియార్రసంచయియర. నేతిలడ్డిగనిట్టనించిన సారకాయ. బుర్రలిర్వంకలపాసగియును." H. i. 200. "సంబారంపుచింతపండు. పెల్లెలో హండికావర్ణకొమ్మలవ్రేలుగిడ్డిమొత్తు నేతిలడ్డి గలును." A. ii. 123. తెనెలడ్డిగ a honey bottle.

లడ్డు laddu. [Tel.] n. A kind of sweetmeat. (Metaphorically,) a scrape, perplexity. లడ్డుకము, లడ్డువము or లడ్డువము Same as లడ్డు.

లత or లతిక lata. [Skt.] n. A creeper, a creeping plant, తీగ. A branch, కొమ్మ. ఖడ్గ లత a slender sword. తనూలత her slender form. లతకూన lata-kūna. n. A sprig, (poetical phrase for a girl.) చాలిక, లేతతీగ వంటి ఆడుది. లతాంగి lat-angi. n. A slender woman; one whose form is slender as a sprig. తన్వంగి. లతాంతము lat-antamu. n. A flower (lit: the extremity of a creeper.) లతాంతాస్తుడు one who uses blossoms for weapons, i.e., Manmadha, పుష్పాస్తుడు. Kālabas. iv. 31. లతాదాల lata-dōla. n. A swing formed of twigs. తీగఉయ్యాల. A. v. 66.

లత్త latta. [Tel.] n. A blow, డబ్బ. Danger. ఆపద.

లత్తిక lattika. [Tel.] n. A stout and heavy seed of the గచ్చకెట్టు.

లత్తిచేప latti-chēpa. [Tel.] n. A sort of fish, Drepanus puntatus. Russell; plate 79.

లత్తుక lattuka. [from Skt. లాక్ష.] n. The red colour called lac, produced like cochineal from insects. లాక్ష. లత్తుకదూది cotton steeped in lac liquid and then dried. This by being dipped in water forms red ink. లత్తుకబొత్తులు lattuka-bottulu. n. A certain kind of grain. ధాన్యవిశేషము. H. iv. 158.

లద్ది or లద్దె laddi. [Tel.] n. The dung of horses, asses, elephants, or camels. అశ్వాదులపేడ. లద్దిఅశు trash, the remaining substance of leaves boiled for dye, &c. లద్దిపురుగు laddi-purugu. n. A dung-beetle. The fly that destroys corn, a grub in wood. క్రిమివిశేషము. లద్దెపిప్పి or లద్దిపిప్పి lulle-pippi. n. The blight

or murrain that destroys corn. ఒకవిధమైన తీవ్ర. లద్దె or లద్దియ luddle. n. The end of a cloth. నేయువాడు బట్టచివరిను విడిచెడు అంచు.

లపక lapaka. [Tel.] n. Money, wealth. ధనము, విత్తము.

లపటాయింపు or లప్టాయింపు lapata-y-intsu. [Tel. anuk.] v. n. To devour, to plunder.

లపనము lapanamu. [Skt.] n. The face or countenance. ముఖము. The mouth. నోరు. Voice, talking. మాట్లాడడము. A word, మాట. "కళదేరుకప్పుర తలకంబువాసనల్లపన గంధములకులంచ మొనగ." H. iv. 84. లపితము lapitamu. adj. Said, spoken. చెప్పబడినది. n. Voice, speech, a word. మాట.

లప్ప lappa. [Tel.] n. A lump (as of sugar or of civet.) మద్ద. గడ్డ. రాశి. "తలము క్లుప్తముగా తాల్చిమేనులను బొల్పుజన్మగిరిలప్పలు సోడుముట్ట దళముగా నగలగంధముమేనలది." Nava. page 58. లప్పము lappamu. n. Plaster, cement used to fill up the cracks in wood or the seams of ships, &c. Putty.

లబలబ laba-laba. [Tel. anuk. of beating oneself on the mouth, as a mark of distress.] adv. Much, severely.

లభించు labhintsu. [Skt.] v. n. To happen, befall, occur, be acquired or gained. ప్రాప్తమగు. ప్రాప్తించు. కలగు. వాడు చెప్పిన ప్రకారము లభించింది it turned out as he prophesied. లభము labdhamu. adj. Gained, acquired, obtained, received, attained. పొందబడిన. n. The quotient in division. భాగహారముచేయగా నచ్చిన సంఖ్య. లభవర్ణము labdha-varnadu. n. A learned man. పండితుడు. లభి labdhi. n. Profit, gain. లాభము, ప్రాప్తఫలము. కలిమి. "ఇతరమత్స్యములనగట బోకాత్వియంచుల లభిజంగమారాధనల్ సల్పువనీల." BD. iv. 1822. లభ్యము labhyamu. adj. Attainable, procurable. పొందదగిన.

లమడి or లమ్మ lamidi. [H.] n. A slave girl, a wretch, scamp. తొత్తు.

లయ laya. [Skt.] n. Beating time in music and dancing. తాళము యొక్క కాలము. [Tel.] n. Fraud, trick, deceit. మాయ, మోసము. లయకాడు or లయకారి layakadu. n. A rogue. మోసగాడు. "తే! అతని గప్పి పెట్టెడినీలయకాం దొంగ." Vajjayanti. iv. 81.

లయము layamu. [Skt.] n. Loss, destruction, extinction, annihilation, నాశము. The grass called cuss-cuss, నట్టివేరు. ఇంతలో ఆ ప్రభుత్వమునకు లయకాలము సచ్చినది these were the declining days of the dynasty. లయింపు layintsu. v. n. To be destroyed. క్షయించు. To be attached to, be connected with, లచ్చునుగు, సక్తమగు. వాని మనసంతా దానియందే లయించియుండగా while his every thought was engrossed by her.

లయ్య layya. [Tel.] n. A prostitute.

లలంతిక lalantika. [Skt.] n. A necklace hanging as low as the waist. కంఠాధరణము.

లలల్ lalat. [Skt.] adj. Shaking, tremulous. చలించే. కదిలే. లలన lalana. n. A wanton girl, a beauty. విలాసవతియగుస్త్రీ.

లలాటము lalatumu. [Skt.] n. The forehead. నడుగు. నెసలు. లలాటలిఖితము or లలాటలిపి lalata-likhitamu. n. That which is written on the forehead: (what Mussulmans call 'nasih.') Luck, destiny. (Branha is imagined to write in crooked lines on the skull, the future events of each life.) లలాటిక or లలాటపట్టుము lalatikku. n. A tiara, a fillet. ముఖపట్టిక, పాపటబొట్టు.

లలామము lalamamu. [Skt.] n. A sign. గురుతు. A flag, తెక్కము. A nornament, భూషణము. A coronet of flowers. A mark on the forehead, నడుటకట్టే పువ్వులశాపి కము. లేక, బొట్టు, తలకము. గమలేలలామములు the loveliest of women. "అద్దయినా

చిననలికలలామంబు ప్రతిబింబింబుపరిది." B. vii. 416. adj. Chief, principal, excellent, శ్రేష్ఠమైన. Beautiful, agreeable, charming. సుందరమైన. లలామకము lalamakamu. n. A coronet of flowers. బాసికము. పురుషుని పురోన్యస్తమాన్యము. పిల్లకట్టునకట్టినదండ. "సారంగమదంబులదిలలామకమిడి." A. vi. 180. లలామడు the chief man, ముఖ్యుడు. శ్రేష్ఠుడు. భూపాలలలామడు the noblest of kings. "మంత్రిలలామా." Ved. Ras. ii. 1. సాఫ్యలలామము the most virtuous of women. "ఈయబలాలలామకమయేయుగమందునుగాన." T. ii. 105.

లలి lali. [Tel.] n. Order, క్రమము. Love. శ్రేష్ఠము. Brightness, joy, వికాసము. ఉత్సాహము. Gracefulness, agreeableness. సాగసు. ఒప్పిదము, సమృద్ధి. అంగీకారము. adj. Graceful, agreeable. సాగమైన, ఒప్పిదమైన. adv. Gracefully, agreeably. సాగముగా, ఒప్పిదముగా, అత్యంతము. "అనిమల్లస్థిమలలితలోచనదీప్తలడరనుకించిన సాగియాని." M. IV. iii. 55.

లలితము lalitam. [Skt.] adj. Beautiful, graceful, charming, lovely, gay, cheerful. మనోహరమైన. సుందరమైన. లలితాంబి a sweet or lovely figure.

లవంగము la. angamu. [Skt.] n. A clove. *Caryophyllus aromaticus*. (Watts.) కేవలము. అవంగపుముగ్గ. లవంగపుచెక్క lavangapu-chekka. n. *Cassia lignea* (Ainslie. అవంగకము. లవంగపట్ట lavanga-patta. n. Cinnamon. స్వల్పఅవంగపట్ట *Cinnamomum zeylanicum*. అపవలవంగపట్ట *Cinnamomum uers* (Watts.)

లవణము lavanamu. [Skt.] n. Salt. ఉప్పు. Saltness. ఉప్పున. adj. Salt, saline. ఉప్పుగానుండే. సముద్రలవణము sea salt. వైద్యవలవణము rock salt. బిడాలలవణము salt used in medicine. అవోక్రానిక్ము hydrochloric or muriatic acid, *acidum muriaticum*.

లవణి lavani. [Tel.] n. Tightness. దిగువు. "నీ|| విశేషమైనయొడ్డాణంబులనణిచేసక్కరించిన పాట్లనుక్కరించి." Swa i. 15.

లవనము lavanam. [Skt.] n. Reaping, mowing. వైరుముదిలగువచి కోయడము.

లవము lavamu. [Skt.] n. A small quantity, a very little, a minute particle. కొంచెము. సూక్ష్మము. రేశము. Cutting, plucking, as a flower, &c. కోయడము. కోత. adj. Little. కొంచెమైన. అవించు lavinsu. v. a. To cut, reap, mow. కోయ. లవలేశము lava-lesamu. adj. Very little. రవంతలవలేశమైనను ఎనుగినాడు one who is utterly ignorant.

లవలవ lava-lava. [Tel.] adj. Split, divided, broken asunder. భేదిల్లిన. పగిలిన.

లవలి lavali. [Skt.] n. A kind of creeper. ఒకటిగె. Swa. iii. 146. A. v. 80.

లవిటి laviti. [Tel.] n. The root of a bird's wing. రక్కమొదలు.

లవిత్రము lavitamu. [Skt.] n. A sickle. a small reaping hook. కొడవలి. "దుకతలతాలవిత్ర." Dasaradhi Satakam.

లశనము lasunamu. [Skt.] n. Garlic. వెల్లుల్లి. A certain kind of flaw in a gem, రత్నములలోనుండే దోషవిశేషము.

లసత్ lasat. [Skt.] n. Bright, brilliant. ప్రకాశమానమైన.

లసుకు lasuku. [Tel.] v. a. To destroy, నాశముచేయు.

లస్కరు laskaru. [H.] n. An army, దండు. A lascar, సిపాయి. adj. Stout and strong

లస్తకము lastakamu. [Skt.] n. The middle of a bow, where it is grasped. ధన్యుధన్యస్థానము. A. ii. 88.

లహరి lahari. [Skt.] n. A large wave or surf, a billow. A flood. మహాతరంగము. ప్రవాహము, పెద్దకరడు. T. iv. 150.

లా la

లాంగలము langalamu. [Skt.] n. A plough. నాగలి. లాంగలి langali. n. An epithet of Balarāma. బలరాముడు. The forest tree called *Gloriosa superba*. నీరపిప్పలి. Rox. ii. 143.

లాంగూలము langulamu. [Skt.] n. A hairy tail, as a horse's.

లాంఘనము langhanamu. [Skt.] n. A mark, or sign, చిహ్నము. A name, or appellation. పేరు.

లాక లaka. [Tel.] n. A feather. పక్షియాక. A new shoot from a stalk of corn, &c. శాస్త్రవైరులాక పెట్టినది the cholam has sent out fresh shoots. లాకకట్టు laka-kattu. n. Pinioning the arms. పెడచేతులు విరిచికట్టు. లాకలు lakalu. n. plu. Small pieces of stick, used by weavers. సారెవాడు పడుగునందునచ్చేపుల్లలు. "కారంపుపడుగులు కండెలకప్పెర గోలయిత్ లాకలునీటికడప. గంప, డొల్ల, కళాసంబు. కదురు, నెమక." H. ii. 12. లాకకట్టు laka-katta. n. The unfinished warp of a cloth with pieces of wood still stuck in it, లాకలవో చుట్టియుంచిన పనిమనిషియని పడుగు.

లాక్ష లaksha. [Skt.] n. Lac, లక్క. లాక్షారసము laksha-rasamu. n. The red dye obtained from lac. లచ్చక.

లాక్షుగీనుడు lakshugīnudu. [Skt. from లక్షణము.] n. One who knows the rules of the various arts, &c. A grammarian. A classical scholar. లక్షణము తెలిసినవాడు, లక్షణజ్ఞుడు.

లాగ laga. [Tel.] n. A burrow, hole. కలుగు, వారియ. బిలము. "అడవియెల్లడబాచినవనినాగ

వేల్లడయుబోరెలాగలముల్లిల్లు." Swa. iv. 25 "అనినవినిసిగ్గుపడి, తనచనునోటికిపిల్లించియె సన్నతిబలికుండును వేరొకతగులాగకుబని సముదరి వర్జనమున సాఖ్యముబొందెకా." M. XII. iii. 236. లాగదాగుడు laga-dagudu. n. A snake, నర్పము. లాగరి lag-ari. (లాగ+అరి) n. The ear. చెవి.

లాగము lagamu. [from Skt. లాఘము.] n. Same as లాఘవము. (q. v.) లాగి lagu. adj. Light; easy; skilful. లాగముగల, లఘువైన, సులభమైన.

లాగు lagu. [Tel.] v. a. & n. To pull, haul, drag, draw. ఈడ్చు. వాడు ప్రాణమిడుచును పుడు వానికాళ్లుచేతులు లాగివి in dying his arms and legs were drawn up, or were contracted. n. Attraction, ఆకర్షణపడము. Consent, సమృద్ధి. Manner, విధము. A summer-sault, leap, లంఘనము. Short drawers, reaching only to the middle of the thigh. వేల్లడము. లాగించు lagintsu. v. a. To cause to pull or drag, లాగుచుచేయు. లాగుకోవ లాగు-kovu. v. a. To take by force, seize. బలాత్కారముగా తీసికొను. అపహరించుకొను. లాగుబడి lagu-badi. n. Expense, cost. లాగులాడు lagu-ladu. v. u. To struggle, పెనుగులాడు. లాగు or లాగుప lagu. adv. Like, as, తీరిగా. విధముగా, పరి. "వెలయుపాశ్చంద్రునివిధమున, నలునినీకను. పురుకుచ్చుచాడ్చున. పురుకుచ్చినీలి. సగరులాగున. కాస్తనీరువ్యవార్యాడగను. గయనిక్రము." H. i. 42. ఏలాగుననున్నది how is it, in what fashion is it? ఈలాగున in this way. అలాగున in that manner? అతిరు నెప్పిలాగున according to what he said? అది ఆద్యేలాగున చేయాలనిది ye u must manage to get this done. మాకు అందేలాగు so that it may reach us. మెట్టులాగు నిలిచినాడు he stood stock still. వాని ముఖములాగు ఉండెను it looked like his face. ఇట్లు చేసేలాగున చెప్పము tell him to do so.

లాభవము *laghavamu*. [Skt. from లభువు.] n. Lightness, slightness, delicacy, easiness, facility, dexterity. లభుత్వము. Health, ఆరోగ్యము. హస్తలాభువము or కరలాభువము sleight of hand. నన్ను లాభువముచేసిరి or లాభువపరిచిరి they scorned me. చూచువారికి లాభువముగానుండును it will appear contemptible. "మావలవలలాభువమున, నీవేటికి బుచ్చుకొంటి." B. X.

లాచారు *lacharu*. [H.] adj. Helpless, forlorn, poor.

లాచి or **లాచీ** *lachi*. [Tel.] n. The sack to receive loads, placed upon horses or asses, గుర్రములమీదను గాడిదలమీదను వేసే గోనె. A load carried on a small cart.

లాచు *latsu*. [Tel from లాకు.] v. n. To lie in ambush, పాంచు. To oppose, కవియు. v. a. To pull, haul, ఈడ్చిపట్టు, లాగిపట్టు. "వారికధ్యగులులాచి యిడువిడియమలవేరి." A. ii. 69. "దాచినమీమాంలదనమెల్లబెట్టి గోవికాదైవనిగోనుచునే తెంచిలాచియున్నాడునిలాగొత్తి చూడ." HD. ii. 1051. "కటిసూత్రమున లాచికట్టినగోచి." L. xi. 253.

లాజులు *lajalu*. [Skt.] n. plu. Fried grain, parched corn. వేలాలు, బారుగులు.

లాటదేశము *lata-desamu*. [Skt.] n. The ancient name of a part of Southern India: Guzerat or Malayalam.

లాటి *lati*. [Tel.] n. The Tailor bird. పక్షిని శేషము.

లాటికర్ర *lati-karra*. [Tel. లాటి corruption of లానాటి.] n. A staff or club. దుడ్డుకర్ర.

లాడము *ladamu*. [H.] n. A horse shoe. లాడములకట్టు to shoe a horse.

లాడి *ladi*. [Tel.] n. A large ulcer, a galled sore, a sore on the back of any animal of burden produced by its load. పెద్దపుండు. లాడ్చేపుండు. Matter or pus exuding from

the ear, చెవిపుంటిలోనుండికాకే రసి. "లాడికి మూగుకాకుల బలాయన మొండగశేయ." H. v. 35. A sacrifice, బలి.

లాడె or **లాడియు** *lade*. [Tel.] n. Loading a pack ox. ఎద్దుబీపున బరువెక్కించుట.

లాత See లాయు.

లాతము, **లాతాము** or **లాతపుకొల** *latamu*. [Tel.] n. A stick, staff, rod, a hermit's staff. దండము, సన్యాసిచేతిదండము, చేతివేపు, పంకరకోల. "కకపాలకేవారి కటకము త్రితపాటి కురుచలారముతోడ గూర్చివట్టి." Swa. i. 15. "కబలపపుంగిదుపుననిలపైనల సిన యెన్నిరెక్కలాండె శేఖలాండె వ్రాసియా లారపుంగోలసవ్యహస్తంబునబట్టి మట్టించినన్ని యునిపుతలంబు ప్రాణులై." G. viii. 116.

లాతి *lati*. [Tel.] adj. Other, strange, foreign, అన్యము. n. A stranger, an alien. అన్యపురుషుడు, అన్యస్త్రీ. లాతివాడు a stranger, పరుడు, అన్యడు. "ఇప్పుడు పగడిర్చుకోవచ్చె నేమెగాక యేమిచేసితిలాతినేసోమునకును." R. vi. 30. "తల్లినచ్చిరక్షిమైనుపచరింపక లాతివై యిటులారకుండుటయుక్తమై" M. XI. ii. 32. Plu. లాతులు.

లారు *latu*. [Tel.] adj. Much, great, అధికము.

లాపర or **లాపరా** *lapara*. [Tel. లాపు+రాయి.] n. A grate over a drain. జలగార్తె ముగో కసపు చొలకుండా నిక్షిప్తన నాగిబంపుపలక, లేక, గండ్లరాయి. చిక్కుపలక. "మీగుడిలాపర" కూపురాసికడనిలిచి." A. vi. 9.

లాపు *lapu*. [Tel. from లాచు.] n. Lying in ambush, &c. See లాచే. లాసోసు combination, interference.

లాభము *labhamu*. [Skt.] n. Gain, profit, advantage. దొకకడము. ప్రాప్తి. Interest on money. క్రయవిక్రయములవల్లనచ్చిన పెచ్చు. విడ్డి. లాభనష్టములు profit and loss.

లామజ్జకము *lamajjakamu*. [Skt.] n. The root of the *Andropogon laniger*, usually termed Cuss-cuss. The *Juncus odoratus* of Pharmacy. (Watts.) తెల్లకట్టివేరు, నీటి పట్టివేరు.

లాయులు *layakhu*. [H.] adj. Fit, proper, suitable. తగిన. లాయులుకారు it is not proper.

లాయము *layamu*. [Perhaps from Eng. 'lines'.] n. A stable. ఆశ్వశాల.

లాయు or **లాతవేయు** *layu*. [Tel.] v. n. To increase, prosper, be proud. ఉండ్రేకించు. విభ్రంభించు. లాత *lata*. n. Pride, లాయుట.

లాల or **లాలాజలము** *lala*. [Skt.] n. Slaver, saliva, spittle. కౌంక, కౌల్లు.

లాలన or **లాలనము** *lalana*. [Skt.] n. Wheedling, coaxing, flattering. బుజ్జెగింపు.

లాలము *lalamu*. [Tel.] n. A certain cloth put on over a saddle cover. ఉల్లారుక్రింది శౌరు. లాలసరి *lasari*. (లాలము+సరి) n. Scarlet tufts attached to a state saddle. గుర్రపుపల్లన పక్కలందుగట్టు పట్టుకుచ్చులు.

లాలస *lalasa*. [Skt.] n. Ardent desire, ఆతి కాంక్ష, ఔతుక్కుము. Soliciting, asking. ప్రార్థన, యాచన. Amorousness, విషయలంపటము. లాలసము *lalasamu*. adj. Devoted to, attached to. విషయలంపటమైన, మిక్కిలి కాంక్షగల. లాలసుడు *lalasudu*. n. One who loves, one who is wishing for. మిక్కిలి కాంక్షగలవాడు.

లాలాట *lalata*. [Skt. from లాలాటు.] adj. Relating to the forehead. సెసటి. "లాట శుద్ధాంతలాలాటభువ్వంబు నీలాటనక్రియలబాహుం గదోచి." T. ii. 32. టీ. లాలాట, లాలాటప్రదేశమందువుట్టిన.

లాలి *lali*. [Tel.] n. A cradle, ఉయ్యెల. A lullaby sung to children. డోలికనూచి నవ్వడమపడుము. "లాలిలాలియటంబునీలానగు లుపాడి." Charu Chandrōd. iii.

లాలించు *lalintu*. [Skt. from లాలము.] v. n. To wheedle, coax, lull, soothe. బుజ్జెగించు. See లాలన. లాలితము *lalitamu*. adj. Coaxed, wheedled, seduced, loved, desired. Bright, illumined. బుజ్జెగింపబడిన. మిక్కిలి కాంక్షింపబడిన, ప్రకాశింపబడ్డ. Beautiful, సుందరు మైన. "బారేందు శేఖదోచి లాలితమగున పుదిక్కులాగునభరణీ, పాలుని గోహము మెరసెను." B. X.

లాలిత్యము *lalityamu*. [Skt. from లాలితము.] n. Beauty. అందము, సొగసు.

లాలు *lalu*. [H.] adj. Red. ఎర్రని. లాలు గుంచెలు *lalu-kun'helu*. n. plu. Scarlet tufts attached to a state saddle. ఎర్రని చిన్న జెల్లులు. "లాలకుంచెలు." A. v. 55. అనగా, గుర్రముయొక్కపల్లమునకు కట్టే యెర్రని చిన్నచామరములు.

లాలూచి *laluchi*. [H.] n. Temptation, inducement, bribery.

లాపకము Same as లాపుకపిట్ట. (q. v.)

లావణము *lavanamu*. [Skt. from లవణము.] n. A list of soldiers or servants. Enlistment. కొత్తగా కొలువునకువచ్చిన కొలువుడు కానిన పట్టికయందు వ్రాసికొనుట. The profits of a custom house. లావణముచేయు to enlist. లావణి *lavani*. n. Money advanced for grazing cattle on pasture land.

లావణ్యము *lavanyamu*. [Skt.] n. Beauty, loveliness. A pearly white color. సొందరియము, ముక్తాశుభ్రవ్యాధాబంధంబుకల్గినకాంతి, ముఖకాంతిని శేషము.

లానాదేవి *lana-devi*. [H.] n. Traffic, mercantile transactions, buying and selling, moneys dealings in general. లానాదేవిచేసి నాడు he quarrelled or gave annoyance.

లావిక *lavika*. [Skt.] n. A female who vends articles. అమ్మనది. పుష్పలావిక a woman who sells flowers.

లావు lavu. [Tel.] n. Bigness, stoutness, corpulence. ఘోరత్వము. Power, strength, సామర్థ్యము, శక్తి, బలము. Greatness, అతిశయము, ఆధిక్యము. Alma, విచ్ఛేదము. లావులు large quill feathers, రక్కసాదటి పెద్దయొక్కలు. " వెలవెల బారుమారుల లావులుచలింప గదలె దిక్కులకునై గరుడకులము." N. ii. 72. " లలనో యెందునీవికన లావునకుంజననేల." Valj. ii. 125. టీ॥ లావునకుం, విచ్ఛమునకు. adj. Stout, ఘోలము. Difficult, impossible, ఆశక్యము. లావువాడు a stout man. లావుమంది a great many people. లావుపెట్టు to fertilise (land). లావరీ lav-ari. (లావు+అరి.) n. A robust man. బలాధ్యుడు. " పోరిలో వాడిమిగొంతగామిల వ్రాలులలావరియాల నిచ్చి నావాడిశరబుచే" A. vi. 24. లావాటి lavati. adj. Big, large, fat. ఘోలమైన. లావుకపిట్ట or లావుకము lavuka-pitta. n. A sort of quail, *Perdix chinensis*. The Courier Plover. *Cursorius coromandelicus*. (F. R. I.)

లాసము lasamu. [Skt.] n. Dancing. ఆట, నాట్యము, నృత్యము. లాసకము lasakamu. n. A peacock. నెవలి. లాసక లాసిక lasiku. n. An actress, a female dancer, నాట్యము చేయుస్త్రీ. లాసకుడు lasakudu. n. A dancer, actor. నాట్యముచేయువాడు. లాస్యము lasyamu. n. Dancing. నాట్యము.

లాహిరి or లాహిరీ lahiri. [Tel.] n. Drunkenness, intoxication. మైకము. " దేహంబునాహిరినొన తెంపనాక." Radha. i.

లి li

లింగము lingam. [Skt.] n. A mark, sign, token, symptom, characteristic. చిహ్నము. An element, principle. The male organ of generation. The phallus, i.e., emblem symbolic of Siva. సాంఖ్యోక్త ప్రకృతి. శవమూర్తివిశేషము. Nature as an active power

in creation. ఆల్మింగము hydrogen, the watery element. పృథివీలింగము the earth. తేజోలింగము caloric. Gender, in grammar, ఆ పులింగము the masculine gender. స్త్రీలింగము the feminine gender. నపుంసకలింగము the neuter gender. అనియతలింగము or త్రిలింగము common gender. బాలింగము a cylindrical oblong pebble or crystal worshipped as the emblem of Siva. గురులింగము a father confessor. శివలింగము an image of Siva. జంకలింగము a man of the Jangam sect. ప్రసాదలింగము what is dedicated to Siva. లింగశరీరము the subtle or atomic body, the active and causative principle in animated creatures, the quintessence or ethereal substance constituting the soul or spirit, మనోబుద్ధి దశేంద్రియ పంచప్రాణములుగల మాత్మదేహము.

లింగకట్టుమాత్రం linga-kattu-matra. n. A particular kind of pill made of factitious cinnabar. లింగాకారముగాచేసిన రసపిండ్లుపులసరిక. లింగకాయ linga-kaya. n. The solitaire or small case usually made of silver to keep the lingam or phallus in and worn on the breast, suspended by a cord round the neck. సజ్జికాయ. లింగడు lingudu. n. A name of the god Siva. జంకమువ్యు. శివుడు. లింగదొండ linga-donda. n. A creeper with a red conical fruit. *Bryonia laciniora*. కొండలో శ్లేషము. లింగధారి or లింగవంతుడు linga-dhari. n. One who wears the lingam or phallus. లింగమును కట్టుకొనియుండువాడు. లింగపాట్ల linga-potta. n. A kind of snake gourd, లింగాకారపు విత్తులగల ఒకదినుసు పొట్ల. సిద్ధకము. లింగబలిజలు linga-balijalu. n. plu. People of the బలిజ caste, who wear the lingam in a case hung round their necks. లింగవంతులైన బలిజవాండ్లు. లింగవృత్తి లింగవృత్తుడు or లింగి linga-vritti. n. A religious hypocrite, one who assumes the dress, &c., of an ascetic in order to get a livelihood. ధర్మగృహి, పొట్లపోసికొనుటకు జలలు రుద్రాక్షులు ధరించువాడు.

లికుచము or లికుచము likuchamu. [Skt.] n. A lime or lemon. A species of the bread fruit tree. *Artocarpus lacucha*. నిమ్మపండు, కమ్మరేగుపండు.

లిక్కి likki. [Tel.] n. A small sickle. గడ్డేము చలైనానిని కోసే చిన్నకొడవలి

లిక్కుడిట్టె likku-jitta. [Tel.] n. The Tailor bird, పక్షివిశేషము.

లిఖించు or లిఖించు లిఖింతు. [Skt. from లిఖ్ to scratch.] v. a. To write. వ్రాయు. **లిఖితము likhitamu.** n. Writing, వ్రాత. A manuscript. వ్రాసినవ్రాత. A letter, వ్రాయి. adj. Written, drawn, delineated, painted, వ్రాయబడిన. **లిఖితవ్యము likhitavyamu.** adj. Worthy or fit to be written or drawn, వ్రాయదగిన. **లిఖితుడు likhitudu.** n. A witness that signs a document. సంతకముచేసినసాక్షి. A witness, సాక్షి.

లిద్ది liddi. [Tel.] n. A stake driven into a hole that is made in a mortar. The stoppage of the breadth through the nose on account of a cold.

లిపి lipi. [Skt. from లిప్ to smear.] n. Writing in general, hand-writing, a written character. వ్రాత. దేవనాగరిలిపి the Devanāgarī character. లిపికారుడు. లిపికరుడు or లిపికరుడు lipi-karudu. n. A scribe, writer or copyist. వ్రాయువాడు. **లిప్తము or లిప్తకము liptamu.** adj. Smear-ed, anointed, plastered. పూయబడిన. **లిప్తకము liptakamu.** n. A poisoned arrow.

లిప్స lipsa. [Skt.] n. Desire, wish. ఇచ్చి కోరిక. లిప్పుడు lipsudu. n. One who wishes. ఇచ్చుగలవాడు.

లిఫాఫా liphafa. [H.] n. An envelope, లాఫోలా.

లిబ్బి libbi. [Tel.] n. Wealth, riches. ధనము, నిధి. " నిబ్బిగమునుచ్చుతిల మేముచ్చులాపె. గొప్పొనను

నిబ్బిగి పులిబ్బుల బ్బుజేసి మించుదియచేరముచ్చు రక్షించుగాక." Bahulas. § 116. లిబ్బిపతి Lakshmi, లక్ష్మీదేవి. **లిబ్బులు libbulu.** n. plu. Treasuries, నిధులు. గణపానములు. లిబ్బుల యాడు or లిబ్బులకొర Kubera, కుబేరుడు, గణాధిపతి.

లిభి Same as లిపి. (q. v.)

లిమ్మ linma. [Tel.] n. A twig used as a whisk. మండ. " వాడొక యండపాము పెంచక, మనుమున నొక్కమొనవిడి ముగిస యాలల చేతిలిమ్మతో తొనుపుచేసినగొండు నెలసామ్మనియమ్మును నున్నవాడక." Chenna. iv. 344.

లియ్యము Same as లియుము. (q. v.)

లిలిక్ష లiliksha. [Skt.] n. Inclination to lick. Acquisitiveness. ఆస్వాదివేచ్చు. " గోమేషక ప్రభాంకుర మగ్రామ్యమధుర్రా లిలిక్షామిశ్కబ్జ కంబు." Parij. ii. 105.

లివా liva. [Tel.] n. Agility, lightness. లాఘవము. (Vulgarly), a syllable. రెండు లివిలులశబ్దము a word of two syllables. " సీ॥ కడుఢాకవిారంక మడములవాటింపుమ ముండకి లివమాపిమాపి." KP. iii. 85. **లివ liva-liva.** adv. Easily, చులకనగా, సులభముగా.

లిహత్ lihal. [Skt.] adj. Licking. A word only used in compounds as ఆప్రిలిహత్ sky-high; lit. 'licking the skies.' ఆకాశమున అంటే.

లి li

లిక్షా liksha. [Skt.] n. A nit. కుబు.

లిథము lidhamu. [Skt.] adj. Eaten, తినిబడిన.

లిపము linamu. [Skt.] adj. Absorbed into, swallowed up in. కలిసిపోయిన, లయించిన. Melted, కరిగిన. " అంతర్లీనము నేయుచ్చు." (P. i. 314.) అనగా, తనమనస్సులో దాచుచు.

లియత or లియమా liyata. [Skt.] n. Friendship, intimacy. స్పృహ. లియమాగా liyama-ga. adv. Intimately, in a friendly manner. స్నేహముగా, విచితముగా.

లిల lila. [Skt.] n. Play, sport, pastime, diversion. క్రీడ. కేలి. విలాసము. ప్రభులింగలిల the Siva comedy. A deed, work, క్రియ. Manner, mode, fashion, way, విధము, రీతి. ఇట్ల in this way. ఆలిల in like manner. "ఇట్లనడుచు నారవి." S. iii. 113. లిలాకోపము sportive anger. లిలావతి lila-vati. n. A sportive girl. విలాసవతి.

లు lu

లు lu. [Tel.] n. The sign of the plural in Telugu. It is probably a corruption of the Sanskrit word लु. In the Ujjayani or Middle Indian dialect, as seen, according to Cunningham, in the Girnar, Rupenath and other inscriptions of Asoka, the word लु (guru) first occurs in the form of గుల (gulu). Cf. లు used in Tamil and లు in Kanarese. కుల as a plural ending occurs in a few words in Telugu, as కొలకలు. Vide Seshagiri Sastri's Notes on Telugu Grammar. Originally there was no sign of the plural in the Dravidian tongues. See Caldwell. The use of లు as a plural sign was finally extended to other than Masculine nouns, as తల్లులు, స్త్రీలు, చెట్లు, &c.

లుంగ lungu. [Tel.] n. The weight of a cloth, వస్త్రభారము.

లుంగము lungamu. [Skt.] n. The citron. మాతులుంగము. పుల్లమాదీఫలము.

లుంగి lungi. [H.] n. A frock, or petticoat. కుల్లాలు కుప్పసములుచేర్చి కట్టిపాడె.

లుంటాకుడు luntakudu. [Skt.] n. A thief or robber, a plunderer. అపహరించువాడు, కొంక. R. i. 6.

లుంతనము or లుతనము lunthanamu. [Skt.] n. Rolling on the ground. భూమి మీద పారలుట. లుంతితము lunthitamu. adj. Rolled on the ground (as a horse).

లుకలుక luka-luka. [Tel. anuk.] n. The noise made in running or by insects boring through wood. లుకలుకమను luka-lukam-anu. v. n. To wriggle, crawl about. మెదలు. లుకలుకలాడు luka-lukaladu. v. n. To totter, తడవడు.

లుక్కు lukku. [Skt.] n. Elision, cutting off, dropping, rejecting. లోపము. కోయుట.

లుగచెడు luga-chedu. [Tel.] v. n. To be spoiled, బాగుచెడు. బాగుతప్ప.

లుగుసాప లుగు-sānu. [H.] n. Loss. నష్టము

లుచ్చా luchchha. [H.] adj. Mean, base. n. A scoundrel, wretch. లుచ్చాతనము mean ness, baseness.

లుప్తము luptamu. [Skt. connected with the root of లోపము.] adj. Disappearing. Cut off, rejected, as a vowel by elision. లోపించినది.

లుబ్ధము lubdhamu. [Skt.] adj. Covetous, greedy, desirous, avaricious. లోభము గల. లుబ్ధుడు lubdhakudu. n. A selfish man, a miser. పిసినిగొట్టు. A fowler, huntsman. బోయవాడు. లుబ్ధత్వము lubdhatvam. n. Covetousness, avarice. లోభిత్వము. లుబ్ధు or లుబ్ధుడు lubdhu. n. A miser. లోభి. A huntsman. బోయవాడు.

లులాయము lulatoryu. [Skt.] n. A wild male buffalo. కారుడున్నపోతు. లులాయి lulatoryi. n. A female buffalo. అడవిగేర.

లులి luli. [Tel.] n. Littleness, a little, తక్కువ. లులిపడు to become low or less. హీనము.

లుల్లిగాడు, లుల్లెగాడు or లొల్లెగాడు lulligadu. [Tel.] n. A bankrupt, a spendthrift. A man in distressed circumstances. కీడ్వడినవాడు. A low man, అగ్రముడు.

లూ lū

లూటి or లూటీ lūṭi. [H.] n. Plunder, loot, sucking కొల్లపెట్టడము. Danger. ఉపద్రవము. A lachrymal abscess, a boil near the eye. కనడలోనివ్రాసు. లూటీచేయు or లూటాయిండు lūṭi-chēyu. v. n. To plunder.

లూత lūta. [Skt.] n. A spider. సారెపురుగు.

లూనము lūnamu. [Skt.] adj. Cut. కోయుడిన.

లూము lūmanu. [Skt.] n. A tail. లోక.

లూలూలము lūla-mālamu. [Tel.] n. Cheating, wheedling, defrauding. మోసము. వంచన. "క || లూలూలపుమాటలు, చాలానినినిలిపి నిజంబగురూపం, బాలోచెలుపలెని, నీలగ్రీవుడునిటలనేత్రముజూపెన్." Kālahasti. iii. 194.

లె le

లెంక lenka. [Tel.] n. A servant. ధీటుడు, సేవకుడు. "క || అవసరముకొరలంకై. దువకట్టులందునేటకోటలయందుకొ, దవులైనపాతలెంకల. మవుటకొముజూడు మోపినపుడెపుడైకొ." R. ii. 8.

లెంటు lentu. [Tel.] n. Alum, పటిక.

లెండి lendi. [Tel. from లేమ to rise.] v. imperative plu. Rise ye. A colloquial expression like "To be sure"! you see! of course! you know! "జొరెం డేమిటిమాట మాపయనమామాస్యానకుంబల్కొ." T. ii. 164.

లెంప lempa. [Tel.] n. A side, a cheek. చెంప. తల్లు. ప్రక్క. లెంపకాయ lempa-kaya. n. A slap on the cheek. చెంపకాయ.

లెక్క lekku. [Tel.] n. Number, సంఖ్య. An account, a sum in arithmetic, reckoning. గణితము. [from Skt. లక్ష్యము.] Esteem, గౌరవము.

regard. లక్ష్యము. లెక్కలేని numberless. వాడు మంచిలెక్కగాడు he is a good accountant. వాడు లెక్కలు చదువుచున్నాడు or నేర్చుకొంటున్నాడు he is learning arithmetic. లెక్కలేల్పు to ascertain the balance in an account. లెక్కచూచు to make out or look over an account. వాడు నన్ను లెక్కచేయలేదు he disregarded me. లెక్కగొను, లెక్కచేయు or లెక్కొందు lekkagonu. v. a. To esteem, respect. లక్ష్యముచేయు, గౌరవించు. లెక్కపెట్టు or లెక్కొందు lekka-pettu. v. a. To reckon, count. To regard, mind, esteem. ఎంచు. లక్ష్యముచేయు.

లెప్ప or లెప్పము leppu. [Tel.] n. An aim, a butt, సరి, లక్ష్యము. "లెప్పమాదనప్రాణిం గెయి." Charitra. i. 255.

లెప్ప lessa. [Tel.] n. Good, well being, weal, a good state, health, right. శుభము, షేమము, బాగు, మంచి. plu. లెప్పలు. adj. Good, షేమయుక్తము. Excellent, శ్రేష్ఠము. Proper, యోగ్యము. శ్రేయస్కరము. అంతా లెప్పలా is all right? "దేశభాషలందు తెనుగు లెప్ప." A. i. 18. "అనినలెప్పగాకయనిదర్శుతుడు." (M. XV. ii. 195.) very well, said he. లెప్ప or లెప్పగా adv. Well, properly, duly. Severely. దానిని లెప్పగా కొట్టినాడు he beat it soundly. లెప్పవాడు lessa-vadu. n. A proper or excellent man, యోగ్యుడు.

లే le

లే le [Tel. from లేమ.] v. imperative. Rise, Interj. Go to, you know, of course. పోలే పోయినాడులే let him go, never mind. ఇక్కడ ఉన్నారలే never mind, they are here.

లే le. [Tel.] adj. A contraction for లేశ tender, as లేశమలు, లేశాన్ను, లేశాక్షు. లేశము. లేనల, &c. లేశమును tender age.

తేనవు a slight laugh, a smile. తేలూ a blooming garden. తేనవు tender grass.

తే le. [Tel.] The base of the negative forms తే, తేని, తేను, &c. తేక లేకు. past participle of తేడు. Not being, not being present, without, wanting. అతడు అక్కడ తేకపోవుటవల్ల by his not being there. వానికి రూకలు తేకపోవుటవల్ల by being in want of money. దాన్ని అణిచేవారుతే యిట్లు విడచి తిరిగింది she played these pranks as there was no one to check her. కూటికేక తేకపోవుట. When added to the infinitive, it means Unable. రాతేక unable to come. దానిని చూడతేక unable to look at it, unable to bear the sight of it. తేకుండ or తేకుండా లేకుండా. is used in much the same way as తేక; e. g., అతడు తేకుండ నాకల్లకాదు I cannot do it without him తేకుండా చేయు లేకుండా చేయు. v. a. To do away, to get rid of, to turn out. నివృత్తిచేయు. వారిని ఆ యింటిలో తేకుండా చేయుము turn them out of the house. అది వాడు ఇన్వెన్యోన్ తేకుండా చేస్తేని I relieved him from the necessity of giving it. తేకుండు లేకుండు. v. n. To be absent, to be wanting. తేకు లేడు. He is not; he is not present. ఇంటిలో తేకు he is not in the house. చేయలేకు he cannot do it. ఏదీంపా లేడయ్యే he could not behold it. తేవా లేడా. Is it not? or, else. అది అక్కడ తేవా is it not there? తేమ లేదు. It is not. అది అక్కడ తేదు. it is not there. తేనట్లు లేనట్లు. As if it is not అతడు తేనట్లున్నది it appears he is not there. అతడు తేనట్లు తెలిసి knowing that he was not there. తేని లేని. adj. Devoid of. తెలివి లేని వాడు he who is devoid of sense. వాడు నోరులేనివాడు he is a dumb creature, a mere fool. తప్పలేని faultless. దోపలేని అడవి a pathless forest. వెలలేనిమాణిక్యము a

priceless gem. తేనిపోనివని nonsense, a fool's errand. తేనిపోనిపోఖ్యములు vain deluding joys. తేనిమాటలు slanders, falsehoods. తేనిపోనిపోఖ్య a false pretence. పోరులేని పోరుపుట్టే నీ ప్రాధు a dispute arose without cause. "అదియు గాక రాజ్యమును మహా భూతంబు సోకినప్పు డెట్టినుజనులకును తేనిచీకునను మతేనిమాటతెనుము, తేనిచెపుడు గొంతున్నవలయు." K. P. v. 248. తేనివారు the absent; the poor. తేమి లేమి. n. Nullity, not being, absence, want, poverty. కలుగము. ఉండమి, దారిద్ర్యము. "జనుకుడు తేమికింకదునిమడము సెంఁద." M. X. ii. 17. ధనములేమి want of wealth. కలిమిలేమలు gains and losses, riches and poverty. తేమిడి లేమిడి. n. Poverty, want. దారిద్ర్యము. తేరు లేరు. v. 3rd. pers. plu. They are not. M. V. i. 342. వాని లేరు they are not here, not living. తేవు లేవు. v. (neuter.) They are not. తేండ్లు లేండ్లు [Tel. plu. of తేడి] n. Antelopes. జంకలు.

తేక లేకు. Conj. Or, else. ఇట్లు తేక తోట a house or a garden. తేక తేక లేకు-లేకు. adv. At last. తేకతేక వానికి ఒక కొడుకు పుట్టినాడు at last he had a son born to him. తేకపోవు లేకుపోవు. v. n. To be in want of. విహీనముగానుండు. వాడు అప్పుడు తెలివితేక ఉండినాడు he was then out of his senses.

తేక లేకు. [from Skt. తేఖ.] n. A letter of correspondence, తేఖలు. A row of thick-set trees, ఎడముతేక మిక్కిలి దగ్గరగానుండు వృక్షముల వరుస. A multitude, సమూహము.

తేక లేకు. [Tel. another form of తేంక.] n. A servant. భటుడు. తేంక.

తేకరి లేకరి. [from Skt. తేఖ.] n. A writer, a penman. తేఖకుడు. తేఖరి, వ్రాతకాడు

తేకి లేకి. [Tel.] n. Grain dropped down on the ground, రాలిన ధాన్యపుసింహెలు. A worthless

wretch, a vagabond. తేపురు గొట్టు, పనికి మారినవాడు, పనికిమాలినది. అప్రయోజకుడు. "తేకులలో కుల కాకరు పులకు చాకిచాకిని యేల సందడించెదవు." BD. iv. 101. తేకిచేష్టులు silly doings. తేకిబడియ a rascal, a scoundrel. తేకిట్రుకు లేకి-bratuku. n. A miserable life, a hand to mouth livelihood. తేకివాడు లేకి-radu. n. One who lives from hand to mouth. A useless person. అప్రయోజకుడు.

తేకుంటే. తేకపోతే or తేకపోయివా లేకు-untē. adv. Or else, otherwise.

తేకుంటి లేకు-unki. [Tel.] n. The state of being in want of. తేకపోవుట. అరిడక్కడ తేకుంటి for his being absent there. "ఒడల ప్రాణములు తేకుంటి భావించి" DRA. 331.

తేఖ లేఖ. [Skt. from తేఖ to scratch.] n. A letter, an epistle. తేఖలు. A line, a row. తేఖ. పత్రిక, వరుస. తేఖకుడు లేఖakudu. n. A scribe, writer, clerk. వ్రాతకాడు. తేకరి. తేఖనము లేఖanam. n. Writing. వ్రాయడము, వ్రాత. తేఖనపుష్టి empty words, mere rigmarole. ఈ తాబులో వట్టితేఖనపుష్టిగాని తేకే యేమిన్నీ తేకు this letter is a pack of nonsense and nothing else. తేఖనికుడు లేఖanikudu. n. One who gets a letter written for him by another and makes a mark on it to show that it is written by himself or under his orders. తనవరుకు పెట్టి ఒకరిచేత వ్రాయించువాడు. తేఖనియుము or తేఖ్యము లేఖan-iyamu. adj. Worthy or fit to be written, వ్రాయదగిన. తేఖభామి లేఖa-bhāmi. n. A goddess. తేనెతాత్రి. "తేఖభామివలయు." Vāsu. v. 4. తేఖహారకుడు లేఖa-harakudu. A letter carrier, a postman. తేఖర్షభుడు లేఖarshabhudu. n. A title of Indra. తేఖ్యతేకు, ఇంకాడు. తేఖ్యము లేఖyam. n. A business letter. వ్యాపక విషయ పత్రం వ్రాత. తేఖతము Same as తేఖతము. (q. v.)

తేఖవి or తేఖవి లేఖuv. n. A pen. వ్రాతకము. తేఖుడు లేఖudu. n. A god, a deity. తేవిరి.

తేగ లేగా. [Tel. తేక+కామపు.] n. A sucking calf. క్రొత్తగా పుట్టినవాడు. A calf, చూడ, నప్పము, మేతంట్టనివాడు. A delicate chisel used by stone-cutters. సన్న ఉలి. అవులావులు పోట్లాడి నే తేగలకాట్లు విరుగురి or తేలులు ముగ్గును వరిసి పోవని when the cows quarrel the calves' legs are broken; i.e., when the great fall out the poor suffer. తేగటావు or తేగటియావు లేగా-t-aru. n. A cow with a young calf at foot. తేగదూడగల అవు.

తేడు లేడు. [Tel.] v. n. To rise, get up, arise. ఉద్ధృతము. పాటమరించు, తేగు. To rise from sleep, నిద్రలేచు, మలుకొను. తేనిస్తేని I came away. కట్టి తేచి వరిసి the itch appeared. తేచిపోవు లేచి-pōru. v. n. To depart, go away. వెళ్లు. తేచిపో be gone! get off! వాడు తేచిపోయాడు he walked off. తేవ లేవు. Infinitive of తేచు, వారిని తేవనెట్టినాను. I lifted him up. తేవనొట్టించు లేవa-gottimtsu. v. a. To expel. వారిని ఆ యింటిలోనుండి తేవనొట్టించివాడు he got them turned out of the house. తేవనెత్తు or తేవనీయు లేవa-uttu. v. a. To lift up, pull out; to turn out; to expel. బయటికిచ్చి విడిచిపెట్టు. పట్ల గొట్టు. వాణ్ని తేవనెత్తు help the man up.

తేటు లేటు. [Tel.] n. A bough or branch. కొమ్మ. కాఖ. తేటుమెగుమపడు to be turned away, as the face, విముఖము.

తేడి or తేటి లేడి. [Tel.] n. An antelope. తుంగుము. తేంక. "ఇట్లు తేన్నాటి యలసికొనిరి పుగ్గులయి మాయయో యేమియును నేమయినను తేకపుంపుమయో వ్రాకులయి మి ప తేటివా కొమ్మనడిచిక్కీ వాటుకొనిన." R. v. 116. "మనిషిలం గంబున తేడి గుయిరని తేటిని గొంది కనిపించుచు పుట్టె యే మెట్లవలనం. తేటి ప్రాణి

నేనకడుకవచ్చుదయంజై." M. I. v. 55. లేడికంటి ledi-kanti n. A bright-eyed-girl, a girl or woman with gazelle-like eyes. పుగాడి. Plu. శర్ల.

లేత leta. [Tel.] adj. Young, tender, soft. తరుణమైన, కోమలమైన. లేతయెండ soft sunshine. లేతవన్నె a light tint. Eaeý, చులకన. (స్వా. iii.). Small, little, straight, light, thin, soft, కొంచెము, చిన్న, తిన్నని, తేలికైన. పలుచని, మెత్తని, సన్నని. లేతతనము or లేత రికము lela-tanamu. n. Infancy, youth, tenderness. తరుణశ్రయము.

లేడు ledu. [Tel.] n. A bear, ఎలుగుబంటి. లేడుబంటి or లేడుబంతి ledu-banti. n. A lie, బాంకు.

లేపము lepanamu. [Skt.] n. Smearing, plastering, anointing. అలకడము, పూయడము, కేరమడము. లేపించు lepintsu. v. a. To smear, కేరము. పట్టించు. లేపకుడు lepakudu. n. One who smears, కున్నులులోనగువానిని పూయవాడు. లేపము lepanamu. n. Plastering, smearing. పూయడము, పూత. Plaster, mortar. కుగ్గ, కున్నము. Food. భోజనము. లేపము lepyamu. n. A coating, పూత. adv. Fit to smear, పూయదగిన.

లేపు lepu. [Tel. from లేచు.] v. a. To cause to rise, to raise, లేపజేయు. To rouse, awake, stir up. నిద్రలేపు to arouse from sleep. దుమ్మలేపు to raise dust. అడ్డముగా ఒకగోడ లేపినాడు he raised a wall across. వాణ్ని ఆయింటిలోనుండి లేపు turn him out of the house. లేపించు lepintsu. v. a. To remove, to turn out, కట్టగొట్టు, నిన్ను త్రిచేయు. వారిని ఆయింటిలోనుంచి లేపించినాడు he turned them out of the house. లేపు n. A bed. మెత్త, పరుపు. "చిల్లలకోర్లనందమా, సు నెల పట్టెనుంచమున చాయన గాను తినాను వైదురం, గిక మొక మాలు లేపు ననా గింకాయనించె మనోభవన గదా." H. i. 73. A mane, మోలు

లేబరము lebaramu. [Tel.] adj. Empty, కూన్యము.

లేమ lema. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ. adj. Tender, young, లేత.

లేమి. లేమడి See under లే.

లేలిహనుము or లేలిహనుము leli-hanamu. [Skt.] n. A snake. పాము.

లేవ leva. [Tel.] n. A horse's face, గుర్రపు తోటము.

లేవడి levadi. [Tel. from లే (q. v.)] n. Want, లేమి. Poverty, దారిద్ర్యము. adj. Poor, దరిద్రము. Low, base, vile, mean. నీచమైన, అల్పమైన. "యశ మెంతేలేవడి." A. iv. 285. టి|| యశ మెంతేలేవడి, ప్రియెంతోనీచము, అనగా అల్పమైపోవునని భావము. "కులములేవడిమైన బుట్టలేవా విలువకేపుగరానివల్లంబులులతాంసి." Garudich. 66.

లేవిడి levidi. [H.] n. Disgrace. తేవిడికొట్టు to disgrace openly by crying Fie!

లేశము lesamu. [Skt.] n. Littleness, కొంచెపుదనము. A little, a small portion; a particle, atom. adj. Very little. కొంచెము. లేశమైనారేదు there is not even the least, not a whit, not a jot. లేసు lesu. (from లేశము.) adj. Light, చులకన. Easy, సులభము.

లేహనము lehanamu. [Skt.] n. Licking, నాకుట. లేహము lehamu. n. Food, భోజనము. లేహ్యము lehyamu. adj. That which can be licked, నాకదగిన. n. An electuary, a medicine. Nectar, ambrosia. నాకీ భుజింపదగినమందు, నాకీ భుజింపదగిన వ్యంజన విశేషము. కల్పాచ్రవ్యములచేర్చి మద్దగాచేసిన మంగు, అమృతము.

లా lo

లాంక lonka. [Tel.] n. A dell, a valley. కోన. "ఆ|| గుడిపాలడంతగుడంబునవోట్లు, గట్టి

నాలుగేలబట్టికొనుచు, లాంకజొచ్చెనాత్త గొంకక కాలుండు. కదనీతినియబట్టి వెదకుమాడ్కి." G. viii. 45.

లాంగు or లాగు longu. [Tel.] v. n. To submit, to yield, to be humble. లోకువను. శర్ల. To withdraw, retreat. వెనుదీయు. లాంగినంత longin-anta. adj. As much as possible, or practicable. సాధ్యమైనంత. రెండువల్లలోను లాంగినంతమామి దున్నినాడు he tilled as much land as could be done with two ploughs.

లాండు loundu. [Tel.] n. A pond, tank, జలాశయవిశేషము.

లాంప లంపా. [Tel.] n. A small house. కొంప.

లాగ్గు or లాంగు loggu. [Tel.] v. n. To submit, to yield, to be humble. లోబడు. లాగ్గడి loggadi. n. Confusion, perplexity, కలగుడు, ఊళము. లాగ్గడిల్లు or లాగ్గడిలు loggadillu. v. n. To be confounded or perplexed, ఊళమునుపొందు, కలగుదును. ఊళించు. లాగ్గడిలజేను logga-dila-jenu. v. a. To subdue, make one yield. లోబడుటయేయు. "లోవాపు పెం దొట్టలో లాగ్గడిలజేసి." Pal. 446.

లామ్మ or లామ్మో lottsu. [Tel.] adj. Inferior, less, deficient. తక్కువ. "మ|| ఇ. చెయిల రెల్లక మనలక్షణానతికలాచ్చే సుమ్మర హ్య కృతిక." Chamatk. Manj. ii. 9. "ధాత్రుల పార్థవరెల్లను లామ్మనీనికె." Chbatu. i. 52. line 10. ఎక్కినవానికి ఏమగులామ్మో an elephant is nothing when you are upon it.

లాట Same as లాట్ట. (q. v) లాటకడట్టు Same as లాట్టకన్ను జట్టు. (q. v.)

లాటలాట lota-lota. [Tel.] adv. Sounding like a pot when struck. Quickly. దడదడ. "ఇటునటుగనుగొనిలోనికి లాటలాటజనిమంస మెక్కిలోలతదితర్రులునుగూర్చుండిన." Jagan-nad. iii. 78. లాటలాటమును lota-lotam-

anu. v. n. To rattle. To dangle about, to be loose, లాటలాటయనుచు తోగులాడు, ఎరు త్రెయిండు.

లాటసచ్చి lota-sachchi. [Tel.] n. Carbonate of Soda. (Watts).

లాటారము lotaramu. [Tel.] n. A hole, బొక్క, బిలము. adj. Empty, pithless. నిస్సారమైన. "ఈలోక సుఖములు త్రెలబటారములోనలాటారంబు, లో తె 80 గి." Rama Satva Rajam. iii. 5. త్రెలబటారంబులోన లాటారంబు big without, empty within.

లాటిపిట or లాట్టిపిట్ట lotipita. [Tel. లాట్టి + పిట్ట. Lit: a hollow-eyed object.] n. A camel కమ్మము. లాటిపిటల్లి lotipitallu. n. A species of rushes, Scirpus articulatus. Rox i. 214.

లాటుక్కు lotukku. [Tel.] adv. Suddenly, దిడిలున.

లాట్ట lotta. [Tel.] n. A smack or cluck with the tongue. Hollowness of the eyes or cheeks. Low ground, a pit, పల్లము. అమచుగాట్ట the dried stem of the castor oil plant. adj. Sunken, hollow. Dried up, wasted away (as an eye). ఆరిగంబుటానాండే. "మిట్టపండ్లును పెను లాట్టక గ్గ పయను." Jagannad. i. 54. లాట్టకన్ను జిట్ట lotta-kannu-jitta. n. The bird called Prinia socialis. See జిట్ట లాట్టపోవు lotta-povu. v. n. To be sunken, ఆరిగు. To be injured. వానికన్ను లాట్టపోయినది his eye is injured. చోవుతప్పి కన్ను లాట్టపోయినది (proverb) he escaped death but his eye is injured. లాట్టవేయు lotta-veyu. v. n. To click or smack the tongue against the palate. దేనివైనను తిని నాలుకతో చేష్టాడుచేయు. లాట లాటకత్తె lota-tata-katte. n. A cunning wench, a deceitful woman. మాయలమఱ. "వెదలిపోజూచెదోనేనాలుపన్ని లోకంబులోలేని లాటలాటకత్తె." HD. 1901.

లోటి lotti. [Tel.] n. The small earthen pot used in drawing toddy from the tree. చెట్టుపక్కనోడిచేకుండ. "మొలమట్టనవ్వడలోలు దాననకు బల్లకాయానోటిక, క్షులు నూరేముస లంబు వామభుజమందుం గానికీర్వంకలక, కలు బొట్టాంజడ కట్టనిచ్చిన పిరుదం గొమ్ముకాల్గుల దముక, తలకోరానుడిగుడ్డయం దనరప్రాణి కాలమందెప్పడుక." Chenu. v. 202. లోటి మచ్చు a drunkard, తాగుబోతు. లోటి పుండు lotti-pundu. n. A hollow sore, an ulcer, a sinus.

లోటిపిట్ట, లోటిపిటు, లోటియెం or లోటిపగులు loṭṭi-pitta. [Tel.] n. A camel. ఉష్ణము. See లోటిపిటు.

లోడపెట్టు loda-pettu. [Tel.] v. a. To stir up, (as a liquid), to rummage. చెయిచేసి గందరగోళముచేయు, ద్రవద్రవ్యమును చేతితో కలియజెట్టు.

లోడలోడ or లోడలిడ loda-loda. [Tel. anuk.] adj. Loose, ఎదురైన. adv. Confusedly. తారుమారుగా. Quickly, త్వరగా. లోడలోడ మని నెత్తురుకావించి the blood flowed rapidly. ఆ లోకాన్నిచేతిలో చెయిదూరస్తే లోడలోడమని యున్నది the sleeve very loose.

లోడిత, లోడితిని or లోడుతు lodita [Tel.] n. The span from the thumb to the fore finger ప్రాదేశము. లోడితెడు lolit-edu. adj. Span-long. లెక్కెడు.

లోడుకు or లోడుకు loduku. [Tel.] adj. Lean, fallen in, miserable. దిక్కమాలిన. "బతుకుద్విజాలకుడి లోడుకుమంక్రమజదివి పడుకునేనదమనిపడుకోండ్లు కడుగురావు? కావుమన్నట్టయా." Vema. 886. n. A kind of bell tied to the neck of a cow, అవుమెకన కట్టెడు ఘంటావీణము.

లోడ్డు Same as లోడ్డు. (q. v.)

లోడ్డు Same as లోడ్డు. (q. v.) లోడ్డుపులుసు or లోడ్డుపులుసు loddu-pulusu. [Tel.] adj. Sharply acid. చెడుపులుసు.

లోత్త lotta. [Tel. another form of లోట్ట.] n. Low ground, a pit, పల్లము.

లోడ్డ lodda. [Tel.] n. A lump. ముద్ద. A heap, పోగు, రాశి. "అమృతంపుముద్ద తియ్యం బులలాడ్డ." Navanad. 131.

లోడ్డి loddī. [Tel.] n. A hollow in the ground, a gully, a ravine between hills. కొండలపందునండే లోయ.

లోడ్డుగు or లోడ్డిచెట్టు loddugu. [from Skt. లోద్ధము.] n. A tree called *Symplocos racemosa*, the bark of which is used in dyeing. గాలవవృక్షము, చిల్లివృక్షము.

లోల్ల lolla. [Tel.] n. A drag, a sort of barrow or rake drawn by oxen. పొలము మిట్టపల్లములరేకుండా సరికేబల్ల.

లోల్లి lollī. [Tel.] adj. Thick, తరచైన. Heavy, ఘనమైన.

లోల్లలి lollam. [Tel. (anuk.)] adv. Fiercely, as the bark of a dog. లోల్లని కరవబోయినది the dog rushed on him barking fiercely.

లో 16

లో lō. [Tel.] prep. In, within, inside of, amongst, among, of. దారిలో on the road. ఇంటిలో or ఇంట్లో in the house. వచ్చినంతలో on his coming. అంతలో or ఇంతలో in the meantime. The word must be translated to suit the verb with which it is used. Thus, బిళ్లను మెడలో వేసుకొన్నాడు he wore the badge over his shoulder. తలలో వాగా చుట్టుకొన్నాడు he rolled the turban round his head. అత్తిలోనుండి విభాగముకాలేదు she is not separated from her mother-in-law's family. ఇంతరాత్రిలో so late at night. తమలోతాము నుట్టాడుకోలేదు they did not

speak to each other. వేరిలోనుండే ఉండుము the ring on his finger. బిడ్డ నాపక్కలో పండుకొని ఉండినది the child lay down at my side. మాలో అందరు all of us. వాడు అందరిలో మంచివాడు he is the best of them all. (See లోను and లోని.) పనిలో మాట్లాడుట to talk during work, or while at work. చెట్టులో బంకకారుతున్నది gum flows from the tree. అతడు నాచేతిలో కొనినాడు he inflicted a wound on my hand. లో lō. adj. Inner, internal, inside. Inferior, or subordinate. లోగది an inner room. లోకాపు a sub-renter or under farmer. లోచెయ్యి the inner hand, i. e., the palm of the hand. లోగొను to take inside, to receive, to contain within itself, లోపల నిడమకొను. లోమనుపుడ్డు a reserved or self-contained man. లోగా lō-gā. adv. Within, inside, meanwhile, in the course of, లోపల. పదిదినములలోగా within ten days. ఈలోగా meantime. ఇది వానికి చేరే లోగా before this reaches him. యాభైయేండ్లకులోగా before he was fifty years old.

లోకము lōkamu. [Skt.] n. A world, a division of the universe as heaven, earth, and hell. భువనము. The human race, mankind, జనము. Heaven; (metaphorically) a palace. ఇంద్రలోకము. "ప్రాణిలోకంబు బాధలబరచునపుడు." Swa. iii. 58. దానికి బిడ్డలమీదనేలోకము she gives herself entirely to her children, or her children are all the world to her. లోకత్రయము the universe, lit. the three worlds. లోకాభిరాముగా మాట్లాడుచుండగా while they were talking on various matters. లోకప్రవాదము a common saying, current report, town talk, వచంతి. లోకపాంథవుడు lōka-bandhavudu. n. The universal friend i. e., the sun, నూర్యుడు. లోకమాత lōka-mata. n. An epithet of Lakshmi. లోకాలోకము lōka-lōkamu. n. A mountainous belt

bounding the world. చక్రవారీపర్యటము. లోకారాధ్యుడు lōk-aradhyudu. n. The universally adored, i. e., God, the Lord. ఈశ్వరుడు. లోకులు lōkulu. n. plu. People, folk, the community, జనులు. లోకులేముదురు what will people say? లోకేశుడు lōk-ē-udu. n. The lord of the world, i. e., Brahma, చతుర్ముఖుడు. A king, రాజు. లోకోక్తి lōk-ōkti. n. A proverb, సామెత. లోకోత్తరము lōk-ōttaramu. adj. Best in the world. శ్రేష్ఠమైన.

లోకువ lōkuvā. [Tel.] adj. Subordinate, inferior, subject to. అధీనము. లోచైసె. తక్కువ. బీదవాడు బిచ్చగానికీకూడా లోకువ the poor man is beneath even a beggar. నేను అందరికీనీ లోకువ I am every man's servant, I am a slave to every body. మాకు లోకువగానుండేవారు those who are subject to us. "కంతుకాంక్ష లోకువగాని వారు గరలోకలరె." T. iii. 84. వాండ్లను లోకువచేసుకొన్నాడు he got them into his power.

లోగడ lōgāda. [Tel. లోను+కడ.] n. The intervening space or time, అంతరాలము. The past time, గతకాలము. adv. Formerly, previously. పూర్వము. లోగటి or లోగడి lōgati. adj. Former, previous, last. మన పటి, ముందటి. లోగటిదినము the day before. లోగడి ఏకమనామసంవత్సరమందు in the year Vikrama before the last.

లోగడవ lō-gadapa. [Tel.] n. The innerdoor, రెండో ద్వారబంధము.

లోగిలి or లోగిలి logilī. [Tel. లోను+కలి.] n. A house. బసంతి. The interior of a house, గృహంతర్భాగము. plu. లోగిళ్లు. Gen. లోగిలి.

లోగు lōgu. [Tel.] v. n. To yield, submit, retire, retreat, go back. వెనుకొనిపోవు, లొంగు, లోబడు, లోకువను, అడగు. To enter, ప్రోవ్చు. "లోగవించుకైనరాగింబును దోచి పలునల్లదాచివావు." Appa. ii. 36.

లోచనము lōhanamu. [Skt.] n. The eye. కన్ను.

లోచయ్యి. లోచయి, లోచయ్యి or లోచయి lōcheyyi. [Tel.] n. The palm of the hand. అరచయ్యి. "పడనీక లోచేత నెడచేత వ్రేయు." BD. iv. 196. ఈతనిమంత్రి శత్రువులకు లోచయ్యగానున్నాడు his minister is plotting with the enemy.

లోమే లōmsu. [Tel. from లోసు.] v. a. To cause to submit, లోగజేయు.

లోహపు లōtsūpu. [Tel.] n. Inner vision, spiritual discernment, second sight, జ్ఞాన దృష్టి.

లోట lōta. [Tel.] n. A well, a pond. జలాశయవిశేషము.

లోటా lōta. [H.] n. A small drinking vessel ఒకవిధమైన చిన్న పానపాత్రము.

లోటు lōtu. [Tel.] n. Loss, detriment, deficiency. తక్కువ, నష్టము, లోపము. లోటు పోవు lōtu-pōvu. v. n. To become deficient, to prove a loss, నష్టయగు, లోపమగు.

లోడి or లోడీ lōdi. [Tel.] n. Dumb-bells, ముగ్గుర, సామునేర్చువారు తిప్పేటిది. Plu. లోడిలు.

లోడు lōdu. [Tel.] n. A cushion to lean on. ఒరుగుదిండు. v. a. To rake up as with a finger, ప్రేలులోనునానితో కల్లగించు.

లోతక్కువ lō-takkuva. [Tel.] n. The rest, residue, remainder, what is deficient or wanting. మిగత. adj. Remaining, as a balance. కడమ.

లోతు lōtu. [Tel.] n. Depth. నిమ్మము. ఈ బావిలో నీళ్లు నిండా లోతుకుపోయినవి the water in the well has sunk very low. నీటి నీళ్లుకుపోతే బావి లోతుకుపోయినది when the jade goes to the well the water slinks away. Profundity. అది లోతైనమాట that is a deep saying. లోతిడి lōtidi. (లోతు + ఇడి.) adj. Not deep, shallow, లోతులేని.

లోత్రము lōdhramu. [Skt.] Same as లోద్ధగు. (q. v.)

లోపము lōpu. [Tel.] n. The inside. లోపల, The heart or mind. మనస్సు. "లోపబదిల పరచి లోనివికారములే కలచిమెట్టువారు తెలియనివారు." Vēma 1836. The beginning, మొదలు. adj. Subject to, లోకువైన. లోప లōma. Inside. adv. Within, inwardly, internally. "లోపదృఢంబులేని పెనులోభిని నమ్మి" (Bhask. § 71.) లోపదృఢంబులేని internally weak. "అల్పవ్యూహములోనవైము కొని." A vi. 158. ఈలోప in the meantime.

లోని lōni. adj. Inner, inside, internal. లోపలి. అందులోని which is therein. లోనిసముద్రము far out at sea. లోనియిల్లు the inner room. లోనగు lōnagu. v. n. To be gained, seduced, brought over. లోబడు. వారిమానములకు లోనైనాడు he was snared by their guile. అన్యాయమునకు లోనైనాడు he acted unjustly.

లోపము lōpamu. [Skt.] n. Deficiency; a defect, a flaw, fault; something wanting, a hiatus, omission, disappearance. A passage lost in a poem. Dropping a letter by grammatical rule. అనుపడక పోవడము, హీనత్వము. తక్కువ. పూర్వస్థితికి లోపములేకుండా వాటికి జరుగుతున్నది they have not fallen away from their former state. లోపించు lōpintsu. v. n. To be dropped, elided, understood, as a syllable. అనుపడకపోవు.

లోపల lōpala. [Tel.] n. The inside. లోను, అంతము. (affix) Among, in, within. మాయింటిలోపల ఉన్నాడు he is now in my house. నన్ను పదిలోపల పదకొండుగా చూచి వారు they looked upon me as one of the mob. "తనశిష్యులలోపల నిన్ను దుర్భాషపరాక్రమాధ్యయించి." M. X. i. 231. "ఏటిలోపల తీర్థంబుల్లెదిరి." N. vi. 162. ఏటిలోపల within one year. లోపలి lōpali. adj. Inner, interior. లోని. లోపలి సాధము

the inner chamber. "లోపలిసాధంబులోని వర్తింపంక." Bhāg. X. లోలోపల lō-lōpala. adv. Secretly. రహస్యముగా. మర్కముగా.

లోప్తము lōptra. [Skt.] n. Plunder, booty, stolen goods, దొంగిలించినసాము.

లోబడు lō-badu. [Tel. లోను+పడు.] v. n. To submit or yield, to consent. To be in one's power, to be subject to one. లొంగు, స్వాధీనమగు, సమృథించు, తగ్గు. "లోబడితీరినకని బాపకుని రైవోయనకా." Swa. 71. 79.

లోబరుసుకొను lō-barutsu-kōnu. v. a. To master, conquer, bring over. స్వాధీనపరచుకొను.

లోభము lōbhamu. [Skt.] n. Covetousness, cupidity, avarice, eagerness; miserliness, stinginess. పిసినీతనము. లోభి lōbhi. n. A miser, a covetous or a greedy man. పిసినీగొట్టు, పిసినారినొట్టు, ఆపాపాతకుడు. లోభిత్వము lōbhivamu. n. Covetousness. పిసినారితనము.

లోమము Same as లోమము (q. v.)

లోమశము lōmasamu. [Skt.] n. A polecat. బూతశిల్పి, పూరిమాత్రాలము.

లోయ lōya. [Tel.] n. A pit or hollow place in a hill, a deep crack or opening. ప్యుతముమీద మిక్కిలి లోతుగానుండే నెరయ. కొండపగులు. A valley.

లోల lōla. [Skt.] n. A crone, heldame, wretch. లోల or లోలము lōla. adj. Trembling, wavering moving, shaking, tremulous, unsteady. చంచలము, కడలుకట్టి. Wishing very much, desiring greatly, greedy. ఆశగల, మిక్కిలి ఇచ్చగల. లోలత్వము or లోల్యము lōlatvam. n. Wish, desire. తృప్తి, ఆశ. Shaking, moving. చాంచల్యము. "వివేకీశం జనియించుకా లోల్య మిందుకా." A. iii. 68. టీ శాల్యము, తృప్తి. "మెల్ల నడవనొడండు ఘనశాల్యపు మాపుల మాచు." H. ii. 113. లోలలోచన or లోలాక్షి lōla-lōchana. n. A girl with roll-

ing eyes or a swimming glance, చంచలాక్షి. లోలుడు lōludu. n. One who loves, is devoted to, is enamoured of. చంచలుడు, ఆసక్తుడు. లోలువము lōlupamu. adj. Covetous, cupidinous. ఆసక్తిగల.

లోప lōva. [Tel.] n. A valley, లోయ. The eaves of a house, ఇంటివారు. A burrow in the ground, నేలబొరియ. "నాలిమంటము ప్రాకారంబులోను బోచెలుమట్టుల పొందుపడె." H. i. 209.

లోపంక lō-vanka. [Tel. లో+పంక.] adj. Ben inwards. లోనికివంగిన. "లోపంకభుజంబులు. గొంకినికలుగావిరుప్పట్టుమెప్పు." A. iv. 47.

లోపరి lōvari. [Tel. లోన+అరి.] n. An apartment. తొట్టికట్టు.

లోపి lōvi. [Tel.] n. A large brass water pot. నీళ్లు తెచ్చుకొనే యిత్తిడిపాత్ర. A cooking vessel, వంటకుండ. A vessel, స్థాలి.

లోపు lōvu. [Tel.] v. n. Same as లోగు. (q. v.)

లోపయినము or లోనైనము lō-vayinamu. [Tel.] n. That which is past, the past. కడచినవిషయము. adj. Past, former, older.

లోష్టము lōshṭamu. [Skt.] n. A clod or lump of earth. వంటిగడ్డ. లోహలోష్టములందు సమభావముకలవాడు he who looks upon gold as dross. M. XII. vi. 76.

లోహము lōhamu. [Skt.] n. Metal in general, అష్టలోహసామాన్యము. Iron. ఇనుము. పంచలోహములు the five metals, viz., gold, silver, brass, bronze and iron. అష్టలోహములు include lead, tin and another metal called ధీరకము. లోహకారకుడు lōha-karakudu. n. A blacksmith. కరమలవాడు, కమ్మరి. లోహజీత్తు lōha-jittu. n. A diamond (as "surpassing all metals" in hardness.), వెజ్రము.

లోహితము lōhitamu. [Skt.] n. Ruby colour, redness, రక్తవర్ణము. రుధిరము. Blood, నెత్తురు.

adj. Red. ఎర్రని. లోహితము *lohita-kamu*. n. A ruby. కంఠ. లోహితాంగుడు or లోహితుడు *lohita-angudu*. n. The planet Mars. అంగారకుడు. లోహితాశ్వుడు *lohita-ashvudu*. n. Fire. అగ్ని హేతుడు. శాహిత్యము *lahityamu*. n. A blush, redness. ఎరుపు.

లౌ lau

వోకము *laukikamu*. [Skt. from లోకము.] (Vulgarly, శాకీకము) n. Business, worldly affairs. ఉద్యోగము, లోక వ్యాపారము. అతనిని ఇప్పుడు శాకీకములేదు he is now unemployed. adj. Secular, mundane, worldly, human, what prevails amongst men or is familiar to mankind. ప్రపంచసంబంధమైన. M. XIII. v. 192. వోకీకుడు *laukikudu*. (vulgarly, శాకీకుడు) n. A layman, a secular Brahmin, a man of the world. ఉద్యోగస్థుడు. నేను వికేష శాకీకుడనుగాను I am not a man of the world.

శాడి, లపుడి, శాణి or లపుణి *lauli*. [Tel.] n. A club or mace, పరిఘము.

వోల్కము See under లోల.

శాహము *lauhanu*. [Skt. from లోహము.] adj. Metallic, లోహవికారమైన.

వ va

వ va. [Tel.] The consonant V or W. As with h in English, v in Telugu is sometimes added in places where it does not occur, and dropped in places where it does occur by incorrect speakers or writers; e. g., ఒళ్లు is often pronounced and written వళ్లు and ఊరు, పూరు; while words like వెల్లి and వెచ్చెము are pronounced and written ఎల్లి and ఎచ్చెము. The initial V is also frequently changed into a vowel or a Y by vulgar speakers; e. g., ఏవ or యేవ for వేవ, ఎట్టి or యెట్టి for వేట్టి.

The initial P (in verse) is sometimes changed into V; thus వోయె (vōye) for పోయె (pōye) he went; వాపె (vāpe) for పాపె (pāpe) he removed.

Sometimes the initial V changes into B, as బలె for వలె 'like.' "దీపాంకులపబ్బులం బలె." Bhanumat. iv. 142. This change is caused by the preceding sunna.

Sometimes in the second syllable G changes into V; as వగడము, వవడము.

In prosody వ stands for వగణము an iambic; more usually written లగము. And in poems వు stands for వచనము prose.

వంక *vanka*. [Tel. from వంగు.] n. A side, quarter, direction, వక్రము, దిక్కు. Crookedness, a bend. A pretence or pretext. వక్రత్వము, వంకర, వంపు. Fault, blame. నేరము. A rivulet or watercourse. వాగు. అలివంకవారు relations by the wife's side. కట్టెవంకపాయి తీర్చును fire settles the crookedness of the wood. తాను అడరేక మద్దల మీద వంక పెట్టినాడు he cannot dance so he finds fault with the drum. నావంకచూడు look towards me. నెత్తురు వంకలుకట్టినది the blood flowed in streams. వారిమీద వంక పెట్టి వ్రాసినాడు he wrote laying the blame on them. నెలవంక a half moon. adj. Crooked. వక్రమైన. "పెడతటివంకనీకయు." P. iii. 211. టీ వక్రముగావేసుకొన్న జాట్టును. affix. By, through, వల్ల. "వంచనయిప్పుడీ తులవ వంకజనించెజనించుగాక." P. iii. 309. "క్రతువువంక గలుగువా మోక్షంబు." Vema. 952. వంకదార a crooked way; వంకరదారి. వంకము or వంకము *vankamu*. n. A crooked stick used while threshing corn. వంకర *vankara*. n. Crookedness, a bend or curve. Blame, a fault. వక్రత్వము. వోషము. వంకర, వంకరటింకర or వంకరటాంకర *vankara*. adj. Crooked, distorted. వంకరైన. వంకరమాటలు crooked language, nonsense. వంకరపోవు to become crooked. వంకసన్న

ములు *vanka-sannamulu*. n. plu. A sort of rice. వడ్డెలలో భేదము.

వంకాయ *van-kaya*. [Tel. వంల+కాయ.] n. The vegetable called a brinjal or egg plant. *Solanum melongena*. Rox. వార్తాకము. కర్పూరవంకాయ the plant called a love apple. గంజివంకాయ a large sort of brinjal.

వంకీ *vanki*. [Tel. from వంగు.] n. An arrow. బాణము. A dagger, బాకు. A sort of hook, కొక్కి. "తిమ్మితుపాకీకంబిలరాకువంకీ, కమ్మినిట్లు చెంల్య సేబయను, బాజిపూబాకు గొట్టెగి పెద్దకీర్తి." ND. i. 593. వంకీకీ *vankim*. A certain musical instrument. వాద్యవికేషము. A dagger. బాకు. "బూరలును ఖేరిలు పోలు ధారలునుకాపాళవంకీ కాలికొమ్మలును శంఖ సమాహముల్ సన్నాయితోట్లు." Pal. 257. వంకీ *vanki*. n. An armet of a crooked shape, స్త్రీలు సంబంధించే ఒకవిధమైనది. వంకీ or వంకీయ *vanke*. n. A kind of grain, సస్యవికేషము. A wooden hook or peg in the wall. మంటిగోడకు వేసిన చిలుక కొమ్మ. పులిగోళ్లవంకలు a certain kind of grain. తెల్లవంకలు another kind of grain. H. iv. 159. వడ్డెవంకలు a fine species of rice.

వంగ *vanga*. [Tel.] n. The Brinjal or Egg plant, *Solanum melongena*. వార్తాకము. చిరి వంక a small species of this. వంకకాయలు or వంకాయలు brinjals, వార్తాకములు. "వంకకాయలు ప్రాణ లింగంబులయ్యె." BD. ii. 807. Also, వంగపండు or వంగపండుగవ్వ the Indian Oriole. *Oriolus hundo*. కొండపండు the Black-headed Oriole. *Oriolus melanocephalus*. (F. B. I.) "వల్లెడపాడిపట్టు వంగ పండుధరరముకోకల." H. iii. 14. వంగరేడు కూర *vanga-redu-kura*. n. A plant growing on sand hills near the sea. *Crothmus indicus*. Rox. ii. 509.

వంగము *vanganu*. [Skt.] n. Lead, tin. సత్తు, తగలము. వంకభస్మము the calx or ashes of lead. వంగ వేళము *vanga-dēsamu*. n. The ancient name of Bengal.

వంగసము or వంగడము *vangasamu*. [Skt. from వంశము.] n. A family, race, lineage. వంశము, కులము. "భువంక మనువారెంచినవారి వెంలడముపై మోహంబువారింపరే." B. i. 111.

వంగు *vangu*. [Tel.] v. n. To bend, bow, stoop. To become crooked. To become low or humble. వంగు, ఒగుగు, సన్నముగు. ఒట్టివంగిపనిచేయు to work hard. ఒట్టివంగిని వాడు one who does not choose to bend his back, a lazy man. వంగవీయ *vanga-diyu*. v. a. To bend, bow down. వెండు. వంగుడు *vangudu*. n. A crack, గీటికి. An excrescence, స్ఫోటము. వెంకట్టి drippings of the eaves. వానవెలిపి తర్వాతి పొట్టుపొట్టుగా పడుచుండేనట్లు. "చివుల జల్లనితూరనంతక మునుపటి, జల్లనిరూనివచ్చున జల్లు మొదిలి. గాలియెలగోలుచేకొమ్మగదలిజల్లు. దల పెడకమున్న వెంకట్లడకపెడరులు." A. iv. 169. వంగులు *vangulu*. n. plu. The ribs or bends of a boat. చుడవోని అడ్డవాసములు.

వంచన *vanchana*. [Skt.] n. Cheating, fraud, craft. ఒకరిని దగాచేయుడము, మోసము, కపటము. అక్రమవంచన self-deception, wronging oneself. వంచకత్వము *vanchakattamu*. n. Cheating, fraud. మోసము. "తత్వమింట్రి యవంచకత్వయినను." Vema. 2057. వంచకము *vanchakamu*. adj. Cheating. మోసముచేసే. n. A fox. వక్ర. వంచకుడు *vanchakudu*. n. A rogue, impostor. మోసగాడు. వంశంబు *vanchintsu*. v. a. To cheat, defraud, trick, wrong. మోసముచేయు. వంశితము *vanchitam*. u. adj. Tricked, deceived, wronged, మోసముచేయబడిన.

వంచె or వంచయ *vanchc*. [Tel.] n. A sack, గోనె.

వంజె, వంజెము or వంజి vantsa. [Tel.] n. The ace, at dice, ఒకటి. A piece of land, place. పట్టు, ప్రదేశము. చేపుటివంచ a spot of salt land. ఈడవంచపాలము a bit of black cotton soil. గరువువంచపాలము a stony sandy soil. రాతి మొరము ఇసుకగలనేల. చావంజె four at dice. తీవంజె three at dice.

వంజాడించు or వంజాలించు vantsadintsu. [Tel.] v. n. To be frightened or alarmed. భయపడ.

వంజు vantsu. [Tel. from వంజు.] v. a. To bend, bow down; to make a thing crooked, to make one stoop; to humble, lower, reduce, వంజియు, వంజియు. తలవంచి hanging down the head. నీళ్లను వంచివేసినాడు he poured the water off. నావేలువంచేనాడు ఎవడు who can bend my finger? i. e., who can lay a finger upon me?

వంజరము or వంజేరము vanjaramu. [Tel.] n. The coal-fish, seer-fish or scomber, Gadus carbonarius, resembling a very fine baddock.

వంజులము or వంజుళుము vanjulamu. [Skt.] n. A sort of bird with a remarkably sweet whistle. Also, the tree called *Jonestea asoca*; and another tree, called *Dalbergia ougenensis*. పక్షిని శేషము, ఆశోకపుత్తము, తిని సెము, నెప్పిచెట్టు, ప్రబుచెట్టు.

వంజెరగు van-geragu. [Tel. వంజె + రెగు.] n. The end of a woman's garment. కొంగు.

వంజె vandza. [Tel.] n. A barren woman, a sterile cow. గొడ్డావు, గొడ్డాల. "నీ|| వంజెలనైనవల నేర్పడగ నొకధింకి శేషగతేసిపాలు గొందు." M. IV. i. 95. వంజెలు the cross pieces that support the ribs of an umbrella.

వంజే or వంజే Same as వంజెము (q. v.)

వంజు vanta. [Tel. from వండు.] n. Cooking or dressing food, cookery. వండడము, సాకము. పిండివంటలు flour cakes, pastry. adj.

Boiled, cooked. వండబడిన. పచనము చేయబడిన. వంటనూనె or వంటచేయరు oil used in cookery. వంటనూనెము boiled castor oil, (opposed to the cold drawn oil.) వంటగడ్డిలము boiled dammer. వంటకత్తె or వంటలక్క vanta-katte. n. A cook-woman. వంటకము vantakamu. n. Food. అన్నము. వంటచెరుకు, వంటచెరకు. వంటకట్టెలు or వంటపరకు vanta-cheruku. n. Fuel, firewood, ఇంధనసమాహము. వంటయిల్లు, వంటసాల or వంటశాల vanta-y-illu. n. A kitchen, cookroom. మహానసము. "మొగ్గవంటయిల్ల చొచ్చినశశముగరుణ సేయకగుచి గా వండవగు నె." (HD. i. 1199) Is it fair to cook a rabbit that has taken refuge in a kitchen? వంటయిల్లు salt extracted by boiling seawater. వంటరాయి vanta-rayi. n. An artificial ruby. కరబోకు. వంటురి vant-ari. n. A cook, one who knows how to cook. వంటలు vantalu. n. plu. Dried cow dung, which is used as fuel. ఏరుపిడికలు. వంటనాడు, వంటలనాడు or వంటకాడు vanta-vadu. n. A cook. పాచకుడు.

వంటి vanti. [Tel. from వంజె.] adj. Like, similar to. నావంటి like me. బాగ్లవంటి like charcoal. నీవంటి like thee. అటువంటి. ఇటువంటి such.

వంటు vanta. [Tel.] n. Convenience, propriety, అనుకూల్యము, అనువు. "వంటుదప్పవేళ వంటకము విషంబు కంటచూడ గానెకంటగింను." Vema.

వంటెము or వంటియుము vantemu. [Tel.] n. A district or taluq. తాలూకా.

వండ vanda. n. Danger, అపద. Silt, బుడ. [Skt.] n. An unchaste woman, రంకులాల. adj. Stubborn, మొండి. వండలి or వండు vandali. n. Alluvial soil: mud, mire; the muddy deposit of a flood or river. ఎండిబుడ. వట్టిపోయినయేరు మొదలైనవాటిలో వేరినవట్టి. "వారి గులు పిండిలి

వండులయ్యె" Zacc. iv. 52. వండనీళ్లు muddy water.

వండు vandu. [Tel.] v. a. To cook, boil, (food, oil, &c.); distil (spirits); to fuse iron. వంటచేయు, పక్కముచేయు. ఒంటివంట సారాయి spirits only once distilled. వండించు vandintsu. v. To have food cooked. పచనముచేయించు.

వండుసున్నము vandu-sunnamu. [Tel.] n. Fine lime plaster.

వండ్ర or వందర vandra. [Tel.] n. A favourable lease or rent. వంద్రభూమి land unfit for cultivation.

వంతు vanta. [Tel.] n. Vexation, regret. మనోదుఃఖనూప మైవచిరము. Sorrow, grief, సంతాపము. Pain, బాధ. A cry, ఏడ్పు. "రవి బాసిగాసి రెడువద్దినైవడి వంతనొంది వ్తలుపరి." R. v. 168. "నావంతయేమిచెప్పదు నావంట యునుఖమరేడు." Bmj. iii. 33. A rivulet. ఏరు, కుల్య, చిన్నకాలున. "ఎనుపోతునపుడుకుమ్మరి తనయింటికిరాకయన్న తత్తురినిండ్లగా మముల నంతలడొంకల గనుగొనుచు" వచ్చినచ్చికినియ చొప్పల." H. v. 79. "వంతలక్ష్యంకల చెట్ల గట్టనావార మరింజరించి." P. i. 496.

వంతు vanta. [Tel.] n. A share, portion, part. A turn, time, or bout by rotation. పాలు, భాగము, వరుస. Likeness, సామ్యము. "నెలకొక్కరుండుగా, నిలువుడలంచుబంచెవిధి నీరజమిత్రులవంతుడిరకె." T. ii. 12. 172. "కొండెగాడుబావొంపదనుకబోవు వంతుకితేగా నివలవరేడు. Vema. Rivalry, పోటీ.

వంతుడు vantudu [Skt.] Affix meaning Possessed of, gifted with, having, possessing. ధైర్యవంతుడు a brave man. విద్యావంతుడు a learned man. వీర్యవంతుడు a courageous man.

వంతున vantaena. [Tel.] n. A bridge.

వంద vanda. [Tel.] n. A hundred, శతసంఖ్య, నూరు.

వందనము vandanamu. [Skt.] n. An obeisance, salutation, అభినందనము, నమస్కారము. Praise, స్తుతి. Thanks. వందనము or వందనముచేయు vanlanam-idu. v. n. To honour, salute, bow to. వందనమాల vandana-mala. n. A garland hung over a gate or carved in stone trellis. వ్యాసమందు కట్టినవోరణము. వంజారువు or వంజారుడు vandaruvu. n. One who salutes or pays homage. నమస్కారము చేయువాడు. వంది vandi. n. A herald, bard, panegyrist. ప్రాతీకాలమందు రాజులను పేలుకొలిపేవాడు, స్తుతిచేసి జీవించువాడు, బట్టువాడు. వందించు vandintsu. v. a. To praise, స్తుతించు. వందితుడు vanditudu. n. One who is praised or saluted, స్తుతింపబడినవాడు, నమస్కరింపబడినవాడు. వంద్యము vandyamu. adj. Honourable, venerable, worthy of regard. Lauded or laudable. కొనియాడబడిన, పూజ్యమైన. "సకలలోకైకవంద్యంబు సకలసుజన, చిత్తరంజనకారిణంబుత్తమంబు." Vish. i. 31. వందుడు vandyudu. n. One who is worthy to be praised. పూజ్యుడు. లోకవంద్యుడు fit to be praised or extolled by the whole world.

వందర vandara. [Tel.] n. A piece, fragment, bit. తునక. Also, a favourable lease or rent. వంద్రభూమి land unfit for cultivation. వందరలాడు vandaraladu. v. a. To man- gle. చిన్నాభిన్నముచేయు. To cut, sever, ఖండించు. "క|| యక్షుల కురిశనికాతనఖా, ఎలి బక్షీండుడు ప్రచ్చింబలలాడె." M. I. ii. 100.

వందిలి vandili [Tel.] n. Calamity, em- barrasment.

వండు vandu. [Tel.] v. n. To grieve, sorrow, be afflicted. దుఃఖపడు, విచారపడు, సంతాపించు. "యంతకార్యయర్థము ఫలియించు మొక్కయడదక్కగ జేయగవండు నేటికి." BRK. 715. వండురు vanduru. v. n. To grieve, to be

vexed or sorrowful. దుఃఖపడు, విచారపడు. "నారలుగట్టి కూలకనంబుగ న్నగ్రనంబులోవి పద్ధారమునొందిండునిఘల్లం నుజ్వలరాజ్యవైభవోదారలమైకనంబొని." M. III. v. 373. "చ॥ వనమునకేగి వెండురినవారనివారలమీరవశ్యమున్, జెనకడలంతురు." M. III. v. 386.

వంకె or వంకియు vande. [Tel.] n. A kind of grass, తృణవి శేషము.

వంకొండు vandōndu. [Tel.] n. A kind of fish. వండ్యడు See under వంకనము.

వంక వ్య vandhya. [Skt.] n. A childless woman. గొడ్డాల. A barren cow. గొడ్డాల. వంధ్యము vandhyamu. adj. Barren, as a tree. కాయని (చెట్టులోనగునది).

వంపు vampu. [Tel. from వంక.] n. Crookedness; a bend, curve. ఎక్కడవంపు, వంకర. అలంపులు hanging the head; shame, disgrace. adj. Bent, crooked, వంక, వంకరైన.

వంబలాడు vambaladu. [Tel.] n. 'A certain rope belonging to a waterlift. కపిలకువేసే ఒక తాడు.

వంశము vamsamu. [Skt.] n. A race, line, lineage, family, stock, extraction; a dynasty. తండ్రి తాతమొదలైనవారి పుంపం. A bamboo. వేడురు. A multitude, సమాహము. వంశస్థుడు vamsa-sthudu. n. A man belonging to a family. కులస్థుడు. వంశానుచరితము vamsānu-charitamu. n. A pedigree, genealogy, a chronicle, or genealogical history. వంశచరిత్ర. వంశావళి vamsāvali. n. Genealogy. వంశక్రమము. వంశవృక్షము vamsa-vrikshamu. n. A genealogical tree.

వక వకలు or వకావకలు vaku-vakalu. [Tel.] n. plu. Splashing, చెడరులంబు. Pieces, fragments, bits, బద్దలు.

వకాలతు vakaletu. [H.] n. Agency, attorneyship, power of attorney. వకీలు vakīlu. n. An attorney or agent. A vakil in a law court.

వకుళము vakulam. [Skt.] n. The plant termed *Mimusops elengi*. పొగడచెట్టు.

వక్కె vakkā. [Tel.] n. A bit, fragment, shiver or piece, as of glass, or areca nut. తునక, పోకచెక్క. వక్కలు areca nut bits or fragments. తెల్లవక్కెవడ్లు a kind of rice, ఒకవిధమైనవడ్లు.

వక్కణ or వక్కణ vakkana. [from Skt. వక్ to speak.] n. The heading of a letter, &c. Compliments written at the head of a letter, జాబు మొదలైనవాటికి మొదటివ్రాసే వాడు కమాటలు. "అనియటువ్రాయు పద్యమునయంబుగ వ్రాసినజాబువక్కణల్ విని తన మంత్రి శేఖరుని." Bmj. iii. 256. Titles, బిరుదాలి, చిరునామ. A commentary, వ్యాఖ్యానము. వక్కణింపు Same as వక్కణింపు (q. v.)

వక్కరము vakkaramu. [from Skt. ఎక్కము.] n. Same as వంకర (q. v.) వక్కరాలు vakkaraalu. n. A jade, scold. An impostor. కుటిలస్త్రీ, వంకమరాలు. "పెనుకక్కసినక్కరాండ్ల బిలిచి." R. vi. 171. వక్కరింపు or వక్కరింపు vakkarinṅsu. v. n. To err, go crookedly, to follow an irregular course, వంకరదోషబోధ. To oppose, rebel, తిరుగుబడు. "బుజ్జగింపుచలం బొక్కెంతయేనిలడన్నమానవు ఎక్కరించెడవు." Charitra. ii. 1535.

వక్కాకు or వక్కలాకులు vakkaku. [Tel. వక్క+అకు.] n. Betel nut, i. e., betel and nut. తాంబూలము, ఆకువక్క.

వక్కాణింపు vakkāṅṅṅsu. [from Skt. వక్ to speak.] v. a. To tell, narrate, describe. చెప్ప, వాక్యము. "ధర్మశాస్త్రములవక్కాణింపగా జొచ్చినావోనేకాక." N. ix. 309. To write a commentary on, to comment on, వ్యాఖ్యానముచెప్ప. వక్కాణము vakkāṅṅṅamu. n. News, సమాచారము. See వక్కణ.

వక్కి vakkī. [Tel.] adj. Lean, fleshless. బక్కయైన, పలచని, కృశము. వక్కివత్తు. వక్కికట్టె or వక్కివాడు vakkī-pakshi. n. A

starveling, బక్కవాడు. వక్కు vaku. v. n. To become lean. బక్కచిక్కు, కృశించు. "మునిగిమునిగిమునిగి ముద్దుయెముద్దుయై. వంశవంశవంశి వక్కినక్కి, తిరిగితిరిగితిరిగి దివ్యరైయుండును." Vema. 816. వక్కు, వక్కుతోంగ or వక్కువులుగు vaku. n. A heron, బకము.

వక్త vakta. [Skt. from వక్ to speak.] n. One who speaks, మాట్లాడువాడు. A speaker, an orator. నలుగురిలో నిర్భయముగా మాట్లాడువాడు, నాచాలకుడు. A learned man, పండితుడు. వక్తవ్యము vaktā-vyam. adj. Fit or proper to be spoken, or said. చెప్పదగిన, మాటాడదగిన. n. A word, speech, మాట. అవక్తవ్యము unspcakable, unutterable, not to be mentioned.

వక్తము vaktamu. [Skt.] n. The mouth, face, countenance, ముఖము, మోరు.

వక్రము vakra. [Skt.] adj. Crooked, awry, bent, curved, twisted. వంకరైన. Cruel, perverse, wicked. క్రూరమైన. "గ్రహములన్నియువక్రగతులనడిచె." (Vish. viii. 267) all the planets moved in irregular courses. వక్రతమములు vakra-tamamulu. n. Lit. 'Most crooked' ones, In Telugu grammar, this term denotes the diphthongs వి and ఔ. వక్రత్వము vakra-tvam. n. Crookedness. వంకరతనము. Perversity, cruelty. వక్రములు vakra-mulu. n. plu. In Telugu grammar this term denotes the vowels ఎ, ఏ, and ఓ ఒ. వక్రింపు vakraṅṅṅsu. v. n. To err, or go in an irregular course, as planets. To turn, మరలు, మరలబడు. వక్రిము or వక్రిముము vakra-m. n. Crookedness, కుటిలత. "కమబావుర్ ఎక్కిమగనకమున్న." H. ii. 109. వక్రోక్తి vakra-ōkti. n. Equivoque, a hint, insinuation, evasion, అలంకారభేదము.

వక్షము or వక్షు vakkshamu. [Skt.] n. The chest. గొమ్ము. వక్షోజము or వక్షో

రూహము rakshū-jamu. n. A woman's breast. స్తనము.

వక్ష్యమాణము vakkshya-māṅṅṅamu. [Skt.] adj. That which is about to be said, చెప్పబోయెడిది.

వగ vāga. [Tel.] Grief, vexation, melancholy, regret, remorse. దుఃఖము, పంతాము, విచారము, శోకము. Intention, ఆలోచన. Mode, way, manner, విధము. రీతి. గోప, గతి. Amorous action, శృంగారమేర్పు, విలాసము. కూటికివగలేనివాడు he who has no means of living. "క॥ శ్రీరాముడునియలవల, లరసి పలు ఎగలబలకునర్థగభీరో, పోలోక్తివింటె జుకకు, మారీ." R. v. 37. "నవవినబోయినకార్యము, మగుడునె ఎగనంగా లోకమనస్యంపడననే. నగవుల్యుతికి మాలమె, నగవెల్లవిధాల విడువలయు వరేంద్రా." M. XI. i. 22. adj. Beautiful, handsome. అందమైన. "కొనమవగవప్యకానగోట కొప్పరువప్య." T. ii. 98. వగకత్తె or వగలాడి vāga-katte. n. A coquette, belle. శృంగారశేష్టులుగలస్త్రీ, విలాసవతి. A rogue, a deceiver, మాయలాడి. వగకాడు or వగలాడు vāga-kādu. n. A fop, a beau, a gallant. వన్నెకాడు. నీటుకాడు. పొగసుకాడు, విలాసవంతుడు. వగవ వాగవ. v. n. To grieve, sorrow. దుఃఖించు, శోకించు. To regret, repent, పశ్చాత్తాపపడు. To cry, ఏడుపు. v. a. To consider, think, విచారించు. ఆలోచించు. తెలుసు. "నీవరాధనంబె నాపరాధమూర్తి పగవలెను మగువ దగువ చెత్తు." R. v. 274. వగతెను vāga-teṅṅṅu. v. n. To be settled or decided. తీరు. పరిష్కారమగు, వశ్యపరిమను. వగవేంపు vāga-dentsu. v. a. To decide, settle, determine. వగతెనుట్లుచేయు. తీర్పు. పరిష్కారముచేయు. "తెలియగవాలకున్నవి దెంచెడి కేపనియింటికినె." S. iii. 509. వగవ or వగ vāgara. adv. (Grievingly), sorrowfully. "ఎగనసాధులను కేపినాకి తెగ్గర్ మోశీయునుగు." M. I. i. 130. వగపు vāgapu.

n. Grief. మనోదుఃఖ రూపమైనవిచారము, శోకము.

వగరూ, వగరము, వగరూపు or వగర్పు vagnarū. [Tel.] n. Hard breathing, panting. వ్యాసశోగము. వగరూచు or వగర్పు vagarutsu. v. n. To breathe hard, to pant. శోభ.

వగరూ or విగరూ vagnarū. [Tel.] n. and adj. Astringent.

వగైరా vagara. [H.] adj. Etcetera, and so forth. ఇత్యాది. రామయ్యవైరాలు Ramayya and others.

వగ్గు or వగ్గు vaggū. [Tel.] adj. Lean, skinny, decrepit. యదిమిచేత ఎండినరుగుగా నుండే, బక్కచిక్కిన. "వగ్గుకోరికినివమువచ్చిన క్రిత." HD. iii. 342. "కనలుచునవ్వస్య దపసికటములదరగా." Siva. iv. 123. మసలివస్య a decrepit old man.

వచనము vachanamū. [Skt. from vac to speak.] n. Speech, speaking. A word, మాట, A sentence. A dictum, an aphorism, a rule. ధర్మ శాస్త్రము లోని ప్రమాణ వాక్యము. Prose (as distinguished from metre) ఛందోబద్ధము కాకుండా మాటలుగా వ్రాసినది, గద్య. Number, in the grammatical sense, as ఏకవచనము the singular number, ద్వివచనము dual, and బహువచనము plural. వ్యాకరణములో ఏక వచనాదులు. వచస్సు vachassu. n. Speech, speaking. మాట. వచించు or వచియించు vachintsu. v. a. To say, speak, tell, relate. చలం.

వచ్చే vatsta. [Tel.] n. A canker worm or blight which destroys trees. చెట్టుకు పట్టి బొత్తిగా నాశముచేసే ఒకవిధమైన చీడ.

వచ్చు vatstu. [Tel.] v. n. To come, arrive. To happen, occur, take place. చేరు, సంభవించు, కూడు, ప్రాప్తమగు. శేవునవ్వారు they will come to-morrow. నిన్నవస్తేమి we arrived yesterday. నాతోకూడావచ్చినాడు he

accompanied me. మనసువచ్చినన్ని కాగితాల వుచ్చుకొన్నాడు he took as many papers as he pleased. నీ మనసువచ్చినట్టుచెయ్యి do as you please. This verb is used (like Come in all languages), in numerous senses. వచ్చేలేప next time. వచ్చేనెలలో in the next month. వచ్చేకడగండ్లు రాకమానవు the evil that must happen will happen. As an auxiliary, it is added to the present participle of any verb to denote long habit or continuance, as చదువుచువచ్చినాడు he continued to read. అట్లుచేయుచు వచ్చినాను I have been doing so all along. అక్కడికి పోవుచువచ్చినాడు he used to go there. It is also joined to the past participle of the verb వలయు. ఇట్లు చేయవలసి వచ్చినది it became necessary to do so. It is added to the infinitive in A. ఇది మాకు తెలియవచ్చినది it came to our knowledge. నాకు బుద్ధిచెప్పవచ్చినాడు he went so far as to advise me. వచ్చు or వచ్చును (the third person singular aorist of వచ్చు) is used with the infinitive as an auxiliary signifying permission, possibility or probability. నీవు అక్కడికి పోవచ్చును you may go there. మేము రావచ్చునా? may we come? అట్లు కావచ్చును it may be so perhaps. రాదు (the neg. aor. 3rd person singular) means must not or cannot. నీవు అక్కడికి పోరాదు you must not go there. నేను చేయరాదు I cannot do it. అట్లా చెప్పరాదా can you not say so? Added to a dative, వచ్చు is used to mean To be got, gained, acquired, to be available. ఆ భాష వానికి వచ్చినది he has learned the language, he knows that tongue. ఈ బియ్యము నెల దినాలకు వచ్చినది this rice lasted for one month. వానికేమివచ్చినది what happened to him? ఇయ్య మనసువచ్చినది he was inclined to give it. వానికి బుద్ధివచ్చినది he has learnt sense. వానికి మిసాలువచ్చినవి his whiskers have grown. దానికి

మళ్ళీ కండ్లువచ్చినవి she has recovered her sight. ఆ బిడ్డకు పళ్ళువచ్చింది the child has cut its teeth. ఇక్కడ సకారమునకు లోపమువచ్చినది there is here an elision of the letter S. వానికి అన్నానిలో లోపము వచ్చినది he is even in want of food. వానికి ఒంటికివచ్చినది he fell sick. ఇది పనికివచ్చును this will do, this will be useful. ప్రాణము చకువచ్చే perils, hazardous. ఇది నీ ప్రాణము నకువచ్చును this will put your life in peril. నోటికివచ్చినట్టు వానిని తిట్టినాడు he gave them all the abuse he could think of. ఆతనిపేరు నాకు రాలేదు I cannot recollect his name ఆ పాఠము వానికి రాలేదు he does not know the lesson. వచ్చేబడి vatstsubadi. n. Income. ఆయితి. రాబడి. వానికి నిండా వచ్చుబడియున్నది he has a large income. వచ్చేరాములు vatstsu-rāmulu. (వచ్చుట+రాము.) n. Coming and not coming. వచ్చుటయును రామియును.

వజా vajā. [H. from Arabic.] n. Deduction, subtraction, మి: హాయింపు.

వజీరు, వజీరుడు. వజీరుడు or వజీరుడు vajiru. [H.] n. A 'vizier' or minister. మంత్రి. A hero, సూరుడు. A commander. శోరుడు. "నా వజీరసేనామాన భేదమందును." Vasu. (preface.) 24. టీ. వజీర, మేచ్చపుధానులయొక్క. "లావున నార్పుమే గలుగులాయపు లేజినజీరు డంకుశంబా వచజారితై బద." T. v. 136. టీ. కలుగులాయ పు లేజినజీరు, బొక్కలూ స్థానముగాగలిగిన యెలు క వాచాము గలిగినటువంటి విచ్చేవ్వరుడు. "చివురుంజేకత్తిన తీరు సర్ద సేయ యుం డెఱ." H. ii. 189. టీ. మున్నగుణ్ణి లక్ష్యము చేయుకుండా ఉండెను. Phu. వజీర్లు "నీ వ్రేటారుమనియలు వ్రేయమీ లేనవట్లువచ్చి సలాము చేసినది." నా. i. "వనితామువైపుగుంటవంటి మొగికి వజీరుహ యంచు" Satyabha. iii. 79.

వజ్జరము or వజ్రము vajjavamu. [Tel.] n. A kind of sea fish. ఒకవిధమైన సముద్రపుమ

త్వము. Glue used by carpenters, చెక్కన ఆకుకుటుకు వేసేజానెట.

వజ్రము vajramu. [Skt.] n. A diamond, రవ. నవరత్నములలో నొకరత్నము. Adamant: a thunder-holt; the weapon of Indra. నైజాయంధము. నైజశుంకుడు a block head.

వజ్రకీటుము vajra-kitamu. n. A worm that bores through hard stone. వజ్రవండము or వజ్రవండపురుగు vajra-landamu. n. An insect engendered in an ulcer. ప్రా

ములోపుట్టేపురుగు. వజ్రదేహము an adamantine frame, a strong constitution, a constitution of flint. వజ్రదేహి vajra-dēhi. n. A man of iron constitution. వజ్రబిల్వో

షము vajra-nirghoṣhamu. n. A clap of thunder. పిడుగుచేప్పుడు, ఉరుము. వజ్రపు ష్పము vajra-pushpamu. n. The blossom of the sesamum. సువ్యసపుష్ప. వజ్రవల్లి

vajra-ralli. n. The plant termed Cissus quadrangularis. వజ్రేరు. వజ్రాంగి or వజ్రాంగిజోడు vajr-angi. n. Admantine armour, వజ్రమయకవచము. వజ్రి vajri. n. One who

has or carries a thunder-bolt. వజ్రాయుధముగలవాడు. An epithet of (Indra) as armed with the thunderbolt. ఇంద్రుడు.

వజ్రే radzda. [Tel.] n. An expedient, ఉపాయము. వెరుపు.

వటకము vatakamu. [Skt.] n. A kind of cake, వడియము. A pill, a bolus. మాత్ర.

వటగ, వటారి or వతారి vataga. [Tel.] adj. Clever, skilful, నేర్పుగల, సమర్థుగల.

వటము vatamu. [Skt.] n. The Banyan or Indian fig tree. మొత్తిచెట్టు. వటపత్రము : fig leaf.

వటారము or వటారు vatāramu. [Tel.] n. A lodge. భవ. A palace, నగరు. "ద్వియ దుహోపమిగునొల్లెదనటారమున, కరిగిమంత్రులు మొకులగునాచిననిటి." Nāvānandha. 306.

వటారి See under వటగ.

వటెంను vatimsu. [Tel.] v. n. To starve. పస్తుఉండు, ఉపవాసముచేయు. వాడు అన్నానికి లేక వటించినాడు he starved for want of food.

వటుడు, వటువు or వటుకుడు vatudu. [Skt.] n. A bachelor, an unmarried Brahmin, a celibate. బ్రహ్మచారి. A boy, బాలకుడు. వటుత్వము vatuvamu. n. Bachelorship, the state of being unmarried, celibacy. బ్రహ్మచర్యము.

వట్ట vatta. [Tel.] n. The bar that turns the centre post of a sugar mill. చెరుకు గానుగోటినిడిమిలోకిలేవేయు అడ్డమాను. వట్టకాయలు or వట్టలు vatta-kayalu. n. plu. The testicles. ప్లామణములు, బీజములు. వట్టలుకొట్టు to castrate. lit: to strike the (bullock's) stones, (which are crushed with a mallet, not cut out.)

వట్టము vatlamu. [Tam.] n. The agio allowance, a rate of exchange, abatement.

వట్టి vatti [Tel.] adj. Empty, mere, plain, simple, naked, downright, utter, gross, false, vain: unprofitable, groundless. ఉత్తి. ఏమియులేని. ప్రయోజనములేని. వట్టిఅవు a dry cow. వట్టికాలు a shin bone, పిక్కనలు పటికాలు. వట్టిగోడ a mere wall, a blind wall. వట్టికాళ్లతో నచ్చినాడు he came bare-foot. వట్టి మన్ను loose earth. వట్టిగాలి mere wind, without rain. వట్టిప్రయాసము unprofitable labour. వట్టిమాట an untrue word, a meaningless word, లేని మాట, అపవాదము. వట్టివారి or వట్టివరులు, a kind of grain. సస్యవిశేషము. వట్టివాడు an empty fool, వ్యభిచారు. వట్టివేరు vatti-veru. n. A fragrant grass usually called Cusi us. Andropogon muricatus. (Watts.) Same as అవునుగడ్డివేరు. అవురువేరు, విడవలివేరు, ఉకీరు లామజ్జకము. వట్టు or వట్టిపోవు vattu. v. n. To dry, become dry, be drained. నీరు ఇంకు, నీరు ఎండిపోవు. ఇంకు To become

lean, కృశించు. n. Drying up, draining, నీరువట్టిపోవడము. A dried vegetable, వరుగు. A scab, ఎండినపక్క. A hoop, కొయ్యకుగాని దూలమునకుగాని బలమిచ్చుటకు వేసిన కట్టు. A limit, మేర. ఇంతవట్టు thus far, ఇంతవట్టుకు. " అనుజాలదనయులమచ్చరిజనులను సమయించినారుసమగోల్లంబును మెరయజూడనేర్చురజననాధున కింతవట్టుసంజయచెపుమా." M. IX. ii. 16.

వట్టము vatnamu. [Tel.] n. A sack or gunny bag filled with grain. ఛాన్యాదులు నించినగోనె. వట్టూలకర్ర a stick used to carry such a bag.

వట్ట or వట్టన vatra. [from Skt. వర్తలము.] n. Roundness. వర్తలము. గుండ్రన. వట్ట.

వట్టని or వట్టముగానుండే adj. Round. గుండ్రని. వట్టము vatramu. adj. Short, చూసవ్వము. n. A bag in which betel and nut are kept. వక్కా-కుటి. వట్టపడు

vatrapadu. v. n. To become less, to be diminished, decreased, or lessened. తగ్గు. వట్టపట్టు vatra-pettu. v. a. To diminish, decrease, make less, తగ్కువచురు. తగ్గించు.

వట్టించు. వట్టిట్లు or వట్టిలు vatritsu. v. n. To make round, or cut round. గుండ్రన గా చేయు. To turn, తిరుగు. To turn back, పరాబ్రాభుకుగు. To happen, occur, కలుగు, నచ్చు. సంభవించు. To be agreeable or pleasant. ఒప్పు. " నగుబాటు

వట్టిల్లెనాకులలోన." BD. v. 103. వట్టువ or వట్టువు vatruva. adj. Round, circular. బలువైన, గుండ్రని. n. Roundness, గుండ్రము, వర్తలము. వట్టువనుడి vatruva-sudi. n. Lit: "The round twirl," i.e., the letter య, the secondary form of yuu.

వక్ర, వక్రి or వక్రారి Same as వక్రం. See under వటల.

వడ vada. [Tel.] n. Hent, నేడమి. ఎండనెగ, తాపము. Trouble, pain, labour, శ్రమము.

lean, కృశించు. n. Drying up, draining, నీరువట్టిపోవడము. A dried vegetable, వరుగు. A scab, ఎండినపక్క. A hoop, కొయ్యకుగాని దూలమునకుగాని బలమిచ్చుటకు వేసిన కట్టు. A limit, మేర. ఇంతవట్టు thus far, ఇంతవట్టుకు. " అనుజాలదనయులమచ్చరిజనులను సమయించినారుసమగోల్లంబును మెరయజూడనేర్చురజననాధున కింతవట్టుసంజయచెపుమా." M. IX. ii. 16.

వక్ర, వక్రి or వక్రారి Same as వక్రం. See under వటల.

వడ vada. [Tel.] n. Hent, నేడమి. ఎండనెగ, తాపము. Trouble, pain, labour, శ్రమము.

A sort of cake, గారె. A kind of hot cake. adj. Hot, వేడి. వడికొట్టి చచ్చిపోయినాడు or వడతగిలి చచ్చిపోయినాడు he died of sunstroke. " నిప్పుల నెసంతములాడు నెండలవడజల్లుపడనుటి నాయువులను." P. i. 304. వడగల్లు vada-gallu. n. A hailstone.

" రాలెనాయ్యననడగండ్లుపాలపండ్లు." A. iv. 118. వడగవ్వ vada-gavva. n. The name of a certain fish, a species of Scomber. Russell, plate 139. వడగాలి or వడగాడ్డు vada-gali. n. The hot or land wind. నిప్పుగాలి వడగోను vada-gonu. v. n. To feel hot, తాపమునుపొందు. వడపప్పు

vada-pappu. n. A dish of green gram, split and soaked in water, with salt, pepper, mssafatida, &c. బడలికతిరుటకు నానవేసి కొంచెము ఉప్పు ఇంకువలిపి పెసరిపప్పు. వడపింకె

vada-pinde. n. A tender fruit that falls down from a tree through the heat of the weather. వడముడి vada-mudi. n. One who makes it hot for his enemies, శత్రువులకు తాపమును గలగజేయువాడు. A Telugu name of Bhima, one of the heroes of the Pandu race. భీముడు. " కలికడునడి

జెనియంతంతుడుమిడుడి కరులగుమును పాలలుట కతనాడవడుడియదించిన నేర్పొడగన నేవేగతేరు చరపెం గదియక." M. VI. ii. 375.

వడకట్టు Same as వడియబోయు. See under వడియు.

వడకు vada. [Tel.] n. The North. ఉత్తరపుదిక్కు. వడకుగుబ్బలి or వడకుగొండ vada-gubbali. n. The Himalayas. హిమాలయపువర్ణము. వడకుత్రాన same as ఉత్తరాయనము.

వడకు or వణకు vada. [Tel.] v. n. To tremble, shake, quiver, shudder. కంపమునొందు. కంపించు. n. Trembling, shaking, shuddering. వడకాడు (వడికి+అడు.) Same as వడకు. వడకించు or వట్టికించు

vadukintsu. v. a. To cause to tremble, to shake. నాకు:ట్టుచేయు.

వడకు See వడుకు.

వడనోలు vada-dolu. [Tel. వడుము+లోలు.] n. A leather rope, used by toddy drawers. గనల్లనాడు నడుముకు కట్టుకొనేలోలు. A leather hunting-coat. కేటకాడు కరీమనకు లొడిగి కొనేలోలు.

వడన radapa. [Tel.] n. The web which surrounds the lower parts of the stem-leaves of a palm tree. జనబ.

వడపు vadapu. [Tel.] n. A den: the spot under a over-hanging cliff. " మాచల్లలోగలమానినురల్లె చంద్రనంకకునుడి చనుబెంచుచట నాడకాడకు మహాదుఃఖము బొంది. నాపోవు తెగ్గర్లనుపు: శీర సంబుమిస్తూ సతుల్లెనుడి." Pal. 30.

వడపోయు or వడలోయు Same as వడయల్లు. See under వడియు.

వడము vadamu. [Tel.] n. A very thick rope. మాకు. A garland, వండ. తేంపము a rope used to drag a car.

వడలు or వడులు vadalu. [Tel.] v. n. To fade, or wither. పుష్పములునాడు.

వడవడ vada-vadu. [Tel. anuk.] adv. Violently (shaking). గడగడ.

వడసారము or వడారము vadusaramu. [Tel.] adv. Totally, entirely, బొత్తిగా.

వడి vadi. [Tel.] n. Quickness, briskness, celerity, rapidity; sharpness, violence. పుష్పము. వేగము. Prowess, courage. శౌర్యము, కౌశల్యము. Time, కాలము. as in ఇంచుకనడి. కొంతనడి. పెద్దనడి. The twist of a cord.

నాముపిం. పులినిపు, పులినిపు పడుచిప్ప. In prosody) rhyming syllables. కవిత్వమునుయతి, పద్యయతి. plural వడి. వడికాడు

vadi-kadu. n. A quick or brave man. వేగముకలవాడు. శౌర్యనంతుడు. నడిలంపము courage, bravery, నడిలనానితము, శౌర్యము.

వడికొలుపు vadi-kolupu. v. a. To twist.

వడికొలుపు vadi-kolupu. v. a. To twist.

వడికొలుపు vadi-kolupu. v. a. To twist.

మెరిపెట్టు. "మొలకమీసలుపడిగొల్పుమురువు నేళ్ళు." T. ii. 73. To hasten, to cause to be quick. వేగముకలుగుచేయు. **పడిగొంప vadi-gou.** v. n. To become twisted, మెరిపడు. To be fast, వేగముకలుగు. **పడిగల vadi-gala.** adj. Quick, brisk, violent, clever, brave, వేగముగల. శూరత్వముగల. వాడు మంచినడగలవాడు he is very quick or clever. **పడి** adv. Quickly, freshly, త్వరగా, పురిగాని. "పడుచులేచుచుడు గుమడిగొంపద వెడుకనుకల గడుదెట్టివముగ." M. V. ii. 348. **పడిపడు vadi-padu.** v. n. To be troubled, afflicted, oppressed; to toil. **పడిపెట్టు** or **పడివేయు vadi-pettu.** v. a. To twist. మెరిపెట్టు. నులుము. "తే|| గీ ఆలక చేనండబుగ్గలనులిచిటిటి తొడలుపడి పెట్టి కోదండమమర గట్టికట్ట తెగ గట్టి." H. ii. 180. To trouble, annoy, persecute, శాధనెట్టు. **పడిసుడి vadi-sudi.** n. A whirlpool. అవర్తము.

పడికట్టు or **పడిగట్టు** Same as పడియగట్టు. See under పడియ.

పడియము vadiyam. [Tel.] n. A cake made of black gram (split, soaked and ground,) mixed with salt, chillies, and assafetida; it is dried in the sun and eaten as pickle. సంజోకోడమున కైమినపపప్ప మింపకాయలు ఇగువపేసి నూరిచేసి యెండపెట్టిన నుకము.

పడియు vadiyu. [Tel.] v. n. To flow, to drip down or trickle as tears from the eyes, to distil or fall by drops. To decrease, to be diminished, as water in a river, to sink into the ground. ప్రవించు, జోరు, కారు, నట్టిపోవు, తరుగు, ఇంకు. చెరువులో నీళ్లన్నియు నడిసిపోయినవి the water in the tank is all dried up. To become lean or thin, కృశించు. చిక్క. వాని ఒళ్లు మునుపటికంటె ఇప్పుడు మిక్కిలి పడిసిపోయినది his body is now much thinner than before. **పడియగట్టు, పడియబోయు, పడకట్టు, పడబోయు** or **పడికట్టు dig-a-pattu.** v. n. To strain or filter.

త్రవనక్రమమును శుద్ధిచేయు. నలుసులు మొదలగు వి రేపండా చేయు. **పడియబోత vadiya-bota.** n. Filtering, straining. త్రవనక్రమములను శుద్ధి చేయుడము. **పడుకు vadutsu.** v. a. To cause to be strained or filtered. పడియజేయు. To cause to drip, కార్చు. **పడుపు vadupu.** n. The state of being emaciated, పడియట, కృశించుట.

పడిసెల or **పడిసె vadi-sela.** [Tel.] n. A sling for throwing stones. పడుకు రాయి పెట్టితిప్పి రువ్వే త్రాటిసాధము. **పడిసెగడ్డ vadise-gadda.** n. A bubo. గడ్డలలోలేచే మేహవ్రాణము, సుంకిటపుబిల్లి.

పడుగు vaduku. [Tel.] v. a. To spin thread. రాట్టు మనుతిప్పి పుట్టినూలు గాచేయు. **పడుగుడు radukudu.** n. The act of spinning cotton into thread.

పడుగు or **పడుపు vadugu.** [Tel.] n. Mode, manner, style, way. విధము, రీతి. "లక్ష నూర్యమండలములొక్క పడుపున గూడియున్న వైశ జూడనిచ్చు." Ellana. iii. 451. The ceremony of initiation into the Dwija or twice-born castes. ఉపాయము. **పడుగు.** **పడుపు** or **పడుగడు** n. A Brahmin-bachelor. బ్రహ్మచారి.

పడుతు and **పడుపు.** See under పడియ.

పడుసు vadusu. [Tel.] n. The act of being torn when a cloth is handled to be ironed or bleached. మోటుతనముగా కేలుచేయుట చేతి నెత్తమునందు పడుగు పేకలుసందిచ్చి పంకర గాతొలగుట. **పడుసుడి vadi-sudi.** (పడుగు + సుడి.) n. A fine (paid to the king). (రాజు లకిచ్చు) దండుగ. **పడుసుపోవు vadusu-povu.** v. n. To be torn, as a cloth. నెత్తము పడుగు కలదియగు.

పడె or **పడియ vade.** [Tel.] n. A peg, చిలక కొయ్య.

పడ్డన See under నడ్డెయ.

పడ్డి vaddi. [from Skt. వృద్ధి.] n. Interest on money. ధనమునకు వచ్చు వృద్ధి. **పడ్డినడ్డి** legal interest. **పడ్డికినడ్డి** compound interest. **పడ్డికిచ్చు** to lend on interest. **పడ్డిబ్రతుకు vaddi-bratuku.** n. Living by lending money at interest. **పడ్డిభోగ్యము vaddi-bhogyamu.** n. Usuriect of a field, given in lieu of interest on money borrowed. అప్పు ఇచ్చి మూకల నడ్డికి చెల్లగా అనుభవించడము.

పడ్డింపు vaddintsu. [Tel.] v. a. To help at meals, to serve up a meal. అన్నముడు. వాణ్నిచూటలను నీకునకే యేల నడ్డింపుకొంటున్నావు why do you take his words to yourself? "అనుటయుపక పకనీ యన్వయించి నునకునకే నడ్డింపుకొనే" Abul. ii. 46. "అతననడ్డింపదివ్యాన్న మానింది." Ha. ii. 11.

పడ్డన or **పడ్డెన vaddanam.** n. Serving out, or helping food. ఇండము, నడ్డించడము. **నడ్డినెఅయిది** dinner is served. **రండనెనడ్డి** the second course.

పడ్డె See ఒడ్డె.

పడ్డంగి, పడ్డంగ, పడ్డనాడు or **పడ్డబిత్తుడు vadrangi.** [Tel.] n. A carpenter. **పడ్డంగము, పడ్డపతి, పడ్డము** or **పడ్డంగి తనము vadranganu.** n. The trade of a carpenter. **పడ్డనాని** వృత్తి. **పడ్డంగిపని, పడ్డంగిపిట్ట** or **పడ్డంగిపిట్ట vadrangi-pitta.** n. A woodpecker. వాచ్యానూటము. **పడ్డకంకణము vadda-kankanam.** n. A curlew. ఉల్లంకులలో భేదము. **పడ్డత** or **పడ్డది vaddata.** n. A woman of the carpenter caste.

పడ్లు vaddlu. [from Skt. వృషి, and plu. of పడి.] n. Paddy, rice in the husk, rice grain. **పరిధాన్యము, శాలిధాన్యము, పినాళపునడ్లు** a fine sort of paddy. **పడ్లచిలుక vadda-chiluka.** n. A kind of insect that infests rice.

పణకు or **పలుకు** See పడుకు.

పణిక్కు or **పణిజ్య vanikku.** [Skt.] n. Trade, traffic, commerce. వాణిజ్యము,

పణిక్కు or **పణిజుడు vanikku.** n. A merchant or trader. **పణిజుడు.** "పణిజులు లోక ప్రసారం బూకెల్ల ముపకాకులు." M. XIII. v. 11. **పణి** **పణి** a mayor or chief merchant. **పణిజ్జనము vauig-janama.** n. Tradesfolk, merchants as a body. **పణిజులు.**

పణితము vanitamu. [Tel.] n. A district, country, లాలోక, సంఠెము.

పతంసము or **అవతంసము vatamsamu.** [Skt.] n. A crest; an ornament on the head; an earring. శిరోధూమరాము, సిగబంతి. చెవికొననుంచేవున్న పల్లవారులు, పూగమ్మ. Metaphorically, the crest or chief, as హయవంశము the noblest of horses.

పత్త vatta. [Tel.] n. A dried vegetable, anything that has dried up or withered. పరుగు.

పత్తి vattu. [from Skt. వృ.] n. A wick. దీపపు పత్తి మైసపువ్వు a wax candle. వ్యానలెనున్నది it is as soft as a wick.

పత్తుగా vattu-ga. [From Skt. వత్.] adv. Accordingly. ప్రకారముగా. **విధిపత్తుగా** according to rule.

పత్తము vatsamu. [Skt.] n. The breast, the chest. కొమ్మ. A year. సంవత్సరము. A calf. అవురేనడూడ. A boy, బాలుడు. **పత్త తరము vatsa-taramu.** n. A steer. ఈపి దూడ. "రత్తిముఖోనినకృతంబులకట." M. XII. iv. 10 **పత్తలత vatsalata.** n. Tenderness, affection, love. స్నేహము, విశ్వాసము, వాత్సల్యము. **పత్తలము vatsalamu.** adj. Affectionate, kind. ప్రేమిగల, విశ్వాసముగల. **పత్తలుడు vatsaludu.** n. A kind or affectionate man, వాత్సల్యముగలవాడు. **పత్తుడు vatsudu.** n. A little boy. మగ శిశువు, బాలుడు.

పత్తనాళము or **పత్తనాళి** Same as పత్తనాళి. (q. v.)

వల్సరము vatsaramu. [Skt.] n. A year. సంవత్సరము, అబ్దము.

వదంతి vadanti. [Skt.] n. Talk, report, rumour. లోకప్రవాదము.

వదనము vadanamu. [Skt.] n. The face, countenance, mouth. మఖము, నోస. వదన vadana. adj. Having a face. చంద్రవదన having a face as bright as the moon.

వదనిక or బదనిక vadanika. [Tel.] n. A parasitic plant, Epidendron tesseloides and other species. శీ వం త కా ప్ప త్త ము, ప్పొత్తరహ.

వదరు or వదురు vadaru. [Tel.] v. n. To spread. అడరు, వ్యాపించు. To prattle, chatter, jabber. శ్రేణి. "నోరునిలవకవదరెన." Vema. iii. 305. n. Chattering, prattling. శ్రేణిడు. The long gourd, సారకాయ, అపకాయ. వదరులక గెండు the creeping plant of the long gourd. Cucurbita lagenaris. అనపకగె, సారకగె. "అ వదరుడైనయీశువరము ననిదియొక్క. వదరువు ప్పెనెట్టివర మొయనుచుదాని బాధ వినగానున్న." M. III. iii. 44. వదరు బోతు, వదురుబోతు or వదర vaduru-bōtu. n. A chatterbox, an empty talker. శ్రేణివాడు.

వదలు or వదులు vadalu. [Tel.] v. n. To be loosened, to be slackened or untied; to cease, depart, disappear. సడలు. ఊడు. వీడు. జ్వరము వదిలిపోయినది the fever went off. వాస్త్రసాచారము వదిలేకాలమువచ్చినది the time has arrived for my ill-luck to come to an end. ఆ క్షయము వదిలిపోయినది that trouble is now over. v. a. To loosen, let go, quit, renounce, abjure, give up, abstain from. విడిచిపెట్టు, విడుచు, మానుకొను. The act of leaving, విడుపు. వదలింపు, వదిలింపు or వదల్చు vadalintsu. v. a. To loosen, slacken, release, get rid of. విడిపించు, సర్జించు, పోగొట్టు. వారిగర్వమును వదలించినాడు he crushed their pride. వదలివేయు or వదలుకొను vadali-veyu. v. a. To abandon

or leave, to desist from, get rid of, abstain from, మానుకొను, త్యజించు.

వదాన్యము vadananyamu. [Skt.] adj. Liberal, generous, munificent. బహు ప్రదమైన. వికృతి ఇచ్చునట్టి. Speaking kindly, eloquent. మనోహరముగామాట్లాడే. వదాన్యమైచి కాకము ధేనువు. Parij. ii. 130. వదాన్యుడు vadananyudu. n. A liberal man. దాత, కుశేరుడు. One who talks sweetly. మనోహరముగా మాట్లాడువాడు.

వది radi. [Tel.] n. A pit to catch elephants in. A trap. మాటు.

వది నె or వదినియ radine. [Tel.] n. An elder brother's wife. అమ్మ భార్య. The daughter of a mother's brother or of a father's sister, if older than one's self. తనకంటె పెద్దదైన మేనల్లి మేనమామల కూతురు. The elder sister of a wife or husband. మొగుడి అక్క లేక పెండ్లానికి అక్క. మీయన్న యు వది నెయి your elder brother and his wife. వాడె వది నె a prostitute, which Shakespeare also calls an "aunt." శేష్య. "వాడెవది నెకేల వానివచ్చినములు చాడిగానికే." జాడెబుద్ది, మాధమకులకేంముడమతోడ్పాటులు." Vema. 1689.

వదుడు vadudu. [Skt.] n. One who speaks. మాటలాడువాడు. ప్రియంబదుడు one who uses kind words.

వదులు Same as వదలు. (q. v.) adj. Loose. విగుతుకాని. వదులుడి valuludi. (నదులు+ లాటి.) n. A crack. చీక.

వదె, వదియ or వందె vade. [Tel.] n. A kind of grass. తృణవిశేషము.

వద్ద or వద్ద వద్ద vadda. [Tel.] adj. and affix. Near, with, by, at, to. సమీపము. ఇంటివద్దనున్నాడు he is at home. వానద్దలేదు I have not got it. ఏవద్దఉన్నదా have

you got it? అతనివద్ద చెప్పిరి they told it to him. ఈమఱుద్ద close by the shore. వచ్చి vaddi. (infl. of వచ్చ) adj. Near, which is near. తనవద్దించెలు her playmates that were with her. నానద్దిపత్రములు the bonds which are with me, నాయొద్దనున్నపత్రములు. వద్దు vaddu. [Tel. contracted from వలదు the neg. aor. of వలయు to will.] Do not, must not. See వలదు.

వధ or వధము vadhā. [Skt.] n. Killing, slaying, murder. వేంపవము, మరణము. వధించు or వధియించు vadhintsu. v. a. To kill, slay. చంపు.

వధువు or వధూ vadhuvu. [Skt.] n. A woman, lady. అడవి, స్త్రీ. A wife. బాయి, పెండ్లాము. A daughter-in-law, కోడలు. A bride, పెండ్లికూతురు. వధూనరులు bride and bridegroom, man and wife. వధూమణి the flower of her sex. వధూజనము vadhū-janamu. n. Women, womankind. వధూటి vadhūti. n. A woman. వనిత. A virgin, కన్యక. A daughter-in-law, కోడలు.

వధ్యము vadyamu. [Skt. from వధ.] adj. Deserving death, condemned to die. చంపదగిన. "కనుగొనివధ్యశ్శంకారంబుచేసి." (BD. iv. 782.) decking out a victim for sacrifice, or adorning a culprit for the halter. వధ్యుడు vadyudu. n. A culprit: one who is condemned to death, చంపదగినవాడు.

వనట See under వనరు.

వనము vanamu. [Skt.] n. A forest, a wood, ఆరణ్యము, అడవి. An orchard, grove, fruit garden, తోట. తోపు. Water, జలము. చింతననము a tamarind grove. A multitude, సమాహము. వనదీపనము a group of lakes. వన vanu. adj. Wild, not domesticated or tame, అడవివంతులమైన. వనజము a wild elephant. వామనక a wild jasmine. వనమక్షిక a gadfly. వనచరము vana-charamu. n. lit. a wood rover: i. e., a

monkey, వానజము. వనజము vana-jamu. n. A lotus or water-lily. తామరపువ్వు. A wild elephant. A wild bird. వనజలోచనుడు vana-ja-lōchanudu. n. An epithet of Vishnu, విష్ణువు. వనజసంభవుడు vana-ja-sambharudu. n. The one who sprang from the lotus, i.e., Brahma, చతుర్భుజుడు. వనజాక్షి vana-jakshu. n. The lotus-eyed; a poetical word for a lady. వనిత. వనదము vanadamu. n. A cloud. మేఘము. వనదకామము sky blue. వనదీపము vana-dīpamu. n. The glory of the garden, an epithet of the Champaka flower. సంపెంకపువ్వు. వనధి vana-dhi. [from వా water + ధి place for.] n. The sea. సముద్రము. "వనధి శీవనములకలగించి." R. v. 275. వనప్రియము vana-priyamu. n. A cuckoo, కోయిల. వనభూషణము vana-bhūshanamu. n. A bird called the Mocking bird. వనభూజనము vana-bhōjanamtu. n. A picnic. వేడుక గా మిత్ర బాంధవులతోకూడ ఒక తోటకుపోయి అక్కడ భోజనముచేయుట. A kind of bird, the Green Bulbul, Chloropsis jerdoni. (F. B. I.) వనమాల vana-mala. n. A chaplet, or garland. వనమాలి vana-māli. n. An epithet of Krishna. కృష్ణుడు. వనవిహారము vana-viharamu. n. Rambling in a garden for pleasure. తోటలో వేడుకగా తరగడము. వనశృంగారము vana-sringātamu. n. A plant, Ruellia longifolia. గోక్షులము. పల్లెరు. వనస్పతి vana-spati. n. A tree which bears fruit without flowering, పూచకకాచేట్టె. వనాటము vanātamu. n. An animal that lives in the woods.

వనరు vanaru. [Tel.] v. n. To grieve, pine, sorrow. దుఃఖించు. హోకించు. వింటించు. దీనానాపములాడు. వనరు. వనపు or వనట vanaru. n. Grief, pining. మనోమూల్య కూపమైనవిచారము, దుఃఖము, హోక్షము, వనపు. "అవయంబునునటమునగి హోక్షులముకొనిన ప్పొత్తముట్టకోపము 80చి." M. XV. ii. 183.

వని vani. [Skt.] n. A forest, వనము, అడవి. వనిక vanika. n. A forest, అడవి. A park, grove, వోట, వోపు. "అనగరోపకంఠవని కావనిజాతలతాచరన్వహానానియూధ ముద్దవిడి వచ్చి." P. i. 134.

వనిత vanita. [Skt.] n. A woman, damsel. వస్త్రీ.

వనిపకుడు vanipakudu. [Skt.] n. A beggar. యాచకుడు.

వనాకసము vanau-kasamu. [Skt. from వనము.] n. A monkey. కోతి.

వన్నె or వన్నియ vanna. [from Skt. వర్ణము.] n. Colour, hue. రంగు, వర్ణము. Beauty, అందము. Ornament, అలంకారము, శృంగారము. Brightness, కాంతి. Fame, ప్రసిద్ధి. Manner, విధము. A paint, రంగుపుతూత. Affected airs, gestures. Touch, quality of precious metals, రత్నాదులకాంతి, బంగారు వెండిలో నగువాని మేలిమి. Honour, esteem, గౌరవము. "లోకమువారుమెచ్చగా, వన్నెనువాసికొక్కె." T. ii. 38. ఎనిమిదివన్నె బంగారు gold of the eighth touch (of 8 carats fine,) that is, half pure. పదహారువన్నె బంగారు gold of sixteen carats, that is, quite pure. adj. Coloured. వర్ణముగల. వన్నెకత్తె or వన్నెలాడి vanna-katte. n. An elegant or graceful girl. శృంగారవతి, సాగసుకత్తె. వన్నెకాడు or వన్నెలాడు vanna-kadu. n. A beau, a handsome man. శృంగారవంతుడు, సాగసుకాడు. వన్నెచీర vanna-chira. n. A coloured cloth, రంగుబట్ట. వన్నెపులుగు or వన్నెలపులుగు vanna-pulugu. n. Lit: The painted bird, i. e., a pheasant, తీనంజీవము.

వన్య vanya. [Skt.] n. A multitude of groves or forests. A quantity of water, a flood, a deluge. వనసము హము, ప్రవహము. వన్యము vanyamu. adj. Forest, savage, wild, produced in a wood. అడవిసంబంధమైన, అడవిలోపుట్టిన.

వప vapa. [Skt.] n. The mucous, or glutinous secretion of the flesh or bones : a caul of fat. కడుపులో బొడ్డువర్ణముండే బట్ట వంటిపాత.

వపనము vapanamu. [Skt.] n. Shaving, ముండము, గొరుగుట. Sowing, విత్తుట. వప్త vapta. n. One who sows, విత్తెడువాడు. Father, తండ్రి.

వపువు or వపుస్సు vapuvu. [Skt.] n. The body. శరీరము.

వప్రము vapramu. [Skt.] n. A fort, a citadel. కోట. A mud wall, a rampart, the glacis of a fort, కోటకొరడు, పుట్టికోట. కొండనెత్తెము, కోటఅడుగునపెట్టినకొరడు వట్టిది న్నె మొదలైనవి. A shore, తీరము. "రాజుగో గిరిమట్టురాలవప్రము." Sar. D. 112. వప్రక్రీడ rapra-krida. n. Butting, as of an elephant or bull, &c. ఏనుగుల మొదలైనవి కొమ్ములతో ఏటిచరులను పెళ్లగించేటల.

వమధువు vamaḥuru. [Skt.] n. Water ejected from the elephant's trunk. ఏనుగు తొంపపుతుంపురు. Vomiting, వాంతి.

వమనము vamanamu. [Skt.] n. Vomiting. వాంతి. వమనకాకి vamaṇa-kaki. n. A bird, the small green-billed Malacca. Rhopodytis virulirostris. (F. B. I.)

వమ్ము vammu. [Tel.] adj. Vain, fruitless. వ్యర్థము, నిర్లభకము. "రాజామన్నవమ్ముచేసి." M. X. i. 74. "వమ్ముపుణ్యాంబు వచ్చునాపదలు." HD. ii. 250. "సామ్రైలువమ్మయ్యెనె." Kālahas. iv. 56. n. Ruin, wasting. నాశము, పాడుచేయుట. వమ్ముపోవు vammupōvu. v. n. To become useless, వ్యర్థమగు. To be wasted or lost, నష్టమగు. పాడైపోవు.

వచ్చి vami. [Skt.] n. The white ant. చెరు. A kind of black ant. చెట్టునశెట్టె పెట్టేల్లనీమ.

వయసు or వయస్సు vayasu. [Skt.] n. Age, time of life, any period of life, ప్రాయము. ఈడు. Youth, యౌవనము. వయసువచ్చినవాడు a full grown boy. వయఃకాలము youth, maturity. వయసువచ్చినచిన్నది a grown girl. వయస్వంధము the art of prolonging youth by finding the philosopher's stone. "వాదవయస్వంధశాస్త్రవిధములు." L. vii. 370. వయసువి vayasu-ṭi. n. A young woman. యౌవనవతి. వయసువాడు vayanu-vadu. n. A young man. యౌవనంబుడు. వయస్థుడు vayas-thudu. n. A man in the prime of life. పడుచువాడు. వయస్య vayasya. n. A female friend. చెలికత్తె, సఖి. వయస్సుడు vayasududu. n. An equal, a friend. స్నేహితుడు, సఖుడు.

వయ్యళి or వయ్యళి vayali. [Skt. from వాహ్యళి.] n. Galloping, speed, going at a rapid pace. సనారి, బయరు, విహారుము. A car, a chariot. విధము. "మేయబోయినవోట మెడవెండ్రికలుపట్టి ఆకతాయలువయ్యళిదోలి తోలి." H. v. 47 When the procession called గరుడోత్సవము takes place at great temples there is a custom of advancing and receding alternately; this is called వయ్యళి.

వయ్యము or వారుము vayyamu. [Tel.] adj. Vain, useless, వ్యర్థము.

వర varu. [Tel.] n. A limit. మేర. పర్యంతము. ఇదివరలో before this time. అదివరలో before that time. [for 2c.] Kind, sort. ఈ వరబంగారు gold of this kind. A kind of grain, ధాన్యవిశేషము. వర (for 2c) n. A scabbard, a sheath. ఖడ్గకోశము. వరదూయు to unsheath or draw out of the scabbard. పోయినది ఆ ఉండేది కత్తియనియెంచు what we have lost is the mere sheath but what we have got is the very blade, i. e., he who is dead is nothing to his successor. వరకట్టు vara-kattu. v. n. To test

gold by rubbing it on a touchstone. Also, to prepare land for cultivation. వరగొడ్డము vara-goddamu. (వర+ గొడ్డము.) n. A crooked word, వంకరముట. వరకు or వరకును vara-ku. postp. Until, as far as, పర్యంతము. ఇదివరకు until this, అదివరకు so far, until that time. అవరకే పారిపోయియుండిరి they had already fled. ఎంతవరకు to what extent? how far? అయన చనిపోయేవరకు up to the time of his death. నేను వచ్చేవరకు until I come. వర or ఒర vara. n. The large circular ring of pottery sunk in a small well, to prevent the earth from falling in. నూతికి పెట్టేవి.

వరండము varandamu. [Skt.] n. A hayrick or bundle of hay. గడ్డివామి, గడ్డికట్ట. A pimple on the face. ముఖముమీది మొటిమ.

వరకము varakamu. [Tel.] n. The multiplier in Arithmetic. A rut cut by water. Imprisonment with hard labour. వరకములు, వరగలు or వరగెలు varakamulu. n. The pulse termed Wild Kidney Beans, See వరగలు.

వరకు or వరస varaku. [Tel.] n. An intricacy, difficulty, చిక్క, వలపు, కవలపువంచన. A metal plate, చెకు Gilding, మోలము.

వరగచేప varaga-chepa. [Tel.] n. A kind of fish. వాత్సర్యచేపము.

వరగలించు varaga-lintu. v. n. To shine, or glitter. ప్రకాశించు.

వరగలు or వరగెలు varagalu. [Tel.] n. A kind of grain called Wild Kidney Beans, Panicum miliaceum. అరగలు.

వరట vata. [Skt.] n. A goose. A female swan. ఆడుహంస. Vasu. ii. 84. వరట [Tel.] n. A lump of dried cowdung. ఎండిన పేడచెక్క. వరటు varatu. v. n. To pine, to become lean or lank. శుష్కించు, "జురొగ్గి నెట్లనువల్లగ్గి విక్కిలివరటివాడు

మ హావపాసములను." Kuchelo. i. 38. వరదినాడు=కృశించినాడు. "మిగులవరుణున్న" = మిక్కిలి కుప్పించియున్న. ib. iii. 10.

వరదు varadu. [Tel. Tam. and Mal.] n. An old fox. ముదినక్క. A large kind of fox. పెద్దజాతివక్క. A fox, నక్క. "వరుడులలతవ చేరువల్లెలరచుట బిట్టెదురు గాలియడబుట గ్రద్దల దరుచుగనాడుట." M. VIII. ii. 126. "క" గృథరాష్ట్రనగ్ని హూత్రా, యతవంబువనరచెవర దులు." భార. సభా. ii.

వరణము varanam. [Skt.] n. An outer building, enclosure, or wall. ప్రాకారము. R. i. 119.

వరత్ర aratra. [Skt.] n. A leathern thong or girth. టంగువారు. "పక్షిభాగములవెంబడి కుంభంబుర జారిపోవరత్ర వ్రయ్యవోనిపారి." P. i. 65.

వరవ varala. [Tel.] n. The overflow of a river, a torrent or flood. An inundation. నదిలోనుంచి వైటికివచ్చిన క్రొత్తనీరు, ప్రవాహము. వరవగుడి varada-gudi. n. A halo round the sun or moon, సూర్యాదిపటేము. వరవ హారు or వరవలుహారు varada-paru. v. n. To flow in a torrent or torrents.

వరమడు See under వసు.

వరపు varapu. [Tel.] n. Drought, want of rain. అవాంపి, వానలేమి. "వరపువలకూన వాడినయట్లు." Abhi. D. 317.

వరము varamu [Skt.] n. A boon or blessing sought in prayer, a divine gift. దేవతాదుల వల్ల పడసిన అనుగ్రహము. adj. Best, excellent, noble. శ్రేష్ఠమైన. వరత్నము an excellent gem. సరోవరము a beautiful lake. వరదుడు vara-dudu. n. A benefactor, one who bestows a boon. వరమిచ్చువాడు, కోరికను నెరవేర్చువాడు. వరవర్షిని vara-varmini. n. An excellent woman, a woman in general. ఉత్తమస్త్రీ. అడుది. వరసతి vara-sati. n. A fine or excellent woman.

నిండా పతివ్రతగానుండేటిది. Vema. వరాంగము var-angamu. n. The head, శిరస్సు. The organ of generation. వరాలోకా var-arloka. n. An excellent woman, a lady. ఉత్తమస్త్రీ. వరుడు varudu. n. An excellent man. శ్రేష్ఠుడు. One who chooses or selects (a wife), వరించువాడు. A husband, మగడు. A bridegroom, పెండ్లికొడుకు.

వరలు varalu. [Tel.] v. n. To shine or be splendid. ప్రకాశించు, వెలయు. To continue, to be, to behave. ప్రవర్తిల్లు. To spread, వ్యాపించు. "మెరుగులగన్నులమిరుమిట్లుగొనగ, వరలెడవత్తు వర్షితములక్కడ." BD. iv. 2063.

వరవ varava. [Tel.] n. A channel of supply to an artificial lake or tank. చెరువునకు నీళ్లు వచ్చుట కేర్పరిచినకాలవ. వరవచేప varavachepa. n. A kind of fish. మత్స్యవిశేషము.

వరవడి. వరువడి or వీరవడి varavadi. [Tel.] n. The top line, a copy set to school boys learning to write. పేలబంట్.

వరవు or వరవుడు varavu. [Tel.] adj. Slavish, servile. ఊడిగవు. n. A servant or slave. దాసి. సేవకుడు. వరవుడము varavudamu. n. Service, servitude. దాస్యము. "నీసపత్ని కివేలవుడవైవరింపుమని వారనివెన్నెకావమిచ్చిన." M. XIII. i. 60.

వరస or వరుస varasa. [Tel.] n. A line or row, పట్టి. A series or order, వరంబర. A mode, way, క్రమము, చిధము. Relationship, బంధుత్వక్రమము. Usage, వాడుక. A turn, relief, or time, నంతు. 2. కవరున once. Likeness, similitude, సామ్యము. A present, a donation, a gift solemnly presented by a procession of relations or friends. బంధువులుగాని మిత్రులుగాని వాడ్యసహితముగా తీసికొనివచ్చే బహుమానము. "మిమువంటి పెద్దలెతగు వారియకామనసదప్పించిన." URK. iv. 273. ఆపని యీవరుసనుండగా when the business was in this state. కేపు అతనివరుస it is

his turn to-morrow. నన్ను వాడు బ్రతుకనిచ్చే వరుసకపడదు there is no chance of his sparing me. వరుసతప్ప to commit incest. ఎవ్వడు చెప్పేవరుసనే చెప్పినారు they talked as they have always done. నా సజ్వరము remittent or recurring fever such as tertian or quartian. వరసగా or వరుసగా varusa-ga. adv. In a line, in order, regularly. శ్రేణిగా, క్రమముగా. అన్నదమ్ముల వరుసగానున్నారు they are connected as brothers. వరుసముగ్గరము varusa-moggaramu. n. A military evolution. ఏండా పూహము.

వరహా or వరా varaha. [from Skt. వరా హము.] n. The gold coin bearing the impression of a boar (వరాహము) and termed a pagoda. equal to 3½ rupees. కరుకువహా a coin equal to four rupees. కంఠీరవరాయవల హాలు Kanterai pagodas, 105 of which are equal to rupees 305-7-4. The weight called వరహాయత్తు is equal to 52-56. grains avoirdupois. తొప్పిదిన్నెములయత్తు ఎంకార్లుముద్రిక.

వరాటకము or వరాటిక varatalakamu. [Skt.] n. The small shell called a cowri which is used as a coin. నవ్వి. The seed vessel of the lotus, తామరదుద్దు.

వరాశి or వరాసి varasi. [Skt.] n. A coarse cloth. ముతకబట్టె.

వరాహము varahamu. [Skt.] n. A boar or hog. అడవిపంది. వరాహవారాహము the third incarnation of Vishnu in the shape of a boar. వరాహాకూర్పము (or, vulgarly వరాకట్టె) varahu-kurchamu. n. A brush made of hog's bristles.

వరి vari. [from Skt. వృశి.] n. Rice in the husk, usually called paddy. వడ్ల. వరిచేను or వరిమాగాడి a rice field. ఎర్రసన్నవరి a small kind of rice with a red husk. తెల్లసన్నవరి a small kind of rice with a white husk. వరుసని the crop that rises

from grains of paddy that have fallen accidentally. వరిగడ్డి vari-gaddi. n. Rice straw. కాలిత్తెము. వరిగింజలు varigindalu. n. Rice in the husk. వరిపొట్టు vari-potta. n. The unopened ear of rice. కలమగడ్డము. వరిబీజము vari-bijamu. n. Swelled testicle, orchitis, hydrocele, or hernia. ఒకపక్కవచ్చిన స్పృహము. బడ్ల. వరుముల్లు vari-mullu. n. The awn or beard of rice in the husk. ధాన్యకాకము.

వరింతు or వరియంతు varintu. [Skt.] v. a. To desire, wish for, covet. To choose for (one's) husband. పొందు. కోరు, ఎరుచు. "అదితపస్విరతబూనివరిని నియింపనొట్లక ప్రచ్చె నిర్వ్యము నెవెలంకియయ్యాశ్రమంబుననించె." M. IX. ii. 274. "ఇది నాకుతోల్లి నయంబం బుడ్ల భార్య." ib. 1. i. 186.

వరిగెలు Same as వరగెలు. (q. v.)

వరిష్ఠము or వరీయము varishthamu. [Skt.] adj. Very excellent, supreme, best, most preferable. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన. వరిష్ఠుడు or వరీయుడు varishthudu. n. A chief, a noble man. మిక్కిలి గొప్పవాడు, అతిశ్రేష్ఠుడు.

వరుగు varugu. [Tel.] n. Vegetables, fruit or fish preserved by drying. ఎంపలెట్టికాయలు మొలకలైవని. A kind of Vulture, స్మృతి కేషము. ఎంకవరుగు dried brinjals. మామిడి వరుగు sun-dried mangoes. వరుగుచేప varugu-chepa. n. Dried fish. ఉప్పుచేప. వరుగువ varugava. adj. Dried, dry. ఎండ్ల కుప్పించిన.

వరుజు varudzu. [Tel.] n. A ridge to retain water in corn fields. మట్టికుట్టిసాట్లు, గివిమ. "క" నురుజువడిగొంపిల్లొక్కవ." A. iv. 163.

వరుడు See under వసు.

వరుణుడు varunudu. [Skt. cf. Gk. Ouranos.] n. Varuna, the Hindu Neptune, who is the god of the waters and regent of the west. ఒకనిక్కాయుడు. నీటి అడు. ఎంక

వరు a prayer offered to Varuna for rain in time of drought. వరుణము varunamu. n. Water, జలము.

వరువట్టులు or వరువట్టు varu-vattulu. [Tel. వట్టులు+వట్టులు.] n. Quite empty or dry (things.) మిక్కిలివట్టులు. వరువట్టుగొప్ప or వరువట్టువట్టు varu-vattu-gonu. v. n. To dry up entirely, బొత్తిగా ఎండిపోవు. MI. V. ii. 94.

వరువాయి varuvayi. [Tel.] n. The dawn, morning, ప్రాతాళము. వరువాయత (in the locative case.) In the morning, ప్రాతాళమునందు.

వరుస See వసు.

వరుసము varuthumu. [Skt.] n. Armour, a piece of armour, a coat of mail. కవచము. A sort of wooden fender or ledge round a carriage, as a defence from collision. రథమును సంఘించే వ్యాఘ్రచర్మాదికము. A piece of leather inserted in the bush of a carriage wheel to prevent the axle from being worn out, a washer, చక్రరంధ్రములందు చొప్పించే నెమ్ములు.

వరుసాధి varuthini. [Skt.] n. An army. సేన. Also, the name of a mountain nymph, ఒక దేవతాస్త్రీయొక్క పేరు.

వరేణ్యము varēnyamu. [Skt.] adj. Chief, noble, principal, pre-eminent. శ్రేష్ఠమైన, ముఖ్యమైన. వరేణ్యుడు varēnyudu. n. A chief, or pre-eminent man, శ్రేష్ఠుడు, ముఖ్యుడు.

వర్గము vargamu. [Skt.] n. A class or tribe, a group or set of things, the whole group or body of a number of similar things. సభాతీయసమాహము. A chapter, అధ్యాయము. భూవర్గము the chapter regarding the earth. కవర్గము the class of guttural letters. త్రివర్గము a class of three (objects, as love, duty, and wealth.) ఆప్తవర్గము a body of friends, a band of allies.

తమసోప్యవర్గములో నున్నానుగనుక as I am one among the number of your dependants. ఆరిషడ్వర్గము the six classes of foes to good, i. e., the six passions, కామక్రోధలోభ మోహమదిమాత్సర్యములు, desire, wrath, covetousness, lust, arrogance, and envy. కట్టువర్గము a dress, or suit of clothes.

వర్గావర్గి varga-vargi. [Mah.] n. Exchange, transfer, income, resources. ఎచ్చుబడి. వర్గావర్గిచేయు varga-vargi-chēyū. v. a. To change, or exchange. మార్పు. వర్గా or వర్గువు vargu. n. A square number (in arithmetic), సమసంఖ్య. In accounts, it means a ledger. ఆసామివారిగా వ్రాసిన లెక్కపేరునరుసగా వ్రాసిన లెక్క. Change of appointment, ఉద్యోగములను మార్చడము. వర్జించు varjintu. v. a. To classify, class, post, arrange. తరగతిగా వర్జించు, వర్జించేయు

వర్చస్సు varchassu. [Skt.] n. Form, figure, shape, రూపము. Light, lustre. ప్రభ. జ్వాల, శేజము.

వర్జించు varjintu. [Skt.] v. a. To relinquish, give up, abandon. త్యజించు, విడిచిపెట్టు. "నిద్రయువర్జించి యడుగులాత్తు." M. XIII. ii. 304. వర్జనము varjanamu. n. Quitting, abandonment, shunning, avoiding. వివర్జనము, మానుకొనడము. వర్జనుడు varjanudu. n. One who quits, avoids or abandons. విడిచిపెట్టువాడు, మానుకొనవాడు. "అసూయావర్జనుడై తను విప్రశోటి సంభావింపఁ" M. XII. ii. 411. వర్జితము varjitam. adj. Abandoned, avoided, excepted, excluded. విడిచిపెట్టబడిన, తీసివేయబడిన, త్యజించబడిన. వర్జితుడు varjitudu. n. One who is shunned, cut off, abandoned, త్యజించబడినవాడు. వర్జ్యము or వర్జ్యీయుము varjyamu. adj. That which should be abandoned, avoided, shunned, renounced, given up. విడిచిపెట్టబడిన, త్యజించబడిన. వర్జ్యము n. An evil hour, an unlucky period

of the day. త్యాజ్యము. విడువబడిన. చొప్పుకు మైనకాలము.

of the day. త్యాజ్యము. విడువబడిన. చొప్పుకు మైనకాలము.

వర్ణము varnamu. [Skt.] n. Colour, hue, tint. రంగు. A tribe, class, caste, order. కులము, జాతి. A letter of the alphabet. అక్షరము. వర్ణవివేచన discrimination of caste. వర్ణక్రమము the order of the letters, spelling. వర్ణాచారములు the rules of caste. వర్ణానుసార్యముగా conformably to the caste rules. వర్ణకము varna-kamu. n. Sandal paste, చండనము, గంధము. Perfume, ointment. Paint, pigment, as indigo, orpiment, &c. రేపనము. నీల్యాదరేపనప్రకారము. A case ending in Telugu grammar. ప్రత్యయము. వర్ణన or వర్ణనము varnana. n. Description. A characteristic, feature. Praise, panegyric. స్తోత్రము. వర్ణనాంశము a descriptive passage, a thing that is the subject of description. వర్ణనీయుము varnaniyamu. adj. Fit to be described, delineated, or praised. స్తోత్రముచేయబడిన. వర్ణనీయుము indescribable. వర్ణమాల varnamala. n. The alphabet. అక్షరసమాహుయము. వర్ణి varni. n. An unmarried Brahmin boy. A bachelor, బ్రహ్మచారి, నలుడు. A painter, చిత్రీకర్త వ్రాయువాడు. వర్ణించు varnintu. v. a. To praise, describe, depict. స్తోత్రముచేయు, వివరించు. వర్ణితము varnitamu. adj. Described, praised, స్తోత్రము చేయబడిన.

వర్తకము vartakamu. [Skt.] n. Trade, traffic, commerce. ఖేమ. వ్యాపారము. A sort of quail, Perdix ostracea. వెరిచెప్పిట్ట, మినపల్లంకిప్పిట్ట. వర్తకుడు vartakudu. n. A merchant, or trader. ఖేమచేయువాడు.

వర్తనము vartanamu. [Skt.] n. Conduct, behaviour, నడవడి. Staying, abiding. ఉనికి, స్థితి. Profession, occupation, livelihood. వృత్తి. వ్యాపారము, జీవనోపాయము. An act, పని. కృత్యము. "ఆనూనుజీవ్యవ

వర్తనముననుచెప్పితివింక నేజ్ఞానరేపి. KP. iv. 2. "భువనంబులవర్ణవంబులనును తేటపడనిదిరేవుగావు." M. XII. i. 20. "స్వపాకృత్యవర్ణనలవర్ణనపించు." T. ii. 161. వర్తన varlana. [from వర్తనము.] n. A fee. వర్తనము varlanudu. n. (In composition) One who practises, or behaves, వ్యాపారముగలవాడు. పాపవర్తనుడు an evil doer. సద్వర్తనుడు a well doer, one who acts properly. "వావరుంగనియూపాపవర్తనండు." Kaluvai. § 134. ఆజ్ఞావర్తనంజై obediently, in obedience or conformity to the command. వర్తమానము vartamanamu. n. Situation, condition, circumstance. స్థితి, సంఘతి. News, intelligence. సమాచారము, వృత్తాంతము. The present time. The present tense, in Grammar. విద్యమానము, జరుగుచున్న కాలము. "అనాగతవర్తమానంబులు నుచితానుచితకథాపారస్యంబులుం దెలుపుమనిన." H. i. 51. వర్తమానము adj. Being, existing, living, being present. స్థితమైన, విద్యమానమైన. సర్వత్రవర్తమానమైన omnipresent. Anand. i. 11. వర్తి varti. n. One who is, behaves or acts, వర్తించువాడు. Sandal, perfume. గాత్రానురేపని, పరిమళప్రస్థములకుచ్చిన గంధపువ్విట్ల. The foil placed under a precious stone of the same colour to increase its lustre. మణిరంజకప్రస్థము. The wick of a lamp, దీపపువ్విట్ల. వర్తించు, వర్తిలు or వర్తిల్లు vartintu. v. n. To be, remain, abide; to act, behave. ఉండు, ఎస్ంచు, ప్రవర్తించు. "ఎయ్యెదినివాసంబెందువర్తింతు." URK. ii. 262. ఈశబ్దము మూడు లింగములయందును వర్తించును this word is used in all genders, i. e., it is of the common gender. వర్తిష్ణువు vartishnuru. adj. Staying, abiding, being stationary, or fixed. ఉండేవాడు, నిలుకడగానుండువాడు, వర్తించువాడు.

వర్తులము vartulamu. [Skt.] adj. Round, circular, globular, spherical. గుండ్రని, చుట్టువైన. చుట్టువైన. "వర్తులాధరణము," నను. v.

వర్తము vartmanu. [Skt.] n. A road, path, way, course. వార్తము, వ్రాస.

వర్తి vardi. [H.] n. Report, news; an order, warrant. శాస్త్రవర్తి a warrant of attachment.

వర్ధకి vardhaki. [Skt.] n. A carpenter. వడ్డవాడు.

వర్ధిలు. వర్ధిల్లు or వ్రవర్ధిల్లు vardhilu. [Skt.] v. n. To grow, increase, improve, flourish, thrive, prosper. వృద్ధిబొందు, పెరుగు. "వృద్ధినిమా శండ్లువర్ధిలుమున్ను నీవు." Dab. 240. వర్ధింతు vardhitsu. v. 4. To cause to thrive, to nourish. వర్ధిల్లెయు, పెంచు. వర్ధిష్టువు vardhishuvu. adj. Prosperous, flourishing. వృద్ధిపొందుచున్న. "స్వస్వప్రకాశంబుగఱచి దీరువా." Swa. i. 32. వర్ధిష్టుడు or వర్ధిష్టువు vardhishnuudu. n. One who prospers or flourishes. వృద్ధిపొందువాడు. వర్ధనము vardhanamu. adj. Increasing, growing, thriving. పెరిగే, అభివృద్ధి అయ్యె. మర్దనంబున వర్ధనం stripes breed virtue. n. Increase, growth, improvement. పెరుగుట, అభివృద్ధి. నందినర్దనము a shrub called Nerium coronarium, నందానర్దను. గుండనర్దనము a species of this flower. "గుండనర్దనములకొండ గోగులును." I. iii. 33. వర్ధమానము vardha-manamu. adj. Increasing, growing, thriving. అభివృద్ధి అగుచున్న, పెరిగే. వర్ధమానకము vardha-manakamu. n. A lid, మాకుడు. వర్ధితము vardhitamu. adj. Increased, grown, thriven. వృద్ధిపొందింపబడిన.

వర్తము or వర్తవు vartmanu. [Skt.] n. Mail, armour. కనచము. Jaimini ii. 50. వర్మితము varmitamu. adj. Armed, accoutred. కనచాలంకృతమైన.

వర్షము varyamu. [Skt.] adj. Chief, principal. ముఖ్యమైన, శ్రేష్ఠమైన. వర్షుడు

varyudu. n. A chief, leader. ముఖ్యుడు. శ్రేష్ఠుడు. మనోమర్షుడు a noble sage. కుమారమర్షుడు the noblest of sons. వర్ష varya. n. One who chooses her own husband, తనంతట మగని పరించునట్టి ఆడది. A noble or distinguished woman, ముఖ్యురాలు.

వర్త or విర్త varra. [Tel.] n. A pungent taste. కారము. వర్తమీను varra-minu. n. A kind of fish. మత్స్యభేదము.

వర్షు varru. [Tel.] n. A heap or quantity. అరియము. A flood, inundation. నరద. ప్రవాహము. "నెత్తురు నర్షులునారంభుదురు." M. XIII. v. 63. adj. Much. విస్తారమైన. వర్షోద్ధు varr-oddu. (వర్ష+ఉద్ధ.) v. n. To flow in a stream, ప్రవహించు. వర్త, వర్త్రీయ or విర్త్రీ varre. n. A crack. బీటిక. A rick of corn, చిన్నకుప్ప. A rick of straw. చొప్పవర్త్రీ.

వర్షము varshamu. [Skt.] n. Rain, a shower, వాన. A year, సంవత్సరము. The state of being a eunuch, శేదీతనము. వర్షమువెరిసినది the rain has ceased. వర్షాభానము want of rain. వర్షకాలము or వర్షాకాలము varsha-kalamu. n. The rains or rainy season. వానకాలము. వర్షణము varshanamu. n. Raining, వానకురియడము. Sprinkling. నీళ్లు చిలకరించడము. వర్షధరుడు or వర్షవరుడు varsha-dharudu. n. A eunuch. భ్రాజ్జావాడు. వర్షాభువు varsha-bhuvu. n. Lit. That which is born in the rainy season, i. e., a frog, కప్ప. A. iv. 113. వర్షాశనము varsh-asanamu. n. An annuity, or yearly maintenance. సంవత్సరమునకొకసారి జీవనార్థముగానిచ్చునాస్తు. వర్షింతు varshitsu. v. n. To rain. వానకురియ. నెత్తురు నర్షింప while it rained blood. Jaimini. vii. 47. వర్షియసి varshiyasi. n. A very aged woman. ఏండ్లువెల్లినది, ముసలిది. "వ్రత్యబ్రుభోవృలత్రాత్రి వర్షియసి పరితపాండురకేశబంధమనగ."

వర్షముడు varshiyudu. n. A very old man. వర్షోపలము varsh-opalamu. n. A hail-stone, వడగల్లు.

వర్షము varshmamam. [Skt.] n. The body. శరీరము.

వల vala. n. A net. బాము. "వలయత్తనటిలో నేయంక." BD iv. 1818. "నిలవలజక్రీని న్నేతలంబు." L. iv. 241. [For వలపు.] Love, కామము. వలకాక vala-kaka. n. Amorous desire, మన్దనతాపము. (త్రేత్రయ). వలకాడు vala-kadu. n. A lover. కాముకుడు. వసు. iv. వలకారి vala-kari. n. One who causes another to fall in love, వలపించువాడు, రేక వలపించుది. వలకారితము vala-kari-tanamu. n. Prettiness, gracefulness. శృంగారభావము. "అలవోక గానచ్చి ముప్పటప్పటికి సమేలంపు మాటలమేలమాడు, పలచూచుత: ప్రాణలక్ష్మికి సేవలతోడి వలకారితమున నెన్నెల్లెట్లు, అన్యాయదేశంబులాడి నెచ్చెలలచే ప్రయమార నేమేని బెట్టింపు." Vish. vi. 19. వలకారి వగలు vala-kari-vagalu. n. Airs, graces, pretty ways or gestures. వన్నెలాడిటక్కలు. వలదార, వలరాజు, వలరాయుడు or వలరేడు vala-daru. n. A name of Manmatha, the Hindu Cupid. మన్మథుడు. వలవంత or వల్వంత vala-vantu. n. Amorous desire, మన్దనప్రణ. Emotion, passion, grief, affliction, misery, మనోన్యధ. దుఃఖము, పరితాపము. "అత్తినత్తర్యకాతాని యనుటబాంక, ముద్దియల కైనవలవంతము చ్చెట్లలను, నాలుపాటలగుతుల గొంతడమగాని. నోరులేని బంధువులక నెప్పింపు నము" A. v. 45. టీ॥ వలవంత. పుతాపము. "శోకవిమర్ష మనసాంభోరుహలై పథంబుగొని పోయెదరివల్వలవంత మీకు నేకారిణ జారినయ్యె." Vedanta Rasayanam iv. 129.

వల vala. [Tel. for వలను.] adj. Right, కుడి. వలచేయ or వలకేలు the right hand. "అరుదు గావలచేతలక్షమాలికయను." DR. Aran. 268. "వలకల్లలక్రీందశేయ్యునిని." P. i. 256.

వలకట్టు vala-kuttu. (వలను+కట్టు.) v. a. To make a thing convenient, అనుకూలపరుచు. వలకడ valakada. (వలను+కడ.) n. The South side. దిక్షాభుదిక్కు. వలగోప (వలను+గోప). వలమట్టు (వలను+మట్టు) or వలదింబుగు vala-gonu. v. n. To walk round, circumambulate. ప్రదక్షిణముచేయు, చుట్టుకొను. "వనాన్యమహేరునిశాస్త్రమునికావలగొని మొక్కిల్." Parij. v. 88. వలమట్టు vala-tsuttu. n. The act of walking round anything. వలగొనుట.

వలంతి See వలతి. వలకు or వలకువు valaku. Same as వలను. (q. v.)

వలగ్నము va-lagnamu. [Skt.] n. The middle part of the body, కేసముండుక్కముగ్నము. The waist, నడుము. KP. v. 67.

వలమ or వల్పు valatsu. [Tel.] v. n. To smell or emit perfume. వాసనకొట్టు. "గమగవలచు చొక్కపుజవాది." 57a. ii. 59. "శ్యాపదంబులపదహారైవస్మివలచి, వరుగుచుచు ముత్రోవరిగియెనుట." A. vi. 18. టీ॥ వలచు. కంపుకొట్టుచుండే. v. a. To love, wish, long for, కామించు. మోహించు, కోరు, ఆశించు. అపేక్షించు. "నాకంతవలచియింపుది యహమోహవిగనవలతు." P. iii. 304. వలపు or వల్పు valapu. n. Love, affection, fondness, మోహము, కామము. A desire. కోరిక. Smell, fragrance, పరిమళము. "పూనిక నాటతోల వలపులో గలక ప్రపుక ప్రభూతి." R iii. 98. వలపులో గల. వానలలగిరినిలవలచి "కలువోపన్నీలుగిడి చువులతావివలనైకవ్రజవార్షి వలపు నెవ." T. iii. 131 టీ॥ వలపు, వాసన. వలపించు valapintu v a. To inveigle, tempt, enamour or cause to love. మోహింపజేయు. వలపించుట valapintulu. n. Enamouring, tempting. మోహింపజేయు డము. "నయ్యలముల్ విరియకొనిరిరింక వలపించుటో ననుకొత్." H. i. 293. వలపు

కాదు valapu-kadu. n. A lover, an amorous person. కాముఖులవాడు, కాముకుడు. **వలపుకల్లె** or **వలపుకల్లియ** *valapukalle*. n. An amorous woman, కాముఖులు. కాముకీ. **వలపుకీలు** Same as పోకముడి. (q. v.) **వలపుమోపరి** *valpu-mopari*. n. Lit: The bearer of scents, i. e., the air, వాయువు. గంధవహకు. **వలపులరేడు** or **వలపురారుడు** *valapulu-redu*. n. The god of love. మన్మథుడు. **వలవలి** or **వలవలి** *valavali*. adj. Not wanted, useless. అక్కరలేని, కొరవూరిన. adv. Much, very. అతి. అమితమైన. "చేయవలవనికార్యమునే యుకరణ." Padma iii. 61. చేయవలవనికార్యము what one ought not to do, చేయరానిపని. "వలవనితీవినవు." P. ii. 135. వలవనితీవి, అనగా పనికివూరిన రాజకము.

వలవల్ *valat*. [Skt.] adj. Shaking, moving. చలించే, కదిలే. "వలవడియారూ ద్యుతులు." T. ii. 66.

వలతి or **వలంతి** *valati*. [Tel.] n. A genius, a skilful person. నేర్పరి. A woman, ఆడుది. A place, చోటు. "నీవడవికరగ నొడబడి, నీ వెనుక నెవచ్చినపుడ నిందింతురుమచ్చి వైపు లీతినిమాన్వం గావలతులు గారెయని జగజ్జనులధిపా." M. XIII. i. 79. "భాషకృతశిష్యులకులప్పు ద్రములు." A. i. 13. adj. Obtained, గ్రంథ, పొందబడిన, అధిగమన. Handsome, elegant, అందమైన. Agreeable. హితమైన, అనుకూలమైన. "మకరంబు మధుపాన మత్తెలోంబనిక రాకరంబైన నీరజాకరము. వలతియైయానోవరసమాపమున సెలసిన యొప్పుతో నొకరపోవను." DRU. 1104. **వలతితనము** *valati-tanamu*. n. Cleverness, skilfulness. నేర్పు, గట్టితనము. "వలతి తనంబెయగ వాచెడి కానికీనుతోంబు చెప్పవను." Rasica. v. 132.

వలదు *valadu*. [Tel.] adj. Big, great, ఘోరమైన, గొప్పమైన, అధికమైన. n. Greatness, అధిక్యము, గొప్పతనము.

వలదు or **వద్దు** *valadu*. [Tel. negative aorist of the verb వలయు.] v. Ought not, must not, do not. అట్లు ఉండవలదా or ఉండవద్దా should it not be so, ought it not to be so? నాకు వలదు or నాకు వద్దు I do not want it. అట్లు వద్దండి I pray you not to do so. అట్లు చెప్పవలదు do not say so. నేను రావలదా am I not to come? ఈ రూకలు ఇయ్యవలదా is not this money to be paid? నాతో చెప్పవలదా should you not tell me? నన్ను వలదన (i. e., నద్దని చెప్పడమునకు) నీకు న్యాయముకాదు it is not right that you should forbid me? "వలదుమీరిచల వాగ్వాదమునరింప" it is not right for you to begin a quarrel.

వలన See under వలను.

వలనము *valanamu*. [Skt.] n. Moving, turning. కదిలించడము, తిప్పుడము, కంటిపాప తిరుగుట. "లలనాజనాపాంఘం వలనావనదంఘం కులవాళికా భంఘోత్తరంఘం." Vasu. i. 41.

వలను *valanu*. [Tel.] n. A side, direction. వైపు, దిక్కు. పార్శ్వము. A method, manner, విధము. ఊత. Grace, excellence, ఒప్పిదము. Art, skill, a stratagem. ఉపాయము, నేర్పు. A sign or omen. శకునము. "బొలుడురాజు తోబలికనిట్లను ము. వలనుజూచితివెయ్యవను ధేశ రాజ. శకునాలు గావనిసముంబుగాను, మగుడు మునీవనిన మనుశీకుడనినను." Pal. 133. Purity, శుచిత్వము. Convenience, practicability, possibility. అనుకూల్యము. "నిరుపమానోరమా డిక్యమర్గరగ, వలనులప్రాసినవన్నె చిత్రములు. దలలుగదలెవైవైకంబాదలి." HD. i. 877. adj. Pertaining to the right hand side, కుడి. దక్షిణము. Proper, యుక్తము. **వలనుగ** *valanu-ga*. adv. Artfully, skilfully, gracefully, agreeably. ఉపాయముగా, ఒప్పిదముగా. "ఒకటిక్రిందనుకటి నొనరల్లములెట్టి వలనుగ నుడియింపవరుసలెరుగు." Vema. 1242. **వలనైవ** *valan-aina*. adj. Agreeable, ఇంద్రు. "కనలువోవన్నీట గడిగివుప్పులరావి. వలనై కవుజవ్యాదిలవు నెలి." T. iii. 131. టీ. వల

వలన or **వలనమ్** *valana*. A postposition used as a case ending in the 5th case. By, by means of, with, from, వల్ల. "నీవలనబమ్మ ప్రీతుండవైతి." M I. i. 175.

వలవల *valapala*. [Tel. వలను+వల.] n. The right side. కుడిపుక్క. దక్షిణపార్శ్వము.

వలవలగిలక *valapala-gilaka*. n. The letter వ (r), which is always written on the right side of the syllable before which it is pronounced, as చేమవ to join, మువవ to change **వలవలింను** *valapalinsu*. v. a. To surround, go round, వెలగొను, వెలచుట్టు. **వలవలు** or **వలవల** *valapata*. adv. On the right side. కుడివక్కను. "నీవలవలుమేము. నీవుదావలను" BD. iv. 817.

వలవటి or **వలవలి** *valapati*. adj. Of the right side, or dexter. కుడి.

వలపు See under వలమే.

వలభి *valabhi*. [Skt.] n. The wooden frame of a thatched roof. గోపానవి, అనగా ఇంటి చోరుకచ్చి. A temporary building on the roof of a house. చంద్రకాల, ప్రాసాదియుపైని యిట్లు. "వైజయంతోపానవలభినీవంబులు." Parij. iv. 49.

వలమానము *vala-manamu*. [Skt.] adj. Moving. కదిలినట్టి. చలింపుచున్న. "పవనూ వలమానవననాళికలనాళి." T v. 142.

వలము *valamu*. [Tel.] n. Abundance, విస్తారము. Stoutness, bigness, ఘోలత్వము, లావు. adj. Stout, ఘోలము.

వలమురి *vala-muri*. [Tel. వలను+మరి.] n. Lit: That which has its volutes formed from right to left. The conch of Vishnu. గిట్టుశంఖము. వలమురితాలువు an epithet of Vishnu. విట్టువు. "వలమురివైనంబు జలధి సంకమనంఘం గళమువైక ముక్తికప్ప మెరియ." S iii 407.

వలయుము *valayamu*. [Skt.] n. A bracelet, an armlet, any thing round. కడియము, మురుగు, చక్రము, ఉంగరము, మండలము, గుండ్రనిది. A boundary, an enclosure. పాలిమేరి, ఆవరణము. వలయువామనుముద్ర an image of Vamana placed as a boundary mark. వలయుగాసము an inscription placed on a boundary. **వలయుతము** *valayitamu*. adj. Surrounded, encompassed. చుట్టుకొనబడినది.

వలయు *valayu*. [Tel.] v. n. To be liked, desired or wanted. ఇష్టమగు, విహితమగు. To be needful, or necessary, అవశ్యకమగు. To be proper, యుక్తమగు To be surrounded, వెలయితమగు. "మృగమవలయంబారెక." పంచ. వా. ii. "స్వముద్ధిరాజుకు విశేషింపవలయు" (P. i. 391) the use of his own judgment is much needed in a king. "కయ్యమునకు నెయ్యమునకు వియ్యమునకు సమత వలయు." (ib. ii. 47) in combat, in inter-marriage, and in friendship equality is wanted; or, there should be a similarity. "జోగాములయవలయు." (ib. iv. 431) you should look to the chances of gain or loss, of success or failure. **వలె**, **వలెను**, **వలసినవి** or **వలయును** are added as auxiliaries, to the Root in the Infinitive of any verb; to give the idea of obligation or necessity: నేను ఇంటికి పోవలెను I must go home. నీవు ఇక్కడికి రావలెను you must come here, you should come here, I hope you will come here. తమయ రావలెను నూ దరిద్రము కీరవలెను I hope your favour will come and that my poverty will be removed. ఆయన నేపో ఎల్లండ్లో రావలెను he must be here tomorrow or the next day, i. e., we expect him here tomorrow or the next day. వాడు దారిలెప్పుడుగా ఉండవలెను I suppose he must be her brother. నాకు ఆ పుస్తకము కావలెను I want that book. వాణ్ని చంపియుండువలెను they must have killed him. నీకు అట్లురావలెను this serves

you right. నీవు పంజాంపవలవినదిలేదు
 you need not doubt it, there is no
 occasion to doubt it. వాణ్ణి పిలువలేనని
 అక్కడికి వెళ్ళినది I went there to call him. ఈ
 పని చేయవలసిన పోవుచుండగా as I was going
 there to do this. జగడమాడవలసిన వస్త్రీవా did
 you come on purpose (or wanting) to quar-
 rel? వలసి (the past p || of వలయు.) ఇవ్వవ
 లసి యిచ్చిన I paid it, because I had to.
 "నిశాచరునుదోష్ట్యంబుచూచుకొనవలసి." Swa.
 iv. 163. అట్లు చేయవలసివచ్చును it will be-
 come necessary to do so. వలసిన (past
 part. of వలయు) is used as an affix (similar
 to the Latin-*ibilis* or *-endus*). చెల్లెంపవలసిన
 సొమ్ము money due, the sum payable. "వల
 సినసంపదర్శలుగవనా." T. ii. 34. టీ. వలసిన,
 కావలసినటువంటి. వలసె or వలసెను (the past
 tense of వలయు) it became necessary, or
 requisite. వానితో చెప్పవలసి I was obliged
 to tell him. "వినిపించరానికార్యము వినిపించ
 గవలసె." Swa. iv. 176. The negative
 aorist of this, వలనరు, వలరు, see under
 వలరు.

వలవల or విలవిల *valavala*. [Tel.] adv.
 Bitterly, much greatly, శోటశోటమని, శోట
 శోటమని. "తరుకు నిద్దంపుటడవు మోముకళడ
 పెనలవల కన్నీరువిడువకమ్మ." Anirudh. ii. 104.
 వలవలయేర్చు to weep bitterly. Fluttering-
 gly, as a bird does when it alights on the
 ground.

వలవలన *valavalana*. [Tel.] adj. Loosen-
 ed. నవలన. "వలవలనైన దంతములు."

వలస *valasa*. [Tel.] n. Emigration, flee-
 ing, flight from home for fear of the
 king or a hostile army, expatriation.
 స్వదేశములో నుండడమునకు ఉపద్రవమునచ్చి పర
 దేశమునకు లేచిపోవడము. వలసతియు or వలస
 పోవు to fly from home for fear of an
 enemy. అన్యపువలసపోవు to emigrate in
 search of food. వలసపిట్ట *valasa-pitta*.
 n. The golden plover.

వలూకాకము *valahakamu*. [Skt.] n. A
 cloud. కుంభము.

వలి *vali*. [Skt.] n. A fold, మడుత. See
 వలిముఖము. [Tel.] n. Cold, coldness, కేరి.
 Shivering through cold, కంపము. "పవన
 శైత్యంబులు వలియనదగు." ABA. iii. 92.
 "వానకు నెండకు వలికీగాచ్చునకు." Pätivr. 83.
 line 8. adj. Cold, chill. కేల్లని. "మదిరాక్షి
 వలిగాచ్చుకొడువ నెత్తానినే బాలయుమున్నునగాని
 బాలయ నెరుచు." R. v. 175. వలిగొంప *vali-
 gonu*. v. n. To be chill, to feel very cold,
 to shiver, కేరిపెట్టు. "కలునోము నెరింగికన్నుల
 డచివలి గొప్ప పొయి తలనరులగావమిని, గడగడ
 నడకుచుకడుభయంపడుచు." Sar. D. 475.

వలితిప్ప *vali-tippa*. n. A phrase for the
 Himalaya mountains. హిమవత్పర్వతము.
 వలిపని *vali-pani*. n. The act of cooling
 anything, శైత్యోపచారము. నిలా. iii. వలిపిరి
vali-piri. n. Cold, కేరి. A chill, shivering,
 నడకు. వలిపిగొట్టు *valipiri-gottu*. n. One
 who shivers from cold. నడకు వాడు.

వలిమల. వలిగట్టు. వలిగుమ్మలి or వలిగొం
 డ *vali-mala*. n. A snow-clad mountain,
 మంచుకొండ. The Himalayas. వలిమిడి
vali-midi. n. A kind of foot-rot from
 which cattle suffer, పశువులకు కాలిమడవల
 యందు కలిగే రోగవికేమము. వలిమొలక or
 వలిమొల్క *vali-motaku*. n. The son of
 the Wind god, వాయుపుత్రుడు. An
 epithet of Bhima, భీమడు. వలివెలుగు or
 వలివెల్గు *vali-velugu*. n. The Moon.
 చంద్రుడు.

వలికి or వల్కి *valiki*. [Tel.] n. A kind of
 bird, also called సారసపక్షి or తెగ్గరు.

వలిచేలు *valitsalu*. [Tel.] n. plu. Roof
 laths. పెండెలు.

వలితము *valitamu*. [Skt.] adj. Surrounded.
 చుట్టబడిన. Shaken, చలనముకొందిన.

వలిదము *validamu*. [Tel.] n. A sort of cloth.
 వస్త్రవికేమము. "నలిదంబునరకమ్మి తెలుపు
 నివ్యాంబంబును. నుదియరాగంబు. దేవాంబ
 రంబు." BD. iii. 119.

వలిపము, వలిపెము or వల్పము *valipamu*.
 [Tel.] n. A fine sort of muslin. రవపెల్లా.
 సన్నని తెల్లవస్త్రము. A clean cloth, మడుగుబట్టె.
 "బంగాళునరిగలవట్టంబునలిపంబు నెరికిమి గాల్గిపై
 నెరికికూల." Surabha. 44. "రడియొత్తినన్న
 నలిపెంచిడి మణిపిండ్లయొంటిమెరుగు చెన్నిడు
 పకురూల్చి." A. vi. 177. వలిప, వలిపపు
 or వలిపము *valipa*. adj. Fine (as muslin.)
 సన్నని, వాడెమైన. Pure, clean, శుభ్రమైన.
 White, తెల్లమైన. "తేలయాగొజ్జంగినిటముజ్జన
 మాడి నలిపచెం గావిపానాడగరించి. T. iii. 23.
 టీ. నలిప. సన్నపు నేతగలిగినటువంటి. "తాగకాధి
 శక్తిరణకంబకంబు, చిలికెబలుచనినలిపంపుజీనుకు
 ముచు." Parij. ii. 50. "నల్లవల య్యని,"
 "నల్లపానడ."

వలిము *valiyu*. [Tel.] v. n. To become
 thin, సన్నగిలు. To be tired or fatigued,
 డయ్యు.

వలికము *valikamu*. [Skt.] n. The edge of a
 thatched roof, caves, ఇంటిచోట.

వలిముఖము *vali-mukhamu*. [Skt. from
 వలి a fold, మడుత.] n. A monkey.
 వానరము, కోతి.

వలుకు or పవుకు *valuku*. [Tel.] n. An
 intricacy, difficulty. నరను, చిక్క. A
 dispute, తగవు. "అంతరమెరుగనినెరుకులు."
 Satyabha. iv. 283.

వలువ, వలువ or వల్ల *valuda*. [Tel.] adj.
 Big, large, stout, స్థూలమైన. గొప్ప.
 "చాలవలంబిమాలగైకొని." Chenn. iv. 343.
 "వలదమత్సయంబు." BD. iv. 1816.

వలువ, వలువము, వలువు. వల్వము or వల్వ
valuvu. [Tel.] n. A fine garment,

a cloth, వస్త్రము. "వెలువొందునలువల
 హెమ్మసొమ్ములు." T. iii. 5.

వలె, వలెప or వలెనే *vale*. [Tel. from
 పోలు.] adv. Like, resembling, according
 to, as though. రీతిగా, పోలికగా. "నమ్మరాగ
 నలెనేలుము" Iia. ii. 155. వలె or వలెప
 [from నలయు.] See వలయు.

వలెనాటు See వల్లెనాటు.

వల్కము *valkamu*. [Skt.] n. The bark of a
 tree, the fibre of a tree or plant. చెట్టుపై
 పట్ట, తేక, వార. వల్కలము *valkalamu*.
 n. The bark of a tree, చెట్టుపైవా.
 A hermit's garb made of bark. వానరీ.

వల్ల *valya*. [Skt.] n. A bridle, a rein. గుల్లె
 పుకల్లెము తగిలించేవారె. వాగ.

వల్లత్ *valyat*. [Skt.] adj. Moving. కడలు
 చున్న. వల్లనము *valganamu*. n. Galloping,
 prancing, curvetting. ఆశ్చర్యమనభేదము.
 "దేనాముంబు నెక్కి రెనంతుని రీతితోడనలువ్వు
 మల్ రనాల్ చెలంగ." T. v. 75. టీ.
 నల్లనముల్, కులకుటలు. పల్లెము *valgmisu*.
 v. n. To gallop, to curvet, to bound.
 (గుర్చుము) పరుగెత్తు. "నదన ద్వారముచిచ్చి
 బిట్టుగరనా నల్లంపగాల్లెలతో." Vish. vii. 375.
 వల్లితము *valgitamu*. n. A horse's gallop.
 ఆశ్చర్యభేదము, ఒకవైపుగానడవడము. పల్లుపు
valguvu. adj. Handsome, beautiful,
 delicate, tender. సుందరమైన, మృదువైన.
 n. An eyelash, కనురప్పమొడికెండుక.

వల్లికము or వల్లికము *valmikamu*. [Skt.] n.
 An ant hill, పుట్టె న్నీకములతో మృగాభయం
 గంబులు the serpents enter the ant hills.

వల్ల *valla*. [Tel. another form of వలన.] A
 postposition used as a case ending in the
 5th case of nouns and pronouns. By, by
 means of, from. వానివల్ల తెలిపినది I learned it
 from him, or of him. ఈ మందువల్ల
 means of this medicine. adj. Conventi-

feasible, practicable, possible. యుక్తము, అనుకూలము. అది వల్లకాదు it is impossible. అక్కడికి పోవలలేదు you cannot go there. ఇది లేకుంటే వల్లకాదు I cannot do without this. చెల్లినేగాని వల్లకాదు you cannot avoid paying it. వాడు ఉంటేగాని వల్లకాదు I cannot do without him. నీవు వస్తేగాని వల్లకాదు your coming is indispensable, it cannot be done unless you come. చెప్పకోక వల్లకాదు you cannot avoid explaining this. n. A stratagem, expedient, convenience. ఉపాయము, యుక్తి. వల్లపట్టుకొన్న పడినాడు he lost his hold and fell. ఎడమవల్లనాడు a left handed man, ఎడమచెయి వాటముగలవాడు. వల్లకాది valla-kani. adj. Impracticable, impossible. అసాధ్యమైన. వల్లమాలిన valla-malina. adj. Much, excessive; impracticable, అపరిమితమైన. వల్లగానుండు valla-ganu-undu. v. n. To be convenient, practicable, possible, feasible. సాధ్యముగానుండు.

వల్లకాడు valla-kadu. [Tel. వల్లడి+కాడు.] n. A cemetery, a place for burning or burying corpses. శ్మశానము. The inflected form వల్లకాటి like "gallows" is used as a term of scorn. వల్లకాటిఅనాఁ that vile Doctor.

వల్లకి valla-ki. [Skt.] n. The Indian lute. వీణ, విసంచి.

వల్లడి valla-di. [Tel.] n. A causeless or unaccountable danger or calamity. అకారణమైన ఆపద. Plunder, కొల్ల. వల్లడికాడు valla-di-kadu. n. One who causes danger without a cause. అకారణముగా ఆపదను కలుగజేయువాడు. A plunderer, కొల్లపెట్టువాడు.

వల్లభము valla-bhamu. [Skt.] n. A horse of a good breed. మేలుకాలినవ్రము. adj. Dear. ప్రేమమైన. వల్లభ valla-bhu. n. A loved woman, a mistress, a wife. ప్రేయ

రాలు. వల్లభుడు valla-bhudu. n. A lover, a husband, a friend, ప్రీయుడు. ముగడు. A lord, ruler, chief, అధిపతి.

వల్లము or వల్ల valla-mu. [Tel.] n. A purse. తల్లి. సంచి. "నిర్దమిదోపతిపట్టిదొల్లిరాటవిచి పెనంగివల్లముడి చెంచి" A. vi. 106.

వల్లరసి valla-rasi. [Tel.] n. A tree called *Walsure ternata*. Rox. ii. 389.

వల్లరి valla-ri. [Skt.] n. A tender twig with the sprouting leaves on it. చిరించిన తేరకొమ్మ. A bunch of flowers. A compound pedicle, a composite flower; a creeper. పూసత్త. చినురుసత్త, తీగ. "వల్లరు లంఘనవడికొట్టుకొనియె." L. vii. 50.

వల్లవుడు valla-vudu. [Skt.] n. A cook, ఎంటవాడు. A herdsman. గొల్లవాడు. వల్లవి valla-va. n. A cowherdess, a milkmaid. గొల్లది. Vasu. iv. 16.

వల్లి or వల్లిక valla. [Skt.] n. A creeper, or climbing plant. తీగ, లత.

వల్లింతు valla-ntu. [Tel. from వల్లె.] v. a. To learn or get by heart, to repent from memory or by rote. వల్లెవేయు, పాఠము చేయు. See వల్లె.

వల్లిగము valla-gamu. [Tel.] n. An iron hoop which forms the rim of a leather bucket. బొక్కెనవైనియనుపవలయుము.

వల్లువము Same as వల్లము. (q. v.) "పెనంగ వల్లువము ద్రంచి." ఆము. vi.

వల్లూరము valla-uramu. [Skt.] n. Dried flesh, a dry rasher or steak. ఎండినమాంసము, కరకుట్టు, కరవాడు. Bacon, pork, పంది సంజోడు.

వల్లె, or వల్లియ valla. [Tel.] A noosed rope: a noose for catching cattle. పోవుమున్నయెద్దను కొమ్మలకువేసే పుల్లుకొనే రాడు. పాము. The noose of Varuṇa.

"వచ్చివూయున్న పాల మెల్ల వల్లెవైచుచందిమున బాట్టుకొనిన." P. ii. 205. తీగ వల్లెవైచుచందిమున, వల్లెరాడువేసిపట్టువలెనే. Repetition, చెప్పింది మరల మరల చెప్పట. adv. Yes, సరే. "క॥ వల్లెయనిరాజునందిన, రెల్లనసమకట్టి." భార. ఆం. iii. వల్లెతాలపు, వల్లెతాల్యు an epithet of Varuṇa, ఎరుణుడు. వల్లెవాటు or వలెవాటు valla-vatu. n. A scarf, a term for the upper garment, if gracefully arranged round the neck. సాముగావేసికొన్న ఉత్తరీయము. వల్లెయొక్కవాటువంటివాటు.

వల్ల Same as వలవ. adv. Sweetly. Also, the infinitive form of the verb వలవ. వల్లక or వలవక without wishing. వల్లము same as వల్ల, వలవ or వలవము.

వల్లక్షమా valakshamu. [Skt.] adj. White, తెల్లని.

వల్లపు or వల్లపు valla-pu. [Kan.] n. A stratagem, trick, device. A secret. ఉపాయము, గుట్టు, మర్రిము, బండవలము, తంత్రము. "దేవ వాసవ మహావాని నాటకమాత్రధారితై ఘనము గవిణిమిటు బయకాడవునినా కే నెరుంగనే." T. iv. 226. తీ॥ వల్లపు, అనగా జోచు. వీడు తల్లపులకు వల్లపుగానుండినాడు he was plotting with the enemy.

వల్లగ్రము valla-gramu. [Tel.] n. A superior species of the areca (or betel) nut. క్రముకభేదము.

వల్లవళి valla-vali. [Tel.] n. Excessive joy or pride, కుతూహలము, విజృంభణము. Riot, hubbub. అడావడి, కొలపాలము. "చిలక కేటికినానిలియొనర్చ" P. iv. 191. "నీ॥ లలితాననేందు మండలపాండరచ్చాయ ననరుహా నిలినానిలియడంచ." Vasu. iii. 160. తీ॥ వల్లవళి, అనానడి.

వల్లసము valla-samu. [Tel.] n. A bag, pouch, సంచి.

వళి val. [Skt.] n. A fold of the skin or fat forming lines across the belly over the navel. కడుపుమీదినుండత. శరీరపుముడత. Any fold, మడుత. A rhyming letter, యచ్చత్తరము. "నలితం గములుపొక్కెలిమట్టి." N. ii. 284. వళులు valulu. n. plu. Folds, మడుతలు. Goods, సరుకులు. "మంచి వళులకు వెలబాసరించువేళ." S. iii. 46.

వళుకు valuku. [Tel.] n. Justice. A dispute, తగవు. A quality, గుణము. ధర్మము.

వళము vaṣamu. [Skt.] n. Possession, custody, charge. Subjection, submission, లోకున, స్వాధీనము. A ability, authority, power, supremacy, ప్రభుత్వము, అధీనత్వము. అరివిశములో ఉన్నది it is in his charge or in his hands. "ధనువీధిబడిన జైవవశయన నుండు." సమీర వశయన carried by the wind, breeze-borne. ఆ యింటిని తమవశము చేసికొన్నాడు he took charge or possession of the house. నన్ను వశమచుకొనలేకపోయినాడు he was unable to get me into his hands. అది నాకు వశము, లేక. అది నా వశాననున్నదా is it in my power to do so? కాలవశముచేత in the course of time, by the lapse of time. నాకు ఆకలి నశముకాకుండా ఉన్నది I cannot curb my appetite, I am excessively hungry. నా పుణ్యవశమున by my luck. వళ vaṣa.

n. A wife, పెండ్లాము. A female elephant, ఆడువీనుగు. A barren cow, గొడ్డుటావు. వళంపవము vaṣam-vadamu. adj. Submissive, obedient. విధేయమైన. వళంపడుడు vaṣam-radudu. n. One who talks submissively, one who is submissive, విధేయుడు, లోకునయగునట్లు మాటలాడువాడు. వళత్వము vaṣatvam. n. Obedience, submissiveness. M. XVI. i. 226. కాలవశత్వయన by the course of time. వళపరము vasa-paratu-konu. v. i. n. To take possession of, to take under one's control. వళాల్ or వళాము vasa. adv. Through, in consequence of, in

subjection to, over-powered by. గ్రహనా రవశాక్తుగా through his bad luck. దైవశాక్త్ by the finger of God. వశి vasi. n. A chaste man; one who has subdued his passions. ఇంద్రియ నిగ్రహముగలవాడు. వశికరణము vasi-karanamu. n. The act of overpowering, subduing, or inveigling by charms, spells or drugs. మందుకూకుల చేత స్వాధీనముచేసికొనడము, నశ్యముచేసుకొనడము. వశికరించు vasi-karintsu. v. a. To subdue or over-power by means of charms, drugs, &c. వశ్యము vasyamu. adj. Dependant on, subject to, over-powered by charms, drugs, &c. స్వాధీనమైన, లోబడైన. వశ్యుడు vasyudu. n. A dependant, one who is submissive, obedient, or subject to, విధేయుడు, వశ్యురాలు vasyu-ralu. n. She who is submissive. విధేయుగాలు. వశ్యౌషధము vasy-ushadhamu. n. Any medicine made use of to subject another to one's own will. A love-powder.

వశక్రమృతము vashakritamu. [Skt.] adj. Burnt as an offering, అన్నియందువేల్పుబడిన (హవిస్సు).

వస vasa. [from Skt. విషము.] n. Sweet flag: *Acorus calamus*. (L.P.) నవపాలు the root of this, macerated in milk as pap and given to an infant. చెక్కల మీటివననగారుశకువు a babe so young that if you touch his cheek it will exude pap. Serum; fat on the kidneys. A thin layer of fat found below the navel. కడుపులో బాడ్డుక్రిందనుండే ఉల్లిపొరపంటి కొచ్చె, నవ. వసనాభి vasa-nabhi. n. Indian Aconite, *Aconitum ferox*.

వసంతము vasantamu. [Skt.] n. Spring time. వసంతము కువు. Water mixed with turmeric and lime powder, which is thrown over people on festive occasions. పసుపు నున్న ముకరిపిన ఎర్రనీళ్లు. వసంతములాడు to fling such water over each other as a frolic in particular feasts. వసంత

కడిమి vasanta-kadimi. n. A kind of tree, ధూళికడంబున్నట్లుము. వసంతగంధము vasanta-gandhamu. n. The plant called *Rolletia tinctoria*. కుంఠపుట్టుము. R. iii. 827. వసంతఘోషి vasanta-ghosli. n. The vernal songster, i. e., the Indian cuckoo, కోకిలము, కోయిల. వసంతద్రుమము vasanta-drumamu. n. Lit. The tree of the spring season, i. e., the mango tree. చామిడి. వసంతుడు vasantudu. n. The god of Spring. Vertumnus.

వసత్ vasa. [Skt.] adj. Residing in, remaining at, dwelling in. ఉండే. వాసము చేసే.

వసతి vasati. [Skt. from వస to dwell.] n. A house, dwelling. ఇల్లు. Convenience. commodiousness, comfort. హాయి. సౌఖ్యము, అనుకూలము. Night, రాత్రి. Also, a pension, an allowance of money, భరిణము. నవతి వారుడు a pensioner, a holder of an allowance of rent-free land. A proprietor of land, a landholder. అక్కడ నీళ్లునవతిలే నందున as good water is not easily procurable there. అయిల్లు నిండా వసతిగారేడు the house is not very convenient. వారికి ఆ గ్రామములో నవతులు ఏర్పరచినాడు, లేక, ఇచ్చినాడు he granted them a living in that village. వసతిగానుండే vasati-ganundē. adj. Convenient, commodious. హాయిగానుండే. అక్కడ నీకు నవతిగానుంటే దిగు if you find a suitable spot you may halt or put up there.

వసనము or వస్నము vasanamu. [Skt. from వస to dwell.] n. Staying, living. ఉనికి. A cloth, robe, వెస్త్రము. Chenn. iii. 220.

వసము vasamu. [from Skt. నశము.] n. Submissiveness, having under one's control, స్వాధీనత, అధీనత. adj. Submissive, obedient. అధీనము. Possible, శక్యము. వసవడు or వసవపు vasa-padu. v. n. To be controllable. స్వాధీనముగు. నవపాక

irresistibly, uncontrollably, స్వాధీనపడక. వసము vasam-aru. v. n. To fade or fail, తేజముచెడు, రంజనచెడు. "వెసవజ్రమున నెత్తివేసె త్రేయంబులు, వసమరివాడువ్వనడి కూలిచచ్చె." DRU. 1146.

వసల or వసలా vasala. [Tel.] n. A tenon, or piece of wood joined on to another. కొయ్యకు అతుకువేయుకొయ్య.

వసార or వసారా vasara. [Tel.] n. A verandah. పంచోది, పంచేపాలి.

వసి vasi. [Tel.] n. A spike, a wooden pin. కొయ్యపేకు. "ననులజిక్కుకుండా విసరములను." Paidim. ii. 118. Prefix to certain verbs and nouns: Much, great, మిక్కిలి. వసిగొను vasi-gonu. v. n. To undertake, attempt. పూను, ఉత్సాహించు. "ద్వివి వసిగొని వారియుదే నెరులనెత్తింగ, వెసనూపిలేయక్షవినిపి తప్పరాను." BD vi. 1796. వసిగోడ or వసులగోడ vasi-gōda. n. A wall in which stakes are fixed. లోతుల కొయ్యలు వేసి పెట్టిన గోడ. "ననులగోడలవైవసుధనిచ్చే లేక యెక్కనేరనితేటియవ్వెలాడి." Sūca. i. 63. వసితాకు vasi-taku. n. A great or heavy blow. గొప్పదెచ్చు. వసిమాలు vasi-malu. v. n. To be quite lost or ruined, మిక్కిలి చెడిపోవు. వసివారు vasi-varu. v. n. To run off, మిక్కిలిపారు. వసివాడు vasi-vadu. v. n. To fade much, to lose the first brilliancy, మిక్కిలివాడు, కనుగందు. "వసివాడిన మొద్దు మొలంబు." Sūca. i. 114. వసివాడులు or వసివాళ్లు vasi-vadulu. n. plu. Paleness, great fading. మిక్కిలి వాడుటలు. కనుగందులు. "ముసుగుడగ్గరదినిచిముగు దచందమున, వసివాళ్లువాడుచు నవనంబునంది, కాలుకకన్నీరు కడగోడిది." Navan. 105.

వసిండు or వసియుండు vasintsu. [Skt. from వస to dwell.] v. n. To dwell, reside, lodge, live. To be, remain. ఉండు, వాసముచేయు, నివసించు.

వసిష్ఠుడు vasishthudu. [Skt.] n. The name of a celebrated hermit. ప్రహ్లాదానందపుత్రుడు. వసిష్ఠవాక్యము vasishtha-vakyamu. n. Lit: Vasistha's dictum. A peremptory command.

వసులపాతర vasula-patara. [Tel.] n. A sort of fighting cock. ఒకవిధమైన పంజెపు పుంజు. "కన్యలపాదిసింహుగారి తేతాగుండు, నసులపాతరపాదు సపుటయ్య." H. iii. 268.

వసులు vasulu. [Tel.] v. n. To slip out, be dislocated. తొలగు. వసిలిపోవు vasili-pōru. v. n. To slip out, or be dislocated. తొలసిపోవు.

వసువు vasuvu. [Skt.] n. Gold. బంగారు. Wealth, riches, ధనము. A gem, a jewel, రత్నము. A ray of light, కిరణము. Water, జలము. A kind of demi-god, విద్యగంధేవ తిలగానాకడు. The name of a king, ఒక రాజుకీరు. ననుధారస్తంభము a pillar out of which a fountain gushes. వసువులు or అష్టవసువులు vasurulu. n. plu. Eight demi-gods called Vasus. They are ఆపుడు, ద్రువుడు, సోమడు, అధ్వరుడు, అనలుడు, ప్రత్యూఘుడు, అనలుడు, ప్రభాకుడు. వసుంధర. వసుగర్భ, వసుధ or వసుమతి vasun-dhara. n. The earth. భూమి. వసువేవుడు vasu-dēvudu. n. The father of Krishna. కృష్ణునితండ్రి.

వసులు vasulu. [H.] n. A collection of money. జేప వసులుచేయు vasulu-chēyu. v. a. To collect money, to realise.

వస్తాడు vastadu. [H.] n. A leader, a captain, a tutor.

వస్తి vasti [Skt.] n. The abdomen or lower part of the belly చాత్తికడుపు. The end of a cloth, బట్టయొక్క మొదటిబట్టె.

వస్తువు vasturu. [Skt.] n. A thing, article, matter, substance. పదార్థము, దినుసు, సుకు. "అట్టిపురుషుడు మాముననట్టిదనుచు చెప్పరాట్టి"

వస్తువులేరు." Vēma. iii. "జీవిపోకముంజిజీవీ పస్తువులేర్చి, జీవినీలపలయలు జీవముగఱు, జీవితోలన వెనుక జీవవస్తువులేరు." ib. v. 61. పరవస్తువు the Supreme Being, Providence, God.

వస్త్రము vastramu. [Skt.] n. A cloth, clothes, raiment, dress, చేలము, బట్ట. కట్టువస్త్రముతో నన్ను తెచ్చినారు they brought me in my shirt, they brought me just as I was. ఆవ్తవస్త్రములు food and raiment. వస్త్రగారి తమచేయు to strain a powder through a dry cloth.

వహూవాన్ vāhūrā. [H.] interj. Well done! Bravo!

వహీ vahī. [from Skt. వహ్ to carry.] n. A book, పుస్తకము. An account book. లెక్కపుస్తకము. A head in accounts. Manner, mode, fashion, గీతి. Celebrity, reputation. ఘనత, పేరు. "ఈవహీదినపహీన గావించగి." Bhanumad. iv. 29. "మహీమీద నెల్లదర్శనా దాఖ్య వహీకెక్క గాధర్షనాటిజ్యసరిటి." L. i. 66. వహీలెక్క an account, kept in a book n. One who hears. వహించువాడు.

వహించు or వహించు vāhantsu. [Skt. వహ్ to carry.] v. a. To bear, support, sustain, assume, undertake. అతిడు ఈ ప్రతిష్ఠను వహించినాడు he gained this reputation. వాహాద కాన్వల్యమును వహించినాడు he entertained ill will against me. ముప్పునమును వహించు to become obstinate. తిమహోబును శిరసావహించినాను I have the honor to acknowledge your letter. వహనము rahanamu. n. Carrying, bearing, వహించుట. Anything that carries. A ship, ఓడ. వహిత్రము rahitramu. n. A raft, a float, a vessel. వాకాభేదము. BD. ii. 509. &. jr. 113. వహ్ని rahni. n. Fire, the god of fire. అగ్ని.

వా va

వా va. [Tel. Short for వాయి.] n. The mouth, the face. నోరు "వగమునుమ్మనబూడి

చిగిరింతవాయియ బెరిగిన నూతిపాతరబోయిల." A vi. 12. టీ॥ వాయియ పెరిగినచిగిరింత, గడ్డిముఖమెల్లా మూనుబెరిగిన. The edge of a sword, ఖడ్గధార. వాకట్టు va-kattu. n. Gaggling, వాక్కుంధనము, సూరు తెరనకుండా చేయడము. ఈతాకట్టు వాకట్టు అయినది this mortgage is fore-closed. v. a. To gag. నోరెత్తకుండాచేయ. "కుక్కలవాకట్టిస్సపానిగో ధగ్గుపాభాగంబుల్ ప్రవేసించి." HN. v. 158. వాకాలు va-kattu. n. Wrangling, వాగ్వాదము. నాచచ్చినవాడు a dumb animal, i. e., a mere fool. వాచేరువు va-chevuru. v. a. To spoil the taste of the mouth. వాచేరేడు va-tsavatsu. v. a. Lit: to beat the mouth. To beg alms. (Indian beggars or complainants often slap their open mouth with the open hand in wailing to attract attention.) దీనవృత్తిని యుంచు, నోటిమీద మొత్తుకొను. v. n. To cry, మొరపెట్టు. "నాల్సోనకడ్డంబు నిలిచివా చరువకనిలనిలండనుచు." BD. v. 1050. వాచరువక. మొత్తుకోకుండా. వాచేపి va-tsavi. n. Taste or flavour to the mouth. నోటిగుచి. "భూనకమారునకు వాచేపిగాసిద్ధునిదుడు ద్రావించి." Śār. D. 556. వాతెర va-tera. (వా+తెర.) n. The lower lip; lit. the screen of the mouth. వెనుక. అధగోపును. వాపాతము va-pathamu. n. Recitation, repeating verses by rote. ముఖ్యముగా నుండెడియు. "ధరతికాస్తంబు వాపాతంబు నీసె పరిపరివిధముల పలికింపనేర్చు." వాపుమ్మ va-pustsu. v. a. To open the mouth. నోరు తెరచు. To say or tell, చెప్ప. వాపోపు va-pōru. v. n. To cry out, to chatter or babble. To cry or bewail, కోరడముచేయు, అక్కరలేనిమాటలాడు, ఏడ్చు.

వాంతు vāntsu. [Tel. another form of వంచు.] v. a. To bow down, to decline, to hend. వంకలేయు. "మనిముసినిగవుతో మోమువాంచు" Radha Madh. i. 60.

వాంఛ vānchha. [Skt.] n. Wish, desire, attachment, ఇచ్చ, కోరిక. కాంతి. వాంఛించు

vañchhintsu. v. a. To desire, long for, wish, fancy, like. ఇచ్చించు, కోరు, కాంక్షించు. వాంఛితము vānchhitamu. adj. Desired, కోరబడిన.

వాంఛు or వాంఛు vāndru. [Tel. the third person plural of వాడు he.] n. They, those people. వారు.

వాంతి vānti. [Skt.] n. Vomiting. కక్కడము, మనుము, డోకుకొనడము. వాంతిభ్రూతి or వాంతిభేది vomiting and purging, cholera. వాంతము vāntamu. adj. Vomited. కక్కబడినది.

వాంశికుడు vānsi-kudu. [Skt. from వంశము a bamboo.] n. A flute-player, a piper. పిల్లంగోవినుడువాడు.

వాక vāka. [Tel.] n. A side. వైపు. కరవాక the shore side. A river, a stream, ఏరు, నది. "చదలవాకనీలజలకమాడి." Parij. iv. 49. "ప్రసహించెవిరితేనెవాకయనక." Ila. iii. 127. పరివాక దొరకుమూక what avails a crop without a stream? what avails a chief without a troop? వాకతాలుపు or వాకతాల్పు lit. the river-crested; an epithet of Siva, కంగాధరుడు.

వాకకాయ, వాక్కాయ or వాకల్వికాయ vāka-kaya. [Tel.] n. The tree called Carissa carandas; also, Carissa spinarum, (Watts.) the fruit of which is edible. పెద్ద కలివికాయ. "శ్రీకరకాయయు వాకల్వికాయయు చిరినెగ్గికాయయు చిల్లకాయ." H. iv. 169.

వాకలు vākabu. [H.] adj. Skilled, versed in, experienced, accustomed to. n. Experience. అనుభవము. వాకలుచేయు to ascertain by making enquiries.

వాకము vākamu. [Tel.] n. Level. సమము. A side, ప్రక్క. Convenience, అనుకూలము.

వాకర vā-kara. [Tel.] n. Retching to vomit. ఓకరింత.

వాకిలి vākili. [Tel. వా + ఇల్లు.] n. A door, a door way, a front yard. రులవాకిలి an entrance into a house, a gate way, ద్వారము, గృహద్వారము. plu. వాకిండ్లు, వాకిళ్లు or వాకిలులు. Gen. వాకిటి. Loc. వాకిట. "అది గోకృష్ణుడువచ్చెనననెంతపనియైన, వదిలివచ్చురకు వాకిటిలకు." N. ix. 293. వాకిటిలెంకలు porters, door-keepers, ద్వారపాలకులు. వాకిలిలపు the house door. వాకిట ఉండు to stop at the door, to be in menses.

వాక్కుడు vākudu. [Tel.] n. A sort of prickly nightshade, Solanum jacquini, కంటకాక.

వాక్కు or వాక్కు vākku. [Skt.] n. Speech, speaking. A word, పలుకు, మాట. "పాలవంటి వారువన్ను బెట్టెడువారు, వాకరుగరుకాపవారు." Vēma. 1314. మనోవాక్కాయకర్తంబులు by mind, word, limbs or acts. వాగ్దత్తము a promise. వాగ్దానము giving a promise. వాక్కుహాయము interest, recommendation. వాక్కుటార్తము power of speech, eloquence. వాకోను va-konu. v. a. To tell, say, utter, speak. చెప్ప. మాటాడు. To cry out. అరచు. వాక్పతి or వాగీశుడు vāk-pati. n. Lord of speech. A name of Brahma or of Brihaspati, బ్రహ్మ, బృహస్పతి. An eloquent person. మిక్కిలి చతురముగ మాట్లాడు వాడు. A poet కవిశ్వరుడు. వాక్యము vākya. n. A sentence, కర్తృకర్త క్రియా సంబంధముగల పదసమూహము. Speech, a word, utterance, dictate. మాట. (In astronomy,) the process for astronomical computations. వాక్రుమ్మ va-krumsu. (వాను+కూర్చు.) v. a. To say, utter. చెప్ప. To name, పేరుచెప్ప. "గాఠానుసంఠికిలంకమి మనకుష్ఠిర మపుత్రస్యగతిర్నాక్షియమను మరవేద వాక్యములో వాక్రుచ్చుచుండు." L. iii. 105. వాక్సరణి vāk-sarani. n. The course of conversation. వాగ్ధోరణి. వాగ్జాలము va-gjalamu. n. A mass of words, loquacity. శబ్దచయము. వాగ్దేవత or వాగ్దేవి vāg devatā.

n. The goddess of speech, Sarasvati, సరస్వతీదేవి. **వాగ్ధాటి** *vag-dhati*. n. Readiness of speech, వాగ్ధాటి. **వాగ్బంధము** *vag-bandhanamu*. n. Silencing, stopping any one's speech. నోరుమాంబడము. **వాగ్విద్య** *vagvidya*. n. A man of eloquence, an orator, one who is talkative, or talks much. నలుగురిలో నిర్ణయముగా మాట్లాడేవాడు, యొక్క యుక్తముగా మాట్లాడువాడు, మాటకారి. **వాగ్విదము** *vag-vidamu*. n. A verbal dispute or altercation, an argument. వాగ్విదము. **వాగ్మూలము** *vang-mulam*. (from వాక్ mouth and మూలము origin.) n. A deposition, an oral statement. వాచాచేప్పినది. వాచాచేప్పినదానిని వ్రాసినది. **వాగ్మూలము** *vang-mulam* or **ఇచ్చు** *vang-mulam-irayintu*. v. n. To depose, to make a deposition. వాగ్మూలము వ్రాసికొను to take down a deposition. **వాగ్మూలముగా** *vang-mulam-ga*. adv. Orally, by word of mouth. నోటిమాటగా.

వాగ Same as వాగ. (q. v.)

వాగదుపు *va-gadupu*. [Tel. వాపు+కడుపు.] n. A swollen belly. వాచినకడుపు. "నీ బీద నరాలో బెరుగువాగదుపులో బల్లనల్లడలం గుల్లిపడక." S. iii. 37.

వాగర *va-gara*. [Tel. వ్రాయు + కర.] n. A painting brush. కూలిక.

వాగరత or **వాగర్ర** *vag-arata*. [Tel. వాగులు+ ఆరత.] n. The sea-side or shore. సముద్ర తీరము.

వాగరా *vagara*. [Tel.] n. A channel, or water course by which water comes into a reservoir. చెరువుకు నీళ్లువచ్చేకాలువ.

వాగళ్లము or **వాగళ్లము** *va-gallamu*. [Tel. వా+కళ్లము.] n. The circular space round a thrashing floor. కళ్లముమట్టునుండుచోటు. కళ్లముయొక్కముందుభాగము.

వాగాల్పము Same as వాగ్వాదము. See under వాక్యము.

వాగీశుడు See under వాక్యము.

వాగు *vagu*. [Tel.] v. n. To sound, ring, or emit sound. చూసు. To talk or chatter, అక్కరలేనిమాటలాడు, వదరు. n. A hill stream, a torrent, a channel, a hollow or breach such as that formed by a torrent. కొండనుండివచ్చినకాలువ, సెలయేరు. An army, వైస్యము. "వాగులకొవరదరన్ని యవచ్చిన నీరునిల్పునే!" Bhaskara. § 45. **వాగుడు** *vagudu*. n. Sounding, noise, ప్రాగుడు, ప్రాశ, ధ్వని. **వాగులు** *vagulu*. n. plu. Waves, అలలు.

వాగుర *vagura*. [Skt.] n. A net, snare, noose, toils or nets for birds or animals. ఉరి, పల. **వాగురికుడు** *vagur-ikudu*. n. A hunter, a snarer of birds or animals. ఉరులువలలుపన్ని వేటాడికివించేవాడు.

వాగ్, **వాగ** or **వాగీరు** *vage*. [Skt.] n. The rein of a bridle, గుర్రపుకట్టెమును తగిలించే వారు. A painting brush, చిత్తరువువ్రాసేకూలిక. "కురంగంబలువాగులువట్టియెత్తి." M. IV. iv. 172. "క్యామలకపిల, వర్ణములుకూర్చి చిప్పలవాగులునిచి, చిత్తరువువ్రాయుకట్టెలో చిత్తరువునుడు." H. iii. 7.

వాచ *vacha*. [Skt.] n. Another form of వాక్యము. (q. v.). **వాచయముడు** *vachamyamu*. n. A sage or prophet, మునీశ్వరుడు, మూని. **వాచకము** *vachakamu*. n. A word, a significant sound, శాస్త్రశక్తిత వాక్యము, వాచ్యార్థమును తెలుపుతల్లిము. (Vulgarly) fluency in reading, ఎడికాచడినే శక్తి. **వాచస్పతి** *vachas-pati*. n. The lord of speech, i. e., Brihaspati. **వాచా** *vacha*. adv. Orally, verbally, viva voce, by word of mouth. అయన వాచాచేప్పినాడు he said it orally. **వాచాటుడు** or **వాచాలుడు**

వాచాతుడు *va-chatudu*. n. A talkative man, one who talks idly or blamably, a tattler, వాగు పోతు, ప్రేరేవాడు, మాటకారి. "వాచాతులగు జరతనిరలు." A. iv. 43. **వాచాలము** *vachalamu*. adj. Chattering, talkative, gabbling, talking much. ప్రేరే, వాగ్, పనికిమాలిన మాటలాడే. **వాచాలత** or **వాచాలత్వము** *vachalata*. n. Talkativeness, readiness or fluency of speech, tattling, ప్రేరడము, వాగడము, తరుముగా మాటలాడడము. "రాజిల్లలుకా వాచాలత్వముకావె." G. vii. 10. **వాచింతు** *vachintu*. v. a. To tell, చెప్ప. To read, చేదువు. **వాచికము** *vachikamu*. n. News, intelligence, tidings. చెప్పిపంపించిన వర్తమానము, సమాచారము. "కాంచన పత్రికానిశుల గౌరుకుసుచిక వాచికంబు వ్రాయించిననుస్తదేశ నగు ధేకులకంపిన." Vasu. v. 80. **వాచికము**, **సందేశవాక్యము**. **వాచ్యము** *vachyam*. adj. Fit or proper to be spoken or said. చెప్పదగిన. Blameworthy, vile, contemptible, low, out-caste. నిందింపదగిన, నిందియము. హీనము. In grammar, the voice or mood of a verb. కర్తవాచ్యము the active voice; కర్తవీవాచ్యము the passive voice.

వాచేరము See under వా.

వాచారు *vatsaru*. [Tel.] v. n. To lament, పలించు, ప్రలాపించు. "సత్యతలపోసి చాలవారావెల." Satya. iii. 93. **వాచేరము** or **వాచారము** *vatsaranu*. n. Lamentation, వాచారులు, పరిదేవనము.

వాచు *vatsu*. [Tel.] v. n. To swell. నొప్పిచేత లానుగు. To pine, long, be eager. దేవురించు, ఏకరు. (The Hindus like the Musulmans imagine the face and the legs to swell with desire or want.) వాడుకూటికి వాచియున్నాడు he is perishing for want of food. మేము దానిక వాచినవామకాము we are not pining for it, we do not care for it. "ఉ మేము దేవులకు వాచినవాచియున్నామనియు నన్గమునుండి వాచియును." V. P. vi. 100

వాచారు *va-tsuru*. [Tel.] n. The eaves of a house. ఇంటిమారుచివ, ముంతారు. వాచారు పట్టె అనగా ఇంటిముంజారునుమానేది.

వాచివేయము *vajapeyam*. [Skt.] n. A particular kind of sacrifice. యజ్ఞభేదము.

వాచి *vaji*. [Skt.] n. A horse. గుర్రము. A bird, పక్షి. An arrow, బాణము. **వాచిగంధ** *vaji-gandha*. n. The name of a plant, *Physalis flezuosa*. పెన్నేరు.

వాచి *vajivi*. [H.] adj. Just, right, reasonable, proper. వాచ్యమైన. సరైన, తగిన.

వాచే *vadau*. [Tel.] n. Disgust. కోత. adj. Disgusting, కోతకు.

వాచేము *vadamu*. [Tel.] n. A kind of bird. ఒకవిధమైనపక్షి.

వాటము *vatamu*. [Tel.] adj. Handsome, pretty. అందమైన. "వాటములైన నుప్పులు." V. P. viii. 108. Convenient, అనుకూలమైన. n. Convenience, అనుకూలము. The slope of the ground, a roof, &c., which allows the water to flow off; sloping, slanting. వాలు, ఏటవాలుగానుండడము. "వాటంబులైన నీనాలారుకొనగోళ్లు." Surabha. i. 63. [Skt.] n. A road, way, మార్గము. A street, ఇండ్లనడువ, ఏడ్. A garden, తోట. The site of a house or building, ప్రదేశము. యజ్ఞవాటము the spot where a sacrifice is made. **వాటనడు** *vatapadu*. v. n. To be convenient. అనుకూలపడు, జరపడు, ఎల్లగానుండు.

వాటి or **వాటిక** *vati*. [Skt.] n. A garden plot, or orchard. తోట. A place, the site of a house or building. ప్రదేశము, స్థలము. A row of houses, a street ఇండ్లనడువ. స్నానవాటికి a bath. నిందింపదగిన the abode of Pariahs. "వాటికలైన వాటిముఖములోకంబున్." Bilh. iii. 25.

వాటు వాటు. [Tel. from వాడు and పాటు.] n. The act of throwing. **వైచుట.** A blow, stroke, **వెబ్బ.** A mode, manner, way, fashion, విధము, రీతి. Convenience. కత్తివాటు an incision or cut. "మాయయామాటకు మారత్తరంబు వాయెత్తగాలేక వాటు దప్పినను, బోహరు వచ్చుట్లు." L. vii 77. Turning over, up-setting. బండి వాటుపడును the cart will upset. **వాటుగాలు vatu-galu.** n. A lame leg, a leg that has a convulsive twitch in walking. నడవడములో పక్కవాటుగా పోయే కాలు. "వాటుగాలును రోలునంటినడుము." HK. iv. 143. "వాటుగాలనరారు చేటు రెచ్చు." S. ii. 20. వాటుగాలు వేసుకొనుచు వచ్చినాడు he came twitching along or limping. **వాటురాయి vatu-rayi.** n. A stone for slinging, a pebble or stone that could be easily flung at a person, రువ్వడమునకుతగిన రాయి. "ద్వివిలుకులబూడిచెయునువాటురాయి." BD. v. 680. **వాటులాడు vatul-adu.** v. n. To fight, **కొట్టాడు.** **వాట్టిడు vattl-idu.** n. A quarrelsome man, **కొట్టాడువాడు.**

వాడ vada. [Tel. for ఓడ.] n. A ship. **వాక.** **వాడంగి vadangi.** n. A boat man, ఓడవాడు. The beams of a boat, **వాకములోర్లువేసేదూలము.** **వాడగన్నేరు vada-gannēru.** n. A certain fragrant plant, called Oleander, *Nerium odorum*, కరవీరవృక్షము. **వాడగాలి vada-gali.** n. Wind that blows from the sea, a strong wind. **వాడముక్కు vada-mukku.** n. A small thin long snouted fish. మత్స్యభేదము.

వాడ vada. [Tel.] n. A street, a range or row of houses. **వీధి,** ఇండ్లవరుస. Fragrance, scent, పరిమళము. "వాడవారెగినవన్నెదరును." H. i. 138. "వాడకురికి తిట్టు వలదన్న మొర బెట్టు, ముందుగా నిదిట్టుమునుకు బెట్టు గడుసురాలు మా నిగంపబెట్టువురా." Vema 173. **వాడకురికి.** **వీధిక్క.** **వాడకట్టు vada-kattu.** n. Neighbourhood. **వాడవడినె vada-vadine.** n. A

whore, లంకె, వేశ్య. "వాడవడినెకేలవావివరస ములు, చాడిగాని కేలబాడబుద్ధి మూఢముకులకేల ముదముతో జ్ఞానంబు." Vema. 1869.

వాడి vadi. [Tel.] n. Sharpness of weapons or instruments. **అయుధాదులకరుకు, పరుకు.** Heroism, శౌర్యము. **adj.** Sharp. కరుకు, తీక్షణము, నిశితము. Cruel, క్రూరము. "సుజ్ఞానమును వాడినురయచేబట్టి" BD. v. 1435. **వాడి మగడు vadi-magadu.** n. A hero, కూరుడు. **వాడిము vadi-mi.** n. Sharpness, కరుకు, వైశిశ్యము. Brightness, శేషము, ప్రకాశము. Courage, శౌర్యము.

వాడు vadu. [Tel. cf. Tam. అవన్. The Drav. base of the word is ఆ or ఆ = that. The primitive form is ఆడు he. cf. ఆది. The sound of వ (V) is added to facilitate the pronunciation.] **pron.** in the third person masculine singular. He, that man, ఆ పురుషుడు. **Gen.** వాడి or వాని his. **Dative** వాడికి or వానికి to him. **plu.** వారు, వాండ్లు, వారలు or వాండ్లు they. వారు తమతమ యిండ్లకుపోయినారు they all went to their respective houses. **వాడికివాడి** he himself. **వారికివారే** they themselves. It is added to the genitive of a noun. ఇంటి వాడు the owner of the house, the house-owner. **గుర్రపువాడు** a horsekeeper. **రావి వాటివారు** the people of the Ravipati family. **తప్పెలవాడు** he of the drum, the drummer. **అక్కడివారు** the people of that place. **వాడు నావాడు** he is a man of mine, i.e., he is my kinsman, my relation. **అతని వారు** his relations, his friends, his people. It is also added to verbal participles. **పోయేవాడు** the man who goes. **పాడేవాడు** he who sings, the singer. **ఆడేవారు** those who play, the players. **వేళ్లనాదా** O passer-by! Added to adjectives, it forms the corresponding nouns. **సుంచినాడు** a good man. **పెద్దనాడు** a bad man. **ముసలినాడు**

an old man. **చిన్నవాడు** a boy. **పెద్దవారు** old folks. **చిన్నవారు** young folks.

వాడు [Tel.] v. n. To wither or fade. **వ్లునమును.** "అయినభరముననానవ్లుమువాడ." T. iii. 144. **వాడించు** or **నాడుచు vadinisu.** v. a. To cause to wither, వాడజేయు. **వాడవారు, వాడుపారు, వాడువెంచు** or **నాడువడు vada-baru.** v. n. To fade. **వ్లునమును, కండు.** "సీ॥లవరిదశములల్ల సలరైనచెక్కులు వాడ బాగముద్దులాడియాడి." UR. iv. 287. **నాడు** or **నాడుకొను vadu.** v. a. To use, to make use of, ఉపయోగపరుచు, పను పరుచుకొను, వినియోగపరుచు. **v. n.** To be generally talked, or spoken of. వదంతిగా చెప్పకొను. **వారీమాటలనువాడుకొనినారా** did they use these words? **వాడు దల vadu-dalu.** n. Use, practice, వాడుక, అభ్యాసము. **వాడుక** or **వాడిక vaduka.** n. Practice, habit, custom. **సాధారణప్రసిద్ధి, పను పడడము, ఉపయోగము, అభ్యాసము, అలవాటు.** Business, వ్యవహారము. **వాడికకు తెచ్చు** to use, make use of. **adj.** Customary, usual, habitual. **అలవాటుగానుండే.** **వాడుకగా** or **వాడికగా vaduka-ga.** **adv.** Usually, commonly. **అలవాటుగా.** **వాడుక పడు vaduka-padu.** **v. n.** To be accustomed. **పనుపడు, అలవాటుపడు.** ఈ పనిలో వాడుక పడ్డవారు persons accustomed to this business. **వాడికవారు** or **నాడుకవాండ్లు, vadika-varu.** n. plu. Customers. **వాడికగా** వచ్చువారు.

వడవ vade-dava. [Tel.] n. The end of a sugar-cane, చెరుకుచివ.

వడి vadi. [Skt.] n. Voice, speech, sound, వాక్యము, పలుకు. The name of the Goddess of Speech, **సంస్కృతి.** **అకాశవాణి** or **గగనవాణి** a voice from heaven, a voice heard from the sky. **వాణీశుడు van-isudu.** n. Brahma, is husband of Sarasvati. **వ్రాణీశుడు.**

వాణిజ్యము vanijyamu. [Skt. from వణిక్కు.] n. Traffic, trade, commerce. **క్రయవిక్రయములచేసే వైశ్యవృత్తి.** **వాణిజుడు vanijudu.** n. A trader, merchant, వర్తకుడు, వణిజుడు.

వాణి వి vanini. [Skt.] n. An actress, a dancer, a public singer. **నాట్యకత్తె, అటకత్తె.**

వార వata. [Tel. from వాచు.] n. A burning, a brand, a cautery, the mark which it produces. **కాలినలోహముతో రోగమువచ్చిన పశ్చాదులను కాల్యము.** Also, the 3rd case of వాయి. **By or in the mouth, నూటిలో** లేక, **నోటియందు.** **వారవేయు vata-veyu.** v. a. To burn with an iron or apply as the actual cautery. To cauterize, to brand. **కాలినలోహముతో రోగముగలపశ్చాదులను కాల్య.** To put in the mouth. **నాయింటిని వాడు వారవేసుకొన్నాడు** he devoured my house, i.e., he seized my property. See under వాయి.

వారము vatamu. [Skt.] n. Air, wind, వాయువు. **గాలి.** Rheumatism, gout, inflammation of the joints. **వారపోతము vata-potalamu.** n. An infant breeze, a gentle wind, **పిల్లగాలి.** **వారపోతము vata-podhamu.** n. The Palasa tree, *Butea frondosa.* **పారుగవెట్టు, కింకుకము.** **వారప్రమి, వారముపు గము** or **నాలాముపు vata-prami.** n. A swift antelope, **గాలికదురుగానడిచే వృగము.** **వాలారు నము vat-aganamu.** n. A window, కిటికీ. **నాలాశి vata-shi.** n. A serpent. **సర్పము.**

వారికాసు or **వారిచియ్యము** See under వాయి.

వారులము vatulumu. [Skt.] n. Wind **గాలి.** A whirlwind, a gale, a hurricane, **సుడిగాలి.** "త్రుగిండ్లవారులవాతంబనించు వారులము." **వారులము.** Swa. Prof. 3. **వార్య vatyu.**

n. A whirlwind, or hurricane. మడిగాలి, వాతాలము.

వాతెర See under వా.

వాత్సల్యము, వాత్సల్యత or వత్సలత vatsalyamu. [Skt. from వత్సలము.] n. Parental love, fondness. విశ్వాసము, పుత్రాదులయం దుగలుగుత్రము. పుత్రవాత్సల్యము paternal kindness.

వాదనము vadanamu. [Skt.] n. Sound, sounding; beating. విశాదిధ్వని, వాయిచడము.

వాదము vadamu. [Skt. from వద్ to speak.] n. A dispute, discussion, contention. మాటలపూర్వకమైన కలహము, వాగ్వాదము, తగవు. Alchemy, రసవాదము. వాదశ్రష్టాక్షయశ్రేయః he who fails in alchemy becomes an excellent doctor. "బధిరుబర దరిద్రునిగతివాదిపదిగనకకారవచ్చును." P. Pref. 15. టీ. వాదిపది, రసవాదిపది. వాదించు, వాదకుడు or వాదాడు vadintsu. v. a. To argue, debate, dispute, discuss. కలహముచేయు, జగడమాడు, తగ్గించు. వాది vadi. n. A speaker. One who argues, వాదించువాడు. A plaintiff or complainant. వ్యాజ్యము తెచ్చినవాడు, తగవునకుపోయినవాడు. ప్రతివాది a defendant. కార్యవాది one who speaks or argues the point alone. "కార్యవాదికలకడుచలంబు." Vema. iii. 96. వాడు vadu. (from Skt. వాదము) n. A dispute, contention, fighting. కలహము, యుద్ధము. "స్త్రీలయెడవాదులొకమము." Sumati. i. "నల దన్నుపోవుదునెవారుచుదీయక." Ila. iv. 72. వాడుగులు, అనగా జగడముమానుకొనుట. "మునుగకామ్యునితో వాడుగుగకయెనర్చినపిప్పలు." S. iii. 412. వాడుచేయు or వాడులాడు vadu-cheyu. v. n. To dispute, to contend. వివాదమాడు, పోరుచేయు.

వాదోడు va-dodu. [Tel. వా+తోడు.] n. Assistance in word or in speaking, మాటకు సహాయము. A social companion, a friend to talk with. మాటకుతోడు. An instrument to open and examine the diseased mouth of an animal, a pharingoscope. "వాదోడైవకుకాంక్షానులుల, బిల్వం." Charu Chandrod. iv. 35.

వాదర vadara. [Tel. వాడి+దర.] n. The edge of a sword. ఖడ్గాదితీక్ష్ణధార.

వాదిత్రము vaditramu. [Skt.] n. A kind of musical instrument. నాల్గవిధములైనవాద్యము. Music, వాద్యధ్వని. B. X. 245. R. i. 143.

వాద్యము vadyamu. [Skt.] n. Any musical instrument. మణ్డలదోలుసన్నాయినికెరాకములు మొదలగునవి.

వాన vana. [Tel.] n. Rain, a shower, వర్షము. Plu. వానలు showers. The rainy season, వర్షాకాలము. వానలేనిపట్టిపిడుగు lit: a thunderbolt without rain: i. e., mere words without deeds. వానకాళ్లు vana-kallu. n. Dark or black streaks in the sky, which are a sign of rain, a Nimbus or raincloud, a water spout, వర్షధారలు. "కామలోపరినిబిడచ్చువారములకు కాండపండ్లుదిగువానకాళ్లు గాక." Swa. iii. 109. టీ. వానకాళ్లు, ఉదకధారలు. "మింటిపైనుండి తనవెంటనంటివచ్చుకాలసర్పంబులవనకాళ్లుదనర." Paidim. iv. 13. వానకోకిల, వానకోయిల or వానకోవల vana-kokila. n. The Coel or Indian Cuckoo. Also used for a swallow or martin. చాతకపక్షి. A harmless water snake of a brown colour, with two light green stripes down the back. వానకురిపివచ్చుదు లైటపడి నీళ్లపాము. "వడిగొని భీతితో వర్షంబురాక కోరుచుండడివానకోయిలభింసి." Pal. 15. వానశాలిపులుగు vana-dzali-pulugu. n. Aswan.

వాస. "అనియలవానబాలిపులుగావనబాకిని జీరివేడికా." H. iv. 67. వానతరీ vana-tari.

n. The rainy season. వర్షాకాలము, వర్షముకుపు. వాననెచ్చెలి an epithet of the cuckoo. వానపాము or వానప్రేగు vana-pamu. n. An earthworm; (lit: a rain worm. గంధూపదము, మహిలత, ఎర్రపాము. వానరాయి vana-rayi. n. A hailstone. పడగల్లు.

వానప్రస్థుడు vana-prasthudu. [Skt.] n. A hermit, a recluse. కృతీయాశ్రమమందుండువాడు. వానప్రస్థము living in a forest.

వానరము vanaramu. [Skt.] n. A monkey, or ape, a "man of the woods." కోతి. వానరుడు a monkey; a mischief-maker, చెడ్డపనిచేయువాడు.

వానస్పత్యము vanas-patyamu. [Skt. from వనస్పతి.] n. A tree which bears blossoms and fruit; as the mango, Eugenia, &c. పూచికాచేపెట్టు. A tree which bears fruit without flowering is called వనస్పతి.

వాని vani. [Tel. Possessive of వాడు and another form of వాడి.] pron. Of him, his. వానియొక్క. వానికా or వానిని (the acc. singular of వాడు or the acc. plu. of అది that.) Him, or them. Those things, వాటిని. "కోరిలుగలవాని గోళ్లునుగలవాని కొమ్ములుగలవాని నమ్మవలదు." (G. i. 284.) never trust those animals which have tusks, claws, or horns.

వానిరము vaniramu. [Skt.] n. A sort of cane or rattan, Calamus rotang. చేరసము, ప్రబ్బు.

వాను vanu. [Tel.] v. a. To make, as pots, (కుండలు) చేయు. "అజాండభాండముల్ వానను." A. i. 3. "వేడుక బ్రహ్మాండవిభిన్నభాండముల గూడవానెడువాదికుమ్మరియితడు." BD. iv. 120. వానించు vanintsu. v. a. To get (pots) made; to have (bricks) prepared. (కుండలు)

చేయించు. (ఇటికెలు) కోయించు. ఇటికెలువానించి ఆ దేవాలయము కట్టించినాడు he got bricks made and had the temple built. వానె vane. The name of a low caste among the Banians. A. iv. 36. వానెత vane-ta. n. A woman of that caste. "అభివ్రతీమేటియగసారె. సారె, చుసారె, వానె, వైజాతి." A. iv. 56. వానిడు van-idu. (వాన+ఈడు.) n. A man of the Banian caste, వానెకులమువాడు. An epithet of Kubera. కుబేరుడు.

వానపండము See వాయుపండము.

వాపసు vapasu. [H.] n. Restitution, returning. వాపసుచేయు to return, తిరిగించుపు.

వాపి vapi. [Skt.] n. A large oblong pond, pool, or lake. పెద్దకోనేరు. A well with steps, నడరావి.

వాపితము vapitamu. [Skt.] adj. Sown, as seed. విత్తబడిన. Shaven, గొరకబడిన.

వాపు vapu. [Tel. from వాచు.] n. Swelling, protuberance, intumescence. గోఫ, వాచేట. Pining or longing, ఆశ, రుఘించుట, ఏకలు. మొగుడువచ్చినతర్వాత వాని వాపుకరినది the arrival of her husband put an end to her pining. వాపి vapi. n. One whose body is swollen, వాపుతోగముగలవాడు. వాపి vapiri. (వాపు+ఇరి.) n. Lamenting, ఏకలు. వాపిరి గొట్టు vapiri-gottu. n. A glutton. తిండిపోతు. A fickle-tongued man, వాక్యాపల్యముగలవాడు. A gloomy looking man, ఏకరువాడు, రుఘించుచుండువాడు. వాపు vipu. (for వాయింపు.) n. Sounding a drum, &c. వాయించుట. వాపుతెపులు vapu-tevulu. n. The dropsy. వాచేతోగము, గోఫ.

వాపుచ్చు va-puttsu. [Tel.] v. a. To open the mouth, నోరుతెరచు. To say or tell, చెప్ప. వాపుచ్చని unsaid, that cannot be said,

చెప్పని, చెప్పనూడని. వాపోవు *vā-pōvu*. v. a. To cry out, ఆరచు. To cry, bewail, weep, ఏడ్చు. వాపోక *vā-pōka*. n. Crying, ఆరచుట, ఏడ్చుట.

వారు See under వారు.

వారుదేవుడు *vāma-dēvudu*. [Skt.] n. A name of Siva. శివుడు.

వారునము *vāmanamu*. [Skt.] adj. Dwarfish, short. పొట్టి. n. A tree termed ఊడుగుచెట్టు.

వారునకాకి *vāmana-kaki*. n. The green billed Cuckoo. వారునకాయలు or వారునములు *vāmana-kāyalu*. n. plu. The name of a certain fruit used as a pickle.

ఊరగాయవేసి ఒకవిధమైన కాయలు. Tender tamarind fruit, లేచింకకాయలు. వారునగుంటలు *vāmana-guntalu*. n. A tablet with fourteen holes for playing at a kind of game.

గవ్వలుగాని చింతగింజలు మొదలైనవాటినిగాని వేసి ఆడే రెండు వరుసలుగా వేడేసి గుంటలుగలట. వారునపాతుకాడు *vāmana-pātu-kādu*. A kind of bird.

వారునావతారము *vāman-āvataramu*. n. The fifth incarnation of Vishnu as a dwarf.

విష్ణువుయొక్క అయిదవ అవతారము. వారునీకృతము *vāmani-kṛitamu*. adj. Shortened, stunted.

పొట్టిగాచేయబడిన. వారునసుడు *vāmanudu*. n. A dwarf. పొట్టివాడు. An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

వారుము *vānumu*. [Skt.] adj. Left, not right. సవ్యము, ఎడమ. Charming, lovely, రమ్యమైన. Crooked, వక్రము. Short, పొట్టి, ప్రస్థము.

వారు *vāma*. n. A lovely woman, గుండ్రమైనస్త్రీ. వారుకరము *vāma-karamu*. The left hand. ఎడమచేయ్యి. వారులోచన *vāma-lōchana*. n. Lit: the bright eyed, or fine eyed, i.e., a beautiful eyed woman.

మంచికన్నులగలస్త్రీ. వారుస్వకరము the right hand; lit. the hand which is different from the left, కుడిచేయ్యి. KP. vi. 33.

వారులూరము or వారులూరువు *vāmalū-ramu*. [Skt.] n. An ant hill, or mole hill, especially the mounds of earth thrown up by the white ant. పుట్ట.

వారు *vāmi*. [Tel.] n. A heap as of straw, a stack, any heap. రాశి, ప్రాగు, కుప్ప.

“వారుగా వడగండ్లువల్లించెవనగ, కురిసివెను మంచుకుంభిని నెల్ల నెరిసి.” DR. Aranya. 86.

వారుగా, కుప్పకుప్పలుగా. “వెరటిలో నెక్కలబు, మునుగలము, చొప్పు వెనువారు, జనుము, రుబ్బులోలు.” S. ii. 440. [Skt.] A mare, ఆడగుర్రము. A she-ass. వేసడము, ఆడగాడిచ.

వారుమొడ్డి *vāmi-doddi*. n. A stack-yard. గడ్డివేయువెరడు.

వారుమింట or వారుమింట *vāmintā* [Tel.] n. A small shrub, the leaves of which are used medicinally. *Oleone pentaphylla*, ఆజగంధిని.

వారుము See ఒము.

వారు *vāya*. [Tel.] n. A quantity of grain put in a mortar to be pounded at one time; so much grain as the mortar holds at once, దంచుటకు రోటిలో నెకసానిపోయు ధాన్యము. A quantity of rice and curry mixed to be eaten. A crack or valley in a hill, కొండనందిచ్చిననేల.

వారుగొట్టు or వారుచగొట్టు *vāya-gottu*. [Tel. from వాచు.] v. a. To beat so as to cause a swelling. To cause to swell. To make one pine for, వాచునట్లుచేయు, ఏకాచునట్లు చేయు.

వారుదండము or వారువండము *vāya-dandamu*. [Skt.] n. A loom, సారెవాడు వేసి సరికట్టెడు పలక.

వారునము *vāyanamu*. [Skt.] n. A cake or cakes offered to the Deity and then given as a present to a Brahmin woman at the commencement of the performance of a vow, ప్రతోద్యాపనకాలమునందు ఉపాయనముగా నిచ్చెడిమోదకము. చేటవాయనము

cakes so given in a winnowing basket. మూసివాయనము cakes so given covered. ఇచ్చినవాయనము పుచ్చుకొంటి వాయనము the like for the like, tit for tat.

వారుము *vāyamu*. [Tel.] adj. Useless, vain, వ్యర్థము. “వాయువురజ్జేలేల.” వాచ్చి. iv.

వారువ్యము *vāyavyamu*. [Skt. from వారువు.] adj. Pertaining to the wind, వారునుసంబంధమైన. n. The north-western corner of the earth, the North-west quarter. వాయువ్యదిక్కు.

వారుసము *vāyasamu*. [Skt.] n. A crow, కాకి. వాయుసఫలవ్యాయమునగా కాకతాళవ్యాయము. వారుసారాతి *vāyasārati*. n. An owl. గుడ్లగుఱు. (lit. the foe of the crows.)

వారు *vāyi*. [Tel.] n. The mouth, నోరు. The face, ముఖము. The edge of any cutting instrument, కత్తియంచు. Wind, వాయువు; as శోరవాయి, మండవాయి. వాయివిళంకము the name of a tree. M. III. vi. 261. నీళ్లవాయి a valley or hollow through which a stream sometimes runs, నలుదిక్కులను కురియునీళ్లు వచ్చేదారి. నూలివాయికట్టె a parapet round a well, దవురునోడ. పశ్చాదులుపడకుండా బాని చుట్టుకట్టినోడ. Plu. వారులు. వారు *vālu*. (Loc. of వాయి the mouth.) In the mouth.

మారు వచ్చేనాక మారు వారు తడిలేదు there was no moisture in our mouth until you came, i.e., we were in terror until your arrival. వారు పిరింబివారుపెట్టినారు they blew him up from the mouth of a cannon. వారురట్టు *vāta-rattu*. n. A chatter box, వదురుబోతు. వారువాడి *vāta-vādi*. n. An unpleasant talker. వారు *vāti*. (Gen. of వాయి.) వారు కాసు *vāti-kasu*. n. Hush-money, a bribe. లంచము. వారుబియ్యము or వారుకాసు *vāti-biyyamu*. n. A few grains of rice put in the mouth of a dead

person when lying on the funeral pile. వీనుగునోటవేసినీయ్యము. వారువాయి *vāy-ōdu*. v. n. To be unable to open the mouth, to be unable to talk, to be timid in speaking, to be bashful or reserved in speech. వారువాయి frankly, freely వారు ఆరాముకొనకుండా. “అత్తనది నెల వారువాయికకసరు వారువారువారువారు.” S. iii. 321.

వారుము *vāyintāu*. [Tel.] v. n. To beat, strike, sound or play on a drum, a lute, &c. వేళము మొదలైనవాటినికొట్టు, వీణమీలు, సన్నాయి మొదలైనవాటినిఊడు. చదువునుగుంట చెట్టికంట వాయించు to forget what one has learnt. వాయింపు *vāyimpu*. n. Sounding a drum, etc. వాయించుట. వాయిదము same as వాద్యము. (q. v.) వాయిద్యము corruption of వాద్యము (q. v.)

వారుమింట or వారుమింట *vāyinta*. [Tel.] n. A small shrub, the leaves of which are used medicinally. *Oleone pentaphylla*, ఆజగంధిని.

వారువారు *vāyidā*. [H.] n. A stated period for the discharge of a debt or for the payment of a sum of money. గడువు. An adjournment.

వారువారు *vāyi-dāra*. [Tel.] n. A crooked sword. వంకలుగలకత్తి.

వారువు *vāyuvu*. [Skt.] n. Air, wind, గాలి. A rheumatic distemper, rheumatism, వారుతిరోగము. ఆలేర్లవాయువు a species of dyspepsia. ఉడువవాయువు flatulency in the stomach. డమరక వాయువు difficult and short respiration, asthma. తిమరువాయువు paralysis, palsy, deprivation of motion and sensation together, i. e., numbness. పక్షివాయువు or పారువాయువు hemiplegia. ముచ్చివాయువు dead palsy. వేచవాయువు flatulency in the body said to be caused by venereal heat. వాయువును పట్టేమందు or వారువారు మైమందు a medicine that dissipates flatulency. వారువాడి a flatulent

pulse. వారాతిరమ a flatulent disease of this kind, diarrhoea. వాయునిరోధము the art of stopping the breath, practised with a view to attain length of days. వాయుస్థంభము. వాయుపథము *vāyu-pathamu.* n. The atmosphere. ఆకాశము. వాయువిళంగము *vāyu-vilangamu.* n. A medicinal seed, like a pepper corn, put in the mouth of children in order to assist their speech. చిత్రశంకులము. వాయువేగి *vāyu-vegi.* adj. Swift as the wind. వాయుసఖుడు *vāyu-sakhu-du.* n. Lit: the friend of the wind, i.e., fire, అగ్ని.

వార *vāra.* [Tel.] n. A skein of thread for weaving, containing eight punjams, ఎనిమిదిపుంజములమాత్రం. Variance, difference, discrepancy, especially in calculation. (తెక్కలో) ఎక్కుతక్కువలు.

వారక *vāraka.* [Tel.] adv. Constantly, unintermittingly, continually, perpetually. సంతతము, శబింపక, ఎడతెగక.

వారకము *vārakamu.* [Tel.] n. A stipend: pay given in advance: money advanced to cultivators to be received again without interest when the crop is reaped. సాగుబడి కాలములో ఇచ్చి ఫలకాలములో వడ్డీ తీసుండవల్లి రాబట్టుకొనుదుకాలు, తనావి. "వలసి సతీతంబువారకంబులను కొలదివారకనిచ్చి కూడు కనుండు." L. iv. 113.

వారక *vārada.* [Tel.] n. A bit of a palmyra leaf, తాటాకు చివ్వ.

వారడి *vāradi.* [Tel.] n. Deficiency, difference in exchange, loss. లోపము, నష్టి. ఆవారడియందులో కలిసివచ్చినది that deficiency is made up by this (gain).

వారడు *vārada.* [Tel.] v. a. To give up. వారించు.

వారణము *vāranamu.* [Skt.] n. Resistance, opposition, warding off a blow, guarding, defence: a shield. నివారించడము, వారించుట.

వ్రతి వ్రతము, దాం. An elephant, ఏనుగు. వారణరాజము the prince of elephants. వారణపుడేగ *vāranapu-dēga.* n. A kind of hawk, డేగలలోనేదము. Jerdon No. 33. వారణబుస or వారణపుష్ప *vāraṇa-busa* n. The plantain tree. ఆరిటిచెట్టు. వారణ *vāraṇa.* n. An embankment, చెరుయరికట్టు. వారణాసి *vāran-āsi.* [Skt.] n. Benares. కాశీ పట్టణము. వారబట్టు *vā-ra-battu.* [Tel. వా+రా+పట్టు.] v. a. To drink, ఆహారించు. To dry up. ఇంకించు.

వారము Another form of వారనము. (q. v.)

వారము *vāramu.* [Skt.] n. A day of the week. దినము. ఆదివారము మొదలైనది. A time, కడవ. అమృత. A multitude, a flock or herd, a quantity, a heap. సమాహము. వారము వారము many a time, repeatedly, often. "వివవారత్రయవిభాషణలోగ్యము సప్తకోటిపట్టిన." A. iv. 289. టీ. వారత్రయ, మారుమూలైన. వారువారాలుచేసుకొని తీవించు

చున్నాడు every day of the week he gets his dinner at a different house. "అంత సుకవారమున తనవంతగుట." P. i 351. వారకాంత, వారాంగత. వారకామిళ. వారసతి or వారస్త్రీ *vāra-kanta.* n. A courtesan, a prostitute, a dancing girl. గణిక, వేశ్య, బోగముది. వారయాత్రికుడు *vāra-yātrikudu.* [Skt.] n. A relation by marriage, a relation who comes to witness a wedding, పెండ్లిచుట్టము.

వారలు *vāralu.* [Tel. poetical for వారు.] pron. They. వారవాలము *vāra-vālamu.* [Skt.] n. A piece of armour: a quilted jacket. కవచము, మాది సాంకయాత్మకము.

వారసుడు *vārasudu.* [H.] n. An heir, master, lord, owner. ఒకనిసొమ్మునకు వారసు, వారసుడు.

వారావధి or **వారధి** *vāra-avadhi.* [Tam.] n. A bridge. వంతెన.

వారావి *vāra-avi.* [Skt.] n. A wild sow. అడవి అడవింది.

వారి *vāri.* [H.] affix. According to, by: as తాగివువార according to date. ఆనామవార man by man వారివారము *vāri-namat.* n. A bill of lading, a receipt given by a ship captain for goods laden on his vessel.

వారి *vāri.* [Tel. the infl. of వారు.] pron. in the genitive case. Of them, వారుయొక్క.

వారి *vāri.* [Skt.] n. Water. జలము, నీళ్లు. వారాశి, వారిరాశి or వారామ్మిది *vāraśi.* n. A collection of waters. The ocean, సముద్రము. "మాహావారాశిలోనేకాముఖిని యుండు." Venu. 393. వారిజము *vāri-jamu.* n. Lit: The water-horn, i. e., a lotus or water lily. పద్మము. వారిదము or వారి

వారాము *vāri-dāmu.* n. A cloud. మేఘము. వారిధి or వారిధి *vāri-dhi.* n. The sea. సముద్రము. వారిధికన్య *vāri-dhi-kanya.* n. Lakshmi, the sea-born goddess, లక్ష్మి.

వారింపు *vārintsu.* [Skt.] v. a. To do away, drive away, warn off or ward off, avert. To guard, defend, prevent, elude, or oppose. To dissuade, forbid. నివారించు, అడ్డగించు, ప్రతిఘోషించు. "దివయంతిని వేళింబు ప్రవేశించునప్పుడు నిన్నెవ్వనివారించవలెనని." M. III. ii. 38.

వారిణ or **వారిణి** *vāriṇa.* [Tel.] n. The cord with which the large iron bucket is fastened to the hanging arm of a picoola. బానన ఏతపుగడకు కట్టేవారిము. A kind of net used to catch small fish. వారిణపీట *vāriṇa-pita.* n. A stick used in fixing the yoke to the plough.

వారు *vāru.* [Tel.] n. A strap of leather. తారువల నిడుపునాళి: పల్లెపులితి. పన్నునాళి: తారు. వారులుపల్లు *vāraṇṭalu.* n. A large bow used by

masons. తారువలవారు వారుకట్టే పల్లెపిండికొం. వారేన *vāreṇa.* (వారు + ఎం.) n. A piece of leather or rope used to tie the yoke and the pole of a cart together, నాగిలో కాడినిచేర్చుకట్టువారులోనగువది. A rope used for a similar purpose in a plough or a waterlift. ఏడిలోలో కాడిని చేర్చుకట్టుటగాని ముంగియునువితో గవనకు చేర్చుకట్టుటగాని ఉపయోగించు వారులోనగువది. వారేనపీట *vāreṇa-pita.* n. A piece of wood placed between the yoke and the shaft of a plough.

వారు *vāru.* [Tel. plu. of వారు he.] pron. They. వారు. It is also thus used, as equivalent to people, folk. నావారు my people. మీవారు your people. ఈ యూరవారు the people of this village. నీవూ మాదివారు the people whom I saw. Added to some nouns it has an honorific sense, as దేవవారు, కొరవారు your honor. Infl. వారి their. వారు v. n. To flow down, or drain off, as water from boiled rice, నదియు, లంజిమొదలైనవికారు. To be lessened or diminished, ఉడుకు. v. a. To pare or cut thin, as the ends of a palm leaf. తాటాకు ఒరిచివ్వ. వారుకొంప *vāru-kōṃp.* v. a. To take up by the handful. Metaphorically, to get, gain, possess oneself of. విడికల్లాటగా ఎత్తుకొని, పొందు, చందు. నన్ను మోసము చేసి వాడేమి వారున్నాడు has he gained any thing by cheating me? వారుకు or వారు *vāruku.* (causal of వారు) v. a. To touch water with the lips and cast it away. అడవింబు. To cause to flow, వారుకేయు. లంజివారు to pour off the water from boiled rice by inclining the vessel, వారు చేయు. To expect, ప్రతీక్షించు, తగ్గే శించు. సంధ్యవారు to offer up prayers: (because while uttering the prayer called సంధ్య they let water run through their fingers.) "మోసకుంబు జలము లనుగివారులు నెంచుచు." DRU 771. "సంధ్యవారువే." DRU 771.

G. vi. 17. వారుపు or వారు varupu. n. The act of straining water or letting it flow, ఆకముము. Water poured off from boiling rice, గోడ.

వారుణి varuni. [Skt. from varu.] n. The West, the region of Varuna. పడమటిదిక్కు. Any spirituous liquor, కల్లు.

వారువము or వారువము caruvamu. [Tel.] n. A horse. గుర్రము. "వారువముదిగనురికి ముగ్గుంకింప." Pal. 497.

వారు See వారు under వారు.

వార్త varta. [Skt.] n. Tidings, intelligence, news, talk, conversation, a report. వర్తమానము, వృత్తాంతము, మాట, సంభాషణ. వాడు వెళ్లినాడన్న వార్త ఒకటి కాని వాడు నిజముగా వెళ్లలేదు the report is that he went, but in reality he did not go. "కలలోనగన్న వార్తలకింతవలవంతేమీ కారణమనియెంచుకొంటి." Anirudh. ii. 158. వార్త కాడు varta-kadu. n. A talkative person. మాటకారి. "నేర్చునన్న వాడువార్తకాడు."

Vema. 450. వార్త కేక్కు varta-k-ekku. v. n. To obtain notoriety. ప్రసిద్ధినిపొందు. "గుప్త కొంకుమేనుగోసిచ్చి శిలిరాజు వార్తకక్కి చోలనన్నెక్కా." Vema. 289. వార్తలాడు vartaladu. v. n. To talk, speak, converse. మాట్లాడు, సంభాషించు. వార్తావహాడు or వార్తావహుడు varta-valudu. n. A messenger. వెళ్లి వర్తమానమును తెలిపికొని పోయి చెప్పువాడు.

వార్తాకము vartakamu. [Skt.] n. The Brinjal, Egg plant, Solanum melongena, పండ్ల చెట్టు, వంగకాయ. వార్తాకి vartaki. n. The plant called Solanum indicum, మురికి చెట్టు.

వార్తీకము varti-kamu. [Skt. from varta.] n. A gloss, a commentary. మాత్రనివరణముగాను సంప్రదించుగాను ఉండే వాక్యము, ఉక్తానుక్తార్థములను తెలిపెడి గ్రంథము.

వార్ధకము vardhakamu. [Skt. from vardha.] n. Old age, ముసలితనము. An assembly of old

men, ముసలివాండ్రుసమాహము. వార్ధక్యము vardhakayamu. n. Old age. ఏబదియేండ్లతరువాతయీడు, పుద్గత్యము.

వార్ధి Same as వార్ధి. (q. v.)

వార్ధిషికుడు vardhu-shikudu. [Skt. from vardha.] n. A usurer. వడ్డీచేరి జీవించువాడు.

వారు See under వారు.

వారువము Same as వారువము (q. v.). వారువపుటగ్ని volcanic fire under a sea, బడబాగ్ని.

వార్షికము varshikamu. [Skt. from వర్షము.] adj. Pertaining to a year, limited to a year. సంవత్సరకాలపరిమితము.

వాలకము valakamu. [Tel.] n. Deceit. మోసము. Hypocrisy, pretence. వేషము.

వాలభి or వాలవస్త్రము valudhi. [Skt.] n. A hairy tail. కోమగుచ్చువచ్చుచు, ఏనుగు గుర్రములోనగువానితోక.

వాలము valamu. [Skt.] n. A tail, తోక. A sword, ఖడ్గము. [Tel.] A royal tiger, తెచ్చులి.

వాలయించు or వాలయించు valayintsu. [Tel.] v. n. To be compelled or forced, నిర్బంధపడు. v. a. To oppress, force, compel, నిర్బంధించు.

వాలరుగుడు val-arugudu. [Tel. వాలు+అరుగుడు.] n. A tailless monkey, a baboon, వాలిడికోతి.

వాలాయము valayamu. [Tel.] n. Force, compulsion, నిర్బంధము. adj. Inevitable, అనివార్యము. Constant, నిరంతరము.

వాలాయముగా valayamu-ga. adv. Positively, certainly, undoubtedly, అనశ్యము, నిర్ణయముగా, రూఢిగా. (Also, less correctly) usually, often, commonly. వాడుకగా. "ఆంజనవాలాయముగా ధరించుబట్టెగలండుట." KP. v. 100. "మాయాపది బావుము

వాలాయమువల్లము, దుర్బలస్వభులరాజుయనియతీయు ద్రిశగన్నాయకు జక్రధరుని ప్నేనిచ్చితము రీతి." R. iii. 66.

వాలారు valaru. [Tel. వాలు+అరు.] adj. Sharp, as a sword. Swordlike, resembling a sword, వాడియైనకత్తవలెనండే. "వాలారుల కరిజంబురచిగించె." Parij. v. 56. వాలారు కూపు a sharp arrow.

వాలారుపు val-artsu. [Tel.] v. a. To brandish a sword, కత్తినిరులిపించు. "వడినొనిడగ్గరి వాలారుమాచి." BD. v. 425.

వాలిక valika. [Tel. from వాలు.] adj. Long. నిడువైన. దీర్ఘమైన. "నిడువాలికచూపు." Vasu. iii. 59. టీ || మిక్కిలి పొగయైనచూపు. Sharp, వాడియైన. "వాలికయప్పులు" భార. భృష. i. [Skt.] n. A pit in the roof of the mouth. అంటిటిగుంట. వాలిక వడ valika-nada. n. A certain pace in horses. ఆశ్వగమనభేదిము. "ఇట్టిచ్చియని పోడియెయ జంగనడయువాలికనడయునం గలుగువారువంబు నడలించినాగెవదిలిరాగనవం గడలించితోలిన." G. viii. 74.

వాలు or వ్రాలు valu. [Tel.] v. n. To bend or weigh down. To light or perch. To hang loose; to fall down. కొవ్వుమొదలైనవివంతు, చెట్టుమీదిపట్టిదిగు, కిందికిదిగు, దిగువపడు, వంగు, హోరు, బరుగు. To increase, అతిక్రమించు. v. a. To transgress, exceed, అతిక్రమించు. వాలి నకిన్నమై in the passion which he felt, వచ్చినకోపముచేత. వాలినకిప్పుడు through the grace that descended on thee, వచ్చిన ఆనుగ్రహమువల్ల. అదివాని పాదములమీదవారెను she fell at his feet. "తెలమురైక్కందుకము చందము గానగవలి నెలమన వ్రాలగనకపట్టు" R. v. 290. "పువ్వుల వ్రాలడుకేటి." T. iii. 111. వాలు valu. n. A sword, కత్తి. A slope, a descent. ఆదోకపాలు. Length, ధైర్యము. Sharpness, వాడిము. "అనిరులతేనియలవాల అతినివాల." H. ii. 16. ఇరువారుదున్నుట అనగా అడ్డము నడ్డముగా రెండుసారులు దున్నుట. వాలు valu.

adj. Long, sloping, slanting, descending, drooping. దీర్ఘమైన, ఆదోక పాలుగానుండే. వాలుచూపులు drooping glances. Sharp, వాడిగల. Cruel, క్రూరుడు. వాలుపు or వాలుటప్పు a sharp arrow. వాలుకొంగ valukonga. n. A stork, మక్కొంగ, బకము. వాలుగ or వాలుగా valuga. adv. Slantingly, lengthily. ఆదోకపాలుగా. నిడుపుగా. వాలుగంటి or వాలుంటి valuganti. n. A bright eyed woman; lit: a long-eyed girl. దీర్ఘమైనకన్నులగల స్త్రీ, ఆయతాక్షి, విశాలాక్షి. వాలుగడుపు or వాలుగడుపు valugadupu. n. A projecting or protuberant belly, బొజ్జే. వాలుగొమ్మ a canal or sluice. వాలుకు or వాలుపు valutsu. v. a. To bend, incline, slant. కిందికి వంచు. To cut off, కోతీ చేయు. చెప్పువాలచు to droop the eye-lids, i. e., to close the eyes. రాత్రిఅంతా కన్నులు వాలులేదు I did not close my eyes all night. అమంచమును వాల్చినాడు he slanted the couch. "వాలినకిప్పమైవాల నీవాడి, వాలనజిప్పులువాలకుననిన, జందనగంధులు జలమురెట్టించ." HD. i. 947. టీ || వాలిన, వచ్చిన; కిన్నమై, కోపమువల్ల; వాలు, దీర్ఘమైన; ఈ వాడివాలన, ఈ టిక్క ఖడ్గముచేతను; జిప్పులు, నాలుకలు; వాలుకుననిన, కోపి వేకున నేలుపుటికి. వాలుకుక్క or వాలుక్క valutsukka. n. The planet Venus or its regent. శుక్రుడు. "వాలపొందకూర్పున బొడిచెవాలుక్క." Sar. D. 558. వాలుచేప valu-chepa. n. A kind of fish called Chirocentinus nudus. మర్రిచ్చి శేషము. వాలుడు valudu. adj. Hanging down. వాలుడుకొప్పులు branches that hang down. n. A kind of tree. ఎర్రవాలడు the red kind. వాలుడుచెక్క the bark of his tree used in medicine. వాలుడుతెలము the oil extracted from this bark. "కోతీ వాలుడుతెలంబుగ్రోలువారు." P. i. 725. వాలుపు or వాలుపు valupu. n. Bending down, వాలుట. వాలుప్రాడు valuprodu. n. The morning or evening sun,

శత్రువ్రాధు, అనర్థము. వాలుముగడు *valu-magadu*. n. The hero of the sword, i. e., A brave man, కారుడు.

“కః తాలిమియుధృతియు ప్రజ్ఞా,
శీలతియు పరాశ్రమణవిశేషభరియుఁ,
కాలాదికార్యముగల,
వాలుమగండేలు జలధివలయితధుఁడెఁ.”

P. iii. 32.

వాలుమిశము, వాల్కేము, or వాలుమృగము *valu-mekamu*. n. The sworded beast, i. e., the wild boar. అడవిపంది. “అలవృపుడు తరువుడిగి వెసవలకు లోబడక పారు వాలుమృగములక బలదూపుల బడనేయును, జాలకన బోలియించె తెక్కునూకర సమితిన్.” Padma. i. 55.

వాలుక *valuka*. [Skt.] n. Sand. ఇసుక.

వాలుగ or వాలువ *valuga*. [Tel.] n. A kind of fish. A fish in general, చేప. The name *valuga* is given to two or three kinds of fish, which are scaleless, rank and oily. Thus, వాలుగచేప is a sea-fish, *Trichivurus lepturus*. See Russell, plate 165. Another *valuga* is a fresh water fish, found in tanks but oftener in rivers. Another is a species of *Silurus* (Russell, plate 165). ముల్లువాలుగ is the Cat fish, which is nearly globular, and is covered with prickles. వాలుగకంటి *valuga-kunti*. n. A beautiful eyed woman, a woman whose eyes are as beautiful as those of a fish. వాలుగలెంక a sort of Scale-fish. Russell, plates 3 and 10. *Rhinobatus levis*. (Jerdon.) వాలుగపాము a certain venomous water snake. “వాలుగమీలుమిట్టిపడన్.” S. iii. 291. “శ్రీమ్రీమీనులతండ్రి కొలువులెంకలకిచ్చె వాలుగలనుసంగడిలకిచ్చె.” G. i. 111. వాలుగదాలు, (మీనకేరణుడు) is a title of Manuatha whose banner is a fish.

వాలూరు *valuru*. [Tel.] v. n. To delay. ఆలస్యము.

వాలేము Another form of వాలాయము (q. v.)

వాల్మీకి *valmiki*. [Skt. from వల్కీకము.] n. The name of the author of the Sanskrit Ramayana.

వాల్మీక్యము *vallabhyamu*. [Skt. from వల్లభః.] n. Authority, rule, ఆధిపత్యము, తొరకనము. Love, affection. Influence, ప్రీతి, విశ్వాసము, బలము, చొరవ. వానికి రాజనాథునిండా వాల్మీక్యమున్నది he has much influence with the king. “వాల్మీక్యులభ్యుధిఁ గ్రహణంబోవ్యజనా తపత్రస్థుతియౌ.” A. ii. 105. టీ. వాల్మీక్యము, భక్త్యతిశయము. పూజ్యపవనరాగోభక్త్యయని యున్నది గనుక పెద్దలయందలి విశ్వాసము భక్త్యయన బడుచున్నది.

వాలి or వాలి *vāli*. [Tel.] n. Custom, practice, usage, experience, వాడుక. A cattle-path, పశువులుపోవుదారి. మాయింటివాలి the custom in my family. అది నాకు వాలిలేదు I am not accustomed to it.

వావదూకుడు *va-vadukudu*. [Skt.] n. An eloquent man, an orator. వక్త, లెస్సగామాట్లాడు శక్తిగలవాడు, యుక్తయుక్తముగా మాట్లాడువాడు, వాగ్వి.

వావాదు *vā-vadu*. [from Skt.] n. An address. ఉపన్యాసము.

వావి *vāri*. [Tel.] n. Legality, lawfulness, consanguinity, legitimacy. వరస. Relationship, బంధుత్వము. “వావి శెల్లలుకాని కూతురువంటిది.” భాగ. X. వావి తప్ప to commit incest. ఇది వావికాదు this is not right, i. e., this is incest. అచడుచున పెండ్లాడడము వావికాదు it is unlawful for him to marry that girl.

వావింటు or వాయింటు *vāvinta*. [Tel.] n. A small shrub, which is edible and medicinal, *Oleone pentaphylla*. అజగంధ, బర్బర.

వావిక *vārika*. [Tel.] n. The pit at the bottom of the throat on the breast bone. కంఠము మొదటినుండుగుంట.

వారి *vāri*. [Tel.] n. Order, series, క్రమము, అనుకరి. Greatness, glory. Patience, quiet, resignation. సహనము. “పతియొడుదావాలని పట్టణంబునకు, బోవుచున్నానికా పూబోడియనుచు, వారిరిగో డొనినదివడినరుగ.” ND. iv. 600. adj. Great, much, అధికము. Following, అనుగతము. Difficult to obtain, ఉక్మోక్షము. “కేవలకల్పనాకథలుకృత్రిమరత్నము లాద్యసక్మధత్, వారివుట్టరత్నములు.” Vasu. Prof. 35. adv. Very, exceedingly, much. అత్యంతము. “భావంబురూపంబుభక్తియు ప్రీయము, వారిని నర్థించినర్థించివారి, మనమునదను బుట్టమాటలుచెప్పి.” ND. i. 612.

వారిలి *vāri*. [Tel.] n. The Five leaved Chaste tree, *Vitex negundo* or *Oleone pentaphylla*. Heyne. శేఫాలిక, నిర్గుండి. నిల్లవావిలి a shrub called *Justicia ganderusa*. Another species is called కొంపవారిలి.

వావురము *vāvuramu*. Another form of వారునము (q. v.) Also, a conveyance, వాహనము.

వాళితము or వాసితము *vasitam*. [Skt.] n. The chirping of birds, or the cry of animals. మృగపక్షులధ్వని.

వాస Same as వాసము (q. v.)

వాసంతము *vasantamu*. [Skt. from వసంతః.] adj. Vernal. వసంతముతుసంబంధమైన. n. A cuckoo. వాసంతి *vasanti*. n. A species of wild jasmine, *Jasminum auriculatum*. వసంతకాలపునుల్లె. అడవి మొల్లె.

వాసకసజ్జిక *vasaka-sajjika*. [Skt.] n. A woman who expects to meet her husband. తాను అలకరించుకొని మగనికోసము కనిపెట్టుకొనియుండు స్త్రీ.

వాసన *vasana*. [Skt.] n. Smell, scent, odour, fragrance. Flavour. పరిమళము. Notion, recollection from memory. Fancy, imagination. మనసు అనుభవించినదాని స్మరణ. ఇది

వాసిపూర్వజన్మవాసన this is the influence of his former birth. వానికి సంస్కృతవాసనలేదు he has not the slightest acquaintance with Sanskrit. “ఉదరా ర్థక జన్మధురీణ వాసనల్.” R. iii. 95. వాసన కొడువు a scented wick, పెద్దడువక్కి. వాసన చూచు *vasana-ksūtu*. v. a. To smell. వాసనపట్టు to scent, to catch the scent of, to trace, to track. వాసనవేయు or వాసన కోట్టు *vasana-rēyu*. v. n. To smell, to emit an odour: to stink. పువలించు, కంపుకొట్టు.

వాసము or వాస *vasamu*. [Tel.] n. A rafter of a building. ఇంటి శ్రేణులువిడకేడిది. వాగ వాసము the hook that suspends a swinging cot. వాసపువియ్యము grains of gum found inside a hollow bamboo. వాసపోయు *vasa-pōyu*. v. a. To place the rafters on a building, to rafter it. ఇంటిపైకప్పునువాసములుకట్టు, వాసాలువరుచు. పెండెకట్టు.

వాసము *vasamu*. [Skt.] n. A house, habitation, abode, dwelling, residence. గృహము. ఆయన మమ్మున తన గర్భవాసములో పెట్టుకొని యుండినాడు he kept us in his bosom, i. e., we were in his protection. వాని గర్భవాసములో పుట్టినవాడు the son of his own body, his son. “కొంపలోకొరొది వాసనతులు.” Kala. i. 152. వాసము or వాసము n. A cloth: clothes. వస్త్రము. వాసకము *vasakamu*. n. A house, ఇల్లు. వాసగృహము *vasa-grihamu*. n. A bed chamber, పడకయిల్లు.

వాసరము *vasaramu*. [Skt.] n. A day, దినము. వాసరాంతము the close of the day.

వాసరా *vasara*. [Tel.] n. Compensation. చెల్లుగా ఇచ్చినది.

వాసపుడు *vasarudu*. [Skt. from వాసుః.] n. Indra. ఇంద్రుడు.

వాసి vāsi. [Tel.] n. Difference. తారతమ్యము, భేదము. Greatness, అధికత, గొప్పతనము. Profit, లాభము. Fame, renown, ప్రసిద్ధి. Amelioration, improvement in health or quality. స్వస్థము, శుభము. Comparative merits, superiority amongst competitors. Influence. Splendour, glory, celebrity, eminence, honor, lustre. ప్రసిద్ధి. శ్రేయస్సు. "రఘుశేఖరబల్లియకాడనెదు, నీవాసియనన్నె నే డుగనవచ్చె." R. v. 316. "వది నెలు తెలిసినవాసి తెడును." H. i. 138. "వాసి చేడి న ర న కాంతిలో." UR. iv. 297. వానిబట్టి వాసిచేసిరి they cured him. ముఖవాసి fascination, personal influence. వానికి చెయవాసికడ్డ he has a lucky hand, he is fortunate in his practice. మాటవాసికెప్పివాను I said it without any particular reason. Extent, limit, పరిమితి. This is affixed to words denoting fractions: thus, అరవాసి one half. కాలవాసి one quarter. Advantage gained in measurement, &c., surplus. ధారణవాసి advantage gained by price. "ధారణవాసి కైగొడల్ లెట్టుచు." A. vi. 93. తీ || వాసి, మాయయొక్కను తిక్కనలకొరకు. "మాయక్కకన్న రాధికయేయొక్కనయైన చానయెగిరింపుమదే యాయమనాయమన్నెగ ప్రాయమున రాజబంబువాసిదలంపక." IIa. iii. 179. తీ || రాజబంబువాసి, అనగా దొరకును నేవకునకును ఉండే తారతమ్యము. వాసి vāsi. adj. Greater, గొప్ప. Better, either in health or in quality. స్వస్థము, బాగు. అది యిప్పుడు నిండావాసి it is much better now. రోగము వాసియైనది the disease is cured. వారికంటెవీరు వాసి these are better than the other men. వాసికెక్కు vāsi-k-ekku. v. n. To rise to celebrity, become great, obtain eminence, attain superiority, ప్రసిద్ధివిపొందు "లోకమువారు మెచ్చగా వన్నెకువాసికెక్కి." T. ii. 38 "నీ యుపకారము ముజ్జగంబులక వాసికి నెక్కి." Anirudh.iii. 59. వాసిగా vāsi-ga. adv. Well, properly, fully. చేక్కగా. కాశీమహిమము

మీచేవాసిగిని సంశయముల వాసితిమిక నీవారు లము." P. iv. 262. వాసిచేయు vāsi-chēyu. v. a. To ameliorate, cure, make better. స్వస్థముచేయు. వాసితనము vāsi-tanamu. n. Propriety, fitness, యుక్తము. "సత్యభామా విధేయువలన మరలగొనుటపో వాసితనము." Parij. iv. 16. వాసి vāsi. [Skt. from వస్ to dwell.] n. A resident, inhabitant, dweller. నివసించు వాడు. నగరవాసులు citizens. గ్రామవాసులు villagers. జనవాసి a hermit. వాసింపు vāsintu. [Skt.] v. n. To dwell, live. To smell or be fragrant. పోవలించు. "ఉదయాది నేధనాధ్యులకైచ చిక్కని చిక్కని పెరుగు వాసింపజేర్చి." Krishna 81. వాసితము vāsitamu. [Skt.] adj. Perfumed, scented. పరిమళింపజేయబడి. వాసుకీ vāsuki. [Skt.] n. The name of a king of the Serpents. ఒక సర్పరాజు. వాసుదేవుడు vāsu-dēvudu. [Skt. from వసు దేవ.] n. Lit. The son of Vasudēva, i. e., Krishna. కృష్ణుడు. వాసె, వాసియు or వాసెగోలు vāse. [Tel. వాసె+క్రో.] n. A flute or fife, పిల్లంగ్రోవి. "సన్నగా నేవీదెవాసెగోలుడోలు." A. iv. 38. వాసెవ vāsenā. [Tel.] n. A cloth tied over the mouth of a vessel, particularly of one in which cakes are boiled by steam. కుండమూతికిట్టినగుడ్డ. A cloth bound over the head. అస్వస్థము గానుండేవాండ్రు తలకు కట్టుకొనేగుడ్డ. వాసెనకుడుము a cake boiled in steam. ఇడ్డెన. వాస్తవము vāstaramu. [Skt.] n. Reality, truth. తథ్యము, యథార్థము. వాస్తవము or వాస్తవికము adj. True, real, genuine, యథార్థమైన, తథ్యమైన. వాస్తవికార్థము the true, real, or literal meaning.

వాస్తుకము or వాస్తుకము vāstukamu. [Skt.] n. A potherb, Chenopodium album. చక్కెనైకూర. వాస్తువు vāstuvu. [Skt.] n. The site of a house; a house, a habitation, స్థానము నకునిర్ణయింపబడినభూమి, స్థానము. వాస్తువ్యము vāstavyamu. adj. Fit to dwell in, నిసంపద గిన. వాస్తువ్యుడు vāstavyudu. n. A dweller, inhabitant, resident. అక్కడి వాస్తువులు those who dwell there. వాస్తోష్ పతి vāstōsh-pati. n. A name of Indra. ఇంద్రుడు. వాహనము vāhanamu. [Skt.] n. A vehicle, or conveyance of any kind; a carriage, ear, horse, &c పాలకీసర్పము మడలైనవి. వాహము vāhamu. n. A horse. గుర్రము. వాహకుడు vāhakudu. n. A porter, a carrier; a bearer of dead bodies. మోసే వాడు, పీనుగును మోసేవాడు. వాహితము vāhitamu. adj. Borne, carried, supported, నిహింపబడిన. వాహిని vāhini. n. A river, a stream. నది. An army, or force. సేన. Eloquence, వాగ్ధోరిణి. వాహిపతి vāhinipati. n. The leader of an army. సేనా నాయకుడు. The ocean, సముద్రుడు. వాహ్యము vāhyamu. n. A carriage, a vehicle, a beast of burden. వాహము. ఎరువులు మోయుపకవు. అధి. Fit to be carried or borne. మోసికొనిపోవగిన. వాహ్యళి vāhyali. n. An excursion, trip. విహారము, స్వారి. An expedition. వాహితము vāhitthamu. [Skt.] n. The part of an elephant's forehead between the frontal lobes. ఏనుగుయొక్క పిన్ననుదుటి బుడుగుకిందిస్థానము.

వి vi

వి vi. [Skt.] A particle and prefix, implying intensity, muchness separation as in విభాగితి, వియోగము.

వి vi. [Tel.] An affix, a contraction for అవి or ఇవి. Thus ఇవి వావి these are mine. ఈ బట్టలు అతనివి these clothes are his. వింగడము or వింగళము vīngadamu. [Kanarese] adj. Separate, వేరు, ప్రత్యేకమైన. Spacious. విశాలమైన. Beautiful, శుందరము. Strange, విపరీతము. "నీ విం దంబైట్టి మంగిట నలకొన్న బృందావనికి మ్రుగ్గు పెట్టుదాన." A. iv. 76. "వింగడమైనయొక్క వనవిధగనంకానె." ib. v. 3. వింగడముగ vīngadamu-ga. adv. Separately. వేరుగా, ప్రత్యేకముగా. వింగడించు or వింగళించు vīngadintu. v. a. To separate, put asunder, divide. ప్రత్యేకముచేయు, విభజించు, వేరుపరుచు. వింజ vīnja. [Tel.] n. Surprise, wonder. విస్మయము. "తనపలుకులాస్థానంబెల్లెసావధానంబ నుచువింజుకాకిడినట్లు వినుచుండనన్నరేంద్ర చంద్రునకునిట్లని చెప్పందొడంకె." KP. v. 13. వింజరము or వింజరము vīnjaramu. [Tel.] n. The seer-fish. Russell plate 134. Ainslie 154. వింజామర or వింజామరము vī-jāmarā. [Tel. వెల్ల+చామర Cf. Tam. వేళ కామర.] n. A white whisk or chowri, the tail of the Bos grunniens. తెల్లనిచామరము. "నీ భార్య వింజామరదినొప్ప పొందుగనియె." ఆము. iv వింజామరమటావులు vī-jāmaru-l-avulu. n plu. A sort of firework, బాణవిద్యుల్లోభేదము. "ద్యుమణింబోలిన పంజులంబగులు సత్తుర మంచియూకాళ బాణమువింజామరమటావులు" తిరు సులుకా. Bahulas. iv. 92. విండలి vīnjili. [Tel.] n. A certain fish. వింజేము vīnzamu. [from Skt. వింధ్యము.] n. The Vindhya mountains. వింటు vintu. [Tel.] The ablative of విల్లు a bow. వింటి. The genitive of విల్లు. Of or belonging to a bow. విల్లుసంబంధమైన. వింటి

కోల vinti-kola. n. A bow-like instrument used by masons. **వింటిపట్టు vinti-pattu.** n. The part of the bow where the arrow is fixed. **వింటిరాసి vinti-rasi.** n. The sign called Sagittarius, ధనురాశి. **వింటివాడు vinti-vadu.** n. A bowman, an archer, విలుకాడు. **వింట్లు or విండులు vindlu.** n. (plu. of వింట్లు) Bows, ధనుస్సులు.

వింట vinta. [Tel. from విక.] n. Hearing, వింటు. **వింటి** the same as **వింటిని**, **విన్నాన**.

వింటాలము vintalamu. [Tel.] n. A certain feat in wrestling.

వింత vinta. [Tel.] n. Curiosity, wonder; oddity, oddness; an odd thing, a rarity, a thing that causes wonder, a marvel, ఆశ్చర్యము. ఆద్భుతము. మోముకవింత చేసి కొని her countenance being changed. adj. Strange, rare, curious, odd, queer, foreign, new. **వింతవైన**, **కొత్త**. Other, అన్యము. వింతచూపులు odd looks. వింతమాటలు strange words. "అరెయిదెవింత వీడయని యారెకులూక." Vasu. iv. 100. **వింతగా vinta-ga.** adv. Rarely, admirably, wonderfully. **వింతగా**. **వింతరాలు vinta-ralu.** n. A strange woman. అన్యరాలు. **వింతవాడు vinta-vadu.** n. A stranger, a strange man. **వింతవచ్చు** మనుష్యుడు, అన్యడు.

విండు vindlu [Tel. cf. Tam. విరుండు.] n. A treat, entertainment, banquet, feast. An invitation. Hospitality, ఆతిథ్యము, ప్రార్థనా పూర్వక భోజనము. A guest, భోజనమునకు వచ్చినవాడు, భోజనమునకువచ్చిన స్త్రీ, ఆతిథి. A relation, చుట్టము. కన్నులకువిండుగానండే a feast for the eyes, a delicious or alluring sight. "చూపు వింకొనరించి." N. ix. 276. మాకు విండులేనికూడు ముందు a dinner without a guest is medicine with us, i. e., we seldom dine without friends. "కొండము చున్నవకుకోతియువింకొ." Vema. 1783. తమ్మువు-విండు the friend of the lotus, i. e., the sun. B. v. 175. **విండు చేయు** or **విండు**

వెట్టు vindu-chyru. v. n. To give a party or a feast. మర్యాదగాపిరిచి భోజనము పెట్టు. **విండుకుటుము vindu-ku-pilutsu.** v. s. To invite, to call to a feast. భోజనమునకుపిలుచు. **విండుపురుగు vindu-purugu.** n. A kind of spider.

విండువు vinduvu. [Skt.] adj. Intelligent, knowing, wise. **వికక** వైదికకార్యజ్ఞుడై, తెలిసి.

వింధ్యము vindhyamu. [Skt.] n. The Vindhya mountains.

వింశతి vimsati. [Skt.] pron. Twenty. ఇరువది సంఖ్య. **వింశము vimsamu.** adj. Twentieth. ఇరువదవ.

వికవము vikuchamu. [Skt.] adj. Expanded blown, open as a flower. వికసించిన.

వికటము rikatamu. [Skt.] adj. Large, great, విక్రీర్ణమైన, గొప్ప, వికలమైన. Very crooked, మిక్కిలివంక వైన. Horrible, frightful. Changed in form or appearance. Reverse, contrary. విరుద్ధరూపముగల, విరుద్ధమైన. "భామనీయధరాధరప్రవాళము వాని వికటవంకములకల్పించెదననె." S. i. 52. **వికటకవి rikata-kavi.** n. A jester, a buffoon. ఏదాడంటే కోదాడనేవాడు, వికటముగా మాటాడువాడు, హాస్యకరుడు. **వికటిండు rikatintsu.** v. n. To contradict. To disagree with the health. విరుద్ధమను. నిట్టకపోవు. "కరణముల ననుసరించకవిరసంబున తిన్నుతిండివికటించునుమా." Sumati. 55. "కరణముగ్రామాధరణము, కరణములన్నేలువతికి కంఠాధరణ స్ఫురణమరెడువికటించినమరిమరి కాపులకుమిగుల మరణమునువతి." ib. 121.

వికట్యము rikatthanamu. [Skt.] n. Praise, స్తోత్రము. Ironical applause, egotistical boasting, irony, ironical or unmerited praise. విసు. "మమమాన్యాస్యవికట్యనంటు." N. viii. 204.

వికరణమాలములు rikarani-dalamulu. [Tel.] n. plu. The cross lower beams of a shelving roof. చిన్న పెరికలందు వేసేమాలములు.

వికర్తనుడు vi-kartanudu. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు.

వికలము rikalamu. [Skt.] adj. Defective, imperfect, mutilated. Decayed, impaired. Confused, agitated. Withered, waning. చిచ్చిన్నమైన, భగ్గుమైన, చెడిన, కలుషమైన. "అక్కరన్నున్న ఒడవార్తివికలలుగుచు." M. XV. i. 166.

వికలత్వము or వికలత rikalatramu. n. Confusion, agitation, decay. కలుషత్వము, శైథిల్యము. "లాపరియప్పడంగవికలత్వముపాటిలి" P. i. 499. **వికలాంగుడు rikalangudu.** n. A cripple, one who is deformed or maimed. అంగహీనుడు. "ఇట్లువికలాంగుడైవుట్టియనుచుండు." M. I. ii. 8.

వికలితము rikalitamu. adj. Confused, confounded: decayed, impaired, withered. కలుషమైన, శైథిలమైన. "వికరణవికలితాక్షుడు కాకుండువతి." B. i. 535. **వికలుడు rikaludu.** n. A fool, one who is in confusion. కలరి చారినను ముగ్గులనాడు. "వేసిననుననిచి భ్రాంతి వికలుండనుచు." P. ii. 152.

వికల్పము vikalpamu. [Skt.] n. Confusion, doubt, indecision, ambiguity, an alternative opinion, option. ద్వివిధ్యము, సందేహము, భ్రాంతి. **వికల్పము** or **వైకల్పికము** adj. Optional, admitting of two forms (in grammar); alternative, ద్వివిధమైన, సందిగ్ధమైన.

వికవిక or వికావిక vika-rika. [Tel. (anuk.)] adv. Much, aloud (a word used of laughter.) చకచక. "స్యోగాల పువించెవంటల వికావికవానినందినవ్వనచు." T. ii. 95. **వికవికవచ్చు vika-rika-varru.** v. n. To laugh out, to laugh loudly, చకచకవచ్చు. "కళవళమందున్నానవికావికవచ్చు." Ila. iii. 71.

వికసించు or వికసింపు rikasintu. [Skt.] v. n. To open, blow, expand, as a flower. పువ్వు మొదలైనవి విరియు, వికాసమునొందు. **వికస**

వము rikasanamu. n. Blossoming, expanding, as a flower. Understanding, consciousness, తెలివి. **వికసితము rikasitamu.** adj. Expanded, in bloom, as a flower, వికసించిన. **వికాసము rikasamu.** n. Expansion, opening, blowing, bloom. వికాసము. విరియడము. Brightness. చక్కపు. "నీవదనంబు వికాసము, శ్రీవెలయునున్నది పుడు." Vish. viii. 395. **వికాసితము rikasitamu.** adj. Opened, expanded, blown, as a flower. వికసించిన. విసి.

వికారము rikaramu. [Skt.] n. A change of form, nature or quality, alteration; a transition from the quiescent state of the mind. Disease, sickness. Oddness, queerness, ugliness. తిప్పారము, ప్రకృత్యన్యధాభావము, మారురూపము మొదలు. కోగము. "లోమబలపరచి లోకవికారంబులిరిగివేయువాడు." Vema. 2056. వికారముల strange doings or tricks వికృతిములైనవట్లు **వికారము** adj. Ugly, unnatural, odd, queer. విరుపమైన, కురూపమైన. వింతైన. **వికారముగా rikaramu-ga.** adv. Oddly, queerly, unnaturally. విరుపముగా, కురూపముగా.

నాకు ఒక్క వికారముగానున్నది I am ailing a little. కడుపులో వికారముగానున్నది I feel nausea. **వికారించు rikarintu.** v. n. To disagree with the health: to ail. ఒంటికి నిట్టక (or పడక) పోవు. **వికారి rikari.** n. The name of a Telugu year.

వికారము rikaramu. [Skt.] n. A bird. పక్షి. A piece, భండము. The funeral cake offered for one destitute of surviving relatives to do it for him. కర్మవృక్షము వారికి వేయుపిండము.

వికారము rikaramu. [Skt.] adj. Scattered, spread about, dispersed. sprinkled. చెదరిన, విదచల్లబడిన, విశిష్టమైన. **వికారము rikaramamu.** n. Scattering, నడవేట్లడము.

వికారము rikaramu. [Skt. from వికారము.] adj. Changed, altered, transformed.

వికారము rikaramu. [Skt. from వికారము.] adj. Changed, altered, transformed.

Imperfect, deformed, faded. వికారమైన, వికారమైన, వికారమైన, వికారమైన.

“వివిధ సాహిత్యముల వికృతశబ్దములై యాతనాభాషి కులగుటమానె.” M. XVIII. i. 39. “పరువడి వికృతరూపముననయోధ్యకరినా.” ND. iv. 496.

వికృతి vikṛiti. n. Change, transformation, metamorphosis; distortion, depravity. వికారము, కించిత్కృత్యవ్యధాభావము, వికాస

క్షోభవిక్షేపమునోపాదవికారము. In grammatical treatises this name is applied to the Telugu language, as distinguished from అద్యప్రకృతి the Sanskrit. “వికృతి భాషిన నాకుచేమేమిటికె.” L. xvii. 64. The name of a Telugu year.

విక్రమము vikṛamam [Skt.] n. A young elephant, ఏనుగుపిల్ల

విక్రమిరియు vikṛa-iriyu. See under విరియు.

విక్కు vikku. [Tel.] v. n. To stretch out (as the limbs.) To swell with pride. ఒడలు విరుచుకొను, విక్కుకొను, గర్వించు, విజృంభించు. కృ “విక్కుంబోపిడునారుచేసటంబుకా, విక్కుచు దల్లికడకుబని.” Chandra Rek. ii. 4.

విక్రమము vikramam. [Skt.] n. Heroism, valour, power, might, energy. శక్తి, అధికబలము, ప్రశాసము, సాహసము. A foot, పాదము. A footstep, పాదవిక్షేపము. “విక్రమత్రయూధపురాకృమించె.” A. v. 143.

విక్రమాదు విక్రమాదియుడు or విక్రమార్కుడు vikramadu. n. A certain king, the founder of an era wherein the year 1960 is coeval with 1903. A.D. విక్రమించు vikramintsu. v. n. To show prowess, to use one's power, to be energetic. సాహసముచేయు, పరాక్రమించు.

విక్రయము vi-kṛayam. [Skt.] n. Selling, sale, vending. అమ్మడము. విక్రయిసుడు or విక్రయి vi-kṛayikudu. n. A seller, vender, dealer, అమ్మేనాడు. విక్రయించు vi-kṛayintsu. v. a. To sell. అమ్ము. విక్రేత vi-kṛēta. n. A seller, vender. అమ్మేనాడు. విక్రేయము

vi-kṛēyam. adj. Vendible, saleable. అమ్మదగిన.

విక్రీయ vi-kṛīya. [Skt.] n. Change, alteration of mind, form or condition. వికారము, కించిత్కృత్యవ్యధాభావము.

విక్రీడితము vi-kṛīditam. [Skt.] adj. Well played or danced. మిక్కిలి ఆడబడిన.

విక్షేపము vi-kṣēpam. [Skt.] n. Throwing, propelling, casting. వేయడము, విరివేయడము, ఎరవేయడము. Confusion, perplexity, distress of mind. క్షోభము. కదలిక. In astronomy, Latitude. విక్షేపించు vi-kṣēpintsu. v. a. To toss up, ఎరవేయు.

To throw away. విసిరేయు. విక్షేపణము vi-kṣēpanam. n. Scattering, dispersing. Throwing. విక్షిప్తము vi-kṣiptam. adj. Tossed up, thrown with force.

విక్షోభము vi-kṣōbham. [Skt.] n. Agitation, distress of mind, anxiety. న్యాయకులత, చింతక్షోభ.

విఖ్యాతి vi-khyāti. [Skt.] n. Great fame, celebrity. మిక్కిలి ప్రసిద్ధి. విఖ్యాతము vi-khyātam. adj. Very famous, celebrated. మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన.

విగడియ vi-gaḍiya. [from Skt. ఘటిక.] n. The sixtieth part of a గడియ. i. e., of a period of 24 minutes.

విగతము vi-gatam. [Skt.] adj. Quite gone, disappeared. అంతరించిన. బాధిగాపోయిన. Gloomy, obscure. నిష్టేశుడైన. విగతశత్రుడు or విగతశత్రుడు the deceased. విగతశక్తియై having lost his courage, being deprived of his strength. విగతప్రజ్ఞుడు freed from sin, sinless, pure. విగతప్రజ్ఞుడు one who has lost his wits, who is devoid of sense.

విగతము vi-gatam. [Skt.] adj. Much fallen, dropped, మిక్కిలి జోరన, పరితిమైన.

విగాహించు vi-gāhantsu. [Skt.] v. n. To sink, as in water. మునుగు, క్రుంకు. విగాహితము vi-gāhitam. adj. Sunk, మునిగిన. విగాహము vi-gāham. n. Sinking, మునుగుట.

విగుర్వించు vighurvintsu. [Tel. విరుచు+విరుచు.] v. a. To break well or thoroughly, చేక్కగావిరుచు.

విగ్రహము vighramam. [Skt.] n. War, a battle, యుద్ధము. An image, idol, form, shape; the body. ప్రతిమ. శరీరము. పగ్రహించు vighrahintsu. v. n. To quarrel, to fight, కలహించు, పోరు.

విగుడు, విఘ్నము or విఘ్నము vighrudu. [Skt.] n. A noseless person, మిక్కిడి.

ఘటిక or పఘడియ Same as విగడియ. (q. v.)

ఘట్టనము vi-ghattanam. [Skt.] n. Rubbing, friction, striking. ఒడిసికొనుట, కొట్టడము.

ఘసము vi-ghasam. [Skt.] n. The residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual preceptor. దేవతాతిథిస్థానాదికము.

ఘాతము vi-ghātam. [Skt.] n. A hindrance, obstacle, impediment, difficulty, stumbling-block. అడ్డంకి. ప్రతిబంధకము. Evil, harm, damage, చెరుపు. A great blow, పెద్దచెప్పు. పఘాతించు or పఘాతముచేయు vighātintsu. v. a. To impede, hinder, obstruct, అడ్డంకికొనజేయు. To spoil, injure, ruin, చెరుచు. To kill, చంపు.

ఘూర్ణనము vi-ghūrṇanam. [Skt.] n. A whirl, gyration. గిరిగిరికొండము. పఘూర్ణితము vi-ghūrṇitam. adj. Spinning, turning, whirling round. గిరిగిరికొండ.

ఘ్నము vighnam. [Skt.] n. A hindrance, impediment, obstacle, obstruction, అడ్డంకి, ప్రతిబంధము. పఘ్నపడు vighna-padu. v. n. To be obstructed or hindered, అడ్డపడు.

విఘ్నేశుడు, విఘ్నేశ్వరుడు or విఘ్నేశురాజు vighnēśudu. n. The usual name of Gaṇeśa (corresponding to Janus.) విఘ్నేశుడు. A pot-bellied man, a glutton.

విచక్షణము vi-chakṣhanam. [Skt.] adj. Wise, clever, able, skillful. తెలివైన, సమర్థుడైన. విచక్షణుడు vi-chakṣhanadu. n. One who is wise or skillful. తెలివినవాడు, సమర్థుడు, నేర్పరి.

విచారణ vi-chāraṇa. [Skt.] n. Investigation, examination, inquiry, search, research, యధార్థనిరూపణము, వివేచన. నిష్పాదనము, ఉచితానుచితములవిచారించడము, పరిశీలన, చర్చ. అరినికి మావిచారణలేదు he takes no notice of us. విచారణకర్త vi-chāraṇa-karta. n. An inquirer, a superintendent, an investigator. విచారించువాడు, విచారణచేయువాడు. విచారము vi-chāram. n. Thought, investigation, examination, consultation, discussion, disputation, reasoning. ఆలోచన. వివేచన, చర్చ. Grief, sorrow, care, చింత, సంతాపము.

విచారపడు vi-chāra-padu. v. n. To be sorrowful, to grieve, న్యాయపడు, సంతాపించు. విచారశీలము or విచార్యము vi-chāranīyam. adj. Fit to be or that which ought to be discussed or investigated. విచారణచేయదగిన, పరిశీలనచేయదగిన. విచారించు or విచారణచేయు vi-chārintsu. v. a. To investigate, examine, inquire into. విమర్శించు, పరిశీలనచేయు. v. n. To reflect, consider, deem, suppose, think. ఎంచు, ఆలోచించు. అట్లు విచారించినాడు such was his opinion. To grieve, సంతాపించు. విచారితము vi-chāritam. adj. Investigated, examined, judged, discussed, tried. పరిశీలనచేయబడిన.

విచికిత్స vi-chikitsa. [Skt.] n. Doubt, uncertainty; an error, mistake. సందేహము, సందేహము.

విచికిలము vichikilam. [Skt.] n. A kind of Jasmine; a shrub called Yangueria spinosa, మల్లపొద్దులు, మల్లపొద్దులవృక్షము.

విచిత్రము vi-chitramu. [Skt.] n. Surprise, wonder, astonishment. విచిత్రము, చిత్ర ద్వయము, ఆశ్చర్యము. A variegated color, చిత్ర వర్ణము. adj. Wonderful, surprising. Variegated, gaudy, painted, coloured; beautiful, handsome. నానావర్ణమైన, చిత్ర వర్ణములుకల, ఘంధు మైన, విలక్షణమైన, ఆశ్చర్యమైన.

విచేష్ట ri-chēṣṭa. [Skt.] n. Motionlessness, నిశ్చేష్ట. విచేష్టింపు vi-chēṣṭintsu, v. n. To move about much, to be active. మిక్కిలి చేష్టించు. విచేష్టితము vi-chēṣṭhitamu. adj. Motionless, immovable, నిశ్చేష్టితము.

విచ్చేయు vi-chhēyū. [for Skt. విజయముచేయు.] v. n. To come, వేంచేయు. "నీకల్లకుభంబులుంకలవు విచ్చేయుండునేడంచు బల్కిన రాశీండుకు పట్టణంబునకునేకా." Vish. vi. 98. To go, పోవు. నీవెచ్చోటికివిచ్చేయుకుము do not go anywhere.

విచ్చే vitatsa. [Tel.] n. A small ball of thread. చిన్న నూలుకుండ.

విచ్చేలవిడి vitatsala-vidi. [Tel. విచ్చేలు+విడి.] n. Independence, freedom, స్వాతంత్ర్యము. adj. Independent, free, స్వతంత్రము. విచ్చేలవిడి or విచ్చలవిడిగా vitatsala-vidi. adv. At pleasure, at will, freely, independently. చుట్టూచుగా, స్వతంత్రముగా. "ఇన్నాళ్లకీతిగా దింతనం దేయియువిచ్చలవిడిగా పెలకరాదు." NH. v. 17. విచ్చేలవిచ్చేలు vitatsa-vitatsalu.

(anuk.) n. Dispersion on all sides; scattering about. యథాయథలు. adv. Pell-mell, dispersedly. యథాయథలుగా.

విచ్చాయ vitsa-tāya. [Tel.] n. A flaw in a precious stone.

విచ్చు vitatsu. [Tel.] v. n. To become open or loose, to burst asunder, as a ripe fruit, to be cracked, split or broken, to be dispersed. విరియు, వికిసింపు. విడు, చీలు. "మచ్చాకయించుకవిచ్చుచిచ్చుమొగ్గయి

మరిపాసిపోదురు సమస్తదిశాగతులైనయధ్యులలో." A. iv. 170. మొగ్గవిచ్చినది the bud opened. డండువిచ్చి యథాయథలైపోయినది the army broke up and every man went his way. ఆ గోడ విచ్చినది a crack has opened in the wall. ఆ కుండ విచ్చినది the pot cracked. చూసలో లోహముకరి కన్నువిచ్చి అడుగుపడు when the melted metal looks quite clear. v. a. To open, loosen, untie, undo; to spread, expand. విరియజేయు, విడిపింపు. దాని కొప్పువిచ్చినాడు he untied her knot of hair. కన్నువిచ్చి వారిని చూచినాడు he opened his eyes and looked at them. పాము పడకవిచ్చినది the snake spread or expanded its crest. "మేడివండుమాడ మేలిమైయుండును పొట్టవిచ్చి మాడ పురుగుండు." Veina. 174. విచ్చు vitatsu. n. The act of being scattered or dispersed, చెల్లాచెదరగుట. adj. Scattered, scattering, చెల్లాచెదరైన, చెల్లాచెదరుచేయునట్లు. విచ్చుకత్తి vitatsu-katti. n. A drawn sword, బరదూసినకత్తి. విచ్చుటాకు vitatsu-taku. n. A coloured palmyra leaf rolled up and put in the pierced ears of women, in order to widen the bore for an earring. చెన్నాకు. విచ్చు మొగ్గ vitastau-mogga. n. An opening bud, విరియుమొగ్గ.

విచ్చాయము vich-chhayamu. [Skt.] n. A flying shadow, as that of a flock of birds. పక్షులయొక్క నీడ. Fading, చోయపోవడము. adj. Faded, నిస్తేజస్సుమైన. "మార్గ శ్రమంబున విచ్చాయములైనభస్మిని సదాంధోజంబుల." G. vi. 117.

విచ్చిత్తి vich-chhitti. (vulgarly విచ్చిత్తు) [Skt.] n. Parting, separation, ఎడతాటు. Loss, destruction, భంగము. Cutting, నరుకుట. గొప్పవిచ్చిత్తి a miscarriage. విచ్చిత్తము vich-chhinnamu. adj. Parted, divided, cut, separated, interrupted. భిన్నమైన. భగ్నమైన, నుకచిడిన, అవిచ్ఛిన్నమైన or నిర్విచ్ఛిన్నమైన continual. విచ్చేదము vich-chhēdamu. n. Disjunction, separation, cutting, removal. నరుకుట, వియోగము, భంగము.

విజనము vi-janamu. [Skt. వి+జనము.] adj. Solitary, private, lonely, uninhabited. నిర్జనమైన.

విజయము vi-jayamu. [Skt.] n. A great conquest, a complete triumph, a great victory. మిక్కిలి గెలుపు. This word is used in the titles of several poems, and can be translated 'Adventures' or 'Tale,' as తారాశాంకవిజయము the adventures of Tāra and Sasanka, similar to those of Stella and the Genius. విజయ vi-jaya. n. The name of a Telugu year. విజయ వత్సము vijaya-dasami. n. The tenth day of the month Asvayuja, being the day after the festival to Sarasvati, when all books, arms and instruments of trade are worshipped. విజయము చేయు or విజయంజేయు vi-jayanu-chēyū. v. n. To come, వచ్చు. To proceed; deign or condescend to come or go. వేంచేయు, విచ్చేయు, నచ్చు, పోవు. ఈ వేళ వాయింటికి విజయముచేస్తారా will you do me the honor to come to my house? will you favour me with your company. "దేవదేవుండువిజయంబుచేసినయీస్వప్నంబు." A. pref. 21. "బిచ్చి పట్టంపూరింబునకు విజయంబు చేయుమనుటయు." ib. iv. 111. విజయస్తంభము vijaya-stambhamu. n. A pillar of victory. జయించినాటిస్తంభము. "పొట్టునూరివిజయస్తంభోపలాట్టకెత." A. iv. 345. విజయ vi-jayi. adj. Victorious, triumphant. జయమును పొందిన, జయముగల. n. A conqueror. జయించినవాడు. విజయార్థవ vijayi-bhava. interj. Hail to so and so, here's to the health of so and so. Hallelujah. సర్వోత్కృష్టుడవుగా నుండుము. విజయముడు vi-jayudu. n. A name of Arjuna. అష్టనాడు. విజయవిలాసము a poem in his honour. Jaya and Vijaya are the names of the two porters at the gate of the palace of Vishnu, విష్ణువుయొక్క ద్వారాపాలకులు.

విజా vi-jati. [Skt.] n. A different species, వేరుజాతి. విజాతీయము vi-jattiyamu. adj.

Of a different species, of a different sort or nature. Strange, queer, odd. వికృతమైన, భిన్నమైన, వింతమైన, అన్యులమైన.

విజిగీష vi-jigisha. [Skt.] n. A great desire to conquer, emulation, rivalry. మిక్కిలి జయించనిచ్చు. A. pref. 12. విజిగీషువు vi-jigishuru. adj. One who is desirous of victory. మిక్కిలి జయించుకలవాడు. A. iv. 195. ib. iii. 21.

విజితము vi-jitamu. [Skt.] adj. Subdued, overcome, conquered. జయించబడిన. విజితుడు vi-jitudu. n. One who is defeated or conquered, జయించబడనవాడు.

విజృంభణము vi-jrmbhanamu. [Skt.] n. Budding, expanding. వికసనము, వ్యాపకత్వము. Pride, మిక్కిలి జృంభణము. విజృంభించు vi-jrmbhantsu. v. n. To bloom, blossom, flourish, to be in its pride, shine forth, display. వికసించు, సామర్థ్యము ప్రకాశింపజేయు, చెలరెగు. వాడిప్పుడు నిండా విజృంభించియున్నాడు he is now in his pride. నిండా విజృంభింపనోకుము do not hold up your head too high. విజృంభితము vi-jrmbhitamu. adj. Spread, open, expanded. వికసించిన, వ్యాప్తమైన. A. i. 45. ib. ii. 60. Proud, గర్వించిన.

విజ్ఞప్తి Same as విజ్ఞాపనము and విన్నము. (q. v.)

విజ్ఞాతము vi-jñatamu. [Skt. వి+జ్ఞాతము.] adj. Celebrated, famous, known, understood. ప్రసిద్ధమైన, తెలిసికొనబడెను. "విజ్ఞాతయోగకాస్తుండవిపు." A. iii. 83. విజ్ఞాతుడు vi-jñatudu. n. A famous man. ప్రసిద్ధుడు.

విజ్ఞానము vi-jñanamu. [Skt.] n. Knowledge of science, learning, విశేషజ్ఞానము, శాస్త్రాదులయందలిజ్ఞానము. A. vi. 86. విజ్ఞాని or విజ్ఞానుడు vi-jñānu. n. A man of great learning. విశేషజ్ఞానముగలవాడు. "ఘనవిజ్ఞానక్రమంబునకానినె." A. iii. 20.

విజ్ఞాపనము or విజ్ఞాపణి vi-jñāpanamu. [Skt.] n. Representing, informing. విన్నపము. A petition, request, prayer, making a representation, “ఆతని చేత విజ్ఞాపనంబు చేయించి అనుమతించి.” A. vi. 130. విజ్ఞాపించు or విజ్ఞాపనముచేయు vi-jñāpanīsu. v. a. To represent, address, request, pray, విన్నపముచేయు, విన్నవించు.

విజ్ఞాదు vi-jñādu. [Skt.] n. A skillful man, one who is conversant with (a subject), a wise or learned man. నిపుణుడు, నేర్పరి.

విజ్ఞె vīdzu. [Tel.] v. n. To spread, వ్యాపించు. n. Kicking about, తన్నుకొనుటయందగు ద్వంద్వనకరణము. విజ్ఞెవిజ్ఞెగ vīdzu-vīdzu-gu. adv. In a mangled manner, in pieces, piecemeal, నలినలిగా. “విజ్ఞెవిజ్ఞెగ దన్నులవిడువకలమకరకుటలంబులనింకించినట్లుగా డల.” Swa. iv. 85. టి విజ్ఞెవిజ్ఞెగదన్నుల, నలినలనల్లు తన్నుచున్నప్పటికిని.

విజ్ఞోడు, విజ్ఞోడుగానుండే or విజ్ఞోడన vīdzu-dzōdu. [Tel. విడు+జ్ఞోడు.] adj. Odd, not even, not a pair, discordant. జేతకాకుండాండే, తోడుకాని, సంకాని. “నీ శ్రుతులు విజ్ఞోడనవోదంత్ర విగినోవిడించి కిటకటబిడి డ్రవ్వ.” Vijjayanti. i. 86. విజ్ఞోడుపడు vīdzu-dzōdu-padu. v. n. To become discordant, to differ, భేదపడు.

విటంకము vīṭankamu. [Skt.] n. A dovecote, an aviary. కపోతాలిక, కొడిగియందలిగువ్వగూడు.

విటకాడు, or విటకత్రే See విటుడు.

విటతాటము, విటతటము, విటతాటనము or విటతాటము vīṭa-tāṭamu. [Tel.] n. Confusion, disorder. తారుమారు. adj. Confused, disorderly, తారుమారున. విటతాటముగ vīṭa-tāṭamu-gā. adv. Topsy-turvy. తారుమారుగా, ఈవలిదావలనావలిదీవలనందునట్లు. “వెన్నెన ప్రతిమలతాటమాడి, ననుకులన్నియొ ప్రచ్చివేసెచెగాడ.” BD. vi. 202. “కోటబ

న్నిసూరిదానవకొటి జాల్నాదోలి య, క్కొట నల్లడలక్ మహోగ్రతగులదోచినమున్నును, తొక్కటతోరం యంత్రకేతనగోపురాట్టకసంహతుల్, విటతాటముజేసెరక్కపివీరులాక్కమా త్రలాకా,” M. III. vii. 82.

విటువము vīṭapamu. [Skt.] n. A branch of a tree with its new sprouts or shoots విగిరించినకొవ్వు. A branch, కొవ్వు. A clump, తోడతనిచెట్టు. విటపి vīṭapi. n. A tree. పృక్షము. A banyan tree, ముత్రచెట్టు.

విటుడు, విటుకాడు, విటుపురుషుడు vīṭudu. [Skt.] n. A lover, a gallant or paramour. పల్లవుడు. పిటి, పిటుకత్రే, విటుకులాడి or పిటురాలు vīṭi. n. A belle. వన్నెలాడి, కులుకులాడి. పిటురారుడు, విటుపుడు or విటుయ్యోనుడు vīṭa-rayadu. n. A leader in fashion, a prince of gallants.

విట్టరము vīṭṭaramu. [Skt.] n. A domestic pig, నూకరము. తోరపంది.

విడంబనము vīḍambanamu. [Skt.] n. Imitation, copying. అనుకరించడము. అనుకరిణము. “అనేకకోటివారాండమండల ప్రభాదంబువిడంబనమై యారాజుదివ్యశేషంబు.” T. v. 84. Deception, మోసపుచ్చుట.

విడంబించు vīḍambintu. v. a. To imitate, copy, అనుకరించు. To broaden, expand, extend. విస్తరించు. To deceive, మోసపుచ్చు. “చంద్రబింబంబు విడంబించగుంపులుగొని” P. i. 283. “నిడంబులడంబు విడంబించుచీకటిప్రాకులును.” T. iii. 29. విడంబితము vīḍambitamu. adj. Imitated, copied, simulated, transformed. అనుకరించబడిన. Extended, spread. విస్తరింపబడిన. విడంబితుడు vīḍambitudu. n. One who is distressed, mortified, annoyed. ఓడితుడు, బాధింపబడినవాడు.

విడవ్రాక్కు, or విడనాడు See under విడు.

విడవలి vīḍavali. [Tel.] n. A kind of grass used for thatching the roofs of houses.

Andropogon muricatum. వట్టివేరు కకువు. విడవలి a house thatched therewith.

విడి vidi. [Tel.] n. A red tint, ఆరుణకాంతి. Clearness, transparency, brilliancy, నైర్మల్యము, స్వచ్ఛత. Heroism, courage, valour. ప్రశాపము, పరాక్రమము. Anger, కోపము. The pods in a cotton fruit, ప్రతికాయలోని శెడ. “విడిగలమానికముంబుత్తిడివోడం గూర్చినట్లు.” P. iii. 285. adj. Red, ఆరుణము. Clear, transparent, స్వచ్ఛమైన, నిర్మలమైన. Separate, distinct. Single, odd, extra, spare, unoccupied, unemployed, loose. ఒంటి, ప్రత్యేకమైన. మిగతగానుండే. పనినండి విడిచిన. That can be untied, విడువదగిన, “విడికెంపుపడగొడుగులు, కడువేడుకశేషుడూ.” N. ix. 219. విడాకు vīḍaku. (విడి+అకు.) n. A loose leaf. Divorcee. విడిసంజే vīḍi-sandza. n. The ruddy dawn or evening, ఎర్రసంజే. విడిపువ్వు an unstrung flower. విడిమర్తమలు loose pearls. విడిమనిషి a single man, an extra man, one who is unoccupied or unemployed. విడిఅకులు loose leaves, not stitched. విడిఖండున a single cloth (meaning one of a pair.) విడివాణకొడు one sandal, an odd shoe. విడిపూస an odd bead. విడిమేను naked, దిగుమొల. విడియైనన a loose woman, లంజె. విడికథ a riddle to be solved, విడువదగినకథ. విడికోడె a bullock that is set free from work, పనినండివిడిచిన కోడె. విడి vidi. (past p. of the verb విడు.) Setting aside, leaving off. విడిచిపెట్టి. adv. Alone, ఒంటరిగా. విడిగానుండే vīḍi-ganundi. adj. Single, unoccupied, unemployed, loose. ఒంటరిగానుండే, మిగిలియుండే, ఒకటి మొకటి చేతుండాండే. విడిగోలు vīḍi-gōlu. adj. Spare, unemployed. చూరపు, పనిలేని. విడిగోలు ఎద్దులు spare bullocks. వాడు విడిగోలువిడ రున్నును he ploughs with different yokes of cattle in turn. విడివల vīḍi-dala. (విడిచి+ల.) n. A halting place.

విడియువోటు, విడిసినవోటు, చండుదిగినప్పలము. “విడిదలకుపోయినపుడు నీకొడుకుల్లెనాపగా నందనునికడకరుగుచెంచి.” M. VI. iii. 70. విడిచి vīḍidi. n. Halting, విడియుటు. A lodging, a residence, దిగుబస, విడిసినవోటు. “ఈ విడిచింటిలోనీకేలనూయ.” L. iv. 340. విడిచిచేయు vīḍidi-chēyū. v. n. To halt, stay, abide, దిగు, బసచేయు. విడివట్టు vīḍi-pattu. (విడిచి+వట్టు.) n. A halting place, విడిచివోటు. A lodging, inn, బస. “అమరవిభుండు చేరి వినియానగుడై విడివట్టువైజయంతము నకు జిత్తింపుమన.” Parij. iii. 76. విడిమట్టు vīḍi-mattu. n. A dwelling place, వాసస్థానము, కాపురస్థలము. Also, same as విడిచి. విడిమట్టుచేయు vīḍi-mattu-chēyū. v. n. To halt, stay, lodge, చండుదిగు, బసచేయు. విడిపడు or విడివడు vīḍi-padu. v. n. To separate, విడు, విడబడు. To slip, జోరు, To escape, get free, break loose, to shake off (shame), విడిసించుకొను, జంకువిడుచు. విడిపోవు or విడిచిపోవు vīḍi-pōvu. v. n. To cease or terminate. తనకుతానేవదలు, విడివడు. విడిమాడి vīḍi-madi. n. Wealth, riches, ధనము, విశ్వర్యము. విడియత్తము vīḍi-yattamu. n. The glove or leather worn on the huntsman's arm for the hawk to perch upon. డేగముదలైనవికార్యుండవనునట్టిచేటకాని చేతికి కట్టుకొనేవస్త్రము. “విడియత్తమనందల యెత్తి చూచువల్ సాకువముక వడింజనుకళంబు పయికో విడిచెన్ మహోద్ధతిన్.” Swa. iv. 82. విడివేట vīḍi-vēta. n. Falconry, డేగవేట. విడియ, విడియము. విడియ or విడ్యము vīḍiya. [Tel.] n. Betel and nut, తాచూలము. “పడిగంబుకిందల బసవండుమున్నుమడచిన విడియముల్ గాంచి యొక్కడివిడియ లించెవ్వరు వచ్చిక్కడికిని దనయింతినడుగ.” BD. v. 589. విడియు vīḍiyū. v. n. To halt, alight, stay, lodge, పసింపు. (ప్రయాణికులు దారిలో నొకవోటు) దిగు, బసచేయు. To be separated,

to become separate, విడు. To slip, జారు. విడియించు vidiyintsu. v. a. To lodge, place, cause to alight, దిగువట్టుచేయు, బసచేయించు. "రయమున వృష్టికైయొదిగి రచ్చెలవై విడియించురుగ్రతా." A. iv. 170. See విడిది.

విడు vidu. [Tel.] v. n. To separate, become loose, విడు. To fall asunder, కనకతానేనదలు, కడిపోవు, విసిపోవు. "నీళ్లమీదబుగ్గ నిలచిన మప్పుడు తల్లమేగివచ్చి తాకుగాక. విడకుండ కింత విభ్రాంతివడుదురు." Vema. 70. v. a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up, loosen, untie, undo, let go, release, separate, త్యజించు, మానుకొను, వదలు, విచ్చు, విప్ప, విడు. విడుగడ or విడుగర vidu-gada. n. Release, liberation. విడుదల, విమోచనము. "ఉరిత్రైస్యగౌరికియప్పుడ వెవారగనేనునీకు విడుగరచేయం దొరకొనుట నీదుభాగ్యం బతితత్వము దొరగిమైత్రియలనుపు మదికా." M. XII. iii. 207. "అన్యతేశ్వన ధర్మవిడుము." A. iv. 257. విడుగు vidugu. v. n. To blow or expand, as a flower, వికసించు. "ముడిగెలొగడగెక్కలు విడిగ పయోజములుడిగెవెన్నెల." S. I. 164. విడుకొక్క or విడుకొక్క విడు-dokku. v. a. To allot, set aside, grant, as land. విడుచు, ఇచ్చు. ఆయాంకింక వాయూరి పాలములో కొంతభూమి విడుకొక్కివారు they allotted some land from one village to that village. విడువారు vada-nadu. v. a. To cast off, desert, quit, relinquish, divorce. విడుచు, విడిచిపెట్టు. వదులు "కుగ్గనూగమెచ్చు గుణవంతు విడువడి." Vema. 1752. విడుబడు or విడివడు vidi-badu. v. n. To escape, get free, break loose, విడు, విచ్చేలవిడిచును. కట్టుపదిరించుకొని నిరంకుశముగానుండు, తెగ నుండి నేరుపడు. నిర్బంధమునుండి తొలగు. To slip, జారు. "అతనిమహాప్రాంతగజము, తన్ను వామరచి ముద్రస్తయగుచు. కడిగిమావంతుని బడ గూర్చిచేసి. విడివడివండెల్ల విరియ దొలుచును." B.D. iv. 352. ఆది విడివడిమట్టాడినది she shook off all shame and spoke.

విడుచు or విచ్చు vidutsu. [Tel.] v. n. & a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up, loosen, slacken, untie, undo. To cease, to terminate. చాలించుకొను, మానుకొను, వదలుకొను. ఆ చెట్టు నాలుగుకొమ్మలు విడిచినది that tree has produced four branches. వానవిడిచెను the rain is over. గ్రహణము విడిచినది the eclipse is now over. చీడవిడిచినది the plague has ceased. అంటువిడిచినది the impurity has passed away. దయ్యమువిడిచినది the demon has quitted him or let him go. క్రోధమునువిడిచినాడు he has laid aside his wrath. చేనిలో ఆవును మేనువిడిచినాడు he let the cow go to graze on the crop. ఆహారమునువిడిచెను he gave up eating. ప్రాణమునువిడిచెను he gave up the ghost. ఆమె కన్నీళ్లువిడిచెను she shed tears. బాణమువిడుచు to discharge a rocket. ఆకొటను విడిచిపోయిరి they quitted the fort. తర్కణమువిడుచు to perform a certain rite. పట్టినట్టు విడువడు he will never let go his hold. కుమార్తెను ఆశ్రవారియంటు విడిచినాడు he left his daughter at the house of her mother-in-law. దినమువిడిచిదినుసు on alternate days, every other day. బట్టలువిడుచు to strip. ఉపశ్విచుచు to breathe. వారిని చెయ్యి విడిచినాడు he abandoned them. "కొండుకాసునిడిచిగొబ్బుననీరాడు." Vema. 171. విడిచిపెట్టు vidichi-pettu. v. a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up. To loosen, untie, undo, చాలించుకొను, వదలు. విడిచిపెట్టు, వదలు, పోనిచ్చు. విడిపించుకోను vidipintu-konu. v. n. To escape, get free, break loose, విడివడు, వదలించుకొను. విడుత vidualu. n. A time, తడవ. ఒకవిడుత once. రెండువిడుతలు twice. విడుదల, విడుపు, విచ్చు or విడుమర vidu-dala. n. Release, liberation, setting at liberty, freeing, కడతేడచు, నిచ్చుత్తి. విమోచనము. విడుదలన్నడు a deed of surrender or relinquishment. విడుపు also means

Almsgiving, దానము. విడువరి vidup-art. n. One who abandons a friend, &c. షరత్కాక్షిలుడు. A liberal man, త్యాగిలుడు. విడువడు vidu-vadu. (విడుపు+వడు.) v. n. To separate, to be severed. విడియెడబాయు. విడురశిల vidura-sila. [Skt.] n. The stone called Cat's eye or Lapis lazuli. వైచార్యము. "వెశవేశమునువిట్టుము భీతి విడువ శిలంకురచ్చటోత్పలకినియె." A. iv. 138. విడము Same as విడియ and విడిచుము. See under విడి. విడ్డూరము vidduramu. [Tel.] n. Obstinacy, stubbornness, enmity, మూఢత్వము, శత్రుత్వము. "విడ్డూరములువచ్చెనేకప్రాణము నకు." Pal. 334. adj. Obstinate, stubborn, inimical. మూఢమైన, శత్రుత్వమైన. రాజవిడ్డూరము the enmity between kings. విడ్డవము Same as విడియము. See under విడి. విడ్డవము viddavamu. [Skt.] n. Danger, ఉపద్రవము. విణ్ణయము vin-mayamu. [Skt.] adj. Covered with dung, filthy, foul, పురిపముయమైన. "ఖరమాత్రవిణ్ణయ కర్ణమస్థలములు." Surabha. i. 67. విత See వితా. వితండుము vitandumu. [Skt.] n. Wrangling, controversy, contention. స్వభవతాపాతముగా వాదించెడువాడము, దుర్బివాచము, అష్టమాడము. వాడు నాతో వితండావాదముచేసినాడు he wrangled or squabbled with me. వితండావాది vitanda-vadi. n. One who wrangles. దుర్బివాచముచేయువాడు. వితంతువు vi-tantuvu. [Skt.] n. A widow. విధవ. వితంసము vitamsamu. [Skt.] n. A net, a chain or other thing made to confine beasts or birds. మృగపక్షిబంధనోపకరణము, నలులు ఉరులు మొదలైనవి.

వితము vitamu. [Skt.] adj. Stretched, extended, expanded, spread, diffused. విస్తరిమైన, విరివచేయబడిన. వితతి vi-tati. n. An assemblage, quantity, cluster, సమానము. "విస్త్రమనాసినివితితచేబాడించి." Ila. i. 103. వితథము vi-tathamu. [Skt.] adj. False, untrue. అసత్యమైన. n. A falsehood, అబద్ధపుమాట. వితము vitamu. [from Skt. విధము.] n. Manner, way, mode, kind, sort. విధము. "వితముచలినివారువేదాంతమెట్టిది." Vema. ii. 283. వితమరి vitam-ari. n. A skilful person, కార్యదక్షుడు. A husbandman, a peasant, కాపువాడు. వితరణము vitaranamu. [Skt.] n. Bounty, liberality. దానము, ఈవి, త్యాగము. వితరణి vitarani. n. A liberal or bountiful man. దాత. ఈవకాడు. "పండినరెరువుపైబతులువన నట్టివితిరణికికడకెను విన్యతెల్ల." Kalahasti Satakam 77. In another Satakam, "కలివి గలలోభికిస్తను, విసితముగపేదమేలు విరుడి యైంక." వితర్కము vi-tarkamu. [Skt.] n. Reasoning, discussion, doubt, deliberation; a conjecture, opinion, inference. ఈనా, తిక్కము, తిక్కించడము, సంచయము. వితర్కించు vi-tarkintsu. v. n. To reflect, ponder hesitate, తలపోయు, దోలాడుమానపడు. సంచయించు, ఈపించు. వితర్కి or వితర్కిత vitaridi. [Skt.] n. A raised seat, or terrace, usually called a pyal. నేదిక, అరుగు. తిన్నె "కిన్నారణికినకకిది తుగ్గల." L. iii. 41. వితలము vitalamu. [Skt.] n. The name of the second region in Patalam, the infernal or nether world, ద్వితీయాగ్లోకము. వితస్తి vilasti. [Skt.] n. A span; twelve fingers' breadth. కేస, పుష్కరంబు అంటి మాలమే.

వికా or విక vika. [from Skt. వ్యర్థ.] adj. Useless, vain, వ్యర్థము, పుకా. వికావిక vika-vika. adj. Quite useless, మిక్కిలి వ్యర్థము.

వికాకు vitaku. [Tel.] n. Horror, confusion, నిశ్చేష్టత, ఎటునుతోచక కలవరపడియుండడము. Forgetfulness, absent-mindedness, పారవశ్యము, పరాకు. వికాకు or వికాకుడు n. One who is confused or struck dumb. నిశ్చేష్టితుడు, పరవకుడు. వికాకువకు vitaku-padu. v. n. To be confused or confounded, to be at a loss, నిశ్చేష్టితుడగు, ఎటునుతోచక కలవరముగానుండు. "మార్గముదప్పికంపలకాజిక్కి మదికావికాకుపడిచింతము నుండును." G. iii. 21.

వికాన vitana. [from Skt. విధము.] adv. In the manner of, like. విధముగా, రీతిగా. "నక్కయ్యలలోనవిక్కుకొన్నవికాన." Ila. iii. 59.

వికానము vitanamu. [Skt.] n. An awning, tester or canopy, మేలుకట్టు. A heap, a quantity, సమాహము. Extent, విరివి. "వినుత సస్యవికానముననుకనాన." Suca. iii. 286. "భవద్భులవికానమునీమలచాలబోరె." M. v. iii. 364. adj. Empty, కూనస్యము. Dull, మందము.

వికీర్ణము vi-tirnamu. [Skt.] adj. Crossed, passed, చాటబడిన. Given, ఇయ్యబడిన.

విత్త vitta. [Tel.] n. A very small sack. మిక్కిలి చిన్నగోన.

విత్తనము See under విక్త.

విత్తము vittamu. [Skt.] n. Wealth, riches, ధనము. adj. Known, తెలియబడిన. Obtained, gained, పొందబడిన. Famed, ప్రసిద్ధిపొందిన. Investigated, inquired into, విచారించబడిన.

విత్తు vittu. [Skt. from విద్ to know.] n. He who knows. తెలిసినవాడు. వేదవిత్తు skilled in the Vedas.

విత్తు vittu. [Tel.] v. a. To sow, విత్తుములువేయు, వేట్లు. "జాన్నులుగలయడవులునుమాదన్నుకవిత్తకఫలింను." Vish. ii. 156. n. A seed; a testicle,

విత్తనము, నీటము. విత్తనము vittanamu. n. A seed. విత్తు, నీటము. విత్తింను vittintsu. v. a. To cause to sow, to get to be sown. ఆపాలమును విత్తించినాడు he caused the field to be sown.

విదగ్ధము vi-dagdhamu. [Skt.] adj. Skilful, clever. సమర్థమైన, నేర్పుగల. విదగ్ధత vi-dagdhata. n. Cleverness. కాళ్యము, సమర్థత. విదగ్ధుడు vi-dagdhudu. n. A learned or clever man. కార్యకుశలుడు, నేర్పరి.

విదరము vidaramu. [Skt.] n. Splitting, చీల్చుట.

విదర్భము vi-darbhamu. [Skt.] n. A dry, or desert soil, మరుభూమి. విద్యుదేశము the country called Vidarbha, a district to the south-west of Bengal, the modern Behar proper. దేశభేదము. విద్యు a city of that name.

విదలింను or విదల్చు See under విదులు.

విదళనము vi-dalanamu. [Skt.] n. Breaking, rending, splitting, బద్దలుచేయుట. విదళనము vidalanu. n. Split pulse. కందులు ముదలైనవాటిపప్పు. Cuttings, chips. కేళ్లు, బద్దలు. adj. Opened, expanded, blown, as a flower. Rent, split. వికసించిన, పగిలిన, బద్దలైన. విదళించు vi-dalintsu. v. a. To split, cut, break, rend. పగులగొట్టు, నరుకు. "కడగినవీరుదారసిలిఖడ్గముచే విదళించినాచ్చులో." Krishn. Abhyu. ii. 156. విదళితము vidalitamu. adj. Rent, torn, split. Blown, expanded. పగులగొట్టబడ్డ, చించబడ్డ, వికసించిన.

విదారణము vidaranamu. [Skt.] n. Tearing, splitting, severing. చీల్చుట. విదారించు vidarintsu. v. a. To tear, split. పగులగొట్టు, చీల్చు. "దుర్గాదేవికినీకారాతలం దోడ్కోవిదారించి." Sananda Padya ii. 17

విదారితము vidaritam. adj. Torn, split,

dashed to pieces, బద్దలుచేయబడిన. M. VII. iv. 308.

విదాహము vi-dahamu. [Skt.] n. Great thirst. మూత్రైసదప్పిక.

విదిక్కు vi-dikku. [Skt.] n. An intermediate point (or half-point) of the compass, as south-east, south-west, north-west, north-east. రెండదిక్కుల నడుమ, మూల, అగ్నేయదిక్కుములు.

విదితము viditam. [Skt.] adj. Known, understood, evident, plain. తెలియబడిన, స్పష్టమైన. "వీరుదిక్కులరువిదితములు." M. III. ii. 34. విదితముగా viditamu-ga. adj. Clearly, plainly, evidently. విశదముగా, స్పష్టముగా. "విదితబుగ్గొస్తంబులు చదువుచు వుండె." Vish. vi. 8. "జగద్విదితముగను." Kuchleo. ii. 47. విదితుడు viditudu. n. A well-known or celebrated man. తెలియబడినవాడు, ప్రసిద్ధుడు.

విదియ vidiya. [from Skt. ద్వితీయ.] n. The second day after full moon or new moon. పక్షిమండు రెండవ రిథి.

విదీర్ణము vi-dirnamu. [Skt.] adj. Torn, split, burst. చీల్చబడిన. Expanded, opened, విచ్చిన. "నేమిఘట్టమును భూమివిదీర్ణమై పాంసు రూపమున సభంబువొరగ." BRY. 3256.

విదుడు vidudu. [Skt.] n. (In composition), one who knows. తెలిసినవాడు, ఎరిసినవాడు.

విదులు or విదురు vidulu. [Tel.] v. n. To fall or drop down. చాలు. ఆ చెట్టు పండ్లతో విదులు చున్నది the tree is overburdened with fruit. విదులును, విదులును, విదురును, విదురును, విదలింను or విదిలుచు vidulutsu. v. a. To shake off, get rid of. To reject angrily. తోడించు, దులుపు. నన్ను పట్టుకొని విదిలించి విదిచిపెట్టినాడు he seized me and chastised me. విదులుపు, విదుల్చు, విదురుపు or

విదుర్పు vidulupu. n. The act of shaking, విదులుట. విదిలింపులు vidilimpulu. n. plu. Chastisement, reprimand, నీవాట్లు.

విదుషి vidushi. [Skt.] n. A learned woman. పండితురాలు.

విదురము vi-duramu. [Skt.] adj. Very far or remote. నిండాదూరమైన. వివేకవిదురుడు he who is wholly devoid of wisdom. "తమకమ్మల వివేకవిదురుల." M. I. i. 129.

విదుషకుడు vi-dushakudu. [Skt.] A wag, jester, buffoon. హాస్యగాడు, శృంగారనాయక సవివులలో నొకడు. "విదుషక పూర్వకము పురాణవిగోష్ఠివిచార పూర్వకము." A. iv. 321. టి. విదుషక, పరిహాసములు. One who is given to fault-finding in others. విదుషితము vi-dushitam. adj. Dirty, ugly. మలీమనమైన, వికారమైన. "మఱివిదుషితకారము." P. iii. 352.

విదేశము vi-deshamu. n. A foreign country, abroad, any place away from home. పురదేశము, అన్యదేశము. విదేశస్థుడు vi-desa-sthudu. n. One who remains abroad, పురదేశమునందుండు వాడు. విదేశీ, విదేశీయుడు or విదేశ్యుడు vi-desi. n. A foreigner, పురదేశస్థుడు. "విదేశ్యుడెచు." A. iv. 298. విదేశగతుడు vi-desa-gatudu. n. One who is away from home, a pilgrim, emigrant, దేశాంతరగతుడు. విదేశత vi-desata. n. Absence from home, దేశాంతరవృత్త్యము. "ఇద్దరి మద్దరమైవిదేశతకా నొప్పకనొచ్చి మోహమును నూతమునిరి." Ila. iii. 165.

విదేహి vi-dahi. [Skt.] adj. Incorporeal, bodiless, without a body. శరీరవిహీనుడైన.

విదై or విద్దియ vidda. [from Skt. విద్య.] n. Science, knowledge, learning. చదువు. A trick, guile. "అద్దెభక్తునియరగొండెరినము విద్దెలాడుటగాక విందుమెతోల్లి, విపరీతిమందరు విసగబల్కింకు." BD. v. 208. విద్దెము or విద్దియము viddemu. n. The lottering

gait of an infant. నిలవ మొదలు పెట్టే విధమున అడే అట. "జనకుండయ్యల నిర్ణయమునకు నామగోచించుచునుచుంటిను." N. iv. 165. విద్యలూడు vidde-l-adu. v. n. To juggle, గారడీ విద్యలు చేయు.

విద్య vidya. [Skt. from వి to know.] n. Knowledge, science, learning, education; an art, కేదువు, జ్ఞానము. Conjuring, juggling. మహావిద్య the great art, i. e., magic. విద్యాధరుడు vidya-dharudu. n. A demigod of a particular class, a fairy, or genius, కీమూలనానాదిజాతి. విద్యార్థి vidyarthi. n. A pupil, student, చదువు కొనువాడు, చదువు కొనువాడు. విద్యావంతుడు vidya-vantudu. n. A man of learning.

విద్యమానము vidya-manamu. [Skt.] adj. Existing, present. వర్తమానము, ఉంటూఉండే. n. Condition, state. క్లితి. ఇప్పుడుఉండేవిద్యమానమునూస్తే if we consider the present state of things.

విద్యుత్తు vi-dyuttu. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు. విద్యోతిండు vi-dyotintu. v. n. To shine, ప్రకాశించు, వెలుగు.

విద్రుధి vidradhi. [Skt.] n. A deep seated or internal abscess. గర్భములొప్పుట్టి నాభిలో వైలువెళ్ళి ప్రాణభేదము. A disordered liver, కడుపులోనిబల్ల.

విద్రావము or విద్రావము vi-dravamu. [Skt.] n. Flight, retreat, running away from a battle field. పారిపోవడము. Flowing out, leaking.

విద్రుము Same as విద్రుము or విద్రుము. See under విద్రుము. (q. v.)

విద్రుతము vi-drutamu. [Skt.] adj. Liquidified, melted; flown, running, కరగి నీరుగా కార.

విద్రుమము vi-drumamu. [Skt.] n. Coral. పగడము. A tender or young leaf or shoot. చిగురు.

విద్యాంసుడు vidvamsudu. [Skt.] n. A learned man, a man of letters. పండితుడు. విద్యార్థుడు a patron of learning. విద్యాంసురాలు vidvamsu-r-alu. n. A learned woman. పండితురాలు, తెలివినస్త్రీ.

విద్యేషము vi-dvishamu. [Skt.] n. Enmity, hatred. పగ. విద్యేషి, విద్యేషి or విద్యేషుడు vi-dvishi. n. An enemy, foe. శత్రువు. "ఓరి విద్యేషయకారి." Chatu. 36. విద్యేషిండు vi-dvishintu. v. n. To bear malice or enmity, పగగొను, విరోధించు.

విధ vidha. [Skt.] n. Plenty, సమృద్ధి. విధము vidhamu. n. Kind, sort, way, manner, mode, state. ప్రకారము. Pay, wages, hire, శీలము. ఏవిధముగా how, in what manner? ఈ విధముగా thus. నీవు ఎన్నివిధాల చెప్పినా వినుదు whatever you may say he will not listen.

విధవ vi-dhava. [Skt. వి+ధవ.] n. A widow. వెనిమిటిలేనిది. A term of scorn, applied to both sexes.

విధాత or విధాతృడు vidhata. [Skt.] n. A name of Brahma, the creator. బ్రహ్మ.

విధానము vidhanamu. [Skt.] n. Doing. చేయుట. A command, rule, ordinance, ఆజ్ఞ. Performing prescribed rites, or acts prescribed in the sacred books of the Hindus. విధ్యక్షప్రకారము చేయడము. Worship, పూజ. విధాయకము vidhayakamu. n. An ordinance, order, decree, విధి, ఆజ్ఞ. adj. Binding, enjoined. విధాయకుడు or విధాయి vidhayakudu. n. A director, an authority, particularly in religion. నిర్దేశ, విధించువాడు.

విధి vidhi. [Skt.] n. An order, command, rule, law. నియోగము, విధానము. An act prescribed by the Vedas; an ordinance; duty. వేదకార్యవిధి, ఏర్పాటు. Providence. Fate, destiny, luck. భాగ్యము. Brahma,

God. విధిలేక వెళ్లినాను having no alternative I went there. పదిదినములు నీవు ఇక్కడ ఉండక విధిలేదు there is no alternative, you must remain here for ten days. నావిధి నేమిండును this is my fate, what can I say? విధివశమున కొరికినది, లేక, చిక్కినది it was found by chance. యథావిధిగా నడిచినది it was done according to rule. విధించు vidhintu. v. a. To order, command, ordain, prescribe, allot, adjudge, assign. ఆజ్ఞాపించు, నిర్ణయించు. ఏర్పాటు చేయు, కట్టడచేయు. నానికి ప్రాయశ్చిత్తము విధించినారు they appointed him a penance. ఈవిధి విధింపబడినది this punishment was awarded. యాభైరూపాదులు అపరాధము (లేక, జాలమానా) విధించినారు they sentenced him to pay a fine of Rs. 50. విధ్యుక్తము vidhyuktamu. adj. Prescribed. legal, యథావిధియైన. విధ్యుక్తముగా విధ్యుక్తముగా adv. Legally, in proper form or manner, యథావిధిగా.

విధుంతుడు vidhumtududu. [Skt.] n. A name of Rahu, రాహువు.

విధురము vidhuramu. [Skt.] adj. Agitated, distressed, overcome with anxiety or distress; bewildered, confused. Separate, absent, భయవశమైన, విస్వలమైన. ఎడచాలు నొందిన, వైకల్యమునొందిన. విధురుడు vidhurudu. n. A widower, భార్యచచ్చినవాడు.

విధువు vidhuvu. [Skt.] n. The moon, చంద్రుడు. Vishnu, విష్ణువు.

విధూతము vi-dhutamu. [Skt.] adj. Shaken, కదలింపబడిన. Left, let go, thrown, విడువబడిన.

విధూతి, విధూనము or విధూనము vi-dhuti. n. Shaking, tremor, trembling, కదలింపుట.

విధేయము vi-dheyamu. [Skt.] adj. Obedient, చెప్పినట్లుచేసే. విషయవిధేయముగా with humble obedience. విధేయత vi-dheyatu. n. Obedience. విధేయపర్యవేషము vi-dheyavisheshanamu. n. An adjective coming after

its noun. విధేయుడు vi-dheyudu. n. One who obeys; an obedient man. చెప్పినట్లు వినువాడు, విషయముగలవాడు.

విధ్వంసము vi-dhvamsamu. [Skt. వి+ధ్వంసము.] n. Great ruin, destruction. మిక్కిలి ధ్వంసము, నాశము. విధ్వంసితము vi-dhvamsitam. adj. Ruined, destroyed, పాడు చేయబడ్డ.

వివేచనము vi-natamu. [Skt.] adj. Bowed, bent, stooping, humble, modest. Trained, disciplined, వంగిన, సమ్రుదయ, గురుశిష్య మైన. వివేచి vi-nati. (వి+వేచి) n. Humility, modesty, reverence, విషయము. A salutation, bowing, సమన్వేషము. వివేచకుడు vi-natudu. n. A humble, modest or unassuming man, వినీతుడు, సమ్రుదు.

వివేచి vinani. [Tel. from విను.] adj. Unheard of, not heard of. శ్రవణముకాని. Not hearing. వివేచివాడు a deaf man.

వివేచితము vi-namitam. [Skt.] adj. Much bowed down, declined, humbled, conquered, మిక్కిలివంచబడిన, వంగిన, జయించబడ్డ.

వివేచము vi-namramu. [Skt. వి+వేచము.] adj. Much bent, bowed, humble, modest. మిక్కిలివంగిన, లొంగిన.

వివేచము vi-nayamu. [Skt. వి+వేచము.] n. Humility, modesty, gentleness, mildness, reverence, వివేచి, వివేచి. వివేచితముగా or వివేచితముగా humbly.

వివేచవంతుడు vi-naya-vantudu. n. A humble man, సమ్రుదిగలవాడు. వివేచవంతుడు vi-naya-vantudu. n. One who acts humbly, సమ్రుదిగో నడచుకొనువాడు.

వివా or వివాగా vinda. [Skt.] adv. Save, except, without. తప్ప. వివాము or వివానము vinyantinu. v. n. To except, exclude, make an exception of, leave out of account. తప్పించుచు, విడిచి పెట్టు.

వివాయకుడు *vinayakudu*. [Skt.] A name of Ganesa, విష్ణు శ్వరడు.

వివాళము *vi-nāsamu*. [Skt. వి+నాశము.] n. Great ruin, total loss, destruction, annihilation. మిక్కిలి నాశము. నీకు వివాళమువచ్చినా are you rushing on destruction? వివాళమునొందు to perish.

వినిందించు *vi-nindintsu*. [Tel.] v. a. To blame much, మిక్కిలి నిందించు.

వినికీ, వినికీడి or వినిసింపు See under విను.

వినిమయము *vi-nimayamu*. [Skt.] n. Barter, exchange. ఒక వస్తువును ఇచ్చి మరొకటిని వుచ్చుకోవడము, వస్తువులమారుపు. A pledge, deposit, security, కుదును.

వినియోగము *vi-niyōgamu*. [Skt. వి+నియోగము.] n. Using, use, utility, advantage, serviceableness, ఉపయోగము. Sharing any thing sacred, as gifts distributed among Brahmins at a temple. గుడిలో ప్రసాదమునుంచి పెట్టడము. అందువల్ల నేమి వినియోగము what is the good of it? వినియోగము లేని మాట an unprofitable statement. వినియోగించు or వినియోగపడు *vi-niyōgintsu*. v. n. To be used or applied. ఉపయోగపడు. వినియోగించు or వినియోగపరచు *vi-niyōgintsu*. v. a. To use, apply. ఉపయోగపరచు. నీయావచ్చుకీని వినియోగపరచవలసినది you must use every effort; you must apply or put forth all your strength. దీనిని దేనికి వినియోగపరచవచ్చును to what purpose can this be applied? **వినియుక్తము** *vi-niyuktamu*. adj. Used, ఉపయోగించబడినది.

వినిర్గతము *vi-nir-gatamu*. [Skt.] adj. Gone out, departed from. అవకతమైన, బయలు వెడలిన. "నిర్గతప్రసాది వినిర్గతపాపి." BD. ii. 406.

వినిర్మలము *vi-nir-malamu*. adj. Very pure, or clear. నిష్కల్మషమైన.

వినిర్ముక్తము *vi-nir-muktamu*. [Skt.] adj. Liberated, let loose or free, exempt, free from, విడువబడినది.

వినివారణము *vi-nivāranamu*. [Skt. వి+నివారణము.] n. Prevention; an obstacle, hindrance. "తనయాయెవ్వరియందు జిక్కుపడనేడందంబునుంగానకే వినివారణంబునుబొందనే వెరపు నేవి శ్రాంతియుండెందవు." Bhāg. x. §. ix 9.

వినివేదితము *vi-nivēditamu*. [Skt. వి+నివేదితము.] adj. Offered, as sacrifice. వైశేష్యము చేయబడినది.

వినిష్కాంతము *vi-nishkrāntamu*. [Skt. వి+నిష్కాంతము.] adj. Going out, setting out. బయలు వెడలిన. "మరియు విష్ణుపాద వినిష్కాంతయు శశాంకకమండలస్థావయునైన యాకాశంక." Vish. iii. 37.

వినిష్ఠ్యూతము *vi-nishthyūtamu* [Skt. వి+నిష్ఠ్యూతము.] adj. Cast, thrown, sent, directed, despatched, ejected from the mouth, spit. వినిర్గతమైన, ఉచ్చితమయినది.

వినితము *vi-nitamu*. [Skt. వి+నితము.] adj. Humble, modest, trained. విషయముగల, శిక్షితమైన. **వినితుడు** *vi-nitudu*. n. One who is humble, modest, unassuming; one who is educated or trained. విషయముగలవాడు, చక్కగా శిక్షించబడినవాడు.

వినిలము *vi-nilamu*. [Skt. వి+నిలము.] adj. Black. నల్లని. "వినిలకుంఠల." Vasu. iv. 147.

విను *vinu*. [Tel.] n. The sky. ఆకాశము. "అరణ్యలో వరాగము భయంకరమై వినుసిద్ధిబర్చువఱు." Vish. ii. 140. **విను కేంపు** *vinu-kempu*.

n. The Sun, సూర్యుడు, ద్యుమణి. **వినుమాలి** or **విన్నుమాలి** *vinu-tsūli*. n. The wind, గాలి. **వినుత్రిచ్చి** *vinu-drimmari*. n. An aerial being, భువరుడు. **వినుప్రోలు** *vinu-prōlu*. n. Heaven. Lit. a city in the sky. **వినుమాను** *vinu-mānu*. n. The heavenly

tree, కల్పవృక్షము. **వినువలను** or **విన్వలను** *vinu-valanu*. n. Heaven. స్వర్గము. **వినువాక** or **విన్నుది** (విను+నది) *vinu-rāka*. n. The heavenly (Ganges, ఆకాశంక, స్వర్నది. **వినుసిగవేవర** *vinu-siga-dēvara*. n. Siva.

విను *vinu*. [Tel.] v. a. To hear, to listen to, ఆకర్ణించు. To pay attention to, give heed to, obey. మాటవినినది disobedient. విన్నావా did you hear? వింటివా have you heard? do you hear? వినడాయె he did not listen. పెద్దలమాటను listen to the advice of your superiors. స్కాందపురాణము విన్నాడు he had the Skānda Purāna read to him. **వినుబడు** *vinu-badu*. v. n. To be heard, విను. నాకు వినుబడినది I heard it. **వినుము** *vinami*. n. Not hearing, not obeying. వినుకపోనడము. **వినువచ్చు** *vinu-ratstu*. v. n. To be heard. వినుబడు. ఆ చప్పుడు వినువచ్చినది that noise reached my ears. **వినికీ**, **విని** or **వినికీడి** *viniki*. n. Audience, hearing, listening. వినుడము. నాకు అట్లా వినికీ I have heard so. **వినిపించు** or **వినుచు** *vinipintsu*. v. a. To cause to hear. వినుజేయు. To tell, to read out or aloud. ఆ బాలు నాకు వినిపించినాడు he read the letter to me. v. n. To be heard వినువచ్చు. నాకు వినిపించినది I heard it. తుపాకిలాగు వినిపించినది it sounded like a gun. **వినుకలి** or **విన్కలి** *vinukali*. n. Hearing. వినికీ, వినుట. **వినుకలికంటి** *vinukali-kanti*. n. A snake. వినువారమాటలు slander, backbiting, చాడీమాటలు.

వినుతము *vi-nutamu*. [Skt. వి+నుతము.] adj. Laudable, praiseworthy. స్తుతించదగిన. **వినుతి** *vi-nuti*. n. Great praise, commendation, applause. స్తోత్రము. **వినుతించు** *vi-nutintsu*. v. a. To praise greatly, commend. స్తోత్రముచేయు. **వినుతుడు** *vi-nutudu*. n. One who is praised, lauded. స్తోత్రముచేయబడినవాడు.

వినుత్నము or **వినుతనము** *vi-nūtnamu*. [Skt. వి+నుతనము.] adj. Novel, new, fresh. నవీనమైన, కొత్త.

విహోదము *vinōdamu*. [Skt.] n. Play, sport, pastime; an interesting pursuit, pleasure. క్రీడలు, పుస్తకము, క్రీడ, వేడుక, విలాసము. మృగయావిహోదము pleasures of the chase. "ఇచ్చెయి బ్రహ్మాండ ప్రళయంబులనేకములుచనియెనువియ్యల విహోదములు నారాయణునకు." Vish. i. 54. **విహోది** *vinōdī*. n. One who is delighted or made happy, one who delights in. ఉల్లాసముగలవాడు. కలహవిసూది lone who loves quarrelling. "కర్పకర్పములొక్కటికర్పవిహోదమునకు తత్సమమునకు జలియు." Vēma. 529. ఏ ప్ర విహోదులు sham priests, a certain caste of beggars who call themselves Brahmins. **విహోదించు** *vinōdintsu*. v. n. To revel, play, sport, rejoice, సంతోషించు, క్రీడించు, క్రీడాదులచేత ప్రార్థువుచు.

విన్కలి See under విను. **విన్క** Same as వినికీ. See under విను.

విన్న *vinna*. [from Skt. వృణ.] adj. Pale. విన్నమైనది. **విన్నదనము** or **విన్నన** *vinna-danamu*. n. Dejection, sorrowfulness, భేదము, చిన్నతనము. Paleness, వైకల్యము. Diminution, wanting, మూల్యత, కొరవడిడము, తక్కువయగుట, లేకపోవుట. "అట్లువిఫలప్రయత్నముచేయవలెనా సిద్ధిదనమునజనియెనవ్వేటకాడు." P. ii. 217. **విన్ననగు** or **విన్ననైవ** *vinna-n-āgu*. adj. Dejected, sorrowful, desponding, భిన్నమైన, చిన్నబోయిన, విమర్షితుడైన, వ్యాకులమైన. **విన్ననగు**. v. n. To be dejected, to be in sorrow. భిన్నుడగు, చిన్నబోవు. **విన్నబోవు** or **విన్నబడు** *vinna-bōvu*. v. n. To become pale, వికలమగు. To be dejected or sorrowful, వ్యాకులమగు, భిన్నుడగు, చిన్నబోవు. "నీకింత మాత్రమే విన్నబడనేల." Parij. iv. 69. **విన్నబోయిన** *vinna-bōyina*. adj. Dejected,

desponding, downcast. విన్ను మైన, వివర్ణు మైన. "విన్నంబోయిన మోముతో పూదయ నిక్కేదంబుతో." Ellana. i. 238. **విన్ను బాటు** *vinna-batu*. n. Dejection, sorrowfulness. వివర్ణుక. Paleress, కైవర్ణ్యము. "నావుచువిన్ను బాటువదనంబుననింగుకడోపబడై." Swa. ii. 58. **విన్నుయై** *vinna-yai*. adv. Being sorry. వివర్ణుయై, చిన్నబోయినదై. "నాగమవిన్నుయైనగ కెల్లమాని. Pal. 89.

విన్నునవు *vinnanuvu*. [Tel.] n. Skill, శేర్పు. Manner, విధము.

విన్నపము *vinna-apamu*. [from Skt. విజ్ఞాపనము.] n. A petition, request. మనవి, విజ్ఞాపనము. **విన్నపత్రిక** *vinna-patrika*. (విన్నపపత్రిక.) n. A petition, విజ్ఞాపనపత్రిక.

విన్నము *vinnamu*. [Skt.] adj. Made known, తెలియబడిన. Considered, విచారించబడిన.

విన్నపించు *vinna-vinsu*. [from Skt. విజ్ఞాపించు.] v. a. To represent, tell, narrate. మనవిచేయు, విజ్ఞాపనముచేయు, విజ్ఞాపించు.

విన్నాణము *vinnaṇamu*. [from Skt. విజ్ఞానము.] n. Capacity, skill, dexterity. సామర్థ్యము, శేర్పు, చాతుర్యము. Grace, beauty, అందము. A certain hold in wrestling. శైలిసట్టు. "విన్నాణంబునతోర శేర్పురుమహా కీర్తి ప్రతాపాదిసంపన్నుల్ విారలుమేటిమల్లరనగా." B. X. 36. 17. **విన్నాణమైనది** that which is fine or graceful, నాణమైనది, సాగమైనది.

విన్నాణి *vinnaṇi*. n. One who is skillful or dexterous, శేర్పురి. An ascetic, a recluse. **విన్నాణము** or **విన్నాణపు** *vinnaṇamu*. adj. Skillful, clever, శేర్పుగల. Graceful, handsome, అందమైన, సాగమైన. "విన్నాణపుంబిరుదుల్ దిద్దిననిర్దమనాకయరద్రీ నెక్కి." Ranga Rao Charitra. ii. 221. **విన్నాణముగా** *vinnaṇamuga*. adv. Gracefully, skillfully. సాగముగా, శేర్పుగా.

విన్ను *vinnu*. [Tel. another form of విను.] n. The sky.

విన్యసించు *vinnyasintu*. [Skt.] v. a. To keep to place or put, ఉంచు. **విన్యస్తము** or **న్యస్తము** *vi-nyastamu*. adj. Kept, placed, ఉంచబడిన. **విన్యాసము** *vi-nyasamu*. n. Keeping, placing, ఉంచుట.

వివంది or **వివందిక** *vipanchi*. [Skt.] n. A lute. వీణ.

వివక్షము *vi-pakramu*. [Skt. వి+పక్వము.] adj. Raw, not boiled. పండని, పరిపక్వము కాని.

వివక్షము *vi-pakshamu*. [Skt.] n. An enemy's side, శత్రుపక్షము. **వివక్షుడు** *vi-pakshudu*. n. An opponent, enemy, శత్రువు.

వివణము *vi-panamu*. [Skt.] n. Selling, అమ్మకము. **వివణి** *vipani*. n. A shop, a stall, a market place. అంగడి, అంగళ్ళిబాహు, అంగడివీధి. A merchant, వర్తకుడు.

విపత్తి or **విపత్తు** *vi-patti*. [Skt.] n. A crisis; a sad event, calamity, misfortune, disaster, ఆపద, ఇడుము. **విపద్దశ** *vipad-dasa*. n. The time of calamity. ఆపత్కాలము. **విపన్నము** *vi-pannamu*. adj. Luckless, unhappy, unfortunate. అపదనొందిన. **విపన్నుడు** *vi-pannudu*. n. One who is unfortunate. అపన్నుడు, అపదనొందినవాడు.

విపథము *vi-pathamu*. [Skt. వి+పథము.] n. A wretched road, a bad path. చెడురోడ్డు.

వివరీ *vipari*. [Tel.] n. Exchange. వివరీదస్తా **వేణ** a deed of exchange.

వివరీతము *viparitamu*. [Skt.] n. Contrariety, reverse, queerness. Abundance. వివర్ణయము, వ్యత్యస్తము. adj. Reverse, inverse, contrary, opposite. Strange, odd, prodigious, unusual, queer, unnatural, విచిత్రయమైన, వ్యత్యస్తమైన. **వివరీతముగా** *viparitamu-ga*. adv. Contrariwise, incongruously

unnaturally. Abundantly. విచిత్రయముగా, విస్తారముగా. **వివర్ణయము** *viparyayamu*. adj. Reverse, inverse, contrary, queer, strange, unnatural, విచిత్రయమైన. వివర్ణయదురాగ్రహము violent or outrageous anger. **వివర్ణయము** or **వివర్ణాసము** *viparyayamu*. n. That which is opposite, contrary, reverse. Difference, వ్యత్యాసము.

వివశ్చిత్తు or **వివశ్చిత్తుడు** *vipaschittu*. [Skt.] n. A learned man. విద్వాంసుడు. "మోలం జాట్టలదండపాధులవివశ్చిత్తులకొ." K. P. ii. 29.

విపాకము *vi-pakamu*. [Skt. వి+పాకము.] n. Ripeness, maturity. Result, event. The fruit or consequence of action. The crisis or fulness of time. పరిపాకము, పంజామము, పాకము, భాగ్యము.

విపాటనము *vi-patanamu*. [Skt.] n. Breaking, dashing to pieces. బద్దలుచేయుటము. **విపాటితము** *vi-patitamu*. adj. Broken, dashed to pieces. బద్దలుచేయుటచేసిన. S. iii. 374.

విపాటిక *vi-patika*. [Skt.] n. Sores or blisters in the hands and feet. A kibe or ulcerated chilblain. పాదస్నోటము.

విపినము *vipinamu*. [Skt.] n. A forest, wood, jungle, అడవి.

విపులము *vipulamu*. [Skt.] adj. Extended, huge, big, vast, large, much, deep. విరివి మైన, విస్తారమైన. "విపులాగ్రనంటయ్యై ప్పుడు అనతిగ్రక్తియవ్వుడై." M. I. i. 158. "విపులపరాక్రమకాలి." Bobbili ii. 99. **విపుల** *vipula*. n. The earth. భూమి.

విప్ప *vippu*. [Tel.] v. a. To open, untie, loose. మడివిప్ప to untie a knot. కథకు విప్ప to solve a riddle. ఆ సంగతిని విప్పి చెప్పినాడు he explained the matter clearly. కంకణాని విప్పేవరకా until the marriage was over. n. Loosing, opening, untying, విరియుట, విప్పడము, విడదము. Extension.

spreading, విస్తారిత, బాహుళ్యము, ప్రాళయము. "పీఠి ఛక్ర కృతవాలవలల్ల శ్రుజమన జాట్ట తోవిప్పతోచరిదొండమడి." A. iv. 192. adj. Extensive, large, విస్తారమైన. "విప్పకవిగు గొప్పకొప్పన కిరల్లకలవలదంబు: మోపుమిర." T. iv. 144. **విప్పగా** *vippu-ga*. adv. Extensively, greatly, widely. విస్తారముగా. "వింతసంకల జీసివిప్పగా దోపిచియు మంతపూసల మెనుగుమ్మి." H. iv. 134. "విప్పగవిరతే నవానవిరివిడినయిల్." ib. ii. 81. **విప్పగు** *vippu-gu*. adj. Large, great, wide. విశాలమైన. "అప్పెనుకేక విధివము విప్పగుదన్నురనికట వునిరివాకొ." A. ii. 83.

వివ్ర *vipra*. See under వివ్రుడు. **వివ్రక్యప్రము** *vi-prakryshlamu*. [Skt.] adj. Remote, distant. దూరమైన.

వివ్రతివత్తి *vi-prati-patti*. [Skt.] n. Disbelief, unbelief, want of confidence, అసమ్మతి. Confusion of mind, కలత. Enmity, విరోధము.

వివ్రయోగము *vi-pra-yogamu*. [Skt.] n. Separation, especially of lovers. వియోగము, స్త్రీపురుషులయడబాటు.

వివ్రలంఘము *vi-pri-lambhamu*. [Skt.] n. Separation, ఎడతాటులు. Deceiving (by a false affirmation or by not keeping a promise), a quarrel. విసంవాదము, ఒప్పుకొని లేదనిపోట్లాడడము. **వివ్రలబ్ధ** *vi-pri-labdh*. n. A mistress whose lover is not true to appointment. సంకల్పమును ద్రుయింపినాక మోసముపోయి గుఱుగుడునాయక. **వివ్రలబ్ధము** *vi-pri-labdhumu*. adj. Tricked, cheated. నంచించబడిన.

వివ్రలాపము *vi-pri-lapamu*. [Skt.] n. A self-contradictory expression or statement, nonsense, మోస వివాదము.

వివ్రశ్చిక *vi-prasuka*. [Skt.] n. A witch. నాగకత్తి.

విప్రియుము *vi-priyamu.* [Skt.] adj. Disliked, disagreeable, displeasing. అనిష్టమైన, అసహ్యమైన.

విప్రుడు *viprudu.* [Skt.] n. A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. **విప్ర** *vipra.* adj. Brahmanical, బ్రాహ్మణ సంబంధమైన. **విప్రవిహారులు** *vipra-vimodulu.* n. plu. A certain class of Brahmins who are jugglers. గారడవిద్య గాండ్రయుండే బ్రాహ్మణులు.

విప్లవము *vi-plaramu.* [Skt.] n. Ruin; a national calamity. దేశోపద్రవము.

విఫలము *vi-phalamu.* [Skt.] adj. Fruitless. నిష్ఫలమైన.

విబుధుడు *vi-budhudu.* [Skt.] n. A god, an immortal, వేదపు, దేవత. A learned man, a teacher, విదుషి.

విబూది *vi-badi.* [from Sk. విభూతి.] n. Ashes, బూది, భస్మము. విబూదిపత్రి a plant called *Ocimum basilicum.*

విభ *vibha.* [Skt.] n. Lustre, light. శేజస్సు. **విభాకరుడు** or **విభావసుడు** *vibha-karudu,* n. The sun, సూర్యుడు.

విభక్తము *vi-bhaktamu.* [Skt.] adj. Divided, proportioned. విభజించబడిన, పంచబడిన. **విభక్తి** *vi-bhakti.* n. A share, విభాగము. Any case of a noun. సుప్ర, ప్రథమాది. **విభక్తుడు** *vi-bhaktudu.* n. A co-parcener, one who has received his portion. One of a family that has taken his share of the family estate. పాలుపంచుకొనినవాడు, వేరుపడినవాడు. మీరు విభక్తులా అవిభక్తులా is your family divided or undivided? i. e., have you shared your property or do you live together? **విభజనము** *vi-bhajanamu.* n. Separation, dividing, allotment, విభాగము, విభజించుట. Details, particulars, వివరము. **విభజనగా** *vi-bhajana-ga.* adv. Particularly, in detail. వివరముగా. **విభజించు** *vi-bhajintsu.* v. a. To divide, share. వేరుచేయు, విభాగించు, పంచు.

విభవము *vibhavamu.* [Skt.] n. Wealth, riches. సంపద, ధనము. ఆ ఉత్సవము విభవముతో జరిగినది the festival was grandly performed. "అవ్వగొనినీయు విభవము." (Sumati. 21) luxury supported by contracting debt. **విభవ** *vibhava.* n. The name of a Telugu year.

విభాగము *vi-bhagamu.* [Skt.] n. A share, part, portion. పాలు. Division into shares. పంచుము, పంచుట. **విభాగించు** *vi-bhagintsu.* v. a. To share out, divide. పంచు, భాగించు. **విభాజకము** *vi-bhajakamu.* adj. That which divides. విభజించుచుంది. n. In Arithmetic, a divisor, విభాగించు సంఖ్య. **విభాజితము** *vi-bhajitamu.* adj. That which is divided. విభజించబడినది. n. A quotient, భాగవారముందు భాగించుగా వచ్చుడైన మొత్తము. **విభాజ్యము** *vi-bhajyamu.* adj. That which is to be divided. n. A dividend.

విభాతము *vibhatamu.* [Skt.] n. Dawn, daybreak. ప్రారంభకాలము.

విభావము *vi-bhavamu.* [Skt.] n. Acquaintance. Attraction or excitement; that which attracts or excites, us dress or perfumes, పరిచితి. కామోద్దీపనము, రసోత్పాదన కారణము. "విభావము యోగ్యా యోగ్య విభావము గా గాననలయును హేతుబుద్ధి." Bill. iii. 27.

విభావరి *vibharari.* [Skt.] n. Night. రాత్రి.

విభావసుడు. See under విభ.

విభాష *vi-bhasa.* [Skt.] adj. (In Telugu grammar) optional.

విభిన్నము *vi-bhinnamu.* [Skt.] adj. Broken. భగ్గు మైన. విభిన్న హృదయై with broken hearts. Vish. viii. 407.

విభితకము *vibhitakamu.* [Skt.] n. A tree called *Beleric myrobalan,* or, *Terminalia belerica.* కన్నకలము, తాండ్ర చెట్టు.

విభీషణము *vi-bhishanamu.* [Skt.] adj. Formidable, fearful, terrific, alarming. ముక్కల భయకరమైన. గూరులమైన. విభీషణ

ముగా *vi-bhishanamu-ga.* adv. Formidably, terribly, భయకరముగా. **విభీషణుడు** *vi-bhishanudu.* n. The name of Ravana's brother.

విభు *vibhu.* [Skt.] adj. Omnipresent, all-pervading, eternal. నిశ్చయము. నిశ్చలము. **విభుడు** or **విభువు** *vibhudu.* n. Lord, master, ruler. స్వామి, ప్రభువు. **విభుమే** విభువు God is lord alone, God is above all.

విభూతి *vi-bhati.* [Skt.] n. Blessedness, divine excellence or power. Happiness, సంపద, విశ్వోదయము. A divine attribute. **అణిమారులు** అష్టవిభూతులు the eight divine attributes. These are అణిమ invisibility, లభుమ buoyancy, ప్రాప్తి omnipresence, ప్రాకాశ్యము amplitude, వహిమ gravity, or vastness, ఈశత supremacy, dominion, వశిష్టము omnipotence, and కామావశయిత miraculous creation, &c., at pleasure. White ashes of cowdung, with which the worshippers of Siva smear themselves, తెల్లనిబూడిద. Hence సాము విభూతపాలయనది the money is all gone to ruin: lit. to ashes. **విభూతిపండ్లు** *vibhuti-pandlu.* n. Balls of white ashes, తెల్లనిబూడిద గుండెలు.

విభూషణము *vi-bbhushanamu.* [Skt.] n. An ornament, decoration. అభరణము. **విభూషితము** *vi-bbhushitam.* adj. Adorned. అలంకరించబడిన.

విభేదము *vi-bhedamu.* [Skt.] n. Dividing, breaking, wounding. Difference, discrepancy, distinction, separation. Enmity. విచ్ఛేదము, వ్యుత్తన్నము, వైపరీత్యము, శత్రుత్వము.

విభ్రముము *vi-bhramamu.* [Skt.] n. Turning round, whirling. An error, mistake: doubt, misapprehension, ప్రాంతి. సంశయము. Female dalliance, love, beauty. సోగో. అలంకారము. పిలాసము. "తనూవి భ్రమంబు." T. iii. 41. "అహల్యావిలాసవిభ్రమంబులకుంబు." N. vii. 86. ఓంకారము.

మంబులు, శృంగారచేష్టులు. A particular feat or gesture in dancing. అభినయభేదిము.

విభ్రాంతి *vi-bhranti.* n. Error, confusion, hurry, flurry, precipitation, భ్రమము, అతులము. "సంతోషవిభ్రాంతి." Vedanta Ras. ii. 131. టి. సంతోషమునల్ల కలిగిన తొందర పాలుచేతన.

విభ్రాజిత or **విభ్రాజి** *vi-bhrajita.* [Skt.] adj. Splendid, luminous, shining. ప్రకాశితమైన. "ప్రవిమలక్రీవిభ్రాజితమహిమ." BD. ii. 1059.

విమతుడు *vi-matudu.* [Skt.] n. A dissenter, one of another opinion, an opposer; one who is malevolent or spiteful, an ill wisher, an enemy, విరుద్ధమైన మతినుగలవాడు, అన్యమతస్థుడు. శత్రువు. "విమతులబలమయక నైదిమగోనుజనుడు." P. i. 542.

విమర్దనము *vi-mardanamu.* [Skt.] n. Grinding, rubbing, pounding, trituration. మారడము, పూయడము.

విమర్శ, **విమర్శము** or **విమర్శనము** *vimarsa.* [Skt.] n. Examination, scrutiny, investigation: an inquiry, trial. విచారణ. **విమర్శించు** *vimarsintsu.* v. a. To examine, try, enquire into. విచారణచేయు, పరీక్షించుచేయు.

విమలము *vi malamu.* [Skt.] adj. Pure, stainless, unspotted. Clear, apparent, evident, sound. నిష్కలమైన, ఒప్పిదమైన.

విమాత *vi-mata.* [Skt.] n. A step mother, సవతిత్తి. **విమాతృబుడు** *vi-matrijudu.* n. A step-mother's son. సవతిత్తికొడుకు.

విమానము *vimanam.* [Skt.] n. The chariot of a god, దేవతలు ఆకాశముండు ఎక్కితనగడి రథము. A car, vehicle, carriage. An emperor's palace, చక్రవర్తియొక్క సోదము. A horse, గుర్రము. The pinnacle or upper dome of a temple over the sanctum. "నవరత్న ప్రస్థలదివ్యపుష్పము." U.Rk. ii. 26.

విముక్తము *ri-muktamu.* [Skt.] adj. Quite liberated, freed, redeemed. మిక్కిలి విడువబడిన, నిప్పు త్రవ్విన. విమోచనము చేయబడిన. **విముక్తి** *ri-mukti.* n. Liberation, release, redemption, especially final emancipation from further transmigration. విమోచనము, మోక్షము, అపవర్గము. **విముక్తుడు** *ri-muktudu.* n. One who is liberated or redeemed. విమోచనము చేయబడినవాడు, ముక్తుడు.

విముఖుడు *ri-mukhudu.* [Skt.] n. One who has turned away his face, పరాభ్యుభుడు.

విమోచనము *vi-mochanam.* [Skt.] n. Liberation, liberating. విముక్తి. నాకర్త విమోచనమైనది my troubles are over. **విమోచితము** *vi-mochitam.* adj. Liberated, freed, redeemed. విమోచనము చేయబడిన, విడిపింపబడిన.

విమోహము *vi-mohamu.* [Skt.] n. Great or excessive passion or love, మిక్కిలి మోహము. **విమోహించు** *vi-mohintsu.* v. n. To love excessively, మిక్కిలి మోహించు. **విమోహితుడు** *vi-mohitudu.* n. One who loves excessively.

విరుల్ or **విరుల్లు** *viyat.* [Skt.] n. The sky. ఆకాశము. **విరుచ్చుడు** *viyach-charudu.* n. A treader of the skyey paths, i.e., a celestial, a god, నభశ్శరుడు, ఖచరుడు. **విరుచ్ఛథము** *viyat-pathamu.* n. The skyey path between earth and heaven. ఆకాశమార్గము. **విరువాగారము** *viyad-agaramu.* n. The skyey mansion, Heaven. ఆకాశనికేతనము. "అత్యున్నతైరనహంకారరవం బునవియదాగారంబెల్లనేదిల్ల." M. I. vi. 16. **విరుద్ధంగ** *viyad-ganga.* n. The heavenly Ganges, ఆకాశగంగ.

విరుసుము or **విరూసుము** *viyusumu.* [Skt.] n. Pain. బాధ.

వియుక్తము *vi-yuktamu.* [Skt.] adj. Separated, sundered. వియోగముగల. **వియుక్తుడు**

vi-yuktudu. n. One who is separated, వియోగి.

వియోగము *vi-yogamu.* [Skt.] n. Separation, disunion, absence, especially of lovers. Death. ఎడబాటుడము, ఎడబాటు, చావు. నాకు భార్యవియోగమయినరరువార after I lost my wife.

వియ్యము *viyyamu.* [Tel.] n. Connection by marriage, binding together, వైవాహిక సంబంధము, ఇచ్చిపుచ్చుకోళ్లు, సంబంధము. Also, same as వియ్యంకుడు. **వియ్యంకుడు** *viyyankudu.* [వియ్యము+అంకుడు] n. The father of one's son-in-law or daughter-in-law. **వియ్యపురాలు**, **వియ్యంకురాలు** or **వియ్యపుసాని** *viyyapu-ralu.* n. The mother of one's son-in-law, or daughter-in-law, వియ్యమందినాది. ఆమె నాకు వియ్యంకురాలు she and I are connections through our children having married. **వియ్యమండు** *viyyam-andu.* v. a. To form a marriage connection, to intermarry, సంబంధము చేయు, పడుచునిచ్చిపుచ్చుకొను. మేము వాటితో వియ్యమండుకూడదు they and we cannot intermarry. **వియ్యముకాదు** *viyyamukadu.* n. A relation by marriage, బంధువు. Also, Same as వియ్యంకుడు.

విరక్తి *vi-rakti.* [Skt.] n. Dislike, aversion, disinclination: a loathing or disgust at earthly enjoyments. విరాగము. సంతానము లేనివాని బ్రతుకేమి బ్రతుకని వానికి విరక్తిపుట్టినది he began to feel deep dissatisfaction at the thought that the life of the childless is no life at all. ఇందునల్ల ఆమెమది అయినకు విరక్తిపుట్టినది this made him dislike her. **విరక్తుడు** *vi-raktudu.* n. One who dislikes or hates.

విరగడ See under విరగు.

విరచించు *vi-rachintsu.* [Skt.] v. a. To write much; to make, form, frame, compose, వికేషముగా రచించు. చేయు. **విరచితము**

vi-rachitam. adj. Composed, framed, formed. వికేషముగా రచితమైన. చేయబడిన.

విరజి *viraja.* [Skt.] n. The name of the river Styx. వైకుంఠమువద్ద ఉండే ఒకనది.

విరజోడి, **విరజోడి**, **విరవాడి** or **విరవాడి** *vira-dzaji.* [Tel] n. The Double Jasmine. నవమాలికావృక్షము, దానిపువ్వును.

విరటుడు *viratudu.* [Tel.] n. The king of the Virāta country.

విరతి *vi-rati.* [Skt.] n. Stopping, ceasing, rest, pause, cessation. The caesura or pause in a verse. విరామము, విశ్రాంతి. **విరతము** *vi-ratamu.* adj. Stopped or ceased, rested. విమంచిన, నిలవిన, చాలించిన. **విరతుడు** *vi-ratudu.* n. One who has rested, stopped or ceased. చాలించుకొన్నవాడు.

విరథుడు *vi-rathudu.* [Skt.] n. One who is uncoached or flung from his chariot. రథవిహీనుడు.

విరమించు *vi-ramintsu.* [Skt.] v. n. To cease, to be at an end, to rest, తీరు, మగిలిపోవు, విశ్రాంతిబొందు.

విరళము or **విరాళము** *viralamu.* [Tel.] n. A certain tax. ఒకకథమైనపన్ను. (అపరిశీలించి అంటారు.) [Skt.] adj. Separated by an interval, remote, rare, clear as handwriting. ఎడమెడముగానుండే, వెలితిగానుండే, అరుగుగానుండే. **విరళముగా** *viralamu-ga.* adv. Distinctly, clearly. స్పష్టముగా. **విరళి** *virali.* adj. Broad, విశాలము.

విరవాణు *vira-vāyu.* [Tel. వి+పాయు.] v. n. To separate, part, divide. వ్రీలు, పాయలగు. **విరవారు** *vira-varu.* (వి+పారు) v. n. To fly dispersedly. చెడజారిపోవు. "భీరిమాణున్న ఎవరవారపోయి, బలిమాలిరణము లోవారవేచెపును." Pal. 15. **విరవిర** *viravira.* n. Blossoming, విరియుట. Kicking about spasmodically. Paleness. **విరవిరపోవు** or **విరవిరమపు** *vira-vira-pōru.* v. n. To turn

pale, to be faint, to be convulsed. To be heated. వెలవెలపోవు, కాళ్లుచేతులుతీయు, చచ్చిపోవు, ఎండతీక్ష్ణముచేరి దేహము విరివిరలాడు. "పిడుగువిధముననడు నెత్తిత్రేనెత్తెయుటయు, వెసగాళ్లుచేతులు విరివిపోవ, వశముగాకలివిరవ్రాలంగనపుడు." DRU. 1024.

విరసము *vi-rasamu.* [Skt.] n. Unpleasantness, bad terms, ill-will, disagreement. కలహము. **విరసించు** *vi-rasintsu.* v. n. To hate, కేషించు.

విరహము *virahamu.* [Skt.] n. Separation, parting, absence of lovers, ఎడబాటు, వియోగము. **విరహాపము** or **విరహాన్ని** the grief or pain caused by the absence of a lover. **విరహి** *virahi.* n. One who is separated from her whom he loves. వాయికావియోగముగలవాడు. **విరహిణి** *virahini.* n. A woman who is absent from her husband or lover. వియోగిని, ప్రియవియోగముగల స్త్రీ.

విరహితము *vi-rahitam.* [Skt.] adj. Separated, left, విడువబడిన. Devoid of, లేని. **విరహితుడు** *vi-rahitudu.* n. One who is without, or devoid of, లేనివాడు. అవ్యంతి విరహితుడు he who is without origin or end.

విరహితాత్కంఠిత *virah-ōtkantlata.* n. She whose husband or lover is absent. విహముచేత వేదనపడేనాయిక.

విరాగము *vi-rāgamu.* [Skt.] n. Indifference to the world and the pleasures of sense; absence of desire or passion; stoicism, విరక్తి. **విరాగుడు** *vi-rāgudu.* n. One who is indifferent to the pleasures of sense.

విరాజమానము *vi-rāja-mānamu.* [Skt.] adj. Very bright, brilliant, మిక్కిలి ప్రకాశించుచున్న. **విరాజితము** *vi-rājitam.* adj. Splendid, bright, shining. మిక్కిలి ప్రకాశితము.

విరాట్టు or **విరాట్టురువుడు** *virattu.* [Skt.] n. The Deity, God. ఆదిదేవుడు. **విరాట్టెహము** the corporeal form of the deity. B. iii. 205

విరామము *viramamu*. [Skt.] n. Rest, respite, interval, remission, pause. End, conclusion, విశ్రాంతి, విరతి, ఆపానము.

విరాలము or విరాళము, *viralamu*. [Tel.] n. A tax or impost. ఒకవిధమైనపన్ను. See విరళము. విరాలము, విరాళము or విరాళి *viralamu*. n. Love, fascination, longing. మోహము, వ్యామోహము, నలపు. విరహము, మరులు. విరాళి *virali*. n. Piety, devotion, భక్తి. విరాళికొలుపు to enamour. విరాళిగొన్న enamoured. “చు మనసునవిట్లు చింతనలు మానదునవిరాళియెట్టివో.” Vish. ii. 299. “మయురికి విరాళిబాండ్లరిగె.” A. vi. 155. టి. విరాళిబాండ్లరిగె, క్రమైకపడగరిగెను. adj. Exciting a longing or desire, alluring; వలపుపుట్టించెడి.

విరావము *vi-ravamu*. [Skt.] n. Sound. గ్వని, మ్రోత.

విరి *viri*. [Tel.] n. A flower, పువ్వు. adj. Blooming, blown, as a flower, వికసించిన. Dispersed, scattered, dishevelled, తొలగిన. Free from, liberated. వీడిన, విముక్తమైన. “ఠల నీ ప్రాపు దాక మనేళయదు నిండు బాల్గిపండువెన్నెలు మింట నెడనెడలగాయ నదికంటినేకరంబు, మొగలవిరియెండవలె వాపమున డరల్పు.” R. vi. 21. విరిపువ్వు a blooming flower, విరిగొండులు flower lanes. A. v. 122. విరిపానపు a flowery couch. విరివిలుకాడు Manmadha. పిరిబోడి or పిరిబోణి *viribodi*. n. A blooming girl, a woman, స్త్రీ.

విరించి. విరించునుడు or విరించుడు *virinchi*. [Skt.] n. A title of Brahma, the creator. బ్రహ్మ.

విరిగి *virigi*. [Tel.] n. A certain tree called *Cordia myra*. శ్రీహరికము. H. iv. 18. Also, ground that is cracked, పగుళ్లువాసిన నేల.

విరివికట్టు *virichi-kattu*. [Tel.] v. a. To pinion (a man) or tie his arms behind his back. పెడతక్కులుకట్టు, చేతులను

బెనుకకు మల్లించికట్టు. n. The act of pinioning a man, చేతులను బెనుకకు మరలించికట్టుట.

విరివట్టు *viridattu*. [Tel. విరి+తట్టు.] adj. Separated. ఎడతాటునొందిన, విరుక్తము.

విరిపోటు *viripotu*. [Tel.] n. Grudge, ill-will, enmity, పగ. ద్వేషము, భేదిము. పిరిపోటు చేయు *viripotucheyu*. v. a. To cause ill-will, disunite, separate, భేదించు. “ఈ చక్ర వ్రాపై నెగినకూర్చి వీడిపోవక బట్టి విరిపోటుచేసి.”

విరియు *viriyu*. [Tel.] v. n. To blow, open or expand, as a flower, వికసించు. To burst, crack or open. To be loosened or dishevelled, as hair. To break or disperse, as an army. వీడిపోవు, పగులు, చెడిరు. To move away from, to be removed, తొలగు. To rejoice, ఉప్పొంగు. నీళ్లుచల్లగానే మన్నపురాళ్లు విరిసినవి on being sprinkled with water, the burning limestones cracked. “విరిసిమాడెడు పల్లవెండ్రుకలు.” B. X. 22. “ఇట్లువిరిసిన నే నో” M. VII. ii. 40. “కడుపువెయ్యంకదిన పండ్లుకుడుమలెల్ల.” S. iii. 216. మబ్బు విరిసి పోయినది the cloud is dispelled. పిక్క-పిరియు *vikka-iriyu*. (విరియు + పిరియు.) v. n. To blow or blossom well, as a flower, మిక్కిలి వికసించు. పిరియుబడు Same as విరియు. పిరియువారు *viriyabaru*. (విరియన్ + వారు) v. n. To blow, or expand, as a flower, వికసించు. To burst or crack, విడు, పగులు. To expand, extend, వ్యాపించు. పిరియుతోయు *viriyaboyu*. v. a. To hang loose, as hair, తలవెండ్రుకలను ప్రోడాడవిడుచు. To slack lime, మన్నపురాళ్ల మాద నీళ్లుచల్లించిచ్చునట్లు చేయు. తలవిరియ భోసికొను to wear one's hair dishevelled. పిరియించు *viriyintsu*. v. a. To open a flower, to make it bloom. To break. వికసించజేయు, విరుచు. “ఇలనుమనోగుంబు విరియించెడు ప్రోడాడమలంచునెంచును, మ్మలముగ జేసికొని మలరూపిల.” T. iv. 113.

విరివాయు *virivayyu*. [Tel. విరి+వాయు.] v. n. To split, separate, part, divide. చీలు. పాయలగు. Vasu. ii. 101.

విరివి or విరివిడి *virivi*. [Tel.] n. Expanse, width, breadth, extent, విస్తృత, విశాలత, వెడల్పు. Abundance, విస్తారము. “విద్యులేల భూమి విరివియేల.” Vema. 1099. adj. Extensive, large, wide, విశాలమైన, విస్తృతము. విరివిగా *viriviga*. adv. Widely, much, abundantly. విస్తారముగా, విశాలముగా. “విరివిగా కొమ్మల విరివీరుచును.” Sar. D. 376.

విరుగు *virugu*. [Tel.] v. n. To break or go to pieces. తునియు, భగ్గుముగు. To curdle. To fail, to be defeated, to be counteracted. ఓడు, దండువిరుగు, ఒడపోవు. To be spoiled, పాకముచెడు. వానిమునస్సు విరిగిపోయినది she is quite disgusted. పాలు విరిగిపోయినవి the milk curdled. వానిదేహములో రక్తము విరిగిపోయినది his blood curdled. ఈ మందు నల్ల విషము విరిగిపోయినది this medicine counteracted the poison. ఆ బొమ్మ చెయ్యి విరుగగొట్టినాడు he broke the arm of the doll. విరుగబండివచ్చెల్లు a tree in full bearing. “మిన్నువిరిగినచ్చి విడుబడ్డట్లు.” Sar. D. 196. “ఇనుమువిరిగె నేనియిరుమారుమువ్వరు, కాచియతుక నేర్చుకన్నురీడు, మనసువిరిగెనేని మరయతుక నెర్చునా.” Vema. 157.

విరుగుడు *virugudu*. n. An antidote, a remedy, విరుపు, వివారణము. పిరగడ or విరుగడ *vira-gadu*. n. Release, liberation, setting at liberty. విడుదల. నీకు యింకా ఆ తొండు విరుగడకాలేదా? are you not yet free from that trouble. నేటితో ఈ కష్టములు విరుగడైనవి to-day these ills have ended. విరగబడు or విరుగబడు *viraga-badu*. v. n. To be puffed up or haughty. యెగవడు. బోర్లపడు. విరుగపాటు or పిరగపాటు *viruga-padu*. n. Pride, haughtiness, యెగ్గము,

బోర్లబడుట. విరుకు *virutsu*. v. a. To cause to break, to break. To counteract poison. విరుగజేయు, భగ్గుముచేయు, మాటుజేసి రసమును గాని విషమునుగాని విరిగిపోవునట్లుచేయు. నెటి కలువెరుచు to crack or snap the finger joints. ప్రోకపెరుచు twist the tail. పెవివిరుచు to turn up the lip in scorn. మండలవిరిచినాడు he broke the branches off a tree. “చెలిమియొన్నెగానలె యానిన్నెంచు నెను క్కొకమ్మని విరిచెనొకతె.” Il. iv. 29. విరపనగోర్యు or పురుగనోర్యు *virapanyoyyu*. n. A stubborn wretch. ముండివాడు. పిరుపు *virupu*. n. A break, or the act of breaking. An objection, contradiction. విరుచుట, భగ్గుము, అడ్డము, ఆక్షేపణ. మెడవిరుపులు a puzzle, stumbling block. మోవివిరుపులు turning up the lip in scorn. adj. Counteracting, విరుగుడు. పిరుచుకోపు *virutsu-konu*. (middle voice, with passive sense.) To be defeated. ఆదండు వెనకకు విరుచుకొనిపోయినది the army was broken and retreated. ఒడ్లువిరుచుకొన్నాడు he stretched himself through weariness. ఈ కొంచెముపనికి ఏల యెముకలు విరుచుకొంటావు why do you break your bones, i. e., take so much trouble for this trifling business.

విరుద్ధము *vi-ruddhamu*. [Skt.] adj. Opposed, opposite, reverse, contrary, inconsistent, contradictory, disagreeing with another, hostile, inimical, unfriendly, విరోధముగల. ప్రతికూలమైన, అసంగతమైన, విపరీతమైన. n. Opposition, contrariety, incongruity, enmity. ప్రతికూలత, అసంగతము, శత్రుత్వము, విరోధము.

విరుపము *vi-rupamu*. [Skt.] adj. Deformed, ill-shaped, ugly. కురూపమైన. Crooked, నంకలైన. Odd, తేసి. n. Deformity, ugliness, వికృతరూపము. కురూపము. విరుపాక్షుడు *vi-rup-akshudu*. n. A name of Siva. శివుడు.

విరేచనము *virēchanamu*. [Skt.] n. Evacuation by stool, purging. ప్రస్పృతి, భేది.

పాచనము. వానికి నాలుగుకాళ్లు విరచనములు అయినవి he had four motions. విరేచన కారి virēchana-kāri. adj. Cathartic, purgative. భేదిలయ్య.

విరోచనుడు vi-rōchanudu. [Skt.] n. Lit: one that shines: a name of the sun, the moon, or fire. మారుగ్గుడు, చంద్రుడు, అగ్ని. Also, the name of Prahlāda's Son.

విరోధము vi-rōdhamu. [Skt.] n. Difference, opposition, contradiction, disagreement, discrepancy, enmity, animosity. Detriment, harm, mischief, misdemeanour. ద్వేషము, పగ, విరుద్ధత, గట్టిమి, చెరువు, అడ్డంకి. ఎడబాటు. శేత్రవిరోధము an affection of the eyes. మార్గవిరోధము perils in travelling. ఇది ధర్మకాస్త్రవిరోధము this is at variance with the laws of propriety. దేహమునకు విరోధమైన unhealthy, insalubrious. విరోధనము vi-rōdhanamu. n. The act of opposing, విరోధించుట. విరోధి vi-rōdhi. n. An enemy, or opponent. శత్రువు. The name of a Telugu year. విరోధించు vi-rōdhintsu v. n. To oppose, withstand, contradict, prevent; to hate, be at enmity with, be hostile to. విరోధముచేయు, అడ్డగించు, గట్టికపోవు. ద్వేషించు, పగపట్టు. విరోధితకృత్తు vi-rōdhi-krittū. n. The name of a Telugu year.

విర్రవీగు vi-rā-vigu. [Tel. వీగు+వీగు.] v. n. To be proud, swell, be puffed up. గర్వింపు, ఉబ్బు. మిక్కిలి నిక్కూ. "బహువైవిర్రవీ గినపిపాటిక బూచి పరాగ పుంజమొక్కటగల యంగ." Swa. iii. 98. టీ|| విర్రవీగి, వియబడి. "విద్య చేత విర్రవీగవారు." Vēma. 140. "కృతు వుచే సెదమనికడువిర్రవీగును." ib. 1847. "విరివి సంపదలకు విర్రవీగివీ." ib. 1521.

విలంఘించు vi-langhintsu. [Skt.] v. a. To cross over, pass, transgress. మిక్కిలి లంఘించు, అతిక్రమించు. దాటు. విలంఘితము vi-langhitamu. adj. Transgressed, overstepped అతిక్రమించబడిన, దాటుబడిన.

విలంబము or విలంబనము vi-lambamu. [Skt.] n. Delay, tardiness, loitering, procrastination. Delaying, retarding. అలస్యము చేయడము. విలంబితము vi-lambitamu. adj. Delayed, slow. n. Slow time in music. అలస్యముగా తీరినలయ.

విలక్షణము or విలక్షణత vi-lakshanamu. n. Difference. భేదము. "శక్రాదులకు నొకడు గాడనుచు శ్రుతియే విలక్షణత దలిపె." A. iii. 13. టీ|| విలక్షణత, వైలక్షణ్యము. విలక్షణము vi-lakshanamu. adj. Other, different. భిన్నమైన. Handsome, beautiful, elegant, excellent, select. విశేష లక్షణముగల, సుందరుమైన, ఉత్తమమైన, దివ్యమైన. యోగ్యమైన. ఇది విలక్షణమైనపడుచు she is a handsome girl. విలక్షణముగా vi-lakshanamu-ga. adv. Properly, with propriety, handsomely, excellently. చేక్కగా. అందముగా. దివ్యముగా. ఆ పెండ్లి విలక్షణముగా జరిగినది that marriage went off very well. విలక్షణుడు vi-lakshanudu. n. One who is highly accomplished, a model of excellence. One who differs from the common order, one who has some distinguishing qualities, భిన్నుడు, ఉత్కృష్టుడు. వాడు విలక్షణుడుకాదు he is not a man of strict religious habits. "వీనికత్యంతవిలక్షణుండునుత్తముండును నట్లుగుట నింతయనర్థమాలంబగు." A. iii. 82.

విలక్షణము vi-lakshamu. [Skt.] adj. Astonished, surprised, abashed, ashamed. ఆశ్చర్యముగల, సిగ్గుపడ్డ. విలక్షణుడు vilakshudu. n. One who is astonished or surprised, వెరగుపడ్డవాడు. One who is ashamed, సిగ్గుపడినవాడు.

విలగ్నము vi-lagnamu. [Skt.] n. The waist. నడుము. adj. Well struck or hit. చక్కగా తగిలిన.

విలపించు vi-lapintsu. [Skt.] v. n. To lament, wail; to be in grief or affliction. తలచుకొని తలచుకొని ఏడుపు. వనరు. విలాపము or విలపనము vi-lapamu. Lamentation,

weeping, bewailing. కలవరింప, తలచుకొని యేడ్వడము, దుఃఖముతోడి మాట. విలాపించు vi-lapintsu. v. n. To lament, to be in grief or affliction. ఏడుపు. విలపించు.

విలయము vi-layamu. [Skt.] n. Dissolution, destruction, ruin, annihilation. కల్పాంతము, ప్రళయము, వినాశము. "విలయనమయనమిది." Sar. D. 408. "ప్రియపుత్రుహినులకొప్పించిదే హంబువిడిచినయారెండు విలయముల్ గాంచి." B. X. 86. 12.

విలవిల vila-vila. [Tel.] n. Convulsiveness. తన్నుకొనుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము, వివ్వాలత. adv. Convulsively, గిజగిజ. విలవిలకొట్టుకొను. or విలవిలలాడు vila-vila-kottukonu. v. n. To be convulsed, or in convulsions. గిజగిజ తన్నుకొను. విలవిలపోవు vila-vila-pōvu. v. n. To be convulsed. వివ్వాలతకెందు. విలవిలలాడించు vila-vila-ladintsu. v. a. To convulse. గిజగిజలాడించు. విలవిలలాడించే vila-vila-ladinchē. adj. Convulsive. గిజగిజలాడించే.

విలసత్ vilasat. [Skt] adj. Shining, splendid. ప్రకాశమైన. విలసనము vilasanamu. n. Sporting, dallying. విలాసము, క్రీడ. Brightness. ప్రకాశము. "వదిచ్చటనీమయావిలసనములపనికెరావు విడువుములన్నకా." Kula-hasti. iii. 195. విలసితము vi-lasitamu. adj. Shining, splendid. ప్రకాశమానమైన, ప్రకాశితము. "విలసితభక్తినిశ్చలనీలమండె." BD. v. 505. "వినుతవికానాదవిలసితంబైన." DUR. 1045. విలసిల్లు vilasillu. v. n. To shine. ప్రకాశించు. To be fine, pleasing, agreeable. ఒప్పు. "కొండలెల్లపనిండి కొండలెవలసిల్లు." Paidim. v. 46.

విలాతి vilati. [From Persian Vilayati.] n. A foreign country. దేశము. A country, దేశము. "వసుమంతుడు నా బ్రదిగిగాంచినయొక పెట్టియ్యుండునలపెట్టిన మారువిలాతికీగుచుకాతన ఛన రాజివైచిన." P. i. 48. విలాయతి or విలాయతు vilayati. n. An inhabited

country, a foreign country. విలాతి గ్రామము a hamlet or dependant village.

విలాపము vi-lapamu. [Skt.] n. Sorrow, sorrowful speech, దుఃఖముతోడి మాట. విలాపించు Same as విలపించు (q. v.)

విలాసము vi-lasamu. [Tel.] n. A label, direction, the superscription on a letter. ప్రేమివ్రాసినదేరు, జోబుమీద వ్రాసినదియనామా. వైవిలాసము. [Skt.] n. Sport, dalliance, amorous blandishments, affection of coyness. క్రీలకావభేదము, లీల. క్రీడ. క్రీపురుషుల శృంగారచేష్ట. కృష్ణవిలాసము the adventures of Krishna. విజయవిలాసము the tale of Arjuna. విలాసవతి or విలాసవి vilasa-rati. n. A flirt, a coquette, a playful girl, క్రీ, చేడుకగలక్రీ. విలాసవంతుడు or విలాసి vilasa-vantudu. n. A sportive person.

విలియ or విలియా vilija. [H.] n. Arrangement, order, distribution, classification. విలియానేయు to compose, arrange in order, assign. ఈ సొమ్మునుగరించి నన్ను ఆరనికీ విలియానేసివారు they referred me to him for payment. విలియావారి or విలేవారి arranging according to different heads. బాపతువారిగా ఏర్పరచడము.

విలు or బిల్లు or విల్ vilu. [Tel.] n. A bow, ధనుస్సు. విలుకాడు. విల్కాడు, విలువాలుపు or విలువాలూపు vilu-kādu. n. An archer or bowman, ధనుస్థుడు, ధనుస్సుడు. విలుబండి or బిల్లుబండి vilu-bandi. n. A carriage built on springs. బిల్లులగల బండి. విలురాసి vilu-rāsi. n. The sign Sagittarius. ధనురాశి. విలువిద్య vilu-vidya. n. Archery, skill in the use of the bow. ధనుస్విద్య. విల్లుడు viltudu. n. An archer, howman. విల్కాడు.

విలుచు or బిల్చు vilutsu. [Tel.] v. a. To buy, purchase, కొను. To sell. అమ్ము. "తేలు

లకనిమున్ను విరిచినగొరియ, బాల్పడి తేకున్న బండువసేయ." BD. v. 113. కొరిచితిమావెర వేల్పుల, నిరిచితిమా కూలధరుని నిందించునెడకా, తలచితిమా దుర్వృత్తులు, విరిచితిమావేదమంత్ర. విద్యాతరులకా." Chan. v. 428.

విలుప్తము vi-luptamu. [Skt.] adj. Obsolete, extinguished, forgotten. erased, wanting. విస్మృతమైన, స్మృతమైన, మరచిపోయిన, లోపము చేయబడిన, "క్రూరులువిలుప్తద్రవిచారులుధృతరాష్ట్రుకులు." M. I. v. 192.

విలుళితము vi-lulitamu. [Skt.] adj. Tremulous, shaking, waving. కదిలే, చలించే.

విలువ or విల్వ viluva. [Tel.] n. Price, cost, value. ధర, వెల, క్రయము. విలువకనుగోలు a market, or place for sale. "ఈచంద్రబింబాస్య నీభూసురేంద్రునకీపుమొదలను విక్రయించువేళ, నీవిల్వలోని వాడీనందనుడుకాడు." NH. iv. 145. విలువకాడు or విల్వకాడు viluva-kadu. n. A buyer, వెలయిచ్చి కొను వాడు, క్రయకుడు.

విలేపనము vi-lēpanamu. [Skt.] n. Smearing; rubbing with ointment. అంజలేపనము, పూయుట, చందనాదులపూత. An unguent; ointment. చందనాదితైలము. విలేపి vi-lēpi. n. Rice gruel, గంజ.

విలోకించు vi-lōkintsu. [Skt. వి + లోకించు. cf. Eng. 'look'] v. a. To see, behold, gaze at, view, observe. కౌఁడు. విలోచనము vi-lōchanamu. n. Seeing, looking at, observing. The eye. కన్ను.

విలోమము vi-lōma mu. [Skt.] adj. The wrong way, the reverse way, the opposite order or course, against the hair, against the grain, ప్రతిక్రమము, క్రమమునకు తల క్రిందు, వ్యతిరేకము, వివర్తయము. విపరీతము, ప్రతికూలము, అవరోహాక్రమముగల. విలోమముగా contrariwise. అనులోమవిలోమస్లోకము a palindrome or verse that may be read forwards and backwards.

విలోలము vi-lōlamu. [Skt.] adj. Tossed, rolling.

విల్లు or విలు villu. [Tel.] n. A bow. ధనుస్సు. విల్లునమ్ములు or విల్లుబలులు a bow and arrows. "తేతే లక్షణ విల్లునమ్ములును." N. viii. 105. విల్లెక్కుపెట్టు to brace a bow. విల్లెక్కుదించు to unbrace a bow. Gen. sing. వింటి and the nom. plu. విండ్లు. నూరువిండ్లుదూరములో a hundred bow-shots off. See విలు.

విళంగము or విలంగము vilangamu. [Skt.] n. A vegetable and medicinal substance considered of great efficacy as a vermifuge, చిత్రరండులము, వాయువిళంగపుచెట్టు.

విళంబి vilambi. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

వివక్ష vi-vaksha. [Skt.] n. A wish to speak. చెప్పనిచ్చు. Intention, the aim of a speaker, desire. (In Telugu) Difference, distinction, భేదము. వివక్షించు or వివక్షించేము vi-vakshintsu. v. a. To wish to speak. చెప్పనిరెననియిచ్చించు. To distinguish, వ్యత్యాసమునుకనుగొను. వివక్షితము vi-vakshitamu. adj. Required, or wished to be spoken, wished, desired. చెప్పనిచ్చించిన, వాంఛితమైన. వివక్షువు vi-vakshuvu. n. One who wishes to speak, చెప్పనిచ్చించువాడు.

వివరణము or వివరము vi-varanamu. [Skt.] n. An explanation, specification, comment; a description, a detailed account, విస్తరించిచెప్పడము, వర్ణనము, టీక, వాఖ్యానము. వివరము vivaramu. n. A hole, burrow, chasm, cave, recess. రంధ్రము, బిలము. వివరములు ivaramulu. n. plu. Particulars, details; a specification, description, వైనములు. వివరముగా vivaramu-gā. adv. With all particulars, in detail. విభజనగా. వివరించు vivarintsu. v. a. To describe, particularise, state, specify, విస్తరించిచెప్ప. వివరముగాచెప్ప. To explain, tell, చెప్ప. To

consider, think, విచారించు. To delay, ఆలస్యముచేయు.

వివర్జితము vi-varjitamu. [Skt.] adj. Left, abandoned, shunned. త్యజించబడ్డ.

వివర్ణము vi-varnamu. [Skt.] adj. Pale, pallid, colourless, వికృతవర్ణమైన, నిష్పేజస్మమైన. వివర్ణుడు vi-varnudu. n. One who has turned pale, జైలభాగినవాడు.

వివర్తనము vi-varthanamu. [Skt.] n. Revolving, turning round, revolution, going round, circumambulating. కనివికాచలన భేదము, పాఠలడము, ప్రవక్షణము, తిరుగుడము, చుట్టినచుట్ట, తిరిగివచ్చుట. వివర్తము vi-var-talamu. n. Dancing, నృత్యము.

వివర్ధనము vi-varadhanamu. [Skt.] n. Increase. అభివృద్ధి. "భక్తివివర్ధనములు." L. xviii. 66.

వివశత vi-vasata. [Skt.] n. Helplessness, ecstasy, a trance, మోహత్యము. కోపవివశత a fit of fury. ఆనందవివశత an ecstasy of joy. వివశుడు vi-vasudu. n. One who is helpless, one who is in ecstasy, one who is wild with joy or sorrow, one who is bewildered, మనశుడు. కలతనొందినవాడు, వ్యవశముకాని బుద్ధిగలవాడు. "రజనీచరరాజ రాద్రనవివశుడై." R. viii. 97.

వివస్వంతుడు vivas-vantudu. [Skt.] n. The sun, సూర్యుడు. A god, వేలుపు.

వివాదము or వివాద vi-vadamu. [Skt.] n. A contest, altercation, dispute or quarrel, వాక్కులహము, తగవు. వివాదపడు to quarrel, altercate.

వివాహము vi-vahamu. [Skt.] n. A marriage, wedding, పెండ్లి. పరిణయము. Eight kinds of marriages are distinguished as ప్రాస్తాము, కైవము, అన్వము, ప్రాజాపత్యము, ఆసురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, and వైశాచము. వివాహముగు or వివాహమువేసేకోసము. vi-vaham-ugu. v. n. To wed, marry. పెండ్లాడు.

వివిక్తము vi-riktamu. [Skt.] adj. Lonely or solitary. రహస్యము, ఏకాంతము.

వివిధము vi-vidhamu. [Skt.] adj. Various, varied, of different kinds, multiform, diverse. వానావిధమైన, అనేకవిధములుగల.

వివృతము vi-ryitam. [Skt.] adj. Open, gaping, expanded, particularized, explained, described. వికసించిన, తెరిచబడిన, విప్పబడిన, వివరింపబడిన.

వివేకము vi-vēkam. [Skt.] n. Discrimination, judgment, the faculty of distinguishing, prudence, discretion, సదసద్వివేచన, విభేదజ్ఞానము. తెలివి. 'వినువివేకమునెడు వింతగాడ్డలిచేత నలయవిద్యయనెడునడవికె." Vema. 341. "తనవివేకములోకమునాగు మెచ్చుగా". T. ii. 38. వివేకముకలిగియుండు to come to oneself, reflect, be wise. తెలివి తెచ్చుకొను. వివేకి vi-vēki. n. One who is cautious or prudent. తెలివగలవాడు. వివేకించు or వివేకించు vi-vēkintsu. v. a. To reason, discriminate, distinguish. విమర్శచేయు, విచారించు, వివేచనచేయు. "చదువులన్నిజదివి చాలవివేకింప కపటికన్ననేలకలుగుముక్తి." Vema. 429. వివేచన or వివేచనము vi-vēchanu. n. Discrimination, examination, investigation. విమర్శ, విచారణ. వర్ణవివేచన discrimination of caste.

వివృష్యము vi-rvatstsamu. [from Skt. వీధత్సుము.] n. Devastation, destruction. Killing. నాశము. వివృష్యుడు vivatstsudu. n. An epithet of Arjuna.

విశంకలుము vi-sankalamu. [Skt.] adj. Great, large, gigantic. గొప్ప, బృహత్తయిన, విరివిగల. Vasu. v. 53.

విశంకితము vi-sankitam. [Skt.] adj. Alarmed, fearful, suspected. భీతిల్లిన.

విశకలితము vi-sakalitamu. [Skt.] adj. Disordered, jumbled, shivered. వికళితమైన.

విశదము visadamu. [Skt.] adj. White; clear, pure, pellucid. తెల్లని, నిల్లమైన,

పరిశుద్ధమైన. Evident, apparent, manifest. స్పష్టమైన. విశదదుర్గుణులు downright villains. Charitra ii. 1673. n. Clearness, స్పష్టము. విశదపరచు, విశదమాచేయు or విశదీకరించు *visada-paruṣu*. v. a. To particularise, explain, define, manifest. స్పష్టము చేయు. విశదమాగు *visadam-agu*. v. n. To come to light, become clear or known. స్పష్టమగు. ఆతనిబాబువల్ల ఆ సంకతులు విశదమవును his letter will explain or make clear those matters. తమకు విశదమకావలెనని వ్రాసి నాను I have written this for your information. విశదమాలు *viśadamulu*. n. plu. Matters, things, particulars. వివరములు.

విశయము *vi-śayamu*. [Skt.] n. A dwelling place, వాసస్థానము.

విశల్పము *vi-salyamu*. [Skt.] adj. Boneless. Thornless. Free from care or pain. నిర్గతకూలము, నిష్పీడము. విశల్పకరణి *vi-salya-karani*. n. A plant, *Echites dichotoma*, (Rox.) సంచీవి. విశల్పకు *vi-salyudu*. n. One who is free from thorns or spikes, one who is released from care or pain. నిర్గతకూలుడు, మెకబడినకూలముగలవాడు, బాధలేకుండాచేయుబద్ధవాడు. "అంతరఘువరుండు సుగ్రీవాదులంవి శల్పవిజయలరుండె." BRY. i. 925.

విశసనము *vi-sasanamu*. [Skt.] n. Killing, slaying, slaughter. చంపడము. సంహరించడము. విశసించు *vi-śasintsu*. v. a. To kill, slay. చంపు. "పరక్షడ్డితి నెడు పశువులవిశసించి మనుజులతినిభువినిచూలరై." Vema. 1530.

విశాఖ *vi-śakha*. [Skt.] n. The name of the 16th lunar mansion. విశాఖము *vi-śakharu*. n. The act of standing with the legs about a foot apart from each other. విలుకాడు చెండుకాళ్లనడుమ జేసెడెడము గలగ నిలుచుట. A spindle, నూలువడికేకడురు. adj. Branchless, శాఖమలేని. విశాఖుడు *vi-śakhuḍu*. n. A name of Kumaraswamy. కుమారస్వామి.

విశాయము *vi-śayamu*. [Skt.] n. Taking rest by turns (as applied to watchmen). A turn, పర్యాయము.

విశారదుడు *vi-śaraduḍu*. [Skt.] n. One who is learned, or wise, బాగా చదువుకొన్నవాడు, విద్యాంసుడు. A clever or skilful, famous, or celebrated man; an adept or expert. ప్రగల్భుడు. ప్రసిద్ధుడు. విబుధుడు, నేర్పరి. "జ్ఞానమెక్కడభోయెక్కడవిశారదుండవు" Rukman-gada. iii. 232.

విశాలము *viśalamu*. [Skt.] adj. Large, wide, broad, great, spacious. విస్తీర్ణమైన, వివిమైన, గొప్ప. ఆ యిల్లు విశాలముగానున్నది that house is a large one. విశాలత *viśalata*. n. Width, breadth, వెడల్పు. విశాలాక్షి *viśal-akshi*. n. An epithet of Parvati. Lit. Large-eyed.

విశిఖ *vi-śikha*. [Skt.] n. A high way, or carriage road. వీధి, రాజమార్గము. విశిఖము *vi-śikhamu*. n. An arrow, బాణము.

విశిష్టము *vi-śiṣṭamu*. [Skt.] adj. (In composition.) Endowed with, possessed of, having. కూడుకొన్న. గల. Excellent, superior, distinguished. ఉత్తమమైన. ఉత్కృష్టమైన. విశిష్టుడు *vi-śiṣṭudu*. n. One who is endowed with, or possessed of. కలవాడు, కూడుకొన్నవాడు. సద్గుణవిశిష్టుడు one who is endowed with noble qualities.

విశీరస్ముడు *vi-śiraskudu*. [Skt.] adj. Beheaded, headless. తలనరకబడిన. వాణ్ని విశీరస్మునిగాజేసిరి they beheaded him.

విశీర్ణము *vi-śirnamu*. [Skt.] adj. Loosened, that has lost the cohesion, or connection of its parts; that has fallen or is falling to pieces: చదివిన, విచ్ఛిన్నమైన, విడిపోయిన, రాలిపోయిన. Withered, decayed. శిథిలమైన. శీర్ణమైపోయిన.

విశుద్ధము *vi-suddhamu*. [Skt.] adj. Pure, clean, cleansed, purified, pious, holy, virtuous, నిర్మలమైన. పవిత్రమైన. విశుద్ధి

vi-suddhi. n. Purity, purification, holiness. పరిశుద్ధి, శుచిత్వము. విశుద్ధుడు *vi-suddhudu*. n. One who is pure or holy. పరిశుద్ధుడు. "సుద్దులుగావు విశుద్ధులై విన్ను." L. i. 205.

విశ్యంఖలము *vi-srinkhalamu*. [Skt.] adj. Unchecked, unrestrained, unfettered. అడ్డులేని, అన్యధలేమైన.

విశేషము *vi-śeṣamu*. [Skt.] n. Sort, kind, species, variety, భేదము, విభము. A particularity, speciality, peculiarity, singularity. A specific quality, a distinguishing property, a characteristic. A particular thing, an individual, an object distinguished by some attribute or adjunct. Merit, excellence; something noteworthy or distinguished, a remarkable occurrence. news. చూడదగిన యుత్తమవస్తువు. ఆతిశయము, వింత, వింతరూపము. A charitable or virtuous action. సత్కార్యము, పుణ్యము. ఈ వైద్యునికి వాస్తవిశేషముకర్దు this doctor has a fortunate hand. ఓవధివిశేషము a sort of herb. అక్షత్రీదావిశేషము a kind of dice-play. నేడేమివిశేషము what is there particular to-day? what is the matter to-day? ఆయన విశేషజ్ఞుడు he is a great scholar. adj. Extraordinary, eminent, remarkable, unusual. Much, more, abundant, greater, exceeding, surpassing. ఆతిశయమైన, వింతైన, అత్యంతమైన. విశేషమైన కార్యము a good deed. ఈ స్లోకమునకు ఒక విశేషార్థమున్నది this verse has a secondary or recondite meaning. విశేషణము *vi-śeṣhanamu*. n. (In grammar). An adjective. విశేష్యులక్షణములనుచేప్పేడి, గూణవాచకశబ్దము. విశేషించు *vi-śeṣintsu*. v. n. To excel. ఆతిశయించు. విశేషించి or విశేషముగా *vi-śeṣintchi*. adv. Abundantly, plentifully, much, exceedingly. తరుచుగా, విస్తారముగా, మిక్కిలి, మిగుల. అతనితో విశేషించి సంవాసముచేయనద్దు you should not associate much with him. "ఈ ముత్రమారునిబోపించెడివిశేషించినేలు

నుండియు వ్రాణపదంబు గాగలవించెడ." T. ii. 178. విశేష్యము *vi-śeṣyamu*. n. (In grammar), a noun or substantive. వామవాచకపదము, వస్తువాచకశబ్దము.

విశ్రమము or విశ్రామము *vi-sramamu*. [Skt.] n. Rest, repose, cessation from fatigue or work. విశ్రాంతి. ఊట. In Telugu verse, it denotes a certain kind of rhyme. ఇంద్రునిలోయరి, పద్యవిరామము. విశ్రమించు *vi-sramintsu*. v. n. To rest, repose, or refresh oneself. అలయకీర్ణ్యకామ. ఊరడిల్లు. విశ్రమించజేయు *vi-sraminpa-jēyu*. v. a. To place, lay, వరుండెట్టు. "విశ్రుత కృష్ణాశనమపయో విశ్రమించజేసి." Jaimini. Bb. vi. 93. విశ్రాంతము *vi-srantamu*. adj. Rested, reposed, refreshed after fatigue, శ్రమవరము, అలయకీర్ణ్యకొబడిన, ఊరడిల్లిన. విశ్రాంతి *vi-sranti*. n. Rest, repose, refreshment. ఊట, అలయకీర్ణ్యకొబడము. Termination. విరామము, అవసానము. "కల్పవిశ్రాంతి" T. iv. 183.) the end of the world. "తద్విలసన్విష్టవారి దీప్తికలలో శ్రాంతిగావించి." Vish. ii. 220.

విశ్రాణనము *vi-srananamu*. [Skt.] n. A gift, or donation. త్యాగము. ఈవి.

విశ్రావము or విశ్రుతి *vi-sravamu*. [Skt.] n. Great fame, మిక్కిలిప్రసిద్ధి, ప్రఖ్యాతి. విశ్రుతము *vi-srutamu*. adj. Famous, well-known, celebrated. విదితమైన, మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన. విశ్రుతుడు *vi-srutudu*. n. A very famous man, a well-known man.

విశ్రవము *vi-sradhamu*. [Skt.] adj. Loose, relaxed. విడిపోయిన. R. ii. 59.

విశ్లేషము *vi-ślēṣamu*. [Skt.] n. Separation (especially of lovers), disunion, disjunction. వివహము, వియోగము, ఎడతాటు.

విశ్వ *viśva*. [Skt.] n. The earth. భూమి.

విశ్వము *viśvamu*. n. The universe or

world, లోకము. జగత్తు adj. All, universal, entire. సర్వమైన, సమస్తమైన. విశ్వంభర *visvam-bhara*. n. The earth. భూమి. విశ్వంభరుడు *visvam-bharudu*. n. An epithet of Vishnu or Indra: విష్ణువు, ఇంద్రుడు. విశ్వకర్మ or విశ్వకర్ముడు *visva-karma*. n. The name of the artist of the gods, corresponding to Vulcan. దేవతలవల్లవాడు, దేవతలశిల్పి. విశ్వకేతువు *visva-keturu*. n. An epithet of Aniruddha. విశ్వజనినము *visva-janinamu*. adj. Agreeable to all men. విశ్వలోకము *visvat-lokamu*. n. An epithet of Brahma. ప్రస్తుము. adj. All pervading, అంతట వ్యాపించిన. విశ్వనాథుడు *visvanadhu*. n. The Lord of the Universe. A name of Siva, especially as worshipped at Benares, కాశీ విశ్వేశ్వరుడు విశ్వభేషజము *visva-bheshajamu*. n. Dry ginger, శుంఠి. విశ్వరూపము *visva-rupamu*. adj. Existing in all forms, multiform. వానారూపము లుగల. n. Multiformity. వానారూపము. "విబుధేంద్రశైలంబువిశ్వరూపము జూపెనన నొప్పుకాంచనస్యందనముల." N. v. 17. విశ్వరూపదర్శనము manifestation or display of one's own real form or hidden majesty, నిజస్వరూపమును అనుచుచిడడు. విశ్వరూపుడు *visva-rupudu*. n. He who exists in all forms; a name of Vishnu. విష్ణువు. "విశ్వరూపుడు విశతులనేయును." H. iv. 297. విశ్వస్థుడు. విశ్వాత్మ or విశ్వాత్ముడు *visva-srijudu*. n. Brahma, the creator, ప్రస్తు. విశ్వామిత్రుడు *visv-amitradu*. n. The name of a certain sage, the son of Gādhī. గాఢీసుతుడు. విశ్వామిత్రము *visv-amitramu*. adj. Worthy of Visvāmītra: (that is) fabricated, fictitious, artificial, కల్పితమైన, కృత్రిమమైన. విశ్వామిత్రమైనవత్తము a fabricated bond, a Machiavelian trick. తప్పకపట్టిచేయబడిన. n. A deed worthy of Visvāmītra, that is, a trick, fiction, fabrication. Machiavelianism. మోసము, కృత్రిమము, కల్పన. విశ్వామిత్రస్పృష్టి *visva-*

mitra-srishi. n. The creation of a second series of beings, Visvāmītra being represented as having created a mimic world. విశ్వలు or విశ్వవేదతులు *visvulu*. n. The name given to certain deities of a particular class. విశ్వసించు *vi-svasintsu*. [Skt.] v. a. To trust, rely on, confide in. నమ్ము. విశ్వసనీయుము *vi-svasan-iyamu*. adj. Trustworthy, నమ్మగిన. విశ్వసితము *vi-svasitam*. adj. Trusted, confided in, trusty, విశ్వసించబడిన. విశ్వస్త *vi-svasta*. n. A widow, విధవ. విశ్వసించబడినది. విశ్వస్తము *vi-svasitam*. adj. Trusted. నమ్మబడిన, విశ్వసించబడిన. విశ్వాసము *vi-svasamu*. n. Trust, faith, confidence. Affection, kindness, favour. నమ్మకము, ప్రేమ. విశ్వాసి *vi-svasi*. n. One who is faithful. నమ్మకముగలవాడు. "హితుడు విశ్వాసియుమతిమంతుడునునగు." UR. vi. 392. "జంగమవిశ్వాసిలింగాభివాసి." BD. v. 343. విషణ్ణము *vishannamu*. [Skt.] adj. Dejected, sad, sorrowful, pensive. శోకయుక్తమైన. వ్యాకులస్థమైన. M. XII. 2. 274. విషణ్ణుడు *vishannudu*. n. One who is dejected, sorrowful, శోకముకలవాడు. See వివాదము. విషమము *vishamamu*. [Skt.] adj. Odd, uneven, irregular. Unparalleled, unequalled. Contrary, adverse, unfavourable, evil, bad. దేసి. ఎక్కువతక్కువగానందే, సమముకాని, విరుద్ధము, దుష్టము. విషమసంఖ్య an odd number. విషమజ్వరము a pestilent fever, a fever difficult of cure. విషమాయుధుడు or విషమశరుడు Manmadha, whose arrows are five (an odd number). విషమయముడు Siva who has an odd (or extra) eye in his forehead. విషమబుద్ధి an evil or wicked mind. విషమవిభాగము an unfair or unequal division. "విషమకావ్యముకాదు వివరించినాడ." L. i. 210. "విషమోపల సంపుతము." full of rugged rocks. Sanskrit Harisch. xxi. R. vi. 46. విషమించు *visha-*

mitstu. v. n. To be painful, mortal or difficult of cure (as applied to disease.) రోపించు, విరోధించు. విషము *vishamu*. [Skt.] n. Poison, venom: anything hurtful or destructive. యెరకము, చెరువైనది. వాశనకరమైనది. In poetry it sometimes means water, జలము. అది దీనికి విషము that is poison to this. వానినిల వెల్లొవిషము he is a rogue from head to foot. విషముఎక్కినది the poison took effect. విషముదిగినది the effect of the poison went off. నేనంటే వానికి విషముగానున్నది he hates me like poison. దీన్ని శోట్లోవేసుకొంటే విషముగానున్నది it is as bitter as gall. విషజ్వరము a malignant fever, typhoid fever. విషభేది virulent diarrhoea, విషపాండువు acute dropsy. విషపునీరు the pus or matter in a boil. విషమాక్కుల fatal expressions, క్రూరనిచనములు. విషధరము *visha-dharamu*. n. A snake or serpent. సర్పము. A cloud, మేఘము. విషధరుడు *vishadharudu*. n. One who carries poison, an epithet of Siva. శివుడు. విషపుచము *visha-puchchamu*. n. A scorpion. తేలు. A rogue, తులన. విషముష్టి or విషమృక్షము *visha-mushti*. n. A poisonous tree, the nux vomica tree. ముష్టిచెట్టు. విషరుహము *visha-ruhamu*. n. A lotus, కమలము. "విషమగుణంబేలపోవు విషరుహనయనా." Ha. iv. 9. విషవైద్యుడు *vishavaidyudu*. n. A snake-catcher. ఆహితుండికుడు. A magician, గాడిడు. విషోల్బానుడు *vish-olbanudu*. n. One who has an excess of venom. అధికవిషము కలవాడు. "బహువదనలునురుదీర్ఘశరీరులును విషోల్బానులు." విషాహి *vish-ahi*. n. A venomous serpent. విషముగలసర్పము.

విషయము *vishayamu*. [Skt.] n. An object, matter, subject, affair, thing. Any peculiarity as colour, form, flavour, odour, sound. Definition, respect, relation,

అంశము, సంగతి. ఇంద్రియాగ్రము, శబ్దాదిపంచ భూతగుణము "విషయములబొలి రోయికి విషమంటినగతినిజామి విషయమగు లోవిషమమాయా సుఖములవిషయములకొ గూడకుండుచేట్టెలు." Vema. 499. ఆ విషయము నాకు తెలియదు I do not know anything about it. ఈ విషయములో నిండాసామ్మ వ్యయముచేసినాడు he spent much money on this. సద్విషయము లలో తన సామ్మ వ్యయముచేసినాడు he spent his money on worthy objects. శృంగారవిషయమైన కావ్యము a poem on amorous subjects. ఈవిషయమందు in this respect. ఆ విషయమందు in that respect. ఆరవిషయమందు regarding him. ఆ విషయమై regarding that subject. ఏరవిషయముగా మాట్లాడినాడు he spoke regarding this. ఏ విషయములో regarding you. విషయ విషయము. n. An organ of sense. నేత్రాదియంద్రియము. A man of the world, one who is conversant with or interested in worldly occupations or enjoyments. లోకవ్యవహారస్వక్తుడు, సంసారచున్నుడు, సాంసారికుడు. విషయించు *vishayintsu*. v. n. To have to do with carnally. సంభోగముచేయు. విషయోకారిణి *vishayin-karintsu*. v. a. To aim at. ఉద్దేశించు. విషాణము *vishanamu*. [Skt.] n. A horn, కొమ్మ. విషాణి *vishani*. n. A kind of tree. హేల్లువుచెట్టు. An elephant, ఏనుగు. An ox, ఎడ్డు. విషాదము *vishadamu*. [Skt.] n. Sadness, grief, lowness of spirits, dejection. భేదము. విషాదించు *vishadintsu*. v. n. To be sad, to grieve, భేదపడు. విషువము or విషువచ్ఛు *vishuvamu*. [Skt.] n. The equinox. రాత్రియును దివమును సమమైనకాలము. విషువచ్ఛాయ *vishuvachchaya*. n. The shadow of the gnomon at noon, when the sun is in the equinoctial point. విషుచి or విషుచిశ *vishuchi*. [Skt.] n. Cholera, వాంతిదేది. క్రమ వికేతనకలకలము.

విష్కంభము viṣkambhamu. [Skt.] n. A bolt of a door, కడమను. An obstacle, అడ్డంకి.

విష్కీరము viṣkīramu. [Skt.] n. A bird, పక్షి.

విష్టపము viṣṭapamu. [Skt.] n. The world, లోకము.

విష్టరము viṣṭaramu. [Skt.] n. A seat, a seat of kusa grass. ఆసనము, సీతము, కుశాసనము. " తడియసమిపాద్యానమధ్యంబును కృష్ణాజి సంబులు విష్టరంబులుగానిడి కూర్చున్న సప్తమహాస్థలం." Viṣ. ii. 23. విష్టరశ్రవుడు viṣṭara-sravudu. n. An epithet of Viṣṇu. విష్ణువు.

విష్టి viṣṭi. [Skt.] n. Wages, hire, కూలి. Forced labour, కూలిశేవవి. Work, పని.

విష్టింపు viṣṭhinṭu. [Skt.] v. n. To ease oneself, to go to stool, మలవిసర్జనముచేయు.

విష్ణుడు or విష్ణువు viṣṇudu. [Skt.] n. Viṣṇu, one of the three principal Hindu deities. విష్ణుపదము viṣṇu-padamu. n. The sky. ఆకాశము. విష్ణుపది viṣṇu-padi. n. The Ganges, గంగ. విష్ణురథము viṣṇu-rathamu. n. The Brahminy kite, గరత్తుండు. విష్ణుశ్రాంత viṣṇu-kraṅta. n. A medicinal creeping plant, Evolvulus alsinoides. స్థానికర్ణధమ్బు.

విష్వక్సేనుడు viṣvak-sēnudu. [Skt.] n. Viṣṇu. విష్ణువు. The captain of Viṣṇu's forces, విష్ణుసేనాధిపతి.

విసంవాదము vi-sam-vadamu. [Skt.] n. Arguing first in favor of a thing and then against it.

విసంకకర్ర, విసంకర్ర, or విసంకర్ర viṣana-karra. [Tel.] n. A fan. తాలవృంతము.

విసము viṣamu. [from Skt. విషము.] n. Poison. విషము. విసదారి viṣa-dari (for విసదరము.) n. A snake. పాము. విసపాల

visa-pala. n. A kind of tree. విసపాలవిత్తు. visa-pala-vittu. n. A destroyer, వాళకుడు. విసపుమీతరి viṣapu-mētari. n. The eater of poison; an epithet of Siva. విసబొద్ది viṣa-boddi. n. A kind of tree called పాతపుత్తము.

విసరము viṣaramu. [Skt.] n. A multitude, an assemblage, a flock. సమాహము.

విసరణము viṣaranamu. n. Spreading, diffusion. విస్తరించడము, వ్యాపించడము.

విసరు or విసురు viṣaru. [Tel.] v. n. To come out, బయలుపడు. To blow, as the wind, to spread, as a scent. గాలికొట్టు, పీచు, వాసన కొట్టు. లోగా అణిగి ఉన్నరోగమును శైలు విసితలగు చేసేమందు a searching medicine, a medicine that makes a hidden disease appear. లోనికాక శైలికిమీనది the latent fever came out. v. a. To wave, as a fan, to brandish, whisk, flourish, as a sword or a whip. ఆడించు. పీచు. To throw, fling, hurl, sling, రువ్వు. To turn, to grind. తిరుగలివిసరు to turn a mill. వలవిసరు to cast or let down a net. n. Waving, casting, spreading. ఆడించుట. పీచుట, చేయుట, వ్యాపించడము. కాటకపువిసరుచేరి through the spreading of the famine. విసరురాయి viṣaru-rāyi. n. A grindstone. తిరుగలి. విసరియాడు Same as విసరు. విసరికొట్టు or విసరికొట్టు viṣarikottu. v. a. To fling, to dash. రువ్వు. To scorn, to huff. కసురు. ఒకడబ్బు ఇస్తుంటే మా తో ముఖములో విసరికొట్టుచున్నది he asked for a penny, she gave him a scolding. ఆకుండను గోడమీది విసరికొట్టినాడు he dashed the pot against the wall. విసరివేయు or విసరివేయు viṣari-vēyu. v. a. To hurl, fling. రువ్వు. ఈశైలు విసరివేసెట్టుగానుండే ఒకయిల్లు a house that seemed as if it had been thrown out of the town.

విసర్గ vi-sarga. [Skt.] n. The character [ః] or two dots representing H, as in the words ప్రాతఃకాలము prātaḥ-kalamu విస

గ్గము vi-sargamu. n. Abandoning, relinquishment, letting go, emitting, చరత్యాగము, వదలుకొనడము, విసర్జనీయము. విసర్జనము vi-sarjanamu. n. Quitting, relinquishing, abandoning, renouncing, పఠత్యాగము. Sending, despatching, ప్రేరణము. A gift, donation, దానము, ఇవ్వడము, ఈవి. కేశవిసర్జనము shaving the head. మలముశ్రవిసర్జనము evacuations. మలముశ్రవిసర్జనముచేయు to evacuate the bowels. విసర్జింపు vi-sarjintu. v. a. To abandon, relinquish, give up, renounce, త్యజించు, విడుచు. విసర్జింపబడ్డ భార్య a divorced wife. విసర్జనీయము vi-sarjanīyamu. adj. Fit to be relinquished, or abandoned.

విసర్పణము vi-sarpanamu. [Skt.] n. Spreading, extending. వ్యాపించడము.

విసవిస visa-visa. [Tel.] adj. Spreading, ప్రసరించునది. adv. Fast, quickly, hurriedly. వడిగా, చివచివ. " విసవిసవనడుబుజువమున విసరినాడితాడబబుబవిసరముభంగిలో." Rajasekh. i. 70.

విసుగు, విసుగు or విసువు viṣuku. [Tel.] v. n. To be fatigued, tired, weary. To be disgusted, to be sick at heart, వేసారు వానిప్రాణము విసికినది he was sick at heart. " విసుసంసారమునకు విసువనిమర్త్యులు." M. XIII. v. 223. n. Disgust, weariness, satiety. వేసట, అలసట, నిశ్చేదము. విసిమాలు viṣi-malu. v. n. To be very disgusted. మిక్కిలి విసుగు. విసికింపు viṣikintu. (causal of విసుకు.) v. a. To weary, disgust, sicken, sadden. వేసటపుట్టునట్టుచేయు.

విసుమానము viṣumanamu. [from Skt. విస్మయము.] n. Wonder, ఆశ్చర్యము. adj. Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైన.

విసువాసము viṣuvāsamu. [from Skt. విశ్వాసము.] n. Faith, trust, affection, విశ్వాసము, నమ్మకము. విసువాసి viṣuvāsi. n. A faithful man, నమ్మకముగలవాడు

విసురు See విసరు.

విస్తృతము Same as విస్తృతము. (q. 7.)

విస్తరి. విస్తర or విస్తరాళు viṣṭara. [from Skt. విస్తరము.] n. A leaf platter, భోజనము చేసెడి ఆకు. plu. విస్తర్ణు.

విస్తరము viṣṭaramu. [Skt.] n. Spreading, expansion; prolixity, detail, abundance, plenty. శబ్దాదులవిస్తృతి, వ్యాప్తి, ప్రాచుర్యము, భావశక్యము. విస్తరించి viṣṭarinchu. (participle used adverbially) Much, abundantly, greatly, considerably. విండా, మిక్కిలముగా. విస్తరింపు or విస్తరిల్లు viṣṭarilū. v. n. To spread, extend, increase, enlarge, exceed, be prolix, dilate. విస్తారమున, వ్యాపించు. విస్తరింపు viṣṭarintu. v. a. To extend, spread out, increase, swell; to particularise. విస్తరింపజేయు, వినింపు. విస్తరము viṣṭaramu. n. Spreading, extension, expanse, breadth, vastness. Plenty, abundance విరివి, భావశక్యము. " తనవారిగాంచియత్యర్థ్యుకంబగు భంజనము తెలగు విస్తరముపై జెప్పిన." M. XIV.iii. 228. adj. Plentiful, abundant; extended, extensive, large, great, much, extreme. బహుశము. విచిత్రమైన. విస్తరముగా viṣṭaramu-gā. adv. Plentifully, abundantly, largely, much. బహుశముగా, విండా, చాల. విస్తరత viṣṭarata. n. Extent, area. విస్తరము viṣṭaranamu. adj. Great, large, wide, extended, extensive. విస్తారమైన, విశాలమైన.

విస్తృ viṣṭu. [Tel.] n. Surprise, wonder. ఆశ్చర్యము. Also, dirt, stench, కేవలమునందుగలిగి డు దుర్బంధము. " దివి. || కోల, వేమరువిసరువు విస్తృకంపెనగ, బససలుచెప్పుచు." నవ. 3. ౪.

విస్తృతము viṣṭritamu. [Skt.] adj. Wide, broad, extensive, large.

విస్తృష్టము vi-spashṭamu. [Skt.] adj. Very clear, distinct, definite. స్పష్టమైన, ప్రత్యేకమైన విస్తృష్టముచేయు to particularise or specify.

విస్తరము viṣṭaramu. [Skt.] n. Spreading, expansion; prolixity, detail, abundance, plenty. శబ్దాదులవిస్తృతి, వ్యాప్తి, ప్రాచుర్యము, భావశక్యము. విస్తరించి viṣṭarinchu. (participle used adverbially) Much, abundantly, greatly, considerably. విండా, మిక్కిలముగా. విస్తరింపు or విస్తరిల్లు viṣṭarilū. v. n. To spread, extend, increase, enlarge, exceed, be prolix, dilate. విస్తారమున, వ్యాపించు. విస్తరింపు viṣṭarintu. v. a. To extend, spread out, increase, swell; to particularise. విస్తరింపజేయు, వినింపు. విస్తరము viṣṭaramu. n. Spreading, extension, expanse, breadth, vastness. Plenty, abundance విరివి, భావశక్యము. " తనవారిగాంచియత్యర్థ్యుకంబగు భంజనము తెలగు విస్తరముపై జెప్పిన." M. XIV.iii. 228. adj. Plentiful, abundant; extended, extensive, large, great, much, extreme. బహుశము. విచిత్రమైన. విస్తరముగా viṣṭaramu-gā. adv. Plentifully, abundantly, largely, much. బహుశముగా, విండా, చాల. విస్తరత viṣṭarata. n. Extent, area. విస్తరము viṣṭaranamu. adj. Great, large, wide, extended, extensive. విస్తారమైన, విశాలమైన.

విస్తృ viṣṭu. [Tel.] n. Surprise, wonder. ఆశ్చర్యము. Also, dirt, stench, కేవలమునందుగలిగి డు దుర్బంధము. " దివి. || కోల, వేమరువిసరువు విస్తృకంపెనగ, బససలుచెప్పుచు." నవ. 3. ౪.

విస్తృతము viṣṭritamu. [Skt.] adj. Wide, broad, extensive, large.

విస్తృష్టము vi-spashṭamu. [Skt.] adj. Very clear, distinct, definite. స్పష్టమైన, ప్రత్యేకమైన విస్తృష్టముచేయు to particularise or specify.

విష్ణారము or విష్ణారము viśpharamu. [Skt.] n. The twang of a bow-string వింటిమ్రోతి. వింటిసాదివ్యస. adj. Very great, మిక్కిలి అధికమైన.

విష్ణురత్ vi-sphurat. [Skt.] adj. Shining. ప్రకాశించే. "వృత్తకునివాక్యవిష్ణురత్నోద్భవమనకు." H. i. 208. విష్ణురణము vi-sphurana-mu. n. Trembling, quivering of the lips, throbbing of the eyes, &c. Expansion of mind. Splendour, manifestation. కంపనము, మనోవికాసము, ప్రకాశము.

విష్ణురింతు vi-sphurintsu. v. n. To shine, ప్రకాశించు. To swell, enlarge, విస్తరించడము. విష్ణురితము vi-sphurilumu. adj. Shaken, tremulous; swollen, enlarged. Shining. కంపితమైన, విస్తరించబడిన, ప్రకాశించే. విష్ణుర్జితము vi-sphurjitamu. adj. Very bright, మిక్కిలి ప్రకాశము నొందిన. విష్ణుర్తి vi-sphurti. n. Throbbing, palpitating, shaking; shining.

విష్ణులింగము vi-sphulingamu. [Skt.] n. A spark of fire. అగ్ని కణము.

విష్ణుటము vi-sphotamu. [Skt.] n. A pustule, boil, abscess, sore, పొక్కు, బొబ్బ, వ్రణము. విష్ణుటములు prickly heat, చెమటకాయలు.

విస్మయము or విస్మయి vi-smayamu. [Skt.] n. Surprise, astonishment, wonder, ఆశ్చర్యము, వికాశము. Perplexity, dismay. Pride, గర్వము. adj. Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైన. విస్మయమునొందిన raptured, bewildered. విస్మయము vi-smitam. adj. Raptured, amazed, astonished, dismayed. ఆశ్చర్యపడ్డ, విస్మయమునొందిన. విస్మయము vi-smitudu. n. One who is astonished.

విస్మృతి vi-smṛiti. [Skt.] n. Forgetfulness మరచు. విస్మృతము vi-smṛitam. adj. Forgotten. మరచిన.

విప్రంభము vi-srambhamu. [Skt.] n. Trust, confidence, విశ్వాసము, నమ్మకము. Affection,

regard. స్నేహము. A sham fight, a over's quarrel. ప్రాయము, అల్లాటశోడము.

విప్రము visramu. [Skt.] n. A smell, stench, a smell like that of blood or raw flesh, పచ్చిపాన. adj. Stinking, అపకవ్యమైనకంఠముగల.

విప్రసా visrasa. [Skt.] n. Old age, decrepitude. ముడిమి.

విప్రసరుదు vi-srarudu. [Skt.] n. One whose voice is changed, భేదపడినకంఠస్వరముగలవాడు.

విహంగముము vihan-gamamu [Skt.] n. A bird. పక్షి.

విహంగిక vihangika. [Skt.] n. A pole used as a yoke for bearing burdens on the shoulder. కానడిబడ్డ.

విహంగము or విహంగము viha-gamu. [Skt.] n. A bird, an arrow. పక్షి, బాణము.

విహారము vi-haramu. [Skt.] n. Roaming, a ramble, excursion, a walk for pleasure or exercise. విహారము, సంచించడము, హాటము, పరిభ్రమణము. విహారము vi-harintsu. v. n. To take a walk or airing, to wander, to go about, to go about for pleasure or exercise, to roam, ramble, rove. సంచించు, హాటము చేయు, పరిభ్రమణము చేయు. విహారము చేయు, తిరుగు. విహారము vi-harta. n. One who takes a walk, a rambler, rove, విహారమువాడు.

విహసితము See under విహసము.

విహస్తము vi-hastamu. [Skt.] adj. Lit: Without hands, unable to move one's hands. Perplexed, bewildered, confused, confounded. ఉద్విగ్నమైన, విహస్తమైన, వ్యాకులమైన.

విహయసము vi-hayasamu. [Skt.] n. The sky. ఆకాశము.

విహయితము vindayitamu. [Skt.] n. A gift donation వాణము, ఇచ్చడము, ఈది.

విహారము vi-haramu. [Skt.] n. A walk for pleasure or exercise, a tour, trip, ramble, roaming, play, pastime, sport, excursion, వేడుక గాతిరుగుట. సంచారము, క్రమణము. కలి. రిల. యాత్ర. A Buddhist monastery, బౌద్ధాలయము. విహారి or విహారుడు vihari. n. One who takes a walk for pleasure, సంచించువాడు. వారు ఉద్వ్యాసవిహారులైయున్న వేళి while they were walking in the park.

విహసము or విహసితము vi-hasamu. [Skt.] n. A gentle laugh, a smile. చిరునవ్వు.

విహితము vi-hitamu. [Skt.] adj. Ordered, prescribed, ordained, విధించబడిన. Fit, proper, right, orderly, necessary. Friendly, intimate. Placed, deposited. Done, made. యుక్తమైన, అనుకూలమైన, ఉంచబడ్డ, చేయబడ్డ. వ్యాగ్రముములు రోములు విహితముకాదని considering that it is not proper for us to plunder their villages. "ఇహవభారించి మ్ములబాణుకవిహితానధానులైవినుచునుండువాంకి." M. I. i. 114. విహితము vi-hitamu. n. Friendship, intimacy. Propriety, fitness, justice. స్నేహము, యుక్తము, వ్యాయము. అది విహితమే that is proper. అది విహితముకాదు that is not proper. విహితముగా vi-hitamuga. adv. In a friendly manner, on good terms, స్నేహముగా, అనుకూలముగా. విహితము vi-hititudu. n. A friend, companion, ally. స్నేహితుడు, అనుకూలుడు. తమకు విహితులైనవారు those who are your friends.

విహినము vi-hinamu. [Skt.] adj. Destitute of, devoid of. తని. విహినముగా vi-hinamuga. adv. Without, తన. బుద్ధివిహినముగా senselessly. విహినము vi-hinudu. n. One who is destitute of or devoid of. తనివాడు. వస్త్రవిహినము he who is devoid of clothes.

విహలము vihalamu. [Skt.] adj. Disturbed, discomposd, disquieted, agitated, affected with fear, sorrow, &c. భయగులు

చేత అవయవస్వాధీనతలపిన్న. ఉద్విగ్నమైన. "భయవిహలమునుకై." Anirud. iii. 163. విహలత or విహలతత్వము vihalatu. n. Disturbance, disquiet, perturbation. ఉద్విగ్నత. విహలించు vihalintsu. v. n. To be disquieted or affected with fear, sorrow, &c. ఉద్విగ్నము. "వెలిచితభయవ్యడంతయు విహలించి అస్యరెగుగకయుండెనేకాంతమునను." Vish. vi. 290. విహలము vihaludu. n. One who is disturbed, agitated, disquieted or affected with fear, sorrow, &c. ఉద్విగ్నము. "విహలవిహలించె." P. i. 446. "విహలకవ్యలు విహలించును." L. xiii. 146.

వి వి

విక or విక్ర vika. [Tel. from విక్ర.] n. Strength, బలము. Valour, courage, శౌర్యము, ధైర్యము. Joy, exhilaration, enthusiasm, ఉత్సాహము. Pride, haughtiness, విజృంభణము, గర్వము, ఉన్నతి. Running away from a battle, flight, retreat, యుద్ధములను సాధింపుట. Disgrace, అవమానము. Humility, ధైర్యము. Similarity, similitude. సామ్యము, పోలిక. Bulk, largeness. భౌల్యము. Manner, విధము. "ఘనడప్పార్థుడు గాండీవంబుగొని వికన్యాయుక్తింప బోయిన దోశ్య క్షిదాలి." Vish. viii. 299.

విక్ష viksa. [Skt.] n. Sight, view. చూపు, దృష్టి. విక్షణము vikshanamu. n. Seeing, అవలోకనము, చూచుట. విక్షించు vikshintsu. v. a. To see, view, look at, observe. చూచు. విక్షితము vikshitam. adj. Seen, beheld, చూడబడిన. విక్ష్యము vikshyam. adj. Visible, perceptible. చూడదగిన. Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైన.

విగు vīgu. [Tel.] v. n. To rejoice, to be enthusiastic, ఉత్సాహించు. To be proud, నక్క. To become large or big, స్థూలము. To move or step aside, to get out of the way, to retreat, తిరుగు, వెనుకదీయు.

To cease, to go off. నివృత్తియగు. " సకుటుంబముగ వీరివరములను కేరకుహివాంకుడుము చారుకూరయనంగ." Siva. iii. 74. టి॥ వీరి, తొలగిపోయి.

విచి or విచిక vichi. [Skt.] n. A wave. తరం గము.

విచు vitsu. [Tel.] v. n. To blow, as the wind, to spread, as scent. గాలివిసరు, వాసనకొట్టు. " పాలగాలివీచె." A. vi. 20. v. a. To wave, as a fan, hand, &c. To revile, reproach. విసరు; నిందించు. " తెలిసి కలిదండ్రులేమని కలకురొక్కా, విన్నబంధువులేమని ఏకురొక్కా." Paidim. iv 185. " పూని యేకుభకార్యమునైన యిట్లుపిచిపల్లెదరుమావె నువెంటదగిలి." Dab. 140. విచోపు vi-chōpu. [వీచే+చోపు.] n. A chowri, a fly-flap, a whisk, విచావరు. " పిచువీచోపులన్నులగుకాముదీ గుచ్చుములంతరించ." Siva. v. 83. టి॥ పిచువీచోపులు, వేయించుచే విచావరులు. వీచ or వీచంగ vira. (Root in infinitive of విచే to wave, to fan.) While they waved, విసరగా.

విజనము vijanamamu. [Skt.] n. A fan. విసరు కర్త. " నివరత్ని మయవీజన ప్రాజబయి." Bhanu. Pari. iv. 119.

విటపటము, విటతాటము or విటతాటము vīṭa-ṭaṭamu. [Tel.] adv. Piecemeal. చిన్నా భిన్నము. " నూతుల దెగటాల్చి కేరంబుల విటతాటముల్ చేసిరథ్యములుగూల్చి." M. VIII. i. 148.

వీటి viti. [Tel.] n. Plunder, booty, కొల్ల. దోపుడు. వీటితోపు vīṭi-bōvu. v. n. To become blameworthy. దూషితమును, నిందితమును. To be lost, నష్టమును. To become useless, vain or unprofitable, వ్యర్థమును. వీటిముప్పు vīṭi-buttsu. v. a. To lose, ruin, abandon, baffle, disappoint. కొలుపుచు, పోగొట్టు, విడిచిపెట్టు, వ్యర్థముచేయు. " పొరుగిండ్లకు వోని చుట్ట, నెరుతోనగజానుచుంటు సెగిపుట్టింటకా జరకాలముండనిచ్చుట బురుషుడు తనపతినివీటి

బుచ్చుటనువూతి." Sumati. 25. " కుత్తికమేమి కూడునుకూడినరాజ్యము వీటిబుచ్చుగావచ్చినలా భమేమి." P. iii. 139. వీటివాండ్రు vīṭi-vandru. n. Acrobats, rope-dancers కొత్తురవాండ్రలో భేదము. వీటిది a female rope-dancer, కొత్తురిది. " వీటిచానిపాండు విడువజాలక కుల్లవచ్చుచాక మోనుచావగుడినె, భాగవకులపట్టువట్టంగనోవడు." Vema 1693.

వీటి or వీటి viti. [Tel.] The plural inflec. of ఇవి these.

వీటి or వీటిక viti. [Skt.] n. The betel leaf and nut. తాంబూలము. వీటిక రండుము a paun-daun, or tray.

వీడియము, వీడెము, వీడ్యము, విడియము. విడిమ or విడ్యము vīḍiyamu. [from వీటిక.] n. Betel leaf with areca nut, &c. తాంబూలము. " వారికధ్వగులులాచియదువీడియములవేర." A. ii. 69.

వీడు vidu. [Tel. of Tam. ఇవన్.] pron. This man. ఈ మనుష్యుడు. Plu. వీరు; infl. వీని.

వీడు vidu. [Tel.] n. A city, పట్టణము. A remuneration, a complimentary present. పాఠితోపకము, కట్నము. An army, దండు. A military camp, శిబిరము. A crowd of travellers, పథికుల సమాహము. A camp or troop of rope-dancers. కొత్తురవాండ్రతండా. " యదువిదిరాభివృద్ధి వాడు విధేయబంధువర్యులువీడు చదివించిరుచితపుత్తి." Chandra Bhanu Charitra. v. 152. " ఉపకారికమవకారము విసరితముకాదునువీడుకువీడే, యపకారికమవకారము నెవమెన్నక చేయవారు." Sumati. 19. " చారుడొకడరుదెంచితోవారుచేసి, నేటిప్రాధునకొత్తురవీటితోడకాకాపుంకరుగంగాంచి నాడ." Chenna Basa. Pur. ii. 349. వీడు పట్టు or వీడిపట్టు vīḍu-pattu. n. A camp, శిబిరము, దండుదినిచోలు. An abode, వాసస్థానము. A temporary abode, విడిది. " పనివారినింబంబంగ నుచిరింపు పలుకులెడబడ

బరచివీడ్చొల్చి, వీడుపట్టుకుపోయి విశ్రాంతుడగును." Pal. 45. " అన్నవీవరునాడుంబువడసి వీడుపట్టునకరిగెన." M. XII. ii. 374.

విడు vidu. [Tel.] v. n. To be separated, loosened or unfastened, విడిపోవు, విడిచిపెట్టు, వదలు. To become plain or evident, విశదముగు. To be fulfilled, కొనసాగు. To increase, prosper, వృద్ధి. v. a. To cause to be separated, వీడజేయు. " కేవలకుకుకోర్కె తిగలువీడంగ నెలదికి మైదీగవీడికొడగె." BX. వీడజేయు vīḍa-jēyu. v. a. To do away. to cause to be separated. నివృత్తిజేయు. వీడవీయు vīḍa-vīyu. v. a. To take off, to separate. తీసేయు. వీలదీయు. వీడవొక్క vīḍa-dokku. v. a. To apportion, assign. పాలుపంచు. వీడుకోరు or వీడ్చొన vīḍu-kōru. v. n. To quit, leave, abandon. To take leave or permission, విడుచు. విడిచిపెట్టు, వదలు, పోయినచెప్పదనని చెప్పకొని వదలు, నెలవుపుచ్చుకొను. " పాండు పుత్తులదీ వింది పునర్దర్శన మయ్యెడమను వీడ్చొనినిజని నాసంబులకుంజనిరి." M. IV. i. 54. " అరిణము గనిచ్చి సుఖముండుడనుచు దక్షుడబ్బువీడ్చొని భార్యతోనడగెనుచుడు." T. iv. 195 వీడుకోలుపు or వీడ్చొలుపు vīḍu-kōlu. v. a. To send away, dismiss, పంపించు, పాగనంపు. " బ్రాహ్మణాద్వేషంబులేక ప్రతుకుండని వీడ్చొలిపినబోయి." P. iii. 254. వీడుకోలు or వీడ్చొలు vīḍu-kōlu. n. Permission to go. పోవననుజ్ఞ. The act of leaving or quitting, విడుపు. Permission, leave. అనుజ్ఞ, నెలవు. Death, చావు. వీడుచు vīḍu. v. a. To cause to be separated, వీడజేయు. To let go, give up, విడిచిపెట్టు. వీడుతోడాడు vīḍu-dzōd-ādu. v. n. To undergo a change, to be changed, మారుపాలునొందు. To resemble, స-పోలు. వీడుతోడు Same as విజ్జోడు. (q. v.) వీడువడు, వీడ్చుడు, వీడువడు or వీడ్చుడు vīḍu-padu. v. n. To be changed, కూసుపడు. To differ, భేదముగు. To totter, as feet,

తడవడు. వీడుపాటు or వీడ్చాటు vīḍu-pātu. n. Change, మారుపాటు. Difference, వ్యత్యాసము. A decision, settlement. ఏర్పాటు. " కల్లయకా నిజమువీడ్చాటొండగా." KP. iii. 269.

వీడెము Same as వీడియము. (q. v.)

వీణ vīna. [Skt.] n. A kind of musical instrument resembling a lute. వీణావాడుడు vīṇa-vādudu. n. One who plays on the lute. వీణావాంబునాడు.

వీణము or వీణాము vīṇamu. [Tel.] n. A thin or fine cloth. సన్నపత్తము.

వీణియ, వీణ, వీణయ or వీణె vīṇiya. [Tel.] n. The follicle or bag in which musk is produced, a pod of musk. Also, same as వీణ. కస్తూరియందే కస్తూరిగముయొక్క బాణ్ణు కాదు. ముఖవీణ a Jew's harp, మారుచెంక చుచ్చివీణ a sort of lute. A. iv. 38.

వీరము vīramu. [Skt.] adj. Gone, past; devoid of; tranquil, quiet. గతమైన, పోయిన, శాంతమైన. వీరనిద్రులై ceasing from sleep. వీరరాగుడు vīra-rāguḍu. n. A prudent, or moderate man, one who has subdued his passions, or curbed his desires. రక్షోగుణవీనుడు, జలేం ద్రియుడు.

వీలి vīli. [Skt.] n. A horse. అశ్వము. Jaimini. vi. 112.

వీలి హోత్రుడు vīli-hōtrudu. [Skt.] n. An epithet of the god of fire. అగ్ని హోత్రుడు.

వీలెంపు vī-ṭentsu. [Tel. వీచే+తెంపు.] v. n. To come, or blow, as the wind. గాలి మొదలైనవివచ్చు, విసరు, వీచు. " అర్ధిక్కనకొక్క యపుల్యదుర్వార ఘోషంబు వీలేనాకర్ణించి." P. i. 185.

వీధి vīdhi. [Skt.] n. A street: a road, path, way. గృహముపై, మార్గము. A row, line. వ్యవహారముపై. కేరతీతి the line or division of the hair, the parting over the forehead. పాచుతి, వీమలము వీణవాలకము a

kind of comedy, a farce. (Note: In some compounds this word is often left untranslated.) మానసవీధి or మనోవీధి the heart, గగనవీధి the sky. వనవీధి the forest. **వీధి** *vidi* [from Skt. వీధి.] Same as వీధి.

విని vini. [Tel.] The genitive of వీరు this man, or of ఇవి these things. వీనియొక్క... వీనిని acc. of or వీడు or ఇవి. "వీనిన ప్రవృత్తి వృత్తిమైనానచను." M. XIV. iii. 96.

వీరయ or **వీరనె** See under వీరము.

వీరు vīru. [Tel.] n. The ear. చెవి. Fame, ప్రసిద్ధి. **వీరుమిగులు** *vīru-migulu.* v. n. To become famous, ప్రసిద్ధికొక్క. **వీరులకంటి** *vīrula-kanti.* n. Lit: One that hears with its eyes, i. e., a snake. పాము. చక్షు శ్రవణము.

వీపు vīpu. [Tel.] n. The back. వృష్టము, చరమాంగము, వెనుక మేను. వీపుచూపు to show one's back, to flee, పారిపోవు.

వీపు vīpa. [Skt.] n. Reiteration, repetition, గ్రహింపు, నివృత్తి, తిరిగితిరిగి, చెట్టుచెట్టు అనుట. **వీపుయా** reiteratedly, frequently. పాఠ్యాలు శ్లేష, మల్లీమల్లీ.

వీరుము Same as వియ్యము. (q. v.)

వీర vīra. [Skt.] n. A woman who has a husband and sons. Also, same as వీరము. (q. v.)

వీరణము or **వీరాణము** *vīraṇamu.* [Tel.] A double drum, used at weddings, ఆంధ్రపత్తెము. "వీరణములులేని పెండ్లిపుణరా." Sumati. 65.

వీరము vīramu. [Skt. cf. Lat. *vir.*] adj. Heroic, brave, exalted. కూరమైన, శౌర్యము or శల. ఉత్తమమైన. వీరస్వర్గము the Olympus or Elysium of heroes. వీరసోపే the company of heroes, "వీరకేదారింపుపాని." (Vasu. pref.) అనగా రణంలోచితమైన శిరస్త్రము. వీరకామము a severe famine. వీరపాతివ్రాత్యము stern chastity, rigid purity. **వీరకత్తిరము** or **వీరకత్తిర** Same as వియ్యంకురాలు (q. v.) **వీరకాడు** Same as వియ్యంకుడు. (q. v.) **వీరజయంతిక** *vīra-jayantika.* n. A war dance.

యుద్ధమందలి వీరులస్వర్గము. **వీరత్వము** *vīra-tvam.* n. Heroism, courage, valor, కూరస్వము. **వీరతామ్రము** *vīra-tāmetru.* n. Acharm worn by warriors. **వీరపత్ని** *vīra-patni.* n. A hero's wife. **వీరపాణము** *vīra-pāṇamu.* n. A drink taken at the beginning or end of a battle. **వీరభద్రపల్లెరము** *vīra-bhadra-palleramu.* n. A very large tray. **వీరముద్దులు.** **వీరముద్దులులు.** **వీరముద్దులు.** **వీరముద్దులు** or **వీరముద్దులు** *vīra-muddalu.* n. plu. Rings worn on the middle toe. వీరులు పాదమధ్యాగ్రులియించుచే ముద్దుకల. **వీరముష్టి** *vīra-mushti.* n. An extremely orthodox or very bigoted Saivite, a Jangam beggar, one who goes about begging alms from the Vaisiyas with sword and shield. వీర రుద్ర వేషము వేసికొని కోమట్లను యాచించు ఒక తెగభిక్షకుడు. **వీరవైష్ణవుడు** *vīra-vaishnavudu.* n. An extremely bigoted or orthodox Vaishnavite, వైష్ణవులలో నిండాపట్టుగలిగియుండేవాడు. **వీరశైవము** *vīra-saivamu.* n. Ultra-orthodox Sivaism. శివమతములో నిండాకరుకుగానండుట. **వీరశైవుడు** *vīra-saivudu.* n. A very orthodox or bigoted Saivite. **వీరసువు** *vīra-suvu.* n. The mother of a hero, వీరుని గన్నతల్లి. **వీరావేశము** *vīra-avēsamu.* n. Zeal, bravery, madness, fury, శౌర్యము, వెర్రి. **వీరాసనము** *vīra-sanamu.* n. Keeping a careful sentry at night. **వీరుడు** *vīrudu.* [Skt. cognate with 'hero.'] n. A hero, warrior, or champion, కూరుడు. An excellent man. శ్రేష్ఠుడు. **వీర్యము** *vīryamu.* n. Heroism, valour, courage, bravery, శౌర్యము, పరాక్రమము. Semen virile. శరీరస్సు.

వీరిడి Same as వీడి. (q. v.)

వీరు viru. [Tel.] pron. These persons. వీండు, వీరికి to these persons. "వారికి వీరికిని గొడ్డవారియ్య." BX. viii. 34. వీరువారికి అంపాని తిట్టినాడు he abused them all without distinction.

వీరుత్ virut. [Skt.] n. A creeper, a tendril. లత, తీగ. **వీరుధము** *vīrudhamu.* n. An arbor of vine creepers. A sprouting branch. చినుకకొమ్మ.

వీరుడు, వీర్యము See under వీరము.

వీలు vīlu. [Tel.] v. n. To be of use, ఉపయోగించు. adj. Convenient, practicable, అనుకూలము. n. An expedient, convenience; success, facility, practicability, possibility, వాటము. పొందసుపాటు, అనుకూలము. **వీలుచేయు** *vīlu-chēyu.* v. a. To make convenient. To raise money from ryots in proportion to their kists. **వీలుగా** *vīlu-ga.* adv. Expediently, conveniently, అనుకూలముగా, ఉపయోగముగా, వాటముగా. "వీలుగానిక వేసివూలడం డలుచుట్టి." Jagannadha. ii. 21. **వీలుపడు** or **వీల్చుడు** *vīlu-padu.* v. n. To be convenient, to be practicable, అనుకూలపడు, సరిపడు. **వీలుపరచు** or **వీల్చరచు** *vīlu-paratsu.* v. a. To bring about, manage. అనుకూలపచు. **వీలుబాటితా** *vīlu-dabita.* [H.] n. An account according to the estimate.

వీలు or **వీలులు** *vīlu.* [Tel.] v. n. To split, burst asunder, as a ripe fruit. విచ్చు, పగులు, చీలు. "నాగుండెకూలదువీలుతునియలైపోడు." HD. ii. 277. "అడుగునబండివీలియసలై మగువుపుట్టగద్రావరేంట్లుమల్లడిగొనిచుట్టిరా." A. i. 21. "వేలువడిరారులకానిశలువీలగ శేయుచుకా." BRY. ii. 77.

వివన or **వీవన** *vīvam.* [Tel. from వీచు.] n. A fan. తాలవృంతము. వినరుకర్తి. A whisk, ముట. **వీవలి** *vīvali.* (from వీచే. ormed like కావలి.) n. Wind, గాలి.

విసము *vīsamu.* [Tel.] n. The fraction called one sixteenth, the sixteenth part of anything. A grain of gold equal in weight to one grain of rice. వడ్డగింజయెత్తువంగారము. **విసబడి** or **విసుబడి** *vīsa-badi.* (వీసము+బడి.) n. Cess or tax, levied on a town and then divided among several persons each of whom pays his share, a certain tax on the profits of a trade.

వ్రామము or **భాగవ్రామము** లిగిన భూస్వామి కంత్రిము. A ryotwari settlement. A measure of land equal nearly to two acres. **వీసర** or **వీసరము** *vīsara.* (వీసము+అ.) n. Want, defect, deficiency, diminution. శాలి, వెలితి. **వీసరపడు** or **వీసరపోవు** *vīsara-padu.* v. n. To be lacking, or deficient, వెలితిపడు. To fail, be fruitless. స్వర్థిమగు. కించిచ్చునామగు. "కనికావకచేసినపుణ్య పాపముకొ విసరపోవు." Dasarathi Satakam.

వీసె or **వీసీయ** *vīse.* [Tel.] n. A weight equivalent to 120 tolas, or ¼ of a maund.

వృ vu. [Tel.] Affix. A termination added to some nouns and verbs, as భేనువు, వచ్చెదవు.

వృ vṛi.

వృంతము *vṛintamu.* [Skt.] n. The foot, stalk or pedicle of a leaf or flower, గొడిమె.

వృకము *vrikamu.* [Skt.] n. A wolf. గోడేలు. **వృకోచుడు** *vrikochudu.* n. Wolf-bellied, voracious as a wolf: an epithet of Bhīma. భీముడు.

వృక్షము *vrikshamu.* [Skt.] A tree, చెట్టు. ఇది తినుకపెట్టినవృక్షమే this is the tree set by your own hand, i. e., I am a protégé of yours, it is your part to do me good. **వృక్షావతిక** *vriksha-vatika.* n. A grove or garden. ఇంటిలోనితోట. **వృక్షాదనము** *vrikshadanamu.* n. A chisel; an adze, hatchet, chopper. ఉలి, గొడ్డలి. The Indian Fig tree. రావిచెట్టు.

వృజినము *vṛjīnamu.* [Skt.] n. Sin. పాపము.

వృతము *vṛitam.* [Skt.] adj. Covered, screened. ఆవరింపబడిన. **వృతి** *vṛiti.* n. A hedge, a fence. వెనుగు. A. v. 146.

పుత్రము vrittam. adj. Round, circular, globular, full orb'd. గుండ్రని, పట్టువైన. n. Practice, custom. నడవడి, నడత. A circle, మండలము. A kind of metre or verse. పద్యభేదము. **పుత్రాంతము vrittantam.** n. Intelligence, news, tidings, a story, narrative. Detail, particulars. వివరము, వార్త, జనకము, సమాచారము, ప్రస్తావము. **పుత్రి vritti.** n. Being, existence. Livelihood, means of subsistence, profession, conduct. శీవనోపాయము, శీవనము, వర్తనము, కాయకము. కలకాయకము, నడవడిక. A share in a village, granted to a Brahmin in free gift. శ్రీతియమలోమకపాలు. A certain style of composition, ఆభిధ, లక్షణ, వ్యంజన, శేక, కైశికీ, ఆరభటి, సాత్వతి and భారతి. **పుత్రివాసుడు vritti-darudu.** n. A proprietor of small grants of land, 'made free of rent or at a light rent, to Brahmins only.

పుత్రహారు vritrahadu. [Skt.] n. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

పుత్రుడు vritradu [Skt.] n. An enemy. The name of an Asura.

పుత్రా or పుత్ర vritra. [Skt.] adj. Vain, empty, fruitless. adv. In vain, uselessly, వ్యర్థముగా.

పుష్ట vridha. [Skt. from పుష్ to increase, to grow.] adj. Increased, extended, improved. Old. పుష్టకావేరి the main stream of the Kaveri. పుష్టగోదావరి the main stream of the Godavari. **పుష్టత్వము vridhatvam.** n. Old age. వాఙ్మక్యము. **పుష్టత్రవుడు vridha-sravudu.** n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. **పుష్ట్యము vridhapyamu.** Old age. ముసలితనము. **పుష్టి vridhi.** n. Increase, augmentation, extension, పెరుగుట. అభివృద్ధి. Plenty, abundance, prosperity. సమృద్ధి. Interest on money, వడ్డీ. Multiplication, కూకారము. In Sanskrit grāmīnar, the temporal augment. చప్పల్రడ్డి.

compound interest. హానిపుష్టలు increase and decrease. దాని హాని పుష్టలకు నేను ఉన్నాను I am answerable for all loss and gain, for all good or ill that happens. **పుష్ట or పుష్టుడు vridhu.** n. An old man. ముసలివాడు. **పుష్టరాలు or పుష్ట vridhur-ālu.** n. An old woman, పుష్టస్త్రీ. **పుష్టాశ్రయీవుడు vridhya-jivudu.** n. One who lives by lending money at interest.

పుష్చికము vrischikamu. [Skt.] n. A scorpion. శేల. The Sign Scorpio of the zodiac.

పుష్కణము vrishanamu. [Skt.] n. A testicle, అండము, పచ్చ.

పుష్కము vrishabhamu. [Skt.] n. A bull. ఆహారు. The sign Taurus, పుష్కరాశి. adj. In compounds, excellent, best of its kind, pre-eminent. ఋషిపుష్కము a noble saint, an exalted sage. కవిపుష్కరుడు a noble poet. **పుష్కము vrishamu.** A bull, an ox, ఎడ్డు. **పుష్కడు vrishadu.** n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. **పుష్కధ్వజుడు or పుష్కభాంజుడు vrisa-dhvajudu.** n. A name of Siva. శివుడు.

పుష్కలుడు vrisaludu. [Skt.] n. A Sudra. కూర్మడు. A wretch, పాపాత్ముడు. **పుష్కలి vrisali.** n. A female Sudra; a wretched woman, a barren woman, a woman who gives birth to still-born children. కూర్మస్త్రీ. పెండ్లికాకమును పురజన్వలయినవడుచు, గొడ్డలయ. మృతి ప్రసూత. చచ్చుచువిడ్డలయలది.

పుష్టి vrishti. [Skt.] n. Rain. వర్షము. వాన.

పుష్టి vrishti. [Skt.] n. One of the descendants of Yādu. ఒక యాదవుడు. Krishna, కృష్ణుడు. Indra, ఇంద్రుడు.

వె ve

వెంగడు vengadamu. [Tel.] adj. Reverse, contrary, opposite. విపరీతమైన, విరుద్ధమైన.

"వెంగడునువెంది యున్నాడు వెంగడవైకూతురుచు వింతెడవనంక." Vij. Vil. ii. 8.

వెంగలి, వెంగళి or వెకలి vengali. [from Skt. వికల.] n. An ignorant man, మూఢుడు. A stupid man, జడుడు. A mad man, fool, idiot. వెరివాడు, ఆవివేకి. "పొంగిచిచ్చురుకలబోవు చోళకొంఠసవరించు వెన్నెంకలియట్లు." BD. iii. 2285. **వెంగలితనము vengali-tanamu.** n. Folly, madness, వెలతనము. **వెంగలివర్తు vengali-vittu.** n. A very stupid person, మూఢాశ్రయీవుడు.

వెంచే ventsa. [Tel.] n. A lake or pool- మడుగు. "పొంతగొంతయెడవిన్నులకడ వెంచలాలవలంక." G. x. 37.

వెంటు venta. [Tel. from వెను.] n. Business, కార్యము. An affair, విషయము. A way, మార్గము. Manner, విధము. Hunting, the chase, వేట. adv. and postposition. With, along with, in company with, behind, following after, వెంబడి. ఏ వెంటు in what manner or way? ఏరీతిగా. నా వెంటువచ్చినాడు he came along with me. విధి వెంటుముగెట్లినాడు he ran along the street. ప్రవాహము వెంటు కొట్టుకొనివచ్చినమామల the trees that came down the river. వానినోటి వెంటు వచ్చినమాటలు the words that slipped out of his mouth. వానిమున్ను వెంటు వెత్తురుకారుచున్నది he is bleeding at the nose. "కాలవె వెంటుబూచు మల్లికలవనంబనంక." Swa. ii. 24. **వెంటునంటు or వెంటుబుడు venta-n-antu.** v. a. To follow, pursue. వెంబడించు. **వెంటునే ventan-ē.** adv. and postposition. Immediately, at once, వెంబడిగానే. వారు వచ్చిన వెంటునే as soon as they arrived. **వెంటుబట్టుకో ను vantu-bettukou.** v. n. To take along with.

వెంటుము ventamu. [Tel.] n. Pleasure, joy, శేడుక, కుతూహలము.

వెంటి venti. [Tel.] n. A straw rope. మల బెట్టెకనవుడాము, కనవుపిరి. **వెంటిగొను venti-gonu.** v. n. To be twisted, పికిన

వెంటిక ventika. [Tel. for వెంటిక.] n. A hair. **వెంట్రుక or వెండుక ventruku.** n. A hair. శేమము.

వెంట్రువ ventruva. [Tel.] n. A kind of mongoose. *Viverra zibethum*, మంగిలబో భేదము.

వెండి vendi. [Tel.] n. Silver. రజతము. **వెండి కొండ or వెండిగుండు vendi-konda.** n. The silver mountain; a name for Kailāsa. రజతాద్రి.

వెండి or వెండియు adv. Besides, and, further, మరన్ని. Again, once more. తిరి, మఱ. Then, after, ఓప్పుట.

వెండుక See under వెంటిక. (q. v.)

వెంపగ vempaga. [Tel.] n. Plague, trouble, annoyance, పీడనము. Killing, హింస. **వెంప రలాడు vempala-ladu.** v. a. To destroy, kill, హింసించు, చంపు. To harass, annoy, పీడించు. "అంపరంపంపల వెంపలాడు గుంపను." T. v. 33. "చంపిన వారికి చావు సర్వంబు వెంపలాడుక విడువదు యముడు." L. xx. 264. "నీ వెంపలాడుని చీమచిటుకన్న మకపాలెనల వెంపలాడుబెట్టులెట్ల." Swa. iv. 16.

వెంపలి vempali. [Tel.] n. The Purple Galega. *Tephrosia purpurea.* A small wild shrub with a pink flower and a leaf resembling that of the Indigo plant. బాళుపుంఱి. మరీ కావము. It has several species called మలువెంపలి the thorny sort, జడ్డువెంపలి the gummy kind, వెలివెంపలి the whitish and పెద్దవెంపలి the giant species.

వెంబడి ven-badi. [Tel. వెను+బడి.] n. The back part or side. వెంట. **వెంబడి, వెంటిడి or వెంటిడిగా adv.** and postposition. Behind, after, following, with, along with, through. వెంట, కూడ. గుండా. నా వెంబడి వచ్చినాడు he came with me. ఊర్లెవెంటి తిరుగుచున్నారె they roam from village to village. నానోటి వెంబడి వచ్చినమాటలు

the words that dropped from his lips. నాచేవెంబడిచేను the land bordering on my field. కాని వెంబడివద్యము the next verse, the following verse. ఆయన పోయిన వెంబడినే immediately after he went. "వివరమేర్పరచి యా వెంబడి పదములనడపి, నల్వంకలుతడవి చూచి." R. iii. 212. "తీర్థాలవెంబడి తయగుట కొన్నాళ్లు." T. ii. 168. వారి కోరికవెంబడిని in conformity with their wish. "పోగువెంబడిని పార్వతులంబరియించ." Ila. ii. 15. వెంబడించు *vembad-intsu*. v. a. To follow, accompany. To pursue, hunt, వెంబడు.

వెబర or **వెంబరి** *vembara*. [Tel.] n. A fool, అవివేకీ. A wicked person, దుష్టుడు, దుష్టురాలు. A mad man, వెర్రివాడు. "ద్వి|| అమృతంబుకుక్కల కందిచ్చిపులిసి, నంబలిత్రాణను నా శించివట్టి, వెంబరిగాని వివేకీగాడెందు." L. xiii. 458. **వెంబరి** *vembari-vittu*. n. A fool, a mad man. వెర్రివాడు, వెర్రిది. A very wicked man, దుష్టాశ్రయితుడు. A very stupid man, మూఢాశ్రయితుడు.

వెకలి or **వెక్కలి** *vekali*. [from Skt. వికల.] n. A foolish woman or man, వెర్రిది, వెర్రివాడు, మూఢుడు. An eager man, ఆసక్తుడు. "ఒకవేళకూసరాగములాక వేళవెకలి నవ్వు." Satyabhama iii. 126.

వెక్క *vekka*. [Tel.] n. Heat, వేడిమి.

వెక్కసము *vekkasamu*. [Tel.] n. Excess, an extreme. మిక్కుటము. Satiety, glut, fullness, gorge, plethora. Nausea, loathing, repugnance, disgust, dislike, చీడు, అసహ్యము, దుస్సహనము. **వెక్కసములు** *vekkasamulu*. n. plu. Disgusting words. దుస్సహనములు. "చక్కెరకదంబంబుల పుక్కిళ్లు వెక్కసంబై ముక్కులకు వెక్కి చిక్కంబడి." Swa. iii. 37. adj. Excessive, extreme. అధికము. Loathsome, disgusting, దుస్సహము. Hard to get, దుర్లభము. **వెక్కసపడు** or **వెక్కసమందు** *vekkasa-padu*. v. a. To abhor, to loathe, చీడుపడు, అసహ్య

పడు. "వెక్కసమందుచుకురువతి, రక్కసుతో ననియె." M. VI. iii. 99. **వెక్కసపాటు** *vekkasa-patu*. n. The act of being disgusted, loathing. **వెక్కసించు** or **వెక్కసమగు** *vekkasa-sintu*. v. n. To be glutted, or gorged. To exceed, మిక్కుటమగు. "కన్నులకు వెక్కసంబైచెన్ను మిగిలి." Ellana. ii. 114. To become loathsome, disgusting or unbearable, దుస్సహమగు. **వెక్కసములాడు** *vekkasamu-ladu*. v. a. To scold, to abuse, తిట్టు. "అందరుమీదబడి వెక్కసములాడి ప్రహరించి యిట్లువెడలించ." Sar. D. 386. **వెక్కసి** *vekkasi*. n. A loathsome, disgusting or unbearable person, దుస్సహుడు, దుస్సహురాలు.

వెక్కిరించు *vekkir-intsu*. [from Skt. వికారము.] v. n. & a. To jeer, scoff at, ridicule, mimic, అపహాసించు, వికారచేట్టులుచేయు. **వెక్కిరించ** or **వెక్కిరింపు** *vekkirinta*. n. Mimicry, jeering, ridicule. అపహాస్యము.

వెక్కిలి or **వెక్కిలి** *vekkili*. [Skt. from హిక్కె. cf. Eng. 'Hiccough.'] n. Hiccough, retching, హిక్కె. plu. వెక్కిళ్లు.

వెక్కివెక్కియెడ్డు *vekki-vekki-yedtsu*. [Tel.] v. n. To sob in crying. ఎడమిరి విడుచుచు ఏడుచు.

వెక్కు *vekku*. [from Skt. హిక్కె.] v. n. To hiccup. వెక్కిలివిడుచు. To sob in crying n. Hiccup, వెక్కిలి.

వెక్కుడుతీగె *vekkudu-tige*. [Tel.] n. The vegetable called Heartpea. *Halicacabum cardiospermum*. శోక్యతస్మాస, శోక్యతస్పతి.

వెక్కురు *vekkuru*. [from Skt. వికారము.] adj. Ugly, odd, queer. వికారమైన. "వక్కురుతాపసులకు." HD. i. 1382. n. An ugly person, వికారముపట్టినవాడు. "క|| చొక్కెపు రక్కసికులమున, వెక్కురుజన్మించినాడు." భాగ. vii.

వెగడు *vegatsu*. [Tel.] v. n. To sob in crying, వెక్కు.

వెగటు *vegatu*. [from Skt. వికటస్] n. Harshness, or acerbity of taste. Abhorrence, loathing, dislike, repugnance, అసహ్యము, అసహ్యము, చీడు. "వేషభాషలమీదవెగటు పడె." S. iii. 17. "వికటభాషమవిన వెగటు గాడె." P. iii. 56. "సిగ్గువెగటునుబొడమ నిస్సృతి వారి దలవ." Swa. ii. 71. adj. Harsh, bitter, disgusting, విరసము. **వెగటించు** *vegat-intsu*. v. n. To be distasteful, అసహ్యమగు.

వెగడు *vegadu*. [Tel.] n. Torpidity, amazement, astonishment, confusion of mind. నిశ్చేష్టత, తల్లడము. తడబాటు. **వెగడుపడు** *vegadu-padu*. v. n. To be confused, to be troubled, తల్లడపడు. "బహిర్విగ్రహమంబొనలించివె గడుపడియున్నవృగమునురడించి." B. ii. 179.

వెగలము *veggalamu*. [Tel.] n. Excess, much. మిక్కుటము, అధికము. "ఆ విండగొప్పికికా వెగలమాడువట్లు." A. v. 129. "బాగాలువెనకొక్క పద్మాక్షయినగినవెగలంబని కొన్ని వెడలమిసి." Swa. iii. 87. **వెగలము**, **వెగలపు**. **వెగలంపు** or **వెగలమైవ** *veggalamu*. adj. Excessive, extreme, too much, మిక్కుటమైన, మించిన, అధికమైన. వెగలంపుచాపముమాననా." A. i. 11. "కమల లోచనకు వెగలపుభాగ్యంబు." DB. page 167. **వెగలిడు** *vegal-idu*. n. A great man, అధికుడు.

వెచ్చించు See under వెచ్చము.

వెచ్చె *vettsa*. [Tel. from వేడి.] n. Heat, warmth, వేడిమి. Fever, జ్వరము, కాక. "ఏచి హాభిరంబునకా బాడము వెచ్చకుకాంతియొనర్చు." A. ii. 60. adj. Hot, warm, వేడియైన. "దేవుకు నువెచ్చనిట్టారపుక్కిలు వెడలకున్నె." R. vi. 112. **వెచ్చినవము** or **వెచ్చిన** *vettsa-dana-mu*. n. Warmth, heat. వేడిమి. **వెచ్చిన** or **వెచ్చెలి** *vettsana*. adj. Warm, hot. వేడియైన. **వెచ్చెనూర్పు** *vettsan-urtsu*. v. n. To sigh warmly or deeply, వేడితీపిరి విడుచు. Bobbili. ii. 112. **వెచ్చెవేయు** or **వెచ్చెట్టు** *vettsa-cheyu*. v. a. To warm, to heat a little. తవంత

వేడిచేయు. **వెచ్చెలు** *vettsalu*. n. The hot season, గ్రీష్మదీపములు. "వెచ్చెలంకంకర కాసరాంకములగప్పినరొంపులు." A. ii. 56. **వెచ్చె** *vettsa*. v. n. To boil, to be heated, కాను. n. Heat, వేడిమి.

వెచ్చెము *vettsamu*. [from Skt. విసర్జనం.] n. Expenditure, expense. వ్యయము. Purchasing petty articles for household use on credit. ఇంటికి వాడుకొనుటకు కావలసిన చిల్లరవస్తువుల అప్పు. "సరుగుడవైతే అంకడి వెచ్చెములాడకు వెంకలితోజెలివివలంబువినరా." Sumati. 105. ఆసువెచ్చము the tax on every "shuttle. "పిసినవానియంట పీనుగు వెడలిన కట్టుకొలబడుకాసులిచ్చి వెచ్చెనూయెననుచు వెక్కివెక్కెచ్చురా." Vema. i. 34. **వెచ్చెనాడు** *vettsa-kadu*. n. A spendthrift. మిక్కిలికర్చు చేయువాడు. A gallant or paramour, విలుడు. **వెచ్చెవెట్టు** or **వెచ్చించు** *vettsa-pettu*. v. a. To spend, to lay out. వ్యయముచేయు. "కట్టకుడునకి పలుకువెట్టక తమతండ్రినూడవెట్టిననీర దాల్చి యుగుడిచియునారులకు బెట్టియుదనయిచ్చు వెచ్చు వెట్టదలంచెకా." Zaeca. ii. "దారిననుచు కలధనముపాత్రులకును వెచ్చు వెట్టుటిదియె వెర్రితనము." Kuchelo. iii. 140. **వెచ్చెపోవు**, **వెచ్చెపడు** or **వెచ్చెమగు** *vettsa-povu*. v. n. To be spent. వ్యయమగు.

వెడ్డె *veddzu*. [from Skt. వైద్యం.] n. A physician or doctor, వైద్యుడు. "నిదేవిరు జమానుకుతురె వెడ్డెలు." P. iv. 73. **వెడ్డెతనము** *veddzu-tanamu*. n. The work or profession of a physician or doctor. వైద్యధర్మము. "వెడ్డెతనమేలయనిమదిలజ్జవోడమి." Swa. v. 13. **వెడ్డెరాలు** *veddzu-ralu*. n. A female doctor, వైద్యురాలు.

వెట్టు See under వెచ్చె. **వెట్టా** *vetta*. [Tel. from వేడి.] n. Warmth, heat, sunshine, heat of the body. వేడిమి, ఎండ. The hot season, ఎండకాలము. Enmity. విరోధము, వగ. "సరియగు నిట్టి వెట్టానిది సర్పములంచలు

మీదనున్నట్టికా." A. ii. 56. "అట్టివేసవిదెడిదంపు వెట్టకతన." ib. ii. 77. "అనుగుణాట్టములపట్టున వెట్టగాకప్పు వరువుగ్లవైభక్తి వదలకప్పు." P. iv. 408. Also, heat due to inflammation. adj. Hot. సింధాకాకాగానుండే, వేడియైన. "వెక్కపమై క్రాచువెట్టవేసవులననల్." P. i. 557. వెట్టకారు or వెట్టవీచములు vetta-karu. n. The hot season. వేసవికాలము. "వెట్టదినముల మడుపు లమట్టికలపబుడుబడవ్వని వెడలు." Swa. iv. 17. వెట్టచెవులతపసి an epithet of ఉగ్రశ్రవ. నీలా. ii.

వెట్టము vettamu. [Tel.] n. An enemy, a foe, శత్రువు. "నీ కలవలవట్టుంబు కలవలవెట్టంబు తనరెండుకన్నులైతనరునాని." G. ii. 135.

వెట్టి or వెట్టివది velli. [from Skt. విష్టి.] n. Drudgery, unpaid work. కూలిశక చేయువని. "రాజిరుంగని వెట్టికృమమయ్యెకటలు." L. xx. ii. 23. వెట్టిగోను or వెట్టివేయుండు velli-gonu. v. a To exact work without paying for it. వెట్టితనము velli-tanam. n. Drudgery, unpaid labour, కూలిశక పనిచేయుటము. "చ నుడు వెట్టితనంబు చాలారెండవను." Bhag. 123. వెట్టివాడు velli-radu. n. A serf, drudge, or hereditary public slave. The lowest village servant who performs menial offices (such as porter's work) in consideration of certain fees or privileges. వెట్టిడు vetidu. n. One who has to work without pay. The same as వెట్టివాడు.

వెడ veda. [Tel.] adj. Trifling, petty, mean, base, అల్పము, కుచ్చము. Useless, fruitless, vain, కొరగాని, వ్యర్థమైన. Wrong, erroneous, wicked. Excessive, చెడు, మిక్కిలుటమైన. Deformed, వికృతము. adv. Slightly, ఇంపుక. " అట్టిమహాత్ముడొక్కనికి నాక్రితుడై వెడ గూడుజీరయుం బెట్టగనిల్చి వాని మది శ్రీతినివైదగువృత్తి చేరునం." M. IV. ii. 190. " వెడదోషమును జెప్పి. వడివవ్వ, మరలనధ్యనకొంది." A. iv. 203. వెడదోష=

దబ్బరమార్గము. " వెడమానునక్కమాటల." P. iv. 578. వెడవిలుకుడు, వెడవిల్లుకుడు, వెడవిలుకాడు or వెడవింటి veda-viluluudu. n. The gou with the little bow, i. e., Manmadha. మన్నగడు. వెడవెడ veda-veda. adj. Very small or petty, అత్యల్పము, సూక్ష్మము. adv. Gradually, slowly, tardily, gently : again and again, repeatedly, సూక్ష్మముగా, మందముగా, మెల్లమెల్లగా, తిన్నగా, మాటిమాటికి. "వానిమాటలకులోలో వెడవెడనుచు." P. iv. 526. "నిదువెండుకలంపుమలచి వైచివేగ వెడ వెడబడియై విధియుతుము." A. v. 94. టి: వెడవెడ, మెల్లమెల్లనే. "వెడవెడనిద్ర బొందికను విచ్చినపాంథులమిద." M. V. ii. 123. "కొంతసేపు వెడవెడజింతింది శివసాకితయై పన్నంపు టెలుగుతో నిట్టలనియె." Swa. iii. 132.

వెడగు or వెడంగు vedagu. [Tel.] adj. Foolish. వెర్రి, పిచ్చి, అవివేకమైన. "వెడగుమందుల చేతనిషమెట్టడంను, చెడునాకొనీర రాచినపాము కాటు." HD. ii. 213. n. Folly, madness. అవివేకము, వికారము. A fool or mad man. వెర్రివాడు. "చెప్పబడుయోష్యకయందు వెడం గులగుట కార్యవచనంబుల తెరంగేరుంకను." M. V. iii. 233. "వెడగు, భీష్మబద్ధివినక చెడియె." ib. VII. iv. 83. వెడగుపడు vedagu-padu. v. n. To become foolish, అవివేకమునొందు. To become ugly, వికారమునొందు. వెడగు పాటు vedagu-patu n. The act of becoming foolish or ugly, వెడగుపడుట. వెడగురుపడు vedaguru-padu. n. To be bewildered, దిగ్భ్రమనొందు, బడత్యమునొందు. "వెక్కకవీగక వెడగురుపడక." Chartira. p. 251.

వెడద or వెడంద vedada. [Tel.] adj. Wide, broad, extensive, large, big. వెడలైన, విశాలమైన, స్థూలమైన, లావాటి. "వెడదనై కనుపట్టు వీనియరుము." Swa. ii. 39. "అన్ని వెడద వాతాయువు లద్భుతముగ." M. IV. v. 151. "వెడందవారాయువు గొక్క." M. VII. iv. 257. "వెడద కన్నులు." Swa. vi. 114. "వెడదగం గాకమున కూడుగుడిచిరేచి." P. iv. 485. వెడ

దమాము మెకము vedadu-mimu-mekumu. n. The big-mouthed, i. e., a lion, సింహము. వెడదవారాయువు a broad tipped arrow.

వెడలవెట్టు vedalu-chettu. [Tel.] n. A kind of plant, Gaertnera racemosa.

వెడలు vedalu. [Tel.] v. n. To come out, go out, set out, start, బయలు వెళ్లు. "వెడలు మనిలేరుచూపిన." M. XII. v. 461. వెడలబడు or వెడలవారు same as వెడలు. వెడల

వారు vedala-battu. n. The act of going out. వెడలిండు. వెడలుచు or వెడల్పు vedalintu. v. a. To take out, send, send away, despatch, వెడలజేయు, లైటికి వెళ్లదీయు, పంపు, సాగనంపు. "శిలమనాయకుచేకొనిమనలదేశంబు వెడలింపదిగుచున్నాడు." Pal. 92. "వేవేగమె వాలిననికె వెడలింపుమిక." R. v. 299. "భుజక కేతను బలంబులతోడనిపుడు, మనపుల వెడలింపు మనలకుమింక." Dab. page. 232. వెడలుపు or వెడల్పు vedalupu. n. Extent, breadth, width, వైశాల్యము, విశాలత. adj. Broad, extensive. విశవి.

వెడ్డు veddu. [Tel.] n. Cunning, hypocrisy. కపటము. Deceit, వంచన. వెడ్డర్ల vedd-ari. n. A cunning person, a hypocrite, కపటి, వంచకుడు. వెడ్డువెట్టు veddu-pettu. v. a. To delude, beguile, cheat. మాయచేయు, నెంచించు. "అనపుడుమున్న నిట్టులన రైతిపోవి నీమముప్ప నెందున గడు వెడ్డు వెట్టితి." M. XII. v. 300.

వెలద Same as వెడద. (q. v.)

వెలుచురు Same as వెలుతురువెట్టు. (q. v.)

వెత or వెతారము veta. [from Skt. వేత.] n. Pain, grief, distress. మనోదుఃఖరూపమైన విచారము. బాధ, దుఃఖము. "నా వెత వెరుగనింకే ద యంచు." N. ix. 273. వెతలదిమ్మ vetalajikku. v. n. To pine with grief.

వెతకు, వెతుకు, వెడకు, వెడుకు, వెతుకులాడు వెడకులాడు or వెడుకులాడు vetaku. [Tel.] v. a. & n. To seek, search for, look for, అన్వేషించు.

వెడ veda. [Tel.] n. Sowing of the seed, విత్తుట, విత్తులచల్లడము. The rutting season, పశుబుతువు, ఫలించుకాలము. వెడబడ్డది the seed is sown. "నీ వాలజీవి సందోహములకు బలాకి కావిసరంబులకు మంచివెడలదొరిక." A. iv. 160. A woman's tresses, కొప్పు. వెడగొర్రు veda-gorru. n. A drill-plough. విత్తవము వేయుమాడుకర్రు లులనాగేలు. వెడ చల్లు veda-tsallu. v. a. To scatter, to sow broadcast. పారజెల్లు. "వేడిమిదిక్కుల వెడ కెల్లకొనుచు." DRY. 1412. To cause to spread, వ్యాపింపజేయు. వెడతిండు veda-chindu. v. n. To spread, వ్యాపించు. వెడ వెట్టు veda-pettu. v. a. To scatter, sow, as seed, కెల్లు, వెక్కు. To impregnate. గర్భాధానము చేయు. వీణానాపముచేయు. వెవాపు ved-aru. n. A cow that is in heat, ఫలపడదాను ఆ యత్తముగానుండే ఆవు, పొద్దుటకురియున్న ఆవు.

వెడకు See వెడుకు. వెడకుడు vedakudu. n. Searching, వెడకుట. అన్వేషణము.

వెడుకు veduru. [Tel.] n. The bamboo. పోతు వెడుకు the male bamboo. పెంటి వెడుకు the female bamboo. కాకి వెడుకు a kind of reed. బొంగువెడుకు bongu-veduru. n. The Sping Bamboo of Central, South, and West India, Bambusu arundinacea. (Watts.) వెడుకుకంపటిల్లు veduru-kampajitta. n. The bird called the Grass Warbler, or Meadow Wren Warbler, Cisticola cursitans. వెడుకుపిచ్చిక veduru-pichechika. n. The bird called the Rose Finch, Loria totta. వెడుకువప్ప, or వెడుకుపాలు veduru-uppu. n. A medicinal salt exuded from the bamboo called Bamboo manna (Watta) Tabaschir. (Ainslie.) వెడుకుబియ్యము veduru-biyyamu. n. The bamboo seed, freed from the husk. వేణుతిండుము. వెడుకుమిడుత veduru-miduta. n. A sort of insect said to bore the bamboo. క్రమ బంసము. వెడుకువిల్లు veduru-villu. n. A bow made of the bamboo.

వేద వ vedhava. [Tel.] n. Corruption of
విధవ. (q. v.)

వెనక Same as వెనక. (q. v.)

వెనకయ్య venak-ayya. [from Skt. వినాయక.]
n. Vināyaka, another name of Gaṇeśa.
విఘ్నేశ్వరుడు.

వెనకు Same as వెదకు. (q. v.) వెనకుడు
Same as వెదకుడు (q. v.)

వెను Same as వెన్న. (q. v.) వెనుక, వెనక or
వెన్క venuka. [Tel. from వెను.] n. The
back part or side, the rear, పశ్చాత్పాదము.
The front, ముందు. The west, పడవర. In-
difference, ఉపేక్ష. adj. Behind or before
(in place, order or time.) పశ్చాత్పా
దముననున్న, ముందరనున్న. adv. and affix.
Behind, after (in time or place.) Formerly,
పశ్చాత్పాదముందు, తదనంతరము, లోగడ. After-
wards, పిమ్మట. దీనిని నా వెనుక నాకొడుకులు
అనుభవించవలసినది after me this is to be en-
joyed by my sons. ముందు వెనుకలవిచారించి
మాట్లాడు speak with much caution; lit:
looking forwards and backwards. వెనుక
ముందులో చకుండా not knowing which way
to turn. వెనుకపాతి on the latter occasion.
ఆ వెనుక (wrongly pronounced ఆనక) there-
after. వెనుకను, వెనుకను. వెనుకను or
వెనుక్కు venuka-ku. adv. Backwards.
వెనుకరిట్టుకు, పశ్చాత్పాదమునకు. వానిని వెను
కకు పడవోపెన he thrust him down back-
wards. “వెన్నెకునీర్దు పాదములతో” T. iv. 52,
stepping forwards reluctantly. వెనుక చిక్కు
venuka-ghikku. v. n. To hang behind, to
lag, fall back. వెనుకపడు. వెనుకమాపులమె
కము venuka-tsupula-mekamu. n. A be r.
ఎలుగుబంటి. వెనుకటి or వెనకటి venukati.
adj. Former, previous. Subsequent, fol-
lowing, latter, hinder. ముందరి, ఇటీవలి, వెనుక
నుండే. వెనుకటికాళ్లు the hind legs. వెనుకటి
సంగతులు the former matters; also, the
latter particulars. వెనుకటికర్తము or వెనుకటి

వని obsequies, funeral ceremonies, అవ
కర్తము. వెనుకటివాడు venukati-vadu. n. A
younger brother, తమ్ముడు. The former
man. The latter man, ముందరివాడు, ఇటీవలి
వాడు. వెనుకటివారు those who pre-
cede: also, those who come after.
వెనుకదీయు venuka-diyyu. v. n. To retreat,
draw off, fall back, hesitate. వెనుకకు
వరులు, సంకోచించు. వెనుక ద్రొక్కు
venuka-
drokku. v. n. To fall back, retreat.
వెనుకదీయు. వెనుకపడు venuka-padu. v. n.
To hang behind, lag, fall back.
వెనుకచిక్కు. To remain on hand, as a
remainder or surplus. విగులు, వ్యయముకా
కుండానిలచు. వెనుక పాటు venuka-pātu.
n. The act of lagging behind, or of remain-
ing over, వెనుకపడుట. వెనుకముందగు
venuka-mund-agu. v. n. To betopys-turvy,
to be thrown into confusion. తలక్రిందగు.
వెనుకమీను venuka-mēnu. n. The back,
వీపు, చరమాంగము. వెనుకమాను venuka-
nraṇnu. n. A piece of wood on which
the man who works a picota sits. వెను
కల or వెనుకాల venukala. (వెను+కల) n.
affix. Behind, పశ్చాత్పాదమునందు, వెనుక.
వెనుకవేయు venuka-veyyu. v. a. To save,
lay up, keep in store. కూడవెట్టు. వెనుకపాతి
venuka-sāri. adv. The last time, on a
former occasion, on a latter occasion,
పూర్వముకప్పుడు. కడపటిపర్యాయము.
వెనుకోస, వెన్నోస, వెనుచేరడు. వెనుతవు
లు, వెన్నెవులు, వెనుపవులు or వెన్నెవులు
venu-konnu. v. a. To pursue closely, to
follow, వెంబడించు. “సామి త్రి వెను
కొని చని పట్టుబుగట్టికొమ్మపాపుని పనిచిన.”
R. v. 325. వెనుదన్ను Same as వెన్ను
దన్ను. (q. v.) వెనుదీయు venu-diyyu.
v. n. To turn back, retreat, వెనుకకువరులు.
“వెయ్యారవందమీల వెనుదీయక కాలంబునరులు
త్రిప్పివదిరుగుట.” Vema. 450. వెనుబడు or
వెన్నెడు venu-badu. v. n. To be grieved,
to be sorrowful, విసాదించు, భేదపడు. వెను
బాటు or వెన్నాటు venu-bātu. n. The

act of grieving, the state of being sor-
rowful, grief, sorrow. వెనుబడుట, విసా
దము, భేదము. వెనువెంటె venna-ventu. adv.
Along with. మిక్కిలి వెంబడి.
వెన్ను venna. [Tel. వెణ్ణ+వెణ్ణ.] n. Butter,
నవనీరము. వెన్నుడాయి venna-dāyu. n. A
kind of bird. వెన్నుకొంగ or వెన్నుముచ్చు
venna-donga. n. Lit. the butter-stealer; a
name of Krishṇa. కృష్ణుడు వెన్నుపడిదము
venna-padidamu. n. A kind of sweet
cake, ఒకదినుసుపిండివంట. వెన్నుపాలకాయ
venna-pāla-kāya. n. A kind of cake.
ఒకవిధమైన భక్ష్యము. వెన్నుపూస venna-pūsa.
n. Butter, నవనీరము: (here పూస means
a little or a bit, as a pat or bit of butter.)
వెన్నుప్పము venna-ppamu. n. A kind of
cake. మధుభక్ష్యనిశేషము. వెన్నుమడుగు
vennamadugu. n. A kind of cloth. వస్త్రవిశే
షము. H. v. 406. వెన్నుముద్ద venna-mudda.
n. A lump of butter. వెన్నుముద్దలు a supe-
rior kind of rice, శాలిభాగ్యవిశేషము. “పాల
మీగడలు శ్రీరంగాలుకామదార్లు రామబాణాలు
రక్కాములు వెన్నుముద్దలుచిల్ల బడుములుదాళు
వారు.” H. iv. 176. వెన్నుముద్దకోడి ven-
na-mudda-kōḍi. n. A bird called the Spot-
ted Crane, Poryana marueta (F. B. I.)
వెన్నుముద్దరాసు venna-mudda-raku. n.
A plant called Ommelina bengalensis. వె
న్నుమెరుగు venna-merugu. n. A kind of
cake. వెన్నుముండ venna-yunda. n. A
kind of cake. మధుభక్ష్యనిశేషము. వెన్ను
వెదురు venna-reduru. n. A kind of herb.
ఒకవిధమైన కూరారు, విశల్య.
వెన్ను venna. [Tel.] n. The back. వీపు.
An ear of corn, నరి ముందరైనవాటి ఎన్ను. “వెను
కచిక్కిరిలోయని వెన్ను చేచి.” Lavan. 30.
“వెరుకు వెన్ను పుట్టిచెరచదాతీవెల్లె.” Vema. 17.
వాడు నా వెన్నుదన్నుకొనివుట్టినవాడు he was
horn next after me. నరి వెన్నుతీసినది the
crop of grain sprouted. వెన్నుకట్టె or

వెన్ను గుదియ. venna-katte. n. A back-
breaker: that is, a cudgel. నడుమువిరగ
కొట్టేకత్తి, శింకము. “కుచ్చిలెప్పత్తులను వెన్ను
గుదియ.” L. xv. 107. వెన్నాడు or వెన్న
డు venna-adu. v. a. To follow closely, to
pursue, వెంబడించు. “ఇట్లు వెన్నాడియలసి
కానిదిమ్మగంబుమాయయోయేము.” R. v. 160.
v. n. To toss about (supine) on the back.
పీచున ఇటుఅటుకదలు. “గుడిగొని వెన్నాడు
కుసుముపుంజముతోడ” (Ilai. 10.) టీ॥ వెన్నా
డు, పీచునకదలుచుండే. వెన్నుచ్చు venna-itsu.
v. n. To retreat, run away. వెనుకదీయు.
“పగతురకు వెన్నియ్యపాటిగాడయ్య” Pal.
419. వెన్నువంటి venna-danti. n. A kind
of harrow. చోడికంకి జొన్నకంకి మొదలైనవి
నూర్పునప్పుడు బయలుదేరు బాగల పోవుటకును
నేనుటకును సాధనమైన గొడ్డలివంటి నాలుగైదు
పండ్లుగలవాను. వెన్నుదన్ను venna-dannu. v.
n. To stand behind, వెనుకనిలచు. v. a.
To follow, pursue, వెంబడించు. వెన్నుపట్టె,
వెన్నుగాడి, వెన్నుబద్ద or వెన్నుమాను
vennu-patte. n. The roof tree, the chief
beam or ridge of the roof. మొగటివాసము,
ఇంటినిడికొప్పుమాను. వెన్నుపట్టె venna-patte
n. The spine or backbone, వీపు నడిమియె
ముక. వెన్నుపాము venna-pāmu. n. The
spinal marrow, కుండలి, వెన్నుఎముకలో
నుండేమాలగ. వెన్నుపూస venna-pūsa. n.
The spine, వీపునడిమియెముక. One joint of
the backbone. వెన్నెముకలోని ఒకగలుపు.
వెన్నెముక venna-emuka. n. The spine or
backbone. కశేరుక. వెన్నెంటు or వెన్నెంటి
పోవు venna-antu. v. a. To pursue closely,
to follow. వెంబడించిపోవు. వెన్నెడి or వెన్నె
డిసి venna-adi. adv. Along with. వెంటనె,
వెంటడి. “ఇక్కడ ప్రాణముతో విడిచియేదివికేగదు
నీరు వెన్నెడికొ నిక్కుమునీవు నన్నిడిచి.” BRK. 340.
వెన్నెడించు or వెన్నెడికోస venna-dintsu.
v. a. To follow after, వెంబడించు. See వెను
and వెనుక.

వెన్నుడు vennudu. [from Skt. విష్ణు.] n. Vishnu, Krishna.

వెన్నెల ven-nela. [Tel. వెలుగు+నెల.] n. Moonlight. చంద్రిక. A kind of salutation, ఒకవిధమైన నమస్కారము. **వెన్నెల కారు ven-nela-karu.** n. Autumn, the season following the rains. శరదృతువు. **వెన్నెల కుప్పలు ven-nela-kuppalu.** n. plu. A game played by children. పిల్లకాయల ఆడే ఒక ఆట. "కామరుగా వెన్నెలకుప్పలాడెడువేళ." Ila. i. 22. **వెన్నెలకోలు ven-nela-kolu.** n. A bow or salutation. నమస్కారము. **వెన్నెల గుత్తి ven-nela-gutti.** n. A poetical phrase for the moon. చందమామ. **వెన్నెలపులుగు** or **వెన్నెలపిట్ట ven-nela-pulugu.** n. A kind of fabulous bird, which loves the moonlight and is supposed to feed on the moonbeams. చంద్రము. **వెన్నెలరేడు** or **వెన్నెలరాయడు ven-nela-redu.** n. The lord of moonlight, i.e., the moon.

వెప్పు veppu. [Tel.] n. Heat, warmth. వేడిమి. **వెమ్ము vemmu.** v. n. To become heated, to be burnt, to pine with sorrow, తప్పమగు, తాపమునొందు.

వెయ్యి, వెయి or వేయి veyyi. [Tel.] n. A thousand. సహస్రము. వెయిమంది a thousand persons. పదివేలు ten thousand: (this in many places means many.) వెళ్లు మని పదివేల మాట్లు చెప్పినా వాడు వెళ్లలేదు though I told him to go a thousand times he did not go away. వెయ్యెల or వెయిచూటలేల why a thousand words? why say more? i.e., in a word, after all. **వెయ్యి కాళ్లజెర్రి veyyi-kalla-jerri.** n. Lit: a thousand-legged centipede. A restless wanderer. వాడు వెయ్యికాళ్లజెర్రి, వానికి ఎక్కడ పోయినా he has a thousand jobs in hand, he has no leisure. పదివేలకైనా or పదివేల కన్ను వాణ్ణి నమ్మవచ్చును we may trust him in every thing.

వెర vera. [Tel.] n. Fear, terror, horror. భయము, భీతి. Weight, heaviness, భారము.

Wonder, ఆశ్చర్యము. "ఉరముచివియలకడైది వెరబరమనరాళపటలి." A. iv. 158. **వెర,** భయముచేరకు. **వెరతు** or **వెరచేరతు veratu.** v. n. To be afraid, to fear, to dread, భయపడు. వెరము fear not. వానికృత్రిమును నకు వెరచి dreading his cunning. అన్యతమునకు వెరచి fearing to tell a falsehood. **వెరపు verapu.** n. Fear, భయము, భీతి. **వెరవరి verap-ari.** n. A timid man, భయముకలవాడు, భయపిలుడు. **వెరపిండు verapintu.** v. a. To frighten, alarm, భయపెట్టు. **వెరపిడి verapidi.** n. A fearless person, భయములేని వాడు, భయములేనిది. **వెరబొమ్మ vera-bomma.** n. A scare crow. దిట్టిబొమ్మ. **వెరవేకి vera-veki.** n. Fear, horror, terror. భీతి, భయభయము. "నన్నెరింగెడుగాక వాడేరులేయ విన్నమృత్యువుకైన వెరవేకెమ్ము" HD. ii. 1192. "కయ్యంబువంబారంబారంగాయంబుంగాయంబు శ్రేసి వెరవేకి నాలిపినకాకశక్తు నామధేయ చందాలు కరాళవేపంబు కన్నులంజిట్టినట్లుండ" A. vi. 112. Plu. వెరవేకులు. **వెరలొమ్ము vera-solstmu.** v. n. To be afraid, భయపడు. "వివులుపట్టరా వెరలొమ్ము యొదిగెడుగనయంబు చాడును." M. viii. 36.

వెరక veraka. [Tel.] n. A hair. "సీ మవు వెరకకనుట్టియొటిపిరివందె" A. vi. 4. "గాలి నాడెడు వెరకల" ib. vi. 17.

వెరగు veragu. [Tel. connected with వెర.] n. Surprise, astonishment, wonder, ఆశ్చర్యము. The act or state of being stunned, bewilderment, embarrassment, నిశ్చేష్టత. **వెరగాండు** or **వెరగువడు verag-andu.** v. n. To be surprised. ఆశ్చర్యపడు. To be stunned, నిశ్చేష్టతనొందు. **వెరగుపాటు veragu-patu.** n. Wonderment, surprise, bewilderment, వెరగువడుట. The act or state of being stunned, bewilderment, embarrassment, నిశ్చేష్టత. **వెర వెర పాటు vera-vera-patu.** n. The act of being stunned.

వెరజో, వెరంజో or వెరజోడు veradzu. [Tel. v. a. To steal, plunder; to take by large handfuls. దొంగిలించు. మ్రచ్చిలించు. శోరు కొను, శోర్రుకొను. "వెదకి వెదకి వెన్ను వెరజోడును న్నాడు." V. P. vii. 130. "తరుణ్ణామడి, ధనటార్థులముల్లెరించు గతివాంఠ్ర శ్రేణి గంక న్యైం, బాసితక్రూరభవన్ముఖానులు ప్రాచ్యుత్త్య పంచాననా." A. iv. 23.

వెరపు See under వె.

వెరపదాలు verapa-dalu. [Tel.] n. A kind of rice, which requires little irrigation. నిందానీర్లు అక్కరలేని ఒకవిధమైనపప్పు.

వెరపు or వెరువు veraru. [Tel.] n. A contrivance, expedient, device. ఉపాయము. Skill, cleverness, నేర్పు. Livelihood, జీవనోపాయము. Manner, mode, way, విధము. అక్కడజీవించుచేయవలసిన without the means of living there. "వెరువులావు లేని ప్రజ వేయవిధంబులదివ్యభావవిస్ఫురిణము నూపింపి." M. VII. v. 444. "కాశిబోవు వాడు కడగివేడుకొడవ వెంబి మేను విడిచె నేని." Vema. 1018. adj. Proper, యుక్తము. Dependent on, అధీనము. **వెరవరి verav-ari.** n. A clever, adroit, skillful person: an adept or expert, ఉపాయశాలి. నేర్పరి. **వెరపిడి verac-idi.** n. An unskillful man. ఉపాయ హీనుడు.

వెరసి verasi. [Tel.] n. The total, the sum, the whole, రెక్క. మొత్తము. The last thing, కడవటిది. వెరసిమాట the last word, the final decision, కడవటిమాట. adj. Total, entire. మొత్తము, కడవటి. వెరసి రూపాయిలునూరు total rupees one hundred. ఉభయము వెరసి the grand total.

వెరసు verasu. [Tel.] n. A line or row of figures in Arithmetic. అంకెలలోననువాని పుక్కి.

వెరువు See వెపు.

వెర్రి verri. [Tel.] n. Madness, insanity, పిచ్చి. Folly, frenzy. అనవేషు A mad man, a fool. పిచ్చివాడు, పిచ్చిన, ఉన్నట్టుడు, అనవేషి, తెలివితేలివారు. "అనవేషిలబోల్చుకొనా లవిచ జనం వెర్రియై." M. IV. iv. 55. plu. వెర్రిలు. adj. Mad, insane, foolish, non-sensical, bad, useless, పిచ్చి, పనికిమాలిన. తెలివితేలి. వెర్రితలనొప్పి a distracting headache, a maddening headache. వెర్రిపడును a silly girl. Wild, uncultivated. వెర్రియేడు the wild sugarcane, Saccharum arundinaceum. వెర్రియేడు Phlomis zeylonica. వెర్రియేడు the wild lime. వెర్రియేడు the bitter wild melon. వెర్రియేడు a wild kind of Portulac. Similarly, వెర్రియేడు. వెర్రియేడు, వెర్రియేడు. వెర్రియేడు. Also used, like the word 'silly, in old English, to mean innocent. వాడు వెర్రియేడు వాడు he is a very innocent person. **వెర్రితనము verri-tanamu.** n. Madness. ఉన్నట్టె. **వెర్రిది verri-idi.** n. A foolish, silly or mad woman. ఉన్నట్టెయ్యి. తెలివితేలిది. **వెర్రినీళ్లు verri-nillu.** n. Lit. the water that makes one silly, or mad, i. e., any spirituous liquor. మద్యము. **వెర్రివాగులు verri-bagulu.** n. A foolish man or woman, తెలివితేలివారు, తెలివితేలివారిది. **వెర్రివాడు verri-udu.** n. A mad man, a fool. ఉన్నట్టుడు, తెలివితేలివారు. **వెర్రివానిచేరాయి lit:** a stone in the hand of a mad man, i. e., a dangerous experiment.

వెల vela. [Tel.] n. Price, value, rate. వెలు, మూల్యము. A stake on a race or gamble. వెలుము. వెలయులు. **వెలముచ్చిరు, వెలవెలి or వెలచాన velu-y-dlu.** n. A courtesan, a harlot. వోగిమచి. **వెలలేని vela-iti.** adj. Invaluable, most precious. అమూల్యమైన.

వెలగ rebiga. [Tel.] n. The Wood-apple or Elephant apple. Feronia elephantum. కడిత్తిము. The thorny species is called పికివెలగ. వేలవెల is another

species. పుల్లవెలగ is the sour species. వెలగ కాయ or వెలక్కాయ velaga-kaya. n. The fruit called the wood-apple. కపిశ్యంఘము, వెలగపండు.

వెలము velatsu. [Tel.] v. a. To clean, purify, శుద్ధముచేయు, శుద్ధిచేయు, తోము.

వెలది, వెలంది or వెలదుక veladi. [Tel.] n. A damsel, maid, lady. స్త్రీ. Brightness, భావభక్తియు. వెలది adj. Pure, నిర్దలము. Kind, ప్రసన్నము. వెలదిగా veladi-ga. adv. Clearly, plainly. వివరముగా. "వలసెప్పబోయినవచ్చిన తెరంగెల్ల వెలదిగానంతయువినిపించగోరి." Navanath. 104.

వెలనాడు or వెల్నాడు vela-nadu. n. The name of a subdivision of the Telugu country in ancient times. The name of a particular subdivision of Brahmans. బ్రాహ్మణులలోనొక తెలనాడు.

వెలవర velapara [Tel.] n. A shrub with a large coarse fruit.

వెలవల or వెలువల velapala. [Tel. వెలి+వల.] n. The outside, exterior, బహిఃప్రదేశము. adv. Outside, externally, on the right side, శ్రైట, కుడివక్కను. వెలవలి or వెలువలి velapali. adj. Outer, external, outside. Dexter, on the right hand or side. బాహ్యమైన. శ్రైటి. కుడి. వెలువలినున్న the "next N" or, the letter n following a syllable. See దావలి.

వెలము velama. [Tel.] n. The name of a caste of ancient hill chieftains. వెలములు or వెలమనాడు people of that caste. వెలమగోటు Cavalier treatment, swaggering haughtiness, lordliness, petulance, domineering insolence.

వెలయు velayu. [Tel.] v. n. To shine, be splendid. ప్రకాశించు, ఒప్పు. To be pleased. ప్రసన్నతనాండు. To dwell, as a god in an image. To become famous, ప్రసిద్ధికక్క. To become known, బయలుపడు. To appear, to come to light, ప్రత్యక్షమగు. ఈ

యాదిలో దేవి వెలసినది the goddess has made her appearance in this village వెలయు. వెలయగ or వెలయగా velaya. adv. Splendidly, brightly, pleasingly. ఒప్పుగా, ప్రకాశముతో. "కులములోనొకంగురుగవంతుడుండెనా, కులమువెలయువానిగుణమువేలి, వెలయనములోన మలయజంబున్నట్లు." Vema. i. 27. వెలయించు velayintsu. v. a. To brighten, adorn. ప్రకాశింపజేయు. To please, సంతోషపరచు.

వెలరు velaru. [Tel.] n. Whiteness, తెల్లన. వెలరారు or వెలరుపారు velar-aru. v. n. To become white, తెల్లనగు. To shine, ప్రకాశించు. "బలదాని ప్రకరంబువెలవెలతోచె వెలరారిదిక్కలవశచివయ్యు." Padma. ix. 224. To turn pale, వెలవెలపోవు.

వెలులు Same as వెడలు (q. v.) వెలులము Same as వెడలుచు. (q. v.)

వెలవ velaru. [from Skt. విరేపి.] n. Rice-water, gruel, కాపుడుగండ.

వెలవెడలు or వెలువెడలు velaru-dalu. [Tel.] n. A kind of grain, ధాన్యవిశేషము, H. iv. 155.

వెలవలన vela-velu-na. [Tel.] n. Paleness, వైదగ్యము వెలవెలని vela-vel-ani. adj. Pale, colourless, wan, తెల్లబోయిన. "కలగివెలవెలని మొగమువలెగిచిచికరటకుండు." P. i. 693. వెలవెలనగు. వెలవెలనగు. వెలవెలబోవు, వెలవెలపారు or వెలవెలపారు vela-velu-nagu. v. n. To turn pale, to be in despair. తెల్లపోవు. వివర్ణమగు, నిరాశకరిగియుండు. వెలవెలవై turning pale, తెల్లబోయి. వెలవెలపాటు velavela-patu. n. Paleness. తెల్లబోవడము, వైదగ్యము. "కించిదవనానానమై మొగమువెలవెలపాటులేనవుననడచింది." A. v. 75.

వెలారించు, వెలారుచు or వెలారుపు velarintsu. [Tel. వెలి+అరుచు.] v. a. To push out, send out, వెడలించు. To throw away, cast off, get rid off. పోగొట్టు. To make

known, to show, బయలుపరుచు. "తోల్లినడేనపాల్లెల్ల వెలారించునధిపనీమమునపార్ష మెసగ." M. IX. ii. 316. "ధనార్థులయిండ్లకు వచ్చినవారి నెండరెండరినిలుమొనపుచ్చితవారెల్లలమెల్ల వెలారుజూడుమిత్రానని." Skand. Puran. ii. 190.

వెలి veli. [Tel.] n. Whiteness, తెలుపు. The outside or exterior, బయలు, బాహ్యము. The external surface of the body, దేహముయొక్క బహిఃప్రదేశము. Publicity, బయలుపాలు. Excommunication, or exclusion from caste, బహిష్కారము. మాలో వెలితనెమాటలేదు excommunication is unknown in our caste. "వెలికొంగు-తెల్లఁడివిపెట్టి." Vema. 791. adj. White, తెల్లని. Outer, outside, external. శ్రైటి. బాహ్యమైన. వెలిగుదారు a tent pitched outside the town. వెలిపాలములు the outlying fields of a village. వెలికొత్తు to drive out. వెలికత్తెనెల veli-kattera-nila. a. A land mixed with gravel. కంకరమన్నుకలిపిన నేల. వెలికిలు veli-kilu. v. n. To fall on the back, to touch the ground with the back. ఏపుక్రిందగు. To lie on the back, ఏపుక్రిందగావరుండు. వెలికిల velikila. adv. Supine, lying on the back, ఉత్థానముగా. వెలికిలబడు to lie on the back. వెలిగడ veli-gada. n. Dry land. మెట్టనేల. వెలిగారము veli-garamu. (వెలి+కారము.) n. Borax. బంగారమునకుకాంతితేచ్చె ఒకవిధమైన తెల్లనిఉప్పు. వెలిగిడ్డి veli-giddi. n. The fabulous cow that grants all wishes, కామధనువు. వెలిగుల్ల veli-gulla. n. A conch shell, శంఖము. "వెలిగుల్లయు పామలయు లఱమియు మానికము మేనగలిగెవేల్వక" G. iv. 169. వెలిగొండ veli-gonda. n. The distant mountain. Same as వెలితప్ప. వెలిగారు veli-gauru. n. The white elephant of Indra, విరావరము. వెలిచేండ్ర velitsundra. n. The white species of the tree called కేండ్ర. వెలిచేవి veli-tsavi. n. Adultery. బాంధ్యము. వెలితిప్ప veli-tippa.

n. The silver mountain, Kailasa. వెండికొండ, కైలాసము. వెలిరుత్తు the white species of the తున్నచెట్టు. వెలిదుక్కె velidukki. n. Ploughing land while it is moist with rain. నీళ్లుకట్టకుండావానరడితో దున్నడము. (Opposed to రొంపిరుక్కు-) వెలిపము Same as వెలిపము. (q. v.) వెలిపుచ్చు or వెలివరచు veli-puttsu. v. a. To reveal, divulge. శ్రైటశ్రైట, బయలుపరుచు. "వేదార్థమెల్లవెలిబుచ్చుగానేల." Vema. 214. వెలివెట్టు See వెలివేయు. వెలిబూడిద veli-budida. n. The ashes of cowdung fuel. పడకనివ్వలబూడిద. వెలిపెత్తరి a certain feat in wrestling. వెలిమాడు exports. లోమాడు imports, goods received. వెలిమాపు velimaru. n. (Indra's) white horse, (ఇంద్రుని) తెల్లగుర్రము, ఉచ్చైశ్యము. వెలిమాపులు white mares. "విమలాంబుడిమలులబూనిన విమానములచగవెలసి వెలిమాపులు." M. VII. i. 228. "వేరొక్కవెలిమాపువెల్పుదొరకు." R. i. 46. వెలిమిడి or వెలిడి veli-midi. (వెలి+మిడును.) n. The ashes of cow-dung fuel, ashes, పిడకనివ్వలబూడిద, భస్మము. "తెలుపులన్నియుమేలుదోయింపింపక వెలిమిడియొక్కలు వెసనువచ్చువచ్చు." Madhura Puran. D. page. 78. వెలిమొట్టె veli-motta. n. A sort of fish, the 'white snout.' "వెలిమొట్టెలునుడుండువలతలాగ్లకునిచ్చె కొడివెలసిహాసకులకునిచ్చె." G. i. 111. వెలిమాను veli-manu. n. The fabulous tree that grants all wishes, కల్పవృక్షము. వెలియుసికి veli-y-uniki. n. Living in a foreign land, పరిదేశవాసము. వెలివాడ veli-rada. n. The outer "street" or suburb of a town in which the pariahs live. శ్రైటనుండేమాలపల్లె, చందాలపాటిక. వెలివాడపని veli-rada-pani. n. Cobblers' work. మాదిగపని. "వెలివాడపనిశ్రొత్తములకవార్లొని నూనెయిడితంగెదాకుగట్టెదురెహారెహ." A. vi. 94. వెలివాడు or వెలివాడవాడు veli-radu. n. An out caste, a pariah. చందాబాడు. మాలవాడు. "వెలివాండ్లు కేవలముకేరి"

య్యడగా." M. xiii. iii. 270. వెలివారు veli-varu. n. A cordon formed round a hunting place. వేలూడువారి బయటవేట్టుపారిం చెడుపోగు. వెలివేరియు Same as వెల్లివేరియు. (q. v.) వెలివిసారు veli-visaru. v. n. To come out, be revealed, be made public, బయలు పడు. వెలివేయు or వెలివేట్టు v. a. To eject or excommunicate from a caste or sect. బహిష్కరించు.

వెలికి veliki. [Tel.] n. The name of a tree called Vangueria spinosa. కొంపిండికకము.

వెలిచె, వెలిచియు or వెల్చి veliche. [Tel.] n. A sort of quail, called Elche in Hindustani. వర్తకము నేపక్షి.

వెలితి or వెల్లి veliti. [Tel.] n. Deficiency, want, looseness, thinness, తక్కువ. లోపము. విరళత్వము, తరుచుదనములేదు. గుడ్డవెలితిగా నుండుటచేత by the thinness of the cloth. పిడివెలితిరెండుమాళ్ల వెడల్పు a span less than two cubits. "కాపదివేలదాతలియ్యగనధముండ్రి కడియ్యకున్న నక్షివెలితా, పదివేలగోపురియ్యగ వెలితా సుకటియ్యకున్న." adj. Deficient, thin. Inferior, less; low, vulgar. Open, having interstices. తక్కువైన, నీచమైన, లోపమైన, విరళమైన. వెలితిమాటలు low language. వెలితి మానిసి veliti-mānisi. n. A mean or petty man or woman. అల్పుడు. అల్పురాలు.

వెలియు veliyu. [Tel.] v. n. To stop, cease, go off, as rain. వర్షమువిడుచు. To fade, చా యపోవు.

వెలిసె or వెలిసె velise. [Tel.] n. That part of a beam which juts out beyond the wall, the caves. ఇంటినోరు.

వెలు velu. [Tel.] adj. Another form of వెలి. (q. v.) వెలుక vel-uka. (వెలి+ఉక.) n. Whiteness. తెల్లన. వెలుకవారు or వెల్కవారు veluka-baru. v. n. To turn pale. తెల్లబారు. "తనుబాసి శశి దవ్యవననవెల్కబోరెతొలిది కుక్కజవరాలు వెలుకబారె." Swa. v. 47. "వెలుకవారు నిశాంకనిశాంకదీపముల్." Parij.

ii. 76. వెలువడు or వెల్వడు velu-vadu. v. n. To come out, become known, be made public, బయలుపడు. To set out, లైలువెట్టు, లైలువేయు. వెలువరించు, వెల్వరించు or వెలువరకు velu-varintsu. v. a. To send out, to force out, to give vent to, make known, divulge. వెలువడజేయు, లైటికివచ్చునట్లుచేయు, బయలుపెట్టు. "ఒక్కొం తనేపుపలకు వెలువరింపంచాలకయూరకుండ్రి." M. IX. ii. 12.

వెలుగు or వెలుగు velugu. [Tel.] v. n. To shine or give light. ప్రకాశించు. "వెలిగించు లములు తూర్యంబులువారులు జిలంక." M. VI. ii. 187. n. Light, splendour, brightness, సూర్యచంద్రాదికాంతి, ప్రకాశము, వెలుతురు. A ray of light, కిరణము. Sunshine, ఎండ. దండివెలుగు the great light, i. e., God, పంజోశ్రీతి. "వెల్వకున్న పము చెప్పినగానివినరావు, చేవెలుగిడికున్న చెడును దృష్టి." Vish. viii. 402. వెలుగు రేడు velugu-rēdu. n. The lord of light, i. e., the sun. వెలుగించు velug-intsu. v. a. To light, kindle. To cause to shine. రగిలించు, ప్రకాశింపజేయు. వెలుగొందు or వెల్గొందు Same as వెలుగు (verb).

వెలుగు or వెల్గు velugu. [Tel.] n. A hedge, fence, enclosure. పెరుగు మొదలగువానికి కంపతో వేసిన ఆవరణము.

వెలుచే or వెల్చు velutsa. [Tel.] n. A serpent, snake, సర్పము.

వెలుచు velutsu. [Tel. for వెడలుచు.] v. a. To drive, తోలు. వెలుచు or వెలిపించు v. a. To drive out, వెడలించు. "చ" వెలిచిన కన్ను నీరు జెడి." ఉ. పా. v. వెలుచు or వెలుచు velutsu. v. a. To roll up thread, (నూలు) తోడు. వెలుపుడు velupudu. n. The act of rolling thread. నూలువెలుచుట.

వెలుతురు or వెల్తురు veluturu. [Tel. from వెలుగు.] n. Light, lustre. ప్రకాశము. వెలుతురు మొగులు white clouds, తెల్లని మేఘములు. వెలుతురుచెట్టు veluturu-chettu. n. A small species of Babul with pink flowers.

వెలువల velu-pala. [Tel. వెలి+పల.] n. Outside. adj. Outside, బయటి. adv. Outside. బయట. వెలువరించు or వెల్వరించు veluparintsu. v. a. To reveal, divulge, వెలిపరుచు.

వెలుపు Same as వెడలుపు (q. v.) వెలుపించు or వెలుపువేయు velup-intsu. v. a. To widen, వెడలుపుచేయు. వెలుపు velupu (from వెలుచు.) v. n. To issue, as a stream. నీరుబయలు పేరు. వేసవిదినములయందుకొద్దినీరు వెలుపును a little water flows from it in summer.

వెలుసుసంధి veluma-sandhi. [Tel.] n. A plant called Leea hirta (Rox. i. 656.) కాకజంఘ, దానీవత్సి, పారాచి.

వెలువడములు or వెల్వడములు velu-vadamulu. [Tel.] n. pln. A sort of rice. ధాన్యశేషము. H. vi. 659.

వెలువడు. వెలువరించు and వెలువరచు See under వెలు.

వెల్కవారు See under వెలు.

వెల్చు See వెలుచే.

వెల్చి See వెలిచె.

వెల్లి See వెలితి.

వెల్లిడి See under వెలి.

వెల్లి vella. [Tel.] n. Whiteness. తెల్లదనము. ధాన్యము, శ్వేతవర్ణము. adj. White. తెల్లని, ధన్యము. "కుంభభవకృపాచార్యుల యుష్టిశములు వెల్లు." భార. విరా. v. వెల్లిగినె vell-agise. n. Flax, తెల్లలపిపె. వెల్లిగిసెలు linseed or flaxseed. వెల్లిగుర్రము Same as వెలిమాపు. (q. v.) వెల్లిచేరపు vella-tsarapu. n. White-washing, గోడపైని తెల్లనున్నయు చేయుదము. గున్నముకొడము, గున్నపుతూరి. వెల్లిగ or వెల్లిదనము vella-na. n. Whiteness. తెల్లన. Paleness. వెలవెలపాటు, పొండురత్నము. "ఇం ద్రరాజ్యలక్ష్మీ మఖమండలంబున వసించిన వెల్లిదనంబు కైవడికా." Parij. ii. 43. వెల్లిదనము or వెల్లి

వారు vella-n-ogu. v. n. To become white, తెల్లనగు. వెల్లిని vellani. adj. White, తెల్లని. వెల్లినికన్నులు white eyes. వెల్లివారు vella-batu. n. Becoming white. తెల్లనగుట. వెల్లి (మా)ను Same as కల్పవృక్షము. (q. v.) వెల్లియేనుగు vella-gēnugu. n. Indra's elephant. విరావతిము. వెల్లినున్నము vella-sunnamu. n. Whitewash, గోడకూట్టదము నక్ష కలపుకొన్నునున్నము. వెల్లిటకత్తె or వెల్లిటపుకత్తె vell-ata-kotte. n. An adulteress. బాచితి, శత్రు. వెల్లిటము or వెల్లిటకము vell-atamu. (వెల్లి+అటము.) n. Notoriety, publicity, ప్రసిద్ధి. వెల్లిపు Same as కామధేనువు. (q. v.) వెల్లివేయు to white-wash. వెల్లిల్లి vell-ulli. (వెల్లి+ఉల్లి.) n. Garlic. వెల్లిలక vell-eluka. n. A white rat.

వెల్లికి or వెల్లికి vellaki. [Tel. anuk. to the word వేరు.] n. A root, గడ్డ, వేరు. వెల్లికి or వేరువెల్లికిలు root and all. "వెల్లికియ వేరువెల్లికియ ప్రవృద్ధుకర్షకులట్లు." A. iv. 266.

వెల్లికిల or వెలికిల vella-kila. [Tel.] adv. Supinely, with the face upward, ఉత్తనముగా. వెల్లికిలవేయు to turn on the back.

వెల్లిడి velladi. [Tel.] n. Openness, publicity, బయలు, ప్రసిద్ధి. Emptiness. శూన్యత. క్రమేణ అడవియెల్లెడలయినందున ఏనుగులు నశించిన as the forests were cleared away the elephants disappeared. వెల్లిడివేయు or వెల్లిడివరచు velladi-cheyu. v. a. To publish, to make known.

వెల్లియె or వెల్లియె vellayi. [Tam.] n. The steam of water used in bleaching cotton cloth, గంజి పెట్టుట. చలనచేయుట.

వెల్లి, వెల్లిక or వెల్లిక velli. [Tel.] n. A flood, stream, ప్రవాహము. A series, మొఱు. Whiteness, తెల్లపు. వెల్లివేగుడు as it dawned, అరుణోదయకాలముగా. "వెల్లివేగుడు స్వచ్ఛిల్లంబును." BD. iii 410.

వెల్లిగొలుపు, వెల్లిగొల్పు or వెల్లిగొలుపు *velli-kolupu*. v. a. To inundate, "వి లోకన ప్రభావించికలందడియ పడవీకలశాంబుదివెల్లి గొల్పుచుకొ." Swa. ii. 33. వెల్లిగొను *velligonu*. v. n. To flow, to run as water, to be spread. ప్రసహించు. పడవలు గా వెడలు. ప్రసిద్ధమగు. "కనుగవహన్నాశ్రుకణములు వెల్లిగొనని గ్ధి మోపెల్లికొనుచు భక్తుండు." BD. v. 409. వెల్లివీరు *velli-viri*. adj. Made known, made public, ప్రకటితము. వెల్లివీరియు or వెల్లిపాడుచు *velli-viriyu*. v. n. To break forth, spread; to overflow, teem. వ్యాపించు, వెల్లువలుగట్టు, వదలలైపారు. To become public or famous, ప్రచురమగు, ప్రసిద్ధమగు. To swell, ఉబుకు. "ఇట్టిమాతావులన్నచోట సత్యంబు మూలబడికల్ల వెల్లివీరియ్యు." P. i. 53.

వెల్లిగి See under వెల్లు.

వెల్లువ *velluva*. n. A flood, a stream, an inundation. ప్రవాహము. A number of men, a troop, సేన. "డెబ్బదిరెండు వెల్లువలైన నవచరపతుల భూవరులజయించి" DRY. 1494. "శిరకాలమున హెచ్చినవంచు వెల్లువల్." Kod. §. 43. వెల్లువకట్టు or వెల్లువలుకట్టు *velluvakattu*. v. n. To flow in streams, to form a pool, ప్రసహించు, మడుగుకట్టు.

వెల్లుడు or వెలువడు *vel-vadu*. [Tel. వెలి+పడు.] v. n. To go out, start, బయలుదేరు. వెల్లురించు *velva-r-intsu*. v. a. To cause to start, బయలుదేరజేయు. See వెలువడములు.

వెల్లువెల్లు *vel-vella*. [Tel. వెల్లు+వెల్లు.] adj. Very pale, మిక్కిలి వైట్లవము.

వెచ్చేరు See under వేరు.

వెళ్లు *vellu*. [Tel. short for వెడలు.] v. n. To go, proceed, depart. To pass, or elapse. To be emitted. పోవు. కడుపు వెళ్లుచున్నది the bowels are loose. నాలుగుదినములు వెళ్లినతర్వాత after four days passed. కడ వెళ్ల చదివినాడు he read it to the end. పాలివేర వెళ్లదొక్క to tread the boundary line, i.e., to settle the boundary. వెళ్లగక్కు *vella-*

gaku. v. a. To vomit up, disgorge, refund, వనునము చేయు, మళ్లియిచ్చివేయు. వెళ్లజేయు, వెళ్లగట్టు or వెళ్లించు *vella-jeyu*. v. a. To drive out, chase away, eject, expel, పోవజేయు. "తిరిపాయి ను తిరియంకజెప్పి భూమి వెల్లింతుముపొందెనధంక." Pal. 449. వెళ్లదీయు *vella-diyu*. v. a. To take out or extract, బయటికితీయు. వెళ్లిపోవు *velli-povu*. v. n. To go away, depart.

వెస *vesa*. [Tel.] n. Haste, speed. శీఘ్రము, త్వర. వెసక *vesan*. adv. Hastily, with haste, speedily. శ్రక్కున.

వెసనము Same as వ్యసనము. (q. v.)

వెసల or వెసలె *vesala*. [Tel.] n. A deep saucer, or shallow earthen bowl. అటిక. A cooking pot, వెంకుకడ.

వే vē

వే *vē*. [Tel.] pron. Same as వేయి (q. v.) adj. Thousand, సహస్రము. Many, అనేకము. వేమారులు many times. adv. Quickly, speedily, శీఘ్రముగా. "చే నాన్వితంలైన వార్తయింబువేసాచ్చి." G. ii. 80. "రథమువేణి నిపొచ్చు." DRAYO. 127. "వినినపతించిన వేపథముల." M. XV. ii. 143. వేగంటి or వేగన్నలసామి *vē-ganti*. n. Lit. the thousand-eyed; a name of Indra. ఇంద్రుడు. "దీనిగనుగొన్న వేగంటి దేవరకును వెచ్చేన్వీరియ్యు పుక్కిల వెడలకున్నె." R. vii. 112. వేచేగుంల పాగ *vē-tungula-paga*. (వేచేగుంలు+పాగ.) n. The serpent called శేషుడు. Lit. one who has a thousand-folded turban. వేవెలుగు or వేవెలుంగలదొర *vē-velugu*. n. The sun, సూర్యుడు. "వేవెలుంగులదొర జోడు కేవెలుంకు." A. i. 22.

వేచేయు *vē-chēyu*. [for Skt. విజయముచేయు.] v. n. To proceed; to deign to come; to condescend to go. వచ్చు, పోవు. To come and take a seat, కూర్చుండు. To live or

dwel. ఉండు, నివసించు. మాయింటికి వేచేస్తారా will you do me the honor to come to my house? ఆయన కంచిలో వేచేసియున్నారు he lives at Conjevaram.

వేంద్రము *vēndramu*. [Tel.] n. Heat, either of the sun or of a pungent taste. ఉగ్రము, తాపము. వేంద్రపడు *vēndra-padu*. v. n. To be hot or angry, మండిపడు. "తెల్లికికల వైన దమలేదు నావిద తండ్రియొప్పుడు చూచి వేంద్రపడును." H. iii. 195.

వేకటి or వేకటి *vēkati*. [Tel.] n. Pregnancy, కడుపు, గర్భము. వేకటిమనిషి *vēkati-manishi*. n. A pregnant woman.

వేకరము *vēkaramu*. [Tel.] n. Danger, harm, ఉపద్రవము.

వేకరి *vēkari*. [Tel. వేకము+అరి.] n. A gypsy tribe.

వేకి *vēki*. [Tel.] n. Fever. జ్వరము. మలవేకి Malaria or hill fever. లోవేకి internal fever. "ఎర్రనాడు దానియేపాటి జూచిన వెల్లి పట్టిమిగుల వేకిపుట్టు." Vēma 170.

వేకువ *vēkura*. [Tel. from వేకు.] n. The dawn, morning. ప్రభాతము, వేకుజోము. వేకువ జోము *vēkura-izamu*. n. The morning watch. తెల్లవారము. వేకువనే *vēkura-nē*. adv. Early in the morning

వేగ *vēga*. [from Skt. వేగ.] n. Swiftmess, speed, haste, వడి, త్వర. వేగ, వేగముగా or వేగమే *vēga*. adv. Speedily, hastily, quickly. శీఘ్రముగా, త్వరగా. "కుండలంబులు వేగొనిరమ్మ నాలవనాటికి." M. I. i. 164. వేగము *vēgamu*. [Skt.] n. Swiftmess, celerity, velocity, speed, haste, త్వర. త్వరితము, జవము. A stream, flow, current. ప్రవాహము. వేగపడు *vēga-padu*. v. n. To make haste, త్వరపడు. వేగపాటు or వేగిర పాటు *vēga-pātu*. n. Hurry, haste, త్వర, శీఘ్రము. "వేగపాటెలయితడునీ విధుడనుటకు." A. v. 86. వేగవతి *vēga-rati*. n. The name of a river that runs by Conjevaram.

వేగరి See under వేకు.

వేగి *vēgi*. [from Skt. వ్యాघ్ర.] n. A tiger, పులి. [Skt.] n. A horse. Lit. that which goes fast.

వేగి or వేగిన *vēgi*. [Tel.] n. A tree, *Pterocarpus bilobus*. స్వకప్పము, రక్కరీజి. Various kinds are called జిట్టివేగి and మల్లువేగి. "వేగివేయి మొదలుగాగలవ్రాకుల." P. iv. 545

వేగి, వేగి or వేగినాడు *vēgi*. [Tel.] n. The country round Rajamundry, రాజమహేంద్రవరముచుట్టునుండు దేశము. "జమ్మిలోయబడి వేగిదహించె." A. preface 43.

వేగించు See under వేకు.

వేగిరము *vēgiramu*. [from Skt. వేగము.] n. Haste, speed, swiftness, త్వర, శీఘ్రము. adv. Quickly, త్వరితము. వేగిరించు or వేగిరపడు *vēgir-intsu*. v. n. To hurry or hasten. త్వరపడు. "తామనించినయ దుకజెట్టి కార్యంబు వేగిరించునియ విషమమగును, పచ్చి కాయకచ్చి పడవేయి ఘనవునె." Vēha. 103. వేగిరకాడు *vēgira-kadu*. n. A quick man; a hasty or rash man, త్వరగలవాడు. వేగిరకత్తె *vēgira-katte*. n. A quick woman, a hasty or rash woman, త్వరగలది. వేగిర పాటు *vēgira-pātu*. n. Hastening. త్వర పడుట. వేగిరవెట్టు *vēgira-pellu*. v. a. To cause to hasten, to expedite, త్వరపరచు.

వేగు *vēgu*. [Tel.] v. n. To dawn. తెల్లవారు, ఉదయమగు. To watch without sleeping, నిద్రమేలుకొనియుండు, జోగారముచేయు. To fry, or be fried. తపించు, గింజెలువేసు. To endure, suffer, grieve. పరితపించు, పడు. "కంటికినిద్రగానకొడుగంబడి వేగడమందు." A. iii. 40. వీనితో వేగడముకట్టము I cannot get on with him. "వేడవవేగివేగి, దుర్బునిచిరార్జోలలదూగితూగి." R. v. 228. "తెలతెలవేగుదు బులుగులు, కలకంబులకంక జగముకన్నులుదానై తెలతెలవేగుచుదమ్మలచెలి యల్ల యువయ శిఖరి శిఖరంబెక్కె." Padma. iii. 34. n. Public news, news. రాజ్యసమాచారము, సమాచారము. Espionage. పొంచి రహస్యముగా

మర్తమును కనుక్కొనడము. "వేగుండియాతని విధమెల్లనరసి." BD. iii. 1416. వేగుండి, పాంచుండి. వేగు, వేగువాడు, వేగులవాడు *vēgu*. n. A spy, scout. చారుడు, హర్కారా. వేగరి *vēg-ari*. (వేగు+అరి.) n. A messenger, spy, scout, చారుడు, హర్కారా. వేగులవాడు. "ఘనముగా వేగర్తకతనవేదింటి." వేగించు *vēgintsu*. v. n. To keep awake. జోగరము చేయు, మేలుకొనియుండు. To cause to be fried. వేగజేయు. వేగించు *vēgimpu*. n. Waking from sleep, జోగరము. The ceremony performed on the consummation of a marriage. శోభనము. వేగుమాను *vēgu-tsūtsu*. v. a. To spy out, reconnoitre, to explore, రహస్యముగాపోయి రేక వచ్చి మర్తమును కనుక్కొను. వేగుమొక్క, వేగుమొక్క or వేగువొక్క *vēgu-tsukka* n. The morning star, the planet Venus, శుక్రుడు. వేగుజోము *vēgu-dzamu*. n. The morning watch. రాత్రి వాలుగజోము, వేగుజోము, తెల్లవారుజోము. వేగుప్రాద్దు, వేగుబోక or వేబోక *vēgu-proddu*. n. Matin hour, the time of dawn. ప్రాతకాలము. వేవివ *vēvina*. adv. At dawn. తెల్లవారగా. "వేవివనుడికేరి వేవవేర్విధుల." BD. v. 284. "వేవివమేడపై." A. v. 15. ib. v. 164.

వేగుగు *vēgurū*. [Tel. from వేయి.] n. A thousand persons, వెయ్యివంది.

వేమ *vētsu*. [Tel. from వేగు.] v. a. To fry, or grill. To torment, persecute, grieve. To wish for, hope, expect, watch for, వేయించు, వేగజేయు, వేధించు, ఆవేషించు, కనిపెట్టు. ఎదురుచూచు. "పాంచితరవేవిమిగుల నొప్పించు గాక." A. v. 157. "రుచికపుడువేచితిరుగును." M. XIII. ii. 192.

వేట *vēta*. [Tel. from వేయు and వేటు.] n. Hunting, the chase. మృగము, అడవిలోని మృగపక్షులను చంపడము. A sheep or goat set apart for slaughter. గొర్రె, మేక, మేకపోతు. పొట్టెలు. "పూజించెనాగం

గకుకా వెలయుకా వేటలుబోనముర్ నిడులుగా వింకెకా." H. ii. 100. వేటకాడు, వేటగిరి or వేటరి *vēta-kādu*. n. A huntsman. మృగయుడు. A slaughterer, సంహారకుడు. వేటకుక్క *vēta-kukka*. n. A hound, a hunting dog. మృగాడులనుపట్టేకుక్క. వేటపల్లె *vēta-palle*. n. A village inhabited by hunters, బోయపల్లె. వేటపిట్ట *vēta-pitta*. n. A fowler's decoy bird. దీమపుట్టి. వేటపోతు *vēta-pōtu*. n. A ram. పొట్టెలు. వేటాడు or వేటలాడు *vēta-ādu*. v. n. To hunt, to follow the chase. అడవిలో పక్షులను మృగములనుచంపు. To kill, slaughter, చంపు, చంపించు.

వేటికి or వేనికి *vēṭiki*. [Tel. from ఏవి which.] n. To which things: the dative plural of ఏవి which things. Also, it is the anuk. of the phrase సాటికి, as సాటికి వేటికి in rivalry. "సాటికివేటికిచలము నిచ్చుముగా."

వేటు or వేటు *vēṭu*. [Tel. from వేయు.] n. A blow, a stroke. A shot, the discharge of a gun or cannon, డబ్బు, తాకు, తుపాకి మొదలైనవాటిని ఒక రేప కాల్చడము. "నీరిగాని మాటలాటివేటు." Vēma. 259. వేటుపాలునడిపించిరి they began to fire. వేటుపాలు fighting, coming to blows. వేటులాడు or వేట్లాడు *vēṭu-lādu*. v. n. To fight, to deal blows. కొట్లాడు. "పువ్వుబంతులవేట్లాడి." Charu Chandrod. iv. 92.

వేడబము *vēḍabamu*. [from Skt. విడంబనం.] n. Curiosity, wonder, amusement. వింత, వేడుక, చోడ్యము. A trick, trickery, deceit, కూయ, వంచన. A mask, వేషము. "విలయకాలమందు విశంబునీ పెద్ద కడుపులోన దాచుకొడిది మేటి, నలుడపిచ్చువేడు నాగర్జుణడవపుట పరమపుగువ వేడబంబుగాఠ." (B. x. iii 27). "అస్త్రబుధియించుట, తపస్వియనట యిట్టివేడబములయ్యెడగలవే." Kasi. Kan. viii. 66.

వేడము or వేడెము *vēḍamu*. [from Skt. వేష్టనము.] n. Riding or running round in a ring, మండలగిరి, చక్రాకృతిగా తోగడము.

"వేడెంబును గొని, వేడెంబును దురగంబు మపి తెరపిగని." టి|| చుట్టుపరుగుతోడ గుర్తొన్నినడిపించి. వేడించు *vēḍintsu*. v. n. To go round. చుట్టించు.

వేడి *vēḍi*. [Tel.] n. Heat, warmth. వేడిమి, ఉష్ణము, తాపము. Sharpness, చురుకు. Brightness. తేజము. adj. Hot, warm. ఉష్ణమైన. వేడినీళ్లు, వేడినీళ్లు or వేనిళ్లు hot water. వేడికంటి *vēḍi-kanti*. n. Lit: the hot-eyed; an epithet of Siva. వేడిమి *vēḍimi*. n. Heat, warmth. వెచ్చన, ఉష్ణత్వము. వెన్నెల వేడిమి the warm beams of the moon. Grief, తాపము. Sharpness, acuteness, చురుకు. వేడివెలుగు *vēḍi-vēlugu*. n. The Sun, సూర్యుడు. Sunshine, సూర్యరశ్మి. వేడివేలుపు *vēḍi-vēlupu*. n. The sun, as being the god of heat. సూర్యుడు. Also, the god of fire, అగ్ని.

వేడు *vēḍu*. [Tel.] pron. Who? ఎవడు?

వేడు *vēḍu*. [Tel.] v. a. To pray, beseech, entreat, solicit, beg for, ask for. To wish, desire, బరిమాలుకొను, కోరు, అడుగు, యాచించు. "పోయినంబువేడుమన." Rama Stava. i. 135. వేడుకోసు or వేడికోసు *vēḍu-kōnu*. v. a. To pray, beg, entreat, solicit. ప్రార్థించు. వేడుకోలు or వేడికోలు *vēḍu-kōlu*. n. Praying, beseeching. An entreaty, prayer. బరిమాలుకోనడము.

వేడుక or వేడ్డు *vēḍuka*. [Tel.] n. A spectacle, show, display, pomp, feast, festival. Curiosity, interest, joy, glee, delight. కుతూహలము, సంకోచము, వినోదము; సంబరము, ఇచ్చు, ఆధిలాప. వేడుకపడు to be happy or pleased. adj. Novel, curious. Delightful, pleasant, amusing. Happy, pleased. వినోదకరము, కుతూహలమైన, సంబరమైన. నిండావేడుకగా నుండినారు they were much pleased, very merry. వేడుకగా or వేడ్డుగా *vēḍuka-gā*. adv. Pompously, splendidly, in an interesting manner, pleasantly, happily,

cheerfully. సంబరముగా, జంభముగా. వేడుక కట్టె *vēḍuka-katte*. n. A belle. A courtesan, a harlot, an adulteress. బారస్త్రీ, వేశ్య. వేడుక కాడు or వేడ్డుగాడు *vēḍuka-kādu*. n. A iop, a man of pleasure, a lover, an adulterer. బిలుడు, క్రీడాసక్తుడు. One who takes a delight in anything, కుతూహలముడు, ఆసక్తుడు, వినోదకరుడు. వేడుకజోషము *vēḍuka-dzūdamu*. n. Gambling for pleasure. వేడుకపడు, వేడ్కువడు, వేడుకచేయు or వేడ్కునేయు *vēḍuka-padu*. v. n. To rejoice, to be delighted, to desire eagerly, కుతూహలపడు, ఆసేషించు.

వేడెము Same as వేడము. (౧.v.) వేడెట్లు *vēḍe-ṭṭu*. v. a. To cause to surround, పరివేష్టించజేయు.

వేణి *vēni*. [Skt.] n. A plait or braid of hair. Plaited tresses. జడ. A stream. నదియొక్క పాయ. A canal or channel, కాలువ. The junction of two or more streams, అనేక ప్రవాహములయొక్క కూడిక. A kind of grass, *Andropogon sorratum*. వేణిక *vēniku*. n. A plait or braid of hair, plaited tresses, జడ.

వేణుపు *vēnupu*. [Skt.] n. A bamboo. వేడు. A pipe, a flute. పిల్లంకొవి. వేణులావకుడు *vēnu-lāvakudu*. n. A basketmaker. మేడ వాడు.

వేణ్ణిళ్లు See under వేడి.

వేత or వేత *vēta*. [Tel. from వేయు.] n. Throwing, casting, a toss, a throw, a cast. వేయడము.

వేతనము *vētanamu*. [Skt.] Wages, hire. శ్రమము, కూలి.

వేతనము or వేతనీ *vētasamu*. [Skt.] n. A kind of reed or rattan creeper. నిమకము, ప్రబ్బుచెట్టా, ప్రబ్బలి.

వేత్ర *vēṭṭa*. [Skt. from విత్ to know.] n. One who is versed in or acquainted with.

తెలిసినవాడు. తత్వజ్ఞ one who has a knowledge of the truth.

వేత్రము vētramu. [Skt.] n. A rattan, cane, stick, staff, బెత్తెము. A cane tree, a rattan tree. వేత్రధారుడు vētra-dharudu. n. One who carries a cane in his hand. A mace-bearer, a staff-bearer, a door-keeper. ద్వార పాలకుడు. వేత్రపాణి vētra-pāni. n. The leader of a musical band. నాట్యము చేయు వాడు. "నిలిచిన నాట్యమునకు నేర్పరియైన వేత్రపాణికిరక్షవినయంబుజేసి." Pal. 284. వేత్రవతి vētra-vati. n. The river Betwa, which rises in the province of Malwa and falls into the Jamna. నదివిశేషము.

వేదండము vēdan-tamu. [Skt.] n. An elephant, ఏనుగు. వేదండతి a soft pace.

వేదన vēdana. [Skt.] n. Pain, smart, ache, agony, torment, torture, distress, నొప్పి, కష్టము, న్యగ, దుఃఖము. Perception, sensation, feeling, knowledge, తెలియడము, తెలిపి.

వేదము vēdamu. [Skt. / vid. to know.] n. Knowledge, art, science, విద్య. జ్ఞానము. Divine knowledge or science, the sacred or inspired writings. The Veda or sacred books of the Hindus. అస్త్రాముఖమందు పుట్టినవదువు, శ్రుతి, శాస్త్రము. వాడు చెప్పినది వేదము all he said was taken for gospel. వేదమూర్తులైన his reverence, his holiness, a title given to learned theologians. ధనుశ్చ్యవము the art of the bow, i. e., archery. వేదశాస్త్రము vēda-sāstramu. n. The Vedānta or philosophical portion of the Hindu Scriptures. వేదాంతము. వేదాంగములు vēd-āṅgamulu. n. plu. The sciences dependant on or auxiliary to the Vedas. వ్యాకరణాదులైన పట్నాస్త్రములు. They are శిక్ష, the science of pronunciation and articulation, కల్పము the detail of religious ceremonies, వ్యాకరణము grammar, ఛందస్సు prosody, జ్యోతిషము astronomy, నిర్దుక్తి the explanation of the difficult or

obscure words and phrases that occur in the Vedas. వేదాంతము vēd-āntamu. n. The theological part of the Vedas, i. e., the Upanishads, ఉపనిషత్తులు. A name given to the Advaita system of philosophy. వేదాంతి vēd-ānti. n. A follower of the Vedānta philosophy, వేదాంతశాస్త్రమును చదివిన వాడు, వేదాంతము తెలిసినవాడు. A bachelor, బ్రహ్మచారు.

వేది or వేదిక vēdi. [Skt.] n. A terrace, a piece of raised ground, a platform. An altar. యాగాదులు చేయడానికి పరిష్కృతమైన భూమి, అనుగు, తిన్నె. వేది n. One who knows or is acquainted with. ఎరిగినవాడు. An epithet of Brahma. అస్త్ర. A man of learning. విద్వాంసుడు. త్రిభువనవేది one who knows all nature.

వేదు vēdu. [Tel.] n. A stench, bad smell, వికటగంధము. A smell, గంధము. Nausea, నెకలు. A disgusting word, నెకలుమాట.

వేదురు vēduru. [Tel.] n. Madness, foolishness. వెర్రి, ఉచ్చాచము. "వసుధవేదురుగొన్న వానివారిది." HK. ii. 118. "తొలతవేదురు గొన్నదుష్టమగ్గుటము." HD. i. 1385. A madman, fool, ఉచ్చాత్తుడు, మాధుడు. "విజయండుచచ్చునే వేదురులా." భార. అశ్వ. iv.

వేద్యము vēdyamu. [Skt. విత్ to know.] adj. Fit to be known or evident, knowable, తెలియదగిన. ఇది తమకు వేద్యముగను it will be clear to you. వేద్యుడు vēdyudu. n. One who may be known. తెలియదగినవాడు, ఎరుగదగినవాడు. వేదాంత వేద్యుడు one who may be known through or by means of the Vedānta Philosophy.

వేద వేదha. [Skt.] n. A name of Brahma, అస్త్ర. A learned man, విద్వాంసుడు.

వేదము vēdhamu. [Skt.] n. Pain, grief. బాధ. సక్తవేదలు, లేక. పార్శ్వవేదలు obstacles, hindrances. II. iv. 74. వామపార్శ్వవేదలు or అర్జులు the evil influence of a star

వేధించు vēdhintsu. v. a. To pain, torment, tease. బాధించు, పీడించు. వేధితము vēdhitam. adj. Pained, teased, tormented, బాధించబడిన.

వేణులి vēnuli. [from Skt. వేణి.] n. A braid of hair, a woman's hair tied in a tuft, a queue. బిడ, కొప్పు. A hair, వెండ్డుక. "వేణులిబారినిక్కి యని మే సె య్యారై మైవ్రాలా." Parij. ii. 11.

వేణువేలు See under వేయి.

వేప vēpa. [Tel. from వేయి.] n. The Margosa or Neem tree, నింబవృక్షము. వేపాకు the leaves of this tree. వేపనూనె margosa oil. కంపెచెట్టు a tree called *Bergera kenigii*, whose aromatic leaves are used in cookery. నే-వేము Colombo-root, *Justicia*. కొంపవేము a tree, a beautiful variety of the *Melia azadirachta*. తురికి వేపచెట్టు *Olea scandens* or *Melia sempervirens*. Rox. వేపపూసండుగి or సంవత్సరాది పండుగి the feast held at the season when the Margosa tree is in flower. This is the Telugu New Year's Day. See వేయి.

వేపగుచ్చు vēpadhucu. [Skt.] n. Tremor, trembling, tremulousness, కంపము. స్వకంపము. The shaking palsy, Paralysis agitans. నెక. p. 224. వేపనము vēpanamu. n. Shaking, shivering, trembling, nervousness, కంపనము, నణుకుట. వేపిరము vēpitamu. adj. Quivering, shaking, trembling. కంపితమైన.

వేపి or వేపి vēpi. [Tel. from వేన.] n. A dog, కుక్క. "వేటవేపులు పది వేలుమచ్చి కుమార." Jagunn. i. 15. "కొచ్చువేపులు వానినికోతులూది స్థూననన్నియు." S. i. 130. "బడలచెక్కవలింగంబావోకలాడి నైకొనివేపికికంపిపిత్తికవిశయ పోలక." S. ii. 49.

వేపు vēpu. [Tel. from వేన.] v. a. To fry, roast, bake. వేయించు, వేయ. "పదకొంబుకొని తచ్చివేపించింది." BD. iv. 1942. వేపు or

వేపుడు n. The act of frying, వేయటం. వేయించు. వేపు or వేపుడు adj. Baked. వేయించి, వేచిన. వేపుడుబియ్యము roasted rice, fried or baked in a pan without ghee. n. A frying pan. వేయించు వేట్టి.

వేఖోక Same as వేసుబోక. See under వేసు.

వేముము vēmumu. [Skt.] n. A loom. సారె వాడు వేయవలక, వేలిపలక, వుగ్గుము.

వేము vēmu. [Tel.] n. The Margosa or Neem tree, *Ammydirachta indica*. నింబవృక్షము. See వేప.

వేముడు or వేమడు vēmudu. [Tel.] n. A name used for God. దేవుడు. "ఆమడ కామడకడవులు, గ్రామములకొకై నెనువునుదులకర్చమలింకే, రామెం దులోనందిగిన, వేమడుతోడనువెచ్చు వెలనె." Vēma. 2150.

వేయి vēyi. [Tel.] pron. A thousand. సహస్రము. Plu. వేలు. వేనవేలు vēna-vēlu. n. (వేన + వేలు.) Many thousands. అనేకవేలు. వేమారు or వేమారు vēmuru. adv. A thousand times, again and again, over and over, often, constantly. ఎలుము, మాటమాటకీ. వేమాటికీ vē-matiki. adv. Again and again. వేయంపుల వేడుపు vēy-antsula-kaiduvu. n. Lit. a thousand edged weapon; an epithet of Vishnu's discus, విష్ణుచక్రము. వేయిచేతుల రేడు vēyi-chētula-rēdu. n. Lit. the thousand handed lord, i. e., the sun, సూర్యుడు. వేవేలు the sun. వేయిచేతులయొకమారు an epithet of కార్తివీర్యార్జునుడు. వేయు వేల or వేయ్యేల vēy-un-ēla. Why a thousand words? In a word, in short. వేలతరబడి vēla-tarabadi. adv. Thousands on thousands, అనేకసహస్రములు.

వేయించు vēyintsu. [Tel. for వేయించు or వేయ.] v. a. To fry, heat, warm, roast, bake. వేసునట్లు చేయు. [Causative of వేయ.] To cause to throw, వేయనట్లు చేయు.

వేయ వేయ. [Tel.] v. a. To throw, cast, or fling. To discharge a missile weapon, or fire arms. To let drop, దిగవడు. To place, put, put on, as a dress. ఉంచు. దానిని చెంపమీద ఒక చెబ్బు వేసినాడు he gave her a slap on the cheek. ఆ సుద్దను బల్లమీద వేసినాడు he put the cloth on the table. నాకూటిలో రాయి వేసినాడు he threw a stone into my food, i.e., he injured my livelihood. మూతవేయ to put a lid on, shut. తలుపు వేసినాడు he shut the door. రాత్రి అంతా నేను రెచ్చవేయలేదు I did not close my eyes all last night. కోలాటము వేస్తున్నారే they are dancing a Kolatam. గంతులు వేయ to leap. బండికట్టు or వేయ to make the carriage ready. పల్లము వేయ or జీనికట్టు or వేయ to saddle a horse. ప్రశ్న వేయ to ask a question. గుడి నె వేయ to build a hut. దివటీలు వేయ to light torches. రెక్క వేయ to add up an account. ఆయావు దూడ వేసినది the cow calved. మబ్బు వేసినది it is now cloudy. మేత వేయ to give fodder. కూత వేయ to give a cry. "వేయ్యని రెట్టబట్టి పాస్తుని వెనుక కుబడ ద్రోచి వీవు వేసెకా వెలనకా." Vish. ii. 14. పడమటి గాలి వేసేటప్పుడు when the land-wind blows. నాకు భయము వేస్తున్నది I am afraid. కంపు వేస్తున్నది it is stinking. As an auxiliary added to some past participles; it denotes completeness of action and may be expressed by "up, off, on, down, through, away." కోసి వేయ to cut off. మూసి వేయ to shut up. తోసి వేయ to push away. తీసి వేయ to draw out. ఓకి వేయ to pluck up or out. కొట్టి వేయ to strike down or cut off. వ్రాసి వేయ to write off. ఇచ్చి వేయ to give away. తిని వేయ to eat up. It is also used with an infinitive; as పడవేయ to cast down; పారవేయ to throw away. వేసికొను vēsi-konu. v. a. To put, place, eat, consume. నా సొత్తును నాని నోటిలో వేసికొన్నాడు he devoured my property. ఆ మాత్రను నోట్లో వేసుకొన్నాడు he

put the pill in his mouth. లోపి వేసుకొన్నాడు he put on his hat. మిడత వేసుకొనిపోయిన పంట corn eaten up by the locusts. వేరియ వేరియా. [H.] n. A tack in sailing. వేరియఫీరాయింపు to make a tack or turn. వేరు vēru. [Tel.] n. Separation, division, విభాగము, విభజన. Difference, distinction. భేదము. adj. Other, another, అన్యము. Separate, distinct, different, other, another. ప్రత్యేకముగానుండే, భేదముగల, వేరే. "మహాదాడులందాళ్ళకంటె వేరులవియటంచు తలచునాడు." B. iii. 18. వేరిమి or వేరడము వేరిమి. n. Difference, enmity, భేదము. వేరమి or వేరము వేరమి. n. Enmity, విరోధము, పగ. వేరుపడు or వేర్పడు vērupadu. v. n. To be separated, to differ, భేదపడు. వేరుపాటు or వేర్పాటు vērupātu. n. Separation. భేదపడుట. Enmity, విరోధము. Difference, distinction, భేదము. వేరుపోవు Same as వేరుపడు. వారు వేరు పడినారు they separated. వేరుపుచ్చు vēruputstau. v. a. To divide, separate. ప్రత్యేకముచు, ఎడబావు. వేవ్వేరు vēv- vēru. (వేరు+వేరు.) adj. Separate, distinct. వేరువేరుగా, వేర్వేరు or వేరేవేరే vēru- vē-ruga. adv. Separately, differently, distinctly, each by itself. ప్రత్యేకముగా. వేరే vēre. adj. Other, another, distinct. ఇతరమైన, భిన్నమైన. వేరొక vēr-oka. adj. Another, మరొకడు. వేరొకడు another man, మరొకడు. వేరు vēru. [Tel.] n. A root. మూలము. plu. వేరులు or వేళ్లు. వేరిడి vēri-idi. (వేరు+ఇడి.) n. A fool, a mad man. అవివేక, వెర్రివాడు, వెర్రిస్త్రీ. "పుభావోధకుండు వేడికాడే." P. i. 729. వేరిడింపు vēridintsu. v. n. To cause to become foolish, అవివేకమును పొందజేయు. వేరు పారు or వేరుతన్ను vēru-pāru. v. a. To take root. వేరుపడవ వేరు-panasa. n. That kind of jack tree, the fruit of which springs from the root. A. i. 21. వేరుముల్లె vēru-mulle. n. A creeper called Ipomoea cynosa. వేరుసం పెంగ vēru-sampenga. n. A

plant called *Polyanthes tuberosa*. వేరు నెనగ vēru-senaga. n. The ground nut. *Arachis hypogaea* (Watts). వేరునకాచేసెనకలు. వేరువిత్తు vēru-vittu. n. A bane, ruin, destroyer. నాశకము, నాశకుడు. "వివేమికాల్ల వేరువిత్తనినన్నుకా." M. VIII. iv. 247. "పుంజాలవేరువిత్తు." H. iii. 268. వేల vēla. [Skt.] n. A limit, boundary, the sea-shore, పాలిమేర, సముద్రపుచెలియలికట్ట. An inundation of the sea, ఉప్పెన. Painless death, అనాయాసమరణము. వేలము vēlamu. [from Skt. వేట్టనము.] n. A camp, శిబిరము, పాలెము, దండుదిగియుండు చోటు. "అవివేలమంతయును పుడుచాటించి." Pal. 308. "వచ్చినయరుగుడి వేలముజొచ్చి." ib. 200. Also, same as వేదము (q. v.) వేలము or వేలాము vēlamu. [H.] n. An auction. వేలముపాడు or వేలము వేయు vēlamu-pādu. v. a. To auction, to sell by auction. వేలంపాటు, వేలముపాటు or వేలాముపాటు vēlam-pāta. n. An announcement in an auction sale. వేలార్చు vēl-artsu. [Tel.] v. a. To throw away, cast off, get rid of. పోగొట్టు. "తద్వేదన వేలార్చుణ్ణాచితి." M. VIII. ii. 241. వేలిమి vēlimi. [Tel.] n. A burnt offering. హూమము. "వేలిమియుకానురార్యనయ, విప్రసహస్రయుజిక్కె." Swa. ii. 57. వేలిమి కట్టెలు firewood used in a burnt sacrifice. వేలిమిబొట్టు a mark made on the forehead with the ashes from a burnt sacrifice, రక్ష. "నాసలివేలిమిబొట్టు మసిమీద మృగనాభితిలకంబులుబలుపుగాదీర్చవచ్చు." R. ii. 109. వేలు, వ్రేలు, వేలాడు or వ్రేలాడు vēlu. [Tel.] v. n. To hang, to be suspended, to dangle. లంఠితము. వేలబడు or వ్రేలబడు vēla-badu. v. n. To hang, be pendent, వేలాడు. వేలవేయ వేలా-vēyu. v. a. To hang, to suspend, వేలాడవేయ. తలవేలవేసికొని

యున్నాడు or ముఖము వేలవేసికొనియున్నాడు he is downcast, i. e., hanging down his head. A. iv. 22. వేలుడుబొట్టే a big paunch. వేలు vēlu. [Tel plu. of వేలు.] pron. Thousands. సహస్రములు. "కొండ్రవేలుండు." R. i. 111. అనగా చాలుమల్లించిదున్నినది వేలాదిగా పండును. వేలు or వ్రేలు vēlu. [Tel.] n. A finger, a toe, a claw. An inch. అంగుళము. పెను వేలు or బొటనవేలు the thumb or great toe. చిటికెనవేలు the little finger or toe. ఆ విద్యలో వాడు వీనికంటె రెండువేళ్లు మించిన వాడు that man is a little above this one in learning. వేలువిడిచిన మేనమామ an uncle removed by one step of relationship, lit: by the omission of one finger. ఏమైనా వేలుకు వేలు ఎడమే every two fingers are separate: a proverb, meaning that there is a difference even between those (son, nephews, &c.) who appear to be equally in favour. సూట్లో వేలు పెట్టుకొనిపోయినాడు he went off with his finger in his mouth, i.e., he was disappointed or cheated. వేలుచు. వేల్పు or వ్రేల్పు vēlutsu. [Tel.] v. a. To offer up a burnt sacrifice. హూమముచేయు. infin. వేల్పు. వేల్పుంపు vēlpintsu. v. a. To cause to offer a burnt offering. హూమముచేయించు. "హూమము రోవేల్పించి." ND. ii. 553. వేలుపు or వేల్పు vēlupu. [Tel.] n. A god or goddess, దేవుడు, దేవత. ఇలవేల్పు a god of this world, i.e., a Brahmin. ఇలవేల్పు a patron saint, a genius or household god. వేలుపుటన్ను a goddess. దేవతాస్త్రీ. T. ii. 106. వేలుపుకొలను or వేలుపుతరు the heavenly stream, the celestial Ganges, ఆకాశగంగ; the river Ganges, గంగ. వేలుపుకాగా a mythological being, a Gandharva, గంధర్వుడు. వేలుపుగిడ్డి or వేలుపుతావు the mythological cow that grants all wishes, కామధేనువు. వేలుపుచ్చెట్టు the divine

tree that grants all wishes, కల్పవృక్షము. వేలుపు వేదనాః the divine ascetic or monk. i. e., Narada, వారదుడు. వేలుపుటాశ్చే the divine preceptor or Guru, i. e., Brihaspati, సురాచార్యుడు, బృహస్పతి. వేలుపుదాయ an enemy of the gods, i. e., an Asura. వేలుపు భాష the language of the gods, i. e., Sanskrit. వేలుపుహోనము the food of the gods, i. e., Ambrosia, అమృతము. వేలుపుమల or వేలుకొండ the hill of the gods, i. e., Mount Meru. వేలుపుమానికము the diamond of the gods, i. e., the philosopher's stone, a jewel that grants all that may be desired, చింతామణి. వేలుపురేడు or వేలుపుకొర the lord of the gods, i. e., Indra. వేలుపుసాని a fortune teller, సోకచెప్పినది, దైవజ్ఞ. వేలుపుగౌలు the white elephant of the gods, విరావతము. వేలుపులక్ష్మణ the sky, ఆకాశము. వేలుపుటిక్క heave, స్వర్గము. వేలుపుదళవాయి the general of the gods, i. e., Kumāraswāmi, కుమారస్వామి. వేలుపుపెద్ద Brahma, బ్రహ్మదేవుడు, సురశ్రేష్ఠుడు. వేలుపువైజ్ఞే the physician of the gods, i. e., Dhanvantari, ధన్వంతరి. వేలుపుడు velpudu. n. Worship, పూజ.

వేల్లిడి or వేల్లిడి వేల్లిడి vēl-midi. [Tel.] n. A snap or sound of the thumb and finger, చిటికె. "మృదుపూజ జేసివేల్లిడిలోన బనిదిబడయుటకు." BD. v 468. వేల్లిడిలోన in a moment. చిటికెవేయునంతసేపులో.

వేల్లనము vēllanamu. [Skt.] n. Surrounding, వేల్లనము. Shaking. కదలడము, చలనము, ఊగడము. "దోలవేల్లనసుఖలోలుడై." G. ii. 101. వేల్లితము vēllitamu. adj. Shaken, trembling, tremulous. కదలింపబడిన. వ్రేలాడుచున్న. Crooked, bent, వక్రమైన, వంగిన.

వేళ vēla. [Skt.] n. Time, a time, period or opportunity. కార్యోచితసమయము, కాలము, రో. ఈవేళ to day, this time. ఆవేళ that day, that time. ఇంకొకవేళరండి come another time. ఒకవేళ perhaps, గంటవేళ

one hour's time. రాత్రివేళ night time. సంధ్యవేళ the evening. ఆవేళ at that time. వేళలు (or సమయములు) కాచుచుండెడివారు they who watch for an opportunity. అట్లుచెప్పేవేళకు on his saying so. వాడు వేళాసాళాచూడడు he does not care for time or season. వేళము vēlamu. [from Skt. వేళ.] adv. Quickly, త్వరితముగా.

వేళాకోళము vēla-kōlamu. [Tel.] n. Intricacy. చిక్క. Ridicule, derision, joking, పరిహాసము. వేళాకోళమునొందు to be caught in difficulties, చిక్కలబడు; to be ridiculed, పరిహాసంపబడు. "ఆలంబిష్టలకొలవైజాలింబడి ధనముగూర్చిచచ్చినదమకనే వేళాకోళమునొందుచు స్త్రీలొలంఘనవాడుచెడిపోపాలై." Ramestava Raj. ii. 62. వేళాకోళపు vēla-kōlapu. adj. Intricate, puzzling. చిక్కగా నుండే. "కృ వేళాకోళపుదీగలు, శేరికలుగళాసములును వీరజడలుదా, దాలుచుటెల్లొణామింటక, ఓలాహరి దోలనింతనేగృహియయ్యుకా." KP. iii. 79. Ridiculing, joking, derisive, పరిహాసమైన.

వేవిలి or వేవిలివేప vevili. [Tel.] n. A field ploughed last year but this year lying fallow. నిరడుడున్న నిలిపినపొలము. A field cultivated only at intervals. An uncultivated field, దున్ననిపొలము. A field, పొలము. adj. Occasional, done at intervals.

"క" దేవార్చనానిమిత్తము, దావేకతోటసేయదలచియతండా, తావుగృహస్థులచేతక, వేవిలినువేత్తే భూమివిలువకుగొనియెన్." వై. i.

వేవిల్లు vēvillu. [Tel.] n. The longing, sluggishness and other affections of a pregnant woman. గర్భిణిస్త్రీయొక్క వాంత్యాది వికారములు.

వేపు Same as వేసు, to dawn (q. v.) వేపుజొము Same as వేసుజొము or వేసుజాము. See under వేసు.

వేపురు Same as వేసురు. (q. v.)

వేశము vēsamu. [Skt.] n. A house in general. గృహము. The abode of harlots. వేశ్యలవాడ. వేశ్యము vēsmamu. n. A house. ఇల్లు. H. ii. 220. వేశ్య or వేశ్యాంగన vēsya. n. A harlot, a prostitute. వోగముది. వేశ్యామాహము a harlot's love, pretended affection.

వేషము or వేశము vēshamu. [Skt.] n. Dress, garb, habit, a fashion or manner of dress, costume, a disguise or guise. వస్త్రభూషణాదాలు అలంకరించుకొనడము. మారువేషము a false garb, a disguise. "తక్షకుండ నగ్నవేషధరుడై." M. l. i. 151. వేషమువేయు to put on a disguise. కృష్ణవేషమువేసివాడు or కట్టివాడు he dressed or disguised himself as Krishna. తలనొప్పిగానన్నదని వేషమువేసివాడు he feigned a head-ache. వేషగాడు vēsha-gadu. n. An actor; an impostor, వేషములువేసేవాడు. వేషధారి vēsha-dhāri. n. A person in disguise, a hypocrite, an impostor, మారువేషమువేసుకొన్నవాడు. వేషాలమారి vēshala-māri. n. One who feigns, a pretender, a cheat, మాయల మాఁ. వేషి vēshu. n. One who is disguised. వేషధారి. "ఇంద్రుడు ప్రియంబుగ గౌరవవేషియైనవాడని." BRY. v. 37.

వేష్టనము vēshṭanamu. [Skt.] n. Surrounding, encompassing. చుట్టుకొనడము. వేష్టింపు vēshṭintu. v. a. To surround, encompass. encircle; to wrap round, twist round. చుట్టుకొను. చుట్టు. వేష్టితము vēshṭitam. adj. Surrounded, encompassed. చుట్టుకొనబడిన. వేష్టము vēshṭamu. n. Gum, resin. బంక. A hedge all round, చెట్టువెలుగు. వేష్టవ vēshṭura. (from వేష్టనము.) n. A garment. దోవరి.

వేసరి, వేసరి or వేసవి vēsangṛa [from Skt. వైశాఖ] n. The summer, the hot season,

ఎండకాలము, క్రిష్ణర్తు. వేసరికాలపులు mid-summer holidays.

వేసటు vēsata. [Tel. from వేసురు.] n. Fatigue, weariness, vexation. అలయక, అలసట, శ్రమము, వినుకు. "జలము వ్రావివేసటదీరనచట." Sar. D. 209.

వేసడము vēsadamu. [from Skt. వేసరు.] n. A mule. కంఠేరగాడిద. [Tel.] A kind of hawk, ఒకవిధమైనదే. "విడిచెనడిగ్నేనొకపెద్ద వేసడంబు." Swa. iv. 85.

వేసము vēsamu. [from Skt. వేషము.] Same as వేషము (q. v.) Plu. వేసాలు. "వేసారెల్లాభువిలో గ్రాసాలకాకాముక్తికలిమికినేలా." వేసగాడు vēsa-gādu. n. A person in disguise, a masker, అన్యవేషములువేసికొన్నవాడు. వేసాలమారి vēsala-māri. n. One who feigns, మాయలమారి.

వేసరము vēsaramu. [Skt.] A mule. వేసడము. [Tel.] n. Fatigue, trouble, vexation, శ్రమము. వేసరి vēsari. n. A tormentor, బాధకుడు. వేసరింపు vēsarintu. v. a. To fatigue, vex, or disgust. విసికించు, అలసటనుండించు, శ్రమపెట్టు. వేసరు or వేసారు vēsaru. v. n. To be fatigued, vexed, disgusted, వినుకు, అలసటపడు, బడలు. To be troubled or pained, శ్రమపడు. నొచ్చే. To be grieved, విచారమునొందు.

వేసవి Same as వేసురి. (q. v.)

వేష్టము Same as వేసుడము. (q. v.)

vai

వైకాకము or వైకాకము vai-kakshakumu. [Skt.] n. A garland worn like a sash. పొందెమువల వేసికొనుపూచండ.

వైకాకము vaiikatikudu. [Skt.] n. A lapidary. రత్నములుసానబట్టేవాడు.

వైకాకము vai-kalpikamu. [Skt. from వికల్పము.] adj. Doubtful, alternative.

optional, వికల్పముచేకరింప, సందిగ్ధమైన, పునఃపఠము.

వైకల్యము vaikalayamu. [Skt. from వికలము.] n. Lameness, mutilation. Deficiency, defect. Agitation flurry, confusion, perturbation, వికలత, వికలత్వము, వికృతభావము. అంగ వైకల్యము maimedness or lameness. చిత్తవైకల్యము confusion of mind, blindness of heart.

వైకుంఠము vaikunthamu. [Skt.] n. The paradise of Vishnu. విష్ణువుం డెడిస్థానము. మా తండ్రికి వైకుంఠప్రాప్తి అయిన తరువాత after the death of my father. వైకుంఠుడు vaikunthudu. n. A name of Vishnu. విష్ణువు. Also, applied to Indra.

వైకృతము vaikritamu. [Skt. from వికృతి.] adj. Changed, modified. వికృతిసాందిన, మారుతావుగల.

వైఖరి vaikhari. [Skt.] n. Manner, appearance, way, రీతి, విధము.

వైఖానసుడు vaikhānashudu. [Skt.] n. A monk. వానప్రస్థుడు.

వైగుణ్యము vaigunyamu. [Skt. from విగుణము.] n. The state of having no qualities, విగుణత్వము.

వైఘ్రము vaighra. [Skt.] n. The name of the stream near Madura.

వైచక్షణ్యము vaichakshanyamu. [Skt. from విచక్షణం.] n. Discrimination, విచక్షణత.

వైచిత్ర్యము vaichitryamu. [Skt. from విచిత్రము.] n. Strangeness, peculiarity, diversity, విచిత్రత.

వైదు or వయిదు vaitsu. [Tel. connected with వేయి.] v. a. To cast, throw, విసిరి వేయి. To throw down, పడవేయి.

వైజాననుము vai-jānanamu. [Skt.] n. The last month of pregnancy, ప్రసవమునకాల, ఈ నెలకాల, ప్రాస్తలకాల. A. iv. 176.

వైజయంతము vai-jayantamu. [Skt.] n. Indra's palace. ఇంద్ర సౌధము. వైజయంతి vai-jayanti. n. A banner, a flag. భ్యుజు. The garland of Vishnu. విష్ణుమాలిక. వైజయంతికుడు vai-jayantikudu. n. A standard bearer. టెక్కెను వట్టువాడు.

వైజాత్యము vai-jātyamu. [Skt. from విజాతి.] n. The state of belonging to a different caste, విజాతిత్వము. వైజాతి or మయజాతి vai-jāti. n. A certain low caste among Komatis. కొమ్మలలో ఒకవిధమైన నీచకులము. "మి అగసారె. సారె, పటుసారె, వాసె, వైజాతి." A. iv. 56. వైజాతితోండ vai-jāti-tonda.

n. A chameleon. ఈ సభనెల్లి. "పీఠి చెల్లునెల్ల మలకీషింపనిచ్చిన సామ్యునుగడనీలేని కొమలీగు లామ, చేసేతవిశ్వసించిన వారివెచ్చునచ్చముల చే ల్పరచువైజాతితోండ." పంచ. వే. i.

వైజ్ఞానికుడు vai-gnyani-kudu. [Skt. from విజ్ఞానము.] n. A skilful person, an expert. నేర్పరి.

వైకము See వైకము.

వైదుర్యము vaidūryamu. [Skt. from విదురము.] n. Lit. Pertaining to a country called విదురము. The stone called a cat's-eye, lapis lazuli. విదురజము. పిల్లిక నరసము.

వైదవము vainavamu. [Skt. from వేలువు.] adj. Made of bamboo. Produced by the bamboo, వెదురుతో చేయబడిన, వెదురునయ్యిన.

n. Bamboo rice, వెదురుబియ్యము. వైదవి కుడు or వేణుకుడు vainavikudu. n. A flute-player. పిల్లంపల్లె వియూరువాడు. Vasu. v. 81.

వైకికుడు vaintkudu. [Skt. from వీణ.] n. A player on the Veena. వీణనాయింపువాడు.

వైతనికుడు vaitanikudu [Skt. from వేతనము.] n. A hired labourer, a cooly. కూలి వాడు, కూలికి పనిచేయువాడు.

వైతరసి vaitarani. [Skt. from వైతరసి.] n. The river of fire that is said to exist in hell. The Hindu Styx. నరకమందలి నిప్పులనది. The name of the mother of the Rākshasas or giants. రాక్షసులతల్లి.

వైతాలిక వaitalika. [Skt. from వితాలిము.] n. A melody or tune which is without a marked time. రాగవిశేషము. వైతాలికుడు vaitalikudu. n. A king's bard. శకునముం జాలకు మేలుకొలుపులుపాడువాడు, బట్టువాడు. "ఒక వైతాలికుడేనంది సభలోనున్నున్న హస్తా శ్రుతి. G. xi. 135.

వైదగ్ధి or వైదగ్ధ్యము vai-dagdhī. [Skt. from విదగ్ధము.] n. Dexterity, subtlety, cleverness, skill. విదగ్ధత, విదగ్ధత్వము, చాతుర్యము, వైపుణ్యము. నేర్పు.

వైదర్భి vaidarbhī. [Skt. from విదర్భ.] n. The lady born at Vidarbha, a name of Damayanti wife of Nala or Rukmini the wife of Krishna. నలనిభార్య; దుక్కిణి. Also, a certain style of composition, రీతి విశేషము.

వైదికము vaidikamu. [Skt. from వేద.] adj. Pertaining to the Vedas; conformable to the Vedas. Canonical, clerical, sacred. వేదముందు చెప్పబడిన, శాక్తికముకాని. n. Conformity to the Vedas; any sacred pursuit. ఈవేళ మాయింట్లో కొంచెము వైదికము a certain religious rite is to be celebrated in my house to-day. వాడు శాక్తిక వైదికము అందు నిండా సమర్థుడు he is equally skilled in sacred and secular pursuits. వైదికవిద్యలు the sacred studies. వైదికాగ్ని the sacred fire, i. e., fire on an altar, sacrificial fire as distinguished from లౌకికాగ్ని common fire. "వినుమింతి వైదికంబును శాక్తికంబును రెండు విధములు యజ్ఞ విధులు." M. XIII. v. 192. వైదికలిపి or వైదికాక్షరము the clerkly hand, a round antique mode of writing like law-text. వైదిక బ్రాహ్మణుడు a Vaidika Brahmin, i. e., one who is set apart for religious duties or studies; వైదికుడు vaidikudu. n.

A Brahmin who knows the Vedas, వేదముతలినె బ్రాహ్మణుడు. One who is engaged in sacred pursuits or studies. లౌకికుడుకానివాడు. One who does not know the world, లౌకికము తెలియకవాడు. ఇతడు శుద్ధవైదికుడు he is a very simple man.

వైదుషి or వైదుష్యము vaidushi. [Skt. from విదుషి.] n. Learning, wisdom, జన్యద్యానము. బిద్వాంసునికనము, పాండిత్యము. జ్ఞానము.

వైదేహి vaidēhī. [Skt. from వైదేహి.] n. A title of Sita, wife of Rama వీరాజే. A female merchant, వర్తికురాల. వైదేహిడు a merchant.

వైద్యము vaidyamu. [Skt. from వేద to know.] n. The art of medicine, surgery. డాక్టరికెత్సాస్త్రము. వైద్యుడు vaidyudu. n. A physician or surgeon, a doctor చికిత్సకుడు. వైజ్ఞే.

వైధవ్యము vaidharyamu. [Skt. from విధానం.] n. Widowhood. విధవాత్వము. ముంజువారి కనము.

వైవేణుడు vaina-tēyudu. [Skt. from వైవేణి.] n. Lit. The son of Vinata; a name of Garuda, the Brahminy kite. గురుత్తింకుడు.

వైవము or వయనము vainamu. [from Skt. వివరణము.] n. Particulars, detail, వివరణము. A convenience, expeditent. ఉపాయము. A cause. కారణము. Order, క్రమము. Manner, way, విధము, మార్గము. దానికి ఒక వైవమునెవెనుక I will try a plan regarding it. వైవమునాట్లు కొన్నాడు he held it cleverly so as to be handy. వాడు రాకుండా ఉండే వైవము ఏమి what can be the cause of his not coming?

వైపరీత్యము vaiparityamu. [Skt. from విపరీతిము.] n. Diversity, contrariety, opposition, adverseness. విపరీత్యము. విషాదము. ప్రాతికూల్యము. వ్యతిరేకము. తిరస్కారము.

వైపు or వయపు vaipu. [Tel.] n. A direction, side, quarter, దిక్కు, దిక్కున. An expedient

convenience, way, manner, ఉపాయము, ఒకపు, లక్ష్యము. ఆ కొండవయికి ఎక్కడను నకు వైపుదిక్కరేడు I did not find a way to go up the hill. "వైపు తెలిసివలకలయు వేమ." Vema. 107. ఈ వైపువారు people of these parts. "కొనువైపుల నవి కొనుగోలుడువైనాళ మివిస్తరింపవేరలిరువోటి." Sakuntala. iii. 53. **వైపుకాడు** or **వయపుకాడు vaipu-kadu.** n. A skilful contriver. ఉపాయశాలి. A man of resources. "గీ బుంగలయూసలంబు, నడివికొని తెచ్చుచున్నట్టివైపుకాడు." Surabbanda. 45.

వైభవము vaibhavam. [Skt. from విభవము.] n. Wealth, riches, grandeur, splendour, విభవము, విశ్వలక్ష్మ్యము, మహిమ. "ఆవాఙ్మనోతరమతర్క్యవైభవంబు." Lalito. viii. 27. **వైభవుడు vaibhavadu.** n. One who is flourishing or blooming. విభవముగలవాడు. "నవయావనవైభవుడు." Vish. ii. 87.

వైమానస్యము vai-manasyamu. [Skt. from విమానస్య.] n. Aversion, dislike, estrangement, ill will, విమానోభావము. రుఖమునొందినమున్నగులవానితనము, పగ, విరుద్ధము, స్నేహభంగము

వైమాత్రేయుడు vai-matreyudu. [Skt. from విమాత్ర.] n. A half brother by a different mother, సవతరిల్లికాడుకు.

వైమానికుడు vaimani-kudu. [Skt. from విమానము.] n. One who rides in a celestial car. విమానమెక్కి సంచరించువాడు.

వైమాలము vaimalamu. [Skt. from విమాలము.] adj. Great, much, అధికము. వైమాలపుష్పి great shame. వైమాలపుకోపము great anger.

వైయాకరణుడు vaiyakarandudu. [Skt. from వ్యాకరణము.] n. A grammarian, వ్యాకరణకాస్త్రము తెలిసినవాడు.

వైయాత్యము vaiyatyamu. [Skt. from వియాత్యము.] n. Boldness, courage, ధైర్యము.

వైరము vairamu. [Skt. from విరము.] n. Enmity, hostility, antipathy. శత్రుత్వము.

వైరవిర్యాత న ము or **వైరశుద్ధి vaira-niryatanamu.** n. Revenge, retaliation, requital of injury. ప్రతికారము, పగట్టు హనుట. **వైరి vairi.** n. An enemy, foe, adversary, శత్రువు, రిపుడు, పగవాడు. కరి వైరి the elephant's foe, i. e., the lion. adj. Hostile, inimical, విరోధమైన. **వైరించు vairintu.** v. n. To entertain enmity, పగగొడు.

వైరపులు, వైరాలు or **వయరాలు vairavulu.** [Tel.] n. Charcoal fire, a burning brand or coal, కట్టెలనిప్పు. అంకారము.

వైరస్యము vairasyamu. [Skt. from విరస్యము.] n. Ill-will, enmity, విరసత్వము, ద్వేషము.

వైరాగి vai-ragi. [Skt. from విరాగము.] n. An ascetic, a devotee; a monk. విరక్తికుడు, వైరాగి. **వైరాగ్యము vai-ragyamu.** n. Freedom from passion or worldly attachments, విరాగత్వము, విరక్తి. పురాణవైరాగ్యము the self restraint caused by reading pious books. ప్రసూతివైరాగ్యము the continence that impresses the mind of an accouchee. శ్రావణవైరాగ్యము the feelings of repentance caused by a funeral.

వైరి వైరించు See under వైరము.

వైరూప్యము vai-rupyamu. [Skt. from విరూచము.] n. Ugliness, deformity, వికూచత.

వైల or **వయల vaila.** [Tel.] n. A kind of hawk.

వైలక్షణ్యము vai-lakshnyamu. [Skt. from విలక్షణము.] n. Contrariety, disparity, a difference. విశేషము, విలక్షణము.

వైశ్యాన్యము vai-shyanyamu. [Skt. from విశ్యాన్యము.] n. Reversal, reading a magic

spell, &c. backwards. బిలోమభావము. అనగా కొననంచి మొదటికిచదవడము మొదలైనది.

వైలము or **వైడము vaillamu.** [Tel.] n. Haste, speed. adv. Speedily. శీఘ్రముగా. "వచ్చె దివోరావో వైలింబయినచు." HD. ii. 298.

"వచ్చివైలిమునకు మెచ్చె నాయుడు." Pal. 497. **వైలము** or **వయలము vaillamu.** n. A certain measure of musical time. తాళవిశేషము. "లాలితంబగు వైలింబునాళంబు. సాలి పల్లెపల్లి నాయనూనాయి." BD. iii. 1870.

వైవధికుడు vaivadhikudu. [Skt.] n. One who carries a కావడి. A hawker or pedlar, a news-bearer, a messenger. వార్తావహకుడు, చిల్లి అంగడివాడు. ఉప్పుమిరప కాయలమ్మకొనువాడు.

వైవర్ణ్యము vai-varnyamu. [Skt. from వివర్ణము.] n. Change of colour, becoming pale, వివర్ణిత, తెల్లబోవుట.

వైవస్వతుడు vaivasvatudu. [Skt. from వివస్వత.] n. A title of Yama. యముడు. The name of a Manu, ఒకమనువు.

వైవాహికము vaivahikamu. [Skt. from వివాహము.] adj. Nuptial, matrimonial, relating to marriage, వివాహసంబంధమైన. "వాహికాశులండు వైవాహికములందు ప్రాణ విత్త మానభంగమందు." Bbag. vii.

వైశాఖము vaishakhmu. [Skt. from విశాఖ.] n. The name of the second lunar month, ఒక నెల పేరు. A churning staff. కవ్వము.

వైశారద్యము vai-saradyamu. [Skt. from విశారద.] n. Skill. విశారదత్వము, నేర్పు. Learning, పాండిత్యము.

వైశాల్యము vaishalyamu. [Skt. from విశాలము.] n. Breadth, width, extent. విశాల్యము, విశాలము.

వైశికము vaishikamu [Skt. connected with వేశ్య.] n. Harlotry, a courtesan's wiles or

allurements, బోగముతనము. Cunning, కపటము. adj. Pertaining to a harlot, బోగమువానిది. Blameworthy, దూష్యము. **వైశికుడు vaishikudu.** n. A gallant, శృంగారనాయకులలో సొకడు. A licentious man.

వైశేషికము vaisheshikamu. [Skt.] n. One of the six philosophical systems (Darsanams) of the Hindus, in which seven primeval principles are maintained as existing, సప్తపదార్థములను చెప్పవట్టి తర్కశాస్త్రము, దర్శనవిశేషము. పద్మరీములలోనొకటి. వైశేషికశాస్త్రము a treatise explaining this system.

వైశ్యుడు vaishyudu. [Skt.] n. A man of the third Hindu caste, a merchant, కృత్యంబు నెట్లొధుడు, కోమటివాడు.

వైశ్రవణుడు vaishranudu. [Skt.] n. A name of Kubera, god of riches. కుతేరుడు

వైశ్రవేవము vaishra-devamu. [Skt. from విశ్రవేవ.] n. A form of sacrifice or prayers offered to all the gods of the world, పంచయజ్ఞములలో సొకటి, విశ్రవేవలనుగూర్చి చేయు హోమము.

వైశ్వానరుడు vaishva-narudu. [Skt. from విశ్వానర.] n. An epithet of the god of fire. అగ్ని.

వైషమ్యము vaishamyamu. [Skt. from విషమము.] n. Unevenness, inequality, విషమత్వము, అసమభావము. Enmity. శత్రుత్వము, వేరంబు.

వైషయికము vaishayikamu. [Skt. from విషయము.] adj. Pertaining to the phenomenal, cognisable by the senses, విషయసంబంధమైన.

వైష్ణవము vaishnavamu. [Skt. from విష్ణు.] adj. Relating or belonging to Vishnu. విష్ణుసంబంధమైన. n. Vaishnavism, విష్ణుసంబంధమైనవాదము. **వైష్ణవుడు vaishnavudu.** n. A follower of Vishnu, విష్ణుభక్తుడు.

వైశాలము vaishalinamu. [Skt.] n. A fish. చేప, మత్స్యము. Chen. iv. 346.

వైషిక or వయషిక vaissika. [from Skt. వేషము.] n. Cunning, hypocrisy, కబటము.

వైస్వర్యము vaivaryamu. [Skt. from భిస్వ - ర్షము.] n. Discordance of the voice. విస్వర త్స్యము.

వైశామ్యము vaihayasamu. [Skt. from విహాయము.] adj. Ethereal, heavenly. అకాశసంబంధమైన. "అలసేకుసుమానితదేవమదేగ వై హాయ స వి ధి వారదముఖామర సంయమిక్రీర్షి యుడై." Parij. iii. 10.

వైహతి vaihati. [Skt.] n. Same as వాహ్యలి (q. v.) Also, Tumult. సుందడి. "భిక్షియు సంగాధిశ్యరుండును నిలువబడి విస్తారంబుగాగలు గు కైహతిదీర్చియొల్లజనులంగూర్చుండ నియమించిగల భిలుపుట్టకుండ నెడ నెడంబడవరులనిలిపి." G. vii. 63.

వో vo

వోధ rodhu. [Skt.] n. A charioteer, a car-driver తేరుగడపువాడు. A carrier హాసం.

వ్య vya

వ్యంగ్యము vyangyamu. [Skt.] n. Sarcasm, irony, covert expression of contempt, &c. అనతివము, శ్లేషకథ. వ్యంగ్యోక్తి a sarcastic speech or expression. "కాంతిట్లనియ్యం గ్యముగానబడగ." L. viii. 84. Impropriety, indecency, indelicacy, ఎత్టెరికము. ఇది వాటి వ్యంగ్యముకాదు among them this is no indecency. వ్యంజకము vyajakamu. adj. Making clear or plain, distinguishing, indicative or expressive of passion or feeling. ప్రకాశమైన, మూచకమైన. బోధకమైన. వ్యంజనము vyajnamu. n. A mark, sign, token. గురుతు, చిహ్నము. A conuonant. (in grammar.) హల్లు, కాదిఅక్షరము.

A sauce, or condiment. అన్నాపకరణము. కూర. వ్యంజితము vyajnamu. adj. Made visible, manifested. బయటపట్టబడిన. "జలధి వ్యంజితకాదముల్ ప్రశయార్థే వ్యేషుసంవాదముల్." N. iv. 40.

వ్యక్తము vyaktamu. [Skt.] adj. Apparent, clear, manifest, evident, disclosed, revealed, distinct, specified, తెల్లమైన. స్పష్టమైన, ప్రకాశితమైన. తెలియబడిన. వ్యక్తత or వ్యక్తత్వము vyaktata. n. Distinctness, manifestation. స్పష్టత. వ్యక్తి vyakti. n. An incarnation, బాటికేవలై బాటికే ఆక్రమమైన స్వరూపము, పుణ్యకన్పిరూపము. An individual, a person, a man, జనుడు. ఒకడు. Manifestation, స్పష్టము. "భక్తహితార్థమై ప్ర భవించెనకు, వ్యక్తిగాకెప్పిరి వగనకుమింక." BD. i. 477. వ్యక్తిగా, అనగా స్పష్టముగా. "భక్తునకును వోడు పరిచానునిచ్చి, వ్యక్తినందర్పనాస్త్రీనే తెంచి." ib. v. 444. వ్యక్తుడు vyaktudu. n. A man of the world, a man of understanding. తెలిసినవాడు. తెలివైనవాడు. వ్యక్తురాలు vyaktu-r-alu. n. A clever woman, a woman of understanding. తెలివైనది.

వ్యగ్రము vyagramu. [Skt.] adj. Bewildered, confused, perplexed. Eager, ardent, zealous. వ్యాకులమైన. ఆసక్తిగల. "కాతుకభర వ్యగ్రాంతరంగుండు." Swa. i. 39. వ్యగ్రత vyagrata. n. Perplexity, anxiety. వ్యాకులము. చింత. వ్యగ్రుడు vyagradu. n. One who is perplexed or anxious, వేగిరి పడువాడు.

వ్యజనము vyajanamu. [Skt.] n. A fan. తాళవృంతము. విసనకర్ర.

వ్యతికరము vyati-karamu. [Skt.] n. A misfortune, calamity, reverse, grief, trouble, ఆపద, ఊధము. వ్యసనము. విచార్యయము. Reciprocity, reciprocal action, వ్యతిహారము. పరస్పరక్రియ.

వ్యతిక్రమము vy-ati-kramamu. [Skt. వి+ అతిక్రమము.] n. Contrariety, irregularity, transgression, wrong, క్రమవిపర్యయము. అక్రమము.

వ్యతిరేకము vy-ati-rekamu. [Skt.] n. Contrariety, difference, opposition, disagreement, change, విరోధము. భిన్నత. వేరు. కూరు. అన్వయవ్యతిరేకములు తెలియలేదు whether it will succeed or no is uncertain, అనుకూల్య ప్రాతికూల్యములు తెలియలేదు. adj. Contrary, opposed to, negative. విరోధమైన. అడ్డుకు వ్యతిరేకముగా against orders. వ్యతిరేకార్థకము. (in Gram.) the negative form of the verb. వ్యతిరిక్తము vy-ati-riktamu. adj. Different, distinct, contrary, oppoaitte, excepted, withdrawn. భిన్నమైన. వేరుపడిన. మారుపడిన.

వ్యతిపాతము vy-ati-patamu. [Skt.] n. The seventeenth of the astrological Yogas, ఒక గ్రహయోగము, పంచాంగయోగశ్లేషము. A portent, a prodigy indicating calamity, as a comet, earthquake, &c. అత్యుత్పాతము, ఉపద్రవము. Applied figuratively to a naughty, troublesome, mischievous child. Contempt, అనాదరము. Fleeing from a battle, యుద్ధమున వెనుదీయుట. ఒకపోరా వ్యతిపాత go along, you fool! "అలకహిమరత్ననిజకిరి జారినించి యామహాతాపమణింప నప్పడుట్లనీర సంయోగమునన వ్యతిపాతసంజ్ఞ బొడమెసొక్కాడు ముజ్జగంబులువడంక." T. v. 120.

వ్యత్యయము or వ్యత్యాసము vyatyayamu. [Skt.] n. Difference. శ్లేషము. Contrariety, opposition, variation, inverted or retrograde order, విపర్యయము, వ్యతిక్రమము. వ్యత్యయముగా contrarily, విరుద్ధముగా. వ్యత్యస్తము vyatyastamu. adj. Differing, contrary, opposite, reverse, వ్యత్యాసపడిన.

వ్యధ vyadha. [Skt.] n. Pain, soreness, ache, agony, torture, suffering, distress, బాధ. వేదన. వ్యధితము vyadhitamu. adj.

Pained, hurt, sore, distressed. వీడింబుదిన, దుఃఖితమైన.

వ్యవకేళము vy-apa-desamu. [Skt. వి+అపరేళము.] n. A great pretence, a notable fraud, a stratagem, మిక్కిలి కబటము, మిశ, వ్యాజము.

వ్యభిచారిణి vy-abhi-char-intsu. [Skt. వి+అభి+చరించు.] v. n. To go astray, తప్పించు. To commit adultery, రంకుపోవు వ్యభిచారము vy-abhi-charamu. n. Deviation from the common rule: fornication, adultery, తప్పించుట. క్రష్టచారము. రంకు. వ్యభిచారి or వ్యభిచారిణి vy-abhi-chari. n. An adulteress, a harlot, jilt. రంకులాలు. వ్యభిచారుడు vy-abhi-charudu. n. An adulterer.

వ్యయము vyayamu. [Skt.] n. Spending, expense, expenditure. Ruin, waste, పాడుకాపడము, నశించుట, నాశము, అల్పదిక్షయము, కర్మకాండము, వెచ్చేము, ఊయము. "వశుంబం కగ బ్రాహ్మణ్యయమున, పరస్పరవాపరణము." M. I. iii. 246. వ్యయము చేయు or వ్యయించు vyayamu-cheyu. v. a. To spend, expend, వెచ్చించు.

వ్యర్థము vyarthamu. [Skt.] adj. Useless, vain, fruitless, ineffectual, నిరర్థకమైన, ప్రయోజనములేని. వ్యర్థము చేయు vyarthamu-cheyu. v. a. To make vain, waste, spoil, baffle, పాడుచేయు. నిర్వృత్తము చేయు. వ్యర్థుడు or వ్యర్థుణ్ణి vyarthudu. n. A worthless man, a fool. నిర్వృత్తుడు. అప్రయోజకుడు. కుటుంబభరణముచేసినోనలేక వ్యర్థుడనైయ్యనాడు I am a poor fellow unable to support my family.

వ్యవకలనము vyava-kalanamu. [Skt.] n. Subtraction of numbers. 25 సంఖ్యలో మరొకదానిని తీసివేయుట వ్యవకలనము vyava-kalitam. adj. Subtracted, తగ్గిన సముచేయబడిన.

వ్యవధానము or వ్యవధి vyavadhanamu. [Skt.] n. A covering, మరుగు, కప్ప. Ad

intervening space, interval, delay. అవకాశము.

వ్యవసాయము vyavasāyamu. [Skt.] n. Effort, attempt, industry. ఉద్యోగము, పరిశ్రమము. Cultivation, tillage. కృషి, సేద్యము. వ్యవసాయముచేయు to cultivate, సేద్యముచేయు. వ్యవసాయి or వ్యవసాయకుడు vyavasāyi. n. A cultivator, husbandman, farmer, వ్యవసాయముగలవాడు.

వ్యవసితము vyavasitamu. [Skt.] adj. Ascertained, settled. నిశ్చయింపబడినది.

వ్యవస్థ vyavastha. [Skt.] n. A decree, a statute, rule, law. A written extract from a code of law, a written legal opinion. An engagement, agreement, contract. శాస్త్రనిరూపితనియమము, విధి. నియమము, కోర్టు పండితుడు ప్రాసియిచ్చే విధానపత్రక, ఒడంబడిక. నానికీ ఒకవ్యవస్థలేదు he goes by no rule. వ్యవస్థలేని illegal, unlawful, నియమములేని. వ్యవస్థితము vyavasthitam. adj. Arranged, fixed, settled, decreed, నియమింపబడినది.

వ్యవహారము vyava-haramu. [Skt.] n. Usage, custom. వాడుక. Profession, business, occupation, trade. ఉద్యోగము. Civil administration, management of public affairs. వ్యాపారము, పని. A law-suit, litigation, వ్యాజ్యము. వివాదము, తగవు, దివాళిపుపని. వ్యవహారముచేయు to administer or conduct public affairs, to carry on business. వ్యవహారస్థుడు vyava-hara-sthudu. n. A man in business వ్యాపారముచేయువాడు. A public officer, ఉద్యోగస్థుడు. వ్యవహారి vyava-hari. n. One engaged in trade, a merchant, a litigant. వ్యవహార వ్యవహారి vyava-harinti. v. a. To use, practise, make use of. ప్రయోగించు.

వాడుకచేయు. v. n. To dispute or litigate. వ్యాజ్యమాడు, వివాదముచేయు.

వ్యవహితము vy-ava-hitam. [Skt.] adj. Covered, concealed, అప్రకృతమైన. Parted, separated. Not immediate, not direct వ్యావహారికముగల. వ్యవహారుడు vy-ava-hitudu. n. One afar off. దూరముననున్నవాడు. "అంతరిత్యంబున దరివ్యావహారుండునిందు నిందింప గారణంబేమి వాకు." Naish. ii. 160.

వ్యవసనము vyasanamu. [Skt.] n. Grief, sorrow, affliction, passion, pain. దుఃఖము. చింత. విచారము. A fault, vice. దోషము. A calamity, విపత్తు. M. V. ii. 42. వెలది. జూరంబు, పానంబు. నేల, పలుకు ప్రబ్ధరంబును. దండంబునునడనము, ధనము ముచ్చేయుట, ఇవి సప్తవ్యసనములు. "నిరతనసువ్యాయవ్యసనము." P. i. 825. వ్యవసనకరమైన vyasana-karum-aina. adj. Grievous. దుఃఖజనకమైన.

వ్యవసనపదు vyasana-padu. v. n. To sorrow, to suffer grief. చింతపడు, దుఃఖించు. వ్యవసనార్తుడు vyasan-artudu. n. One who is afflicted, or is suffering pain or calamity. ఒపత్తుగలవాడు. పీడింపబడినవాడు.

వ్యవసతి vyasanti. adj. Vicious, unfortunate, distressed. గుడ్డుజీన. శ్రద్ధుడైన, దుఃఖపడే.

వ్యవస్తము vyastamu. [Skt.] adj. Confounded, confused, వ్యాకులమైన. Separated, separate, వేరుపడిన. చెదరిన, భిన్నమైన. వ్యవస్తపదము a simple or non-compound word, (Grammar).

వ్యాగీ vyāgi

వ్యాకరణము vyā-karanamu. [Skt.] n. Lit: analysis, విభజనము. The science of Grammar. శబ్దశాస్త్రము.

వ్యాకీర్ణము vyā-kirnamu. [Skt.] adj. Scattered, tossed or thrown about or away. వెదలేట్లబడిన, చెదరిన. "హాశార్థులముదేగి ఖడ్గో

రథ వ్యాగీర్ణము ల్రాక్షసోక్తం సంచారనివాస ము." Kalabasti iii. 200.

వ్యాకులము or వ్యాకులీతము vy-akulam. [Skt.] adj. Afflicted, sorrowful, confused, perplexed, confounded, bewildered, anxious, దుఃఖితమైన, కలతమొందిన, "మదనభూతా శేష వ్యాకులీతమానసాంబుజుడై." S. iii. 32.

వ్యాకులత or వ్యాకులము vyakulata. n. Grief, sorrow, anxiety, affliction. చింత. విచారము. "అప్పటికప్పటికీ మనంబునకొ వ్యాకులతకొ నిసాంప." T. ii. 79.

వ్యాకృతి vy-akriti. [Skt.] n. Separation, analysis, వేరుపరుచుట. Explanation, exposition, విశదపరుచుట. Translation into another language, భాషాంతరీకరణము. Grammar, వ్యాకరణము.

వ్యాకోచము vy-akochamu. [Skt.] adj. Blown, opened as a flower. వికసించిన.

వ్యాఖ్య or వ్యాఖ్యనము vy-akhya. [Skt.] n. A commentary, gloss, note, exposition, explanation, టీక, అర్థవివరణము. అర్థవివరణము చేయుట. వ్యాఖ్యార్థ వ్యా-akhya. n. A commentator, టీకచెప్పినవాడు. వ్యాఖ్యార్థము vy-akhyatamu. adj. Explained, expounded. వివరింపబడిన.

వ్యాఘ్రాటము vyā-ghattanamu. [Skt.] n. Rubbing, friction. సంఘటనము, ఒరియిడిము.

వ్యాఘ్రాటితము vyā-ghattitam. adj. Rubbed, rubbed together. ఒరిసికొనబడిన.

వ్యాఘ్రాతము vyā-ghatamu. [Skt.] n. Striking, beating, a blow, చెప్పు. An obstacle, impediment, hindrance, కష్టము, అడ్డంకము. The thirteenth of the astronomical yogas. పంచాంగయోగభేదము.

వ్యాఘ్రము vyā-ghramu. [Skt.] n. A royal tiger. శార్దూలము. adj. (In comp.), Best, pre-eminent, శ్రేష్ఠము. పురుషవ్యాఘ్రుడు a noble man, పురుషశ్రేష్ఠుడు. వ్యాఘ్రనఖము vyā-ghra-nakhamu. n. Lit. a tiger's

claw. The name of a plant, Galedupa arboria, కరింజము. చక్రకారకము. A sort of perfume. గంధవిశేషము. వ్యాఘ్రాటనము vyā-ghra-ajinamu. n. The skin of a tiger, used to sit upon at devotions. వ్యాఘ్రాటము vyā-ghratamu. n. A sky-lark. భరద్వాజము, ఏత్రీంక. వ్యాఘ్రీ vyā-ghri. n. A tigress.

వ్యాజము vyajamu. [Skt.] n. An excuse, pretence, deceit, fraud. మిష. నెపము, కపటము. వ్యాజానింద vyāja-ninda. n. Praise in the guise of blame. A figure of rhetoric. నిందాస్తుతి, అలంకారభేదము. వ్యాజస్తుతి vyāja-stuti. n. Sarcastic praise, ironical commendation. స్తుతినింద. వ్యాజోక్తి vyāj-ōkti. n. Double entendre; words that convey an underhand meaning, a covert expression, an inuendo, ఛలోక్తి.

వ్యాజ్యము or వ్యాజ్యము vyajyamu. [from Skt. వివాదము.] n. A law-suit, case; dispute, contention, litigation. వివాదము, తగవు. వ్యాజ్యగాడు vyajya-gadu. n. A disputant, a contending party in a law-suit. వ్యాజ్యగాంధ్రు the parties, plaintiff and defendant. వ్యాజ్యమాడు or వ్యాజ్యపడు vyajyam-ādu. v. n. To contend, litigate, to be at law. To quarrel, dispute, wrangle. తగవులాడు. వివాదపడు.

వ్యాధి vyadhi [Skt.] n. Disease, sickness, disorder. కోగము, తెవులు. వ్యాధిగ్రస్తుడు or వ్యాధిచుడు vyādhi-grastudu. n. A sick man, a patient, వ్యాధిగలవాడు, తెవులు గొంటు.

వ్యాధుడు vyadhudu. [Skt.] n. A fowler, a hunter. బోయవాడు A wicked or cruel man, దుష్టుడు.

వ్యాధము vyānamu. [Skt.] n. That one of the five vital airs, which pervades the whole body, ముగ్ధశరీరవ్యాధిగామండే వాయువు

వ్యాపకుడు, వ్యాపకము See under వ్యాపించు.

వ్యాపాదము vy-āpadamu. [Skt.] n. Evil design, malice prepense. క్రోధాచింత, ద్రోహపుతలపు. వ్యాపాదకము vy-āpada-namū. n. Killing, slaying. చంపడము. Wishing evil, treacherousness. క్రోధము తలచుట.

వ్యాపారము vyāpāramu. [Skt.] n. An affair, matter, business, occupation, profession; trade, commerce. పని, వ్యవహారము, వర్తికము, ఉద్యోగము. "పాపపరులకు క్రోధ వ్యాపారంబులేతోచు." Vish. i. 21. దుర్వ్యాపారము misconduct, bad practice, crime. సద్వ్యాపారము good conduct, a good action. మనోవ్యాపారము an act of the mind. వ్యాపారముచేయు vyāpāramu-chēyū. v. n. To trade. వర్తికముచేయు. వ్యాపారి vyāpāri. n. One engaged in any business. A man belonging to a certain sect among Brahmīns, బ్రాహ్మణులలో సేకకాళువాడు, మాధ్యుడు. గోలకొండ వ్యాపారులు a sub-division of that sect.

వ్యాపించు vyāpintu. [Skt.] v. n. To pervade, spread, or extend. అంతట ప్రసరించు. అతనిబుద్ధి క్కుమలం వ్యాపింపలేదు his mind cannot comprehend logic.

వ్యాప్తి vyāpti. n. One who pervades, వ్యాపించువాడు. వ్యాప్తులి Same as వ్యాపారము. (q. v.) వ్యాపకము vyāpakamu. adj. Spreading, extending, diffusivē, comprehensive; influential. విస్తరించే, వ్యాపించే. రాజావద్ద అతనికి నిండా వ్యాపకముగా నున్నది he has great influence with the king. వ్యాపకత, వ్యాపకత్వము or వ్యాపకము vyāpakata. n. Influence, sway, prevalence. ప్రభుత్వము, ప్రాబల్యము, విస్తారము. వ్యాపకుడు vyāpakudu. n. A man of influence. కాన్యకీలుడు. వ్యాపకము vyāpanamū. n. Diffusion, pervading, spreading. వ్యాపించుట. వ్యాప్తము vyāptamū. adj. Pervading,

encircled, surrounded, penetrated. ఆక్లిష్టమైన, వ్యాపించిన, ప్రవేశించిన, పొందుబడిన. వ్యాప్తి vyāpti. n. Pervading, diffusion, permeation, extension, spread. వ్యాపించడము, పొందుట. వ్యాప్తిమీదనున్నానుగనుక as I am engaged in this business. వ్యాప్యము vyāpyamū. adj. Fit to pervade, pervasive, వ్యాపింపదగిన.

వ్యామము vyāmamū. [Skt.] n. A fathom, a length of two yards. బాఠ.

వ్యామోహము vyā-mōhamū. [Skt.] n. Inordinate affection, lust, carnal desire. మిక్కిలి ఆశ, అత్యంతమోహము. "వ్యామోహమును భ్రామ్యంతి క్రమంబును దుర్బోధామును లేక యత్తారాముండై ధిక్కు దున్నెండల్లునుమా." Vish. iv. 182. వ్యామోహించు or వ్యామోహపడు vyā-mōhintu. v. a. To lust, desire, or love inordinately. మిక్కిలి ఆశపడు.

వ్యాయామము vyāyāmamū. [Skt.] n. Perambulation, walking up and down. సంచారము. Exercise, శ్రమము. వ్యాయామోవ్యాధినాశాయ exercise cures disease. వ్యాయామి vyāyāmī. n. One who takes exercise.

వ్యాయోగము vyā-yōgamū. [Skt.] n. A certain sort of theatrical entertainment, a kind of drama. వాటకభేదము.

వ్యాళిధము vy-ālīdhāmū. [Skt.] adj. United, joined, put together. కూడుకొన్న. "వారాందోళిత చందనాగరులతా వ్యాళిధ కేరీవనీజాఠంబు లభవేదమునర్చ్యహమల్." Vasu. iii. 232.

వ్యాళాలము vyā-lālamū. [Skt.] adj. Tremulous, shaking, waving. చంచలమైన, తరళమైన. మిక్కిలి కదిలి.

వ్యాళము or వ్యాళము vyālamū. [Skt.] n. A snake, పుష్పము. A tiger, పులి. Any beast of prey. వ్యాళునిదిబుద్ధిమృగము. A vicious elephant, దుష్టగజము. వ్యాళగ్రాహి or వ్యాళగ్రాహుడు vyāla-grāhi. n. A snake-

catcher. పాములవాడు. వ్యాళి vyāli. A female snake, పెంటిచ్చము. "రాజసేవాను మ్యణామసిధారావలేహం సంవాననపరివ్యంగో వ్యాళీవదనుబనం."

వ్యావర్తనము vy-āvartanamū. [వి+అవర్తనము.] [Skt.] n. Surrounding. చుట్టుట. Retreat-ing, turning back, వెనుకకువలలుట.

వ్యావలనము vyā-valanamū. [Skt.] n. Shaking. చలనము. "నాకీట పృథావ్యావలనములు." L. ii. 18.

వ్యావహారికుడు vy-avaharikudu. [Skt. from వ్యావహారము.] n. A man of business, one in business. ఉద్యోగస్థుడు, వ్యవహారము తెలిసిన వాడు. A counsellor, వంత్రి.

వ్యావృతము vy-āvritamū. [Skt.] adj. Covered, screened. అప్పాదింపబడ్డ, చుట్టబడిన. వ్యావృత్తము vy-āvrittamū. adj. Surrounded, చుట్టబడిన. Turned back, వెనుకకువలలిన. వ్యావృతి vy-āvriti. n. An ignis fatuus, a will of the wisp కొలచి దయ్యము.

వ్యాసంగము vy-āsamgamū. [Skt.] n. Grief, anxiety. Devotion to study, assiduity in study, diligence. చింత, చదువులోచేయు పరిశ్రమము. "అననపానవిధాన వ్యాసంగతరంగి తాంతరంగుండగుచుక." M. iv. ii. 330.

వ్యాసక్తుడు vy-āsaktudu. [Skt.] n. A very diligent man, మిక్కిలి ఆసక్తిగలవాడు.

వ్యాసము vyāsamū. [Skt.] n. Expansion, diffusion, విరివి. A dissertation, an essay. ఏవిషయమునైనను విరివిగా వ్రాయుట. వ్యాసుడు vyāsudu. n. Vyāsa, the sage who is said to have written the Mahā Bhārata. పరాశరుని కొడుకు వ్యాసస్థుట్టము vyāsa-ghattamū. n. Any difficult passage in the Mahā Bhārata; a puzzle or stumbling block; an inextricable difficulty. భారతములో అతికఠినముగా నుండేవట్టు. అసాధ్యముగా నుండునది.

వ్యాహతము vy-āhatamū. [Skt.] adj. Smitten, beaten, repulsed, confused. మిక్కిలి కొట్టబడ్డ, పరాభూతమైన, విస్వలమైన. Useless, వర్ధమైన.

వ్యాహారము vyāhāramū. [Skt.] n. Voice, speech, a word. వాక్యము, ఉక్తి, వచనము. వ్యాహృతము vyā-hritamū. adj. Uttered, spoken, announced. ఉక్తమైన, కథితమైన, పలుకబడిన, వచింపబడిన. వ్యాహృతి vyā-hriti. n. Voice, speech, a word, an articulate sound, a mystical word or sound. శబ్దము, మాట, మాంత్రికశబ్దము, మంత్రవిశేషము, ఓం అనునది.

వ్యు వ్యu

వ్యుత్తమము vyut-kramamū. [Skt.] n. Reverse or inverted order, an irregular arrangement. క్రమ వివర్తయము, తలక్రిందు. వ్యుత్తమపఠనము reading backwards as a spell or charm.

వ్యుత్పత్తి vy-utpatti. [Skt.] n. Production, origin, birth. The origin of words, derivation, etymology, శబ్దసంభవప్రకారము, శబ్దసాధనజ్ఞానము. Science, learning, critical knowledge. తెలివి, పాండిత్యము, నైపుణ్యము, విగ్రహము. వ్యుత్పత్తియగు to be born, పుట్ట; to become instructed in or acquainted with. కావ్యవ్యుత్పత్తి acquaintance with a poem. కావ్యవ్యుత్పత్తి skill in a poem. అనయవ్యుత్పత్తి acquaintance with etymology. వ్యుత్పన్నము vy-utpannamū. adj. Derived, formed as a derivative word. పుట్టిన, కలిగిన. (ఇది శబ్దమునకు నుండిన మాట.) వ్యుత్పన్నుడు vy-utpannudū. n. One who is versed in, proficient or learned. నిపుణుడు. పండితుడు, సాహిత్యము లలవాడు. వ్యుత్పాదకము vy-utpāda-kamū. adj. Instructive. పాండిత్యబాకమైన. ఇది మంచి వ్యుత్పాదకగ్రంథము this is a very improving book.

వ్యుష్టము vyushṭamu. [Skt.] adj. Dawned, become daylight or dawn. తెల్లవారిన, చేరిన. n. Dawn, break of day, చేకువ, ఉదయకాలము.

వ్యూ व्यू

వ్యుఢము vyudhamu. [Skt.] adj. Arranged, arrayed, placed in order or array; compact, firm. వ్యూహముగా నుంచబడిన, క్రమముగా నిలుపబడిన, దృఢమైన, చట్టమైన, వికాలమైన. "కవచితవ్యూహంకక." Swa. iv. 107.

వ్యూతి व्यూతి. [Skt.] n. Weaving, texture. నేయడము, నేత.

వ్యూహము vy-ūhamu. [Skt.] n. A multitude, flock, సమాహము. A phalanx, array, military evolution, the arrangement of troops in various positions. చందాద్యాకారస్థితచతురంగబలరచన, సేనావిన్యాసము. వ్యూహమును to set in array. అర్థచంద్రవ్యూహము placing an army in a semi-circular position. "కుకవివ్యూహుడు." (M. VI. p. 108.) he who is surrounded by poets. T. preface, 95.

వ్యో व्यो

వ్యోమము vyōmamu. [Skt.] n. The sky, the heaven, ఆకాశము. వ్యోమకేశుడు vyōma-kēsudu. n. Lit. he who is crowned with the heavens or whose locks are the skies, i. e., Siva. శివుడు. వ్యోమయానము vyōma-yānamu. n. A divine car, a carriage in which the gods ride. విమానము. A balloon.

వ్ర vṛa

వ్రంత. వంత or వరత vṛanta. [Tel.] n. A rivulet, stream, కుల్య, చిన్నకాలువ, ఏరు. A pit, పల్లము. "ఖండితంచైవకాదపారితి,

వెడవ్రంత యేమనివెల్లి జాపెడవు. BD. v. 1001. "రాజాలనెత్తుటం బరకురముడు వ్రంతలుచేసి." Parij. i. 10.

వ్రక్క or వక్క vṛakka. [Tel. from వ్రయ్యు.] n. A piece, fragment, bit. కునుక, బద్ద. వ్రక్కపాయు vṛakka-pāyu. v. n. To be cut, తెను. వ్రక్కపారు vṛakka-pāru. v. n. To be cut or split. చీలు, భేడియ. వ్రక్కలిండు vṛakka-lintu. v. a. To split or break in pieces, బద్దలుచేయు. వ్రక్కలింత vṛakka-linta. n. The act of cutting in pieces. వ్రమ్ము vṛatsmu. v. a. To tear to pieces. చీల్చు, పగల్చు, భేదించు. "అలబలులుజొచ్చి యరటులువ్రచ్చి. రావులగొట్టివారణము లెట్టి." HD. i. 1112.

వ్రజనము vṛajanamu. [Skt.] n. Going, travelling, travel. గమనము, పర్వటనము. గయావ్రజనము a pilgrimage to Gaya, వ్రజము vṛajamu. n. A multitude, flock, herd. సమాహము, పసులమండ. A cowpen, పశువుల దొడ్డి, పసులకొట్టము, పశువులమందపట్టు. గోకులము. వ్రజ్య vṛajya. n. Wandering, roaming. కార్యార్థము తిరుగుట. ప్రయాణము. A multitude, సమాహము.

వ్రణము vṛanamu. [Skt.] n. A boil, ulcer, abscess, sore, sinus, wound. కురుపు, పుండు, గాయము. రాజవ్రణము the boil called a carbuncle.

వ్రతతి vṛa-tati. [Skt.] n. A creeper or climbing plant. తీగ.

వ్రతము vṛatamu. [Skt.] n. A religious vow, a self imposed task, a religious observance or obligation. దర్శనాధినోపనాసాది పుణ్యకర్తము. వ్రతముచేయు or వ్రతమును అనుష్ఠించు to observe a vow. ఏకవత్స్ర వ్రతము conjugal fidelity. కాక వ్రతము abstaining from certain food on special occasions. ఏకాదశివ్రతము the observance of a religious fast on the eleventh day of either lunar fortnight. వ్రతకల్పము vṛata-

kalpamu. n. A treatise on vows. సూములు మొదలైన వ్రతములవిధి. వ్రతి or వ్రతస్థుడు vṛati. n. One who makes or performs vows, a votary, వ్రతములు ఆచరింపేవాడు. One who offers a sacrifice, యజ్ఞముచేయువాడు.

వ్రప్పు vrappu. [Tel.] n. A split, crack. చీటిక, పగులు, చీలిక. "నీ తలబద్దగుదియవ్రప్పులవ్రాతమునియిడి." A. vi. 110. టీ వ్రప్పుల. అనగా బద్దలయిన గాయములయందు.

వ్రయము vṛayamu. Corruption of వ్యయము (q. v.). "వలసినంతర్థంబు వ్రయమునకిచ్చు." BD. v. 110. Veina. 1094. ఆయువ్రయము lapse of years. ఎందుకు వాగ్యయముచేస్తున్నావు why do you waste your breath? నామాచ నిండా వాగ్యయముచేసినాడు he has given his tongue great liberty about me. వ్రయమైపోవు vṛyam-ai-pōvu. v. n. To be expended, వ్యయమైపోవు.

వ్రయ్యు vṛayyu. [Tel.] v. n. To go to pieces, to be split. బద్దలగు, చీలు. "వారిదుళ్ళాసనునిచ్చి వ్రయ్యుతరి." M. IX. ii. 129. వ్రయ్యుబడు or వ్రయ్యుపారు Same as వ్రయ్యు. వ్రయ్యు vṛayya. n. A bit, piece, fragment, splinter. బద్ద, చీలిక, ఖండము. కునుక.

వ్రా vṛā

వ్రాకుడు or వాకుడు vṛākudu. [from Skt. వ్యాఘ్రే.] n. A sort of night shade, Solanum jacquini. కంటకారక.

వ్రాత See under వ్రాయు.

వ్రాతము vṛatamu. [Skt.] n. A multitude, an assemblage, a number, a heap, a pile. సమాహము, గుంపు. "రత్నభూషణాధన వ్రాతంబు లన్నించి." T. iv. 7. "సమస్తవైవిధ్య వ్రాతముతో." Jaimini Bhar. v. 183.

వ్రాత్యుడు vṛatyudu. [Skt.] n. A man of the twice-born caste who is not invested with the sacred thread. ఉపనయనాది సంస్కారరహిత వ్రాత్యులుడులోనగువాడు. (Commonly), a blockhead. శుంకుడు, శ్రమ్యుడు. వ్రాత్యులైవ్యుడు a Vaisya who has lost caste.

వ్రాయు vṛayu. [Tel.] v. a. To write, draw, paint. లిఖించు. "నిలుచుండిబొటన వ్రేల్చేల వ్రాయుచును." Sar. D. 287. To compose, రచించు. వ్రాయుసకాడు or రాయుసకాడు vṛayasa-kaḍu. n. A writer, clerk, secretary, లేకరి. లేఖకుడు. వ్రాయుసము or రాయుసము vṛayusamu. n. Writing, వ్రాత. A letter, జోబు. వ్రాయి vṛayi. n. A letter of the alphabet, అక్షరము. A line, లేఖ. A mark on a die, పాచికమీదిబొట్టు. వ్రాయిండు vṛayindu. v. a. To cause to be written, get or have (it) written. ఆరినిచేత వ్రాకజాబు వ్రాయించినాను I had a letter written by him, I got him to write a letter. వ్రాత vṛata. n. Writing, handwriting. లిపి. వ్రాత or తలవ్రాత fate, destiny, విధి. "ఫలమిచ్చున వ్రాత ఫలమిం తెనుచును." Sar. D. 414. నీతలవ్రాత వానికాలి వ్రాతకు సమానమా what is thy prosperity when compared with his? వ్రాతకాడు vṛata-kaḍu. n. A writer or clerk, లిపికారుడు, లేఖకుడు, లేకరి, వ్రాయువాడు. వ్రాత పతి vṛata-pani. n. Writing work. Also, chintz work, అద్దకపుపని. వ్రాతపతివాడు vṛata-pani-vadu. n. One who paints, i. e., one who makes chintz. అద్దకపుపనివాడు. వ్రాతబల్లి vṛata-balla. n. A writing table, a desk. వ్రాలు vṛalu. n. (plu. of (వ్రాయి.) The letters of the alphabet. అక్షరములు. Writing, handwriting, లిపి. వ్రాలు or చేవ్రాలు a signature, హస్తాక్షరి. వ్రాలాకు a signed paper, a letter. Pal. 31. వ్రాసికోసు vṛasi-konu. v. a. To write down, take down, enrol, take a note of.

వ్రాలు or వాలు vralu. [Tel.] v. n. To alight or come down to the ground, as a bird.

వక్రించుట. To lean on, బరగు. "క॥ ఆ దంబుమీద వ్రాలిన, భరణిశ్వరశేరి" కై. ii. To excel, మీరు. To be diminished, తగ్గు. వ్రాలుము or వ్రాల్చు vralutsu. v. a. To cause to alight, వ్రాలజేయు.

వ్రీ vrī

వ్రా విదా. [Skt.] n. Modesty, shame, లజ్జ, సిగ్గు. వ్రీలు vrilu. [Tel.] v. n. To go to pieces, to be split, బద్దలగు, కునియలగు. వ్రీలు. వ్రీలుపడు vrilu-padu. v. n. To become weak. బాల్బల్యముకొందు. వ్రీహి vrihi. [Skt.] n. Unhusked rice of any kind. భాస్యసామాన్యము, వడ్లు.

వ్రే vrē

వ్రే vrē. [Tel.] n. The shepherd caste, గొల్లకులము. వ్రేపల్లె or రేపల్లె vrē-palle. n. A shepherd village, గొల్లపల్లె. వ్రేడు vrēdu. n. A shepherd, గొల్లవాడు, గోపకుడు. వ్రేత vrēta. n. A dairy woman, a woman of the shepherd caste, గోపిక, గొల్లది. "వ్రేతలచేత కృషిచేతలన్నియు నెరింగి." B. X. vii. 40. "వెర గొప్పవ్రేతల మొదలి వెన్నల మెక్కి." Nila. i. 4.

వ్రేకటి or వ్రేకటి vrēkati. [Tel. వ్రేగు+కట్టు.] n. Pregnancy. వేకటి, గర్భము.

వ్రేకము, వ్రేకన or వ్రేగు vrēkamu. [Tel.] n. Weight, heaviness. భారము. Wonder, marvel. ఆశ్చర్యము, వింత. "నాడుచూడ్చులకు నెంతయు వ్రేకయిపోవె." M. IV. i. 178.

వ్రేగు or వేగు vrēgu. v. n. To become hot, to be heated, తపించు. వ్రేగుపడు vrēgu-padu. v. n. To become heavy, భరపడు. వ్రేగున or వ్రేగున వ్రేగున vrēgu-aina. adj. Heavy. బరువైన, ఆశ్చర్య మైన. వ్రేడు or

వేడు vrēsu. v. a. To cause to be heated, to cause to pine, తపించజేయు, వ్రేగుజేయు.

వ్రేటు or వ్రేత vrētu. [Tel. for వ్రేయు.] n. A blow. వేటు, బెట్టు. వ్రేటుగొను to beat, strike, కొట్టు.

వ్రేడు or వ్రేత See under వ్రే.

వ్రేపల్లె or రేపల్లె See under వ్రే.

వ్రేపు or వ్రేపుడు Same as వేపు. వేపుడు. See under వేగు.

వ్రేయు or వేయు vrēyu. [Tel.] v. a. To strike, beat, కొట్టు. To throw. To cut, నలకు.

వ్రేలు, వ్రేలాడు or వ్రేలుకాడు vrēlu. [Tel.] v. n. To hang down, dangle. వేలాడు.

వ్రేలు v. n. To sink under water, మునుగు.

వ్రేలు or వేలు vrēlu. n. A finger. An inch, అంగుళము. వ్రేలుము, వ్రేల్చు or వ్రేలజేయు vrēlutsu. v. a. To hang down. To wash, కడుగు. వ్రేలుడు vrēludu. adj. Hanging down. వ్రేల్లిడి or వ్రేలుమిడి vrēl-midi. n. A crack of the fingers. i. e., an instant. చిటిక. "నాయములనాలుగునొక వ్రేల్లిడిని నిలబడనేసెకా." M. XIII. i. 296.

వ్రేల్లిడుము vrēl-midutsu. v. n. To snap the fingers, చిటికవేయు. "మాచుచుచేరి వ్రేల్లిడుచుచుకా దలయుచివిన్నుచిత్తయై యాచపలాక్షి ముక్కుపయిఁ గుర్రముం గదియించి." M. IV. ii. 357.

వ్రేల్లి vrēlmi. [Tel. for వేలిమి.] n. A burnt offering, an offering by fire. హోమము. "దర్బలము వ్రేల్లిసమిధలును." T. i. 27. టి. హోమమునకు చిగురులును.

శా sa

శా sa. [Skt.] The letter s pronounced like the second s in 'Issue.'

శంక sankha. [Skt.] n. Suspicion, doubt, సందేహము. Fear, terror. భయము. Grief,

sorrow విచారము. శంకానివృత్తి the solution of a doubt, సందేహవిమోచనము; a motion of the bowels, an evacuation. పురీష విసర్జనము. శంకానివృత్తిపోయినాడు he went to stool. శంకించు, శంకెట్లు, శంకవడు or శంకనాండు sankintsu. v. n. To hesitate, doubt, suspect, సందేహించు. To fear, భయపడు. శంకితము sankitamu. adj. Doubtful, uncertain, suspected. సందేహించబడిన, అనుమానించబడిన. Frightened, భయపడిన.

శంకరుడు sankarudu. [Skt.] n. Lit. one who causes happiness, సుఖమునుగలుగజేయువాడు; an epithet of Siva. శంకరాభరణము sankar-abharanamu. n. The name of a certain tune. రాగవిశేషము.

శంకుల sankula. [Skt.] n. A chisel. ఉలి. A nut-cracker. పాకాత్తు.

శంకువు sankuvu. [Skt.] n. A stump. A spike, stake, pole, pin, peg. స్థాపింపు, పాడు, మేకు. శంకుస్థాపనము establishing a new village by setting stakes on its boundaries.

శంఖము sankhamu. [Skt.] n. A conch shell, a conch used as a horn. The number called 100 billions. కంబువు, నూరుఖర్చీములు. గక్షిణాంతరశంఖము a conch the windings of which turn to the right. శంఖచక్రములు the conch and the discus, as weapons of Vishnu. శంఖచక్రాలపోగులు round earrings worn by Vaishnavites on which is the form of a conch and of a circle. శంఖమందుపాస్త్రీర్థము (a proverb) lit. any water poured in a conch becomes sacred water; that is, all one says is law! I am to take his word for gospel! తీరము ముట్టలేదని శంఖధ్వనిచేయుచున్నాడు he is howling for his pay. శంఖనఖము sankha-nakhamu. n. A small or base shell. తుదిశంఖము, న్దుగుల్ల. A perfume, ఒకవిధ మైన పరిమళ వ్రేవనము. శంఖపాశీ sankha-pāsi. n. Lit. the conch bearer, i. e.,

Vishnu. శంఖపాలకులు sankha-palakulu. n. plu. A kind of snake. సర్పిణిశేషములు. "బొట్టపెంజరిలను, శంఖపాలకులనుకాఠివాగులు." G. viii. 101. శంఖిని sankhini. n. A woman of a certain type. An apparition, a fairy. స్త్రీకాఠిభేదము, స్త్రీభూతిభేదము.

శంగోలు or శంగోలము sangolu. [Tam.] n. A royal staff, a sceptre. రాజబింబము.

శంప or సంప sampu. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు. శంపావరి a succession of flashes. శంపాంగి samp-angi. n. Lit. Bright-limbed. A woman having a form (అంగము) as brilliant as (శంప) lightning. మరుపుత గెంబిదేవములలది.

శంపాకము sampakmu. [Skt.] n. A kind of tree, Cassia fistula. అంజ్యము, కలపెట్టు.

శంబము or సంబము sambamu. [Skt.] n. A thunderbolt. ఒడుగు, వెల్చాయుధము. "విధుల పాపాఘాననింద్రశంబ." Raja Sekhara. i. 42.

శంబరము sambaramu. [Skt.] n. Water. జలము. A fish. చేప. A sort of deer. ఎర్రచిన్న ఒకపాకు. శంబరుడు sambarudu. n. The name of a demon. ఒక రాక్షసుడు. శంబరాఠి sambar-āri. n. Lit. the slayer of Sambara; an epithet of Manmatha, ముసుగుడు.

శంబలము or సంబలము sambalamu. [Skt.] n. Batta. Provisions or stock for travelling expenses, దారిబత్తెము. Pay, salary, తీరము.

శంబలి sambali. [for Tel. శంబలి.] n. The tree called Vilex negundo.

శంపాకృతము or సంపాకృతము sampakritamu. [Skt.] adj. Twice ploughed.

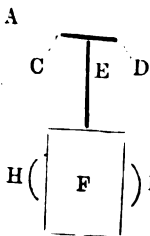
శంబుకము or శంబూకము sambukamu. [Skt.] n. A bivalve shell, a conch shell. ఎలకట్టి, కర్పచిన్ను

శంభళి sambhali. [Skt.] n. A proceure, a bawd. కుంజెనకట్టి. Vaij. iv. 38.

శంభువు sambhuvu. [Skt.] n. An epithet of Siva. శంభు.

శంస samasa. [Skt.] n. A word. మాట. Praise, flattery, ప్రాశంస. Desire, ఇచ్ఛ. శంసనము samasnamu. n. Telling, చెప్పట. Praising, స్తుతించట. Desiring, కోరుట. శంసితము samasitam. adj. Said, declared, praised, celebrated, చెప్పబడ్డ, ప్రాశంసించేబడ్డ.

శకటము sakalamu. [Skt.] n. A cart, or carriage. The bishop at chess. బండి, వదరంగములో ఒంట అనేకాయ. శకటవ్యూహము the "cart-evolution," i. e., troops arranged in the form of a cart. Thus the yoke

AB is the covering line of skirmishers. CD (the pegs) flanks of the same. E (the pole) the line of communication with F the column; of which HH, the wheels, are cavalry covering the flanks. శకట రేఫ్ sakata-rēpha. n. The name given to the obsolete letter *ee* (R.) also called బండిరేఫ్, as its shape is compared to that of 'a cart.'

శకము sakamū. [Skt.] n. An epoch or era, particularly the era named after కాలి వాహనుడు. A reign, the period of a king's rule. ఒకని పరిపాలనలో చేసిన సంవత్సరము, సంవత్సర సంఖ్యని శకము. ఏలు బడి. వానిశకము ముగిసినది his reign is past, his days are ended. శకాబ్దము sak-abdamu. n. A year of an era. ఒకశకములోని సంవత్సరము.

శకలము sakalamu. [Skt.] n. A part, a portion, a piece. తుక.

శకుంతము or శకుంతి sakuntamu. [Skt.] n. A bird. పక్షి. "ఉచ్చయ్యకాలశకుంతాలి." Raja Sekhara. i. 11.

శకునము sakunamu. [Skt.] n. A bird. An omen or augury, chiefly such as is derived from the flight of birds. "మంచీశకునములను

వెంచి పెండ్లియాడ." Vēma. 1114. శకుని sakuni. n. A bird. పక్షి. The name of the uncle of Duryodhana, దుర్యోధనుని మేనమామ.

శకులము, శకులి or శకిలి sakulamu. [Skt.] n. A fish. చేప. Sva. v. 62.

శక్తి sakti. [Skt.] n. Ability, power, strength, energy, force, బలివి, బలము, సామర్థ్యము, ప్రాణ. The goddess Pārvati, పార్వతీదేవి. The personified energy or wife of a god. శక్తిపూజ worship of the female principle.

శక్తుడు saktudu. n. One who is able, strong, capable. సమర్థుడు. బలంతుడు. శక్తివలనాడు. శక్తము saktamu. adj. Able, capable, సమర్థమైన, బృహమైన. నిపుణమైన. శక్తత saktata. n. Ability, power, బలము, సామర్థ్యము.

శక్యము sakyamu [Skt.] adj. Possible, practicable. సాధ్యమైన.

శక్రుడు sakrudu. [Skt.] n. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

శక్రగోపము sakragōpamu. n. The insect called a lady bird. ఇంద్రగోపము, ఆరుద్రపురుగు, చందమామపురుగు. "శక్రగోపముల భావము సెంచును." Parij. iii. 102. శక్రధనువు sakra-dhanuvu. n. The bow of Indra, the rainbow. ఇంద్రాయుధము. శక్రధవనము sakra-lhavanamu. n. The abode of Indra, i. e., heaven, స్వర్గము.

శకి or శకివేది sachi. [Skt.] n. The name of the wife of Indra. ఇంద్రుని భార్య.

శకగోపము satha-gōpamu. [Skt.] n. A dish-cover shaped like a cup and on which are two marks like shoes called Vishnu's sandals.

శతము sathamū. [Skt.] adj. Wicked, depraved, deceitful, crafty, దుష్టమైన, చెడ్డ. కుటలమైన. శతత or శతతప్రమా sathata. n. Craftiness, deceit, wickedness. ఘోరత, దుష్టత. శతన sathana. n. Jealousy, envy,

అనూయ. శతించు or శతించు sathintu. v. a. To abuse, revile. దూషించు. "అతని భటులను వాగ్ధ్యులులను శతించికొద్దిమి." Bhanumut. iii. 28. శతుడు sathudu. n. A blockhead, fool, cheat, rascal, rogue, scoundrel, జడుడు. మూఢుడు, ఘోరుడు, కుటిలుడు.

శనిము sanamu. [Skt.] n. Hemp. జెనుము. శనిమాత్రము a hempen cord. జనపవారశో అర్చిత తాడు. "పరివారశాకరావలములు." A. iv. 180.

శతము satamū. [Skt.] n. A hundred. వంద. నూరు. adj. Hundred, నూరు. అష్టాదశశతము a hundred and eight. శతకము satakamu. adj. Hundred, నూరు. n. A collection of one hundred stanzas: a set of 100 verses, on a subject, in the same metre, and having one unvaried chorus. నూరు పద్యములగుల గ్రంథము. భాస్కరశతకము the epigrams of Bhaskara. వేమనశతకము the verses of Vemana. "రస్యశతకంబుంబి." M. I. iv. 102. శతకోటి sata-kōti. n. One thousand millions. నూరు కోట్లు. A thunderbolt, వజ్రాయుధము. శత ఘ్ని

sata-ghni. n. A weapon, literally "the slayer of an hundred." శస్త్ర భేదము. A club two yards long and fitted with iron spikes, నాలుగుచూరలదివిగలయినపముండకత్తి. శతపథము or శతపత్రము sata-dalamu. n. Lit: the hundred leaved, i. e., the lotus. తామర. "శరదశమంబరీదనశ." A. iv. 145. శతధృతి sata-dhriti. n. One to whom hecatombs are offered in sacrifice: an epithet of Brahma or Indra, బ్రహ్మ or ఇంద్రుడు. శతపది sata-padi. n. A centipede. శోకటి

బండ. కట్లకెర్రె, చెవికొనిపాము, కర్ణజలూక. శతపుష్పము or శతాహ్వయము sata-pushpa. n. Anise, a sort of dill or fennel. పెద్దపదాపచెట్టు. శతభిషము sata-bhishamu. n. The name of one of the lunar mansions, ఒకనక్షత్రము. శతమన్యుడు sata-manyudu. n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. శతమానము

satamanamu. n. A certain weight, a palam, ఒకపలము. A palam of silver or gold. పలపరి మూలజతువర్ణములు. The tali-bottu, a neck ornament tied on a bride's neck by the bridegroom at the time of marriage, తాలిబొట్టు. A hundred fold, నూటికొలది. శతాంగము sat-angamu. n. A chariot, a car. స్వంచనము, రథము. శతాంశము sat-amsamu. n. One hundredth part: నూటిలో నాక భాగము. శతానందుడు sat anandudu. n. An epithet of Brahma. బ్రహ్మదేవుడు.

శత్రువు or శత్రుడు satruvu. [Skt.] n. An enemy. విరోధి. పగవాడు. "శత్రుడుచదువని పుత్రుడు." Zacc. v. 169. శత్రుత్వము satrutvam. n. Enmity, hostility, విరోధము.

శవగలు sanagalu. [for Tel. పెనగలు.] n. The chick pea, commonly called Bengal gram, Cicer arietinum (Watts.) చికాము, హరిమంధజము. పెనగ పులసు a strong acid collected from this plant by spreading muslin cloths over the field to catch the dew. వేరుపెనగలు the ground nut, earthnut, pignut, Manila gram, Arachis hypogaea.

శని or శనైశ్చరుడు sani. [Skt.] n. The planet Saturn, or its regent. ఛాయాపుత్రుడు. శనిబాధ or శనివేద the evil influence of Saturn. నాకాలిశని నేను అక్కడికి పోయినాను through the bad luck of my legs I went there. దానినోటిశని అది అట్లు చెప్పినది through the bad luck of her mouth she said so. నా శనివడిచింది my bad luck has left me, i. e., my trouble is over. శనివారము the evil influence of Saturn. శనివారము sani-varamu. n. Saturday. మండవారము.

శపథము or శపథము sapathamū. [Skt.] n. An oath, a protestation, an asseveration by oath or ordeal. A promise to do a thing. ప్రతిజ్ఞ. ఒట్టు.

శపించు sapintu. [Skt.] v. a. To curse, imprecate. తిట్టు, శాపించు.

శుభ్రము or శుభ్రీ sapharamu. [Skt.] n. The silver fish, to the gleam of which in water, poets compare the flash of a glancing eye.

శబర sabara. [Skt.] adj. Barbarous, savage. చెంచుసంబంధమైన. శబరవేషము disguise in the dress of a savage. శబరాలయము a hamlet of a savage tribe, బోయవల్లె. శబరీ sabari. n. A woman belonging to a savage tribe, కిరాతస్త్రీ, చెంచుది. "ప్రముఖులెరుకలుగా సద్విరాజితయ శబరిగానాల్పవేదములుబానిలము లుగాక." Kalahasti. iv. 214. శబరుడు saba-rudu. n. A savage, a man of the woods, a man of a wild tribe, కిరాతుడు. చెంచువాడు. Siva, శివుడు.

శబలము abalamu. [Skt.] n. A variegated colour. మిశ్రవర్ణము, చిత్రవర్ణము. శబలి sabali. n. A brindled cow. మైలవర్ణపు ఆవు.

శబ్దము abdamu. [Skt.] n. A sound, noise, roar, report, tone, voice. ధ్వని, నివాదము, స్వరము, కూత. A word, speech, శాస్త్రశిక్షితమైనవాక్కు. శబ్దశాస్త్రము sabda-sastramu. n. Grammar, philology. వ్యాకరణము. శబ్దించు abditu. v. n. To sound. ధ్వనించు, ప్రోగు. శబ్దభేదు sabdanudu. n. One who makes a sound. శబ్దించువాడు. శబ్దప్రమాణము argument based on revelation or authority. శబ్దితము sabditamu. adj. Sounded, శబ్దముచేయబడిన.

శమంతకము samantakamu. [Skt.] n. A certain mythological gem. సప్తాశ్రయమును సూర్యుడు మెచ్చి తన కంఠభూషణములోనుండి తీసియచ్చినరత్నము. విష్ణుహస్తమునవలె.

శమము samamu. [Skt.] n. Tranquillity, calmness. శాంతి. శమనము samanamu. n. Tranquillity, peace, calmness; appeasing, soothing, relieving. శాంతి. Killing, పధ. శమనపురి samana-puri. n. Hell. నరకము. A. ii. 4. శమనస్థల samana-sana. n. A name of the river Jumna. యమునానది. శమనము samanu. n. A name of Yama, యముడు, శమి sami. adj.

Peaceful, శమముగల. n. A tree called Prosopis spicigera, బెన్నీచెట్టు. The husk of peas, శీ. కందులు మొదలైనవాటిపొట్టు. శమించు or శమింపము sam-intsu. v. n. To be at rest, to be or become quiet, still, or tranquil, శాంతిబొందు, అడగు. శమితము sam-itanu. adj. Pacified, appeased, still, calm. శాంతిబొందిన. శమించిన.

శయనము sayanamu. [Skt.] n. Lying down, sleeping sleep. నిద్ర. A bed, a couch, పరుపు, మంచము. శయనించు or శయించు sayam-intsu. v. n. To lie down, recline, to go to bed. పండుకొను, పరుండు శయనీయుని sayan-iyamu. n. A bed, a mattress, మంచము మిడపరిచిన పరుపు. శయ్య శయాభివు or శయ్యుడు sayatlavu. n. A sleepy, slothful, or sluggish man. నిద్రాశువు, నిదురబోగు, కూనిపడువాడు. అలసుడు, మందుడు. శయ్యు sayya. n. A bed, mattress, పడక, పుచ్చినపరుపు. Stringing or tying words together, style, శబ్దసంఘటనము. "నరతయివేదిశాస్త్ర ప్రసంగము నూని శయ్యులొక్కొక్కసారిచదువనానె." T. ii. 72. "అరసివిశుద్ధశబ్దములుంబుట్టె ధ్వనిజేడనెంబలం కరణములేరిప్పుట్టులును కల్పనసాకము శయ్యులుకరణమురణము." ib. ii. 60. పుష్పశయ్య a bed of flowers.

శయము sayamu. [Skt.] n. The hand. హస్తము. Vasu. vi. "అంజనంబేలశయస్థాథమునకు." Sar. D. 237.

శరణము sharanamu. [Skt.] n. A refuge, shelter, asylum, defence, protection, protector. రక్షకము, రక్షణము. రక్షకుడు, ఆశ్రయము. A house, గృహము. "గంబాశరణము." a liquor shop, కల్లంజడి. P. i. 405. "అమహీశురశరణమునకు కామంబియనగనొక్క గానుగలదిగుతులే నేమించిబంపగంపంగో మలగతిమవులప్పుణాన నేతెంచెక." P. ii. 115. ప్రయాగశరణాః వైయాకరణాః gram-marians resort to or rely upon usage. శరణాగతుడు sharan-agatudu. n. A

refuge, one who seeks or takes refuge or shelter with another, one who calls for quarter. శరణువొచ్చినవాడు. ఆశ్రయించినాడు. శరణాగతులై they threw themselves at his feet, they sought refuge with him. శరణార్థి sharan-arthi. n. A suppliant, petitioner. "శరణార్థము గాననాచును." Sva. vi. 113. శరణు sharanu. (another form of శరణము.) n. A refuge, asylum, shelter, defence, protection. రక్షణము. ఆశ్రయము. A bow, salutation, prostration, obeisance. నమస్కారము. "ధర్మార్థులై శరణు జొచ్చినారనిరిరక్షించుటకంటె." Vish. v. 244. "విధిగృహక్షయవిత్త శేషధికశరణు." A. vi. 147. శరణుహోమ్ము sharanu-hosatsu. v. n. To take refuge with. శరణుడు sharanudu. n. A preserver, a protector. రక్షకుడు. హోమించువాడు. "సకలంబుకావై శరణునకొక నాకవోటు నిలువంగ నొకవోటుకలచె." L. ii. 262. శరణ్యము or శరణీయుని sharyanyamu. adj. Fit to be protected or aided. రక్షింపదగిన. Fit to seek refuge under, శరణువొందినది. n. A protection, defence, shelter, రక్షకము. శరణ్యుడు sharyanyudu. n. A protector, defender, saviour. రక్షింపడు. "ఆర్జునశరణ్యుండు." B. v. 1192.

శరత్తు, శరవ. శరత్కాలము or శరవృత్తుపు sarattu. [Skt.] n. The autumnal or sultry season, the two autumn months after the rains. A year, సంవత్సరము. శరవీండుపు sarad-induvu. n. The autumnal moon. శరవిందుముఖి she whose face is bright as the harvest moon.

శరభము sarabhamu. [Skt.] n. A fabulous monster said to have eight legs. A young camel, ఒంటెపిల్ల, బూగండ్ల మొకము. శరభాంకుడు sarabh-ankudu. n. An epithet of Siva. శివుడు.

శరము sharamu. [Skt.] n. An arrow, బాణము. A sort of reed or grass, రద్దు. Water, జలము. శరజమ్మడు shara-jammudu. n. Lit. born among reeds; an epithet of Kartikeya,

కుమానస్సాము. శరధి or శరపధి sara-dhi. n. The sea, the ocean. సముద్రము. A quiver, అములపాది. A sort of cloth, నస్త్రవిశేషము. "సన్నవంజయ్య పాదయ మేళు వ నై యు. సుత్రాత్మ వ నై కాంభోజ." BD. iii. 144. శరపవము sarapavamu. n. A forest or bed of reeds. రద్దలము.

శరవ్యము saravyamu. [Skt.] n. A mark or butt. లక్ష్యము, గుడి. శరాశి sarashi. n. A sort of bird, probably Turdus gurgistanus. జలపక్షి శేషము, ఆదేవ. శరావము sharavamu. n. A cover, a lid. A shallow cup or dish. మాకుడు. శరావనము sarasanamu. n. A bow. ధనుస్సు. శరుడు sarudu. adj. Possessing arrows. (A word only used in compounds.) పుష్పశరుడు the blossom-arrowed god, i. e., Manmadha.

శరీరము sariramu. [Skt.] n. The body. దేహము, గాత్రము. మేన. This word may sometimes be omitted in translation; thus, మా శరీరమలో ఎట్లున్నది how are you? are you in good health? నా శరీరము కురుగు గానున్నది I am well. పొట్టిశరీరముగలవాడు a man of short stature. శరీరము బోధి health. శరీర ప్రయాస hard labour. శరీర సంబంధము consanguinity. శరీరి saru. n. An embodied spirit, a corporeal being, శరీరముగలవాడు. An animal, creature. జంతువు.

శర్కర sharkara. [Skt.] n. Sugar. శంకేరా. Gravel, మొరచయసుక. శర్కరలము sharkari-lamu. n. A gravelly or stony soil. మొరచయసుకగల్గినాది.

శర్మ or శర్మము sharma. [Skt.] n. Joy, happiness. ఆనందము. శుభము. A name or appellation. నామశ్లోకము, మేన. A certain title conferred on Brahmins, as గోవింద శర్మ, విష్ణుశర్మ, ప్రామ్నాణుల పట్టపుమేన. "ధర్మము శర్మకరింబని." P. iii. 126. adj. Joyful, సంతోషముకల.

శ్రవ్యుడు sarvudu. [Skt.] n. An epithet of Siva. శ్రవ్యుడు. శ్రవ్యాణి sarvani. n. An epithet of Parvati. శాస్త్రం.

శలభము salabhamu. [Skt.] n. A grasshopper or locust, మడుత. శలభత్వము or శలభత్వ salabhatvam. n. The locust state: the condition of being a grasshopper. మఠేంద్రయందడము. A ii. 52.

శలము, శలము or శలవి salamu. [Skt.] n. A porcupine, ఏడుపంది. The quill of a porcupine. ఏడుముల్లు. Sar. D. 459. KP. vi. 7. శలవిల్లు sala-villu. (for శలవిల్లు.) n. A kind of bow. ధన్వన్తము. "శలవిండ్లంబుబిరిపించుల శేషం పాకాకు పాకుల్." Bhanumat. ii. 186.

శలాక or సలాక salaka. [Skt.] n. A thin bar or rod, a ramrod, the rib of an umbrella, one of the bars of a cage, a slip of bamboo, a probe. A pin or peg, a small stake, a fibrous stick used as a brush or pencil. లోపాదండము. కమ్మి, పుడక, కూలిక, కుండమునెక్కె ఆయుధము. కనకశలాక a slender rod of gold. పుండ్రీలో శలాక వేయు to probe a wound. శలాకపరీక్ష probing, a critical examination.

శలాటుపు salatuvu. [Skt.] n. An unripe fruit. పండనికాయ. "ఫలశలాటులు." A. v. 134.

శల్యము salyamu. [Skt.] n. A bone. A stake, a thorn, an arrow. ఎముక, ముల్లు, బాణము. "పంభంపుశల్య మెదిలో మెరిపకా." A. iii. 47. టీ. ఈ స్మారమునే అలుసువృద్ధయ ములో మెరుముచుండగాను. "చింతాశల్యముబెరికివెన." P. ii. 171. ఇది నాకు హృదయశల్యము గానున్నది this rankles in my mind. వాడు పట్టిశల్యముగానున్నాడు he is a more skeleton.

శల్యుడు salyudu. [Skt.] n. A king mentioned in the Mahabharata, యుద్ధస్థిరుని మేనుమాను. శల్యసాధి a faithless ally. శల్యసాధిధ్యము double dealing, like that of Salya.

శవము saramu. [Skt.] n. A corpse. పీనుగు.

శశము or శశకము sasamu. [Skt.] n. A hare. చెన్నలపిల్లి, కుండలు. "శశవిహారము" (HN. i. 55.) a hare's horn, కుండటిగొచ్చు, i. e., a natural impossibility, a mere absurdity. శశధనుడు or శశి sasa-dharudu. n. An epithet of the moon, given because the figure in the moon's disc is supposed to resemble a hare. చంద్రుడు.

శశాంకము sas-ankamu. n. Crude camphor. పచ్చకేర్పూరము. "ఖండంబులుఘనశశాంక ఖండంబులచే." A. v. 98. శశాంకుడు sas-ankudu. n. Lit: one who has a hare as a sign; an epithet of the moon. చంద్రుడు. శశాంకము the tale of Tara and the moon, like the the story of Stella and the Genius, a very beautiful poem in five books. శశాదనము sas-adanam. n. A hawk, falcon. శ్యేనము. డెన్. శశికాంతము sasi-kantamu. n. A fabulous moon-gem. చంద్రికాంతము. శశిఖండము sasi-khandamu. n. A phase or portion of the moon. చంద్రకళ. శశిధనుడు or శశి శేఖరుడు sasi-dharudu. n. Lit: one who wears the moon on his head; an epithet of Siva. శ్రవ్యుడు. శశి రేఖ sasi-rekha. n. A digit or horn of the moon. నెలవంక. శశివంక sasi-ranka. n. The crescent moon. చంద్ర రేఖ.

శశ్వత్ sasvat. [Skt.] adv. Again and again, repeatedly. మాటిమాటికి. "శశ్వత్సరిరంభణాః రరిసాఖ్య." Mand i. 3.

శమ్మలి shankuli. [Skt.] n. A kind of cake. కేకలము. The outer ear or opening of the external auditory passage. కర్ణిరంధ్రము. బయటిచెవి.

శస్తము sastamu. [Skt.] adj. Happy, well. Praised, eulogized. శుభకరమైన, ముతంపబడిన. Excellent, best, శ్రేష్ఠమైన. n. Happiness, welfare. శుభము

శస్త్రము sastramu. [Skt.] n. A weapon. A surgical instrument, a knife. ఆయుధము.

శస్త్రవైద్యుడు sastra-vaidyudu. n. A surgeon, one who uses surgical instruments. వ్రావికిత్తుకుడు. శస్త్రాడీపుడు sastra-jivudu. n. One who lives by his weapons; a man at arms, a soldier, a mercenary. ఆయుధములచే బతుకునాడు, ఆయుధియుడు. చిండు నాడు. శస్త్రీ sastru. n. One who carries a weapon. శస్త్రమును ధంచునాడు.

శా శా

శా. sa. [Skt.] A contraction for శాస్త్రాల పుస్తకము a kind of metre. Also, a contraction for the " year of Salivahana ; " thus ; శా. శకవర్షంబులు ౧౭౭౨ in the year 1772 of the Salivahana era.

శాంకరి shankari. [Skt. from శంకర.] n. A name of Kartikeya, of Ganēsa, and of fire. కుమారస్వామి, క. నాయకుడు. అగ్ని. Kodand. §. 20.

శాంఖుడు shankhikudu. [Skt. from శంఖము] n. One who blows a conch shell; a shell seller. శంఖమునూడువాడు, శంఖములు అమ్మేవాడు.

శాండిల్యము sandilyamu. [Skt.] n. The Bael tree, Aegle marmelos, చూరకుచ్చెల్లు. శాండిల్యుడు the name of a hermit, ఒక యుగ.

శాంతము santamu. [Skt.] adj. Calm, patient, tranquil, meek, humble; appeased, calmed, stilled, శమితము. n. Patience, mildness, gentleness, tranquillity. ఒప్పు. తాటిమి. సహనము. శాంతి shanti. n. Tranquillity, calmness, quietness, rest, peace, serenity. Stoicism, absence of passion, quietism. Convalescence, cessation or alleviation of disease. A religious rite to avert inauspicious accidents or to procure remission of disease. కామక్రోధాదిరాహిత్యము, ఉపశమనము, రోగాదులుమట్టుపడడము, క్రూర్నిశ్చయములకు ఉపశమనము గావేసే క్రమము. గ్రామశాంతి a ceremony on completing a village to propitiate evil spirits, &c. ఋతుశాంతి the consummation

of a marriage. శాంతి the curing of a disease. తాపశాంతి allaying heat or excitement చాపశాంతి quenching thirst. శాంతించు santintu. v. n. To become calm, to be pacified, శాంతనిపించు. To improve in health, to become better. మట్టుపడు. నూనడు శాంతిపరము santiparatu. v. a. To mitigate, alleviate, calm, మట్టుచేయు.

శాంబరి sambhari. [Skt. from శంబర.] n. The art of conjuring, juggling. చూడు. గారిడి. A female juggler, మాంత్రికురాలు. Also, రిశిదేవి. " శాంబరీభిక్షుడు." Swa. preface, 2. టీ. మాయాకిరాతుడైన సాంబమూర్తి.

శాంభవి sambhavi. [Skt. from శంభవు.] n. An epithet of Parvati. శాస్త్రం.

శాకటము shakatamu. [Skt. from శకటము.] adj. Pertaining to a carriage, బండిది. A yoke ox, బండియొడ్డు.

శాకము shakamu. [Skt.] n. A potherb, a vegetable, కూర. శాకవ్రతము abstaining from certain vegetables in certain months. శాకతుంగ shaka-tunga. n. A weed called Cyperus rotundus.

శాకిని shakini. [Skt.] n. An elf, imp, fairy, an attendant on Siva and Durga. శాంకరీపతి మేస్వనాలను కనిపెట్టుకొని యుండు దేవత. పితాచవిశేషము.

శాకునము shakunamu. [Skt. from శకునము a bird.] n. Augury, the science of omens. శకునశాస్త్రము. శాకునకుడు shakunikudu. n. A fowler, a bird-catcher. An explainer of omens or dreams. పక్షులను పట్టుకొనే బోయవాడు, శకునస్వప్న ఫలములు చెప్పవాడు.

శాక్రము shakkaramu. [Skt.] n. An ox, ఎడ్డు. " శాక్రసంఘంబుల బెక్కటంబాడిచి." హం. పూ. vi.

శాక్తుడు shaktudu. [Skt. from శక్తి.] n. A worshipper of the female principle or Durga, శక్తిమత ప్రాబ్ధకుడు, శక్తి సానుకుడు. శాక్తియుము

skti-nyamu. n. The worship of Durga, శక్తిమతము, శక్తిస్థానము. శక్తిముడు skti-nyudu. n. A worshipper of Durga. శక్తి పాసుడు.

శాక్యముని sakya-muni. n. Sakyamuni, a name of Buddha.

శాక్యము sakvaramu. [Skt.] n. A bullock, యజ్ఞవల్క్యుడు, ఎడ్డు. P. i. 200. M. i. 456.

శాఖ sakha. [Skt.] n. A branch, a bough. శాఖ్య. A sub-division of the Vedas. వేద భాగము. A division, a sect. తెగ. శాఖోప శాఖలునా branch upon branch, i. e., abundantly. ఈ కలనామ శాఖోపశాఖలుగా పెరిగినది this quarrel had many ramifications. యజ్ఞ శాఖ the Yajur Veda. యజ్ఞశాఖాధ్యక్షుడు a Brahmin who reads the Yajur Veda. శాఖానగరము sakha-nagaramu. n. A suburb. వేట, ఉపనగరము. శాఖామృగము sakha-mrigamu. n. A monkey. శోలి. శాఖ sakhi. n. A tree. చెట్టు.

శాటి or శాటిక satī. [Skt.] n. A sheet, a garment, a cloth, దుప్పటి. A monk's garment, సన్యాసులబట్టి.

శాత్రుము sathyamu. [Skt. from శతుడు.] n. Cunning, కపటము, శత్రువు.

శాద్వలము or శాద్వలము sadvalamu. [Skt.] n. A meadow or green, a verdant spot, శేరిపచ్చికగలభూమి. B. v. 226.

శాణము or శాణి śanamu. [Skt.] n. A whet stone, grind-stone, hone. సానరాయి. A touch-stone. బంగారుబడిసేరాయి. "త్రాసును పట్టెడినీరు కారుశాణమువలకారు." H. ii. 200.

శాణచక్రము śana-chakramu. n. A cutter's or jeweller's grinding wheel. సాన.

శాత్రుము satamu. [Skt.] adj. Whetted, sharp, వాడిచేయబడిన, వాడియైన. Feeble, thin, కృపించిన. n. Joy, pleasure, happiness. సుఖము. శాత్రుంధము śatu-kumbhamu. n. An epithet of gold. బంగారు. శాత్రుంధి śat-

lari. n. A slender waisted woman. సన్నముగలస్త్రీ.

శాత్రవము śatравamu. [Skt. from శత్రువు.] n. Enmity, hatred. శత్రుత్వము. పగ, ద్వేషము. adj. Appertaining to an enemy. శత్రుసంబంధమైన. శాత్రువుడు śatравudu. n. An enemy. శత్రువు. ద్వేషి, పగవారు. "శాత్రవమహిశాత్రవంహర." Vish. v. 372.

శాదము śadamu. [Skt.] n. Mud, mire, మరద. Fresh grass. చాలపుణము. శేరిపచ్చిక. పసిక.

శానా śana. [Tel. corruption of చాల.] adj. Much, plentiful, very, many, long. నిండా. బహు. శానాశాస్త్రమునది it is very late at night. శానామంది or శానాజనము many persons, a great many people. శానాదూరము a great distance. adv. Much, very, greatly. నిండా. విస్తారముగా.

శాపము śapamu. [Skt.] n. A curse, imprecation, malediction, తిట్లు. శాపగ్రస్తము śapa-grastamu. adj. Cursed, lying under a curse. శాపగ్రస్తుడు śapa-grastudu. n. One who is cursed. శాపింను or శపింను śapintu. v. a. To curse. తిట్టు.

శాబము or శాబకము śabamu. [Skt.] n. The young (of any animal). శిశువు. పిల్ల, కూన.

శాబరము śabaramu. [Skt. from శబర.] adj. Pertaining to a savage, శబరసంబంధమైన. n. The Lodh tree, Symlocos racemosus. లోధ్రము, తెల్లలొద్దును.

శాబాసు or నెవాసు śabasu [H.] interj. Well done! Bravo! Excellent!

శాబ్దము śabdamu. [Skt. from శబ్దము.] adj. Pertaining to a word, or to sound, శబ్దసంబంధమైన. శాబ్దికుడు śabdikudu. n. One who is skilled in Etymology. శబ్దాస్త్రము తెలిసినవారు.

శానునము Same as శాంతి (q. v.)

శాయి యి. [H.] n. Ink. సిరా, ఇంక. Duties, tolls, గుంకము. [Skt.] n. One who reclines, పండుకొనియుండువారు రంగశాయి he who dwells at Rangan; this is a name of the god at Srirangam close to Trichinopoly.

శాయిరు or సాయిరు śayiru. [H.] n. Transit duty, custom.

శారవ or శారవాయి śaraḍa. [Skt. another form of శరస్వతి. See on బ్రహ్మ.] n. An epithet of Sarasvati. శరస్వతి. శారవము śaradamu. [from శరత్తు.] adj. Produced in the autumn season, autumnal. శరత్తుతుసంబంధమైన. శారది or శారవము śaradi. n. A tree called Jussiaena repens. కస్తురిబిల్వము, ఏడాకులకటి. T. iii. 29.

శారి śari. [Skt.] n. A Myna, a bird akin to the starlings. గోరునంక. మై నాపిట్ట. A piece or man at draughts, సాగలాలకాయ. జోడపునార. An elephant's housings. హస్తీఫల్యాణము. ఏనుగుమొదకంబళ్లు, చోడోలు. శారిక śarika. n. A Myna. గోరునంకపిట్ట. శారిఫలము śari-phalamu. n. A chequered cloth or table for playing draughts, సాగలాలసారి. జోడమాడెడుపలక, శైలిపలక.

శారీరము śarivamu. [Skt. from శరీరము.] adj. Belonging to or produced from the body, corporeal, దేహసంబంధమైన, దేహములోపుట్టిన. "భిక్షాకదంబకంబుననక్షయశారీరంపన్నీయండునుదినముకా, లక్షించివేల్పగల్గిన సాక్షాదీశ్వరుడుగాడెనన్యాసిన్యూ." Vish. iv. 183. A sweet tone, a modulated sound, melody. మంచికంఠము. కంఠశ్రవణము. మంచికారముగలవారు a sweet voiced man. దానికారీరము బాగానున్నది her tones are fine, her voice is sweet. శారీరకము śarirakamu. adj. Corporeal, relating to what is bodily. దేహసంబంధమైన.

శార్కరిలము śarkarilamu. [Skt. from శర్కర.] n. A gravelly soil. మొరపయిసుకగల నేల. "సింహాభాంకురచ్చిన్నవారణకుంధంబెనెత్తుకృష్ణశార్కరిలము." R. ii. 24.

శార్కము śarngamu. [Skt. from శృంగము.] n. The name of the bow borne by Vishnu. విష్ణుచాపము. An arrow. విష్ణు. శార్కీ śarngi. n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శార్దూలము śardūlamu. [Skt.] n. A tiger. పులి. adj. (In Composition,) excellent, శ్రేష్ఠము. శార్దూలవిక్రీడితము śardūlavikrīditamu. n. The name of a certain metre in prosody.

శార్వరి śarvari. [Skt.] n. Night. రాత్రి. The name of a Telugu year. శార్వరము śarvaramu. n. Thick darkness, కటికకటి. adj. Killing. చంపుకట్టి.

శాల śalu. [Skt.] n. A house, edifice; a hall, room, place. గృహము, పథ, చాడి. ఆశ్వశాల a stable. ఆయుధశాల an arsenal, an armoury. ముద్రాక్షరిశాల a printing office. బంకశాల a mint. యాగశాల a place of sacrifice. See నాల. శాల n. An avenue or row of trees, a walk or promenade. దోవకు కొండుతెట్ల చాల్పుగా పెట్టి నెట్లు. తోలలో నడకమునుకు చాల్పుగాకట్టినది.

శాలి śali. [Skt.] n. Rice in the husk, paddy. వరిధాన్యము. An affix denoting "One possessed of." ధైర్యశాల a brave man. బలశాలి a strong man. పులకేశాలి he who is thrilled or in an ecstasy. శాలేయము śalēyamu. n. Land fit for producing a particular rice called Sali. రాజుపుణ్యధుపంధేభూమి. A sort of dill, or fennel, Anethum panmorium, Anethum sawna. Rox. పిన్నవదాపచెట్టు. శాల్యాపనము śalyādanamu. n. Food prepared from excellent rice.

శాలు or శాలువ śalu. [H.] n. A shawl.

శాలుకము or శాలుకము śalukamu. [Skt.] n. The root of the water lily. కలుకలుకము. A nutmeg. జోలకాయ.

శాలారము or సాలారము *salaramu*. [Skt.] n. A frog. కప్ప.

శాల్మలి *salмали*. [Skt.] n. The silk-cotton tree, which (like the Sallow) is proverbially big and worthless. బూరుగుచెట్టు. A mere braggart. Also, the name of an island. ఒక ద్వీపము.

శావము *shavamu*. [Skt. from శవము] adj. Relating to a dead body. పీనుగుసంబంధమైన. n. Imaginary pollution, proceeding from the death of a relation. శవసంబంధి ఆశోచము.

శావి *shavi*. [Ital. and Port. 'Chiavi.'] n. A key, తాళముచెవి.

శాశ్వతము *shasvatamu*. [Skt. from శశ్వత్.] adj. Eternal, permanent, perpetual, everlasting, నిరంతరమైన. నిర్దిష్టమైన. శాశ్వతకాలము permanent (lease). శాశ్వతుడు *shasvatudu*. n. The Eternal Being, God. విశ్వము.

శాసనము *shasanamu*. [Skt.] n. A command or order, ఆజ్ఞ. Punishment. శిక్షించుట. శిక్ష. An edict, act or command, a charter or royal grant of land, or of villages, &c., usually inscribed on stone or copper. A writing; an inscription, a deed, a contract. Government rule. భూమ్యాధిపానాధిపత్యము. రాజు తాను దానము చేసిన భూమ్యధిపతులకై వ్రాసివచ్చిన కొలు, అధికారము, రాజ్యపాలనము. Science, శాస్త్రము. శిలాశాసనము a charter inscribed on stone. తామ్రశాసనము a grant or charter inscribed on a copper plate. మరణశాసనము a will. దానశాసనము a deed of gift. "ధారద్రతిమైన తామ్రపువలకలులావు ఘోరమునలంకణిని ముడియమీద రాజము ద్రుమమరియుండెదదిగోశాసనంబు." Vēma. 1217. "మియట్టిపుణ్యాక్షుల శాసనంబెరుగ నేరమింజేసి." Padma. iii. 58. క్రూరశాసనము a tyrannical government. శాసనకుడు or శాసకుడు *shasani-kudu*. n. A governor or commander. ఏలేనాడు. శాసనీయుడు or శాసనము

shasantiyamu. adj. Fit to be punished, punishable. నిరహాస్యము, తాడనీయుడు. శాసనకుడు *shasanudu*. n. A ruler, or commander, ఏలువాడు. ఉగ్రశాసనకుడు a tyrant. M. III. ii. 43. శాసించు *shasintsu*. v. a. To command, ఆజ్ఞాపించు. To punish, శిక్షించు. శాసితము *shasitam*. adj. Ordered. ఆజ్ఞాపించబడిన. Governed, ruled, ఏలబడ్డ. శాసితుడు *shasitudu*. n. One who is ordered. "నీవనయము శాసితుడవయియున్నాడ పాపపుణ్యములచే." BRY. iii. 757. శాస్త్ర *shasta*. n. A ruler, governor, one who disciplines, controls or punishes. దేశాధిపతి. శాసించువాడు. శిక్షించువాడు. శాస్త్ర *shasti*. n. Punishment, chastisement, correction. శిక్ష, దండన. "నీవనయంబెక్కిడియమ్మ గుర్చి యికినీకా శాస్త్రముంబు జేసిన నా తానము నా ఘమంచు." N. vii. 355. శాస్త్రము *shastramu*. n. A science, art, law. వియమగ్రంథము. తర్కశాస్త్రము the science of Logic. న్యాయశాస్త్రము the science of grammar. వైద్యశాస్త్రము the science of medicine. జ్యోతిషశాస్త్రము the science of Astronomy. వేదాంతశాస్త్రము the science of Theology. ధర్మశాస్త్రము the science of law, a system, or code of ordinances, a code of laws, jurisprudence. శిల్పశాస్త్రము the science of Architecture. అలంకారశాస్త్రము Rhetoric. నాపశాస్త్రము the science of cookery. నీతిశాస్త్రము the science of morals. గణితశాస్త్రము the science of Arithmetic. దోహదశాస్త్రము the science of Agriculture. యోగశాస్త్రము the Yoga Philosophy. ఆయుధశాస్త్రము the science of war, or weapons. శాస్త్రీ *shastri*. n. A man of science, a learned man, one skilled in the arts. A title, like "Doctor," assumed by learned Smarta Brahmins. శాస్త్రము తెలిసినవాడు, పండితుడు. The respectful plural is శాస్త్రులు or శాస్త్రుల వారు. శాస్త్రునియు *shastriyam*. adj. Of or belonging to a science, scientific. శాస్త్ర

సంబంధమైన, శాస్త్రసంబంధమైన. శాస్త్రీయుడు శాస్త్రాదేశితము a prescribed form. శాస్త్రీయమైన శాస్త్రము a scientific phrase. శాస్త్రీకృతము *shastri-krutam*. adj. Declared or commanded in the Laws or Codes. Proper, legal, in accordance with scientific usage. శాస్త్రవిహితమైన.

శి

శింజ *sinja*. [Skt.] n. The twang of a bow, వింజివారమ్రాత. A tinkle, tinkling sound, jingling, అంజమ్రాత, శింజానము *sinja-namu*. n. Tinkling, jingling. సామ్యులధ్వని. "మంజుల శింజానముంబిరరవము." DRA. page 244. శింజితము *sinji-tamu*. n. Ringing, tinkling. భూషణములమ్రాత. శింజిని *sinjini*. n. A bow-string. వింటినారి. A leg ornament, కాలి అండ.

శింబ or సింబ *simba*. [Skt.] n. A legume, a pod. చెసలపాట్టు మొదలైనది.

శింశప or శింశపము *simsapa*. [Skt.] n. A tree called *Dalbergia sissoo*. అశోకపుత్తము, ఇరుగుడుచెట్టు.

శింశుమారము *simsu-maramu*. [Skt.] n. A crocodile, మొసలి. A whale, పిడక మొసలి. The zodiac, మార్గచంద్రాదులు తిరనేపక్రము. "అనయంబు శింశు మారాకృతినున్న జ్యోతిషకృతమును తదధిపితార్కచంద్రాదులును." Vish. iii. 269. "నీలూగము శింశుమార మొగ యుగాలంబు వేవామనా." A. iv. 29. "శింశు మారచక్రవికాసితంబై మేరువునుం బురడించు తప్పిరంబును." H. iv. 31. "క్రకచుండను దారుణశింశుమారమన్వేసించుడు." P. iv. 30. టి. శింశుమారము, మొసలి.

శికస్తు *sikastu*. [H.] adj. Broken, ruined. శిఖలమైన.

శికా or శిఖా *sika*. [H. from Skt. శిఖ.] n. A seal. ముద్రశిఖాకంఠము a ring with a seal, a signet ring.

శిక్యము *sikyamu*. [Skt.] n. The string or loop, suspended from either end of a pole or yoke to receive the burden, the string or loop suspended from the ceiling of a house to hang things on. చిక్కము, కావడి ఉట్టి. పాలకుండలు మొదలైనవి పెట్టెఉట్టి.

శిక్ష *siksha*. [Skt.] n. Punishment, correction, chastisement, discipline, శాసనము, శిక్షించుట. Instruction, teaching, అధ్యాపనము. విద్యభ్యాసము. One of the Vedāngas which deals with the art of pronunciation. శిక్షించు or శిక్షించేయు *sikshintsu*. v. a. To punish, chastise. To drill, teach, instruct, శాసించు. అధ్యాపనము చేయు. అధ్యాపనముచేయు. శిక్షితుడు *sikshitudu*. n. One who is taught, drilled, instructed, trained, or punished. అభ్యస్తుడు, శాసితుడు, శిక్షించబడినవాడు. A skilful man, నేర్పరు.

శిఖా *sikha*. [Skt.] n. The point, top, tip, summit, కొన. A crest, ఘోట్టు, సిగ. A peacock's crest, నెమలిఘోట్టు. A lock of hair left on the crown of the head at tonsure. ఘోట్టు. A flame, అగ్ని బావుల. అందిలే శిఖ అందికుంటే కాళ్ళు పట్టుకొనేవాడు if it suits he is at the top; if it does not he falls at one's feet: a proverb regarding a timeserver, a beggar on horseback. శిఖించుము or శిఖించకము *sikhandamu*. n. The tail of a peacock. మయూరివాలము, నెమలిపురి. Locks left on the crown or the sides of the head at tonsure, చూడము, పిల్లఘోట్టు. కాకపత్తము. శిఖిండి *sikhandi*. n. A peacock, నెమలి. A peacock's tail, నెమలిపురి. An arrow, బాణము. A cock, కోడిపుంజు. The name of the son of Drupada, who being at first a female, the daughter of Drupada, was (by force of tapas) metamorphosed into a man, like Iphis, in Ovid. Commonly, a hermaphrodite. ద్రుపదరాజు కొడుకు, అడవిగాక మగవాడుగాక యిద్దరిగా నుండేమనిషి. A sort of Boa, commonly called పెండుతెలుపాము a thick snake:

(hence) a stubborn person, a pertinacious wretch. మొండి, మూర్ఖుడు. శిఖం దీకమా *sikhandi-kamu*. n. A peacock, నెమలి. A cock, కుక్కటము. A certain plant called *Abrus precatorius*. నల్లగురు వెండ. శిఖరమా *sikharamu*. n. The point, top, tip, peak, summit. వృక్షగ్రము, పర్వతశృంగము, కొన. శిఖు *sikhari*. n. A mountain. పర్వతము. A tree, వృక్షము. శిఖ రిణి *sikharini*. n. A mixture of plantains or melons in curds with sugar and spices. పెరుగులో అనేకద్రవ్యములుకూర్చి చేసినది. The name of a certain melodious metre, పుస్తభేదము. శిఖరిహస్తమా *sikhari-hastamu*. n. An attitude in dancing. అభినయభేదము. శిఖామణి *sikha-mani*. n. The gem of a diadem, the crest, the principal jewel, నూదామణి. (As an affix,) the noblest, finest, grandest. వృషశిఖామణి the noblest of kings, the most glorious prince. శిఖావంతుడు *sikha-vantudu*. n. A name of fire, అగ్ని. శిఖావలము *sikha-valamu*. n. A peacock. నెమలి. శిఖ *sikhi*. n. Fire, అగ్ని. A peacock, నెమలి. A cock, కోడి.

శిగువు *sigruvu*. [Skt.] n. A tree called *Hyperanthera morunga*. మునగ చెట్టు.

శితము. *sitamu*. [Skt.] adj. Sharpened, whetted. వాడియైన. Thin, weak, feeble, దుర్బలమైన, బక్కయైన.

శితి *siti*. [Skt.] adj. White. తెల్లని. Black, నల్లని. శితికంఠుడు *siti-kanthudu*. n. Lit. the Black-throated one; an epithet of Siva, శివుడు.

శిథిలము *sithilamu*. [Skt.] adj. Slack, loose, flaccid, lux, relaxed, inactive, inert, inattentive, decayed. దృఢముకాని, సడలిన, పడులైన, మందమైన, జడమైన. శిథిలి *sithili*. n. A white ant. పచ్చి, చెడ.

శిపివృద్ధుడు *sipi-vishitudu*. [Skt.] n. A bald-headed man, బట్టరలవాడు; an epithet

applied to Siva, and Vishnu, శివుడు, విష్ణువు.

శిఫ *sipha*. [Skt.] n. A sucker or root growing down from the branches, ఊడ. A branch, కొమ్మ.

శివిక or శివిక *sibika*. [Skt.] n. A litter, or palanquin. పల్లకి.

శివిరమా *sibirumu*. [Skt.] n. A camp, an encampment, దండువిడిసినస్థలము.

శిర *sira*. [Skt.] n. Any tubular vessel of the body, a nerve, a vein, a tendon, an intestine, ధమని, నరము, ఈనె. శిరము, శిరస్సు or శిరసు *siramu*. n. The head, top. రు. శిరసావహించు *sirasa-rahintu*. v. a. To place on the head; to acknowledge the receipt of (orders, &c). అజ్ఞానశిర సావహించి in submission to your command, obediently, submissively. శిరస్రము or శిరస్రాణము *sirast-ramu*. n. A helmet, ఇనుపనొలసులతో కట్టినకుక్కాయి. ముకుటము, బాబుడికము. శిరోగృహమా *sirō-grihamu*. n. A turret, an upper room. చంద్రికాల. శిరోజమా or శిరోరుహమా *sirō-jamu*. n. An hair on the head. రులపెంట్లక. శిరోధి *sirōdhi*. n. The neck, వెడ. శిరోభారము a headache. శిరోమణి *sirō-mani*. n. A gem worn in the crest or on the head. చూదామణి.

శిరస్తావారుడు *sirasta-darudu*. [H.] n. The manager of a Revenue office or of a Civil Court; a Sheristadar.

శిరా or సిరా *sira*. [H.] n. Indian ink, ink.

శిరీషము *sirishamu* [Skt.] n. A kind of tree, *Acacia sirisa*. డిరిసెము.

శిల *sila*. [Skt.] n. A stone. పాషాణము, రాయి. The stone or plank of wood placed at the threshold of a house, గడపకింది ప్రాక్కడుకచ్చి. శిలామయము built of stone. శిలాతురమా *sil-aksharamu*. n. Engraving, writing

on a rock. (Metaphorically,) an irrevocable promise. రాతిపైనకెక్కిన అక్షరము. One verse says నిలువెల్ల అమృతపానము. పలు కల్లశిలాతురములు. శిలాజతువు or సిలాదిత్తు *sila-jatuvu*. n. Bitumen; red chalk. పర్వతధాతుభేదము. శిలాపుష్పము *sila-pushpanu*. n. Storax or benzoin. గుడ్డిలము. సాంబ్రాణి. శిలారసము *sila-rasamu*. n. A tree called *Altingia excelsa* (Watts). శిలోచ్చయము *sil-ochchayanu*. n. A mountain. పర్వతము. శిలోవ్యాసనమా *sil-ōvāsānamu*. n. A funeral rite, in which a man's ghost is invoked to sit down on a particular stone and తిలోదకములు and వాసోదకములు are offered to it for nine days: on the tenth day they remove it by the rite of expulsion (ఉద్యాసనము), చెచ్చినపకోవాడు పాషాణముపై ఎత్తడము నేకర్తము.

శిలమా or సీలమా *silamu*. [Skt.] n. Gleaning, grain gleaned. పంటలు ఏకణాని తీవించుట.

శిలీంధ్రము *silindhramu*. [Skt.] n. The flower of the plantain tree అరిటిపువ్వు. A mushroom, toadstool, fungus, కుక్కనోడుగు.

శిలముఖము *silī-mukhamu*. [Skt.] n. A bee; an arrow. అరి, కుప్పెది, బాణము.

శిల్పము *silpamu*. [Skt.] n. An art, any manual or mechanical art. చిత్రశుభ్రవ్రాయడము మొదలైనవి. శిల్పి or శిల్పకారుడు *silpi*. n. An artist, artisan, artificer, mechanic, handicraftsman. పనివాడు. A painter, ముచ్చి. A carpenter, నెట్లం. A weaver, సారవాడు. (Usually) a stone-cutter, a sculptor, కానవాడు. శిల్పిశాస్త్రము *silpi-shāstramu*. n. A mechanical science; the science of Architecture. చిత్రాదికర్మలను గురించినవిధానము.

శివ *siva*. [Skt.] n. A juckal. కక్క. శివ or శివాణి n. An epithet of Durga, the wife of Siva. పార్వతి. శివ or శివుడు *shivah*. n. The

god Siva, the third member of the Hindu Triad. రుద్రుడు. శివంకమాడు or శివతారి *shivankarudu*. n. One who confers happiness or fortune. క్షేమకరుడు. శుభకరుడు. శివ బ్రాహ్మణుడు *shivabrahmarudu*. n. A Brahmin of the Siva creed, a Saivite Brahmin, తింకదారి. శివమతము or శైవము *shivamatamu*. n. The Saivite sect or religion. శివము *shivamu*. n. Welfare, happiness, prosperity. శుభము, సుఖము, మాంబల్యము. Inspiration by the deity or by an evil spirit; spossession by a demon, అవేశము. కమాడు or శివలాడు to play pranks as if possessed by an evil spirit. శివముపుట్టించు *shivamuputtintsu*. v. a. To spur on, instigate, incite. పుంకొలుపు, పుల్లలుపెట్టు. శివరాత్రి *shivaratri*. n. A festival in honor of Siva held on the fourteenth day of the waning moon in the month of Māgha as sacred to Siva. మాఘమాసకృష్ణపక్ష చతుర్దశివాడు ఎచ్చే విసంబంధమైన ఉపనానాదిసము. శివలింగము *shivalingamu*. n. The phallus worshipped as the emblem of Siva. శివుణ్ణి పూజచేసేమూర్తి. శివలోకము *shivālokanu*. n. The abode of Siva. రుద్రుడు ఉండు స్థానము. శివలోక ప్రాప్తయై, తేక, శివలోకిముఖ పొంది they died; (this is a Saivite phrase.) శివవేత్రి *shivavetri*. n. Demoniac fury. అవేశముచేరివచ్చినపిచ్చి. " ముదిలవేత్రియై ముదిమదిలప్పినది కోపముననాడి ఏవెదియగుకచే కొనిముల్లుడు ర." Vajjaiani. iv. 15. శివ శివ *shiv-siva*. interj. O lord O lord! P. i. 517. శివశక్తి *shivashakti*. n. A holy nun, a female mendicant. ఒక మహాదాసురాల. శివాలయము *shivālayamu*. n. A temple of Siva. శివునిగుడి.

శివాయి or సివాయ *shivayi*. [H.] adv. Except, extra, separately, besides, నిప్ప.

శిశిరము *shishiramu*. [Skt.] adj. Cold, frigid, chilly, freezing. చేల్లని. n. Dew, frost, నీరసము, వాము. The dewy season, the

cold season, winter, మానుష్యామాసములు.

శిశిరకరుడు *sisira-karuḍu*. [Skt.] n. The moon. చంద్రుడు. శిశిరాచారము *sisira-ōpa-charamu*. n. Cooling, refrigeration, soothing, refreshment. శైత్యోపచారము.

శిశువు *sisavu*. [Skt.] n. An infant, babe, baby, a child, the young of any animal, a calf, foal, pup, &c. బిడ్డ, పిల్ల, కాబకము, వెల్చము. శిశుబాలవుద్ధులు babes, children, and old people; this usually means Men, women, and children, i. e., every body. "వీచేచియింపకున్న శిశువేదన గ్రమ్మరశేలవో పుడుకా." URT. x. 63. శిశుత్వము *sisutvam*. n. Infancy, childhood, boyhood, pupilage. బాల్యము.

శిష్టము *sishtamu*. [Skt.] adj. Disciplined, trained. శిక్షింపబడిన, ఆజ్ఞాపింపబడిన. Obedient, docile, విధేయతగల, కాంతమైన. ముఖ్యుని. Principal, eminent, ప్రధానమైన. "సృష్టిబుట్టినయట్టి శిష్టతవులకు." L. i. 45. శిష్టాచారము *sisht-acharamu*. n. A rule, an established line of conduct. తెలిసిన పెద్దలనడవడి, సాధువ్యవహారము. శిష్టి *sishti*. n. An order, command. ఆజ్ఞ. శిష్టుడు *sishtuḍu*. n. One who follows traditional custom; a pious, holy, righteous, good or honest man. సాధువు, సద్వ్యవహారింతుడు, సదాచారింపబడుచు, సజ్జనుడు. One who is commanded, ఆజ్ఞాపింపబడినవాడు.

శిష్యుడు *sishyudu*. [Skt.] n. A disciple, pupil, scholar. విద్యాభ్యాసముచేయువాడు. శిష్యాదానము the fees given to a spiritual guide. శుభశిష్యావ్యాయము the proper behaviour of a disciple towards his master, docility. ఆయనకు శిష్యసంపత్తికలదు he has many followers. శిష్యసంచారము a tour among one's pupils, a journey through the villages where one's disciples live.

శిస్తు or సిస్తు *sistu*. [H.] n. A land tax, assessment, పన్ను.

శిష్టానాళ *sisstala*. [H.] adj. Triennial.

శ్రీ సి

శీకరము *st-karamu*. [Skt.] n. A drop of water, a sprinkle, thin rain. అంబుకణము, తుంపర.

శీకు *siku*. [Eng. 'sick.'] adj. Sick. n. Sickness. అతడు కికులావన్నాడు he is unwell.

శీఘ్రము *sighramu*. [Skt.] n. Speed, quickness. వేగము, త్వర. adj. Quick, speedy, rapid, swift. వేగముగల, త్వరగల. శీఘ్రముగా *sighramu-ga*. adv. Rapidly, quickly, hastily, త్వరగా, వేగముగా. శీఘ్రతరము *sighra-taramu*. adj. More rapid, quicker. ఎక్కిరిల్వగల.

శీతము *sitamu*. [Skt.] adj. Cold, chilly, frigid. చల్లని. n. Coldness, chilliness. చల్లన. శీతకరుడు or శీతాంశుడు *sita-karuḍu*. n. The moon. చంద్రుడు. శీతజ్వరము *sita-jvaramu*. n. Ague, fever accompanied by shivering. శీతదుష్కీ *sita-dukti*. n. Ploughing a field in winter against sowing next spring, ఎండకాలములో విరిడమునకై వానకాలములో దున్నియుంచడము. శీతనగము *sita-nagamu*. n. The cold mountain, i. e., the Himalaya. శీతభేది *sita-bhēdi*. n. A slimy diarrhoea or dysentery. శీతలము *sitalamu*. n. Coldness, cold, coolness, chilliness, frigidity. చలన, శైత్యము. adj. Cold, చల్లని.

శీఘ్రపు *sidhuru*. [Skt.] n. Nectar; the juice of flowers; spirit distilled from molasses. ఆమృతము. మకరందము, మద్యము.

శీర్షము *sirnamu*. [Skt.] adj. Thin, slender, emaciated, lean; dry, withered, decayed. కృశమైన, ఊనిమైన, శుష్కమైన.

శీర్షము *sirshamu*. [Skt.] n. The head. శిరస్సు, తల. శీర్షకము *sirshakamu*. n. A helmet. శిరస్ట్రాణము, ఇనుపగొలుసులతో కట్టినకుర్చాయి.

శీలనము *silanamu*. [Skt.] n. An examination, పరీక్ష.

శీలము *silamu*. [Skt.] n. Nature, disposition, character; good conduct or disposition, good character; purity. స్వభావము, సద్వృత్తము, పవిత్రచరిత్రము, ఆచారము. శీలత or శీలత్వము *silata*. n. Disposition, quality, గుణము. భయశీలత timidity. శీలవంతుడు or శీలసంపన్నుడు *silavantuḍu*. n. A man of good conduct or disposition. సదాచారిపరుడు. శీలించు *silintsu*. v a. To accustom, to practise, వాడుకపరుచు. To examine, పరీక్షించు శీలము *siludu*. n. (In composition,) one who is possessed of, or endowed with, he who practises or is versed in. స్వభావముగలవాడు. భయశీలుడు a timid man.

శు సు

శుంత or శుంకుడు *suntha*. [Skt.] n. A blockhead. మాఱుడు. వాడు చచ్చుకుండు he is extremely stupid.

శుంతి *sunthi*. [Skt.] n. Dried ginger. సొంటి. ఉడకవేసి యొండవెట్టి అల్లపుకొమ్మ.

శుండ *sunda*. [Skt.] n. An elephant's trunk or proboscis. ఏనుగు తొండము. శుండాలుడు *sundalamu*. n. An elephant. ఏనుగు

శుంభత్ *sumbat*. [Skt.] adj. Shining, splendid. ప్రకాశించే.

శుకము *sukamu*. [Skt.] n. A parrot. చింక. శుకవాసము *suka-nasamu*. n. A tree, *Bignonia indica* or *Sesbania grandiflora*, తెల్లఅగినె. దుండగము. శుకవాహుడు *sukavahuḍu*. n. Lit. he whose steed is a parrot, an epithet of Manmadha.

శుక్కు *shukku*. [Skt.] n. Sorrow, grief, distress, regret. మనోనొప్పి. శోకము, వాన.

శుక్తము *suktamu*. [Skt.] adj. Pure, clean, bright.

శుక్తి *sukti*. [Skt.] n. A pearl oyster. మత్తెపుచిప్ప. Any shell. కల్ల. శుక్తిజము *suktijamu*. n. A pearl. మత్తెము. శుక్తనంతము the name of a hill.

శుక్రుడు *sukruḍu*. [Skt.] n. The planet Venus or its one-eyed regent who was the Guru of the Asuras, శైత్యగురువు. శుక్రవారము *sukra-caramu*. n. Friday. భృగువాసము. శుక్రశిష్యుడు *sukra-sishyudu*. n. An Asura, అసురుడు.

శుక్ల *suklu*. [Skt.] n. The name of a Hindu year.

శుక్లము *suklamu*. [Skt.] adj. White. తెల్లని. n. Whiteness, తెలుపు. Semen, తరిమ్మ. శుక్లవర్ణము Spermatorrhoea. శుక్లవర్ణము *sukla-ranamu*. n. White colour, శ్వేతవర్ణము. శుక్లపక్షము *sukla pakshamu*. n. The fortnight of the moon's increase. చంద్రస్పృశికాలము.

శుచి *suchi*. [Skt.] adj. White, pure, purified, cleansed, clean; pious, తెల్లని, పరిశుద్ధమైన, నిర్మలమైన. n. Whiteness. తెలుపు. Purity, purification. పవిత్రుల. శుచికరము *suchi-karamu*. adj. Cleansing, purifying, పవిత్రముచేసే. శుచియ్యుడు *suchir-bludu*. n. He who is purified, or free from impurity, పంశుడు.

శుద్ధము *suddhamu*. [Skt.] adj. White; తెల్లని. Pure, clean, stainless, పవిత్రమైన, నిర్మలమైన. Umixed, unadulterated; entire, complete. Total, downright, absolute, mere. పరిష్కృతమైన. శుద్ధసంస్కృతము pure Sanskrit. శుద్ధపత్రము a faultless or true copy. శుద్ధఅబద్ధము an utter falsehood. శుద్ధలాభి a perfect miser. In music it means devoid of variations: as శుద్ధకాంభోజి the melody or theme of the Kāmbōdi air. శుద్ధక్రయము absolute sale. శుద్ధక్రయకావసము a written instrument of absolute sale. n. Whiteness, తెలుపు. The bright lunar fortnight. శుద్ధపంచమి the fifth day of the bright lunar fortnight. శుద్ధముగా *suddhamu-ga*. adv. Wholly, entirely, completely, utterly. మాత్రము, యానన్తము. శుద్ధాం

శుభము *suddh-antamu.* n. A harem or seraglio; the private or women's apartments in a palace. అంతువురము. The king's wife or concubine. అంతువురస్త్రీ. శుద్ధి *sud-dhi.* n. Purity, cleanness, purification, పవిత్రత. నిర్దలత్యము. వాక్కుద్ధి purity of speech. వ్యస్తశుద్ధి successful practice, as that of a skilful physician. ఆత్మశుద్ధి or భావశుద్ధి spiritual purity, cleanness of heart. చింతిమలలు తెప్పించి అతనికి జీవాశుద్ధి చేయించినారు they got a cane and purified his body, i. e., gave him a thrashing. శుద్ధీకరణపు *suddhi-karimpu.* n. Cleansing, correction, emendation. పవిత్రకరణము. శుద్ధుడు *sud-dhudu.* n. A pure or holy man.

శుభకము *sunakamu.* [Skt.] n. A dog. కుక్క. శుభకముద్రవేయు to braud one with the figure of a dog. శుభి *sunis.* n. A bitch, ఆడకుక్క.

శుభము *subhamu.* [Skt.] adj. Good, happy, lucky, blessed, fortunate, మంగళకరమైన, కళ్యాణమైన. n. Good fortune, welfare, any auspicious ceremony. మంగళము, మంగళమైనకార్యము. శుభకార్యము or శుభప్రయోజనము a happy or auspicious affair, a happy occasion or festival. శుభనూచన a favourable omen. శుభవార్త good news. శుభమున్ను let it prosper. శుభాశుభములు good and evil. శుభకృత్తు *subha-kritlu.* n. The name of a Telugu year. శుభరేఖ *subha-rékha.* n. A letter containing happy news of a wedding.

శుభ్రము *subhramu.* [Skt.] adj. White, fair, bright, shining, pure, clean. తెల్లని, ప్రకాశముగల, పవిత్రమైన. n. Whiteness, purity, cleanliness. శ్వేతవర్ణము, పవిత్రత. శుభ్రముచేయు *subhramu-cheyu.* v. a. To clean, purify, పవిత్రముచేయు శుభ్రాంశువు *subhr-amshuvu.* n. The moon. చంద్రుడు.

శుల్కము *sulkamu.* [Skt.] n. A toll, duty, impost, సుకము. The present bestowed

on a bride by her husband. Purchase money given to a bride's parents. Earnest money. ఓరి. ఉంకువ. వివ్యాకుల్కము a wager or stake for the victor in an argument.

శుశ్రూష *susrusha.* [Skt.] n. Service, serving. సేవ.

శుష్కము *sushkamu.* [Skt.] adj. Dry, dried. ఎండిన. Mere, groundless, causeless, unprofitable. వట్టి. కేవలము. శుష్కమున్ను dry bread. శుష్కపచారములు empty flattery, mere compliments. శుష్కదండ్రుడు one who is utterly poor, a mere beggar. శుష్కవైము groundless enmity, mere spite. శుష్కశోధనము mere weeping. శుష్కపవనము entire fasting. శుష్కీంచు *sushkintsu.* v. n. To become dry, lean or poor. ఎండిపోవు.

శూ సు

శూకము *shukamu.* [Skt.] n. The awn or beard of barley, rice, &c. నరిముల్లు. An insect's bristle or sting. A scorpion's sting. తేలుకొండి. శూకకీటము *shuka-kilamu.* n. A scorpion, వల్లతేలు. శూకజంబుక *shuka-jambuka.* n. A thorny plant, called *guilandina bonducella*, యుక్కాపి, గచ్చెట్ల. శూకధాన్యము *shuka-dhanyamu.* n. Awned or bearded grain. యవనోపామాదులు.

శూద్ర *shudra.* [Skt.] adj. Belonging to the Sudra caste. నాలుగవజాతివారి సంబంధమైన. శూద్రకూత or శూద్రమాట a low word, a vulgar phrase. శూద్రదేవత a rustic god or deity, as Potarazu or Poleramma. శూద్రగ్రంథము a poem written in a mean style, an illiterate book. శూద్రత or శూద్రత్వము *shudrata.* n. The condition of a Sudra. శూద్రుడు *shudrudu.* n. A man of the fourth caste, a Sudra. శూద్రురాలు *shudru-ralu.* n. A woman of the Sudra caste. నాలుగవజాతిస్త్రీ.

శూన్యము *shunyamu.* [Skt.] adj. Empty, void, blank, lonely, deserted destitute of, క్షమైన, ఉత్త, నిర్జనమైన, రహితమైన. పాడు. శూన్యహస్తమై empty handed. శూన్యవిహినము a lonely wilderness. n. A dot, spot, cipher. Vacuum; nothing. కున్న, పూజ్యము, లేమి. Witchcraft, sorcery. పంపు. శూన్యముపెట్టు to injure or kill by sorcery, పంపుచేయు. పిల్లిశూన్యము the black art. శూన్యకత్తె *shunya-katte.* n. A sorceress or witch, పంపుచేస్త్రీ. శూన్యగాడు *shunya-gadu.* n. A sorcerer, a wizard, an enchanter, పంపుచేసేవాడు. శూన్యపుటామ్మ *shunya-pu-bomma.* n. An effigy. శూన్యవాదము *shunya-vadamu.* n. Atheism. శూన్యవాది *shunya-vadi.* n. An atheist. నాస్తికుడు. శూన్యుడు *shunyudu.* n. (In composition,) one destitute of, విహీనుడు. నాడు జ్ఞానశూన్యకు he has no wisdom వివేకశూన్యకు one who has no wit or genius.

శూర *shura.* [Skt.] adj. Pertaining to a hero. శూరత్వము or శూరత *shuratvam.* n. Heroism, courage, bravery, valour. ఆంధశూరత్వము enthusiasm at the outset. శూరుడు *shurudu.* n. A hero or champion. రణసాహసముగలవాడు. వీరుడు. ఆంధశూరుడు he who is vigorous only at starting.

శూర్పణఖ *shurpanakha.* [Skt.] n. The name of a female demon. ఒక రాక్షసి, చుప్పనాక.

శూర్పము *shurpamu.* [Skt.] n. A winnowing basket. చేట.

శూల or **శూలము** *shula.* [Skt.] n. A darting or throbbing pain, a racking pain, a twitch, నొప్పి, పోటు. పక్కశూల a stitch in the side. కడుపుశూల the colic. హృదయశూల pain or distress of mind. శ్రవణశూల inauspiciousness. శూలము *shulam.* n. A sharp pointed weapon, a lance, pike, or dart; an iron pin or spit; a stake for impaling. A trident. సలాక.

శూలు, త్రిశూలము. "శూలపుష్కరికే వ్యా యము." A. iv 285. "శూలం ద్వైపాది గూర్చుండి." Pal. 374. శూలపాణి or శూలధరుడు *shula-pani.* n. Lit. one who bears the trident: an epithet of, Siva, శివుడు. శూలవాన్యధి *shula-vyadhi.* n. Piercing pain in the side, కడుపునొప్పి. శూలాకృతము or శూల్యము *shula-kritamu.* adj. Roasted on a spit. ఇసుప సూరకాయకు శ్రుచ్చి పక్వముచేసి. శూలి *shuli.* n. One who bears a trident; an epithet of Siva, రుద్రుడు.

శృ శ్రీ

శృంఖలము *shrinkhalamu.* [Skt.] n. A chain or fetter, especially for an elephant; a chain of silver worn as a man's girdle or zone. సంచల. ఏనుగుపంచల, మగవారిమెలమలు. శృంఖలి *shrinkhali.* n. A certain shrub. కోకిలాము, గొలిమిడిరుట్టు.

శృంగము *shringamu.* [Skt.] n. A horn, a trumpet. పశుబాణికొమ్మ, బూర. A peak, the summit of a mountain. కొండకొమ్మ, పర్వత శిఖరము. శృంఖలంబుచేయు to crush one's pride. శృంగి *shringi.* n. A horned animal. కొమ్మలగలబంతువు. శృంగిణి *shringini.* n. A cow. పశువు.

శృంగవేరము *shringa-beramu.* [Skt.] n. Ginger. అల్లము

శృంగాటకము *shringatakamu.* [Skt.] n. A place where four roads meet. నాలుగు ప్రాంతముకలిసినచో. An aquatic plant called *Trapa bipinosa*, పరికొండ.

శృంగారము *shringaramu.* [Skt.] adj. Beautiful, handsome. అందమైన. n. Ornament, decoration, beauty. Passion, love. అలంకారము, అందము. లోన విచారము కైటశృంగారము inside foul, outside fair. శృంగారభావము love, amorousness. శృంగారకావ్యము *shringara-kavyamu.* n. Polite

literature, a romance or novel in verse. శృంగారపురుషుడు or శృంగారి *śringara-purushudu*. n. A gallant, a beau, a handsome man. శృంగారవతి *śringara-vati*. n. A fine or beautiful lady, a belle. శృంగారవనము *śringara-vaṇamu*. n. A park, a pleasure garden. ఉద్భాసనము శృంగారిండు *śringarintsu*. v. a. To adorn, decorate. అలంకరించు. ఆ సంగతిని జాంచుము శృంగారించి చెప్పినాడు he told the story with some decorations or improvements.

శృంగి See under శృంగము.

శ్రీ సె

శ్రీము or నెమ్మ *semme*. [H.] n. A candlestick, a lampstand, దీపస్థంభము.

శ్రీ సే

శ్రీఖరము *śekharamu*. [Skt.] n. A chaplet for the head. సిగడండ, బాసికడండ. శిఖరముడు గట్టిగా కట్టిన పూలండ. చంద్రశ్రీఖరుడు he who is crowned with a crescent, i. e., Siva. శ్రీఖరముగ *śekharam-gu*. v. n. To be prepared or ready. సిద్ధము. అది శ్రీఖరమైనది it is ready. శ్రీఖరము *śekharingtsu*. v. n. To acquire greatness, గొప్పవడు.

శ్రీఫలం or శ్రీఫాలిక *śēphali*. [Skt.] n. A flowering plant called *Nyctanthes arbor-tristis*. నల్లనాది.

శ్రీముషి *śēmushi*. [Skt.] n. Understanding, intellect. బుద్ధి, మతి.

శ్రీము or నేరు *seru*. [H.] n. A seer, a weight of eight palms or ten ounces, or about a quart in measure. ఎనిమిదిపలుములయెత్తు. కచ్చానేరు the same more definitely. చక్కనేరు the large seer which contains three ordinary *seera* or twenty-four *palms*. సనాశేరు one-fourth of a viss.

శ్రీపది or నేపది *śēvadhī*. [Skt.] n. A treasury, నిధి.

శ్రీషము *śēshamu*. [Skt.] n. The rest, residue, remainder, remnant, what is left, omitted or rejected, మిగులు. పితృశ్రీషము the remains of a funeral offering. శ్రీషభోజనము eating the leavings of a dinner. అగ్నిశ్రీషము, రోగశ్రీషము, ఋణశ్రీషము, శత్రుశ్రీషము the remnants of fire, of a disease, of a debt, and of a quarrel. శ్రీషకోపేనపూరయేత్ passion supplies the want of argument. శ్రీషపూరి చేయు to fill up a deficiency, to supply what is wanting. శ్రీషత or శ్రీషత్వము *śēshata*. n. Obsequiousness, submission. దాస్యము. “నిత్యశ్రీషతమశ్రీషకు.” T. pref. 3. శ్రీషభాగము *śēsha-bhāgamu*. n. The remaining part. మిగత. శ్రీషషష్ఠి *śēsha-shashti*. n. The grammatical phrase for యొక్క. “of.” It signifies the *superfluous form* because నాయిల్లు and నాయొక్కయిల్లు mean the same. శ్రీషించు *śēshintsu*. v. n. To remain as a balance, to be over and above, మిగులు. శ్రీషించిన *śēshinchina*. adj. Remaining, left over, మిగిలిన. శ్రీషించినామ్యు the remainder. శ్రీషించినవారు the rest of the people. శ్రీషులు *śēshulu*. n. plu. (In composition,) the rest, the remainder of the people, మిగిలినవారు. వారశ్రీషులు the survivors.

శ్రీషుడు or అది శ్రీషుడు *śēshudu*. [Skt.] n. The name of the great dragon, the king of serpents, వెయ్యిరాలసర్పము. అనంతుడు. శ్రీషవాహనము *śēsha-vāhanamu*. n. A serpent throne used for conveying the image of Vishnu. సర్పాకారముగానుండే వాహనము. శ్రీషశయనము *śēsha-sayanudu*. n. Lit. one who has Sesha for his bed; an epithet of Vishnu. శ్రీషాచలము or శ్రీషాచ్రీ *śēsha-achalamu*. n. A name of Tirupatī. తిరుపతికొండ.

శ్రీ సై

శ్రీశ్రీము *śrīśrīmu*. [Skt. from శ్రీ.] n. A new disciple. శ్రీశ్రీగా చదువనారంభించిన శిష్యుడు.

శ్రీశ్రీము *śrīśrīmu*. [Skt. from శీతము.] n. Cold, coldness, chilliness, a cold or catarrh. శీతము. జ్వలము. adj. Cold. శీతమైన. శ్రీశ్రీముచేయు to take or catch cold. శ్రీశ్రీపచారము cooling, refrigeration, the ceremony of offering rosewater, sandal paste, flowers, &c., to alleviate heat. పట్టిశ్రీశ్రీపచారములు empty civilities.

శ్రీశ్రీలము *śrīśrīlamu*. [Skt. from శిథిలము.] n. Slackness, looseness, flaccidity, dilapidation, ruin. శిథిలత, శిథిలత్వము, దౌర్బల్యము.

శ్రీనేనుడు *śrīnēnuḍu*. [Skt. from శని.] n. Lit. the son of Saturn. An epithet of Sātyaki, the younger brother of Krishna. కృష్ణనితమ్ముడైనసాత్యకి.

శ్రీలికుడు *śrīlikuḍu*. [Skt. from శిబి.] n. A palanquin bearer. పల్లకి మోయువాడు, బోయ, బెస్త. “పాండుగానందలంబులుపల్లకిలు, దక్షిణనాయిరమునేయుశ్రీలికులు.” KP. viii. 32.

శ్రీలము *śrīlamu*. [Skt. from శిల.] n. Amountain. పర్వతము. శ్రీలకన్య *śrīlaka-kanya*. n. Lit. the mountain-born virgin; an epithet of Parvati. పార్వతీదేవి. A. vi. 194. శ్రీలధన్వము *śrīladhanvudu*. n. Lit. one who has a mountain for his bow; an epithet of Siva. శ్రీబాటము *śrībatamu*. n. A lion. సింహము. శ్రీలేయుము *śrīlēyamu*. n. Rock-salt, రాతిఉప్పు.

శ్రీలూషము *śrīlūshamu*. [Skt.] n. The Bael or Bilva tree, *Ægle marmelos*, లిల్వము, మానేడుచెట్టు.

శ్రీలూషి *śrīlūshi*. [Skt.] n. An actress, a female performer. అటకత్తె. వేషకత్తె. “నాకువల్లభుండునటుడైతినిక్కంట, పెద్దనారి యట్టపిన్నవారు. గానపశులవిధముగాకయే శ్రీలూ

షికాదసంక.” M. iv. ii. 153. “రాత్రిశ్రీలూషి కిత.” Vasu. iv. 22. టీ|| రాత్రియనెడు నాట్యశ్రీకి. శ్రీలూషుడు *śrīlūshudu*. n. An actor, a dancer. The bandmaster who beats time. నటుడు, నట్టనవాడు, అటకాడు, రాశీధాంకుడు. “ప్రాగ్గంధముధ్యస్థంవరణశ్రీలూష.” P. ii. 415. “అయతశ్రీలూషీశ్రీలూషంబును.” ib. iv. 357.

శ్రీవము *śrīvamū*. [Skt. from శివ.] adj. Relating to the god Siva, Saivite, శివసంబంధమైన. n. The Saiva religion or sect. శ్రీవమతము. శ్రీనాచారములు the manners and rites of the Saivites. వీరశ్రీవము the title assumed by the Jangams or Lingayats. శ్రీవుడు *śrīvudu*. n. A worshipper of Siva. శివమతస్థుడు. వీరశ్రీవుడు one who belongs to the Jangam creed. అదిశ్రీవుడు a Brahmin of that sect.

శ్రీవలము or శ్రీనాలము *śrīvalamu*. [Skt.] n. A kind of aquatic plant or weed. *Vallisneria octandra*. నాచు, నీటిపాచి. శ్రీవలిని *śrīvalini*. n. A river. నది, ఏరు. “శ్రీవలినినీరవంశంబుకన్నమున్నానిలభారీవారి విహారవగానమెచ్చె.” Vasu. ii. 183. “గగనశ్రీవలినింపడజొచ్చిరందరుకా.” Parij. v. 33.

శ్రీవము *śrīvamu*. [Skt. from శిశువు.] n. Infancy, childhood. శిశుత్వము, బాల్యము. శ్రీశిశుడులు childish sports.

శ్రీ సో

శ్రీంఠి, శ్రీంఠి or శ్రీంఠికోమ్ము *sonthi*. [from. Skt. శుంఠి.] n. Dry ginger.

శ్రీ సో

శ్రీశము *śrīshamu*. [Skt.] n. Grief, sorrow, affliction, దుఃఖము. పుత్రశ్రీశము grief for the loss of a son. శ్రీశించు *śrīshintsu*. v. n. To sorrow, grieve, దుఃఖించు. శ్రీశవము *śrīshavanamu*. n. Grieving, దుఃఖించుట.

శోచితము śochitam. adj. Lamented, grieved, afflicted, దుఃఖితమైన. శోచనీయుడు, శోచితవ్యము or శోచ్యము śochantyaṃ. adj. Lamentable. దుఃఖించదగిన.

శోచిష్ణు śochissu. [Skt.] n. Splendour, light, lustre. తేజస్సు. శోచిష్ణుశుడు śochish-kṣud. n. An epithet of the god of fire. అగ్నిహారకుడు.

శోణము śonamu. [Skt.] adj. Red. ఎర్రని, అరుణమైన. n. Redness. శోణరత్నము śona-ratnamu. n. The ruby. కంఠ. శోణీతము śonitam. n. Blood. రక్తము, నెత్తురు.

శోఠము śoṭhamu. [Skt.] n. Swelling, వాపు శోగము.

శోధించు śodhinsu. [Skt.] v. a. To purify, cleanse, refine; to search, examine, investigate, నిర్ణయించేయు, శుద్ధిచేయు, వెదకు. "వరలగోశ్చంగపర్వరముశోధించి." DRK.

శోధకుడు śodhakudu. n. A searcher, inquirer; a critic, a man of genius; an inquisitive man. చక్కగా విమర్శించువాడు. శోధనము or శోధన śodhanamu. n. Cleaning, purifying, correcting; a search, trial, investigation, శుద్ధిచేయడము, పరిష్కరించడము, వెదకడము. రాత్రి రాజు నగరశోధనచేసినాడు the king went incognito through the town by night. శోధనపత్రము śodhana-patramu. n. A table of errata. శుద్ధపత్రము. శోధని śodhani.

n. A broom. నీపుయకట్ట, సుమ్మర్చని. శోధితము śodhitamu. adj. Purified, cleansed, refined. Examined, searched. నిర్ణయించేయబడిన, పరిష్కారమైన, వెదకబడిన. శోధ్యము śodhyamu. adj. Fit to be searched. వెదకదగిన. "శోధ్యస్థానముల్ చూడబంచిన." Anir. iii. 148. శోధ్యస్థానములు places where he is likely to be found.

శోఘ śopha. [Skt.] n. Swelling or intumescence. వాపుశోగము. క్షిణిశోఘ swelling of the body caused by bile.

శోభ śobha. [Skt.] n. Lustre, radiance, light, splendour, beauty. ప్రభ, కాంతి, సౌందర్యము. శోభకృత్తు śobha-kṛittu. n. The name of a year. శోభనము śobhanamu. adj. Auspicious, propitious; shining; handsome. మంగళమైన, ప్రకాశమానమైన, అందమైన. n. Happiness, good fortune.

The consummation of a marriage. మంగళము, నిషేకము. శోభనముచేయు to finish or complete a marriage. శోభనములు śobhanamulu. n. plu. Songs, each foot of which has the word శోభనే as a chorus, వాచితపాటలు. "అక్కరతోనువ్వలంశోభనములు ధవళాలకొమ్మదలైనపాటలకొదగనే యుకొ." S. i. 483. శోభనాక్షరాలు grains of raw rice, made yellow with turmeric and sprinkled on the heads of persons with a benediction on auspicious occasions.

పసుపురాచిన మక్కా విరగనిదియ్యము. శోభించు, శోభిల్లు or శోభిలు śobhinsu. v. n. To shine, be splendid. ప్రకాశించు. శోభితము śobhitamu. adj. Beautified, decorated. అలంకరింపబడిన, విభూషితమైన.

Bright, splendid. శోభితత్వము śobhitatvam. n. Splendor, lustre. ప్రకాశము, తేజస్సు. "శోభితత్వముడిని." M. XIII. iv. 402. శోభితుడు śobhitudu. n. One who is decorated, అలంకృతుడు. శోభితురాలు śobhitu-r-ālu. n. She who is adorned. అలంకృతురాలు. కుంకుమశోభితురాయి నా అక్క - my sister who is adorned with the red powder on her forehead.

శోష śoṣha. [Skt.] n. Drying up, ఎండడము. Fainting, faintness. ఆహారములేనందునగాని శోగముచేరగానివచ్చేసాక్షు. షడ్జీకంతశోషగాని చేయలేదు this is mere waste of breath.

శోషణము śoṣhanamu. n. Drying up. ఎండడము. శోషము śoṣhamu. n. Drying, dryness. Fainting, శోషిల్లుట. Pulmonary consumption. Intumescence, swelling. క్షయశోగము, వాపుశోగము శోషించు, శోషిల్లు or శోషిలు śoṣhinsu. v. n. To be dried up, to become dry, lean, thin, poor. ఎండిపోవు. కుష్మించు. To faint,

ఆహారము లేనందువల్లగాని శోగముచేరగాని మూర్ఛ పోవు. శోషించజేయు śoṣhipa-jēyu. v. a. To cause to dry up, ఎండజేయు.

శౌ śau

శౌన్త్యము śaunthyamu. [Skt. from శుంఠ.] n. Blockishness, stupidity. జడత. శుంఠత్వము, మాఢత్వము.

శౌండికుడు śaundikudu. [Skt.] n. A dealer in spirits. మద్యశీవి, సారాయి అమ్మేవాడు.

శౌండుడు śaundudu. [Skt.] n. One who is able or versed in. సమర్థుడు. జగత్తాళిశౌండుడు he who is able to rule the universe.

శౌకము śaukamu. [Skt. from శుకము.] n. A flock of parrots. చిలకలగుంపు. A v. 134.

శౌక్తికము śauktikamu. [Skt. from శక్తి.] adj. Made of oyster shell. ముత్యపుచిప్పతోచేసిన. "శౌక్తికమాక్తికవిద్రుమద్రుమైలాగరు." M. II. ii. 117.

శౌచము śauchamu. [Skt. from శుచి.] n. Purity, cleanliness, purification, శుద్ధి. పారిశుద్ధ్యము.

శౌరి śauri. [Skt. from శూర.] n. Lit. the hero; an epithet of Krishna, కృష్ణుడు.

శౌర్యము śauryamu. n. Heroism, prowess, valour, bravery, courage. శూరత్వము, పరాక్రమము. శౌర్యుడు śauryudu. n. A man of valour, a hero. వివేకశౌర్యుడు a man of great valour.

శౌల్కుడు or శౌల్కికుడు śaulkudu. [Skt. from శూల్కము.] n. A superintendent of tolls or customs, a custom house officer. శుంకశ.

శౌల్కికుడు śaulbikudu. [Skt.] n. A copper smith, or brazier. కంచరవాడు, రాసిపనివాడు.

శ్మ śma

శ్మశానము, శ్మశానభూమి or శ్మశానాటిక śmaśānamu. [Skt.] n. A cemetery, a place where corpses are burnt or buried. వల్లకాడు, ఒరికిమట్ల. శ్మశానశైల్యాగ్రము "Cemetery-seriousness." the brief impression made on the mind by the sight of a cemetery.

శ్మశ్రువు śmasruvu. [Skt.] n. Beard, whiskers, moustaches. గడ్డము. విసాల రక్తశ్మశ్రువు red whiskers.

శ్యా śyā

శ్యామము śyāma. [Skt.] n. A girl or maid under sixteen. పదునారేండ్లపడుచు, యావ మధ్యస్థురాలు. శ్యామము or శ్యామలము śyāmamu. adj. Of a dark tint, dark blue, black, green, నీలమైన, ఆకుపచ్చని. కనుల శ్యామలము growing as a gloomy tree. n. A dark tint, dark blue, black, green, నీలనల్లము, ఆకుపచ్చన. శ్యామలత్వము śyāmalatvam. n. Blackness, a dark complexion, నైల్యము. శ్యామక śyāmika. n. Blackness. నైల్యము. Darkness, ఏరడి. Swa. ii. 29.

శ్యే śyē

శ్యేనము śyenamu. [Skt.] n. A hawk, falcon. డేక.

శ్ర śra

శ్రద్ధ śradha. [Skt.] n. Wish, desire, care, attention, diligence, zeal. ఆసక్తి. శ్రద్ధ. Faith, devotion, attachment, విశ్వాసము. వానికి చదువులో శ్రద్ధలేక he is not diligent

in his studies. శ్రద్ధాశువు *śraddh-āshuvu*. n. One who is faithful, zealous, eager, attentive, ఆసక్తిగలవాడు, ఇచ్చగిలవాడు.

శ్రమ or శ్రమము *śrama*. [Skt.] n. Labour, toil, trouble, distress, hardship, difficulty, fatigue, weariness, అలసట, ప్రయాసము, కష్టము, తొందర. Practice, అలవాటు. "శ్రమమునకై యేమసకలంబుకంబులెక్కడు వేసవేయి." భార. కర్ణ. ii. Exercise, దేహచార్మ్యమునకై చేయు సాము. శ్రమపడు *śrama-padu*. v. n. To be troubled, distressed, annoyed; to take pains. శ్రమపెట్టు *śramu-pletu*. v. a. To trouble, pain, plague, torture, annoy. తొందరపెట్టు, బాధించు. శ్రముడు *śramudu*. n. He who is tired or fatigued. అలసినవాడు. Anir. iii. 49.

శ్రవణము *śravanamu*. [Skt.] n. The ear. Hearing, listening. చెవి, వివక్షము, వినికడి. శ్రవణేంద్రియము the sense of hearing. శ్రవస్సు or శ్రవము *śravassu*. n. The ear. చెవి. P. i. 466. శ్రవణీయుము *śravanīyamu*. adj. Worthy to be heard, fit to be heard, audible.

శ్రా śrā

శ్రాంతము *śrāntamu*. [Skt.] adj. Refreshed. విశ్రాంతిచొంది. శ్రాంతి *śrānti*. n. Refreshment, rest, calm, peace, ఉబట, విశ్రాంతి. శ్రాంతుడు *śrāntudu*. n. One who is refreshed or at rest, విశ్రాంతిచొందినవాడు.

శ్రాధము *śrādhamu*. [Skt. from శ్రద్ధ.] n. Funeral ceremonies or obsequies, observed at various fixed periods, consisting of offerings with water and fire, to the gods and manes, and gifts and food to the relations present, and assistant Brahmins. పితృ కర్మము, పితృత్వముగా దేశకాలవిధిక్రమ ప్రాప్త్యాభోజనము. ఏకోద్దిష్ట శ్రాధము a funeral ceremony observed eleven days after a person's death. నిత్యశ్రాధము daily funeral ceremonies for a year after a person's

death. ధర్మశ్రాధము the funeral ceremony observed every new moon. మహాలయశ్రాధము a funeral ceremony in the sixth lunar month. సపిండశ్రాధము or సపిండీకరణము a funeral ceremony in which the balls of rice offered to the deceased individually and collectively, are blended together. తీర్థశ్రాధము a funeral ceremony celebrated in a holy place. వానీశ్రాధము an offering made to the manes of deceased ancestors on solemn occasions. హిరణ్యశ్రాధము money distributed in charity as an offering to the manes. ఆమృతశ్రాధము uncooked ingredients distributed as above said. అన్నశ్రాధము cooked food served out to guests as aforesaid. ఘటశ్రాధము obsequies performed to a waterjar, which bears the name of a man's living wife, whom he divorces by breaking the jar. వానికి కొంచెము హిరణ్యశ్రాధము చేస్తే నేగాని ఆ పని అనుకూలపడేట్లు ఉండలేదు unless you grease his palm, I think that business will not be settled in our favour. శ్రాధవేవుడు *śrādha-dēvudu*. n. Yama, the god of death. యమడు.

శ్రావణము *śravanamu*. [Tel. for శ్రావణము.] n. The pincers or nippers used by goldsmiths. కంసలవాని ఆయుధములలో నొకటి.

శ్రావణము or శ్రావణమాసము *śravanamu*. [Skt.] n. The fifth lunar month. అయిదవనెల. శ్రావణాలపౌర్ణమి *śravanāla-purnima*. n. The full moon in the month of Sravana, (July—August.) This is among Hindus the great day of atonement. Certain ceremonies if duly performed on this day are supposed to procure pardon for all the sins of the past year. ఉపాకర్మము. శ్రావణీ *śravanī*. n. A plant called *Spheranthus indicus*, బోదవరపు చెట్టు called in Tamil కొట్టెక్కరింబై.

శ్రావ్యము *śravyamu*. [Skt.] adj. Harmonious, melodious. చెవులకు ఇంపైన.

శ్రీ శ్రీ

శ్రీతము *śrītamu*. [Skt.] adj. Dependant on, inherent. ఆశ్రయించియుండే. శ్రీరుడు *śrīrudu*. n. He who is waited upon or served. ఆశ్రీతుడు, సేవితుడు.

శ్రీ శ్రీ

శ్రీ *śrī*. [Skt.] n. Lakshmi, the wife of Vishnu, the goddess of plenty and prosperity. లక్ష్మి. Wealth, riches, prosperity, good fortune, సంపద. Beauty, lustre, splendour, glory, శోభ. Also, poison, venom, విషము. విద్యాశ్రీ the glory of learning. ముఖశ్రీ, lustre of the face. మాకుశ్రీ a respectful way of mentioning any elderly woman in a letter. adj. Holy, sacred, blessed, venerable, famous, glorious, renowned. Used as an honorific prefix. శ్రీకంఠుడు *śrī-kanthudu*. n. An epithet of Siva (lit. poison-throated.) శివుడు, కరికంఠుడు. శ్రీకరము *śrī-karamu*. adj. Propitious, happy, blessed. లక్ష్మీపుత్ర మైన. శ్రీకరుడు *śrī-karudu*. n. One who gives wealth, one who grants prosperity, సంపత్తురుడు. శ్రీకాంఠుడు or శ్రీపతి *śrī-kanthudu*. n. A name of Vishnu, as being the spouse of శ్రీ or Lakshmi. విష్ణువు. శ్రీకారము *śrī-karamu*. n. The letter శ్రీ. The poets compare a beautiful ear to the form of this letter. "కలకంఠకంఠ పినులకు శ్రీకారమల్లరక్షయంత్రములుగా వ్రాయవచ్చు" Anir. iii. 68. శ్రీకార్యము *śrī-kāryamu*. n. Holy duties, i. e., the management of a temple. నడిపారు పత్రము. శ్రీకార్యపరుడు *śrīkārya-parudu*. n. The manager of a temple. నడిపారు పత్తి. "శ్రీకార్యపరులగాంచినలేచి మ్రొక్కనింజలికిం ద్రుడైన నక్కొలువె కోర." A. i. 10. శ్రీఖండము *śrī-khandamu*. n. A name of mount Malaya. మలయపర్వ

తము. The sandal tree; sandal wood. చెందినప్పొత్తము. చెందినపుచెక్క. "శ్రీఖండశీతలగ మధ్యాఖండతో జీమండల." Swa. ii. 1. "శ్రీ ఖండశీతలాః." A. ii. 45. టీ మలయుమనే షష్ఠిత శ్రీష్టుము. శ్రీగంధము *śrī-gandhamu*. n. Sandal wood that has a fine scent. వాసన గలచెందినము. శ్రీమార్గము *śrī-chārnamu*. n. A yellow paste of turmeric and rice flour, used by the Vaishnavites in marking their foreheads. తరుచూర్లము, నామము నడుమపెట్టుకొనే పసుపులియ్యుముయొక్క పొడి. శ్రీమార్గపరిపాలనము a ceremony among Vaishnavites performed when removing a corpse from the house. శ్రీమార్గములు *śrī-chārnāmulu*. n. Trumpets, usually blown in pairs before a priest, or in a temple. ఆచార్యులముందిన నుడిలోను ఊడ టివి. శ్రీజుడు or శ్రీపుత్రుడు *śrī-judu*. n. An epithet of Manmudha, మన్మథుడు. శ్రీతాళము *śrī-talamu*. n. The giant palm tree. *Corypha umbellifera*. దృఢదశిప్పొత్తము. శ్రీతాళాలపైన వ్రాసిన గ్రంథము a book written on the large leaves of this tree. శ్రీతులసి *śrī-tulasi*. n. The purple-stalked Basil. కులసిలోధదము. శ్రీమడు *śrī-dudu*. n. Lit. the wealth giver, an epithet of Kubera. శ్రీధరుడు or శ్రీనివాసుడు *śrī-dharudu*. n. A name of Vishnu. విష్ణువు. వేంకటేశ్వరుడు. శ్రీపతి *śrī-pati*. n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు. A king, రాజు. శ్రీఫలము *śrī-phalamu*. n. The Bael fruit tree, *Aegle marmelos*, బిల్వ ప్పొత్తము, మారేడు. శ్రీమంతుడు *śrī-manudu*. n. An opulent or wealthy man. భాగ్యవంతుడు. ఆంధ్ర శ్రీమంతుడు one born wealthy. శ్రీమత్ *śrī-mat*. adj. Prosperous, happy, blessed, holy, noble, glorious; (as a title) "His reverence" శోభనకరిమైన, సంపత్కరమైన. The epithet శ్రీమద్రామాయణము is usually given to the celebrated poem written by Valmiki. శ్రీముఖ *śrī-mukha*. n. The name of a Telugu year

శ్రీమూఖము *sri-mukhamu.* n. A pastoral letter, a letter from a Guru or adviser, గురువు నాసివజోబు, పెద్దలు వ్రాయుజోబు.

శ్రీముద్ర *sri-mudra.* n. The holy seal; a name given to the stamps used in placing the five marks worn upon the face, &c., by the members of the Madhva sec.

శ్రీమూర్తి *sri-mūrti.* n. The sacred image, a name given to the సాల్కాముము (q. v.)

శ్రీరంగము *sri-rangamu.* n. The name of a holy town situated upon an island close to Trichinopoly, ఆధునకా పేరిమధ్యముందు రంగనాయకుల దేవళము ఉండే ఊరు.

శ్రీరంగాలు *sri-rangalu.* n. The name given to a certain kind of rice. ధాన్యవిశేషము. H. iv. 156.

శ్రీరంగాలు or **శ్రీరంగకస్తురివల్వలు** n. A kind of pink flower. నీమపర్మిరువువ్వవర్ణము గలకస్తురివల్వలు.

శ్రీరస్తు *sri-rastu.* Interj. May it be fortunate, Good luck to it! మంగళమగుగాక.

శ్రీశైలము *sri-sailamu.* n. The sacred hill, usually called Sri-Sailam, in Kurnool.

శ్రీవత్సము *sri-vatsamu.* [Skt.] n. A particular mark, said to be a curl of hair, on the breast of Vishnu, పిష్టపక్షిస్థలమందలి మచ్చే.

శ్రీవత్సకే, **శ్రీవత్సాంకుడు** or **శ్రీవత్సలాంఘముడు** *sri-vatsaki.* n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీవాసము *sri-vāsamu.* n. Turpentine. నుగ్గిలమువంటి దీపదారుబంక. A lotus. తా మర రు ప్పము.

శ్రీశుడు *sri-śudu.* n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీశైలము See under శ్రీ

శ్రు SRU

శ్రుతము *śrutamu.* [Skt.] adj. Heard, reported. వినబడిన.

శ్రుతపదుము *śrutaparutsu.* v. a. To represent, state, communicate, తెలియజేయు.

శ్రుతి *śruti.* n. The ear, చెవి. That which is heard, వివచించినది. Revelation. The Vedas, వేదము.

A sort of drone corresponding to that used with bagpipea. సంగీతములోనుంది. శ్రుతికూర్చు to put an instrument in tune.

శ్రే SRĪ

శ్రేణి *śrēni.* [Skt.] n. A line, row, range, rank. Regular order. A multitude, crowd, cluster. పశ్చి, క్రమము, వరుస, సమాహము, సంచయము. “దిగ్దంతావశశ్రేణి.” M. VI. iii. 241. వైవర్తిశ్రేణి a number of fishermen. P. i. 545. A rafter, ఇంటికిరుజాలమీద వేసే పట్టె.

శ్రేణిక *śrēnika.* [Skt.] n. A tent. డేరా, గుడారము.

శ్రేయము or **శ్రేయస్సు** *śrēyamu.* [Skt.] n. Virtue, moral merit, good fortune, prosperity, happiness, beatitude, ధర్మము, పుణ్యము. కర్మాణము, మంగళము, శుభము, మాత్ము. **శ్రేయస్కరము** or **శ్రేయోవంతము** *śrēyas-karamu.* adj. Prosperous, fortunate, beneficial, producing happiness, లక్షీకరమైన.

శ్రేష్ఠము *śrēshthamu.* [Skt.] adj. Best excellent, superior, chief, eminent, principal. ఉత్తమమైన, ప్రశస్తమైన.

శ్రేష్ఠుడు *śrēshthudu.* n. An excellent man, a chief man.

శ్రో SRĪ

శ్రోణి *śrōni.* [Skt.] n. The hip, the loins the posteriors. కటిప్రదేశము, నడుముకింది తొడలమీది భాగము. పిరుగు, మొల.

శ్రోత *śrōta.* [Skt.] n. A hearer, an auditor. వినేవాడు. M. XII. vi. 188.

శ్రోతవ్యము *śrōtavyamu.* adj. Audible, fit to be heard or listened to. వివచన. **శ్రోతము** *śrōtamu.* n. The ear. చెవి. **శ్రోతీయుడు** *śrōtīyudu.* n. A Brahmin well versed in

the Vedas. He who is modest, docile, or well behaved. శిష్టుడు, వేదము బాగా వచ్చిన బ్రాహ్మణుడు, ఛాందసుడు. **శ్రోతీయుము** or **శ్రోతీయుగ్రామము** *śrōtīyamu.* n. A village held at a favourable assessment, a present or donation of a village made to learned men.

శ్రౌ SRAU

శ్రౌతము *śrautamu.* [Skt.] adj. Of or belonging to the Vedas. వేదసమ్మతమైన. వేదమందు విధింపబడిన, వేదోక్తమైన. n. Any observance ordained by the Vedas. A treatise detailing and explaining certain observances. శ్రుతివిహితధర్మాది, వేదవోదితమైన కర్మప్రతిపాదక గ్రంథము.

శ్లా SLĀ

శ్లక్షము *ślakshnamu.* [Skt.] adj. Small, fine, minute, smooth. మాత్తు మైన, కృశమైన. మన్ని.

శ్లథము *ślathamu.* [Skt.] adj. Slack, loose, lax, relaxed, dishevelled (as hair) జౌలిన. విడిచిన.

శ్లా SLĀ

శ్లాఘ or **శ్లాఘనము** *ślagha.* [Skt.] n. Praise, applause, eulogy, flattery, స్తుతి, ప్రోత్సము. **శ్లాఘించు** *ślaghintsu.* v. a. To praise, applaud, flatter, ప్రోత్సముచేయు.

శ్లాఘ్యము or **శ్లాఘనీయుము** *ślaghyamu.* adj. Praiseworthy, celebrated, excellent. ప్రవచియమైన. శ్రేష్ఠమైన. దివ్యమైన.

శ్లి SLI

శ్లిష్టము *śliṣṭamu.* [Skt.] adj. Connected, joined, combined, embraced. సంయుక్తమైన, విచితమైన.

శ్లే ślē

శ్లేషము *ślēsha.* [Skt.] n. Union, combination. సంయోగము. A figure of rhetoric, consisting of the choice, or connection of words, so as to admit of a double interpretation; a species of paranomasia or pun. Double entendre, irony, sarcasm. శబ్దాల కార విశేషము, ఏకవాక్యమునకు అనేకార్థము, ద్వ్యర్థము. శ్లేషగామండేపద్యము a verse bearing a double meaning.

శ్లేష్మము *ślēshnamu.* [Skt.] n. Phlegm, కఫము, తెమడ. శ్లేష్మప్రకృతి a saturnine temperament.

శ్లో ślō

శ్లోకము *ślōkamu.* [Skt.] n. A verse, a stanza. సంస్కృత పద్యము. Fame, యశస్సు. అర్థశ్లోకము a hemistich. పుణ్యశ్లోకుడు, ఉత్తమ శ్లోకుడు or సుశ్లోకుడు a famous man, one well spoken of.

శ్వ SVA

శ్వపచుడు *śvapachudu.* [Skt.] n. A man of low caste, a pariah. చందాలుడు, మాలవాడు.

శ్వభ్రము *śvabhramu.* [Skt.] n. A chasm, hole or gap. రంధ్రము, బొక్క, సందు.

శ్వయంభు or **శ్వయంభవు** *śvayathu.* [Skt.] n. [Swelling, dropsy. శోభ, వాపు.

శ్వవృత్తి *śva-vṛitti.* [Skt.] n. Service, menial labour. సేవాశీలము, కొలవు.

శ్వశురుడు *śvasurudu.* [Skt.] n. A father-in-law. పదుచును ఇచ్చినమాము. భాగ్యకులండ్రి. A. v. 102. శంకరకృష్ణులైలము an epithet of the Himalaya, as “father-in-law to Siva.” **శ్వశువు** *śvasuru.* n. A mother-in-law. పదుచును ఇచ్చిన అత్తగారు, భాగ్యకులండ్రి.

శ్రీయసము *sva-srēyasamu.* [Skt.] adj. Happy, prosperous. మంగళకరమైన, శుభకరము. n. Prosperity, welfare, happiness. మంగళము, శుభము.

శ్రీసనుడు *svasanudu.* [Skt.] n. Air, wind; the god of the wind, వాయువు శ్రీసనాశ నుడు lit. that which feeds an air, i. e., a serpent, సర్పము. శ్రీనీతము *svastitamu.* n. Breath, శ్వాసము.

శ్వా *śvā*

శ్వానము *svānamu.* [Skt.] n. A dog. కుక్క.

శ్వాపదము *svā-padamu.* [Skt.] n. Any beast of prey. పులిమొదలైన దుష్టజంతువు. A. vi. 18. A tiger, పులి.

శ్వాసము *svāsamu.* [Skt.] n. Breath, breathing, respiration, ఊపిరి. Wheezing, asthma. శోష, ఉబ్బునము. ఉచ్ఛ్వాసము breath inhaled. నిశ్వాసము breath expired or exhaled. వాడు ఎగశ్వాసము విడుచుచున్నాడు or ఉచ్ఛ్వాసము విడుస్తున్నాడు he is gasping or labouring for breath. శ్వాసశాసము *svāsa-kasamu.* n. Cough attended with wheezing, asthma, ఉబ్బునముతోడిదగ్గు.

శ్వి *śvi*

శ్విత్రము *svitramu.* [Skt.] n. White spotted leprosy. శ్వేతకుష్ఠము, తెల్లపాడలకుష్ఠము. శ్విత్రి *svitri.* n. One suffering from this disease.

శ్వే *śvē*

శ్వేతము *śvētamu.* [Skt.] adj. White, white coloured, fair. తెల్లని. n. White colour. తెలుపు. Silver. వెండి. శ్వేతకుష్ఠము *śvēta-kushthuvu.* n. White leprosy. తెల్లపాడలకుష్ఠము. శ్వేతగరుత్తు or శ్రేతపత్రము *śvēta-garuttu.* n. A swan, హంస. శ్వేతవీర్యము *śvēta-drīpamu.* n. The White Island, which cannot be identified.

శ్వేతపింగళము *śvēta-pingalumu.* n. A lion. సింహము. శ్వేతపింగళవర్ణము *śvēta-pingala-varnamu.* n. Light tawny colour, the colour of a lion. శుక్లకపిలవర్ణము. శ్వేతనాహనుడు *śvēta-rahamudu.* n. An epithet of Arjuna, అర్జునుడు. (Cf. Leucippus.) శ్వేతాద్రి *śvēt-adri.* n. The white mountain. i. e., the Himalaya mountains, హిమాలయపర్వతము.

ష *ṣha*

ష *ṣhu.* The letter *sh* as in *shun*, *shop*, &c. It is called కప్టమకారము.

షండము *shundamu.* [Skt.] n. A multitude, a heap. పద్మాదిసమాహము. A bull, ఆహోను. "కిరణంబులుకొన్న తిరుషండముల మీద." Rukmang. iii. 203. షండుడు *shandudu.* n. A eunuch, an impotent man. భోజ్జూవాడు, కేడి.

షట్ *ṣat.* [Skt.] adj. Six. ఆరు. షట్కర్మములు the six acts, or duties enjoined on Brahmīns, i. e., అధ్యయన, అధ్యాపన, దాన, ఆదాన, యజన, యాజనములు. షట్కర్మము *ṣat-karmudu.* n. A Smārta Brahmin who performs the six acts above enumerated. షడక్షరముక్తము a spell which has six syllables. షడ్భుజము six-fold, six times as much. ఆంతలు. "సాహ సంధ్యంబునవేసె." షడ్భుజములు అనగా సంధి, కల హించడము, దండెత్తడము, యుద్ధానకు సమయము చూడడము, భేదము పుట్టించడము, బలవంతునిని చే పట్టడము. షట్కము *ṣatkamu.* Six. ఆరు. షట్పదము *ṣat-padamu.* n. Lit. the six-footed, i. e., a bee, the large black bee. అలి, శ్రవణము. షడాననుడు or షట్లముడు *ṣad-ananudu.* n. Lit. the six faced; a name of Kumaraswami, the Hindu Murs. కుమారస్వామి. షడ్జము *ṣadjamu.* n. A shrill musical tone like the peacock's cry. The fourth or middle note (tenor

of the Hindu gamut. సప్తస్వరములలో షట్ స్వరము. షడ్భాషలు *ṣad-bhashalu.* n. plu. The six languages, i. e., అచ్చ తెలుగు, కేరియము, గ్రామ్యము, కన్నడి. హాళికన్నడి, అరవము. షడ్రసములు or షడుములు *ṣad-rasamulu.* n. plu. The six flavours used in cookery; viz., astringent, ఒగరు; sweet, తీపి; salt, ఉప్పు; pungent, కారము; bitter, చేదు; sour, పులుసు. షడ్ర సాస్పము a ragout, highly seasoned food. "చలువలుగట్టించు షడ్రసాస్పములంచుకా." Ila. i. 87. అనగా మృష్టాస్పము చెట్టును. షడ్విద్యలు *ṣad-vidyalu.* n. plu. The six magic arts; which are called ఆకర్షణము, స్తంభనము, మారణము, విద్యేషణము ఉచ్ఛ్వాటనము, మోహనము. షణ్మతములు *ṣan-matamulu.* n. The six Schools or doctrines of Philosophy, ఆరువిశేషములు. They are సాషండ, చార్వాక, బుద్ధ, జైన, వామన, గాణాపత్యములు. But a verse says తోడ్పందెక, శైవంచ, సారంబిషుచకాకకం. షష్టాష్టమము *ṣasht-ashṭamamu.* n. Enmity, animosity, షష, విరోధము. వారికి షష్టాష్టమముగానున్నది they are on bad terms. షష్టి *ṣashti.* n. Sixty. అరువది. షష్టిపూర్తి *ṣashti-pūrti.* n. A feast held on a man's attaining his sixtieth year. అరువదియేండ్లవయసురాగానే చేయు ఉత్సవము. షష్ఠము *ṣasṭhamu.* adj. Sixth. అరువది. షష్ఠి *ṣasṭhi.* n. The sixth day of the lunar fortnight, అరువదిది. In grammar, the sixth case. అరువదికట్టి. షష్ఠికము or షష్ఠిక *ṣasṭhikamu.* n. A kind of rice of quick growth. శ్రీహి షేదము. షష్ఠ్యంతములు *ṣasṭhy-anta-mulu.* n. Dative verses, i. e., a set of verses in the preface of a Telugu poem, having every phrase in the dative thus: To the prince, to the hero, &c., &c. అవతారిక కొననుచెప్పే షష్ఠీవిభక్తిగల వాక్యములు గల పద్యములు. షష్ఠ్యంతమైన శబ్దము a word in the sixth case. అరువదికట్టియందు శబ్దము.

షడ్డకుడు or షడ్డకుడు *ṣadḍa-kudu.* [Skt.] n. A fellow son-in-law, తోడిఅల్లుడు. ఏరు షడ్డకులు these two men are married to two sisters.

షరతు *ṣharatu.* [H.] n. An agreement, a condition agreed on. ఒడంబడిక.

షరా *ṣharā.* [H.] n. A remark, a postscript, a *nota bene.*

షరాయి *ṣharāyu.* [H.] n. A money changer, a cash-keeper.

షహా *ṣhahā.* [H. Pers. 'Shah.'] n. A king. Interj. Check! (in chess.)

షా *ṣhā*

షాడబము or షాడవము *ṣhadabamu.* [Skt.] n. Flavour, taste, savour. రసము, (అనగా ఉప్పు, కారము. పులుసు మొదలైనవి.) Music, singing, గానము, రాగజాతివిశేషము, అనగా పట్టుకొనిమిలితరాగములు. "నానావిధషాడబముల." A. iv. 331. టీ షడ్రసనిర్విరళోజనముల.

షాడ్గుణము *ṣhāḍ-guṇyamu.* [Skt. షట్ + గుణము.) n. An aggregate of six properties or qualities, such as Greatness (విశ్వ ర్యము). Might (వీర్యము). &c, or Peace (సంధి), Enmity (విగ్రహము). &c. గూ షట్కము.

షాన్మాతురుడు *ṣhān-maturudu.* [Skt.] n. A name of Kartikeya. కుమారస్వామి.

షాన్మాసము *ṣhān-māsamu.* [Skt.] n. Six months. ఆరు నెలలు. షాన్మాసీకము *ṣhān-māsikamu.* adj. Of or relating to six months, half yearly. ఆరు నెలలకువచ్చే. n. A funeral ceremony performed in the sixth month after death.

షి *ṣhi*

షికారి or షికారి *ṣhikari.* [H.] n. Sport-ing, fowling, hunting, నేట. A huntsman,

a fowler, శుకారు. వికారు shikaru. n. An airing on foot or horseback, a walk or ride. వికారుకుపోవు to go out for exercise. వికారుకుపోయినాడు he is gone out for a walk or ride.

విధుడు shidgudu. [Skt.] n. A libertine, gallant, paramour. విటుడు.

మ shu

మమారు [H.] Same as మూారు (q. v.)

షో shō

షోడశము shodasamu. [Skt.] adj. Sixteen, sixteenth. పదునారు, పదునారవ. షోడశోపచారములు sixteen acts of civility. అది వానికి షోడశోపచారములు చేయుచున్నది she does every thing he wants. షోడశకళానతి పూర్ణుడైనచంద్రుడు the full moon in its splendor. n. A funeral rite celebrated on the twelfth day after a death, in which sixteen Brahmins are fed. చచ్చిన పండ్లెండ వనాడు పదహారునదికి షోడశము పెట్టే కర్మము.

స ౩౩

స ౩౩. The letter s as in sat, so, &c. It is called వ్యాససకారము or సులభసకారము to distinguish it from the other sibilants శ+మ.

స ౩౩. [Skt.] (In composition,) with, together with. సకుటుంబముగా together with one's family. సమూలు having (or endowed with) properties or qualities. సహాయము of the same tribe, of the same species. సటిక accompanied with a commentary. సదియడు one who is kind or good. సపత్రము having wings, చెక్కలుగల. సమర్థముగా in full detail, circumstantially, with all the particulars, minutely, రాచకుండా. సమూలు together with the root, having a root, ontire, వేరుతోకూడా, యానత్తు. వారు సమూలుగా నాశమైనారు they are ruined, root

and branch. సమేలంపు derisory, satirical. "సమేలంపుమాటల మేలమాడు." Vish. vi. 19. సయక్తికము reasonable, logical, rational. సరయత with speed, త్వరగా. "సరయతవచ్చి వెలగడిపానోరము చెంతింథంబుడిగి." T. iv. 193. సలక్షణము classical, beautiful, handsome, లక్షణయుక్తమైన, అందమైన. సలక్షణమైనవడుచు a handsome girl. సలలితము beautiful, lovely. "సలలితకళానిధి." T. Pref. 87. సవిస్తారముగా at full length, extensively, with all the particulars, completely, to the full, వివరముగా. స వి న య ము గా respectfully. సవిషయమై modestly. సహారణోదకపూర్ణముగా entirely; (lit. with money and water)—a phrase used in making gifts. సహృదయుడు a good hearted man. సహేతుకము reasonable, well grounded. కారణముతోగూడిన. సహేతుకముగా with the reason or the grounds, కారణసహితముగా. సాకూతము significant, అభిప్రాయసహితమైన. సాకూత్యితము a wanton glance. A. iv. 41. సానుకూలము favour or kindness, success, ఉపకారము. ఆపని వానికి సానుకూలమైనతరువాత when he succeeded in that affair. అది సానుకూలముకాక పోయినది it did not succeed. సానుకూలము favourable, kind, ఉపకారమైన. సానుకూలమైనమాటల favourable word. సానుకూలముగా favourably, kindly, ఉపకారముగా. సాపత్న్యము the condition of a co-wife, the state of being or having a rival wife, సపత్నీభావము, సపతితనము. "నీకనుపమసాపత్న్యి సంపాదనంబు" A. ii. 24. "సాపత్న్యి మననగాక ప్రైంపగల దయకడపపత్నీ." N. iii. 122. సాపత్న్యికు an enemy, శత్రువు; the son of a co-wife. సపత్నీ పుత్రుడు. సాపరాధి a culprit, offender, sinner, he who is guilty, నేరస్థుడు. సాపకాలము leisure, spare time, an interval, తీరక, వ్యవధానము. సాపధానముగా carefully, diligently, attentively, with due heed, జాగ్రత్తో.

సం or సమ్ sam. [Skt.] prefix. When used with Skt. nouns and adjectives, it means beautiful, చక్కని. Much, very, మిక్కిలి. Placed before verbs, it means Well, చక్కగా. See సంక్షోభము, సంక్షోభించు, సంకుటిల్లు, సంచరించు, సంచలించు, సంకుప్తి, సందర్శించు, సంపూర్ణము, సంపూర్ణి. సంప్రాప్తి, సంప్రీతి, సంయుక్తము, సంయుక్తము, సంయోగము, సంక్షీంచు, సంస్తుతి, &c. It also means With, together with. సమంచితము worshipped, revered, పూజ్యమైన. సమధికము exceeding, abundant, plentiful, ఎక్కువైన, మిక్కిలుటమైన, మిక్కిలి అధికమైన. సమన్వితము joined, united, combined, కూడుకొన్న, సంయుక్తమైన. సమర్పించు to give to the great, to offer presents to superiors. పూజ్యులకు ఇచ్చి, సమర్పితము offered, presented, given to superiors, పూజ్యులకు ఇవ్వబడ్డ. సమర్పణ giving to superiors, a thing presented to the great, an offering, పూజ్యులకు ఇయ్యడము. పూజ్యులకు ఇచ్చినవస్తువు. సమవధానంబుతో attentively, జాగ్రత్తో. సమాకర్షి far spreading, as scent. సమాకీర్ణము dishevelled, shed, scattered, sprinkled, interspersed. చల్లబడ్డ. వెదచల్లబడ్డ. సమాగతము that which is come right, చక్కగావచ్చిన; got, obtained, పొందిన. సమాగమము union, junction; a coming, arrival, coming together, meeting, assembling. చేరడము. కూడడము, కలియడము. రానడము. సమాదరము respect, esteem, honour, సన్మానము, మర్యాద. సమాద్యతము respected, esteemed, సన్ననించబడ్డ. గొప్పచేయబడ్డ. సమాశ్రిప్తిము embraced, కలిగించుకొన్న. సమాశ్వాసము consolation, condolence, soothing, comforting, సాంతనము, ఓదార్చడము. సమిధము shining, glowing, blazing, ప్రకాశమానమైన. "ఏదేవునారుసమిధకళాంశసంభవులము పద్మజభవులునేను." BX. 68. సమంచితము proper, right, fit, యోగ్యమైన, వ్యాయమైన. సముచ్చయము height, elevation, ఔన్నత్యత;

opposition, విరోధము. సముచ్చయము height, elevation, ఔన్నత్యము. సముచ్చితము high, tall, lifted up, raised, పాడునైన, ఉన్నతమైన. సముచ్చితుడు he who is high or elevated. ఉన్నతుడు. సముద్ధితము abandoned, left, quitted. త్యజితంబుడ్డ. రిచాబడ్డ. సముక్కటము much, excessive; drunk, mad, furious; superior, high, మిక్కిలుటమైన. తాని మదించిన, వెర్రి. శ్రేష్ఠమైన. ఉన్నతమైన. సముత్కుగము high, lofty, tall, ఉన్నతమైన. సముత్కుకము zealously active, fond of, attached to, మిక్కిలి అభిలాషుల. సముత్కుకుడు one who is eager, ఆకలవాడు. యాత్ర సముత్కుకుడై wishing to make a journey. సమదంచితము worshipped; thrown up, tossed. పూజితమైన, వివరబడ్డ. వ్యాపించబడ్డ. సమదగ్రము high, tall, large, vast, ఉన్నతమైన, స్థూలమైన. సమదగ్రత height, tallness, largeness, ఔన్నత్యము, స్థూల్యము. సమదీర్ఘము generous, great, excellent, intense, దాతయైన. దివ్యమైన. "సమదీర్ఘబాహుదశ్యోజ్యులలైన పుత్రులు." M. XV. ii. 185. సమద్భవము produced, born, పుట్టిన. ఉత్పన్నమైన. సమద్భవము birth, production, ఉత్పత్తి. కంఠడము. సమద్భండము violent, fierce, త్రచండమైన. సమద్భ్రతము ready, prepared, సిద్ధమైన. సమద్భ్రతము rude, ill mannered, misbehaved, మాల, పెడసరమైన. ధూర్ఘమైన. సమద్భ్రతి ill behaviour, effrontery, audacity, misbehaviour, ధూర్ఘత, దుర్వార్తము. "తనోస్తుకరసమద్భ్రతి శ్రుద్ధుకొనును." Sar.D. 430. సమద్భ్రతుడు a boor, a clown, ధూర్ఘుడు. సమద్భ్రరణము drawing up, raising, lifting (as water from a well, &c.) నీళ్ళుకోడడము; eradicating, వేరుతో తెరకడము. సమద్భ్రతము heavy, thick, gross, full, గరువైన. సంశోషమైన. సమద్భ్రాలించు to smear oneself (with ashes), (విధుల) పూసికొను. సమద్భ్రాపించు to praise, స్తుతించు. సమద్భ్రము proud,

గల్గించిన. సమన్వయము a proud man, a
 wisacre, చదువురాకపోయినను తన్ను చదు
 వరిగా నెంచుకొనవచ్చు. సమపస్థితము
 arrived, present, ready, near at hand,
 సమాగతమైన, ప్రస్తుతపు, తట్టినట్లు. సమపేతము
 having, possessed of, కూడుకొన్న. సమ్మిళితము
 mingled, కలవచుడిన. సమ్మేళనము meeting,
 joining, mixing, చేరడము. కలియడము సమాప
 నివాసుడు a by-stander, he who was
 present, చక్కన ఉండినవాడు. అక్కడనుం
 డినవాడు. సమ్మేదము great pleasure, delight
 or joy, మిక్కిలి సంతోషము. సమ్మేహము or
 సమ్మేహనము bewilderment, fascination,
 stupefaction. దిగ్భ్రమ. సమ్మేహనము or సమ్మేహ
 నము in common, not separately. పాత్రుగా.
 సమ్మేహనము ఉన్న కొంతభాగముపాలులు a certain
 boggy spot.

సంకటము sankatamu. [Skt.] n. A diffi-
 culty, trouble, affliction, danger, calam-
 ity. ఇరుకు, బాధ, ఇక్కట్లు. Disease, ill-
 ness, రోగము. ప్రాణసంకటము mortal
 peril. సుఖసంకటము a venereal disease.
 adj. Difficult, unsafe, narrow, కఠినమైన.
 ఇరుకైన. సంకటపడు sankata-padu. v. n.
 To be in trouble, to be distressed, శ్రమ
 పడు. అన్నవస్త్రములకులేక సంకటపడుచున్నారు
 they are in trouble for want of food and
 clothing. సంకటపాలు sankata-patu n.
 The state of being in trouble, సంకటపడుట.
 సంకటపెట్టు sankata-pettu. v. a. To give
 trouble to, to annoy, harass, బాధపెట్టు.
 హింసపెట్టు.

సంకటి sankati. [Tel.] n. A coarse pudding
 made from Cholam or Ragi flour, a thick
 porridge or pap. నందిన రాగిపిండిగోరునడ.
 ఉడకపెట్టినపిండి.

సంకరము sankaramu. [Skt.] n. Mixing,
 blending. Dust, sweepings. మిశ్రమము.
 తుడిచిన కవచమునపు, పెంట. వర్ణసంకరము
 a mixture of castes. adj. Confusedly mix-

ing or mingling. Mixed, adulterated, of
 mixed race or caste, of impure origin
 from intermixture of castes. మిశ్రితమైన,
 కలియకలుపుగానుండే. సంకరజాతి or సంకరకు
 లము a mixed caste. సంకరజాతివాడు a half
 caste, a person of mixed parentage. సం
 కరజాడ్యము a complication of diseases.
 సంకరభాష a mixed language or impure
 dialect.

సంకర్షణుడు san-karshanudu. [Skt.] n. A
 name of Balarāma, బలరాముడు.

సంకలనము san-kalanamu. [Skt.] n. Addi-
 tion in Arithmetic, సంఖ్యలనుకూర్చుట. సం
 కలితము sankalitamu. adj. That which
 is added. Added together, as a figure,
 కూర్చుబడిన (సంఖ్య).

సంకల్పము san-kalpanu. [Skt.] n. Resolve,
 determination, resolution, intention, will.
 A project, design. A religious or solemn
 vow, or declaration. మనోవ్యాపారము,
 మనోనిశ్చయము, ఎన్నిక. దేవుని సంకల్పము
 providence, the will of God. సంకల్ప
 జుడు or సంకల్పజుడు sankalpa-judu. n.
 Lit. "The will-born," a name of Manma-
 dha, as "born from the will." మృదుడు.
 సంకల్పింను or సంకల్పముచేసికొను san-
 kalpintsu. v. n. To determine, resolve,
 project, plan, decree, as Providence does.
 ఉద్దేశించు, నిశ్చయించుకొను, ఎంచు.

సంకాశము san-kasamu. [Skt.] adj. Like,
 similar. సమానమైన, సదృశమైన. Near, సమీ
 పమైన. సంకాశుడు san-kasudu. n. (In
 composition,) one who is like or similar to,
 సదృశుడు. మూగ్యసంకాశుడు he who is like
 the sun.

సంకీర్ణము san-kirnamu. [Skt.] adj. Crowd-
 ed, confused. Mixed, impure, miscellane-
 ous. Spread, diffused, ఎడములేకుండా విం
 డిన. సంకఠమైన, అన్నియునుకలిపిన, వ్యాపించిన.

సంకీర్తనము san-kirtanamu. [Skt.] n. Cele-
 bration, praising, honour, glorification,
 స్తోత్రము, గూఢకథనము, స్తవనము.

సంకు sanku. [from Skt. శంఖము.] n. A shell,
 a conch. సంకులుండరిము a ring made of
 shell. సంకుపూసలు beads made of shell.
 "సంకుటద్వయలు." Pal. 81. సంకుమాతిగా
 త్రము sanku-mūti-gurramu. n. An ass.
 గాడిది.

సంకుచించు san-kuchintu. [Skt.] v. n. To
 shrink, shrivel, contract, close up.

సంకుచితము san-kuchitamu. adj. Shri-
 velled, contracted, narrowed, closed. మడి
 తలుపడిన, మడుచుకొన్న. ఇరకలుముగానుండే.
 ఈ స్థలము సంకుచితముగానున్నందున as this
 place is not roomy.

సంకుమదము See under సంకువు.

సంకులము sankulam. [Skt.] adj. Spread,
 వ్యాపించిన. Crowded, perplexed, confused,
 agitated, ఎడములేక నిండిన. ఒకటితోనొకటి
 కలిపిన.

సంకువు sankuvu. [Skt.] n. A civet cat.
 జన్వదిపిల్లి. సంకుమదము sanku-madamu.
 n. Civet. జేవ్వది.

సంకెల or సంకేలిరు sankela. [from Skt.
 శృంఖలము.] n. A fetter, or iron. సంకెల
 వాడు sankela-vadu. n. A convict, a
 prisoner in iron.

సంకేతము sanketamu. [Skt.] n. An
 appointment, agreement, compact,
 engagement, ఏర్పాటు, ఒడవారు, నిప్పూర్చి,
 నిర్ణయము. A provision, a matter or point
 previously arranged. A sign or signal,
 a token or intimation, generally without
 words; a nod, wink, beck, indicative
 gesture, సరుతు, సంజ్ఞ. A name, పేరు. A
 place of assignation, a rendezvous,
 ముందుగా మాట్లాడి నిప్పూర్చి చేసికొన్న స్థలము.
 A. v. 135. " సంకేతచులునుండక." Swa. iii,
 45. adj. Appointed, fixed, ordained,
 stipulated, contracted for, agreed upon.
 నిర్ణీతమైన. నిప్పూర్చి చేయబడిన, ఏర్పరచుకొనబడిన.
 సంకేతనామము a technical name, a name

agreed upon but different from the real
 name. సంకేతపదము a technical word, a
 technicality. సంకేతస్థలము or సంకేతస్థానము
 a place of rendezvous, a place of assign-
 ation. నిర్ణయించుకొన్న చోటు. సంకేతించు
 sanketintu. v. n. To appoint, assign, fix,
 contract for, agree upon, నిప్పూర్చిచేయు.
 నిర్ణయించు, ఏర్పాటుచేయు. To give a name
 to, పేరుపెట్టు. "మెరిక సంకేతించిన తెలగున నయ్యె
 డకురుగు దంచు." M. IV. ii. 282. సంకేతితము
 sanketitam. adj. Appointed, fixed,
 ordained, stipulated, contracted for,
 agreed upon, నిప్పూర్చిచేయబడిన, నిర్ణయించ
 బడిన, ఏర్పరచుకొనబడిన.

సంకోచము san-kochamu. [Skt.] n. Shri-
 velling, contraction, shrinking, shutting,
 closing, ముడుచుకొనబడు, ముకులించడము.
 Narrowness, straitness, ఇరుకు. Backward-
 ness, diffidence, bashfulness, modesty,
 శేంకు. బిడియము. Hesitation, reluctance,
 సంతయము. సంకోచించు san-kochintu.
 v. n. To shrivel up or contract. To
 hesitate, be reluctant, be bashful or
 timid, ముడుచుకొను. అనుమానించు, శేంకు
 దియు, శేంకు.

సంక్రందము san-krandamu. [Skt.] n. An
 epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

సంక్రమము san-kramamu. [Skt.] n. Difficult
 progress, advance through difficulties.
 The transit of a planetary body through
 the zodiac, కముము. కలి, సూర్యుని గ్రహములు
 ఒకరాశినుండి మరొకరాశికి పోవడము. A
 causeway, a bridge, వంతెన. సంక్రమణము
 san-kramanam. n. The passage of the
 sun or planetary body from one sign
 of the zodiac into another. సూర్యుని
 గ్రహములు ఒకరాశిని విడిచి మరొకరాశికి పో
 వడము. సంక్రమించు san-kramintsu. v. n.
 To enroach on, ఆక్రమించు. To enter,
 ప్రవేశించు. సంక్రంతి san-kranti. n. The

transit of the sun or a planetary body from one sign of the zodiac into another ; particularly applied to the passage of the sun from Sagittarius to Capricornus in January when the Hindus celebrate the Pongal (పాంకలి) feast. సూర్యుని గ్రహములు ఒక రాశిలోనుండి మరొక రాశికి పోవడము, ముఖ్యముగా సూర్యుడు మకరములో ప్రవేశించేది మకర సంక్రాంతి.

సంక్షుప్తము san-kluptamu. [Skt.] adj. Brief, short, abridged. n. An abridgment, a summary. సంక్షుప్తము, సంక్షేపము. సంక్షుప్తముగా briefly, summarily. సంక్షుప్తము చేయు to abridge, to make brief.

సంక్షేపము san-kshēpamu. [Skt.] n. An abridgment, a compendium, a summary, సంక్షేపము. సంక్షేపించు san-kshēpintu. v. a. To abridge, abbreviate, contract. సంక్షేపము చేయు, సంక్షేపము చేయు. సంక్షిప్తము san-kshiptamu. adj. Abbreviated, abridged, సంక్షేపించబడిన. సంక్షేపణము sankshēpanamu. n. The act of abridging, సంక్షేపణములు. సంక్షేపముగా san-kshēpamu-gā. adv. Concisely, briefly, సంక్షుప్తముగా.

సంక్షోభము san-kshōbhamu. [Skt.] n. Agitation, alarm, కలత. Distress of mind, sorrow, grief, వ్యాకులత, దుఃఖము, వ్యసనము. సంక్షోభించు san-kshōbhintu. v. n. To be agitated, disturbed, excited, alarmed, కలతపడు. To grieve, sorrow, వ్యాకులపడు. సంక్షుభితము or సంక్షోభితము san-kshubhitamu. adj. Agitated, disturbed, grieved, frightened, alarmed, afraid, భిన్నాభిన్నము చేయుట, వ్యాకులపరచుట, బెదిరిన, భయపడ్డ.

సంఖ్య sankhya. [Skt.] n. A number, a numeral. అంక, లెక్క. సంఖ్యలేని numberless. An inquiry, విచారణ. Spiritual knowledge, అర్హజ్ఞానము. సంఖ్యము sankhyamu. n. War, a battle. యుద్ధము. సంఖ్యితము sankhyitam. adj. Numbered,

counted, reckoned. లెక్కపెట్టబడిన, ఎంచబడిన, గణితము. సంఖ్యార్థకవిశేషము a definite numeral adjective (cardinal). సంఖ్యవంతుడు sankhya-vantudu. n. A learned man, పండితుడు, చదువరి. సంఖ్యేయము sankhyēyamu. adj. Numerable, that which can be counted or numbered, ఎంచదగిన, గణనీయము. సంఖ్యేయార్థకవిశేషము a definite numeral adjective (ordinal).

సంగదము sangadamu. [from Skt. సంగతమ్.] n. Dumb-bells, సాముచేయువారు తప్పిలోడు. Help, assistance, aid, సహాయము. Friendship, శేత, స్నేహము. Meeting, చేరిక. Nearness, సమీపము. A retinue, పరివారము. Service, సేవ. An army, సేన. "అనవుడు వాడునగును నీవిక్రమంబునకునా మెప్పు సంగదంబుగాఁ." M. VII. iv. 59. "ఈ అంచెలుగట్టి కాలివొడు సైవననీవుగడమ్రోదిరా, యంచలివేటి సంగడమలయ్యెను." Siva. v. 72. Trouble, annoyance, శంకాటము, సంగటము. సంగడమువాడు sangadamu-vadu. n. A friend or companion. చెరికాడు, స్నేహకాడు. సంగడి sangadi. n. A couple, pair, శేట, శోడు. Friendship, స్నేహము.

A friend, a fellow, a playmate, స్నేహకాడు. A raft or boat made of two canoes fastened side by side. రెండుతొటి బొండులు జతగాకట్టిన తెప్ప. Nearness, సమీపము. A side, ప్రక్క. The back, వెనుక. A crowd, సమాహము. Manner, విధము. "ఇ సింబలుసంగడిమొరవగు వీర భటులును." ఉ. హరి. iv. సంగడిబావులు two wells side by side, శోడు బావులు. సంగడికత్తె sangudi-katte. n. A female friend or companion. చెరికత్తె, సంగడికాడు or సంగడిడు sangadi-kadu. n. A compeer, fellow, companion, friend, స్నేహితుడు. సంగమదుగు sangamaduugu. (సంగడి+మదుగు.) n. A lake or pool near a village,

తీరినమాపమందు ఎదురుతవ్వకయే ఎన్నటికన్న నీళ్లి ఉండే మదుగు.

సంగతము san-galamu. [Skt.] adj. Joined, united, come together, coherent, consistent, proper, just, adequate, reasonable, suitable, appropriate, applicable. యుక్తమైన, యోగ్యమైన, సంబంధమైన, సంయుక్తమైన. "కమనీయవజ్రసంలతకవాలములు." HD. i. 13.

n. Friendship, స్నేహము. Meeting, చేరిక. సంగతి san-gati. n. A circumstance, matter, case, subject, affair, business, event, occurrence: the contents of a writing. Association, junction, union, company, society. Fitness, decorum, propriety. కార్యము, వ్యవహారము. పని, విషయము, సహవాసము, సాంకల్యము, యుక్తము. యోగ్యము, సంబంధము. అతడు చెప్పిన సంగతి ఏమంటే he stated as follows. ఈ సంగతి నాకు తెలిసి on knowing this. ఆ సంగతి నేను వివరము I did not hear of it. అతడు ప్రతికేయుండే సంగతి చనిపోయిన సంగతి తెలియలేదు I do not know whether he is alive or dead.

సంగతిని or సంగతిగా san-gati-ni. adv. Properly, fitly. యుక్తముగా, తగినట్లుగా. "పట్టు వస్త్రములు భూషణముల్ గలచందంబులుకా, సంగతిగట్టియిందోడిని సయ్యనజాచె." ప్రసన్న రాఘవశతకము. సంగతింబు san-gatintu. v. n. To happen, occur. సంభవించు. ప్రసక్తంబు. సంగతుడు san-gatudu. n. (In composition,) one who is accompanied by, or beset by. కూడుకొన్నవాడు. "అపరాధాసంలతుం డగుతనమంకని ప్రార్థునింక బడి వేగుదురీతిపులన." M. VI. ii. 341.

సంగమము san-gamamu. [Skt.] n. Juncture, union, meeting, the confluence of rivers, sexual intercourse, కలియడము. మేళనము, సంయోగము. సంగమదోషము any sexual disease, సుఖసంకలము. సంగము sangamu. n. Junction, meeting, union, intercourse, association, confluence. కూడిక, చేరిక, సంసర్గము. మేళనము, కలియడము. ఈనదిసాగరినంక శుభలయ the place where this river falls

into the sea. నదులసంఘము the confluence of rivers. సంగి sangi. adj. (In composition,) uniting or united with. కూడుకొన్న, మిళితమైన. n. He who is united, he who is attached to. కూడుకొన్నవాడు, మిళితుడు.

సంగరము sangaramu. [Skt.] n. War, a battle, combat. యుద్ధము. సంగరావళి a battlefield. M. XVI. i. 73.

సంగతము san-galamu. [from Skt. సంగతమ్.] n. Friendship, స్నేహము. సంగతి or సంగతికాడు san-gati. n. A friend, companion, comrade. స్నేహితుడు. సంగతికత్తె sangata-katte. n. A female friend, స్నేహితురాలు.

సంగీతము san-gitam. [Skt.] n. Music, a song, singing. A choral symphony, గానము. సంగీతి san-giti. n. A song. plu. సంగీతులు songs, పాటలు. "సాంగోపాంగసంగీతములకా." G. viii. 163.

సంగోరు san-gōru. [Skt. సగము+Tel. శారు.] n. A half-share. అర్ధభాగము. Half of the gross produce of a crop. సంగోరుపాలు usually means the government share of a crop.

సంగ్రహము san-grahamu. [Skt.] n. Seizing, grasping, obtaining, receiving, earning, acquisition, స్వీకారము. స్వీకరించడము. సంపాదించడము. Collecting, amassing, కూడతెట్టడము. పాఠనచేయడము. A compilation, abridgment, compendium, సంక్షుప్తగ్రంథము. One verse says కర్తవ్యంధర్మసంగ్రహం. adj. Short, brief. సంక్షేపమైన. సంగ్రహించు san-grahintu. v. a. To seize, grasp, snatch, obtain, acquire, earn, get, సంపాదించు. To abridge, compile, summarize, సంక్షేపించు. సంగ్రహించుకొని పట్టు to walk away with anything, లంకించుకొనిపోవు.

సంగ్రామము sangramamu. [Skt.] n. War, a battle, fighting. యుద్ధము. కలహము, పోరు.

సంగ్రామా sun-grahamu. [Skt.] n. The fist. పిడికిలి. Holding by the fist, పిడికిలి పట్టుట. The gripe of a shield, చాలుపిడి, ఆలిపిడి.

సంఘటనము san-ghatanamu. [Skt.] n. Meeting, encountering, happening, occurrence. సంఘటనము, సంప్రాప్తముకావడము. సంఘటించు or సంఘటిల్లు san-ghatintsu. v. n. To occur, happen. సంఘటించు, సంప్రాప్తమగు.

సంఘటనము san-ghattanamu. [Skt.] n. Friction, rubbing together, beating, a collision, shock. ఒరిసికొనుట. కొట్టడము. వాయిచడము. "మే సంఘటన మితిమీరియాడె." L. vii. 170.

సంఘము sanghamu. [Skt.] n. A collection, heap, multitude, number, assembly, association, society. ప్రాణి సమాహము, గుంపు. సంఘభవించు sanghi-bhavintsu. v. n. To become a crowd. గుంపుకూడు. To unite together.

సంఘర్షము or సంఘర్షణము san-gharshanu. [Skt.] n. Trituration, rubbing. ఒరియక. Contending. వివాదము, స్పర్ధ. Rivalry, పోటి.

సంఘాతము san-ghatamu. [Skt.] n. An assemblage, multitude. సమాహము. A hard blow, గట్టిదెబ్బ. సంఘాతవరణము wholesale slaughter, deaths in crowds. కంటకసంఘాతములు a heap of thorns. P. i. 457.

సంచయము san-chayamu. [Skt.] n. Heaping, collecting, gathering, కూడబెట్టుట. A heap, multitude, quantity or number. సమాహము, ప్రాగు. సంచయనము san-chayanamu. n. Collecting, gathering, collecting the ashes or bones of a burnt corpse, పోగుచేయడము, దహనముచేయబడిన శవముయొక్క ఎముకలను పోగుచేయడము.

సంచరించు san-charintsu. [Skt.] v. n. To roam, wander, walk. తిరుగు. "సకలజంతు

వులందు సంచరించు" he pervades or moves in all that lives. సంచారము or సంచరణము san-charamu. n. Traversing, wandering, roaming, travelling, తిరుగడము. శిష్యసంచారము a pastoral visitation, or progress made by a Guru. పికాచసంచారము the walking or haunting of a ghost. సంచారి sanchari. n. One who wanders about, సంచరించువాడు.

సంచలనము san-chalanamu. [Skt.] n. Shaking, moving. కదలడము. సంచలించు san-chalintsu. v. n. To move, shake, tremble, quake.

సంచి or సంచీ sanchi. [Tel.] n. A purse, a bag. త్రి. గోనెసంచి a sack. మడిసంచి a bag made of woollen cloth or canvas to keep clean clothes in. సంచీకట్టు sanchi-kattu. n. A physician, సంచీకట్టుకొని తిరుగు వైద్యుడు. సంచిమొదలు sanchi-modalu. n. The capital sum, capital, మూలధనము.

సంచితము sanchitam. [Skt.] adj. Gathered, amassed, accumulated, collected. సంపాదించబడిన, ఆర్జితపబడిన. కూడబెట్టబడిన. "పూర్వజ్ఞానంచితములైన దోషములు." (B. iii. 1001) the sins contracted in a former birth. సంచిక sanchika. n. A section or part of a book. A few palm leaves or sheets of paper taken out of a volume. ఒక గ్రంథములోనుండి యొక్కకట్టిన కొన్ని పత్రములు. A tract, చేర్చికట్టిన కొన్ని తాటాకులు. లేక కాగితములు. A volume of a Magazine or Journal.

సంచేకరము, సంచేకరము or సంచేకారము santsa-karuru. [from Skt. సత్యంకారం.] n. Earnest money, an advance, బయనా, జట్టిచేసేందుకు గురుతుగా ముందిచ్చినద్రవ్యము.

సంచేము sant samu. [Tel.] n. Gold. బంగారు. సంచేపురేకు sant sapu-rēku. n. Gold leaf, bits of gold leaf, బంగారురేకు. "చాలు పు సంచపురేకు బుక్కాము పైజల్లి."

Ila. i. 139. "సంచపురేకుడున్నటులుజోరె." H. v. 197.

సంతు santu. [Tel.] n. Manner, way. విధము. రీతి, మైఖ. An artifice, stratagem, మోసము. A trace, జోడ. Beauty, అందము.

సంతున్నము santhannamu. [Skt.] adj. Covered, అచ్ఛాదితము. "రేణుపలంసంతున్న గీర్వాణపదిపి." Vish. ii. 135.

సంజాతము san-jatamu. [Skt.] adj. Born, produced, become. పుట్టిన. కలిగిన, అయిన. సంజాతముడు san-jatudu. n. One who is born. పుట్టినవాడు.

సంజయారామభారము sanjaya-raya-bharamu. [Skt.] n. The embassy of Sanjaya; i.e., lukewarm negotiations.

సంజవనము sanja-vanam. [Skt.] n. A cluster of four houses. A house built with four suites of apartments. చాలుగిండ్ల బనెరి.

సంజాతము san-jatamu. [Skt.] adj. Born, produced, become. కలిగిన, పుట్టిన, అయిన.

సంజాయిషి sanjayishi. [H.] n. An explanation; conciliation, persuasion, సమాధానము.

సంజీవి sanjivi. [Skt.] n. That which gives or revives life, జీవమునుకలుగజేయునది. A medicine which prolongs life. అయుస్సును వృద్ధిచేయుముందు. సంచీవకరణి sanjiva-karani. n. A restorative, a cordial, a reviving medicine, a medicine tending to prolong life, or of sufficient efficacy to raise the dead. మర్ణి ప్రతికించేముందు. "ఘనతలసంచీకరణిమోచగన ననితదిన్ననలేచివచ్చినజూచి." Sar. D. 675. "స్థిరమైనయా యామర్ణితైలమెక్కి, కరమెప్పుసంచీవకరణి విశల్య, కరణియు సంధానకరణి సాన్దర్గ, కరణినానాలుగోషధములగలవు." DRY. 1504.

సంచీవనము san-jivanamu. adj. Animating, bringing to life. ప్రతికించే.

సంజ్ఞ sangnya. [Skt.] n. A gesture, సైక. A token, sign, గురుతు. A name, appellation, పేరు. A technical name, పరిభాష. Intellect, sense, తెలివి, బుద్ధి. సంజ్ఞావాచకము a noun. సంజ్ఞప్తి or సంజ్ఞనము san-gnyapti. n. Making known, apprizing, informing. తెలియజేయడము, ఎరుకచేయడము, విన్నవించుట. M. VII. iv. 144.

సంజ్ఞపు san-gnyucu. [Skt.] n. A knock-kneed man. మట్టికాళ్లవాడు.

సంజ్వరము san-jvaramu. [Skt.] n. Heat, burning, scorching. కాక, వేడిమి, ఉష్ణము, కాల్రుడము.

సంజే sandza. [from Skt. సంస్య] n. Twilight, evening. సంధ్యాకాలము. సంజేరాగము. సంజేకంపు or సంజేకావి the redness of the evening sky. Sar. D. 212. Vasu. v. 96. అసంజే అనా ఆధ్యాత్మయకాలము. సంజేపడు sandza-padu. v. n. To become dusk, సంధ్యాకాలమగు.

సంజోక san-dzoka. [Tel. సము+జోక.] n. The string that strikes the two sides of a double-faced drum, రెండు ముఖములందున తాకే ముడిగల దుబుడుకన్నడిమిద్రాడు.

సంక్ర Same as కేంద్ర. (q. v.)

సంత santa. [Tel.] n. Nearness, చెంత. [from Skt. సంతా.] A fair, a market day. చుట్టుపట్ల నుండువారిందిరును సరుకులమ్మడమునకై ఒకటిలో నాకనాడు పెట్టే అంగళ్లనుస. Recitation of a lesson from the Veda, ఒక్కొక్కవాక్యముగా నుపాధ్యాయులు చెప్పడానిని పిల్లకాయలు రెండేసి మారులు చెప్పడము, వేదపాఠము. ఏకసంతగ్రాహి (for ఏకసంధాగ్రాహి) one who is gifted with intuitive perception.

సంతకము santakamu. [Tel.] n. A signature, చేత్రాలు.

సంతతము santalamu. [Skt.] adj. Constant, continuous, unceasing. ఎడతెగని, విడువని.

adv. Always, perpetually. నిరంతరము, ఎల్లప్పుడు. వర్షము సంతతధారగాకురినది it rained incessantly.

సంతతి san-tati. [Skt.] n. Progeny, offspring. సంతానము. పుత్రపాత్రపాఠంపర్వము. A series, వరుస. పురుషసంతతి male offspring.

సంతన santana. [from Skt. సంధానమ్.] n. Joining, junction, union. Agreement, concord, suitability, అనుకూలముగా కుదుడము, కూర్పు, ఇమిడిక, పొందిక, చేరిక. "దంతపురేకు సంతనపని." Salya. ii. 125. సంతనచేయు santana-cheyu. v. a. To fit, adjust, join, unite. కూర్పు, చేర్పు. ఆ రాళ్లను బాగా సంతన చేసినాడు he fitted the stones together closely. సంతనకట్టు santana-kattu. v. n. To be united, చేరు, సంఘీభవించు. To be prepared, అంకురపడు. సంతనపడు santanpadu. (సంతన+పడు.) v. n. To be united, or adjusted. ఒడ్డికపడు. సంతనము or సంతనవేట్టు santa-parutsu. v. a. To unite, adjust, చేర్పు.

సంతనవ్యమానము santanya-manamu. [Skt.] adj. Spreading, extending. వృద్ధిపొందింపబడిన. "అతఃపురకాంతాకరాంతసంతనవ్యమాన మణిభాజననీరాజన మంగళంబులంగీకరించి." Swa. v. 65. టీ॥ సంతనవ్యమాన. మిక్కిలి త్రిప్పుబడు చుండే.

సంతప్తము san-taptamu. [Skt.] adj. Much heated; pained, grieved, distressed, afflicted. సంతాపితమైన, భేదముగల, దుఃఖితమైన. సంతప్తవిక్తుడు he who is much grieved. "నకలదేమునులు సంతప్తవిక్తులై." Padma. vii. 17. సంతప్తుడు san-taptudu. n. One who is burnt up, or exhausted with heat, hunger or thirst. ఎండ ఆకలి దప్పిచేత ఓడింపబడినవాడు.

సంతమనము san-tamasamu. [Skt.] n. Total darkness. సర్వత్రపూర్ణాంధకారము, కటిక చీకటి. Vasu. iv. 21.

సంతరణము san-taranamu. [Skt.] n. Crossing or passing over, going across. వాటడము.

సంతరించు san-tarintsu. [Tel.] v. a. To equalise, సరివరుచు. To earn, get, acquire, సంపాదించు, గడించు. To cause to acquire, కలిగించు. To write, వ్రాయు, రచించు. To protect, support, rear, భరించు, సరికొంచు. "చక్కదనమెల్లముల్లగాసంతరించి." H. i. 254. ఆమె నన్ను పాకి సంతరించినది she brought me up and took care of me.

సంతరితము san-tarjitamu. [Skt.] adj. Threatened, frightened. తెదిరింపబడిన. M. vii. 432.

సంతర్పణము or సంతర్పణ san-tarpanamu. [Skt.] n. Satisfying, satiating. కృత్తిసరుచులు. A feast given to Brahmins. సంతర్పితము san-tarpitamu. adj. Satisfied, gratified. తృప్తిచేయబడిన. "నిత్యాన్నదాన సంతర్పిత సకలభూసురుండును." T. Pref. 30.

సంతోషము, సంతోషము or సంతోషము santasamu. [from Skt. సంతోషము.] n. Pleasure, joy, gladness. ప్రమదము, సంతోషము. సంతోషించు, సంతోషిల్లు, సంతోషిలు, సంతోషిల్లు or సంతోషపడు santasintsu. v. n. To rejoice, be pleased, be glad, ఉల్లాసపడు, సంతోషించు.

సంతానము or సంతానవృక్షము santānamu. [Skt.] n. The name of one of the trees of heaven. ఒక కల్పవృక్షము. సప్తసంతానములు:— Digging a tank (తటాకము), building a Brahmin village (అగ్రహారము), building a temple (దేవాలయము), making a garden (వనము), getting a poem written (ప్రబంధము), getting a son (పుత్రుడు), finding treasure (నిధి).

సంతానము santānamu. [Skt.] n. A child, విడ్డ. Offspring, progeny, race. విడ్డలవరంప, సంతతి.

సంతాపము san-tapamu. [Skt.] n. Heat, burning heat. కాక, వేడిమి, వెట్టు. Affliction, pain, distress. The fever of desire. సంతాపార్థకము an interjection showing

sorrow. సంతాపించు san-tapintsu. v. n. To be afflicted, to be distressed, to be grieved, దుఃఖితమగు, భేదితమగు, పరితపించు. సంతాపితుడు san-ta-pitudu. n. He who is pained, distressed, or afflicted. భిన్నుడు. దుఃఖితుడు. పరితపించువాడు.

సంతు santu. [from Skt. సంతతి.] n. Offspring, progeny. సంతానము. మగసంతు male offspring.

సంతులుగొట్టు santulu-gottu. [Tel.] v. a. To reproach, blame. విందించు. "అతిశ్రాంతుని నన్ను గావటిడి సంతులుగొట్టుచు మాయ చేసుచోళ్." A. vi. 109.

సంతుష్టము san-tushtamu. [Skt.] adj. Delighted, pleased, satisfied. హృష్టమైన, ఆనందముగల, ఉల్లసితమైన. సంతుష్టాంతరంగుడై being filled with joy. సంతుష్టి san-tushti. (సం+తుష్టి.) n. Pleasure, satisfaction, gladness, joy, delight. సంతోషము, హర్షము, ఆనందము. సంతుష్టుడు san-tushtudu. n. He who is delighted, or satisfied. హర్షితుడు.

సంతోషము san-tōshamu. [Skt.] n. Pleasure, satisfaction, joy, delight. ప్రమదము, హర్షము. సంతోషవేట్టు san-tōsha-pettu. v. a. To gladden, please, gratify. ఉల్లాసపరుచు, తుష్టునిగాజేయు. సంతోషించు or సంతోషిల్లు san-tōshintsu. v. n. To rejoice, be glad. హర్షించు, సంతోషపడు. సంతోషము Same as సంతోషము. See సంతోషము.

సంత్యక్తము san-tyaktamu. [Skt.] adj. Deserted, left, quitted, abandoned. విడువబడిన, పరిత్యజించబడిన.

సంత్రస్తము san-trastamu. [Skt.] adj. Frightened, alarmed. భయపడిన.

సంత్రాసము san-trāsamu. [Skt.] n. Fear, alarm. భీతి, భయము.

సందంశము sandamsamu. [Skt.] n. Pincers, కమ్మరవాని పలుకారు.

సందడి sandadi. [Tel.] n. A thick crowd, mob. సమ్మర్దము. ఒత్తుడు, గుంపు. Noise, clamour, uproar, a tumult, disturbance. సమ్మర్దస్వని. "రాజులసందడి రాలినవోడవులు." M. IV. iii. 69. అర్జ. Confused, సంకులము. సందడికడయ్యము a noisy or melee fight. సందడించు, సందడిల్లు, సందడిగొను or సందడిపడు sandadintsu. v. n. To flock, to come in crowds, గుంపులుగొను. To make a noise, సందడిచేయు. To spread, extend. ప్రసరించు, అతిశయించు. "భయవిస్మయంబులు మనంబును సందడింప." P. i. 277. "పలువనివారే రమెరుగుపలు మెరుగులు సందడింప." Swa. iv. 106.

సందరము or సంద్రము sandaramu. [from Skt. సముద్రము.] n. The sea.

సందర్భము sandarbhamu. [Skt.] n. Stringing beads, weaving garlands, etc. Meeting, connection, coherence. Convenience, opportunity, occurrence, context, కూర్చడము, గుచ్చడము, కట్టడము, సంధించడము, క్రమము, అనుపూర్ణి, అనుకూలము, సమయము, సంభవించడము. "ప్రయాణసంబంధములు దెందంబు సందడింప." Vish. vii. 148. దీనికానికి సంబంధము లేదు, లేక, ఒకటికొకటి సంబంధము లేకుండా ఉండి డర్భములూ జుగదు it cannot be done at this juncture. పూర్వోక్త సందర్భము ఎడగక మాట్లాడుచున్నాడు he talks without knowing the circumstances. ఇప్పుడు సంబంధము కాదు it is not convenient now. సందర్శించు sandarbhintsu. v. n. To agree, tally, to be convenient, to be opportune, to occur, happen, అనుకూలించు, ఇమడు, సంభవించు, ప్రాప్తమగు.

సందర్శనము san-darsanamu. [Skt.] n. Seeing, looking, a view. A visit, meeting నిరీక్షణము, చూడడము. సందర్శించు san-darsintsu. v. a. To look at, view, behold, visit. చూచు.

సంకష్టము san-dashtamu. [Skt.] adj. Bitten, stung. కొరకబడిన.

సంధానము sandhanamu. [Skt.] n. A tether. కలుపు. సంధానము or సందితము sand-anitam. adj. Tied, bound, కట్టబడిన.

సంది Same as సంధ (q. v.)

సందిగ్ధము sandigdhamu. [Skt.] adj. Doubtful, questionable. సంశయమైన.

సందిబాండె sandi-bonde. [Tel. from సందిలి.] n. An ornament for the arm, an armet, బాహుపురి. "మేలిమిసూలలడండ, కడెములుసంది బాండె విడికప్పులుమించులమించుమించులకా." H. iv. 101.

సందియము sandiyamu. [from Skt. సంకేహము.] n. Doubt, uncertainty, suspicion.

సందియపడు same as సంకేహించు (q. v.)

సందిలి sandili. [Tel.] n. The arm from the shoulder to the elbow. నండచెయ్యి సందిలి వండ, సందివండ or సందికడియము sandilidanda. n. An ornament worn upon the upper part of the arm. An armet, కేయూరము. Swa. v. 106 సంవేడు sand-edu. adj. An armful, as much as one can hold in the arms. రెండుచేతులజవి యెత్తగలిగినంత.

సంధు or సంది sandu. [from Skt. సంది.] n. A small opening, a fissure, crack, hole, బాత్ర, చిల్లి, నీటిక. Space, an interval. ఎడమ, మధ్యవ్రదేశము. మధ్యకాలము. A lane, a narrow street, చిన్నబీది, గట్టి. A nook, corner, మూల. A backyard, వెరడు. A period of time, an opportunity, సమయము, సంకర్పము. A direction or quarter. చంకసంధు the armpit. వేళ్లసంధు the space between two fingers. ఇక్కడ సంధు విడుపు leave a space here. సందిచ్చు to give room or opportunity. నాడు ఎవరికిని సందియకుండా మాట్లాడుతాడు he will let nobody else get a word in, he gives no one an opportunity of speaking.

వారిద్దరిసంధున బిడు నలిగిపోవుచున్నాడు between the two this man is ruined. సంధులు గొంతులంతా వెలికినాడు he hunted in every hole and corner. సంధుచూచి లోగా చొరబడినాడు he took an opportunity and rushed in. సంధువాకిలి the back-door, వెరటిగుప్పుము. సంధుముట్టు menses occurring at intervals, that is, at irregular periods. "నేటికినెత్తెసంధు." T. iii. 87. అనగా నేడుసమయముచిక్కెను. సందిక్రంజనడములు petty disputes, అల్పమైనజగడములు. సంధుకట్టు sandukattu. n. An interval, మధ్యకాలము. గ్రహణపు సంధుకట్టు the time that an eclipse lasts. ఆమావాస్య సంధుకట్టు the period of new moon. నేను పోయి బిడు వచ్చేసంధుకట్టులో in the interval between my going and his coming. సంధుకొంప sandukonu. v. n. To take or seize an opportunity, సమయము చూచుకొను. To extend, spread, వ్యాపించు. v. a. To unite with, కూడు. To be joined to, to marry, పరిగ్రహించు. సంధుకొట్టు or సంధుతగనులు sandukottu. v. n. To be injured by a ghost. సంధు దోషము sandudoshamu. n. Demoniac possession. బిడ్డలకు మానసంధియందు కలుగు బాలగ్రహణోపము. ఆ బిడ్డకు సంధుదోషముతగిలినది, సంధుకొట్టి నది or సంధుతగిలినది the child is fairy-struck or injured by a ghost that haunts a particular spot. సంధుసీసము sandusisamu. n. A certain feat in wrestling.

సంధుగు sandugu. [H.] n. A small box.

సంకె sande. [from Skt. సంధ్య.] n. Evening, సాయంకాలము. Daily prayers used by Brahmins, &c. సంధ్యావందనము. adj. Vesper; appertaining to the evening, or vesper hour. సాయంకాలపు. సంకెటికటి the evening twilight. సంకెటిపమన్నా పెట్టెడు she has not so much as a light in the evening. సంకె వేళ or సంకెకడ at even-tide, in the evening. "అయ్యలుసంకెవేళని యాడగ నింటికి

రాక." H. iii. 69. సంకెవార్యు to perform daily prayers. సంకెజోము, సంకెప్రాధ్దు or సంకెవేళ sande-dzamu. n. The time of sunrise or sunset, when the night passes into the day or the day into the night. Generally, the evening.

సంవేశము sandesamu. [Skt.] n. A message, news, tidings. వర్తమానము, సమాచారము. సంవేశహరుడు sandesa-harudu. n. A messenger. దూత, హార్బా, సమాచారమును పిసికొనిపోవువాడు.

సంవేహము sandehamu. [Skt.] n. Doubt, hesitation, suspicion, mistrust, uncertainty. సంశయము. సంవేహించు sandehintsu. v. n. To doubt, suspect, hesitate. సంశయించు, సంకేహపడు, అనుమానపడు.

సంవోహము sandohamu. [Skt.] n. An assemblage, multitude. సమాహము.

సంవ్రము See సంజము. సంవ్రుడు Same as సమవ్రుడు. (q. v.)

సంధ sandha. [Skt.] n. A vow, promise. Resolution, determination. ప్రతిజ్ఞ, శపథము. Extent, limit, మర్యాద. కేర, అవిధి. Parij. v. 52. Also, same as సంధ్య (q. v.)

సంధర్షణి san-dharsahni. [Skt.] n. India rubber.

సంధానము sandhanamu. [Skt.] n. Holding together, joining, uniting, కూర్చుట, సంఘటనము. Reconciliation. బాంధాసంధానము or శరణాసంధానము placing an arrow on the bow-string. నాయకీనాయకులకు సంధానముచేసినది she made her master and mistress friends, she reconciled them. "సకలతీపులందు సంధానమైయుండి" Vēma. 518. సంధానకరణి sandhana-karani. n. That which heals, reunites or reconciles. స్వస్థము చేయు (ఓషధి). మళ్లీకూడునట్లు చేయునది, స్నేహము చేయునది. సంధానించు sandhanintsu. v. a. To join, unite, చేర్చు, కూర్చు. సంధానితము sandhanitam. adj. Joined, united,

చేర్చుబడిన, కూర్చుబడిన. సంధారుకుడు or సంధాత sandhayakudu. n. One who unites. సంధానముచేయువాడు.

సంధి sandhi. [Skt.] n. Connection, union, combination. junction, coalescence. కూడిక, చేరడము. కలియడము. A joint of the limbs, కీలు. Pacification, peacemaking, conciliation, peace, a treaty, అనుకూలము, సమాధానము. The coalescence of letters in accordance with the laws of euphony. అచ్చంధ the union of vowels. హల్గంధ the union of consonants. ఈయన వారికి సంధి చేసినాడు he made them friends. "బిట్టుల్ని సంధులు ప్రితిలిగిల్లను." BD. iv. 359. కుసంధి a bad union. సంధివిగ్రహము peace and war. సంధివిగ్రహాధికారము a war ministry, the duty of a war minister. సంధిబంధనము a ligament. సంధించు san-dhintsu. v. a. To cause to meet, to bring together, join, unite. కలుపు. చేర్చు, కూర్చు. సంధించు or సంధిల్లు v. n. To be joined to or united with, కూడు. సంధితము sandhitamu. adj. Joined, united, connected, bound, చేర్చుబడిన. కూర్చుబడిన. కట్టబడిన. సంధి తు sandhitsu. n. The desire of joining, an inclination to unite. చేర్చువలెననేయిచ్చు. సంధిలు or సంధిల్లు sandhilu. v. n. To happen, occur; to meet. ప్రాప్తమగు, ఎదురవుడు. కలుగు. వచ్చు. "భక్తీనారామము విశ్వాసంబు సంధిల్లగా." T. ii. 55. "అచలార్జుణమాటకు రేత నవునసంధిల్ల." Swa. pref. 2. సంధుడు or సంధురాలు sandhudu. n. One who is united with. These words are used in compounds; thus సత్యసంధుడు, సత్యసంధురాలు a truthful or veracious man or woman.

సంధుక్షితము sandhu-kshitamu. [Skt.] adj. Lighted, inflamed, kindled. రసింపబడిన, మండింపబడిన.

సంధ్య sandhya. [Skt.] n. Twilight in the morning or evening. సంధ్య or సంధ్యావంద

నమ morning or evening prayer. ప్రాతస్సంధ్యావందనము matins. సాయంసంధ్యావందనము vespers. సంధ్యవ్రాజు to perform matins or vespers. సంధ్య త్రాడు the sacerdotal thread. శేంఠెము. Vema. 380. సంధ్యా వాగము sandhya-rāgamu. n. The redness of the evening sky. సంశోకంపు.

సంపంగి, సంపగె, సంపగియ or సంపెగ sampangi. [from Skt. చంపక.] n. The 'gold flower', *Mirhelia champaka*. చంపకము. A species is కొండసంపంగి. H. iv. 19. (Note: This flower is called by all the synonymes of gold, as నువర్ణపువ్వుము, బంగారుపువ్వు, &c., &c. No bee will touch this fragrant flower.) సంపంగినూనె a fragrant oil extracted from this flower. తీగసంపంగి a certain creeper with yellow fragrant blossoms. నేలసంపంగి a kind of long white flowering creeper. ఫలసంపంగి or సకలఫలసంపంగి *Artabotrys odoratissimus*, మనోరంజితము. (Watts). సంపంగిపువ్వుగను sampangi-purugu. n. A wasp. కుమైక. సంపంగిపూవడ్లు, సంపగెలు. సంపె గలు or సంపెంగలు sampangi-pū-vaḍlu. n. A certain sort of rice. H. iv. 158.

సంపత్తి, సంపత్తు or సంపద sampatti. [Skt.] n. Fortune, riches, wealth, prosperity. విశ్వార్యము, కలిమి, శ్రేయస్సు. "ఇంద్రియం బులును పాటవసంపదబౌంధ." M. XII. ii. 158. సంపత్కరము sampat-karamu. adj. Causing or bringing prosperity. శ్రేయస్కరమైన. సంపదధికుడు a wealthy man, మిక్కిలి భాగ్యవంతుడు. సంపన్నుడు sampannamu. adj. Wealthy, prosperous, enriched or endowed with, possessed of, సంపదతో కూడుకొనిన, సమృద్ధమైన. సంపన్నుడు sampannudu. n. A wealthy man. (In composition,) one who is endowed with or possessed of, సమృద్ధుడు, సహితుడు. అర్థ సంపన్నుడై being wealthy, ద్రవ్యముగలవాడై.

సంపర్కము samparkamu. [Skt.] n. Union, connection, contact, కలయిక, చేరిక, కూడిక.

సంపాకము sampakamu. [Skt.] n. A tree, *Cassia fistula*, ఆరగ్వనము, రేలచెట్టు.

సంపాటము sampatamu. [Tel.] n. Weighing a jewel with all things connected with it.

సంపాతము sam-patamu. [Skt.] n. Descending, falling, coming down, a fall. వరసము, పాటు.

సంపాదనము sam-pādanamu. [Skt.] n. Acquisition, earning, getting, acquiring. ఆర్జనము, గడించుట. సంపాదించుట. సంపాదించు sampā-dintsu. (or vulgarly సంపాయింను) v. a. To procure, acquire, get, earn. గడించు, ఆర్జించు. సంపాదకుడు sampadakuḍu. n. One who earns, or acquires, సంపాదించువాడు. సంపాదితము sampaditamu. adj. That which is earned or acquired. సంపాద్యము sampadyamu. n. That which is fit to be earned, గడించదగిన. Also, (colloquially) getting, acquiring, earning. సంపాసారి sampā-sari. n. A merchant, కైఫ్యుడు.

" ద్వివి కోటికిబడగెత్తి కోయవస్తువులు, పాటించియొసగు సంపాసారలార." చరిత్య. ii.

సంపుటము sampuṭamu. [Skt.] n. A casket, a covered box. బర్రా. A volume of a book or magazine. సంపుటింను sampuṭintsu. v. a. To close as a flower. To fold the arm. ముకుళించు.

సంపూజనము sam-pūjanamu. [Skt.] n. Honouring, veneration, esteem, treating with respect. మిక్కిలి గౌరవించడము, సత్కారము, ఆదరము. సంపూజనీయుము sam-pūjanīyamu. adj. Honourable, respected, venerable, గౌరవింపదగిన, ఆదరణీయము. సంపూజితము sam-pūjitamu. adj. Honored, respected. గౌరవింపబడిన, మాననీయమైన.

సంపూజ్యము sam-pūjyamu. adj. Honourable, adorable. అర్చనీయుము.

సంపూర్ణము sam-pūrnamu. [Skt.] adj. Complete, finished, whole, entire: filled, full of, perfect. అఖలము, సమగ్రము.

సంప్రక్తము sam-prikṭamu. [Skt.] adj. United, joined, సంయుక్తము.

సంపెంగి See under సంపంగి.

సంపెటె sampeta. [Tel.] n. A sledge-hammer. ఇనుముపాగగొట్టెకు సపెటె. "తరిమిసంపెటె పెట్టుతెగిరినయట్లు." Dab. 233.

సంప్రతి sam-prati. [Tel.] n. A head accountant. తెక్కసరిచూచు పెద్దకరణము. An accountant, కరణము. సంప్రతించు sam-pratintsu. v. a. To collate, compare, examine. తెక్కమొదలనూచిని సరిచూచు.

సంప్రదానము sam-pradānamu. [Skt.] n. Giving, bestowing. ఇవ్వడము. In grammar, the Dative case, చతుర్థవ్యక్తి, మల్కారక ములలోనొకటి.

సంప్రవాయము sam-pra-dayamu. [Skt.] n. A rule, routine, method, doctrine, custom, convention, system, practice, tradition, వంశపుతీరు, గురువంశవారచేరినవినిది. పంపరా ప్రాప్తనమ్మ, వాడుక. adj. Traditional, customary, systematic, వంశపుతీరైన, గురువంపరాగతమైన, పంపరాప్రాప్తమైన, వాడుకైన. సంప్రవాయకుడు sam-pradayakuḍu. n. (Colloquially), a respectable or well-to-do man. సంప్రవాయముగా sam-pra-dayamuga. adv. Systematically, traditionally, in accordance with custom or convention, వంశపుతీరుగా. పంపరాగతముగా, వాడుకగా. సంప్రవాయుడు sam-pra-daya-sthudu. n. An upright or just man, one who walks according to the rules of his caste, క్రమస్థుడు.

సంప్రయోగము sam-pra-yōgamu. [Skt.] n. A good use, కేక్కినిప్రయోగము. Associa-

tion, relation, connection. సంబంధము. Enchantment, an incantation, మాలిక తోచేయు ఉచ్చాటనాదిక్రియ, వశీకరణాది కర్మము. "స్నానభోజనశయనాది సంప్రయోగ మస్థిగులుకు మున్నెందునాచరింప." M. III. v. 319. సంప్రయోగముగా అచరించుట "సాధులకు సాధునహవాసమున బాప సంప్రయోగ మగుట సందియంబై." ib. III. i. ti. సంప్రయోగముగుట అనగా సంప్రాప్తమువులు.

సంప్రసారణము sam-pra-sāranamu. [Skt.] n. A grammatical term applied to the substitution of ఇ, ఉ, బు. శి for య, వ, ర, ల in sandhi.

సంప్రహరణము sam-pra-haramu. [Skt.] n. War, a battle, a fight, యుద్ధము.

సంప్రాప్తము sam-prāptam. [Skt.] adj. Attained, obtained, gained, become arrived, come. పొందిబడిన, వచ్చిన, సంభవించిన, కలిగిన, లభించిన. కలియుగము సంప్రాప్తమైన మాదట after the beginning of the Iron Age.

సంప్రీతి sam-priti. [Skt.] n. Affection, kindness. విశ్వాసము, ప్రేమ.

సంప్రేరణము or సంప్రేరణ sam-prēranamu. [Skt.] n. An exhortation, instigation. బుద్ధి, బోధన. "దైవసంప్రేరణాదీని." KP. v. 244.

సంప్రేషణము sam-prēshanamu. [Skt.] n. A funeral ceremony observed on the twelfth day after death.

సంప్రేషము sam-prēshamu. [Skt.] n. Sending. An order, command, పనుపు, పయోగము.

సంప్రక్షణము sam-prōkshanamu. [Skt.] n. A ceremonial sprinkling of water. Hallowing, cleansing, consecrating, dedication, lustration, మంత్రోదకమును చిక్కించడము, దేవాలయాలను ఉపయోగపరు కొనడమునకై మంత్రోదకమును చిలకరించడము. చిక్కిచాడుట అనె ప్రత్యయము. ఆ ప్రత్యయము

పోతపోసి సిద్ధముగానున్నదిగాని యింకా సంఘోక్షణము కాలేదు the idol is all ready and adorned but is not yet consecrated. సంఘోక్షణము sam-prōkshintsu. v. a. To sprinkle with holy water, to consecrate. సంఘోక్షితము sam-prōkshitamū. adj. Sprinkled with, consecrated.

సంఘల్లము sam-phullamū. [Skt.] adj. Well blown, well expanded. చేక్కగా వికసించిన.

సంబంధము sam-bandhamū. [Skt.] n. Connection, relation, relationship, relevancy, affinity. సంఘము, చుట్టరికము, చేరిక, కూడిక, పొందిక. నీసంబంధమే నాకు కారాదు I cannot endure having anything to do with you. సంబంధి sam-bandhi. n. One who is connected by marriage. ఇచ్చిపుచ్చుకొన్నవాడు, సంబంధము చేసినవాడు. చుట్టము. ఆయన మా సంబంధి he is my kinsman. ఆమె మా సంబంధురాలు she is a connection of ours. సంబంధించు sam-bandhintsu. v. n. To be related to or connected with, to have to do with. చేరు, సంబంధము కలిగియుండు.

సంబంధము See సంబంధము.

సంబరము or సంబ్రము sambaramū. [from Skt. సంభ్రము.] n. Joy, delight. A feast, festival, merry making. సంతోషము, కేళిక, ఉత్సవము. తిరునాళ్లు, వండుగ. సంబరమింతు (for సంభ్రమించు.) sambaramintsu. v. n. To be delighted. సంకస్థి. Pal. 30.

సంబరి See సంబరి.

సంబరేను or సంబరేణి sambarenu. [Tel.] n. A kind of shrub. చక్కక. H. iv. 12 or 14.

సంబలము or సంబలము sambalamū. [from Skt. శమ్బలము.] n. Wages, hire. బత్తెము. Salary, శీరము. Batta, దారిబత్తెము. సంబలపు sambalapu. adj. Hired, lent. శీరమునకు పెట్టుకొన్న. ఆర్జుకు తెచ్చిన.

సంబలి, సంబడి, సంబరి or సంబడి sambali. [Tel.] n. A pariah, మాలవాడు. “జడియుచు సంబరిసంబలియునుచు. దగ్గముగా మెరిసెడి తనమేని కుష్ఠు.” HD. ii. 1384.

సంబలించు or సంబడించు sambalintsu. [Tel.] v. n. & a. To be convenient. వల్లపడు. To manage, furnish, supply. సమాళించు, నిర్వహించు, తెచ్చిరు, పోషించు. “పొడిచినంబగుండుగన్ను దిరిగి వెత్తురు గ్రక్కము మెరిగియంతగాన నసంబలించుకొని పోకుపోకుమనియార్చుచుకా” Harivamsam, Uttara, ii. 60.

సంబలిక సంబెల or సంబెళ sambalika. [Tel.] n. A wallet or sort of pouch, to hold betel leaf, areca-nut and lime. అడవిము, ఎక్కలాకుసంచి. “సంబెలనదరించి తాంబూల దళపూగ నిసహంబు చాలంగనించువట్టు.” A. vi. 94.

సంబలులు See సంబాలిలు.

సంబాగువు sambaguvu. [Tel.] n. A raft to cross a river on. ఏరుదాకే సాధనము.

సంబాధము sam-badhāmū. [Skt.] n. Difficulty, trouble; a crowded place. ఇరుకు, సంకటము, ఒత్తుడు, సంకటస్థలము. ఇరుకుస్థలము. adj. Narrow, contracted, impassable, impervious; crowded, ఇరుకైన, ఒత్తుడుగా నుండే, చొరదానకు అసాధ్యమైన.

సంబారము or సంబారు sam-baramū. [from Skt. సంభారము.] n. A mixture of spices for seasoning. Spicery, condiments, curry powder, కూరలలో చేయు రసవీధ్యము, అవాల మెంతులు శీలకర్ర మొదలైనవి. సంబారు పుచింత పండు tamarind mixed with spicery. “మెంతిమార సంబారంపుచింతిపండులు బజ్జలు.” H. i. 113.

సంబాలించు sam-balintsu. [from Skt. సంభాలించు.] v. a. To comfort, console, ఆదరంచు.

“బింబుల సంబాలించు నమ్మెవిదాలు.” పాంచా. ii.

సంబాలిగలు, సమ్మాలిగలు or సంబలులు sambhaligalu. [from Skt. సంభలు.] n. Sandals, పావళిళ్లు. Shoes, slippers, పాపోసులు. పాదరక్షలు.

“నీ పట్టంగనీడుసంబాలిగల కలనిలో శీరవచ్చినమార్చుచేరగాని.” య. i.

సంబారులు sambarulu. [from Skt. సంభారులు.] n. plu. A very fine sort of rice. కుసుమధాన్యములు. ఉత్తమమైనవిధము. గరుముపట్టు సంబారులు another kind.

సంబుద్ధి See సంబోధనము.

సంబెల, సంబెళ or సంబెలపెట్టె See సంబలిక.

సంబోధనము sam-bādhānamū. [Skt.] n. Addressing, calling to. పిలవడము, ఆమంత్రిణము, సంబుద్ధి. In Grammar, the vocative case. సంబుద్ధి sam-buddhi. n. Calling, పిలవడము ఆమంత్రిణము, సంబోధనము.

సంబ్రము Same as సంబారు (q. v.)

సంభవము sam-bhavamū. [Skt.] n. Birth, production. The origin, cause, reason, motive, ఉత్పత్తి. పుట్టుక. హేతువు. adj. Arising from, produced from, descending from. ఉత్పన్నమైన, ఉద్భూతమైన. కలిగిన. పాప సంభవము caused by sin. సంభవించు or సంభవిల్లు sambhavintsu. v. n. To be born, happen, occur. పుట్టు, ప్రాప్తమగు కలగు. సంభవింపజేయు sambhav-impā-jēyu. v. a. To bring about, cause, effect. ప్రాప్తమగు నట్లుచేయు.

సంభారము sam-bhāramū. [Skt.] n. Provision, preparation. Collection, a multitude, number, quantity, assemblage, సంభృతము, పదార్థసంచయము, సమూహము, సర్వపూర్ణత్వము, గణము.

సంభావన or సంభావనము sam-bhāvana. [Skt.] n. Honor, esteem, respect, worship. A present, reward, prize gift. Vulgarly, alms or money distributed among

Brahmins, సన్యాసము, గౌరవము, పూజ, దక్షిణ. సంభావనీయుము sam-bhāvanīyamū. adj. Honorable, worshipful. సన్మానింపదగిన, గౌరవింపదగిన, పూజ్యమైన. సంభావనీయుడు sambhāvanīyudu. n. He who is venerable or honored. పూజనీయుడు. లోకసంభావనీయులు all-honoured persons. సంభావించు sam-bhāvintsu. v. a. To honor, esteem, venerate. గౌరవించు. మర్యాదచేయు, సన్మానించు. సంభావితము sam-bhāvītamū. adj. Honored, respected. సన్మానింపబడిన (Colloquially,) Proper, fit, suitable. యుక్తము, వినితము. సంభావితుడు sam-bhāvītidu. n. He who is honored. పూజకుడు. సంభావ్యము sam-bhāvīyamū. adj. Fit to be praised, honorable, worthy of respect.

సంభాషణ or సంభాషణము sam-bhāshāna. [Skt.] n. Conversation, discourse, talk. చక్కగా మాట్లాడడము. సంభాషించు sam-bhāshintsu. v. n. To converse, talk. చేక్కగా మాట్లాడు, సంభాషణము చేయు.

సంభూతుము sam-bhūtamū. [Skt.] adj. Born, produced, arisen, sprung. ఉత్పన్నమైన, పుట్టిన.

సంభృతము sam-bhṛitamū. [Skt.] adj. Well supported. చక్కగా భరింపబడిన (Gained, got. సంపాదించబడిన. Possessed of. Filled, full, నిండింపబడిన. “సమాస్త్రబాహుండు అట్టి యదోస్తంభసంభృతయగు నీవిశ్వకంభర.” A. iv. 337. సంభృతి sam-bhṛiti. n. The act of supporting well. చక్కగా భరించుట.

సంభోగము sam-bhōgamū. [Skt.] n. Coition, sexual intercourse, రతి. సంభోగించు or సంభోగముచేయు sam-bhōgintsu. v. n. To cohabit, to have sexual intercourse, రమించు.

సంభ్రమము sam-bhramamū. [Skt.] n. Passion, emotion, confusion, excitement, agitation, flurry, hurry. తొందర, వెగి

పాటు, భయము, తోట్రుపాటు. అత్యాదము, ఉత్సాహము. సంక్రమించు or సంక్రమమందు sam-bhram-intsu. v. n. To be elated. వచ్చించు. To be excited, confused, bewildered, తొందరపడు, కేరించు.

సంఘముని sam-yamani. [Skt.] n. The name of the capital of Yama. యమునిపట్టణము.

సంఘముము sam-yamamu. [Skt.] n. Restraint or control of the passions. Humanity, compassion, the temper that shuns giving pain to others, gentleness. పరపిదానిని పుత్తి. హింసాదులను విడిచిపెట్టుట. సంఘము sam-yami. n. A hermit, or monk. ముని, సంఘమునుగలవాడు.

సంఘముక్తము sam-yuktamu. [Skt.] adj. Combined, joined, united, connected with, possessed of. కూడుకొనిన, కల. సంఘముక్తము a double letter as l in ప్రి.

సంఘముగము sam-yugamu. [Skt.] n. War; a battle, combat. యుద్ధము.

సంఘముతము sam-yutam. [Skt.] adj. Well combined or joined, united, connected with. మిక్కిలి కూడుకొన్న.

సంఘోగము sam-yogamu. [Skt.] n. Union, junction, connection, association with, సంఘము, సంఘము, కూడిక. సంఘోజితము sam-yojitam. adj. Connected, joined, united with. సంఘము మైన, మిలికమైన, కూర్చబడిన.

సంఘము sam-rambhamu. [Skt.] n. Haste, flurry, agitation, trepidation, fear. తొందర, ఇష్టానిష్ట కార్యభారత్యర. కేరించు. తోట్రుపాటు, భయము. Wrath, rage, కోపము. సంఘి sam-rambhi. n. One who is enraged, or hurried. అగ్రహముగలవాడు, తోట్రుపాటుగలవాడు. "భోజపురయాత్రాంభసంఘియై." A. v. 54. సంఘించు sam-rambh-intsu. v. n. To be excited or flurried. కేరించు. To burst out in rage, fury or pride, అగ్రహించు, విచ్చొంఱించు.

సంఘక్షణ or సంఘక్షణము sam-rakshana.

[Skt.] n. Sustaining, support, maintenance, nourishment, guardianship, charge, patronage. పోషణ, పాలనము, కాపాడడము. సంఘక్షణము sam-rakshintsu. v. a. To support, protect, maintain, patronize, rear. సంఘక్షణచేయు, పోషించు, పాలించు, కాపాడు, పెంచు. సంఘక్షణుడు sam-rakshakudu. n. A protector, trustee, patron, guardian. పాలకుడు, పోషకుడు.

సంఘావము sam-ravam. [Skt.] n. Sound, noise. శబ్దము, మ్రోత.

సంఘాధము sam-rudhamu. [Skt.] adj. Budded, blossomed, grown. అంకురించు, పెరిగిన.

సంఘోధము sam-rোধము. [Skt.] n. An impediment, hindrance. అటంకము, అడ్డంకు. సంఘోధి sam-rোধి. n. That which causes an impediment. విఘ్నముచేయునది. సంఘోధించు sam-rোধించు. v. a. To hinder, impede, prevent. అడ్డగించు, అటంకపరుచు.

సంఘాపము sam-lapamu. [Skt.] n. Discourse, conversation, friendly talk. స్లలాపము, ప్రీతితోనూడిన సంభాషణము, మచ్చేలు.

సంఘవత్ samvat. [Skt.] n. A year. అబ్దము, ఏడు. సంఘవత్సరము samvatsaramu. n. A year. హయము, ఏడు. సంఘవత్సరాది samvatsar-adi. n. New Year's Day. యుగాది.

సంఘవర్తకము sam-vartakamu. [Skt.] n. The plough of Balarama. బలరామునివాగలి.

సంఘవర్తము sam-vartamu. [Skt.] n. A destruction of the universe. ప్రళయము. M. XIV. 150. R. v. 4.

సంఘవర్తిక sam-vartika. [Skt.] n. The new leaf of a water lily. శేకతామర తేకు.

సంఘవసథము sam-rasatham. [Skt.] n. A village. గ్రామము.

సంఘాదము sam-oddamu. [Skt.] n. A conference, discussion, dispute, contention, wrangling. సంభాషణము, కలహము, తర్కించడము. "అభిముఖ్యులు సంఘాదాత్మామార్గాంబున న్యాయంబునగాని పుట్టమియును." A. iv. 81. సంఘాదించు sam-oddintsu. v. n. To converse, talk together, discuss, wrangle. సంభాషించు, తర్కించు.

సంఘాహనము sam-vahanamu. [Skt.] n. Carrying, కేక్కగా మోసికొనిపోవుట. Handling, rubbing, pressing the limbs, massage, అంగమునను, ఒట్టుపినకడము. సంఘాహకుడు sam-vahakudu. n. An attendant who shampoos or rubs down the limbs, a massagist, అంగమర్తికుడు, ఒట్టుపిసికేవాడు.

సంఘిత్తు or సంఘిత్తి sam-vilttu. [Skt.] n. Wisdom, understanding, intellect. బుద్ధి, తెలివి, జ్ఞానము.

సంఘితము sam-ottamu. [Skt.] adj. Surrounded, enclosed, encompassed. అప్పతము, అనరింపబడిన. n. The sacerdotal thread when hung round the neck like a garland, కేరులరే వేసుకొన్న బండము.

సంఘితము sam-oritamu. [Skt.] adj. Covered, concealed, encompassed, clothed with. చుట్టుకొనబడిన.

సంఘేగము sam-vegamu. [Skt.] n. Hurry, haste. త్వర, కేరించు.

సంఘేది sam-vedi. [Skt.] n. He who knows. ఎరిగినవాడు, తెలిసినవాడు. "రహస్యసంఘేది." M. V. v. 21. సంఘేదితము sam-veditam. adj. Made known. తెలియజేయబడిన.

సంఘేశము sam-vesamu. [Skt.] n. Sleep. నిద్ర. A seat, పీఠము.

సంఘావము sam-vyanamu. [Skt.] n. An upper garment, a cloak. ఉత్తరీయము, మైబట్ట S. iii. 408.

సంఘేక్షకుడు sam-saptakudu. [Skt.] n. A picked man or soldier, one of a select band sworn never to recede and stationed to prevent the flight of the rest, కరుణం కృత్వా యుద్ధాదనివర్తిని, తిరిగిపోవని ఒట్టుపెట్టుకొని యుద్ధముచేయువాడు. A hero, ధీమతుడు. M. IX. i. 14. ib. VIII. ii. 321.

సంఘయము sam-sayamu. [Skt.] n. Doubt, uncertainty, suspicion, hesitation. సందేహము. సంఘయాళువు sam-say-āluvu. n. A suspicious man, an irresolute man. సంఘయించు sam-say-intsu. v. n. To doubt, suspect, hesitate. సందేహించు, అశకునించు.

సంఘ్రము sam-srayamu. [Skt.] n. A refuge, asylum, protection. ఆశ్రయము, శరణము, అండ. సంఘ్రయించు sam-srayintsu. v. a. To flee to, appeal to, resort to, seek protection from, take refuge with, శరణుకొచ్చు, ఆశ్రయించు, అండగొను.

సంఘ్లేషము sam-slēshamu. [Skt.] n. An embrace, union, connection, junction, coalescence. కాగిలింత, అలింకనము, సంఘము. సంఘి, కలయిక, చేరిక. సంఘ్లేషించు sam-slēsh-intsu. v. n. To coalesce, కలియు.

సంఘక్తము sam-saktamu. [Skt.] adj. Joined. కలిసిన, చేరిన. Near, adjoining, connected or endowed with, అన్యవహితమైన, సంఘము మైన. సంఘక్తి sam-sakti. n. Union, adherence; nearness.

సంఘత్తు sam-sattu. [Skt.] n. An assembly, meeting, audience. కొలువుకూటము, సభ.

సంఘసరణము sam-saranamu. [Skt.] n. A highway. రాజమార్గము, బాట. Going, the progress or march of troops. అసంభాషణముగతి, ఇరుకులేక దిండుడుమట, పురినిర్జనము, రణారంభము. A city gate, గవనము. పురికాపుము. Married life, సంసారము. "సంఘసరణం నిర్మయే." (P. iv. 451.) తీ. సంసారమునక అన్యమైన మనస్సుగలవాడు.

సంసరించు sam-sarintsu. [Skt.] v. n. To be born. జన్మించు. "సవందాదులును ప్రాగ్భవ కల్పించుల సంసరించుటాభావనా బద్ధురే." A. iii. 95.

సంసర్గము sam-sargamu. [Skt.] n. Union, connection, intercourse. సంక్షేపము, సంబంధము, కూడుట.

సంసారము sam-saramu. [Skt.] n. The world, the mundane state. Domestic life, secular life. A family, household. పెండ్లాము బిడ్డలతో కూడియుండడము. Birth, పుట్టుక. వానికి సంసారము తప్పిపోయినది he has lost his wife. సంసారములేనివాడు one who has no wife or children. సంసారతాపత్రయములు family cares. సంసారమునునడిపించు or సంసారమునుసాగించు to support or manage a family. సంసారము చేయు sam-saramu cheyuu. v. n. To keep house, to live a family life. కాపురముచేయు. సంసారి sam-sari. n. A householder, the head or master of a family, a family man; a citizen; an honest man. A secular person as distinguished from a solitary recluse. గృహస్థుడు. గృహపతి. ఆ యూరిసంసారులు the inhabitants (కాపులు) of the village. సంసారి a good or respectable woman, కులస్త్రీ.

సంస్కృతము sam-skritamu. [Skt.] adj. Wet, humid. తడిసిన. "రక్తసంస్కృతమై ధరాతిలమున." M. X. i. 15.

సంస్కృతి sam-siddhi. [Skt.] n. Nature. స్వభావము. Perfection, completion, accomplishment, తెప్పగాలభించడము, చేకూరడము. సంసిద్ధుడు sam-siddhudu. n. One who is perfect or accomplished. సంపూర్ణుడు. "విశ్రుతగుణసంసిద్ధుడు." P. iii. 35.

సంస్కృతి sam-sriti. [Skt.] n. The world, the mundane state, a domestic life, secular condition; a family, household, సంసారము. M. XII. vi. 212. Swa. i. 33.

సంస్పృష్టము sam-srishlamu. [Skt.] adj. Connected, united. సంయుక్తమైన, సంక్లిష్టమైన. సంస్పృష్టి sam-srishkti. n. Union, connection, సంసర్గము.

సంసేవనము sam-sevanamu. [Skt.] n. Waiting on, serving. పరిచర్యచేయడము. ఉపాసనచేయడము. M. XII. v. 354. సంసేవితము sam-sevitamu. adj. Worshipped, waited on, served, attended. పూజితమైన. ఉపాసితమైన.

సంస్కరించు sam-skarintsu. [Skt.] v. a. To reform, improve, repair, make better. శాగుచేయు. To purify, sanctify, consecrate, శుద్ధిచేయు, ప్రతిష్ఠించు. To burn a corpse (శవమును) దహనముచేయు. సంస్కారము sam-skaramu. n. The act of making better or improving, reformation. చక్కతయుట. The power of memory, any faculty or capacity. ఆనుభూతార్థసంస్కృతి. A purificatory or dedicatory rite or ceremony: burning on the funeral pile, దహనము, కల్పిడము. Purification, శోధించడము. వన్నీరు పువ్వులను నీళ్లతో బట్టిలోవేసి అగ్నిసంస్కారము చేసి దించుదురు they put the roses in a still filled with water and by the application of fire make rose water. ఆ శవమును సంస్కారముచేసివేసినారు they burned the corpse. సంస్కృతము sam-skritamu. adj. Purified, refined, exquisitely wrought, polished. పరిష్కృతమైన, చక్కతయబడిన. The Sanskrit language, దేవభాష. సంస్కృతియ sam-skriti. n. Funeral ceremonies, such as burning the dead body. దహనము. Any purificatory or dedicatory rite, ఉపవసనాది. "చూరితసంస్కృతియర్థసలిపి." R. v. 247.

సంస్తంభనము sam-stambhanamu. [Skt.] n. The name of a magic arrow which arrests the progress of an enemy. శత్రువును ప్రాప్తించే ఆస్త్రము. T. v. 113. సంస్తం

భించు sam-stambh-intsu. v. a. To make firm or rigid. స్థాపించు, నిర్ధమచేయు. KP. iii. 251.

సంస్తవము sam-stavamu. [Skt.] n. Praise. స్తుత్రము, వేక్కునిస్తుతి. Acquaintance, intimacy, పరిచయము. సంస్తవకారి sam-stavakari. n. One who praises. స్తోత్రముచేయువాడు. "సంస్తవకారిమనిస్తోమ సామగానంబెసగఁ." A. iv. 15.

సంస్థానము sam-sthanamu. [Skt.] n. A state, government, dominion, province. రాజ్యము, పీఠము. మైసూరు సంస్థానము the Mysore State. సంస్థానాధిపతి or సంస్థానికుడు sam-sthan-adhi-pati. n. A sovereign or ruler. రాజ్యాధిపతి, ప్రభువు.

సంస్థాపనము sam-sthapanamu. [Skt.] n. Placing, fixing, establishing. నిర్ధారణచేయడము, స్థితికరణము. సంస్థాపకుడు sam-sthapanakudu. n. A founder, author. కల్పించినవాడు, ఏర్పరచినవాడు.

సంస్థితి sam-sthiti. [Skt.] n. Abiding, being, residing with. ఉండడము. సంస్థితము sam-sthitamu. adj. Fixed, established, settled, abiding in. సంస్థితుడు sam-sthitudu. n. One who dwells in. ఉన్నవాడు. "వేదాంతభావసంస్థితుడాదినుపేకుండు" the Supreme Lord who resides in the Scriptures. Suta Samhita. v. 55.

సంస్పర్శ sam-sparsa. [Skt.] n. Touch, contact, feel. తాకడము, చక్కనిస్పర్శము. Venu. 402. సంస్పృశించు sam-sparsintsu. v. a. To touch. తాకు. B. X. 225. సంస్పృష్టము sam-sprishlamu. adj. Touched, తాకిన, అంటిన.

సంస్పృహ sam-spriha. [Skt.] n. Wish, desire, inclination. మిక్కిలి ఆశ. వాంఛ.

సంస్ఫాలనము sam-sphalanamu. [Skt.] n. Slapping, dashing. చరచడము.

సంస్మరణము sam-smaranamu. [Skt.] n. Recollection, remembrance. తలచడము.

సంహతి sam-hati. [Skt.] n. A flock, assembly, heap, collection, సమాహము, రాశి.

సంహననము sam-hananamu. [Skt.] n. Rubbing the limbs. ఒడ్డుపిసకడము. The body, శరీరము.

సంహరించు sam-harintsu. [Skt.] v. a. To kill, destroy. చంపు. సంహారము or సంహారణము sam-haramu. n. Destruction, annihilation, killing. నాశముచేయడము, చంపడము. సంహారకుడు or సంహార్య sam-harakudu. n. One who kills. చంపువాడు. సంహృతము sam-hritanu. adj. Destroyed, killed. హతము చేయబడ్డ "అభిలజములు సంహృతమయ్యెనుచట." M. XVI. i. 75. సంహృతి sam-hriti. n. Destruction, loss. సంహారము.

సంహిత sam-hita. [Skt.] n. A peculiar arrangement of the Vedas into short divisions; a collection or compilation of hymns or prayers or legends extracted from a Veda. కాళి, వేదపరిచ్ఛిన్న నాక్యనిన్యాసము, కాస్త్రము. సంహితము sam-hitamu. adj. Collected, compiled, joined: సంచితమైన, సంయుక్తమైన, కూర్చబడిన.

సంకర్మకక్రియ sa-karmaka-kriya. [Skt.] n. An active or transitive verb, కర్తనాపేక్షితమైన క్రియావాచకపదము.

సకలము sakalamu. [Skt.] n. The aggregate or whole. సమస్తము, సర్వము, అభిలము, యాచక్ర. adj. All, entire, whole. సమస్తమైన, అభిలమైన.

సకలాతు. సకళాతు or సగళాతు sakalatu. [H.] n. A kind of woollen cloth మేలైన కంబళిమును.

సకి or సకియ saki. [from Skt. సఖి.] n. A female friend or companion. చెలికత్తె.

A woman, అడవి. సకుడు sakudu. n. A friend, companion. చెలికాడు, స్నేహితుడు.

సకిన, సకినె or సగిన sakina. [from Skt. శకునము.] n. An artificial bird, the figure of a bird. కృత్రిమపక్షి, కిత్రిలిళ్ళ. A doll, బొమ్మ. A chirping noise, కీచుకీచుమధ్వని. "తెలిమిత్తియంపుబల్, సకినెలకూకలం నిలకిల స్తుగు మోహనశయ్యనున్నెడక." Vasu.vi.111. టి || సకినల=కీచులిళ్ళ. "సకినలెలగడర్ చప్పు దైవమతో సకవికెర్ గొణుగుపావురపుకొట్ట." N. ix. 482. టి || సకినెలకలగడలు, ఒత్తితే కుంకంకం అనే పీకట్టలించినదింట్లు. సకినల మంచము sakinala-mantsamu. n. A bedding formed on a frame of wood, having orifices covered with perforated brass buttons that make a whistling or squeaking sound, నిలకలపట్టెమంచము. కొట్ట బొమ్మలుగా చేసినమంచము. "ఈగ వ్రాలిన నందంద యెలుగులా సగునట్టి, సకినలమంచములు." Siva. vi. 3. "పచ్చలరచించిన చిల్లల కొట్లనందమాసకి నెలపట్టెమంచమున." H. i. 73. సకినము sakinamu. [from Skt. శకునము.] n. An omen. సకినపులులుగు a bird of omen, an owl. కవకాక్షిగుబ. వైదికింటి.

సకియ Same as సకి (q. v.)

సకిలిండు or సగిలిండు sakilintu. [Tel.] v. n. To neigh. గుర్రముకూయు, గుర్రము హేమరవముచేయు. హేమించు. సకిలింత or సగిలింత sakilinta. n. A neigh, neighing. గుర్రపుకూత, హేమ.

సకుటు సుమారుగా sakutu-sumaru-ga. [సకుటు (from Skt. సకృత్) + సుమారు (H.)] adv. Here and there, scatteredly, moderately, on an average. సకృత్తుగా.

సకృచ్ఛముగా sa-kriichhamu-ga. [Skt.] adv. Without reserve, entirely. పనుస్తము, ఏమిన్నిదాచకుండా, యాచిత్తు. "నీకుసకృచ్ఛంబు గాగతెప్పెన." Bar. D. 539.

సక్రల్, సక్రత్తు, సక్రత్తుగా sakrit. [Skt.] adv. Rarely, seldom, scarcely. ఎప్పుడైనా ఒకమాటు, అరుదుగా, అపరూపముగా. అసక్రల్ incessantly.

సక్రము saktamu. [Skt.] adj. Attached, joined, in contact with. లగ్నమైన, తగులుకొనిన (మనస్సు).

సక్రవేము saktu-cheyu [H.] v. a. To use violence. నిర్బంధముచేయు. సక్రవలకుము a positive order.

సక్రవు saktuvu. [Skt.] n. Flour. చాడిపిండి, పేలపిండి. M. XIII. iv. 106.

సక్తి sakti. [Skt.] n. The thigh. తొడుపు, తొడ. సక్తిమూలము the root of the thigh.

సఖి sakhī. [Skt.] n. A female friend. చెలిక, చెలికత్తె. సఖుడు sakhudu. n. A friend, fellow, companion, playmate. స్నేహితుడు. A helper, సహాయుడు. తామర స స ఖుడు the lover of the lily, an epithet of the sun. సఖ్యము or సఖ్యత sakhyaumu. n. Friendship, intimacy, unanimity, good terms. స్నేహము. చెలిమి. సఖ్యపడు sakhya-padu v. n. To be reconciled, agree, come to terms. సమాధానపడు. సఖ్యపరము sakhya-paratsu. v. a. To make friends, to reconcile. విహితముచేయు, సమాధానపరుచు. సఖ్యుడు sakhgyudu. n. A friend. చెలికాడు. "రాముడు సత్యసఖ్యుడు శరణ్యుడు న్యాయపరుడు." BRK. 529.

సగటు or సగుటు sagatu. [H.] n. Average. సరాసరి. సగటున on an average. వారిని సగటున తిట్టినాడు he reviled them at random. వానికి సగటుచాకాలిముట్టు he sets a due value upon no one, he treats no one with proper respect.

సగటు sagatu. [from Skt. శకటు.] n. The bishop (in chess).

సగతు sagatu. [H.] n. Embroidery made of wire in patterns. తగపాడిగా చేసినసరిగ

పని. "పీ || ఉదిరిబంగారు వ్రాతపాదని పూపని చొక్క. సగతుల హాంబట్టు మొగలిపల్లము." Chandranga. ii. 85.

సగము sagamu. [Tel.] n. Half. అర్థము. సగానికి సగము ఎక్కువ ఉన్నది it is half as much again. సగపాలు or సాపాలు saga-palu. n. A moiety, a half share. అర్థభాగము. Vema. 975. సగరేము saga-rēyi. n. Midnight. అర్ధరాత్రి.

సగలారు sagalatu. [H.] n. A woollen cloth.

సగిన See సకిన.

సగిలించు See సకిలించు.

సగుటు See సగుటు.

సగుడము sa-gudamu. [Skt.] adj. Mingled with treacle. చెల్లముతోకలిపిన.

సగుణము sa-gunamu. [Skt.] adj. Having attributes or qualities.

సగోత్రుడు sa-gōtrudu. [Skt.] n. A distant kinsman, a kinsman of the same family name. సమాసగోత్రపురుషుడు, జ్ఞాతి, ఏకవంశ ఘడు, దాయ, దాయాది.

సగ్గరి or సగ్గలము saggari. [from Skt. సృగాలము.] n. A jackal, నక్క.

సగ్గిసముగ్గిసలు saggisa-muggisalu. [Tel.] n. pl. Suffocation, ఉడ్డుగుడుపు. "ఎగ్గుకుబట్టు నల్లకూక సగ్గిసముగ్గిసల్." Mandhat. iii. 252.

సగ్గు or సగ్గు saggū. [Tel.] v. n. To decrease, grow less, abate, be diminished; to sink, go down. To die, మట్టుపడు, ఓడించు. అడగు, తగ్గు. చచ్చు. "అపత్నంపదలలకుల వ్రాసినవపుకుమలగాని స్రగ్గుకాడవైచూపట్టు చంద్రుడు." P. ii. 30. జ్వరముసగ్గినది the fever is subdued. భారముసగ్గినది the load is lightened.

సగ్గుబియ్యము saggū-biyyamu. [Malay through Eng.] n. Sago.

సగ్గెడ saggeda. [Tel.] n. A metal vessel, చెంబు. "ద్య. తానినచేతగల్లు. వలసెప్ప చెప్పించి

వాడు నిచ్చులును జలములు గోరెడినగ్గెడినించి." Navanad. 229.

సద్ది or సజ్జి saydhi. [Skt.] n. Eating together. సహభోజనము, నలుగురుకూడి భోజనము చేయుడము, నిండు, బంకెడుతు.

సదివుడు sichivudu. [Skt.] n. A minister or counsellor. మంత్రి. A friend, companion or associate, చెలికాడు. A helper, సహాయుడు. Vasu. ii. 28. కలిసదివుడు a playmate, or playfellow.

సచ్చేము satsamu. [Tel.] n. A petty loan, చిల్లరకొక్కమప్ప.

సచ్చేము Same as కేచ్చు (q. v.) సంచు Same as చంచు (q. v.)

సజ్జి Same as సద్ది (q. v.)

సజావు sajavu. [H.] adj. Straight, honest. Clear, plain. తిన్నని, స్పష్టమైన, అటంకమరి.

సజీవము or సజీవి sa-jivamu. [Skt.] adj. Having life, living, alive. ప్రాణియైన. సజీవుడు or సజీవితుడు sa-jivudu. n. One who is alive. ప్రాణవంతుడు. మారొంది సజీవుడైయున్నప్పుడు when my father was living. అతడు సజీవుడైయుండిన మట్టుకు as long as he lived. వారు సజీవుడైయున్నారు they are now alive, they are still surviving. "చెచ్చెరసరి సజీవతుండేసి." BD. iv. 308.

సజ్జ saija. [Skt.] n. An armour, a piece of armour, కవచము. Adornment, అలంకరణము.

సజ్జిక sajjika. n. A bed-room, పడకయిల్లు.

సజ్జనము sajjanamu. n. A hedge round a camp. కంపకొట. సజ్జము sajjamu. adj. Prepared, got ready, armed. సన్నద్ధమైన.

సజ్జితము sajjitam. adj. Armed, accoutred, dressed, duly prepared, got ready, కవచయ్యమైన, అలంకరించబడిన, సర్వసిద్ధముగానున్న.

సజ్జుడు sajjudu. n. He who is prepared or ready. సన్నద్ధుడు.

సజ్జము sa-iyamu. [Skt.] adj. Strung (as a bow), having a bowstring. అల్లకల. సజ్జ కార్చకము a bow with the string attached.

సజ్జే sadaḍa. [from Skt. సజ్జ.] n. A kind of grain. *Holcus spicatus*, గంటలు. "సజ్జకవణంపువేపునం." A. iv. 5. An upper story in a house, శిరోగృహము. adj. Ready prepared, అయితము. సజ్జే sadaḍa. [from Skt. శయ్య.] n. A bed, couch or cot. శయ్య. A box, పెట్టె. A basket, బుట్ట. సజ్జేకము sadzda-kumu. adj. Beautiful, pleasant. మనోజ్ఞము. సజ్జేకట్టు sadzda-kattu. adj. Prepared, ready, అయితము. సజ్జేరసము sadzda-rasamu. n. The resin or exudation, of the Sal tree. యక్షధూపము, సజ్జకారము. సజ్జే గడ్డి sadzda-gaddi. n. A kind of root like seaweed, the alkali of which is సజ్జకారము impure chlorate of soda సజ్జకారము. Ainslie i. 395.

సజ్జేకళోల sadzdana-kola. [from H. saza, punishment.] n. A scourge or whip, a rod. "రెక్కరెక బట్టివట్టింది శేపుమాపుకొట్టి బెట్టుగసజ్జేకళోలతెను." H. iii. 180.

సజ్జేరము sadzdzramu. [from Skt. సామ జాగారం.] n. A stall or stable for an elephant. తాలు, ఏనుగునుకట్టేచోలు.

సట sata. [Tel.] n. An untruth, lie; a trick; cunning, intricacy. అబద్ధము, మాయ, మోసము, కపటము. చిక్క. సటపటమాటలు boasting lies or idle talk, జెల్లమాటలు. "ద్రోహబుద్ధి నైన దొంగిలకమునైన, సటలనైన సాహసముల నైన." Vema. iii. 33. "సటలవిమానశోరివారి." Parij. iii. 33. సటు sata. [Skt.] n. Clotted hair. శేడ, కేశరసమాహము. A mane, జోలు.

సడ sadu. [Tel.] n. A thick crop of young sprouts. దట్టముగునారుదరున.

సడపు sadapu. [Tel.] v. a. To steal, misappropriate. అపహించు.

సడలు or సట్లు sadalu. [from Skt. శ్లథ.] v. n. To become slack or loose, to fall off. వడలు, వీడిపోవు, ఊడు, జోరు. n. Loosening, falling, ఊడుట, జోరుట. వడలుట. సడలుచు Same as సడలు. సడలించు, సడలుచు, సడల్చు, సడలజేయు or సల్లించు sadalintsu. v. a. To untie, unloose, take off. వడలించు, విచ్చు, వీడివేయు.

సడవ sadava. [Tel.] n. A way, దోవ. మార్గము.

సడి sadi. [Tel.] n. Infamy, disgrace. అపకీర్తి. Slander, reproach, censure, blame, దూరు, అపనాదము, నింద, దూషణ. A trace, జోడ. "కవినాడవోవినినాడవో చనునేనామీద నిట్టి సడిమోపంకం." P. i. 747. సడిసన్న sadi-sanna. adj. Celebrated, famous, renowned. ప్రసిద్ధి కక్కిన, పేరుపడ్డ. "మనవలలుండు లావున బంటుతనమున జనులెరుంగగ సడిసన్న వాడు మంచిమగండు దామగ్రంధి యనమసం గ్రామకేలి గాఢకాతుకుండు." M. IV. iii. 146. "నేర్చును భుజశక్తియుం గలిగి రూఢికి నెక్కినసూ తప్ప త్రుమై నని సడిసన్నయే ద్రోబువన్నలకుంకల దంబుజాననా." M. IV. iv. 16. "శౌర్యాదిగుణ మల సడిసన్న యాప్రయోధుల బెల్లమర్చుట యల ఘనీతి." M. XII. ii. 303.

సడింపు sadintsu. [Tel.] v. a. To pound, or beat rice. దంచు. సడింపులు or సడింపు బ్రాలు sadimpulu. n. plu. Rice properly beaten, దంపుడులియ్యము. "బ్రహ్మచారిభుజించుమాత్రకునడింపుబ్రాలు." A. vi. 95.

సడికుడక sadi-kuduka. [Tel.] n. A kind of cake. అపూపవీశము. "వెన్నె మెరుంగులు, నిడి కుడకలు, సడికుడకలు. ముత్తెపుచిప్పలు." H. i. 118.

సడికే or సడికీయ sadike. [Tel.] n. A leash for dogs. కుక్క మెడత్రాడు. "సడికేలడుయ్య దుసారమేయములు, నడరనంకము పోలెవిడిపించు కొనుచు." BD. v. 1391.

సడుగులు sadugulu. [Tel.] n. plu. The joints of the hip. కటిప్రదేశమునందలి కీళ్లు. Crooked or cunning words, చంకరమాటలు.

సడ్డ sadda. [from Skt. శ్రద్ధ.] n. Care, heed, regard, honor, respect. అక్కర, లక్ష్యము, గౌరవము. "లోకుశమియకాసడ్డలు సేయవొల్లక." Vish. v. 102. సడ్డ sadda. adj. Regarded, honored. గౌరవమైన. "నేనుకు సేయవచ్చు సడ్డమాటలుగొన్ని యాడినంతి సేమి యయ్యెనిండ్ర" M. XII. iv. 416. సడ్డచేయు sadda-chēyu. v. a. To honor, regard, heed, care for. లక్ష్యపెట్టు, రెక్కచేయు. "శ్రీ సడ్డచేయును సుమ్మునుజ్జగమువారి." N. vii. 179.

సడ్డకుడు sadda-kudu. [from Skt. పద్ధకుడు.] n. A co-son-in-law. తోడియల్లుడు. తన సడ్డకుడైన రామస్వామిని పంపినాడు he sent Ramaswami who had married his wife's sister. వీరు సడ్డకులు these men are married to sisters.

సణుగు or సణగు sanugu. [Tel.] v. n. To grumble, to mutter, to mumble. గొణుగు. n. Grumbling, murmuring, గొణుగుట. Pain, బాధ.

సత్ sat. [Skt.] adj. True, good, virtuous. Excellent, venerable, respectable, pure, holy. యథార్థమైన, ఘనమైన, మంచి, పావనమైన. One verse says "చదువనివాడణ్ణండగు చదివినసదసద్వివేక చతురతగలుగుక." సత్కర్మము or సత్కార్యము a good deed. అసత్ not good, evil. సత్కవి a good poet, మంచి కావ్యకర్త. సత్పాత్రము worthy, deserving, fit. యోగ్యమైన, అర్హమైన. సత్పాత్రుడు one who is worthy, deserving or fit, అర్హుడు, తగినవాడు. సత్పురుషుడు a good man, మంచి వాడు. సత్వధము a good way, మంచిదోవ. The final letter undergoes the usual phonetic changes when the word is used in composition: e. g. సన్వార్ధము a good way, సన్నసీంధ్రుడు a holy sage; &c. సచ్చంబుడు a virtuous,

honest or upright man, మంచినడకగలవాడు. సచ్చిదానందము God as the fountain of being, intelligence, and happiness: lit. "it that is good, wise, and happy." నిర్వర్ణానానంద స్వయాపనరబ్రహ్మము. సమాధుడు a pious Sudra, సదాచారముగల శూద్రుడు. సజ్జాత్వము magnanimity, goodness, సభ్యత్వము. సజ్జనుడు a respectable man, a good man, సభ్యుడు. సదమస్థానము a good practice, సదాచారము. సదమలము pure, spotless, నిర్మలము. సదాచారము virtuous conduct, correct deportment, మంచినడక. సదాచారి a virtuous man. సదాచారులు the wise, the good. సదుత్తరము a proper answer or reply, మంచి ప్రతికాశ్యము. సదుపాయము an excellent means, a good expedient, మంచిసాధనము. సద్గతి beatitude, salvation, future bliss, ముక్తి. "సద్గతియిచ్చేకరు." Siva. ii. 80. సద్గుణము virtue, a good quality, నుశీలము. సద్భక్తి true religion, a zeal, strong faith, fidelity, పూజ్యులయందలి మిక్కిలి అనురాగము. సద్భావము goodness, kindness, politeness, విద్యమానత, దయ, శిష్టాచారము. సద్విషయము true humility, మంచినమ్రత. సద్వ్యాపారము good behaviour, good conduct, మంచివృత్తి. సద్వ్యాసంగము love of good acts, మంచియిచ్చ. సన్నుతము praised, applauded, commended, స్తోత్రముచేయబడ్డ, శానియాడబడ్డ. సన్నుతి sincere praise, commendation, laud. చక్కనిస్మృతి, స్తోత్రము. సన్నుతించు to praise, applaud, commend, చక్కగా స్తోత్రముచేయు, మెచ్చుకొను. స్వహత్వము greatness, urbanity, గొప్పతనము, శ్రేష్ఠత. Chenn. ii. 77. సన్వార్ధము good or virtuous conduct, మంచినడక. సన్వార్ధి, or సన్వార్ధుడు one of virtuous conduct, one who behaves well. మంచినడకగలవాడు. "సన్వార్ధికి కలియుగమున సౌఖ్యము గలదే."

G. v. 69. సత్తుని or సత్తునిండుడు a venerable sage or hermit మహర్షి. M. I. i. 173.

సత్ర sata. [from Skt. सत्.] pron. Trois-quatre (seven) at dice or cards. అరుసుకటి, సత్తుసంఖ్య. "సత్రగిట్టె." నీలా. ii. సత్రనాల్కలకేతే or సత్తుదూవ్యాడు sata-nalkalajē. n. Fire, అగ్ని. (అచ్చు. బాల. కాం.)

సత్రకడమా or సత్రుకుడు satakadamu. [Tel. for చడవడము.] n. A scornful expression for the word చడవడము reading. "సత్రకడముల్ పురాణములు." H. ii. 49.

సత్రతమా satatamu. [Skt.] adj. Eternal, continual. నిరంతరము, ఎడతెగని. adv. Always, ఎల్లప్పుడు. సత్రతమా satatamu. [from సత్రతము.] adj. Eternal, permanent. కాశ్యపము. "ఇపుడును బ్రతుకుకొక సత్రతమా సత్రములుగావు." Kuchēlo. iii. 65. "కలిమియులే మియున్ సత్రముగావు." భార. ఆ. vii.

సత్రాయిండు satraginsu. [Tel.] v. a. To tease, torment, annoy. హింసించు, బాధించు.

సతి sati. [Skt.] n. A virtuous woman. పతివ్రత. One who burns herself with the corpse of her husband, సహగమనము చేయు స్త్రీ. A woman in general, స్త్రీ. A name of Parvati, పార్వతి.

సతిసత్తమి sati-sattami. [Skt.] n. The ablative case absolute. ప్రథమావిభక్తిస్థమందు వచ్చే సత్తమావిభక్తి.

సత్కరించు sat-karintsu. [Skt.] v. a. To worship, honour, treat politely. సత్కరించు. సత్కారము, సత్కృతి, సత్కీర్తి or సత్కర్మము sat-karamu. n. A good act, an act of piety or charity. honor, respect, courteous treatment, మంచినది. సత్కారము. సత్కర్మము sat-kritudu. n. One who is honoured or revered. సత్కరింపబడ్డవాడు.

సత్తు sattu. [from Skt. सत् and सत्त्वం.] n. Essence, sap. సారము. Existence, being. విద్యమానత, ఉనికి. Excellence, goodness, efficacy, మంచితనము, శ్రేష్ఠత్వము, సాగు స్వము. ఎదిరినత్రకనివ్వుము we will go and spy out the enemy's force. దేవునిదయవల్ల కొంచెము సత్తుగామన్నది by the goodness of God, there is a little hope.

సత్తుముము sat-tamamu. [Skt.] adj. Best, most excellent, most pure, very holy. మరీమంచి, మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన. పూజ్యమైన. సత్తుముడు sat-tamudu. n. The best or most excellent of men. అందరికంటె మంచినాడు. అందరికంటె పూజ్యుడు. శ్రేష్ఠుడు.

సత్తురుపు sattarupu. [from Skt. सत्तము.] n. A choultry, a lodge or halting place, a hotel or rest house, సత్తము. "జగడపు కూటి సత్తురుపుసారెకుగోరుమనీశివారినిందగిలెడు రెండనాలజడదారి." KP. iii. 217.

సత్రా satta. [from Skt. सत्.] pron. Seven. "క॥ అక్షరంబిత్తిగరుగ సత్రాదచ్చాకనంచానంచీర్త దిత్తిగయన్దుగ బల్లలు చిత్తబుండలవిట్లు చేతికి కచ్చుకా." ఉ. హరి. iii.

సత్తి satti. [from Skt. शक्ति.] n. Power, ability, energy, strength, force, vigour. శక్తి, బలము, బలమి. A goddess, కాళికాదేవి, పార్వతి. "బలిమివార్యునికలభాషిణిసేవల యొకకల బట్టివేరొక్కకల. నారగత్తివేకినికొప్పనమిది యంచు సత్తిగత్తిచెయ్యెత్తిమొక్కీ." KP. iii. 131. ఇక్కడ సత్తి అనగా దేవత. The name of Vasishtha's son, వసిష్ఠునికొడుకు. A kind of weapon. సత్తితాలుపు satti-talupu. n. An epithet of Kumāraswami, శక్తిధరుడు.

సత్తు sattu. [from Skt. सत्त्वం.] n. Essence, sap, strength. సారము, బలము. సారాంశము. Pewter, తగరము. Sediment, refuse. [from Skt. सत्त्वం.] Truth, సత్యము. తిప్పనత్తు

he extract of the heart-leaved moon-ced. సత్తుతలెల a vessel made of pewter. సత్తురూపాయి a counterfeit rupee. సత్తు Skt. सत्.] n. Being, existence, ఉండుట, ఉనికి. adj. Existing, ఉన్న. Excellent, శ్రేష్ఠము. True, సత్యము. Meek, సాధువు. Skt.] n. A star, నక్షత్రము. "హితసత్తుకాచరి క్తుండు." P. i. 83. టీ॥ ఇక్కడ ద్వ్యర్థిగా పెద్దలనిన్ని, చంద్రపదములో నక్షత్రములనిన్ని భిన్నము." సడసత్ sad-usat. n. & adj. Good and bad Existing and non-existing; entity and nonentity; being and not being; true and false. యుక్తాంతుక్కిమైన. ల్లనిజములైన, ఉత్తమాధమమైన. సడసద్వివేకము (discrimination between true and false. 3. viii. 263.

సత్తువు sattu. [from Skt. सत्त्वం.] Strength, vigour, force, power, energy, capability. బలము, శక్తి. సత్తునాల భూమి rich soil.

సత్తువంగ sattu-ranju. [Tel.] n. A kind of grain. సంస్కృతశేషము. "ది॥ సత్తువంగ బెడల సత్తుయ్య." విష్ణు. పూ. iii.

సత్యము satyamu. [Skt.] n. Truth, veracity, reality. నిజము, యథార్థము. An oath, ప్రమాణము, బట్టు. (Vulgarly,) the miraculous power of a deity. (సామరలవాడుకలో) మాహాత్మ్యము. adj. True, real, sincere, genuine, truthful. యథార్థమైన, నిజమైన. సత్యప్రవర్తన truthful behaviour, upright conduct. adv. Yes, verily, truly, indeed, నిజమేను. సత్యముగా చెప్ప to avow, to vouch for. సత్యముచేయు to swear. ఈఅమ్మవారు బహుసత్యము కలిగిన దేవత. his is a true goddess. భగవత్సమీపము యందు సత్యములేవ్వనిది the gods have now lost their power, the images now ceased to work miracles. సత్యవతిష్ట a sincere promise or vow. సాన్నిధ్యము. సత్యయుగము satya-yugamu. n. The Golden Age. సత్యలోకము satya-lokumu.

n. One of the fourteen heavens of the Puranas. సత్యవంతుడు satya-rantudu. n. A truthful or sincere man. సత్యవక్తముడు or సత్యవాది satya-vachaskudu. n. One who speaks the truth, a man of veracity. నిజస్థుడు. సత్యవతి satya-rali. n. A truthful woman. సత్యమగలస్త్రీ. The name of the mother of Vyāsa, and of the wife of Narada. సత్యవాక్కు or సత్యవాణి satya-rakku. n. A true statement. సత్యవ్రతుడు satya-vratudu. n. One who is devoted to truth, one who is sincere or honest. నిశానికీపాలు పడేవాడు, పెద్దమనిషి. సత్యసంధుడు satya-sandhudu. n. An upright man. నిజస్థుడు. సత్యసారీశ్చంద్రుడు one who is as truthful as Harischandra, i.e., a very truthful man, (sometimes used ironically also to mean a liar.) సత్యాకృతి, సత్యసంకారము or సత్యావనము satya-akriti. n. The ratification of a bargain, an advance of money, earnest money, క్రయనిత్రయముల గట్టిపాటు, బయానా, బెట్టి. సత్యావృతము satya-avrutamu. n. Commerce, trade, traffic. వాణిజ్యము, వర్తకము.

సత్రము satramu. [Skt.] n. A kind of sacrifice. యజ్ఞవిశేషము, అనేకదినములుచేసే యజ్ఞము. Liberality, munificence. సదాకారము, నిరంతరము ఇవ్వడము, ఎడతెగనియాచి. "నిజచ్చాత్ర సత్రంబునకు." A. vi. 30. A choultry or rest house for travellers, an inn or hotel, అన్నదానగృహము. బాలసారులు దినడమునకై కట్టియుండేటిది. See సత్తురువు. సత్రశాల satra-shala. n. An almonry, an apartment in which mendicants are presented with food and gifts. నిత్యాన్నదానముచేసే యిల్లు.

సత్రాజిత్తు satra-jittu. [Skt.] n. The name of the father of Satyabhāma: hence he is called సాత్రాజిత్.

సత్యమా satvam. [Skt.] n. Being, existence. ఉనికి. Essence, nature, స్వభావము. A substance, thing, వస్తువు. Vigour, power, strength. శక్తి, దేహబలము. The quality of excellence or goodness. త్రిగుణములలో మోటి, పుణ్యవ్యాధిద్రవ్యము. An animal, a being, జంతువు. Mind, మనస్సు. Life, ప్రాణము. An attempt, ప్రయత్నము. "సత్వర జ్ఞమోగుణవశస్థితి." M. XII. vi. 15. "తన సత్యమెరిసెత్తముకనుగొనకెవ్వడభ్యుగ్ర్యమను." P. iii. 30. "అకలంకాపద్యసత్యముంచెలియ." Swa. ii. 17.

సత్వరమా sa-tvaramu. [Skt.] n. Quickness, celerity. త్వర, వేగము. adj. Quick, త్వరితము. adv. Quickly.

సదా sada. [Tel.] n. The hair on a leaf. ఆకు మీదిమాను. **సదాసత్రు sada-satra.** n. Small sticks, etc. చిరుగుచిట్ట. "పూరిబల్లుకైదు బుడకయ్యాదిగను, సదసత్రు నలిసత్రు సరిగన్యు గట్ట, వెడకెయ్యగానక మదిచారించి." BD. 1060. iii.

సదానమా sadanamu. [Skt.] n. A house, dwelling, residence. గృహము. బంధారుసదనము a treasury, a store-house.

సదామదము or సదాసదా sada-madamu. [Tel.] n. Destruction, annihilation, death. నాశము, చావు. "జంద్యాలరాజాలసదమదము గాను." Pal. 130. సదమదముచేయు to kill, murder, assassinate, destroy, చంపు. **సదామదమగు sada-madamagu.** v. n. To be bruised. నలుగు.

సదామలమా sad-amalamu. [Skt.] adj. Very pure. మిక్కిలి నిర్మలమైన.

సదయుడు sa-dayudu. [Skt.] n. One who is kind. దయతోకూడుకొన్నవాడు.

సదరు or సదరహి sadaru. [H.] adj. Aforesaid, above-mentioned. పైనచెప్పిన. పైన నుడిహాంబునడిచిన. పదిమన above, పైన. సదరున చెప్పినవక్రకారిము ఆ is above stated.

సదరిహిలు the above-said persons, పైనచెప్పబడినవారు.

సదసద See సదమదము.

సదస్సు, సదను or సదము sadassu. [Skt.] n. An assembly, a meeting. భర్తజ్ఞసభ, రాజసభ, సభ. **సదస్సుడు sadasyudu.** n. An inspector or director of a sacrifice. కర్తాను ప్థానమ్యనాధికవచారకుడు, సదసద్వివేచకుడు. A councillor, the member of an assembly, సభికుడు. A by-stander, spectator, one present. సాక్షి. A. iii. 58.

సదా sada. [Skt.] adv. Always, continually. ఎల్లప్పుడు. **సదాగతి sada-gati.** n. Lit. a perpetual motion: an epithet of the wind, వాయువు. **సదాతనము sada-tanamu.** adj. Eternal, permanent. నిరంతరమైన. **సదాతనుడు sada-tanudu.** n. One who is eternal. శాశ్వతుడు. **సదారోగి sada-rogi.** n. A chronic invalid: one who is always ill. శోగి ప్థుడు, దీర్ఘవ్యాధిగలవాడు. Vani. Vilas. p. 311. **సదావృత్తి sada-vritti.** n. Rice, salt, firewood, &c., daily bestowed on travellers or mendicants at a choultry, శైరాగులకును బాటసార్లకును నిత్యము బియ్యముపప్పు ఇయ్యడము. **సదాశివుడు sada-sivudu.** n. Lit. always propitious. An epithet of Siva, గురుడు.

సదాటు saddatu. [Tel.] adj. Strong, vigorous, hale. బృహమైన. "నీ గాటంపువీకసదా పైసమేమల వెరమట్టినిగ నికలో పారువుమార." T. ii. 16.

సదాప sadapa. [from Skt. శలిపుష్ప.] n. A sort of fennel, common anise. *Anethum pumtorium.* (Rox.) or *Anethum sawa,* మిశ్రయావుత్తము, శాలేయము. H. ii. 249.

సదాముస్తే sada-muste. [Tel.] n. A certain plant, a kind of cactus. కైదుడు. "నేలరీతిక సింపకోలకైదుడు బొంతకైదుడెట్టియును సదాముస్తే మునియ గానిలునుట్టి చిని వట్ల గాంచి యింత." H. iv. 15.

సదుపాయమా See under సత్.

సదృశమా or సదృశము sa-drisamu. [Skt.] adj. Similar, like, comparable. సమానమైన, సరి.

సదేశమా sa-desamu. [Skt.] adj. Near, nigh, proximate, adjoining. సమీపమైన, అంతికమైన.

సద్దతి See under సత్.

సద్దు saddu. [from Skt. శబ్ద.] n. Sound, noise, tumult, clamour. ధ్వని, పందిడి. చప్పడు. **వ్రాశ.** interj. Silence! hush, be still, keep quiet.

సద్దమా sadmamam. [Skt.] n. A house, abode. ఇల్లు.

సద్యః or సద్యమా sadyah. [Skt.] adv. Instantly, momentarily, at the moment, in an instant. తత్కాలముడు, అప్పుడు. భార. స్వ. i. సద్యఃఫలము the immediate result or reward. సద్యఃకాలము present time. సద్యఃస్ఫురము butter just fried, fresh ghee. సద్యఃజలము new fallen rain.

సద్ధర్మమా sa-dharmamu. [Skt.] adj. Accompanied by virtue. ధర్మముతోకూడిన. Equal, సమానము. **సద్ధర్మిణి sa-dharmini.** n. A wife. ధర్మపత్ని. Parij. iii. 85.

సద్ధ్యా sadhya. [for Skt. సద్యః.] adv. At present, తత్కాలమునకు, ప్రస్తుతమునకు.

సం, సన or స్న san. [H.] n. A year. సంవారు yearly, annual.

సనగలు, సనిగలు, నెనగలు or శనగలు sanayalu. [from Skt. చనకః.] n. The chick pea, commonly called Bengal gram, *Cicer arietinum.* చనకము. నెనగవులు a strong acid collected from this legume by spreading cloths over the field to catch the dew. మేను పనిలు groundnut, earthenut, pignut, Manilla gram, *Arachis hypogaea.*

సనాతనము sanatanamu. [Skt.] adj. Eternal, fixed, permanent. స్థిరమైన, శాశ్వతమైన. **సనాతనుడు sanatanudu.** n. The eternal One. శాశ్వతుడు.

సనాథ sa-natha. [Skt.] n. A woman who has her lord (or husband) alive. **సనాథము sa-nathamu.** adj. That which is accompanied by. కూడకొనినది. **సనాథుడు sa-nathudu.** n. One who is accompanied by his lord or master.

సనాభి sa-nabhi. [Skt.] adj. Like, resembling. సదృశమైన, సమానమైన. **సనాభుడు or సనాభి sa-nabhudu.** n. A cousin, క్షాత్ర, ఏడుతురుములకులొని దాయాది.

సని [from Skt. శని.] Same as శని (q. v.)

సనిదము sa-nidamu. [Skt.] adj. Near, proximate. సమీపమైన.

ససు Same as చను (q. v.)

సనెకలు Same as సన్నెకలు (q. v.)

సన్న sanna. [from Skt. సంజ్ఞ.] n. A sign, gesture, token. సంజ్ఞ. జోడ. కనుసన్న a wink. చేసన్న a sign or motion of the hand. **సన్నకసన్న sannaka-sanna.** (సన్నకుకా + అ + సన్న) adv. Gently, idly, జోడజోడగా, మెల్లమెల్లగా. "సన్నకసన్న నేనకొనాడి యుండెనో మా సామి బాపరమాలలార." Jagann. iii. 9. టి. సన్నకసన్నను, చల్లచల్లగా. **సన్నసన sanna-sana.** (సన్న + సన్న.) adj. Easy. కులభము.

సన్న See సన్నము.

సన్నుడు sannadu. [H.] n. A patent of office or nobility. An order. A written grant, instrument or diploma, a charter or letters patent, తాకడు, ఆజ్ఞాపత్రక.

సన్నద్ధము san-naddhamu. [Skt.] adj. Ready, prepared, accoutred, equipped, armed. సిద్ధముగానుండే. **సన్నద్ధుడు san-naddhudu.** n. One who is prepared, ready or accoutred. సిద్ధముగానుండువాడు.

సన్నము sannaamu. [Tel.] adj. Thin, lean, slender, small. పలుచని, కృశమైన. **సన్నము, సన్నుక** or **సన్నుకరము** n. Thinness, leanness. Fineness, smallness. సూక్ష్మత్వము, తమకత్వము, పలుచని, కార్యము. **సన్న** or **సన్నుది sanna.** adj. Thin, lean, fine, small, little, narrow, slight, gentle, soft (not loud), పలుచని, కురువైన. **సన్న గాలి** a slight breeze, మందమారుతము. **సన్నబట్ట** a thin cloth. **సన్నదియ్యము** fine rice. **సన్న కొండ** a little hill. **సన్నకర్ర** a slender stick. **సన్నదోవ** a narrow passage. **సన్న చేపలు** small fishes. "అది సన్ననూలువడుకు చున్నది she is spinning a thin thread, i.e., she is pining away. *Yayati*. v. 52. **సన్నయూర్పులు** gentle sighs. "సన్నర నలిపాటలు." *Swa.* vi. 38. **టీ:** **సన్నపుర్రకి** గురికే పాటలు. **సన్నపురుగు** a small insect. **సన్నగాడు sanna-gadu.** n. A lean fellow, a little fellow. అల్పడు. An ant, చీమ. (ఆ చ్చు. బాల. కాం). **సన్నగాళి sanna-gale.** (సన్నిము+కాలి) n. A musical instrument. వాద్యవిశేషము, తిరుదిన్నము. A. iv. 38. **సన్న గిండు, సన్నగిల్లు, సన్నగిలు** or **సన్నవారు sanna-gintu.** v. n. To become lean or thin, to pine away, become emaciated. **సన్న మగు, కృశించు. సన్నపాతులగన్నేరు sanna-pakula-ganneru.** n. A species of oleander, శరకుంతము, ఇలసభేదము. **సన్నపాటి** or **సన్నపు sanna-pati.** adj. Thin, lean. **సన్నిని, పలుచని. సన్నపాటివాడు** a lean man. **సన్న పాటికర్ర** a slender stick. **సన్నపిల్లి sanna-pilli.** n. A spider. పాలెపురుగు. **సన్నపువాడు sannapu-vadu.** n. A poor, weak, low or base man. అల్పడు. **సన్నముడి గలు sanna-mandigalu.** n. A kind of rice. *వెళ్లలోభేదము.* H. iv. 155. **సన్నరాస్త్రము** or **సన్నరాస్త్రకము sanna-rastamu.** n. A medicinal root. *Alpinia galanga* *minor.* కులాంజనము.

సన్నయము sanna-yamu. [Skt.] n. A reserve force. వెనకనుంచుదండు. A crowd, సమూహము. **సన్నవిడి sannavidi.** [Tel. from సన్నము.] adj. Small, fine, (used of species or varieties). **సన్నవిడిలియ్యము** fine rice. **సన్నహనుము sanna-hanamu.** [Skt.] n. An endeavour, effort. ప్రయత్నము. *Hari Vams.* II. iv. 126. A breast plate, a piece of armour, కవచము. **సన్నాయి sannayi.** [H.] n. A clarinet. నాగసరము, వాద్యవిశేషము. **సన్నానీ** Same as సన్నాసి (q. v.) **సన్నాహము sannahamu.** [Skt.] n. Preparation. ప్రయత్నము. Armour, mail, accoutrements, కవచము. **సన్నాహముచేయు** to prepare, to make ready. **సన్నికర్షము san-nikarshamu.** [Skt.] n. Proximity, nearness. సమీపము. **సన్నికృప్తము san-nikrishnamu.** adj. Near, proximate. సమీపమైన. **సన్నికల్లు, సనకల్లు, సన్నెకల్లు** or **సనెకలు sanni-kallu.** [Tel.] n. A stone on which articles of food, etc., are bruised. మారుకొనే రాయి. మారురాయి. **సన్నిధానము** or **సన్నిధి sanni-dhanamu** [Skt.] n. Proximity, nearness, vicinity, presence. నికటము, సమీపము. తమ సన్నిధిలో మనిచేసుకొన్నాను I have informed your honor of this అది తమ సన్నిధానములోనే ఉన్నది it is near your hands. తమ సన్నిధానవర్తులు those who are in your presence, i. e., your servants. **సన్నిపాతము san-ni-patamu.** [Skt.] n. A sort of paralytic disease, delirium, convulsions, hysteria, శబ్ది. A collection assemblage, multitude, సంచయము, కలయిక. ప్రలాపసన్నిపాతము delirium. శాంత్రికసన్ని

పాతము nervous debility. రుద్ధాహాసన్ని **పాతము** pains in the body, attended with thirst. **అన్నవిచమసన్నిపాతము** sudden death or disease caused by eating heartily while convalescent from fever. **సన్నిబద్ధము san-ni-baddhamu.** [Skt. సం+ నిబద్ధము.] adj. Bound firmly, fast tieu. బాగాకట్టబడ్డ. **సన్నిభము san-nibhamu.** [Skt.] adj. Like, resembling. *సద్భుకమైన. సమానము. సన్నిభుడు san-nibhudu. n. (In composition,) one who resembles. *సద్భుతుడు. సూర్యసన్నిభుడు* bright as the sun. **సన్నివిష్టము san-ni-rishtamu.** [Skt.] adj. Near, present, at hand, entered into, engrossed in, సమీపమైన, ప్రవేశించిన. **సన్నివేశము san-ni-resamu.** [Skt.] n. An open place, either i. e. a town or its vicinity. పట్టణాదివచ్చుచున్నది. The backyard of a house, గృహమువెనుకస్థలము. **సన్నిహితము san-ni-hitamu.** [Skt.] adj. Near, neighbouring, close at hand, adjacent. సమీపముండున్న, సమీపించిన. వానికి కాలము సన్నిహితమైనది his last moment approaches, his end is drawing near. వారు మాకు సన్నిహితదారులు they are our nearest kinsmen. **సన్నిహితుడు san-ni-hitudu.** n. One who is near, one who is closely related, సమీపముండుండువాడు. **సన్నీ** or **సన్ని sanni.** [H.] n. A dagger-like sword, a bayonet తుపాకీకొనను చెక్కియుండే బాకుపంటికత్తి. **సన్నుతి, సన్నుతిండు** See under సత్. **సన్నె** or **సన్నెకల్లు** Same as సన్నికల్లు. (q. v.) **సన్నానము san-manamu.** [Skt.] n. Honor, respect. మర్యాద, గౌరవము. **సన్నానించు san-manintu.** v. a. To honor or pay respect to. గౌరవముచేయు. **సన్నానము***

sannānanamu. n. The act of honoring, గౌరవించుట. **సన్నానితము san-mānitamu.** adj. Respected, honored. గౌరవించబడిన. **సన్నాహావవిద్య san-mohana-vidya.** n. Glamoury, bewitching, enchantment. శ్రమింపజేయువిద్య "తనసన్నాహావిద్యచేజలని త్రాసున్నులంకేసి." *Aniruddh.* iii. 53. **సన్యస్తము san-nyastamu.** [Skt.] adj. Left or abandoned, consigned or delivered to. త్యజించబడ్డ. **సన్యాసిండు sanyasintu.** v. a. To renounce the passions or the world. కామ్యుక్తములను విడుచు. To take the vows of an ascetic, to become a monk. To bid farewell to the world, ఆశ్రమస్వీకారముచేయు, కాపాడుములం దరించు. **సన్యాసము sanyasamu.** n. The ascetic state or condition, monachism, asceticism. Abandonment, relinquishment. ఆశ్రమస్వీకారము. చాలించు కొండము, మానుకొండము. *ఆస్త్రసన్యాసము* laying aside weapons, renouncing the use of arms. *Vaija.* ii. 134. **సన్యాసి sanyasi.** n. A monk, ascetic, hermit. *సన్యాసిండు* వాడు. **సపత్ని sa-patni.** [Skt.] n. A co-wife; one of several wives, a fellow wife, a rival wife. భార్యలలోకొకతె. *సతి.* **సపత్నీమాత sa-patni-mata.** n. A step-mother. *Vish.* v. 227. N. ix. 162. **సపత్నుడు sa-patnudu.** n. An enemy, an adversary. శత్రువు. **సపర్య saparya.** [Skt.] n. Worship, reverence. పూజ, నమస్క. **సపాటు** or **సపాటుము sapata.** [Tel.] adj. Level, level with the ground, మట్టము. "తనమేనిపాడవు నేలపాటులుగావని వింధ్య చలం బయ్యహనుభావు నడువొనియె." కా. ii. **సపాదము sa-padamu** [Skt.] adj. And a quarter. పాతికతోమాకుకొన్న. Thus, ఏకపాదము a lac and a quarter. *Vasu* preface 78.

సమీడుకు sa-pindudu. [Skt.] n. A kinsman to the seventh generation in a descent from a common ancestor who has a right to partake of the funeral cake. పిండభాగి, సప్త పురుషచర్యంకర్షణి, ఏడుతరములకులొనిదాయాది.

సమీడికరణము sa-pindi-karanamu. n. The name of a particular rite celebrated on the 12th day after a death. చచ్చినపండ్లెండో నాడు చేసే సంవత్సరాంతశ్రాద్ధము.

సప్తము saptamu. [Skt. Cf. Eng. 'Seven'.] n. and adj. Seven, the seventh. ఏడు, ఏడవ. **సప్త సప్తా.** n. A musical instrument with seven strings. **సప్తకము saptakamu.** n. Seven, ఏడు. A ceremony performed on the 12th day after a death. సమీడికరణము. adi. Seventh, ఏడవ. **సప్తకీ saptaki.** n. A woman's girdle or zone. ఏడుపేటలుగల ఆడుదాని మలనాలు. **సప్తబిహృదు saptajihvudu.** n. An epithet of fire. అగ్ని. Lit. Seven-tongued, i.e. seven flamed; **సప్తతంటువు saptatantuvu.** n. A sacrifice. యజ్ఞము. **సప్తతి saptati.** n. Seventy. డెబ్బది. **సప్తపది saptapadi.** n. Seven steps. ఏడడుగులు. **సప్తపదులు మెట్టించుట** a ceremony performed in marriage. "కాశీక మెట్టించెను సప్తపదులు." A. vi. 190. "భాసురంబుగ సప్త పదులు ద్రోశించె." Bhag. 157. **సప్తపథ saptapatha.** n. The pharynx. **సప్తమము saptamamu.** adj. The seventh. ఏడవ. **సప్తమి saptami.** n. The seventh day after new or full moon. **సప్తమివిభక్తి** (in grammar) the seventh or Locative case of the noun. **సప్తరాశికము saptarasikamu.** n. The Rule of Seven, i. e., a species of Compound Proportion, ఏడు పద్దులుగల లెక్క. **సప్తసముద్రములు saptasamudramulu.** n. The seven oceans of Hindu Cosmology. లవణేక్ష్యాది, ఆరునొక పాకములు. **సప్తాగ్ని** or **సప్తనాస్తుడు saptagni.** n. Fire. అగ్ని చూపుతుడు. **సప్తాశ్వీ దు saptasnu.** n. The sun. జూబుర్లుడు.

సప్తల saptala. [Skt.] n. The double jessamine. నవకూరిక, బిహోళి. A. iv. 151.

సప్తి sapti. [Skt.] n. A horse. గుర్రము.

సప్తము sappamu. [from Skt. సప్తము.] n. A serpent. **సప్తపుకుక్క sappapu-tsukka.** n. The star called అశ్లేష.

సప్రయోజనముగా sa-pra-gōjanamu-gā. [Skt.] adv. Profitably, advantageously. సఫలముగా.

సప్రాణి sa-prāni. [Skt.] adj. Living, having life. సజీవి.

సఫణము sa-phanamu. [Skt.] adj. Crested, hooded. చడకగల. "సఫణంబైయాడునీరాహి." Anir. iii. 125.

సఫరము sapharanu. [Skt.] n. The silver fish to the gleam of which in water poets compare the flash of a glancing eye.

సఫలము sa-phalamu. [Skt.] adj. Fruitful, advantageous, efficacious, successful. ఫలముతోగూడిన. సాధకమైన. నా జన్మము సఫలమైనది my life has borne fruit, has been worth living. నా కోరిక సఫలమైనది my desire is accomplished. ఈ యొక్క సఫలమైనది this plan turned out well, this method was successful. నా పూర్వజన్మపుణ్యము సఫలమైనది the merit I acquired in a former birth has now borne fruit. **సఫలత sa-phalata.** n. Benefit, advantage, success, fulfilment. సాధకత, సాఫల్యము.

సఫేదా saphēda. [H.] n. Whitelead used in painting. adj. White, తెల్లని.

సబులు sababu. [H.] n. Reason, ground, cause. కారణము.

సబము sabamu. [from Skt. శబము.] n. Same as శబము (q. v.)

సబరము saburu. [H.] n. A top-gallant mast. ఓడపట్టణములలోకొనబడి.

సబలము or సబళము sabalamu. [Skt. సబలము.] n. A sort of spear. శక్త అనే ఆయుధము. ప్రాసము, కుంతము, కుటె. "సబళము దగ్ధాత్రము" కొన్నకాచెత్త శ్రీరసోమండల్యోదకం." M. X. i. 185.

సబాము sabamu. [from Skt. సప్తభానము.] Same as సప్తభానము. (q. v.) "తే|| పాలు కడులెక్కొదాని సబాములెప్పు." భార. అను. ii.

సబిడి sabitī. [Tel.] n. A kind of weapon. "సబిడిలవంతుల బెముదారులను." అచ్చ. యు. కాం.

సబురు saburu. [H.] n. A voyage. దరిసబురు sailing along the coast, a coasting trip. లో సబురు sailing far out at sea.

సబ్జా subjā. [H.] n. Green or black colour.

సబ్బివీసు sab-nivisu. [H.] n. A writer, paymaster.

సబ్బండు sabbandu. [Tel.] n. A jumble or omnium gatherum, dirt, rubbish. అనేక విధములైన వస్తువులు కలిపినది, ఉచ్చావనము, కన్నక సుమాలము. Filthy language. ఈ రియ్యములో సబ్బండు కలిసియున్నది this rice is a mass of dirt, mere rubbish.

సబ్బు sabbu. [Eng. 'Soap'.] n. Soap. చౌకారము, జిడ్డునుపోగొట్టు ఒకవిధమైన నవ్వుటి కారము.

సబ్బులియ్యము or సప్తవియ్యము sabbu-biygamu. [Tel.] n. Sago. ఒకవిధమైన ధాన్యము.

సబ్రహ్మచారి sa-brahma-chari. [Skt.] n. A fellow disciple or student. సతీర్థుడు, సహపాఠి.

సభ saba. [Skt.] n. A convocation, court, an assembly, meeting, levee, council, association, society. A place of meeting, a hall of audience. సమాజము, సమావేశము, గృహము, చౌబడి, కొలువుకూటము. ఉత్తరసభ a superior court or a court of

appeal. సభాశాలములు hotel, etc., served out at a public meeting సభాకంఠము bashfulness in company. **సభాపతి sabbāpati.** n. The president of an assembly, a chairman at a meeting, సమాజపాతకుడు. **సభాసమడు, సభాస్థారుడు or సభిగుడు sabbā-sadudu.** n. A member of a council, a councillor, one present at a meeting. One of a company, సభవారిలోనొకడు, సభాస్థిత ధర్మజ్ఞుడు, న్యాయవాది. **సభ్యము sabbhyamu.** adj. Polite, polished, genteel, well-bred, fit for or admissible into society. సభారంజకమైన, సౌజన్యమైన, సత్కుల ప్రసారమైన. **సభ్యత sabbhyata.** n. Politeness, refinement in manners, సజ్జనత్వము. **సభ్యత్వము sabbhyatvam.** n. Courtiership, councillorship. సభికధర్మము. B. vii. 157. **సభ్యుడు sabbhyudu.** n. A councillor, a good man, a man of good birth or manners. సభాస్థిత ధర్మజ్ఞుడు. సభయం దుండువాడు, మంచివాడు, సత్కుల ప్రసారకుడు.

సమ్ sam. [Skt.] A particle and prefix implying Union, junction, with, together: as a prefix it corresponds to con, co, com. It means also, much, great or well, మిక్కిలి, చక్కగా. సమధికము very great, very much, మిక్కిలి అధికమైన. సమాలోకించు to see well. సమావృతము well covered or surrounded. సమాశ్రయము a good support. సమాశ్రితము well supported. సమాసాదితము well got or obtained. సముచితము very proper or suitable. సముత్సన్నము well born. సముత్సృజకము very glad or joyful. సముదితము well born. సముద్ధతము very great or proud. సముద్ధృతము well raised or supported. సముద్భవించు to be born well. సమూర్భూతము well born. సమున్నతము very high See సం.

సమంజసము sa-manjasamu. [Skt.] adj. Just, right, proper, fit, correct, accurate, true. సమీచినమైన, యోగ్యమైన, మంచి, రథ్య

మైన, అవిరోధమైన, వ్యాయమైన, ఉపయుక్తమైన. "పూర్వవైరమునునువశోరసిక కడుసమంజస నృత్తిని." Vish. viii. 440. n. Justice, propriety, fitness, వ్యాయము, తనకు ఉచితమైన ధర్మమువలన చరింపకయింపడము.

సమకట్టు sama-kattu. [Skt. + Tel.] v. n. To get ready, to try, attempt. యత్నపడు, యత్నించు. v. a. To prepare, make ready, సిద్ధపరచు. To arrange, ఏర్పరచు. To make, చేయు. To get, obtain, సేకరించు. "పార్శ్వంబులంగట్టు కెంబట్టులాలసరిసమకట్టు రెక్కలు గాయాతు ధానండ్లను కొండచిలువ సెడియ." Swa. iv. 166. n. A piece of armour, కవచము.

సమకూడు, సమకూరు or సమకురు sama-kūdu. [Skt. + Tel.] v. n. To succeed or take effect, to accrue to, to be got, to be accomplished, to happen, occur. చేకూరు, లభించు, సిద్ధించు, సంభవించు, కలుగు, ప్రాప్తమగు. "వైస్యముచేసమరజయముసమకూరు." M. XII. iii. 179. సమకూరుము or సమకూర్చు sama-kūrutsu. v. a. To cause, effect, bring about. చేకూరజేయు.

సమకొను sama-konu. [Skt. + Tel.] v. n. To be got, to be obtained; happen, occur. లభించు, ప్రాప్తమగు, సిద్ధించు, కలుగు. v. a. To attempt, to aim at. యత్నించు. "సశరీరస్వర్గసుఖముసమకొనియింపడక." Swa. ii. 63. "సమకొనివీరికిద్దరకుసఖ్యముజేయకయున్న సాగడే." P. i. 215. సమకొలుపు or సమకొల్పు sama-kolupu. v. a. To cause to happen. లభింపజేయు, సిద్ధింపజేయు. To make ready, సిద్ధపరచు. To have, bear, endure, కలిగియుండు, సహించు. To induce, incite, persuade. పుకొలుపు, ప్రేరేపించు. "ననుకృతాభ్యనిజేయనాకురుత్తురికి సమకొల్పిరివినన్ను సద్గురువుత్ర." L. i. 160. సమకొలు sama-kolu. n. The act of happening. occurrence, accruelement. లభించుట, సిద్ధించుట, కలుగుట.

సమక్షము sam-akshamu. [Skt.] n. Presence, sight. ఎదురు. adj. Seen, visible, నయశీఘ్రయిగోచరమైన. adv. In sight of, in presence of, before. ఎదుట, ముందర.

సమగ్రము sam-agramu. [Skt.] adj. Entire, whole, complete. పూర్ణమైన, సమస్తము. సమగ్రత, సమగ్రము or సమగ్రము sam-agrata. n. Whole, entirety. యావత్తు, అంతయును, సమస్తము.

సమజ్య samajya. [Skt.] n. An assembly, meeting. సభ, పరిషత్తు.

సమత See under సమము.

సమధిగమము sam-adhi-gamamu. [Skt.] n. Obtaining, పొందుట.

సమభ్యతము sam-anvitamu. [Skt.] adj. Accompanied by, joined, united, కూడుకొన్న.

సమము samamu. [Skt.] adj. Like, alike, similar, same, equal, even, smooth, level. Impartial, free from passion, equitable. సమానమైన, తుల్యమైన, సదృశమైన, అవిషమమైన, తేసికాని, మిట్టపల్లములేకుండా ఉండే. సమసంఖ్య a round or even sum.

సమదృష్టిగలవాడు one who is equitable or impartial. n. Equality, evenness, తుల్యత, అవివచిత. A year, సంవత్సరము.

"ఆధూపతియేకపిష్టిసమముల్ తూర్ణేందులింబాస్య తోక." Vish. vi. 76. సమముచేయు samamu-chēyu. v. a. To level or equalise. మిట్టపల్లములేక సరుదు, ఈడుచేయు.

సమచతురత్రము sama-chatur-asramu. adj. Four square. చచ్చోకమైన. సమత or సమత్యము samata. n. Equality, similarity, sameness. తుల్యత. సమదర్శి sama-darśi. n. One who regards all things alike, an impartial man. సర్వభూతములను సమముగా చూచువాడు. సమదృష్టి sama-drīṣṭi. n. An impartial attitude, considering all things alike. సర్వభూతములను సమముగా చూచుచుండు.

సమపదము sama-padamu. n. Standing

with the two legs on the same line, as an archer. విలుకాడు రెండుకాళ్లతో సమముగా నిలుచుట. సమరసము sama-rasamu. n. Equality, uniformity. Familiarity, fellowship. Kindness, amicablebleness, సమావరాగము, సమాధానము. వారిప్పుడు సమరసముగా వున్నారు they are now on good terms. సమవర్తి sama-varti n. One who treats all alike. అంతట సమముగా వుండువాడు. A name of Yama the King of Hell. యముడు. P. iv. 398. సమసుప్తి sama-supti. n. Lit. an equal or universal sleep. The end of a Kalpa or Age; the destruction of the world, యుగాంతము. "సమసుప్తిబొందించినజముల ద్రుంచి." BD. v. 27. సమాంశములు sam-aṃsamulu. n. plu. Equality of parts, equal proportions, తుల్యభాగములు. సమాడు samadu. n. He who resembles, సదృశుడు.

సమయము samayamu. [Skt.] n. An opportunity, occasion. An age, period. Time, season, juncture, crisis, కాలము, ఉచిత కాలము. Leisure, తీరుబాటు. An oath, imprecation. ప్రతిజ్ఞ, శపథము. An established moral or ceremonial custom, ఆచారము. A settled conclusion, a demonstration, a decision. A contract, engagement, covenant. A sign, సంకేతము. A school of philosophy, దృశ్యము, మతము. A doctrine, సిద్ధాంతము. శివసమయము the Saivite sect. విష్ణుసమయము the Vaishnavite sect. సమయముచూస్తూ ఉన్నాడు he is looking for an opportunity. సమయములో సహాయము చేసినాడు he helped me in time of need. సమయపుసండుకట్టు a time of difficulty. సమయములో చెయ్యివిడుచు to forsake a man in the time of need. సమయమైనప్పుడు when an opportunity arises. నేను లేనిసమయమందు when I was absent. నాలుగుగంటలసమయమందు when it was about four o'clock. సమయముకొట్టి మనిషి a time-server, a fickle man. సమయ

స్ఫూర్తి a quick memory or understanding. సమయస్ఫూర్తిగలవాడు a quick-witted man. సమయమైన or సమయముగు samayama. adj. Opportune, seasonable. యుక్తమైన. "సమయంబుగవేళ." H. ii. 53. సమయపడు samaya-padu. v. n. To attempt, యత్నించు. To watch for an opportunity. To become opportune. To resolve on secrecy, సంకేతపరచు. "సమయపడి వననాసంబుచేయవచ్చితిమి." భార. ఆర. సమయోచితము samay-ōchitamu. adj. Seasonable, suitable to the occasion, appropriate, కాలోచితమైన. సమయోచితమైన మాట a word in season, an appropriate word.

సమయు samayu. [from Skt. శమ్.] v. n. To be ruined or destroyed, to perish, to die. నశించు, చచ్చు. "వేమరులేనిదివ్వై సమసిపోవు." Vema. 139. "తమవారిసెల్లను సమయించిపోవవలసినె." M. XIII. v. 466. సమయించు or సమయజాచు samayintsu. v. a. To destroy, kill. సంహరించు. నాశముచేయు. చంపు, చెరువు. "అనుజాల దనయల మర్పిజనులను సమయించి వారు సమహోల్లాసంబున." M. IX. ii. 16. సమసిపోవు samasi-pōvu. v. n. To be ruined or destroyed, to perish, to die. To be expended, consumed, worn out. నశించు, చచ్చు, అయిపోవు, అలసిపోవు.

సమరము samaramu. [Skt.] n. Combat, war, a battle. యుద్ధము.

సమరసము See under సమము.

సమర్త or సమరత samarta. [Tel.] n. Puberty. మొదటిముట్టు. సమర్తాడు samartadu. v. n. To be grown, arrive at puberty (used of a woman), పుష్పవృత్తియగు, ఋతువృత్తియగు.

సమర్థనము sam-arthanamu. [Skt.] n. Perseverance. పట్టినది తగినట్లు నెరవేర్చుట.

Maintaining, establishing, proving, accomplishing, performing, నిర్వహణము, నిర్వహించుట, సాధించుట. సమర్థము sam-arthintsu. v. a. To master, overcome a difficulty, succeed, accomplish, achieve, చట్టిపడి తగినట్లు నెరవేర్చు. సమర్థము sam-arthamu. adj. Able, capable, versed in, master of. Adequate, powerful, strong. శక్తిగల, ప్రాణగల, సామర్థ్యముగల. సమర్థత sam-arthata. n. Ability, cleverness, capability. శక్తి, సామర్థ్యము. సమర్థుడు sam-arthudu. A man of ability or talent. శక్తి మంకుడు, గట్టివాడు, నేర్పరి, సామర్థ్యవంతుడు. అట్లు చేయుటకు సమర్థుడనుకాను I have not the ability to do so.

సమర్పించు sam-arpintsu. [Skt.] v. a. To offer a thing (to a god, &c.) సమర్పణము or సమర్పణ sam-arpanamu. n. The act of offering any thing (to a god, &c.)

సమస్తము See under సము. సమవాయము sama-vayamu. [Skt.] n. A flock, multitude, collection, heap. సమాహము.

సమవేతము sama-vetamu. [Skt.] adj. Mixed, mingled, united. మిశ్రితము. కూడుకొన్నది.

సమష్టి or సమష్టి samashti. [Skt.] n. The whole, the entirety. మొత్తము, సర్వము. సమష్టము, adj. Collected, collective, joint. సమష్టి అస్తి joint property. సమష్టిగా or సమష్టిగా samashti-ga. adv. Collectively. వారు సమష్టిగానున్నారు they live as one family.

సమస్తము samastamu. [Skt.] adj. All, whole, entire, complete. సకలము, సర్వము, అంత. n. The whole, all.

సమస్థానము Error for సంస్థానము (q. v.) సమస్య samasya. [Skt.] n. Part of a stanza proposed by one person to be completed by another as a trial of skill. కవిపరీక్ష కోసము ఇచ్చే పద్యపాదము.

సమాంసమిన samam-samina. [Skt.] n. A cow which calves every year. ఏటిల తన అవు. Satyabha. iv. 85.

సమాఖ్య sam-akhya. [Skt.] n. Fame. కీర్తి. Confederation, convention. బంధుకట్టు.

సమాచారము samācharamu. [Skt.] n. News, tidings, intelligence, a report, a message. An occurrence, matter, affair. వర్తమానము, వృత్తాంతము, సంఘటి, వ్యవహారము.

సమాజము samajamu. [Skt.] n. A multitude, assembly, గుంపు, సమాహము. A society, association, congregation, church, సభ. సంఘము. సామాజికుడు a member of a society, congregation or church.

సమాధానము sam-adhanamu. [Skt.] n. Peace, tranquillity, satisfaction, consent, agreement, a treaty. A reason, ground. నెప్పుడి, సప్పుతి. అంగీకారము, న్యాయము. సమాధానపడు sam-adhāna-pādu. v. n. To agree, consent. సప్పుతిపడు. To be reconciled. సమాధానపరచు sam-adhāna-parutsu. v. a. To cause one to agree or consent. To reconcile, సప్పుతించునట్లుచేయు.

సమాధి samādhi. [Skt.] n. A grave, or tomb. శమునుపాతి వైదికట్టినది, గోరీ. Deep meditation on the Deity, devout abstraction, absorption of thought. దేవునియందు తిదేకధ్యానముగానుండడము. సమాధి స్థానము a place where a recluse sits when praying or meditating. దేవధ్యానముమీదినుండునప్పుడు కూర్చుండేచోటు. వారు జలసమాధినిపొందిరి they found a watery grave.

సమానము samānamu. [from Skt. సమాధానము.] n. Consent, సప్పుతి. [Skt.] The vital air. వాధియందలి వాయువు. adj. Like, similar, equal, సదృశమైన, కుల్యము. సమావార్థకమైన శబ్దము a synonym or equivalent word. సమానుడు samānuḍu. n. An equal. సమమానులు equals in all respects.

సమాపకము samāpakamu. [Skt.] adj. That which completes. ముగించుచు. సమాపక క్రియ samāpaka-kriya. n. A finite verb. అసమాపక క్రియ an incomplete verbal form which cannot finish a sentence. సమాపనము samāpanamu. n. Finishing, completing. Killing, destroying, ముగించుట చంపడము. సమాప్తము sam-aptamu. adj. Finished, completed, ముగిసిన. సమాప్తమగు or సమాప్తియుగు sam-aptam-agnu. v. n. To become finished or completed. ముగింపబడు.

సమాప్తి sam-apti. n. The end, completion, close, conclusion, finis. ముగింపు. Death, చావు. సమాప్తింపు or సమాప్తిచేయు sam-aptintsu. v. a. To finish, end, close, conclude, ముగించు. సమాప్యము sam-apyamu. adj. That which is fit to be ended, terminable. ముగింపదగిన.

సమాధానము sam-ārdhanamu. [Skt.] n. Worship, చక్కని ఆరాధనము.

సమావేశము sam-avēsamu. [Skt.] n. Being together at one place. ఒకచోటకూడనండుట. Entrance, ప్రవేశము. Meeting, కలిసికొనుట.

సమాసంబితము sam-āsanjīlamu. [Skt.] adj. United, combined, connected with. కూడుకొన్నది, తగులుకొనినది. "మి పురోవృత్తి కాళాసమాసంబితి సమంజసరత్న పంచదంబున నున్న నన్నంజుచి." KP. v. 26.

సమాసము samāsamu. [Skt.] n. Composition of words, formation of compound terms. A combination of several words into one, all but the final being devoid of the signs of case, a compound word, రెండుమూడుశబ్దముల నేకపదముగా చేర్చడము. విభక్తి లోపముచేసిన పదము. సమస్థములగు పదముల యేకీభావము. సమాసకము samāsakamu. n. A compound word formed out of pure Tuluḡu words, శుద్ధాంధ్రపదములసమాసము. సమాసాక్షి a compound word.

సమాహారము or సమాహారణము sam-aharamu. [Skt.] n. An aggregation, collection, assemblage; contraction, abridgment. సంక్షేపము, చెదరినది ఒకటిగా పోగుచేయుట.

సమాహితము sam-ahitamu. [Skt.] adj. Well placed, settled, assembled, compiled, చక్కగా ఉంచబడిన. Promised, agreed, or assented to, అంగీకరింపబడిన, అంగీకృతమైన. Absorbed in meditation, engaged in devout meditation. Attentive, cautious. సమాధియందున్న, సమాధిస్థము, వినిపియు, సావధానమైన. సమాహితుడు sam-ahitudu. n. One who is well placed. చక్కగా ఉంచబడినవాడు.

సమాహ్వయము sam-ahvayamu. [Skt.] n. A name, an appellation. కేయ, నామధేయము. A battle, యుద్ధము.

సమితి samiti. [Skt.] n. An assembly, company, సమాహము. War, a battle, యుద్ధము. Union, సంఘము. సమిత్తు samittu. n. War, a battle. యుద్ధము.

సమిధ samidha. [Skt.] n. Sacrificial fuel, wood for a sacrifice. ఇల్లము, చిరుగు. Firewood, వంటచెరుగు.

సమికము samikamu. [Skt.] n. War, a combat, a battle, యుద్ధము.

సమికరణము sami-karanamu. [Skt.] n. Equalization, making equal to. సమానము చేయుట, ఒకటిగాచేయుట. సమికరించు samikarintsu. v. a. To equalize, make equal to. సమానముచేయు.

సమిక్రతము sami-kritamu. [Skt.] adj. United. ఒకటిగాచేయుబడిన.

సమిక్షణము sam-ikshanamu. [Skt.] n. The act of looking well, careful inspection, చక్కగాచూచుట. సమిక్షణకారి sam-ikshyakari. n. One who does a thing after due consideration, a prudent man. సమిక్షణ

కారిత్యము sam-ikshya-karitam. n. Prudence, forethought. చక్కగా విచారించి చేయడము. అసమాత్మ్యకారిత్యము acting inconsiderately, imprudence. The last book of the Pancha tantram is so styled.

సమీచనము samichinamu. [Skt.] adj. True, right, correct, fit, proper. యథార్థమైన, సమంజసమైన, యుక్తమైన, తగిన. n. Truth, సత్యము.

సమీపము samipamu. [Skt.] n. Nearness, proximity, దగ్గర, చేరువ. అయన సమీపమందు నిల్చితిని I stood near him. adj. Near. దగ్గరి నున్న, మధ్యాహ్నము సమీపమైంది it is near noon. సమీపస్థుడు samipa-sthudu. n. A bystander. దగ్గరనున్నవాడు. సమీపించు samipintsu. v. n. To come near, approach, be imminent. దగ్గరకువచ్చు. పానితండ్రికి కాలము సమీపించేవేళకు when his father was about to die, when death was near at hand.

సమీరణము samiranamu. [Skt.] n. Going well. చక్కగాపోవుట. సమీరితము samiritamu. adj. Gone, చక్కగాపోయిన. Thrown away, పారవేయబడిన. Sent, despatched, పంపబడ్డ. Said, uttered, చెప్పబడ్డ. సమీరుడు samirudu. n. Wind, air, వాయువు.

సమీఖము samukhamu. [Skt.] n. Presence, proximity, nearness. ఎదురు, సమీకము, సామీప్యము. సమీఖమునకు వచ్చి రాయభారము చేయు to come into a man's presence and then send an embassy to him, that is, to do an unnecessary thing.

సమూచ్చయము sam-uchchayamu. [Skt.] n. Connection, collocation, conjunction. A collection, assemblage; (gram.) a conjunction. చెడదనవాని కొకటిగా పోగుచేయుట, సమూహము. సమూహయము.

సమూతు samutu. [H.] n. A combination or league, a strike among workmen. కట్టుపాలు. "ఒక యేకాదశి నాట రయిసముత్రయము న్నట్టులో పెట్టు వేడుకకుంరాకయు." Valj. ii. 87. సమూతుకట్టు samutu-kattu. v. n. To strike work, కట్టుకట్టు. సమూతుపడు to be caught, to yield, వట్టుపడు. సమూతుచరుచు to cause to yield. "తే! మన్నకముచువిప్పులువారు గుప్పరించి, సమరసముచూపి మెల్లనే సముత్తుపరిచి, వాగదీసియించి తప్పెనూల్వాగనడలి, పన్నెపోకిన ముందర బడవయ్యె," చంద్రా. iii.

సమూతయము sam-udayamu. [Skt.] n. The state or act of being well born. చక్కని ఉదయము. A multitude, assembly, quantity. సమూహము, చయము, గణము. సమూదాయము samudayamu. n. A multitude. సమూహము, గుంపు. సముదాయపు నేల a piece of land which is common to various persons, land held in common. సముదాయపున్న పము a general petition.

సమూదాయించు samudy-intsu. [from Skt. సముదయం.] v. a. To comfort, persuade. To appease, lull, ఓదార్చు.

సమూద్గము or సమూద్గకము samudgamu. [Skt.] n. A casket, a covered box. పెట్టె, సంపుటము, బరిశె.

సమూద్దారుడు samud-darudu. [H.] n. One who manages a Samut or subdivision of a Taluq. ఒక సమూతుయొక్క అధికారి.

సమూత్రము or సమూత్రుడు samudramu. [Skt.] n. The sea, ocean. అగ్ని, పాతవారము, మన్నీరు, పాగరము, కడలి. There are 7 seas according to Hindu mythology, viz., లవణసముద్రము the sea of salt, ఇత్తు సముద్రము the sea of sugar, కురాసముద్రము the sea of wine, సత్విస్సుముద్రము the sea of ghee, దధిసముద్రము the sea of curds, క్షీరసముద్రము the sea of milk,

and జలసముద్రము the sea of waters. సముద్రనవనీకము lit. the butter of the ocean, an epithet of the moon, చంద్రుడు. సముద్రపు చిలుక a flamingo, పూకొంక. సమూద్రపచ్చి samudra-patsya. n. A plant called Convolvulus speciosus.

సమూహము samuhamu. [Skt.] n. A crowd, multitude, number, flock, heap, quantity. నినాము, గుంపు.

సమృద్ధము sam-riddhamu. [Skt.] adj. Ample, full, entire; abundant, plentiful, సంపూర్ణమైన. సమృద్ధి sam-riddhi. n. Fullness, plenty, abundance. Increase, prosperity, success. అభివృద్ధి, మిక్కిలి సంపద. ఆ కుండ సమృద్ధిచేసినాను I filled the pot.

సమృద్ధిగా sam-riddhi-ga. adv. Amply, plentifully, fully. సంపూర్ణముగా, విస్తారముగా. సమృద్ధియగు sam-riddhi-y-agn. v. 1. To grow full. సంపూర్ణమగు. సమృద్ధుడు am-riddhudu. n. A wealthy or prosperous man. మిక్కిలి సంపదగలవాడు.

సమేతము sametamu. [Skt.] adj. Having, possessed of, accompanied by. కూడు కొన్న, సహితమైన. కల. సమేతము or సమేతముగా adv. With, together with, along with. సహితముగా, కూడా. సమేతు sametu. [for సమేతము.] adv. Even. సహితము, కూడా. అన్నానికి సమేతులేదు I have not got even food to eat. సమేతుడు sametudu. n. One who is accompanied by, attended by; he who has or is possessed of, సహితుడు, కలవాడు, కూడుకొన్నవాడు. సేనా సమేతుడైవచ్చెను he came with his troops.

"అక్షీణోత్సాహసమేతులై." M. I. ii. 13. "యా మగణసమేతుడైవహాభయంబుతోడ." (Vish. ii. 58.) attended by goblins and inspiring fear.

సమేలము sam-melamu. [from Skt. సమ్మేళనం.] n. Friendship, familiarity; meeting. ఒడ్దిక, చేరిక.

సమ్మతము sam-matamu. [Skt.] adj. Assented to, agreed to, concurred in, approved of, liked, agreeable, సమ్మతమైన, అంగీకృతము. శాస్త్రసమ్మతమైనవని a legal act: అతనికి సమ్మతము కానిది that which is not agreeable to him.

సమ్మతముగా sam-matamu-ga. adv. Willingly, agreeably, according to. మః పూర్వకముగా, ప్రకారముగా. శాస్త్రసమ్మతముగా according to rule. తమతర్పు ధైవసమ్మతముగా నుండవలసినది you should give such a decision as may be right in the sight of God. సమ్మతి sam-mati. n. Consent

approbation, assent. అంగీకారము, ఇచ్చి, ఇష్టము, అనుజ్ఞ. సమ్మతించినను a text adduced in proof. శేషయ్యసమ్మతిని కొనూరుడు రంగయ్య వ్రాలు signed by me, Rangaya, on behalf of my father Seshaya. సమ్మతింను, సమ్మతిలు or సమ్మతిల్లు sam-mat-intsu. v. n. To consent or agree. ఒప్పు, అంగీకరించు. సమ్మతుడు sam-matudu. n. One who assented to or agreed to; one who is approved of, అంగీకృతుడు, ఒప్పుకొంటున్నవాడు. సర్వజనసమ్మతుడు he whom all approve.

సమ్మదము sam-madamu. [Skt.] n. Joy, pleasure, happiness. ప్రసాదము, ఆనందము. సంతోషము. సమ్మద sam-mada. n. A gratuity, donation, gift. పారితోషికము, బహుమానము. "అలలిత ప్రసంగమునకాత్తలల్లిన శత్రుచామరాందోళికలాదిగాగలుగుతోరపు సమ్మదలిచ్చి యమ్మహిపాలండు సత్కరించె." Zacc. i. 135.

సమ్మర్దము sam-mardamu. [Skt.] n. A throng, crowd, press. సంకలము, రాముడి, ఒత్తుడు. War, a battle, యుద్ధము. జనసమ్మగ్గు a crowd or press of people. సమ్మర్దముగా నుండే sam-mardamu-ga-n-unde. adj. Crowded. ఒత్తుడుగానుండే.

సమ్మాననము sam-mananamu. [Skt.] n. The act of respecting, గౌరవించుట. సమ్మానము sam-manamumu. n. Respect, గౌరవము.

సమ్రాదిను sam-mānintsu. v. a. To respect, treat with respect, honor. గౌరవించు. సమ్రాదితము sam-mānitamu. adj. Respected. గౌరవించబడిన.

సమ్రాజ్ఞము sam-marjānamu. [Skt.] n. A search, cleaning. శోధనము. సమ్రాజ్ఞము sam-marjani. n. A broom. చీపురు, చీపురుకట్ట.

సమ్రాజిగులు or సంచాలిగులు sam-maḷigalu. [from Skt.] n. plu. Sandals. పావుశోళ్లు. Shoes, పాపాగులు. పట్టుసమ్రాజిగులు silk shoes. "నీ ఆట్టిట్టుదొడిగినయండ్లుల రత్నంపుసమ్రాజిగులు పాపాచారుచుండ." KP. ii. 23. See సంచాలిగులు.

సమ్రాదము sam-mudamu. [Skt.] n. Great joy. మిక్కిలి సంతోషము.

సమ్రై or సమ్రైయు samme. [from Skt. సమయము.] n. Confederation, league. సమాఖ్య, కట్టుపాలు. సమ్రైబాబు a letter signed by many.

సమ్రైట sam-meta. [Tel.] n. A sledge hammer. పెద్దసుత్తె. [from Skt. చక్రయస్త్రి.] n. A whip. కశ, కొరడా. "కాలుచేసమ్రైట తేలులకబడక." B. i. 14. సమ్రైటకొల sam-meta-kōla. n. A javelin, a lance. ఈటె. "అవుడు సమ్రైటకొలలనంకుశముల." M. VII. iii. 57.

సమ్ర్యక or సమ్ర్యక్కు samyak. [Skt.] adv. All, wholly, properly, duly, fitly. యావశ్య. యుక్తముగా, చక్కగా.

సమ్రాట్టు sam-ratttu. [Skt.] n. A paramount sovereign, an emperor. రాజాధిరాజు.

సయాం or సయాము sayam. [corruption of Skt. స్వయము.] adj. Own. సొంత. నా సయాంబుడు my own younger brother.

సయాన sayyana. [Skt.] adv. Quickly, at once. తెప్పన. "తెవులు సయానశిచ్చు." BD. iv. 841.

సయి sai. [from Skt. సహ.] adv. Together with. కూడా. With, తోడ.

సయాట or సయాటము say-yāta. [సయి (from Skt. సహ) + Tel. అట.] n. A joke. సరసము, పరిహాసము. Sport, లీల. "తడవాయె వచ్చిచ్చేయు నీసయాటలికచోలు." P. iv. 724. సయాటింతు say-y-ātintsu. v. a. To joke. పరిహాసించు. సయ్యొద్ద say-y-odda. n. Friendship, అనుకూలత, చేక, స్నేహము. సయ్యొద్దగా say-y-odda-ga. adv. Amicably, in a friendly manner. విహితముగా, స్నేహముగా. వారు మిక్కిలి సయ్యొద్దగా నున్నారు they are on very good terms.

సయింతు sayintu. [from Skt. సహనం.] v. n. To be agreeable, to be palatable, to bear, endure, put with, ఓర్పు.

సయిగ Same as సైగ (q. v.)

సయితము sayitamu. [from Skt. సహితమ్.] adv. Also, కూడా.

సయించు Same as సైంచు (q. v.)

సరంగు sarangu. [H.] n. The headman of the sailors in a boat or ship, a boatswain, నావికులపెద్ద, ఓడమాలిమికాడు, నావికుడు.

సరంజోము sarandāmu. [H.] n. Furniture, things, articles, property. సామాను, వస్తువులు. సరంజోముచేయు to get ready, to supply, కావలసినవస్తువులను సిద్ధముచేయు.

సరంబి sarambhi. [Malay.] n. A porch, gallery, awning; the ceiling in a house, a house made of shingle or board. సరంబి కొట్టు a room with a ceiling. బల్లకూర్పుచేసి యుండుకది.

సరకటము sarakatamu. [Tel.] n. Difficulty, hardship. తొందర. సంకటము. "తెరంగదప్పినవేళ, మరుగుపడక. వెరంగుదోపకసరికటంబున నిరకటంబుచేసి." H. K. iv. 85.

సరకట్టు sara-kattu. [Skt. సరము + Tel. కట్టు.] n. A stop on a lute. చీరెమెట్టు. "నీ తరుణాం

గురీచ్చాయదంతపుసరకట్టులింగిలీకపువంతరంగ లీను." Siva. i.

సరకు saraku. [Tel.] n. Esteem, regard, care, heed. లక్ష్యము, గౌరవము, "జననాయక నాకుజయమనకేరలవకా." M. VIII. i. 247. సరకు or సరకు saraku. [H.] n. An article for sale. అమ్మదగినవస్తువు. An article or thing, వస్తువు. సరకుగొను or సరకుచేయు sarakugonu. v. a. To esteem, regard, care for, లక్ష్యముచేయు. "అత్యులపరియించుకయునరకు గొనడవిధముకా." M. XIII. ii. 305.

సరగు saragu. [from Skt. స్రాగ్.] n. Swift-ness, speed. త్వర. సరగ or సరగున sara-ga. adv. Rapidly, soon, at once, quickly, with speed. శీఘ్రముగా, తెప్పన. "సాగిమై క్కిలే చి సం గున సె సలివైకేలు దప్పిదోయికిలు గొలిపి." B. X. iii. 12.

సరఘు saragha. [Skt.] n. A bee. మధుమక్షిక, తేనెయొక.

సరటము saratamu. [Skt.] n. A lizard, chameleon. కృకలాసము, తొండ.

సరదు saradu. [from Skt. శరణ్.] n. A kind of gold necklace worn by women.

సరణి sarani. [Skt.] n. A road, path, way, course. మార్గము, దోప. A series, order, ముస. "సరసగాంభీర్యమాధ్యాయ సరణి శీర్షి." Mollī. i. 46.

సరత్తి saratmi. [Skt.] n. A short cubit, from the elbow to the extremity of the closed fist. ముష్టిబద్ధహస్తము, పిడివెలితమూర.

సరవా or సర్వా sarada. [H. from Skt. శ్రద్ధ.] n. Fondness, affection.

సరవారు or సర్దారు saradaru. [H. from Skt. శరధారి.] n. A Sirdar, a leader, a superior officer. అధికారి. "నీ హరులు మ్రుగ్గిన డిగ్గి యనినీగుసరదార్లు సరదార్లుపడిన నోసరిలు హరులు." చంద్ర.

సరదు. సరుదు, సర్దు or సర్దు saradu. [Tel.] v. a. To divide equally. సమముగాచుచు. To arrange, క్రమముగాచుచు.

సరపణి, సరపిణి, సరవెణి or సరఫణి sara-pani. [Tel.] n. An ornament of gold chains of two or more folds. గొలుగు. "సరపాణి జనులట్టిడిపెంపగావలెకా." A. v. 148. "చరణంపుసరపణి మొరవంబువిన్నడంకుల తోడ నెదురునింతులకుదొలసి." ib. vi. 125. టి. పాదములయందలి గొలుగుయొక్క.

సరపువ్వులు or సరపూవులు sara-puvvulu. [Tel.] n. plu. Wreaths, garlands of flowers. పువ్వునరములు. "ఓంటికురువేరుపోచ కుకంటికింపరై తురిమెదునరపూవులందరిము." A. v. 111.

సరబడి sara-badi. [Skt. సరము + Tel. బడి.] n. Friendship. స్నేహము. A passage, an entrance, ద్వారము. "ఇనంశమణియొద్దనె వాని సరబడిగొలుపుట్టిరివి." R. vi. 200.

సరభసము or సరభసముగ sa-rabhasamu. [Skt.] adv. With speed. వేగముగా, త్వరగా. "చినకారణమేమి సరభసందిది నాతో వినువింపుమనిన." P. i. 228. సరభసిల్లు or సరభసిలు sa-rabhasillu. v. n. To make haste. త్వరపడు. "పేరువిన్నప్పుడే దూరమైనను భూతనయములు దిగులునసరిభిల్లి." H. iii. 89.

సరమ sarama. [Skt.] n. The name of the wife of Ravana's brother. విభీషణునిపత్ని. A bitch, అడుకుక్క. The dog of the gods, వేలుపుకుక్క. [From Skt. శ్రమ.] n. Fatigue, trouble. శ్రమము. సరమగొను sarama-gonu. v. n. To be fatigued, to be troubled. శ్రమపడు.

సరము saramu. [Skt.] n. A pond, pool. కొలను. ఇచ్చోటిసరము శరములో నిచ్చులోగొననిది." P. iii. 64. A row or string (of pearls), హరిము. A wreath (of flowers), (పువ్వు) మాలిక, మాల, పేలు. [From Skt. స్వరణ.] n. Breath, శ్వాసము, ముక్కుగాలి.

సరము sarayu. [Skt.] n. The name of a river. వదివోనము.

సరళము saralamu. [Skt.] adj. Straight, direct, level. Upright, honest, artless, simple, sincere, candid. తిన్నని, వంకరకాని, ఋణమైన. సరళాచారము proper behaviour. n. (In gram.) a liquid consonant, a soft consonant, as క, జ, డ, ఝ, ఞ. Also, a sort of pine, Pinus longifolia. సరళచేప దారు, తెల్లతెండచెట్టు. H. iv. 19. సరళత saralata. n. Sincerity, uprightness, candour. అర్థమము, తిన్నదనము. సరళముగా saralamu-ga. adv. Honestly, uprightly, sincerely, candidly, simply. ఋణావుగా, తిన్నగా. సరళి sarali. n. The notes of the gamut in vocal music.

సరవడి sara-vadi. [Tel.] n. A litter, a palanquin, a sledge.

సరవి saravi. [Tel.] n. Regularity, order. వరుస, క్రమము. "వానలు సరవితో వచ్చిచే." Swa. vi. 127.

సరస sarasa. [Tel.] n. Nearness, proximity. సమీపము, దాపు. "సారకు చుక్కలసరసకు వోవు." Sar. D. 62.

సరసము sa-rasamu. [Skt.] adj. Juicy, tasty. Sapid, soft. Good, virtuous. Charming, agreeable, pleasant, elegant, sweet. Jocose, funny, merry. Easy, cheap. చిసయ్యుక్తమైన, కుస్వాదురమైన, అందమైన, మనోహరమైన, పరిహాసమైన, అలితమైన; చవుకైన. సరసాక్షి a jocose, amusing or agreeable expression. n. A joke, jest, fun, merriment, amusement, sweetness, pleasantry. Cheapness. పరిహాసము, ఉల్లాసము, విసోదము, సారస్యము; చవుక. సరసమాడు to make jokes, to jest. సరసమాడవద్దు do not jest. సరసము విరసమవును a jest may turn to a strife. సరససల్లాపము jooose talk. ఇప్పుడు బంగారు సరసముగానున్నది now gold is cheap. చెయ్యి సరసము bear's play, a scuffle. "సర

సోరుకాండముల్ సాకర్యమేసార." Ila. i. 2. సరసత sa-rasata. n. Delicacy, taste, sweetness, elegance, brilliancy of thought, beauty of composition. మాధుర్యము, సారస్యము, లాలిత్యము. ఆ పద్యముయొక్క సరసత the sweetness of the verse. "మేఘరాజులు సరసతమీర దమ్ము సరళవిద్యుల్లతాదీర్ఘతలకటాక్ష." R. vi. 9. సరసత, అనగా సజలత్వము, లాలిత్యము. సరసమాగా sa-rasamu-ga. adv. Jocosely, in joke, humorously. Sweetly, merrily. Cheaply. పరిహాసముగా, సారస్యముగా, ఉల్లాసముగా, చవుకగా. వెల సరసముగానుండినదన as the price was low, సరసయతి sa-rasayati. n. A rhyme not quite precise, but elegant. "అయహాలు చచ్చెరుళ్ళవసలయ నయ సమ్మతవర్ణులేచనాపురుషగాన, ప్రియయవియ్యం దొంటికిని, శ్చయముకవకులయ్యె." Bhima. 71. సరసము sa-rasudu. n. A gentleman, a man of good taste, an amiable or well behaved man; one easy of access. రసికుడు. సరసమరాలు sa-rasu-ralu. n. A lady, a woman of elegant manners, రసికురాలు.

సరసర sara-sara. [సరక+సరక from Skt. ప్రాక.] adv. Quickly, rapidly, hastily. బిబి. తీవ్రముగా, మిక్కిలి తీవ్రముగా. "ద్విప రసరగానివచ్చి సంభ్రమంబునను." BD. iv. 1804. సరసి, సరస్సు or సరసు sarasi. [Skt.] n. A pool, pond, lake. మడుగు. కొలను. సరసి or సరసుడు n. A phrase for an excellent or amiable man. రసికుడు. రసజ్ఞుడు. సరసిజము or సరసిమహము sarasi-jamu. n. A lotus. పద్మము. సరసిజనాభుడు, సరసి జాతుడు or సరసిమహాతుడు sarasija-nabhudu. n. Lit. the lotus-born; an epithet of Vishnu, విష్ణువు. సరసిజభవుడు sarasija-bhavudu. n. An epithet of Brahma. బ్రహ్మ. సరస్వతుండు sa-rasvantudu. An epithet of Kubera. కుబేరుడు. సరస్వతము saras-vantamu. n. Neptune: the see. సముద్రుడు.

సరసు Same as సరస్సు. (q. v.)

సరస్వతి sa-ras-vati. [Skt.] n. Speech. The goddess of speech. A certain river. వాక్కు, వాగ్దేవి, నదివీశివము. సరస్వతిజెత్తి sarasvati-jerri. n. A centipede. కుటరా జము. సరస్వతిపురుగు a name of the shining green lizard with a red tail. రక్తపుచ్చి, నలికండ్లపాము.

సరస్సు Same as సరసి (q. v.)

సరాగము sa-ragamu. [Skt.] n. Friendship, intimacy. ఒడ్దిక.

సరాతి sarati. [Tel.] n. A chamber, room, apartment. అంకణము. "మొదటిసరాతిదాటి యటముంకలికద్దియ కొంతనేవు సప్తదమునకొల్పు తేసి." Satya. iii. 5. A curtain round a tent, గుడారముచుట్టు వేర్పరిచిన తెర.

సరాయి or షరాయి sarabu. [H.] n. A shroff, banker, money changer, cash-keeper.

సరాళము or సరళము saralamu. [Skt.] adj. Easy, free, clear. ధారాళమైన. సరాళముగా saralamu-ga. adv. Easily, freely, without difficulty. ధారాళముగా, తిన్నగా. నాకు సాడుటకు గొంతు సరాళముగానుండలేదు my throat is not clear enough to sing.

సరాసరి sara-sari. [Tel. సరి+సరి.] n. An average. సగటు, సమత్వము. ఆ పద్ధతుల సరాసరి చెయ్యి make an average of the items. adj. Average. సగటైన. ఆ గుర్రములకు సరాసరి వెలయేమి what is the average price of the horses? ఆ గుర్రములకు సరాసరివెల మన్నూరు రూపాయాలు అవును the average price of these horses is three hundred rupees. సరాసరి or సరాసరిగా adv. Equally, alike, on an average. సగటుగా. అన్ని సరాసరి ఎంతకు ఇస్తావు for what will you sell all together?

సరి sari. [from Skt. సర్పిశః.] n. The end. అంతము. Similarity, likeness. సామ్యము. సమానము, సమము. Propriety, fitness, యక్యము. [From Skt. సరిః.] n. Agarland, wreath. హరిము. See also సరియ. ఆ వంశము ఇరింతో సరి that family terminates with him. సరిలేనిమాణిక్యము a matchless gem. వెలసరి at the end of the month. ఆ దినమునకి up to that day. నీకు నాకు సరి there is an end of everything between us. సరికాని వారు those who are not equals. "సరికాని వారితో సరసమాడెదవని" (Kālahas. §. 66.) he who takes liberties with such as are not his equals. సరికానిపని improper behaviour or conduct. సరిసరి tit for tat. గోధుములు బియ్యంబికి సరికిసరి ఇస్తారు they barter wheat for an equal quantity of rice. సరికిసరి చేసినాడు he repaid them according to what they had done. సరి adj. Equal, like. సమము, ఈదైన. Just, right, proper, fit, correct, suitable, యక్యమైన, తగిన. Corresponding to. Even, level, not odd, మిట్టపల్లములలేని. Ended, finished, సమాప్తము. ఆతనికి సరిలేదు he has no equal. రాత్రి అయినా సరే పగలు అయినా సరే be it day or be it night. ఇది సరికాదు this is not right. ఈ ఉత్సవము శేటితో సరి this feast is finished with this day. adv. Equally. సమానముగా, సరిగా. Fully, పూర్ణముగా. "బలధి తోబలధియు సరిబోరుకరణి." DRY. 2224. "సరిబల్కమనియదల్పు." T. iii. 143. సరి (interj.) Well! Yes! very well! very good! Aha! Aha! Oh! బాగాయి; అంకారార్థము. సరికట్టు sari-kattu. v. n. To be equal or similar. దృష్టాంతమును. v. a. To attempt, యత్నించు. See సరిపడు below. సరి కడచు sari-kadatsu. v. n. To exceed, excel. ముందుమించు, మీరు, అతిక్రమించు. సరిగా sari-ga. adv. Equally, abreast, properly, rightly, correctly, in good

order, completely, fully. సమముగా, జేతగా, తోడుగా, యుక్తముగా, న్యాయముగా, క్రమముగా, సంపూర్ణముగా. ఆ రెండు పల్లకీలు సరిగా వచ్చుచుండెను the two palanquins were coming on abreast. సరిగెల్పాలు sari-gelpulu. n. Quits (at dice or games), సమానమైన జయములు. సరిగొను sari-gonu. v. a. To resemble. సమానము. To kill, destroy. చంపు, చూపుచు. M. VII. iv. 277. పీ. " సరియన్నవిపోన్న సరిగొన్నగరిచేగంభీ రమగువాళిగాంచుదాని." T. iv. 62. సరిచేయు sari-cheyu. v. a. To arrange or put in order, to put straight, to level or make even. To complete, end or finish. To equalize, క్రమపరచు, పంకర లేకుండా చేయు. మిట్టపల్లములులేకుండా చేయు, ముగించు, సమానము చేయు. To ruin, నాశముచేయు. సరిచూచు sari-tsutsu. v. a. To compare, review, collate. సంత్రతించు, సరిగానుండజూచు. సరితూగు sari-tugu. v. a. To counter-balance, to be equal in weight, to be equal. సమానము. సరివడు, సరితాటు or సరికట్టు sari-padu. v. n. To be equal, fit, suit, agree. To be on good terms. To be complete, to be finished, expended, exhausted. సమానము, జరిపడు, అనుకూలము, పొసగు, యుక్తము, అయిపోవు. ఆ బియ్యము సరిపడిపోయినది the rice is all done. మీకు సరిపడితే ఉంచుకొండి keep it if you like it. మేముంటే సరిపడక not being on good terms with us. సరిపడని dis-contented. సరిపుచ్చు or సరిపెట్టు sari-puttsu. v. a. To equalize, సమముచేయు. To finish, end, complete, consume. ముగించు, కాజేయు, కార్యంతముచేయు. సరిపోవు sari-povu. v. n. To be equal, become equal, సమానము. To fit, suit, agree. To be finished or terminated. To be expended, spent. To be ruined, or destroyed, అయిపోవు, వ్యయమైపోవు, నశించు. To be reconciled, సమాధానము.

A. vi. 90. నోటికి సరిపోయినట్లు మాట్లాడినాడు he said everything that came to his tongue. అవి నీకు సరిపోతవి these will suit you. నీవు తిట్టినదానికిని నేను కొట్టినదానికిని సరిపోయినది the blows I have given are a fair payment for your abuse. ఆ బియ్యము ఆ తపేలకు సరిపోయినది the rice was just enough to fill the vessel. సరిపోడు or సరిప్రాడు sari-poddu. n. Midnight, అర్ధరాత్రి. P. iii. 45. సరిబిత్తరము sari-bittaramu. n. A kind of wrestling. మల్లబంధనికేమము. సరిబేసులు sari-besulu. n. A kind of game played by boys, పిల్లకాయలు ఆడి ఒక ఆట. "గుళ్లుదాగుదుముచ్చిళ్లు గోలిపెట్టెలేలపాటలు, సరిచేసులిలకూతలదిగా శైశవక్రీడలాడి." Vish. vii. 212. సరియగు sari-yagu. v. n. To become equal, సమానము, to be destroyed, నశించు. సరియైన sari-yaina. adj. Equal, like; just, right, proper, fit. Corresponding to. Level, straight; even, not odd. సమమైన, యుక్తమైన, తగిన, సూటియైన, ఈదైన, అవిషమమైన, మిట్టపల్లములు లేని. సరిలేని sari-teni. adj. Matchless, unequalled. అసమానమైన. సరివచ్చు sari-vatstsu. v. n. To match, be alike, సమానము. సరిసమానము sari-samānamu. (a pleonasm.) n. Equality. సమము, తనకు సరిసమానము ఎవరులేరనుకొనుచున్నాడు he imagines that he has no equal. సరేగదా sarē-gada. interj. Very well!

సరించు sarintsu. [Skt.] v. n. To go. వెళ్లు. " సరించెవెంబడికా." Vaijayanti. iii. 51.

సరిక sarika. [Skt.] n. A necklace of a hundred strands. నూరుపేటలచాకము.

సరిగ or సరిగె sariga. [from Skt. స్రగ్.] n. A necklace, చాకము. Gold lace, silver lace, &c. జేలతారు. సరిగంచుచీర a cloth with gold ends, a cloth trimmed with lace. సరివట్టు sari-pattu. n. A sort of silk. ఒక విధమైన పట్టుబట్ట. BD. iii. 104.

సరిల్ or సరిట్టు sarit. [Skt.] n. A river. నది, ఏరు. సరిత్పతి sarit-pati. n. The lord of rivers, i.e., the sea or ocean. సముద్రుడు.

సరివణి, సరిపిణి or సరివెణి saripani. [Tel. సరి+పెన.] n. A gold or silver chain. బంగారు లోహననానిగొలుసు.

సరియ or సరి sariya. [Tel.] n. A crack. పగులు, సందు.

సరియించు sariyintsu. [Tel.] v. a. To supply, to fill (a lamp) with ghee or oil. అభండమునకు నూనె పిద్దముచేయు.

సరిస్రవము sari-sripamu. [Skt.] n. A serpent, snake, reptile, సర్పము, పాము.

సరుకు or సరకు saruku. [H.] n. Wares, goods, commodities, merchandise. వస్తువులు, దినుసులు. సరుకుగాచెల్లించు to pay in kind. See సరకు.

సరుగు sarugu. [Tel.] v. n. To increase, grow, improve. పెరుగు, పెట్టిల్లు.

సరుగుడు sarugudu. [Tel.] n. A hurdle, sledge, drag. A platform. తడక, కేలుగుడు, కంపకట్రవేసి యీడ్చుకొనివచ్చే చక్రములేని తడిక.

సరుడు sarudu. [Tel.] n. An arrow. బాణము. A blunt arrow, గరిలేనిబాణము.

సరుదు sarudu. [Tel.] n. A boundary, ఎల్ల, మేర, సరిహద్దు.

సరుదు or సర్దు sarudu. [Tel.] v. a. To make even, or level. To eke out or shift with; to make a little go a good way. To arrange, సమముచేయు, చారిత్రాలక ఉండే దానిని నలుగురికి సమముగాపంచిపెట్టు, క్రమపరుచు. సరుదుకొను sarudu-konu. v. n. To eke out, or shift with: to make a little go a good way. To make room among themselves, to move a little farther; to get out of the way. To arrange, settle, చారిత్రాలక ఉండేదానిని తలాకొంచెము తీసుకొను, ఒత్తు, తొలగు, వారిలోవారు సరుదుకొన్నారు

they settled it among themselves. దాన్ని వారె సరుదుకొన్నారు they shared it among themselves. చరద సరుదుకొన్నది it is full tide. కృష్ణ జెజనాడగట్టున సరుదుకొనిపోతున్నది the river Krishna runs by Bezvada.

సరేసు sarēsu. [H.] n. A kind of gum, rosin. వజ్రము, వజ్రరసు.

సరోజము or సరోరుహము sarō-jamu. [Skt.] n. A lotus. వడ్డుము. సరోజిని sarōjini. n. A bed of lilies, a pond covered with lotus flowers, తామరకొలను. A lotus, తామర.

సరోవరము sarō-varamu. [Skt.] n. A pond. దివ్యమైనకొలను.

సర్క sarka. [Tel.] n. A kind of cattle disease.

సర్కారు sarkaru. [H.] n. The government, Circar. దివారము, దొరతనమువారు. సర్కారు ఉద్యోగము Government employment.

సర్గ or సర్గము sarga. [Skt.] n. A chapter. అధ్యాయము. సర్గము sargamu. n. Creation, సృష్టి. Nature, natural property or disposition, స్వభావము. Certainty, నిశ్చయము. " ప్రజాసర్గము." Vish. vi. 196.

సర్జము or సర్జకము sarjumu. [Skt.] n. The Sal tree, Shorea robusta. Also, the resinous exudation of the Sāl-tree. సాలపుత్తము. ఏపిచెట్టు, వేగినచెట్టు. సర్జరసము sarja-rasamu. n. The resinous exudation of the Sal-tree, resin. యక్షధూపము.

సర్దా or సరదా sarda. [H. from Skt. శ్రద్ధ.] n. Interest, zeal. ఆసక్తి.

సర్దారుడు or సర్దారు sarđarudu. [H.] n. A chief, captain, leader, ruler. అధికారి, పెద్ద. See సరదారు.

సర్దు Same as సరుదు (q. v.)

సర్పము sarpamu. [Skt. Cognate with Eng. 'serpent.'] n. A serpent, snake. పాము. సర్పయాగము a serpent sacrifice.

సర్పరాజు sarpa-rajū. n. The king of the serpents. వాసుకి, శేషుడు. సర్పాక్షి చెట్టు a kind of tree.

సర్పి sarpi. [Skt.] n. Oil, butter, clarified butter, ghee. క్షుతము, వెయ్యి. Also, a kind of disease.

సర్పన or జేర్పన sarpu-na. [Tel. (anuk.)] adv. Quickly, as in slipping down.

సర్వము sarvamū. [Skt.] pron. All, the whole. సమస్తము, అంతయు. adj. All, whole, complete, universal, entire, సకలము, అఖిలము. సర్వంసహ sarvam-saha. n. Lit. the all-sustaining, i. e., the earth, భూమి. సర్వకవచ్చజ్ఞులవాడు a Jack of all trades.

సర్వజనీనము sarva-janīnamū. adj. Pertaining to all men, సకలజనులకు సంబంధమైన, agreeable to all men, సమస్తజనులకు హితమైన. సర్వజిత్తు sarva-jittu. n. The name of a Telugu year. సర్వజ్ఞి sarva-gnya. adj. All knowing, omniscient, all-wise. సమస్తము తెలిసిన. సర్వజ్ఞుడు sarva-gnyudu. n. An omniscient being. సమస్తము తెలిసినవాడు. సర్వతాపసుడు sarva-tāpanudu. n. One who fires all beings; an epithet of Manmatha, మన్మథుడు.

సర్వతోముఖము sarvatō-mukhamū. n. Water. నీళ్లు. The sky, heaven, ఆకాశము. Vasu. iv. 13. సర్వతోముఖుడు sarvatō-mukhudu. n. A name of Brahma or Siva. అస్త్ర, శివుడు. The soul, ఆత్మ. సర్వత్ర sarvatra. adv. Everywhere, in all places, always, at all times. అంతట, ఎల్లప్పుడు. సర్వత్రయిచ్చు give everywhere. సర్వథా sarvathā. adv. In all ways, by all means, assuredly, at any rate, అన్నివిధాల. సర్వ వా sarvada. adv. Always, at all times. ఎల్లప్పుడు సర్వదుంబాలా sarva-dumbala. [H.] n. A deed exempting land from all rent. సర్వధారి sarva-dhāri. [Skt.] n. The name of a Telugu year. సర్వనామము sarva-nāma-mū. n. A pronoun. సర్వభక్తుడు sarva-bhaktshakudu. n. The devourer of all things, an epithet of fire. అగ్ని. సర్వమంగళ sarva-mangala. n. She who is all blessed, most holy or auspicious; an epithet of Parvati. పార్వతి. సర్వమాన్యము sarva-mānyamū. n. Free tenure, land exempt from tax. వాసిరు. సర్వలింగి sarva-lingi. [Skt.] n. A heretic, or free-thinker. పాపండుడు. సర్వశుద్ధిగా sarva-suddhi-ga. adv. Utterly, entirely, every thing being taken into account. సర్వపరిహారముగా. వారికి మకు సర్వముగా తెక్కలతీరినవి the accounts between us are finally settled. సర్వస్వము sarvasvamū. n. Entire property, the whole of one's possessions. యావత్తు సార్వ. సర్వస్వుడు sarvasvudu. n. One who possesses all the property, the sole lord. యావదాశ్రిగలవాడు. "వదనవజసృతాంకు సర్వస్వుడగుచు." Vasu. ii. 54 తీ॥ యావద్దనముగలవాడగుచు. Swa. vi. 25. సర్వాంగిణము sarva-ang-inamū. adj. Appertaining to all the limbs; thorough, entire. యావదంగములసంబంధమైన. "సర్వాంగీణమై నమయిపులకాపల్లభ్యపాణంబులకా." Parij. iv. 98. సర్వాగ్రహరము sarva-agra-haramū. n. A village granted to Brahmins free from all tax. సమస్త శేకుండా ప్రాప్తాంబులకిచ్చిన గ్రామము. సర్వాత్మకము sarva-atmakamū. adj. All pervading. సర్వవ్యాపియైన. సర్వాత్మకత్వము sarva-atmaka-tvamū. n. Omnipresence, the state of pervading all things. సర్వాంతర్యామిత్వము. "అనిలజీతిరిహారిం చునట్ల నీవు కలవీనద్రింతు సర్వాత్మకత్వమిచ్చు." B. viii. 444. సర్వాత్మనా sarva-atma-na. adv. In all ways, by all means, at any rate. సర్వప్రకారా, అన్నివిధాల. సర్వాధికారి sarv-adhi-kāri. n. The ruler of all, అన్నిటికియజమానుడు. సర్వేశుడు or సర్వేశ్వరుడు sarvesudu. The Lord of all, the Supreme Being, కేవుడు.

సర్వల or శర్వల sarvala. [Skt.] n. A short spear or lance, an iron spit. చిల్లకోల, తోవరము, నేజా. సర్వపము sarshapamū. [Skt.] n. Mustard-seed. ఆనాలు. సల salu. [Tel.] n. A bund or bank raised across a stream to draw off its waters into a different channel. సలక salaka. [Tel.] n. A small sack. One eighth of a putti or 2 1/2 tooms (తూములు). చిన్నగోసె, ఇద్దన్నురెస. "తూములూగుకంట్లములు తండ్రిగముల్ సలకల్ వడేల్ కుతూగములు." H v. 111. సలగ, సలుగ or సలువ salaga. [Tel.] n. or interj. So much! A word used in measuring grain, &c.; one lot of 20 or 100 from which a new reckoning begins. The handful of grain, &c., put down as a mark of reckoning. A fee rated at 16 or 18 మానికలు to the putti, or two rupees per kucheela (కుచ్చెల). ధాన్యము కొలవడములో కొత్తలెక్క మొదలుపెట్టునప్పుడు అనేమాట, అప్పుడు దోసిరితో ఎత్తి కుప్పగా పోసే ధాన్యము, పుట్టికింత అని యిచ్చేరుము. నూటికిపాడిచిసల గంటాడు he kills one hundred and cries "That's one lot!" సలగ, సలగపార or సలవ salaga. [Tel.] n. A kind of spade or hoe. ఒకవిధమైన పాల్, పాలచిప్ప. సలవాది or సలాది salavadi. [Tel.] n. A beadle or servant of the Chetty or headman (చెట్టపెట్టి). A crier, పదిమందికి చావు సమాచారము తెలియజేసేపనివాడు. సలసల sala-sala. [Tel. (anuk. of boiling)] adv. Loudly, aloud, audibly. కళకళ. "సలసల్రాగడుతైలము." G. vi. 128. సలహా salaha. [H.] n. Advice, counsel. సలాక or శలాక salaka. [from Skt. శలాక.] n. A thin bar or rod, a ramrod, the rib of an umbrella, one of the bars of a cage, a slip of bamboo, a probe. A pin or

peg, a small stake, a fibrous stick, a fibrous stick used as a brush or pencil. లోపాదండము, కచ్చు, పుడక, తూలిక, కుండము చెక్క ఆయుధము. కనకశలక a slender rod of gold. పుటిలో సలకవేయు to probe a wound. సలకపరీక్షి probing, a critical examination.

సలూకు salaku. [Tel.] n. Base metal mixed with gold or silver (a term used by goldsmiths.)

సలాది See సలవాది.

సలూపము salapamū. [Tel.] n. A pearl fishery.

సలూము salamū. [H.] n. A Salaam, a bow or salutation. నమస్కారము. వా సలూముల చెప్పి give my compliments.

సలి sali. [Tel.] n. Noise. సందడి. "కొ సలి కేప్పుడు లేచెప్పెయి దొలసిన పైన్యము." ఉ. చూ. iii.

సలింపు Same as చలింపు (q. v.)

సలికము salikamū. [Tel.] adj. Small, petty, thin; trembling, అల్పము.

సలిగ saliga. [H.] n. Patronage, protection, interest, influence. ప్రావు, అండ, ఆశ్రయము. "చూతను యాచెరిసలిగ భయంకేరమ్మ." UH. iv. 152.

సలితము salitamū. [Skt.] n. Dismissal from service. కొలువునుండి తీసివేయుట.

సలిలము salilamū. [Skt.] n. Water. జలము.

సలుగ or సలువ Same as సల (q. v.)

సలుగు or సలువు salugu. [from Skt. శలాకా.] n. A porcupine, ఏనుమంది. "చిల్లరసలుగు లంబిల్లలంబల్లరంబులసానిన్ని గమికి వెనకయ్యె." Swa. iv. 51.

సలుగుడు or సేలుగుడు salugudu. [Tel.] n. A sledge, a vehicle without wheels.

సలుపు, సరుపు, చలుపు or శేపు salupu. [Tel.] n. A throb, a pang, a shooting

pain. పొలు. సలుపు or సళుపు v. n. To throb or shoot as a painful boil, to ache, పొలుపొడుచు. సలవరము, సలవరింత, సలు పరింత or సళువరింత salaparamu. n. A pang, throb, pain, ache. సళుపు. సలవ రించు, సలువరించు or సళువరించు salapa- rintsu. v. n. To throb or shoot as a boil, to give a shooting pain, as a boil, to ache, సళుపు.

సలుపు salupu. [Tel.] v. a To do, make, perform, practise. చేయు. "సరసులతోచై సలుపమానె." T. ii. 72. "విద్వేములుసలుపు." to skip about. N. ix. 241. పొత్తుసలుపు to contract friendship. అజ్ఞాతవాసంబునలిపి తిమి we lived in concealment, or in- cognito. M. V. iii. 272. వ్రతముసలుపు to perform or fulfil a vow. సలిపించు salipintsu. v. a. To get done, to cause to be done or made. చేయించు.

సలువ Same as సలుక (q. v.)

సలుపు Same as సలుగు (q. v.)

సల్లకి sallaki. [Skt.] n. The Gum Olibanum tree, Boswellia thurifera. అంచుగుచెట్టు.

సల్లవము or సల్లవనము sal-lapamu. [Skt.] n. Conversation, talk. పుస్తక సంభాషణము. "వాక్యవిస్తరచతురత్వమేర్పడక సల్లవనం బొనరించునధికోకా." M. iv. i. 197. సల్లా పించు sal-lap-intsu. v. n. To talk or con- verse. పుస్తకము సంభాషించు.

సల్లోపిల్లో అనియుండు sallō-pillō-ani-y-undu. [Tel.] v. n. To be on good terms. కలిసి మెలిసియుండు. సల్లోపిల్లో అని యుండేవాడు a facetious fellow, a jocose man. కలిచు గలుపుగా నుండేవాడు, సరకుడు.

సలింను salintsu. [Tel.] v. n. To grieve. దుఃఖించు.

సళుపు See సలుపు.

సళువరించు See under సలుపు.

సల్లు or సడలు sallu. [Tel.] v. n. To be- come slack or loose. వదులు, జోరు. వాని ఒళ్లునిండా సల్లిపోయినది his constitution is much broken down. నడుమునల్లు to be gone in the loins. "శబరకాంతిల నట్టునల్ల వైట్టు." Swa. iv. 115. n. Looseness, slack- ness, వదులు. సల్లించు sallintsu. (for సడ లించు.) v. a. To loosen, slacken. వదులు చేయు A. v. 161. See సడలు.

సవ sava. [Tel.] n. A trace. జోడ. సవసవ sava-sava. n. A slight trace. చోచోయ. సవసవ, సవసవగా or సవసవలుగా adv. Slightly, indistinctly, half and half. కొద్దికొద్దిగా, జోడజోడగా, చోచోయగా. "వాదోష్ట్యంబు సవసవగా బలిసి." Swa. v. 32.

సవడి Same as సవడి (q. v.)

సవతి or సవతాలు sa-vati. [from Skt. సవ త్వి.] n. A fellow wife. సవతికొడుకు a step son. సవతికల్లి a step mother, మారు కల్లి, మారులకల్లి, మారుడుకల్లి. సవతిపోరు a quarrel between two wives.

సవతు saratu. [from Skt. సమతా.] n. Equality, likeness, similarity. సామ్యము. adj. Equal, similar. సమానము. "అద్దంపు మెరుగువాలారగల్గవమాడ్చి శ్రవణముడనకాంతి సవతు గాక." A. v. 70. టీ॥ సవతుగాక, సామ్యమునుపొందగాను. "ఎవ్వరుసవతిండునందు బలవంతుడుపోవిధి." P. ii. 31.

సవదండవలి sava-danda-vala. [Tel.] n. A kind of net or snare వాసురాధేదము. Kalahas. iii. 62.

సవదరించు sava-darintsu. [from Skt. ధరించు.] v. a. To wear, put on, hold. ధరించు, వహించు, తాల్చు. "సతినిరుగేల నందియలో సవద రించి." N. vii. 135. To bear, endure, సహించు. సవదరించుట యెట్లుజరగోశమునందు నవమమాసావసానంబుదాక." కాశీ. iv. సవదరి sava-dari. n. A ship's bowsprit.

సవనము savanamu. [Skt.] n. A sacrifice. యజ్ఞము. Bathing preparatory to a sacri- fice. స్నానము. సవనవిరోధి savana-virodhi. n. The sacrifice-disturber, an epithet of Siva. శివుడు. "సవనవిరోధి కంగిలిప్రసాదము కొంకకయచ్చుటొప్పునే." Chenn. ii. 12. సవము savamu. n. A sacrifice. అధ్వరము, యజ్ఞము. The honey of flowers, మకరందము. Clear toddy, కల్లుకేట.

సవము Same as సవము (q. v.)

సవర savara. [Tel.] adj. Beautiful, fine. చక్కవైన. Level, smooth, చేరువైన, మను వైన. సవరచేయు savara-cheyu. v. a. To smoothe, to set right, చేక్కచేయు. To level, చేరుచుచేయు. సవరణ. సవరణము. సవరణ or సవరణము savarana. n. Beauty, elegance, neatness. అందము, సౌమ్యము. Correction, setting right, చేక్కవైట్టుట. Adornment, వాహవాద్యలంకరణము. "హాయిలుచక్కదనంబు నొసపటివెరతీవి సవరణ చెలువంబు సరసతీ." H. v. 101. Articles or implements for any ceremony or busi- ness. సామగ్రి, సరంజోము, పరికరము. "తను తను చతురంగ బలంబులకు సవరణంబులుసంఘటిం పందొడంగిన." M. IX. i. 109. సవరణ, సవరణ, సవరణ, సవరణ or సవరణ సవరణ. adj. Elegant, neat, graceful. అందమైన. "ఈసవరణయైనమాటలు ప్రసంగము చేసిరిమానికోటికోకా." Vish. v. 352. సవరణించు or సవరణచేయు savaran-intsu. v. a. To adorn. అలంకరించు. To correct, put in order, చేక్కవైట్టు. సవరణము savara-danamu. n. Beauty, elegance, neatness. అందము, సౌగంధ్యము. "నవరదంబు లక్షవరాలుచేయు." Sar D. 122. సవరణముగా or సవరణగా savaranamu-ga. adv. In good order, in trim. క్రమముగా. చక్కగా. సవరించు, సవరణము or సవరణము savarintsu. v. a To adorn, అలంకరించు. To adjust, trim, set right, prepare,

సవరము savaramu. [from Skt. చమరమ్.] n. The hair of the yak or Tartarian ox, వచరమ్మగము, which is used by women a queue. False hair used by women. పట్టు సవరణము an imitation of this made in silk. సవరణముపై the gold buckle worn by women on this false hair, చమరమ్మగ సంబంధమైనవచ్చు. సవరణముకము savarapam- mekamu. n. The yak or Tartarian ox. చమరమ్మగము. సవరణలు or సవరణలు savaralu. [Tel.] n. plu. The name of a certain tribe in the Vizagapatam District; also, called Thugs or Phaseegars. ఒకవిధమైన చెంచువాండ్లు, దొంగ లు. పాసీగర్లు. సవరణాటకము savaratakamu. n. The assembly of the Savara people. సవరణాండ్ర సంఘము. సవాయి savayi. [Tel.] n. A venereal disease or eruption. సవారచేప savara-chēpa. [Tel.] n. A species of Ophi-cephalus or snake headed fish. సవారీ savari. [from Skt. స్వారి.] n. Riding; any mode of conveyance; a palanquin. కాలిపవారి or గాలిపవారి a walk, an airing. స్వరపుసవారి riding. సవాయి savalu. [H.] n. A question, propo- sal. అడ్డసవాళ్లు cross questions, cross examination.

సవి savi. [Tel.] conj. Saying. ఇతి, అని. " సవిసావియనియనవిత్త్యమైదవర్షు." ABA. iii. 107. " ద్విజావలి పిండికృతాటికర సవిరచాసంబంధం." A. i. 108.

సవిత or సవితృడు savita. [Skt.] n. The sun. నార్యుడు. A father, తండ్రి. సవిత్రీ savitri. n. A mother. తల్లి

సవిధము sa-vidhamu. [Skt.] adj. Near, proximate. సమీపము. R. v. 98.

సవిస్తరము sa-vistaramu. [Skt.] adj. Full, complete. సవిస్తరముగా in full, at length.

సవ్యము savyamu. [Skt.] adj. Left, left hand. వామము, ఎడమ. అపసవ్యము the right. సవ్యకరము the left hand. శౌంఢమున సవ్యముగా వేసుకొనియుండినాడు he wore the Brahminical thread on the proper shoulder, i. e., the left shoulder. శౌంఢమున అపసవ్యముగా వేసుకొని యుండినాడు he wore the thread on the wrong shoulder, i. e., the right shoulder. " వ్యవచరుండుడుదిరిగతి సవ్యదిశకాత్తిరిమనవసవ్యగతింజాశౌంఢమునాయంబు నోనిచ్చును." Siva. iv. 159. " నీరుకావు లొకట్టిసగ్గర్బులచేత సవ్యాసపవ్యతరవేల్లువారు." Rama Stava. Raj. ii. 74. సవ్యముగా savyamu-ga. adv. Towards the left hand. ఎడమగా. సవ్యసాచి savya-sachi. n. Ambidexter; a title of Arjuna, because he used both hands equally well. అర్జునుడు. సవ్యేష్ఠుడు savye-shthudu. n. A charioteer, who stands on the proper side, that is, on the left. రథసారథి.

సవ్యడి or సవడి savvadi. [Tel. సవ+వడి.] n. A trace. జోడ.

ససి sari. [Tel.] n. Soundness, beauty, health, good. బాగు, కుదురు, ఆరోగ్యము. [From Skt. సస్యము.] n. A crop. పరిమొదలైనపంపు. A sprout or shoot, మొలక. సహాయధునికీర్తిసగులకైవడిబుల్లికాకుంజవిర

తిమొగ్గులెనార్చు." Vaj. i. 56. adj. Good, sound, proper, well, healthy, handsome, బాగున, కుదురుగానుండే, ఆరోగ్యముగల. " ససిమెధుంసుమెత్తంబులు." Swa. iii. 38. ససేమిరా what is the good of this? ససేగా sasi-ga. adj. Well, properly, in good health. In good order or repair. బాగుగా, ప్రముగా, కుదురుగా. ఆమెకు ఒట్ట ససేగానుండలేదు she is unwell or ill. ససువు sasu. n. A sprout or shoot. మొలక. " ససువులన్ని సువులనడిగె." R. iv. G. adj. Mild, meek, సాధువు.

సస్కాని sas-kani. [Tel.] n. A coin worth about eight pies. రెండుడబ్బులనాణెము.

సస్యము sasyamu. [Skt.] n. Produce, a crop, grain. పృథ్విధాన్యాదిఫలము, పరిమొదలైనవంట. సస్యేము or ససే sassenit. [from సస్యము.] Same as సస్యము (q. v.)

సహ saha. [Skt.] n. The earth. భూమి. సహ or సహకీ adv. With, together with, even, also, too. కూడ. సహితము. ప్రస్తుతముసహ even now, and at this very time, and now too. సహకారము saha-karamu. n. A grafted mango. తియ్యమమిడిచెట్టు. సహకారి or సహకారుడు saha-kari. n. An assistant, one who helps, సహాయుడు. సహకృతుడు saha-kritudu. n. One who is assisted. ఉపకృతుడు. సహగమనము saha-gamanamu. (sometimes corrupted into సాగునానము.) n. Lit: going with. A widow accompanying her deceased husband, i.e., the immolation of herself on his pyre. Sutte. మగనిశముతో కూడా రగలబడినాడము. సహచరత్వము saha-charatvam. n. The being a companion. మిత్రత్వము. " విహీనసహచరత్వంబు విగతాయుధత్వంబునాహ నాభానంబుకొందితి." M. ix. ii. 97. సహచరి saha-chari. n. A female companion or attendant. స్నేహితురాలు, చెలియ. A wife, భార్య. సహచరుడు

saha-charudu. n. An attendant, companion, follower, compeer, mate. కూపి తిరుగువాడు, స్నేహితుడు. సహజ saha-ja. n. A sister. తోడబుట్టువు. సహజము sahajamu. adj. Lit. Born with. Innate, inherent, natural, proper, true. స్వభావము, కూడబుట్టిన. సహజరేఫ the "common" ర as distinguished from the obsolete ఆ. n. Nature, స్వభావము. Truth, propriety, justice, నిజము, న్యాయము. " సభనుసూరుచుం డిసహజంబువలంకక పక్షపాతమాడుపాతకునకు." Vema. 1990. సహజస్పడు or సహజుడు saha-janmudu. n. A brother. తోడుబుట్టినవాడు. సహదేవిచెట్టు saha-dēvi-chettu. n. Tamarisc; a thorny plant growing in deserts, and fed upon by camels, Capparis aphylla. కర్రము, వెంటురుచెట్టు, దేవగంధ. H. iv. 12. సహధర్మిణి saha-dharmini. n. A lawful wife. భర్తవత్ని, అగ్నిసాక్షి కముగా పెండ్లాడినపెండ్లాము. సహపక్ష్యభోజనము, సహభోజనము or సహపక్ష్య sahapangti-bhōjanamu. n. Eating together, dining at one table. కూడా భోజనముచేయడము. వారికిని మాకును సహపక్ష్యలేరు they and we do not eat together. సహపాఠి sahapathi. n. A fellow-student. కూడా చదివెడివాడు. సహవాసము saha-vasumu. n. Association, intercourse, friendship. స్నేహము, కూడియుండుట. సహవాసయోగ్యుడుకాడు he is not fit to associate with. సహకీ saha. adv. With, together with, even, too, also, సహితము, కూడా. సహకీర్షాయుడు sahadhyayudu. n. A fellow-student, brother disciple. సహపాఠి. M. I. i. 216. సహోదరుడు sahodarudu. n. A brother. తోడబుట్టినవాడు. సహోదారి sahodari. n. A sister. సోదరి.

సహనము sahanamu. [Skt.] n. Patience, endurance, resignation, quiet, leniency. ఓప్పు, తాలిమ.

సహస్రము sahasramu. [Skt.] n. A thousand. వెయ్యి. Also, indefinitely used for many, or any great number, అనేకము. సహస్రదంష్ట్రము sahasra-damhitramu. n. A thousand-toothed animal, i. e., a whale. వెయ్యికోరలుగలచేప, పాళీనము. సహస్రనామములు sahasra-namamulu. r. A thousand names. సహస్రనామపూజ a hymn wherein a god is addressed by all his titles. సహస్రపత్రము sahasra-patramu. n. A lotus. కమలము. సహస్రపాదుడు or సహస్రాంశువు sahasrapadudu. n. Lit. the thousand-rayed, i. e., the sun. నార్యుడు. సహస్రాక్షుడు sahasr-akshudu. n. Lit. the thousand-eyed; an epithet of Indra, ఇంద్రుడు.

సహాయము sahayamu. [Skt.] adj. Auxiliary. ఉపబలమైన. సహాయము, సహాయత or సాహాయ్యము n. Aid, help, assistance, succour, తోడు. నాకు సహాయము సహాయము చిక్కలేదు I had no assistance on the way. సహాయముచేయు to aid, to assist. సహాయముగా sahayamu-ga. adv. As an assistant, as an aid, in assistance, తోడుగా, అనుకూలముగా. నాకు సహాయముగా వచ్చినాడు he accompanied me to help me. నాకు సహాయముగా మాట్లాడినాడు he spoke in my favour. అతనికి సహాయముగా వచ్చినవారు those who came to support him. సహాయుడు sahayudu. n. An assistant, helper, companion, ally, associate, friend. అనుకూలుడు, తోడైనవాడు, స్నేహితుడు.

సహకారుడు saharuru. [Tel.] n. A term used in gambling, జోడముంది పరిభాష. ఉ. పా. iii.

సహించు sahinu. [Skt.] v. n. To please, be agreeable. ఇష్టపడు. దానికికూడు సహించు food is loathesome to her. నాకు సహించను I do not like it. అది నాకు సహించుట to prevent my liking it. v. & To

bear, suffer, tolerate, sustain, endure. తారు, ఓర్పు, చూడు.

సహితము sahitamu. [Skt.] adj. Composed of, accompanied by, in company with. మిళితము, కూడుకొనిన, విషసహితము envenomed. adv. With, along with, even, also, too, into the bargain. కూడా.

సహిష్ణుత sahisnuta. [Skt.] n. Toleration, patience, endurance. ఓర్పు, తాలిమి, సహించడము. సహిష్ణువు sahisnivu. n. One who is patient, enduring, resigned. ఓర్పుగలవాడు, తాలిమిగలవాడు, సహనవాడు.

సహేతుకము sa-hetukamu. [Skt.] adj. Having a reason, with a reason. హేతువుతో కూడిన.

సహవాదము See under సహ.

సహ్యాజి sahyaja. [Skt.] n. A name of the river Kaveri. కావేరీనది. Vasu. preface 110. A. vi. 119.

సహ్యము sahyamu. [Skt.] adj. Sufferable, bearable, endurable, tolerable. తాళగూడన, సహించదగిన.

సా sa

సా sa. [Tel. short for సాము or సగము.] adj. Half, అర్థము. సామేన half the body, అర్థశరీరము. "అతినిసామేనలిచినయగతమాజ." Vasu. preface 8. సాభాజి a half share, అర్థభాగము. "వడి వెట్టిలోజితగుడము సాభాజివృక్షం సంభారంపుచిరిపండు." A. ii. III.

సాంకము san-kavamu. [Skt. from సంకువు.] n. Musk. జెవ్వారి, సంకువదము. A. ii. 26. "తగుచుచెక్కలసాంకవైలముచి." Ila. ii. 8.

సాంకాలిక sa-kalika. [Skt. from కాలము.] n. Interest payable daily, ప్రతిదినుసునిచ్చెడి వడ్డీ.

సాంకేతికము sanketikamu. [Skt. from సంకేతము.] adj. Relating to an appointed sign, agreed on, arranged, appointed. నిర్దేశిత

మైన, సంకేతముచేసికొనిన. సాంకేతికస్థలమునందు in the place agreed on. See సంకేతము.

సాంఖ్యము sankhyamu. [Skt. from సంఖ్య.] n. Ratiocination, the name of a certain school of Philosophy called the Sankhya philosophy, 2క యోగము.

సాంగత్యము sangatyamu. [Skt. from సంగతి.] n. Association, intercourse. సహవాసము, కూడిక, చేరిక.

సాంగము s-angamu. [Skt. స+అంగము.] adj. Having all the members or parts, comprising all the subdivisions, complete, perfect, full. సంపూర్ణమైన, సాయవమైన. సాంగముగా s-angamu-ga. adv. Completely, at full length. సంపూర్ణముగా. సాంగము చేయు s-angamu-cheyu. v. a. To complete, finish. సాంగోసాంగము s-ang-op-angamu. (స+అంగ+ఉప+అంగ) adj. Complete from beginning to end, entire. సంపూర్ణము. సాంగోసాంగముగా s-ang-op-angamu-ga. adv. Completely; with all the members and subdivisions, అంగప్రత్యంగముతో కూడా, సవిస్తారముగా.

సాంతపనము san-tapanamu. [Skt.] n. A kind of fast. ఒకవిధమైన ఉపవాసము.

సాంతము s-antamu. [Skt.] adj. To the end, full. సాంతముగా to the end, in full. సాంతముచేయు to finish.

సాంతికోంగ santi-kongu. [Tel.] n. The bird called the Cattle-heron. Bubuleus coromandus (F. B. I.) Jerdon, No. 308. పక్షివిశేషము.

సాంతవనము santvanamu. [Skt.] n. Appeasing, pacification, soothing; urbanity, complaisance. ఆస్వాసనము, ఓదార్పులు.

సాంత్రము santamu. [Skt.] adj. Sweet voiced. మిక్కిలి మధురమైనది (వాక్కు). n. Kindness, favour, దాక్షిణ్యము.

సాంద్ర్యమైనము san-drishtikamu. [Skt.] n. The immediate consequence or result,

అప్పుటిఫలము, అప్పుడు కలిగడుఫలము, సద్యఃఫలము.

సాంద్రము sandramu. [Skt.] adj. Thick, dense, close, compact, thickset, much, abundant. దట్టమైన, నిబిడమైన, నీరంద్రమైన. క్రిసాంద్ర full of glory. Sar. D. 537.

సాంధ్యము sandhyamu. [Skt. from సంధ్య.] adj. Evening; produced at evening, or relating to evening. సాయంకాలముకుకలిగిన, సంధ్యసంబంధమైన. సాంధ్యరాగము the redness of the sky in the evening, సంధ్యరాగము. Also, the name of a sort of silk. BD. iii. 112.

సాంపరాయము, సంపరాయము, సాంపరాయికము or సంపరాయికము samparaiyamu. [Skt.] n. War, a battle, a combat. యుద్ధము. Vasu. iv. 1. P. iv. 435.

సాంప్రతము sampratamu. [Skt.] adv. Now, at this time, at present. ఇప్పుడు, ప్రస్తుతము. Properly, fitly. యుక్తము.

సాంప్రదాయము sam-pra-dayamu [Skt. for సంప్రదాయము.] n. Traditional doctrine. గురుపంపరాగతరవాసాన్యవదేశము, పరంపరాగతక్రమము. సాంప్రదాయార్థము a traditional meaning. సాంప్రదాయకము sam-pra-dayakumu. adj. Traditional. సాంప్రదాయికుడు sam-pra-dayiku. n. (colloquial phrase,) A man of good family, a gentleman, an honest man. మంచివంశస్థుడు, క్రమస్థుడు, యోగ్యుడు, పెద్దమనుష్యుడు.

సాంబశివుడు s-ambu-sivudu. [Skt. స+అంబ+శివుడు.] n. An epithet of Siva. అర్చనార్థివరుడు.

సాంబా samba. [H.] n. The large red stag called a Sambur. కటిలి.

సాంబ్రాణి sambrani. [from Skt. సంబరణము.] n. The fragrant gum called benzoin, సంబరణమొత్పలువలన గలిగిన ధూపద్రవ్యము. సాంబ్రాణి తైలము an oil extracted from this. సాంబ్రాణివత్తి a perfumed taper or pastille, a candle made of benzoin which produces

the fragrance of frankincense. ఊడువత్తి. పుంగిసాంబ్రాణివెట్టు the Indian Olibanum tree, Boswellia serrata, గుగ్గిలపువెట్టు. (Watts.) సాంబ్రాణి ఆకు a certain herb.

సాంయాత్రికుడు sam-yatriku. [Skt. from యాత్రి.] n. A sea merchant, ఓడవర్తకుడు.

సాంవత్సరికము sam-vatsarikamu. [Skt. from సంవత్సరము.] n. An anniversary of a death. సంవత్సరాంతమున జరుగునది, తద్దినము, అర్చికము. సాంవత్సరుడు sam-vatsarudu. n. An astrologer. జ్యోతిష్యుడు, జ్యోత్యుడు. "సాంవత్సరికవర్తకాల కళావిశేషంబున మంగళశూర్యంబులు వెలంక." M. IV. v. 396.

సాంశయికుడు sansuyikudu. [Skt. from సంశయము.] n. One who has a suspicion or doubt. సంశయమునొందిన మనస్సుగలవాడు.

సాకతము sakatamu. [Tel.] n. Consolation, ఉపదేశంపు. Favour, అనుగ్రహము.

సాకము sakamu. [Tel.] n. A dispute; a pretext, వ్యాజము. A feast. ఉత్సవము. "సాకమనగన వ్యాజముత్సవముదోచు." ABA. iii. 93.

సాకల్యము sakalyamu. [Skt. from సకలము.] n. The whole, the total, all, entirety, సకలత్వము, సమస్తము, యావత్తు. ఆ కథను సాకల్యముగా (or ససాకల్యముగా) చెప్పము tell the whole story.

సాకిణ or సాకిణ sa-kin. [H.] adj. Residing. n. An inhabitant.

సాకిరి sakiri. [Skt. from సాక్షి.] n. A witness. సాక్షి. "ఈనిమిత్తములెసాకిరికావె." ఉ. రా. vi.

సాకు saku. [Tel.] n. A pretence, pretext, excuse, palliation. వెపము, వ్యాజము. "లోకశునికట్టి సాకులకల." Balarama i. 196. v. a. To bring up, foster, rear, educate, train up. పెంచు, పోషించు, కాపాడు, విద్యాబుద్ధులు నేర్పు. సాకుకొను saku-konu. v. a. To adopt, స్వీకారముచేసికొను. పెంచుకొను. సాకుడు saku. n. Rearing, training.

adj. Reared, trained, adopted, tame. సాకుడుగాడు an adopted son. సాకుడు దొంగ a pet or tame parrot.

సాకోటము, కాకోటము or కాకోటకము sakōlamu. [Skt.] n. A certain tree, *Trophis aspera*, కొంఠములప్పుడు, పెద్దలీకు.

సాక్షాత్, సాక్షాత్తు or సాక్షాత్తుగా sākshat. [Skt.] adv. In sight, in view, in presence of, before. Manifestly, openly, publicly. Very, real, own. సమమునుండు, ఎదుట, ప్రత్యక్షముగా. సాక్షాత్ వాడే or సాక్షాత్తువాడే that very man, the identical person. వాడు సాక్షాత్తుగా వచ్చినాడు he came in person. సాక్షాత్తువువు Vishnu himself. సాక్షాత్తురప్పుడు an uterine brother, an own brother. సాక్షాత్కరించు sākshatkarintsu. v. n. To manifest oneself, to become manifest or present. ప్రత్యక్షమగు, ఎదుటికివచ్చు. సాక్షాత్కారము sākshat-karamu. n. A manifestation of oneself, an appearing in a visible form, ప్రత్యక్షమగుట. సాక్షాత్కృతము sākshat-kritam. adj. Made manifest. ప్రత్యక్షమైన. సాక్షాత్కృతి sākshat-kriti. n. Personal presence; appearance in person, an interview. ప్రత్యక్షముకావడము. సాక్షాత్కృతుడు sākshat-kritudu. n. One who manifested himself. సాక్షాత్కరించినవాడు.

సాక్షి sākshi. [Skt. స+అక్షి.] n. An eye witness, a witness, one who testifies to anything, one who gives evidence. ప్రత్యక్షముగా చూచినవాడు, ఎరిగినవాడు. కొంక సాక్షి or అబద్ధపుసాక్షి a false witness. అంతరాత్మ సాక్షిగా నేనొకసాప మెరుగను my heart bears me witness that I did no wrong. అగ్ని సాక్షిగా in the presence of the god of fire. పంచభూతసాక్షిగా నేనెరుగను I swear by the five elements that I am not guilty. ఏకసాక్షినకర్తవ్యం a single witness will not suffice. "తమముచాడగానే తమవారుకొందరు, చచ్చుకొల్లతమకు సాక్షి కాడ." (Vema. 1650.) Is not this a proof? సాక్షి

సాక్షుడు sākshi-bhūdu. n. One equivalent to a witness, one as good as a witness. చూచుచుండువాడు. సాక్ష్యము sākshyamu. n. Testimony, evidence ప్రత్యక్షముగా చూడడము, ప్రత్యక్షముగా చూచిన దాన్ని చెప్పడము. సాక్ష్యముగా as an evidence. కొంకసాక్ష్యము or అబద్ధపుసాక్ష్యము false evidence. ప్రత్యక్షసాక్ష్యము direct evidence. సాక్ష్యముచ్చు or సాక్ష్యము చెప్పు sākshyam-itisu. v. n. To give evidence, to bear witness. మనస్సాక్షి the conscience.

సాగ or కాగముచ్చు saga. [Tel.] n. A sort of hemp, from the fibres of which bow-strings are made. *Sansevieria Zeylanica*, పెరట, ముర్ర. సాగనార or సాగనారము the fibres of this plant.

సాగరము sagaramu. [Tel.] n. A bullock-load of oil, consisting of a pair of leathern bottles of oil. నెయ్యి నూనె మొదలైనవి నింపిన సిద్ధలతోడు. సాగరము [Skt. from సగర.] n. The sea, ocean. సముద్రము.

సాగు or సాగు సాగు. [Tel.] v. n. To go on, proceed, get on, advance, continue, be current, be usual. To lengthen, to extend, as hot iron under the hammer. To take effect. To begin, నడుచు, జరుగు, దీర్చునుగు, నిడుచుగు, ఆరంభించు. n. A spit or iron lance, a short arrow thrown from the hand, అడుగున త్రాడుకట్టినకటారి, అలుగు వంటి ఆయుధవిశేషము. Cultivation, tillage. కృషి, వ్యవసాయము. కండుసాగుచుండగా when the army was marching. పని సాగలేదు the business does not go on or proceed. ఆతనిమాట సాగలేదు his word did not take effect. కచ్చు సాగలేదు the wire could not be drawn out or lengthened. ఆ ఉత్సవము సాగుచున్నదా is the feast still kept up? దానికోరిక కొనసాగినది her wish is fulfilled. చెప్పసాగినది she went on to say. ఇది లేకుండా నాకు సాగదు I cannot get on without this. అక్కడే సాగకనచ్చిని as I could not subsist there I came away. సాగు

సాటు sagu-patu. n. Means of getting on, livelihood. జనుగుసాటు. సాగుబడి sagu-badi. n. Cultivation. వ్యవసాయము. plu. సాగుబట్టు. సాగుగొట్టు sugu-gottu. v. a. To hammer out, extend or draw out (by heating a rod of iron, gold, etc.) పొడుగునట్లుగా కొట్టు. సాగుదీయు sugu-di-yu. v. a. To extend, stretch out, draw out, lengthen, పొడుగునట్లుగా లాగు. To importune, మిక్కిలి ప్రార్థించు. బరహాలకొను. వాణ్ణి ఎంత సాగదీసినా పోనన్నాడు however much I urged him he said he would not go. సాగునంపు sugu-n-ampu. v. a. To send away, to send one on, to set a traveller on his way, to convey or accompany one for a little distance. పంపించు. సాగుబడు or సాగులబడు sugu-badu. v. n. To fall down at full length, flat or prostrate. పాస్తాంక పడు. "సాగుబడి మొక్కిన శౌరికృష్ణార్ద్రచిత్తుడై." Parij. v. 48. సాగుంచు sagintsu. v. a. To conduct, carry on (a business.) To celebrate (a feast.) జరుపు. సిక్కుసాగించి వారు they performed the swinging feast.

సాగుమానము See సహగమనము.

సాచా sacha. [H.] adj. Faithful, honest, true, real, just. సాచాగా honestly.

సాచివ్యము sachivyamu. [Skt. from సచివుడు.] n. Ministry, the office of a minister. మంత్రిత్వము, సచివత్వము. "సంకీర్ణక సాచివ్యము సంకీటగు." P. i. 386.

సాజము or సాజము sajamu. [from Skt. సహజము.] adj. Natural, innate, proper, true. "శరముదొనకీరులెందు సాజముగాడ." R. v. 296.

సాజాత్యము sa-jatyamu. [Skt. from సజాతి.] n. Similarity, likeness. సజాతిత్వము, పోలిక.

సాట. సాటా, సాటాతోటి or సాటాటేరము sata. [Tel.] n. Barter, exchange. చేయు, ఒక వస్తువునిచ్చి మరొకవస్తువు తుచ్చుకొనే చేయు. సాటాఇచ్చు to give in exchange, to barter.

సాటి sati. [Tel.] adj. Like, similar, equal. సమానమైన. ఈరైలు నా సాటివారు my equals. సాటి or సాటిక n. Likeness, similarity, equality. సామ్యము. సాటిలేని sati-leni. adj. Unrivalled, matchless. అసమానమైన. సాటున satura. n. Likeness, similitude, comparison. సామ్యము.

సాటింపు satintu. [Tel. for సాటింపు.] v. a. To proclaim, to publish by beat of drum. ప్రసిద్ధిపరుచు.

సాత్రాని or సాత్రాని satani. [from Tam. చాత్రావర్.] n. Literally, those who do not wear the sacred thread or crown-lock of hair. The Sātānis, a class of Vaishnavites originally formed from various castes. శిఖాంశ్లోపకీరములులేని విష్ణుభక్తులు. సాత్రాని వాండ్లు or చాత్రానివాండ్లు satina-andulu. n. plu. An epithet of Vaishnava Brahmins, who do not wear the sacred thread and crown-lock of hair. శ్రీ వైష్ణవులు. "సాత్రాని సాత్రానికులముబరిసి." A. ii. 112.

సాతు satu. [from Skt. సాత్.] A company of travellers or of merchants, బాలసారు గుంపు. వర్తకులగుంపు. "చేవారంబు సుకసాతుం నూడి పుడేరంబుకరుగునో." M. XII. iii. 450. "వనకరియొక్కటియాసాతునకుంకనిజువయంబు త్రుంపదొంగుటలా." ib. XII. iii. 451. "తెరపియుగనలేమిసారుదిరుగుడుపడియో." A. vi. 98. సాతు satu. v. a. To put vestments or garlands about an idol. సమ్యంబు. "దివ్యాంబరయుగంబుసాతి." BD. i. 814. సాతు వాండ్లు or సాతులు satu-andulu. n. plu. The name of a class of people who weave sackcloth. గోనెలు నేయువారిజాతి. A. vi. 36.

సాత్కరించు sat-karintu. [Skt.] v. a. To make over, deliver. అర్పించుచేయు. A. iv. 34. సాత్కృతము sat-kritamu. adj. Delivered, made over, sacrificed. అర్పించుచేయు. "వీనిభక్తసాత్కృతముగనేయునేల." BRY. ii. 1092.

సాత్య వ తే ను కు satyava-tēyudu. [Skt. from సత్యవతి.] n. A name of Vyāsa. వ్యాసుడు.

సాత్రాజితి satrajiti. [Skt. from సత్రాజిత్.] A name of Satyabhāma, as daughter of Satrajit. సత్యభామ. Parij. xii. 30.

సాత్యతి satvati. [Skt.] n. The name of Sisupala's mother.

సాత్వికము satvikamu. [Skt. from సత్యము.] n. Amiability, goodness, sincerity, gentleness. సాధుత్వము, సత్యగుణమువల్ల కలిగినది. adj. Virtuous, amiable, good, well disposed, gentle, sincere, సత్యగుణావలంబియైన. కుశలముగల. సాధువైన. సాత్విక పూజ satvika-pūja. n. A bloodless sacrifice. A bloody rite is called తామసపూజ. గావు ఇత్యుడము మొదలైన తీహింసలేకుండా చేసే అర్చన. సాత్వికుడు satvikudu. n. A peaceable man, a man of gentle temper. తిన్ననివాడు.

సాదన sadana. [Skt. from సాధనము.] n. Practice, exercise, అభ్యాసము. Gymnastic exercise. సాదనకాడు or సాదన తోడు sadana-kādu. n. A wrestler, మల్లడు.

సాదనము or సదనము sadanamu. [Skt.] n. A house. ఇల్లు. "మృత్యుసాదనము కుక్క." భార. ఆర. i.

సాదము sadamu. [Tel.] n. Boiled rice. అన్నము (a Vaishnavite word).

సాదరము s-adaramu. [Skt. స+ఆదరము.] adj. Respectful. సన్మానమైన. "సాదరభావంబు సారంగధరుని." Sar. D. 567. సాదరత s-adarata. n. Regard, respect, veneration, affection. సన్మానము, ఆదరణ, విశ్వాసము. సాదరముగా s-adaramu-ga. adv. Respectfully, kindly, సన్మానముగా. సాదరుడు s-adarudu. n. One who is gracious. సన్మానముచేయువాడు. "బి. బాధరథ సాదరుడు." Balarama. iii. 218.

సాదకు sadaru. [H.] adj. Issued, proclaimed, enacted.

సాదకర్వారి sadarkari. [H.] n. Expenditure and receipts, output and income. Petty charges for pens, ink, paper, &c.

సాదా sada. [H.] adj. Plain, clear, blank.

సాది sadi. [Skt.] n. A rider or driver: a coachman, or charioteer, an elephant-driver, a horse-soldier. రథసారథి, మాచటిడు. గుర్తిపుకారు. సాదిబలము cavalry. UH. iv. 22. "స్వామివెదలకుచేప్పలో సాదిజూచి." Satya. iv. 114.

సాదు sadu. [from Skt. సాధువు.] n. A tame animal. సాధువైనజంతువు. A gentle or good man, మంచివాడు. adj. Tame, mild, gentle, good, మంచి. "గ్రీ. దర్శనలగుడి చేద సాదులను గొట్టు." భల్లా. iii.

సాదృశ్యము sadrisyamu. [Skt.] n. Likeness, similarity, resemblance, comparison; an instance, example, illustration. కుల్యత, పోలిక, సామ్యము. దృష్టాంతము, ఉదాహరణము.

సాధకము sadhakamu. [Skt.] adj. Completing, effecting, finishing. సాధించునది. n. Practice, exercise. Vouchers in evidence. Instruments, means, medium; authority for the use of a word. అభ్యాసము, అలవాటు. దస్తావేజు, ఉదాహరణము. కత్తిసాధకము sword exercise. నీవు చెప్పేమాటకు సాధకముకర్తా have you any means of proving what you say? సాధక బాధకములు the pros and cons of a case. సాధకముచేయు sadhakamu-chēyu. v. a. To practise, exercise or use. అభ్యాసముచేయు. సాధకుడు sadhakudu. n. A conqueror, masterer, achiever, సాధించువాడు, విప్పాదకుడు, సాధనకర్త. A devotee, ఉపాసకుడు. "అయ్యోగియొగసాధకుంకాసేరడు." A. iii. 90. "స్వానుభూతి లేకాస్త్రవాసలచే సంశయంబుచెడడుసాధకుంక." (Vema. 115.) సాధనము sadhanamu. n. A way, means, medium, instrument, agent,

contrivance, expedient, tool, implement. Authority, reason. విప్పాదనము, ఉపకరణము. సామగ్రి, ఉపాయము. చేతువు. సాధనసంపత్తి ways and means. మూలసాధనము the principal means. "చక్రగదాశంఖ శార్ఙ్గాది సాధను." BX. సాధనీయుము sadhan-iyamu. adj. That which can be realised or accomplished, practicable. సాధింపదగిన.

సాధర్మ్యము sadharmyamu. [Skt.] n. Community, equality or similarity of duty, office or property; likeness, comparison, ఒకచేవిధమైన ధర్మము కలిగియుండడము, సామ్యము. "ఇటులసాధర్మ్యమించుకయేనిలేని." UR. iv. 256.

సాధారణ sadharana. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

సాధారణము or సాధారణమైన sadharanamu. [Skt.] adj. Usual, ordinary, customary, common. సామాన్యమైన, సహజమైన. అది వానికి సాధారణము he can very easily master it. "అసాధారణమైనవిద్య" (T. ii. 41.) uncommon learning, profound learning. సాధారణముగా sadharanamuga. adv. Commonly, ordinarily, generally, easily, సామాన్యముగా, అల్పముగా. అన్యసాధారణము not common to others.

సాధించు sadhintu. [Skt.] v. a. To achieve, accomplish, effect, master, overcome, conquer. వెరచేర్చు, సమకూర్చు. v. n. To persist in saying, insist upon, affirm. కార్యము సాధించు to obtain a thing by perseverance. "ముక్తిసాధించగలరు." Vema. 866. ఆ సామ్రాజ్యం చెల్లించివాడని సాధిస్తున్నారు they affirm that he paid the money. ఆ యడవిని సాధించిరి they subdued the jungle. చలము (or పగ) సాధించినాడు he wreaked his malice. See సాధకము and సాధనము. వాడు రేదని సాధించినాడు he persistently denied the fact. ఆ అన్నము బరగలేదని సాధిస్తాడు he makes it out that the sale never took place. సాధు or సాధువు sadhu. adj. Tame,

docile, tractable, gentle, good, not vicious. Pleasing, right, correct, fit, proper. Excellent, eminent. దుస్తుడుకాని, సాత్వికమైన, మనోహరమైన, ఉత్తమమైన, కుబుద్ధమైన, మంచి, చేక్కని. సాధువైనఅవు a quiet cow. సాధువు sadhuru. n. A good, meek, harmless or gentle person, a good-natured or virtuous man, a saint. సాధ్య కుడు. మంచివాడు, తిన్ననివాడు. "సాధులగుచేద వారికి నెద్దర్." M. I. i. 130. సాధ్యము sadhyamu. adj. Possible, attainable, practicable, tractable. సాధింపదగిన. n. The twenty second astronomical Yoga. క్రమయోగములలో మొదటి సాధ్యానుస్వారము sadhy-anusvaramu. n. The changeable sunia (n) which may be inserted according to circumstances, as in అల్లుడు, అల్లుండు, ఆతడు, అతండు. సాధ్యుడు sadhyudu. n. One who is easy, docile, gentle or reasonable. సాధింపదగినవాడు, సులభుడు, మెత్తనివాడు. వీడు సాధ్యుడు వారు అసాధ్యులు he may be mastered but they cannot be mastered. An inferior deity, or demigod. సాధ్యసము sadhyasamu. n. Fear, terror. భయము. సాధ్యి sadhyi. n. A good woman, a chaste wife. పతివ్రత. సాధ్యితుడు sadhyitudu. n. A saint, a chaste or holy man. ముని.

సాన sana. [from Skt. శాన.] n. A whetstone or hone, a grind-stone. A stone on which sandal paste is prepared. A piece of stone, metal or wood on which jewels are polished. పరుసు పెట్టేరాయి, గంధమునూకరాయి, రత్నములు చక్కచెట్టేరాయి. మెల్లల సాన a machine on which diamonds are cut and polished. సానపట్టుడు sana-pattadamu. n. Grinding or polishing. సానపట్టు sana-pattu. v. a. To grind a knife, razor or sword: to cut and polish gems, పరుసు పెట్టు, రత్నములకు మెరుగు పెట్టు. సానపట్టినకంపు an uncut or unfinished ruby.

సాకత్తి sama-katti. [Tel for సాకనకత్తి.] n. A sword used in fencing. సాకనచేయు కత్తి.

సాది samī. [from Skt. సామిని.] n. A lady, a woman of rank. సామిని, అధిపురాలు, పూజ్యురాలు. A wife, భార్య. (Commonly,) a dancing girl, కేళ్య. కొరసాని or వీరికసాని a lady or queen. రెడ్డిసాని a farmer's wife. ముత్రసాని a midwife. సానిది sanidi. n. A dancing girl, కేళ్య. సానిచేవ or సానిమొయ్యి sani-chēpa. n. A fish, a species of Labrus. Russell. సానివాండ్లు sani-vāndlu. n. plu. Members of the dancing caste. వ్యభిచార ముచేత కనించే క్రీలకాతి.

సానిక sanika. [Tel.] n. An earthen vessel, plate or dish. మంటికంచము.

సానుకూలము sanukūlamu. [Skt.] adj. Convenient. అనుకూలమయిన.

సానుమత్తు or సానుమంతము sanumattu. [Skt.] n. A mountain. పర్వతము.

సానువు sanuvu. [Skt.] n. A tableland, even or level ground on the top or edge of a mountain. కొండనెత్తము. "సానుభూముల దరుచుగాజదియబడి." Vish. iii. 31. "సానువ త్వస్వతకూటసానువులనండేతెంచు." ib. ii. 336. రత్న సానువు a name of Mount Meru.

సాన్నిధ్యము sannidhyamu. [Skt. from సన్నిధి.] n. Nearness, vicinity, proximity, సామీప్యము.

సాపాదు sapaḍu. [Tel.] v. n. To dine. సాపాలు చేయు, భుజించు. సాపాటు sapatu. n. Food, a meal, భోజనము. Eating, సాపడుట. సాపాటురాముడు sapatu-ramudu. n. A glutton.

సాపు or సాఫు sapu. [H.] adj. Clear, pure, fair, smooth, straight, level, not crooked. సాపుత్రతి a fair copy (of a paper, book, &c.) సాపునాడము copying out fair. సాపుచేయు to level.

సాప్తపదీనము sapta-padinamu. [Skt. from సప్తపది.] n. Friendship. సఖ్యము, స్నేహము.

సాఫల్యము sa-phalyamu. [Skt. from సఫలము.] n. Fruitfulness, efficacy, success. ప్రయోజనసిద్ధి, ఫలోత్పత్తి. తమదర్శనము కావడమువల్ల నా జన్మసాఫల్యమైనది by seeing you I have accomplished the great end of my life. నా లోక సాఫల్యమైనది my object is accomplished, my hopes are fulfilled.

సాఫు See సాపు.

సాబకు sabaku. [H.] adj. Former. సాబకు చాకుము a former order.

సాతాలు See under సా.

సామంజస్యము samanjasyamu. [Skt. from సమంజసము.] n. Fitness, propriety. సమంజస్వము, యుక్తత.

సామంతుడు samantudu. [Skt.] n. A neighbouring king, a feudatory prince, ఇరుగుపొరుగురాజు. "కొరలుసామంతులు దుర్గాధిపతులు." Sar. D. 592. సామంతరాగోల samanta-rāgōla. n. A kind of weapon. ఆయుధవిశేషము. రాగోల అనగా, పంగలకత్తె. "ద్వి సామంతరాగోలసాని చేసినను, వలభుజంబున దాకివసుధశుడలిగి." Pal. 413.

సామగ్రి samagri. [Skt.] n. A thing, article, material, ingredient. A utensil; furniture, goods. ద్రవ్యము, వస్తువు. ఉపకరణము, అస్త్ర శస్త్రాదులు.

సామము samamu. [Skt.] n. The third of the Vedas. తృతీయవేదము. సామానము the chanting of this Veda. Conciliation, pacification, gentle methods, fair means. శత్రువులను మంచుటాడడము, శాంతము, మంచితనము. "సామదానములగాని పనుల్." T. iv. 187. Gymnastics such as sword play or wrestling. సాము. "సామము మానినొబ్బుననుపందిడివెరచ్చు." Chatu. i. 67. సామగుడు samagudu. n. A chanter or

reciter of the Sama Veda. సామ వేదివాక్యకుడు. సామజము sama-jamu. n. Lit. Born from the Sama Veda. An elephant, ఏనుగు. సామాద్భవము sam-ādabhavamu. n. An elephant. ఏనుగు. "మదలత్యామాద్భవస్తోమమ్మిలమై." M. VI. 108.

సామరస్యము samo-rasyamu. [Skt. from సమరసము.] n. Equality, friendliness, amicableness. సమభావము, సమరసత్వము.

సామరీ See సామి.

సామర్థ్యము sam-arthyamu. [Skt. from సమర్థము.] n. Skill, ability, capacity, adequacy, power, నేర్పు, బలము, శక్తి, యోగ్యత. సామర్థ్యవంతుడు sam-arthyavantudu. n. An able man, బలముగలవాడు. సామర్థ్యవంతురాలు sam-arthyavantu-rālu. n. A skilful woman. నేర్పుగలది.

సామవాయికుడు samavayikudu. [Skt.] n. A principal minister or counsellor. The chief of a company or corporation. ముత్రి, ముఖ్యుడు.

సామాజికుడు samajikudu. [Skt. from సమాజము.] n. A member of an assembly, or society. ధర్మసభాస్థికుడు, సభలోనండువాడు, సభికుడు.

సామాను samanu. [H.] n. Things, baggage, luggage, goods, wares, tools, apparatus. A service or set of things. అంకడిసామానులు bazaar goods. పంటసామానులు cooking ingredients or vessels.

సామాన్యము samanyamu. [Skt. from సమానము.] adj. Common, general, usual, ordinary. సాధారణమైన. Middling, inferior, low, base, mean, కుచ్చమైన, జల్దైన. సామాన్యము samanyudu. n. A common or ordinary person, a base man. కుచ్చుడు, అల్పుడు. సామాన్యులు middle class people, common folk. వాడు సామాన్యుడా is he a common man? సామాన్య samanya. n. A common woman. సర్వసాధారణ వాయిక.

సామి sami. [from Skt. సామిని.] n. Lord, master. క్రభువు, యజమానుడు. A king రాజు. A husband, పెనింటి. సామిమలు a hill on which Kumāraswāmi resides.

సామిత, సామితే or సామిత samita. [from Skt. సమతా.] n. A proverb, a common saying, ఒకపంకతికి దృష్టాంతముగా లోకులు వాడుకగా చెప్పుమాట, లోకోక్తి.

సామీప్యము samipyamu. [Skt. from సమీచము.] n. Nearness, contiguity, proximity, neighbourhood. సమీపత్వము, కాళు.

సామిరీ samiri. [Skt.] n. Lit. the son of సమీరుడు. An epithet of Hanuman, హనుమంతుడు. Also, of Bhīma, భీముడు.

సాము samu. [Tel. short for సము.] n. A half. అర్థము. "సాముసాము నోముగోముజాము." Ila. iii. 170. టి. సాముసాము, సముచంద్రుని. [from Skt. శ్రము.] n. Bodily exercise, వ్యాయామము. Fencing or feats of strength, గాది. నేలనిడిచి సాముచేసుకొండడు if you lose your footing you will lose your power. సాముచేయు to practise gymnastics or feats of strength. సామీ sam-ari. n. A gymnast or fencer. సాము నేర్పినవాడు. సాముకంటకుక్క samukanti-tsukka. n. The name of a constellation called శుక్రా or శుక్రవృష్ణునీడకుశ్రము.

"అ॥ చదువుసాముగలిగి క్షత్రియం సంపూర్ణ, విద్యులనగవీటవివతికెక్కి, సాధులనుబరచ్యుతాధులతేముంగ, జాలకుండుడురచుశంసనేయ." ౧౦. i.

సాముత్రికము samudrikamu. [Skt. from సముద్రము.] adj. Belonging to the sea. n. Palmistry, the interpretation of spots on the body, and of lines in the hand. దేహములోనండు మచ్చలను చేతిరేఖలనుచే అప్పట్లముక చెప్పకాడ్రము. సాముత్రికుడు

samudrikudu. n. One who knows palmistry; a palmister. మక్కేలు రేఖలుచూచి అదృష్టము చెప్పవారు.

సామత See సామత.

సామ్యము samyamu. [Skt. from సమము.] n. Equality, analogy, likeness, similarity, comparison. సమత్వము, పోలిక.

సామ్రాజ్యము sam-rajyamu. [Skt. from సమ్రాట్టు.] n. Empire, sway, rule. సమ్రాట్టుతనము, అధికారము, ప్రభుత్వము. నూరు రూపాయల ఇవ్వడము ఒక సామ్రాజ్యమా is it a great thing to give a hundred rupees? సామ్రాట్ or సమ్రాట్టు sam-raj. n. An emperor. రాజాధిరాజు.

సామ్రాణి or సాంఖ్రాణి samrani. [Tel.] n. Benzoin. సామ్రాణిధూపము incense. సామ్రాణిధూపము వేయు to burn or offer incense. సామ్రాణిస్త్రీ a perfumed taper or candle. A steed, a fine horse, వాజి, గుర్రము, ఉత్తమాశ్వము. "గార్వభంబును వేయు గతులదాటించిన నోజతోసాంఖ్రాణి శిలేయగు నె." Kalahasti §. 49.

సాయకము sayakamu. [Skt.] n. An arrow. బాణము. A sword, ఖడ్గము. సాయము sayamu. n. An arrow. బాణము.

సాయము sayamu. [Skt.] n. Evening, the close of the day. సాయంకాలము. సాయం సంధ్య the evening prayer. సాయంకాలము sayan-kalamu. n. Evening. సంధ్యాకాలము. సాయంతనము sayan-tanam. adj. Belonging to the evening. సాయంకాల సంబంధమైన. సాయంత్రము sayan-tranu. (corruption of సాయంతనము) n. Evening. సాయంకాలము.

సాయము sayamu. [from Skt. సహాయము.] n. Aid, assistance, help. సహాయము. [Tel. anuk.] as ఆయసాయములు custom-house duties and the like, సుంకములు

నింకములు. "ఆయసాయములు, అవిగొని." Pal. 313.

సాయరు or శాయరు sayaru. [H.] n. A transit duty, customs, tolls. సుంకము.

సాయిల sayila. [Tel.] n. A man belonging to a certain class of mendicants who profess fortune telling. బుడుబుడంకుల గారు.

సాయుజ్యము sa-yujyamu. [Skt.] n. Identification, intimate union, absorption into the essence of the Deity. కేవునిలో కలిసి పోవడము, సహయోగము.

సారంగము sarangamu. [Skt.] n. A deer. దుప్పి. A bee, కుమ్మెడ. An elephant, ఏనుగు. A species of Cuckoo, a swallow, a bird of paradise, Cuculus melanoleucos. వానకోయిల, చాచకపక్షి. సారంగరాగము sarangaragamu. n. A certain tune, రాగవిశేషము. సారంగి sarangi. n. A kind of fiddle with five wires, played with a bow. ఒకవిధమైన వీణ.

సారచెట్టు sara-chettu. [Tel.] n. A certain jungle tree. సారవప్ప the kernel of the fruit of this tree.

సారణము saranamu. [Tel.] n. A kind of hawk. కేగ భేదము. "ద్వి|| సాశువంబులనుంచినల కట్టియలను, పెద్దసారణముల బెట్టుగావిడిచి." HD. i. 534.

సారణి sarani. [Skt.] n. A sluice, drain, or canal. చెరువుకూము, కాలువ. "సాంద్రినాన మరంబ రసప్రవాహ సంతకల సారణులపాల్వె సంకువోట." Vedanta. R. ii. 20.

సారథి sarathi. [Skt.] n. A charioteer, a coachman. రథమును నడపువారు.

సారము saramu. [Skt.] n. Essence, substance, the essential or vital part. The pith, sap, marrow. Juice. Vigour. The effect or purport. Riches, wealth. మూలక, మెడడు, చేప, బలము, శక్తి, ఫలము, విత్తము, అర్థము, రసము. "సారాస్వాదన, ప్రాణపంచకము

దృష్టించాసి సంతర్పణః." A vi. 29. టి|| సారాస్వాదన, మెడడునుభవంపగా. లోహసారము steel. వేదాంతసారము the essence of Theology; (this is the title of a certain Christian book). శూన్యసారము the essence of emptiness. భూసారము the fertility or richness of the earth. ఇందులో సారముకెడు in this I see nothing of any worth. సారములేనిమాటలు dry and empty discourse. adj. Excellent, fruitful, rich, శ్రేష్ఠమైన. సారఖండము a rich or fruitful country or soil, "సారాచారము" అనగా, శ్రేష్ఠమైనడత. M. XIII. ii. సారతరము sara-taramu. adj. More excellent. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన. సారవంతము sara-vantamu. adj. Fruitful, fertile, rich. సారాంశము the essence or purport of any matter. సారవత్తరము sara-val-taramu. adj. Best, most excellent. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన. సారాంశము sar-amshamu. n. The essential part, the pith, gist or purport. An issue framed by a court. శక్తి, నిష్ఠ, సారస్వము.

సారమీయము sara-meyumu. [Skt.] n. A dog. కుక్క. సారమీయి sara-meyi. n. A bitch. అడుకుక్క.

సారవ sarava. [Tel.] n. A bridge. A scaffolding. చంజే.

సారసము sarasamu. [Skt. from సరస్సు.] n. A lotus or water lily. పువ్వుము. సారస శేత్ర a lily-eyed or fair-eyed woman. The Siberian or Indian crane, or Cyrus, Ardea liberica. బెన్గురుపక్షి. సారసి sarasi. n. The female Indian crane. అడుబెన్గురుపక్షి.

సారస్వము sarasyamu. [Skt. from సరసము.] n. Suavity of manners. సరసత్వము.

సారస్వతము sara-valamu. [Skt. from సరస్వతి.] adj. Relating to the goddess Sarasvati. సరస్వతీసంబంధమైన. "ఇతోధికా

గధ సారస్వతోద్భవః అయము." A. pref. 21. అనగా, సాండిత్యమును.

సారా or సారాయి sara. [from Skt. సారము or సరా.] n. Arrack, wine, intoxicating liquor, సందినకల్లు, మద్యము.

సారి sari. [Tel.] n. A time, turn, occasion. రెడప, తేప, మాటు. ఒకసారి once. రెండుసార్లు twice. మూడుసార్లు thrice. ఈసారి this time. నెలకు ఒకసారి once a month. నెలకు నాలుగుసార్లు four times a month. సారి sari. [from Skt. సారి.] n. A military expedition, యుద్ధయాత్ర. సారె, సారెపు or సారెసారెపు sare. adv. Frequently, often, repeatedly, again and again. మాటి మాటికి. "ఘోరంబు గానా రగుంటకన్నులు త్రిప్ప." S. iii. 91. "సారపరాకు మెచ్చక రలుప." N. ii. 334.

సారించు sarinsu. [Skt.] v. a. To extend, stretch. చాచే. "ఎడసారించు." To open, తెలచు. "వాకిలిసారించు." To straighten, set right, సరిచియు, సనలించు. "వారిసారించు." To brandish or flourish a sword, జరిపించు, విసరు. "కుంచెసారించు." To cast a glance. దృష్టిపారించు. To spread, ప్రసరింపజేయు. "వీణలతంబ్రుల సారించుకుంబులు వారదులను." N. i. 224.

సారు saru. [Tel.] n. A kind of dance. నాట్యగతిభేదము.

సారువ saruva. [Tel.] n. A scaffolding. A canal. A bridge. A bank or bund, కట్టి, కాసుపని మొదలైనవి చేయువారికి ఎత్తుగానంపడమునకై కొయ్యలతో కట్టినది, రాతితో కట్టిన కాలువ, వంతెన.

సారువా saruva. [Tel.] n. A wet crop. నీరా సరావంబుదేహంబు.

సారూప్యము sa-rupyamu. [Skt. from సారూప్యము.] n. Identity of form, close resemblance, assimilation. సమానరూపమునుగలిగియుండడము, సమానరూపత్వము.

సారె sara. [Tel.] n. Presents made to a daughter when sent to her husband's house. కూతురిని అమ్మవారికి పంపినప్పుడిచ్చు వస్తువు. A potter's wheel, కుక్కరవానిచక్రము. A stop in a lute, గీతాపట్టు. [From Skt. *śara*.] n. A pawn or piece used in games, a die. సాగలూకాడు, పాచిక, మగడసాగలూకాడు, See also under సారి సారెసత్తు *sara-sattu*. n. A sort of cake, బంటిక. "బిబ్బట్టుసారె సత్తులు." H. i. 117.

సార్యంబు or **సార్యంబు** *sarjentu*. [Eng. 'serjeant.'] n. A serjeant, జాతిబంట్లము. Bobbili. iii. 106.

సార్థకము or **సార్థకత** *s-arthakamu*. [Skt.] n. Utility, profit, good, benefit, fruit, use, efficacy. ఫలము, ప్రయోజనము. **సార్థకము** adj. Having a meaning, significant, to the purpose, well adapted, suitable as an epithet, name or title. Effectual, profitable, useful. అర్థముకృతమైన, సప్రయోజనమైన, సఫలమైన, అన్వర్థమైన. **సార్థకనామము** a significant name, a name having its peculiar meaning, as చతుష్పత్తి a quadruped. **సార్థకములేని** *s-arthakamu-lēni*. adj. Irrelevant, fruitless, ineffective. నిష్ప్రయోజనమైన.

సార్థము *sarthamu*. [Skt.] n. A pack, swarm or multitude of animals, a troop or caravan of merchants. జంతుసమూహము, ప్రాణిసమూహము, వణికింపుము. adj. Significant, having a meaning, అర్థముతో గూడిన. **సార్థవాహకుడు** *sartha-vahudu*. n. A merchant, a trader, a headman or leader, వైద్యకముడు, క్రయవిక్రయకారుడు, వ్యాపకుడు, ముఖ్యుడు.

సార్థా saria. [Tel.] n. Success, completion, achievement, good result. కార్యసిద్ధి, అనుకూలత. **సార్థాఅగు** *saria-agu*. v. n. To succeed, to be finished. సఫలమగు, అనుకూలమగు. ఆపని సార్థాకాలేదు the under-

taking did not succeed. **సార్థాచేయు** *saria-chēyu*. v. a. To settle, prepare, get ready, పరిష్కారముచేయు, సిద్ధముచేయు. దాన్ని సార్థాచేయకొనెను he brought it about, settled it. అది సార్థాఅయింది the thing succeeded well. **సార్థాపడు** *saria-padu*. v. n. To be gained, to come to a good result, to prosper, అనుకూలపడు, సఫలమగు. **సార్థాపరచు** or **సార్థాపెట్టు** *saria-paratsu*. v. a. To bring about, get (a thing) done, get it settled. అనుకూలపరచు, తీర్చు.

సార్యభామము *sarva-bhaumudu*. [Skt. from *sarva* భూమిని పాలించేరాజు, చక్రవర్తి. పండితసార్యభామముడు a most celebrated scholar. **సార్యభామత్వము** *sarva-bhaumatvam*. n. Universal dominion. సమస్తభూపాలకత్వము.

సాల sala. [from Skt. *śāla*.] n. A house, edifice; a hall, room, place. గృహము, సభ, ఛావడి. చెరసాల a prison. లంకసాల a mint. పులిసాల a lying-in apartment. నాటకసాల a theatre. శాలపుసాల an audience-hall.

సాలకము *salakamu*. [Skt.] n. A kind of fish. ఉరుజే మిన.

సాలగ్రామము *śala-gramamu*. [Skt.] n. The Salagram, a species of ammonite, worshipped by the Vaishnavites as a type of Vishnu. విష్ణుభక్తులు పూజించురాయి. మత్స్యమూర్తి సాలగ్రామము the Salagram resembling a fish.

సాలభంజిక *śala-bhanjika*. n. A doll, a puppet. పాంచాలిక, స్తంభముచేసినబొమ్మ.

సాలము *śalamu*. [Skt.] n. A wall surrounding a building. ప్రాకారము. A tree, వృక్షము. The "Sal-tree," the Umbrella Thorn Tree, *Acacia planifrons*. మద్ది చెట్టు.

సాలస్త్రీ *śalastri*. [H.] n. A farrier, a horse doctor. గుర్రపువైద్యుడు.

సాలారిక *śalarika*. [Skt.] n. A woman taken captive in war. యుద్ధమందు జంకించి తెచ్చిన స్త్రీ.

సాలావుకము *śala-vaikamu*. [Skt.] n. A dog. కుక్క. A wolf, తోడేలు. A jackal, నక్క. A monkey, కోతి.

సాలీడు *śalidu*. [Tel. సారె+కుడు.] n. A spider. సారెపురుగు. A weaver, సారెవాడు.

సాలు *śalu*. [H.] n. A year. సంవత్సరము.

సాలాబాదుగా *śala-badu-ga*. adv. Annually. సాలీనా or సాలియానా

సాలినా *śalina*. adj. Annual. సాలారు *śalaru*. n. The end of the year. సాలుసాలు *śalubassalu*. adj. Annual. సాలవాలవాల *śalava-dalava-lekka*. n. An account regarding the wet and dry grain crops, i. e., for the whole year.

సాలు or **సాలువు** Same as కాలపు. (q. v.)

సాలె *śale*. [from Skt. *śālika*.] n. Weaving. బట్టలు నేయడము. A caste of weavers, సారె వానికులము. సాలెపట్టు *śale-pattu*. (from *śālika* పట్టు) n. A spider's web. సాలెపురుగు *śale-purugu*. n. A spider. తంకు వాయము, ఈకపులి. సాలెవాడు *śale-vadu*. n. A weaver.

సాలోక్యము *śa-lōkyamu*. [Skt. from *śa* లోకము.] n. Being in the same world, dwelling in heaven with God, దేవునితో సమాన లోకముందుండుట, సమానలోకత్వము.

సాల్యకు *śalyaku*. [Tel. సాలు+కుడు.] v. n. To become sapless, or lose strength, విస్సారమగు. To lean to a side, జరిగు. **సాల్యరచు** *śal-varatsu*. v. a. To cause to lean, &c.

సాలగము *śalagamu*. [Skt.] n. Harmony in music. తిలలండులస్వాయమున వైన రాగమేళనము. A certain tune, రాగవిశేషము. "లాలి తక్కుసాలగములు మేళయ." BD. iii. 1364.

సాలగిండు *śalag-intsu*. v. n. To be mixed,

or mingled, మిళితమగు. **సాలగింపు** *śalagimpu*. n. Mixing, harmony, మేళనము.

సాలువ, **సాలువము**, **సాల్యము** or **సాలువపు** *śaluvu*. [Tel.] n. A hawk used in hunting దేవివిశేషము. "వేలుసాగంజెలరేసాగువపుశ్రవులు." P. i. 554. అడవివల్లసాలువ the black eagle. కొండవల్లసాలువ and కుంజేటిసాల్యదేవ are other kinds. **సాల్యము** *śalyamu*. n. A name given to a dog that hunts like a hawk.

సాలకాశము *śa-kaśamu*. [Skt.] n. Leisure. సాలకాశముగా leisurely.

సాలాధానము *śa-ā-dhānamu*. [Skt.] n. Attention. సాలాధానముగా attentively.

సాలాదచేప *śalāda-chēpa*. [Tel.] n. A kind of fish of the species called Chimaera, మత్స్యవిశేషము.

సాలలి or **సాలలిడు** *śāli*. [Tel.] n. A mendicant fortune-teller, కుబ్జదక్కవాడు.

సాలాసము *śārasamu*. [from Skt. *śārasa* సహవాసము.] n. Association, companionship, friendship, పాత్రు. సాలాసి *śāraśi*. n. A friend, an associate, చెలికాడు.

సాలి *śāli*. [Tel.] n. Time. కాలము. A blasted stalk of withered corn. తీరా చండకము నుపే యెండిపోయిన వైరు. "ఎరువల్లెడుసాలి నెరువుచుట్టుక తాళిమానుడై గంపలతా నె తెచ్చి." KP. iv. 84.

సాలి Same as సవి (q. v.)

సాలిక *śālika* [Skt.] n. A midwife. మల్లె సాలి.

సాలిత్రి *śālitri*. [Skt.] n. A name of Sarasvati. The gayatri or sacred bynn to the sun. గాయత్రి. N. v. 79.

సాలపు Sam as చౌపు (q. v.)

సాష్టాంగము *śaṣṭhāṅgamu*. [Skt.] n. Prostrate adoration. Literally, touching the ground with (ప) the eight (అష్ట) limbs

(అంక), i. e., the hands, knees, shoulders, breast and forehead. సానిలబడి దండము పెట్టడము. సాస్తాంకదండ ప్రణామము చేయు to do homage. సాస్తాంకదండము or సాస్తాంక నమస్కారము prostrate homage.

“కరయుగములచరణంబులు, శరములలాట్రులంబు నన్ను తే భుజముల్. సరిధరణిమోపి మ్రొక్కిన. బరువడిసాస్తాంకముండు, హరమునున్గుల్.”

సానువులు *asuvulu*. [Tel.] n. plu. Mustard seed. అనాఱు. H. ii. 251.

సాన్న *sasna*. [Skt.] n. The dewlap of an ox. కంకడోలు.

సాహసము *sahasamu*. [Skt.] adj. Daring, rash, outrageous, impetuous. తెనువకల. సాహసవృత్తి bold conduct. n. Courage, boldness, daring. Violence, rashness, temerity, impetuosity. Desperate or wild daring, a wild or desperate deed. చొరవ, తెనువ, తెలింపు. సాహసమునహించు to venture, to dare. సాహసకృత్యము *sahasakrityamu*. n. A daring act or deed, a feat, an outrage, తెనువకల పని. సాహసించు *sahas-intsu*. v. n. To dare, venture. తెలించు, సాహసము చేయు. సాహసకము *sahas-ikamu*. adj. Violent, desperate, bold, rash, reckless, hot-brained. తెనువకల. సాహసకత్వము *sahas-ika-tvam*. n. Daring, rashness, temerity, impetuosity, తెనువ, తెలింపు. సాహసుడు or సాహసకుడు *sahasudu*. n. A bold, daring, rash or impetuous man. తెనువకల.

సాహస్రము *sahasramu*. [Skt. from సహస్రము.] n. Many thousands; a host. వేవేలు, సహస్రముల సమాహము. సాహస్రము *sahasrudu*. n. The commander of a thousand (troops).

సాహాయ్యము *sahayyamu*. [Skt. from సహాయము.] n. Aid, assistance, help. సహాయత, సహాయత్వము, సహకారిత, తోడుపాటు.

సాహిణము *sahinamu*. [Tel.] n. A stable. గుర్రపుసాల. సాహిణి or సాహిణీ *sahini*. n. A groom, a horsekeeper, రవుతు, గుర్రపువాడు. “దే జంపుమణుల మొగపట్ట పన్ని సాహిణియొ కండుకర్తయెదుటికి గొనివచ్చె గంధవాహ బాంధవంబ గునొక మహా వైంధవంబు.” *Swa*. iv. 37. “చప్ప గులుకొట్టి మదిల్పుచు సాహిణిలు మావులబరపంక వైచి.” A. iii. 28. “నకులుడుమత్స్యరాజభవ నంబున సాహిణియైచరింపడే.” P. iii. 354.

సాహితీ or సాహిత్యము *sahiti*. [Skt.] n. Classical knowledge, scholarship, erudition, అర్థజ్ఞానము. పాండిత్యము. “సాహితీనమరాంగణ సారస్వతము.” A. pref. 54. Association, connection, సంసర్గము, కూడిక. సాహిత్యజ్ఞాని or సాహిత్యజ్ఞానముగల వాడు *sahitya-gnyani*. n. A classical scholar.

సాహు, సాహుకారి or సాహుకారు *sahu*. [H.] n. A rich merchant, a banker.

సాహేబు *sahēbu*. [H.] n. A sahib, a master. ప్రభువు. దొర. “సాహేబునగరు.” రం. వి. v. A Mahomedan, తురకవాడు, మహమ్మదీయమత ఘడు.

సాహవా *sahū*. [Maharati.] interj. Behold! Be attentive! An exclamation used by heralds on the approach of a king or on the egress of an idol in a procession. పరాకు, ఎచ్చరిక. “తే|| గీ|| సాహవిసాహోపరా కు హెచ్చుకయనదు, వేత్రసాహులు పలుమారు విన్నవింప.” Anir. iv. 4.

సి SI

సింగము *singamu*. [from Skt. సింహము.] n. A lion. సింహము. సింగపుటి *singaputi*. n. A throne, సింహాసనము. “తెచ్చిపూ సింగపుటి” పాంచా. i. సింగడు *singadu*. n. Narsimha. స్వసింహంబు. A gypsy, ఎగ్గకల వాడు. “మాసింగడల్లరికొండ దరికారల వాచి తెచ్చినదియిది.” S. i. 19. One who is angry.

కోపించినాడు. సింగళ ము *singalamu*. [from Skt. సింహళము.] n. Ceylon. సింహళ దేశము.

సింగి *singi*. n. (fem.) A gypsy woman, ఎగు కలది. సింగినావము *singi-nadamu*. [from సింహనాదము.] n. A horn, a trumpet, శాస్తు. Nonsense, stupidity, folly, విత్ర తనము. “చెనచేతి బ్రెస్తపు మురువుతో గళమున చాల్చిన సింగినాదంబుతోడ.” Chandra Bhānu. Chari. ii. 54.

సింగాణి *singani*. [from Skt. శార్ఙ్గం.] adj. Made of horn. శాస్తుతో చేసిన. “సింగాణిబంధులు.” S. i. 158. సింగాణి, సింగిణి or సింగిణి [from Skt. శింశరీ.] n. A bow. విల్లు. The name of a dog, ఒకకుక్క పేరు. “తిగితిరి సింగిణి నేయుమంజుట్టుకొనిరా.” *Swa*. iv. 160. “సింగిణితరకసంబులు.” A. ii. 30.

సింగారము *singaramu*. [from Skt. శృంగారము.] n. Beauty, prettiness, ornament, decoration, embellishment. అందము, అలంకారము, శృంగారము. adj. Ornamented, handsome. అలంకారమైన, అందమైన. సింగారించు *singarintu*. v. a. To adorn, beautify, trim. అలంకరించు. సింగారి *singari*. n. A well-adorned woman, a beautiful woman, శృంగారనీతమగు ఆమది.

సింగి *singi*. [from Skt. సింహము.] n. Irritation. కోపము. వానికి సింగిసింది he is enraged. See also under సింగము.

సింగిణి See సింగాణి.

సింగిలికము *singilikamu*. [Tel.] n. The great black monkey, పెద్ద నల్లకోతి. “ముగిసినెవంగి కోగంగిసింగిలిక గుంపు. మానసికోశులగొన్ని కొనినా.” H. v. 400.

సింధురము *sinduramu*. [from Skt. సింధురము.] n. Red lead, vermilion, చెఱిము. A sort of tree, వాచిలి చెట్టు, సింధునాచి చెట్టు.

సింధువారము *sindu-varamu*. [Skt.] n. A kind of tree. *Vitis negundo*. వాచిలి చెట్టు

సింధూరము *sinduramu*. [Skt.] n. Same as సింధురము (q. v.)

సింధురము See సింధురము.

సింధువు *sindhuvu*. [Skt.] n. The ocean. A river. The river Indus; the country on its banks, సముద్రము. నది, నదీవిశేషము, తన్ని కలుడేశము. సింధుశయనము *sindhu-sayanudu*. n. He whose couch is the bed of the sea, i. e., Vishnu. విష్ణువు. సింధువేళము *sindhu-dēsamu*. n. Sindh; the country on the banks of the Indus, the Punjab, సింధునదీ ప్రాంతభూమి. సింధుపుత్రి or సింధుకన్య *sindhu-putri*. n. Lit. the daughter of the sea; an epithet of Lakshmi. లక్ష్మి. సింధురము *sindhuramu*. n. An elephant. ఏనుగు.

సింహము *simhamu*. [Skt.] n. A lion. The sign Leo. (In composition), Eminent, chief, మృగేంద్రము, అయిదవరాసి. శ్రేష్ఠము. సింహము or సింహపుపలక a large piece of timber, లానాటిమాను. కవిసింహము a noble poet. సింహస్వప్నము (lit. the elephant's dream of his mortal foe the lion.) a killing thought, a dreadful apprehension. సింహాలాటము (corrupted into సింహతలాటము) an ornament in the form of a lion's head, the figure carved on the front of the pole of a Hindu litter. సింహద్వారము *simha-dvaramu*. n. The portal or front gate of a house, తలనాకిలి. సింహనాదము *simha-nadamu*. n. A loud cry, a war cry or war whoop. Huzzas. శ్రేష్ఠ, యుద్ధకాలములో భటులు ఆరిచే ఆరుపు, బొబ్బ. సింహాసంహానము *simha-samhanamudu*. n. Lit. one who kills a lion, i. e., a very handsome person, a man of noble presence or figure. సర్వాంగ సుందరుడు. సింహాసనాకాశము *simha-asana-lokanamu*. n. Lit. a lion's look Retrospection. A trick in versification consisting of making each line begin with the last word of the preceding one. ననుకకు వచ్చివచ్చి చూచుచుపోవడము, చచ్చుములో

మందుచేసిన పదమును మట్టియెత్తుచు రావడము. "ఇదినుసూచర కాంతికింపైనబింబంబు, బింబంబు గాదిదిగెగుడుకెంపు, కెంపుగాదిది తేటియొంపనిన మంకన, మంకనగాదిదిమందిరిగురు." T. iii. 63. **సింహాసనము** *simh-asanamu*. n. A lion seat, a seat or throne supported by sculptured lions, a throne, స్వప్నాసనము, భద్రాసనము. రాజాసనము. **సింహాసనస్థుడు** *simh-asana-sthudu*. n. One who is enthroned. పట్టాభిషిక్తుడు. **సింహి** *simhi*. n. A lioness. ఆకుసింహము. **సింహి** or **సింహిక** n. The mother of Rāhu. రాహుపుయొక్క తల్లి.

సింహుండము *simhundamu*. [Skt.] n. The plant called *Euphorbia antiquorum*. వజ్రకంటకము, బొత్తుతెముడు.

సిక *sika*. [from Skt. శిఖ.] n. A crest, a lock of hair left on the crown. శిఖ, కేశ బంధము. సిక, జోట్టు.

సికతము *sikatamu*. [Skt.] n. Sand, ఇసుక. A sandy soil, ఇసుకనేల, మొరపనేల. Stone or gravel in the bladder. **సికతామహము** *sikata-mehamu*. n. Stone or gravel in the bladder. ఆర్ద్రశి. మూత్రకృచ్ఛము. **సికతలము** *sika-talamu*. adj. Sandy, ఇసుకగల.

సికా or **సిక్కా** *sika*. [from Skt. శిఖ.] n. A seal. సికాకుండము a ring which is used as a seal, a favourite ring. ముద్దుకుండము.

సిక్తము *siktamu*. [Skt.] adj. Wet, wetted, sprinkled. తడిసి, తడుపబడిన. మధుసిక్తము moistened with honey, honeyed.

సిక్తము or **సిక్తము** *sikthakamu*. [Skt.] n. Bee's wax. మధుబిచ్చము, మయము.

సిక్యము *sikyamu*. [Skt.] n. The string or loop suspended from either end of a pole or yoke to receive the burden, a string or loop suspended from the ceiling

of a house to hang things on. కాండీఉట్టి. పాలకుండలు మొదలైనవి పెట్టెకట్టి, చిక్కము.

సిగ or **సిక** *sigā*. [from Skt. శిఖ.] n. A lock of hair, left on the crown of the head, at the time of tonsure. సిగబంతి a bouquet or garland of flowers worn on the head.

సిగరము *sigaramu*. [from Skt. శిఖరము.] Game as శిఖరము (q. v.)

సిగరి or **సిగర** *sigari*. [from Skt. శిఖరిణీ.] n. Buttermilk seasoned with spices, మెంతి మజ్జిగ.

సిగివాలు, **సికివపువక్కలు** or **సిగివపువక్కలు** *sigivalu*. [Tel.] n. plu. A fine sort of areca nuts, పల్లాలపల్లాలగానుండే నాణెమైన వక్కలు.

సిగ్గు *siggu*. [Tel.] n. Shame, shyness, modesty, timidity. లజ్జ. **సిగ్గువడు**, **సిగ్గు చెండు** or **సిగ్గుపోవు** *siggu-padu*. v. n. To blush, to be ashamed, to be shy or bashful, లజ్జించు. **సిగ్గుపాలు** *siggu-palu*. n. The act of being ashamed or feeling shy, సిగ్గుపడుట. **సిగ్గుమాలిన** *siggu-malina*. adj. Shameless, impudent. లజ్జలేని. **సిగ్గురు** *siggaru*. (సిగ్గు+అరు) or **సిగ్గుచెండు** v. n. To lose shame, to become shameless, సిగ్గుపోవు. **సిగ్గురి** *siggaru*. n. One who is ashamed. సిగ్గుగలవాడు, సిగ్గుగలది. **సిగ్గురికత్తె** or **సిగ్గురికత్తియ** *siggaru-katte*. n. A shy or bashful woman. లజ్జగలది. **సిగ్గురికాడు** *siggaru-kadu*. n. One who is ashamed or bashful, సిగ్గుగలవాడు. **సిగ్గురితము** *siggaru-tanamu*. n. Shamefacedness, bashfulness. సిగ్గుగానుండడము. **సిగ్గుడి** *siggidi*. (సిగ్గు+ఇడి) n. One who has lost all shame, లజ్జచెడినవాడు, లజ్జలేచెడిది.

సిగ్గు or **సిక్కు** *sikku*. [from Skt. శిఖ.] n. A seal. సికాకుండము a ring which is used as a seal, a favourite ring. ముద్దుకుండము.

సిగయము *sichayamu*. [Skt.] n. A cloth, వస్త్రము. An old cloth, తీర్చినవస్త్రము.

సిడము or **సిడెము** *sidadamu*. [Tel.] n. A flag, a banner. ధ్వజము. A flagstaff, ధ్వజస్తంభము.

భము. "గద్దదిప్పిలిట్లువెలివనిదిభ్యంబులను సుతునదమసిడముకా జరుగుపలుసెను." M. VII. v. 257. "తిగడుసిడిముకా." M. VI. i. 340. ib. II. ii. 4. ib. VII. ii. 127.

సిడి *sidi*. [Tel.] n. The cross beam of a picota or water lift. ఏతపువ్రాను. "కొవతపుసిడిచావంగిన, చాతాళపుసిరుచచ్చు." A hook or goud. A machine on which men were formerly suspended in the air by a hook passed through the sinews of the back and swung around in honor of the goddess పోలేయ్య. గంపసిడి a basket in which a devotee (instead of being hooked up) is seated and swung about. మ్రొక్కచెల్లించుకొనువారు కొందరు ఏవుతరిలింతుకొని అడే గాలపుమాను. ఈ దేవతకు ప్రతిసంవత్సరమును మేకపోతు సిడి ఒకటియును పసిడి ఒకటియును జరుపుచుండురు in honor of this goddess they swing a goat and a man every year. **సిట్లు** or **సిడులు** *sillu*. n. An elephant goad, బంకాల. "ఏనుగునకుసిట్లునుపిన్లు." M. IV. v. 92. "కనుగొనిసాత్యకి యేనుగునకు సిట్లునుపిన్లుకోపంబున." ib. VI. ii. 311. "అగంకుకావలయుకావలలు, బోనుమల్ సిడులు గావించెకా సుతోత్పితై." H. ii. 100.

సిత *sita*. [Skt.] n. Sugar. శంకర. **సితము** *sitamu*. adj. White, bright, light-coloured. తెల్లని. **సితాభము** or **సితాభ్రము** *sitabhāmu*. n. Crude camphor. పచ్చకర్పూరము. **సితుడు** *situdu*. n. One who is white, తెల్లనివాడు.

సిద్ధాయము *siddayamu*. [from Skt. సిద్ధాయా.] n. Saving in expenditure, economy. Embezzlement, pickings. A tax, fee. కట్టుకు ఇచ్చినవానిలో కొంచెముకొంచెముగా తీసికొని కూడతెట్టడము, అపహోందిడము, స్తనీ, రుసుము.

సిద్ధి *siddi*. [H.] n. An African, a negro, an Abyssinian. నిల్లగా ముద్దువలె ఏనుగుంతి బలముగల కామాటివనివాడు.

సిద్దె or **సిద్దియ** *siddē*. [Tel.] n. A leather bottle or vessel.

సిద్ధము *siddhamu*. [Skt.] adj. Ready, prepared, అయితమైన. Accomplished, completed, fulfilled, ఈదేవ. Cooked, boiled, వండబడిన. Constant, eternal, ఎడతెగని, నిత్యమైన. Real, right, true, certain న్యాయమైన, రూఢమైన, యథార్థమైన, ప్రసిద్ధమైన. పడడవనుకు సిద్ధమైయుండిండున అ is was ready to fall. n. Readiness, accomplishment. Reality, truth. నిష్కర్మముగానుండడము, సన్నద్ధముగానుండడము, తాత్కలిత, వాస్తవము. The twenty first of the astronomical Yogas. విష్కంభాదియరువైయేడుయోగములలో యరువైయొకటోది. **సిద్ధపడు** *siddha-padu*. v. n. To get ready, to be ready or prepared. **సిద్ధపరము** *siddha-paratsu*. v. a. To make ready, prepare. తయారుచేయు, సిద్ధముచేయు. **సిద్ధపురుషుడు** *siddha-purushudu*. n. One who by devout abstraction and severe mortification has acquired spiritual perfection and superhuman powers. యోగబలముచేత అతనుపశ్చిమలవాడు. మహాపురుషుడు. **సిద్ధికియ** *siddhi-kriya*. n. An action done by a sage or saint. An elixir or miraculous medicine. సిద్ధిపురుషునిచేత చెప్పబడ్డముగాను భము. **సిద్ధముగా** *siddhamu-ga*. adv. In readiness, ready. Actually, verily, doubtlessly. నిజముగా, తాత్కలితముగా, నిస్సందేహముగా, సన్నద్ధముగా. సిద్ధముగానున్నది it is ready. సిద్ధముగాచెప్పు to tell positively or definitely. **సిద్ధాంతము** *siddhāntamu*. n. Demonstration. An established truth, a principle. A conclusion, result, decree, doctrine. స్థిరమైనవేషము. స్థాపనము, నిర్ణయము. An astronomical work. నివిధ భౌతికముగ్రంథము. సూర్యసిద్ధాంతము solar astronomy. **సిద్ధాంతి** *siddhānti*. n. A follower of the Mimāṃsā philosophy. One who demonstrates

establishes his conclusions. A mathematician or astronomer; one who prepares an almanac. పంచాంగము గణించువాడు. సిద్ధాంతకరించు *siddh-anti-kar-inisu*. v. a. To lay down as a rule or doctrine, to establish or demonstrate. సిద్ధాంతము చేయు. సిద్ధాప స్వారము *siddh-anu-svaramu*. ౩. The letter N, when an integral part of a word and not merely inserted to save elision, సహజమైననున్న. సిద్ధార్థి *siddh-arthi*. n. The name of a Telugu year. సిద్ధార్థుడు *siddh-arthudu*. n. A name of Buddha. సిద్ధి *siddhi*. n. Fulfilment, accomplishment. The attainment of any object, success: the result, fruit, effect. Ascetic perfection: acquirement of supernatural powers; final beatitude. నిష్పత్తి, ఈడేరులు, మోదము, వాంఛితప్రాప్తి, అణిమాదులు చేకూడము. ఇష్టసిద్ధి, అభీష్టసిద్ధి or మనోభసిద్ధి the gratification of a wish. క్రియాసిద్ధి the completion of a deed. మంత్రసిద్ధి a charm taking effect. కాఱసిద్ధి the state of being invulnerable. "కొట్టిన నవియకుండుట కాఱసిద్ధి." L. xix. 166. ఆయన సిద్ధినిపొందినాడు he died or went to heaven. సిద్ధింస్తు let (him) be happy, be it successful. సిద్ధింతు *siddintu*. v. n. To be effected, fulfilled or accomplished; to be gained, acquired, attained, ఈడేరు, సమకూడు. లభించు, ప్రాప్తమగు. ఆయనకు మోక్షము సిద్ధించినది he gained final beatitude. సిద్ధుడు *siddhudu*. n. A person who has acquired supernatural powers by magic methods; a sort of demigod; a wizard, a seer, దేవయానివిశిష్యము, అణిమాదులులో పేతో విశ్వాను ప్రభృతి, వ్యాసాదులు. సిద్ధురాలు *siddhu-r-alu*. n. A female recluse who has acquired supernatural powers by magical methods, అణిమాది సిద్ధిగల స్త్రీ.

సిద్ధము or సిద్ధలము *sidhmamu*. [Skt.] n. A beauty spot, a bright or golden tint or spot on the body. సిద్ధెము.

సిపాయి *sipyai*. [H.] n. A Sepoy, కాలిబంతు.
సిఫారసు *siparasu*. [H.] n. A recommendation, a certificate, a testimonial.

సిబ్బంది *sibbandi*. [H.] n. An army, a retinue, armed peons, సేన, పరివారము.

సిబ్బి or సిబ్బితట్టు *sibbi*. [Tel.] n. A cullender, a strainer. ఇతడిమాకుడు, గంజవారునప్పుడు తపెలమిదముయ్యతట్టు. చిల్లలసిబ్బి a perforated strainer.

సిబ్బితి *sibbiti*. [Tel.] n. Bashfulness, modesty. సిద్ధ సిబ్బితికాడు *sibbiti-kadu*. n. A bashful man, సిద్ధులవాడు. విడియపడువాడు. సిబ్బితికత్తె *sibbiti-katte*. n. A bashful woman, విడియముగలది. "కాంతుడుచి తట్టడైవం. కాంతకు సిద్ధువడ జెల్లుగాక కటకటా, కాంతుడుసిబ్బితికాడై, కాంతయున జ్జైన్ సెల్లుకా పురిమంకా." KP. iv. 72.

సిబ్బెము or సిబ్బెయము *sibbemmu*. [from Skt. సిద్ధ.] n. A beauty spot; a damask mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the body, సిద్ధలము.

సిర *sira*. [Skt.] n. Any tubular vessel of the body, a nerve, a vein, a tendon, a gut. ధమని, నాడి, బోలునరము, పరి వెన్నయొక్క చివర.

సిరంగము *si-rangamu*. [from Skt. శ్రీరంగము.] n. Srirangam, a sacred town near Trichinopoly. సిరంగడు *si-rangadu*. (for శ్రీరంగడు). n. The name of the god Sri-Ranga worshipped there.

సిరము *si-ramu*. [from Skt. శిరము.] n. The head, తల. Crude camphor, పచ్చకర్పూరము. "దొంగినపచ్చకర్పూరపు సిరము." Swa. ii. 59. adj. Cool, చల్లని.

సిరా *sira*. [H.] n. Indian ink. మసీ, కాఱు, ఇంక.

సిరాజి or సిరాజి *siraji*. [Perhaps corruption of "Kuraachi."] n. A name of a country, స్వా. ii. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

సీరాణము *siranamu*. [Tel.] n. A kind of weapon. ఆయుధవిశేషము.

సీరి *siri*. [from Skt. శ్రీ.] n. A name of Lakshmi, the goddess of riches. లక్ష్మీదేవి. Fortune, prosperity, wealth, సంపద. Beauty, splendour, lustre. అందము, శోభ. సీరిగండము Same as శ్రీగండము (q. v.) సీరిగట్టు *siri-gattu*. n. The name of a hill called శ్రీశైలము. సీరిచూలి *siri-tsali*. n. The son of Lakshmi, i. e., Mammadha. సీరిమంతుడు Same as శ్రీమంతుడు (q. v.) సీరిసింగణావత్తి *siri-singana-vatti*. n. A certain game played by boys. చిన్నవాండ్లు ఆడే ఒక ఆట.

సిలసిల *silasila*. [Tel. (anuk.)] adv. Quickly. త్వరగా. "భైరవేశ్వరవాస్తి మల్లడిగ తేచ్చజనంబున చెట్టుచెట్టునుకా సిలసిలవ్రాకేపూవోదాని చించి పాశాపాలిగాఫలావశుల్ జలజలరాల్చి." R. vii. 154.

సిలాజిట్టు *silajittu*. [from Skt. శిలాజితు.] n. Bitumen; red chalk. బద్దితధాతు భేదము.

సిలుగు *silugu*. [Tel.] n. Mischief, trouble, inconvenience. అపద, చెరుపు, సంకటము, తొందర, ఉపద్రవము. "జలధిక్రముణినిభటుం డని నిచ్చుల్నే ప్రసంగింపగా సిలుగుల్ చేసిగణిం పకడైరహరించెకా." P. i. 626.

సిలువ *siluva*. [H.] n. A cross. కొర్రు.

సిల్లము or సిల్లము *silhamu*. [Skt.] n. Incense, gum benjamin or olibanum. పిండికము, అందుగుబంక, సూపరస్యము, చిల్ల మడ్డి.

సిల్లు or సిల్లులు See under సిడి.

సివంగి, సివగి, సివ్వంగి or సివ్వంగి *si-rangi*. [Tel.] n. A cheetah or hunting leopard. తర త్తుపు. "ఇంచుమించుగ నడిపి మెకములగుడుమునివి గోబలుసేవంకులు." S. i. 155. "వినుతశివాచారమనుకులారమున జనలోకపథమున సివ్వంగిజంపి." BD. v. 1440. సివంగిశతము *si-rangi-shata*

mu. n. Fractiousness, peevishness, a cross or snappish temper. కసురుబోతు తనము, చిటచిట.

సివము or సిగము *si-ramu*. [from Skt. సివ.] n. Inspiration by the deity or by an evil spirit; possession by a demon. ఆవేశము, శీనతావేశము. సివమాడు or సివాలాడు to play pranks as if possessed by an evil spirit.

సిసలు *sisalu*. [H.] adj. Settled, నిర్ధారమైన.

సిసువు *sisuru*. [from Skt. శిశువు.] n. An infant. పసిబిడ్డ.

సిస్టు *sisiksha*. [Skt.] n. A desire to create, సృజించువచ్చు. సిస్టుక్షువు *sisikshuru*. n. One who desires to create, సృజించువచ్చులవాడు.

సిస్తు *sistu*. [Tel.] adj. Pretty, nice, becoming, trim, elegant. అందమైన, సాంపైన. "సిస్తైన దుస్తులు." Bmj. ii. 212. n. Delicacy, fineness. సాంపు. "సీ|| కస్తూరికాచర్చిసిస్తుగాదినీనీలు గాతావికుంకుముగిందమలది." UR. iv. 237. సిస్తుగ or సిస్తుగా *sistu-ga*. adv. Gracefully. సాగుగా, సాంపుగా. సిస్తువరము *sistu-paratsu*. v. a. To make trim or fine, to deck, to adorn, సాంపుచేయు. చక్కజేయు. "కస్తూరిల కంటు సిస్తువరిచి." Ila. i. 80.

సిస్తు or శిస్తు *sistu*. [H.] n. A tax, government rent, charge. పన్ను.

సిస్సాల *sisala*. [H.] adj. Triennial, మూడేండ్ల కొకమారునచ్చే.

సీ సి

సీ *si*. [from Skt. శ్రీ.] n. Lakshmi. Wealth, సంపద. "సీరాముసేనవాలమెకంబుల్." స్వా. iv.

సీ or సీ సీ *si*. [Tel.] interj. Fol. 'pah! bah! జగు పన్ను మందు చెప్పవూట సీయన ద్రవమూరయిటుచే సేవనకా నగు బాటు

పచ్చెనాహాయన. Paidim. v. 103. " దేవకీన ధూమణింగనమిదేదన శిండుమనంబునందు, నీ, బ్రతు కునిరర్థకంబనుచుబల్లరు చేసరు." T. iv. 161.

సీతాయ st-kaya. [Tel.] n. The soap acacia, Acacia concinna. (E. P.) నాకు నీ కాయ పేడు వరి ఎండినాడు he is become a mere thread-paper.

సీకారి sikari. [from Skt. సీకారి.] n A singer. పాటపాడువాడు, గాయకుడు.

సీగాడు sigadu. [Tel.] n. A name given to the Black-bellied Finch Lark, Myrrhulauia grisea. (F. B. I.)

సీడు or శీడు sidu. [Tel.] n. A skein of thread. పుంజు తక్కువవార. plu. సీర్లు.

సీత sila. [Skt.] n. A furrow, the track of the ploughshare, నాగటివాయి. The name of Rama's wife, రామనిభార్య. The river Ganges, గంగ. సీతారామార్యులుగా చేసినదా ను అ గిఫ్ట్ made in the sacred names of Sita and Rama, a solemn gift. సీతకాలు కలు sila-katukalu. n. plu. (Lit. white and black) A sort of rice. ధాన్యభేదము. సీ

తమ్మపురుగుమాలు sit-amma-purugu-nulu. n. A certain parasitical plant, Cuscuta reflexa. వానకాలములో పొడలవిడ అల్లుకొనే ఒకతీక. సీతాకోకచిలక sila-kōka-chilaka. n. A butterfly. చిత్రచిత్రమైన వర్ణములును ఏనుగుచెవులవలె పెద్దలెక్కలనుగల ఒకపురుగు. సీ తాఫలము sila-phalamu. n. The white custard apple, Annona squamosa, గండగా త్రము. సీతాభోగములు sila-bhōgamulu. n. A sort of rice. వర్ణలభేదము.

సీతు or సీతువు situ. [from Skt. శీతము.] n Cold, శీతం. The cold season, winter, the cold weather, శీతకాలము, వేరికాలము.

సీత్యారము, సీత్యతము or సీత్యతలి sit-karamu. [Skt.] n. A sigh: the sound of gushing or spirting: a whispering sound, as in shivering.

సీత్యము sityamu. [Skt. from సీత.] n. Land that has been once ploughed, ఒకసారి దున్నినశీల.

సీవరము or సీత్రము sidaramu. [Tel.] u. Poverty, దారిద్ర్యము. లేమిడి. A serpent, a snake, సర్పము. A serpent's skin, కుబు సము. " సీ॥ అనయంబునపికతప్పనిగోత్రపతులెవ్వ డును పీదరుమలేనియనఘోగులు." Vasu. i. 8. "కూటినికోకకనుసీదర మైకృశింపుము." P. i. 800.

సీవా sida. [H.] n. Right, straight; honest. సీవగా honestly, rightly, straightly, completely, సావుగా, బొత్తిగా.

సీమ stma. [Tel.] n. A country, district: (Colloquially,) a foreign country, as Europe or England. దేశము, (వాడుకగా) యూరోపుఖండము, లేక, ఇంగ్లండుదేశము. A kingdom, రాజ్యము. A limit, boundary, barrier, border, frontier, ఎట్ట, పాలిమేర, వార్డు. A part, place, site, స్థలము, ప్రదేశము. సీమచిహ్నములు ఏర్పరచిరి they fixed the boundaries. సీమలుగానిసీమలు countries which are not our home, i. e., foreign lands. మా సీమను పట్టుకొన్నారె they seized our lands. adj. Foreign, not native. సీమ కోడి a turkey సీమగున్నము white chalk. సీమచింతచెట్టు a kind of tree. సీమకణిచెట్టు a kind of jungle tree.

సీమంతము simantamu. [Skt.] n. The parting of the hair on the forehead. కేశవిధి, పాపలు. సీమంతము or సీమంతో త్నయనము n. A ceremonial; parting the hair on the forehead at certain periods of first pregnancy. మొటికొక్కనతి గానుండు స్త్రీకచేయు సంస్కారవిశేషము. సీమంత పుత్రుడు a first born son. సీమంతాస్థి simant-asthi. n. The parietal bone. సీమం తిరి simantini. n. A woman, స్త్రీ.

సీమాటి simati. [Tel.] n. An honorable woman, lady, matron. భాగ్యకారిణియైన స్త్రీ.

" మా వెలలందిట్టుచునంత చేరనటకాసీమాటిసీ మాటికిన్వలదన్న కొవనకేలైరెదరు." Paidim. iii. 121.

సీరము stramu. [Skt.] n. A plough. నాగలి. P. i. 661. సీరి or సీరపాణి stri. n. An epithet of Balarama. బలరాముడు. సీరాం గము str-angamu. n. A plough-share. కర్తృ.

సీల or శీల sila. [Tel.] n. A nail or peg. కీలము. సీలమండ or శీలమండ sila-manda. n. The ankle. నల్లము, మడిమ.

సీవనము sivanamu. [Skt. Cf. Eng. 'sew.'] n. Sewing, stitching. (బట్ట) కుట్టడము.

సీవరి steiri. [Tel.] n. A chowri or cow-tail whisk. వింజావరము. " సారభ్యంబునహింప లీమడు నితచ్చుత్రంబుగాండివిచెల్వారంబట్టుక సీ విరుల్ గవలిడకా." M. XII. i. 386.

సీసము or సీసకము sisamu. [Skt.] n. Lead. నత్తు, నాగము. నల్లసీసము black lead. వెండిసీసము pewter. [From Skt. సిద్ధకము.] n. A certain feat in wrestling. మల్లబంధవిశేషము. సీసకము sisakamu. n. A crown. కిరీటము. సీసము sisamu. n. A certain metre used in Telugu poetry. వద్యవిశేషము. Irritation, madness. కోపము, వెర్రి. అతనికి సీసములేసినది he was enraged.

సీసా sida. [H.] n. A bottle. బుడ్డి.

సు సు

సు su. [Skt.] A prefix (like 'Eu' in Greek, meaning) Good, well, శోభన మైన, మంచి. సుమాచారము a happy hour. సుదినము a lucky day. Much, very much, thoroughly, మిక్కిలి. సుకరము easy. సుకర్మము a good deed, సత్కార్యము, మంచి పని. సుకర్మము a good or righteous deed, righteousness, పుణ్యము. సుహినారము happy. సుగంధి or సుగంధపాల su-gandhi. n. A

medicinal drug, Periploca indica. A perfume, fragrance, మంచి పువ్వుముగల వస్తువు. సుగుణము an amiable disposition, a virtue or good quality. వానియందు ఒక సుగుణమున్నది he has one good point or quality. సుగుణుడు or సుగుణి a good man, మంచి వాడు, పరిశుడు. సుచరిత్రుడు a man of a good character, మంచికిలముగలవాడు. సుచ రిత్ర, a woman of a good character. సుజ నుడు a good man, మంచివాడు. సుకవపు a handsome woman, చేక్కనిస్త్రీ. సుకవడు a handsome or well proportioned man, అయినసౌష్ఠ్యముగలవాడు. సుదాత a liberal man, నానకిండు. సుదారణము terrible, hor- rible, భయంకరమైన. సుదూరము very far, మిక్కిలిదూరమైన. సునిశితము acute, very sharp, అతీత్యమైన. సునీతుడు a virtuous man, పుణ్యాత్ముడు. సుసంధము a path easy to travel, a good road, మంచిరోడ్, సర్వధము. సువస్తుడు an epithet of Garuda, గరుడేశుడు. సుప్రలాపము a good word, మంచిమాట; eloquence, elegant discourse, సువచనము. సుప్రసన్నము well pleased, favourable, clear, clean, కృపాపాన్వితమైన, నిర్మలమైన స్వచ్ఛమైన. సుప్రసన్నత delight, clearness, ఆల్లాసము, తేలు. "మనసుకు ప్రసన్నతే మెండకా." Vish. i. 5. సుప్రసిద్ధముగా most celebrated, లోకరూఢిగా. సుబద్ధము correct, true, free from error, నిజమైన; truth, గూఠ, right, నిజము. సుభటుడు a champion, a warrior, రాకు. సుభాషితము a good word, eloquence an eloquent word, మంచివాక్యము. "అలపిత్రు డాన్వితలలోన సుభాషితముంబంతింపగనె." సుభిక్షము plenty; prosperous, plentiful. (the opposite is దుర్భిక్షము scarcity.) సుభిక్షముగానుండుకాలము a time of plenty. సుమతీ good sense, a sound mind: a wise heart, మంచిబుద్ధి, సద్బుద్ధి. సుమనస్కుడు a good hearted or benevolent man, మంచిమనస్సుగలవాడు. సుమహిమము most

excellent, దివ్యమైన. సుకసము sweet, well favoured, elegant, మధురమైన, సుందరమైన. సురక్షితము well guarded, secure, safe, comfortable, ధైర్యమైన. హాయిగా నుండు. సురక్షితముగా happily, safely, in a flourishing state, ధైర్యముగా, హాయిగా. సురుచిరము beautiful, lovely, engaging, సుందరమైన, రమణీయమైన, మనోహరమైన. సురూపము handsome, well formed, మనూహరమైన. సుధూపుడు a handsome looking man. సువచనము a good word, మంచిమాట. M. XVI. i. 107. సువాణి a sweet-voiced lady, మందికంఠము గల స్త్రీ. సువ్రతము a good vow, మంచిసోమ. సుశ్రావ్యము melodious, చెవులకు మిక్కిలి యిచ్చుగానుండు. సుస్థోకుడు a celebrated man, సత్కీర్తివంతుడు. M. XIII. iii. 276. సుసంగము good company or society, సత్య హవాసము. సుస్థిరము firm, steady, stable, దృఢమైన, నిలకడైన. సుస్నాతుడు one who has bathed, స్నానముచేసినవాడు. సుస్నాతుడై having bathed. సుస్మిగ్ధము smooth and soft. మిక్కిలి నున్నది.

సు or **సుమ్ము** su. [Tel. short for చూడుము.] interj. Indeed! look ye! See సువి.

సుంకము sunkamu. [from Skt. కుల్కం.] n. A toll, custom, dues, tax. కుల్కము, చమ్మ. An obstacle, ప్రతిబంధము. "పంకజాతని చెల్వగుంకమడిగి." Siva. iii. 25. కప్పమిమ్మని అనగా, అతిశయించి అని భావము. "చ|| అరదురదల్ప పాపఫలమందులసుంకమదీరిపోయి." A. vi. 55. అనగా, ప్రతిబంధకము నివర్తించిపోయి. "సుంకపు యాసులు." B. iii. 207. **సుంకమ్మ** or **సుంకాలమ్మ** sunkamma. n. The name of a village goddess. **సుంకరీ**, **సుంకరీడు** or **సుంకీడు** sunk-ari. n. A custom house officer; an exciseman. కుల్కహారీ, సాయాగుదారుడు. సుంకము వసూలు చేయువాడు. **సుంకరీమెట్టు** sunk-ari-mettu. n. A toll or custom-house. సుంకము పుచ్చుకొనే స్థలము.

సుంకు sunku. [Tel.] n. A corn blossom: the yellow flower that comes on each grain in an ear or head of corn, కంకిలోనిగింజ పాలుపట్టకముందు ప్రతిగింజమీద పచ్చగానుండే పువ్వు. Grain ceremoniously thrown over a married couple. ఒక పల్లెములో బియ్యమువేసి వైనపల్లెముమాసి విధూవరులమీదపాలులుపారుచు చల్లేబియ్యము. "మనయొకమాధవులకుసోభనమటంచుచల్లగాపాడి సుంకులుచల్లెరిపుడు." Ila. i. 114. "బిరుదులో గంటలగట్టి సుంకువెలయుకొలింకెంబుతో వెంతెగాకరుకుకొకా వెనుబోతుడకా విరిసి సుక్కెక్కా వ్రాలుకుకొకంకిగావరులొంబికా తెనునిం తె కాకలమగర్భింబులో తృణప్రాయమై." UH. iv. 3. 65. సుంకుపోసుకొన్న తోన్న the great-millet in flower. An obstacle or obstruction. ప్రతిబంధము.

సుంకేశలము or **సుంకాస్రీ** sunkēsalamu. [Tel.] n. The Tiger-bean-tree, a large tree with white flowers.

సుండీ, **సుడి**, **సుడు**, **సుడి** or **సుముండి** sundi. [Tel. for చూడుడు] interj. Look ye, do you know. See సువి. "మనకిడిసయమునుండీ." M. vii. 1. 353. "వేమనమాటలు వేదమునుండీ." Vema. 2098.

సుంత sunta. [Tel.] adj. Little, small, slight, short, trifling. రవంత, కొంచెము, ఇసుమంత, ఇంచుక. n. A little. కొంచెము. "సుంతయెరుం గబలక్కమన." Bmj. ii. 50.

సుందరము sundaramu. [Skt.] adj. Handsome, beautiful, fair, fine. సురూపమైన, విలక్షణమైన, చేక్కని. **సుందరత** sundarata. n. Prettiness, beauty, fairness. చక్కదనము, అందము. "ఏదేవుండుండేపారుదేవతారతురసభావిభవసుందారకెండు." B. ii. **సుందరీ** sundari. n. A beauty, a lovely girl. చక్కనిస్త్రీ, అందకత్తె. **సుందరుడు** sundarudu. n. A handsome man, చేక్కనివాడు. **సుందారి** sundari. n. A certain tree. పృథ్విశేషము "చిటికా సుందారి, చీకర్ర, తుమ్మయు." H. iv. 9.

సుకత sukata. [Skt.] n. An untamed cow.

సుకము sukamu. [from Skt. సుఖము.] n. Happiness. సుఖము. **సుకవాసి** suka-vasi. n. A happy man, one who leads an easy life, కష్టపడక సుఖముగానుండువాడు.

సుకరము su-karamu. [Skt.] adj. Easy, feasible, practicable. సులభమైన, సుసాధ్యమైన. **సుకర** su-kara. n. A tame cow.

సుకర్తము See under సు.

సుకారి sukari. [from H. ఓకారి.] n. A gypsy tribe. ఊరూరుతిరిగి వర్తకముచేసే ఒక నీచజాతి.

సుకియ sukiya. [from Skt. సుఖము.] n. A sort of cake. ఒకవిధమైన భక్ష్యము.

సుకుమారము su-kumaramu. [Skt.] adj. Comely; young, youthful; soft, smooth, tender, delicate. వృదువు, కోమలమైన. సుకుమారజీవము a delicate form. **సుకుమారుడు** su-kumarudu. n. A delicate man.

సుకృతము su-kritamu. [Skt.] n. A good work, a good deed, well doing, charity. సుకర్తము, పుణ్యము, కుభము. తనతండ్రికి సుకృతముగా ఈ భూమిని దానముచేసినాడు he made a gift of this land so that his (deceased) father might obtain the fruit of his good deed. **సుకృతి** or **సుకృతవంతుడు** sukriti. n. A well doer, a benefactor, పుణ్యవంతుడు, ధన్యుడు. **సుకృతాత్ముడు** sukrit-ātmodu. n. A man of a good disposition, a virtuous man. పుణ్యవంతుడు

సుక్కాసు or **సుక్కాని** sukkānu. [H.] n. A rudder, helm.

సుక్కిళ్లు sukkillu. [Tel.] n. plu. Wrinkles, creases. మునిమిచేరి ముఖములోపడుముడతలు.

సుక్కు or **సుక్కు** sukku. [Tel.] n. Pride. గర్వము. "శోభించుచుకొండ సుక్కుగొనించి." Pal. 55.

సుక్కురుడు sukkurudu. [from Skt. శుక్రుడు.] n. The planet Venus.

సుఖము sukhamu. [Skt.] n. Happiness, welfare, health, safety, pleasure, enjoyment, delight. ఆనందము, ఆరోగ్యము, సౌఖ్యము, ధైర్యము. Heaven, స్వర్గము. నయనసుఖము the delight of one's eyes, the name of a kind of cloth. adj. Pleasing, delightful, agreeable, comfortable, easy, happy, well, cheerful, healthy. ఆనందమైన, ఆరోగ్యమైన, ధైర్యమైన. సుఖసర్కా భావినోబంబుననుండగా while he was passing his time agreeably in listening to a pious story. **సుఖజీవనము** sukha-jīvanamu. n. A happy or easy life, కష్టములేని జీవితము. **సుఖజీవి** sukha-jīvi. n. A prosperous or happy person. కష్టములేక జీవనముచేయువాడు. సుఖప్రసవము an easy and safe accouchement. సుఖభోగి one who lives at ease. **సుఖభోగులు** sukha-bhōgulu. n. A sort of grain. ధాన్యవేషము. H. iv. 157. **సుఖముగా** sukhamu-gā. adv. Happily, safely, in good circumstances. సంతోషముగా. ధైర్యముగా. మీ తండ్రి సుఖముగానున్నాడా is your father well? **సుఖవాసి** or **సుఖప్రాప్తి** sukha-vasi. n. A delicate, luxurious person, one who lives at ease. సుకుమారముగానుండేవాడు. **సుఖసంకటము** or **సుఖభాగము** sukha-sankatamu. n. (lit. the pains of pleasure) Venereal disease. ముండలరోగము. **సుఖాసీనుడు** sukh-āsīnudu. n. One who is seated at his ease. హాయిగా కూర్చున్నవాడు. **సుఖి** sukhi. n. One who is happy, one who possesses happiness or pleasure, one who is in good health, సుఖముగలవాడు. **సుఖించు** or **సుఖింనుండు** sukhiṅṅsu. v. n. To be happy, well or at ease; to be glad, rejoice, be comforted. ఆనందించు, హర్షించు.

సుగంధము su-gandhamu. [Skt.] n. Fragrance. **సుగంధపాల** su-gandha pala. n. Indian Sarsaparilla.

సుగతుడు su-gatudu. n. A deified sage, a guru or teacher of the Buddhist sect, ముందేక్షకుడు.

సుగుమా Same as కుకము. (q. v.)

సుగుడి or సుగుడి su-gudi [from Skt. सु+गुडी.] n. A good or pleasant man. సరసుడు.

సుగ్గడితము suggadi-tanamu. [Tel.] n. A close texture, as of cloth. సుగ్గడితము or సుగ్గడితపు suggaditam. adj. Thick, close-woven. తరుచుగా నేయబడిన, తరుచు నేతకల, " సుగ్గడితపు కలు నేత్ర మొక కామిని." Vasu. v. 96.

సుగ్రీవుడు su-grivudu. [Skt.] n. The name of an ally of Rāma, who led a host of bears. వారికప్పుడు. ఆక్రమణ సుగ్రీవాజ్ఞగా నడుస్తున్నది there matters go on orderly or peaceably. సుగ్రీవాజ్ఞ Draconian law.

సుదాలము sudalamu. [Skt.] n. A certain pace in horsemanship. ఆశ్వధారాని శేషము.

సుడి sudi. [Tel.] n. A whirl. అద్రము. A whirlpool. A circle. A curl or twist in the hair, particularly in the hair of horses. A fold of a leaf. The secondary form [౨] of the letter బు. " సుడియనం వట్టువయనముకార పై వెలియను." ABA. ii. 351. ఆ సుర్రానికి సుగ్గు బాగా ఉండలేదు the horse has not good "marks" or curls in its hair. " ఆనునసుగ్గునొప్పుమలయానిలవాహము నెక్కి." స్వా. vi. (Verb. plu.) Look! behold!

" సుడినుమిసుండి. నూసున్నియనంగన నిశ్చ యార్థకముగా నెగడుచుండు." ABA. iii. 109.

సుడిగట్టు sudi-gattu. n. A hill called చక్రవారము. సుడిగారి a whirlwind. సుడి గొట్టు sudi-gottu. n. Wind, గాలి. సుడి గొప్ప sudi-goppu. v. n. To environ, surround, encompass. చుట్టుకొను. " బావముడి సుడిగొ నలిడికిటబాకిచి." R. v. 196. సుడి గొరు sudi-gōru. n. A ring-like protection for the finger nail used when playing on the lute. సుడిరేండునావేవ sudi-tsandu vā-chēpa. n. A certain fish, like a small pomfret but with the tail and fins different, a species of stromateus. సుడిపోపు

sudi-pōvu. v. n. To become useless, వ్యర్థ మగు. సుడియు sudiyu. n. Half a bundle of betel leaf. తమలపాకుల మూలలో సగుము. A rascal, villain, తులన. " చూచియల్లననవి సుడియలుమిరు." Pal. సుడియుడివము, సుడి కయిదువు or సుడినాలు sudi-y-adidamu. n. The short circular missile weapon or discus of Vishnu. చక్రాయుధము, కుదర్చు నము. సుడియు sudiyu. v. n. To blow like a whirlwind, చుట్టిచుట్టివీచు. To surround, చుట్టుకొను. To appear, పొడచూపు, అనుపడు. To wander, సంచరించు. " కుదజిందుమెవివై సుడియులేనియవల్గు కీ.శోడకవ్యాయ సారమె నయ." UH. i. 52. " కడుదెట్టివపుగారి సుడి సివనెరిదప్ప దిగినమన్యంపుడి నమాడ్కి." TUR. vi. 78. సుడివడు or సుడిబడు sudi-radu. v. n. To twist or get entangled, to turn. To hesitate, be puzzled, confused, entangled or ensnared, చీకాకుపడు, కలమరపడు, చరించు. తిరుగు, మెలివడు. To swoon or faint, సాపునీల్లు, మూగ్నిల్లు. " ఈదిండినడలి సుడివడుచునుడలోయ సోపరిగారి." Swa. iii. 38. " నిదువైన్యమలో సుడివడ భీష్మురాకులయ యాచి." M. VI. ii. 294. Plu. సుళ్ల మారి sulla-mari. n. One who has bad marks, చెడ్డ సుడులుగలవాడు; one who whirls about or gives trouble, చుట్టలెట్టువాడు.

సుడి Same as సుడి (v. plu.) (q. v.)

సుడుము sudumu. [Tel.] n. A flock of a hundred sheep. నూరుగొర్రెలనుంపు. A torch దివిటీ. A fagot of firewood or wisp of grass, used as a torch. దివిటీనెర మండవము నకై కట్టినకసపు లేక కట్టెలకట్టె. పోడసుడుము a lighted wisp of straw.

సుణుగు sunugu. [Tel.] v. a. To cheat, overreach. మోసపుచ్చు.

సుత suta. [Tel.] adv. Since, from. మొదలు కొని. ప్రత్యక్తి, నుండి. Even, also, కూడా. నా తిమల or అనిసుత ever since that time.

సుత suta. [Skt.] n. A daughter. కూతురు.

సుతరాం, సుతరాము or సుతారము sutaram. [H.] adv. Utterly, totally, at all, in the least. బాల్కిగా.

సుతలము su-talamu. [Skt.] n The sixth of the lower regions, అరవపాతాలము.

సుతి suti. [from Skt. శ్రుతి.] n. An accompaniment to an air, the drone accompaniment in music, the running bass, the diapason, the tone of a chord. సంగీతశ్రుతి, శ్రుతి. సుతికూర్చు to put an instrument in tune, to harmonise chords. హెచ్చుసుతి a note set too high. తగ్గుసుతి a note that is too low. సుతిగాడు or సుతి కాడు a drone-player, one who plays the bag-pipe. సుతిపోయువాడు. " నారడ సుతికూర్చు నేరవునివులెప్పని పినెటింగుటింగునన మాలు." N. iv. 139. సుతి మెచ్చలివాడు suti-muttali-vadu. n. A meek, soft, patient man. సాత్వికుడు. తిన్ననివాడు.

సుతుడు sutudu. [Skt.] n. A son. పుత్రుడు.

సుత్తి, సుత్తె or సుత్తియ sutti. [Tel.] n. A small hammer. చాగలిమిచాకొట్టే పనిముట్టు. సుత్తెపెట్టు or సుత్తెపాటు a dent or mark made by a hammer. సుత్తియముక suttily-emuka. n. The bone called the Malleus. సుత్తివర sutti-vara. n. A fish, Rhinobatus granulatus.

సుత్రాముడు sutramudu. [Skt.] n. An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సుద suda. [Tel.] n. The point, end, tip. అగ్రము, కొన, తుది, కడ. " మాటపోతిమ్ముల సుదగొప్పతిక్క." HD. p. 255.

సువతి su-dati. [Skt.] n. A woman with beautiful teeth; a woman in general. అందమైన పలువారునగలది.

సువర్చనము su-darsanam. [Skt.] n. The city of the gods. అమరావతిపట్టణము. The discus or missile weapon of Vishnu. విష్ణుచక్రము. The Salagram, a species of ammonite, worshipped as a repre-

sentation of Vishnu, చక్రాకారముగానుండు సాలగ్రామము.

సుద్ద sudda. [from Skt. కుధా or శుభ్ర.] n. White pipe-clay. తెల్లమున్ను, శ్వేతముట్టక. కుద్దలబావి a well sunk in white clay. సుద్దము suddamu. [from శుద్ధము.] adj. Pure, clean, శుభ్రము. సుద్దగింతు sudda-gintu. v. a. To smooth by beating with a hammer. చిట్ట పట్టుములలేకుండా సుత్తెతోకొట్టు. H. ii. 201.

సుద్ది suddi. adj. Clean, pure, free from pollution. ధాతమైన, శుచియైన. " నీరాడిడు కుద్దిచిక్కట్టి." Chamatkara Manj. ii. 12. n. Purity, పరిశుద్ధి. Morality, justice, నీతి. [From శ్రుతి.] n. A story; news, tidings, intelligence. మాట, వృత్తాంతము, జనశ్రుతి ఖేదము. " ప్రార్థనాయకు లెమ్మిక సుద్ధిలేల." Vish. iii. 9. సుద్దిగాడు suddi-gadu. n. A holy or clean man. పరిశుద్ధుడు. " చూపియ న్నాల్లినలునంటి సుద్దిగాడుకాడటంద్రుగన." Suca. i. 481. సుద్దిచేయు suddi-cheyu. u. a. To purify, clean. శుద్ధిపరచు.

సుధ sudha. [Skt.] n. Nectar, the drink of the gods. అమృతము. Chunam, కున్నము.

సుధాంశువు or సుధాంశుడు sudha-ansuvu. n. The moon. చంద్రుడు. సుధాంశుత్వము the poetical amber or noble opal, which is fabled to melt in the moonbeams, చంద్రకాంతము. సుధాకరుడు sudha-karudu. n. The moon. చంద్రుడు. సుధాపాణి sudha-pani. n. An epithet of Dhruvata, the physician of the gods, నివృంతి.

సుధానుయాముడు sudha-mayukhudu. n. The moon. చంద్రుడు. Vish. ii. 312.

సుధానవర్షణి sudha-asana-varadhakti. n. Visvakarma, the artist of the gods. విశ్వకర్త. A. iv. 34.

సుధర్మ su-dharma. [Skt.] n. The council or assembly of the gods. నేవనధ.

సుధి sudhi. [Skt.] n. A learned man, a scholar, విద్వాంసుడు. సుధిజనులు men of

sense, learned men, తెలివినవారు, విద్వాంసులు.

సునామణి or సునామణి sunamani. [H.] n.

Reading out, reciting. నా ఆర్థి సునామణి అయినదా has my petition been read out?

సునాయాసముగా sun-ayasaamu-ga. [Skt.]

adv. Without any difficulty, very easily, మిక్కిలి కులభముగా, అనాయాసముగా.

సునానీరుడు sunasirudu. [Skt] n. An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సున్న sunna. [from Skt. శూన్యము.] n

A cipher. Nothing, nonentity. నాస్తి, అభావము. A dot. The Anusvara or circle used for a nasal letter, as అండము for అడ్డము. అనుస్వారము. " నిలుకడనున్న వానిని హిస్తేస్తునాస్తి." T. iv. 17. "చూడనికమానధర్మముల్ కన్నులునుచు." A. v. 163. ఆ పిల్లకాయ

సున్నలుచుట్టచున్నాడు the boy is in round hand. An epigram says, "అభ్యుదౌక్కిడున్న నందరుపూజ్యులే లెక్కమీదనున్న లెక్కనట్లు, అతడుపోవువెనుక నందరుపూజ్యులే లెక్కచెంపనున్న లెక్కనట్లు." సున్నగిలు or సున్నగిల్లు sunna-gilu. v. n. To become round, సంప్రప్ను. సున్నపేట్టు sunna-pettu. v. u.

To mark with a cipher, to draw a circlet round a thing; to dupe, elude, cheat. అనుస్వారమును వ్రాయు, వంచించు. "సారిదినిందకి కనుగట్టినున్న పేట్టి నేనునివశేర." Ila. iv. 103.

సున్నుతి sunnati. [H.] n. Circumcision.

సున్నుము sunnamu. [from Skt. చూర్ణం.] n.

Lime made of shells or stone. Carbonate of lime. Chunam. కారపుసున్నము unslaked lime. వీమసున్నము white chalk. రాతిసున్నము stonelime. గుల్లసున్నము lime made of small shells. పాలసున్నము fine lime. కున్నముకొట్టు or కున్నముపూయు to white-wash. కున్నపుకాయ a small box in which lime, which is used with betel, is kept. వాడు చచ్చి కున్నమైనాడు he was in dreadful trouble. వాణ్ణి కున్నానికి ఎముక

తెకుండా కొట్టినారు the ybroke all his bones.

సున్ని sunni. n. Powder. పొడుము. సున్నిపిండి sunni-pindi. n. A paste used as soap in bathing. నలుగపిండి. కందినున్ని powdered Bengal gram. సున్నితము sunnitamu. adj. Delicate, susceptible. రవంలైనను హెచ్చినా రగినా తాళని. మీ దేహము

నిండా కున్నితము, మెలదేహముకాదు your constitution is easily affected, it is not tough. శోకులశరీరము మహా కున్నితముగానుండును sick persons are easily affected by any thing. n. Delicacy, susceptibility. రవంత హెచ్చినను రగినను తాళలేకపోవడము.

సువధము See under సు.

సువర్ణుడు See under సు.

సువర్ణుడు su-parvudu. [Skt.] n. A god. దేవత, వేలు పు.

సుపాణి or సుపాణి sup-ani. [Tel. కుప్ప+ఆణి.] n. A clear water (used of a pearl), ముత్యమందలి శుభ్రమైననీరు. A pearl of the first water, శుభ్రమైననీరుగల ముత్యము. " తరుకుసుపాణిముత్యాల మేల్పెట్టు." Navanad. page 420.

సుప్తి supti. [Skt.] n. Sleep. నిద్ర. సుప్తుడు suptudu. n. A sleeper. నిద్రించు వాడు. కుప్పపాదము a benumbed or paralysed foot.

సుప్రతీకము su-pratikamu. [Skt.] adj. Handsome, well made. అంగుగానుండే, మంచి ఆవయవములుగల. n. The name of the elephant of the north-east quarter. ఈశాన్యపు దిక్కునందలి గజము.

సుబంతము sub-antamu. [Skt. కుక్+అంతము.] n. A technical term in grammar for a noun or substantive, నామవాచకపదము.

సుబాణము su-banamu. [కు (Skt.)+బాణము. Tel.] n. A kind of cannon. ఒకవిధమైన పిరింగి. " కోవిపిరింగి కుబాణముగుంటకోవ." ABA ii. 411.

సుబేదారు or సుబేదారుడు sube-daru. [H.] n. A Subadar. The governor of a province (సుబ). A serjeant or native captain.

సుబ్బు subbu. [Tel.] v. n. To come forth, appear, become manifest. బయలుపడు. " రాముక బట్టముగట్టగాదొడగువార్తల్ కుబ్బినకైతె." R. v. 2.

సుబ్రహ్మణ్యుడు su-brahmanyudu. [Skt.] n. A name of Kumaraswami, the god of war, కార్తికేయుడు.

సుభగ su-bhaya. [Skt.] n. A pleasing or happy woman. ఇప్పురాజు, భాగ్యవంతురాలు. The cord is bound on the neck of the bride with a blessing that runs as follows, " మాంగల్యతంతునా నేన మమశివన హేతునా కంఠబధ్నామి సుభగే త్వంతివశంబం శరం." సుభగము su-bhagam. adj. Pleasing, gratifying to the eye, beautiful, charming. Beloved, dear; fortunate, auspicious. నేత్రోత్సవమైన, మనోహరమైన, శుభమైన, శోభనమైన. సుభగత su-bhaya-ta. n. Blessedness, auspiciousness; beauty, charm. శోభనత్వము, మనోహారత, రమణీయత. సుభగుడు su-bhagudu. n. A fortunate man. భాగ్యవంతుడు.

సుభద్ర su-bhadra. [Skt.] n. The sister of Krishna, married to Arjuna. కృష్ణునితోడ బట్టుపు, అర్జుననిభార్య.

సుభిక్షము su-bhikshamu. [Skt.] adj. Affording an easy means of subsistence, cheap. కులభభిక్షముగల. The opposite is దుభిక్షము.

సుమంగలి su-mangali. [Skt.] n. A wife, a spouse, a married woman, one who wears the ornaments of a married woman. ముత్యైదువ, కువాసిని.

సుమనసు su-manassu. [Skt.] n. A flower. పుష్పము. The great flowered jasmine. మాలతిపుష్పము. A god, an immortal, దేవత, వేలుపు. A learned man, విద్వాంసుడు.

సుమనోరజము su-manō-rajamu. n. The pollen or dust of flowers, (lit. flower-dust). పుష్పాడి.

సుమము sumamu. [Skt.] n. A flower. పుష్పము. సుమరసము sunu-rasamu. n. The juice of flowers. మకరందము సుమశరదు sumā-sarudu. n. Lit. one whose arrows are flowers, i. e., Manmatha, మన్మథుడు.

సుమాంజలి sum-anjali. n. Presenting a nosegay or flowers held in both hands opened and hollowed. పుష్పాంజలి.

సుమా sumā. [Tel. short for చూడుమా.] interj. Indeed! సుమా.

సుమారు or ఘమారు sumaru. [H.] adv. About, nearly. రమరివి.

సుమాలము sumalamu. [Tel.] n. Mirth, joy, gaiety, elation, అత్యుత్సాహము, సుఖము. " సామాన్యమాపులంకైకొనక సుమాలింబు వేడ్యంబుగా." A. iv. 44. టీ మనోభావము. సుమాలి sumali. n. One who is elated with joy. సంతోషముతో ఉప్పొంగువాడు. సుమాలించు sumal-intsu. v. n. To leap for joy. ఉల్లాసముచేర గంతులువేయు. " తే॥ గీ॥ తన్నుగని సుమాలించుచుధపునిప్పొడియ, నమయూరమువేల తేరి నాట్యమాడె." KP. vii. 202. "తీలాగతుల కుమాలించి యాడె." Vish. vii. 296.

సుమి, సుమి, సుమ్మి or సుమ్ము sumi. [Tel. for చూడుమి.] interj. Look! Verily! Truly! Indeed! నిండా అన్యాయమునుమి really this is very unjust. plu. సుడి.

సుముఖము su-mukhamu. [Skt.] adj. Pleasing, agreeable. సంతోషకరమైన, రమ్యమైన. n. A fine face, good features. ఉత్తమాన్యము. సుముఖత or సుముఖత్వము su-mukhata. n. Loveliness, pretiness. ప్రసన్నవదనత. "కంటక మెట్టుగాక సుముఖత్వము నొందితవయ్య." Kalabastii. ii. 135. సుముఖుడు su-mukhudu. n. A handsome or agreeable man. సంతోషకరమైన ముఖముగలవాడు, వేక్కినిముఖముగలవాడు.

సుమిరువు *su-meruvu*. [Skt. cf. 'Sumir.' and 'Merv.']. n. Mount Meru. కేరవర్షతము.

సుర *sura*. [Tel.] n. A whirlwind. సురగాలి, సుడిగాలి. Wind, గాలి. adj. Large, పెద్ద.

సుర *sura*. [Skt.] adj. Celestial, divine. దేవతలసంబంధమైన. n. A spirituous liquor, toddy, nectar. మద్యము, కల్లు, అమృతము.

సురగవి *sura-gavi*. n. The cow of the gods. కామధనువు. **సురశ్రేష్ఠుడు** *sura-jyeshthudu*. n. The eldest of the gods, i.e., Brahma. బ్రహ్మదేవుడు. **సురద్విషుడు** *sura-dvishudu*. n. An enemy of the gods. An Asura. **సురనిమ్నగ** *sura-nimnaga*. n. The river of the gods, i. e., the heavenly Ganges. **సురపతి** or **సురేశ్వరుడు** *sura-pati*. n. The lord of the gods, i. e., Indra. **సురలు** *suralu*. n. The immortals, the gods. దేవతలు. **సురలోకము** *sura-lokamu*. n. Heaven. స్వర్గము. **సురవరుడు** or **సురార్తముడు** *sura-varudu*. n. The sun. సూర్యుడు. **సురవర్షము** *sura-varimamu*. n. The sky, ఆకాశము. **సురాచార్యుడు** *sur-acharyudu*. n. The priest of the gods; an epithet of బృహస్పతి. **సురాలయము** *sur-alayamu*. n. The abode of the gods, i. e., Mount Meru. **సురారి** *sur-ari*. (సుర+అరి.) n. A foe of the gods, i. e., a demon or fiend. రాక్షసుడు. **సురార్చితము** *sur-architam*. adj. Adored by the immortals. దేవతలచేత పూజింపబడిన. **సురేజ్యుడు** *surejyudu*. n. The teacher of the gods. బృహస్పతి. M. V. i. 149.

సురంగము *surangamu*. [Skt.] n. A bore, a hole, a passage dug or excavated. కన్నము, కుపారము, సారంగము.

సురకత్తి, **కురకత్తి** or **సురకత్తి** *sura-katti*. [from Skt. ఘంటకా.] n. A small knife. చిన్నకత్తి.

సురకరువలి, **సురగాడు** or **సురగాలి** *sura-karuvalli*. [Skt. + Tel.] n. A whirlwind. గాడిగాలి. Bhag. x. 17.

సురకాది *sura-kani*. [Tel.] n. One-fourth of a quarter of an anna.

సురక్షిరము See under సు.

సురతి *surati*. [Skt.] n. The name of a certain tune. రాగవిశేషము. **సురతి** or **సురతీ** [Tel. సుర+అంటు.] n. A round fan. కలువవిసవకర్త. A whisk for brushing away flies, చామరము, కుంచె. "పువ్వుసురతీని విసరుచుభోజనంబుకాంతనీయించె." T. iii. 19. **సురతిపట్టతీ గెలు** *surati-patta-tigelu*. n. A drug used in dyeing pink. షోమతీగెలు.

సురతము *su-ratamu*. [Skt.] n. Coition. శ్రీ పురుషులకలంబిక.

సురతాణి *su-ratani*. [Skt.] n. Indra, ఇంద్రుడు. The wife of Indra, ఇంద్రాణి.

సురపాన్న *sura-ponna*. [from Skt. సురపున్నా X.] n. The tree called *Calophyllum longifolium*, పున్నాగము, కేసవల్లభము.

సురభి *surabhi*. [Skt.] adj. Fragrant, sweet-smelling. సుగంధముగల, పరిమళించే. Beautiful, మనోహరమయిన. n. A perfume, odour, fragrance. The spring season. The celestial cow, spoken of as granting every wish. సుగంధము, మర అనే గంధద్రవ్యము, వసంతఋతువు, స్వస్థిశేషపు. **సురభిళము** *surabhilamu*. adj. Sweet smelling, మంచినాసగల. **సురభిళరించు** *surabhi-karintsu*. v. a. To make fragrant. పరిమళింపజేయు.

సురమా or **సురమా** *suramayi*. [H. from ఘరమా.] adj. Very black. మిక్కిలినిల్లని.

సురమాలి *suramali*. [Tel.] n. An air-cushion or pillow. గాలినించినబాకము.

సురశింఘ See సురాశింఘ.

సురస *surasa*. [Skt.] n. The name of the mother of the Nagas. నాగమాత.

సురసుర *sura-sura*. [Tel. (anuk.)] adv. Bang, slapdash; all at once. This is an adverb used of quickness in taking fire; or of fainting. తీవ్రముగా. (ఇది నిప్పు అంటుకో

వడము మార్చులోవడమునుగురించినమాట). "కన రెడుసుదులు కర్ణరంధ్రముల, జొనిపినయట్లై సుర సురస్సుక్కి." HD. ii. 1181. **సుర్రన** or **సుర్రన** *surr-ana*. adv. Aloud, hissingly.

సురామండము *sura-mandamu*. [Skt.] n. The froth of ardent spirits. కల్లుమీడినదురు, తెచ్చె.

సురాలింఘ or **సురశింఘ** *suralintsu*. [Tel.] v. a. To wave a lamp or a cup of burning camphor, &c., before an idol, or over a person to avert an evil eye. నీరాజనముచేయు, దృష్టిహోపపరిహారార్థము దిగదుడుచు. To throw away in disdain, నిరాకరించు. "అర్చకునెత్తుకొనిభూతభయనివారణంబు గాగోవుచ్చంబుసురాలించి గోమయంబునందిల కంబుబెట్టి." Vish. vii. 109. "కడమపూదండ రెల్ల నొక్కటిగబట్టితాలకపుడు సురాలించిపారవైచె." KP. vii. 76. **సురాళము** *suralamu*. n. Wrathfulness. కోపానేశము. Giddiness, భూతాద్యా వేదజనితకోభ్రమణము.

సురిగ *surigu*. [Tel.] n. A sprig, twig, small branch. రెచ్చ.

సురియ or **సురె** *suriya*. [from Skt. ఘరిక.] n. A small knife. షేకకత్తి. మారకత్తి. A. vi. 106. "సుజ్ఞానమను వాడిసురియచేపట్టి." HD. v. 1435. "సురియ బట్టవచ్చుసూరుండుకారాను." Vema. i. 176. **సురియాళు** or **సురెయాళు** *suriyalu*. (సురియ+అళు.) n. A Pariah. మాలవాడు.

సురీ *suri*. [Mahr. 'Surat'.] adj. Made in Surat. సురీదేశోత్పన్నమైన. "సురీపుట్టమవై బంచె." Swa. v. 111. టీ॥ మారత్తుపట్టుతాపి తానపచరి.

సురుగు *surugu*. [Tel.] v. n. To disappear. అదృశ్యమగు. To take flight, retreat, పారియిసుకుడు. To wither or fade, నాడిపోవు. To slink away, హోడగాపోవు. To move, shake or tremble, చలించు. "తొలఱి పుత్రునినెచటికోతొలగని యడవిలోపాము

మూర్కొన్నెడమ మొగి, కల్లుయేర్చులనేర్చుచుకపటపుత్రి, తెదకుసండునసురగజాచెదవునీవు." HN. v. 53. "అట్టిసురతరువునెముకచుట్టపు మేలమున గొంచుమొక్కడుమదిసిక్కుబుజనియించె." Parij. iv. 63. "క్రీడికృపకుందగుపాత్రముజేసి యొక్కడకొసురితిచెప్పమానిజము." M. XIII. ii. 51.

సురుగుడు or **సురుగుడుపట్టు** *surugudu*. [Tel.] n. A tree called *Centiago madras-patana*. A bark used in dyeing cloth.

సురుడు *surudu*. [Tel.] n. A fire brand, ఘోషోబకట్టు.

సురుమా or **చురుమా** *suruma*. [H.] n. Collyrium, antimony.

సురుము *surumu*. [Tel.] n. Powder. మార్గము.

సురె See సురియ.

సురేశ్వరము *sure-karamu*. [Tel.] n. Salt-petre, nitrate of potash. పెట్టుపప్పు.

సురేశఖత *su-rekhata*. [Skt.] n. A particular mode in music. గానస్వరభేదము.

సులభము *su-labhamu*. [Skt.] adj. Easy, feasible, attainable, practicable, easy of access. సుఖముగాలభించెడి, కష్టముకాని, సాధ్యమైన, మృదభముకాని. **సులభుడు** *su-labhudu*. n. One who is easy, courteous or accessible. గడుసుమనిషి కానివాడు. నాడు స్వస్థులు భుడు he is good or kind to all. భక్తులు భుడు he who is accessible to his worshippers.

సులోచనము *su-lōchanamu*. [Skt.] n. Spectacles, eye glasses. మక్కడము.

సుల్తాను *sultānu*. [H.] n. A Sultan or Mus-salman prince.

సులువు or **సులువు** *suluvu*. [from Skt. సులభం.] adj. Light. తేలికైన. Easy, సులభము. "సుకువుతలకడ చెయ్యూడి." T. iv. 204. n. Facility, lightness. సులభము, తేలిక, సుఖపువేయు *suluvu-cheyu*. v. a. To facilitate, సులభముచేయు.

శ్లోమాంబి See under శుడి.

వర్ణము *su-varnamu.* [Skt.] n. Gold, బంగారు. కువర్ణకాసులు gold coins. కువర్ణభూపతి a certain medicine. ఔషధవిశేషము. A. iv. 318.

సూరము *suvarāmu.* [from Skt. సూరకారము.] n. Cooking, వంట. “చు పొడిమిరి యంబుగా వెడలిపోయెడుకొండలు నున్నచేసియె, క్షుడుజలజంకులంబొలసుకూరలువందీ వెడందచిప్ప లం. దుడుకగలెట్టిమత్రియపుటోగిలముల్ గడుగువ్వు రించెన, యొద్దరఘువీరుసాయకములెక్కడ వేర్చెను వాల్పుంబనుల్.” R. vii. 105. సూరపుటిల్లు *suvarapu-tillu.* n. A kitchen. వంటయిల్లు. సూరపువాడు *suvarapu-vaḍu.* n. A cook. వంటవాడు.

సూరసిని *su-rāsini.* [Skt.] n. A good woman; one whose husband is alive. వేరంటాలు, ముత్తైదువ.

సూరేలము or సూరేలాత్రి *su-rēlamu.* [Skt.] n. The name of a certain mountain. వర్షిత విశేషము. R. vii. 141.

సూర్యులు, సూరాలు, సూర్యుల, సూరాల. సూర్యులాల or సూర్యులు *suvarālu.* [Tel. సూర్య + అల.] interj. A word or chorus used in carols, like ‘derry down down’. సూర్యులు *suvarālu.* n. The noise made by persons while pounding rice, చంచులుయండగు ధ్వనినికరణము.

సూర్యే *suvarā.* [Tel.] interj. Behold! చూడుమా.

సూర్యము *suvarāmu.* [Skt.] n. Exquisite beauty or splendour. అధికకాంతి. మిక్కిలిపోగ. adj. Beautiful, handsome, pleasing. మనోహరమైన, మనోహరమైన.

సూర్యి *suvarā.* [Skt.] n. A hole. రంధ్రము, బెజ్జెము. A. iv. 26. సూర్యిరము *suvarāramu.* n. A hole, orifice. రంధ్రము. A wind instrument, మురగొద్దివాద్యము, పిల్లనగ్రోవినగననాద్యము.

సూర్యము or సూర్యము *suvarāmu.* [Skt.] adj. Cold, frigid. శీతము, శీల్లని.

సూర్యులు *su-shrupti.* [Skt.] n. Sound or deep sleep. మంచినద్ర. ఒళ్లబుగనిద్ర. దీర్ఘస్వప్తి the long sleep, i. e., death. చావు. సూర్యులు *su-shruptam.* adj. Fast asleep, బాగా నిద్రపోవుచుండే.

సూర్యులు *sushumna.* [Skt.] n. The spinal cord. The name of a particular tubular vessel of the body, spoken of in mystic treatises. The pineal gland.

సూర్యము *sushēnamu.* [Skt.] n. A cane or reed, the ratan. వేరసము, ప్రబ్బు. సూర్యులు *sushēnudu.* n. A name of Vishnu. Also, a name of the physician of the monkey chief Sugriva. విష్ణువు, సుగ్రీవుని వైద్యుడు.

సూర్యులు or సూర్యులు *sushṭu.* [Tel.] adj. Well, good, sound, handsome, healthy. మంచి, బాగున, అందమైన, ఆరోగ్యమైన. “సువువెయ్యనము.” Vēma. 1238. n. Good condition, a sound state, health, beauty, బాగు, అందము, ఆరోగ్యము. సూర్యులు *sushṭu-parāṭsu* v. a. To amend, make better. చక్కలెట్టు.

సూర్యము or సూర్యము *su-saramu.* [Skt.] adj. Easy, clear, free, unimpeded. సులభమైన.

సూర్యి or సూర్యి *susti.* [H.] n. Laziness, idleness.

సూర్యము *su-hitamu.* [Skt.] adj. Fit, proper, suitable. తగిన, యుక్తమైన.

సూర్యులు or సూర్యులు *su-hittu.* [Skt.] n. Lit: a good hearted man. A friend. ఆవుడు. సూర్యులు *su-hittu* a circle of friends.

సూక్తములు

సూ or సూర్యే *su.* [Tel. short for చూడుము.] interj. Behold! చూడుమా. విశ్చయార్థకము. “ఘనమిట్లగుములకగర్తనూబసవ.” L. xvi. 90.

సూకరము *sūkaramu.* [Skt.] n. A hog. అడవివంది, వరాహము. A pig, చంది. సూకరి *sūkari.* n. A sow.

సూక్తము *sūktam.* [Skt. సు+ఉక్తము.] adj. Well or properly said. చక్కగాచెప్పబడ్డ. n. A hymn in the Rig Veda. వేదములో మొక విషయమును గురించిన కొన్ని పదసలు. “తన్ను సూక్తంజపితావు.” L. iii. 52.

సూక్తి *sukti.* [Skt. సు+ఉక్తి.] n. A good word, a fair or friendly speech. మంచిమాట. Vasu. iv. 8.

సూక్ష్మము *sūkshmanu.* [Skt.] adj. Little, small, minute, atomic, fine, subtle, delicate. Ingenious, subtle, clever, smart, quick. కొంచెము, సన్నమైన, చురుకుగల. సూక్ష్మమైనవి delicate work. సూక్ష్మముగా తెలుపుటకు to explain in a few words. సూక్ష్మ దృష్టి quick sight. సూక్ష్మబుద్ధి a clever or keen intellect. సూక్ష్మశరీరము the spiritual body. సూక్ష్మరూపము the atomic or spiritual form, the ideal body, as distinguished from the bodily shape, the spiritual image. సూక్ష్మవస్థ the invisible or essential condition, spirituality as opposed to corporeal being. సూక్ష్మము or సూక్ష్మత *sūkshmanu.* n. An atom. Fineness, delicacy, peculiarity, nicety. సూక్ష్మంశ్రములు the small intestines.

సూచకము *sūchakamu.* [Skt.] n. Intimation, information by signs. సూచన, జ్ఞాపకము. adj. Shewing, denoting, intimating, suggesting. అనుభవ చే, జ్ఞాపకముచేసే. సూచకుడు *sūcha-kudu.* n. A spy, informer. కొండెగాడు. One who hints or suggests, బోధచేయువాడు. సూచన *sūchana.* n. A hint, a suggestion, a slight or faint notice. జోడ. సూచనగాచెప్ప to tell briefly, to give a general idea or outline, to hint. సూచించు *sūchintu.* v. a. To hint, signify, point out, జోడగాచెప్పియుజేయు. “చూచిననో దీనిసూచించుటండితి.” Vish. vi. 337. సూచి

తము *sūchitam.* adj. Hinted at, సూచించబడిన.

సూచి or సూచిక *sūchi.* [Skt.] n. A needle. సూచి. An index or sign, తెలియజేయునది. సూచిముఖము *sūchi-mukhamu.* n. The point of a needle. సూచిమున. An arrow. “సూచిముఖమై జొరవగు రానిచీకటి.” BD. v. 383. సూచిముఖము *sūchi-mukha-pakshi.* n. A kind of bird. పక్షివిశేషము. “సూచిముఖ పక్షిగాంచి.” G. i. 276.

సూటి *sūti.* [Tel.] n. An aim, an expedient. గురి, ఉపాయము. Manner, విధము. ఈ పని సూటిపడునా will this business succeed? నీమనసుకు సూటిగా ఉన్నట్లయితే if it seems right to you. adj. Straight, not crooked, right, చేక్కని, తన్నని, తిరుగుబట్టలేని, సరియైన. “సూటివర్ణముజూపె శూలధరుడు.” Chenna v. 415. సూటిగా *sūti-ga.* adv. Duly, straight, in a right line. సరిగా. నొసటికి సూటిగా రాయివేసినాడు he threw the stone straight at his forehead. సూటి *sūti-kadu.* n. A marksman, గురికాడు. A handsome person, అందగాడు. సూటిగొను *sūti-gonu.* v. n. To fit, suit, agree. జేరబడు, పొసగు, సరిపడు. “సూటి గొనిసూటివచ్చు జేక్కనినక్కడించి.” Bilh. ii. 194. సూటిపడు *sūti-padu.* v. n. To hit correctly, సరితాకు.

సూడించు *sūdintu.* [Tel.] v. n. To be envious, పగగొను. ఏక్క. viii.

సూడిగములు *sudigamulu.* [Tel.] n. plu. A sort of bracelets. హస్తరూపవిశేషము, గాజులు, చేతికడడియములు. “లలనసూత్తైరించిన లక్ష్మీవోర, గంకణములతో సూడిగములురాయ.” Kasikhandamu. v. 172.

సూడివ or సూడివే *sūdida.* [Tel.] n. A gift, an offering. కానుక. “శునకంబునకు కన్ను సూడివే వేట్లిన పుట్టెలునాకకమర్లగలడ.” Miscell. i. 125. line 4.

సూక్తులు sūdu. [Tel.] n. Enmity, pique, spite. పక్ష, క్రోధము, విద్వేషము. An enemy, శత్రువు. v. a. To cut, కోయు. "అక్షానమనెడియడవిని, ముజ్జానపుఖడ్గమునను నూడగవలదా." Vema. 2091. "క॥ నూడొక్కటియునుమరీదా, కీడొక్కటియును జగంబుకీర్తించుటకై." UH. iv. 248. "జక్కవగమినూడుచక్కనివగకాడు." T. i 44. **సూడుకాడు sūdu-kādu.** n. An enemy. శత్రు. **సూడువట్టు** or **సూడుకోపు sūdu-pattu.** n. To entertain ill will. పగగొను, విరోధించు.

సూతకము sūtakamu. [Skt.] n. Ceremonial impurity arising from childbirth or death, వాతాశోచము, మృతాశోచము. సూతకముపట్టు to observe the rites of ceremonial impurity. **సూతి sūti.** n. Birth, child-bearing. ప్రసవము, కనడము. Offspring, progeny, స్త్రీపురుషరూపసంతానము, బిడ్డ. వ్యాసమునిసూతి the son of Vyasa, i. e., the hermit Suka. "అగ్రసూతి" an elder brother. Ila. ii. 2. "ధనవంతుడగుధర్మసూతికి." Bhanumat. iv. 4. **సూతిక sūtika.** n. A lying-in woman, a woman recently delivered. పురిటాలు, సనప్తసూత, భారంతరాలు. **సూతికాగృహము, సూతిగృహము** or **సూతిగృహము sūtika-grihamu.** n. A lying-in chamber. పురిటిల్ల.

సూతము sūtam. [Skt.] n. Mercury, quicksilver. పాదసము.

సూతము sūtam. [Skt.] adj. Born, engendered. ప్రసూతము, బిడ్డకనిన.

సూతుడు sūtuḍu. [Skt.] n. A charioteer. రథసారథి. A carpenter, వడ్డవాడు. A bard an encomiast. కవి, స్తుతిపాఠకుడు, బట్టువాడు. "నయమాననూత్రీతలువినంబడ." Mandha. iv. 213.

సూత్రము sūtram. [Skt.] n. A thread, cord, line, yarn, twine. తంతి, సూలు, నూలిపోగు, చారము. A brief rule or precept in gram-

mar, &c., an aphorism. అనేకార్థబోధకసం ద్విష్టవాక్యము. An expedient, contrivance; an artificial piece of work; a machine, ఉపాయము, యంత్రము. కపటసూత్రము a delusive contrivance. కపటనాటకసూత్ర ధారి "the unseen mover of the world's machine," an epithet of God. జలసూత్రము a water work, a hydraulic engine. వ్యాకరణసూత్రము a concise rule of grammar. ఆప్స్తంబసూత్రము the institutes of Apastamba. మీ గోత్రసూత్రములేవు what is your family name? and what is your creed? మంగళసూత్రము the thread with which the marriage badge is tied on the bride's neck. యజ్ఞసూత్రము the sacred thread worn by the three principal classes of the Hindus. "స్త్రుతిసూత్రసమాజములకు." A. i. 43. **సూత్రగాడు sūtra-gaḍu.** n. An artist, a contriver or maker of any machine. యంత్రకాడు. **సూత్రధారకుడు, సూత్రధారుడు** or **సూత్రధారి sūtra-dhāraḱuḍu.** n. The manager or principal actor in a play or drama; the person behind the scenes who pulls the strings of puppets. An instigator, secret agent, or tempter. మేళనాయకుడు, అటాడించువాడు, నడిపించువాడు. "జగన్నాటకసూత్రధారికి." T. ii. 77. "నేసూత్రధారిమారందరుబహుకూపులని." B. X. 297. **సూత్రపట్టు sūtra-pattu.** v. a. To "lay the line," as a bricklayer does. చారము పట్టు. "బ్రహ్మతమచేయులోక ప్రసంచమునకు, చారతవ్యంబురెంపంగదలచియొక్కొ, సూతిమింటికి నేలకు సూత్రపట్టు, ఏకవీరంధ్ర ధారాశాస్త్రుపై నులిసె." R. vi. 3. "పరుగువీధులుపురిసూత్ర పట్టిపట్టు." A. i. 4. **సూత్రపడు sūtra-paḍu.** v. n. To match, శలవడు. **సూత్రించు sūtrin-tu.** v. a. To lay down a rule, to enact. సూత్రముగా నేర్పరచు, సూత్రపరచు.

సూదనము sūdanamu. [Skt.] adj. Destroying, killing. చంపే. n. Killing. చంపుట. **సూదనుడు sūdanuḍu.** n. A destroyer.

చంపువాడు. **సూదితము sūditumu.** adj. Killed, destroyed. చంపబడిన.

సూది sūdi. [from Skt. సూచి.] n. A needle. గుడ్డలుకుట్టుసాధనము. గరికసూదులు a kind of rice. సూదికోమ్ములు slender or sharp horns. సూదివలెవచ్చి దబ్బునమువలెతేలు to enter like a small needle and come out a packing needle. **సూదిమల్లిక** or **సూదిమల్లె sūdi-mallika.** n. The eared jasmine, *Jasminum auriculatum*. సూదులవలె సన్నగానుండే మల్లెలు. **సూదంటురాయి, సూదిరాయి** or **అంటురాయి sūd-antu-rayi.** n. A magnet, a lodestone. కాంతరాయి, అయస్కాంతము.

సూదుడు sūduḍu. [Skt.] n. A cook. వెంట్రాడు.

సూన sūna. [Skt.] n. A slaughter-house, the shambles. గొర్రెలు మేకలు కోయుస్థలము, కమేలా. See also under సూనడు. **సూనగాడు** or **సూనరి sūna-gaḍu.** n. One who kills. చంపువాడు. A butcher, కటికవాడు. "భక్తులజంపబొల్చుదుసూనగాడు." BD. iv. 1287.

సూనము sūnamu. [Skt.] n. A flower. పువ్వుము. **సూనశకుడు sūna-sarudu.** n. Lit. "the god whose darts are flowers," i. e., Manmatha, మద్దనకుడు.

సూనుడు sūnuḍu. [Skt. Cf. Eng. 'son.'] n. A son. పుత్రుడు. **సూన sūna.** n. A daughter. కూతురు.

సూన్యతము sūn-ṛitam. [Skt.] n. Sincerity, veracity, truth. నిజము, సత్యము. adj. True, sincere, యథార్థమైన. సూన్యతాశ్రీ a true word.

సూపము sūpamu. [Skt.] n. Split peas cooked in water. ముద్దపప్పు, వెండిపప్పు. **సూపకారుడు** or **సూపుడు sūpa-karudu.** n. A cook. వెంట్రాడు. **సూపశాస్త్రము sūpa-sāstramu.** n. The science of Cookery. పాకశాస్త్రము.

సూయమానము sūya-manamu. [Skt.] adj. That which is being offered as a burnt sacrifice. హూయముచేయబడుచుండే. "సూయమానసోమలతలునై." R. iii. 26.

సూయాణము sūyāṇamu. [from Skt. సూయాణము.] n. A punitive expedition. శత్రుశయంకరమైన దండయాత్ర. "నీరసనూయాణ్య సూయాణముగ నొనరించె మంచిన నేలవాలగు పెరగులకును." భార. నిరా. v.

సూరకత్తి sūra-katti. [from Skt. ఘోక.] n. A small knife. అసిపుత్రిక, మొకకత్తి.

సూరణము sūranamu. [Skt.] n. An esculent root called *Arun campanulatum*. కండ.

సూరపుటుము, సూరపుటుము or **సూర్యపుటుము sūra-putamu.** [Tel.] n. A kind of cloth. వస్త్రవిశేషము. Velvet, మొకమలు. "రగడక మొకమలులను సూరపుటుములువా కులను." H. v. 148.

సూరసూరుడు sūra-sūtuḍu. [Skt.] n. The charioteer of the sun. అనూరుడు.

సూరాకారము or **సూరాకారము sūra-kāramu.** [Tel.] n. Salt-petre. చాటిల్ వెండిసి, పెట్టుపు.

సూరి sūri. [from Skt. ఘోక.] n. A knife. ఘోక. "కేదరిసూరియొక్కడయ్యె." A. iv. 151. టీ॥ మొగిలుపువ్వును సూరకత్తి పాచ్చాయెను.

సూరి sūri. [Skt.] n. A great scholar; a learned man. విద్వాంసుడు. The sun, సూర్యుడు.

సూరికు or **సూరుడు sūridu.** [from Skt. సూర్యుడు.] n. The sun.

సూరలు sūrelu. [Tel.] n. plu. Sides, flanks. వార్షములు, ఉభయవార్షములు. "అతినివారల నన్నవీరిలోకంబులు." M. VII. iii. 185. "అతినిగొనిపోయి వారిరిద్దరంద్రులనులలనిల్పి." M. ii. 45. "గాండీవిత్తులుసూరలలోజుని." M. II. i. 138. "సూరియెనులెదమూరలతోమారి

మోహంబునావున నెసరిఅంటుకొన్నవిధాన." L. ii. 189. సూర్యోల్లు or సూర్యోలు sūre-gillu. v. n. To lean or move aside, ప్రక్కకొడుగు.

సూరేపాసు or సూరేపాసు sūrē-pāsu. [Tel.] n. A triangular perpendicular parasol or fan carried before a prince or an idol.

సూర్యి or శూర్యి sūryi. [Skt.] n. A metal idol. లోహపుప్రతిమ.

సూర్యుడు sūryudu. [Skt.] n. The sun. భాస్కరుడు. సూర్యకాంతము sūrya-kāntamu. n. The sun-gem, tourmaline, అదిత్యశిల, సూర్యరశ్మిరగులుటచేత నిప్పుకలిగిండు ఒకవిధమైనవాయి. A well known medicinal herb. సూర్యకాంతిపుష్పము or సూర్యవర్తము sūrya-kānti-puṣpamu. n. The sun-flower. Helianthus annuus. పొద్దుతిరుగుడుపువ్వు. సూర్యపటము Same as సూరపటము. (q. v.) సూర్యపాసు sūrya-pānu. n. A triangular perpendicular parasol or fan, resembling a fire screen. See సూరేపాసు. సూర్యపుటము sūrya-putamu. n. Exposure to the sun. ఎండబెట్టడము. సూర్యపుటము పెట్టు to inspissate fluid medicines or extracts by exposure to the sun. సూర్యపుత్రుడు sūrya-putrudu. n. The son of Helius: an epithet of Sani, of Yama and of Varuna. శనిరహము, యముడు, వరుణుడు. సూర్యవ్రథ sūrya-prabha. n. The disc or orb of the sun; also a vehicle or seat with a gilt aureole, సూర్యబింబము, ఒక దేవత వేంచేయు సూర్యకారమైన వాహనము. సూర్యవాద్యము sūrya-vādyamu. n. A tamburine or small double tabor. పాగామీద కట్టుకొనివాయిచే సూర్యకారమైన చర్వవాద్యము.

సూల [from Skt. శూల.] Same as శూల (q. v.) సూలచేకటులు sūla-chēkatulu. n. A kind of bracelet. హస్తభూషణములు.

“సూలచేకటులొకమూలవైచినిరాజి, గమపులగుండ చేకటులువచ్చి.” S. i. 176. సూలలదండ sūlala-danda. n. A kind of necklace. కంఠభూషణవిశేషము. “చేకటులుమేలిమిసూలలదండ.” H. iv. 101.

సూళము sūlamu. [Skt.] n. A certain tune or song. గీతవిశేషము. “గానం మెచ్చగబాదిరింపుదొలకంగాతాళమాంబులతో ఊడీనాధ. జయాంకంసంకలితముల్ సూళాదిగీతావళుల్.” NH. ii. 125. “అలాపములుచేసియా రాజమిది సూళాదులింపులుసాగయబాడుటయు.” HD. i. 873.

సూసకము sūsakamu. [Tel.] n. A kind of jewel worn on the head by women. తిరుగుడుబిళ్ళ, సిగవువ్వు. “ఓ. చెంకల్యపూడండశీర్షి పెండురుమువై, ఘనసారిమునసూసకముఘటించి.” చంద్రా. vi. 5.

సూసరి sūsari. [Tel.] n. A bricklayer, plasterer. గారకాడు, కున్నమపూయవాడు, శేవకుడు.

సృ SRI

సృక్వము or సృక్వీ sryikvamu. [Skt.] n. A corner of the mouth. సూటిసెలవి. పెడవి మూల.

సృగాలము srigalamu. [Skt.] n. A jackal. నక్క. సృగాలిక srigatika. n. A female jackal. అడునక్క.

సృజించు srij-intsu. [Skt.] v. a. To create, make, form, produce. వుట్టించు, కలుగజేయు, సృష్టించేయు. సృష్టము srishtimamu. adj. Created, made, formed, invented. వుట్టించబడ్డ, కల్పించబడ్డ, నిర్మించబడ్డ. సృజించబడిన. సృష్టి or సృజన srishti. n. Creation, formation, production, fabrication, invention. సృజించుట, ఉత్పత్తి. నిర్మాణము, కల్పన. The world, the universe, జగత్తు. సచరాచరము. సృష్టించు or సృష్టిచేయు srishtintsu. v. a. To

create, make, form, fabricate, invent. వుట్టించు, కలుగజేయు, కల్పించు. సృష్టికర్త srishti-karta. n. The creator, or lord of creation. నిర్మాణముచేయువాడు. సృష్టియుగు srishti-yagu. v. n. To be created. వుట్టు, కలుగు.

సృజిం srijini. [Skt.] n. A goad, a hook which elephants are urged. అంకుశము.

సృతి sriti. [Skt.] n. A way, road, path. మార్గము. Going, పోక.

సె SE

సెందారులు sendarulu. [Tel.] n. plu. An instrument which was apparently used in hunting. మృగయాసాధనవిశేషము. “దీమంబులునిలిపియు, కారులుసానిపియు, సెందారులు దీర్చియు వెలకుండాచ్చయు.” Rukmangada. iii. 90.

సెక or సెగ seka. [from Skt. శిఖా.] n. Heat, warmth. ఉష్ణత్వము, నెట్ల, వేడిమి. తాపము. A flame, బాళి. “చంద్రజంబుచేజనియించెసెకలంచు సెసతాళివృంతముల్ పవసెల.” Anir. iii. 29. సెకకంటి seka-kanti. n. Lit. the flame-eyed, an epithet of Siva. సెకవెలుగు seka-velugu. n. An epithet of the sun, సూర్యుడు. సెగగడ్డ sega-gadda. n. A boil, pimple, pustule, arising from heat. కాకచేత శచినకురుపు. సెగబెట్టు sega-bettu. v. a. To warm. నిప్పు కాకనుఉంచు. సెగరేడు sega-rēdu. n. Fire, అగ్ని, శిఖావంతుడు. సెగరోగము sega-rōgamu. n. Gonorrhœa. మండలరోగము.

సెగ్గు, సెగ్గము or సెగ్గెము seggu. [Tel.] n. Reproach, censure, a false accusation. అపవాదము, నింద. Disgust, రోత. సెగ్గము seggamu. adj. Disgusting, రోతయైన. Blame-worthy, నింద్యము. సెగ్గింపు seggimpu. n. Disgust, రోత. సెగ్గించు seggintsu. v. a. To reproach, blame, accuse, to evince

disgust or horror at, నిందించు, దూషించు, అపహ్యాసము, రోయు, ఏనగించు. “నీమగడించున సెగ్గింప దెవ్వరిట్లు సేయరుతనీ.” Vish. vi. 57.

సెజ్జీ sedzdu. [from Skt. శయ్య.] n. A bed, a couch శయ్య. A basket of plaited coconut leaves to hold flowers, fruits, &c. The box worn by Jangams, containing the lingam. పూలుమొదలైనవి పెట్టేబుట్టు, సంపుటము, లింగకాయమొదలైనవి ఉండేసంచి. “రాత్రియునుగులయు శిలయెసెజ్జిగాగనీతార్తుడై యుండె.” M. XII. iii. 202.

సెట్టి or శెట్టి setti. [from Skt. శ్రేష్ఠీ.] n. A merchant, వర్తకుడు. A title assumed by all members of the Bēri Komati, or Balija caste who are merchants.

సెనగలు senagalu. [from Skt. చనక.] n. The pulse called Bengal gram. Cicer arietinum.

సెపియించు or సెపించు sepiyintsu. [from Skt. శపించు.] Same as శపించు (q. v.)

సెవాసు, నేవాసు or శావాసు seba-u. [from Tel. చీ+ H. భేష.] interj. Hollo! What a wonder! well done! bravo! ఆశ్చర్యము!

సెబ్బర, వెబ్బర or సెబ్బ sebbara. [Tel.] n. Evil, కీడు. Harm, చెడుగు. మంచిసెబ్బరలు. good and bad.

సెమ్మ semme. [from Skt. శయ్య.] n. A brass lampstand. ఇత్తడిదీపస్తంభము.

సెర sera. [Tel.] n. A line or streak in the eye, కీర. “ఎర్ర సెలలోడికపిలకన్నుల వెడంగు ఘోపులును.” Harivamsa. v. 167.

సెరగు seragu. [Tel.] n. Danger, ill fortune, evil, harm. అపద.

సెరబడి sera-badi. [Tel.] n. Friendship. స్నేహము.

సెరింత serinta. [Tel.] n. Jest, jeering mimicry. హాస్యము. “సగవునవునెరింతవాడనుమహాస్యము.” ABA. i. 162.

సెల sela. [from Skt. सेला.] n. A fountain head. అంబుజాక్షయము, నదీమాలము. A hill stream or torrent. సెలచేరు. A twig, బరిక. A burrow, a hole, బొరియ, బొక్క. A line or streak, కీర. The mouth or orifice of an ulcer, ప్రణమనందు చీమవ్యాపించురం
త్రము. The point of an arrow, బాణపుములికి. [from Skt. శలమ్.] n. A porcupine's quill, ఏడుపందిముల్లు. [from Skt. శల్యం.] n. A sharp point of a dagger, డి. మునికోలలో నగువాని యనుపముల్లు. An arrow, బాణము. "వ॥ ఎరకలు విరుగవరికినయెడల సెలకునిడిన జలకలపాలుపున." Parij. ii. 112. "సెల సెప్పకొనిరొప్పుబులివైసనీడించి పడవైతుజొచ్చి నీపాదమన." Swa. iv. 44. టీ॥ సెలసెప్ప కొని, దొంకలోతాపుచేసుకొని. సెలలుపాకే పుండు a fistula, a deep sore or ulcer. సెలకట్టె, సెలకట్టియ or సెలగోల sela-katte. n. A dart, javelin, arrow. A bamboo rod or stake, a slender stick. A shepherd's crook. చెయ్యిపె, చిరుతకట్టె, సన్నకర్ర, శరము, మూరెడుకట్టె చబుకుకట్టినది. "కట్టిననీలిండ్లు సెలకట్టియ విండ్లునువిండ్ల గా నెవరో." Swa. iv. 43. "క॥ మొలకట్టివెరగుచెక్కచు, బలుదిట్టకిరాకుదొ కడు పటునగుముట్టిక, సెలకట్టెబట్టివేరొక, సెలకట్టెంగొట్టివైచె జెనురుంగాటిక." Swa. iv. 83. "కనిచేతసెలగోలవట్టికొనుచుకా కా నిమ్మకానిమ్మరా." BX. 349. **సెలవంది selapandi.** n. A porcupine, ఏడుపంది, ముండ్ల పంది. సెలపారు, సెలవడు, సెలవారు or సెలవేయు sela-paru. v. n. To fester or run into sinuses; to break into holes as a bad sore or ulcer. పుంటిలో బొక్కలుపడి మూలమూలకుపారు. సెలబారినపుండు or కల పుండు a sinuous ulcer which breaks into holes. ఆ పుండు సెలలుపారుచున్నది the ulcer breaks into holes. "చిరుగోటి పోటులసెలబారనందురు." Ila. ii. 7. **సెలయేరు sela-y-eru.** n. A waterfall, cascade, mountain torrent. నిర్ధారము, ధార. సెలయూట

sela-y-uta. n. A mountain spring. కొండ యూట.
సెలగ, కెలగ, కలగ or సలగ selaga. [Tel.] n. or interj. So much! A word used in measuring grain. "One lot;" from which a new reckoning begins. The handful or pinch of grain put down as a mark of reckoning, నూటిసంజ్ఞ. A fee rated at 16 or 18 మానికలు to the Putti or at two rupees per Kuchchela (కుచ్చెల). ధాన్యము కొలవడములో కొత్తలెక్క మొదలుపెట్టేటప్పుడు ఆ సేమాట, అప్పుడు దోసిలితోయెట్టి కుప్పగాబో యుధాన్యము, పుట్టికియ. అని యిచ్చేరునును. నూటికి పాడి చి సెల గంటాడు he kills one hundred and cries "that is one lot."
సెలగ or సెలగొమ్మ selaga. [Tel.] n. A branch of a branch. ఉపకాఖ.
సెలగపార selaga-para. [Tel.] n. An Indian spade or hoe. ఒకవిధమైనపార, గొడ్డలి.
సెలగు or సెలగు selagu. [Tel.] v. a. To cut to pieces. ఖండించు.
సెలగులు selagulu. [Tel.] n. plu. Troubles. చిక్కలు. "చిల్లరసిద్ధలసెలగులబాసి." L. xix. 335.
సెలయ selayu. [Tel.] v. n. To burst out, to riot. చెలరేగు. "తనక్రేవగనపట్టు ధర డీర్ణములగిట్టు సెలసికొమ్మనగొట్టు తలగబెట్టు." N. i. 144. v. a. To chop, to cut. నరుకు. To scatter, చిమ్ము. "చెవిదాన్నివినిచీమచిటుకన్న జొకపారి సెలసివెంపరలాడుకట్టెల్లె." Swa. iv. 16.
సెలవి selavi. [from Skt. స్యక్తి.] n. A corner of the mouth. పెదవిమూల. "నీ॥ సెలవులవ నడంశములుమాక." Swa. ii. 5. "సెలవులు దిగించినేత్రదంష్ట్రీకలుమెరయ." ib. iv. 155.
సెలవు selavu. [Tel.] n. Leave, permission. An order, ఆజ్ఞ. Expenses, charges, expenditure (Madras Telugu) వ్యయము. Use, ఉపయోగము. Dismissal; a holiday, విడుపు.

సెలవిమ్మ selav-ittsu. v. a. To order, command. ఆజ్ఞాపించు. అట్లు సెలవిచ్చినాడు he was pleased to say so. To give leave, to permit, allow, give permission. వేసంగి సెలవు the midsummer holidays. సెలవువు చ్చుకో take leave, depart. నాకు సెలవుకులేదు I have nothing to live on, నాకు కర్మవులేదు.
సెలవుకాడు selavu-kadu. n. A prodigal, a spendthrift. దూబరింది. సెలవు చేయు selavu-chēyu. v. a. To spend, to expend. వ్యయము చేయు, కర్మచేయు (Madras Telugu).
సెలసు selasu. [Tel.] n. A kind of tree. దారు విశేషము. సెలసువిల్లు or సెలవిల్లు selasu-villu. n. A bow made of its wood. "చిక్కరిగిన విడవిల్లు సెలసువిల్లు సెలసువిల్లును మొదలైనచేక విండ్లు చులకగాదీసి." Kalahasti. iii. 43.
సెల్లా sella. [from Skt. చేలం.] n. Muslin: any cloth without a border. Jaconet. అంచు లేని తెల్లనిబట్టె. రవసెల్లా fine muslin.
సెల్లుడు [from Skt. శల్యడు.] Same as శల్యడు one of the heroes of the Mahabharata.

సేవ్య sēdya

సేకరించు sēkarintsu. [from Skt. స్వీకరించు.] v. a. To prepare, collect. సిద్ధముచేయు, కూర్చు. సంక్రమించు. To recover, తెప్పింపు.
సేకరము sēkaramu. n. Collecting, preparing anything. సంక్రమించుట.
సేగి sēgi. [Tel.] n. Loss. నష్టి. Evil, harm. calamity, misfortune. కీడు, ఆపద. "నాడె యోగిదివేపునడుగువట్టినిగలచ నేడకటసేగి." R. iii. 139. "ఏమనిచెప్పవచ్చును ధేశ్వరయాలసేగి." Vasu. ii. 161. "ఘనులావుల సేగికోర్కారేరు గదా." P. ii. 40. **సేగిపోవు sēgi-pōvu.** v. n. To fail, prove useless, be in vain. వ్యర్థమైపోవు. "నీమిత్తముతప మెల్లను సేగిపోయె." Vish. ii. 249.
సేవకము sēchakamu. [Skt.] adj. Sprinkling. తడిచే. ప్రోక్షణముచేసెడి. n. A cloud, మేఘము. **సేవనము sēchanamu.** n. Sprinkling, wetting, తడుపుట, ప్రోక్షణముచేయు డము.
సేడుకర్ర sēdu-karra. [Tel.] n. A kind of instrument used by weavers. సారెవాని సాధనవిశేషము.
సేతువు sētuvu. [Skt.] n. A bridge, a causeway, dam, bank or mound. The bridge at Rameswaram. గట్టు, కట్టె, పంకెన. రామేశ్వరమువద్దనున్నవారధి. "గతసరిలమునసేతువేలా." Bilh. iii. 38.
సేద sēda. [from Skt. సేద.] n. Fatigue, weariness, languor, distress. అలంక, బడలిక, శ్రమము. **సేదగొను sēda-gonu.** v. n. To be tired, wearied, fatigued. బడలు, శ్రమముకొందు. సేదచేసు to be calmed or comforted. సేదచేప్పు to comfort. "వైశ్యోపనాం బులసేదదీర్చంబెద్దయ్యం." Ila. iii. 10.
సేద్యము sēdyamu. [Tel.] n. Cultivation, tillage, farming. కృషి. **సేద్యగాడు or సేద్యకాడు sēdya-gadu.** n. A farmer, ploughman, agricultural labourer, సేద్యము చేయువాడు, వ్యవసాయవాడు, కాపు.

నేవే or శానా *ēna*. [Tel. corruption of చాల or చాల.] adj. Much, plenty. విస్తారమైన.

నేవే, నేనా or నేవేగ adv. Much, abundantly. విస్తారముగా. "నేవేగవాంధితాన్న ముఖం జంపక." Bhāṣka. §. 69.

నేవే *ēna*. [Skt.] n. An army, forces. చతురం గలముగలసమాహము, దండు, సైన్యము. నేనాంగము *ēn-angamu*. n. A component part of an army, as elephants, chariots, cavalry or infantry. హస్త్యశివధపవారిసమాహము. నేనాధిపతి or నేనాపతి *ēn-adhi-pati*. n. A general, commander; a leader or headman. నేనానాయకుడు, దండుకుమారుడు, మొనగాడు. నేనాధిపత్యము or నేనాపతిత్యము *ēn-adhi-patyamu*. n. Generalship, leadership, command of an army, నేనానాయకత్వము, దండుయొక్క అధిపత్యము. నేనాని *ēnani*. n. A general. Also, an epithet of Kumaraswami, the god of war. దండుకుమారుడు, కుమారస్వామి. నేనాముఖము *ēna-mukhamu*. n. The front or van of an army. సేనయొక్క అగ్రభాగము.

నేపు *ēpu*. [Tel.] n. Time, a period. కాలము. కొంతసేపు some time. జ్ఞానసేపు an hour's time. క్షణముననేపటికి for a moment. కొంచెము నేపటికి soon, shortly after. గడియనేపటికి in an hour. ఇంతసేపటికిరా లేదు he has not come all this while.

నేబాసు, శాబాసు or నెబాసు *ēbāsu*. [H.] interj. Well done! Bravo! See నెబాసు.

నేమంతి or నేమంతిక *s manti*. [Skt.] n. The flower called *Chrysanthemum indicum*. చేమంతి. "తలచూపెనొకవంక ధళధళ తేమంతి కాగంధినివలకణాధరములు." Parij. iii. 91.

నేమము *ēmamu*. [from Skt. క్షేమము.] n. Happiness, well being, welfare, health. కుశలము, ఉన్నదిచెడవండుట, శుభము.

నేరి or శేరి *ēri*. [H.] n. Free land, which, though not Inam, pays no direct tax to

Government. Land rented by a farmer from a Zemindar or possessor of a Manyam and free of tax to Government. Land which pays no money rent, but a portion of the crop as payment in kind. Also, land cultivated by the proprietor himself, a home farm.

సేరు or శేరు *ēru*. [H.] n. A seer, a measure of weight equal to two pounds: also, a measure of quantity equal to about a quart. (It varies in various parts of the country.) అరువదినాలుగు లేక ఇరువదిడుబ్బుల యెక్కు; ఎనిమిదిపలయెక్కు; ఇరువదినాలుగు కులములయెక్కు. కచ్చాసేరు the same more definitely. పక్కాసేరు the large seer which contains three సేరులు, that is, twenty four పలములు or ninety-six rupees' weight. సచ్చాసేరు a seer of thirty rupees' weight.

సేల *ēla*. [from Skt. చేలము.] n. A cloth, వస్త్రము.

సేలము *ēlamu*. [Tel.] n. A kind of tree. ఒకవిధమైనచెట్టు.

సేవ or సేవనము *ēva*. [Skt.] n. Service, servitude, homage, reverence, worship. వచించుట, శుక్రము. సేవచేయు to serve, to wait on, attend on. ఏకాంతసేవ solitary adoration. పీఠసేవ visiting a holy place. ఔషధసేవము taking medicine. "అమల వాయుసేవనము నిర్వలచ్యంబు." M. XII. vi. 2.

సేవకవృత్తి *ēvaka-vritti*. n. Servitude, living by service. కొలువుచేసి జీవించడము, వవుకరి. సేవకుడు or సేవి *ēva-kudu*. n. A servant, an attendant. బాగుడు. తమసేవకుడైన your obedient servant. సేవించు or సుసేవించు *ēvintsu*. v. a. To serve, to worship, to prostrate oneself, to salute; to eat or drink, as a medicine, &c. కొలుచు, పూజించు, పుచ్చుకొను, తిను, తాగు. "కాపునసేవిధమున మర సేవింపకయుడుగుటాప్పు." M. XIII. v. 166. బహువిధ్యదేశములు సేవించినాడు he visited many shrines. సేవితము *ēvitanu*. adj. Served, worshipped. కొలువబడిన, పూజింపబడిన, ఉపాసితమైన. సేవితుడు *ēvitudu*. n. One who is worshipped or venerated. నమస్సుతుడు. మునిసేవితుడైన యీశ్వరుడు the god who is adored by the hermits. సేవ్యము *ēvyamu*. adj. Venerable, worthy of worship, సేవించడమునకు అర్హమైన, ఉపాస్యమైన. n. Ploughed land. దున్ని సిద్ధము చేసినపొలము. సేవ్యుడు *ēvyudu*. n. One who is venerable, one who deserves worship or veneration. సేవింపదగినవాడు.

సేవియ or సేవె *ēviya*. [from Skt. సేవిక.] n. A kind of food prepared from wheat flour, sugar and milk.

సేసలు or సేసలాలు *ēsalu*. [from Skt. శేష.] n. Raw rice thrown on the heads of the bride and bridegroom during the marriage ceremony. మంత్రాక్షరాలు, అక్షరాలు, తలలాలు. సేసకొప్పు tresses worn on the wedding day. పెండ్లికొప్పు. కొండెసిగ. "సేసకొప్పునజోరు చెంగల్యముగడలు బాగరాదుకటాక్షముల నెనయ." Vasu. iv. 121. "వారలత్సహించివలనొప్పదీవించి, సేసలిడించును వరిశరమునందు." B. X.

సై sai

సై or సయి *sai*. [from Skt. సహ.] adj. or prefix. Assisting, together with. See సైకోడు.

సైంధవము *saindhavamu*. [Skt. from సింధు.] adj. Born in or belonging to Sind. n. A horse from Sind, సింధుదేశజాత్యాము. సైంధవము or సైంధవలవణము n. Salt brought from Sind. సింధుదేశనీటివణము.

సైంహికేయుడు *sainhik-ēyudu*. [from Skt. సింహిక.] n. A name of Rahu. రాహువు.

సైకతము *saikatanu*. [from Skt. సైకత.] adj. Sandy in general. సికతాయమైన, ఇసుకతో సంబంధించిన. సైకతోగము an effigy made

of sand. n. A hillock or dune of sand. ఇసుకదిబ్బు. సైకతతోశ్రీ *saiyata-śrī*. n. A beautiful woman. Vasu. ii. 146.

సైకము or సయకము *saiyamu*. [Tel.] n. Thinness. సూక్ష్మత్వము. adj. Thin, light, nice, pretty, trim. సూక్ష్మము, అల్పము. సన్నని, తేలికైన, చక్కని. "సరిగంతుచెంగావిసైకపు దుర్మాయవలమచ్చిల్లు అంఘ్రులనుజీర." Bmj. iii. 136.

సైగ or సయగ *saiga*. [from Skt. సంజ్ఞ.] n. A sign, gesture. సంజ్ఞ. కమనైగ a wink. చెయినైగ a sign with the hand.

సైము or సయము *saitmu*. [from Skt. సహనమ్.] v. n and a. To bear, endure; to pardon. సహించు, మన్నించు. "ఇకనాపయి దయ యొట్టుగల్గినా మీకు సైంకయన్నునా జన్మమేల." T. iv. 20. "అపరాధశతసహస్రావరిసైవి." BD. iv. 516.

సైతము or సయితము *saitamu*. [from Skt. సహితమ్.] adv. Even, too, also, కూడా. "ఉమ్మేము సైతముగా, వాచినవారియట్లుగరునుబునగల్గా నుచుంటిమవిధుగా." Vish. vi. 100.

సైదము or సయదము *saidamu*. [Tel.] n. Wheat flour. గోధుమసింధి.

సైనోడు or సయినోడు *sai-nōdu*. [Tel. సయి + యోడు.] n. A brother or sister. యోడబుట్టినవాడు, లేక, యోడబుట్టినది, యోడబుట్టువు. "తనసైనోడువల్లెత్తము." Satyabha. iii. 165. Vasu. iii. 138.

సైనిక *sainika*. [Skt. from సేన.] adj. Of or relating to an army. దండుసంబంధమైన. సైనికుడు *sainikudu*. n. A soldier, సేనతోసంబంధించినవాడు. బంటు. A general, సేనాధిపతి.

సైన్యము *sainyamu*. n. An army. దండు. సైరంద్రీ *sairandhri*. [Skt.] n. A good woman, who being deserted by her husband engages to work in another's house.

మగడు విడిచిపోయినందున పరగృహమునుండి స్త్రీలకు శృంగారించుచున్నవ్రత. M. IV. iii. 31. A female guard in a harem, అంతఃపురపుకావలికత్తె. నైరంశ్రీత్వము sairandhritvaṅgamu. n. The state of being a servant maid in another's house. పరగృహమును అడంగలకు శృంగారించేదిగాకుండడము.

సైరింను or సయిరింను sairinṅsu. [from Skt. సహనమ్.] v. & To endure, suffer. సహించు, తాగు. "సకలాపరాధులనైరించుము కృతపంకులశేయు." BD. v. 1149. నైరణ sairāṅgu. n. Patience. సహనము. "దాసులగామస్తుడయ్యెడు నుద్దరింపు, మీ నైరణవ్యాధి యింకదోపంక." BD. v. 1068.

సైరికుడు sairikudu. [Skt. from సీరము a plough.] n. A ploughman. దున్నెడువాడు.

సైరిభము sairibhamu. [Skt.] n. A wild buffalo. కాలిమహోరు.

సో SO

సోంటి or సోంటికోమ్ము sonti. [from Skt. శుంఠి.] n. Dry ginger. పక్వముచేసి యెండబెట్టిన అల్లము, శృంగారేరము. "జోగి జేంగాలకుసోంటికోమ్ము" a mere trick, delusion. S. iii. 24. సోంటు sontu. n. A fault, defect. దోషము. తప్ప. దానికోక సోంటుపెట్టినాడు he found fault with it. సోంట్లు వెదకు to be captious. ఏపదార్థమును పండించినను సోంట్లు వెదకువాడు a very delicate eater, a squeamish person.

సోంతము sontamu. [from Skt. స్వతస్త్వమ్.] adj. Own, private. స్వతస్త్వము.

సోంపు ompu. [Tel.] n. Elegance, grace. సోగము. అందము. Glee, delight, joy, సంతోషము, ముడము. ఉల్లాసము, జేడుక. Happiness, సుఖము. Brightness, cheerfulness, కాంతి, ప్రసన్నత. Abundance, సమృద్ధి. "మనరథము పరపుమిచ్చుడు మనిశితబాంములనెర

నిసాంపూగింకుట." M. VI. ii. 148. సోంపైవ somp-aina. adj. Nice, elegant, pretty, trim. మనోజ్ఞము. సోంపారు, సోంపిలు, సోంపిల్లి or సోంపాండు somp-āru. v. n. To bloom, be lovely, pretty or pleasant. సోగముగానుండు, ఉల్లాసముగానుండు.

సోక్కు or సోక్కు sokku. [Tel.] n. Faintness, stupefaction, intoxication, confusion of mind. మయికము, మత్తు, పరవశత, కలవరము, శ్రమ. సోక్కుపొడి intoxicating powder, love powder, a conjuring drug. సోక్కుమందు an intoxicating drug. "ఇక్కర్లునైన్యంబు సోక్కుదక్కకమున్న గ్రక్కన జనుము." M. IV. v. 212. సోక్కు sokku. v. n. To be bewildered, stupefied, deluded. పువశతను పొందు, మత్తకమ్ము, శ్రమనుజెందు. "పువ్వుపరిమళానూనాసనకాత్తసోక్కుచును." BD. iv. 1605. సోక్కింను or సోక్కింను sokkintu. v. & To stupefy, intoxicate, enamour. పరవశతను పొందించు. మత్తకమ్మేట్లు చేయు.

సోగటము sogatamu. [Tel. (సోగపు+అటము.)] n. A man or piece used in backgammon. సోర. సోగటాలు sogatālu. (సోగపు+అటములు) n. plu. Backgammon. Dice-play. A certain game played with dice on a coloured cloth. The pieces or pawns used in this game. పగడపాలాట, జాదవూడే సోరలు. సోగటాలగుడ్డ the chequered cloth used in this game. "సోగసుపటికంబుల సమర్పించుచుమీసోగటాలవలెందును." S. i. 158. "దాయాలసోగటాలు దాట్రాయుచదరంగమును." H. iii. 191.

సోగటులు sogatulu. [Tel.] n. Withering. వాడుట.

సోగయు sogayyu. [from Skt. సుఖమ్.] v. n. To be bewildered, stupefied, deluded. To languish, fade away; to be charmed or touched with love. మోర్చిల్లు. చోక్క, పగవశమగు. మణుగు. "సుఖసత్కథా వినోదముచ సోగయుచు నున్నెడ శుద్ధికివైక మానసుండగును." BD. i. 5. సోగపు or సోగయిక sogapu. n. Stupefaction, intoxication, చోక్క, పారవశ్యము. సోగయింను sogayintsu. v. &

To stupefy, intoxicate, enamour. చోక్కెంచు. "సోగసిసోగయించి నెరయైన చూపుటాచి." I. iii. 111. సోగసు or సోగుసు sogasu. n. Beauty, elegance, prettiness, niceness. శృంగారము. అందము, సౌందర్యము, విలాసము. Stupefaction, పారవశ్యము. adj. Pretty, beautiful, elegant, handsome, nice. అందమైన, సుందరమైన. సోగసుకాడు sogasukādu. n. A beau, a handsome man, అందగాడు. A gallant, విలకాడు. సోగసుకత్తె sogasu-katte. n. A belle, a handsome woman. అందకత్తె, విలకత్తె. సోగియు sogiyu. v. n. To be pleasant. ఇంపగు. సోగియింను sogiy-intsu. v. n. To be happy. సుఖించు.

సోచ్చెము sochchemu. [from Skt. చోచమ్.] n. A remainder, overplus. పెచ్చు, అధికము. A fractional quantity. Small change, loose cash. చిల్లర. "ఉంధనేకునిధుర్ తమ నడ్డికమ్ముడుకా, పెచ్చినసోచ్చెమెంతమచు నెచ్చువరకు వచ్చిలోని కోమలుల్." T. ii. 19.

సోజ్జె or సోజ్జి sojje. [Tel.] n. A mess, or dish made of grits of roasted rice or broken rice, boiled after having been heated in a dry state. బియ్యమువేయించి పెండిన అన్నము. సోజ్జెబూర a kind of cake.

సోటసోట sota-sota. [Tel.] n. The state of being emaciated. కృశించడము, కార్యము. సోటసోటపోవు sota-sota-pōru. v. n. To become lean, కృశించు. To be dejected, దిగజారిపోవు. "దిట్టచెడక దిగులుగొని సోటసోటపోవక వెనుకముంచుచూడక." H. v. 218. సోటసోటలాడు sota-sota-lādu. v. n. To pine, to be in trouble. నకినకలాడు. వాడు ఆకలిచేత సోటసోటలాడుచున్నాడు he is famishing.

సోట్ట or చోట్ట sotta. [Tel.] n. Crookedness; a dent, excavation. A bruise made in a metal vessel. లాట్ట, పెక్తత. నెక్క. adj. Lean, emaciated, distorted or crippled. ఈచేదోయన. సోట్టకమ్ము a deformed

eye. సోట్టనోరు a wry mouth. సోట్టకాలు a handy leg. సోట్టచేతులవాడు a man with twisted hands. సోట్టబల్లము concave.

సోడ్డు soddu. [from Skt. శౌర్ధ్రమ్.] n. A slap on the head of a loser in a game, applied with both the winner's hands. (Metaphorically,) a defect, fault, imputation, అలల నోడినవాని తలమీదవేయు దెబ్బ, లోపము. న్యూనత, కొరత. సోడ్డువేయు to give such a slap with the open hand, to dupe or to make a fool of. "సోమయాజినిబట్టి సోడ్డత్రేనమరంభ." Vema. 903. "నిధిలడు తలకు నెమకవేముసోడ్డు." ib. 2129. అతడు చేసినపనిలో వొక సోడ్డుగలవా is there any defect in the work he has done? సోడ్లమర or చోట్లమర sodla-mara. n. The fish called the Angel shark, Squatina. మల్లవని శేషము.

సోట్టు sotlu. [from Skt. శల్టమ్.] n. Property, goods. సొమ్ము. ఆస్తి.

సోద soda. [from Skt. చితా.] n. A funeral pile, the fire used in a funeral pile. చితి. చిత్తగ్ని, బిరికి. Grief, sorrow, చింత. "నుడిచియేటికిసోదచొచ్చెడు." Vish. v. 231. ఏల నగ్నిప్రవేశము చేస్తున్నావు? "సోదపంటియాపుత్రశోకంబువాడు." Sar. D. 632. "తుదిని నెవ్వరైన సోదమున్నటేనయా." Vema. 950.

సోన sona. [Tel.] n. Juice that exudes from plants, the acrid juice or milk of some plants, ప్రవిచునది. తెల్లు కాఝోనిన ప్పడు నచ్చేరిసము. తీడి. A stream of such juice. ఉటకాయిన. The white of an egg; బుడ్డులోనిగిజ్జెరు. The hairy covering of a fruit, &c. "సోన దోపాటమరించినవారినియట్టి" Swa. vi. 31.

సోన్నము or సోన్న sonamu. [from Skt. స్వర్ణమ్.] n. Gold. బంగారు. A certain gold coin, మాడ. "అల్లయ్యగిట్టింకుక సోన్నా

టంకంబిచ్చెద అన్నమిడెడువారు గలరయని య
డుగురంకం." Zacc. vi. 114. **సోన్నాది**
sonnadi. (సాన్నము+అః.) n. A goldsmith,
స్వర్ణకారుడు, అగసాలెవాడు, కంసలవాడు.

సోబగు *sobagu.* [from Skt. సుభగా.] n.
Beauty, prettiness. సౌందర్యము, సొగసు.
సోబగుడు *sobagudu.* n. A handsome
man, చక్కనివాడు. A lover, sweetheart,
విటుడు.

సోబను *sobanu.* [Tel.] n. The factus of a
mare. బడబచోలు.

సోమ్మ *somma.* [from Skt. శ్రమా.] n. Faint-
ness, swoon. మార్చి. Torpidity, lack of
sensation, తిమరు. నా కాలు సోమ్మగా నున్నది
my leg is asleep. "సోమ్మతెలిసి." అచ్చి. య.
కా. సోమ్మసిలు, సోమ్మసిల్లు, సోమ్మగొను, సో
మ్మపోవు or సోమ్మలుపోవు *somma-silu.*
v. n. To faint, to swoon. మార్చి
పోవు. "కా॥ అనియొకగుహనుజనితెచ్చిన సోమ్మలు
గాంచి సోమ్మసిలితెలిసి, దురంతనితాంతచింత మన
మునగనుగొని." R. v. 279.

సోమ్ము *sommu.* [from Skt. స్వమ్.] n. Money.
ధనము. Property, goods, jewels, అధీన
వస్తువు, సొత్తు. భూమిము, ఆభరణము. ఇది
నీసోమ్ము is this your money? "ధృతి
కుదిత్య మహాత్వపత్రితాత్వ, సత్యసాక్షిత్వశమద
మాచారవిధులు, జానకీదేవిసోమ్ములుగానికావు
సోమ్ములికాంతకని పల్కెనుచ్యుకుతుడు." R. v.
283. Also, cuttle (a sense peculiar to the
North.) సోసమాహము, సోధనము.

సోయ్యక *soyyaka.* [Tel.] n. A kind of
musical instrument. వాద్యవిశేషము. "చాళ
మూర్ మురజమూర్ గిడిగిట్లసోయ్యకర్ కిన్నెర
యన." Balaram. v. 24.

సోరంగము *sorangamu.* [from Skt. సురంగమ్.]
n. A hole in the ground or in a wall.
రంగ్రము.

సోర or **సోర్ర** *sora.* [Tel.] n. The Bottle
Gourd. *Cucurbita lagenaria.* కుంబి. చేడు
సోర the bitter gourd, కటుకుంబి. నల్లసోర
a black kind of the same. సోరకాయ the
fruit of the gourd, అనవకాయ. సోరకాయలు
తెగనరుకువాడు a braggart. సోరకాయబుర్ర
the dry shell of a gourd.

సోర *sora.* [Tel.] n. Grief, sorrow. వ్యాకులత.
"సోరసాదయనగన పరనుచింత." ABA. ii. 424.

సోర or **సోర్ర**, **సోరమిను** or **సోర** *sora.*
[Tel.] n. A shark, a general name for
several ravenous fishes. ఝంపము. కొమ్ము
సోర a swordfish. *Carcharias laticeaudus.*
(F. B. I.) ఏదాడిసోర్ర or కొమ్ముసోర్ర the
Hammer-headed Shark. Russell, plate
XII. **సోర్రకోవ** *sorra-kôra.* n. A shark
called *Carcharias macloiti* (F. B. I.) పాల
సోర్ర the small blue shark. రాగిసోర్ర the
brown shark. మట్టసోర్ర the flat shark.
తేలుసోర్ర the long tailed shark. (Russell,
plates XII. XV. XVI.) సోమ్మసోర and
బొక్కిసోర్ర are other species. సిగసోర్ర
or కరమాతిసోర్ర a shark called *Carcharias*
menisorrh (F. B. I.) **సోరపియ్య** *sora-*
piyyi. n. Literally "shark's dung. The
cuttle bone. సముద్ర ఘనము, సముద్ర పుసురుగు.

సోరగు *soragu.* [Tel.] n. Swoon, fainting,
మార్చి. A dry leaf, ఎంచాకు. v. n. To be
lost, disappear, లీనమగు.

సోరగోకి *sora-dôki.* [Tel.] n. A wicked
person. దురాచారుడు.

సోరపు *sorapu.* [Tel.] adj. Thin, lean,
emaciated. కృశము.

సోరము *soramu.* [from Skt. సోరమ్.] n.
The voice. కంఠస్వని. A musical note,
పట్టాది.

సోరిది *soridi.* [Tel.] n. Order, regularity.
మొస. క్రమము. adv. Regularly, properly,
plentifully, much. వరుసగా. క్రమముగా,
విశేషముగా, విస్తారముగా.

సోరుగు *sorugu.* [Tel.] n. The drawer of a
table or box. పెట్టెలు మొదలయినవాటిలోని
అర. A swoon, మార్చి. v. n. To faint,
to swoon, మార్చిల్లు. To fade or languish,
to fall down. To run away, వాడు, కూలు,
పడు. పారిపోవు. "విహారిభావితచే నెమ్ములు
విరిగి సారిగిజనమువిడిచెకా." P. i. 241. "తొలక
పుత్తుని నెవటికో నొలగనంపి, యడవిలోపాము
మార్చిన్నదనుచు మొరిగి, కల్లయేడ్చుల నేడ్చుచు
కపటవృత్తి. వెడకునందు సోరగజాచెడవునీవు."
N. H. v. 53.

సోలము *solayu.* [Tel.] v. n. To languish,
faint. సొక్కు. నీరసమొందు, మార్చిల్లు, భిన్న
మగు. To hesitate, go back, వెనుదీయు. "సాల
సింబల యిల్లుజొచ్చినకుంబేలుచందమయ్యె."
HK. iii. 152. To be tired or disgusted
with, మైస్యమునొందు. **సోలపు** or **సోల**
యిక *solapu.* n. Languishment, swoon-
ing, faintness. నిస్రాగ, పారనశ్యము,
మార్చి, బడలిక. సాలపుమాపు a languishing
glance. "సహజంబుగా నధూబమలగానుట మాని
సాలపున నోరగజాడగడన." T. ii. 72. **సోలపు**
solapu. v. a. To cause to languish, to cause
to faint. సొక్కించు. **సోలపుపపము** *solapu-*
tanamu. n. Languishment, faintness.
సొక్కు, మ్లనభానము, భిన్నత. **సోలిమిడి**
solimidi. n. A swoon, fainting. మార్చి,
సోమ్మ.

సోల్లకట్టులు *sollu-kattulu.* [Tel.] n. plu.
Words or sounds used by the manager
of a band of dancers. ఆటకొలిపించుటలో
నట్టువుగాడు తధక్కు. తకనైకై అని చెప్పేటవి.

సోల్లము, **సోల్లము** or **సోల్లియుము** *sollemu.*
[Tel.] n. A peacock's feather. A turban
in which peacock's feathers are worn.
నెమలియొకలు చుట్టినసాగ. "జడలుమలంచి, సోల్ల
యిల, సన్నపుసాగలడంబ జాట్టిచెల్లడములుఘాని."
Swa. iv. 39. టీ॥ సోల్లము, అనగా వెలికిం
కేపిన నుట్టగాన.

సోవ or **సవ** *sora.* [Tel.] n. A whisper. గుస
గుస. సానసావ or సనసావ whispers. "తే॥
సానసావలు విన్నమాత్రమగుచుమటంచు."
H. v. 190.

సో sō

సోకు *soku.* [Tel.] v. n. To touch, come in
contact with. To be communicated by
contagion, to affect or catch, as a
distemper. తాకు. తగులు. To be possessed
by a demon, to be affected by the evil
influence of stars or demons, గ్రహసా
వేళించు. n. Touching. A touch, contact;
a sensation, తాకుట, స్పర్శము. A blow, దెబ్బ,
పోటు. An evil spirit, a demon, రాక్షసుడు,
పితాచము. "న స్వేదనీ మేన నాటింతునాసోకు."
N. ix. 409. "మార్ధాభిష్టిండు సోకోర్పియిల
కుడుగునలజల్లదీర్చి." A. iv. 335. "కుమారశరీము
భారి సోకులనిజహృత్తులలోవిడిసి." P. iv. 142.
దీనివిడ ఎండ సోకుచున్నది it is exposed to
the sun. గాలిసోకుండా ఉండు to be
screened from the wind's touch. "నిష్ప
సోకనక్రము." Ellana. i. 252. "చరుసముసోకన
బంగారమైపట్టు." Vema. 504. "కమలావున
రృషోకి కమలినభంగి." ib. 1434. నామాటలు
వానిచెవిని సోకలేదు my words did not reach
or enter his ears. ఆ దెబ్బ వానికి సోకలేదు the
blow did not hit him. దానికి గాలిసోకినట్లున్నది
she appears to have been touched by a
demon. సోకుచక్క the constellation called
మూలనక్షత్రము. **సోకుటాణ్ణే** *soku-t-odz-*
dza. n. The teacher of the Asuras,
బ్రహ్మగ్రుగువు, కుత్తుడు. **సోకుడు** *sokudu.* n.
Touching, స్పర్శము. An evil spirit. పితా
చము. An Asura or demon, రాక్షసుడు.
Demonic possession, గ్రహవేళము.
సోకువయ్యము or **సోకుమూచి** *soku-*
dayyamu. n. Wind, the god of the winds.
నాయువు, మానసము. **సోకుల** *sokula-*
radu. n. The regent of the S. W. region

వైర్పతి, మూలకడు. **సోకించు** *sōkintsu*. v. a. To put in contact, to cause to touch. తాకించు.

సోగ *sōya*. [Tel.] adj. Long, tall, prolonged. దీర్ఘమైన, నిడువైన. **సోగనగుండు** a pyramidal rock, a shaft. IIa. ii. 43. **సోగముడ** a long neck. **సోగ** or **సోగతనము** n. Length. నిడువు, వైర్పము. "తెనుకుంటేలుయువిప్పు సోగ తన మందంబొప్పుగా." T. iii. 66.

సోగు *sōgu*. [from Skt. *स्रक*.] n. A garland, a necklace. సరము.

సోడు *sōdu*. [Tel.] n. The crown of the head. మాడపట్టు, ప్రస్తారంధ్రము. **సోడుముట్టు** *sōdu-muttu*. v. n. To spread, pervade, be diffused throughout. అంతటవ్యాపించు, తలకెక్కు, మిన్నుముట్టు. "పుష్పసురభింగంబులు సోడుముట్టు." Parij. v. 53. "కృ. నీదగుతనం పునదివ్యా, మోదముసాంద్రము సోడుముట్టెడు సత్యా, హోదముహాశ్చర్యముతాపిదియగుచు." M. XIII. ii. 458.

సోధ *sōdha*. [Skt.] n. A clever, able, patient, enduring man. సమర్థుడు, సహించువాడు, ఓర్పువాడు. **సోధము** *sōdhamu*. adj. Borne, suffered, endured. సహించబడిన (తప్పుమొదలగునది).

సోణము *sōnamu*. [Tel.] n. The root of the nose. నానామూలము. "శా. సోణాలంట ఘోణాచ్చిదకా." A. v. 5.

సోత్ప్రసము *s-ōt-prāsamu*. [Skt. *स+ఉత్+ప్రా+సము*.] n. Irony, sneering, praise which is covert censure. సోల్లంతనము, ఎత్తిపాడుపుమాట.

సోద *sōda*. [Tel.] n. Plaster. గచ్చే, గార.

సోదన *sōdana*. [from Skt. *शोधन*.] n. An examination. **సోదనము**. An omen, శకునము. శకునార్థము రామాయణము మొదలైన గ్రంథములందు గారమువేసి సోధించుట. **సోదించు** *sōdintsu*. v. a. To examine, to scrutinise. **సోధనచేయు**.

సోదరి *s-ōdari*. [Skt. *स+ఉదరి*.] n. A sister. **సోడబుట్టినవారు**. **సోదరుడు** *s-ōdarudu*. n. A brother. **సోడబుట్టినవారు**.

సోదా *sōda*. [H. from Skt. *शोधन*.] n. An examination, a search. పరీక్ష, వెదకుట. **సోదాచేయు** or **సోదాచుచు** to make a search, to search, to examine. **సోదా వారంటు** a search warrant.

సోదె or **సోదియ** *sōde*. [from Skt. *सोदक*.] n. Fortune-telling. రాజోవు అదృష్టమును చెప్పడము, రాగల కుభాకుభములను చెప్పట. **సోదె చెప్ప** or **సోదెమాచు** *sōde-cheppu*. v. n. To tell fortunes, రాజోవు అదృష్టమును చెప్ప. **సోదెకత్తె** *sōde-katte*. n. A female fortune-teller. విశ్వశ్రీక, సోదచెప్పస్త్రీ, బైవట్ల, రాజోవు అదృష్టమును చెప్పనది.

సోదెము or **సోదెము** *sōdemu*. [from Skt. *सोदक*.] n. Wonder, astonishment. ఆశ్చర్యము. adj. Wonderful. ఆశ్చర్యకరమైన.

సోన *sōna*. [Tel.] n. A drizzle, a slight shower of rain. అల్పవర్షము, సన్నవాన. Rain, వాన. "పూడేనెసోనలు మంచువిధమున తానముక విస్తరిల్ల." UR. vii. 173.

సోననము [from Skt. *సోపానము*.] Same as **సోపానము** (q. v.)

సోపానము or **సోపానము** *sōpanamu*. [Skt.] n. A step of a staircase or of a flight of steps. మెట్టు.

సోపు *sōpu*. [Tel.] n. Anise seed. *Primpinella anisum*, *Anethum foeniculum*. మసాలాలోవేయు సంబాళపుదినుసు. సీమసోపు the Caraway, *Carum carui*. (Watts).

సోబ *sōba*. [from Skt. *शोष*.] n. A swelling, tumour. **సోఫ**.

సోబనము *sōbanamu*. [from Skt. *शोधन*.] n. Happiness, good fortune. మంగళము.

సోబాన *sōbana*. [from Skt. *शोधन*.] n. A song, each foot of which has the word

సోభానే as a chorus. "సోభానపాటలు సోగసుగులుకు." H. v. 31.

సోతే or **సోలియ** *sōbe*. [from Skt. *शोष*.] n. A beauty spot; a damask or mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the skin. నీట్టెము.

సోమ or **సోమము** *sōma*. [from Skt. *श्रम*.] n. Toil, fatigue. శ్రమము. Courage, పరాక్రమము.

సోమ, **సోమలత** or **సోమవల్లి** *sōma*. [Skt.] n. The Moon plant, *Asclepias acida*, or *A. aphylla*, పుల్లతీనె, తిప్పతీనె. **సోమపానము** drinking the juice of the Asclepias. **సోమధార** *sōma-dhāra*. n. The heavenly Ganges, ఆకాశగంధ. **సోమపీఠి**, **సోమపీఠి** or **సోమపుడు** *sōma-pīthi*. n. One who drinks the juice of the Asclepias. యజ్ఞములో సోమము త్రాగువాడు. **సోమయాజి** *sōma-yāji*. n. A sacrificer, యజ్ఞము చేసినవాడు.

సోమరి *sōm-ari*. [సోమ (from Skt. *సూము*) + Tel. అరి.] adj. Idle, lazy. Slothful. అలసమైన. బద్దకముగల. మందమైన. "సోమరిగారి" Satyabh. iv. 195. "వేదములంకెలు నిద్రసోమరై గ్రక్కన నీటిలోగలిపె." T. ii. 15. n. A sluggard, a lazy person, an idler, అలసుడు, ఒళ్లువంగనివాడు, మందుడు. బద్దకుడు. **సోమరితనము** *sōmari-tanamu*. n. Sluggishness, laziness. ఒళ్లువంగనితనము, బద్దకము.

సోమవారము *sōma-varamu*. [Skt. from సోమ the moon.] n. Monday. ఇందు వారము. See సోమడు.

సోమసూత్రము *sōma-sūtram*. [Skt.] n. A vessel with a spout. A basin with a spout and handle. The receptacle or pit on the outside of a temple to receive the water with which the idol has been bathed. ముక్కచెయ్యిపిడిగల చిన్నసాత్రి. సోమనట్టమునుండి నీళ్లుపోవుదారి, లింగాభిషేకజలము పోయి పడుతోట్టి. సోమసూత్రప్రదక్షిణము

circumambulation around a temple with such turnings that the circumambulation shall be complete without the *somasūtram* (hole to receive the water,) having been crossed. "ప్రదక్షిణాభి సంకనంబులు న్యాయపదకాంక్షలగుచు బదియులెండు గానంచుటరీతి, శంకరునొద్ద సోమసూత్రముగాలు రామనిజము." Vanivilas. page 219.

సోమయాజి [from Skt. *సోమయాజి*.] Same as **సోమయాజి** (q. v.)

సోమించు *sōmitsu*. [from Skt. *सुखम्* changed into సోమ.] v. n. To resemble. సరిపోలు. To be courageous, పరాక్రమించు. To be arrogant, విజృంభించు. To spread, వ్యాపించు.

సోమిద or **సోమెద** *sōmida*. [from Skt. *సోమమ్*. See సోమలత.] n. A tree called *Coronilla sesban*, *Coronilla picta*, *Pentaptera tomentosa*. తిప్పతీనె or శరిపట్టి. **సోమివేదము**, **సోమిదము**, **సోమిదము** or **సోమిసోమి** *sōmi-dēv-anma*. n. A title bestowed upon the wife of a Somayaji (సోమయాజి), యజ్ఞ్యపత్ని. సోమయాజాలభార్య. See సోమలత. "చేసినకూరిమి సోమిదము సోభానహమై భజించు." Swa. i. 7.

సోము *sōmu*. [from Skt. *సూము*.] n. Happiness, pleasure, joy, health. *సూము*. adj. Happy, pleasing, ఆనందము.

సోముడు *sōmudu*. [Skt.] n. The moon, the regent of the moon, the god of beauty. చంద్రుడు. See సోమవారు.

సోయగము *sōyagamu*. [Tel.] n. Beauty, elegance, harmony, splendour. సోయగము, ఆలయము. వేక్కడము, కాంతి. "సోమ అంబున నీడెవాయింప." Vasu. iii. 140. "ప్రాధికంచుసోయగమున తలగెనవమంచి." P. iv. 345. "మేలుధనాధింబులు సోమ గంబులంగమంగొని." Swa. i. 34. **సోయగపు** *sōyagapu*. adj. Handsome, beautiful. అందమైన, సోగమైన. "అలువకాకపు సోయగపు చందలె తెప్పి." H. iv. 84.

సోరంగి sōrangi. [Tel.] n. A long snouted fish called the Indian whiting. ఆరటి కాణ అనేవేను.

సోరణగండి. సోరణగండి or సోరణము sōrana-gundi. [Tel.] n. A window, a skylight. గవాక్షము. A. iii. UR. ii. 312. సోరణదివిరులు sōrana-diviyalu. n. plu. Lights kept in the windows. గవాక్షములందలి దీపములు. "పుష్పపంజరీత మణిగణసురుచిదీధి కులవలసోరణదివియోర సరకుగోనరజ్జీరాత్రులు." Vikramarka. i. 67.

సోరు or సోరువు sōru. [Tel.] n. Salt-petre. పెట్టుప్పు, ఔరము. సోరువుద్రావకము nitric acid.

సోల sōla. [Tel.] n. A certain dry measure, equal to a seer. పదునారుడబ్బులయొక్క పదుపుపట్టేకొలది, కాస్తకారుడుచెప్పినది తొమ్మన్నూరుగింజలుపట్టేది. సోలవెలితిగా sōla-reliti-gā. adv. Scornfully, contemptuously. కొంచెముతక్కువగా. "ఏలయిబహురూపులేవైన మున్ను సోలవెలితినిన్ను జూచితివయ్య." BD. iv. 1028. "ఈచందమిట్లుతొల్పక యాచందంబున నెయిన్న యప్పుడునిన్ను జూచితి నెసోలవెలితిగ నీ చుక్కల దగ్గరికొనక నేటికి నాకు." BP. vi. 238. సోలెడు sōl-edu. adj. A small pailful. అరతన్నెడు.

సోలము See under సోలు.

సోలు sōlu. [Tel.] v. n. To reel, stagger, faint; to become stupid. తోగు, వివశత్వము నొందివ్రాలు. సోలము or సోలింత sōlamu. n. Intoxication, stupefaction. మర్చనొక్క. సోలాడు sōl-ādu. v. n. To be diffused through. వ్యాపించు. "కటినం దునిదిండడ ఘుమఘుమనో సోలాడ." H. iv. 124. సోలింను sōliniṅnu. v. a. To make faint, to charm, to fascinate. వినుకునిగాచేయు.

సోలుపు sōlupu. [Tel.] n. A line, a row. ఎరుస, పంక్తి. సోలుపుగా sōlupu-gā. adv. In a line or row. ఎరుసగా.

సోల్కట్లు sōl-kattu. [Tel.] n. Words or sounds used by the manager of a band of dancers. అటకొలిపించడములో నట్టువుకాదు తధిక్కు, తక పైకై అని చెప్పేటిది. "తంబురమీటి నీ తంబురారుచునొక మధురోష్ఠి సరిగమపదయంగ, జన్మనసోల్కట్ల నుగ్గడింపుచు నొక్క చక్కెర బొమ్మ రధిక్కుచునొక." H. ii. 17.

సోల్లంపనము s-ōl-lunthanamu. [Skt.] n. Irony, taunt, sneer, jeering. సోత్సాసము, ఎత్తిపాడుపుమాటలు. Vish. vii. 21.

సోలాదొప్పి or సోలాదొప్పి sōla-doppi. [Tel.] n. A kind of gambling. దూకరితేమను.

సోహము sōhamu. [Skt. స+అహమ్.] n. I am He, The Deity and I are one. అతిదేవేను; ఆతడు అనగా ఈశ్వరుడు, పుమాత్త; నేను అనగా జీవుడు. జీవాత్తి. అతిదేవేననగా జీవాత్త పరమాత్మలకు భేదములేదనట.

సౌ sau

సౌందర్యము saundaryamu. [Skt. from సుందరము.] n. Beauty. అందము, చక్కదనము.

సౌకర్యము saukaryamu. [Skt. from సుకరము.] n. Health, good condition, comfort. స్వస్థత, అనాయాసము. మా అప్పుకు ఒళ్లు సౌకర్యములేదు my father is not well. జీవసౌకర్యములేక being unwell. సౌకర్యముగా saukaryamu-gā. adv. In good health, comfortably, ఆరోగ్యముగా, కుదురుగా, సౌఖ్యముగా.

సౌకుమార్యము sau-kumaryamu. [Skt. from సుకుమారము.] n. Delicacy, tenderness, మృదుత్వము, సుకుమారత్వము.

సౌఖ్యానుకుడు or సౌఖ్యస్మికుడు saukhyānukudu. [Skt.] n. A bard or minstrel, whose duty it is to waken the prince in a morning with music and

song. వైతాళికుడు, రాజాలను నిద్ర మేలుకొలుపువాడు, సుఖనిద్రయాయని ప్రశ్నముచేయువాడు. A. iv. 320.

సౌఖ్యము saukhyamu. [Skt. from సుఖము.] n. Ease, health, relief, comfort. సుఖము, హాయి. ఈ యింట్లో నాకు సౌఖ్యములేదు I am not comfortable in this house. నీకు ఒళ్లు సౌఖ్యముగానున్నదా are you well?

సౌగంధికము sau-gandhikamu. [Skt. from సుగంధము.] n. The white waterlily. Nymphaea lotus. చెంకొలవ. Sulphur, గంధకము. సౌగంధ్యము sau-gandhyamu. n. Fragrance, సువాసన.

సౌచికుడు sauchi-kudu. [Skt. from సూచి.] n. A tailor. బట్టలుకుట్టువాడు, కుట్రపువాడు, దర్జీ.

సౌజన్యము sau-janyamu. [Skt. from సుజనమ్.] n. Good nature, urbanity, kindness, friendship. సుజన్యము, మంచితనము. వారు సౌజన్యముగానున్నారా are they on good terms?

సౌవామిని or సౌవామిని saudāmani. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు.

సౌవాయికము sau-dāyikamu. [Skt.] n. A dowry given by the parents or by the brothers of the bride.

సౌధము saudhamu. [Skt.] n. A mansion, a palace. రాజ్యసౌధము, నక్షు, మేడ.

సౌనికుడు sauni-kudu. [Skt.] n. A butcher. కటికవాడు.

సౌప్తికము saupti-kamu. [Skt. from సుప్తి.] adj. Connected with or relating to sleep. నిద్రాసంబంధమైన. n. A nocturnal combat, a night attack. నిద్రించుటలోనగు సమయములందు శత్రువులవైబడి చంపుట. The name of a book of the Maha Bharata. మహాభారతములో నొకపర్వముయొక్క మేలు.

సౌభాగ్యము sau-bhaggyamu. [Skt. from సుభగము.] n. Auspiciousness, good fortune. మంచి అదృష్టము, సుభగత్వము. "మాకు సౌభాగ్యభిక్షంబు పెట్టవేయవచ్చు." BD. iv. 1347. సౌభాగ్యవతి sau-bhagya-vati. n. A good wife, a good woman. A woman whose husband is living. ముత్తైదవ. This is used as a title in addressing a married woman. సౌభాగ్యవతియై. మా అక్క my honoured sister.

సౌమనస్యము sau-manasyamu. [Skt. from సుమనస్సు.] n. Friendliness, favourableness of mind or disposition. మంచిమనము కలిగియుండడము. స్నేహభావము.

సౌమ్యము saumyamu. [Skt. from సోమ.] adj. Lunar. Handsome, pleasing. Mild, gentle, placid, చంద్రసంబంధమైన, సుందరమైన. శాంతమైన, తిన్నవి. ఆయన నిండా సౌమ్యుడై he is very mild or gentle. ఆయనకు జ్వరము కొంచెము సౌమ్యముగానున్నది his fever is now diminishing. n. Smoothness, gentleness, mildness. శాంతము, తిన్నదనము. సౌమ్యము saumya. n. The name of a year. సౌమ్యవారము saumya-varamu. n. Wednesday. బుధవారము. సౌమ్యుడు saumyudu. n. A name of Budhudu, given for his being the son of Soma by Tara or Venus. బుధుడనాడు. అయన మిక్కిల సౌమ్యుడు he is very gentle.

సౌర saura. [Skt. from సూరి the sun.] adj. Solar, of or belonging to the sun. సూర్యసంబంధమైన. సౌరజపము worship of the sun. సౌరము or సౌరమతము sauramu. n. The school of the worshippers of the sun. మారోగ్యపాపకుల నిర్ణాంతము. సౌరమానము saura-manamu. adj. Measured by the sun, solar. సూర్యుని తిరిబట్టి యేర్చుచుబట్ట. సూర్యసంబంధమైన.

సౌరభము or సౌరభ్యము saurabhāmu.

[Skt. from సురభి.] n. Odour, fragrance.

వాసన, పరిమళము. సౌరభేయము saura-bhēyamu. n. An ox. పరివర్ణము, ఎద్దు. A. iv. 83. సౌరభేయి saura-bhēyi. n. A cow, ఆవు, గొవు.

సౌరాష్ట్రము sau-rāshṭramu. [Skt.] n. The name of a country and of a certain tune. ఒక దేశము, రాగవిశేషము.

సౌరి sauri. [Skt.] n. A name of Sani. శస్త్రాకర్షకుడు. Also, of Yama, యముడు.

సౌరికుడు sauri-kudu. [Skt. from సుర.] n. An arrack merchant, a wine-seller. సారాయి అమ్మేవాడు, కల్లు అమ్మేవాడు.

సౌరు or సవురు sauru. [Tel.] n. Bloom, beauty. చక్కదనము. Manner, విధము. "నిన్న శ్రీమారు నుగారుసారు" T. iv. 59. adj. Beautiful, మనోజ్ఞము.

సౌవర్చలము sauvarchalamu. [Skt.] n. Sochal salt, natron, alkali. ఒకవిధమైన ఉప్పు.

సౌవర్ణము sau-varṇi. [Skt. from సువర్ణము.] adj. Golden, made of gold. బంగారుతో చేసిన, బంగారుగల. సౌవర్ణికము sau-varṇikamu. n. A weight of gold, a weight of four large Ratis or mashas. నిమ్మములలో నాలుగు గోపాలు, నాలుగు మినపగింజలయెత్తు. సౌవర్ణకరణి a kind of drug, ఒకవిధవిశేషము.

సౌవిదల్లుడు or సౌవిదుడు sau-vidalludu. [Skt.] n. A guard over a harem. అంకె వ్రతపు కావలివాడు.

సౌవీరము sauvīramu. [Skt.] n. Antimony, collyrium. కాటుకరాయి, నీలాంజనము. Sour rice water, పులికడుగునీళ్లు. The fruit of the jujube tree. బుర్రీఫలము, లేగుపండు. A certain country on the banks of the Indus. సౌవీరపాషాణము sauvīra-pāshānamu. n. Antimony. కాటుకరాయి.

సౌశీల్యము sau-sīlyamu. [Skt. from సుశీలము.] n. Well-disposedness, natural amiability. సుశీలత్వము, సుశీలత, మంచిస్వభావము.

సౌష్ఠ్యము saushṭhavamu. [Skt. from సుష్ఠు.] n. Beauty, goodness, excellence. సుష్ఠుభావము, చక్కదనము, తీర్చదనము. అయిన సౌష్ఠ్యముగలవాడు a well made man, a well proportioned man. "గుంఠలాదిసౌష్ఠ్యవంతున." R. iv. 64.

సౌహార్ద్రము or సౌహృదము sau-hardamu. [Skt. from సుహృత్తు.] n. Friendship. స్నేహము.

స్కా ska

స్కాండుడు skandudu. [Skt.] n. The name of the god of war, Kumaraswami. కుమారస్వామి.

స్కాంధము skandhamu. [Skt.] n. The shoulder or the head of the humerus. భుజశిరస్సు. The trunk of a tree, కొమ్మలక్రింది మాను, చెట్టుబోక. A chapter, ప్రకరణము. A battle, యుద్ధము. వారు సమానస్కాంధులు or సరిసమానస్కాంధులు they are equals. స్కాంధశాఖ the first branch springing from the trunk of a tree, ప్రానిమొదటికొమ్మ. స్కాంధపట్టిక skandha-pattika. n. The lintel of a door, గండపట్టె. స్కాంధావారము skandā-vāramu. n. A camp, a halting place. దండువిడిసినచోటు. శిబిరము. An army, దండు. "స్కాంధావారంబుదియంజొచ్చి." M. V. i. 100.

స్కాన్ముము skannamu. [Skt.] adj. Fallen, fallen down or from; trickling out or down. చుక్కతము, గలిరము, జోరిన.

స్ఖా skha

స్ఖాలనము skhalanamu. [Skt.] n. Stumbling, slipping, tripping, dripping, trickling, చుక్కత. తొలుపడడము, జోరిడము. రెండున్నలను

emission of semen. "పదస్థలనంబున" by a slip of the foot. Mandhata. iii. 131. స్థలించు skhalintsu. v. n. To slip, జోరు. To stumble, తొలుపడు. స్థలితము skhalitamu. adj. Slipped, fallen, gone, shaken. Stuttering. చుక్కతమైన, జోరిన, తొలుపడిన. "మదస్థలితాత్తుడొ పుట్టువెల్లెడొ." KP. vi. 16. అస్థలితస్త్రాచారి one who has no connection with women. స్థలితత్వము skhali-tatvam. n. An error, omission, trip, slip. తప్ప, పొరపాటు, తొలుపాటు, జోరడము. స్థాలిత్యము skhalityamu. n. An error, omission. తప్ప, పొరపాటు.

స్తా stā

స్తాంపు or స్టాంపు stampu. [Eng. 'stamp'.] n. A stamp. ముద్రాస్తాంపుకాగితము a stamped paper.

స్త sta

స్తంబము stambamu. [Skt.] n. A clump of grass. A sheaf of corn. తృణాదిగుచ్చము. దుబ్బు, స్తంభేరము stambē-ramamu. n. An elephant. ఏనుగు. Parij. iv. 44.

స్తంభము stambhamu. [Skt.] n. A pillar, a post, a stalk, stem, trunk, కంబము. Stupidity, stupefaction. Stoppage or suppression of any sense or power caused by magical incantations or drugs, &c. ఈరకుండుట, ప్రానుపాటు, నిలుపడము. అరటిస్తంభము the stem of a plantain tree. స్తంభనము stambhanamu. n. Stopping, obstruction, hindrance. నిలుపడము, ఆటంకపరచడము. అగ్నిస్తంభనము restraining the power of fire by magical means. జలస్తంభనము continuing a long while under water without inconvenience. వాయుస్తంభనము raising the body in the air and maintain-

ing it in such a position without support. భూతస్తంభనము the laying of ghosts, &c. మృగస్తంభనము restraining wild beasts. ఖడ్గస్తంభనము preventing a sword from doing injury. గరిష్టస్తంభనము stoppage, preventing a man from moving. స్తంభించు stambhrintsu. v. n. To stop, to become motionless, stupefied or insensible, గలిచిపోవు, ప్రానుపడు. ఈ మాటవిని స్తంభించి పోయినాడు on hearing this he stood stock-still. స్తంభించు or స్తంభింపజేయు stambhintsu. v. a. To strike dead, deprive of the power of moving, make motionless. కడలకుండా నిలిచేట్లుచేయు, ప్రానుపడజేయు.

స్తనము stanamu. [Skt.] n. A woman's breast. కువము, కేన్ను. వాడు స్తనశిల్యపరీక్ష చేయుచున్నాడు he makes a minute examination; literally, he will even search for a bone in a breast. స్తనంధయుడు stanān-dhayudu. n. A suckling, an infant at the breast. కేన్నుకుడిచేమగిడ్డ. కంటిపావ. స్తనస్యము stanayamu. n. Milk. పాలు. తేనురాలు. స్తనస్యపానము drinking mother's milk.

స్తనయిత్తువు stana-yitnuru. [Skt.] n. A cloud. ముఘము. A. iv. 123. స్తనీతము stanitamu. n. Thunder. మేఘనిర్ఘోషము. ఉరుము, గర్జితము.

స్తంభకము stambakamu. [Skt.] n. A cluster of blossoms, a bunch of flowers, a nosegay or bouquet, గుచ్చము, పూగుత్తి.

స్తంభము stambhamu. [Skt.] adj. Firm, stiff, motionless, immovable, paralyzed, stupefied, stupid, dull. చేష్టలేకపోవడము. నిశ్చలము మైన, బిరుసుగానండే. నిక్కపాడుమగొన్న.

స్తంభిమము stambha-romamu. n. (lit. stiff haired) A hog. పంది. స్తంభిడు stambhudu. n. A blockhead. జనడు. వాచా మాటవిని స్తంభిడుగానండేను on hearing that he stood as if thunderstruck.

స్తవము stavamu. [Skt.] n. Praise. ప్రశంస.

స్తి stī

స్తిమితము stimitamu. [Skt.] adj. Slow, soft, gentle, dull. మంచి మైన, తిన్నది. అతని ఒడ్డు స్తిమితముగానున్నది he is a little better. ఇప్పుడు ధర స్తిమితముగానున్నది at present the sale is dull, మంచుముగానున్నది.

స్తు stū

స్తుతి stuti. [Skt.] n. Praise, applause. స్తోత్రము. స్తుతిండు or స్తుతియిండు stutintisu. v. a. To praise, applaud. స్తోత్రముచేయు, పాఠము. స్తుతిపాఠకుడు stuti-pathakudu. n. A eulogist, a flatterer. బట్టువాడు. స్తుతము stutamu. adj. Praised. పాఠపడిన. స్తుత్యము stutyamu. adj. Laudable, praiseworthy. పాఠపడిన. స్తోత్రముచేయుదగిన.

స్తూ stū

స్తూపము stupamu. [Skt.] n. A mound of earth. దిబ్బ.

స్త్రీ stree

స్త్రీమడు stenudu. [Skt.] n. A thief, robber, కొంక. స్త్రీయము steyamu. n. Theft, robbery. చాళ్యము. స్త్రీయి steyi. n. A thief. చోరుడు, కొంక. స్వర్ణస్త్రీయి a stealer of gold, that is, a goldsmith (in allusion to his work). స్త్రీస్యము stanyamu n. Theft. కొంగరము.

స్త్రో stō

స్త్రోకము stōkamu. [Skt.] adj. Little, small, diminutive. అల్పమైన. చూపుచున్న. స్తోత్రము stōtramu. [Skt.] n. Praise, applause. స్తుతి. స్తోత్రంపు stōtri nra

v. a. To praise, applaud. స్తుతిండు, పాఠము, స్తోత్రముచేయు.

స్త్రోభము stōbhamu. [Skt.] n. False or deceptive encouragement, deceptive promises. తప్పిస్త్రోభము, కపటవాక్యము, మాయ మాటలు.

స్త్రోవము stōmamu. [Skt.] n. A mass, heap, quantity, assemblage, multitude, crowd; body, troop, company, crew, gang, club, pack, host, army. సమాహము, గుంపు. దండు. Praise, స్తోత్రము. A sacrifice, యజ్ఞము. ధూమస్తోమము a volume of smoke. వారు స్తోమకుద్దిగావచ్చినారు they came in crowd with their followers.

స్త్రీ stri

స్త్రీ stri. [Skt.] n. A woman. ఆడుది. adj. Female, feminine. స్త్రీలింగము the feminine gender. స్త్రీలింగుడు one who is enamoured by women. స్త్రీబుద్ధి a weak, fickle or effeminate mind. స్త్రీధనము pin-money, the gift bestowed by parents on their daughter after her marriage: the wife's property or private purse. స్త్రీఘోషము stri-ghōshamu. n. The dawn. తేజవ. ప్రభావము. స్త్రీత్వము stri-tvam. n. Womanhood, feminineness. ఆడుతనము. "తాల్పికములైన పురుష స్త్రీత్వంబులరేపు పాశ్చాతీ తీవునకు." M. XIII. v. 131. స్త్రీరత్నము stri-ratnamu. n. An excellent woman. Also, a kind of plant. స్త్రీవిద్య stri-vidya. n. The education of woman. స్త్రాణము strainamu.

adj. Female, feminine. ఆడుదానిసంబంధమైన. n. Womanhood. స్త్రీత్వము, ఆడుతనము. The nature of woman, స్త్రీస్వభావము. M. I. viii. 188.

స్థ stha

స్థ stha. [Skt.] adj. Staying, abiding, being, situated. ఉండే.

స్థంఢీలము sthandīlanu. [Skt.] n. A level square piece of ground, prepared for a sacrifice. అగ్నిస్థాపనార్థము చతురస్రముగా బాగుచేయబడిన ప్రదేశము, అరికినస్థలము.

స్థగనము sthaganamu. [Skt.] n. A covering, concealment. కప్పడము, అచ్ఛాదనము. స్థగితము sthagitam. adj. Covered, hidden, concealed. కప్పబడిన. "ప్రతాపతపస్సురం స్థగితద్యుమతీకి." Swa. pref. 55.

స్థపతి sthapati. [Skt.] n. An architect, a master carpenter or builder. రథకారుడు. An excellent person, శ్రేష్ఠుడు.

స్థలము, స్థలము or స్థలి sthalanu. [Skt.] n. A place, spot, locality, region, district, స్థానము, ప్రదేశము, పట్టణము. Room, space. చరస్థలము a foreign or strange place. ఖరస్థలపు వాడు a person from another place. స్థలపు రాణము sthala-puranamu. n. A legend associated with a particular place, పురాణ క్షేత్రమునా త్త్యము. స్థలమాహాత్మ్యము sthala-mahatmyamu. n. The influence of a place. క్షేత్రప్రభావము.

స్థవీరము sthāvīramu. [Skt.] adj. Old, aged. ముసలి, ఏండ్లుచెల్లిన. స్థవీరుడు sthāvīrudu. n. An old man, ముసలివాడు.

స్థవిష్ఠము sthā-vishthamu. [Skt.] adj. Very big or fat. మిక్కిలి ఘోలమైన.

స్థవీర్యము sthāvīryamu. [Skt.] adj. Solid, compact. Very stout; great, respectable. మిక్కిలి ఘోలమైన, గొప్ప, దొడ్డ.

స్థాణుడు sthānuḍu. [Skt.] n. A name of Siva. శివుడు. T. ii. 18. స్థాణువు sthānūvu. n. A name of Siva. The trunk of a tree; a pollard; a stake. శివుడు, కాళాకూనస్య స్థూము, మోడు. A nail, మేకు.

స్థాత sthāta. [Skt.] n. One who is or resides. ఉండువాడు, నివాసి.

స్థానము sthānamu. [Skt.] n. A place, situation, spot, site, ground, space, a home, abode, position, post, dignity, స్థలము, ప్రదేశము, పడము, ఉనికిపట్టు. త్రిస్థానములు three shrines; these are బ్రాహ్మరామము, భీమేశ్వరము, శ్రీమేలము. "ధరణీశయెల్ల తీర్థంబులు చూచుచు వెలసిన త్రిస్థానములకు నేగి." G. vi. 124. ఆయన నాకు పితృస్థానముననున్నాడు he is in the place of my father. ఏకస్థానము the unit's place, any number under ten. దశస్థానము the ten's place. శతస్థానము the hundred's place. స్థానికము sthānikamu. adj. Local, belonging to a place. స్థలసంబంధమైన. స్థానికుడు sthānikudu. n. A warden, a beadle. నుడిమచేయువాడు, నుడిపారుపత్తెకాడు. స్థానికులు the servants in a temple. నుడిపరిజనము. "స్థానికపూజకంబు వెంటరా నవైవకుంకు నేవించి." A. iv. 59. "తనకు ప్రారంభించుటకై స్థానికుడొసంగినను." A. ii. 109. స్థానీయము sthāntiyamu. n. A city, a town, పట్టణము.

స్థాపించు sthāpintsu. [Skt.] v. a. To set up, erect, found, నిలుపు. To establish, confirm, ప్రతిష్ఠించు. ఏర్పరచు, నిర్ధారించు. స్థాపితము sthāpitamu. adj. Set up, erected. నిలుపబడిన. Fixed, settled, founded, established. ప్రతిష్ఠితమైన, స్థిరము చేయబడ్డ, ఏర్పరచబడిన, నాటబడిన, నిర్ధారణ

చేయబడిన. స్థాపన or స్థాపనము sthāpana. n. Fixing, erecting, placing, establishing, founding, setting up. స్థాపించుట, ప్రతిష్ఠ చేయుట, నిలబెట్టుట, ఏర్పరచడము, నాటడము.

భూస్థాపనము burial.

స్థామము sthāmamu. [Skt.] n. Bodily strength or vigor, శరీరబలము.

స్థాయి sthāyi. [Skt.] n. That which exists. ఉండునది. adj. Existing, ఉన్న. Steady, firm, unchangeable, permanent, lasting. నిలకడైన, స్థిరమైన, నిరంతరమైన. స్థాయిగానుండే ఉద్యోగము a permanent employment. ఆచంద్రాస్థాయిగాను as long as sun and moon endure. స్థాయిభావము sthāyibhāvam. n. The characteristics of the amorous passion. స్థాయుకుడు sthāyukudu. n. The overseer of a village. ఏక గ్రామాధికారి.

స్థాలి sthāli. [Skt.] n. Any small pot. కుండ, కుండ. A cooking pot, వంటకుండ. A small drinking vessel, నీళ్లుతాగే చిన్నపాత్ర. స్థాలి పులకన్యాయము judging of the whole by a part; for the whole pot is boiled it a spoonful is. కుండకు అన్నమునకు ఒక పెరుకున పట్టిచూచుట అన న్యాయము.

స్థావరము sthāvaramu. [Skt.] adj. Fixed, stationary, firm, stable, immovable. స్థాయిగానుండే, ఉన్నచోటనుండి అవలంబి కదలని, స్థిరమైన, ఆచలమైన. n. Immovable property such as land, houses, &c. a fixed place of abode. తోట దొడ్డి యిల్లు వాకిలిమొదలైన కదలనిసాత్తు. స్థావరజంగమములుగానుండే సాత్తులు property which is partly immovable and partly movable. స్థావరముగా sthāvaramu-gā. ad. Permanently. శాశ్వతముగా, నిలకడగా. వాక్కుడ స్థావరముగానున్నారు they have settled there permanently. స్థావరము లేర్పరచుకొనుట to have fixed abodes.

స్థాసకము sthasakamu. [Skt.] n. Perfuming, smearing the body with sandal or fragrant unguents. గంధాదులమైపుత, కుంకుమ మొదలైనవానిపుత.

స్థాస్థువు sthasnuvu. [Skt.] adj. Firm, stable, permanent. నిలకడైన, స్థిరమైన, బహుకాలము ఉండునట్టి.

స్థి sthi

స్థితము sthitamu. [Skt.] adj. Standing, staying, being, situated. ఉన్న, నిలుచున్న. స్థితి sthiti n. State, condition. Existence. Property, estate. ఉనికి, దశ, అవస్థ, ఆస్తి. సృష్టి స్థితి సంచారములు creation, existence and destruction. భూస్థితి landed property. స్థితిమంతుడు sthiti-mantudu. n. A man of property, a well-to-do man, ఆస్తిపరుడు, ధనవంతుడు.

స్థిర sthira. [Skt.] n. The earth. భూమి. స్థిరము sthiramu. adj. Fixed, firm, stable, steady, steadfast, immovable, permanent, lasting, enduring, కదలని, నిలకడైన, స్థావరమైన, నిశ్చయమైన. నిర్ణయమైన. స్థిరత or స్థిరత్వము sthirata. n. Permanency, durability, firmness, steadiness, స్థైర్యము. మతిస్థిరత steadiness of mind. స్థిరపరుడు sthira-parutsu. v. a. To confirm, ratify. రూఢిచేయు. స్థిరవారము sthira-varamu. n. Saturday. శనివారము, మందవారము. స్థిరాస్తి immovable property.

స్థూ sthū

స్థూణ sthūna. [Skt.] n. A post, a pillar. An anvil. An iron image. స్తంభము, దాగిలి, ఇనుపస్తంభము. స్థూరి sthūri. [Skt.] n. A pack horse. బరువు మోయు గుర్రము.

స్థూలము sthūlamu. [Skt.] adj. Large, bulky, thick, fat, corpulent. Corporeal, as opposed to spiritual. బృహత్తన, లావుదైన.

స్థూలదీహి a corpulent man. స్థూలనాసికము a large nosed animal. "స్థూలముకనుగుడ్డు సూక్ష్మంబుకన్నాను." Vēma. 593. స్థూలాంత్రము a large intestine.

స్థే sthē

స్థేమము sthēmamu. [Skt.] n. Bodily strength. శరీరబలము.

స్థేయుడు sthēyudu. [Skt.] n. A very steady person. మిక్కిలి స్థిరడు.

స్థై sthai

స్థైర్యము sthairyamu. [Skt. from స్థిరము.] n. Steadiness, steadfastness, stability, firmness. స్థిరత్వము, స్థిరత, చాడ్డయ్యు.

స్థౌ sthau

స్థౌణేయము sthāunēyamu. [Skt.] n. A sort of perfume, గండిచెనము.

స్థౌల్యము sthāulyamu. [Skt. from స్థూలము.] n. Bulk, largeness, greatness, fatness, corpulence, thickness. స్థూలభావము, బృహత్వము, లావు.

స్న snā

స్నానము snānamu. [Skt.] n. Bathing, washing, ceremonial ablutions. స్నానము. స్నానపాత్ర a vessel used in worship.

స్నాన snāna. [Skt.] n. A very fine artery or vein. సన్నపునరము.

స్నా snā

స్నాతకుడు snātakudu. [Skt.] n. A Brahmin who is a householder, duly initiated after completing his studies. వివాహ ధర్మముగా స్నాతక ప్రతుచేయువాడు, స్నానంబు ప్రతుడు, సమాప్తముచేసి గృహస్థు అయినవాడు. If at the end of this period, he has not acquired a knowledge of the Vedas, he is called ప్రతస్నాతకుడు. If he has acquired this knowledge before the end of the period, he is called వివాహస్నాతకుడు. If he finishes his studies with the expiration of the period, he is termed ఉభయస్నాతకుడు. స్నాతుడు snātudu. n. One who has bathed, స్నానముచేసినవాడు, నీళ్లుపోసుకొన్నవాడు. "సుస్నాతురై." M. XIII. iii. 102. స్నానము snānamu. n. Bathing, ablution, a bath. ముగడము. కంఠస్నానము bathing all but the head. శరస్నానము bathing the whole body. కటిస్నానము bathing up to the middle. స్నానశుభ్రము a bathing place. ప్రాతస్నానము a morning bath అభ్యంగ స్నానము bathing after having anointed the head with oil. స్నానమైనతరువాత after bathing. కృతస్నానమై having bathed. క్షానస్నానము Christian baptism.

స్నాయువు snāyuvu. [Skt.] n. A tendon, a muscle. described as a tubular vessel attached to the bones at either end, and conveying vital air. సంబంధనము, నరము, సన్నపునరము. స్నాయుబంధనము a ligament. స్నాయుచక్రములు muscle rings.

స్ని sni

స్నిగ్ధము snigdhamu. [Skt.] adj. Smooth, soft. మృదువి. Thick, పాండ్లమైన, చిక్కని. Amiable, affectionate, kind, స్నేహముగల.

స్ను snu

స్నవ snusha. [Skt.] n. A daughter-in-law. కొడలు.

స్నే snē

స్నేహమా snēhamu. [Skt.] n. Love, affection, fondness, friendship. ప్రేమ, చెలగు. Oil, unguent, తైలము, చేమరు. ప్రాప్తేహము intimate friendship. స్నేహించు or స్నేహమాచేయు snēhintsu. v. a. To cultivate or court another's friendship. విహితము చేయు. స్నేహితుడు snē-hitudu. n. A friend. స్నేహితురాలు snē-hitu-r-alu. n. A female friend, నేస్తురాలు. స్నేహాత్పదకగ్రంథులు sebacious glands.

స్ప spa

స్పందమా spandamu. [Skt.] n. Motion, a slight movement, shaking, vibrating, fluttering, quivering, agitation. ఇంచుకకంపము, చలనము, కదలడము, వణకడము. స్పందితమా spanditam. adj. Agitated, moved, shaken. కంపితమైన, కదలింపబడిన.

స్పర్ధ spardha. [Skt.] n. Emulation, jealousy, envy, vying, competition, rivalry. పోటీ, పోటీపరీక్షలు, సంఘర్షణ. పరస్పరస్పర్ధలు mutual emulations. స్పర్ధాభువు spardha-luru. n. A competitor, a rival. స్పర్ధి గలవాడు. స్పర్ధి spardhi. adj. Envious, emulous. పోరాడే, వాదింపే.

స్పర్శ or స్పర్శము sparsa. [Skt.] n. Touch, contact. Feeling, the sense of touch, తాకడము, తగలడము. రక్తస్పర్శము contact with blood. జలస్పర్శము the usual phrase for making water : because water must afterwards be touched in purification. స్పర్శవమా sparsanam. n. Touching, coming into contact with. తాకడము, తగల

డము. A gift, donation, దానము. "చరణస్పర్శ సంబుచేసి." M. XIII. iii. 335. స్పర్శనాడుల sensory nerves. స్పర్శనాడు sparsanudu. n. The god of the air or wind. వాయువు. స్పర్శవేధి or స్పర్శమణి sparsu-vēdhi. n. The philosopher's stone, the touch of which changes other metals into gold. తాకగానే యినుము మొదలైనవాటిని బంగారుచేయుమణివేషము, పరుసవేది. స్పర్శించు sparsintu. v. a. To touch, to feel. స్పృశించు, తాకు, అంటినూచు. స్పృశ్యేంద్రియమా spars-ēndriyam. n. The sense of touch.

స్పష్టమా spashṭamu. [Skt.] adj. Clear, plain, distinct, apparent. విశదమైన. ఇది స్పష్టమైన అబద్ధము this is an evident lie.

స్పృ sprī

స్పృక్కు sprikku. [Skt.] n. Touching, స్పర్శము. Connection, affinity. సంబంధము. స్పృశించు or సంస్పృశించు sprisintsu. v. a. To touch, feel. తాకు. స్పృశ్యమా spriyam. adj. What may be felt or touched. తాకునూడిన, స్పృశింపదగిన. స్పృశితి sprishṭi. n. Touch, feeling, contact. తాకడము, తగలడము.

స్పృహ sprīha. [Skt.] n. Wish, desire, hope. ఇచ్ఛ, ఆశ, కోరిక. నిస్పృహ void of desire. వారు అందునుసరించి నిస్పృహలైయున్నారు they have no hope of it. స్పృహవీయమా or స్పృహ్యమా sprihantyanu. adj. Desirable, fit to be wished for, కోరదగిన, ఆశింపదగిన.

స్ఫ spha

స్ఫట sphata. [Skt.] n. A snake's hood. పడగ. A. iv. 214. స్ఫటి sphati. n. A snake, పాము.

స్ఫటికమా sphatikamu. [Skt.] n. Crystal, quartz. పటికపురాము.

స్ఫా sphā

స్ఫాయత్ sphayat. [Skt.] adj. Expanding, విస్తృతమైన. "ఫలస్ఫాయద్వట్కాజము." A. vi. 15.

స్ఫారమా or స్ఫారకమా spharamu. [Skt.] adj. Great, large. భూయిష్టమైన, పెద్ద, అధికమైన. "త్రకటస్ఫారజటాచ్యూకలితుడై" Bmj. iv. 23. "మంటపసహస్రస్ఫారక" ద్వారక." Anir. iii. 43.

స్ఫి sphī

స్ఫితమా sphitam. [Skt.] adj. Swollen, enlarged, spacious. Much, many. పీనమైన, విశాలమైన, బహుళమైన. A. iv. 41. "అవిభుండమకవై బ్రస్ఫితకోవంబునన్." Vish. vii. 345.

స్ఫు sphu

స్ఫుటనమా sphutanamu. [Skt.] n. Splitting. భేదింపట.

స్ఫుటమా sphutam. [Skt.] adj. Blown, open, expanded. వికసించిన. Clear, plain, manifest, విశదమైన. గ్రహస్ఫుటము or స్ఫుట గ్రహము the true place of a planet.

స్ఫురణమా sphuranamu. [Skt.] n. Quivering, vibrating, tremulous motion, gleaming, sparkling, glittering, shining, blooming, expanding. కదలడము, అడదడము, వణకడము, తళతళమణడము, మోయడము, ప్రకాశించడము, విజృంభణము. An idea occurring to the mind. తోచుట. "భీమాయుధస్ఫూర్తిరాజమండలగ్రాహకమాగధతమస్ఫురణంబుడంచి." N. ix. 532. స్ఫురత్ sphurat. adj. Gleaming,

glancing, flashing, sparkling, shining. ప్రకాశించే, తళతళమణి మెరిసే. "హాస్ఫూర్ధురు ముద్రావో." A. ii. 11. స్ఫురించు sphurintu. v. n. To quiver, tremble, shake, gleam, glitter. To occur or come into the mind. చలించు, కదలు. ప్రకాశించు. తోచు, భూపకము నకుగచ్చు. అది నాకు స్ఫురించకుండా ఉన్నది, లేక, అది నా మతికి స్ఫురించదు it does not occur to me. స్ఫురితమా sphuritanu. adj. Shaken, trembling. Exposed, outstretched. Shining, gleaming. కదిలే, చలించే, వ్యాపించిన, మెరిసే, తళతళమణి. Occurring to the mind. తోచిన. "త్రుతిమండల స్ఫురితముక్తాభిమఖ్య." N. vii. 249. స్ఫురితుడు sphuritudu. n. One who is distinguished. ప్రకాశమానుడు. "సరస్వతీస్ఫూరణ స్ఫురితుడవు." P. ii. 165.

స్ఫులింగమా sphulingamu. [Skt.] n. A spark of fire. అగ్నికణము, మిణుగురు.

స్ఫూ sphū

స్ఫూర్జిత sphūrjita. [Skt.] adj. Thundering "బాడబస్ఫూర్జితానము." P. iv. 312.

స్ఫూర్తి sphūrṭi. [Skt.] n. Excitation, palpitation, vibration, tremulousness, Manifestation. Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining, త్రస్థిత్తి, కంపము, ప్రకాశము, ఉదయము, విజృంభణము, అతిశయము, పరిపూర్ణత. Thinking, తోచుట. "పురితేదర్శమహనీయ జంకమ నకస్ఫూర్తిం గడున్ రాజిలు." P. i. 70. "భూమిమణిస్ఫూర్తి త్రోవనీయ." ib. iv. 368. "కనకగిరిస్ఫూర్తి గిరిచే గౌరమిగ్రామె." A. i. 43. విగ్రహస్ఫూర్తిగానంబువాడు a stout man. సమయస్ఫూర్తిమాట a sudden thought, a repartee on the spur of the moment. అతనికి సమయస్ఫూర్తి కలదు he has a ready wit.

స్ఫోట sphō

స్ఫోటము sphōṭanam. [Skt.] n. Breaking, bursting, చిల్లడము, చిరకడము, కేదనము, బద్దలుచేయడము. A beil, a tumcur. కురుపు. స్ఫోటకము sphōṭakamu. n. A boil, blain, pustule, blister. కురుపు, బొబ్బ. The small pox, మాకూచికము.

స్మయ sma

స్మయము smayamu. [Skt.] n. Pride, arrogance, కర్వము. Wonder, ఆశ్చర్యము, ఆశ్చర్యము. "భస్మీభూత ప్రతిష్ఠాస్మయకాననుడు." M. IV. v. 20. స్మయమానము smayamānamu. adj. Smiling. చిరునవ్వుగల.

స్మరణము smaranamu. [Skt.] n. Memory, recollection, remembering, thought. తలంపు, చింతి, జ్ఞప్తి. స్మరించు or స్మరించు smarintsu. v. s. To think of, recollect. తలచు, స్మరణముచేయు.

స్మరకుడు smaradu. [Skt.] n. Manmatha, మున్నగుడు, మరుడు. స్మరణకుడు an epithet of Siva, శివుడు.

స్మార smā

స్మారకము smarakamu. [Skt.] adj. That reminds, that refreshes the memory. తలంపునుపుట్టించే. n. Consciousness, sense. స్మృతి, తెలివి, బుద్ధిస్యాధీనము. ఆ బెబ్బుచేత నాకు స్మారకముకల్పించి the blow made me unconscious. నాకు స్మారకము వచ్చినతరువాత after I cam to my senses or recovered my consciousness.

స్మారము smārtamu. [Skt. from స్మృతి.] adj. Agreeable to or based on the Smritis, legal, canonical, స్మృతి కా ప్రసిద్ధమైన.

స్మార్తులు smārtulu. n. The followers of the doctrines of Sankara Chari which inculcate the worship of both Vishnu and Siva, శంకరాచార్యులవారి మతమును ఆచరించినవారు.

స్మి smi

స్మితము or స్మితి smitam. [Skt.] n. A smile. చిరునవ్వు. మందస్మితము a gentle smile. స్మితము adj. Smiling. Blown, opened, blooming. చిరునవ్వుగల, వికసితమైన.

స్మృ smri

స్మృతి smriti. [Skt.] n. Recollection, memory, remembrance, understanding. స్మరణ, తెలివి, తలంపు, బుద్ధి. The code of Hindu law; jurisprudence, a law book or code of laws, ధర్మసంహిత, ధర్మశాస్త్రము.

స్మే smē

స్మేరము smēramu. [Skt.] adj. Smiling, laughing, చిరునవ్వుగల. Blown, opened, వికసించిన. "త్రియావేశస్మేరచిత్తుడై." M. XVI. i. 2.

స్య sya

స్యందకము syandanamu. [Skt.] n. A car, a war chariot. రథము. A tree called Dalbergia ongeinensis. తినికెప్పత్తము, తినికెప్పము, అతిముక్కకము, పెద్దచెట్టు.

స్యందము or స్యందకము syandamu. [Skt.] n. Oozing, trickling, dripping, flowing. ప్రవించుట, కారుట. స్యంది syandi. adj. Oozing, trickling. ప్రవించే, కారు.

స్యందము syadamu. [Skt.] n. Speed, velocity. వేగము, వడి.

స్యన్నము syannamu. [Skt.] adj. Flowing, dropping, trickling. జోత, కార. ప్రవించు.

స్యా syā

స్యాలడు or శ్యాలుడు syaludu. [Skt.] n. A wife's brother. భార్యతోడబుట్టినవాడు. స్యాలిక or శ్యాగిక syalika. n. A wife's sister.

స్యూ syū

స్యూతము syūtam. [Skt.] adj. Sewn, stitched. కట్టబడ్డ. "నూతస్యూత హతస్సు రత్." A. v. 20.

స్ర sra

స్రక్క srukku. [Skt.] n. A chaplet, wreath, garland. పూదండ.

స్రగ్గు or సగ్గు sraggu. [Tel.] v. n. To go off, diminish, be abated; to pine, to become thin; to die. కెళ్లు, క్షీణించు, చచ్చు, నశించు. "అవర్ణించెదలెటల బ్రాహ్మింపుణులగాని స్రగ్గుకాదాడెనోమోపూచుండుడు." P. ii. 30.

స్రజము srajamu. [Skt.] u. A chaplet, wreath, garland. పూదండ.

స్రవము, స్రవణము or స్రావము sravamu. [Skt.] n. Oozing, trickling, dripping. కారడము. స్రవంతి sravanti. n. A river, నది. A. iv. 189. R. v. 85. ప్రవించు or ప్రవించు sravintsu. v. n. To ooze, trickle, flow. కారు.

స్రష్ట srashta. [Skt. from సృజ్ to create.] n. The Creator. A name of Brahma. స్రష్ట.

స్రస్తము srastamu. [Skt.] adj. Fallen down, dropped. పడిన, జాలిన. స్రస్తాస్త్రము her fallen robe. B. X. 355.

స్రా srā

స్రావకము sravakamu. [Skt.] adj. Oozing, trickling, flowing. కారుణటి.

స్రావణము sravanamu. [Tel.] n. The pincers or nippers used by a goldsmith, కంసలవానికొరముట్టు.

స్రావము See స్రవము.

స్రావ Same as సరవి (q. v.)

స్రు sru

స్రుక్కు srukku. [Tel.] v. n. To withdraw from. వెనుదీయు. To be afraid of, భయపడు. To close (as a flower), ముడుగు. To be folded, to be crumpled, as skin, మడతపడు. To be diminished, తగ్గు, క్షీణించు. To be sorrowful, to grieve, దుఃఖించు, చింతించు. To faint, languish, మార్చిల్లు, సొక్కు, సొక్కుచిల్లు. To hesitate, సంకోచించు. To fade, వాడు. To surround, encircle, చుట్టుకొను. n. Entanglement, a tangle. చిక్క. Sorrow, grief, దుఃఖము, శోకము. A fold of the skin on the stomach, కడుపుమీదిమడత. "చిక్కా హాళియవలేకడేగలికా స్రుక్కువో." Vasu. ii. 11. "విహవారతకాస్రుక్కు." M. XII. v. 160. స్రుక్కులడు srukka-adu. v. n.

To grieve, దుఃఖించు. స్రుక్కించు sruk-kintsu. v. s. To make faint or fatigued, to fatigue, to weaken, సొక్కించు, లబ్ధిచేయు. స్రుక్కుచేన srukku-chēpa. n. A sort of fish. మత్స్యభేదము.

స్రుక్కు or స్రువము srukku. [Skt.] u. The ladle with which ghee is poured into a sacrificial fire. ఆహార్యహరించేసే మాదిరి.

స్రుతము srutam. [Skt.] adj. Flowed, dropped, oozed. కరితమైన. జోత, కారు.

స్రుతి sruti. n. Flowing, dripping. srt

దము. "జలస్రవతినాటి నాటికింకరుదుచు." A. iv. 137.

స్రవము sravamu. [Skt.] n. A ladle used at sacrifices. ఆర్యాహుతిచేసే మనిగరి.

స్రో srō

స్రోతస్సు srōtassu. [Skt.] n. A stream, current, the flow of a river. జలప్రవాహము.

స్రోతోవేగము the rapidity of the current. M. XII. v. 559. స్రోతస్వీని srōtastvini. n. A river. నది, ఏరు.

స్వ sva

స్వ sva. [Skt.] adj. Own, self, individual.

ఆర్జీయమైన. తన. స్వకార్యకర్తము bodily labour, individual exertions. స్వకపోలకల్పితము lit. invented in one's own head; original, not borrowed, as an idea, apocryphal, as a story made out of one's own head, అబద్ధమైన, లేనిపోని. స్వకార్యము one's own affair, one's own peculiar duty, తనపని. స్వకార్యపరంధరుడు a selfish man. స్వజనము one's own family, dependents, relations, people, friends. బంధువులు, పరిజనము. స్వజనుడు a relation, a friend, బంధువు. జాతి, సగోత్రుడు, స్నేహితుడు స్వజాతి one's own class or nation, one's own kind, తనకులము. స్వజాతివైరి an enemy of one's kind. A rhyme says "స్వజాతివైరిచిత్తాత్మ్యాన్వసస్సింహ గజద్విజాః." స్వదత్తము self-bestowed, given by one's own hand, తనచేతితోనే యియ్యబడిన. "స్వదత్తాద్విసింహంపుణ్యం." స్వదేశియుడు a fellow countryman, a native, మనదేశివువాడు. స్వధర్మము one's own particular duty, a natural or peculiar characteristic, a peculiarity. తాను చేయవలసిన కార్యము, స్వభావము. స్వధర్మత్యాగము apostacy, abandonment of caste or faith, జాతిభ్రంశము. స్వబుద్ధి one's own desire, wish, or will. స్వబుద్ధిగా or స్వ

బుద్ధిచేత voluntarily, of one's own accord. స్వవశీకృతము taken into his own hands. తన స్వాధీనము చేసుకోబడ్డ. స్వశక్తి one's own power. తన సామర్థ్యము. వానికి స్వశక్తిలేదు he has no power of his own, or in himself. స్వాధికారము one's own right or title, dominion, తన ఆధికారము, తన ప్రభుత్వము. స్వాధిక్యము self importance, pride, arrogance, తన గొప్పతనము, గర్వము. స్వాధిష్ఠానము the second of the six regions of the human body, the upper part of the abdomen. చక్రవిశేషము. "మూలాధారస్వాధిష్ఠాన మణిపూరక అనాహత విశుద్ధాగ్నేయ సహస్రారంబులను చక్రంబులను." H. iii. 235. స్వానుభూతి individual enjoyment, personal experience. అర్జీయనూభవము. స్వానుభోగము one's own enjoyment. తన అనుభవము.

స్వంతము svantamu. [for Tel. సాంతము.] adj. Own, private, belonging to one's self. స్వకీయమైన. కాన్ని స్వంతానికి కొనుక్కొన్నాడు he bought it on his own account. స్వంతముగా svantamu-gā adv. Himself, in person. తానే. ఆయన స్వంతముగా వచ్చివాడు he came in person. స్వంతగాడు or సాంతగాడు svanta-gādu. n. A proprietor or owner. యజమానుడు. ఖామండు.

స్వకము svakamu. [Skt.] adj. Proper, peculiar, own. స్వకీయమైన, తన. "స్వక దేహంబు తెంపిండునా." N. iv. 22.

స్వకీయము svak-iyamu. adj. Peculiar, own, private, of one's own. సాంతమైన, తన.

స్వచ్ఛందము svach-chandamu. [Skt.] adj. Spontaneous, voluntary, uncontrolled, self-willed, independent. స్వేచ్ఛగానుండే, యు శేచ్ఛముగానుండే. స్వతంత్రమైన, మనస్సువచ్చి నట్లుండే. "స్వచ్ఛందావహంఠి లాభంబున." P. i. 106. స్వచ్ఛందవృత్తి svach-chanda-vritti. n. An independent life. Independence. స్వచ్ఛందుడు svach-chandudu. n. One who is independent, free, uncontrolled, or self-willed. స్వతంత్రుడు, యు శేచ్ఛముగానుండేవాడు.

స్వచ్ఛము svachchamu. [Skt.] adj. Clear, transparent, pellucid, white, pure, స్వల్లమైన, నిమ్మలొంకమైన, శుక్లమైన. స్వచ్ఛముగా svachchamu-gā. adj. Clearly, purely, transparently, evidently. నిర్లమముగా, శుక్లముగా, నిమ్మలొంకముగా, స్పష్టముగా.

స్వజనుడు See under స్వ.

స్వతః svatah. [Skt. corrupted into స్వతహా in Telugu.] adv. Naturally, of itself, instinctively, personally, spontaneously. స్వభావతః, తనకుతానే. ఆయన స్వతఃవచ్చిరి he came in person. స్వతఃప్రకాశమైన naturally bright, lucid in itself, self-bright. స్వతస్సిద్ధము or స్వతస్సిద్ధమైన svatas-siddhamu. adj. Self made or self-existent, inherent by nature. సహజమైన. స్వతస్సిద్ధముగానుండే జాన్యత a natural right, an unalienable title.

స్వతంత్రము svatantramu. [Skt.] adj. Independent, not subject to any other's will, free, uncontrolled, head-strong, despotic, యు శేచ్ఛమైన. విచ్ఛలవిడిగానుండే, పుత్రతంత్రముకాని, పరాధీనముకాని. "స్వతంత్ర సంచారింను." M. XV. ii. 64. n. Independence, freedom, స్వేచ్ఛ. Hereditary right; a right. హక్కు. ఇది యేను స్వతంత్రము you take liberties. స్వతంత్రనాడులు involuntary muscles. స్వతంత్రంతుము svatantrintsu. v. n. To do any thing out of one's own head, or, on one's own responsibility, to act for oneself. ఆయన ఆజ్ఞ ప్రకారము చేసినానుగాని నేను స్వతంత్రంతులెందు I did this according to his orders, not independently of him. స్వతంత్రుడు svatantrudu. n. One who is his own master, one who is independent. స్వచ్ఛందుడు, తన మనసువచ్చినట్లు నడిచేవాడు, ప్రాప్తస్వయంహారి దశగలవాడు. స్వతంత్రురాలు svatantru-ralu. n. A woman who is her own mistress. ఒకరికి అధిపతియైంది.

స్వత్వము svaltamu. [Skt.] n. A natural condition of things. ఉన్నదిఉన్నట్లు ఉండవలయు.

స్వనము svanamu. [Skt.] n. Sound, noise, ధ్వని. స్వనత్ svanat. adj. Sounding, ప్రాగెడు. స్వనత్కావళము a pealing trumpet.

స్వపనుడు or స్వపచుడు svapachudu. [Skt.] n. A man of a low caste, a Pariah. చందాలడు, అంతావసాయి, మాలవాడు.

స్వప్నము svajnamu. [Skt.] n. A dream, vision, dreaming, కల. Sleep, నిద్ర. జాగ్రత్తున్నప్పుడు ముఖపులు waking, sleep and deep sleep. స్వప్నమును to dream. రాత్రి నా కొక స్వప్నమైనది I had a dream last night. స్వప్నదోషము pollutio nocturna. స్వప్నావస్థ the condition of being asleep.

స్వభావము sva-bhanu. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

స్వభావము sva-bhavamu. [Skt.] n. Nature, natural state, property, disposition, peculiarity, inclination, turn of mind. సహజమైనగుణము. కుటిలస్వభావుడు a man of crooked disposition. వాడు తన స్వభావమును విడచకపోయినాడు he did not abandon his natural disposition. తనస్వభావము కొద్దీ చేసినాడు he did it according to his own temper. స్వభావముగా sva-bhavamu-gā. adv. Naturally, frankly, freely, sincerely, without disguise. సహజముగా, నిమ్మవలెముగా, ధారాళముగా.

స్వము svamu. [Skt.] n. Property, wealth, ధనము. "నిజస్వంఠీలేనిచో నిమ్మయోజనమా." P. i. 98. Self, తాను. adj. Own, తన.

స్వయము svayamu. [Skt.] adj. One's own, స్వకీయమైన. స్వయముగా svayamu-gā. adv. Of one's own self or accord, spontaneously, in person. తానే, తనకుతానే, స్వేచ్ఛగా. ఆయన స్వయముగా వచ్చిరి he came.

in person. స్వయంగా ఆదేయంత్రము an automaton or self-moving machine. స్వయంకృతము svayam-kṛitam. adj. Self-done, self-formed. తనకుతానే చేసుకొన్న. స్వయంకృతానర్థము harm brought upon oneself. స్వయంకృతాపరాధము a sin committed voluntarily. స్వయంకృషి svayam-kṛishi. n. Personal effort, own labour, self-culture. స్వప్రయత్నము, తానే పడడిపాటు. స్వయంకృషిచేత సంపాదించబడినాస్తు property which is acquired by personal labour. అతని స్వయంకృషికిందినందు ధూమి lands the cultivation of which he kept in his own hands. స్వయంపాకము svayam-pakamu. n. Rice, &c. given to a guest for him to cook and eat. ఒకని కొకపూటకయ్యేటట్లు ఇచ్చే పప్పుబియ్యము మొదలైనవి. స్వయంపాకముచ్చ to give rice, &c., to another to be cooked by himself and eaten. ఒక స్వయంపాకము ఇప్పించు to give rice, &c., to a man for one meal. Cooking, particularly if performed with one's own hand: cooking in general, తానేపండుకొనడము, పంట. నేటి స్వయంపాకమెవరిది who has cooked to-day? who has given (you) this day's food? అంతామనసులో స్వయంపాకము చేస్తున్నాడు he keeps his thoughts to himself. స్వయంపాకీ svayam-paki. n. One who cooks for himself. తనకుతానే పంటచేకొనవారు. స్వయంభువు svayam-bhuvu. adj. Self-existent, self-formed, self-produced. తనకుతానేపుట్టిన, పుట్టి నది పుట్టికట్టుగా ఉండే. స్వయంభూరణ a rough diamond. స్వయంభూరింగము a natural image, a stone uncarved by man. n. The Self-existent One. The Creator, దేవుడు. స్వయంవరము svayam-varamu. n. Choice of a husband by oneself; the public choice of a husband by a princess. తానే మగనిని-కొరకొనడము. స్వయంవరోత్సవము a day appointed for the selection of a husband by a princess out of an assembly of suitors. స్వయంవరముచాటించు to proclaim

a Swayamvara. స్వయంవ్యక్తము svayam-vyaktamu. adj. Self formed. స్వయంభువైన. స్వయంవ్యక్తమూర్తి a self formed image. స్వరము svaramu. [Skt.] n. A voice, sound, noise, note, tone, tune. A vowel. An accent. Air breathed through a nostril. కంఠస్వని, రవము, ధ్వని, తానము, పట్టాది సం గీతస్వరము, అచ్చు, ఉదాత్తాదివేదస్వరము, వానాపవనము, ఒకముక్కనుండూ విడువబడినాగలి. స్వస్వరములు the seven notes of the gamut. స్వరభంగము a fluttering of the voice. అపస్వరము a false note. స్వరమండలము or స్వరమండలి a musical instrument composed of a number of reeds joined together and played on with the finger. "స్వరమండలములు కిన్నెరలు." H. v. 412. స్వరకాస్త్రము a certain mode of fortune-telling, wherein the breath is emitted from one or the other nostril, and this is taken as the basis of a certain calculation. ముక్కూగారి నిపట్టి ప్రశ్నచేప్పే కాస్త్రము. The breath that comes through the right nostril is called సూర్యనాడి and the breath that comes through the left nostril is called చంద్రనాడి. స్వరవేటిక svara-pētika. n. The larynx. స్వరాట్టు or స్వరాటు svā-rattu. [Skt.] n. An epithet of Brahma. బ్రహ్మము. స్వరువు svaruvu. [Skt.] n. Indra's thunder-bolt. ఇంద్రాయుధము. "మరుత్మరి స్వరుత్తి." A. iv. 141. స్వరూపము svārūpamu. [Skt.] n. The real nature of a thing, an image, one's own proper shape or body, the natural figure or form, the natural state, condition or purpose. Truth, a definition. స్వధానము. యాధార్థ్యము, వివరము, నిజమైన ఆకారము. స్వరూపనాశము annihilation. పదిస్వరూపములు ten head of cattle. కుమ్మరస్వరూపములు articles of pottery. భిక్షస్వరూపుడైన తమము

you who are the image of justice, you who are equity itself. స్వర్గము svar-gamu. [Skt.] n. The paradise of Indra, in which mortals receive the reward of their virtuous acts, దేవలోకము. మా రండ్రి స్వర్గస్థుడైనతరువాత after my father died. స్వర్గది svār-nadi. n. The Gangea of heaven. ఆకాశగంగ. స్వర్వేశ్య svār-rēṣya. n. A nymph of heaven. ఉత్ప్రకమొదలైన వారు. స్వైయైమ్యులు svār-vidyulu. n. The physicians of Swarga. అగ్నిసిదేవతలు, దేవతలవైద్యులు. స్వర్ణము svarnamu. [Skt.] n. Gold. కంకణము, బంగారు. స్వర్ణరససిద్ధి alchemy. ఆకవికి స్వర్ణాభిషేకము చేసినాడు he made the poet wallow in wealth. ఆ ధ్వజస్తంభమునకు స్వర్ణాభిషేకము చేయించినాడు he gilt the flagstaff of the temple. స్వర్ణకారుడు svārṇa-karudu. n. A goldsmith. కంసలవారు. స్వర్ణానువు or స్వర్ణానువు svār-bhanuvu. [Skt.] n. The personified ascending node. రానువు. స్వర్ణోకము Same as స్వర్ణము (q. v.) స్వల్పము svalpamu. [Skt.] adj. Very little, small, few, trifling, insignificant. కించిత్తు, నూత్నమైన, మిక్కిలి అల్పమైన. స్వల్పదివసులలో in a few days. స్వల్పదూరము a little way off. స్వల్పకార్యము a trifling work or business. ఇవి ఈ దేశములో స్వల్పముగానున్నవి these are rarely met with in this country. స్వస svasa. [Skt.] n. A sister. తోడబుట్టినది. స్వస్తి svasti. [Skt.] A Skt. particle meaning Excellent; well done! may good attend you! may it be well with you! So be it; Amen. n. Welfare, ఊమము, పుణ్యము, మంగళము, శుభము. "స్వస్తి యగుగాక." హరి. పూ. iii. "స్వస్తిలేమనబ ఐత్యో." N. iv. 129. "స్వస్వస్వమునుగోస్తు" H. i. 47. స్వస్తివాచనము a blessing or

benediction. any benedictory speech. స్వస్తిచెప్పు to wish well. రాఘవాస్వస్తి రావణాస్వస్తి అవి యుండడము (a proverb meaning) Bless them both and keep neutral. స్వస్తికము svastikamu. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. మంగళవస్తువు. A building or palace facing east, కూర్పు వాకిలిగల మందిరము. The meeting of four roads, చేపకము. స్వస్తిముఖము svasti-mukhamu. [Skt.] n. A letter or epistle. జాబు. స్వస్థము svasthamu. [Skt.] adj. Easy, well, at ease, in good health, sound. నెమ్మదిగాన స్తు, ఆరోగ్యమైన. స్వస్థచిత్తము a mind at ease. స్వస్థత or స్వస్థము svasthata. n. Health, soundness, convalescence. ఆరోగ్యము. ఆరోగ్యము స్వస్థమైనది the disease is cured. స్వస్థపరము or స్వస్థమాచేయు svastha-parutsu. v. a. To cure, ameliorate, make better. వాసిచేయు, కుదుర్చు. స్వస్థమగు svastham-agu. v. n. To recover from illness, to become whole. కుదురు. స్వస్థముగానుండు to be at ease, to be well, to be in good health, నెమ్మదిగానుండు, ఆరోగ్యముగానుండు.

స్వా svā

స్వాంతము svāntamu. [Skt.] n. The mind, the faculty of thought and feeling. The heart. మనస్సు. స్వాగతము svāyatamu. [Skt. స్వా+అంతము.] n. Welcome, salutation, receiving. ఊమము, కుశలము, కుశలప్రశ్నము, సుఖముతోడి రాక. "గర్జితయస్వైనియింపంజేసి స్వాగి రంబు గె." H. i. 86. స్వాతంత్ర్యము svā-tantriyamu. [Skt. from స్వతంత్రము.] n. Independence, freedom, liberty. స్వతంత్రభావము, స్వతంత్రత. ఆధిపత్య

సు, స్వేచ్ఛాదీనత, విచ్ఛలవిడిగానుండడము. ఎస్త్రీ స్వారంత్వమర్హతి no woman is sui juris; no woman can act independently.

స్వాతి svāti. [Skt.] n. Arcturus, the fifteenth lunar asterism. చిత్తకు అవతరింపబడునట్లు, పదిహేనోనక్షత్రము. స్వాతికాన్తి the fifteenth constellation in which the sun happens to be for thirteen days in the month of October or November. స్వాతి చిప్పలు the oysters that gape expecting drops of rain in Svāti. తమ రాకకొరకు స్వాతిచిప్పలవలె మోరు తెరుచుకొని యున్నాము we look out with thirsty expectation for your arrival. స్వాతికాంలు a kind of cranes or storks which emigrate in this month. స్వాతివాన genial showers supposed to impregnate oysters with pearls. "స్వాతిబకంబులడికను." H. iii. 52. "స్వాతి పుష్టిగురయజనించి." H. ii. 171.

స్వాదనము svādanamu. [Skt.] n. Drinking, పానము. స్వాదము svādamu. n. Taste; రుచి. Tasting, రుచిచూచుట. స్వాదీపము svāditamu. adj. Drunk, as a liquid, పానముచేయుటడిన. స్వాదు or స్వాదువు svādu. n. Sweetness, taste, flavour, fragrance. తీపి, కూడురసము, పరిమళము. adj. Sweet, agreeable. తియ్యని, మధురమైన, రమ్యమైన, అందమైన.

స్వాధీనము svādhinamu. [Skt. స్వ+అధీనము.] n. Charge, trust, subjection, possession, power, control. వశము, అధికారము. వారు అతని స్వాధీనములోనున్నారు they are under his control. దాన్ని నీ స్వాధీనముచేస్తేని I gave it into your charge. వానిచెయ్యి వాని స్వాధీనములోలేదు he cannot use his hand. నాను దానిని స్వాధీనపరుచుకొన్నాడు he got it into his possession. ప్రస్తుతియు స్వాధీనముకాని సాక్షు money not available at present. ఆపని తన స్వాధీనము చేసుకొన్నతరువాత after he undertook the affair or took it into his own hands. స్వాధీననతిక sr-ādhi-na-pati-

ka. n. A self-willed woman, one who rules her husband. చెప్పినట్లు ఆలే మగడుగల ఆడది. స్వాధీనము sr-ādhinudu. n. A dependent, an obedient man, one who is subject to another, one who is subservient, docile, or tractable. వశ్యుడు, విధేయుడు. వారు స్వాధీనముకారు they are disobedient. తనకు స్వాధీనముగానుండే తమ్ముని పంపించినాడు he sent his brother who was under his control. స్వాధీనమరాలు sr-ādhitu-r-ālu. n. A woman who is subject to, or submissive. విధేయరాలు.

స్వాధ్యాయము svādhyayamu. [Skt. స్వ+అధ్యాయము.] n. Inaudible reading, muttering of prayers, study of the Vedas. జపము, వేదాధ్యయనము. The Vedas, వేదము. స్వాధ్యాయి one who studies the Vedas. వేదాధ్యయనముచేయువాడు.

స్వానము svānamu. [Skt. another form of స్వనము.] n. Sound, noise. ధ్వని, రవము.

స్వావతేయుము svāpatēyamu. [Skt.] n. Wealth, property. ధనము, వ్రస్యము. H. iii. 20.

స్వాపము svāpamu. [Skt.] n. Sleep. నిద్ర. Vasu. ii. 50.

స్వాభావికము svā-bhāvikamu. [Skt. from స్వభావము.] adj. Natural, innate, inherent, peculiar. స్వభావముచేత కలిగిన, సహజమైన, ప్రకృతి సిద్ధమైన.

స్వాధీనమానము svābhi-mānamu. [Skt.] n. Favouritism. తనదనే విశ్వాసము. వానికి స్వాధీనమానమే ముఖ్యము he is guided solely by favouritism.

స్వామి svāmi. [Skt. from స్వమి.] n. A lord, master, sovereign, owner, proprietor, husband, spiritual guide or preceptor. "My lord, Sir." A Brahmin is usually thus addressed by a junior or by a Sudra. ప్రభువు. కర్త, పతి, గురువు. దేవుడు, దేవత. స్వామినిచూచుట behold! be attentive. భావ

స్వామి a share holder, పాలివాడు. స్వామివ svāmi-ta. n. Mastership, lordship, ownership. ప్రభుత్వము, యజమాన్యము. స్వామిత్వము svāmitvam. n. Mastership, lordship, ownership, right, title. ప్రభుత్వము, కర్తృత్వము, అధికారము, బాధ్యత. అతనిస్వామిత్వముపోయినది he has lost his ownership. స్వామిద్రోహము svāmi-drōhamu. n. Treason, treachery to a master. unfaithfulness to a superior. యజమానునికి చెరువుచేయుట. స్వామిద్రోహి svāmi-drōhi. n. A traitor. యజమానునికి చెరువు చేయువాడు. స్వామిని svāmini. n. A mistress, a female owner, ఒడయరాలు. స్వామిభాగము svāmi-bhāgamu. n. The landlord's share of the produce of land cultivated by a tenant. పానుకాతి మిరాశిదారునికి ఇచ్చేభాగము. స్వామాలవారు svāmula-vāru. n. His grace, his reverence, his holiness, a minister or father. గురువులు. స్వామ్యము svāmyamu. n. Ownership, right, title. స్వాతంత్ర్యము, బాధ్యత.

స్వారస్యము svā-rasyamu. [for Skt. పాఠస్యము.] adj. Pleasing, delicious, good, excellent. స్వారస్యము or సారస్యము svā-rasyamu. n. Sweetness, juiciness, savouriness. Pathos, spirit, fire. రసము, సత్త, గురము. మారు ఆకడకి వెళ్లినందువల్ల స్వారస్యములేదు there is no advantage in your going there. "చనిగానిపలుకుల స్వారస్యమేమి." Dab. 141.

స్వారాజ్యము svā-rājyamu. [Skt.] n. The celestial region, heaven, స్వర్గరాజ్యము, స్వర్గలోకపుదొరత్వము. స్వారాట్టు svā-rattu. n. The king of heaven, స్వర్గలోకాధిపతి. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

స్వారి svāri. [Tel.] n. A pleasure excursion. వాహ్యుతి, విహారము.

స్వార్జితము sv-arjitamu. [Skt.] adj. Self-acquired, obtained or accumulated by one's own labour. తనసంపాద్యమైన, స్వకా

యకట్టుముచేత సంపాదించబడ్డ. n. Property that has been personally acquired, as distinguished from that which has been inherited. స్వతంసంపాద్యము.

స్వార్థము sv-arthamu. [Skt.] n. Regard to one's self, self-interest, personal benefit. స్వప్రయోజనము. తనమేలు. స్వార్థకము sv-arthakamu. n. The indicative mood in Grammar. స్వార్థవరుడు sv-arthaparudu. n. A selfish man, he who is devoted to his own interest. స్వప్రయోజనమునే ముఖ్యముగా విచారించేవాడు, స్వముఖమునే విచారించేవాడు.

స్వాస్థ్యము sv-asthyamu. [Skt.] n. Ease, happiness, comfort, relief, recovery, abundance of food and raiment. A share in a Brahmin village, a share. వెన్నెది, ఆరోగ్యము, ప్రాణానందము. ఉడకస్వాస్థ్యము a supply of water. అయినకు చిత్తస్వాస్థ్యము లేదు he is uneasy in mind.

స్వాహా or స్వాహిక svāha. [Skt.] interj. Hail! An exclamation used in making an oblation to the gods. n. The name of the wife of the god of fire, a goddess presiding over burnt offerings, దేవతలకు హవిస్సును అవారిచేనేటవారు చెప్పేటూట, అన్ని భావ్య. "స్వాహాకాముడౌట." Swa. iii. 67.

స్వీ SVI

స్వీన్న svīnna. [Skt.] adj. Sweating, perspiring. చెమట, ప్రవించే.

స్వీ SVI

స్వీకరించు svī-kari-tu. [Skt.] v. a. To adopt, embrace, acknowledge, receive. అంగీకరించు, గ్రహించు, పుష్కూకా. స్వీకారము svī-karanu. n. Adopting, appropriating. Acknowledgment, assent, consent. Entering or embracing a new condition

of life, ఆశ్రమము, as becoming a married man after being a bachelor. అంగీకరించడము, అంగీకారము, సమ్మతించడము, గ్రహించడము, దీక్ష. " ప్రతిపాత్రుజానీకారణం శ్రమోత్సేకమునను." P. i. 716. ఆది పుత్రస్వీకారము చేసికొన్న తరువాత after she has adopted a son. ఆయన ప్రసాదస్వీకారముచేసికొన్నాడు he embraced a monkish life. స్వీకృతము svī-kṛitam. adj. Admitted, acknowledged, confessed, promised, accepted, adopted. అంగీకరింపబడ్డ, ప్రతిగృహీతమైన, పెంచుకోబడ్డ. స్వీకృతపుత్రుడు an adopted son. స్వీకృతి svī-kṛiti. n. Adoption, acknowledgment, అంగీకరించడము, సమ్మతించడము, గ్రహించడము.

స్వీయము svīyam. [Skt.] adj. Own, one's own, relating or belonging to one's self. ఆత్మీయమైన, ఆత్మసంబంధమైన, తన. స్వీయ స్వీయ. n. A virtuous woman, a wife who is entirely devoted to her husband. పతియందుమాత్రము ఆసూయగలనాయిక, పతి ప్రతి, సాధ్య.

స్వే svē

స్వేచ్ఛ svēchcha. [Skt.] n. One's own will or pleasure, liberty, free will, self-will, స్వతంత్రత. యశ్చ, ఆశ్చేచ్ఛ, తనమును. స్వేచ్ఛగా svēchcha-gā. adv. Voluntarily, freely, willingly. యశ్చ, తనకుతానే, తనమునువచ్చుటగా. స్వేచ్ఛావనుడు svēchcha-parudu. n. He who is uncontrolled, independent or self-willed, స్వతంత్రుడు. యశ్చ, నడిచేవాడు, అస్వాధీనుడు.

స్వేదనీ svēdani. [Skt.] n. An iron plate used as a frying pan. పెనము.

స్వేదము svēdanu. [Skt.] n. Sweat, perspiration, warmth, heat. ఘృతము, చెమట, సామంతము. "చెక్కలవై స్వేదము గ్రమ్మ."

N. ix. 365. స్వేదజములు svēda-jamulu. fi. Worms, insects, maggots, mosquitos, &c., which are supposed to be engendered by heat and damp. క్రిమింకాదులు, ఉక్క, చెమ్మచేతపుట్టి పురుగులు, దోమలు మొదలైనవి. స్వేదనాళము a sweat duct. స్వేదనంధ్రములు pores of the skin. స్వేదోదకము svēd-ōdakamu. n. Perspiration, చెమట.

స్వై svai

స్వైరము svairamu. [Skt.] adj. Self-willed, pertinacious, obstinate. యశ్చ, స్వతంత్రమైన, మార్గమైన. "మారుడు స్వైరవిహారుడు."

Abalya. iii. 16. "స్వైరగతివిహారింపకా." N. i. 7. స్వైరీ svairi. n. An independent man, స్వతంత్రుడు. స్వైరీణీ svairini. n. An unchaste wife, an adulteress, a wanton woman, పాంసుల, వ్యభిచారిణి. రంకులాడి.

హా ha

హా ha. The letter H.

హంకారము han-karintsu. [from Skt. అహంకరించు.] v. n. To be proud, అహంకరించు. హంకారము han-karamu. (from అహంకారము.) n. Haughtiness, arrogance, self-conceit, అహంకారము, గర్వము. "ఓ॥ తమకొందు పెరతనములుపుట్టు పుట్టిల్లు హంకారములకల్లనాటవట్టు." చంద్ర. ii.

హంగామి hangami. [H.] adj. Temporary, తాత్కాలికమైన. హంగామిసిట్టింది a temporary establishment.

హంగు or అంగు hangu. [Tel.] n. Convenience, agreeableness. ఒనరు, పొంకము.

దిగిడమునకుహంగు అగులాగున so as to be convenient to get down.

"వేసమునకువైన దాసరిగాబచ్చు, హంగుదప్పవేళ జంగమగును. పదియవేలైన బాపడుకారారు." Vema. 263.

"వచ్చిహంగుడిచినకృపకుంలవరా." ib. 1924.

హంగుపరము hangu-paratsu. v. a. To make convenient. అనుకూలపరుచు. హంగైన hanyaina. adj. Convenient, agreeable. ఒనరైన.

హంజిక hanjika. [Skt.] n. A certain medicinal root. వ్రాస్తూయట్టిక, చింలేకు.

హండ్, హండా or హండి handu. [H.] n. A large wide mouthed vessel.

హంత hanta. [Skt. from హన్ to kill.] n. A murderer, a slayer, a murderess. హాతుకుడు, హాతుకురాలు. "ధృతినితహంతంగిను గొంబలేడు." P. i. 286. హంతతనము hanta-tanamu. n. Cruelty, ferocity. హూత్యము, హాతుకత్వము. "హంతతనమున మొగవెంట మిత్ర లేక పాడిచియాడితివిక నీహాయచాలు." Abhimman. Padya. i. 154. హంతృత hantrita. n. The being a murderer. హంతరిత. "వ్రత హంతృతారణితక." A. v. 149.

హంతకారము or హంతకారము hanta-karamu. [Skt.] n. Food to be given to a guest. ఆహ్వాగతునికి పెట్టవలసిన ఆహారము. "అగ్ని కార్యంబుడిచ్చి యనంతుంబ హంతకారంబు నిట్టి జేయంగవలయు, హంతకారంబొనర్చు ప్రహ్లాదుడైన త్రిదశముఖులుకృత్రివం దబిరుసు వ్య." Kasi Khand. v. 275.

హంపీరుడు ham-virudu. [Skt.] n. A hero, champion, warrior. కృత్రియముకృతి హురుడు. "సమరహంపీరుడు." T. v. 116.

హంస or హంసము hamsa. [Skt.] n. A swan. A certain fabulous bird supposed to be a swan. Also, a water-fowl, probably the Ruddy Sheldrake. శ్వేతపాదము. నీళ్లువిడిచి పాలువ్రాగిన పక్షి. "రాజహంసలుగాని రాజహంసలుకారు." Vasu. pref. 62. The name of one of the vital airs. కాళిందాయపు, ఉచ్చాస్వనిశ్వాసరూపమైన వాయువు. The Divine Spirit, వరహుత్త. హంసగమము a decent and modest gait. హంసగమన, హంసగామిని or హంసయాన a woman who walks elegantly. adj. (In composition), Best, excellent. శ్రేష్ఠము. రాజహంస a noble prince. హంసకము hamsakamu. n. An ornament for the feet. చాచకటకము, కాలికడియము, కాలింజ. హంసకూలికాతల్పము a swan's down-bed or couch, a bed stuffed with the wool of the shrub, Asclepias gigantea (జిల్లేకు) or of the silk cotton tree (శాల్మలీ or బూసు.) హంసరక్తలపరువు, లేక, చూపగునూరియు. హంసపాదము hamsa-padamu. n. A star, caret or asterisk. ఇక్కడ తప్పిపోయినది అంతల వ్రాసియున్నదనేవానికి గురుతు. హంసపాది or హంసపాదిచెట్టు hamsa-padi. n. A creeping plant, Cissus pedata or Coldenia procumbens. గోధూమి, మవన, చెన్నరెట్టిచెట్టు. హంసయుత్రము hamsayutramu. n. A hinge. మల. కం. "కవాలహంసముత్తేణ యథాసంపదస్త్రే, లభావనది స్వస్యాంశియాగయాంపదస్త్రే." Sanskrit translation of Proverbs XXVI. 13. హంసవలి hamsa-rali. n. A kind of cloth. స్వరజితము. BD. iii. 105. హంసవాహుడు hamsa-vahanudu. n. An epithet of Brahma, because he rides upon a swan. బ్రహ్మ. హంస or హంసిక hamsa. n. A female swan. ఆడువాంస. హంసముడు hamsudu. n. The sun, సూర్యుడు. A spiritual preceptor, గురువు. A liberal o

moderate prince, one who is not covetous nor ambitious. లోభశూనమనే స్వపుడు.

హంసాయి hamsayi. [H.] n. A neighbour. హంసాయిగ్రామము a neighbouring village.

హాకీర్తు haki-kattu. [H.] n. An account, a statement, a representation of occurrences or affairs. వృత్తాంతము.

హాక్కసు hakkasu. [H.] n. Spite, hatred. హక.

హాక్కు hakku. [H.] n. A lawful right or title. రాధ్యత. హాక్కు వాడుడు hakku-darudu. n. A rightful owner; an heir, రాధ్యుడు. హాక్కు వావా hakku-dava. n. A claim. హాక్కుశాయి hakku-sayi. n. A co-parcener.

హాజారము, హాజూరు, హాజూరు or అజారము hatzaramu. [H.] n. Presence. అస్థానము. A royal hall or chamber of audience. A place where persons of distinction sit. అస్థానమంటపము. రాజసభ, కొలువుకూటము. ౧౫౮౬ వేరిచాండి. "నిస్వతిలుసంది యంబున జవాదుమంబుతో హాజారము చేరగా." S. iii. 191.

హాట్టె or అట్టె hadzda. [Tel.] n. A foot. పాదము. "వినుగుహాట్టెగా నెల్ల సత్వంబులహాట్టెలు నడిసినయట్లవోరె." M. XII. ii. 260.

హాట్టము hattamu. [Skt.] n. A market, a fair. అంకడిపిడి. "హాట్టస్థితస్తంభంబులో చిగురించుచున్నది." A. ii. 48.

హాతము hathamu. [Skt.] n. Obstinacy, violence, severity, contumacy. మూఢత్వ, మొండితనము, ముమ్మర, బలాత్కారము. A kind of meditation, యోగభేదము. హాతముసాధించు to persevere in obstinacy. హాతము తీర్చుకొను to pay a grudge. హాతముపట్టు to be obstinate. adj. Stubborn, obstinate, pertinacious, resolute, determined. మూఢమైన, మొండి, పిడివాదముగల. హాతంబుగా

hathambu-ga. adv. Pertinaciously, stubbornly. మూఢముగా, ముమ్మరముగా. "స్థాణుం దైన హాతంబుగా నిలువకుండకా ద్రోశురు." T. ii. 18. హాతయోగము hatha-yogamu. n. Abstract contemplation, whilst suspending the breath. This is generally a method of austere devotion, such as standing on one leg, holding up the arms, inhaling smoke, with the head inverted, &c. It is opposed to Raja yogam. కఠినమైన తపస్సు. హాతవాది hatha-vadi. n. A violent man, a determined or obstinate man. పట్టిన చట్టు విడువనివాడు. హాతాల్, హాతాత్తుగా or హాతాత్తున hathal. adv. Suddenly, un-awares. దబ్బున, లటక్కున, అదరిపాటున. హాతాత్కరించు hathat-karintsu. v. a. To force, compel, ravish బలాత్కారముచేయు. హాతారంబుగా hatharambu-ga. adv. Violently, fiercely. ఉగ్రముగా. "కఠారంబుల గఠారంబుగా స్రుచ్చుచు, కఠారంబులహాతారంబు గావరుకుచు." BRY. 647.

హాణిగెలు hanigelu. [Kan.] n. Salutations, reverences. దండములు. "నీలాచలమున నెలకొను పురుషాత్ములకు హాణిగెలు దిండిగి తీర్చుచు." H. iv. 280.

హాతము hatamu. [Skt.] adj. Killed, slain, defeated, struck, hit, destroyed, blasted, blotted out. చంపబడ్డ, కొట్టబడ్డ, నాశము చేసుబడ్డ, ధ్వంసముచేసుబడ్డ, చెరుపబడ్డ. హాగొట్టబడ్డ. హాతశేషాలు the survivors. హాతశ్రీ having lost fortune, ruined. n. Ruin, destruction, killing, నాశము, సంహారము. హాతముచేయు hatamu-cheyu. v. a. To kill, destroy, demolish. నాశముచేయు, సంహారము చేయు. హాతహాతముగా, హాతహాతములుగా or హాతాహాతముగా hata-hatamu-ga. adv. Destructively, violently, outrageously. ధ్వంసముచేయుటట్లుగా, అధనముగా "హాతహాతములుగాగ హాతులురాడక బహువుర." G. vii. 84. "అనితురగము నెక్కియంత

వేగమున, అశ్వంబునోరెను హాతహాతముగాను." Pal. 496. హాతాశుడు hat-asudu. n. He who is disappointed. విఫలమైన కోరికగలవాడు. హాతాహాతము hata-hatamu. n. Destruction, violent contention. ధ్వంసము, మహాత్సేవజగడము. హాతి hati. n. Striking, smiting, a blow. కొట్టడము, బెబ్బ. "విహాహాతిచే." P. i. 241. హాతుడు hatudu. n. One who has been struck, smitten, destroyed, or killed. One who is void of, or bereft of. కొట్టబడ్డవాడు, చంపబడ్డవాడు, విహీనుడు.

హత్త hatta. [Tel.] n. Entanglement. తగులుకొనడము, చిక్కకొనడము.

హత్తి hatti. [from Skt. హస్తి.] n. An elephant. ఏనుగు.

హత్తు, అత్తు, హత్తుకొను or అత్తుకొను hattu. [Tel.] v. n. To adhere to, come in contact with, take to, be attached or addicted to, succeed, attain, approach. అంటుకొను, నక్తముగు, పొందు, కలుగు, దాయు, అంటు, తగులుకొను, సఫలముగు. "హత్తుకొని యొక్కకొందిన తెలుపుంకట్టబనిచి." A. vi. 96. హత్తించు hattintsu. v. a. To attach, join, touch. అంటుకొనునట్లుచేయు. నక్తముచేయు, లగించుకీయు. "చిరముహాహత్తించిన." N. iv. 161.

హత్య hatya. [Skt.] n. Killing, slaying, slaughter, murder. నధ, చంపడము. ఆత్మహత్య suicide. గోహత్య the slaughter of a cow. నరిహత్య manslaughter, murder. బ్రహ్మహత్య the killing of a Brahmin. పితృహత్య patricide. హత్యచేయు hatya-cheyu. v. a. To kill, to commit murder. చంపు. హత్యచేసికొను hatya-chesi-konu. v. n. To commit suicide. స్వప్రాణహానిని చేసికొను.

హావసు or అదను hadanu. [Tel.] n. An opportunity, time. సమయము, కాలము. "అహదనంకెలంబుజనము." A. iv. 130.

హద్దు haddu. [H.] n. A limit, boundary. స్థల, పరిమితి.

హాననము hananamu. [Skt. from హన్ to kill.] n. Killing, destroying. చంపడము.

హానువు hanuvu. [Skt.] n. The jaw, the upper part of the cheek. చెక్కిలి పొడిభాగము. హానుము, హానుమంతుడు, హానుమడు, హాసమానుడు or హానుమంతరాయుడు hanuma. n. The name of the chief of the monkeys (now deified) who was an ally and spy of Rama. అంజనేయుడు. వాడు హానుమంతునివలె నున్నాడు he has high or great cheek-bones. హానుమంతవీర hanumanu-bira. n. A plant, a kind of cucumber. Cucumis acutangulus. ఒకవిధమైనవీర.

హాబిసి habisi. [Skt. for 'Abyssinia.'] n. The name of a country. An Abyssinian, an African, a negro, సిద్దివాడు, నల్లగానంకె ఆఫ్రికా దేశపు మనుష్యుడు. "హాబిసికారులనంకె తుమ్మెదలు నాంపారకా." Charu Chandro. iv. 46.

హామేషా hamesha. [H.] adv. Continually, always. ఎల్లప్పుడు.

హాయము hayamu. [Skt.] n. A horse. గుర్రము. హాయమేధము the sacrifice of a horse.

హాయగ్రీవుడు or హాయవవసుడు hayagrivudu. n. A name of Vishnu as being the god of learning. విద్యాధిదేవత అయిన విష్ణువు. హాయమారకము haya-marakamu. n. The shrub named Nerium odorum. ఓడగన్నేరుచెట్టు. హాయవాహసుడు haya-vahanudu. n. Lit. the "Equestrian," a name of Kubera who rides on a horse. కుచేరుడు. హాయాంఘ్రీ hay-anghri. n. The name of a herb. గుర్రతగ్గిట్టెఅకు. హాయావళి hay-avali. n. A kind of cloth. వెస్త్రుతేషము. BD. iii. 118.

హాయము hayamu. [H.] n. Period, time, reign, authority, కాలము.

హారబ్బి or అరబ్బి karabbi. [H. Arab.] n. Arabia. An Arab horse.

హారము haramu. [Skt.] adj. Expelling, taking away, removing, counteracting evil effects. Stealing. నివారకమైన. పోనోస్త్రీ, దొంగిలించెడి.

హారామి harāmi. [H.] adj. Wicked, vicious. దుష్ట.

హారి hari. [Skt.] adj. Green, yellow, bay, tawny. పచ్చని, బంగారువర్ణముల. n. A name given to Vishnu, Indra and Yama, విష్ణువు, ఇంద్రుడు, యముడు. A horse, గుర్రము. A lion, సింహము. An ape, కోతి. A frog, కప్ప. The sun, సూర్యుడు. The moon, చంద్రుడు. Air, వాయువు. A parrot, చిలుక. A snake, పాము. A ray of light, కిరణము. హరిహరి O lord! O lord! హరి హారాదులు all the deities. (Lit.) Vishnu. Siva, &c. హారిచందనము hari-chandanamu. n. The yellow and fragrant sort of sandal wood. పసుపువన్నెగలచందనము. హారిప్రియ hari-priya. n. The Basil plant, కులసి. హారిబువ్వము hari-buvvamu. n. A marriage feast. పెండ్లిలో అడుగారున మగవారునుకూడి భోజనముచేయుడము. హారిమంథకము hari-manthakamu. n. Chick pea, Cicer arietinum. పెనగొం. హారివాలము hari-vānamu. n. A metal dish of any kind, a dish, a plate, పాత్ర, చిన్నతాంబాళము, తట్ట. హారివాసరము hari-vāsaramu. n. The eleventh day of each lunar fortnight, which is kept as a fast. ఏకాదశి. హారి హాయుడు hari-hayudu. n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. హార్యక్షుము hary-akshamu. n. (Lit: Yellow-eyed). A lion. సింహము. హార్యక్షుడు hary-akshudu. n. An epithet of Kubera.

హారింపు or హారియంపు harintsu. [Skt.] v. n. To be digested, to waste away, to perish, go off or disappear, as a disease, to subside. తయింపు, క్షీణింపు,

తీర్చింపు, అడగు. భేదికయిచ్చినదోషధము హారింది పోయినది the medicine was carried off, i. e., the medicine did no good. v. a. To counteract, expel, as an antidote does; to carry off. To take by violence, usurp, plunder, rob, steal, kill, destroy. దోచుకొను, దొంగిలించు, చంపు, నాశముచేయు, అడచు. మజ్జగ మామిడిచండ్లవిషమును హారింపును butter-milk counteracts the bad effects of mangoes. "వోరపు త్రివి హారింది తముంగొని పోవుచుండగా." N. i. 239. హారణము haranamu. n. Seizing, taking away forcibly, removing, carrying or bearing off; as of pain, &c. Stealth, theft, rape. Lapse or passing of time. నివారణము. హారింపుట, గ్రహణము. A special gift or bonus: a nuptial present, అరణము. అల్లనికీ కూతునికి ఇచ్చినసొమ్ము. భక్తికై నాపారణభరణక్రిమీచానినాను I did to the best of my power to gain my bread. మిక్కిలి కాలవారణముయినది there has been much loss of time. ఆ సొమ్మును చెల్లించు కుండా కాలవారణము చేయుచున్నాడు he is putting off the payment of the money. వాడు తొలక కాలవారణము చేస్తున్నాడు he is wasting the time. హారింపు harimpu. n. Waste, loss, embezzlement, abstraction. నాశము, నష్టము, దోపిడి, అపహరణము. హారింపు లోకి తెచ్చు to digest, తీర్చింపు. హారికుడు hari-kudu. n. A thief, a gambler. తస్కరుడు, దూతకారుడు. హంక ప్రయోగము gambling, దూతరము. "రాజవృగాదిముఖులంబును హరిక ప్రయోగంబును." G. xi. 177.

హారిగ or అరిగ hariga. [Tel.] n. A shield. కేశనము.

హారిగోలు or అరిగోలు hari-golu. [Tel.] n. A boat made of wicker work covered with hides, a coracle, చిన్నపుట్టి.

హారిణము harinamu. [Skt.] adj. White. తెల్లని. n. White colour. తెలుపు, శ్వేతవర్ణము. An antelope, కుంజము, ఇల్లి. హారిణ క్రీడ or హారిణక్రీడనము harina-krida.

n. A certain game played by boys, leap-frog. ఒకవిధమైన ఆట. "ఇరువురు నిరువుగు తోడై నెరియొకరి నెకరిమోగి పెద్దయుదుంబును గుచుగల్గుచునోడుచు, హారిణక్రీడలశైలంబిందరు తమూక." V. P. vii. 214. హారిణవాధి harina-nābhi. n. Musk, the animal perfume so called. కస్తూరి. హారిణాంక హారి an epithet of Siva as crowned with the moon. శివుడు. హారిణాక్షి harin-akshi. n. A lady; (lit.) gazelle-eyed. ఏలలోచన. హారిణి harini. n. A doe, a female antelope, అడ. రేడి.

హారితము haritam. [Skt.] adj. Green, verdant. ఆకుపచ్చని. n. Green colour, ఆకు పచ్చేరంగు. A bay horse, పచ్చేగుర్రము. హారిత పత్రిక harita-patrika. n. A green tree, an evergreen. పచ్చాకుచెట్టు. హారిత మంజరి harita-manjari. n. A plant, Acalypha indica, కుప్పింటచెట్టు. హారిత్తు harittu. n. The colour green. ఆకుపచ్చ. A bay horse, పచ్చేగుర్రము. A point of the compass. దిక్కు. "హారితము. N. i. 211. హారివశ్యుడు harid-asvudu. n. The sun. సూర్యుడు.

హారిదళము or అరిదళము hari-dalamu. [from Skt. హరితాళము.] n. Yellow orpiment, Arsenicum flavum. కేషగాంధ్రు మూతికి పూసుకొనేటిది. స్వర్ణతాళము gold coloured orpiment, auri-pigmentum.

హారిద్ర haridra. [Skt.] n. Turmeric. పసుపు. హారిద్రువు haridravu. n. Wood saffron. వ్రునిపసుపు. హారిద్రాభము haridra-bhamu. n. Yellow colour. adj. Yellow.

హారిన్మణి harin-mani. [Skt.] n. An emerald. పచ్చే, మౌకతము.

హారిబీకలు or హారిబెయొకలు harib-ikelu. [Tel.] n. Porcupine's quills. ఏనుండి ముండ్లు. "ఏలకొనిన హారిబీకలు." H. v. 411. "అడచునోర్యధురీణులకుచిరుదండురల్లవెహరితె

యొకలు." S. i. 157. "బురుడుజింకలు పెను పులులనోర్లు, హారిబెయొకలు నెచ్చిపులితోంప ములు." S. i. 186.

హారుడు harudu. [Skt.] n. An epithet of Siva. శివుడు. హారాద్రి har-adri. n. Mount Kailasa, the favourite resort of Siva. కైలాసము.

హారువు or హారుస్ haruvu. [Tel.] n. Beauty, comeliness, elegance. Skill: a trick. సొగుడు, అండము, ఉపాయము, నాణ్యమైన పని. adj. Fine, pretty, beautiful, clever, excellent. "పన్నీటండపుచల్లగట్టివారువొప్పొం కావిగంధంబుమేనన్ నిండారనింది." T. iii. 129. "ఒకవింతవారువైన యూర్వపుండ్రంబువై" N. v. 89. "పరిమళంబులుమేనవారువువరి." N. ix. 124. హారువరి haruv-ari. n. A clever man. నేర్వరి, ఉపాయశాలి. "శ్రీరామచంద్రుడో హూయారా హనువరి నెరుంగనంక ముఖ్యుల్." R. vi. 68. హారుకాడు harvu-kadu. n. A clever man. కర్పదకుడు.

హారుసము or అరుసము harusamu. [from Skt. హర్షము.] n. Gladness. సంతోషము. "హరుసము తెందిచ్చిరిటుండరుముంది టల గుంపులై." KUR. ii. 6. హారుసేము haris-imsu. v. n. To rejoice.

హార్కారా harkara. [H.] n. A messenger, a courier.

హర్త hartu. [Skt.] n. One who steals or removes. హరించువాడు.

హర్షము harmyamu. [Skt.] n. A mansion, palace. రాజగృహము, భవనము గృహము. A storeyed house, మిట్టెయిల్లు.

హర్షక్షుము See under హా.

హర్షము harshamu. [Skt.] n. Gladness, joy, exultaion. సంతోషము. హర్షకుడు harshakudu. n. One who causes joy, one who gives pleasure, సంతోషింపజేయువాడు.

హర్షణము harshanamu. n. Pleasure,

joy, rejoicing, సంతోషించుట. **హర్షణుడు** *harshanudu*. n. One who rejoices or is glad, సంతోషించువాడు. **హర్షమాణము** *harsha-manamu*. adj. Pleased, happy, cheerful, glad, సంతోషించుచున్న. **హర్షి** *harshi*. n. One who is joyful or pleased, సంతోషముగలవాడు. **హర్షింతు** *harshintu*. v. n. To be glad, rejoice, be pleased with, సంతోషించు. ఆయన ఇంత చని హర్షించునా will he be pleased with this? **హర్షితము** *harshitamu*. adj. Delighted, glad, cheerful. సంతోషపెట్టబడిన.

హలము *halamu*. [Skt.] n. A plough, హాలి. హలరథి in palmistry, a mark in the palm, resembling a plough and denoting victory. **హలి** or **హలాయుధుడు** *hali*. n. A ploughman, మడకరుణ్ణువాడు. Also, an epithet applied to Balarama. **హలికుడు** *halikudu*. n. A ploughman. కృషికుడు, దుమ్ముకొని బరికేవాడు. **హల్య** *hal'ya*. n. A field once ploughed. **హల్యము** *halyamu*. adj. Ploughed, tilled. **దున్నబడ్డ**. n. A collection of ploughs. హాల్య సమాహము. A i. 52.

హలకాలము, హాలాహలము or **హాలాహలము** *hala-halamu*. [Skt.] n. Poison, venom. కరళము.

హల్కా, హల్కి or **అల్కి** *hal'ka*. [H.] adj. Mean, low, inferior. నీచమైన, తుద్రమైన, అల్పమైన.

హల్లకము *hallakamu*. [Skt.] n. The red lotus. ఎర్రతామర. "హల్లకపాణి" rosy fingered. Ila. iii. 8.

హల్లకల్లలము or **అల్లకల్లలము** *halla-kallalamu*. [Tel.] n. A tumult, confusion, disorder, disturbance. తారుమారు. "ముల్లకముక హల్లకల్లలముక శేయు." P. i. 675.

హల్లిసకము *hallisakamu*. [Skt.] n. A dance performed by women moving in a circle

and holding sticks in their hands, ఆడంగులు వర్తలముగానిలిచి అడే అట, కోలాటము, చేతులుపాడుగునావత్తుకొని అడే తాండవము. A. iii. 121.

హల్లు *hallu*. [Skt.] n. A consonant. కారాధ్యక్షరము.

హల్లహాల *hallahala*. [Skt.] adj. Bewildered, stumbled. తొట్టుపడిన, చీకాకుపడిన. **హల్లహాలుడు** *hallahaludu*. n. A wanderer; one who is bewildered or confused, తొట్టుపాలు సెందినవాడు. "వాక్యల్లల హల్లహాల." N. ix. 543.

హాళ హాళి, హాళ హాళిక, హాలాహాలి or **హాలాహాలి** *hala-hali*. [Skt.] n. Haste. త్వర. A confused or tumultuous noise, tumult, uproar. కోలాహలము, కలకలము, సడదడి. Violence, oppression, ఔధ్యత్యము. Courage, heroism. శౌర్యము. "అమ్మని వాధులెక్కి రొండొరులను ఎడి శేయుతగొని హాలాహాలి మారక." N. i. 117.

హల్లి *halli*. [Tel.] n. A cipher, సున్న.

హవశించు or **హవసించు** *havanitsu*. [Kan.] v. a. To wear, to put on, to adorn, to set right. To perform, accomplish. To lay. ధరించు, అలంకరించు, చక్కబెంచు, చెల్లించు, ఉంచు, పెట్టు. "కప్పుబంగరు చేయ కన్నక హవశించి హవసకన్నాత్రిచే నదిశయించి." T. iv. 154. "అడివపంఠంబు హవశించుకొంటి." L. viii. 95. అనగా, చెల్లించుకొంటిని. **హవశిల్లు** *havan-illu*. v. n. To shine, bloom, be splendid. విలసిల్లు, వెలుగు, ప్రకాశించు. "హవశిల్లుముత్యాల రవికదోడిని." Ila. i. 80. **హవశింపు** *havan-impu*. n. Beautification, adorning, అలంకరింపు. Vigilance, precaution, జాగ్రూకత. "అనురూపరుచిపంపదలా హవశింపు సాంపులుక హలిమెయిక గనుగొని." T. ii. 78. **హవశీ, హవశీక** or **హవశలు** *havanti*. n. Beauty. ఒప్పిదము. Carefulness, caution, పదిలము. జాగ్రత్త, ఎచ్చరిక. **హవణుగ** *havanu-ga*. adv. Carefully, cautiously. పదిలముగా. జాగ్రతగా.

హవనము *havanamu*. [Skt.] n. A sacrifice, oblation, burnt-offering. హావము. **హవనీయు** *havanityamu*. adj. Sacrificial, fit for or intended for sacrifice. హావము చేయబడిన. **హవము** *havamu*. n. A sacrifice, oblation, యజ్ఞము. A command, ఆజ్ఞ. A call, calling, పిలుపు. **హవి**. **హవిస్సు** or **హవిష్వము** *havi*. n. An oblation of ghee or clarified butter; an article fit to be offered in sacrifice. Any thing fit to be eaten on holy days and on sacred occasions, as wheat, cow's milk, &c. హావము ద్రవ్యము. ఘృతము, నెయ్యి. పిండి మొదలైన లభ్యుహారము, వ్రతాదులయందు విహితమైన భోజనీయ ద్రవ్యము. **హవ్యము** *havyamu*. n. An offering to the gods. దేవతార్ఘ్యము. తాన్నము, హోమియ ద్రవ్యము. హవ్యకవ్యములు offerings to the deities and the manes of deceased ancestors. దేవతలకును పితృ దేవతలకును యోగ్యమైన అన్నము. **హవిర్భుక్కు**, **హవ్యహవము**, **హవ్యహావము** or **హవ్యహావము** *haviir-bhukku*. n. Fire. అగ్ని హోమము.

హవుసు Same as హాసు. (q. v.)

హవీలి *havēli*. [H.] n. A mansion, a palace. నగరు.

హవ్యము See under హవనము.

హసంతి or **హసతి** *hasanti*. [Skt.] n. A portable furnace or fire pot. కుంపటి.

హసదు, **హసాదు** or **అసాదు** *hasadu*. [Tel.] adj. Noble, great, దొడ్డ.

హసనము or **హసము** *hasanamu*. [Skt.] n. Laughing, a smile. నవ్వు. **హసించు** *hasintu*. v. n. To laugh, smile. నవ్వు. **హసితము** *hasitamu*. n. A laugh, a smile. నవ్వు. adj. Laughing, smiling, నవ్వింప.

హస్తము *hastamu*. [Skt.] n. The hand. చెయ్యి. The arm. భుజము. An elephant's

trunk, ఏనుగుతొండము. A cubit, మూర. అరి హస్తగతమైనది it came into my possession or power. హస్తదోషము a slip of the pen, an error in writing. హస్తతలము the palm of the hand. **హస్తవారణము** *hastavaranamu*. n. Prevention (of beating, &c.) by interposing the hand. **హస్తాంతరము** *hastantaramu*. n. Stock; total amount in a treasury; money in hand. బాక్యము ములో సిద్ధముగానుండే రూకలు. **హస్తాక్షర** *hastakshari*. n. Handwriting, signature. వ్రాలు. **హస్తానక్షత్రము** *hastanakshatramu*. n. The thirteenth lunar mansion. పదిమాడోనక్షత్రము, ఉత్తరము అవతలనక్షత్రము. **హస్తీ** *hasti*. n. An elephant. ఏనుగు. హస్తీమరకాంతరము a huge difference, as between an elephant and a fly. **హస్తినభిము** *hastinabhimu*. n. A mound of earth or masonry, screening the access to the gate of a city or fort. పురద్వారమును. పట్టణద్వారము ముందిరము. The glacis of a fortified town. **హస్తినీ** *hastini*. n. A she elephant. ఆడయేనుగు. A woman of the stolid type, స్త్రీబాలిభేదము. **హస్తినకుడు** *hastipakudu*. n. An elephant driver. మానటివాడు. **హస్తినాథము** *hastinathamu*. n. The base or foot; a basis; a foundation. పునాది.

హా hā

హా *ha*. [Skt.] interj. Ah! alas! An interjection expressive of weariness, sorrow, pain, wonder, surprise, or pleasure. "హాయనివనవి." N. iii. 1290. "హాపుత్రయ నును." Sar. D. 336. **హారవము** *haravamu*. n. The exclamation "Ha!" (రవము meaning sound.) హ అనేనివాదము.

హాజేరు *hajaru*. [H.] adj. Present, ready. హాజేరుజోహిన bail for producing a culprit. హాజేరుబట్టి absence. హాజేరుపట్టి an attendance register.

హాజోరము Same as హాజోరము. (q. v.)

హాటకము *hatakamu.* [Skt.] n. Gold. బంగారు. హాటకగిరి or హాటకగర్భాధరము the hill called Maha Meru. మహామేరువు. హాటక గర్భుడు *hataka-garbhudu.* n. An epithet of Brahma. హిరణ్యగర్భుడు, బ్రహ్మ.

హాని *hani.* [Skt.] n. Loss, damage, detriment, injury, harm, mischief, ruin, peril. తక్కువగుట, నష్టము, చెరువు, కీడు, చేటు. హాని పుష్కలు adversity and prosperity. హాని కరము *hani-karamu.* adj. Doing injury, pernicious, injurious, harmful, చెరువైన.

హామిక or అమిక *hamika.* [from Skt. అహమహమిక.] n. Egotism, pride, vanity. Vigour. కర్మము, శాస్త్రము. "నేర్పగర్వియు" శైలనిహమికల్." Anir. iii. 126.

హామిత శావి *hami-takavi.* [H.] n. An advance for cultivation on the responsibility of a third person. జామీనమీద ఇచ్చే వారకము.

హాయనము *hayanamu.* [Skt.] n. A year. సంవత్సరము.

హాయి *hayi.* [Tel.] n. Happiness, peace, quiet, comfort. కుఖము, సౌఖ్యము, నెమ్మది, నిమ్మకము. హాయిగా *hayi-ga.* adv. Happily, comfortably, at ease. కుఖముగా, నెమ్మదిగా.

హాకరుడు *harakudu.* [Skt. from హరించు.] n. A thief, robber, plunderer, ravisher, దొంగ, దోచుకొనువాడు, చోరుడు, నాశకుడు.

హారతి, అరతి or మంగళ హారతి *harati.* [from Skt. అరాతికమ్.] n. A wave-offering to a deity. An offering of camphor, etc., presented on marriages or such like festivities to prevent the bad effects of an evil eye. దీపహారతి an offering of lights. ధూపహారతి an offering of burning incense. కర్పూరహారతి an offering of lighted camphor. కుంభహారతి an offering of a vase with a lamp on its mouth. హారతిపాటలు songs sung at the time of offering camphor to a deity or on festive occasions, having the phrase హారతులైతర as a chorus.

హారము *haramu.* [Skt.] n. A necklace, a string of pearls, a garland, a string or row, పేరు. In Arithmetic, the divisor: also the denominator of a fraction. మత్కాలహారము a string of pearls. హారకము *harakamu.* n. The divisor. పాలు పుచ్చేటిది. హారి *hari.* adj. Beautiful. రమ్యమైన, సుందరమైన, మనోహరమైన. Taking, getting. స్రహించే. R. i. 215. హార్యము *haryamu.* n. The dividend. హరించదగినది.

హాల *hala.* [Skt.] n. Wine, ఊర, మద్యము. హాలము *halamu.* [Skt.] n. A plough. నాగలి.

హాలహాలము or హాలాహాలము *hala-halamu.* [Skt.] n. Deadly poison. విషము.

హాలిక *halika.* [Skt. from హాల.] adj. Belonging to a plough, appertaining to farming, agricultural. లాంఘన సంబంధమైన, శాశువారి సరిబంధమైన. "శాలివనపాలిక హాలిక శాలికామణిల్." N. i. 42. హాలికుడు or హాలికుడు *halikudu.* n. A ploughman, a farmer, a cultivator, a husbandman. కృషి కుడు, శాశు, దున్నుకొని బ్రతికేవాడు, రెడ్డి. "నదులు కూలంకషోన్నతములై ప్రవహించె, హాలికోద్యోగంబులన్నింటిచే." Pururavas Charitra. iv. 35.

హాలు *halu.* [H.] adj. Current, present. హాలుసాలు or హాలాసాలు *halu-salu.* n. The current year, నడిచేసంవత్సరము.

హాలు *halu.* [Eng. 'Hall'.] n. A hall. హాలి *hali.* [Tel.] n. Eagerness, desire, ఆసక్తి. Joy, gladness. ఆనందము, సంతోషము, ఉత్సాహము. "క॥ హాలింగొని యాడందగు హేళి." R. i. 19.

హావడి, హావలి or అవడి *havadi.* [Kan.] n. Annoyance, trouble, distress, molestation. ఉపద్రవము, బారి. "సమీపదేశమల్ హావలివోవకుండ." Vish. ii. 121. "శా॥ వర్షంపు నెన్నెకొనిజేక, హావల్లకొదినునన్య ధూత జల రాజాయుబాశ్యోనిరక, ప్రాణంగాదిను." A. iv. 291.

హావము *havamu.* [Skt.] n. An amorous gesture: dalliance, blandishment. స్త్రీల శృంగార రసభావమువల్ల కలిగేక్రియ, నేత్రాది వికారములచేత తెలియదగిన మనోవికారము. "క॥ కాంక్షియ్యమందిరమునకుం జని హావభావములు దగుకొత్త." N. iv. 34.

హాస్యము, హాస్యీలు or హాస్యీలు *hasstlu.* [H.] n. Duty, customs, a tax. పన్ను.

హాసము or హాస్యము *hasamu.* [Skt.] n. Laughter, laughing, merriment, sport, fun. నవ్వు. దయహాసము graceful smile. హాస్యము *hasyamu.* n. Joking, jesting. హాసించు *hasintu.* v. n. To laugh, నవ్వు.

హాస్తికము *hastikamu.* [Skt. from హాస్తి.] n. A herd of elephants. ఏనుగులగుంపు. హాస్తికుడు *hastikudu.* n. An elephant-driver. మాచటివాడు.

హాహా *ha-ha.* [Skt.] interj. How wonderful! Oh! ఆశ్చర్యోక్తి. Alas! alas! ah me! ఫంతి. హాహాకారము *haha-karamu.* n. Cries of "Ha! Ha!" or "Ah". ఏడ్పు, పెడబొబ్బలు.

హాహుడు *hahudu.* [Skt.] n. One of a class of singers in the heaven of Indra. ఒకవార దేవగాయకుడు.

హి hi

హింగుడి, హింగుడము, హింగుళి or ఇంగుడి *hingudi.* [Skt.] n. A small kind of egg plant. *Solanum melongena.* బృహతి, నేలములక.

హింగువు *hinguvu.* [Skt.] n. Asafoetida. ఇంకువ.

హింగుళము *hingulam.* [Skt.] n. Vermilion. ఇంగిళికము.

హింజనము *hindanam.* [Skt.] n. Spread, extension, wandering. వ్యాప్తి, ప్రసరించుచు, తిరుగుట. "నీలకుంభరుచి హింజనమాయు." Kalahasti: 1. 60. హిండితము

hindi-tamu. adj. Extended, spread, wandering. వ్యాపించు.

హింతాళము *hindalamu.* [Skt.] n. The marshy date tree. నిరకతాడిచెట్టు.

హిందూ *hi dū.* [Persian through Skt. హింధు.] adj. Hindu. ఇంద్రాక్షరీశ సంబంధమైన. "హిందూరాజ్య రమాధురంధర." Swa. iii. 176. హిందువు *hinduvu.* n. A Hindu.

హిందూళము *hindulam.* [Skt.] n. A certain tune. సంగీతరాగభేదము.

హింస or హింసనము *himsa.* [Skt.] n. Injury, hurt, harm, evil, torture, mischief, killing. బాధించుట. చంపడము. హింసించు *himsintu.* v. a. To plague, torment, do harm, injure, kill, murder. బాధించు, చంపు. హింసకము or హింసము *himsakamu.* adj. Mischievous, hurtful, injurious. బాధించునట్టిది. హింసకుడు *himsakudu.* n. An evil-doer, an oppressor, a murderer. బాధించువాడు, చంపువాడు.

హిక్కు *hikka.* [Skt.] n. Hiccup, hiccough. ఏక్కిరి.

హిజోరు or ఇజోరు *hizuru.* [H] n. A pair of trousers, short breeches. "పసిడి పట్టుహిజోరు." కక. i.

హితము *hitamu.* [Skt.] adj. Good, beneficial, friendly, kind, profitable, మంచి. అనుకూలమైన, ప్రీయమైన. కుభవైన. హిత శత్రువు a secret enemy. n. That which is good, benefit, welfare. మంచిది, మేలు. హితముగా *hitamu-ga.* adv. Agreeably, in a friendly manner, అనుకూలముగా. ప్రీయముగా. హితవాది *hita-radi.* n. He who gives good advice. మేలుచెప్పవాడు. హితుడు *hitudu.* n. A friend, an ally. ఇష్టుడు. హితోపదేశము *hit-upa desamu.* n. Friendly advice. The name of a book on morals.

హితవు or ఇతవు [from Skt. హితిము.] Same as హితిము. హితవరి or ఇతవరి *hitar-ari.* n. A friend. ఇష్టుడు.

హిమము *himamu.* [Skt.] n. Dew, frost, snow. మంచు. A fragrant grass called *Cyperus*. చాంకూర. Sandal, చందనము. adj. Cold, frigid, chilly, dewy, snowy. శీతలమైన, మంచుమయమైన హిమతగుడు, హిమధాముడు, హిమాంశువు, హిమభాసుడు or హిమరశ్మి *hima-karuṅṅi* n. The moon. చంద్రుడు. హిమగిరి, హిమవంతము, హిమాత్రి, హిమాచలము, హిమాలయము or హిమశ్రీలము *hima-giri* n. The snowy mountain, the Himalaya range. మంచుకాండ. హిమమయూఖుడు or హిమరుక్మ *hima-mayūkhudu* n. The moon. చంద్రుడు. "హిమరుక్మిస్త్రాసుల." N. ii. 465. హిమనారి or హిమాంబువు *hima-varri* n. Rose water. పచ్చిరు. "హిమనారిజలకూర్చి." A. vi. 176. "కనుడప్పుల హిమాంబువులునుపరారు." Vasu. iii. 241. Swa. v. 126. హిమాగమము *him-agamamu* n. The cold season, winter. శీతకాలము. హిమాని *himani* n. Snow, ice, hoar-frost. నీహారము, హిమసమాహము. Swa. v. 135. హిమిక *himika* n. Hoar-frost. నీహారము, మంచు.

హిరణ్యము *hiranyamu.* [Skt.] n. Gold. Wealth, money. బంగారు, సొత్తు, ధనము, హాకలు. సహితోష్ణోష్ణకానము a gift of land, &c., with some money and water given to signify that the gift is not retractable. హిరణ్యయము *hiran-mayamu* adj. Golden, made of gold. స్వర్ణమయమైన. హిరణ్యగర్భుడు *hiranya-garbhudu* n. An epithet of Brahma. బ్రహ్మ.

హిహి, హీహి, హూహి, ఇహిహి *hihi.* [Skt.] interj. Ha! ha! heyday! An expression of surprise, of scorn, or of sorrow. హాహాహి. ఆశ్చర్యము, అసహ్యము, వ్యసనము మొదలగునానిని తెలుపుమాట.

హీ hi

హీనము *hinamu.* [Skt.] adj. Bad, low, mean, vile, base. Left, abandoned. తుచ్చమైన, నీచమైన, పట్టణమైన, విధుడనైన. హీనమైన, శని. In compound words it denotes Bereft of, without, destitute or deprived of, free from. హీనవృత్తి a mean occupation. అతడు హీనదశలోనున్నాడు he is in low circumstances. హీనస్వరము a low voice. హీనజాతిమైన degraded, outcast. హీనజాతివాడు an outcast. "హీనప్రజ్ఞుడు." M. XII. iii. 328. హీనత, హీనత్వము or హీనస్వము *hinata* n. Low-ness, meanness, baseness. Want, defect, నీచత్వము, అల్పత్వము, లోపము, శేమి. బలహీనత weakness, debility. బుద్ధిహీనత foolishness. "హీనస్థానమున విధిహీనతనిల్లినది." M. XII. iv. 414. "అనా హీనత మహాధము." M. XIII. iv. 305. హీనరాశి *hina-rasi* n. The lowest part of a rick or heap. హీనవాది *hina-vadi* n. The loser in an argument or law suit. ఓడినవాడు. వారు హీనవారులయిరి they came off losers. హీనుడు *hinudu* n. A low, mean or base man. (In composition) he who is without, destitute of, or deprived of. అల్పుడు, నీచుడు, రహితుడు. అంహీనుడు he who is defective in a limb, he who is crippled. వస్త్రహీనుడు he who is without clothes. కులహీనుడు a man of low caste. బుద్ధిహీనుడు he who is without wisdom. రూపహీనుడు he who is devoid of beauty. ధనహీనుడు a penniless man, a poor man. లజ్జాహీనుడు he who is without shame.

హీరము *hiramu.* [Skt.] n. A diamond, అల్రము, రవి.

హు hu

హుంకరిండు or **హుంకారించు** *hum-kar-intsu.* [Skt.] v. n. To cry ha! To shout, to yell, to utter a menacing sound. భయంకరముగా హుమ్మను. హుంకారము or హుంకృతి *hum-kāramu* n. Uttering a menacing sound. Huzzas, roars, hurrahs, war-whoops. గర్జన, భయంకరముగా హుమ్మని అరిచడము, విక్రమహుంకారము. "భయంకరముగా హుంకారములో ఘోషమైయిరి." N. vi. 278. హుంకారపక్షి *hum-karapakshi* n. A Sun-bird or honey-bird, శేనపట్ట. హుంకారి *hum-kari* n. He who shouts or yells. హుంకారులము చేయువాడు. ఘనాహుంకార హుంకారులై shouting with pride.

హుంకించు *hum-k-intsu.* [Skt.] v. n. To neigh, to groan in making an effort. హుంకించి యొకడుమును దుమికివాడు he drew in his breath and took a leap.

హుండి *hundi.* [H.] n. A bill or cheque on a bank. దర్శనహుండి a bill payable at sight.

హుసుము *hukumu.* [H.] n. An order, ఆజ్ఞ.

హుజుబిక్ *huzubik-konavudu.* [from 'Uzbek.'] n. An Uzbek or Tartar. తుంకవాడు. "హుజుబిక్కుమగునియోజ హిజారును బుడమిజారదునగర్ గొడిగివాడు." Jagann. i. 90.

హుజూరు *huzuru.* [H.] n. The presence, Headquarters, Huzur. సమక్షము, సమీపము.

హుటాహుటి *huta-huti.* [Tel.] n. Swift-ness, haste వేగము, గమన వేగము. adj. Rapid, quick, తీవ్రమైన, వడియైన. "వనవనశేకరుగుదుము హుటాహుటికడలలో." Swa. i. 38. "హుటాహుటిసాట్యమునల్ప." H. ii. 191. హుటాహుటి ప్రయాణము a forced march. హుటాహుటి or హుటాహుటిలో *huta-huti* adv. Rapidly, quickly, hurriedly. తీవ్రముగా, వేగముగా, త్వరితముగా.

హుడుక్కు, **హుడుక్కు** or **ఉడుక్కు** *hudukku.* [Skt.] n. A small drum shaped like an hour glass. ఛక్కె.

హుతభుక్కు, **హుతపహుడు** or **హుతౌష** *huta-bhukku.* [Skt.] n. The god who lives on sacrifices; a title of Agni.

హుమా or **హుమాంబు** *huma.* [Mahrati] n. A horse. గుర్రము

హుమ్మను *hummu-anu.* [Tel.] v. n. To cry ho! or "avaunt." హుం అని కోపపూర్ణముగా అనేకము. "హుమ్మనినలుచు కొమ్ములనున్నున్ను." N. x. 37.

హురుముండి, **హురుముండి**, **హురుముండి** or **హురుముండి** *huranmanji.* [H.] n. The name of a country. A fine reddish pearl. ఎర్రదాళుగల దివ్యమైన ముద్దెము. adj. Dark or brown red. రక్తవర్ణమైన. "పచ్చనిహురుముండి పని వాగెపక్కరిపాపి నల్లంబు పట్టయము." Swa. iv. 36. టీ హురుముండిపని, అనగా హురుముండి మత్స్యలకుల్లాయి చాకచక్యంబులునుండడింప." Bhanumati: iv. 55.

హురుముట్టు or **హురుత్తు** *huru-mattu.* [H.] adj. Large, great, much, big. గొప్ప, పెద్ద. n. Honor, esteem.

హుళిక్కి, **హుళిక్కి**, **హుళిక్కి** or **ఉళిక్కి** *hulakki.* [Kun.] n. A falsehood, a lie. అబద్ధమాట, అబద్ధము. Unreality, nothingness. అభావము. "శేషునింబు దెప్పడిహుళిక్కి సహాయము సర్వవింశకంబు." Swa. iv. 145.

హుసారు. **హుసారు** or **ఉసారు** *husaru.* [H.] n. Care, carefulness, watchfulness, wariness, alertness. జాగ్రూకత, జాన్మత్తి.

హూ *hū.* [Tel.] n. The sound of a yawn. ఆహూంబుటయందు గన్పని.

హుంకారుడు *hūndu.* [Skt. from 'Hum.'] n. A Hun, a barbarian, a European.

వాడు, తెల్లవాడు. హూనాదేశము Europe. హూనలు the Huns, the Europeans. "హూనాభ్యుదయదేశములుచూచి." H. iv. 27.

హూతము or ఆహూతము hūtam. [Skt.] adj. Called, summoned, invited. పిలువబడిన. హూతి or ఆహూతి hūti. n. A call, calling. పిలుచుట, పిలుపు.

హూయమానము hūya-mānam. [Skt.] & i. Offered as a sacrifice by fire. హూయము చేయుట. "హూయమానహవిస్త్రతులు." R. iii. 26.

హూహువు hūhuvu. [Skt.] n. The name of certain singers in the heaven of Indra. హూహువులు శేనము.

హూహూ hūhū. [Tel.] n. A cry of "hu, hu" expressive of shivering. తేలితేర హూహూ అనడము. "పిల్ల జనలుహూహూయనుచును చలివేర కుత్తుకబంటి తోయములలోపల వసించి." B. iv. 838.

హృ hri

హృతము or ఆహృతము hritam. [Skt.] adj. Taken, taken away, stolen. హరింపబడిన. హృతి or ఆహృతి hriti. n. Taking away by force or fraud. అపహరణము, హరిణము.

హృత్తు, హృదయము or హృది hrittu. [Skt.] n. The heart, the mind, the seat of thought and feeling. అంతఃకరణము, మనస్సు. హృత్కమలము the lotus of the heart, the soul or mind. హృత్కైవలము mental anguish or distress. హృత్కైవలము impressed on the heart, remembered. ఆపద్యము నాకు హృత్కైవలముకాదు I have not got the verse by heart. సుహృదయము a good or kind-hearted man. హృదయంగమము hridayan-gamamu. adj. Heart-moving, affecting. Pleasant, agreeable. ఇంపైన, మనోహరమైన. "హృదయంగమరాణులును." Swa. v. 88. హృదయభువు hridayabhuvu. n. An

affectionate or kind-hearted man. దయాభువు, మంచునస్సుగలవాడు. హృద్యము hridayamu. adj. Amiable, dear, beloved, affectionate, kind. మనస్సునకింపైన, ప్రీతిమైన, వాత్సల్యముగల. హృద్యాంగి fair-limbed, lovely. H. iii. 41. హృద్రోగము hrid-rōgamu. n. Disease of the mind. Grief, మరూవాధి.

హృషితము hrishitam. [Skt.] adj. Rejoiced, gladdened, surprised. తుప్పమైన, సంతోషింపబడిన.

హృషికము hrishikamu. [Skt.] n. An organ of sense. ఇంద్రియము. M. XIV. ii. 191. హృషికామేయము imperceptible by the organs of sense. హృషికేశుడు hrishik-ēśudu. n. A name of Vishnu. విష్ణువు.

హృష్టము hrishṭamu. adj. Rejoiced, delighted. సంతోషింపబడిన. హృష్టి hrishṭi. n. Joy. సంతోషము. హృష్టుడు hrishṭudu. n. He who rejoices, he who is pleased, తుష్టుడు, సంతోషించినవాడు. హృష్ట్యత్తు hrishṭyattu. adj. Pleasing, rejoicing. సంతోషించే.

హె he

హెగ్గడి or హెగ్గడు heggadi. [Kan.] n. A chieftain, a headman. పెద్ద యజమానుడు. హెగ్గి. A man who guards a harem, అంతఃపురపుకావలివాడు. "హెగ్గడు గానందలంబులు పల్లకీలు దక్షిణివాయితము నేయునైతినును. తనవాహనముల సంతువుకాంతలనిడి, దిండ్లువైపించు హెగ్గడులును." KP. viii. 33. హెగ్గడి, హెగ్గడి కత్తె, హెగ్గడి or హెగ్గలి heggadi. n. A lady in waiting, a maid of honour, a handmaid. వైదండ్రి, ఆడపాప, పనికత్తె. A woman who guards a harem, అంతఃపురపుకావలికత్తె. "అరిదుతెచ్చిన రత్న భూషణుల రాదులందుకొన హెగ్గడిలతో నానతిచ్చు." Satyubha. iv. 244. హెగ్గడికాడు or హెగ్గడిడు Same as హెగ్గడి.

హెగ్గళ heggala. [Kan.] n. A kind of trumpet. ఒక ఊడువాద్యము. "క్రాలంబులక కంఠ నెట్టినెరుక రాకాసులవేళ్ల హెగ్గళల్ల ట్టిరి." R. viii. 74.

హెచ్చు or ఎచ్చు hettsu. [Tel.] v. n. To increase, grow, multiply, అధికమగు. n. An increase, augmentation. అధిక్యము. "అపిం దములగ మృలడగించుజిసి హెచ్చు." Swa. vi. 107. హెచ్చేరించు or ఎచ్చేరించు hettsarintsu. v. a. To encourage, hint at, allude to, advert to, call to memory, warn, సూచనచేయు. హెచ్చేరిక or ఎచ్చేరిక hettsar-ika. n. A hint, intimation, pre-caution, warning, arousing, encouragement. సూచన, జాగ్రత్త. Joy, సంతోషము. "కుమారశంకరుల్ సుసమగోల్వ మ్రొక్కలిడి సామి పరాకవధాదుదేవ, హెచ్చరికయటంచు కంచుకులు." N. i. 177. హెచ్చేరిల్లు or ఎచ్చేరిలు hettsar-illu. v. n. To increase, grow, improve. అభివృద్ధిచెందు. To be encouraged, to beware, to be on the alert. ఎచ్చరిక కలిగియుండు. "ఏయు హెయంబు చేసిన నెచ్చరిలగినక రాక్షసులము రమేశ్వరుండు తునుమునశంక." KP. vi. 26.

హెచ్చించు hechch-intsu. v. a. To increase, augment, multiply, అధికముచేయు. హెచ్చిల్లు, హెచ్చిలు or ఎచ్చిలు hechch-illu. v. n. To augment, increase, multiply, అధికమగు. హెచ్చు, హెచ్చిన or ఎచ్చిన hettsu. adj. Exceeding, much, more, excessive, great, superior. అధికమైన, వెలపాడుగైన. "హెచ్చినమైత్రి." A. iv. 187. నన్ను హెచ్చుతక్కులుగా మాట్లాడినాడు he reviled me. హెచ్చుతక్కులుగానండే భూమి uneven ground, land that is up and down. హెచ్చుగ or హెచ్చుగో hettsuga. adv. Much, more, greatly. అధికముగా. "వజ్రముల్ పగిదాలు తూములక హెచ్చుగొల్తు రెప్పడు." T. ii. 19.

హెచ్చిణి hejjiṇi. [Tel.] n. A certain tune, గానవికేసుము. "హెచ్చిణి లాంబరమునంబి." H. v.

హెద్దోర heddora. [Kan.] n. The name of the river Heddora. నదివికేసుము. "హెద్దోర యను నదియిలనిండపార." BD. v. 989.

హే hē

హేజిబు hejibu. [H.] n. A minister. మంత్రి. హేతి hēti. [Skt.] n. A weapon. ఆయుధము. హేతిరాజు the discus or missile weapon of Vishnu. సుదర్శనము. A flame, మంట.

హేతువు heturu. [Skt.] n. Cause, reason, motive, ground, object, purpose, కారణము. హేతుకము hetukamu. n. Reason, cause. కారణము. "కమలాభిరుచి హేతుకంపైసలేజంబు." Ila. i. 69. హేతుభూతము hetubhūtam. adj. Being the cause. కారణముగానుండే. A. vi. 133. హేతుభూతుడు hetubhūtudu. n. One who is the cause. కారణకర్త. "ఎవ్వడెల్ల జగల్గొన హేతుభూతుడు." N. ii. 90.

హేమంతము or హేమంతములు hemantamu. [Skt. from హేమము.] n. The cold season, winter. మంచుకాలము, కఠికాలము, తేలికాలము.

హేమము hēmam. [Skt.] n. Gold. బంగారు. "హేమాంగి" the golden maid. T. ii. 75. హేమకారకవిద్య hēma-karakavidya. n. Alchemy, the art of making gold. రసనాచిము. హేమకారుడు hēmakarudu. n. A goldsmith. కంఠనాడు, స్వర్ణకారుడు. హేమపుష్పకము hēmapushpakamu. n. The Gold flower, Michelia champaka. సంపంగిచెట్టు, సంపెగచెట్టు. హేమపుష్పిక hēma-pushpika. n. A kind of wild golden Jessamin. పచ్చేఅడవిమొట్టె. హేమాద్రి hēmadri. n. The golden mountain, i. e., Mount Meru. మహామేరువు, బంగారు కొండ. హేమాహేమీలు hēma-hēmilu. n. Great men, wealthy men, men of position, superiors. భూములు, పుణ్యులు. H. i. 256. హేమారణ్యలోకావధులు హేమారులుగానున్నాడు the farmers of the

Nellore district are very opulent. హేయం మింతు hem-intsu. v. n. To turn to gold. బంగారము. వారిప్పుడు. నిండా హేయించి యున్నారు they are now very wealthy.

హేయము hēyamu. [Skt.] adj. That which is to be abandoned, abominable, disgusting, mean, base, vile. త్యాగ్యమైన, తుచ్ఛమైన, అభయమైన, అసహ్యమైన. హేయంజైన సంసారము this vile life. హేయత hēyata. n. Vileness, baseness. తుచ్ఛత, అసహ్యత. హేయపడు hēya-padu. v. n. To be disgusted.

హేయముడు hērambudu. [Skt.] n. A proud hero. శౌర్యముచే గర్వించినవాడు. A title of Ganesa. వివాయకుడు.

హేయవళి or హేయారావళి hēravali. [Tel.] n. A parti-colored cloth. పాడవన్నెకోక.

హేయము hēramu. [Tel.] n. Oppression, persecution, annoyance. హింసించుట, ఉపద్రవించుట.

హేయాలము hēralamu. [Tel.] adj. Much, excessive, great, huge. అతిశయమైన, విస్తారమైన, పెద్ద, లావాటి. "హేయాలమును యులుల కొనియె ననామూత పుణ్యములు పాపజాత మహిజాత పరిమళములు." Parij. v. 54.

"పిరంగులముక్త హేయాలమైవర్ణంబు." Bob. l.ii. iii. 79. హేయాలముగా hēralamu-ga. adv. Much, greatly, abundantly, excessively. అతిశయముగా, విస్తారముగా. "వకుళాదిపుష్పముల్ హేయాలముగనుకూర్చి." KP. vii. 63.

హేల or హేళ hēla. [Skt.] n. Sport, play, wanton dalliance. విలాసము, శృంగారచేష్ట, తిల. Scorn, తిరస్కారము. "సుకేంద్రునినడుముకొకలొకటావీలు." R. v. 294 హేళనము hēlanamu. n. Contempt, disrespect, mockery, ridicule. తిరస్కారము, అలక్ష్యము, పరిహాసము, ఎకకర్కము. హేలవతి hēlā-vati. n. A flirt, a jade, a playful girl. విలాసిని, విలాసవతి.

హేలి hēli. [Skt. Cf. Gk. 'Helios'.] n. The sun. నూరుగుడు. హేలితపాళవ the river Kalindi. కాలిండిసి. "హేలియు పడమట వ్రాలెను." BP. iv. 199.

హేవాక or హేవాకము hēvaka. [Skt.] n. Sport, dalliance. విలాసము, ప్రాధర్మి, ప్రకాశమాన ప్రాధర్మి. స్త్రీలశృంగారభాషణ క్రియా భేదము, అభిప్రాయ.

హేయిలంబి hē-yilambi. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

హేష or హేషితము hēsha. [Skt.] n. Neighing, a neigh. గుర్తిపునకిలింత. హేషధను or హేషాభాషణము the sound of neighing. హేషమాన hēsha-māna. adj. Neighing. సకిలించుచున్న. హేషించు hēsh-intsu. v. n. To neigh. సకిలించు.

హై hai

హైన్యము hainyamu. [Skt. from హీనము.] n. Baseness, meanness. Nonentity, non-existence. నీచత్వము, అల్పత్వము. హీనత్వము, హీనత, అభావము, లేమి. "దాశ్త్ర్యయున ప్రజ్ఞా హైన్యమువాటిన్ ప్రజ్ఞారాహిత్యంబున సత్వక్షీణులగు." P. ii. 142.

హైమము haimamu. [Skt. from హేమము.] adj. Golden, made of gold, appertaining to gold. స్వర్ణముమైన, స్వర్ణసంబంధమైన. [From హేమము.] Cold, frigid, చలికల. "హైమవర్ణంబరంబులన." N. iii. 168.

హైమనము or హైమంతము haimanamu. adj. Cold, wintry. హేమంతముకుసంబంధమైన, చలియైన. హైమవతి haima-vati. n. An epithet of Parvati or of the Ganges. పార్వతి, గంగ. హైమవతికుడు an epithet of Siva.

హైయంగవనము haiyan-garvamamu. [Skt.] n. Clarified butter prepared a day before it is used, fresh butter. అప్పుడు తలచితినిన వెన్న, అప్పుడు వెన్న కొనిన వెన్నె, సద్యోపురము.

హైరాసు hairanu. [H.] n. Trouble, fatigue. ఆయాసము, శ్రమము.

హైసారే haisare. [Tel.] interj. Bravo! excellent! good! very well! well done. కాబాసు. సరే. "హైరామైసి హైసారేసాగు మేలవోవోనంబు." T. iii. 41.

హో ho

హోమ hom. [from Kan. హోమ్మ Tel. & Tam. హొమ్మ.] adj. Golden, made of gold. సువర్ణముమైన, బంగారపు. హోమోక a gold brocade. హోమ్మంచుభంబు a gilded chariot. హోమ్మబట్టు silk woven with gold. హోమ్మబట్టుము gold cloth.

హోంత honta. [Tel.] n. Trouble, పరిశ్రమము. adv. With a little trouble, carefully. Melodiously, harmoniously. Artfully, cleverly. శ్రావ్యముగా, నేర్పుగా. "శ్రీ హోంతివాడుట వనివిహారోత్సవంబు, నలుపుటయు." Anir. ii. 36. హోంతకారు.

హోంతకారు or హోంతకారుడు hontakari. n. A clever man or woman, a genius, a beauty. A fencer, a wrestler. A rogue, a cheat, a juggler, a conjurer. నేర్పరి, గట్టివాడు, గట్టిని. సాగుకత్తె. నానుచేసిన శిక్షి. చూచుచుండగా చూచుచేయుపురుషుడు, అటువంటిస్త్రీయు. "గరికిలోనె హోంతికారులై సాములమీరిన రాజకుమారిమణులు." H. ii. 9.

హోమ్మ hommu. [Kan. from Drav. హొమ్మ.] n. Gold, the gold coin called a pagoda, సువర్ణము, కాంచనము. ఇంక. "హోమ్మంచు పక్కర." N. ii. 81. "హోమ్మగట్టుల మెచ్చని ఘనధనులు." Swa. v. 50. హోమ్మిత్తడి hom-ittadi. (హోమ్మ + ఇత్తడి.) n. A kind of brass. ఇత్తడిలోనేదము. See also under హోమ.

హోమ్మ or హొమ్మ hommu. [Tel.] adj. Big, plump. ఘోలము.

హోయలు hoyalu. [Tel.] n. Grace, charm, agreeableness. విలాసము సాగు. హోయలు

బుగా hoyalu-ga. adv. Gracefully, agreeably, విలాసముగా, సాగుగా. "కనుబొమలో జంకించుకొనెడు హోయలు." H. iv. 241. హోయలుబండి hoyalu-bandi. n. An evening carriage. గాడి.

హోయగు or హోయంగు horagu. [Tel.] n. Grace, elegance, సాగు. విలాసము. "చానికదాని హోయగుమేనిచాల్." Ila. iii. 199. "పలుకుల హోయంగు." Krisma Raya Vijayam. iv. 58.

హో హో ho

హో ho. [Tel.] interj. "Holloa!" ఓ అనువానికి మరొకరూపము. "అసమాక్షులూచి హోయని నివారించి." BD. v. 294.

హోడము hōdamu. [Skt.] n. A ship, boat, ఓడ, వాన.

హోత hōta. [Skt.] n. A priest who offers a burnt sacrifice, a reciter of the Rig Veda. బ్రహ్మజుడు, హోమముచేయువాడు, ఋగ్వేద గాయకుడు. హోత్రీ hōtri. n. A sacrificer. సోమయాజి. "తిక్క హోత్రీ" P. pref. 11.

హోదా hōda. [H.] n. Office, authority, rank.

హోమము hōmamu. [Skt.] n. A burnt offering. అగ్నియందు శేల్పము. "హోమధేనవు." HD. i. 1810. హోమగుండము a hole in the ground or an altar, for receiving the fire for an oblation. హోమాగ్ని sacrificial fire.

హోర hora. [Tel.] n. An expedient, contrivance: a wit, a person clever at expedients. ఉపాయము, ఉపాయశాలి. హోరగలవాడు or హోరమనిషి a clever man సమర్థుడు, ఉపాయశాలి.

హోర hora. [Skt. Cf. Lat. 'hora.'] n. The twenty-fourth part of a day. An hour. గంటసేపు, సమయము. Part of the duration of a sign, అస్థిమయ్యగము, రాశిచిహ్నము, అగ్నిచిహ్నము.

హూరాట hōraḷa. [Tel.] n. Excitement, eagerness. ఆటోపము.

హూరా హూరి, హూరా హూరిగా or హూరా హూరిక hōra-hōri. [Tel.] adv. Without intermission, incessantly. ఎడతెగక, లెస్సగా. "హూరా హూరిగాటోరి." Swā. iii. 129. "వారిరువురు కమలోపల నీరము గొని రాజ్యకాంక్ష విజగీషువులై హూరా హూరి రింబోరి." A. iii. 21. హూరా హూరి n. A quarrel, dispute. రచ్చ, మనస్త్రయినపోరు.

హూరు hōru. [Tel.] adj. Boisterous. n. Boisterousness. A roat. హూరుగాలి a tempestuous wind. హూరక, హూరున or హూరని hōr-ana. adv. With a great noise. మహాశ్రయిన ధ్వనితో. "మహాగిరుక్ హూరన." A. vi. 58.

హూలి, హూలి or హూలిక hōli. [Mahrati.] n. The pile (of wood, grass, &c., arranged to be kindled at the close of the Holi feast. కామునిపండుగ కడపటి నాడు తగల బెట్టడమునకై పోగుచేయబడు గడ్డికంప మొదలయినవి. హూలిపండుగ hōli-panduga. n. The Holi feast held about the beginning of March. వసంతోత్సవము, కామునిపండుగ.

హౌ hau

హౌత్రము haūtram. [Skt. from హౌత్ర.] n. The duty of the reciter of the Rig-Veda at a sacrifice. యజ్ఞములో ఋశ్వేద మేరిగిన ఋశ్వేదమును కర్తవ్యము. "అత్రివసిష్ఠ దక్ష పులహోనిరులాది మహా మనీంద్రులొద్దా త్రము. హౌత్రమాధ్వరము దక్షునుగల్గినయాగ కర్తముక మాత్రవిధానవైఖరిని జూపుడతీయగ." T. v. 206.

హౌవా or హౌవువా haūva. [H.] n. A seat fixed on the back of an elephant, a howdah, అంబా.

హౌసు or హౌవుసు hausu. [H. from Arabic.] n. Beauty, సాగు, విలాసము. "బోరాని క్కదనంబు హౌసుమరి పెంబయ్యారెయ్యారయ్యార మా." T. iii. 41. హౌసుకాడు or హౌవుసు

కాడు hausu-kādu. n. A beau, a gallant, సాగుగాడు. హౌసుతోట or హౌవుసుతోట hausu-tōḷa. n. A park, a garden. ఉపవనము, శృంగారవనము.

హ్ర hra

హ్రదము hradamu. [Skt.] n. A lake, a large sheet of deep water. నడిమధ్యాగాధ జలాశయము, లోతుమడుగు.

హ్రస్వము hrasvam. [Skt.] adj. Short, low in stature, dwarf, little; short, as a vowel; small, less. వామనమైన, చాట్టి, దీర్ఘముకాని, లఘుమైన, అల్పమైన. ఆకాశో ప్రాస్వో గుణాస్తు విపులాః short is his stature, great his fame. వారికి నడిచేమాన్యములు ప్రాస్వము చేయించినాడు he cut short their livings. n. A short syllable in prosody. ఏకమాత్ర వర్ణము, లఘువర్ణము. హ్రస్వము hrasvadu. n. A dwarf. చాట్టివాడు.

హ్రా hrā

హ్రాదితము hraditam. [Skt.] adj. Delighted. సంతోషించబడిన.

హ్రాదిని hradini. [Skt.] n. Lightning, a thunderbolt, మెరుపు, వజ్రాయుధము. A river. ఏరు.

హ్రీ hrī

హ్రీ hrī. [Skt.] n. Shame, modesty, bashfulness, సిగ్గు, లజ్జ. హ్రీణము or హ్రీతము hrīnamu. adj. Ashamed, bashful, modest, సిగ్గుపడిన.

హ్రే hrē

హ్రేష Same as హ్రేష (q. v.)

హ్లా hlā

హ్లాదము or హ్లాదనము hlādamu. [Skt.] n. Joy, pleasure. సంతోషము, సంతోషించుట.

హ్లాదితము hlāditamu. adj. Gladdened, delighted, pleased.

APPENDIX.

అనుబంధము.

అ డి

అంకుడు ankudu. [Tel.] n. A god. శేవుడు.

అంగవస్త్రము anga-vastramu. [Skt.] n. A man's lower garment. చిన్నపంచె.

అంగిలిగుంట angili-gunta. [Tel.] n. The pit of the mouth or palate.

అంగుళి త్రాణము anguli-trānamu. [Skt.] n. Armour for the hand or fingers. హస్త కవచము, అత్తెము.

అంచు అంచుంచు anchintsu. [Tel.] v. n. To estimate the value of anything. అంచేనా చేయు.

అంటునూనె or అంటునూనియ అంతు-nūne. [Tel.] n. Oil used in bathing. తలంటుకొను మంచినూనె.

అంటురాయి antu-rāyi. [Tel.] n. (Correct thus:—) A magnetic stone. సూదంటు రాయి.

అంటలు antlu. [Tel.] n. plu. Small lice. అంటుపేలు.

అంతర్జంఘాస్తీ antar-jangh-aṣṭhi. [Skt.] n. The bone called the Tibia.

అందలము andalamu. [Skt.] n. A ledge or ridge half way the bank of a tank or well.

అంబుదము ambudamu. [Skt.] n. A cloud. మేఘము.

అంసఫలకము amsa-phalakamu. [Skt.] n. The shoulder blade or Scapula.

అక్షయ a-kshaya. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

అక్షింతలు akshintalu. [from Skt. అక్షింతలు.] n. A kind of thorny grass which sticks to one's clothes.

అగవు agavu. [Tel.] n. A deed, an act. కార్యము, పని.

అగ్ని వేంద్రపాకు agni-vēndra-paku. [Skt.+ Tel.] n. A plant used in medicine.

అట్టులుపోయు atstṣulu-pōyu. [Tel.] v. n. To bind yarn for weaving.

అతగాడు ata-gādu. [Tel. from అతడు.] pron. He (in contempt) నాడు.

అదావడి. అదావిడి or అదావుడి adavadi. [Tel.] n. Neglect, carelessness, want of restraint. అదావుడిసంస్థానము a neglected estate. అదావుడిమనిషి a person devoid of self-restraint. "ఇట్లొక పెండ్లి అయితే ఊళ్ల కుక్కలకు అదావుడి" (proverb.)

అదమాంబు adamāmbu. [Tel.] v. n. To browbeat, to check by frightening.

అనుభవశాలి anubhava-sāli. [Skt.] n. A man of experience.

అనుభుక్తము anu-bhuktamu. [Skt.] adj. Enjoyed. అనుభవించబడిన.

అన్నరసము anna-rasamu. [Skt.] n. Chyle.

అనామత్తుగా anāmatṭu-ga. [H. corruption of అనూనకు.] adj. Separately. ఆ సొప్పున అనామత్తుగా ఉంచినాను I kept that money apart.

అనుకు anuku. [Tel.] (Add) అనుకుకను. v. n. (not adv.)

అనుగలము anugalamu. [from Skt. అను కూలమ్.] adj. Convenient. అనుకూలమైన. Equal, సమానము.

అనుష్ఠానము Same as అనుష్ఠా (q. v.)

అపరంజి aparanji. [H. from Arabic *Afranjiya* which means 'foreign' and perhaps originates in that word which is derived from 'foraneus,' external.] n. Fine gold. అపరంజికాసు lit. 'foreign coin.' A Venetian sequin.

అప్పిలు appilu. [Eng 'appeal.'] n. An appeal.

అములు amalu. [H.] n. Authority. అమలు లోకరెచ్చు to put in force.

అమానీ amani. [H.] n. One's own charge. ఆ మతా అమానీ అయినతరువాత after the land was taken into (the Collector's) own charge.

అయ్యగారు or అయ్యవారు ayya-garu. [Tel.] n. A teacher or guru. ఆచార్యుడు. A venerable man, పూజ్యుడు.

అయివలె ayivalu. [H.] n. Value.

అరకొర or అరగొర arakora. [Tel.] n. Hesitation, doubt.

అరణి arani. [Skt.] n. (Add) A plant which supplies the wood for this purpose, *Prunna spinosa*.

అరవ arava. [Tel.] n. A troublesome cow. సానువుకాని ఆవు. adj. Wicked, దుష్టము, దుష్టుడు **అరవత aravata.** n. A Tamil woman. వ్రావిడివస్త్రీ

అరి ari. [Skt.] 7th line. For 'prid end,' read 'pride and.'

అరిమురి ari-muri. [Tel.] n. Confusion. కలత. అరిమురిపడు to be confused or confounded, కలతపడు.

అర్జి arji. [H.] n. A petition. అర్జీనామకు a petitioner.

అల్లకము allakamu. [Tel. from అల్ల.] n. Weaving, twisting. అల్లట.

అల్లాటప్పా alla-tappa. [Tel.] n. Deceit, rumbug. A mistake, error, fault.

అలాకు alaku. [Tam.] n. A measure of capacity, equal to 12½ cubic inches.

అవ్వపండు avva-pandu. [Tel.] n. The fruit of *Trichosanthes palmata*.

అసలు asalu. [H.] adj. Original, first. మొదటి. n. Principal. అసలుకాపీ an original or first copy. అసలుచేరిజే original rent.

అస్థిపంజరము asthi-pandzaramu. [Skt.] n. A skeleton.

అహము ahamu. [Skt.] n. (In Philosophy), Self consciousness, the sense of individuality.

ఆ డి

అక్టోగు అక్టోగు. [Eng. 'acting.'] adj. Acting, not permanent, not confirmed, as in an appointment.

అంగీరస angirasa. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

అణి ani. [Tel.] n. A wen or callosity on the foot.

అన్సరు ansaru. [Eng. 'answer.'] n. An answer, a reply. (In a court of justice), a counter petition or counter plea.

అబాదు abadu. [H.] n. A big town, a city.

అరుద్రపుగుసు arudra-purugu. [Skt. + Tel.] n The Cochineal insect.

అసుపత్రి or అప్పత్రి asupatri. [Eng. 'hospital.'] n. A hospital

ఇ ి

ఇంకి inki. [Eng. 'ink.'] n. Ink.

ఇతగడు Same as ఇతడు (q. v.) (Used in contempt.)

ఇన్సెక్టరు or ఇనస్పెక్టరు inspectoru. [Eng. 'Inspector.'] n. An Inspector.

ఇరసాలు or ఇర్రాలు irasalu. [H.] n. Sending, remittance. ఆ సొమ్ము ఖజానాకు ఇరసాలు అయినది the money was remitted to the treasury.

ఇలాకా ilaka. [H.] adj. That is connected with. సంబంధించిన.

ఉ డి

ఉక్కురోషము ukku-roshamu. [Tel. + Skt.] n. Great pride or anger.

ఉత్తమత్వము ut-tama-tvam. [Skt.] n. Excellence.

ఉత్తరసభ ut-tara-sabha. [Skt.] n. A court of appeal.

ఉపపత్ని upa-patni. [Skt.] n. A concubine.

ఉప్పలము or ఉప్పలము uppalamu. [Tel. ఉప్ప+పాలము.] n. A salt pan, a salt marsh.

ఉప్పకోతారు uppu-kotharu. [Tel. + H.] n. A salt depôt.

ఉప్పమిడత uppu-midata. [Tel.] n. The insect called a mole cricket.

ఉబ్బకము ubbakamu. [Tel. from ఉప్పు.] n. Greatness, ఆహ్లాదము. Joy, ఉత్సాహము.

ఉబ్బెత్తు ubb-ettu. adj. Convex.

ఉమేదువారి umedu-vari. [H.] n. A candidate for employment, a volunteer. ఉమేదు వారిపటాలము a volunteer corps.

ఉల్లంకి ullanki. [Tel.] n. A small plover or sandpiper.

ఉ డి

ఉపబొడ్డు Same as ఉరుకుబొడ్డు. See under ఉరుకు.

ఎ డి

ఎకామెక్కి eka-y-eki. [H.] adv. Suddenly, at once.

ఎగడు egatsu. [Tel. from ఎగయు.] v. a. To cause to fly. ఎగడుతేయు. To chase, run after, తిరుము.

ఎగురు eguru. [Tel.] n. Flying, a jump. ఎగురుట, గెంతు.

ఎడగడ్డ eḍa-gadda. [Tel.] n. A bank, shore. ఒడ్డు, దరి, గట్టు, తీరము.

ఎత్తు వెంతు ettu-ventu. [Tel.] v. n. To lead an expedition against, to fall upon, as an army, దండెత్తినప్పు.

ఎవ్వల ev-ala. [Tel. ఏ+వల.] n. Which direction or side, ఏవైపు.

ఎస్టిమేటు estimetu. [Eng. 'estimate.'] n. An estimate. మదింపు.

ఎ డి

ఎరుపడు Same as ఎరుడు (q. v.). **ఎరుపాలు** Same as ఎర్రాలు (q. v.)

ఒ డి

ఒంటంపు ontimpu. [Tel.] n. Distribution of work by arrangement, organisation. పనులు పనులు ఈ పనిని చేయవలెనని చేసిన ఏర్పాటు.

ఒండె onde. [Tel. from ఒండు.] cor j. Either, or, కాని

ఒగిదిగ ogi-diga. [Tel.] n. An ornament worn on the head by women. జడబిళ్ల.

ఒదివిరి ప్రాలు odivi-pralu. [Tel.] n. A kind of grain. గానకము.

అలయు olayu. [Tel.] v. n. To meet, unite. కలయు, చేరు.

అలవు olavu. [Tel.] n. A secret, a contrivance. మర్చు, ఉపాయము. ఒకవరి one who knows a secret, మర్చుడు; a man of tact, ఉపాయ మెరిగినవాడు.

ఓ o

ఓటుచేయు olu-cheyu. [Tel.] v. a. To deceive, defeat. భంకపరుచు.

ఓడంగి odangi. [Tel. from ఓడ.] n. A sailor, a boatman, boatswain. ఓడవాడు, పడవ వాడు.

ఓర ora. [Tel.] n. A side. ప్రక్క. adj. Inclined to a side, bent, ఒకవది, వంగిన.

ఓ au

ఓన్నత్యము aunnatyamu. [Skt. from ఉన్నతము.] n. Height. ఎత్తు.

క ka

కంటివాలు kanti-valu. [Tel. from కట్ట.] n. Lit. A stone-sword. An epithet of Vishnu's discus, చక్రాయుధము.

కంఠమణి kantha-mani. [Skt.] n. Adam's apple, the pharynx.

కండరము kandaramu. [Skt.] n. A muscle.

కంవాయము kandayamu. [Tel.] n. A fixed portion of tax payable at a certain time. Rent paid in money as distinguished from in kind.

కక్కిరిబిక్కిరి kakkiri-bikkiri. [Tel. (anuk)] n. Confusion. తారమరు.

కకేరి kacheri. [H.] n. An office, a Cutchery.

కకావా See ఖకావా.

కటకటu kata-kata. [Tel. (anuk)] n. A crackling noise, as in chewing. ఓ. కారకట లోనగు భవ్యనకరణము. పండ్లు కటకట కొరికెను he gnashed his teeth.

కడుపుమంటు kudupu-manta. [Tel.] n. Heart-burning, indignation.

కవలాడు Same as కడలు (q. v.)

కనాలు kanalu. [Eng. 'canal.'] n. A canal. కాలువ.

కనుపొట్టలు kanu-pottalu. [Tel.] n. The under eyelids. కంటిపై క్రిందిరప్పలు.

కన్నెబావి kanne-bavi. [Tel.] n. A dry well. నీళ్లులేనిబావి. A large well, కోనేటివంటి పెద్ద బావి.

కన్నోటు kann-otu. [Tel. కన్ను+ఓటు.] n. Fear. భయము. బెడరు.

కప్పురబొగ్గి kappura-boggi. [from Skt. కర్పూరబొగ్గి.] n. A kind of grain.

కమ్మపిల్లి kamma-pilli. [Tel.] n. A Civet cat.

కయిదీ, కైదీ or ఖయిదీ kayidi. [H.] n. A prisoner. కయిదు, కైదు or ఖయిదు kayidu. n. Imprisonment.

కరటu karata. [Skt.] n. A troublesome milch cow. ప్రయాసముతో పిడుకవనిన ఆవు.

కరవాక kara-vaka. [Tel.] n. Muddy ground on the seashore.

కరారు See ఖరారు.

కర్ణభేరి karna-bhēri. [Skt.] n. The tympanum of the ear.

కర్తనూనె karra-nūne. [Tel.] n. Wood oil, vegetable oil.

కలవ kalava. [Tel.] n. A mixture of sand and chunam. ఇసుకయు సున్నమును కలిపినది.

కలింగిపండు kalingiri-pandu. [Tel.] n. A water melon.

కలెక్టరు kalektaru. [Eng. 'collector.'] n. A collector, the magistrate in charge of a district or of its sub-division.

కల్లరిపిట్ట kallari-pitta. [Tel.] n. The snakebird. Plotus melanogaster. (F. B. I.)

కలాయి kalayi. [H.] n. Tin. తగరము. కలాయి వేయు to tin a vessel.

కవటu kavata. [Tel.] adj. Tender, young. రేత. కవటాకు a tender leaf.

కసుగు kasugu. [Tel.] v. n. To be bruised, to be vexed in mind. నలగు. v. a. To bruise, rub, smear, give pain, నలుచు, పులుచు, బాధించు.

కస్తూరి kastūri. [Skt.] n. A pet name for a dog.

కస్తూరి kashā. [H.] n. The principal or large town in a district or division of country.

కా kā

కాంచిపండు kanchi-pandu. [Tel.] n. The fox grape, Solanum nigrum (Ainslie).

కాగుడు kagudu. [Tel. from కాగు.] n. Boiling. తపించు.

కాయిలా kayila. [H.] n. Sickness. వ్యాధి.

కారురాలు karu-rallu. [Tel. కరువు+రాలు.] n. plu. Uncut, rough or untrimmed stones used in building.

కి ki

కిరోసినునె kirosinu-nūne. [Eng. 'kerosine oil.'] n. Kerosine oil. (Sometimes corrupted into కిరొసినునె.)

కిప్పు kivu. [Tel.] v. n. To die. మడియు.

కిస్తు kistu. [H.] n. Government tax, kist. కిస్తుబండ్లప్రకారము by instalments.

కు ku

కుక్కగొడుగు kukka-godugu. [Tel.] n. Lit. a 'dog's umbrella.' A fungus, toad-stool, mushroom, పుట్టగొడుగు.

కుట్టుసురు kutt-usuru. [Tel. కురు+ఉసురు or కట్ట+ఉసురు.] n. A little life. కొంచెము వి గిలియున్న ప్రాణము.

కుడిపి kudipi. [Tel.] n. A deformed person. కురుపి.

కుమప kudupa. [Tel.] n. Cheating, deceit. వంచన.

కుళ్లుపోతు kullu-pōtu. [Tel.] n. An envious or jealous person.

కుసుంభరాగము kusumbha-ragamu. [Skt.] n. Feigned love. బయటికిమాత్రము విశేషముగా కనబడి లోపల బొత్తగాలేని అమరాగము.

కుసులము kusūlamu. [Skt.] n. A hamper, or large high basket for storing grain. గాబె.

కుస్తీ or కుస్తీ kustī. [H.] n. Gymnastics, physical exercise. కుస్తీచేయు to practise gymnastics.

కుం kū

కునీ or ఖనీ kūnt. [H.] n. Murder. నరహత్య.

కే kē

కేజు or కేసు kēdu. [Eng. 'case.'] n. A case, a law-suit, civil or criminal. వాదించ కేసు తెచ్చినాడు he brought a suit against me.

కొ ko

కొత్తి kothi. [H.] n. A bank where money is kept.

కొప్పరము kopperamu. [Tel.] adj. Great, raging, fiery. విజృంభితము. "కొగముకొప్ప రమైనవో." దాశరథి శతకము.

కో kō

కోటు kōtu. [Eng. 'coat.'] n. A coat.
కోణము kōnamu. [Skt.] n. An angle. త్రికోణము a triangle. పంచకోణము a pentagon.
కోర్టు kōrtu. [Eng. 'court.'] n. A court of law, a court of justice, న్యాయస్థానం.

క్రి kri

క్రిగడుపు kri-galupu. [Tel.] n. The abdomen. క్రిందికడుపు.
క్రినొడ kri-doda. [Tel.] n. The lower part of the thigh. క్రిందినొడ, నొడవనొప్పరి భాగము.

క్రే krē

క్రేఱి krēni. [Tel.] n. Ridicule. పరిహాసము. క్రేఱించు to ridicule, పరిహాసముచేయు.
క్రేస్తుపారు Same as క్రేస్తుపారు (q. v.)

క్వై kvai

క్వైనా kvaina. [Eng. 'quinine.'] n. Quinine.

క్లో klō

క్లోమకము klōmakamu. [Skt.] n. The diaphragm.

ఖ kha

ఖజానా khujāna. [H.] n. A treasury. ఖజాండ్రి a treasurer.

ఖరారు khararu. [H.] adj. Strict. ఖండితమైన.

ఖి khi

ఖిర్దు అబాదుచేకోస khirdu-abadu-chisikonu. [H.] v. a. To cultivate fully.

గ ga

గండికాలు ganji-kalu. [Tel.] n. A bent knee. గండికాలు పట్టుకొంటాము we will catch (your) bent knee and carry you across (the stream).
గంటెలు gantelu. [Tel.] n. Spiked millet, Panicum spicatum.
గగ్గి gaggi. [Tel.] n. An ear or head of cholam, ragi, &c., from which the grain has been removed by thrashing.
గబ్బుచికటి gabbu-chikati. [Tel.] n. Thick darkness. నానాంధకారము.
గల్ల galla. [Tel.] n. Phlegm, కళ్లె.

గవర్నరు gavarnaru. [Eng. 'governor.'] n. A governor. The Governor of a Presidency.

గా gā

గాంగి gangi. [Eng. 'gang.'] n. A gang of men.
గాడికడుగు gadi-kalugu. [Tel.] v. a. To burn. సంవయనముచేయు.
గాతు gatu. [from Skt. ఘాత.] n. A blow. గాతుకలుగు to be split, కేడిల్లు.

గి gi

గిరగిలులు or గిర్రులులు gira-giralu. [Tel.] n. plu. A kind of cymbals. ఆనవపుడు వాయిం చెడు తాళము.

గిరస girasa. [Tel.] adj. Timid, runaway. ఓరికి, సమరభీరువు.

గు gu

గుడుసరి gudus-ari. [Tel. గుడుసు+అరి.] n. A cunning person. కపటముకలవాడు.
గురుపాడుము guru-podutsu. [Tel.] v. n. To snore. నుంకపెట్టు.
గుర్తింపు gurtintsu. [Tel.] v. a. To recognise. గురుతుపట్టు.

గె ge

గెడ్డ gedda. [Tel.] n. A water course.

గొ go

గొణిజే or గొణివ gonidza. [Tel.] n. A hook into which a bolt fastens. తెలుపు స్త్రోణి తగిలించే ఇనుపముల.

గో gō

గోటుకత్తె gōtu-katte. [Tel.] n. A belle. నీటుకత్తె.
గోము gōmu. [Tel. for గారాబము.] n. Excessive kindness, over-indulgence. పిల్లవానిని గోముచేస్తున్నాడు he is spoiling the child.
గోరుపులు, గోర్పులు or గోర్పులు gōrupulu. [Tel.] n. plu. Balls to play with. గోరుపులాడు or గోర్పులాడు to play at tossing a ball, to toss up in play. పుట్టచెండ్లాడు, ఎగురవేయు.

గ్ర gra

గ్రండ్ గ్రాండ్. [from Skt. గ్రంథ.] n. An iron ring fastened to a door. దాన్తి బంధము

లోనగునాని నిలువులయందు బిగగొట్టిన మొలలకు తగిలించెడు తలుపులయందులి ఇనుపపట్టె.

గ్రా grā

గ్రామపట్టణము grāma-nattamu. [Skt. + Tel.] n. A village site.

ఘ్రా ghrā

ఘ్రాణింపు or ఆఘ్రాణింపు ghrān-intsu. [Skt.] v. a. To smell. వాసనచూచు, మూర్ఛక.

చ cha

చండాలము chandalamu. [Tel.] n. Filth, a filthy mass.
చక్రవాళము chakra-valamu. [Skt.] n. The Brahminy duck or Ruddy Sheldrake. A kind of fabulous bird.
చలామణి chalamani. [H.] n. Acceptance. చలామణిఅను to be accepted.
చార్జి chārji. [Eng. 'charge.'] n. A charge. Cost, expense, వెల, కరీడు. ఎంతచార్జి what is the charge or cost? Anything entrusted to another. An office. చార్జిగీసుకొన్నాడు he took charge of the office. చార్జి అప్పగించి పోయెను he gave over charge and went away. An accusation, a complaint. వానిని చార్జి చేసిరి they charged him, they filed a complaint against him.

చి chi

చిక్కపట్టు chikka-pattu. [Tel.] n. A firm hold. Certainty, నిర్ణయము.
చిట్ట chitta. [Tel.] n. A small bush. చిన్న పాచి. "చగదపుచిట్టలవ." నామ. i. "తిట్టలను చిట్టలు" నాస్. iv.

చిన్నరికము *chinnu-rikamu*. [Tel.] n. Infancy, childhood. చిన్నతనము.

చిల్లరవాడు *chillara-kadu*. [Tel.] n. A common man. సామాన్యుడు.

చీ *chī*

చీకటి *chikati*. [Tel. చీకు+కట్టు.] n. Darkness. See under చీకటి.

చీకు *chiku*. [Tel.] n. Blindness. నుడ్డితనము. చీకుించు to become blind, నుడ్డియగు.

చె *che*

చచ్చర or చెరచెర *chech-chera*. [Tel.] adv. Quickly. తీవ్రముగా.

చెలగు or చెల్లు *chelagu*. [Tel.] v. a. To out. ఖండించు, నరుకు.

చెలము or చెలయు *chelayu*. [Tel.] v. n. To be proud, to increase. విజృంభించు. v. a. To scatter, చిమ్ము.

చే *chē*

చేమకట్టు *chēdu-kattu*. [Tel.] n. The gall bladder.

చా *tsa*

చాణి Same as చంక (q. v.)

చాణ్ణుడు *tsatstsudu*. [Tel.] adj. Dead. చచ్చిన. చేమకు చాణి an irrecoverable debt.

చేవరము *tsadaramu*. [from Skt. చతురస్రము.] adj. Equal, సమానమైన. Having no defect, perfect కొరతలేని.

చా *tsa*

చాలము or చాలయు *tsolayu*. [Tel.] v. n. To faint, మూల్యపోవు. To retreat,

fall back, వెనదియు. To be disgusted with. వైరస్యముకొందు.

జి *ja*

జిహ్వగ్ని *jathar-agni*. [Skt.] n. The gastric juice.

జిడ్డి *jadji*. [Eng. 'judge.'] n. A judge. న్యాయాధిపతి.

జనానా or జేనానా *janāna*. [H.] n. Apartments appropriated to women. A seraglio, a harem, the women in a harem.

జమాయింతు *jamāyintu*. [H.] v. n. To grow vigorous.

జవాబుదారీ *javābu-dārī*. [H.] n. Responsibility.

జా *jā*

జాతివాడు *jāti-vādu*. [Skt.+Tel.] n. A European.

జారీచేయు *jārī-chēyu*. [H.] v. a. To enforce, to grant. ఆ భూమిని నాకు జారీచేసినాడు he granted that land to me.

జాస్తి *jasti*. [H.] n. Excess. జాస్తిపన్ను an additional tax.

జి *ji*

జిల్లా *jilla*. [H.] n. A territorial revenue division, a zillah or district, జిల్లాదారుడు a subordinate revenue officer.

జి *ji*

జిర్నరసము *jirna-rasamu*. [Skt.] n. Gastric juice.

జి *dza*

జంపె *dzampe*. [Tel.] n. (correct thus:—) Quick time in Music.

జేగా Same as జాగ (q. v.)

జెట్టి *dzatti*. [H.] n. A contract. జెట్టివేరము a wholesale purchase.

జేను *dzama*. [H.] n. Collection of revenue. జేనుకర్షణ income and expenditure.

జేరీ *dzari*. [H.] n. Lace, ornamental net-work of silk, flax, cotton, or of gold or silver. జెరీ.

జేరురు *dzarūru*. [H.] n. Haste. adj. Necessary, urgent.

జెల్లిక *dzallika*. [Tel.] n. Jelly.

జా *dzā*

జాము *dzamu*. [from Skt. యామము.] n. A period of three hours.

జు *dzu*

జుబ్బా *dzubba*. [H.] n. A shirt.

జుమీలు *dzumikilā*. [Tel.] n. plu. A kind of ear ornaments worn by women.

జో *dzo*

జోరు *dzōru*. [H.] n. Strength, vigor.

జు *jha*

జుంకరింతు *jhan-kar-intsu*. [Skt.] v. n. To buzz, as a bee. ఝంకారముచేయు.

లు *ta*

లులాయింతు or కలాయింతు *talayintsu*. [H.] v. a. To shirk work. v. n. To walk about, ఇలు అలు తిరుగు.

టె *te*

టెలిగ్రాఫు *telli-grāpu*. [Eng. 'telegraph.'] n. Telegraph. టెలిగ్రాము *teli-grāmu*. n. A telegram, సంతకమాచారము. టెలిగ్రాఫు

పంపు to send a telegram. టెలిగ్రాఫుకొట్టు to telegraph.

టే *tē*

టేకు or టేకు *tēku*. [Eng. 'teak.'] n. Teak, *Tectona grandis* (Linn).

త *ta*

తందిరి Same as తంద్రి (q.v.)

తడవు *taḍavu*. [Tel.] n. Searching, వెదకుట. తడవులాకు to go about searching, to search by feeling with one's hands in darkness, వెదకు, వెదకులాకు.

తమాయింతు *tama-y-intsu*. [Tel.] v. n. To stop, cease, ఆగు. తమాయించుకొను to bear, endure, సహించు, భరించు.

తరంకట్టుట *taram-kattula*. [H.] n. Classification of soils, &c.. తరంకారీ a classifier.

తరిమాను *tari-mānu*. [Tel.] n. A weaver's beam.

తరువాయి *taruvāyi*. [Tel.] n. A time, రిడెం, సార, మారు.

తలకప్పు *tala-kappa*. [Tel.] n. A tadpole, the young of a frog.

తసరము *tasarābu*. [H.] n. Seizure. తసరు చేయు to seize. నా చేసినతసరము మీరు తసరము చేసినారు they have seized my crop.

తా *tā*

తాటకత్తె *tala-katte*. [Tel.] n. A deceitful woman. మోసకత్తె.

తారుమారు *taru-māru* [Tel.] n. Confusion, disorder.

తి *tī*

తిబ్బి *tibbi*. [Tel.] n. Backstitching. ముందరి కుట్టువనిచ్చుచు వెనుకకు ముందరి ముందరి కుట్టెడు కట్టుకట్టు.

తిరుగుడు *tirugudu*. [Tel.] n. A wheel. చక్రము.

తీ tī

తీరు *tīru*. [Tel.] v. n. To be possible. శక్యము. To be at leisure. ఆనాహపడు.

తు tu

తుపర Same as తుంపర (q.v.)

తులామానము *tula-mānamu*. [Skt.] n. A measure of weight.

తుస్సు *tussu*. [Tel.] adj. Base, inferior. నీచము.

తూ tū

తూగువలక *tūgu-palaka*. [Tel.] n. A plumb line. తాపివాడు గోడలమట్టమును చూచుటకై రాయి త్రేలగట్టిన నిడుసాటివలక.

తె te

తెర *tera*. [Tel.] n. A series. పంపి.

తెలగబలిజేలు *telagu-balijelu*. [Tel.] n. A certain caste.

తే tē

తేలుకొండిచెట్టు *tēlu-kondi-chettu*. [Tel.] n. A shrub called *Tragia involucrata*.

తో to

తోలుబలుకులు or తోలుమనుకులు *tolu-balukulu*. [Tel.] n. plu. Lit. the ancient words, i. e., the Veda, వేదము.

ద da

దండావ్యయము *danda-avyayamu*. [Skt.] n. A paraphrase or detailed statement.

దడబడ *dada-bada*. [Tel. (anuk.)] n. Noise. సందడి. Hurry, త్వర. Excitement, ఆటోషము.

దప్పిక Same as దప్పి (q. v.)

దబ్బర *dabbara*. [Tel.] n. A fault. తప్ప.

దర్భాపాటు *darbha-pōtu*. [Tel.] n. A cant phrase for a Srāddha or funeral.

దస్తావేద్య *dasta-vedzu*. [H.] n. Evidence in writing.

దా dā

దాఖలు See దఖలు.

దాణా *dāna*. [H.] n. Horse gram. "గుర్రము గుడ్డిదైనను దాణాలో తక్కువ ఉండదు." (proverb.)

ది di

దిమాకు or ధిమాకు *dimaku*. [H.] n. Insolence.

దు du

దుండి *dundi*. [Tel.] n. A lady. దొరసాని.

దె de

దెప్పరము *depparamu*. [Tel.] n. A word of censure, a harsh word. నిష్ఠురవచనము, దుస్పవాచనము.

ద్రా drā

ద్రావిడ ప్రాణాయామము. *drāvida-prāṇa-āyāmanu*. [Skt.] n. Intricate and crooked procedure.

ద్వి dvi

ద్విశీరము *dvi-śīramu*. [Skt.] n. The biceps muscle.

ధా dhā

ధార *dhāra*. [Skt.] n. A waterfall.

ధూకు See ధిమాకు.

న na

నాణ్ణు *nāṇṇu*. [Tel.] n. Beri-beri, dropsy.

నంబు or నెంబురు *nambaru*. [Eng. 'number.'] n. A number. Also, a case or lawsuit. నెంబురాయి a boundary stone.

నాక్కు *nakku*. [Tel.] n. A plough-share, నాగటికర్ర.

నావరసు *navarasu*. [H.] n. A sovereign, a pound sterling.

నా nā

నామరాలు *namarulu*. [Tel. నాము+మరలు.] n. Dice. పాచికలు.

ని ni

నిశాని *nishani*. [H.] n. A signature. ప్రాలు, చేనాలు.

నీ nī

నీరాటము *nirāṭamu*. [Skt.] n. An animal that lives in water. నీళ్లియించు చరించు జంతువు. "క. నీరాటం వెనాటములకు, బోరాటం తెట్టుకలిగె." భాగ. vii.

నీరుమాపరి *niru-mōp-ari*. [Tel.] n. A water pot. కుంభము. A cloud, మేఘము.

ను nu

నుసిమిరి or నుకిమిరి *nasimiri*. [Tel.] n. Eczema, a skin complaint.

నో nō

నోటు *nōtu*. [Eng. 'note.'] n. A note. A currency note. నోట్ బాండు a note or bond.

ప pa

పంచాయతీ or పంచాయతీ *panchayati*. [H.] n. A Panchayat, a board of arbitration, a jury. పంచాయతీదారులు the members of a Panchayat.

పట్టా or పట్టి *patṭa*. [H.] n. A rail made of iron or other metal. ఇనుములోనినవానిరేకు.

పడుగు *padugu*. [Tel.] n. A heap of unthreshed ears of corn.

పన్నె *panne*. [Tel.] n. A goad attached to a stirrup, అంకపన్నెకు వెనుకటి ఇనుముట్లు. A spur.

పబ్లిక్ *publiku*. [Eng. 'public.'] adj. Public, బహిరంగము. పబ్లిక్ గా publicly.

పమ్ము *pammu*. [Tel.] v. n. To stitch, to hem, అంచులుమడిచిక్కుట్టు. పమ్మకము *pammakamu*. n. Hemming, అంచులు మడిచిక్కుట్టెడు కుట్టు.

పల్లాంగు *parlāngu* [Eng. 'furlong.'] n. A furlong.

పా pā

పారంపరి Same as పాలంబ్యము (q. v.)

పారుపోగు *paru-pōgu*. [Tel.] n. Loose texture, in weaving. దూరదూరముగాపోయు సూలిపోగు.

పాస్ గు *pas-āgu*. [Eng. 'pass.'] v. n. To pass in an examination.

పే pē

పేనసలు or పెన్సిలు *pēnasalu*. [Eng. 'pencil.'] n. A pencil.

పై pai

పైత్యరసము *paitya-rasamu*. [Skt.] n. Bile.

పో pō

పోగుపోయు pōgu-pōyu. [Tel.] v. a. To make a running stitch. పంతులై తిన్నగా పోగు పారించుటలు.

ప్ర pra

ప్ర గండీక pra-gandīka. [Skt.] n. The humerus.

ప్ర లంఘము pra-lambhamu. [Skt.] n. Deceitfulness. పంచనము.

ప్రా prā

ప్రావ prāva. [Tel.] n. Way, manner, style. స్థితి. adj. Convenient, అనుకూలము. Proper, right. యుక్తము.

బా ba

బాచ్చేలి baččēli. [Tel.] n. A bathing place; a place for washing vegetables, &c. A certain vegetable. కండకలేని దుడద బాచ్చేలి కేమి? (proverb.)

బాస్తి basti. [H. from Skt. బస్ to dwell.] n. A town.

బా bā

బాంకి bānki. [Eng. 'bank.'] n. Bank, a place where money is kept in custody, గ్రాంథి.

బూ bū

బూటు బూtu. [Eng. 'boots.'] n. plu. Boots.

బ్ర bra

బ్రహ్మనాడి brahma-nādi. [Skt.] n. The aorta.

బి bi

బింబము bimbamu. [Skt.] n. A lens. మధ్య నిమ్మ బింబము a concave lens. స్పటికాకార బింబము a convex lens.

బిల్లు billu. [Eng. 'bill.'] n. A bill or enactment.

బు bu

బుడగ Same as బుగ్గ (q. v.)

బె be

బెక బెక beka-beka. [Tel. (annk.)] n. Tide noise made by a frog. కప్పకూక.

బో bō

బోటు bōtu. [Eng. 'boat.'] n. A boat, పడవ.

బోర్డు bōrdu. [Eng. 'board.'] n. A board. A black-board used in schools. నల్లనలక. A council or meeting of managers convened for business, సభ.

మ ma

మన్య manya. [Skt.] n. The carotid artery.

మా mā

మాంసగ్రంథులు māmsa-grandhulu. [Skt.] n. Glands.

మి mā

మిటింగు mitingu. [Eng. 'meeting.'] n. A meeting or an assembly. సభ.

ము mu

మునగ munaga. [Tel.] n. The horse-radish tree, Moringa pterygosperma.

మై mai

మైనరు mainaru. [Eng. 'minor.'] n. A minor. చిన్ననాయకునివాడు.

మైలు mailu. [Eng. 'mile.'] n. A mile.

మో mō

మోతు మోతు mōturu [H.] n. Support.

య yu

యూనాది yunādi H. from యవన. n. A Greek school of medicine, as opposed to Misri or Egyptian.

ర ra

రబ్బరు or అబ్బు abbaru. [Eng. 'rubber.'] n. India rubber, caoutchouc, gum elastic. పాగుబంక

రా rā

రాజీనామా rājīnamā. [H.] n. An agreement, compelling a matter in dispute, reconciliation. Resignation.

రి ri

రివిజన్ rivijan. [Eng. 'revisor.'] n. Revision (a court term.)

రివిన్యూ rivinyū. [Eng. 'revenue.'] n. Revenue.

రివ్యూ rivyū. [Eng. 'review.'] n. Review (a court term.)

రై rai

రైతు రైతు raitaru. [Eng. 'writer.'] n. A writer, a clerk.

రైలు rāilu. [Eng. 'rail.'] n. A rail or railway train. రైలుబండి a railway carriage. రైలుమార్గము a railway. రైలుమార్గముగా by rail.

ల la

లబ్ధులు Same as లభ్యులు (q. v.)

లా lā

లాకు or లాకు laku. [Eng. 'lock.'] n. A lock in a canal.

లాపసు అగు lapōsu-āgu. [H.] v. n. To go over to the side of, to collude with.

లో lō

లోటు lōtu. [H.] n. Loss. నష్టము.

నా vā

నారంటు nārantu. [Eng. 'warrant.'] n. A warrant (a court term).

వె ve

వెలురు చెట్టు veluru-chettu. [Tel.] n. The tree called Dichrostachys cineria or Acacia cineria.

శా śā

శాంక్షప śankshānu. [Eng. 'sanction.'] n. Sanction. ఉత్తరవు, అనుష్ఠా, వెలవు.

మ shu

మరుమా śhurumā. [H.] n. Antimony

స sa

సరక saraka. [Tel.] n. Rinderpest, a cattle disease.

సి ని

విని *silimi*. [Tel.] n. A large pipe used for smoking *ganja*.

సె సె

సెల్లా *sella*. [H.] n. Calico.

స్టేషన్

స్టేషన్ *steshanu*. [Eng. station.] n. A station. మార్గము. A police station or a railway station.

స్లోపు

స్లోపు *slopu*. [Eng. 'slope'] n. A slope. భ్రంశునా sloping.

89001698851

DATE DUE

N02977			
SE 20 78			
DE 11 78			
NY 22 78			
AG 4 79			
OC 17 79			
DE 1 82			
0 29 83			
JA 18 84			
NO 27 84			
DE 5 85			
DE 21 87			
AG 8 88			

DEMCO 38-297

89089028575

b89089028575a

The HF Group

Indiana Plant

T 092592 4 34 01

4/26/2007

Deacidified using the Bookkeeper
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: May 2007

Preservation Technology
A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION

111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

Digitized by Google

89089028575

B89089028575A